Della Libreria
del Conte di S. Agnese
di Monte Pulciano.

EX BIBLIOTHECA
DOMINICANORUM
MONTIS POLITIANI
1786.

15 G. 3

15. 3. 76.

Digitized by Google

N3.S4
P4. N°72

Digitized by Google

ANNUS
APOSTOLICUS,
CONTINENS
CONCIONES
Omnibus & ſingulis totius Anni
diebus Feſtivis
PRÆDICABILES;
STILO PERSPICUO ELABORATAS,
claraque methodo concinnatas.

AUCTORE R.P.
FR. ZACHARIA LASELVE
Sacræ Theologiæ Lectore, necnon Provinciæ Recollectorum Sanctiſſimi Sacramenti, ſeu Toloſanæ alumno.

TOMUS SECUNDUS.

VENETIIS, MDCCXXIX.
Ex Typographia Balleoniana.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

Digitized by Google

IDEA CONCIONUM DE SANCTIS.

DE S. ANDREA
CONCIO PRIMA.

IN corde S. Andreæ triplex fuit motus erga crucem: Primus, fuit motus deſiderii: Secundus, fuit motus gaudii: Tertius, fuit motus amoris. *pag.* 1

DE S. ANDREA
CONCIO SECUNDA.

Crux S. Andreæ fuit: 1. Cathedra ſui Apoſtolatus: 2. Altare ſui ſacrificii: 3. Thronus ſuæ gloriæ. 6

DE S. F. XAVERIO
CONCIO PRIMA.

S. F. Xaverius fuit divi Ignatii filius, S. Sedis Legatus, & Indiarum Apoſtolus. Videamus: 1. Opera mirabilia quæ fecit hic ſancti Ignatii filius, antequam Legati fungeretur officio: 2. Opera mirabilia quæ fecit hic Legatus, antequam Apoſtoli gauderet titulo: 3. Opera mirabilia quæ fecit hic Indiarum Apoſtolus, antequam exiret de hoc mundo. 11

DE S. F. XAVERIO
CONCIO SECUNDA.

S. F. Xaverius fuit verus Apoſtolus; quia cum aliis Apoſtolis fuit; 1. Lux mundi: 2. Sal terræ. 3. Amicus Dei: ut lux mundi, populos multos illuminavit: Ut ſal terræ, eos beneficiis replevit: Ut amicus Dei, ineffabiles ab eo favores recepit. 17

DE S. BARBARA.

Inſpicitur B. Barbara in Turri, in Judicis tribunali, & in Cœlo. 1. in turri, in qua clauditur: 2. in Judicis tribunali, ad quod ſiſtitur: 3. in cœlo, in quo recipitur, & his omnibus in locis glorioſa & mirabilia de illa narrantur: *Glorioſa dicta ſunt de te.* 23

DE S. NICOLAO.

S. Nicolaus fuit dives, Prælatus & Juſtus. Fuit 1. dives, & pater pauperum. 2. Prælatus, & exemplar Epiſcoporum: 3. Juſtus, & protector afflictorum. 30

DE S. AMBROSIO.

S. Ambroſius fuit 1. ſpeculum Prælatorum: 2. flagellum hæreticorum: 3. lumen populorum. 37

DE B. V. MARIÆ CONCEPTIONE
CONCIO PRIMA.

Maria fuit filia Adami, Dei & Joachim. In inſtanti autem Conceptionis Maria fuit: 1. Filia Adami, quin criminis ejus fuerit heres: 2. Filia Dei, quin ejus gratia fuerit privata: 3. Filia Joachim, quin ejus miſeriarum fuerit particeps. 42

DE B. V. MARIÆ CONCEPTIONE
CONCIO SECUNDA.

Mariam ſine originalis peccati labe eſſe conceptam teſtantur Deus, Angeli, & Eccleſia. Hoc teſtatur Deus, ecce primum teſtimonium: hoc teſtantur Angeli, ecce ſecundum: hoc teſtatur Eccleſia, ecce tertium. Triplici hoc teſtimonio freti, dicendum Mariæ: *Macula non eſt in te.* 51

DE S. THOMA APOSTOLO.

D. Thomas de Chriſti Reſurrectione dubitavit, Chriſtum tetigit, & Chriſtum confeſſus eſt; dubitavit, ecce ejus crimen; tetigit, ecce ejus felicitatem; confeſſus eſt, ecce ejus fidem. Examinatur; 1. Peccatum Thomæ dubitantis; 2. Felicitas Thomæ tangentis; 3. Fides Thomæ confitentis. 56

DE CHRISTI NATIVITATE
CONCIO PRIMA.

Præſepe Chriſto fuit lectus, cathedra, thronus: fuit ei lectus doloris, cathedra Doctoris, & thronus honoris. Præſepe eſt; 1. Lectus Chriſti patientis; 2. Cathedra Chriſti docentis; 3. Thronus Chriſti regnantis. 63

a 2 DE-

DE CHRISTI NATIVITATE CONCIO SECUNDA.

Chriſtum natum amat Maria, laudant Angeli, & quærunt Paſtores; ipſum autem pro nobis natum, & in præſepio reclinatum, debemus; 1. Amare cum Maria; 2. Laudare cum Angelis; 3. Quærere cum Paſtoribus. 69

DE S. STEPHANO CONCIO PRIMA.

S. Stephanus pro Chriſto loquitur, pro Chriſto patitur, & Chriſtum imitatur; 1. Pro Chriſto loquitur generosè; 2. Pro Chriſto patitur conſtanter; 3. Chriſtum imitatur fideliter. 76

DE S. STEPHANO CONCIO SECUNDA.

S. Stephanus paſſus eſt, oravit, & protexit; 1. Paſſus eſt ab inimicis jucundè; 2. Oravit pro inimicis ferventer; 3. Protexit inimicos efficaciter. 81

DE S. JOANNE EVANGELISTA CONCIO PRIMA.

Joannem Chriſtus dilexit; 1. Amore liberali; 2. Amore ſincero; 3. Amore conſtanti 78

DE S. JOANNE EVANGELISTA CONCIO SECUNDA.

S. Jonnes fuit Diſcipulus, Apoſtolus, & animarum Paſtor. Fuit; 1. Diſcipulus, qui myſteria altiſſima penetravit; 2. Apoſtolus, qui ardentiſſimè Chriſtum amavit; 3. Paſtor vigilantiſſimus, qui ſollicitè gregem curavit. 94

DE SS. INNOCENTIBUS CONCIO PRIMA.

In tragœdia Bethlehemitica apparent injuſtitia, crudelitas, & felicitas; 1. Injuſtitia Herodis; 2. Crudelitas ſatellitum; 3. Felicitas pueorum. 100

DE SS. INNOCENTIBUS CONCIO SECUNDA.

Innocentes conſiderantur in Judæa, in Lymbo, & in Paradiſo. 1. In Judæa ſunt Martyres admirabiles; 2. In Lymbo ſunt Præcurſores gratiſſimi; 3. In Paradiſo ſunt Sancti privilegiati. 106

DE CHRISTI CIRCUMCISIONE CONCIO PRIMA.

In Circumciſione eſt quod admiremur, quod amemus, & quod imitemur; in Circumciſione enim: 1. Chriſtus vocatur Jeſus, eſt quod admiremur: 2. Chriſtus ſanguinem fundit, eſt quod amemus: 3. Chriſtus virtutes elicit, eſt quod imitemur, 113

DE CHRISTI CIRCUMCISIONE CONCIO SECUNDA.

Circumciſione ſpirituali: 1. Abſcindenda ſunt omnia peccata: 2. Omnes affectus ad peccatum: 3. Omnes motus inordinati carnis noſtræ. Prima circumciſio fit gladio pœnitentiæ: Secunda fit gladio meditationis; Tertia fit gladio mortificationis. 119

IN FESTO EPIPHANIÆ CONCIO PRIMA.

Reges Magi Chriſtum agnoſcunt, prædicant, & honorant; 1. Chriſtum agnoſcunt in Oriente, unde proficiſcuntur: 2. Chriſtum prædicant in urbe Jeroſolyma, qua tranſeunt: 3. Chriſtum honorant in ſpelunca Bethlehemitica, in quam ingrediuntur. 124

IN FESTO EPIPHANIÆ CONCIO SECUNDA.

Hac die glorioſiſſimè triumphat Chriſtus de idololatria, de mundi ſapientia, & de maeſtate regia: 1. Triumphat Chriſtus de idololatria; quia Reges Magi in ipſum credunt. 2. Triumphat Chriſtus de mundi ſapientia; quia Reges Magi ad ipſum vadunt: 3. Triumphat Chriſtus de regia majeſtate, quia Reges Magi coram illo procidunt. 129

DE S. ANTONIO ABBATE.

S. Antonius, ſicut alter Paulus, bonum certamen certavit, curſum conſummavit, fidem ſervavit: 1. Ejus certamen fuit glorioſum: 2. Ejus curſus fuit perfectus; 3. Ejus fides fuit admirabilis. 135

IN CONVERSIONE S. PAULI.

Converſionis D. Pauli; 1. Principia; 2. Perfectio; 3. Circumſtantiæ. 141

DE S. FRANCISCO SALESIO.

In eo fuit ſpiritus Chriſti, ſpiritus Moyſis & ſpiritus Eliæ. 1. Fuit ſapientiſſimus; ecce ſpiritum Chriſti. 2. Fuit mitiſſimus; ecce ſpiritum Moyſis. 3. Fuit zelantiſſimus; ecce ſpiritum Eliæ. 146

DE PURIFICATIONE B. V. MARIÆ.

In templo Jeroſolymitano, Chriſtus, Maria, & Simeon hac die Deo ſacrificant. Videamus. 1. Sacrificium Chriſti; 2. Sacrificium Mariæ; 3. Sacrificium Simeonis. 152

DE S. MATTHIA.

Judas fuit apoſtata, proditor, & prodigus; ſed Matthias; 1. Ingreditur domum Chriſti, quam hic apoſtata reliquit; 2. Recipit ſavores Chiſti, quos hic prodigus diſſipavit; 3. Pro Chriſto patitur, quem hic proditor perſecutus eſt. 157

DE S. THOMA AQUINATE.

In eo fuit plenitudo ſcientiæ, veritatis & ſanctitatis. Fuit; 1. Plenus ſcientia; 2. Plenus veritate; 3. Plenus ſanctitate. 163

DE S. JOSEPH CONCIO PRIMA.

S. Joſeph eſt; 1. Pater, qui Jeſum nutrit; 2. Pater, qui Jeſum protegit; 3. Pater, cui Jeſus ſubditus eſt. 169

DE

DE S. JOSEPH
CONCIO SECUNDA.
S. Joſeph eſt Mariæ ſponſus nobiliſſimus, ſanctiſſimus, & feliciſſimus: 1. Eſt ſponſus nobilis per claros nobilitatis titulos, quibus floret: 2. eſt ſponſus ſanctus per virtutes & merita, quibus affluit: 3. Eſt ſponſus felix per glorioſam affinitatem, quam contrahit. 175

DE S. BENEDICTO.
S. Benedictus: 1. Fuit prodigium pœnitentiæ in antro, in quo diù habitavit: 2. Fuit prodigium ſapientiæ in clauſtro, quod ſanctis Inſtitutis exornavit: 3. Fuit prodigium ſanctitatis in Eccleſia, quam virtutibus & miraculis illuſtravit. 182

DE B. V. M. ANNUNTIATIONE
CONCIO PRIMA.
Glorioſum eſt hodie Mariæ: 1. Quod fiat Dei mater: 2. Quòd velit eſſe virgo: 3. Quòd ſit ſimul mater & virgo. 188

DE B. V. M. ANNUNTIATIONE
CONCIO SECUNDA.
Nuntiavit Mariæ Angelus Dominum eſſe cum illa: *Dominus tecum*; eſt autem Chriſtus in Mariæ utero. 1. Ut Rex in throno ſuo. 2. Ut Sacerdos in templo ſuo. 3. Ut Deus in Paradiſo ſuo. 194

DE S. FRANCISCO DE PAULA.
Vita ejus fuit auſtera, glorioſa & fervens: 1. Fuit auſtera, ſed ſine imprudentia: 2. Fuit glorioſa, ſed ſine vanitate: 3. Fuit fervens, ſed ſine incoſtantia. 200

DE S. MARCO.
S. Marcus fuit Epiſcopus, Evangeliſta, & Martyr. Attentè perpendamus, quid fecerit, quid ſcripſerit, & quid paſſus ſit. Videamus. 1. Quid fecerit, ut Epiſcopus: 2. Quid ſcripſerit, ut Evangeliſta: 3. Quid paſſus ſit, ut Martyr. 207

DE S. CATHARINA SENENSI.
S. Catharina Senenſis, ſimul cum Chriſto habuit; 1. Cor vacuum: 2. Cor ardens: 3. Cor conſecratum. 213

DE S. CRUCIS INVENTIONE.
Crux eſt ad cælum: 1. Via brevis: 2. Via ſecura: 3. Via neceſſaria. 221

DE S. BERNARDINO.
Super eum requievit: 1. Spiritus pietatis: 2. Spiritus ſcientiæ: 3. Spiritus fortitudinis. 227

DE CHRISTI ASCENSIONE.
Videamus: 1. Quomodò in cælum aſcendat: 2. Quomodò in cælum intret: 3. Quomodò in cælo ſedeat. Perpendamus. Quomodò in cælum aſcendat, & timeamus; Quomodò in cælum intret, & admiremur; Quomodò in cælo ſedeat, & deſideremus. 233

DE S. ANTONIO PADUANO.
S. Antonius Paduanus fuit Apoſtolus, Doctor & Propheta. Fuit: 1. Apoſtolus cum Apoſtolis: 2. Doctor cum Doctoribus: 3. Propheta cum Prophetis. 239

DE S. JOANNE BAPTISTA
CONCIO PRIMA.
S. Joannes Baptiſta in ſacra Scriptura dicitur Propheta, Pœnitens & Magnus. Fuit 1. Propheta ſine voce: 2. Pœnitens ſine crimine: 3. Magnus ſine vanitate. 245

DE S. JOANNE BAPTISTA
CONCIO SECUNDA.
S. Joannes Baptiſta eſt homo miſſus à Deo, ſed eſt homo omni alio homine major, eſt homo qui vocatur Angelus, & eſt homo qui æſtimatur Chriſtus. S. Joannes: 1. Eſt homo omni alio homine major, & humilitatem ſectatur: 2. Eſt homo, qui vocatur Angelus, & pœnitentiæ adhæret: 3. Eſt homo, qui æſtimatur Chriſtus, & Chriſtum laudat. 251

DE S. PETRO APOSTOLO.
S. Petrus fuit Pœnitens, & Prælatus, & Apoſtolus. Conſideremus: 1. Lachrimas hujus Pœnitentis: 2. Elevationem hujus Prælati: 3. Amorem illius Apoſtoli. 257

DE S. PAULO APOSTOLO.
S. Paulus, fuit Apoſtolus Chriſti, Doctor nationum, & vas electionis. Fuit: 1. Apoſtolus Chriſti, & inter Apoſtolos zelantiſſimus: 2. Doctor nationum, & inter Doctores humilimus: 3. Vas electionis, & inter electos Chriſto ſimillimus. 263

OCTAVA SS. SACRAMENTI.
Octo diſpoſitiones ad illud recipiendum.

Prima. Credere Chriſtum eſſe realiter in Euchariſtia; quod credendum. 1. Fide firma & conſtante: 2. Fide generoſa & triumphante: 3. Fide efficaci & operante. 268

Secunda Admirari in Euchariſtia: 1. Bonitatis Chriſti exceſſus: 2. Sapientię Chriſti adinventiones: 3. Potentiæ Chriſti prodigia. 275

Tertia. Cavere ab indigna Communione; quæ eſt: 1. Infanda hypocriſis: 2. Gravis ingratitudo: 3. Horrendum ſacrilegium. 282

Quarta. Eſt pęnitentia, quam ante Communionem ita agere debent peccatores, ut: 1. Recogitent peccata ſua per prudens conſcientiæ examen: 2. Ea deteſtentur per verum cordis dolorem. 3. Ea fateantur per ſinceram oris confeſſionem. 288

Quinta. Eſt vitiorum extirpatio, & præ-

cipuè luxuriæ, avaritiæ, & vindictæ: peccatores enim ante Communionem ſtatuere debent cultrum in gutture ſuo, & jugulare in ſemetipſis: 1. Spiritum luxuriæ: 2. Spiritum avaritiæ; 3. Spiritum vindictæ. 294

Sexta. Eſt vitæ mutatio; ante Communionem enim peccatores vitam mutare debent: 1. Veiè: 2. Totaliter: 3. Conſtanter. 301

Septima. Sunt pia cordis ſuſpiria: ante Communionem enim ſuſpirandum: 1. Ex deſiderio: 2. Ex amore: 3. Ex gaudio. 307

Octava. Eſt ſe ad Communionem præparare: 1. Sicut ad mortem: 2. Sicut ad judicium. 3. Sicut ad paradiſum. 314

DE S. MARTIALE.

Sanctus Martialis, fuit Chriſti Diſcipulus, ſancti Petri ſocius, & Lemovicum Antiſtes. Fuit: 1. Chriſti Diſcipulus, & amicus: 2. Sancti Petri ſocius, & adjutor: 3. Lemovicum Antiſtes, & Apoſtolus. 320

DE VISITATIONE S. MARIÆ VIRG.

Maria, Eliſabetham viſitans, docet nos modum, quo religioſè fiunt viſitationes: 1. Feſtinat, & vadit ad domum Zachariæ: 2. Salutat Eliſabeth, & replet illam Spiritu ſancto: 3. Deum laudat, & officia charitatis impendit: quæ tria in mutuis viſitationibus ſervari debent. 325

DE S. BONAVENTURA.

Seraphicus ille Doctor, in ſemetipſo ſimul conjunxit. 1. Scientiam cum amore: 2. Magnitudinem cum humilitate. 3. Vitam activam cum contemplatione. 330

DE S. ALEXIO.

Chriſtus fuit peregrinus admirabilis, qui de ſeipſo loquens, ait. *Exivi à Patre, & veni in mundum, iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem.* Alexius autem; non ſecùs ac Chriſtus, exivit à patre, venit in mundum, & rediit ad patrem. A patre exivit Alexius, cum ipſa nuptiarum ſuarum die, à patris domo clàm aufugit: in mundum venit, cùm varias mundi hujus provincias peragravit: rediit ad patrem, cùm poſt ſeptemdecim annos à ſuo diſceſſu, ad paternam domum reverſus eſt. Ecce peregrinum verè mirabilem: 1. In egreſſu ſuo à domo patris. 2. In converſatione ſua extra domum patris. 3. In regreſſu ſuo ad domum patris. 336

I. Pars. S. Alexius fuit peregrinus admirabilis in diſceſſu ſuo à paterna domo; ſi conſiderentur tempus, celeritas & modus ſui exitus; ſeu, ſi conſiderentur: 1. Tempus, in quo exiit. 2. Celeritas, qua exiit: 3. Modus, quo exiit. 337

II. Pars. S. Alexius fuit peregrinus admirabilis in converſatione ſua extra domum patris, quia veri, & Sanctiſſimi peregrini leges perfectiſſimè ſervat. Ipſe enim ſe exonerat, tranſit, & tendit ad patriam. Ipſe 1. Se exonerat bonis temporalibus. 2. Tranſit ignotus omnibus. 3. Tendit ad patriam cæleſtem. 338

III. Pars. S. Alexius fuit peregrinus admirabilis in regreſſu ſuo ad domum patris. Ad eam enim rediit, ut hoſpitaretur, ut lateret, & ut pœnitentiam ageret. Ad eam rediit. 1. Ut in ea hoſpitaretur, & non ut dominaretur: 2. Ut in ea lateret, & non ut luceret. 3. Ut in ea pœnitentiam ageret, & non ut deliciis frueretur. 340

DE SCAPULARIB. VIRG. MARIÆ.

Scapulare à Beata Virgine datum eſt, ut ſignum: *Ecce ſignum*. Et revera Scapulare eſt ſignum fœderis, protectionis & ſalutis. Scapulare eſt ſignum fœderis; quia qui illud piè geſtant, ſingulari fœdere ſunt Virgini Mariæ conjuncti. Eſt ſignum protectionis: quia illos Virgo efficaciter protegit. Eſt ſignum ſalutis: quia eorum ſaluti ſingulari cura, & ſollicitudine Maria invigilat. Scapulare iis qui illud piè deferunt, eſt; 1. Signum fœderis; 2. Signum protectionis; 3. Signum ſalutis. 342

DE S. MARGARITA.

Sancta Margarita, verè gemma & margarita fuit ratione puritatis ſuæ, quæ fuit admirabilis; ratione ſoliditatis ſuæ, quæ fuit inflexibilis; & ratione pretii ſui, quod fuit inæſtimabile. Sancta Margarita fuit gemma myſtica. 1. Propter puritatem ſuam. 2. Propter ſoliditatem ſuam. 3. Propter pretium ſuum. 347

I. Pars. S. Margarita fuit gemma myſtica, ratione puritatis ſuæ; quia hæc virgo ſacra à paganiſmi, luxuriæ, & omnium vitiorum immunditia perfectiſſimè elongata fuit. Nam; 1. Cùm hæc inter Gentiles viveret, totaliter elongata eſt à paganiſmi immunditiis; 2. Cùm inter impudicos degeret, ab omni luxuriæ inquinamento penitus libera fuit; 3. Cùm inter homines omni vitiorum generi deditos verſaretur, ab omnis vitii turpitudine ſemota fuit.

II. Pars. Sancta Margarita fuit gemma myſtica, ratione ſoliditatis ſuæ; quia generosè reſtitit Patri, amaſio, & dæmoni. 1. Patri irato; 2. Amaſio amore ſuccenſo; 3. Dæmoni horrendo.

III. Pars. Sancta Margarita fuit gemma myſtica, ratione pretii ſui. Maximum fuit pretium ejus, ſi conſideretur; 1. In ſe; 2. In raritate ſua: 3. In æſtimatione hominum. 351

DE

DE S. MAGDALENA.

Santa Maria Magdalena dilexit multùm; Deum enim dilexit; 1. Amore forti & generoſo. 2. Amore liberali & prodigo. 3. Amore ardenti & fervido. 352

I. Pars. Magdalena Chriſtum dilexit amore generoſo. Hæc etenim Chriſti amore ſuccenſa, triumphavit de deliciis, de pudore, & de timore. Triumphavit. 1. De deliciis, quibus fruebatur. 2. De pudore, quo afficiebatur. 3. De timore, quo angebatur. 353

II. Pars. Magdalena Chriſtum dilexit amore liberali, ei etenim dedit. 1. Totam mentem ſuam. 2. Totum cor ſuum. 3. Omnia obſequia ſua. 354

III. Pars. Magdalena Chriſtum dilexit amore ardente, ardentiſſimè enim dilexit eum, 1. In cruce pendentem. 2. In ſepulchro jacentem. 3. In cęlo regnantem. 355

DE S. JACOBO MAJORE.

Petebat ambitioſa ſancti Jacobi mater, ut in Chriſti regno ſederet filius ſuus, *Dic, ut ſedeant hi duo filii mei in regno tuo.* Jacobus autem in triplici Chriſti regno ſedet, in regno ſcilicet cæli, in regno Eccleſiæ, & in regno terræ. Sedet. 1. In regno cæli, ſupra thronum juſtitiæ. 2. In regno Eccleſiæ, ſupra thronum gloriæ. 3. In regno terræ, ſupra thronum gratiæ. 357

I. Pars. S. Jacobus ſedet in regno cæli ſupra thronum juſtitiæ, quia hunc thronum meruit, emit, & acquiſivit. 1. Illum meruit fideli obedientia, quam Deo præſtitit. 2. Illum emit voluntaria paupertate quam ſectatus eſt. 3. Illum acquiſivit gravi certamine, quod iniit. 358

II. Pars. S. Jacobus ſedet in regno Eccleſiæ ſupra thronum gloriæ, quia in ea ut conſanguineus, Apoſtolus & Martyr Chriſti honoratur. 1. Ut Chriſti conſanguineus, & unus ex propinquioribus. 2. Ut Chriſti Apoſtolus, & unus ex charioribus. 3. Ut Chriſti Martyr, & unus ex generoſioribus. 359

III. Pars. S. Jacobus ſedet in regno terræ ſupra thronum gratiæ & liberalitatis. Quia ibi dat. 1. Fidem infidelibus. 2. Victoriam militantibus. 3. Subſidia peregrinis. 361

DE S. ANNA.

Annam inſpicio reſpectu B. M. Virg. quæ eſt benedictus fructus quem Anna peperit; Maria autem ſpeciali & miro quodam modo fuit, reſpectu B. Annæ. 1. Fructus juſtitiæ. 2. Fructus lucis. 3. Fructus honoris. 362

I. Pars. Maria, reſpectu S. Annæ, eſt fructus juſtitiæ. Quia Maria eſt fructus, quem Anna juſtè producere meruit. 1. Suis precibus. 2. Suis lacrymis. 3. Suis votis. 363

II. Pars. Maria reſpectu S. Annæ, eſt fructus lucis. Quia per Mariam clariſſimè demonſtratur, Annam eſſe matrem. 1. Caſtiſſimam. 2. Prudentiſſimam. 3. Sanctiſſimam. 364

III. Pars. Maria, reſpectu S. Annæ, eſt fructus honoris. Quia per Mariam Beata Anna mirum in modum fuit. 1. Nobilitata. 2. Ditata. 3. Sublimata. 365

DE S. IGNATIO.

Sanctus Ignatius, de Loyola, ſicut alter Paulus Apoſtolus, eſt vas electionis, quod repletum eſt. 1. Gratia Dei. 2. Amore Dei. 3. Zelo gloriæ Dei. 367

I. Pars. S. Ignatius fuit vas electionis, plenum gratia. Quia vir ille ſanctiſſimus, ipſo ſuæ converſionis tempore, plenus fuit gratia triumphante, operante & humiliante. 1. Gratia triumphante, quę illum ad terrena omnia abjicienda impulit. 2. Gratia operante, quę illum ad ardua ſuſcipienda movit. 3. Gratia humiliante, quæ illum ad vilia & abjecta multa pro Dei amore facienda inclinavit. 367

II. Pars. S. Ignatius, fuit vas electionis, plenum amore Dei. Deum enim ita dilexit, ut; 1. De Deo ſolo cogitaret. 2. De Deo ſolo loqueretur. 3. Soli Deo placere optaret. 369

III. Pars. S. Ignatius, fuit vas electionis, plenum zelo ſalutis animarum, reſpectu ignarorum, peccatorum, & omnium hominum. 1. Reſpectu ignarorum, quos omnes illuminare voluit. 2. Reſpectu peccatorum, quos omnes ad Deum convertere optavit. 3. Reſpectu omnium hominum, quos omnes ſalvare deſideravit. 370

DE S. PETRO AD VINCULA.

Sancti Petri, in carcere exiſtentis, magna eſt gloria, magna libertas, & magna beatitudo. 1. Magna eſt ejus gloria inter ignominias, quibus afficitur. 2. Magna eſt ejus libertas inter vincula, quibus conſtringitur. 3. Magna eſt ejus beatitudo inter ſupplicia, quæ patitur. 372

I. Pars. Magna eſt Petri gloria inter ignominias, quibus afficitur. Quia vincula ei fuere. 1. Pretioſa ornamenta. 2. Glorioſa præmia. 3. Sublimiora honoris inſignia. 373

II. Pars. Magna eſt Petri libertas inter vincula, quibus conſtringitur. Quia inter vincula eſt liber. 1. A ſervitute peccati. 2. A ſervitute concupiſcentiæ. 3. A ſervitute dæmonis. 374

III. Pars. Magna eſt Petri beatitudo inter ſupplicia quæ patitur. Quia inter vincula & ſupplicia beatior eſt. 1. Herode, qui eum carceri mancipavit. 2. Chriſtianis, qui ei compatiun-

Digitized by Google

patiuntur: 3. Angelo, qui eum à carcere liberat. 375

IN FESTO S. MARIÆ ANGELORUM
CONCIO PRIMA.

Indulgentia ſanctæ Mariæ Angelorum, à Chriſto totaliter eſſe videtur: ab ipſo enim data, confirmata, & publicata eſt. Hæc indulgentia: 1. A Chriſto data eſt. 2. A Chriſto confirmata eſt; 3. A Chriſto publicata eſt. 377

I. Pars. Indulgentia ſanctę Marię Angelorum a Chriſto data eſt: 1. Ut merces cæli, quo ardebat Franciſcus: 2. Ut ſignum amoris ſui erga peccatores: 3. Ut monumentum ſuæ liberalitatis erga omnes homines. 378

II. Pars. Indulgentia ſanctæ Mariæ Angelorum a Chriſto confirmata eſt: 1. Teſtimonio cęli: 2. Teſtimonio terre: 3. Teſtimonio inferni. 380

III. Pars. Indulgetia ſanctæ Mariæ Angelorum à Chriſto fuit publicata: 1. In Eccleſia Portiunculæ, miniſterio Angelorum; 2. In urbe Aſſiſio, miniſterio Epiſcoporum; 3. In cordibus fidelium, miniſterio gratiæ ſuæ. 381

IN FESTO S. MARIÆ ANGELORUM
CONCIO SECUNDA.

Seraphichus Franciſcus pro peccatoribus orat ante Thronū Patris ęterni, ante Thronum Chriſti, & ante Thronum ſummi Pontificis: Ante Tronum Patris æterni, priuſquam indulgentiam obtineat; Ante Thronum Chriſti, cùm illam obtinet; Ante Thronum ſummi Pontificis, poſtquam illam obtinuit. Videamus Franciſcum; 1. Ante Thronum Patris æterni, à quo gratiam pro peccatoribus ſummo cum zelo petit; 2. Ante Thronum Chriſti, à quo indulgentiam pro peccatoribus obtinet; 3. Ante Thronum ſummi Pontificis, à quo obtentam à Chriſto indulgentiam publicari impetrat, 383.

DE S. DOMINICO.

Sanctus Dominicus Prædicator extitit perfectiſſimus, cujus ſcientia fuit maxima, zelus ſanctiſſimus, & vita ſupra modum exemplaris. Perpendamus Concionatoris illius ſcientiam, zelum & ſancta exempla; 1. Scientiam, qua illuſtratus fuit; 2. Zelum, quo fuit accenſus; 3. Bona exempla, quę edidit. 388

I. Pars. Sancti Dominici ſcientia fuit; 1. Univerſalis: 2. Fœcunda: In oratione comparata. 389

II. Pars. Sancti Dominici zelus fuit: 1. Ardentiſſimus; 2. Generoſiſſimus: 3. Conſtantiſſimus. 390

III. Pars. Sancti Dominici exempla, admiranda fuere: 1. In verbis, quæ protulit: 2. In converſatione, quam cum hominibus habuit: 3. In charitate, qua exarſit 392

DE S. LAURENTIO.

Craticula Laurentio fuit Cathedra Lectus & Thronus. Fuit ei: 1. Cathedra Doctoris & Prædicatoris: 2. Lectus quietis & dulcedinis: 3. Thronus gloriæ & honoris. 394

I. Pars. Craticula Laurentio fuit Cathedra Doctoris & Prædicatoris. Quia in craticula exiſtens, homines exemplo ſuo mirabiliter docuit: 1. Patientiam: 2. Conſtantiam; 3. Dei amorem. 394

II. Pars. Craticula Laurentio fuit lectus quietis & dulcedinis: 1. Propter Chriſti præſentiam, qua recreabatur: 2. Propter Paradiſi gloriam, quam contemplabatur: 3. Propter inferni pœnam, à qua præſervabatur. 396

III. Pars. Craticula Laurentio fuit Thronus gloriæ & honoris: 1. In urbe Roma; 2. In toto terrarum orbe; 3. in cęlo. 397

DE S. CLARA
CONCIO PRIMA.

Sancta Clara, fuit filia, pauper & virgo. Fuit: 1. Filia, & generoſiſſima; 2. Pauper, & ditiſſima: 3. Virgo, & fœcundiſſima. 399

I. Pars. Sancta Clara fuit filia, & generoſiſſima contra parentes, contra infideles, & contra Deum: 1. Contrà parentes, qui vocationi ejus adverſabantur: 2. Contra infideles, qui monaſterium ejus invadere conabantur; 3. Contra Deum, à quo variis adverſitatibus probabatur. 400

II. Pars. Sancta Clara fuit pauper & ditiſſima; quia habuit omnia terrę bona, omnes virtutis divitias, & omnes cæli theſauros. Habuit; 1. omnia terrę bona ſub pedibus; 2. Omnes virtutis divitias in anima; 3. Omnes cæli theſauros in poſſeſſione ſua. 401

III. Pars. Sancta Clara fuit virgo, & fœcundiſſima; quia genuit filias, Angelos, & Virgines, Genuit; 1. Filias Religioni; 2. Angelos Deo; 3. Virgines Paradiſo. 402

DE S. CLARA
CONCIO SECUNDA.

Glorioſos tres ſancta Clara retulit triumphos; triumphavit enim de mundo, de ſeipſa, & de natura. Clara: 1: Triumphavit de muudo, omnem ejus gloriam contemnendo; 2. Triumphavit de ſeipſa, corpus ſuum domando; 3. Triumphavit de natura, miracula multa operando. 404

I. Pars, Sancta Clara triumphavit de mundo: 1. Relinquendo domum & parentes; 2. Mutādo veſtimenta; 3. Radēdo crines. 405

II. Pars. Sancta Clara triumphavit de ſeipſa; corpus enim variis motificationibus domuit, & præcipuè; 1. Jejuniis, quæ crebra

erant

erant & Auſtera: 2. Lecto, qui durus erat & nirus: 3. Cilicio, quod vile erat & hiſpidum. 406

III. Pars. Sancta Clara triumphavit de natura, operando miracula: 1. In favorem ſororis ſuæ Agnetis: 2. In favorem filiarum ſuarum ſpiritualium: 3. In favorem ſui monaſterii. 407

DE ASSUMPTIONE B. V. MARIÆ CONCIO PRIMA.

Glorioſiſſimum eſt Mariæ ſepulchrum, quia in eo triumphat: 1. Amor de doloribus: 2. Sanctitas de corruptione: 3. Cælum de terra. 409

DE ASSUMPTIONE B. V. MARIÆ CONCIO SECUNDA.

Dies Aſſumptionis, eſt triumphalis beatiſſimæ Virginis dies in quo, triumphali apparatu ad cælum aſcendit, in cælo recipitur, & in cælo ſublimatur. Videamus, 1. Curſum triumphalem, quo Maria ad cælum vehitur, quo nullus eſt clarior: 2. Pompam qua in cælo recipitur, qua nulla magnificentior, 3. Thronum ad quem in cælo ſublimatur, quo, poſt divinum, nullus eminentior. 414

I. Pars. Virtutes ſunt currus triumphales, quo Maria ad cælum evecta eſt, & præcipuè puritas, humilitas & charitas: 1. Puritas intemerata, qua floruit; 2. Humilitas profunda, qua enituit: 3. Charitas ardentiſſima, qua ſuccenſa fuit. 414

II. Pars. Pompa, qua Maria in cælo recepta eſt, fuit maxima: ſi conſideremus: 1. Qualis fuerit cœtus, qui ei obviam ivit: 2. Quantùm fuerit gaudium eorum, qui ei venienti occurrerunt: 3. Quæ & qualia extiterint munera, quæ illi oblata ſunt. 415

III. Pars. Thronus ad quem Maria in cælo exaltata eſt, fuit: 1. Thronus, gloriæ & honoris: 2. Thronus juſtitiæ & meriti 3. Thronus gratiæ & miſericordiæ. 416

DE S. ROCHO.

Sancti Rochi charitas, patientia, & poteſtas: 1. Charitas, qua infirmis peſte laborantibus ſervit: 2. Patientia, qua peſtis dolore ſuſtinet: 3. Virtus & poteſtas, qua infirmos peſte correptos ſanat. 418

DE S. BERNARDO CONCIO PRIMA.

Magnæ fuerunt ſancti Bernardi virtutes, 1. in ſæculo: 2. in clauſtro: 3. In Eccleſia.

I. Pars. Magnæ fuere ſancti Benardi virtutes in ſæculo. Dum enim adhuc in ſæculo viveret: 1. Admirabilis fuit ejus puritas, quā ſervavit illæſam; 2. Prompta fuit obedientia, quam Deo vocanti præſtitit: 3. Ardentiſſimus fuit zelus animarum, quo exarſit. 423

II. Pars Magnæ fuere S. Bernardi virtutes in clauſtro. Ibi enim in eo omnes eluxere virtutes, & præcipuè; 1. Cordis humilitas, 2. Corporis mortificatio; 3. Mentis ad Deum elevatio. 425

III. Pars. Magnæ fuere ſancti Bernard virtutes in Eccleſia. Pereximias enim ejus virtutes tota demirata eſt Eccleſia, & præcipuè, 1. Magnam ejus in componendis diſſidiis prudentiam; 2. Magnam ejus in objurgandis peccatoribus generoſitatem, 3. Magnam eius in benefaciendo cunctis charitatem. 426

DE S. BERNARDO CONCIO SECUNDA.

Sanctus Bernardus, fuit Apoſtolus, Martyr: & Doctor. Sanctus ille Abbas, ſuo modo fuit Apoſtolus, & inter Apoſtolos Magnus: Fuit Martyr, & inter Martyres illuſtris, Fuit Doctor, & inter Doctores celeberrimus. Sanctus Bernardus, fuit magnus Apoſtolus, magnus Martyr, & magnus Doctor. Hæ ſunt tres huius concionis partes, quibus eum magnum fuiſſe patebit: *Magnus vocabitur*. 428

I. Pars. S. Bernardus fuit magnus Apoſtolus; quia cum Apoſtolis; 1. reliquit omnia; 2. Secutus eſt Chriſtum; 3. Pro hominum ſalute plurimùm laboravit. 429

II. Pars. Sanctus Bernardus fuit magnus Martyr, & tripliciter Martyr. Scilicet: 1. Caſtitate perpetua; 2. Paupertate voluntaria; 3. Corporis mortificatione continua. 430

III. Pars. Sanctus Bernardus fuit magnus Doctor eumque Doctorem maximum extitiſſe patet ſi conſideretur, in ſilvis in quibus habitavit, in prædicationibus, quas habuit, & in libris, quos compoſuit; 1. In ſilvis, ubi infuſam & cæleſtem ſcientiam recepit; 2. In prædicationibus, ubi miram & utiliſſimam effudit ſcientiam: 3. In libris, ubi doctrinam ſuavem & melliflum manifeſtavit. 432

DE S. BARTHOLOMÆO.

Sanctus Bartholomæus adhæſit Deo per amorem, per fidem & per crucem. Adhæſit Deo; 1. Per amorem, quo exarſit: 2. Per fidem, quam ſectatus eſt; 3. Per crucem quàm generoſè portavit. 433

I. Pars. Sanctus Bartholomæus Deo adhæſit per amorem. Pro amore enim ejus: 1. Terrena cuncta contempſit; 2. Orationi aſſiduè vacavit: 3. Propria pelle ſe ſpoliavit. 434

II. Pars. S. Bartholomæus Deo adhæſit per fidem fuit enim fidei diſcipulus, prædicator, & teſtis. Fuit; 1. Diſcipulus, qui fidem recepit humiliter; 2. Predicator, qui eam docuit publicè; Teſtis qui eam teſtificatus eſt generosè. 435

III. Pars. S. Bartholomæus Deo adhæſit per crucem, quia propter Deum; 1. Paſſus eſt multa; 2. Paſſus eſt gravia; 3. Paſſus eſt diu. 437

DE

DE S. LUDOVICO.

Sanctus Ludovicus, Galliarum Rex; 1. Fuit fidelis Deo in ſtatu proſperitatis: 2. Fuit fidelis Deo in ſtatu adverſitatis. 438

I. Pars. Sanctus Ludovicus, fuit fidelis Deo in ſtatu proſperitatis. Quia in hoc ſtatu; 1. Ab omni declinavit malo, ad quod proſperitas inclinare poteſt: 2. Omne fecit bonum, à quo proſperitas avertere ſolet. 439

II. Pars. Sanctus Ludovicus, fuit fidelis Deo in ſtatu adverſitatis: 1. Quia in omni adverſitate Deum ſemper benedixit; 2. Quia in omni adverſitate ſe ſemper ad divinam voluntatem conformavit. 441

DE S. JULIANO.

Sanctus Julianus martyrium fugit, martyrium quæſivit, & martyrium pertulit; Videamus: 1. Juliani, martyrium fugientis, prudentiam: 2. Juliani, martyrium quærentis charitatem: 3. Juliani, martyrum patientis, conſtantiam. 443

DE S. AUGUSTINO.
CONCIO PRIMA.

In Auguſtino, ante converſionem illius, erant ſpiritus voluptatis, ſpiritus erroris, & ſpiritus obſtinationis. Sed Exelſi dextera Auguſtinum totaliter mutavit: per gratiam enim Dei: 1. Hic voluptuoſus, mutatus eſt in pœnitentem famoſum: 2. Hic hæreticus, mutatus eſt in Eccleſiæ Doctorem celleberrimum: 3. Hic homo obſtinatus in peccato, mutatus eſt in virum perfectiſſimum. 448

DE S. AUGUSTINO.
CONCIO SECUNDA.

Cordi Auguſtini infixæ fuerunt: 1. Sagittæ doloris: 2. Sagittæ timoris; 3. Sagittæ amoris. 453

DE S. JO: BAPTISTÆ DECOLLAT.

Ut tota deſcribatur Decollationis ſancti Joannis Baptiſtæ tragœdia, proponam Joannem, qui prædicat; Herodiadem, quæ illum perſequitur, & Herodem, qui illum ad mortem damnat. In Joannis prædicatione maximus elucet zelus in Herrodiadis perſecutione horrenda apparet malitia, in data ab Herode ſententia inaudita ineſt injuſtitia. Videamur. 1. Zelū Joannis, qui prædicat; 2. Malitiam Herodiadis, quæ illū perſequitur; 3. Iniuſtitiā Herodis, qui illū condemnat. 458

I. Pars. Zelus Joannis, qui contra Herodem prædicat, eſt 1. Ardens: 2. Prudens: 3. Generoſus. 459

II. Pars. Malitia Herodiadis, quæ Joannem perſequitur, tanta fuit, ut Joannis mortem cupierit, pecierit, & procuraverit. Ejus mortem 1. Cupivit ardenter; 2. Petiit ſollicitè; 3. Procuravit artificioſè. 461

III. Pars. Juſtitia Herodis, qui Ioannem ad mortem damnat, tanta fuit, ut eum morti adjudicaverit; 1. Quia ipſe Herodes vidit puellam ſaltantem: 2. Quia ipſe temerè juravit: 3. Quia ipſe in peccato ſuo perſeverare intendit. 462

DE NATIVITATE B. VIRGINIS MARIÆ.

Nativitas ejus fuit dies honoris, dies gaudii, & dies terroris. Fuit 1. Dies honoris & gloriæ, reſpectu Mariæ: 2. Dies gaudii & lætitiæ, reſpectu hominum: 3. Dies terroris & triſtitiæ, reſpectu dæmonum. 464

DE S. MATTHÆO APOSTOLO.

Videamus S. Matthæi officia, convivium & dignitates: 1. Officia, quæ ante converſionem exercuit; 2. Convivium, quod in converſione Chriſto fecit: 3. Eminentes dignitates, quas poſt converſionem in Eccleſia obtinuit. 468

DE SS. COSMA & DAMIANO.

Sancti Coſmas & Damianus fuerunt Medici: 1. Doctrina fulgentes: 2. Charitate ardentes; 3. Pietate inſignes. 473

DE S. MICHAELE ARCHANGELO.

Sanctus Michael eſt Princeps magnus per Deum, inter Angelos, & ſupra homines; 1. Per Deum, à quo ſublimatur: 2. Inter Angelos, quibus præeſt: 3. Supra homines, quos protegit. 478

DE S. HIERONYMO.

Sanctus Hieronymus fuit Sol, Angelus, & prodigium; Fuit 1. Sol in mundo: 2. Angelus in deſerto: 3. Prodigium in Eccleſia. 483

I. Pars. Sanctus Hieronymus fuit Sol in mundo, quia affulſit hæreticis, mundanis, & viris perfectis. Affulſit 1. Hæreticis, ut eos à via erroris averteret: 2. Mundanis, ut eos in via perditionis revocaret; 3. Perfectionis, ut eis altioris ſanctitatis viam aperiret. 483.

II. Pars. S. Hieronymus fuit Angelus in deſerto: 1. Ratione puritatis, qua floruit: 2. Ratione abſtinentiæ, quàm ſectatus eſt: 3. Ratione orationis, cui indeſinenter adhæſit. 485

III. Pars. S. Hieronymus fuit prodigium in Eccleſia: 1. Libris, quos compoſuit; 2. Oraculis, quæ protulit: 3. Virtutibus, quibus enituit. 486

DE ANGELIS CUSTODIBUS.

Cuſtodes Angeli tria nobis impendunt beneficia: ſunt enim Doctores, Protectores & advocati noſtri. Sunt 1. Doctores; qui nos erudiunt: 2. Protectores, qui nos defendunt: 3. Advocati, qui apud Deum nobis patrocinantur. 488

DE B. V. MARIÆ ROSARIO.

Beatæ Viginis Mariæ Roſarium, ſub diverſo reſpectu conſideratum, eſt oratio, myſterium, & confraternitas: 1. Eſt oratio, quæ

quæ ſæpè recitanda : 2. Eſt myſterium , quod ſeriò meditandum : 3. Eſt confraternitas , quæ ſedulò ſectanda. 493

DE SERAPHICO FRANCISCO.
CONCIO PRIMA.

Super Franceſco requievit ſpiritus Chriſti: ſimul enim cum Chriſto habuit ſpiritum contemptus, amoris & odii. Habuit 1. Spiritum contemptus, reſpectu bonorum hujus mundi: 2. Spiritum amoris, reſpectu hominũ 3. Spiritum odii, reſpectu ſui ipſius. 498

DE SERAPHICO FRANSCISCO
CONCIO SECUNDA.

Sanctus Franciſcus habuit cor filii, matris & judicis. Habuit 1. Cor filii, reſpectu Dei: 2. Cor matris, reſpectu hominũ: 3. Cor judicis, reſpectu ſui ipſius. 503

I. Pars. Sanctus Franciſcus habuit cor filii, reſpectu Dei: habuit enim reſpectu ejus: 1. Cor, voluntati ejus penitùs ſubditum & obediens: 2. Cor, gloriam ejus in omnibus exquirens: 3. Cor, amore ejus ſuccenſum. 503

II. Pars. Sanctus Franciſcus habuit cor matris, reſpectu proximi. Habuit enim 1 Cor beneficum, reſpectu omnium: 2. Cor ſollicitum, pro ſalute omnium: 3. Cor generoſum, pro defenſione omnium. 505

III. Pars. Sanctus Franciſcus habuit cor judicis, reſpectu ſui ipſius; fuitque judex in ſeipſum ſeverus & crudelis. Quia ſeipſum condemnavit 1. Ad ignominias: 2. Ad dira ſupplicia: 3. Ad mortem. 507

DE S. THERESIA.

Sancta Thereſia Chriſtum Sponſum amavit 1. Amore patiente; 2. Amore operante: 3. Amore languente. 509

DE S. PETRO DE ALCANTARA
CONCIO PRIMA.

Vir Dei ſanctus extitit beatus Petrus de Alcantara, & ſanctitas ejus; 1. Magna fuit in ſe, & in corde ejus: 2. Magna fuit in manu Dei; 3. Magna fuit in hominum æſtimatione. 514

I. Pars. Sancti Petri ſanctitas magna eſt in ſe, & in corde ejus; quia terrena deſpexit, carnem mortificavit, & voluntatem ſuam divinæ conformavit; 1. Terrena deſpexit, ut cæleſtia amaret; 2. Carnem mortificavit, ut illam ſpiritui ſubjiceret, 3. Voluntatem ſuam divinæ conformavit, ut unus cum Deo ſpiritus fieret. 515

II. Pars. Sancti Petri ſanctitas magna eſt in manu Dei; qui ut ſanctitatem ejus magnificaret & exaltaret, dedit ei; 1. Orationis & contemplationis ſpiritum: 2 Sapientiæ & intelligentiæ donum; 3. Gratiam miracula & prodigia operandi. 516

III. Pars. Sancti Petri ſanctitas magna eſt in æſtimatione hominum. Ubique enim ſanctitas ejus ſupra modum æſtimata eſt, & præcipuè in Hiſpania, in urbe Roma, & in tota Eccleſia; 1. in Hiſpania, dum in hoc mundo viveret; 2. in urbe Roma, cùm Sanctorum catalogo adſcriptus eſt; 3. in tota Eccleſia, poſtquam inter Sanctos annumeratus eſt. 518

DE S. PETRO DE ALCANTARA
CONCIO SECUNDA.

Sanctus Petrus pœnitentiam quæſivit, pœnitentiam amplexus eſt, & pœnitentiam eſſe faciendam aliis inſpiravit, 1. Pœnitentiam quæſivit magna cum ſollicitudine 2. Pœnitentiam amplexus eſt ardenti eum fervore, 3. Pœnitentiam inſpiravit felici cum ſucceſſu. 519

DE S. URSULA.

Urſulę virginitas fuit impugnata, triumphans & prœmiata. Videamus virginitatem ejus 1. Impugnatam: 2. Triumphantem: 3. Præmiatam. 525

DE OMNIBUS SANCTIS.

Sancti in cælo 1. Beati ſunt, quia Deum vident: 2. Beati ſunt, Deum videntes, amant, 3. Beati ſunt, quia Deum videntes & amantes, gaudent. Sancti tandem in cælo beati ſunt, quia vident, amant, & gaudent. 530

DE S. MARTINO EPISCOPO.

Sanctus Martinus fuit Miles, Monachus, & Potifex. Videamus 1. Virtutes illius Militis, 2. Sanctitatem hujus Monachi, 3 Perfectionem hujus Epiſcopi. 535

I. Pars. Sanctus Martinus in ſtatu militis virtutibus multis claruit, & præcipuè, 1. Miſericordia erga pauperes, 2. Caſtitate in corpore ſuo, 3. Fiducia in Deum. 536.

II. Pars. Sancti Martini ſanctitas in ſtatu Monachi fuit 1. In humilitate fundata, 2 Mortificationibus illuſtrata, 3. Miraculis comprobata. 537

III. Pars. Sancti Martini in ſtatu Pontificis perfectionem manifeſtam eſſe patet, ſi ſolummodò ipſius charitatem contemplemur. Habuit enim 1. Charitatem beneficam, 2. Charitatem patientem, 3. Charitatem fervidam. 538

DE PRÆSENTATIONE B.V. MARIÆ

Maria offertur à parentibus, & a ſemetipſa. Conſideremus 1. Pietatem & devotionem parentum Mariæ, qui eam Deo offerunt, 2. Zelum & amorem Mariæ, qui ſemetipſam Deo offert. 541

I. Pars. Joachim & Anna Mariam Deo offerunt, 1. Licèt unica eorum filia eſſet, 2. Licèt perfectiſſima eſſet, 3. Licèt ab iis modum dilecta eſſet. 541. & 542

II. Pars. Maria ſeipſam Deo offert 1. Prom-

Promptam, quia dat ſe citò; 2. Integram, quia dat ſe totaliter, 3. Irrevocabilem, quia dat ſe pro ſemper. 543

DE S. CATHARINA.

Sancta Catharina fuit Filia, Virgo, & Martyr Fuit. 1. Filia doctiſſima, 2. Virgo puriſſima, 3. Martyr conſtantiſſima. 545

I. Pars. Sancta Catharina fuit filia doctiſſima, ejuſque ſcientia tanta fuit, ut ab ea 1. Imperator fuerit attonitus, 2. Philoſophi fuerint convicti, 3. Infideles ad Catholicam fidem fuerint converſi. 546

II. Pars. Sancta Catharina fuit Virgo puriſſima, ejuſque puritatem denotabit 1. Annulus, quo ſubarravit eam Chriſtus. 2. Lac quod ex amputato eius capite fluxit. 3. Angeli, qui eam ſepelierunt.

III. Pars. Sancta Catharina fuit Martyr conſtantiſſima, eiuſque conſtantia enituit 1 Contra Imperatorem, cui fortiter reſtitit, 2. Contra tormenta, quibus nunquam ceſſit, 3, Contra mortem, quam nullo modo expavit. 549

OCTAVA
DE FIDELIBUS DEFUNCTIS.

Octo huius Octavæ Concionibus Purgatorium conſiderabimus, 1. Ut locum tormentorum, 2. Ut præcipitium horrendum 3. Ut tetrum carcerem, 4. Ut fornacem accenſam, 5. Ut terram infortunatam; 6. Ut miſeriarum lacum; 7. Ut puteum amaritudinis, 8. Ut baptiſmum acerbiſſimum. 551

CONCIO PRIMA.

Purgatorium eſt locus tormentorum, ubi fideles Defuncti tormenta perferunt 1. Gravia, 2. Diuturna, 3. Juſta. 551

CONCIO SECUNDA.

Purgatorium eſt præcipitium, 1. In quod homines facilè cadunt, 2. In quo homines dirè cruciantur, 3. A quo homines difficilè egrediuntur: 556

CONCIO TERTIA.

Purgatorium eſt carcer conſtitutus: 1. In terræ centro: 2. In ignis abyſſo. Eſt in terræ centro; quid horribilius. Eſt in ignis abyſſo: quid terribilius. 561

CONCIO QUARTA.

Purgatorium eſt fornax accenſa, cujus ignis eſt corporeus, violentus & ſapiens. Eſt 1. ignis corporeus, qui torquet ſpiritus; 2. ignis violentus, qui torquet Sanctos: 3. ignis ſapiens, qui quemlibet torquet juxta merita. 565

CONCIO QUINTA.

Purgatorium eſt terra infortunata. Quia eſt: 1. Terra dolorum: 2. Terra tenebrarum, 3. Terra oblivionis. 570

CONCIO SEXTA.

Purgatorium eſt lacus miſeriarum. Fideles enim defuncti in hoc lacu ſunt: ut ſervi ut debitores, ut exules. In eo ſunt 1. Ut ſervi, qui vincula ſua frangere nequeunt; 2. Ut debitores, qui debita ſua ſolvere non valent; 3. Ut exules, qui ad patriam ſuam ire non poſſunt. 575

CONCIO SEPTIMA.

Purgatorium eſt puteus amaritudinis; mœrore enim & amaritudine animæ conficiuntur fideles defuncti, cùm in Purgatorio conſiderant 1. Peccata, quæ in hoc mundo perpetrarunt: 2. Virtutes, quas acquirere neglexerunt: 3. Paradiſum, quem non ſatis ardenter deſiderarunt. 580

CONCIO OCTAVA.

Purgatorium eſt baptiſmus acerbiſſimus, Eſt enim baptiſmus, qui fideles defunctos 1. igne à peccatis mundat: 2. igne nos ad Paradiſum introducit. 585

CON-

CONCIONES DE SANCTIS.

DE SANCTO ANDREA
CONCIO PRIMA.

Mihi autem abſit gloriari niſi in Cruce. ad Galat. 6. 14.

CHriſtus Dominus mirabili, & divina ſapientiæ ſuæ face illuſtratus, crucem tanti fecit, ut ea aſſumpta, & cõſtantiſſimè retenta, propriam matrem alteri dare voluerit: *Matrem dedit, crucem verò reſervavit*. Ambr. Sanctiſſimus hic mundi Redemptor, qui toto vitæ ſuæ tempore erga omnes ſe liberalem exhibuerat, in cruce pendens & moriens, pretioſiora, & ſpecialiora *dedit dona hominibus*; tunc enim S. Joanni Matrem, Paradiſum latroni, inimicis veniam, gratiam peccatoribus, cunctiſque hominibus pretioſiſſimi ſui ſanguinis virtutem & efficaciam quàm libentiſſimè & liberaliſſime dedit; ſed *ſuam ſibi crucem reſervavit*. O quàm pretioſa, quàm amabilis, quàm ve optabilis crux, quam ſapientia æterna prçeligit, prædiligit, ſibique tanto affectu, tantaque ſollicitudine reſervat! ejus tamen B. Andream participem & hæredem inſtituere voluit. Nec donum illud, quod exhorreſcunt Judæi, Gentiles contemnunt, & plerique fugiunt, ſanctus ille Apoſtolus recuſavit; quin e contrà gratiſſimo illud percepit animo; crucem dilexit, crucem exquiſivit, & in cruce gloriam ſuam conſtituit: *Mihi autem abſit gloriari niſi in cruce*. Contemplemur nunc pretioſum hunc theſaurum in corde ſanctiſſimi illius Apoſtoli; perpendamus varios, & mirabiles motus, quibus verè Apoſtolicum S. Andreç cor fuit erga crucem concitatum &c. *Ave.*

SAncti in cælo circa objectum beatificum triplici motu cientur; motu ſcilicet deſiderii, gaudii & amoris; ut enim ſacri docent codices, Sancti in cælo deſiderant, gaudent & amant; ipſi deſiderant continuationem contemplationis & viſionis Dei, à quo beantur: *in quem deſiderant Angeli proſpicere*. 1 Pet. 1. 6. Ipſi etiam gaudent de gloria æterna, cujus ſunt poſſeſſores, *lætitia ſempiterna ſuper caput eorum*. Iſ. 35. 10. Ipſi tandem amant Deum quem amaverant, dum in hoc mundo viverent; charitas enim quam habuerant in terris perſeverat in cęlis: *charitas nunquam excidit*. 1 Cor. 13. 8. Ecce varios motus, quibus Beati in cælo degentes, erga objectum beatificum feruntur; ſed (quod mirum & portentoſum eſt) iiſdem penè motibus erga crucem cor B. Andreæ agitabatur; eam enim ardenter deſideravit, eam hilariter contemplatus eſt, eamque magno cum amore eſt amplexatus. Homines, qui mundi & carnis dediti ſunt voluptatibus, cruces & tribulationes fugiunt, timent & oderunt, aſt cor B. Andreæ aliis & totaliter oppoſitis fuit agitatum motibus, triplex namque in ejus corde erga crucem fuit motus. *Primus*, fuit motus deſiderii. *Secundus*, fuit motus gaudii. *Tertius*, fuit motus amoris. Triplex ille motus totam hujus concionis materiam ſubminiſtrabit.

I. PARS.

In corde B. Andreæ fuit motus deſiderii erga crucem.

CHriſtus Dominus, non ſolùm pro nobis vigilare, jejunare, concionari & peregrinari voluit; ſed & dira pati, cruciſque mortem pro noſtra ſalute ſubire deſideravit. Propriam mortem, veluti ſacrum

. *Laſelve Sanctuar,*

baptiſma, quo ſauciata, & originali labe fœdata protoparentis noſtri familia ſalvari & mundari debebat, ipſe contemplabatur; eoque intuitu talem baptiſmum, ſeu crucis
Luc. 12. 50. mortem, ſummoperè optabat: *Baptiſmo habeo baptizari, & quomodò coarctor uſque dum perficiatur?* Beatus autem Andreas eodem arſit deſiderio, fuitque in ejus corde ardens motus deſiderii erga crucem; illam ambiit, illam concupivit, ad eam hianter attendit, eique alligari tanto affectu peroptavit, ut illam non leviter & tranſeunter optatam, ſed ardenter, & diù deſideratam vocaverit: *O bona crux diù deſiderata!*

Sanctiſſimus Propheta Daniel vocatur *vir*
Dan. 9. 23. *deſideriorum*, ſimiliter S. Andreas, qui interpretatur *virilis*, fuit *vir deſideriorum*, non inanium quidem aut malorum, quia ipſe nec vana, nec mala concupivit; ſed fuit *vir deſideriorum* bonorum, ipſe ſiquidem deſideravit cuſtodire juſtificationes Domini, deſideravit Deum laudari, ejuſque gloriam in toto terrarum orbe prædicari; deſideravit etiam, & ardenter ſitivit peccatorum converſionem, & omnium ſalutem, ſed ardentius, quo æſtuabat anima ejus. deſiderium, ad crucem dirigebatur, cui alligari toto cordis affectu deſiderabat; unde B.
Ser. 1. S. Andr. Bernardus ſanctiſſimum hunc Atheletam cruci affixum repræſentans, ait, quod Deus ei tribuerit quod vehementer optaverat: *Deſiderium animæ ejus tribuit ei Dominus.* non tribuit ei Deus bona temporalia, & voluptates ſæculi, à quibus abhorrebat: ſed crucem, quam ardentiſſimè optaverat: *O bona crux diù deſiderata!*

Fieri ſolet jucundus quidam ludus, qui vocatur *ludus deſideriorum*, in quo aliqui ſimul congregati, recreationis gratia, ſua propalant deſideria, & quiſque ſuo ordine declarat, quid potiſſimùm in hoc mundo optare poſſet, unus ait, quòd vellet eſſe ſummus Pontifex, alius, quòd totius orbis Imperator eſſe cuperet; hic, quòd montem aureum poſſidere optaret; iſte, quòd tot deſideraret habere nummos, quot ſtellæ ſunt in cœlo, quot folia in arboribus & arenæ grana in littore maris; his autem & ſimilibus modis, quiſque ſuum patefacit deſiderium; unde, ſi intima cordis eorum intueri fas eſſet, videremus, quòd ludentium quilibet arcanum cordis ſui deſiderium ſincerè propalavit, O beate Andrea! dici to quæſo, quo tua afficiatur anima deſiderio? Pande tuos affectus, cordis tui deſiderium propala. An fortè montes aureos, bonorum temporalium theſauros, vel ſupremas mundi dignitates deſideras? Apage; talia enim non cupit, qui terrena cuncta contemnit; talia non deſiderat ille crucis diſcipulus; ſed ipſam crucem, cui alligari ſummoperè optat, hoc eſt deſiderium animæ ejus: *O bona crux diù deſiderata!*

Multi cum Chriſto eſſe cupiunt, quando ab eo gratias, favores & conſolationes percipiunt; ſed tempore tribulationis ab eo diſcedunt, ipſumque derelinquunt. Quando Apoſtoli in monte Thabor Chriſtum luce ſupercæleſti & gloria divina coruſcantem apprehenderunt, cùm illo permanere optabant,
& ideò tabernacula ibi fieri petebant: *Domine bonum eſt nos hic eſſe, ſi vis faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moyſi unum, & Heliæ unum*; ſed cùm tempus paſſionis advenit, Matt. 17. 4.
cùm Chriſtus crucifigi voluit. *Eo relicto fugerunt omnes.* O Petre! ut quid derelinquis Magiſtrum tuum, benefactorem tuum, Dominum & Deum tuum, à quo tot & tanta beneficia recepiſti? Cum ipſo aſcendiſti in montem Thabor, cur & cum ipſo etiam in Calvariæ montem, & in crucis patibulum non aſcendis? Aſcendiſſet quidem Petrus, aſcendiſſent & omnes Apoſtoli, ſi non laboraſſent communi infirmitate hominum, qui cum Chriſto libenter eſſe volunt in monte Thabor, ſeu tempore conſolationis, & cum Chriſto eſſe nolunt in monte Calvariæ; ſeu tempore tribulationis. Aſt B. Andreas, non tam cum Chriſto gloria cæleſti ſuperfuſo & luce ineffabili circumfuſo, quàm cum Chriſto cruci affixo, eſſe deſideravit; optavit particeps fieri paſſionum ejus & ad inſtar illius, crucis ſtipiti alligari concupivit: Andreas, ut ait D. Bernardus, *Deſiderabat diſſolvi, & eſſe cum Chriſto.* Sed ubi S. ille Matt. 26
Apoſtolus cum Chriſto eſſe volebat? Fortè in monte Thabor, ubi *reſplenduit facies ejus ſicut ſol*? Nequaquam, ſed in cruce, *deſiderabat diſſolvi & eſſe cum Chriſto, ſed in cruce*, inquit Bernardus Unde non Chriſtum ſine cruce, ſed crucem cum Chriſto deſideravit. Ubi ſup.

Demiramur pereximium D. Pauli erga Chriſtum amorem, quo exardeſcens, propriam animam à corpore diſſolvi peroptabat, ut cum Chriſto eſſe poſſet: *cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto*, ſed, quo in loco ille gentium Apoſtolus cum Chriſto eſſe appetebat? In Paradiſo, ubi Chriſtus eſt objectum Sanctos beatificans, eoſq; gloria & conſolatione infinita replens, cum Chriſto eſſe cupiebat in loco beatitudinis æternæ *cupio diſſolvi & eſſe cum Chriſto.* At longè mirabilior videtur S. Andreæ amor, quia diſſolvi optavit, ut eſſet cum Chriſto cruci affixo, *deſiderabat diſſolvi & eſſe cum Chriſto, ſed in cruce*; unde ſimul optavit Matt. 17. 21.
Chriſtum & crucem ejus, eodemque motu, Chriſto adhærere & cruci affigi deſideravit.

Certiſſimum eſt, quòd *permultas tribulationes optet intrare in regnum Dei.* Antiquitùs

crux

Digitized by Google

crux inſpiciebatur ſolummodò, ut ſupplicii reorum: ſed jam, ut ait S. Baſilius Seleuc. *Via ad ſalutem, paſſio & crux* & ut loquitur S. Bernardus: Orat. 31. S. Bern. ſer. 1. in Dom. Ram. *Crux eſt via vitæ, via gloriæ, via civitatis habitaculi, via regni.* Hæc tamen eſt differentia inter pueros rationis expertes, & adultos rationis uſu pollentes; quòd pueri abſque ullis propriis meritis & paſſionibus, per ſolam crucis Chriſti virtutem, ſeu per merita paſſionum ejus, gloriam æternam conſequuntur; adulti verò, cruci Chriſti ſuā adjungere debent, & cum ipſo pati tenentur, ut æternam beatitudinem aſſequi valeant; unde Chriſtus Dominus ſententiosè profert, quòd ſi quis cum ipſo regnare velit in cælo, ipſumque ſequi optet in gloria, crucem ſuam tollere, crucisque dolores ſentire debeat: Luc. 9. 23. *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Ah, ò cæcitatem, & veſaniam hominum, quorum ne unus quidem eſt, qui cum Chriſto regnare nolit in patibulo; omnes beatitudinem volunt aſſequi, & pauci volunt crucem amplecti; omnes æternam beatitudinem adipiſci cupiunt, pauci jejunare, injurias condonare, jugum legis Dei portare, & crucem ſuam tollere volunt. Non ſic autem B. Andreas, qui quidem voluit intrare in regnum cælorum, ſed per viam crucis: Andreas Ser. 1. de S. Andr. ut ait S. Bern. *deſiderabat regnum intrare, ſed per patibulum.* Unde ſimul Paradiſum & crucem deſideravit; Paradiſum, tanquam finem ultimum & crucem, tanquam medium ad talem finem obtinendum; & ſub hoc reſpectu crucem ſummo affectu concupivit, ambivit, & ſollicitè quæſivit, dicens, *ò bona crux, diù deſiderata, ſollicitè amata, ſine intermiſſione quæſita!*

Ecce primum cordis B. Andreæ motum: Aug. Pſal. 118. crucem deſideravit, quam plerique fugiunt. Inter homines, inquit S. Aug. *alius deſiderat aurum, alius deſiderat argentum, alius deſiderat poſſeſſiones, alius deſiderat hæreditates, alius amplam pecuniam, alius multa pecora, alius domum magnam, alius uxorem, alius honores; alius filios*, ardent omnes deſiderio, & ſæpè deſiderio rerum illicitarum, & à Deo prohibitarum; imò & quæ ſunt illicita, ardentiùs appetunt: Hier. in c. 13 *Quidquid non licet, magis deſideratur.* O cæci & inſani homines! *ut quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium?* Oleæ ut quid vana & illicita concupiſcitis, & quæritis? Si diligitis, diligite quod diligere licet: Pſ. 4. 3. *ſi quæritis, quærite* quod quærere convenit; & ſi deſideratis, deſiderare quod deſiderare licitum, bonum & ſanctū eſt; cum B. Andrea cruci alligari, & crucem portare concupiſcite. Habete cum illo erga cruce mmotum deſiderii, & *motum gaudii.*

In corde B. Andreæ fuit motus gaudii erga crucem. II. PARS

Deſiderium ex D. Auguſtino in Pſ. 118. eſt *rerum abſentium concupiſcentia*; gaudium verò ex D. Chryſoſtomo ho. 1. de verb. Iſaiæ, eſt *rerum jucundarum fruitio*, duplici autem illo motu, deſiderii ſcilicet, & gaudii, concitatum fuit cor B. Andreæ, crucem non ſolùm concupivit abſentem, ſed de ipſa etiam præſente gaviſus eſt; ipſam videns præ gaudio exultavit & tripudiavit: D. Bern. ſer. in Vig. S. Andr. *Inaudito à ſæculis gaudio tripudiabat, cùm paratum ſibi eminùs patibulum conſpexiſſet.*

Strictè prohibetur carnificibus, ne damnatis ad mortem ſui oſtendant inſtrumenta ſupplicii, quia talium inſtrumentorum idea nimium eis timorem incuteret; & fortè mortem, ante executionem ſententiæ à judicibus latæ, eis cauſaret. At B. Andreas, ſui gaudens conſpexit inſtrumentum ſupplicii: videns enim paratam ſibi crucem, *nequaquam,* S. Bern. ſer. 2. S. Andr. *ut exigere videtur mortalis infirmitas, facies ejus expalluit; nequaquam ſanguis ejus gelatus eſt; non ſteterè coma, aut vox faucibus hæſit; non contremuit corpus, nec mens turbata eſt; non receſſit etiam ut aſſolet, intellectus*, nec ejus mors, ſententiæ ab Ægea contra ipſum latæ executionem præcurrit; quin econtrà ſtrenuè ille Chriſti Athleta crucem ſecurus & gaudens aſpexit, & in illius aſpectu, pręnimio quo agitabatur gaudio, tripudiavit: *Inaudito à ſæculis gaudio tripudiabat, cùm paratum ſibi eminùs patibulum conſpexiſſet.*

Chriſtus Dominus, à quo omnium Sanctorum gaudium manat, in horto Gethſemani triſtis factus eſt uſque ad mortem, unde Pater æternus ad eum miſit Angelum conſolatorem: *Apparuit autem illi Angelus de cælo confortans eum.* Luc. 22. 43 Quis eſt hic, qui triſtatur, & cujus triſtitia conſolatione angelica lenitur? is planè eſt, cui naſcituro clauſus patuit Virginis uterus: cujus nutu in vinum aqua mutata eſt, cujus tactu lepra fugata, ſub cujus plantis mare ſolidum ſtetit, & ad cujus vocem mortui ſurrexerunt: Hic eſt, qui portat omnia verbo virtutis ſuæ, per quem facta ſunt omnia, & per quem univerſa ſubſiſtunt: Hic tandem eſt, qui confortat & conſolatur, non ſolùm Angelum confortantem, verùm & omnem penitùs creaturam rationalem. Sed cur quæſo, triſtatur ſupremus ille conſolator? Triſtatur quidē, quia omnia paſſionis inſtrumenta, omneſque, quos [illegible] eſt, dolores ipſi repræſentantur; *ſciens omnia quæ ventura erant ſuper eū.* Heu! ſi Chriſtus ad ſimplicem crucis ideam triſtatur, quid fiet de B. Andrea? Anne gaudere poterit ille Diſcipulus, ubi triſtatur Dominus

Digitized by Google

minus & Magiſter ejus? gaudet utique, & vehementer exultat; unde in memoriam vehementis gaudii, quod ad patibuli præſentiam prætulit magnus ille Apoſtolus, hortatur nos D. Bernardus, ut cum illo gaudeamus & exultemus, *Quomodo*, inquit, *non exultemus in memoria triumphi ejus, quem in ipſa ſui præſentia ſupplicii, tam vehementer novimus exultaſſe*? Exultavit quidem & tripudiavit Andreas ad ſibi parati præſentiam patibuli; ſed, quid fieri potuit, quòd ad crucis præſentiam triſtaretur Chriſtus, & lætaretur Andreas? unde tanta diverſitas inter Magiſtrum & Diſcipulum, inter Chriſtum, & Andream? unde eſt, quòd triſtetur Chriſtus, ubi lætatur Apoſtolus? Triſtatur Chriſtus ad præſentiam ſupplicii, non ex infirmitate & conditionis neceſſitate, ſed ſuæ beneplacito voluntatis; triſtatur, quia triſtitia ſua, ſuiſque doloribus infirmitates, & iniquitates noſtras ſanare voluit. Gaudet autem Andreas per Chriſtum, qui fuit Angelus confortans eum, & qui gaudio cor ejus replevit: *unde*, inquit S. Bernardus, *in hoc infirmo nova hæc exultatio & lætitia hactenus inaudita? abſit, ut à ſeipſo tantam ei credamus ineſſe virtutem; donum perfectum eſt, deſcendens à Patre luminum, ab eo utique, qui facit mirabilia magna ſolus*. Dici etiam poteſt, quòd gaudet S. Andreas per Chriſtum, quia Chriſtus ab ejus cruce amaritudinem abſtulerat, eique mirabilem dederat ſuavitatem: *Cruci ſuavitatem dedit, qui dedit & igni*. Tantam Chriſtus igni, quo S. ardebat Laurentius, contulerat ſuavitatem, ut inſignis ille Levita, in medio ignis decumbens, irrideret carnifices, Judicem ſubſannaret, & jam Paradiſi gaudiis frui arbitraretur; Chriſtus ſimiliter tantam cruci S. Andreæ ingeſſit dulcedinem, tantave eam ſuavitate affecit, ut ſanctus hic Apoſtolus ad crucis ſibi paratæ præſentiam exultaverit & tripudiarit: *Tripudiabat, cùm paratum ſibi eminus patibulum conſpexiſſet*.

Serm. in Vigil. S. Andr. — Serm. 2. Andr. — 1. Serm. ſerm. 2. Andr.

Cùm Andreas ad paratam ſibi crucem pergeret, eam compellans, ſic allocutus eſt: *Securus & gaudens venio ad te*. Quale erat illud gaudium, quo impulſus S. Andreas, ad paratum ſibi patibulum currebat? Gaudium illud erat maximum, & ita præcellens, ut teſte Bernardo, præ magnitudine illius, Andreas, quaſi mente captus, videretur & ſeipſum non caperet: *Securus*, inquiebat *& gaudens venio ad te, ut, & tu exultans ſuſcipias me*. O Andrea! attende ad verba quæ profers, an ignoras, quòd crux, quæ eſt inſenſibilis, omnis penitùs lætitiæ eſt incapax? An te latet, quòd lignum illud tecum exultare nequit? Quomodo exultaret, & tripudiaret inanimatum illud patibulum, cui omnis, ſive gaudii, ſive mœroris motus repugnat? exultare quidem non valet; cur ergo, ò Andrea, illud ad exultationem invitas? *Ut & tu exultans ſuſcipias me*. Reſpondet Bernardus, quòd S. Andreas non ſe capiebat, cùm talia proferebat: *Videtis, quòd non ſe capit præ magnitudine gaudii: dicens, ut & tu exultans ſuſcipias me*. O præcellens Andreæ gaudium, quod tantum eſt, ut præ nimia jubilatione & lætitia, ſanctus ille Apoſtolus ſuis non attendat verbis, nec ſeipſum capiat: *Videtis, quod præ magnitudine gaudii non ſe capit* Debet religioſus juxta S. Bernar. doctrinam, ire *ad menſam tanquam ad crucem*; ſed D. Andreas, ſancto & contrario motu compulſus, ad crucem, velut ad menſam opiparam, & cibis exquiſitis confertam, imò velut ad menſam Euchariſticam & cæleſtem ſe conferebat, cor enim ejus, ad crucem properantis, ſpirituali abundabat gaudio, & intellectus ejus tanta lætitia præoccupabatur, ut quaſi alter Petrus in monte Thabor, *neſciens quid diceret*, ipſam crucem ad exultandum invitaret. *Videtis, quòd præ magnitudine gaudii non ſe capit*.

Ser. in Virg. S. Andr. — Luc. 9. 33.

En ſecundum cordis S. Andreæ motum erga crucem, motum quidem gaudii ineffabilis, & exultationis inſolitæ. Heu! quàm graviter falluntur, qui nullum in adverſitatibus, & tribulationibus gaudium inveniri poſſe arbitrantur, ut enim loquitur S. Bernardus, *Lignum crucis fructificat jucunditatem, oleum lætitiæ ſtillat*; non omnibus quidem, ſed iis qui Dei amore ardent & divino ſpiritu aguntur, aliis verò, quorum infirmitas à Dei ſpiritu non adjuvatur, omnia ſunt dura, omnia ſunt aſpera, omniaque videntur importabilia, iis *moleſtus eſt omnis pœnitentiæ labor, corporis afflictio gravis, abſtinentia oneroſa*. Quare ſupplices à Deo petite ſpiritum pœnitentiæ & mortificationis, quo dulcorantur omnia. Spiritus Dei eſt *ſuper mel dulcis*, hoc ſpiritu amara quævis molliuntur, & dulcia fiunt, hoc ſpiritu temperatur & dulceſcit ipſa crucis & mortis amaritudo, unde hoc ſpiritu ſuccenſi in mediis ſupliciis, gaudebant & exultabant Sancti: *Exultantes in preſſuris*, ſummo ergo affectu, ſummaque humilitate hunc à Deo ſpiritum poſtulate, ut eo ſuccenſi, in mediis tribulationibus gaudere & exultare valeatis cum D. Andrea, in cujus corde fuit motus gaudii, & *motus amoris* erga crucem.

Serm. 1. S. Andr. — Serm. ſer. 2. 6. Andr. — Tert. ſco. 33.

I.PARS. *In corde S. Andreæ fuit motus amoris erga crucem.*

TRiplicem gaudium bajulatorum crucis conſiderat D.Bernardus, incipientium ſcilicet, proficientium, & perfectorum; incipientes ducuntur timore, proficientes ſpe trahuntur, & perfecti charitate moventur: qui timore ducuntur, inquit Bernardus, crucem Chriſti portant patienter: *Qui initiatur à timore, crucem Chriſti portat patienter;* qui autem ſpe trahuntur, crucem libenter amplectuntur: *Qui proficit in ſpe, portat libenter;* qui tandem profecto moventur amore, cruci ardenter adhærent: *Qui verò conſummatur in charitate, amplectitur jam ardenter.* Andreas autem, non ſolùm crucem portavit patienter, & libenter, verùm, & eam ardentiſſimè dilexit; nullus umquam ſponſus ſuam ardentiùs adamavit ſponſam, quàm Andreas ſibi paratam amavit crucem; pectus ejus erat quaſi ignita fornax, ex qua non niſi flammantica, & ardentiſſimum ejus amorem erga crucem manifeſtantia, prodibant verba; jam ſummo affectu dicebat: *ò crux amabilis, ò crux deſiderabilis.* Mox clamabat affectione magis, quàm voce: *Salve crux pretioſa, quæ decorem, & pulchritudinem de membris Dominicis accepiſti.* Interdum crucem ſalutabat, dicens: *Salve crux, quæ in corpore Chriſti dedicata es, & ex membris ejus tamquam margaritis ornata:* Nonnumquam etiam a circumſtantibus audiebatur clamans: (ò bona crux, quæ decorem ex membris Domini ſuſcepiſti, diù deſiderata, ſollicitè amata, ſine intermiſſione quæſita, & aliquando cupienti animo præparata, accipe me ab hominibus, & redde me Magiſtro meo.) Hæc & innumera alia ignita quæ proferebat verba, quo ardore crucem diligeret, teſtabantur; undè ſanctiſſimi hujus Apoſtoli amorem erga crucem demirans Bernardus, ait, quòd omnia ejus verba ab ardenti, & ignito amore prodibant: *Fratres, ignis vibrans eſt, non lingua loquens: & ſi lingua, certè ignea eſt. Carbones ſunt ignis illius, quem de excelſo Chriſtus miſerat in oſſibus ejus.* Miramini ardentem hunc S. Andreæ amorem erga crucem.

S.Ber.ſer. 1.S.And.

Ubi ſup.

Amor verus difficilia, & ardua quævis, ut levia, & facilia apprehendit; amanti nihil grave, nihil difficile apparet; ut enim ait S. Petrus Chryſologus, *Nihil durum, nihil amarum, nihil grave, nihil lethale computat amor verus,* Talis autem fuit B. Andreæ amor erga crucem, nihil in ea amarum, nihil grave, nihil aſperum ſuſpicabatur; ſed omnia ei dulcia, ſuavia jucunda, & optabilia in cruce apparebant; undè ei blandiebatur, ei applaudebat, eam laudabat, eamque ſuavem, deſiderabilem, nec non amabilem prædicabat: & hac in parte magnus ille Apoſtolus S. Petrum fratrem ſuum ſuperaſſe videtur; de his enim duobus fratribus loquens Petr. Damian. ait, quòd crucis ſupplicium ambo paſſi ſunt, & quòd, qui ejuſdem patris filii extitere in terra, ſunt in cœlo filii ejuſdem matris, ſcilicet crucis: *Qui hic ſunt filii Joannis, illic ſunt filii crucis.* Videtur tamen, quòd Andreas in amore crucis Petrum ſuperaverit; verum eſt, quòd Petrus patienter, & conſtanter crucis mortem pertulit, ſed alia amoris ſui erga crucem teſtimonia non protulit; Andreas verò crucem voluntariè, & hilariter adivit, illam reverenter ſalutavit, in ejus laudes prorupit, variis eam blanditiis demulſit, aliaque multa amoris ſui erga crucem indicia dedit: *ubi*, inquit S. Bernardus, *Andreas paratum ſibi lignum intuitus eſt, ex hoc jam planè totus igneſcens applaudebat, & blandiebatur illi amatæ ſuæ, officioſiſſimè ſalutabat, devotiſſimè ſuſcipiebat, magnificè attollebat eam, & in ipſius præconio gloriabatur.* O ingentia amoris S. Andreæ erga crucem teſtimonia! hæc enim verba, ut ait idem Bernardus, *ab interiori incendio emicant;* ſeu ab interiori, & ardentiſſimo amoris igne, quo æſtuabat.

Serm.40.

Serm. 1 de S. And.

Serm in Vigil. S. Andr.

Totus ille, qui vulgò appellatur amor, tantæ levitatis, & inconſtantiæ eſt, ut ne amoris quidem nomine dignus videatur; verus enim amor, non levis, & volatilis, ſed firmus, & conſtans eſſe debet; ut enim ait S. Ambroſius, *amor verus conſtantia probatur;* addit Seneca, quòd amor verus ita conſtans eſſe debet, ut nunquam deſinat: *amare ſic incipe, tamquam non liceat deſinere.* Talis autem extitit S. Andreæ amor erga crucem, non enim ad tempus, & per intervalla; ſed ſemper, abſque ulla intermiſſione, eam adamavit; amore ita conſtanti crucem dilexit, ut eam ſemper amaverit: *amator* inquit, *tuus ſemper fui.* Subdit Bernardus, ſolùm Andream verè dicere potuiſſe, quòd crucem ſemper amaverit: *Solus etenim eſt, qui dicere poſſit, quia amator tuus ſemper fui.* O egregium & conſtantem crucis amatorem! cui alius ſimilis (Chriſto excepto) inveniri nequiret.

Ber. ſer. 1. in Vigil. S. Andr.

DeChriſto Salvatore ſacrum narrat Evangelium, quòd, cùm cruci affixus eſſet aſtantes Judæi eum ad deſcendendum de cruce invitarent; *Deſcendat nunc de cruce;* deſcendiſſet quidem Chriſtus, ſi voluiſſet; tanto crucem proſequebatur amore, ut ab ea deſcendere renuerit, & in ea pro hominum ſalute mori voluerit, ſimili erga crucem arſit amore S. Andreas Apoſtolus; populum enim, ipſum è cruce eripere volentem, rogavit enixè, ut eum inter amatæ ſuæ brachia

Laſelve Sanctuar.

mori ſinerent, nec petinde ſtetit populus, ſed clamore impottuno Ægeam proconſulem compulit, ut innocentem Andream de cruce deponi juberet, annuit Ægeas, juſſitque ſanctum hunc Apoſtolum de cruce tolli, ſed ipſe à cruce, quam ardenter amabat; ſeparari nolens, Deum inſtanter rogavit, ne ipſum à cruce ſolvi ſineret: *Tu me Chriſte ſuſcipe, meque famulum tuum, propter te in cruce pendentem, ſolvi permitte*. O ardentiſſimum & conſtantiſſimum erga crucem ſanctiſſimi hujus Apoſtoli amorem! Hic enim non ſolùm crucem abſentem ſummo affectu deſideravit, non ſolùm ad illius præſentiam lætabundus exultavit, ſed eam etiam ardentiſſimè adamavit.

Hi ſunt ſacri & mirabiles cordis S. Andreæ motus erga crucem, quibus quidem motibus quiſque cieri deberet. O utinam cum ſanctiſſimo illo Apoſtolo crucem optarent omnes! utinam crucem ſuam cuncti cũ gaudio tollerent! ſed ò utinam omnes cum Andrea crucem diligerent, eamque ſummo affectu amplecterentur, non enim Andream crucis amatorem digno proſequitur obſequio, qui crucis amore cum ipſo non æſtuat, s. Ber. ſer in Vigil. s. Andr. *Meritò crucis amatorem venerantur, qui ſunt ſervi crucis*. O Chriſtiane! vis Andreæ placere? vis illi debitum & gratum cultum exhibere? crucem dilige, crucem cum illo amplectere. Crucem non amat, qui carnis & mundi voluptatibus indulget, ſed crucem amat, qui auſteram & crucifixam ſectatur s. Chryſ. vitam: *Si crucem amarent, vitam crucifixam agerent*. O Chriſtiane! ita crucem diligas, ut vitæ pœnitenti & auſteræ inſiſtas. Scimus Deum à quolibet fideli non exigere, quòd crucem tam duram, tamve acerbam; ac S. Andreas, portare pertentet, vult tamen, quòd quilibet fidelis ſit crucis amator, & quòd Andream crucis amatorem; ſaltem in aliquo, imitetur, vult Deus, ut ait ſanctus Bernardus, quòd *inveniamur, vel in exiguo, communicantes paſſioni ejus*.

Ubi ſup. Crucem Andreas *bonam* vocabat: *ò bona crux*! Heu! ſi ſciremus, quàm bona, quàm utilis quamve pretioſa ſit crux; nullus quidem pro Chriſto pati refugeret, ſed omnes crucem & quaſcumq; tribulationes portare ambirent. Mementote; & paſſim recogitate, quòd bonum & utiliſſimum eſt pro Chriſto pati, cruces noſtræ bonæ ſunt: *ò bona crux*! Leves, tranſitoriæ, momentaneæ ſunt omnes tribulationes, quibus vexamur, tranſeunt quævis adverſitates, quibus concutimur, ſed tranſitoriæ, volatiles, & momentaneæ illæ cruces, bonæ & optimæ ſunt: quia immenſam, ſtabilem & perpetuam pariunt beatitudinem; *momentaneum, & leve tribulationis noſtræ, æternum gloriæ pondus operatur in nobis*. 2. Cor. 4 17. O Chriſtiane! unicum da momentum Deo, unico momento pro illius gloria crucem porta, & æterna ab ipſo gloria in cælo præmiaberis. *Amen*.

DE SANCTO ANDREA
CONCIO SECUNDA.

Chriſto confixus ſum cruci. Ad Gal. 2, 19.

PRimi & antiquioris Chriſti Diſcipuli, primique legis novæ Chriſtiani ſolemnitas hodie celebratur, quam ſi pia ſollicitudine perſcrutemur, & ſi ſanctiſſimi hujus viri, cujus feſtum diem colimus, geſta ſedulò percontemur, multa haud dubiè inveniemus, quæ omnium fidelium animas ſupra modum ædificare valeant. Andreas ſiquidem in ipſo ſuæ converſionis tempore, Chriſto vocanti humiliter paruit, terrena cuncta deſpexit, ſeque totum Deo conſecravit. In vitæ ſuæ progreſſu, ſeu cùm apoſtolico functus eſt munere, magna patientiæ, humilitatis, mortificationis, zeli ſalutis animarum, aliarumque virtutum exempla edidit. Et in vitæ ſuæ termino, in crucem, tanquam in præeminentiſſimum gloriæ ſuæ theatrum aſcendit, in ea gloriam ſuam collocavit, eique, ad inſtar Chriſti, alligari concupivit; *Chriſto confixus ſum cruci*. Andream piſcantem, retia reficientem, omnia relinquentem, Chriſto obtemperantem, vel varias orbis terrarum provincias peragrantem ſpectare, mei nunc non eſt propoſiti, eum ſolummodò ſupra crucem, in qua paſſus & mortuus eſt, contemplari intendo, &c. *Ave*.

CRux Chriſto fuit cathedra, altare & thronus. Crux ei fuit cathedra, in qua verbis & exemplis, humilitatem, patientiam benignitatem, charitatem, aliaſque virtutes prædicavit; *Crux Chriſti morientis, fuit cathedra magiſtri docentis*. Aug. tr. 119. in Jo. c. 19 Crux ei etiam fuit altare, in quo, pro hominum redemptione ſe voluntariè Patri æterno in holocauſtum obtulit: *oblatus eſt, quia ipſe voluit*. Iſ. 53. 7. Crux tandem Chriſto thronus gloriæ extitit, quia per tormenta, quæ paſſus eſt, a Patre ęterno exaltari & glorificari meruit; *Factus obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltavit illum*. ad Ph. 2 9. Chriſtus in hunc mundum venerat; ut Doctoris, Sacerdotis & Regis fungeretur officio, crux autem fuit cathedra hujus Doctoris, altare

hujus

Digitized by Google

hujus Sacerdotis, thronus illius principis, à Chriſto nunc ad Andream tranſeo, à magiſtro ad diſcipulum propero, & dico, quod Andreæ, ſicut & Chriſto, crux fuit cathedra, altare & thronus. Crux fuit cathedra, in qua populus docuit: altare, in quo ſe Deo in ſacrificium obtulit, & thronus, in quo maximè exaltatus & ſublimatus fuit. Crux tandem ſancto Andreę fuit; 1. Cathedra ſui Apoſtolatus: 2. Altare ſui ſacrificii; 3. Thronus ſuæ gloriæ.

I. PARS. *Crux S. Andreæ, fuit cathedra ſui Apoſtolatus.*

PRæcipuum Apoſtolorum officium fuit prædicatio verbi Dei: *euntes in mundum* Mar. 16. 15. *univerſum, prædicate Evangelium omni creaturæ*, Sanctiſſimo quidem huic muneri omnes ſummo ſtudio incubuere Apoſtoli, & præcipuè S. Andras, qui ut refert ſanctus Vicentius Ferrerius, poſt acceptam à Deo miſſionem, *Jeroſolimam, Galilæam, Samariam, Achaiam*, aliaſque nonnullas regiones, ferventibus ſuis prædicationibus illuſtravit, ſed tandem in crucem aſcendit, tanquam in eminentiſſimam ſui Apoſtolatus cathedram, in qua gravi cum labore, ardenti cum ſpiritus fervore; magna animi conſtantia, magnoque cum animarum fructu populis prædicavit.

In prædicationis exercitio multus labor, pluriſque difficultates occurere ſolent; *Paſcere oves* Jo. Gerſ. ſer. in Concil. Rhem. *pabulo prædicationis, ſicut eſt officium magnæ dignitatis & pietatis, ſic grandis in eo difficultas invenitur*. Sed, heu! ſi cunctis concionatoribus grave ſit muneris ſui exercitium, quantus labor, quantaque fuit difficultas ſancto Andræ cruci alligato, injuriis laceſſito, doloribus oppreſſo, & inter ipſas mortis anguſtias degenti, tale munus exercere? illud tamen munus tunc generosè obiit, prædicatoris officio ipſe moriens tanta cum ſollicitudine incubuit, ut toto biduo adſtanti populo prædicare non deſtiterit: *Cruci affixus eſt in qua pendens, & Chriſti fidem prædicare nunquam intermittens, ad Deum migravit*. Ægeas corpus Andreæ cruci alligaverat; ſed ejus linguam non ligaverat, verbum Dei in zalentiſſimo hoc Apoſtolo non erat alligatum, Doctor erat, cujus corpus D. Chriſ. cruci vinciebatur, ſed ejus doctrina vinciri & ligari nequibat: *Doctorem ſi vinxeris, doctrinam vincire non vales, lingua, non manu ſervitur verbum, quod nullis ſubjacet vinculis*. Adversùs Andream clamabat Ægeas, illi crudelem minabatur mortem, eique ſilere imperabat, ſed per eximii illius prędicatoris lingua & doctrina ligari non potuit, in cruce enim, tanquam in Apoſtolatus ſui cathedra, per duos dies continuos, magno cum ſpiritus fervore, populis prædicavit: *Interim ipſe prædicabat, & ſic vixit duobus diebus*. s. Vinc. Fer. ſer. de s. And.

Crux, cui alligatus eſt Chriſtus, fuit cathedra, in qua efficaciſſimam habuit concionem, quam ad extremum uſque vitę terminum protraxit, eo ipſo enim, quo ſuæ finem fecit concioni, dicens: *conſummatum eſt*, ipſe *inclinato capite emiſit ſpiritum*. O mirabilem & divinũ concionatorem, qui tunc ſolùm ceſſat prædicare, cum vivere deſinit. poſſetne inveniri aliquis ei ſimilis? Occurretne, qui eum imitetur? Unus nobis ſeſe offert Andreas, qui in cruce ſimul cum Chriſto prævicavit; & qui concionem ſuam uſque ad extremum vitę ſuę terminum protelavit. Andreas *crucifixus crucifixum prædicabat*, inquit S. Chryſoſtomus, ſed Chriſtum crucifixũ Andreas crucifixus prædicare nõ deſtitit, donec animam emiſit. De S. Hieronymo, acerrimo hæreticorum impugnatore fertur, quod non ſolùm fortiſſimis & ſolidiſſimis eos rationibus, verùm & mordacibus illos verbis inſectaretur, cùm autem ipſi minis eũ terrere pertentaverint, reſpõdit generoſus hic Chriſti Athleta, quòd etſi ipſi linguam præſcinderent, adhuc præciſa lingua adversùs eos balbutiendo clamaret: Hier. in Præf. ſupr. Eſdram. *Licèt hydra ſibilet, victorque Simon incendia jactet nunquam meum, juvante Chriſto, ſilebit eloquium, etiam præciſa lingua balbutiet*. Eodem prorſus modò, S. Andreas cruci alligatus, Chriſtum crucifixum populo prædicabat, & licèt Ægeas ei minas intentaret, eiique variis modis à prędicatione arcere conaretur, zelantiſſimus tamẽ ille Chriſti Apoſtolus, lingua jã inanima, & quaſi vitę experte, abſtantibus balbutiendo prædicat, nec concionari ceſſavit, donec animam efflavit.

Cognoſcitur, quantæ virtutis & efficacię ſint verba prædicatorum, per fructus uberes quos faciunt, ſeu per animas errantes quas in viam ſalutis adducunt: *Manifeſtatur* s. Greg. lib. 6. in Reg. *virtus prædicantium, ubi ſurgit ſeges animarum*; Andreas autẽ in cruce prędicans, unus fuit ex his concinatoribus, qui potentes ſunt opere & ſermone, innumeri enim ex ejus auditoribus à via ſua peſſima converſi ſunt, clamantes; *Innocens ejus ſanguis ſine cauſa damnatur*. Non fuit Andreas ex his concionatoribus, qui, Deo ita diſponente, poſt multos exantlatos labores, ne minimum quidem concionũ ſuarum fructum ſenſibiliter agnoſcũt, ipſe enim fructuoſius laboravit, quia in unica concione, quam in cruce habuit, glorioſum viginti duorum millium fidelium ſemẽ Chriſto protulit. D. Auguſtinus ait, quòd *unuſquiſque Evangelii prædicator*

Lib. 32. contra Fauſt. *ita debet in Eccleſia labore, ut defuncto fratri (hoc eſt Chriſto) ſuſcitet ſemen*: Sanctus autem Andreas ferventibus ſuis prędicationibus in Scythia, in Judęa, & aliis pluribus loci, glorioſum fratri & Domino ſuo Chriſto ſemen ſuſcitaverat, ſeu innumeros ad veram ejus fidem infideles converterat: ſed tandem, antequam exiret de hoc mundo, in crucem, velut in cathedram magiſtralem aſcendit, in qua tanta virtute, tantaque efficacia concionatus eſt, ut viginti duo hominum millia ad Chriſti fidem converterit.

O prædicatorem Angelis & hominibus mirabilem; quis audivit unquam tale, aut quis vidit huic ſimile? Andreas cruci alligatus, in tenebris, & quaſi in umbra mortis ſedens, prædicare non ceſſat, mortis dolores patitur, & concionatur, anima exhalat, & verbum Dei diſſeminat, vita cadit, & vitam ſpiritualem pluribus communicat? O mirandum animarum paſtorem! cui optimè congruunt verba S. Auguſtini ſerm. de S. Cypriano, dicentis; *Vicina corporis morte, non moriebatur in animo Paſtoris vigilantia paſtoralis, & cura tuendi gregis. Non excutiebat ab animo diligentiam fideliſſimi diſpenſatoris manus cruenti carnificis. Ita ſe Martyrem cogitabat, ut eſſe non obliviſceretur Epiſcopum*: Sanctus enim Andreas inter tortorum manus, & in mediis ſuppliciis exiſtens, non obliviſcebatur ſe eſſe Apoſtolum & animarum Paſtorem; meminerat commiſſi ſibi gregis; recordabatur, quòd ſibi, ſicut & aliis Apoſtolis, dictum fuerat: *Attendite vobis, &* Act. 20. 28. *univerſo gregi, in quos vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo.* Quare, ſummo accenſus zelo, uſque ad ultimum vitæ exitum ardentiſſimè, generoſiſſimè, & efficaciſſimè prædicavit.

Heu! quam multi nunc ſunt concionatores, qui non ſolùm coram Ægea, ſeu coram tyrannis, verùm & coram populis, verba Iſa. 56. veritatis proferre, & vitia obiurgare erubeſcunt. Hi ſunt *canes muti non valentes latrare.* Sed væ hujuſmodi concionatoribus, & præcipuè, ſi animarum ſaluti ex officio iis invigilare incumbat: *Diſpenſatio eſt nobis cæleſtis* In Dec. 1. p. diſt. 40. *ſeminis injuncta, va ſi non ſparſerimus, va ſi tacuerimus*, inquiebat ſummus Pontifex Nicolaus, ut refertur in S. Canone: Non ergo taceant Prædicatores, cùm impii, & impietates eorum ſunt redarguendæ, clament indeſinenter, & quaſi exaltent vocem ſuam, magnoque cùm zelo populis prædicent, ad inſtar S. Andræ, qui in cruce, ut in ſui Apoſtolatus cathedra, uſque ad mortem prædicavit; *& in ea ſui ipſius ſacrificium obtulit.*

II. PARS.

Crux S. Andreæ, fuit altare ſui ſacrificii.

Deus, qui dominatur à mari uſque ad mare, & à flumine uſque ad terminos orbis terrarum, in teſtimonium ſupremi ſui in homines dominii, ab iis omni tempore ſacrificia ſibi offerri poſtulavit; *Perpetuè Deus ſacrificium, non quaſi indigeat, quærit*: Tempore legis naturæ, ei terræ fruges offerebantur, tempore legis Moſaicæ, ei pecora immolabantur, & tempore legis gratiæ non fructus & bruta, ſed noſmetipſos ipſi offerri & ſacrificari poſtulat. Verum eſt, quòd, quemadmodum totum quod homo eſt, poteſt & habet, à Deo omnipotenti accepit, ſic totum quod eſt, quod poteſt, quod habet, Deo rependat & offerat neceſſe eſt, ſed nihil Deo gratius offerre poteſt homo, quam ſeipſum, hæc eſt victima omnium planè gratiſſima: *Quidquid præter teipſum das, nihil curat Deus quia non quærit datum tuum, ſed te. Sicut non ſufficeret tibi, omnibus habitis præter Deum, ita nec illi placere poterit, quidquid dederis, te non oblato.* Hujuſmodi autem ſui ipſius ſacrificium omnes Sancti Deo obtulerunt; ſed S. Andreas, modo quodam mirabiliori, ſeipſum Deo in crucis altari ſacrificavit, de illo enim ſancto canit Eccleſia, quod *homo Dei ducebatur ad ſacrificandum*, quo ducebatur Andreas, ut ſuum offerret ſacrificium? ad crucis patibulum, hoc erat altare, in quo ſacrificaturus erat. Sed quę erat victima, ad quam in crucis altari ſacrificandam ducebatur? ipſe erat hæc victima, non enim tauros, vitulos, boves, vel oves fœtas, ſed ſeipſum Deo ſacrificavit, ipſe enim aſcendit in crucem, ut eſſet ſimul ſacerdos & victima: fuit quidem ſacerdos, quia Deo gratum obtulit ſacrificium, fuit etiam victima, quia ſeipſum in crucis altari Deo in ſacrificium obtulit, & pro illius gloria immolari voluit.

D. Baſil. ep. ad Simpl.

Th. à Kemp. l. 3. c. 7.

Chriſtus Dominus, in hunc mundum veniens, novit, quòd vetera illa boum, & aliorum pecorum ſacrificia, ſuo non placerent Patri, quare ab illis abſtinens, ut ei gratum & piacabile offerret ſacrificium, ſeipſū in holocauſtū, obtulit, ſic enim æternum Patrē alloquitur: *Hoſtiam & oblationem noluiſti; corpus autem aptaſti mihi, holocautomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc: dixi ecce venio*, ut ſcilicet corpus illud, quod dediſti mihi, & me totum tibi in ſacrificium offeram. Et reverà tale ſuiipſius ſacrificium in primo ſuę incarnationis momento initiavit Chriſtus illudque conſummavit in ara crucis, in qua pro totius mūdi ſanctificatione & ſalute ſanguinolentum ſui ipſius ſacrificium obtu-

Heb. 10. 5.

Heb. 10. 10. obtulit: *Sanctificati ſumus per oblationem corporis Jeſu Chriſti ſemel*. O quantum fuit hoc ſacrificium! O quàm grata extitit hæc victima Sed, heu! quis mirabile hoc ſacrificium imitari valebit? Andreas quidem, qui non terræ fructus, non pecora, non exteras victimas, ſed ſemetipſum Deo in ſacrificium obtulit. Audite miranda iſtius ſacrificii verba, qui a longè crucem videns clamat: *Suſcipe me ò bona crux, & redde me Magiſtro meo*; quaſi diceret: ò bona crux, ſis quæſo ſacrificii mei altare, in quo totus Deo meo immoler, totuſque in ejus gloriam ſacrificer.

In ca. 8. ep. ad Hebr. Ex D. Auguſtino, in omni ſacrificio attendendum eſt, *cui offeratur, quid offeratur, & à quò offeratur*. Attendendum 1. *cui offeratur*; quia ſacrificia ſunt cultus, non hominibus, Aug. l. 10. de Civ. c. 4. vel Angelis, ſed ſoli ſupremo numini debiti; *Sacrificium certè nullus hominum eſt, qui audeat dicere deberi, niſi Deo ſoli*. Videndum 2. *quid offeratur*: in nova enim lege, non tam noſtra, quàm nos ipſos Deo offerre debemus; *Placere non poterit quidquid dederis, te non oblato*. Videndum *à quo offeratur*; Sacrificia enim ab iniquis & peccatoribus oblata Deo, cujus infinita eſt puritas & ſancti- S. Hier. t. 8. ep. 8. tas, placere nequeunt hujuſmodi hominum oblationes ſunt Deo abominabiles; *Sacrificia reprobantur oblationum, niſi purus & ſanctus fuerit animus offerentis*. Hæc autem tria in ſuo ſacrificio perfectiſſimè obſervavit S. Andreas; illud enim non creaturis obtulit; ſed Deo, ſeu Chriſto Domino, cujus divinitatem negabat Ægeas. In ſuo etiam ſacrificio, non pecuniam, non pecora, ſed ſemetipſum Deo conſecravit. Tale tandem ſacrificium oblatum fuit, non per hominem peccatorem, ſed per ipſum Andream, qui ab omnibus agnoſcebatur, ut homo juſtus, & ſanctus. *Ne interficias hominem juſtum, Deo charum*. Quare juxta Auguſtini leges, perfectiſſimum extitit S. Andreę ſacrificium. Aliam nihilominus in S. Andreę ſacrificio adverto circumſtantiam, à qua maximè commendatur, ardentem ſcilicet charitatem, qua ſuccenſus, illud obtulit.

Deus non tam reſpicit ad munera, ſeu ad res quæ ipſi offeruntur, quàm ad offerentis cor; non tam attendit, quanti valoris ſit res oblata, quàm ex quanto cordis ardore, & S. Bon. ſer. 2. Dom. 5. poſt Pent. ex quanta charitate ipſi offeratur; *Cor & non ſubſtantiam penſat Deus; non perpendit quantum in ejus ſacrificio, ſed ex quanto offeratur*. In lege veteri holocauſta, quæ Deo ſacrificabantur, igne elementari comburebantur, & in novæ legis ſacrificiis, quidquid S. Greg. ho. 13. in Ev. Deo offertur, igne charitatis ſuccendi debet; *Hoc ſolum Deus ſacrificium accipit, quod flamma charitatis incendit*. Demiremur nunc S. Andreæ ſacrificium qui ſeipſum in crucis altari ardentiſſimo cum Dei amore immolavit. Dum ſeipſum offerebat, interioris flamma charitatis cor ejus incendebat, unde D. Bernardus ait, quòd S. Andreæ, in cruce ſe ſacrificantis, verba erant ſcintillæ, quæ ab interiori charitatis ejus incendio procedebant *Quales*, inquit, *ſcintillæ ſunt iſtæ, aut à quanto incendio micant*? Idem Bernardus ait, Ser. in Vig. S. Andr. quòd cor Andreæ, in cruce ſacrificantis, ardebat amore, & quòd in eo erant carbones accenſi, quos Chriſtus inſufflaverat: Ubi ſup. *Carbones ſunt ignis illius, quem de excelſo Chriſtus miſerat in oſſibus ejus*. O quam ardens, quantaque charitate accenſum fuit S. Andreæ ſacrificium!

O Chriſtiane! memento, quòd à Deo factus es ſacerdos: *Feciſti nos Deo noſtro regnum & ſacerdotes*. Apoc. 5. 10. Sacerdos es, non ut tauros & vitulos, ſed ut te ipſum Deo offeras. *Non pecora, non vitulos, ſed te totum Deo offeras ſacrificium*. Chryſ. ho 32. in Joan. Exigit a te Deus, ut ipſi offeras ſacrificium, non tale, quale volueris, ſed ſacrificium juſtitiæ: *Sacrificate ſacrificium juſtitiæ*. Pſ. 4. 6. Accepiſti ab eo intellectum? juſtum eſt, ut eum illi ſacrifices, captivando illum omnibus fidei myſteriis a Chriſto revelatis: *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti*. 2. Cor. 10. 5. Ab illo habes voluntatem tuam? juſtum eſt, quòd eam illi ſacrifices, omnibus ejus mandatis obtemperando; *Melior eſt obedientia quàm victimæ*. 1. Reg. 15. 22. Corpus dedit tibi Deus? æquum eſt, ut illud ei ſacrifices, jejuniis, vigiliis, aliiſque pœnitentiæ operibus illud mactande; *Exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viventem, ſanctam, Deo placentem*. Rom. 12. 1. Juſtum eſt tandem, quod te totum Deo offeras; hoc eſt ſacrificium juſtitiæ debitum; *Sacrificate ſacrificium juſtitiæ*. Sed, heu, quàm multi non Deo ſuo, ſed diis alienis ſacrificant; alii Veneri, alii Plutoni, & alii Aſmodęo ſua offerunt ſacrificia, iniqua quidem ſunt, & injuſta hæc ſacrificia, à quibus abſtinere debetis, ut vos totos ſummo cum charitatis ardore Deo ſacrificetis, ad inſtar S. Andreæ, cui crux fuit altare ſui ſacrificii, & *thronus ſuæ gloriæ*.

3. PARS.

Crux S. Andreæ fuit Thronus ſuæ gloriæ.

TYrannis illudunt Martyres apud Tertullianū, dicētes, quod ſupplicia, & opprobria quæ patiuntur, ipſis ſint glorioſa: *Crudelitas veſtra, noſtra gloria eſt*. Id potiſſimum exprobrare poterat, S. Andreas tyranno Ægeæ Lib. adver. Sap. 4. ille ſiquidem crucem paraverat, ut Andreę eſſet inſtrumentum mortis & infamię titulus; Aſt revera crux ei honoris & gloriæ thro-

thronus extitit, tum quia, dum penderet in cruce, ab aſtantibus plurimùm honorabatur: tum quia propter mortem crucis, quã paſſus eſt, univerſa eum veneratur Eccleſia: tum quia propter tormenta quæ in Cruce pertulit, à Deo glorioſè præmiatus & coronatus fuit.

Ægeas Cruce, quæ erat prædonum ſupplicium, Andream afficit, ut ejus gloriam obtenebraret, eumque gravi infamiæ nota inureret. Ægrè patiebatur ſceleſſus ille tyrannus, quòd Andreas diis gentilium illudendo, idola ſubvertendo, Chriſtumque prędicando, honorem magnum magnamque ſibi apud populos venerationem conciliaret: quare, non ſolùm in pœnam, ſed etiam in ignominiam; non ſolùm, ut eum puniret; ſed etiam ut ejus famam denigraret, ad probroſam & infamem crucis mortẽ eum damnavit. Aſt, tantum abeſt, quòd iniqui hujus tyranni maligna adimpleta fuerint vota, quòdque Andream cruci affixum aſtans populus contempſerit; quin e contrà Andreas in cruce velut in throno gloriæ ſuæ exiſtens, à circumſtantibus populis fuit honoratus; aſtantes enim, Andream venerantes, clamabant eum eſſe *hominem pium*, *hominem ſanctum*, *hominem juſtum*. Ægeas Andream ad crucem damnaverat, ut ſuaderet populis, eum haud dubiè eſſe impium, qui ad tam immane & vile mortis genus damnabatur; ac populus non eum impium eſſe cenſebat, ſed illum ut hominem piiſſimum venerabatur: *ne interficias hominem pium*, *hominem ſanctum*. O admirabilem Dei providentiam quæ res ita diſpoſuit, ut inde gloriam traxerit Andreas, unde ejus ignominiam ſibi pro-

Euſ. Emiſſ. ſerm. de S. Rom.

ponebat Ægeas! *Quæ eſt iſta rerum, & quàm ſtupenda diverſitas: unum & idem pœna ſecum cauſam portat & gloriæ?* Stupendum quidem eſt, & portentoſum; quòd crux, cui alligatus fuit Andreas ei inſtrumentum pœnę, & cauſa gloriæ ſimul extiterit, pœnam paſſus eſt in cruce, & gloriam adeptus eſt in cruce; in eadem cruce ſimul patiebatur & honorabatur; inclytus ille Martyr in cruce ab Ægea puniebatur, & identidem à circumſtantibus honore afficiebatur; crux ſui inſtrumentum ſupplicii, ſuæque gloriæ thronus ſimul exiſtebat.

D. Paulus ſuam omnem gloriam in cruce conſtituebat: *Mihi abſit gloriari niſi in cruce*

Gal. 6. 4.

Domini noſtri Jeſu Chriſti. Quæ verba expendens Divus Anſelmus ibi, ait, quòd nec in ſapientia, nec in poteſtate, nec in majeſtate Jeſu Chriſti gloriabatur Apoſtolus ſed in cruce: *Mihi abſit gloriari in potentia Chriſti, vel in majeſtate, ſeu in poteſtate; ſed in cruce*. Quid? an nefas eſt Paulo gloriari in ſapientia Chriſti, qua illuſtratur, Doctor gentium factus eſt; aut in potentia, qua confortatus, tot miracula edidit; aut in majeſtate, qua ſublimatus, à magnatibus, & mundi ſapientibus fuit honoratus? abſit, longè ſit à me, inquit Apoſtolus, in iſtis gloriari; major mea gloria eſt, pro Chriſto cruci alligari, cruciſque ignominiam pati? *Nihil ſibi glorioſius putat, quam Chriſti portare opprobrium* O Paule! ut quid tam de cruce gloriaris? de cruce & in cruce gloriatur, quia nil homini Chriſtiano glorioſius eſt, quàm crucis Dominicæ contumelia; major ejus gloriatio eſt, pro Chriſti amore pati & crucem portare: *Gloriatio gloriationum eſt crux*. Quod quidem veriſſimum eſſe comprobatur in D. Andrea, cui crux eminentiſſimus gloriæ, & honoris thronus extitit: ſi enim in Regum purpura, vel inter ſæculi divitias & delicias mortuus eſſet Andreas, jam de illo fortè non audiretur, quidquam apud homines, & oblivioni traditus eſſet, tanquam mortuus à corde; ſed quia in cruce pro Chriſto generoſè mortem obiit, Eccleſia ſolemne in ejus honorem feſtum inſtituit; coram ejus reliquiis genua flectunt Reges & Principes, ejus merita totus concionator orbis, illum cuncti venerantur fideles, & ut loquitur Sanctus Bernardus: *Crucis amatorem venerantur, quicumque ſunt ſervi crucis*; Crux tandem eſt ei gloriatio gloriationum, & glorię thronus: *gloriatio gloriationum eſt crux*.

S. Berſer. 25. in Cant.

Cyr. Hier. Catech. 13.

Ser. in Vig. S. Andr.

Chriſtus Dominus, morti proximus, clarificari & glorificari poſtulavit à Patre. *Pater venit hora, clarifica filium tuum*. Quomodò tunc Pater æternus filium clarificavit? eum clarificavit, cùm eum cruci affigi permiſit: *clarificat Pater filium: quomodò? ſuffigitur cruci*. Cùm maledicitur, conſpuitur, alapis percutitur, & in cruce moritur Chriſtus, major hęc eſt ejus gloria; tùm quia per mortem crucis gloria, & honore decoratus fuit in hoc mundo; cum quia per crucis mortem, quam paſſus eſt, gloriam immenſam, & coronam immarceſcibilem ſibi comparavit in cęlo; *Videmus Jeſum: propter paſſionem mortis, gloria & honore coronatum*. Iidem autem fermè titulis crux ſancto Andreæ thronus gloriæ extitit; propter paſſionem ejus crucis multo honore affectus eſt in terra, & glorioſã aſſecutus eſt coronam in cęlo; unde, ut ait S. Bernardus, Andreas populum, eum à crucis morte liberare volentem, prohibuit, timens ne crucis gloriam, & coronam in cęlo ſibi præparatam perderet: *Prohibuit eos, ne non coronaretur*. O quam glorioſa ſancto Andreæ crux extitit, in qua ſtans, à circumſtantibus fuit honoratus, qua meruit, ut eum Eccleſia religioſiſſimè veneraretur, & per quam

Joan. 17.

S. Hilar. l. 3. de Trin.

Heb. 2. 9.

Serm. 1. S. Andr.

in

in cælum aſcendere; & in eo glorioſè coronari valuit, ei crux verè thronus gloriæ extit.

O utinam, non in divitiis, aut mundi dignitatibus: ſed in Chriſti cruce noſtram inquireremus gloriam! utinam crucem generoſè portaremus, omneque mortificationum genus ſectaremur, ut coronam gloriæ adipiſci mereremur! pro Chriſto conſtanter patiamur, cùm Andrea, ut cùm ipſo æternæ beatitudinis coronam conſequamur. Imitamini Andream, ſi glorificari cupitis cum Andrea. Si tanta, quæ paſſus eſt ſupplicia vos terreant; ſaltem in aliquo pœnarum ejus ſitis participes, ſi crucis patibulum aſcendere non valeatis, cum ipſo ſaltem jejunate, injurias inimicis condonate, & propter Jeſu crucifixi amorem alicui mentis, vel corporis mortificationi inſiſtite:
1.Bern. *Inveniamur vel in exiguo, communicantes paſſioni ejus.*

Dices fortè, quòd Andreas erat Apoſtolus, quòdque tuæ poteſtatis non eſt, id omne facere, quòd facere Apoſtoli, qui Chriſti amici fuere, gratiiſque abundantioribus irrorari meruere. At, ſi non in omnibus, ſaltem in aliquo imitare Andream; vel, ut monet S.Bernardus, ſi quod fecit Andreas, facere non valeas, fac bona, quæ à multis conſodalibus & amicis tuis fieri vi-
Serm. 1. s.Andr. des: *Si dicis, Andream Apoſtolum eſſe, nec poſſe te, qui puſillus es, ejus ſequi veſtigia; pudeat, vel eos qui tecum ſunt, non imitari.* Vides multos ex amicis, aut ex contribulibus tuis, qui orationi vacant, jejuniis corpora ſua exſiccant, terrena omnia deſpiciunt, omnique mortificationum generi inſiſtunt. *Pudeat eos non imitari;* Tales ſaltem imitari conemini, ut æternam beatitudinem conſequi valeatis. *Amen.*

DE SANCTO FRANCISCO XAVEEIO.

CONCIO PRIMA.

Abudetis ir omne opus bonum.
2.Cor. 19. 8.

TAlis morum eſt corruptio, tantaque hominum perverſitas, ut quampluri-mi malis, pauciſſimi verò bonis operibus incumbant, tot ſunt, qui ſe peccatis coinquinant, tot ſceleroſis vacant operibus, ut omnia penè vitia in mundo inundare aſſerat Oſeas. Propheta: *Maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundaverunt:* Oſee 4 2. tam paucos etiam reperire eſt, qui bonis ſe dedant operibus, ut ne unum quidem agnoſcat Vates Regius, qui bonorum operum exercitio indulgeat; Pſ.14 2. *Non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum.* Omne hominum genus luſtrare, ut qui bonis, & qui malis vacent operibus, inquiram, mei jam non eſt muneris, unicum duntaxat intueor Xaverium, qui quidem non ſolùm à malis abſtinuit, verùm (S. Pauli monitis obtemperans) humilitatis, patientię, charitatis: aliarumque virtutum operibus abundavit: *Abundetis in omne opus bonum.* Natus eſt vir ille incomparabilis in Navarræ regno, à parentibus nobilitate fulgentibus, qui eum ſtudiorum cauſa Pariſios miſerunt, ubi à ſancto Ignatio ad mundi contemptum, voluptatum abnegationem, divitiarum abdicationem, & omnis virtutis amorem vocatus & allectus, ita ſub tanti magiſtri diſciplina profecit, ut perfectionis ſtudio ſe totum dederit, totoque deinceps vitæ ſuæ tempore altiſſimæ pietatis, & perfectiſſimæ ſanctitatis operibus incubuerit. Contemplemur & demiremur pia & portentoſa opera, quibus zelantiſſimus, & perfectiſſimus ille vir abundavit, &c. *Ave.*

SAnctus Franciſcus Xaverius fuit ſancti Ignatii filius: ſanctæ Sedis Legatus, & Indiarum Apoſtolus: *Fuit ſpiritualis S. Ignatii filius*; ejus enim conſiliis, pioque ejus regimini Pariſiis ſe commiſit. *Fuit ſancta Sedis Legatus*; à ſummo enim Pontifice, Paulo III. Lgati Apoſtolici honore inſignitus eſt. *Fuit tandem Indiarum Apoſtolus*; in Indiis enim tot prodigia totque converſiones operatus eſt, ut harum regionum Apoſtolus dici & eſſe meruerit: *Orientalium In-* Bulla Canon. *diarum Apoſtolus à toto orbe chriſtiane appellatus.* Hic B. Ignatii filius, ſanctiſſima fecit opera, quæ ad patris ſui honorem, Societatiſque decus redundarunt. Hic ſanctę Sedis Legatus, mirabilia multa fecit opera, quæ ad fidelium utilitatem, & Eccleſiæ incrementum profuerunt. Hic tandem Indiarum Apoſtolus, innumera & portentoſa fecit opera, quæ ad Dei gloriam, religioniſque argumentum ceſſerunt. Hæc omnia ſanctiſſimi hujus viri opera examinavi, conſideravi & demiratus ſum; ſpero, quod & ea admirabuntur, quicumque illa ſeriò perpendent, & attentè meditabuntur, ut autem cuivis clarè & perfectè innoteſcant: enarrabimus ſigillatim opera quæ ſanctus Xaverius fecit, ut S. Ignatii filius, ut ſanctæ Sedis Legatus, & ut Indiarum Apoſtolus.

Vi-

Videbimus 1. opera quæ fecit hic S. Ignatii filius, antequam Legati fungeretur officio. 2. opera, quæ fecit hic Legatus, antequam Apoſtoli gauderet titulo. 3. opera, quæ fecit hic Indiarum Apoſtolus, antequam exiret de hoc mundo. Ex his quiſque facilè adnotabit, ſanctum Xaverium in omne opus bonum abundaſſe: *Abundetis in omne opus bonum*.

I. PARS *Bona opera, quæ fecit S. Xaverius, S. Ignatii filius, antequàm Legati Apoſtoli fungeretur officio.*

SAnctus Franciſcus Xaverius in ipſo vitæ ſpiritualis tirocinio, & antequàm Legatum ageret, ardua multa altiſſimæ perfectionis opera edidit; quæ quidem omnia fuerunt mirabilia, ſed ea potiſſimùm, quæ fecit 1. in mortificationis exercitio. 2. in ægrotorum obſequio. 3. in Sacerdotali miniſterio.

1. Certum eſt, quòd hoſtis truculentus eſt caro, & quòd corpus noſtrum eſt implacabilior, & pernicioſior animæ, & perfectionis noſtræ inimicus: *Nemo gravior domeſtico adverſario*: (Ambr. in pſal. 43.) quare contra infeſtiſſimum hunc hoſtem, gravibus mortificationibus eſt decertandum: *luctandum eſt igitur adverſus hujus carnis illecebras*. Hanc luctam generosè (Amb. ubi ſup.) ſuſcepit Xaverius; ut primùm enim ſpirituali militiæ, ſub ſapientiſſimo patre Ignatio, nomen dedit, crudele corpori ſuo indixit bellum, illudq; tot attrivit mortificationibus, ut in hoc genere, famoſiſſimos multos pœnitentes ſuperaverit. Viliſſimis cibis hoſtem illum parciſſimè nutriebat, aſſiduis, & arctis jejuniis illum debilitabat; omnis ferè carnis, panis, vini, & ſomni uſu illum privabat, necnon acerbis flagellationibus ita illum cruentabat, ut ſæpè copioſo ſanguine difflueret.

De Illuſtriſſimo illo pœnitente plerumque narratur, quod in advento novo mortificationis genere, nodoſis funibus ita tibias ſuas ſtrinxerit; ut nodi, diſſecta pelle, cùm carne ſe intexuerint, & quaſi adunarint. De ſancto Pontifice Martino refert D. Paulinus, quòd tam rectè diro ſtringeretur cilicio, ut ipſe Martinus contextus ſacco, aut ſaccus ipſi Martino contextus videretur: *Quin* (Luc 2. de vit. ſan. Mart.) *& contextus ſetis coopertis amictu:* Non diſſimiliter Xaverius ita corpus ſuum funibus ſtrinxerat, ut funes carni contexti eſſe viderentur. Incomparabili huic penitenti parum erat jejuniis, & flagellis corpus domare; illud inſuper ita funibus conſtrinxit, ut vix incedere, & dolores à tali mortificatione cauſatos tolerare valeret. Ecce hominem verè mirabilem in mortificationis exercitio, *& in ægrotorum obſequio*.

2. Hoc eſt alterum bonorum operum genus, cui ſe addixit Xaverius; completo enim Pariſiis S. Theologiæ curriculo, Venetias ſe contulit; ubi in xenodochio, ſe totum infirmorum obſequio conſecravit; iiſque, omnia quæ potuit, charitatis officia impendit. Audierat vir ille piiſſimus, Spiritum ſanctum intus dicentem; quòd viſitandi ſunt infirmi. *Non te pigeat viſitare ægrotum*, ſeu, ut explicat Toſtatus, *non te pigeat* (Eccli. 7. 39. q. 377. in Matt.) *videre; & opem, re ac verbis, impendere ægrotanti*: quare, *re, & verbis*, ægrotantibus ſubvenit, cibos eis porrigendo, lectos verſando, medicamanta adbibendo, vulnera alligando, de calamitate aliquid percontando, de patientia orationem habendo, aliaque multa charitatis officia eis exhibendo.

Obſequia infirmis præſtita, ita Chriſto Domino placent, ut ea, non ſecus ac ſibi eſſent exhibita, largiſſimè compenſet; undè in tremendo judicii die, his, qui ægrotis inſervierunt, tamquam ſi ſibi ipſi inſerviſſent, dicet: *infirmus fui, & viſitaſtis me*. Et (Matt. 25. 36.) ideò Doctor Seraphicus ait, quòd Chriſtus in xenodochiis, & infirmariis invenitur: quia ſcilicet, in quolibet infirmo infirmatur, & repræſentatur: *Chriſtus in infirma-* (D. Bon. in ſtim. divini amor. c. 3) *ria jacet, ibi anguſtiatur, ibi torquetur; curre & ipſi miniſtra, ipſi compatere infirmanti*. Mirabilis vir S. Franciſcus Xaverius Chriſtum inveniebat in oratione, ubi ejus familiari colloquio fruebatur; in ſacræ Euchariſtiæ receptione, ubi ſanctiſſimo ejus corpore ſaginabatur; & in cruce, ubi ei aſſociabatur, ſed inſuper eum quæſivit in infirmariis, & xenodochiis; cum in perſona infirmorum viſitavit, illos conſolando, dolores illorum leniendo, omniaque ardentioris charitatis officia eis impendendo; in tantùm, ut manantem ex horrendo alicujus pauperis ulcere ſaniem, ſemel atque iterùm ſuxerit.

De B. Baſilio narrat S. Gregorius Nazianzenus quòd xenodochium extra urbem Cæſaream exædificaverit, ubi infirmos frequens inviſebat, & leproſorum vulnera lubens oſculabatur. *Ne labra quidem vir generoſus, &* (Nazian. Orat. in lau. Bal.) *generoſis parentibus ortus, nominiſque ſplendore clariſſimus, ægrotis admovere gravabatur*. At Sanctus Franciſcus Xaverius, licèt ſanguine clarus, & nobilitate ſua illuſtris, non ſolùm ægrotos, & eorum vulnera oſculabatur; ſed horrenda etiam ulcera lingua lambebat, ore ſugebat, & fluentem feculentam ſaniem exhauriebat. Demirata eſt olim Senenſis civitas ſuam S. Catharinam, quæ loto priùs fœtido cujuſdam pau-

pe-

peris ulcere, aquam, quæ huic charitatis muneri inſervierat, tanquam liquore exquiſitum hauſerat; ſed noſtrum miror magis Xaverium, qui os ulceri horrendo admovit, & manantem inde ſaniem, veluti pretioſum & ſuaviſſimum liquorem ſuxit & exhauſit. O qualia charitatis officia! ò quam mirandi hujus viri opera in ægrotorum obſequio. Et miranda ſunt ejus opera, *in Sacerdotali miniſterio*.

3. S. Franciſcus Xaverius Venetiis Romam perrexit; & inde, viſitatis priùs ſanctorum Petri & Pauli ſepulchris, aliiſque pietatis chriſtianæ præſtitis operibus, Venetias repetit; ubi ſacrum Presbyteratus ordinem ab hujus civitatis Archiepiſcopo percepit; eoque charactere inſignitus, omnia veri Sacerdotis munia perfectiſſimè adimplevit; ipſe etenim magno cum zelo in compitis & plateis prædicavit; ipſe Sacramenta magno cum cordis affectu miniſtravit; & Auguſtiſſimum Miſſæ ſacrificium tanto eum ſpiritus fervore Deo obtulit, ut præ mentis jubilo, prima die, qua Altiſſimo ſacrificavit, torrentem lacrymarum effuderit, & aliquoties deinde, inter ſacrificandum, extra ſe raptus, à terra ſurſum elevatus viſus ſit. Auguſtiſſimum hoc ſacrificium tam piè, tam attentè, tam ferventer celebrabat, *ac ſi*, (ut verbis utar Chryſoſtomi) *in ipſis cœlis collocatis, inter cœleſtes illas virtutes medius ſtaret*.

L. 1. de Sacerd.

Proprium & perfectiſſimum Sacerdotum miniſterium eſt, Deo ſacrificium offerre; dicuntur enim Sacerdotes, quaſi ſacra dantes, vel ſacrificantes. Ut autem Sacerdotes illo dignè fungantur miniſterio, magna debent corporis puritate nitere; nam, ut ait S. Hieronymus, *Sacerdotalis dignitas clamat puritatem*. Hi etiam debent per actus fidei, amoris, deſiderii, alioſque pios cordis affectus, ad celebrandum tantum myſterium ſe præparare, quia, ut monet Thomas à Kempis, *Non homini præparatur habitatio, ſed Deo*. Debent tandem ſacrificium magna cum reverentia & devotione Deo offerre. *Sacerdos factus eſt* inquit præfatus Author, *vide, ut fideliter & devotè Deo ſacrificium offeras*. O quam pauci Sacerdotes hac corporis puritate nitent, hanc mentis præparationem adhibent, & cum hac reverentia & devotione Deo ſacrificium offerunt! Sed S. F. Xaverius tanta corporis puritate polluit, ut illibatam virginitatem ſemper ſervaverit, tantam adhibuit mentis præparationem, ut quadraginta dierum ſpatio ſub tuguriolo latens, ad ſacrum prima vice celebrandum ſe præparaverit; tanta reverentia & devotione hoc ſacrificium offerre ſolitus eſt, ut interdum à nimio ſpiritus fervore in extaſim raperetur & ſurſum ſublevaretur, *Eò devenit, ut in rerum contemplatione defixus, à terra aliquando ſublimis elevaretur, quod illi ſacrificanti coram populi multitudine aliquoties evenit*. Ecce aliqua ex bonis operibus, quæ fecit S. Xaverius, ut S. Ignatii filius, antequam Legati fungeretur officio. Videamus jam bona opera, quibus abundavit, *ut Legatus, antequam Apoſtoli titulo inſigniretur*.

Hieron. in Epiſt.

L. 4. de imi. c. 5.

II. PARS

Bona opera, quæ fecit S. Xaverius, ut Legatus, antequam Apoſtoli inſigniretur titulo.

SAnctus Franciſcus Xaverius Venetiis Romam rediit, quò vocatus eſt à S. Patre Ignatio, ut quoddam Societati Jeſu initium daretur, utque ea in Religionis formam erigeretur, quod vix factum fuit; cùm Luſitaniæ Rege per ſuum Procuratorem, ſeu Nuntium, petente à ſummo Pontifice Paulo III. aliquos hujus Societatis Religioſos, qui ad Indias, pro Indorum converſione, mitterentur; S. Franciſcus Xaverius, ad hoc munus obeundum, fuit deſtinatus; & Legati Apoſtolici per Indias dignitate honoratus. Ad tantum opus ſe accinxit vir ille ſanctiſſimus, & antequàm Goam appelleret (ubi Indiarum Apoſtolus eſſe cœpit) mirabilia fecit opera. 1. Humilitatis profundæ. 2. Paupertatis voluntariæ. 3. Charitatis fraternæ.

Non omnia percontabor profundiſſimæ humilitatis exercitia, quibus vacavit novus hic Legatus; unum enarrabo, quod alia multa includit; nempè, quòd Roma Goam verſus pergens, in tam longo itinere non miniſtrari, ſed miniſtrare voluerit. Miniſtros ei plures obtulit Regis Portugalliæ Nuntius, rogans, & ſollicitè urgens eum, ut ſi non omnes, ſaltem eorum aliquem, ſuo mancipa-ret obſequio; ſed advertens humilis Xaverius, quòd *Filius Hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare*? ut magiſtrum, & Dominum ſuum perfectè imitaretur, oblatos ſibi quoſque miniſtros recuſavit; &, ſive in ſpiritualibus, ſive in corporalibus officiis, aliorum ſeſe miniſtrum præbuit; ipſe enim infirmorum confeſſiones audiebat, ſordes eorum extergebat, & pannos abluebat; ipſe ſociis & aliis multis, in vilioribus quibuſque miniſteriis, inſerviebat; ipſe, non ut Legatum Apoſtolicum, ſed ut omnium miniſtrum, ſe inſpiciens, tanta cum ſui abjectione ſervorum & miniſtrorum ſe immiſcebat officiis, ut dixerit nonnullos, hæc indigna eſſe Legato Apoſtolico; quod cùm audierit Xaverius, magna cum modeſtia reſpondit, *Nihil dignius eſſe humilitate chriſtiana*.

Matt. 20. 2

Cornel. à lap. in Matth.

S. Pau-

S. Paulus Apoſtolus, Doctor Gentium, &
orbis præceptor, ſervorum examina non ac-
cumulavit; ſed Chriſtum Salvatorem imi-
tatus, aliorum ſe miniſterio ſubdidit: *Ne-*
Act. 10. 34. *ceſſitatibus meis*, inquit, *& his mecum ſunt,*
miniſtraverunt manus iſta. O Chriſtiane, in
quit S. Chryſoſtomus, *tu niſi multos poſt te*
ſervorum greges trahas, turpe putas: Vide
Paulum, attende Doctorem Gentium, reſ-
pice orbis præceptorem, & hominem cęlo
dignum, qui aliis innumeris hominibus ſer-
Chryſ. ho. 40. in Ep. 1. ad Cor. vire non eſt dedignatus: *Ille orbis preceptor,*
& vir cœlis planè dignus, ſervire mortalibus
innumerabilibus veritus non eſt. O Chriſtina-
ni! videte Paulum; ſed & Xaverium inſpi-
cite, attendite hunc Legatum Apoſtolicum
cujus tanta extitit humilitas, ut vilibus qui-
buſque (humilitatis ergo) ſe ſubdiderit mi-
niſteriis, æſtimans *nihil dignius eſſe humilita-*
te chriſtiana. O quàm mirabilia fuere opera
humilitatis ejus, *& paupertatis ejus*!

2. Sæpè ſæpius excogitavi, quàm diverſa,
in Chriſti mente, pauperum & divitum ſit
ſors: divitibus enim, non niſi mala prophe-
tat; pauperibus verò, æterna pollicetur bo-
Matt. 5. 3. na. Cùm divites alloquitur, ait: *va vobis*
divitibus; cùm autem de pauperibus ſermo-
nem inſtituit, ait: *Beati pauperes ſpiritu*,
quoniam ipſorum eſt Regnum calorum; unde,
Aug. l. de contemp. mund. 2. 8. ut ait Auguſtinus, Paradiſus ad pauperes,
infernus ad divites attinet: *Si eſt Regnum*
cælorum pauperum, reſtat, ut infernus ſit
divitum. O quàm felices ſunt pauperes
ſpiritu, qui propter Chriſti amorem, vo-
luntariam ſectati ſunt paupertatem! O quàm
infelices ſunt divites, qui divitiis tempora-
libus nimio cum affectu adhæſerunt! ſed ò
quanta felicitas Xaverii, qui Roma proſe-
ctus eſt, ut Goam adiret, nihil aliud ad ſui
uſum habens, quàm Breviarium & veſtem
obſoletam, & qui in toto hoc itinere, nec
domum, nec locum, nec aliquam rem ſibi
propriam habere voluit, ſed ut vilis pauper-
culus, ex emendicatis ubique victitavit.
Cùm Luſitania tranſiret, obtulit ei Rex
Portugalliæ Regiam, ut in ea diverſaretur;
obtulit ei & amplam pecuniam, qua median
te commodiùs iter perageret; ſed utram-
que recuſavit, ut cum pauperibus in xeno-
dochiis habitaret, & ut tanquam egenus,
humili mendicatione, ſibi ad victum, &
veſtitum neceſſaria quæritaret. O Xaveri!
recordare, quòd Legatus es Apoſtolicus;
memento, quòd ad Indias Legatus mitteris
ad inſtantiam Regis potentiſſimi, qui bene-
ficium percipere cenſebit, cùm oblatas ac-
ceptabis pecunias. Adverte, quòd grandis
tibi reſtat via, & quòd, ſive in mari ſive
in terra verſeris, multa tibi deeſſen poſſent:
quare à tanto Rege accipe, quibus, ſi non
opiparè, ſaltem frugaliter & religiosè nu-
triri vales. Apage: Franciſcus paradiſum,
ut regnum pauperibus debitum inſpicit;
quare tanquam peregrinus incedere, & ve-
lut egenus, quotidiana mendicatione, ſibi
neceſſaria procurare intendit. O altiſſimam
Xaverii paupertatem, & ò *ardentiſſimam*
ejus erga homines charitatem.

3. Ab inſtanti, quo Roma profectus
eſt, uſque ad inſtans, quo Goam appulit
piis fraternæ charitatis officiis incumbere
non deſtitit, nunc enim pueros prima fi-
dei Catholicæ elementa docebat, nunc in-
durata impiorum corda ferventibus præ-
dicationibus concutiebat, nunc familiari-
bus colloquiis peccatores ad pœnitentiam
& infideles ad Chriſti fidem vocabat.
Carceres frequens, & xenodochia luſtra-
bat, illic mœſtos conſolabatur, & hic
infirmos ſublevabat; ubique diſcurrebat
benefaciendo; & ubique pia fraternæ
charitatis officia impendebat; unde ſan-
ctiſſimi hujus Legati charitatem mirè de- De catech. rudib. c. 11.
pinxiſſe videtur Auguſtinus, dicens. *Cha-*
ritas alios parturit, cùm aliis infirmatur,
alios curat ædificare, ad alios ſe inclinat,
aliis blanda, nulli inimica, omnibus mater,
ipſe etenim, charitatis fraternæ igne ſuc-
cenſus, multos Chriſto parturiebat, cùm
infirmis infirmabatur, omnes verbis, &
exemplis ædificare ſatagebat; ad multos
ſe ſtudiosè inclinabat, ut eos verſus cæ-
lum ſublevaret; blandis colloquiis com-
plures ad Dei obſequium ſuaviter attra-
hebat, nulli erat inimicus, & omnes,
tanquam pia, & charitativa mater arden-
ter diligebat; ut omnes ad Chriſti, &
cœleſtis beatitudinis amorem alliceret.
O quanta, in uno Xaverio, videntur fra-
ternæ charitatis officia! Tanta quidem, ut
quidquid potuerit, pro hominibus feciſſe
videatur.

Ut Deus manifeſtet quantis beneficiis
vineam ſuam, ſeu animam fidelem affe-
cerit, ait, quod pro ea egerit, quidquid Iſaiæ 4. 5.
facere debuit, *Quid eſt, quòd debui ultrà*
facere vinea mea, & non feci ei. Pro ani-
marum noſtrarum ſalute fecit Deus quid-
quid, juxta infinitæ ſuæ ſapientiæ leges,
debuit & potuit S. Franciſcus Xaverius,
charitatis fraternæ igne accenſus, ſuo
etiam modo, omnia quæ potuit charitatis
officia hominibus impendit; ipſe etenim
omnibus ſe debitorem arbitrabatur, quare
erga omnes magno charitatis affectu fere-
batur, & unicuique, omnia quæ poterat,
charitatis officia præſtabat; unde, ſi quæ-
ras, quæ Legatus ille zelantiſſimus infir-

mis,

Digitized by Google

mis, quæ ignaris, quæ peccatoribus, quæ fidelibus & infidelibus, quæ domeſticis & alienigenis, quæ tandem omnibus, cum quibus converſatus eſt, charitatis officia præſtiterit? uno verbo reſponderi poſſet, quòd omnia præſtitit, quæ præſtare valuit: *Quid potui facere, & non feci?* Ecce opera, quæ S. Xaverius fecit, ut Legatus; videamus ea, quibus, ut Indiarum & Japoniæ Apoſtolus, abundavit; *Abundantis in omne opus bonum*.

Bona opera, quæ S. Franciſcus Xaverius fecit, ut Indiarium & Japoniæ Apoſtolus.

III. PARS

TAndem S. Franciſcus Xaverius Goam appulit, & Indias peragravit; ubi & Apoſtoli nomen meruit, & Apoſtolica munia perfectiſſimè exercuit; Omnia autem, quæ ibi fecit bona opera, vix & ipſi cæleſtes ſpiritus enarrare valerent: quare aliquid ſolùm dicam de peregrinationibus, converſionibus & miraculis, quæ ibi operatus eſt. 1. De peregrinationibus, quæ fuere difficillimæ. 2. De converſionibus, quæ innumeræ extitere. 3. De miraculis, quæ fuere maxima.

Zeno in Pſ. 139.

1. De humano animo ſcribit Zeno Veronenſis, quòd *dicto citiùs, nunc ultra Oceanum eſt, nunc in cælos evolat, nunc in abyſſis eſt, nunc Orientem Occidentemque perluſtrat*; quo perfectè noſtrum delineaſſe videtur Xaverium; qui ratione variarum peregrinationum, quas breviſſimo tempore perfecit: non corporeus, ſed totus ſpiritualis fuiſſe diceretur; ipſe etenim, breviſſimo temporis intervallo, à Goa adivit Cammorinum, à Cammorino Japoniam, è Japonia in Sinarum oras ſe tranſtulit: in vaſtiſſimis tandem illis orbis terrarum ſpatiis diverſa regna, *& innumeras provincias pedibus ſemper, & ſæpè nudis peragravit:* Ita ut undecim annorum ſpatio, quo in his regionibus permanſit, undecim leucarum millia peragraſſe credatur. Unde ſi de D. Paulo dicat Chryſoſtomus, quòd, *tanquam pennatus, totum docendo pervolavit orbem*; quidni de Xaverio dicemus, quòd, quaſi pennatus & alatus fuerit, innumera ſemotarum illarum regionum loca pervolavit? *Provincias innumeras, pedibus ſemper, & ſæpè nudis peragravit.*

rev. Rom.

Chryſ. ho. 2. de laud. Paul.

Apoſtolos alloqui videtur Iſajas Propheta dicens: *Ite Angeli veloces ad gentem convulſam & dilaceratam, ad populum terribilem, poſt quem non eſt alius*, ſed hæc verba Apoſtolo etiam noſtro Xaverio perfectiſſimè conveniunt; ipſe etenim fuit Angelus, ratione puritatis Angelicæ, qua floruit; hic Angelus, ad Indias ſe conferens, ivit *ad gentem convulſam & dilaceratam*, ſeu ad Indos à vitiis & dæmonibus convulſos, & dilaceratos: ivit ad *populum terribilem*, ſeu ad Indos, qui modo terribili adverſus eum inardeſcentes, venena illi pararunt, ſagittis illum petierunt, illumque fluviis & mari pluries naufragum expoſuerunt. Ivit tandem ad populum *poſt quem non eſt alius*: quia ad terræ uſque terminos ſe contulit: ſed hæc omnia loca pervolavit, tanquam Angelus velox: *ite Angeli veloces*; quia Goan, Cammorinum, Japoniam, Sinas, & alia multa regna, tanta velocitate peragravit, quanta ſi fuiſſet Angelus: quare ſi de D. Paulo dicat Chryſoſtomus, quòd *mundi regiones omnes, quaſi libero à corpore animo, pervolavit*; cur, de Xaverio Indiarum & Japonum Apoſtolo non dicemus, quòd vaſtiſſimas illas regiones, *quaſi libero à corpore animo*, & quaſi eſſet Angelus, velociſſimè peragraverit?

Iſaja 18.

Hom: 8. de laud. Paul.

Non facilè concipitur, quæ fuerit mens Regii Prophetæ, cùm à Deo petit, quòd cælos ſuos inclinet; *Domine, inclina cælos tuos & deſcende*: qui ſunt cæli, quos inclinari poſtulat? anne hi, qui, circa nos volvuntur? nequaquam; ſi enim inclinarentur verſus terram, tota mundi perturbaretur machina: qui ergo ſunt cæli, quos inclinari poſcit Propheta? acutiſſimè reſpondet Auguſtinus: *Cæli inclinati, ſunt Apoſtoli humiliati; iſti enim cæli ennarant gloriam Dei, & de his cœlis enarrantibus gloriam Dei mox dicitur: in omnem terram exivit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*. O mirabilem explicationem! ſed ò quàm perfectiſſimè Apoſtolo noſtro Xaverio congruit! ipſe etenim cælum extitit, radiis divinæ gratiæ emicans, virtutum ſideribus ſtellatum, miraculis tonans, apoſtolicisque facinoribus & tropheis coruſcans. Illud cœlum, ſeu ille Apoſtolus, ſe inclinavit; tanta enim erat ſanctitate conſpicuus, ut multi ex barbaris, eum, veluti quoddam numen è cœlo delapſum, reſpicerent; eique, tanquam Deo, delubra, aras & victimas obtuliſſent, niſi ipſe ſe inclinaſſet, & humiliter clamaſſet, ſe eſſe hominem infirmum, & non Deum omnipotentem: ecce cœlum inclinatum: ecce Apoſtolum humiliatum; ſed Apoſtolum, cujus ſonus prædicationis exivit uſque ad fines orbis terræ, nam ipſe *Paravis, Malais, Jais, Aceais, Mindanis, Malacenſibus, & Japonibus Evangelium Chriſti annuntiavit*: Haſque & alias multas regiones, uſque ad fines terræ habitabiles, peragravit, & quaſi

Pſ. 143. 5.

Bulla Canoniz.

libero

libero à corpore ſublime pervolaverit. O quàm mirabilis extitit hic Apoſtolus in peregrinationibus; quas perfecit, *& in converſionibus, quas operatus eſt!*

2. Non credendum, quòd Xaverius inutiliter & quaſi aerem verberans, præfatas regiones percurrerit; eas quippè peragravit peccatorum ſpinas evellens, verbum Dei ſeminans, fugans errores, idola ſubvertens, ex hominibus Angelos faciens, & innumeros ad Fidem Catholicam, necnon ad veri Dei cultum adducens: *Fidem Japoniæ & aliis ſex regionibus invexit, multa centena hominum millia ad Chriſtum in Indiis convertit, magnoſque Principes, Regeſque complures ſacro fonte expiavit.* Nonnulli Authores opinantur, Xaverium trecenta hominum millia ſacro baptiſmate laviſſe, & ad Chriſtum convertiſſe; alii plures; & alii pauciores recenſent. Thomas Boſius comparans idololatras, quos Xaverius ad Chriſti fidem adduxit, cum Catholicis, quos Hæretici à vera Religione avocarunt ait: *Xaverium plures Chriſto aggregaſſe de idolum veneratoribus, quàm ſuos traduxerint ad errores, quotquot unquàm extiterunt hæretici, à Servatore paſſo, per decem & ſex ſæcula.* Heu! quàm multæ idololatrarum converſiones, à ſancto illo Indiarum Apoſtolo, factæ fuerunt.

Bulla Canoniz. — Apud Sherlog. — Martyr. Franc.

De Fratre Martino à Valentia, Seraphici Franciſci filio, & viro verè Apoſtolico, fertur, quòd, cum aliis undecim Fratribus, ejus ſociis, in America quater decies dena centena hominum millia baptizaverit; unde Authores hunc Martinum à Valentia, Martino Luthero, famoſo hæreſiarchæ, conferentes, aſſerunt, quòd plures Martinus à Valentia in America ad Chriſti fidem converterit, quàm Martinus Lutherus in Germania à fide avocaverit. Hoc quidem mirabile; ſed mirabilius eſt, quòd Xaverius *plures Chriſto aggregaverit de idolorum veneratoribus, quàm ſuos traduxerint ad errores, quotquot unquam extiterunt hæretici à Chriſto paſſo per decem & ſex ſæcula.* Miremur has idololatrarum converſiones, & aliquid dicamus *de miraculis quæ hic Sanctus operatus eſt.*

3. S. Bernardinus Senenſis advertit Chriſtum miracula feciſſe *in Angelicis ſpiritibus, in hominibus, & in creaturis irrationabilibus:* Miracula fecit *in Angelicis ſpiritibus,* dæmones à corporibus humanis expellendo; *in hominibus,* eos à variis infirmitatibus ſanando, varioſque mortuos ad vitam revocando, *& in creaturis irrationabilibus,* ut in aere, & in aqua, cùm *imperavit ventis & mari, & facta eſt tranquillitas magna.* O mirandam Chriſti poteſtatem! cui ſimilem dedit Xaverio; ipſe enim, per poteſtatem à Chriſto acceptam, miracula fecit *in dæmonibus:* quia eos ab idolis ejecit; *in hominibus:* quia multis ægris ſanitatem, pluribuſque mortuis vitam reſtituit; *in aqua:* quia ſolo crucis ſigno, multum aquæ marinæ convertit in dulcem: & *in aere:* quia ipſis barbaris, in mari periclitantibus, fauſtos à Deo obtinuit ventos. Alia multa, ab ipſo facta, paſſim ab Authoribus referuntur miracula; à quibus patrandis, etiam poſt mortem non ceſſavit: mortuum enim ejus corpus odorem efflabat ſuaviſſimum; & licèt viva calce per multos menſes bis obrutum fuerit, penitus incorruptum permanſit, purpureoque ſanguine manavit. & ubi Malacam delatum eſt, urbem illam à ſæviſſima peſte liberavit. Quo, quanta in cælo Sancti illius ſit gloria, facilè auſpicari quiſque poteſt.

Tom. 2. Ser. 56. — Matth. 8.

S. Hilarius cilicium vocat *habitum prophetalem:* quia cilicium, quo homo pœnitens veſtitur, eſt inexiſtentis virtutis indicium, & futuræ beatitudinis prophetia. Sed non minùs convenienter de Xaverii corpore dicere poſſumus, quòd fuit *corpus prophetale:* quia tot miracula, quæ in hoc corpore, vel ad præſentiam & contactum hujus corporis facta fuere, ſunt prophetia cœleſtis beatitudinis, & gloriæ præcellentis, qua vir ille ſanctiſſimus in cœlo præfulget. Vel etiam dicamus, quòd omnia bona opera, quibus abundavit Xaverius, ſive ut S. Ignatii filius, ſive ut S. Sedis Legatus, ſive ut Indiarum Apoſtolus, ſint certiſſima eminentis gloriæ, qua fruitur in cœlo, prophetia. Vir ille ſanctiſſimus, *ut S. Ignatii filius,* mirabilia fecit opera in mortificationis exercitio, in ægrotorum obſequio, & in Sacerdotali miniſterio. *Ut ſanctæ Sedis Legatus,* mirabilia fecit opera humilitatis profundæ, paupertatis voluntariæ, & charitatis fraternæ. Tandem, *ut Indiarum Apoſtolus,* peregrinationes difficillimas, converſiones innumeras, miracula portentoſa, & alia multa fecit opera; quæ omnia ſunt *opera prophetalia,* quia Xaverii maximam in cælo gloriam eſſe indicant & prophetant.

Cant. 2. in Matt.

Sed, heu! quid noſtra prophetant opera? alia quidem Infernum, alia Purgatorium, & alia Paradiſum. Sunt qui gravibus non timent ſe implicare criminibus, quorum alii ventri ſerviunt, alii luxuriæ indulgent, alii avaritiæ adhærent, & alii ſuperbia inflantur: hi, & alii omnes peccatores, qui mortalibus ſe inquinant peccatis, ad tartara in æternum cruciandi trahentur, niſi convertantur: *Ibunt hi in ſupplicium æternum;* Matt. 25. 46.

Digitized by Google

eorum opera illis inferni ſupplicia prophetant. Alii ſunt, qui à gravibus quidem abſtinent peccatis; venialibus vero facilè indulgent, mentiri non timent, otioſa & vana proferre diligunt, nugis occupari quærunt, 1. Cor. 3. 12. & in minimis, à Dei & Eccleſiæ legibus deficere parvipendunt: hi congregant *lignum, fœnum, ſtipulam*, quibus in Purgatorio componetur ignis, quo eorum delicta purgentur; hujuſmodi enim opera illius Purgatorium prophetant. Sunt tandem alii, qui à peccatis pro viribus abſtinent, qui miſericordiæ & pietatis operibus vacant, qui orationi, piorum librorum lectioni, & frequenti Sacramentorum Eccleſiæ perceptioni ſe occupant; qui tandem quæcumque Dei gloriam, ſuique ſalutem ſpectant, ferventer operantur: hi ibunt in vitam æternam, opera eorum prophetant, quòd cæleſtem beatitudinem conſequentur.

Videte N.N. quòd veſtra prophetent opera; huc uſque forſitan infernum ſemper prophetaverunt, quia hucuſque in ſtatu peccati mortalis commorati eſtis. O quales Prophetæ! qui perpetua vobis prophetant mala; tales prophetas pro viribus extinguere contendite: opera veſtra mala, ſeu peccata, quæ æternam prædicunt vobis damnationem, per pœnitentiam deſtruite. Abluite etiam levia quæque delicta, quæ veſtram coinquinant animam, & quæ Purgatorium ignem vobis prophetizant. Bona tandem opera facere ſatagite; quod poteſt manus veſtra, inſtanter operetur; *Abundetis in omne opus bonum*, ſicut S. F. Xaverius ut cum eo æternam beatitudinem aſſequi mereamini. *Amen.*

DE SANCTO FRANCISCO XAVERIO
CONCIO SECUNDA.

Vocatus Apoſtolus.
Rom. 1. 1.

SAnctus Xaverius, non Apoſtolus ſimpliciter, ſed Indiarum & Japoniæ Apoſtolus vocatur: quia ibi potiſſimùm verbum Dei diſſeminavit, miracula multa fecit, innumeroſque infideles ad veram Chriſti fidem & religionem adduxit. Natus eſt novus ille Apoſtolus, non in Galilæa, ſed in Navarra; non inter retia, ſed inter divitias; non ex patre piſcatore, ſed ex parentibus nobilitate ſua fulgentibus, qui eum, ſtudiorum & educationis cauſa, Pariſios miſerunt: ubi altiſſimæ perfectionis viam, ſub ſpirituali ſuo parente S. Ignatio, didicit, & ſummo cum ſpiritus fervore amplexatus eſt. In Italiam deinde, Luſitaniam, aliaſque nonnullas Europæ partes exivit ſonus virtutum ejus: & tandem in fines orbis terræ exiere verba ejus: ad remotiſſimas enim, & vaſtiſſimas Indiarum & Japonum regiones ſe contulit, eas peragravit, & in iis, luxit virtutibus, miraculis coruſcavit, tonavit prædicationibus, totque centena hominum millia ad Deum convertit, ut harum nationum Apoſtolus dici & eſſe meruerit: *vocatus Apoſtolus*. In naſcentis Eccleſiæ primordio, demirata eſt Antiochia Apoſtolum ſuum Petrum, Hiſpania Apoſtolum ſuum Jacobum, Achaia Apoſtolum ſuum Andream, Aſia Joannem, & Æthiopia Mathiam; noviſſimis autem temporibus, Indiæ & Japonia Apoſtolum ſuum Xaverium audierunt, & demiratæ ſunt. Iſtius novi Apoſtoli labores nunc enarremus, virtutes manifeſtemus, privilegia propalemus, & elogia pro viribus contexamus, &c. *Ave.*

CHriſtus Dominus (ut ex variis S. Evangelii locis conſtat) Apoſtolos, mundi lumina, ſal terræ, & amicos ſuos vocavit: *Vos eſtis lux mundi. Vos eſtis ſal terræ. Vos autem dixi amicos.* Totus mundus in tenebris ignorantiæ ſedebat: quare Chriſtus Apoſtolos velut cæleſtia lumina delegavit, quorum Matt. 5. radiis totus illuſtraretur orbis, *vos eſtis lux mundi*. 14. Univerſa humani generis infatuata erat natura, & ſtultorum, ſeu peccatorum infinitus erat numerus: quare Chriſtus Apoſtolos, tanquam ſapientiæ ſuæ ſalem, miſit, ut eorum mores condiret, & infatuatos Matt. 5. homines cæleſti ſapientia repleret: *vos eſtis* 13. *ſal terræ*. Omnes tandem ferè homines, tum per originale, tum per actualia peccata, inimici Dei erant conſtituti, quare Chriſtus Apoſtolos ſibi amiciſſimos eſſe voluit, ut iis, ad peccatores ſibi reconciliandos, uteretur: *Vos autem dixi amicos.* Joan. 15. Quisnon miretur duodecim illos Apoſtolos, qui ut mundi lumi- 15 na, totum terrarum orbem illuminarunt; ut ſal terræ, multa hominibus beneficia impenderunt; &, ut Dei amici, maxima ab eo privilegia perceperunt; At & eſt, quod miremur novum Apoſtolum Xaverium, qui cum aliis Apoſtolis Apoſtolus fuit, illorumque favores & privilegia participavit; ipſe etenim ſimul cum aliis Apoſtolis fuit. 1. Lux mundi. 2. Sal terræ. 3. Amicus Dei. *Ut lux mundi*, populos multos illuminavit; *Ut ſal terræ*, eos beneficiis replevit; *& ut amicus Dei*, multos ab eo favores recepit.

Digitized by Google

1. PARS. *S. Fraciſcus Xaverius fuit Lux mundi.*

CHriſtus Dominus, qui ſeipſum mundi lucem vocaverat, eadem qualitate Apoſtolos ſuos honorat. De ſeipſo dixit Chri-
Joan. 11. ſtus: *Ego ſum lux mundi*; ſuis etiam Apoſtolis ait: *Vos eſtis lux mundi*: Magna tamen inter utramque hanc lucem eſt differentia: quia Chriſtus eſt lux primordialis, per ſeipſam lucens, & alios illuminans; Apoſtoli verò ſunt lux de luce, ſeu lux à Criſto, & per Chriſtum luces: *Chriſtus eſt*
Hugo Card. *lux primitiva; Apoſtoli, quaſi lumina à Chriſto derivata*. Vera autem & miranda mundi lumina extitere omnes Apoſtoli, qui non unam dumtaxat, aut alteram civitatem ſed univerſum mundum doctrina, virtutibus & miraculis illuſtrarunt; ſed lux etiam fulgentiſſima fuit Xaverius, qui variis populis & præcipuè Indiis & Japoniæ 1. Luxit ſcientia. 2. Luxit virtutibus 3. Luxit miraculis.

1. Quicumque ad erudiendos populos eſt
Ad Tit. 1. v. vocatus, doctrina, vel infuſa, vel acquiſita pollere debet, *ut potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere*: ſed ſcientiæ lumine in primis fulgere debebant Apoſtoli, qui ut ait S. Hilarius, à Chiſto erant *vocati, ut mundum, errorum, vitiorumque tenebris obſcuratum, luce doctrina illuminarent*. Et reverà, ſi Apoſtoli ignorantiæ tenebris fuiſſent obvoluti, non lux, ſed potiùs tenebræ mundi fuiſſent: quare ſicut in principio Deus Soli lucem dedit, ut toti luceret mundo; ita & Chriſtus Apoſtolis ſcientiæ cæleſtis & Evangelicæ lucem infundit, ut omnibus populis illuceſcere valerent. Eadem prorſus luce ſuperfuſus fuit Xaverius, qui non ſolùm acquiſita: verùm & infuſa polluit ſcientia, qua abſtruſas, & reconditas quaſque Japoniæ & Indiarum partes mirabiliter illuminavit, & cæcos illos populos perfectiſſimè irradiavit.

Innumeri harum regionum populi in denſiſſimis ignorantiæ, erroris & idololatriç tenebris jacebant; diligebant magis tenebras, quàm lucem; in via ſalutis ambulabant & palpabant, ut cæci; ſed Xaverius, quaſi novum ſidus, & quaſi ſol oriens ex alto, iis mirabili & cæleſti ſua ſcientia illuxit: hic horum populorum fuit Doctor à Deo miſſus, qui eos prædicationibus, catecheſibus, colloquiis familiaribus, & publicis diſputationibus mirabiliter erudivit & illuminavit; vel dicamus, quòd Xaverius in medio ſemotarum illarum regionum fuerit, quaſi una ex templi Salomonis baſibus, in quibus erant
3. Reg. 7 *leones & boves & Cherubim*; ipſe etenim, inter barbaras illas gentes, fuit quaſi leo generoſſimus, charitatis flammas undique ſpirans; ibi etiam fuit, veluti bos fortis & patiens, labores multos, & ærumnas graves, magna cum manſuetudine & patientia portans, ibi tandem fuit, velut Cherubinus, ſcientiæ ſuæ fulgore Reges, Principes, & innumeros populos illuminans. *Quas etiam illminavit virtutibus ſuis.*

2. Explanavit Chriſtus, quomodo populis potiſſimùm lucere deberent Apoſtoli & Matth. 5. 16.
Viri Apoſtolici, dicens: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt*: quaſi diceret (ut exponit & ponderat Cajetanus) *ſic luceat lux veſtra*, id eſt doctrina veſtra, *coram hominibus*, non videntibus cor, nec ea quæ interiùs fiunt, *ut videant opera veſtra*, non mala, nec habentia ſpeciem mali, *& glorificent Patrem veſtrum*. O pulcherrimam Chriſti doctrinam! ſed, ò quam perfectiſſimè illam profeſſus eſt Xaverius! ipſe enim Goam, Cammorinum, Japoniam, Sinas, aliaſque multas regiones, non ſolùm ſcientiæ ſuæ ſplendore, ſed mirabilibus etiam ſuis operibus & virtutibus illuſtravit: non ſolùm hi populi eum audierunt docentem, verùm & eum viderunt facientem: Non apprehenderunt in eo vel minimam gravis cujuſvis peccati ſpeciem; ſed viderunt opera ejus bona, & in eo heroicas omnes virtutes demirati ſunt. In eo, quaſi ſtupentes, talem viderunt abſtinentiam; ut ſæpè biduo, & interdum triduo, cibum non ſumeret. Tantam in ſuo Apoſtolo intuiti ſunt carnis mortificationem, ut corpus ejus, præ nimio onere, quaſi fatiſceret. Tantus ei inerat puritatis amor, ut virginitatem illæſã perpetuò ſervaverit. Talis ejus erat obedientia, ut per unicam vocalem I Pater Ignatius eum ad nutum movere, eumque ad extremas uſque orbis oras mittere potuiſſet. Paupertatem tantam coluit, ut Breviarium & veſtis obſoletam totam ſuam ſupellectilem componerent. Humilitate tandem, manſuetudine, charitate, & aliis omnibus virtutibus ita præfulſit, ut mihi figuratus videatur Xaverius per candelabrũ illud, in quo erant lucernæ ſeptem, ut lucerent ex adverſo, de quo ſic habetur Exod. 25. *Facies candelabrum ductile ex auro puriſſimo; facies & lucernas ſeptem, & pones eas ſuper candelabrum, ut luceant ex adverſo*: Xaverius enim fuit quaſi *candelabrum ex auro puriſſimo*, ratione ſanctitatis & vitæ ſuç puriſſimæ; in hoc candelabro ſeptem fuere lucernæ, ſeu tres virtutes Theologicæ, & quatuor Cardinales, ad quas cunctæ penitùs virtutes reducuntur, ipſe autem ſeptem il-

larum

Digitized by Google

larum virtutum fulgore hominibus illuxit *ex adverſo*, quia illuxit peccatoribus, qui averſi erant à Deo. Per fidem, illuxit infidelibus & idololatris; per ſpem, præſumptuoſis & deſperatis; per charitatem, invidis & obduratis. Superbos irradiavit per humilitatem; avaros, per paupertatis amorem; guloſos, per abſtinentiam; iracundos, per manſuetudinem, & deſides, per Spiritus ſancti fervorem, quo agitabatur: hæ autem omnes virtutes fuere quaſi faces, & quaſi lucernæ ardentes, quibus ita affulſit, ut ſupra trecenta hominum millia, ab ignorantiæ, erroris, & peccati tenebris eduxerit, & ad lumen veritatis, & Evangelii adduxerit. O quàm perfectiſſime luxit Xaverius virtutibus quas coluit! & *miraculis quæ edidit*.

3. A nobis exigit Chriſtus, quòd lucernas ardentes in manibus geſtemus: *Lucernæ ardentes in manibus veſtris*; hæ lucernæ ardentes, ſunt virtutes animam *pulchrificantes*, ut ait S. Vincentius Ferr. eaſque lucernas in manibus portare debemus: quia, ut aliis luceamus, ad opus nos accingere, & virtutum operibus incumbere neceſſe eſt. Sed præter has virtutum lucernas, alias in manibus portarunt Apoſtoli: nempe miracula, quæ, poteſtate ſibi à Deo tradita, operati ſunt; hæc fuere quaſi faces, quibus fidei myſteria manifeſtarunt, quibuſque homines illuminarunt, & in fide confirmarunt. Unde D. Auguſtinus miracula vocat ſplendida & lucida: *ſplendor miraculi*, quia miracula ſunt lucernæ, per quas Sancti ſplenduerunt, & hominibus illuxerunt. Has autem lucernas manibus geſtavit novus Apoſtolus Xaverius, qui cæcos illuminavit, ægros ſanavit, mortuoſque plurimos ad vitam revocavit. His populis illuceſcebat Xaverius doctrina & virtutibus, quibus affluebat; ſed cùm hęc ad fugandas errorum tenebras, & ad ſuos auditores convincendos, non ſufficiebant, miraculis ſua dicta confirmabat, & *ſplendor miraculi* eos penitùs illuſtrabat.

Luc. 12. 35. Vinc. Ferr. ſer. de 2. Aug.

Aug. in Ps. 17

Poſtquam Chriſtus in cælum aſcendit, Apoſtoli *prædicaverunt ubique*, *Domino cooperante*, *& ſermonem confirmante ſequentibus ſignis*; illi prædicationibus ſuis populos docebant, & illuminabant; lucique prædicationum, Deus addebat lucem miraculorum, qua perfectiùs, & clariùs populi illuſtrabantur. Quod accidit Apoſtolis, accidit & Xaverio, populi enim audientes doctrinam eius, & videntes portentoſa virtutum eius exempla, mirabantur; ſed ſæpè non convertabantur; at deinde ſequebantur & ſuperveniebant miracula, quæ erant quaſi faces, quibus omninò illuſtrabantur, & ad fidem chriſtianam amplectendam adducebantur.

Marc. 16. 20.

O quàm perfectiſſimè populus illuxit Xaverius! & ò utinam omnes Prædicatores, Paſtores, & Superiores, ſuis auditoribus, ovibus, & ſubditis ſimiliter illuceſcerent! Heu, quot converſiones in mundo fierent: ſi hi qui præſunt, & à Deo conſtituti ſunt, ut aliis luceant, illos (ſi non miraculis) doctrina ſaltem & virtutibus illuminarent? *Unus profectò Paulus*, inquit Chryſoſtomus, *tam multos ad Dei attraxit notitiam. Si omnes eſſemus huiuſmodi, quos terrarum orbes attrahere, & ipſi poſſemus?* Heu! *ſi nos eſſemus huiuſmodi*; ſi Paulum, ſi Xaverium imitaremur: ſi vos Paſtores, ſi vos Prædicatores, ſi vos patres ſamilias, ſi vos omnes qui aliis præeſtis, iis, ſaltem bonis moribus & virtutibus illuceſceretis: *Quos terrarum orbes attrahere, & ipſi poſſetis?* Sed, heu! qui alios illuminare tenentur, perſæpè eos obcæcant, ſcandalizant, & ad mala pertrahunt. Væ vobis, qui talia agitis! deſinite perversè agere, & qui alios obcæcaſtis, illis in poſterum virtutibus illuceſcite; eſtote lux mundi, ſicut Xaverius, qui fuit etiam *ſal terræ*.

ho. 10 in ep. 2 ad Timot.

S. Franciſcus Xaverius fuit ſal terræ. II. PARS.

CArolus Quintus, Imperator, feſtivè dicere ſolebat, ſe coniicere de cuiuſvis Civitatis, vel Reipublicæ ſtatu ex triplici littera, P, ſeu ex Præceptoribus, Prætoribus & Paſtoribus; *ex Præceptoribus*, qui ſunt quaſi ſal Scholarum; *ex Prætoribus*, qui ſunt quaſi ſal Reipublicæ; & *ex Paſtoribus*, qui ſunt quaſi ſal Eccleſiæ. Sed dicamus etiam, quòd ex unica littera X, ſeu ex unico Xaverio coniectari poteſt de Japoniæ & Indiarum orientalium ſtatu; ipſe enim harum regionum fuit ſal 1. Sapientiam inſpirans. 2. Corruptionem tollens. 3. Fœcunditatem communicans.

1. Sapientia à ſapore dicitur, eò quòd ipſa ſit quaſi ſapor mentis, & ex hoc ſal ab omnibus agnoſcitur, ut ſapientiæ ſymbolum, quia, ſicut ſal condit cibos, ut ſapidi ſint; ita ſapientia condit animos, ut ſapientes ſint. Unde de inſipientibus dici ſolet, quòd inſulſi ſint, & quòd ſale careant, iuxta illud Catulli: *Nulla in tam magno eſt corpore mica ſalis*. Et econtrà, de viris ſapientibus dicitur, quòd habeant ſal, & quòd ſaliti ſint; unde comicus, virum ſapientem alloquens, ait: *Si quis haberet ſalem, qui in te eſt*. Sale ſapientiæ non carebat Xaverius, qui altiſſimam poſſidebat ſapientiam, qua profundiora divinitatis ſcrutabatur myſteria;

Digitized by Google

ſteria; & qui veram ſapientiam aliis inſpirabat, qua inſulos & ſtultos quoſvis peccatores, ſapidos & ſapientes efficiebat. Ipſe non fuit ſal infatuatum, alios ſalire & condire non valens; ſed fuit ſal mirabile, non mundi, ſed Chriſti ſapientiam Indis & Japonibus inſpirans,hic etenim,non honorum culmina quærere, non injurias injuriis reddere,non ſummo affectu divitias appetere,nõ cor machinationibus tegere, nec alia multa, quæ apud mundi ſapientes pluris fiunt, eos docuit; ſed fuit ſal mirabile, & verus Apoſtolus, qui mala libenter tolerare, injurias condonare, bonum pro malo reddere, terrenas opes contemnere, & alia multa, quæ Chriſtianam & Evangelicam redolent ſapientiam, facere, iis inſpiravit.

Non fuit Xaverius ſimilis malis iis Paſtoribus, qui ſal infatuatum dicuntur, quia cùm ipſi, quaſi Eccleſiæ ſal, fidelium mores condire deberent; per gulam, luxuriam, errorem, ambitionem, aliaque vitia, quibus indulgent, ſuum ſpiritualis ſalis vigorem perdunt. De iis loquens Chriſtus, ait:
Matt. 5. 13. *Si ſal evanuerit, in quo ſalietur?* Seu, qua ratione avaritiam, luxuriam, & honores fugere docebit, qui talia ambit, & ſollicitè quærit? Quomodò humilitatem inſpirabit ſuperbus, caſtitatem luxurioſus, & liberalitatem avarus? Hoc certè nequiret. Xaverius autem non fuit ſal hujuſmodi, non fuit ſal inſulſum, & infatuatum, quia ab avaritia, gula, luxuria, aliiſque vitiis, quæ Paſtores inſulſos, & inſipientes efficiunt, maximè abhorruit; ſed ipſe fuit ſal mirabile, caſtitatem, patientiam, benignitatem, humilitatem, aliaſque virtutes, quæ Verbi incarnati ſapientiam redolent, perfectiſſimè poſſidens, & aliis inſpirans. Ipſe fuit, quaſi univerſalis Indiarum, & Japoniæ Paſtor, qui ſale ſapientiæ Chriſtianæ & Apoſtolicæ repletus fuit, populiſque talem ſapientiam inſpiravit. Et ab iis *peccati corruptionem ſuſtulit*.

2. Sal materiale carnes integras ſervare valet; jam verò putridas, & corruptas ſanare, & redintegrare non poteſt: *Sal poteſt carnem ſervare incorruptam; putridam autem mundare non poteſt*; ſed S. Xaverius fuit ſal
Chryſ. mirabile, quod Indos, & Japones jam vitiis putridos, & corruptos ſanavit; eiſque integritatem, quam nunquam habuerant, indidit. Unde, ſi de Apoſtolis ait Euthimius, quòd ſint *ſal terræ*, quia *à Chriſto fuere electi ad tollendam totius mundi putredinem*; Xaverius etiam fuit ſal Indorum, & Japonum, quia ab iis corruptionem, & putredinem vitiorum maxima cum ſollicitudine ſuſtulit.

Temporibus Noe tot vitiis homines erant addicti, totque peccatis coinquinati; ut ſacer textus dicat, quòd *omnis caro corruperat viam ſuam*. Gen. 6. 12. Idem ſanè dici poterat de Indis, & Japonibus, antequam ad eorum regiones veniſſet Xaverius, ibi enim idolorum cultus, carnis illecebræ, Dei oblivio, avaritia, luxuria, & omnia vitia erant communia, ibi *omnis caro corruperat viam ſuam*, ſeu omnes homines peccatorum ſuorum putredine erant corrupti. Xaverius autem harum regionum Apoſtolus, fuit ſal ſpirituale & mirabile, quo idololatræ, avari, luxurioſi, & innumeri omnis generis peccatores, à ſuorum vitiorum corruptione fuere liberati; ipſe enim Goam, Malacam, Japoniam, & innumeras Provincias prædicando, & peccatorum putores tollendo, peragravit. Hic, undecim annorum ſpatio, undecim leucarum millia percurrit, ubique dæmonum diſſolvens opera, ubique vitia extirpans,& ubique homines à peccatorum ſuorum corruptione liberans; *necnon bonis operibus eos fœcundans*.

3. Sal aptum eſt ad terram, quæ ex ſe fœcundiſſima eſt, ſterilem reddendam; ſic enim legimus, nonnunquam exercituum duces, civitate aliqua expugnata, ſal ſeminaſſe, ut fundus ſterilis fieret, & nil viride in eo creſceret: Hug. Card. in c. 5. Matt. *Sal reddit terram ſterilem: Imperatores enim olim ſolebant ſeminare urbes ſale, ne quod in eis germen criretur*. In hoc ſenſu dici poſſet, quòd Xaverius fuit ſal admirabile, quia deſtructo in Indiis regno peccati, germen vitiorum compeſcuit; illamque terram, quæ vitiis luxuriabat, in omni peccatorum genere erat fæcunda, vitiis & peccatis ſterilem reddidit. Sed quid adhuc mirabilius ad Xaverii laudem eſt proferendum; eum nempe ſal extitiſſe, quod fœcunditatem communicavit, quodq; innumeros populos, qui ſpinas ſolùm & tribulos peccatorum producere ſoliti erant virtutibus, & bonis operibus fœcundavit.

Poſtquam Elias curru igneo in cælum vectus eſt, Eliſæus, ejus diſcipulus, venit trans Jordanem circa civitatem Jericho, & filii Prophetarum acceſſerunt ad eum dicentes: *Ecce habitatio civitatis hujus optima eſt,* 4. Reg. 2. *ſicut tu Domine perſpicis: ſed aquæ peſſimæ ſunt, & terra ſterilis*. Eliſæus autem ut terræ tolleret ſterilitatem, eamque fœcundam efficeret, ait: *afferte mihi vas novum, & mittite in illud ſal*. Attulerunt ſal, & miſit illud Propheta cum vaſe novo in aquas, dicens: *hæc dicit Dominus, ſanavi aquas has, & ſanatæ ſunt aquæ*; aquis autem ſanatis, terra fertilis facta eſt per ſalem in ea projectum. O mirum modum fœcundandi terram! ſed, ô mi-

ò mirabilem etiam figuram eorum, quæ in Indiis, & Japonia facta ſunt! harum enim regionum terra erat planè ſterilis, eò quòd corda hominum nullos in ea pietatis, & virtutis fructus producerent; & quod aquæ doctrinæ in ea eſſent amaræ & peſſimæ; verum autem Eliſæus Chriſtus ſumpſit vas novum ſale plenum, ſeu novum Apoſtolum S. F. Xaverium, qui erat verè vas electionis, quod Spiritus S. ſapientiæ ſale repleverat; & mediante illo ſale, ſeu mediante Xaverio, Indiarum & Japoniæ terra, quæ erat ſterilis; ſeu illarum regionum homines, qui erant bonis operibus & virtutibus infœcundi, facti ſunt fœcundiſſimi; qui erant avari, erga pauperes facti ſunt liberales, qui erant libidinoſi, caſtitatem coluerunt; qui ſuperbi, humilitatem ſunt ſectati, & alii innumeri, qui benefacere neſciebant, facti ſunt in productione bonorum operum fœcundiſſimi.

Quare Xaverium in medio vaſtiſſimarum illarum regionum, veluti petram ſalis intueor: *quaſi inter bruta animalia petra ſalis debet eſſe ſacerdos in populis*, inquiebat S. Gregorius: verè bruta animalia erant Japones & Indi ob carnalia, quibus adhærebant, vitia; Xaverius autem in medio eo-
Hom. 17. rum erat, velut ſal ſpirituale, iis ſapientiam chriſtianam inſpirans, ab iis vitiorum omnium corruptionem tollens, eoſque bonis operibus fœcundans. O utinam quilibet animarum Paſtor in medio ovium ſuarum, quilibet paterfamilias in medio domeſticorum, & quilibet ſuperior in medio inferiorum, eſſet *petra ſalis*, ab iis omnem fugans peccati corruptionem, eoſque ad omnium virtutum exercitium inducens! Sed, heu! non pauci, in medio ſuorum, non
1. Pet. 2. 8. ſunt petra ſalis, ſed potiùs *lapis offenſionis & petra ſcandali*, quia eos à virtutis ſemita avertunt, & ad pravas peccatorum vias
Matt. 18. alliciunt. *Væ homini illi, per quem ſcandalum venit*: væ vobis, qui aliis eſtis petra ſcandali; eſtote iis inpoſterum quaſi *petra ſalis*, ſicut Xaverius, qui fuit ſal terræ, & *amicus Dei*.

III. PARS. *S. Franciſcus Xaverius fuit amicus Dei.*

Tanta amoris ſui ſigna dedit Deus Xaverio, ut interdum chariſſimus hic Dei amicus, quaſi iis obrutus clamaret: *ſatis eſt Domine, ſatis eſt Domine*. Noſtrum non eſt, Seraphici Xaverii cor penetrare, ut ibi adnotemus, quanto eum Deus amore affecerit: quare ad exteriora, & pluribus nota, me convertens; magnam Dei erga Xaverium amicitiam, ex tribus ſolùm donis ſpecialibus colligam; 1. Ex dono linguarum, quo illum ditavit. 2. Ex dono prophetiæ, quo illum honoravit. 3. Ex dono incorruptionis, quo illum decoravit.

1. Chriſtus Dominus ita Apoſtolos ſuos dilexit, ut iis donum linguarum largitus ſit; quo dono honorati, aliquando variis loquebantur linguis; & aliquando una lingua loquentes, tamquam ſi variis linguis locuti eſſent, audiebantur. Ipſi, divinitùs edocti, variis linguis loquebantur; de iis enim dicitur, quòd *repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & cœperunt loqui variis linguis.* Act. 2. 4.
Ipſi etiam, unico idiomate, diverſarum nationum populis concionantes, ab unoquoque audiebantur, tanquam ſi propria cujuſque lingua locuti fuiſſent, de iis enim dicitur, quòd *audiebat unuſquiſque lingua ſua illos loquentes*. Deus autem tanto amore proſecutus eſt Xaverium, ut utroque modo donum linguarum ei conceſſerit; ipſe namque illo miraculosè variis linguis loquebatur, & ut primùm in Indias appulit, *illicò variarum gentium difficillimis & variis linguis inſtructus apparuit*. Ipſe etiam unica lingua loquens, a diverſarum linguarum populis fuit intellectus: *cum quandoque unico idiomate ad diverſas gentes concionantem, unaquaque ſua lingua loquentem audivit*. Act. 2. 8. Brev. Rom.

Erant Jeroſolymis viri *ex omni natione, quæ ſub cælo eſt*; ſeu ex diverſis nationibus orti: ibi erant Parthi & Medi, Cretes & Arabes: ibi erant ex his qui habitant Meſopotamiam, Judæam & Cappadociam, Pontum & Aſiam, Phrygiam & Pamphyliam; qui Apoſtolos prædicantes ſic audierunt, quaſi ſi propria cujuſque ex his nationibus lingua locuti fuiſſent: *Quomodo nos audivimus unuſquiſque linguam noſtram in qua nati ſumus?* Act. 2. Dubitant Authores, quomodo loquentibus Apoſtolis, tot populi, ex tam diverſis nationibus oriundi, concipere & intelligere poſſent quæ dicebant, ac ſi illi propria cujuslibet auditoris lingua, locuti fuiſſent. Reſpondent aliqui, quòd reverà Apoſtolis ita conceſſum erat donum linguarum, ut his omnibus linguis ſucceſſivè loquerentur, prædicando modò una ex his linguis, & modò altera. Alii dicunt, quòd Apoſtolis ita datum erat donum linguarum, ut unica loquentes lingua, à diverſarum nationum hominibus ſic audirentur, ac ſi diſtinctè, ſeorſimque variis linguis locuti fuiſſent. Sed Xaverium ita dilexit Deus, ut ei utroque illo modo donum linguarum impertitus ſit; ipſe enim divinitùs ita fuit inſtructus, ut diverſorum populorum, cum quibus converſabatur, linguis omnibus loqueretur; ipſe etiam unico idiomate diver-

ſisgentibus prædicans, unaquæque ſua lingua eum loquentem audiebat. Ecce ſelectum Dei amicum, cui Deus donum linguarum conceſſit. Et *donum prophetiæ*.

2. Dono prophetię Deus B. Virginem Mariam, Eliſabetam, Zachariam, Joannem Baptiſtam, pluresque alios ex ſuis amicis decoravit, & ſpecialiter Apoſtolos, quibus dedit, quod abſcondita penetrarent, & futura prædicerent. Prophetavit Petrus, prophetavit Paulus, prophetavit Joannes Evangeliſta, prophetaverunt & alii Apoſtoli: hi etenim fuere filii Dei chariſſimi, ſuper quos effudit de ſpiritu ſuo, & quibus donum
Act.2.16. prophetiæ conceſſit: *effundam de ſpiritu meo ſuper omnem carnem, & prophetabunt filii veſtri*. O magnum Dei erga Apoſtolos amicitiæ ſignum! Quod Apoſtolo etiam noſtro Xaverio non denegavit: tanto enim illum proſecutus eſt amore, ut ſuper eum prophetiæ ſpiritum effuderit, quo afflatu, plurima & loco & tempore remotiſſima enuntiavit. Unde ſicut de quibuſdam Diſcipulis habetur in novo Teſtamento, quod *venit Spiritus ſanctus ſuper eos, &*
Act.19.6. *loquebantur linguis, & prophetabant*; ita dicendum, quòd Xaverius fuerit dilectus Chriſti Diſcipulus, ſuper quem venit Spiritus ſanctus, qui ei linguarum & prophetiæ dona conceſſit: Et ei *donum incorruptionis largitus eſt*.

3. Sanctiſſimo Chriſti Corpori, ratione
Act.2.27. unionis hypoſtaticæ, debebatur incorruptio: *Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem*. Licèt autem nulli alteri de jure deberetur incorruptio; eam tamen nonnullis amicis ſuis, ut donum ſingulare conceſſit Chriſtus; & ſpecialiter Apoſtolis, quorum corpora, à tot ſæculis, nondum ſunt totaliter corrupta, ut patet ex eorum reliquiis, quæ variis in locis adhuc aſſervantur. Quam etiam gratiam impertitus eſt Apoſtolo Xaverio; tanto eum proſecutus eſt amore, ut ejus corpus diù incorruptum ſervari voluerit. Proprium corpus ſanctificaverat, & quaſi angelificaverat Xaverius, exſiccans illud jejuniis, funibus conſtringens, dilanians flagellis, villiſſimis obſequiis mancipans, aliiſque modis innumeris illud affligens: quare noluit Chriſtus, quòd ſanctum illud corpus videret corruptionem. Sanctiſſimum Chriſti corpus, ut ait Andreas Cretenſis,
Orat. 1. Nazian. fuit corruptionis expers, *propter præſentiam Verbi*; & ſanctum Xaverii corpus diù ſervatum fuit incorruptum, per potentiam & ſingularem protectionem Verbi incarnati, ſeu Chriſti, qui ita Xaverium dilexit, ut ejus corpus incorruptum ſervaverit.

Chriſtus Dominus erga aliquos ex ſuis Sanctis tanto afficitur amore, ut de ipſis eorum crinibus, & oſſibus mortuis cuſtodiendis ſit ſollicitus: *cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum, unum ex his non conteretur*. Pſ.34.21.
Sed majorem curam habuiſſe cenſetur de Xaverii cadavere: ſanctum enim hunc Apoſtolum ita amavit, ut corpus ejus pluries calce viva coopertum, incorruptum ſervaverit; ita quòd, diù poſt mortem, ex eo ſanguis manaverit.

O verum & novum Chriſti Apoſtolum! qui, non ſecùs ac alii Apoſtoli, fuit lux mundi, ſal terræ, & amicus Dei. Fuit *lux mundi*, fulgens doctrina, virtutibus & miraculis. Fuit *ſal terræ*, ſapientiam inſpirans, corruptionem tollens, & homines bonis operibus fœcundans. Fuit tandem *amicus Dei*, quem Deus dono linguarum ditavit, dono prophetiæ honoravit, & dono incorruptionis decoravit.

O quantum, & quanta veneratione dignum Apoſtolum! Deus ſupra modum ſuos honorari voluit Apoſtolos: *nimis honorati* Pſ. 138.
ſunt; honoremus & nos novum Apoſtolum 17.
Xaverium. Cùm turbæ Paulum & Barnabam, miracula facientes viderunt, eos ut deos inſpexerunt, vocaruntque Barnabam *Jovem*, Paulum verò *Mercurium*; tantoque eos honore affecerunt, ut iis, tanquam Act.14.12.
diis, ſacrificare vellent. Xaverio pariter multi ex Indis & Japonibus tantum impenderunt honorem, ut illi, tanquam Deo; victimas & libationes offerre contenderent, reverà obtuliſſent, ni ille præ humilitate eos cohibuiſſet. Ad hoc quidem idololatriæ genus declinare impium eſſet & gentile; ſed ſi Barbari, tanto venerationis affectu, erga novum hunc Chriſti Apoſtolum exarſerunt; ſi illum honore ſummo proſequi cogitarunt & voluerunt; nos qui chriſtiani ſumus, & qui ejus merita rectius ponderare novimus, omni ſaltem quo poterimus honore, eum afficere contendamus.

Honoremus Xaverium, ejuſque patrocinium imploremus. Cùm mulier, quæ ſanguinis fluxum patiebatur, Chriſtum tetigit, virtus ex illo exivit, qua hæc infirma ſanata eſt: *Tetigit me aliquis; nam ego novi virtutem de me exiiſſe*. Tangamus ſimiliter Luc.8.46.
Xaverium precibus, ejuſque nos protectioni ſubdamus; & virtus de illo exibit: ſi ſuperbię ſpiritu torqueamini, ad Xaverium accurrite, crebris orationibus eum invocate; orabit pro vobis Deum, & illius interventu humilitatis virtutem obtinebitis. Si luxurię ſpiritu agitemini, ad puriſſimum & caſtiſſimum Xaverium advolate, ejus favores precibus multis implorate, & ab eo exibit ad vos virtus caſtitatis. Si invidia, avaritia, vel

aliud

aliud aliquo vitium vos premat, petite à Xaverio quòd his vitiis oppoſitas à Deo vobis virtutes obtineat; & ejus meritis tales vobis infundentur virtutes; cognoſcet ille, quòd hæ virtutes ad vos exierint: *ego novi virtutem ad me exiſſe*. Dum ſanctiſſimus ille Apoſtolus in hoc mundo converſatus eſt, cæcos illuminavit, infirmos ſanavit, & mortuos multos ſuſcitavit; hæ virtutes ab illo exierunt, & eædem virtutes ab illo nunc exirent, ſi ardentibus illum precibus exoraremus: quare in omni tribulatione & anguſtia, ad eum confugite, eumque ſupplices orate. De illuſtris illius Indiarum Apoſtoli reliquiis fertur, quòd ubi Malacam delatæ ſunt, urbs illa à ſæviſſima peſte fuit liberata; hæ reliquiæ fuere quaſi fimbria veſtimenti ſancti Xaverii, quàm ut primùm Malacenſes cives tetigerunt, ab eo exivit virtus ſanitatis; tangite pariter reliquias Xaverii: tangite reliquias animę ejus, ſeu virtutes illius, eas imitando, tangite & reliquias corporis illius, eas venerando; & ex his reliquiis, ſic tactis, ad vos effluent ſanitas corporis, & media efficacia ad ſalutem æternam conſequendam. *Amen*.

DE SANCTA BARBARA

CONCIO UNICA.

Glorioſa dicta ſunt de te. Pſ. 87. 3.

Sicut pulchri è ſentibus flores, & venuſte ac fragrantiſſimæ è ſpinoſa ſtirpe roſæ prodeunt; ita non rarò ex maligna radice fructus pietatis aſſurgunt, & à parentibus infidelibus & impiis, filii fideles, & omni pietate ornati naſcuntur. Hujus veritatis celebre præfert teſtimonium S. Barbara; quæ, licèt à parentibus infidelitatis errore obcæcatis, idololatriæ totaliter deditis, indole ſua barbaris, & à Deo ad æterna incendia deſtinatis, originem duxerit; ipſa tamen Chriſtianæ Religioni nomen dedit, virginitatem ſuam Deo vovit, Chriſti Martyr extitit, & ab eo in cælis recepta, ac glorioſè coronata fuit. Nata eſt illuſtris hæc virgo in civitate Nicomedienſi à patre nobili & prædivite, cujus nomen erat Dioſcorus, & cujus natura ita agreſtis erat & barbara, ut inſontem filiam in alta turri diù clauſam detinuerit, eamque indè eductam, ad Præſidis Martiani tribunal, tanquam ream raptaverit; & tandem propria manu, parricidali magis quàm paterna, ei caput amputaverit. Hæc ſunt glorioſa & mirabilia, quæ de S. Barbara narrantur; *Glorioſa dicta ſunt de te*; ſed glorioſiora hæc apparebunt, cùm ea in toto hoc diſcurſu encomiaſtico ſeriò perpenderimus, &c. *Ave*.

Dioſcorus, teſte S. Damaſceno, erat verè Princeps & Regulus; ac proinde S. Barbara, non plebeji cujuſdam, ſed Principis filia extitit. Unde ei meritò, ſicut Sponſæ Canticorum dicere poſſumus: *Quàm pulchri ſunt greſſus tui filia Principis!* Quocumque enim graderetur illa Principis filia, tanta ejus erat modeſtia, tanta prudentia, tantaque pietas; ut omnes ejus greſſus pulcherrimos, Deoque gratiſſimos extitiſſe, nemo non videat. Sed tres potiſſimi, & ſpecialiter notandi ejus fuere greſſus: *Primus* fuit à domo nativitatis ſuæ ad altam turrim, in qua à patre clauſa, & diù detenta eſt. *Secundus* fuit ab excelſa illa turri ad Tribunal Judicis Martiani, in quo audita & judicata eſt. *Tertius* fuit ab hoc Tribunali ad Paradiſum, in quo à Chriſto, ſacrarum Virginum Sponſo, benignè recepta, & glorioſè præmiata eſt. S. Barbara, propter pudicitiam, in turri fuit clauſa; propter fidem, ad Judicis Tribunal fuit vocata; & propter ſanctitatem, in cælo recepta eſt. Contemplemur puriſſimam hanc Virginem in turri, in Judicis Tribunali, & in Cælo. 1. In Turri, in qua clauditur. 2. In Tribunali, ad quod ſiſtitur. 3. In Cælo, in quò recipitur; & in his omnibus locis adnotabimus glorioſa & mirabilia, quæ de illa narrantur: *Glorioſa dicta ſunt de te*.

Damaſc. ſer. de S. Barb. in Biblioth. pat. conc.
Cant. 7. 1

I. PARS I.

Glorioſa narrantur de S. Barbara, dum in turri clauditur.

Dioſcorus in Barbara, velut in unica ſibi filia, ſpem omnem defixerat; eamque adhuc balbutientem, nobiliſſima cuidam deſtinarat connubio: quare cùm eſſet formoſiſſima, illam in excelſa clauſit turri; ut eam vir aliquis, nec ipſis oculis attingere valeret; vel etiam ne ab aliquo, ſibi parùm grato, ad matrimonium ſollicitaretur. Intrat in hoc puritatis ſuæ fortalitium Virgo prudens, ibique glorioſa feciſſe narratur; ibi enim idola deſpexit, Fidem Catholicam ſectata eſt, & virginitatem vovit. Ibi 1. Hæc hominis idololatræ filia, idola deſpexit. 2. Hæc hominis infidelis filia, Fidem Catholicam amplexata eſt. 3. Hæc hominis impuri filia, virginitatem vovit.

1. S. Barbara ab ineunte ętate idola in corde ſuo deſpiciebat; ſed cùm intra altæ turris parietes fuit incluſa, ibi à ſæculi tumultibus elongata ſeriò, & majori cum ſollici-

tudine de vera divinitate cogitavit. Vexatio ſubtiliorem ei dedit intellectum ; & ſolitudo, quæ altiorum cogitatuum, ſenſorumque parens eſſe ſolet, ei opportunam præbuit occaſionem verum à falſo diſcernendi, ac dignoſcendi, deos gentium eſſe dœmonia; & idola vilia ſolummodo eſſe hominum opera, quæ oculos habent & non vident, aures habent & non audiunt: quare idola, eorumque cultum ex tunc maximè deſpexit, &
S. Dam. ubi ſup. execrata eſt: *Idolorum errorem ac cultum execrationi habebat*.

S. Barbara in excelſa illa turri, velut in ſpecula, mundi molem ſæpè ſæpiùs intento animo contemplabatur, ejus pulchritudinem & magnitudinem demirabatur; & cæli, ſolis, necnon ſtellarum ſplendorem, terræque ornatum & fœcunditatem perpendens, hæc omnia ei pro codice erant, in quo legebat, quòd cunctæ creaturæ eſſent opera veri Dei, cujus poteſtas eſt infinita: non autem idolorum, quæ manus habent, & non palpant, & quæ, ne unicum quidem culicem, vel vilem vermiculum efformare valerent: quare idola & idololatriam ita ſprevit exhorruit & deteſtata eſt; ut ad ſimulacra, quibus impius pater incenſa adolere ſolitus
S. Damaſc. ubi ſup. erat, accedens, *in eorum deſpicabiles vultus deſpuerit*, opportunè Davidicum illud melos uſurpans: *ſimiles vobis fiant, qui faciunt vos, & omnes qui confidunt in vobis*.

Per idololatriam, ſeu idolorum cultum, triplex, ut ait S. Bernardinus Senenſis, Deo
tom. 1. ſer. 10. art. 2. fit injuria: *Prima ex eo, quod ei debita honorificentia cultus ſubtrahitur. Secunda ex eo, quòd alii impenditur, & appropriatur. Tertia ex eo, quòd ei aliud æquatur*. Deus autem in corde S. Barbaræ intra turrim latentis, il-
Matt. 4 lud præceptum ſculpſerat: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies*: Quare Deo, quem unicum adorandum eſſe credebat, cultum debitum non ſubtraxit; talem etiam cultum alicui creaturæ, ſeu idolo, non impendit; nec ſupremo Numini aliquam creaturam adæquavit: ſed idola ita deſpexit, & execrata eſt, ut *in eorum deſpicabiles vultus deſpuerit*. Miramini fervidum ſanctæ illius Virginis zelũ, quę licèt patrem haberet idolis ſenſu carentibus, ad inſaniam uſque devotum; illa tamen maximè deſpexit; & quę, *licèt eſſet hominis infidelis filia, Fidem Chriſtianam amplexata eſt*.

2. Facile eſt homini à creaturis ad Creatorem, & factura ad opificem aſcendere; ex ipſa enim creaturarum conſideratione facilè cognoſcitur & inferrur ſupremum quendam eſſe conditorem, à quo ipſæ facta fue-
Rom. 1. 20. re: *Invisibilia ipſius, à creatura mundi, per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur: ſempiterna quoque ejus divinitas*. Hanc divinitatis cognitionem S. Barbara in turri commorans, per creaturas habere potuit; ſed inſuper, ibi de altioribus Fidei Chriſtianæ myſteriis fuit erudita; tum à Deo, qui ſpirat ubi vult; & qui facientibus quod in ſe eſt, nunquam deeſt: tum ab Origene, qui per epiſtolas, quæ credenda, & quæ agenda eſſent, eam docuiſſe creditur; tunc etiam à Valentino Presbytero piiſſimo, à quo fuiſſe edoctam & baptizatam nonnulli arbitrantur; ſed undecumque fidei lumine fuerit illuſtrata; certum eſt innocentem hanc puellam in turri degentem, de immortalitate animæ, de cæleſti beatitudine, de ſuppliciis perverſorum, necnon de altiſſimis divinæ Incarnationis, & ſanctiſſimæ Trinitatis myſteriis fuiſſe eruditam, Fidemque Catholicam fuiſſe amplexatam: *Veram Chriſtiano-* S. Damaſc. ubi ſup.
rum Fidem, velut in cælos ſubvehentem, confovebat, ac totam amplexabatur.

Fides eſt ad ſalutem abſolutè neceſſaria,
nam *ſine Fide impoſſibile eſt placere Deo*: & Ad Heb. 11. 6
ut aſſerit Chriſtus, Marci ultimo; *qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit, qui verò non crediderit, condemnabitur*. Unde
Auguſtinus ait, quòd *ſi non fuiſſet Cornelio neceſſaria Fides Chriſti ad ſalutem, non fuiſſet ad illum ædificandum miſſus Architectus Petrus Apoſtolus*. Aug. L. de correct. gr. c. 7.
Poſito autem quòd fides ſit abſolutè neceſſaria ad ſalutem; quærunt Theologi, quid fieret de puero in ſilvis enutrito, qui ad ętatem adultam perveniens, aliquamdiu benè uteretur ratione naturali, & rectè juxta illius Leges viveret? ad quod indubitanter reſpondendum, quod Deus hunc hominem de fidei myſteriis erudiret; quia ſicut certum eſt, quòd ſine fide impoſſibile ſit placere Deo, ita & certum eſt, quòd Deus *illuminat omnem ho-* Joan. 1. 9.
minem venientem in hunc mundum: Illum autem hominem illuminaret, & fidei myſteriis Deus erudiret, vel exteriùs per homines, vel interiùs miniſterio Angelorum, vel etiam per ſe ipſum, modo ſuę providentiæ congruo. Quod & factum eſt in S. Barbara, quæ licèt intra excelſæ turris mœnia latitaret, Deus tamen eam de myſteriis fidei, ſive per homines, ſivè per Angelos, ſive per ſeipſum, ita erudivit, ut altiſſima etiam Incarnationis & ſanctiſſimæ Triniratis myſteria eam non larerent. Noverat Incarnationis & Paſſionis Chriſti myſterium; parietibus enim crucis figuram, in teſtimonium ſuæ in Chriſtum crucifixum fidei, efformabar: noverat etiam, & palàm profitebatur fidem de auguſtiſſimo ſanctiſſimæ Trinitatis myſterio; cùm enim Dioſcorus pater ejus in turri,

in

Digitized by Google

in qua ipſa habitabat, duas ſolùm feneſtras fieri imperaſſet; hæc Trinitatis ancilla, ut triplicem feneſtram ſtructuræ aptarent, operarios compulit, patre autem ex ea percontante, cur tertiam illam feneſtram præceperit? conſtanter reſpondit, id ſe præcepiſſe cæmentariis, ob reverentiam Trinitatis; indeque occaſionem ſumpſit de Trinitatis myſterio coram patre diſſerendi; *Commodiſſimum argumentum nacta Virgo inclyta, Trinitatis palàm gloriam ac divinitatem (incredulum patrem ad fidem cohortans) prædicabat.* O mirabilem adoleſcentulam, quæ altiſſimorum fidei myſteriorum facta eſt magiſtra! illa credit, illa explicat, illaque patri infideli ſummo cum fervore prędicat & *inſtat hominis impuri eſſet filia, virginitatem ſuam Deo vovet.*

S. Damaſcen. ubi ſup.

3. Interim Dioſcorus pro filia (jam nubili) ſollicitatus fuit a multis nobilibus, & prædivitibus viris, qui ejus pulchritudine & opulentia allecti, eam in matrimonium expetebant: quare Barbaram opportuno tempore ipſe convenit, ejus exploraturus voluntatem, eiuſque conſenſum eliciturus. At ipſa, animo immobili, declaravit patri, quòd nil ſibi cum terrenis hominibus, quòd que mortali ſponſo nunquam nuberet, utpotè quia immortali Deo ſe iampridem per caſtitatis perpetuæ votum, totaliter dicaverat, Inſtitit pater, ei repræſentans, quanto affectu optaret, quòd ſociale connubium iniret, quòd prolis ſuſceptione domui ſuæ hæredem relinqueret, quòdque, magnatis cujuſdam matrimoniali fœdere, totius familiæ ſuæ baſis, columna, & fundamentum evaderet: utque fortiùs, ad ſuæ conſentiendum voluntati, eam moveret: *Jubet ipſam votis annuere*, inquit S. Damaſcenus. *At illa ſermones ejuſcemodi, velut nugas intuens, denuntiat patri rem hujuſmodi nunquam ſuggerat. Nempè ridiculum, prorſuſque abſurdum cenſuit Virgo, quaſi ſemel cæleſti, ac immortali ſponſo addixiſſet, eique adhæſiſſet, ut iis qui, vermium inſtar, in gentilitio fœtulento luto verſabantur, obſecundaret.*

Damaſc. ubi ſup.

O præclaram puellæ, quæ virginitatem ſuam Deo voverat, reſponſionem! ſed, ò quàm diverſæ etiam, & oppoſitæ ſunt Dioſcori & S. Barbaræ cogitationes! Cogitaverat ille, cùm filiam ſuam intra turrim clauſerat, eam intactam, inviolatam, & ab omni ſuſpicione læſæ integritatis immunē ſervare, ut per hoc gratior iis fieret, qui eam in matrimonium poſtularent, At illa, intra turrim commorans, cogitavit ſe caſtā puram, & illibatam ſervare, non ut terrenum, & carnalem virum, ſed ut Chriſtum ſponſum habere mereretur. Cogitabat Dioſcorus, non quæ Domini ſunt, ſed quæ ſunt mundi, & Barbara cogitabat, non quæ mundi, ſed quæ Domini ſunt, *Virgo cogitat quæ Domini ſunt.* Cogitabat hic infidelis domus ſuæ incrementum, familiæ ſuæ ſplendorem, & filiæ ſuæ temporalem profectum ſed Barbara, quæ erat virgo mente, & corpore, cogitabat ſolùm, quomodo placere poſſet Chriſto ſponſo, quomodo ad altius perfectionis chriſtianę faſtigium conſcendere valeret, & quomodo ad cæli ſedes evehi mereretur, quare de nuptiis temporalibus contrahendis non curavit, oblatos ſibi quoſque ſponſos reſpuit, & animo ita generoſo, & conſtanti, virginitatis votum, quo ſe adſtrinxerat, ſervare ſtatuit, ut abſurdum cenſuerit, relicto immortali ſponſo, terreni ei proponerentur, & mortales, qui, reſpectu illius, ſunt veluti viles vermiculi, *abſurdum cenſuit virgo, quaſi ſemel cæleſti, ac immortali ſponſo addixiſſet, ut iis qui vermium inſtar, in gentilitio luto verſabantur, obſecundaret.* Sciebat puriſſima hæc Virgo, quòd *bona eſt pudicitia conjugalis, melior eſt continentia vidualis, optima autem caſtitas virginalis.* Quare eligens quod optimum eſt, ſuam virginitatem Chriſto dicavit, & non obſtantibus paternis conatibus illæſam ſervavit. Ecce quæ de Beata Barbara in turri exiſtente narrantur, ſed ab illa turri ad Præſidis Martiani Tribunal tranſeamus, ibi innocentem hanc contemplemur adoleſcentulam, & ſemper dicamus glorioſa, quæ de illa narrantur, *Glorioſa dicta ſunt de te.*

1. Cor. 7. 34.

Aug. de S. Viduitate.

Glorioſa narrantur de Sancta Barbara, dum ad Tribunal Judicis ſiſtitur.

2. PARS

CUm Dioſcorus audivit à Barbara, quòd eſſet chriſtiana, & virginitatis voto adſtricta, patrem ſe eſſe oblitus, & ira ſupra modum exæſtuans, illam coma arripuit latera pedibus, ſcapulas pugnis contudit, & per viam aſperrimam ſumma violentia illam raptavit, ut Præſidi Martiano traderet cruciandam, ad cuius Tribunal cùm fuit adducta, iniquus ille Judex nil intentatum reliquit, ut eam à propoſito dimoveret, & ad diis ſacrificandum compelleret, uſus eſt enim blanditiis, & minis, imperavit inſuper eam flagellis, & ignibus torqueri, iniqua tandem ſenteutia eam ad uberum & capitis amputationem damnavit. Glorioſa autem ſunt, quę hic de S. Barbara narrantur ipſa etenim 1. Generoſè reſtitit blanditiis, & minis, 2. Suſtinuit patienter flagel-

la

la & ignes. 3. Paſſa eſt conſtanter uberum, & capitis abſciſſionem.

Damaſc. ubi ſup. 1. Blanditiæ, inquit S. Joannes Damaſcenus, *ſunt diabo.i prima eſca*: quia veterator ſatanas tyrannis inſpirat, ut primò blanditiis Chriſtianos ineſcare, & pervertere contendant. Tali eſca erga S. Barbaram uſus eſt Præſes Martianus, ſedens enim pro Tribunali, & conſpecta virginis illius florente vultus forma, in ſtuporem actus, blanditiis eam tentare cœpit; oſtendens, quàm chara eſſet patri jam ſeni, cujus unica erat filia, in qua ſpem totam defixerat; eique perſuadens illam non decere, quòd tot amaſios deſpiceret, quos maxima, qua rutilabat, pulchritudo ipſi conciliaret. Affirmans inſuper quòd, ſi a nova Chriſtianorum ſecta diſcederet, toto vitæ ſuæ tempore diliciis multis frueretur, divitiiſque & honoribus cumularetur; quòd tandem, ſi diis immolare, & incenſa adolere vellet, parentibus, amicis, & ipſi Imperatori opus pergratum faceret: ſed his & aliis ſimilibus blanditiis generosè riſtitit S. Barbara, *illaſque, velut vanas incantationes, ac ſerpentis virus, horrendaque venena, deteſtata eſt*. Damaſcen. ubi ſup.

Quare Præſes ad aliud tentationum genus animum convertit, & quam blanditiis vincere nequivit, minis ſuperare pertentavit, irato vultu ipſi indicens, quòd, ſi diis non ſacrificet, acerba experietur ſupplicia mortemque crudeliſſimam patietur. Sed ipſa, ut ſubjungit Sanctus Joannes Damaſcenus, *minas pariter ac blanditias deriſit*, dicens: Ego parata ſum, ut immolem Domino meo Jeſu Chriſto, qui fecit celum, & terram, ac mare, & omnia quæ in eis ſunt veſtros autem deos pulchrè Propheta his

Pſ 113. verbis ſubſannavit: *Os habent, & non loquentur; oculos habent, & non videbunt; aures habent, &c.* O generoſam Virginem, quæ Martiani minas non extimuit; non fuit ipſa ſimilis tyrannis, quiad rumuſculos, &

Iob. 15. 21. ad minimum auræ flatum trepidant; timent, nullus licèt eis minas intentet: *Sonitus terroris ſemper in auribus ejus, & cùm pax ſit, ille ſemper inſidias ſuſpicatur*; Barbara autem, licèt mortem minaretur Præſes nequaquam trepidavit; *ſed minas pariter ac blanditias deriſit*. Quare ſceleſtiſſimus ille tyrannus, fumanti ira commotus, aliò animum ſuum convertit, & pertentavit, *an flagellis, & ignibus innocentem, virginem ſuperare poſſet*.

2. Flagellatio apud Romanos vile & probroſum erat ſervorum ſupplicium, ut habetur *ff. de pœnis, L. Servorum*. Hinc Martyres ſæpè ad ignominam flagellabantur; & veluti viliſſima mancipia, virgis vapulabant. Unde in aliquorum Martyrum actis legimus: *Martyr catomo*, id eſt in ſcapulis, *cædatur, aut virgis flagelletur*. O immanitatem, & ſævitiam Martiani; qui Barbaram, nonquidem conditione ſua ſervam, ſed unicam Dioſcori Regis filiam, ad ignominioſum illud ſervorum damnavit ſupplicium? ſed ò inauditam tortorum barbariem, qui immane decretum executioni mandantes, nudatæ hujus virginis carnes teneras nervis bubulis dirè ceciderunt, inflictaque ex verberibus plagas acriter perfricarunt; ita ut totum corpus, horrendum in modum, cruore ruberet; nec a planta pedis uſque ad verticem aliqua in eo appareret ſanitas! ipſa autem, tanquam ovis coram tondente, obmutuit, & non aperuit os ſuum; ſed pro ſponſi ſui Chriſti amore cuncta patientiſſimè ſuſtinuit. Unde ſi de Chriſto flagellato dicatur, quòd in toto illius corpore amor ejus deſcriptus cerneretur: *cernis ut in toto corpore ſculptus amor?* Ità, & cùm flagellis cæſa fuit S. Barbara, in toto illius corpore deſcripta, & exarata ejus erat patientia, qua magis & magis exardeſcebat Præſidis ira: quare flagellis ignes ſuperaddidit, & quam flagellari juſſerat, *flammis torreri imperavit*.

Ignium pœnam, quam Tertullianus ſummam vocat: *Summam ignium pœnam*, tanta cum patientia ſuſtinuere tres pueri in fornace accenſa incluſi; ut in medio ignis gaudentes deambularent: *Legimus Ananiam Azariam, & Miſael in camino ignis incluſos in pœnarum ſuarum deambulaſſe flammis, & igneos globos pedibus conculcaſſe*. Similem in puella Barbara demiror patientiam: diſcerpto enim, & dilaniato ejus corpuſculo, juſſu Præſidis, ignitæ faces ſunt admotæ, ut ſic tenella ejus caro adureretur; ſed cùm ſic cruciaretur virgo, gaudebat & jubilans dicebat: *Non ſunt condigna paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*. O mirabilem hujus virginis patientiam? quam perfectè delineaſſe videtur Auguſtinus ſermon. de Sanct. Vicent. ubi de illuſtri illo Martyre ait, quòd *tanta pœna erat in membris, tanta ſecuritas in verbis, tanquam alius torqueretur, alius loqueretur*: dum enim S. Barbaræ corpus dilaniaretur, & flammis adureretur, alia videbatur eſſe quæ torquebatur, & alia quæ loquebatur: quia tanta ejus in mediis ſuppliciis erat patientia; ut cùm torqueretur, lætaretur, omniaque tormenta, velut oblectamenta reſpiceret, ajens: *Non ſunt condigna paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam*. O miram Barbaræ patientiam! ſed ò ſtupendam Præſidis rabiem, qui innocentis hujus

1. ad Mart. 4.

Ambr. ſer. de ss. Laur. & Cyp.

victi.

victimæ ſanguinem flagellis elicitum, & carnes aduſtas videns, nullatenus imitatur Chr. ho. 30. in 1. Cor. ſed nova excogitans ſupplicia, *ei ubera & caput amputari juſſit*.

3. Pereximiè dicit Chryſoſtomus, quòd *Virgo à bello nunquam ceſſat*; quòd patet in B. Barbara, quæ quidem à bello nunquam ceſſavit: à teneris enim annis a patre fuit impugnata; & deinde à Præſide Martiano acerbiſſima experta eſt certamina, dum ejus juſſu flagella, & ignium vim paſſa eſt; & nondum hęc transierant prælia, cùm novum ei certamen obeundum occurrit: quia ab iniquo hoc tyranno ad uberum abſciſſionem Virgo plæclara damnatur. O ſupplicium omni exceptione majus, ſed ò intolerandam Præſidis immanitatem? cui quidem S. Barbara (S. Agathę verba aſſumens) dicere potuiſſet: *Impie & crudelis tyranne? non te pudet in fœmina amputare, quod in matre ſuxiſti?* Aſt glorioſa & conſtantiſſima Chriſti Martyr, non ad tyrannum, ſed ad Deum oculos & verba ſua converrit, dumque ejus cæderentur, & avellerentur ubera, cęlum inſpiciens, ait: Pſ. 50. 13. *Ne projicias me Domine à facie tua, & ſpiritum ſanctum tuum ne auferas à me*; hancque plagam, ut refert S. Damaſcenus, *conſtanti animo, inque gratiarum actione effuſa, accepit*.

O ſpectaculum horrore plenum. Virgini ætatis duodecim annorum, puriſſimæ, innocentiſſimę, & ſanctiſſimę avellunrur ubera, conſentiente inſenſibili patre, ordinante impio Judice, & exequente barbaro carnifice. O Angeli Dei! hanc demirem ini adoleſcentulam virginitate ſua ſororem veſtram, quæ ubera non habet; Cant. 8. *Soror noſtra parvula ubera non habet*; Sed tu, ò nequiſſime tyranne, erubeſce, quòd tam immaniter hujus Chriſti oviculæ ubera avulſeris! excogita iam, ſi poſſis, moleſtius aliud cruciationis genus; imaginare novum aliquod tormentum muliebri durius ſexui; adde ſi lubet, & aggera ſuppliciis ſupplicia invenies ſemper Barbaram Virginem ad diriora quæque perferenda conſtantiſſimam: a Damaſcan. *Adamantem invenies, ipſoque firmiorem adamante.* Certè crudelius & acerbius tormentum adinvenire nequibat Præſes: quare morte vitam ejus citò extinguere cogitavit, & iniqua ſententia *caput amputari imperavit*.

Virginis Barbaræ in ultimo hoc certamine nunc contemplemur & demiremur conſtantiam; conſtans fuit & adamante firmior, cùm ei abſciſſa ſunt ubera; ſed cùm ferale ei denuntiatur decretum, tanta ejus eſt conſtantia, ut gaudium, & inſolitam quandam pręſerat alacritatem; mori gaudet, quia feſtinat ad palmam: *Cùm gaudio pulchra hæc columba, Chriſti cauſa, necem ſuſcipit*. a Damaſc. ubi ſup. Sed, quis iniquæ huius ſententiæ erit actor; a quo occidetur innocens hæc victima; ab ipſo patre; cui innocens Virgo toto animo cervicem protendit, & ipſe proprię prolis carnifex immani feritate ictum adegit. O infeliciſſime & miſerande pater, vel potiùs, o dire ryranne; quomodo non horruiſti ſanctæ huius Martyris cervicem abſcindere; quomodo non obtorpuit dextra qua propriæ filiæ lethalem ictum inferre pertentaſti; O patris inſani rabiem: O feritatem inauditam; O veſaniam furentis idololatriæ; ſed ò admirabilem inclytæ hu-niortē recipit & patitur *Cum gaudio pulchra hæc columba, Chriſti cauſa, necem ſuſcipit*. ius Virginis conſtantiā; Quæ animo hilari

Docet nos Spiritus ſanctus, quòd *inimici hominis domeſtici ejus*, Michee 7. cuius dogmatis veritas ſæpiſſimè probata eſt apud Gentiles, qui a fide catholica aberrantes & abhorrentes, eorum inimici facti ſunt, qui eam amplexabantur, licèt propinquiſſimo cognarionis gradu ipſis eſſent conjuncti. Sic S. Thecla proprię matris conſilio accuſata eſt, & Judici tradita, ut viva exureretur. Sic S. Lucia Romana ab Eutropio ejus filio chriſtianę religionis coram Præfecto fuit accuſata. Sic S. Chriſtina virgo, iubente & pręſente patre, ungulis ferreis toto corpore fuit dilacerata. Sed quid diriùs, & immanius in Dioſcoro deprehenditur, quia propriam filiam ad Judicis Tribunal raptavit, ad mortem damnari curavit, & ferali gladio caput ei amputavit, O ſpectaculum omnibus ſæculis deteſtandum, & ò in æternum pręedicandam manſuetudinem & conſtantiam S. Barbaræ, quæ antequam gladio feriretur, patri non improperavit, imo nec adverſus eum muſſitavit, ſed flexis genibus aliquantulùm oravit, paranſque collum gladio conſtanter ictum percepit, & feliciter in Domino obdormivit. Ecce glorioſa quæ narrantur de S. Barbara, dum ad Judicis Tribunal ſiſtitur. Jam autem ſurſum corda & mentem elevemus: contemplemur nunc ſanctam illam Virgiuem in cælo, & glorioſa in eius laudem ſemper enarremus; *Glorioſa dicta ſunt de te*.

Glorioſa narrantur de S. Barbara, dum in cælo recipitur. 3. PARS

CErtiſſimum eſt S. Barbaram in cælo à Deo fuiſſe receptam, ibi cum aliis Sanctis mercedem laborum, & coronam gloriæ percepiſſe, ibique cum aliis Virginibus & Martyribus, duplici virginitatis & mar-

martyrii aureola fuiſſe redimitam. In his autem, quæ ipſi cum aliis Sanctis ſunt communia, non immoror, ſed ut ſpecialiora de præclara hac Virgine in cælo exiſtente enarrem; dico, quod ibi potentiſſima eſt, reſpectu eorum qui illam piè invocant: quia eos efficaciter protegit in vita, in morte, & & in die judicii. Unde, ſi ei ſimus devoti, & ſi ejus auxilium precibus noſtris humiliter & ferventer imploraverimus, ipſa non proteget. 1. In via noſtra, quæ eſt plena miſeriis. 2. In monte, quæ eſt plena periculis. 3. In judicio, quod eſt plenum terroribus.

1. Quandiù homo in hoc mundo degit,
Iob.14.1. morbis & miſeriis obruitur: *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore repletur multis miſeriis:* non unica ei ineſt miſeria, ſed multis repletur miſeriis *exterioribus & interioribus*, ut exponit Hugo Card. &, ut habetur in gloſſa interlineari, omnibus miſeriis homo circumdatur, & repletur *quia omnia hic miſera ſunt*. Quare potenti quodam egemus protectore, cujus auxilio, aut a mundi hujus miſeriis tueamur, aut ab iis liberemur, aut ſaltem in iis aliquomodo adjuvemur. Sed quis erit nobis adjutor in tribulationibus, & in omnibus infelicis vitæ noſtræ miſeriis? Hoc beneficium libenter & efficaciter nobis impendet S. Barbara, ſi ad ejus confugiamus patrocinium, ejuſque auxilium devotè imploremus, quicumque enim ferventi fide ad ſanctam hanc Virginē occurrunt, eamque piè & enixe invocant,
S. Dam. ubi ſup. in omnibus morbis, periculis, & adverſis caſibus eam adjutricem experiuntur: *omni liberantur periculo, adverſoque caſu, qui te adjutricem, tuamque vindicem opem invocant.*

Mirabili Dei providentia ordinatum eſt, ut Sancti in cælo exiſtentes, ſpecialem habeant poteſtatem curandi morbos iis ſimiles, quibus ipſi laboraverunt, & infirmitates in ſimilibus partibus, quibus ipſi paſſi ſunt, advenientes tollendi. Sic S. Rochus, qui peſte laboravit, eodem morbo laborantibus ſubvenit. Sic S. Appolonia, cui avulſi fuere dentes dolorem dentium patientibus ſuccurrit. Sic S. Lucia pro infirmitatibus oculorum ſpecialiter invocatur. Et ſic S. Barbara, cui abſciſſæ fuere mamillæ, à mulieribus in mammis infirmitatem quandam patientibus invocari ſolet, ejuſque interceſſione à talibus infirmitatibus plerumque liberantur. At non eſt hic unicum morbus, & unica miſeria, à qua Barbaram invocantes liberantur, ipſa enim in omni morbo, & in omni adverſo hujus vitæ caſu ſuis clientibus eſt propitia: *Omni liberantur periculo, adverſoque caſu, qui te adjutricem, tuamque vindicem opem invocant.* O miram protectricem in vita noſtra, quæ eſt plena miſeriis, *& in morte noſtra, quæ eſt plena periculis.*

2. In magnis verſabatur periculis D. Paulus, cum in hoc mundo cum hominibus con- 1.Cor.11 26.
verſaretur: *Periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex Gentibus, periculis in civitate, periculis in ſolitudine, periculis in mari, periculis in falſis fratribus.* His autem immo & gravioribus in hora mortis verſamur periculis, tum ex parte peccatorum, quibus obruimur; tum ex parte dæmonum, a quibus tentamur: tum à doloribus, quibus gravamur, tum ſæpè ex parte hominum, à quibus ſeducimur. Tunc torrentes & flumina iniquitatum noſtrarum conturbant nos: *Periculis fluminum*. Tunc dæmones, quaſi latrones infenſiſſimi, animam noſtram furari & abripere conantur, *Periculis latronum*. Tunc ſæpè homines ex genere Chriſtianorum, vel etiam Gentiles, ſeu religionem chriſtianam odio habentes noſtræ ſaluti adverſantur: *Periculis ex genere, periculis ex gentibus*. Tunc timemus ne nobis claudatur civitas ſancta Jeruſalem; *Periculis in civitate*. Tunc nonnunquam Angeli ob ingratitudinem noſtram ſolos nos deſerunt; *Periculis in ſolitudine*. Tunc mare variarum cogitationum in intellectu noſtro periculoſas excitat tempeſtates, *Periculis in mari*. Tunc multi inveniuntur falſi fratres, immò & falſi filii qui non de ſalute noſtra, ſed de temporalibus bonis auferendis, ſunt ſolliciti: *Periculis in falſis fratribus*. Sed quod magis formidandum eſt; tunc in magno damnationis æternæ periculo verſamur. *Pericula inferni invenerunt me*. Heu! quis inter tot pericula nos Pſ.114.3.
proteget? Deus quidem; qui protector eſt omnium ſperantium in ſe, omnes etiam Sancti, ſi eos pio cum affectu invocaverimus, ſed ſpecialiter S. Barbara, quę non ſine ratione a fidelibus pro mortis tempore invocari ſolet: eos enim, qui ipſi fuere devoti, tunc fideliter & efficaciter protegit, cuius rei plura adduci poſſent exempla; quorum aliqua qui ſcire voluerit, legat Pepinum ſerm. de S. Barbara, ubi de quodam mercatore huic ſanctæ Virgini devoto refert, quod *cum illum latrones decapitaſſent, caput non ceſſavit clamare pro confeſſione, quouſque venit Sacerdos, qui conjungens caput corpori, alter revixit, & confeſſus eſt, atque ſacra Communione percepta obdormivit in Domino*. Ibi etiam de alio, ſanctæ huic Virgini devoto, narrat, quòd cum à carnifice in patibulo

tibulo

tibulo fuiſſet ſuſpenſus, vixit, donec ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum receperit. His & aliis exemplis, necnon quotidiana experientia conſtat, S. Barbaram clientes ſuos protegere in hora mortis, quæ eſt plena periculis, & eos etiam protegit *in extremo judicio, quod eſt plenum terroribus*.

3. Cùm venerit formidanda extrema judicii dies, *cælum, & cæli cælorum, abyſſus & univerſa terra, & quæ in eis ſunt, in conſpectu illius commovebuntur: montes ſimul, & colles & fundamenta terræ, cùm conſpexerit illa Deus tremore concutientur*. Sicut Principe pro Tribunali ſedente, non ſolùm adſtantes rei, verùm, & qui nil ſibi conſcii ſunt, timore, & tremore comprehenduntur propter judicis terrorem, ita, inquit S. Auguſtinus, cùm genus humanum judicabitur, non ſolùm peccatores, *ſed etiam homines pii, immò & cæleſtes miniſtri pavebunt & contremiſcunt*. Heu! ſi tunc cælum & terra, homines juſti, & ipſi Angeli paveant; qualibus concutientur terroribus peccatores, & impii? magnis quidem, & inexplicabilibus, quare, ſive juſti, ſive peccatores ſimus, timeamus, & potentiſſimum quendam inquiramus patronum, qui in hac die nos protegat; vel qui ita pro nobis intercedat, dum in hoc mundo vivimus, ut in ſtatu gratiæ morientes, ſaltem æternæ damnationis ſententiam devitemus. Sed ubi talis invenietur patronus? in terra viventium, ſeu in cælo: ibi eſt S. Barbara, quæ clientibus ſuis pro die judicii efficaciter patrocinatur, de ea enim legitur, quòd antequam mortis ſententiam ſubiret, flexo poplite, hanc ad Deum orationem fuderit: *Da Domine ancillæ tuæ gratiam, ut quiſquis mei meminerit, tu Domine ne memineris illius peccatorum in die judicii; ſed illi propitius efficiaris*: Et tunc, ut ait Damaſcenus, *Facta eſt vox de cælo dicens, quæ poſtulaſti, omnia conceſſi*. O qualem S. Barbaræ in cælo poteſtatem!

Eccl. 16. 18. — Aug. in Pſ. 62. — S. Dam. ubi ſup.

Aſtrologi ita ſigna in Zodiaco diſpoſita eſſe adnotant, ut ſignum Virginis inter Leonis & Libræ ſigna collocetur. In die autem judicii terribilis apparebit Zodiacus, in quo Chriſtus, velut Leo rugiens, videbitur; libramque dextera tenens, homines librabit, ut in infernum mittantur hi quorum opera non erunt plena; ii verò, quorum opera erunt plena, & charitatis auro fulgentia, ad cæleſtes thronos ſublimentur. Ecce in hoc Zodiaco ſigna Leonis & Libræ; Chriſtus eſt Leo, Libramque manu geſtat; ſed, ubi eſt ſignum Virginis? Erit ſanè, ſi velimus, in hoc Zodiaco ſignum Virginis nobis fauſtiſſimum, piè & ferventer, dum in hoc mundo vivimus, ſanctam virginem Barbaram invocemus, ad ejus patrocinium confugiamus; eam in ſingularem patronam eligamus; ſingulis diebus ferventi quadam oratione ejus propitiationem nobis conciliare conemur, & in die judicii Barbara, nobis erit in ſignum tunc hæc Virgo, Chriſti, Leonis de Tribu Juda, iram mitigabit, ejuſque Libram in noſtri gratiam inclinabit; vel ita res componet, quòd Chriſtus in die judicii nobis propitius fiet.

Ecce mirabilia quæ de B. Barbara in turri, in Judicis Tribunali, & in cœlo exiſtente narrantur. *In turri*, hæc hominis idololatræ filia idola deſpexit, hæc hominis infidelis filia fidem catholicam ſectata eſt, & hæc hominis impuri filia virginitatem vovit. *In Judicis Tribunali*, hæc eadem adoleſcentula reſtitit generosè blanditiis & minis, ſuſtinuit patienter flagella & ignes, & paſſa eſt conſtanter uberum & capitis abſciſſionem. *In cælo* tandem, tanta ejus apud Deum eſt poteſtas, ut nos protegat in vita noſtra, quæ eſt plena miſeriis; in morte, quæ eſt plena periculis, & in die judicii, quæ eſt plena terroribus.

Miramini glorioſa hæc, quæ dicuntur de S. Barbara: miramini, & his ad inſtructionem veſtram utimini. Verum eſt, quòd *omnis Chriſti Actio, noſtra eſt inſtructio*; ſed velim etiam, quòd ex actis S. Barbaræ duplicem eliciamus inſtructionem. *Prima* & potiſſima inſtructio ſumetur ex hoc quod S. Barbara, intra turrem ſolitaria remanens, ſanctificata ſit. Heu! ſi vanis & perverſis juvenum converſationibus fuiſſet expoſita, forſan periiſſet, & quia in ſolitudine permanere coacta eſt, eminentem nacta eſt ſanctitatem. Diſcite ex hoc mulieres, non circumcurſare, non frequentibus juvenum colloquiis & converſationibus vos immiſcere, ſed domi tacere, ibi clauſo oſtio orare Dominum, vel ſedulò domeſtico cuidam negotio incumbere. O quàm deploranda eſt ſors quarundam adoleſcentularum, quæ inter juvenum greges liberè converſantur, ludunt, choreas ducunt, colloquia nocturno etiam tempore miſcent, rident, impuras narrationes audiunt, & alia his ſimilia faciunt, quorum finis eſt infamia & interitus. O patres! ò matres! ſeriò perpendite, quantum in his converſationibus inſit caſtitatis, & ſalutis periculum, & ab iis filias veſtras pro viribus elongate: *Filiæ tibi ſunt, conſerva corpus illarum*; veſtras ſollicitè filias cuſtodite; ne illas vagari, talibuſque converſationibus illaqueari ſinatis; ſed à veſtro non diſcedant conſpectu, vos comitentur in Eccleſia, à qua redeuntes, maneant vobiſcum in domo, ibi laborent, orent, peccata defleant, & animam-

S. Bern. c. 2. ſer. 1. a. 1. c. 1. — Eccli. 7.

ſuam

ſuam ſanctificent, ad inſtar Beatæ Barbaræ, quæ in ſolitudine ſanctificata eſt. Hæc eſt prima inſtructio.

Secunda deſumi poteſt ex his quæ paſſa eſt S. Barbara. Heu! ſi hæc virgo duodecim ſolùm annos nata, tot & tanta pro Dei gloria perpeſſa eſt tormenta; nonne nos pudebit, vel minimum quid, pro Chriſto nolle pati? Heu! ſi tam immania animo hilari hæc Virgo devoravit ſupplicia; nonne nos pudebit, nolle jejunare, injurias condonare, & alia, quæ in lege Dei ſunt difficilia, obſervare? attendite illuſtrè illam Martyrem, quæ graviſſima pro Chriſto patitur; & illius exemplo excitati, quæcumque dura & gravia in obſervatione Præceptorum Dei occurrunt, generosè portate, ut aliquando cum illa in cælis beari mereamini. *Amen.*

DE SANCTO
NICOLAO
CONCIO UNICA.

Vir fidelis multùm laudabitur.
Prov. 28. 20.

SEmper quidem operæ pretium fuit, illuſtria Sanctorum geſta enarrare, portentoſa eorum propalare miracula, & cæleſtem illorum vitam populis annuntiare. Sed, ſi Sanctis omnibus illud obſervantiæ, & religionis noſtræ impendi debet officium, iis maximè, qui præ cæteris in Eccleſia, non ſolùm heroicis virtutibus, verùm & mirandis affulſere prodigiis, qualis haud dubiè extitit S. Nicolaus Myræ Epiſcopus, cujus tanta fuit abſtinentia, ut ab incunalibus jejunare inceperit; cujus talis in oratione extitit perſeverantia, ut ab ea vix aliquando deſtiterit; cujus tanta erga pauperes liberalitas, ut omnia ſua in eleemoſynas erogaverit; cujuſque tot & tanta fuere miracula, ut iuvenum & virginum, ſenum, & iuniorum, omniumque penitùs hominum laudes ſibi conciliarit: *Hic eſt Nicolaus, quem laudat orbis terræ, & qui habitant in eo: juvenes, & virgines, ſenes cum junioribus laudant nomen ejus.* Laudavit eum Coſtantinus Magnus, qui, cùm eius ſanctitatem inſpiciebat, ſuſpiciebat. Laudavere eum omnes Concilii Nyſſeni Patres, qui eius prudentiam, gravitatem, & eminentem ſanctitatem demirati ſunt. Laudaverunt illum omnes pauperes, omneſque ſuæ Diæceſis miſeri, qui eius beneficia ſenſerunt, & perceperunt. Virum tandem hunc fidelem, & ſanctiſſimum in præteritis ſeculis laudarunt in futuris laudabunt omnes populi, *Vir fidelis multùm laudabitur.* Eum, & nos in hac concione pro viribus laudare conabimur, &c. *Ave.*

s. Bern. ſer. de S. Nicol in Bibliot. Pat. conc.

SAnctus Nicolaus fuit dives, Prælatus & Juſtus. Fuit dives, non quidem avarus & immiſericors; ſed erga Chriſti pauperes & egenos maximè liberalis. Fuit Prælatus, non ſuo ſanè indignus miniſterio; ſed eo ſupra modum dignus. Fuit tandem homo iuſtus non ſanè iuſtitia apparenti & phariſaica; ſed vera, Deo grata, multiſque miraculis famoſa. Hic homo dives, fuit pauperum pater; hic Prælatus, fuit Epiſcoporum exemplar, & hic homo iuſtus, fuit afflictorum protector. Unde S. Nicolaum inſpicio reſpectu pauperum, quibus abundanter ſubvenit, *ut dives*; reſpectu gregis, cui ſollicitè invigilavit, *ut Prælatus*, & reſpectu afflictorum, quos efficaciter protexit, *ut juſtus*. Nicolaus, *ut homo dives*, ita pauperibus ſuccurrit, ut eorum pater dici debeat, *ut Prælatus*, ita de grege fuit ſollicitus, ut Epiſcoporum exemplar vocari queat, & *ut homo juſtus*, tantos in afflictorum gratiam, à Deo favores impetravit, ut eorum protector nuncupari poſſit. Quæ omnia, ut fuſiùs, & clariùsad ſanctiſſimi huius Pontificis laudem explicentur; dicamus, quòd fuit pater pauperum, exemplar Epiſcoporum, & protector afflictorum. S. Nicolaus fuit 1. Dives, & pater pauperum. 2. Prælatus, & Exemplar Epiſcoporum. 3. Juſtus, & protector afflictorum. Hæ ſunt laudes, quibus S. Nicolaum proſequi intendimus: *Vir fidelis multùm laudabitur.*

S. Nicolaus fuit Pater pauperum. I. PARS.

JOb vir ditiſſimus pariter ac ſanctiſſimus, ſe pauperum patrem vocabat: *Pater eram pauperum* Quo quidem titulo meritò inſigniri debet S. Nicolaus, qui reſpectu pauperum fuit pater amantiſſimus, beneficus, & ſapientiſſimus. Fuit 1. *Pater amantiſſimus*, qui eos ut filios adamavit. 2. *Pater beneficus*, qui eorum miſerias ſublevavit. 3. *Pater ſapientiſſimus*, qui eorum neceſſitates prævenit.

Job 29. 16.

1. Job, qui non minùs charitate, quàm patientia ſua à cunctis laudari meruit, pauperum pater dicitur, ob ſingularem affectum, quo erga pauperes ferebatur: *Job vocatur pauperum pater*, inquit S. Gregorius, *quia nimirum magno charitatis officio, ſtudium miſericordiæ vertit in affectum naturæ.* Paterna erga pauperes erant Jobi viſcera, & ſicut pater naturaliter prolem diligit, ita (ut habetur in gloſſa interlineari) Job pauperum pater appel-

appellatur, *quia eos ut filios cernebat per amorem*; non eos ſolùm, ut clientes inſpiciebat, qui ejus patrocinio indigerent; nec ſolùm ut miſeros, qui ejus egerent auxilio, ſed ut filios chariſſimos, quos non ſecùs ac filios magno affectu diligebat. Jobi erga pauperes amorem demiror; ſed in Jobo S. Nicolaum intueor, qui eodem ſpiritu accenſus, ſimul cum ipſo fuit pauperum pater amantiſſimus; eos amavit ut pater, eos fovit ut pater, eoſque non minori proſecutus eſt amore, quàm ſi proprii filii extitiſſent; unde ſicut Judæi dicebant: *Pater noſter Abraham eſt*, ita & pauperes dicere poterant & debebant: *Pater noſter Nicolaus eſt*, quia erat pater amantiſſimus, qui eos ut filios diligebat. Joan. 8, 39.

Deus mirabili ſua providentia ita naturales hominum inclinationes diſponit, ut in diverſis diverſæ eſſe ſoleant: alius enim ex innata ſibi propenſione ad divitias comparandas fertur, & alius ad eas effundendas movetur: ille ludere amat, & ille refugit; hic cum hominibus converſari appetit, & ille vitam ſolitariam ſupra modum diligit. Diverſæ etiam & oppoſitæ hujuſmodi propenſiones in viris ſanctis adnotantur: aliqui enim ſunt proni ad liberalitatem, & alii ad caſtitatem; aliqui ad opera miſericordiæ ſunt propenſi, & alii ad paupertatis, obedientiæ, vel alterius cujuſdam virtutis actus ſunt proclives. Talis autem innata propenſio in viris ſanctis, per Dei gratiam, & per continuum exercitium ita creſcere ſolet, ut quilibet in virtute, ad quam ſpecialiter eſt proclivis, plurimùm proficiat, imò & aliquando ita progrediatur, ut hac in parte nullus eis videatur æqualis: *Non eſt inventus ſimilis illi*. O Nicolae! quæ tua fuit propenſio? ad cujus potiſſimùm virtutis actus naturaliter fuiſti proclivis? *Ab infantia crevit mecum miſeratio, & de utero matris meæ egreſſa eſt mecum*; ipſe ex ingenita ſua propenſione ad pauperum amorem ferebatur: & ſicut Job dicitur *pater pauperum*, quia *per affectum paternum eos ut filios ſuos diligebat*, inquit Lyranus; ita Nicolaus reſpectu pauperum fuit pater amantiſſimus, qui per affectum paternum eos ut filios dilexit. Cor ejus paterno erga pauperes affectu indeſinenter movebatur; ſi languebant pauperes, languebat ipſe; ſi dolores patiebantur, dolore etiam cor ejus afficiebatur: ſi illi infirmabantur, infirmabatur & ipſe; iis condolebat ut pater, iis compatiebatur ut pater, erat tandem pater amantiſſimus, qui eos ut filios adamabat. *Et pater beneficus, qui eorum miſerias ſublevabat*. Iob. 31.

2. Job fuit pauperum pater, non ſolùm per affectum, ſed etiam per effectum, ut ait Lyranus: quia ſcilicet non ſolùm paterno corde eos diligebat, ſed etiam quia manus ſuas ad illos extendebat, & largis quas erogabat eleemoſynis, paternum ſuum erga illos patefaciebat affectum. O Nicolae! quis eſt paternus ille amor, quo pauperes proſequeris? Eſtne amor purè internus, in ſolo cordis affectu conſiſtens? Nequaquam: Nicolaus enim non affectu ſolùm, verùm & effectu pater fuit pauperum; fuit enim pater beneficus, qui iis benefacere numquam deſtitit; quippe qui ab adoleſcentia ſua magnam divitiarum copiam, quarum hæres factus erat, eis elargitus eſt; ita quòd ille cum pauperibus pauper remanſerit; ſed per advenientem Epiſcopatum dives factus, quidquid de redditibus ſuis carpere poterat, pauperibus erogabat; oblata etiam ſibi à fidelibus bona ipſe confeſtim in eleemoſynas impendebat; & non rarò accidit, quòd cùm non haberet quo pauperum miſerias ſublevaret, ei divinitùs daretur, quo illis ſubveniret; ipſe verò, tanquam legitimus Dei miniſter, & veluti talium bonorum diſpenſator fidelis, nil de iis ſibi retinens, ea pro cujuslibet neceſſitate diſtribuebat. Unde hujus ſancti viri manus tornatiles videbantur: *manus ejus tornatiles*, quia ferè nihil de propriis, & de oblatis ſibi bonis, ſuis uſibus reſervabat. Vel etiam dicendum, manus ejus fuiſſe quaſi canales, quibus bona temporalia, ſive à parentibus, ſive à fidelibus, ſive immediatè à Deo ad ipſum venientia, ad pauperes meabant. Vel etiam manus ejus erant quaſi vehicula, quibus talia bona ad pauperes deferebantur, quia tanquam pater beneficus, quidquid ſui juris erat, iis diſpergebat. Unde Andreas Cretenſis illum vocat *annonæ emporium*, quia in ejus manibus, velut in emporio, pauperes annonam, omniaque ſibi neceſſaria reperiebant. In Laud. S. Nic.

Luculenter de ſeipſo dixit Ambroſius, quòd pauperibus, quantùm poterat, & plus quam poterat, erogaret, *Neceſſitates aliorum quantùm poſſumus, juvamus; interdum plus quàm poſſumus*. O mirabilem Antiſtitem Ambroſium, qui & id poterat, & ſupra id quod poterat, in eleemoſynas effundebat. Sed, ò mirabilem etiam Pontificem Nicolaum, qui, in quocumque ſtatu fuerit, quod potuit, & plus quam potuit, pauperibus erogavit! In ſtatu laicali ſuum eis diſtribuit patrimonium, ecce *quod poterat*; ſed illud ita iis diſtribuit, ut nec ad victum neceſſaria ſibi reſervarit, ecce *plus quàm poterat*, In ſtatu clericali, & cùm ad infulas fuit ſublimatus, hanc proventuum

ſuo-

ſuorum dedit pauperibus portionem, quæ ab Eccleſia illis deſtinatur, ecce *quod poterat*; ſed inſuper alias eis elargitus eſt portiones, ita quòd vix aliquid ad ſui ſuſtentationem, ſervaverit, ecce *plus quam poterat*. In ſtatu ſanctitatis pereximiæ, ad quam evectus eſt, pluries Deus arcam & crumenam, quas prodiga ejus charitas evacuaverat, pecuniis replevit, ſed quò magis erga ipſum Deus erat liberalis, eò ipſe erga pauperes, magis erat prodigus; ita quòd vix retineret, quo arctè victitaret, ecce *quod poterat, & plus quàm poterat*. O quàm erga pauperes beneficus fuit S. Nicolaus; ſed *fuit etiam pater ſapientiſſimus, qui eorum neceſſitates, providit, & prævenit*.

3. Cùm Job, vir utique ſanctiſſimus, ſe pauperum patrem vocat, *Pater eram pauperum*, protinus ſubjungit, ſe patrem eſſe providum, eorum neceſſitatibus invigilantem, eaſque ſe dulò inveſtigantem, *Pater eram pauperum, & cauſam quam neſciebam, diligentiſſimè inveſtigabam*. (Iob. 29. 16.) Sciebat Job, quòd patris prudentis & ſapientis eſt, nedum præſentes filiorum neceſſitates ſublevare, verùm & futuras prævenire, iiſque obviam ire. Quòd & probè novit S. Nicolaus, qui tamquam verus pauperem pater, non ſolùm à præſentibus, ſed etiam ab imminentibus & futuris neceſſitatibus eos liberavit; ſupra egenum & pauperem intelligebat, ſeu intra eorum domos, & corda legebat; ibi, divino aſtulgente lumine, latentes, & imminentes eorum neceſſitates ſcrutabatur, & paterni amoris ſpiritu accenſus, iis ſollicitè occurrebat. Videte qualis ejus fuerit ſapientia, quantaque charitas & miſericordia erga patrem illum nobilem & pauperem, qui de tribus filiabus ſuis proſtituendis cogitabat, divino enim Nicolaum irradiante lumine, in hujus patris cor & mentem penetravit, peſſimam ejus novit cogitationem; novit etiam, quòd tam immania cogitaret, quia non habebat, quo filias ſuas jam nubiles, juxta earum ſtatum & conditionem maritaret, quare ut tanto occurreret malo, & ut afflicti parentis neceſſitati ſubveniret, noctu & clam tantum pecuniæ per feneſtram in ejus domum injecit, quantum unius virginis doti ſatis eſſet; quod cùm iterùm, & tertiò feciſſet, tres illæ virgines honeſtis viris in matrimonium datæ ſunt, unde dici poteſt, quòd in hoc caſu ſancti Nicolai manus *diſtillaverunt myrrham*; quia ſicut myrrhæ proprium eſt res integras ſervare, eaſque ne corrumpantur impedire; ita eleemoſyna, qua Nicolaus afflicti hujus patris neceſſitatem ſublevavit, fuit quaſi myrrha, qua ejus filias peccati corruptione defendit. Vel etiam dicendum, quòd in hoc caſu Nicolaus uſus ſit arte Hippomenis (Pan ſan 14) de quo (fortè fabuloſè) narratur, quòd, ut Athalantæ velociſſimum curſum retardaret, tria poma aurea ſucceſſivè ei obviam projecerit, ad hoc ut illa, auri nimis avida, collectione pomorum ſuum interrumperet curſum. Nicolaus autem, modo quodammodo ſimili, prævidens tres præfatas virgines ad corruptionem, & damnationem præcipites currere, tria poma aurea, ſeu tres crumenas pecuniis refertas jecit obviam, ut earum curſum retardaret, & totaliter ſiſteret, ò miram patris ſapientiſſimi induſtriam! De Ariſtippo refert Seneca, (Seneca de benef.) quòd cùm unum ex amicis infirmum & pauperem inviſerit, crumenam denariis plenam ſecretò & induſtriè ſub ejus pulvinari poſuerit; quam cùm invenit infirmus, confeſtim clamavit. *O bonam Ariſtippi adinventionem!* Clamemus ſimiliter ad ſancti Nicolai laudem, quòd magna ejus ſapientia, mirabiliſque ejus fuerit adinventio ad ſubveniendum harum puellarum neceſſitatibus, *O bonam Nicolai adinventionem*!

Duos Deus in Arca aureos voluit eſſe Cherubim, *Duos quoque Cherubim aureos & productiles facies*; voluit inſuper, quòd hi duo Cherubim ſe invicem reſpicerent: *Reſpiciantque ſe mutuò*. Aurum, ex quo conflati erant duo illi Cherubini, auream proximi charitatem denotat. Hi autem Cherubim ſe mutuò reſpiciebant, quia qui proximum diligit, illum ſollicitè inſpicit, ejuſque ſeriò ſcrutatur neceſſitates, ut præſentibus occurrat, ut futuras præveniat. O quàm paucos hujuſmodi in mundo reperire eſt Cherubinos, qui auro charitatis erga proximum fulgeant, & qui oculos pauperum neceſſitatibus apertos habeant, ut eas miſericorditer præveniant! Aſt his Cherubinis ſimillimus fuit Nicolaus; quippe qui totus aureus extitit, ratione amoris paterni, quo erga pauperes, velut erga filios, exarſit; idemque amor, quo cor ejus ſuccendebatur, ei oculos dedit lynceos, ad prævidendas, & præveniendas eorum neceſſitates prævidit quidem, ut diximus, prædicti patris neceſſitatem, quæ tanta erat, ut ad ei ſubveniendum filiarum ſuarum pudicitiam vendere cogitaret; ſed prævidit etiam ſæpè ſæpiùs quid ægrotis, quid eſurientibus, quid navigantibus, quid gregi ſuo penuria afflicto, quid miſeris multis ab ipſo longè diſtantibus, quidque aliis pluribus eſſet neceſſarium; prævidit, & paterno affectu neceſſitates prævisas prævenit, & ſublevavit. Ecce verum patrem pauperum: ſed ſanctus Nicolaus fuit etiam *exemplar epiſcoporum*.

S. Ni-

2. PARS.

S. Nicolaus fuit exemplar Epiſcoporum.

ITa in Eccleſia Mediolanenſi, fide, ſapientia, & ſanctitate effulſit S. Carolus Borromeus, ut meritò vocatus ſit *exemplar vivum Prælatorum, norma Epiſcoporum*: aliud autem Epiſcoporum exemplar, Nicolaum ſcilicet Myrenſem Epiſcopum jam propono Ubi ſup. Hunc Andreas Cretenſis *Paſtrum optimum, ac Antiſtitum gloriam*: vocat; ſed fuit etiam Epiſcoporum exemplar 1. In vocatione ſua ad Epiſcopatum. 2. In exercitio bonorum operum. 3. Iu ſollicitudine gregis.

1. Ambitio eſt peſſimum virus, quòd ſæpè in corda etiam hominum aliunde piorum ſe diffundit, illoſque ad multa crimina pertrahit: Ambr. in c. 4. Luc. *Sæpè quos vitia nulla deflectunt, quos nullà potuit movere luxuria, nulla avaritia ſubruere, facit ambitio criminoſos*: Non enim *quiſquam ſumit*, ſeu ſumere debet *ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron*: Ad Heb. c. 4. Unde qui non divina vocatione, ſed cæca ambitione ducti, ad Eccleſiaſticas dignitates aſcendunt, fiunt facilè criminoſi, & ut ait S. Anſelmus, explicans præfata D. Pauli verba, hi ſæpè æterna maledictione feriuntur: *Qui ſe ingerit, & propriam gloriam quærit, non ſumit honorem, ſi Pontifex aut Prælatus in Eccleſia factus fuerit; ſed gratia Dei rapinam faciens, jus alienum uſurpat. Et ideò non accipit benedictionem, ſed maledictionem*. Hi utique accipiunt maledictionem: quia ſi pœnitentiam non egerint, iis à Deo dicetur: *Diſcedite à me maledicti*. Tali autem maledictione feriri nequibat ſanctus Nicolaus, utpote qui fuit exemplar Epiſcoporum in vocatione ſua: non enim caro & ſanguis revelaverunt illi, quòd Epiſcopalem ambiret dignitatem; non ad illam adſpiravit, ut oves tonderet, & de illarum pinguedine ſaginaretur non iu ovile Myrçum intravit ut lupus rapax, ſed ut Paſtor ſanctiſſimus, à Deo ad illud cuſtodiendum mirabili & inſolito modo vocatus: mortuo enim Myrenſi Epiſcopo, cùm Provinciales Epiſcopi ad eligendum ſucceſſorem fuere congregati, divinitùs admoniti ſunt, ut eum eligerent, qui poſtridie manè primus in Eccleſiam ingrederetur Nicolaum nomine; quod ipſi unanimi conſenſu exultantes fecerunt, renuente etiam Nicolao, qui tali ſe dignitate indignum cēſebat; illamque ſolummodo acceptavit, ut obtemperaret evidenti Dei vocationi, cui ſine peccato reſiſtere nequibat.

Lege Cæſarea ſancitur, ut in Epiſcopos eligantur, non ambitioſi; ſed qui inviti ſunt; qui cogendi ſunt, & qui veluti indigni talem honorem fugiunt: *Quæratur cogendus, qui rogatus recedat, invitatus fugiat Profectò indignus eſt ſacerdotio, niſi fuerit ordinatus invitus*. Lege. ſi quemquam Cod. de Ep. & Cles. Apud Calam. ſer. de s. Leon. Hujuſmodi utique fuit S. Nicolaus, qui cùm audivit ſe eſſe electum in Epiſcopum, in corde ſuo, quaſi alter S. Leo, dixit: *Quid tam inſolitum, tam pavendum, quàm labor fragili, ſublimitas humili, dignitas non merenti*. Hæ tunc fuerunt piæ cordis ejus cogitationes, quas verbis ſuis propalavit: omnibus enim quibus potuit rationibus, electoribus ſuadere conatus eſt, ſe tali indignum eſſe miniſterio, nec illud acceptavit niſi invitus; imò nec illud unquam acceptaſſet, ſi Dei vocationi reſiſtere non crediſſet. Unde Doctor Angelicus Nicolaum omnibus ad Epiſcopatum aſpirantibus, in exemplum vocationis proponit: *Tales*, inquit, *debent aſſumi, qui non ſe ingerunt, ſed qui à Deo vocantur, ſicut patet de beato Nicolao*. D. Tho. in c. 5. Ep. ad Hebr. Fuit ergo ſanctus Nicolaus exemplar Epiſcoporum in vocatione ad Epiſcopatum, & *in exercitio bonorum operum*,

2. *Epiſcopatus nomen eſt operis, non honoris*: S. Aug. l. 19. de Civ. c. 19. quia Epiſcopi de dignitate ſua non debent ſuperbire, ſed indeſinenter bonis operibus inſiſtere. Unde Chriſtus Apoſtolis (quorum Epiſcopi ſunt ſucceſſores) dixit quod populis per bonorum operum exempla lucere deberent: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona*. Matt. 5. 16. Et ideò etiam D. Paulus Titum Epiſcopum hortatur, ut non in aliquo ſolùm, ſed in omnibus ſe præbeat exemplum bonorum operum: *In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum*. Ad Tit. 2. 7. Nicolaus autem in Epiſcopatu, non honorem, ſed opus & onus quæſivit: ad hanc dignitatem evectus bonis, & mirandis luxit operibus, necnon in omnibus, ubique, & ſemper ſe bonorum operum exemplar præbuit. Ipſe, ut de S. Cornelio Pontifice ait S. Cyprianus, S. Cypr. l. 4. epiſt. 2. *Epiſcopatum non poſtulavit, nec voluit, nec vi, ut cæteri quos arrogantia & ſuperbia ſua tumor inflat, invaſit, ſed quietus & modeſtus, & quales eſſe conſueverunt qui ad hunc locum divinitùs eliguntur, vim paſſus eſt. Epiſcopatum coactus excepit*: ſed poſtquam ad Epiſcopalem aſſumptus eſt dignitatem, bonis, & ſuo munere dignis operibus indeſinenter vacavit. Antequam fieret Epiſcopus, jejuniis, orationibus, eleemoſynis, & piis aliis continuè inſiſtebat operibus, a quibus nullatenus deſtitit, cùm ad Epiſcopatum fuit ſublimatus; imò ivit de virtute in virtutem, & ardentiùs quibuslibet pietatis operibus incubuit; jejunia ejus chariora fuere & arctiora; ferventiores & prolixiores ejus

Laſolve Sanctuar.

extitere orationes, charitas in eo eluxit ardentior, humilitas profundior, paupertas gravior, ſemperque ſeipſum ad perfectius, & ſublimius bonorum operum exercitium ineundum excitabat, dicens: *O Nicolae! dignitas ad quam evectus fuiſti, à te perfectiorem requirit vitam, ut aliis ſis in exemplum bonorum operum.*

Ad ſummi Pontificis Clementis quarti laudem dici ſolet, quòd *quò magis crevit dignitate; eò magis floruit ſanctitate*. Quod quidem aptiſſimè Nicolao congruit: cùm enim Monaſterio fuit præpoſitus, pluribus & altioribus emicuit virtutibus, quam cum eſſet homo privatus; cùm deinde ex Abbate factus eſt Epiſcopus, adhuc meliora æmulatus eſt chariſſimata: tunc quod potuit, inſtanter operata eſt manus ejus, tunc ad omnium virtutum faſtigium maiori cum ſollicitudine contendit, tunc viliori uſus eſt veſte: tunc minùs delicati eſſe cœpere cibi quibus veſcebatur, ſemel dumtaxat in die deinceps comedit, & reliquo vitæ ſuæ tempore altioribus humilitatis, patientiæ, pauperratis, & omnium virtutum operibus generosè incubuit. Unde verè dici debet exemplar Epiſcoporum in bonorum operum exercitio, ac etiam *in ſolicitudine gregis*.

Gallia purpur.

3. Bonitas pastoris non eſt ſolummodò ponderanda ex virtutibus, quibus, ut homo privatus, incumbit: ſed etiam ex iis, quas, ut Paſtor, in cura & ſollicitudine gregis ſectatur; nam *bonitas Paſtoris oſtenditur, cùm ſollicitè vigilat, & cuſtodit gregem ſuum*. Hanc gregis ſollicitudinem Paſtoribus animarum commiſit Deus, ita quod non ſolùm de ſeipſis, verùm & de omnibus animabus eorum curæ demandatis, rationem ſint reddituri: *Quaſi rationem reddituri pro animabus veſtris*. Quilibet Paſtor in tremendo Judicii die duplex ſubibit examen; unum ut homo privatus, & aliud ut Paſtor, ut homo privatus, de ſeipſo; & ut Paſtor, de grege reddet rationem: *Paſtor non ſolùm de ſe, ſed de grege ſibi credito rationem Paſtori Paſtorum omnium reddet*. Heu! quale onus Prælatis, & omnibus animarum Paſtoribus incumbit. Sed, ò quanta illorum erga gregem debet eſſe ſollicitudo. Magna quidem, & ò utinam tanta eſſet in quolibet Paſtore, quanta in S. Nicolao extitit: ipſe enim, expletis hic quæ ad Deum ſpectabant, ſuo totus eſſe videbatur gregi, ipſe populis efficaciter prædicabat, inſtabat opportunè importunè arguebat, & increpabat in omni patiētia & doctrina ipſe ardentiſſimo accenſus zelo viduas ad continentiam, conjugatos ad caſtitatem conjugalem, avaros ad liberalitatem, iracundos ad manſuetudinem, & omnes peccatores ad veram morum converſionē hortabatur. Ipſe doctos & pios inſtituit Paſtores, qui tam corporalibus, quam ſpiritualibus gregis neceſſitatibus ſublevandis invigilarent. Ipſe quod infirmum fuit, conſolidavit; quod ægrotum extitit, ſanavit: quod confractum, alligavit, quod abiectum, reduxit, & quòd perierat, quæſivit. Ipſe oves ſuo regimini creditas, verbo, orationum ſuarum ſtudio, & piæ converſationis exemplo ſollicitè pavit. Ipſe ſtrenuè pugnavit contra Arianos, Sebellianos, & alios multos Hæreticos gregem ſuum infeſtantes. Ipſe ſimulacrorum aras, dæmonumque ſedes evertit, Chriſto Eccleſias erexit, ac ſacra Martyrum Templa plurima extruxit. Ipſe tandem fuit Paſtor de grege ſibi credito ita ſollicitus, ut eum depinxiſſe videatur Hugo à S. Victore, dicens, quòd Paſtor *oves agnoſcit, infirmas conſolidat, ad paſcua ducit & reducit, lupos arcet, morbidas ſanat, errantes reducit, debiles portat, pereuntes requirit*. O verùm Paſtorem animarum, qui quidem aliorum fuit Paſtorum exemplar, & *fuit etiam protector afflictorum*.

S. Bon. ſer. 1. Dom. 1. poſt Paſc.

Heb. 13. 17.

S. Proſp. lib. 1 de vita contemp. c. 15.

Lib. 4 de propriet. rerum c. 14

3. PARS

S. Nicolaus fuit protector afflictorum.

REges, & magnates in potentiæ ſuæ partem eos vocare ſolent, quos ſpeciali amore proſequuntur: *Princeps amicos ſuos participes facit ejus potentia, qua ipſe cæteris antecellit*. Deus ipſe, qui nullius eget, quos amicitia ſua honorare dignatus, potentiæ etiam ſuæ participes efficit: & ſicut ipſe protector eſt omnium ſperantium in ſe, ita & ſibi amicis clientes ſuos protegendi poteſtatem conferre ſolitus eſt. Unicum ex Dei amicis ad hujus rei confirmationem adducam, nempe S. Nicolaum, qui Dei ſubſidio fretus, protexit 1. Navigantes horribili tempeſtate jactatos. 2. Innocentes ad mortem injuſtè damnatos. 3. Infirmos variis morbis gravatos.

Plato in Georg.

1. Cum die quadam Chriſtus naviculam ſimul cum Diſcipulis conſcendiſſet, magna in mari exorta eſt tempeſtas, ita ut navicula operiretur fluctibus: Tunc Apoſtoli dormientem ſuſcitavere Magiſtrum, dicentes, *Domine, ſalva nos perimus*. Jeſus autem ſurgens, imperavit ventis & mari, & *facta eſt tranquillitas magna*. Quid ſimile S. Nicolao, pietatis causa Jeroſolymam adeunti, accidit: cùm enim navim conſcendiſſet & cum aliis multis mari ſe commiſiſſet, repentina coorta eſt tempeſtas, quæ tanta fuit, ut tota penè fluctibus operiretur navis, tunc nautæ, qui Nicolai ſanctitatem prænoverant; ad eum, velut ad protectorem, cucurrerunt: clamantes: O Nicolae! in ma-

Matt 8.

nibus

nibus tuis noſtræ ſunt ſortes: ſcimus, quòd homo ſanctus ſis, quòdque tempeſtatem ſedare, & nos à præſenti periculo liberare valeas, ſi velis: quare ſupplices rogamus te, quòd à Deo noſtram impetres ſalutem: *Salva nos, perimus.* Oravit Nicolaus, & ſubitò *facta eſt tranquillitas magna in mari*, omneſque in navicula degentes, per ejus protectionem, evidens illud naufragii periculum evaſerunt. Quod & in aliis pluribus evenit caſibus, in quibus navigantes Nicolaum, & dum viveret, & poſt ejus mortem, ut potentiſſimum protectorem experti ſunt: eos enim, ut ait Andreas Cretenſis, pluries ad optatum portum, quaſi manu duxit: *O Nicolae, ad te fide accedentes ad portum manu ducis.*

And. Cret. ubi ſup.

Finxere Poetæ, Neptunum, Saturni & Opis filium, Deum eſſe maris. Fallebantur equidem: nam unicus eſt qui dominatur poteſtati maris, & motum fluctuum ejus mitigat; hic autem non eſt Neptunus, ſed Chriſtus Dominus, cui, ut Deo, ut creatori, & moderatori ſuo mare fideliter obtemperat: *Venti & mare obediunt ei.* (Matth. 8. 26.) Quæ verba explicans Lyranus, ait, quòd *ei obediant ut creatura Creatori.* At licèt Deus ſolus per ſe, & ex ſe poteſtatem habeat ſupra mare, ita quòd ipſe ſolus poteſtate ſibi propria, motus ejus mitigare, & tempeſtates ſedare valeat; Nicolaus tamen intravit in potentias Domini, & per poteſtatem ſibi à Deo traditam navigantibus ſubvenit, eoſque à gravibus imminentis naufragii periculis ſæpè eripit: *Qui deſcendunt mare in navibus*, inquit S. Bernardus, (S. Bern. ubi ſup.) *ipſi viderunt opera Domini, & Nicolai per Dominum in profundo.* Unde ſicut S. Rochus à peſtilentia afflictis, & S. Laurentius à dolore dentium laborantibus invocantur; ita & S. Nicolaus navigantium patronus & protector agnoſcitur: ut enim ſubjungit ſanctus Bernardus: *Si corruſcationes fulgurant, & procellis detonantibus à ſupernis vindicta procedit, Nicolaus in patronum adſumitur, Nicolaus dulciter invocatur. Si tempeſtas ſæviens & crudelitas maris navigantibus intentantur, flebiliter exoratur ut audiat, ſuppliciter invocatur ut veniat, ut eruat miſericorditer acclamatur.* O potentiſſimum protectorem navigantium, ac etiam *innocentium ad mortem damnatorum*!

2. De ſanctiſſimo Chriſti præcurſore dicitur, quòd venerit *in ſpiritu & virtute Eliæ*; in eodem etiam ſpiritu veniſſe videtur Nicolaus: (Luc. 1. 16.) ſimilis enim fuit Eliæ in abſtinentia, in amore ſolitudinis, in vitæ auſteritate in paupertate, in mundi contemptu, in zelo ſalutis animarum, & libertate prædicandi: magna tamen videtur differentia Eliam inter & Nicolaum, in uſu poteſtatis ipſis a Deo commiſſæ: nam poteſtate ſibi a Deo tradita utebatur Elias ad plectendos peccatores, & Nicolaus ad protegendos innocentes. Elias terribili exardeſcens zelo, minas, terrores, & flammas adverſùs iniquos ſpirabat, eoſque igne de Cœlo miſſo comburi, & quaſi annihilari optabat; Nicolaus autem poteſtate ſibi a Deo data utebatur, non ad impiorum deſtructionem, ſed ad protectionem innocentium, quos à mortis faucibus pluries eripuit. Unde Andreas Cretenſis illum vocat (And. Cret. ubi ſup.) *velociſſimum adjutorem injurias patientium, inſontes liberantem à periculis.*

Cùm Civitatis Myræ Præfectus Euſtachius tres cives ad mortem injuſtè damnaſſet, de iniqua hac ſententia admonitus fuit Nicolaus, qui ſubitò ad locum ſupplicii cucurrit, ubi tres illos innocentes, velatis oculis, manibus ligatis, flexiſque genibus, feralem ictum expectantes invenit. Paraverat jam carnifex gladium, aptatus erat ad amputanda eorum capita; ſed ſicut olim Abrahamum Angelus cohibuit, ne ſupra (Geneſ. 22.) Iſaacum ſuam extenderet manum: *Non extendas manum ſuper eum*; ita Nicolaus, quaſi alter Angelus, enſem jam evaginatum e tortoris manibus eripuit, inſonteſq; morti adjudicatos ab imminenti ſupplicio generosè & religiosè liberavit, tanta cum authoritate & majeſtate, ut præ reverentia ne unus quidem ei reſiſtere attentaverit. De aliis tribus innocentibus injuſtè ab Imperatore ad mortem damnatis fertur, quòd in ſomnis Imperatori apparuerit Nicolaus, quòd illum acriter objurgaverit, illumque ad innocentes illos libertate donandos compulerit: (Ubi ſup.) unde præfatus Andreas Cretenſis Nicolaum ſic affatur: *Eos qui volunt injuriam facere cohibes, clara in ſomnis viſione ipſos Imperatores informans.* O mirandum protectorem innocentium! *Ac etiam infirmorum.*

3. In Verbo Incarnato infirmitatum & neceſſitatum omnium remedium eſſe dignoſcitur: *in verbo ſunt omnia: ibi remedium vulnerum, ibi ſubſidia neceſſitatum.* (S. Bern. in Cant. ſerm. 66.) Verbum autem incarnatum, ſeu Chriſtus, qui poteſtatem habuit curandi omnes infirmitates, hujuſce poteſtatis Nicolaum participem effecit: quamdiù enim ſanctus hic Pontifex in hoc mundo cum hominibus converſatus eſt, non animarum ſolùm, ſed corporum fuit medicus, qui poteſtate ſibi data deſuper, innumeros infirmos miraculosè ſanavit. Quæ poteſtas non ad tempus ſolùm, ſed in æternum a Deo ipſi conceſſa videtur. In Sanctis

Digitized by Google

pluribus hæc poteſtas ſanandi infirmos, non permanens, ſed tranſitoria fuit: quia ſimul cum ipſis mortua eſt; in Nicolao verò permanens, conſtans, & perpetua extitit: quia ipſo moriente non eſt mortua, nec languores curare ceſſavit, cùm vivere deſtitit; ſed etiam poſt mortem innumeros curavit infirmos, & per liquorem quendam pretioſum & ſacrum, qui ex ejus fluit reliquiis, variis gravatos infirmitatibus adhuc curat, & ut credibile eſt, uſque ad finem ſæculorum curare non deſinet: *Crebreſcunt quotidiè mirabilia, nec requieſcit ſpiritus Dei ad memoriam militis ſui ſua continuare miracula.* S. Bruno Ser. de S. Nicolao.

Deus piis nonnunquam Sanctorum obſecundat inclinationibus, eorumque innatis favet propenſionibus, ſic cùm D. Paulus zelo ſalutis animarum quaſi ſibi innata uteretur, Deus, ut illius faveret inclinationi, omnes qualitates, quæ perfectum efformare valent Concionatorem, ei conceſſit: *Factus ſum ego Prædicator.* Et quod mirum eſt, voluit etiam Deus; quòd prædicationis donum in Paulo mortuo perſeveraret, & quòd hic Gentium Doctor per Epiſtolas quas ſcripſit, & per virtutum exempla quæ reliquit, populis concionaretur: *Paulus etiam poſt mortem prædicat*, inquit Chryſoſtomus. Sic ſanctus Nicolaus, cui ab adoleſcentia innata quædam ad infirmos, & omnes miſeros ſublevandos inerat propenſio, à Deo infirmos curandi poteſtatem obtinuit, ſed poteſtatem firmam, & conſtantem, quæ poſt ejus etiam mortem perſeverat: ejus enim reliquiæ pretioſam diſtillant myrrham, ſeu ſacrum quendam liquorem effundunt, qui perpetuo, & ſubſiſtenti quodam miraculo, pluribus infirmis ad medelam prodeſſe non deſinit. Unde licèt mortuus ſit Nicolaus, non eſt ſimul cum illo mortua poteſtas ſanandi languores: vivit enim in hoc liquore, qui eſt quaſi perpetuum medicamentum, quo mediante ſanctus ille Pontifex adhuc infirmos conſolatur, protegit, & ſanat.

O mirandum Pontificem Nicolaum, qui non ſolùm pater pauperum, & exemplar Prælatorum, ſed etiam protector fuit afflictorum. *Fuit pauperum pater amantiſſimus*, qui eos ut filios adamavit, *Pater beneficus*, qui eorum miſerias ſublevavit; & *Pater ſapientiſſimus*, qui eorum neceſſitates prævenit. Fuit etiam S. Nicolaus *exemplar Epiſcoporum* in vocatione ſuâ ad Epiſcopatum, in exercitio bonorum operum, & in ſollicitudine gregis. Fuit tandem *protector afflictorum*, qui protexit navigantes horribili tempeſtate jactatos, innocentes ad mortem injuſtè damnatos, & infirmos variis morbis gravatos.

Ecce laudes, quas ad ſancti Nicolai honorem promere fas mihi fuit. Miramini nunc N. N. ſanctum hunc Antiſtitem, in multis verè mirabilem; ſed & virtutes ejus pro viribus imitari conamini. Parum eſt, quòd ejus merita & miracula laudemus, & demiremur, ſi ejus virtutes, & ſanctos mores non imitemur: oportet, quòd *qui Sanctorum merita religioſa charitate miratur, quique Juſtorum glorias frequenti laude colloquitur, eorum mores ſanctos atque juſtitiam imitetur.* S. Chryſ. de Mart. Optarem in primis, quòd eum omnes in amore, & charitate erga pauperes imitarentur. O utinam divitibus hujus ſæculi ſimilis ineſſet erga pauperes amor! utinam omnes divites eſſent pauperum patres! Sed, heu! eorum plurimi pauperum ſunt peremptores, potiùs quam patres: eos enim ut quietis ſuæ perturbatores, & bonorum ſuorum prædones ſæpè reſpiciunt, iiſque pluries dare renuunt quod ſine quadam immanitatis nota brutis denegare nequirent. *Pauperes & divites Deus de uno limo fecit, & pauperes & divites una terra ſupportat*; ſed Aug. tract. 6. in Joan. c. 1. pauperibus ſubveniendi Deus divitibus onus impoſuit; divitibus à Deo relicti ſunt pauperes, ut eorum neceſſitatibus occurrant: *Tibi derelictus eſt pauper, orphano tu eris adjutor.* Pauper à divite debet petere quæ ſibi ſunt neceſſaria, & dives ad ea eroganda Aug ſer. 25. de ver. Domini. tenetur; *Pauperis eſt rogare, & divitis erogare.* Heu! ſi ſcirent divites, quantùm à Deo amentur qui pauperes diligunt, & quanto Deus proſequatur odio eos qui pauperes oderunt; eos utique diligerent, & erga illos ſe miſericordes exhiberent. Certiſſimum eſt, quòd qui facit miſericordiam, à Deo miſericordiam conſequetur; & quòd judicium erit ſine miſericordia ei qui miſericordiam non fecerit: quare, ò viri divitiarum, eſtote miſericordes, ut à Deo miſericordiam conſequi valeatis. Peccaſtis? Eſtote miſericordes erga pauperes, & eleemoſyna à peccatis vos liberabit: *Eleemoſyna ab omni peccato liberat.* Tob. 4. 11. Superſunt vobis aliquæ peccatorum reliquiæ, ſeu aliquæ pœnæ exſolvendæ? eleemoſynis eas ſolvite: *Peccata tua eleemoſynis redime.* Dan. 4. Timetis ad tartara detrudi, & in infernum præcipitari? Facite eleemoſynam, & ipſa vos ab æterna morte liberabit: *Eleemoſyna à morte liberat.* Eleemoſyna tandem à Deo impetrabit, ut cum S. Tob. 12. Nicolao ad æterna tabernacula perduci valeatis. *Amen.*

DE

Digitized by Google

DE SANCTO AMBROSIO.

CONCIO UNICA.

Miniſterium tuum imple, 2. Tim. 4. 5.

SI ad Illuſtriſſimum Mediolanenſem Archiepiſcopum hominibus commendandum facundus quidam & diſertus requireretur Orator, meis, fateor, humeris hoc impar eſſet onus. Si ſanctiſſimi hujus Antiſtitis ſcientia, virtutes & merita artificioſis & exquiſitis ſublimis eloquentiæ floribus eſſent exornanda, mihi ipſi nunc altum indicerem ſilentium, & ingenuè faterer, me neſcire loqui. *Ecce neſcio loqui*. Sed rem jam millies factam, iterum faciendam aggredior, & merita proclamanda ſuſcipio quæ a fama, veluti ſonora quadam tuba, jamdudum divulgata ſunt: ſancti enim Ambroſii fama per omnem jamdiu volavit Europam, quam ſcriptis ſuis ditavit; per univerſam diffuſa eſt Eccleſiam, quam virtutibus & meritis ſuis exornavit; & per totum diſperſa eſt terrarum orbem, cujus decus, ſidus, & quaſi Sol extitit. Quare huic ſideri novum decus, huicve Soli novam lucem afferre nec intendo, nec valeo: ſed ut in tam digna, tamque ampla dicendi materia non totaliter immuteſcam, dicam ſolummodo, quòd Epiſcopale miniſterium dignè impleverit Ambroſius: *Miniſterium tuum imple*. Epiſcopalem dignitatem tanti fecit ſanctus ille Antiſtes, ut eam omnibus mundi dignitatibus prætulerit: *Nihil in hoc ſæculo ſublimius Epiſcopis reperitur*. Ardentiſſimè tamen optabat, quòd quilibet Epiſcopus dignè ſuum impleret miniſteriū: ad hoc *ut nomen congruat actioni, actio reſpondeat nomini, ne ſit nomen inane, & crimen immane; ne ſit honor ſublimis & vita deformis*. Quod autem in aliis Epiſcopis deſiderabat Ambroſius, ipſe perfectiſſimè poſſedit: ipſe enim digniſſimè ſuum miniſterium implevit, ut videbimus, &c. *Ave*.

Ambr. l. de dign. ſacer. c. 3.

T Ambroſ. ubi ſupr.

UT Epiſcopus dignè miniſterium ſuum impleat, mores ſuos componere, hæreticos arcere, & populo ſibi credito lucere debet. Neceſſe eſt, quòd Epiſcopus a ſeipſo incipiat, moreſque ſuos ita componat, ut aliis ſit in exemplum: *Teipſum præbe exemplum*. Poſtquam autem Epiſcopus mores. & vitam ſuam debitè compoſuit, a grege ſuo lupos arcere, ſeu hæriticos gregem infeſtantes vitare, & exterminare debet: *Hæreticum hominem devita*. Debet tandem Epiſcopus populo ſibi commiſſo lucere, eumque pro viribus inſtruere: *Luceat lux veſtra coram hominibus*. Hæc tria qui perfectè obſervaverit: rectè miniſterium ſuum implevit, & eò quis ſuum digniùs adimplevit miniſterium, quò perfectiùs hęc executioni mandaverit. Ex quo auſpicari quiſque facilè poteſt, quam dignè, & quam perfectè Epiſcopale miniſterium adimpleverit ſanctus Ambroſius: ipſe namque mores ſuos ita compoſuit, ut vita ejus aliis Epiſcopis in ſpeculum exponi queat. Ipſe etiam Hæreticos ita impugnavit, ut eorum fuerit flagellum. Ipſe tandem populis ita illuxit, ut fulgentiſſimum eorum lumen extiterit. S. Ambroſius fuit. 1. Speculum Pręlatorum. 2. Flagellum Hæreticorum. 3. Lumen populorum. Tribus his honoris titulis clariſſime conſtabit, quam perfectè ſanctus hic Antiſtes miniſterium ſuum impleverit: *Miniſterium tuum imple*.

Admit.

ad Tit. 3

S. Ambroſius fuit Speculum Prælatorum. I. PARS.

DIvus Ambroſius ſe Epiſcopatu indignum, & omniū Epiſcoporum minimum eſſe arbitrabatur: *Non eram*, inquit, *dignus vocari Epiſcopus, & ſum quidem minimus omnium Epiſcorum, & infimus merito*. Aliter de ſancti Ambroſii meritis ſentiebat Theodoſius Imperator, qui dicere ſolitus erat: *Solum Ambroſium novi Epiſcopum dignum eo nomine*. Ipſe quidem Epiſcopatu ita dignus fuit, & Epiſcopale miniſterium tam perfectè implevit, ut in omnibus Pręlatorum ſpeculum extiterit, & præcipuè 1. In fuga dignitatum. 2. In diſpenſatione bonorum ſuorum. 3. In innocentiæ vitæ.

Ambr. l. 2. de pœn. c. 8

Theod. 5 Hiſt. c. 17

1. Epiſcopali dignitati grave onus eſt annexum: *Nomen Epiſcopi plus ſonat operis, quàm honoris: quoniam Epiſcopus non tam ut præſit, quàm ut proſit, eligitur*. Unde in S. Concilio Tridentino habetur. Epiſpopatum eſſe *onus Angelicis humeris formidabile*. Et ſanctus Vincentius Ferrerius ait, illud onus eſſe cuilibet importabile, niſi ſpeciali Dei auxilio adjuvetur: *Prælatio habet onus importabile, niſi Deus juvet*. Non deſunt tamen, qui ad Epiſcopalem dignitatem evehi ambiant: quia non onus, ſed honorem inſpiciunt. Vel, ut loquitur ſanctus Bernardus, quia *ſola attenditur gloria, non pœna*, Aſt S. Ambroſius onus, pœnam, & pericula, quæ a dignitatibus ſunt inſeparabilia, perfectè concipiens, ad Epiſcopalem dignitatem ſublimari pro viribus recuſavit omnemque movit lapidem, ut oblato huic

Iſidor. 3. l. 2. Myſter. Miſſ. c. 6.

S. Bern. ep. 24. ad Epiſ. Lond.

Laſelve Sanctuur.

ſe ſubduceret honori. Audita erat, in medio eligentium cœtu, infantis vox miraculosè formata, dicentis. *Ambroſius Epiſcopus*. Huic voci omnium electorum acceſſerant vota; gaudebat omnis populus, quòd in Epiſcopum eligeretur vir prudentiſſimus qui cum inſignibus Conſularibus ad gubernandam Mediolanenſem Provinciam miſſus fuerat; ſed Ambroſius graviſſimum Prçlaturæ onus extimeſcens, nil intentatum reliquit, ut illud declinaret.

Joannes Diac. L. 2 vit. Gregor. c. 44

De ſancto Gregorio, revera magno, narratur, quod cùm totius Eccleſiæ votis in ſummum Pontificem fuerit electus, enixè efflagitavit fieri irritam electionem ſuam; quod ut nequiit impetrare, diſſimulato habitu Roma excedens, in ſylva aliquandiu latuit, donec Deus columna ignea ejus latebras aperuit. O mirabilem Pontificem, qui exemplo ſuo dignitatum fugam omnes Eccleſiaſticos docet! Sed in hoc genere mirabilis etiam extitit ſanctus Ambroſius, qui non ſolùm electionem ſuam irritam fieri petiit; verùm, ut populum ad ſuæ electioni contradicendum moveret, nunc gravibus uſus eſt minis, nunc ſe eſſe crudelem finxit, & nunc ſuadere voluit, ſe eſſe impudicum, ac proinde tali munere indignum ſed cùm has omnes induſtrias ſibi inutiles eſſe novit, Imperatorem rogavit, ut electionem irritam faceret; quod cùm impetrare minimè potuiſſet, noctu ſemel & iterùm clam è civitate fugit, necnon aliquandiu abſconditus delituit. Unde ſi de homine ambitioſo dicat Sidonius, quòd *per fas, nefaſque creſcere affectat;* videtur, quòd econtrà Ambroſius per fas, nefaſque decreſcere conatus ſit; dixi per nefas, quia, ut non eligeretur in Epiſcopum, finxit ſe eſſe impudicum, non bonæ famæ mulieres in ſuam inducens domum, quod quidem nefas, & malum fuiſſet, ſi ſancta Sancti hujus intentio, quod de ſe, & ex ſui natura malum erat, bonum, ſanctum, & omnibus ſçculis mirandum non effeciſſet. Viri ambitioſi Dei gloriam non reſpiciunt, ſed ſolùm dignitates, quas ambiunt; *Hoc maximum habet vitium ambitioſus, quòd non reſpicit Deum, ſed per fas & nefas ad dignitatem tendit*. Sed ſancti Ambroſii intentio ſemper fuit ſancta, ſemper Deum, & Dei gloriam reſpexit; in omnibus induſtriis ad quas ſe vertit, ut Epiſcopatui ſe ſubduceret, ſemper Dei gloriam intendit; nec illum unquam acceptaſſet, ſi Dei gloriæ, & voluntati contradicere non timuiſſet. O mirabilem Prçlatum, & verè ſpeculum Prælatorum in fuga dignitatum, *ac etiam in diſpenſatione bonorum temporalium*.

a Sidon. L. 1 epiſt. 11 ad Montianum.

a Anton. part. 2. tit. 3 c. 5

2. Peſſimum vitium eſt avaritia, quo innumeri, & omnes ferè homines ligantur; *A minore uſque ad majorem omnes avaritiæ ſtudent, & a Propheta uſque ad Sacerdotem cuncti faciunt dolum*. Exitioſum illud vitium, omnium peccatorum radix & cauſa eſſe videtur; *Radix omnium malorum cupiditas*. Quare D. Paulus quemlibet Epiſcopum ſpecialiter hortatur, ut omnem avaritiæ ſpiritum a ſe ableget: oportet, inquit Epiſcopum non eſſe litigioſum, *non cupidum*; ſeu, ut explicat D. Hieronymus, oportet Epiſcopum *eſſe ſine avaritia*. Præfata etiam D. Pauli verba explanans S. Ambroſius, ait, Epiſcopum ab omni avaritia ita debere eſſe alienum, ut nulla ſuperflua ambiat, ſed ex paucis Eccleſiæ quos recipit, proventibus, quod poterit, pauperibus diſtribuat. *Penitùs non ambiat, quæ intelligit eſſe ſuperflua, ſed de ipſa potiùs paupertate Eccleſiæ ſuæ libenter impertiat pauperibus Chriſti*. Ecce regulam perfectionis, quam Epiſcopis præſcribit ſanctus Ambroſius, & quam ipſe perfectiſſimè tenuit; poſtquam enim ad Epiſcopalem Cathedram aſcendit, non ſolùm Eccleſiaſticos proventus, ſed etiam patrimonium, quod pinguiſſimum erat, in eleemoſynas, alioſque pios uſus erogavit; *Omne aurum, & argentum quod habere potuit; Eccleſiæ, vel pauperibus contulit; prædia autem, quæ habebat, donavit Eccleſiæ, ut nudus, & expeditus miles Chriſtum Dominum ſequeretur*.

Jer. 6. 13

1 Tim. 3

Ambr. l. de Dign. Sacerd. c. 4

a. Paulin. in vita s. Ambroſ.

Sanctus Gregorius, re & nomine magnus vult quòd *Epiſcopus longam manum habeat*. Heu! debetne Epiſcopus aliis longiorem habere manum; eam utique ita longam habere debet, ut plus quam cæteri eam ad pauperes, & neceſſitatem patientes extendat, *longam manum habeat, neceſſitatem patientibus occurrat*, inquit Sanctus Gregorius Manus Epiſcopi non debent eſſe contractæ & clauſæ; ſed pauperibus apertæ & extenſæ, ut eorum neceſſitatibus provideat; *Gloria Epiſcopi eſt pauperum inopiæ providere*. Hæc eſt gloria Epiſcopi inquit Sanctus Hieronymus, & ſi cuique diviti turpe, & indecorum eſt pecunias coacervare, & mendicantibus eleemoſynam denegare, maximè Epiſcopo, nam, ut ait ſanctus Auguſtinus, *non eſt Epiſcoporum ſervare aurum & argentum, & a ſe revocare mendicantis manum*. Hoc probè noverat ſanctus Ambroſius, qui *omne aurum & argentum quod habere potuit, Eccleſiæ, vel paupereribus contulit*. Unde Sanctus Ambroſius talis extitit, qualem eſſe optabat quemlibet Epiſcopum S. Bruno. *Verus Epiſcopus deſiderat non aurum, non divitias, non jucunditatem ſæculi, ſed*,

S. Greg. l. 5. in Regiſt. ind. 14. c. 129

Hieron. ep. 2 ad Nepo

Aug. cit. in Decr. 12. q. 1. Cant. Nolo.

s. Bruno in 1. Tim. 3.

j-ad laborem utilem ſibi, & his ſupra quoe intendit. Talis autem extitit ſanctus Ambroſius,qui pro ſalute populi ſibi crediti ſollicitè laboravit, pugnando contra Hereticos, hæreſum exſcindendo ſpinas, vivam pieratatis doctrinam affatim ſeminando, & omnia boni Paſtoris munia adimplendo, utque expeditior eſſet ad laborandum pro ſalute proximi, *omne aurum & argentum quod habere potuit, Eccleſia vel pauperibus impendit*. O non ſatis commendabilem Epiſcopum! qui verè fuit ſpeculum Prælatorum in diſpenſatione bonorum temporalium, *ac etiam in innocentia vitæ*.

Hebr.7. 26. 3. Chriſti ſummi, & divini Pontificis innocentiam prædicat divus Paulus, dicens, *Talis enim decebat, ut nobis eſſet Pontifex ſanctus, innocens, impollutus*, tantamque ejus innocentiam extitiſſe declarat, ut à peccatis, & peccatoribus totaliter elongatus fuerit; *Segregatus à peccatoribus*. O utinam huic ſimilem omnes penitùs homines haberent innocentiam! Sed, væ nobis miſeris, qui in hoc mundo diu vivere non valemus, quin in aliquod, ſaltem leve peccatum incidamus; *Neque enim eſt homo qui non peccet*. Unde cùm dicit Apoſtolus; *Oportet ergo Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe*, non debet intelligi, quòd tanta Epiſcoporum eſſe debeat innocentia, ut non in quodque, vel minimum peccatum incidant; ſed quòd tanta eſſe debeat, ut ſint bonæ famæ, & propter aliquod grave crimen non malè audiant. Et hac innocentia perfectiſſimè potitus eſt ſanctus Ambroſius; ita innocens fuit, ut de aliquo crimine verè argui non potuerit; nam cujus, quæſo, criminis reus diceretur ſanctus hic Antiſtes? Dicetne quis illum fuiſſe avarum? Heu! cuncta ſua in pios uſus impendebat. Fortè quis ſuſurrabit, illum fuiſſe luxuriæ obnoxium? Sed heu! ſi credimus Hieronymo, Ambroſius virginitatem perpetuò ſervavit illæſam. Suſpicabimurne illum fuiſſe gulę addictum? Heu! ad convivia invitatus, nunquam acceſſit, & maximam ſectatus eſt abſtinentiam. De quo ergo peccato illum arguemus? Non de ſuperbia, cùm humilitatis ergo, ad Eccleſiaſticas dignitates ſublimari renuerit. Non de hæreſi, cùm Hæreticos fortiter confutaverit, & pro fide Catholica generosè decertaverit. Non de vindicta, cùm omnibus benefacere ſtuduerit. Non tandem de aliquo crimine, cùm enim, ut in Epiſcopum non eligeretur, ſe ſceleroſum eſſe finxit, hoc populis ſuadere nequivit. Unde ſi de Juditha dicatur, tantam ejus extitiſſe innocentiam, quòd non eſſet *qui loqueretur de ea verbum malum*; ita ſancti Ambroſii tanta extitiſſe videtur innocentia, ut non eſſet qui de eo loqueretur verbum malum; nec revera de eo quis verbum malum abſque injuſtitia loqui poterat, quia, ut ait divus Bonaventura, in Ambroſio nullum peccatum, nullaque immunditia apparebat; *Fuit*, inquit, *divus Ambroſius candor lucis æternæ, id eſt, candidus inſtar lucis æternæ, nihil habens immunditiæ*. Ecce in Ambroſio verum ſpeculum Prælatorum, qui fuit etiam *flagellum hæreticorum*. Serm.de s.Ambr.

3.Reg. 18.

1.Tim.3. 2.

In Fith. 8.

S. Ambroſius fuit flagellum Hereticorum. 2.PARS.

ATtila, qui cuncta ferro, & flammis vaſtare ſolitus erat, ut omnibus terrorem incuteret, ſe *flagellum Dei* nuncupabat; flagellum etiam Dei S. Ambroſium fuiſſe dicam, non quidem flagellum, quo Deus uſus eſt ad profligandæ regna, & ad crudelia multa perpetranda, ſed fuit flagellum Dei adverſus Hereticos, ſeu flagellum Hæreticorum, quod eorum 1. Potentiam compreſſit. 2. Audaciam coercuit. 3. Sectas diſſipavit.

1. Hæritici, ab his qui ad eorum converſionem non ſunt miſſi, ſummo ſtudio ſunt vitandi: tum quia parvum omninò, & undequaque corruptum animum habent; tum quia, ut ait Bernardus, homo Hæreticus eſt: *inimicus crucis Chriſti, ſeminator diſcordiæ, fabricator ſchiſmatum, turbator pacis, unitatis diviſor*; ſed ob hoc maximè vitandi ſunt, quòd maligna ſua doctrina, eos cum quibus converſantur, decipere feſtinent. Hi ſunt ſerpętes venenati, qui undique ſerpunt, & omnes quibus ſe affricant, veneno ſuo intoxicare conantur, & eos præcipuè, qui ſunt divites, & potentes in ſæculo, quorum animos, & benevolentiam ſibi conciliare contendunt, ut eorum authoritate fulti, ſi rationibus, & argumentis vincere non valeant, ſaltem minis & tormentis terreant; imò & ut eorum authoritate freti, impunè trucident quos ad ſectas ſuas adducere non valent. *Solent*, inquit Bernardus, *ſibi allicere blanditis ſermonibus, & ſimulatione virtutum, divites, & potentes, juxta illud: Sedet in inſidiis cum divitibus in occultis, ut interficiat innocentem*. Fraudulento hoc artificio uſi ſunt Hæretici, ut de ſancto Ambroſio triumpharent; divitum multorū & hominum authoritatem habentiū ſibi conciliarunt animos, & pręcipuè Imperatricis Juſtinę, quę adverſus ſanctū Pontificē ſęviebat, ejuſque libertati, Hęreticorum potentiam non timuit, eorumque minas Ep.196. ad Ev.C. Conſtan. Ibid.

C 4 par-

Digitized by Google

parvipendit: ſic enim alloquitur aliquem ex hujus farinæ hominibus, qui ei mortem minabatur: *Minas tuas non timeo: carnem enim occidere potes, animam autem non potes.* Ipſe, cùm Dei agebatur gloria, omnis penitùs formidinis erat inſcius, ignis, gladius, beſtiæ, & ungulæ carnes lacerantes, voluptati potiùs ipſi fuiſſent, quam terrori: unde pio voto dicebat: *Utinam Deus avertat hoſtes ab Eccleſia, & in me omnia tela convertat, ut meo ſanguine ſitim ſuam expleant.*

Ambr. Ep. 14.

Ubi ſup.

Ecce Antiſtitem verè intrepidum, & impavidum, cùm res Dei agitur: quis ergo Diœceſis ſuæ Hæreticis proderit, adverſus illum divites, & potentes armare? Eorum fortè minis terribitur, fietque tanquam canis mutus non valens latrare? Abſit hoc a tam generoſo Pontifice, qui trepidare non novit; accedat Imperatrix Juſtina, in ipſum ſpumans minarum, & cedis; veniant Arianorum, Priſcillianorum, Novatianorum, & aliarum ſectarum capita, & protectores; inſurgant contra ipſum ſatellites, exercituum Duces, & Imperatores; tantum abeſt, quod eorum minas, potentiam, & ſævitiam metuat, quin imò ipſorum, & omnium Hæreticorum potentiam contemnit, & comprimit. Videte quomodò Jovinianum ab Italia expellit; quomodò Priſcillianum Hæreſiarcham ad ſe venientem rejicit: quomodò interdictionis pœnam Valentiniano Imperatori comminatur, ſi idola reſtituendi facultatem concedat. Videte tandem quomodò Juſtinæ potentiam compreſſit: ipſa, cùm eſſet Imperatrix, authoritate ſua, Eccleſiæ Sirmienſi, Paſtore ſuo orbatæ, Arianum Antiſtitem dari curavit; ſed Ambroſius, invita Juſtina Auguſta, Avennium, virum orthodoxum, ejuſque civitatis Epiſcopum conſtituit. Eidem Juſtinæ aliquam Arianis Eccleſiam tradere volenti, fortiter obſtitit Ambroſius, & prævaluit. Cùm tandem necari tentaretur a Juſtina, ipſe ei ſemper conſtantiſſimè reſtitit, & de ea triumphavit. Unde Ambroſius in medio Hæreticorum fuit quaſi alter Judas Machabæus, qui *ſimilis factus eſt leoni in operibus ſuis*, ſeu ut explicat Lyranus, *quaſi leo fuit, cujus rugitu terrentur beſtiæ, & fiunt ſtupida, ſic gentes idololatræ audito nomine Judæ.* Cur non idipſum dicemus de S. Ambroſio, qui tantum abeſt, quòd hæreticorum potentia territus ſit; quin contrà quaſi leo fortiſſimus, rugitu ſuo Hæreticos terruit, eorumque potentiam debilitavit, & compreſſit? Sed *eorum etiam audaciam coercuit.*

1. Mach. 3. 4.

2. Hæretici audaces, & impudentes eſſe ſolent, ſub pelle ovina animam operiunt leoninam, ſpeciem quandam pietatis præferunt, ſed, hypocritarum more, boni non eſſe, ſed videri ſtudent. Sæpè exteriùs videntur agni, & ſemper exteriùs ſunt lupi rapaces; vel, ut ait ſanctus Auguſtinus, ſunt *lupi ſemirutis induti ovina pelle*: interna tamen eorum malitia pluries ad extra manifeſtatur, & præſertim cùm de ſtabilienda; vel propugnanda ſua ſecta agitur: ipſi enim tunc ſunt canes impudentiſſimi, qui audacter, & temerariè omnia petunt, omniaque moliuntur, quæ pravæ ſuæ intentioni ſuffragari arbitrantur. Hanc eorum eſſe audaciam adnotavit Apoſtolorum Princeps, dicens, quòd hi *poſt carnem in concupiſcentia immunditiæ ambulant, dominationemque contemnunt, audaces, ſibiplacentes, non metuunt introducere blaſphemantes.* Hujuſmodi erat vita, & audacia, vel potiùs impudentia Hæreticorum, qui tempore divi Ambroſii in Italia vigebant: erant omnes amantes ſemetipſos, abdomini, & concupiſcentiæ carnis erant dediti; eorum aliqui pœnitentiam, alii jejunium, & alii virginitatem averſabantur, & damnabant. Obſcœni illi ſatanæ filii dominationem ſpernebant, & poteſtati, ſive Eccleſiaſticæ & ſpirituali, ſive civili & temporali, ſubdi renuebant; ſed effræno ſectas ſuas inducendi, & firmandi deſiderio ducti, audacter, & impudenter petebant, & moliebantur quidquid votis ſuis favere auſpicabantur. Alii ſanctas Catholicorum Eccleſias, ut ex iis imaginariæ ſuæ Religionis delubra, vel potiùs ſectæ ſuę fortalitia conficerent, petulanter ſibi dari poſtulabant. Alii majori cum audacia ad dignitates Pontificias ſublimari contendebant. Alii ſe ſolos veros Catholicos proclamabant, & ut tales ab Imperatoribus, & ſummis Pontificibus agnoſci, & recipi impudenter petebant. Aſt ſanctus Ambroſius iis ſemper & ubique fortiter reſtitit, & eorum audaciam ita generosè coercuit, ut ejus hac in parte generoſitatem explicare non valeamus: *Quis ſufficienter dicat, quàm conſtanter Ambroſius Hæreticis reſtiterit, quàm lucidè hæreſes confuderit?* Certè hoc nullus explicare valeret. Videtur, quòd nunc maximè Ambroſius leonis naturam induerit: *Epiſcopus*, inquit ſanctus Bonaventura, *debet eſſe leo fortiſſimus, ut ad nullius paveat occurſum.* Ambroſius autem, quaſi leo generoſiſſimus, non ſolùm Hæreticorum potentiam confregit, ſed eorum etiam audaciam ita coercuit, ut quam generoſus in hac expeditione fuerit, explicari non valeat: *Quis ſufficienter dicat.* Sed eorum etiam *ſectas diſſipavit.*

Aug. de Cantico novo c. 4. tom. 9.

1. Pet. 2. 10.

S. Bonav. Serm. de S. Ambr.

In c. 6. Luc.

3. Cùm in Archiepiſcopum Mediolanenſem electus fuit ſanctus Ambroſius, variis

riis Hæreticorũ ſectis univerſa Mediolanenſis Diœceſis, imò & tota Italia infeſtabatur: *Terra Mediolanenſis frugifera, converſa erat Ambroſie in ſalſuginem à malitia Hæreticorum habitantium in ea; tota etiam in Italia erat ſquallens, horrenſque diſertum ſpinis obſitum, invium, feris* (id eſt Hæreticis) *tantummodò pervium*. Ibi triumphabant Ariani, ibi Priſcillianiſtæ, ibi varii aliarum ſectarum Hæretici florebant; imò, & ibi nonnulli Gentiles idolis incenſa adolebant. Sed adveniens D. Ambroſius, feras peſſimas, ſeu Hereticos totam infeſtantes Italiam fugavit, ſpinas hæreſum avulſit, errores extinxit, & tanquam flagellum a Deo miſſum, ita hæreticorum ſectas diſſipavit, ut omnem Italiam ad veram Chriſti fidem converterit: *Mediolani Ambroſio Epiſcopo conſtitute, omnis ad fidem rectam Italia convertitur*.

Baron.

S. Hier. in Chron. an. 11. Val. imperat.

Zorobabel a Rege Cyro miſſus, loca ſancta purgavit, templum reſtituit, & altare reædificavit; ut Altiſſimo holocauſta medullata offerrentur: *Surrexit Zorobabel filius Salathiel, & fratres ejus, & ædificarunt altare Dei Iſrael, ut offerrent in eo holocautomata*. D. Ambroſius ad Epiſcopatum Mediolanenſem ſublimatus, quaſi alter Zorobabel, opportuna a Deo miſſus, loca ſacra ab Hæreticis profanata purgavit, templa diruta reſtituit, altaria ſolo æquata reædificavit, Altiſſimo ſacrificia offerri curavit, & graſſantes undique errores expulit, Hæreticorumque ſectas ita diſſipavit, ut avitam Chriſti fidem, jam ab aliquo tempore multis in locis exulem, feliciter revocaverit, totamque Italiam ad veram Chriſti fidem converterit: *Mediolani Ambroſio Epiſcopo conſtituto, omnis ad fidem rectam Italia convertitur*. Ecce quomodo S. Ambroſius fuit flagellum Hæreticorum; ſed fuit etiam *lumen populorum*.

III. PARS.

Sanctus Ambroſius fuit lumen populorum.

SIcut Sol omnium lumen eſt populorum, omnibuſque, ſive piis, ſive impiis, illuceſcit; ita, inquit Doctor Seraphicus, *inſtar ſolis, omnibus lumen præſtat Ambroſius, omnibuſque lucet, magnis & parvis, Catholicis & Hæreticis, peccatoribus & juſtis*. Et revera lumen populorum dici debet S. Ambroſius, quia populis illuxit 1. Libris quos compoſuit. 2. Prædicationibus quas habuit. 3. Virtutibus quibus floruit.

D. Bon. ubi ſup.

1. Optimè dixit Sapiens, Solem ſuo lumine cuncta reſpicere: *Sol illuminans per omnia reſpexit*; quæ verba varias ob rationes D. Ambroſio conveniunt, & in primis ratione librorum quos compoſuit, quibus cunctis penè illuxit populis; hos typis mandari curavit Roma, illos ſummo affectu tota appetiit Italia, eos omnis demirata eſt Europa, *illeſque magno authoritatis præconio ſancta Mater Eccleſia confirmavit*. Eos plurimùm laudat Doctor mellifluus S. Bernardus; iiſque ad dictorum ſuorum confirmationem uſi ſunt duo Eccleſiæ lumina SS. Auguſtinus, & Hieronymus, quorum ultimus ait, quòd Ambroſii *omnes ſententiæ fidei, & Eccleſiæ, & omnium virtutum ſunt columna*, & D. Auguſtinus aſſerit Ambroſium *de humilibus ſubmiſsè loqui, de mediocribus temperatè, de magnis ſublimiter, pro rerum varietate, ac dignitate, ſed arguta, & ſubcincta brevium ſententiarum copia*. Addam ex Abbate Trithemio, quod S. Ambroſius *in divinis Scripturis, atque in ſæcularibus Literis omnium facilè doctiſſimus, Græco, atque Latino ſermone ad perfectum inſtructus, in exponendis, declarandiſque divinis Scripturis omnes Doctores vicit*. Ecce qualia fuere ſcripta, qualeſque libri S. Ambroſii, quibus, doctis, & indoctis, Hæreticis, & Catholicis; juſtis, & peccatoribus, necnon cunctis ferè hominibus illuxit.

Eccl. 42. 16.

Trith. Abb.

Hieron. de 12. Doct.

Luculenter dixit Tertullianus, quòd *Cælum luminibus floret*: quod intelligi poteſt, non ſolùm de cælo empyreo, in quo *fulgebunt juſti ſicut Sol in conſpectu Dei*; nec etiam ſolùm de firmamento, in quo innumeræ rutilant ſtellæ; verum, & de Eccleſia, quæ eſt cælum myſticum, in quo tot ſunt lumina, quot Doctores, qui eam ſcriptis ſuis illuſtrarunt. Inter prima autem Eccleſiæ lumina agnoſcitur D. Ambroſius, qui ſcriptis ſuis illuxit juvenibus, quos mundi contemptum docet in libro *de fuga ſæculi*; puellis, quibus virginitatis amorem inſpirat in libris *de Virginibus*; viduis, quas ad continentiam allicit in libro *de viduis*; Sacerdotibus, quos perfectiſſimè inſtruit in libro *de inſtructione Sacerdotum*. Illuxit etiam Paſtoribus, & peccatoribus in libris *de cura Paſtorali, & de Pœnitentia*. Alios tandem multos compoſuit libros, quibus omnis generis, & conditionis hominibus mirum in modum affulſit. Unde dici poſſet, quod S. Ambroſius ratione librorum quos compoſuit, ſit *lucerna lucens*: quia iis mirabiliter hominum mentes illuminat. At ſi Ambroſius illuxit populis per libros, quos compoſuit, iis etiam illuxit *prædicationibus quas ad populum habuit*.

Tertull. l. 4. ad Marc. 43

2. Tria ſunt prædicatorum genera, inquit Hugo Cardinalis. *Primi malè vivunt, & malè docent, Secundi benè docent, ſed malè vivunt*,

Hugo ſup. Gen. c. 37.

Digitized by Google

vivunt. *Tertiò benè vivunt*, *& benè docent*. Hi qui *malè vivunt*, *& malè docent*, tenebræ potiùs quam lux dici debent: quia ſuper populos tenebras, & non lucem diffundunt. Qui *benè docent*, *& malè vivunt*, verbis lucent, non operibus, & quæ verbis ſuis facienda eſſe docent, operibus ſuis non eſſe facienda ſuadent. Qui tandem *benè vivunt*, *& benè docent*, ſunt vera mundi lumina, quia populis per ſuas prædicationes verè illuceſcunt, & de iſtis ultimis verè dici poteſt, quòd ſint lux mundi, & quod per prædicationem, & declarationem ſermonum Dei homines illuminent: *Declaratio ſermonum tuorum illuminat*. Sed hoc potiſſimum dicamus de S. Ambroſiu, qui cùm ſanctiſſimè viveret, & aſſiduè ferventibus prædicationibus faciendis inſiſteret, innumeros omnis generis homines illuminavit. Unde de eo dixit Doctor Seraphicus, quod fuerit lux ſe cunctis variè communicans, & præcipuè per prædicationes ſuas, quæ ita fuere efficaces, ut quot ſuis concionibus peccatores

D. Bon. ubi ſup.

converterit, dici nequeat: *Quis ſufficienter dicat, quàm fideliter, & prudenter Sanctus hic docuerit, & quantos prædicando converterit*. Sanctus ille Antiſtes ad prædicandum populo ex officio, & ex præcepto teneri ſe

Amb. l. de Dign. Sac. c. 1.

arbitrabatur: *Nos*, inquit, *quibus verbi divini credita eſt diſpenſatio*, *& qui gregem Chriſti alendum, nutriendumque ſuſcepimus, non ſine ingenti periculo nos credimus evaſuros, ſi non ſecundùm hunc modum vivamus, aut etiam ſi minimè prædicemus. Et licèt ad hæc prædicanda nos retardet hujus vitæ improbitas, invitat nos tamen præcepti neceſſitas. Et væ mihi ſi minimè prædicavero*. Quare, cùm S. Ambroſius ex præcepto, & ſub damnationis æternæ periculo, ad prædicandum populo ſe teneri cenſeret, ſingulis diebus Dominicis, & ſæpè etiam aliis diebus concionabatur, ſuarumque concionum ita felix erat ſucceſſus, ut multos in peccatorum ſuorum tenebris, & in umbra mortis ſedentes, illuminaverit; necnon innumeros ad Deum converterit: *Quis ſufficienter dicat, quantos prædicando converterit?* Scimus, quòd D. Auguſtinum Doctorum aquilam, ſuis concionibus illuminaverit Sanctus Ambroſius, illum concionantem frequens audie-

Aug. lib. 6 de conf. c. 3.

bat Auguſtinus ante ſuam converſionem: *Sæpè*, inquit, *in popularibus ſermonibus ſuis Ambroſium lætus audiebam*; Ambroſium audiebat, & ſermonibus ejus illuminabatur; verba Ambroſii prædicantis erant quaſi faces, quibus illuſtrabatur Auguſtinus, & ab errorum ſuorum tenebris revocabatur. At non ſolum D. Auguſtinum, verùm & innumeros alios ſuis prædicationibus illuſtravit Ambroſius; *Quis ſufficienter dicat, quantos prædicando converterit?* Sed populis illuxit etiam S. Ambroſius *virtutibus quibus floruit*.

3. Epiſcopum, qui populo ſibi credito virtutibus non illuceſcit, quid monſtruoſum eſſe cenſet D. Bernardus; *Monſtruoſa res, gradus ſummus, & animus infimus: ſedes prima, & vita ima*. Nec una, aut altera, ſed pluribus virtutibus florere debent Epiſcopi; ut ait S. Antoninus; *Multis virtutibus debet ſplendere vita Pontificis, ut gradus conferat ſplendorem*. Virtutes etiam Epiſcopi non debent eſſe communes, & frequentes, ſed ſublimes, & heroicæ, ſeu illas in gradu perfecto, & ſublimi ſectari debet, inquit Sanctus Gregorius, *Dignitas Epiſcopi non conſtat in ambitione culminis, ſed in ſublimitate virtutis*. O mirabilem Epiſcopum Ambroſium, qui ſupra Eccleſiæ candelabrum poſitus, multis, hiſque ſublimibus, populo ſuo illuxit virtutibus, quibus indeſinenter incubuit; charitas ejus fuit ardentiſſima; indeſeſſus ſalutis animarum zelus, vigilia circa gregem continua, non ſatis laudabilis ejus patientia in adverſis, generoſitas illius ad ardua ſuſcipienda intrepida ſimul fuit & religioſa, magnanimitas in eo profundè fuit humilitati adjuncta; ejus abſtinentia fuit cum prudenti moderatione rigida, mortificationes ejus graves fuere, ejuſque orationes aſſiduè extitere; unde de ipſo verè dici poteſt, quòd multis, & magnis virtutibus populo illuxerit: *iſte eſt qui ante Deum magnas virtutes operatus eſt*.

S. Bern. lib. 2. de conſid.

S. Antonin. p. 3. tit. 3. c. 7.

S. Greg. l. 5. in 2. Reg. 1.

Dicebat S. Ambroſius Epiſtol. 82. quòd *in Epiſcopo vita formatur omnium*; quare primus ipſe vitam ſuam formavit, nam ad Epiſcopalem evectus dignitatem, relicta rerum domeſticarum cura, ipſe totum ſe ſpiritualibus negotiis mancipavit, ſacrificium quotidie, ſumma prævia animi præparatione, celebravit, quolibet die Dominico in Eccleſia concionatus eſt, pœnitentium confeſſiones magno motus commiſerationis affectu aſſiduè audivit, licèt tamquam æquiſſimus arbiter frequentiſſimè compoſuit, proprium corpus tanta diſciplina coercuit, ut continuo illud jejunio afflictarit, magnis, & arduis totius Eccleſiæ negotiis ſumma cum religione indeſinenter vacavit. Tanta ejus fuit humilitas, ut ſe Epiſcoporum minimum, & Epiſcopatu indignum judicaret, tanta ejus liberalitas, ut diceret. *Omnia, quæ mea ſunt, pauperum ſunt*, tam conſtans, & generoſa ejus extitit fides, ut aſſeruerit, quòd prius ei auferetur anima, quam fides: charitatem qua ardebat, ſatis ſuperque manifeſtarunt lacrymæ, quas pluries pro aliorum

culpis

Digitized by Google

culpis abundantiſſimè fudit. Mirabilis in omnibus fuit ejus zelus & præcipuè in tuitione Eccleſiaſticæ libertatis, & in expellendo ab Eccleſia Theodoſio Imperatore. Alias multas ejus virtutes taceo, quæ omnes magnæ ſunt: in magno enim Ambroſio omnes virtutes fuere magnæ: *Iſte eſt, qui ante Deum magnas virtutes operatus eſt.*

Miramini ſanctum hunc Epiſcopum, qui verè miniſterium ſuum implevit, cùm fuerit ſpeculum Epiſcoporum, flagellum Hæreticorum, & lumen populorum: *Speculum fuit Epiſcoporum* in fuga dignitatum, in diſpenſatione bonorum ſuorum, & in innocentia vitæ. *Fuit flagellum Hæreticorum.* Qui eorum ſectas diſſipavit, eorumque audaciam coercuit. Fuit tandem *lumen populorum*, quia populis illuxit libris quos compoſuit, prædicationibus quas habuit, & virtutibus quibus floruit.

Ecce Pontificem, qui veriſſimè, & perfectiſſimè miniſterium ſuum implevit. O utinam omnes penitùs homines ſic ſuum miniſterium implerent! ò Sacerdos, ò Religioſè, ò Mercator, ò vos omnes, quotquot in hoc mundo vivitis! attendite quod ſit miniſterium veſtrum, videte ad quod miniſterium à Deo vocati ſitis, ſedulò inquirite, & probate quid à vobis Deus exigat: *Probetis quæ ſit voluntas Dei bona, ac beneplacens & perfecta*: agnita autem Dei voluntate, ei adimplendæ inſiſtite; poſtquam noveritis ad quod Deus vos miniſterium vocavit, illud ſollicitè, & perfectè adimplete. O Sacerdos, ea fac quæ veri Sacerdotis ſunt! ò Religioſè, ea adimple quæ ſtatum tuum ſpectant! ò Judex, ò Medice, tu qualiſcumque ſtatus, & conditionis eſſe poſſis, adimple perfectiſſimè quæcumque ad miniſterium tuum pertinent. Philoſophia Chriſtiana hæc eſt: dignè ambulare vocatione, qua vocati ſumus, ſeu, quod idem eſt, miniſterium noſtrum implere, hæc eſt vitæ ſpiritualis compendioſa ſumma, & in tremendo judicii die non à nobis inquiret Deus, an mortuos ſuſcitaverimus, an montes ex uno loco in alium tranſtulerimus, vel an alia miracula fecerimus, ſed an miniſterium noſtrum impleverimus. Non quæret etiam Deus à Sacerdote ſæculari, an vitam eremiticam ſectatus ſit, nec à Judice, vel Medico poſtulabit, an Ordinis cujuſdam regularis ſtatuta obſervaverit, ſed a Sacerdotibus, à Judicibus, & a cunctis hominibus exquiret, an ipſi vocanti obtemperaverint, & an in ſtatu, ad quem vocati fuerant, miniſterium ſuum impleverint: hos autem ſervos, qui ſuum non impleverint miniſterium, mittet in tenebras exteriores: *Mittite eum in tenebras exteriores.* Cuique autem illorum, qui piè & perfectè miniſterium ſuum impleverint, dicet Deus *Euge ſerve bone, & fidelis, quia in pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam: intra in gaudium Domini tui.* Eſtote ergo fideles in adimplendo miniſterio veſtro, ut aliquando in gaudium Domini intretis, & æternam beatitudinem obtineatis. *Amen.*

Coloſſ. 2.

Matt. 22. 13.

DE CONCEPTIONE.

B. V. MARIÆ.

CONCIO PRIMA.

Quæ eſt iſta? Cant. 6.

SI cuncta totius vitæ Marianæ momenta ponderare, penetrare, & oratorio ſermone illuſtrare liceret, ne unicum totius vitæ ejus inveniretur inſtans, in cujus elogia facundus Orator erumpere non valeret: quippe quę ſingulis quibus in hoc mundo vixit momentis mente, corde, tota denique anima mirabiliter Deo placuit, eique charitatis ardentiſſimæ vinculo perfectiſſiè unita fuit. Aſt feliciſſimum Conceptionis momentum, in quo puriſſima ejus anima corpori fuit infuſa, ſpecialioribus dignum videtur encomiis, cunctiſque hodie Concionatoribus ampliſſimam, & ſublimiſſimam dicendi materiam ſubminiſtrat. Verum quidem eſt, quod ſacrum illud Marianæ Conceptionis inſtans fuerit quaſi abyſſus, antiquioribus ſacræ Theologiæ Magiſtris impenetrabilis, illud momentum perfectè noſſe, non eorum erat: *Non eſt veſtrùm noſſe tempora, vel momenta*; illius momenti plenior, & perfectior notitia Doctori ſubtili, & aliis qui poſt ipſum floruerunt, Doctoribus reſervata fuiſſe videtur: Hi abditiſſimum illud myſterium ſcrutati ſunt, & innumeris argumentis Mariam in Conceptione ſua originale peccatum non contraxiſſe probarunt. In adducendis eorum argumentis non immorabor, ſed ſolummodo Dei Genitricem in inſtanti Conceptionis ſuæ conſiderabo, laudabo, & mirabilem prædicabo; quod fiet explicando, quæ & qualis in hoc momento Maria extiterit: *Quæ eſt iſta*, &c. *Ave.*

DEum, Adamum, & Joachim beatæ Virginis Mariæ patres extitiſſe cuncti fatentur: Deus ejus fuit pater creatione, Adamus origine, & Joachim generatione. Deus fuit Mariæ pater, cum com-

communis omnium penitùs hominum ſit pater:
Matt. 23. 9
Unus eſt pater veſter. Adamus fuit ejus pater, cùm omnes ab eo, ut ab hominum primo, proceſſerint; *Adam enim primus formatus eſt*.
1. Tim. 2. 13.
Ioachim tandem ejus pater extitit, cùm à ſanctis Joachim & Anna fuerit genita. *Fructum hujuſmodi germinaverunt*. Unde, ſi quærantur, quæ & qualis Maria in ipſo ſuæ conceptionis inſtanti fuerit;
S. Ep. Or. de laud. Virg.
Quæ eſt iſta? omnes uno ore reſpondebunt, quod in illo momento Dei Adami, & Joachim filia fuerit. Sed quis fortè dicere poſſet; Verum eſt, quòd Maria in primo Conceptionis ſuę momento fuerit Adami filia, ſed identidem fuit & hęres criminis ipſius, verum eſt etiam, quòd in eo inſtanti Maria fuerit Dei filia, ſed & fuit etiam ejus inimica, ejuſque gratia totaliter orbata; verum eſt tandem, quòd in hoc momento Maria Joachim filia extiterit, ſed ex tunc fuit etiam miſeriarũ & infortuniorum ejus particeps. Heu! Si ſic res ſe haberent, quàm infelix, & quàm miſera extitiſſet Maria in ſuæ Conceptionis momento? Fauſtiora de illa penſemus, glorioſiora de illa ſentiamus. Fateor quidem, quòd hæc in eo inſtanti. Adami, Dei, & Joachim filia extiterit, ſed fuit. 1. *Filia Adami*, quin criminis ejus fuerit hæres. 2. *Filia Dei*, quin ejus gratia fuerit privata. 3. *Filia Joachim*, quin ejus miſeriarum fuerit particeps. En tres huius Orationis partes, quibus dignoſcere quiſque poterit, quæ & qualis in Conceptionis ſuę momento Maria extiterit; *Quæ eſt iſta*?

I. PARS.

Maria in ſuę Conceptionis momento fuit filia Adami, quin criminis ejus fuerit hæres.

ADamus eſt communis omnium hominum pater, ex eo, ut protoparente, cuncti deſcendunt, ex eo Chriſtus etiam, & Maria, non ſecus ac alii homines, originem uxere, cum hac tamen differentia, quòd alii ita Adami ſint filii, ut ſint etiam criminis ejus hæredes: *Si filii & hæredes*,
Rom. 8.
At Chriſtus & Maria tam probroſam non ſunt nacti hæreditatem, non quidem Chriſtus, qui cum Deus eſſet, nulla cujuslibet peccati macula denigrari poterat, non etiam Maria, quæ Adamitici ſceleris rea & hæres eſſe nequibat, cùm in hunc mundum venerit, ut eſſet Mater Dei ſui, Creatoris ſui, & Redemptoris ſui, ut eſſet Mater. 1. *Dei ſui*, qui eam elegit; 2. *Creatoris ſui*, qui eam formavit. 3. *Redemptoris ſui*, qui eam redemit.

1. Cùm Chriſtus, ut Verbum, ab ęterno incarnari ſtatuerit, decrevit identidem in S. Mariæ Virginis utero carnem aſſumere eam præelegit in matrem, ex tunc hæc ei ita placuit, ut ejus humilitatem, virginitatem, aliaſque virtutes proſpiciens, illam in parentem futuram ſelegerit; *Elegit eam Deus, & praelegit eam*. Non fortuitò factum eſt, quòd Maria Chriſti Mater extiterit, non forte & caſu hoc evenit, ſed ex
D. Th. 3. p. q. 27. ar. 4. O.
divina præelectione; *Beata Virgo fuit electa divinitùs, ut eſſet Mater Dei*. Quare cùm Chriſtus Dominus eam in matrem elegerit, quis eam peccatricem, & infelicem Adamitici ſceleris hæredem fuiſſe, rationabiliter aſſerere poſſet? Non eſt, quod talia ſentiamus, ut enim ait Petrus Damian.
Petr. Dam.
Chriſtus Matrem talem ſibi elegit, qualem meruit habere, de qua non erubeſceret. Et non ſolùm talem ſibi elegit, de qua non erubeſceret, ſed etiam talem, quæ ipſum
D. Ber. ſerm. 2 ſuper Miſſus.
deceret: *Talem ſibi ſcivit eligere, qualem & ſe decere ſciebat*. Dicat nunc, quis, an Chriſtum deceret, in Matrem elegiſſe filiam ſceleroſam, originalis criminis ream, & Adamitici ſceleris hæredem? Non deceret quidem, ſed eum plurimùm dedeceret, & ex hoc ei maximus erubeſcendi locus ineſſet. Velim, quòd Maria unico dumtaxat momento communis hujus criminis rea, & Adamitici ſceleris hæres extiterit, momentanea tamen hæc infamia nota in omnia Marianę vitę momenta aliquo modo reſpergeretur, & ſemper vere de Maria diceretur, quòd in aliquo vitę ſuę momento fuerit peccatrix, & Dei inimica. Sicut enim urbi Romæ æternum erit dedecus, quòd à ſuo principio fraterna fuerit cæde ſœdata.
Tit. Livius.
Hoc Dedecus nunquam hactenus conſequens poſteritatis gloria potuit delere; ita, ſi Maria ab inſtanti Conceptionis, originali peccato fœdata fuiſſet: ignominia, quam in hoc momento contraxiſſet, fuiſſet indelebilis, & æternùm perſeveraſſet. Quæ autem, quæſo, Chriſto ineſſet gloria, quis ei honor, quòd talem ſibi eligiſſet Matrem? Non honor quidem, ſed magnum dedecus, & maxima ignominiæ, & confuſionis cauſa, quia ei homines, vel etiam dæmones exprobrare potuiſſent, quod conceptus fuerit in ſinu peccatricis, & ſicut Judæi de ipſo dicebant; *Nonne huic eſt fabri filius*? Ita &
Matth. 13. 55.
dæmones iactanter, ei dicere potuiſſent; Nonne tu es filius Mariæ, quæ originali peccato fuit fœdata? Nonne tu es filius huius puellæ, quæ fuit ſerva noſtra, & quæ fuit Adamitici ſceleris hæres? Scimus, quòd tu illam Angelorum Reginam, Imperatricem hominum. Patri Æterni filiam, & Spiritus Sancti Sponſam eſſe proclames, ſed tamen

fa-

Digitized by Google

fatendum, quod aliquando nobis fuerit mancipata, & quòd, non ſecùs ac aliis hominibus, ipſa criminis Adamitici hæres fuerit. Heu quanto cum rubore talia audiiſſet Chriſtus? Certè tunc magna ei inſuiſſet erubeſcendi cauſa, ex hoc quòd talem ſibi elegiſſet Matrem: quare non eſt, quòd credamus, Mariam in Conceptionis ſuę momento Adamitici criminis hæredem extitiſſe, cùm fuerit Mater Dei ſui, qui eam in matrem elegit.

Ubi ſup. Doctor Angelicus in ſua ſumma docuit, quòd cùm Chriſtus Mariam in Matrem ſibi elegerit, non eſt dubitandum, quin eam ad hoc miniſterium idoneam reddiderit; *Quia illos, quos Deus ad aliquod eligit, ita præparat & diſponit, ut ad id, ad quod eliguntur, inveniantur idonei*: Maria autem, inquit, non idonea fuiſſet Chriſti Mater, ſi peccaſſet aliquantulùm, ſed ſi unicum peccatum, etiam veniale, perpetraſſet: quia *ignominia Matris ad Filium redundaſſet*. Peccatum veniale, quantumvis leve, eſt ſemper animæ macula, Dei offenſa, & aliqua ignominiæ nota; ſi autem tali quodam peccato Maria ſe coinquinaſſet, idonea non fuiſſet, ut eſſet Mater Chriſti: quia talis *ignominia Matris ad Filium redundaſſet*, & ſemper verè dici potuiſſet, quod Chriſtus ſibi elegiſſet Matrem peccatricem, ac proinde inquit Divus Thomas, Maria nullum unquam commiſit peccatum veniale, cùm illam Chriſtus in Matrem elegerit. Demiror illud Doctoris Angelici principium; ſed ex illo à fortiori infero, quòd Maria Adamitici ſceleris hęres nunquam fuerit: quia ſi hæc peccatum originale contraxiſſet, non fuiſſet idonea Chriſti Mater: nam *ignominia Matris ad Filium redundaſſet*. Majorem procul dubio turpitudinem, majoremque ignominiam ingerit peccatum originale, quàm peccatum veniale; peccatum enim originale tollit gratiam, à Deo ſeparat, animæ necem infert, jure ad beatitudinem privat, & dęmonis ſervituti ſubdit: quos omnes malignos effectus non cauſat peccatum veniale; ac proinde gravius, & turpius eſt, peccato originali, quàm peccato veniali inquinari, & ſi Maria peccatū originalem contraxiſſet, major *ignominia ad Filium redundaſſet*, quàm ſi illa veniale aliquod peccatū perpetraſſet. Quare ſic infert D. Thomas quòd Maria nullum unquam veniale peccatum commiſerit, quia eam Chriſtus elegit in Matrem; à fortiori inferendum eſt, quòd originale peccatum non contraxerit, & quod Adamitici ſceleris hæres non fuerit; quia Chriſtus eam in Matrem ſibi elegit. Sed ſi Maria non fuerit Adamitici ſceleris hæres; quia fuit Mater Dei ſui qui eam elegit; non fuit etiam illius hæres; *quia fuit Mater Creatoris ſui, qui eam formavit*.

2. Quærunt legnm Doctores, an amor tantùm aſcendere poſſit, quantùm deſcendit? ſeu an filiorum erga parentes amor tantus eſſe poſſit, quantus eſt amor parentum erga filios! Ad quod reſpondent cuncti, quòd cùm amor per effectus, ſeu per beneficia exhibita dignoſcatur, fieri nequit, quòd filius tantum parentes oiligat, quantùm ab iis fuit dilectus; quia ab iis beneficium percepit, cujus non poteſt reddere æquivalens; ab iis enim accepit eſſe, iiſque eſſe dare non poteſt. Hęc quidem ratio reſpectu aliorum valet; ſed reſpectu Chriſti nullius eſt momenti & valoris; quia ipſe Matri ſuæ eſſe, & vitam contulit; non ſolùm eam ab æterno in Matrem elegit, ſed eam etiam in tempore creavit, eamque formavit, antequam in ejus utero ipſe per Spiritus Sancti operationem formaretur. Unde Spiritus Sanctus ſic Mariam loquentem inducit. *Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo*; Eccl. 24. 12. quaſi diceret, alię matres non portant in ſinu ſuo creatores ſuos, & factores ſuos, ſed divinus hic puer, quem geſtavi, & qui novem menſium ſpatio in ſinu meo requieſcere voluit, factor meus, & creator meus eſt; & ideò apud divum Auguſtinum ſic Chriſtus loquitur; *Ego matrem, de qua naſcerer, feci*. Quare cùm Maria Creatoris ſui, & Factoris ſui ſit Mater; quis credet, quòd ab eo, non in ſtatu gratiæ, ſed in ſtatu peccati Aug. lib. 22 civ. 9. originalis creata fuerit? Scimus, quòd Angelos (qui ſunt ſolummodò miniſtri ejus) in ſtatu gratiæ creaverit; *In Angelis erat Deus condens naturam, & largiens, gratiam*, inquit Auguſtinus lib. 22. civit 9. Quis autem credet, quòd duriùs erga Matrem, quàm erga miniſtros ſuos ſe habuerit? quis non cenſebit, quòd erga Matrem, ſaltem ęquè beneficus, ac erga Angelos extiterit, quòdque illam, non in ſtatu peccati, ſed in ſtatu gratiæ, ſimul cum Angelis condiderit? Abſit talia de Chriſto, Matris ſuę conditore, cogitare; ipſe enim Mariam Angelis ſublimiorem, & puriorem creavit; *Sublimior Angelis facta eſt, ſuperior ipſis Cherubim & Seraphim, tanquam ancilla digna, & Mater ſancta, & Mater immaculata*. Ecce quomodò Chriſtus Matrem ſuam puram, & immaculatam creavit. Cloſſa in ordin. in 1. Ep. ad Roma.

Quod ut adhuc probetur, claram, ſolidam, omnibuſque Theologis familiarem adducorationem, quam ſic efformo; ſi Chriſtus condens Mariam, eam originale peccatum contrahere permiſiſſet; hoc factum eſſet, vel quia neſciiſſet, vel quia non potuiſſet, vel quia noluiſſet eam a tali piaculo immunem

Digitized by Google

nem ſervare: dicere: quòd neſcierit, blaſ-
Hebr. 4. phemia eſt: quia *omnia nuda, & aperta ſunt oculis ejus*, dicere quòd non potuerit impietas eſt: quia, ut ipſe loquitur, *data
Matt. 28. 18. eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra*: dicere tandem, quod noluerit, abſurditas eſt: ridiculum enim eſſet, quòd Chriſtus ſciens, & potens Matrem ſuam in ſtatu gratiæ formare, eamque ab originali noxa tueri valens, hoc facere noluerit, & ſi hoc noluiſſet, ipſa de Filio conqueri potuiſſet, dicens: *Fili quid feciſti nobis ſic?* O Fili, poteras à me originale peccatum avertere: cur illud non avertiſti? Noveras modum, quo me ab Adamitici ſceleris hæreditate excludere poſſes, cur ab ea me non excluſiſti? *Quid feciſti nobis ſic?* Imò ſi Chriſtus Mariam immunem ſervare noluiſſet, ſibimetipſi injuriam irrogaſ-
L. Ad. Jud. 6. ſet: dicit enim Tertullianus, *Chriſtum per Mariam eſſe cenſendum*; certum eſt, quòd Maria per Chriſtum, cujus eſt Mater, plurimùm cenſetur, & à cunctis æſtimatur; ſed aliquo modo Chriſtus etiam cenſetur, & æſtimatur per Mariam. Quid autem homines Chriſto cenſuiſſent, & credidiſſent, ſi Matrem ſuam omnibus numeris perſectam non formaſſet, & ſi eam ab originali labe & hæreditate immunem non creaſſet? Certè non benè de Chriſto ſenſiſſent. Quare fatendum, Mariam Adamitici ſceleris hæredem non fuiſſe: quia fuit Mater Creatoris ſui, qui eam formavit; ac etiam, *quia fuit mater Redemptoris ſui, qui eam redemit*.

3. Mariæ Redemptor fuit Chriſtus; immò, ut ait S. Bernardinus Senenſis, *Chriſtus plus
Tom. 4. pro redimenda Virgine venit, quàm pro omni alia creatura*. Non tamen inde inferendum, Mariam a primo Conceptionis momento in dæmonis, & peccati ſervitutem incidiſſe; ſed inferendum e contrà, Chriſtum illam ſollicitè ſervaſſe, ne caderet; ut enim ait
in Pſ. 85. D. Auguſtinus; *duplex eſt redimendi modus; unus redimendo lapſum, & alter redimendo jam jam lapſurum, ne cadat*. Vel, ut loquuntur Theologi, duplex eſt redemptio; una dicitur liberativa, qua quis liberatur à peccato, quod jam contraxit, & altera vocatur præſervativa, qua quis impeditur, & ſervatur, ne in peccatum cadat; iſta autem redemptio eſt melior, & perſectior: ut enim ait S. Antoninus, *nobilius liberatur,
Antonin. 3. par. 8. c. 2. & redimitur, cui providetur, ne cadat, & ſervitutem incurrat, quàm ut lapſus erigatur, & factus ſervus redimatur*. Et ratio eſt; quia ſicut melior eſt medicina quæ prævenit ægritudinem; ita & melior eſt redemptio, in qua gratia prævenit crimen, & ab eo contrahendo ſervat. Talis autem fuit redemptio, qua Chriſtus Matrem redemit: non enim eam à peccato jam contracto liberavit; ſed eam, ne in peccatum caderet, ſervavit. Alios homines redemit Chriſtus, liberando eos a peccato originali, quod contraxerant, Mariam verò redemit, illam præliberando, ſeu illam ſervando, ne in peccatum caderet: Card. Cuſa. l. 8. exer.
Prælibatorem Virgo ſancta habuit, alii liberatorem, inquit Cardinalis Cuſanus; vel, ut loquitur Doctor Seraphicus, *eam Spiritus Sanctus à peccato originali, non quod infuit, ſed quod infuiſſet, redemit, atque ſingulari gratia præſervavit*.

Miſſus Jonas ad prædicandum Ninivitis, divino reluctans præcepto, aliò viam paravit, & navi, quæ in tarſim pergebat, conſcenſa, Dei præceptum declinare intende- Jonæ 1. 4.
bat: *Dominus autem miſit ventum magnum in mare, & facta eſt tempeſtas magna in mari, & navis periclitabatur conteri*. Nautæ conterriti, ad ſortes, tanti periculi cauſam exploraturi, recurrunt: cecidit ſors ſuper Jonam, qui adjudicatus fuit fluctibus, & in mare projectus; ſed *præparavit Dominus piſcem grandem, ut deglutiret Jonam*; ſeu, ut explicat ſanctus Hieronymus, *ibi ſubitè adeſſe fecit piſcem grandem, ut præcipitem Jonam in ſuo reciperet ſinu*. Non expectavit Deus, ut Jonas à mari abſorberetur; ſed antequam mare quaſi attingeret, à piſce liberatur: optimo modo liberavit Jonam, præveniendo ſcilicet malum, & eripiendo eum antequam in imum maris mergeretur abyſſum. Mariam ſimiliter nobiliori modo redemit Deus, præveniendo ſcilicet, & præcavendo, ne in altam peccati originalis abyſſum caderet; *Domina noſtra*, ut ait ſanctus Bonaventura ſerm. v. de beata Virgine Maria, *habuit gratiam præſervativam contra fœditatem originalis culpæ, quam contraxiſſet ex corruptione naturæ, niſi ſpeciali gratia præventa, & præſervataque fuiſſet*. Quare concludamus, Mariam Adamitici criminis hæredem non fuiſſe. Sed ſi Maria in momento Conceptionis ſuæ fuit Adami filia, quin criminis ejus fuerit hæres; *fuit etiam Dei filia, quin ejus gratia fuerit privata*.

Maria in Conceptionis ſuæ momento fuit Dei filia, quin ejus gratia fuerit privata. II. PARS.

Conceptio noſtra ænigma quoddam eſt, cùm in ea, ſeu in eo inſtanti, quo anima corpori noſtro infunditur, ſimus filii naturæ, & filii iræ; filii Dei & filii diaboli; filii gratiæ, ſeu per Dei gratiam formati, & filii peccati, ſeu peccato inquinati, & omni gratia orbati. At Maria in ſua Conceptione fuit quidem filia naturæ, cùm modo

do naturali fuerit genita, fuit etiam filia Dei, cùm à Deo ejus anima creata, & corpori infuſa fuerit; ſed non fuit filia iræ, & filia dæmonis, cùm, ut jam diximus, peccatum non contraxerit, quo iræ & dæmonis filia fieret; ſed illa Dei filia, fuit etiam filia gratiæ, non ſolùm quia per Dei gratiam, verùm & quia in ſtatu gratiæ fuit creata: illa enim Dei filia in ſua Conceptione Dei gratia non fuit privata, cùm econtrà in eo inſtanti habuerit. 1. Gratiam ſanctificantem, & gratum facientem. 2. Gratiam abundantem, & ſuperfluentem. 3. Gratiam conſtantem, & permanentem.

1. Maria à Deo in Chriſti Matrem erat electa, ipſe in ejus utero, quaſi in templo, & veluti in ſanctificato quodam tabernaculo, novem menſium ſpatio commoraturus erat. Quare ſicut ſapientiſſimus Salomon multa arte, & labore plurimo, templum Deo dignum conſtrui, & præparari curavit; ita Chriſtus, qui eſt ſapientia increata, templum ſuum & tabernaculum ſuum præparavit; & per gratiam gratum facientem ſan-

Pſal. 46. 5. ctificavit: *Sanctificavit tabernaculum ſuum Altiſſimus*. Nec fuit mora inter constructionem, & ſanctificationem hujus templi; quia ſanctificavit illud Chriſtus *manè diluculò*, id eſt, ab inſtanti ſuæ conſtructionis: quod & ipſa Virgo Maria ſanctę Brigittę revelavit, dicens: *Anima mea ſanctificabatur, & corpori ſuo jungebatur*, ſeu in eodem inſtanti fui ſanctificata, quo fui creata, nec priùs creata fui, quantùm ad naturam, quam fuerim ſanctificata per gratiam.

Luculentiſſimè explicat divus Damaſcenus, quomodò Maria in inſtanti Conceptionis ſuæ gratia ſanctificante fuerit ornata, dicens: *Natura gratiam antevertere auſa*

Orat 1. de Nat. Virg. *non eſt, ſed tantiſper expectavit, dum gratia produxiſſet fructum ſuum*. In nobis natura gratiam antevertit: quia ſumus priùs quoad eſſe naturæ, quàm quoad eſſe gratiæ ſed mira Dei providentia factum eſt, quòd in Maria gratiā natura antecedere auſa non fuerit, ſed gratiam expectaverit; unde ſimul quoad naturam, & quoad gratiam condita eſt. *Unus eſt Altiſſimus, Creator om-*

Eccli. 1. *nipotens, ipſe creavit illam in Spiritu Sancto*. Deus creavit illam, non originali peccato obnoxiam, nec ſolùm in ſtatu naturæ; ſed in *Spiritu Sancto*, id eſt, in ſtatu gratiæ ſanctificantis, qua, ut ait D Thomas a Villanova, facta eſt *in utero ſanctiſſima, &*

Conc. 3. de Nat. B. M. *in Conceptione ſanctiſſima*.

Mariam Angelus ſalutavit dicens, quòd gratiam apud Deum invenerit: *Inveniſti gratiam apud Deum*. Quæ eſt illa gratia, quam apud Deum invenit Maria? Reſpondet Bernardus: *Nacta eſt gratiam apud Deum, quam Eva perdiderat*. Eva in con- omil. 1. ſupe Miſſus.

ceptione gratiam ſanctificantem, & juſtitiam originalem acceperat, quam deinde per peccatum perdidit: Maria autem in ſua conceptione invenit gratiam ſanctificantem, quam Eva perdiderat, ſeu aliam ei ſimilem accepit, imò & majorem, ut ait Cardinalis Cuſanus: *Ipſa ſola poſt Adæ lapſum non indiga, ſed plena originali juſtitia, ut Eva, & multo magis*: habuit enim, non ſolùm gratiam ſanctificantem in gradu remiſſo, ſed habuit gratiam ſanctificantem, *abundantem, & ſuperfluentem*.

2. In veteri Teſtamento duplex erat menſura, communis una, & ſanctuarii altera. Cùm autem de gratia ſanctificante agitur, Maria non eſt menſuranda menſura communi: non eſt dicendum, quod Petrum, Paulum, vel alium aliquem ex Sanctis in gratia adæquaverit; ſed menſuranda eſt menſura ſanctuarii: ipſa enim fuit divinitatis ſanctuarium, omni gratiarum genere confertum. Ut enim ait Doctor Seraphicus, ſicut omnia flumina intrant in mare: ita *flumen gratiæ Angelorum intrat in Mariam; flumen* D. Bonaven. pecul. c. 5.

gratiæ Patriarcharum & Prophetarum intrat in Mariam; flumen gratiæ Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, & Virginum intrat in Mariam: omnia flumina intrant in Mariam. Tota hæc gratiarum abundantia, & multitudo in Mariam intravit, & in ea reſplenduit: nam *nihil eſt virtutis, nihil ſplendoris, nihil gratiæ, quod non reſplendeat* S. Hieron. Serm. de Aſſumpt.

in Virgine glorioſa: ſed quando, & quomodò magna gratiarum abundantia B. Virginis animæ fuit infuſa? Non per intervalla, nec per partes, ut ait D. Hieronymus, ſed ab ipſo Conceptionis momento; *Cæteris præſtatur per partes, Mariæ verò tota ſimul ſe infundit plenitudo gratiæ*. Ubi ſup.

In Canticis Canticorum legitur, quòd tres Perſonæ divinæ ſic adinvicem quaſi ſe interrogaverint: *Quid faciemus ſorori noſtræ?* quaſi dicerent: quibus donis, qui- Cant. 8.

buſque afficiemus gratiis Mariam, quam ſumus creaturi? *Hoc quærit S. Trinitas*, inquit Hugo Cardinalis, *non dubitans, ſed exaggerans: quaſi dicat: magna faciemus ei*. Et revera dona pereximia, magnamque gratiarum abundantiam ei Deus contulit: *Fecit mihi magna, qui potens eſt*. Sed quæ ſunt illa dona, quæ eſt illa gratiarum abundantia, quam Deus dedit Mariæ, cùm illam creavit? Ea dona tanta fuiſſe aſſerit D. Thomas a Villanova, ut dubitet an Maria eorum magnitudinem comprehenderit: *Fecit* Conc. 3 de Nat. Virg.

in me magna, qui potens eſt, ſed quàm, o Virgo! neſcio, an ipſamet valuit ſuam com-

pre-

Digitized by Google

prehendere magnitudinem. Si tanta autem fuerint gratiarum dona, quæ Deus Mariæ in ſua Conceptione contulit; certum eſt, quod nullus homo ea concipere valuerit, quòdque hæc cognitio ſoli Deo ſit reſervata: *tanta fuit perfectio Virginis, ut ſoli Deo cognoſcenda reſervetur*. O quam ingentia Mariæ fuere privilegia! o quam magnam in creatione ſua à Deo gratiarum abundantiam accepit!

ex Petr. Tom. 2. ser. 5. & 3 c. 1.

De Xeuſi pictore famoſiſſimo fertur, quòd Junonis imaginem depicturus, pulchriores totius Gręcię ſtudioſè conſpexerit virgines; ſummaque induſtria adnotans, & ſeligens quidquid in ſingulis erat perfectiſſimum omnibus numeris abſolutiſſimam Junonis imaginem effinxerit. Non abſimiliter Deus, Mariam creare intendens, perfectiſſimas quaſque proſpexit creaturas, & *de magnis eminentiora præſumpta ſunt*. Reſpexit Deus quidquid gratiarum, & perfectionũ in Angelis, Apoſtolis, Martyribus, & aliis Sanctis erat diſperſum, & omnia hæc in Maria congregans, fecit *ſimulacrum ex omnium defloratione conſtructum*, ut fatur Tertullianus; ſeu Mariam omni perfectionum genere completam, magnaque gratiarum abundantia ornatam creavit. At Maria in conceptione ſua, non ſolùm habuit gratiam abundantem; ſed *habuit etiam gratiam conſtantem, & permanentem*.

s. Greg. Emiss. Hom. 1. de Symb. Cit. à Celada in Judith.

3. Sanctificavit Deus B. Virginem ab inſtanti Conceptionis ejus: *Sanctificavit tabernaculum ſuum Altiſſimus*; ſanctificavit autem eam per gratiam conſtantem, & permanentem, quam ipſa nunquam amiſſura erat. Unde ſubdit vates Regius, quò Deus per gratiam ſuam in ea habitans, nullatenus movendus eſſet; *Deus in medio ejus non commovebitur*. Cùm ſanctificamur, Deus ad nos per gratiam ſuam venit; *Ad eum veniemus*; ipſe etiam in nobis per gratiam ſuam remanere intendit; *Et manſionem apud eum faciemus*; in nobis tamen modo quodam mobili habitat: quia eum per gravia quæ committimus peccata, à nobis expellimus; ſed in Maria non fuit Deus per gratiam, modo mutabili: quia ab inſtanti Conceptionis, quo Deus in eam per gratiam ſuam intravit, nunquam ab ea diſceſſit, & immobilis in ea permanſit; *Deus in medio ejus non commovebitur*. Verum eſt quòd Maria, ratione gratiæ ſanctificantis, qua ab inſtanti Conceptionis fuit exornata, dicitur *pulchra ut luna*; ac proinde ſicut luna eſt mutationi obnoxia, & *menſtruis medulationibus variat*; ita & gratia in Maria mutabilis fuiſſe videtur. Sed, ut ait ſanctus Ambroſius, *pulchritudo Mariæ nullis fuit obnoxia caſibus*; ſeu pulchritudo, quam à gratia ſanctificante habuit, fuit immobilis: quia gratia in ea fuit conſtans, permanens, & quaſi immobilis: *Deus in medio ejus non commovebitur*. Unde, ſi Maria lunæ comparetur, dicendum, quòd fuerit ſimilis lunæ in novilunio: advertunt Aſtrologi, quòd in novilunio eclypſim nunquam patiatur luna; Maria autem in Conceptione ſua, per gratiam, qua decorata eſt, pulchra fuit veluti luna in novilunio; quia percepit gratiam permanentem, & nulli eclypſi, nullique mutationi obnoxiam; *Deus in medio ejus non commovebitur*.

Pſal. 46. 5.

Joan. 14. 23.

Cant. 6. 9. Tertull. l. de Pall. 2. Ambr. l. de Virg.

Arbitatur Doctor Angelicus, omnibus in utero materno ſanctificatis, collatam eſſe gratiam ita conſtantem, & permanentem, ut eam nunquam amiſerint; quia eis datum fuit à Deo, quòd nunquam in quodvis mortale peccatum caderent; *Sanctificatis in utero creditur præſtitum eſſe, ut de cætero mortaliter non peccarent*. Heu! ſi ſancto Joanni Baptiſtæ, & aliis in utero ſanctificatis data eſt gratia ſanctificans modo quodam immiſſibili; quis idem privilegium Mariæ conceſſum fuiſſe dubitabit? Imò & fatendum, hoc privilegium Mariæ modo quodam perfectiori & nobiliori fuiſſe datum; quia gratia in aliis conſtans fuit & permanens, ex hoc ſolùm, quòd Deus eis dederit, quòd in aliquod mortale peccatum nunquam caderent; ſed Mariæ datum eſt, non ſolùm quòd non peccaret, ſed etiam quòd non poſſet peccare mortaliter, nec etiam venialiter, ſi fidem adhibeamus Nominalium Principi, dicenti, quòd Marię non ſolum à Deo conceſſum eſt, quòd non committeret aliquod peccatum mortale, verùm & quòd nec in aliquod peccatum veniale cadere poſſet. O Maria! ò perfectiſſima Dei filia! demiror abundantem, & permanentem hanc gratiam, quam Deus ab inſtanti Conceptionis tibi elargitus eſt. Sed ſi Maria in momento Conceptionis fuit Dei filia, quin ejus gratia fuerit privata; *fuit etiam Joachim filia, quin ejus miſeriarum particeps fuerit*.

D. Th. 3. p. q. 27. a. 6. ad 1.

Ocham 3. D. 3. q. 2. a. 3.

Maria in Conceptionis ſuæ momento fuit filia Joachim, quin miſeriarum ejus fuerit particeps. 3. PARS.

AB ipſo Conceptionis noſtrę momento, ſeu ab inſtanti quo animæ noſtris infunduntur corporibus, tot miſeriis & infirmitatibus replemur, ut ad intellectum, ad cor, & ad totam denique animam ſe extendant; ex tunc enim tenebris intellectus noſter involvitur; ex tunc etiam fomite peccati (qui bellorum, quę voluntatem inter & appe-

appetitum inſunt, exitioſa eſt origo) anima noſtra infeſtatur: & tandem cor noſtrum, quod ad hoc duntaxat videtur eſſe formatum, ut Deum ſuum, & factorem ſuum diligat, ita inſenſibile eſt, & omnis boni incapax, ut ne unicum amoris actum elicere valeat. Hæ ſunt miſeriæ quibus ſubduntur infelices Adami filii, & quæ à parentibus ad filios, quaſi hæreditario jure deſcendunt. At B. V. Maria harum patris ſui Joachim miſeriarum non fuit particeps quia à Conceptionis ſuæ momento habuit 1 Lumen in intellectu. 2. Pacem in anima 3 Amorem in corde.

1. Cùm Deus viſibilem hunc mundum
Gen. 1. condidit, prima die creationis dixit: *Fiat lux, & facta eſt lux.* Similiter cùm Deus mundum univerſum reparaturus, B. V. Mariam formavit, in Conceptionis ejus inſtanti dixit: *Fiat lux*, ſeu voluit eam rationis uſu pollere, & lux in ejus intellectu facta eſt; ita quòd iu eodem inſtanti, quo anima corpori illius fuit infuſa, ipſa ratiocinari cœ
Vinc. Fe. ſer. de Cō cept. e. perit: *Formato corpore, & anima creata, tunc fuit rationalis*, inquit S. Vincentius Fer
Bern. ſer. de Con[illegible] rerius; & ut ait S. Bernardinus Senenſis: B. [illegible], *dum erat in utero matris, habuit uſum* [illegible] *rbitrii, atque lumen perfectum in intel*[illegible] Et revera, ſi multi ex ſanctis Patri[illegible] ctiſſimum Chriſti Præcurſorem. à [illegible] ificationis tempore, in utero mater [illegible] is uſum habuiſſe doceant: quidni [illegible] s, Dei Genitricem Mariam eodem [illegible] io fuiſſe nobilitatam, & à tempore [illegible] tificationis, ſeu ab inſtanti ſuæ Cōcep[illegible] s, uſu rationis fuiſſe præditam?

Anaſtaſius Sinaita, ſic dictus, quia ex Monaſterio monti Sinai fuit extractus, ut
Richard. de virb. in cant. ad Patriarchatum Antiochenum ſublimaretur, ait, quòd Maria fuerit *integra, & illæſa ſui fœtus imago.* Richardus etiam à S. Victore aſſerit, quòd fuerit *Chriſto ſimillima.* Quod concorda[illegible]m variis Authoribus dicentibus, Chri[illegible] Matri omnia contuliſſe privilegia, quæ [illegible] conferre potuit: eique (quantum fas fuit) omnia ex privilegio conceſſiſſe, quæ ſibi ex natura competebant. Et
Cod. de Metat. lip. 1. 11. & l. Princeps. reverà, ſi juxta leges humanas, *parentes eodem quo filii, gaudent privilegio*, & ſi *Regina Princeps eadem tribuit privilegia, quæ ipſe habet*, cur non aſſeremus, quòd Chriſtus, qui à Conceptionis ſuæ momento, ratione unionis hypoſtaticæ, de jure, perfectiſſimum habuit rationis uſum, idem, *ex ſingulari privilegio*, Matri ſuæ conceſſerit? Id tanquam certum ſupponit Albertus Magnus, dicens, Mariæ ab inſtanti Conceptionis infuſam eſſe ſcientiam perfectiorem ea, quam Angeli & Adamus in momento ſuæ creatio-nis perceperunt. Ex quo facilè infertur; quòd ex illo inſtanti Maria Dei exiſtentiam & perfectiones, ſanctiſſimæ Trinitatis & divinæ Incarnationis myſteria, Synagogæ & Eccleſiæ Sacramenta, necnon alia multa perfectè noverit. Nihil tandem ei Deus abſcondit, ut ait Rupertus, qui in hæc verba: *Introduxit me Rex in cellaria ſua*, ſic Mariam loquentem inducit: *Nihil à me abſcondit, qui Verbum ſuum, quod eſt in corde ſuo, totum mihi infudit.* Habuit ergo Maria in Conceptione ſua lumen in intellectu; & *habuit etiam pacem in anima.*

2. Propheta Regius de Chriſto Domino ait, quòd *factus eſt in pace locus ejus.* Quis eſt ille Chriſti locus, qui factus eſt in pace? Ps. 76. 3 Sinus utique B. V. Mariæ, in quo ipſe in hunc mundum veniens, primò fuit locatus, & in quo diu permanſit. Sed quomodo in pace factus eſt ille locus? Per extinctionem fomitis peccati, à quo interna rationem inter & appetitum oriuntur certamina; hic fomes in ea extinctus eſt ab inſtanti ſuæ Conceptionis, ſeu illam Deus à tali fomite liberam creavit: quare perfectiſſima gaviſa eſt pace, nec internum bellum, quo alii homines agitari ſolent, ipſa quomodocumque experta eſt: *Legem mentis lex carnis non infeſtabat, rebellio nulla quietem ſpiritus affligebat.* S. Cypr. ſer. de Nativ. Chriſti p. l. 46. 9

Idem Regius Vates omnes penitùs homines invitat ad videnda prodigia, quæ Deus ſuper terram operatus eſt: *Venite, & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram.* Narra nobis, o Propheta ſanctiſſime portentoſa hæc prodigia; quæ ſunt hæc Dei prodigia, ad quæ auſcultanda omnes advocas? *Auferens bella uſque ad finem terræ.* Hæc prodigia in hoc verſantur, quod Deus pacem in terra firmarit, quòdque omnia bella ab ea penitùs abſtulerit. Sed dicat quis, quæ ſit illa terra feliciſſima, in qua nulla ineſt pugna, & in qua optatiſſima pax eſt Richar. à S. Vict. l. 1. 2. de Emmanuel. p. 2. c. 29 Card. Cuſanus. l. 5. everc. Gerſ. tract. 4 ſuper Magnif.
ſolidata? *Iſta terra eſt Maria, de qua omnis pugna tollitur, & in qua pax plena reparatur;* hæc terra eſt Maria, in qua extinctus eſt fomes peccati. qui internorum eſt origo bellorum, & in qua firmiſſima pax eſt ſtabilita. Eminentiſſimus Cardinalis Cuſanus qui ſæculo decimo quinto floruit, cum multis aliis docet, in Maria non fuiſse hunc peccati fomitem: *Ab initio lex membrorum, ſtimulus ſcilicet peccati, & fomes in ea non regnaverunt.* Et ratio eſt, quia, ut ait doctiſſimus Univerſitatis Pariſienſis Cancellarius *in Maria Virgine fuit, quoad omnia intrinſeca, ſtatus naturæ integræ primitùs inſtitutæ*, in eo fuit ab initio mirabilis ille ſtatus, in quo non regnabat fomes peccati, & in quo quiſ-

quiſque pace interna fruebatur: ac proinde Maria ab inſtanti Conceptionis non fuit particeps miſeriarum patris ſui Joachim, cùm habuerit pacem in anima, & *amorem* In c. 12 2 Cor *in corde*.

3. Doctor Angelicus aſſerit, quòd Moyſes & Paulus in via Deum tranſeunter videre meruerunt; Moyſes, ut miniſter veteris Teſtamenti, ad Iudæos miſſus; & Paulus, ut miniſter novi Teſtamenti, ad Gentiles delegatus. Heu! ſi hi duo Dei miniſtri Deum, *per modum tranſeuntis*, in via viderint; quis idem privilegium Mariæ Dei Genitrici denegaret? Si hi, qui non fratres, nec aliquo modo Chriſti conſanguinei, ſed ſolummodò Dei erant miniſtri, Deum in via videre meruerint: quis Mariam, Chriſti Matrem, Deum etiam vidiſſe diffitebitur? Nullus equidem hoc negare debet. Si autem Deum intuitivè vidit, eum etiam amore beatifico amavit: non enim contemplari potuit objectum illud infinitè amabile; quin cor ejus amore erga illud arderet. Sed quando quæſo, Deum Maria videre, & amare incœpit? Fortè immediatè poſt nativitatem, aut aliquibus ſolùm diebus antequã ex utero exiret? Nequaquam: Deum ea ab inſtanti ſuæ Conceptionis vidit, & amavit cùm ab inſtanti, ut ſentit Joannes Gerſonius, illa beata fuerit: præfatus enim Author explanans hæc verba: *Beatam me dicent omnes generationes*, ait Mariam fuiſſe beatam etiam ab inſtanti ſuæ Conceptionis: *Beatam me dicent etiam ab inſtanti meæ Conceptionis*: quare cùm Sancti fiant beati per Dei viſionem, & amorem; dicendum, quòd Maria ab inſtanti ſuæ Conceptionis Deum viderit & amaverit.

Nonnulli Authores arbitrati ſunt, Mariam toto tempore vitæ ſuæ permanenter fuiſſe beatam, non ſecus ac Chriſtum, quod tamen facilè non crederem; ſed non denegandum videtur, eam interdum lumine glo-
Ezech. 1 riæ fuiſſe ſuperfuſam, *in ſimilitudinem fulguris coruſcantis*, ut loquitur unus ex Prophetis: nam, ut ait Gerſon: *fulgurabat in Maria ſplendor divinæ gloriæ*. Unde, ut ſubdit idem Cancellarius Pariſienſis, ratione viſionis beatificæ, Maria interdum ſimul erat
Gerſon ſup. Magnificat Alphab. 12 viatrix, & beata: *Particeps fuit in via utriuſque beatitudinis, viæ ſcilicet & patriæ*. Hoc autem privilegio gaviſa eſt. non ſolùm in inſtanti quo Verbum in ejus ſinu carnem ſumpſit: ſed etiam in inſtanti Conceptionis ſuæ ut docent S. Bernardinus, S. Petrus Damiani, S. Antoninus, & Albertus Magnus apud Vegam; & ratio eſt, quia ſi, ut ait Vaſquez, Mariæ ſunt tribuendæ omnes gratiæ, omnes perfectiones, omnia privilegia, & generaliter *quidquid non repugnat fidei, & rationi*; cur non dicemus, Mariam ab inſtanti Conceptionis, per Dei viſionem, & amorem fuiſſe beatam; cùm hoc rationi, Vaſq. t. 1. in 1. p. d. 56. c. 2. n. 5
fidei, & pietati non repugnet?

Attendite nunc & videte, quæ & qualis fuerit Maria in inſtanti Conceptionis: *Quæ eſt iſta?* in hoc momento fuit quidem *filia Adami, ſed criminis ejus hæres non extitit*: quia ipſa futura erat Mater Dei ſui, qui eam elegit; Creatoris ſui, qui eam formavit; & Redemptoris ſui, qui eam redemit. Fuit etiam Maria in hoc inſtanti *Filia Dei, ſed ejus inimica, ejuſque gratia privata non fuit*: cùm ex tunc gratiam ſanctificantem, abundantem, & permanentem habuerit. In hoc tandem inſtanti fuit *filia Joachim, ſed miſeriarum ejus non fuit particeps*: cùm ex tunc habuerit lumen in intellectu, pacem in anima, & amorem in corde.

Ecce qualis fuerit Maria in inſtanti Conceptionis; ecce privilegia, quibus ditata fuit, quæ ſine ſufficienti fundamento ei fuiſſe attributa, fortè quis judicabit; ſed ſciant omnes, quòd hæc, & alia multa privilegia non ſine fundamento Mariæ adſcribuntur. *Quodcumque ſenſeris ratio eſt*: quodcumque ſentiamus; & in Mariæ laudem dicamus, Tertull. adverſus Prax. c. 5
magna ratione ſolidatur, nempe, quòd ab æterno electa fuerit in Chriſti matrem: *Ab æterno ordinata ſum*: ac proinde nunquam ſine ratione dicitur, quidquid in [illegible] laudem dicitur, modò fidei, & pietati non contradicat, quia credendum, qu[illegible] in Chriſti Matrem electa fuerit, D[illegible] ita puram & perfectam creavit, tot[illegible] donis & privilegiis ditavit, ut nihil ei addi poſſe videatur.

O quàm ſpecioſa, quàm perfecta, quantoque digna fuit honore Maria in Conceptione ſua, in quocumque vitæ ſuæ inſtanti ſpectetur! Hanc quidem venerari debemus; ſed præcipuè in momento quo concepta eſt, cùm tunc [illegible]maculata, ſancta, multiſq; gratiis & privilegiis fuerit prævenita. Nabuchodonoſor Rex ſtatuam auream, altitudine cubitorum ſexaginta fieri curavit & congregatis Satrapis, Iudicibus, Magiſtratibus, & Principibus, præcepit eis, ut adorarent ſtatuam, quam ipſe iis conſtituerat: *Cadentes adorate ſtatuam auream, quam conſtituit Nabuchodonoſor Rex*. Maria qui- Daniel. 3
dem non eſt ſtatua, ſeu idolum, quod veluti divinitatem quamdam adorare debeamus; vocatur tamen Maria ab Andrea Cretenſi: *à Deo ſculpta ſtatua*, ſeu perfectiſſima Orat. de dor. B.V.
creatura, quam Deus formavit, ut in ejus utero Verbum æternum incarnaretur, illam autem nobis hodie venerendam proponit:

quare

Digitized by Google

quare cadentes adorate Mariam, ſeu illam ut ſanctam & puriſſimam colite.

At non ſolum cultu religioſo hodie Mariam veneremur; ſed inſuper ex ejus Conceptione immaculata potentiſſimum ſumamus motivum, quo, ad quodcumque peccatum à nobis expellendum, inducamur. Heu! ſi Deus eam ita ſanctam, & perfectam formavit, ut noluerit, unico dumtaxat momento, ejus animam à peccato contaminari; diſcamus inde, quantùm timere, quantaque ſollicitudine peccatum à nobis expellere debeamus. Caveamus, ne peccatum noſtram intret animam, aut ſaltem
[Rom. 6. 12.] ne in ea regnet, & diu commoretur: *Non regnet peccatum in noſtro mortali corpore*. Tanquam à facie colubri peccatum fugiamus: ſi tamen ex ignorantia, malitia, aut infirmitate in aliquod peccatū inciderimus, ne permittamus illud regnare ſuper nos; ſed
[Rom. 6. 6.] quamprimùm illud à nobis per pœnitentiam ſalutarem expellamus: *Deſtruatur corpus peccati*, & peccato deſtructo, gratiam & gloriam obtinebimus. *Amen.*

DE CONCEPTIONE B. V. MARIÆ

CONCIO SECUNDA.

Macula non eſt in te. Cant. 4. 7.

AD Mariam pro meritis laudandam, omnes prorſus homines, quantumvis eruditi & facundi ſint, impares ſe fateri
[Serm. 2 de Aſſump. B.V.] debent: ut enim ait Sanctus Auguſtinus: *Quid nos tantilli? Quid actione puſilli? Quid in ejus laudibus referemus? Cùm etſi omnium noſtrum membra verterentur in linguas, eam laudare ſufficeret nullus.* Addit ſanctus Ber-
[D. Bern. ſuper Miſſus] nardus, quòd non ſolùm homines quique, ſed nec ipſi Angeli, Mariam dignè laudare poſſent: *Quanam potuerit lingua, etiamſi Angelica ſit, dignis extollere laudibus Virginem Matrem, non cujuſcumque, ſed Dei?* Fateor, quod ſi lingu[i]s Doctiſſimorum hominum loquerer & Angelorum, eam dignis proſequi laudibus non v[a]lerem: tritas tamē aliorum Concionatorum tenens vias, eam ab originalis peccati macula vindicare optarem, omnibuſque notum facere, quòd in ea talis macula non fuerit: *Macula non*
[Ser. de Aſſump.] *eſt in te*. Eam talis maculæ immunem fuiſſe docuit Petrus Damiani, dicens; *Caro Virginis ex Adam ſumpta, maculas Adæ non admiſit*. Eminentiſſimi & ſanctiſſimi hujus Cardinalis teſtimonium magni videtur ponderis: alia tamen tot & tanta adducam, ut iis auditis, ſpero, quòd non ſit qui Mariæ non dicat: *Macula non eſt in te*, &c. *Ave.*

CUm duo aut tres teſtes, omni exceptione majores, ad unum quid confirmandum coveniunt, non eſt ampliùs ambigendum, ſed firmiter credendum, quòd vera, certa, & firma ſint quæ ipſi teſtan- [2. Cor. 13. 1.]
tur; quia *in ore duorum, vel trium teſtium ſtabat omne verbum*: beatiſſimam autem Virginem Mariam in Conceptionis ſuæ momento immaculatam extitiſſe, innumeri fide digni teſtantur Doctores, & videtur, quòd jam illius veritatis tot ſint teſtes, quot homines Catholicam ſectantes Religionem; qui omnes, piiſſimo erga beatiſſimam Viginem affectu, nec non ſolidis rationibus concitati, eam in inſtanti Conceptionis puriſſimam proclamant, & magna pietate venerantur. Hos omnes audire teſtes, litemque in forma contentioſa ordinare, mei nunc non eſt inſtituti, nec enim judex conſtitutus ſum ad judicium decretorium, & deciſivum pronuntiandum in veritate nondum de fide declarata: tres tamen teſtes, quibus majores eſſe nequeunt, ad illam confirmandam adducam; Deum ſcilicet, Angelos, & Eccleſiam: *Deum*, qui eſt veritas æterna: *Angelos*, qui ſunt teſtes incorruptibiles; & *Eccleſiam*, quæ eſt infallibilis. Teſtimonium Dei eſt auguſtum, & mirabile: teſtimonium Angelorum eſt verum, & acceptabile: teſtimonium Eccleſiæ eſt certum, & infallibile. Unde ſi hęc teſtimonia nobis clarè paterent, nullus ampliùs eſſet dubitandi locus; ea ex ſacris Scripturis, & S. Eccleſiæ archivio pro viribus elicere conabor, eaque omnibus auditoribus diſcutienda, & ponderanda proponam: dicamus ergo, quòd, Mariam ſine originalis peccati labe fuiſſe conceptam, teſtentur Deus, Angeli, & Eccleſia. Hoc teſtatur Deus, *ecce primum teſtimonium*, hoc teſtantur Angeli, *ecce ſecundum*: hoc teſtatur Eccleſia, *ecce tertium*. Triplici hoc teſtimonio freti, libenter Mariæ dicemus: *Macula non eſt in te.*

Mariæ immunitatem teſtatur Deus. [I. PARS]

NOnnullis hominibus talem adhibemus fidem, ut de iis quæ ipſi aſſeruere, nullatenùs dubitemus: ſed velim, quòd omnes totiùs mundi homines ad unum quid teſtificandum conveniant: firmiùs tam ſoli Deo quam iis omnibus credendum eſt:
Si teſtimonium hominum accipimus, teſtimonium Dei majus eſt. [1. Joan. 5.] Sed unde elici poterit Dei teſtimonium, ut Mariæ probemus im-

D 2 mu-

Digitized by Google

munitatem? Ex ſancta utique Scriptura, quæ eſt quaſi Epiſtola ſacra, , à Deo ad nos miſſa, ut quid ipſe ſentiat, quidve velit, nobis manifeſtet: *Litera quæ de cæleſti Civitate nobis venerunt, ipſa ſunt Scripturæ*: volvamus ergo ſacros Codices, ſcrutemur Scripturas: ibi inquiramus Dei teſtimonia, ad probandum, Mariam originalis peccati maculam non contraxiſſe.

Aug. in Pſ. 90. Conc. 2.

Geneſeos cap. 3. habetur, quòd poſtquam Dei præceptum tranſgreſſus eſt Adamus, de fructu vetito comedens, ſerpenti, ſeu dæmoni ſerpentis figuram præferenti, dixit Deus: *Inimicitias ponam inter te & mulierem, ipſa conteret caput tuum*. Quæ eſt illa mulier, inter quam & ſerpentem Deus inimicitias ponere ſtatuit? Hæc mulier non eſt Eva: quia, ut advertit ſanctus Cyprianus, *Deus non dicit: pono, ne ad Evam pertinere videretur; ſed: ponam, id eſt, ſuſcitabo mulierem*. Quæ ergo eſt iſta mulier, dæmonis inimica, eique inſenſa? Hæc mulier eſt ſanctiſſima Virgo Maria: *Beata Maria mulier illa eſt, inter quam & ſerpentem inimicitias poſiturum ſe dicit, & poſuit Deus*. Quæ & qualis hæc fuit inimicitia, quam Mariam inter & dæmonem poſuit Deus? Hæc talis & tanta fuit, ut Maria caput ejus contriverit: *Ipſa conteret caput tuum*. Dæmon caput noſtrum conterit: quia in capite, & in principio vitæ noſtræ, ſeu in inſtanti conceptionis noſtræ, per peccatum originale nos ſuo dominio ſubdit; Maria verò caput dæmonis contrivit: quia, cùm in inſtanti conceptionis è peccato originali immunis fuerit, tunc de dæmone triumphavit: *Cùm ſubjectio originalis peccati caput ſit diaboli, tale caput Maria contrivit: quia nulla peccati ſubjectio ingreſſum habuit in animam Virginis, & ideò ab omni macula immunis fuit*. Sancto Auguſtino accinit Joannes Gerſon, dicens, æquiſſimum fuiſſe, quòd Maria caput dæmonis contereret, ita quod nunquam ei ſubiecta eſſet, ratione peccati originalis: *Juſtum eſt quod Regina Cæli, Magiſtra Angelorum contriverit caput ſerpentis, id eſt, infernalis inimici, ut non ſit ullo tempore membrum ſuum, & ſubjecta ejus*.

Cyp. lib. 2. adverſ. Jud. c. 9.

Ruper lib. 3. de Trin. c. 19.

Aug. lib. 12. de Gen. ad Lite.

Gerſ. ſer. de Conc.

Majus & clarius Dei teſtimonium pro Mariæ immunitate habetur in Lib. Proverbiorum, ubi dicitur, quod *Sapientia ædificavit ſibi domum*. Quæ ſit illa ſapientia, & quam domus ædificaverit, explicat ſanctus Bernardus his verbis: *Hæc itaque ſapientia, quæ Dei erat, & Deus erat, de ſinu Patris ad nos veniens, ædificavit ſibi domum, ipſam ſcilicet Matrem ſuam Virginem Mariam*. Hæc ergo ſapientia eſt Chriſtus, ſeu Verbum æternum, & domus quam ædificavit, eſt ſanctiſſima Virgo Maria, quam creavit, ut in ejus utero novem menſium ſpatio habitaret, quare cum hanc domum, ſeu Matrem ſuam Chriſtus condiderit, eſtne credibile, quòd aliquando hæc domus ſordida fuerit, & quod Maria originalis peccati ſordibus aliquando fuerit inquinata; *Unde ſordes in domo, ad quam nullus habitator acceſſit, & ad quam ſolus Dominus, & fabricator ejus venit?* Nullæ quidem ſordes in hac domo eſſe potuerunt; ſeu Mater Chriſti, quam ipſe formavit, ut in ejus utero carnem ſumeret, nullius peccati, ſive actualis ſive originalis, ſordibus inquinari debuit: *Abſit, ut proprii quidquam inquinamenti hæc aliquando habuiſſe dicatur*. Tantum abeſt, hanc domum ſordibus peccati fuiſſe inquinatam; quin contrà, inquit Auguſtinus, omnibus virtutibus, omnibuſque Spiritus Sancti donis fuit ornata. *Nullam ſibi digniorem domum Filius Dei ædificavit, quàm Mariam, quæ nunquam fuit à latronibus perfoſſa, nunquam ab hoſtibus capta, neque ſuis unquam ornamentis ſpoliata; in qua ſeptem columnas excidit, omnes inquam virtutes, & omnia dona Spiritus Sancti*.

cap. 9. 1.

ſerm. in Cant.

Aug. lib. de quinque hæreſ. c. 6

S. Pe[...] ſer. d[e] Aſſu[mpt.]

Tranſeamus ad librum Canticorum, ubi præclara Dei pro Mariæ immunitate afferuntur teſtimonia: ibi enim dicit Deus, Mariam eſſe hortum concluſum: *Hortus concluſus ſoror mea ſponſa, hortus concluſus*. Mariam per hunc hortum deſignari, docent S. Damaſcenus, Alanus, & multi ſacræ Scripturæ Interpretes: dicitur autem, quòd Maria fuerit *hortus concluſus*, ut manifeſtetur quæ ſit differentia inter iſtum hortum, & eum, in quo poſitus fuerat Adamus: hortus enim, ſeu paradiſus voluptatis, in quo poſitus fuit Adamus, non fuit ita clauſus, quin in eum ingreſſus ſit ſerpens; ſed Maria fuit hortus ita concluſus, ut in eum ſerpens tartareus intrare nequiverit. Hunc hortum ita concluſit Deus, ut dæmoni nullus patuerit ingreſſus: In paradiſum voluptatis intraverat ſerpens infernalis, ut Adamum & Evam ad peccatum alliceret; ſed Maria fuit hortus clauſus, ad quem non intravit ſerpens, ut eam aliquo peccato inquinaret: *Ad hunc paradiſum ſerpens aditum non habuit*, inquit Damaſcenus. Et ut ait Alanus, Maria fuit *hortus concluſus undique nullis diabolicis patens acceſſibus*: Ecce hortũ perfectè undiq; clauſum, in quem dæmon intrare nequivit, ut Mariam peccato inquinaret. Sed avertendum, quòd Maria bis dicatur hortus clauſus. *Hortus concluſus ſoror mea ſponſa, hortus concluſus*. Et ratio eſt, quia ipſa ita fuit clauſa, & ita per Dei providen-

Cant. 4. 12.

Damaſc. Orat. 2. de 3 V. M. dormit.

dentiam ſervata, ut ad eam nec actuale, nec originale peccatum intraverit: *Originale namque peccatum nunquam contraxiſti, quemadmodum & peccatum actuale nullum commiſiſti.*

Dion. Cart. de perf. charit. ar. 49.

In Libro etiam Canticorum capite 4. habetur, quòd Deus Mariam alloquens, dicat: *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Si Maria originali peccato fœdata fuiſſet, tota pulchra non diceretur; ſed tota pulchra à Deo vocatur: quia ab omnis peccati inquinamento libera & elongata fuit: *Tota pulchra fuit, quam totam poſſedit gratia, quia nullum in ea locum habuit peccatum.* O Domine Chriſte, ſcimus, quòd *tu pulcher es*, & ita pulcher es, ut impoſſibile fuerit, quòd aliqua peccati, ſive originalis ſive actualis, turpitudo ad te appropinquaret; ſed idemne dicendum de Maria Matre tua? Nonne hæc aliquam peccati habuit maculam? Nonne hæc, faltem originalis peccati, maculam ſimul cum aliis hominibus contraxit? Nequaquam, inquit Joannes Gerſon his verbis: *Tota pulchra eſt amica Dei noſtri omni tempore, in ſua Conceptione, & poſt, abſoluta, & libera à damnifere tyranno, peccato originali.* Et non ſolùm ita pulchra extitit, ut peccato originali, ſed etiam ut nullo prorſus peccato, ſive originali ſive actuali, fœdata & maculata fuerit: *Tota pulchra es Virgo glorioſiſſima*, inquit ſapientiſſimus Idiota. *non in parte, ſed in toto; & macula peccati, ſive mortalis, ſive venialis, ſive originalis, non eſt in te, nec unquam fuit, nec erit.* O pereximia in ſavorem immaculatæ Conceptionis teſtimonia.

Richard à S. Vic. in hunc loc.

Gerſ. ſer. de Conc.

In contemplat. Deip. c. 2

Alia multa his ſimilia ex S. Scriptura facilè educi poſſent: ſed ne nimis iſta orationis meæ pars protrahatur, compendioſè dicam, quod non dictis ſolùm, verùm & factis Mariæ immunitatem teſtatæ ſunt tres ſanctiſſimæ Trinitatis perſonæ. Pater æternus hoc teſtatus eſt, cùm Mariam modo ſpecialiſſimo & nobiliſſimo in filiam adoptavit: Filius, cùm illam in Matrem elegit; & Spiritus Sanctus, cùm illam in ſponſam aſſumpſit: nec enim Pater, Filius, & Spiritus Sanctus firmiùs, & clariùs teſtari poterant, Mariam originalis peccati maculam non contraxiſſe, quam cùm aſſumpſerunt eam, unus in Filiam, alius in Matrem, & alius in Sponſam. Cùm enim Pater Mariam modo ſpecialiori in filiam adoptavit, eo ipſo teſtatus eſt, quòd in ea nulla eſſet, nec futura eſſet peccati macula: quia non eam in Filiam adoptaſſet, ſi peccato inquinata fuiſſet, aut ſi à peccato illam præſervare noluiſſet; & ſi *corona ſenum filii filiorum*, quæ corona, quæve gloria Patri æterno fuiſſet, peccatricem filiam adoptaſſe? Idem dicendum de Filio, qui authentico teſtimonio maniſeſtavit, Mariam ab originali labe fuiſſe immunem. cùm eam in Matrem elegit: nec enim Matrem peccatricem ſibi eligere voluiſſet: *Non eſt credendum, quòd ipſe Filius Dei voluerit naſci ex Virgine, & ſumere ejus carnem, ſi eſſet maculata aliquo peccato originali.* Idem aſſerendum de Spiritu Sancto, qui majus pro immunitate Mariæ teſtimonium dare non poterat, quàm cùm eam in Sponſam accepit. Si enim Abraham noluit, quòd filius ſuus in ſponſam ſumeret filiam de genere quodam malo: *Noli accipere conjugem de genere Chanaan*: quis credet, Spiritum Sanctum, omnis ſanctitatis & puritatis authorem, in Sponſam ſumpſiſſe filiam peccato originali maculatam? Hoc eſt incredibile: unde divus Damaſceuus ait, quòd Maria *immaculata conſervata eſt in Dei Sponſam*. Ecce Dei teſtimonium pro immaculata Conceptione; inquiramus *teſtimonium Angelorum*.

Prov. 17. 9.

Laſelve Sanctuar.

S. Bern. t. 4. ſer. 49.

Gen. 24.

Mariæ immunitatem teſtantur Angeli. 2. PARS

Licèt Dei plus quàm ſufficiens ſit teſtimonium, Angelos tamen audire non diſplicebit, qui Mariam ab originali labe immunem extitiſſe pluries declarant, eique ut immaculatæ congratulantur. Inter cæleſtes illos Spiritus primus occurrit mihi ſanctus Gabriel Archangelus, cujus quot verba, tot fuere pro immunitate Mariæ teſtimonia: ipſe enim eam ſalutavit, dicens: *Ave gratia plena, Dominus tecum*, &c. Quæ verba ſi æqua lance pendantur, ea eſſe gravia pro immaculata Virginis Conceptione teſtimonia quiſque fatebitur.

Luc. 1. 28

Dixit enim primò Gabriel Archangelus Virgini Mariæ: *Ave*, id eſt, ſine *va*. O Angele Dei! ſine quo *va* eſt Maria? Scimus eam eſſe ſine *va* peccati mortalis, & venialis; ſed dicas quæſo, an ſit etiam ſine *va* peccati originalis? Pro illo Angelo alius reſpondebit Angelicus Doctor ſcilicet Angelicus, qui Angelicam explicans ſalutationem, ait *Fuit Maria ſine triplici va; ſine va peccati venialis, ſine va peccati mortalis, & ſine va peccati originalis.* Reſpondebit etiam ſanctus Bernardinus Senenſis, puritate ſua verè Angelicus: *Ave*, inquit, *beata Virgo ſine va; id eſt, ſine tyranno peccati originalis, quia ſine eo concepta es.* His duobus adjungam Dionyſium Carthuſianum, dicentem: *Maria ſemper fuiſti ſine omni va culpa per gratiam, ſicut Filius tuus per naturam.*

S. Bern. t. 4. ſer. 52.

Dion. Car. de perf. charit. ar. 49.

Dixit ſecundò Gabriel Archangelus, Mariam eſſe gratia plenam: *Ave gratia plena*,

Plerique hominum avaritia, ſuperbia, dolo, immunditia, & aliis multis vitiis ſunt pleni; at Maria, non peccato, ſed gratia fuit plena, fuitque ita gratia plena, inquit divus Thomas, ut totam Spiritus Sancti gratiam quaſi exhauſerit; *Virgo ſancta totam ſibi hauſerat Spiritus ſancti gratiam.* Et ſanctus Bernardinus ait, quod *excepto Chriſto, tanta gratia Virgini data eſt, quanta uni creaturæ puræ dari poſſibile eſt.* O magnam gratiarum abundantiam in Maria! ſed inquiramus, quo tempore gratiæ plenitudinem ipſa obtinuerit? Fortè tunc ſolummodo gratia plena fuit, cùm Verbum æternum in ejus utero carnem ſumpſit? Verum eſt, quòd tunc majorem habuerit gratiæ plenitudinem, fuit tamen gratia plena ab ipſo Conceptionis inſtāti: *Domina noſtra fuit plena gratia præſervativa contra fœditatem originalis culpæ, quam contraxiſſet ex corruptione naturæ, niſi ex ſpeciali gratia præventa, præſervataque fuiſſet.* Sic loquitur Doctor Seraphicus. Et Cardinalis Cuſanus ait, Mariam in inſtanti Conceptionis, non ſolùm gratia, verùm, & juſtitia originali fuiſſe plenam: *Ipſa ſola poſt Adæ lapſum, non indiga, ſed plena originali juſtitia, ut Eva, & multo magis.*

D. Tho. in Cat. ad c. 1. Luc.
ſ. Bern. to. 1. ſer. 61. ar. 2.
D. Bon. ſer. 2. de B. V. M.
Card. Cuſa. Lib. 8. exercit.

Dixit 3. Mariæ Archangelus Gabriel, Dominum cum illa eſſe, eamque inter mulieres eſſe benedictam: *Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.* Dominus erat cum illa per gratiam, qua fuerat repleta ab inſtanti Conceptionis; eratque verè benedicta, quia *ab omni preſſura maledictionis, non ex ſeſe, ſed ex virtute Altiſſimi aliena fuit.* Sicut enim primus Adam ex terra virgine, & nunquam maledicta formatus fuerat; ita & ſecundus Adam, ſeu Chriſtus, formatus fuit ex terra nunquam maledicta; ſeu genitus fuit a Maria, quę maledicto peccati nunquam ſubjacuerat. *Sicut primus Adam formatus fuit ex terra antequam eſſet maledicta, ita ſecundus formatus eſt ex terra virginea, nunquam maledicta.*

Ildeph. de Virg. B. M. c. 10.
Andr. Apud Sa. ſerm. de Concep.

Dixit tandem Marię Gabriel, Spiritum Sanctum in eam superventurum: *Spiritus Sanctus ſuperveniet in te.* Cur non dixit Angelus, Spiritum Sanctum in ea eſſe venturum, ſed ſuperventurum: *Superveniet?* Huic dubio claram, noſtroque propoſito conformem ſolutionem dat Lyranus, dicens, Angelum aſſeruiſſe, Spiritum Sanctum ſuperventurum, ſeu iterùm venturum: quia jam ad eam ab inſtanti Conceptionis per ſuam gratiam venerat: *Benè dixit, ſuperveniet in te, quia priùs venerat Spiritus Sanctus ſuper Virginem adhuc in utero matris exiſtentem, illam ab originali præſervando.*

Lyran. in c. 1 Luc.

His teſtimoniis liquet, ſanctum Gabrielem Archangelum à partibus Mariæ ſtare, illumque immunitatis ejus & præconem eſſe, & teſtem; at habemus etiam aliorum Angelorum teſtimonia: multi enim ex cæleſtibus illis ſpiritibus, Mariam demirantes, dixerunt *Quæ eſt iſta, quæ progreditur, quaſi aurora conſurgens, pulchra ut luna, electa ut ſol, terribilis ut caſtrorum acies ordinata.* In quibus verbis plurima Angelorum teſtimonia in Conceptionis immacolatæ gratiam coacervata ſunt, & conglobata: Mariam enim primo comparant auroræ: *Quaſi aurora conſurgens.* Maria eſt aurora puriſſima, quam Deus formavit: *Tu fabricatus es auroram.* Hęc eſt aurora pulcherrima, quæ originalis peccati noctem & tenebras non ſupponit. *Maria eſt aurora, quam nox tenebrarum originalis peccati non vidit.* Mariam duo Angeli pulchram ut lunā proclamāt: *Pulchra ut luna*, ſicut enim luna in primo ſuæ creationis inſtāti rutilātibus ſolis radiis fuit illuſtrata; ita & Maria in ſuæ Conceptionis momento, ſolis juſtitiæ gratia, & divino lumine coruſcavit; in hoc inſtanti non fuit luna imperfecta, ſed *luna perfecta in æternum;* tunc fuit luna perfectiſſima, & pulcherrima, quæ per peccatum originale nullatenùs fuit deturpata: *Tota pulchra fuit, quam totam poſſedit gratia, quia nullum in ea locum habuit peccatum.* Addunt Angeli, quòd Maria fuerit *electa ut ſol.* Ex ſancto Iſidoro, ſol dicitur, *quia ſolus eſt & unicus*, ita beata Virgo Maria, inſtar ſolis, ſola fuit & unica inter puras creaturas ab originalis peccati labe præſervata. Alii nonnulli in utero materno fuere quidem ſanctificati, ſed non ab inſtanti Conceptionis: Maria enim eſt ſol, cui ſoli hoc privilegium fuit conceſſum; *Sola glorioſiſſima Virgo non reperitur tempore ullo, peccato originali ſubjacuiſſe.* Dicunt tandem Angeli, quod Maria ſit *terribilis, ut caſtrorum acies ordinata. Maria Virgo*, ut ait Origenes, *neque perſuaſione ſerpentis decepta eſt, neque ejus afflatibus infecta eſt*, quin contra in hunc mundum ingreſſa eſt dæmonibus terribilis ac formidabilis, velut exercitus ad certamen paratus; non in hunc mundum ingreſſa eſt, ut captiva dæmonis per peccatum originale, ſed ut Virgo ſanctiſſima dæmoni terribilis, *ut caſtrorum acies ordinata.* Ecce teſtimonium Angelorum pro immaculata Conceptione. Veniamus ad *S. Romanæ Eccleſiæ teſtimonium.*

Cant. 6. 9
Pſal. 74. 16.
Petr. Dam. Ser. de Aſſumpt.
Pſal. 88.
Richard à S. Vict. in c. 4. Cant.
Iſid. lib. Etym.
Card. Cuſ. lib. 8. exercit.
Orig. 1. hom. in die.

Maria.

Mariæ immunitatem teſtatur Eccleſia.

I. PARS.

CUm aliqua quæſtio, vel dubitatio in rebus fidem, vel pietatem ſpectantibus inſurgit; ſolutio, quantùm fieri poteſt a S. Eccleſiæ teſtimonio ſumenda eſt: *Non oportet apud alios veritatem quærere, quando facile eſt ab Eccleſia ſumere*: eſt autem facillimum pro immunitate Mariæ teſtimonium Eccleſiæ ſumere, cùm ipſa in hac materia locuta ſit ore Apoſtolorum, ſummorum Pontificum, & Conciliorum; *ore Apoſtolorum*, qui Eccleſiam ſtabilierunt; *ore ſummorum Pontificum*, qui eam rexerunt; & *ore Conciliorum*, quæ eam repræſentarunt.

S. Hier. l. 4. adv. hæreſ.

Omnes Apoſtoli, qui Mariæ morienti divinitùs adſtitere, conveniſſe etiam videntur ad eam orientem laudandam, & ad illam in Conceptione immaculatam prædicandam. Teſtimonium S. Andreæ jam retulimus, dicentis, ſecundum Adam, ſeu Chriſtum, natum eſſe ex terra non maledicta, ſeu ex immaculata Virgine. S. Jacobus Minor, Apoſtolus, & Epiſcopus Hieroſolymitanus in ſua Liturgia, cujus pluries mentionem facit ſexta Synodus c. 32. Mariam *immaculatam, & glorioſſimam Dominam noſtram Dei Matrem* vocat. Eam pariter S. Marcus in ſua Liturgia *immaculatam, & omnibus modis irreprehenſibilem* appellat. Alia his ſimilia aliorum Apoſtolorum teſtimonia, ex libro quodam Valliſoleti ſervato deſumpta, refert illuſtriſſimus Dom. Franc. de Souza, Epiſcopus de Oſman, in libro mirabili, quem pro Mariæ immunitate compoſuit. S. Mathias Apoſtolus, inquit, hoc modo loquitur: *O beata Maria, non fuiſti concepta in peccato, imò ſemper plena omni gratia ac ſapientia*. S. Thomas Apoſtolus ſic fatur: *O felix, quæ in principio viarum fuiſti electa, & in praviſo peccato Adami non fuiſti cum aliis damnata*. S. Mattheus dixit: *O Maria immaculata, Spiritus Sanctus ab æterno te præſervavit*. Sed non diutiùs immoremur in exquirendis ſpecialibus Apoſtolorum pro immunitate Mariæ teſtimoniis; quid ſenſerint omnes, habemus ex concilio Apoſtolorum Hieroſolymis congregato; ubi, ut conſtat ex libris SS. Cæcilii & Teſiphon, omnes unanimiter dixerunt, & declararunt, quòd *illa Virgo, illa Maria, illa Sancta, præſervata fuit à peccato originali in primo inſtanti ſuæ Conceptionis, & libera ab omni culpa*. Ecce teſtimonium Eccleſiæ ore Apoſtolorum prolatum; audiamus eam loquentem *ore ſummorum Pontificum*.

Doctor Angelicus probat, Mariam V. in ſua Nativitate fuiſſe ſanctam & immaculatam; quia, inquit, *non celebratur Feſtum in Eccleſia, niſi pro aliquo Sancto*; ex quo inferri poteſt à ſimili, Mariam in ſua Conceptione ſanctam fuiſſe & immaculatam, cùm plures ex ſummis Pontificibus Feſtum de immaculata Virginis Conceptione celebrari permiſerint, & ordinaverint; ſed alia plurima, eaque non contemnenda, pro immunitate Mariæ habemus ſummorum Pontificum teſtimonia. Sixtus quartus, ex magna qua ad myſterium Conceptionis B. Virginis devotione ferebatur, quatuor edidit Conſtitutiones, quarum duabus primis præcipit in tota Eccleſia Romana celebrari Officium ſub titulo *Immaculatæ Conceptionis*. Aliis verò duabus Conſtitutionibus approbat Officia Conceptionis a Bernardino de Buſtis, & Leonardo Vogarolis compoſita. Innocentius VIII. anno 5. ſui Pontificatus approbavit, & confirmavit religionem immaculatę Conceptionis Monialium Toleti. Julius ſecundus, Leo dicimus, Clemens octavus, & alii nonnulli ſummi Pontifices, plures Indulgentias immaculatæ Conceptionis Feſti celebrantibus conceſſerunt, multaſque Eccleſias, & Monaſteria ſub titulo Immaculatę Conceptionis erecta approbarunt, & confirmarunt. Paulus quintus in ſua Conſtitutione: *Regis pacifici*, prohibuit cunctis, *ne audeant in concionibus, lectionibus, concluſionibus, & aliis quibuſcumque actibus publicis aſſerere, quòd beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali*. O præclara ſummorum Pontificum pro immaculata Virginis Mariæ conceptione teſtimonia! ſed omnibus aliis clariùs, & ſublimiùs locutus fuiſſe videtur Alexander ſeptimus in ſua Conſtitutione, quæ incipit: *Sollicitudo Eccleſiarum*: ubi renovat quæ à Prædeceſſoribus ſuis in gratiam immaculatæ Conceptionis dicta, & conceſſa fuerant, & inſuper ait; *animam B. M. V. in ſua creatione, & in corpus infuſione, Spiritus Sancti gratia donatam, & à peccato originali præſervatam fuiſſe*, quo nihil clarius pro immunitate Mariæ afferri poſſe videtur quare, cùm ſummi illius Pontificis verba mente revolvo, mihi in mentem venit egregium Gelaſii Papæ effatum lib. de S. Euchariſtia, ubi agens de forma, qua Chriſtus Dominus ſacroſanctum hoc Sacramentum inſtituit, ait Pontifex: *Cùm Chriſtus Dominus tam apertis verbis dixiſſet, Hoc eſt corpus meum, hic eſt calix ſanguinis mei, proprio ore, tanquam gladio acutiſſimo, omnes Hæreticos jugulavit, ac iniquorum ora obſtruxit*. Dicam, modo aliquatenus ſimili, quòd cùm ſummus Pontifex, Chriſti in terra vices gerens, apertis & clariſſimis verbis teſtatus fuerit, animam B. Virginis *in ſua creatione, & in cor-*

D. Th. 3 p. q. 27. a. 1.

pus infuſione, Spiritus S. gratia donatam, & à peccato originali præſervatam fuiſſe: jam ejus ore oppoſita ſententia jugulata, omniumque adverſariorum ora obſtructa eſſe videntur. Sed audiamus breviter Eccleſiam *ore Conciliorum* pro immunitate Mariæ loquentem.

In Concilio ſexto generali, actione 2. habentur hæc verba: *Quæ immaculata ſemper extitiſti ab exordio tuæ creationis: quia paritura eras Creatorem totius ſanctitatis*. In Concilio Nicæno, actione 3. dicitur: *Veneramur etiam, & adoramus imaginem Deiparæ, & Dominæ noſtræ irreprehenſibilis, & immaculatæ*. In Concilio Toletano 2. in profeſſione fidei hæc leguntur verba: *Solam Filii Perſonam de ſancta & immaculata Maria Virgine carnem credimus aſſumpſiſſe*. In aliis non paucis Conciliis ſimilia pro immunitate Mariæ verba reperiuntur; & noviſſimè in Tridentino facta eſt ſequens Declaratio: *Declarat S. Synodus, non eſſe ſuæ intentionis comprehendere in hoc Decreto, ubi de peccato originali agitur, beatam, & immaculatam Virginem Mariam*. Inſuper declarat ibidem eadem S. Synodus, obſervandas eſſe præallatas Sixti Papæ quarti Conſtitutiones, ſub pœnis in iiſdem Conſtitutionibus contentis, quas innovat.

Trid. ſeſſ. 5.

Ecce quæ pro immunitate Mariæ adduce, re propoſueramus teſtimonia, quæ credibilia facta ſunt nimis. Heu ſi benè perpendantur, quis eam in Conceptione ſua immaculatam extitiſſe dubitabit? quis non ei ex corde dicet: *Macula non eſt in te*. O Maria! teſtes advocavimus cælum & terram, Deum Angelos & Eccleſiam, eorumque convenientia ſunt teſtimonia, in hoc conveniunt omnes, quòd originalis peccati maculam non contraxeris: *Macula non eſt in te*. Miramini Mariam, in qua *nec nodus originalis, nec cortex actualis culpæ fuit*. Eam miramini, & diſcite, toto corde exhorreſcere, totiſque conatibus peccatum fugere. Heu! Maria nec unico momento fuit peccato inquinata, & tot ſunt, qui pluribus menſibus, imò & multis annis, in peccato ſuo dormiunt, & torpeſcunt. Heu peccator! ſi ſcires quid ſit peccatum mortale, ſi noſſes qui ejus ſint effectus, ab eo profectò plùs quàm à facie colubri declinares; ſi ſeriò perpenderes, quòd Deus factus ſit homo, ut pro peccato de rigore juſtitię ſatisfacere valeret; ſi animo ponderares, quomodo unum peccatum mortale æternis plectatur ſuppliciis; ſi ſollicitè meditareris illam pœnarum infernalium æternitatem, cui etiam pro unico mortali peccato homines addicuntur, certè plus mortale averſareris peccatum, quàm ipſam mortem corporalem, imò & plus quam ipſum dæmonem. Sed, ò veſaniam, & cæcitatem multorum hominum, qui licèt mortali quodam peccato ſint inquinati, epulant tamen, rident, choreas agunt, & dormiunt, ac ſi ipſis revelaſſet Deus; quòd eſſent de ſua ſalute ſecuri. Mirabatur Cæſar Auguſtus, hominem multis gravatum debitis, ſomno poſſe indulgere: ſed quantò majori admiratione & ſtupore dignum videtur, quòd homo in ſtatu peccati mortalis, ac proinde infinitis & æternis gravatus debitis, dormire poſſit? O peccator, ſi in peccato tuo diù dormiviſti, *exurge qui dormis*, ſurge nunc à peccato, ne in illo amplius immoreris, nec ultrà patiaris illud in te inhabitare; expelle à te omnes iniquitates tuas, lava te ſalutari pœnitentiæ baptiſmo, nulla tandem in te remaneat macula, ut aliquando cum Maria in Cælo æterna beatitudine perfruaris. *Amen*.

DE SANCTO THOMA APOSTOLO

CONCIO UNICA.

Noli eſſe incredulus, ſed fidelis. Joan. 20. 27.

SIcut in damnatis peccata, quæ per pęnitentiam non abluerunt, ſunt maculæ perpetuæ, quibus fędantur, & deturpantur, ita in Beatis crimina, quæ ſalutaris pænitentiæ lavacro expiarunt, ſunt velut ornamenta, quibus in perpetuum decorabuntur, & nobilitabuntur. Unde licèt nimio Sanctos ſuos Deus afficere ſoleat honore: *Nimis honorati ſunt*; eorum tamen non reticet peccata; quin contrà clariſſimis & exaggerativis ea verbis explicat; nec eſt quiſquam, qui tam graviter inimici ſui crimen efferat quàm Deus Electorum ſuorum, qui priùs peccatores extiterunt, culpa aggravat, & amplificat. Videte, quàm clarè Davidis adulterium, homicidio contectum, cùm omnibus circumſtantiis utrumque illud crimen aggravantibus deſcribat. Attendite, quomodo Petri negationem à quatuor Evangeliſtis conſcribi, & vivis coloribus depictam noſtris oculis objici curet. Perpendite, quomodo Magdalenæ peccata delineari ſatagat: imò & peccatricem famoſam illam vocari ſinat: *Erat in civitate peccatrix*. Animo tandem revolvite, quomodò vel ipſorum Apoſtolorum, quos eramus in totius vitę exem-

exemplum habituri, nec affectus naturæ imbecilliores, nec caſus etiam graviores ab Evangeliſtis diſſimulari velit, & præcipuè divi Thomæ Apoſtoli, cujus dubium, & incredulitatem narrant, & manifeſtant: *Noli eſſe incredulus, ſed fidelis.* Dei hac in parte nunc me menti conformabo, & divi Thomæ peccata ſimul cum ejus virtutibus, non in dedecus, ſed in laudem illius deſcribere, & manifeſtare pertentabo: ſi enim magna gloria eſt, monſtra domaſſe; non parva gloria eſt D. Thomæ, quod peccata, quæ horrenda ſunt monſtra, è corde ſuo ejecerit, & penitùs extiparit. Loquar ergo & de peccato, & de virtutibus illuſtris illius Apoſtoli, &c. *Ave.*

DIvus Thomas dubitavit, tetigit, & credidit: *Dubitavit*, an Chriſtus à mortuis ſurrexerit, & an eum alii viderint Apoſtoli; *Tetigit* vulnera Chriſti, eum ad ipſa tangenda invitantis; *Credidit* tandem quia de rei veritate convictus, clamavit dicens: *Dominus meus, & Deus meus.* S. Gregorius Papa advertit, non fortuitò factum eſſe, quòd divus Thomas dubitaverit, tetigerit, & crediderit: *Nunquid caſu geſtum creditis, ut electus ille audiens dubitaret, dubitans palparet, palpans crederet?* (S.Greg. ho.26. in Evan.) Fateor, me non omnia concipere myſteria, quæ in hoc dubio, in hoc contactu, & in hac ſancti Thomę confeſſione latent; ſed ut ſancti hujus Apoſtoli panegyricum clarè & dilucidè contexam; illum, & hominem, ut Chriſti amicum, & ut fidelem ejus ſervum inſpicio. D. Thomas, *ut homo* dubitavit; *ut amicus*, tetigit, & *ut fidelis* credidit. *Dubitavit Thomas*, ecce ejus crimen; *tetigit*, ecce ejus felicitatem; *confeſſus eſt*, ecce ejus fidem. Videamus. 1. Peccatum Thomæ dubitantis. 2. Felicitatem Thomæ tangentis. 3. Fidem Thomæ confitentis.

I. PARS.

Peccatum S. Thomæ dubitantis.

CUm ſancto Thoma, ſe Chriſtum ſuſcitatum vidiſſe, alii dixerunt Apoſtoli, iis ipſe non credidit aſſeruitque, ſe nunquam crediturum, reſurrexiſſe Chriſtum, niſi ejus vulnera, & viderit, & tetigerit: *Niſi videro in manibus ejus fixuram clavorum,* (Joan. 20.) *& mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus ejus, non credam.* Ecce ſancti Thomæ dubium, in quo ſanctus hic Apoſtolus mihi peccaſſe videtur graviter, leviter & utiliter: ejus peccatum. 1. Fuit grave ex ſe, & ex ſui natura. 2. Fuit leve ex quibuſdam circumſtantiis. 3. Fuit utile, ratione fructus qui ex eo manavit.

1. Certum eſt, quòd cuilibet leviter, & abſque ſolido fundamento non ſit credendum: *Qui enim citò credit, levis eſt corde.* (Eccl. 19. 4.) Sed ſi quis Deo, Angelis, Apoſtolis, & aliis quibuſdam Dei amicis, unum quid aſſerentibus, credere renueret; hic procul dubio ab omnibus incredulus, & infidelis cenſeretur. Talis autem extitit divus Thomas reſpectu myſterii Reſurrectionis; Chriſtus enim ſe reſurrecturum pollicitus erat: *Poſt tres dies reſurgam*; Angeli Chriſtum à mortuis ſurrexiſſe aſſeruerant: *Surrexit, non eſt hic*: (Luc. 9.) Maria Magdalena, ſe illum ſuſcitatum vidiſſe dixerat: *Vidi Dominum, & hæc dixit mihi*; duo Diſcipuli ex Emmaus reverſi, ſe cum illo in via proceſſiſſe Affirmarant, (Luc. 24.) & tandem alii Apoſtoli Thomæ dixerant: *Vidimus Dominum*; hic tamen iis omnibus fidem non adhibet, dicens ſe nunquam crediturum, ſurrexiſſe Chriſtum, niſi illum videret: *Niſi videro, non credam.* Quare ſi in ſe, & ex ſui natura ſpectetur Thomæ peccatū, vera, & gravis fuit incredulitas, & ideò dixit ei Chriſtus, quòd in poſterum non eſſet incredulus: *Noli eſſe incredulus, ſed fidelis.* (Aug. ſe. 159.) Et S. Auguſtinus D. Thomam graviter peccaſſe indicat, dicens: *Dum curioſus extitit in vulnere, mortem incurrit in fide.*

Ingemiſcit Salvianus, quòd nonnulli ita miſeri ſint, & perverſi, ut hominibus credant, & non Deo: *O miſeria! ò perverſitas! creditur homini ab homine, & non creditur Deo.* (Salv. li. 2. ad Eccl.) At S. Thomas iis etiam miſerior, & perverſior fuiſſe videtur: quia nec Deo, nec hominibus, ſed propriis ſolùm ſenſibus credere voluit, & per continuos octo dies in ſuo pertinaciter errore permanſit, credere nolens, niſi videat, & tangat: *Niſi videro in manibus ejus fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus ejus, non credam.* O Thoma! vidiſti Chriſtum cæcos illuminantem, ægrotos ſanantem; mortuos ſuſcitantem, & multa prophetantem: quare, cum ſe reſurrecturum prædixerit, ei credere deberes? *Non credam.* O Thoma! & ſi Chriſtus ad te Angelorum legionem mitteret, qui omnes, ipſum à mortuis ſurrexiſſe teſtarentur, nonne ei crederes? *Non credam.* Et ſi ad te veniret ſanctiſſima ejus Mater, quæ ſimul cum aliis multis Filium reſurrexiſſe aſſereret? *Non credam.* Quid ſi ad te veniret ipſe Chriſtus; ita tamen ut eum non videres, ſed ſolùm audires illum dicentem, quòd reſurrexerit? *Niſi videro, non credam.* Crederes ergo ſaltem, ſi eum videres, licèt ejus vulnera non tangeres? *Niſi*

vide-

Google

videro in manibus ejus fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus ejus, non credam. O gravē divi Thomę incredulitatem! ò magnam pertinaciam, ſi in ſe, & ex ſui natura ſpectetur! Nonnulli tamen Authores hujus Apoſtoli peccatum ex aliquibus circumſtantiis minùs, quam primo intuitu appareat, grave fuiſſe probant. Eorum rationes adducemus, ex quibus conſtare poterit, Thomæ, quod ex ſui natura grave eſt, *leve eſſe*
Aug. ſer. 159. *ex aliquibus circumſtantiis.*

2. Divus Auguſtinus, qui dixerat Thomam mortem incurriſſe in fide, eum excuſat, dicens, quod *vox iſta: niſi videro, inquirentis eſt, non negantis.* D. Ambroſius, Thomam non de Chriſti reſurrectione, ſed ſolùm de reſurrectionis modo dubitaſſe aſſe-
Amb. l. 10. in Luc. c. 24. rit: *Non de reſurrectione ſed de reſurrectionis qualitate dubitavit*; ſicut Maria Angelo Verbi Incarnationem annuntianti credidit, &
Luc. 1. tamen ab illo modum quæſivit, quo Chriſti Mater fieri poſſet: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* Ita, inquit divus Ambroſius, non dubitavit Thomas de Chriſti reſurrectione quoad ſubſtantiam, ſed quoad modum; non ipſum reſurrexiſſe, ſed de modo reſurectionis ejus dubitavit.

Sanctus Cyrillus Alexandrinus, ut ſanctum Thomam excuſet, ait, eum non tam ex infidelitate, quam ex mœrore, hæc ver-
S. Cyr. li. 12. in Joan. c. 13. ba protuliſſe: *Niſi videro non credam*; tanta hujus Apoſtoli fuit triſtitia, ex eo quòd ſimul cum aliis Chriſtum a mortuis ſuſcitatum non viderit, ut in præfata verba ex mœrore magis, quàm ex infidelitate proruperit: *Mihi videri ſolet Thomas, non infidelitate magis, quàm ſolo mœrore perturbatus fuiſſe; quia Dominum ſuum oculis non viderit.*

Sim. Met. in vit. S. Tho. Apoſt. Simeon Metaphraſtes præallata divi Thomæ verba, novo & ſubtili modo, in hujus Apoſtoli gratiam explicat, dicens; quòd ea, non ex infidelitate, ſed ex maxima lætitia protulerit: ſicut enim mater, cujus unicus eſt filius, qui à multo tempore in regionem longinquam abiit, & quem jam mortuum eſſe ſuſpicatur, maxima in adventu ejus afficitur lætitia, & cum ei primò filium veniſſe nuntiatur, ipſa, licèt de ejus adventu nequaquam dubitet, præ nimio tamen quo capitur gaudio, clamat: niſi filium meum videro, eum veniſſe non credam; ita Divus Thomas, licèt Chriſtum reſurrexiſſe non dubitaret, præ nimio tamen gaudio clamavit: *Niſi videro, non credam.*

Dici etiam poſſet cum aliis quibuſdam Authoribus, hæc verba protuliſſe Thomam ex primo impetu, & quaſi ex motu primo; vel etiam in ejus favorem dici poſſet, ipſum ex ignorantia magis, quàm ex malitia peccaſſe. His, & aliis præſumptionibus, ſancti Thomę peccatum non ita grave extitiſſe, piè credi poteſt; at ſi peccavit leviter, *peccavit etiam utiliter, ratione fructus, qui ex ejus peccato proceſſit.*

3. Nunquam facienda ſunt mala, ut inde eveniant bona; nec aliquando cujuſvis, ſive ſpiritualis, ſive temporalis emolumenti intuitu quàm leviſſimè peccare licet, peccata tamen jam perpetrata nonnunquam cooperantur in bonum, & ex iis multa occaſionaliter eliciuntur bona: ut enim ait ſanctus Ambroſius, *etiam lapſus Sanctorum utilis eſt.* Quis protoparentum lapſum aliquando utilem forte crediaiſſet? Fuit tamen, & Ambr. l. 10. in Joan.
maximè; idcircò de illo loquens Eccleſia, læta canit: *O felix culpa, quæ talem, ac tantum meruit habere Redemptorem!* Omnibus etiam nota ſunt emolumenta, quæ ex Davidis lapſu percepimus: ſi enim non peccaſſet, nō habuiſſemus adeò evidens divinæ miſericordiæ erga peccatores teſtimonium, nec tam efficax pœnitentiæ obeundę documentum: *Cæteris ejus caſus medicina fuit, & illius naufragium fuit aliis portus.* Petri lapſum nobis utilem fuiſſe docet S. Ambroſius. Euch. ad 3. l. 3. Reg.
Ecce, inquit, *nobis nihil nocuit, quòd negavit, ſed plurimum profuit, quòd flevit.* Similiter D. Thomę lapſum nobis utilem fuiſſe declarat S. Gregorius: ſi quidem ex eo, quòd in incredulitatem lapſus ſit, occaſionaliter accidit, nos in fide reſurrectionis Chriſti fuiſſe firmatos: *Dum vulnera in Magiſtro palpat carnis, in nobis vulnera ſanat incredulitatis.* Quod mirabili gradatione explicat, & cōfirmat S. Chryſoſtomus, dicens: *Divina erat diſpenſationis myſterium, ut Diſcipulus non adeſſet. Si quidem enim adfuiſſet, minimè dubitaſſet; ſi autem non dubitaſſet, non etiam palpaſſet, ſi verò non palpaſſet, neque ſic credidiſſet: niſi denique ſic credidiſſet, non ſic alios credere docuiſſet*: quare de primo ad ultimum optimè ſequitur. Thomæ peccatum nobis occaſionaliter utile fuiſſe, quia reſurrectionis myſterium clariùs cognoſcēdi, & firmiùs credendi nobis occaſionem præbuit. O magnam utilitatem!

Amb. ſer. de neg. Pet. — S. Gr. hom. 26. in Ev. — Chryſ. in Domin. in Albis.

Optarem tamen, quod ex hujus Apoſtoli caſu aliud eliceremus emolumentum, quòd ſcilicet, quantumvis juſti, & ſanctiſſimi, nunquam ſuperbiamus, nec de ſalute noſtra præſumamus; ſed plurimùm ſemper timeamus: *Noli altum ſapere, ſed time.* Heu! ſi cæli commoveatur columna, quid fiet de arundine? Si D. Thomas, qui in Chriſti ſchola

ſchola fuerat eruditus, qui in collegio Apoſtolico, veluti ſtella ſulgentiſſima rutilabat, & qui a Chriſto, ut Eccleſiæ columna fieret, fuerat vocatus, miſerè, & flebiliter cadit; quis, quantumvis ſanctus ſit, non trepidabit? Si peccavit zelantiſſimus hic Apoſtolus, qui ante caſum ſuum miracula feciſſe, & revelationes habuiſſe creditur; quis non pavebit? Eſt certe quod timeamus, & quòd ſalutem noſtram cum timore operemur: *Cum metu, & tremore ſalutem veſtram operamini*. (Ad Phil. 2.) Quamdiu in hoc mundo moramur, nunquam, abſque ſpeciali Dei revelatione, de ſalute ſecuri ſumus: *Non Monachus ſecurus in Clauſtris, non Eremita ſecurus in ſolitudine*: (Innoc. 3. de contemptu mundi.) quare timor, & tremor veniant ſuper nos, & cum ſancto timore in via ſalutis incedamus, quo nobis utilis fiet D. Thomæ caſus, ſed poſtquam de Thomæ dubitantis peccato diſſeruimus, *ejuſdem tangentis felicitatem demiremur*.

II. PARS.

Felicitas S. Thomæ tangentis Chriſti vulnera.

CHriſtus Dominus miſericordia motus erga Apoſtolum ſuum Thomam, a miſero, in quo verſabatur ſtatu, illum eruere voluit: quare poſt octo ab ejus caſu dies ſe ei manifeſtavit, eique tangenda exhibuit manum, & lateris ſui vulnera: *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum*. (Joan. 20.) Hæc Chriſti vulnera non ſolùm vidit Thomas, ſed tetigit: *Videbat & tangebatque*, (S. Aug. tr. 121. in Joan.) Nimia curioſitate, & præſumptione illa tangere petierat; ſed illa tetigiſſe, maxima ejus fuit felicitas: quia per hunc tactum factus eſt ſapientior, ardentior, & generoſior; ex hoc enim tactu. 1. Intellectus ejus repletus fuit lumine. 2. Voluntas ejus repleta fuit amore. 3. Cor ejus repletum fuit fortitudine.

In terris erroris ſuis tenebris octo diebus jacuerat D. Thomas: toto hoc tempore ejus obſcuratus fuerat intellectus; ſed tandem Chriſti tetigit vulnera, & ex hoc tactu mens ejus ita illuſtrata remanſit, ut fugatis omnium errorum tenebris, ipſe noverit myſterium Reſurrectionis, de quo antea dubitaverat; & Chriſtum, non ſolùm Hominem, ſed etiam Deum eſſe proclamaverit, dicens: *Dominus meus, & Deus meus*. Deum peccato ſuo perdiderat Propheta Regius; Deum etiam infidelitate ſua perdiderat Thomas; Deum, quem perdiderat manibus ſuis quæſivit Propheta: *Manibus meis Deum exquiſivi, & non ſum deceptus*; (Pſal. 76.) Deum etiam ſuum manibus exquiſivit Thomas: quia Chriſtum tetigit, palpavitque, & non fuit deceptus: quia hoc tactu tantum lumen in ejus intellectum illapſum eſt, ut noverit Chriſti reſurrectionem, & divinitatem: *Tangebat hominem, & confitebatur Deum, quem non tangebat*. (S. Aug. ubi ſup.) Quare ſi Ariſtides olim dixerit, quòd ex Socratis contubernio & tactu fieret ſapientior, & doctior: *Proficiebam, ò Socrates, quotieſcumque tecum eram, & longè magis, cùm apud te ſedens, te tangebam*: (Apud Plat. in Theag.) Quantò magis profecit S. Thomas ex tactu vulnerum Chriſti, ex quo ita ſapiens, & illuſtratus evaſit, ut protinùs Chriſti reſurrectionem, & divinitatem confeſſus ſit: *Dominus meus, & Deus meus*.

Chriſti vulnera *fontes* vocat Propheta Evangelicus: *Haurietis aquas de fontibus Salvatoris*. (Iſaias c. 12.) Hæc quidem vulnera fontes fuere ſanguinis reſpectu omnium hominum: ſed reſpectu ſancti Thomę fontes etiam fuere luminis. Eſt in Epiro fons effundens lumen ſicut aquam: quia ſi in eum extinctæ immergantur faces, ſtatim reaccenduntur: *Si extinctas faces demerſeris, inflammat*. (Boccac. de fontib.) Vulnera autem Salvatoris huic fonti quodammodo ſimilia fuere reſpectu S. Thomæ: in hoc enim Apoſtolo extinctum fuerat fidei lumen: quare erat veluti fax extincta: ſed cùm fax illa in Chriſti vulneribus fuit immerſa, mox accenſa fuit: poſtquam incredulus hic Diſcipulus vulnera Chriſti tetigit, divino ita irradiatus fuit lumine, ut divinitatis arcana clariùs noſſe videatur, quam S. Joannes Evangeliſta: quia, ut ait S. Thomas à Villanova, Chriſtum Joannes tetigit ſolùm dormiendo: Thomas verò illum tetigit vigilando: *Ab illo pectore arcana cæleſtia Joannes hauſerat dormiendo, in illo Thomas grandes theſauros reperit ſcrutando*. (Concione in oct. Paſch.)

De magno quodam Duce fertur, quòd aliqui ejus æmuli, invidia in illum tabeſcentes: ut ejus gloriam, & famam denigrarent, illum in tabella depictum expoſuerunt, non vigilantem, & urbium mœnia profligantem, ſed dormientem, manibuſque rete tenentem, in quod urbes ex ſe ipſis, abſque ullo externo impulſu, ſe projiciebant: ſapiens autem ille Dux, ut inimicorum confunderet invidiam, præclarè dixit: *Si tot urbes capio dormiens, quid facerem vigilans?* Hæc optimè, meo quidem judicio, ſanctis Apoſtolis Joanni & Thomæ applicari poſſunt: Joannes enim dormiens, Thomas verò vigilans Chriſtum tetigit. Si ergo ſanctus Joannes dormiens tanta novit divinitatis myſteria: quantò majora noſſe videtur Thomas, qui Chriſtum non dormiens, ſed vigilans, tangere meruit?

ruit? Tanta quidem novit, ut digitus Thomæ tangentis, non ſolùm ipſius Thomæ, verùm & totius mundi factus ſit Magiſter &
Petr. Dam. ſer. 41. Doctor : *Thomæ digitus factus eſt magiſter mundi*. O verè magnam Thomæ tangentis felicitatem! cùm per tactum vulnerum Chriſti intellectus ejus repletus fuerit lumine; *ac etiam voluntas ejus repleta fuerit amore*.

2. Nonnulla ſunt amoris, & charitatis
S.Ambr. vulnera : *Eſt vulnus boni amoris, ſunt vulnera charitatis.* Hujuſmodi haud dubiè Chriſti fuere vulnera, non ſolùm, quia propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, ea pertulit; verùm & quia ea contemplantibus, & tangentibus charitatem inſpirant, & infundunt, ut videre eſt in ſancto Thoma, qui mox ut ſacra hæc tetigit vulnera, Chriſti exarſit amore, dicens: *Dominus meus, & Deus meus*; ſeu tu es, quem, ut Dominum, & Deum meum, ſuper omnia diligo. Chriſti pectus, ut loquitur S. Bernardus, erat *amoris domicilium*. Sanctus Thomas in hoc domicilium, ſeu in hanc amoris divini fornacem mittens manum, quaſi alter Prometheus, ignem ſacrum abſtulit, quo accenſus, clamavit: *Dominus meus, & Deus meus*. Non dixit: Dominus noſter, & Deus noſter; ſed: *Dominus meus, & Deus meus*: quia tan-
S. Ambr. in Pſal. 49. to ergo eum æſtuavit amore, quanto ſi ſui ſolius eſſet Dominus, & Deus: *Meus dixit, non noſter, quia ex magno affectu amoris vocat ſuum*.

Cùm Magdalena pedes Chriſti, oſculabatur, lacrymis rigabat, & capillis capitis ſui tergebat, Phariſæus murmurans, de
Luc. 7. Chriſto dicebat: *Hic ſi eſſet Propheta, ſciret utique, quæ & qualis eſt mulier, quæ tangit eum: quia peccatrix eſt*. O Phariſæe! ſi tu ſcires quæ eſt illa mulier, quę Chriſtum tangit, non illam peccatricem vocares, ſed amantem: quia lacrymis peccata ſua lavit, & cùm Chriſti pedes tetigit, Chriſtus cor ejus divino amore accendit; Chriſti pedes ipſa lavit, & Chriſtus cor ejus charitate inflammavit: unde ex tactu pedum Chriſti, facta eſt amore ejus accenſa: *Dilexit multum*. Quod de Magdalena diximus, de S. Thoma etiam dicamus; ipſe enim non ſolùm Chriſti pedes, ſed manus & latus ejus tetigit, ex hoc autem contactu ita Chriſti amore fuit ſufflammatus, ut eum tota mente, toto corde, totiſque affectibus dilexerit; eum etiam ita amavit, ac ſi non aliorum, ſed ſui ſolius eſſet Dominus & Deus: *Meus dixit, non noſter, quia ex magno affectu amoris vocat ſuum*. Miramini Thomæ felicitatem, quæ tanta fuit, ut per Chriſti tactum voluntas ejus amore repleta fuerit: *ac etiam cor ejus fortitudine*.

3. Chriſti vulnera mente tangebat D. Bernardus, ea crebrò contemplabatur, in ea ingrediebatur, & in iis commorabatur cogitatione & affectu: ibique ſtans, & requieſcens ſpiritualiter, ita fortis fiebat & generoſus, ut nec dęmonis inſidias, nec mundi fraudes, nec carnis illecebras aliquatenus timeret: *Fremit mundus, premit corpus, diabolus inſidiatur, non cado*. S. Bern. ſer. 6 in Cant. O miram vim vulnerum Salvatoris, etiamſi ſola mente contrectentur! At S. Thomas non mente ſolùm ea tetigit, ſed ea manu palpavit, & in lateris vulnus manum immerſit: *Mitte manum tuam*: quare ex hoc contactu tantam percepiſſe videtur fortitudinem, ut labores, paſſiones, & ipſam mortem non timuerit. Unde hoc fortitudinis ſpiritu roboratus, totum, ut ait Chryſoſtomus, percurrit terrarum orbem; & barbaras gentes, necnon populos ferociſſimos, qui eum occidere cogitabant, & quærebant, impavidus peragravit: *Solus orbem terrarum percurrit, & in mediis plebibus volvebatur, volentibus eum interficere*. In Cath. S. Th. in c. 11. Jo.

De Achille fertur, quod cum ſtygii fluvii aquis immerſus fuerit, ex iis ita fortis & robuſtus exierit, ut à nemine ſuperari valeret. In has quidem aquas immerſus non fuerat S. Thomas; ſed digito vulnera Chriſti tetigerat, manum in latus ejus immerſerat, ex quo ita fortis & generoſus evaſit, ut nec dęmonis tentationes, nec hominum perſecutiones, nec ipſam mortem ampliùs timuerit: ſed inter populos ſibi inſenſiſſimos, ipſum interficere volentes, intrepidus ſteterit. Judæorum, Parthorum, Medorum, Perſarum, Hircanorum, Indorum, & aliorum populorum Chriſtianæ Religioni inſenſorum, regiones luſtravit: ubique innumera occurrebant mortis pericula; & ubique fortiter & generosè ea parvipendit, & impavidus fuit: *Solus orbem terrarum percurrit, & in mediis plebibus volvebatur, volentibus eum interficere*.

O quam felix fuit S. Thomas, poſt peccatum ſuum Chriſti tetigiſſe vulnera; cùm ex eis tanta emolumenta perceperit. Heu! ſi ita infelices ſimus, ut in aliquod grave peccatum incidamus, ad Chriſti advolemus vulnera, ea contemplemur ut ſalutiferos redemptionis noſtræ fontes, in hæc ingrediamur ſanctuaria, & enixè Chriſtum rogemus ut virtute ſanguinis per ſacra hæc vulnera fuſi, à noſtris mundare nos dignetur criminibus. Cùm hæc Chriſtus in corpore ſuo paſſus eſt vulnera, purpureis ſanguinis ſui cha-

characteribus, in ſuis manibus, pedibus & latere non deſcripſit: *In manibus meis deſcripſi te.* Supplices ab ipſo petamus cum D. Auguſtino, quòd hanc legat ſcripturam, & quòd horum vulnerum virtute nobis indulgeat, noſque ſalvare dignetur: *Lege ſcripturam, & ſalva me.* Sic mente illa tangemus vulnera, & cum D. Thoma, ab iis ubere fructus eliciemus. Sed poſtquam vidimus Thomam tangentem, *audiamus illum confitentem, ejuſque fidem demiremur.*

Iſa. 49. 16.

3. PARS.

Fides S. Thomæ confitentis.

ÆTernum nomini ſuo dedecus inuliſſet ſanctus Thomas: ſi in infidelitate ſua permanſiſſet, & à via ſua prava non receſſiſſet, ſed per Dei miſericordiam, qui anteà de Chriſti reſurrectione, & divinitate dubitaverat, ad ſe reverſus, Chriſtum glorioſè confeſſus eſt ſermone, opere, & paſſione. Sanctus ille Apoſtolus Chriſtum confeſſus eſt publicè, efficaciter, & conſtanter; eum confeſſus eſt 1. *Publicè* ſermonibus ſuis. 2. *Efficaciter* operibus ſuis. 3. *Conſtanter* paſſionibus ſuis.

1. S. Thomas, qui in ſua pertinax fuerat incredulitate, audito Chriſto ipſi dicente: *Noli eſſe incredulus, ſed fidelis*; ſtatim palàm, & coram aliis Apoſtolis illum ore, & ſermone confeſſus eſt, dicens: *Dominus meus, & Deus meus.* Quibus verbis, ut ait Theophilactus, duplicem in Chriſto naturam, divinam ſcilicet & humanam confeſſus eſt: *Dicendo Dominus meus, humanam: & Deus meus, divinam confeſſus eſt naturam.* Chriſtus eſt Deus ſimul & homo; eſt homo, ratione naturæ humanæ; eſt Deus, ratione naturæ divinæ, & ſuppoſiti divini, ſeu perſonalitatis Verbi utramque hanc naturam terminantis: Thomas autem utramque hâc naturam in Chriſto agnoſcens, eum Deum & hominem eſſe, palam confeſſus eſt, clamans: *Dominus meus, & Deus meus*; quaſi diceret: O Chriſte! te hominem eſſe confiteor: quia in corpore tuo vulnera video, quæ, ut homo, pro meâ ſalute in crucis patibulo pati dignatus es; ſed te etiam Deum eſſe fateor: quia propria virtute à mortuis ſurrexiſti, ſicut prædixeras.

Theop. in c. 21. Joan.

Myſteria divina corde credere non ſufficit, ſi fidem ore, & ſermonibus non manifeſtemus: *Corde enim creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Omnes autem Apoſtoli corde, & ore procul dubio crediderunt; ſed ut ſanctus Vincentius Ferrerius, videtur, quod S. Thomas aliis clariùs & perfectiùs fidem ſuam manifeſtarit: *Inter Apoſtolos ſanctus Thomas, quia ore palam confeſſus eſt fidem, fuit clarior.* Scimus: plurimum laudari Petrum, eò quòd Chriſtum eſſe Deum, & Patris æterni Filium ore confeſſus ſit. *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi*; ſed Thomas, Chriſtum non ſolùm Deum, ſed etiam hominem eſſe, palàm confeſſus eſt, ejuſque confeſſio clarior fuit, & expreſſior: *Expreſſiùs intonat Thomas: Dominus meus, & Deus meus.* Palàm negaverat Thomas, & palam confeſſus eſt; pluſque palàm confeſſus eſt, quam palam negaverat ſolùm reſurrexiſſe Chriſtum, & confeſſus eſt, non ſolùm eum reſurrexiſſe, verùm & eum Deum ſimul, & hominem eſſe prædicavit. Ut enim ait Theophilactus. D. Thomas factus eſt magnus Theologus, qui utramque Chriſti naturam, divinam ſcilicet, & humanam palam docuit; & prædicavit: *Qui priùs fuerat infidelis, poſt lateris tactum, optimum ſe Theologum oſtendit, duplicem naturam, & unam hypoſtaſim Chriſti differens Dicens enim: Dominus, naturam humanam; dicens, divinam confeſſus eſt in uno, & eodem.* O magnam S. Thomæ fidem, qui Chriſtum confitetur publicè ſermonibus ſuis; *ac etiam efficaciter operibus ſuis.*

Rom. 10. 10.

Matt. 16.

S. Th. à Vil. Conc. in oct. Paſch.

Theop. in c. 2. Joan.

2. Fides, ſi vera ſit, operibus manifeſtari, & probari debet: *Oſtendam tibi ex operibus fidem meam.* Fides non eſt otioſa, ſed laborioſa, & qui verè credit, opera fidei ſuæ conformia elicit: unde ſanctus Jacobus Apoſtolus fidem quæ non operatur, non vivam, ſed mortuam & exanimem vocat: *Fides ſine operibus mortua eſt.* O Thoma! dicito nobis, quæ fuerit fides tua? Fuitne viva, an mortua? Fuitne otioſa, an ſanctis operibus probata, & confirmata? Tranſiitne ab ore tuo ad manus tuas? Laborioſa utique, & efficax fuit divi Thomæ fides: non enim Chriſtum eſſe Deum ſpeculativè ſolùm credidit; ſed etiam practicè & efficaciter, faciendo ſcilicet opera ſuę fidei, & confeſſioni conſona; Chriſtum enim, ut Deum, veneratus eſt; ei, ut Deo ſuo, in omnibus obtemperavit, ejuſque gloriam, virtutes, merita, & divinitatem ubique prædicavit. Sanctus ille Apoſtolus non fuit ſimilis iis Chriſtianis, quorũ opera ſuę ſunt fidei valdè diſconvenientia, qui aliud credunt, & aliud faciunt; qui ore Deum confitentur, & factis illum negant: *Confitentur ſe noſſe Deum, factis autem negant.* Sanctus enim Thomas non ore ſolùm, ſed etiam operibus Chriſtum confeſſus eſt, hic ſemel coram aliis Apoſtolis illum ore confeſſus eſt, dicens: *Dominus meus, & Deus meus*, & millies deinde ſanctis ſuis eum confeſſus eſt operibus. Hic Judæam, Parthos, Medos, Regna Congi, & Nar-

Jacobi. 2

Ad tit. 1. 16.

& Narzingæ, necnon alias multas regiones peragravit, ubique Evangelim diſſeminavit, ubique Chriſtum prædicavit, & quod de Chriſto palàm prædicavit, & profeſſus eſt, operibus ſuis confirmavit; cùm prædicavit, Chriſtum eſſe Deum, eum ut Deum veneratus eſt; cùm populis annuntiavit, Chriſtum pro nobis paſſū & mortuum eſſe, iis identidem indicavit, ſe eſſe paratum ad dira quęque tormenta, & ipſum mortem pro illius gloria perferendam; cùm de humilitate, patientia, manſuetudine, & aliis Chriſti virtutibus ſermonem habuit, ipſe ſe earumdem virtutum perfectum imitatorem exhibuit, eo ipſo tandem quo Chriſtum ore confeſſus eſt, operibus fidem ſuam oſtendit, & confirmavit: *Oſtendam tibi ex operibus fidem meam*, Sed Chriſtum etiam *confeſſus eſt paſſionibus ſuis*.

3. Fides paſſionibus probatur, & cùm quis, ad confirmationem fidei quam profitetur, gravia patitur, ejus fides vera eſſe facilè creditur; tunc maximè, cùm pro veritate fidei quam ſectatur, mortem ſubire nō

Bern. ſer. 1. Dom. Qu. dedignatur: ut enim ait ſanctus Bernardinus Senenſis, *Per martyria veritas fidei clariùs eluceſcit, quando paratus eſt homo mori pro veritate, quam prædicat*. Et reverà, non magnum videtur, quòd quis Chriſtum coram populis ipſum laudantibus, ipſiſque plaudentibus confiteatur; ſed Chriſtum coram Tyrannis, & in mediis ſuppliciis conſtanter confiteri, hoc magnum, & glorioſum eſt, & eò fides eſt clarior, quò quis

s. Cyp. ep. 9. ad Mart. graviora pro illius confirmatione patitur: *Confeſſio quantò in paſſione fortior, tantò clarior, & major in honore*. O quam clara, & quàm mirabilis fuit ſancti Thomæ fides, qui pro Chriſto, & in Chriſti confeſſione gravia tormenta, mortem acerbam, & glorioſum martyrium perpeſſus eſt:

Laur. Juſt. ſe. de s. Th. *Tantum Thomæ fides convaluit, ut poſt conſummatum curſum Apoſtolicæ prædicationis, poſt innumerabilium converſionem populorum, ad triumphalem palmam pervenerit martyrii*. Non fuit Thomas ex his fidelibus mollibus, & delicatis, qui Chriſtum confitentur; cùm omnia ſunt proſpera, ſed uſque ad ſanguinem reſiſtere non valent: ipſe enim uſque ad ſanguinis effuſionem, & ad diræ mortis paſſionem, Chriſtum conſtanter confeſſus eſt. Damnatus fuit Thomas ad incedendum ſuper laminas ferreas ignitas, ut ad Chriſtum negandum cogeretur, & ipſe illum ſemper confeſſus eſt. Miſſus fuit in furnum ferreum ignitum, ut à fide ſua diſcedendum compelleretur, & ut ait ſanctus Vincentius Ferrerius, in eo per diem integrum remanſit orans, non ſecùs ac ſi in oratorio extitiſſet. Ductus eſt ad Templum Solis, ut ad Solem adorandum adigeretur; ſed ipſe obedire renuit, dicens: *Ego adoro, non Solem, Sed Deum; non creaturam, ſed Creatorem*. s. Vin. Fer. ſe. de S. Th. Ipſe ſemper Chriſtum confeſſus eſt; ipſe ſemper dixit: *Dominus meus, & Deus meus*. Quare Pontifices, & Sacerdotes eum in confeſſione ſua conſtantem, & invictum videntes, ad tela, & lanceas cucurrerunt, quibus ſanctum Apoſtolum confoderunt, & interfecerunt.

O Thoma! quàm magna eſt fides tua! Peccaveras quidem incredulitate tua; ſed ita felix fuiſti, ut per contactum vulnerum Salvatoris, intellectus tuus repletus ſit lumine, voluntas tua repleta ſit amore, & cor tuum repletum ſit fortitudine. Sed tandem magna fuit fides tua: quia Chriſtum confeſſus es publicè ſermonibus tuis, efficaciter operibus tuis, & conſtanter paſſionibus tuis.

O utinam ſancti hujus Apoſtoli fidem omnes imitarentur! Sed, heu! multi ſunt Chriſtiani nomine tenus. Sciunt cuncti, quòd *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo*, & tamen arbitrantur, ſatis eſſe, quòd hominis Chriſtiani nomen habeant, licèt fidem non habeant. O cæcos, & inſenſatos homines! Sciant velim, quòd non *ſatis eſt habere fidem, niſi vita ſit fidelis*: s. Gr. libe 23. Mor. c. 10. non ſufficit palam verbis profiteri, quod credamus, ſi fidem operibus, & paſſionibus noſtris non manifeſtemus. Credis, inquis, in Chriſtum? Fac opera digna Chriſto, & pro illis gloria patere quæ in obſervatione legis perferenda ſeſe offerunt. Heu! quo titulo, & qua fronte ſe Chriſtianos dicere audent, qui Chriſtianam vitam moribus ſuis non ſectantur? *Quomodo tu Chriſtianus diceris, in quo nullus Chriſtiani actus apparet?* s. Aug. tr. 5 in Ep. Jo. c. 3. Quid prodeſt nomen, ubi res non eſt, & quid in tremendi judicii die dicent, hujuſmodi, qui Chriſtiani nomen habent, rem non habent? *Quid ergo dicturus es in judicio, ſolo nomine, & profeſſione Chriſtianus, vita & moribus pluſquam paganus?* s. Th. à Vil. ſe. 3. de Ad. Quid dices, cùm a te rationem Deus exiget fidei quam animæ tuæ infudit, gratiarum quibus te ornavit, Sacramentorum quæ pro te inſtituit, & tot bonorum ſpiritualium, quæ tibi liberaliter largitus eſt? Certè à Dei judiciis magis timere debent Chriſtiani, quam infideles: quia de pluribus bonis ſpiritualibus à Deo perceptis rationem ſunt reddituri; & quia ſi æternis addicantur ſuppliciis, gravior eorum erit pœna, quàm paganorum: *Eſt enim gehennali pœna paganorum infinitè minor, quàm malorum Chriſtianorum*,

Quare

Quare ſi Chriſtiani eſtis nomine, Chriſtiani ſitis & moribus: aut nomẽ, aut mores mutate.

De generoroſo quodam Duce, me apud Plutarchum legiſſe memini, quòd cum in exercitus ſui medio militem viderit, Alexandrum nomine, corde verò ignavum & debilem; dixit ei: Amice, cùm Alexander voceris, aut Alexandri Magni, totius orbis Monarchæ & Ducis generoſiſſimi nomen depone, aut tanti Viri mores geras: *Vel nomen muta, vel te geras ut Alexander.* Idem dico vobis, NN. Chriſtiani eſtis nomine, ſitis & moribus veſtris Chriſtiani, habetote fidem efficacem, & conſtantem, ſicut ſanctus Thomas; ut aliquando audire valeatis Chriſtum dicentem, quòd fides veſtra vos ſalvos fecerit: *Fides tua te ſalvum fecit. Amen.*

In vita Alexandri.

DE NATIVITATE CHRISTI I.

CONCIO PRIMA.

Reclinavit eum in præſepio. Luc. 2.

CHriſtum ut Verbum inter Cælites regnantem hac in concione non intueor; ſed eum ut Hominem in ſtabulo naſcentem admiror. In cælo, ut Verbum, eſt Patris æterni unigenitus; & in ſtabulo, ut Homo, eſt unigenitus Mariæ. In cælo natus eſt ex Patre ſine Matre, & in ſtabulo natus eſt ex Matre ſine Patre; in cælo naſcitur ſemper, & in ſtabulo naſcitur ſemel; in cælo naſcens, requieſcit in Patris æterni ſinu: *Unigenitus Filius qui eſt in ſinu Patris*; & in ſtabulo naſcens, reclinatur in præſepio: *Reclinavit eum in præſepio.* Pluries demiratus ſum hujus mundi ſtructuram, ſtabilitatem terræ, ſolis regulares motus, lunæ defectum & incrementum, necnon temporum viciſſitudines, in quibus quædam arent; quædam virent, & quę mortua modò videntur, deinceps reviviſcunt; ſed hodie cum D. Auguſtino miror magis Dominum, & Deum cæli & terræ, in vili preſepio decumbentem: *Expaveſcere me feciſti, quia Verbum, per quod facta ſunt omnia, in præſepio jacuiſti.* Ibi eum reclinavit Maria, ibi eum piè contemplemur, &c. *Ave.*

Jo. 1. 18.

S. Aug. ſerm. contra Judæos c. 13.

CHriſtus, qui hodie in Bethlehem naſcitur, eſt Puer, Doctor, & Rex. Eſt Puer: quia ut nos ad ſui amorem alliceret, pueri figuram & corpuſculum ſumere voluit: *Parvulus natus eſt nobis.* Eſt Doctor: quia in hunc mundum venit, ut omnes homines ſcientiam ſalutis doceret: *Magiſter veſter unus eſt Chriſtus.* Eſt tandem Rex, cujus dominium ad omnia creata ſe extendit: *Dominus Legifer noſter, Dominus Rex noſter, ipſe ſalvabit nos.* Huic puero danda ſunt incunabula, in quibus decumbat; huic Doctori erigenda eſt cathedra, in qua doceat; & huic Regi componendus eſt thronus, in quo ſedens præſit, legem ferat, & ſuo nomini debitos honores percipiat. Sed ubi invenientur incunabula tanto puero digna? Ubi occurret cathedra tanto Doctori congrua? Ubi reperietur Thronus tanto Regi conveniens? Hæc omnia in cælo inveniri poſſent: ſed in terra unicum, & humile præſepium tria hæc ei ſuo modo præſtat officia: in eo enim jacet, velut in humili lecto, in quo gravia patitur: in eo reſidet, velut in Doctoris cathedra, in qua præclara, eaque ad ſalutem proficua, nos docet: & in eo velut in gloriæ & honoris throno ſedet, in quo ab Angelis, & hominibus honoratur. Præſepe tandem eſt Chriſto lectus, cathedra, & thronus: eſt ei *lectus* laboris & doloris, *cathedra* Doctoris & Prædicatoris, *thronus* gloriæ & honoris. Vel, ut meliùs meam explicem mentem, præſepe eſt. 1. *Lectus* Chriſti patientis. 2. *Cathedra* Chriſti docentis. 3. *Thronus* Chriſti regentis. En tres Orationis hujus partes, quibus Chriſtum in præſepio contemplabimur, in quo reclinavit eum Maria: *Reclinavit eum in præſepio.*

Iſaiæ 9.

Matt. 23.

Præſepe eſt lectus Chriſti patientis. I. PARS.

SIcut ſecundùm Divinitatem, qua unum ſunt Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, neque Patrem natum credimus, neque Spiritum Sanctum, ſed ſolum Filium: ſic etiam ſecundum carnem, ſolum Filium natum catholica fides credit & prędicat. Deus erat, & homo factus eſt: non amiſit divinitatem, ſed ſuſcepit humanitatem: manſit ſublimis, & factus eſt humilis: non deſtitit eſſe Deus, & factus eſt homo: non ceſſavit eſſe magnus, & natus eſt parvus: *Parvulus natus eſt nobis.* Ubi quæſo habitabit puer hic recenter natus? Quæ ei parabuntur incunabula? Quod ei cubile dabitur? Maria *reclinavit eum in præſepio, quia non erat ei locus in diverſorio.* Non fuit in alieno hoſpitio locus illi qui condidit locum, illi qui omnem replet locum, & illi qui cunctorum ipſe eſt locus: quare Maria *reclinavit eum in præſepio.* Ecce ejus incunabula: ecce ejus lectus, qui quidem non ei lectus quietis & voluptatis: ſed lectus mœroris & doloris extitit: quia ibi plo-

Luc. 2.

ploravit, ibi vagiit, ibi naturæ humanæ infirmitates expertus eſt, ibique crucis ignominias & dolores aliquo modo prægustavit.

Tertullianus lectum in quo Chriſtus naſcens decumbit, anguſtum vocat, & durum: *Diverſoria anguſta, & ſordidos pannos, & dura præſepia.* Et quidem durum eſt præſepe, ei durus eſt lectus in quo reclinatur, tum ob hiberni injurias temporis, tum ob fœtorem quem ex pecorum excrementis odoratur, tum ob viles panniculos, quibus involvitur, tum quia ibi: non in molli pluma, ſed ſupra paleam ſolummodò recumbit. Quæ quidem omnia ipſi dura & acerba extitere: non enim penſandum, Chriſtum Dominum aſſumpſiſſe corpus phantaſticum, æthereum, vel quocumque modo impaſſibile: corpus enim ejus, non ſecùs ac alia corpora, doloribus & paſſionibus fuit obnoxium: *Naſcitus eſt Deus, Verbum ex Virgine, veſtitus corpore obnoxio iiſdem paſſionibus nobiſcum.* Quare cùm Chriſtus fuerit ſenſibilis & paſſibilis ſicut nos, ei præſepe lectus duriſſimus, & lectus patientis verè extitit: *Sordidos pannos dura præſepia.*

Lib. de Carn. Christi c. — S. Ignat. Mart. Ep. ad Trall.

Chriſtus Dominus, ut quantam profiteretur paupertatem manifeſtaret, ait: *Filius hominis non habet, ubi caput ſuum reclinet.* Non habuit quidem Chriſtus *reclinatorium aureum*, nec in culcitris, & ſericis recubuit: duos tamen habuiſſe videtur lectos, in quibus caput ſuum reclinavit; unum in morte, & alterum in nativitate; lectus in quo eſt mortuus, non alius eſt quàm ipſa crux, in qua inclinato capite *emiſit ſpiritum* lectus in quo naſcens poſitus, non alius eſt quàm vile præſepium: *Et reclinavit eum in præſepio.* Durus fuit lectus mortis, & durus fuit lectus nativitatis: crux Chriſto morienti fuit lectus duriſſimus, & verè lectus doloris: quia ibi paſſus eſt opprobria, ſputa, ſpinarum aculeos, clavorum ſævitiam, & acerbiſſimæ mortis dolores. Sed præſepe fuit etiam Chriſto naſcenti lectus doloris: quia ibi frigus, paupertatem, & ipſos crucis dolores præſenſit, & prægustavit: *Vix natus eſt Cæli gloria, Cæli divitiæ, Cæli deliciæ, dulcis Jeſus, & ecce recenti ortui crucis ignominia, crucis dolor, crucis paupertas copulatur.* Hæc omnia copulata ſunt in Chriſto naſcente, & in præſepio recumbente: unde præſepe ei verè lectus doloris extitit.

S. Bern. lib. de paſſ. Do. c. 3.

Mirabatur Tertullianus Chriſtum in Virginis utero novem menſibus remanentem, & ibi expectantem: *Naſci ſe Deus patitur in utero Matris, & expectat.* Quid expectabat Chriſtus in utero Matris? ibi expectabat, quòd colligeretur ſanguis, quem pro hominum ſalute fuſurus erat; ibi expectabat; inquit Auguſtinus, quòd formarentur membra, quæ cruci erat traditurus: *Deſcendit Chriſtus in uterum Virginis, ut ex inde acciperet membra quæ traderet cruci.* Hæc membra in Mariæ utero ſumpſit Chriſtus, & poſtquam ex ejus utero egreſſus eſt, ea in præſepio reponi voluit; ibi primus ejus fuit lectus, non quidem deliciarum, ſed doloris: quia ibi dolores tantos pertulit, ut Martyrii paſſiones ibi ſentire, & terre incœperit: *Chriſtus in præſepio reclinatus, legem Martyrii præfigebat.* In cruce Martyrium conſummavit, cùm pro noſtra ſalute paſſus eſt; & in ſtabulo illud inchoavit, cùm in præſepio, velut in lecto doloris, plurima perpeſſus eſt. Videte eum ibi plorantem, audite eum vagientem: *Vagit infans inter arcta conditus præſepia.* Quid tot lachrymæ, quid tot vagitus ſignificant, niſi eum gravia multa, & quaſi martyrium pati? *Plorat Chriſtus*, inquit ſanctus Bernardus, *ſed non ſicut cæteri*: alii pueri in ſuis cunis, non voluntariè, ſed merè naturaliter, & ex ſolo motu & impetu naturæ flent; Chriſtus verò in præſepio recubans, flet voluntariè & liberè, propter acerbos quos patitur dolores, quibus quaſi martyr in cunis efficitur: *In præſepio reclinatus legem martyrii præfigebat.*

Tert. de Patient. cap. 3. — S. Aug — Petr. Dam. Serm. 11. — S. Bern. ſer. 3. de Nat.

Chriſtum in præſepio contemplatur Hugo Cardinalis; & omnibus penſatis, & ſeriò ponderatis, ait, illud præſepe in quo Chriſtus decubuit, ejus crucem fuiſſe: *Præſepe Domini, crux Domini.* Heu! quomodò præſepe Criſto crux eſſe potuit, cùm in illud voluntariè ſe inclinari, illudque omnibus terrenis ſoliis prætulerit? Quomodò præſepe crux ei fuit, cùm aſſeruerit, quòd deliciæ ſuæ eſſent, cum hominibus converſari: *Deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum?* Verum eſt, quòd Chriſtus in præſepio jacuerit, non coactus, ſed quia ipſe voluit; certum eſt etiam, quòd gratiſſimum ei fuerit eſſe cum filiis hominum; per hoc tamen non ſtat, quin præſepium ei crux fuerit: *Præſepe Domini, crux Domini.* Præſepium ei verè crux extitit, non ſolùm ob incommoda, & dolores quos in eo pertulit; ſed etiam quia in eo recubans, omnia prævidebat, quæ in crucis patibulo paſſurus erat? imò & quia maxima erat convenientia præſepis in quo jacebat, cum cruce cui affigi debebat.

Hugo Card. in c. 2. Luc.

Chriſtus in præſepio, velut in myrrhæ faſciculo decumbens, non ſolùm dolores in corpore ſuo actu portabat; verùm & mente revolvebat, quanta ab hominibus paſſurus erat. Dormiebat ſimul & vigilabat: *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Per infinitam ſcientiam ſuam omnia noverat, & ſuper omnia vigilabat, quæ adverſus ipſum homines mo-

moliebantur; in lectulo ſuo recumbens, videbat, quomodò Mater ſua longum iter ſuſcipere coacta fuerat, ut Auguſti Edictis obtemperaret; videbat quomodò nullum locum in diverſorio ipſa paritura invenerat; videbat etiam quomodo Herodes ipſum ad mortem quæſiturus, & innocentes innumeros morti erat adjudicaturus: quare præſepe ei verè crux, & lectus doloris extitit: *Præſepe Domini, crux Domini.*

Aliò mentem noſtram feramus, dicamuſque præſepium gravem Chriſto fuiſſe crucem: quia ipſe in præſepio degens, omnia ſcrutabatur, dinumerabat, & ponderabat ſupplicia quæ in crucis patibulo paſſurus erat. Hic puerulus tanta rerum pollebat notitia, & præſcientia, quanta Pater æternus: quare in humili decumbens præſepio, ſe à Juda tradendum, à Petro negaudum, & ab aliis Apoſtolis derelinquendum eſſe prænoverat. Inde prævidebat contumelias quibus tempore paſſionis afficeretur, blaſphemias quibus peteretur, flagella quibus plecteretur, & omnes ignominias quibus ſubderetur. Prævidebat quomodo Judæi illum Barabbæ poſtponerent, quomodò in deriſionem illum purpurea veſte induerent. quomodò ſpinea caput ejus corona redimerent, eumque diro patibulo affigerent: horum autem omnium præſcientia, & præviſio fecit, quòd præſepe ipſi lectus doloris, & crux fuerit. *Præſepe Domini, crux Domini.*

Alio tandem ſenſu explanari poſſent præclara præfati Cardinalis verba, dicendo, præſepe Chriſto crucem fuiſſe: quia magna eſt convenientia præſepii in quo decubuit, cum cruce cui affixus fuit. quod ut pateat, Chriſtum in præſepio ſimul & in cruce contemplemur. In cruce nudus eſt, & in præſepio vilibus involvitur pannis; in cruce duos inter latrones locatur, & in præſepio duo inter bruta reclinatur; in cruce eum perſequuntur Judæi, & in præſepio Herodes; in cruce à ſatellitibus percutitur, & in præſepio corpus ejus frigore congelatur; facies ejus in cruce conſpuitur, & in præſepio lachrymis irrigatur; in cruce tandē moritur, & in præſepio vitam ipſa morte amariorem incipit, quare præſepe ei verè crux, & lectus patientis extitit, *Præſepe Domini, crux Domini.*

Heu! quam fallebantur, qui Meſſiam venturum, corporeis addictum voluptatibus auſpicabantur, vir dolorum futurus erat non vir voluptatum, non in deliciis, ſed in doloribus eſſe debebat à juventute ſua; non inter roſas, ſed inter ſpinas commoraturus erat; non in molli culcitra, ſed in duro præſepio reclinandus erat; ibi recubuit in meridie, & tota die. O Chriſte Salvator ſi, humilem naturæ humanæ carnem, & amabilem pueri formam ſumere dignaris, cur tibi ab Angelis incunabula auro & gemmis rutilantia fabricari non imperas? cur ſtratum molle, & tibi ad requiem commodum ab iis aptari non jubes? Abſit hoc à Chriſto, qui in hunc mundum venit, non ut delicias & requiem, ſed ut dolores & labores amplecteretur.

Diſcite, ò viri deliciarum, crucem diligere, & toto corde amplecti! *Diligenda res eſt homini, quæ Deo chara eſt*: quare cùm ab infantia Chriſtus pati amaverit, & voluerit, cum ipſo pati diligite. Chriſti nativitas S. Cypriano vocatur *jugulatrix voluptatum*, quia Chriſto in cunis vagiente & patiente, illicitas quiſque voluptates abjicere & jugulare debet: quare mundi & carnis delicias toto cordis affectu abjicite, & cum Chriſto in cunis patiente, pati & doloribus affici ambite. Omni tempore in Chriſtum peccat, qui illicitis voluptatibus vacat, & præcipuè ſi in die nativitatis ejus iis indulgeat: quare *nolite peccare in puerum, frater enim & caro noſtra eſt.* Nolite peccare in Chriſtum naſcentem, impudicitiis, & aliis prohibitis voluptatibus inhærendo; ſed eſtote participes dolorum divini hujus pueri, cui præſepium eſt lectus patientis, *ac etiam cathedra docentis.*

S. Cypr l. de bon. patient. Ibid ſerm de Stell. & Mag.

Gen. 5.

II. PARS.

Præſepe eſt cathedra Chriſti docentis.

Filium ſuum unigenitum in hunc mundum miſit Pater æternus, ut duo ſpecialia obiret munera, Ducis ſcilicet & Doctoris. *Ducem ac Præceptorem gentibus dedi eum.* Parvulus hic in ducem datus, ita impigrè ac celeriter ſtrenuum ſe ducem exhibuit, ut in ipſis cunis vagiens, potentiſſimum idololatriæ imperium profligaverit & everterit: *Statim ut natus eſt, demolitus eſt idololatriam.* Sed inſuper, ut ait Auguſtinus, hic puer recens natus, in Bethlehemitica Academia Doctoris & Prædicatoris functus eſt officio. *Chriſtus non ſolùm loquendo ſed etiam naſcendo Magiſter fuit.* Unde dici poteſt, quòd ſicut crux Chriſti morientis fuit cathedra, in qua ultimam ſuam concionem habuit, ita & præſepium Chriſti naſcentis fuerit cathedra, in qua primò ſcientiam ſalutis homines docuit, populiſque prædicavit.

Iſaiæ 55.

S. Cyrill Alex in l. Iſa. Aug. L. 12. in Fauſt.

Sapientiores ſunt Prædicatores hi, quorum ſancta opera ſunt quaſi verba, quibus prædicant, quia licèt verbis prædicare ceſſent, ſemper tamen operibus prædicant. *Sapiens eſt Prædicator, cujus verba ſunt opera: quia quando ſilet à prædicatione, prædicat* tamen

Hug. Car. in Th.

Laſelve Sanctuar. E

tamen in operatione. Chriſtus autem, qui eſt ſapientia æterna, hoc modo in præſepio prædicavit: non ibi concionatus eſt verbis, ſed exemplis: ibique id exemplis ſuis prædicavit, quod verbis ſuis in reliquo vitæ ſuæ S. Ber. ſer. 1. de Nat. curſu concionaturus erat: *Jam clamat exemplo, quod poſtmodùm prædicaturus erat verbo*. Ipſe in monte, & alibi verbis ſuis mundi contemptum, voluntatum abnegationem, divitiarum abdicationem, paupertatis, humilitatis, & aliarum virtutum amorem prædicaturus erat: & hæc eadem exemplis ſuis in præſepio prædicat: *Jam clamat exemplo*: imò & videtur, quòd omnia S. Ber. ſer. 3. de Nat. quæ in Chriſto naſcente ſunt, hæc prædicent: *Nondum loquitur lingua, & quæcumque de eo ſunt, clamant, prædicant, & evangelizant; ipſa quoque infantilia membra non ſilent*. Chriſtus in præſepio non loquebatur, ſed omnes virtutes quas ſectabatur, omniaque ejus membra in quibus patiebatur, clamabant & prædicabant; ejus paupertas prædicabat, ejus humilitas prædicabat, ardentiſſima ejus charitas prædicabat, lachrymantes ejus oculi prædicabant, totum ejus corpuſculum temporis inclementiæ expoſitum prædicabat: *Quæcumque de eo ſunt clamant, prædicant, evangelizant*, eaque omnia prędicant & evangelizant exemplo: *Jam clamat exemplo*. Unde ſi dixerit ſanctus Gregorius Thaumaturgus, quòd in ſchola Origenis plus oculis, quam auribus diſcipuli ejus ediſcerent: quia Origenes multa dicebat: ſed plura faciebat; longè potiori iure dicere debemus, quòd in Academia Bethlehemitica ipſis oculis homines doctiſſimi fieri poſſunt: quia ibi Chriſtus divinis ſuis exemplis mirabiliter prædicavit: *Jam clamat exemplo*.

In Bethlehemiticam ergo ingrediamur ſpeluncam, ubi Sapientia æterna, ſeu Verbum infans concionatur, audiamus, vel potiùs videamus hunc Prædicatorem, qui non verbis arte oratoria contextis, nec elaborata utitur eloquentia, ut vana & inutilia auditoribus ſuadeat; ſed raris omnium virtutum exemplis prædicat; & ſi quis ſcire cupiat quæ fuerit concionis ejus materia, & in quas partes illam diſtribuerit? Reſpondebit S. Petrus Chryſologus, ejus concionem duabus conſtitiſſe partibus, quarum prima homines docuit omnia vitia fugere; & Chryſ. ſer. de Nat. ſecunda eos ad virtutes ſectandas allicere conatus eſt: *Nativitas Chriſti*, inquit, *mors vitiorum, via virtutum*. Antequam in hunc mundum veniret Chriſtus, homines innumeris dediti erant vitiis, plerique in vitiorum ſuorum cœno volutabantur, & delectabantur; Chriſtus autem in præſepe, velut in cathedram magiſtralem, aſcendit, in qua contra hominum vitia prædicavit: *Chriſti nativitas mors vitiorum*. Ante Chriſti adventum pauci vitam ſpiritualem ſectabantur, virtutum exercitio pauci vacabant; ſed Chriſtus in præſepio, quaſi ex cathedra locutus eſt, ut homines ad omnium virtutum exercitium alliceret; ibi, non ſolùm vitia eradicanda, ſed virtutem etiam ſectandam eſſe prædicavit: *Chriſti Nativitas mors vitiorum, via virtutum*.

Poſtquam diſceſſere Angeli, qui Chriſtum in præſepio jacere annuntiaverant, paſtores dixerunt invicem: *Tranſeamus uſque ad Bethlehem, & videamus hoc Verbum quod factum eſt*. Juxta Philoſophorum dogmata, voces & verba non ſunt objecta viſus, ſed auditus; audiuntur, ſed non videntur: cur ergo paſtores Bethlehemiticum antrum adire volunt, non audituri, ſed viſuri Verbum: *Et videamus hoc Verbum*; Certè ſapientes, & plus quàm Philoſophi ſunt paſtores hi: nam Chriſtus eſt Verbum, quod in præſepio videtur. Ante incarnationem erat Verbum hominibus inviſibile; ſed Verbum illud caro factum, eſt viſibile; totum ejus corpus eſt verbum viſibile, ejus lachrymæ, ejuſque tremor ſunt verba, omnia tandem quę in eo ſunt, verba ſunt quæ prædicant & evangelizant: *Quæcumque de eo ſunt, clamant, prædicant, evangelizant*. Hæc omnia clamant, hæc omnia prædicant, quòd à vitiis declinare, & virtutes ſectari debeamus: *Chiſti Nativitas mors vitiorum, via virtutum*.

Divus Paulus ait Chriſtum Salvatorem nobis apparuiſſe: *Apparuit gratia Salvatoris noſtri*. Ante Incarnationem erat Deus abſconditus, qui non apparebat, & qui carneis oculis videri nequibat: ſed in præſepio, humana indutus carne, Regibus, paſtoribus, & aliis ſe viſibilem exhibuit: *Apparuit gratia Salvatoris noſtri*. Ad Tit. 2. Si autem divo Paulo credamus, ibi apparuit Chriſtus ſub figura Doctoris & Concionatoris. Apparuit, inquit, gratia Salvatoris noſtri *erudiens nos*. O novum & mirabilem Concionatorem! Sed operæ pretium eſt ſcire quid prædicet, & quod ſit concionum ejus argumentum. De altiſſimo fortè Trinitatis myſterio ſermonem habet? Fortè inenarrabilia prædeſtinationis, vel præſcientiæ divinæ arcana propalat, vel aliam aliquam abſtruſam, & curioſam pertractat materiam? Ad talia ejus non vertitur oratio, inquit divus Paulus: in ſua enim concione duo duntaxat ſuadere intendit, fugam ſcilicet vitiorum, & virtutis amorem. In prima concionis ſuæ parte vitiorum fugam ſuadet: *Ut abnegantes impietatem, & ſæcularia deſideria*: in ſecun-

ſecunda verò ad virtutis amorem nos vocat: *Sobriè, & juſtè, & piè vivamus in hoc ſæculo.* Ibi Chriſtus humilis & parvulus ab omni ſuperbia declinare, humileſque & parvulos fieri nos docet, ibi Chriſtus propter nos egenus & pauper factus, avaritiam fugiendam, omniaque terrena deſpicienda eſſe prædicat; ibi Chriſti patientia ad carnis mortificationem nos ſtimulat; ibi Chriſti inſontis lacrymæ, cordis noſtri duritiam arguunt, & lachrymas ad expianda noſtra crimina à nobis exigunt; ibi tandem Chriſtus, non perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed exemplis ſuis clamat, ut *abnegantes impietatem, & ſæcularia deſideria, ſobriè, & juſtè, & piè vivamus in hoc ſæculo.*

O egregium Prædicatorem! ſed ò pereximiam ejus concionem! audite N. N. divinum hunc Concionatorem in præſepio prędicantem, miramini ejus doctrinam, eam mente revolvite, & quę facienda eſſe docet, ſedulò facite. Volens Chriſtus Dominus Diſcipulos ſuos difficillimam humilitatis do-

Matt. 18. ctrinam edocere, *ſtatuit parvulum in medio eorum, & dixit illis: Niſi efficiamini ſicut parvulus iſte, non intrabitis in regnum Cælorum!* Heu! inquit ſanctus Bernardus, alius parvulus in medio poſitus eſt, Chriſtus ſci-

S. Bern. ſer. 3. ſuper Miſſus. licet: *Ecce in præſepii medio parvulus poſitus eſt, ſtudeamus effici ſicut parvulus iſte.* Hic puer in præſepio poſitus, ſuperbiæ, avaritiæ, voluptatum, & omnium vitiorum fugam ſuo nos docet exemplo; ipſe etiam humilitatem, paupertatem, mundi contemptum, & omnium virtutum amorem exemplis ſuis prædicat: quare *ſtudeamus effici ſicut parvulus iſte*, ejuſque virtutes pro viribus imitemur. Non loquitur hic Concionator, ſed facit; faciamus & nos quod ipſe facit; ut nobis fructuoſa & efficax ſit ejus concio. Sed poſtquam Chriſtum in præſepio vidimus, velut in cathedra docentis; *eum in eodem præſepio, tanquam in throno regnantis contemplemur.*

III. PARS *Præſepe eſt thronus Chriſti regnantis.*

CHriſtus in hoc labili mundo vivens, dublici, ut homo, potitus eſt regno, ſpirituali uno, & temporali altero. Spiritualle ejus regnum fuit Eccleſia, quæ eſt quaſi omnium fidelium reſpublica, quam ipſe inſtituit, cui leges dedit, & quam adhuc per ſummos Pontifices, quaſi Proreges & Vicarios ſuos regit: Temporale autem ejus regnum fuit totus mundus, inquit Doctor Angelicus, cujus dominium ipſi etiam ut homini, erat debitum ratione unionis hypoſtaticæ; ratione cujus cùm fuerit aſcitus in Dei Filium, hæres etiam factus eſt & Dominus univerſorum; nec non *Princeps Regum terræ, Rex Regum, & Dominus dominantium*, Apoc. 1. & c. 4.

Licèt autem Chriſtus propriè, & directè totius mundi regnum, & dominium habuerit, quoad jus, & poteſtatem; ea tamen in terris non eſt uſus poteſtate, nec in aliquo hujus mundi loco regalem ſuum thronum erexit; nihilominus dici poteſt, quòd ipſi præſepe quaſi thronus regalis fuerit, aliiſque omnibus Regum ſoliis longè nobilior, & fulgentior. Ut enim ait S. Bernardus: ſi Chriſtus Rex eſt, *ubi aula regia ubi thronus? Nunquid aula eſt ſtabulum, thronus præſepium?* Fuit utique, inquit idem Bernardus, præſepe Chriſti thronus, qui nobilitate & gloriam auratos omnium Regum thronos anteceſſit: *Pretioſiores ſunt panni Salvatoris omni purpura, & glorioſius ejus præſepe auratis Regum ſoliis.* In urbe Roma toto orbe celeberrima ſuum conſtituat thronum Auguſtus Cæſar; illum, ſi velit, auro, & gemmis rutilantibus adornet, triumphorum ſuorum titulis illum inſigniat, & in eo ſedens, univerſi terrarum orbis clavum ſe tenere glorietur; Chriſti tamen in præſepio vagientis thronus, & Cæſaris, & omnium Regum thronos gloria & majeſtate longè ſuperat: *Glorioſius ejus præſepe auratis Regum ſoliis.* Serm. 1. Epiph. S. Bern. ſer. 4. in Vigil. Nativ.

In hodiernæ ſolemnitatis Officio pluries Chriſtus in præſepio inclinatus, vagiens, & humiliatus proponitur; nihilominus ibidem dicitur, quòd ſit magnificatus: *Rex pacificus magnificatus eſt*, diciturque magnificatus ſupra alios mundi hujus Reges: *Magnificatus eſt Rex pacificus ſuper omnes Reges univerſæ terræ.* Quomodò humiliatus ſimul & magnificatus eſt Chriſtus; Si in vili & humili decumbit præſepio, quomodò in illo ſupra omnes mundi Principes magnificari potuit? In eo verè magnificatus eſt, & præſepium illud in quo recubuit, omnibus aliis thronis regalibus longè nobilius, & glorioſius extitit: quia ſicut dicitur de Mida, quòd quidquid tangeret, in pretioſum mutaret aurum: ſicut & de ſanctis Martyribus, quòd carceres in quibus detinebantur, ſua ſanctitate in templa & ſanctuaria converterent; ita Chriſtus Dominus in præſepio reſidens, illud ſua præſentia in thronum aliis omnibus thronis regalibus glorioſiorem immutavit: *Glorioſius ejus præſepe auratis Regum ſoliis.*

Quod ut, quam verum ſit, pateat; Chriſtum Regem in præſepio reclinatum, cum aliis Regibus in thronis ſuis ſedentibus & triumphantibus conferamus. Alii Reges in

ſoliis ſui ſedentes leges ferunt, ſed fallibiles ſæpè, & ſæpè iniquas; Chriſtus autem in præſepio reſidens, toti terrarum orbi infallibiles & æquiſſimas præſcribit leges, quas & ipſa inanima adamuſſim obſervant: *Ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus procellarum, quę faciunt verbum ejus.* Alii Reges è thronis ſuis adverſùs nonnullos ſcceleroſos mortis ſententiam ferunt; & Chriſtus in præſepio tacens, omnes penitùs homines ad ſemel moriendum condemnat: *Statutum eſt omnibus hominibus ſemel mori.* Regem terrenum in throno ſuo ſedentem clientes venerantur, & timent; Chriſtus verò in præſepio decumbens, non ſolùm plebeiis, verùm & ipſis Regibus terræ formidabilem ſe & venerandum exhibet. Cùm Rex terrenus in ſolio ſuo ſedet, ab aliquibus Aulicis ſibi ſubditis circumdatur, & ad Chriſtum in præſepio reclinatum accedunt Reges Magi, qui ad ipſius pedes procidunt, eique pretioſa munera offerunt. Reges tandem terreni in thronis ſuis regnantes, poteſtate quadam fruuntur, ſed a Chriſto accepta, eaq; tranſitoria & limitata; ſed regnum Chriſti regnum æternum, eique data eſt omnis poteſtas: *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo & in terra.* Ecce quomodo *glorioſius Chriſti præſepe auratis Regum ſoliis.* Quod & ipſi Angeli noverunt, qui Chriſti Domini præſepium, & Principum palatiis, & Templo Hieroſolymitano, auro, argento, pretioſiſſimiſque lapidibus fulgenti, præpoſuerunt: *Regum palatiis, ipſique Templo Hieroſolymitano, pauperculum illud ſtabulum Angeli anteponebant.* Chryſipp. Orat. 2. de Virg. Deip.

Tantam præſepii, in quo requievit Chriſtus, gloriam extitiſſe arbitratur ſanctus Epiphanius, ut illud cælo empireo, in quo Deus viſibiliter manifeſtatur, æquiparare non dedignetur: *Stabulum viſum eſt eſſe cœlum in terra, in quo Virgo Deipara citra laborem prægnans, cœli & terræ Dominum depoſuit, in quo omnes Angelorum Ordines circumſtabant Virginem, cum clamore dicentes: Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Epiph. Orat. de Virgin. Deip. Et reverà, ſi tota cæli gloria à Deo eſt, nonne in præſepio idem Deus reſidet, qui in Cælo manifeſtatur: *Deus erat verbum:* Joan. 1. Si tres Trinitatis Perſonas habet cælum, nonne eas habet & præſepium, non ſecùs ac cælum empyreum? ibi enim eſt ſecunda, ſeu Verbum æternum humanitati Chriſti hypoſtaticè unitum; ibi etiam ſunt prima & tertia Trinitatis Perſonæ per circumincesſionem, ut fantur Theologi. Si in cælo ſunt Angeli adſunt etiam cæleſtes illi Spiritus Chriſto in præſepio vagienti; quòd ſi tandem in empyreo cælo ex Dei intuitu beentur Juſti, id profectò Chriſti præſepio non defuit: quia, ut ait ſanctus Cyprianus, *præſentia Parvuli ſic eorum, qui aderant, oculos occupabat, ſic illuminabat animos, ſic alliciebat corda, ut in hoc ſummo bono, omnium bonorum unita collectio videretur.* S. Cypr. de Nat. Quare tanta extitit præſepii gloria, ut cælum empyreum fuiſſe videatur: *Stabulum viſum eſt eſſe cœlum in terra.*

Præfatis addere non verebor, in Chriſti præſepio aliquid gloriæ reperiri, quod cælo empireo deerat: nam Virgo Deipara, & Joſeph caſtiſſimus ejus ſponſus, quos nondum cælum empyreum poſſidebat, Chriſto in præſepio jacenti aderant. Dicam tandem, thronum Chriſti Bethlehemiticum alio titulo cæleſti ejus throno aliquo modo glorioſiorem extitiſſe: quia ſcilicet in præſepio perfectiones Chriſti magis manifeſtabantur Gloria, ut ait Doctor Angelicus, eſt *clara cum laude notitia;* quare hic majori afficitur gloria, cujus perfectiones magis notificantur, & manifeſtantur; Chriſti autem in cęleſti throno reſidentis perfectiones non ita hominibus notificantur, ac cùm in Bethlehemitico throno fuit reclinatus, cùm enim homo factus eſt, & in præſepio jacuit, ejus magis patuere ſapientia, potentia, bonitas, clementia, & miſericordia; ac proinde tunc magis (ſaltem coram hominibus) glorificatus eſt; tunc *vidimus gloriam ejus,* Joan. 1. quæ antea quaſi non videbatur, quare fatendum, glorioſſimum extitiſſe Chriſti naſcentis thronum; eumque in præſepio, velut in gloriæ ſuæ throno decubuiſſe.

Sed quos honores Regi noſtro, Imperatori noſtro, & Deo noſtro in Bethlehemitico throno reſidenti & regnanti impendemus? Heu! quam multi eum ibi non honorare, ſed potiùs contumeliis & dedecore afficiunt; multi ſunt Gentilibus ſimiles, qui Imperatorum ſuorum feſta impudicitiis, ebrietatibus, & iniquis aliis actionibus celebrare ſoliti erant. Eos pręclariſſimis verbis increpat Tertullianus, dicens. *Grande videlicet officium, focos, & toros in publicum educere, vicatim epulari, civitatem tabernæ habitu abolefacere, vino lutum cogere, catervatim curſitare ad injurias, ad impudentias, ad libidinis illecebras. Siccine exprimitur publicū gaudium per publicum dedecus? Haccine ſolemnes dies Principum decent, quæ alios dies non decent?* Tert. Ap. 37. Ecce quomodo non pauci honorant, vel potiùs exhonorant Regem & Imperatorem noſtrum in throno ſuo Bethlemitico regnantem; ecce quomodò Nativitatis Chriſti diem feſtum recolunt & celebrant. Heu! ſi Chriſtus in præſepio, velut in glo-

Digitized by Google

riæ ſuo throno reſidet, cur eum ibi non venerabimur; Ibi paſtores. Reges, & Angeli laudibus multis & honore maximo cum proſecuti ſunt; eum ibi & nos corde, ore, & omnibus actionibus noſtris hodie veneremur. *Poſtquam* inquiebat Ambroſius, *te Domine vidi pro me humiliatum, à cælis deſcendiſſe, lachrymas fundentem, infantulum natum, in præſepio jacentem, tanto amoris pondere victus, in terram proſtratus adoravi te.* Eum hodie in eodem præſepio recumbentem contemplemur, eũ ibi totis affectibus honoremus: & ſi eum in hoc mundo honoraverimus, ipſe coram Patre ſuo nos glorioficabit in cælo. *Amen.*

Ambr. l. de fuga ſæcul.

DE NATIVITATE.

CHRISTI

CONCIO SECUNDA.

Peperit Filium ſuum primogenitum.
Luc. 2. 8.

Cùm temporalis Chriſti Nativitatis myſteria mente revolvo, ea penitùs inenarrabilia eſſe agnoſco. Et ut ſancti Ambroſii verbis utar; *Mihi impoſſibile eſt generationis ejus ſcire ſecretum, mens deficit, vox ſilet, non mea tantùm, ſed etiam Angelorum.* Quis enim, quantumvis ſubtili polleat ingenio, explanare poſſet quomodo Deus, abſque ulla ſui mutatione, fiat homo. Quomodò ex Matre Virgine naſcatur. Quomodò humana Chriſti natura ſola Verbi perſonalitate terminetur. Quomodò natura divina, & natura humana Chriſti, quæ infinitè inter ſe diſtant, unica hypoſtaſi ſubſiſtant, & ex his non duo fiant, ſed unus Chriſtus: *Non duo tamen, ſed unus eſt Chriſtus*? Certè hęc, & alia multa inexplicabilia ſunt Nativitatis myſteria; & dicendum cum ſancto Athanaſio, quòd *Chriſti inenarrabilis ſecundùm Carnem Nativitas cenſetur.* Quare non tam intellectu, quàm corde ad Chriſti præſepium accedamus; intellectus mirari poteſt, ratiocinari poteſt ſed in obſequium fidei captivandus eſt: cor autem, quantùm voluerit, dilatet ſe, & pios erga Chriſtum natum, quantùm libuerit, eliciat affectus; pios illos, & ſanctos cordis affectus, quos hodie erga divinum hunc Puerum excitare quiſque debet, explicabimus &c. *Ave.*

Ambr. l. 8 de fide ad gra. c. 1

S. Athan. de Incar. Verbi.

CHriſtum recenter natum amavit Maria, laudarunt Angeli, & paſtores quæſierunt: illum amavit Maria quæ meliorem partem elegit, & Chriſto recèns nato per contemplationem & amorem totaliter adhæſit; eum etiam laudarunt Angeli, qui mirabili concentu ad ejus gloriam decantarunt: *Gloria in Altiſſimis Deo*, eum tandem quæſierunt paſtores, qui ab Angelis de ejus nativitate moniti, tranſierunt uſque Bethlehem. *Chriſtum amavit Maria*, ut filium ſuum unigenitum, ut filium divinitùs procreatum, & ut filium infinitè perfectum, tantuſque Mariæ erga ipſum amor extitit, ut ipſa, præ amoris ardore, ſimilis fuerit rubo accenſo, quem vidit Moyſes: *Electiſſima illa Mater flammanti rubo, ſed læſionis inexperto, quem vidit Moyſes, congruè ſimilatur.* Chriſtum natum *laudarunt etiam Angeli*: ut Deum ſuum, ut creatorem ſuum, & ut beatificatorem ſuum, eorumque cæleſtis concentus à plurimis auditus eſt: *Audita eſt multitudo militiæ cæleſtis laudantium Deum, & dicentium; Gloria in altiſſimis Deo.* Eum tandem *paſtores quæſierunt*, ut Meſſiam natum, & ut verbum incarnatum: *Videamus Verbum hoc.* Illumque ita quæſierunt, ut ipſum invenerint. *Venerunt feſtinantes, & invenerunt.* Miremur Mariam amantem Angelos laudantes, & paſtores Chriſtum quærentes; ſed & hos omnes imitemur, Chriſtum natum amemus, laudemus, & quæramus. 1. *Amemus eum* cum Maria. 2 *Laudemus eum* cum Angelis. 3. *Quæramus eum* cum paſtoribus. Hi ſunt pii affectus quibus filium quem peperit Maria, proſequi debemus: *Peperit filium ſuum primogenitum.*

Luc. 2.

S. Brigit. in ſerm. Angelico c. 11

Luc. 2.

Chriſtus naſcens à nobis eſt amandus. 1. PARS.

CHriſtus ubique, & ab omnibus ſemper eſt diligendus; ſed ſpecialiori, & ardentiori amore eum naſcentem proſequi debemus. Eum ardentiſſimè dilexit Maria, eum & nos toto corde diligamus; & ut extranea & remota non inquiramus amoris motiva; amemus eum, quia fit homo, ad præſepe deſcendit, & naturæ noſtræ miſerias ſumit. 1. *Quia fit homo*, ut nos deos faciat. 2. *Quia deſcendit ad præſepe*, ut ad cælos nos evehat. 3. *Quia naturæ noſtræ miſerias ſumit*, ut nos bonis repleat.

1. In omnibus, ſive naturæ ſive gratiæ operibus, infinitum ſuum erga homines Deus patefecit amorem, ſed tunc maximè cùm humanam carnem ſumere, & homo fieri voluit; & ideò hanc Dei charitatem *nimiam* vocat divus Paulus; *propter nimiam charitatem ſuam, qua dilexit nos.* Hanc Dei charitatem verè *nimiam* fuiſſe ait divus Bernardus: quia omnem menſuram & omnem modum tranſcendit: *charitatem verè nimiam*,

Ephes. 2.

miam, quæ omnem menſuram excedit, modum tranſcendit, ac ſupereminet univerſis. Sed hæc Dei charitas magis eluceſcet, majorque videbitur, ſi ſeriò perpendamus, cur ſe hominem fecerit: ut enim ait ſanctus Auguſtinus, *Deus factus eſt particeps noſtræ mortalitatis, ut homo fieret particeps ſuæ divinitatis*. Et ut ait ſanctus Anſelmus *Deus factus eſt homo, ut homo fieret Deus*. O verè nimiam, & ſupereminentem Dei erga homines charitatem!

s. Aug. tr. 2. 49. in Ioan.

Adamo per peccatum ſuum originali juſtitia jam ſpoliato dixit Deus: *Ecce Adam quaſi unus ex nobis factus eſt*. Quomodò Adam tunc quaſi Deus factus eſt? Cùm enim contra Deum peccaverit, vidètur quòd tunc non Deus, ſed Dei inimicus factus ſit; quare ergo dicitur, quòd Adam quaſi Deus factus ſit? Reſpondet Tertullianus, quòd hoc dixerit Deus, *de futura cogitans adiectione in divinitatem*. Id eſt, quòd tunc cogitaret Deus de futura Verbi Incarnatione, in qua Adam, ſeu natura humana, quaſi Deus, & Deus verè facta eſt, ſaltem in illo individuo, quòd aſſumpſit Verbum divinum: Sic enim Deus honoravit limum noſtrum, ut illum aſſumere, & deificare voluerit; tanto nos Deus proſecutus eſt amore, ut noſtram ſumens humanitatem, nos Deos effecerit, ſuamque nobis divinitatem communicaverit: *Suſcepit virtus excelſa humanitatem noſtram, ut retribueret divinitatem ſuam*. O inexplicabilem, & ò verè nimiam Dei erga nos charitatem! quæ quidem omnem modum, & omnem menſuram tranſcendit: quare cùm tantopere nos dilexerit, eum redamemus neceſſe eſt. Scripta lex *à natura, ut amati amemus*: cur ergo non amabimus Deum, a quo tantum amati fuimus? *Si quis non amat Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ſit anathema*, inquit divus Paulus, & meritò, quia cùm præ nimio ſui erga nos amore factus ſit homo, ut nos deos faceret, anathematis pœna digni ſunt, qui eum amare renuunt, amemus ergo Deum, quia ſe hominem fecit, ut nos deos faceret; ac etiam *quia deſcendit ad præſepe, ut nos ad cæles eveheret*.

Gen. 3. 22. — Tertull. 2. cont. Marc. — Euſ. Emiſ. Hom. 9 de Paſc. — s. Greg. Nazianz. Orat. 17 1. Cor. 16 23.

2. Ante Verbi Incarnationem, Deus non hominum, ſed Angelorum Deus eſſe videbatur: quia Angelos beabat in cælo; homines verò in terra militantes, in limbo expectantes, vel in inferno patientes relinquebat: ſed in Chriſti Nativitate Deus factus eſt hominum Deus, cùm pro ipſis incarnatus, & natus eſt. Unde Iſaias Propheta ait: *Parvulus natus eſt nobis, & Filius datus eſt nobis*. Quæ verba ſic explicat divus Bernardus: *Parvulus natus eſt nobis, non ſibi, non Angelis quoque, qui cùm magnum haberent, parvulum non requirebant*. O nos felices, quod parvulus datus ſit nobis! Sed ubi invenietur hic parvulus? Ubi reperietur Chriſtus infans? O Chriſte Salvator, dicito nobis ubi paſcas, ubi cubes? Scimus, quòd à ſummo cælo ſit egreſſio tua, doce nos ubi habites, & ubi requieſcas? Maria *reclinavit eum in præſepio*. Cur ille, quem cæli capere non poſſunt, in arcto, & humili præſepio collocatur? Cur Deus tantæ majeſtatis in humili præſepio reclinari voluit? Certè ut nos ad cælum eveheret: peccato enim Adami cælorum fores hominibus fuerant clauſæ, nulli cæleſtis patebat aditus, nullus ad cælos aſcendere valebat; ſed Chriſtus ad præſepium deſcendit, ut nos ad cælum extolleret: ipſius *ad creaturam deſcenſio, credentium eſt æterna ſubvectio*. Homo ceciderat, quia ſuperbiendo ſe nimis exaltaverat & Chriſtus ſe humiliat, & uſque ad præſepe deſcendit, ut hominem lapſum erigat, & uſque ad cælum ſublevet: *Exaltavit ſe homo, & cecidit: humiliavit ſe Deus, & erexit*.

s. Bern. ho. 3. ſuper Miſ. — s. Leo ſer. 5. de Nat. c. 4 — s. Aug. l. 1 de ſymb. c. 3.

O magnum Dei erga homines amorem! hunc admiratur ſanctus Thomas a Villanova; dicens: O inenarrabilem charitatis ardorem! Deus immenſus, omnipotens, infinitus, æternus, ille qui ſummè beatus & felix eſt, in ſinu Patris inenarrabilibus gaudiis & deliciis fruens, *ſuæ creaturæ amore ſuccenſus, ad ima deſcendit, in ſtabulo inter animalia naſci dignatus eſt, ne Paradiſi deliciis homo privaretur*. Hunc Dei erga homines amorem tanti facit Hugo a ſancto Victore, ut eo majorem vix reperiri poſſe credat: *O charitas*, inquit, *magnam vim habes, quæ Deum de Cælo potuiſti trahere ad terram! Deum de cælo traxiſti in terram, ut hominem ad cælum levares de terra*. Quare cùm Dei tantus erga nos amor extiterit: cujus cor ita durum eſt, & inſenſibile, ut ad eum redamandum non moveatur? tantus Dei erga nos amor, quam barbariem non vincit? quam feritatem non mitigat? quam duritiam non reſolvit? quid amoris non expoſtulat? quid non affectionis extorquet? Heu! ſi Dei erga nos amor eum ad præſepe reclinavit, ut nos ad cælos extolleret: tantus ejus amor ſaltem tenuem, exilem & contemptibilem noſtrum amorem exigit; eùm ſanè diligere debemus, cùm ipſe prior nos dilexerit: *Dignus planè qui redametur, quia ipſe prior dilexit nos*. Diligamus ergo Deum: quia ipſe deſcendit ad præſepium, ut ad cælos nos eveheret; ac etiam quia *ipſe miſerias noſtras ſumpſit, ut nos bonis repleret*.

s. Th. à Vil. ſer. de Dom. e. — Ad. Hug. l. de charit. — s. Ber. tr. de diligendo Deo

3. Cùm à Deo miſſus eſt Samuel in domum

1. Reg. 16.

num Iſai, ut unum ex filiis ejus in Regem ungere, varii ei fuere propoſiti, de quibus aſſeruit Propheta, quòd eos non elegiſſet Deus: ut enim narratur in Libris Regum, vocavit Iſai filium ſuum Abinadab, & adduxit eum coram Samuele, qui dixit: *Nec hunc elegit Dominus:* Adduxit Iſai filium ſuum Samma, de quo ait Samuel: *Etiam hunc non elegit Dominus.* Adduxit Iſai ſeptem filios ſuos coram Samuele & ait Samuel ad Iſai: *Non elegit Dominus ex iſtis.* O Propheta! ſi hos non elegit Dominus, quem ex filiis Iſai elegit? Alium? qui ſupereſt elegit Deus, parvulum ſcilicet David, qui paſcit oves, & qui ruri commorari ſolet, ubi omnibus temporum injuriis exponitur; hunc parvulum, hunc deſpectum, hunc qui multa patitur, hunc & non alium elegit Deus. Ecce aliquam eorum quæ in Verbi incarnatione facta ſunt, ideam: cùm enim Verbum divinum ut hominem redimeret, ab æterno alicui naturæ creatæ hypoſtaticè uniri ſtatuiſſet, menti ejus nobiliſſima Seraphinorum charitate ardentium ſeſe obtulit natura; ſed hanc non elegit Dominus; ſublimem Cherubinorum ſcientia ſua fulgentium contemplatus, & demiratus eſt naturam: ſed hanc etiam non elegit Dominus; vidit Thronos Principatus, Poteſtates, & Dominationes perfectionibus multis affluentes; ſed hos etiam non elegit Dominus. O Domine! ſi ſuperiorum illorum Spirituum te naturæ unire nolis, alicujus ſaltem ex inferioris ordinis Angelis naturam aſſume; nec hos etiam elegit Deus: Angelorum quorumque naturæ uniri noluit, ſed humanæ, eique infirmitatibus, & miſeriis multis ſcatenti: *Nuſquam Angeles, ſed ſemen Abrahæ apprehendit.* (Heb.2.) Ita nos dilexit, ut naturam noſtram, ſiti, fami, frigori, calori, vulneribus doloribus, & aliis multis miſeriis obnoxiam aſſumpſerit: *Per omnes humanæ naturæ contumelias volutatus eſt*, inquit Tertullianus; & ideò naturæ noſtræ miſerias aſſumpſit, ut bonis, & divitiis ſpiritualibus non repleret: *Suſcepit mala noſtra, ut tribueret bona ſua*, inquit Euſebius Emiſſenus, & ut ait Thomas à Kempis, *venit bonis omnibus te replere, & ab omnibus malis eripere.* (Euſebius Emiſſen. Hom. 6. de Paſc.)

O ineffabilem Dei erga nos amorem! quo quidem ad illum redamandum ſtimulamur, imò cogimur, Heu! quis non amabit eum, qui tanto nos affecit amore? Charitas Chriſti *urget nos*, (2. Cor. 5) imò cogit nos ad illum redamandum: ſi enim ſeriò perpenderimus quomodò Chriſtus noſtras voluit miſerias aſſumere, ut nos bonis ſpiritualibus cumularet, certè tanto ejus amori vicem rependeremus, tantuſque ejus erga nos amor ad eum redamandum nos cogeret & conſtringeret: *Charitas Dei nos conſtringit, nec ſinit quieſcere.* (S. Chr. h. 1. in 2. Cor. 5.) Hac charitate conſtringebatur Seraphicus Pater Franciſcus, qui Nativitatis Chriſti ſolemnitate, inter concionandum, Chriſtum natum dulciſſimè compellabat, & non aliud ingeminabat, quàm hoc: *Amemus parvulum de Bethelehem.* Eodem nos NN. accendamur amore, contemplemur ſeriò Chriſtum natum, & eum ardenter amemus; ac etiam *eum ſedulo laudemus.*

Chriſtus naſcens à nobis eſt laudandus. 2. PARS.

CErtum eſt, Chriſtum omni tempore à nobis eſſe laudandum: *Qui verus Chriſtianus eſt, ſemper debet Domino laudes dicere.* (S. Maxi. Ep. Tau. ho. 1. de non timend.) Sed in hac præcipuè ſolemnitate cæleſtes ſpiritus imitari, & cum ipſis Chriſtum natum laudare debemus vocibus, vita, & operibus. A nobis laudandus eſt 1. Vocibus: *Cantet vox:* 2. Vita: *Cantet vita.* 3. Operibus: *Cantent facta.* (S. Aug. in Ps. 148)

1. Ananias, Miſael, & Azarias: nolentes adorare ſtatuam, quam Rex Nabuchodonoſor erexerat, ligati mittuntur in fornacem ignis ardentis, in qua illæſi manentes, Deum laudare non deſinunt, & ignem lucem, ſolem, ſtellas, terram, maria, omnes denique creaturas ad eum laudandum invitant: *Liberavit nos de medio ardentis flammæ, & de medio ignis eruit nos.* (Dan. 3.) Laudo eos, eò quòd Deum ſedulo laudarint, eumque laudare debebant, qui eos illæſos in medio fornacis accenſæ ſervaverat; ſed potiori jure ad Verbum incarnatum, & hominem factum laudandum tenemur: quia venit, non ut à Babylonica, ſed ut à tartarea nos fornace præſervaret, & ut ſalvaret nos: *Perierat homo, & venit Deus homo; perierat homo per liberam voluntatem, venit Deus homo per gratiam liberatricem.* (Aug. ſer. 8. de ver. Apoſt.) Quare cùm Deus venerit, & hodie natus ſit, ut nos à tartari faucibus erueret, & ad cæleſtia regna perduceret; illum præ illis pueris laudare, & benedicere debemus.

Angelos, virtutes, ſolem, lunam, cælos, & omnes creaturas ad Dei laudes decantandas hortatur Vates Regius: *Laudate eum omnes Angeli ejus, laudate eum omnes virtutes ejus, laudate eum ſol & luna, laudate eum omnes ſtellæ & lumen, &c.* (Ps. 148) Optat etiam David, quòd ad Deum laudandum, tympana, organa, cymbala & alia muſica ſumantur inſtrumenta: *Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis, & organo, laudate eum in cymbalis, &c.* (Ps. 150) Cur tan-

to affectu laudat, & ab aliis Deum laudari deſiderat Propheta? Quia, inquit, *ipſe dixit, & facta ſunt, ipſe mandavit, & creata ſunt*. Sed quantò magis in Dei præconia hodie erumpere debemus, cùm ipſe veniat, non ut det ſua, ſed ut det ſe; non ut unico verbo cælum, & terram efficiat;
Aug.ſer. 9. de verb. Apoſt. ſed ut carnem aſſumens, multis laboribus redimere & ſalvare valeat. *Chriſtus Jeſus venit in mundum peccatores ſalvos facere; nulla cauſa veniendi Chriſte, niſi peccatores ſalvos facere*: laudemus ergo, & ſuperexaltemus eum in ſæcula,

Iſraelitæ, trajecto mari rubro, inſtrumenta muſica cum ſuis vocibus temperantes, laudarunt Altiſſimum, dicentes: *Cantemus*
Exod. 15. 2. *Domino, glorioſè enim magnificatus eſt*. Ratio autem propter quam tunc Deum laudarunt, hæc eſt, quòd ſcilicet Pharaonem ipſos perſequentem, ſimul cum exercitu ejus, in mare dejecerit: *Equum & aſcenſorem ejus dejecit in mare*. Magna quidem laudandi Deum eis ratio inerat: ſed eſt magis cur Deum hodie laudemus, quia non ad Pharaonem aquis immergendum, ſed ad principem tenebrarum, cum omnibus ei
Joan. 12. 31. adhærentibus, ab hoc mundo expellendum venerit: *Nunc princeps hujus mundi ejicietur foras*. Ad Deum ergo hodie laudibus noſtris extollendum plus tenemur, quam pueri in fornace exiſtentes, plus quam Propheta Regius, & plus quam Iſraelitæ, imò &
S. Greg. in Job. c. 38 plus quàm ipſi Angeli, qui eum hodie naſcentem laudant. *Angeli, ut nos ad laudem Conditoris accenderent, orta per carnem luce, clamarunt: Gloria in excelſis Deo*, nos autem ad Deum laudandum præ ipſis conſtringimur, quia *nobis datus, nobis natus*, Angelis autem non eſt natus, ut arbitratur
S. Greg. ubi ſup. S. Gregorius *Angeli electi Incarnationis myſterio redempti non ſunt*. Quare Deum corde & ore hodie laudamus: *Cantet vox*; ſed eum etiam laudare debemus vitæ innocentia: *Cantet vita*.

Doctor Seraphicus explanans hæc verba: *Facta eſt multitudo militia cæleſtis, lau-*
Luc. 2. *dantium Deum, & dicentium. Gloria in altiſſimis Deo*, ait, Deum hodie laudandum eſſe, & glorificandum pro bonitate, ſapientia, potentia, & juſtitia: *pro bonitate*, quia non deſpexit plaſmatis noſtri infirmitatem *pro ſapientia*, quia invenit difficillimi ſolutionem decentiſſimam; *pro potentia*, quia nihil potentius, quàm Deùm fieri hominem; *pro juſtitia*, quia ſimile ſimili te ſalvavit. Hæc ſunt potiſſima motiva, quibus ad Chriſtum naſcentem; & in præſepio degentem laudandum allici & allectari debemus; eſtque à nobis laudandus, non ſolùm vocibus, verùm & vita, ita quòd vita noſtra non ei diſpliceat: *Non ſolùm lingua noſtra, & vox noſtra laudet Deum; ſed & conſcientia noſtra, vita noſtra*. Hi, quorum Aug. in Pſ. 148.
vita eſt ſceleroſa, flagitioſa, multiſque criminibus inquinata, quamvis Deum aliquando laudare videantur, eorum coram Deo non eſt jucunda, decoraque laudatio. Et, ut ait ſanctus Auguſtinus, hi *blaſphematores Dei potiùs dicendi ſunt, quàm laudatores*: quare, ut Chriſto placeant laudes, Aug. in c. 5. Apoc.
quas hodie ore ad ejus gloriam effunditis, eum & vita laudate; ſeu facite, ut hujuſmodi laudes è corde puro, & è conſcientia nullis, ſauciata criminibus procedant: *Non ſolùm lingua noſtra laudet Deum. ſed & conſcientia noſtra, vita noſtra*.

Cùm conditus eſt orbis terrarum, Deum laudarunt Angeli, hi ſunt aſtra matutina, & filii Dei, qui matutino mundi tempore laudarunt Altiſſimum: *Cùm me laudarent aſtra matutina, & jubilarent filii Dei*. Deum Job. 38
etiam laudibus affecerunt Angeli, cùm natus eſt Creator orbis Chriſtus Dominus; tunc audita eſt vox cæleſtium illorum ſpirituum dicentium: *Gloria in altiſſimis Deo*; ſed ſive in mundi creatione, ſive in Chriſti nativitate, non ſolis vocibus & concentu ſuo Deum laudarunt Angeli; verùm & ſanctitate ſua, qua ei gratiſſimi extitere. O quam parùm Chriſto placeret hodie linguæ noſtræ laudatio, ſi eum cum Angelis vitæ noſtræ innocentia non laudaremus. Laus Dei in ſacris codicibus *ſacrificium laudis*, vocatur. Hoc ſacrificium parùm gratum eſt & acceptabile, cùm à viris, quorum vita criminibus eſt inquinata, offertur: *Nullus immolat Deo ſacrificium laudis, niſi qui è terrenis vitiis fuerit ſegregatus*: quare ut dignè Caſſiod. in Pſal. 149.
hodie ſimul cum Angelis Chriſtum laudare valeatis, abjicienda ſunt omnia veſtra crimina, mundanda eſt conſcientia veſtra, vita veſtra eſt rectè ordinanda; & tandem Chriſtus naſcens laudandus eſt ſanctis operibus: *Cantent opera*.

3. In Athenienſi Lyceo celebratiſſima agitata eſt quæſtio, videlicet quæ res maxima ſimul, & minima eſſet: omnes qui in famoſiſſima hac Accademia tunc aderant Philoſophi, in varias abiere ſententias; quidam enim id eſſe dixerunt pupillam oculi, quæ licèt in ſe minima, ſolem tamen, lunam, & alia quævis corpora, quantumlibet magna, ſibi propoſita, ſaltem per repræſentationem, includit. Alii illud magnum ſimul & parvum, de quo erat quæſtio, cor hominis eſſe cenſuerunt: quoniam, licèt in ſe ſit pavum, capacitate tamen ſua unum, imò & plures mundos continet, ut contigiſſe

cer.

Digitized by Google

cernimus Alexandro, qui lachrymatus fuiſſe dicitur, audiens alios eſſe mundos, cùm nondum ille unum ſuo Imperio ſubiugaſſet. Nonnulli aſſerverunt id eſſe proprium intellectus humani, qui licèt ita parvus ſit, ut omni careat quantitate, non ſolùm viſibilem hunc complectitur mundum, verùm & alios innumerabiles, quos agitatione mentis fabricare poteſt. Hæ omnes opiniones Philoſophorum, Chriſtum natum non agnoſcentium, ingenio dignæ ſunt; ſed ſi chriſtianè philoſophentur, nil aliud ſimul maximum, & minimum agnoſcendum eſt, quam Chriſtus Dominus pro nobis humo factus, & in præſepio reclinatus; nil quidem illo majus, cùm Deus ſit: *Non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo.* Nil etiam illo minus, cùm licèt Deus eſſet, & eo nil majus excogitari, poſſet, pro nobis tamen incarnari, naſci, & quaſi annihilari voluerit. O quam magnus eſt Chriſtus? ò quam parvus eſt Chriſtus? Si pro nobis parvus factus eſt, illum ardentiſſimè amare debemus: *Parvus Dominus, & amabilis nimis.* Si autem magnus eſt, à nobis quàm maximè laudandus eſt: *Illum toti laudate*, inquit ſanctus Auguſtinus. Quomodò autem Chriſtum natum toti laudare valeamus, idem Auguſtinus docet, dicens, quòd non ſolùm vocibus, ſed & operibus laudandus eſt: *Non ſolùm vox tua ſonet laudes Dei, ſed & opera tua concordent cum voce tua.* Cùm cantat vox, cantare debent & opera: ex vocibus, & bonis operibus gratus hodie debet formari concentus, uti toti Chriſtum naſcentem laudemus.

Plut. in vit. Alexan.

Ad Ph. 2. 6.

S. Ber. ser. 48. in Cant.

August. in Psal. 148.

In Pſal. 146.

Miror Regium Prophetam, innumeris implicatum negotiis, & tamen Dei laudibus effundendis tota die vacantem; *Lingua mea meditabitur juſtitiam, tota die laudem tuam.* Quomodò tota die Deum laudat Propheta? Non utique vocibus, ſed operibus: *Tota die Deum laudat, qui omnia benè agit*, ut explicat Gloſſa interlinearis. Et ut ait S. Auguſtinus, *tota die vis laudare Deum, quidquid egeris, benè age, & laudaſti Deum.* Laudatur Deus tota die, cùm tota die bona fiunt opera; omnibus quidem vitæ noſtræ diebus ſic à nobis laudandus eſſet Chriſtus; ſed præcipuè in die nativitatis ejus, in qua in hunc mundum venit, ut redimat, & ſalvet nos; tota hac die bonis, & ſanctis operibus noſtris eſt laudandus; aliquod quidem inſumendum eſt tempus in laudibus ad ejus gloriam ore promendis; ſed reliquo totius diei tempore bonis operibus eſt vacandum: hodie viſitandus eſt Chriſtus in tabernaculis reſidens; hodie recipiendus eſt reverenter in Communione ad nos veniens; hodie parandum eſt ei hoſpitium per ſinceram peccatorum confeſſionem; hodie ſpecialiter cibandus eſt in pauperibus famelicis, hoſpitandus in pauperibus peregrinis, & operiendus in pauperibus nudis; horum, & aliorum his ſimilium operum bonorum exercitio tota hac die laudandus eſt, & glorificandus: *Tota die vis laudare Deum? quidquid egeris, benè age, & laudaſti Deum.*

Pſ. 34. 28.

Aug. in Ps. 14. Conc. 2.

Sed ò quàm pauci Chriſtum vita, & operibus hodie laudant! eum blaſphemant multi, laudant pauci. Eum omnibus, & ſingulis vitæ noſtræ momentis amare, ac laudare tenemur, & præcipuè hac die, in qua amandi, & laudandi Chriſtum nova, & maxima nobis objiciuntur motiva: multi tamen eum nec amant, nec laudant: ſed eum malignè oderunt, eique criminibus ſuis convinciuntur. Heu! quid dignius, quàm ut homo amet, & laudet Creatorem ſuum, & benefactorem ſuum? Quid facilius quam modò exercere quod ſperamus in futura beatitudine peragere? (Nil melius, nil ſalubrius, nil ſuavius, nil jucundius, nil dignius, nil altius, nil felicius, nil perfectius, nil beatius, quàm ardentiſſimè amare, & altiſſimè laudare Deum. Hoc centies dico, hoc millies replico: nullum ſtudium elegantius, nullum opus eminentius, quàm amare, & laudare Deum:) quare toti, & totaliter hodie Chriſtum natum amemus, & laudemus; eum amemus cum Maria; eum laudemus cum Angelis; ac etiam *eum quæramus cum paſtoribus.*

Th. à Kem. in Val. Li. c. 29.

Chriſtus naſcens à nobis eſt quærendus. 3. PARS

CHriſtus, ut Deus, ubique eſt per ſuam præſentiam, & eſſentiam; ſed non eſt ubique per ſuam gratiam, qua privatur peccatores, nec per ſuam familiaritatem, qua ſæpè viri etiam ſanctiſſimi nō fruuntur: quare ſive juſti, ſive peccatores ſimus, à nobis quærendus eſt, eòque veriùs, & ſinceriùs à nobis quæretur, quò per fidei, contritionis, ſpei, charitatis, & aliarum virtutum actus ferventiùs ad eum properabimus. Eum quæſierunt paſtores, & invenerunt; ut autem à nobis inveniatur ſimul cum paſtoribus 1. Quærendus eſt in Bethlehem. 2. Quærendus eſt ſollicitè, 3. Quærendus eſt generosè.

1. Chriſtus pretioſa eſt margarita, quæ à nobis ſedulò quærenda eſt: *Si enim*, ut ait Doctor Seraphicus, *libenter, & diligenter quæreret homo gemmam valentem mille marchas; quantò magis quærere decet hanc margaritam, quæ melior eſt toto mundo?* A nobis quidem inquirendus eſt Chriſtus;

S. Bon. ſer. 4. in Rog.

ſtus; ſed ſi in locis in quibus inveniri nequit, eum inquiramus, vana, & inutilis erit noſtra ſollicitudo, ideò monet nos ſanctus Ambroſius, ut *nequaquam ibi quæramus Chriſtum, ubi invenire non poſſumus*. Varia autem enumerat loca divus Auguſtinus, in quibus non invenitur Chriſtus. (Quærendus, inquit, eſt Chriſtus, ſed non in platea, ubi eſt magna vanitas. Quærendus eſt Chriſtus, ſed non in foro, ubi eſt grandis iniquitas. Quærendus eſt Chriſtus, ſed non in taberna, ubi eſt ſumma ebrietas. Quærendus eſt Chriſtus, ſed non in ſæculari curia, ubi eſt maxima falſitas. Quærendus eſt Chriſtus, ſed non in ſcholis mundanorum Philoſophorum, ubi eſt infinita perverſitas.) Si autem in tot locis non invenitur Chriſtus, ubi eum quæremus, & ubi eum inveniemus? In Bethlehem: *Ubi eſt quem quærimus? In Bethlehem Juda*, inquit ſanctus Bonaventura; ibi quærendus eſt, ibi invenitur.

Ambr. Li. 3. de Virgin.
Aug. ſer. 43. ad Frat. in Erem.
S. Bon. de 4. Feſtiv. Pueri Jeſu.

Non perfectè ſacra noverat Sponſa, quo in loco reſideret Chriſtus, idcircò illum ſollicitè rogat, ut ipſi locum indicet in quo inveniri poſſit: *Indica mihi quem diligit anima mea, ubi paſcas, ubi cubes in meridie*? Non etiam probè ſciebant Magi quo in loco commoraretur, & ideò inquirentes dicebant: *Ubi eſt, qui natus eſt Rex Judæorum*? Sed paſtores ab Angelis edocti perfectiſſimè noverant ubi eſſet Chriſtus: *Tranſeamus*, inquiunt, *uſque Bethlehem*; ibi eum quæſierunt, ibi eum invenerunt, & ibi ab omnibus quærendus eſt, ut inveniatur; *Ubi eſt quem quærimus? in Bethelem Juda*. Non eſt quærendus Chriſtus in ſuperbis palatiis: non enim ibi habitat; ſed in ſimili ſpelunca Bethlehem. Non eſt quærendus in locis immundis: non enim ibi, ſed in Bethlehem cum puriſſimis parentibus Joſepho & Maria reſidet. Non eſt quærendus inter mundanas vanitates, & voluptates; ſed in Bethlehem inter cruces, & dolores, ibi invenitur Chriſtus, qui non in throno, ſed in humili reclinatur præſepio. Ibi reperitur Chriſtus egenus & pauper, qui cùm multas manſiones haberet in Cælo, voluit naſci in ſtabulo. Ibi reperitur Chriſtus amabilis, qui ibi pro noſtro amore multa, eaque gravia patitur; ibi eum quæramus piè per veram cordis contritionem, per ſinceram peccatorum noſtrorum confeſſionem, & per ardentes fidei, humilitatis, & omnium virtutum actus; ſed *eſt quærendus ſollicitè*.

2. Paſtores deſides non fuere, & pigri in quærendo Chriſtum: ut enim refert ſanctus Lucas, promptè, & feſtinanter eum quæſierunt: *Venerunt feſtinantes, & invenerunt Mariam, & Joſeph, & infantem poſitum in præſepio*. Dicitur, Paſtores Chriſtum quæſiiſſe feſtinantes, & illum inveniſſe; *Venerunt feſtinantes, & invenerunt*; ut diſcamus, quòd ſi Chriſtum invenire optemus, quærendus ſit, non tardè, non ſegniter, nec deſidioſè; ſed promptè, ferventer, & ſollicitè: *Vides feſtinare Paſtores*, inquit ſanctus Ambroſius, *nemo cum deſidia Chriſtum requirit*. In via virtutis non pauci ſunt deſides, & ad benefaciendum tardi; qui Chriſtum quærere vellent, ſed non tam citò; ad Chriſtum accedere cuperent, ſed lento gradu; virtutibus, quibus quæritur, & invenitur Chriſtus, vacare intenderent, ſed ſegniter; ab his haud dubiè non invenietur Chriſtus, quia ab iis ſolummodò reperitur, qui eum feſtinanter, & ſollicitè quærunt: *Feſtinant paſtores*, inquit V. Beda, *neque enim cum deſidia eſt quærenda Chriſti præſentia, & ideò fortè nonnulli quærentes invenire non merentur, quia deſidioſè Chriſtum quærunt*.

Luc. 2.
Ambr. in c. 2. Luc.
Bed. in c. 2. Luc.

In molli lectulo cæleſtem quærebat Sponſum Sponſa Canticorum: *In lectulo meo per noctes quæſivi quem diligit anima mea*. Ibi eum quæſivit, ſed ibi eum non invenit, quia non invenitur à pigris, à deſidibus, & ab his, qui in paſſionum ſuarum lectulo quieſcunt: *Quæſivi, & non inveni*: quare ut Sponſa divinum ſuum inveniret Sponſum, ſurrexit promptè, eumque ſollicitè quæſivit: *Surgam, & circuibo civitatem*. Sic multi oſcitanter, & in lectulo Chriſtum quærentes, illum invenire nequeunt; quia ut inveniri poſſit, ſurgendum eſt à lectulo, & non cum deſidia, ſed ferventer, ſollicitè, & toto corde quærendus eſt: *Neceſſe eſt, ut quæramus Deum toto corde, & tota mente in hac præſenti vita*. Sed *quærendus eſt etiam Chriſtus generosè*.

Cant 3. 1.
S. Ber. ſer. 79 ad ſoror.

3. Cùm de quærendo Chriſto agitur, dæmon, & natura corrupta plures ſuggerunt rationes, multaque obiiciunt impedimenta, ut à concepto propoſito avertant. Heu! inquit dæmon intùs loquens, quomodò peccata tua tam pudenda Confeſſario aperire audebis? Quomodo huic creaturæ, quam tantoperè diligis, valedicere poteris? Quomodò ab inveterata, qua ligaris conſuetudine te extricare valebis? Quomodò jejuniis, vigiliis, orationi, & aliis, quibus quæritur, & invenit Chriſtus, operibus vacabis? Hæc tibi quidem eſſent impoſſibilia: quare vive ut ſolitus es. Ecce impedimenta quæ occurrere ſolent, cùm nobis Chriſtus quærendus proponitur; ſed ea omni generosè ſuperanda

randa ſunt, ut quæratur, & inveniatur, Cùm Angeli de Chriſti nativitate paſtores monuerunt, nox erat, frigidum tempus erat, congruum etiam non videbatur, quòd errantes greges relinquerent; ſuperatis tamen iis omnibus impedimentis, dixerunt: *Tranſeamus uſque Bethlehem*. Similiter, ut Chriſtum quæramus, & inveniamus, de omnibus quę obſtant generosè triumphemus. Sufflat dæmon, quòd peccata confiteri non audebinius: *Tranſeamus*. Suggerit caro, quòd ſine ſolitis vivere nequibimus voluptatibus: *Tranſeamus*. Trahit mundus, ut à viis noſtris peſſimis non diſcedamus: *Tranſeamus*. Generosè tandem omnia vincamus impedimenta, ut tranſeamus uſque Bethlehem, & Chriſtum inveniamus.

Naamam leproſus, ut ſanaretur à lepra, è Syria magno cum apparatu veuit in Samariam ad Eliſæum Prophetam, qui miſit ei nuntium, dicens: *Vade, & lavare ſepties in Jordane & recipiet ſanitatem caro tua, atque mundaberis*. Quo audito, iratus Naa-
4 Reg. 5. man recedebat, dicens: *Putabam, quòd egrederetur ad me, & ſtans invocaret nomen Domini Dei ſui, & tangeret manu ſua locum lepræ, & curaret me*. Miramini Naaman, qui vult curari è lepra, & ut ſanetur, non vult lavari in Jordane; quærit ſalutem, ſed ſine proprio labore; cupit munditiem, ſed refugit nudare corpus, & tangere aquas fluminis. Hic eſt agendi modus multorum, qui Chriſtum invenire, ei adhærere, & ſalvari vellent; ſed minimo occurrente impedimento, hærent, nec ultra progrediuntur. At ut inveniatur Chriſtus, vigilandum eſt, laborandum eſt, & obvia quæque generosè ſunt ſuperanda impedimenta, dicendumque cum paſtoribus: *Tranſeamus uſque Bethlehem*, tranſeamus uſque ad Chriſtum; nec quocumque obſtante impedimento hærendum eſt, donec inveniatur Chriſtus.

Ecce pios motus, quibus ad Chriſtum hodie tendere ebemus: à nobis amandus eſt, laudandus eſt, & quærendus eſt. *A nobis eſt amandus*, quia fit homo, ut nos ad cælos evehat; & quia mala noſtra ſumit, ut nos bonis repleat. *A nobis etiam Chriſtus eſt laudandus* lingua, vita, & ſanctis operibus. *A nobis tandem* cum paſtoribus *quærendus eſt* in Bethlehem, *quærendus eſt* diligenter, & *quærendus eſt* generosè.

Sed heu! quàm pauci hodie Chriſtum ardenter amant, debitè laudant, & ſincerè quærunt. Multi non eum amant cum Maria, non laudant cum Angelis, nec quęrunt cum paſtoribus; ſed potiùs eum cum Herode perſequuntur. Audite illum apud Pſalmiſtam dicentem: *Iniqui perſecuti ſunt me*; ini- Pſ. 118 86.
quus eum perſecutus eſt Herodes, & iniqui eum perſequuntur peccatores. O Peccator impie! quid tuæ ſunt blaſphemiæ, quid ebrietates? Quid laſciviæ tuæ, quàm peccata, quibus Chriſtum perſequeris. Si hodie ebrietati vaces, Chriſtum perſequeris, ſi detractionibus os tuum aperias, Chriſtum perſequeris, ſi illicitis voluptatibus indulgeas, Chriſtum perſequeris. O Chriſtiane nequam! ò Chriſti perſecutor! ò alter Herodes! cur Deum tuum, factorem tuum, Salvatorem tuum, tam iniquè perſequeris? Ipſe venit ut ditet te, ut ſalvet te, ut deificet te; cur ergo eum criminibus tuis immaniter perſequeris? Audivit S. Paulus divinum hunc Salvatorem ipſi clamantem: *Saule, Saule, quid me perſequeris?* Audi & tu, ò peccator eundem Chriſtum tibi intùs dicentem, & clamantem: ò impie! ò ingrate! ò inhumane! cur immunditiis tuis, voluptatibus tuis, & omnibus criminibus tuis me perſequeris? Siſte gradum, ò peccator! ne ultrà puerum Jeſum perſequaris, ſi Herode, & ipſis Turcis, necnon Earbaris barbarior cenſeri nolis.

Cùm Solimanus Turcarum Imperator Eunuchum ſuum in Pruſam delegaſſet ad occidendum Bajazethem, ſimulque cum illo parvulum ejus filium; hic delegatus, præ cordis teneritudine, noluit peccare in puerum, aut ſaltem manu propria eum occidere recuſavit, tamque immanè facinus Janithzario commiſit; qui cùm ad puereli cunas acceſſiſſet, ejuſque collo laqueum aptaſſet, ipſi tanta ſuavitate arridentem vidit infantem, ut emollitum ejus fuerit cor, & à cæde pueruli abſtinuerit. O peccator! in cunis hodie contemplare puerum Jeſum; ibi pro ſalute tua plorat, & ibi etiam beneficiis & gratiis ſuis ridet: quare tuum emolliatur cor; ne ultrà ſceleribus tuis illum perſequaris; ſed potiùs illum toto corde diligas, illum totis affectibus laudes, illumque ſedulò & ferventer quæras, ut aliquando in Cælo eum invenias, & poſſideas. *Amen*.

Digitized by Google

DE SANCTO STEPHANO.

CONCIO PRIMA.

Lapidabant Stephanum invocantem, & dicentem: Domine Jeſu. Act. 7.

HEri Chriſti naſcentis humiliationes ſancta nobis propoſuit Eccleſia, & hodie S. Stephani triumphos nobis ob oculos ponit. Heri ſolemne Regis Martyrum celebrabamus feſtum, & hodie ſpeciali feſto Martyrum Primicerium honoramus. Heri Martyrum Rex ingreſſus eſt in hunc mundum, & hodie Martyrum primus ex hoc mundo eſt egreſſus. Ingreſſus eſt in hunc mundum Rex Martyrum, ut humilitatem ſectaretur, amplectaretur paupertatem, & gravia pro noſtra ſalute pateretur; egreſſus verò eſt ex hoc mundo primus Martyrum, ut lauros in cælo carperet, meteret coronas, & æternam beatitudinem adipiſceretur. Sed ſanctiſſimus hic Protomartyr magna & glorioſa ſubiit certamina, antequam perveneri t ad palmas; generosè decertavit in hoc mundo, antequam corona redimitus fuerit in cælo. Ejus gloriam, & triumphos Angeli demirantur in cælis; nos autem ejus certamina, paſſiones, & virtutes contemplabimur, &c. *Ave.*

SAnctus Stephanus in medio ſævientium Judæorum ſtans, pro Chriſto loquitur, pro Chriſto patitur, & Chriſtum imitatur. Sanctus hic Levita pro Chriſto loquitur, ecce imaginarium ejus crimen; pro Chriſto patitur, ecce ejus ſupplicium; & Chriſtum imitatur, ecce ejus perfectionem. Sanctus Stephanus Doctor, Martyr, & Chriſti Diſcipulus extitit. Ut Doctor zelantiſſimus, pro Chriſti gloria locutus eſt; ut Martyr generoſiſſimus, pro Chriſti amore multa paſſus eſt; & ut Chriſti Diſcipulus, ſancta ejus exempla perfectiſſimè imitatus eſt. Unde cùm in mediis ſuppliciis clamabat Stephanus: *Domine Jeſu*; idem fuiſſe videtur, ac ſi dixiſſet: ò Jeſu! tu es Dominus meus, pro cujus gloria loquor in conſpectu Judæorum, pro cujus amore dira patior manibus perſecutorum, & cujus exempla imitari intendo, ut perveniam ad regna cælorum. Videamus generoſitatem Doctoris illius zelantiſſimi, qui pro Chriſto loquitur; conſtantiam Martyris illius generoſiſſimi, qui pro Chriſto patitur: & fidelitatem Diſcipuli illius perfectiſſimi, qui Chriſtum imitatur. Hæc omnia patebunt, cùm proba verimus, quòd S. Stephanus. 1. Locutus ſit pro Chriſto generosè. 2. Paſſus ſit pro Chriſto conſtanter. 3. Imitatus ſit Chriſtum fideliter.

S. Stephanus pro Chriſto generosè locutus eſt. I. PARS.

UNcto Davide in Regem, ſimul cum Iſraelitis ipſe Jeroſolymam versùs perrexit: in qua cùm habitarent Jebuſæi, Davidi inſenſiſſimi, clauſis civitatis januis, ei obſtiterunt, eique proteſtati ſunt, quòd in eam non ingrederetur: *Non ingredieris huc.* 1. Paral. 11 Tunc novus, & generoſus ille Rex ſancivit & declaravit, eum futurum Principem exercituſque ſui Ducem, qui primus rebelles percuteret Jebuſæos: *Omnis qui percuſſerit Jebuſæum in primis, erit Princeps & Dux*: Joab autem filius Sarviæ primus civitatis muros conſcendit, Jebuſæos percuſſit, & factus eſt Princeps. Quid ſimile in Chriſto, & Stephano hodie intueor; Chriſtus enim, qui verus erat David, in Regem ab æterno Patre unctus fuerat; ipſe ſuper Iſrael, & ſupra univerſam regnabat Eccleſiam. Quidam tamen Jebuſæi, ſeu maligni Judæi, Jeroſolymis degentes, Chriſto Regi obſtabant, ei improperabant, regiam, & divinam ejus dignitatem agnoſcere renuebant, ſed S. Stephanus, quaſi alter Joab, Jebuſæos illos primus aggreditur: eorum duritiam, & improbitatem generosè arguit, ſumptoque ſancto verbo Dei gladio, plenus gratia, & fortitudine, Chriſti tuetur jura, necnon pro illius gloria ita generosè & fortiter loquitur, ut ipſi nullus reſiſtere valeat: *Non poterant reſiſtere ſapientiæ, & ſpiritui, qui loquebatur.*

Apud Jeremiam Prophetam iis maledicit Deus, qui gladiis ſuis graviter non feriunt: *Maledictus, qui prohibet gladium ſuum à ſanguine.* Jer. 48. 10 Deus fraternam charitatem in ſacris Codicibus crebrò inſpirat, & præcipit: ad pacem, concordiam, & benignitatem nos indeſinenter ſollicitat: non ſolùm propinquos & amicos, verùm & extraneos, necnon inimicos nos amare jubet: cur ergo his maledicit, qui gladios ſuos fraterno non cruentant ſanguine; *Maledictus, qui prohibet gladium ſuum à ſanguine*? Myſterium illud pereximiè aperit Petrus Damiani, per *gladium* intelligens linguam noſtram, quæ acutiſſimus eſt gladius, quo detractores & maledici, ad iniquè percutiendos ſanctiſſimos quouſque viros, uti ſolent, maledicit antem

tem Deus iis qui hoc non utuntur gladio, non ad calumnias, & detractiones, ſed ad defendendam ejus cauſam, cùm enim res Dei agitur, omnes à partibus ejus ſtare, necnon pro illius gloria generosè loqui tenentur, iiſque maledicit Deus, qui tunc pro ipſo ſtare, & loqui renuunt: *Maledictus qui prohibet gladium ſuum à ſanguine*. In hanc autem maledictionem incurrunt potiſſimùm Magnates, potentes, & omnes in poteſtate conſtituti, cùm à ſibi ſubditis Deum graviter offendi ſcientes, ejus cauſam non tuentur, nec pro illo loquuntur, eos corripiendo, qui illi injuriam inferunt. Aſt hanc nullatenus ſubiit maledictionem Stephanus, quia Judæos Chriſto infenſiſſimos eſſe videns, eoſque adversùs divinitatem ejus blaſphemantes audiens, generosè pro illo ſtetit, & in conſpectu Doctorum Legis, necnon aliorum plurimorum Judæorum in Chriſti Diſcipulos ſævientium, ſanctiſſimus hic Levita pro Chriſti divinitate ab eorum blaſphemiis vindicanda libenter locutus, & argumentatus eſt. Noverat ſanctus Stephanus, apud Judæos prohibitum eſſe,
Act.5.40. ne quis pro Chriſti gloria loqueretur: *Ne omninò loquerentur in nomine Jeſu*: præſciebat etiam, quòd ſi pro Chriſti gloria palam loqueretur, protinùs Judæi in ipſum irruerent, ipſumque morti traderent, ſed ſanctus hic Levita nec minas, nec mortem timet, cùm Chriſti cauſa agitur: quare coram Judæis ſævientibus, & blaſphemantibus pro Chriſti gloria liberè loquitur, eoſque acriter increpat, propterea quod non illi credant, eumque non ut Deum ſuum venerentur, tunc *ſanctus Stephanus non tacuit, non defecit, nec blaſphemantibus ceſſit*. s. Ful. ſer. de s. Steph.

Si infelicem cenſebat Iſaias Propheta, quia ſiluerat: *Væ mihi, quia tacui*. Heu! ò Propheta ſanctiſſime, cur te tacuiſſe tædet? In multiloquio peccatum non deeſſe noſti, omnium etiam ſapientiam judicio non nocet moderatum ſilentium, ſed nimia verborum effuſio: *Nam tacuiſſe nocet nulli nocet eſſe locutum*, cur ergo te tacuiſſe pœnitet? hominum ſapientiſſimus adoleſcentem in ſua cauſa vix loqui patitur: *Adoleſcens loquere vix in tua cauſa*. S. Jacobus eum religioſum, & virtute præditum eſſe negat, qui linguæ ſuæ frænum non adhibuerit: *Qui ſe putat religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, hujus vana eſt religio*, omnes tandem ſancti Patres ſilentium, & taciturnitatem per quam maximè laudant, cur ergo ſe infelicem judicabat Propheta, eò quod tacuerit: *Væ mihi, quia tacui?* Reſpondet S. Hieronymus, quòd Iſaiam tacuiſſe pœniteret, quia tacuerat, & non locutus erat, ut impium Oziam Deo injuriam irrogantem corriperet: *Nam impium Oziam non reprehendit*. Verum quidem eſt, non ſat laudari, & exaltari poſſe ſilentium, non tamen ſemper tacendum eſt, quia, ut ait Sapiens, eſt *tempus loquendi*; hoc autem loquendi tempus tunc potiſſimum eſt; cùm Dei cauſa agitur, quare cùm in Dei cauſa locutus non fuiſſet Iſaias, eum tacuiſſe pœnitebat: *Væ mihi, quia tacui*. At ſanctus Levita Stephanus in Dei cauſa non ſiluit, cùm enim Chriſtum à Judæis deſpectum, & blaſphematum eſſe novit, ipſe non tacuit: ſed pro illius gloria generosè locutus eſt: *Sanctus Stephanus non tacuit, non defecit, nec blaſphemantibus ceſſit*. Unde ſanctus Auguſtinus Stephanum jucundè ſic affatur. O Stephane, ſi pro Chriſto loquaris, à Judæis occideris; ſi pro illius gloria proferas verba, hi adverſum te vibrabunt ſaxa: *Dic aliquid de eo, cujus nomen nolunt audire, & tabeſcent, & ſævient; profer verba, & accipe ſaxa*. Hoc quidem prænoverat Stephanus; non tamen inde factum eſt, quòd ſiluerit; quin contra generosè à Chriſti partibus ſtetit, & pro ejus gloria palam locutus eſt, *Non tacuit, non defecit, nec blaſphemantibus ceſſit*.

Is. 6. Cato Eccl. 32. 10. Iac. 1. S. Hier. in hunc loc. Eccl. 3 s. Aug. ſer. de s. Steph.

Diſcipulos ſuos Chriſtus, velut oves ſimplices, & mites, inter ſævos, & rapaces lupos miſit: *Ecce ego mitto vos ſicut oves in medio luporum*. Judæi erant lupi crudeles, qui Prophetas perſecuti erant, qui Chriſti prænuntios occiderant, & qui ipſum Chriſtum cruci affixerant: poſt mortem autem Chriſti feroces inter hos lupos, velut oves mitiſſimæ, ſancti ejus adiere Diſcipuli: *Sicut oves in medio luporum*. Quæ autem ex illis ovibus balare, aut quis ex Chriſti Diſcipulis pro illius gloria primus coram Iudæis loqui audebit? *Prima ovis eſt Stephanus*, inquit S. Fulgentius: hæc eſt ovis generoſiſſima, quæ præſentibus lupis balare non timet, hic eſt generoſus Diſcipulus, qui contra Iudæorum impietatem ſine timore prædicat; qui immanitatem, & injuſtitiam, qua erga Chriſtum uſi ſunt, verbis acribus arguit, & qui pro ejus gloria generoſiſſimè loquitur & clamat: *Inter mortuos clamabat, qui inter lupos coruſcabat*. Iudæi mortui ſimul erant, & lupi; mortui erant ſpiritualiter per crimina quæ patraverant, & lupi erant feroces, ratione crudelitatis, qua Chriſtum occiderant: Stephanus autem eſt ovis ſanctiſſima, quæ coram mortuis, & rapacibus illis lupis generosè, & intrepidè pro Chriſti gloria loquitur: iraſcantur

Matth. 10. 16. s. Fulg. ubi ſup. s. Fulg. ubi ſup.

tur quantùm voluerint Judæi, ſæviant & rabie tabeſcant quantùm placuerit, uſque ad mortem teſtificari, & pro Chriſti gloria
s. Fulg. ubi ſupra loqui non ceſſabit Stephanus: *Non tacet ovis teſtificando, etſi lupi clament blaſphemando.* Apoſtoli oves fuere, non meticuloſæ, ſed audaces nimis, quæ palàm balare non pertimuerunt, hi fuere Athletæ generoſiſſimi, qui priùs etiam locuti ſunt pro Chriſto, quàm Stephanus, nihilominùs *prima ovis eſt Stephanus*, quæ uſque ad ſanguinis effuſionem balavit; ſeu primus ille fuit ex Chriſti Diſcipulis, qui pro ejus gloria generosè uſque ad mortem locutus eſt.

Chriſtus Gentibus erat ſtultitia, & Ju-
1. Cor. 1. 23. dæis ſcandalum: *Judæis quidem ſcandalum, & Gentibus ſtultitiam.* Illum ita oderant Judæi, nt nec nominaretur in illis, & gravis cenſeretur criminis reus, qui illum eſſe Deum profiteretur: Stephanus tamen illum eſſe Deum, & Meſſiam promiſſum ita evidenter probavit & demonſtravit, ut ſapientiæ, & ſpiritui, qui per os hujus ſanctiſſimi Levitæ loquebatur, nullo modo poſſent reſiſtere Judæi, quare, ut ei ſilentium imponerent, falſos ſuſcitaverunt teſtes, qui illum blaſphemiæ accuſarent: *Tunc ſubmiſe-*
Act. 6. *runt viros qui dicerent, ſe audiviſſe eum dicentem verba blaſphemiæ in Moyſen, & Deum.* At maligna hac adinventione à ſua prædicatione cohiberi nequivit Stephanus, pro Chriſti gloria ſemper generosè locutus eſt, donec animam efflavit: *Ipſum prædicat, cui teſtis*
s. Fulg. [illegible] *erat, ipſum præconizat, cui eſt famulus in agone perfectus.*

O athletam generoſiſſimum! ò Doctorem zelantiſſimum! qui pro Magiſtri, & Dei ſui gloria, etiam cum vitæ ſuæ diſpendio, palàm loquitur. Heu! cur & nos à Chriſti partibus non ſtabimus & cur, cùm ſeſe occaſio offeret, pro illius gloria non loquemur? Væ illis qui loquuntur perverſa? væ illis quorum os maledictione & amaritudine plenum eſt; væ illis quorum os locutum eſt ſuperbiam; ſed væ, væ illis qui, cùm Chriſti cauſa agitur, pro illius gloria non loquuntur. Væ vobis Magiſtratibus, qui pro Chriſto non ſtatis, cùm coram vobis blaſphematur. Væ vobis Judicibus, qui Chriſti cauſam in perſona pauperum non defenditis. Væ vobis animarum paſtoribus, qui ut canes muti, adversùs ſceleroſos Chriſto injuriam irrogantes latrare non valetis. Væ vobis parentibus, qui filiis peccantibus adulamini, & qui pro Chriſti honore non loquimini. Velim ſciatis omnes, qnòd à Chriſto ad ejus cauſam
2. Cor. 5. 20. tuendam delegati ſitis: *Pro Chriſto legatione fungimur.* Sub forma viſibili non apparet Chriſtus, ut peccatores corripiat, ſuamque palàm cauſam defendat; ſed legatos ſuos miſit, ut ejus impleant vices, & pro illius gloria loquantur. Cùm filii veſtri per pravas incedunt vias, & à Juſtitiæ ſemitis deflectunt; tunc vos, o parentes, à Chriſto ad eos corripiendos delegati eſtis: *Pro Chriſto legatione fungimur.* O Paſtores! ò Prælati! ò vos omnes, qui ad aliorum regimen eſtis vocati, eadem vobis legatio demandata eſt reſpectu eorum quibus præeſtis: eos corripiendi vobis munus incumbit, & cùm adverſus Chriſtum Dominum peccant, ejus cauſa à vobis ardenter eſt ſuſcipienda, & pro eo generosè loquendum eſt. Nec dicant Paſtores, parentes, & alii omnes qui præſunt, quòd pro Chriſto loqui non audeant, & quòd taceant, ut quiete & pacificè vivant, quia, ut ait S. Bernardus, tunc *tacere impietas eſt.* Quare loquimini pro Chriſto ſicut Stephanus, qui pro eo locutns eſt generosè, *ac etiam pro eo paſſus eſt, conſtanter.*

Sanctus Stephanus pro Chriſto conſtanter paſſus eſt. II. PARS

COmmuni axiomate apud Philoſophos antiquitùs dicebatur: pacem, amicitiam, & veritatem eſſe matres illuſtres, quarum partus erant peſſimi: quia pax otium, amicitia contemptum & veritas odium parit. Multis conſtat experientiis hujuſmodi eſſe talium matrum fœtus, & ut de unica loquar veritate, ad unum Stephanum oculos converto, eumque à Judæis odio habitum, accuſatum, morti adjudicatum video, quia pro veritate ſtetit, & veritatem prædicavit, ſi enim cum Judæis judaiſaſſet, ſi in Chriſtum ſimul cum iis falſa debacchatus eſſet, non illum profectò odio habuiſſent; ſed quia pro Chriſto (qui eſt ipſa veritas) vera coram Judæis locutus eſt, ipſi ira, & odio tabeſcentes, adversùs eum inſurrexerunt, etnn ad diram mortem iniquè damnarunt, eumque immaniter lapidibus obruerunt. *Impetum fecerunt unani-* Act. 7.
miter in eum, & ejicientes eum extra civitatem lapidabant. In hoc caſu tot fuere Stephani tortores, quot Judæi præſentes adſtitere: tunc quiſque carnificis munus obiit, quiſque cucurrit ad lapides, quiſque quidquid habuit virium contra innocentem Levitam collegit, ut toto robore lapides vibraret: illeque majori cenſebatur honore dignus, qui virginalem ſancti hujus Diaconi carnem graviùs percutiebat, & immaniùs mactabat. Simul & ſemel mille brachia armata, milleque lapides adversùs Stephanum immiſſi cernuntur; & identidem ejus obteritur

ritur caput, oſſa ejus confringuntur, illius diſrumpuntur viſcera, & totum illius corpus contunditur. Heu! quanta in hoc agone paſſus eſt tormenta S. Martyr? ſed, ò quanta ejus in patiendo conſtantia extitit? tanta quidem, ut lapidantibus Judæis nunquam ceſſerit, tanta, ut venientes contra ſe lapides benignè receperit; & tanta, ut ab hoſtibus ſuis vinci nunquam potuerit: *Venientibus in ſe lapidibus non eſt victa charitas*. (Aug. in Pſ. 111.)

Magnam S. Stephani in perferendis tormentis conſtantiam non parùm indicat mirabilis vultus ejus ſplendor: in mediis enim ſuppliciis *Stephanus aſſumpſit ſpeciem reſurgentis*, inquit S. Hilarius Arelatenſis. Divus Auguſtinus ait, *tunc faciem Stephani radiaſſe inſtar ſolis*; & ſacer Textus aſſerit, quòd dum ſanctus hic Protomartyr altercaretur cum Judæis, & ab iis varia pateretur, *viderunt faciem ejus, tanquam faciem Angeli*. Unde tanta pulchritudo in Sancti Stephani vultu? A conſtantia haud dubiè, cùm qua tormenta patitur, conſtantia enim eſt quædam firmitas, & animi immobilitas inter adverſa; hanc autem animi immobilitatem manifeſtavit Stephanus vultus ſui pulchritudine & decore, qui enim ſunt timidi, & meticuloſi, inter adverſa vultum gerunt pallidum & demiſſum; ſed tanta extitit S. Stephani conſtantia, ut in mediis ſuppliciis hilarem, formoſam, & rutilantem faciem gereret, omnibuſque adſtantibus manifeſtaret. (S. Hilar. hom. de S. Steph. — Aug. ſer. 79. de div. — Act. 6)

At non ſolùm Stephani conſtantiam à pulchritudine vultus ejus auſpicabor; ſed etiam à Chriſto, quem in cælis vidit: *Video*, inquit, *cælos apertos, & Filium Hominis ſtantem*. De Alexandri militibus fertur, quòd per famoſiſſimi illius Ducis præſentiam fiebant impavidi, & intrepidi; ita quòd ipſo præſente nullatenus trepidarent: *Ipſo præſente, nec hoſtes, nec tela timebant*; ſic S. Stephanus per Chriſti, quem in cælo intuebatur, præſentiam, ita fiebat impavidus, & conſtans, ut nec Judæorum calumnias, nec eorum minas, nec quæcumque ſupplicia timeret. Sed advertendum, Stephanum vidiſſe Chriſtum ſtantem, *& Filium Hominis ſtantem*. Sancta Eccleſia canit, quod ſedeat ad dexteram Patris, quomodò ergo eum ſtantem videt Stephanus? *Stabat Chriſtus adjuvans illum*, inquit S. Bernardus quare à Chriſto, quem videbat, & a Chriſto, à quo adjuvabatur, tantam ſumpſit conſtantiam, & in animi firmitatem, ut convincia, calumniæ, imò, & ipſi lapides, quibus feriebatur, ipſi dulces fuerint: *Lapides torrentis illi dulces fuerunt*. (ſun. hiſt. — S. Bern. ſu. verb. Vidi Dominũ &c.)

Conſtantia, inquit Doctor Angelicus, *facit firmiter perſiſtere in bono contra difficultatem, quæ provenit à quibuſcumque aliis exterioribus impedimentis*. Unde vir verè conſtans, ſimul eſt perſeverans, & patiens: eſt perſeverans, in quantum perſiſtit in bono; & eſt patiens, in quantum dolores, labores, & quæcumque gravia libenter patitur, ut in propoſiti ſibi bono perſeveret. Hanc conſtantiam perſeverantem ſimul & patientem habuere quidem omnes Martyres, qui in Chriſti confeſſione non obſtantibus quibuſcunque ſuppliciis, uſque ad mortem præſtitere; ſed ſanctus Stephanus aliis conſtantior fuiſſe videtur, quia cùm paſſus ſit omnium primus, aliorum exemplo ad perſeverantiam moveri non poterat: nihilominùs in bono propoſito firmiſſimè perſtitit, non obſtantibus graviſſimis difficultatibus, quæ ſeſe obtulerunt: bonum enim quod intendebat Stephanus, non aliud erat, quàm Chriſtum confiteri, ejus cauſam defendere, & pro illius gloria decertare; in hoc autem bono uſque ad mortem conſtanter perſeveravit ſanctus hic Levita, licèt maximæ occurrerint difficultates: Doctores enim Legis adverſus Stephanum diſputarunt, ut eum à Chriſti confeſſione averterent, & ipſe in ejus confeſſione perſeveravit, Judæi in illum ſævierunt, ut eum à Chriſti cauſa tuenda revocarent, & ipſe perſeveravit: advocati ſunt falſi teſtes, qui eum blaſphemiæ accuſarent; & ipſe in promendis Chriſti laudibus perſeveravit, duxerunt illum Judæi extra civitatis muros, ibique eum conviciis affecerunt, & lapidibus obruerunt; ipſe autem libenti animo, & convicia, & lapides excepit, & in Chriſti confeſſione uſque ad mortem firmiter perſeveravit. O magnam ſanctiſſimi hujus Protomartyris conſtantiam! (D. Th. 2. 2. q. 117. a. 1.)

Aliquid ferocitatis præſeferre videtur conſtantiæ virtus, in hoc quòd acerbiora quæque ſupplicia, & ipſam mortem contemnere faciat; *Conſtantia vim quandam, ferocemve virtutem habet mortem contemnere*. Et ideo ad hanc animi conſtantiam, & in virtute perſeverantiam exprimendam, refert Paulus Jovius emblema, in quo erat ſiren maritima cum hac epigraphe: *Contemnit tuta procellas*. Ferox illa virtus in omnibus Martyribus enituit; quia pro Chriſto duriora quæque ſupplicia & ipſam mortem perpeſſi ſunt; ſed omnibus conſtantior fuiſſe videtur Stephanus, tum quia dira tormenta & ipſam mortem ita jucundè paſſus eſt, ut in mediis ſuppliciis genua flecteret, oraret, cælum contemplaretur, & Angelicum perferret vultum, non ſecus ac ſi tormenta (S. Ambr)

&c.

Digitized by Google

& mortem contemneret, & pro nihilo haberet: tum etiam quia à Chriſti morte ipſe omnium primus acerbum paſſus eſt martyrium, non habens exemplum quod imitaretur, & quo mors illi tolerabilior, & dulcior redderetur: *Primus meruit pro Chriſti* Chryſol. ſer. 133. *nomine ſubire conflictum*.

O magnam Stephani conſtantiam, quam pro viribus imitari tenemur: non enim in cælo coronabitur, niſi qui in via virtutis uſque ad mortem fortis & conſtans extiterit: *eſto fortis uſque ad mortem, & accipies coronam vitæ*. Dum patiebatur Stephanus, ad ipſum, velut ad primum Martyrum, è cælo corona deſcendit, quà ipſe coronatus eſt, & quæ ab ipſo ad omnes, qui ejus conſtantiam imitabuntur, eſt tranſitura: *Quando beatus Stephanus pro Chriſto primus ſanguinem ſuum fudit, quaſi corona proceſſit de cælo, ut eam ſumerent ſequentes in præmio, qui præcedentis pietatem imitarentur in prælio*. S. Aug. ſer. 69. de diverſ. O Chriſtiane! vis in cælo coronari cum Stephano? quidquid in via ſalutis durum, & difficile occurret, generosè, & conſtanter pro Chriſto patere; eſto conſtans cum Stephano, qui pro Chriſto dira conſtanter paſſus eſt; *ac etiam Chriſtum perfectè imitatus eſt*.

II. PARS

S. Stephanus Chriſtum fideliter imitatus eſt.

CHriſtum Pater æternus miſit in mundum, non ſolùm ut Redemptoris fungeretur officio; ſed etiam ut in omnis virtutis exemplar a cunctis imitandum proponeretur, hic enim eſt dilectus Patris æterni Filius, quem ut Redemptorem venerari, & ut totius perfectionis exemplar imitari tenemur: *Imitentur ſenes mores Tobiæ*, inquit S. Auguſtinus; S. Aug. de Catacyſmo c. 6. *imitentur adoleſcentes Joſeph caſtum, pulchrum corpore, pulchriorem mente*; imitentur adoleſcentulæ Agnetem & Catharinam; ſed imitentur omnes Chriſtum: *Fias imitator Chriſti, non Antichriſti*. S. Aug. ſer. 2. exercit. Eum Sancti, dum in hoc mundo viverent, varii imitati ſunt; ſed Martyres ſpecialiter eum *imitati ſunt in morte ſua, & ideò coronas triumphales meruerunt*: Protomartyr autem Stephanus, & in vita, & in morte eum perfectiſſimè imitatus eſt, adeo glorioſam, & ſublimem in cælo aſſecutus eſt coronam; *Stephanus humiliter lapidatur, ſed ſublimiter coronatur*. S. Aug ſer. 1. in Pſ. 58.

Non immorabor in enumerandis ſingulis virtutibus, quibus ſimul cum Chriſto adhæſit Stephanus, norunt enim omnes, ipſum ſimul cum illo virginitatem illibatam ſervaſſe, voluntariam ſectatum eſſe paupertatem, humilitatis profundæ exercitiis incubuiſſe, charitate erga Deum & proximum exarſiſſe, ejuſque alias virtutes imitatum eſſe. Sed maximè mirabile, & omni admiratione dignum cenſeo in beato Stephano, quòd in dilectione inimicorum fideliſſimè, & perfectiſſimè imitatus ſit Chriſtum Dominum, qui dum graviſſima in cruce pateretur ſupplicia, perſecutoribus pepercit, pro iis oravit, multiſque eos beneficiis affecit: quod ut clariùs pateat, Stephanum cum Chriſto conferamus, & cuique evidenter conſtabit, quòd ſervus Dominum, & Diſcipulus Magiſtrum hac in parte perfectè imitatus ſit.

De Chriſto refert Princeps Apoſtolorum, quòd cùm gravia à Judæis pateretur ſupplicia, iis ne minimum quidem minitatus ſit malum: *Cum pateretur, non comminabatur*. 1. Pet. 2. Et non ſolùm non comminabatur Judæis; verùm & omnium injuriarum, ſibi ab iis illatarum, quaſi immemor videbatur: *Qui flagellis cæſus, clavis confoſſus, patibulo affixus, opprobriis ſaturatus; omnium tamen dolorum immemor*. S. Bern. ſer. 10. in Cant. Similiter S. Stephanus a Judæis dira perpeſſus eſt tormenta: contra eos tamen nequaquam iratus eſt, nec aliquam iis minitatus eſt pœnam; ſed quaſi omnium injuriarum ſibi factarum immemor, facie hilari, oculiſque ad cælum elevatis, Chriſtum Jeſum ſedulo contemplabatur: *Video cælos apertos, & Jeſum ſtantem*.

Injuriarū ab inimicis ſuis acceptarum ita immemor fuit Chriſtus, ſeu inimicis ita pepercit, ut pro iis Patrem oraverit: ſed & pro inimicis, & perſecutoribus ſuis enixè oravit Stephanus. Chriſtus pro inimicis orans, clamavit: *Judæi clamabant: crucifige: ille clamabat, ignoſce*; S. Remig. ſerm. 4. paſſ. Stephanus etiam pro inimicis ſuis orans clamavit: *Poſitis autem genibus clamavit*. Chriſtus pro Heb. 5 crucifixoribus ſuis orans, clamavit voce magna: *Cum clamore valido*, ut ait D. Paulus; Stephanus non abſimiliter pro perſecutoribus orans, *clamavit voce magna*. Chriſtus pro inimicis ſuis orans clamavit, dicens: *Pater, dimitte illis, non enim ſciunt quid faciunt*; Luc. 23. Stephanus autem ſimilem pro inimicis ſuis orationem fudit, dicens: *Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum*. Act. 7. Hac oratione, quam pro perſecutoribus ad Patrem direxit Chriſtus, plus de venia iis impetranda, quam de propriis doloribus ſollicitus eſſe videbatur: inſtanter enim rogabat Patrem, ut illis ignoſceret: *Pater, dimitte illis*; ſimiliter Stephanus *plus perſecutorum dolebat peccata, quàm ſua vulnera; plus illorum impietatem*, S. Maxi. ſer. de S. Steph. quàm

quàm ſuam mortem. Quid plura? Chriſtus veniam pro multis ex ſuis perſecutoribus obtinuit, & S. Stephanus *novit etiam pro perſecutoribus exorare Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum*. Chriſtus à Judæis crucifixus, ſpiritum Patri commendavit: *In manus tuas commendo ſpiritum meum*; & Stephanus à Judæis lapidatus, clamavit: *Domine Jeſu ſuſcipe ſpiritum meum*. Chriſtus
Pſal. 4. tandem in cruce moriens, emiſit ſpiritum, & quaſi dulci ſomno obdormivit: *In pace in idipſum dormiam, & requieſcam*; & S. Stephanus inter lapides, quibus ab inimicis mactatus eſt, *obdormivit in Domino*.

O mirabilem Chriſti imitatorem! & ò maximam Stephani cum Chriſto conformitatem! non ſolùm enim pro Chriſto generosè locutus eſt, & pro Chriſto conſtan-
S. Leo. ſer. 5. Quadr. ter paſſus eſt; ſed & Chriſtum perfectiſſimè imitatus eſt. Unde *ſi nihil eſt dignius quàm quòd homo ſit ſui authoris imitator*; quantus honor, quantaque eſt gloria Stephano, quòd authorem ſuum, & Redemptorem ſuum Chriſtum perfectè imitatus ſit? Maxima quidem ei gloria maximaque felicitas ineſt: ipſe enim actu Chriſtum imitans in dile-
Petr. Dam. ſer. de S. Steph. ctione inimicorum, *obdormivit in Domino*. O qualem felicitatem! ò felicem ſomnum! *Fe-*
S. Aug. ſer. de S. Steph. *lix ſomnus cum requie*, inquit Petrus Damiani, *requies cum voluptate, & voluptas cum æternitate*. Et ut clamat S. Auguſtinus: *O ſomnum pacis! quid illo ſomno tranquillius? quid illo ſomno quietius?*

Ecquis tali ſomno dormire, & tali morte mori non ambiret? Quis peſſimam peccato-
Num. 23. rum mortem vitare, & feliciſſima Juſtorum morte mori non optaret? Certè non eſt qui non dicat: *Moriatur anima mea morte Juſtorum*. Sed ut morte Juſtorum moriamur,
Chryſ. h. 61. in c. 17. Mat. imitandus eſt Stephanus: *Imitare Stephanum, qui dum peteretur lapidibus, ut hoc peccatum remitteretur, orabat*. Si Stephanus inimicis non pepercisset, morte peccatorum peſſima mortuus eſſet; ſed quia pro iis
Act. 7. oravit, iiſque benefecit, morte Juſtorum mortuus eſt, & *obdormivit in Domino*. Vultiſne NN. morte Juſtorum mori cum Stephano? Imitamini Stephanum. Mihi eum audire videor in cœlo clamantem: *imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti*, ſeu, in multis imitatus ſum Chriſtum Salvatorem, & præcipuè in amore inimicorum; in hoc & vos imitatores mei eſtote, inimicos veſtros toto corde diligite, orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos, benefacite iis qui oderunt vos, & poſtquam inimicos dilexeritis, mors gratiſſimus vobis erit ſomnus, & feliciſſimus ad æternam beatitudinem tranſitus, in qua in æternum regnabitis, *Amen*.

Leſelve Sanctuar.

DE SANCTO STEPHANO

CONCIO SECUNDA.

Lapidabant Stephanum invocantem, & dicentem: Domine Jeſu. Act. 7.

SI ſanctus Stephanus perſecutores non habuiſſet, Protomartyris nomen & gloriam non obtinuiſſet; ſi ſanctus hic Levita inimicis non pepercisset, cœlos apertos non vidiſſet; & ſi generoſus hic Athleta tam gravia ab inimicis perpeſſus non eſſet in terris, ad thronum tam excelſum ſublimatus, & corona tam pretioſa redimitus non fuiſſet in cœlis. Unde ſi parvulis innocentibus Herodis, & ſatellitum crudelitatem multùm profuiſſe aſſerat S. Auguſtinus: *Profa-*
nus hoſtis nunquam beatis parvulis tantùm Aug. ſer. 10. de ſanctis.
prodeſſe potuiſſet obſequio, quantùm profuit odio; dicendum pariter de ſancto Stephano, quòd inimici, à quibus dira paſſus eſt tormenta, ei plurimùm profuerint; quòd officioſiſſimis quibuſque amicis ei utiliores extiterint. Verum eſt, quòd maligni duri, & ſaxei erant Judæi, qui Stephanum perſecuti ſunt; ſed ipſe, ut perfectiſſimus Chriſti Diſcipulus, maximam ex eorum malitia utilitatem elicere novit, amplamque & prædivitem laudum ſuarum ſegetem omnibus Concionatoribus ſubminiſtravit. Laudari quidem poſſet Stephanus, à nivea virginitate, qua floruit; à zelo ſalutis animarum, quo accenſus fuit; à paupertate Evangelica, & aliis multis virtutibus, quibus emicuit; ſed nihil in eo eminentius, nihil rutilantius, nihil divinius, quàm quòd ſuos perfectiſſimè dilexerit inimicos: quare hunc ſolùm contemplabimur, ut ab inimicis dura patientem, & inimicis benefacientem; ſed priùs cum ipſo oculos & mentem ad cœlum elevemus, &c. *Ave*.

ADverſùs Chriſtum corde, ore, & opere graviter peccaverant Judæi; *corde*, per malitiam, qua ſuccenſi erant; *ore*, per blaſphemias, quas in illum evomuerant; & *opere*, per dira & horrenda ſupplicia, quibus illum cruciaverant. Chriſtus autem reddens bona pro malis, corde, ore & opere eos dilexit; *corde* quidem, quia cor ejus amore illorum maximè exarſit; *ore*, quia pro iis Patrem enixè rogavit; & *opere*, quia pro eorum ſalute pretioſum ſanguinem fudit, & acerbiſſimam mortem volun-

tariè pertulit. Unde, ſi probè res perpendantur, Chriſtus inimicorum ſuorum fuit victima, advocatus & protector, eorum fuit victima, quia ab iis crucifixus, & morti traditus eſt; eorum advocatus extitit, quia pro iis ardenter deprecatus eſt; & eorum fuit protector, quia iis fortiter & efficaciter patrocinatus eſt. Ecce magnum dilectionis inimicorum exemplar quod a Patre ęterno nobis propoſitum eſt, & quod perfectiſſimè imitatus eſt Stephanus: ipſe enim, ſicut & Chriſtus, fuit victima, advocatus, & protector inimicorum ſuorum; *ut victima*, ab inimicis gravia jucun. è paſſus eſt; *ut advocatus*, pro iis ferventer deprecatus eſt; & *ut protector*, iis efficaciter patrocinatus eſt. S. Stephanus paſſus eſt, oravit, & protexit: 1. *Paſſus eſt* ab inimicis jucundè. 2. *Oravit* pro inimicis ferventer. 3. *Protexit* inimicos efficaciter.

I. PARS. *S. Stephanus ab inimicis jucundè paſſus eſt.*

TAntam eructabat ſapientiam Stephanus, ut in publicis, quas contra Legis Doctores inierat, diſputationibus, ſapientiæ, & ſpiritui, qui per os ejus loquebatur, nullus reſiſtere valeret; quare Judæi, invidia & ira exardeſcentes, falſos teſtes adverſùs eum adduxerunt, calumniis eum deni-
Act. 7. grare conati ſunt, & tandem *impetum fecerunt unanimiter in eum, & ejicientes eum extra civitatem lapidabant*. Unde S. Stephanus, qui priùs erat Doctor contra Judæos diſputans, factus eſt deindè eorum victima; ſed victima voluntaria: quia non invitè, non coactè; ſed jucundo & hilari animo convicia, calumnias, & omnes lapidantium inimicorum impetus ſuſtinuit. Quod ſatis ſuperque manifeſtant ejus vultus, ejus oculi, & ejus os. Hoc manifeſtant. 1. *Ejus vultus*, qui Angelicus eſt. 2. *Ejus oculi*, qui cælum inſpiciunt. 3. *Ejus os*, quod ſilet.

1. Cùm S. Stephanus adversùs Judæos diſputaret, omnes adſtantes vultum ejus
Act. 6. ad inſtar faciei Angelicæ renitentem, intuiti ſunt: *Viderunt faciem ejus, tamquam faciem Angeli*. Non Angelus, ſed homo erat Stephanus: & tamen Angeli vultum præferebat, vultumque illum Angelicum habebat, cùm illum perſequebantur Judæi. Cùm ſanctus hic Levita in xenodochiis innumera charitatis officia impendebat, Angeli faciem non habebat: cùm in domibus infirmorum portentoſa operabatur miracula, tunc etiam Angelica non ei facies inerat: ſed cùm Judęi eum calumniabantur, & crudeliter perſequebantur, tunc radiantem, & Angelicum præferebat vultum, ut inde teſtaretur ſe eſſe paratum ad gravia quævis ſupplicia hilari & jucundo animo perferenda: ut enim ait S. Gregorius, *novit patientia levigare quod grave eſt*: Stephanus autem, cujus patientia erat maxima, gravia quæ ipſi minabantur Judæi ſupplicia, tanquam leviſſima reſpiciebat. Unde vultum geſtabat Angelicum, quaſi pulchritudine vultus Judæis dixiſſet. Gravia putatis tormenta quæ patior, & quæ mihi inferre intenditis: ſed quæ vobis gravia videntur, mihi leviſſima ſunt, eaque lubenti & jucundo perferam animo. Ne credatis Judæi, quòd ægrè injurias, calumnias, & quævis ſupplicia feram: hæc omnia mihi placent, hæc mihi arrident: vultum attendite, & ex pulchritudine vultus facilè judicabitis, me gravia quævis ſupplicia jucundè & hilariter eſſe paſſurum. S. Greg. l. 7. in Regiſt. ind. 1

Chriſtus in die transfigurationis ſimul cum Apoſtolis in monte Thabor de ſpinis, clavis, cruce, & omnibus, quæ in toto paſſionis ſuæ decurſu paſſurus erat, loquebatur: *Loquebantur de exceſſu*, & tunc *reſplenduit facies ejus ſicut ſol*. Cùm Chriſtus Apoſtolis prædicabat, cùm iis de regno ſuo loquebatur, & cùm in conſpectu illorum multa operabatur miracula, vultus ejus pulchrior & ſplendidior non apparebat: ſed cùm Apoſtolos de iis quæ paſſurus erat in Jeruſalem, allocutus eſt, vultus ejus ad inſtar ſolis rutilans viſus eſt: *Reſplenduit facies ejus ſicut ſol*. O Chriſte! cur cùm de his quæ paſſurus es loqueris, pulchram & radiantem geris faciem? Num convenientius eſſet, quòd dum de triſtibus, & duris ſermonem habes, triſtis etiam & mœſta eſſet facies tua? Non equidem: tunc enim prudentiſſimè faciem prætulit hilarem, & ad inſtar ſolis radiantem, ut pulchritudine & hilaritate vultus Apoſtolis patefaceret, ſe non coactè, ſed libenter & hilariter omnia paſſionis ſuæ tormenta portaturum: *Oblatus eſt quia ipſe voluit*. Ecce myſterium pro- Iſa. 53.7.
pter quod Chriſti facies reſplenduit ſicut ſol: ſed ecce etiam myſterium, propter quod facies Stephani, tanquam facies Angeli viſa eſt: ut enim ait Tertullianus, *Stephanus inſtar Chriſti in transfiguratione*: quia ſi Tert. l. de reſur. c. 55.
Chriſtus in transfiguratione coram Apoſtolis faciem ad inſtar ſolis radiantem prætulit, ut inde æquo, jucundo, & gratiſſimo animo ſe cuncta paſſionis tormenta portaturum oſtenderet: ita & Stephanus in conſpectu Judæorum faciem prætulit Angeli- S. Aug. ſer. 99 de div.
cam, & *ad inſtar ſolis radiantem*, inquit Auguſtinus, ut ſpectantibus Judæis declararet,

quòd

quòd non ægrè, ſed jucundè eorum convicia & calumnias perferret; quòdque ad gravia quævis ſupplicia lubenter, & gratiſſimo animo perferenda paratus eſſet. Sed ſi quam jucundè patiatur Stephanus, manifeſtet vultus ejus, *hoc etiam manifeſtant oculi*.

2. In mediis tormentis non terram, non tortores, nec ſpectatores, ſed cælum, & Jeſum reſpicit Stephanus. *Video*, inquit, *cælos apertos, & Jeſum ſtantem*. O Stephane! nonne vides duros & diros quos adversùm te vibrant lapides Judæi? nonne vides iniquos illos calumniatores, qui adversùm te locuti ſunt falſa, & infenſiſſimos illos tortores, qui crudeliter innocentem tuam mactant & lacerant carnem? Sed, ò Martyr invictiſſime! nonne vides innocuum illum ſanguinem, qui undequaque è tuo corpore copioſiſſimè fluit? Non equidem ad illa attendit Stephanus: ipſe nec hoſtes, nec lapides, nec proprium reſpicit ſanguinem; ſed quaſi extra ſe raptus, cælum ſolùm intuetur, & Jeſum intra cælos ſtantem; *Video cælos apertos, & Jeſum ſtantem*. Cælos videt ſibi apertos, intra quos brevi recipiendus eſt, & videt identidem intra cælos Jeſum qui inimicos dilexit, Jeſum qui pro inimicis gravia æquo animo perpeſſus eſt; & intuens cælum ſimul & Chriſtum, tormentorum quaſi obliviſcitur, eaque non ſolùm æquanimiter, ſed etiam hilariter ſuſtinet. Si enim *nihil crus ſentit in nervo, cùm animus in cælo eſt*: quid dicemus de ſancto Stephano, cujus animus, & oculi nō ſolùm in cęlo extitere, ſed etiam Chriſtum in cælo ſtantem contemplati fuere, *Video cælum apertum, & Jeſum ſtantem*; certè inter tormenta non ſolùm quaſi inſenſibilis extitit, verùm & ea pergratiſſimo animo pertulit.

Tertull. ad Mart. c. 2.

Ante oculos vobis proponite illuſtrem Levitam Stephanum, carnificibus, & aliis Judæis ſibi infenſiſſimis circumdatum, quorum quiſque ad lapides currit & quiſque lapides toto robore contra innocens ejus corpus vibrat; clamat omnes, lapidant omnes, carnemque ejus innocuam omnes malitioſè percutiunt, & crudeliter contundunt. Stephanus autem nec lapides, nec tortores, ſed cęlum, & Jeſum in cælo ſtantem aſpicit: *Video cælos apertos, & Jeſum ſtantem*; videt cælos ſibi patentes, & Jeſum ipſum exſpectantem; cęlum videt ut locum, & Jeſum ut objectum ſuę beatitudinis; & intuitu Chriſti & cęli, ei dulcia & gratiſſima fiunt tormenta quę patitur; ſi enim antiquitùs, interea dum hęret pugna, pręmia victoribus danda, alicui columnæ pugnantium conſpectui expoſita ſuſpendabantur, ut pręmiorum quæ aſſequi ambiebāt præſētia, ad generoſiùs dimicandū moverētur; quanta generoſitate decertavit, & quanta alacritate gravia quęvis paſſus eſt tormenta Stephanus, ęterna pręmia ſibi propoſita, ſeu cælos apertos, & Jeſum videns: *Video cęlos apertos, & Jeſum ſtantem*. Sed Stephanum ab inimicis jucundè paſſum eſſe, auſpicari etiam poſſumus *ex ſilentio oris ejus*.

Plutarc. in Apoph.

3. Scio locutum eſſe Stephanum, ſed eum etiam tacuiſſe nō me latet: in Dei cauſa generosè loquebatur, ſed in propria religiosè tacebat. Unde D. Auguſtinus ait, quod ſanctus Stephanus *ſæviebat & amabat*. Cùm Dei res agebatur, Stephanus libenter loquebatur, & adversùs Dei ſui hoſtes maximo cum zelo decertabat, *ſęviębat*: cùm autem Stephani res agebatur, ipſe murus fiebat, tunc adversùs proprios hoſtes os ſuum non aperiebat, ſed eos toto corde diligebat, *& amabat*. Judæi Chriſti ſimul & Stephani erant inimici, utrique erant infenſi, & contra utrumque inſurgebant. Cùm autem Judæi Chriſtum aggrediebātur, contra ipſum, & ejus Evangelium blaſphemantes, Stephanus à Chriſti partibus ſtans, adversùs Judæos libenter loquebatur, eoſque libere increpabat, tunc *ſæviebat*. Sed cùm Judæi aggrediebantur Stephanum, calumniis illum afficientes, illumque lapidibus obruentes, ipſe tanquam mutus fiebat, adverſarios ſuos tunc amabat, & ipſos lapides adversùs illum immiſſos benignè recipiebat; durum illi erat offendi Chriſtum: ſed calumniis affici; & lapidari ipſi ſuave & jucundum erat: *Lapides torrentis illi dulces fuerunt*.

S. Aug. ſer. de S. Steph. Tom. 10.

Eccl. in Offic. S. Steph.

In Templo Hieroſolymitano erant boves ærei, & clypei aurei; beatus autem Stephanus æreus ſimul & aureus erat. Cùm adversùs Chriſtum inſurgebant Judæi, Stephanus totus æreus erat: quia tunc perſonabat *velut æs ſonans*, perſonabat ejus vox, perſonabant argumenta, quæ adversùs impiam illorum doctrinam adducebat, & perſonabant verba, quibus illos generosè redarguebat & increpabat. Sed cùm adversùs Stephanum inſurgebant Judæi, ipſe totus aureus erat: quia tunc non perſonabat, ſed ſilebat; ut enim ait Tertullianus, *aurum percuſſum ſilet*: cùm autem Stephanus, qui totus aureus erat, conviciis afficiebatur, & lapidibus impetebatur ipſe animo ita hilari & jucundo hæc omnia perferebat, ut ne unicum verbum adversùs hoſtes ſuos proferret, ſed ſileret. Tunc, ut ait S. Gregorius Nyſſenus, S. Stephanus adversùs inimicos non loquebatur, ſed pro Chriſto pati gaudebat, & lapides velut roré gratiſſimum percipiebat: *Magnus ille Stephanus gaudet lapidibus*,

Greg. Nyſſen. tract. de beatit.

Digitized by Google

ac veluti ſuavem quemdam rorem crebros lapidum ictus benignè recipit.

Mirare, ò Chriſtiane, ſancti Stephani patientiam, & illius exemplo diſce illatas ab inimicis injurias patienter ſuſtinere. Duo tibi patientiæ exempla proponit Auguſtinus, (s. Aug. ſer. 2. de s. Stephan.) Chriſtum ſcilicet & Stephanum: *Æſtuas*, inquit, *ſuris, anhelas, feſtinas de adverſario vindicari? attende Chriſtum Redemptorem animæ tuæ, medicum ægritudinis tuæ, qui ideò pati voluit, ut tibi patientia ſua monſtraret exemplum.* Ecce magnum patientiæ exemplum. Sed quia fortè quis diceret: non poſſum ego homo infirmus hoc facere quod Chriſtus Deus Homo fecit; ideò aliud patientiæ exemplum proponit S. Auguſtinus, nempe Stephanum, qui non Deus erat, ſed (s. Aug. ſer. 4. de s. Stephan.) homo ſicut & alii. *Reſpice Martyrem*, inquit, *vicinam grandinem inſpice, ingentem acervum laipdum intuere, ferventes jam vide manus, anhelantia ora jam conſpice, ignita rabie lumina jam contemplare: ecce acies funeſta appropinquat, iam lapides vibrat; fremebant impii cordibus ſuis, & ſtridebant dentibus adverſùs eum*; & tamen hæc omnia patientiſſimè, & jucundè patitur Stephanus. O Chriſtiane! ſi non potes imitari Chriſtum, imitare Stephanum: *Si non poteſtis imitari Dominum, imitamini conſervum, imitamini Stephanum.* Velim, quòd contume- (s. Aug. ubi ſup.) liis vos inimicus afficiat, quòd bona & famam auferat, imò & quòd graviter feriat: hæc & alia quantumvis gravia, patienter ſuſtinenda ſunt; imitandus eſt Chriſtus, qui graviſſima ab hoſtibus ſumma cum patientia ſuſtinuit; ſed *ſi non poteſtis imitari Dominum, imitamini conſervum, imitamini Stephanum*, qui gravia ab inimicis illata jucundè paſſus eſt ſupplicia; & *qui pro inimicis ferventer deprecatus eſt.*

1. PARS.

S. Stephanus pro inimicis ferventer deprecatus eſt.

DUplici amore, Dei ſcilicet, & proximi, exarſit cor Protomartyris Stephani; amor Dei omnes iræ & vindictæ motus in ejus corde ſopivit, fecitque quòd omnia ſupplicia jucundè & hilariter pertulerit; amor verò proximi eum ad orandum pro inimicis allexit: pro iis autem non remiſsè & inaniter, ſed ferventiſſimè deprecatus eſt; quia dum lapidaretur, pro iis oravit. 1. Flexis genibus. 2. Clamans. 3. Clamans alta voce.

1. Dum Stephanus lapidibus quateretur, (s. Aug. ubi ſup.) Deum ardenter pro percutientibus oravit: *Dum ſuper eum torti lapidum vortices deciderent, & rotati aggeres torquerentur, pro ſævientibus ſic orabat: Domine; ne ſtatuas illis hoc peccatum*: ſed, quod mirum eſt, pro inimicis ipſe *flexis genibus* oravit; circumdabatur Judæis ululantibus, blaſphemantibus, & crebros lapides vibrantibus; ipſe autem, ut pro perſecutoribus oraret, inter lapidum aggeres genuflexit. Cur tantam ſibi vim facit Stephanus moriens, & quaſi exanimis? Nonne ſatis fuiſſet, quòd rectus, humi cubans, vel in ſitu in quo à lapidantibus, & a jactatis lapidibus ponebatur, pro iis oraret? Non equidem ſatis fuiſſet reſpectu charitatis, quâ erga inimicos ardebat ſanctiſſimus hic Levita: ipſos enim ita diligebat, ut pro iis orare voluerit flexis genibus, ad hoc ut faciliùs à Deo iis veniam & miſericordiam impetrare valeret: *Ventum eſt, ut oraret pro lapidatoribus ſuis, attendit multam & magnam eſſe impietatem illorum, quæ difficillimè donari poſſet; genuflexit.* (s. Aug. ſer. de s. Steph.)

Pro ſeipſo, & pro inimicis oravit Stephanus, cum hac tamen differentia, quòd pro ſeipſo orans ſteterit; pro inimicis verò orans genua flexerit: *Pro ſe orans ſtat & erigitur*, inquit Petrus Damiani, *pro lapidantibus flectit genua.* Cur Stephanus pro inimicis, & non pro ſeipſo genua flectit? Reſpondet præ- (Petr. Dam. ſerm. de s. Steph.) fatus Petrus Damiani, ſic ſe geſſiſſe Stephanum: quia *plus dolebat perſequentium peccata, quàm ſua vulnera; illorum iniquitatem, quàm ſuam mortem.* Aliam huic non multùm diſſimilem & præclaram adducit reſponſionem S. Thomas à Villanova: Stephanus, inquit, orans, non pro ſe, ſed pro lapidantibus genuflectit: *quia ſibi patens cælum videbat, lapidantibus verò infernum imminere.* Cùm ergo videret S. Ste- (s. Th. à Villan. de s. Steph.) phanus ſe gratia eſſe plenum, ſibique cælum patere; & econtrà agnoſcens gravia eſſe perſequentium peccata, & os inferni ad eos deglutiendos patere, ferventiùs pro inimicis, quam pro ſeipſo oravit, & ideò non pro ſe, ſed pro iis orans genua flexit. O fervidam ſancti Stephani orationem! ſed ferventer etiam pro inimicis Deum deprecatus eſt: *quia pro iis oravit clamans.*

2. Cùm S. Stephanus pro ſeipſo oravit, non clamavit: *Lapidabant Stephanum invocantem, & dicentem, Domine Jeſu ſuſcipe ſpiritum meum;* pro ſe orabat, Deum invocabat, ipſique ſpiritum ſuum commendabat, non clamans, ſed dicens: *invocantem & dicentem?* Non eſt mirum, quòd Stephanus innumeris lapidum ictibus impetitus, & quaſi obrutus, non clamet cùm pro ſe Deum deprecatur; ſed cùm pro ſe orans non clamaverit, cur pro inimicis, & lapidatoribus ſuis orans, clamat: *Poſitis autem genibus clamavit?* Dionyſius Cartuſianus ait, Stephanum pro inimicis orantem clamaſſe;

quia

Digitized by Google

quia pro illis ardenter, & ex magno affectu Dionyſ. in hunc loc. orabat: *Clamavit, quia ex magno, & intimo cordis affectu oravit*. Et Lyranus ait, quòd pro inimicis orans Stephanus, clamaverit, quia ejus oratio *procedebat ex magno affectu erga proximum*.

Chriſtus cruci affixus pro perſecutoribus oravit, clamans: *Pater ignoſce illis*; clamabant Judæi adversùs Chriſtum ſævientes, & clamabat Chriſtus pro Judæis Patrem deprecans. ſ. Bern. ſer. Fer. 4. paſſ. *O mira res, Judæi clamant, Crucifige; ille clamat, Ignoſce*: Dominum autem & exemplar ſuum Chriſtum perfectiſſimè imitatus eſt Stephanus, contra ipſum enim clamabant & dentibus ſuis ſtridebant Judæi; ipſe verò pro iis Deum rogabat, tantoque affectu pro iis orabat, ut pro iis orans clamaverit. *Poſitis autem genibus clamavit*. Clamabat Stephanus dicens: *Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum*; quaſi diceret, velim ſciant Angeli, & homines, me inimicis ex toto corde parcere, meque toto affectu pro iis veniam à Deo poſtulare. Clamabat Stephanus, dicens. *Domine*: quaſi Deum ſic affaretur, o Domine! vides caput, maxillas, & omnes corporis mei partes lapidibus attritas; vides carnem meam undique contuſam, & ſanguinem ex corporis mei membris undequaque fluentem; ſupplex autem te rogo, ut virtute ſanguinis mei pro te fuſi, & pœnarum quas pro tui gloria perſuli, ad veniam, & ad miſericordiam perſecutoribus meis concedendam flectaris. Clamabat tandem, dicens: *Domine*; quaſi dixiſſet, de profundis clamo ad te, Domine, & licèt lapidibus jam ſim obrutus; quidquid tamen mihi ſupereſt virium colligo, ut clamem ad te, non vindictam, ſed miſericordiam; ex magno quo erga inimicos affectu ardeo, ad te clamo, & uſque ad mortem clamabo, ut à te pro iis gratiam & veniam impetrem: *Clamavit, quia ex magno, & intimo cordis affectu oravit*. Sed ferventer etiam Stephanus pro inimicis deprecatus eſt, quia pro iis orans, clamavit *voce magna*.

ſ. Aug. ſer. 4. de ſ. Steph. 3. Lapidabant Judæi Stephanum, & ipſe pro iis orabat: *Judæi ictibus lapidum corpus ejus quatiebant, & hic pro eis orabat; contundebatur homo exterior, & ſupplicabat interior*; magnus erat ſtrepitus lapidum quos adversùs ſanctum Levitam vibrabant Judæi, & magnus erat clamor Stephani Deum pro lapidantibus deprecantis: ut enim ait ſacer Act. 7. textus, *Stephanus clamavit voce magna*. Cur ſanctus hic Protomartyr jam exſpirans, & cum morte confligens, pro inimicis oravit, clamans *voce magna*? Præclaram, & propoſito noſtro congruam hujus rei rationem affert S. Petrus Damiani, dicens: *Clamat Stephanus voce magna, quia magna utique charitate ardebat*. ſ. Petrus Dam. ſer. de ſ. Stephan. Cor Stephani erat quaſi fornax & quaſi rogus igne charitatis ardens. Hunc ignem nec calumniæ, nec lapides, nec quarumvis tribulationum aquæ extinguere valuerunt, *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem*; quin contrà, quò plus percutiebatur, eò ignis charitatis in ejus corde magis accendebatur, quare charitatis igne exardeſcens, clamavit *voce magna*, Deum rogans, ut lapidantibus Judæis hoc peccatum non ſtatueret: *Clamat Stephanus voce magna, quia magna utique charitate ardebat*.

Dum lapidaretur Stephanus, duplex audiebatur clamor, lapidantium ſcilicet, & Sancti Stephani; clamabant illi, clamabat ille: illi clamabant alta voce. *Exclamantes voce magna*; ille etiam alta voce clamabat, *Clamavit voce magna*. Sed ò quanta eſt differentia inter clamorem, & clamorem, ut Ubi ſup. enim ait ſanctus Petrus Damiani, *clamor lapidantium furoris erat, clamor Stephani amoris*. Furor, & rabies, quibus adversùs ſanctum Levitam exardeſcebant Judæi, ad clamandum eos movebant. *Clamor lapidantium furoris erat*; Stephanus vero ardentiſſimi amoris igne accenſus, clamavit voce magna, Deum deprecans, ut perſecutoribus ſuis parceret, *Clamat Stephanus voce magna, quia magna utique charitate ardebat*.

Ecce differentiam inter bonum & malum Chriſtianum; orat bonus, orat malus; ſed bonus benè, & malus malè orat: clamat bonus orans Deum, ut inimicis parcat, & clamat malus, orans Deum, ut inimicos ſ. Aug. ſer. 4. de ſ. Steph. plectar. *Numquid dicis, oro Dominum, ut moriatur inimicus meus? Deus meus, ſi quid apud te promerui, occide inimicum meum?* O peſſimam orationem? *Cùm enim oras Dominum, ut occidas inimicum tuum, te facis judicem, & Deum conſtituis tortorem*. Sed ò exitioſam etiam orationem, qua malus fit & peccator, qui taliter orat. *Sic orando* Ubi ſup. *facti eſtis ambo mali, ille malè agendo, tu malè orando*. Quare reſpectu inimicorum non mala, ſed bona ſit oratio veſtra; S. Stephanus à Deo vindictam non petiit, ſed inimicis à Deo ferventiſſimè poſtulavit veniam, ſimiliter à Deo inimicis gratiam, & miſericordiam ſupplices petite. Non dixit Deus, orate *contrà*, ſed *orate pro perſequentibus*, Matt. 5 *& calumniantibus vos*, quare pro inimicis ardenter orate, ad inſtar ſancti Stephani, qui pro inimicis ferventer deprecatus eſt, *& qui inimicis efficaciter patrocinatus eſt*.

Digitized by Google

III PARS *Sanctus Stephanus inimicos protexit efficaciter.*

CHriſtum morientem inimicis ſuis efficaciter patrocinatum eſſe ait Aug quia
e. Aug. ſer. 1. de diverſ. pro iis oravit *prece miſericordiſſima & potentiſſima*; miſericordiſſimas ſimiliter Stephani Preces extitiſſe jam vidimus; ſed potentiſſimæ etiam fuerunt reſpectu inimicorum ejus, quia precibus ſuis obtinuit. 1. Saulo converſionem. 2. Multis gratiam. 3. Aliquibus gloriam.

1. Saulus adhuc juvenis S. Stephani martyrio adſuit, & lapidantium pallia ſervavit, ut hi ad vibrandos lapides magis eſſent expediti, & ut ipſe omnium manibus lapi-
r. Aug. ſer 4 de s. Steph. des in S. Levitam torqueret: *Omnium veſtimenta ſervabat, tanquam manibus omnium lapidabat*. Si Saulus ſimul cum aliis lapidantibus, propria manu Stephanum lapidaſſet, aliquos ſolùm lapidum ictus, eoſque leves vibraſſet; ſed lapidantium veſtes ſervans, omnium manibus ſanctum Levitam lapidabat, quare ſancti hujus Protomartyris infenſiſſimus perſecutor fuiſſe videtur Saulus. Illi tamen potentiſſimè, & efficaciſſimè patrocinatus eſt ſanctus Stephanus, quia à Deo ejus converſionem impetravit, ita quòd perditus, & damnatus fuiſſet Saulus, niſi pro eo oraſſet Stephanus: *Perdi debuerat Saulus, ſed pro eo oravit Stephanus; ſi Martyr*
s Aug. ubi ſup. *Stephaus non oraſſet, Eccleſia Paulum non haberet: ſed ideò de terra erectus eſt Paulus, quia in terra inclinatus eſt Stephanus*. Hæc ſunt verba ſancti Auguſtini, & ſanctus Fulgentius ait, quòd Stephanus, *quem habuit*
r. Fulg ſer. de s. Steph. *in terra perſecutorem; in cælis meruit habere conſortem*.

Sanctus Paulus ante converſionem erat lupus rapax, in Chriſtianos ſæviens; ſed precibus ſancti Stephani totaliter converſus eſt, & ex lupo in agnum mutatus eſt. Saulus, inquit ſanctus Thomas à Villano-
s. Th. à Vil ſer. de s Stephan. va, *Martyris merito ex lupo factus eſt agnus*; & divus Auguſtinus ait quòd Paulus, qui lupus erat rapiens, perſecutor ſæviens, & filius perditionis, ſancti Stephani precibus factus eſt agnus, prædicator, & vas electionis: *Pro eo oravit Stephanus: unde eli-*
Aug. ubi ſup. *ſus eſt ſæviens, erectus eſt credens; eliſus eſt lupus, erectus eſt agnus: eliſus eſt perſecutor, erectus eſt prædicator. Dicam planiùs, dicam apertiùs, eliſus eſt filius perditionis, erectus eſt vas electionis, eliſus eſt Saulus, erectus eſt Paulus*. O miram Divi Pauli converſionem, quam precibus ſuis obtinuit S. Stephanus, *ſed à Deo obtinuit veniam multis perſecutoribus ſuis*.

2. Chriſtum in cœlo vidit Stephanus ſtantem. *Video cælos apertos, & cælum ſtantem*. Cur non illum videt ſedentem ad dexteram Patris, ſed ſtantem? Stabat Chriſtus in cœlo, inquit Hugo Cardinalis, ut hoc ſitu indicaret, ſe eſſe paratum ad vindictam de S. Stephani lapidatoribus ſumendam, *Per illud verbum ſtandi habitus injurias vindicantis exprimitur*. Quis ergo exarmabit Chriſtum iratum, & ad vindictam aptatum? Stephanus equidem, qui gratiam & miſericordiam à Chriſto pro perſecutoribus ardenter petiit. *Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum*, ejus enim oratio ita potens, & efficax extitit, ut iis à Chriſto gratiam, & miſericordiam impetrare meruerit: *Qui novit etiam pro perſecutoribus exorare Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum*. Unde ſi de Chriſto moriente, & pro perſecutoribus orante dicat Petrus Damiani, quòd ejus oratio non potuerit eſſe inefficax, quòdque ejus oratione numerus perſecutorum tranſierit in numerum amicorum Dei. *Non potuit eſſe inefficax oratio morientis: unde, & inimicorum numeroſitas ad numerum amicorum tranſivit*; dicendum ſimiliter de Sancto Stephano in extremis orante, non inefficacem; ſed ita efficacem ejus extitiſſe orationem, ut pro perſecutoribus veniam & gratiam obtinuerit. *Qui novit etiam pro perſecutoribus exorare Dominum noſtrum*.

S. Gregorius Nyſſenus ait, Stephanum in medio perſecutorum fuiſſe quaſi Sacerdotem, qui ſui ipſius, ſuarumque orationum ſacrificium Deo offerebat, ut pro inimicis veniam, & gratiam impetraret, *Tanquam Sacerdos hoſtiam puram immolans oratione*. Lapides quibus obruebatur Stephanus, altare hujus ſacrificii formabant; Stephani ſanguis, qui copioſè fluebat, & corpus quod mactabatur, erant quaſi hoſtia, quam ſanctiſſimus Protomartyr pro perſecutoribus ſuis Chriſto offerebat, & identidem Deum enixè rogabat, ut lapidatoribus ſuis parceret, eiſque veniam, & gratiam concederet; quæ oratio Stephani morientis, juncta ſacrificio quod offerebat, efficaciſſima fuit. *Non potuit eſſe inefficax oratio morientis*. Sed ſi precibus ſuis veniam multis obtinuit, *multis etiam gloriam æternam impetravit*.

3. Dum lapidaretur Stephanus, cælos omnes ſibi patentes vidit. *Video cælos apertos*. Cæli ita patuere S. Stephano, ut eorum latera diſrupta fuerunt. *Patuit ſedes* Act. 7. s. Aug. ubi ſup.
Dei, & ſulcato aere, cælorum latera perpenderunt, hiavit lucidus axis, & cæli omnes. Quare cælorũ rumpuntur latera? cur omnes

cæli

Digitized by Google

cæli ita aperiuntur Stephano? non cælos ſibi apertos, ſed aliquod ſolummodo cæli oſtium apertum vidit S. Ioannes Evangeliſta. Apoc. 4. *Ecce oſtium apertum in cælo*; cur ergo Stephanus non unicum oſtium, ut S. Ioannes, ſed omnes cælos patentes, & ſibi apertos vidit? Cælos apertos vidit, quia triumphali pompa, non ſolus, ſed ſimul cum perſecutoribus, pro quibus Chriſtum exoraverat, cælum ingreſſurus erat. Vetus Alex. ab Alex. l. 5. erat apud Romanos conſuetudo, ut qui in ludis Olympiacis victoriam reportaverat, magnifico apparatu in urbem ingrederetur, non per oſtium commune, ſed per aditum everſione murorum factum, quo victor, ſimul cum magna hominum eundem comitantium, illique plaudentium multitudine in urbem intrabat; ſic B. Stephano, qui de carnis illecebris, de mundi fallaciis, de Doctoribus, & de tortoribus glorioſè triumphaverat, non unica cæli janua, ſed omnes cæli aperti ſunt, ut ipſe triumphans, ſimul cum ſuis perſecutoribus, aut illum comitantibus, aut poſt ipſum venientibus, ingrederetur. Hunc, ut ait S. Fulgentius, Stephanum ſecutus eſt Paulus. *Quò præceſſit Stephanus, illuc ſecutus eſt Paulus, adjutus precibus Stephani.* At non ſoli Paulo, ſed multis etiam aliis ex ſuis perſecutoribus cælum ſuis precibus aperuit Stephanus, eiſque gloriam, & beatitudinem æternam a Deo obtinuit, quia *non potuit eſſe inefficax oratio morientis.*

O pere ximium inimicorum ſuorum amatorem! qui non ſolùm ab iis dira jucundè paſſus eſt, nec ſolùm pro iis ferventer oravit; verùm, & eos beneficiis cumulavit. Plut. de Alex. De Alexandro refert Plutarchus, ſubditum quemdam perperàm de eo loquentem, multis muneribus affeciſſe, quibus gratiam illius adeò conciliavit, ut qui anteà fuerat ejus obtrectator, poſteà in laudem ejus orator fieret. Matt. 5. Quod cùm noviſſet Alexander, dixit. *Hæc eſt gloria Alexandri, inimicos reddere amicos.* Sed ad S. Stephani honorem dicamus, ipſum majoribus inimicos affeciſſe donis, cùm iis, & gratiam, & gloriam obtinuerit: *Hæc eſt gloria Stephani.* Ad cuius imitationem vos iterùm invitare vellem; benefecit ille inimicis, *benefacite* & vos *iis qui oderunt vos.* Crucifixoribus ſuis benefecit Chriſtus & lapidatoribus ſuis benefecit Stephanus, ut Chriſtum, & Stephanum imitemini; *benefacite iis qui oderunt vos.*

Plut. in Apoph. Cùm quidam invenis ira percitus adverſùs Lycurgum, ei oculum eruiſſet, Senatus Lycurgo illum tradidit, ut ex propria ſententia, & ad libitum, illatæ iniuriæ de eo vindictam ſumeret; at tantum abeſt, quòd de eo vindictam ſumpſerit Lycurgus; quin contrà eum in domum ſuam recepit, eum ut proprium filium aluit, eumque bonis moribus imbuit. Heu! ſi hic infidelis, cui nunquam Chriſti & Stephani propoſita fuerant exempla, benefecit hoſti ſuo, hoſti infenſiſſimo; hoſti qui ipſi oculum eruerat; cur, ò Chriſtiani, veſtris non benefacietis inimicis? nondum vobis oculos eruerunt; & licèt oculos eruiſſent, licèt vos lapidibus obruiſſent, licèt, ut ita dicam, vos crucifixiſſent, ad eos tamen diligendos, & ad iis benefaciendum movere vos deberent exempla Chriſti & Stephani, qui crucifixoribus, & lapidatoribus benefecerunt, quare *benefacite iis qui oderunt vos.* Durum eſt benefacere calumniantibus & perſequentibus nos; ſed, ò quàm ſuave, & quàm iucundum erit audire Chriſtum dicentem: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum*, inimicis ergo benefacite cum Stephano, ut cum illo regnum percipiatis æternum. *Amen.*

DE SANCTO
JOANNE EVANGELISTA
CONCIO PRIMA.

Vidit Diſcipulum, quem diligebat Jeſus.
Ioann. 21.

SIcut omnium malorum primum, & omnium infelicitatum potiſſima eſt, à Deo odio haberi; ita bonorum omnium maximum, omniumque felicitatum noſtrarum fons & origo eſt, à Deo, omnis boni principio, amore ſpeciali diligit. *Amor Dei unicum mundi beneficium eſt, & cauſa bonorum omnium.* Plato in conv. Socrat. Sed quis, dum in hoc mundo vivit, ſe à Deo diligi aſſerere poterit, cùm abſque ſpeciali revelatione ſcire nequeamus, an in ſtatu gratiæ, vel in ſtatu peccati mortalis exiſtamus: ſeu, an Dei amore, vel odio digni ſimus. *Neſcit homo utrùm amore, an odio dignus ſit?* Quis, dum in miſero hoc mundo converſatur, de Dei erga ſe amore certus erit, cùm divus Paulus, qui uſque ad tertium cælum raptus, arcana viderat quæ non licet homini loqui, ingenuè ipſum latere fateatur, an ſit in ſtatu gratiæ illius, qua homo formaliter iuſtus, & Dei amicus conſtituitur, 1. Cor. 4. 4. *Nihil mihi conſcius ſum, ſed in hoc juſtificatus non ſum?* Pauciſſimis quidem hoc revelatur myſterium; ſed ſanctus Ioannes Evangeliſta, qui in Chriſti corde, velut

Digitized by Google

in libro vitæ, ſe ſcriptum viderat, Diſcipulum à Chriſti dilectum ſe liberè nuncupat, & in toto Evangelii ſui decurſu non ſe alio, quam dilecti Diſcipuli nomine vocitat: *Diſcipulum quem diligebat Jeſus*. Et reverà *Joannem*, ut ait S. Auguſtinus, *Dominus præ cæteris diligebat*; & Tertullianus eum *dilectiſſimum Domino*. vocat. Quis, & quantus Chriſti erga Joannem fuerit amor, hæc explicabit concio, &c. *Ave*.

MUndi erga ſuos amorem avarum, & tenacem, fictum & fallacem, inconſtantem & mutabilem eſſe quiſque fatebitur Amat clientes ſuos mundus amore avaro & tenaci, quia illis aut nihil dat, aut parùm
Sap. 5. 9. dat, vel etiam nonnunquam bonis imaginariis, & umbris eos paſcit: *Omnia tranſierunt tanquam umbra*. Amat etiam ſuos mundus amore ficto & fallaci, quia omnes ejus favores ficti ſunt & fallaces: *Fallax gra-*
Pr. 31.30. *tia, & vana eſt pulchritudo*; ſeu, ut ait divus Auguſtinus, totum mundi ſtudium in hoc eſt, quòd ſuos fallat, & decipiat: *Fallit, & decipit*. Mundus tandem ſuos amore inconſtanti, & mutabili diligit, quia quos hodie amare fingit, cras aperto proſequitur odio, quos hodie aliquo afficit beneficio, cras malis obruit, gloriamque, necnon omnia quæ largitur bona, brevì in ignominiam
Oſeę 4. & mala plurima commutat: *Gloriam eorum in ignominiam commutabo*. Ecce turpes characteres amoris mundi erga ſuos, à quibus toto cælo diſtat, & ex diametro oppoſitus eſt Chriſti Domini erga Joannem amor: nam amore *liberali*, & non avaro, *ſincero*, & non fallaci, *conſtanti*, & non mutabili eum dilexit. Chriſtus Dominus amavit Joannem amore liberali, amore ſincero, & amore conſtanti. Amavit eum 1. *Amore liberali*, quo cum beneficiis cumulavit. 2. *Amore ſincero*, quo ei altiſſima myſteria revelavit. 3. *Amore conſtanti*, quo ei etiam poſt mortem benefacere non deſtitit. En tres hujus orationis partes, quibus patebit, quantùm Chriſti Joannem dilexerit; *Vidit Diſcipulum, quem diligebat Jeſus*.

I. PARS *Chriſtus Joannem dilexit amore liberali.*

OMnes penitùs ſapientes amorem liberalem, & prodigum eſſe noverunt, quia communi experientia conſtat, eum qui ardenter amat, ſuis ſe facilè ſpoliare bonis, ut ea dilecto largiatur. Unde Alciatus in ſuis emblematibus amorem ſub figura pueri veſtibus ſuis exuti proponit.

Embl. 113. *Convenit hoc, quòd veſte caret, quòd corpore parvus.*

Et ideò alius quidam Poeta egregia apoſtropha amorem compellans, ab eo quæritat, cur eum mater ejus nudum incedere pateretur: Angerianus.

Dic mihi te nudum cur tua mater alit?

Nudus quidem depingitur amor, quia tanta ipſius eſt liberalitas, ut ſuis omnibus ſe ſpoliet bonis, ad ea in perſonam amatam transferenda. Et hic verus eſt character amoris Chriſti erga Joannem, quem amore ita liberali dilexit, ut ei dignitates ſuę Eccleſiæ, cor ſuum, & matrem ſuam dederit. Ei dedit 1. *Dignitates ſuæ Eccleſiæ*, ut eas exerceret. 2. *Cor ſuum*, ut illud poſſideret. 3. *Matrem ſuam*, ut illam conſolaretur.

1. Hanc inter divinum & humanum amorem differentiam conſtituit Doctor Angelicus, quòd amor divinus *ponit*, amor verò humanus *ſupponit*; amor humanus, qui plerumque inops eſt, & omni bono vacuus ſupponit in objecto amato aliquod bonum, quo amabile fiat: amor verò divinus, qui dives & liberalis eſt, ponit in perſona amata, ſeu illi largitur bona, quæ illam amabilem efficiunt. Deus autem hoc amore benefico & liberali dilexit Joannem, quia in eo poſuit, ſeu illi omnes Eccleſiæ ſuæ dignitates, & prærogativas liberaliter concuſſit. *Omnes dignitatum titulos, omnes gratias, & honores, quos per alios domus ſuæ famulos ſparſim diviſit Deus, in hoc unoplenius accumulavit, &* S. Th. à Villan. ſer. 3 de S. Jo. Evang. *acervavit, hic Apoſtolus, Propheta, Evangeliſta, Martyr, Confeſſor, Virgo, Doctor*, Deus ab æterno Petrum elegerat, ut eſſet Apoſtolus; Iſaiam, ut eſſet Propheta; Lucam, ut eſſet Evangeliſta; Stephanum, ut eſſet Martyr, Martinum, ut eſſet Confeſſor; Paulum, ut eſſet Virgo; & Auguſtinum, ut eſſet Doctor. Sed amor Dei fuit erga Joannem liberalior, quia ipſi dedit, ut ſimul eſſet *Apoſtolus, Propheta, Evangeliſta, Martyr, Confeſſor, Virgo, & Doctor*.

Deus mirabili providentia ab initio Eccleſiam ſuam regit, & ſicut ſapientiſſimus œconomus, ſuum cuique in ea exercendum dare conſuevit officium. Unde videmus, quòd hunc Prophetam, illum Apoſtolum, illum Evangeliſtam & alium Doctorem, vel Paſtorem faciat: *Ipſe dedit quoſdam quidem* Eph. 4. 11. *Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Evangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores*. Sed Chriſtus erga Diſcipulum ſuum Joannem ita liberalis extitit, ut in eo uno omnes Eccleſiæ ſuæ dignitates collegerit, & adunarit: Prophetam enim cum Prophetis, Apoſtolum cum Apoſtolis, Evangeliſtam cum Evangeliſtis, cum Martyribus Martyrem, & cum aliis Doctoribus, Confeſſoribus, & Virginibus, eum Doctorem,

rem, Confeſſorem, & virginem effecit. Imò & illum quodammodo ſupra alios ſublimavit: fuit namque inter Apoſtolos ille *quem diligebat Ieſus*; inter Evangeliſtas non bos ruminans. vel leo rugiens, ſed aquila ſurſum volans extitit; inter Prophetas fuit perſpicaciſſimus, inter Martyres conſtantiſſimus, ſapientiſſimus inter Doctores, inter Confeſſores fideliſſimus, & inter Virgines puriſſimus. Unde reſpectu ſancti Joannis Chriſti gratiæ non fuere diviſæ; ſed Chriſtus theſaurizavit ſuper eum, ejuſque erga Joannem amor ita ſe liberalem exhibuit, ut omnes gratias omneſque Eccleſiæ ſuæ dignitates, quæ inter alios ſunt diſperſæ, in eo uno collegerit, & coacervaverit: *Hic Apoſtolus, Propheta, Evangeliſta, Martyr, Confeſſor, Virgo, Doctor*. Sed Chriſti erga Joannem amor fuit adhuc liberalior, *quia ei dedit cor ſuum*.

2. Joannes, ut ait Origenes, interpretatur, *cui donatum eſt*, & meritò quidem ſic vocatur, quia multa & maxima à Chriſto dona percipere meruit, quorum potiſſimum & pretioſiſſimum haud dubiè fuit divinum
Jo 21 20. illud cor, quod illi tradidit Chriſtus, cùm ſupra pectus ejus requievit: *Qui & recubuit*
Gen 8. *in cæna ſupra pectus ejus*. Cùm requievit Jacob ſupra montem Bethel, dixit ei Deus: *Terram in qua dormis, tibi dabo*; Chriſtus ſimiliter ſupra cor ſuum Ioannem requieſcere voluit, velut ſupra terram ſacram, & divinam, quam illi tradebat poſſi-
Matt. 16 19. dendam. Petro Chriſtus claves regni cæleſtis dedit: *Tibi dabo claves regni cælorum*. Magdalenæ pedes ſuos tradidit: *Stans retrò*
Luc. 7. 38. Cant 1 *ſecus pedes ejus*; Sponſæ Canticorum ſua donavit labia: *Oſculetur me oſculo oris ſui*; ſancto Thomæ Apoſtolo latus ſuum conceſ-
Joan. 20. ſit: *Affer manum tuam, & mitte in latus meum*, ſed erga ſanctum Ioannem Evangeliſtam longè munificentior & liberalior extitit: quia dedit ei cor ſuum, dedit ei cor illud, quod eſt ſubſtantialiter & hypoſtaticè Verbo divino unitum; cor illud, in quo velut in throno ſuo reſidet plenitudo divinitatis; cor illud divinum, quod in ſinu Mariæ formaverat Spiritus Sanctus; ei tandem dedit cor illud, cujus omnes cogitationes, affectus, & motus erant theandrici, & cujus valor infinitus erat, & incomprehenſibilis. O magnam Chriſti erga Ioannem liberalitatem.

Deus a nobis non facultates, non corpora, ſed corda petit: *Præbe fili mi cor tuum mihi*. Sed ò rem omnibus ſæculis admirandam! quod Chriſtus ab aliis petit, ipſe Ioanni tribuit: ab aliis corda petit, & ipſe proprium cor Ioanni concedit Dederat cor ſuū Joannes Chriſto, quem ardentiſſimè diligebat, & cujus cor Chriſti amore ita ardebat, ut *velut caminus quidam divini videretur in-* Petr. Dam. ſer. 64.
cendii. Chriſtus autem è converſo cor ſuum tradidit Joanni, quem præ aliis Apoſtolis amavit: *Joannem Dominus præ cæteris dilige-*
bat. In corde Patris requieverat Chriſtus S. Aug. tr. 16. in Joan.
ab æterno: *Qui eſt in ſinu Patris*, & in tempore vult Chriſtus, quòd ſupra cor ejus requieſcat Joannes; vult quòd ibi paſcat, quòd ibi cubet, quòdque divini hujus cordis fiat inquilinus, & poſſeſſor. Quod præclara viſione ſanctæ Geltrudi fuit revelatum ipſa etenim in extaſim rapta, in cælo Chriſtum vidit multis undequaque circumdatum Sanctis, calamos, ſeu fiſtulas dextera geſtantibus; quas alii ſupra caput, alii ſupra oculos, alii ſupra labia, & alii ſupra alias nobiliores corporis ejus partes flectebant; ſed S. Joannes Evangeliſta ſuam ſupra cor illius deflectebat, ut indicaret, quòd Chriſtus cū divini hujus cordis poſſeſſorem effeciſſet. O portentoſam Chriſti liberalitatem erga S. Joannem, cui dedit cor ſuum, & *cui dedit etiam Matrem ſuam*.

2. Chriſtus in cruce pendens authenticum Joan. 19.
fecit teſtamentum: *Diſpoſui teſtamentum electis meis*: hoc teſtamento animam Patri, Petro Eccleſiam, paradiſum latroni, corpus ſuum terræ, militibus veſtem, veniam peccatoribus, ſanguinem ſuum omnibus penitùs hominibus dedit; ſed Joanni largitus eſt, quod ſibi erat charius, & quod pretioſius eſſe cenſebat, Mariam ſcilicet, quam ei in matrem conceſſit: *Fili*, inquit, *ecce mater tua*; ſeu ecce Mariam matrem meam, quæ in poſterum tua erit mater. O Joannes, hanc tibi do in matrem, quæ eſt Regina Angelorum, hominum Imperatrix, protectrix totius mundi, & gubernatrix cœli & terræ: *Ecce Mater tua*, illa erit mater tua, & tu filius ejus eris; accipe illam in matrem tuam, & ipſa te in filium ſuum accipiet. O prodigium Chriſti amorem erga Diſcipulum ſuum Joannem, cui Matrem ſuam Mariam in Matrem tradidit: Videtur, inquit S. Thomas a Villanova, quòd Chriſtus majorem gratiam Joanni conferre nec S. Th. à Vil. ſer. 2. de S. Joan. Ev.
erga illum liberalior eſſe poterat: *O magnum dilectionis indicium! ſuo loco apud matrem ſubſtituit eum, & pro ſe in filium Virginis reliquit eum; huic gratiæ quid amplius dari poteſt?* Et revera, ſi de Artemidoro, cui Theodoricus Rex Romam cuſtodiendam commiſerat, dixit Caſſiodorus, quòd non poſſet altiùs ſublimari, quam cùm ei Roma commiſſa eſt: *Nemo poteſt ampliùs erigi, quàm* Caſſ. ep. 42.
cui potuit Roma committi, quanto potiori jure de Joanne dici debet, quòd non

pote-

poterat Chriſtus eum altiùs evehere, nec erga illum ſe liberaliorem exhibere, quam cùm Mariam ei in Matrem dedit. *Huic gratia quid amplius addi poteſt?* Maria, ut ait Doctor Evangelicus, *ex hoc quod eſt Mater Dei habet quandam dignitatem infinitam ex bono infinito, quod eſt Deus*, quare Chriſtus Joanni Mariam dans in matrem, ei donum largitur quodammodo infinitum. Quid ergo majus ei conferre poteſt. *Huic gratia quid amplius addi poteſt?*

D. Th. 1. p. q. 25. a. 6

Merito dicitur, bonum eſſe adſtare ſervum juxta domini morientis lectulum, cùm teſtamento de rebus ſuis diſponit, quia ſi eum amat, illi aliquid legare ſolet. In duro crucis lecto jacebat Chriſtus, dumque ibi teſtamentum ſuum conderet, juxta crucem ſtabat dilectiſſimus Diſcipulus Joannes, quare Chriſtus non ejus immemor fuit; ſed amore ita liberali eum dilexit, ut ei propriam matrem dederit, *Fili, ecce mater tua*; dedit ei matrem, quam poſt animam ſuam plus cæteris omnibus amabat; dedit ei matrem ſuam, quæ omnibus puris creaturis ſanctior, perfectior, & excelſior erat; dedit ei matrem, quæ Patris æterni filia, & Spiritus Sancti erat ſponſa. Quid amplius dare poterat Joanni. *Huic gratia quid amplius addi poteſt?* Ecce quomodo Joannem Chriſtus amaverit amore liberali; videamus nunc *quomodò illum amore ſincere dilexit*.

II. PARS. *Chriſtus Joannem dilexit amore ſincero.*

Qui aliquem non fictè, ſed ſincerè diligit, ſua ei ſecreta libenter aperit, quia cùm amantis, & amati debeat eſſe cor unum, ſecreta etiam inter eos debent eſſe communia; nec quis alium ſincerè & perfectè amare cenſetur, ſi ſua ingenuè ei non aperiat ſecreta. *Nihil occultat amicus, ſi verus eſt, & effudit animum in amicum ſuum*. In hoc autem maximè enitet ſinceritas amoris, quo Chriſtus Joannem proſecutus eſt: eum dilexit amore ſincero, quia ei manifeſtavit. 1. Secreta ſuæ divinitatis. 2. Secreta ſuæ humanitatis. 3. Secreta ſuæ Eccleſiæ.

Ambr. l. 3. Offic. c. 19.

1. Non humanæ ſolùm, ſed etiam Angelicæ menti incomprehenſibilia ſunt divinitatis myſteria. *Quàm incomprehenſibilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus!* nihilominus amore ita ſincero Joannem dilexit Chriſtus, ut multa de divinitate, quæ aliis ſunt incomprehenſibilia, ei manifeſtaverit, eique de divinitate longè majorem, quàm aliis Prophetis, Apoſtolis, & Evangeliſtis notitiam dederit. *In ſpeculanda ſumma divinitatis eſſentia præcedit Prophetas, ſupergreditur Patriarchas, Apoſtolos ſuperat*. In corde Chriſti erant abſconditi omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei; ibi erant delineata altiſſima ſanctiſſimæ Trinitatis myſteria; Joannes autem, ut ait ſanctus Gregorius Nyſſenus, os ſuum cordi Chriſti tanquam ſpongiam appoſuit, ut divinitatem epotaret. Sanctus verò Auguſtinus dicit, quòd Joannes fuerit *avidiſſimus epulator, qui de arcanis pectoris fluenta bibit ſapientiæ*. Et Venerabilis Beda aſſerit, Joannem non ſemel dumtaxat, ſed pluries ſupra Chriſti pectus recubuiſſe, ad hoc ut avidus ille epulator altiùs, & perfectiùs divinitatis myſteria penetraret, *Supra pectus Domini recumbere ſolitus erat, ut ſecretum divinitatis uberiùs biberet*, Ipſe tandem ſupra Chriſti pectus recumbens, factus eſt quaſi theſaurarius arcanorum, quæ in ſacro illo pectore, veluti in locupletiſſimo ærario deliteſcebant, quare in notitia myſteriorum divinitatis aliis multis antecelluit. *In ſpeculanda ſumma divinitatis eſſentia præcedit Prophetas, ſupergreditur Patriarchas, Apoſtolos ſuperat*.

Rom. 11. 33.

S. Jo. Dam. Orat. 22.

S. Aug. in 1. Ep. Jo.

Beda in c. 1. Jo.

Aquila, ut ait ſanctus Iſidorus, dicitur *ab acumine oculorum*, quia tanto oculorum viget acumine, ut fixis palpebris ſolem intueatur. Advertit autem Plinius, quòd ex pullis aquilæ ille vegetiori, & perſpicaciori oculorum acumine polleat, *qui ad latus cordis, cùm mater ova fovet, adhæret*. Joannes autem fuit filius cordis Chriſti, ibi requievit, ibi adhæſit, quare ad cotemplandam eſſentiæ divinæ, & ſanctiſſimæ Trinitatis ſolem fuit aliis perſpicacior. Sanctiſſimum generationis æternæ myſterium ineffabile eſſe fatetur Iſaias, *Generationem ejus quis ennarabit?* Sanctus Paulus, qui ad tertium cœlum raptus fuerat, quaſi mutus hærebat, cùm altiſſimè Trinitatis myſterii explicandi locus erat. Alii Prophetæ multa quidem futura prædicunt; alii etiam Evangeliſtæ quæ Chriſtus in hoc mundo fecit enarrant; ſed ſolus ſanctus Joannes Evangeliſta, ut aliis perſpicacior, æternam Verbi generationem, Perſonarum ſanctiſſimæ Trinitatis diſtinctionem, & alia reconditiſſima divinitatis myſteria explicat; hic eſt filius cordis Chriſti, quem Chriſtus corde ita ſincero dilexit, ut ei ſecreta ſuæ divinitatis manifeſtaverit; *ac etiam ſecreta ſua humanitatis*.

S. Iſid. l. 2. Etim.

Pl. l. 2. Hiſt. nat. c. 3.

Iſ. 53. 8.

Ezech. 7

2. Per quatuor facies animalium, hominis ſcilicet, leonis, bovis, & aquilæ, de quibus loquitur Ezechiel; quatuor Evangeliſtas ſignificari vult Auguſtinus, faciemque Aquilæ Joanni convenire cenſet, quia, velut aqui-

aquila, ipſe aliis altiùs volavit: alii enim, quaſi animalia terreſtria, & alas non habentia, ſurſum non tetenderunt; ſed Joannes uſque ad Patris æterni ſinum volavit,
Joan.1. ibique Verbum æternum, juſtitiæ ſolem, fixis palpebris intuitus eſt: *In principio*, inquit, *erat Verbum*, *& Verbum erat apud Deum*; ecce quouſque volavit hæc aquila,
Pet.Dam. ſer.1.de S.Io-Evang. ecce aquilam altiſſimè ſublimatam: *In principio erat Verbum*; *ecce aquila Dei ad cæli verticem ſublimiter evolans*, ut ait Petrus Damiani. Sed ſicut aquila nunc ſurſum volat, & nunc ad ima deſcendit; ita & Joannes, contemplatis altioribus divinitatis Chriſti myſteriis, ad ea quæ humanitatem ejus ſpectant conſideranda, & explicanda deſcendit: *Aliquando divinitatis alta*, *aliquando humanitatis infima deſcribit*. Evangelium ſuum ab his verbis incipit Joannes: *In principio erat Verbum*, *& Verbum erat apud Deum*, *& Deus erat Verbum*; ecce aquilam ad ſublimia evolantem; ecce Joannem de æterna Verbi generatione diſſerentem, ſed deinde ad ea quę humanitatis Chriſti ſunt explicanda deſcendens, ait: *Et Verbum caro factum eſt*, *& habitavit in nobis*; quaſi diceret: Illud Verbum, ſeu Chriſtus, ut Verbum, à Patre æterno in principio, ſeu ab æterno fuit genitus: & ut homo, in tempore à Maria Matre ejus fuit productus. Æterna Chriſti generatio tota ſpiritualis eſt: quia in ea ex mente Patris procedit; generatio verò ejus temporalis carnalis eſt, ſeu ſecundùm carnem: quia in iſta generatione Verbum, quod ab æterno erat genitum, unitum eſt hypoſtaticè naturæ humanæ Chriſti, quæ per Mariam fuit genita: *Verbum caro factum eſt*.

Ezech.1. In perſcrutandis deitatis myſteriis alios Evangeliſtas longè anteceſſit Joannes: *Facies aquilæ deſuper ipſorum quatuor*, inquit Ezechiel. Quæ verba ſic explicat ſanctus Gregorius: *Locus aquilæ non juxtà*, *ſed deſuper eſſe deſcribitur*: *quia Joannes Verbum Patris*, *dum apud Patrem eſſe denuntiat*, *ſuper cæteros Evangeliſtas virtute contemplationis excelluit*. Sed cur dixit Ezechiel *Facies aquilæ deſuper ipſorum quatuor*? Cùm enim tres ſolummodò ſint alii Evangeliſtæ, videbatur dicendum: facies aquilæ deſuper ipſorum trium, & non *deſuper ipſorum quatuor*? Reſpondet ſubtiliſſimè ſanctus Auguſtinus, quòd facies aquilæ fuerit deſuper quatuor Evangeliſtas: quia ſanctus Joannes non ſolùm alios, ſed etiam ſeipſum tranſcendit, cùm de æterna Chriſti generatione, & de ejus divinitate diſſeruit: tunc Joannes fuit *aquila grandis*
Ezech.17. *magnarum alarum*, *quæ in Libanum aſcendit*, *atque inde medullam cedri tulit*. Sed illa aquila ab æterna Chriſti generatione, ad temporalem explicandam deſcendit; non divinitatis ſolùm, ſed etiam humanitatis Chriſti myſteria in ſuo Evangelio, in Epiſtolis, & in Apocalypſi explicavit, multaque de Chriſti humanitate dixit quæ alii tacuerant; necnon ea perfectiùs, & clariùs explanare videtur, quàm alii: unde D. Hieronymus dicit, Joannem aliorum extricaſſe retia: *Compoſuit retia aliorum*; ſeu clarè multa expoſuiſſe humanitatis Chriſti myſteria, quæ alii Evangeliſtæ vel tacent, vel non ita clarè explicant. Sed ſi Chriſtus ſincerè Joannem dilexit, quia ei ſecreta ſuæ humanitatis manifeſtavit, eum etiam ſincerè dilexit: *quia ei Eccleſiæ ſuæ ſecreta aperuit*.

3. Alii Prophetæ aliqua de Eccleſia prædixerunt *in ſpeculo & ænigmate*, *in viſione & ſomnio*, ut loquitur Tertullianus; Tert.L. adverſus Prax.14.
ſed S. Ioanni multa Eccleſiæ ſuæ myſteria clarè manifeſtavit Chriſtus; dilecto huic Diſcipulo dedit noſſe myſteria regni ſui, quod eſt Eccleſia; ei notabiliores ejus eventus notificavit; ei patefecit futuras Cæſarum perſecutiones, Arianorum implacabiles tumultus, aſtutias Neſtorianorum, Pelagianorum dolos, furias Iconoclaſtarum, Lutheranorum impudentiam, & Calviniſtarum pertinaciam ſimul cum effrenata rabie conjunctam; ei aperuit Chriſtus varia certamina quæ ſubiit, & innumeras tempeſtates, quibus uſque ad mundi finem expoſita erit Eccleſia. Ioannes tandem, ut ait Petrus Damiani, fuit *Argus univerſalis Eccleſiæ*; Ser.64.
quia maxima totius Eccleſiæ ſecreta novit, & alios docuit. Sanctus Petrus, qui ad univerſæ Eccleſiæ regimen deſtinatus erat, ſcire voluit, quis Chriſtum traditurus erat: ecce Eccleſiæ ſecretum, quòd à Ioanne didicit. Hæreſiarcha Cerinthus noſſe optabat, an Chriſtus eſſet ab æterno; ſed hoc ei Joannes aperuit ſecretum, dicens Chriſtum, ut hominem, factum eſſe in tempore; & ut Deum, eſſe ab æterno: *In principio erat Verbum*. Ioan.1.
Manichæi concipere nequibant, unicum eſſe Deum, à quo bona & mala fierent: ſed hoc ſecretum iis explicaverat Ioannes, dicens, malum culpæ à Deo non fieri: *Sine ipſo factum eſt nihil*; unicum tamen eſſe Deum, à quo omnia alia, ſive bona, ſive mala fiunt: *Omnia per ipſum facta ſunt*. Berengarius, Calvinus, & eorum ſectatores negabant, Chriſtum eſſe realiter ſub ſpeciebus euchariſticis; ſed illud myſterium Ioanni revelatum fuiſſe videant in ejus Evangelio, ubi ait, quòd Chriſtus propriam ad manducandum dare pro-

promiſerit, & quòd mortem minatus ſit iis qui carnem ſuam non manducaverint. Alia Eccleſiæ ſpecialia ſecreta, quæ referat Joannes, non referam: dicere enim ſufficit, quòd Ioannes fuerit *Argus univerſalis Eccleſiæ*, qui altiſſima Eccleſiæ myſteria novit; nec unquam Beſeleel ita perfectè tabernaculi mobilis ſtructuram, & varias partes concepit, ut S. Ioannes initia, incrementa, & exitus omnium hæreſum, necnon alia Eccleſiæ, totius myſteria penetravit: quare fatendum, Chriſtum amore ſincero Joannem dilexiſſe, Cùm ei tot ſecreta revelaverit; *ſed amavit eum etiam amore conſtanti*.

III. PARS

Chriſtus Ioannem dilexit amore conſtanti.

CONſtantia eſt veri amoris certiſſima nota: non enim benè amat, qui inconſtanter amat; & amare ad tempus, eſt quaſi nunquam amare. Unde optimè dixit Doctor Angelicus, eum qui verè amat, non ſolùm pro re amata multa & magna, ſed D. Th. Op. 31. etiam conſtanter operari. *Amor operatur diù*; & in eodem ſenſu aſſerit S. Bernardus, quòd *amor facit operari indeſinenter*, ſeu conſtanter: quia qui benè amat, ſemper amat. Et hic eſt etiam character amoris Chriſti erga Diſcipulum ſuum Ioannem, quem dilexit amore conſtantiſſimo: quia eum dilexit in vita, in morte, & poſt mortem. Eum dilexit. 1. *in vita*, dum ei familiariſſimus fuit. 2. *In mortem*, dum ei præſens adſtitit. 3. *poſt mortem*, dum eum ad cęlos ſublimavit.

1. Pereximii amoris, quo Ioannem, quamdiù in hoc mundo vixit, Chriſtus proſecutus eſt, varia, eaque mirabilia vidimus indicia, novum tamen addam divini hujus amoris teſtimonium erga dilectum Diſcipulum, familiaritatem ſcilicet qua erga illum uſus eſt Chriſtus: ſi enim, ut ait Ariſtoteles, Ariſtot. Ethic. 8. qui benè amat, *convivit delectabiliter*; Joannem haud dubiè præ cæteris dilexit Chriſtus: quia ei ita delectabiliter & familiariter convixit, ut eum pręcipuarum actionum ſuarum quaſi ſocium inſeparabilem, & teſtem eſſe voluerit, cùm enim ſanavit Chriſtus Principis Synagogæ filiam, huic miraculo præſens fuit Joannes; cùm aſcendit Chriſtus in montem Thabor, ubi gloriam ſuam manifeſtavit, eum ſecutus eſt Ioannes. in die Cęnæ cùm ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum Chriſtus inſtituit, tanti myſterii ſpectator fuit Joannes; cùm in horto Olivarum uſque ad mortem triſtatus eſt Chriſtus, dolorem ejus Joannes particeps fuit; cùm in cruce pro totius humani generis ſalute dira paſſus eſt Chriſtus, ſimul cùm Maria huic ſpectaculo Ioannes adſtitit; ſemper tandem & ubique Ioannem, ut individuum comitem vult habere Chriſtus. Unde ſi de Chriſto dixerit Tertullianus, quod *nuſquam ſine Angelis erat*; dicendum pariter, quòd *nuſquam ſine Ioanne erat*. O magnam familiaritatem, & ò conſtantem Chriſti amorem erga Ioannem!

Adverterat S. Hieronymus, quòd *præcæteris Diſcipulis diligebat Ieſus familiariùs unum, nempe Ioannem*; & hæc familiaritas S. Hier. ſuper Jo. c. 1. ſatis ſuperque nota videtur ex jam dictis; addam tamen, tantam Chriſti erga Ioannem fuiſſe liberalitatem, ut ſicut Ioannes in ſinu ejus requievit, ita & viciſſim ipſe ſuper Ioannis pectus requieverit: *In tripici ſinu Chriſtus requievit*, inquit S. Ambroſius, *in ſinu Patris in cœlo, in ſinu Matris & Ioannis in terra*. S. Ambr. ſerm. de Epiph. Omni admiratione dignum eſt, tantam Ioannis cum Chriſto fuiſſe familiaritatem, ut ſupra pectus ejus requieverit, & incubuerit. *Ioannem pectori Domini incubantem*; ſed longè mirabilius eſt, Chriſtum Tert. l. de præſcript. Hæret. 22. ex familiaritate voluiſſe ſupra dilecti Ioannis pectus recumbere. Sacrum Domini verticem contingere non audebat Baptiſta, Magdalena cum timore, & tremore pedes tetigit, Thomas niſi juſſus manum miſit in latus; tanta autem Chriſtum inter & Ioannem eſt familiaritas, ut Ioannes confidenter, non petita venia, ſupra pectus Dominicum recumbebat; & viciſſim Chriſtus ſupra pectus Diſcipuli caput ſuum reclinare non dedignatur: *Requievit in ſinu Matris & Ioannis in terra*. O mirandam Chriſti erga Ioannem familiaritatem! ò ſtupendum ejus erga dilectum hunc Diſcipulum ſuum amorem! quem etiam *in morte dilexit, dum ei præſens adſtitit*.

2. S. Petrus de Ioanne ſollicitus, à Chriſto petiit, quæ ejus futura eſſet ſors. *Domine, hic autem quid*? Cui reſpondit Chriſtus: *Sic eum volo manere donec veniam*. Io. 21. Quæ reſponſio, cùm non facilè intelligatur, in cauſa fuit, varios variè de Joannis morte ſenſiſſe, aliqui enim eum non eſſe mortuum crediderunt; ſed venturum cum Elia & Enoch, ut certet contra Antichriſtum; alii autem, quos refert & refellit S. Auguſtinus, eum adhuc intra ſepulchrum vivere opinati ſunt. At cùm S. Eccleſia S. Ioannis S. Aug. tr. 24. in Ioan. Feſtum celebret, eum vita functum, & beatum eſſe, nec non cum Chriſto in cœlo regnare ſupponit; & plerique ex S. Patribus eum naturali, & non violenta morte Epheſi eſſe mortuum aſſerunt, de quo nullum videtur eſſe dubium. Sed poſito quòd ſit mortuus, quomodò intelligenda ſunt hæc

ver-

verba: *Sic eum volo manere donec veniam?* Pet. Dam. ſer. 2. de S. Joan. Pereximiè ea explicat Petrus Damiani, dicens: *Sic eum volo manere, donec veniam*, id eſt, *donec in morte ejus veniam*: quia Chriſtus, inquit, Joanni morienti viſibiliter præſens adfuit: unde Chriſtum ſic loquentem inducit præfatus Author: *Veniam, non mittam videlicet ſupernam aliquam virtutem, non Angelicam poteſtatem, ipſe per me metipſum veniam: veniam, & ipſe egredientem ejus animam in gloria mea claritate ſuſcipiam.* O inſignem Chriſti amorem erga Joannem! ſed ejus adhuc erga dilectum hunc Diſcipulum ita conſtans fuit amor, *ut eum etiam poſt mortem dilexerit.*

3. Mors omnium amicitiarum meta, & terminus eſſe ſolet: pauciſſimi enim mortuos amant, & plerique eorum obliviſcuntur; at Chriſtus Joannem amore ita ſpeciali poſt ejus mortem dilexit, ut noluerit ejus corpus uſque ad judicium extremum ſub terra remanere; ſed illud ſimul cum anima ad cęlum tranſtulerit, ut ibi beatitudine æterna frueretur. *Pium eſt arbitrari*, inquit Petrus Ubi ſup. Damiani, *ut ſicut de B. Genitrice, ita etiam B. Joannes jam reſurrexiſſe probabiliter aſſeratur; quatenùs ſicut in virginea fuerunt integritate participes, ita in anticipata reſurrectione meritò videantur æquales.* O conſtantem Chriſti amorem erga Joannem, quem ita amavit, ut ejus corpus incorruptum ad cęlum transferri voluerit; ſed majori adhuc amore eum poſt mortem dilexit: quia eum ad altiores cæli dignitates ſublimavit.

Tanta inſignis Poetæ Homeri in univerſo orbe extitit fama, ut de eo contenderint ſeptem magnæ urbes, quarum quælibet in civem eum ſibi arrogare volebat.

Septem urbes certant de ſtirpe inſignis Homeri;
Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamis, Chios, Argos, Athenæ.

Similem quamdam, amicabilem tamen inter ſeptem Sanctorum Choros de Joanne contentionem fuiſſe ſenſit, & typis mandavit novus, & ſatis novus Concionator: Anachoritæ, inquit, eum ſolitarium fuiſſe dicebant, ac proinde cum ipſis in cælo collocandum; Virgines Virginem, Doctores Doctorem, Concionatores Concionatorem, Evangeliſtam Evangeliſtæ, Martyres Martyrem, & Apoſtolum Apoſtoli eum fuiſſe contendebant; ac proinde expetebant Virgines, quòd in cælo locaretur cum Virginibus: Apoſtoli inter Apoſtolos, Evangeliſtæ inter Evangeliſtas, & Doctores inter Doctores ejus ſedem conſtitui poſtulabant; ſed Chriſtus totam litem compoſuit, & controverſiam diremit, dicens ſe velle Joannem ad altiores ſedes ſublimari, & ſimul cum Maria Dei Genitrice non longè ab ipſo ſedere.

O magnum Chriſti erga Joannem amoris teſtimonium: hic verè fuit Diſcipulus, *quem diligebat Jeſus*; illum quippe dilexit *amore liberali*, cùm ei dignitates ſuas, cor ſuum, & matrem ſuam dederit; illum dilexit *amore ſincere*, cùm ei divinitatis ſuæ, humanitatis ſuę, & Eccleſię ſuę ſecreta aperuerit; cum tandem amavit *amore conſtanti*, cùm eum in vita, in morte, & poſt mortem dilexerit. Ecce quomodò diligebat eum.

O utinam divini hujus amoris participes eſſe poſſemus! utinam Chriſtum Dominum ad nos amore ſpeciali diligendos movere, & adducere poſſemus! hoc fieret utique, ſi illum ardenter amaremus. Pereximiè dixit S. Auguſtinus, ſe Dei amicum fieri, quoties volebat: *Amicus Dei, ſi voluero, ecce nunc fio*; Aug. lib. Confeſſ. nos ſimiliter, quoties voluerimus, Dei amicitiam nobis conciliare valemus; amemus eum, & ipſe nos redamabit: amemus eum, & amor noſter quaſi magnes erit, quo ad nos amandos allicietur. Aſſeruit ipſe, quòd diligentes diligeret: *Ego diligentes me diligo*: quare diligamus eum, & ille nos diliget. Diligamus autem eum, non verbis ſolùm, ſed factis: non ſermone, ſed opere. Non illos imitemur, qui dicunt ſe amare Deum, & qui factis illum oderunt: ſed illum toto corde, verbo, & opere diligamus. Non dicamus ſolùm verbo: ego diligo Deum: ſed quod ore dicimus, opere compleamus: diligamus eum operibus, & præcipuè perfecta, & integra mandatorum ejus obſervatione: ut enim ait S. Auguſtinus, *dilectionis Dei probatio, mandatorum ejus eſt completio.* Aug. lib. 1. de viſit. inf. Si erga Deum blaſphemus es, eum non diligis, ſi mœcharis, furaris, vel aliam aliquam ex Dei legibus violas, Deum non diligis: quia tunc Deum amamus, cùm ejus omnibus mandatis perfectè obtemperamus: *Dilectio Dei probatio, mandatorum ipſius eſt completio.* Quare Deum ſic diligite, ut omnia ejus ſervetis mandata, & poſtquam eum in hoc mundo dilexeritis, diliget vos in æternum in gloria. *Amen*

DE

DE SANCTO.

JOANNE EVANGELISTA.

CONCIO SECUNDA.

Domine, hic autem quid?
Joannis 21.

NOn meæ mentis eſt nunc cum divo Petro, quid de S. Joanne futurum ſit, à Chriſto percontari: ſed ut in aliquam virtutum, perſectionum, & privilegiorum, quibus dilectus ille Diſcipulus floruit, agnitionem venire valeam, Principis Apoſtolorum verbis utar, & quis, qualiſve Joannes extiterit, ſollicitè inquiram: *Hic autem quid?* Altiſſimæ huic quęſtioni protinùs reſpondet Petrus Damiani, quòd Joannes fuerit *lingua Spiritus Sancti, cedrus Paradiſi, lux Eccleſiæ, decus orbis, præco cæli, lumen mundi, ſidus hominum, & ſpecimen Angelorum*; à S. Bernardo Joannes *Diſcipulus felix, & honoratus* vocatur: à Dionyſio Carthuſiano *Theologorum altiſſimus*: à ſancto Chryſoſtomo *ſublimium Prædicator*, & a D. Auguſtino *aquila, ſeu lucis æternæ, & interna fixis oculis contemplator* appellatur. Alii multi Authores, ut quis fuerit S. Joannes exprimere valeant, variis honoris, & gloriæ titulis eum inſignire conantur: ſed paucis multa dixiſſe videtur Doctor Seraphicus, cùm eum *Microcoſmum ſanctitatis* nominat: in Joanne etenim non unica elucet virtus, non unica perfectio emicat; ſed ipſe omnium virtutum, omnium perſectionum, omniumque prærogativarum centrum, ſpeculum, & quaſi parvus mundus extitit. Unde ſicut quidquid malitię in cęteris hominibus erat diſperſum in uno Nerone natura collegerat; ita, & quidquid in aliis hominibus eſt virtutis & perſectionis, in uno Joanne Deus coacervaſſe videtur. Ex innumeris his perfectionibus, quæ in ſanctiſſimo hoc Chriſti Diſcipulo rutilant, aliquas colligam, ut quis ille fuerit aliquatenus pateſaciam: *Hic autem quid?* &c. *Ave.*

S. Petr. Dam. ſer. 2. de s. Jo.

S. Ber. ſer. 3. de Cœna D.

JOannem Diſcipulum, Apoſtolum, & animarum Paſtorem extitiſſe neminem latet. Fuit quidem Chriſti Diſcipulus, cùm inter omnes Diſcipulos hic ei charior extiterit: *Diſcipulum quem diligebat Jeſus*. Fuit etiam Apoſtolus, cùm inter Apoſtolos fuerit honoratior? *Cæteris altiùs meruit honorari*. Fuit tandem animarum Paſtor, cùm in tota Aſia Paſtoris univerſalis munere diù functus ſit: *Joannes ſeptem Eccleſiis quæ ſunt in Aſia*. Verus Chriſti Diſcipulus Magiſtri ſui ſcientiam participare debet: quia *per Diſcipulos Magiſter innoteſcit*. Verus Apoſtolus Chriſtum ardenter amare debet, & cum D. Paulo dicere: *Charitas Chriſti urget nos*. Verus tandem fidelium paſtor gregi invigilare, & pro eo animam ponere tenetur: *Bonus Paſtor animam ſuam dat pro ovibus ſuis*. Has veri Diſcipuli, veri Apoſtoli, & veri Paſtoris qualitates perſectiſſimè poſſedit S. Joannes Evangeliſta, qui inter Chriſti Diſcipulos doctiſſimus, inter Apoſtolos amantiſſimus, & inter Paſtores vigilantiſſimus extitit. Unde ſi jam a me quęratur, quis, & qualis fuerit S. Joannes: *Hic autem quid?* Diſcipulum, Apoſtolum, & Paſtorem eum fuiſſe dicam. Fuit 1. *Diſcipulus*, qui myſteria altiſſima penetravit. 2. *Apoſtolus*, qui ardentiſſimè Chriſtum amavit. 3. *Paſtor vigilantiſſimus*, qui ſollicitè gregem curavit. Scientia illius Diſcipuli, amor illius Apoſtoli, & vigilantia illius Paſtoris tres orationis hujus partes conſtituent, quibus, quis fuerit S. Joannes Evangeliſta, facilè innoteſcet: *Hic autem quid?*

Apoc. 1.

Greg. Naz.

Jo. 10. 11.

S. Joannes fuit Diſcipulus, qui myſteria altiſſima penetravit.

I. P. RS

MUltos licèt Chriſtus habuerit Diſcipulos: Joannes tamen Diſcipuli nomine ſpecialiter inſignitus, eſtque Chriſti Diſcipulis per antonomaſiam: *Hic eſt Diſcipulus ille*. Et reverà S. Joannes fuit Diſcipulus, in ſchola Chriſti factus eſt doctiſſimus: ſub divino hoc Magiſtro altiſſima myſteria, & ſecreta abditiſſima penetrare valuit: Chriſtus enim ei revelavit ſecreta. 1. Regni ſui. 2. Domus ſuæ. 3. Cordis ſui.

1. Regnum Chriſti eſt Paradiſus; hoc eſt regnum æternum quod Chriſtus animabus juſtis dabit poſſidendum: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum*; hoc eſt regnum in quo gaudent Angeli, lætantur Archangeli, & triumphant omnes Sancti; hoc eſt regnum, cujus incolæ gaudio perpetuo, & ſempiterna lætitia perfruuntur, hoc tandem eſt regnum, in quo ſunt myſteria inexplicabilia, & *arcana quæ non licet homini loqui*, ut ait D. Paulus. Quis ergo hujus regni valebit penetrare myſteria? Joannes equidem, cui Chriſtus ea revelavit: *Beatus Apoſtolus, cui revelata ſunt ſecreta cæleſtia*. Sed ſi myſteria cæleſtia homini explicare non liceat, quomodò ſancto Joanni ea explicare lice-

Matt. 25. 34.

Digitized by Google

licebit: Reſpondet D. Auguſtinus: *Quòd homini non licet, Joanni aquilæ licet*. Reſpondet etiam Origenes, Joannem non hominem ſed pluſquam hominem fuiſſe, ac proinde illi ſecreta cæleſtia penetrare, &
Origenes Hom.21. enarrare licuiſſe: *Joannes non erat homo,*
de diverſ. *ſed pluſquam homo, quando & ſeipſum, & omnia cæleſtia ſuperavit*. Raptus fuerat uſque ad tertium cælum D. Paulus; Joannes
Origenes ubi ſup. verò ſuper omnes cælos, & *in Paradiſum Paradiſorum*. D. Paulus in cælum raptus, arcana viderat, quæ non licet homini loqui; & S. Joannes ſuper omnes cælos raptus, ſecreta etiam viderat, quæ non licet homini loqui; ea tamen penetravit, & explicuit S. Joannes: quia non homo, ſed aquila, & plus quam homo fuit: *Joannes non erat homo, ſed plus quàm homo, quando & ſeipſum, & omnia cæleſtia ſuperavit*.

Altiſſima regni cæleſtis myſteria ita penetravit, & tam perfectè enarravit S. Joannes, ut dicere non vereatur S. Chryſoſtomus, Angelos fuiſſe quaſi Joannis Diſcipulos, & cæleſtes illos Spiritus ab eo
S.Chryſ. ho 81.in Joan. multa ſecreta cæleſtia didiciſſe: *Nihil nobis humanum, ſed à Spiritus Sancti profundis & abditis theſauris omnia proloquitur Joannes, quæ neque Angeli priùs quàm diceret, noverunt, namque & ipſi nobiſcum per Joannis vocem didicerunt*. Sic loquitur Chryſoſtomus Prologo in Joannem: quod alibi confirmat, dicens: *Angeli plura myſteria didicerunt à Joanne*. Nec ſolius Chryſoſtomi hæc fuit ſententia, verùm & D. Hiero-
S.Hier. in Zachar. nymi, dicentis: *Joannes ea auſus eſt propalare myſteria, quæ fortè mens neſcivit Angelica*. Angeli in cælo habitant, ibi ſemper vident faciem Patris, ibi Deus iis, velut amicis, regni ſui ſecreta manifeſtat; nihilominùs illis profundiùs Joannes in abyſſum myſteriorum Dei intraverat; divinam eſſentiam, emanationes Perſonarum, decretorum divinorum myſteria, & altiora Dei, & regni cæleſtis ſecreta ita penetraverat, ut per eum ipſi Angeli multa didicerint; *Plura myſteria didicerunt à Joanne*. Quis non miretur hunc Diſcipulum, cui Chriſtus ita perfectè revelavit ſecreta regni ſui; *ac etiam ſecreta domus ſuæ*?

2. Eccleſia eſt myſtica Chriſti domus:
1.Cor.3. *Quæ domus ſumus nos*: in hac autem domo multa erant ſecreta, quæ Diſcipulo ſuo Joanni Chriſtus revelare voluit, non ſolùm in cœnaculo, ubi ſupra pectus Domini recubuit; ſed etiam in Inſula Pathmos, ubi pluries in extaſim raptus, non triumphantis tantùm, verùm & militantis Eccleſiæ myſteria abditiſſima didicit. Joannes erat fideliſſimus Chriſti ſecretarius, cui confidenter domus ſuæ ſecreta committebat, ut videre eſt in Apocalypſi, quam doctiſſimus hic Diſcipulus conſcripſit, & quæ Eccleſiæ ſecretis à Chriſto ipſi revelatis eſt referta; ibi Joannes prophetico ſpiritu Agni victorias, Tyrannorum malitiam, Imperatorum perſecutiones, hæreticorum futuram rabiem, aliaque multa Eccleſiæ ſecreta, quæ à Magiſtro ſuo Chriſto didicerat, prædicit & enarrat; nec illa myſteria uni duntaxat, aut alteri Eccleſiæ particulari, ſed omnibus totius mundi Eccleſiis, vel potiùs univerſæ Eccleſiæ per totum orbem diffuſæ aperit, *Joannem omnes Eccleſiæ per totum orbem diffuſæ; non dubitent communem ſe habere Doctorem*: Petri Dam.ſer. 2. de S. Joan.
Ecce Diſcipulum, quem totius Eccleſiæ Chriſtus Magiſtrum & Doctorem fecit, quia totius Eccleſiæ ei ſecreta revelavit.

Eccleſiæ Chriſti ſecreta multa noverant Prophetæ, quorum prædictiones ſub umbris, & figuris latentes habemus; aliquid etiam de Eccleſiæ regimine à Chriſto didicerant Evangeliſtæ, & omnes Apoſtoli, qui per orbem terrarum diffuſi, myſteria domus Dei, ſeu Eccleſiæ prædicarunt; at cæteris omnibus altiùs Joannes, & profundiùs Eccleſiæ ſecreta penetravit: hic enim ſolus de Antichriſto, Eccleſiæ perſecutore, clarè loquitur; hic ſolus futuras Eccleſiæ perſecutiones enarrat; ipſe ſolus ejus certamina, & triumphos perfectè deſcribit: de ea namque non ſolùm loquitur ut Evangeliſta, qui ea, quæ ſunt facta referat; ſed etiam ut Propheta, qui, quæ in ea ſunt futura; quantumvis abdita, prævidet, & elucidat Apocalypſis, quam ſcripſit S. Joannes, nil aliud eſt, quam *revelatio, quâ ſtatus Eccleſiæ præſentis, & futuræ deſignatur*, inquit S. Bern. in c. 1. Apoc.
S. Bernardinus; & ut ait Gilbertus Pictavienſis, *Apocalypſis Græcè, revelatio latinè dicitur; quia in ea continentur quæ Deus revelavit Joanni, & Joannes Eccleſiæ, quanta ſcilicet Eccleſia paſſa ſit tempore primitivo, & nunc patiatur, atque in noviſſimis temporibus Antichriſti paſſura ſit*. O felicem Apoſtolum, ò Diſcipulum eruditiſſimum, cui Chriſtus revelavit ſecreta domus ſuæ, & *ſecreta cordis ſui*. Gilbertus Pict. in Præf.ſup. Apoc.

3. In corde Chriſti prædeſtinationis æternæ, divinarum Proceſſionum, & aliorum plurium myſteriorum plurima latebant ſecreta: *In quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi*. Sicuti autem Alexander Magnus amico ſuo Hephæſtioni ſecreta cordis ſui detegebat; ita & Chriſtus dilecto Diſcipulo Joanni intima divini ſui cordis ſecreta aperire voluit: *Joannes*, ut ait ſanctus Ambroſius, *cùm caput ſuum ſupra pectus Domini Jeſu reclinaret, hauriebat profunda* Coloſſ.2. S.Ambr. in Pſal. 118.

ſe-

ſecreta ſapientia. Unde divus Auguſtinus cor Chriſti uberrimo ſecretorum fonti comparat, de quo ubertim bibit Joannes, cùm
s. Aug. hom. 17.
ſupra pectus ejus recubuit: *De alto illo fonte ſapientia ſecreta bibebat*. Nec communia ſolùm, ſed & altiora, & profundiora è divino illo corde manantia ebibit ſecreta:
s. Aug. tr. 20. in Jo.
Secreta altiora de intimo ejus corde potabat. In Lybia ultra Cyrenaicam regionem, juxta Jovis Ammonis Oraculum, eſt fons, cui ſol ſpeciali quodam modo dominatur: unde, teſte Herodoto, vocatur *fons ſolis*. Talis utique fons fuiſſe videtur cor Chriſti reſpectu Joannis: ſacrum enim illud cor fuit fons ſolis & lucis, quo illuſtratus fuit ſanctus hic Evangeliſta, & cujus altiora ſecreta ebibit: *De alto illo fonte ſapientia ſecreta bibebat*.

Joannem ſanctus Auguſtinus avidiſſimum vocat epulatorem, qui de ſecretis è Chriſti corde manantibus avidiſſimè potabat; *Avidiſſimus epulator, qui de arcanis pectoris fluenta bibebat ſapientia*.
In 1. Ep Joan.
Tanta autem extitere ſecreta, quæ è Chriſti corde hauſit ſanctus Joannes, ut ſi credamus divo Bernardo, eadem è corde Chriſti ſecreta hauſerit Joannes, quæ Chriſtus è Patris æterni ſinu
s Ber. in Joan. 1. qui eſt in ſinu Par.
hauſerat: *Haurit Joannes de ſinu Unigeniti, quod de paterno hauſerat ille*. Chriſtus a Zenone Veronenſi vocatur paterni cordis inhabitator: *Cordis paterni nobilis inquilinus*. Sicut autem Chriſtus paternum cor inhabitavit, ita & Joannes ſupra Chriſti cor requievit; ſed, ut addit ſanctus Bernardus, ſicut Chriſtus cor paternum inhabitans, multa ex eo hauſit ſecreta, ita & Joannes de ſinu *Chriſti hauſit quod de paterno hauſerat ille*. O doctiſſimum Diſcipulum, qui altiſſima regni, domus, & cordis Chriſti rimatus eſt ſecreta! Mirabatur Philo, quòd aliqua Abrahamo ſecreta Deus revelare voluerit; ſed ò quàm mirabilius eſt, Chriſtum Diſcipulo ſuo Joanni tot & tanta revelaſſe ſecreta!

Mirentur cuncti, Chriſtum altiſſimorum myſteriorum notitiam Joanni dediſſe; ſed identidem advertant, Deum ea manifeſtaſſe Joanni humillimo, & manſuetiſſimo: quia non revelat ea ſuperbis, ſed humili-
Matt. 11. 25.
bus: *Abſcondiſti hæc à ſapientibus, & revelaſti ea parvulis*. Quare ſi quis Dei, ſacræ Scripturæ, fidei, ac etiam propriæ ſalutis ſecreta penetrare velit, Joannem imitetur, non tumeſcat ſuperbia, non infletur arrogantia; ſed ſancta ſimplicitate, & humilitate Deo placere ſtudeat: *Si vis*, inquit
Theoph. in c. 13. Joan.
Theophylactus, *iſſi prope Chriſtum recumbere, & in pectus ejus cadere, & myſtica ab eo diſcere, da operam: ut propter ſimplicem, bonamque mentem ab eo diligaris; talis eſto, qualis Joannes, & dignabitur te pectoris ſui recubitu*. Et ut ad talium agnitionem faciliùs perveniamus, invocemus ſanctum Joannem, qui altiſſima myſteria penetravit, *& qui etiam Chriſtum ardentiſſimè amavit*.

S. Joannes fuit Apoſtolus, qui ardentiſſimè Chriſtum amavit. II. PARS

Joannes præ aliis Apoſtolis à Chriſto fuit dilectus: *Joannem Dominus præ cæteris diligebat*; Si autem hic Diſcipulus pro viri-
s. Aug. tr. 16. in Jo.
bus Chriſto rependit vicem, amorem amore compenſavit; diligentem ſe dilexit, & ubique ardentiſſimi hujus amoris flammas emi-
Pet. Dam. ſer. 64.
ſit; ubique *charitatis vapores effundere, & charitatis ardoribus videtur æſtuare*. Sed ardentiſſimus hic Joannis erga Chriſtum amor eluxit potiſſimùm in cœnaculo, in horto, & in monte Calvariæ. 1. *In cœnaculo*, ubi ſupra Chriſti pectus recubuit, 2. *In horto*, ubi Chriſtum non dereliquit. 3. *In monte Calvaria*, ubi Chriſtum cruci affixum contemplatus eſt.

1. Dubitant Expoſitores, an Chriſtum Joannes plus quàm Petrus dilexerit? Hoc dubium perfectiſſimè ſolvit Doctor Angelicus, dicens, quòd *Petrus plus dilexit Chriſtum in membris, Joannes verò plus dilexit Chriſtum in ſemetipſo*: ſicut enim de duobus Alexandri Magni amicis, Cratero ſcilicet & Hephæſtione, olim dicebatur, quòd primus amaret Regem; ſecundus verò Alexandrum; ita & Petrus plus Chriſtum amabat in membris ejus, ſeu in fidelibus, quorum Paſtor univerſalis futurus erat; Joannes verò plus Chriſtum diligebat in ſemetipſo, quia ardentiſſimo ejus perſonam amore proſequebatur. Magnus autem hic Joannis erga Chriſtum amor in cœnaculo perfectiſſimè eluxit, ubi non ex præſumptione, nec ex nimia libertate ſupra pectus ejus recubuit; ſed maximo quo erga Chriſtum ardebat amore, in extaſim raptus, & quaſi inebriatus, ſupra dilecti ſui pectus caput reclinavit: *Qui ſupra pectus Domini in cœna recubuit*; pereximiè dixit ſanctus Bernardus,
ſerm. 7. in Cant.
quòd *amat ardenter, qui ita proprio inebriatur amore, ut majeſtatem non cogitet*; & ſic ſanctus Joannes in cœnaculo ita Chriſti inebriatus erat amore, ut majeſtatis ejus oblitus, ſupra illius pectus recumbere auſit: *Joannes non juſſus, non petita venia, confidenter recumbit ſupra Dominicum pectus*. Nec
s. Th. à Villanov. ler. 2. de s. Jo. Ev.
Petrus, nec Andreas, nec alius quiſquam auſus eſt aliquando formidabile illud incarnati Verbi pectus attingere; neque illud at-

ti

rigiſſet Joannes, ſi plus cæteris Chriſtum non dilexiſſet; ſed magno quo erga Chriſtum inflammabatur amore, in extaſim raptus, & quaſi ebrius, majeſtatis oblitus eſt, & ſupra dilecti ſui pectus recubuit: *Amat ardenter, qui ita proprio inebriatur amore, ut majeſtatem non cogitet.*

Cant. 1. 1. Præſumptuoſa prima fronte, & temeraria videtur Sponſa ſacra, dum à Sponſo oſculum petit: *Oſculetur me oſculo oris ſui.* Si enim Sponſi ſacri, ſeu Chriſti caput in Jordane attingere timuerit S. Joannes Baptiſta; ſi pedes illius cum tremore tetigerit Magdalena; ſi mulier quæ ſanguinis fluxum patiebatur, veſtimenti ejus fimbriam tangere vix auſa ſit; ſi Centurio ſe indignum putaverit, ut in ejus intraret domum; nonne frontoſa & ſuperba nimis cenſebitur Sponſa, quæ non pedes vel caput tangere, ſed

Ubi ſup. oſculari, & labia labiis apponere petit. *Oſculetur me oſculo oris ſui?* Nequaquam, inquit S. Bernardus, quia Sponſa non ex ſuperbia, nec ex nimia libertate, ſed amore ſacro in extaſim rapta, & quaſi ebria, majeſtatis Chriſti erat oblita: unde confidenter oſculum petiit: *O quanta vis amoris*, exclamat S. Bernardus, *quanta in ſpiritu libertatis fiducia!* Sic S. Joannes Evangeliſta, ob maximum quo erga Chriſtum accendebatur amore, non ſolùm pedes, aut caput attingere petiit; ſed quaſi amoris ebrius, majeſtatis Chriſti oblitus eſt, & confidenter ſupra divinum ejus pectus recubuit: *Amat ardenter, quia ita proprio inebriatur amore, ut majeſtatem non cogitet.* Sed ſi S. Joannis, erga Chriſtum amor fuit magnus in cœnaculo, ubi ſupra pectus ejus recubuit; *fuit etiam magnus in horto, ubi eum non dereliquit.*

2. Cùm in horto Gethſemani in Chriſtum manus injecerunt Judæi, ejus Diſcipuli, ipſo relicto, fugerunt omnes, excepto quo-

Beda in cap. 14. Marc. dam adoleſcente, (quem Joannem Evangeliſtam fuiſſe dicit V. Beda,) qui amictus ſindone, Chriſtum adhuc ſequebatur; & cùm Judæi illum capere vellent,

Marc. 14. ipſe *relicta ſindone nudus profugit ab eis*: ut tamen ei V. Beda, ipſe *mox ſumpto veſtimento redit*, & Chriſti amore ardens, eum deinceps non deſervit, ab eo ampliùs non divulſus eſt, ſed illum ubique eſt comitatus. Chriſtum funibus ligatum ad Caiphæ domũ ducunt Judæi, eum ſequitur Joannes; trahunt illum ad prætorium Pilati, ut Præſidi ſiſtatur, ab eo non ſeparatur Joannes; flagellatur, ſpinis coronatur, cruci affigitur, & ſepulchro mandatur Chriſtus, ejus ſemper & ubique inſeparabilis comes eſt Joannes; tanto amore erga Chriſtum ardebat hic Diſcipulus, ut eum non videre non poſſet: *Amor vehemens non poteſt non videre quem amat.* Richard.

Gregorius Nazianzenus, refert, Baſilium Magnum aliquem ex amicis ſuis in carcere detentum, etiam cum vitæ ſuæ diſcrimine, inviſiſſet; cùmque aliquis ei dixerit, quòd magno ſe mortis periculo exponeret; reſpondit: *Aliter amare non didici, niſi ut vitam meam in diſcrimen adducam, dum periclitantem amicum liberare opus eſt.* Sic ſanè amare didicerat Joannes, qui Chriſtum in horto, in Judicum tribunali, & ubique comitatur; non fames, non nuditas, non perſecutio, non gladius, non mortis periculum, non creatura aliqua eum ſeparare poteſt à Chriſto ſuo; veniat in hortum Getſemani Judas cum innumeris ſatellitibus armatis, Joannem capere attentent, ei multa ſupplicia, & ipſam mortem minentur, ipſe Magiſtrum ſuum ita diligit, ut ab eo ſeparari non poſſit: *Amor vehemens non poteſt non videre quem amat.* Sed magis adhuc enituit Ioannis amor erga Chriſtum *in monte Calvariæ, ubi eum cruci affixum contemplatur.*

Vict. p. 2. c. 1. de char.

Greg. orat. pro Baſil.

3. Stabat juxta crucem Ieſu Ioannes; ſtabat, & quem amabat, dira pati, crucifigi, & mori videbat; ſtabat, & præ amoris magnitudine, omnes cruciatus quos Chriſtus patiebatur in corpore, ipſe perſentiebat in corde. Cùm Abrahamus intuebatur dilectum filium, quem ad ſupplicium ducebat, tantos in corde illius patris dolores cauſabat amor, ut ejus viſcera dirè cruciaverit, & quaſi ſacrificaverit: *Cognovit Abrahamus ſacrificium ex ſuis viſceribus fieri*, inquit Chryſoſtomus. De matre Machabæorum ait idem Chryſoſtomus, quòd illa magis torquerentur, quàm proprii filii: quia ſupplicia filiorum ad cor ejus pertranſibant; & dum illi cruciabantur in corpore, illa affligebatur in corde: *Graviùs in ſuppliciis filiorum puniebatur, quàm ſi ipſa pateretur; & major erat paſſio in viſceribus matris, quàm in corporibus filiorum.* Similiter Joannes Chriſtum videns cruci affixum, graviſſimos in corde patiebatur dolores; & dum Chriſti corpus crudeliter ſauciabant carnifices, amor erat carnifex internus, qui Joannis cor ſupra modum torquebat; offerebat Chriſtus in cruce ſacrificium doloris, & in Joannis corde fiebat ſacrificium amoris: *Cognovit ex ſuis viſceribus ſacrificium fieri.* Unde ſanctus Ildephonſus Joannem juxta Chriſti crucem ſtantem plus quam martyrem vocat: quia amor, quo Chriſtum proſequebatur, variè cor eius torſit, ibique plura paſſus eſt ab amore, quam à carnificibus alii pati ſoleant Martyres: *Plus quàm Martyr fuit, quia in*

Chryſ. ſer. 4. de verb. Iſa.

Chry. de 7. Mach.

ejus anima non minus amoris, quàm mœroris fuit. Sicut Judæi torquebant Christum, ita & amor Joannem; cruciabant Judæi corpus Christi, & amor cor Ioannis affligebat; Iudæi Christi caput ſpinis coronabant, clavis manus perforabant, & lancea cor transverberabant; amor verò cordi Ioannis ſpinas, clavos, & lanceam infigebat; unde per amorem plus quàm Martyr, imò & pluries Martyr Ioannes factus eſt: Multoties mortuus eſt Ioannes. Chry. ho. 31. ad pop.

Petiit à Ioanne Christus, an poſſet bibere calicem: poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum? Per calicem intelliguntur tormenta, & paſſiones: Calicem in Scripturis divinis paſſionem intelligimus, inquit divus Hieronymus: unde cùm à Ioanne petiit Christus, an poſſet bibere calicem, idem erat, ac ſi ab illo petiiſſet, an gravia pro ipſius gloria pati poſſet ſupplicia. Reſpondit autem Ioannes ſimul cum fratre ſuo Iacobo, quòd calicem bibere poſſent: Poſſumus. Et reverà calicem bibit Ioannes, cùm paupertatis incommoda, abſtinentiæ rigorem, & Tyrannorum perſecutiones ſuſtinuit; calicem bibit, cùm Christum à Juda tradi, à militibus ligari, à populo illudi, & à carnificibus flagellari vidit; ſed calicem potiſſimùm bibit ſtans juxta Christi crucem, ibi Maria & Joannes acerbum Christi calicem biberunt: An non calicem Domini bibit, qui in hora qua Dominus ipſe bibebat, juxta crucem cum Matre ejus ſtetit? A Patre petierat Christus, ut a ſe transiret calix paſſionis: Transeat à me calix iſte. Petebat, ut explicat ſanctus Hilarius, quòd à ſe ad alios transiret: Transeat à me calix iſte; ideſt, quomodò à me bibitur, ita ab his bibatur. Transivit autem calix paſſionis Christi ad omnes martyres, qui dira ſupplicia, & mortem cruentam pro Christo paſſi ſunt: ſed transiit ſpecialiter ad Mariam & Ioannem juxta Christi crucem ſtantes: quia ibi amor quo erga Christum exardeſcebant, ſæviſſimus eis tyrannus extitit; ibique ab amore diriora perpeſſi ſunt tormenta, quam quivis Martyres à carnificibus paſſi ſint; ibi plus quàm Martrr facta eſt Maria, & ibi plus quàm Martyr ab amore factus eſt Ioannes: Plus quàm Martyr fuit, quia in ejus anima non minus amoris, quàm mœroris fuit. Hieron. in c. 2. Matth. Rupert. S. Hilar. cap. 31. Matth.

O magnum S. Ioannis erga Christum amorem! hic fuit Diſcipulus, quem diligebat Ieſus; ſed fuit etiam Diſcipulus, qui diligebat Ieſum: & ſi Ieſum non dilexiſſet, à Ieſu non ita amatus fuiſſet. Ioannem multùm dilexit Christus, & Christum Ioannes multùm dilexit. O quàm felices eſſemus, ſi mutuum hunc amorem inter Christum & nos ſimiliter inſtituere poſſemus! Dilexit quidem nos Christus, & in nativitate, & in toto vitæ ſuæ decurſu; ſed nos amori ejus vicem non rependimus; ardentiſſimè eum dilexit Ioannes, & nos tepidè, frigidè, & fortè nullo modo eum diligimus. Heu! ſi tanti Apoſtoli ad Christum amandum nos non moveant exempla, ad eum amandum ejus certè nos compellere deberent verba: audiamus chariſſimum hunc Christi amicum, dicentem, quòd qui non diligit, manet in morte; audiamus eum, & Christum diligamus, ut in morte non maneamus, & ut morte æterna non pereamus; amemus Christum, qui totus amabilis eſt; amemus Christum, non ex parte cordis, ſed ex toto corde: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Diligamus Christum cum S. Ioanne, qui eum ardentiſſimè amavit, & qui fuit Paſtor vigilantiſſimus, qui ſollicitè gregem curavit. 1. Joan. 3.

III. PARS

S. Joannes fuit Paſtor vigilantiſſimus, qui ſollicitè gregem curavit.

Sicut Christus proponi ſolet ut bonus Paſtor, qui ovem perditam ſollicitè quærit, & inventam propriis ſuperponit humeris, ut eam ad ovile portet; ita & de ſancto Ioanne Evangeliſta refert Clemens Alexandrinus, quòd ovem perdiderat, nempe juvenem quemdam, qui eorum quæ à Ioanne didicerat, & propriæ ſalutis oblitus, dux latronum factus erat. Hanc ovem perditam cum mœrore ſollicitè quæſivit bonus Paſtor Ioannes, eam feliciter invenit, eamque quaſi ſuper humeros ſuſtulit, & ad Christi ovile reduxit. Hoc exemplum, quanta fuerit Ioannis cura & ſollicitudo reſpectu illius ovis, clarè demonſtrat; ſed hic non ſtetit ejus ſollicitudo: hic etenim fuit Paſtor vigilantiſſimus, qui totum gregem ſibi commiſſum pavit, præivit, & defendit. Illum 1. Pavit verbis. 2. Præivit exemplis. 3. Defendit ſcriptis.

1. Sicut brutorum cibus, ſunt gramina, ita animarum cibus ſunt verba ſalutis per Doctores, vel Paſtores ipſis adminiſtrata: nam non in ſolo pane vivit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Quoad corpus, pane materiali paſcitur homo; quoad animam, quæ ſpiritualis eſt, verbo Dei paſcitur & nutritur. Spirituali autem hoc pabulo gregem ſuum veri Paſtores paſcere non deſinunt: ut enim ait S. Bonaventura, Paſtor dicitur à paſcendo, quia paſtum dat ovibus, ſive quia depaſcit oves; & ut monet Dionyſius Carthuſianus, verus Paſtor plebem ſibi creditam continuè paſcere debet Matt. 4 S. Bon. collat. 49 in c. 10. Joan.

bet verbo ſalutis: *Paſcenda eſt plebs prædicatione continua.* Paſtor autem perfectiſſimus extitit ſanctus Joannes, qui ſpirituali hoc cibo gregem ſuum paſcere non deſtitit; ſalutiferum hunc panem in Samaria, in Judæa, in Phrygia, in Inſula Pathmos, multiſque aliis in locis diſtribuit, & præcipuè in Aſia, ubi plures Eccleſias erexit, multos Epiſcopos ordinavit, & indeſinenter per illos, & per ſeipſum, verbum diſſeminavit: *Joannes*, ut ait S. Auguſtinus, *à tempore Aſcenſionis per annos quadraginta quinque verbum Dei uſque ad ultima Domitiani tempora prædicavit.* Et quod mirum eſt, Joannes à Spiritu Sancto ita erat doctus, ut doctrina ejus non poſſet eſſe niſi ſana, recta, & ad paſcendas oves idonea: *A Spiritu Sancto Joannis intellectus eſt illuminatus, lingua edocta, & calamus ita directus, ut à veritate aberrare non poſſet.* O mirabilem Paſtorem, qui gregem ſuum pavit verbis, *& præivit etiam exemplis.*

Dio. Cart. in Epiſt. 1. Petr. c. 4.

Auguſt. in Prol. ſup. Ev. Joann.

Aug. in Iſal. 119.

2. In Judæa, ut ait Lyranus, hunc modum habent Paſtores, quod præcedant oves ſibilando ore & inſtrumento, ad cujus auditum oves diriguntur, & ſequuntur. *Paſtor*, ut ait Chriſtus, *cùm proprias oves emiſerit, ante eas vadit*; ſic pariter quilibet fidelium Paſtor debet eſſe anteambulo & dux, oveſque ſibi commiſſas virtutum ſuarum exemplis præire tenetur: ut enim docet ſanctus Petrus, non ſunt à Deo vocati Paſtores, ut fidelibus ſuperbè dominentur, ſed ut eos ſanctitate antecedant, iiſque omnium virtutum exempla præbeant: *Non dominantes in Cleris: ſed forma facti gregis ex animo.* Et ideò præclarum animarum Paſtorem Titum imprimis hortatur divus Paulus, ut ovibus ſuis ſit omnium virtutum forma, norma, & exemplar: *Teipſum præbe exemplum bonorum operum.* Hanc autem veri Paſtoris qualitatem perfectiſſimè poſſedit ſanctus Joannes; qui populo ſibi credito puritatis, humilitatis, patientiæ, & omnium virtutum mirabilia exhibuit exempla: in eo tanta eluxit puritas, ut virginitatem illibatam perpetuò ſervaverit; invicta ejus patientia in multis enituit, & tunc maximè, cùm ab Epheſo ductus eſt Romam ligatus, & cùm deinde ibi flagellatus, & in ferventis olei dolium miſſus eſt. Tanta ejus erat humilitas, ut ad impiiſſimorum hominum pedes ſe inclinaret, ſupplex eos rogans, ut vitiis valedicerent, & ſalutaris pœnitentiæ exercitiis ſedulò incumberent: Quis explicare valeret quo ejus cor erga Deum accenderetur amore, & qua erga proximum charitate arderet? quis obedientiæ, paupertatis voluntariæ, & aliarum virtutum exempla, quibus oves anteivit, enarrare poſſet? Nullus equidem: quare dixiſſe ſufficiat, quòd fuerit Paſtor ſanctiſſimus, qui raris omnium virtutum exemplis gregem præivit; *ac etiam illum ſcriptis ſuis generosè à lupis defendit.*

Jo. 10. 4.

1. Pet. 5.

Tit. 2. 7.

3. Boni Paſtoris eſt, non ſolùm ut oves congreget, nutriat, & impinguet, ſed etiam ut eas ſedulò cuſtodiat, & à lupis defendat: *Boni Paſtoris hoc ſemper eſt proprium, ut oves ſolerti cura ab incurſibus ſilveſtrium cuſtodiat beſtiarum.* Lupus rapaciſſimus, à quo Paſtores ovile tueri debent, eſt dæmon, qui, ut ait ſanctus Gregorius, *rapit oves, cùm hunc ad luxuriam pertrahit, alium ad avaritiam accendit, alium in ſuperbiam erigit, alium per iracundiam dividit, hunc invidia ſtimulat, illum fallacia ſupplantat.* Et ab hoc lupo precibus ſuis, vigiliis, jejuniis, conſiliis, & crebris adhortationibus gregem ſuum cuſtodivit ſanctus Joannes; ſed eum etiam ab aliis lupis ferociſſimis defendit, nempe ab Hæreticis, quos mirabilibus ſuis ſcriptis terruit, fugavit, & penitùs debellavit: *Hæreticorum tergiverſationibus metam figit*, inquit Petrus Damiani, *& Catholicorum fidem perpetua certitudine roboravit.* Joannes à Chriſto *Boanerges*, ſeu filius tonitrui vocatus eſt, quia fuit quaſi tonitru, quo Cerinthus, Apollo Tianæus, & alii multi Hæretici territi ſunt. Vel, ut ait divus Baſilius: *Sicut aquila deſuper conſpecta futili loquacitati garrularum avium ſilentium indicit; ita Joannes Hæreticis:* cùm enim Hæretici ſancti Joannis Evangelium, Epiſtolas, & Apocalypſim legunt, confunduntur, nec habent quod amplius loquantur, ut ſuos tueantur errores; ibi Eccleſia arma, & machinas invenit, quibus omnes impugnentur Hæretici, & ibi Cerinthus, Ebionitæ, Ariani, Lutherani, necnon omnes ferè Hæretici ſuorum errorum condemnationem legunt. Unde ſicut de Maria canitur, quòd omnes hæreſes ſola interemit, per filium ſuum ſcilicet; ita & de ſancto Joanne Evangeliſta aſſerit S. Hieronymus, quod omnes hæreſes per ſua ſcripta aliquo modo interemerit.

Laurent. Juſt. de contem. mundi c. 11.

S. Greg. hom. 14.

O mirabilem, & omnibus ſæculis prædicandum Paſtorem! Fuit quidem Joannes *Diſcipulus doctiſſimus*, qui ſecreta ſegni, domus, & cordis Chriſti penetravit. Fuit etiam *Apoſtolus amantiſſimus*, qui Chriſtum ardentiſſimè dilexit in cœnaculo, ubi ſupra pectus ejus recubuit; in horto, ubi eum non dereliquit; & in monte Calvariæ, ubi eum contemplatus eſt. Sed fuit

tandem *Paſtor vigilantiſſimus*, qui gregem pavit verbis, prævivit exemplis, & ſcriptis defendit. Ecce quis fuerit S. Ioannes: *Hic autem quid?*

Demiremur nunc eruditiſſimum hunc Diſcipulum; Apoſtolum hunc, Chriſtum ardenter amantem, imitemur; ſed & huue Paſtorem ſedulò contemplemur; ejus adhuc apud nos manent ſcripta, ejuſque habentus exempla; ſcripta ejus frequenter, & reverenter legamus; ejus verò exempla pro viribus imitemur. Quòd ſi hunc Paſtorem jam non audiamus prædicantem; habemus Paſtores noſtros, quorum ore Ioannes adhuc concionatur, illos audiamus, & quæ dicunt, faciamus: *Quæ dicunt vobis facite.* Ut autem ea adimplere valeamus, Ioannem invocemus, & ad ejus patrocinium confugiamus. Aſſerebat ſancta Eliſabeth Hungariæ Regina, ſe omnia impetraſſe quæ per ſancti Ioannis interceſſionem a Deo petierat. Scimus etiam, ſanctum Petrum, licèt Apoſtolorum Principem, mediante Ioanne, inveſtigaſſe quis Chriſtum traditurus eſſet. Heu! inquit ſanctus Petrus Damiani, ſi ſanctus Ioannes ab Apoſtolis invocatur; quantò magis à nobis ejus implorandum eſt patrocinium: *Qui advocatus factus eſt ſummis, quàm humiliter implorandus eſt à minimis.* Ferventer ejus auxilium imploremus; oremus autem in primis eum, ut à Deo nobis obtineat gratiam, qua illi placere, & vitam æternam aſſequi poſſimus. *Amen.*

DE SANCTIS INNOCENTIBUS

CONCIO PRIMA.

Occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus ejus à bimatu & infrà. Matth. 2.

Cum hodie Bethlehemiticum ſolum mente revolvo, mihi videre videor portentoſam carnificinam, in qua undique efferati ſpectantur carnifices, qui trucidant & mactant; & in qua undique innocentes videntur victimæ, quæ ferali Herodis ambitui ſacrificantur. Hæ victimæ ſunt innumeri pueri, ad ſummum biennales; carnifices verò ſunt ab Herode miſſi ſatellites, qui, ut iniquo huic Regi obtemperarent, domos, vicos, & plateas circumeunt, undequaque mactantes pueros: *Mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus ejus, à bimatu & infrà.* Ob tam crudele ſpectaculum ubique luctus, ubique clamor auditur; lacrymantur, clamant, & ita vociferantur matres, ut earum gemitus cœlos penetraverint, earumque clamores in Rama, longe à Bethlehem diſtante, auditi ſint: *Vox in Rama audita eſt, ploratus & ululatus multus.* Hæc eſt famoſa & lamentabilis tragœdia, quam nobis hodie ſancta proponit Eccleſia, quæ tam luctuoſi ſpectaculi non eſt immemor, & quæ adhuc quaſi ingemiſcit, dum aliqua gaudii Cantica, in aliis ſolemnitatibus recitari ſolita, ab hodierno Officio ſubtrahi præcipit. Hæc eſt pia mater, quæ filios ſuos luget; lugeamus & nos cum illa, & tam horrendam contemplemur tragœdiam, &c. *Ave:*

Tria perſonarum genera in tragœdia Bethlehemitica intueor, Herodem ſcilicet, ſatellites, & pueros; Herodem, qui lethalem adversùs infantes ſententiam dicit; ſatellites, qui eam executioni mandant; & pueros, qui eam ſubeunt: *Herodes* ſententiam ſuam juſtam, & in æquitate eſſe fundatam, ſibi animo fingit; *ſatellites* ſe nimis ſævire non poſſe credunt in pueros, quos ut Regis ſui hoſtes inſpiciunt; *pueri* verò, qui morti addicuntur, à matribus, & ab aliis eorum cruciamenta ſpectantibus, miſeri, & infeliciſſimi cenſentur. At ſi de his probè judicemus, judex iniquus eſt Herodes, crudeles nimiùm ſunt ſatellites, & felices ſupra modum ſunt hi pueri. *Iniquus eſt Herodes*, qui ut Chriſtum interimat, tot infantes ad mortem damnat; *crudeles ſunt ſatellites*, qui ſanguinem innocentem inaudita cum ferocitate effundunt; & *felices ſunt pueri*, qui pro Chriſto morientes, martyrii gloriam & coronam obtinent. Videamus ergo in illa tragœdia injuſtitiam, crudelitatem, & felicitatem: 1. Injuſtitiam Herodis. 2. Crudelitatem ſatellitum. 3. Felicitatem puerorum.

Herodis injuſtitia. I. PARS.

Semper & in omnibus crudelis, & injuſtus fuit Herodes, qui æquitatem odio habuit, & iniquitatem dilexit: *Herodi odioſa eſt æquitas, iniquitas ſemper eſt amica.* Chryſol. 152. Ejus autem injuſtitia in ſtrage Innocentium fuit maxima reſpectu Chriſti, puerorum, & matrum. 1. *Reſpectu Chriſti*, quem interficere intendit. 2. *Reſpectu puerorum*, quos ad mortem damnavit. 3. *Reſpectu matrum*, quarum filios rapuit.

1. Ut Chriſtum interimere valeret, innocentes pueros morti adjudicavit Herodes: *Si parvules interficiat, Jeſum ſibi videtur interficere, quod utique facere ſine ceſſatione molitur*. Unica impii illius Regis intentio, unicumque ejus votum erat, Chriſtum occidere; & ideò tot infantes trucidare præcepit, ut Chriſtus ſimul cum aliis interficeretur, & necem ſubiret: *Tot infantes, ut ad Chriſtum perveniret, occidit*. Hæc Herodis iniqua, & perverſa fuit intentio; quæ ut meliùs concipiatur, ſciendum, quòd ſceleſtus ille Princeps cæca ambitione, & immenſa cupiditate ſervandi, augendique regni Judeæ angeretur: quocirca certior factus, verum Meſſiam natum eſſe in Bethlehem, illum veniſſe credit, ut ipſi ſceptrum auferret, & ut Judeæ regnum occuparet: quare eum interficere ſtatuit; ſed ignorans ex qua domo, & familia Bethlehemitica originem duceret, omnes infantes, qui erant in Bethlehem, & finibus ejus, occidi imperavit, ut ſimul cum aliis occideretur Chriſtus: *Tot infantes, ut ad Chriſtum perveniret, occidit*. In hac autem Herodis opinione & ſententia gravem hujus Principis errorem, & infandam injuſtitiam adverto; errat Herodes, cùm imaginatur Chriſtum, qui regna dat cæleſtia, in hunc mundum veniſſe, ut terrenum eius regnum eriperet: ut enim ait S. Auguſtinus, *Chriſtus non venerat, ut regnum terreſtre praeriperet, ſed ut caleſte donaret*. Maximus ergo fuit Herodis error; ſed & maxima ejus fuit injuſtitia reſpectu Chriſti, quem occidere intendit: ipſe enim divinum hunc infantem, omnis innocentiæ & ſanctitatis auctorem, creatorem ſuum, & benefactorem ſuum, nullo ſervato juris ordine, imò & contra omne jus ad mortem quærit, & occidere intendit. O qualem, & quantam impii huius Principis iniuſtitiam!

S. Leo ſe. 1. de Epiph.

s. Aug. tr. 115. in Ioan.

s. Aug. ſer. 9. de Sanct.

Omnium planè iudicio iniquiſſimus iudex extitit Pilatus: quia verum Meſſiam Deum, & hominem. Univerſi creatorem, nullius criminis reum, & omni virtute præditum ſine ulla cauſa ad mortem damnavit; ſed eadem, & fortè gravior Herodis fuit iniuſtitia reſpectu Chriſti, quem lactantem, & in cunis iacentem morti adiudicavit, & ad mortem quæſivit. Nonne idem eſt Chriſtus, nonne idem eſt Meſſias a Lege & Prophetis promiſſus? & nonne æquè eſt innocens, & iuſtus, cùm bimulus eſt, ac cùm ad triginta trium annorum ætatem pervenit? Semper idem eſt Chriſtus, ſemper eadem eius eſt innocentia: quare non minor Herodis, quam Pilati fuit iniuſtitia; imò & longè maior extitit, tùm quia aliquem iuris ordinem ſervavit Pilatus, Herodes nullum: tum quia Pilatus videns Chriſtum iam hominem factum, & de multis accuſatum, aliquo modo ſuſpicari poterat, eum fortè alicuius eſse criminis reum; at Herodes nil tale de Chriſto adhuc puero cogitare, & ſuſpicari poterat: quare maior fuiſſe videtur Herodis, quàm Pilati iniuſtitia. Sed ſi maxima extitit iniuſtitia Herodis Chriſti mortem intendentis, & eum ad mortem quærentis; maxima etiam eius fuit iniuſtitia *reſpectu puerorum, quos ad mortem damnavit*.

2. Ab Herode petit S. Petrus Chryſologus, quo crimine rei eſſent pueri, qui nondum videbant, nondum audiebant, & nondum loquebantur: *Infantes quid? quorum lingua tacuit, oculi nil viderunt, nihil audierunt aures, manus nihil fecerunt, & quibus actus nullus eſt, unde culpa?* O Herodes, ut loquitur præfatus Chryſologus, tu qui eſſe debes *morum cuſtos, diſciplinæ cenſor, juſtitiæ indagator, æquitatis defenſor, ſervator innocentiæ*, dicito quæſo, quod crimen in his infantibus advertiſti; quo ſcelere ab iis perpetrato ad illos morti adiudicandos moveris? Ipſi contra Deum non blaſphemarunt, nec te conviciis affecerunt, cùm nondum loquantur; ipſi viſu & auditu non peccaverunt, cùm licèt fortè colores videant, & ſonos audiant, diſtinguere tamen non valent inter hunc & illum colorem, nec inter hunc & illum ſonum: manus eorum ad homicidia, & latrocinia perpetranda non ſunt apta, pedes eorum ad malum non currunt, eorum mens omnis doli & mali eſt incapax. Quod ergo eſt horum puerorum ſcelus: *Unde culpa*? Forſitan, ò Herodes, hi pueri adverſus te pugnaturi, aciem inſtruebant, haſtas vibrabant, enſes exerebant, arcus tendebant, & ſagittas iaculabantur? Reſponde, ò ſceleroſe tyranne, eoſque pueros innocentes eſſe fateor; aut ſi quòd eorum ſit crimen, manifeſta illud? Reſpondet Chryſologus hos pueros in Herodis mente reos fuiſſe, & unicum illorum crimen extitiſſe, quòd nati fuerint in Bethlehem tempore quo Chriſtus natus eſt: *Apud Herodem ſolùm quòd nati ſunt, hoc fuit crimen*. O grave crimen! quod quidem nullatenùs eſt crimen.

Ubi ſup.

Adoleſcenti cuidam ægrotanti, qui mori plurimùm timebat, dixit Seneca: *Morieris, non quia ægrotas, ſed quia vivis*; ſimiliter S. Petrus Chryſologus ait; pueros innocentes ad mortem damnari, non quòd aliquod crimen perpetraverint, ſed quia nati ſunt: *Apud Herodem ſolùm quòd nati ſunt, hoc eorum crimen*. Non eſt crimen quod hi pueri nati ſint tempore, quo natus eſt Meſſias, orbis conditor, & mundi redemptor;

Chryſol. ſer. 151

non eſt crimen, ſed magna felicitas, quòd nati ſint tempore quo natus eſt Chriſtus, quem Prophetæ prædicaverunt, Patriarchæ optaverunt, & omnes homines expectaverunt: quare cùm alio crimine rei non fuerint, iniquiſſimus eſt Herodes, qui eos ad mortem damnat. Juſti judicis eſt innocentes tueri: & ſi eorum innocentiam non tueantur, iniqui ſunt, & à Deo ſeverè judicabuntur: *Non enim poterit evitare judicium, qui juſti innocentiam judicando cuſtodire neglexerit*; quantò ergo major eſt Herodis injuſtitia, qui non ſolùm non protexit innocentes; verùm & eos ad mortem damnavit. Sed maxima adhuc fuit Herodis injuſtitia *reſpectu Matrum, quarum pueros rapuit.*

Laur. Juſt. de triumph. Chriſti agon. cap.

3. *Omnis qui juſtè judicat*, inquit S. Antoninus, *ſtateram in manu portat*; ad hoc ſcilicet, ut jus cujuſque ita examinet, & ponderet, ut nulli injuriam faciat. Verum eſt, quòd judex fortis eſſe debet, & generoſus ad extirpanda ſcelera; ſed ſtateram ſemper manu geſtare debet, ad hoc ut jus ſuum cuique tribuat. Unde inter regna cæleſtia *Virgo*, quæ juſtitiam indicat, inter *Leonem* & *Libram* ſedem habet: hoc enim ordine numerantur, *Leo*, *Virgo*, *Libra*. Hic locus juſtitiæ debetur: oportet ex una parte *Leonem*, id eſt, ſummam fortitudinem habeat; ex altera verò *Libram* juris, qua jus ipſum ponderet. Aſt Herodes non fuit leo fortiſſimus ad diſrumpendas iniquitates, nec juſtitiæ libram manu geſtavit; ſed iniquiſſimè innocentes Matres ſuis orbavit filiis, quos contra omne jus rapi, & trucidari ordinavit: Herodes, ut ait S. Petrus Chryſologus, *cauſas innocentiæ non requirit, jus abrogat, confundit fas, nefaſque.*

S. Antonin. 3 p. tit. 9. c. 1.

Ubi ſupr.

Præclarè dixit Ariſtoteles, *Judicem eſſe oportere centro ſimilem*: quia quemadmodùm centrum eſt punctum in medio globi exiſtens; ita iudex medium tenere debet in adminiſtratione iuſtitię, ita quòd nec ad unam, nec ad aliam partem declinet, nullique iniuriam faciat, ſed ius ſuum cuique tribuat. Multi quidem ſunt boni, & æquiſſimi iudices, in quibus iuſtitia, quaſi in centro reſidet. Herodes autem, non iuſtitiæ, ſed omnis iniquitatis, univerſæ impietatis, & totius malitiæ centrum extitit: ipſe enim iniquiſſimus fuit, non ſolùm reſpectu Chriſti, & puerorum, ſed etiam reſpectu matrum, quarum filios abſque ullo iure immaniter rapuit. Heu! ſi omnium iudicio iniquiſſimus erga ſanctam Felicitatem extiterit Publius Præfectus, cùm ſeptem eius filios rapuit, & crudeli morti adiudicavit; quantò iniquior fuit Herodes, qui non unius duntaxat, ſed millium & ultra matrum filios, nulla iuris ſervata forma, & abſque ulla ratione rapi, & enecari ordinavit?

O impie Herodes, quàm gravis tua fuit iniuſtitia! Certè tu centro ſimilis non fuiſti ratione iuſtitiæ, & æquitatis quam ſervaſti; ſed ſi iniquè in hoc mundo alios iudicaſti; in alio mundo iuſtè à ſupremo Judice iudicaberis. Hìc non fuiſti iuſtitiæ centrum: quare in mundi centro, ſeu in inferno, qui eſt circa terræ centrum, in æternum habitabis, ibi in æternum manebis, ibi in æternum cruciaberis, & ibi in æternum tecum cruciabuntur Magnates iniqui, & iniuſti quique Judices, qui pauperes & innocentes opprimunt: *Illic denudati, & capitaliter mortui in perpetuum demergentur*, illic gravia patientur ſupplicia, & potenter torquebuntur: *Potentes potenter tormenta patientur*. O quàm durum erit Magnatibus, & iniquis Judicibus, illic ſempiternis addici ſuppliciis? *Quæ tunc ſpectaculi latitudo! tot ſpectans Reges, qui in cælum recepti nuntiabantur, cum ipſo Jove, & ipſis ſuis teſtibus in imis tenebris congemiſcentes? item Præſides, perſecutores Dominici nominis, ſævioribus, quàm ipſi contra Chriſtianos ſævierunt flammis inſultantibus liqueſcentes.* Quàm durum erit his Magnatibus ſupplicia inferni tolerare? *Ab æſtu byſſus non defendit, purpura non reſiſtit inferno*, inquit Chryſologus; quin contrà longè duriora, & acerbiora erunt inferni ſupplicia his qui in hoc mundo divitiis & deliciis abundarunt: quare deſinant iniquè agere; pauperum, & pupillorum perſecutores, non ſint cum Herode, ſi cum illo in æternum cruciari non intendant. Sed *ab Herodis injuſtitia tranſeamus ad ſatellitum crudelitatem.*

Euſeb. Emiſſ. h. de Epiph. Cap. 67.

Tert. l. de Spect. 30.

Chryſol. ſer. 122.

Satellitum crudelitas. II. PARS.

CUm ſacer Evangeliſta ait, Herodem Bethlehemiticos occidiſſe pueros, intelligendum, quòd non per ſe, ſed per ſuos ſatellites tale facinus obierit: *Mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem; & in omnibus finibus ejus.* Maxima autem horum ſatellitum fuit crudelitas, ſi attendantur qualitas occiſorum, numerus eorum, & modus, quo occiſi ſunt; ſeu ſi attendatur qui, quot, & quomodò occiſi ſint. 1. *Qui*, quia pueri. 2. *Quot*, quia multi. 3. *Quomodò*, quia modo immaniſſimo.

1. Qui occiſi ſunt, non erant provectæ ætatis homines, ſed pueri innocentes: ut enim ait ſanctus Petrus Chryſologus, Herodes ſuos congregavit, & miſit milites,

non

Digitized by Google

non ad pugnandum contra fortiſſimos hoſtes, vel ad impugnandam aliquam arcem, ſed ad occidendos pueros in cunis vagientes, vel in ſinibus matrum degentes: *Ad ſinus matrum militum cogit aſtra*. Suis ſatellitibus dixit Herodes: *Satellites i, ferrum rape, perfunde cunas ſanguine*. Ipſique immane exequentes mandatum, non homines, ſed puerulos occiderunt, a quorum ſanguine abhorret natura, quos occidere omnes leges prohibent, & quibus barbaræ quævis nationes parcere ſolent. Hi quidem ſatellites non fuere ſimiles Gentili cuidam Præfecto, cui cùm Imperator, etiam Gentilis, præcepiſſet, ut ingentem Chriſtianorum multitudinem in odium fidei interficeret; tam immane mandatum exequi renuit, eò quòd hi Chriſtiani ſuos deferrent, & ſtrictè amplexarentur pueri, ut ſimul cum illis martyrio coronarentur: ad Imperatorem enim rediens Præfectus, dixit ei: *Sereniſſime Princeps, mori poſſum, ſed hos Chriſtianos cum parvulis ſuis occidere non poſſum*: & reverà mori maluit, quam crudele Imperatoris decretum exequi. Sed hujus indolis non fuere Herodis ſatellites: ipſi namque iniqui Regis crudeles fuere miniſtri, qui Herodem à puerorum occiſione non averterunt; quin contra, ut ait ſanctus Vincentius Ferrerius, illi ſuaſerunt, bonum eſſe hos pueros occidere, illum ad immane decretum ferendum moverunt, & crudeliter in pueros deſævierunt. O magnam horum ſatellitum crudelitatem, quæ major adhuc apparebit, *ſi ſpectetur numerus puerorum, qui ab iis occiſi ſunt*.

Ubi ſup.

Pepinus ſer. de SS Innocent.

2. Antequam baptizaretur Conſtantinus, æquiſſima lege ſancierat, ut quicumque ex ſuis militibus in bello aliquem occidiſſet infantem, capitali ſententia puniretur; iniquiſſimus autem Rex Herodes totus in pueros ſæviit, & impio mandatu juſſit, ut omnes pueri, ad ſummum bimuli qui erant in Bethlehem, & finibus ejus, interficerentur. Ejus mandato obtemperaverunt ſatellites, qui omnes illos pueros immaniſſimè occiderunt. O magnam puerorum ſtragem! quorum tamen numerus præciſè ſciri nequit. Eos fuiſſe centum quadraginta quatuor millia inferunt nonnulli, ex hoc quòd in Officio hodierno legatur ex Lib. Apocal. 14. quòd Joannes viderit Agnum ſtantem, *& cum eo centum quadraginta quatuor millia*: ſed valdè improbabile eſt, in Bethlehem civitate parva, una cum oppidulis circumadjacentibus, tot inveniri potuiſſe infantes. Unde alii complures Auctores cum Genebrardo quatuordecim millia occiſos fuiſſe, probabiliùs ſentiunt. Sed meliùs, meo quidem judicio, loquitur ſanctus Vincentius Ferrerius, dicens, quòd Herodis ſatellites *tot Innocentes occiderunt, ut innumerabiles quaſi fuerint*. O qualem carnificinam! ò quantam horum ſatellitum immanitatem! Heu! ſi crudelis æſtimatus fuerit per Spartiatas, qui unius perdicis adhuc viventis oculos eruerat; quanta fuit horum ſatellitum crudelitas, qui non unius duntaxat avis oculos eruerunt, ſed qui innumerorum infantium ſanguinem effuderunt? Hi barbari, ut ait Tertullianus, in infantes innumeros, nullius inimicos, nulliuſque criminis reos, ſumma crudelitate, enſes demerſerunt: *Demergit ferrum in infantem, nullius inimicum, nullius reum*. O qualem crudelitatem! quæ adhuc major cenſebitur, *ſi attendamus modum, quo tot pueros interfecerunt*.

Tert. Apol. 8.

3. Illi crudeles verè ſunt, qui in puniendo modum debitum non ſervant: *Illos crudeles vocabo, qui puniendi cauſam habent, modum non habent*. Herodis autem ſatellites in occiſione puerorum nullum humanitatis, & clementiæ modum habuerunt, ſed ſævientes in hos infantes, ſumma eos ferocitate interfecerunt: alii etenim pugionibus pectora illorum transfodiebant, & alii gladiis capita eorum amputabant, pedibus parvulos conculcabant aliqui, eoſque alii ſtrangulabant & ſuffocabant; ille pueros ad parietem allidebat, & ille eos in cunis dormientes extinguebat. Evaginatis gladiis undique currebant ſatellites, undique hos agnellos mactabant & occidebant. Complures eorum cum matribus & nutricibus de prole contendebant, & interdum pueros in duas partes ſecabat, una parte in matrum, & altera in carnificum manibus remanente: *Pugnabant mater & carnifex*, inquit ſanctus Auguſtinus, *trahebat ille, illa tenebat: Ad carnificem mater clamabat, quid ſeparas à me quem genui ex me? uterus meus genuit, & tu crudelis interimis*. O magnam crudelitatem! quis audivit unquam tale, aut quis vidit huic ſimile? Quæ crudelitas horum ſatellitum ferocitati æquiparari poteſt? Nulla equidem; ſed ſi hi in pueros ſævierint, in eos & dæmones ſævient, & erga crudeles hos ſatellites crudeliſſimi erunt.

Seneca L. 1. de clement. c. 4.

S. Aug. Ser. 6 de Sanct.

Æquiſſima hæc eſt regula à Chriſto poſita: in qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis: quare cùm adverſus innocentes pueros crudeliſſimi extiterint ſatellites Herodis, adverſus ipſos ſe crudeliſſimos exhibebunt dæmones. Audite hæc vos qui obliviſcimini Deum; audite hæc vos qui pauperes, viduas, & pupillos opprimitis; audite Chriſtum dicentem, quod *in qua menſura*

Matt. 7.

ſura menſi fueritis, remetietur vobis. Tempus adveniet, in quo ad Chriſti tribunal, de omnibus vitæ veſtræ actionibus rationem redditurí apparebitis, tunc clamabunt viduæ tunc clamabunt pueri, & pauperes quos oppreſſiſtis, tunc clamabunt, & dicent: *Vindica ſanguinem noſtrum*: ò Domine vindictam ſumas de his qui oppreſſerunt nos. Heu! *quantus tremor eſt futurus, quando Judex eſt venturus, cuncta ſtrictè diſcuſſurus*? Quantus erit horum impiorum pavor, cùm Chriſtum judicem iratum videbunt? Sed quantus erit fletus, quantus dolor, quanta deſperatio, cùm hic homo dives, & hic homo nobilis, qui pauperes oppreſſerunt, ad tartara æternùm cruciandi detrudentur? Attendite hæc, talia mente crebrò revolvite vos qui pauperes opprimitis, & diſcite impoſterum iis benefacere, iiſque ſatisfacere, ut in ſempiternum cum Herodis ſatellitibus in inferno non torqueamini. Sed, viſa horum ſatellitum crudelitate, *puerorum pro Chriſto occiſorum felicitatem contemplemur*.

2. PARS. *Puerorum felicitas.*

SI oculis carnis inſpiciantur Innocentes Martyres, infelices quidem ſunt & miſeri; ſed ſi fidei oculis eos contemplemur, feliciſſimi ſunt: quia æternam beatitudinem conſequuntur. 1. Etiamſi de ea non cogitaverint. 2. Etiamſi eam non voluerint. 3. Etiamſi eam non meruerint.

1. Ut nos adulti æternam beatitudinem aſſequi valeamus, de ea, & de mediis ad illam aſſequendam neceſſariis ſeriò cogitare debemus: eſt enim corona, quam Deus non dat dormientibus, ſed vigilantibus, & eſt merces quæ non datur deſidioſis, & iis qui ejus obliviſcuntur, ſed iis qui eam crebrò mente revolvunt, & qui de ea ſollicitè, & efficaciter cogitant. At Innocentes Martyres nobis longè feliciores extitere; quia æternam gloriam obtinuerunt, licèt de ea in hoc mundo nunquam cogitaverint, nec cogitare potuerint. Ut enim de iis loquitur Chryſologus; *Ignari* ser. 153 *tollunt palmas, coronas rapiunt ignorantes*. Hi pueri ignari erant de omnibus quæ in hoc mundo fiebant: quia nondum rationis uſu pollebant: quare de iis ne quidem cogitare noverant; & tamen ita beati & felices fuere, ut quamvis ne minimam de cæleſtibus bonis cogitationem habuerint, ea aſſecuti fuerint. De ſancto Antonio Abbate, & aliis ſanctis Viris, qui humanas non callebant ſcientias, dicebat ſanctus Auguſtinus, quòd licèt indocti eſſent, & ignari, cælos tamen rapiebant: *Ecce indocti rapiunt cælos*. Sed id ſatius de ſanctis Innocentibus dici poſſet: eorum quippe tanta fuit felicitas, quòd licèt de beatitudine cæleſti ita ignari eſſent, ut ne quidem de ea cogitaſſent, ad eam tamen pervenerint: *Ignari tollunt palmas, coronas rapiunt ignorantes*.

Sanctus Joſeph ab Angelo monitus, accipiens Chriſtum, & Mariam, fugit in Ægyptum; *Accepit Puerum, & Matrem ejus nocte, & ſeceſſit in Ægyptum*. Cur Matth. 2. Chriſtus, qui tempore paſſionis exultavit ut gigas ad currendam viam, & qui in hunc mundum venit, ut pro hominum ſalute pateretur, & moreretur voluit in hoc caſu à conſpectu & ira Herodis fugere? Anne impium hunc timebat Regem? Nequaquam, inquit ſanctus Petrus Chryſologus: non enim fugit, eò quòd Herodem timeret, ſed eò quòd pueros amaret: *Fugere iſtud eſt amoris intimi, non timoris ignavi*. Sed quis eſt ille Chriſti erga hos Ubi ſup. pueros amor? Nonne illos magis amaſſet, ſi ipſe non fugiſſet, ſed in Bethlehem remanens, aliquos ex ſuis Angelis, ad hos Innocentes ab Herodis manibus liberandos advocaſſet? Nequaquam: neque enim majus amoris ſui teſtimonium iis dare poterat Chriſtus, quam cùm fugiens, illos Herodis furori, & ſatellitum crudelitati commiſit: quia inde iis occaſionem dedit pro ipſo moriendi, & vitam æternam aſſequendi, antequam de ea cogitaſſent. Unde ex hoc illos feliciſſimos fuiſſe cenſet divus Auguſtinus: *Quàm feliciter nati*, inquit, *quibus in primo naſcendi lumine æterna vita obviam venit*. Nobis æterna felicitas non obviam venit; ſed ut illam obtineamus, eam ſollicitè quærere, & de ea ſeriò cogitare debemus. Petimus ſæpè à Deo, ut ad nos talis veniat beatitudo: *Adveniat regnum tuum*; ſed ad nos non venit, ſi priùs de ea, & de mediis ad illam aſſequendam neceſſariis ſeriò non cogitaverimus; Innocentes autem Martyres ita felices extitere, ut iis obviam venerit, etiam *in primo naſcendi lumine*, ſeu antequam de ea cogitaſſent. O magnam horum puerorum felicitatem! ſed tanta etiam eorum fuit felicitas, ut æternam beatitudinem obtinuerint, *licèt eam non voluerint*.

S. Aug. ſer. 5. de ſanct.

2. In poteſtate noſtra eſt æternam beatitudinem velle, aut nolle, ad utrumque ſumus liberi; ſed ut eam reverà aſſequamur, illam ardèter & efficaciter velimus neceſſe eſt, ita quòd media ad illam obtinendam ſumamus. Verum eſt, quòd omnes penitùs homines ſalvi fieri vellent; ſed ſimplex velleitas non ſufficit: ad ſalutem enim requiritur

ritur firma, conſtans, & efficax voluntas, quæ ad media apponenda ordinetur. Unde non dixit Deus, quòd quomodocumque beatitudinem velle, & quærere debeamus; ſed quòd debeamus illam ſollicitè quærere & quærentes quærere: *Si quæritis, quærite.* Ar Innocentes Mrtyres nobis longè feliciores extiterunt: quia æternam beatitudinem conſecuti ſunt, licèt in hoc mundo eam nunquam voluerint; ut enim ait Chryſologus, *in parvulis quæ voluntas, quod arbitrium ubi captiva eſt ipſa natura?* Horum quidem parvulorum captivę & ligatæ erant internæ omnes animæ potentiæ: quia nondum rationis uſum aſſecuti erant; quare velle bonum aut malum, velle aut nolle æternam beatitudinem, in eorum non erat poteſtate, & ſic eam aſſecuti ſunt ex vera Dei miſericordia, licèt eam nullo modo voluerint. Unde S. Bernardus hanc ſtatuit differentiam inter S. Stephanum & Innocentes Martyres, quòd S. Stephanus Martyr fuerit opere & voluntate; Innocentes verò opere ſolùm, & non voluntate: *Habemus in S. Stephano martyrii ſimul & opus & voluntatem; habemus ſolùm in B. Innocentibus opus.* Certum eſt, hos pueros æternam beatitudinem æquè verè obtinuiſſe ac Beatum Stephanum, martyrii laurea ſimul cum illo præmiantur; ſed felicitatem æternam, & martyrii coronam aſſecuti ſunt per ſimplicem paſſionē à Chriſto acceptatam, abſq; eò quòd eorum aliquis pręceſſerit voluntatis actus, quo Martyres, & beati fieri vellent: *Habemus ſolùm in Beatis Innocentibus opus.*

Ubi ſup.

S. Ber. ſer. de Ss. Innocentes

Per Baptiſmum ab originali culpa lavantur, gratiaque divina donanrur pueri; unde ſi accepto Baptiſmo moriātur, antequam rationis uſu polleant, æternam obtinent gloriam, licèt nunquam aliquem voluntatis ſuæ actum elicuerint. Eodem autem privilegio gaviſi ſunt Innocentes Martyres: eorum enim martyrium fuit Baptiſmus ſanguinis, cujus virtute ab originali peccato loti fuere, & abſque ullo voluntatis propriæ actu æternam beatitudinem obtinuere, *Qemadmodùm*, inquit S. Bernardus, *baptiſmus ſine ullo propriæ voluntatis uſu ſufficit ad ſalutem; ſic pro Chriſto ſuſceptum martyrium pueris ſufficit ad ſanctitatem.* In adultis, ut gratiam & gloriam aſſequi valeant, duo requiruntur, applicatio ſcilicet meritorum Chriſti; & actus efficaces propriæ voluntatis; ſed Innocentes Martyres omnibus adultis feliciores extitere, quippe qui per ſimplicem applicationem meritorum Chriſti, quę ſunt infiniti valoris, abſque ullo voluntatis ſuę actu, ęternam beatitudinem ſunt aſſecuti. Sed inſuper tanta eorum fuit felicitas, ut beatitudinem æternam obtinuerint, *licèt eam nullo modo meruerint.*

Ubi ſup.

3. Certum eſt martyrium eſſe Dei donum quia corpus ſuum tormentis, & tortorum crudelitati uſque ad ſanguinis effuſionem, & ad mortis paſſionem, ſine Dei gratia nullus offerre valeret. Unde præfatus Chryſologus ait, martyrium non venire ad nos per meritum, ſed per gratiam: *Attendat Auditor, attendat, ut intelligat, martyrium non conſtare per meritum, ſed venire per gratiam.* Licèt autem martyrium ſit Dei donum, ita quòd ad Martyrii palmam obtinendam neceſſarium ſit Deum dare martyrii grariam prævenientem, qua illum ad fortiter patiendum excitet, & gratiam adjuvantem, qua illum in mediis tormentis adjuvet; per hoc non ſtat, quòd ex parte Martyris non requiratur libera volunratis cooperatio, qua agente ſimul cum Dei gratia, gloriam æternam, mediante martyrio, aſſequarur: ſicut enim ad inferni pœnas non damnatur quis ſine meritis malis, ſeu ſine peccato; ita nec quis adultus licèt mortem ſubeat, æternam felicitatem ſine meritis bonis aſſequitur. At alia pro Innocentibus martyribus eſt regula: hi namque Martyres fuere privilegiati: *Verè iſti ſunt gratiæ Martyres;* hi fuere omnibus Martyribus feliciores: quia per ſimplicem applicationem meritorum Chriſti, abſque ullo proprio merito, & gloriam martyrii, & æternam beatitudinem ſunt aſſecuti: ut enim ait ſanctus Bernardus, ut ſuam Deus commendaret gratiam, his parvulis ita ſavere voluit, ut, licèt nullum in eis fuerit, vel eſſe potuerit meritum, iis gratiam, & gloriam martyrii contulerit: *Hi ſunt planè Martyres tui Dei, ut in quibus nec homo, nec Angelus meritum invenit, ſingularis tuæ prærogativæ gratia evidentius commendetur.*

Ubi ſ.

Chryſ. ubi ſup.

S. Bern ubi ſup

Chriſtum inter, & Herodem reſpectu horum puerorum quædam fuiſſe videtur æmulatio, ita quòd ex una parte eos deprimere conaretur Herodes, & ex altera eos Chriſtus ſublimare ſatageret. Herodes invidia & ambitione æſtuans, minas, & cædes ſpirabat, illoſque pueros trucidare, & ut ita dicam, annihilare volebat; Chriſtus verò Herodi oppoſitus, his infantibus benefacere, eoſque extollere conabatur. Herodes eos ad mortem ſine ullo illorum demerito, & peccato injuſtè damnavit; Chriſtus verò, cujus pietas Herodis impietatem ſuperabat, illos abſque ulllo eorum merito ad cæleſtia regna vocavit, & martyrii corona decoravit. Unde ſicut ad mortem ſi-

ne

Digitized by Google

ne ullis eorum demeritis ab Herode fuere damnati: ita & à Chriſto ſine ullis eorum meritis ad cælæſtem gloriam ſuere vocati: S. Bern. ubi ſup. *Si quæris apud Deum merita ut coronarentur, quære, & apud Herodem crimina ut trucidarentur.*

Ecce magnam horum puerorum felicitatem: *Magna quidem extitit Herodis in juſtitia* reſpectu Chriſti, quem occidere intendit; reſpectu puerorum, quos ad mortem damnavit, & reſpectu matrum, quarum filios rapuit. *Magna etiam fuit ſatellitum crudelitas*, ſi attendantur qualitas occiſorum, numerus eorum; & modus quo occiſi ſunt. *Sed maxima fuit puerorum felicitas*: quia beatitudinem æternam obtinuerunt, licèt de ea non cogitaverint, eam non voluerint, & eam non meruerint.

O impie Herodes, quàm gravis tua eſt injuſtitia? o barbari ſatellites, quàm enormis eſt veſtra crudelitas? O Innocentes Martyres, quàm appetenda eſt veſtra felicitas? Deteſtemur Herodis injuſtitiam, ſatellitum horreamus crudelitatem; ſed in primis æternam beatitudinem quam aſſecuti ſunt pueri, obtinere conemur: æterna enim beatitudo pro nobis ſicut & pro illis ſacta eſt, ad eam nos Deus vocat, illam nobis dare peroptat; ſed ea conditione, ut de ea cogitemus ſeriò, ut eam velimus efficaciter, & eam juſtè mereamur. Hi pueri eam obtinueruut, licèt de ea in hoc mundo nunquam cogitaverint; & nos, ut eam obtineamus, ſeriò, ſæpè, & ſollicitè de illa, ſicut de re maximi momenti, cogitare debemus. Nec ſolùm cæleſtis hæc beatitudo a nobis eſt ſimpliciter mente revolvenda: hoc enim & ipſi dæmones faciunt; ſed inſuper penſare quiſque debet efficaciter de mediis quibus illam impetrare poterit. Hi etiam pueri Beatorm gloriam ſunt aſſecuti, licèt eam non voluerint: & nos, ut eam aſſequamur, eam velle, optare, & ambire debemus efficaciter, ita quòd manum operi admoveamus, & ſedulò pro ea comparanda laboremus. Hi tandē pueri ad cæleſtem beatitudinem pervenerunt, licèt eam non meruerint; & nos, ut ad eam perveniamus, bonis, & meritoriis operibus vacemus, 2. Petr. 1.10. & ſtudioſè incumbamus neceſſe eſt; ſeu ut loquitur Apoſtolorum Princeps, ſatagere debemus, ut per bona opera certam vocationem noſtram faciamus: *Satagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem faciatis.*

Sed, heu! quam pauci rectè cogitant, ardenter volunt, & juſtè illam merentur beatitudinem? cogitant plerumque homines de dignitatibus comparandis, de opibus ampliandis, & de familia ſublimanda. Cogitant de temporali quodam negotio ritè peragendo, de Magnatum amicitia ſibi concilianda, & de voluptatibus corporis ſatisfaciendo; ſed de beatitudine æterna comparanda *nullus eſt qui recogitet corde*. Pauci de ea acquirenda ſunt ſolliciti; de ea cogitant aliquando, ſed ita leviter, ut hæc cogitatio intima cordis non penetret: *Nullus eſt qui recogitet corde*. Sed, ò quam pauci etiam cæleſtem illam gloriam ardenter, & efficaciter appetunt; eam quidem volunt, ſed nolentes; eam obtinere vellent, ſed media ad illam obtinendam neceſſaria ſumere nolunt; plerique reſpectu beatitudinis ſunt pigri: quia ſimul volunt & nolunt: *Vult, & non vult piger*. Prov. 13. 4. Si quæratur ab hominibus, an æteruam aſſequi velint beatitudinem? Reſpondebunt haud dubie omnes, quòd velint: ſed volentes nolunt; quia idonea ad illam aſſequendam via incedere nolunt; vellent omnes eſſe beati cum Chriſto, ſed cum eo pati, ejuſque mandatis obtemperare nolunt. Unde etiam fit, quod hanc beatitudinem mereantur pauci, & pauci obtineant: quod certiſſimum eſt: cùm Deus, qui eſt ſumma veritas, paucos eſſe electos aſſeruerit: *Pauci electi*; Ipſe, Matt. 20. 16. ut ait divus Paulus, *omnes homines vult ſalvos fieri*: 1. Tim. 2. pauci tamen ſalvantur: quia pauci bonis operibus æternam beatitudinem obtinere ſatagunt. O NN. hora eſt jam de ſomno ſurgere: exurgite qui dormitis, & ſeriò de vita æterna aſſequenda penſate, illam ardenter deſiderate, & per bona opera illlam mereri contendite, ut cum ſanctis innocentibus in cœlo aliquando regnare valeatis. *Amen.*

DE SANCTIS
INNOCENTIBUS.

CONCIO SECUNDA.

Hi qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt?
Apoc. 7. 13.

Sanctæ mulieres, quæ Chriſti adibant Sepulcrum, ut ſacrum ungerent corpus, dicebant adinvicem: *Quis revolvet nobis lapidem?* Marc. 16. 3. Lapis qui Chriſti Sepulchro erat ſuperpoſitus, tanti eis eſſe videbatur ponderis, ut nec ſe ad illum movendum ſufficientes cenſerent, quare attonitę, aliquem ipſis vegetiorem, & fortiorem, à quo hic volvi poſſet lapis, inquirebant: *Quis revolvet nobis lapidem?* ad ſimiles prorſus me jam video-

deo redactum ad anguſtias: cùmq; elucidare ſuſcipio, qui ſint hi pueri, quos albis innocentiæ ſtolis amictos ſancta nobis hodie proponit Eccleſia; mens hæret, hebeſcit animus lingua obmuteſcit, & hoc onus meis importabile eſſe humeris ingenuè fateor. Quare quæro, qui mihi hunc nodum diſſolvat, quique tale myſterium aperiat, qui hoc onus moveat, quique mihi explicet, qui ſint hi pueri candidis induti veſtibus: *Hi qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt?* Scio, quòd eorum martyria deſcribant Evangeliſtæ, quòd eorum laudes ſancta decantet Eccleſia, quòdque eorum elogia Concionatores non pauci concinnent: quare hos omnes ad mei auxilium vocabo, ut hunc movere valeam lapidem, & ut debitè explicare poſſim qui ſint dealbati illi Innocentes; ſed fortius, & efficacius expecto adjutorium à Spiritu Sancto, &c. *Ave.*

INnocentes Martyres conſiderari poſſunt in Judæa, in Lymbis Patrum, & in Paradiſo. *In Judaa*, ubi cruciantur; *in Lymbis*, ubi aliquamdiù poſt mortem morantur; *& in Paradiſo*, ubi in æternum regnabunt. In Judęa vixerunt ad ſummum duobus annis, quia non ſunt occiſi, qui biennium exceſſerant: *Occidit omnes pueros à bimatu, & infrà.* (Matt. 2. 16) In Lymbis remanſerunt triginta & aliquibus annis, uſque ad Aſcenſionem Chriſti ſcilicet, in qua omnes in Lymbis detentos ſecum in Paradiſum duxit: *Aſcendens in altum, captivam duxit captivitatem.* In Paradiſo tandem, non ad aliquod ſolùm tempus, ſed æternum vivent, & regnabunt: *Juſti autem in perpetuum vivent.* Ecce tres diverſas ſanctorum illorum infantium ſtationes; ecce tria loca, quæ inhabitarunt: unde ſi jam à me quæratur, qui fuerunt illi pueri: *Hi qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt?* ut clarè reſpondeam, & ut dilucidè explicem, qui, & quales fuerint illi Innocentes; eos in Judæa, in Lymbis, & in Paradiſo contemplor, & dico, eos eſſe Martyres, Præcurſores, & Sanctos. 1. *In Judaa* ſunt Martyres admirabiles. 2. *In Lymbis* ſunt Præcurſores gratiſſimi. 3. *In Paradiſo* ſunt Sancti privilegiati. Tribus his orationis hujus partibus conſtabit, qui ſint illi pueri ſtolis albis amicti: *Hi qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt;*

I. PARS.

Innocentes in Judaa ſunt Martyres admirabiles.

PRimus locus in quo conſiderandi ſunt Innocentes, eſt Judæa, ubi ex ordinatione Regis iniqui occiſi ſunt; tantaque ibi horum puerorum facta eſt ſtrages, ut juxta communem Doctorum ſententiam, circiter quatuordecim millia ferro perierint; quos omnes ut veros Martyres, qui pro Chriſto paſſi & mortui ſunt, ſancta agnoſcit, & colit Eccleſia. Hi autem mirabiles fuere Martyres, qui non habebant uſum linguæ, manuum & vitæ. 1. *Non habebant uſum lingua*, & Chriſtum confeſſi ſunt. 2. *Non habebant uſum manuum*, & pro Chriſto decertarunt. 3. *Non habebant uſum vita*, & pro Chriſto mortui ſunt.

1. Ut quis Martyris nomen & gloriam obtineat, Chriſtum confiteri debet, *Martyr enim idem eſt, quod teſtis Chriſti*; id eſt, teſtis qui Chriſtum, vel Chriſti fidem confitetur. (Hugo Card. in cap. 2. Matth.) Si autem, ut quis verè ſit Martyr, Chriſtum confiteatur neceſſe ſit, quomodò, & quo titulo Martyres dicentur pueri, qui pro Chriſto occiſi ſunt, cùm caruerint uſu linguæ, qua illum confiterentur? Sunt equidem verè Chriſti Martyres, quia illum non verbis, ſed paſſione confeſſi ſunt: *Chriſtum confitentur tacentes*, ut ait S. Petrus Chryſologus. (Chryſol. ſer. 151.) Angeli, Paſtores, Reges, Simeon, & Anna Chriſtum natum eſſe teſtati & confeſſi ſunt loquendo; pueri verò tacendo, & ſanguinem pro illius gloria fundendo: *Parvuli*, inquit D. Cyprianus, *dum vice Chriſti, & pro Chriſto detruncantur, teſtimonium, quod nondum poterant ſermone, perhibent paſſione.* Hi pueri Chriſtum non poterant ſermone confiteri, cùm adhuc loquelæ uſu non fruerentur, ſed illum confitentur paſſione, ſeu pœnis quas pro illo patiuntur. (Cyprian. in tract. de ſtella & Magis.)

Miror D. Auguſtinum dicentem, hos pueros Chriſtus confeſſos eſſe antequam loquerentur: *Nondum loquuntur, & Chriſtum confitentur*: ſi enim non loquantur, quomodò illum confitentur; & ſi confitentur, quomodò non loquuntur? (Lib. 1. de Symb. ad Catechec. c. 4.) Certè non loquuntur, & tamen illum reverà confitentur: quia illum ſilentes & tacentes confitentur: nam ſicut Chriſtus à ſtella quam S. Gregorius *elementum mutum* vocat, Regibus voluit prædicari; (Greg. ho. 10. in Ev.) ita voluit, quòd pueri illum tacentes confiterentur; & ſicut hæc ſtella, licèt loquelæ incapax, motu, luce, & figura ſua Magis indicavit, & annuntiavit, veniſſe Meſſiam, quem expectabant; ita, licèt hi infantes verbis Chriſtum confiteri non valerent, eum paſſionibus ſuis confeſſi ſunt, in quantum pro illius defenſione multa, & gravia ſunt perpeſſi: *Nondum loquuntur, & Chriſtum confitentur.*

In Epiſtola hodierna hæc leguntur verba: *Ecce Agnus ſtabat ſupra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia,* (Apoc. 14. 1.)

Digitized by Google

lia, habentes nomen ejus, & nomen Patris ejus ſcriptum in frontibus ſuis. Per hanc multitudinē intelliguntur Innocentes Martyres, qui omnes in frontibus ſuis deferebant nomen Chriſti Agni ſine macula; non illud deferebant in ore: quia loqui non poterant; ſed illud deferebant in fronte, quaſi per hoc dixiſſent ſatellitibus, loqui non poſſumus; ſed videte in frontibus noſtris ſcriptum nomen illius, quem confitemur; hic legite, & ſcitote, quòd pro illo flemus, & pro illo moriamur. Ecce Martyres mirabiles, qui non babent uſum loquelæ, & Chriſtum confitentur; ſed ſunt etiam Martyres admirabiles: quia *non habent uſum manuum, & pro Chriſto decertant.*

2. Omnes Martyres ſunt Chriſti milites; hi ſunt ſancti milites, quibus Deus ſuam circumdedit Eccleſiam *Circumdabo domum meam ex his qui militant mihi*: hi ſunt milites qui pro Chriſti fide generoſè pugnarunt, & de tyrannis glorioſè triumpharunt; at Innocentes pueri ſunt Martyres admirabiles, qui licèt imbelles, & ad pugnam penitùs inepti videantur, cùm manibus nequaquàm uti valeant, pro Chriſto tamen fortiter repugnant: *Nedum motibus membrorum valent ſuſcipere pugnam*; inquit Auguſtinus, *& jam victuri efferunt palmam.* [Zachar. 9.] [S. Aug. li. 1 de Symb. ad Catech.]

Reges, & Principes ad ſui cuſtodiam deputatos habent milites, qui ubique eos armis ſuis tuentur, & ab hoſtibus defendunt; Chriſtus pariter, qui eſt *Rex Regum*, in nativitate ſua milites habere voluit, qui illum cuſtodirent, & ab Herodis perſecutione defenderent, pueros ſcilicet, qui à S. Chryſologo vocantur *Chriſto dicati milites.* Chriſto naſcenti deputati ſunt Angeli, ut ejus laudes decantarent, auditi enim ſunt canentes: *Gloria in altiſſimis Deo.* Pueri verò delegati ſunt, non ut cantorum, ſed ut militum fungerentur officio; hi ad Chriſti cuſtodiam deſtinati ſunt; quod mirum eſt, inquit Chryſologus, hi pueri priùs pro Chriſto pugnare, quàm manibus ludere ſciverunt: *Chriſto dicati milites, cœperunt ante pugnare, quàm ludere.* Nondum manibus ſciebant matrum attrectare genas, intricare crines, palpare mammas, alioſque infantiles formare ludos, & pro Chriſto decertare ſciebant: *Cœperunt antè pugnare, quàm ludere.* Sed quomodò hi pueri pro Chriſto decertarunt? Non quidem manibus, ſed propria gladiis exponendo corpora, ut eum à morte præſervarent: Herodis enim ſatellites in quolibet puero Chriſtum necare intendebant; at non Chriſtum, ſed Chriſti militem occidebant, qui corpus ſuum pro Ducis & Regis ſui Chriſti ſalute exponebat. Unde glorioſior iſtorum, quàm aliorum Martyrum extitit pugna: quia alii non pugnarunt pro Chriſti perſona, & ut eum à morte eximerent, ſed ſolùm pro fide Chriſti; Innocentes verò pro perſona Chriſti, & ut ipſum à morte præſervarent, decertarunt, ſuaque corpora tradiderunt. O glorioſam, & mirabilem horum puerorum pugnam. [Chryſol. ſer. 153.]

S. Petrus Chryſologus hos pueros vocat *Chriſto coætaneum exercitum.* Dubitant Authores quonam præciſè tempore facta fuerit Innocentium ſtrages? Cardinalis Baronius primo à Chriſti nativitate anno occiſos putat; Hugo Cardinalis poſt annum, & quatuor à Chriſti nativitate dies Herodem in pueros deſæviiſſe cenſet; at Lyranus, Toſtatus, & alii non pauci, puerorum cædem duobus ſolùm à Chriſti nativitate annis factam fuiſſe arbitrantur: unde pueri biennales Chriſto biennali erant coætanei, & ideò Chryſologus hos pueros *Chriſto coætaneum exercitum* vocat. Sed qualis eſt ille exercitus ex biennalibus ad ſummum pueris compoſitus, qui nondum manibus ad ludendum & contrectandum valent? Ingens quidem, nobilis, & fortis eſt ille exercitus, cujus omnes milites, ut ait S. Petrus Chryſologus, pro Chriſto Rege ſuo pugnant, propriamque vitam effe-runt, ut eum à morte vindicent: *Coorta Regi cohors ſua, magis præmori, quàm commori tota geſtit.* O glorioſos milites! ſed ò Martyres mirabiles, qui cùm non haberent uſum manuum, pro Chriſto decertarunt; *Et qui cum non haberent vitæ uſum, pro Chriſto mortui ſunt.* [Ser. 152.] [Ser. 153.]

3. Mors eſt martyrii conſummatio: *Dicuntur Martyres, qui propter Deum ſuſtinent mortem*; non ſufficit ad hoc, ut quis verè ſit Martyr, quòd pro Chriſto dira patiatur, ſi pro illo non moriatur: quia mors eſt ultimum martyrii complementum; parvulis autem Innocentibus mors non defuit: ſed iſti ſunt Martyres Mirabiles, qui mortem paſſi ſunt, antequam vitæ uſuram haberent: *Sumpſerunt mortem, qui vivere neſciunt.* Carnificibus hi arridebant parvuli, gladiis adjocabantur: flebant matres, illi ridebant, eos abſcondebant parentes, & hi clamoribus ſe manifeſtabant: quia nondum an viverent, noverant, ſeu vitæ rationalis nullum uſum habebant: vivebant quidem vita animali: ſed non vita rationali: & antequam iſtius vitæ uſu pollerent, pro Chriſto mortem paſſi ſunt: *Sumpſerunt mortem, qui vivere neſciunt.* [S. Antonin. 3. p. tit. 5. c. 9.] [Chryſol. ſer. 152.]

Cùm in hodierno Evangelio parvulorum cædes enarratur, dicitur tantum extitiſſe

Rache-

Rachelis ploratum & ululatum, ut in Roma audita fuerit: *Vox in Rhama audita eſt, ploratus & ululatus multus, Rachel plorans filios ſuos, & noluit conſolari, quia non ſunt.* (Matth. 2. 18.) Quomodò Rachel, quæ tunc mortua erat, filios ſuos plorare poterat? Per Rachelem intelliguntur tribus Joſeph, & tribus Beniamin, quæ ex Rachele venerant, ſicut & tribus Juda venit ex Lya Rachelis ſorore. Audita ergo eſt vox Rachelis, id eſt, vox hominum & mulierum, qui erant ex tribubus Joſeph & Beniamin, plorantium filios ſuos, & ita eos plorantium, ut conſolari renuerent. Hi non plorabant filios Lya, ſeu pueros tribus Juda, quos occiderat Herodes, ſed proprios deflebent filios, quos Herodis ferrum non attigerat. Et cur eas ita deflebant, ut nullum ſolatium precipere poſſent? Ratio habetur in Evangelio, ubi dicitur: *Noluit conſolari, quia non ſunt.* Filios amarè deflebant, quia eorum filii non erant; *Quia non ſunt.* Ecce rationem, ſed obſcuram: verum enim eſt, quòd filii Lya, qui occiſi fuerant ab Herodis ſatellitibus, tunc non erant; ſed filii Rachelis, qui occiſi non fuerant, tunc erant: ſi ergo eſſent, & viverent, cur eos flet Rachel, quia non ſunt: Et *noluit conſolari, quia non ſunt*? (Origenes ho. 3. de divers.) Præclarè reſpondet Origenes Rachelem, ſeu duas tribus, quæ ex Rachele originem duxerant, ſuos plorare filios, *quia non ſunt* pro Chriſto mortui in annis puellaribus, ſicut filii Lya, qui erant ex tribu Juda; *Deflevit Rachel, quòd non ſuis contigerit pro Chriſto mori, & illos, quaſi non eſſent, exiſtimavit.* Filii Lya, ſeu pueri Bethelehem, *lucis primo in limine*, & antequam vitæ uſum haberent, pro Chriſto mori, & Martyres fieri meruerunt: *Sumpſerunt mortem qui vivere neſciunt.* Lacrymatur autem, gemit, & ululat Rachel, quòd filii ſui eandem gloriam non habuerint, quòdque in cunis occidi, & ſicut Bethlemitę pro Chriſto mori non meruerint. Juſta quidem eſt Rachelis afflictio, ſed gaudere debet Lya, lætari debent mulieres Bethlemitæ, eò quòd illarum filii, antequam lucis & vitæ uſuram habuerint, pro Chriſti gloria ſanguinem fundere, & Martyres fieri meruerint: *Sumpſerunt mortem qui vivere neſciunt.* Ecce quales fuerint ſancti Innocentes in Judæa; contemplemur jam eos in Lymbis, *& eos ibi præcurſores gratiſſimos fuiſſe dicamus.*

2 PARS

Innocentes in Lymbis fuere præcurſores gratiſſimi.

INnocentes Martyres immediatè poſt mortem ad Lymbos deſcenderunt, non ſolùm, ut ibi expectarent redemptionem Iſrael; verum etiam ut reſpectu eorum qui ibi inerant, nuntiorum & præcurſorum fungerentur officio; & reverà, præcurſorum gratiſſimi, qui eis Meſſiæ. 1. Adventum annuntiaverunt. 2. Virtutes narraverunt. 3. Mirabilia prædicaverunt.

1. Chriſtus Dominus nuntios miſit, ut nativitatem ſuam Regibus, Paſtoribus, & ſanctis Patribus in Lymbis exiſtentibus manifeſtaret. Regibus miſit ſtellam novam, quæ, ut ait ſanctus Auguſtinus, fuit *lingua cælorum*, qua Deus his Principibus annuntiavit veniſſe Meſſiam, quem expectabant, & de quo Prophetæ tot mirabilia prædixerunt; Paſtoribus verò miſit Angelum, qui eos noctu gregi ſuo invigilantes invenit, (Luc. 2.) & qui dixit eis: *Evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus eſt vobis hodie Salvator, qui eſt Chriſtus Dominus in civitate David.* Sed ad Patres in Lymbis degentes non unicam ſtellam, nec unicum Angelum, ſed quatuordecim millia puerorum delegavit, qui veluti prænuntii fuere, & præcurſores, qui jam diu expectatum veniſſe, & in Bethelehem natum eſſe Meſſiam, iis declararunt. Quilibet ex his pueris dicebat ſanctis Patribus: *Annuntio vobis gaudium magnum: quia natus eſt vobis Salvator*; quilibet erat præcurſor a Chriſto miſſus, ut iis adventum illius patefaceret.

Poſtquam paſtores Chriſtũ in Bethlehem adoraverunt, revertentes ad propria, multi ab iis ſciſcitabantur, quis eſſet ille puer quem viderant: *Quem vidiſtis paſtores, dicite, annuntiate nobis, in terris quis apparuit?* (S. Vinc. Ferr. ser. de innoc.) Sanct. Vincentius Ferrerius pueris in Lymbum ingredientibus idem accidiſſe dicit: cùm, inquit, qui in Lymbo erant, tot pueros ſimul venientes viderunt, ab iis petierunt, unde venirent, & quid novi afferrent? Pueri verò, qui in hoc mundo locuti non fuerant, nec rationis uſu polluerant, tunc à Deo illuſtrati, loqui cœperunt, iiſque Chriſtum, verum Meſſiam, veniſſe annontiaverunt. Chriſti adventum anxiè expectabant ſancti Patres, nunc ipſum enixè deprecabantur, ut citò veniret: *Veni Domine, & noli tardare:* nunc Deum rogabant, ut illum mitteret: *Emitte Agnum Domine, dominatorem terræ.* & nunc ad cælos ſuas dirigebant preces, & ab iis petebant, ut pluerent Juſtũ,

cu-

Digitized by Google

eujus interventu ſalvandi erant: *Rorate cæli deſuper, & nubes pluant Juſtum.* Ipſi tandem qui Chriſti meritis è ſubterraneo illo carcere eripi, & ad cæleſtia regna introduci debebant, illum, ut ait D. Auguſtinus, *lacrymabili obſecratione orabant, ut veniret.* S. Aug. ſer. de Reſur. Quale ergo eorum fuit gaudium, cùm audierunt pueros aſſerentes jam veniſſe Meſſiam, pro cujus gloria occubuerant: *Quale gaudium fuit ſanctis Patribus,* inquit S. Vincentius Ferrerius? quàm benè accepta fuit horum infantium legatio; & quàm pergrati extitere Innocentes hi præcurſores, qui ſanctis Patribus annuntiaverunt adeventum Chriſti? *& qui eis etiam Chriſti virtutes narraverunt.*

2 Angelus qui ad paſtores miſſus eſt, non iis ſolùm veniſſe Meſſiam annuntiavit; ſed iis etiam virtutes ejus enarravit; non iis ſolùm declaravit veniſſe Salvatorem, ſed inſuper heroicas, quibus florebat, virtutes iis manifeſtavit: Luc. 2. *Invenietis,* inquit, *infantem pannis involutum, & poſitum in præſepio:* quaſi diceret: tanta hujus eſt Salvatoris charitas, ut cùm Deus eſſet, pro nobis homo fieri voluerit: *Invenietis infantem.* Tantus etiam ejus eſt erga paupertatem affectus, ut cùm dives eſſet, & Dominus omnium, vilibus, & humilibus pannis ad inſtar pauperculi involvi paſſus ſit: *Pannis involutum?* tanta tandem eius eſt humilitas, ut cùm eſſet *Rex regnantium,* à regio, & cæleſti ſuo thtono ad vile præſepium inclinari non dedignatus ſit: *Et poſitum in præſepio.* Similem in modum Innocentes pueri Lymbum intrantes, Patribus non ſolùm Miſſiæ adventum annuntiarunt, verùm, & eius virtutes iis enarrarunt, dicentes; Meſſias qui natus eſt in Bethlehem, & pro cujus cauſa paſſi ſumus, eſt Rex manſuetus, & Princeps Pacis. Heb. 7. 26. Eſt *Pontifex ſanctus, innocens, impollutus, & ſegregatus à peccatoribus;* eſt omnium hominum ſapientiſſimus, humilliſſimus, & benigniſſimus; charitatem, patientiam, obedientiam, & omnes virtutes in ſummo gradu poſſidet, earumque exercitio ſtudiosè incumbit, & maximè delicìatur.

Ad ſanctorum Innocentium laudem dicitur, Apoc. 14 quòd *in ore eorum non eſt inventum mendacium.* In hoc mundo mendacium dicere non poterant hi pueri, cùm nondum loquerentur, quæ ergo eſt iſta eorum laus, & commendatio? quæ illis gloria, quis honor, ex hoc quòd mendacium non dixerint? In adultis loquelæ uſum habentibus alicuius virtutis, & pietatis eſt, quòd ab omni abſtineant mendacio; ſed in pueris loquendi poteſtatem non habentibus, hoc non virtutis, ſed neceſſitatis eſt: cur ergo commendantur Innocentes ex hoc quòd mentiti non ſint. *In ore eorum non eſt inventum mendacium?* Reſpondet S. Vincentius Ferrerius, Vinc. Fer. ubi ſup. hæc verba non referri ad tempus, quo pueri in hoc mundo fuere; ſed ad tempus quo in Lymbo extitere: unde, inquit, licèt verum ſit, hos pueros in hoc mundo non eſſe locutos; in Lymbo tamen locuti ſunt, & ut præcurſores gratiſſimi, Meſſiæ virtutes delinearunt, eaſque tanta cum ſinceritate enarrarunt, ut nullum in tot infantium verbis inventum ſit mendacium. O quàm pergrati hi fuere præcurſores, qui ut SS. Patres in Lymbo detentos conſolarentur, iis Meſſiæ adventum, & virtutes narraverunt.

3. De Chriſto mirabilia prædixerat Iſaias, Iſa. 9. 6. dicens: *Parvulus natus eſt nobis, & Filius datus eſt nobis, & factus eſt principatus ſuper humerum ejus, & vocabitur nomen ejus admirabilis, Conſiliarius, Deus, fortis Pater futuri ſæculi, Princeps pacis.* Similiter pueri Innocentes, Lymbum ingredientes, de Chriſto nato mirabilia narrant, & prædicant: *Agnoſcunt Chriſtum, prædicant Chriſtum,* inquit Chryſoſtomus, & ut ait ſanctus Vincentius Ferrerius, martyrium his pueris fuit baptiſmus ſanguinis, quo loti ſunt, non ſolùm à macula peccati originalis, ſed etiam ab ignorantiæ macula: quare accepto hoc baptiſmo, Chriſtum perfectè noverunt, & intrantes Lymbum, eius mirabilia prædicaverunt: *Agnoſcunt Chriſtum, prædicant Chriſtum.* Ille parvulus, inquiebant, qui eſt in Bethlehem, eſt Princeps omnium Regum terrę; Luc. 2. Reges Magi illum adoravere, illique munera obtulere; Angeli obediunt ei, illique humiliter obſequuntur; eum timet Herodes; in conſpectu eius trepidant dæmones; elementa, cæli, & omnes creaturę ad eius nutum moventur; ipſe eſt Deus & Homo, qui omnia quæ vult, facit in cælo & in terra. Hæc, & alia de Chriſto mirabilia prædicarunt infantes, quæ cùm audirent ſancti Patres in admirationem rapiebantur, mirabantur ſuper his quę procedebant ex ore illorum puerorum, & mirum in modum gaudebant, cùm parvulos hos, Chriſti præcurſores, ſic loquentes audiebant.

Cùm Paſtores ex Bethlehem revertentes, narrabant mirabilia quę de Chriſto nato audierant, & viderant, omnes qui eos audiebant: mirabantur: *Omnes qui audierunt, mirati ſunt, & de his quæ dicta erant à paſtoribus.* Mirabantur qui Paſtores audiebant, quia de Chriſto mirabilia, & inaudita, ſimpliciter, abſque ulla fictione, narrabant: *Mirabantur,* ut explicat Hugo Cardinalis,

& dc.

Digitized by Google

& de myſterio Incarnationis, & de tanta paſtorum atteſtatione, qui fingere inaudita neſcirent, ſed ſimplici facundia vera prædicarent. Eodem prorſus modo mirabantur, & gaudebant ſancti Patres in Lymbo exiſtentes, cùm audiebant puerosadventum, virtutes, & mirabilia multa de Chriſto prædicantes: *Agnoſcunt Chriſtum, prædicant Chriſtum*. O quam pergrati, & benè accepti fuere in Lymbo hi Chriſti præcurſores! quale gaudium fuit ſanctis illis Patribus audire, quòd venerit Meſſias quem expectabant, cujus tot virtutes emicabant, & qui tot mirabilia operabatur! ò quàm jucundè talia audierunt! & ò quàm grati fuere præcurſores hi, qui talia annuntiarunt; ſed ſi pueri in Lymbo fuere præcurſores gratiſſimi, *in Cælo ſunt etiam Sancti maximè privilegiati*.

3. PARS. *Innocentes in Cælo ſunt Sancti privilegiati.*

OMnes penitùs Martyres multis in Cælo fruuntur privilegiis: ibi enim, ut ait D. Ambroſius, *Principes ſunt fidei, interceſſores mundi, præcones regni, cohæredes Dei*. Ibi inquit D. Cyprianus, *Martyres cum Chriſto futuri ſunt Judices, ibique fructum centenarium percipiunt*; & ut aſſerit S. Auguſtinus, *magnis in Cælo honoribus præferuntur Martyres*. Has, & alias prærogativas, omnibus Martyribus communes, in Cælo haud dubiè poſſident Innocentes; ſed inſuper hi pueri inter Martyres, & inter omnes Sanctos ſunt privilegiati: quia non ſolùm ut Martyres in Cælo agnoſcuntur, & honorantur; ſed etiam. 1. Ut Martyrum primitiæ. 2. Ut Martyrum flores. 3. Ut Martyrum gloria.

S. Ambr. ſerm. 93. S. Cyp. in Epiſt. ad Mart. S. Aug. ſe. 9. in Plat.

1. In Lege veteri homines præcepto ſuo Deus ad ipſi fructuum ſuorum primitias offerendas adſtrinxerat: *Cùm intraveris terram, quam Dominus Deus tuus daturus eſt tibi poſſidendam, & obtinueris terram, atque habitaveris in illa, tolles de cunctis frugibus tuis primitias, & pones in cartallo, pergeſque ad locum, quem Dominus Deus tuus elegerit, ut ibi invocetur nomen ejus*. Ab hac lege penitùs liber, & immunis fuit Chriſtus, tum quia Deus, tum quia nullam terram frugiferam poſſidere voluit in hoc mundo: ipſe tamen, ut ait S. Vincentius Ferrerius, hanc perfectè legem adimplevit, & Patri æterno mirabiles fructuum ſuorum primitias obtulit: Martyres enim, Doctores, Confeſſores, Virgines, Pœnitentes, & omnes Sancti ſunt fructus paſſionum Chriſti; illorum autem fructuum primitiæ ſunt pueri Innocentes, quos Chriſtus Patri æterno obtulit: *Primitiæ iſtorum fructuum*, inquit præfatus Vincentius, *fuerunt ſancti Innocentes, quos Chriſtus obtulit Deo Patri*.

Deut. 26.

Certum eſt, Chriſtum ſpeciali amore dilexiſſe pueros: *Amat Chriſtus infantiam, quam primùm ſuſcepit. Amat Chriſtus infantiam humilitatis magiſtram, innocentiæ regulam, manſuetudinis formam*. Specialem hunc erga pueros amorem variè teſtatus eſt Chriſtus, tum eos ad ſe vocando: *Sinite parvulos venire ad me*; tum aſſerendo, ipſorum eſſe regnum cælorum: *Talium eſt enim regnum cælorum*; tum dicendo, eos in cælo fore majores, qui in hoc mundo pueris erunt in humilitate ſimiles: *Quicumque humiliaverit ſe ſicut parvulus iſte, hic major eſt in regno cælorum*. Cùm ergo infantes tanto affectu Chriſtus dilexerit, cur eos ab Herode occidi permiſit? Hanc quæſtionem movet S. Petrus Chryſologus, dicens: *Chriſtus futurorum præſcius, conſcius ſecretorum, cogitationum Judex, mentium perſcrutator, quare deſeruit, quos ſciebat quærendos eſſe propter ſe, & propter ſe noverat occidendos? natus Rex cæleſtis, quare neglexit milites innocentiæ ſuæ? coætaneum ſibi quare neglexit exercitum? quare cunabulis ſuis depulatas excubias ſic reliquit; ut Regem ſolum quæſiturus hoſtis, totus graſſaretur in militem?* Ecce quæſtionem perſpicuè propoſitam, quam ipſe Chryſologus reſolvit, dicens, Chriſtum hos non contempſiſſe pueros, ſed eos ſublimaſſe: *Fratres, Chriſtus non deſpexit ſuos milites, ſed provexit*. Quomodò hos Chriſtus provexit pueros, quos Herodis & ſatellitum furori expoſuit? Hos ita provexit, & ſublimavit, ut eos primitias Martyrum eſſe voluerit, eoſque Patri æterno, ut primitias fructuum ſuorum obtulerit: *Primitiæ iſtorum fructuum fuerunt ſancti Innocentes, quos Chriſtus obtulit Patri*. O magnum illorum Innocentium privilegium! ſed ſunt etiam in cælo Sancti privilegiati, *quia ſunt flores Martyrum*.

S. Leo ſe. 7 de Epiphan.

Mat. 18. 4

Chryſol. ſer. 152

2. Hos pueros, non ſolùm Martyres, ſed etiam Martyrum flores vocat, & ut tales ſancta veneratur Eccleſia: *Salvete flores Martyrum*. Hi fuere Martyrum flores, quos, ut ait D. Auguſtinus, *quaſdam perſecutionis pruina decoxit*. Hi fuere flores albi ratione innocentiæ, & purpurei ratione ſanguinis quem pro Chriſto effuderunt: *Candore rubro ſplendeſcentes propter candidam ætatem, & ſanguinem paſſionis*, inquit idem Auguſtinus. Hi tandem ſuaviſſimi odoris flores extitere, quos Chriſtus naſceus

Aug. ſer. 3. de Innoc. ſer. 8 de Sanct.

Digitized by Google

ſcens æterno Patri obtulit. Plinius teſtatur, quòd Diis antiquitùs pulcherrimi juncorum flores offerebantur, ex quibus ipſi coronari ſoliti erant, eò quòd, ut tradit Clemens Alexandrinus, nunquam marceſcant, & ſemper virorem conſervent: ſed pulchriores æterno Patri flores hodie offert Chriſtus, Innocentes ſcilicet Martyres, qui ſunt flores ſuaviſſimum ſanctitatis odorem emittentes, & qui æternùm in cælo immarceſſibiles conſervabuntur. Unde meritò cum venerabili Beda dicere poſſumus, quòd *Paradiſus habet flores ſuos*: flores enim Paradiſi ſunt ſancti Innocentes, qui hodie in cœlitum terra apparuerunt: *flores apparuerunt in terra noſtra*. Flores Paradiſi ſunt hi pueri, qui in cælo, Chriſti, pro cujus gloria mortui ſunt, bonus odor extiterunt; *Chriſti bonus odor ſumus*. Hi tandem; Innocentes ſunt flores admirandi, ex quibus Chriſtus, quaſi ſertum compoſuit, ut illud æterno Patri offerret. O quales flores habet Paradiſus; & ò quàm privilegiati ſunt hi pueri, qui in cælo ſunt flores Martyrum, *ac etiam gloria Martyrum*.

V. Beda ſer. 8. de Sanct. Cant. 2.

2. Cor 2. 15.

4. Hi pueri inter Martyres non ſolùm ſunt primi ratione temporis, quo paſſi ſunt, ſed etiam ratione loci, quem occupant, & ſedium cæleſtium, ad quas a Chriſto ſunt ſublimati. Sic ſentit D. Cyprianus, dicens: *In ordine Sanctorum hi Protomartyres primum habent locum; & ſecretorum conſcii divinorum, propinquitate familiariſſima clementiam Dei nobis exorant*. Ne credatis, ait idem Cyprianus, hos pueres primas non occupare ſedes: *Sunt enim ſuperni Capitolii Senatores & Judices*. Nec mirum ſi tantam horum puerorum in cælo gloriam eſſe cenſeat D. Cyprianus, quia Chriſti erga illos pueros maxima fuit dignatio; majorque fuit Chriſti bonitas ad eos ſublimandos, quàm Herodis malitia ad eos deprimendos: *An fortè minor Chriſti pietas, quàm Herodis impietas*, inquit S. Bernardus? Quare ſicut Herodes eos in hoc mundo deprimere, & quaſi annihilare ſtuduit; ita & Chriſtus eos ad primas Cælitum ſedes ſublimavit. Quòd facilè credo, cùm audio Chryſologum dicentem, hos pueros fuiſſe gratiæ Martyres: *Verè, verè, Fratres iſti ſunt gratiæ Martyres*. Hi non ſunt Martyres in rigore, & ex propriis meritis: ſed ex bonitate extraordinaria Dei, eorum pœnas acceptantis, ac ſi voluntariè pro Chriſto paſſi eſſent. Si autem hi ſunt Martyres gratiæ, & ex mera gratia; cur etiam non dicemus Chriſtum ex mera gratia illos ad ſupremas Beatorum ſedes ſublimaſſe? *Hi certè Protomartyres primum habent locum*.

Ubi ſup.

Chryſo. ſer. 152.

Ecce quales hi fuerunt pueri in Judæa, in Lymbo, & in Cælo: *in Judæa fuere Martyres admirabiles*, qui non habebant uſum linguæ, & Chriſtum confeſſi ſunt; non habebant uſum manuum, & pro Chriſto decertarunt; non habebant uſum vitæ, & pro Chriſto mortui ſunt: *In Lymbo fuere præcurſores gratiſſimi*, qui Patribus in Lymbo exiſtentibus Meſſiæ adventum annuntiaverunt, virtutes narraverunt, & mirabilia prædicaverunt. *In cælo tandem ſunt Sancti privilegiati*, quia ibi ſunt primitiæ, flores, & gloria Martyrum. Ecce quæ ad ſanctorum Innocentium laudem dicendo propoſueram; nunc aliquid ad noſtri utilitatem dicendum ſupereſt: quod fiet duplici conſideratione.

Prima conſideratio erit de juſtu Dei judicio, qui Herodem reum dirè punit, & pueros innocentes glorioſè prœmiat. In Herodem infanticidam, & quantùm in ipſo erat, Chriſticidam ita Deus dæſeviit, ut brevi poſt infanticidium tempore, febri, tuſſi, dyſenteria, hydrope, podagra, morbo pediculari, æſtuate & fœtore intolerabili percuſſus, animam exhalarit, quæ æternùm crucianda inferni tortoribus tradita eſt; pueri verò, qui pro Chriſto paſſi ſunt, in univerſa honorantur Eccleſia, & in Cælo glorioſè coronantur. Ecce variam Herodis, & Innocentium ſortem; ſed ecce etiam communem aliorum Innocentium & perſecutorum ſortem. In hoc mundo juſti & innocentes ſunt omnium peripſema, æſtimati ſunt tanquam oves occiſionis, eos perſequuntur & opprimunt impii, ſed juſto Dei judicio, hi pauperum, puſillorum, & innocentium perſecutores æternis tartari addicentur ſuppliciis; innocentes verò & juſti, ſi æquanimiter pro Dei gloria perſecutiones perpeſſi fuerint, & ſi in juſtitia ſua ſteterint, in Cælo cum SS. Innocentibus æternùm præmiabuntur: *Beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum Cælorum*. Timete ergo, ò innocentium perſecutores, & gaudete, qui perſecutionem patimini.

Secunda conſideratio erit de invocatione ſanctorum Innocentium, qui apud Deum ſunt potentiſſimi: ſi enim unius Sancti, unius Angeli, vel etiam unius hominis juſti preces apud Deum acceptæ ſunt & efficaces: quantæ virtutis & efficaciæ apud Deum erunt preces SS. Innocentium, quorum numerus eſt ad minus quatuordecim millium, qui omnes juſti, & ſancti ſunt? ſi etiam duo ad tres in nomine Chriſti congregati, à Deo obtinent quidquid poſtulant, quid pro nobis non obtinebunt tot Sancti ſimul congregati, ſi pro nobis intercedant

dant

Digitized by Google

dant? Certè, ut ait divus Cyprianus, hi Innocentes ita apud Deum potentes ſunt, ut
Ubi ſup. veniam & gratiam obtineant iis etiam qui non merentur: *Hi*, inquit, *ſuperni Capitolii Senatores & Judices nonnullis veniam obtinent immeritis*. Quare ad eorum accurramus patrocinium, eoſque ſedulò invocemus, & præcipuè pro obtinenda peccato-
Gen.4.13. rum venia: quia *veniam obtinent etiam immeritis*. Dicebat Cain: *Major eſt iniquitas mea, quàm ut veniam merear*: multi quidem, non minùs quàm Cain, omni venia indigni ſunt; quia gravibus, iteratis, & inveteratis inquinantur criminibus. Sed ò NN. quantumvis enormia, & antiquata veſtra ſint ſcelera, ſperate in Domino, & ad ejus impetrandam gratiam Innocentes Martyres invocate; enixè eos rogate, ut pro vobis apud Deum intercedant; iique vobis, licèt immeritis peccatorum veſtrorum veniam, gratiam, & æternam felicitatem obtinebunt. *Amen*.

DE CIRCUMCISIONE CHRISTI.

CONCIO PRIMA.

Poſtquam impleti ſunt dies octo ut circumcideretur Puer, vocatum eſt nomen ejus IESUS. Luc.2.

IN veteri Teſtamento Circumciſio Lex erat, Sacramentum, & Cæremonia erat. Circumciſio *Lex erat*, ad cujus obſervationem tenebantur omnes Judæi; *Sacramentum erat*, cujus virtute delebatur peccatum originale; & *Cærimonia erat*, qua Judæi a non Judæis diſtinguebantur. Hac quidem Lege non ligabatur Chriſtus, qui eſt Rex noſter, & Legifer noſter: ad hoc Sacramentum recipiendum non tenebatur Chriſtus, qui eſt Agnus ſine macula, omniumque author Sacramentorum; & probroſæ, necnon duræ huic cærimoniæ non ſubdebatur Chriſtus, qui ab omni peccato liber, & à peccatoribus totaliter ſegregatus fuit: nihilominùs abſque ulla mora, tempore à Lege præſcripto circumcidi, & diro hujus Cærimoniæ cultro feriri voluit: *Poſtquam impleti ſunt dies octo ut circumcideretur Puer, vocatum eſt nomen ejus IESUS*. Contemplemur hodie Puerum Jeſum
S.Vinc. Ferr.ſer. de Circ. inter manus Miniſtri illum circumcidentis; ibi præſens aderat ſanctus Joſeph, qui amarè flebet, videns quanta pateretur dilectus Filius; ibi erat & Maria, *quæ in panno de lino* *recipiebat ſanguinem Circumciſionis*; ibi ſimus & nos in ſpiritu, tantumque nunc myſterium mente ſeriò revolvamus, ut ex ejus conſideratione ſpirituale aliquod eliciamus emolumentum, &c. *Ave*.

QUamvis in omnibus divinis myſteriis nobis ab Eccleſia propoſitis, admirandi, amandi, & imitandi rationes facile inveniri poſſint: S. Bernardus tamen in natali Chriſti die nos ſpecialiter ad admirationem, amorem, & imitationem invitat: *In Nativitate Domini, Fratres, habemus quod miremur, quod amemus, quod imitemur*. Quod de Chriſti Nativitate dixit Doctor Mellifluus, dicam & ego de ejus Circumciſione, in qua mirabilia, amabilia, & imitabilia adnoto: in circumciſione enim Chriſtus vocatur Jeſus, quod eſt nomen ſuper omne nomen; *Quid mirabilius?* In Circumciſione gladio petrino feritur Chriſtus, & pretioſum pro noſtri ſalute ſanguinem effundere incipit; *Quid amabilius?* In circumciſione tandem multos, eoſque pereximios virtutum actus elicit Chriſtus: *Quid imitabilius?* Contemplemur ergo nomen quod Chriſtus recipit, ſanguinem quem fundit, & virtutum actus quos elicit, contemplemur nomen quod recipit, *& admiremur*: ſanguinem quem fundit, *& amemus*; virtutes quas elicit, *& imitemur*. In Circumciſione 1. Chriſtus vocatur Jeſus, *eſt quod admiremur*. 2. Chriſtus ſanguinem fundit, *eſt quod amemus*. 3. Chriſtus virtutes elicit, *eſt quod imitemur*. S.Ber. ſer.de Circum.

In Circumciſione Chriſtus vocatur IESUS; eſt quod miremur. I.PARS.

COlluctanti Jacob dixit Angelus: *Cur quæris nomen meum, quod eſt admirabile*; Gen 32. 29. quæ verba de Chriſto ſupremi Conſilii Angelo explicans divus Bernardinus, ait, ejus nomen ita eſſe admirabile, ut Propheta volens, & neſciens explicare mirabilia ejus, quaſi ſubſiſtens in illo nomine, dixerit; *Domine Dominus noſter, quàm admirabile eſt nomen tuum in univerſa terra*. Pſ.8.1. Multa quidem mirabilia in ſanctiſſimo hoc elucent nomine: eſt tamen ſpecialiter quod miremur. 1. Ejus virtutem & fortitudinem. 2. Ejus ſuavitatem & ducedinem. 3. Ejus fructum & utilitatem.

1. Falleris, inquit divus Bernardinus, qui putaſti nomen Jeſu non habere virtutem & fortitudinem divinam: habet enim Ubi ſup. *virtutem admirabilem adversùs dæmones*, quos fugat, quibus eſt terribile, & cujus virtute facillimè de iis quiſque triumphare poteſt. Lucifer ſuperbia tumeſcens, dicebat: *In*

Iſaiæ 14. 13. cœlum conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum, & ſimilis ero Altiſſimo; ait ſanctus Michael cum Angelis bonis à Dei partibus ſtans, contra Luciferum, & ejus ſequaces fortiter pugnavit, illos debellavit, Apoc. 12. & in infernum præcipitavit, *Factum eſt prælium magnum in cœlo; Michael & Angeli ejus* S. Ber. 10. 4. ſer. 41 *prœliabantur cum dracone, & draco pugnabat, & Angeli ejus; & non valuerunt, neque locus inventus eſt eorum ampliùs in cœlo, & projectus eſt draco ille magnus, &c.* O glorioſum ſancti Michaelis de lucifero, & Angelis ejus triumphum! ſed quibus armis, & qua virtute Michael de fortiſſimis illius hoſtibus triumphavit? Virtute ſanctiſſimi Luc. 10. 17. nominis Ieſu, *Exiſtimo*, inquit divus Bernardus, *quòd Angeli boni dicebant, Vivat Jeſus, vivat Ieſus, & ad vocem hujus nominis dæmones reſiſtere non potuerunt, quin de Paradiſi apice in abyſſum caderent*. Chriſto dicebant Apoſtoli, *Domine, etiam dæmonia ſubjiciuntur nobis in nomine tuo*; Chriſtus autem reſpondit. *Videbam Satanam ſicut fulgur de cœlo cadentem*. Illa Chriſti reſponſio prima fronte ad rem non eſſe videtur; illam tamen interrogationi optimè congruere ait ſanctus Bernardinus, *Reſpondit Chriſtus*, inquit, *videbam ſatanam ſicut fulgur de cœlo cadentem, quaſi diceret, ne miremini, ſi in virtute mei nominis expellitis dæmonia, quia in nomine meo fuere expulſa de paradiſo, ruendo tanquam fulgur, quod uno impetu deſcendit*. O quam admirabile eſt nomen JESU, cujus virtute Michael de Lucifero, & aliis dæmonibus triumphavit! ſed eſt etiam admirabile, quia ſanctiſſimi hujus nominis virtute & poteſtate de dæmonibus quiſque facilè triumphare poteſt, ſi illud devotè pronuntiet, & ferventer invocet.

Sanctum eſſe & terribile Chriſti nomen ait Propheta, *Sanctum & terribile nomen ejus*. Eſt ſanctum in ſe, & eſt terribile dæmonibus, quia ſi ſanctum illud nomen piè invocemus, contremiſcunt, & fugiunt dæ Ubi ſup. mones, *Nequeunt*, ut ait ſanctus Bernardinus, *damnata tartara noctis phantaſmata tanti nominis lucem, tantamque odoris fragrantiam ſpurciſſimi ſpiritus illi, atque tantam* Laur. Iuſt. Ser. de circumciſ. *poteſtatem IESU Chriſti nominis ſuſtinere*. Ant. Pad. Quare, ut ait ſanctus Laurentius Iuſtiniaſer. Dom. nus, *ſi tentaris à diabolo, IESU nomen edi-* 3. poſt Epiph. *cito, & repentè gratiam conſequeris*. Vel, ut ait ſanctus Antonius Paduanus, *cùm tentaris à diabolo, dic ei, in nomine Ieſu, qui imperavit ventis, recede à me, & ſic victor evades*. David, acceptis in pera ſua quinque lapidibus de torrente, perrexit adverſùs Goliat Philiſtæum, eumque debellavit; ſic & nos accipiamus quinque lapides de torrente, id eſt, quinque litteras nominis JESUS, & eamus confidenter adverſus Philiſtæum, ſeu contra dæmonem pugnaturi; quia, invocato illo nomine, de infenſiſſimo illo hoſte glorioſè triumphabimus: *Dic ei, in nomine IESU, qui imperat ventis, recede à me, & victor evades*. O mirabilem ſanctiſſimi nominis IESU virtutem! Sed illud nomen eſt etiam admirabile *ratione ſua-* Prov. 2. *vitatis & dulcedinis ejus*.

2. Verum eſt, quòd impii, *qui lætantur cùm malefecerint, & exultant in rebus peſſimis*, nullam dulcedinem, nullamque conſolationem ſpiritualem percipiunt ex frequenti pronuntiatione, & meditatione ſanctiſſimi nominis JESU: quia, ut ait ſanctus Bernardinus Senenſis, (delectatio eſt convenientis cum conveniente; ac proinde, quia Jeſus eſt pax quæ exſuperat omnem ſenſum, non ſapit ſuperbo, qui ſemper jurgia quærit. Quia Jeſus eſt munditia ſumma, non ſapit luxurioſo, qui ſemper mente & corpore quærit in luxuria delectari & involvi. Quia Jeſus eſt ſumma liberalitas, non ſapit avaro, qui temporalium inſatiabili cupidine flagrat. Quia eſt ſummè mitis, non ſapit turbulento & iracundo. Quia eſt ſumma lætitia, non ſapit acidioſo & ſpiritui triſti. Quia eſt charitas conſummata, non ſapit invidioſo. Quia quoque eſt temperantia ſumma, non ſapit ingluviei dedito, cujus deus venter eſt.) Cui ergo ſapit Cap. 3. ſanctiſſimum nomen JESU, ſi his omnibus non ſapiat? *Sapit*, ut ſubdit ſanctus Bernardinus *anima munda, anima ſancta, anima charitate fervida, quia talis cum Propheta Abacuc dicere poteſt, Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo IESU meo*.

De ſanctiſſimo nomine JESU ſicut de manua Hebræorum loqui poſſumus: manna enim reſpectu impiorum ſuave non erat, Nu. 21. 5 & ideò illud faſtidiebant: *Anima noſtra jam nauſeat ſuper iſto cibo leviſſimo*. Reſpectu autem Juſtorum manna erat ſuaviſſimum; & ut in Libro Sapientiæ legitur, erat panis cæleſtis, omnem habens ſuavitatem: Sap. 16. 20. *Omne delectamentum in ſe habentem, & omnis ſaporis ſuavitatem*. Mirabantur manna Judæi, dicentes: quid eſt hoc? ſed eſt etiam quòd ſanctiſſimum nomen JESU miremur, quia non ſecùs ac manna, adorandum hoc nomen, non peccatoribus, ſed juſtis eſt ſuave. Cùm voluptuoſi, ſuperbi, & alii peccatores illud pronuntiant, nauſeant ſuper illo; ſed homines juſti, qui Chriſtum amant, & qui ab eo accepta beneficia ſæpè recolunt, mirabilem ex ſacri illius nominis

minis pronuntiatione, & meditatione conſolationem eliciunt. Tanta extitit interior conſolatio divi Pauli ſacrum illud nomen Hier. in c. 1. Ep. ad Epheſ. pronuntiantis, ut de eo dicat divus Hieronymus, quòd *ſuperfluè & extraordinariè* illud pronuntiaverit. Dixit *ſupefluè & extraordinariè*: quia, ut advertit Genebrardus, divus Paulus in ſuis Epiſtolis nomen JESU quingenties uſurpat, & millies fortè illud quotidie proferebat. Divus Auguſtinus ſancti hujus nominis dulcedinem mirabatur, & ex ejus conſideratione totus Auguſt. in ſolil. rapiebatur, dicens: *O nomen dulce! nomen delectabile! nomen bona ſpes!* Sed ò quanta erat conſolatio, & quaſi ebrietas ſpiritualis ſancti Bernardi ſanctiſſimum illud nomen contemplantis, & devotè pronuntiantis! tanta quidem, ut non noſtris, ſed ejus ſolùm verbis eam explicare valeamus: *Aridus*, inquit, *mihi eſt omnis animæ cibus ſi non oleo iſto infunditur; inſipidus eſt, ſi non hoc ſale conditur. Si ſcribas, non ſapit mihi: niſi legero ibi Jeſum; ſi diſputes, aut conferas, non ſapit mihi, niſi ſonuerit ibi Jeſus. Jeſus mel in ore, in aure melos, in corde jubilus.* Idem Bernardus illud vocabat *nomen dulce, nomen conſolationum.* Tantam in ſancta illius nominis pronuntiatione experiebatur ſuavitatem ſanctus Franciſcus, ut eo prolato, labia lamberet. Illud divus Bonaventura mel effuſum voca- s. Bon. ſer. 4. Circũc. bat: *Mel effuſum nomen tuum.* Illud mel- Laur. juſt. cir. de circum. liffluum dicebat ſanctus Laurentius Juſtinianus: *Mellifluum nomen Jeſu.* Miramini ſuavitatem, & dulcedinem ſanctiſſimi hujus nominis, quæ eſt *dulcedo dulciſſima, per quam omnia amara dulcorantur*, ut ait ſanctus Auguſtinus. Sed illud nomen eſt etiam admirabile *ratione fructus & utilitatis, quam ex eius frequenti & devota prolatione elicere poſſumus.*

Varias utilitates ex ſanctiſſimi hujus nominis pia prolatione, & invocatione ma- s. Bern. ſer. 15. in Cant. nantes enumerat D. Bernardus: *Nihil*, inquit, *ſic ira impetum cohibet, ſuperbiæ tumorem ſedat, ſanat livoris vulnus, reſtringit luxuriæ fluxum, extinguit libidinis flammam, ſitim temperat avaritiæ: ſiquidem cùm nomino Jeſum, hominem mihi propono mitem, & humilem corde, qui ſuo me exemplo ſanet, & roboret adjutorio.* Doctor Angelicus paucis multos ex pia ſanctiſſimi hujus nominis s. Th. ſer. de circ. prolatione venientes fructus complectitur: *Illud nomen*, inquit, *peccatores juſtificat, juſtos lætificat, tentatos adjuvat, juſtis gratiam augmentat, & omnes qui ipſum invocant, ſalvat.* O mirabiles fructus! quorum præcipuus, & qui alios ferè omnes includit, eſt quòd ſalutem conferat: *Omnes qui ipſum invocant ſalvat*: Quod quàm verum ſit conſtat ex divo Paulo, dicente: *Omnis* Rom. 10. 13. *enim quicumque invocaverit nomen Domini, ſalvus erit.* Quod de ſceleratiſſimis quibuſque, etiam in ultimæ vitæ periculo verſantibus, intelligi debere aſſerit S. Bernar- s. Ber. to. 2. ſer. 41. dinus: *Quicumque*, inquit, *ſceleſtiſſimus peccator debitè invocaverit in ultimo vitæ nomen Jeſu, ſalvabitur.*

Quis homo ſceleſtior Juda, qui Chriſtum tradidit? Nullus equidem; & tamen ſi perfidus hic traditor Ieſum invocaſſet, ſalvus factus eſſet. Perpendite quomodo loquatur ingratus hic Apoſtolus, cùm Magiſtrum ſuum vendidit: *Quid vultis mihi da-* Matt. 26. 15. *re*, inquit, *& ego vobis eum tradam?* Iudas non dixit: & ego vobis *Jeſum* tradam, ſed, ego *vobis eum tradam*: ſi enim dixiſſet, *Jeſum*, & debitè ſanctum hoc nomen invocaſſet, ſalvus factus eſſet: *Judas dixit eum, non Ieſum, quia ſacrum illud nomen* Euthſ. in hæc verba. *oderat: & tamen ſi illud invocaſſet, non malè periiſſet.* Non ſalvatus fuiſſet Iudas, ſi labiis dumtaxat ſacrum illud nomen pronuntiaſſet, ſed ſi illud debitè invocaſſet: non enim dixit divus Paulus: omnis qui ore pronuntiaverit; ſed, *omnis quicumque invocaverit nomen Domini ſalvus erit*; omnis quicumque invocaverit *per affectum, & debitum cultum*, ut exponit Doctor Angelicus. Omnis quicumque invocaverit *ſicut invocari debet, ſcilicet corde, ore, opere, hic ſalvus erit*, ut explicat Haymo. O quàm mirabiles ſunt fructus & utilitates, quas Haymo Epiſc. Halberſtadi. percipiunt qui ſanctiſſimum nomen Jeſu invocant!

Sed, heu! quàm pauci illud modo debito invocant; illud blaſphemant multi, ſed illud piè & religiosè pauci invocant. Proh dolor! in nomine IESU omne genu flecti Ad Phil. 2. 10. debet, *cæleſtium, terreſtrium, & infernorum*, & plurimi ſanctum illud nomen non piè invocant, & religiosè venerantur, ſed inaniter proferunt, & impiè blaſphemant. S. Paulus in tertium cælum raptus, exclama- s. Bern. ſer. vit, *Jeſus amor meus*, & ſubito omnes cives cæli genuflexerunt, adorantes Ieſum in nominatione illius; ſed in terra ſanctiſſimum illud nomen raro honoratur, & ſæpè blaſphematur. *Iugiter tota die nomen meum* Iſaiæ 52. 1. *blaſphematur.* Heu! quot contra ſanctiſſimum illud nomen blaſphemiæ in vicis, in plateis, in cauponis, & in foris quotidie proferuntur? O quot homines impii nomen tanta veneratione dignum, vel ex prava conſuetudine, vel ex malitia, paſſim, & ubique blaſphemant! ò quam magna eſt duritia & ingratitudo hominum ſic blaſphemantium! ſed, ò quanta hebetudo & iner-

Digitized by Google

dum erit cor illius, qui non amabit Jeſum, qui ita nos dilexit, ut in primis vitæ ſuæ diebus feſtinanter pro nobis ſanguinem ſuum effuderit?

Sueton. in Calig. c.42. Cajus Caligula à ſubditis ſuis donativum poſtulavit, offerendum ſibi prima menſis Januarii die: quod ita liberaliter ſubditi, præſtitere, ut facili negotio Rex ingentem pecuniam coacervavit. Quo ita hilaris factus eſt, ut jubilans & tripudians inter pecunias nudis pedibus inceſſerit. At longè alia extitit Regis noſtri recens nati indoles: ipſe enim non venit, ut noſtris nos ſpoliaret bonis, ſed nobis miſeris, nobis ingratis, nobis indignis, prima Januarii die, & in infantili ætate pretioſum ſuum nobis dat ſanguinem, ut nos divites, & regni cæleſtis hæredes efficiat: quare ardenter amandus eſt, quia ſanguinem ſuum tam promptè, & feſtinanter pro nobis effudit. At amandus eſt etiam Chriſtus, *quia in Circumciſione ſanguinem ſuum pro nobis effudit liberè*.

3. Cùm infantuli ægrotant, nonnunquam eorum nutricibus vena aperitur, & pharmaca propinantur, ut ſic lac reddatur purius, quod tanquam medelam morbi ſugentes pueri, perfectam valetudinē conſequantur. Magna erat ægritudo noſtra, lethifera erat noſtra infirmitas; Chriſtus autem tanquam ſedula nutrix: *Quaſi nutricius Ephra-*
Oſeæ 11. 6. *im*, nos ubere lactavit, nos inter brachia portavit, & ad noſtram omnium ſalutem, ut Circumciſionis gladio ſibi educeretur ſanguis, ſe liberè obtulit: non enim ex neceſſitate, ſed voluntariè, & liberè hodie circumcidi, & pro nobis ſanguinem fundere voluit. In paſſione Chriſtus ſanguinem ex præcepto ſibi impoſito effudit: *Sicut mandavit mihi Pater, ſic facio*; ſed in Circumciſione, ex mera liberalitate abſque ulla præcepti neceſſitate, voluntariè ſuum fudit ſanguinem. Unde licèt maximus ſit amor Chriſti in cruce pro hominibus ſanguinem effundentis: major adhuc erga homines ejus in Circumciſione fuiſſe videtur amor: quia amor in opere meræ liberalitatis, quam in opere obligationis illuſtrior, & ardentior apparet. Quare cùm Chriſtus ita nos dilexerit, ut pro nobis ſanguinem ſuum voluntariè, & liberè effuderit, eſt certè quòd illum ardentiſſimè diligamus.

Populo Iſrael dicebat Deus, quòd illum dilexerit: *Dilexi vos, dicit Dominus*; illi
Malach. 1. autem a Deo petebant, in quo eos dilexerat: *Et dixiſti: in quo dilexiſti nos?* In multis quidem eos Deus dilexerat, & maximo certè eos proſecutus erat amore, quia eos creaverat, à ſervitute Ægypti eos eduxerat, in populum ſuum eos elegerat, multiſque aliis eos beneficiis affecerat; ſed majora nobis Deus amoris ſui teſtimonia præbuit; quia aſſumpta humana carne, pro nobis à primis vitæ ſuæ diebus ſanguinem ſuum liberè, & voluntariè fundere voluit. Quare illum ardenter diligere debemus qui tanto nos proſecutus eſt amore: *Nos ergo* 1. Joan. 4.19.
diligamus Deum; quoniam Deus prior dilexit nos. Diligamus eum, non verbis ſolùm, ſe operibus; non fictè, ſed verè: *Non diligamus verbo, neque lingua, ſed opere, &* 1. Joan. 3.18.
veritate.

Amoris figuram inter Mercuriū eloquentiæ deum, & Herculem fortiſſimum collocare ſoliti erant antiqui, ut oſtenderent, quòd veri amatores, non ſolùm eloquentiæ verbis, ſed etiam fortiſſimis & generoſiſſimis operibus ſuum teſtabantur amorem: quare non verbo ſolùm, ſed etiam ſanctis operibus Deum diligamus; *Non diligamus verbo, neque lingua, ſed opere & veritate*. Omnia facto Auguſtino clamabant,
ut Deum diligeret: *Cælum & terra, & omnia quæ in eis ſunt, undique mihi dicunt, ut* Aug. l. 10. conf. c. 6.
amem te, Domine. Omnia pariter nobis clamant, ut Deum amemus: ſed nova hodie auditur vox, quæ nos ad eum diligendum invitat, vox ſcilicet ſanguinis, quem Chriſtus in Circumciſione fudit: quare eum diligamus, non verbo ſolùm, *ſed opere & veritate*. Chriſtus pro nobis fundit ſanguinem, *eſt quòd amemus*. Sed Chriſtus etiam in Circumciſione multos virtutum actus elicit, *eſt quod imitemur*.

3. PARS

In Circumciſione Chriſtus virtutes elicit, eſt quod imitemur.

EX Dei mandato in introitu Tabernaculi ſpeculum, & aquam poſuit Moyſes, Exod. 38.
ut antequam ingrederentur Sacerdotes, maculas vultus adnotarent in ſpeculo, eaſque aqua lavarent. Sic ſancta Eccleſia divinitus edocta, prima anni die, quæ eſt quaſi totius anni introitus, aquam nobis proponit & ſpeculum; aquam vocabo pretioſum Chriſti ſanguinem, quem non ſecùs ac aquam Pſ. 21. 15.
liberè effudit: *Sicut aqua effuſus ſum*: & ſpeculum dicam ſplendidas ejus virtutes, quas contemplari & imitari debemus, & præcipuè ejus obedientiam, humilitatem, & patientiam. 1. *Ejus obedientiam*, qua nulla eſt perfectior. 2. *Ejus humilitatem*, qua nulla eſt profundior. 3. *Ejus patientiam*, qua nulla eſt fortior.

1. *Nihil perfectius, nil ſalubrius, nil utilius, nil laudabilius, nil ſecurius, nil quietius pro bona conſcientia, & pace cordis habenda* Thom. à Kemp. ſer. 18. ad nov

quàm omni hora, ſine contradictione, ſine mora, ſine fictione, ſine averſione, promptè & libenter obedire; hanc autem promptam & voluntariam obedientiam nos docet Chriſtus, cùm promptè & voluntariè legi Circumciſionis ſe ſubjicit: Chriſtus enim, ut Deus, eſſentialiter erat ab omni alio independens, ac proinde obedire non poterat: quare factus eſt homo, ut obedire poſſet. Licèt autem, ut homo, obedire poſſet, non tamen obedire tenebatur Circumciſionis præcepto: quia cùm de fide ſit, eum peccatum originale non contraxiſſe, non ligabatur præcepto Circumciſionis, quæ ad tale peccatum delendum erat inſtituta; nihilominùs præceptum illud tempore à Lege præſcripto obſervare voluit, ut ſuo nos exemplo Dei & Eccleſiæ mandatis obedire doceret; voluit Chriſtus circumcidi, inquit Doctor Angelicus, *ut obediendi virtutem nobis ſuo commendaret exemplo: unde & octava die circumciſus eſt, ſicut in Lege erat preceptum.*

Miratur divus Bernardus, quòd Chriſtus circumcidi voluerit: unde in Sermone de Circumciſione ſic Chriſtum interrogat: *Ad quid tibi Domine Jeſu Circumciſio, qui nec peccatum feciſti, nec contraxiſti? quòd non feceris, ætas manifeſtas; quòd non contraxeris, multò certiùs probat Patris divinitas, & Matris integritas.* Huic interrogationi reſpondet divus Thomas; dicendo, Chriſtum ſeveræ Circumciſionis legi voluiſſe ſubmitti, ut Dei, & Eccleſiæ mandatis nos obtemperare doceret: *Chriſtus*, inquit, *Circumciſionem ſuſcepit eo tempore, quo erat ſub precepto, & ideò ſua actio in hoc eſt nobis imitanda, ut obſervemus ea quæ ſunt noſtro tempore in precepto:* quare ſi tanta eſt Chriſti obedientia, ut promptè, & voluntariè obtemperaret præcepto, ad quod obſervandum non tenebatur, ejus exemplo ſaltem moveamur ad Dei & Eccleſiæ præceptis obtemperandum. *Sed debemus etiam ejus humilitatem imitari.*

2. Quamvis ſemper, & ubique humillimus extiterit Chriſtus, nunquam tamen ſe tam alibi, quam in Circumciſione demiſit: quia non in Circumciſione, ſed in aliis omnibus myſteriis inter humiliationes aliquid gloriæ, & majeſtatis ejus eluxit. Profundam ſuam humilitatem in ſtabulo naſcens, & in præſepio recumbens manifeſtat Chriſtus, verumtamen illic eum Angeli ut Deum agnoſcunt, & Reges Magi eum procidentes adorant. Chriſtus præſentatur in Templo ut vilis pauperculus; ſed tunc Anna, & Simeon palam ejus magnalia enarrant. Plurimùm Chriſtus ſuam deprimit majeſtatem, & oſtentat humilitatem, cùm in Jordane aqua baptiſmali ablui, & Joanni, ut Baptiſmatis Miniſtro ſubjici voluit; ſed tunc apparuit Spiritus Sanctus ſub ſpecie columbæ, ut columbinæ ejus innocentiæ teſtimonium perhiberet, & audita eſt vox Patris æterni ajentis: *Hic eſt Filius meus dilectus.* Chriſti in deſerto ſatanæ tenta- Matt.3.17 tionibus ſe permittentis, non parva fuit humilitas; verumtamen miſſi ſunt de cœlo Angeli, qui ei miniſtrarent: *Et Angeli miniſtrabant illi.* Quàm maximè ſe demiſit Mar.1.13 Chriſtus, cùm à Judæis ſe tanquam reum capi permiſit; illic tamen ſuam patefecit omnipotentiam, & ſatellites unico verbo humi proſternens, & abſciſſam à Petro Malchi auriculam mirabiliter reſtituens. Chriſtus tandem ſuæ humilitatis portentoſum præbuit documentum, cùm inter duos latrones cruci affigi paſſus eſt; illic tamen eum eſſe omnium creatorem teſtantur ſol, qui obſcuratur, aer qui tenebreſcit, terra quæ contremiſcit, velum Templi quod ſcinditur, ſepulchra quæ panduntur, ſaxa quæ rumpuntur, & homines qui clamant: Mar.15. *Verè hic homo Filius Dei erat.* Unde ſola ſupereſt Circumciſio, in qua nil niſi humilitas apparet abſque ulla gloriæ, & majeſtatis Chriſti mixtura: tunc enim non obſcuratur ſol, terra non concutitur, Reges non adorant, nec aliquod videtur ſignum, quo Chriſti majeſtas manifeſtetur; tunc totaliter deſpicitur: *Repuliſti, & deſpexiſti Chriſtum tuum.* Pſ.88. 37 O profundiſſimam Chriſti humilitatem! quæ quidem in hoc potiſſimùm eluceſcit, quod in Circumciſione formam peccatoris præferre voluerit; *In Circumciſione, non ſolùm habet formam hominis, ſed formam peccatoris.* D. Bern. ſer. de Circum.

Chriſtus, qui ut Verbum, ab æterno Deus erat, in Incarnatione ſe maximè humiliavit, cùm ſe hominem fecit; ſed major adhuc ejus in Circumciſione extitit humilitas: quia tunc prætulit *formam peccatoris*: inſtituta enim erat Circumciſio, ut eſſet remedium contra peccatum originale: quare cùm Chriſtus circumciſus eſt, homo peccator viſus, & æſtimatus eſt: *In die Nativitatis, cùm eſſet Deus, apparuit inter homines factus; in die Circumciſionis homo peccator apparuit, cauterio peccatoris aduſtus.* S. Tho a Villan. ſer. de Purif. O mirabilem Chriſti humilitatem quam adhuc exaggerat ſanctus Bernardus, dicens, quòd latronis ſtigmate notatus & aduſtus fuerit; *Inſignitur quodam cauterio latronis.* S. Ber ſer. 3. de Circumciſ. Quaſi latro fuerat Adamus, qui fructum a Deo ipſi prohibitum furatus erat: quare inſtituta eſt Circumciſio, quæ erat quaſi cauterium, quo notabantur hujus latronis filii,

Digitized by Google

filii, qui peccatum originale contraxerant; probroſo autem hoc charactere inſigniri voluit Chriſtus, non ſecùs ac ſi fuiſſet latro, & homo peccator. O pereximiam Chriſti humilitatem! quamquidem imitari debemus: quia *deſpectus apparuit, ut ſuperbum non eſſe hominem doceret humilis Deus*. Chriſtus in Circumciſione non loquitur, ſed ejus humilitas loquitur; non verbis, ſed factis dicit nobis, ut humilitatem ſectemur: *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde*. Quare cùm tanta ſit ejus humilitas, ut peccator videri, & cenſeri velit, ſuperbiam deteſtemur, & humilitati acquirendæ inſiſtamus; *ſed eſt etiam quòd ejus patientiam imitemur*.

S. Gr. l. 34 Mor. c. 1 Matth. 11

3. Maxima fuit Chriſti in cruce pendentis patientia: tunc enim verè vir dolorum extitit, & virtute patientiæ laginatus eſt. Sed quod mirum eſt, ab ipſis incunabulis hæc eadem virtus in Chriſto emicuit: & quaſi parùm eſſet intra dura præſepia, frigoris, & alia multa incommoda pati; ut graviora pateretur, circumcidi voluit; & ut adhuc excellentius patientiæ nobis præberet exemplum, non ferreo, ſed petrino gladio feriri elegit: licèt enim, ut docet Doctor Angelicus, circumciſio neceſſario fieri non deberet cum cultellis petrinis; Chriſtus tamen *non repulit cultrum lapideum*, inquit D. Bernardus; & ut ait D. Auguſtinus, *petra erat Chriſtus, unde Circumciſionis cultellus petrinus fuit*. O quantus fuit dolor Chriſti pueruli, cùm tam dirogladio circumciſus eſt! ſed ò quanta ejus fuit patientia!

D. Th. 3. p. q. 70. a. 3. S. Ber. ſer. 1. de Circum.

Patientia, ut ait Joannes Gerſon, *eſt voluntaria portatio, vel ſufferentia cujuſque adverſitatis*: unde licèt alii pueri in Circumciſione paterentur; non tamen iis patientiæ virtus inerat: quia cùm rationis uſu carerent, non voluntariè, & liberè, ſed veluti pecudes ſtolidæ, dolores tolerabant; Chriſti autem patientia fuit maxima: quia licèt Circumciſionis præcepto non ligaretur, voluntariè, & liberè huic ſe ſubdidit, voluntariè dolores a cultro petrino cauſatos acceptavit, imò & graviores perferre optavit. *Ille patiens eſt*, inquit Albertus Magnus, *qui non ſolùm moleſtias illatas patienter tolerat, ſed etiam inferendas deſiderat*. Talis autem extitit Chriſti in Circumciſione patientia: quia dum Circumciſionis dolores pateretur, ad crucis paſſiones reſpiciebat, eas ambiebat, totoque corde deſiderabat. Unde aliquas pretioſi ſui ſanguinis guttas in Circumciſione dedit, quaſi arrham hujus quem abundè fuſurus erat in cruce; & quaſi hominibus diceret: nunc aliquas pretioſi mei ſanguinis guttas libens effundo, ut ſciatis, quòd totum ſanguinem in cruce pro veſtra ſalute profundere peroptem.

J. Gerſon p. 4 ſer. 1. pro Def. — Albert. M. de Paradiſo an. c. 4.

O mirabilem Chriſti patientiam! quamquidem imitari deberemus: Chriſtus enim paſſus eſt, ut nos ad patientiæ, & tribulationum amorem alliceret: *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus*. Sed, heu plerique jejunare, vigilare, & alia quævis pro Chriſto pati refugiunt. Multi, & ferè omnes voluptatibus corporis indulgent; pauciſſimi verò Chriſtum humiliatum, & pro nobis gravia patientem imitari volunt. At ſciant omnes, quòd ſi paſſionum Chriſti participes non fuerint, gloriæ etiam ejus participes non erunt: *Scientes, quòd ſicut ſocii paſſionum eſtis, ſic eritis & conſolationis*. Quare cum divo Hieronymo dicite: *Quid mihi & voluptati, quæ breviperit? nolo illi ſubjacere*. Ne ſubjaceatis voluptatibus, qui bus diabolus capit animas: *Otioſitas, & voluptas ſunt arma hoſtis antiqui, ad miſeras animas captivandas*. Ne ſubjaceatis voluptatibus corporis, quæ ſunt omnium malorum cauſa: *Malorum metropolis eſt voluptas*. Ne ſubjaceatis voluptatibus, quæ mortem animæ inferunt: *Mortis fabricatrix eſt voluptas*. Ne ſubjaceatis tandem voluptatibus carnis, quæ ad tartara ducunt: *Voluptas gehennæ via eſt*; ſed ablegatis omnibus illicitis voluptatibus, Chriſti patientiam, & alias virtutes imitamini, ut æternas Paradiſi voluptates aliquando obtineatis. Amen.

1. Pet. 2. 21 — 2. Cor. 1. 7 — Hier. Ep. 2 ad Euſt. S. Anton. p. 2. tit. 6. c. 4. Dam. l. 3. parall. cap. 23. Lact. Fir. lib. de div. inſt. S. Bas. l. ei. Ow. 27

DE CIRCUMCISIONE CHRISTI.

CONCIO SECUNDA.

Poſtquam impleti ſunt dies octo, ut circumcideretur Puer, vocatum eſt nomen ejus JESUS. Luc. 2.

QUamvis Circumciſionis legi nullo pacto ſubderetur Chriſtus, corporaliter tamen circumcidi voluit, ut nos de ſpirituali Circumciſione facienda moneret. Circumciſionem legalem, & materialem ipſe ſuſcepit, & abrogavit; ſed ſpiritualem à nobis exigit, ejuſque faciendæ nobis onus impoſuit: *Nos circumcidi neceſſe eſt, non litera, ſed ſpiritu*. Verum eſt, quòd cultro petrino jam circumcidi non debet Chriſtianus; ſpirituali tamen gladio, quidquid in ſemetipſo ſceleroſum & impurum reperit,

S. Ber. ſer. 3. de circumciſ.

rerit, generoſè reſecet, & abſcindat neceſſe eſt. Unde ſi de emendis gladiis Diſcipulos ſuos Chriſtus monuerit: *Qui non habet, vendat tunicam ſuam, & emat gladium*: Ita & à quolibet Chriſtiano emendus, & ſumendus eſt gladius, ut veterem in ſeipſo jugulet hominem, & ut *Circumciſione non manu facta*, & totaliter ſpirituali, ſemetipſum circumcidere valeat. De Circumciſione hac ſpirituali jam nobis eſt diſſerendum, &c. *Ave*.

Luc. 22. 36.

ad Col. 2. 11.

Tria in homine diſtinguit D. Paulus, animam ſcilicet, ſpiritum, & corpus, *Ut integer ſpiritus veſter, & anima, & corpus ſine querela*: Ipſe per *animam* intelligit animæ ſubſtantiam, quæ eſſentialiter ſpiritualis eſt. *Per ſpiritum* intelligit etiam ipſam animam, non ſecundùm ſubſtantiam, ſed ſecundùm cogitationes, & affectus ſuos, quam ſub hoc reſpectu vocare ſolemus cor hominis. Et tandem *per corpus* intelligit illam hominis partem materialem, quæ ſimul cum anima ipſi unita, totum hominem componit. Nos autem, & anima, & corde, & corpore ſanctos eſſe deſiderat divus Paulus, dicens: *Deus pacis ſanctificet vos per omnia, ut integer ſpiritus veſter, & anima, & corpus ſine querela in adventu Domini noſtri Jeſu Chriſti ſervetur*. Sed totalis hæc animæ, cordis & corporis ſanctificatio ſine ſpirituali Circumciſione fieri non poteſt: in anima enim reſident peccata, in corde naſcuntur affectus ad peccatum, & in corpore motus inordinati ad peccatum allicientes inſurgunt: quare, ut ſancti ſimus, Circumciſio ſpiritualis in anima, in corde, & in corpore fieri debet; ab anima abſcindi debent omnia peccata; à corde abjici debent affectus ad peccatum; & a corpore ablegandi ſunt motus inordinati, qui ad peccatum trahunt. Circumciſio illa animæ fit gladio pænitentiæ; Circumciſio cordis fit gladio meditationis; & Circumciſio corporis fit gladio mortificationis. Unde, ut totaliter fiat Circumciſio ſpiritualis, abſcindi debent omnia peccata, omnes affectus ad peccatum, & omnes motus inordinati carnis noſtræ trahentes ad peccatum. 1. Abſcindenda ſunt omnia peccata; *ecce Circumciſionem animæ*. 2. Abſcindendi ſunt affectus ad peccatum: *ecce Circumciſionem cordis*. 3. Abſcindendi ſunt motus inordinati carnis noſtræ, *ecce Circumciſionem corporis*. Prima Circumciſio fit *gladio pænitentiæ*. Secunda fit *gladio meditationis*, Tertia fit *gladio mortificationis*. En tres hujus orationis partes.

1. Theſſ. 5. 23.

Abſcidenda ſunt omnia peccata gladio pænitentiæ. 1. PARS.

Triplex in Lege nova eſt Circumciſio ſpiritualis, inquit Hugo Cardinalis, alia ſcilicet pœnitentium, alia Religioſorum, & alia Martyrum. *Pænitentes* ſe ab omnibus peccatis, & circumſtantiis peccatorum circumcidunt. *Religioſi* propter Chriſtum, non ſolùm peccata, verùm & ſuperflua à ſe abjiciunt, dum temporalibus cunctis valedicunt, nihil proprium retinentes & dicentes cum D. Paulo: *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus*. Tandem *Martyres* non ſolùm peccata, & ſuperflua, ſed etiam neceſſaria a ſe amputant, dum corpora ſua propter Chriſtū morti exponunt. Quam Circumciſionem optabat D. Paulus, dicens: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus*.

Hug. Card. in c. 2. Luc.

1. Tim. 6. 8.

Rom. 7. 24.

A triplicem hanc Circumciſionem faciendam non adſtringuntur omnes Chriſtiani, ſed ſi ſuperflua, & neceſſaria cum Religioſis & Martyribus non relinquant, ſaltem cum pœnitentibus à ſe omnia peccata eliminare debent. *Circumcumciſio Chriſtiana*, inquit ſanctus Hilarius, *eſt totos nos emori peccato*. Et, ut ait Origines, (*manus* circumcidendæ ſunt à rapinis, & ad ſola Dei opera pandendæ. *Pedes* circumcidendi ſunt, ne veloces ſint ad effundendum ſanguinem, & ne intrent in concilium malignantium; ſed ut tantùm pro mandatis Dei circumeant. *Oculi* circumcidenti, ne concupiſcant aliena, ne videant mulierem ad concupiſcendum. *Guſtus* circumcidendus, ut ſive comedat, ſive bibat, ad gloriam Dei, ut ait Apoſtolus, manducet, & bibat. *Odor* circumcidendus eſt, ut Chriſti bonus odor ſimus, & in operibus miſericordiæ odorem ſua vitatis quæramus.) Omnia tandem peccata, ſive ex guſtu, ſive ex viſu, ſive aliunde procedant, ſunt penitus reſcindenda: *Circumciſio Chriſtiana eſt nos totos emori peccato*.

Origenes Hom. 3. ſup. Gen.

Omnia peccata fiunt, aut cogitatione, aut verbo, aut opere: *Peccavi nimis cogitatione, verbo, & opere*; Circumciſio autem ſpiritualis omnia, ſive cordis, ſive oris, ſive operis peccata abigit; hæc ſunt præputia impura quæ circumcidit: *Circumciſio ſpiritualis*, inquit Macharius Abbas, *amputat impurum præputium peccati*. Ex corde prodeunt cogitationes pravæ, & deſideria illicita, quæ ſollicitè auferenda ſunt. *Auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis*. Ex ore procedunt ſcurrilitates, maledicta, mendacia, blaſphemiæ, perjuria, & alia multa verba illicita, quæ, ut ait Apoſtolus, ab ori-

Machar. Hom. 41.

Iſa. 1. 16.

Digitized by Google

Eph.4.29. ab oribus noſtris ſunt removenda: *Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat.* Manibus ſiunt tactus impudici, furta, rapinę, cædes, & alia multa opera mala, quæ etiam tollenda ſunt; omnia tandem peccata tanquam præputia impura, ſunt circumcidenda, & ut ait Doctor Seraphicus, ea circumcidenda ſunt gladio pœnitentiæ: S.Bon.ſe. de Circumc. *Circumciſio ſpiritualis ſit à preputio nequitiæ, inſtrumento pœnitentiæ.*

Exod.4.24. Angelus Domini occidere voluit Moyſen, cujus incircumciſus erat filius: *Occurrit ei Dominus, & voluit occidere eum.* Sephora autem Moyſis mulier acutiſſimam ſumens petram, circumcidit filium ſuum. Filius Ubi ſup. incircumciſus, ut explicat Doctor Seraphicus, eſt malus Chriſtianus; petra verò gravem, & duram pœnitentiam ſignificat, hæc *acuta* eſt per contritionem; *acutior*, ſi addas confeſſionem; *acutiſſima*, ſi adjungas ſatisfactionem. Vis circumcidi ſpiritualiter? tolle omnia peccata tua, eaque petrino, & duro pœnitentiæ gladio circumcide: *Circumciſio ſpiritualis ſit à præputio nequitiæ, inſtrumento pœnitentiæ.*

Ita neceſſarium eſt, ut peccator ſua pœnitentiæ gladio circumcidat peccata; quòd ſi ea non circumciderit, graviſſima, & acutiſſima Dei ſententia ſit feriendus: *Si pœnitentia acuta non te circumcideris, ſententia acuta circumcideris.* In die judicii de ore Dei acutiſſimus egredietur gladius: *De ore ejus gladius utraque parte acutus;* hic gladius acutus, qui ex ore Dei prodibit, eſt terribilis ſententia, quam adversùs incircumciſos peccatores feret, dicens: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum.* O terribilem ſententiam! ò gladium acutiſſimum! Vis, ò peccator, à formidanda hac declinare ſententia? vis acutiſſimi hujus gladii lethales ictus devitare? Circumcide impura peccatorum tuorum præputia: S.Bon ubi ſup Apoc. 1. 16. *Si pœnitentia acuta non te circumcideris, ſententia acuta circumcideris.*

Omnia peccata venialia ſunt quidem circumcidenda, tum quia diſponunt ad mortale, tum quia Deo injuriam inferunt, tum quia devotionis fervorem minuunt; ſed pœnitentiæ gladio ſunt præſertim reſcindenda omnia mortalia: qui enim ea non circumciderit, in die judicii duram Dei ſententiam ſubibit, & in ignem inferni æternùm cruciandus projicietur. *Viſitabo*, inquit Deus, Jerem. 25. *ſuper omnem qui incircumciſum habet præputium.* Viſitabit Deus omnes peccatores, qui per pœnitentiam impura peccatorum ſuorum præputia non circumciderint; viſitabit eos, ut peccata eorum examinet, ponderet, & ſeverè puniat. O avare, qui vi, & fraude aliena rapuiſti! O luxurioſe, qui venereis, & illicitis voluptatibus tuam toties carnem fœdaſti! O hypocrita, qui ſub Angelici vultus ſpecie diabolicam tegis animam! O vos omnes, qui veſtra per pœnitentiam peccata delere non curaſtis! viſitatoris munere reſpectu veſtri aliquãdo fungetur Deus; *Viſitabo ſuper omnem, qui incircumciſum habet præputium*; viſitabit vos Deus, & ut ait D. Bonaventura, ad æterna vos ignis tartarei ſupplicia damnabit: Ubi ſup. *In viſitatione incircumciſorum iſtorum injunget pœnitentiam, non panis & aquæ, ſed ignis æterni.*

O peccator, cùm, ut pro commiſſis peccatis Deo ſatisfacias, te ſapiens jejunare jubet Confeſſarius, turbaris; cùm tibi aliqua in pane, & aqua facienda imponit jejunia, ingemiſcis, & illum, plus quàm par eſt, ſeverum eſſe arbitraris; ſed ſi tua per pęnitentiam non deleveris crimina, ſe adverſum te duriorem exhibebit Deus; nam in die judicii non ad ſemel, aut bis in pane & aqua jejunandum, ſed ad æterna tartari ſupplicia te condemnabit: *Injunget pœnitentiam, non panis & aquæ, ſed ignis æterni.* Quare, ò peccatores, omnia peccata mortalia per pęnitentiam abſcindite. Peccaſtis? pęnitentiam agite; peccaſtis? duræ pœnitentiæ gladio omnia veſtra ſcelera enecate; peccaſtis? omnes iniquitates veſtras acuto contritionis, confeſſionis, & ſatisfactionis cultro circumcidite, ut formidandam ignis æterni pęnitentiam vitare valeatis. Ecce Circumciſionem animæ: *nunc de Circumciſione cordis verba faciamus.*

Abſcindendi ſunt affectus ad peccatum, gladio meditationis. II. PARS.

AB onere Circumciſionis Judaicæ ſumus liberi; ſed ad ſpiritualem cordis Circumciſionem faciendam adſtringimur: ut enim ait S. Cyprianus: S.Cyp.ſe. de circ. *Nec jam truncationem præputii Evangelium imperavit, ſed Circumciſionem cordis.* Non ſolùm ab animâ tollenda ſunt omnia peccata, ſed à corde etiam omnes affectus ad peccatum ſunt removendi: hæc ſunt præputia impura, quæ circumcidere debemus: Jer. 4. 4. *Circumcidimini Domino, & auferte præputia cordium veſtrorum,* inquit Spiritus Sanctus, & hæc Circumciſio, ſi credamus Euſebio Emiſſeno, ita eſt ad ſalutem neceſſaria, ut ſalvari nequeat qui praves quoſque ad gravia peccata affectus è corde ſuo non abſtulerit: Ser. in die circumc. *Quicumque in corde circumciſus non fuerit, ſalvari non poterit.*

Cùm Chriſtus circumciſus, nomen Salvatoris accepit: *Vocatum eſt nomen ejus Jeſus.* Simili modo, ut quis ſalvari valeat, &

ac

Digitized by Google

ut nomen ſalutis accipiat, circumcidi debet ſpiritualiter, ita quòd è corde ſuo omnes affectus ad peccatum tollat: *Nos circumcidi ne-* S.Ber.ſer. 1. de circ. *ceſſe eſt, & ſic nomen ſalutis accipere.* Sicut enim ante Circumciſionem nomine carebant pueri Hebræorum, ita & nomine ſalutis carent qui ſpirituali Circumciſione omnia è cordibus ſuis vitia, omneſque pravos ad peccatum affectus non ſuſtulerint: *Quicumque in corde circumciſus non fuerit, ſalvari non poterit.*

Sedulos nonnunquam, & ingenioſos reperire eſt viridariorum, & hortorum cultores, qui in myrto, hyſſopo, vel aliis herbis nomina *Jeſus*, vel *Maria* figurant; ſed ut hi characteres, & hæc nomina non deleantur, herbiſque creſcentibus non obruantur, eas frequenter avellere, & amputare ſolent. Sic etiam Deus animam corpori noſtro tanquam moderatricem, & horti cultricem infudit; ut quemadmodum Adam olim Paradiſum, ſic etiam ipſa ſilveſcentem cordis noſtri terram colat, & expurget, ſpinaſque ac tribulos vitiorum in eo exſurgentium evellat. In cordibus autem noſtris nomen ſalutis inſculpſit, & exaravit Spiritus Sanctus, cùm baptizati ſumus: quare ut hoc non deleatur nomen, & ut ſalvari queamus, naſcentes vitiorum vepres, & exſurgentes pravos quoſcumque ad peccatum affectus tollere, & circumcidere debemus. *Quicumque in corde circumciſus non fuerit, ſalvari non poterit.*

Momentanea eſt vita noſtra in hoc mundo, & e contra æterna eſt vita Beatorum in cœlo: *Juſti autem in perpetuum vivent.* Æternam hanc Juſtorum vitam omnes ambiunt, eam aſſequi cupiunt omnes, omneſque ſalvari, ſaltem inefficaciter optant: ſed nullus incircumciſus ſalvabitur, nulluſque vitam æternam conſequetur, niſi priùs è corde ſuo pravos ad gravia peccata affectus avulſerit: ut enim loquitur Spiritus Sanctus, corda noſtra circumcidenda ſunt, ut poſſimus vivere in æternum: *Circumcidet* Deu.30.6 *Dominus cor tuum, ut poſſis vivere*; noſtra non vult Deus nos circumcidere corda, ad hoc ut poſſimus in hoc mundo vivere; ſed, ut explicat S. Bonaventura, ad hoc ut in terra viventium, ſeu in cœlo, in æternum vivere valeamus: *Ut poſſis vivere, utique ſpiritualiter, & æternaliter; vivere enim in ter-* Ubi ſup. *ra viventium conſequeris per Circumciſionis beneficium.*

Et ratio eſt, quia eiuſdem naturæ, ejuſdemque ſunt malitiæ actus externus, & affectus ad talem actum: ſi peccat quis mortaliter occidendo hominem, peccat etiam ſimiliter qui habet affectum, & voluntatem occidendi hominem, licèt reverà illum non occidat: ſi peccat mortaliter, qui adulterium committit; peccat etiam mortaliter qui affectum, & voluntatem habet adulterium committendi. Unde, ſicut non ſalvabitur qui externa omnia peccata mortalia non circumcidet; ita etiam non ſalvabitur qui omnem affectum, & peccatum mortale non circumcidet. Deſine ergo, ò peccator, concupiſcere alterius uxorem: circumcide, & abſcinde è corde tuo affectum ad uſuras, ad rapinas, ad adulteria, ad ſacrilegia, & Iſa.55.7 ad omne opus malum: *Derelinquat impius viam ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas*: peccator non ſolùm ab omni peccato, & à via iniquitatis declinare, ſed omnes etiam cogitationes, & affectus ad peccatum abſcindere debet. Neceſſe eſt, ut relinquat vir nobilis affectum ad immodicas expenſas, mercator affectum ad injuſta lucra, Judex iniquus affectum ad prorogandas lites, uſurarius affectum ad aliorum domos per lucra uſuraria evertendas. Circumcidere quiſque cor ſuum, & ab eo omnes affectus pravos auferre debet. Hæc autem Circumciſio facienda eſt *gladio meditationis*: meditare Chriſtum, meditare Paradiſum, meditare infernum, & è corde tuo omnem pravum & inordinatum affectum facilè eliminabis.

Circumciſio ſpiritualis eſt facienda cultro petrino, id eſt Chriſto, de quo divus 1.Cor.10 Paulus ait, quòd *petra erat Chriſtus*; meditatio ergo Chriſti circumciſi, Chriſti crucifixi, Chriſti pauperis, & Chriſti humilis eſt petrinus culter, quo illiciti omnes voluptatum, divitiarum, & honorum affectus circumcidendi ſunt. Quis enim Chriſtum nudum contemplans, divitias ambiat? quis Chriſtum opprobriis ſaturatum conſiderans, tranſitorios mundi honores ſitiat? quis Chriſtum flagellatum, ſpinis coronatum, & crucifixum mente revolvens, prohibitis voluptatibus frui quærat? Nullus equidem: quare ſume gladium meditationis, ſanctas Chriſti actiones meditare, ut ſceleroſos quoſque affectus è corde tuo reſecare valeas. Quòd ſi gladius hic non ſufficit, meditare Paradiſi delicias, & inferni meditare ſupplicia.

Mirabilem Circumciſionem docuit Chriſtus, dicens: *Si manus tua, vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum, & projice abs te.* Matth.18 *Si oculus tuus ſcandalizat te, erue eum, & projice abs te.* O admirabilem, & maximè ſalutarem Circumciſionem, quæ docet nos ut ſocios, cognatos, amicos, & alia quæcumque, etiam ipſis oculis chariora, ſi mores corrumpant, penitùs abſcindamus, & fugiamus, hæc

hæc autem cultro meditationis Paradiſi, & inferni ſunt abſcindenda; hic eſt culter quem Chriſtus exhibet: *Bonum tibi eſt*,

Ubi ſup.

inquit, *ad vitam ingredi debilem vel claudum, quàm duas manus, vel duos pedes habentem, mitti in ignem æternum: bonum tibi eſt cum uno oculo in vitam intrare, quàm duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis*. O peccator, eundem ſume cultrum, ut pravos affectus è corde tuo avellas; cogita Paradiſi gloriam, & inferni pœnam; mente re volve quanta ſunt Paradiſi gaudia, quibus privaberis in æternum, ſi iniquos cordis tui affectus non abſcindas; ſed inprimis tartareas flammas in mentem revoca, in quas, niſi te ſic circumcidas, præcipitaberis, dolore cruciandus ſempiterno. Hæc cogita, hæc ſeriò meditare, & dic in temetipſo: melius eſt pravos cordis mei affectus abſcindere, quàm Paradiſi gloria privari, & mitti in gehennam ignis. Ecce Circumciſionem cordis; aliquid brevì dicamus *de Circumciſione corporis per mortificationem facienda*.

II. PARS

Circumcidendi ſunt motus inordinati carnis noſtræ gladio mortificationis.

Gen. 17.

QUando circumcidit ſeipſum Abraham, circumcidit etiam Iſmael filium ſuum, & omnes vernaculos ſuos, omneſque ſervos ſuos emptitios. Sic quilibet homo, qui vult ſpiritualiter circumcidi, non ſua ſolùm debet circumcidere peccata, nec pravos etiam ſolùm circumcidere debet voluntatis ſuæ affectus, qui ſunt quaſi filii, quià voluntate libera naſcuntur; ſed inordinatos inſuper circumcidere debet corporis ſui motus, qui ſunt quaſi vernaculi & ſervi: quia caro, & ſenſualitas rationi ancillari debent. Et hanc corporis Circumciſionem neceſſariam eſſe docet divus Bernardus: *Nos*, inquit, *circumcidi neceſſe eſt, non litera, ſed ſpiritu, non uno membro, ſed toto corpore ſimul*.

Ser. I. de Circunc.

Protoparentis noſtri peccatum non unicæ corporis noſtri parti, ſed toto corpori ſuum communicavit venenum: *Univerſam*, inquit ſanctus Bernardus, *occupat carnem; à planta pedis uſque ad verticem, non eſt in nobis ſanitas, nec eſt aliqua pars, quæ non tabida ſit hoc veneno*: quare cùm in totum corpus noſtrum illapſa ſit Adamitici ſceleris malignitas, totum etiam corpus circumcidendum eſt; circumcidendi ſunt oculi, lingua, manus, & omnia corporis membra; ſed potiſſimùm circumcidendi ſunt motus inordinati, quibus caro militat adversùs animam, & concupiſcit adverſus ſpiritum; hi comprimendi, & quantum fas erit, hi *mortificationis gladio* ſunt abſcindendi.

Verum eſt, quòd quamdiu in hoc mundo vivimus, hi motus ſenſuales tolli totaliter nequeant: *Motus illicitus carnis (quamdiu ipſa caro eſt) tolli non poteſt*, inquit ſanctus Gregorius: quilibet tamen contra inordinatos illos motus pugnare, illoſque gladio mortificationis conterere, domare, & pro viribus reſecare debet: *Conculca beſtiales tuos motus*, ait ſanctus Bernardus, *quia domari debent, ne dominari prævaleant: niſi conculcati fuerint, conculcabunt te: niſi premantur, oppriment te*. Per Baptiſmum tollitur quidem peccatum originale in ſe; ſed non tollitur concupiſcentia carnis, quæ ab hoc peccato ducit originem; non tolluntur interni carnis noſtræ motus, qui à virtute avertunt, & ad vitia trahunt. Cùm autem advertit veterator ſatanas, hominem tales motus perſeveræ mortificationis exercitium non comprimere, ipſe illos magis movet, & excitat intra nos: *Fomites movet, laqueos parat*, ad hoc ut ad peccandum nos alliciat: quare, ut de dæmone triumphemus, continua corporis mortificatione hi motus conculcandi, & comprimendi ſunt: *Conculca beſtiales tuos motus*. Intra hominem alii ſunt motus rationis, & alii ſunt motus ſenſualitatis: cùm enim in homine ſint appetitus rationalis, & appetitus ſenſitivus, uterque hic appetitus ſuos habet motus; ut autem homo rectè ordinetur, appetitus rationalis Deo, & appetitus ſenſitivus rationi ſubdi debet: *Cùm ratio dominatur, ordinatus homo dicendus eſt*. Sed ut ratio his corporis motibus dominetur per gravem, & prudentem carnis mortificationem circumcidendi, & domandi ſunt: *Domari debent, ne dominari prævaleant*. Quare gladium mortificationis quiſque ſumat, ut hujuſmodi motus comprimat: *mortificate ergo membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram*.

s. Greg. L. 5. in I. Reg. c. I.

ſerm. 4. Aſcenſ.

s. Ambr. L. 10. ſ. cap. 14.

s. Aug. L. I. de lib. arbi. c. 8.

Coloſ. 3. 5

Carnis mortificationem multæ nobis ſuadent rationes: mortificanda eſt, inquit ſanctus Thomas à Kempis, quia *quantò caro plus premitur, tantò ſpiritus plus elevatur*. Mortificanda eſt, quia, ut ait ſanctus Nilus, *ſicut hoſtis ſublatus terrorem ampliùs non affert, corpus mortificatum animam non perturbat*. Mortificanda eſt: quia carnis maceratione minuuntur concupiſcentiæ, terrentur dæmones, & pergratum Deo ſacrificium offertur; ſed potiſſima ratio, qua ad carnis mortificationem moveri debemus, eſt: quia *ſi ad cæleſtia pervenire volumus, neceſſe eſt, ut paſſiones carnis mortificemus*.

Thom. à Kem. de diſcip. Clauſtr. c. 12.

s. Nilus Orat. de aula.

Greg. l. 4. in I. Reg. c. 5.

Quam

Quam rationem ſumpſit divus Gregorius ex Rom.8.13 divo Paulo, dicente: *Si ſecundùm carnem vixeritis, moriemini: ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis*. Infenſiſſimus ſalutis noſtræ hoſtis eſt caro: quare ſi illam mortificatione perenni non impugnaverimus, de nobis triumphabit, noſque ad tartara in æternum cruciandos pertrahet: mortificationi ergo corporis noſtri ſedulò incumbamus: *Mortificate membra veſtra.*

Hæc eſt Circumciſio ſpiritualis, cui facienda non ſemel dumtaxat, aut bis, ſed toto vitæ tempore incumbendum eſt: inordinati enim corporis noſtri motus amputati repullulant, effugati redeunt, reaccenduntur extincti, & ſopiti denuò excitantur: quare gladius mortificationis nunquam eſt dimittendus, ſed ſemper circumferendus: 2.Cor.4.10 *Semper mortificationem Jeſu in corpore noſtro circumferentes*. Nec dicat quis: juvenis ego ſum, ac proinde nondum venit hora mea, ut corporis mortificationem circumferam. Non eſt, quòd ſic loquantur juvenes: quia, ut docet Spiritus Sanctus, *bonum eſt* Thr.3.27 *viro, cùm portaverit jugum ab adoleſcentia ſua*. Sive ergo ſis juvenis, ſive non, inordinatos corporis tui motus variis mortificationibus compeſcas, & circumcidas neceſſe Dionyſ. in eſſe: *Si ad motus paſſionum externatâ diſpo-* Exhort ad Nov. art.2. *ſitione, aut aſſuefactione proclivior es, inſtantiùs pugna, ferventiùs ora, indefeſsè labora*, inquit Dionyſius Carthuſianus. Et ſanctus Gregorius aſſerit, ex corporis mortificationibus nullam aptiorem eſſe ad circumcidendos carnis noſtræ motus, quam jejunium, & abſtinentiam: *Motus carnis* S.Gregor. ubi ſup. *quaſi in fugam vertitur, dum ipſa caro benè jejunando caſtigatur*.

Sed heu! quam pauci carnis ſuæ motus comprimere, & circumcidere ſatagunt? gulæ, luxuriæ, & aliis corporis voluptatibus indulgent multi; pauci verò carnem ſuam circumcidere, & crucifigere volunt. O homo, ſi Chriſti eſſe diſcipulus, & regnum æternum adipiſci cupias, *poſt concu-* Ecc.18.30 *piſcentias tuas non eas*. Dura quidem eſt corporis mortificatio; ſed durius erit, Paradiſo in æternum privari, & cum voluptuoſis in inferno cruciari. Durum tibi eſt carnis illecebras frangere, creaturæ quam diligis, abrenuntiare, frænare gulam, & carnis mortificationi vacare, ſed ò quam durius erit, igne tartareo torreri! Formidandum hunc ignem, omneſque inferni cruciatus crebrò mente revolve, & facilè omnibus illicitis valedices deliciis, ut carnis mortifi- Hom. 31. in Ep. ad Rom. cationem ſedulò ſecteris. *O utinam*, inquiebat ſanctus Chryſoſtomus, *in prandiis, & cœnis, & balneis, imò & ubique de gehenna diſputatum eſſet!* Sed ò utinam cujus libet hominis menti firmiter infixa, & exarata eſſet gehennæ cogitatio! Certo enim certius eſt, quòd qui gehennæ ſupplicia ſæpè, & ſeriò meditaretur, omne mortificationis genus facilè amplecteretur. Gehennam ergo cogita, ut mortificationi adhæreas, & ut æternam beatitudinem obtineas. *Amen.*

IN FESTO
EPIPHANIÆ.
CONCIO PRIMA.

Vidimus Stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum. Matth. 2.

MAgna cum lætitia ſacrum hunc diem ſancta celebrat Eccleſia: quia in eo admirabilis Dei humanitatis manifeſtatio facta eſt. Pauciſſimis ab hinc diebus pro nobis homo fieri, & naſci voluit; hodie verò vota votis accumulans, & gaudia gaudiis multiplicans, ſeſe Regibus Orientalibus manifeſtavit: quod quidem maximum, & ſingulare Dei erga nos eſt beneficium: quia ſicut parùm prodeſſet homini, qui in fundo ſuo theſaurum haberet abſconditum, ſi quonam in loco lateret, ipſe neſciret: *Sapientia abſconſa, & theſaurus inviſus;* Ecc.20.30 *quæ utilitas in utriſque?* Ita & parùm nobis profuiſſet, Chriſtum qui theſaurus eſt inæſtimabilis, in hoc mundo naſci, ſi nobis ignotus fuiſſet. Apparuit ergo hodie gratia, & benignitas Salvatoris noſtri, hac die ſe Gentilibus manifeſtare cœpit: quare cùm hæc ſit dies Epiphaniæ, ſeu apparitionis, quid in ea apparuerit, congruum eſt, ut inquiramus: *Quoniam apparitionem hanc* S.Ber.ſer. 1. de Epiphan. *eſſe diximus, quid in ea appareat, dignum eſt, ut quæramus*. Verum eſt, quòd mirabilia omnia, quæ in hac die emicant, inveſtigare eſſet impoſſibile; ſed ex multis aliqua ſeligemus, ut ſanctos Reges debito honore proſequamur, & ut Regis Regum Chriſti Domini gloriam propalemus, &c. *Ave*.

REges Magos mente intueor in Oriente, in urbe Jeroſolyma, & in ſpelunca Bethlehemitica eos conſidero; *in Oriente*, unde proficiſcuntur; *in urbe Jeroſolyma*, qua tranſeunt; & in *ſpelunca Bethlehemitica*, in qua Chriſtum inveniunt. Hi Reges, in Oriente ſtellam videntes, Chriſtum agnoverunt; in urbe Jeroſolyma coram Herode Chriſtum prædicaverunt; & in ſpelunca Bethle-

Bethlehemitica Chriſtum puerum & pauperem, ut Regem & Deum adora verunt. Unde ſanctos illos Reges nunc proponam, ut viros ſapientiſſimos, qui Chriſtum agnoſcunt, ut Concionatores zelantiſſimos, qui Chriſtum prædicant & ut Principes religioſiſſimos, qui Chriſtum honorant. Sancti hi Reges 1. Chriſtum agnoſcunt in Oriente, unde proficiſcuntur. 2. Chriſtum prædicant in urbe Ieroſolyma, qua tranſeunt. 3. Chriſtum honorant in ſpelunca Bethlehemitica, in quam ingrediuntur. Chriſtum agnoſcunt, Chriſtum prædicant, Chriſtum honorant; en tria hujus concionis puncta.

I. PARS. *Reges Magi Chriſtum agnoſcunt in Oriente, unde proficiſcuntur.*

Reges Orientales, qui hodie Chriſtum adoraverunt, dicuntur *Magi*, non à magica arte, ſed à ſcientiæ magnitudine, ut cum aliis multis opinatur S. Bernardinus, quia, inquit, quos Græci Philoſophos, Scribas Iudæi, & Latini Magiſtros, *Magos* Perſæ appellant. Hi autem Reges Magi in regione ſua, quæ reſpectu civitatis Ieruſalem orientalis erat, ſtellam novam viderunt, quæ ab aliis differebat *in ſitu*, quia non erat fixa in firmamento, ſed terræ proxima; *in fulgere*, quia lucebat de die, quod non aliæ; *in motu*, quia reliquæ circulariter in cælo, iſta rectè versùs Ieroſolymam movebatur, iſta tandem cæteris erat diſſimilis *in fine*, quia aliæ factæ ſunt ad mundi ornatum, ad diſtinctionem temporum, & ad influendum in hæc inferiora; iſta verò ad hoc ſolùm facta eſt, ut Chriſtum natum Regibus manifeſtaret. Sicut enim Chriſtus ipſa Nativitatis ſuę nocte Angelos miſit, qui Paſtoribus ipſum natum eſſe nuntiaret; ita eadem nocte novam hanc formavit ſtellam, ut Regibus ipſum natum eſſe declararet. *Hæc ſtella creata eſt de novo, ut novum hominem Regibus nuntiaret.* Hug. Card. in cap. 2. Math.

Quod, quàm verum ſit, ipſa Regum verba demonſtrant. *Vidimus*, inquiunt, *ſtellam ejus in Oriente*. Cur enim hanc ſtellam, quam viderunt Magi, ſpecialiter Chriſti ſtellam vocant. *Stellam ejus?* Nonne omnes ad ipſum attinent ſtellæ? Nonne eas omnes ipſe creavit? Haud dubiè ipſe eſt Solis, lunæ, omnium ſtellarum creator, procul dubio ipſius ſunt, non ſolùm omnes ſtellæ, verùm & omnes creaturæ, cur ergo hanc ſpecialiter Chriſti ſtellam eſſe dicunt Magi? Hoc dicunt, inquit Hugo Cardinalis, *quaſi per appropriationem, quia etſi cætera ſtella ab ipſo creata ſint à mundi principio hæc ſpecialiter creata, & deputata eſt ad Nativitatis ejus oſtenſionem*. Eandem rationem adducit S. Maximus, dicens, quòd quamvis omnia ſidera quæ ſcintillant in cælo, Chriſti ſint, hæc tamen ſpecialiter vocatur ſtella *ejus*, quia à Chriſto formata erat, ut ſeipſum Regibus manifeſtaret. *Benè ejus dicitur ſtella, quia quamvis omnes ab eodem creatæ ſtellæ ipſius ſint; hæc tamen propria Chriſti erat, quæ ſpecialiter ejus nuntiabat adventum.* S. Maxi. h. 4. de Epiph.

Hoc autem munere præclariſſimè perfuncta eſt hæc ſtella, Chriſtum natſeſſe hęc perfectiſſimè demonſtravit, quia cùm eam viderunt Magi, protinùs Chriſtum, qui per ſtellam ſignificabatur, agnoverunt; erant ſimul videntes & intelligentes, ut ait Euſebius Emiſſenus: ſtellam videbant & Meſſiam, qui per ſtellam ſignificabatur, agnoſcebant. *Quid eſt enim, videntes ſtellam, niſi videntes, & intelligentes quod ſignificabatur per ſtellam?* Stellam viderunt Magi, & Chriſtum agnoverunt. Unde dicitur, quòd ſtellam videntes, *gaviſi ſunt gaudio magno*, gaviſi ſunt enim, non tam ex eo quòd ſtellam, quaſi quid aſtronomicum viderint, quàm ex hoc quòd, ut ſubdit Euſebius Emiſſenus, *viſa ſtella, quidquid per eam ſignificabatur, mox intelligerent*. Nec dubium eſt, inquit Auguſtinus, quin Chriſtum noverint Magi, cùm eum tam ſollicitè quæſierint, & tam ardenter videre optaverint, *Nunquam hunc tanta devotione requirerent, tanto pietatis affectu deſiderarent, niſi eum agnoſcerent.* Voluntas non fertur in incognitum, non amat, non deſiderat, nec inquirit quod non cognoſcit, quare cùm Magi Chriſtum Iudæorum Regem recens natum quæſierint; & videre optaverint, illum ſine dubio agnoverunt. Euſebius Emiſſ. de Epiph. Ubi ſup. S. Aug. ſer. 3. Epiph.

Reges Magi *ſtellam videbant, ſtellam habebant*, inquit S. Bernardinus; hi ſtellam videbant exteriùs fulgentem, & ſtellam habebant intùs in cordibus ſuis lucentem, eoſque illuminantem. Ipſi, cùm perfectiſſimi eſſent Aſtrologi, ſtellam videntes, eam quid magnum, & mirabilem portendere judicarunt: quid autem præcisè externa illa ſtella ſignificaret, & prænuntiaret, ſtella interna, ſeu revelatio divina iis aperuit & manifeſtavit. Stella externa quam intuebantur Magi, erat Dei miniſtra, & *tanquam lingua cælorum*, qua quidem erudiebantur, ſed non ita perfectè, ut non alia egerent ſtella ſeu illuſtratione, & revelatione divina, qua quid per externam ſignificaretur, clariùs, & perfectiùs agnoſcerent. Deus autem, ſimul cum externa, internam hanc ad eos miſit ſtellam, qua Chriſtum Iudææ, Ser. de Epiph.

dææ, & totius mundi Regem natum eſſe perfectiſſimè norrunt. *Alia ſtella*, inquit S.Auguſtinus, *nimirùm revelatione, indicatum eſt divinitùs, quod luce externi ſideris tacitè ſignabatur*.

Deus, cujus providentia ſuavis eſt, Magos erudire voluit per ſigna illis familiaria, cùm enim Aſtrologi eſſent, eos per ſtellas
In c. 2. Matth. quas contemplari ſoliti erant, ad ſui agnitionem adduxit. *Magos Aſtrologos*, inquit Theophilatus, *per ſtellam voluit edocere, tanquam per rem eximiam ipſis familiarem*. Do-
D.Th. 3. p. q. 36. a.50. ctor Angelicus ait (quòd ſicut manifeſtatio ſyllogiſtica fit per ea quæ ſunt magis ei nota, cui eſt aliquid manifeſtandum, ita manifeſtatio quæ fit per ſigna, debet fieri per ea quæ ſunt familiaria eis, quibus manifeſtatur.) Quare cùm Regibus Magis familiariſſimum eſſet ſtellas contemplari, eos Chriſtus per ſtellas erudivit, & ad ſui agnitionem adduxit, *Quoniam*, ut ſubdit Theophilactus; *Aſtrologi Magi erant, propterea Dominus familiari ſigno eos adduxit*. Nec unicam ad eos miſit ſtellam, ſed externam unam, internam aliam & per utramque hanc ſtellam ita Chriſtum natum eſſe agnoverunt, ut gaviſi ſint gaudio magno, eumque ſollicitè & ferventer quæſierint.

Miramini Dei providentiam, qui ſolo unius ſtellæ fulgore Magos illuminat. Miramini, quòd tam promptè, & tam perſpicuè Magi Chriſtum cognoſcant, ut gaudentes eum inquirant; ſed itidem obſtupeſcite, videntes, quòd Chriſtus non unicam, ſed innumeras multis peccatoribus mittat
S. Greg. ho. 10. in Ev. ſtellas, ſeu gratias eos intus illuſtrantes, & tamen nondum perfectè illum norunt. Creaturæ inſenſibiles eum agnoverunt: (mare eum cognovit, quia ſub plantis ejus ſe calcabile præbuit. Terra cognovit, quia eo moriente contremuit. Sol cognovit, quia lucis ſuæ radios abſcondit. Saxa, & parietes cognoverunt, quia tempore mortis ejus ſciſſa ſunt. Infernus agnovit, quia hos, quos tenebat mortuos, reddidit, & tamen eum, quem inſenſibilia elementa noverunt, multi peccatores agnoſcere nolunt; de Judæis non loquor, ſed de ipſis Catholicis, inter quos multi ſuis ita excæcantur ſceleribus, ut Chriſtum non agnoſcant. Non eum agnoſcunt ut Deum, cùm non eum ut Deum, & Dominum ſuum venerentur. Non agnoſcunt illum ut infinitè juſtum, cùm ejus judicia, & ſupplicia non timeant. Non illum agnoſcunt, ut ſummè bonum, cùm de ejus bonitate, & miſericordia deſperent. Plerique peccatorum ſunt ſimiles divo Paulo, qui antequam ab Anania ſana-
Act. 9. 8. retur, *apertis oculis nihil videbat*: ipſi enim apertos habent oculos ad videndum temporalia; ea jucundè vident, ea admirantur; ſed apertis oculis ſpiritualia non vident, & Chriſtum non agnoſcunt. O peccator agnoſce Deum tuum, & factorem tuum ad inſtar Regum Orientalium, qui Chriſtum agnoverunt in Judæa, *ac etiam Chriſtum prædicaverunt in urbe Jeroſolyma*.

Reges Magi Chriſtum prædicant in urbe Jeroſolyma, qua tranſeunt. II. PARS

Poſtquam Magi novam ſtellam, novo ſitu, novo curſu, nova materia, novo motu, novoque lumine circumfulgentem viderunt, itineri ſe commiſerunt, & versùs Jeroſolymam pergentes, eadem eos antecedebat ſtella, quæ per noctem, veluti olim ignea columna Iſraelitas, eos illuminabat. Unde ſicut cùm columna ſiſtebat, populus Dei identidem quieſcebat, cùmque illa incedebat, populus Dei etiam pergebat, ita Regibus Magis contigit, nam quieſcente ſtella ipſi ſiſtebant, & eunte ibant, donec ingreſſi ſunt Jeroſolymam, ubi hi Reges, qui antea gentiles erant & idololatræ, facti ſunt Prædicatores zelantiſſimi, qui in Regia hac, & totius Judææ metropoli civitate, in qua reſidebat Herodes Rex, palàm Chriſti nuntiaverunt adventum. Nondum ſciebant quo præciſè in loco natus eſſet Chriſtus, & tamen ipſum natum eſſe prædicarunt, *Mira res*, inquit Hugo Cardinalis, *hi peregrini nativitatem prædicant, etſi* Hug. in c. 2. Mat.
locum ignorant.

Poſtquam Magi in urbem Jeroſolymam ingreſſi ſunt, ſtella quæ ducebat eos, delituit; antequam Jeroſolymam ingrederentur, lucebat ſtella; poſtquam ex hac egreſſi ſunt civitate, luxit etiam ſtella; cur ergo non luxit novum & mirabile illud ſidus, dum Reges Ieroſolymis permanſere? Reſpondet ſanctus Bernardinus, hoc factum eſſe, ut Reges Magi Chriſti prædicarent adventum in præcipua hac Iudææ civitate, & deinde per univerſum regnum divulgaretur, ne quis hujus natalis inſcium, & ignarum ſe effingere poſſet; *Diſparuit ſtella Jeroſolymis* Serm. de
propter Chriſtum, ut nativitas ejus nuntiare- Epiph.
tur in regia civitate, ac per conſequens Judæi Chriſtum non recipientes, inexcuſabiles haberentur. Stella, quam viderant Magi, erat *lingua cælorum*, inquit ſanctus Auguſtinus, hæc erat lingua magnifica, quæ Regibus Magis adventum Chriſti prædicaverat, hæc autem lingua ſiluit, hæc ſtella Ieroſolymis diſparuit, ut ibi Regibus Magis loquendi, & Chriſti adventum prædicandi locum præberet. Ad Paſtores miſit Angelum Deus, ad

ad Magos ſtellam, & ad Scribas, Legiſque Doctores miſit Magos, qui promiſſum Meſſiam Regem jam natum eſſe nuntiarent, ſiluit autem ſtella, & Ieroſolymis diſparuit, ut Magis ſuum adimplendi munus locum daret. Quemadmodum Principe, aut graviſſimo quodam viro loqui volente, ſilentium indicitur, omneſque venerationis cauſa ſilent; ita ingredientibus Regibus in Ieruſalem, ſilet *lingua calorum*, abſcondit ſe ſtella, & hi Reges tunc loquuntur, Chriſtique nativitatem prædicant: *Mira res! hi peregrini nativitatem prædicant, etſi locum ignorant.*

Reges Magi in urbe Ieroſolyma palàm prædicaverunt, dicentes: *Ubi eſt, qui na-* Matt.2. *tus eſt Rex Judæorum?* Ecce eorum propoſitionem, quam eximio miraculo comprobarunt, aſſerentes, hunc Regem recèns natum ad ipſos portentoſam miſiſſe ſtellam: *Vidimus ſtellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum*: Ecce totam eorum prædicationem, quæ quidem brevis eſt; paucis tamen his verbis Chriſtum veniſſe nuntiant, Iudæorumque negligentiam & duritiam arguunt, eò quòd eum in illorum finibus natum non inviſerunt, & ut Regem non agnoverint. Advertite quæſo, quomodò loquantur Reges, eorum ponderate verba: Chryſol. ſer. 158. *Ubi eſt*, inquiunt, *qui natus eſt Rex Judæorum?* His verbis non interrogant an ſit natus, ſed eum eſſe natum ſupponunt, & annuntiant; imò, ut ait S. Petrus Chryſologus, Magi his verbis non interrogant, an Chriſtus natus ſit, ſed veluti prædicatores zelantiſſimi Iudæos increpant, quòd Chriſto nato debita pietatis, & æquitatis officia non impenderint: *Ubi eſt, qui natus eſt Rex, non interrogant*, inquit, *ſed inſultant; non ignorant, ſed negligentes arguunt, increpant deſides, malos produnt, contumaces verberant, ſervum Domino non occurriſſe cauſantur*. Iudæos interrogant Magi, & ſciſcitantur ab eis, ubi ſit qui natus eſt Rex Iudæorum? non ut ab iis diſcant quod jam per Deum noverant; ſed ut illos arguant. Ubi eſt, qui natus eſt Rex Iudæorum? *hoc eſt dicere*, inquit Chryſologus, *cur Rex Iudæorum in præſepio jacet, & non decumbit in templo? cur non fulget in purpura, ſed ſqualet in pannis? cur latet in ſpecu, & manifeſtus in ſanctuario non habetur? acceperunt jumenta in præſepe, quem in domo ſua recipere vos ſprevíſtis*. O mirabilem Magorum concionem!

Non pauci Concionatores ſubtilitatibus ſtudioſiùs vacant, floſculos verborum accuratè inquirunt, & ſuavem circumſcriptarum periodorum harmoniam curioſiùs ſectantur, ut placeant, non ut proſint; ut oblectent, non ut compungant; ut auditores non ad Dei obſequium, ſed ad ſui admirationem pertrahant. Tales utique Concionatores non elegit Chriſtus, his enim quos ad prædicandum miſit, non dixit, ut profano, & comico idiomate, ſed ut Evangelica dicendi ratione uterentur; non iis præcepit, ut poetica inventa, nugatrices, fabulas, & alia his ſimilia ad placendum, & ad auditoribus adulandum apta garrirent ſed quòd Evangelium ſuum prædicarent: Matt.16 *Prædicate Evangelium omni creaturæ*. Sic autem Evangelium prædicare debent Concionatores, ut generosè arguant & increpent peccatores, qui à ſalutis æternæ ſemitis deflectunt: *Argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina*. Et hoc modo prædicaverunt Reges Magi, non adulterarunt verbum Dei, nec phaleratos adhibuerunt ſermones, ut Herodi, Scribis, & phariſæis placerent, verbis aureſque eorum demulcentibus non uſi ſunt; ſed ſancto ſuccenſi zelo, Chriſtum Iudæorum Regem veniſſe prædicarunt, nec non Iudæos acriter objurgarunt, propterea eum ut Regem & ut Deum ſuum nondum ſalutaverint: *Negligentes arguunt, increpant deſides, malos produnt, contumaces verberant, ſervum Domino non occurriſſe cauſantur*.

O veros, & verè zelantiſſimos prædicatores! quis non miretur Reges illos idololatras, ſubitò factos eſſe abſolutiſſimos Concionatores? eſt certè quòd eos quiſque admiretur, & præcipuè ſi altera prædicationis eorum circumſtantia ponderetur, nempe quòd ipſi ea fecerint, quæ facienda eſſe prędicarunt. Verus Prædicator opere implere debet quæ ab aliis agenda eſſe docet: *Benè, & utiliter prædicatur, ſi id quod ore promitur, factis impleatur*, nonnulli tamen Concionatores dicunt, & non faciunt; quod dicunt verbis, negant factis; & ſæpè dum alios bonos facere conantur, ipſi deteriores fiunt. Hos ſimiles eſſe dicam horologio, quod alios regendo, continuis rotatum volutationibus deterioratur; vel etiam lyræ, cujus fides atteruntur, dum dulcem ſonorum concentum auditoribus emittit. Sed hujuſmodi Concionatores non extitere Reges Orientales, ipſi enim dixerunt, & fecerunt, facta eorum verbis fuere conſona; & cùm Iudæis Chriſtum Regem natum eſſe prædicarunt, identidem ſe ad eum adorandum veniſſe declararunt: *Vidimus ſtellam ejus, & venimus adorare eum*. Non dixerunt Iudæis: Rex veſter natus eſt, adoraturi eum quærite, nos autem illum adorare nolumus; non ſic locuti ſunt; ſed poſtquam

S. Greg. de zel. & liv. c. 4.

Matth.2

quam Chriſtum veniſſe annuntiarunt, ſtatim ſe ad illum adorandum veniſſe aſſeruerunt, viam ad illum inquirendum inierunt; imò, inquit Chryſoſtomus, ita illius amore exarſerunt, ut pro eo ſanguinem fundere
Imperf. hom. 2. parati eſſent: *Adhuc non viderant Chriſtum, & jam parati erant mori pro eo.*

O pereximios Concionatores! ſed ò peſſimos eorum auditores! Verum eſt, Herodem, omneſque Ieroſolymarum incolas turbatos eſſe, cùm Regum concionem audie-
Matth.2. re: *Audiens autem Herodes Rex, turbatus eſt, & omnis Jeroſolyma cum illo*. Hi turbati ſunt, ſed non converſi ſunt; turbati ſunt, ſed non ideò Chriſtum quæſierunt, & adoraverunt. Ecce quod plerumque accidit auditoribus; clamat Prædicator, & hi conturbantur, arguit ille, & hi commoventur; de formidandis Dei judiciis, vel de ſempiternis inferni ſuppliciis il-
Pſ.47.7. le loquitur, & hi contremiſcunt: *Conturbati ſunt, commoti ſunt, tremor apprehendit eos*; hi commoventur, & trepidant, ſed non convertuntur. O NN. quid vobis audiiſſe Concionatores, & tremuiſſe proderit, ſi valedicentes peccatis, ad Deum non convertamini? Nihil equidem, quia *non audi-*
Rom. 2. 13. *tores Legis juſti ſunt apud Deum, ſed factores.* Non ſalvaberis, ò peccator, quia audiviſti Concionatorem contra vitium illud, quo ligaris, declamantem; ſed juſtificaberis & ſalvaberis, ſi vitia & peccata, quibus gravaris, per ſalutarem pœnitentiam extirpaveris. Quare, ò NN. non imitemini Iudæos, qui Reges audierunt, & converſi non ſunt; ſed ſic Concionatores audiatis, ut quæ dicunt faciatis: *Quæ dicunt vobis facite*. Sed poſtquam Reges Magos contemplati ſumus in urbe Ieroſolyma Chriſtum prædicantes; demiremur eos in ſpelunca Bethlehemitica Chriſtum honorantes.

III PARS

Reges Magi Chriſtum honorant in ſpelunca Bethlehemitica; in quam ingrediuntur.

Regina Saba ab ultimis terræ finibus venerat, non ut Salomonem adoraret, ſed ut ejus ſapientiam audiret: *Illa loquentem hominem non adorare venerat, ſed audire*, inquit S. Auguſtinus; Reges vero Magi ſua derelinquunt regna, ad alienas tranſmigrant provincias, & ad Chriſtum veniunt, non ut eum loquentem audiant, ſed ut illum venerentur. *Vidimus*, inquiunt, *ſtellam ejus, & venimus adorare eum*. Venerunt, ut illum adorarent, & revera illum adoraverunt, completa enim ſua prædicatione, ex urbe Ieroſolyma egreſſi ſunt, & præeunte ſtella, tranſierunt uſque Bethlehem; ubi Chriſtum in ſpelunca invenerunt, & *procidentes adoraverunt eum*. Non ſolùm adoraverunt eum externa quadam corporis Matt. 2.
reverentia; ſed, ut ait Hugo Cardinalis, *adoraverunt eum tam corpore, quàm mente*. In quo, ut adnotat Rupertus Abbas, Paſtoribus urbaniores extitere Reges Magi. *Paſtores*, inquit, *non adeò docti, ſive eruditi* L. 2. in Mat c.3.
fuerunt, ut procidentes adorarent, aut munera offerrent, ſed tantummodò cognoverunt de verbo, quod dictum erat de puero hoc, & reverſi ſunt glorificantes Deum. Reges verò Magi, ut Chriſto honorem impenderent, procidentes adoraverunt eum, & apertis theſauris ſuis obtulerunt ei munera, aurum, thus & myrrham.

Quicumq; olim Reges Parthos ſalutaturi adibant, munera deferebant, ut eos ſimul corporis habitu, & munerum oblatione venerarentur, *Reges Parthos non poteſt quiſque ſalutare ſine munere*, inquit Seneca. Ean- Sen. ep. 17.
dem conſuetudinem lege firmatam, & apud Perſas obſervatam eſſe, refert Cælius, dicens. *Lege apud Perſas ſancitum eſt, ſervatum quoque pertinaciſſimè, ut Regem unuſquiſque* Cel l.12. c.16.
muneribus, quæ honoraria dicuntur, ſalutatum eat, & hanc omnium regnorum antiquitus conſuetudinem fuiſſe dicit Haymo, *Vetus conſuetudo fuit, ut nullus intraret ad Re-* Haymo
gem ſine muneribus. Hunc morem ſerva- in c. 2. Math.
verunt Reges Magi, qui Chriſtum Regum Regem honoraverunt non ſolùm procidentes, verùm & pretioſa munera offerentes, quæ quidem munera honoraria fuerunt, cùm ei aurum, thus & myrrham obtulerint, per aurum enim ut Regem, per myrrham ut hominem, & per thus ut Deum illum venerati ſunt, *aurum, thus, myrrham* Iuvencus
Regique, hominique, Deoque dona ferunt.

Deus ab hominibus honorari appetit, *ſi ergo*, inquit, *pater ego ſum, ubi eſt honor meus*? Quomodò autem Deus honorari de- Mal.1.6.
beat docet Sapiens: *Honora Dominum de tua ſubſtantia*. Quæ Salomonis verba ſic exponit Hugo Cardinalis; *Honora Dominum de tua ſubſtantia*, id eſt, *de te ipſo*, Vel: *Ho-* Pr.3.9.
nora Dominum de tua ſubſtantia, id eſt, *de tuis rebus, non de alienis*. Hic eſt duplex modus honorandi Deum de noſtra ſubſtantia, & utroque hoc modo Chriſtum venerantur Reges Magi, illum honorant de ſua ſubſtantia, ſeu de ſeipſis, quia *procidentes adoraverunt eum*. Illum etiam honorant de ſua ſubſtantia, ſeu de rebus ſuis, quia ei offerunt aurum, thus, & myrrham: *Au-* Hug.Car
rum Regi, thus Deo, myrrham mortali, inquit Hugo Cardinalis, & ut loquitur ſanctus Auguſtinus, *Aurum ſolvitur quaſi Re-* Aug ſer. de Epiph.

gi

gi magno, thus immolatur ut Deo, myrrha prabetur quaſi pro ſalute omnium qui morituri ſunt. Non ſolùm ait, Reges hæc ei obtuliſſe dona, ſed ſolviſſe, & immolaſſe: *Solvitur, immolatur*, quia Chriſtum puerum ita reveriti ſunt, ut coram illo procide- rint, eique, quaſi vectigales & ſtipendiarii, aurum ſolverint; necnon quaſi ſacrificuli, ei, ut Deo, thura immolaverint.

O rem omnibus ſæculis admirabilem! Reges Magi Regem Judæorum ſollicitè quæſierant, & nunc puerulum, in quo nihil regium oculis corporeis cernunt, ut Regem venerantur, non enim in regia habitat Chriſtus, ſed in ſpelunca; non in prædivite decumbit cubili, ſed in præſepio; magna ille militum non ſtipatus eſt caterva, Principibus, Magnatibus & aliis Aulicis non circumcingitur; nullum ſceptrum, nullum diadema, nullaque alia regiæ majeſtatis inſignia apparent; eum tamen ut Regem, & ut Deum venerantur Magi: quia fidei oculis hoc intuentur, quod corporeis videre nequibant: *Videte quàm occulta ſit fides*, inquit Bernardinus, *quàm lynceos oculos habeat, diligentiùs conſiderate.* Occultiſſima quidem horum Regum fuit fides, qua Chriſtum puerum, ut Regem, & ut Deum ita perfectè cognoverunt, ut eo viſo protinus ad ejus pedes ſe proſtraverint, eique pretioſa munera obtulerint: *Procidentes adoraverunt* Matt.2 *eum, & obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham.*

O utinam æquè oculata ac religioſa eſſet Chriſtianorum hujuſce ævi fides! Sed proh dolor! hujus temporis Chriſtiani coram Chriſto in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento remanente adorantes non procidunt; ſed ſæpè ſtant recti, ſæpè vana, & inutilia coram illo impudenter garriunt; imo nonnunquam ſacrilegè jocantur, & ſcurrantur Heu! nonne idem Chriſtus, qui à Magis adoratus eſt in præſepio, nunc in ſanctiſſimo reſidet Sacramento? Nonne idem hic & hìc ei debetur honos? Nonne in utroque loco ſumma ei exhibenda eſt reverentia? Cur ergo NN. non eum in Eccleſia adorantes colitis? Cur ſimul cum Regibus Magis illum procidentes non adoratis? Hi Reges Chriſtianæ Religionis erant candidati, qui vix ab idololatriæ deſciverant & tamen Chriſtum infantem, in cunis adhuc vagientem, ut Regem, & ut Deum ſuum adorarunt, cur ergo vos, qui à primis vitæ veſtræ diebus Chriſto nomen dediſtis, pari honore, & ſimili cum reverentia non afficitis? Si ſic Chriſtum honorarunt inimici ejus, qui ſe convertunt, cur vos, qui ejus amicos eſſe profitemini, ſimilem ei honorem non impenditis? Sed cùm ipſis honorandus eſt etiam Chriſtus muneribus.

Hic eſt Deus noſter coram quo vacui apparere non debemus, *Non apparebis in conſpectu meo vacuus*, Ex.23.15. plerique tamen hominum vacui ſunt, & tenaces reſpectu Chriſti; ita quòd ei in Templo, vel in perſona pauperum vix aliquid offerant. Chriſto, à quo omnia habemus, omnia noſtra conſecrare deberemus; at non Chriſto, ſed concupiſcentiæ ea offerunt multi. *Satius eſt*, inquit Guerr. ſer. 1. Epiph. Abbas Guerricus, *Chriſto offerre, quàm ſanguiſugæ, id eſt, concupiſcentiæ, cujus duæ filiæ voluptas & vanitas non dant requiem dies ac noctes, dicentes. Affer, affer*, Non ergo vanitati & voluptati, quæ ſunt filiæ concupiſcentiæ, ſed Chriſto qui eſt filius Mariæ, & a quo bona cuncta procedunt, veſtra offeratis. Et præcipuè ei offerte aurum, thus, & myrrham, *aurum dilectionis, thus* S.Bonav. ſer. Epiphan. *devotionis, & myrrham contritionis*, ut ait divus Bonaventura. Hæc ei quiſque offer- S.Greg.h.10 re poteſt, & debet. Vel, ut ait ſanctus Gregorius, *aurum offerimus ſi ſapientia lumine ſplendemus; thus, ſi orationis ſtudio redolemus, myrrham, ſi carnis vitia mortificamus.* Hæc munera Chriſto offeramus, & ipſe gratiæ ſuæ donis ditabit nos in hoc mundo, & æternam beatitudinem dabit in Paradiſo. *Amen.*

IN FESTO

EPIPHANIÆ

CONCIO SECUNDA.

Ubi eſt, qui natus eſt Rex Judæorum?
Matthæi 2.

CHriſtum inter, & cæteros Reges illud inter alia ineſt diſcrimen, quòd hi, quamvis ad hoc ut ſint Reges, nati ſint; non tamen ex viſceribus matrum prodeunt Reges, non regio redimiti diademate naſcuntur, ſed ut reliqui homines in hanc lucem veniunt, regiamque dignitatem armis, electione, aut hæreditate aſſequuntur. At Chriſtus priùs Rex erat, quam natus, & verè natus eſt Rex: *Ubi eſt, qui natus eſt Rex?* Nec quomodolibet Rex natus eſt Chriſtus, ſed *Rex Regum, & Dominus dominantium*, qui omnes alios Reges longè anteceſſit; *Primogenitum ponam illum excelſum præ Regibus*. Regiam autem ſuam dignitatem hac die ſpecialiter manifeſtat Chriſtus, qui ut Rex agnoſcitur, ut Rex quæritur, & ut Rex honora-

Digitized by Google

tur; *Ubi eſt, qui natus eſt Rex Judæorum? vidimus ſtellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum.* Contemplemur hunc Regem in cunis glorioſè triumphantem, ejuſque triumphos demiremur, &c. *Ave.*

Reges Magi in Chriſtum credunt, ad Chriſtum vadunt, & Chriſtum adorant; apparet iis ſtella in Oriente, & ea viſa in Chriſtum credunt; antecedit illos ſtella, & hi eam ſequuntur, ut ad Chriſtum vadant, ſtella tandem illos ducit in Bethlehem, ubi Chriſtum inveniunt, & procidentes adorant: *Et procidentes adoraverunt eum.* Ne Reges Magi in Chriſtum, crederent, illorum prohibebat religio, cùm eſſent idololatræ & falſorum deorum cultores: ne ſtellam ſequerentur, & è regnorum ſuorum finibus egrederentur, ut ad Chriſtum vaderent, mundi obſtabat ſapientia; & ne coram Chriſto puero, in ſtabulo degente, procederent, majeſtas regia ſuadebat. Sed hodie glorioſiſſimè triumphat Chriſtus de idololatria, de mundi ſapientia, & de majeſtate regia. 1. Triumphat Chriſtus de idololatria, quia Reges Magi in ipſum credunt. 2. Triumphat Chriſtus de mundi ſapientia, quia Reges Magi ad ipſum vadunt. 3. Triumphat Chriſtus de regia majeſtate, quia Reges Magi coram

I. PARS. illo procidunt.

Triumphat Chriſtus de idololatria, quia Reges Magi in ipſum credunt.

A Tempore quo Protoparentes noſtri in Oriente peccaverunt, omnia alia ferè peccata in Orientali regione habuere radicem, ibi in primis initium ſumpſit invidia, ex qua protinus fraternum ortum eſt homicidium, ut Geneſeos 4. legimus. Ibi ſuperbia, & iniqua dominiandi libido in Nembrod initium habuit, de quo Geneſeos 10. dicitur *Ipſe cœpit potens eſſe in terra;* ſeu, ut explicat Gloſſa, *cœpit eſſe fortis & tyrannus.* Ibi etiam primùm viguit luxuria in Lot, qui cum duabus ſuis filiabus concubuit. Ibi bigamia in Lamech, ibique nonnulla alia vitia principium habuere, & præcipuè idololatria, quæ ab Orientali plaga ſuam ſumpſit originem: Ninus enim, ut refert Author Hiſtoriæ Scholaſticæ, patris ſui Beli vita functi, qui Rex fuerat Babyloniæ, effigiem fieri curavit, cui tantam reverentiam exhibuit, ut omnibus reis ad illam confugientibus libenter parceret. Unde regni hujus incolæ Beli ſtatuæ divinos honores impendere cœperunt; indeque factum eſt, ut plurimi ſimiliter parentibus

Geneſ. 4. & 10.

& amicis ſuis defunctis imagines dedicarint & ſic ab hac prava radice, ſeu à Beli ſtatua totum ferè per Orbem idololatria propagata eſt. Quare Chriſtus, qui in hunc mundum venit, ut omnia penitùs vitia, & præſertim idololatriam debellaret, ab illa mundi parte, in qua ſuam ſumpſerat originem, triumphos ſuos initiavit, ibi triumphavit de idololatria in perſona Regum, quos ab idolorum cultu avocavit, & ad veram fidem convertit: *Quia in Oriente orta eſt multiplicitas vitiorum,* inquit Damaſcenus, *ideò veniens in carne Verbum, voluit mundare illam partem novi ſideris influentia; ut ubi cœperat macula, ibi inciperet ſanctificatio; & ubi radicem jecerat idololatria, ibi fides inciperet pullulare.*

Damaſc. l.4.c.4.

Hunc Chriſti de idololatriæ triumphum prædixit Iſaias his verbis: *Antequam ſciat puer vocare patrem ſuum & matrem ſuam, auferetur fortitudo Damaſci, & ſpolia Samariæ.* Quis enim eſt ille puer, qui adhuc balbutiens & antequam loquatur, glorioſè triumphat, niſi Chriſtus Dominus, qui antequam per humanam carnem verba proferret humana, verè abſtulit ſpolia Samariæ, ſeu idololatriæ, cùm Magos ad fidem convertit: *Magi ſpolia ſunt facti Samariæ, ſeu idololatriæ, credentes videlicet in Chriſtum.* Reges Magos Samaritanos vocat Iſaias, non quòd verè Samaritani eſſent natione, ſed quia Samaritani erant crimine; ſicut enim Samaritani idololatriæ erant dediti, ita, & Reges Magi; unde hi Reges ab idololatria cui addicti erant, vocantur Samaritani: *Nec hoc novum Scripturis divinis,* inquit Tertullianus, *figuratè uti translatione nominum ex comparatione criminum. Sic & Ægyptus nonnunquam totus Orbis intelligitur ſuperſtitionis & maledictionis elogio, ſic, & Babylon apud Joannem Romana urbis figura eſt, Hoc itaque modo Magos Samaritanorum appellatione titulavit, & deſpoliatos, quòd habuerant, ut diximus, idololatriam.* Ecce Samaritanos quos ſpoliavit Chriſtus; ecce Reges de quibus triumphavit, cùm eos ab idololatria, abduxit, & ad veram fidem perduxit: *Magi ſpolia ſunt facti Samariæ, ſeu idololatriæ, credentes videlicet in Chriſtum.*

Iſa. 8.4.

Tert. l. 3 adverſ. Marc. c. 13

Tert. l. adverſ. Jud. 9.

Galenus Libro, cui titulus eſt, *an animal ſit id quod in utero,* Heroum proprium affirmat, a primis unguiculis virtutem grandioris ætatis præmonſtrare. Nam, inquit, *nondum natus erat Pericles Olympius, & jam Græcos omnes ob inſomnium deterrebat. Alexander nondum natus jam Ammonii filius dicebatur, & regni Princeps.* De Hercule etiam fertur, quòd adhuc in pannis ſerpen-

ſerpentem ſuffocaverit. At Chriſtus in cunabulis glorioſiora futurorum ſuorum triumphorum exhibuit teſtimonia; ex tunc ſe dæmones ab idolis, & ab hoc mundo ejecturum eſſe teſtatus eſt, vix enim natus erat Chriſtus, cùm dæmonibus bellum indixit & tenebrarum poteſtates debellavit; tantòque glorioſior hæc fuit victoria, quantò ditior fuit præda, quam de manibus eorum tulit; & quantò nobiliores ſunt Magi quos ipſis eripuit & ditioni ſuæ fecit. Sed quibus, quæſo, armis hos tulit triumphos? non enſe quidem, nec tormento bellico: ſed

Tert. ubi ſup.

mirabili unius ſtellæ teſtimonio: *Sub teſtimonio indicis ſtellæ Magi ſpolia ſunt facti Samariæ, ſeu idololatriæ, credentes videlicet in Chriſtum*, Chriſtus recens natus ſtellam Magis delegavit, quæ, cùm eſſet lingua cælorum, ſic eos ſuo modo allocuta eſt: natus eſt Puer in Bethlehem, qui Rex veſter, & Deus veſter eſt; hunc colere debetis, & non idola veſtra, quæ oculos habent, & non vident, aures habent, & non audiunt:

S. Maxi. hom. 4.

Stella dicere, & clamare videbatur. Eſt puer, quem natum teſtor è cælo; hic eſt Rex ille magnus, qui venit cæleſti imperio regnum ſociare terrenum, his, & aliis ſtellæ teſtimoniis, Deo intùs agente, ipſi idolis abrenuntiarunt, & in Chriſtum crediderunt; & ſic unius ſtellæ teſtimonio de dæmone, de idololatria, & de Magis Chriſtus triumphavit, quare S. Ambroſius ait, Chriſtum, mediante una ſtella, triumphales manipulos reportaſſe:

Ambroſ. Epiſt. 59.

Triumphales manipulos reſuſcitavit. Non unicum, ſed plures tulit manipulos, quia non Magos ſolùm, ſed etiam omnes homines ab idololatria revocavit.

Verum quidem eſt, Reges Magos primos eſſe manipulos, & prima ſpolia, quæ ab

R up. in Matth.

idololatria Chriſtus abſtulit: *Iſti ſunt primitiæ Gentium, qui in Chriſtum crediderunt*, inquit Rupertus Abbas. Hi ſunt primi ex Gentilibus, qui idololatriæ abrenuntiarunt, ſed non ſoli: quia mediantibus illis,

Ubi ſup.

aut ſaltem eorum exemplo, deinde ab omnibus mundi partibus expulſa eſt: *Iſti ſunt primitiæ Gentium, qui in Chriſtum crediderunt, & hi tres homines tribus partibus orbis, Aſia, Europa, atque Africa, fidei vel confeſſionis, atque adorationis exemplar exiſtere meruerunt.* Antequam in hunc mundum veniret Chriſtus, omnes ferè homines tetris idololatriæ tenebris erant obvoluti; ſed per ſtellam

1. Pet. 2, 9.

Magos illuminavit, & per Magos *de tenebris vocavit nos in admirabile lumen ſuum*. Antequam mundo naſceretur Chriſtus, Gentiles, ratione idololatriæ, erant non populus Dei, ſed populus dæmonis; mediantibus autem ſtella, & Magis, ab idololatria & à dæmonis poteſtate eos eripuit, ut eos populum ſuum faceret: *Qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei, qui non conſecuti miſericordiam, nunc autem miſericordiam conſecuti.* (1. Pet. 2, 10.) Chriſtus tandem per ſtellam Magos ab idololatria revocavit & mediantibus Magis, ab omnibus mundi partibus idololatriam exturbavit: *Et hi tres homines tribus partibus orbis, Aſia, Europa, atque Africa, fidei vel confeſſionis, atque adorationis exemplar eſſe meruerunt.*

O quàm glorioſa hæc Chriſti extitit victoria, ex qua totius idololatriæ deſtructio manavit? Sed ò quàm miſeri & maligni ſunt plerique hominum, qui, deſtructa per Chriſtum idololatria, nova ſibi faciunt idola! *Quid eſt aliud penè omnis cætus Chriſtianorum, quàm ſentina vitiorum? quorum enim quemque non invenies aut ebrioſum, aut helluonem,* (Salvian. l. 3. de gub. Dei) *aut adulterum, aut fornicatorem, aut raptorem, aut ganeonem?* Ecce tot ferè idololatras, quot Chriſtianos, quorum idola non ſunt ſtatuæ aureæ vel argenteæ, ſed vitia quibus adhærent, & peccata quæ perpetrant: *Quotcumque vitia habemus, quotcumque peccata, tot recentes habemus deos. Iratus ſum, ira mihi deus eſt, vidi mulierem,* (S. Hier. in Pſ. 80) *& concupivi, libido mihi deus eſt: unusquiſque enim quod cupit & veneratur, hoc illi deus eſt.* O peſſima idola, quæ quidem longè à vobis ſunt projicienda: *Non erit in te Deus recens, neque adorabis Deum alienum.* (Pſ. 80) Avaritia, luxuria, ebrietas, & alia vitia quibus indulgetis, ſunt dii recentes, quos in cordibus veſtris efformaſtis; auferte hos deos de medio veſtri, non remaneant in vobis recentes illi dii, ne illis incenſa adoleatis; imò facite, ut Chriſtus de hac veſtra triumphet idololatria, ſicut de Magorum idololatria triumphavit; *ſed in his triumphavit etiam de mundi ſapientia.*

II. PARS

Triumphat Chriſtus de mundi ſapientia, quia Reges Magi ad ipſum vadunt.

ANtequam Chriſtum viſuri è ſuis regnis diſcederent Magi, gravis in corde illorum gratiam inter, & mundi ſapientiam facta eſt diſceptatio, ſuadente mundi ſapientia ne ad Chriſtum irent; gratia verò eos ad Chriſtum trahēte, eoſq; intùs invitante, ut Chriſtum Regem ſuum & Deum ſuum adoraturi quærerent. Dicebat intùs mūdi ſapientia, ad quid tam longum iter extra regnorum veſtrorum fines hiberno tempore cum valetudinis, & fortè vitæ periculo ſuſciperetis? Cur vos, Reges, puerulum, qui fortè Rex non eſt, in locis remotiſſimis, ut Regem ſalutaturi, quæreretis? Sæviet Herodes,

Digitized by Google

rodes, ridebunt Phariſæi, vobiſque illudent populi, cùm vos puerulum inquirentes videbunt, quare quærant, & venerentur hunc puerum qui voluerint; vos autem honori, quieti & ſaluti veſtræ conſulentes, in palatiis veſtris remanete, hìc de bona veſtra gaudete fortuna, ibique non de aliis honorandis, ſed de debitis honoribus percipiendis cogitate. Sic in corde Magorum argumentabatur mundi ſapientia; ſed Chriſti gratia, ſeu Chriſtus per gratiam ſuam de mundana hac ſapientia glorioſè triumphavit; quia omnia ejus argumenta facillimè ſolvit, Regibuſque Chriſtum Regem inquirendum eſſe ita ſuaſit, ut ſuperatis quibuſq; difficultatibus, abſque ulla mora ad illum Ser. de Epiph. perrexerint; *Non enim*, ut ait D. Bern. *retardavit eos longitudo viarum, non difficultas temporum; non delicata teneritudo complexionum, non periculum perſonarum, quia ita inflammavit eos fidei fervor, & extrinſecus luminis ſplendor, ac interna irradiatio, & illuſtratio, ut nec uno temporis momento potuerint retardari.* O mirabilem Dei de mundi ſapientia triumphum.

Vocavit Deus Abraham, illique è patria egredi imperavit, ut ad locum quem ipſi Gen. 12. 1. monſtraturus erat, veniret: *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram quam monſtravero tibi.* Durum quidem hoc erat præceptum; tùm quia ab eo exigebat Deus, ut domum, parentes, amicos, & quæcumq; ſibi chara relinqueret; tum quia locum ad quem iturus erat, non ei manifeſtavit. Quis dubitet mundi ſapientiam huic precepto reluctaſſe? Quis credat hanc ſapientiam, quæ *inimica eſt Dei*, Abrahamo hujus præcepti obſervantiam non diſſuaſiſſe? Magna profectò in corde hujus Patriarchæ gratiam inter & mundi ſapientiam inſtituta eſt lis: gratia Abraham ad Deo parendum vocabat; mundi verò ſapientia illum ab ejus præcepto adimplendo deterrebat; Dei tamen gratia, ſeu Deus per ſuam gratiam in hoc Patriarcha de mundi ſapientia triumphavit; quia hic Deo vocanti obtemperavit & quò illum Laur. Ju. de ligno vitæ c. 7. vocavit Deus, libenter ſe contulit: *Obedivit in locum exire, quem accepturus erat in hæreditatem, & exivit neſciens quò iret.* Ecce glorioſum Dei de mundi ſapientia triumphum, ſed de ea glorioſiùs in Regibus Magis triumphavit, quia Deo ad inquirendum Chriſtum vocanti obedire, nulla eis humana ratio ſuadebat: *Quanam Magos ratio com-* S. Chryſ. Matth. *movit? quanam etiam ſpes impulit præmiorum, ut ad Regem adorandum venirent, tam vaſto præſertim à ſe terrarum ſpatio ſeparatum?* Advertit Cajetanus, ſex Abrahamo Deum promiſiſſe præmia, ut eum ad exeundum de terra ſua alliceret; quæ quidem tot erant rationes, quibus ad Dei mandato obtemperandum moveri poterat. Sancto huic Patriarchæ dixit Deus: *Veni in terram quam monſtravero tibi. Faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, eriſque benedictus. Benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur univerſæ cognationes terræ.* Ecce præmia, quæ Abrahamo pollicitus eſt Deus, quæ quidem graves erant rationes, necnon motiva urgentia, quibus ſanctus hic Patriarcha ad Deo obediendum trahebatur. Sed *quanam Magos ratio commovit? quanam etiam ſpes impulit præmiorum, ut ad Regem adorandum venirent, tam vaſto præſertim à ſe terrarum ſpatio ſeparatum?* Nulla certè hoc eis humana ſuadebat ratio; quin contra innumeras mundi ſapientia adducebat rationes, ut illos ab exeundo extra regna, & ab inquirendo Chriſto averteret; Chriſtus tamen per gratiam intùs moventem, & Magos trahentem, de mundi ſapientia trium- Lau. Ju. p. 2. de ligno vit. phavit: *Magos trahit per gratiam qua invitat, per lucem qua informat*: quare glorioſiùs Deus in Regibus Magis, quam in Abrahamo, de mundi ſapientia triumphavit.

Cùm Magi, qui Aſtronomi erant, ipſis à Chriſto delegatam ſtellam viderunt, eam novam eſſe, & prodigioſam, necnon magnum quid præſagire agnoverunt; externæ autem huic ſtellæ internam aliam ſuperaddidit Chriſtus, quæ quid externa ſignificaret, manifeſtavit & quæ in Magorum cordibus fortiter operata eſt, ut illos ad Chriſtum inquirendum alliceret: *Agente ſtellam* S. Leo *cordibus eorum.* In cujuslibet horum Principum corde agebant Chriſti gratia, & mundi ſapientia; in eorum corde, ſicut olim in ventre matris Jacob & Eſau, decertabant oppoſitarum rationum inter eas initum eſt certamen, inſtante ſemper mundi ſapientia, ut Reges à tam longo, tamque difficili itinere ſuſcipiendo averteret, ſed de ea glorioſiſſimè triumphavit Deus per gratiam ſuam, quia Magi, ſuperatis omnibus mundanæ ſapientiæ ratiociniis, Chriſtum promptè, ſolicitè & generoſè quæſierunt. *Promptè* quidem, quia ubi primùm ſtellam viderunt, continuò vocanti Deo obtemperantes, in viam ſe dederunt. *Vidimus*, ajunt, *ſtellam* Matt. 2. *ejus, & venimus*: ibi enim inter videre & venire nihil eſt medium. *Solicitè* etiam Chriſtum quæſierunt, quia feſtinanter inceſſerunt, ab omnibus ſibi obviis inquirentes, ubi eſſet Chriſtus. *Ubi eſt, qui natus*

eſt

eſt Rex Judæorum? Chriſtum tandem *generosè* quæſierunt; quia Jeroſolyma tranſierunt, ibique coram Herode Chriſtum Regem Judæorum vocare non timuerunt: *Dum* Imperf. Hom. 2. *conſiderabant Regem futurum, non timebant Regem præſentem*. O glorioſum Chriſti recens nati de mundi ſapientia triumphum! & ò utinam ita de omnium hominum cordibus triumpharet!

De Regibus Magis triumphavit Chriſtus, quia derelictis propriis, ad eum ierunt. Sed ò quam pauci hos Reges imitantur? quàm pauci de terra ſua exeunt, ut ad Chriſtum vadant? ut enim ait Doctor Seraphicus: S. Bon. ſer. 2. Epiph. *Ecce Reges ſæculares regni negotia intermittunt, & Deum quærunt, quem tamen multi etiam Literati & Religioſi negligunt*. Stellas vocantes ad nos mittit Chriſtus: S. Greg. Hom. 36. in Evan. *Vocat nos Deus per ſe*, inquit S. Gregorius, *vocat per Angelos, vocat per Patres, vocat per Prophetas, vocat per Apoſtolos, vocat per Paſtores, vocat per miracula, vocat per flagella, vocat aliquando per proſpera, vocat aliquando per adverſa*. Ecce ſtellas quibus Chriſtus nos vocat; ſed pauci de terra ſua egrediuntur, ut ad eum vadant. O peccator exi de terra voluptatum tuarum, in qua non invenitur Chriſtus: *Nec* Job 28, 13. *invenitur in terra ſuaviter viventium*; exi de terra luxuriæ & ingluviei, cui agglutinatus eſt venter tuus: *Conglutinatus eſt in* Pſ. 43. 25. *terra venter noſter*; exi de terra omnium iniquitatum tuarum, ut ad Chriſtum vadas: cùm gratiæ ſtella apparuerit, ne cuncteris, ſed protinus, vocatus a.. vocantem feſtina. Ne, quæſo, Judæis & Herodi ſis ſimilis, qui ſtellam Magoſque ſequi noluerunt, & ideò in perfidia ſua perierunt; non illi imitandi ſunt, ſed Magi, & cum illis quærendus eſt Chriſtus, quouſque inveniatur in civitate in qua inhabitat. Chriſtus eſt Rex & Dominus omnium virtutum *Dominus* Pſ. 23. 10. *virtutum ipſe eſt Rex gloriæ*, inquit Pſalmiſta; *Sicut autem*, ait S. Vincentius Ferrerius, *Rex eſt Dominus civitatum ſui regni, ita Chriſtus eſt Dominus omnium virtutum, quæ dicuntur civitates ſuæ; ſi ergo volumus ipſum perquirere cum Sanctis Regibus, quæramus eum in ſuo dominio, quia Rex communiter moratur in ſuo regno*. Humilitatem, paupertatem, obedientiam, aliaſque virtutes ſectemur: hæ ſunt ejus civitates, ibi eum inveniemus cum Magis, qui eum invenerunt in civitate Bethlehem, *ubi de eorum majeſtate triumphavit*.

III. PARS.

Triumphat Chriſtus de Regia majeſtate, quia Reges magi coram illo procidunt.

NOn penſandum eſt, Magos nomine ſolùm fuiſſe Reges; erant enim veri Reges, qui, ut ait Hugo Cardinalis, regio cum apparatu & comitatu in Bethlehem ſe contulerunt, cùmque ſtella qua ducebantur, ſupra ſtabulum ſtetiſſet, in illud ingreſſi ſunt, ibique invenerunt puerum recens natum, exiguum corpore, & ita contemptibilem paupertate, ut Regia eorum majeſtas vetare videretur, ne ſupremos illi honores impenderent. Sed Chriſtus per fidem quam animabus eorum infudit, per gratiam qua corda illorum illuſtravit, & per divinum quoddam lumen, quod in facie ejus radiabat, ita de eorum majeſtate triumphavit, ut proſtrati illum adoraverint: *Et* Matth. 2. *procidentes adoraverunt eum*.

Cùm Reges Magi Bethlehemiticam ingreſſi ſunt ſpeluncam, externa ibi nulla viderunt regiæ majeſtatis indicia, non regium ibi erat palatium, non regalis thronus, non armati cuſtodes, non ſtipantium caterva, non aurea & argentea vaſa, non ſerica & auro contexta ſedilio, non regni proceres, nec exercituum Duces. Unde in hæc verba prorumpit S. Chryſoſtomus: (nunquid Reges viderunt palatium marmore ſplendi- Imperf. in c. 2. Matth. dum? nunquid matrem ejus diademate coronatam, aut in lecto aureo recumbentem? nunquid puerum auro & purpura involutum? ſed quid? diverſorium tenebroſum & ſordidum, & animalibus potiùs, quàm hominibus aptum, in quo nemo erat contentus ſecedere, niſi itineris neceſſitate coactus. Matrem ejus vix tunicam unam habentem, non ad ornamentum corporis, ſed ad tegumentum nuditatis, quam habere poterat uxor fabri peregrè conſtituta. Puerum pannis viliſſimis involutum, & ſordidiore in præſepio poſitum, quia locus ille ſic erat anguſtus, ut nec ponendi infantem ſpatium invenirent.) O magnam Chriſti pueri paupertatem! ò portentoſam ejus humilitatem! nihilominùs Chriſtus puer, Chriſtus pauper, & Chriſtus humilis, per gratiam qua Magos illuminavit, & per divinum quoddam lumen, quod in ejus vultu fulgebat, ita de eorum Regum majeſtate triumphavit, ut coram illo prociderint, eumque ut Deum adoraverint: *Adorant in carne Chriſtum, in infantia ſapientiam, in infirmitate virtutem, & in hominis veritate Dominum* S. Leo ſer. de Epiph. *majeſtatis*.

Cùm tres Magos, inquit S. Leo, ad adorandum Jeſum novi ſideris claritas dedu- Ubi ſup.

xiſſet, non eum imperantem dæmonibus, non mortuos ſuſcitantem, non cæcis viſum, aut claudis greſſum, aut mutis eloquium reformantem, vel in aliqua divinarum virtutum actione viderunt; ſed puerum ſilentem, quietum, & ſub matris ſollicitudine conſtitutum. Eos tamen, ut ait S. (S.Bern. ſer. 1. Epiph.) Bernardus, *non offendit vilis habitatio ſtabuli, non pauperies præſepii, non indigentia matris, non lactentis infantia ſcandalizat*. Cur non offenduntur, nec ſcandalizantur hi Principes, videntes puerum quantitate parvulum, *aliena opis indignum, fandi impotentem, & in nullo ab humana infantia generalitate diſſimilem* (S. Leo ubi ſup.)? Iis certè magna videbatur eſſe ſcandali ratio, non tamen ſcandalizantur; quia, ut ait Theophilactus, *multis argumentis didicerant quid eſſet Deus*. (Theoph. in c. 2. Matth.) Stellam portentoſam viderant Magi, ecce unum argumentum; ſtella hæc eorum dux fuerat, ecce aliud argumentum; ſtella ſupra Bethlehemiticum antrum ſteterat, ecce aliud argumentum; ex Chriſti facie divinitatis quædam indicia prodibant, ecce aliud argumentum; Chriſtus corda Magorum gratiæ ſuæ lumine illuſtrabat, & ad ſui amorem accendebat, ecce aliud argumentum. His autem argumentis ita de his Regibus Chriſtus triumphavit, ut ad pedes ejus ſe (S. Chryſ. ubi ſup.) proſtraverint, eumque ut Deum adoraverint: *Hominem vident, & Deum adorant*.

Sidereum quid in Chriſti vultu radiabat, quo ſpectantium ubi conciliabat animos, & (D.Paſch. in Pſ. 44.) corda devinciebat: *Dicitur Jeſus quiddam habuiſſe in vultu, & in oculis ſidereum, quo divinitùs permulceret pios*. Abeſte hinc, ò vos nimii ſtellarum cultores, quibus tantam ineſſe cenſetis virtutem, ut humanas etiam voluntates rapiant. Non ea eſt ſtellarum poteſtas, ſed Chriſti virtus, qui unus perficit quod de ſtellis Aſtrologi judiciarii vulgò fabulantur: Magos enim ad ſe traxit ſtella gratiæ, quàm in cordibus eorum formavit, illos ad ſe duxit ſtella materialis, quam oculis eorum objecit, & de eorum majeſtate triumphavit vultu ſidereo quem prætulit. Nam cùm ipſe eſſet *ſplendor Patris, & figura ſubſtantiæ ejus*, (Heb.1.3.) etiam in illius facie divinitatis quædam indicia prodibant, quæ cùm intuerentur Magi, divino afflati Spiritu, ejus imperio colla ſubdiderunt, illumq; tanquam Deum adoraverunt: *Hominem vident, & Deum adorant*.

O Glorioſum Chriſti triumphum, qui ita de Regibus Magis triumphat, ut ipſum procidentes adorent. O utinam ita de hæreticis triumphaſſet, imò & de Catholicis; hæretici enim Chriſtum in Euchariſtia adorare renuunt, & multi Catholici eum adorare fingunt; quantùm verò in ipſis eſt, interimunt eum quem adorare ſe ſimulant. Hujuſmodi ſunt quotquot indignè corpus Chriſti ſumunt: hi rei ſunt corporis & ſanguinis Domini, & dum illud adorare fingunt, quantùm in ipſis eſt, ei mortem inferunt. Quis non clamet eos ſimiles eſſe Herodi, qui Chriſtum adorare velle ſimulabat, & nil aliud, quam illum trucidare intendebat? Magis enim dixit Herodes: *Ite & renuntiate mihi, ut & ego veniens adorem eum*. (Matth. 2.) O calliditatem fictam! ò incredulitatem impiam! ò nequitiam verè fraudulentam! quia, ut ait S. Chryſoſtomus, (Imperf. in c. 2. Matth.) *devotionem promittebat, qui gladium acuebat, & malitiam cordis ſui humilitatis colore depingebat*. Herodi ſunt ſimiles qui indignè ſanctiſſimum Chriſti corpus recipiunt, quia dum Chriſtum adorare videntur, eum, quantùm in ipſis eſt, occidunt: *Qui manducat & bibit indignè*, inquit S. Paulus, *reus erit corporis & ſanguinis Domini*: quomodo reus? *Ac ſi illum occidiſſet*, inquit S. Remigius.

Heu! quot in hoc mundo ſunt Herodiani criminis rei? quot Chriſtum, non in cunis, ſed ſub ſpeciebus Euchariſticis perſequuntur? quot ſunt qui indignè divina hæc myſteria participant? accedis luxuriæ igne ſuccenſus? indignè participas: accedis ſpiritu vindictæ exæſtuans? indignè manducas; accedis alterius bona injuſtè detinens? indignè ſumis: accedis tandem cor mortali quodam crimine inquinatum habens? indignè recipis, & quaſi alter Herodes, dum ad Chriſtum recipiendum & adorandum accedis, quantum in te eſt, illum interimis; O peccator, ait S. Chryſoſtomus, *cave, ne Herodi efficiaris ſimilis: & dicas, ut ego veniens adorem eum: cùmque veneris, interimere coneris. Hujus enim ſimiles ſunt, qui indignè abutuntur communione myſterii*. (S.Chryſ. in c. 2. Matth. Hom. 2.) Ne ergo Herodi ſitis ſimiles, ſed piis Regibus Magis, qui in Chriſtum credunt, ad Chriſtum vadunt, & Chriſtum adorant; cum ipſis in Chriſtum firmiter credite, ad Chriſtum ferventer properate, Chriſtum reverenter adorate, & cum ipſis in cælo æternùm regnabitis. *Amen*.

Digitized by Google

DE SANCTO ANTONIO ABBATE.

CONCIO UNICA.

Bonum certamen certavi, curſum conſummavi, fidem ſervavi. 2. Timoth. 4.

SIcut firmamentum, ſeu cęlum ſidereum, ſuis emicat aſtris; ita Eccleſia, quæ eſt cęlum myſticum, Sanctis ſuis, tanquam tot ſideribus fulget: quare ſicut in cœlo ſtellato nonnulla aliis rutilantiora, & fulgentiora ſunt ſidera; ita & in myſtico Eccleſiæ cælo quidam ſunt viri ſanctitate ſpeciali præcellentes, qui excellentiori lumine ſplendent, & qui, veluti ſidera portentoſa, virtutum, miraculorum, & meritorum ſuorum radiis univerſam Eccleſiam illuminant, & mirabiliter illuſtrant. Inter fulgentiora hæc orbis Eccleſiaſtici lumina, omnium planè judicio, recenſendus eſt ſanctus Antonius Abbas ex Ægypto oriundus, qui adhuc juvenis, magnas quibus fruebatur divitias pauperibus diſtribuit, & mundo valedicens, in vaſtam ſeceſſit eremum, ubi fuit flagellum dæmonum, fidei propugnaculum, norma virtutum, Monachorum Patriarcha, ſanctitatis prodigium, ſplendor vitæ eremiticæ; & ut paucis multa complectar, ibi pugnavit fortiter contra ſpiritualia nequitiæ, cucurrit feliciter in via perfectionis, & fidem uſque ad mortem ſervavit, & propagavit: *Bonum certamen certavi, curſum conſummavi, fidem ſervavi*, Quod, quam verum ſit, ex dicendis patebit, &c. *Ave.*

SAnctus Paulus Apoſtolus, ut coronam juſtitiæ & gloriæ obtineret, certavit, cucurrit, & credidit. Certavit divus Paulus contra tartareas poteſtates, quæ illum inſectabantur, & adversùs angelum ſatanę qui illum colaphizabat: *Bonum certamen certavi*. Cucurrit etiam divus Paulus per ſemitas juſtitiæ, & per arctam omnium virtutum viam: *Curſum conſummavi*. Ipſe tandem innumeriis hoſtium, & perſecutionum jactatus fluctibus, fidem illæſam & perfectam ſervavit: *Fidem ſervavi*. Miror Doctorem Gentium pugnantem, currentem, & credentem; ſed eſt etiam, quòd quiſque miretur S. Antonium, qui glorioſiſſimè pugnavit, cucurrit, & credidit: *Pugnavit* ſanctus ille Abbas contra dæmones ſibi infenſiſſimos, de quibus triumphavit; *cucurrit* per vias innocentiæ, pœnitentiæ, & charitatis, à quibus nunquam deviavit; *credidit* tandem fide viva, & generoſa, cui uſque ad mortem firmiter adhæſit Sanctus Antonius Chriſti athleta, diſcipulus, & teſtis extitit, ut Chriſti athleta generosè contra dæmones decertavit; ut Chriſti diſcipulus; jucundè in altioris perfectionis via cucurrit, & ut Chriſti teſtis, fidem ejus uſque ad finem firmiſſimè ſectatus, & teſtatus eſt. Antonius pugnavit, & ejus certamen fuit glorioſum: *Bonum certamen certavi*. Antonius cucurrit, & ejus curſus fuit perfectus: *Curſum conſummavi*. Antonius credidit, & ejus fides fuit admirabilis; *Fidem ſervavi*. Videamus 1. *Ejus certamen*, quod fuit glorioſum, 2. *Ejus curſum*, qui fuit perfectus, 3. *Ejus fidem*, quæ fuit admirabilis.

I. PARS

Sancti Antonii certamen fuit glorioſum.

SAnctus Antonius adhuc juvenis, audiens legi in Eccleſia hæc verba ex Evangelio ſumpta: *Si vis perfectus eſſe, vade, vende quæ habes, & da pauperibus*; tanquam hæc ſibi dicta eſſent, vendita re familiari pecuniam omnem pauperibus diſtribuit, & relictis parentibus, deſertum ingreſſus eſt, *in quo*, ut ait ſanctus Vincentius Ferrerius, *aliud non egit, niſi pugnare cum diabolo*. Certamen autem ejus fuit glorioſum: quia contra dæmones certans, 1. Eorum artes detexit, & declinavit. 2. Eorum ferocitatem contempſit, & deluſit. 3. Eorum potentiam confregit, & debellavit. Matt. 19. 20 / ser. de s. Antonio

1. Dæmon, ut ait D. Hieronymus, *mille habet nocendi artes*; eſt hoſtis infeſtus, & verſutus qui ſemper inſidiosè agit; eſt ſerpens malignus, qui tortuosè incedit; eſt *negotium perambulans in tenebris*, quod dolos parare & inſidias moliri non deſinit; & ut ait D. Bernardus, *dæmones ſunt rectores tenebrarum harum aſtutiſſimi verſutia, & malitia diabolica fraudis*. Suas omnes artes adduxiſſe & inſumpſiſſe videtur veterator ſatanas, ut juvenem athletam Antonium à ſolitudine expelleret, & ad peccatum pertraheret: nunc enim ei in memoriam revocabat paternos lares, & pingue patrimonium, quod abdicaverat; nunc ei innoxias proponebat voluptates, quibus legitimè, & abſque ullo propriæ ſalutis detrimento frui poterat; nunc horrorem vitæ ſolitarię, nec non moralem in ſolitudine diù perſeverandi impoſſibilitatem inculcabat; aliquando aurum & argentum in itinere quo tranſiturus erat, diſſeminabat; interdum ſub formoſæ mulieris ſpecie ei ſe manifeſtans, illum ad luxuriam allicere conabatur; & interdum ſub pietatis ſpecie ei ad propria rea- D. Ber. ſer. 3. in Pſ. Qui habitat.

 dit

dit inſpirabat, ut ſcilicet ſororis juvenculę, in ſæculo degentis, educationi incumberet. O quales dæmonis fraudes! quibus tamen non decipitur Antonius. O dæmon verſutiſſime, tuis artibus deciperetur, tuiſque caperetur laqueis juvenis hic athleta, ſi tuaſque fraudes, non agnoſceret; ſed divino illuſtrante lumine dolos tuos aperit, artes detegit, & fraudes eludit: videt quid intendas, cùm mundi voluptates, bona temporalia, ſororem derelictam, aliaque peccati incitamenta proponis: quare cor ejus nec amore mollitur, nec compaſſione movetur, nec ambitione pulſatur, nec voluptate trahitur, nec omnibus tuis artibus a ſancto propoſito Eremum inhabitandi, & Deo ſerviendi avertitur.

Ultima & ſubtiliſſima dæmonis fraus eſt, inquit S. Fulgentius, ſe victum fateri, ad hoc ut per ſuperbiã dejiciat, quos aliis vitiis debellare nequivit: *Evidentibus vitiis provocat, in quibus, ſi palàm ſuperetur, illico ſuperbiam pernicioſiſſimè jaculatur, ſe victum demonſtrat, ut vincat.* Hujus fraudis oblitus non eſt dæmon reſpectu ſancti Antonii; hoc uſus eſt ſtratagemate, ut eum debellaret; poſtquam enim alias dæmonis fraudes detexit, & vitavit Antonius, apparuit ei fraudulentus ille hoſtis dicens: *Ego ſum fornicationis amicus, ego multimodè adversùs omnes adoleſcentes turpitudinis arma ſuſcepi; innumeros ad libidinem allexi: nec quiſquam (te excepto) laqueos meos declinare valuit, te unicum mei victorem fateor: viciſti, Antoni, viciſti:* O malignam tenebricoſi illius ſpiritus artem! ò fraudulentã Satanæ tentationem! quam non ſecus ac alias detexit, & delinavit Antonius. Quare ſi de B. V. Maria dixit Clemens Alexandrinus, quòd *ſerpentis ſerpens fœmina* extiterit, quia tartareum ſerpentem decepit & vicit; de ſancto Antonio dici etiam poteſt quòd fuerit *ſerpentis ſerpens vir*; quia ſi dæmon ſerpentis, qui erat *callidior cunctis animantibus terræ*, indolem & artes induit ut Antonium deciperet, illius ſerpentis ſerpens fuit Antonius; quia ſerpentina & cœleſti ſua prudentia ſerpentis infernalis artes, dolos, fraudes & omnes machinationes ſapienter detexit, & glorioſè declinavit. Sed glorioſum etiam extitit Antonii certamen, *quia dæmonis ferocitatem contempſit & deluſit.*

Ep. 3. ad Prob. c.

Clemen. Alex. in adhor. ad Gentes.

2. Ferociſſimus & ſæviſſimus eſt Satanas, tantaque rabie adversùs homines fertur, ut eos omnes occideret, omniaque ad uſum eorum facta paſſundarent, niſi à Deo Optimo Maximo cohiberetur, ejuſque feritas mitigaretur, & poteſtas ligaretur: *Futurum eſt*, inquit Baſilius Seleucus, *ut omnia funditùs pereant, nec quidquam reliquum ſit non dæmonum violentia convulſum, niſi inexpugnabili Dei manu munitur.* Hanc dæmonis ſævitiam & ferocitatem manifeſtat ſacer Textus, cùm illum leoni & urſo comparat: *Leo rugiens, & urſus eſuriens Princeps impius.* Nil crudelius & ferocius leone rugiente & urſo eſuriente; ſed nil etiam ferocius dæmonibus, qui ut ſuam explicarent feritatem, nonnunquam ſub his leonum, urſorum, & aliorum animalium ſilveſtrium figuris S. Antonio apparuerunt; fingebantque ſe velle eum vorare, ut ei timorem incuterent, illumque a ſolitudine expellerent: ſed ſanctus ille juvenis dæmonum ſic transfiguratorum & in belluinas figuras formatorum feritatem irriſit, & ſolo crucis ſigno has larvas diſſipavit. Pueri & ſtolidi larvas timent, quibus ſapientes nullo modo commoveri ſolent, quin potiùs iis ad riſum provocantur: ſic S. Antonius, qui a Sancto Athanaſio *vir ſapientiſſimus* vocatur, infernales has larvas, & inania illa ſpectra non timebat, quin potiùs ea irridebat, & ita contemnebat, *ut illis exprobraret imbecillitatem.*

Baſil. ſer. 12.

Prov. 28. 15

Breviar. Rom.

Alphonſus Rex, ut refert Æneas Sylvius, rogatus quiſnam foret homo liber? reſpondit, hunc eſſe virum ſapientem qui nihil timebat:

ſapiens ſibique imperioſus.
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent.

Antonius fuit quidem vir ille ſapientiſſimus, quem nec dæmonum facies combuſtæ, nec ſpectra quæ oculis ejus objiciebant, nec terrificæ leonum, urſorum, luporum, aliorumque brutorum figuræ quas ſumebant, nec aliud quidquam terrere potuit: quin contrà, in Domino confidens, & dæmones & omnia eorum terricula contempſit. Fuit ergo glorioſum Antonii certamen, quia dæmonum ferocitatem contempſit, ac deluſit? ſed fuit etiam glorioſum, *quia dæmonum potentiam confregit, & debellavit.*

3. Portentoſa eſt Dæmonis poteſtas & fortitudo, quam deſcribens Job, ait: *Reputabit enim quaſi paleas ferrum, & quaſi lignum putridum, &c. non fugabit eum vir ſagittarius;* & tandem concludit, dicens: *Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei.* Poteſtas tamen ejus eſt ſub poteſtate, ſeu divinæ ſubordinata omnipotentię; & licèt nobis nocere inceſſanter intendat, tantum nocet, quantùm Deus permittit, & non ampliùs. Unde D. Gregorius ait, *Dæmonem à ſemetipſo voluntatem habere; ſed poteſtatem à Deo:* iniqua enim ſua voluntate nocere continuè appetit; ſed Deus nocendi poteſtatẽ temperat, & juxta beneplacitũ ſuum ei impertit. Dæmoni autem permiſit Deus ſuam in B. Antonium

Job. 41. 19

tonium exercere poteſtatem eamque iniquè exercuit, tùm fœda in ejus imaginatione excitando phantaſmata, tùm horrendas oculis ejus objiciendo figuras, tùm flagellis eum cruentando, tormentiſque ita gravibus eum afficiendo, ut, teſte Divo Athanaſio, *univerſa hominum tormenta ſuperarent*. Sed in his certaminibus dæmonum potentiam perculit, & de illis glorioſè triumphavit; quia nec minis, nec terroribus, nec flagellis, nec gravibus quibuſque tormentis, ab eo vel minimum conſenſum ad peccatum extorquere valuerunt. Sicut enim de nobis triumphant dæmones, cùm malignis eorum tentationibus noſtrum præbemus conſenſum: ita & nos de iis triumphamus, cùm perverſis eorum ſuggeſtionibus reſiſtimus, & conſenſum negamus? *Quoties eis reſiſtimus, toties eos ſuperamus*: quare cùm divus Antonius dæmonibus conſtanter reſtiterit, de iis triumphaſſe certum eſt. Imò, & ſi ſic loqui fas eſt, eos juvenis hic athleta interemiſſe videtur. S. Bern.

S. Greg. hom. 8. in Ezec. *Dæmones*, inquit ſanctus Gregorius, *debemus interimere*: qui fieri poteſt, ut interimantur ſpiritus illi cœleſtes, qui immortales ſunt? Scimus, factum eſſe prælium magnum in cœlo, in quo *Michael, & Angeli ejus præliabantur cum dracone*; ſed in illo prælio, in quo innumeri ex utraque parte decertabat milites, nullus periit; quia Angeli, ſive boni, ſive mali, immortales ſunt, ac proinde interimi nequeunt: Deus ipſe, qui eſt omnipotens, Angelos quidem annihilare poſſet, ſed interimere non poſſet: ut quid ergo D. Gregorius, ait, quòd *debemus interimere dæmones*? Doceat nos ſanctus ille Pontifex, quomodo hi ſpiritus tenebrarum interimantur? *Tunc*, inquit, *interitus illorum eſt, ſi nos non peccamus*: cùm enim in omnibus, quæ dæmones adversùs nos ineunt, certaminibus hoc ſolum intendant, quod peccemus, & quòd per peccatum ſpiritualem animæ noſtræ mortem inferant; de iis triumphamus, eoſque quaſi interimimus, cùm pravæ eorum voluntati reſiſtentes, à peccato abſtinemus: & ſic S. Antonius victor & debellator fuit dæmonum, eos vicit, dejecit, & quaſi interemit: quia, nec in minimo, malignis eorum ſuaſionibus conſenſit. Unde de ipſo dici poteſt quod de Job prædicat Tertullianus: *Quale in illo viro feretrum Deus diabolo extruxit! quale vexillum de inimico ſuo extulit!* Antonio enim mortem, feretrum, & tumulum diaboli Deus extruxit; quia ſanctus hic athleta dæmonum potentiam ita enervavit, infregit, & quaſi peſſundedit, ut ipſis factus ſit formidoloſus; ejuſque triumphi ita famoſi facti ſunt, ut ex omnibus orbis terrarum partibus homines volaverint, ad videndum generoſum hunc dæmonum debellatorem: *Totius orbis homines ad eum confluebant, & univerſarum gentium varietas bellicoſiſſimum contra dæmones virum conſpicere geſtiebant*. S. Athan.

(Marginal notes in left column: Ap. 12. 7. — Ubi ſup. — Tert. l. de patien. 14.)

O quàm glorioſa fuere Antonii certamina! ſed, heu! quàm nobis ignominioſa ſunt, quæ dæmones adversùs nos ineunt prælia? Certavit Antonius, certamus & nos; triumphavit ille de dæmonibus, quia malignis eorum ſuggeſtionibus non conſenſit; & de nobis triumphant dæmones, cùm tentationibus eorum dejicimur, & ad peccatum trahimur. Heu! quot de nobis dæmon victorias retulit? quot trophæa erexit? Sed audiamus hodie ſanctum Antonium hortantem fratres ſuos ad generosè contra dæmones pugnandum; contemplemur hunc athletam acriter contra tartareas poteſtates decertantem, & ejus exemplo ad prælium audacter ineundum accendamur. Tunc dæmones vincimus, cùm eis reſiſtimus: quare cùm ad malum nos provocant, eis generosè reſiſtendum eſt: *Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis*. Jacob. 4. Sed ut glorioſiùs de eo triumphemus, hortatur nos divus Auguſtinus, ut caput ejus calcemus, ſeu quòd ſuggeſtionibus ejus ab ipſo principio reſiſtamus: *Si diabolus calcaneum tuum obſervat, tu caput illius obſerva, caput illius eſt initium malæ ſuggeſtionis; quando incipit mala ſuggerere, tunc repelle, antequam ſurgat delectatio, & ſequatur conſenſus.* S. Aug. Ut autem faciliùs de dæmone triumphemus, auxilium imploremus S. Antonii, qui glorioſè contra dæmones decertavit, & qui feliciter in via perfectionis cucurrit: *Curſum conſummavi*.

S. Antonii curſus fuit perfectus. II. PARS

IMpii in hoc mundo per ſpatioſam ſuperbiæ, voluptatum, & omnium vitiorum viam currunt, & rectà ad tartarum vadunt: *Spatioſa via eſt quæ ducit ad perditionem, & multi ſunt qui intrant per eam*. Matt. 7. S. autem Antonius non per ſpatioſas, & tenebroſas peccatorum vias, ſed per arctas & ſanctas juſtorum ſemitas inceſſit, ejuſque curſu ſanctus fuit & perfectus: quia cucurrit. 1. Per viam pœnitentiæ. 2. Per viam humilitatis. 3. Per viam charitatis.

1. Duæ ſunt viæ, una juſtorum, altera peccatorum, una æquitatis, & altera iniquitatis. Via peccatorum lata eſt & ſpatioſa; via verò juſtorum, qua itur ad cœlum, arcta eſt & anguſta: *Quàm anguſta porta, & arcta via eſt* Matt. 7. 14.

quæ

Digitized by Google

qua ducit ad vitam. De Regibus Magis narrat ſacer textus, quòd poſtquam Chriſtum adoraverunt, *per aliam viam reverſi ſunt in regionem ſuam*: cur non per eandem? ſed per aliam viam ad propria revertuntur? Reſpondet ſanctus Cyprianus, hoc ad noſtram factum eſſe inſtructionem, ut ſcilicet advertamus, quòd *per vias latas itur ad infernum, per arctas verò, & difficiles reditur ad ſuperos*: Quia enim per libertatem, & voluptatem lapſus eſt Adam, & in eo nos omnes in peccatum; indeque in omnem concupiſcentiam: hinc omnium horum remedium non eſt aliud, quàm arcta penitentiæ, & mortificationis via incedere, ut contraria contrariis curentur. Unde S. Barlaam, ut refert divus Damaſcenus, Joſaphat Regi dixit, viam ad vitam eſſe *martyrium, vel ſanguinis, vel pœnitentia* & mortificationis. Hoc autem ultimum, pœnitentiæ ſcilicet, martyrium ſibi indixit S. Antonius, hanc ſuſcepit viam: ab adoleſcentia enim in deſertum ſeceſſit, ubi uſque ad centeſimum quintum vitæ ſuæ annum, ſeu uſque ad mortem, omnis pœnitentiæ & mortificationis viam tenuit. Non ibi mollibus veſtiebatur, ibi delicatis non veſcebatur cibis, ſed ſacco indutus, humi jacebat, modico ſolùm pane victitabat, ſola aqua ſitim extinguebat, ſæpè biduum cibo abſtinebat, & nunquam ante ſolis occaſum cibum ſumebat, Vigiliis multis, laboribus plurimis, orationi continuæ, aliiſque durioris mortificationis operibus indeſinenter vacabat, & ut loquitur S. Athanaſius, *hic fide, vigiliis, & jejuniis corpus omne vallabat*. In via qua ad cœlum pergimus, inſidias nobis parant ſalutis noſtræ inimici; inſidiatur mundus, inſidiatur caro, inſidiantur dæmones; ut autem Antonius recta ad cælum iret, & ab animæ ſuæ hoſtibus non retardaretur, vigiliis jejuniis, & omnibus pœnitentiæ operibus, tanquam muris fortiſſimis, vel tanquam clypeis ſe vallavit: *Vigiliis, jejuniis corpus omne vallabat*. Ecce arctam pœninentiæ viam, qua inceſſit Antonius, qua quidem omnes incedere deberent: vitanda eſt lata via voluptatum illicitarum, & arripienda eſt via mortificationis, & pœnitentiæ: *Omni ſtudio lata ſæculi via vitanda eſt, qua ducit ad mortem; at verè omni cordis deſiderio via anguſta, qua ducit ad vitam, adeunda eſt & appetenda*. Felicius eſt per aſperum iter ad regnum, quàm per amœnum planumque ad ſupplicium duci: quare per aſperam pœnitentiæ viam incedit cum S. Antonio, qui cucurrit per viam pœnitentiæ, *ac etiam per viam humilitatis*.

s. Cyp. ser. de ſtella & Magis. — s. Aug. de 11. h. b. c. 4.

2. In hoc mundo tot ſunt viatores, quot ſunt homines; quia omnes in via ſumus, qua ad patriam pergimus: humilitas autem, quæ eſt fundamentum perfectionis, eſt etiam via ſalutis; hæc eſt via ſecura, qua incedere debemus, ſi ad regnum cælorum pervenire cupiamus; non enim ſuperbi, ſed humiles ad cælum elevantur: *Qui ſe humiliat, exaltabitur*. Excelſum, & ſublime eſt regnum cælorum, ſed ad illud itur per viam humilitatis: *Excelſa eſt patria, humilis eſt via*. Hęc eſt ſapientia cæleſtis, & mundo paradoxa; veriſſima tamen; quia certiſſimum eſt, viam ad gloriam eſſe fugam gloriæ, & amorem humiliationum: nam, ut docet Spiritus Sanctus, *Gloriam præcedit humilitas*. O quam pauci hanc norunt ſapientiam! quàm pauci per viam humilitatis incedere volunt, ut aſcendant ad regnum cælorum! ſed inter paucos unum demiror Antonium, qui per ſecuram humilitatis ſemitam perfectiſſimè inceſſit. Quantò ſanctior, tantò humilior erat, & quantò ab aliis pluris fiebat, tantò ſe magis contemptibilem, & deſpicabilem reputabat. *Non eſt magnum*, inquit D. Bernardus, *eſſe humilem in abjectione, magna prorſus & rara eſt virtus humilitas honorata*, talis autem extitit Antonii humilitas, qui tunc in altam humilitatis abyſſum profundiùs deſcendebat, cùm ab Imperatoribus epiſtolas accipiebat, cùm à Philoſophis, etiam gentilibus inviſebatur, & cùm ab omnibus colebatur, nec non *Magnus* prædicabatur.

s. Aug. in Joan. — s. Bern. de 12. gr. hum.

Noverat ſanctus Antonius quantum juvaret humilitas; ipſe namque narrat: *Vidi cunctos inimici laqueos ſuper terram expanſos, ſuſpiranſque ajebam: quis ſuperabit illos? dictumque eſt mihi: humilitas eos ſuperabit*; multos quidem laqueos Antonio tetenderat ſatanas; ſed ab iis ſe extricavit, vel potiùs ab iis capi nequivit, quia tuta, & ſecura humilitatis via inceſſit. *Epiſcopis atque Presbyteris, quaſi humilitatis Diſcipulus, ad obediendum caput ſubmittebat*. Cùm ab ipſo petiiſſet Martianus militum Prefectus, ut filiam ſuam a dæmonio liberaret, *negavit à ſe, quia peccator eſſet, oportere auxilium ſperare*. Timebat humilis Antonius, ne Pergamus vir ditiſſimus ſublato poſt mortem ejus corpore, in illius honorem Eccleſiam fabricaret; quare chariſſimos filios enixè rogavit, ut corpus ejus in loco abſcondito, & hominibus ſæculi penitus ignoto, ſepelirent: *Et illud*, inquiebat, *cuſtodite mandatum, ut nemo præter veſtram dilectionem, locum tumuli mei noverit*. Alia multa humilitatis ejus ab Hiſtoricis referuntur teſtimonia, quibus humilitatis via incedere docemur, ut ad cælum ſublevemur. Non arrogantiæ, ſed humi-

s. Athan. — Sponde.

humilitatis profundæ tenenda eſt via: *Pergite viam ſublimitatis pede humilitatis*. Deus ſuperbis reſiſtit; eoſque odio habet · *Abominatio Domini eſt omnis arrogans*: quare cavete, ne in vobis ſit pes ſuperbiæ, ne inceדatis per viam arrogantiæ, ſed per viam humilitatis, ſicut B. Antonius, *qui etiam inceſſit, & cucurrit per viam charitatis*.

s. Aug. de v. V. c. 52. Prov. 16.

3. Omnium viarum, quibus ad cælum itur, perfectiſſima, & præſtantiſſima eſt charitas; hæc eſt excellentior illa via, quam Corinthiis patefaciebat D. Paulus dicens: *Adhuc excellentiorem viam vobis demonſtro*; id eſt, ut explicat Hugo Cardinalis, *charitatem, quæ inter omnes virtutes eſt melior via eundi ad quietem æternæ beatitudinis*. Hac autem via perfectiſſimè inceſſit S. Antonius, qui quidem omnibus floruit virtutibus; ſed præcipuè ardentiſſima erga Deum charitate. Unde D. Athanaſius de illo ait, quòd Fratrum cellas luſtrare ſolitus erat, in quibus inſtar ingenioſæ cujuſdam apis, mel earum virtutum, quæ in ſingulis magis rutilabant, ſtudioſè colligebat; ab uno humilitatem, ab alio patientiam, & ab alio obedientiam ediſcebat; unius continentiam, alterius vigilantiam, & alterius lenitatem adnotabat, ſed præcipuè charitatem, quam ſolicitè in corde ſuo ſervabat, *omniumque vicariam erga ſe retinens charitatem, ad ſedem propriam regrediebatur*.

1. Cor. 11.

s. Athan.

Tanta Antonii erga Deum fuit charitas, ut, non quia eum timebat, ſed quia eum amabat, omnia peragebet. *Perfecta charitas foras mittit timorem*, inquit S. Joannes: quæ verba explicans D. Auguſtinus ait: *Timor ſervus eſt charitatis. Ne poſſideat diabolus cor tuum, præcedat ſervus in corde tuo, & ſervet venturæ Dominæ locum, fac vel timore pœnæ, ſi nondum potes amore juſtitiæ. Veniet Domina, & ſervus abſcedet, quia charitas conſummata foràs mittit timorem*. Ad perfectam autem, & conſummatam hanc charitatem pervenerat Antonius, qui non ex timore judiciorum Dei, ſed ex ejus ardentiſſimo amore omnia operabatur. Unde S. Ephrem ſic eum loquentem inducit: *Ego non ampliùs timeo Deum, ſed diligo; nam dilectio foràs mittit, expellitque timorem*. O magnam Antonii charitatem! ipſe non delectatus eſt in ſemitis impiorum; ſed ferventiſſimè per viam charitatis cucurrit. Outinam omnes eadem incederent via! *Videte itaque fratres, quomodo cautè ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed ut ſapientes*: quaſi inſipientes ambulant, qui iniquitatis viam tenent, & qui peccatis ſe illaqueant; ſed cautè & ſapienter ambulant, qui per charitatis & amoris Dei viam incedunt; hæc eſt via,

1. Joan. 4.

S. Aug. ſer. 14. de verb. Apoſt.

S. Eph. in Apoph.

Eph. 5. 15.

in qua ambulandum eſt: *ambulate in dilectione*, inquit D. Paulus; ſeu, ut explicat Hugo Cardinalis, *proficite in dilectione; quia dilectio eſt via optima, in qua viator non debet ſtare, ſed ſemper pergere*. Currite ergo per viam charitatis cum D. Antonio, cujus curſus fuit perfectus; *& cujus etiam fides fuit mirabilis*.

Ephes. 5.

S. Antonii fides fuit admirabilis. III PARS

NUlla majores divitiæ, nulli theſauri nulli honores, nulla hujus mundi major eſt ſubſtantia, quàm eſt fides Catholica, quæ peccatores homines ſalvat, cæcos illuminat, infirmos curat, fideles juſtificat, juſtos augmentat, & in æterna hæreditate cum ſanctis Angelis collocat. Hanc fidem, quæ ubique eſt mirabilis, in S. Antonio demiror, qui habuit: 1. fidem operantem: 2. fidem generoſam: 3. fidem honoratam.

S. Aug. ſer. de verb. Domin.

1. Fidem ſine operibus mortuam eſſe certum eſt! *Fides ſine operibus mortua eſt*, ſicut enim mortuum eſt corpus, cùm ab eo ſeparatur anima; ita & mortua eſt fides, cùm à ſanctis operibus eſt ſejuncta: *Mortua fides eſt*, inquit S. Bernardus, *quæ non operatur ex charitate*. Sicut corpus mortuum verum eſt corpus, etiamſi ab anima ſeparetur; ita & fides, licèt à charitatis operibus ſeparetur, eſt vera fides, perfectamque fidei rationem ſortitur: ſed eſt fides inanima, mortua & cadaveroſa: *Quid eſt fides, quæ non operatur, niſi cadaver exanime*. O quam multi fide illa mortua & exanima Religionis Chriſtianæ myſteria credunt & confitentur! quàm multi credunt & non faciunt! ſed S. Antonii fides non fuit inanis otioſa & inanima; credidit, & mirabilia operatus eſt in vita ſua. Antonii fides in toto terrarum orbe prædicabatur, & ipſe ab omnibus ævi ſui fidelibus, velut columna, propugnaculum, ſpeculum & regula fidei inſpiciebatur: quare Ariani, ut ad ſuam ſectam fideles adducerent, Magnum Antonium eadem cum ipſis ſentire fraudulenter finxerunt; qua de re à S. Athanaſio aliiſque Epiſcopis certior factus, relicta ſolitudine Alexandriam adivit; ubi de Catholica fide quam ſectabatur, palam verbis, factis, & miraculis ſpecimen edidit: quo, ut affirmat S. Athanaſius, innumeri Gentiles ad fidem ſunt converſi, Catholici in fide ſua ſunt confirmati, & Hæretici ſunt confuſi.

Jac. 2. 20.

S. Bern. Ep. 42.

S. Bern. ſer. 24. in Cant.

Deum aliquando ſic affatus eſt S. Antonius: *Domine, cupio ſalvari: quo facto ſalutem conſequar?* Ei autem oſtendit Deus hominem nunc orantem, & nunc laborantem: audivitque Angelum dicentem: *Sic fac*

S. Eph. in Apoph.

fac & vives; quaſi diceret: ò Antoni, ut ſalveris, non ſolùm credenda ſunt ſpeculativè fidei myſteria; ſed ita credenda ſunt ut orationi vaces; ita credenda ſunt, ut ſanctis operibus incumbas; fides tua non debet eſſe deſidioſa, ſed operoſa. O præclaram doctrinam! ſed ò docilem & fidelem diſcipulum Antonium, qui orationi plerumque vacabat, & cùm ab oratione ceſſabat, charitatis operibus erga fratres & filios ſuos aſſiduè incumbebat, imò & interdum Alexandriam adibat, ut pro Chriſti fide propaganda laboraret: ibi enim Chriſti Confeſſores & Fideles in carceribus detentos inviſebat: eos ad generosè pro fide Catholica decertandum hortabatur, illos ad tyrannorum & præſidum tribunalia comitabatur; conſolabatur mœſtos, titubantes in fide confirmabat, omneſque Fideles variis, charitatis officiis proſequebatur: Ecce fidem verè optantem. *Sed Fides Sancti Antonii fuit etiam generoſa.*

2. Tanta Arianorum erat perſecutio tempore S. Antonii, ut fidelium alii, tormentis cedentes, fide caderent; & alii, ut vitarent ſupplicia, antra incolerent. Multi trepidantes, nec de ſe ſatis fidentes, ad ſolitaria & recondita loca fugiebant; multique à vera religione deſciſcentes, ut vitæ ſuæ conſulerent, Hæreticorum dogmata profitebantur. At ita generoſa erat ſancti Antonii fides, ut martyrii lauream ambiens, ſupplicia non timeret, & armatam hæreticorum rabiem nullatenùs fugeret: quin contrà, ut ipſe moriens confeſſus eſt, eos continuè inſectabatur, nec quidquam
S. Athan. iis pacificè loquebatur: *Scitis ipſi, quòd nullus cum eis pacificus ſermo aliquando fuerit propter eorum pravam voluntatem, & pertinax contra Chriſtum bellum*. Carnificum tormenta non timebat Antonius, ſed optabat: pro Chriſti fide mori non recuſabat, ſed ambiebat; *multùmque contriſtabatur*, inquit S. Athanaſius, *quia volenti pati pro nomine Chriſti, martyrium non dabatur*. O verè generoſam S. Antonii fidem! quæ adhuc generoſior apparet: quia non ſolùm tyrannos non timebat, & ſupplicia non fugiebat; verùm & judices ad ipſum pro Chriſti fide cruciandum provocabat: cùm enim exorta Alexandriæ gravi perſecutione Chriſtiani & ipſi Monachi fugerent & latitarent, Antonius martyrii cupidiſſimus, alios palàm exhortabatur ad palmam, & ipſe candida indutus veſte ex eminenti loco procedentem judicem ſuo provocabat aſpectu.
Procop. l. 7. de Ceb. Unde, *ſi homines generoſos ſemper & ubique fortiter agere decet*: quis Antonium generoſum eſſe neget, cùm pro Chriſti fide decertari & mori ſemper & ubique paratus fuerit? generoſiſſima quidem ejus fides extitit, ſed *habuit etiam fidem honoratam*.

3. Ariani qui contra fidem Catholicam blaſphemabant, eam in Antonio venerabantur; quippe qui alios Catholicos apprehendebant, carceribus mancipabant, variis modis cruciabant, & crudeli morte plectebant; Antonium verò, qui omnis generis ſupplicia, & ipſam mortem pro Chriſti fide pati optabat, amabant, æſtimabant, & plurimùm venerabantur. *Tanta eſt ſanctitas Chriſtianæ Religionis*, inquit V. Beda, *ut eam plerumque, qui ſceris ſunt venerationi habeant*: quod revera comprobatum eſt in B. Antonio, cujus fides ita ſancta, perfecta, & omnibus numeris fuit abſoluta; ut Arianos, alioſque Hæreticos ad tanti Viri venerationem coegerit. Eum veneratus eſt Conſtantinus Auguſtus, eum venerati ſunt ejus liberi Conſtans, & Conſtantinus, qui frequentibus eum literis honorabant; eum tanquam fidei jubar & propugnaculum venerati ſunt ſui temporis Epiſcopi, & omnes Chriſti fideles: eum tandem cum Catholicis venerati ſunt ipſi Hæretici. Sed eum potiſſimùm Deus honoravit: hìc fuit fidelis Dei ſervus, qui uſque ad mortem in fide perſeveravit, & ideò à Deo honoratus & coronatus eſt: *Eſto fidelis uſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ*. Apoc. 2. 10.

Fidem ſervavi, inquiebat D. Paulus, *in reliquo repoſita eſt mihi corona juſtitiæ*, Paulo, qui fidem ſervaverat, Deus gloriæ & juſtitiæ coronam dedit: ecce quomodò à Deo honoratus eſt. Sanctus autem Antonius, quia fidem ſervavit, & à Deo & ab hominibus fuit honoratus. Unde dicere poterat; *fidem ſervavi*, ideò honoraverunt me Imperatores; *fidem ſervavi*, ideò honoraverunt me Prælati & omnes fideles: *fidem ſervavi*, ideò honoraverunt me ipſi Hæretici, & fidei Catholicæ inimici: *fidem ſervavi*, & ideò honoravit & coronavit me Deus in Cælo: *in reliquo repoſita eſt mihi corona juſtitiæ*. 2. Tim. 4.

O NN. fidem operantem & generoſam ſervate & vos uſque ad mortem: ut coronam gloriæ percipere valeatis. Certavit Antonius adversùs dæmones, pugnate & vos generosè adversùs tartareas illas legiones. Cucurrit Antonius per omnis virtutis viam: ſic & vos per arctam perfectionis viam currite, ut comprehendatis: credidit tandem Antonius; credite & vos fide operante, generoſa & conſtante, ut coronam gloriæ obtineatis: *Eſto fidelis uſque ad mortem*, inquit Deus, *& dabo tibi coronam vitæ*. Non ſufficit ad obtinendam gloriam aliquamdiu credidiſſe

Digitized by Google

didiſſe fide operante & generoſa; ſed uſque ad mortem credendum eſt, uſque ad mortem opera fidei congruentia facienda ſunt, & uſque ad mortem pro Chriſti fide generoſè pugnandum eſt: *Eſto fidelis uſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.*

Triplex animæ fideli datur corona, inquit S. Bernadinus, decoris ſcilicet, honoris, In c. 2. Apoſt. & amoris. Ei datur corona decoris: *Corona aurea ſuper caput ejus*. Ei conceditur corona honoris: *Gloria & honore coronaſti eum*. Ei tribuitur corona amoris: *Poſuiſti in capite ejus coronam de lapide pretioſo*. Heu! ſi ad adipiſcendam tranſitoriam coronam tot ineuntur certamina; quantò magis pugnandum, currendum, & credendum eſt, ut honorificæ, & æternæ in cælo obtineantur coronæ? *Tolerantia*, inquit Richardus à Sancto Victore, *tranſitoria eſt, corona æterna; pugna modica, merces immenſa; pœna levis, gloria ineſtimabilis*. Pugnate ergo, currite, & credite cum Sancto Antonio, ut cum illo æternam, immenſam & inæſtimabilem coronam in cælo obtineatis. *Amen.*

DE CONVERSIONE SANCTI PAULI.

CONCIO UNICA.

Domine, quid me vis facere? Act. 9.

NOn ſine admiratione pluries in ſacris adnotavi Codicibus, multò magis de impiorum converſione, quàm de juſtorum Luc. 15. perſeverantia lætari Angelos: *Dico vobis, quòd ita gaudium erit in cœlo ſuper uno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonaginta novem juſtis, qui non indigent pœni*D.Th. in c. 16. Luc. *tentia*. Sicut enim, inquit Doctor Angelicus, *Dux in prælio plus eum militem diligit, qui poſt fugam reverſus, hoſtem fortiter premit, quàm eum qui nunquam terga præbuit, & nunquam aliquid fortiter fecit*; ſic Angeli magis lætantur de peccatore, qui poſtquam in pugna ſpirituali cecidit, ad arma recurrit, fortiter dimicat, ſuæ ſalutis hoſtes debellat, & præterita damna ſequentibus lucris reparat; quàm de pluribus, juſtis, qui in perfectionis via langueſcunt, nec aliquando ardua certamina pro Dei gloria inire pertentant. Quale ergo Angelis Dei extitit gaudium in converſione divi Pauli, qui quidem à ſemitis juſtitiæ deflexerat, ſed ad ſe reverſus, pro Chriſto glorioſiſſimè decertavit, miraculis, & virtutibus totum terrarum orbem illuſtravit, necnon innumeros peccatores ad Deum convertit? Qualis cæleſtibus ſpiritibus infuit lætitia in converſione tanti viri, qui Eccleſiam ſuo ſanguine purpuravit, & qui ſua ſcientia, ſuo zelo, ſuiſque prædicationibus Doctor gentium, vas electionis, ſol mundi, Eccleſiæ S. Chryſ. ho. 17. in Gen. jubar, Apoſtolorum decus, *& Magiſter orbis* appellari meruit? Certè in hujus peccatoris converſione gaviſi ſunt Angeli, majuſq; illorum ſuper eo extitit gaudium, *quàm ſuper nonaginta novem juſtis*. Gaudeamus, & nos cum cæleſtibus illis intelligentiis, ejuſque converſionem enarremus, &c. *Ave.*

CUm Saulus, ſpirans minarum & cædis, Damaſcum adiret, ut Chriſti Diſcipulos apprehenderet, vinctoſque in Jeruſalem perduceret, appropinquans Damaſco, ſubitò circumfulſit eum lux de cælo, & cadens in terram, audivit vocem dicentem ſibi: Saule, Saule, quid me perſequeris; Ipſe autem Chriſto, quem audiebat, & quem perſequebatur, dixit: Domine, quid me vis facere? Cui Chriſtus reſpondit: ingredere civitatem, & ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere. Paulus autem, qui apertis oculis nihil videbat, ducentibus ſociis, ingreſſus eſt Damaſcum; ubi tribus diebus non videns, non manducans, nec bibens remanſit; donec ad eum miſit Deus Ananiam, qui manus ei impoſuit, & accepto Spiritu Sancto, viſum recepit, baptizatus eſt, & ſtatim adiit Judæorum Synagogas, in quibus prædicavit, Jeſum Chriſtum eſſe Filium Dei. Ecce brevem, & compendioſam converſionis divi Pauli narrationem, de qua ut fusè & utiliter diſſeramus, conſideremus. 1. Ejus principia. 2. Ejus perfectionem. 3. Ejus circumſtantias.

Converſionis D. Pauli principia. 1. PARS.

CUm converſus eſt divus Paulus, luce cæleſti fuit circumfuſus, Chriſtum audivit, & ipſe Chriſto vocanti obtemperavit. Paulus luce cæleſti fuit circumfuſus: *Circumfulſit eum lux de cælo*, Paulus audivit Chriſtum dicentem: *Saule, Saule, quid me perſequeris?* & Paulus Chriſto vocanti obtemperavit: *Domine, quid me vis facere?* Unde ſi converſionis ejus principia inquiramus, ea eſſe dicam, lucem, Chriſtum, & ipſum Paulum, 1. Lucem illuminantem. 2. Chriſtum eum vocantem. 3. Ipſum Chriſto obtemperantem.

1. In actibus Apoſtolorum habetur, Paulum in converſione ſua vidiſſe, & non vidiſſe. Videbat Paulus. *Vidit virum, Ananiam nomine, introeuntem.* Non videbat Paulus: *apertiſque oculis nihil videbat*: Quomodò

Digitized by Google

dò poterat divus Paulus ſimul videre & non videre? hoc dubium facilè ſolvitur ex divo Bonaventura, dicente, quòd duplex fuit viſio in Paulo, una exterior, quæ conſiſtit in oculo intellectuali; Paulus autem quantùm ad viſionem corporalem factus eſt cæcus, ſed quantùm ad ſpiritualem maximè fuit illuminatus. Cæleſtis quædam lux Paulum circumſulſit: *circumſulſit eum lux è cælo*; illa lux quæ eum circumſulſit, ita fuit admirabilis, ut illum ſimul, & ſemel excæcaverit, & illum inaverit; excæcavit eum in corpore, & illuminavit eum in mente; aut ſaltem, dum per lucem externam fuit excæcatus in corpore, per lucem internam fuit illuminatus in mente; ut enim ait Doctor Seraphicus: *Dum Paulus viſum amiſit exteriùs, ipſum accepit interiùs*. Et ut ait divus Auguſtinus: *Paulus cæcitate percutitur, ut intùs illuminetur*. Illa autem lux interiùs Paulum illuminans, converſionis ſuæ principium extitit: quia ante converſionem ambulabat ut cæcus, & ex ignorantia peccabat: *Ignorans feci*. Unde cùm, ſuperveniente cæleſti luce, errorum ſuorum tenebras, Evangelii veritatem, & fidei Chriſtianæ certitudinem novit, protinùs ex nolente factus eſt volens, & ita Chriſtum converſus eſt, ut ſubitò ex lupo ovis, & ex perſecutore Apoſtolus factus ſit: *Deus ex cælo Paulum illuminans, fecit lupum ovem, & perſecutorem Apoſtolum*. Principium ergo converſionis D. Pauli fuit lux eum illuminans, *ac etiam Chriſtus eum alloquens*.

D. Bonav. ſer. 1. de conv. S. Pa.

a Erhy. de tr. arg. pic.

2. Poſtquam lux de cælo veniens Paulum circumſulſit, ipſe cadens in terram, audivit vocem, dicentem ſibi: *Saule, Saule, quid me perſequeris?* cujus illa vox? Chriſti utique, qui Saulum monet, & corripit; illa autem Chriſti vox ita potens fuit, & efficax, ut ejus iram placaverit, zelum inordinatum temperaverit, eumque penitùs immutaverit: *Chriſtus una voce*, ut ait ſanctus Laurentius Juſtinianus, *Pauli emollivit mentem, ſedavit furorem, placavit crudelitatem, mutavit propoſitum, naturam reformavit*. Ferociebat, & ſæviebat Paulus adversùs Chriſti diſcipulos; ſed vox Chriſti eum monentis, & redarguentis, ita potens, & fortis extitit, ut eum in ipſo furoris æſtu totaliter immutaverit: *Saulum ferocientem & ſævientem in ipſo furoris æſtu ſtitit, fregit, & immutavit*.

Ubi ſup.

s. Chryſ. in c. 9. Act.

Vox Domini altiſſimas cedros confringere valet: *Vox Domini confringentis cedros*, inquit Propheta Regius; ſeu, ut explicat Beatus Auguſtinus, vox Domini *humiliat ſuperbos*, qui ratione ſuæ ſuperbiæ ſupra alios homines elevari volunt, ſicut cedri ſupra alias arbores ſublimantur. Saulum autem ante converſionem, quaſi cedrum ob ſuperbiam fuiſſe dicam; ſed vox Chriſti cedrum illam confregit, & hunc ſuperbum humiliavit: per hanc enim Chriſti vocem *factus eſt de Saulo Paulus: hoc eſt de ſuperbo minimus*. Saulus inter Judæos Phariſæi fungebatur officio, & Phariſaica inflatus ſuperbia, pro Lege Moſayca tanto cum ardore decertabat, ut Chriſtianorum hoſtis inſenſiſſimus, & impugnator acerrimus exiſteret: quis autem hanc cedrum confringere, hunc Phariſæum humiliare, & hunc Chriſtianæ Religionis hoſtem vincere, & convertere valebit? Chriſtus utique, cujus vox hunc ſuperbum humiliavit, *& in momento cor Pauli hoſtile, ſibi ſubditum, amicum, & obſequens effecit*. Cùm Judæi Chriſtum prehenſuri in hortum Gethſemani ſe contulerunt, ipſe duobus his verbis: *ego ſum*, maxima licèt cum ſuavitate, & humilitate prolatis, eos omnes dejecit in terram: *& ceciderunt retrorſum*. Similiter cùm Paulus ſpirans minarum, & cædis adiret Damaſcum, ut Chriſtum & Chriſtianos perſequeretur, Chriſtus eum ſuaviter allocutus eſt, eumque monuit charitativè, dicens: *Saule, Saule quid me perſequeris?* & pauciſſima hæc verba hunc Chriſtianorum perſecutorum proſtraverunt, hunc ſuperbum dejecerunt, ejuſque cor immutaverunt, *In momento cor Pauli hoſtile, ſibi ſubditum, amicum, & obſequens effecit*. Sed ſi Chriſtus Paulum alloquens, fuit principium converſionis ejus: *Ipſe etiam Paulus obediens, & gratia Chriſti obtemperans, fuit converſionis ſuæ principium*.

Pſ. 28. 5.

s. Aug. ſer. 42. de ſanct.

s. Aug. l. 50 ho. ho. 14.

3. Converſio eſt opus Dei ſimul, & hominis; Dei vocantis, & juvantis per ſuam gratiam; hominis verò cooperantis gratiæ, & obedientis Deo. Unde in ſacra legimus Scriptura Deum convertere peccatorem, & peccatorem ſe ad Deum convertere: Deus peccatorem convertit: *Converte nos Deus ſalutaris noſter*, & peccator ad Deum ſe convertit: *Convertimini ad me*. Quomodò Deus peccatorem convertit, ſi ipſe ſe convertat? & quomodò ipſe ſe convertit, ſi Deus eum convertat? ipſe ſimul, & à Deo convertitur, & ſeipſum ad Deum convertit; converſio ejus eſt à Deo & ab ipſo, à Deo impertiente ei gratiam, & ab ipſo peccatore cooperante divinæ gratiæ. Quare, licèt maxima Dei Paulum cõvertentis fuerit gratia, non penſandum, converſionem ejus totam, & totaliter eſſe à gratia: eſt enim à gratia, & ab ipſo Paulo gratiæ divinæ obediente & cooperante. Verum eſt, inquit Paulus,

Pſ. 87.

Iſ. 45. 22.

Digitized by Google

1.Cor.15. lus, quòd *gratia Dei ſum id quod ſum*; certum eſt, quòd per gratiam factus ſim ex peccatore juſtus, & quòd per eam ad Deum ſim converſus; ſed *gratia ejus in me vacua non fuit*. O Paule, quare in te vacua non fuit gratia, per quam ad Deum es converſus? *Quia ei cooperatus ſum per liberum arbitrium*, ut vice Pauli reſpondet Hugo Cardinalis. Si Paulus non cooperatus eſſet gratiæ vocanti, gratia in ipſo vacua & inutilis fuiſſet: quia non habuiſſet finem ad quem data erat, ſcilicet converſionem Pauli; ſed gratia in eo vacua non fuit: quia ipſe cooperans gratiæ, per gratiam, & per ſeipſum ad Deum converſus eſt, non per gratiam ſolam, nec per ſeipſum ſolum, ſed per ſeipſum ſimul cum gratia. *Non ego*, inquit, *ſed gratia Dei mecum*; ſeu, non ego ſolus, ſed ego cum gratia, & gra-
Ubi ſup. tia mecum: *Non ego ſolus*, ut exponit Hugo Cardinalis, *tanquam ſufficeret liberum arbitrium ad hoc ſine gratia*; *ſed gratia Dei mecum*, *ſeu cum libero arbitrio*. Falleris ergo ò peccator, ſi Pauli converſionem totaliter à Dei gratia eſſe arbitreris; falleris, ſi credas Paulum ſuæ nullo modo cooperatum eſſe converſioni; ſed falleris maximè ſi tuam à Deo converſionem totaliter fieri intendas.

Hic eſt impiorum multorum error, qui converſionem & ſalutem ſuam à ſola Dei gratia expectant. O peccator, verum eſt, quòd ſine gratia nihil ſimus, & nihil poſſimus;
s.Auguſt. ſed gratia ſine nobis noſtram nunquam converſionem & ſalutem operabitur: *Qui fecit te ſine te, non ſalvabit te ſine te*. Deus gratias ſuas peccatoribus dare non deſinit, eos intùs per ſuas gratias illuminat, monet, movet, & trahit; ſed nunquam ſalvabuntur, ſi gratiis ejus non cooperentur. Quare, ò peccator, ſi Deus per gratiam ſuam te illuminet, non ſis rebellis lumini, ſi Deus per gratiam ſuam te trahat, trahentem ſequere; ſi Deus per gratiam converſionem tuam operari incipiat, tu vocanti, & adjuvanti gratiæ cooperare. Eſto tandem principium tuæ converſionis ſimul cum divo Paulo. Sed viſis converſionis ejus principiis, *quàm perfecta ejus fuerit converſio ſeriò perpendamus.*

II PARS *Converſionis D. Pauli perfectio.*

Ut quis perfectè convertatur, perfectè & totaliter mutari debet; ita quòd a
s.Ber. de grat.& lib. arb. priſtino peſſimæ vitæ ſuæ ſtatu deſciſcens, alius fiat, & totus innovetur: *Perfecta converſio eſt ad bonum*, inquit ſanctus Bernardus: ut enim quis perfectè convertatur, à malo ad bonum tranſeat, & totaliter immutetur neceſſe eſt. Et in hoc elucet, quàm s.Aug l. 10.Hom Hom.14.
perfecta extiterit S. Pauli converſio, qui ut ait divus Auguſtinus, in ſua converſione mutatus eſt. 1. Ex lupo in agnum. 2. Ex perſecutore in Prædicatorem. Ex Judæo in Apoſtolum.

1. Cùm Jacob ſuos benedicens filios, ad benedicendum Beniamin veniſſet, dixit: *Benjamin lupus rapax*. Tunc inquit divus Auguſtinus, Jacob ſpiritu prophetico, præſentes tangens, futura proſpiciebat; & quod Benjamino præſente dicebat, de Saulo, qui de tribu Benjamin naſciturus erat, intelligendum erat: Saulus enim, ut ait Auguſtinus, fuit verè lupus rapax, non quidem toto vitæ ſuæ tempore, ſed ſolummodò ante converſionem ſuam: *Quid ergo Paulus*, s.Aug ſer.14 de Sanct.
inquit, *lupus rapax ſemper? abſit: ſed qui manè rapit prædam, ad veſperam dividit eſcam*. Illam figuram, & propheticam benedictionem explicat etiam Tertullianus de D. Paulo, quem lupum rapacem vocat dicens: *Jacob, de tribu Benjamin oriturum Paulum prævidebat, lupum rapacem*. Et reverà Tert.l. 5.adverſ. Marc. c.6.
lupinam gerebat naturam Saulus, qui ex innata ſibi indole ad ſævitiam ita pronus erat & proclivis, ut etiam ab adoleſcentia adversùs Chriſtianos ſæviret: lapidantium etenim Stephanum pallia ſervabat, ut omnium manibus lapidaret, quem manus ejus, adhuc debiles & imbecilles, vix lapidare potuiſſent; cùm autem profecit ætate, crevit etiam ſævitia adversùs Chriſti Diſcipulos, quos ſummè averſabatur, & contra quos iniquo accenſus zelo, velut lupus rapax, maximè ſæviebat: *Rapiebat, vaſtabat, ſæviebat*. Ecce Paulum lupum rapacem; ſed, s.Aug.L. 10.Hom Hom.6.
o rem mirabilem! tam perfecta ejus fuit converſio, ut ex lupo ſæviſſimo in agnum manſuetiſſimum ſit mutatus.

Chriſtus enim, ut ait divus Auguſtinus, mirabili metamorphoſi Paulum, qui rapax erat lupus, in agnum mitem & manſuetum convertit, *Saulum in Paulum, lupum in agnum commutavit*. Spirabat adhuc minas & s.Aug. ubi ſup. Ho.14.
cædes Saulus, in Dominicum ſæviebat gregem, & velut lupus rapax illum vaſtare cogitabat, cùm ſubitò venit lux de cælo, quæ circumfulſit eum, & protinùs ferociens ejus emollitus eſt animus, ſæviens ejus cor mitigatum fuit, ſedata ejus eſt crudelitas, & Paulus ex lupo in agnum totaliter eſt immutatus: *Saulum in Paulum, lupum in agnum commutavit*. Alios Apoſtolos miſerat Chriſtus, ut eſſent veluti agni inter lupos; *Ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos*; Luc.10.3
Saulus autem erat unus ex his lupis rapacibus, qui Chriſti Diſcipulos veluti agnos ra-

rapiebat ; ſed Chriſtus , qui novit agnos facere de lupis, ſæviſſimi illius lupi lenivit indolem, rabiem ſedavit ,mitigavit crudelitatem, naturam reformavit, eumque in agnum innocentem & manſuetum immutavit : *Saulum in Paulum , lupum in agnum commutavit*. O quàm perfecta fuit Sauli converſio, qua ex lupo mutatus eſt in agnum , *& ex perſecutore in Prædicatorem*.

2. Saulus , qui ex lupina ſua indole ad furandum, rapiendum, & vaſtandum Chriſti gregem erat propenſus, hanc ſibi innatam fovebat propenſionem: quia omnibus quibus poterat modis, Chriſti Domini Di-
1.Cor.15. 9. ſcipulos perſequebatur. *Perſecutus ſum* , inquit, *Eccleſiam Dei :* quomodo, ò Paule, ſanctam hanc perſecutus es Eccleſiam? Non uno ſolùm , ſed pluribus modis ; &
Ad Gal.1. 13. ſupra omnem modum : *Supra modum* , ait , *perſequebar Eccleſiam Dei , & expugnabam illam*. Quæ verba exponens Doctor Angelicus, ait , quod D. Paulus perſequeretur Fideles *ſupra modum* ; quia non illos perſequebatur ſolùm in Jeruſalem ; ſed etiam per totam regionem ; & quia non ſolùm illos perſequebatur per ſe , verùm & Principes ad illos perſequendos inducebat . Unde dicebat D. Hieronymus , quòd *videretur*
S.Hier. in Ep. ad Philem. *Saulus ad vexandum Eccleſiam fuiſſe à Diabolo poſtulatus*. Addit S. Laurentius Juſtinianus, Saulum in Chriſtianos ſæviiſſe , tantoque eos cum furore perſecutum eſſe , ut totus mundus ejus animoſitatem mitigare
Laur. Juſt. ſer. de conv. S. Pauli. non potuiſſet : *Si totus inſurrexiſſet mundus , Sauli minimè valuiſſet animoſitatem flectere*. Sed quod totus non potuiſſet mundus, hoc potuit Chriſtus, qui Pauli furorem lenivit , eumque à perſecutore in prædicatorem immutavit: *Lupum in agnum, perſecutorem in prædicatorem immutavit*.

1.Tim.2. 7. *Poſitus ſum ego Prædicator* , inquit D. Paulus ; à quo poſitus & factus eſt ille Prædicator ? a Chriſto haud dubiè , qui à perſecutore fidelium eum in Prædicatorem zelantiſſimum convertit . Miſerat Chriſtus alios Apoſtolos in univerſum terrarum orbem , ut omnibus hominibus Evangelium
Marc.16. 15. prædicarent : *Prædicate Evangelium omni creaturæ* : iis autem concionatoribus Saulum adjunxit , quem ex perſecutore prædicatorem fecit celeberrimum,qui, ut ait S. Chryſoſtomus,intra breve tempus totum ferè terrarum orbem ad Chriſti fidem ſuis prædica-
S.Chryſ. ho. ... ad pop. tionibus attraxit : *Paulus cùm modico tempore prædicaverit , totum attraxit terrarum orbem* : Paulus quaſi abortivum ſe eſſe arbitrabatur ; vilis & abjectus ab hominibus videri , & æſtimari ambiebat : tanto tamen cum zelo , tamque efficaciter Romanis , Perſis, Medis, Parthis, Indis, Saracenis, innumeriſque aliis populis prædicavit ; ut triginta circiter annorum ſpatio , totum ferè terrarum orbem ad Chriſtianam Religionem ſuis prædicationibus adduxerit : *Totum attraxit terrarum orbem*. O perfectam Pauli converſionem,qui ex perſecutore mutatus eſt in prædicatorem ; *& ex Judæo in Apoſtolum*.

3. Judæi qui adversùs Chriſtum clamarant : *crucifige , crucifige* , tanta in ejus Apoſtolos rabie exardeſcebant , ut eos omnes ſimul cum Chriſto cruci affigere voluiſſent. Quo furore ſuccendebatur in primis Paulus, qui proficiebat in Judaiſmo ſupra omnes coætaneos ſuos, qui in numero Judæorum reſiſtentium Spiritui ſancto erat , & qui inconſiderato Legis Judaicæ flagrans zelo, in Apoſtolos, qui eam deſtruebant , totis viſceribus ſæviebat. Audite eum de ſe ipſo loquentem : *Ego* , inquit , *ſum vir* Act.22. 3.
Judæus , natus in Tarſo Ciliciæ , nutritus autem in iſta Civitate , ſecus pedes Gamaliel eruditus juxta veritatem paternæ legis , æmulator legis , ſicut & omnes vos eſtis hodie : qui hanc viam perſecutus ſum uſque ad mortem , alligans & tradens in cuſtodias viros ac mulieres. Ecce qualis Judæus extiterit D. Paulus , qui tamen ex Judæo , Apoſtolis infenſiſſimo , in Apoſtolum mutatus eſt : S. Aug. ubi ſup.
Saulum in Paulum, inquit Auguſtinus , *& Judæum in Apoſtolum commutavit*.

Apoſtoli nomine indignum ſe eſſe cenſebat Paulus , dicens : *Non ſum dignus vocari* 1.Cor.15. 9.
Apoſtolus ; & ſi aliquando ſe Apoſtolum vocitet , non inter Apoſtolos magnum , ſed eorum minimum ſe eſſe profitetur: *ſum minimus Apoſtolorum* : fuit tamen verè Apoſtolus & magnus Apoſtolus, qui , inquit D. S.Chryſ. ho. 32. in Ep. ad Rom.
Chryſoſtomus , *fuit magiſter orbis , & qui dæmones expulit , peccata abſolvit , tyrannos compeſcuit, Philoſophorum linguam obſeravit , orbem ad Deum adduxit , & omnia quæcumque voluit , diſpoſuit*. O magnum Apoſtolum ! qui etiam inter Apoſtolos maximus fuit , non ſolùm ſcientia & ſcriptis ſuis; verùm & miſſione ſua , necnon Apoſtolici muneris exercitio: quilibet enim ex aliis Apoſtolis ad ſpecialem aliquam Orbis regionem fuit delegatus ; *Paulus verò non accepit* S. Vinc. Fer. ſer. de S. Paulo.
unam regionem limitatam , ſed per univerſum mundum ibat ; & ubique Apoſtolica munia ita ſollicitè & efficaciter exercuit, *ut omne prorſus humanum genus ſub jugum mitteret veritatis* . O mirabilem Apoſtolum ! ſed ò perfectiſſimam Pauli converſionem , S. Chryſ. hom. 4. de laud. Pauli.
in qua non ſolùm in agnum & prædicatorem, ſed etiam in maximum Apoſtolum mutatus eſt.

Mi-

Mirentur omes hanc Pauli converſionem, & pecatores plurimùm in Domino confidant: (quia deſperet ultra pro magnitudine cujus libet criminis, quandoquidem Saulum s. Bern. ſer. de conv. S. Pauli. audiat adhuc ſpirantem minarum & cędis in Diſcipulos Domini, ſubitò factum vas electionis? quis dicat, iniquitatis pondere preſſus: aſſugere jam ad ſtudia meliora non valeo, quando in ipſo itinere, quo ſanguinem ſitiens Chriſtianum, dirum toto pectore virus efflabat perſecutor crudeliſſimus, in fideliſſimum repętè mutatus eſt Prędicatorem?) De Dei miſericordia non deſperent peccatores; ſed totis viribus laborent, ut pefectè cum divo Paulo convertātur. Non Matt. 18. 3. ſalvabuntur peccatores, ſi non convertantur: *Niſi converſi fueritis, non intrabitis in regnum cælorum*: quare, ò peccator, convertere ad Dominum Deum tuum; ſed convertere totaliter & perfectè: *Muta vitam, dum vivis in hac vita*; ita convertaris, ut totaliter & perfectè vitam immutes, ſicut D. Pet. Bleſen. l. 3. Ep. 10. Paulus, cujus converſio fuit perfecta. *Videamus nunc converſionis ejus circumſtantias.*

3. PARS. *Converſionis D. Pauli circumſtantia.*

CUm D. Pauli converſio à Deo, & ab Eccleſia omnibus in exemplum peccatoribus proponatur, non parvæ erit utilitatis, ſi mirabiles converſionis ejus circumſtantias propalemus; ut converſionis ejus modo & circumſtantiis quilibet peccator converſionis ſuæ formam, & prototypum videat. Quare dicamus Paulum converſum eſſe ſincerè, promptè, & conſtanter. 1. Converſus eſt ſincerè; ecce primam converſionis ejus circumſtantiam. 2. Converſus eſt promptè; ecce ſecundam 3 Converſus eſt conſtanter; ecce tertiam.

1. Tunc non ficta, ſed vera, & ſincera eſt peccatoris converſio, cùm cor ſuum inclinat ad faciendum quidquid Deo placuerit. Sicut enim à Deo avertitur peccator, cùm id facit quod Deo non placet; ita & vera, ſeu ſincera ejus eſt converſio, cùm ad omne, quod Deo placet, faciendum eſt paratus: s. Greg. l. 6. in 1. Reg. c. 1. *Converſio peccatoris vera tunc eſt, cùm ad Creatoris ſui beneplacitum reducitur*. O quàm Act. 9. vera ergo & ſincera fuit ſancti Pauli converſio, qui cùm Chriſti vocem audivit, protinùs dixit: *Domine, quid me vis facere?* ſeu, ut explicat Hugo Cardinalis; *Domine indica voluntatem tuam, & obediam*; Domine manifeſta mihi, quæ ſit voluntas tua, quia ita converſus ſum, ut paratum ſit cor meum ad faciendum quidquid volueris: *Domine, paratus ſum in omnibus tibi obedire*. Ante converſionem tacitè ſecum dicebat Paulus: *Domine, quod non vis faciam*; ſed jam ita verè & ſincerè convertitur, ut in omnibus ad Dei voluntati obtemperandum ſit paratus: *Domine quid me vis facere?* Ante converſionem, non quæ Chriſti, ſed quæ propriæ voluntatis erant faciebat; ſed jam ita ſincerè convertitur, ut Chriſto dicat: *Non mea ſed tua fiat voluntas*: ſeu, quòd idem eſt, *Domine, quid me vis facere?*

Laſelve Sanctuar.

O quam vera & ſincera fuit Pauli converſio! ſed ò quam pauci peccatores eum imitantur: quàm pauci ad Deum verè & ſincerè convertuntur! multi externa quædam converſionis ſuæ ſinga edunt, ſed converſio eorum non eſt in corde & voluntate. Multi ſua confitētur peccata, Eccleſiam circumeunt, prędicationibus pluries interſunt, interdum jejunant, & aliis nonnullis pęnitentiæ operibus vacant; ſed corde & voluntate iidem ſemper remanent, propoſitum non mutant, nec unquam propriam & malignam ſuam deſtruunt voluntatem, ut voluntati divinæ ſe conforment. O qualem converſionem! quæ quidem vera & ſincera eſſe nequit: quia converſio ſincera fit primò in corde & voluntate. O peccator, ſi ad Deum tuum verè & ſincerè converti velis, converſio tua incipiat à voluntate, ita quod relicta propria, divinæ te conformes, dicens cum D. Paulo: *Domine, quid me vis facere?* Sed ſi converſio D. Pauli fuit ſincera; *fuit etiam prompta.*

2. Poſtquam ad Chriſtum verè & ſincerè converſus eſt Paulus, ingreſſus eſt civitatem Damaſcum in qua quidam erat diſcipulus, nomine Ananias: cui dixit in viſu Dominus; *Surge, & vade in vicum, qui vocatur rectus, & quære in domo Juda Saulum nomine Tarſenſem*. Act. 9. Timebat illò ire Ananias; quare reſpondit: *Domine, audivi à multis de viro hoc, quanta mala fecerit Sanctis tuis in Jeruſalem, & hic habet poteſtatem à Principibus Sacerdotum alligandi omnes, qui invocant nomen tuum*. Cui Chriſtus: *Vade, quoniam vas electionis eſt mihi iſte*. Quaſi diceret: ne timeas Anania, quia iſte totaliter converſus eſt: iſte non eſt ampliùs vas perditionis, ſed eſt vas electionis; iſte qui erat vas plenum iræ & furoris adversùs fideles, nunc eſt *vas altum per contemptum temporalis ſubſtantiæ; vas clarum & lucidum, per donum ſapientiæ; vas purum, per donum continentiæ; vas ſolidum, per donum patientiæ*. s. Bon. ſer. 1. de conv. S. Pauli. O mirabilem converſionem; ſed quanto tempore facta ſit inquiramus: diſtulit ne diù, à Chriſto vocatus, ad ipſum converti? nequaquam, ſubito enim ad ipſum converſus

K eſt

eſt, dicens: *Domine, quid me vis facere?* Non dixit Chriſto vocanti; Domine, tunc convertar cùm intenuero, vel cùm de rebus meis diſpoſuero; ſed repentè ad eum converſus eſt: [Tert. L. 1. de prædeſtin. Sanct. c. 2. Aug. ubi ſup.] *Averſus quippe à fide quam vaſtabat, repentè eſt ad illam gratia potentiore converſus.* Ita prompta ejus extitit converſio, ut in momento ad Chriſtum converſus ſit: *In momento cor Pauli hoſtile, ſibi ſubditum, amicum & obſequens effecit.*

O quam prompte extitit S. Pauli converſio! ſed ò quam felices peccatores illi, qui eum imitati fuerint: [Ter. L. 2. ad uxor. ult.] *Felicem illum, qui Paulo ſimilis extiterit.* Paulus non procraſtinavit, nec ſuam in futurum converſionem diſtulit: non dixit; convertar cras, vel intra aliquot dies; ſed ſubitò ad Deum converſus eſt, dicens: [Eccl. 5. 8.] *Domine, quid me vis facere?* O peccatores, Paulum imitamini; ne tardetis ad Deum converti: *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem.* Non tardes, inquit S. Petrus Damiani, [Petrus Damiani L. 4. Ep. 3.] *ſed intra citò in portum converſionis, ne te ardentem repentini opprimant caſus, ne te inopinata mortis abſorbeat fluctus, & æſtuantis gehennæ degluttiat barathrum.* Hæ ſunt rationes, quibus S. Petrus Damiani peccatores a non ulteriùs ſuam differendam converſionem movet; ſed nunc nova nobis proponitur ratio, nempe S. Pauli exemplum; ſi enim ille converſus eſt promptè, ad inſtar illius omnes prorſus peccatores promptè converti deberent. Felices illi qui eum imitati fuerint, & qui converſionem ſuam non diſtulerint: *Felicem illum, qui Paulo ſimilis extiterit.* Sed converſio Pauli fuit etiam conſtans & firma.

3. Multos reperire eſt peccatores, qui ut Luna mutantur, tranſeuntes ſæpè à peccati ſtatu ad gratiæ ſtatum, & a ſtatu gratiæ ad ſtatum peccati; nunc convertuntur & mox in priſtina reincidunt peccata: hodie confitentur, & cras ſua reſumunt ſcelera: hi in circuitu ambulant, à peccato ſcilicet in confeſſionem, & à confeſſione in peccatum: [Pſ 11. 9. Gr L. 5. in 1. Reg. c. 4.] *Impii in circuitu ambulant.* Hujuſmodi converſiones ſæpè nullę, & ſępiùs inutiles ſunt; *Nulla eſt converſio peccatoris, ſi converſus perſeverantia careat boni operis.* inquit S. Gregorius; &, ut ait D. Auguſtinus, *inanis eſt pœnitentia, quam ſequens coinquinat culpa: frequenter peccans, & lugens, vix veniam meretur.* Hujuſmodi autem non fuit ſancti Pauli converſio: ipſe a peccato non ſurrexit, ut in illud iterùm laberetur: hic ad Chriſti fidem non eſt converſus, ut deinde ab illa deſciſceret; ſed toto vitæ ſuæ tempore in fide, in bonorum operum exercitio & in prædicatione Evangelii conſtantiſſimè perſeveravit. Imò ita conſtans ejus extitit converſio, ut ſemper meliora æmulatus ſit chariſmata, ſemperque de virtute in virtutem ierit: [S. Chryſ. h. 3. ſup. Gen.] Immediate enim poſt converſionem in Synagogis prædicavit Jeſum eſſe filium Dei; & deinde nomen ejus coram Gentibus, & Regibus & filiis Iſrael generosè portavit: & tandem ita profecit, ut factus ſit *Doctor Gentium, & lingua orbis, nihilque omiſerit pro ſalute diſcipulorum*, inquit Chryſoſtomus. Vel dicamus cum eodem Chryſoſtomo, ita coſtantem fuiſſe Pauli converſionem, ut non ſolùm in priſtinos errores non ſit relapſus; verùm & toto poſt ſuam converſionem tempore fuerit [S. Chryſ. h. 22. ad Pop.] *terreſtris Angelus, cæleſtis homo, Sancti Spiritus receptaculum, zelo incomparabilis, charitate magnus, Eccleſiarum Dei ſolicitus curator, orator pietatis, imbecillium deductor, & credentium pronubus.*

O mirabilem Pauli converſionem, quæ quidem omnium converſionum eſt forma: [S. Ber. ſer. 1. de conv. S. Pauli.] *Hæc planè, fratres, perfectæ converſionis eſt forma*; quare Paulum imitantes, non ſolùm ſincera & prompta, ſed etiam coſtans & perſeverans ſit converſio veſtra. [Jer 4. 14.] *Lava à malitia cor tuum Jeruſalem, ut ſalva fias*; ſed lava illud ſincerè, lava promptè, & lava conſtanter. Converſio hominis peccatoris præterita & futura reſpicit peccata: *præterita*, quæ debet verè & promptè delere; *futura*, quæ debet conſtanter vitare; [S. Gr. h. 34. in Evang.] *Pœnitentia eſt, præterita mala plangere, & plangenda iterùm non committere*: ſincerè ergo, promptè & conſtanter ad Deum convertimini cum D. Paulo, ut aliquando cum eo in Cælo regnetis. *Amen.*

DE SANCTO FRANCISCO SALESIO

CONCIO UNICA.

Faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moyſi unum, & Eliæ unum.
Matth. 17. 4.

TAbernaculum mobile, quo utebantur Judæi, erat ſanctuarium quoddam, inſtar templi mobilis, ex lignis ſetim fabricatum, quod varia in loca circumgeſtabatur, & in quo Deus oracula edebat, hominibuſque multa beneficia impertiebatur. Sanctus Franciſcus Saleſius tabernaculum ſanctitatis, templumque Deo gratiſſimum pariter extitit: quod tabernaculum, non ſolùm mobile, verùm & indeſinenter, ſpiritu Dei motum & agitatum fuit, divino etenim

hoc

hoc ſpiritu commotus vir ille ſanctiſſimus, Pariſios, Romam, Gehennam & alia multa loca percurrit, ubiq; ſanctitatis ſuę exempla reliquit, ſapientiæ divinæ oracula ubique protulit, cunctiſque hominibus Catholicis & hæreticis, religioſis & ſæcularibus, magnatibus & plebeiis benefacere non deſtitit. Tabernaculum materiale, quod circumferebant Judæi, dicebatur tabernaculum *teſtimonii & fœderis*: ſimiliter S. Franciſcus Saleſius fuit tabernaculum *teſtimonii* quia in academiis, in Eccleſiis, & in privatis colloquiis glorioſa de Divinitate & de vera Raligione teſtimonia dixit: fuit etiam tabernaculum *fœderis*: quia multos hæreticos Eccleſiæ, & innumeros alios peccatores Deo reconciliavit. Sed tandem Frãciſcus Saleſius mirabile extitit tabernaculum, in quo Chriſti, Moyſis & Eliæ ſpiritus requievit, ut videbimus, &c. *Amen.*

CHriſtus, Moyſes, & Elias multiplici quidem, eoque ſancto ſuere Spiritu animati; ſed ſi qualis in eorum quolibet ſpiritus præfulſerit, inveſtigare liceat; dicam, quod ſaltem in externa ſpecie, præcelluerit *in Chriſto* ſpiritus ſapientiæ, *in Moyſe* ſpiritus manſuetudinis, & *in Elia* ſpiritus zeli. In Chriſto eluxit potiſſimùm ſpiritus ſapientiæ, quia licet in ſummo gradu omnes virtutes, & perfectiones poſſederit, in eo tamen præ omnibus aliis emicuiſſe videtur ſapientia, quæ tanta fuit, ut mundi ſapientiam reprobaverit, & quaſi
1.Cor.1.19. annihilaverit: *Perdam ſapientiam ſapientium, & prudentiam prudentium reprobabo.* In Moyſe effulſit præcipuè ſpiritus manſuetudinis: quia omnium hominum erat mitiſſimus: *Erat enim Moyſes vir mitiſſimus ſuper omnes homines qui morabantur in terra.*
Numer. 12. 3. In Elia tandem præſulſit ſpiritus zeli: quia fuit vir zelantiſſimus, qui zelo gloriæ Dei
3 Reg. 19. 10. quam maximè ſuccendebatur: *Zelo zelatus ſum pro Domino Deo exercituum.* Ecce triplicem ſpiritum, Chriſti, Moyſis, & Eliæ; ſed tabernacula iis convenientia quis inveniet? unicum pro tribus aſſigno, ſanctum Franciſcum Saleſium ſcilicet, qui fuit tabernaculum, in quo quidem non Chriſtus, Moyſes & Elias, ſed eorum ſpiritus inhabitavit; ſanctiſſimus enim hic antiſtes, ſapientiſſimus, mitiſſimus, & zelantiſſimus extitit: *fuit ſapientiſſimus*; ecce ſpiritum Chriſti: *fuit mitiſſimus*; ecce ſpiritum Moyſis: *fuit zelantiſſimus*; ecce ſpiritum Eliæ. Sanctus Franciſcus Saleſius habuit. 1. Spiritum ſapientiæ. 2. Spiritum manſuetudinis. 3. Spiritum zeli.

S. Franciſcus Saleſius habuit ſpiritum ſapientiæ. I. PARS

NOn paucos invenire eſt, quorum tota ſapientia in malè agendo conſiſtit; ſciunt proximum conculcare, pecunias congregare, innocentes opprimere, virgines ſtuprare, aliaque mala perpetrare; ſed Deum honorare proximum diligere, pauperibus pecunias erogare, aliiſque bonis operibus incumbere neſciunt: *ſapientes ſunt ut faciant mala, benè autem facere neſciunt.* Hu- Jer. 4. 22
juſmodi, *nomine*, ſapientes eſſe poſſunt, ſed revera ſunt ſtultiſſimi: quia *in malevolam animam non introibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis.* De ſtulta hac ſapientia diſſerens S. Bernardinus, eam triplicem eſſe adnotat, terrenam unam, animalem aliam, & aliam diabolicam: *Ter-* S. Bern. ſerm. Stigm.
rena, inquit, eſt in cupidis & in avaris: *animalis*, in voluptuoſis & luxurioſis: *diabolica*, in ſuperbis & elatis. *Avari* terrenam habent ſapientiam, qua ad bona temporalia per fas & neſas acquirenda diriguntur: *voluptuoſi* poſſident ſapientiam animalem & carnalem, qua, non ſecus ac bruta, carnis illecebris obſequuntur: *ſuperbi* inflantur ſapientia diabolica, qua ad honores ambiendos, & ad acquirendas ſæculi dignitates ſummo affectu moventur. O qualem ſapientiam; ſeu potiùs qualem ſtultitiam! O quales ſapientes, *qui dicuntur ſapientes, cùm nihil de ſapientia habeant* S. Bonav. ſer. de S. Greg.
ſed ſtultitia ſumma pleni exiſtant! Hi ſunt ſapientes ſtulti, & ſtulti ſapientes; hi ſunt ſapientes apud aliquos homines, qui eos æſtimant; ſed apud Deum non ſapientes ſed ſtultiſſimi ſunt: *ſapientia enim hujus* 1.Cor. 3.19.
mundi, ſtultitia eſt apud Deum.

Multiplicem hanc ſapientiam quam Chriſtus damnavit, verbis etiam & operibus ſuis reprobavit S. Franciſcus Saleſius, in eo non fuit ſapientia terrena, cùm ſibi oblata pluries recuſaverit, propria largiſſimè pauperibus diſtribuerit, & ſpretis terrenis omnibus, ſpiritualia & æterna bona ſolummodò ambierit. In ipſo non extitit ſapientia animalis, cùm mulieres, illum ad carnalia provocantes, non ſemel fugaverit, & virginitatem, quam Deo voverat, religioſè ſervaverit: ipſe etiam ſapientia diabolica ſuperborum non fuit inflatus, cùm ſe Epiſcopatu & omni honore indignum cenſuerit, ſeque ab omnibus contemni appetierit. Ipſe tandem omnem, ſive à mundo, ſive à carne, ſive à dæmone inſpiratam procul ablegavit ſapientiam. In eo non fuit ſapientia impiorum, ſed juſtorum & amicorum Dei, quam

tum in concionibus quas ad populum habuit tum in litteris quas ſcripſit, tum in privatis colloquiis, potiſſimùm propalavit.

Cæleſtem ſuam ſapientiam prædicando maximè manifeſtavit Chriſtus: ſpiritu enim prophetico de illo dixit Salomon: *Nunquid non ſapientia clamitat, & prudentia dat vocem ſuam? in ſummis, excelſiſque verticibus ſuper viam, in mediis ſemitis ſtans, juxta portas civitatis, in ipſis foribus loquitur, dicens; ò viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum. Audite, quoniam de rebus magnis locutura ſum.* (Prov.8, 1.) Chriſtus utique ſapientia fuit incarnata, quæ in montibus, in vallibus, in mediis ſemitis, & juxta portas civitatis Jeroſolymitanæ clamavit, ac de magnis profectò rebus prędicavit, nempè de regno cælorum, de fide, charitate, & de aliis rebus maximis, tantaque cum ſapientia locutus eſt Chriſtus, ut omnes eum audientes mirarentur: *Mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ejus*: (Luc.4,22.) tanta etiam cum ſapientia prædicavit, ut deſtructo ſatanę regno totum ad ſe mundum converterit: *Ecce mundus totus poſt eum abit.* O mirabilem Chriſti ſapientiam! cujus quidem particeps fuit S. Franciſcus Saleſius, (Joan.12, 19.) qui clamitavit: & vocem ſuam dedit in ſummis Sabaudiæ montibus, in mediis ſemitis, iuxta portas civitatis Genevenſis, in ipſis ejus, & aliarum multarum civitatum foribus, ubi tot pereximiæ ſuæ ſapientię emiſit radios, ut omnes eum prędicantem mirarentur, & non quidem totum mundum, ſed ad minus ſeptuaginta Hæreticorum millia ad Chriſti fidem converterit.

Mirabilem hanc ſapientiam, quam inter concionandum eructabat S. Franciſcus Saleſius, adhuc in libris ejus loquentem audimus, ibi ille, licèt defunctus, ad corda hominum adhuc loquitur, ibi ejus videtur & legitur ſapientia, quæ totum volavit per orbem, ſive in litteris quas ſcripſit, ſive in concionibus quas delineavit, ſive in aliis operibus ad pietatem ſpectantibus, quę cōpoſuit, in quibus omnibus ſpecialis quædam elucet & guſtatur ſapientia, quæ in aliorum authorum libris non invenitur. Unde ſicut inter Sacræ Scripturæ libros quidam dicuntur *Sapientiales*, quia in iis ſpecialis quidam fulget ſapientiæ Spiritus: ita inter varios Doctorum libros: *Sapientiales* ſpecialiter vocari poſſunt, quos ſcripſit S. Franciſcus Saleſius, quia in iis tanta rutilat ſapientia; ut non ſit qui eos non demiretur, & qui in iis pervolutandis non delectetur. Ibi videre eſt, quanta ſapientia Hæreticos debellet, induratos emolliat, & deſides urgeat, ibi novum & induſtrium modum peccatores à via iniquitatis avocandi, & ad viam juſtitiæ vocandi, Confeſſarios docet: ibi Regularibus & Sæcularibus, Magnatibus & plebeiis, conjugatis & virginibus, ſalutis & omnis perfectionis viam tanta cū ſapientia & dexteritate aperit, ut omnes ad illam capeſſendam alliciat: ibi tandem invenitur ſapientia ita excelſa, ita ſublimis, & pretioſa, ut terrenis omnibus theſauris ſit præferenda: *Melior eſt enim ſapientia cunctis pretioſiſſimis, & omne deſiderabile ei non poteſt comparari.* (Prov.8, 11.)

Non ſolùm in concionibus & libris, verùm & in privatis colloquis, nec non in præclaris & argutis reſponſis Sancti Franciſci Saleſii enituit ſapientia, os ejus ſemper meditabatur ſapientiam, lingua ejus in judicio ſermones diſponebat, & ne unicum proferebat verbum quod limitatum, & ſapienter ponderatum non fuerit. Ut homines à mundi amore averteret, dicere ſolitus erat; *Cui Deus totum eſt, ei mundus nihil eſt.* Ut eos ad Deum ardenter amandum alliceret, dicebat. *Natura cor noſtrum ita parvum fecit, ut ad Deum debitè amandum minimè ſufficiat, ſed ſi non pro meritis, ſaltem pro viribus eum amemus.* Ut eum ſatanas ad deſperandum de ſalute moveret, illi ſuadere conatus eſt, quod eſſet de numero reproborum, cui ille ſapientiſſimè reſpondit; *Si tanta mea ſit infelicitas, ut Deum in cœlo non ſim viſurus & amaturus, eum ſaltem omnibus vitæ meæ momentis toto corde diligam.* Cùm ad ipſum fuſtibus armati properarent infenſiſſimi quidam ejus hoſtes, eum interficere intendentes, dixit; *Lignum non timet verus Chriſtianus a tempore quo Chiſtus in ligno noſtram operatus eſt ſalutem.* Cùm quidam eum purpura dignum proclamaret, reſpondit; *Pro Chriſto mori, & meo ſanguine purpurari optarem.* Cùm infirmaretur ad mortem, & quo in loco corpus ſuum ſepeliri optaret, eius inquirerent amici, reſpondit; *Illud Chirurgis in anatomiam dari volo, ut ſi in vita fuerit inutile, ſaltem poſt mortem alicuius rei inſerviat.* Sciunt omnes, quòd in converſatione lætari permitteret, modò *nihil contra Deum*. Pervia ſunt alia multa eius oracula, quibus in illo ita cæleſtis ſapientiæ ſpiritus rutilabat, ut, quotquot eum audiebant, mirarentur, ſuſpicerent, & ad Deum, omnis ſapientiæ authorem, glorificandum moverentur.

O Mirabilem Sancti huius ſapientiam! O quam perfectè ſuper eum requievit ſpiritus ſapientiæ! ad multos nunquam venit, & in pluribus nunquā hic requieſcit ſpiritus, ſed ad Sanctum Franciſcum Saleſium verè venit, & conſtanter requievit; *Requieſcet ſuper* (Iſa. 11.2.)

eum

eum ſpiritus Domini, ſpiritus ſapientiæ & intellectus. O utinam in omnibus hominibus ſanctus hic requieſceret Spiritus! ſed, heu! multi ſanctam hanc parvipendunt & repellunt ſapientiam, ut ſtultam, mundanam & diabolicam impiorum ſapientiam ſectentur. O quàm infelices ſunt, qui ita ſapiunt! eos certè & eorum ſapientiam diſperdet Dominus: *Perdam ſapientiam ſapientium*. Quare ſtultam hanc ſapientiam procul pellite, & cœleſtem totis conatibus inquirite. Audite veræ ſapientiæ Doctorem cuilibet veſtrùm dicentem: *ſtude ſapientiæ fili mi*. Vel, au-

Prov 27 dite ſanctum Auguſtinum clamantem: *Venite mortales ad ſtudium ſapientiæ, magnus hic fructus eſt: quid enim homini ſapientia charius? venite igitur ut ſapientes ſitis*: & ut talem obtinere valeatis ſapientiam, à Dei timore incipite; timete Dominum, ut ſaltem ſapere incipiatis: ut enim ait Propheta, *initium ſapientiæ timor Domini*. Procul

Pſ. 110. ergo omnia peccata pellite, & Deum timentes, ad altam ſapientiam obtinendam totis conatibus contendite. A Deo ſupplices petite, ut ad vos veniat ſpiritus ſapientiæ, ſicut ad S. Franciſcum Saleſium venit; *ad quem etiam venit ſpiritus manſuetudinis*.

II. PARS. *S. Franciſcus Saleſius habuit ſpiritum manſuetudinis.*

QUamvis primum inter virtutes locum non teneat manſuetudo, in magnis tamen viris nil ea laudabilius: *Nihil laudabilius, nihil magno & præclaro viro dignius*

Cicero l. 1. Offic. *placabilitate, atque clementia*. Hæc virtus, quæ in Magnatibus eſt laudabilis, homines

S. Chryſ. ſerm. de manſuet. Chriſtianos in primis decet: *Multa quidem ſunt virtutes, quæ Chriſtianum decent, maximè autem manſuetudo*. Præclara hæc virtus, quæ homines hominibus amabiles efficit, eos etiam Deo pergratos & amabiles

S. Chryſ. Hom. 2. de pœn. reddit: *Nihil Deo tam gratum, tam amabile eſt quàm mitis anima & manſueta*. Mirabilis & amabilis hæc virtus, quæ in Sanctis pluribus commendatur, in S. Franciſco Saleſio ſpeciali quodam modo effulſit; hæc ei quaſi innata erat, hæc ei à Cœlo erat data tanta cum perfectione, ut verè eſſet ſervus Dei, qui litigare neſciebat, & qui erga omnes manſuetus erat: *Servum*

2. Tim. 2. 24. *Domini non oportet litigare; ſed manſuetum eſſe ad omnes*. Ad eum omnis conditionis, omniſque ſexus innumeræ accurrebant perſonæ; diverſi diverſa ab eo poſtulabant, & ipſe omnibus ſubveniebat, omnibuſque ſatisfaciebat: ipſi peccatores indurati & ſcandaloſi eum propitium & benevolum experiebantur: cùmque aliqui ex ejus familia-

Laſelve Sanctuar,

ribus, ad duriùs ſe habendum, erga hujuſmodi homines, eum ſollicitarent; reſpondit ſanctus Pontifex: *Malo pœnitentes efficere, quàm deſperates: peccare non poſſum ſi me peccatoribus facilem & tractabilem præbeam, cùm Chriſtus erga Paralyticum, Magdalenam & mulierem adulterio deprehenſam, ſe miſericordem, benignum & manſuetum exhibuerit*.

Cùm Seraphicus Bonaventura Miniſtri Generalis fungeretur officio, infirmis, Laicis, humilibuſque quibuſvis Fratribus magna manſuetudinis ſuæ dabat teſtimonia; & iis præcipuè qui ab Ordinis diſciplina deſciverant, aut qui Seraphicam deſeruerant militiam, quos ad ſe venientes benignè & charitativè recipiebat, totis viſceribus amplexabatur, tantaque erga eos charitate & clementia utebatur, ut non defuerint, qui in Capitulis tam Generalibus, quàm Provincialibus id vitio planè ipſi objectarint quos ſæpè numero verbis graviſſimis coarguit, dicens, ſe velle miſerorum & aberrantium parentem, perfugiumque eſſe; & miſericordia, patientiaque benignè, atque utiliter ad omnium ſalutem ſe ſemper uſurum. Seraphicum hunc Doctorem Seraphicus Franciſcus Saleſius hac in parte imitatus eſt, & fortè ſuperavit: non enim ſolùm Regibus & Principibus, verùm & parvulis, miſeris & peccatoribus quibuſque fuit tractabilis, cum iis lubens converſabatur, eorum querelas recipiebat, infirmitates rimabatur, peccata audiebat, & erga eos ita ſe benignum exhibebat, ut non pauci murmurarent, quòd erga peccatores ſe benigniorem demonſtraret. Sed ipſe ſemper benignior fiebat, & per magnam quam præferebat benignitatem, ad meliorem vitæ frugem revocabat, & ſalvabat quos alii per nimium rigorem exaſperaſſent, & in deſperationem fortè provocaſſent. Unde de S. Franciſco Saleſio dicere poſſumus quod de Paulo Chryſoſtomus; quòd ſcilicet *omnes amabat ſic ut genuiſſet, quin etiam majorem præferebat charitatem, quàm quivis Pater*: Saleſius enim, qui omnes paterno proſequebatur amore, ab omnibus pater vocabatur, & veluti pius pater, erga omnes benignè ſe habebat, præcipuè erga peccatores qui ad ipſum veniebant, quos tanquam pater benigniſſimus, ſummo affectu amplexabatur. S. Chryſ. Præm. in Epiſt. ad Rom.

Cùm Filius prodigus, qui diſſipaverat ſubſtantiam ſuam vivendo luxurioſè, ad patrem pœnitens rediit, prodigalitas non ei acribus verbis fuit improperata; ſed *cùm adhuc longè eſſet, vidit illum pater ipſius, & miſericordia motus eſt, & accurrens cecidit ſuper collum ejus, & oſculatus eſt eum*. Huic patri Luc. 15. 20.

 Sale-

Digitized by Google

Saleſius ſimiles eſſe optabat omnes Confeſſarios, reſpectu hominum peccatorum ad eos pœnitentiæ cauſa venientium; nolebat, ut eos durè & acerbè reciperent, ſed quòd veluti patres erga eos benigni eſſent & miſericordes. Quod & ipſe opere complevit: non enim ſolùm pauperes & infirmos, ſed etiam quoslibet peccatores, quantumvis ignaros, induratos, & enormibus peccatis gravatos benigniſſimè recipiebat; illos corAd Gal.6. 1. ripiebat, ſed in *ſpiritu lenitatis*: illos arguebat, obſecrabat, & increpabat, ſed *in omni patientia*.

Dixit Dominus ad Moyſen & Aaron, non 2.Tim.4.2 quòd percuterent & contunderent petram; ſed quòd loquerentur ad petram: *Loquimi-* Nu.20,8. *ni ad petram, & illa dabit aquas*; Moyſes autem elevans manum, bis virga petram percuſſit, in quo illum peccaſſe ait Lyranus: quia tranſgreſſus eſt verbum Domini, qui ei non percutere, ſed loqui ad petram dixerat. Similiter non vult Deus, Confeſſarios in ſacramentali judicio rudium, ignarorum, pauperum, & induratorum ſicca, arida, & ſaxea corda aſperæ increpationis, & impatientię virga ferire & percutere, ſed vult ſolùm eos loqui ad petram, ſeu quòd peccatoribus ſuaviter & benignè loquantur, quòd iis dicant verba lenis inſtructionis, quòdque per verba dulcia, mellita, & è corde manſueto manantia, eos ad doloris aquas, & veræ contritionis lachrymas effundendas pertrahant. Nonnulli tamen Confeſſarii ita moroſi, anxii, iracundi, & difficiles ſunt, ut peccatores verbis durioribus, & increpationibus acerbioribus percutiant, exaſperent, & aliquando ad deſperationem moveant. Aſt non ſic S. Franciſcus Saleſius, cujus manſuetudo erga omnes erat magna, ſed erga peccatores erat maxima: ipſos ut filios chariſſimos recipiebat; ipſos non conviciis & increpationibus exarcebabat, ſed verbis lenibus alliciebat, omnibuſque ſe ita facilem & ſuavem præbebat, ut omnes ad illum venirent confidenter, omnes prudenti ejus directioni ſe ſubderent faciliter; omneſque ejus conſiliis, & ejus manſuetudine ad fundendas lachrymas, ad valedicendum peccato, & ad Deo fideliter ſerviendum allicerentur.

In Confeſſariis & Prædicatoribus inſtituendis diſſimiliter ſe habuit Chriſtus: Apoſtolos enim Confeſſarios inſtituit ſuavi inſufflans halitus ſpiritu: *Inſufflavit, & dixit eis;* Joa.20,22 *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt*. Prædicatores autem inſtituti fuere inter fulgura, tonitrua, & Act.2.2. ventos vehementes; *Factus eſt repentè de cœlo ſonus tanquam advenientis ſpiritus vehementis*. Quod, quæro, in illarum inſtitutionum diverſitate latet myſterium? quæ eſt ratio differentiæ illarum? Ratio eſt, quia inſtituens Prædicatores in furore tonitrui, ventique validi, manifeſtare voluit, quòd tonando, fulminando, tremendamque Dei juſtitiam exaggerando ſe peccatoribus terribiles exhibere deberent Concionatores; Confeſſarios verò ſuaviter inſufflando inſtituit, ut demonſtraret, quòd Confeſſarii, veluti patres ſpirituales, flatu ſuavi, ſeu benignitate ſua peccatores ad jugum Chriſti, quod ſuave eſt, portandum adducere deberent. Non dubito quin tonuerit S. Franciſcus Saleſius ut Concionator; ſed ut Confeſſarius, nihil illo erat mitius, nihilque manſuetius. De ipſo fertur, quòd pauperem claudum, & quaſi paralyticum, cujus pater ſpiritualis erat, mellitis mulceret verbis, quòdque eum propriis manibus ſuſtentaret, ut commodè, & decenter peccata ſua confiteretur. De muliere quadam cæca a nativitate narratur, quod eam ſanctus Pontifex manu propria ad tribunal pœnitentiale ducere ſolitus eſſet. Hominis etiam muti pręceptor & catechiſta fuit, eumque docuit modum, quò, licèt mutus, ſua confiteri valeret peccata. Innumera hujuſmodi referuntur exempla, quę eminentem hujus Sancti charitatem, & ineffabilem manſuetudinem teſtantur & prędicant. Unde mihi videre videor S. Franciſcum Saleſium in medio peccatorum, quaſi agnum inter lupos: agnus enim erat mitiſſimus, in quo nihil ferocitatis, nihil calliditatis, nihil veneni, ſed ſumma manſuetudo apparebat.

O utinam pari pollerent manſuetudine quicumq; ſe animarum regimini immiſcent! utinam de quolibet illorum dici poſſet: *Ec-* Joan.1.29 *ce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi;* ſeu heu! multi non ſunt agni, quin potiùs ſunt lupi feroces, qui Chriſti gregem terrent & diſſipant. Multi etiam non mundi peccata tollunt, ſed ea ſovent; ſeque benignos, & manſuetos Confeſſarios eſſe cenſent, cùm nimia indulgentia peccatores in pravis ſuis habitibus dormire, inveteraſcere, & mori ſinunt. O qualem manſuetudinem, quæ & Confeſſariis, & peccatoribus infallibilis eſt cauſa ruinæ! Toto cęlo differunt manſuetudo, & nimia indulgentia; manſuetudo enim eſt virtus amabilis; nimia verò indulgentia eſt vitium pernicioſum & damnabile. Manſuetudo ad obti- Matth.5.5 nendam terram viventium diſponit: *Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram*; nimia vero indulgentia viam ad infernum parat, & ad tartara ducit. Heu! quot nunc Confeſſarii horrenda inferni pa-

Digitized by Google

patiuntur ſupplicia, quia laxioribus opinionibus adhærendo, erga peccatores nimiùm indulgentes fuere; ibi cremantur, ibi voci feratur, & ibi in æternum cruciabuntur: quia faciliores extitere in abſolvendis peccatoribus. O pravam indulgentiam! ò exitioſam bonitatem & facilitatem! quam quiſque deteſtari debet, & amabili manſuetudine peccatores a via ſua peſſima avocare, ad inſtar S. Franciſci Saleſii, in quo fuit ſpiritus manſuetudinis, *ac etiam ſpiritus zeli.*

II. PARS *S. Franciſcus Saleſius habuit ſpiritum zeli.*

S.Greg.in Ezech h. 12. CErtum eſt, quòd *nullum omnipotenti Deo tale eſt ſacrificium, quale eſt zelus animarum*; nihilominùs multi Paſtores quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Jeſu Chriſti, multi non tam de animabus Chriſto lucrandis, quam de vanis honoribus comparandis, & de facultatibus ampliandis ſunt ſolliciti; multique non tam animarum, quam pecuniarum zelo fervent. Judam zelo marſupii laboraſſe & æſtuaſſe dicit ſanctus Gregorius Nazianzenus; *Ob pecunias*, S. Greg. Nazian. Or. 20. inquit, *fur ille zelo erga crumenam æſtuat; ac Deum prodit, & triginta argenteis vendit.* Eodem erga crumenam zelo ſuccendebantur Sacerdotes, qui Templum bobus, ac ovibus pollui patiebantur; multi quoque nunc ſunt, qui hujuſmodi erga crumenam zelo exæſtuant, & qui pecuniam magis curant, quam animas. Pernicioſo autem hoc non fervebat zelo ſanctus Franciſcus Saleſius, non illum tenebat zelus lucri pecuniarum, ſed lucri animarum. Tunc eximium feciſſe lucrum exiſtimabat, cùm unam erat lucratus animam! tunc theſaurum opulentiſſimum inveniſſe cenſebat, cùm perditam oviculam invenerat; tunc egregiè negotiatum eſſe arbitrabatur, cùm impium aliquem ad meliorem frugem reduxerat. Probè ſciebat ſanctus Pontifex, S. Gr. Ep. 18. L. quòd *Redemptor noſter à Sacerdotis officio non quærit aurum, ſed animas:* quare non aurum, non argentum, non gemmas in terra quæſivit, *ſed animas*; non vineas, non villas, aut prædia multis laboribus acquirere conatus eſt, *ſed animas*; non urbes, non regna, aut altiores Eccleſiæ dignitates ambivit, *ſed animas*, ad quas Chriſto comparandas, jejuniis, vigiliis, orationibus, prædicationibus, & omnibus quibus potuit modis, continuè laboravit.

Flagrantiſſimo animarum zelo æſtuat dæmon, non ut illas ſervet, ſed ut perdat, æternisque flammis mancipet; hic noctu diuque animas quærit, & indeſinenter circuit ut animas rapiat: *Tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret*: 1.Petr.5.8. hic ſimul cum Rege Sodomorum ait: *Da mihi animas, cætera tolle tibi*; Gen.14.21. non aurum, non argentum, non ſceptra, non coronas quærit, ſed animas. Heu! patieturnè ovium paſtor, vinci ſe ab hoc dæmonis zelo? dum dæmon ait: *Circuivi terram, & perambulavi eam*, ut animas Job. 1.7. raperem; invenieturne paſtor qui dicat: circuivi terram, & undique cucurri, ut pecunias congregarem? proh pu or! cedit ſæpè zelus paſtoris zelo dæmonis, & dum dæmon ait: *da mihi animas, cætera tolle tibi*, reperiuntur paſtores qui dicunt: *da mihi cætera, animas tolle tibi*: Sed S. Franciſcus Saleſius Seraphico ſuccenſus zelo, non pecunias quærebat, non honores ambiebat, ſed animas; has cupiebat, has ſitiebat, harum deſiderio flagrabat, & earum ſalutem indeſinenter anhelabat. Si loquebatur, hoc erat ut mitteret in terram ignem zeli ſui; ſi huc & illuc vagabatur, hoc erat ut ardua quæ inſpirabat zelus opera executioni mandaret; cùm litteras ſcribebat, ibi, ejus lucebat zelus; ſive oraret, ſive prædicaret, ſive cum hominibus confabularetur, ardentis zeli ſemper flammas emittebat: Zelus tandem ejus erat *ſicut ignis qui comburit ſilvam, & ſicut flamma comburens* Pſ.82.15. *montes*: in mediis enim ſilvis zelo tabeſcebat, & ſicut alter Jonathas, *manibus & pedibus reptans*, altiſſimos montes, 1. Reg. 14.13. & aſperrimas rupes conſcendebat, ut errantes animas ad ovile Chriſti revocaret.

Nec ſatis erat ſancto huic Antiſtiti, zelo ſalutis animarum ſuo regimini commiſſarum continuè ardere; non enim intra unam Diœceſim ejus claudebatur zelus, ſed ad omnes orbis terrarum partes extendebatur; omniumque quippe hominum ſalutem optabat, &, ſi ei licitum fuiſſet, ad omnes mundi plagas volaſſet, ut ubique pro animarum ſalute totis conatibus laboraret. Interdum Angliam versùs oculos & animum convertens, ſummo cum fervore & zelo dicebat: *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo ad hanc inſulam errorum tenebris obvolutam? volabo ad magnam civitatem Londinum; volabo ad illam Nimvem, ibi alloquar Regem, eique dicam verbum Domini.* At non ad Angliam ſolùm, verùm & ad omnes Orbis regiones volare concupiviſſet, ut ubique zeli ſui flammas emittere. Unde cùm ferveſcentem zelantiſſimi hujus viri ſpiritum mente re-

volvo, ejus zelum cum inferno meritò
Cant. 8. conferendum eſſe cenſeo: *Dura ſicut in-
fernus æmulatio*. Quemadmodum enim in-
fernus damnatis quos recipit nunquam ſa-
turatur; ita hujus Sancti zelus nunquam
expletur. Parum ei erat, intra Gene-
venſem Diœceſim pro animarum ſalute
laborare, pennatus enim eſse voluiſset,
ut ad omnes orbis Diœceſes migraret.
Parum ei videbatur, ſeptuaginta hære-
ticorum millia ab inferni faucibus eri-
puiſse: quia omnes penitùs hæreticos &
infideles ab erroribus ſuis avocare pero-
ptaſset. Parum eſse cenſebat, quòd pec-
catores ad ipſum venientes reciperet:
quia omnes penitùs peccatores ad Deum
convertere deſideraſset. Parum tandem
eſse arbitrabatur, quòd ſacrarum Virgi-
num religionem inſtituiſset: quia omnes
virgines ad religionem & ad cœlum ad-
ducere voluiſset. Nec deſideria ejus vana
erant & vacua: quia orationibus, vigiliis,
jejuniis, & omnibus, quibus poterat mo-
dis, pro omnium ſalute laborabat. Unde
Albert. Mag. de Paradiſ. anim. part. 8. ſi *zelus animarum verus & perfectus eſt*,
*quando aliquis ſanctis meditationibus, lacry-
mis, orationibus, vigiliis, jejuniis, prædica-
tionibus, confeſſionibus, conſiliis, doctrinis,
atque aliis bonis operibus pro ſalute anima-
rum laborat*; zelantiſſimum fuiſse ſanctum
Franciſcum Saleſium, perſpicuum eſt: quia
hæc omnia pro animarum ſalute indeſinen-
ter adhibuit.

O utinam zelo ſimili eſsemus accenſi!
Dionyſ. Carth. in c. 5. Ep. Jac. art. 7. utinam zelo ſalutis animarum noſtra ar-
derent corda! *Zelo divini honoris*, inquit
Dionyſius Carthuſianus, *ac fraternæ ſalu-
tis ſimus ſemper accenſi*. Si viderimus fra-
trem ſuperbia tumidum, detractionibus
aſsuetum, ebrietati ſervientem, luxuria
enervatum, iracundia turbidum, ut alte-
ri cuidam vitio addictum, ſtudeamus,
in quantum facultas ſuppetit; eum cor-
ripere, caſtigare, & ad viam ſalutis vo-
care: *Unumquemque Chriſtianum*, inquit
Aug. tra. 10. in Jo. divus Auguſtinus *zelus domus Dei come-
dat. Verbi gratia, vides fratrem currere
ad theatrum; prohibe, mone, contriſtare.
Vides alios currere, & inebriari velle; pro-
hibe quos potes, tene quos potes, terre quos
potes*; ut ſcilicet eos à via perditionis
avoces. Non eſt penſandum, ſalutis ani-
marum zelum eſse virtutem ſolis Præla-
tis convenientem: quia *unicuique man-
davit Deus de proximo ſuo*. Non eſt di-
cendum: aliena peccata non curo; non alio-
rum, ſed meæ ſolùm ſaluti incumbere in-
tendo; non eſt ſic loquendum: quia de alio-
rum ſalute rationem à nobis exiget Deus,
ſi ſcilicet noſtra incuria perierint: quare,
ut ait Leo, *aſſumite religioſæ ſollicitudinis* Leo ſer. 3. de jeju. 7. menſ.
*pium zelum, & contra ſæviſſimis hoſtes ani-
marum omnium fidelium cura conſurgat*.
Pio ſuccendantur zelo Prælati, magnates,
parentes, & omnes penitùs homines; imi-
tentur S. Franciſcum Saleſium, qui fuit
tabernaculum, in quo requievit ſpiritus
ſapientiæ, manſuetudinis & zeli; tripli-
ci hoc ſpiritu cum eo repleri ambiant
omnes, ut cum eo in æternis taberna-
culis recipi mereantur. *Amen.*

DE
PURIFICATIONE
B. V. MARIÆ
CONCIO UNICA.

Erunt Domino offerentes ſacrificia.
Malach. 3.

ITa placita, & Deo acceptabilia ſunt ho-
minum ſacrificia, ut cùm primùm eſse
& vivere cœperunt, oblata ab iis ſacrifi-
cia acceptarit, & in omni lege, omnique
deinceps tempore ſacrificia ſibi libari volue-
rit. Unde ex filiis Adami alius fructus
quoſdam, & alter ſui gregis agnos pin-
guiores Deo obtulit; Noe etiam poſt uni-
verſalem aquarum inundationem arca
Gen. 4. 8. 14. & 15. egreſsus, Deo ſacrificavit; quod & Mel-
chiſedech, & Abraham, & alii multi Dei
amici tempore legis naturæ fecerunt, eo-
rumque ſacrificia Deus ſibi eſse placita, ſi-
gnis externis pluries manifeſtavit. Sed tem-
pore quo lex ſcripta viguit, frequentiſſi-
mus fuit ſacrificiorum uſus, quorum ri-
tus, cæremonias, & varios modos Deus
ipſe inſtituit & docuit; eoque tempore, ſi-
cut & tempore legis naturæ, boum, vi-
tulorum, ovium, agnorum, & aliorum
multorum animalium ſacrificia ſibi pergra-
ta eſse teſtatus eſt. Sed gratiora haud du-
bie ei hodie ſacrificia in templo Jeroſoly-
mitano offeruntur, de quibus ſpiritu pro-
phetico dixit Malachias: *Erunt Domino
offerentes ſacrificia*. De Simeone ait ſacer
Evangeliſta, quòd ducente Spiritu Sancto
in templum venerit: *Venit in ſpiritu in
templum*; eodem ſpiritu ducti ad templum Luc. 2. 2.
venerunt Chriſtus & Maria: eamus &
nos nunc ſpiritu in templum illud admi-
rabile, ibique contemplemur, non lu-
men divinum quod in eo apparet, non
Annam gaudentem & prophetantem; ſed
Chri-

Digitized by Google

Chriſtum, Mariam & Simeonem ſacrificia libantes, &c. *Ave.*

AUguſtum, & omnibus ſæculis famoſum templum Jeroſolymitanum ad ſupremum hodie honoris apicem fuit ſublimatum: magnifica hæc Dei domus die iſto ad eminentioris gloriæ faſtigium fuit exaltata, non ſolùm per Chriſti præſentiam, ſed etiam per ſuaveolentia, quæ in ea Chriſtus, Maria, & Simeon obtulere ſacrificia, quæ Abelis, Noemi, Abrahami, & omnium antiquorum ſacrificiis longè præſtantiora, Deoque gratiora extitere. Verum eſt, ad templum veniſſe *Mariam* ut Purificationis Legem impleret, *Chriſtum* ut æterno Patri offerretur, & *Simeonem* ut puerum Jeſum ulnis ſuſciperet; ſed identidem Chriſtus, Maria, & Simeon pergrata Deo offerunt ſacrificia: Chriſtus enim proprium corpus offert, & ſacrificat æterno Patri; *Maria* honorem ſuum ei ſacrificat, cùm Virgo hæc puriſſima, immunda videri, & æſtimari patitur; *Simeon* tandem Chriſto, quem ulnis ſuſcipit, propriam vitam offert, & ſacrificat, dum
Luc.2.29. dimitti, & mori appetit: *Nunc dimittis ſervum tuum Domine.* Videamus 1. Sacrificium Chriſti: 2. Sacrificium Mariæ: 3. Sacrificium Simeonis. Hæc ſunt tria ſacrificia, quę hodie in templo Jeroſolymitano Deo libantur: *Erunt Domino offerentes ſacrificia.*

I. PARS.

Sacrificium Chriſti.

NOn Martyribus, non Chriſti Confeſſoribus, nec aliis Sanctis, ſed ſoli Deo offerenda ſunt ſacrificia: *Eſt res antiqua ſacrificium, quod non niſi uni Deo vero offerri oportere, veraces, & ſacræ litteræ monent.* Eriguntur quidem altaria, ut honorentur Sancti; ſed libantur ſacrificia, ut honoretur Deus, huic ſoli debitus eſt honor, & gloria ſacrificii, nec alteri Deo offerri poſſe, non eſt qui dicere audeat: *Sacrificium certè, nullus hominum eſt, qui audeat dicere deberi, niſi ſoli Deo.* Unde hæc eſt regula generalis apud omnes recepta, quòd creaturatum eſt, ſacrificia offerre; Dei verò non eſt, offerre ſacrificia, quin contrà ea ipſi, ut ſupremo Domino, offerri, & libari debent. Sed ò rem mirabilem! ò ſapientię divinæ prodigium! Chriſtus, qui Deus eſt & in cujus honorem omnia offeruntur ſacrificia, hodie ſeipſum æterno Patri in ſacrificium offert. *O profunditatem ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, offert hoſtias, qui per ſingulas hoſtias honoratur cum Patre.*

S. Aug. Ep.40.l.2. — S. Aug. l. 10. de Civ. c.4. — S. Cyr. Al. in cat. D. Th.

In hodierno legitur Evangelio, quòd Joſephus, & Maria Chriſtum in templum tulerint, non ut eum conſecrarent, ſed *ut ſiſterent eum Domino.* Lege divina conſtitutum erat, ut pueri conſecrarentur Domino: *Quidquid habueris maſculini ſexus, conſecrabis Domino*; cur ergo Joſeph, & Maria Chriſtum in templum afferunt; non ut conſecrent: ſed ſolùm ut Deo ſiſtant: *Ut ſiſterent eum Domino*? Non ſine myſterio hoc factum eſt: eum enim tulerunt ſolùm ut ſiſterent, & non ut conſecrarent, quia ipſe ſemetipſum Patri conſecraturus erat, & reverà eum ſolummodò ſiſterunt parentes, ipſe autem proprium conſecravit, & Patri ſacrificavit: divinus hic Puer in Sacerdotis ulnis, velut in altari poſitus, ſemetipſum Patri in ſacrificium obtulit, dicens: ò Pater! boum, taurorum, & aliorum brutorum ſacrificia non tibi placuerunt, ea pro expiatione peccatorum generis humani accipere renuiſti; mihi autem corpus dediſti, ut illud pro omnium hominum ſalute ſacrificarem. *Hoſtiam, & oblationem noluiſti, corpus autem aptaſti mihi.* O Pater! illud corpus quod dediſti mihi, jam tibi pro hominum ſalute offero; illud corporis mei ſacrificium, quod in crucis altari conſummatus ſum, jam incipio, meumque corpus jam nunc tibi ſacrifico; nec propter aliud in hoc templum veni, quàm ut corpus meum tibi in ſacrificium offerrem: *Tunc dixi, Ecce venio.*

Luc.2.23. — Ex. 13. 2. — Heb.10.6.

De iſto ſacrificio, quod hodie in templo Chriſtus obtulit, luculenter loquitur Sanctus Bernardus, dicens, Chriſtum bis corpus ſuum Patri in ſacrificium obtuliſſe, hodie ſcilicet in templo Jeroſolymitano, & die Veneris ſancto in ara crucis. Certum eſt, Chriſtum ab inſtanti conceptionis uſque ad mortem ſe millies æterno Patri intùs conſecraſſe, ſed duo publica, & ſolemnia corporis ſui ei obtulit ſacrificia, unum die Paſſionis in monte Calvariæ, & aliud in templo Jeroſolymitano die Purificationis. In monte Calvariæ ſanguinolentum, & in Templo non ſanguinolentum ſacrificium obtulit. Utrumque illud ſacrificium voluntarium fuit, utrumque efficax, utrumque mirabile; & talis inter utrumque eſt convenientia, ut unum quaſi aurora alterius eſſe videatur. Unde S. Bernardus unum matutinum & aliud veſpertinum vocat: *Illud erat ſacrificium veſpertinum, iſtud eſt matutinum*; ſacrificium crucis *veſpertinum* appellat, quia illud

S. Bern. ſ.1.2. de Purif.

illud in veſpere, ſeu in fine vitæ ſuæ obtulit; ſacrificium verò Templi *matutinum* nuncupat, quia illud ſummo manè, ſeu in vitæ ſuæ principio fecit. O mirabilem ſacrificium, qui a primis vitæ ſuæ diebus ſui corporis Patri ſacrificium obtulit.

Chriſtus ut Deus, nec Sacerdos, nec victima eſſe poterat, quia utrumque dependentiam, & inferioritatem ducit, quæ Deo convenire nequeunt; ut autem Sacerdos ſimul, & victima eſſe poſſet, incarnatus eſt, & ab inſtanti conceptionis mirabilis Sacerdos fuit, qui, ut ait Tertullianus, uſque ad mortem ſeipſum Patri in ſacrificium offerre non deſtitit: *A partu Virginis uſque ad mortem factus eſt hoſtia.*

Tertull. adv. Jud.

Singulis momentis hic Sacerdos proprium corpus pro humani generis ſalute offerebat Patri; continuè intùs dicebat. Pater, corpus quod dediſti mihi, pro hominum ſalute libens offero; illud flagellari, ſpinis coronari, cruci affigi, & diram pro peccatoribus mortem ſubire volo. Hæc eſt hoſtia, quam indeſinenter Patri intùs offerebat; ſed hic Sacerdos duplex ſolemne, & publicum ſui corporis ſacrificium fecit; unum in cruce, & in Templo alterum; in crucis ſacrificio ipſe ſimul Sacerdos fuit & victima: *Simul ergo hoſtia, & Sacerdos in altari crucis perfectus eſt*; in Templi etiam ſacrificio ipſe fuit Sacerdos, & hoſtia: *Ita Sacerdos extitit, ut eſſet etiam ſacrificium, quod pro nobis obtulit Deo, non aliud quàm ſeipſum.*

s. Aug. ſer. 130. de tem

s. Aug. in Pſ. 26.

Miramini hunc Sacerdotem, qui Simeonis brachiis ſuperpoſitus corpus ſuum Patri, ut hoſtiam placabilem, & placentem, ſummo cum charitatis affectu ſolemniter offert: *Hodie placabilis, & Deo placens hoſtia offertur in Templo.*

s. Rem. ſer. 1. de Purif.

Miramini Chriſtum, qui, ut ait ſanctus Auguſtinus, *ipſas ſanctas primitias carnis ex utero Virginis in holocauſtum obtulit Deo.*

s. Aug. in Pſ. 64. Tert. Ap. 30.

Miramini Chriſtum, qui *non grana thuris unius aſſis, non Arabicæ arboris lacrymas, nec duas meri guttas, nec ſanguinem reprobi bovis mori optantis*, ſed ſemetipſum obtulit. Quòd pura creatura Deo ſacrificetur, & immoletur, nulla admirationis cauſa ineſt, quia ad hoc multis rationibus adſtringitur; ſed quòd Chriſtus, Deus, & Homo, à primis unguiculis proprium corpus ſolemni ſacrificio pro hominum ſalute Patri offerat, hoc eſt ſapientiæ divinæ miraculum, quod nunquam ſatis admirari poſſemus.

Eſt certè quod admiremur; ſed eſt etiam quod imitemur; aut ſaltem Chriſti exemplo ad noſmetipſos Deo offerendos moveri & excitari debemus. Heu! ſi Chriſtus, qui Deus erat, ſeipſum in ſacrificium obtulit, cur nos viles vermiculi, & creaturæ ignobiles, Deo, & Creatori noſtro corporum, & animarum noſtrarum ſacrificia offerre recuſabimus? Si Chriſtus ex mera liberalitate, & charitate ſe obtulit, cur nos *ſacrificium juſtitiæ*, ſeu ad quod faciendum ex juſtitia tenemur, facere renuemus? *Ille ſeipſum obtulit*, inquit S. Bernardus, *Tu quis es, qui te offerre cuncteris?*

s. Bern. ſer. 3. de Purif.

O peccator, ne cuncteris teipſum offerre Deo tuo: millies ſacrificaſti avaritiæ, gulæ, voluptati, & dæmoni, immolaſti non Deo, ſed ſatanæ: *Immolaverunt dæmoniis & non Deo*;

Deut 32

nunc deſine peccato, & dæmoni te conſecrare, ut te totum Deo offeras. Non audias dæmonem, & mundum a ſancto, & æquiſſimo hoc te avertentes ſacrificio, aut ſaltem illud procraſtinare ſuadentes, ſi enim obtulit ſe Chriſtus, cur teipſum Deo non offeres? & ſi Chriſtus ab infantia ſui ipſius ſacrificium fecit Patri, cur teipſum Deo offerre tardabis? Impium, & execrandum ſacrificium memorat Tertullianus, quod non Deo, ſed Statinæ Deæ fiebat, cui Gentiles primo filios ſuos conſecrabant: *Prima conſecratio infantis ſuper terram, Statinæ Deæ ſacrum eſt.*

L. de an. c. 39.

O peccator! infantes tui, ſunt cogitationes intellectus tui, & deſideria cordis tui; hos infantes primò conſecraſti, non *Statinæ Deæ*, ſed voluptati Deæ, avaritiæ Deæ, & gulæ Deæ tuæ; hos infantes ab adoleſcentia non Deo, ſed dæmoni ſacrificaſti. At ſaltem nunc oblationem tuam Deo facere incipias; ſacrificia tua in poſterum non ſatanæ, ſed Deo offeras, convertere ad Dominum Deum tuum, ita quòd, relictis pravis habitibus, ſoli Deo cogitationes, deſideria; teque totum totaliter in ſacrificium offeras. *Divinum numen placandum eſt, atque demulcendum precibus, & ſacrificiis*, inquiebat Plato,

Plat. in D. Tgeaſis.

quare, ò impie, ſi irritaſti Deum tuum ſacrificando diis alienis, nunc ut eum placare valeas, ei mentis, cordis, & corporis tui ſacrificium facias; te totum illi offeras, ſicut Chriſtus, qui gratiſſimum Patri hodie ſacrificium obtulit. *Et ſuum etiam hodie ſacrificium fecit ſanctiſſima Virgo Maria.*

Sacri-

II.PARS *Sacrificium Mariæ.*

BEatiſſimam Virginem, non obnoxiam, ſed liberam fuiſſe atque immunem ab omni Lege Purificationis, eſt vera conſtanſque ſanctorum Patrum ſententia, cùm enim mater eſſet Legiſlatoris, cæremoniali huic Legi ſubdi non debebat; cùm etiam poſt partum eſſet Virgo, Lex data pro mulieribus, quę ſuſcepto ſemine pepererant illam non ligabat; cùm tandem eſſet puriſſima, & in ea nulla ſive peccati, ſive immunditię legalis eſſet macula, nullatenùs purificari indigebat: *Virgo non eguit purificatione, quæ neque in peccato concepit, neque unquam peccavit.* Nihilominùs Maria quadrageſimo poſt Chriſti partum die in templum venit, ubi voluntariè Purificationis Legem adimplevit, & *quamvis eſſet puriſſima, non renuit inter cæteras mulieres immundas recenſeri.* Contemplamini ſanctiſſimam hanc Virginem in templo Purificationis Legi obtemperantem, & identidem adnotate arduum & heroicum honoris, & famæ ſuæ ſacrificium, quod generoſiſſimè facit cùm non ſecus ac aliæ mulireres, impura vult videri & ab omnibus ſpectantibus non Virgo, ſed mulier immunda; non mater puriſſima, ſed ſemina peccatis, & legalibus ſordibus maculata vult æſtimari.

Dionyſ. Carth. in c. 2. Luc.

Hug. Car. in c. 2. Luc.

In hujus Legis obſervatione maximè enituit Mariæ obedientia, quia plus fecit quam facere teneretur ſed ejus magis adhuc illuxit humilitas, quia immunda judicari & reputari voluit: *Quis non miretur*, inquit Abbas Guerricus, *quam in die Purificationis Maria oſtentaverit humilitatem, dum, quæ Angelis purior erat, quaſi ſordibus ſcateat. Purificationis remedium ad eas abſtergendas aſſumpſerit*? Dicere poterat Maria, cur non ingrediar templum, quæ peperi Dominum templi? cur abſtineam ab ingreſſu templi, cùm uterus meus neſciens virum, factus ſit templum Spiritus ſancti? Dicere etiam poterat, quid mihi opus eſt Purificatione? nihil in me eſt impurum, cùm ſim Virgo puriſſima; nihil etiam in conceptu, nihil in partu meo impurum fuit, nihil purgandum, nimirum cùm proles mea fons puritatis ſit, & purgationem venerit facere delictorum, cur ergo ignominioſam Purificationis Legem, à cujus obſervatione multis titulis ſum libera, ſubibo, & ſervabo? Has & alias rationes adducere potuiſſet Maria; ſed miſſis omnibus his rationibus, tanta ejus fuit humilitas, ut purificari, ac immunda judicari voluerit; *quæ Angelis purior erat, quaſi ſordibus ſcateat, Purificationis remedium ad eas abſtergendas aſſumpſerit.* O magnam Mariæ humilitatem! ſed ò maximum Mariæ ſacrificium! *Sacrificium maximum humilitas eſt*, inquit S. Chryſoſtomus, *hoc ſacrificium humilitatis multò melius eſt, quàm Judæorum.* Maximum quidem eſt humilitatis ſacrificium, quia victima quæ in hoc ſacrificio offertur, alia non eſt quàm honor & fama, qua nihil eſt charius. *Nihil eſt ita charum homini ſicut fama*: Miramini ergo Mariam offerentem ſacrificium humilitatis, in quo præ humilitate honorem, & famam ſuam Deo ſacrificat, dum pro illius amore immunda, & impura vult reputari. Hoc ſacrificium in libro Confeſſionum obtulit S. Auguſtinus, dum ſe peccatorem, & immundum fuiſſe confeſſus eſt. *Accipe*, inquiebat, *ſacrificium confeſſionum mearum de manu lingua mea.* Sed longè excellentius, & eminentius extitit Mariæ ſacrificium, quia Auguſtinus, qui peccator & immundus fuerat, ſe peccatorem & immundum fatebatur; ſed Maria, licèt ſideribus, & Angelis purior, immunda, & impura videri voluit, & judicari. O magnum ſacrificium!

Guerr. ſer. 4. de Puriſ.

S. Chryſ. hom. 2 in Pſ. 50.

D. Th. Opuſc. 9 de decem. præcep.

L. 4. Confeſſ.

A Sacerdotio & Sacerdotalibus muniis omni tempore excluſæ fuerunt mulieres, quas velari, & tacere in templo deſiderat D. Paulus. Sanctus tamen Epiphanius Mariam ut Sacerdotem proponit: *Mirare Mariam veluti Sacerdotem pariter ac altare.* Non equidem Sacerdotali charactere inſignita erat; ſed Sacerdos dicitur, quia honoris & famæ ſuæ ſacrificium hodie obtulit, quo ſacrificio nullum generoſius eſſe cenſet S. Iſidorus à Damiata, quia nihil nobis charius fama, ac bono nomine; & quia bona fama eſt vita quædam moralis ipſa vita naturali amabilior; qua etiam poſt mortem in hominum mentibus vivimus. Illud quidem ſacrificium nonnulli obtulere Sancti, qui variis criminibus calumnioſè accuſati, os ſuum aperire noluerunt, ut ſuam manifeſtarent innocentiam; ſed hos omnes hac in parte hodie anteceſſit Maria, cujus tantò glorioſius fuit ſacrificium, quantò major extitit gloria quam Deo ſacrificavit. Maxima Mariæ gloria erat, quod ſimul Virgo, & Chriſti mater eſſet: *Tanta eſt Virginis dignitas, eò quòd mater Dei ſit, ut planè excedat omnium hominum dignitatem, verùm etiam Angelorum*: hanc autem gloriam, & hunc honorem ſacrificavit, cùm Purificationis Legem ſervavit, quia ſpectantibus occaſionem præbuit judicandi, eam nec Virginem, nec Chriſti matrem eſſe, cùm Legem pro ſolis non virginibus, & pro ſolis mulieribus impuris latam ſervaverit,

S. Epiph. in Orat. B. V.

S. Hug. 2. de Sym. c. 4.

quare

quare fatendum glorioſum extitiſſe Mariæ ſacrificium.

Sed quàm pauci Mariam imitantur! quàm pauci, etiam cum proprii honoris detrimento, legem Dei ſervant! plerique boni volunt videri, non eſſe, & plerique non tam de conſcientia, quàm de fama, ac de hominum opinione curant: *Eò perducta res eſt*, inquit S.Hieronymus, *ut neglecta veritate meriti, de ſola opinione curemus.* Maria maluit bona opinione cadere, quàm Legem non ſervare & multi Legem non ſervant, ne ab aliis contemnantur, & irrideantur: timent contemni, ſi inimicis parcant, ſi jejunent, ſi impiorum conſortia vitent, ſi ſæpè peccata confiteantur, & ſi totaliter ad Deum convertantur, erubeſcunt benè agere, quia contemni, & immaginariam, necnon ridiculam, imò & malam apud homines opinionem perdere timent. O cæcitatem hujuſmodi hominum, qui dicunt bonum malum, & benè facere erubeſcunt! audiant Chriſtum dicentem: *Qui me erubuerit & meos ſermones, hunc Filius hominis erubeſcet, cùm venerit in majeſtate ſua & Patris & ſanctorum Angelorum.* O peccator! Chriſti Legem ſervare non erubeſcas propter aliorum opinionem à benè faciendo non abſtineas, fac quod debes & dicant homines quod voluerint, ſacrifica Deo vanam illam hominum opinionem, quæ te pluries a benè agendo retardavit, & pluries ad peccatum allexit. Offer Deo tuum ſacrificium, ſicut Maria. *Cui etiam ſacrificavit Sanctus Simeon.*

S. Hier. Ep. ad Demet.

Luc. 9. 26.

II. PARS

Sacrificium Simeonis.

VIta præſens fallax eſt & umbratica, infelix & laborioſa, fragilis & caduca, quæ non manet, ſed tranſit, non durat, ſed evaneſcit, non ſtat, ſed perit, & quæ quantò magis creſcit, tantò magis decreſcit, quantò magis procedit, tantò magis ad mortem accedit. Nihilominùs tranſitoriam, infelicem, necnon laboribus, doloribus, periculis, & ærumnis plenam hanc vitam amamus, eam diuturnam eſſe optamus, & ex naturali propenſione ſemper magis ac magis vivere deſideramus. *Naturale nobis eſt velle vivere.* De naturali tamen hac diù vivendi inclinatione hodie triumphat ſenex Simeon, quia vitæ ſuæ ſacrificium Chriſto facit & pro illius amore mori appetit. In Chriſti nativitate cantaverant Angeli, eum inviſerant paſtores, pretioſa ei munera obtulerant Magi, & hodie Simeon non aurum, non myrrham, ſed propriam vitam offert & ſacrificat, dicens: *Nunc dimittis ſervum tuum Domine*, ſeu, ut explicat S.Ambroſius, *nunc dimitte ſervum tuum Domine.* Et, ut exponit Hugo Cardinalis. *Oro ut dimittas me.* Seu, rogo te Domine, ut jam pro tui amore moriar, vitam meam tibi offero, & pro tui gloria mori ardentiſſimè cupio. *Quis mihi det ut moriar pro te?*

S. Aug. 3. de gen. ad litt. c. 27.

Luc. 2.

Homines in hoc mundo viventes navigantibus appoſitè confert ſanctus Gregorius. (Vita noſtra, inquit, naviganti ſimilis eſt: is namque qui navigat, ſtat, ſedet, jacet, vadit, & impulſu navis ducitur, ita nos, ſive vigilantes, ſive dormientes, ſive tacentes, ſive loquentes, ſive ſedentes, ſive ambulantes, per momenta temporum quotidie ad finem tendimus.) Hęc quidem vera & expreſſa eſt vitæ noſtræ imago, ſed advertendum, quòd ſicut qui in remotas regiones ſunt navigaturi, audientes navem ex portu ſolvi, ac vela ventis dari, contriſtantur plurimùm, ſi ſibi neceſſaria non comparaverint, ita & peccatores, qui toto vitæ ſuæ tempore bonorum operum fructus colligere neglexerunt, triſtantur, tremunt, & ſepè in deſperationem incidunt, cùm ad alium mundum transfretandi tempus venit. Sed S.Simeon, qui vir juſtus erat ac timoratus, & qui magnam bonorum operum copiam coacervarat, in alium mundum navigare non timuit; mori non formidavit, ſed appetiit; vitamque ſuam Chriſto ſacrificavit, ac pro illius gloria mori poſtulavit: *Nunc dimitte ſervum tuum Domine. Oro ut dimittas me.*

L. 6. in Regiſt. indict. 15. c. 130.

Pro Chriſto mori concupivit D. Paulus, pro Chriſto etiam mori optavit Simeon, magna tamen inter utrumque eſt differentia quia pro Chriſto mori deſideravit D.Paulus, ut cum Chriſto eſſet, *cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto:* Simeon autem cum Chriſto erat, Chriſtum videbat, Chriſtum in manibus portabat, & pro eo mori poſtulabat. O ſenex ſanctiſſime, ardenter Chriſtum videre concupiveras, hic eſt deſideratus à cunctis gentibus, liberator populi Iſraelitici, verus Meſſias & Deus tuus, quem tanto affectu videre optaveras, cur ergo nunc, cùm eum vides & poſſides, dimitti & mori peroptas? *Quia*, inquit, *viderunt oculi mei ſalutare tuum*, vult mori, quia Chriſtum vidit. D. Paulus mori cupiebat, ut Chriſtum videret & Simeon mori optabat, quia Chriſtum vidit, non enim Chriſtum videre potuit, quin eum amaret, eumque ita amavit, ut propriam ei vitam ſacrificaverit & pro illo mori appetierit. *Nunc dimitte ſervum tuum Domine.*

Antiquus quidam Philoſophus, ut refert

Plu-

Digitized by Google

Plutarchus, Octavianum Auguſtum ſummo affectu videre peroptarat, quem ubi primùm vidit, inardentem ſeſe præcipitavit rogum, hæc verba proferens: *Oculi qui tantum lumen viderunt, non oportet ut ampliùs quidquam videant*. An ſapienter, vel inſipienter fecerit hic Philoſophus, judicent alii; ſapientiſſimum autem proclamabo ſanctum Simeonem, qui viſo Chriſto, nihil ampliùs in hoc mundo videre optavit, viſo vitæ authore, non ultra vivere appetiit; ſed illi vitam ſuam totaliter ſacrificavit, & pro illius amore mori deſideravit: *Nunc dimitte ſervum tuum Domine*. *Orout dimittas me*.

In Vita Al.

O Mirabile Simeonis Sacrificium! & ò utinam ſanctum hunc Sacerdotem omnes imitarentur fideles! utinam non mundo, non dæmoni, ſed Chriſto propriam vitam ſacrificarent! Simeon Chriſtum ulnis ſuſcepit, & nos non ulnis, ſed intra noſmetipſos in Euchariſtia eum recipimus. Cùm eum in manibus geſtaret Simeon, ei propriam vitam ſacrificavit, ſimiliter quoties eum in Euchariſtia recipimus, noſtram ei vitam ſacrificare debemus, dicendum ei cum Simeone: *Nunc dimitte ſervum tuum Domine*; ſeu ò Domine, paratus ſum pro tui amore vitam meam ponere, & antequam ad te recipiendum accederem, tantam adhibui diſpoſitionem, quantam ſi moriturus, & ex hoc mundo exiturus eſſem. Voluit Deus, quòd Judæi Agnum Paſchalem cinctis renibus, ſtantes, baculum manu tenentes, & tanquam peregrini manducarent, ut doceret nos, quòd *quicumque agnum Euchariſticum manducant, ita debent eſſe expediti, quaſi exituri de hoc mundo*. O Chriſtiane, quomodò Agnum Euchariſticum manducaſti? Sumpſiſtine illum, ac ſi exiturus eſſes de hoc mundo? Quotieſcumque ad ſacram Synaxim acceſſiſti, eraſne ita expeditus, ac ſi ſumpto Sacramento moriturus eſſes? Si Angelus dixiſſet tibi, immediatè poſt communionem, morieris, potuiſſeſne reſpondere, *Nunc dimitto*, nunc mori paratus ſum? Nonne aliquid adhuc reſtituere, nonne aliquas peccati reliquias purgare voluiſſes? Heu! fortè grave quoddam peccatum tibi confitendum, ac expiandum ſuperfuiſſet? & fortè pluries corpus Chriſti ſumpſiſti, velut alter Judas, enormi quodam peccato denigratam gerens animam? O peccator! ò Juda! ò proditor? non amplius accedas, ut oſculeris, & manduces Chriſtum, ſi priùs tuam non laveris conſcientiam, proba teipſum antequam de divino illo pane edas; munda priùs cor tuum, & animam tuam ab omni macula, diſpone prius domui tuæ, & conſcientiæ tuæ, ac ſi exiturus eſſes de hoc mundo; eſto ita paratus, ut dicere poſſis cum Simeone: *Nunc dimitto ſervum tuum Domine*, ſeu, ò Domine, meam tibi vitam offero, & ſi jam me mori velis, *paratum cor meum Deus, paratum cor meum*. Si ita paratus accedas, in mortis tuæ die paratus erit Deus ad beatitudinem æternam tibi dandam, in qua perpetua perfrueris pace. *Amen*.

S. Chriſ. inep. in Matt. 25.

DE SANCTO
MATHIA.

CONCIO UNICA.

Cecidit ſors ſuper Mathiam.
Act. 1.

Vulgari effato; & ipſa conſtat experientia, objecta nunquam clariùs & perfectius apparere, quàm cùm ſuis contrariis opponuntur. Ver nuſquam jucundius, quàm cum ſummam ſubſequitur hyemem; pulchritudo, nunquam fulgentior, quam cùm cuidam opponitur turpitudini; nunquam meliùs adnotatur maris tranquillitas, quam poſt ſedatam tempeſtatem; gratior nunquam eſt quies, quàm poſt laborem, & nunquam ſuavius deguſtantur voluptates, quam poſt gravem afflictionem; quia, ut loquitur Philoſophorum Princeps: *contraria juxta ſe oppoſita magis eluceſcunt*. Hanc veritatem quæ omnibus liquet, norunt potiſſimùm Theologi, Pictores, & Oratores: *Theologi* enim, ut vitii cuiuſdam malitiam manifeſtent, virtutis contrariæ, & ipſi oppoſitæ excellentiam extollunt, *Pictores* periti adiectis variis umbris, rutilantiores ſuos efficiunt colores, & *Oratores* in ſuis orationibus juſtos peccatoribus, infernum Paradiſo, & alia multa contraria contrariis opponere ſolent, ut unum per aliud magis innoteſcat, & clariùs eluceſcat. Theologi Pictoris, & Oratoris munere fungi, mei nunc aliquo modo eſt inſtituti, cùm ſancti Mathiæ virtutes enarrare, merita depingere, & orationem encomiaſticam contexere ſuſceperim, quare ut intentum obtinere valeam, ſanctum hunc Apoſtolum infando Judæ, cui ſucceſſit, & cujus locum in collegio Apoſtolico occupavit, opponam, quamque ipſi contrarius fuerit manifeſtabo, &c. *Ave*.

Judas

JUdas fuit apoſtata, proditor & prodigus: fuit *Apoſtata*, qui Chriſti domum reliquit, *proditor*, qui Chriſtum perſecutus eſt: & *prodigus*, qui Chriſti gratias diſſipavit. Hic apoſtata domum Chriſti reliquit, cùm eum venditurus, noctu Pontifices adivit. Joan.16. *Exivit continuò, & erat nox*. Hic proditor perſecutus eſt Chriſtum, cùm oſculi ſigno eum ſuis tradidit inimicis; *Oſculo filium hominis tradis*. Hic tandem prodigus gratias Chriſti diſſipavit, cùm animæ, & propriç ſalutis oblitus, in deſperationem incidit, Matt.27. 5. & *laqueo ſe ſuſpendit*. Ecce qualis extiterit infidus, & omnibus ſæculis execrandus Judas, cui toto diametro oppoſitus, & contrarius fuit Sanctus Matthias; nam ſi hic apoſtata egreditur de Chriſti domo, in eam ingreditur Mathias, ſi hic prodigus diſſipat Chriſti favores, eos Mathias recipit, & ſi his proditor Chriſtum perſequitur, gravia pro illius amore Mathias patitur: 1. Mathias ingreditur domum Chriſti, quam hic apoſtata reliquit; 2. Mathias favore Chriſti recipit, quos hic prodigus diſſipavit: 3. Mathias pro Chriſto patitur, quem hic proditor perſecutus eſt.

1. PARS. *Sanctus Mathias ingreditur domum Chriſti, quam Judaas apoſtata reliquit.*

CHriſti myſtica domus eſt Eccleſia, quam ſuis ipſe prædicationibus, exemplis, ſudoribus, ſanguine, & miraculis ædificavit. In hac Chriſti domo Judas Apoſtoli fugebatur officio, ſed avaritiæ ſpiritu excæcatus, ex ea egreſſus eſt, ut Chriſtum Principibus Sacerdotum vẽderet: *Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam*? Ut Matt.26. autem integer ſemper, & perfectus remaneret duodenarius Apoſtolorum numerus, Judæ ſubrogandus erat alius, qui in Chriſti domo ejus occuparet locum, & Apoſtoli munere fungeretur, & is fuit S. Mathias qui in Chiſti domo ſactus eſt Apoſtolus: 1. Dei providentia; 2. Aliorum Apoſtolorum ſuffragiis: 3. propris meritis.

1. In Deo mirabilis quçdam eſt providentia, quæ dici poteſt providentia *ſupplementi ſubrogationis vel ſubſtitutionis*, qua cùm aliqui è locis, & officiis, ad quæ fuerant ſublimati, decidunt, alios in eorum locum S.Greg.l. 2. mor. c. 7. ſubſtituunt, & *cum aliquis labuntur à ſtatu juſtitia, locum illorum alii ſortiuntur*. Singularis hæc Dei providentia in cælo eluxit reſpectu Angelorum rebellium, & in terra reſpectu Judæ. In cælo, cùm Lucifer, & Angeli ejus, perdentes ſuum principatum, in infernum præcipites fuerunt; Deus ſua providentia ad implendas ruinas, & ad occupandas varias eorum ſedes, homines vocavit, qui in æternum in cælo regnabunt, & qui ut ait D. Auguſtinus, *in immundorum ſpirituum locum ſuccedentes, in ea pace de qua illi ejecti ſunt ſine fine permanebunt*. In terra etiam eadem providentia factum eſt, ut cadente Juda, & ab Apoſtolorum collegio apoſtatante, Deus ſanctum Mathiam in ejus locum ſuffecerit? Alc. in die Mathiæ. *Accipiente Sancto Mathia locum miniſterii illius & Apoſtolatus, ſanctiſſima perfectionis Evangelica ſumma reparata eſt*. Unde pręclarum & prudentiſſimum fuiſſe videtur Chilonis Philoſophi reſponſum, qui interrogatus, quid faceret Deus? reſpondit *exelſa deprimit, depreſſa extollit*. Deus enim incomprehenſibili ſua providentia alios extollit, alios deprimit, & cum aliqui gratia & dignitatibus ſuis cadunt, alius ſubrogat, Job 34. 24. & *ſtare faciet alios pro eis*. Et ſic cùm ceciderunt Angeli; in eorum locum homines ſuffecit, ſic etiam cùm cecidit Judas, Apoſtolatum ejus dedit alteri, Mathiæ ſcilicet, qui ejus ſedem occupavit, & qui per Dei providentiam, *annumeratus eſt cum undecim Apoſtolis*. Act.1.

In Deo quædam eſt providentia *ordinationis*, qua res ita diſponit, & ordinat, ut cuilibet locus ipſi conveniens aſſignetur: hac providentia cælis, aeri, igni, aquæ, terræ, & omnibus creaturis dantur loca ipſis congrua, hac providentia iuſti Paradiſo, & impii inferno, tamquam locis eis congruis deſtinantur, hac enim providentia ſancto Mathiæ, & Judæ data ſunt loca eorum meritis conſentanea, de Juda enim dicitur, quòd poſtquam de Sede Apoſtolica excidit, abiit Act.1.25 in locum ſuum: ut *abiret in locum ſuum*; id eſt, ut explicat Oecumenius, *in laqueum quo ſe dignum reddidit, vel in infernum, qui paratus eſt diabolo, & ſequacibus ejus* Sanctus Bernardus ait, Judam abiiſſe in locum ſuum, ſcilicet *in aerem, in quo crepuit medius aerearum collega poteſtatum, ut illum proditorem nec cælum reciperet, nec terra ſuſtineret*. S.Ber.ſer. 8. in Pſ. &c. Ecce locum in in quo Judas poſt caſum juxta ordinem divinæ providentiæ poſitus eſt, ſed eadem providentia Sancti Mathiæ ſuum etiam aſſignavit locum, nempe locum de quo lapſus erat Judas, ſeu Sedem Apoſtolicam, ad quam illum ſublimavit; Mathias enim erat humillimus & in noviſſimo loco recumbere ambiebat, ſed dixit ei Deus; *amice, aſcende ſuperius*, & per ſuam providentiam, cuncta rectè ordinantem, & diſponentem, cùm in collegio Apoſtolico locavit, *& annumeratus eſt cum undecim Apoſtolis*. Sed ſi Mathias in domo Chriſti factus eſt Apoſtolus Dei providentia

factus

factus eſt etiam Apoſtolus aliorum Apoſtolorum ſuffragiis.

2. Poſt Chriſti aſcenſionem ſanctus Petrus, ut Apoſtolorum Princeps, totiuſque Eccleſiæ viſibile caput, congregato centùm viginti fratrum concilio, aliquem, qui prævaricatoris Judæ locum occuparet, eligendum eſſe propoſuit; ejus propoſitionem approbaverunt omnes, omneſque ad tale miniſterium eligendum eſſe aut Mathiam, aut Barſabam unanimi conſenſu dixerunt: *ſtatuerunt duos; Joſeph, qui vocabatur Barſabas, qui cognominatus eſt Juſtus, & Mathiam.* Sed, ut ait Vincentius Ferrerius, *Serm. de S. Math.* non parva in hoc concilio fuit difficultas dijudicandi, quis ex præfatis duobus in locum Judæ reponeretur; aliis aſſerentibus eligendum eſſe Joſeph, qui à magna qua eminebat ſanctitate, vocabatur Juſtus, & qui erat Chriſti conſanguineus, nec non B. V. Mariæ nepos; aliis dicentibus, Joſepho præferendum eſſe Mathiam, qui non ſolùm ſanctitate eximia, verùm & magna pollebat ſcientia. In hoc autem dubio, ut quis eligendus eſſet, agnoſcere valerent, orationi ſe dederunt, *& orantes dixerunt; tu Domine, qui corda noſti omnium, oſtende quem elegeris ex his duobus unum;* ſed manifeſta nobis quem ex his duobus, ut in Judæ locum ſubſtituatur, tua deſtinavit providentia; & quem nos ad hoc miniſterium eligere debeamus. Et facta hac oratione, pro electione novi Apoſtoli ſuffragia ſua dederunt omnes; *dederunt ſortes*, inquit ſacer Textus; ſeu, ut explicat Lorinus, ab iis dati ſunt calculi; vel ab iis ſchedæ in aliquod vas conjectæ ſunt; & *cecidit ſors ſuper Mathiam*, ſeu extractis ab urna, vel alio vaſe calculis aut ſchedis, omnium electorum calculis & ſuffragiis Mathias electus eſt in Apoſtolum. O mirabilem & ſanctam Mathiæ electionem, quæ aliorum omnium electionum forma, & exemplar eſſe videtur.

Doctiſſimus Canoniſta *Rebuffus* ita effrænatam aliquorum ait eſſe ambitionem, ut ad beneficia aſcendant per omnes caſus, excepto vocativo. Ea obtinent, inquit, *nominativo*; quia licèt eorum non ſint capaces, ad ea tamen per fas & nefas nominari curant. Ea aſſequuntur, *genitivo*, ſeu mediantibus genitoribus, & parentibus, qui omnibus viis, etiam illicitis, eos ad beneficia & Eccleſiaſticas dignitates ſublimare conantur. Ea adipiſcuntur *dativo*, dando ſcilicet ſimoniacè pecunias aut munera. Ea tandem impetrant *accuſativo*, vel *ablativo*; nempe accuſando alicujus criminis eos qui illa poſſident; vel vi, fraude, aut alia via illicita ea auferendo. Sed nomen illud, *beneficium*, caret *vocativo*, ſeu, ut ait famoſus hic legiſperitus, pauciſſimi ex vera Dei vocatione beneficia ſumunt. Aſt S. Mathias à Deo vocatus, & per veram, omnibuſque numeris perfectam electionem ad Apoſtolatum pervenit. In ejus electione nullus habitus eſt reſpectus ad carnem & ſanguinem, nulla intervenit fraus, nullus dolus, ambitio nulla; ſed ab electoribus ſanctiſſimis. Dei ſolius gloriam & Eccleſiæ utilitatem quærentibus, invocato priùs Spiritus ſancti auxilio, communi conſenſu, ac omnium electorum ſuffragiis fuit electus, *& annumeratus eſt cum undecim Apoſtolis.* Sed ſi S. Mathias factus eſt Apoſtolus aliorum Apoſtolorum ſuffragiis, *factus eſt etiam Apoſtolus propriis meritis.*

3. Licèt enim in rigore juſtitiæ non eſſet dignus Apoſtolatu; ad ejus tamen merita reſpexerunt Apoſtoli, cùm eum elegerunt: quippe qui ante electionem orantes à Deo petierunt, ut ipſis manifeſtare dignaretur, *Act. 1.* quis hoc munere eſſet dignior; *oſtende quem elegeris*; & per ſignum aliquod divinum agnoſcentes Mathiam eſſe dignorem, concordi omnium ſuffragio fuit electus Mathias, inquit S. Antoninus, *erat in lege Domini doctiſſimus, corpore mundus, animo prudens, in ſolvendis quæſtionibus ſacra ſcriptura acutus, in conſilio providus, in ſermocinatione expeditus.* *Apud Surium in Act.* Apoſtoli autem has & alias ſancti Mathiæ perfectiones ponderantes, & à Deo inſpirati, eum ut aptiorem, perfectiorem, & Apoſtolatu digniorem elegerunt.

Pſalmum centeſimum octavum de Juda proditor paſſim intelligunt ſancti Patres, quorum nonnulli tot in hoc pſalmo adversùs illum contineri dicunt maledictiones, quot argenteis ipſe Chriſtum vendidit; una autem ex his maledictionibus eſt, quòd *Epiſcopatum*, ſeu Apoſtolatum *ejus accipiat alter*, id eſt Mathias, qui, inquit Bellarminus, *omnibus modis fuit alter à Juda.* Mathias enim non fuit proditor, ſed fidelis Chriſti Diſcipulus, non fuit avarus, ſed Evangelicæ paupertatis amator & cultor; non fuit invidus, ſed charitatis ardore accenſus & ſufflammatus; non fuit vitiis deturpatus, ſed virtutibus multis decoratus: non fuit tandem Apoſtolatu indignus ſicut hic apoſtata, ſed in eo tot perfectiones, totque merita adnotarunt alii Apoſtoli, ut unanimi eum conſenſu elegerint. Ecce quomodò Mathias, ut Apoſtoli fungatur officio, Chriſti domum ingreditur, quam Judas apoſtata reliquit. *Sed Mathias recepit etiam favores, quos Judas prodigus diſſipavit.*

Ma-

Digitized by Google

1^s PARS. *S. Mathias recipit favores, quos Judas prodigus diſſipavit.*

FAvores quos diſſipavit & perdidit Judas, ſunt honores, gratiæ & corona: *honores* ad quos ſublimatus erat, *gratia* quibus ditatus erat, & *corona* quæ illi parata erat: Mathias autem hos omnes recipit favores; recipit enim: 1. Honores ad quos Judas ſublimatus erat; 2. Gratias quibus Judas ditatus erat: 3. Coronam quæ Judæ parata erat.

1. Maximi ſunt honores ad quos Chriſtus ſuos ſublimavit Apoſtolos; ipſos enim eſſe voluit *Eccleſiarum Principes, belli triumphales Duces, cæleſtis aulæ milites, & vera mundi lumina.* Eos ita exaltavit, ut Regum, Principum, & omnium hominum Judices illos conſtituerit: *Sedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, judicantes duodecim Tribus Iſrael.* (Matt. 19. 28.) Eos etiam eſſe voluit terræ ſalem, Evangelii prædicatores, æternitatis ſatores, necnon familiariſſimos ejus amicos: *Jam non dicam vos ſervos, ſed amicos.* Illos tandem ita ſublimibus affecit honoribus, ut eos à Deo nimis honorari dicat Regius Propheta: *Nimis honorificati ſunt amici tui, Deus.* (Pſ. 138. 17.) Judas autem ad hos omnes exaltatus fuerat honores, erat enim unus ex Chriſti diſcipulis, unus ex familiaribus Domini, unus de Eccleſiæ Principibus, unum ex luminibus orbi terrarum illuſtrando deſtinatis; erat unus ex Senatoribus à quibus homines & Angeli ſunt judicandi; nimis tandem honoratus erat: ſed hic prodigus hos omnes diſſipavit honores, &, ut alter Lucifer, de cælo, ſeu de honorum culmine cecidit: *quomodo cecidiſti de cælo Lucifer?* (Iſa. 14. 12.) Sed S. Mathias omnes percipit honores quos perdiderat Judas: ut enim ait Anaſtaſius Sinaita, *Judas electus ad principatum Apoſtolatus, & quaſi in cælo conſtitutus, cecidit tanquam fulgur de cælo in perditionis ruinam, & Epiſcopatum ejus accepit alter,* (Lib. 7. Hexam.) Mathias ſcilicet, qui factus eſt Eccleſiæ Princeps, ſpiritualis militiæ Dux, clariſſimum orbis lumen, judex vivorum & mortuorum, ſal terræ, Evangelii prædicator, ac amicus Chriſti; & qui Epiſcopatum, ſeu honores Apoſtolicos, quos diſſipavit Judas, percipere meruit: *Epiſcopatum ejus accepit alter.*

Variis Judas appellatur nominibus, quæ malitiam, avaritiam, ingratitudinem & miſeriam ejus indicant; ſed à Chriſto vocatur ſpecialiter *filius perditionis*: eoque (Jo. 17. 12.) nuncupatur nomine, vel quia fuit perditione dignus, vel quia perditus fuit & damnatus, vel quia murmuravit de unguento à Magdalena fuſo, ut de re perdita: *ut quid perditio hæc?* (Matt. 26. 8.) vel etiam quia cum pecunia, quam pro Chriſto Judæis vendito acceperat, datus eſt in perditionem: *pecunia tua tecum ſit in perditionem.* Vel tandem Judas dicitur *filius perditionis*, quia, ut prodigus, diſſipavit & omnes perdidit honores, ad quos à Chriſto evectus fuerat. Mathias autem ei fuit ſubrogatus! Mathias fuit filius ſalutis, qui omnes accepit honores, quos *filius perditionis* perdidit & diſſipavit: *quia neceſſe habebat perire filium perditionis, oportebat in locum ipſius ſubrogare filium ſalutis,* (Ambroſ. in Pſ. 40.) Mathiam ſcilicet, qui omnes recepit honores, ad quos Judas ſublimatus fuerat. *Sed Mathias recepit etiam gratias, quibus Judas ditatus fuerat.*

Gratiæ divinæ pretioſi ſunt theſauri, quibus Chriſtus omnes amicos ſuos, & præcipuè Apoſtolos ditat: iſtis dedit gratiam ſanctificantem, qua formaliter juſti facti ſunt; & gratias ſanitatum, virtutum, miraculorum, ac alias gratias datas quibus mirabilia operati ſunt: eos enim filios vocat: *filioli, adhuc modicum vobiſcum ſum;* (Joan. 13. 33.) quia ſicut pater filiis bona ſua libenter diſtribuit, ita & Chriſtus, qui omnes prorsùs homines gratiarum ſuarum participes efficit, eas abundantiùs Apoſtolis, tanquam filiis, largitus eſt. Ipſe Judas, cujus caſum prævidebat Chriſtus, gratia miraculorum, & aliis gratiis, non ſecùs ac alii Apoſtoli, abundè fuerat ditatus; ſed ille prodigus hos gratiarum theſauros diſſipavit, acceptaſque à Deo gratias perdidit: Deus autem in ejus locum ſubrogavit Mathiam, cui gratias dedit iis æquales quas diſſipaverat Judas. Paterfamilias qui conduxit operarios ad excolendam vineam, illi, qui circa horam undecimam venit, denarium dedit, non ſecùs ac aliis, qui ſummo manè venerant; ſic ſanctus Mathias, qui hora undecima, ſeu tardè ad Apoſtolatum vocatus eſt, tantam à Chriſto recepit gratiarum abundantiam, quantam Judas & alii Apoſtoli, imò, ut ait ſanctus Laurentius Juſtinianus, Mathiæ Chriſtus abundantiorem quàm Judæ & nonnullis aliis Apoſtolis gratiarum copiam largitus eſt, *uberiorem manipulum ſortitus eſt gratiæ.* (Laurent. Juſt. ſer. de ſanct. Matth.)

Poſtquam peccavit Judas, Phariſæi, & alii Chriſti inimici, de Apoſtolis dicebant: videte cujus virtutis & Religionis ſint illi homines, qui magiſtrum ſuum numerata pecunia vendunt: hi non ſunt ſancti, ſed impii: hi non ſunt voluntate pauperes; ſed corde & affectu avari & divites: hi non ſunt ſalutis prædicatores ſed hominum proditores. Rumor ille ubique diſſeminabatur; &

ideò Apoſtoli deſpiciebantur, objurgabantur, & ut homines peſſimi à multis inſpiciebantur: quare Chriſtus Dominus ut hunc tolleret tumorem, & ut jacturam repararet, quam per Judæ caſum Collegium Apoſtolicum fecerat, in Judæ locum ſubrogavit Mathiam, eumque præ aliis Apoſtolis magna gratiarum abundantia replevit: *uberiorem manipulum ſortitus eſt gratiæ*. Sed ſi S. Mathias gratias recepit, quibus ditatus fuerat Judas; *recepit etiam coronam qua Judæ parata erat*.

3. Judæ, omnibuſque Apoſtolis cæleſtem beatitudinem coronam gloriæ promiſerat Chriſtus: *vos qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me, centuplum accipietis, & vitam æternam poſſidebitis*: coronam tamen & vitam æternam non eis pollicitus eſt ſimpliciter & abſolutè, ſed conditionatè, ſeu ea conditione, quòd in ejus obſequio, & in ſui Apoſtolatus exercitio fideliter perſeverarent. Unde videtur Chriſtum cuilibet Apoſtolorum dixiſſe: (Apoc. 3.) *tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam*, ſeu, ſi in Apoſtolatu & gratia accepta perſeveres, habebis coronam gloriæ: ſi autem non perſeveres, in tui locum ſufficienter alius, cui corona dabitur. Omnes autem Apoſtoli, fideliter & conſtanter perſeverarunt, uno Juda excepto, qui Apoſtolicam dignitatem, gratias acceptas, ac jus paratam ſibi coronam accipiendi perdidit: in ejus autem locum ſubrogatus fuit Mathias, cui data eſt non ſolùm Judæ dignitas, ſed etiam corona quæ ei deſtinata erat; & quam obtinuiſſet ille impius ſi perſeveraſſet: (Laur. Ju. Ser. de S. Mat.) *hæc eſt corona duodecima præfulgida, quam in regno Chriſti Mathias conſequitur Apoſtolus*.

Præclara, meoque propoſito conveniens eſt hiſtoria quadraginta Martyrum, qui frigidiſſimo hyemis tempore nudi ſub dio ſupra (in Menii) ſtagnum rigens pernoctare juſſi ſunt, ut frigore congelati necarentur. Unus autem ex eorum cuſtodibus videns a Deo miſſos Angelos, qui coronas ſolùm triginta novem Chriſti militibus diſtribuerunt, ita ſecum loquebatur; quadraginta hi ſunt, quadrageſimi corona ubi eſt? quæ dum cogitaret, & animo verſaretur, unus ex quadraginta, cui animus ad tolerandum frigus defecerat, in proximum tepefactum balneum deſiliit. Ecce miſerum, qui paratam ſibi coronam perdidit: ſed Deo inſpirante, cuſtos qui præfata viderat, detractis ſibi veſtibus in ſtagnum ingreſſus eſt, in quo erant alii triginta novem Chriſti Martyres, clamans ſe eſſe Chriſtianum, quare coronam accipere meruit, quam alius perdiderat. Eodem ſanè modo duodecim coronas Apoſtolis duodecim diſtribuendas Chriſtus paraverat; ſed Judas proditor & prodigus ſibi parata ſe indignum præbuit corona: Mathias autem ei ſubrogatus eſt, ut acciperet quod ille perdidit, & coronam obtineret, a qua ille deſciverat: *Hæc eſt corona præfulgida, quam in regno Chriſti Mathias conſequitur Apoſtolus*. Sed ſi Mathias favores recipit, quos Judas prodigus perdidit; *Matthias etiam patitur pro Chriſto, quem Judas proditor perſecutus eſt*.

III. PARS

S. Mathias patitur pro Chriſto, quem Judas proditor perſecutus eſt.

IMpudenter Judas & crudeliter Chriſtum perſecutus eſt, quem Judæis vendidit, & oſculi ſigno inimicis ejus tradidit. Mathias autem qui in omnibus alius fuit à Juda, non perſecutus eſt Chriſtum, ſed pro illo gravia paſſus eſt: 1. in itineribus quæ ſuſcepit: 2. in miniſterio quod exercuit: 3. in martyrio quod pertulit.

1. In omnem terram exiturus erat Apoſtolorum ſonus: miſſi erant, ut Evangelium omni creaturæ prædicarent: quare poſt Chriſti Aſcenſionem diviſerunt inter ſe mundum; ita quòd S. Petrus Antiochiam, S. Andreas Achaiam, Aſiam S. Joannes, & S. Jacobus Hiſpaniam adiverint: in Indiam Sancti Bartholomæus & Thomas ſe contulerunt, Matthias verò Æthiopiam, & Judæam peragravit; graveſque in his peregrinationibus pro Chriſto labores pertulit: *magnos labores pertulit peregrinando ex una regione in aliam per varia deſerta immaniſſimis feris plena*. (Laur. Juſt. Ser. de S. Mat.) Nudis pedibus per terras deſertas & invias iter faciebat: undequaque ſine pera, ſine argento, omnique humano deſtitutus auxilio incedebat; in frigore, ſiti & nuditate regiones ſibi ignotas peragrabat. Heu! quot diebus ſine pane prandit? Quot noctes ſine cubili & inſomnes pertranſiit; Quot feras immanes, quotve homines feris crudeliores in urbibus, in pagis & in ſilvis obvios habuit; Ubique terrores & ubique labores, quos conſtanter pro Chriſto paſſus eſt: *magnos labores pertulit peregrinando*.

Angelus idem eſt ac *miſſus*; & Angeli ad hominum ſalutem à Deo miſſi ſunt, non ſecùs ac Apoſtoli: magna tamen eſt differentia inter hos & iſtos miſſos; Angeli namque, cum ad homines mittuntur, nullum in itinere perferunt laborem: nullus eis obvius eſt hoſtis qui eos perſequatur, non ſitiunt, nec eſuriunt in via; equo non indigent, nec curru; diverſoria non quærunt, nec cubilibus egent, ut requieſcant, ter. ſ, ſilvas, montes, rupes, & quidquid horrendũ in-

veniri poteſt in via, non pertimeſcunt; ſed facillimè, & quaſi in inſtanti, veluti fulgura, à gente in gentem tranſeunt, ut ibi voluntatem ejus à quo miſſi ſunt, fideliter impleant. At longè aliter loquendum de S. Mathia; fuit quidem à Deo ad ſalutem animarum miſſus, non ſecùs ac Angeli; fuit etiam Angelus puritate & ſanctitate, ſed non fuit Angelus facilitate peregrinandi, & tranſeundi à loco in locum: ſitim enim, famem, laſſitudinem & alia multa, eaque gravia pro Chriſto in ſuis itineribus & peregrinationibus perpeſſus eſt: *labores multos pertulit peregrinando*. Sed gravia etiam pro Chriſto paſſus eſt *in miniſterio quod exercuit*.

S. Auguſt. Tract. 54. in Joan. 2. Apoſtolorum miniſterium & munus fuit promulgatio & prædicatio Evangelii: *Apoſtolis munus promulgandi Evangelii ab ipſo Domino fuit impoſitum*. Quod munus feliciter & perfectiſſimè obiit S. Mathias, qui poſtquam in Judæ proditoris locum ſubrogatus fuit, Apoſtolatum ſuum Evangelii prædicatione decoravit: *Apoſtolatum iſte Sanctus ſuſcipiens obediendo honorificè decoravit evangelizando*. Leo. Iuſt. ubi ſup. Omnes quidem Apoſtoli in miniſterii hujus exercitio gravia paſſi ſunt; ſed graviora pertuliſſe videtur Mathias, ſaltem in Judæa, ubi ſolus relictus eſt, ubi diù Chriſtum crucifixum prædicavit, quem Judæi deteſtabantur & execrabantur: *Judæis quidem ſcandalum*. Verum eſt, inquit Baronius, aliquamdiù poſt Chriſti Aſcenſionem in Judęa, omnes Apoſtolos remanſiſſe, ibique Evangelium prędicaſſe, quouſque, ut Agrippæ Regis perſecutionem declinarent, in varias mundi partes ſunt diſperſi (excepto Mathia) qui in Judæa diù remanſit, ubi miraculis & prædicationibus ſuis multos ad Chriſti fidem convertit, & ubi in miniſterii ſui exercitio graviſſima multa perpeſſus eſt. Heu! quid non eſt paſſus S. ille Apoſtolus ab hominibus, de quorum malitia & pertinacia omnes Apoſtoli ſimul juncti triumphare nequiverant? Quæ non pertulit à populis, quorum corda duodecim Apoſtoli, omnes diſcipuli & ipſe Chriſtus verbis, miraculis & exemplis ſuis flectere & mollire non potuerant? quanta non eſt perpeſſus in excolendo terram aridam & ingratam; in qua zizania ſuperſeminaverat inimicus homo, & in qua tot ejus erat hoſtes, quot homines? Certè graviſſima ibi & alibi pro Chriſto paſſus eſt miniſterii ſui exercitio, Sed gravia etiam pro eo paſſus eſt, *in martyrio quod pertulit*.

3. Dùm in Judæa prædicaret S. Mathias, cæcos illuminabat, leproſos mundabat, dęmones expellebat; ejus virtute claudi ambulabant, ſurdi audiebant, muti loquebantur, & mortui reſurgebant. Quare Sacerdotes Judæorum diabolica accenſi invidia, eum in multis coram Pontifice accuſarunt; & præcipuè ei objectarunt, quòd eſſet Chriſtianus: ad quod reſpondit ipſe, quòd *eſſe Chriſtianum, non erat criminis, ſed gloriæ*. Ei mox dixit Pontifex, an, ſi darentur ei induciæ, criminum quorum accuſabatur pœnitere vellet, reſpondit S. Apoſtolus: *abſit, quòd à veritate quam ſemel inveni, per apoſtaſiam digrediar*. Tunc Pontifex indignatus tulit ſententiam quòd lapidaretur, & poſtmodùm caput ejus amputaretur. Grave æſtimatur martyrium S. Stephani, qui lapidibus fuit obrutus; grave etiam cenſetur martyrium S. Pauli, cui caput fuit amputatum; ſed duplici hoc martyrio commendatur S. Mathias: nam inſtar Stephani lapidibus fuit grandinatus, & inſtar Pauli fuit capite truncatus. Ecce Apoſtolum qui verè gravia patitur pro Chriſto, quem Judas perſecutus fuerat.

Judas Apoſtata, ut diximus, Chriſti domum reliquit; & Mathias, ut Apoſtoli fungeretur officio in eam ingreſſus eſt. *Dei providentia, aliorum Apoſtolorum ſuffragiis, & propriis meritis*. Judas prodigus acceptos à Chriſto favores diſſipavit, & eos recepit Mathias: quia *percepit honores ad quos Judas ſublimatus erat, gratias quibus Judas ditatus erat, & coronam quæ Judæ parata erat*. Judas proditor perſecutus eſt Chriſtum, & Mathias gravia paſſus eſt pro Chriſto *in itineribus quæ ſuſcepit, in miniſterio quod exercuit, & in martyrio quod pertulit*. Ecce quæ ad S. Mathię laudem dicenda propoſueramus: ex quibus utilia multa elicere poſſemus documenta; unicum tantùm proponam, nempè quòd non præſumere, ſed multùm timere debeamus: *Noli altum ſapere, ſed time*.

Heu! ſi Judas, qui ad Apoſtolatum vocatus fuerat, qui Chriſto familiaris extiterat, & qui miracula operatus erat, in omnium peccatorum graviſſimum labitur, accepta omnium perdit beneficia, & in profundum abyſſi præcipitatur; quis, quantumvis ſanctus, de ſua ſecurus erit perſeverantia? Quis in peccatum & in omnium miſeriarum baratrum cadere non pertimeſcet? certè nullus præſumat, & omnes timeant neceſſe eſt, *noli altum ſapere, ſed time*.

Timebat & tremebat D. Auguſt. cùm mente revolvebat varios ſanctorum hominum caſus, qui à perfectionis apice in profundum peccatorum ceciderunt: *Vidimus*, inquit, *multos* (*quod utique non ſine magno terrore recolo*) *aſcendiſſe primitùs quodammodo uſque ad cœlum, & inter ſidera nidum ſuum collocaſſe; poſt modum cecidiſſe uſque ad abyſſos*. Ro. 11. In ſolil. Quod vidit & audivit Auguſtinus, quotidie videmus, & audimus; nonne ſępè videmus

mus viros virtute præcellentes, quia in gravia cadunt peccata? Nonne interdum homines videmus ſanctiſſimos, quia jam cœlum digito tetigiſſe videbantur; & poſtmodum Juda pejores fiunt, & cum illo in infernum præcipitantur? Quare ò homo! tuam agnoſce fragilitatem, & ut monet S. Chryſoſtomus, ne præſumas, ſed timeas: *propter infirmitatem noſtram nullus, tametſi multorum bonorum ſibi conſcius, præſumptuoſus ſit, ſed ſollicitus: qui ſtat, videat ne cadat.*

Beatus erit in cœlo, non omnis qui aliquamdiu virtutum exercitio vacaverit in ſæculo, ſed qui continuo timore concuſſus, cor ſuum à peccato & à caſu cuſtodiverit: *Beatus homo qui ſemper eſt pavidus*, inquit ſapiens; non illum beatum vocat, qui interdum, ſed qui *ſemper* tremuerit, & per ſanctum timorem à ſeipſo peccatum averterit; quia, ut ait Doctor Seraphicus, *timor, ſicut oſtiarius fidelis, debet ſemper ſtare ad oſtium cordis noſtri, ut impediat, ne aliquod peccatum in illud ingrediatur*. Quare in vobis nullus appareat præſumptionis ventus, ſed quantumvis ſancti ſitis, Deum timete: *timete Dominum omnes Sancti ejus*; timete Dominum, qui permittere poteſt, ut in grave aliquod peccatum cadatis: timete Dominum qui ſuis, cùm voluerit, vos ſpoliare poteſt gratiis: timete Dominum, *qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam*; & ſic Deum timentes, ab omni peccato declinabitis, in virtutum exercitio proficietis, & poſt mortem vitam æternam obtinebitis. *Amen.*

DE SANCTO
THOMA AQUINATE.
CONCIO UNICA.

De plenitudine ejus nos omnes accepimus. Joan. 1. 16.

CUm famoſiſſimi Doctoris S. Thomæ Aquinatis panegyricum ſermonem inſtituere cogito, eſt quod me delectet, ſed & eſt quod me terreat: delectat laudare eum qui omni laude dignus eſt; & terret laudare eum qui omni humana laude ſuperior eſt. Delectat laudare Sanctum qui pro Eccleſia Catholica glorioſè pugnavit, qui Dominicam Religionem exornavit, & qui univerſum terrarum orbem mirabili ſua doctrina illuſtravit: ſed terret laudare Sanctum, cujus ſcientia, virtutes & merita ita excelſa & ſublimia extitere; ut illum admirabilem, incomparabilem, & quaſi ineffabilem effecerint. Doctoris hujus Angelici meritis congrua contexere encomia, Angelorum potiùs, quàm hominum munus eſſe videretur: ſi enim, ut ait Ariſtoteles, *optimorum non eſt laus*; ſeu, ſi optimi viri ſufficienter laudari nequeant; quis laudare valeat Angelicum Doctorem D. Thomam, qui in humilitate, in caſtitate, in ſcientia, in obedientia, & in omni virtutis & perfectionis genere optimus extitit? meam hac in parte fateor infirmitatem; nec ad tam arduum opus me accingere auderem, ſi amor animum non accenderet, & ad opus viribus meis impar attentandum non me moveret. *Nunquam in amore vires interrogo*, inquiebat Ennodius; jam vires meas non interrogabo, ſed cum amore & reverentia plenitudinem perfectionum illuſtriſſimi illius Doctoris explicare ſuſcipiam, &c. *Ave.*

CUm in Chriſto Domino inhabitaverit plenitudo Divinitatis, in eo etiam reſidebat omnium virtutum & perfectionum plenitudo: *omnibus bonis plenus eſt Chriſtus*, inquit Theophilactus, *& ſemper effluens plenus manet, & nunquam exhauritur*. Licèt autem in Chriſto extiterit omnis boni, omniſque perfectionis plenitudo; in ſacris tamen Codicibus ſpecialiter legimus, cum ſcientia, veritate, & ſanctitate plenum fuiſſe. Plenus fuit ſcientia, cùm in eo omnium ſcientiarum theſauri reconditi fuerint: *in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi*. Plenus fuit veritate, cùm eum S. Joannes viderit *plenum gratiæ & veritatis*. Plenus tandem fuit ſanctitate, cùm ipſe & gratia & Spiritu ſancto repletus fuerit: *Jeſus autem plenus Spiritu ſancto*. De his Chriſti plenitudinibus multi accepere, alii quidem plus & alii minus; ſed de iis ita accepit D. Thomas, ut ipſe etiam plenus extiterit: fuit enim: 1. plenus ſcientia: 2. plenus veritate: 3. plenus ſanctitate, In S. Thoma fuit plenitudo ſcientiæ, veritatis, & ſanctitatis: en tres hujus orationis partes.

S. Thomas fuit plenus ſcientia. I. PARS

CHerubini interpretantur, *plenitudo ſcientia*, quia aliis Angelis ſcientia pleniores ſunt. De hoc autem Cherubinorum ordine fuiſſe videtur Doctor Angelicus: quia ſcientia fuit pleniſſimus, cùm habuerit ſcientiam univerſalem, profundam & utilem: habuit ſcientiam, 1. *univerſalem* ſine confuſione: 2. *profundam* ſine vanitate: 3. *utilem* ſine intereſſe.

1. Ad Chriſtianorum laudem perbellè dixit Tertullianus, eos, licèt ſimplices, omnia ſcire: *ſimplices nos omnia ſcimus*. Verum eſt Chriſtianos fidei lumine Deum agnoſcentes, identidem aliquo modo omnia noſſe, quia Deus formaliter, vel eminenter omnia eſt: *Deus meus & omnia*. At quod Chriſtiani ſimplices per fidem & in ænigmate norunt, D. Thomas ſcientia ſua penetravit, quæ ita univerſalis extitit, ut ad omne ſcibile ſe extendiſſe videatur. Unde Summus Pontifex Joannes vigeſimus ſecundus eum *Doctorem Doctorum* vocavit; vel quia plus ſcivit, quàm alius quiſque Doctor, vel quia omnia ſolus ſcivit, quæ cuncti calluerunt Doctores, qui illum anteceſſerant. Sicut enim apes mel ſuum conficiunt ex variis floribus, quos undequaque colligunt; ita S. Thomas omnia ſanctorum Patrum & antiquorum Doctorum pervolutavit volumina, ex iis exquiſitiſſimos omnium ſcientiarum flores collegit, ex quibus mel ſuæ doctrinæ compoſuit. Fuit D. Thomas vir ille ſapientiſſimus, qui omnium ſanctorum Patrum & Doctorum antiquorum ſapientiam exquiſivit: *Sapientiam omnium antiquorum exquiret ſapiens*; eorumque notionibus proprias adjiciens, corpus ſcientiæ confecit omnium fermè Doctorum continens ſcientiam: in ejus enim libris ſanctorum Auguſtini, Hieronymi, Chryſoſtomi, & aliorum antiquorum Doctorum ingenium & ſcientia reperitur: hic tandem eſt *Doctor Doctorum*, cujus ſcientia ita eſt univerſalis, ut omnium qui eum anteceſſerunt ſcientia, imò & omne ſcibile aliquatenus videatur.

Tertull. l. adv. Val. c. 5

S. Aug.

Eccli. 9

De Salomone aſſerit ſacra Scriptura, quòd fuerit *ſapientior cunctis hominibus*, & ſpecialiùs explicans latitudinem & præſtantiam ſcientiæ, qua pollebat Salomon, ſubdit: *Locutus eſt tria millia parabolas, & fuerunt carmina ejus quinque & mille, Et diſputavit ſuper lignis à cedro, quæ eſt in Libano, uſque ad hyſſopum quæ egreditur de pariete: & diſſeruit de jumentis, & volucribus, & reptilibus, & piſcibus*. O miram Salomonis ſapientiam! ſed hoc viro ſapientiſſimo ſapientior & doctior fuit D. Thomas; *plus quàm Salomon hic*; inquit Summus Pontifex Innocentius quintus. Et reverà ratione ſuæ ſcientiæ plus quàm Salomon fuit Doctor Angelicus; quia non ſolùm locutus eſt parabolas, ſed altiſſima etiam chriſtianæ Religionis myſteria propalavit? non aliqua ſolùm ad mores ſpectantia compoſuit carmina, ſed verſibus rythmicis, ab ipſa Sapientia æterna approbatis, Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum explicavit; non ſolùm cum Salomone de plantis, de jumentis, de piſcibus & de volucribus diſputavit, ſed (quod magis eſt) ampliſſimos & doctiſſimos de Angelis & hominibus tractatus complevit; non ſolùm cum Salomone abdita naturæ ſcrutatus eſt; ſed ſupra naturam mentem ſuam elevans, gratiæ, Incarnationis, & ſanctiſſimæ Trinitatis altiſſima myſteria penetravit. Unde ratione celſitudinis & amplitudinis ſuæ ſcientiæ, *plus quàm Salomon hic*: imò in hac parte plus hic, quàm omnes Doctores qui eum præceſſerant; in unica enim ejus ſumma Theologica infiniti propemodum ſunt articuli, quorum quilibet eſt miraculum: *tot miracula, quot articuli*; inquit Joannes vigeſimus ſecundus; in hac autem unica ſumma fusè tractat de Deo uno, trino, Creatore & incarnato; de opere ſex dierum, de homine, de Angelis, de virtutibus, de Sacramentis, ac de tot aliis diverſis rebus, ut hęc unica ſumma videatur eſſe bibliotheca abbreviata, continens quidquid ſcientiarum in aliorum libris & bibliothecis reperitur. Pręter hanc tamen ſummam doctiſſimos compoſuit commentarios in univerſam Ariſtotelis philoſophiam, in quatuor libros Sententiarum, & in totam ferè ſacram Scripturam; ſubtiliſſimos etiam de ente & eſſentia confecit tractatus, varias quæſtiones quodlibeticas ventilavit; totque tandem opera & varia opuſcula elaboravit, ut de illo dici poſſit, ſicut de Toſtato, & fortè congruentiùs: *hic ſtupor eſt mundi, qui ſcibile diſcutit omne*. Miror in unico homine ſcientiam ita univerſalem; ſed quod mirabilius eſt, ſcientia ejus fuit univerſaliſſima *ſine confuſione*.

3. Reg. 4. 30.

Qui multa & de multis ſcribunt, in confuſionem & errorem plerùmque incidunt; cùm enim contracta & infirma ſint hominum ingenia, vix multarum & altarum rerum diſcutere valent myſteria, quin aliquid intricatum & confuſum proferant. At in ampliſſimis D. Thomæ ſcriptis nulla confuſio, ſed incomparabilis ordo, & admiranda methodus in pertractandis quibuſq; rebus elucet; ut enim ait Clemens VII. Pontifex, S. Thomas *ingentem librorum numerum breviſſimo tempore in omni ferè diſciplinarum genere, ſingulari ordine, ac mira perſpicuitate, ſine ullo prorſus errore conſcripſit*. Priuſquam ſcriberet D. Thomas, tenebræ erant ſuper faciem abyſſi ſcientiarum, & ſcientiæ tot labyrinthis, tot ambagibus, totque nodis intricatæ erant & involutę, ut ſubtiliora quæque ingenia; multo etiam cum labore, vix ad eas accedere, & eas penetrare valerent. Scientia tunc erat aliquo mo-

In Bul. laudab.

modo ſimilis erraticæ huic luci, quæ ante ſolis creationem mundo illuceſcebat, & quæ diem à nocte non diſtinguebat, donec Soli unita fuit: antequàm enim doceret & opera ſua publici juris faceret D. Thomas, ſcientia apud authores reperiebatur tenebris involuta: & difficultatibus invictis obſtructa: in Doctorum ferè omnium voluminibus nullus erat ordo, nulla methodus, ſed confuſio multa. Adveniente autem Thoma ut ſcientiarum Sole, lux diviſa eſt à tenebris, ejus ſcientia diem à nocte diſtinxit, hæc confuſionem & obſcuritatem, quę apud veteres authores reperiebantur, ſuſtulit, tantaque & tam perſpicua in ejus libris apparet methodus, ut ea uſi ſint omnes ferè Theologi, qui ab illius tempore ſcripſerunt. O mirabilem D. Thomæ ſcientiam, quæ eſt univerſalis ſine confuſione, *ac etiam profunda ſine vanitate*.

2 Non ſolas rerum ſuperficies, & quæ in quovis ente ſunt facilia, leviter ſpeculatus eſt D. Thomas; ſed abditiſſima quæque naturæ ſecreta, profundiſſima quævis divinæ gratiæ myſteria, & altiſſima quælibet Divinitatis Sacramenta penetravit. Theodoræ ejus matri prædixerat bonus quidam Eremita, quòd filius ejus vocaretur *Thomas*, id eſt, *abyſſus*: & rectè quidem; quia Thomas fuit ſcientiarum abyſſus, cujus profunditatem dimetiri non valemus: *profundum abyſſi quis dimenſus eſt*; ac etiam fuit abyſſus; quia altiſſimas naturæ, gratiæ & Divinitatis abyſſus ingenio ſuo, ſuaque ſcientia penetravit. D. Thomam Albertus Magnus vocat *Solem Eccleſiæ*; & reverà depingi ſolet Doctor Angelicus, librum apertum coram ſe habens, calamum manu tenens, & ſolem geſtans in pectore: Sol appellatur D. Thomas, Solemque portans depingitur, tum ut oſtendatur, quòd *quaſi*
Eccl. 50. 7. *Sol refulſit in templo Dei*; tum ut manifeſtetur, quòd ſicut ſol ſuos totum per orbem diffundit radios, ita & ipſe profundiſſimæ doctrinæ ſuæ radiis totum per orbem coruſcavit: tum etiam ut pateſiat, quod ſicut Sol terras noctis diſſipat tenebras, ita Thomas, ſicut Sol, omnium hæreſum tenebras fugavit: tùm tandem ut notum fiat, quòd ſicut Sol intima terræ penetrat, ut ibi aurum, argentum, & alia metalla efformet; ita etiam S. Thomas ſcientię ſuę profunditate & ſubtilitate cælum, terram, omniaque naturæ & gratię myſteria penetravit, explicavit, & penitus elucidavit. O verè mirabilem D. Thomæ ſcientiam, quia profundiſſima fuit; ſed adhuc mirabiliorem, quia profundam ſanctus Doctor habuit ſcientiam *ſine vanitate*.

Alios multos ſciolos vana & vacua inflare ſolet ſcientia: *ſcientia inflat*; ſed altiſſima & profundiſſima ſua ſcientia non inflatur Doctor Angelicus, nullus eum movet ſuperbię & vanitatis ventus; *Regratior Deo*, inquiebat, *quòd nunquam de mea cathedra magiſtrali, aut actu ſcholaſtico, motum habui inanis gloriæ*. Quod veriſſimum eſſe facilè credet, qui advertet, quàm humiliter in omnium ferè quæſtionum ſolutionibus loquatur, non enim pertinaciter & arroganter adverſas confutat opiniones; ſed quaſi dubitans, vel potiùs tanquam humilis diſcipulus ait: *videtur quòd ſic*. Ad eum accurrunt Reges, Principes, & Doctores, ut ab eo diſcant quid ſentiendum, quidve variis in caſibus ſit agendum; & ipſe humiliter reſpondet: *videtur quòd ſic*? quaſi potiùs doceri, quàm docere velit. Et in hoc potiſſimùm extitiſſe videtur *Doctor Angelicus*; quia ſicut Angeli inferiores à ſuperioribus illuſtrari delectantur; ita D. Thomas tot vitæ ſuæ tempore locutus eſt ut diſcipulus, qui doceri magis, quàm docere ambiebat. Dum ſub Magiſtrorum diſciplina ſtudiis vacaret, à condiſcipulis *bos mutus* vocabatur, quia tanta ejus erat humilitas, ut vix in ſchola loqueretur, & cùm factus eſt Doctor celeberrimus, tanta ejus extitit humilitas, ut non loqueretur ut Doctor, ſed ut humilis diſcipulus: *videtur quòd ſic*. O Doctorem verè humilem: ſed ſi ejus doctrina fuit profunda ſine vanitate; *fuit etiam utilis ſine intereſſe*.

3. A Paulo quinto ſummo Pontifice appoſitè D. Thoma vocatur Eccleſiæ clypeus; quia eius ſciētia velut clypeo adverſùs Gentiles, Schiſmaticos, Infideles, hæreticos, omneſque hoſtes ſuos Eccleſia uti ſolet. Imò de Angelici huius Doctoris ſcientia dici poſ-
ſet, quòd ſit quaſi turris David ex qua *mille* Cant. 4.
clypei pendent; quia ita S. Eccleſiæ eſt utilis, ut illi inſtar mille clypeorum, quibus ab omnium hoſtium impugnationibus ſeſe protegat. At non ſolùm Eccleſiæ univerſali, verùm & Philoſophis, Thelogis; Caſuiſtis, & cuilibet, ut ita dicam, Eccleſiæ membro utilis eſt: quia ex ea omnes multa ſibi utiliſſima elicere poſsūt. Sicut enim olim Homerus dicebatur fons magnus, ex quo Poetæ omnes ſua hauriebant carmina: ita ſancti Thomæ ſcientia eſt fons, fluvius, vel potiùs mare magnum, ex quo ſua Philoſophi trahunt theoremata, ex quo Theologi altiſſimorum myſteriorum hauriunt cognitionem, & ex quo Caſuiſtæ ſolidiſſima Theologię moralis principia, Controverſiſtę potentiſſima ad debellandos hæreticos argumenta, ac omnes penitùs viri ſalutaria docu-

ocumenta deſumunt. Ibi politici, ibi ſacræ Scripturæ ſtudioſi, ibi Concionatores, ibi pietatis ſectatores, ibi omnes habent quod diſcant. Unde ſicut pietatem ad omnia utilem eſſe ait D. Paulus. *Pietas autem ad omnia utilis eſt*: ita & dici poteſt Doctoris Angelici ſcientiam ad omnia & omnibus eſſe utilem. *Et utilem ſine intereſſe*. 1 Tim. 4.

Nullum enim ex ea temporale emolumentum percipere intendebat. Unde cùm de accidentibus Euchariſticis ſcripſiſſet, Chriſto interroganti quam mercedem poſtularet, reſpondit: *non aliam prater te, Domine*. O Thoma, pete à Chriſto Domino divitias, honores & mundi dignitates: roga eum ut te ad inſulas, aut ad Regales thronos evehat: abſit à tam ſancto Doctore talia poſtulare; ſuis Thomas non inſervit commodis; nullum temporale & tranſitorium ambit lucrum, nihilque præter Deum & Dei gloriam expoſcit: *nil prater te, Domine*. Et in hoc etiam D. Thomas verè *Doctor Angelicus* extitit; *Angelicus* quidem fuit, ratione puritatis Angelicæ qua floruit: *Angelicus* fuit, ratione Angelici ingenii quo polluit; *Angelicus* fuit, quia Angelicè ſcripſit de natura, origine, & officiis Angelorum. *Angelicus* fuit, quia ſtuduit in univerſitate Angelorum ſub divino profeſſore Chriſto: ſed fuit etiam *Angelicus*: quia ſicut Angeli nos monent, inſtruunt & docent, licèt nullam à nobis temporalem expectent retributionem; ita D. Thomas doctis & indoctis, magnatibus & plebeiis, Religioſis & ſecularibus, imò & omnibus utilem exhibuit ſcientiam; licèt nullum inde temporale emolumentum, ſed ſolam Dei gloriam intenderet: *nihil prater te Domine*. O mirabilem hujus Doctoris ſcientiam! & ò Doctorem verè plenum ſcientia; *ac etiam plenum veritate*.

Sanctus Thomas fuit plenus veritate.

II PARS. VEritas, quæ à pluribus irridetur, exſibilatur & adulteratur, multa eam diligentibus, eamque poſſidentibus, bona communicata; *Veritas res divina, omnium bonorum & Diis & hominibus cauſa eſt*. Noverunt omnes, quòd mendacium ſit rationalis naturæ probrum, linguæ contumelia, diſcordiarum parens, & ſocietatis humanæ pernicioſa peſtis: nihilominùs pleriq; mentiri amant, & veritatem rem divinam mendaciis, fallaciis, & dolis ſuis facilè adulterant & corrumpunt. At D. Thomas non errore & mendacio, ſed veritate fuit plenus; nam fuit ſponſus, magiſter, & protector veritatis: fuit. 1. *ſponſus*, qui illam poſſedit. 2. *magiſter*, qui illam docuit, 3. *protector*, qui illam defendit & tutatus eſt.

Plato L. 5 de Leg.

1. Veritas de cælo deſcendit, hæc eſt formoſiſſima Dei filia, quæ à mundi primordio ſibi in terra quæſierat ſponſos, quibus adhæreret, & ſub quorum umbra degeret: nobilior autem ejus ſponſus fuit Chriſtus, qui à Pico Mirandulano vocatur *nobilis ſponſus veritatis*; ſed & eius ſponſus extitit D. Thomas, qui ei velut ſponſæ indiſſolubiliter adhæſit. Sponſi inter ſe indiſſolubili iunguntur vinculo, quod nulla authoritate humana ſolvi poteſt. *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet*; ſimiliter ita coniunctus & quaſi identificatus fuit veritati Doctor Angelicus, ut ab ea ſeparari nequiret; Matth. 19. ſemper veritas erat cum eo, & ipſe cùm veritate. Unde ſicut dicitur, ſolem alicui ex provinciis, quæ Regis Hiſpaniarum dominio ſubſunt, ſemper illuceſcere: *Sol mihi nunquam occidit*: ita dici poteſt veritatem eſſe ſponſam ita D. Thomæ, ac eius ſcriptis unicam, ut ab illis nunquam diſcedat, ſed illis ſemper illuceſcat. Et quod mirum eſt, veritas fuit D. Thomæ ſponſa, cui fortiùs & indiſſolubiliùs adhæſit, quàm terrenus ſponſus ſponſæ ſuæ adhærere poſſit; quia vinculum quo ſponſæ ſponſus adhæret, adveniente morte ſolvitur: *Si dormierit vir ejus liberata eſt*; ſed vinculum quo D. Thomas veritati adhæſit, per eius mortem ſolutum non fuit, & in æternum indiſſolubile permanebit; 1.Cor.7 39 quia veritas in eius ſemper apparebit ſcriptis; qui ab Alexandro VII. Summo Pontifice vocantur *Inconcuſſa & certiſſima dogmata*. Et ſicut lux uſque ad mundi finem ſoli inſeparabiliter annexa permanebit; ita & in ſancti Thomæ ſcriptis nullus unquam erroris nævus, ſed ſempiterna veritas apparebit. Sed ſi D. Thomas fuit ſponſus veritatis, qui ei adhæſit; *fuit etiam magiſter veritatis, qui illam docuit*.

2. Tertullianum S. Cyprianus non aliter nominabat, quam *magiſtrum*. Unde cùm ſibi Tertulliani libros afferri petebat, dicere ſolitus erat: *affer magiſtrum*. Sed potiori iure vocandus eſt D. Thomas Magiſter veritatis; non ſolùm quia eam cum perſpicuitate, ſoliditate, & ordine mirabili docuit; verùm & quia eam docet per os omnium ferè Doctorum, qui ab illo in ſcholis apparuerunt. Sanctum Petrum, in Conciliis quibus adfuit, aliorum Apoſtolorum os fuiſſe ait S. Chryſoſtomus: *Petrus omnium erat os*; non diſſimiliter S. Thomas os fuit, quo ſancti Auguſtinus, Chryſoſtomus, Hieronymus, aliique ſanctę Eccleſię Patres locuti ſunt veritatem; quia crebrò dictis & ſentētis eorum ſuas probat concluſiones: ſed inſuper verita-

tem loquitur D. Thomas per ora innumerorum Doctorum qui eum ſubſecuti ſunt; hic eſt magiſter a quo didicerunt veritatem, quam ipſi alios docent. Unde eum Facultas Pariſienſis *fontem Doctorum* vocat, quia de hoc fonte plerique Doctores bibunt; eaſque ſolùm de oribus ſuis veritates promunt, quas de ſanctiſſimi hujus Doctoris ſcientia ebiberunt.

Deus, inquit D. Dionyſius, eſt *veritas fontalis*, circa quam Angeli *volitant & choreas agunt*. Verum quidem eſt Deum eſſe veritatem fontalem, & fontem primordialem à quo omnis procedit veritas; ſed Divus Thomas eſt etiam ſuo modo *veritas fontalis*, quia in illo velut in lucidiſſimo fonte veritas reſidet. Veritatem in puteo latentem adumbrabant antiqui, ut indicarent eam homines latere; at veritas non eſt in Doctore Angelico tanquam in puteo, ſed velut in fonte omnibus aperto, & circa eum, velut circa apertum veritatis fontem, volitant Doctores, ut à tanto magiſtro veritatem addiſcant: *volitant, & choreas agunt*. Et revera D. Thomas magiſter eſt, qui adhuc veritatem docet; eam docuit magno cum applauſu in variis Univerſitatibus, dum viveret; & adhuc reperitur D. Thomas in libris Theologorum & Philoſophorum, in expoſitorum commentariis, in cathedris Concionatorum, necnon in omnibus ferè totius orbis Univerſitatibus, & ubique eſt magiſter & Doctor veritatis; quia ibi docetur veritas ab illius ſcriptis, tanquam ab inexhauſto veritatis fonte deſumpta. Sed ſi D. Thomas eſt magiſter veritatis: qui eam docet; *eſt etiam protector, qui eam defendit*.

Apoc. c. 1. 3. Mihi D. Thomas perfectiſſimè adumbratus videtur in *filio hominis*, de quo D. Joannes in Apocalypſi dicit: 1. Albos ejus eſſe crines: *capilli erant candidi tanquam nix*; D. Thomas enim non niſi candidas & niveas habuit cogitationes, & affectiones. 2. Eum eſſe præcinctum ait: *præcinctum zona aurea*, & D. Thomas in ſomno *ſentire viſus eſt ab Angelis ſibi conſtringi lumbos*: 3. Vox illius erat *tanquam vox aquarum multarum*; & vox D. Thomæ erat etiam vox aquarum multarum; ſi enim ſapientia vocetur aqua: *aqua ſapientia potavit illum*, vox D. Thomæ erat verè aquarum multarum; quia ſapientiam D. Auguſtini, D. Hieronymi & aliorum multorum locutus eſt. 4. Facies ejus tanquam ſol fulgebat; *facies ejus ſicut ſol lucet*; & D. Thomas fuit *quaſi ſol refulgens in templo Dei*. Ait tandem D. Joannes, quòd *de ore ejus gladius utraque parte acutus exibat*; & ex ore D. Thomæ exit doctrina ſanctiſſima & ſolidiſſima, quæ eſt gladius acutus, ex una parte omnes reſecans hæreſes, & ex alia veritatem protegens, tum contra Gentiles, tum contra alios Romanæ Eccleſiæ hoſtes; tum contra Ordinum mendicantium perſecutores; tum contra omnes, qui fallaciis, mendaciis, erroribus, vel alio quocumque modo illam vitiare & denigrare attentat.

Doctor Angelicus, ſicut & D. Paulus, nunquam contra, ſed ſemper pro veritate ſtetit: *Non enim poſſumus aliquid adverſùs veritatem, ſed pro veritate*. Non ſtetit contra veritatem D. Thomas, cùm nullo modo fallax, fabuloſa, mendax, erronea, aut erroris ſuſpecta fuerit ejus doctrina. Sed ſemper pro veritate ſtetit; quia eam ab omnibus impugnatoribus ejus generoſè defendit. Impugnabant veritatem idololatræ inanium Deorum multiplicitatem admittentes; at pro veritate ſtetit D. Thomas paganorum deliramenta detegens, & in præclaro volumine, quod contra Gentiles compoſuit pluralitatem Deorum impoſſibilem eſſe demonſtrans. Impugnavere veritatem Philoſophi; qui falllaciis & ſophiſticis ſuis ratiocinationibus populos multos in errorem induxerunt: at pro veritate contra illos ſtetit D. Thomas, qui eorum nodos ſolvit, fallacias aperuit, mendacia manifeſtavit, & philoſophiam his omnibus maculis purgatam, necnon ita ſanctam & ſubtilem compoſuit, ut *Philoſophus Chriſtianus* vel *Ariſtoteles baptiſmate regeneratus* meritò appelletur. Veritatem impugnaverat Marcion, quem Tertullianus *veritatis interfectorem* vocat; ſimul cum eo illam impugnaverant omnes hæretici; illamque uſque ad mundi finem impugnare non deſinent; ſed pro veritate adverſùs illos ſtetit D. Thomas; illamque ita protexit, ut innumeros hæreticos debellaverit. *Tolle Thomam, & diſſipabo Eccleſiam*, inquiebat hæreticus Bucerus, eum & omnes heretici tollere, ejuſque doctrinam annihilare optarent. Sed in æternum vivet hic veritatis protector, ejuſque ſcriptis ſemper protegetur veritas contra Arium; cùm demonſtrat Filium æterno Patri eſſe conſubſtantialem; contra Macedonium, dum probat Spiritum ſanctũ verè eſſe Deum; cõtra Manichæos, cùm unicum eſſe primum omnium rerum principium fortiſſimis argumẽtis cõvincit; & tandem contra Neſtorium, Lutherum, Calvinum, ac omnes penitus hæreticos, quorum perverſa dogmata graviſſimis rationibus deſtruit & obliterat. Unde ſicut de Iſmaele dicitur, quòd *manus ejus contra omnes*: ita & D. Thomæ manus contra Gentiles, Schiſmaticos, hæreticos & omnes veritatis impugnatores exiſtere; eâque adver-

2 Cor. 13. 8.

Tert. L. de carne Chriſti.

Geneſ. 16. 12.

ſùs omnes eorum ictus fortiter protexit: fuit ergo D. Thomas plenus veritate, *ac etiam plenus ſanctitate.*

III. PARS. *Sanctus Thomas fuit plenus ſanctitate.*

UT quantùm ſanctitate plenus fuerit Doctor Angelicus, notum facere valeam, totum vitæ ejus decurſum non per luſtrabo; ſed breviter oſtendam quàm ſanctus extiterit: 1. in prædicationibus ſuis: 2. in orationibus ſuis: 3. in regularibus exercitiis ſuis.

1. De Ordine Prædicatorum, & famoſus prædicator erat D. Thomas, qui longè alius erat ab iis concionatoribus, qui aliud prædicant & aliud faciunt: *qui prædicas non furandum, furaris: qui dicis non mœchandum,* Rom. 2. *mœcharis.* Non fuit ſimilis fabris arcę Noe, qui ut ait D. Auguſtinus, *aliis ubi evaderent* Aug. ſer. 6. Epiph. *præſtiterunt, & ipſi diluvio perierunt.* Sed fuit prædicator ſanctiſſimus, qui ea operabatur quæ facienda eſſe prædicabat, & qui ſanctitatem ſuarum prædicationum ſanctitate ſuorum operum confirmabat. Si adversùs avaritiam verbis prædicabant, adversùs eam prędicabant & operibus, quia nil terrenum, ſed ſolum Deum poſſidere optabat: *nihil præter te Domine.* Si de non ambiendis mundi honoribus & dignitatibus concionabatur; ſciebant omnes, quòd & ipſe ſibi à Summo Pontifice oblatum Archiepiſcopatum Neapolitanum, Necnon alias quaſcumque Eccleſiæ dignitates recuſaſſet. Cùm aliis ſemel jejunandum eſſe prædicabat, centies ipſe jejunabat; timebat Dei judicia, & inferni ſupplicia, quæ aliis timenda eſſe ſuadebat: continuè laborabat pro aſſequenda beatitudine, pro qua obtinenda laborandum eſſe clamabat: erat tandem ſanctiſſimus concionator, qui ea quæ aliis facienda dicebat, imò & longè plura faciebat. Undè prędicationum eius ſanctitatem Deus miraculo maniſeſtavit; ut Breviar. Roman. enim de eo legitur (collationes Patrum aſſiduè pervolutabat, nec tamen à prędicatione divini verbi deſiſtebat: quod cùm faceret per octavam Paſchę in Baſilica ſancti Petri, mulierem quę ejus fimbriam tetigerat, à fluxu ſanguinis liberavit) O prędicatorem verè ſanctiſſimum! cujus ſanctitas in ejus prędica[illegible]onibus eluxit, *ac etiam in ejus orationibus.*

2. [illegible]. Doctor hic Angelicus indeſinenter ora[illegible] vacabat, & præcipuè antequam præ[illegible]i, lectioni, aut ſcriptioni librorum [illegible]t: *nunquam ſe ſcriptioni, aut lectioni* [illegible] *niſi poſt orationem.* Legerat haud dubiè præ[illegible]clara [illegible] hæc melliflui Bernardi verba: *Quod tuum eſt ſpargis & perdis, ſi* [*pri-*]*ùs quam infundaris tu totus, ſemiplenus feſtines effundere: quam ob rem ſi ſapis, concham te exhibebis, non canalem; hic ſiquidem penè ſimul recipit & refundit; illa verò donec impleatur expectat, & ſic quod ſuperabundat, ſine ſuo damno communicat.* Non enim D. Thomas canalem ſe exhibebat, ſed antequam legendo, ſcribendo, & prædicando ſe diffunderet, velut concham in oratione ſe replebat; Unde non ſemel ſodali ſuo Reginaldo dixit, *quidquid ſciret, non tam ſtudio, aut labore peperiſſe, quàm divinitùs in oratione accepiſſe.*

Nec cenſendum, eum in oratione ſegnem fuiſſe & tepidum; in ejus enim meditatione exardeſcebat ignis: & nonnunquam in extaſim ita rapiebatur, ut totaliter in ſenſibilis evaderet: cùm enim aliquando in extaſim raptus eſſet, candela accenſa ei digitos combuſſit, nec aliquid ſenſit. Altera die cùm fiſtulæ qua gravabatur, ignita applicanda eſſent cauteria, brevi antequam hæc fieret operatio, in extaſim raptus eſt, & cauteria non ſenſit. Tales extaſes ita, illi faciles erant & familiares, ut non difficilius illi eſſet in extaſim rapi, quàm aliis eſt difficile claudere vel aperire oculos: *ita erat in ſua poteſtate, ſicut in tua eſt claudere oculos, vel aperire,* inquit S. Vincentius Ferrerius; &, ut refert idem Sanctus, interdum D. Thomas extra ſe raptus tribus diebus integris permanebat. Imo & dum oraret in Eccleſia, aliquoties viſus eſt ex fervore ſpiritus à terra elevatus. Eece Virum ſanctiſſimum in orationibus ſuis; *ac etiam in ſuis regularibus exercitiis.*

3. Brevem perfectionis regulam omnes In Dialo. No-v.i.c. ſect.3.
Religioſos docet Thomas à Kempis, dicens: *Hæc brevis regula maneat in memoria tua: fuge, tace, quieſce, ama neſciri, diſce mori, luge præterita, ſperne præſentia.* Hanc regulam perfectè calluit, & ſervavit Doctor Angelicus; & inſuper omnia, etiam minima vitæ regularis exercitia adamuſſim cuſtodivit. Probè noverat ſanctus Doctor, S. Cypr. ſeſſione 25. c. 1. quòd *ſi illa quæ baſes ſunt, & fundamenta totius regularis diſciplinæ, exactè non fuerint obſervata, totum corruat ædificium neceſſe eſt:* quare à primis diebus quibus Religionem eſt ingreſſus, regularibus exercitiis apprimè vacavit, & eorum obſervationi ad ultimum uſque vitę ſuæ terminum mordicùs adhæſit, à principio abſtinentias, Jejunia, ſilentium, & aliæ Dominicanæ religionis Ioan. Trithem. l. 3. sup. Reg. c. 7.
exercitia exactè ſervavit, & uſque ad mortem à minima quaque eorum obſervantia non deſtitit. Unde ſi *vita Monachi, qui ſecundum regulam vixerit, crux eſt, atque mar-*

tyrium

tyrium, Divi Thomæ vitam crucem continuam, & juge martyrium fuiſſe, non eſt qui dubitet: cùm ipſe, & regulam quàm ſectatus eſt, & o nia regularis vitæ exercitia uſque ad mortem quam perfectiſſimè ſervaverit.

Signum ſapientiæ eſt benè incipere, meliùs continuare, & optimè finire, inquit S. Vincentius Ferrerius, ſanctus autem Thomas
Serm de S.Tho. fuit vir ille ſanctus, & ſapiens, qui benè incœpit: quia non obſtantibus parentum conatibus, qui omnem moverunt lapidem, ut eum a religione avocarent, ipſe firmiter in ſancto ſuo propoſito ſtetit, & durioribus vitæ religioſæ exercitiis ſe dedit. Ipſe etiam meliùs continuavit, quia ſemper ivit de virtute in virtutem, & quo in religione factus eſt ætate provectior, eò fuit regularis vitæ exercitiis addictior. Ipſe tandem optimè finivit, quia in vitæ regularis exacta & perfecta obſervatione uſque in finem perſeveravit, ejuſque finem eſſe ſanctum manifeſtavit Deus tùm revelans ei mortis ſuę diem, tùm variis miraculis & prodigiis mortem eius illuſtrans, quæ eum ſanctitate plenum extitiſſe probarunt, & divulgarunt.

Demiremur incomparabilem hunc Virũ, qui ſcientia, veritate, & ſanctitate plenus fuit, & identidem iiſdem perfectiunibus repleri ambiamus. *Divus Thomas* à Chriſto accepit ſcientiæ plenitudinem, cum habuerit *ſcientiam univerſalem ſine confuſione, profundam ſine vanitate, & utilem ſine intereſſe*, conemur, & nos ſublimem hanc ſcientiam participare. *Divus Thomas* de plenitudine Chriſti accepit veritatẽ, cùm veritatis *ſponſus, magiſter & protector fuerit*, pro viribus & nos hujuſce veritatis participes fieri contendamus. *D. Thomas* de plenitudine ſanctitatis Chriſti accepit, quia *in prædicationibus, orationibus, & exercitiis regularibus* ſanctus fuit, huius, & non ſanctitatem pro viribus æmulemur.

Dicet fortè aliquis: tam altam ſcientiam aſſequi non valeo. Velim quòd ita ſit; ſed qui alta ſapere nequit, craſſæ ſaltem ignorantiæ tenebras à ſe expellat, & ſaluti neceſſaria addiſcere conetur. Dicet alius: veritatis magiſter, & protector eſſe non poſſum. Velim, quòd ſic ſe res habeat, ſed penes omnes eſt veritatem ſaltem diſponſare, eique inſeparabiliter adherere, poſſunt omnes veritati ita coniungi, ut nihil falſum, nihil erroneum unquam proferant: veritatem ergo quiſque veſtrùm in ſponſam eligat; ita quod ab ea voluntariis mendaciis nunquam ſeparetur. Sed præſertim debet quiſque cum D. Thoma repleri ſanctitate.

Elegit, nos Deus, *ut eſſemus ſancti, &* Ephes.1.
immaculati. Non eligit nos ut eſſemus pleni ſuperbia, ira, avaritia, luxuria, & omni vitiorum genere; ſed ut eſſemus omni ſanctitate pleni, ſeu, ut explicat Doctor Angelicus, *elegit nos, ut eſſemus ſancti virtutibus, & immaculati à vitiis*. Sed heu! plerique hominum non ſanctitate, ſed vitio pleni ſunt, plerique ſunt ſimiles iis, quos
D. Paulus dicit eſſe *repletos iniquitate, ma-* Rom.1.
litia fornicatione, avaritia, nequitia. Ple- 30.
nos invidia, homicidio contentione, dolo, malignitate. O quales plenitudines! hi quidem non ſunt *in plenitudine Sanctorum*; ſed Eccl.
in plenitudine damnatorum, & ſi corda ſua 17.
non effundant, malitiamque qua pleni ſunt non evomant, cum damnatis æternùm cruciabuntur. Effundite ergo corda veſtra, omnia a vobis peccata expellitè, & replemini humilitate, benignitate patientia, & omni ſanctitate, ut cum Doctore Angelico æternam felicitatem aſſequi valeatis. *Amen*.

DE SANCTO
JOSEPHO
CONCIO PRIMA.

Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te. Luc. 2. 48.

De Philippo Macedonum Rege refert Sabellius, quòd cùm eximius quidam orator elogium ejus conficere ſuſcepiſſet, totam laudum illius ſegetem ex hoc uno ſumpſit, quòd Magni Pater eſſet Alexandri: *Hoc unum dixiſſe ſufficiat, filium te habuiſſe Alexandrum*. Amplam quidem laudum materiam deſumere potuiſſet ab illuſtri maiorum eius geneologia, à Regia dignitate qua eminebat, ab animi magnitudine qua pollebat, à felicitate qua fruebatur, necnon ab aliis corporis, & animæ dotibus quibus florebat, ſed Patris Alexandri Magni qualitatem, ita ſublimem, auguſtam, & commemorandam arbitratus eſt, ut nihil ei addi debere cenſuerit: *Hoc unum dixiſſe ſufficiat*. Oratoris mihi nunc incumbit munus, non ut terreni Regis, ſed ut Joſephi Regis Regum Patris glorioſiſſimi elogium contexam; quem ſanè ab illuſtri Regum, & Pontificũ, a quibus deſcendit proſapia à mirabilibus quibus emicat virtutibus, à divinis favoribus quibus affluit, necnon à quam maximè venerando Sponſi B.V. titulo, quo decoratur plurimum commendare poſſem; ſed ex Patris Chriſti qualitate tantum gloriæ, hono-

honoris, dignitatis, hæc felicitatis ad ſanctum Joſephum redundat; ut ex hoc uno quòd Pater fuerit, totum illius encomium elicere intendam: *Hoc unum dixiſſe ſufficiat, Filium te habuiſſe Jeſum.* Hoc habet ſanctus Joſeph quod, & alii Sancti; ſed hoc habet ſupra alios Sanctos, quòd ſit Pater Chriſti: *Pater tuus & ego*: hæc eſt eminentiſſima qualitas, quæ eum ſupra omnes Sanctos ſublimat, ex qua panegyricam ejus concionem elicere pertentabò, &c. *Ave.*

PIctores & Geographi hoc in arte ſua habent mirabile, quòd grandiora, & ampliora quevis obiecta intra minutiſſimum ſpatium effingant, & quaſi abbrevient, pictores enim maximum quemque coloſſum in exigua telæ particula delineant, & Geographi totum terrarum orbem in unico papyri folio facili negotio adumbrant, & includunt: mirabili autem hac arte, & induſtria, reſpectu ſancti Joſephi, uſus eſt ſupremus Deus, quippe qui omnes ejus perfectiones, & excellentias in breviſſimum redegit compendium: eaſque in unico Patris Chriſti titulo collegit, & adunavit: *Pater tuus, & ego.* Humani oculi pupillam ita exiguam eſſe conſtat, ut nec piſi, ſeu ciceris magnitudinem excedat; nihilominus inquit Doctor Angelicus, pupilla, licèt minutiſſima, lunam, ſtellas, ſolem, & quævis quæ ei objiciuntur corpora, in ſeipſa per repræſentationem facillimè continet, & includit, idem dicendum de hoc *Patris Chriſti* titulo; parvus quidem eſt, cùm duobus dumtaxat conſtet vocabulis, ita tamen ſublimes & eminentes continet & arguit perfectiones, ut nil in hoc mundo majus; nil eo auguſtius eſſe videatur.

De Ptolomæo refert Juſtinus, in proprii filii gratiam ſuo ſe ſpoliaſſe Regno: &, dum novus ſolemniter coronaretur Rex, in Aulicorum, totiuſque adſtantiis populi conſpectu alta voce clamaſſe: *Omni Regno pulchrius eſt, Regis eſſe Patrem*, ſed longè majori jure dicere fas eſt; nil majus, nil eminentius, nilque glorioſius in hoc mundo quàm Chriſti Domini omnium Regnantium Regis eſſe Patrem: *Pater tuus.* Sed ut clarius eluceſcat quantum gloriæ, & perfectionis in Joſepho hęc arguat paternitas, advertendum, patres filiorum ſuorum eſſe nutritios, protectores, & ſuperiores: ſunt eorum *nutritii* ex natura, *protectores* ex affectu & *ſuperiores* ex juſtitia, hę ſunt tres excellentiæ, quas ex qualitate patris carpit Sanctus Joſephus: per illam ſiquidem Chriſti nutritius, protector & ſuperior efficitur, ut enim jam videre eſt, ſanctus Joſephus eſt: 1. *Pater*, qui Jeſum nutrit: 2. *Pater*, qui Jeſum protegit: 3. *Pater*, cui Jeſus ſubditus eſt. Ecce tres concionis huius partes, ex quibus quanta dignitas, quanta felicitas, quantaque S. Joſephi extiterint merita, facilè auſpicabimur.

Juſtin. in 18. libr. 26.

S. Joſeph eſt pater qui Jeſum nutrit. I. PARS.

ANgelum unum ad Zachariam, & alium ad Joſeph delegavit Deus: Angelus Ad Zachariam miſſus, dixit ei, mulierem ejus Eliſabetham *ipſi* parituram eſſe filium: *uxor tua Eliſabeth pariet tibi filium*: Angelus verò ad Joſephum allegatus, non dixit ei, quod uxor ejus pareret *ipſi* filium, ſed ſolummodò quòd pareret filium: *Pariet autem filium, & vocabis nomen ejus Jeſum.* Non dixit Angelus Joſepho, Mariam *ipſi* parituram eſſe filium: quia Joſeph non erat verus pater filii, quem paritura erat Maria non enim eum genuerat Joſeph, qui virgo erat, ſed in Mariæ Virginis utero per ſancti Spiritus operationem fuerat formatus. Licet autem Maria filium Joſepho, tanquam verò, legitimo, & naturali ejus patri non peperit, Joſephus tamen filii Mariæ, ſeu Chriſti Pater in Sacra Scriptura vocatur: *Pater tuus & ego dolentes quærebamus te.* Si S. Joſeph non eſt verus Chriſti pater, cur ejus pater vocatur? dicitur pater ejus, quia iuxta vulgi opinionē ejus pater eſſe credebatur: *putabatur filius Joſeph*, Dicitur etiam pater ejus, ob dilectionem plùs quàm paternam, qua Jeſum perſequebatur: *Sicut Maria Mater Joannis dicitur propter dilectionem, & non propter generationem: ita*, inquit Dionyſius Carthuſianus *Joſeph pater Jeſu propter curam vel dilectionem vocatus eſt, & non propter generationem.* S. Auguſtinus ait Joſephum nuncupari, & eſſe aliquo modo patrem Jeſu, quia Sponſus erat Mariæ; cuius filius erat Jeſus: *Joſephi filius eſt Jeſus, quippe quia Mariæ veriſſimum eſt filius.* Sed multi authores Joſephum Chriſti patrem dici docent, quia eum tanquam filium ſuum enutrivit: *Honoravit eum Spiritus ſanctus Patris vocabulo; quia nutrivit Salvatorem* inquit Origenes. Et ut ait divus Hieronymus: *Ioſeph Chriſti pater, non quòd eum genuerit; ſed quod eum educaverit.* Unde dici poteſt Joſephum fuiſſe quaſi patrem ſacramentalem Chriſti, quia eius pater extitit, non quoad ſubſtantiam, ſed quoad aliqua accidentia: Sicut enim ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum vocamus panem: *Panis quem ego dabo*, non quòd ſit verus panis quoad ſubſtantiam, ſed quia eſt panis quoad accidentia quæ poſt conſecrationem remanent; ita & Sanctus Joſephus

Luc. 1. 13.

Matt. 1. 21.

Luc. 2.

L. 2. de con. Evang. c. 1.

Orig. ho 19.

Joan. 6.

Digitized by Google

phus eſt Chriſti pater, non quidem naturalis & quoad ſubſtantiam; ſed quoad accidentia: quia ſcilicet eſt Sponſus Mariæ Virginis; & quia eum tanquam proprium filium enutrivit: *honoravit eum Spiritus ſanctus Patris vocabulo, quia nutrivit Salvatorem.*

Pater æternus & Joſephus ſunt ambo Chriſti Salvatoris patres: diverſimodè tamen patris qualitas utrique convenit: æterno etenim Patri competit ęternitas, quia Chriſtum, ut Verbum, ad intra verè genuit, & ad extra, ut hominem, verè produxit virtute Spiritus ſancti; Joſephi verò paternitas non fuit fœcunda, ſed ſterilis: non enim genuit Chriſtum; ſed ideò ejus pater dicitur; vel quia deſponſavit Mariam, quæ ſupernaturaliter genuit Chriſtum; vel etiam quia Chriſtum nutrivit, & pater ejus nutritius fuit: *Joſeph nutritius Chriſti.* Pater
S. Bern. ſer. 1. de Aſſum. æternus, ut Chriſti Pater, ad eum enutriendum tenebatur; eumque modo quodam inſolito & mirabili alere poterat, ſi voluiſſet; poterat manu propria cæli rorem, panem Angelorum, vel exquiſitiſſimos quoſque cibos ei erogare, aut ſi non per ſe, ſed per alium eum alere congruum judicaſſet, ad nobiliſſimum hoc opus ſanctos Michaelem, Gabrielem, ac innumeros Cherubinos & Seraphinos vocare poterat, qui illud munus ſummo cum affectu, ſummaque cum reverentia jucundè obiiſſent. Sed hanc Pater æternus Joſepho curam demandavit, ſublime hoc opus in Joſephum derivavit, Joſephum Chriſti patrem nutritium eſſe voluit: *Joſeph nutritius Chriſti.* O divinum munus! quod ſanctiſſimè & perfectiſſimè explevit Joſephus, qui ſummo cum charitatis ardore ex cibis in ſudore vultus ſui comparatis, ſuum & Patris ęterni filium aluit, & ſicut non comedebat Job buccellam, quin ex ea comederent
Job. 31. 27. pauperes: *Si comedi buccellam meam ſolus, & non comedit ex ea pupillus*; ita & S. Joſephus non comedit buccellam, quin ex ea comederet Chriſtis; aperiebat quotidie Joſephus manum ſuam, ut alimenta ſubminiſtraret ei, qui aperit manum ſuam & implet omne animal benedictione, eumque ſumma cura, & ſollicitudine enutriebat: *J oſeph nutritius Chriſti.*

1. Reg. 13. *Quæſivit Dominus ſibi virum juxta cor ſuum*, inquit ſacer Textus; quæ verba licèt in ſenſu literali intelligantur de Davide,
Cartag. l. 9. hom. 4. quem Deus quæſivit, & loco Saulis Regem elegit; in ſenſu tamen myſtico, aut accommodatitio, à nonnullis authoribus intelliguntur de ſancto Joſepho, quem Pate. æternus, ut virum juxta cor ſuum, in Chrri ſti patrem elegit. Cor Patris æterni eſt Spiritus ſanctus; ſicut enim filius in Trinitate dicitur Verbum, vel lingua Patris æterni, quia quidquid ad extra loquitur Pater æternus, hoc per Filium ſuum, velut per linguam dicit: ita & Spiritus ſanctus eſt cor Patris: quia Pater æternus per Spiritum ſanctum, tanquam per proprium cor diligit, quæcumque amore proſequitur; Joſeph autem eſt vir juxta cor Patris æterni: Sicut enim Spiritus ſanctus in Trinitate cęleſti tertia perſona eſt ſecundùm originem, ita in terreſtri Trinitate Jeſu, Mariæ & Joſephi, Joſeph dignitatis ordine tertium ſibi vendicat locum: ſicut etiam Spiritus ſanctus fuit Sponſus Virginis ejus virginitatem nunquam lædens; ita Joſephus caſtiſſimus Marię Sponſus extitit, virginitati ejus nunquam officiens: ſicut tandem Spiritus ſanctus, inſtar cordis, fons fuit & ſcaturigo vitę ac omnium vitalium ſpirituum, quibus Chriſti corpus fovebatur & vivebat; ita Joſeph principium fuit vitę, & omnium ſpirituum vitalium, qui per varias corporis Chriſti arterias diffundebantur; quia fuit pater nutritius, qui ei ſubminiſtravit alimenta, ex quibus hi ſpiritus formabantur: *Joſeph nutritius Chriſti.*

O magnam Joſephi gloriam, quòd Patris æterni vices impleverit, & quòd ejus nomine Chriſtum aluerit: *Geſſit Joſeph perſo-* Iſid. Iſol. 1. p. c. 16.
nam Dei Patris. O ineffabilem Joſephi felicitatem, quòd fuerit vir juxta cor Patris æterni, & ab eo fuerit electus, ut Chriſtum Jeſum aleret: *Quæſivit Dominus ſibi virum juxta cor ſuum*: O mirabilem & nunquam ſatis commendatam Joſephi dignitatem, quòd Chriſti Pater nutritius extiterit: *Joſeph nutritius Chriſti.* Gloriantur nonnunquam viri ſapientiſſimi, & eruditiſſimi, quòd Imperatorem, Regem, vel aliquem Principem educaverint; ſed quantò major eſt Joſephi gloria, quòd Regem Regum Chriſtum enutriverint? Honoratos ſeſe & beatos arbitrabantur Angeli, quòd ſemel in deſerto Chriſtum aluerint; ſed quanto honoratior, & felicior Joſephus, qui pluribus annis eum cura, & laboribus ſuis ſedulo enutrivit? Si nimis honorificatus, & felix prędicatur ſanctus Antonius Paduanus, quòd Chriſtum ſemel dumtaxat, ut iterùm ulnis ſuſcipere meruerit: quantò honoratiorem, & feliciorem prædicare debemus Joſephum, qui non ſemel, aut bis ſolummodò Chriſtum in manibus geſtavit, ſed qui toties quoties eum tangere, portare oſculari, cibare, omniaque Patris nutritii munia exercere meruit. Si commendatur Joſeph Patriarcha, quòd tempore famis Ægyptios aluerit; quantò magis commendan-

Digitized by Google

dandus Joſeph Chriſti pater, qui illum alit, qui tempore opportuno dat eſcam omni viventi? Si Petro Salvator curam dedit paſcendi oves & agnos; quantò glorioſius negotium demandatum eſt Joſepho, nutriendi ſcilicet Paſtorem Paſtorum Chriſtum Dominum?

Sed ò quanta erit Joſephi gloria in die Judicii! Tunc omnibus miſericordibus, qui illum in perſona pauperum aluerunt, dicet
Matth.c. 25. 35. Chriſtus: *Eſurivi & dediſtis mihi manducare: ſitivi, & dediſtis mihi bibere*; ſed Joſepho in conſpectu omnium populorum dicet: ò pater mi, dum in terris degerem, & inter homines in mundo verſarer, in propria perſona *eſurivi, & dediſti mihi manducare; ſitivi, & dediſti mihi bibere*; tuque pater meus nutritius extitiſti. O qualis Joſepho hæc erit gloria in die Judicii! Sed ò quanta ejus erit merces in Cælo! Si enim quicumque pauperi *dederit calicem aquæ*
Matt. 10. *frigidæ, non perdet mercedem ſuam*, quantò liberaliorem & munificentiorem ſe præbebit Deus erga Joſephum, qui non ſolùm aquæ ſcyphum pauperi cuidam largitus eſt, ſed qui Chriſtum, Dei filium, ſumma ſollicitudine enutrivit? Si Abrahami, qui Angelos hoſpicio recepit, charitas largiſſimè fuit remunerata; quantò largiùs & uberiùs compenſatus fuit Joſephus, qui Regem Angelorum plurium annorum ſpatio cibavit & aluit? Si a patre ſuo benedictus fuit Jacob, eò quòd ei ſemel cibos ad veſcendum paraverit; quales benedictiones, qualemve in Cælo mercedem percepit Joſephus, qui Dei ſui pater nutritius extitit? Magnus certè eſt S. Joſephus: quia eſt pater, qui Jeſum nutrit: *ac etiam quia eſt pater, qui Jeſum protegit.*

II. PARS. *S. Joſeph eſt pater, qui Jeſum protegit.*

OMnes patres ex naturali inclinatione ita ad diligendos filios moventur, ut eos non amare non poſſint: *Si pater eſt, non*
Chryſ. ſer. 33. *poteſt non amare*. Ita parentibus innatus eſt hic erga filios amor; ut pater qui filios non diligere, ipſis brutis durior & immanior cenſendus eſſet: *Feræ amant filios ſuos,*
S. Aug. ſer. 3. Fer. 4 poſt Domin. Quadrag. *amant filios aſpides, amant filios tygrides, amant filios leones. Nulla beſtia eſt quæ non filiis blandè murmuret: ergo pater qui non amat filios ſuos, etiam beſtiis pejor eſt.* Hoc erga Chriſtum amore non caruit Joſephus, cui Spiritus ſanctus & Patris Chriſti dignitatem, & paternum erga Chriſtum amorem dedit: paternam dignitatem Joſepho contulit Spiritus ſanctus, eumque Chriſti patrem fecit, tùm in Mariam ejus conjugem ſupervenit, eamque ſupernaturaliter obumbravit: *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi*, Sicut enim fructus qui in agro meo ſterili ſupernaturaliter producerentur, mei eſſent; ita Chriſtus, qui eſt benedictus fructus in agro Joſephi, ſeu in Maria Joſephi Sponſa, per Spiritus ſancti operationem ſupernaturaliter productus, eſt fructus & filius Joſephi: qui eum ut filium reſpexit, & qui eum dilexit ut filius ſibi a Spiritu ſancto datum: S. Bern. Ser. de S. Joſepho.
Joſephus omni amore transformatus ferebatur in eum, ut in dulciſſimum filium ſibi in conjuge ſua Virgine per Spiritum ſanctum datum. Eo ipſo quo Spiritus ſanctus in utero Virginis corpus Chriſti formavit, paternoerga eum amore cor Joſephi inflammavit: *Spiritus ſanctus de carne Virginis hominem formans, paternum viro huic, ſcilicet Joſeph, qui naſcebatur infantis amorem infudit.* Rupert. l. de glor. Fil. Hom. 3.

Paterno hoc amore ſuccenſus Joſeph, non ſolùm Chriſtum aluit, ſed eum etiam protexit. Unde S. Iſidorus Joſephum Cherubinum vocat, qui Mariæ & Chriſti cuſtos ac protector fuit; *Cur non Joſeph Cherubim aſſeverandus eſt, qui & Virginis ſanctiſſimæ, & Chriſti cuſtos à Deo immortali poſitus fuit?* Poſtquam peccavit Adamus, Paradiſum terreſtrem Deus Cherubini uni cuſtodiæ commiſit? Maria autem, ut nonnulli ex ſanctis Patribus docent, fuit Paradiſus quidam myſticus, & Chriſtus arbor in medio hujus Paradiſi plantata extitit; ut autem loquitur S. Iſidorus, S. Joſeph, ut alter Cherubim, hujus Paradiſi & hujus arboris, ſeu Chriſti & Mariæ cuſtos & protector fuit: *Cur non Joſeph Cherubim aſſeverandus eſt, qui & Virginis ſanctiſſimæ, &* Iſid. Tol. 3. p. c. 22.
Chriſti cuſtos à Deo immortali poſitus fuit? Ezechiel Propheta in extaſim raptus, mirabilem vidit currum, in quo erat thronus, cui inſidebat Rex, hujuſque currûs ductor & cuſtos erat unus Cherubim; ſi autem hanc viſionem myſticè interpretari liceret, dicerem, mirabilem hunc thronum fuiſſe Virginem Mariam, cui Rex Regum Chriſtus novem menſium ſpatio inſedit; Cherubim verò, qui hunc regebat currum, fuit ſanctiſſimus Joſeph, qui non ſolùm Mariæ Virginis, verum & Chriſti Domini cuſtos & protector extitit: *Cur non Joſeph Cherubim aſſeverandus eſt?*

Unicuique à Deo delegatus eſt Angelus, qui eum rigat & cuſtodiat: *Unicuique noſtrûm à die Baptiſmatis uſque ad obitum delegatus eſt Angelus, qui & viriliter decertantem à tentatione cuſtodiat, & auxilium* Pet. Dam. in Ep. ad Alex. 2. Port. Max.

Eum probat non deſiſtat. Hi Angeli cuſtodes ſunt etiam Angeli protectores: *Supernæ Poteſtates*, inquit Anaſtaſius Synaita, *valdè & vehementer diligunt, & protegunt*. Jeſus autem, ut communiter ſentiunt Theologi, Angelos quidem aſſiſteotes, & miniſtrantes habuit, ſed Angelos cuſtodes non habuit, qui eum adverſus dæmones cuſtodirent, & protegerent: quia cùm eſſet omniſcius, & omnipotens, oil adverſùs eum moliri poterant dæmones, nullumque periculum inerat, quòd ipſe eorum tentationibus vinceretur. Quia tamen Chriſtus in hunc mundum veniens, & humanam aſſumens naturam, omnibus infelicis hujus naturæ infirmitatibus, quæ peccatum, & imperfectionem moralem noo arguunt, ſubdi voluit: ipſe non ſecùs ac alii homines, temporis inclementiam, hominum perſecutiones, famem, ſitim, & alia multa pati potuit, & ideò qui Angelum cuſtodem non habuit, aliquo ſaltem egere videbatur homine, qui adverſùs hæc eum protegeret, & qui eſſet quaſi Angelus eius protector; talis autem extitit S. Joſephus, qui à Sancto Bernardo vocatur *magni Conſilii Angelus*. Joſeph fuit Angelus ratione puritatis Angelicæ, qua floruit & fuit *magni Conſilii Angelus*: quia in Concilio de ſanctiſſima Trinitate habito, fuit delegatus, ut quaſi Angelus protector Chriſti eſſet, & ut eum in omnibus caſibus firmiter protegeret: quod munus perfectiſſimè obiit, cùm & honoris, & vitę Chriſti protector extiterit. Protector fuit honoris Chriſti, cùm Mariam Matrem ejus deſponſavit; & protector fuit vitæ Chriſti, cùm eum ab Herodis manibus præſervavit.

Anaſt. L. 1. Hexa.

Quæ ut clariùs explicentur, adverten dum Chriſtum in Virginis Mariæ utero non per hominis, ſed per Spiritus Sancti operationem fuiſſe formatum: ſicut enim in æterna generatione productus eſt ex Patre ſine Matre; ita in generatione temporali ex matre ſine patre produci decrevit; ſed in decreto; quo ex matre ſioe patre naſci voluit, & ſuo, & matris, ſaltem coram hominibus, periclitabatur honore, quia ſi natus eſſet ex non nupta, mater eius æſtimata fuiſſet impura, & ipſe illegitimus judicatus eſſet: ſed Joſeph deſponſans Mariam, & matris, & filii honorem protexit; cùm etenim ut Mariæ Sponſus agnitus eſt, nulla adverſùs utriuſque honorem, & famam formata eſt ſuſpicio. Unde S. Joſeph altiſſimi myſterii Incarnationis Verbi ſcutum vocatur: *Altiſſimi myſterii ſcutum fuit, inexpugnabile*: fuit ſcutum hujus myſterii quia in executione myſterii incarnationis fuit protector non ſolùm honoris Marię, ſed etiam honoris Chriſti. Imò & fuit protector vitæ Chriſti, quia eum è manibus Herodis eripuit; impius hic tyrannus Chriſtum oaſcentem extinguere intendebat: quare miſit ſatellites, qui eum in cunis vagientem occiderent; ſed S. Joſeph fuit protector vitæ Chriſti, & quaſi Salvator Salvatoris, quia fugiens in Ægyptum eum ſecum detulit, eumque Herodis furori ſubripuit. O mirabilem honoris & vitæ Chriſti protectorem!

S. Iſid. ſol. 2. c. 4.

Portentoſam ſcalam vidit Jacob à terra uſque ad cælum pertingentem, & Deum ſupremo hujus ſcalæ gradui innitentem: *Vidit Dominum innixum ſcalæ*. O magnum myſterium! Deus, qui eſt omnipotens, & qui omnia portat verbo virtutis ſuæ, ſcalæ innititur; Deus qui omnium creaturarum eſt protector, & columen, ſcalæ eſt innixus. Deus ſuſtentari nequit; qui ergo ſcalæ innixus dicitur: *Vidi Dominum innixum ſcalæ*? Hoc dubium luculenter ſolvit Rupertus Abbas, dicens, ſcalam, quam Jacob dormiens vidit, eſſe Chriſti Domini genealogiam, cujus ſcalæ gradus ſunt Abraham, Iſaac, David, aliique Reges, Patriarchæ & Prophetæ a quibus Chriſtus originem ducit; ſupremus autem hujus ſcalæ gradus, cui Deus innititur, eſt S. Joſephus, cui innititur Chriſtus: *Supremus ſcalæ gradus cui Dominus innixus, iſte eſt Joſeph vir Mariæ*, & ſi quis ſcire cupiat, quomodo Chriſtus innitatur Joſepho; reſpondebit idem Abbas, quòd ei innitatur tanquam tutori, & protectori: *utique tanquam tutori pupillus* Joſepho innititur tanquam protectori, quia vitæ, & honoris eius protector fuit.

Rup. l. 1. de gl. Fil. ho.

Pſ. 17. 31.

Miramini Joſephum, qui eum protegit, qui *protector eſt omnium ſperantium in ſe*. O virum verè mirabilem, quem Pater æternus in filii ſui unigeniti protectorem elegit! Sed ò quales & quantæ per eximii hujus viri eſſe debent virtutes & perfectiones, quibus ad tam ſublime munus eligi & erigi meruit? Heu! ſi S. Joannes Baptiſta, qui erat *neque manducans, neque bibens*, & cuius tanta erat perfectio, ut a multis Meſſias cenſeretur; ſi inquam, Chriſti Præcurſor, cuius ſanctitas erat maxima, Chriſtum digito ſolùm indicare meruit; quanta ineſse debet ſanctitas Joſepho, qui Chriſtum non ſolo digito commonſtravit, ſed toto brachio protexit & tutatus eſt? Magna quidem Joſepho infuit ſanctitas: ac etiam ei magna gloria ineſſe debuit, ſi enim gloriabatur Doctor gentium ex hoc quòd Dei ſervus eſſet: *Paulus ſervus Jeſu Chriſti*, quanta Joſepho ineſt gloria, quòd non ſervus ſolùm, ſed etiam Chriſti protector fuerit? ſed ſi magna eſt

Mat. 11. 18.

Digitized by Google

eſt Joſephi gloria, quia eſt Pater qui Chriſtum protegit; magna etiam eſt ejus gloria, *quia eſt Pater, cui Chriſtus ſubditus eſt.*

III. PARS. *Sanctus Joſephus eſt Pater, cui Jeſus ſubditus eſt.*

PAternam jure naturali in filios ſuos juriſdictionem habent quilibet patres, & in quocumque dignitatis gra u exiſtat, filius patrem ſemper ſibi ſuperiorem, ratio- Ar.l.8.El. 11. ne paternitatis, agnoſcere debet: *Natura pater filiorum imperium ſemper obtinet; quamvis etiam non efflagitet dignitas.* Sed quis pater ſuperior eſſe poterit filii, qui ſimul Deus & homo eſt? Certum eſt Deus nulli ſubjici, nullumque habere poſſe ſuperio- Tert. l. adv. Herm.7. rem: *Conſtat*, inquit Tertullianus, *Deum nullo minorem, & ſubjectiorem, imò omnibus majorem, & ſublimiorem*: quis ergo Chriſti Dei, & hominis ſuperior eſſe poterit? Joſephus utique, qui ita per patris Chriſti qualitatem ſublimatus eſt, ut per eam factus ſit aliquo modo illi ſuperior; quod intelligi debet de natura humana Chriſti præciſè ſumpta; nam ſi ſumatur ut elevata a Deo ad hypoſtaſim Verbi, unum eſt cum Deo, ac proinde non ſubdita Joſepho, & Mariæ; nec ſub hoc reſpectu Chriſtus iis obedire tenebatur, ſicut nec Auguſto, Herodi, & aliis terrenis Principibus; Chriſtus tamen parentibus ſuis Joſepho, & Mariæ obtemperare, & ſubjici voluit; de quo nullus eſt ambigendi locus, cùm S. Lucas Evangeliſta Chriſtum iis ſubditum fuiſſe teſtetur: *Et erat ſubditus illis.* Quæ verba ex- In Conſt. Mon.c.4. plicans S. Baſilius, ait, Chriſtus *in prima ætate ſubditus parentibus, omnem laborem corporalem manſuetè, & obedienter ſuſtinuit. Cùm enim homines illi eſſent juſti quidem ac pii, verùm pauperes, & rebus neceſſariis non abundantes, meritò laboribus corporis aſſiduis dediti erant, per hoc neceſſarias ſibi acquirentes. Jeſus autem his ſubditus, velut ait ſcriptura, omnium etiam ſimul præferendo labores obedientiam declaravit.* O mirabilem Chriſti obedientiam, & ſubjectionem.

Maxima erat Joſephi erga Chriſtum reverentia: nihilominus, ut ait S. Bernardinus, *ſanctus vir publicè habebat ſe ad Chri-* Serm. de S. Joſeph *ſtum verbo, actu, & geſtu, atque cura & imperio, ſicut verus pater ad filium ſuum*: Chriſto ut filio Joſephus imperabat, & Joſepho Chriſtus ut filius obtemperabat: *erat ſubditus illis.* O rem mirabilem, Deus homini, S. Bern. ſer. 1. ſup. Miſſus eſt Creator creaturæ obtemperat! hinc exclamat S. Bernardus: *Erat ſubditus eis. Quis? quibus? Deus hominibus, nec tantùm Mariæ, ſed & Joſeph: utrinque ſtupor, utrinque miraculum.* Hanc Chriſti ad Joſephum ſubjectionem, ita mirandam, & commendabilem judicavit S. Evangeliſta Lucas, ut ex omnibus actionibus quas ab infantia uſque ad trigeſimum vitæ ſuæ annum operatus eſt Chriſtus, hoc ſolùm referat, quòd Mariæ, & Joſepho obedierit. Mirabilia, & heroica multa opera ab incunabulis indeſinenter Chriſtus edidit; Theandricas continuè operatus eſt actiones; humilitatis, patientiæ, charitatis, aliarumque virtutum actus ſingulis vitæ ſuæ momentis elicuit; totque opera fecit, ut dicat S. Joannes Evangeliſta, quòd ſi ejus omnia ſcriberentur opera, libros totus mundus continere nequiret: nihilominus ex tot mirandis operibus, quæ uſque ad trigeſimum vitæ ſuæ annum patravit Chriſtus, hoc ſolùm refert S. Lucas, quòd Joſepho, & Mariæ obtemperaverit: *Et erat ſubditus illis.* Si à ſancto hoc Evangeliſta quæras, quid Chriſtus in decimo, quid in duodecimo, quid in decimo quarto, & in aliis vitæ ſuæ annis uſque ad trigeſimum egerit? Hoc ſolum reſpondet, quòd eſſet ſubditus Mariæ & Joſeph, *erat ſubditus illis.* Eiſque ita ſubditus & obediens erat Chriſtus, ut adamuſſim eis in omnibus paruerit. Quam Chriſti, reſpectu Joſephi, obedientiam & ſubjectionem ut explicat S. Iſidorus, ſic Chriſtum loquentem inducit: *Ego converſatus ſum cum Joſepho in omnibus, ſicut ſi eſſem filius ejus naturalis, & obediebam in omnibus, nec unquam tranſgreſſus ſum verbum illius, & eram ſubditus illi, ſicut filii parentibus.* S. Iſid. Iſol. par. 4. c. 8.

Notum eſt omnibus, ſolem Ezechiæ Regis tempore decem lineis retroceſſiſſe: *Reverſus eſt ſol decem lineis.* Sacra etiam docet Iſa. 38. 8 Scriptura, ſolem Joſue imperante ſtetiſſe: *Sol contra Gabaon ne movearis.* Mirabilia Joſ. 10. 12 quidem & portentoſa hęc fuere; at longè mirabilius, quod Joſepho Chriſtus ſol juſtitię, non ſemel duntaxat, aut iterùm, ſed toties quoties obſequatur. Stabat ſemper & movebatur Chriſtus ad nutum patris ſui Joſephi; cui tanquam filius obſequentiſſimus ſemper, & in omnibus obediebat: *erat ſubditus illi, ſicut filii parentibus.*

Joſeph Patriarcha in ſomnis ſolem, lunam & ſtellas ipſum adorantes vidit: *Vidi per ſomnium, quaſi ſolem, & lunam, & ſtellas undecim adorare me.* Gen. 37. 9 Per hunc ſolem ab Authoribus communiter intelligitur ejuſdē Joſephi pater; ſicut per lunam & ſtellas intelliguntur mater, & fratres ejus: ſi tamen Divo Auguſtino fidem adhibeamus, hoc ſomnium hoc modo explicari non debet:

quia

quia tunc Joſephi Ægyptiaci mater mortua erat, ac proinde ipſum honorare & adorare nequibat. Sed, inquit idem Auguſtinus, hoc ſomnium figurativè intelligitur de Joſepho Chriſti parente, in quo verè eſt adimpletum: quia omnes alii Sancti, veluti fulgentes ſtellæ, illum venerati ſunt; Maria etiam, tanquam luna myſtica, eum ſicuti Sponſum ſanctiſſimum religioſiſſimè coluit; & Chriſtus ſol juſtitiæ, ei ut patri perfectiſſimè obedivit & ſubditus fuit: *Obediebam ei in omnibus, nec unquam transgreſſus ſum verbum illius, & eram ſubditus illi, ſicut filii parentibus.*

S. Aug. ſer. 81. de temp.

O magnam Chriſti obedientiam & ſubjectionem! ejus exemplo diſcite pueri ſubiici parentibus: diſcite religioſi, obedire ſuperioribus: diſcite omnes obtemperare Deo, ejuſque mandata ſervare: ſed & omnes diſcite plurimi facere S. Joſephum, cui Chriſtus ſubiici voluit: quia hæc Chriſti ſubjectio maximam in Joſepho ſignat & arguit dignitatem: *Hæc ſubjectio, ſicut inæſtimabilem notat humilitatem in Chriſto, ita dignitatem incomparabilem ſignat in Joſepho*, inquit Gerſon. Et ratio, quam adhibet illuſtris hic Cancellarius Univerſitatis Pariſienſis, eſt: nil glorioſius, quàm imperare regum Regi, & dominantium Domino: *Quid enim ſublimius, quàm imperare ei, qui in femore ſcriptum habet: Rex regum, & Dominus dominantium.* Aliam adducit rationem, dicens, nil eſſe eminentius, quàm dominari illi, qui ſe Deum fortem & Dominum exercituum vocat: nihilque glorioſius eſſe poſſe, quàm ſub ſuo habere dominio eum, cui flectitur omne genu: *hæc ſubjectio dignitatem incomparabilem ſignat in Joſepho.*

Gerſon ser. de Nat. V.

O quàm magnus eſt Joſephus per patris Chriſti dignitatem, qua fulget: *magnus eſt*, quia eſt pater qui Chriſtum nutrit: *magnus eſt*, quia eſt pater qui Chriſtum protegit, *magnus eſt*, quia eſt pater, cui Chriſtus ſubditus eſt. Hæc patris Chriſti dignitas ita Joſephum ſublimat, ut quantum per eam extollatur, homines cognoſcere non valeant. Sicut enim de Patre æterno dixit Chriſtus, quòd ipſe ſolus illum cognoſceret: *Neque patrem quis novit, niſi filius, & cui voluerit filius revelare*; ita & de Joſepho patre dici poteſt, quòd non puri homines, ſed ſolus Chriſtus cognoſcere valeat, quantùm per patris qualitatem evehatur: *Neque quis novit patrem, niſi filius.*

Matth. 11. 27.

Sed ſi Patris Chriſti qualitas Joſephum ſublimavit, eum etiam potentiſſimum fecit in Cælo, ubi, ut ait Gerſon, ita potens eſt, ut non oret, ſed imperet: *Non orat, ſed ordinat, non impetrat, ſed imperat.* Joſephi in Chriſtum authoritas cum ipſo in Cælum conſcendiſſe videtur; ibi etenim paterna authoritate, & ſupplici quodam implorat imperio: *quanta fiducia Joſeph? quanta in eo vis impetrandi?* quia ut ait idem Gerſon, *dum vir uxorem, dum pater filium orat, velut imperium reputatur.* Joſephus in Cælo, ſimul cum Maria, corporaliter jam exiſtere creditur? Maria Chriſto exhibet ubera, quibus fuit lactatus. Joſephus verò ei oſtendit brachia quæ illum portaverunt, & manus quæ illi officiosè inſervierunt; ex quo infert S. Bernardus, non ſolùm Mariæ, ſed etiam Joſepho petenti Chriſtum nil denegare poſſe, *Si*, inquit, *voluntatem timentium ſe faciet: quomodò voluntatem nutrientis ſe non faciet.* Quare cùm tanta ſit Joſephi in Cælo poteſtas, in omnibus neceſſitatibus ad eum accurrite, illum ſupplices invocate, ejus vos protectioni committite, & ipſe à vobis omnia mala fugabit, multaque à Deo vobis beneficia & vitam æternam impetrabit. *Amen.*

Gerſon in Joſephina.

DE SANCTO.

JOSEPHO.

CONCIO SECUNDA.

Jacob autem genuit Joſeph virum Mariæ. Matth. 1. 16.

SAnctus Gregorius Nazianzenus ſororis ſuę Gorgonię maritum digno intendens proſequi encomio, ſatis ſuperque eum laudare arbitratur, dicens quòd ſororis ſuę conjux & vir fuerit: *Vultis uno verbo virum deſcribam? Vir eſt illius, id eſt, Gorgoniæ.* A divitiis, à nobilitate, à ſingulari pietate, necnon ab aliis multis corporis & animę dotibus eum laudare potuiſſet: ſed ei ita ſublimis viſa eſt ſponſi Gorgoniæ dignitas, ut hanc unicam ad perfectum, & integrum hujus viri elogium ſufficere crediderit, nec aliud quidquam ſuperaddere neceſſarium judicarit: *Non enim ſcio*, inquit, *quid amplius dicere neceſſe ſit.* In ſanctiſſimi Joſephi laudes prorumpere nunc ineſt animus, meritorum ac perfectionum ejus magnitudinem, & multitudinem recolere & colligere mei jam eſt propoſiti, totamque laudum ejus materiam elicere pertentabo ex hoc, quòd non Gorgoniæ, ſed Mariæ Virginum puriſſimæ, mulierum ſanctiſſimæ, & Chriſti Salvatoris Matris digniſſimę Sponſus extiterit:

Orat. de laud. Gorg.

Jo-

Joſeph virum Mariæ. Unde ſi quis à me quærat, qualis & quantus fuerit Joſephus? Hoc ſolum reſpondebo, quòd fuerit *vir Mariæ*; & poſtquam illum ut Chriſti patrem commendavi, nil altius, nilque eminentius ad ejus laudem promere valeo, quàm quod Deiparæ Sponſus fuerit: *Non enim ſcio, quid amplius dicere neceſſe ſit*. Quare de Joſepho, ut Mariæ Sponſo, tota hæc erit Concio, &c. *Ave*.

VErum, licitum, & ſanctum fuit ſancti Joſephi cum B. V. Maria conjugium, Matt.1.18 *Verum*, quia verè Joſeph deſponſatus eſt eam: *Cùm eſſet deſponſata mater ejus Maria Joſeph*. *Licitum*, quia licèt uterque virginitatem voviſſet, per Spiritus Sancti inſpirationem noverant, nullum violandi voti fore periculum. *Sanctum*, quia per hoc matrimonium ſanctus Joſeph tutatus eſt famam & virginitatem B. Virginis, ac pueri Jeſu cuſtos & nutritius factus eſt. O admirabile conjugium! O admirabiles conjuges Joſeph & Maria! Mirabilis ſponſus, mirabilis ſponſa, & ut de ſolo ſponſo loquar, Ioſephus fuit ſponſus nobiliſſimus, ſanctiſſimus, & feliciſſimus. Sanctus Joſeph eſt 1. *Sponſus nobilis* per claros nobilitatis titulos quibus floret: 2. Eſt *Sponſus ſanctus* per virtutes & merita quibus affluit: 3. Eſt *Sponſus felix* per glorioſam affinitatem quam contrahit. Videamus nobilitatem, ſanctitatem, & felicitatem Ioſephi Mariæ ſponſi: *Joſeph virum Mariæ*.

1. PARS. *S. Joſeph eſt ſponſus nobiliſſimus.*

EX ſtirpe, & moribus nobilem extitiſſe Ioſephum docet ſanctus Bernardus: *Nobilis*, inquit, *genere, mente nobilior*. Solam generis nobilitatem in ſancto hoc Mariæ ſponſo nunc inquiro, eamque illuſtriſſimam eſſe probant: 1. *Qualitas filii David*, quæ illi juſtè tribuitur: 2. *Genealogia domus ejus*, qua præclarior alia eſſe nequit: 3. *Arma ejus gentilitia*, quibus clariora aliqua eſſe non poſſunt. (Hom. 3 ſup. Miſſ.)

1. Ad mundi converſionem faciendam plebejos & indoctos viros elegit Chriſtus: 1. Cor. 1. *Ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus*. Congruum erat, quòd ad tale miniſterium doctos & nobiles viros non aſſumeret, ne eorum ſapientiæ & nobilitati adſcriberentur mirabilia, quæ per illos Deus operaretur; ſed non congruebat, ut Chriſtus Rex regum, ab ignobili homine nutriretur, nec credendum eſt, Patrem æternum Ioſephi curæ unigenitum filium ſuum tradidiſſe, niſi ex nobili ſanguine oriundus eſſet. Nobilis quidem erat Ioſephus, ejuſque nobilitatem teſtatus eſt Deus, cùm eum ab Angelo filium David vocari voluit: *Joſeph filii David*; non enim ſine fundamento ſic vocatus eſt: quia revera tanta ejus erat nobilitas, ut de regia Davidis ſtirpe rectâ deſcenderet Matt.1.20 eò *quòd eſſet de domo & familia David*, inquit ſanctus Lucas Evangeliſta. Luc.2. Unde infert S. Bernardus, certiſſimum, & indubitatiſſimum eſſe, quòd Ioſephus Davidis filius extiterit, & a regia ſanctiſſimi illius Prophetæ ſtirpe deſcenderit: *Verè*, inquit, S. Bern. ubi ſup. *de domo David, verè de regia ſtirpe deſcendit vir ille Joſeph*. Advertit S. Chryſoſtomus, Ioſephum dictum eſſe non ſolùm de dome, ſed etiam de familia David, ad hoc ut nullo modo dubitari poſſet, eum verè à regia Dividis ſtirpe originem ducere: *Cùm* Chryſ. in c.1. Matth. *multa*, inquit, *eſſent ex tribu Juda familia, non utique omnes à David genus trahebant, ſed ne iſtud hic diceres, præveniens Evangeliſta prorſus excluſit ſuſpicionem tuam, non ſolùm ex domo, verùm etiam ex familia David eum eſſe confirmans*.

In veteri Teſtamento lege ſancitum erat, ut ſponſus, & ſponſa ejuſdem eſſent tribus: *Omnes viri ducent uxores de tribu & cognatione ſua: cuncta fœmina de eadem tribu maritos accipient, ut hæreditas permaneat in familiis*. Num. 36.7 Quæ lex ſi non omnes penitùs ligabat (ut nonnulli authores ſentiunt) ligabat tamen haud dubiè puellas, quæ deficiente prole maſcula, in hæreditatem patris ſuccedebant, ne illa hæreditas per conjugium ad aliam tribum tranſiret: Ioachim autem non habuiſſe maſculos filios conſtat, quare cùm Ioſephus Mariam Ioachim filiam deſponſaverit, ejuſdem tribus eſſe debebat Joſephus, cujus erat Maria, puta, tribus Iuda. Et quia in tribu Iuda variæ erant familiæ & cognationes, inter quas eminebat illuſtris & regia Dividis familia, ex qua orta erat Maria; ex ea etiam procul dubio ortus erat ſponſus Mariæ Ioſephus: *Verè de domo David, verè de regiæ ſtirpe deſcendit vir iſte Joſeph*.

Ex familia Davidica ortum Chriſtum, ipſo Sole clarius eſt. Hoc declaravit Angelus dicens: *Dabit illi Dominus ſedem David patris ejus*. Luc.1. Hoc turbis notum erat, ut enim dicitur Matthæi 12. *Stupebant omnes turbæ, & dicebant? nunquid hic eſt filius David?* Ipſi cæci hoc videbant; ut enim habetur Matthæi 9. *Secuti ſunt Chriſtum duo cæci clamantes, & dicentes: miſerere noſtri fili David*. Poſito autem tanquam certiſſimo, quòd Chriſtus fuerit filius David, Davidis etiam filius fuit Joſephus, quia ejuſdem,

ſur-

familiæ eſt Chriſtus, cujus eſt Joſephus, & eadem utriuſque eſt genealogia. Unde S. Bernardinus Senenſis, cum aliis quamplurimis aſſerit Joſephum ita fuiſſe filium David, & ita ex Regia Davidis ſtirpe deſcendiſſe, ut regni David, legitimus ſucceſſor & hæres extiterit. Fuit ergo Joſephus ſponſus nobiliſſimus, ſi attendatur qualitas filii David, quæ illi juſtè datur; ſed fuit etiam ſponſus nobiliſſimus, *ſi ſpectetur genealogia domus ejus, qua illuſtrior eſſe nequit.*

Apud Mendoz. to. 1. in lib. Reg.

2. Cùm omnes ex protoparentibus Adamo & Eva deſcendamus, cur non omnes æquè ſumus nobiles: hanc quæſtionem movebant antiquus quidam Poeta ſequenti dyſticho.

Si pater eſt Adam cunctis, ſi mater & Eva.
Cur ne omnes ſumus nobilitate pares?

hoc dubium facilè ſolvitur, dicendo, quamplurimos ex Adæ filiis à primæva nobilitate delciviſſe, & per vitia, quibus adhæſerunt ignobiles & ruſticos factos eſſe, nec non ignobiles filios genuiſſe.

Degenerant homines vitiis, fiuntque minores;
Exaltat virtus, nobilitatque genus.

& ob hanc cauſam à mundi primordio ex hominibus alii nobiles fuere, & alii ignobiles; ex filiis Adam, Abel & Seth, quia fuere juſti & virtute prædicti, à parentibus ſimul cum ſanguine ſibi infuſam ſervaverunt nobilitatem; Cain vero ea infeliciter cecidit, ſuiſque vitiis ignobilis & plebejus factus eſt. Poſt diluvium ex filiis Noe alii nobiles, & alii ruſtici extitere; Sem etenim & Japhet acceptam à patre generis nobilitatem conſervarunt, & virtutibus ſuis exornaverunt; Cham verò ob crimina quæ perpetravit, ab hæreditaria decidit nobilitate, & fratrum ſuorum ſervus factus eſt: *Maledictus Chanaan, ſervus ſervorum erit fratribus ſuis.* Si autem nunc Joſephi genealogia ab Adamo uſque ad ipſum eſſet contexenda, probari poſſet ab Adamo uſque ad ipſum nobilem ejus extitiſſe genealogiam: quia, ut docent authores, ab Adamo deſcendit Joſephus, non per Cainum, qui erat ignobilis, ſed per Seth, qui nobilis erat & ſanctus: à Noemo etiam deſcendit, non per Cham, qui maledictus fuit & ignobilis; ſed per Sem, qui nobilis & Rex extitit.

Gen. 9. 25.

Carthag. tom. 4.

Licèt nobilitentur mulieres ignobiles, cùm viro nubunt nobili, ut habetur in L. fin. Cod. de incolis, lib. 10. ubi hæc leguntur verba: *Mulieres honore maritorum erigimur, & genere nobilitamur:* Vir tamen plebejus non nobilitatur per mulierem nobilem; quia mulier vilem mariti conditionem ſequitur, ait Ulpianus in lege fœm. ff. de Senatoribus, Ab hac lege excipiuntur hi,

Laſelve Sanctuar.

quorum uxor eſt Regina, Princeps, aut Duciſſa, qui ab uxoribus ſuis nobilitantur, ut docent multi apud Tiraq. de nobilitate c. 18. Quare licèt ex ſe non fuiſſet nobilis Joſephus, nobilitatus fuiſſet per Mariam conjugem, quæ non ſolùm Iſraelitici, verùm & totius mundi erat Regina. Sed à Sponſa nobilitari non egebat Joſephus, ſi attendatur ejus genealogia, in qua recenſentur Rex Salomon, Rex Roboam, Rex Abias, Rex Aſa, aliique multi Reges: unde Joannes Gerſon Joſephum à regali genealogia illuſtrem proclamat; *Joſeph Regali ex progenie illuſtris.* Sed ut perfectiùs adnotetur, quàm nobilis & quàm illuſtris fuerit Joſephus per Majorum ſuorum genealogiam, legatur, ſi libet, primum Evangelii S. Matthæi caput, in quo S. Joſephi genealogia à ter quatuordecim generationibus contexitur, & in ea Reges multi, Patriarchæ multi, nec non multi recenſentur Prophetæ. Ex quo patet Joſephum eſſe virum nobiliſſimum, ſi eius ſpectetur genealogia. *Sed fuit etiam ſponſus nobiliſſimus; ſi ejus ſtemmata inſpiciantur.*

3. In Magnatum domibus gentilitia ſtemmata, velut hereditarii & fulgentes nobilitatis tituli, ſolicitè ſervantur; iiſque viri quique illuſtriſſimi utuntur, tamquam domeſticis characteribus, quibus ſuam prodant nobilitatem, ſuamque familiam ab aliis diſtinguant. Sic Summus Pontifex Thiaram cum binis clavibus, Imperator Aquilam bicipitem, & Galliæ Rex tria lilia aurea in campo ceruleo pro inſigniis geſtant. Ipſa etiam Eccleſia Catholica vult Sanctorum imagines propriis ipſorum ſtemmatibus exornari; ſic in tabella S. Joannem Baptiſtam adumbrante pro inſignibus apponitur Agnellus; S. Joanni Evangeliſtæ pro gentilitiis ſtemmatibus datur aquila, D. Petro bina clavis, gladius D. Paulo, S. Laurentio craticula, cor accenſum S. Auguſtino, Seraphico Patri S. Franciſco ſtigmata, & S. Dominico canis accenſam facem deferens. Sed his omnibus longè nobiliora & illuſtriora ſunt Joſephi inſignia: cùm ei Deus in gentilitia ſtemmata *Jeſum & Mariam* dederit. Angelus etenim eum ex parte Dei alloquens, ait: *Accipe puerum, & Matrem ejus;* quaſi diceret: Joſeph, accipe Jeſum & Mariam, hi ſunt illuſtriſſimi nobilitatis tuæ tituli; hæc ſunt pretioſiſſima, & fulgentiſſima ſtemmata de cælo deſcendentia, quæ Deus vult nobilitatis tuæ inſignia, tibi largitur. Et reverà depingi ſolet Joſephus una manu Jeſum, & altera Mariam tenens, ut notum fiat omnibus, Jeſum & Mariam eſſe anguſtiſſimos nobilita-

Matt. 2. 20.

Digitized by Google

tis eius characteres, & veluti arma gentil… ſunt ipſi a Patre æterno per Angelum miſſa *Accipe Puerum, & Matrem eius.*

Qui de ſtemmatibus eruditè diſſerunt, *alia* dicunt eſt ſtemmata loquentia; quæ ſcilicèt quaſi loquuntur, ut indicent qui ſint hi, qui talibus inſigniuntur; *alia* dicunt eſſe dominii, quæ ſcilicet indicant authoritatem, & dominium eorum, qui hiſce ſtemmatibus utuntur, & *alia* dicunt eſſe dignitatis, nempè quæ manifeſtant dignitatem eorum, qui talia ſibi adſciſcunt ſtemmata. Jeſus autem & Maria, reſpectu S. Joſephi, ſunt ſtemmata loquentia, quia eum unius Patrem, & alterius Sponſum eſſe indicāt. Sunt etiam ſtemmata dominii; quia ei data ſunt ut agnoſcant omnes, Joſephum ſuper utrumque aliquo habere dominium. Sunt tandem dignitatis ſtemmata; quia in Joſepho maximam arguunt dignitatem, in hoc quod eum Chriſti Patrem, & Mariæ Sponſum extitiſſe manifeſtent. Sumant ergo alii pro gentilitiis ſtemmatibus leones, urſos, leopardos, aquilas, Solem, Lunam, & aliæ quæ voluerint: Joſephi longè illuſtriora ſemper erunt ſtemmata: cùm pro ſtemmatibus Jeſum & Mariam acceperit: *Accipe puerum, & matrem ejus.* O quàm glorioſa ſunt hæc Joſephi inſignia! ſed ò quam mirabilis eius extit nobilitas! & ò quàm multa eum Sponſum nobiliſſimum eſſe probant: *ſed fuit etiam Sponſus ſanctiſſimus.*

II PARS

S. Joſeph eſt ſponſus ſanctiſſimus.

TAnta Joſephi extitit ſanctitas, ut eum Spiritus ſanctus juſtum & ſanctum per excelentiam vocet: *Joſeph autem vir ejus cùm eſſet juſtus.* Non enim *juſtus* appellatur ab unica ſpeciali iuſtitiæ virtute, ſed à iuſtitia & ſanctitate quę omnes virtutes includit, *Joſeph vocari iuſtum attendito, propter omnium virtutum perfectam poſſeſſionem.* Maximam eius extitiſſe ſanctitatē multa mihi ſuadent, & præcipuè Dei providentia, Chriſti contubernium, & Mariæ erga illum amor. 1. *Dei providentia*, quæ illum ad altiſſima miniſteria ſublimavit. 2. *Chriſti contubernium*, quo ad illum ineffabilis ſanctitas manavit. 3. *Mariæ amor*, quæ illi ingentem gratiarum copiam precibus ſuis impetravit.

Matt. 1. 19.

S. Hier. in hæc verba.

2. De electione Davidis in Regem præclarè dixit, Chryſoſtomus, quod Deus, præviſis, & examinatis omnibus qui ad hoc munus aſſumi poſſent. Davidem tanti eſſe meriti viderit, ut illum præterire non potuerit, quin eum ad ſolium regale ſublimaret; *Cum Deus examinaſſet cunctos, plurimoſque prævidiſſet, è quorum numero eligeret Regem, invenit tandem David, cuius meritum tranſire non potuit.* Similem in modum dici poteſt, Deum vigilanti ſtudio, ac diligenti cura inter filios hominum quæſiſſe Virum ſanctum, & aptum in Mariæ ſponſum, in Chriſti Patrem nutritium, & in utriuſque periculis defenſorem: exploravit Deus ſanctitatem, & merita ſingulorum mortalium, cùmque alios præteriiſſet, tanta ſanctitate, tantis virtutibus, tantiſque meritis Joſephum exornatum vidit, ut eum prætерire non potuerit; quare ex æquiſſima providentiæ ſuæ ordinatione, eum ad tam ſublimia miniſteria obeunda elegit. Imò & ordinavit Dei providentia, ut Joſeph, qui ſanctus erat, magis ſanctificaretur, ad hoc ut ad tanta miniſteria glorioſè præſtanda aptior efficeretur; volo, inquit Deus, ut Joſephus *qui ſanctus eſt, ſanctificetur adhuc.* Volo, ut ſicut Maria eſt omnium creaturarum ſanctiſſima, ita & Joſephus, quem in ſponſum eius elegit, ei ſit ſimilis, maximaque ſanctitate præſulgeat; *Sicut decuit, ut Maria tanta puritate niteret, qua maior ſub Deo nequit intelligi, ſic beatiſſimus Ioſeph fuit ſuper omnes homines purus, ſimilis Virgini glorioſæ.*

S. Chryſ. h. de Da-

vide S. Col.

Gerſon ſer. de nativ. Virg.

Poſtquam Deus Adamum creavit, dixit; *Non eſt bonum eſſe hominem ſolum, faciamus ei adiutorium ſimile ſibi.* Eodem planè modo: poſtquam Mariam in Chriſti Matrem elegit Deus, dixiſſe videtur, non eſt bonum Virginem Matrem Chriſti eſſe ſolam, ne partu pudicitiam violaſſe videatur, & ne magna ignominiæ nota afficiatur, quare *faciamus ei adiutorium ſimile ſibi*; demus ei ſponſum ſibi ſimilem in virginitate, in humilitate, in charitate, & in omni virtutum genere, ſit ſponſus eius Joſeph, ſed ſponſus omni virtute præditus, & ei in ſanctitate ſimillimus. Sic ſe geſſit Deus erga Joſephum, inquit S. Bernardinus, nec penſandum, quòd Deus, cuius providentia eſt admirabilis; Virgini ſanctiſſimæ ſponſum dare voluerit, niſi ſanctiſſimum, & ei in ſanctitate ſimilem: *Quomodo*, inquit, *cogitare poteſt mens diſcreta, quòd Spiritus ſanctus tanta unione* (coniugii ſcilicet) *uniret menti tantæ Virginis aliquam animam, niſi ei virtutum operatione ſimillimam*, addit Gerſon, Deum Marię ita Joſephum ſimilem effeciſſe, ut, ſicut & illa, in matris utero ſuerit ſanctificatus necnon in gratia confirmatus, & licèt doctiſſimus hic Univerſitatis Pariſienſis Cancellarius aſſerere non audeat, nec debeat, Deum feciſſe Joſephum Marię in ſanctitate æqualem, eum tamen in ſanctitate ſimilem feciſſe aſſerit; *Fuit ſuper omnes homines purus*

Gen. 2. 20.

S. Ber. ſer. de S. Joſep.

Ubi ſup.

Digitized by Google

rus, ſimilis Virgini glorioſæ. O magnam Joſephi ſanctitatem! ô quam magna eſt Joſephi ſanctitas per Dei providentiam! *Sed maximam etiam ejus ſanctitatem fuiſſe ſuadet Chriſti contubernium.*

2. Joſephum Patriarcham benedicens pater ejus, dixit: *Filius accreſcens Joſeph, filius accreſcens*; vel, ut habet alia verſio: Joſeph *filius creſens juxta fontem*. Quod perfectè noſtro congruit Ioſepho; fons enim omnium gratiarum erat Chriſtus, juxta quem ſedebat, dormiebat, & vigilabat Ioſephus: & iuxta quem in omni ſanctitate creſcebat. *Chriſtus*, ut docet D. Thomas, *eſt principium gratiæ, ſecundùm divinitatem quidem authoritativè, ſecundùm humanitatem verò inſtrumentaliter*: Unde omnes à Chriſto gratiam accipiunt: *De plenitudine ejus omnes accepimus*; at gratiam acceperunt omnes Apoſtoli, omnes Patriarchæ, omnes Prophetæ & omnes iuſti, ac etiam omnes Angeli: ſed maiorem à Chriſto gratiam & ſanctitatem accepiſſe videtur Ioſephus, quam omnes alii, excepta Maria: quia omnibus aliis propinquior fuit, & juxta illum, ſeu in illius contubernio, gratia & ſanctitate crevit: *Filius accreſcens Ioſeph*. Quod ne ſine gravi fundamento dictum credatur; ſciendum ex eodem Doctore Angelico, quod *quanto aliquid magis appropinquat principio in quolibet genere, tantò magis participat effectum illius principii*: & ſic quo aliquid magis propinquat Soli, eò majorem claritatem & illuminationem recipit: quò etiam quis magis appropinquat igni, eò magis calefit: quare cùm Joſephus, una excepta Maria, Chriſto, omnis gratiæ & ſanctitatis principio, propinquior fuerit; tum quia ejus pater erat; tum quia illum videbat, tangebat, amplexabatur, & frequens oſculabatur; credendum quòd maximam à Chriſto gratiam & ſanctitatem receperit.

Gen. 49. 22.

D. Th. 3. p. q. 27. art. 5.

Ioan. 1.

D. Tha ubi ſup.

Sancti amoris igne accenſa Sponſa dicebat: *Quis mihi det te fratrem meum ſugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deoſculer te?* Invenit feliciter Joſeph quod deſiderabat Sponſa, Invenit æternum Dei Verbum foris, cum invenit in hoc mundo incarnatum, eum amplexatus eſt, eum deoſculatus eſt, cum illo converſatus eſt, & ex familiari ejus contubernio maximam ſanctitatem aſſecutus eſt. Si enim ſanctus Joannes Baptiſta in matris utero ſanctificatus eſt; cùm ad Chriſtum appropinquavit; & ſi ſanctus Ioannes Evangeliſta ſanctiſſimus, & Chriſti amiciſſimus prædicatur, quia ſemel ſupra pectus ejus caput ſuum reclinavit: quantò ſanctior credendus eſt S. Joſephus, qui non ſolùm ad Chriſtum appropinquavit: nec ſemel illum tetigit: ſed ſæpiſſimè illum brachiis tulit, illum amplexatus eſt, illi cibaria miniſtravit: illique veri patris officia ſtudioſiſſimè perſolvit? Certè ad ſanctitatis authorem & principium tam frequenter accedere nequibat, quin ex ejus contubernio maximam ſanctitatem percipere mereretur: *Ioſephus*, ut ait S. Bernardinus, *cohabitando cum Ieſu admirandas gratias & virtutes adeptus eſt*. Sed Maximam etiam extitiſſe Ioſephi ſanctitatem ſuadet *amor Mariæ, quæ illi ingentem gratiarum copiam impetravit.*

Cant. 8. 1.

Ubi ſup.

3. Perfectiſſimè noverat Maria, Deum ſibi Ioſephum in ſponſum, & in virginitatis ſuæ tutelarem Angelum dediſſe: quare ardentiſſimo ſimul & caſtiſſimo illum proſequebatur amore: *Totius cordis affectu ſanctum Ioſeph ſinceriſſimè diligebat*, inquit ſanctus Bernardinus. Hoc autem amoris igne ſuccenſa Maria, Deum enixè deprecabatur, ut ſponſum & puritatis ſuæ cuſtodem Ioſephum ſanctitate, & donis cæleſtibus repleret: quare cùm Maria pro peccatoribus & miſeris orans, a Deo nunquam repulſam paſſa ſit, ejuſque preces Deus ſemper exaudierit: quanto magis exaudita eſt, inquit ſanctus Bernardinus, cùm pro digniſſimo ſuo ſponſo ingentem gratiarum copiam, & cæleſtia dona à Deo petiit: *Cùm Maria tot & tanta impetret peccatoribus ſceleratis; quanta, putas, impetraverit chariſmata Ioſepho ſponſo?*

Ubi ſup.

Ubi ſup.

Maria vocatur Mater & Regina miſericordiæ: quia precibus ſuis gratiam & miſericordiam innumeris peccatoribus obtinet: *Maria virtute & precibus innumeræ peccatorum converſiones fiunt*, inquit S. Methodius Martyr, & S. Idelphonſus ait, per Mariæ preces multos peccatores iuſtificari, Deique amicos & ſanctos fieri: *Hæc eſt iſta ſancta mulier, quæ pro nobis preces effundens, de inimicis amicos, de iniuſtis juſtos, de peccatoribus juſtificatos, & de maledictis à Deo recedentibus benedictos ad Deum accedentes efficit*. Multi alii ex SS. Patribus beneficia recenſent, quæ peccatoribus obtinet Maria: & gratias enumerant, quæ iis a Deo impetrat, ex quo probè infert S. Bernardinus, quòd ſi per Mariæ preces peccatores ſanctificentur, multaque à Deo beneficia obtineant: certum eſt à fortiori, Ioſephum eius ſponſum, quem ſumme diligebat, maximam gratiarum affluentiam, & præcellentem ſanctitatem a Deo precibus eius impetraſſe, *Cùm Maria tot & tanta impetret peccatoribus ſceleratis, quanta, putas impetraverit chariſmata Joſepho ſponſo*. Tantam & per Chriſtum & per Mariam & per ſeipſum

Method. in Hypopant. Domi.

Idelph. l. de excell. Virg. c. 1.

Digitized by Google

ſanctitatem Joſephum obtinuiſſe cenſet Pariſienſis Cancellarius, ut ad altiores Cæli ſedes ſit evectus, & immediatè poſt Chriſtum & Mariam in Cælo ſit collocatus: *Iſte proximior Chriſto videtur collocandus in Cælis, qui in miniſterio obſequentior poſt Mariam inventus eſt in terris*. O ſponſum verè ſanctiſſimum! *qui fuit etiam feliciſſimus*. Ubi ſup.

III. PARS *S. Joſeph eſt Sponſus feliciſſimus.*

SI, ut ait Sapiens, *mulieris bonæ beatus vir*, ò terque, quaterque, & millies beatum, imò & omnium hominum feliciſſimum Joſephum B. V. Mariæ Virum, quæ cunctos homines, Angeloſque bonitate & ſanctitate ſuperat. Sed ne hìc non Joſephi, ſed Virginis panegyricum contexere videar, aliunde Joſephi felicitatem auſpicor, ab affinitatibus ſcilicet quas contraxit: ſi enim felicem ſe eſſe arbitratur ſponſus, cùm per matrimonium quod contrahit, perſonarum potentiſſimarum & clariſſimarum fit affinis, feliciſſimus quidem extitit Joſephus, & omnibus aliis ſponſis longè felicior: quia per matrimonium quod cum Maria iniit, factus eſt trium altiſſimæ Trinitatis perſonarum affinis per illud enim factus eſt: 1. Pater cum Patre æterno: 2. Filius cum Filio: 3. Sponſus cum Spiritu ſancto. Eccli. 26. 1

1. Chriſtus Dominus, ut Verbum à Patre æterno eſt genitus: hic eſt Verbum divinum & ſubſtantiale, quod cor, ſeu intellectus Patris æterni produxit: *Eructavit cor meum verbum bonum*. Hic eſt ſapientia increata, quæ ex ore, ſeu ex intellectu fœcundo Patris ęterni ante omnem creaturam proceſſit: *Ego ex ore Altiſſimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam*. Hinc tandem eſt Patris ęterni filius, quem ante Luciferum genuit: *Ante Luciferum genui te*: Unde Chriſtus eum patrem vocat, eum ut patrem agnoſcit, eumque ut patrem diligit & veneratur. O Patrem mirabilem, qui Deus eſt, qui æternus eſt, qui immenſus eſt, & qui in omni perfectionis genere infinitus eſt! ſed ò quàm felix factus eſt Joſephus per matrimonium quod cum B. V. Maria contraxit: cùm per illud ſimul cum æterno Patre, factus ſit Chriſti Pater! erat Pater æternus Chriſti (ut Verbi) pater ab æterno: & S. Joſephus nubens Mariæ, factus eſt Chriſti (ut hominis) pater in tempore: ut enim ait Rupertus Abbas, ſi Joſephus eſt vir Mariæ, eſt etiam pater Chriſti, quem Maria genuit: *Si eſt vir Mariæ, eſt pater Domini*. Chriſti pater eſt Joſephus, non quidem quòd illum genuerit; ſed eſt pater ejus legalis & legitimus ratione matrimonii rati non conſummati, quo ſit Dominus filii qui ſupernaturaliter in ſanctiſſimo Virginis utero formatur: ſi enim fons in alicujus horto miraculosè oriretur, ad illum ſanè attineret, cujus eſſet hortus; Maria autem eſt *hortus concluſus*, attinens ad Joſeph ratione matrimonii; quare cùm in hoc horto Chriſtus per operationem Spiritus ſancti miraculosè ſit natus, ad Joſephum Chriſtus attinet, & Chriſti pater Joſephus dicendus eſt: *Si eſt vir Mariæ, eſt Pater Domini*. Quod ita verum eſſe cenſuit Cancellarius Pariſienſis, ut Joſephum Chriſti patrem eſſe dicat, non ſolùm in hominum æſtimatione, aut ex eo quòd illum enutriverit; ſed ex hoc maximè, quòd vir fuerit Mariæ, quæ illum verè genuit: *Fuit*, inquit, *Joſeph pater Jeſu reputatione; fuit pater nutritione, quia nutritius fuit, fuit tertio pater generatione, non quidem ſua, ſed Mariæ uxoris ſuæ, cooperante Spiritu ſancto*.

Pſal. 44. — Eccli. 24. — Pſ. 109. — Rupert. in c. 1 Matth. — Cant. 4. 12 — Cant. 4. 12 — Gerſ. ſer. de nativ. Virg.

Juxta veteris Teſtamenti Leges, cùm vir quidam non habens liberos, moriebatur, mortui frater viduam ejus in matrimonium ducebat, ut defuncto fratri filios excitaret; & filii qui ex hoc ſecundo oriebantur matrimonio, prioris mariti jam mortui dicebantur filii, ipſeque illorum vocabatur pater. In Joſepho quid ſimile intueor; ipſe etenim Marię Virginis erat ſponſus, ſed ſponſus erat ſecundùm carnem mortuus per virginitatis votum quod emiſerat; S. autem Spiritus fratris in hoc caſu functus eſt officio; quia Mariam in ſponſam ſumpſit, & in ſinu Mariæ, quæ etiam Joſephi moraliter mortui ſponſa erat, Chriſti corpus miraculosè formavit: & ſic juxta veteris Teſtamenti Leges, Joſeph eſt verus Chriſti pater, non quòd illum genuerit, ſed quia uxor ejus Maria per Spiritus ſancti operationem illum miraculosè genuit: *Fuit pater generatione, non quidem ſua, ſed Mariæ uxoris ſuæ, cooperante Spiritu ſancto*. Eſt ergo S. Joſephus ſimul cum Patre æterno, Chriſti Salvatoris pater. Unde ſicut Pater ęternus de Chriſto dixit: *Hic eſt filius meus dilectus*; ita & S. Joſeph de Chriſto dicere poterat: *Hic eſt Filius meus dilectus*. O quam felix ſponſus fuit Joſephus, qui per matrimonium quod cum Maria contraxit, factus eſt Chriſti pater cum Patre æterno, & *factus eſt etiam filius cum filio*. Gen. 38 — Matt. 3. 17

2. Chriſtus, ut Verbum, eſt verus Patris æterni filius, qui ab eo verè fuit genitus: *Ego hodie genui te*. Spiritus ſanctus a Patre æterno procedit, & ab eo verè eſt productus; non ideò tamen ejus eſt filius: hoc enim ſoli Chriſto, ut Verbo, competit; quia ſolus Chriſtus, ut Verbum, ex vi proceſſionis ſuæ à Pa-

à Pa-

Digitized by Google

à Patre æterno in ſimilitudinem naturæ producitur. Sicut autem Chriſtus, ut Verbum, eſt Patris æterni Filius; ita Joſephus, ut Mariæ ſpooſus, eſt ſpeciali quodammodo Patris ęterni filius. Verum eſt, omnes penitùs homines Patris æterni aliquo modo eſſe filios per creationem: quia ab eo omnes fuere creati; omnes juſti vocari etiam poſſunt Patris æterni filii per adoptionem: quia per gratiam ſanctificantem, qua juſtificantur, Dei fiunt filii adoptivi. Sed ſicut Maria eſt ſpecialiori quodam modo Patris ęterni filia: *Filia Dei Patris*; ita & Joſephus, ut Mariæ ſponſus, eſt ſpecialiori quodammodo Patris æterni filius.

Maria eſt ſpecialiori modo Patris æterni filia per ſpecialiorem quam cum illo habet ſimilitudinem. Sicut enim nos filii Dei adoptivi efficimur per gratiam; quæ nos divinæ naturæ ſimiles facit: *Divinæ conſortes naturæ*; ita B. V. Maria fit ſpecialiori quodammodo Patris ęterni filia adoptativa per ſpecialiorem, quam cum illo habet ſimilitudinem: ſpecialior autem illa Marię ſimilitudo cum Patre æterno, qua ſpecialiori modo fit ejus filia, in hoc conſiſtit, ut ait S. Ambroſius, quòd Maria unum & eundem cum Patre ęterno filium habeat: *Unus & idem ipſe qui filius Dei eſt, in una perſona eſt filius Mariæ.* Unde ſicut Pater æternus Chriſtum vocat filium ſuum: *Hic eſt filius meus dilectus*; ita & Maria Chriſtum filium ſuum nominat: *Fili quid feciſti nobis ſic?* & hæc Mariæ cum Patre æterno ſpecialior ſimilitudo eam ſpecialiori modo filiam ejus efficit. Joſephi autem par quædam cum Patre ęterno eſt ſimilitudo: quia Chriſtus, qui Patris æterni eſt filius, eſt etiam Joſephi filius: quare ſicut Maria eſt Patris æterni filia per ſimilitudinem, quia eundem habet filium cum illo: ita & Joſephus eſt Patris æterni filius per ſimilitudinem, quia habet eundem filium cum illo. Unde Joſephus ſimul cum Chriſto eſt filius Patris æterni. Chriſtus, ut Verbum, eſt Patris ęterni filius per veram generationem; & Joſephus eſt Patris ęterni filius per ſimilitudioem. O magnam Joſephi felicitatem! ſe feliciſſimam proclamabat S. Eliſabeth, eò quòd Chriſti mater eam inviſerit: *Unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?* Sed ò quam felicior factus eſt Joſephus per nuptias quas cum Maria contraxit; cùm per tale matrimonium factus ſit non ſolùm pater Chriſti cum Patre æterno, ſed etiam filius cum filio; *imò & Mariæ ſponſus ſimul cum Spiritu Sancto.*

2. Petr. 1. 4. — Ambr. L. de excell. Virg. c. 3. — Luc. 2. 48. — Luc. 1. 43.

3. Duos habuit ſponſos Maria, nempe Spiritum S. & Joſephum. Sponſus ejus fuit Spiritus ſanctus: *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi.* Sponſus etiam ejus extitit Joſephus: *Cùm eſſet deſponſata Mater ejus Maria Joſeph.* Inter palmas, ut advertunt rerum naturalium periti, ſola palma fęmina fructum producit; ſed nunquam eſt fructifera, niſi ſub umbra palmæ maſculæ fuerit: Maria autem palma fuit procera, & exaltata, ratione altiſſimarum virtutum & perfectionum quibus floruit: *Quaſi palma exaltata ſum in Cades.* Hęc palma divinum dedit fructum, Chriſtum ſcilicet, & hunc fructum tulit ſub umbra duorum ſponſorum, puta Spiritus ſancti & Joſephi. Chriſtum genuit ſub Spiritus ſancti umbra: *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi.* Chriſtum etiam benedictum ventris ſui fructum genuit ſub umbra Joſephi, cui nupſit: *cùm eſſet deſponſata mater ejus Maria Joſeph.*

Luc. 1. 35. — Matth. 1. 18. — Eccli. 24. 18.

De duobus his Mariæ ſponſis præclarè loquitur Petrus Cellenſis, dicens: *quaſi plebeja quidem deſponſatur; ſed tanquam cæleſtis Virgo virtute divina impregnatur.* Ex quibus verbis liquet, Joſephum fuiſſe Mariæ ſponſum: quia illam deſponſavit, ſicut alia plebeja deſponſari ſolet ab homine: Deuſque eam à Joſepho ſic deſponſari voluit, ut Chriſtus putaretur Joſephi filius: *Quaſi plebeja quidem deſponſatur.* Sed his verbis liquet etiam quòd alium habeat ſponſum Maria, nempè Spiritum ſanctum, cujus divina operatione in Virginis utero corpus Chriſti miraculosè formatur: *virtute divina impregnatur.* Duo autem illi Mariæ ſponſi illæſam ejus ſervavere virginitatem, fuitque *virgo ex Deo, virgo ex homine*, ut loquitur S. Ildephonſus: Maria fuit *Virgo ex Deo*, quia Spiritus ſanctus illibatam ejus ſervavit virginitatem. *Virgo eſt quæ Deo nubit*, inquit S. Ambroſius, fuit etiam *Virgo ex homine*, quia Joſephus virgo fuit, & virgo permanſit: *Dice ipſum Joſeph Virginem fuiſſe, ut ex virginali conjugio Virgo filius naſceretur.* Quantus ergo inſuit hoooos Joſepho, ex hoc quòd ſimul cum Spiritu ſancto, Mariæ ſponſus extiterit! ſed ò quanta Joſephi felicitas, quòd tam ſublimem, & tam divinam contraxerit affinitatem.

Pet. Cell. L. 6. de pan c. 21. — Ildeph. L. de V. Mart. c. 1. — Ambr. L. de Virg. — S. Hieron contra Helvid.

Fuit Joſephus ſponſus nobiliſſimus, ſi ſpectentur *qualitas filii David*, quæ illi juſtè datur; *genealogia domus ejus*, qua præclarior eſſe nequit, & ejus gentilitia ſtemmata, quibus clariora eſſe non poſſunt. Fuit etiam Joſephus ſponſus ſanctiſſimus, *tùm per Dei providentiam, tum per Chriſti contubernium, tùm per Mariæ preces.* Sed fuit tandem Joſephus ſponſus feliciſſimus: quia per matrimonium quod cum Maria iniit, quandam cum tribus perſonis divinis contraxit

affinitatem & ſimilitudinem: fuit enim *Pater cum Patre æterno, filius cum filio, & ſponſus cum Spiritu ſancto*. O mirabilem ſponſum! magnus quidem fuit Joſephus, quia Chriſti Pater; ſed magnus etiam, & non ſatis commemorandus, quia Mariæ ſponſus. Hæc ſeriò verba ponderate; *Joſeph virum Mariæ*, & quid magnum, quid auguſtum, quidve ſupra modum ſublime de Joſepho penſabitis. Sed ſi Joſephus ſponſus fuit nobiliſſimus; ſanctiſſimus & felciſſimus in hoc mundo, eſt nunc ſponſus potentiſſimus in cælo.

Bernard. 4. p. ler 14.

Inſignis Concionator *Bernardinus de Buſtis*, ut indicet potentiſſimum eſſe Joſephum ad impetrandum à Deo favores in gratiam ſuorum clientum, ait, quòd *cùm Chriſtus duas haberet claves Paradiſi, unam dedit Matri ſuæ, & aliam ſponſo ejus Joſepho*. Sanctum etiam Joſephum ut commune propitiatorium proponit Doctor Angelicus; aliis namque Sanctis, inquit, in aliqua neceſſitate nobis ſubvenire datum eſt; ſed S. Joſepho in omnibus: *ſanctiſſime Joſeph in omni neceſſitate conceſſum eſt opitulari*. Hoc probè noverat S. Virgo Thereſia, quæ filiabus ſuis ſpiritualibus dictitabat, ut multos apud Deum interceſſores & patronos habere conarentur, & præcipuè Joſephum Chriſti patrem, & Mariæ ſponſum digniſſimum; quippe qui in cælo eſt potentiſſimus. Beatæ virginis Thereſiæ ſalutari huic adhærete conſilio; in omnibus neceſſitatibus veſtris, ſive ſpiritualibus, ſive corporalibus, ad Sanctos accurrite, eorum auxilium & patrocinium ſupplices poſtulate; ſed ad ſanctum Joſephum in primis advolate, eum crebro magno cum fervoris & reverentiæ affectu rogate, ut ſuo vos foveat patrocinio. Si gravis quædam vos tentatio urgeat, *ite ad Joſeph*; ſi inordinata quædam paſſio vos ad peccatum alliciat, *ite ad Joſeph*; ſi vitium aliquod eradicare, virtutem aliquam aſſequi cupitis, *ite ad Joſeph*: in omnibus neceſſitatibus auxilium ejus implorate, eique devotè cum ſancto Bernardino Senenſi dicite; *Memento noſtri beate Joſeph, & tua orationis ſuffragio apud tuum putativum filium intercede; ſed & beatiſſimam Virginem ſponſam tuam nobis propitiam redde, quæ mater eſt ejus, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat per infinita ſæcula ſæculorum*.

D. Tho. in 4. D. 45. q. 3. art. 2.

Gen. 41. 55.

DE SANCTO BENEDICTO

CONCIO UNICA.

Tamquam prodigium factus ſum multis. Pſ. 70. 7.

Sicut ſua monſtra habet natura, ita & prodigia ſua habet gratia. Cùm inter animantia aliquod invenitur mancum, ac multùm deforme, illud vocamus monſtrum; & cùm inter Sanctos aliquem ſcientia, gratia, miraculis, vel virtutibus prælucentem videmus, illum prodigium eſſe dicimus. Unde hęc eſt differentia inter naturæ monſtra, & gratiæ prodigia, quòd monſtra, (quæ cum timore & horrore inſpicimus) ſunt effectus, ſeu fœtus, à recta & ſolita ſpeciei ſuæ diſpoſitione degenerantes, & inſigni aliquo vitio, aut errore, ab ea deflectentes: *monſtris & portentis, naturalium forma turbatur*; prodigia verò ſunt effectus extraordinarii, & perfectiſſimi, à natura per gratiam elevata, & nobilitata formati, qui cum admiratione & reverentia conſpiciuntur; *venite & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram*. Non aberrantis & deficientis naturæ monſtrum, ſed portentoſum divinę gratię prodigium nunc proponam; nempè S. Benedictum, cujus tot fuere prodigia, quot opera; & qui pœnitentia & vitæ ſuæ ſanctitate Angelis & hominibus, regularibus, & ſæcularibus, toti denique mundo prodigium factus eſt: *prodigium factus ſum multis*. Venite ergo, & videte illud prodigium, quod poſuit Dominus ſuper terram, &c. *Ave*.

Tert. Apol. 10.

Pſ. 45. 9.

Sanctus Benedictus ſpectari poteſt *in antro*, in quo vitam auſteram & pœnitentem ſuſcepit; *in clauſtro*, in quo religioſam diſciplinam inſtituit; & *in Eccleſia*, quam miraculis & virtutibus ſuis illuſtravit. Sanctus ille Abbas fuit in antro inſtar columbæ, quæ in foraminibus rupium planxit & gemuit: *Columba mea in foraminibus petræ in caverna maceriæ*; hic fuit in clauſtro, quaſi alter Abraham, cujus ſemen in infinitum multiplicatum eſt: *Multiplicabo ſemen tuum, & non numerabitur præ multitudine*; fuit tandem in Eccleſia Dei, tanquam alter Elias, cujus ſpiritus & virtutes fuere admirandæ: *in ſpiritu & virtute Eliæ*. In his omnibus locis S. Benedictus penitętię ſapiętię & ſanctitatis ſuę gravia edidit teſti-

Cant. 2. 14.

Gen. 16. 10.

Luc. 1. 17.

mo-

monia; ſed major ejus extitiſſe videtur pœnitentia in antro quod incoluit; ejus magis effulſit ſapientia in clauſtro, quod ſanctiſſimis legibus & inſtitutis exornavit; ejus denique ſanctitatis odor ab antro, & à clauſtro per univerſam Eccleſiam diſperſus eſt. Quare ad ſancti hujus Abbatis laudem dicam, quòd fuerit prodigium pœnitentiæ, ſapientiæ & ſanctitatis: fuit: 1. *prodigium pœnitentia* in antro in quo diù habitavit: 2. *prodigium ſapientia* in clauſtro, quod ſanctis inſtitutis exornavit: 3. fuit *prodigium ſanctitatis* in Eccleſia, quam virtutibus & miraculis illuſtravit. S. Benedictus fuit *in antro* prodigium pœnitentiæ, *in clauſtro* prodigium ſapientiæ, & *in Eccleſia* prodigium ſanctitatis: en tres hujus orationis partes.

I. PARS. *S. Benedictus in antro fuit prodigium pœnitentia.*

Julianus Epiſcopus Toletanus, cujus opera Bibliothecæ SS. Patrum ſunt inſerta, pœnitentiam vocat *artem Dei*. Hujus artis Doctor fuit Chriſtus, cujus tot fuere diſcipuli, quot ab ipſo homines pœnitentes extitere: qui quidem artis illius non omnes æqualiter fuere periti; quia alii minùs, & alii magis gravem pœnitentiam ſuſcepere. Sed S. Benedictus in hac arte fuit doctiſſimus: portentoſa enim ejus extitit pœnitentia: quia cùm adhuc eſſet juvenis, mundum fugiens, in tetrum ſeceſſit antrum, ibique innocens corpus ſuum quaſi vivum ſepelivit, jejuniis afflictavit, inter ſpinas volutavit, aliiſque ſeverioris pœnitentiæ & mortificationis operibus debilitavit.

Ut quis ſeriò pœnitentiæ vacet, parietem inter ſeipſum & mundum ædificare debet; ita quòd ipſe ſimul cum Deo ſtet ex una parte parietis, & mundus ex altera parietis parte remaneat. Hoc indicavit Sponſa Canticorum, dicens, Deum ex altera parietis noſtri parte ſtare: *En ipſe ſtat poſt parietem noſtrum*. Et in hoc etiam ſenſu exponenda ſunt hæc Dei verba: *fiat firmamentum in medio aquarum*; legit enim S. Chryſoſtomus. *fiat paries*; quia qui arduæ pœnitentiæ operibus adhærere intendit, altiſſimum parietem inter ſeipſum & mundum ſtruere debet, ita quòd nullum cum mundo fœdus, nullumque commercium habeat. *Si volueris perfectè pœnitentiam agere, ſegregare te debes à conſortio peccatorum, vel omnium malorum hominum, ut perfectè eam agere valeas*. O quam verus pœnitens extitit S. Benedictus, qui ut pœnitentiæ exercitiis incumberet, non in mundo remanſit, ubi omnia immunda; ſed mundum fugit velut columba, & intra altæ ſpeluncæ parietes, à mundo totaliter ſegregatus, ingemuit jejunavit, carnemque ſuam dira pœnitentia mactavit, & pluries cruentavit.

Cant. 2. 9. Gen. 1. 6. S. Hier. in Pſ. 1. 8

Similis extitit S. Benedictus Sanctis Paulo, Antonio, Hilarioni, & alii portentoſis naſcentis Eccleſiæ hominibus, qui pœnitentiam hæroicam ſectaturi à mundo velut columbæ avolabant, ut deſerta & antra incolerent: *avolabunt quaſi aves ex Ægypto: & quaſi columba de terra Aſſiriorum*; S. Benedictus enim, cùm adhuc eſſet puer, tam citò, & tanta cum celeritate à mundo exceſſit, ut quid de eo factum eſſet, omnes ignorarent: non enim ſolùm fugit mirabilis ille puer, ſed ſicut avis ex mundo avolavit: *avolabunt quaſi aves ex Ægypto*. Cùm aves volant, alis quas extendunt, crucis figuram exprimunt; nec poſſunt ex loco in quo fuerint avolare, quin alis ſuis figuram hujuſmodi delineent: non diſſimiliter S. Benedictus mundum ita reliquit, ut ex ea avolaverit ſicut avis, quia mundum reliquit, ut crucis figuram aſſumeret, ſeque totum per pœnitentiam crucifigeret. Unde dicere poterat ſanctus Abbas: *ecce elongavi fugiens, & manſi in ſolitudine*; quia elongavit ſe à mundo, elongavit ſe fugiens & volans ſicut avis; imò & ſicut columba: *& quaſi columba de terra Aſſiriorum*. Sicut enim columbæ in foraminibus petræ facilè remanent, ibique gemunt: *nihil tam amicum gemitibus, quàm columba: qua die noctuque gemit*; ita & S. Benedictus mundum fugiens in petræ foramen, ſeu in antrum ſe recepit, ibique ingemuit, amaras ibi pœnitentiæ lacrymas effudit, ibique Deo per pœnitentiam, durum & diuturnum corporis ſui ſacrificium obtulit.

Oſee 11. 11 S. Aug. in Pſ. 54. v. 7

Imperavit Deus Abrahamo, ut unigenitum ipſi ſacrificaret filium: *Tolle filium tuum, quem diligis, Iſaac, & vade in terram viſionis: atque ibi offeres eum in holocauſtum ſuper unum montium, quem monſtravero tibi*. Advertit Alcuinus non juſſiſſe Deum Abrahamo, ut ſtatim gladium arriperet, propriumque filium occideret, ſed voluit Deus, fidelem hunc Patriarcham triduo cum filio decumbere, manducare & incedere, ad hoc ut toto hoc tempore per filii, quem immolaturus erat, præſentiam pater torqueretur: *Non ſtatim juſſus eſt Abraham filium occidere, ſed triduo ad immolandum ducere, ut longitudine temporis tentatio augeretur*. O durum & ò diuturnum Abrahæ ſacrificium, qui antequam ad immolandum filium ſemel gladium arriperet, pluries ſacrificavit ſeipſum, dum dolores internos ipſa

Gen. 22. 2 In gloſſa ordin.

morte graviores diù paſſus eſt. Sacrificavit ſeipſum Abraham, ſacrificavit & ſeipſum S. Benedictus; triduo ſacrificavit ſeipſum Abraham, & S. Benedictus non triduanum ſolùm, ſed triennale corporis ſui ſacrificium Deo obtulit; intra arctum enim antrum latitans, trium annorum ſpatio corpus ſuum inedia exſiccavit, carnem ſuam cum concupiſcentiis ſuis crucifixit, pęnitentię que ita gravi adhæſit, inquit Petrus Damiani, ut & vires & ętatem ſuperaret: *Magnus in parvis Eremita membris, vincis ætatem, ſuperas laborem, arcta diſtricta rudimenta vitæ fervidus imples.* Unde ſi S. Gregorius Nazianzenus eos qui arctiori vacant pęnitentię *Martyres vivos* vocet; verè S. Benedictus in antro fuit vivus Martyr; vivus fuit, quia nondum animam exhalarat; ſed Martyr etiam fuit, quia, ratione pęnitentię cui vacabat, vita ejus ipſa morte durior erat. O quàm durum erat juveni, mortuum eſſe parentibus, quos reliquit, mortuum eſſe amicis à quibus ſe elongavit, mortuum eſſe ampliſſimis facultatibus, quas abdicavit! Quàm grave extitit huic adoleſcenti, intra antrum ſeipſum claudere, ibi humi decumbere, & vigilare, ibique famis cruciamenta, & temporis injurias pati! Ibi verberibus corpus ſuum crebrò percutiebat, ibi illud interdum inter vepres voluptabat, ibique illud graviori pęnitentia ita affligebat, ut non vivere, ſed diù mori videretur; quia vita ejus mors potiùs dicenda erat quàm vita, &, ut dicam, ſimul mortuus erat & vivus, vivus erat per animam, quæ adhuc corpus ejus informabat, & mortuus erat per pęnitentiam, qua proprium corpus mactabat, & quaſi occidebat.

Pet. Dam. hym. de S. Bened.

De quibuſdam ſui ævi viris narrat Chryſoſtomus, quòd vitam in ſepulchris tranſegiſſent: *Quoſdam memini in ipſis defunctorum ſepulchris habitaculum poſuiſſe, atque ibi vitam ſimilem mortuo tranſegiſſe.* An non S. Benedictus iis ſimilis extitit? nonne in antro velut in ſepulchro latuit? & nonne per pœnitentiam ibi mortuus fuit mundo & ſibi ipſi, ut Chriſto viveret? ibi per pœnitentiam quotidie moriebatur: jejunia enim, vigiliæ, & aliæ mortificationes, quibus corpus ſuum affligebat, nil aliud erant, quàm quotidiana mors, imò & ſpecies quædam martyrii: *Carnem afflixiſſe, libidinem ſuperaſſe, avaritiæ reſtitiſſe, de mundo triumphaſſe, pars magna martyrii eſt.* Ita auſtera erat S. Benedicti abſtinentia, ut toto triennio, quo in antro permanſit quibuſdam ſolummodò panis fruſtulis victitaret: ita arcta ejus erant jejunia, ut Presbytero cuidam revelaverit Deus, ſanctum hunc juvenem fame cruciari: ita durum ejus cubile, ut in nuda dumtaxat humo decumberet. Nec ſatis erat ſancto huic juveni, hujuſmodi mortificationibus delicatum torquere corpuſculum, illud inſuper inter ſpinas nudum aliquando volutavit, *Nudum ſe in ſpinarum aculeos projecit, ibique diù volutatus, toto ex iis corpore vulneratus exiit.* O portentoſam pęnitentiam! ò pœnitentiæ prodigium! ſed ò quàm pauci cum S. Benedicto pœnitentiæ incumbere curant!

S. Aug. ſer. 1. de Mart.

S. Greg. in vit. S. Bened.

S. Benedictus, licèt juvenis, & innocens, gravi inſiſtebat pœnitentiæ: &, ò rem deplorandam! homines multis rei criminibus, & a multo tempore pravis conſtricti habitibus, ab iis ſe extricare, & ſalutaris pœnitentię exercitiis incumbere renuunt. O peccatores, S. Benedictum audite, ſi minùs verbis, operibus tamen in deſerto clamantem: *pœnitentiam agite.* Hunc audite, hujus monitis obtemperate, & ſi antra cum ipſo incolendi non ſit animus, ultricem ſaltem criminum veſtrorum pœnitentiam ſuſcipite. Mementote, quòd, ſi peccaſtis, aut pœnitendum in hoc mundo, aut ardendum in alio: *Peccavimus fratres, pœnitendum eſt, aut ardendum*; an non melius eſt aliquibus momentis hìc pœnitere, quàm in inferno æternùm ardere? non eſt, qui hoc meliùs eſſe non fateatur; & tamen plerique momentaneæ pœnitentiæ vacare timent, & in ſempiternum cruciari non timent; *Erubeſcimus modò parvo tempore pęnitentiam agere, & non timemus ſine termino æterna ſupplicia ſuſtinere.* O hominum cæcitatem! ò peccatorum veſaniam, quos ita faſcinavit Satanas, ut levem & momentaneam timeant pœnam, & æterna ſupplicia non pertimeſcant! ò peccatores, qui tanto cum affectu ad malum curritis: deſinite perverſè agere, & pęnitentię ſalutaris exercitiis inſiſtite cum S. Benedicto, qui fuit prodigium pęnitentiæ, ac etiam prodigium ſapientiæ.

S. Th. à Villan. ſer. in Dom. 1. Adv. Cæſ. Arelat. h. 13.

S. Benedictus in clauſtro fuit prodigium ſapientiæ. II. PARS.

STatuerat S. Benedictus toto vitę ſuę tempore intra antrum latere, ibique omnium proſſus hominum conſortium fugere; ſed divina providentia factum eſt, ut mirabilis ejus ſanctitas primò paucis innotuerit, & deinde fama virtutum ejus undique reſperſa ſit. Hinc multi currentes in odorem unguentorum eius, ad eum venerunt ut eius ſe pio regimini ſubderent, & ut eum vitæ ſuæ ducem haberent. Quare non ampliùs vitam ſolitariam in antro, ſed vitam cœnobiticam in clauſtro ducere ſtatuit; ibiq;

mira-

mirabilia ſapientiæ ſuæ ſigna edidit, tùm in Ordine quem inſtituit, tùm in monaſteriis, quæ ædificavit, tùm in regula, quam compoſuit.

Curioſè inquirit Job vir ſanctiſſimus, ubi inveniatur ſapientia: *Sapientia ubi invenitur, & quis eſt locus intelligentiæ?* crederet fortè quis, apud potentes, & divites, qui voluptatibus affluunt, eam inveniri: at, ut ait Job, *non invenitur in terra ſuaviter viventium*. Ubi ergo invenitur ſapientia? inter eos fortè qui navigant maria? nequaquam; quia *mare loquitur: non eſt mecum*. Si ſapientia non eſt in mari, fortè in aere reperietur? nequaquam inquit Job, quia hæc *volucres cæli latet*. Si non eſt in terra ſuaviter viventium, nec in mari, nec in aere, ubi ergo invenitur? *trahitur ſapientia de occultis* inquit præfatus Job, & hoc veriſſimum eſſe comprobatur in ſancto Benedicto, quia in antro occultabatur; ſed de occultis extracta eſt ejus ſapientia, eamque manifeſtavit S. Abbas in inſtitutione ſui Ordinis, qui attingit à fine uſque ad finem, qui ad extremas uſque mundi oras ſe extendit, & de quo propheticè dictum eſt, quòd ad quatuor mundi partes dilataretur; *Dilataberis ad Occidentem, & Orientem, & Septemtrionem, & Meridiem*. Si enim, ut dicunt Philoſophi, *opus naturæ eſt opus ſapientiæ, & intelligentiæ*; quia omnia quæ ſunt in natura, magna cum ſapientia fuere condita, magnaque cum prudentia gubernantur; cur non dicemus Ordinem S. Benedicti eſſe ſimiliter opus prudentiæ, & intelligentiæ; cùm ab eo ſapientiſſimè fuerit inſtitutum, & ordinatum? Annon maxima fuit ſapientia inſtituentis hunc Ordinem, qui à ſummis Pontificibus vocatur ſtella matutina tenebras à mundo Eccleſiaſtico fugans, exercitus benè ordinatus aſſiduis precibus pro Dei gloria pugnans, & vinea Evangelica à mari uſque ad mare ſuos ad ſalutem, & conſolationem fidelium palmites extendens? Annon ſapientiſſimus fuit S. Benedictus in inſtitutione hujus Ordinis, in quo innumeri fulſere Religioſi, qui Eccleſiam ſanguine ſuo fœcundaverunt, qui pro Catholica fide generoſè decertarunt, & Chriſtianam religionem ſcientia, & virtutibus ſuis illuſtrarunt? nonne opus ſapientiæ eſt ille Ordo, ex cujus ſinu educti ſunt viginti quinque Summi Pontifices, Cardinales ducenti Patriarchæ quinquaginta: Archiepiſcopi mille quingenti, Epiſcopi quater mille, & Abbates pietate ac doctrina inſignes quindecim millia ſexcenti? quis tandem dubitabit ſapientiſſimum fuiſſe S. Benedictum in inſtitutione Ordinis, cui adſcripti & devincti ſunt duo Impetatores, quadraginta duo Reges, Reginæ & Imperatrices multæ, ac innumeri alii viri nobilitate, & pietate illuſtres? certè plurimùm enituit S. Benedicti ſapientia in Ordine quem inſtituit; *ac etiam in monaſteriis quæ ædificavit*.

Job. 28. 12.

Gen. 28. 14.

De Deo, qui eſt ſapientia æterna, dicitur, quòd domum ſibi edificaverit; *Sapientia ædificavit ſibi domum*, & ſanctus Benedictus divinam hanc participans ſapientiam, aut per ſeipſum, aut per filios ſuos, innumeras ſui inſtituti domos ædificari curavit: ædificavit enim domum, ſeu Monaſterium Cluniacenſe, quòd à *Petro Venerabili* vocatur *publicum reipublicæ Chriſtianæ ærarium, Imperatorum, Regum, Principum, & aliorum nobilium donis, & liberalitatibus congregatum*. Ædificavit domum, ſeu Monaſterium in Hibernia, quod *Bencor* appellabatur, in quo tria Monachorum millia inhabitabant, qui divinas die noctuque continuè decantabant laudes, non quidem omnes ſimul, ſed alternatim, ita quòd alii aliis in choro, Dei laudes decantaturi, indeſinenter ſuccederent. Ædificavit Gemeſienſe Monaſterium in Normandia, in quo nongenti Monachi olim religioſiſſimè vivebant Monaſterium Moyſſacenſe olim dicebatur *Abbatia mille Monachorum*, aliaque multa Ordinis S. Benedicti extitere Monaſteria, in quibus quadringenti vel quingenti vel etiam plures Monachi commorabantur. Hinc non eſt, qui non fateatur maximam in clauſtro S. Benedicti fuiſſe ſapientiam, cùm tot, & tantas ædificaverit domos; ſi enim omnes demirentur Archimedis ſapientiam, qui intra propriam domum latens, imò, & lecto decumbens, cæleſtium orbium motiones, nec non varios aſtrorum curſus contemplabatur; quantò major fuit S. Benedicti ſapientia, qui Ordinem inſtituit, in quo (teſte Genebrardo) fuere aliquando quinquaginta mille domus, ſeu monaſteria, in quibus innumeri Religioſi cæleſtia, ac divina contemplabantur, & ex quibus infiniti propemodum orti ſunt Sancti, ut cælum inhabitarent. Magna quidem hæc fuit S. Benedicti ſapientia; ſed magis ad lucem ejus eluxiſſe videtur ſapientia *in regula quam compoſuit, & quam fratribus ſuis ſervandam tradidit*. Pet. Ven. l. 3. Ep 34.

Ad hominis Juſti laudem ſancta canit Eccleſia, quòd os ejus meditetur ſapientiam, & lingua ejus loquatur judicium: *Os Juſti meditabitur ſapientiam, & lingua ejus loquetur judicium*. Verè homo juſtus extitit ſanctus Benedictus, qui meditatus eſt ſapientiam, & qui judicium locutus eſt, cùm ſuam compoſuit & ſervandam tradidit regulam; ejus enim regula maxima cum ſapientia, maximo- Ps. 36.

xìmo-

a Greg. ubi ſup. ximoque cum judicio fuit delineata: *Benedictus*, ut ait ſanctus Gregorius, *ſcripſit regulam diſcretione præcipuam; luculentam, & præ cæteris, ut ita dicam, in ſingulis directivam.* Omnes omnium Ordinum regulæ cum ſapientia, & diſcretione fuere compoſitæ, ſed regula ſancti Benedicti omnes alias diſcretione, & ſapientia præcellere videtur: *ſcripſit regulam diſcretione præcipuam.* Regula ſancti Baſilii non parùm eſt intricata; S. Auguſtini regula res ſtatuit in genere, & ad ſingularia parùm deſcendit: regula S. Franciſci, licèt tota Evangelica, & Apoſtolica ſit, multis indiget expoſitionibus; ſed regula S. Benedicti ſingula ita clarè & familiari ſtylo deſcribit, ut eam quiſque à ſpiritu Dei compoſitam, necnon ſumma ſapientia, & diſcretione contextam fuiſſe facilè judicet.
Lib. 3. rev. Quod veriſſimum eſſe probant revelationes ſanctæ Brigittæ, cui revelatum fuit, quòd *Benedictus compoſuit ſuam regulam de ſpiritu Dei*, nullum in ea eſt verbum, quòd à ſpiritu Dei & ſapientia divina non fuit revelatum. Unde omnes Monachi & Cœnobitæ qui ſubaliis legibus vivebant, eo ipſo quo agnita, & promulgata eſt Sancti Benedicti regula, eam amplexati ſunt. Sicut enim,
Antonin. 2. p. t. 15 c. 14. inquit S. Antoninus, imperium primò viguit & floruit apud Græcos, deinde tranſlatum eſt ad Latinos, videlicet ad Carolum Magnum Francorum Regem; ita etiam perfectio vitæ regularis Anachoritarum, & Cœnobitarum, primò viguit in Græcia, ſeu Oriente, & deinde tranſlata eſt ad Occidentem apud Latinos, & præſertim ſub ſancto Patre Benedicto; ejus enim regula omnibus Monachis, & Cœnobitis viſa eſt tanto cum ſapientiæ ſpiritu compoſita, ut ipſi, relictis propriis regulis, unicam ſancti hujus Abbatis regulam pro lege habere voluerint. Et ſicut Regina Saba ſapientiam Salomonis mirabatur; ita, & omnes Religioſi, qui a S. Benedicti temporibus extiterunt, portentoſam ejus ſapientiam demirati ſunt.

Miramini & vos ſancti hujus Abbatis ſapientiam, ac à Deo ſupplices petite, ut illius ſapientiæ vos participes efficiat. Ut obtineatur ſapientia, optanda, & à Deo poſtulanda eſt: *Optavi & datus eſt mihi ſenſus, invocavi, & venit in me ſpiritus ſapientiæ*:
Sap. 7. res magna, & pretioſa eſt ſapientia, quæ quò pretioſior eſt, eò ardentiùs peti & inquiri debet: *quantò excelſior virens eſt ſapientia, tantò magis nitendum eſt nobis, ut aſſequi eam poſſimus*: Quare magna cum ſollicitudine ſapientiam a Deo poſtulate, &
s. Amb. l. 1 offic. c. 16. ſapientiam inquirite, qua nihil eſt charius, nihil pretioſius: *Venite mortales ad ſtudium ſapientiæ, magnus hic fructus eſt; quid enim homini ſapientia charius? venit igitur, ut ſapientes ſitis.* Sed ea potiſſimùm ambienda & exquirenda eſt ſapientia, quam Seraphicus Pater S. Franciſcus vocat ſummam: *ſumma ſapientia eſt*, inquit, *bona opera facere, benè ſe cuſtodire, judicia Dei conſiderare*; hanc ambite, hanc totis conatibus inquirite, ut participetis ſapientiam S. Benedicti, qui fuit prodigium ſapientiæ; *ac etiam prodigium ſanctitatis.* s Aug. l. 2. cont. Academ. c. 9. s Franc. in op. orac. c. 21.

S. Benedictus in Eccleſia fuit prodigium ſanctitatis. 3. PARS.

Juſtorum animas vocat S. Petrus Chryſologus *pretioſas animas ſanctitate locupletes.* Chryſ. ſer. 28. Quod appoſitè dictum videtur de S. Benedicto, qui toto vitæ ſuæ tempore ſanctitate ditiſſimus extitit, & qui in Eccleſia veluti ſanctitatis prodigium eluxit: habuit enim ſanctitatem in omni virtutum genere completam, miraculis probatam, & abditiſſimarum rerum notitia illuſtratam.

De Iſaac, quem in montem duxerat Abraham, ut eum Deo immolaret, præclarè dixit ſanctus Bernardus, non fuiſſe mactatum, s. Bern. ſer. ad Frat. de Monte Dei ſed ſanctificatum; *Iſaac ſanctificatus eſt, non mactatus*; ſed S. Benedictus, & mactatus fuit, & ſanctificatus: à tempore enim quo mundum reliquit uſque ad mortem, vigiliis, jejuniis, & omni mortificationum genere corpus ſuum mactavit, ac continuò omnium virtutum exercitio animam ſuam ſanctificavit; nam non uni ſolùm aut alteri virtuti operam dedit, ſed aſſecutus eſt ſanctitatem in omni virtutum genere completam; unde eum omnium Juſtorum ſpiritu plenum fuiſſe ait ſanctus Gregorius: *Vir iſte ſpiritu Juſtorum omnium plenus fuit.* Ubi ſup. Ex juſtis alii habuere in eminenti gradu ſpiritum humilitatis, alii ſpiritum patientiæ, alii ſpiritum manſuetudinis, & alii ſpiritum paupertatis, vel alterius cujuſdam virtutis; ſed S. Benedictus fuit omnium juſtorum ſpiritu plenus: quia tanta ejus extitit ſanctitas, ut omnes virtutes in aliis Juſtis diſperſas in ſeipſo collegerit: *Vir iſte ſpiritu Juſtorum omnium plenus fuit.* Et quis revera ex hominibus juſtis, terrena glorioſiùs abdicavit, quàm S. Benedictus, qui cùm adhuc eſſet iuvenis, in altam penetravit ſpeluncam, ut ibi uſque ad mortem permaneret? Quis illo generoſius mundi gloriam contempſit; qui, ut ait Abbas Guerricus, *in ætate puerili mundum ſibi ridentem irridens, tam mundi, quàm corporis ſui florem, quaſi jam aridum calcavit?* Quis illo erga pauperes liberalior, qui omnes monaſterii annonas egeno poſtulanti erogari

gari præcepit? Quis zelo S. Benedictum anteceſſit, qui Apollinis idolum in monte Caſſino evertit, lucos ſuccendit, & innumeros idolatras ad Chriſtianam religionem adduxit? Quis erga inimicos majore exarſit charitate qui Florentium ſibi infenſiſſimum ardenter amavit, & de infauſta ejus morte maximè doluit? Sed quis illo Deum ardentiùs dilexit, cujus tota vita nil aliud fuit, quàm continuus erga Deum affectus, & cujus cor ferventi Dei indeſinenter arſit amore? Ab ampliori virtutum ejus dinumeratione abſtineo, uno verbo dicam, tantam ejus extitiſſe ſanctitatem, ut omnium juſtorum virtutibus plenus fuerit: *Vir iſte ſpiritu Juſtorum omnium plenus fuit*. Sed S. Benedicti ſanctitas *fuit etiam multis miraculis probata*.

S. Amb. in c. 5. Ep. ad Rom.

Miracula, inquit S. Ambroſius, *cùm tacent, clamant*: clamant utique, eos quia talia operantur, magna eſſe ſanctitate præditos. Licèt enim abſolutè loquendo à non ſanctis & impiis fieri poſſent, quia poteſtas operandi miracula eſt gratia gratis data, quę cùm peccato mortali eſt incompatibilis; Deus tamen ſolis hominibus juſtis, & ſanctitate pereximia pollentibus, hanc poteſtatem dare ſolet; unde miracula ſunt quaſi argumenta, quę probant & clamant eos eſſe ſanctos, à quibus fiunt, & quò plura & majora ſunt miracula, eò fortiùs probant, & altiùs clamant eos eſſe ſanctiſſimos, qui talibus ſignis coruſcant: *Cùm tacent, clamant*. Clamaverunt miracula, Moyſen, Eliſæum, Petrum & Eliam, magna pollere ſanctitate; ſed & clamant, virum pereximia ſanctitate præditum fuiſſe S. Benedictum; quia, ut ait S. Gregorius Papa, ſolus Benedictus ea operatus eſt miracula, quæ illi quatuor operati ſunt: *In aqua*, inquit, *ex petra producta, Moyſen, in ferrò quod ex profundo rediit, Eliſæum, in aqua itinere, Petrum, in corvi obedientia, Eliam video*. Si aquam de petra miraculosè eduxit Moyſes, eduxit & Benedictus, ſi ex imo fluminis ferrum traxit & ſupra aquæ ſuperficiem natare fecit Eliſæus, hoc & fecit Benedictus: ſi Eliam miraculosè pavit corvus, pavit & Benedictum, ſi Petrus Apoſtolorum Princeps ſuper aquas ſicco pede inceſſit, inceſſit pariter ſuper aquas Maurus ad S. Benedicti imperium, ut Placidum, aquis jam ſubmerſum, liberaret. O quanta S. Benedicti miracula! & quàm fortiter hunc eſſe Virum ſanctiſſimum miracula clamant, non ſolùm præfata & innumera alia, quæ operatus eſt; nam & ipſe infirmos curavit, à dæmone vexatos liberavit, mortuos ſuſcitavit, & alia fecit miracula, quæ, ut ait S. Bernardus, eum fuiſſe ſanctiſſimum clamant & probant: *ſanctitatem Benedicti miracula probant*. Sed ipſum Virum ſanctiſſimum extitiſſe clamant etiam abditiſſimarum rerum notitia à Deo ipſi infuſa.

S. Ber. ſer. de S. Bene.

Dion. ſerm. 1. de ſanct. Confeſſ.

Ipſe, ut ait Dionyſius Carthuſianus, *ingreſſus eſt Sanctuarium Dei, id eſt abyſſum ſapientiæ increatæ*. Altam hanc abyſſum ingreſſus eſt, non ſolùm quia Deum, qui eſt ſapientia increata videre meruit; ſed etiam quia per revelationes divinas abdita quæque cognoſcere valuit. Novit, aliquos ex fratribus ſuis apud piam quandam mulierem comediſſe, iiſque quos ederant cibos, quotque calices hauſerant, declaravit. Novit ex duabus vini amphoris; ad monaſterium ex charitate miſſis; à famulo unam fuiſſe retentam & abſconditam, quem monuit S. Pater Benedictus, ut caveret de eo quod in lagena latebat, in quam cùm inſpexiſſet famulus, ex ea egredientem ſerpentem vidit. Intoxicata eſſe novit panem & vinum, quæ ipſi Florentius Presbyter miſit. Novit etiam Totilæ aſtutiam, qui exploraturus, an verè S. Bernedictus abſcondita penetraret ad eum miſit Spatharium ſuum regiis veſtibus indutum, regioque famulatu comitatum, & Totilam ſe eſſe ſimulantem, cui dixit S. Abbas: *Pone fili, pone quod portas: non eſt tuum*. Scimus etiam, illum periculum in quo verſabatur Placidus, internas fratrum ſuorum cogitationes, & alia multa abditiſſima noſſe, imò & futura multa ſpiritu prophetico prædixiſſe. Ipſe tandem in ſanctuarium ſapientiæ Dei ita eſt ingreſſus, ut omnia nuda & aperta eſſent oculis ejus, *ingreſſus eſt ſanctuarium Dei, id eſt abyſſum ſapientiæ increatæ*. Quare cùm Deus tam familiariter ſua S. Benedicto ſecreta communicaverit, cùm ei tantam rerum abditarum notitiam dederit, cùmque ei tot gratias contulerit, eum ſanctiſſimum & ſanctitatis prodigium extitiſſe non eſt dubium. O Virum ſanctiſſimum, qui inter cælites à Deo plurimum fuit ſublimatus, ut enim ait S. Bernardus, *qui tam magnus extitit in terris, ſecundùm magnitudinem gratiarum magnitudine gloriæ exaltatus eſt in cælo*.

Trithem Abb.

Miramini portentoſam S. Benedicti ſanctitatem, eum pro viribus imitari contendite: *Nihil enim nobis aliena virtus ad ſalutem proficit, ſi ad imitationem ſe animus non extendit*. Sanctus eſt ille, & ſancti nos eſſe debemus. Sed ò quam pauci ſanctitati acquirendæ vocant in hoc mundo! multi

ebrio-

ebrioſi, multi guloſi, multi rapaces, multi luxurioſi; ſed pauciſſimi ſunt ſancti; ita rari ſunt, ut eos defeciſſe clamet Regius Vates, dicens: *Salvum me fac Domine, quoniam defecit Sanctus*. In hoc mundo Pſ.11. non deficiunt uſura & dolus; non deficiunt avaritia & luxuria: non deficiunt gula & ſuperbia; ſed *deficit Sanctus*, quia pauciſſimi ſunt, qui ſedulò ſanctitatem acquirere contendant. In ordine S. Benedicti nunquam defecit Sanctus: quia in eo innumeri ſemper floruere viri ſanctitate illuſtres, Trithem. l.1.Vir. illuſt. ord. S. Ben. c. 4. ex quibus à S. Benedicti temporibus uſque ad Pontificatum Joannis vigeſimi ſecundi, quinquaginta quinque millia fuere canonizati certè ibi non defecit ſanctus: ſed in mundo penitùs deficit quia cùm ſint *pauci electi*; ita & paucos Chryſoſtom. Hom. 24. in Matth. reperire eſt, qui in hoc mundo ſanctificentur. Hos paucos imitemur: *imitari oportet paucos*, inquit S. Chryſoſtomus, non imitemur multos, ſeu peccatores, qui multi ſunt in hoc mundo, ſed imitemur paucos, & præcipuè S. Benedictum, pœnitentiæ ſimul cum illo inſiſtamus, ſapientiæ acquirendæ ſtudeamus, & ſanctificari conemur in hoc ſæculo, ut ſancti ſimus in cælo. *Amen*.

DE ANNUNTIATIONE B. VIRGINIS MARIÆ

CONCIO PRIMA.

Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem deſponſatam viro, cui nomen erat Joſeph. Luc.1.26.

DIù optatus, diuque expectatus erat Meſſiæ adventûs, cùm tandem poſt quater mille ab Orbe condito annos die vigeſima quinta menſis Martii miſit Deus Archangelum ſuum Gabrielem ad Virginem Mariam, ut ei Verbi incarnationem in utero ejus proximè futuram nuntiaret. Non unum ex Angelis infimi chori; ſed unum ex primis ſupremæ Hierarchiæ Angelis ad eam delegavit, quia, ut ait Doctor Angelicus, *ad hoc miniſterium ſummum Angelum venire dignum fuerat, qui ſummum omnium* D.Th. 3. p. q. 30. a. 2. ad 4. *nuntiabat*. Venit ergo Archangelus Gabriel in Nazareth, ſacram ingreſſus eſt Virginis Mariæ cellam, eamque ſalutavit, dicens: Luc. 1. *Ave gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus*. O pereximiam hujus Archangeli legationem! ò gratiſſimam ſalutationem! ò bonum nuntium & magnum myſterium, quod ſine quadam criminis ſpecie tacere nequimus: *Hæc dies boni nuntii eſt: ſi tacuerimus, ſceleris arguemur*. Quare altiſſimum Annũtiationis myſterium explicabimus, quamque glorioſum B. Virgini Mariæ fuerit manifeſtabimus, &c. *Ave*.

ANgelus, Maria, & Spiritus ſanctus ad auguſtum Annuntiationis myſterium complendum conveniunt. Angelus Mariæ nuntiat, quod Dei mater fieri debeat: *Dominus tecum*. Maria pro virginitate pugnat; & magna cum modeſtia declarat, quod nec virum cognoſcere, nec virginitate cadere intendat: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* Luc.1. Et Spiritus ſanctus ut mediator inter Mariam & Angelum, totam litem componit, Mariam ſimul Virginem & Dei Matrem efficiendo: *Virtus altiſſimi obumbrabit tibi, & quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur filius Dei*. Unde hic hodie fieri videtur ſyllogiſmus. Maria erit Mater: Maria erit Virgo: ergo Maria erit Mater & virgo. Maria erit Mater: ecce propoſitionem Angeli. Maria erit Virgo, ecce propoſitionem Mariæ. Ergo Maria erit Mater & Virgo: ecce propoſitionem & concluſionem Spiritus ſancti. Hæ autem omnes propoſitiones in B. Virginis Mariæ gloriam & honorem maximè vergunt, glorioſiſſimum enim eſt ei quòd fiat Dei Mater, quod velit eſſe Virgo, & quòd ſit ſimul Mater & Virgo: *Glorioſum eſt Mariæ*, quod fiat Dei Mater: en primam huius orationis partem. *Glorioſum eſt Mariæ*, quòd velit eſſe virgo: en ſecundam. *Glorioſum eſt Mariæ*, quòd ſit ſimul Mater & Virgo: en tertiam.

I. PARS.

Glorioſum eſt Mariæ, quòd fiat Dei Mater.

LIcèt Maria divinitatem non genuerit, fuit tamen mater Dei. Sicut enim aliæ matres, licèt filiorum ſuorum animas, quæ ſunt nobilior pars hominis, non genuerint; eorum tamen dicuntur matres, quia corpora genuerunt, quibus Deus animas infudit: ſic licèt Maria non genuerit divinitatem, quia tamen genuit hominem, cui ſe Deus ab inſtanti conceptionis univit, ideò dicitur & eſt mater Dei. Eam Dei matrem vocant, & vocari volunt Concilia, quæ hanc verè Dei matrem eſſe determinarunt: in Concilio enim Epheſino dicitur: *Si quis non confitetur S. Virginem eſſe genitricem Dei, anathema ſit*: & in Lateranenſi ſub Martino I. Cant. 3. *Si quis non confitetur propriè & ſecundùm veritatem, Mariam eſſe genitricem Dei*,

Dei, anathema ſit. Hoc & profitentur omnes fideles, dum oratiuncula ab Epheſini Concili Patribus compoſita eam ut Dei matrem invocant: *Sancta Maria Mater Dei, &c.* Nec in hoc aliqua difficultatis eſſe videtur ſpecies; cùm enim Maria ſit mater Jeſu Chriſti, qui eſt Deus, & qui ab inſtanti quo conceptus eſt in utero, eſt Deus; ea Dei mater dicenda eſt.

Dei quidem mater eſt Maria, & hodie ſit ejus mater cùm altiſſimo incarnationis Verbi myſterio ſuum præbens conſenſum ait: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum*. Non enim expectavit Spiritus ſanctus ut quadraginta dierum ſpatio pedententim, & ſucceſſivè Chriſti corpus figuraretur, & delinearetur; ſed poſtquam Maria dixit: *fiat*, Spiritus ſanctus naturæ jura violans, in uno quaſi momento, in utero Beatæ Virginis corpus Chriſti formavit, animam ei infudit, & ex tunc Verbum divinum unionis hypoſtaticæ vinculo utrumque ſibi copulavit: *Non paulatim*, inquit Damaſcenus, *tacitiſque incrementis figura corporis abſolvitur, ſed uno eodemque momento perficitur*: & Thaulerus latiùs explicans, quommodo hæc facta ſint, ait, quòd poſtquam Maria dixit: *fiat*, ex tunc, & abſque ulla mora (Spiritus ſanctus de puriſſimo virginei cordis ſanguine accipiens, perfectum mundiſſimumque, licèt exile, inde corpus creavit cum univerſis membris ejus, puriſſimamque illi animam inſpiravit: atque illam pariter univit.) Unde ſanctus Thomas à Villanova hoc *fiat* à B. V. Maria prolatum, mirum in modum extollit, dicens: *O fiat potens, ò fiat efficax, ò fiat ſuper omne fiat perpetuo honore venerandum. Nam ad verbum fiat, ſtatim in utero Virginis incarnatum eſt Verbum*. Mirabilis quidem fuit Virtus illius verbi, *fiat*: quia cùm illud protulit Maria, protinùs in ejus utero Verbum humanatum eſt, & ipſa Dei mater facta eſt: *Ubi Virgo benè credula os ſuum aperuit, ut diceret fiat: mox*, inquit Rupertus Abbas: *juxta dictum Angeli, Spiritus ſanctus ſupervenìens per apertas fidei januas ſeſe infudit in templum ſacri uteri, ut Chriſti matrem faceret*.

Luc. 1.

Dam. l. 1 de fid. orth. c. 21

D. Th. à Vil. ſer. 1 de Ann.

Rup. l. 1 de Op. Spir. S. c. 9.

Hoc verbo, *fiat*, factus eſt mundus; hoc verbo cæleſtia terreſtriaque Altiſſimus condidit, & eodem verbo Maria facta eſt Dei mater, quo nihil eſt majus, nihilque Mariæ glorioſius: quid enim ei glorioſius eſſe poteſt, quàm quòd ſit oriens orientis, ſui authoris author, origo ſui principii, & Dei ſui mater; quòdque eundem cum Patre æterno habeat filium: ita quòd de Chriſto ſimul cum Patre æterno dicere poſſit: *Hic eſt Filius meus dilectus*. Glorioſum quidem eſt Mariæ, quòd ſit Virgo puriſſima, Angelorum Regina, & totius mundi Domina, ſed ut ait D. Bernardus; *ipſa eſt Virginis gloria ſingularis, & excellens prærogativa Mariæ, quòd Filium unicum, eundemque cum Deo Patre meruit habere communem*.

Bern. ſer. 1. de 12. cap. Ver. b.

Tanta ex hac maternitate in Mariam derivat gloria, ut dici poſſit, omnia ejus privilegia in hoc includi, & ex hoc uno manare, quòd ſit Chriſti mater. Si enim eſt Dei mater; ergo gratiis cæleſtibus plena: Si eſt Dei mater ergo puriſſima, ergo ſanctiſſima; ergo potentiſſima: ſi tandem eſt Dei mater; ergo ſupra omnes putas creaturas ſublimata; ergo mundi Imperatrix; ergo creatura, qua major ſub Deo nequit intelligi: hæc omnia æquiſſimè inferuntur ex eminentiſſimo matris Dei titulo. Unde non eſt quod miremur, ſacros Evangeliſtas non ampla Mariæ contexere encomia: quia quidquid eminentius, & glorioſius ad ejus laudem dici poteſt, in hoc uno collegerunt, quòd ſit Mater Chriſti, *de qua natus eſt Jeſus*. Quod ſubtiliter adnotavit D. Thomas à Villanova, dicens: *Evangeliſta omnia collegerunt, cùm dixerunt, ex ea natum fuiſſe Jeſum. Quid amplius quæris, quid ultrà requiris in Virgine; Sufficit tibi, quòd Mater Dei eſt*. Mariam aliqui vocant mare gratiæ civitatē refugii, hortum deliciarum, lilium convallium, & totius ſanctitatis abyſſum; eā alii appellant maris ſtellam, arcam Teſtamēti, miſerorum refugium, thronum Salomonis, totiuſque mundi Reginam: ab aliis dicitur terra Sacerdotalis ab ōnibus tributis libera, Sancta Sanctorum in quæ ingreſſus eſt ſummus Sacerdos Chriſtus, & caſtrorū acies adversùs tartareas poteſtates ordinata, ſed hi, & innumeri alii honores tituli, qui ab authoribus coacervantur, in hoc uno continentur, quòd ſit Mater Chriſti: *Evangeliſtæ ōnia collegerunt, cùm dixerunt, ex ea natum fuiſſe Jeſum*.

Matth. 1.

De Nat. Virg.

S. Auguſtinus Mariam per Chriſti maternitatem ſupra homines, & Angelos exaltatam eſſe dicit; quia, inquit, & homines & Angeli, quantumvis magni ſint, ſunt ſolummodò Dei miniſtri; Dei ſunt miniſtri Patriarchæ, Prophetæ, Apoſtoli & omnes homines: Dei ſunt miniſtri, Angeli, Archangeli, Throni, & ipſi Seraphini: *Omnes adminiſtratorii ſpiritus*: Maria verò ut Chriſti mater in Regia Dei aula non eſt miniſtra, ſed Domina; non eſt ancilla, ſed Regina: ac proinde, ut Dei mater, eſt hominibus & Angelis eminētior: *Tanta eſt Virginis dignitas, eò quòd mater Dei ſit, ut planè excedat, non ſolùm omnium hominum dignitatem, verùm etiam Angelorum: cùm longè præſtabilius, & excellentius ſit, eſſe matrem Principis quàm miniſtrum*.

Heb. 1.

S. Aug. l. 4. de Symb. ad Cat. c. 4.

ſanctus

ſanctus Chryſoſtomus Mariam ob maternitatem ſuam, non ſolùm Angelis, & hominibus, ſed etiam toto mundo excellentiorem & eminentiorem arbitratur: ita quòd ſi ex una parte totus mundus poneretur, & ex altera Maria, iſta toti mundo pręponderaret, totoque mundo præſtantior, & excellentior eſſet: *Maria*, inquit, *ſpecioſior facta fuit, & dignior quàm totus mundus; quia quem totus mundus capere non poterat, nec merebatur accipere, in cubiculo uteri ſui ſola ipſa ſuſcipere meruit*.

Chryſ. ho. 1. in ca. 1. Matth.

Hęc ad maternitatis Marianę gloriam dicunt Auguſtinus, & Chryſoſtomus: nec videtur magis extolli poſſe Mariam ratione ſue maternitatis. Quid tamen majus ad illius laudem profert ſanctus Anſelmus, nempe quòd poſt Deum aliquid excogitari nequeat majus Maria, quatenùs Chriſti Mater eſt: *Hoc ſolum de B. Virgine prædicare, quòd Dei Mater eſt, excedit omnem altitudinem, quæ poſt Deum dici, vel excogitari poſſit*. Sicut enim Sol in medio planetarum conſtituitur, ita quòd tres ſolùm ſuprà ſe, & omnes alios ſub ſe habeat; ita & Maria, ratione maternitatis, eſt quaſi Sol: *Electa ut Sol*: quia ratione maternitatis ita ſublimatur, ut tres tantùm altiſſimæ Trinitatis Perſonas ſupra ſe, & omnia alia ſub ſe habeat: *Excedit omnem altitudinem, quæ poſt Deum dici vel excogitari poſſit*. O magnam Mariæ dignitatem! ò quam glorioſum eſt ei quòd ſit Chriſti mater! Sed ut perfectiùs concipiatur quanta Mariæ ſit gloria ex maternitate; velim audiantur Doctor Seraphicus, Petrus Damiani, & Doctor Angelicus.

Anſel. l. de exc. Vir. c. 2.

Divus Bonaventura Mariam ita per maternitatem extolli ait, ut matrem ea majorem Deus facere nequeat: *Ipſa eſt*, inquit, *qua majorem Deus facere non poſſet. Majorem mundum poſset facere Deus, majus cælum poſſet facere Deus, majorem quàm matrem Dei, non poſset facere Deus*. Et ratio eſt, quia ſi dignitas matris ſumatur à dignitate filii, matrem Deus Maria majorem facere non poſſet: quia matrem facere nequiret, cujus filius major, & dignior eſſet filio Mariæ, qui eſt Deus. Et hæc eſt ratio propter quam Petrus Damiani, & Div. Thomas aſſerunt Mariam, ratione maternitatis, habere dignitatem immenſam, & infinitam: *taceat, & contremiſcat omnis creatura*, inquit Petrus Damiani, *& vix audeat aſpicere tantæ dignitatis immenſitatem*. Et D. Thomas ait, Chriſti humanitatem, cęleſtem beatitudinem, & B. V. Mariam quandam habere dignitatem infinitam: (humanitas, inquit, Chriſti ex hoc quòd eſt unita Deo, & beatitudo creata ex hoc quòd eſt fruitio Dei, & B. Virgo ex hoc quòd eſt mater Dei, habent quandam dingitatem infinitam, ex bono infinito quod eſt Deus. Et ex hac parte non poteſt aliquid fieri melius eis, ſicut non poteſt aliquid melius eſſe Deo.) Et, ut de ſola Maria loquatur, certum eſt, quòd cum ter relationem dicat ad filium, tantò ſublimior erit dignitas matris, quantò ſublimior fuerit dignitas filii; quare cùm filii Mariæ dignitas ſit infinita, dignitas etiam Mariæ, quatenùs mater eſt, erit quodammodo infinita.

D. Bon. in ſpec. B. V. c. 8.

Pet. Dam. ſer. de Ann.

D. Th. 1. p. q. 25. a. 6. ad 4.

O quam glorioſum eſt Mariæ, quòd hodie Dei Mater fiat! ſed ò quam potens ſit Maria per illam maternitatem! *Potentiorem*, inquit ſanctus Idelphonſus, *ad placandum iram Judicis invenire non poſſumus, quàm te, quæ meruiſti Mater exiſtere ejuſdem Redemptoris, & Judicis*. Sanctiſſima hæc Virgo Deum ipſi magna feciſſe proclamat: *Fecit mihi magna, qui potens eſt*. Fecit ei magna: quia per maternitatem eam mirum in modum ſublimavit, & fecit ei magna: quia ei maximam impertitus eſt potentiam ad ſubveniendum peccatoribus: quid enim non poteſt quæ Mater Omnipotentis eſt? quare, ò peccatores, ad Mariam confugite, eam ſupplices invocate, toto cordis affectu dicite ei: *Monſtra te eſſe matrem*. Seu dicitè ei: ò Virgo ſanctiſſima, cùm ſis apud Filium potentiſſima, *Monſtra te eſſe Matrem*, & fac per potentiam qua frueris, ut ab iniquitatibus liberer, & divinam gratiam aſſequar. Vel cum ſancto Bernardo dicat quiſque ei: *Habe piiſſima Domina me indignum tibi commendatum: ad te confugio, tibi meipſum commendo, & hodie in Matrem, & Patronam præ cunctis præopto*. O Maria, ſicut fuiſti Chriſti Mater, ita eſto mihi in Matrem charitativam, & beneficam. Sed poſtquam vidimus glorioſum eſſe Mariæ, quòd hodie fiat Mater Dei; *dicamus, & glorioſum eſſe ei, quòd Virgo eſſe voluerit*.

Ilde. l. de exc. V. c. 1.

Luc. 1.

S. Bern. ſer. 2. ſup. miſ.

II. PARS.

Glorioſum eſt Mariæ quòd voluerit eſſe Virgo.

VIrginitatem in veteri teſtamento ſervaſſe Eliam, Jeremiam, Eliſeum, Joſue, Melchiſedech, Danielem, & alios nonnullos, communiter creditur: ſanctiſſima tamen Virgo prima fuit, quæ ad virginitatem ſervandam voto ſe adſtrinxit: *Beata Maria*, inquit S. Antoninus, *eſt Mater omnium, in Virginitate, quia prima ſine præcepto, conſilio, vel exemplo, Virginitatis munus Deo obtulit, & per virginitatis votum opprobrium virginitatis abſtulit*. Hoc autem

Anton. 4. p. t. 15. c. 20.

tem.

tem virginitatis votum emiſerat Maria ante Annuntiationem Angelicam: quare Angelo nuntianti futuram in ejus utero Verbi incarnationem, Reſpondit Virgo puriſſima: Luc. 1. *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* Quæ quidem verba non protuliſſet, ſi virginitatis votum antea non emiſiſſet: S. Aug. l. de S. Virg. c. 4. *Profectò non diceret Virgo, quomodo fiet iſtud; niſi Deo virginem, ſe ante voviſſet.*

Quamvis Maria aſſueta eſſet viſionibus & colloquiis Angelorum, turbata tamen eſt, cùm S. Gabrielem Archangelum vidit, & audivit. *Turbata eſt*, cùm illum vidit: quia S. Amb. L. 1. Off. c. 18. ſpeciem viri gerebat: *Ad virilis ſexus ſpeciem peregrinam turbatur aſpectus Virginis*, tantus Mariæ pro ſervanda virginitate zelus inerat, ut & ipſa ſpecies hominis, licèt majeſtate & modeſtia cæleſti fulgentis, eam Luc. 1. turbarit. Sed *turbata eſt* etiam Maria, cùm Angelum loquentem audivit; *Turbata eſt in ſermone ejus*: tunc turbata eſt præ humilitate, quia ſe omnis gratiæ indignam exiſtimabat; ſed turbata eſt etiam ex ſummo ſervandæ virginitatis affectu, quo cor ejus ardebat. Unde reſpondit Angelo; *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* ſeu, ut explicat Hugo Cardinalis; *Quomodo fiet iſtud, ut concipiam & pariam, quæ in virginitate permanere diſpoſui?* vel, ut exponit D. Bonaventura. *Virum non cognoſco, Id eſt, non cognoſciturum me propono, & Ita ſum Virgo, & mente, & carne, & propoſito.* Erat Maria Virgo, non ſolùm carne & mente, ſed etiam *propoſito*; quia optabat altiſſimum hoc myſterium in ipſa adimpleri, ita tamen quòd votum virginitatis ſervaret, & quòd Virgo ſemper permaneret.

Cùm Maria dixit; *Quomodò?* non dubitavit de veritate promiſſi Angelici; ſed de modo ſollicita fuit, poſtulans ut hic filii conceptus & partus fieret ſine aliqua virginitatis jactura; *Audi*, inquit S. Grego- S. Greg. Orat. de nat. Chr. rius Nyſſeus, *pudicam Virginis vocem: Angelus partum nuntiat, at illa virginitati inhæret.* Nuntiabat Mariæ Angelus, ipſam futuram Verbi incarnati matrem, ac proinde cæli Reginam, totius mundi Imperatricem, & ſupra omnes puras creaturas ſublimatam: *At illa virginitati inhæret*, ei quæ ita inhæret, ut prælegiſſet non eſſe matrem, quam non eſſe Virginem: *Illa virginitati inhæret, & integritatem Angelicæ demonſtrationi anteponendam judicat.* Unde Cant. 2. merito Maria lilio confertur: *Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias*: ſicut enim lilium eſt maximè album; ita & Maria per virginitatem fuit nive candidior, ſicut etiam lilium poſtulat eſſe intactum, quia ſi contrectetur, marceſcit, & fragrantem ſuum odorem ammittit; ita & Maria virginitatem ſuam intactam eſſe cupiebat; Chriſti quidem mater fieri volebat, ſed à lege, quòd virginitas ejus intacta permaneret: *At illa virginitati inhæret, & integritatem Angelicæ demonſtrationi anteponendam judicat.*

Fortè non diſplicebit audire pereximium & piiſſimum Evangelii ſancti Lucæ interpretem, qui præfata beatæ Virginis verba ad noſtrum propoſitum perfectiſſimè exponit: dixit, inquit, Maria: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* (Quaſi diceret intra ſe; Si meæ virginitatis ja- Stella in Luc. cturam aliquam ſum paſſura, & promiſſum votum violare debeam, nollo eſſe mater Dei, at verò, quia ſcio Dominum potentem eſſe, ut mea virginitate intacta manente poſſim parere; quæro, quomodo Dominus id facere diſpoſuerit. Ubi protinus advertere debes, quam curam & ſollicitudinem habeat beata Virgo de obſervando virginitatis voto, & virginali puritate; dicit namque Angelo, ſe ad tantam dignitatem & honorem neutiquam aſcendere velle, ſi aliquantulum detrimenti ſuæ puritatis & virginitatis paſſura eſſet. Quòd ſi quæres à beata Virgine, nunquid malit virginitatem cuſtodire, quàm mater Dei eſſe non dubito, quin tibi reſpondeat, melius & ſalubrius eſſe, cordis ſinceritate, & animi virtutibus ſplendere, quam dignitatem aliquam, quantumvis ſublimem, & excellentem ſubire, Maria Dei voluntatem in omnibus adimplere cupiebat, ſed, ſepoſita Dei voluntate, ex ſeipſa prælegiſſet non fieri Dei mater, quam emiſſum virginitatis votum vel in minimo, etiam ſine peccato violare. O quam ardenter virginitatem illæſam ſervare concupivit Maria! ſed ò quàm glorioſum fuit Mariæ, quod illam ſervare tanto affectu deſideraverit!

Virginitas homines cæleſtes efficit: *In* Chryſ. Serm. 18 *carne præter carnem vivere, non terrena vita eſt, ſed cæleſtis.* Virginitas Angelis homines facit æquales; *Cùm caſtè perſeveratis, ô Virgines; Angelis Dei eſtis æquales.* S. Cypr. l. 2. de habitu Virg. Virginitas Deo, qui infinitè purus, & qui prima Virgo eſt, homines aſſimilat; *Magnum, ut verè dicam, eſt virginitas, incorruptibilis Deo hominem ſimilem faciens.* Quare glorioſiſſimum eſt! Mariæ, quòd virginitatem prima noverit, & toto vitæ ſuæ tempore religioſa ſervaverit, ſed glorioſius adhuc ei fuit, virginitatem tanto cum affectu S. Baſil. l. de ver. Virg. cuſtodiſſe, ut maluiſſet non eſſe Dei mater, quam non eſſe Virgo. Heu inquit D. Hieronymus, quàm multæ quotidie virgines

ſua

Hieron. ep. 22. ad Euſtoch. ſua infeliciter virginitate cadunt: *Piget dicere, quot quotidie virgines ruant, quantas de ſuo gremio mater perdat Eccleſia*; ruunt multæ pro momentanea felicitate, pro terreno lucro, vel pro imaginario honore; ruunt, & mirabilem hanc virtutem amittunt; ſed Maria eſt Dux, Regina, ſpeculum & gloria virginum, quam voluptates non alliciunt, quam terrena non movent; & quam immenſa, & quaſi infinita matris Dei dignitas à propoſito ſervandi virginitatem non deterruit: quia, ut ait D. Auguſtinus, *Virgo eſſe maluit, quàm Mater Dei praciſè*. Id eſt ſecluſa Dei voluntate, cui ſemper obtemperare, & ſe conformare ſtatuit.

Miramini ſanctum Virginis Mariæ ſtudium; ſed identidem ſtupete, hominum cæcitatem, & cæcam ambitionem contemplantes. Heu! quid non faciunt homines, ut ad eminentes eleventur dignitates? quæ mala non perpetrant, ut altiùs aſcendant? quis infelicibus hiſce reperietur temporibus, qui ſibi oblatam regiam dignitatem, quam graviſſimis criminibus eſſet aſcenſurus, prorſus renueret? Quid regiam dignitatem dico? Heu! ad infimas dignitates plerùmque non fit aſcenſus, niſi per iniquitates. Cuilibet dicere ſolet ſantanas. *Hæc*
Matth. 4. 9. *omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me*, & plerique cadunt, ut aſcendant; plerique in gravia cadunt crimina, ut aſcendant ad ſublimia. Diſcite à B. Virgine ad honores & dignitates cum virtutis detrimento non tendere. Prælegiſſet Virgo ſacra millies mori, quam vel leviſſimum peccatum veniale contra emiſſum virginitatis votum patrare; & tanto ſervandæ virginitatis zelo exardeſcebat, ut præoptaſſet eminentiſſimam Matris Dei dignitatem non obtinere, quàm virginitatis votum, etiam cum Dei diſpenſatione, licitè violare. Pudeat ergo ambitioſo tanto cum affectu per iniquitatis viam ad honores anhelare: ſed pudeat etiam adoleſcentulas, quòd virginitatem quaſi nihili faciant; pudeat illas, quò non virtutis, ſed, ut loquitur Ter-
Tert. L. 1. adv. Marc. tullianus, *laſcivia ingenia habeant*. O animæ ſanguine Chriſti redemptæ, virginitatem plurimi pendite, eam ambite, illi adhærete, inſtar S. Mariæ Virginis, cui glorioſum eſt, quod voluerit eſſe Virgo; *ne etiam ei glorioſum eſt, quòd fuerit ſimul Mater & Virgo*.

1. PARS. *Glorioſum eſt Maria, quòd ſit ſimul Mater & Virgo.*

Modum conceptionis inquiſierat Virgo dicens: *Quomodo fiet iſtud?* Cui reſpondit Angelus *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi*. Quaſi diceret; O Maria, licèt virum non cognoſcas, teque Virginem Deo voveris, concipies tamen, non humana, ſed divina virtute, ipſaque ſalva virginitate: nam Spiritus ſanctus in te mirabiliter deſcendet, & per ſuam virtutem, ſeu potentiam obumbrabit tibi, & defendet te, virginitatemque tuam, cui tanto affectu adhæres, ita proteget, ut ſine ulla illius injuria, imò cum ſummo decore concipias, & parias; & ſic Chriſti Mater eris potentiſſima & Virgo puriſſima. Quod quidem ita factum eſt; quia, ut ait D. Auguſtinus Maria fuit Mater fœcunda, quæ Chriſtum peperit, & virginitatem non amiſit: *Chriſtus Virginis Filius, & Virginum Sponſus, attulit Matri fœcunditatem, ſed non abſtulit virginitatem*. In aliis fęminis, quamdiù virgo aliqua eſt, mater non eſt, cùm autem mater facta fuerit, virginitatem non habet: ſed, ut ait S. Gregorius Niſſenus, in Maria miraculosè factum eſt, ut virginitas partum non prohibuerit, neque partus virginitatem ſolverit: *O miraculum ingens, Virgo Mater fit, & Virgo permanet*. Quatuor modis poteſt Deus facere hominem, inquit S. Anſelmus, videlicet aut de viro & fęmina, ſicut uſus monſtrat: aut nec de viro nec de fęmina, ſicut creavit Adam: aut de viro ſine fęmina, ſicut fecit Evam: aut de fęmina ſine viro, quod nondum fecerat. Ut igitur hunc quoque modum probaret ſuæ ſubjacere poteſtati, miraculosè per Spiritus ſancti operationem voluit in Virginis utero formari, & à Matre Virgine generari: *O miraculum ingens, Virgo Mater fit, & Virgo permanet*.

Aug. L. 2. de Symb. ad Catech. c. 4.

S. Greg. Orat. de ſancta Chr. nat.

Chriſtum de Virgine naſciturum prædixerat Iſaias Propheta, dicens: *Ecce Virgo concipiet & pariet*. Ipſum autem non ex cor-
Iſa. rupta, ſed ex Virgine naſci debuiſſe, multæ ſuadent rationes: *Decebat* enim, ut ſicut ab æterno Verbum in cælo ex Patre ſine corruptione genitum eſt: ita in terris ex matre ſine corruptela gigneretur. *Decebat*, ut qui ad tollendam mundi corruptionem venturus erat, incorruptionis donum matri ſuæ communicaret. *Decebat*, ut ſicut primus Adam de terra virginea, necdum manibus hominum tractata conditus eſt: ita ſecundus Adam, ſeu Chriſtus de Virgine intacta generaretur. *Decebat*, ut ſicut perditio ab Eva incœpit in tempore, quò, ut communiter creditur, erat virgo, etiam reſtauratio à muliere Virgine initium haberet. *Decebat* tandem ut Chriſtus puriſſimus, & puritatis amantiſſimus, à ma-

tre

tre puriſſima, & virgine ortum duceret: quare novum fecit Dominus ſuper terram, & invertens naturæ ordinem, in matre virginitatem eum maternitate conjunxit & ex matre virgine natus eſt. *O miraculum ingens, Virgo mater fit, & Virgo permanet.*

Sicut ſidus ſine ſui corruptione ſuum emittit radium; ſic, inquit S. Bernardus, (Bern. h. 2 ſup. Miſſ.) abſque ſui læſione, Virgo peperit filium. Quemadmodum, ait idem Bernardus, Aaronica virga abſque humano opere flores emiſit, ita Virgo abſque viri opera, florem Chriſtum concepit. Sicut Gedeonis vellus (Ambroſ. ſer. 13.) ex carne ovis, abſque vulnere carnis, detonſum eſt; ita, inquit S. Ambroſius, caro Chriſti ex corpore Virginis abſque detrimento virginitatis eſt ſumpta. Quemadmodum rubus ille, in quo olim Deus apparuit, ignem concepit & virorem ſervavit, ut habetur Exodi tertio, ita Virgo cæleſtem & divinum ignem Chriſtum concepit, & virginitatis albedinem non amiſit. Maria tandem fuit virga de radice Jeſſe, ex cujus (Iſa. 11.) radice flos cæleſtis Chriſtus aſcendit: *Egredietur virga de radice Jeſſe, & flos de radice ejus aſcendet;* ut enim melifluus ait Bernardus, *virga floruit abſque germine, &* (S. Bern. ubi ſup.) *Virgo concepit non ex homine; nec virga virorem floris læſit emiſſio, nec Virginis pudorem ſacri partus editio.* O mirabilem, & miraculoſam Chriſti ex Virgine matre productionem! ſed ò quàm glorioſum fuit Mariæ, quòd ſimul, & virgo, & mater fuerit! glorioſum eſt Mariæ, quòd fuerit virgo; glorioſum eſt Mariæ, quòd fuerit Chriſti mater: ſed longè glorioſius eſt ei, quòd & maternitatis, & virginitatis gloriam in ſeipſa adunarit, quòdque ſimul maternitatem (Chryſoſt. ſer. 143.) & virginitatem poſſederit, *& virginitatis poſſidet decus, & matris pertulit dignitatem.*

Maria ab Eccleſia vocatur *Virgo ſingularis*: hæc ſingularis fuit in conceptione, in qua ab originali labe fuit præſervata; in nativitate, in qua gaudium annuntiavit univerſo mundo; in vita, in qua à Dei amore nunquam ceſſavit; & in morte, in qua amoris divini violentia potiùs quàm naturæ defectu expiravit. Sed fuit ſpecialiori, & mirabiliori modo *Virgo ſingularis* in annun- (Tert. l. adv. Jud. 9.) tiatione, cùm facta eſt ſimul mater & virgo; tunc non ſolùm ſingularis, ſed & ipſa ſingularitas fuit: *Singularitas tota eſt*; quia ſingulari, portentoſo, & omnibus ſæculis mirando prodigio, gloriam virginitatis ſimul cum gloria maternitatis conjunxit; quo nihil eminentius, nihilque Mariæ videtur eſſe poſſe glorioſius. Sicut enim phœnix dicitur de ſingularitate famoſus: *Alitem Orientis peculiarem, de ſingularitate famoſam*: (Tertull. reſ. car. 13.) ita etiam Maris ob ſingulare illud privilegium, quo ſine virginitatis detrimento mater Chriſti facta eſt, erit in æternum famoſa, & omnibus hominibus veneranda, quia ſemper proclamabunt, quòd Maria *virginitatis gratiam tenuit, & fœcunditatis gloriam acquiſivit.* (S. Bon. in ſpec. V. c. 7. Ign. Ep. ad Io. Apoſt.)

Mariam ſacratum gloriæ monſtrum vocat S. Martyr Ignatius: *Cæleſte prodigium, ſacratiſſimum monſtrum.* Non horrendum naturæ, ſed ſacratiſſimum gloriæ monſtrum & prodigium fuit Maria; quia ſicut monſtra dicimus, cùm duo valdè diſſita, & quę diverſæ ſunt ſpeciei, inter ſe junguntur: ut cùm puer caput habet arietinum, vel cùm vitulus caput gerit humanum, ita Maria eſt monſtrum honoris, & gloriæ, quia duo glorioſiſſima privilegia, pura Chriſti maternitatem, & virginitatem in ſeipſa copulavit, glorioſiſſimum enim ei erat, quòd eſſet virgo; virginum primiceria, & virginum Regina, glorioſiſſimum ei etiam erat, quod eſſet mater Chriſti, quòdque eundem eum æterno Patre filium habuerit; ſed adhuc glorioſius, & quaſi monſtroſum eſt, quòd Maria hæc duo in ſeipſa conjunxerit; quòdque ſimul Dei mater & virgo puriſſima extiterit, Maria ſola eſt quæ hac potitur gloria, & quę in æternum laudabitur, quia ſimul virgo: & Dei mater fuit: *Sola hæc eſt beata Deipara, in qua* (S. Bern. ſer. Sig. magn.) *virginitas & maternitas obviaverunt ſibi; in ea factum eſt, quod factum non fuerat, nec fiet in æternum.*

Miramini, & obſtupeſcite audientes, Deum tot & tanta ad Mariæ gloriam feciſſe: *Quis hæc audiens non obſtupeſcat*; inquit S. Anſelmus, *& quòd Deus tale quid velle potuerit,* (S. Anſel. de excell. V.) *non ultra omne quod dici poteſt, admirabile dicat?* Eſt certè quòd miremur; ſed, & eſt, quòd Mariam, cui tanta ineſt gloria religioſiſſimè & humillimè veneremur. Verum eſt, multos hoc ævo ſpecie tenus B. Virgini eſſe devotos; multi eam venerantur quoad externa quædam devotionis, & pietatis exercitia, ſed reverà pauci ei ſincerè, & perfectè ſunt devoti; quia pauci peccata, & omnem immunditiam a ſeipſis expellunt. Cupit B. Virgo, eos qui ipſi famulari gloriantur, eſſe candidos, caſtos, & a lethalis peccati macula alienos; tales ei placent famuli, quales erant Nazaræi, de quibus ait Jeremias: *Candidiores Nazaræi* (Thren. 4.) *ejus nive, nitidiores lacte*, quare ſi B. Virgini famulari cupiatis, omne peccatum à vobis procul pellite: *Recedite, recedite, exite inde, pollutum nolite tangere, exite de medio ejus.* (Iſai. 52.)

Narrat Sophronius Siriacum Abbatem aliquando ad ſuæ cellæ fores B. V. Mariam mirabili majeſtate,& gloria fulgentem inveniſſe; qua humiliter ſalutata eam enixè rogavit, ut cellam ingredi dignaretur, ſperans, quòd per ejus præſentiam cella ſanctificaretur, & quaſi in alterum Paradiſum immutaretur. Cui Virgo: *Habes in cella inimicum meum, & vis ut ingrediar?* Quibus dictis evaſit & evanuit. Sanctus autem Abbas gravi mœrore confectus, cellam ingreditur, ut Mariæ hoſtem inquirat; & cùm ſolicitè undique quæſiiſſet, nec inveniſſet; tandem in camera invenit librum quendam à Neſtorio adversùs Dei Genitricem compoſitum, tunc intellexit, quid ſignificarent quæ dixerat Maria, quare in ignem projecit librum, dicens. *Non manebit in cella mea Dei genitricis, & domina mea inimicus.* O Chriſtiane, ſi B. Virgo S. Abbatis cellam ingredi renuit, quia in ea latebat hæretici Neſtorii liber; qua ratione cenſebis, grata ipſi tua eſſe obſequia, quandiù peccato mortali adhæres? Peccatum mortale eſt infenſiſſimus Chriſti, & Mariæ inimicus; quare ſi V. M. devotus eſſe peroptas, hunc ejus inimicum è cordis tui cella expelle, dicens S. Abbate: *Non manebit in cella mea S. Dei genitricis inimicus.* Procul pelle avaritiam, luxuriam, invidiam, & alios Mariæ inimicos; eos in anima tua habitare non ſinas & Maria ad te veniet per ſuam protectionem, qua mediante gratiam, & gloriam impetrabis. *Amen.*

In pr. t. Sp. pitu. c. 41.

DE ANNUNTIATIONE

B. V. MARIÆ

CONCIO SECUNDA.

Dominus tecum. Luc. 1.

TAnta hodie Mariani ventris eſt gloria, ut eum ſuperbum vocitet D. Zeno. *Superbus*, inquit, *emicat venter Verbo*, Crediderim, ſanctum hunc Antiſtitem meminiſſe illius Iſaiæ vaticinii, nunc maximè M. Virgini aptandi: *Ponam te in ſuperbiam ſæculorum*, ſeu ut legit Pagninus, *ponam te in gloriam æternam*; hodie enim Mariæ uterus in ſuperbiam ponitur, & æternam ſibi conciliat gloriam, cùm Patris æterni Verbum in eo incarnatur, & in eo eſt per unionem hypoſtaticam: *Dominus tecum.* Verum eſt, Deum, ante Verbi incarnationem, in Maria fuiſſe per eſſentiam, per præſentiam, per potentiam, per gratiam & per ſingularem protectionem; ſed, ò rem mirabilem & omnibus ſeculis commemorandam! Angelus, qui omnibus his modis Deum Mariæ ineſſe probè ſciebat; eum novo, glorioſo, & portentoſo quodam modo in illa futurum eſſe annuntiat, per incarnationem ſcilicet & per unionem ejus cum humana natura, quæ in utero Mariæ debet fieri; *Dominus tecum.* Contemplemur nunc Verbum æternum, non in ſinu Patris, ſed in ventre matris: explicemus modos mirabiles, quibus Chriſtus Mariæ ineſt, &c. *Ave.*

Zen ſer. 3 de nat. M., l. 60.

MIhi audire videor Angelum cæleſti cum majeſtate dicentem Mariæ: *Dominus tecum.* Sed optarem, ut explicaret mirabilis ille nuntius, quomodò Dominus eſt cum illa! Dicito, quæſo, ò Angele Dei, quomodò cum Maria ſit Dominus? *Dominus tecum plus quàm mecum*; Dominus, ut vice Angeli loquitur Auguſtinus eſt cum Maria, plus quàm cum ipſo Angelo nuntiante. Angelus eſt cum Chriſto, ut Verbo, quo fruitur, & cujus poſſeſſione beatificatur. Magis tamen Chriſtus in Maria, quàm in Angelo; quia Chriſtus in ea eſt ut in Throno, ut in templo; & ut in Paradiſo. Chriſtus Rex erat, Sacerdos erat, Deus erat. Si Rex, ubi Thronus? Si Sacerdos, ubi templum? Si Deus, ubi Paradiſus? Maria utique eſt Thronus hujus Regis, Templum hujus Sacerdotis & Paradiſus hujus Dei; ut enim jam videbimus; Chriſtus eſt in Virginis utero: 1. Ut Rex in Throno ſuo: 2. Ut Sacerdos in templo ſuo: 3. Ut Deus in Paradiſo ſuo. Ecce quomodò Chriſtus eſt in Maria: *Dominus tecum.*

S. Aug. ſer. 18. de tem.

Chriſtus eſt in B. Virginis utero, ut Rex in Throno ſuo. I. PARS.

CHriſtus, qui *Dominus Dominorum eſt & Rex Regum*, tres habuit Thronos, inquit, Doctor Seraphicus: primum in Cęlo, ubi, ut Verbum in Patris æterni ſinu, velut in gloriæ ſuæ Throno reſidet. *Qui eſt in ſinu Patris.* Secundum in Eccleſia militante, ubi uſque ad mundi finem per ſpecialem protectionem permanebit. *Thronus tuus, Deus, in ſæculum ſæculi.* Tertium in ſinu Mariæ, qui fuit *Thronus* quem ſibi elegit, *Thronus* quem ſibi fecit, *Thronus* in quem intravit, & *Thronus* in quo novem menſibus manſit.

Ap. 17. 1.

D. Bon. in Pſ. Re. Jo. 1. 18.

Heb. 1. 5.

Ut magnam amoris poteſtatem indicarent antiqui, illum una manu piſcem, altera verò ſpicas & flores tenentem pingebant; ut inde quidquid maris littoribus, aut terrarum finibus clauditur, amori tributum pendere,

Digitized by Google

dere, ac illius imperio ſubdi manifeſtarent. At latior adhuc amoris eſt ditio, ampliores ſunt poteſtatis ejus termini, quia & ipſi quoque Cælo tantum Imperat tributum, ut ex tribus quæ in Deo ſunt perſonis, unam ſibi dari præcipiat; quæ quidem amori & ex amore data eſt: nam ut ait dilectus Diſcipulus. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret*. Hic autem Dei filius in hunc mundum veniens, Regalem Thronum in B. Virginis utero ſibi elegit, *Rex Cæli*, inquit Albertus Magnus, *Mariam in ſolium gloriæ ſibi elegit*. Huncque ſuum Thronum ebore candidiorem, auro ditiorem, margaritis pretioſiorem & omnibus aliis regalibus ſoliis pulchriorem fecit.

Jo 3 16.

Alb. q. 150 ſup. Miſſus

Mariæ dixit Angelus, eam apud Deum inveniſſe gratiam: *Inveniſti gratiam apud Deum*; quam gratiam? reſpondet Guerricus Abbas: *Maria ſingularem præ omnibus electis invenit gratiam apud Deum, ut videlicet Dei conciperet & pareret Filium, atque ex ebore corporis ejus Thronum ſibi virtus Altiſſimi ſine manibus exſcinderet glorioſum*. Quibus verbis patet, quòd duplicem ſpecialem, & inſignem gratiam invenerit Maria: *Prima* eſt, quòd eam Deus præ cæteris omnibus ex gratuita dilectione elegerit in matrem ſuam. *Secunda*, quòd ex carne ejus, quaſi ex ebore, præclarum, & pretioſum Thronum ſibi elaboraverit: *Atque ex ebore corporis ejus Thronum ſibi virtus Altiſſimi ſine manibus exſcinderet glorioſum*. Unde ſi Rex Salomon *fecit Thronum de ebore grandem*; verus etiam Salomon Chriſtus, de ebore corporis Mariæ Thronum ſibi fecit grandem, & magnificum; de quo convenientius, quàm de Salomonis Throno dici debet, quòd *non eſt factum tale opus in univerſis regnis*. Hunc Thronum ſibi fecit Verbum æternum & in hunc Thronum intravit, cùm naturam humanam aſſumpſit. *Fecit Thronum*, inquit Petrus Damiani, *uterum videlicet intemeratæ Virginis, in quo ſedit ille majeſtas. Felix Thronus, in quo ſedit Dominator Dominus, in quo & per quem non ſolùm omnes, ſed omnia renovantur*.

Luc. 1. 30

Guerr. ſer. 1. in Ann.

3. Reg. 10. 18.

Petr. Dam. ſer. de Nat. Virg.

Cùm Mariam ſalutavit Angelus, hæc *turbata eſt in ſermone ejus*. Turbatur Maria, vel ob Angelicæ majeſtatis fulgorem, vel ex pudore virgineo, vel etiam, ut ait divus Laurentius Juſtinianus, turbatur ex tam honorifica ſalutatione in ſui laudem facta, ac ex tot magnalibus quæ de ſe audierat, tanta enim ejus erat humilitas, ut cùm laudaretur ab Angelo, torqueretur in corde. Sed aliam rationem commotionis Mariæ noſtro propoſito congruentiſſimam adducit ſanctus Petrus Chryſologus, *Maria*, inquit, *turbata eſt; quia in ingreſſu Angeli ſenſit divinitatis ingreſſum*. Sicut enim die Palmarum *commota eſt univerſa civitas* Jeroſolyma, cùm in eam Chriſtus triumphans, & ut Rex ingreſſus eſt, ita & turbata eſt Maria, quia cognovit Chriſtum Regem, & totius mundi Imperatorem, in ipſius utero, velut in throno ſuo, mox ſuſcipiendum: *Turbata eſt, quia ſenſit divinitatis ingreſſum*.

Chryſol. ſer. 141.

Matt. 21. 10

In ſinu Patris ab æterno erat Chriſtus ut Verbum, ibi inenarrabili & incomprehenſibili fruebatur beatitudine, ibi a mundi creatione Angelorum erat beatitudo; at hodie, ut loquitur D. Thomas à Villanova, *Virgo ſuis eum precibus traxit è cælo, hæc ſuis meritis, & virtutibus cælum invaſit*. Verum eſt, quòd Maria incarnationem Verbi, nec de condigno, nec de congruo meruerit, quia utrumque meritum requirit gratiam; gratia autem ſupponit incarnationem factam, aut faciendam, nam ex ordinatione divina omnis gratia eſt à Chriſto, & per Chriſtum: *Gratia Dei per Jeſum Chriſtum*; ac proinde Verbi incarnationem Maria non meruit, nec mereri potuit de potentia Dei ordinaria. Sed poſito divino decreto de futura Verbi incarnatione, meruit de congruo Maria, quòd in Chriſti Matrem eligeretur, & quòd Verbum in ejus utero incarnaretur. Et in hoc ſenſu ait S. Th. à Villanova, eam ſuis precibus & meritis Verbum in ſinum ſuum attraxiſſe: *Hæc Virgo ſuis eum precibus traxit è cælo*. Eumque in ſinum ſuum, veluti in thronum, ſola Maria trahere & ſuſcipere meruit, ut ait D. Auguſtinus. *Sola meruit Deum & hominem paritura ſuſcipere, facta thronus Dei, & aula Regis æterni*. Tanta erat pulchritudo Mariæ, ratione virtutum, & meritorum ejus, ut Verbum æternum ejus amore captum, dixerit: *Averte oculos tuos, quia ipſi me avolare fecerunt*. Quæ verba explicans præfatus Antiſtes, ait. *Unde, aut quò avolare, niſi à ſinu Patris in uterum Matris*? O mirabilem potentiam virtutum, & meritorum Mariæ, quæ Verbum increatum in ſinum eius attraxerunt & volare fecerunt! in ſinum ejus volavit, in eum intravit & velut in regio ſuo throno novem menſibus manſit, ipſa enim eſt quaſi columna nubis, in qua Deus ſuum thronum poſuit. *Maria*, inquit Doctor Seraphicus, *eſt thronus Dei, ipſa enim eſt columna nubis*. Hic eſt thronus, in quo Rex gloriæ Chriſtus ſedit & habitavit, *Rex deſideravit decorem tuum pulchritudinis*, inquit Andreas Cretenſis, *Rex amavit divitias tuæ Virginitatis, & in te habitavit*.

S. Th. de par. V.

Rom. 7. 25.

Aug. l. de Aſſumpt.

Cant. 6.

Ubi ſup.

S. Andr. Cretenſis Orat. 2. de dorm. B. V.

Mariam alloquens Dionyſius Carthuſianus,

nus, ait: *Nihil ſic ſingulariter, ſic mirabili-* Dion. de digu. Mar c. 24. *ter poteſt dici Dei thronus, quemadmodum venter tuus benedictus, quia manſit in te tota divinitas corporaliter*. Cælum, terra, mare & omnes creaturæ in aliquo ſenſu dici poſſent Dei thronus, puta, quia Deus in omnibus eſt, & omnia implet per eſſentiæ ſuæ immenſitatem; ſed Maria modo ſpecialiori & emineutiori, Dei thronus eſt, quia in ejus utero Deus incarnari, homo fieri, & corporaliter manere dignatus eſt. Unde Maria a D. Damaſceno vocatur *ſedes ejus, qui* Dam. Orat. de dormit. B.M. *nullo capitur loco;* ideò etiam S. Ildephonſus eam; *ſolium gloria Dei* appellat. Et Hugo Cardinalis ait, Mariam eſſe ſolium excelſum & elevatum quod vidit Iſaias: *Vidi* inquit Propheta, *Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum & elevatum*. Illud ſolium varii Ildeph. ſer. 8. de Aſſun. p. variè explicant, ſed præfatus Cardinalis ait: *Per ſolium excelſum & elevatum intelligitur B. Maria, in qua Chriſtus diù ſedit, &* Iſ. 6. 17. *requievit*. O ſolium ſublime! ò thronum mirabilem!

Sancta miratur Eccleſia, quòd in Maria inhabitare Deus non horruerit: *Non horruiſti Virginis uterum*. Horruiſſet Verbum æternum in Thereſiæ, Agnetis, Barbaræ, & aliarum ſanctarum Virginum utero incarnari, quia hæ omnes originale peccatum contraxerant; ſed in Mariam intrare & in ejus utero carnem aſſumere non horruit, quia hæc originale non contraxit peccatum, & puriſſimis Virginibus purior fuit; non horruit quidem Virginis uterum; quin contrà in eo incarnari elegit, in eum intravit, & in eo, velut in throno, diù manſit & requievit: *Per ſolium excelſum, & elevatum intelligitur B. Maria, in qua Chriſtus diù ſedit, & requievit*.

Miror, Chriſtum non horruiſſe Virginis uterum & in eo, velut in throno ſuo novem menſibus requieviſſe; ſed miror magis, quòd idem Chriſtus in corpora noſtra intrare & in iis aliquamdiu manere velit, quotieſcunque ſacram Euchariſtiam ſumimus: *Qui man-* Jo. 6. 57. *ducat meam carnem*, inquit, *& bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in eo*. Cùm ſacram ſumpſimus Euchariſtiam, non in nobis eſt Chriſtus ſolùm per charitatem, ſed per ſeipſum, ac per veram, & realem ſuæ carnis, ſuique ſanguinis communicationem: *Qui edit & bibit carnem & ſanguinem Domini, in ipſo manet Domino & Dominus in ipſo. Contemperatio fit nova, & ſuper rationem, ita ut ſit Deus in nobis & nos in Deo*; ſic Theophilactus. Quod familiari ſimilitudine explicat S. Cyrillus, dicens: *Sicut ſi quis liquefacta cera aliam ceram infuderit, alteram cum altera per totum commiſceat neceſſe eſt; ita ſi quis carnem, & ſanguinem Domini* S. Cyrill. in Jo. l. 4. c. 34. *recipit, cum ipſo ita conjungitur, ut Chriſtus in ipſo, & ipſe in Chriſto inveniatur*. O nos felices nimiùm, quòd idem Chriſtus, qui in Mariæ incarnatus eſt utero, ad nos veniat & intra nos maneat! ò inviſibilis conditor mundi, quam mirabiliter agis nobiſcum! ò ineffabilis gratia! ò admirabilis dignatio! ò amor immenſus homini ſingulariter impenſus! Unde hoc nobis quòd Dominus noſter veniat ad nos? *Unde hoc mihi*, inquit piiſſimus Thomas a Kempis, ut *venias ad me? quid ergo ſum, ut praſtes mihi teipſum?* De imit. l. 4. c. 2. *quomodo audet peccator coram te apparere? & quomodo tu dignaris ad peccatorem venire?* Mira quidem res eſt, & humanum ſuperans intellectum, quòd Chriſtus verus Deus, & homo ſub modica ſpecie panis, & vini ad nos venire, & in nobis habitare dignetur. Lætamini & exultate in Domino, qui tantum nobis beneficium impendit, ſed & Chriſto venturo hoſpitium præparate, magnaque eum ſollicitudine ad illum recipiendum corda, & corpora veſtra aptate. Heu! ſi Noe vir juſtus in arcæ fabrica centum annis laboravit, ut cum paucis ſalvaretur; ſi Moyſes arcam ex lignis imputribilibus fecit, quam & mundiſſimo veſtivit auro, ut tabulas legis in ea reponeret, quantò magis laborare debemus, ut Chriſto totius mundi conditori paremus hoſpitium! Puritate, humilitate, & omnibus virtutibus affluebat Maria, cùm in ejus utero Verbum incarnatum eſt; omnium ſimiliter virtutum exercitio indeſinenter vacate, ut digni efficiamini ad recipiendum eundem Chriſtum, qui in B. Mariæ Virginis utero fuit, ſicut Rex in throno ſuo; *ac etiam ſicut Pontifex in templo ſuo*.

II PARS

Chriſtus eſt in B. Virginis utero, ut Sacerdos in Templo ſuo,

CHriſtus in hunc mundum venit, ut Pontificis munus obiret, hic fuit Pontifex, qui introivit ſemel in ſancta & qui corporis ſui ſacrificium pro humani generis ſalute obtulit Patri. Unde eum Pontificem magnum vocat D. Paulus: *Habemus ergo Pontificem magnum*. Nec ſolùm in ara crucis Heb. 4. 14. Pontifex fuit; ſed etiam in B. Virginis utero, qui fuit *templum*, in quo Chriſtus habitavit; *templum*, quod ſanctificavit; *templum* in quo nuptias cum natura humana contraxit & *templum*, in quo nos æterno Patri reconciliavit.

De Beatæ Virginis utero ſancta canit Eccleſia,

cleſia, quòd Dei templum extiterit: *templum Dei factus eſt uterus neſciens virum:*

S.Bern. ſerm. de B.Mar.

Hoc fuit ſanctiſſimum, mundiſſimum, & charitatis auro fulgentiſſimum templum; in quo Chriſtus ut Pontifex habitavit: *Chriſtus*, inquit S.Bernardus, *in Maria habitavit, ut Creator in mundo; ut Pontifex in templo*. Et, ut loquitur Dionyſius Alexandrinus, *Chriſtus in ſancto ſuo tabernaculo non manufacto habitavit, quod eſt Deipara; illic enim ipſe Rex gloriæ factus eſt Pontifex.*

Dionyſ. in cap. 9. Ep. ad Heb.

Chriſtus ante Incarnationem, & ut Verbum, preces fundere, ſacrificia offerre, & alia Sacerdotis munia obire nequibat; ſed in B. Virg. utero ſacerdos factus eſt, in eo ut ſacerdos inhabitavit, & in eo ab inſtanti conceptionis pro mundi ſalute oravit, ſeipſum Patri in ſacrificium obtulit, aliaque ſummi ſacerdotis officia adimplevit. O mirabilem Sacerdotem, qui in Mariæ utero eſt, veluti in templo, in quo habitat, ac etiam *veluti in templo quod ſanctificat.*

Pſ.45.5.

Sanctificavit tabernaculum ſuum Altiſſimus. Quod eſt illud templum, quod Deus ſanctificavit? Maria utique, ut ait S.Gregorius Thaumaturgus: *Maria*, inquit, *eſt animatum Dei templum quod Chriſtus ſanctificavit*. Sicut olim templum Salomonis Deus ſanctificaverat: *Elegi & ſanctificavi locum iſtum*, ita inquit D. Ambroſius, Maria eſt templum animatum, quod per ſuam præſentiam Chriſtus ſanctificavit: *Sibi ſacravit templum pudoris, honeſtatis, & puritatis*. Sed Maria eſt etiam templum, *in quo Verbum divinum nuptias cum humana natura contraxit.*

S.Greg. ſer. 3. de Ann.

Ambroſ. L. de in. ſtitut. virg.

Gabriele internuntio mirabiles in Virginis utero nuptiæ celebratæ ſunt, quibus humana natura cum divino Verbo in eadem perſona indiſſolubili nexu copulata eſt: *In utero virginali*, inquit ſanctus Auguſtinus, *Deus naturæ humanæ, tanquam ſponſus ſponſæ copulatus eſt*. In hoc connubio ſponſus fuit Verbum, & ſponſa natura humana, quæ illi indiſſolubili, & æterno vinculo unita eſt. Sicut enim de viro & uxore legitur Geneſeos ſecundo: *Erunt duo in carne una*; ita de his ſponſo & ſponſa, id eſt, de Verbo divino, & natura humana, dicitur: ſunt duo in perſona una, ſeu ſunt duæ naturæ, divina & humana, in una divini Verbi perſona, qua ſuſtentantur, & terminantur: natura enim humana Chriſti, loco propriæ hypoſtaſis, divinam Verbi hypoſtaſim ſummo Dei beneficio adepta eſt. Has nuptias latè explicat S.Gregorius Papa, dicens: (Tunc Deus Pater Deo Filio ſuo nuptias fecit, quãdo hunc in utero Virginis humanæ naturæ conjunxit; quando Deum ante ſæcula fieri voluit hominem in fine ſæculorum. Sed quia ex duabus perſonis fieri ſolet nuptialis iſta conjunctio, abſit hoc ab intellectibus noſtris, ut perſonam Dei & hominis Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti ex duabus perſonis credamus unitam. Ex duabus quippe, atque in duabus hunc naturis exiſtere dicimus; ſed ex duabus perſonis compoſitum credi, ut nefas vitamus.) Mirabile quidem hoc conjugium, in quo Verbum æternum eſt ſponſus & natura humana eſt ſponſa, cui indiſſolubili nexu Verbum unitum eſt: quia naturam quam ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit. Sed in quo templo celebratę ſunt hę nuptię? In Mariæ Virginis utero, qui, ut ait S.Bernardus, fuit templum ſacratiſſimum, à Deo prædeſtinatum & electum ad tales nuptias faciendas: *Jam ergo uterum tuum, Domina, velut ſacratiſſimum Dei vivi templum totus mundus veneratur, quia in eo ſalus mundi initiata eſt, ac prædeſtinatas à ſæculo nuptias Virgo cum Virgine prælibavit*. O mirabile templum, in quo hæ nuptiæ factæ ſunt! ſed fuit etiam uterus Mariæ templum mirabile, *in quo mundi pax & reconciliatio cum Patre æterno facta eſt.*

S.Aug. in Pſ.18.

S.Greg. ho. 38. in Ev.

S Bern. ſer. ad Virgin. Deip.

In hoc templo, ut ſubdit idem Bernardus, *Ruptus eſt paries inimicitiarum, quem inter cælum & terram protoplaſtorum inobedientia contraxerat, ibi confœderata ſunt terrenis cæleſtia, & obviaverunt ſibi in oſculo pacis, quando in unam eandemque perſonam concurrerunt divinitas & humanitas*. A quater mille annis inter cælum & terram concitatum erat bellum; Chriſtus autem qui in hunc mundum venerat, ut humanum genus cum Patre æterno reconciliaret, Virginis uterum ut templum pacis elegit, in quo pacem noſtram fecit & firmavit; *in eo*, ut ait S.Proclus, *communis pacis, libertatiſque cauſa confecta eſt*. Quæ inter terrenos Reges fit pax, non eſt vera pax, ſed quædam potiùs belli ſuſpenſio, ſeu induciæ: unde facta inter eos pace, ſua non confringunt arma; nec belli apparatum totaliter abdicant: quinimò tempore pacis, ad bellum dennò ineundum ſe pręparant: at Marię uterus fuit templum, in quo pax conſtans & perpetua firmata eſt: quare omnia ſua Deus arma confregit; *Factus eſt in pace locus ejus: ibi confregit potentias arcuum, ſcutum, gladium & bellum.* Ad perficiendam illam pacem ſanguinem ſuum ſe in cruce fuſurus promiſit Chriſtus; & Maria, ut ſimul cum Chriſto pacem noſtram faceret, Chriſto ſanguinem quem fuſurus erat, largita eſt; *Effundendum pro mundi pace ſanguinem quem de corpore tuo Chriſtus accepit, ac de te ſumpſit, quòd pro te ſolvat*, inquit S.Eucherius. Unde eam mundi pacem & conciliatricem vocat S.

Proc. in Orat. habita in Conc. Ephes.

Pſ.75.

Ephrem: *Tu pax*, inquit, *tu ſalus mundi, tu univerſi terrarum orbis conciliatrix*. Ipſa eſt pax noſtra non ſolùm quia in ejus utero, veluti in templo, pax noſtra facta eſt; ſed etiam, quia ad pacem noſtram faciendam non parum contulit. O templum Deo dignum, in quo Chriſtus ut Verbum inhabitavit, quod ſanctificavit, in quo nuptias contraxit, & pacem noſtram fecit.

Templum Dei nobiliſſimum ac perfectiſſimum fuit Maria, & nos aliquo modo Dei
1.Cor.3. 17. templum eſſe docet D. Paulus, dicens: *Templum enim Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos*. Templum Dei ſumus, quia quamdiù in ſtatu juſtitiæ perſeveramus, Spiritus ſanctus in nobis, ſicut in templo ſuo, per ſuam gratiam inhabitat: & templum Dei ſumus, quia cùm Chriſtum in Euchariſtia ſumpſimus, ſi in ſtatu gratiæ ſimus, in nobis aliquamdiu ſicut in templo ſuo remanet. Sed cavendum, ut ſubdit D. Paulus, ne hoc templum violemus: *Templum Dei eſtis, & ſpiritus Dei habitat in vobis. Si quis autem templum Dei violaverit, diſperdet illum Deus*. Templum Dei ſumus, & templum illud violamus, cùm peccamus mortaliter; quia peccatum mortale Deum, ſeu Dei gratiam à nobis expellit. O quàm multi templum Dei violant! quàm multi mortaliter pec-
4. Reg. 10. 27 cant! Jehu deſtruxit templum Baal, illud violavit, & in eo cloacas fecit: *Deſtruxerunt ædem Baal, & fecerunt pro ea latrinas*: & quotidie fideles, non Baal, ſed Dei templum violant, cùm mortaliter peccant; & in templo Dei, ſeu in cordibus ſuis avaritiæ, luxuriæ, & omnium vitiorum cloacas faciunt: imò & in eis idola erigunt. Eze-
Ezech. 8. 10 chiel Propheta in templi pariete depicta vidit omnia idola domus Iſrael: *Univerſa idola domus Iſrael depicta erant in pariete in circuitu per totum*; multi ſimiliter animas ſuas, quæ ſunt templum Spiritus ſancti, deturpant; plurimi hæc templa violant, & in eis idola avaritiæ, idola ſuperbiæ, idola concupiſcentiæ; & aliorum vitiorum idola erigunt & delineant. Sed væ vobis qui templum Dei violatis, quia diſperder vos Dominus: *Si quis autem templum Dei violaverit, diſperdet illum Deus*. Templum Jeroſolymitanum violaverat Antiochus; quare
2. Mach. 6. 12 à Deo percuſſus periit; & ideò moriens dixit: *Nunc verò reminiſcor malorum, quæ feci in Jeruſalem. Cognovi ergo, quia propterea invenerunt me mala iſta: & ecce pereo triſtitia magna in terra aliena*. Periit Antiochus qui templum Jeroſolymitanum violavit; & peribunt omnes peccatores, qui ani-
Ezech. 18. 4 mas ſuas, quæ ſunt templum Spiritus ſancti, violabunt: *nam anima quæ peccaverit, ipſa morietur*; morietur quidem ſpiritualiter per peccatum mortale, quod animæ mortem ſpiritualem infert; ſed morietur etiam morte æterna, ſi non convertatur. Quare ſi templum Dei ſitis, ne illud templum violetis; ſed potiùs illud magis & magis ſanctificetis; eſtote templa Dei ſancta & pura, ſicut B. Virgo, in qua Chriſtus fuit ut Sacerdos in templo ſuo; *ac etiam ut Deus in paradiſo ſuo*.

III. PARS.

Chriſtus eſt in B. Virginis utero, ut Deus in Paradiſo ſuo.

Ps. 18 DE Chriſto prophetice dixit Pſaltes Regius, quòd *à ſummo cælo egreſſio ejus*; quod quidem de Chriſto ut Verbo intelligi poſſet, quia a ſummo cælo quaſi egreſſum eſt, ut in Virginis uterum veniret: ſed de Chriſto etiam, ut homine, hæc verba intelliguntur, quia, ut homo, egreſſus eſt ab utero Virginis, qui uterus cælum & ſummum cælum, ſeu Paradiſus erat, *ratione* magnitudinis & capacitatis, *ratione* puritatis & integritatis, ac *ratione* beatitudinis & felicitatis.

Cæli empyrei, ſeu Paradiſi, quanta ſit capacitas & amplitudo, vix concipi poteſt: ſi enim terræ globus (qui in ſe maximus eſt) reſpectu firmamenti, inſtar puncti eſſe videatur? quanta eſt capacitas cæli empyrei, quod & firmamentum & omnia alia corpora, tam cæleſtia, quàm terreſtria intra ſe claudit? maxima certè & ineffabilis eſt ca-
Baruch. 3. pacitas Paradiſi, qui domus Dei eſt: *O Iſrael, quàm magna eſt domus Dei*. Licèt autem tanta Paradiſi ſit magnitudo & capacitas; Maria tamen eſt Paradiſus ratione ſuæ capacitatis, imò & Paradiſo eſt capacior, quia, quem cæli capere non poterant, ſuo utero concluſit, & incomprehenſibilem ſui uteri circulo comprehendit; ut enim ha-
Cap. 7. betur in Concilio Epheſino: *Quis vidit; quis audivit unquam tale, incircumſcriptus Deus uterum inhabitat; quem cæli non capiunt, venter complexus eſt Virginis?* Ante Verbi incarnationem Chriſtus in cælo erat qua Deus, & non qua homo: quare cùm Deus ſit incomprehenſibilis, eum cæli capere nequibant: ſed hodie Deus, qui in ſe incomprehenſibilis eſt, naturæ humanæ hypoſtatice unitur, & fit homo in utero Virginis; ac proinde, cùm Virg. uterus comprehendat hunc hominem qui eſt Deus, quem cæli capere non poterant, uterus Virg. toto cælo amplior & capacior dicitur. Imò Doctor Seraphicus Mariam non ſolùm Paradiſo, ſed etiam toto mundo capaciorem & quodammodo immenſam vocat; *Tu ergo immenſiſſima*

Ma-

D. Bon. in ſpec. B. V. c. 5. S. Ep. ſerm. de laud. Deip.

Maria capacior es mundo, quia quem totus non capit Orbis, in tua ſe clauſit viſcera factus homo. Quod prodigium admirans S. Epiphanius, in hæc verba prorupit: *O uterum impollutum, habentem circulum calorum, qui Deum incomprehenſibilem, in te verè comprehenſum portaſti! O uterum calo ampliorem, qui Deum in te non coarctaſti!* Eſt ergo Maria Paradiſus ratione ſuæ capacitatis; ſed eſt etiam Paradiſus *ratione ſuæ puritatis*.

Ubi ſup.

Sancti Eccleſiæ Patres Mariam crebrò *cælum* vocitant, & cælum reverà fuit, tum quia cæleſti charitate arſit, tum quia in ea ſicut in cælo, Deus ſuam ſedem præparavit: *Dominus in calo paravit ſedem ſuam*. Sed potiſſimum dicitur *cælum*, ratione puritatis Angelicæ & cæleſtis, qua fulſit. *Cælum eſt Maria*, inquit Doctor Seraphicus, *quia caleſti puritate abundavit*. Et ut ait Ricardus à S. Victore: *Sicut calum non eſt capax alicuius peregrinæ impreſſionis, ut loquuntur Aſtrologi ita nec Deipara, propter admirabilem eius impeccabilitatem, nullam peregrinam, leviſſimi etiam peccati, impreſſionem unquam ſuſcepit.*

Rich. lib. de Emman. c. 18.

Supremum cælum, ſeu Paradiſus, aliis omnibus cælis purius eſſe videtur, quia hæc eſt civitas cæleſtis, quæ nihil ſordidum recipit: *Non intrabit in eam aliquod coinquinatum*. In tartarum, velut in magnam totius mundi cloacam, omnes criminum ſordes defluunt, ſed in Paradiſo nihil immundum & inquinatum reperiri poteſt: unde cæleſtis illa civitas aurum, purum & mundum vocatur: *Ipſa civitas aurum mundum, ſimile vitro mundo*: non ibi lutum, non ibi plumbum, aut contemptibile aliquod metallum; non ibi etiam argentum, vel aurum quod ſcoriam habeat, ſed aurum mundiſſimum, inſtar vitri perlucidum: *Aurum mundum ſimile vitro mundo*. Cæleſti autem huic Jeruſalem; ſeu Paradiſo, in hoc ſimilis fuit Maria; cujus tanta fuit puritas, ut ea major ſub Deo intelligi nequeat: *Decuit Virginem ea puritate nitere, qua maior ſub Deo nequit intelligi*; in eam non intravit aliquid coinquinatum: ſed fuit aurum ſemper mundum, quod nullam unquam, ſive originalis, ſive actualis peccati ſcoriam habuit, hæc in mundo vivens immundo, ne minimæ quidem immunditiæ maculam contraxit, in toto vitæ eius decurſu nec unum opus, nec unum verbum, nec una cogitatio reperiri poteſt quæ à divina lege & voluntate deviarit, aut diſcreparit. Ipſa tandem eſt Paradiſus, ratione ſuæ puritatis, & in ea veluti in Paradiſo puriſſimo, commoratus eſt Chriſtus: *Benè Paradiſus Virginis uterus fuit, quem Spiritus ſanctus tanta gratiarum ubertate profudit, quòd Dei Filio factus eſt Paradiſus deliciarum*. Sed ſi Maria fuit Paradiſus ratione puritatis, *fuit etiam Paradiſus ratione beatitudinis & felicitatis*.

Apoc. 21. 27.

Apoc. 21.

S. Anſel. de Conc. V. c. 18.

Rich. à S. Laur. de laud. V. l. 12.

Eccle. 24. 41.

De Chriſto dicitur, quòd de Paradiſo exiverit; *Ego ſicut aquæductus exivi de Paradiſo*. Ante incarnationem de Paradiſo egredi non poterat Chriſtus ut homo, cum nondum eſſet homo; nec etiam ut Deus, cùm Deus, ratione ſuæ univerſitatis, in omnibus locis ſemper neceſſariò ſit, nec de aliquo loco egredi valeat, quomodo ergo Chriſtus exivit de Paradiſo? Hoc dubium ſolvit Richardus à S. Laurentio, dicens: *Exivit de Paradiſo, id eſt, de Virginis utero*; ex quo ut ex Paradiſo exiit Chriſtus quando natus eſt, & in quo ſicut in Paradiſo fuit, quamdiu in eo commoratus eſt, quia in eo cæleſti ſemper beatitudine poſitus eſt. Sicut enim cælum empyreum proprius locus eſt beatitudinis, ubi Deus Beatis clarè & faciliter ſe manifeſtat; ita ſanctiſſimus Mariæ uterus, primus locus fuit, in quo Deus permanenter claram & beatificam ſui viſionem animæ Chriſti communicavit. In Chriſto homine duplex fuit beatitudo, ut docet D. Thomas; una increata, & alia creata; ratione unionis hypoſtaticæ fuit beatus beatitudine increata, ſicut ratione talis unionis eſt Deus; ſed præter hanc beatitudinem increatam oportuit, inquit divus Thomas, in natura humana Chriſti eſſe quandam beatitudinem creatam, qua frui cæpit Chriſtus ab inſtanti conceptionis ſuæ, ut enim ait Richardus de S. Victore: *Quod nos expectamus in conſummatione, illi datum eſt in ſua conceptione*; ſeu illi data eſt ab inſtanti conceptionis beatitudo cæleſtis, quam nobis dari expectamus, poſtquàm omnia adimpleverimus, & conſummaverimus, quæ nobis Deus facienda propoſuit.

Ubi ſup. l. 1.

D. Th. 3. p. q. 9. a. 2. ad 2. Rich. l. 2. de Em. c. 12.

S. Ephr. or. de laud. B. M.

Mariæ uterum *Paradiſum voluptatis* vocat S. Ephrem; quomodo Paradiſus voluptatis dicitur uterus, qui potius carcer arctiſſimus, quam Paradiſus dicendus videtur? hanc difficultatẽ explicat S. Petrus Damiani, dicens: *Locum voluptatis uterum Mariæ intelligo, in quo cumulavit omnes deliciarum delicias*. Sed quomodò in Mariano utero omnes ſunt deliciæ? in eo quidem omnes deliciæ quia in eo eſt Chriſtus Dominus, qui eſt obiectum beatitudinis, & principium omnium deliciarum Paradiſi: ſed in utero Virginis omnes etiam ſunt deliciæ, quia in ea Chriſtus ab inſtãti conceptionis Paradiſi deliciis fruitur. Chriſtus enim a conceptionis ſuæ exordio, non ſolùm hominum, ſed etiam Angelorum caput fuit, in illos influens

Petr. Dam. ſer. 12.

Digitized by Google

gratiam, & in iſtos gloriam: unde Angeli juſſi ſunt eum adorare: *Cùm introduxit* Heb.1.6. *primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes Angeli Dei*: Quare cùm Chriſtus ab inſtanti conceptionis, & in utero Virginis, caput fuerit Angelorum, & in eos influxerit gloriam & beatitudinem: certum eſt, quod & ipſe in Virginis utero gloria & cæleſti beatitudine perfectius potitus ſit, quàm ipſi Angeli, quorum fuit caput, fuit ergo Chriſtus in Virginis utero, non ſolùm ſicut in throno & templo ſuo; ſed etiam ſicuti in Paradiſo ſuo.

Miramini, quod Chriſtus tot mirabilibus modis in B.V. utero extiterit; ſed identidem obſtupeſcite, quòd idem Chriſtus ad vos veniat, & intra vos ingrediatur, quotieſcumque S. Euchariſtiam ſumitis Audite illũ dicentem: Matt.26. *Accipite & comedite, hoc eſt corpus meum*; ò quale prodigium, Chriſtus realiter ad nos venit, & à nobis manducatur! *O res mirabilis, manducat Dominum pauper ſervus & humilis*! eſt certè quòd miremur, ſed eſt etiam quòd nos probemus, & quòd ad recipiendum tantum hoſpitem corda & corpora noſtra præparemus. *Probet autem ſeipſum homo*; inquit D. Paulus, 2.Cor.11. 28. *& ſic de pane illo edat*. Probare & ſerio examinare ſeipſum quiſque debet, ut videat, an in ipſo quidquam exiſtat, quod Chriſto venturo diſplicere poſſit; probare quiſque ſe debet, ita quòd in ſeipſo nihil impurum, nihilque peccaminoſum relinquat, probare quiſque ſe debet, inquit Haymo, *ne fortè unde alii accipiunt remedium, accipiat ille judicium & damnationem*. Qui dignè Chriſti corpus ſumit, magnam gratiarum & bonorum ſpiritualium copiam percipit; ſed *qui manducat indignè, judicium ſibi manducat*: 1.Cor. 11 quare probet quiſque ſeipſum, ne corpus Chriſti ſumat indignè. O quanta erat puritas Mariæ, quanta ejus humilitas, & quanta charitas, cùm in ejus utero Verbum incarnatum eſt! Nihil ea purius, nihil humilius, nihil charitate ardentius, has & alias Mariæ virtutes ſectemini, ut non indignè, ſed dignè Chriſtum percipiatis, accedite cum fide viva, cum humilitate profunda, cum ſpe firma, & cum charitate ardentiſſima, præparate corda veſtra, ut dignè Chriſtum recipiatis, & ipſe vos in hoc mundo ſua gratia, & in cælo ſua gloria replebit. Amen.

DE SANCTO FRANCISCO DE PAULA

CONCIO UNICA.

Pſallemus virtutes tuas. Pſal. 20. 14.

Nonnullos in quibuslibet ſeculis homines magnifica Deus exornavit ſanctitate, ac heroicis ditavit virtutum prærogativis, ut eſſent quaſi præclara ſpecula quæ alii contemplarentur, & veluti publica omnium virtutum exemplaria, quæ alii imitarentur. Prima naſcentis Eccleſiæ ſæcula ſuos habuere Apoſtolos, ſuos Martyres, ſuoſque famoſos Confeſſores, ſubſequentia verò ſuos admirata ſunt Doctores illuſtriſſimos, nec non varios diverſorum Ordinum ſanctiſſimos inſtitutores, in noviſſimis autem temporibus, inter alios pereximiæ ſanctitatis viros apparuit S. Franciſcus de Paula, qui præcellentiſſimum manſuetudinis humilitatis, charitatis, ac omnium virtutum ſpeculum & exemplar, non ſolùm filiis ſuis ſpiritualibus; verùm & omnibus fidelibus extitit. Natus eſt in Calabria: ubi prima Ordinis *Minimorum* poſuit fundamenta; Siciliam adiit, ubi imperavit ventis & mari; Neapoli tranſiit, ubi Ferdinando Regi plurima prædixit; Romam inviſit, ubi à ſummo Pontifice honorificè acceptus eſt in Galliam tandem ſe contulit, ubi ſanctiſſimè in Domino obdormivit, & in omnibus præfatis locis, mirandis effulſit virtutibus, quas nunc enarrare & pſallere intendimus: *Pſallemus virtutes tuas*. &c. *Ave*.

Hominum imprudentium, ſuperborum & inconſtantium aut falſa aut nulla eſt virtus; quia *imprudentes* virtuti nimium ſeverè inſiſtere ſolent; *ſuperbi* exteriori tantùm, & apparenti vacant virtuti, & *inconſtantes*, qui ut luna mutantur, à virtutis exercitio quod ſuſceperunt, facile deſciſcunt. Ex chriſtianis autem alii quidem ſeveram, claram & glorioſam alii, & alii ferventem ſectantur virtutem, ſed non rarò accidit, *imprudentes* eſſe eos qui ſeveram virtutem profitentur; *ſuperbos* fieri eos quorum virtus clara eſt, & *inconſtantes* eſſe eos, qui virtuti ferventi, ſeu qui nimio cum fervore virtuti adhærent. Aſt S. Franciſcus, cujus jam virtutes pſallimus, in virtutũ exercitio fuit prudentiſſimus, humillimus & cõſtãtiſſimus,

ſimus: virtus enim ejus fuit maximè auſtera, clara & fervens: ſed virtus ejus fuit *auſtera*, ſine imprudentia: *clara*, ſine vanitate, & *fervens*, ſine inconſtantia, 1. Sancti Franciſci virtus fuit auſtera, ſed ſine imprudentia. 2. Sancti Franciſci virtus fuit clariſſima, ſed ſine vanitate. 3. Sancti Franciſci virtus fuit fervens, ſed ſine inconſtantia. Hæ ſunt tres hujus concionis partes.

I. PARS. *S. Franciſci virtus fuit auſtera, ſed ſine imprudentia.*

INter homines Chriſtianos, qui Chriſtum crucifixum ſequi profitentur, crucem amplectuntur pauci; plerique enim jejunare renuunt, injurias condonare neſciunt, paſſionum mortificationi vacare recuſant, nimium divitiarum & creaturarum affectum è corde evellere negligunt; nihil tandem durum, nihil difficile, nihilque pravis ſuis affectionibus contrarium pro Chriſto facere, aut pati volunt. Hi virtutem ſectari & ſuo ſimul corpori placere cuperent; optarent ſimul & pietati adhærere, & voluptati indulgere; vellent Chriſto crucifixo famulari, & identidem carnis ſuæ illecebras fovere deſiderarent. At virtus, ſi vera ſit, corporeas abjicit voluptates, & auſteritatem amat; hæc eſt flos cæleſtis, qui non inter delicias, ſed inter ſpinas colligitur: eſt ſapientia, quæ non in terra ſuaviter viventium, ſed in deſerto pœnitentię invenitur; & eſt ſanctus habitus, qui ſine labore gravi comparari nequit: ſpiritualis enim vitæ magiſtri pro certo ſemper habuerunt, virtutem in arduis eſſe poſitam, & cum auſteritate eſſe conjunctam, nullumque eam aſſequi valere, niſi continuè ſibi vim facere contendat. Quòd probè noverat S. Franciſcus, quià teneris annis ſeveram & arduam ſectatus eſt virtutem, non unico temporis momento deliciis, etiam licitis, eum vacaſſe ſcimus, ſed toto vitæ ſuæ tempore vigiliis, jejuniis, & aliis carnis macerationibus eum operam dediſſe omnibus notum eſt. Et paucis verbis vitæ ejus auſteritatem delineat *Surius*, dicens: Cùm juvenis adhuc eſſet Franciſcus, Calabriamque incoleret, nunquam niſi nudis pedibus, etiam per glacies, nives, montes, & acuta ſaxa, vepres, ſpinaſque incedebat. In pueritia, adoleſcentia, juventute, ſenecta, & decrepita ætate, inter labores, jejunia, abſtinentias, innumeraſque corporis macerationes, eumdem penè vivendi modum ſervavit. O magnam hujus Sancti auſteritatem.

Non ſemel cum aliqua voluptate legi varios loquendi modos, quibus utebantur antiqui, ut virtutem auſteram eſſe debere patefacerent. Eam ſudoribus acquiri dicebat Xenophon: *Virtuti ſudorem præpoſuerunt Dii immortales.* Eam inter rupes habitare ajebat Simonides: *Virtus habitat in rupibus aditu difficilibus.* Eam Firmianus lib. de vero cultu, c. 4. ſpinis horrentibus circumdatam proponebat: *Virtus eſt ſpinis horrentibus aſpera.* Altas radices virtutem habere, quę ſine labore multo evelli nequeunt, dixit Cicero: *Virtus una eſt altiſſimis defixa radicibus.* Arduam eſſe ad virtutes, viam dixit Seneca: *Arduum in virtutes, & aſperum iter eſt.* O qualem virtutis picturam! ò qualem philoſophiam! quæ quidem non placet hominibus concupiſcentiæ, abdomini, & libidini deditis; non arridet iis, qui mollibus veſtiuntur. qui epulantur quotidie ſplendidè, & qui in bonis ducunt dies ſuos: ſed placuit & arriſit S. Franciſco de Paula, qui virtutem auſteram amplexatus eſt, & qui, ut alter Paulus, corpus ſuum duriſſimè caſtigavit & in ſervitutem redegit: *Caſtigo corpus meum & in ſervitutem redigo.* Non virtuti commodæ, facili & ſuavi vacavit, ſed per auſteras virtutis & pœnitentię ſemitas ambulavit, corpus ſuum caſtigavit, & ſicut præfatus Apoſtolus mortificationem ſemper & ubique circumtulit: *Semper mortificationem Jeſu in corpore noſtrò circumferentes*; ſive enim eſſet in Calabria, ſive in Sicilia, ſive in Gallia, ubique duris flagellationibus, acerbis jejuniis, humi cubationibus, & aliis multis macerationibus corpus ſuum cruciabat, ſemperque Chriſti mortificationem circumferebat; & per vitæ ſuæ auſteritatem, corpus ſuum hoſtiam viventem, ſanctam & Deo placentem faciebat.

Xenop. l. 2. de fact. & dict. Socr. Simon ap. Clem. Alex. l. 4. ſtrom. Senec. ep. 2. de ira

1. Cor. 9. 27

2. Cor. 4. 10

Omnis terra demirata eſt auſteram virtutem quam ſectatus eſt S. Joannes Baptiſta, qui, cùm adhuc eſſet puer, in altam ſeceſſit ſolitudinem, ubi diù remanſit, *neque manducans, neque bibens*, ut ait ſacer Textus; & ut addit S. Bernardus: *Profectò neque veſtiens, neque cubans.* Erat Joannes *non manducans*, quia pauciſſimo & viliſſimo utebatur cibo; veſcebatur enim locuſtis & melle ſilveſtri, iiſque parciſſimè victitabat: erat *non bibens*, quia ſolius aquæ hauſtu ſitim extinguebat: erat *non veſtiens*, quia hirſuta ſolùm cameli pelle tegebatur: & erat *non cubans*, quia non in molli lecto, ſed humi decumbebat. O duram vivendi formam! ò auſteram hujus innocentis virtutem! cui ſimilem ſectatus eſt S. Franciſcus, qui à teneris annis in eremum ſe contulit, in qua per ſexennium ab omni

Matt. 11. 18. S. Bern. ſer. 1. de nativit. Joan.

prorsùs hominum converſatione ſemotus permanſit; eratque ibi *neque manducans, neque bibens*, quia aliquibus ſolummodò veſcebatur herbis, & ſola aqua ad ſitim extinguendam utebatur; erat etiam *non veſtiens*, quia non tam veſte, quàm duro cilicio carnem ſuam operiebat: & erat *non cubans*, quia non ei alius inerat lectus, quàm nuda humus. Virtutis auſteræ quam ſectatus eſt Franciſcus talia fuere exordia; ſed ſemper ivit de virtute in virtutem, & quò factus eſt ætate provectior, eò ejus fuit virtus auſterior; mortificationem non abdicavit, cùm ſolitudinem reliquit; ſed toto vitę ſuę tempore corpus ſuum jejuniis, vigiliis, flagellationibus, & aliis ſeverę virtutis adinventionibus caſtigavit; Chriſtique mortificationem in corpore ſuo ſemper & ubique circumtulit.

Omnis Chriſti virtus cum auſteritate fuit conjuncta, & aliquo ſemper rigore condi-
Matt. 4. 2 ta; ſi enim jejunavit, ita ejus acerba fuere jejunia, ut eſuriem paſſus ſit; *Cùm jejunaſſet, quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, poſteà eſuriit*; ſi oravit, ita orationi incu-
Luc. 6. 12 buit, ut in ea pernoctaret: *erat pernoctans in oratione*; ſi dilexit nos, tanta ejus fuit charitas, ut pro nobis pati & mori voluerit: *Chriſtus paſſus eſt pro nobis*; ſi ſe humi-
1. Pet. 2. 21 liavit, tanta ejus extitit humilitas, ut crucis patibulo affigi voluerit, *Humiliavit ſe-*
Ad Philip. 2. 8 *metipſum factus obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis*; omnes tandem ejus virtutes arduę, heroicæ & auſterę extitere; in iis ſemper aliquis rigor & aliqua auſteritas eluxit. Sanctus autem Franciſcus mortificationem Chriſti circumtulit, magiſtrum ſuum Chriſtum imitatus eſt, & ſimul cum ipſo virtutem auſteram ſectatus eſt, omneſque ſuas virtutes gravi cum auſteritate conjunxit; ſi enim jejunavit, non ſolùm per aliquot dies, ſed per ſexaginta ad minùs annos, & tunc ferè ſemper in pane & aqua, ſi corpus ſuum flagellavit, non ita ut aliquantulum ſolùm doloris pateretur, ſed ita ut illud cruentaret, & penè excoriaret, ſi ſolitudinem adiit, aliqua recreatione ejus acerbitatem non mitigavit, ſed continuis mortificationibus eam ſibi duriorem & acerbiorem fecit; humiliavit ſemetipſum, ita ut omnium minimus nominari & reputari voluerit; Deum amavit, ita ut per pœnitentiæ rigorem pro eo continuè mortuus ſit. Ecce virtutem verè heroicam, & maximè auſteram; ſed ſancti Franciſci virtus fuit auſtera *ſine imprudentia*.

2. Poſtquam D. Paulus ad ſeveram nos hortatus eſt virtutem, monet nos ut caveamus, ne virtuti nimis ſeveræ & duræ imprudenter vacemus: *rationabile*, inquit, *obſequium veſtrum*. Quæ verba expli- Ad Rom. 12
cans Doctor Angelicus, ait: *Rationabile obſequium veſtrum, ita quòd corporis afflictio non ſit nimia, ſed moderata & rationabilis*. Vacas virtuti minùs duræ, quàm Deus & leges exigant? tepidus es. Virtutem nimis auſteram & duram amplecteris: ita quòd corpus nimiùm atteras? imprudens es. Hanc autem nimis duram & imprudentem virtutem viris piis, & Dei amore ferventibus aliquando inſpirat Satanas; cujuſque enim mores & propenſiones explorat, ut aptos eis laqueos paret; & cùm aliquos Dei amore ferventes videt, iis virtutis exercitia nimis ardua & importabilia inſpirat; ut tandem nimio labore gravati, & feſſi, viam virtutis abjiciant, & vitiis indulgeant. O quàm imprudentes ſunt qui malignis dæmonis ſuaſionibus obtemperantes, duriorem & acerbiorem vitę rationem ſuſcipiunt! Sed ò quàm prudens extitit S. Franciſcus, cujus quidem virtus dura fuit & auſtera, ſed ſine imprudentia, quia proprium corpus non plus attrivit, quàm Deus ab eo exigeret. Si alius ab eo, qui pari gratia non eſſet præventus, & qui à Deo ad tam ſublimem perfectionem non eſſet vocatus, vellet toto vitæ ſuę tempore abſque ullo ferè obſonii uſu jejunare, nudis pedibus etiam inter nives & glacies incedere proprium corpus crebrò flagellis cruentare, & aliis duris virtutum exercitiis, quibus ipſe indulſit, inſiſtere, hic quidem imprudens eſſet, & rationabile ejus non eſſet obſequium; ſed in Franciſco nulla eſt imprudentia, quia ad virtutes illas heroicas & difficiles eum Deus vocavit, ut illum mirabile Angelis & hominibus heroicarum virtutum ſpectaculum faceret.

In antiqua lege prohibuerat Deus, ne a- Levit. 2. 13
liquod ipſi ſine ſale offerretur ſacrificium: D. Th. in
Quidquid obtuleris ſacrificii, ſale condies. Cur c. 12. Ep.
omnem victimam ſale condiri optabat Deus? ad Rom.
ut doceret nos, inquit Doctor Angelicus, *quòd ſacrificium corporis noſtri, quod ei in nova Lege offerimus, debet ſale prudentiæ condiri*. Nonnulli, non Spiritus ſancti impulſu, ſed proprio motu, vel dæmonis inſpiratione ducti, ita gravibus ſe dedunt pęnitentiæ operibus, ut carnem ſuam non reſtringere, ſed extinguere; non reprimere, ſed opprimere velle videantur; hi plerumque in via virtutis corruunt, quia ſacrificium ſuum ſale non condiunt; ſed S. Franciſcus ſacrificium ſuum ſale condivit: quia licet omnes ejus virtutes eſſent heroicæ, & maximè ſeveræ, talis auſte-

ritas

ritas non erat nimia, ſed prudens, reſpectu virium ejus & voluntatis Dei: erat prudens reſpectu virium ejus, quæ à Deo ad duriora quæque perferenda confortabatur: erat etiam prudens reſpectu voluntatis Dei, quia à Deo ad virtutem auſteram, & duram vocabatur; ut hac via ad altiſſimum ſanctitatis faſtigium conſcendere valeret. O mirabiles S. Franciſci, virtutes, in quibus magna auſteritas; ſimul cum prudentia copulata eſt! o ſacrificium verè ſapientiæ ſale conditum.

Suadet Spiritus ſanctus, ut gravibus mortificationibus noſtra affligamus corpora; vultque, ut quiſque corpus ſuum, veluti ſervum vel aſinum inſpiciat, & malè accipiat. Servi, & aſini multùm onerantur, viliſſimè, & parcè cibantur, virgis ſæpè vel fuſtibus percutiuntur, & ſemper aſperè tractantur: eodem autem modo vult Spiritus ſanctus, ut erga noſtra nos geramus corpora:
Eccl. 33. 25. *Cibaria*, inquit, *& onus aſino, panis, & diſciplina, & opus ſervo.* Nihilominùs mox cautelam adjicit, dicens: *Verùm ſine judicio nihil facias grave*; ſeu, graves pœnitentiæ, & mortificationes extraordinariæ non debent ſine judicio, & imprudenter ſuſcipi. Et ſub tali cautela ac cautione ſanctus Franciſcus vitam, & virtutem auſteram ſuſcepit: verum eſt, quòd corpus ſuum, velut vile animal, aut ſicut ſervum torſerit; illud enim crebrò flagellavit, illud cibavit rarò, illudque innumeris mortificationibus cruciavit, ſed in his omnibus prudentiſſimè ſe habuit: quia nil ſine Dei inſpiratione, & majorum ſuorum judicio molitus eſt; quare fatendum virtutem ejus fuiſſe auſteram ſine imprudentia; *ſed virtus ejus fuit etiam clara, & glorioſa ſine vanitate.*

2. PARS. *S. Franciſci virtus fuit clariſſima, ſed ſine vanitate.*

Licèt virtutes noſtras ex ſuperbiæ motivo hominibus manifeſtare ſit nefas; eas tamen manifeſtari, & notas fieri deſiderat Chriſtus, ut qui eas auſcultati fuerint, ad rectè vivendum, & ad Deum laudandum
Matt. 5. 16. moveantur: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Omnium quidem hominum virtutes lucere optat Chriſtus; ſed eorum præcipuè, quos in Ordinum Religioſorum Inſtitutores, & Patriarchas elegit: eorum virtutes non ſub modio poni, ſed ſuper candelabrum extolli vult, ut omnibus, qui in domo ſunt, luceant, & ſic præfulgentiſſimas Benedicti, Bernardi, Dominici, Franciſci Aſſiſinatis, & aliorum Sanctorum Inſtitutorum virtutes eſſe curavit, & ut non aliò noſtra derivet oratio, unum nunc intueor S. Franciſcum de Paula Ordinis Minimorum Inſtitutorem, cujus virtutes clariſſimæ, & fulgentiſſimæ extitere. Lux virtutum ejus coram omnibus luxit hominibus, luxit ſumma ejus paupertas, luxit virginea puritas, luxit charitas ardentiſſima, luxit portentoſa ejus pœnitentia, omnes denique ejus mirabiliter eluxere virtutes; non ſolùm fratribus, ſed etiam Principibus, Prælatis, & Summis Pontificibus, non ſolùm in uno aut altero privato loco, ſed etiam in omnibus totius orbis Provinciis, & Regnis; non aliquibus tantùm perſonis, verùm, & omnibus ferè hominibus, qui tanti viri virtutes, & merita contemplati, ac demirati ſunt. Unde ſanctus hic Patriarcha fuiſſe videtur portentoſus quidam cometa, ad quem contemplandum & mentem, & oculos quiſque convertit, & cujus ſplendidas ac claras quiſque demiratus eſt virtutes; quæ clariores, & fulgentiores factæ ſunt per futura quæ prædixit, per myſteria profundiſſima quæ explicavit, & in primis, per innumera miracula quæ operatus eſt.

Moyſi, Petro, Paulo, & alis multis ſanctis Viris dedit Deus poteſtatē miracula faciendi, ut per ea virtutes illorum clariores, fulgentiores, & coram hominibus mirabiliores efficeret: fulgor miraculorum in virtutes illorum novum ſplendorem influebat, & illas longè latèque coruſcantes, ac coram populis clariores, & glorioſiores præſtabat. Sed quidquid aliorum Sanctorum virtutes clara, ſpectatas, & commendabiles reddidit, in uno reperiri videtur Franciſco, cujus tot miracula, quot opera extiterunt. Mirati ſunt Iſraelitæ Moyſen percutientem petram & aquas educentem. *Eduxit aquam de petra, & deduxit tanquam flumina aquas.* Franciſcus verò, velut alter Moyſes, ter baculo aridam percuſſit terram, & ex ea tres exiere fontes, qui aquam in abundantia dederunt. Obſtupuerunt & de- Dan. 3.
mirati ſunt Rex Nabuchodonoſor, ac regni ejus proceres, Danielem cum ſociis in accenſa fornace commorantes, nec aliquod ab igne detrimentum patientes, ſed non minùs mirabile cenſetur, Franciſcum in accenſam fornacem intraſſe, in medio flammarum ambulaſſe, in iis tantum temporis quantum ad aliquas ruinas reſarciēdas neceſſarium erat, remanſiſſe, & tamen nec unicum veſtis ejus filum crematum fuiſſe. Mirati ſunt populi ſanctum Gregorium Thaumaturgum, quia poteſtate a Deo ſibi tradita montem unum miraculoſè è loco ſuo movit; ſed, & ad

Fran-

Franciſci preces receſſerunt montes, quantùm neceſſe fuit, ut daretur ſpatium ſufficiens ad magnum Conventum conſtruendum. Si aliqui Sancti ſuper undas ambulaverunt; Siciliæ fretum Franciſcus, ſtrato ſuper fluctibus pallio, ſimul cum ſocio tranſiit. Si Sanctorum alii cæcos illuminarunt, paralyticos alii redintegrarunt, & alii dæmones è corporibus ejecerunt: hæc omnia operatus eſt, & Franciſcus. Si aliqui ex Sanctis mortuos excitaverunt; plurimos à mortuis excitavit & Franciſcus: in uno tandem Franciſco inveniuntur omnia, quæ virtutes omnium aliorum Sanctorum coram populo claras, & glorioſas exhibuere. Quare cùm ut virum ſanctiſſimum, & clariſſimis virtutibus præfulgentem venerati ſunt ſummus Pontifex, Galliæ Rex, Principes multi, Prælati multi, & populi multi; propter virtutes quibus præfulſit, eum venerati ſunt omnes dum in hoc mundo viveret, & propter eaſdem virtutes eum fideles omnes uſque ad mundi finem venerabuntur. O virtutem verè clariſſimam! ſed quod mirum eſt, S. Franciſcus virtutem habuit clariſſimam *ſine vanitate.*

S. Baſil. in conſt. Mo. alt. c. 2. 2. Inanis gloria, ut ait ſanctus Baſilius, *eſt dulcis ſpiritualium opum ſpoliatrix, quæ mellis illita venena ſua colorat*; hæc ſpoliatrix omnibus virtute præditis inſidias parat, hæc eſt fur, qui virtutibus, & meritis omnes ſpoliare conatur, & eos præſertim, quorum virtutes ſunt notæ, & glorioſæ: iis quidem præcipuè inſidiatur: quare, ut monet divus Auguſtinus, quò quis clarioribus virtutibus præfulget, eò ſollicitiùs vanitatis

S. Augu. 3. Pl. 7. & ſuperbiæ vitium præcavere debet: *Vitium inanis gloriæ vel maximè cavendum eſt perfectis*. Nec dicat quis, ſe magnis, & ſolidis pollere virtutibus: quia, ut ait ſanctus Baſilius, vana gloria majoribus virtutibus graviùs indicit bellum, eaſque ſtudio-

S. Baſil. ubi ſup. ſiùs profligare & annihilare contendit. *Vana gloria virtutes ramis in cœlum uſque licèt expanſis adornatas profligare ac deturbare contendit.* O quam multi, qui virtutum theſauros coacervarant, ab hoc fure ſpoliati & deprædati fuere! quàm multi, qui virtutibus ſuis uſque ad cœlum jam erant ſublimati, advenient e inanis gloriæ flatu, uſque ad vitiorum omnium abyſſos fuere deturbati, & præcipitati. At ſanctus Franciſcus furis illius inſidias declinavit, & malitiam ſuperavit: quò enim coram hominibus majori honore dignus cenſebatur, eò magis ſe omni honore indignum profitebatur; & cùm omnes eum ut Dei ſervum, & ut virum ſanctiſſimum venerebantur; ipſe ſe veluti magnum peccatorem, & ut hominum minimum inſpiciebat, & proclamabat. Unde ſi quis Franciſcum interrogans, dixiſſet: *Tu quis es?* mox reſpondiſſet: *Ego ſum minimus*: dicebat, D. Paulus ſe Apoſtolorum eſſe minimum: *Ego ſum minimus Apoſtolorum*; ſed reſpondiſſet ſimpliciter & abſolutè Franciſcus *ego ſum minimus*, quia non ſe iſtius, aut illius, ſed omnium penitùs hominum minimum eſſe judicabat, & ab omnibus minimus vocari & cenſeri peroptabat. O magnam humilitatem!

Sicut altiora ædificia validioribus agitari ſolent ventis; ita qui ſublimiora virtutum extruunt ædificia, importunis vanæ gloriæ ventis fortiùs pulſari conſueverunt: nõ enim alicui ſuperbiendi locus ineſt, cum bonum illud facit, quod plerique faciunt; ſed tunc moleſti vanitatis inſurgunt venti, cùm quis ſingularia, inſolita & glorioſa operatur. Unde S. Baſilius viros pluribus, & ſpectatis virtutibus claros aſſimilat mercatoribus, qui naves multis mercibus & opibus graves mari committunt: ſicut enim hi variis agitari ſolent ventis; ita & vitæ ſpiritualis mercatores, quò virtutibus & meritis ſunt ditiores, S. Baſil. ubi ſup.

eò ſuperbiæ vento fortiùs cientur: *Simul atque inanis gloria animadvertit mercatorem virtutum mercibus navem compleſſe; procella ſua ocyùs excitata, in eo omni conatu operam dat, ut illam evertat; & aquis peſſundet.* O quam altum & ſublime perfectionis ædificium conſtruxerat S. Franciſcus! ò quàm dives mercator erat! ò quàm magnis & ingentibus patientiæ, benignitatis, abſtinentiæ, & aliarum virtutum theſauris erat onuſtus! ſed ad illum neutiquam acceſſit inanis gloriæ ventus; non enim virtuti operam dedit, ut ab hominibus videretur & laudaretur, ſed ut Deus glorificaretur: non ſuam, ſed Dei gloriam quæſivit: cùm altum vitæ ſpiritualis ædificium conſtruere ſuſcepit, cogitavit priùs de fundamento humilitatis; hæc fuit prima virtus, cui obtinendæ vacavit, & hæc fuit ſocia inſeparabilis omnium aliarum virtutum, quibus incubuit: ſi enim jejunabat, ibi erat humilitas, qua ſe indignum judicabat etiam pane arctiſſimo veſci. Si flagellis corpus ſuum cruciabat, ibi erat humilitas, qua ſe, ut reum, flagellis, & ipſa morte dignum cenſebat. Cùm patientiæ, manſuetudinis, & aliarum virtutum operibus incumbebat, earũ individua comes erat humilitas, qua ſe nihil, aut parum pro Dei gloria facere arbitrabatur. Franciſcus erat maximus, & ſe minimum reputabat. Franciſcus maxima, & mirabilia pro Dei gloria operabatur: & ſe nihil facere credebat. O magnam humilitatem! quare dicamus virtutes eius fuiſſe clariſſimas, ſed ſine vanitate.

Sed

Digitized by Google

Sed S. Franciſci virtus *fuit etiam ferventiſſima ſine inconſtantia.*

III. PARS *S. Franciſci virtus fuit fervens, ſed ſine inconſtantia.*

TEpidos & negligentes ſervos Deus evomit, iis maledicit, eoſque gravibus ſupplicii ſplectit: eos Deus evomit: *Quia tepidus es, & nec calidus, nec frigidus, incipiam te evomere ex ore meo*, iis maledicit: *Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter*; eoſque duris & æternis inferni addicit ſupplicis: *Inutilem ſervum ejicite in tenebras exteriores*: quare D. Pauli adhærentes conſiliis, in via virtutis non tepidi & deſides, ſed ſolliciti & ferventes eſſe debemus: *Sollicitudine non pigri, ſpiritu ferventes.* Juſſerat Deus, ignem in altari ſuo ſemper ardere: *Ignis autem in altari ſemper ardebit*; Dei autem templum ſumus nos, & cor noſtrum eſt altare; quod amoris divini igne indeſinenter ardere debet: ut hoc igne ſufflammati, magno cum ſpiritus fervore omnium virtutum exercitio ſedulò incumbamus. In ſacra Geneſeos hiſtoria legitur, Abrahamo Deum apparuiſſe, eique naſciturum filium promiſiſſe; ſed ut ſacer adnotat Textus; huic Patriarchæ non ſummo manè, nec veſpere, ſed *in ipſo fervore diei* Deus apparuit; ut detur intelligi, quòd non in via virtutis tepeſcere, ſed ſancto igne efferveſcere debeamus: *Superno igne accenſus animus non tepeſcat, ſed ferveat, & ſtudeat ſemper ardere.* Sed ò quam multi in virtutis & perfectionis ſtudio ſunt tepidi, & ò quam pauci in eo ſunt ferventes! pauci fervent, & plerique in via virtutis ſopiuntur, tepeſcunt, & torpeſcunt: ut enim ait S. Hieronymus: *Ferventiſſimi in terrenis, frigidiſſimi in cœleſtibus ſumus; & ſummam in rebus parvis exibentes alacritatem, ad majora torpeſcimus.*

Apoc. 3. Ier. c. 48. Matth. 25. Rom. 12. Levit. 6. Gen. 18. S. Ambr. Ep. 84 ad Demetr. Hier. Ep. 1. ad Demetriad.

S. Franciſcus non tepiditatis & negligentiæ vitio laboravit, ſed in omnium virtutum exercitio ferventiſſimus fuit: cujus rei præſagium datum eſt in ejus nativitate; tunc enim ſupra paternæ domus tectum à compluribus viſæ ſunt accenſæ faces, cœleſtem flammam, & divinum indicantes ardorem, quo puer ille foret inflammatus; reique veritatem probavit eventus; quia Franciſcus toto vitæ ſuæ tempore ita charitatis igne fuit accenſus, ut omnia *ex charitate* fecerit, & ab aliis fieri optarit. Similis fuit ſanctus ille vir ſpiritibus cœleſtibus, imo & ipſis Seraphinis, qui continuo charitatis igne ardent & ſolo charitatis ardore ad Deum feruntur; cœleſti enim & Seraphico charitatis igne indeſinenter ardebat, charitatis & nomen & flammas os ejus continuè emittebat, ſive oraret, ſive manducaret, ſive aliud quidquam ageret, omnia *ex charitate* operabatur; & ut omnibus notum fieret quanta charitate, quantoque ſpiritus fervore arderet, pro ſuis ſuique Ordinis inſigniis, Deo inſpirante, *charitatem* habere voluit: nec aliud verbum crebriùs proferre, & a fratribus ſuis proferri ſtuduit, quàm *charitas, charitas.*

In Libro ſapientiæ de quodam igne fit mentio, qui aliquo tempore manſuetabatur: *Quodam tempore manſuetabatur ignis*; ſed ignis noſter elementaris omni tempore reſpectu S. Franciſci manſuetus erat & tractabilis; aliquando enim eum manibus attrectabat, ſupra prunas aliquando nudis pedibus, veluti ſuper roſas, incedebat; accenſos carbones in manibus, veluti in Caldario, nonnunquam deferebat, & nonnunquam viſus eſt in fornacem incenſam intrare & aliquamdiu immorari; quin unquam aliquod ab igne damnum, vel aliquam læſionem paſſus ſit. Si autem hujus rei ratio inquireretur, ad laudem S. Franciſci dici poſſet, quod de S. Laurentio dixit S. Leo, qui, inquit, prunis ſuperpoſitus, ab igne non cruciabatur, quia *ſegnior fuit ignis qui foris uſſit, quàm qui intùs accendit*; ſimiliter S. Franciſcus ab igne quem tangebat, ſupra quem ambulabat, & quem manibus deferebat, non urebatur; quia igne charitatis interiùs exardeſcebat; ardorem autem externum ardore interno temperabat, ignemque igne ſuperabat: maximo ergo æſtu avit ardore Franciſcus; virtuteſque ejus non è corde tepido, ſed è corde ferventi & Spiritus ſancti igne accenſo manarunt. Sed, quod mirum eſt, in virtutum exercitio fervidus ſemper fuit *ſine ulla inconſtantia.*

Sap. 16. S. Leo Ser. de S. Laur.

2. S. Joannes Evangeliſta Angelum, ſeu Epiſcopo Eccleſiæ Epheſi ſcribens, de patientia in adverſitatibus, de zelo quo adverſus peccatores ardebat, ac de aliis multis eum laudat; ſed conqueritur, eumque arguit, quòd a prima charitate & primævo fervore deſciverit; *Habeo adverſum te, quòd charitatem tuam primam reliquiſti.* O quam multi ſimili digni ſunt reprehenſione, quia a primo vitæ ſpiritualis propoſito, & a primævo fervore declinant! in ſuæ converſionis principio nihil eis ferventius; ſed quodam elapſo tempore, nihil eis tepidius; in juventute fervorem magnũ concipiunt, & in provecta ætate tepiditatẽ pariunt; & quò magis ſunt ætate provecti, eò minùs ſunt in virtutum exercitio fervidi. Hujuſmodi inconſtantiam adnotavit Dionyſius Carthuſian. dicens: *Multi ſũt, qui in initio converſionis ſuæ, in ſervitio Dei ferven-*

Apoc. 2. Dionyſ. 2. Apoc.

ferventes exiſtunt, ſed proceſſu temporis tepeſcunt. Et S. Bernardus miſerum ſtatum deplorat quorundam ſenum, qui juvenibus ſunt tepidiores, & in via ſalutis negligentiores: S. Bern. in Sene. *O quàm multos ſenes & judices Iſrael turpiter vitam negligentes, Rex Babylonis in terra captivitatis & confuſionis poſſidet! & quàm multi juvenes ſpiritu ferventes Domino ſervientes, vim faciunt cælo, totiſque viribus ſibi diripiunt illud!* Heu! quid miſerius homine, qui in via perfectionis non proficit, ſed deficit? quid infelicius viro, qui à prima devotione tepeſcit? ſed quid felicius & mirabilius anima quæ fervori novum ſemper addit fervorem: Tho. à Kemp. de diſc. clauſtr. c. 16. *Felix anima, quæ per ſingulos dies fervorem addit fervori.*

Felix quidem & mirabilis hac in parte fuit S. Franciſcus, qui primam non reliquit charitatem, nec à primævo unquam corruit fervore, ſed conſtanter in eo perſeveravit & crevit. Ferventiſſimus fuit in domo paterna, dum adhuc eſſet puer, ſed ferventior poſtmodum evaſit, dum in Eremo permanſit; & deinceps eò factus eſt in virtute ferventior, quò factus eſt ætate provectior. Sciebat vir prudentiſſimus, Deum non diligere ſtultos, qui ut luna mutantur: Ecc. 27. *Stultus ſicut luna mutatur;* non ignorabat, ſolos ſalvari conſtantes viros, qui uſque ad mortem in virtutum exercitio perſeverant: Matt. 10. *Qui autem perſeveravit uſque in finem, hic ſalvus erit;* probè etiam noverat, non dari coronam, niſi vigilantibus & conſtantibus, qui in Dei obſequio conſtanter remanent: Apoc. 2. *Eſto fidelis uſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ:* quare, ſtultorum more, non eſt mutatus, non etiam, ut homo inconſtans, à virtutis via aliquando defecit, ſed in ea ſemper magis & magis profecit; fuit tandem in Dei ſervitio & primo fervore fidelis & conſtans, non ſolùm per breve aliquod temporis ſpatium: ſed etiam *uſque ad mortem*; abſtinentia diriſſima corpus ſuum afflixit *uſque ad mortem*; flagellis & ciliciis carnem ſuam cruciavit *uſque ad mortem*; patientiam, benignitatem, paupertatem, & omnes virtutes generosè ſectatus eſt *uſque ad mortem*; fuit tandem fidelis & conſtans *uſque ad mortem*; ut enim ait ſummus Pontifex in Bulla Canonizationis ejus: *In pueritia, in adoleſcentia, juventute, ſenecta & decrepita ætate, inter vigilias, labores, jejunia abſtinentias, innumeraſque corporis macerationes, eundem penè vivendi modum ſervavit.* O magnam ſancti hujus Viri conſtantiam!

Ecce ſancti Franciſci virtutes, quas enarrare & decantare ſuſcepimus: *Pſallemus virtutes tuas*; ſectatus eſt *virtutem auſteram*, & tamen ſine imprudentia: *Virtutem clariſſimam*, & tamen ſine ulla vanitate: *Virtutem tandem ferventem*, & tamen ſine ulla inconſtantia. Sed heu! quantùm ab hoc Dei amico plerique hominum diſtant; ille etenim virtuti adhæſit, & illi innumeris ſe coinquinant peccatis; virtus ejus fuit *auſtera* ſine imprudentia, & ipſi imprudenter & ſtultè blandis gulæ ac luxuriæ vitiis ſe fœdant: ille virtutem ſectatus eſt *clariſſimam* ſine vanitate, & ipſi vitiis famoſis & notis ſe conſpurcant, ac de iis nonnunquam ſuperbiunt; ille amplexatus eſt virtutem *ferventem* ſine inconſtantia, & totis affectibus ſe vitiis conſtanter dedunt & addicunt. O quantùm homo ab homine differt! ò quanta inter hominem hunc ſanctum, & alios homines peccatores eſt differentia! ſed ſi diſpar eorum ſit vita, diſpar etiam eorum erit ſors in die judicii; hic enim ad vitam vocabitur æternam, & iſti, terribili Chriſti ſententia, in ignem mittentur ſempiternum: *Ibunt hi in ſupplicium æternum.* Tunc voluptuoſi, qui nunc totis affectibus voluptati indulgent, Franciſco auſteriùs vixiſſe vellent: tunc peccatores publici, quos palam peccarè non pudet, & qui de peccatis ſuis gloriantur, illo Sancto ſanctiores, & illo minimo minores fuiſſe optarent: tunc tepidi, qui negligenter & inconſtanter virtuti vacant; Franciſco in via virtutis ferventiores & conſtantiores extitiſſe cuperent. At tarda hæc erit pœnitentia, & inutilia hæc erunt deſideria; quare hoc nunc quiſque faciat quod tunc feciſſe vellet.

Scio, hominibus carnalibus nihil dulcius eſſe in hoc mundo, quàm lautis adeſſe conviviis, illicitis ardere amoribus, & pravis carnis indulgere voluptatibus; ſed audiant D. Auguſtinum clamantem: S. Aug. ſer. 11 de temp. *O infelix voluptas! quæ per dulcedinem tranſitoriam præparat amaritudinem ſempiternam.* Scio, iis qui terrena ſapiunt, nihil eſse durius, quam humilitati, patientiæ, & aliarum virtutum exercitiis inſiſtere; ſed audiant eundem Auguſtinum dicentem: *Felices vigiliæ, orationes, jejunia, quæ per anguſtias breves, perducunt ad æternas Paradiſi delicias.* Eligite jam, aut tranſitorias delicias, quæ ad ſempiternas ducunt amaritudines, aut momentaneas virtutis pœnas, quæ ad æternas perducunt Paradiſi delicias. Certè ſi rectè ſapitis, relicta lata, facili & ſuavi vitiorum via, arctam cum S. Franciſco virtutis ſemitam tenebitis, quæ recta vos ad Paradiſi gaudia, in æternum poſſidenda, deducet. *Amen.*

Digitized by Google

DE SANCTO MARCO EVANGELISTA.

CONCIO UNICA.

Marcum aſſume, adhuc tecum: eſt enim mihi utilis in miniſterium. 2. Tim. 4. 11.

QUemadmodum non omnium corporum formæ ſimiles; ita nec omnium Sanctorum eædem ſunt virtutes, & eædem perfectiones: alius enim alio ſanctior, alius alio perfectior, & alius alio majoribus virtutum dotibus & ornamentis illuſtrior eſſe perhibetur, ac ipſa experientia comprobatur. Inter Sanctos autem qui aliis præfulſerunt, non infimum, imò nec mediocrem locum tenet Marcus, ſancti Petri ſpiritualis filius, ejus qui claves regni cęlorum accepit ſocius, divinorum myſteriorum Concionator eximius, nec non zelantiſſimus Eccleſiæ Chriſti Antiſtes, qui Ægyptum illuſtravit, & in illius regionis ſacro throno primus ſedit. Is auditis S. Petri prędicationibus; divinaque voce invitatus, terram, quæ ipſum produxit, dereliquit; propinquorum amorem propulſavit, pro nihilo fecit generis honores ac ſplendorem, fluxæque ac caducæ mundi facultates ſomnium quoddam illi viſæ ſunt: quare, deſpecta omni cognatione, relicta omni ſubſtantia, Chriſti ſe obſequio addixit, illum ſolum dilexit, eique ita firmiter, & fideliter adhæſit, ut ejus Præco, Evangeliſta, ac Martyr eſſe meruerit. Digniſſimus hic Chriſti Diſcipulus, tot, tanta, & tam portentoſa ad magiſtri ſui gloriam dixit, ſcripſit, fecit, & paſſus eſt, ut jure merito temerarius judicaret, ſi Spiritus Sancti auxilio non priùs invocato, ea enarrare pręſumerem, &c. *Ave.*

SAnctus Marcus fuit Epiſcopus, Evangeliſta, & Martyr; fuit *Epiſcopus*, quem Spiritus Sanctus ad hoc miniſterium vocavit & S. Petrus Ægyptiorum regioni deſtinavit; fuit *Evangeliſta*, qui, rogantibus fratribus, eodemque Apoſtolorum Primate Petro provocante, & jubente, Evangelium dilucidè conſcripſit; fuit tandem *Martyr*; qui funibus è collo ligatis, media Alexandria tractus, fuſtibus, lapidibuſque contuſus, ſacra & gratiſſima victima Deo factus eſt. Illuſtris hic Dei ſervus, *ut Epiſcopus*, pro Chriſto mirabilia fecit in vita ſua; *ut Evangeliſta*, de Chriſto divina multa ſcriptis mandavit; & *ut Martyr*, graviſſima pro Chriſto, & pro ejus fide perpeſſus eſt. Unde dici poteſt ſanctum Marcum fuiſſe Chriſti miniſtrum, ſecretarium, & teſtem: fuit ejus miniſter, in ſui Epiſcopatus munere; ejus fuit ſecretarius, in Evangelio quod ſcripſit, & fuit ejus teſtis, in martyrio quod pro ejus gloria pertulit. Conſideremus nunc Sanctiſſimum illum Antiſtitem, divinum illum Evangeliſtam, & glorioſum hunc Martyrem; attentè perpendamus quid fecerit, quid ſcripſerit, & quid paſſus ſit. Videamus 1. Quid fecit, *ut Epiſcopus*. 2. Quid ſcripſit, *ut Evangeliſta* 3. Quid paſſus eſt, *ut Martyr*.

Quid fecit Sanctus Marcus, ut Epiſcopus, I. PARS

SAnctus Marcus natione fuit Hebræus, ex tribu Levi, qui Petrum meruit, & audire prædicantem, & habere Baptiſtam; cùmque ſancto huic Apoſtolorum Principi adhæſiſſet, ab eo miſſus eſt prædicatum Alexandriam, & ab eo fuit in Epiſcopum conſecratus. Unde à ſancto Hiero- Hier. pręf.
nymo vocatur *Alexandrina Eccleſia primus* in Matth.
Antiſtes, à Niceta *diviniſſimus Antiſtes* dici- Nic in bibliot. Pat.
tur; & à Petro de Natalibus *Proto Epiſcopus* conc.
nominatur. Epiſcopali autem dignitate auctus Alexandriam advolavit, ubi multa, & magna, ut Epiſcopus, fecit: nam Alexandrinam Eccleſiam 1. Inſtituit & fundavit. 2. Illuſtrem, & famoſam fecit. 3. Ad Chriſtianæ perfectionis apicem perduxit, & erexit.

1. Marcus doctus ſimul erat & ſanctus: *Doctus* quidem, nam apud Hebræos Sacerdos fuiſſe creditur, eumque ita doctum cenſuit D. Petrus, ut illum dignum judicaverit, qui Chriſti Evangelium ſcriberet, & qui Epiſcopus Alexandriam mitteretur, quæ tunc totius terrarum orbis urbs poſt Romam prima habebatur. *Sanctiſſimus* etiam erat; nam nihil illo erat humilius, nihil mitius, nihil ferventius, nihilque charitatis, patientiæ, & aliarum virtutum donis ornatius, Quare cum ſacro fędere in eo conjungerentur ſcientia, & ſanctitas, ſapientiæ ſuæ verbis, ut ait ſanctus Hieronymus, & ſanctitatis ſuæ exemplis Alexandrinam inſtituit, & fundavit Eccleſiam: *Marcus*, inquit *perrexit in Ægyptum, primus Alexandria Chriſtum annuntians, conſtituit Eccleſiam tanta doctrina, & vita continentia, ut omnes ſectatores Chriſt ad exemplum ſui cogeret*.

1. Sanctus Joannes Evangeliſta in extaſim raptus, vidit *quatuor animalia plena oculis* Apoc. 46.
antè, & retrò; id eſt, ut explicat ſanctus Ber-

Bernardinus, quatuor Evangeliſtas, qui dicuntur pleni oculis *antè*, *& retrò*: quia perfectam habuere cognitionem de his quæ Deus fecit à mundi principio, & quæ facturus eſt uſque ad mundi finem. Unum autem ex his animalibus habet *faciem quaſi hominis*, & hic eſt S. Matthæus, qui Chriſti Dei, & hominis opera perfectè deſcribit, & ab ejus genealogia ſuum Evangelium exorditur. Aliud ex his animalibus eſt *ſimile aquilæ volanti*; & hic eſt S. Joannes, qui veluti aquila, volat uſque ad ſinum divinitatis, ut ibi contempletur Verbum æternum: *In principio erat Verbum*. Aliud ex his animalibus eſt *ſimile Vitulo*, quo denotatur ſanctus Lucas, qui à ſacrificio, quod maximè fit in vitulo, & à ſacerdotio Zachariæ ſuum inchoavit Evangelium. Aliud tandem animal eſt *ſimile leoni*, quo deſignatur ſanctus Marcus; vel quia ipſe à ſancti Joannis Baptiſtæ rugitu ſuum incipit Evangelium; vel quia ipſe Marcus, ut leo generoſus, rugitu ſuo Alexandrinos cives à vitiorum ſuorum ſomno ſuſcitavit, & à morte peccati ad vitam chriſtianam, & ſpiritualem perduxit. Sicut enim leo alia rugitu ſuo terret animalia, & leunculos quos genuit tertio poſt partum die, non quidem à morte, ſed à gravi ſomno excitat; ita, & ſanctus Antiſtes Marcus Alexandriam ingreſſus, rugitu, & prædicatione ſua cives Alexandrinos idololatras, protervos, & animales perterruit, ac a ſomno, imò & à morte peccati, in qua degebant, ſuſcitavit, & ex his ad Chriſtum converſis, Alexandriam fundavit Eccleſiam: *Hoc itaque modo*, inquit Petrus Damiani, *Alexandrinam fundavit Eccleſiam, eamque non ſuo, ſed Petri Magiſtri ſui nomine titulavit*.

Pet Dam. ſer. de S. Marco.

Alexandrini cives habitabant in tenebris ignorantiæ, & in umbra mortis ſedebant; à Dei judiciis non timebant, & inferni ſupplicia non formidabant: quare avibus, terræ animantibus, & idolis, veluti diis, incenſa adolebant; poſt ſuas etiam libenter ibant concupiſcentias, & horrendis quibuſque vitiis indulgebant, Sed ſanctus Epiſcopus Marcus Alexandriam ingrediens, tamquam Leo myſticus, & Apoſtolicus, prædicationibus, exhortationibus, & increpationibus multis terribiliter rugiit, & rugitu ſuo idola ſubvertit, idololatras terruit, indurata eorum corda emollivit, civeſque illos à mortifero eorum ſomno excitavit; ac tot ex iis ad Chriſti fidem convertit, ut Alexandriam, quæ erat Eccleſia ſatanæ, in fidelium Eccleſiam transmutarit. Et hic eſt modus, quo hanc inſtituit & fundavit Eccleſiam: *Hoc itaque modo Alexandrinam fundavit Eccleſiam*. Quam etiam *illuſtrem & famoſam effecit*.

2. Poſtquam Ægyptiorum punitionem deſcripſit Iſaias Propheta, eorum converſionem delineat, & unam ex Ægypti civitatibus, *ſolis civitatem* vocandam eſſe, prædicit: *Civitas ſoli vocabitur una*: hæc *civitas ſolis* Iſa. 19. 18 eſt Alexandria ab Alexandro Magno ejus fundatore ſic dicta, quæ vocatur *civitas ſolis*, vel quia ibi ſol ut Deus adorabatur, vel quia ipſa erat ſol civitatum; ſed ob aliam etiam rationem eam vocatam eſſe *civitatem ſolis*, dicit Lyranus, puta, quia S. Marcus, tanquam ſol ſplendidiſſimus, ſuis prædicationibus, miraculis & virtutibus eam illuminavit & illuſtravit, & Lyrano aſſentitur Procopius, dicens: Marcus, *ad inſtar ſplendidiſſimi ſolis, humanas animas illuſtravit*. Idem author in præclaro encomio quod in S. Marci laudem compoſuit, eum in urbe Alexandrina & Nilo & Soli ſimilem fuiſſe dicit. Omnibus notum eſt, quòd Nilus fluvius Alexandrinum ſolum & totam Ægyptum aquis ſuis irrigare & fœcundare ſoleat: ita, inquit Procopius, Alexandria, imò & tota Ægyptus, Marcum tanquam alterum quendam Nilum, non corporeum, ſed myſticum habet, ſic ſpirituales Ægypti agros irrigantem, quemadmodum frugiferos ille alter, qui oculis corporeis cernitur, irrigare ſolitus eſt. Sed inſuper Procopius Marcum cum ſole confert: *ad inſtar ſplendidiſſimi ſolis*, inquit, *humanas animas illuſtravit*. Sicut enim ſol tenebras diſſipat, lucem mirabilē diffundit, & univerſum terrarum orbem illuſtrat; ita & Marcus in Pontificali Alexandriæ throno ſublimatus velut ſol myſticus, terras ignorantiæ, erroris & idololatriæ fugavit tenebras, mirabilem ſapientiæ, ſcientiæ & virtutis ſparſit lucem; &, ſive per ſe, ſive per diſcipulos, non ſolùm Alexandriam, verùm & totam Ægyptum illuſtravit. Non enim ſatis fuit B. Marco, quòd pietatis & ſcientiæ ſuæ radios diffunderet; ſed inſuper Alexandriæ inſtituit ſcholam Chriſtianam, ex qua innumeri illuſtres Doctores, Pontifices & Martyres, non ſecùs ac fulgentia quædam Orbis lumina prodiere. Huic ſacrarum, & divinarum Literarum gymnaſio præſedit Panthenus vir doctiſſimus huic ſucceſſit Clemens Alexandr. Clementi Origenes, cujus Diſcipuli extitere S. Gregorius Thaumatur & Athenagoras: ac poſtea in hoc gloriæ theatro apparuere Athanaſius, Baſilius, Nazianz. & alii multi, quibus Marc. Alexandriam (ab ipſo jam illuſtrem) illuſtriorem, totique orbi commendabilem fecit. Corn. à Lapp. in Mar.

S. Marcus à Petro Damiani, velut fulgentiſſimum quoddam ſidus univerſum terrarum orbem illuſtrans proponitur: *Marcus*, inquit, *eſt velut ſidus aureum toto Orbe præclarum*. Et reverà Evangelio ſuo, necnon Ubi ſup.

ſuis

Digitized by Google

ſuis meritis toti effulſit orbi; ſed duas pere-ximias civitates ſpecialiter illuſtravit; videlicet Venetias & Alexandriam; *Venetias*, ubi corpus ejus religioſè ſervatur, ubi ſanctus hic Evangeliſta ſumma veneratione colitur, & ubi præſentiæ & protectionis ſuæ radiis eniteſcit. Et *Alexandriam*, ubi velut ſol ſplendidiſſimus per ſe, & per ſuos diſcipulos mirabiliter effulſit: *Ad inſtar ſplendidiſſimi ſolis humanas animas illuſtravit*. Unde Sanctus Marcus meritò conferri poteſt cum Angelo, de quo S. Joannes in Apocalypſi ait, quòd *habebat in manu ſua libellum apertum; & poſuit pedem ſuum dextrum ſuper mare, ſiniſtrum autem ſuper terram*. Marcus enim Angelus fuit ratione puritatis, & vitæ ſuæ Angelicæ; habuit enim libellum apertum, quia Evangelium ſuum, quod breve eſt, circumferre ſolebat; poſuit tandem pedem unum ſuper mare, & alium ſuper terram: quia duas præcipuè civitates illuſtravit, Venetias ſcilicet quę eſt in mari, & Alexandriam, quæ in terra ſita & fundata eſt. Reſpublica Veneta plurimùm commendatur a potentia, & a theſauris ſuis, ſed à reliquiis S. Marci eam commendabiliorem cenſet Petrus Damiani: *Plurima* inquit, *divitiarum copia ex diverſis in te mundi partibus confluxit; ſed hæc gemma cæleſtis, quæ in medio tui poſita eſt, in excelſum te gloria conſpicua dignitatis extollit: incomparabilis enim iſte theſaurus vibrantium metallorum ſupergreditur genera, cuncta gemmarum coruſcantium ſuperat ornamenta!* Alexandria ſimiliter, quæ illuſtris erat a fundatore Alexandro, a pulchritudine ædificiorum, & a multitudine civium, illuſtrior facta eſt S. Marci prædicationibus & miraculis; quibus ita ſublimata eſt, ut de ea dici poſſet:

Regia ſolis erat ſublimibus alta columnis.

At S. Marcus Alexandrinam Eccleſiam non ſolum fundavit & illuſtravit; *ſed etiam ad Chriſtianæ perfectionis apicem evexit & perduxit*.

3. S. Marcus annis novemdecim Alexandrinam ſanctiſſimè rexit Eccleſiam; *tantaque*, inquit Petrus Damiani *prædicationis, & exemplorum ejus erat efficacia, ut omnes qui tunc ad fidei rudimenta confluebant, mox per continentiam, ac totius ſanctæ converſationis inſtantiam, tanquam ad Monaſticæ perfectionis faſtigium pervolarent*. Unde Philo diſertiſſimus Judæorum, cùm de B. Marci apud Alexandrinam Eccleſiam primatu ſcriptas civium Alexandrinorum domos, Monaſteria nuncupat; quia ita piè, & perfectè vivebant fideles in domibus ſuis, ut quęlibet eorum domus *Monaſterium* benè ordinatum eſſe videretur. Non penſandum, primos Alexandriæ fideles à B. Marco ad fidem converſos, & ſub ejus regimine conſtitutos fuiſſe ſolùm Chriſtianos nomine tenus: erant enim & re, & nomine Chriſtiani; imò moribus, & vita perfecti erant Religioſi: non enim ſuperbia inſoleſcebant, non luxuriæ facibus ardebant, nec avaritiæ inextinguibili æſtuabant ſiti; ſed humilitatem ſectabantur, paupertatem voluntariam liberè amplectebantur, ſobrietatem, ac pudicitiam ſummè colebant, orationibus & jejuniis erant dediti, temporalia bona inter eos erant communia, eorum erat cor unum & anima una; tanta tandem eorum erat perfectio, *ac ſi Monaſticæ perfectionis arduum arripuiſſent inſtitutum*.

Ubi ſup. (Apoc. 10. 2.) (Pet. Dam.)

Crediderim, non omnes Alexandrinæ Eccleſiæ alumnos à D. Marco ad Chriſtum converſos, ſummam vitę perfectionem attigiſſe; ſed certum eſt, quamplurimos ex ejus Diſcipulis ita perfectos fuiſſe, ut *Eſſai*, id eſt, ſancti & pii cognominarentur: tanta enim eorum erat puritas & ſanctitas, ut univerſo Orbi eſſent in admirationem, aliiſque Eccleſiis totius eſſent perfectionis exemplar & ſpeculum. Unde S. Hieronymus D. Marcum vocat *principem & inſtitutorem cœnobitarum*: quia *Eſſai*, ſeu pii & ſancti ejus diſcipuli in propriis domibus; velut in cœnobiis vivebant; & ex his multi Alexandria egreſſi, totam Ægyptum & Thebaidem ſanctiſſimis repleverunt Monachorum agminibus, qui Angelicam in terris vitam agebant, & quorum portentoſa ſanctitas uſque ad mundi finem ab authoribus enarrabitur & prædicabitur. Ecce quid Sanctus Marcus in Alexandrina Eccleſia fecit ut Epiſcopus; *Videamus etiam quid ſcripſerit ut Evangeliſta*.

Quid ſcripſit S. Marcus, ut Evangeliſta. II. PARS

MArcus poſt Chriſti mortem à S. Petro converſus, & baptizatus fuit; quare a Baptiſmo, quem ab Apoſtolorum Principe acceperat, ejus vocatur filius: *Marcus filius meus*. O verè dignum tanto patre filium! qui mirabilia quidem fecit ut Antiſtes, & qui ut Evangeliſta ſcripſit Evangelium. 1. Quod a Petro acceperat. 2. Quod a Spiritu Sancto didicerat. 3. Quod ipſe perfectè obſervabat. (1. Pet. 5.)

1. Sanctus Marcus non ſolùm Petri filius; ſed ejus etiam diſcipulus fuit & interpres: *Marcus*, inquit Dionyſius Carthuſianus, *Principis Apoſtolorum in Baptiſmate filius; in doctrina Chriſtiana diſcipulus, in ſermone interpres*. S. Hieronymus eum ſimiliter ſancti Petri diſcipulum & interpretem vocat: *Marcus diſcipulus & interpres ſancti Petri*. (Dionyſ. Cartuſ. in Marc.) (Hier. de Script. Ec.)

Ubi ſup.

Laſelve Sanctuar.

ri. Eum fuiſſe Petri diſcipulum, fatentur omnes; ſed quomodò ejus interpres fuerit, eſt dubium. Dici tamen poteſt, eum Petri fuiſſe interpretem, quia Evangelium, quod à Petro audierat, interpetratus eſt, & literis mandavit: cùm enim fideles Petrum concionantem audirent, ejus demirabantur doctrinam; quare Marcum ejus diſcipulum enixe rogarunt, ut quæ Apoſtolorum Princeps annuntiabat, ad perpetuam eorum memoriam conſervandam, ſcriptis mandaret; quorum votis & præcibus ut annueret Marcus, Evangelium ſcripſit, quod ut canonicum ab Eccleſia receptum eſt; & in hoc ſenſu eum Petri interpretem vocat D. Hieronymus, dicens; *Marcus diſcipulus, & interpres Petri, quia juxta quod Petrum referentem audierat, rogatus Romæ à fratribus breve ſcripſit Evangelium*. Remque totam

Clemens Alex in Ep in 3. Petri.

latiùs, & clarius refert & explicat ſanctus Clemens Alexandrinus his verbis; *Marcus Petri ſectator, prædicante Petro Evangelium palàm Romæ coram quibuſdam Cæſarianis Equitibus, & multa Chriſti teſtimonia proferente, petitus ab eis, ut poſſent, quæ dicebantur, memoriæ commendare, ſcripſit ex iis quæ à Petro dicta ſunt, Evangelium, quod ſecundùm Marcum vocatur*. Non ſcripſit Marcus ineptas fabulas, non vana commenta, nec inventa poetica, ſed ſacrum Evangelium, quod a Petro prædicante & docente audierat. Unde aliqui hoc Evangelium dicunt eſſe S. Petri, ſicut enim ſancti Lucæ Evangelium a multis ſancto Paulo adſcribitur, ita & ſancti Marci Evangelium ſancto Petro à multis aſſignatur, non quod reverà illud S. Petrus ſcripſerit, ſed quia ſanctus Marcus illud a S. Petro, velut Magi-

Ter. 4. contra Marc.

ſtro, audivit; *Evangelium quod ſcripſit Marcus, Petri eſſe affirmatur, quia Magiſtrorum eſſe videntur, quæ diſcipuli promulgarunt*. Scripſit ergo Marcus Evangelium, quod à S. Petro acceperat, ſed ſcripſit etiam Evangelium, *quod à Spiritu Sancto didicerat*.

2. Omnis Scriptura ſacra Deum authorem habet, hæc eſt liber Dei, ſeu Deo inſpirante compoſitus, & quælibet eius capita ſunt veluti epiſtolæ à Deo ad homines miſſæ, ut ſuam eis manifeſtet voluntatem. Unde ſacræ Scripturæ à S. Dioniſio Areopa-

Dioni de cæleſt Hierarc.

gita vocantur *eloquia divinitùs tradita*, quia ſcilicèt à Spiritu Sancto fuere inſpiratæ. Scripſit Moyſes, Scripſit Salomon, ſcripſit Propheta Regius, ſcripſerunt & alii multi, ſed inſufflante Spiritu Sancto; huic fuit Magiſter, à quo fuere edocti, & hic fuit Magiſter quo docente, & inſpirante, ſuum ſanctus Marcus ſcripſit Evangelium; ſcribebat Marcus, ſed Spiritu Sancto intùs loquente & dictante, quare ejus Evangelium *opus divinum vocatur*: *Magnum certè hoc, Marce, tuum fuit & planè divinum opus*. Verum eſt,

Procop. ubi ſup.

quod Petrum prædicantem & narrantem Marcus audierat, ſed cùm ipſe calamo manum admovit, ut quæ audierat ſcriberet, alium habuit Magiſtrum intùs narrantem, prædicantem, & docentem, nempe Spiritum Sanctum, à quo illuminatus & edoctus, Evangelium ſuum ſcripſit. Unde dici poteſt, duos Marcum habuiſſe Magiſtros, Spiritum Sanctum ſcilicet & Petrum. Petrus ejus fuit Magiſter; quia illius Evangelium, ut ait S. Hieronymus, *Petro narrante, & Marco ſcribente, compoſitum eſt*;

S. Hier. Ep. 150. ad Hed.

ſed Spiritus Sanctus fuit etiam ejus Magiſter, quia, ut ait Nicetas, *Marcus ſcripſit Evangelium totus afflatus, totus fervidus, Spiritu Sancto*.

Tert. Apol. 18.

Tertullianus ſacræ Scripturæ authores vocat *viros ſpiritu divino inundatos*, quia nullum verbum, nulla ſyllaba, imò nec ullus apex in eorum apparet libris, qui non à Spiritu Sancto eos inundante, & intùs inſpirante defluat & manet. Ut enim ait S. Petrus, non à dæmone docente, non à mundo, non à Philoſophis profanis, vel à Poetis varia fingentibus, ſed *Spiritu Sancto inſpirati, locuti ſunt ſancti Dei homines*.

2. Petr. 1. 16.

Unde quælibet eorum verba fuere quaſi oracula de cælo miſſa, & ipſi fuere tanquam Spiritus Sancti organa, quibus ipſe ſuam nobis voluntatem patefecit. Quid ergo ſentiemus de S. Marci Evangelio, quòd a D. Petro prædicatum, viſum, lectum, & approbatum fuit? Quid de mirabili hoc Evāgelio, quo innumeri populi ad Chriſti ovile vocati ſunt? Quid de divino hoc opere, quod à ſancta Eccleſia, ut canonicum, fuit receptum, quodque à ſanctis Patribus laudatum, & ut divinum fuit promulgatum? Audiri licèt, hoc eſſe infirmi, & ignari cuiuſdam hominis opus? Certè non hominum, ſed Dei opus eſt; quia illud, Deo dictante, & docente, ſcripſit Marcus, ſcripſit Evangelium *totus afflatus, totus fervidus Spiritu Sancto*. Sed ſi S. Marcus ſcripſit Evangelium, quod à Spiritu Sancto didicerat; *ſcripſit etiam Evangelium, quod ipſe perfectè obſervabat*.

3. Dubitant Authores, an S. Marcus unus ex ſeptuaginta duobus Chriſti diſcipulis extiterit; ſed communiter creditur, quòd Chriſtum nunquam viderit, & quòd ſolùm poſt ejus mortem ad fidem converſus, & a S. Petro baptizatus fuerit. Tamen licèt de ſeptuaginta duorum Diſcipulorum numero nō fuerit, verè Chriſti Diſcipulū extitit.

tit, quoad ſancti Evangelii obſervationem: quia non minùs exactè, quàm primi Chriſti Diſcipuli, juxta Evangelii leges vixit. De primis enim Chriſti Diſcipulis legitur, quòd ſummè pauperes, humiles, manſueti, patientes, ac caſti fuerint; & de S. Marco eadem narrantur: tanta ſiquidem ejus extitit paupertas, ut terrena cuncta abdicaſit, nec aliquid proprium unquam habere voluerit; tanta ejus humilitas, ut ſe ſacerdotio indignum judicans, pollicem ſibi amputaverit, (qui miraculoſè ei reſtitutus eſt,) tanta ejus manſuetudo, ut cùm Judæis, & Gentilibus prędicaret, velut agnus inter lupos eſſe videretur; tanta patientia, ut cùm ſæpè fuerit injuriis laceſſitus, & opprobriis ſaturatus, nunquam maledicentibus maledixerit, ſed omnia æquo & hilari animo ſuſtinuerit; caſtitatem tandem, & alias Evangelicas virtutes ita perfectè ſectatus eſt ut vita ejus fuerit quaſi forma, & repræſentatio omnium Evangelicorum præceptorum & conſiliorum, quæ in ejus Evangelio continebantur. Unde Diſcipuli ejus duabus dirigebantur regulis, Marci ſcilicet exemplo, & Marci Evangelio. *Prima* eorum regula erat S. Marci exemplum: quia tota ejus vita erat Evangelica, & Evangelii expreſſa imago. *Secunda* verò Marci Evangelium, in quo ea præcepta & conſilia legebant, quæ ab ipſo Marco ſervari videbant; ipſe faciebat quod docebat, & docebat quod faciebat: quia Evangelium, quod ſcripſerat, perfectiſſimè ſervabat.

Juxta divina Chriſti dogmata priùs quiſque ardere debet charitate & bonis operibus, quàm aliis per ſuam doctrinam lucere. Sicut enim natura priùs hominem format, quàm ei loquelæ uſum tribuat; ita & quiſque ſe per opera bona formare debet, antequam aliis loqui, aliòſque docere ſuſcipiat. Et reverà cui bono, unum facere, & aliud dicere? Cujus utilitatis, ſi quis aliis faciendum proponat quod ipſe faciendum renuit? Nullius equidem: nam, ut ait

Hieron. in c. 21. Math. S. Hieronymus, *non ædificat, ſed deſtruit, qui quod aliis dicit, ipſe non facit*. Phariſæi, qui ſuperbi erant & hypocritæ, ambiebant vocari Rabbi, eorum quilibet Magiſter appellari optabat: ſed erant Magiſtri, qui quæ dicebant, non faciebant, vel qui aliud verbis & aliud factis docebant; at S. Marcus id priùs fecit, quod in Evangelio ſuo faciendum eſſe docuit; antequam homines humiles *beatos* eſſe ſcriptitaret, humilitatem apprimè ipſe colebat: priùs quam inimicos diligendos eſſe evangelizaret, ardenter quouſque, quantumviſ ſibi infenſos, hoſtes amabat; orabat pro perſequentibus & calumniantibus, iis benefaciebat qui ipſum oderant, & alia omnia perfectiſſimè ſervabat, quæ in Evangelio ſuo, Spiritu ſancto dictante, delineavit. O Evangeliſtam mirabilem, qui Evangelium ſcripſit; quod à S. Petro audierat, quod à Spiritu Sancto didicerat, & quod ipſe perfectè ſervabat. Ecce quid S. Marcus ſcripſerit, ut Evangeliſta; *inquiramus nunc, quid paſſus ſit ut Martyr*.

III. PARS

Quid paſſus eſt S. Marcus, ut Martyr.

MUlta & gravia à converſionis ſuæ tempore paſſus eſt Marcus; tum in itineribus quæ ſuſcepit; tùm in mortificationis & omnium virtutum exercitio cui vacàvit; tùm à Gentilibus & Barbaris quibus prædicavit; ſed ea ſolùm inſpicio, quę, ut Martyr, tempore ſui martyrii pertulit; & dico eum paſſum eſſe: 1. Injurias & ludibria: 2. Vincula & carceres: 3. Gravia ſupplicia, & ipſam mortem.

1. Multi ex Alexandrinis civibus, nondum ad Catholicam fidem converſi, dæmoniaco in S. Marcum inardeſcentes furore, conſilium inierunt adversùs diſcipulum Domini, atque in ejus ædes invadentes, cùm eum ſacra facientem offendiſſent, injuriis & contumeliis eum affecerunt: *Injuriis ac maledictis laceſſitus, manſuetè & æquo animo omnia perferebat*. Procop. ubi ſup. Inter multa autem quibus eum laceſſebant, injurias, advertit Metaphraſtes quod illum bubulum vocaverint: *Trahamus*, inquiebant, *bubulum in bubulcâ ſtabulum*. Eum vocant *bubulum*, qui leo erat generoſiſſimus ad ardua quæque ſuſcipienda: vocant eum *bubulum*, qui vir erat ſanctiſſimus ratione ſuarum virtutum: eum *bubulum* vocant, qui Epiſcopus erat zelantiſſimus, & Evangeliſta à Deo dilectus. Hanc quidem & alias injurias æquo & [illegible]tiſſimo animo pro Dei amore paſſus eſt Marcus; ſed maligni & barbari ejus inimici injuriis & conviciis plurima & gravia addiderunt ludibria; eum etenim *ligatis è collo funibus, alii media Alexandria ludibrio, probroſoque ſpectaculo ante trahebant; alii fuſtibus, lapidibuſq; tundebant*. Nicetas ubi ſup. Tales fuere injuriæ, taliaq; extitere ludibria, quę invictiſſimus ille Pręſul ab ingratis Alexandrinis civibus pertulit: eos ille verbis ſuaviſſimis ad Chriſti amorem perducere conatus erat: & ipſi verbis contumelioſis eum exhonorare contendunt: ille, ut eos ab infami dæmonis ſervitute eriperet, ardenti & continua ſollicitudine laboraverat: & hi eum, veluti hominem vilem & deſpicabilem, populorum ludibrio

exponunt: ſed S. Marcus *manſuetè & æquo animo omnia perferebat*.

Innumera Judæis beneficia Chriſtus impendit; iis enim altiſſima fidei myſteria manifeſtavit; iis verbo & exemplo, ſalutis & perfectionis viam patefecit; cæcis inſuper viſum, ſurdis auditum, mutis loquelæ uſum, aliiſque multis ægrotis ſanitatem, & mortuis vitam contulit. O Chriſte Salvator! tibi quid pro tantis impenſis beneficiis retribuerunt Judæi! *Retribuebant mihi mala pro bonis*; non bona bonis compenſarunt, ſed mala pro bonis retribuerunt: quippe qui illum Judæi vili prętio vendiderunt, eum ligatum per Jeroſolymitanæ urbis compita traxerunt, injuriis & contumeliis eum affecerunt, militum & ſatellitum ludibrio illum objecerunt, ad crudelem tandem & infandam mortem eum damnarunt. Ecce retributionem Chriſti: ſed ecce etiam retributionem Marci: ille namque Alexandrinos cives ad Chriſti fidem vocaverat, eos ad juſtitiæ ſemitas direxerat, eis gravi cum labore ſacrum annuntiaverat Evangelium, eorum multos ægrotos ſanaverat, & quibuſdam ex eorum mortuis vitam reſtituerat; ipſi verò retribuerunt mala pro bonis; ſiquidem illum injuriis & conviciis onerarunt, eumque ludibrio totius civitatis, per quam raptatus eſt, expoſuerunt; at non ſolùm injurias & ludibria paſſus eſt; *ſed etiam vincula & carceres*.

2. Vinctus fuit Marcus, qui peccatorum vincula ſolvere ſolitus erat; vinctus fuit, qui complures à ſimulacrorum cultu & errore liberaverat; vinculis comprehenſus fuit ab iniquis hominibus ille, qui multos a dæmonum faucibus eripuerat. Sicut enim à Judæis Chriſtus, velut reus & infamis, vinctus & ligatus ad domum Annæ Pontificis, ad prætorium Pilati Judicis, & ad Herodis Regis curiam ductus eſt; ita Marcus funibus vinctus fuit, non manibus, ſed collo; & in hoc ſtatu, velut bubulus tractus & raptatus fuit per vicos & plateas civitatis Alexandrinæ, tanta vi, tantoque impetu, ut caro ejus contuſa remanſerit, & pavimentum fuſo ejus ſanguine cruentatum fuerit. Poſtea ingrati & barbari illi cives ſanctiſſimum hunc Virum, ſic ſuo perfuſum & ſauciatum ſanguine, & quaſi exanimem ad carcerem traxerunt, & in eo recluſerunt. O deteſtandam horum civium ingratitudinem! ſed ò glorioſum hujus ſancti Martyris certamen!

Dicebat Paulus, quòd bonum certamen certaſſet, & quòd glorioſè pro Chriſto pugnaſſet: *Bonum certamen certavi*; quæ verba exponens S. Chryſoſtomus, ait, bonum & illuſtre fuiſſe Pauli certamen; quia vincula & carceres pro Chriſto paſſus erat: *Ubi carcer, ubi vincula, ibi certamen bonum, nil hoc certamine melius, nihil illuſtrius.* Illuſtre autem & glorioſum illud certamen obiit S. Marcus: ab Alexandrinis enim civibus, à quibus grande ſolatium, & magna juſtè ſperare debebat præmia, fuit turpiter vinctus, & in carcerem conjectus. At non hic eorum ſtetit malitia & pervicacia: quia ab eis etiam *paſſus eſt gravia ſupplicia, & diram mortem*.

Chryſ. ho. 9. in 2. Tim.

Ubi ſup.

3. D. Ambroſius, ut conſoletur inſontes, qui carceribus injuſtè occluduntur, ait, quòd non debeant triſtari, & conturbari: quia à Deo in carcere viſitantur: *Non turbentur innocentes, cùm oppreſſa juſtitia traduntur in carcerem: viſitat Deus & in carcere ſuos*; eos quidem omnes viſitat internis conſolationibus, quibus corda eorum roborat, eorumque mœrorem mitigat; ſed inſuper viſitatus fuit in carcere Marcus ab ipſo Chriſto Domino, qui ei viſibiliter apparens, eumque confortans, dixit: *Pax tibi Marce Evangeliſta meus*. Cæleſti illa conſolatione recreatus fuit, dum in carcere detineretur; ſed infenſiſſimi ejus hoſtes brevi illum indè extractum diris ſuppliciis affecerunt, vel potiùs omnibus eum tormentorum generibus probarunt: *Omnium generum cruciatibus*, inquit Procopius, *velut aurum quoddam fuit probatus*. Hiſtorici tamen, qui ſancti hujus Viri geſta & paſſiones referunt, non ſpecificant, quæ fuerint illa ſupplicia quæ pertulit; dicunt ſolùm, quòd poſtquam è carcere fuit eductus, eum iterum, fune ad collum ligato, per ſaxa magno raptarint impetu, quouſque ſanctiſſimam efflavit animam; ſicque rem totam eveniſſe narrat Metaphraſtes: (Cùm dies illuxiſſet, venit illuc civitatis multitudo, quæ cùm illum eduxiſſet de carcere, rurſus in ejus collum funem injecerunt, eumque pertrahentes dicebant: trahamus bubulum in bubulci ſtabulum. At B. Marcus eò majores gratias omnipotenti Domino Jeſu Chriſto agebat, dicens: In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum: cùmque hoc dixiſſet, tradidit Deo ſpiritum.) Timotheum hortatur D. Paulus, ut opus faciat Evangeliſtæ: *Opus fac Evangeliſtæ*: quod eſt illud opus? reſpondet Doctor Seraphicus in ſermone de S. Marco: *Opus Evangeliſtæ eſt: primò in Chriſtum credere; ſecundò, Chriſtum prædicare; tertiò; prædicata in ſcripturam redigere; quartò, ſeipſum in mortem pro Evangelio tradere*. O grande & arduum opus! quod perfectè adimplevit S. Marcus, qui in Chriſtum firmiter credidit; qui

Procop. ubi ſup.

2. Tim. 4.

Chri-

Chriſtum crucifixum prædicavit generosè; qui quæ de Chriſto prædicavit, ſcriptis mandavit; qui tandem acerbam paſſus eſt mortem, ut quæ de Chriſto prædicaverat & ſcripſerat, ſanguine ſuo confirmaret. Ecce ſupplicia, ecce mortem, & ecce quid paſſus ſit S. Marcus, ut Chriſti Martyr.

Ut Epiſcopus Eccleſiam Alexandrinam fundavit, illuſtravit, & perfecit. *Ut Evangeliſta* Evangelium ſcripſit quod à Petro audierat, quod àSpiritu ſancto didicerat, & quod ipſe exactè obſervabat. *Ut Martyr* paſſus eſt injurias & ludibria, vincula & carceres, gravia ſupplicia & mortem. Ecce quid fecit, quid ſcripſit, & quid paſſus eſt Marcus in hoc mundo, quibus omnibus meruit in cœlum ſublimari, & ad primarias Paradiſi ſedes evehi. Jam ibi eum contemplemur, miremur ejus gloriam, ejuſque patrocinium imploremus.

Quantam, ò fratres dilectiſſimi, penſatis eſſe in cęlo gloriam ſanctiſſimi illius Viri, qui tot & tanta proChriſti gloria fecit, ſcripſit, & paſſus eſt? maxima quidem gloria ejus: quia, ut ait Nicetas, Marcus Apoſtolis ut Apoſtolus, Evangeliſtis tanquam Evangeliſta, Patriarchis ut Patriarcha, atque Martyribus utMartyr eſt coaptatus, variaque proinde corona præfulgens, ac eximiè nitens, inquit, à dextris aſſiſtere æterno Regi meruit. Demiremur eum tot donis radiantem, totque pretioſis redimitum coronis; ſed inſuper ad ejus confugiamus patrocinium, ejuſque auxilium imploremus.

Reſpublica Veneta, duratione antiquiſſima, authoritate potentiſſima, nec non diviriis, viribus, & nobilitate famoſiſſima, à multis ſæculis S. Marcum in patronum aſſumpſit: quare ſub ejus inſignis, & protectione militat, pro ſtemmate leonem præferens, & pro teſſera hæc ſumens Chriſti ad Marcum verba: *Pax tibi Marce Evangeliſta meus*. Sub tali autem, & tanto protectore felix & fortunata eſt illuſtris hæc Reſpublica, Sancti hujus interceſſione innumera impetrat beneficia, ejuſque patrocinio cuncta ei proſperè & feliciter evenire videntur. At non ſolis Venetis patrocinatur Marcus, verùm & omnibus qui ejus devotè & reverenter implorant auxilium. Ut enim perbellè ait S. Laurentius Juſtiniani (invocat Marcum oppreſſus, & levamen ſentit; ejus implorat auxilium infirmus, & ſoſpitatem recipit; in mari, in ſolitudine, in periculis, inter latronum acies exoratur, & juxta fidelirer poſcentium vota ſuffragatur: offert enim Deo orationes ad ſe clamantium atque gementium, ut beneficia conſerat, Intercedit, & obtinet; compatitur, & ſua interpellatione defendit. Suo nunquam fruſtratur voto, quoniam ardenter, quoniam rectè, quoniam precatur humiliter. Per illum Deus largitur veniam, manum porrigit, delinquentes ſuſtinet, tribuit vitam. Felices dixerim, qui tanto propitiantur patrono.) Quare ſanctum hunc Antiſtitem in vitæ noſtræ patronum eligamus, hujus ſanctiſſimi Evangeliſtæ protectionem humiliter poſtulemus, & tanti Martyris patrocinium in omnibus neceſſitatibus noſtris ſollicitè, ac ardenter petamus; & ut illud impetrare valeamus, enixè eum rogemus cum Procopio, dicentes:

Laur. ſer. de S. Mar.

Laſelve Sanctuar.

O Marce Evangeliſta, Deum nobis propitium reddere ne graveris; ab iis quæ moleſta nobis accidunt, & à quibus perturbamur, nos ſubleves; quæ in vita difficilia, & gravia nobis ſunt, ea facilia reddas; rumpas & chyrographum illud, in quo noſtra crimina ſcripta ſunt; erratorum des veniam: talem enim ab ipſius Domini lingua poteſtatem accepiſti. Si ligaveris, id quod ligatur, ſolvi non poterit. Si ad commiſerationem, ac veniam ſpectaveris, vinculum ipſum facilè diſſolvetur. Ne deſpicias nos propriorum peccatorum catenis conſtrictos, ſed impera vinculis ipſis, & illa effringentur. Denique fac, ut & nos bonorum cęleſtium participes efficiamur, gratia & benignitate Domini noſtri Jeſu Chriſti, cui gloria eſt & imperium, nunc & in ſæcula ſæculorum. *Amen.* Procop. ubi ſup.

DE SANCTA
CATHARINA
SENENSI
CONCIO UNICA.

Ipſe dabit tibi cor. Eccl. 6. 37.

Spiritum & meritorum uniuscujuſque ſolus ponderator eſt Dominus. Unde ſicut illi ſoli cognitus eſt numerus electorum in ſuperna civitate locandus; ita & ei ſoli innoteſcunt gradus meritorum & pręmiorum, quæ cuilibet Sancto ſpecialiter competunt. Si tamen de Sanctis per conjecturas, per præſumptiones & per externa eorum geſta liceat judicare; certè S. Catharina Senenſis tot durioris pęnitentiæ vacavit operibus, tot cęleſtibus illuſtrata fuit viſionibus, tam inſolitis effulſit miraculis, tam familiariter cum Chriſto converſata eſt, tantaque charitate erga Deum & proximum exarſit, ut eam maximi extitiſſe meriti,

ac ſupereminente ditatam fuiſſe ſanctitate, non eſt qui ambigat. Sed quod it tota ſanctæ illius Virginis vita mirabilius apparet; eſt mira Chriſti erga eam dignatio, quæ tanta fuit, ut ei proprium cor dare voluerit. Promiſerat Deus ſe cor, ſeu amorem ſuum, daturum ei, qui ejus perfectè ſervaret præcepta: *Ipſe dabit tibi cor*; at id nunquam meliùs & perfectiùs adimpletum fuiſſe videtur, quàm in ſancta Catharina, cui Chriſtus reverà cor ſuum dedit. Ipſe etenim ſacræ hujus Virginis cor eripuit, in cujus locum cor rubicundum & ardentiſſimum, quod manu geſtabat, reponens, dixit:
Raymun Ca uan in vit ejus. ecce filia mea, *habes pro corde tuo cor meum*, clauſoque latere receſſit: & ne putaretur inane hoc fuiſſe phantaſma, illo in loco cicatrix permanſit, quæ à multis viſa eſt. An autem cor ſuum Chriſtus ei moraliter ſolùm dederit; an verò realiter & phyſicè; reproducendo ſcilicet proprium cor, & illud intra ſanctæ illius Virginis pectus introducendo, illius dumtaxat eſt judicare, qui novit abſcondita cordium. Quare in Seraphicæ illius Virginis laudem dicam tantùm, ipſam habuiſſe cor maximè conforme & ſimile cordi Chriſti, &c. *Ave*.

PEccatorum corda plena; frigida & abominabilia ſunt. Eorum corda plena ſunt ignorantia, iniquitate, & dolo:
Ecc. 1. 40 *Cor tuum plenum eſt dolo*. Eorum etiam corda ſunt frigida erga proximum, quem non amant, & cui plerumque mala ex corde deſiderant: *Mala autem in cordibus*
Pſ. 27. 3 *eorum*. Sunt tandem eorum corda ab omni bono elongata & abominabilia: *Abomina-*
Pro. 11. 10 *bile Domino cor pravum*. At Chriſtus, qui toto cœlo à peccatis & à peccatoribus ſegregatus fuit, non habuit, ſimul cum iis, cor plenum, frigidum & abominabile; ſed habuit cor vacuum, ardens & conſecratum: cor ejus fuit vacuum omni ignorantia, paſſione & imperfectione: fuit etiam cor ejus ardens amore inimicorum, miſerorum, & omnium hominum, fuit tandem cor ejus conſecratum laboribus, doloribus, & æterni Patris amori. O cor venerandum! ò cor omni admiratione dignum! ſed ò cor, quod Chriſti ſimul fuit & S. Catharinæ, ipſa namque cum Chriſto habuit, 1. Cor vacuum: 2. Cor ardens: 3. Cor conſecratum. His tribus propoſitionibus Catharinam idem cum Chriſto cor habuiſſe patebit: *Ipſe dabit tibi cor*.

Sancta Catharina ſimul cum Chriſto habuit cor vacuum. I PARS

VOluit Deus in ſui gloriam altare fieri, non ſolidum, ſed cavum, & intus vacuum: *Ipſum altare erat intus vacuum*. Ex. 38. 7
Cor Chriſti fuit quidem altare in quo in Patris æterni gloriam innumera interiùs ſacrificia obtulit: & illud altare fuit vacuum, quia cor ejus, quod divinitatis erat thronus, ab omni quod imperfectionem redolet, fuit prorsùs alienum & vacuum; ſed cor ejus præcipuè vacuum fuit omni ignorantia, immunditia, & affectu terrenorum. Et quoad hoc, cor S. Catharinæ cordi Chriſti maximè fuit conforme; ipſa etenim cum illo habuit cor vacuum ignorantia, immunditia, & affectu terrenorum: hujus ſanctæ virginis cor fuit: 1. *Vacuum ignorantia*, cùm fuerit doctiſſima: 2. *Vacuum immunditia*, cùm fuerit puriſſima: 3. *Vacuum affectu terrenorum*, cùm fuerit paupertatis amantiſſima.

1. Cor Chriſti omni penitùs ignorantia vacuum fuit, cùm in eo cuncti ſcientiæ Dei theſauri fuerint reconditi: *In quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ abſcondi-* Coloſ. 2. 3
ti. Nulla prorsùs in divino illo corde eſſe poterat ignorantiæ nebula, cùm noverit & ea quæ ſunt & ea quæ non ſunt; ac in eſſentia divina omnia præterita, præſentia & futura clarè viderit. Sancta Catharina ſimiliter, non quidem ita perfectè ac Chriſtus, ſed ſuo modo habuit cor ignorantia vacuum; quia ipſa fuit doctiſſima, & ab ignorantiæ tenebris remotiſſima. Magiſter ejus fuit Chriſtus, qui *per revelationem*,
per occultam inſpirationem, & aliquando per S. Anton: 3. p. tit. 23
claram apparitionem ei loquebatur, ſicut homo c. 14.
loquitur homini: Quare ipſa dicere poterat, non ab hominibus didici, ſed Deus *omnium artifex docuit me ſapientiam*. Sub Sap. 7. 11
tanto magiſtro Catharina ab infantia ſua multas orationes, prima fidei rudimenta, & arctam vivendi formam, quam ſancti Patres in deſerto tenuerant, perfectè didicit; paulò autem ætate provectior facta, ſub eodem præceptore tam altam fidei & Theologiæ myſteriorum notitiam aſſecuta eſt, ut quæque abſtruſa penetraret, difficilia enodaret, & obſcura elucidaret: quare famoſiores quique Theologi eam in dubiis & difficultatibus ſuis tanquam oraculum conſulebant, doctiſſimaſque ejus reſponſiones admirabantur.

Nec mirum: quia cùm ipſa divinitùs eſſet edocta, ſecreta cœleſtia noverat, quæ non licet homini loqui. Ipſa etiam, quæ la-
teris

terisChriſti vulnus deoſculari & ſugere meruerat, è ſacro illo divini luminis fonte tantam hauſerat ſapientiam, ut Confeſſarii ejus, Doctores omnes, & varii ex Summis Pontificibus eam audientes ſuſpicerent, & quaſi in extaſim raperentur. Cœleſtem autem hanc ſapientiam eructavit præcipuè S. Catharina, tùm in libro de Providentia, in quo mirum in modum de ſolitudine cordis diſſeſſerit; tùm in variis epiſtolarum voluminibus, in quibus ſublimia de Principum & Eccleſiaſticorum regimine docet; tùm in Sententiis, quas dum in extaſim rapta eſſet, ſæpè proferebat; tùm in dubiis ipſi propoſitis, quæ clarè & doctiſſimè explanabat.

O ſupereminentem hujus Virginis ſcientiam! quæ magis adhuc enitet in hoc quòd ipſa cognoſceret abſcondita quæque, ſive præſentia eſſent, ſive futura. Verum eſt quòd præſentia, quæ ſub ſenſu cadunt, à quolibet oculos habente videri & cognoſci poſſunt; ſed præſentia quæ latent, ut cordis arcana, à Deo ſolo, & ab iis, quibus Deus dederit, cognoſci poſſunt: Deus autem hanc cordium notitiam ſanctæ Catharinæ impertitus eſt; ipſa ſiquidem abſcondita cordium ſcrutabatur, ac ita perfectè noverat, ut pluries pluribus, quæ eorum eſſent cogitationes, quis conſcientiæ illorum eſſet ſtatus, quæ peccata confeſſariis manifeſtaverint, & quæ celaverint, necnon alia multa declaraverit. Sed ipſa novit etiam abſcondita, quæ non ſunt actu, ſed quæ futura ſunt: *Erat enim in ea*, inquit S. Antonius, *ſpiritus propheticus tam perfectè & frequenter, quòd penè eam nil poſſet latere.* Ubi ſup. Hoc prophetiæ ſpiritu illuſtrata, Confeſſarium ſuum de his quæ ei superventura erant, aliquando præmonuit; futura ſchiſmata, diù antequam evenirent, prænuntiavit; imminentia Eccleſiæ mala Summis Pontificibus indicavit; aliquibus Principibus varios eventus futuros prædixit: ipſa tandem in ſua cella, velut in totius ſapientiæ gymnaſio ſedens, præterita, præſentia, & futura, quantumvis abſtruſa, penetrabat. Quare certiſſimum eſt, cor Catharinæ, ſimul cum Chriſti corde, fuiſſe ignorantia vacuum, cùm ipſa fuerit doctiſſima: *Sed cor Catharinæ, ſimul cum corde Chriſti, fuit etiam omni immunditia vacuum, cùm ipſa fuerit puriſſima.*

2. Cor Chriſti ita ab omni immunditia vacuum & alienum extitit, ut ad illud vel minima cujuſvis peccati macula accedere nequiret. Non erat, quòd diceret Patri: *Cor mundum crea in me Deus*; Pſ. 51. 1. quia à principio ita mundum & purum creatum fuit ejus cor, ut nec leviſſima quaque peccati labe unquam fœdari poſſet. O cor verè omni immunditia vacuum! ſed cor Catharinæ fuit etiam mundiſſimum; verum eſt quòd à venialibus peccatis non fuit totaliter immunis, ſed paucíſſima uſque ad cor ejus venerunt, eaque tam citò lachrymis lavit, & pœnitentiis ita gravibus delevit, ut cor ejus mundiſſimum extitiſſe conſtet. De ipſa fertur, quòd, poſtquam, cùm adhuc ſeptennis eſſet, virginitatem vovit, à mundi pompa, & ab elaborato corporis ſui cultu maximè abhorruerit; nihilominùs importunis ſororis ſuæ Bonaventuræ precibus ſuperata, corporis ornatui aliquantulùm vacavit, in quo an etiam venialiter peccaverit, dubitat S. Antonius; *Hanc tamen levitatem*, inquit, *ad ſe reverſa multis lacrymis terſit, eamque confeſſa eſt proclamans ſe inferno eſſe digniſſimam.* Ubi ſup. Heu! ſi levitatem, de qua non eſt certum an fuerit peccatum veniale, tot lachrymis lavat, tantoque dolore delet; quantam cordis ejus munditiam fuiſſe cenſebimus, non ſolùm reſpectu gravium, ſed etiam reſpectu leviſſimorum peccatorum? tantam quidem, ut nec verbis explicari valeat.

Perbellè dixit Auguſtinus, quòd *cor juſtorum cœlum eſt.* Aug. ſer. 44. Cor noſtrum parvum eſt, & cœlum ampliſſimum; cor noſtrum eſt animatum & vivit, cœlum verò eſt inanimum & non vivit: quomodò ergo cor juſti, quod eſt parvum & animatum, poteſt vocari cœlum; cùm cœlum maximum ſit & inanimum? Dici poteſt, cor Juſtorum eſſe cœlum: quia ſicut Deus viſibiliter habitat in cœloſita & in anima juſti verè per ſuam gratiam ſanctificantem inhabitat. Vel etiam dici poteſt, cor juſtorum eſſe cœlum: quia ſicut in cœlo nihil eſt immundum: *Non intrabit in eam aliquod coinquinatum*; Ap. 21. 27. ſic cor juſti ab omni prorſùs peccati mortalis macula vacuum eſt & immune. In duplici autem hoc ſenſu cor S. Catharinæ verè & perfectiſſimè cœlum extitit; cœlum fuit per gratiam ſanctificantem & abundantem, qua Deus illud replevit; fuit etiam cœlum, quia non ſolùm mortali quodam peccato non fuit coinquinatum, verùm & leviſſimas quaſque peccati maculas ab eo abegit: quare cùm cor ejus eſſet mundiſſimum, in eo Chriſtus virginum ſponſus commorabatur, & delectabatur.

Chriſtus *paſcitur inter lilia*, Cant. 6. 2. ſeu in cordibus inſtar liliorum dealbatis, & mundis jucundè inhabitat: ipſe eſt ſapientia æterna, quæ *non habitabat in corpore ſubdito peccatis*: Sap. 1. 4. ſed quæ in cordibus puriſſimis, & à peccati macula alienis facilè requieſcit. Procul Chriſtus à cordibus fœdo avaritiæ, luxuriæ,

vindictæ & aliorum vitiorum luto inquinatis, & fœtidis; ibi non habitat hic puritatis amator; ſed in mundiſſimo S. Catharinæ corde gratiſſimè commoratur. De ipſa enim legitur, quadam die dæmones ex Dei licentia tentationibus horrendis illam vexaſſe, objicieutes intellectui ejus, & coram ipſa facientes quidquid animę puritatis amanti magis diſplicere poteſt. Horruit, & ſatanæ fortiter reſiſtens, ſummopere turbata eſt Virgo ſacra; cui cùm poſt tale certamen apparuiſſet Chriſtus, ipſa ad ſummum afflicta humiliter dixit ei; Ubi Domine mi fuiſti, dum cor meum tot turpitu-
S. Anton. ubi ſup. dinibus vexabatur? cui Dominus: *Ego eram in corde tuo, latebam in medio cordis tui.*

Heu! ſi Chriſtus in corde Catharinæ erat & latebat, etiam cùm tentationibus ad turpia allicientibus vexabatur; quanta fuit pretioſi & cœleſtis illius cordis munditia? cùm Chriſtus Dominus in hunc mundum venit, voluit in loco totius mundi puriſſimo, videlicet in ſinu Beatiſſimæ Virginis Mariæ, habitare & quieſcere: quanta ergo fuit cordis ſanctæ Catharinæ munditia, in quo Chriſtus fuit, latuit, & commoratus eſt? certè cor ejus fuit puriſſimum, & ab omni immunditia alienum. Sed ſi S. Catharina, ſimul cum Chriſto habuit cor vacuum omni immunditia: *Habuit etiam cum eo cor vacuum ab affectu omnium terrenorum.*

3. Abhorret natura vacuum: unde cùm cor gratia, & cœleſtibus bonis eſt vacuum, terrenis impletur; & e contrà, ut ait ſanctus Bernardinus Senenſis, cùm cor terrenis eſt vacuum, cęleſtibus bonis facilè imple-
S. Ber. Tom. 3. tur: *terrenis vacui, caleſtibus implebuntur.* O quàm plenum fuit Chriſti cor cęleſtibus bonis, & ò quàm vacuum fuit affectu omnium terrenorum! ſed ò quàm etiam plenum, & vacuum fuit S. Catharinæ cor! plenum fuit cęleſtibus divitiis: in cęlis enim ſemper converſabatur, & divitiis cęleſtibus continuè replebatur. Quis narrare poſſet, quot mirabiles viſiones habuerit, quot extaſes paſſa ſit, quot cæleſtibus conſolationibus gaviſa ſit, & quàm magna in cęlo videre meruit? ipſam gloriam Beatorum, imò & divinam eſſentiam vidiſſe, Confeſſario ſuo faſſa & teſtata eſt, dicens: *Intellexit anima*
S. Anton. ubi ſup. *mea gloriam Beatorum; anima mea vidit divinam eſſentiam.* O cor verè bonis ſpiritualibus, & cęleſti rore plenum! ſed ò cor verè vacuum affectu omnium bonorum terreſtrium, quæ deſpexit, reliquit, ac paupertatis voto penitùs abdicavit. Quare quęcumque ipſi adveniebant, ſive oleum; ſive vinum, ſive frumentum, ſive veſtes, ea pauperibus, & aliquando ipſi Chriſto, ſub ſpecie pauperis petenti, erogabat.

Fideles hortatur D. Paulus, non ad terrena, ſed ad cœleſtia bona ambienda, & inquirenda: *Quæ ſurſum ſunt quærite, ubi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens; quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram.* Coloſ. 3. 1 O quam multi, poſthabitis gratiæ & gloriæ bonis, terrenis ſolùm ditari ambiunt, & procurant! Ipſi etiam ſanctæ Catharinæ conſaguinei eam ad matrimonium ineundum, & ad cor ſuum terrenis agglutinandum, variis modis inducere pertentarunt; ſed hæc ſponſa Chriſti, quæ ſe totaliter ſpiritualibus addixerat, non acquievit carni & ſanguini; quin contrà, ſoli Deo placere ſtudens, quæ ſurſum ſunt ſemper quæſivit; cuncta verò terrena nihili pendit, ac veluti vilia ſpiritualis vitæ impedimenta reſpexit & deſpexit.

De ſancta virgine Thereſia fertur, quòd quadam die, poſt perceptum ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, in extaſim rapta, tantam interiùs ſuavitatem, & dulcedinem ſenſerit, ut ab illo tempore terrena cuncta, non ſecùs ac vile formicarum examen aſpiceret: *Omnia*, inquit, *mihi videbantur eſſe formicarum examen.* S. Anton. ubi ſup. Heu! ſi S. Thereſia poſt illam extaſim ita terrena bona contempſit; quid dicemus de S. Catharina, *cui communiter contingebat, ut communione accepta, raperetur in extaſim, & per tres, vel quatuor horas rapta, & alienata à ſenſibus manebat immota?* Quid ſentiemus de S. Catharina, quæ paſſim extaſes patiebatur, quæ rore cęli in oratione paſcebatur, quæ in meditatione guſtabat aſſiduè, quàm ſuavis eſt Dominus; quæ cęleſtium bonorum magnitudinem noverat, & cujus anima eſſentiam divinam videre meruerat? Certè terrena omnia, non ſolùm ut formicarum examina, ſed ut iis viliora, & affectu cordis humani indigniora deſpexit & abjecit. Ecce cor verè vacuum; ſed ſi S. Catharina ſimul cum Chriſto habuit cor vacuum; *cum eo etiam habuit cor ardens amore hominum.*

Sancta Catharina ſimul cum Chriſto habuit cor ardens. II. PARS.

CHriſtus Dominus ita hominum ardebat amore; ut tota ejus cura, totaque ejus doctrina ad hunc amorem tetendiſſe videatur: *Dilectio proximi eſt tota Creatoris diſciplina.* Tert. l. 3. adv. Max 14 Venerat ignem mittere in terram: *Ignem veni mittere in terram;* ignem ſcilicet amoris proximi, quo cor ejus ita exarſit, ut pro omnibus penitùs hominibus pati, crucifigi, & mori voluerit: *Chriſtus pro nobis mortuus eſt.* Luc. 12. 49 Ro. 4. 4 At ſpecialiter Chriſti enituiſſe vide-

videtur amor erga inimicos, erga infirmos, & erga peccatores, quibus ſpecialiora amoris ſui ſigna dedit. Et in hoc magiſtrum & ſponſum ſuum Chriſtum perfectiſſimè imitata eſt Catharina, cujus cor ſancto omnium hominum amore accenſum fuit; ſed ſpecialiùs, & ardentiùs amavit 1. *inimicos*, quibus injurias condonavit. 2. *Infirmos*, quorum calamitates ſublevavit. 3. *Peccatores*, quorum ſalutem optavit, & pro viribus procuravit.

1. Chriſtus Dominus, qui omnes penitùs homines diligebat, ſuum erga inimicos ſpecialiùs manifeſtavit amorem: iis enim injurias condonavit, multa iis beneficia impertitus eſt, & in cruce pendens, pro iis enixè Patrem eſt deprecatus. O præclarum dilectionis inimicorum exemplar! cui quidem conformis facta eſt Catharina, quę cùm omnes homines, nullo excepto, propter Deum amaret, ſuum ſpecialiter reſpectu inimicorum patefecit amorem, ei enim improperabant multi; adversùs pietatis ejus exercitia muſſitabant non pauci; aliqui murmurantes ex hoc quòd ſæpiſſimè ſacroſancto reficeretur Euchariſtiæ Sacramento, illam ex unico hoc cibo vivere dicebant, alii, ut de ſuſpecto conſortio illam incuſarent, eam plus quàm par eſſet Confeſſarium alloqui ajebant; ei complures; tum ex invidia, tum ex falſo zelo variè illudebant, multaſque ei injurias inferebant; ſed ipſa cùm *malediceretur*, *non maledicebat*, mala malis non compenſabat; quin contrà orabat pro perſequentibus, maledicentibus benedicebat, & erga infenſiſſimos quoſque hoſtes ſe beneficam exhibebat.

Ad ſanctæ illius Virginis gloriam narratur, quòd cùm in civitate Senenſi quædam eſſet infirma, lepra ita enormiter corrupta, ut nec inveniretur aliquis, qui ei ſubvenire vellet. Catharina, cùm hoc didicit, *ad eam acceſſit feſtinanter*, *ardore charitatis ſuccenſa*, ei ſalutem dixit, contrectavit eam, ejuſque ſe obſequio propter Deum ita mancipavit, ut qualibet die eam plures inviſeret, cuncta victui neceſſaria ei prępararet, magnoque affectu, & diligentia ei in omnibus inſerviret. Ingrata verò hæc ægrota, diabolo ſuggerente, poſt percepta multa ardentiſſimæ charitatis officia, cœpit objurgare; ac contumeliis afficere virginem; opprobriis & deriſionibus multis illam inſectata eſt, ipſa verò talia benignè audiens, iraſcentem verbis dulciſſimis leniebat, maledicenti benefaciebat, omniaque ipſi neceſſaria quieto & tranquillo animo pręparabat. Quid ſimile de alia fertur infirma cui, à putrido cancere fœtenti cum maximo charitatis ſtudio opitulabatur S. Catharina; licèt hæc ingrata mulier benefactrici ſuæ crebrò malediceret, eamque detractionibus ſuis denigrare conaretur. Alia multa ab authoribus recenſentur charitatis teſtimonia, quæ inimicis ſuis præſtitit hæc virgo ſacra; eos enim dilexit, fovit, protexit & beneficiis multis explevit. Unde, ſi inimicis parcere, cùm iis nocere poſſumus, glorioſiſſimum eſſe cenſeat S. Ambroſius: *Magna gloria eſt, ſi cui potuiſti nocere, parcas*; maxima certè fuit gloria S. Catharinę, quæ, cùm inimicis nocere poſſet, non ſolùm iis pepercit, verùm & iis benefecit, multaque ardentiſſimę charitatis officia ſedulò impendit. Sed ſi S. Catharina habuit cum Chriſto cor ardens amore erga inimicos, quibus benefecit: *Habuit etiam cum Chriſto cor amore ardens erga infirmos, quorum calamitates ſublevavit.*

s. Arton. ubi ſup.

2. Magna erga infirmos charitate ferebatur Chriſtus, unde paſſim cæcos, ſurdos, mutos, paralyticos, aliiſque infirmitatibus gravatos ſanabat, & non ſolùm per ſeipſum iis ſubveniebat, ſed etiam per Apoſtolos, quibus dedit poteſtatem: *Ut curarent omnem languorem & omnem infirmitatem*. Mat. 10. Simili autem charitate ardebat S. Catharina quę omnibus quidem miſeris compatiebatur; ſed præcipuè ægrotis, quibus inſerviendis aſſiduè vacabat. De aliquibus jam locuti ſumus, quibus maxima cum charitate & patientia miniſtravit; ſed & aliis multis eadem charitatis officia præſtitit, ab Eccleſia enim ad xenodochia properare ſolita erat, ubi iis qui lepra, putridis canceribus, fetidis & inveteratis ulceribus & aliis morbis horrendis, ac contagioſis laborabant, alacri animo opitulabatur. Quodam autem die, detecto ægrotantis alicujus ulcere, tantus ex eo fœtor exhalavit, ut virgo ſacra uſque ad vomitum commota fuerit, nec ideò à charitatis officio deſtitit; quin contrà, ut de ſeipſa triumpharet, iiſque fętoribus aſſuefieret, os & nares horrendo & fœtido huic ulceri admovit & fixit, donec horrorem & nauſeam viſum eſt ſibi extinxiſſe. Alia autem vice, cùm ulcus canceroſum virgo detergeret, tantus ſimiliter ejus nares fætor invaſit, ut ejus omnia commota ſunt viſcera; at illa, ut de naturali hoc horrore totaliter triumpharet, fœdi hujus ulceris loturam in ſcutella collegit, & generosè bibit. Quæ actio ita Chriſto ejus ſponſo accepta fuit, ut proximè ſequenti nocte illi apparuerit, ſacraque corporis ſui vulnera ei patefecerit, cùmq; ad ſumendum potum ex lateris ſui vulnere eam invitaſſet, *inclinavit Chriſtus locum vulneris lateralis ad os ejus, ex quo potu per non parva mora ſpatium inexplicabilem hauſit ſapientiam tam avidè*, s. Arton. ubi ſup.

quid

Digitized by Google

quòd abundè ſatiata ſimul, & ſic abunda fuerit. O ineffabilem Chriſti erga hanc virginem gratiam & favorem! Sed ò mirabilem etiam hujus virginis erga infirmos charitatem! quæ enim major charitas, quàm inter infirmos commorari, eos conſolari, purulenta eorum ulcera lavare, ſordes quaſque hilari animo abſtergere, fluentem ſaniem lambere, omniaque ipſis neceſſaria ſedulò præſtare, nec aliqua adveniente tentatione ab his charitatis officiis ceſſare?

Præclarè dixit S.Fulgentius, charitatem erga proximum, ſi vera ſit, nunquam frigeſcere, ſed inardeſcere ſemper & creſcere: *Proprium eſt charitatis proximi, ut in eo, qui eam erogat, creſcat.* Quod veriſſimum eſſe in S. Catharina comprobatur, charitas enim qua erga ægrotus exarſit, nuuquam refrixit, ſed major ſemper & ardentior facta eſt. Dæmones invidia tabeſcentes, ab his charitatis officiis eam avocare conati ſunt, tum provocando infirmos ad illi improperandum, tum horribiles in ulceribus infirmorum excitando fœtores; ejus etiam ſociæ, & amicæ timentes, ne ipſa; ob fœtentia quæ attractabat ulcera, in gravem aliquem morbum incideret, ei ſuadere pertentarunt, ut charitatis ſuę exercitia temperaret; ejus tandem parentes, ægrè ferentes, delicatam hanc filiam noſocomia circuire, canceres tangere, ac infirmis, plerumque ingratis, viliora, & abjectiora quæque charitatis officia præſtare, eam à pio hoc exercitio avertere conati ſunt; ſed nec dæmones, nec amici, nec parentes eam à propoſito deterrere potuerunt; quin contrà ardentior ſemper, & officioſior facta eſt ejus charitas & uſque ad mortem in his charitatis exercitiis perſeveravit. O cor verè ardens charitate erga infirmos! *Sed cor ejus fuit etiam ardens charitate erga peccatores, quorum ſalutem maximè optabat.*

S. Fulg. Ep. 1 ad Eugypp.

Inenarrabilis, & incomprehenſibilis eſt charitas, qua Chriſtus peccatores proſecutus eſt, pro eorum enim ſalute de cælis deſcendit, pro eis incarnatus, paſſus, ac mortuus eſt; quaſi juſtorum oblitus fuiſſet, in hunc mundum, non ut juſtos, ſed ut peccatores vocaret, ipſum veniſſe ait: *Non veni vocare juſtos, ſed peccatores.* A Chriſto ſponſo ad Catharinam eius ſponſam tranſeo, illjuſque erga peccatores charitatem demiror, quæ tanta erat, ut omnium ſalutem ardenter deſideraret & pro viribus procuraret, ut enim ait S.Antoninus, *Quidam zelus animarum, cordi ejus infuſus, commovebat eam, omnium zelans ſalutem.* Sponſa Canticorum lilio aſſimilatur: *Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias.* Legit Nyſſenus: *Sicut roſa inter ſpinas,* unde hæc ſponſa lilium ſimul fuit & roſa. Sed S. Catharina fuit etiam lilium, & roſa; *lilium*, ratione puritatis virginalis qua fulſit, *roſa*, ratione zeli & charitatis qua erga peccatores ardebat, quæ tanta erat, ut omnium ſalutem ſummo affectu deſideraret. Quapropter Sanctos illos, qui pro hominum ſalute plurimùm laboraverant, ſpeciali cultu venerabatur & cùm divinitus noviſſet, quòd S. Dominicus Fratrum Prædicatorum, Ordinem ad procurandum hominum ſalutem inſtituiſſet, terram religioſè oſculabatur, quam tranſeuntes Fratres Prædicatores pedibus calcarent. Nec hìc hærebat ejus erga peccatores charitas, quæ tanta adhuc erat, ut pro cujuslibet peccatoris ſalute mortem libenter paſſa eſſet: *Tantus ejus erat amor erga proximum, ut pro quolibet libenter ſuſtinuiſſet mortem.* Non pro omnibus ſimul peccatoribus ſemel ſolùm mortem ſuſtinere voluiſſet, ſed pro cujuslibet peccatoris ſalute libenter mortem ſuſtinuiſſet, unde pro ſalvandis decem peccatoribus decies & pro ſalvandis mille, millies mortem ſuſtinere acceptaſſet. O magnam ejus erga peccatores charitatem!

Matt.9.13. — Ubi ſup. — Cant. 2. — Nyſſen. hom.4.in c.2. — S. Anton. ubi ſup.

Sed quid adhuc mirabilius de ſeraphica illa virgine narrat Lippolus, dicens, tantam illius erga peccatores fuiſſe charitatem ut corpuſculo ſuo os inferni obruere voluiſſet, ut in eum aliquis non intraret, ac optaſſet ipſa ſola, inferni ſupplicia pati, ut ab iis alii omnes liberarentur; ſic enim Catharinam Chriſtum deprecantem hic author inducit. *Mi Domine quonam modo ferre potero, ut qui ad imaginem tuam formati ſunt, in æternum pereant? an non in majorem gloria tua cumulum cederet, ut ſalva charitate ego ſola perirem, corporiſque mei objecto aditum ad inferos obſtruerem; omniaque gehennæ tormenta perferrem, quàm ut tot animarum millia a beatitudinis tuæ conſortio excluderentur?* Mirabilis quidem extitit S.Pauli charitas, qui pro hominùm ſalute a Chriſto anathema eſſe optavit: *Optabam enim ego ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis*; ſed quodammodo mirabilior, & ferventior fuiſſe videtur S Catharinæ charitas, quia non ſolùm pro peccatorum ſalute à Chriſti anathema eſſe deſideravit; ſed etiam a Dei viſione privari, à Paradiſo arceri, & in inferno cruciari, æterniſque ſuppliciis pro eorum ſalute addici concupivit. Nec ejus amor erga peccatores in ſolis piis, & ardentibus affectibus ſtetit; verùm, & omnibus modis, quibus potuit, eorum ſalutem procuravit, ſuis enim orationibus, conſiliis, exhortationibus, & exemplis innumeros à dæ-

Lippol. in vita ejus. — Rom 9.3

Digitized by Google

à demonis laqueis liberavit, ab inferni faucibus extraxit, ad mundi contemptum induxit, ac per juſtitiæ & virtutis ſemitas ad
Raim. in vita ejus cælum deduxit: *Quis ſufficiet narrare, quot ſceleratos homines ab ipſis infernorum faucibus extraxerit? quot obſtinatos ad ſui cognitionem adduxerit? quot mundo huic deditos, ad ejus contemptum induxerit? quot variis divexatos tentationibus à Satana laqueis liberaverit? quot cælitùs vocatos, per virtutis iter deduxerit*; Ecce quomodo ſancta Catharina, ſimul cum Chriſto habuit cor ardens amore proximi, *ſed ſimul cum eo habuit etiam cor conſecratum*.

III. PARS

S. Catharina ſimul cum Chriſto habuit cor conſecratum.

DIvinum Chriſti cor omnium virtutum & bonorum operum exercitio fuit addictum & conſecratum; ſed præcipuè humilitati, mortificationi, & æterni Patris amori. Catharina autem ſimul cum Chriſto habuit cor conſecratum: 1. *Humilitati*, cui firmiter adhæſit: 2. *Mortificationi*, quam generosè ſectata eſt: 3. *Amore Dei*, quo ſemper ſuccenſa fuit.

1. Chriſti cor humilitati apprimè fuit conſecratum, annihilavit enim ſemetipſum, ac ita ſe humiliavit, ut opprobrium hominum ſervum abjectum, & vilem vermiculum ſe diceret: *Ego autem ſum vermis & non homo.*
Pſ 21.7. Sancta autem Catharina, Chriſti magiſtri, & ſponſi ſui æmula, cor etiam humiliatum, & humilitati conſecratum præferebat, humilia enim de ſe ſentiebat, humiliationes, & ludibria læto ſuſcipiebat animo, vilibus, & contemptibilibus quibuſque exercitiis ſtudioſè incumbebat, gratiaſque à Deo acceptas pro viribus occultabat,
Ubi ſup *Tanta*, inquit ſanctus Antoninus, *in ea abundavit gratiæ plenitudo, quòd quaſi continuè in actuali contemplatione occuparetur*; aſſiduitate orationum noctes penè ducebat inſomnes; in his autem orationibus ſæpiſſimè anima ejus ab externis rapiebatur ſenſibus & nunc ei gratias, & favores maximos Deus impertiebatur, quos ipſa, præ humilitate, ab omnibus neſciri cupiebat & pro viribus celabat, ut videre eſt in inſigni illo privilegio ſtigmatum, quæ Chriſtus corpori ejus imprimere dignatus eſt, ſancta enim hæc virgo, in extaſim rapta: Chriſtum vidit crucifixum, magnoque lumine circumfuſum, ex cujus quinque vulneribus quinque radii ſanguinei ad eam fluebant, & ad manus, pedes, & cor illius tendebant. Tunc
Anton. ubi ſup. ipſa, humilitatis ergo, ſic Chriſtum deprecata eſt: *Ah Domine Deus meus, non appareant cicatrices in corpore meo exteriùs: ſufficit enim interiùs*; illaque adhuc loquente, antequam dicti radii ad eam perveniſſent colorem ſanguineum mutaverunt in ſplendidum, & in forma puræ lucis pervenerunt ad quinque loca corporis ejus, ſcilicet ad manus pedes, & latus ſiniſtrum. O præcellentem Chriſti erga Catharinam favorem, & dignationem! ſed ò maximam hujus virginis humilitatem!

Certum eſt, quòd ad conſervandam humilitatem, Dei dona occultari debeant, nec aliquando ſint manifeſtanda, niſi Dei gloria, aut proximi utilitas exigat id; ut enim locet ſacer Textus, *Sacramentum Regis abſcondere bonum eſt*, Tob. 12. 7 Omnia quidem ſpecialia Dei dona *Sàcramenta* dici poſſunt, ſed præcipuè Chriſti vulnera; hæc ſunt Sacramentum Sacramentorum: quia ex iis omnia Sacramenta manarunt; hujus autem Sacramenti Catharinam participem fecit Chriſtus, ſed hoc Regis ſui Sacramentum ipſa humilitatis cauſa, latere voluit, ardenter Deum rogans, ut exteriùs hæc ſacra ſigna non apparerent. *Ah Domine Deus meus, non appareant cicatrices in corpore meo exteriùs.*

Poſt completum Transfigurationis myſterium, prohibuit Apoſtolis Chriſtus, ne manifeſtarent, quòd ipſum gloria radiantem, faciemque ejus veluti Solem rutilantem vidiſsent. *Nemini dixeritis viſionem* Matt. 17.
Cur Chriſtus hanc viſionem ita latere optat, ut nemini dicatur? Reſpondet Theophilactus, Chriſtum hanc viſionem manifeſtari noluiſse, ex humilitate. *Propter humilitatem denuntiat nemini dicendum.* Opprobrium, irriſiones, dolores, & omnia quæ paſſurus erat Chriſtus, enarrare non prohibebat, narrent hæc Apoſtoli, quantùm placuerit, de hoc non curat Chriſtus; ſed corporis ſui gloriam, & mirabilia quæ in monte Thabor facta ſunt, publicari non patitur, ob profundam humilitatem quam ſectatur. Et eodem humilitatis motivo ducta ex S. Catharina, viſiones, raptus, mentis exceſsus & omnes favores à Deo acceptos latere cupiebat. Sed ſi ſancta hæc virgo ſimul cum Chriſto habuit cor conſecratum humilitati, *habuit etiam ſimul cum eo, cur conſecratum doloribus, & mortificationibus*.

2. Sicut enim Chriſtus in laboribus, & doloribus fuit à juventute ſua; nec aliud quidquam ardentiùs optavit, quàm pati & crucem portare, ita Catharina doloribus, paſſionibus, & laboribus a juventute ſua totaliter fuit addicta; corpus enim ſuum ita abſtinentiis debilitavit, ut interdùm menſibus integris ſola ſacra communione nutriretur, & pluries annis integris ſolis herbis vi-

ctita-

ſtitaret. Carnis ſuæ macerationis ita inſiſtebat, ut catenam ferream, quæ uſque ad oſſa penetrabat, deferre ſoleret, & ſingulis diebus cum alia catena ferrea ter corpus ſuum, & qualibet vice, ad minus per unius horę ſpatium dirè flagellaret. Somno gravata ſupra ligneas tabulas parciſſimè dormiebat: injuriis, & opprobriis affici illi erat dulce: à parentibus, & aliis quibus benefecerat, vexari, illi erat ſuave; quia nil ita optabat, quàm pro Chriſti Sponſi ſui amore pati, ac paſſionibus ejus aſſociari. Unde cùm quadam die Chriſtus ei apparuerit, coronam auream dextra, & ſpineam ſiniſtra gerens, eique dans poteſtatem, quam ex duabus voluerit, eligendi; ipſa continuò ſpineam elegit, & magna vi capiti impoſuit:
S. Anto. in ubi ſup. *Spineum diadema utraque manu de Salvatoris manibus accepit, capitique ſuo cum tanta violentia impoſuit, quòd ſpinæ caput ejus violenter undique perforaverint.* O Virgo ſacra, cur aureæ ſpinam præfers coronam? Quia, ut ait S. Antoninus, *vult ſacratiſſima Chriſti Paſſioni conformari, & pœnas quaſcumque propter eum amplecti.*

Ferdinandus Portugalliæ Rex pro ſtemmate duo corda unica ſagitta transfixa gerebat, cum hac inſcriptione: *Cur non amabo*;
Tipot. l. 1. ſymb. Seu, ſi unum ex his cordibus eſt ſagittatum, cur non ambo ſimul ſagittata erunt? Hæc Chriſto, & Catharinæ perfectiſſimè conveniunt; illa etenim videns caput Chriſti ſpinis perforatum, dicebat intra ſe: cur & caput meum ſpinis non erit redimitum? Cùm contemplabatur manus & pedes Chriſti clavis tranſfixos, dicebat interiùs: cur manus & pedes mei non ſimiliter transfigentur? Cùm perpendebat, cor Chriſti paſſionibus, & doloribus fuiſſe conſecratum, dicebat intra ſe: cur cor meum doloribus, & paſſionibus totaliter non conſecrabitur? *Cur non utrumque*? Unde ut Chriſto conformaretur, dolores ambiebat, præeligebat, & libenter portabat: *Vult ſacratiſſimæ Chriſti paſſioni conformari, & pœnas quaſcumque propter eum amplecti*. At S. Catharina habuit etiam, ſimul cum Chriſto, *cor conſecratum amori*.

L. de pr. vit. ad ſor. c. 6. 3. Doctor Seraphicus virginem aliquam religioſam alloquens, cor ejus Dei altare eſſe ait: *Altare Dei eſt cor tuum*. Certè quodlibet ex noſtris cordibus eſt altare, in quo quilibet Deo ſacrificia offerre debet. Sed ſicut præceperat Deus ignę in altari ſuo ſemper ardere:
Lev. 6. 12. *Ignis in altari ſemper ardebit*: ita & in cordibus noſtris ignis amoris divini ſemper ardere debet. Hoc quidem igne verè ſufflammatum fuit cor Chriſti Salvatoris, qui omnibus notum eſſe voluit, ſe Patrem æternum ardenter diligere: *Ut cognoſcat mundus, quia diligo Patrem*. Eodem etiam Joan. 1 igne exarſit cor S. Catharinæ, quod fuit altare amori Dei totaliter conſecratum: non enim amabat divitias; delicias, & alia quæ mundus diligit, ſed ſolum Deum; ob cujus amorem orabat, jejunabat, infirmos viſitabat, & indeſinenter virtutis operibus incumbebat. Unde inter Chriſtum, & Catharinam ſpirituale quoddam eſſe videbatur amoris commercium; amabat Catharinam Deus, & Catharina Deum redamabat: Deus in ſui erga Catharinam amoris teſtimonium, eam cæleſtibus viſionibus recreabat, cum ea familiariter colloquebatur, abditiſſima fidei myſteria ei aperiebat; futura & cogitationes cordium illi revelabat; necnon morbos ſanandi, & alia multa miracula faciendi poteſtatem illi dabat: Catharina verò, ut amorem amore, quantùm illi fas erat compenſaret, de Deo ſemper cogitabat, ejus magnalia prædicabat, ad ejus obſequium homines alliciebat; propter eum ægrotis, afflictis, & miſeris libenter inſerviebat; propriumque corpuſculum propter Dei amorem jejuniis, vigiliis, & omnibus auſterioris pœnitentiæ generibus cruciabat. O ardentem Catharinæ erga Deum amorem!

Abel, & Cain Deo obtulerunt ſacrificia cum hac tamen differentia, quòd non Caini, ſed Abelis ſacrificia Deo grata, & accepta eſſent: cur Abelis, & non Caini ſacrificia approbat, & acceptat Deus? Reſpondet Rupertus Abbas, Caini Deo non placuiſſe ſacrificia: quia Deo non ſe ipſum, ſed ſua ſolùm offerebat: *Cùm Cain Deo offerebat ſua, ſeipſum ſibi retinebat*; Abelis au- Rep. l. 4. in Gen. c. 2. tem ſacrificia Deo fuiſſe placita ait: quia ei primò cor ſuum offerebat: *Primò cor ſuum, deinde rem ſuam*. O quàm multi Deo Caini ſacrificia offerunt! quam multi voluptatibus illicitis, avaritiæ, vel alicui creaturæ, & non Deo, cor ſuum conſecrant! At S. Catharina verè Abelis ſacrificium Deo obtulit, quia cor ſuum non terreſtri cuidam bono, non vili, & contemptibili creaturæ, ſed Dei amori totaliter conſecravit. Unde dici poteſt, quòd Deo ſacrificium medullatum obtulerit. *Holocauſta medullata offeram* Pſ. 65. *tibi*. Sacrificium medullatum eſt ſacrificium cordis, ut ait ſanctus Auguſtinus, hoc autem ſacrificium verè Deo obtulit ſancta Catharina, quia totum cor amori Dei conſecravit; ſive enim oraret, ſive quieſceret, ſive laboraret, in omnibus, ubique, & ſemper amabat Deum, cujus amori cor ſuum conſecraverat.

Quare concludendum, Chriſtum cor ſuum verè ſanctæ Catharinæ dediſſe: *Ipſe dabit tibi cor-*

cor: hæc ſiquidem virgo ſimul cum Chriſto, habuit cor vacuum, ardens, & conſecratum. Cor Catharinæ fuit vacuum *ignorantia*, cùm fuerit doctiſſima; *immunditia*, cùm fuerit puriſſima; *& affectu terrenorum* cùm fuerit paupertatis amantiſſima. Cor etiam ejus, ſimul cum corde Chriſti fuit ardens amore proximi, & præcipuè *inimicorum*, quibus benefecit; *infirmorum*, quorum miſerias ſublevavit, & *peccatorum*; quorum ſalutem procuravit. Ipſa tandem ſimul cum Chriſto habuit cor conſecratum *humilitati*, cui firmiter adhæſit; *mortificationi*, quam generosè amplexata eſt, *& amori Dei*, quo ſemper exarſit.

Ecce quale Chriſti & Catharinæ cor fuerit: ſed ecce etiam qualia eſſe debeant corda noſtra. Si Chriſti & Catharinæ corda vacua fuerint, vacua etiam eſſe debent corda noſtra: *Effunde ſicut aquam cor tuum*, inquit
Thren.2. 19. Jeremias; corda noſtra effundenda ſunt, non ſicut oleum, cujus aliquid in vaſe, in quo præexiſtebat, ſemper remenet: ſed ſunt effundenda ſicut aqua; ita quòd nil in eis ignorantiæ, immunditiæ & avaritiæ remaneat. Cor noſtrum in medio corporis noſtri ſitum eſt: ignorantia autem, immunditia, & avaritia ſunt dii alieni, qui in corde noſtro habitare ſolent, ſed hi dii de cordibus noſtris ſunt objiciendi, ita quòd iis penitùs vacua remaneant: *Abjicite deos alienos, qui ſunt in*
Gen.35. *medio veſtri*. At non ſolùm, cum Chriſto & Catharina, cor vacuum habere debemus: ſed etiam cor ardens amore proximi: eum
Matt.19. diligere debemus ſicut noſmetipſos: *Diliges proximum ſicut ſeipſum*. Grandis quidem labor eſt diligere homines, qui ſæpè nobis infenſi ſunt, ingrati ſunt, & peccatores ſunt; ſed hic labor, ut ait D. Auguſtinus, grandi præmio compenſabitur in cælo: *Non parvus quidem labor eſt in hoc ſæculo, ſed*
Aug.ſer. 1 de S. Steph. *grande erit præmium in futuro*. Sed tandem, ſimul cum Chriſto & Catharina, habere debemus cor cõſecratum humilitati, mortificationi, & amori Dei. Unuſquiſque Sacerdos, ut Deo cordis ſui ſacrificium offerat: *Feciſti nos Deo noſtro regnum, & Sacerdo-*
Apoc.5. 10. *tes*: quare offeramus ei ſacrificium cordis humiliati, cordis mortificationibus attriti, & cordis amore Dei ardentis. Hæc ſacrificia ſi Deo in hoc mundo obtulerimus, cum ipſo in cælo æternùm regnabimus. *Amen*.

DE SANCTÆ CRUCIS INVENTIONE

CONCIO UNICA.

Initiavit nobis viam novam. Hebr. 10. 20.

CRucem invenit Chriſtum, crucem invenit Helena, & crucem inveniunt omnes Electi. Crucem ſuam, ſeu lignum crucis Chriſtus invenit, veluti ſemitam, qua filii Adam ad Paradiſum ire valeant: *Crucis ſemitam Verbum Patris invenit*. Crucem invenit etiam S. Helena, Conſtantini Imperatoris mater, quæ Chriſti Salvatoris crucem, jam à ducentis circiter annis, Dęmonis induſtria latentem, veluti margaritam pretioſiſſimam, quam Eccleſia perdiderat, reperit & recuperavit; *Inveni drachmam, quam per-* Luc.15. 9.
dideram. Crucem tandem inveniunt omnes Electi, quia cruces, mortificationes, & tribulationes, ſunt via, quam initiavit Chriſtus, qua omnes Electi ad cæleſtem patriam pergant: *Initiavit nobis viam novam*. Docet nos Chriſtus in Evangelio, duplicem eſſe viam, ſpatioſam unam, & arctam alteram: via ſpatioſa eſt via voluptatum & deliciarum ſæculi, & hæc ducit ad infernum: *Spatioſa via eſt, quæ ducit ad perdi-* Matt.7. 13.
tionem; arcta vero via, eſt via crucis, mortificationis & adverſitatum, quæ eſt regia, qua itur ad cælum: *quàm anguſta porta, & arcta via eſt, quæ ducit ad vitam*. Hæc eſt via quam initiavit Chriſtus, hæc eſt via qua incedere debemus, hæc eſt via cæli, ut tota hac concione conſtabit, &c. *Ave*.

VIator qui ad patriam maximè deſideratam pergit, longa, periculoſa & inutilia itinere vitare ſolet, ſi enim iter ſit longum, ei ſe committere renuit, ſi ſit periculoſum, illud ſumere pertimeſcit, & ſi ſit inutile, illo ire non curat. Patria autem noſtra Paradiſus eſt, & quandiu in hoc mundo vivimus, viatores ſumus, ut ad illam patriam pergamus. Patria noſtra non eſt in terra, ſed in cælo, & via qua incedere debemus, ut ad eam aliquando perveniamus, eſt via crucis: *Crux*, inquit S. Bernardus, *eſt via regni*. Hanc viam pauci tenent, ſed ut ad hac via incedendum omnes moveantur, velim ſciant, viam crucis non eſſe longam, periculoſam & inutilem, crux enim eſt

via

via ad cælum, quæ non eſt longa, ſed breviſſima; quæ non eſt periculoſa, ſed ſecuriſſima, quæ non eſt inutilis, ſed maximè neceſſaria. Crux eſt *via brevis, via ſecura, & via neceſſaria*, ut Paradiſum adeamus. En tres orationis hujus partes.

I. PARS. *Crux eſt brevis ad cælum via.*

SIcut linea recta eſt, quæ brevior eſſe poteſt inter duo puncta, ita & recta ad cælum via eſt, quæ brevior eſſe poteſt ut illud adeamus. Juſti autem & electi via recta ad cælum properant: *Semita ejus recta eſt*: hi recta crucis via incedunt, quæ eſt breviſſima, compendiaria & compendioſa via, qua itur ad cælum: *Compendioſa eſt via crucis*. Ita quidem brevis & compendiaria eſt via crucis, ut qui hanc renuere viam, ad Paradiſum pervenerint: 1. Intra unum diem: 2. Intra unum momentum: 3. In ipſo tempore quo crucem portarunt.

Is. 26. 7. — S. Ber.

1. Vix concipi poteſt, quantùm à terra diſtet cælum empireum, & ut taceam, qui de hac diſtantia varii dicant Authores, unius Simonis Majoli Aſtrologi famoſi ſententiam & verba adducam, quæ talia ſunt: *Si à condito Orbe per ſcalam à nona ſphera fingamus aliquem recta linea cæpiſſe deſcendere versùs terram, ſi viginti tantùm milliaria quotidie confecerit, hodie nondum veniſſet.* O portentoſam cæli à terra diſtantiam! quantumvis tamen cælum à terra diſtet, crux, ſi pro Dei amore portetur, eſt via breviſſima, qua unius diei tẽpore totum hoc iter peragitur. In cujus rei probationem, unicum adduco beati Latronis exemplum, qui licèt latrocinia multa perpetraſſet, eodem tamen die Paradiſum adiit, quo contritus, & humiliatus in cruce expiravit. Duo latrones, ſimul cum Chriſto, in Calvariæ monte erant crucifixi unus à dextris, & alter à ſiniſtris, unus autem ex his latronibus Chriſtum blaſphemabat pro illo pati nolebat, ac à cruce liberari petebat, & hic infeliciter periit; alius verò latro in Chriſtum credidit, ſe cruce dignum confeſſus eſt, necnon contritus in cruce eſt mortuus, & iſte meruit obtinere Paradiſum, non intra centum, vel viginti annos, ſed eadem die qua in cruce animam efflavit: dixit enim ei Chiſtus: *Hodie mecum eris in Paradiſo*. Seu, ut explicat divus Auguſtinus, *hodie mecum eris in beatitudine cœleſti*, quia eodem die quo in cruce mortuus eſt, beatitudine cæleſti potitus eſt.

Majol. in met. theor. coll. — Luc. 23.

S. Ath. ſerm. in Paraſc.

Hunc latronem feliciſſimum proclamant ſacti Patres. Felix fuit, inquit ſanctus Athanaſius, qui crucifixus eſt ut latro, & mox in cruce factus eſt Evangeliſta & Prædicator; qui alteri latroni concrucifixo prædicavit: *Tanquam latro crucifixus es, & repentè Evangeliſta evaſiſti?* Felix fuit, ait S. Chryſoſtomus: quia in cruce ſtans, cæleſte furatus eſt regnum: *Neque in cruce artis ſuæ obliviſcitur; ſed per ipſam confeſſionem prædatur regnum*. Felix fuit, inquit S. Athanaſius Sinaita, quia velut avis à cruce in cælum volavit: *Ut magna aquila per aerem volavit in Paradiſum*. O magnam hujus latronis felicitatẽ! quam aliis terminis explicat Petrus Damiani, dicens; *Felix ille latro, qui brevi ponte crucis de patibulo ad regnum, de ſupplicio ad Paradiſum translatus eſt*. Maxima quidem fuit hujus latronis felicitas, quòd crucis patibulo translatus ſit in Paradiſum; ſed inquiramus quomodò crux fuerit pons, & brevis pons, quo translatus eſt: *Brevi ponte crucis?* Scimus crucem eſſe lignum ſalutis, cæli ſcalam, & clavem Paradiſi, ſed quomodò dici poteſt pons, quo latro cœlum adivit? Anne neceſſarius eſt pons? Anne fluvius quidam tranſmeandus, ut in cælum eamus? non ſolùm fluvius, ſed etiam mare magnum eſt transvadandum, mundus enim eſt amarum mare, in quo omnia vitia inundant: *Maledictum & mendacium homicidium & furtum & adulterium inundaverunt*; in hoc autem mare non immergi, ſed illud trajicere debemus, ut ad cœlum eamus, & crux fuit pons, & brevis pons, quo illud mare pertranſivit latro, & ad cælum pervenit; *Brevi ponte crucis de patibulo ad regnum, de ſupplicio ad Paradiſum translatus eſt*. Sed quantum, quæſo, temporis inſumpſit latro, ut brevi illo ponte ad cælum iret? *Hodie mecum eris in paradiſo*; intra unum diem per hunc pontem & per illam viam ivit in Paradiſum. O quàm brevis eſt via crucis! ſed adhuc eſt brevior: *quia qui crucis tenent viam, intra unum momentum ad cælum perveniunt*.

S. Chryſ. ſerm. in Paraſc. — S. Ath. Lib. 5. Hexam. Petr. Dam. ſerm. 49. — Oſeæ 4. 2.

2. Viros qui carnis ſpiritu ducuntur, ſic ſecum colloquentes introducit Sapiens: *Venite ergo, & fruamur bonis quæ ſunt, vino pretioſo & unguentis nos impleamus, & non prætereat nos flos temporis. Coronemus nos roſis, antequam marceſcant, nullum pratum ſit, quod non pertranſeat luxuria noſtra*. Huiuſmodi homines non bonis ſpiritualibus frui, ſed deliciis temporalibus & carnalibus ſatiari optant, non aqua pura ſitim extinguere; ſed vino pretioſo & exquiſito repleri deſiderant: iis non placent jejunia, ſed lauta & opipara convivia: non ſpinarum; ſed roſarum & violarum coronas intexunt, non deſertas adeunt ſolitudines, ſed florida prata, in quibus inſtar pecorum paſcantur, & omni illicitarum deliciarũ genere perfruãtur. Hi

Sap. 2.

ſunt,

ſunt, de quibus Job dixit: *Ducunt in bonis dies ſuos:* ſed ò infeliciſſimam horum hominum ſortem! quia a tranſitoriis hujus mundi voluptatibus, in uno momento, ad æterna tartari ſupplicia tranſeunt: *Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.* Sicut autem qui illicitis indulgent voluptatibus, in inſtanti ad infernum deſcendunt: ita etiam qui crucem bajulant, & in pio mortificationis exercitio uſque ad mortem perſerverant, in momento ad cælum aſcendunt: *de noviſſimo gradu ad primum gradum in uno momento aſcendere meruerunt.* Crux, ut ait ſanctus Bernardus, eſt *ſcala cæli;* hæc eſt ſcala, qua breviſſimo tempore iter ad cęlum perficitur: quia, ut ait idem Bernardus, Martyres, & alii qui hac ſcala tranſeunt, in uno momento à noviſſimo illius ſcalæ gradu, uſque ad cælum aſcendunt: *De noviſſimo gradu ad primum gradum in uno momento aſcendere meruerunt.*

Job. 21. 13.

Quod ne ſine gravi fundamento dictum credatur, advertendum, crucem, & tribulationes eſſe fornacem aureã, qua in hoc mundo ræliquiæ peccatorum purgantur. *Anima purgatur*, inquit Chryſoſtomus, *cùm propter Deum tribulatur.* Sicut enim in auro, per ignem, materia terrea, & quidquid eſt ſordium excernitur; ita, & per tribulationem anima à ſordibus, ſeu a peccatorum reliquiis purgatur, & penitùs emundatur: *Sicut artifex*, ut ait idem Chryſoſtomus, *donec aurum benè purgatum viderit, de conflatorio non extrahit: ita & Deus tribulationem non abducit, donec nos penitùs emundaverit.* Cum ergo quis in morte per cruces, & mortificationes ita purgatus invenitur, ut nihil ampliùs purgandum ſuperſit, hic non moratur in purgatorio; ſed in momento in cælum aſcendit & evolat: *De noviſſimo gradu ad primum gradum in uno momento aſcendere meruerunt.* O quam brevis eſt via crucis, cùm qui illam tenent, intra unum momentum ad Paradiſum perveniant. Sed adhuc eſt brevior crucis via: *quia per illam tenent, in ipſo momento quo pro Dei amore crucem portant Paradiſum obtinent.*

Chryſ. ho. 66. ad pop.

Hom. 4 ad pop.

Ad quod probandum, velim audiatur S. Laurentius, qui craticulæ ſuperpoſitus, & acerbiſſimis cruciatus ſuppliciis clamat: *Gratias tibi ago, Domine, quia januas tuas ingredi merui.* Cùm invictus ille Martyr torquebatur, & pro Chriſto dira patiebatur, non dixit, ſe intra aliquod tempus, ſeu immediatè poſt mortem ingreſſurum in paradiſum; ſed gratias egit Deo, quòd jam in Paradiſum intraſſet: *Gratias tibi ago, Domine, quia januas tuas ingredi merui.* Quid ſimile in D. Paulo intueor; ipſe etenim infirmitates, contumelias, neceſſitates, & quaſcumque tribulationes ſibi placere declarat: *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in neceſſitatibus, in perſecutionibus, in anguſtiis pro Chriſto;* quale eſt illud D. Pauli gaudium? Qualis hæc eſt lętitia, qua in mediis tribulationibus afficitur Apoſtolus? Ita gaudebat, inquit S. Chryſoſtomus, ac ſi in medio Paradiſi exititiſſet: *Paulus cùm videre tentationes quotidie ingruentes, ita gaudebat, geſtiebatque, non aliter quàm ſi in medio Paradiſi vixiſſet.* Miramini Paulum, & Laurentium, qui dum torquentur, beantur, & quibus crux ita brevis eſt ad Paradiſum via, ut cùm crucem portant, Paradiſum poſſideant.

2. Cor. 12.

S. Chr ho. 1 in Ep. ad Cor.

Eos Chriſtus beatos eſſe dixit, qui perſecutionem propter juſtitiam patiuntur: *Beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam.* Certum eſt, non eſſe beatos omnes, qui tribulantur, & qui perſecutionem patiuntur: non enim beati ſunt hæretici, malefici; latrones, & alii qui propter ſcelera plectuntur; non etiam beati ſunt impii, qui infirmitatibus gravantur, qui à rodente conſcientiæ verme devorantur, & qui paſſionibus multis agitantur, & turbantur; ſed ii dumtaxat ſunt beati, qui propter juſtitiam, ac propter Deum perſecutionem patiuntur: *Beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam.* Quæ eſt illa beatitudo, qua in his tribulationibus fruuntur? Hi ſunt ita beati, ut jam regni cæleſtis ſint poſſeſſores, & domini: *Quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Tribulatio enim iis ita brevis ad cælum eſt via, ut in mediis tribulationibus cælum poſſideant: non enim dixit Chriſtus; quòd ipſorum erit, ſed quod *ipſorum eſt regnum cælorum.* Regnum cælorum, inquit Hugo Cardinalis, ipſorum eſt *ratione emptionis:* quia laboribus ſuis emeruerunt illud, & ipſorum eſt etiam *per direptionem:* quia regnum cælorum *vim patitur, & violenti rapiunt illud.*

Matth. 5.

O quam brevis hæc eſt ad cælum via! ſed o quam longa eſt via, qua incedunt peccatores! ut enim ait Pſalmographus: *in circuitu impii ambulant;* hi non recta cælum adeunt, ſed circulariter a voluptate in voluptatem, & à vitio in vitium volvuntur: hi circularem tenent viam; quæ eſt omnium longiſſima; quare ad cælum nuuquam pervenient. O N. N. à longa hac declinate via, & breviſſima crucis via incedite. Audite Chriſtum docentem vos viam brevem, qua pervenitur ad regnum: *Si quis vult poſt me venire*, inquit, *abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me.* O Chriſtiane, cum aliqua tibi in lege Dei,

Pſ. 11. 9.

Luc. 9. 23.

& Ec-

Digitized by Google

& Eccleſię occurrunt difficilia; ecce crucem tuam, quam tollere debes: *Tollat crucem ſuam*. O anima fidelis, cùm multæ tibi, Deo permittente, accidunt tribulationes, tùm à dæmone tentante, tùm ab hominibus tibi infenſis: ecce crucem, quæ humiliter tollenda eſt: *Tollat crucem ſuam*, O homo (qualiſcunque conditionis exiſtas) cùm plurima in ſtatu in quo vivis, ſunt dura, tuiſque inordinatis propenſionibus contraria; ecce crucem, qui pro Dei amore tollenda & ſuſcipienda eſt: *Tollat crucem ſuam*. (Ille, inquit Cardinalis Bellarminus, morbo aliquo vexatur: ferat æquo animo, & gratias agat Deo, & tollat crucem ſuam. Alius uxorem habet moroſam, difficilem, iracundam: ferat æquo animo, gratias agat Deo, & tollat crucem ſuam. Alius pro admonitione convicium, pro beneficio injuriam accipit: ferat æquo animo, gratias agat Deo, & tollat crucem ſuam. Alius nemini obeſſe, & multis prodeſſe ſtudet: tamen ei magnam bonorum partem fures diripiunt: ferat æquo animo, & gratias agat Deo, & tollat crucem ſuam. Alii, vel uxor, vel filii moriuntur, vel ipſe in carcerem truditur, & in exilium mittitur: ferat æquo animo, gratias agat Deo; & tollat crucem ſuam.) Ecce crucem, quæ ferenda eſt; ecce brevem ad cælum viam. *Sed crux eſt etiam ſecura ad cælum via*.

Bellar. ſer. de Aſcenſ.

II. PARS.

Crux eſt ſecura ad cælum via.

NOn eſt parvum quid perdere, aut lucrari regnum Dei, inquit Thomas a Kempis: quare, ut regnum Dei non amittamus, & ut ad illud pervenire valeamus, ſecurior ſectanda eſt via, quæ utique eſt via crucis, ut ait præfatus Author: *Ambula*, inquit, *ubivis; quære quodcumque volueris, & non invenies altiorem viam ſupra, nec ſecuriorem viam infrà, niſi viam ſanctæ crucis*. Via voluptatum eſt periculoſiſſima, & via crucis eſt ſecura: 1. Quia Chriſtus hanc viam elegit, ut iret in cælum. 2. Quia Sancti omnes hac via tranſierunt, ut obtinerent cælum. 3. Quia qui hac via non incedunt, ac cælum non perveniunt.

Th. à Kem de imit. l. 2 c. 12

1. Tota Chriſti vita crux acerba, & perennis extitit: *Crux non fuit unius diei*, inquit S. Bernardus, *ſed tota illius vita crux fuit, & martyrium*. Quapropter cùm Iſaias ejus nativitatem prædixit his verbis: *Parvulus datus eſt nobis; & filius natus eſt nobis*, ſtatim ſubdit. *Et factus eſt principatus ſuper humerum ejus*. Quod S. Bernardus interpretatur de cruce: quia ſcilicet vix natus, ab ipſamet infantia crucem portavit, toto quæ vitæ ſuæ tempore crucis viam tenuit; *Tota illius vita crux fuit*.

S. Ber li. de paſſ. c. 3.
Iſa. 9

Chriſtum in lectulo quæſivit Sponſa ſacra, & non invenit: quia quamdiu in hoc mundo vixit, requiem non quæſivit, ſed laborem, & dolorem; a juventute enim ab hominibus expugnari, & gravia pati voluit; *Sæpè expugnaverunt me à juventute mea*. Licet titulo hæreditatis ei debita eſſet gloria æterna; illam tamen vi aſſequi, & per viam crucis ad illam pervenire voluit; *Oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam*. poterat non pati; ſed *oportuit pati Chriſtum*: quia id prædixerant Prophetæ; *oportuit*, quia ita decreverat Deus Pater ab æterno, *oportuit*; ut copioſior eſſet hominum redemptio; *oportuit* tandem, quia ipſe voluit, & quia pati præelegit; propoſuerat enim ei Pater æternus, & crucem, & mundi gaudia; ita quod in poteſtate ejus eſſet eligere quod placuerit; quare poterat, aut licitis in hoc mundo frui gaudiis temporalibus, aut crucem portare; ſed loco gaudii quo frui poterat, crucem elegit. *Propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem*.

Pſ. 128
Luc. 24. 26
Heb. 12

Poſito autem, quòd Chriſtus viam crucis elegerit, & tenuerit; quis dubitet, illam eſſe ſecuriorem ad cælum viam? Non fallitur Chriſtus, qui eſt ſapientia æterna; quare cùm, ablegatis omnibus mundi voluptatibus, per crucis viam inceſſerit, hæc haud dubiè eſt ſecuriſſima via, qua itur ad cęlum. Sed crux eſt etiam ſecura ad cęlum via, *quia Sancti omnes hac via tranſierunt*.

2. Omnes Sancti, & electi, tùm veteris, tùm novi Teſtamenti, aſpera crucis via tranſierunt, ut ad cælum properarent. De prioribus habetur ad Hebræos 11. *Alii diſtenti ſunt, alii ludibria, & verbera experti, inſuper & vincula, & carceres, lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladii mortui ſunt, circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti*. De poſterioribus legitur 2. Timoth. 3. *Omnes, qui piè volunt vivere in Chriſto Jeſu, perſecutionem patiuntur*, quæ verba exponens Chryſoſtomus, ait. *Omnes Sanctos Deus per tribulationes, & anguſtias agitat*. Non omnes, qui tribulantur, ſunt ſancti, ſed omnes, qui ſunt ſancti, tribulantur, gravia patiuntur, & crucis via ad cælum conſcendunt, nec eſt aliquis ſanctus, qui hac via non incedat? & ut ait S. Chryſoſtomus: *Non potes dicere; quia juſtus eſt aliquis, qui expers tribulationis exiſtat*.

Chryſ. ho. 26. ad pop.
Chryſ. ho. 29 in Epiſt. ad Heb.

Sicut Chriſtus cruce & paſſionibus ſuis Paradiſi gloriam aſſecutus eſt, ita & vult omnes ſanctos, & prædeſtinatos, ſaltem adultos, in hoc mundo flagellari & pati. *Flagellat*

omnem

Digitized by Google

Heb. 12. 11. 10. *omnem filium, quem recipit*. Omnesqui flagellantur non ſunt filii, quia ſunt *multa flagella peccatoris*; ſed omnes qui ſunt filii, & flagellantur, & crucem portant. *Non dixit:* Cryſ. ubi ſup. *omnis qui flagellatur, filius eſt, ſed omnis filius flagellatur: ſemper & ubique filium verberat, & caſtigat*. Et reverà hæc eſt arcta via Matt 17. qua tranſierunt omnes Sancti, ut ad Paradiſum pervenirent. *Arcta eſt via, quæ ducit ad vitam*, inquit Chriſtus: hæc via arcta, eſt via crucis & tribulationum, qua via inceſſerunt omnes ſancti; *Certum eſt*, ſubdit Chryſoſtomus, *quod per anguſtam hanc viam omnes illi tranſierunt, quotquot ad vitam perducti ſunt ſempiternam*.

Quare cum hac via tranſierint omnes Sancti, hanc eſſe ſecuram ad cælum viam, non eſt qui ambigat. Omnes Sancti ideò crucem portarunt, & gravia paſſi ſunt tormenta: quia hanc ſecuram ad cælum viam eſſe noverunt: cruci & mortificationibus firmiter adhęſerunt, ut cum ſecuritate ad Paradiſi gloriam pervenire valerent: *Omnes Sancti quanta paſſi ſunt tormenta, ut ſecuri pervenirent ad palmam martyrii*. Crux ergo eſt ſecura ad cælum via: cùm hac via tranſierint omnes Sancti; ſed eſt etiam ſecura ad cælum via: *quia qui hac via non incedunt, ad cælum nunquam perveniunt*.

3. De aliquibus crucis Chriſti inimicis loquitur D. Paulus; *Inimicos crucis Chriſti*. Qui Ad Phil. 3. autem ſint hi crucis inimici, explicat Theophilactus, dicens; *Illi qui dediti deliciis ſunt, & vitæ præſentis otio quietiori addicti, crucis ſunt hoſtes, & infenſi Chriſto* Et D. Chryſoſtomus præfata Apoſtoli verba exponens, ait: *Iſti Vitæ, & corporis amantes, profectò crucis Chriſti ſunt inimici, & quiſquis deliciarum mundanæ proſperitatis amator, eſt inimicus eſt crucis*. Ecce qui ſint crucis inimici; ſed quid de his crucis inimicis fiet? Ibuntne in vitam æternam? Nequaquam: qui enim ſunt inimici crucis, & qui crucis via non incedunt, nunquam ſalvabuntur, ſed in æternum peribunt, ut aſſerit divus Paulus: *Inimicus crucis Chriſti*, inquit *quorum finis interitus*.

Unum ex crucis inimicis, divitem ſcilicet epulonem, velim jam contemplemur. Luc. 16. Hic crucis hoſtis infenſiſſimum *induebatur purpura, & byſſo epulabatur quotidie ſplendidè*, ſuamque vitam inter divitias & delicias tranſigebat: quare poſt mortem non in cęlum, ſed in infernum ivit: *Sepultus eſt in inferno*. Maximum inter hunc divitem, & Lazarum pauperem fuit diſcrimen; quod egregiè, ut ſolet, deſcribit Chryſologus, Ch ſer. 125. dicens: *Induebatur dives purpura, pauper livore; dives byſſo, pauper ſquallore, auro dives, Laſelve Sanctuar. pauper fœtore. Dives plumeo decumbebat in ſyrmate, jacebat duriſſima pauper in terra, dives ructabat epulas, ſanie pauper anhelabat, fundebat vina dives, pauper lachrymas exſatiatus dives proiiciebat panes, micas pauper eſuriens non habebat; paſcebat oblatrantes canes dives ferculis, pauper carnes divitis ſuis vulneribus ſatiabat*. Ecce utriuſque in fortuna diſparitatem: ſed diſpar etiam utriuſque fuit ſors in alio mundo: de Lazaro enim dicitur, quòd factum eſt, *ut portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ*; de divite verò aſſeritur, quòd *ſepultus eſt in inferno*. Cur in ſignum Abrahæ portatur mendicus? Qui crucem in hoc mundo portavit, & ut ait D. Chryſoſt. *Lazaro bona dantur, eò quòd hìc infinitas paſſus eſſet moleſtias*. pop. 4. ad Chr. O quam felix fuit Lazarus, qui per viam crucis ivit in Paradiſum! Sed cur dives ſepultus eſt in inferno? Ratio in promptu eſt, & in Evangelio adducitur; dicit enim diviti Pater Abraham, quòd torqueretur in inferno, quia dum viveret in ſæculo, crucis inimicus, & deliciarum amicus fuerat: *Recordare, qui recepiſti bona in vita tua*; hæc eſt tota damnationis ejus cauſa, ut ait divus Bernardus his verbis; S. Bern. in … *Hæc cruciatuum cauſa tota, quod in hoc ſæculo bona recepit*. Quod autem de divite epulone diximus, de omnibus aliis crucis inimicis dicendum eſt; hi enim non ſalvantur, ſed damnantur: *Inimicos crucis Chriſti quorum finis interitus*. Et ratio eſt, quia ut ait D. Hieronymus, S. Hier. in c. 7. Ezech *Impoſſibile eſt, ut præſentibus & futuris quis fruatur bonis, ut de deliciis tranſeat ad delicias* Cum ergo non ſalventur crucis inimici, & ſalventur qui via crucis incedunt; fatendum, crucem, & mortificationes ſecuram eſſe ad cęlum viam imò & dicendum, viam crucis nullam eſſe ſecuriorem; *Non invenies altiorem viam ſupra, nec ſecuriorem viam infra, niſi viam ſanctæ crucis*.

Quare cùm via crucis ſit certa, & ſecura, hæc tenenda eſt; *Tene certum, & dimitte incertum*. S. Aug. Nullus mercator, nullus peregrinus nulluſque homo viam ſecuram dimittit, ut viæ periculoſæ ſe committat: cùm ergo via voluptatum & deliciarum ſæculi, ut ſit periculoſa, & pernicioſa, ac è contrario via crucis ſit ſecura, à periculoſa voluptatum via declinate, & ſecura crucis via incedite, dimittite viam incertam & periculoſam, ut certam & ſecuram teneatis; *Tene certum & dimitte incertum*. Sed ſi crux eſt via ſecura, *eſt etiam via neceſſaria*.

Crux eſt neceſſaria ad cælum via.

PAradiſus eſt merces, corona & regnum: eſt quidem merces maxima, quam Deus electis ſuis impertitur. *Merces veſtra copioſa eſt in cælis*; eſt corona pretioſiſſima, quam Deus dat titulo juſtitiæ: *Repoſita eſt mihi corona juſtitiæ*; & eſt regnum glorioſum, quod Deus fidelibus ſuis ab origine mundi præparavit: *Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi* Crux autem eſt via neceſſaria & qua neceſſariò tranſeundum eſt: 1. Ut obtineatur hęc merces: 2. Ut percipiatur hæc corona: 3. Ut poſſideatur hoc regnum.

Matt. 5. 12 / Tim. 4. / Matt. 25.

1. *Merces Sanctorum*, inquit Hugo à S. Victore, *multa eſt, magna eſt, pretioſa eſt, diuturna eſt. Tam multa eſt, quòd non poteſt dinumerari; tam magna eſt, quòd non poteſt comprehendi; tam pretioſa eſt, quòd non poteſt æſtimari; tam diuturna eſt, quòd non poteſt finiri.* Quare cùm tanta ſit hæc merces, hanc omnes concupiſcunt, & nullus eſt, qui non eam obtinere peroptet; ſed hæc merces non datur viris deſidioſis & voluptati deditis. Omnis enim merces ſupponit laborem, & meritum ex parte ejus cui datur, quare cùm tam ſublimis ſit cæli merces, non tribuitur iis qui crucem fugiunt, & qui illicitis mundi deliciis ſe dedunt, ſed iis qui pro Chriſto laborant & patiuntur: *Unuſquiſque*, inquit D. Paulus, *propriam mercedem accipiet ſecundùm ſuum laborem*. Unuſquiſque mercedem accipiet in cælo, non ſecundùm voluptates vetitas, quibus in hoc mundo adhæſit; ſed *ſecundùm laborem*. Unde ſi quis, Dei gratia adjutus, multùm laboraverit & gravia pro Chriſto paſſus ſit, maxima ejus erit merces. *Quantò labor in pœnis eſt major, tantò & merces ſublimior*; ſed ſi e contrà pro Chriſto quis laboraret, & quæ in via ſalutis ſunt difficilia, pati recuſaverit, nulla ejus erit merces in cęlo, quia ut obtineatur hæc merces, laborare & pati neceſſarium eſt.

Hugo de All. ſup. Matt. l. 2 c. 11 / 1. Cor. 3. 8 / Bon. ſer. de plur. Martyr.

In parabola Patrisfamilias, qui conduxit operarios in vineam ſuam, habetur, quòd, *cùm ſerò factum eſſet, dicit dominus vineæ procuratori ſuo, voca operarios, & redde illis mercedem*. Per hunc Patremfamilias intelligitur Deus, qui, ut ait Theophilactus, *unumquemque conduxit, ut operetur vineam, hoc eſt, ſuam animam*. Hic autem Paterfamilias non otioſos & deſides vocat, ut iis æternam mercedem impertiatur, ſed operarios, qui portaverunt pondus diei & æſtus. Et ut advertit Hugo Cardinalis, dicitur in ſacro textu, Deum iis dare mercedem, non manè, ſed *cùm ſerò factum eſſet*; quia Deus æternę hęreditatis mercedem non dat manè, ſeu antequam quis laboraverit; ſed ſerò, ſeu poſt exantlatos labores, qui in via virtutis occurunt. Quod confirmat præfatus Hugo exemplo Luciferi, qui manè voluit habere mercedem, antequam laboraſſet, & eam non habuit; quia antequam æterna obtineatur merces, vigilandum eſt, laborandum eſt & cruci eſt inhærendum. Crux ergo eſt via neceſſaria; ut obtineatur merces ęterna, *& eſt etiam via neceſſaria ut percipiatur corona gloriæ*.

Matt. 20.

Iac. 1. 12

2. *Beatus vir qui ſuffert tentationem*, inquit S. Jacobus Apoſtolus: *Quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ*. Coronam recipiet, cùm per tribulationes probatus fuerit & non anteà, quia ut quis adultus æternam percipere mereatur coronam, probari tentationibus, tribulationibus concuti, & crucis via incedere debet. Verum eſt, cæleſtem coronam eſſe coronam miſericordiæ, quia, ut ait Propheta Regius, Deus coronat nos *in miſericordia & miſerationibus*: ſed eſt etiam corona juſtitię: *Repoſita eſt mihi corona juſtitiæ*. Quare dicendum eſt, cæleſtem coronam, tum à miſericordia, tum à juſtitia fabricari; à miſericordia quidem & gratia fabricatur, quia ſine Dei miſericordia & gratia illam mereri & aſſequi non valemus; à juſtitia etiam fabricatur, quia ſuppoſita gratia gratis data, & Dei promiſſione, operari, pati & tribulationibus nos probari neceſſarium eſt, ut illam coronam mereamur, & aſſequamur: *Beatus vir qui ſuffert tentationem, quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ*.

Pſ. 102 / 2. Tim. 4.

Hanc coronam Chriſtus Dominus per paſſiones, & tribulationes comparare voluit: ut enim ait D. Paulus: *Videmus Jeſum propter paſſionem mortis, gloria, & honore coronatum*. Heu! ſi Chriſtus, cui jure hæreditario, & ratione unionis hypoſtaticæ, debita erat cæleſtis corona, via crucis & dolorum tranſire voluit, ut illam mereretur, & aſſequeretur; quis illam ſine labore & certamine obtinebit? Nullus equidem, quia, ut aſſerit idem Paulus, *Non coronabitur, niſi qui legitimè certaverit*. Quæ verba exponens S. Bernardinus, ait: *Legitimè quidem certat, in tribulatione perſeverat, & triumphat, ergo ſine tribulatione triumphare non poteſt, ſed nec tribulationem habere valet ſine contrarietate & adverſitate, ergo ad acquirendam ſempiternæ gloriæ coronam, tribulatio, & adverſitas, ac contrarietas neceſſaria ſunt*. Sic ratiocinatur S. Bernardinus, ex quo patet neceſſariò via crucis & mortificationum eſſe incedendum ut obtineamus coronam gloriæ: *ac etiam ut intremus in regnum cælorum*.

Hebr. 2. 6. / 2. ad Tim. 2. / S. Bern. t. 1. ſer. 65 a. 2. c. 2.

3. Re-

Matth. 11. 12. 3. *Regnum cælorum vim patitur & violenti rapiunt illud*: illud regnum *vim patitur*; ſeu, ut vertit Vatabulus, *vi invaditur*, vi occupatur, & ad illud vi tenditur, quia ut aliquis regnum illud obtineat, ſibi, & ſuis inordinatis propenſionibus vim inferre debet per pœnitentiam & mortificationem. Quod intelligendum eſt de omnibus adultis, qui omnes ſibi vim facere debent, ut illud regnum conſequantur, quia ſoli *violenti rapiunt illud*; ſeu illi qui ſibi vim inferunt & qui vi illud invadunt.

Luc. 22. 29. Viam ad regnum cælorum nobis paravit Chriſtus & ſi quis hanc viam ediſcere cupiat audiat illum dicentem: *Ego diſpoſui vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus regnum*. Quaſi dicat, ſicut Pater meus cæleſtis per humilitatem & crucem, perque multos labores & dolores æternum mihi paravit regnum; ita & ego diſpono, ac decerno, ut per crucem, labores & dolores regnum cœlorum ineatis. Hęc eſt via quam paravi vobis, hęc eſt lex quam ſancivi; quòd ſcilicet ſi mecum in cęlo regnare velitis, mecum & crucem priùs

2. Tim. 2. portare debeatis. Hæc eſt lex nobis poſita, inquit D. Paulus, *ſi ſuſtinebimus & conregnabimus*. Multi ſunt viri delicati, qui in hoc mundo gaudere & in alio regnare ambirent.

S. Hieron. Ep. 1. *Delicatus eſt qui, & hic vult gaudere cum ſæculo & poſteà regnare cum Chriſto*; ſed hujuſmodi homines nunquam in cælo cum Chriſto regnabuntur, quia ſtatutum eſt, non regnaturum cum Chriſto, qui priùs cum illo crucem non portaverit: *Si ſuſtinebimus & conregnabimus*. Quæ verba explicant Repertus

Rup. in. c. 1 Ap. Abbas ait: *Hoc jus legale eſt apud cæleſtem Regem, ut ſicut ipſi Pater, ita nobis ipſe diſponat in regno præmium; ita quòd ſi ſuſtineamus, conregnemus*; ecce legem poſitam.

Act. 14. Quam legem perfectè noverat D. Paulus, dicens, quod *per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei*; non per voluptates ſæculi, ſed *ſed per multas tribulationes*: nec ait D. Paulus, quòd ita fieri congruat; ſed quod *oportet*, quod verbum neceſſitatem importat. Neceſſarium autem, ut ait Ariſto-

Ariſt. 4 met. teles, eſt *quod contingit alìter ſe habere*: quare cùm neceſſe ſit, nos per multas tribulationes in regnum Dei intrare, quicumque in hoc mundo eſt ſine tribulationibus multis, in regnum Dei non intrabit; nec aliter res ſe habebit. Hæc eſt illatio D. Hieronymi,

Hier. in Epist. occ. dicentis. *Super multas tribulationes quibuſdam aperitur aditus ad regnum Dei, illis utique clauditur, qui nolunt ſuſtinere vel pauca*.

Ecce veram cæli viam; viam quidem brevem & ſecuram, ſed viam etiam neceſſariam & qua neceſſariò tranſeundum eſt. Non eſt nobis liberum, aut via deliciarum ſæculi, aut via crucis incedere, ut ad cælum eamus; ſed neceſſariò ſectanda eſt via crucis & mortificationum. Quare ò N.N. à lata, ſpatioſa, & ſpecioſa voluptatum mundi via declinate, ut Chriſti crucem amplectamini; hanc viam tenete, hac via incedite. Et ut vos non detorreant labores, aut tribulationes, quæ in via ſalutis occurrunt, attendite terminum hujus vitæ, reſpicite cælum, quod tribulationibus acquiritur, & omnis evaneſcet pavor, omniſque tepiditas aufugiet, quia cunctæ hujus mundi paſſiones Rom. 8. 18.

quaſi nihilum cenſendæ ſunt reſpectu regni cæleſtis, quod iis acquiritur: *Non ſunt condigna paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*. Jejunia, vigiliç, corporis mortificationes, imò & omnia Martyrum ſupplicia tanquam nihilum exiſtimanda ſunt, intuitu cæli, quod illis comparatur, omnes mundi afflictiones, inquiunt S. Bern. *non ſunt condigna ad præteritam culpam quæ remittitur, ad præſentem gratiam quæ immittitur, ad futuram gloriam quæ promittitur*. Cruci ergo & mortificationi inſiſtite, crucis & pænitentiæ via incedite, quidquid in lege Dei durum & grave occurrit, generosè portate, ut regnum æternum obtineatis. *Amen*. S. Bern. de conv. ad Cler. c. 30.

DE SANCTO BERNARDINO CONCIO SECUNDA.

Requieſcit ſuper eum Spiritus Domini. Iſaiæ 11. 2.

Centurionis fidem, Magdalenę dilectionem, Iſraeliticam Nathanaelis ſinceritatem & alias quorundam Sanctorum virtutes laudavit Chriſtus; ſed S. Joannis Baptiſtæ laudibus incumbere potiſſimùm oblectabatur: *Quotieſcunque ſe offerebat occaſio ſermonis, laudibus Joannis delectabatur immorari*. Non abſimiliter Sanctorum omnium encomia mihi plurimùm delineare placet; ſed, ut verum fatear, ſancti Bernardini, viri famoſiſſimi, Deo & hominibus amabilis, prædicatoris celeberrimi, verbo, & opere potentis, nec non omni ex parte mirabilis, encomiaſticum ſermonem majori quadam propenſione, & neſcio quanimi delectatione inſtituere, & perficere ſuſcipio. Natione Italus erat, patria Senenſis, & ſanguine clarius; in primis vitę ſuæ annis utroque parente orbatus, à matertera piè fuit educatus, ſed major factus, Fratrum Minorum Ordinem eſt ingreſſus, Galf. apud Tri. man.

ubi prædicatione, miraculis & omni virtutum genere ita coruſcavit, ut ſpiritu divino afflatus, & vivificatus cunctis viſus ſit. Hic fuit Italiæ decus, Orbis Chriſtiani ſplendor, corrupti ſæculi reſtaurator, & magnus Dux in militia Franciſcana, ſuper quem Chriſti ſpiritum requieviſſe, tota hac concione conſtabit: *Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini*, &c. *Ave*.

MUltiplex ſuper Chriſtum requievit ſpiritus; ſed ſuper eum requieviſſe ſpiritum *fortitudinis*, *ſcientiæ*, & *pietatis*,
Iſ. 11. ſpecialiter commemorat Iſaias Propheta. Super eum requievit ſpiritus fortitudinis, quo munitus ac corroboratus, tartareas debellavit poteſtates, graviſſima conſtanter paſſus eſt tormenta & mirabilia multa operatus eſt. Fuit etiam in eo ſpiritus ſcientiæ, quo futura prædixit, cordis intima penetravit & abſtruſa quæque ſcrutatus eſt. In eo tandem fuit ſpiritus pietatis, non ſolùm reſpectu parentum, ſeu Joſephi, & Mariæ, quos coluit; ſed etiam reſpectu Dei: quæ pietas à Doctore Angelico omnium potiſſima vocatur: *Percipe*, inquit,
D. Th. in c. 3. Luc. *quòd præferenda ſit pietas, qua Deo tenemur, amori parentum*. Fateor, Sanctorum, qui nunc in cælo triumphant, alios ſpiritu pietatis ſpiritu ſcientiæ alios, & alios ſpiritu fortitudinis fuiſſe ditatos; imò & nonnullos reperire eſt, qui triplicis hujus ſpiritus fuerint participes: ſed triplex hic ſpiritus ſpecialiori & mirabiliori quodam modo in S. Bernardino eluxiſſe videtur; in eo enim fuit pietas ardentiſſima, ſcientia utiliſſima & fortitudo maxima, quod patebit, cùm: 1. Spiritum pietatis: 2. Spiritum ſcientiæ: 3. Spiritum fortitudinis ſuper eum requieviſſe probaverimus: *Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini*.

1. PARS. *In S. Bernardino requievit ſpiritus pietatis*.

PIetatem tanti faciebat ſanctus Ambroſius, ut eam totius vitæ Chriſtianæ ſummam vocaret: *Omnis ſumma diſciplinæ Chriſtianæ in miſericordia & pietate eſt*. Mirabili
S. Ambr. in 1. ad Timoth. 4. autem hac virtute, quæ omnium virtutum ſumma, perfectio, & complementum eſſe videtur, repletus fuit S. Bernardinus, fuit enim piiſſimus erga Deum, erga beatam Virginem, & erga pauperes. 1. *erga Deum* cujus obſequio ſe totaliter mancipavit: 2. *Erga beatam Virginem*, quam ſummo
1. Tim. c. 4. cordis affectu coluit. 3. *Erga pauperes*, quibus liberaliſſimè benefecit, & ſtudioſiſſimè inſervivit.

1. Si pietas ſtrictè ſumpta, eſt virtus ad honorem parentibus impendendum inclinans: primus quidem & potiſſimus Pater noſter eſt Deus: *Tam pius nemo, tam pater nemo*: quare illi in primis pii, & devoti dicendi ſunt, qui ſincero, & ardenti cultu Deum venerantur; vel qui ſtudio internæ devotionis excitati; Deum purè & fideliter colunt: *Prima pietas eſt in Deum*. Hanc pietatem verum Dei cultum vocat Auguſtinus: *Pietas eſt verax veri Dei cultus*, & ad hujuſmodi pietatem ſectandam, ut potè ad omnia utilem, Timotheum hortabatur D. Paulus. *Exerce teipſum ad pietatem, pietas enim ad omnia utilis eſt*. Hac autem erga Deum pietate toto vitæ ſuæ tempore repletus fuit S. Bernardinus, qui non quæ mundi, ſed quæ Dei ſunt, magno ſemper affectu quæſivit, ſummaque cum pietate peregit. A teneris annis hoc pietatis ſpiritu ita cor ejus accendebatur, ut ablegatis puerilibus quibuſque negotiis, Eccleſias frequens viſitaret, Miſſas attentus audiret, orationi indeſinenter vacaret, ſeque totum & totaliter divino cultui manciparet. Quæ pietatis exercitia, quibus à pueritia adhæſerat, cùm adolevit, perfectiùs adimplevit, totoque vitæ ſuæ tempore ivit de virtute in virtutem, & qui ab infantia erga Deum pius erat, in hac pietate ſemper magis ac magis profecit.

Tertull.

S. Amb. l. 1. offic. c. 27.

S. Aug. ep. 52.

1. Tim. 4.

Ratione hujus pietatis, S. Bernardinus Chriſti bonus odor extitit: *Chriſti bonus odor ſumus*. Sicut enim qui ſuaviſſimum ſpirant odorem, circumſtantes ad ſe allicere ſolent, qui hunc odorem odorari currunt, *Curremus in odorem unguentorum tuorum*; ita & qui magna peregrimiæ pietatis exempla præferunt, iis, veluti fragrantiſſimis odoribus, ſpectantes ad Deum laudandum & colendum alliciunt. Sanctus autem Bernardinus Chriſti bonus odor fuit per continua altiſſimæ pietatis exercitia, quibus adhæſit; quæ ita fuere efficacia, ut innumeros ad valedicendum peccatis, & ad Deo devotè inſerviendum attraxerit. Bonum hunc pietatis odorem ſpargebat, dum eſſet juvenis; quo reſperſi & attracti ejus condiſcipuli, ipſo præſente, corpora, verba & opera ſua rectè componebant, dicentes. *Bernardinus adeſt*. Sed hunc pietatis erga Deum odorem potiſſimùm ſparſit S. Bernardinus, poſtquam Frater Minor factus eſt: tunc enim mirandis omnium virtutum exemplis ac pietatis ſuæ odore, innumeros (teſte Vincentio) ad Dei cultum & ad Religionis ingreſſum attraxit: (quis, inquit, certum poſſit inire numerum, partim nobilium, & præclarorum adoleſcentium, partim matura ætate, & barbarorum virorum, qui ſe in monaſteria receperunt, vitam ſectaturi

2. Cor. 2. 15.

Cant. 1. 3.

turi religioſam, ut Deo fideliorem poſſent exhibere famulatum?) fuit ergo S. Bernardini erga Deum pietas magna & odorifera; *ſed fuit etiam piiſſimus erga beatiſſimam Virginem Mariam.*

2. Tot à Deo pro ſuis devotis obtinet gratias beatiſſima Virgo Maria, ut qui illam piè colunt, perire non poſſe videantur: *Fieri non poteſt, ut unquam pereat, qui Mariæ ſedulus & humilis cultor fuerit.* Unde S. Bernardus omnes penitùs homines ad piè, & religiosè colendam B. Virginem hortatur, ſollicitat, dicens: *Mariam cogita, Mariam invoca, non recedat à corde, non recedat ab ore: nam ipſam cogitans, non erras, ipſam rogans, non deſperas: ipſam ſequens, non devias: ipſa tenente, non corruis; ipſa protegente, non metuis; ipſa duce, non fatigaris: ipſa propitia, pervenis.* Bernardi conſiliis adhæſit Bernardinus, qui à teneris annis beatam Virginem eximio cum affectu, & magna cum reverentia coluit eum adhuc parvulum ante Virginis imaginem lacrymantem, & Angelicam Salutationem, genuflexum, amoroſa quadam ſuſpirii, & vocis emiſſione exprimentem, pluries nutrix ejus obſervavit. Hujus devotione inflammatus, in tenera ætate Sabbato iejunans, laudabili curſu uſque ad mortem in pio hoc exercitio perſeveravit. Cùm adhuc eſſet adoloſcens, extra civitatis Senenſis portam ſingulis diebus manè properabat, ubi præclara beatæ Virginis Mariæ erat imago, ante quàm nudis & flexis ad terram genibus, diù orationi vacabat; cùmque ab eo quidam petiiſſet, quò tam frequenter ſe conferret, reſpondit, ſe quandam ſuam amicam viſitare, ſcilicet B. Virginem, quam ſummoperè amabat & venerabatur.

Blosius in canon. 31. ſpir. c. 18.

S. Bern. ſer. 2. ſup. Miſſ.

Non refrigeſcere, ſed magis & magis inardeſcere ſolet pietas erga B. Virginem; hæc devotio eſt fames, ac ſitis quædam ſpiritualis, quæ ſemper augetur; ut enim de B. Virgine loquitur S. Scriptura: *Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient.* Quod quàm verum ſit, patet in S. Bernardino, in quo crevit ſemper fervens hæc & ignita devotio, quà erga B. Virginem ferebatur, & præcipuè cùm in ejus laudem ſermones haberet ad populos, tunc enim, ut teſtatur S. Joannes Capiſtranus, *tanto accendebatur fervore, ut facies ejus, tanquam alterius Seraphim, ſolari videretur irradiari fulgore.* Addit præfatus Author: (Certe ego ipſe, concionem illo habente Senis de B. Virginie, anno 1427. in die Nativitatis Virg. ita audivi eum dicentē: Ego Frater Bernardinus ſemper fui devotus B. Virg. in die Nativitatis ejus ego natus ſum, eodem die baptizatus ſum, illo ipſo die monaſticum habitum indui. Itemque eodem profeſſus ſum, & eodem etiam die primum ſacrificium obtuli Deo: eodem die, meritis, & interceſſione Deiparæ, ſpero me hac vita exiturum, & æternam beatitudinem aſſecuturum.) O virum erga B. Virginem verè pium, ipſique maximè devotum! *Sed maxima etiam fuit S. Bernardini pietas erga pauperes, quibus benefecit.*

Eccl. 24. 29.

Laſelve Sanctuar.

3. Pietas nonnunquam ſumitur pro beneficientia & miſericordia in proximum: *Pietas eſt affectus erga proximum, quo ei ſubvenitur, vel ſaltem condoletur.* Unde Tertull. eleemoſynas quas olim Chriſtiani pauperibus erogandas in arca deponebant, vocat *depoſita pietatis*; & hi omnes operibus pietatis vacare dicuntur, qui erga pauperes miſericordiæ opera exercent. Si autem pietas in hoc ſenſu ſumatur, piiſſimus ſanè extitit S. Bernardinus: quia ejus maxima fuit in pauperes miſericordia: ut enim de eo legitur, (tanta erga pauperes afficiebatur pietate adhuc puerulus, ut nihil ſibi gratius videretur, quàm petentibus pro amore Dei & ejus Genitricis, manu propria eleemoſyna porrigere, & ſi quando accidiſſet, nutricem, cùm parùm panis eſſet in domo, eleemoſynā pauperi denegare, triſtis effectus gratioſus puer: demus, ajebat, pauperi quod mihi in cœna præſtaretur, optans ſibi potiùs ſubtrahi, quàm Chriſto in paupere denegari.)

Hugo Card. prol. in Apoc.

Tert. ap 39.

Brev. Franc.

Hæc erga pauperes & miſeros pietas, quę in Bernardino adhuc puero erat maxima, ſimul cum eo incrementum ſumpſit: unde dicere poterat: *Crevit mecum miſeratio.* Ipſe enim major factus, largiores pauperibus eleemoſynas erogabat; aviam nonagenariam, debilem & cæcam magna cum ſollicitudine ducebat; & infirmis quibuſque, etiam peſte laborantibus, ſummo affectu inſerviebat. Quo charitatis & pietatis munere præclarè functus eſt, quando Creator Senas peſte afflixit; tunc mori non timuit, paratam ſibi cæleſtem coronam videns; *Ne vereamur occidi, quos conſtat, quando occidemur coronari*; ſed Spiritus Sancti igne ſufflammatus, *viſus eſt*, inquit Sabellius, *circuire ægrotantium domos, languentes, & graviter afflictos conſolari; egeſtate laborantibus ſubvenire, ſepelireq; defunctos, paratus omnes ſubire caſus, quos atra illa lues ſe temerè ingerentibus importare potuiſſet.* O pereximiam Bernardini erga pauperes pietatem! quę magis adhuc eluxit in toto Orbe chriſtiano celebri hoſpitali B V.M. quod Senis eſt; in quo cùm trium menſium ſpatio, ſingulis diebus plus quam duodecim infirmi, peſte vel aliis infirmitatibus fuiſſent mortui, inter quos

Job. 31. 18.

S. Cypr. L. 4. e. 6.

recenſebantur plus quàm ſexaginta, qui pauperum miniſterio fuerant deſtinati, vix reperiri poterat, qui quantumvis magna propoſita mercede illic inſervire vellet; ſed Bernardinus, vigeſimum tunc ætatis annum agens, ſolo pietatis & charitatis ſpiritu ductus, in illa domo ægrotorum, & pauperum miniſterium generosè ſuſcepit.

Ecce Virum ſpiritu pietatis verè accenſum, ò utinam eodem ſpiritu omnes penitùs ſufflammarentur homines! ſed heu! quàm *multi*, inquiebat S. Antonius Abbas, *induerunt indumenta pietatis*, *virtutem verò negaverunt*. Totus terrarum orbis repletur hypocritis, qui ſpeciem pietatis præferunt, & pauciſſimi reperiuntur, qui veram pietatem ſectentur, multi pii vocari & cenſeri ambiunt, & intrinſecus impii, innumeriſque pleni ſunt criminibus. At regnum cælorum non datur iis qui pietate ſolùm apparente fulgent; Deus eos non ſalvat qui ſolam pietatis formam habent; *Firmamentum ſalutis eſt habere virtutem pietatis*, *non formam ſolam*. Quare non apparentem, ſed veram pietatem ſectemini, exercete vos ad pietatem, eſtote pii cum S. Bernardino, non ſolùm reſpectu Dei & B. Virginis, ſed etiam reſpectu pauperum. At ſi in S. Bernardino requievit ſpiritus pietatis; *in eo etiam requievit ſpirtus ſcientiæ*.

S. Ant. ep. 4. Frat.

S. Aug. tr. 2. ſup. ep. Joan.

2 PARS

In S. Bernardino requievit ſpiritus ſcientiæ.

Sanctus Bernadinus, qui acutiſſimi & perſpicaciſſimi erat ingenii, ſtudio & orationi plurimùm vacans, in Philoſophia, Theologia, ſacra Scriptura, & Jure Canonico doctiſſimus factus eſt. Hæc ejus ſcientia in duobus magnis & præclaris Concionum quas compoſuit voluminibus mirificè enitelcit. Sed aliam a Deo datam, utilem, efficacem, & ſalubrem habuit ſcientiam, qua ſcivit. 1. Peccatores ab iniquitate ſua avertere. 2. Tepidos amore Dei inflammare. 3. Innumeros utriuſque ſexus ad altioris & perfectioris vitæ inſtitutum adducere.

1. Magna ſcientia, arſque omnium maxima & Deo gratiſſima eſt, ſcire peccatores à peſſima pecati via avocare; hæc eſt ſcientia practica & ſalutifera, quam à Concionatoribus Deus exigit: *Si*, inquit, *non annuntiaveris ei*, *neque locutus fueris*, *ut avertatur à via ſua impia*, *& vivat*; *ipſe impius in iniquitate ſua morietur*, *ſanguinem autem ejus de manu tua requiram*. Multi autem ex Prædicatoribus concione perfectè concinnare ſciunt, clamare ſciunt, geſtus rectè componere ſciunt; ſed peccatores ab iniquitatis ſemita avertere neſciunt. At S. Bernardinus præclaras conciones elaborare, aliaque perfecti Concionatoris munera obire novit, & inſuper innumeros peccatores à viis ſuis peſſimis avocare ſcivit. De ipſo dici poteſt quod de Baſilio Nazianzenus; ſcilicet, quòd *tonitru erat oratio ejus*, *fulgor vita*: verbis enim ſuis tonabat, & induratos quoſque peccatores terrebat: erat quippe Pædicator à Deo miſſus, cujus verba cordium intima penetrabant, indurata quorumvis hominum corda emolliebant, & innumeros à peccatis ſuis avertebant. Cùm concionaretur S. Bernardinus: *vidiſſes antiquatas inimicitias penitus extingui*, *uſuras totaliter deleri*, *res injuſtè ablatas dominis ſuis reſtitui*, *perſona ludo deditas*, *omnium ludorum vetitorum inſtrumenta abjicere*, *mulieres impudicas caſtimoniam amplexari*, *& ſuperbas à fuco*, *veſtiumque luxu abſtinere*. Erat S. Bernardinus quaſi Apoſtolus à Deo delegatus, qui ob auditorum copioſam multitudinem, in plateis concionari cogebatur, ejuſque prædicationibus ita ad derelinquenda peccata alliciebantur ejus auditores, ut contractus iniquè fabricatos, larvas, taxillos, ſpecula, luſorias chartulas, & alia voluptatis, vanitatis, & iniquitatis inſtrumenta deferrent; ex quibus pluries in foro ſtruem fecit, quàm ſuppoſito igne combuſſit. O quam utilis, & efficax fuit ſcientia S. Bernardini, qui ſcivit peccatores ab iniquitate ſua avertere; *ac etiam ſcivit tepidos amore Dei inflammare*.

Ezec 4. 18.

Naz. Ep. ad Baſil.

Capiſtr.

2. In linguis igneis ſuper Apoſtolos deſcendit Spiritus ſanctus, ut manifeſtaret, quòd viri Apoſtolici, qui prædicatoris funguntur officio, ardentem & ingneam ſcientiam habere debeant; qua non ſolùm peccatores à peccatis avertant; verùm & tepidos quoſque virtutis amore, & igne charitatis accendant: *Linguas igneas Doctores habent*, inquit S. Gregorius, *quia dum Deum amandum prædicant, corda audientium inflammant*; & reverà, ut ſubjungit S. Gregorius, inutiliter & otiosè prædicaret qui ſuis concionibus auditorum corda non accenderet: *Nam & otioſus eſt ſermo Doctoris, ſi præbere non valet incendium amoris*. Otioſi autem & inutiles non fuere S. Bernardini ſermones; ignea enim ſcientia, tantoque devotionis fervores ipſe replebatur, ut auditores quoſque, quantumvis tepidos, imò & frigidos, devotionis & charitatis igne ſufflammaret. Sanctus Bernardinus, ut alter Joannes Baptiſta, erat *lucerna lucens*, *& ardens*; non enim ſolùm lucebat per ſublimis ſcientiæ radios, quos effundebat; ſed etiam divino Spiritus ſancti igne ita exardeſcebat,

S. Greg. ho. 3. in Ev.

bat, ut auditorum quorumvis corda ad Dei amorem accenderet. Unde ſicut poſtquam diſceſſit Chriſtus à diſcipulis, cum quibus caſtellum Emmaus adierat, ipſi invicem
Luc. 24. 32. dicebant: *Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via; & aperiret ſcripturas?* ita & plerique charitatis igne accendebantur, cùm Bernardinum audirent in cathedra loquentem & aperientem ſcripturas; ejus voces erant quaſi ignitæ faces, quæ audientium corda incendebant, & ad Deum amandum alliciebant. O præclarum concionatorem, qui tepidos amore Dei inflammare novit; *ac etiam innumeros utriuſque ſexus ad perfectioris vitæ inſtitutum adducere ſcivit.*

3. Sancto Bernardino apprimè congruunt hæc Nazianzeni verba: *Una vox tua de omnibus triumphans*; una enim Bernardini concionantis vox de piratis & latronibus, de uſurariis & infidelibus, de luſoribus & meretricibus, ac de omnibus penè auditoribus triumphavit. Tantique fuere illius triumphi, ut non ſolùm auditores ad pœnitentiam ſed etiam innumeros ad ſtatum religioſum & ad perfectioris vitæ inſtitutum alliceret. *Multi viri & fœminæ, contempto mundo & fallaciis ejus, abjectiſque non parvis facultatibus ſuis, crucem pœnitentiæ complectebantur in paupertate & diverſis monaſticis inſtitutis, Domino ſervientes.* Vinc.

Sciebat S. Bernardinus, quòd *monaſterium velut portus quietis, & quaſi Paradiſi eſt*: quare non ſolùm impios & quoſcumque peccatores ad pœnitentiam vocabat; nec ſolùm etiam tepidos ad Deum amandum excitabat, verùm & innumeros ad paradiſi portum, ſeu ad monaſteria adducebat, ut ibi perfectiſſime Deo inſervirent. (S. Cæſ. Arel. h. 36.) Multa nova extruebantur monaſteria, collapſa inſtaurabantur: Reges, Principes, & alii potentes viri tot in toto Orbe monaſteria exædificari curarunt, ut quot conſtructa fuerint, difficilè explicari queat, & difficilius eſſet recenſere, quot utriuſque ſexus perſonæ ad hæc monaſteria ſe contulerint, ut ſe Dei obſequio totaliter manciparent: dicam ſolùm quòd audito S. Bernardino concionante, *multi Viri & fœminæ crucem pœnitentiæ complectebantur, in diverſis monaſticis inſtitutis Domino ſervientes.*

Ecce qualis, quàm utilis, & quam efficax fuerit S. Bernardini ſcientia: ſi enim, ut ait S. Anſelmus, *ſcientia ad finem charitatis adhibita, multum eſt utilis*, utiliſſima quidem fuit S. Bernardini ſcientia, quæ tota ad peccatorum converſionem, & ad hominum ſalutem procurandam adhibita eſt. (S. Anſ. Ep. 119.) Hic Sanctus non fuit ſimilis Lucifero, qui ſcientia ſua utitur, ut homines à Chriſti obſequio avertat; ſed cum Apoſtolis, & viris Apoſtolicis omnem inſumpſit ſcientiam, ut animas Chriſto lucraretur; nilque majus, aut pretioſius in hoc mundo cenſuit, quàm perditam animam Chriſto lucrari: *Quod majus lucrum eſſe poteſt, aut quid pretioſius, quam ſi humanam animam quis lucretur.* (S. Aug. tr. • in Joan.) O utinam ad eundem finem ſcientia ſua uterentur omnes Prædicatores, & ſolùm animarum lucrum in ſuis concionibus ſibi proponerent! Sed, heu! quàm multi ſunt, inquit S. Gregorius, *qui laudes tranſitorias de verbi prædicatione requirunt*; videri volunt æſtimari volunt, & de animarum ſalute non curant. (S. G. L. 5. in 1 Reg. c. 2.) Sed vera ſcientia, & ſpecialis Prædicatorum virtus in hoc conſiſtit, quòd animas Chriſto lucrari ſciant: *Manifeſtatur virtus prædicantium, ubi ſurgit ſeges animarum.* (S. Greg. in Reg. indic. 15. c. 174.) O utinam hanc ſcientiam callerent omnes Concionatores, inſtar ſancti Bernardini in quo requievit ſpiritus ſcientiæ: *ac etiam ſpiritus fortitudinis.*

III. PARS

In S. Bernardino requievit ſpiritus fortitudinis.

FOrtitudo, latè ſumpta, eſt quædam animi firmitas in abſtinendo à malo, vel in faciendo bonum, & in hoc ſenſu fortitudo eſt virtus generalis, vel potius conditio cuilibet virtuti neceſſaria, quia, ut ait Ariſtoteles, *ad virtutem requiritur firmiter, & immobiliter agere.* (Ariſt. 2. Eth.) Hanc autem fortitudinem ſeu animi firmitatem in omnibus ſuis actionibus, & virtutibus manifeſtavit S. Bernardinus: ſed præcipuè. 1. In ſervanda caſtitate. 2. In propugnando pro nominis Jeſu honore. 3. In portandis vitæ auſteræ oneribus.

1. Totus in Bernardinum inſurrexit infernus, cogitavitque qualiter formoſum juvenem ad venereas voluptates allicere valeret; ſed in periculoſis caſtitatis præliis ſemper fortiter pugnavit, & victor evaſit. Qua de re unum pro multis afferam exemplum, quo quanta ſancti hujus viri in caſtitate ſervanda fuerit fortitudo, nemo non videbit. Bernardinus adhuc juvenis, & in Religione Franciſcana non à multo tempore profeſſus, quadam die, eleemoſynæ petendæ cauſa, domum mulieris cujuſdam juvenis & formoſæ ingreſſus eſt, quæ ejus amore æſtuans cum ſcurrilibus verbis, impudicis aſpectibus, & geſtibus inverecundiis ad libidinem allicere conata eſt, quibus omnibus fortiter reſtitit Bernardinus, & cùm fuga pro armis uti cogitaret, inverecunda mulier, laſciviendi flamma exardeſcens, impudenter ei

dixit: meis protinùs aſſentire votis, deſiderio meo præſtò faveas: ſi enim voluntati meæ aſſentiri renuas, mox coram omnibus clamabo, te mihi vim inferre voluiſſe. Heu! ad quales tunc Bernardinus redactus eſt anguſtias; tunc verè dicere poterat: *Anguſtiæ ſunt mihi undique*: ſi enim hoc egero, mors animæ mihi eſt, ſi non egero, mea, Fratrumq; meorum fama peribit. Inter has anguſtias, oculis in cælum elevatis, divinum poſtulavit auxilium Bernardinus, moxque cæleſti irradiatur lumine, Virginiſque Marię patronę ſuę viſione recreatus, impudicæ dixit mulieri; ut tuum adimpleas deſiderium, veſtibus exui, & lecto priùs decumbere debes: quòd cùm ipſa quam citiùs feciſſet, Bernardinus motu divino impulſus, extracta diſciplina, eam dirè flagellavit. Nec ideò clamare cauſa eſt, ne ſi advenientes eam nudam, & cubili decumbentē inveniſſent, non ipſi Bernardinum, ſed ipſam Bernardino vim inferre voluiſſe crederent. Miramini ſanctum hunc juvenem, qui intra illam domum quaſi intra fornacem Babylonicam exiſtes ab igne luxuriæ nullo modo comburitur. Sed miramini etiam hujus juvenis fortitudinem, qui hujus mulieris artem arte deluſit, quique omnibus ejus blanditiis, & ſollicitationibus fortiter reſtitit.

Dan. 13. 22.

Joſeph Ægyptiacus, qui erat *pulchra facie, & decorus aſpectu*, à domina ſua ad turpia ſollicitatus, *relicto in manu ejus pallio, fugit & egreſſus eſt foras*. Hanc Joſephi fortitudinem admirans Chryſoſtomus, ait: *Quis non admiretur beatum illum, qui in ipſo flore ætatis exiſtens, quando maximè fornax concupiſcentiarum accenditur, cùm videret dominam ſuam in ſe invadentem, & inſanientem in ſe, tantam oſtendit fortitudinem, & ita ad caſtitatis agones ſe exercuit, ut ab intemperata illa muliere nudus quidem veſtibus profugeret, caſtitatis autem indumentum ſervaret*. O mirabilem hujus juvenis fortitudinem, major tamen fuiſſe videtur Bernardini fortitudo, quia ipſe non ſecus ac Joſeph, juvenis erat, & decorus: ipſe etiam non ſecus ac Joſeph à muliere impudica laſciviente, & in ipſum inſaniente, ad turpia ſollicitatus. Sed, quod majus eſſe videtur S. Bernardinus, ut de hac muliere triumpharet, non fugit ſicut Joſeph: ſed, exemplo non imitando, in campo certaminis remanens, de propria carne, ac de dæmonis, & mulieris huius artibus generosè triumphavit. Sed ſi S. Bernardinus habuit ſpiritum fortitudinis in ſervanda caſtitate; *Habuit etiam ſpiritum fortitudinis in propugnando pro nominis Jeſu honore*.

Cant. 39. 6.

Chryſ. h. 44. in Gen.

2. Michael Archangelus vocatur *fortitudo Dei*, eò quòd fortiter & generosè contra Luciferum, ejuſque ſectatores decertaverit. Naturæ humanæ invidebat ſuperbus ille Angelus, eò quòd eam, relicta Angelica, Verbum divinum hypoſtaticè aſſumpturum eſſet; quare præ vanitate & invidia, Chriſto, ſeu Verbo divino, naturæ humanæ unito, ſubeſſe renuit; *Suo recuſavit ſubeſſe Creatori*; Michael autem pro Chriſto ſtetit, ejuſque infenſiſſimum hoſtem Luciferum cum ſectatoribus ſuis fortiter debellavit, & à cælo expulit: *Neque locus inventus eſt eorum ampliùs in cælo*.

S. Aug. L. 11. de civ. c. 13. Ap. 13.

Quid ſimile in ſancto Benardino intueor; ægrè enim ferebat ardentiſſimus hic Chriſti amator, quòd nomen ejus ab innumeris peccatoribus blaſphemaretur, & deſpiceretur; quare pro Chriſto ſtans, ut omnes ad ejus cultum & venerationem alliceret, (ſolebat ſub finem concionum ſuarum tabellam ſpectandam proponere, idque in primis religiosè, ac piè; in qua pictum erat dulciſſimum nomen Jeſu litteris aureis, ſolaribus radiis undique cinctum; porro populus id ſacratiſſimum nomen flexis genibus devotiſſimè adorabat) aliqui peccatores verbis, & ſancta divi Bernardini arte ad Chriſti, ejuſque nominis venerationem adducebātur, alii verò prædicationibus ejus pejores & deteriores fiebant, quorum notiſſimus, & quaſi alter Lucifer fuit Manfretus Vercellenſis, qui cùm ſectatoribus ſuis S. Bernardinum mendaciter, & calumniosè apud ſummum Pontificem hæreſeos accuſavit, eò quòd præfatam tabellam adorandam proponeret. Quare accerſitus Bernardinus, Romam ſe contulit, ut ſe, ſanctique nominis Jeſu gloriam tueretur, quod ita fortiter, & generosè præſtitit, ut ſummus Pontifex, agnita accuſatorum malitia, necnon S. Bernardini zelo, & innocentia, amplam ei fecerit copiam liberè undequaque prædicandi verbum Dei, dulciſſimumque Jeſu nomen populis oſtentandi. Inſuper, ut Bernardini repararetur fama, quam calumniis ſuis aliquo modo denigraverat Manfredus, juſſit Pontifex, ut in urbe Roma (in honorem ſacratiſſimi nominis publica totius Cleri fieret ſupplicatio, erecto vexillo; depictis hujus ſanctiſſimæ vocis characteribus. Ex quo tempore Templorum foribus, domorum-frontibus & poſtibus cæpit affigi, crevitque ubi erga ſanctiſſimum nomen veneratio.) Ecce magnam Bernardini fortitudinem in propugnando pro nominis Jeſu honore; *ſed habuit etiam ſpiritum fortitudinis in portandis auſterioris vitæ oneribus*.

Sedul. Hiſt. ſeraph c. 10.

Uvad. an. 14. 6.

3. For-

3. Fortitudo Chriſtiana ad duriora quæque propter Dei amorem gratiſſimo animo ſuſtinenda inclinat: *Fortitudo eſt amor omnia propter Deum facilè ſuſtinens.* Hac fortitune etiam dum in ſæculo viveret, prædıtus erat S.Bernardinus; tunc enim gravi abſtinentia corpus ſuum vexabat; tunc vigiliis, orationibus, diſciplinis, aliiſque multis pænitentiæ exercitiis carnem ſuam domabat: Sed hac fortitudine potiſſimùm ditatus fuit, poſtquam minoriticæ militię nomen dedit; tunc etiam pœnitentiæ & mortificationis operibus ſe totum addixit; tunc tanta oculorum ejus extitit mortificatio, ut nullam unquam mulierem aſpexerit; tunc crebriora, & duriora ejus fuere jejunia: tunc tantus illius labor extitit in prædicationibus, in vitę regularis exercitiis, & aliis extraordinariis, quibus ſe dedicavit, mortificationis oneribus, ut in hoc maximè Seraphico Patri aſſimilaretur: *Franciſci aſſiſinatis abſtinentia & laboris non minùs æmulus, quàm profeſſionis cultor.*

S. Aug. L. de mor. Eccleſ. c. 15.

Mariana

Fortitudinem ſuam oſtentarunt Gentiles, ut ab hominibus viderentur, & laudarentur; Chriſtiani verò fortes, & in labo ribus perferendis conſtantes extitere, ut Deo placerent, eique amoris ſui teſtimonia darent: *Fortitudinem Gentilium mundana facit cupiditas; fortitudinem autem Chriſtianorum Dei cupiditas facit.* Hæc autem Dei charitate ſuffiammatus Bernardinus, fortiter & hilariter dira quæque patiebatur. Tres Epiſcopatus, Senenſem ſcilicet, Urbinatenſem, & Ferrarienſem ab Eugenio quarto ſummo Pontifice ipſi oblatos recuſavit, ut religioſæ & laborioſę vitę exercitiis adhęret. Conſiliis paruit ſapientiſſimi Senecę, ajentis, quòd qui virtutem ſectari ambit, proprium patrimonium, honores mundi, & aliæ fortunæ mendacia ablegare debeat; *Ponat patrimonium, ponat honores, & alia fortunæ mendacia;* ipſe enim & patrimonio, & oblatis abrenuntiavit honoribs, ut vitam auſteram & duram ſectaretur. Ejus auſteritatem mirabantur fratres; licèt enim maxima eſſet vitæ ejus innocentia; jejuniis tamen, vigiliis, diſciplinis, itinerationibus, & gravibus quibuſvis duræ pęnitentiæ exercitiis, tanquam fortis athleta, fortiter & hilariter corpus ſuum affligebat. In carne ambulans, non ſecundùm carnem, ſed contra carnis concupiſcentias militabat: *In carne enim ambulantes non ſecundùm carnem militamus.* Nec contra carnem ſuam uſque ad mortem militare unquam deſtitit, ſed uſque ad ultimum vitæ ſuæ momentum fortitudinem ſuam in laboribus & mortificationibus manifeſtavit, & cuſtodivit: *Fortitudinem meam ad te cuſtodiam.*

S. Aug. l. de ver. Innoc. c. 291.

2 Cor. 10. 3.

Ps 58, 10.

O virum fortiſſimum, in quo non pietatis ſolùm & ſcientiæ, ſed etiam fortitudinis ſpiritus requievit! O utinam eodem fortitudinis ſpiritu omnes accenderentur! Sed, heu! multi non pro Dei gloria, ſed adversùs Deum fortes ſunt; multi adversùs Deum tendunt manum ſuam, & contra Omnipotentem roborantur: *Tetendit adversùs Deum manum ſuam, & contra Omnipotentem roboratus eſt.* Sed væ his qui fortes ſunt, ut faciant malum, & ut Deo injuriam inſerant. *Væ qui potentes eſtis ad bibendum vinum, viri fortes ad miſcendam ebrietatem,* inquit Iſaias Propheta; ſed dicamus etiam: ve iis qui fortes ſunt ad blaſphemandum, ad luxuriandum, & ad peccata quævis perpetranda: hæc enim fortitudo infirmitas eſt, malitia eſt, & magna damnatio eſt. Quare eam à vobis procul abjicere, & S. Bernardini fortitudinem imitantes, eſtote fortes in ſervanda caſtitate; in propugnando pro Chriſti honore, & in portandis auſteræ vitæ oneribus. Hac fortitudine de Deo triumphabitis, qui magnam in hoc mundo gratiarum copiam, & æternam in cælo beatitudinem vobis elargietur. *Amen.*

Job. 15. 25.

Iſa. 5. 22.

DE ASCENSIONE CHRISTI.

CONCIO UNICA.

Aſcendo ad Patrem meum.
Joan. 20. 17.

CHriſti Aſcenſio eſt quaſi ſigillum, conſummatio, & clauſula omnium myſteriorum Salvatoris, *Felix clauſula totius itinerarii Filii Dei.* Hæc eſt feſtorum decus, & ut ait S.Bernardinus, Aſcenſio Chriſti *eſt feſtum feſtorum, & ſolemnitas omnium ſolemnitatum, quia ipſa ſola ſummum obtinet principatum.* Unde S. Epiphanius Aſcenſionem inter Dominica feſta faſtigium teneſe aſſerit: *Celebramus Chriſti Domini ſecundùm carnem aſcenſum, quod ſanè feſtum inter Dominica faſtigium obtinet: ut enim caput totam corporis conſtitutionem exornat; ita hodierna ſolemnitas divina œconomia pulchritudinem, quaſi colophonem illi imponens, mirificè illuſtrat.* Magnum quidem fuit, Deum hominem fieri, & in præſepio naſci; magnum fuit illum circumcidi, & à Magis adorari; magnum fuit, illum crucifigi, & à mortuis reſurgere; hæc omnia myſteria magna & mirabilia sũt; ſed nil Chriſto glo-

Bern. ſer. 2. de Aſc.

Idem ibid.

S. Epiph. orat. de Aſceoſ.

glorioſius, quòd hodie propria virtute ad cælos aſcendat, quòd triumphali pompa in cælo recipiatur, & quòd ad thronum Deo dignum exaltetur. Hoc eſt ſigillum myſteriorum Chriſti, hæc eſt ſolemnitas ſolemnitatum, & feſtum feſtorum, de quo &c. *Ave.*

DIcebat in corde ſuo Lucifer, quòd in cælum aſcenderet, in cælum intraret, in cælo ſederet. Superbus ille Angelus in cęlum propria virtute aſcendere ambiebat: *In cælum aſcendam*: in cælum etiam intra-
Iſa. 14. re, ibique ſolium ſuum exaltare ſtatuerat; *Super aſtra cæli exaltabo ſolium meum*: in cælo tandem ſedere & regnare præſumebat *Sedebo in monte teſtamenti.* Sed omnia præpoſterè Lucifero acciderunt: qui enim in cælum aſcendere ambiebat, de cælo cecidit; qui in cælum intrare decreverat, in infernum pręcipitatus eſt; & qui in cælo ſedere pręſumebat, in inferno ęternùm torquebitur. Ecce ſortem ſuperbi Luciferi; ſed Chriſtus humilis hoc obtinuit, quod ambiverat Lucifer; in cælum enim aſcendit, in cælum intravit, & in cælo ſedit. Apoſtoli illum aſcendentem admirati ſunt; Angeli ei in cælum intranti occurrerunt; & omnes Sancti illum in cæleſti throno ſedentem & regnantem contemplantur. Ut autem de altiſſimo Aſcenſionis Chriſti myſterio latè diſſeramus; videamus: 1. Quomodò in cęlum Chriſtus aſcendat: 2. Quomodò in cęlum intret: 3. Quomodò in cælo ſedeat. Perpendamus, *quomodò in cælum aſcendat*, & timeamus, *quomodò in cælum intret*, & admiremur; *quomodò in cælo ſedeat*, & deſideremus. Tribus his quæſtionibus Aſcenſionis Chriſti myſterium explicabimus.

I. PARS. *Quomodò Chriſtus in cælum aſcendit.*

CUm Chriſtus poſt reſurrectionem vitam immortalem inchoaverit, non decuit eum in terris remanere: quare in cælum aſcendit, non ſecundùm naturam divinam, quæ nunquam cælum deſeruit; ſed ſecundùm naturam humanam, quæ virtute divinitatis ad cælum elevata eſt;
S. Cypr. de Aſcen. *Natura divina propria uſus virtute, carnem cælo intulit.* Aſcendit autem in cælum Chriſtus 1. Impreſſis in terra veſtigiis. 2. Videntibus Apoſtolis. 3. Nube involutus.

Marc. 16. 1. Tempore Aſcenſionis imminente *recumbentibus undecim Diſcipulis, apparuit illis Jeſus*, & exprobrata eorum incruddelitate, illos pro aſcenſu ſuo ad Patrem benignè conſolatus eſt, oſtendens, quàm congruum eſſet, ut, peractis myſteriis pro quibus venerat, ad Cælum aſcenderet. Qua oratione finita, ad montem Oliveti ſimul cum Apoſtolis ſe contulit, ibique in eorum, & aliorum multorum Diſcipulorum præſentia, in cælum aſcendit? ſed calcata priùs terra, cui pedem ſuorum veſtigia impreſſa reliquit.

De his impreſſis à Chriſto aſcendente veſtigiis mentionem faciunt Authores plurimi; qui ſacratum hunc locum nunquam marmore, aut alio pavimento tegi potuiſſe referunt: quia quæ manus humana ad ornatum apponere conabatur, ſolùm reſpuebat, vel potiùs divina manus excutiebat. Qua de re ſic ſcribit D. Hieronymus: *Mons Oliveti ad* S. Hier. de locis
Orientem Jeroſolymæ eſt, interfluente torrente Heb.
Cedron: ubi ultima veſtigia Domini humo impreſſa hodieque monſtrantur. Cùmque terra eadem quotidiè à credentibus hauriatur, nihilominùs tamen eadem ſancta veſtigia priſtinum ſtatum continuò recipiunt.

Paulus Oroſius, & Gregorius Turonenſis ſcribunt, (ſulcos, quos rotæ curruum Ægyptiorum Hebræos perſequen- Apud Lorin. in Act.
tium in mari rubro fecerant, in mari permanere, & quantùm acies oculorum videri poteſt, in profundo cerni; quos ſi modicùm commotio maris obtexerit, illo quieſcente, rursùs divinitus renovari, ut fuerant.) Hoc prodigium in aqua factum mirentur qui voluerint; ſed ſeriò perpendamus nos miraculum, quod Chriſto in cælum aſcendente in terra factum eſt, & quod adhuc perſeverat: non enim ſine myſterio Salvator terram calcare, eique veſtigia impreſſa relinquere voluit. Et ſi in ejus mentem penetrare liceat, dicam, quòd hinc haud dubiè nos docere intendit, quòd ut ad cælum aſcendamus, terram, & omnia mundi bona calcare, & contemnere debeamus: nam, ut ait Aug. Ser.
S. Auguſtinus, ut hęc bona ad cælum nos 176. de
elevent, calcanda, & ſub pedibus ponenda temp.
ſunt: *Elevabunt nos, ſi fuerint infra nos.* Hæc bona avaros, & ambitioſos ad cælum non extollunt: quia non ea ſub pedibus, ſed in corde habent; non ea religioſè contemnunt, ſed inordinatè deſiderant: quare, ut ad cælum nos evehant, parvipendamus, & calcemus ea inſtar Chriſti, qui in cælum aſcendit, impreſſis pedum veſtigiis, *ac etiam videntibus Apoſtolis.*

2. In cælum aſcendit Chriſtus, non gradiens, aut pedem poſt pedem movens; ſed ſtatu corporis recto, paulatim in cælum tendens; & hoc in præſentia Apoſtolorum, ac aliorum qui cum ipſis in monte Olive- Act. 1.
ti erant? *Videntibus illis, elevatus eſt.* Trans- Gen. 5.
latus eſt Enoch, raptus Elias in Paradiſum
terre-

Digitized by Google

terreſtrem, abſque multis teſtibus, ſed Chriſtus aſcendit multis teſtibus præſentibus, & videntibus: *Non ſubitò raptus eſt*, inquit S. Bernardus, *non furtim ſublatus, ſed videntibus illis elevatus eſt*. S. Bern. de grad. c. 1. Cùm D. Paulus ad tertium cælum raptus eſt, 2. Cor. 12. nullum, vix enim vel ſeipſum, ut ita dicam, teſtem habuit; cùm enim de illo raptu loquitur, ait: *Neſcio Deus ſcit*; ſed Chriſtus Aſcenſionis ſuæ ſpectatores & teſtes multos habere voluit, *videntibus illis elevatus eſt*.

Chriſti Aſcenſio non in inſtanti, aut momento, ſed cum temporis intervallo contigit, S Bern. ſer. 1. de Aſcenſ. a. 2. c. 1. eum etenim Diſcipuli per aeris regionem euntem viderunt, & fixis oculis intuiti ſunt, ſicque Chriſtus videri voluit propter triplicem rationem, inquit S. Bernardinus; *Prima*, ut Aſcenſionis ejus tanquam ab eis patenter viſæ, firmiores eſſent teſtes. *Secunda*, ut cæleſtis patriæ, & gloriæ fides, & ſpes, & deſiderium firmiùs eis imprimeretur, & ut deſideriũ veniendi ad eum excitaretur in iſtis. 4 Reg. 2. 10. *Tertia*. ut myſticè innuatur, quòd qui non videt Chriſtum aſcendentem, ſeu qui mentis oculo non contemplatur ejus Aſcenſionem, non eſt aptus, & diſpoſitus ad redundantiam ſpiritus ejus recipiendam. Sicut enim Eliſæo petenti duplicem Eliæ ſpiritum, dixit Elias; S. Aug. ſer. 2. de *Si videris me, quando tollar à te, erit tibi quod petiſti: ſi autem non videris, non erit*: ita, ut Chriſti ſpiritum & gratiam recipiamus, Chriſtum in cælum euntem intueri, ejuſque Aſcenſionem contemplari debemus. Illud myſterium non leviter tranſeundum, ſed ſeriò meditandum, Tert. 3. 4. ar. V. Marc. 7. Chriſtuſque ſaltem mentis & cordis oculis à nobis eſt inſpiciendus; *Si rectè*, inquit S. Auguſtinus, *ſi fideliter, ſi piè Aſcenſionem Domini celebramus: aſcendamus cum illo, & ſurſum corda habeamus*: mente videamus Chriſtum, qui in cælum aſcendit videntibus Diſcipulis; D. Tho. 3 p. q. 57. a. 4. *ac etiam nube involutus*.

3. D. Auguſtinus libro octavo de civitate Dei refert, Senatores Romanos, optantes urbis ſuæ fundatorem Romulum ut Deum coli, ſubornaſſe Proculum quendam, ut populo aſſeveraret, ſe illum vidiſſe ad cælos evolantem, & deorum numero jam adſcriptum; ſed ut advertit Tertullianus, Romulus nonniſi *ſcalis mendacii* ad cœlum aſcendit. At Chriſtus multos, eoſque ſanctiſſimos ſuæ aſcenſionis adhibuit teſtes, qui eum aſcendentem viderunt, & in quorum præſentia nube à cœlo miſſa involutus eſt: *Nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum*. Hæc nubes, ut ait Doctor Angelicus, non præbuit adminiculum Chriſto per modum vehiculi: ſed apparuit in ſignum Divinitatis; fuitque quaſi thronus ejus regius, non ad ſuſtentaculum, ſed ad ornatum: *Thronus meus in columna nubis*. Eccl. 24.

Prædixerat Regius Propheta, Chriſtum nube circumdatum, ad cœlum aſcenſurum: *Qui ponis nubem aſcenſum tuum*. Pſal. 103. Chriſtus aſcendit, non pennis, aut alis arte fabricatis, ut Dædalus, aut Neptunus, non cereis, ut Icarus; non arte magica; ut Simon Magus; non ſcalis mendacii, ut Romulus; non ſolùm mentis extaſi, ut D. Paulus, Ezechiel, & multi alii Prophetæ, ſed in nube; *Qui ponis nubem aſcenſum tuum*. Non quòd hæc nubes ei neceſſaria eſſet, ut eum veheret, vel ſuſtentaret: ut enim ait S. Bernardus, hæc nubes *nec feſſum juvit, aut pigrum impulit, aut cadentem ſuſtinuit*. S Bern. de grad. hum. 0. Sed nube circumdari voluit ad ornatum, & pompam glorioſiſſimæ ſuæ Aſcenſionis: *Nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum*.

Ecce quomodò Chriſtus ad cœlum aſcendat; ecce modum Aſcenſionis ejus, quem ſi rectè perpendamus, magna uobis ineſt timendi ratio: quia hoc aſcendendi modo indicatur nobis modus, quo in die judicii Chriſtus homines judicaturus veniet: Apoſtolis enim dixerunt Angeli, Chriſtum eodem modo venturum in judicio, quo ad cælos aſcendit: *Hic Jeſus, qui aſſumptus eſt à vobis in cælum, ſic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cælum*. Act. 1. Sicut enim hodie in cælum aſcendens, terram calcat; ita & in die judicii terram fremens conculcabit, & adſtantium cordibus terrorem incutiet: *In fremitu conculcabis terram, in furore obſtupefacies gentes*. Habac. 3. 12. Sicut hodie in cælum aſcendit, videntibus Apoſtolis; ita & in die judicii eum videbunt deſcendentem: *Egredietur de loco ſuo, & deſcendet*, Michææ 1. Sicut hodie in cælum aſcendit nube involutus; ita & in die judicii videbunt eum *venientem in nubibus cæli*. Matth. 24. Quare in hac ſolemnitate gaudendum ſimul & timendum; gaudendum quidem: quia Chriſtus ad Patrem vadit, ut glorificetur, & pro nobis intercedat. Sed eſt etiam timendum: quia hic Jeſus, qui hodie aſcendit in cælum, in die judicii deſcendet cum poteſtate magna, & majeſtate, ut judicet mundum: Beda in Act. *Veniet in eadem gloria & majeſtate, tum eadem anima & corpore*, inquit Beda. *Veniet Judex cum eiſdem vulnerum, & plagarum in latere, manibus, pedibuſque impreſſis veſtigiis*, S. Cypr. ſer. de Aſcenſ. inquit S. Cyprianus. Veniet *juſtis in amore, impiis in tremore*, inquit S. Auguſtinus. Quare recogitantes quomodò Chriſtus in cælum aſcendat, timere debemus. S. Aug. de tem. *Videmus*

mus nunc quomodò in cælum intret, & admiremur.

Quomodo Chriſtus in Cælum intret.

II PARS. CHriſtus nube lucida circumdatus in cælum aſcendens, univerſam aeris regionem pertranſivit, per ignis ſphæram iter confecit, Lunæ, Mercurii, Martis, Solis, & aliorum orbium cæleſtium ſpheras penetravit; donec ad cæli empyrei portas evectus, in illud, 1. *Intravit* ablatis januis: 2. *Intravit* pluribus Sanctis comitatus. 3. *Intravit* jubilante tota cæleſti curia.

1. Chriſto ad cæli empyrei atrium adventante, factus eſt quidam dialogus inter Angelos Chriſtum comitantes, & Angelos in cælo exiſtentes: Angeli enim qui Chriſtum comitabantur, ad illos, qui in cælo empyreo ſummo honore excepturi expe-
Pſ. 23. ctabant, clamaverunt, dicentes: *Attollite portas, Principes; veſtras & elevamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ.* Angeli verò intra cælum exiſtentes, non quòd ignorarent quis eſſet Chriſtus, ſed gloriam & majeſtatem qua incedebat, demirati, dixerunt: *Quis eſt iſte Rex gloriæ?* Quibus alii reſponderunt: Iſte eſt *Dominus fortis & potens: Dominus potens in prælio*: quare protinùs, *Attollite portas, Principes, veſtras, & elevamini portæ æternales: & introibit Rex glo-*
Tertull. *riæ.* Seu, ut vertit Tertullianus: *Auferte*
Scorp 10. *portas, Principes, veſtras, & ſubleventur portæ æternales: & intrabit Rex gloriæ.*

Cur clamant Angeli, non quòd aperiantur, ſed quòd attollantur, & auferantur cæli januæ? Nonne ad Chriſti ingreſſum ſufficiebat, cæleſtis Jeruſalem portas reſerari & aperiri? Cùm Chriſtus baptizatus eſt, non confractæ, nec ablatæ, ſed apertæ ſunt cæli portæ. *Aperti ſunt ei cæli.*
Matt. 3. 16. Cur ergo jam cæli portas non ſolùm aperiri, verùm & auferri petunt Angeli: *Auferte portas, Principes veſtras?* Reſpondet Chryſoſtomus, quòd videntes Angeli, cælos non ampliùs eſſe claudendos, quia juſti in lymbo non ampliùs erant detinendi, judicarunt minimè jam neceſſarias cęli portas, & ideò non clamant. *Aperite portas*, quæ jam in Chriſti Baptiſmo fuerant apertæ; ſed clamant; Attollite, & *Auferte portas, Principes, veſtras*: quia hæ portæ impoſterum non erunt neceſſariç. Sed ad propoſitum noſtrum convenientiùs reſpondere
Gene. in Pſ. 23. videtur Genebrardus, dicens, ablatas eſſe cęli portas, *ut glorificè introeat Rex glorioſiſſimus.* Sicut enim Rege in aliquam ditionis ſuç civitatem intrante, nonnunquam ad majorem pompam, non ſolùm aperiuntur, ſed tolluntur civitatis januæ; ita & Chriſtus, ad majorem pompam, & magnificentiam, in cæleſtem civitatem intravit ablatis januis; *ac etiam in eam intravit pluribus Sanctis comitatus.*

2. Poſt Protoparentis peccatum, generali quoddam interdicto omnibus hominibus in cęlum ingredi prohibitum eſt. Sicut enim poſt illud peccatum Deus *collocavit ante Paradiſum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atque verſatilem ad cuſtodiendam viam ligni vitæ*; ita & poſt idem peccatum generali interdicto omnibus hominibus, etſi ſanctiſſimis, prohibitum eſt in cęlum intrare ante Chriſtum. Illud autem interdictum hodie ſuſtulit Chriſtus, Sanctorum multorum animas quas ex lymbo eduxerat, cęlo inferens, iiſque comitantibus in cęlum ingrediens. Unde clamant Angeli. *Attollite portas, Principes, veſtras, & elevamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ*; quaſi dicant, ablatum eſt interdictum; quare attollite portas, ut comitantibus Patriarchis, aliiſque ſanctis viris, Rex glorię ingrediatur. Et ideò D. Paulus Chriſtum in cęlum intrantem, *Pon-* Heb. 4. 1.
tificem vocat: *Habentes ergo Pontificem magnum, qui penetravit cælos, Jeſum Filium Dei.* Intravit enim ut Pontifex magnus: quia ſublato interdicto ingreſſus eſt cælum, comitantibus illum plurimis ſanctis viris, quos à captivitate, ſeu à Lymbo eduxerat: *Dominum euntem ad cælos comitaturglorioſa captivitas.* S. Ambr. Ser. 2. Pent.

Gen. 3.

Magnus ille Jacob de ſeipſo ait: *In baculo meo tranſivi Jordanem iſtum, & nunc cum duabus turmis regredior.* Quod de ſeipſo narravit Jacob; de Chriſto in cælum intrante appoſitè dici poteſt: ipſe enim deſcendit de cælo, Ipſe ſolus Jordanem paſſionis, baculo crucis innixus, trajecit;
Torcular, inquit, *calcavi ſolus.* Ipſe tan- Iſa 63.
dem non ſolus ad cælum regreſſus eſt: nam, ut ait Hugo Cardinalis, ipſe turmis duabus, una Angelorum, & altera hominum comitatus in cælum ingreſſus eſt; *Chriſtus*, Hug. in c. 4. 1m ad Epiſ.
inquit, *tranſivit Jordanem mortis, & cum duabus turmis in cælum regreditur comitatus, ſcilicet, turmis Angelorum, & turma hominum.* Quale gaudium fuit, his ſanctis Patribus, & à Lymbo erui, & ſimul cum Chriſto in Paradiſum ingredi? ſed ſi Chriſtus in cælum empyreum intravit pluribus Sanctis comitatus; *in illud etiam intravit, jubilante tota cæleſti curia.*

3. Quod veriſſimum eſſe judicabit quicunque judicio pollebit; ſi enim uno peccatore per pœnitentiæ portas cælum ingrediente, tota cæleſtis curia exultet; *Gau-*

dium

Digitized by Google

dium erit in cælo ſuper uno peccatore pœniten- Luc. 15. 7 *tiam agente*; quanta cæleſtium civium fuere jubila, cùm Creatorem, & Dominum ſuum Paradiſi portas introeuntem viderunt? Si etiam, cùm Chriſtus in hunc mundum ſublunarem venit, cruentum cum hoſte certamen initurus, præ nimio gaudio cæleſtes ſpiritus in antrum Bethlemeticum ſe contulerunt, cum ingenti jubilo canentes: *Gloria* Luc. 2. 14 *in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*; quanta, quæſo, eorum eſt lætitia, quanta jubilatio, cùm jam exacto conflictu, ipſum victorem & triumphantem in cælum ingredi conſpiciunt; Certè, inquit S. Bernardinus, tanta tunc cæleſtis curiæ fuit exultatio, tantaque jubilatio, ut vix explicari valeat. De ea tamen ſic loquitur.

(Quis enarrare ſufficiat, quanta lætitiæ exultatione repleta fuit illa civitas Beatorũ in adventu Regis eorum, & illorum ſanctorum Patrum? Cantant & jubilant omnes Angeli, & in introitu Paradiſi dignis vocibus laudant, dicentes, *Gloria, laus & honor tibi ſit, Rex Chriſte Redemptor*. Nunc S. Bern. ser. 1. de Aſcenſ. a. 3. c. 1 tibi pandimus, ecce melos: *Benedictus es Domine, qui ambulas ſuper pennas ventorum; benedictus es, qui ſedes ſuper Cherubim, & intueris abyſſos*. Benedicant te cæli, terra, mare, & omnia quæ in eis ſunt: quia judicaſti nationes, impleviſti ruinas, conquaſſaviſti capita mortis, dæmonum, & inferni.) Has, & alias laudes ad Chriſti in cælum intrantis gloriam ab Angelis decantatas congerit S. Bernardinus.

Alii nonnulli Authores, ut cæleſtis curiæ in Chriſti introitu jubilationem explicent; illum omnes Angelorum choros ſucceſſivè luſtraſſe, & quemlibet chorum ſpecialem Hymnum ad ejus laudem decantaſſe dicunt. Cujus opinionis extitiſſe videtur S. Dama- Damaſ. de Aſcen. ſcenus, dicens: *Interim in toto illo decurſu, ab empyrei introitu uſque ad ſummos Angelorum Ordines, o Chriſte, ſine ulla intermiſſione laudes tuas celebrant*. Sed certè curiæ cæleſtis jubila clariùs concipi nequeunt, quàm per conjecturas, & illationes. Duas jam nunc adduximus, quæ ſi non ſufficiant, tertia aſſumi poteſt ex magna lætitia, & jubilatione, qua in domo paterna Luc. 15 acceptus eſt filius prodigus. De eo dicitur, quòd diſſipaverit ſubſtantiam ſuam vivendo luxurioſè, cùm tamen ad patris domum rediit, ut pater ei obviam venit, cecidit ſuper collum ejus, oſculatus eſt eum, ſtolam primam & annulum dedit ei, convivium parari, ſymphoniam audiri, ac alia aliqua lætitiæ & jubilationis ſigna edi voluit. O magnum hujus patris amorem in filium! Sed, heu! ſi tanta ſunt jubila cùm filius prodigus in paterna domo recipitur, quanta Patris æterni, beatiſſimæ Virginis, ac totius curiæ cæleſtis fuere jubila, cùm unicus Dei Filius Jeſus Chriſtus, mundi Creator & Redemptor, in cælum empyreum triumphans ingreſſus eſt. Magna quidem & maxima extitere; ſed ineffabilia, ſed mente humana prorſus incomprehenſibilia.

Ecce quomodò Chriſtus in cælum intraverit; ecce modum ingreſſus ejus, qui quidem mirabilis, & omni admiratione dignus extitit. Si enim ſolemnes Romanorum triũphos demirati ſunt antiqui; quanto omni admiratione, omnique ſtupore dignior cenſeri debet Chriſti in cælum intrantis triumphus, in quo non creatura, ſed Creator; non purus homo, ſed Deus homo; non intra urbis parietes, ſed intra mœnia cæleſtis Jeruſalem glorioſè receptus eſt? Poſtquam Chriſtus in cælum aſcendit, Apoſtoli mirantes, & quaſi in extaſim rapti, ſurſum aſpiciebant; *Quid aſpicitis in cælum?* hodie & nos Act. 1. in cælum aſpiciamus; contemplemur quomodò in illud ingrediatur Chriſtus, & admiremur. In cælum empyreum intrat Chriſtus ablatis januis: ò rem mirabilem! intrat Chriſtus ſanctis Patribus illum comitantibus: quis non miretur? intrat Chriſtus jubilante tota cæleſti curia: quid mirabilius? Miremur ergo Chriſtum in cælum intrantem; *ac etiam in cælo ſedentem*.

III. PARS

Quomodò Chriſtus in cælo ſedeat.

LIcèt non habeamus teſtes, qui viderint, quomodò Chriſtus in cælo ſedeat; docet tamen S. Scriptura, illum ſedere ſupra omnes cœlos, ſupra omnes Angelos & ad dexteram Patris. 1. Sedet ſupra omnes Anlos, qui de cælis deſcenderat. 2. Sedet ſupra omnes Angelos, qui ſe Angelis minorem fecerat. 3. Sedet ad dexteram Patris, qui Patris mandatis obtemperaverat.

1. Chriſtus, ut Verbum, ante Incarnationem in cælis habitabat, ibi regnabat, ibi Angelos habebat, ibique beatitudine ineffabili, & imperturbata fruebatur; ſed cùm venit plenitudo temporis, propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cęlis, in præſepio natus eſt, ab hominibus deſpectus eſt, & in cruce mortuus eſt. O miram Chriſti humilitatem! quæ hodie congruo præmio compenſatur: quia qui in Incarnatione deſcendit de cœlis, in die Aſcenſionis ſuper omnes cælos aſcendit: ut Eph. 4. enim ait D. Paulus, *Qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit ſuper omnes cælos*. Quædam eſt proportio inter deſcenſum & aſcenſum

Chri-

Chriſti: ſicut enim à ſummo cęlo deſcenderat: *A ſummo calo egreſſio ejus*; ita & ad ſummum cęlum, & ſupra omnes cęlos aſcendit, & iis excelſior factus eſt: Heb. 7 *Excelſior cælis factus.*

Propheta Regius Chriſtum non ſupra cęlos, Pſ. 10 ſed in cęlo ſedere ait: *Dominus in cælo ſedes ejus.* Non tamen inde inferendum, cum non ſedere ſupra omnes cœlos; ſicut ille in domo eſſe dicitur, qui ſupra tectum domus eſt; ſic & Chriſtus in cœlo ſedere dicitur, quia ſuper omnes cœlos eſt; ita quod pedum plantis convexam cœli empyrei ſuperficiem attingat: *Chriſtus*, inquit Liran. in H. 67. Liranus, *ſedet ſupra extremitatem cœli empyrei quod eſt excelſius ſuper omnes cælos.* Doctor Angelicus præſata Pſalmographi verba D. Th. 3 p. q. 57. a. 4. explicans ait, quòd *ſedes Dei dicitur eſſe in cælo, non ſicut in continente, ſed magis ſicut in contento*; quia ſedes Chriſti eſt ſupra omnes cælos, & quaſi continet cælos. Et ideò Tertullianus aſſerit Chriſtum, qui ad inferiores terræ partes deſcenderat, hodie aſcendiſſe, non intra cælos, ſed ad ſuperiores cælorum partes, & ſupra omnes Tert. L. adverſ. Prax. cælos: *Filius aſcendit in ſuperiora cœlorum, qui & deſcendit in inferiora terra.*

Luc. 14 Monet Chriſtus, non primas ambiendas eſſe ſedes: *Cùm*, inquit, *invitatus fueris ad nuptias, non diſcumbas in primo loco.* Ubi ergo ſedendum? *recumbe in noviſſimo loco*, inquit, *ut cùm venerit qui te invitavit, dicat tibi: amice, aſcende ſuperiùs.* Chriſtus in hoc mundo, non in primo, ſed in noviſſimo loco ſe collocavit; ut enim teſtatur Iſaias, ipſe noviſſimus Iſa. 53. 3 virorum æſtimari voluit: *Vidimus eum deſpectum & noviſſimum virorum.* Sed Pater æternus in die Aſcenſionis Chriſto dixit: *Amice aſcende ſuperiùs.* Cœpit ille, videntibus Apoſtolis, ſursùm aſcendere, & primo quidem gradu in aeris regionem conſcendit; ſed continuò audivit Patrem Cartag. clamantem: *Amice aſcende ſuperiùs.* Lucidiſſimam deinde ignis ſphæram tranſgreſſus eſt: ſed audivit iterùm Patrem dicentem: *Amice aſcende ſuperiùs.* Aſcendit ipſe in Lunæ, Mercurii & aliorum Planetarum cælos; ſed iterùm Pater ait: *Amice aſcende ſuperiùs*, eumque aſcendere fecit ſuper omnes cælos: *Qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit ſuper omnes cælos.* At non ſolùm ſedet ſuper omnes, qui de cælis deſcenderat: *Sed etiam ſedet ſupra omnes Angelos, qui ſe Angelis minorem fecerat.*

2. Chriſtus, quoad divinitatem, Angelis minor non fuit, nec eſſe potuit; ſed Angelis minor factus eſt, quia naturam humanam aſſumpſit, quæ Angelica minor eſt: Dei filius, inquit Tertullianus, *eſt infra Angelos diminutus, dum homo fit.* Tert. L. de carn. Chriſti c. 14. Et in hoc ſenſu dixit Pſalmiſta, Chriſtum ab æterno Patre modicum quid citra Angelos fuiſſe minoratum: *Minuiſti eum paulò minùs ab Angelis.* O magnam Creatoris dignationem, quòd creatura ſua ſe minorem facere voluerit! ſed qui Angelis ſe minorem fecit in Incarnatione, in die Aſcenſionis ſuper omnes Angelos aſcendit & conſtitutus eſt: *Conſtituens ad dexteram ſuam in cæleſtibus* Epheſ. 1. 21. *ſupra omnem principatum, & poteſtatem, & dominationem.* D. Th. 3. p. q. 57. a. 10 (Licèt corpus Chriſti, ut ait D. Thomas, conſiderando conditiones naturæ corporeæ, ſit infra ſpirituales ſubſtantias: conſiderando tamen dignitatem unionis, qua eſt perſonaliter Deo conjunctum, excellit dignitatem omnium ſpiritualium ſubſtantiarum. Et ideò ſecundùm prædictæ congruentiæ rationem debetur ſibi locus altior ultra omnem creaturam, etiam ſpiritualem.) Quare hodie elevatus & conſtitutus eſt ſupra omnes Angelos: *ad dexteram ſuam in cæleſtibus, ſupra omnem principatum, & poteſtatem, & dominationem.*

S. Bern. de Aſc. ſer. 2 a. 2. c. 2 Ex Doctore Seraphico ait D. Bernardinus, (quòd hi beati, qui decedunt cum proprio merito, ad aliquem novem ordinum Angelorum ſecundùm eorum merita aſſumentur. Unde ſicut ſunt novem ordines Angelorum, ſic erunt novem ordines hominum beatorum. Qui ergo habebunt merita Seraphini, ſicut B. Franciſcus, in illo ordine, collocabuntur, & ſic de aliis.) Paucis interjectis ſubdit Bernardinus, Deiparam Virginem ſupra omnes hos Angelorum choros conſtitui. Et tandem ait, Chriſti thronum ſupra omnes Angelos & homines eſſe 2. Petr. 3. elevatum; juxta illa D. Pauli verba: *Conſtituens ad dextram ſuam in cæleſtibus: ſupra omnem principatum, & poteſtatem, & dominationem.* Et juxta hæc D. Petri: *Profectus in cælum, ſubjectis Angelis, & poteſtatibus, & virtutibus.* Sed ſi in cælo ſedet ſupra omnes Angelos, qui ſe Angelis minorem fecerat: *in cælo etiam ſedet ad dexteram Patris, qui Patris mandatis obtemperaverat.*

3. Chriſtus, qui, ut Verbum, per omnia æqualis eſt Patri, minor illo factus eſt ratione humanitatis quam aſſumpſit, ratione cujus, Patris obtemperavit mandatis: *Sicut*, inquit, *mandatum dedit mihi Pater, ſic facio.* Jo. 14. 31 Ad Phil. 2. 8. Ita illi obtemperavit, ut factus ſit obediens uſque ad mortem: *Factus obediens uſque ad mortem, mortem autem Crucis.* O magnam Chriſti obedientiam! Sed qui toto

vitæ

Digitized by Google

vitæ ſuæ tempore Patri obtemperaverat, in Aſcenſione ad Patris ſolium ſublimatur, ibi-
Mar 16. 19 que ad ejus dexteram collocatur: *Dominus Jeſus* inquit Evangeliſta Marcus, *aſſumptus eſt in cælum, & ſedet à dextris Dei.* Et
Heb. 1. 3 ut ait D. Paulus, Chriſtus *ſedet ad dexteram majeſtatis in excelſis.* Quod quidem in ſenſu metaphorico intelligendum eſt; Deus enim neque dexteram habet, neque ſiniſtram: quia ſpiritualis eſt. Et ut ait ſanctus Petrus Chryſologus: *Sic à dextris ſedet Filius, ut Pater non ſedeat à ſiniſtris.* Quare Chriſtus, ut homo dicitur à dextris Patris æterni ſedere, non verè, ſed metaphoricè, ut indicetur illum in præſtantiori, & honoratiori loco ſedere. Sicut inter homines ille dicitur in præcellentiori loco ſedere, qui ad Regis dexteram ſedet: ita, & Chriſtus in cælis ad dexteram ſedere dicitur, ut eum ibi in præcellentiſſimo loco ſedere indicetur.

Alio modo metaphoricam hanc ſeſſionem explicat ſanctus Bernardinus, dicens, (quòd
S. Bern. ubi ſup. a. 2. c. 3 per dexteram Dei Patris duo intelliguntur. *Primùm* eſt æqualitas majeſtatis, ad quam Chriſtus ſedet ſecundùm Divinitatem. Unde Heb. 8. dicitur: *Habemus Pontificem, qui conſedit in dextera ſedis magnitudinis in cælis. Secundum* autem, quod per dexteram intelligitur, ſunt potiora gloriæ bona, in quibus Chriſtus ſedet ſecundùm humanitatem; quia collatum eſt ei quidquid con-
Heb. 1. 3 ferri potuit. Et hoc modo Chriſtus *ſedet ad dexteram Majeſtatis in excelſis.*)

Miremur Chriſtum ſupra omnes cælos, ſupra omnes Angelos, & ad dexteram Patris ſedentem. Sed identidem cum illo in cælum aſcendere deſideremus, ac ardenter ambiamus. *Si rectè,* inquit ſanctus Augu-
Aug. ſer. 2. de Aſc ſtinus, *ſi fideliter, ſi devotè Aſcenſionem Domini celebremus, aſcendamus cum illo, aſcendamus corde;* ſeu deſiderio, & piis ad cælum aſcendendi affectibus. Ipſe, ſicut grandis Aquila, ad cælorum ſublimia nidum, & ſolium ſuum poſuit; hæc autem Aquila nos quaſi pullos ſuos, advolandum provocat; ipſe nos ad aſcendendum in cælum invitat: quare efficaci deſiderio ad cælum aſcendere peroptemus. Hoc deſiderio ad cælum aſ-
Ad Phil. 1. 23. cendebat divus Paulus: *Deſiderium habens diſſolvi, & eſſe cum Chriſto;* eodem & nos ardeamus deſiderio: ubi Chriſtus eſt, ibi noſtra fixa ſint corda, & ad illum toto corde, totiſque affectibus aſcendere deſideremus. Sed talia noſtra ſint deſideria, ut nos ad omnia penitùs eliminanda peccata commoveant; quia cum iis nullus ad Chriſtum aſcendere valet: *Nullum vitium noſtrum aſ-*
Aug. ubi ſup. *cendit cum medico noſtro. Et ideò ſi poſt medicum deſideramus aſcendere, debemus vitia, & peccata noſtra deponere.* Sed præcipuè ſuperbiam, avaritiam, & luxuriam, quæ in cælum aſcendere nequeunt: *Non aſcendit ſu-* S. Aug. ubi ſup. *perbia, non avaritia, non luxuria.*

Superbi, quorum ingenium eſt, altum ſapere, omnibus aliis præeminere, ſuper aſtra cum duce ſuo Lucifero elevari appetunt: At *non aſcendit ſuperbia.* Avari qui ſunt dii fortes terræ, intrare in potentias Domini, ac in cælo, ſicut & in terra dominari cuperent: At in cælum *non aſcendit avaritia.* Luxurioſi tandem, qui in voluptatum ſuarum cœno ſe volutare ſoliti ſunt, ab hujus ſæculi voluptatibus ad Paradiſi voluptates ſe tranſituros ſperant: At *non aſcendit luxuria.*

Hæc omnia N. N. attentè perpendite; hæc animis veſtris ſeriò revolvite; hodierna hæc ſit meditatio veſtra: *Cum Chriſto non aſcendit ſuperbia, non avaritia, non luxuria.* Et, ſi in cælum non aſcendant ſuperbi, eſtote humiles, ſi non aſcendant avari, eſtote miſericordes: ſi non aſcendant libidinoſi, eſtote mundi corde & corpore. Eſtote humiles, & in cælum exaltabit vos Deus. *Et exaltavit humiles.* Eſtote miſericordes, & divinam miſericordiam obtinebitis: *Beati miſericordes, quoniam ipſi* Luc. 1. *miſericordiam conſequentur.* Eſtote tandem puri & mundi, & in cælo Deum videbitis: *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Amen.* Matt. 5

DE SANCTO
ANTONIO PADUANO
CONCIO UNICA.

Quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia primùm Apoſtolos, ſecundò Prophetas, tertiò Doctores, 1. Cor. 12. 28.

A Prædicatoribus, qui elaborandis Sanctorum elogiis incumbunt, vix invenitur medium quod tenere debent, ut nec plus, nec minùs quàm par eſt, eos laudent pro quibus loquuntur. Verum eſt, inquit Seneca, quòd laudatori naturale eſt per exceſſum potiùs, quàm per defectum peccare: *Natura jubet augere laudanda; nemo non gloriam ultrà verum tulit.* Nullus tamen eſt jam pertimeſcendi locus, quòd ſanctum Antonium de Padua, cujus encomia contexere ſuſcipio, ſupra merita extollant; cùm tot fecerit miracula, tantis effulſerit virtutibus, tantiſque à Deo ditatus fuerit gratiis,

ut

ut vix eas verbis facundus Orator attingere valeat. Natus eſt in Portugallia ex parentibus non minùs virtute, quam pietate fulgentibus, à quibus chriſtianæ, & piæ vitæ prima didicit elementa, quibus illuſtratus, ac abundanti divinæ gratiæ auxilio perfuſus, in juvenili, & petulanti ætate ad minimi umbram vitii pavit, leviſſimi criminis nævum declinavit, & virtutem ardentiſſimè coluit. Quindecim annos natus, factus eſt Canonicus Regularis S. Auguſtini, ſub cujus regula religioſiſſimè vixit, donec publico rumore didicit, Berardum, Accurſium, & alios quoſdam Seraphici Franciſci filios apud Marrochium, Mauritaniæ urbem Martyres occubuiſſe. Tunc enim martyrii, & perfectioris vitæ deſiderio accenſus, religionem illam, quæ in ipſis conſtitutionis ſuæ primordiis Martyres pepererat, æſtimavit, amavit, & ambiit. Quare à S. Auguſtini inſtituto deſciſcens, Franciſcanæ Religioni nomen dedit, in qua ita floruit, ut Apoſtolorum, Prophetarum, ac Doctorum merita, & gloriam quodammodo aſſecutus ſit, ut nunc nobis probandum ineſt, &c. *Ave.*

GRatias ſuas Deus, ſuoſque favores hominibus ita diſtribuere ſolet, ut aliquos ad unam, & alios ad alteram dignitatem evehat: omnibus enim notum eſt, quòd aliquos ad apoſtolatum vocet, ut beatos Petrum, & Paulum: *Quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia primùm Apoſtolos*; quòd alios prophetiæ dono illuſtret, ut Iſaiam & Jeremiam: *Secundò Prophetas*, & alios Doctorum titulo inſigniri velit: *Tertiò Doctores*. Unde patet, quòd ſecundùm communem, 1. Cor. 12. & uſitatum divinæ providentiæ ordinem, *diviſiones gratiarum ſunt*; ita quòd non uni omnes, ſed uni unam, & alteri alteram Deus largiri ſoleat. At quæ in aliis diſperſa ſunt, in uno Antonio Deus collegit, & conjunxit: non enim eum ſolùm ad Apoſtolica munia vocavit, nec eum tantùm vel Doctorem, vel Prophetam eſſe voluit; ſed Antonius fuit ſimul Apoſtolus, Doctor, & Propheta. Fuit 1. *Apoſtolus* cum Apoſtolis. 2. *Doctor* cum Doctoribus. 3. *Propheta* cum Prophetis.

Sanctus Antonius fuit Apoſtolus cum Apoſtolis.

I. PARS

UT ſuę Chriſtus Eccleſię fundamenta poneret, & ut eam dilataret, duodecim Miniſtros elegit, quos *Apoſtolos* vocavit, eoſque in univerſum terrarum orbem miſit: Marc. 16. *Illi profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante, ſequentibus ſignis.* Iis duodecim, quodam elapſo tempore, adjuncti fuere Mathias, & Paulus, qui Apoſtolatus gratiam accepere: *Accepimus gratiam, & Apoſtolatum.* Et interdum, variis in temporibus, viros aliquos ad Apoſtolica munia obeunda vocavit Chriſtus, qui verè Apoſtoli appellari poſſunt; inter quos jure recenſendus ſanctus Antonius, qui invocatione, in prædicatione, in miraculorum operatione, in populorum converſione, ac in aliis multis vir Apoſtolicus, & verè Apoſtolus extitit.

Apoſtolos vocavit, & miſit Chriſtus; Matt. 3. eos vocavit: *Venite poſt me*, & eos miſit: *Ite, prædicate Evangelium omni creaturæ*: Marc. 16. Per hanc vocationem, & hanc miſſionem charactere Apoſtolatus inſigniti fuere Apoſtoli. Unde eos ſagittas electas vocat Propheta: Pſ. 126 *Sicut ſagitta in manu potentis, ita filii excuſſorum.* Sicut enim ſagittarius ad ſe funem trahit ut arcum ſuum tendat, & deinde ſagittam mittit & vibrat: ita Chriſtus Apoſtolos ad ſe traxit per vocationem: & deinde quaſi ſagittas illos vibravit per miſſionem. Quod autem reſpectu primorum Apoſtolorum fecit Chriſtus, hoc & fecit reſpectu Antonii; hunc enim ad vitam Apoſtolicam vocavit, & hunc ad Apoſtolica munia obeunda miſit. Vocavit Antonium Chriſtus, cùm eum ad Apoſtolicam Franciſci inſtitutum allexit: eum vocavit voce interna illi inſpirante, ut Apoſtolico fungeretur munere, & eum etiam vocavit per ſuperiores ejus, modo quodam mirabili, cùm enim aliqua die ad fratres concio eſſet habenda, Superior, inſtigante ſpiritu Dei, Antonio, de cujus eruditione nihil comperti habebat, & quem de ſacris Scripturis nil ſcire putabat, præcepit, ut pulpitum conſcenderet, ibique diceret quidquid ſpiritus Dei ſuggereret; cui obtemperans humilis Antonius, tanto verborum ſplendore, tantaque myſticarum ſententiarum altitudine uſus eſt, ut omnes novum hunc concionatorem audientes, attoniti, & mirantes, illum non ad ſolitariam, ſed Apoſtolicam vitam vocatum cenſuerint. Quare agnita ejus vocatione, miſſus eſt, non in univerſum mundum, ſed ad multos multarum nationum populos, & ubique prædicavit *ſequentibus ſignis*. Unde dicere potuit ſe à Deo miſſum eſſe, ut ſagittam electam: *Poſuit me ſicut ſagittam electam.* Iſa. 49

Imperavit Apoſtolis Chriſtus, ut Evangelium omni creaturę prædicarent: *Prædicate Evangelium omni creaturæ*; Marc. 16 omni autem creaturæ prædicarunt, cùm homini prædicarunt; quia omnis creaturæ nomine intelligitur homo, qui aliquid de omni creaturæ

parti-

participat; cum habeat eſſe cùm creaturis inanimatis, vivere cum ſenſitivis, & ratiocinari cum Angelis. Sed S. Antonius prædicavit omni creaturæ, modo quodam ſpecialiori: quia omnis creatura eſt rationalis, vel non rationalis; prædicavit autem nonnunquam creaturis non rationalibus; cùm enim quidam hæretici conciones ejus contemnerent, piſcibus copioſè confluentibus; capita ſuper nudas erigentibus, & auditum mirum in modum præbentibus, in confuſionem hęreticorum concionatur. Et prædicavit etiam creaturis rationalibus, ſeu hominibus; tum in Gallia, tum in Italia; tum Catholicis, tum hæreticis: tanto cum applauſu, ut undique illum audituri confluerent populi; quos cùm præ nimia multitudine capere non poſſent Eccleſię, in mediis campis prædicare cogebatur. Ubi aliquando in unica concione triginta auditorum millia habuit; ejuſque conciones & verba pluribus miraculis Deus confirmavit.

Apoſtoli, quos ad mundi converſionem Chriſtus miſit, ex ſeipſis infirmi erant & ignari: *Infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia*. Quare ut eos commendaret, eorumque verbis ac eorum miniſterio authoritatem tribueret, dedit eis poteſtatem miracula faciendi, quibus indurata ac ferina multorum corda mollierunt, innumeroſque populos ad credendum, & ad piè vivendum allexerunt: unde miracula quæ fecerunt Apoſtoli, vocant ſancti Patres argumenta miſſionis eorum, Evangelii ſigilla, & efficacia zeli eorum inſtrumenta: His autem argumentis, his ſigillis, & hac poteſtate faciendi miracula potiti ſunt omnes Viri Apoſtolici, & præcipuè S. Antonius, cujus miſſionem crebris Deus confirmavit miraculis, & qui quod prædicavit, prodigiis & miraculis multis probavit. Hic portentoſus vir extitit, qui miracula, in aere, in mari, in terra, & in inferno operatus eſt. *In aere*; quia aer ejus obtemperavit imperio, cùm crebreſcentem pluviam ita ab auditorum ſuorum cętu avertit: ut nec unica aquę gutta eos, ſub dio ſtantes, attigerit. *In mari*: quia exortas tempeſtates pluries ſedavit. *In inferno*: quia dæmones ab obſeſſis corporibus ſæpè expulit, & ad infernum ablegavit. *In terra*, ubi cæcos, ſurdos, paralyticos, omniſque generis infirmos ſanavit, mortuos aliquos reſuſcitavit, & alia multa miracula fecit, quorum aliqua ad confirmationem doctrinę & veritatis quam prædicabat, plurimùm inſervierunt.

Et ut ex multis pauca dicam; in ejus legenda habetur: quòd dum prædicaret, auditus eſt ab aliquibus, ab eo longiſſimè diſtantibus, ita quòd ſine miraculo ab iis audiri non poſſet. Aliquando ſimul & ſemel in duobus locis diſſitis, in cathedra ſcilicet & in choro viſus eſt. Quidam hæreticus, ut probaret, an hæc Evangelii verba (*ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit*) in eo vera eſſent, ei venenatum cibum appoſuit, qui nullo modo ei nocuit. Alii hæretici bufonem horribilem menſæ appoſuerunt dicentes S. Antonio illa verba Apoſtoli: *Omne quod bonis apponitur, manducate*; ille autem elevatis oculis in cælum, & ſigno crucis facto, bufonem in optimum capum convertit, quem aſſidentes unà comederunt, & ad veram fidem converſi ſunt. Dum Romæ prædicaret, à peregrinis variarum nationum & linguarum auditus eſt, ac ſi ſpeciali cujuſque lingua locutus eſſet. Taceo miraculum, quod ad confirmationem realitatis corporis Chriſti in Euchariſtia, fecit Toloſæ, cùm mulus coram auguſtiſſimo Sacramento poplitem flexit. Et ne longiùs quàm par eſt, mea protendatur oratio, innumera alia mitto miracula; ex allatis enim plus quàm ſufficienter patefit, Antonium, non ſecus ac D. Paulum, habuiſſe ſui Apoſtolatus ſigna: *Signa Apoſtolatus mei facta ſunt ſuper vos, in omni patientia, in ſignis, & prodigiis, & virtutibus*.

Magnum quidem Apoſtolatus S. Antonii ſignum extitere prodigia & miracula, quæ operatus eſt. Sed aliud adhuc ſui Apoſtolatus ſignum habuit; nempe uberem fructum prædicationum ſuarum, ſeu innumeras animarum converſiones, quæ prædicationibus ejus factæ ſunt. Verum eſt, multarum converſionem animarum non eſſe eſſentialiter & neceſſario Apoſtolatui annexam, cùm ex Apoſtolis quidam paucos ad Chriſti fidem converterint, nec ideo Apoſtolorum nomen & meritum perdiderint. Cùm tamen qui Evangelio laborant, labores ſuos efficaces eſſe vident: eos qui prædicationibus ſuis ad Chriſtum converſi ſunt; cum ingenti gaudio, veluti Apoſtolatus ſui ſigna inſpiciunt. Unde D. Paulus, quos ad fidem vocaverat, gaudium ſuum, & coronam ſuam appellat; *Gaudium meum, & corona mea*; eoſque Apoſtolatus ſui ſigna nuncupat: *Signaculum Apoſtolatus mei vos eſtis in Domino*. Hoc autem ſignaculo notatus, & hoc charactere inſignitus fuit S. Antonius, cujus labores Chriſto & Eccleſię utiliſſimi fuere; ipſe enim pauciſſimo tempore Galliam & Italiam peragravit, & ubique uberes prædicationum ſuarum fructus retulit. (O quot ille odia inexpiabilia, & implacabiles inimicitias ad pacem & concordiam re-

Marginal notes: 1. Cor. 1. — Marc 16 — 1. Cor. 10. 27 — 1. Cor. 12 — Ad Phil. 4. 1 — 1. Cor. 9 — Sedulius in vita S. Ant.

vocaverit! quàm multos, diuturna captivitate miſeros, libertati reſtituit! quot illeres, per uſuras & nefariam vim aliis ereptas, reſtituendas curavit! reddebantur pignora; remittebantur debita: compeſcebantur ſcorta à flagitioſo concubitu; fures & prędones retrahebantur à contrectatione rei Sedu'i ubi ſup. alienæ:) & ut paucis multa complectar, hæretici multi, plures ſchiſmatici, & innumeri alii peccatores variis in locis prædicationibus S. Antonii, ad valedicendum peccatis, & ad Deo piè inſerviendum adducti ſunt. Et, quod mirum eſt, ita concionibus ejus movebantur, ac ad compunctionem alliciebantur auditores, ut ipſo in Italia concionante, viſæ ſint urbium plateę pęnitentibus refertæ, qui palam flagellis corpora ſua cruentarent: (atque ea laudabilis conſuetudo à tanto authore profecta, deinceps ſuis eſt aucta incrementis: ita ut in omnibus Italię locis accuratiſſimè hodieque obſervetur.) Ex quo patet, non ſolum magnos, ſed etiam perennes, & quaſi perpetuos eſſe fructus Apoſtolatus S. Antonii.

O magnum Apoſtolum, qui adhuc à ſummo cælo Apoſtolatus munere fungi videtur; eum enim audire videor, cuique noſtrùm cum D. Paulo clamantem: *Æmulamini prophetare*: 2. Cor. 14. omnes optat characteris & miniſterii ſui eſſe participes. Non vult quidem, quòd omnes publicę prædicent, & quòd quiſque varia luſtret regna, ut ibi Evangelicam doctrinam diſſeminet; ſed vult unumquemque ſui ipſius, ac etiam proximi alio modo Apoſtolum fieri: *Æmulamini prophetare.*

O peccator, qui tot annis in peccatis obdormiviſti, eſto tuus Apoſtolus, tibi ipſi prædica, & teipſum ad exſurgendum à peccato excita: *Exſurge qui dormis.* O avare, qui uſuris & fraudibus aliena rapuiſti; ò luxurioſè, qui fœdis concupiſcentiis carnem tuam toties conſpurcaſti; ò homo peccator, qui toties contra Deum tuum peccaſti, dic tibi ipſi, & intùs dic: cur contra Altiſſimum inſurrexiſti? cur contra Deum toties peccaſti? ſed cur, ò miſer, in iniquitate tua adhuc immoraris? exſurge à peccato tuo: *Exſurge qui dormis.* Interroga teipſum, dic tibi ipſi: *Redde rationem villicationis tua*; & quaſi à Deo miſſus ſis ad tibi prædicandum prædices, & ſuadeas tibi ipſi, ſi poſſis, luxuriæ, avaritiæ, ac omnium peccatorum fugam; prædica etiam tibi ipſi, humilitatis, patientiæ, & aliarum virtutum amorem; eſto tandem Apoſtolus tuus, Sed eſto etiam Apoſtolus reſpectu proximi; non enim ſolis Concionatoribus, ſed unicuique mandavit Deus de proximo ſuo; & præcipuè Magiſtratibus, Paſtoribus & parentibus, quibus incumbit ſubditorum ſuorum cura; eos monere & corripere debent, eos à peccati via avocare, & ad virtutis viam dirigere tenentur; exemplis & verbis evangelizare, ac reſpectu ſubditorum Apoſtoli quodammodo eſſe debent. Eſtote ergo Apoſtoli cum S. Antonio, qui fuit Apoſtolus cum Apoſtolis; *ac etiam Doctor cum Doctoribus.*

S. Antonius fuit Doctor cum Doctoribus. II. PARS.

SAnctus Antonius, qui latere ambiebat, plerumque loca ſolitaria petebat, & cùm inter Fratres verſabatur, vilioribus & abjectioribus quibuſque officiis incumbere ſolitus erat; quare ignarus & idiota à cunctis cenſebatur; donec modo quodam mirabili manifeſtata ejus ſcientia, à Seraphico Patre in ſacræ Theologiæ Lectorem nominatus eſt, primuſque fuiſſe creditur, qui in Ordine Minorum Theologiam docuit. Non immorabor in explicando quanta ejus in Theologia ſpeculativa fuerit peritia; nec dicam cum S. Bonaventura, Antonium habuiſſe S. Bon. ſer. 2. de S. Ant. ſcientiam Angelorum, Patriarcharum, Martyrum & Confeſſorum: ſed, ut ſcientiæ illius characterem inquiram; eum Doctorem eximium fuiſſe auſpicabor, ex hoc quòd ſcripturarum, myſteriorum fidei, & morum ſcientiam in gradu perfectiſſimo habuerit.

Utiliſſimum eſt ſacræ Scripturę ſtudium, S. Anton. p. 4. tit. 11. c. . ut enim ait S. Antoninus. (hinc diſcunt fęminæ pudicitiam, populi inveniunt pietatem, viduæ judicem, pauperes protectorem, advenę cuſtodem. Hìc inveniunt Reges quòd audiant, judices quod timeant. Hæc triſtem conſolatur, lætum temperat, iratum mitigat, pauperem recreat, divitem, ut ſe cognoſcat, increpat. Omnibus ſe ſuſcipientibus apta medicamenta tribuit, nec peccatorem deſpicit, ſed per pęnitentiam remedium ei ingerit.) At non ſolùm utilis, verùm & ſublimis eſt ſacrę Scripturę ſcientia, quæ, ut ait D. Auguſtinus, eſt *ſcientia ſcientiarum, ac omnium ſapientiarum & doctrinarum domina.* S. Aug. ſer. 37. ad Fratr. in Erem. S. autem Antonius, quamvis neſciri, & pro nihilo reputari ambiret, utilem hanc & ſublimem S. Scripturæ ſcientiam perfectè callebat; divinum enim hunc librum, quem Biblia ſacra vocamus, continuè volvebat; volumen illud ab ore & manibus ejus, non recedebat, illud meditabatur die ac nocte, ac ita in SS. Gr. 9. in bulla canon. Scripturis doctus evaſit, ut à Summis Pontificibus vocatus ſit *arca teſtamenti & armarium ſcripturarum.* (Nec immeritò illi tributum fuit à Pontifice, ut *arca teſtamenti*

Digitized by Google

menti: diceretur; ita enim utriuſque teſtamenti paginas memoriæ planè affix.s habebat, ut inſtar Eſdræ potuerit, ſi ſic res poſtulaſſet, omnes Scripturas divinas in integrum de ſua memoria, etiam codicibus omnibus prorſus abolitis, reſtituere. Teſtantur hoc, qui ejus quotidiano convictu, & familiari conſuetudine diù uſi fuere. Nec ei defuiſſet facultas, ſi res popoſciſſet, omnia ſcripta divina luculenter, & multiplici ratione exponendi interpretandique.) O virum in ſacra Scriptura verè doctiſſimum. De quo non dubitavit, qui libros ab ipſo compoſitos pervolutabit: tot enim Antonius in ſcriptis ſuis ſacræ Scripturę enodat difficultates, tot abſtruſa explicat mynſteria, totque varios & novos ſacræ illius Doctrinæ ſenſus profert: ut extraordinariam, præcellentem ac mirabilem ſacrę Scripturę ſcientiam ipſum habuiſſe fatendum ſit. *Sed habuit etiam ſcientiam myſteriorum fidei.*

Uvadd an.1127. 15.

Doctor Catholicus fidei veritates & myſteria in primis callere debet, ut fideles inſtruere, & hæreticos impugnare valeat; *Ut potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos qui contradicunt arguere.* Hæretici ſeductores ſunt & fallaces, qui de fidei myſteriis diſputant, non ut ſciant, ſed ut decipiant: *Doloſa eſt doctrina hæreticorum, ſub nomine Dei blaſphema, ſub prætextu Religionis impia, ſub veritatis ſpecie fallax* illi autem, fallaci & captioſa ſua ſcientia. Eccleſiam indeſineater laceſſunt: *Hæreſis*, inquit Tertullianus, *Eccleſiam laceſſit*. Quare Doctorum Eccleſiæ munus eſt, non ſolum fidei myſteria explicare; verum, & fidem catholicam tueri, ac hæreticos qui eam impugnat, debellare; Doctor, inquit Auguſtinus, *debet eſſe defenſor fidei, & debellator erroris*. Hoc autem Doctoris offici ſpræclarè adimplevit Antonius, qui hæreticos non ſolùm privatis ſcriptis inſectatus eſt, verùm & pluries palam contra eos diſputavit, eorumque errores ita rationibus, authoritatibus, miraculis, ac virtutum ſuarum exemplis confutavit; ut à Gregorio nono ſummo Pontifice vocatus ſit: *Malleus hæreticorum.*

Ad Tit. 1.9.

S.Hil.in Pſ. 3.

Tert.L. de præſc. 4.

Aug Ep. ad Dulc. q 4.

Omnes peccatores ad Deum convertere conabatur Antonius, ſed præcipuum ejus ſemper ſtudium, & conatus erat perpetuus, ut pernicioſiſſimas *vulpeculas, quæ demoliuntur vineam Domini Sabaoth*, nempe hæreticos peſtilentes, & falſas eorum doctrinas pro viribus opugnaret, funditùs deſtrueret, ac radicitus extirparet. Adeò inſtructus erat efficacibus divinę Scripturę ſententiis, & ſolidis ac perſpicuis rationibus, ut qui nefanda eſſent hæreſi imbuti, coram illo conſiſtere, aut os aperire non auderent:

Cant. 2. 15.

Uvadd. an.1125. 14.

ita ut ad illum quoque pertinere videretur, quod Dominus promiſit Diſcipulis ſuis: *Ego dabo vobis os & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere, & contradicere omnes adverſarii veſtri*. Detegebat mirum in modum hæreticorum fraudes & verſutias, eorum conatus retardabat, nec facile quemquam ea tempeſtate uſpiam invenire licuiſſet, qui tam acriter & perpetuò illos inſectaretur, tamque continua perſecutionis procellam illis excitaret. Unde factum eſt, ut paſſim ab omnibus; *indefeſſus hæreticorum Malleus* diceretur.) Fuit ergo S. Antonius Doctor egregius, qui myſteriorum fidei ſcientiam perfectiſſimam habuit. Sed & fuit Doctor optimus, *qui ſcientiam morum perfectiſſimè calluit*.

Luc. 21 15.

Doctrina Moralis eſt omnium utiliſſima & ſacratiſſima, quia non in curioſis perſcrutandis immoratur, ſed docet declinare à malo & facere bonum: *Sacratiſſimam*, inquit S. Hilarius, *doctrinam habet, qui docet quod ſapit, qui inſtruit, quod ſentit, qui docet non ſolùm cognoſcere verum, ſed apprehendere bonum & amare juſtum*. Sanctus Antonius, qui in Theologia ſpeculativa, & aliis ſcientiis doctiſſimus fuit, moralem Theologiam in primis calluit; de eo enim aſſerit Abbas Vercellenſis, *quòd myſticam Theologiam ferventer deſideravit & abundanter habuit*. Quod patet ex ejus ſcriptis; in quibus omnia ad ſenſum moralem ac myſticum trahit, mirabileſque paſſim profert ſententias, quarum aliquas hic adducere non abs re erit. De invidis, qui aliorum felicitate torquentur, dicere ſolitus erat: *quòd magnam pœnam faceret Deus invido, ſi ipſum poneret in gloria Paradiſi, quia ibi totaliter excæcaretur à gloria proximi, & à luce beatitudinis ipſorum*. De fructu, qui excipiendis penitentium confeſſionibus reportatur, ajebat: *quòd prædicare eſt ſeminare, ſed confeſſiones audire eſt fructum metere; ſtultus eſt ergo qui ſeminat, & fructum colligere non curat*. Hæc verba Regii Prophetæ: *In veritate tua humiliaſti me*, in ſenſu morali explicat de Chriſto, ad cujus humilitatem ſectandam omnes hortatur, dicens: *In veritate, id eſt, in Filio tuo humiliato, egeno, peregrino humiliaſti me, egeno in præſepio pecoris, peregrino in patibulo Crucis, humiliato in utero Virginis. Nihil ſic humiliat ſuperbum peccatorem, ſicut humilitas humanitatis Chriſti*. Omnia ejus ſcripta ſimilibus referta ſunt moralitatibus, quas inter prædicandum promere ſolebat, quibus ad contritionem, ad fletum, ad gemitum, ad peccatorum confeſſionem, & ad perfectam converſionem innumeros peccatores adducebat. Quare

Hil. L. 4. in e. 1. exlcit. Hier.

Ser Fer. 4. Dom. Paſſ.

fer.4. d. Aſcen.

Pſ.118.

Q 2 meri-

merito Doctor Seraphicus ſancti Antonii linguam benedictam vocavit: *O lingua benedicta*: benedicta enim ſuit ejus lingua, quia Deum benedixit, ſed benedicta etiam ſuit ob eminentem doctrinam tum ſcripturarum, tum myſteriorum Fidei, tum moralitatum, quam locuta eſt.

O utinam Doctorum omnium, ac etiam omnium hominum lingua hic eſſet ſimilis! Sed heu! multi ad malum & non ad bonum ſuis utuntur linguis. Multi linguis ſuis meditantur, non ſacram ſcripturam, ſed iniuſtitiam: *Tota die injuſtitiam cogitavit lingua tua*. Multi acuunt linguas ſuas, non ad feriendum hæreticos, ſed ad tollendam fratrum ſuorum famam, & ad denigrandos viros quoſque ſanctiſſimos: *Acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentis*. Multi tandem utuntur lingua: non ad ſuos & aliorum mores rectè formandos; ſed ad ſuſcitandas lites, ad miſcendas rixas, & ad omnia perturbanda: *Lingua tertia multos commovit, & diſperſit illos de gente in gentem. Civitates muratas divitum deſtruxit, & domos magnatorum effodit*.

Pſ. 51.
Pſ. 139.
Eccli. 28.

O maledictæ linguæ, à quibus univerſa oritur iniquitas. *Lingua ignis eſt, univerſitas iniquitatis*! ò linguæ maledictæ, quibus ad iram Deus provocatur, & quibus innumeri ad iterum & ad damnationem adducuntur: *Multi ceciderunt in ore gladii, ſed non ſic quaſi interierunt per linguam ſuam*. Quare unuſquiſque linguam ſuam coercere & refrænare conetur; dicat unuſquiſque cum Propheta: *Cuſtodiam vias meas; ut non delinquam in lingua mea*. Cuſtodite linguas veſtras ab omni malo, & eas ad benedicendum Deum, ac etiam ad verba ſcientiæ & ſalutis proferenda inſumite; inſtar S. Antonii, qui fuit Doctor cum Doctoribus, *& Propheta cum Prophetis*.

Iac. 3.
Eccli. 28.
Pſ. 38.

II. PARS.

S. Antonius fuit Propheta cum Prophetis.

Sicut Sancti Joannis Baptiſtæ ſanctitatem famoſam & celebratiſſimam vocat ſanctus Petrus Chryſologus: *Joannes Orbi notus, fama virtutis cognitus, celebratiſſimus ſanctitate*: ita & Antonius fuit *celebratiſſimus ſanctitate*: dum enim viveret, innumera quæ operabatur miracula, crebræ hominum peccatorum converſiones quæ ejus miniſterio fiebant, ejus comitas in converſatione, fervor illius in prædicatione, humilitas in inceſſu, patientia in adverſis, zelus gloriæ Dei, aliaque multa ſanctitatis ſigna quæ præferebat, eum ita commendabant, ac mirabilem efficiebant, ut uno omnium ore vir ſanctiſſimus diceretur. Sed ejus ſanctitas clarior fiebat ſpiritu prophetico, quo illuſtratus, abſtruſa multa: ſive præſentia ſive futura maniſeſtavit. Ex quibus ut aliqua dicam, me legiſſe memini, quòd cùm in uſurarii cuiuſdam exequiis Vir ſanctus concionaretur, auditoribus dixit, defuncti cor inter nummos in arca ejus degere: nonnulli ex defuncti amicis & parentibus arcam adierunt, in qua ejus erant nummi, in quorum medio cor ejus adhuc calidum invenerunt. Alia vice cùm etiam populo prędicaret vir ſanctus, dæmon curſoris ſpeciem præferens, ad nobilem quandam Dominam, quæ concioni aderat, cum litteris venit; aitque filium ejus ab hoſtibus captum & interfectum; ſpiritu autem prophetico ſatanæ verſutias agnoſcens Antonius coram omnibus dixit: nil timeas Domina, filius tuus & vivit & rectè valet: curſor autem iſte, diabolus eſt: ad quas voces imaginarius ille curſor evanuit. Cùm eſſet Paduæ in Italia, ſpiritu prophetico novit quę fiebant Ulysbonę in Portugallia: ubi parentes ejus homicidium aliquod perpetraſſe injuſtè accuſabantur. Eodem ſpiritu illuſtratus Antonius mulieri cuidam prægnanti, filium, quem in utero portabat, Fratrem minorem futurum prædixit. Cùm eſſet Guardianus Podienſis, ſeu Anicienſis in Gallia, quoties præteriret notarius quidam carni & mundo totaliter addictus, coram illo genu flectebat vir ſanctus, ille autem exiſtimans hoc in ſui irriſionem fieri, exacerbatus, ab Antonio petiit, cur eoram ipſo poplitem flecteret? Cui Antonius, hoc facio, quia revelavit mihi Deus pręclarum te Martyrem fore, cujus prophetiæ veritatem probavit eventus, cùm enim hic notarius, ſimul cum Podienſi Epiſcopo, Jeroſolymam profectus eſſet, pro Chriſti fide decertans, à Saracenis occiſus eſt. Mortem ſuam prævidit, & alia multa prænuntiavit Vir ſanctus. Unde ſi Prophetæ à D. Auguſtino vocentur ora per quæ Deus loquitur: *Prophetarum ora Dei ſunt os*: Antonius verè os fuit, quo Deus innumera prædixit. Nec mirum ſi ſpiritu prophetico polluerit Antonius, cùm pluries ulnis ſuis ſuſcipere meruerit puerum Jeſum, cui nota ſunt omnia, & à quo ut Doctore, futurorum notitiam percipere meruit.

Chryſ. Ser. 127
S. Aug. ho. 2. de verb. 11.

O virum mirabilem, qui prophetico ſpiritu plenus fuit, ſed quod mirabilius eſt, hic ſpiritus in eo, etiam poſt mortem, perſeveravit, nam ipſa ejus oſſa iam mortua prophetaverunt. De oſſibus Joſephi habetur in S. Scriptura, quòd ipſo mortuo prophetaverint: *Oſſa ipſius viſitata ſunt, & poſt mortem*

pro-

prophetaverunt. De Eliſæi etiam cadavere Eccl.48. dicitur, quòd prophetaverit: *Mortuum prophetavit corpus ejus*. Prophetaverunt Joſephi oſſa & Eliſæi cadaver, non futura prædicendo, ſed miracula operando: prophetare enim idem ſonat hîc, ac miracula facere. Et hoc modo Antonii jam mortui oſſa prophetaverunt; corpus ejus magnus fuit Propheta, qui miracula multa patravit; ad contactum enim tumbæ ejus cæci viſum, ſurdi auditum, & claudi facultatem incedendi receperunt: ibi mutorum linguę ſolutæ, curvi erecti, confracti conſolidati, membra mortua vivificata, & mortui ad vitam revocati. Unde ſi in laudem B. Cypriani dixerit S. Gregorius Nazianzenus, oſſa ejus eſſe *publicum Orbis bonum*; de oſſibus & reliquiis ſancti Antonii iure dicendum, quòd fuerint *publicum Orbis bonum*, quia mortuum eius corpus prophetavit, & innumera miracula in favorem multorum fecit.

Sed adhuc in toto Orbe prophetat Antonius, non ſolùm quia miracula operatur, ſed etiam, quia ipſum invocantibus, ubi Pep. ſer. de S. An. ſint res perditę manifeſtat; ut enim ait egregius Concionator Guillelmus Pepin.) habet S. Antonius privilegium à Domino circa res perditas, quæ ſæpè ſuis meritis recuperantur. Et hoc idem ego ipſo frequenter expertus ſum: ita ut meritò de eo dicere poſſim, quod devotus Bernardus dicit in Laudem Dei Genitricis Mariæ: ſileat tuas laudes, ò beate Antoni, qui te devotè invocatum in neceſſitatibus ſuis ſibi meminerit defuiſſe.)

Variè pingi ſolet Sanctus Antonius; aliquando ſiniſtra librum tenens, quia, ut diximus, fuit *arca teſtamenti & ſacrarum Scripturarum*. Sæpè ſuper librum adpingitur puer, ut oſtendatur, virum ſanctum viſum eſſe nocte quadam puerum Jeſum amplectentem & oſculantem. In caſtitatis & pereximiæ puritatis teſtimonium alii eum lilia dextera geſtantem delineant. Sed alii ſuper librum piſcem adpingunt; cujus rei ratio eſt, quia aliquis mercator auro plenam crumenam, à piſce deglutitam, Sancti interceſſione, capto piſce invenit.

De ipſo etiam legitur, quòd) cùm apud Montem Peſſulanum Sacram profiteretur Theologiam, iuvenis quidam in ſodalitium admiſſus, paulò pòſt ad ſeculum rediens fugitivè receſſit, ſurripiens Pſalterium egregia gloſsa illuſtratum, quo utebatur Vir Sanctus in expoſitione Pſalmorum ad Fratres. Ut ei conſtitit de furto, in oratione petiit à Domino reſtitui ſibi librum hunc valdè neceſſarium. Exauditæ ſunt preces illius, nam occurrens dæmon fugitivo in quodam ponte, elevata magna ſecuri, minatus eſt ei mortem, niſi rediret, & redderet quę abſtulit furto. Uvadin. an. 1.31. 24. Exhorruit ad tetrum & terribile ſpectaculum: quare cum humilitate rediens, Pſalterium Viro Sancto, & ſeipſum reddidit Sodalitio.) Ex quibus patet, quòd dum adhuc viveret Sanctus Antonius, res perditæ eo intercedente inveniebantur: ſed ab eius mortis tempore invocatur à fidelibus pro recuperandis rebus perditis, quæ eius interceſſione inveniri ſolent: *Habet S. Antonius privilegium à Domino circa res perditas, quæ ſæpè ſuis meritis recuperantur.*

Quare pro inveniendis rebus perditis ad Antonium advolate, Antonium invocate. Multi, ut perdita reperiant, ad divinos accurrunt, eoſque rogant ut divinent, quis eas abſtulerit, ubi ſint, & quomodò recuperari poſſint? At hos divinos conſulere Deus prohibet, dicens: *Nolite audire prophetas veſtros, & divinos, & ſomniatores.* Jere. 27. 5. Rer. ſer. de S. A. Hos propheta & divinos ne audiatis, ſed ſanctum Antonium invocate, hic eſt Propheta & divinus ad quem confugere debetis, ut perditas res inveniatis: & præcipuè ſi gratiam Dei per peccatum mortale amiſeritis. Maria vocatur *inventrix gratiæ*; ſed Sanctus Antonius eſt etiam gratiæ inventrix, innumeri enim peccatores eam per eius merita, & per eius auxilium invenerunt; ſi piè eum invocaveritis, gratiam in hoc mundo, & gloriam in futuro invenietis. *Amen.*

DE S. JOANNE BAPTISTA

CONCIO PRIMA.

Quis, putas, Puer iſte erit? Luc. 1.

Sancti Joannis Baptiſtæ nativitas tot fuit referta prodigiis, ut quotquot tam portentoſum inſpicerent puerum, quaſi admiratione ſtupefacti, de mirabilibus quæ in eo illuceſcebant colloquentes, dicerent invicem. *Quis, putas, Puer iſte erit?* Seraph. à ſublimibus deſcenderat ſedibus, ut futuram ejus prænuntiaret nativitatem, à Chriſto in ventre matris fuerat ſanctificatus; mulier ſterilis, & ætate provecta eum pepererat, & pater eius Zacharias ipſius meritis loquelæ uſum, & prophetię donum impetrarat, quare tot quæ in hoc Pręcurſore recens nato micabant prodigia, ita

Selva Sanctuar. Q 3 ſuſpen-

ſuſpenſo ſpectantium tenebant animos, ut quid de tam mirabili ſentiendum eſſet puero ignorantes, ſeſe mutuò interrogarent, dicentes: *Quis, putas, Puer iſte erit?* Quod hi tunc tam ſolicitè inquirebant, explicare mei nunc eſt inſtituti; & quis fuerit S. Joannes Baptiſta, ſive in nativitate, ſive in toto vitæ ſuæ decurſu exponere jam mei eſt muneris. Unde quemlibet ex hic ſtantibus,audire videor à me iniquirentem,quis, & qualis fuerit ſanctiſſimus hic Chriſti Domini Præcurſor: *Quis putas?* Ad tam arduam enodandam quæſtionem, conſulenda eſſent deſerta, in quibus auſteram peregit pœnitentiam, fluvius Jordanis,in quo Chriſtum baptizavit; Regum palatia, in quibus liberè veritatem prædicavit; & carceres, in quibus glorioſum ſubiit martyrium. Aut, ut congruentiùs loquar, ad inveſtigandum quis fuerit ſanctus Joannes Baptiſta, audiendi eſſent Prophetæ, Evangeliſtæ, Angeli, & Chriſtus, qui omnes in ejus elogia proruperunt, & illius ſe encomiaſtas exhibuerunt. Hi ſunt, à quorum dictis & ſententiis hujus panegyrici materiam elicere pertentabo, &c. *Ave.*

SAnctus Joannes Baptiſta illuſtribus multis in ſacra Scriptura inſignitur titulis; ſed adverto, quòd in ea, modo quodam ſpeciali, vocetur Propheta, Pœnitens, & Magnus fuit Propheta: *Tu Puer, propheta Altiſſimi vocaberis.* Fuit pœnitens: *Venit Joannes, neque manducans, neque bibens.* Fuit magnus: *Non ſurrexit inter natos mulierum major Joanne Baptiſta.* Sanctus Joannes Baptiſta *per Dei gratiam*, qua replebatur, factus eſt Propheta maximus; *per Dei amorem*, quo ardebat, factus eſt pœnitens auſterus; & *per ingentia merita*, quibus affluebat, fuit homo magnus, & omnium hominum maximus: *Non ſurrexit inter natos mulierum major Joanne Baptiſta.* Quòd ſanctus Joannes fuerit Propheta, hoc habet commune cum Iſaia, Jeremia, & aliis Prophetis; quod fuerit pœnitens, hoc habet commune cum ſanctis Paulo, Auguſtino, Magdalena, & aliis pœnitentibus; quòd fuerit magnus, hoc habet commune cum Pompeio, Alexandro, & aliis multis viris illuſtribus. Quare, ut quid ſpeciale ad ſanctiſſimi hujus Præcurſoris gloriam proferam, dico, eum fuiſſe quidem Prophetam, pœnitentem, & magnum; ſed fuit: 1. *Propheta* ſine voce. 2. *Pœnitens* ſine crimine. 3. *Magnus* ſine vanitate. En tria puncta, quibus conſtabit, quis fuerit S. Joannes: *Quis, putas, Puer iſte erit?*

Luc 1.

Matth. 11.

Ibid.

I. PARS.

S. Joannes fuit Propheta ſine voce.

SI, ut ait Seneca, *magnificum eſt à laudato, laudeque digno laudari*, maxima certè fuit gloria S. Joannis, qui non ſolum à Prophetis, & Evangeliſtis, ſed etiam ab ipſo mundi Redemptore multis præconiis exaltatus eſt. Eum coram turbis laudavit Chriſtus à conſtantia, dicens, Joannem non eſſe ſimilem arundini, quæ vento huc illuc agitatur: *Quid exiſtis in deſertum videre arundinem vento agitatam?* Eum laudavit à pœnitentia, dicens, Joannem non eſſe virum mollem & delicatum, qui pretioſis, & mollibus veſtibus induatur: *Sed quid exiſtis videre? hominem mollibus veſtitum? Ecce qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt.* Sed tandem illum ſpecialiter laudavit à ſpiritu prophetico, eum Prophetam, & plus quàm Prophetam eſſe aſſerens: *Sed quid exiſtis videre? Prophetam? Etiam dico vobis, & plus quàm Prophetam.*

Sen. Ep. 102.

Matth. 11.

Propheta fuit ſanctus Joannes, quem Prophetam vocandum eſſe prædixit Zacharias pater eius: *Tu puer Propheta Altiſſimi vocaberis.* Propheta fuit, qui prophetiæ donum in utero accepit, & qui Chriſti in carne œconomiam clariùs, pleniùs & perfectius quàm aliqui Prophetarum cognovit. Sed fuit etiam Propheta, & plus quàm omnes alii Prophetæ, qui eum anteceſſerant: quia illi Chriſtum futurum prædixerunt, Joannes verò illum præſentem monſtravit: *Alii Prophetæ de Chriſto tantùm prædixerunt; Joannes etiam vidit & monſtravit.* O Prophetam verè mirabilem! Sed unum in eo ſpeciali attentione, & admiratione mihi dignum videtur, nempe quòd fuerit Propheta *ſine voce, quia abſque ullo verborum ſtrepitu prophetavit.*

Theoph in c. 7. Luc.

Alii Prophetæ ſua loquendo manifeſtarunt vaticinia: Jaonnes verò tacendo. Alii multos & ænigmatos intexuerunt ſermones, ut ſuas aperirent Prophetias; Joannes autem ſine ullo diſcurſu & ſermone prophetizavit. Alii figurativis multis uſi ſunt verbis, ut Chriſtum futurum prædicerent; ſed S. Joannes aliis Prophetis longè anteceſſit, quia ſine voce & verbo Chiſtum præſentem oſtendit. Alii Prophetæ, Chriſtum venturum annuntiabant: veniet, inquiebant, deſideratus gentibus; veniens veniet & non tardabit: veniet & ſalvabit nos; aſt S. Joannes non Chriſtum venturum prænuntiavit, ſed ſpiritu prophetico plenus, abſque ullo ſermone, eum indigitavit, eumque digito præſentem eſſe monſtravit: *Propterea*, inquit ſan-

S.Hier.in c.1.Ep.ad Epheſ. ſanctus Hieronymus, *Joannes Prophetis omnibus major dicitur, quia quem cæteri prophetaverunt, ipſo digito monſtravit.*

Ante & poſt nativitatem prophetavit Joannes, ſed ſemper ſine voce & ſermone. Prophetavit Joannes antequam naſceretur; cùm ſcilicet Dei genitrix Virgo Eliſabetham inviſit; tunc enim Joannes, in utero matris exiſtens, exultavit: *Exultavit* Luc. 1. *infans in utero ejus*; hæc autem exultatio, & ſacer ille Joannis nondum nati motus, fuit quædam prophetia; quia hoc motu, ut ait Chryſoſtomus, Chriſtum eſſe præſentem indicavit & prophetavit: *Exultans,* Chryſ. h. inquit, *puer prophetavit, non voce, ſed motu.* 37. imper. Chryſoſtomo aſſentitur Auguſtinus, dicens, quòd S. Joannes in utero matris adhuc exiſtens, Chriſtum præſentem eſſe manifeſtaverit & prophetaverit, non verbis quidem, ſed gaudiis & exultationibus; *Nondum natus jam prophetat, & quod voce non poterat, gaudiis confitetur.* O mirabilem, Prophetam, qui in matris ventre exiſtens, non verbo, ſed motu & exultatione prophetat! ſed Sanctus Joannes poſt nativitatem mirabiliter etiam prophetavit, plus digito quàm verbo: quia verbis ſuis Chriſtum eſſe venturum non prædixit, ſed digito eum præſentem oſtendit; *Quem cæteri prophetaverunt, ipſe digito monſtravit.* Unde Rupertus Abbas, Joannem fuiſſe Prophetam taciturnum, ait; quia non verbo, ſed digito Chriſtum patefecit: *Joannes non proferebat propheticum ſermonem, ſed digito monſtrabat verum Solem.*

Tria Prophetarum genera agnoſcunt Theologi, *Primi*, futura prædicunt, & vaticinantur, ut Iſaias, Jeremias, & alii multi! *Secundi*, ſpiritu prophetico illuſtrati, præterita norunt & enarrant, & ſic Moyſes, de his quæ à mundi primordio facta ſunt, prophetice locutus eſt. *Tertii*, res præſentes quæ latebant, manifeſtant, & ſic Eliſeus novit Simoniam Giezi. Huius autem ultimi generis Prophetarum fuit Joannes; quia Chriſtum, qui præſens aderat, Meſſiam eſſe, & corporis ſui motu, & digito deſignavit, *Non proferebat propheticum ſermonem, ſed digito monſtrabat verum Solem.*

Tanta erat ſancti Joannis Baptiſtæ fama, ut Judæi exploraturi an eſſet Meſſias, ad ipſum Sacerdotes & Levitas miſerint, qui autem ad hoc miniſterium fuere delegati, ab eo petierunt, quiſnam eſſet, *Tu quis es?* Matt. 11 reſpondit Joannes, *Non ſum ego Chriſtus.* Sed, ò Joannes, inquiunt, ſi tu non es Chriſtus, fortè tu es Elias, *Elias es tu?* reſpondit Joannes, ſe non eſſe Eliam, *Non ſum.* Urgent iterùm hi nuntii, dicentes, ò Joannes, ſi tu non ſis Chriſtus, nec Elias, ſaltem tu es Propheta, *Propheta es tu?* reſpondet, ſe non eſſe Prophetam, *Non ſum.* O præcurſor ſanctiſſime, cur te eſſe Prophetam negas, cùm reverà ſis *Propheta Altiſſimi*! Velim te non eſſe Meſſiam, nec Eliam; ſed ſaltem Prophetam te eſſe fatearis, *Non ſum*, inquit. Et reverà Joannes non eſt Propheta, ſeu non eſt de hoc genere Prophetarum, qui multis & obſcuris ſermonibus futura prænuntiant; ſed eſt Propheta maximus, & feliciſſimus, qui Chriſtum præſentem & gratulabundo corporis motu, & digito indicare meruit, *Non proferebat propheticum ſermonem, ſed digito monſtravit verum Solem.* Chryſol. ſer. 127

Miror, quòd ſanctus Petrus Chryſologus Joannem vocet *ſilentium Prophetarum*: cur, quæſo, eum hoc vocitat nomine? Fortè quia ipſo naſcente, omnes alii Prophetæ mortui ſunt? Nequaquam, eius enim nativitati ſuperſtes fuit Zacharias, qui eius pater erat & Propheta. Cur ergo eum *ſilentium Prophetarum* appellat? Fortè quia ipſo nato muti facti ſunt omnes alii Prophetæ, ita quòd nullus ultrà prophetaverit? Nequaquam, ipſo enim nato, prophetavit Zacharias. Cur ergo *ſilentium Prophetarum* vocatur? Ratio eſt, quia inter Prophetas ipſe unus eſt, qui ſilens prophetavit, pluſque ille ſilentio, & ſine voce prophetavit, quàm alii verboſis ſuis vaticinationibus. Unde pingi poſſet ſanctus Joannes modo quo in urbe Padua pictus videtur Titus Livius, digitum ſcilicet labiis habens appoſitum; ut hac effigie indicaretur, Joannem fuiſſe Prophetam taciturnum, qui tacens, nulloque effuſo ſermone prophetavit; ſed identidem pingi deberet alterius manus digito Chriſtum Salvatorem monſtrans; ut per hoc manifeſtaretur, Joannem ſine voce, Chriſtum eſſe præſentem, ſpiritu prophetico declaraſſe, *Non proferebat propheticum ſermonem, ſed digito monſtrabat verum Solem.*

O mirabilem Prophetam! quem quidem imitari nequimus; penes nos tamen eſt noſtro modo prophetare. Non omnibus datum eſt prophetiæ donum, nec omnes Prophetæ eſſe poſſunt, *Nunquid omnes Prophetæ?* omnibus tamen datum eſt prophetare, ſeu Deum laudare. Prophetia in ſacra Scriptura nonnunquam ſumitur pro divinarum laudum modulatione; & ideò de Apoſtolis, divinas laudes decantaturis, dicitur, *Prophetabunt*, ſeu laudes Dei cantabunt *filii veſtri*; & D. Paulus mulieres divinis laudibus operam dantes propheta re ait. 1. Cor. 12. Ioel. 2.

Omnis mulier orans, aut prophetans non ve-
1.Cor.11 *lato capite*: hoc etiam modo prophetabant filii Aſaph, & Heman, de quibus dici-
4.Paral.25 tur, quòd *prophetarent in cytharis, & pſalteriis, & cymbalis*. Ecce modum quo prophetare poſſumus, & debemus. O Chriſtiane, Deum vocibus tuis, ac operibus tuis lauda, & Deo gratiſſimus Propheta eris. Mirabantur qui Saulem prophetantem videbant: unde exivit prnverbium: *Num*
1.Reg.19 24 *& Saul inter Prophetas*? O peccator, licèt Saulo ſis pejnr, prophetiza modo qun potes, Deum ora, Deum lauda, Deum invoca; eſto Propheta cum ſancto Joanne Baptiſta, qui fuit Prnpheta ſine voce; *& pœnitens ſine crimine*.

II. PARS *S. Joannes fuit pœnitens ſine crimine.*

SAnctus Joannes Baptiſta vivere, & duræ pœnitentiæ exercitiis incumbere ſimul incœpit; vixque in incunabulis vagire deſierat, cùm in deſertum ſeceſſit, ut ibi teneros artus omni mortificationum generi addiceret, & conſecraret. Plerique hominum, aut nunquam, aut tardè nimis de ſceleribus ſuis per pœnitentiam expiandis cogitant; antequam ſe pœnitentiæ jugo ſubdant, mundi & Babylonis deliciis inebriari volunt; ſed ſanctus Joannes mundo vale dixit, antequam de ejus malitia aliquid deliberarit; & vix incedere noverat, cùm in ſolitudinem, ad faciendos pœnitentiæ fructus, aufugit, & ſeceſſit. Tantaque ejus ibi extitit pænitentia, ut eum eremitarum
Hier. Ep. ad Euſt. Principem vocet S. Hieronymus: *Anachoritarum Princeps Joannes Baptiſta*. Ita auſte-
Baſil. conc. 1 de jejun. ra ejus fuit pœnitentia, ut ejus vitam continuum jejunium fuiſſe dicat S. Baſilius:
Petr. Dam. ſer. de s. Joan. Bap. *Joannis vita quid aliud erat, quàm unicum & perpetuum jejunium*? Et S. Petrus Damiani, Joannis vitam, ob portentoſam quam peregit pœnitentiam, continuum martyrium appellat: *Teneros artus continui quaſſat longitudo martyrii*.

Nec immerito à Sanctis Patribus ita ſuperexaltatur Joannis pœnitentia, cùm ita dura & auſtera fuerit, ut vix explicari valeat. Quid enim durius, quam quòd adoleſcens, Angelico promiſſus oraculo, conceptus miraculo, & ſanctificatus in utero, in horrida habitet ſolitudine; ibique ad ſopiendam famem locuſtas ſolùm, & mel ſilveſtre comedat, ad extinguendam ſitim, aquam dumtaxat frigidam hauriat, & ad operiendam carnem unico tantùm cilicio ex aſperis camelorum pilis cnntexto utatur? Duram
Petr. Damiani ſup. hanc Joannis pœoitentiam præclaris verbis delineat S. Petrus Damiani, dicens: (receſſus montium, ſylvarum anfractus, & vallium ſubterjacens vaſtitas, Puero Patriarchæ domicilia præbuerunt. Rigida veſtis, & duriſſimis hiſpiditatibus circumtexta, rigore ſqualnrifero corpus afficit Patriarchæ, carnemque tenerrimam immatura diſtrictio diſciplinæ fetitate coarctat. Cibus autem ejus qualis erat? non quæruntur phaſiani, ſeu aliæ aves, nec per totam diſcurritur regionem, ut patriarchalis ſtomacus impleatur; ſed erat eſca ejus locuſta & mel ſilveſtre. Cæli rore paſcitur, & animalis viliſſimi ſatiatur edulio, nihilque coctum accipit jejunantis auſteritas. Caſtigato quippe ventri, & diuturna maceratione diſtento iguota fuit varietas ferculorum, nec introivit in os ejus, quod gulam alliceret, ſufficeret ventri, ſtomacho blandiretur.) O hominem verè pœnitentem! ſed ò Joannes, dicito nobis, cur tam acerbam ſuſcipias pœnitentiam? cur cilicio corpus tuum crucies? & cur illud jeiuniis, ac inedia opprimas? quæ, quæſo, homicidia, quæ ſacrilegia ſic punis in temetipſo? propter quæ crimina tam rigidè per pœnitentiam corpus tuum torquere & vexare non deſinis? non quidem ob perpetrata ſcelera carni ſuæ duriſſimum indixit bellum Joannes; ſed in ſemetipſo arduam pœnitentiam ſimul cum admirabili innocentia conjunxit, fuit pænitens ſine crimine; ſeu, ut loquitur S. Petrus Chryſologus, Joannes fuit pœnitens
ab omni vitio defæcatus. Chryſol. ſerm. 88

Pœnitentia, ut perpetrata deleantur ſcelera, videtur ſolummodò inſtituta; nihilominùs eam toto affectu amplexatus eſt Joannes, licèt in nullum aliquando peccatum ceciderit: unde à ſancto Bernardn vocatur novus homo, qui novum pœnitentiæ genus ſuſcepit: *Novum*, inquit, *in novo homine pœnitentia mirare fervorem*. Antequam in hunc mundum veniret Joannes, Adamus, David, & alii multi pœnitentiæ operibus ſeſe addixerant; ſed ante pœnitentiam peccaverant, eorumque pœnitentia jam commiſſa ſupponebat peccata, ad quæ expianda inſumebatur; at ſanctus Joannes eſt novus homo, qui ad novum pœnitentiæ ſe accingit genus: licèt enim nunquam peccaverit, gravem tamen & auſteram pœnitentiam amplectitur. Unde ejus inſtituta eſt pænitentia, non ut præterita deleat peccata, ſed vel ut à futuris caveat, vel ut ad altiores perfectionis gradus aſcendat. Ejus pænitentia fuit ſacrificium laudis, vel majoris perfectionis, non autem fuit ſacrificium expiationis: quia nullo nunquam ſe fœdaverat ſcelere, & erat *ab omni vitio defæcatus*.

Pæni-

Pœnitentia, ſi auſtera ſit, & in omnibus numeris completa, totum hominem purificat, & ad Angelicam elevat puritatem: unde Tertullianus carnem pęnitentiæ operibus afflictam & mortificatam, angelificatam vocat: *Angelificata caro*. Et hanc angelificationem, ſi ſic loqui fas eſt, in Ioanne operabatur pœnitentia; eum, jam purum, magis & magis purificabat; ac per novam quam illi ſemper conferebat puritatem, eum quaſi angelificabat; ſed in eo nulla delebat peccata, cùm à matris utero ſumma cum innocentia vixerit; nec aliquod, ſive mortale, ſive veniale peccatum perpetrarit. Non mortale quidem, ut omnes penitùs docent Authores, dicentes, Joannem in utero fuiſſe ſanctificatum, & nunquam acceptam in ventre matris ſanctitatem per aliquod mortale peccatum perdidiſſe: *Joannes ſanctitatem in utero accepit, quam nunquam amiſit*. Sed nec etiam aliquod veniale peccatum commiſit Joannes, ſi credamus Toſtato aſſerenti, quòd communi hominum judicio Joannes nec in unicum veniale inciderit peccatum: *Creditur communiter, quòd nec venialiter peccaverit*. Et piæ huic opinioni favet Eccleſia, dicens, Joannem à teneris annis deſerta petiiſſe, ut leviſſimum etiam, & minimum quodque peccatum vitaret: *Ne levi quidem maculare vitam flamine poſſes*.

Guerric. Abbas.

Abulenſ. Matth. 14 qu. 40

Quare miremini novum hunc pęnitentem, qui duræ & diræ ſe ſubdidit pęnitentiæ jugo, licèt omni prorſus peccato eſſet immunis: *Novum in novo homine mirare pœnitentia fervorem*. Non mirum videtur, quòd qui in gravia incidit peccata, ad duram, & auſteram ſe conſtringat pęnitentiam: quia per pęnitentiæ opera Deum placare, & injuriam illi irrogatam reparare neceſſariò tenetur. Non mirum eſt, quòd David, Paulus, Magdalena, & alii peccatores arduam ſuſcipiant pęnitentiam: quia neceſſariò debent, *aut ardere, aut pœnitere*. Sed ò rem mirabilem! Joannes Chriſti Præcurſor, Joannes in matris utero ſanctificatus, Joannes innoxius, qui nullo unquam ſe coinquinavit peccato, diræ, & acerbæ adhæret pęnitentiæ, & eſt pęnitens ſine crimine. O rem omnibus ſæculis admirandam!

Aug.

Contemplemur N.N. mirabile illud pęnitentiæ exemplar, quod nobis hodie proponitur, & identidem ad rigidam ejus exemplo nos accingamus pęnitentiam: *Aſcendamus ad pœnitentiam, Fratres, interrogemus conſcientias noſtras, & animemur ad ultionem exigendam de nobis*. Heu! inquiebat Doctor Seraphicus, ſi Joannes, qui ex utero fuit ſanctus, qui, ut dicitur actualiter nunquam peccavit, tam aſperam pęnitentiam faciebat; quid facere debent peccatores impii, peccatis omnibus pleni? Heu! ajebat S. Antonius Paduanus, (ſi B. Joannes prænuntiatus ab Angelo, ſanctificatus in utero, laudatus à Domino, inter natos mulierum major, tanta fuit uſus auſteritate; quid nos in peccato concepti, peccatis onerati, reprobandi à Domino,) niſi miſericordia affuerit (quid debemus facere? quanta afflictione, quanta auſteritate nos affligere?) Sed; heu! quis erudiat, Joannem innocentiſſimum, & omnium hominum majorem, ſe totum pęnitentiæ dediſſe, quin ad pęnitentiæ operibus vacandum protinùs accendatur? Heu Joannes omnis expers criminis auſteram liberè ſectatur pęnitentiam; & vos, ò peccatores peſſimi, qui omni peccatorum genere affluitis, à pęnitentia abhorrebitis? Audite Joannem adhuc clamantem: *Pœnitentiam agite*. Quaſi diceret, ò vos peccatores libidinoſi, ebrioſi, blaſphemi, impii, & omnes qui in grave aliquod incidiſtis peccatum, ne in ſtatu peccati permaneatis, nec in malitia veſtra perſeveretis, ſed *Pœnitentiam agite*. Attendite, me licèt innocentem, pęnitentiam egiſſe? quantò ergo magis vos, ò peccatores, pęnitentiæ vacare debetis, ut à Deo veniam impetrare & miſericordiam obtinere valeatis.

a Chryſ. ſer. 162. D. Bonaven. ſer. de S. Io. Bapt. S. Ant.

Gr. Dom. 1. Adv.

Matt 3

O peccatores, ſi tanta, quanta Ioannis, veſtra eſſet innocentia, gravia pœnitentiæ onera vobis proponere & imponere minimè auderem; ſed cùm Joannes innocentiſſimus, pœnitentiam egerit; cur & vos, qui peccatis multis inquinati eſtis, pœnitentiæ non adhærebitis, ut Deum adverſum vos iratum placare & æterna tartari ſupplicia vitare poſſitis? certè ſi rectè ſapitis; pœnitentiam facietis: *Pœnitentiam agite*. Heu! quid in tremendo iudicii die reſpondebit unuſquiſque veſtrûm, cùm illi Joannem proponet Chriſtus, dicens: Ecce Joannem præcurſorem meum; qui licèt Angelica præditus eſſet innocentia, auſteram tamen egit pœnitentiam; quare ergo & tu peccator, ſaltem neceſſariam ad tua delenda crimina pœnitentiam non es amplexatus? non a viro tam innocuo, ſed à te peccatore exigendum & exſpectandum erat pœnitentiæ ſacrificium: cur ergo impœnitens uſque ad mortem in tua malitia perſeveraſti? O peccatores; à terribilibus Dei judiciis timete, eius iram pertimeſcite, & ut eum vobis propitium efficiatis, *Pœnitentiam agite* cum ſancto Joanne, qui fuit pœnitens ſine crimine. *Et qui fuit magnus ſine vanitate*.

S. Joan-

III PAR. *S. Joannes fuit magnus ſine vanitate.*

NOn eſt novum, quòd Joannes dicatur *magnus*: à multis enim ſæculis *magnus* dictus eſt, & in æternum *magnus* vocabitur: Sed ut altiores & eminentiores celſitudinis ac magnitudinis ejus ideas dare valeam, quid de illo populi, ſancti Patres, Angeli, & Chriſtus ſenſerint, breviter proponam.

Tanti apud populum fiebat Joannes, ut non ſolum tanquam Propheta honoraretur, verùm & Angelus quidam incarnatus, imò & Meſſias à Deo miſſus eſſe crederetur: Joannes victu, veſtitu, & habitatione parvus & contemptibilis videbatur; tantam tamen in populorum corda de illo Deus injecerat æſtimationem, ut communiter Meſſias eſſe putaretur: *Tanta in Ioannes excellentia erat, ut ipſe putatus ſit Chriſtus.* (S. Aug. ſer. de S. Joan. Bapt.)

Sed quid SS. Patres de S. Joannis magnitudine ſenſerint, audiamus. Eum ita ſublimat S. Chryſoſtomus, ut dicere non dubitet, nullum hominem Ioanne majorem è quavis muliere fuit genitum: *Non peperit mulier Ioanne majorem.* (Chryſoſt. Hom. 38. in Matth.) S. Ambroſius, Ioannem Prophetas, Patriarchas, & omnes penitùs homines præiiſſe, & magnitudine anteceſſiſſe aſſerit: (Ambroſ. Ser. 94.) *Præcellit cunctis, eminet univerſis, antecellit Prophetas, ſupergreditur Patriarchas; quiſquis ex muliere eſt, inferior Ioanne eſt.* S. Bernardus ait, quòd excepit Chriſto & Maria, Ioannes omnibus ſit hominibus major? quodque tanta Chriſti, Mariæ & Ioannis ſit magnitudo, ut nullus alius ei ſit æqualis: *Tria fecit Deus ſine ſecundo, Chriſtum, Mariam, & Joannem.* Multa de ſancto Præcurſore elogia contexuit Auguſtinus; ſed ejus tunc magis expreſſiſſe videtur magnitudinem, cùm dixit; *quòd quiſquis Ioanne plus eſt, non tantùm homo, ſed Deus eſt.* (S. Aug. Ser. 4. de S. Joan.) Nihil medium inter Deum, & Joannes ſtatuit Auguſtinus, quaſi unicus Ioanni deſit gradus ad hoc ut Deus fiat.

A SS. Patribus ad Angelos tranſeamus, ut quæ eorum de Ioanne fuerit ſententia, inquiramus. A Sancto Gabriele, qui à Deo ad prænuntiandam ejus conceptionem fuit miſſus, petamus, quis ejus de Ioanne ſit ſenſus? (Luc. 1.) *Erit magnus*, inquit. Quaſi diceret: vultis, paucis dicam, quid erit Ioannes? *Erit magnus* in omni genere magnitudinis: *Erit magnus* in natura, magnus in perſona, magnus in gratia: *Erit magnus* in officio, magnus in merito, magnus in omnium virtutum exrcitio: *Erit magnus* in dignitate & poteſtate, magnus in prædicatione & paſſione; magnus tandem omni modo, quo purus homo magnus eſſe poteſt.

Sed quid de Ioanne Chriſtus? quid de diſcipulo magiſter? certè pauciſſimis verbis hic totum Ioannis perfecit panegyricum, dicens: *Non ſurrexit inter natus mulierum major Ioanne Baptiſta.* (Matth. 11.) Videte Patriarchas omnes & Prophetas, inquirite inter Apoſtolos & Evangeliſtas, omnium Martyrum, Doctorum & Virginum ordines luſtrate; ſcrutamini tamen quidquid in humana natura apparuit ſublimus, nullumque purum hominem Ioanne majorem invenietis: *Non ſurrexit major.*

Anne aliquid divino huic teſtimonio adiiciemus, ut Ioannis explanemus magnitudinem? Videtur equidem, quòd altiùs extolli nequeat, quàm cùm omni homine major dicitur. At Cancellarius Pariſienſis, cum nonnullis aliis Authoribus, Ioannem non omnes ſolùm homines, ſed etiam omnes Angelos præire arbitratur, dicens, quòd in cælo ſolium pro Lucifero præparatum occupet; quòdque licèt natura omnibus fuerit Angelis inferior; ſuis tamen meritis ita fuit exaltatus, ut in cælo immediatè poſt Chriſtum, & Mariam in throno Lucifer ſedeat: *Videtur Baptiſta primus poſt Mariam poſitus in ordine Seraphinorum loco Luciferi.* (Gerſon. tract. 4. in Cant. Dei. ... ſer. 2. de ſanct.) Unde non ſolùm dicendum cum S. Auguſtino, quòd Ioannes fuerit *major homine, par Angelis*; ſed etiam quod omnibus hominibus, & Angelis aliquo modo major exiterit. O hominem verè magnum! & quod adhuc mirabilius eſt; Ioannes fuit *magnus ex vanitate.*

Ioannes eſt ſimul magnus & parvus; eſt in aliorum æſtimatione magnus, & in ſua parvus; ſi Chriſtus, & alii conſulantur, Ioanne *non ſurrexit major*; ſed ſi ipſe conſulatur nullus homo ipſo minor apparuit; quantoque in aliorum oculis fuit major, tantò in ſuis minor extitit; *Vide Ioannem tantò humiliorum, quantò majorem.* (Auguſt. ſer. 3. de ſan.) Nulla in eo erat vanitas, ſed ſumma ei inerat humilitas: ut enim ait Doctor Seraphicus, S. Ioannes fuit *humilis in ſummo.* Sicut Deum dicimus eſſe ſummè bonum; quia nulla ei ineſt malitia; ita & ſanctus Ioannes dicitur ſummè humilis, ſeu *humilis in ſummo*, quia ab omni penitùs vanitate fuit alienus. (S. Bona. ſer. de S. Joan.)

Spiritus ſuperbiæ omnibus in dignitate conſtitutis, & ad ſublimia elevatis inſidias parat; unde raro in uno & eodem homine ſimul reperiuntur ſublimitas, & humilitas. At in hoc potiſſimùm mirabilis extitit ſanctus Ioannes Baptiſta; quia licèt à cunctis omnium hominum maximus cenſeretur, nullus tamen in eo

appa-

Digitized by Google

apparuit vanitatis ſpiritus, ſed in illo ſumma ſemper eluxit humilitas: *Fuit humilis in ſummo*. Unde de illo dixit Auguſtinus, nil unquam eo humilius extitiſſe: *Nihil eſt hu-* Aug. tr. 4. in Joan. *milius iſto præcone*.

Magna Joannis humilitas apparuit in victu, veſtitu, inceſſu, habitatione, & converſatione; ſed eluxit præcipuè in verbis quę protulit, cùm ſe indignum declaravit, corrigiam calceamentorum Chriſti ſolvere: *Cu-* n. 1 *jus non ſum dignus corrigiam calceamenti ſolvere*. Inter natos mulierum maximus erat Joannes, tantaque ejus erat apud homines fama, ut Meſſias putaretur. Sed tanta Joannis extitit humilitas, ut calceamenti ejus corrigiam ſolvere ſe indignum confeſſus ſit: *Cujus non ſum dignus corrigiam calceamenti ſolvere*. O magnam Joannis humilitatem: Certè *nihil eſt humilius iſte præcone*.

Datur tamen ultrà in Joannis humilitate: quia ſeipſum ita humiliavit, ut vocem ſe ſolummodò eſſe dixerit: *Ego vox*. Cùm enim ab illo petierunt Judæi, quis ille eſſet: *Tu quis es*? reſpondere potuiſſet, ſe eſſe Prophetam, plus quàm Prophetam, Chriſti Præcurſorem, Anachoritarum Principem, lucernam lucentem, & ardentem, necnon omnium hominum, uno dumtaxat Chriſto excepto, maximum. Reſpondere etiam potuiſſet, quòd eſſet *alipes orbis terrarum, ſolis* And. Cret. Or. de dec. S. Præcurſ. *ſtella, per ſe auditor Patris, Baptiſta Filii, ſpectator Spiritus Sancti, ſequeſter gratiæ, coronas prophetiæ, præcurſor veritatis, virginitatis ornator, caſtitatis legiſlator, improborum frænum, dux eorum qui probè vitam agunt*. At Joannes, tacitis his, & aliis multis, reſpondit humiliter, quòd eſſet vox: *Ego vox*. Quid eſt vox, niſi quidam oris ſonus? quid eſt vox, niſi aut certo quodam modo percuſſus? vox eſt entium ferè infimum, & quaſi nihilum: *Quid eſt vox, niſi ſonus oris?* Tert. L. adv. Prax. 7. *& ſicut Grammatici tradunt, aer offenſus, intelligibilis auditu, cæterùm vacuum neſcio quid, & inane, & incorporale*. Ecce qualem ſe credit Joannes; nil aliud ſe dicit, quàm vocem, ſeu ſonum quendam tranſeuntem, & quaſi nihilum. O qualem humilitatem! & quid Joannes humilius eſſe poteſt? nil quidem *eſt humilius iſte præcone*.

Miremur profundam ſanctiſſimi Præcurſoris humilitatem, qui, quò major erat, eò ſe minorem profitebatur. Nos miſeri, & infirmi, ſummo ſæpè affectu ſublimari, & honorari ambimur; Joannes autem qui omnibus aliis hominibus erat major, deprimi, deſpici, & pro nihilo haberi peroptat. O N. N. ſi coram Deo magni effici cupimus humilitatem toto corde ſectemur: *Amplecta-mur humilitatem, ſi ſublimes fieri deſideramus*. Chry hom. 46. in Matt. Joannes magnus factus eſt per humilitatem, cui firmiter adhæſit; vultque Deus ſimiliter, ut quicumque in cœlum ſublimari optant, in terra deſpectas humilitatis ſemitas teneant, eòque ad ſublimiores thronos in cœlo exaltabuntur, quò humiliores in hoc mundo fuerint. Unde ſi quis in terris Joanne eſſet humilior, illo in cœlis eſſet major, & elevatior. *Qui minor eſt in regno cœlorum, major eſt illo*: Quare *amplectamur humilitatem, ſi ſublimes eſſe deſideramus*.

Sanctus ille Chriſti præcurſor fuit *Propheta ſine voce*, mirenur perexímium illud donum à Deo Optimo Maximo illi impertitum. Fuit *Pœnitens ſine crimine*; nos autem ſaltem noſtrorum pœniteat criminum. Fuit tandem *Magnus ſine vanitate*; fugiamus & nos contagioſam vanitatis, & ſuperbiæ auram, humilitatemque ſectemur, ut gratiam, & gloriam conſequi mereamur. *Amen*.

DE SANCTO
JOANNE BAPTISTA.
CONCIO SECUNDA.

Fuit homo miſſus à Deo, cui nomen erat Joannes. Joan. 1.

HOdie N. N. dies illuxit inſignis, tantò cæteris diebus ſanctior, quantò ſanctiorem Hominem terris effudit. In hac ſiquidem die natus eſt ille. *Homo miſſus à Deo*, qui fuit Sanctorum ſplendor, Juſtorum gloria, lætitia Angelorum, Redemptoris Præcurſor, & Baptiſta Chriſti. Hodie natus eſt ille homo à Deo miſſus, qui fuit miles ſuperni Regis, præco Judicis, vox clamantis in deſerto, prædicator pœnitentiæ, amator caſtimoniæ, perſecutor luxuriæ, & innocentiæ defenſor. Natus eſt ille homo ex ſterili utero, parentibuſque ætate provectis; virtute tamen, Sacerdotalique ſanguine illuſtribus. Natus eſt, ejuſque nativitas univerſo penè terrarum orbi lætitiam intulit; *Multi in nativitate ejus gaudebunt*. Eo nato muti parentis lingua ſolvitur, mirantur conſanguinei, & quotquot Luc. 1. tam ſpecioſum, tam mirabilem, tamque portentoſum contemplantur infantem, attoniti, & ſtupefacti, ſeſe mutuò interrogant, dicentes: *Quis putas puer iſte erit?* Ut huic quæſtioni ſatisfiat, poſſent conſuli Prophetæ, Angeli, & ipſe Chriſtus; ſed ut huic reſpondeam, dicam ſolummodò quòd Joannes fuerit homo: *Fuit homo*; ſed

fuit

fuit homo, & aliis hominibus major, Angelis par, & Chriſto ſimilis, ut videbimus, &c. *Ave*.

NOnnulli, variis in temporibus, mundo illuxere ſancti Viri, quorum ita pura, ita ſancta, ac ita à terreno quovis inquinamento deſęcata fuit vita, ut an Angeli humana carne induti; vel homines Angelico ſpiritu animati extiterint, aliquis eſſet dubitandi locus, ſed ſanctus Joannes Baptiſta, officio, virtutibus, & meritis ita alios omnes Sanctos anteivit, ut non ſolùm an Angelus, ſed etiam an Deus, ſeu Chriſtus fuerit, aliqui dubitarint. Eum Evangeliſtę Malach.3. hominem vocant: *Fuit homo miſſus à Deo*. Illum Prophetæ Angelum appellant: *Ecce ego mitto Angelum meum*. Eumque Sacerdotes, Levitæ, ac populi Deum, ſeu Meſſiam à Deo ad humani generis ſalutem miſſum, Luc.3.15 eſſe credunt: *Exiſtimante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus ſuis de Joanne, ne fortè ipſe eſſet Chriſtus*. O quàm variè de Joanne ſenſerunt antiqui! ſed quæ nunc tot inter opiniones noſtra de eo erit ſententia? Eumne Chriſtum, vel Angelum aut hominem fuiſſe ſentiemus? dicamus, quòd Joannes fuerit homo: *Fuit homo*; ſed fuit homo aliis hominibus major, Angelis par, & Chriſto ſimilis. Joannes 1. Eſt homo omni alio homine major: 2. Eſt homo, qui vocatur Angelus; 3. Eſt homo, qui æſtimatur Chriſtus. *Hic homo eſt omni alio homine major*, & humilitatem ſectatur. *Hic homo vocatur Angelus*, & Pœnitentiæ adhæret. *Hic homo æſtimatur Chriſtus*, & Chriſtum laudat. En tres hujus concionis partes.

I PARS. *Sanctus Joannes Baptiſta eſt homo omni alio homine major, & humilitatem ſectatur.*

EX hominibus alii coram mundo, alii coram ſeipſis, & alii coram Deo magni ſunt. Coram mundo, & hominibus magni ſunt divites, & potentes ſæculi, quorum magnitudo tranſitoria, vana, & fallax eſt: cùm hi magni ſint, non per bona interna animæ inhærentia, ſed per externa, quæ quaſi fumus deficiunt, & quæ in morte totaliter evaneſcunt. Coram ſeipſis magni ſunt ſuperbi, qui ſe aliquid eſſe putant, cùm nihil ſint, & qui aliis dominari ambiunt; hi autem à Deo maledicuntur: *Væ qui ſapientes* I. 5. *eſtis in oculis veſtris*. Alii tandem non coram ſeipſis, ſed coram Deo magni ſunt; quæ magnitudo, non fucatis, & externis bonis, ſed virtutibus, & meritis, quæ adhærent animo, conſtat: nam, ut ait Origenes: *Peccatum hominem facit parvum & exiguum; virtus eminentem præſtat & magnum*. Orig. ho. 12. in Lev.

Joannes autem fucata, & apparente magnitudine, quæ ab hominibus ſæculi laudatur & approbatur, penitùs caret: non enim palatia, ſed antra inhabitat; non purpura, ſed vili & diro veſtitur cilicio; non delicatis cibis, ſed melle ſilveſtri & locuſtis paſcitur; non exquiſito vino, ſed aqua pura ſitim pellit; non famulorum, ſed potius brutorum turba ſtipatus incedit: unde ſi externis & mundi tantùm oculis metiatur, non magnus, ſed parvus & contemptibilis cenſebitur. Sed magnus etiam in oculis ſuis non eſt Joannes, qui ſe minimum, & quaſi nihilum reputat; quique ſe magnum dici & cenſeri ægrè patitur. Sed Joannes magnus eſt *coram Domino*; parvus eſt in oculis ſuis & magnus in oculis Dei: tot enim ejus ſunt virtutes, tot prærogativæ, totque merita, ut coram Deo magnus ſit: *Erit enim coram magnus Domino*. Tantaque ejus eſt magnitudo coram Domino, Luc.7. ut omnibus hominibus major à Domino proclamatus ſit; nam, ut ait Chriſtus Dominus: *Non ſurrexit inter natos mulierum major Joanne Baptiſta*. Matt.11.

Chriſtum Joannes laudavit cùm illum indigitans, dixit: *Ecce Agnus Dei*; Chriſtus autem viciſſim in ſui Præcurſoris laudes prorupit: de eo enim dixit, quòd eſſet Propheta, & plus quàm Propheta, quòd mollibus non eſſet veſtitus, quòd mobilitati non eſſet ſubjectus inſtar arundinis; & ut paucis ejus perficeret panegyricum, eo majorem inter mulierum filios nullum ſurrexiſſe aſſeruit: *Non ſurrexit inter natos mulierum major Joanne Baptiſta*. Dixit. *Inter natos*, & non inter natas, quia ſanctiſſima Virgo Maria Joanne major eſt. Dixit inter natos *mulierum*: quia Chriſtus, qui Joanne major eſt, non de muliere, ſed de Virgine natus eſt. Dixit: *Non ſurrexit major*; quia omnes penitùs homines, uno Chriſto excepto, in peccatum originale ceciderunt: quare non Chriſtus, ſed omnes alii homines ab hoc peccato ſurgunt; hos autem inter homines qui peccatum originale contraxerunt, & qui ab eo ſurgunt, vel ſurgere poſſunt, nullus *ſurrexit major Joanne Baptiſta*.

Et revera, inquit Petrus Damiani, quis Petr. Da. ubi ſup. inter omnes homines ſic glorioſè annuntiatus eſt? quis ita ſpecialiter in matris utero Spiritu Sancto legitur fuiſſe repletus? quem legiſtis intra matris uterum exultaſſe? cujus nativitatem vidiſtis celebrare Eccleſiam Dei? quis ſic puer eremum concupivit?

Digitized by Google

pivit? quis ita legitur ſimiliter converſatus? quis pœnitentiam, & regnum cælorum primus oſtendit? quis baptizavit Regem gloriæ? Nullus, equidem inter homines præclara hæc habuit privilegia; ac proindeſatendum, illo nullum alium hominem eſſe majorem: *Non ſurrexit major*. Cui Salvatoris Sententię humiliter adheſit Auguſtinus, dicens: *Nihil majus extitit in genere humano, quàm Joannes*. Magni fuere Patriarchæ, magni Apoſtoli & Evangeliſtæ, magni Martyres, Confeſſores & Virgines; ſed his & omnibus hominibus major fuit ſanctus Joannes Baptiſta; ac eo *nihil majus extitit in genere humano*; inquit Auguſtinus, &, ut ait Theodorus Studites, *& Prophetis & Apoſtolis, & aliis omnibus reverà prior eſt magnus Præcurſor*.

Ubi ſup. Hanc Joannis ſupra cæteros præeminentiam adnotaſſe videtur Doctor Seraphicus, cum lilio aſſimilat: *Joannes Baptiſta florebit ſicut lilium*. Lilium alios flores, non ſolùm odore & albedine, ſed etiam celſitudine ſuperat: *Lilium dicitur flos Regius à regia, quæ præſtat celſitudine, quia tanta proceritate ſuper alios flores attollitur, ut interdum ad tria cubita ſurrigatur*. (Pierius L. 5.) Similiter Joannes eſt ſicut lilium inter homines, quia eos non ſolùm vitæ candore & variarum virtutum odore; ſed etiam celſitudine & magnitudine ſuperat: *Joannem*, inquit Ambroſius, *omnibus dico majorem, ſed inter mulieris, non Virginis natos*. (Ambroſ. L. 1. in Luc. 1.) Ille, ut ait Chryſoſtomus; *omnibus Sanctis eſt major cui ſolus Chriſtus eſt prior*. Addit Tertullianus, quòd *Joannes ſic omnibus major eſt, dum ſolo Deo minor eſt*. (Tert. L. ad Scap. 4.) O quàm inſignia ſunt hæc pro Joannis magnitudine teſtimonia! ò quàm magna ſunt hæc ſancti Præcurſoris præconia! magnus eſt Joannes Baptiſta, & omni alio homine major: ò rem mirabilem! ſed quid mirabilius in ſancto hoc Propheta inſpicio; nempe quòd ſummam humilitatem cum ſumma celſitudine conjunxerit: Joannes enim, qui eſt omni alio homine major, *profundam ſectatur humilitatem*.

Certum eſt, quòd quò quis major, eò humilior eſſe debeat: *Quantò magnus es, humilia te omnibus*. (Eccli. 3.) Nihilominus rara avis in terris humilitas honorata; & rarò, fit, ut qui dignitate ſunt ſublimes, corde & affectu ſint humiles: non enim ſola *ſcientia inflat*, ſed & poteſtas inflat, divitiæ inflant; honores inflant; & communiter, quo quis eſt dignitate major, eò eſt affectu ſuperbior. Sed S. Joannes Baptiſta, qui omnibus hominibus major eſt, inter homines etiam humillimus eſt, Sanctus Joannes, inquit Doctor Seraphicus, *ſummè humilis fuit, vilia de ſe ſenſit, vilia de ſe prædicavit, vilia de ſe quærentibus reſpondit*. (S. Bonav. ſer. 1. de S. Joan. Bap.) Eum Prophetæ, Angeli, populi, & ipſe Chriſtus magnum prædicant; & ipſe de ſeipſo ait: *Non ſum*; quaſi diceret: *Nihil ſum*. Nullus vult *non eſſe*, inquit Thaulerus, *quiſquis & eſſe cupit aliquid & apparere*. (Thauler. ſer. 1. in Dom. 1. Advent.) Nullus quidem vult non eſſe; ſed omnes ex naturali propenſione, & eſſe, & magni eſſe, ac magni videri ambiunt; unus vult eſſe Abbas, alius vult eſſe Epiſcopus, alii divitiis affluere appetunt, ſupremas alii dignitates ardenter deſiderant: *Quiſque* tandem *& eſſe cupit aliquid, & apparere*. Sed tanta S. Joannis eſt humilitas, ut ſe nihil eſſe dicat: *Non ſum*. O Joannes, es ne tu Chriſtus? *Non ſum*. Es ne Elias? *Non ſum*. Es ne Propheta? (Ubi ſup.) *Non ſum*. Joannes in mente ſua nihil eſt, & tanquam nihilum ſe reputat.

O magnam ſancti hujus Præcurſoris humilitatem! Sed, inquit Doctor Seraphicus, (quis hodie humilis cum Joanne? quis non ſuperbus cum Herode? quis hodie mundus, niſi ſuperbia? unde diſcordiæ, unde bella, unde rixæ, unde incendia, unde homicidia, unde furta, unde adulteria, unde omnia mala, niſi ex ſuperbia, quæ divina parvipendit imperia, divina refugit premia, nulla infernalia formidat ſupplicia? Utinam attenderent miſeri, quòd eorum gloria eſt ſicut palea igne ſuccenſa, quæ ad ictum oculi tota combuſta, nec etiam viles cineres relinquit: ſunt enim ſicut aqua defluens, quæ priùs diſſolvitur, quàm tangatur. Multùm erigitur, & inflatur ſpuma maris, ſed mox evaneſcit modico vento tacta. Unde vobis, filii ſuperbiæ, tanta de vita fiducia? numquid non corpus humanum fragilius eſt quàm vitrum: quia vitrum ſolo concuſſu alterius corporis rumpitur, ſed hominis corpus modis innumeris frangitur? ſed numquid confidis in pecunia? ſed ubi mundi divites, ubi principes, ubi Reges: qui omnia poſſederunt? ſic de potentia, ſic de ſapientia penitùs eſt ſentiendum. Ergo, Fratres, non ſuperbiamus cum Herode, ſed ſimus humiles cum Joanne.) Sed ſi Joannes eſt homo omni alio homine major, & humilitatem ſectatur; Joannes etiam eſt *homo, qui vocatur Angelus, & pœnitentiæ adheret*.

S. Joannes Baptiſta eſt homo qui vocatur Angelus, & qui pœnitentiæ adheret. II. PARS.

Cum homines natura ſua ſint partim corporei, & partim ſpirituales; Angeli qui

ex

ex natura ſua ſunt totaliter ſpirituales, iis ſunt nobiliores, eoſque naturæ perfectione anteunt, ac propriùs ad infinitam Dei dignitatem accedunt: *Angelos poſt Deum novimus*. Quare ut in enarrandis ſancti Joannis laudibus ulteriùs progrediar, & ut tantum Præcurſorem altiùs eveham; dico, quòd Joannes non ſolùm ſit homo omnes tranſcendens homines, ſed etiam, quòd ſit homo, qui vocatur, & eſt Angelus à Deo in hunc mundum miſſus: *Ecce ego mitto Angelum meum*.

Tert. L. adv. Valent. 7.
Matth. 11.

Non defuere, ut teſtatur ſanctus Cyrillus, qui dicerent, Joannem eſſe Angelum natura: *Jam*, inquit, *rumores fuerunt, non natura hominem, ſed de numero ſanctorum Angelorum Baptiſtam fuiſſe ac humano corpore uſum prædicaſſe*; quòd hi affirmabant, quia de eo in Evangelio dicitur; *Ecce ego mitto Angelum meum*. Sed fallebantur, quia Joannes Angelus fuit, non natura, ſed officio; non natura, ſed puritate; non natura, ſed vitæ ſanctitate.

Cyrill. in Joan L. 1. c. 7.
Matth. 11.

Angelus eſt nomen officii, non naturæ; cæleſtes enim intelligentiæ vocantur Angeli, id eſt miſſi: quia à Deo ad hæc inferiora mitti ſolent. Et in hoc ſenſu homines, qui in hunc mundum ad officium aliquod nobile & inſolitum, ad humani generis ſalutem ſpectans, à Deo mittuntur, in ſacra Scriptura Angeli vocantur: *Nec novum eſt Spiritui ſancto, Angelos vocare eos, quos miniſtros ſuæ virtutis Deus effecit*. Sic Chriſtus vocatus eſt *magni conſilii Angelus*, quia de ſanctiſſimæ Trinitatis conſilio miſſus eſt in hunc mundum, ut in eo Redemptoris officium adimpleret. Sic etiam S. Joannes vocatur, & eſt Angelus ratione officii; quia in hunc mundum miſſus eſt, ut Præcurſoris officio fungeretur: *Ecce ego mitto Angelum meum*, inquit Malachias Propheta, *qui præparabit viam ante faciem meam*. Hic Angelus, de quo loquitur Propheta, eſt ſanctus Joannes Baptiſta, qui vocatur Angelus, quia Præcurſoris officio fungens, Chriſto præcucurrit, ejuſque nunciavit adventum; *Præcurſorem Chriſti Joannem futurum appellat per Prophetam ſpiritus, dicens ex perſona Patris: ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, id eſt Chriſti, qui præparabit viam tuam ante te*. Hæc Tertullianus; cum quo *Angelum* ratione officii ſanctum Joannem paſſim vocant ſancti Patres, ex quibus unum adducam ſanctum Cyrillum, qui ait; *Angelus Baptiſta nuncupatus eſt, non quia natura Angelus eſſet, ſed quia ad annuntiandum clamandumque venit, præparandam eſſe Domini viam*.

Tert. L. adv. Jud. 9.
Malach.
Tert. ubi ſup.
S. Cyril. ubi ſup.

Angelus fuit ratione officii ſanctus Joannes Baptiſta, ſed fuit etiam Angelus ratione puritatis Angelicæ qua floruit. Homines enim qui virgineam ſervant puritatem ſunt quaſi Angeli in terra, & ut ait Tertullianus, unicam cum Angelis cæleſtibus familiam conſtituunt: *de familia Angelica deputantur*. Sicut Chriſtus, ut Verbum, habet in cælis Angelos à quibus adoratur; ita, ut homó, in terris Angelos habere voluit, à quibus colatur: *Verbum carnem aſſumens de Virgine, familiam in terra inſtituit Angelicam*. Hæc autem familia Angelica eſt ordo Virginum, quæ cum Angelis unam conſtituunt familiam, ſeu quæ Angelicæ familiæ adſcribuntur: *de familia Angelica deputantur*. Huic haud dubiè familiæ adſcriptus fuit ſanctus Joannes, qui, ut ait ſanctus Bonaventura, *fuit Virgo puriſſimus*; & de eo priùs dixerat ſanctus Bernardus: *Joannes virgo, imò virginitatis inſigne ſpeculum, pudicitiæ titulus, caſtitatis exemplum*: quare cùm ſanctus Joannes Baptiſta caſtitate virginea floruerit, per immaculatam hanc virginitatem, qua emicuit, factus eſt Angelus cum Angelis. *Non fuit ille natura Angelus*, inquit S. Hieronymus; *ſed fuit Angelus caſtitatis eximia puritate; nam in carne præter carnem vivere, Angelica eſt vita*. O mirabilem Angelum! Sed S. Joannes fuit etiam Angelus vitæ innocentia, & ſanctitate pereximia, qua refulſit.

Tert. L. 1. ad uxor.
Hieron. Ep. 22.
S. Bonav. L. medit. vitæ Chr. c. 13.
S. Bern. Ser. de S. Joan. Bap.

Licèt Angeli non generentur, duo tamen eodem tempore in terra geniti ſunt Angeli, Chriſtus ſcilicet, & Joannes Baptiſta: *Cùm Chriſtus Deus naſceretur in carne, Joannes Angelus eſt generatus in terris*. Chriſtus eſt magni conſilii Angelus, qui natus eſt ex Maria Virgine; & ſanctus Joannes eſt Angelus, qui à ſancta Eliſabeth fuit genitus. Sicut autem Chriſtus dicitur Angelus, non ſolùm quia miſſus eſt, ſed etiam ratione ſanctitatis incomparabilis, qua rutilavit; ita & Joannes eſt Angelus, non ſolùm ratione officii, & puritatis Angelicæ, ſed etiam ratione ſanctitatis pereximiæ, quæ illum Angelum fecit, & ſupra Angelos ſublimavit: *Joannes eſt Angelus, & inter Angelos electus*, ait S. Bernardus. Cur dicitur ſanctus Joannes non ſolùm Angelus, ſed etiam *inter Angelos electus*? Ratio eſt, quia per virtutes, & eminētem ſanctitatem, qua fulſit, non ſolùm factus eſt *Angelis par*, ut ait D. Auguſtinus, ſed etiam ſupra Angelos elevatus eſt. *Iſte eſt mirabilis Angelus, qui Angelicam ſanctitatem tranſgreſſus eſt*. O mirabilem Angelum! ſed quid in eo adhuc mirabilius adnoto; nempe arduam pœnitentiam, quam ſimul cum virginea puritate, &

Chryſol. Ser. 89.
S. Bern. Ubi ſup.
Auguſt. ſerm. 12. de Sanct.
Chryſ. imperf. Matth.

præ-

Digitized by Google

præcellente ſanctitate in ſeipſo conjunxit: Joannes enim *eſt Angelus, qui pœnitentia adhæret*.

Apud Angelos non eſt pœnitentia; Angeli enim mali, nec gratiam, nec tempus, nec voluntatem pœnitendi habuerunt; boni verò Angeli pœnitentia non egent, nec apud eos pœnitentia locum habere poteſt, cùm ſumma, & conſtante beatitudine perfruantur. Sed Joannes eſt Angelus, qui deſerta, & antra inhabitat, qui vigiliis, & jejuniis **Ubi ſup.** vacat, & qui acerbiſſimæ pœnitentiæ adhęret; ut enim ait Doctor Seraphicus, *fuit auſtera Joannis pœnitentia, ex parte loci ex parte cibi; & ex parte veſtimenti*. Fuit quidem auſtera *ex parte loci*: quia cùm adhuc puer eſſet, deſertum petiit, & in ſolitudine habitavit: *Venit Joannes Baptiſta prædicans* **Matth. 3.** *in deſerto*. Fuit etiam auſtera *ex parte cibi*: quia melle dumtaxat, & locuſtis veſcebatur, & ex iis ita parcè ſumebat, **Matt. 11.** ut quaſi nihil manducaret: *Erat neque manducans, neque bibens*. Auſtera tandem ejus erat pœnitentia ex parte veſtimenti, quia non pretioſis, & mollibus induebatur veſti**Matth. 3.** bus; ſed, ut dicit ſacer Textus, *habebat veſtimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos ſuos*: unde, inquit divus Hieronymus, omnia in Joanne auſteram redolebant pœnitentiam; *Veſtis aſpera, zona* **a Hier. Ep. 4. ad Ruſt.** *pellicea, cibus locuſta, & mel ſilveſtre, omnia virtuti, & continentia præparata*.

O mirabilem Augelum! ò hominem portentoſum, qui ſimul cum vita Angelica auſteram, & duram jungit pœnitentiam! ſed ò quàm duriori, & aſperiori pœnitentiæ quiſquis noſtrum adhęrere debet! ſi enim Joannes, qui ſanctitate eſt Angelus, tam auſteram ſectatur pœnitentiam, quàm duriori nos, qui peccatores ſumus, pœnitentiæ inſiſtere debemus? ſecundùm menſuram culpæ debet eſſe menſura pœnitentiæ: quia, **Greg. ho. 10. in Eva.** ut dicit ſanctus Gregorius, *non debet eſſe par pœnitentia ejus qui parùm, & ejus qui multùm peccavit*: unde, juxta hanc regulam, pœnitentiæ operibus incumbere non tenebarur Joannes: quia Angelus puriſſimus, & ſanctiſſimus extitit, qui nunquam peccaſſe creditur. Et iuxta eandem regulam graviſſima noſtra eſſe deberet pœnitentia: quia graviter, & pluries deliquimus. Sed ò portentum ſtupore dignum! ò rem ſanguineis lachrymis deflendam; pœnitentiam fuginnt, qui ob peccata perpetrata, pœnirentiæ jugo ſubdi tenentur! Joannes, qui pœnitentiæ legibus non ligatur, ardnam ſuſcipit pœnitentiam, & nos, quibus pęnitendi onus incumbit, a pęnitentia abhorre**Ubi ſup.** mus, pœnitentiam fugimus. Heu! quis hodie Joannis pœnitentiam imitatur? (Quis hodie, inquit Doctor Seraphicus, talem pænitentiam facit? non in deſerto, ſed in ampliis palatiis & lectis ſpatioſiſſimis pœnitemus; noſtra pœnitentia ſunt delicatiſſima veſtimenta, non duo paria, ſed plurima; nou locuſta, nec panis, & aqua, ſed fercula varia, & vina dulcia, & diverſa: verè non eſt vera, ſed falſa noſtra pœnitentia, imò nec pœnitentia eſt nominanda, ubi nulla ſunt aſpera, ſed dulcia univerſa.) O peccatores, videte Joannem, audite Joannem; videte hunc Angelum, qui licèt puriſſimus, & ſanctiſſimus, gravi pœnitentia corpus ſuum affligit, & identidem intra vos dicite: Heu! ſi Joannes vir ſanctiſſimus duram ſectatus eſt pęnitentiam; quantò magis nos peccatores gravi pęnitentiæ incumbere debemus? Sed ſi Joannis non vos moveant exempla, ejus audite verba: audite hunc Angelum in deſerto clamantem: *Pœnitentiam agite*! ejus monitis obtemperare, & pœnitentiam aſperam agite inſtar S. Joannis, qui licèt eſſet Angelus, duræ tamen pœnitentiæ adhæſit. Sed tandem *Joannes eſt homo qui æſtimatur Chriſtus, & qui laudat Chriſtum*.

3 PARS.

Sanctus Joannes eſt homo, qui æſtimatur eſſe Chriſtus, & laudat Chriſtum.

NOverant omnes vicini, & cognati Eliſabeth, quòd ipſa eſſet ſterilis, & ætate provecta: didicerant etiam haud dubiè. Gabrielem Archangelnm Zachariæ apparuiſſe, eique prædixiſſe, quòd mulier **Luc. 1.** eius Eliſabeth paritura eſſet filium, qui vocandus erat Joannes, & qui magnus futurus erat coram Domino. Quare cùm prophetiam veram eſſe probavit eventus, ſeu cùm natus eſt Joannes, *mirati ſunt univerſi*, & de Joanne recens nato dicebant invicem: *Quis putas, puer iſte erit*? quis putas erit hic puer, qui natus eſt ex patre ſene, & matre ſterili? quis putas erit ille puer, cujus nativitatem pręnuntiavit Archangelus Gabriel, aſſeruitque eum fore magnum coram Deo? quis putas erit hic puer, qui adhuc in cunis vagiens, muto parenti loquelæ uſnm miraculosè reſtitut? nullus, quid de hoc puero ſentiret, clarè manifeſtabat: ſed omnes eum magnum ſore credebant, & nonnulli eum eſſe Chriſtum iam ſuſpicabantur. Sed hæc eorum opinio crevit, cùm in deſerto inhabitavit: Joannes enim adhuc puer deſertum adiit; ibi Baptiſmum pœnitentiæ prœdicavit, ibique ieiuniis, zelo quo ardebat, & pęnitentia, qua ſuum gravabat corpuſculum

tan-

tantam ſibi apud homines famam conciliavit, ut omnes eum eſſe Chriſtum crederent: Luc. 3. 15. *exiſtimante populo, & cogitantibus omnibus in cordibus ſuis de Joanne, ne fortè eſſet Chriſtus*. Nec ſolus populus, ſed etiam Scribæ, Phariſæi, & viri docti Joannem eſſe Chriſtum cenſuerunt: unde ſolemnem ad eum miſerunt legationem, ut D. Thom. à Villan. ser. 1. de s. Joan. ab eo inquirerent, quis ille eſſet, credentes, quod eſſet Chriſtus: *Quærunt ab eo: tu qui es? tantus namque omnibus videbatur*, inquit Thomas à Villanova, *ut vix crederetur eſſe qui erat, ſed Chriſtus*.

Legati ad Joannem miſſi ab eo non petierunt, an eſſet Chriſtus; ſed ſolummodò eum interrogaverunt, dicentes: *Tu quis es?* Licèt autem hi à Joanne non petierint, an ipſe eſſet Chriſtus? reſpondit tamen ille: *Non ſum ego Chriſtus*. Cur Joannes ſe non eſſe Chriſtum reſpondet, cùm non ab eo petatur, an ſit Chriſtus? ſic reſpondet, quia ſpiritu prophetico noverat, quòd qui illum interrogabant, eum eſſe Chriſtum putarent: quare ut eorum tolleret errorem, reſpondit ſe non eſſe Chriſtum: *Non ſum ego Chriſtus*. Et neceſſe fuit, Joannem confiteri, & aſſerere ſe non eſſe Chriſtum: quia tanti fiebat apud Judæos, ut ipſi eum eſſe Chriſtum ſemper credidiſſent; niſi Joannes ſe non eſſe Chriſtum aſſeruiſſet: *Joannes*, August. ser. 25. de sanct. inquit Auguſtinus, *credebatur Chriſtus, & in illo errore populus moraretur, niſi ab illo confitente corrigeretur*. O magnam populi de Joanne opinionem! tanta enim ejus erat doctrina, mores ita ſancti, vita ita pura & portentoſa, ut Chriſtus putaretur; & eum eſſe Chriſtum ſemper credidiſſent Judæi, niſi Joannes ſe non eſſe Chriſtum aſſeruiſſet: *Non ſum ego Chriſtus*

Hæc Judæorum de Joanne opinio magis increbuit in Jordane; ibi enim, ut loquitur ſacer Evangeliſta Matthæus, Matt. 3. *Joannes habebat veſtimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos ſuos; eſca autem ejus erant locuſtæ, & mel ſilveſtre. Tunc exibat ad eum Jeroſolyma, & omnis Judæa, & omnis regio circa Jordanem, & baptizabantur ab eo in Jordane, confitentes peccata ſua*. Cur tot populi ad Joannem in Jordane exiſtentem currunt? cur ab eo baptizari volunt? cur ei peccata ſua confitentur? ratio eſt, quia eum tanti faciebant, ut eum Chriſtum eſſe ſentirent. In qua opinione magis confirmati ſunt, cùm Chriſtum ab eo baptizari viderunt; tunc enim non Chriſtum eſſe Chriſtum, ſed Joannem eſſe Chriſtum, & Meſſiam à Deo miſſum, crediderunt. Unde Pater æternus Spiritum ſanctum ſub columbæ ſpecie ſupra Chriſti caput miſit, dicens: *Hic eſt filius meus dilectus*. Quaſi diceret: ne ampliùs Matt. 3. credatis, Joannem eſſe Meſſiam promiſſum, ne putetis, Joannem eſſe Chriſtum & filium meum; non enim Joannes eſt filius meus, ſed ille ſupra quem deſcendit Spiritus ſanctus: *Hic eſt filius meus dilectus*. Addit ſanctus Joannes Damaſcenus, quòd ſi Spiritus ſanctus ſub columbæ figura non deſcendiſſet ſupra caput Chriſti, Joanem, potiùs quàm Chriſtum, filium Dei eſſe populus credidiſſet, & omnes arbitrati eſſent, has voces; *Hic eſt filius meus dilectus*, non de Chriſto, ſed de Joanne intelligendas eſſe: Dama ser. de Transf. *Arbitrati eſſent ad Joannem ſpectare vocem illam: hic eſt filius meus dilectus*.

O quàm magna de Joanne apud populum fuit opinio! ſed, ò magnam etiam ſancti hujus Præcurſoris ſapientiam, qui dum à populo Chriſtus, & Meſſias æſtimatur, non inflatur ſuperbia, ſed Chriſtum laudat! Sacer enim textus de Joanne ait quòd crederetur eſſe Chriſtus: *Exiſtimante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus ſuis de* Luc. 3. *Joanne, ne fortè ipſe eſſet Chriſtus*. Mox autem ſubdit ſacra Scriptura, Joannem hac populi opinione non ſuperbiviſſe, ſed Chriſtum laudaſſe, tum ab ejus baptiſmo, tum ab ejus perſona, Chriſtum laudavit Ioannes ab ejus baptiſmo, dicens: *Ego quidem aqua baptizo vos, ſed ipſe vos baptizabit in Spiritu Sancto, & igne*. Quaſi diceret: vos me æſtimatis à baptiſmate quo vos abluo, ſed veniet Chriſtus, qui vos baptiſmo nobiliori, & efficaciori lavabit: meus namque baptiſmus eſt ſolùm in aqua ad abluenda corpora, & in ſignum pænitentiæ; ſed Chriſti baptiſmus in animas derivabit, quas gratia & Spiritus Sancti igne replebit. Chriſtum etiam laudavit Ioannes à perſona dicens, Ubi sup. *Veniet autem fortior me, cujus non ſum dignus ſolvere corrigiam calceamentorum ejus*. Quaſi diceret: vos me pluries facitis, neque Chriſtum eſſe creditis; ſed velim ſciatis, infinitam eſſe diſtanſtiam inter illum, & me: tantæ enim Chriſti ſunt virtutes, tantæ perfectiones, tantaque ejus magnitudo, ut non ſim dignus eſſe ſervus ſervorum ejus, ac corrigiam calceamentorum ejus ſolvere.

O magnam Joannis virtutem! ò pereximiam ſapientiam huius ſancti Præcurſoris, qui dum Chriſtus æſtimatur, Chriſtum laudat, eiuſque perfectiones prædicat! O utinam nos eodem accenderemur ſpiritu! Utinam cùm ab hominibus laudamur, ſuperbia non tumeſceret cor noſtrum, ſed lingua noſtra in Dei laudes prorumperet! Maximum eſt periculum; ne, qui laudatur, in ſuperbiam incidat, & in laqueum diaboli:

Peri-

Bedæ in cap. 6 Marc. *Periculoſum eſt honorantium favore demulceri*: quare ſi ab hominibus laudemur, protinùs ad Deum laudandum mentes & ora noſtra convertamus; illumque laudemus, cui ſoli debitus eſt honor & gloria. Si aliquod opus bonum facimus, Deum laudemus, *qui operatur in nobis velle & perficere*. Ad Phil. 2 Si aliqua perfectio in nobis eluceat, Deum laudemus, à quo eſt omne bonum, & omne donum: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum*. Jac. 1 Non ſimus ſimiles Oziæ, qui plurimis à Deo acceptis beneficiis, non eum laudavit, ſed in ſuperbiam incidit: *Elevatum eſt cor ejus*; 2. Paral. 26 ſed Regium imitemur Prophetam, qui ſemper effundendis Dei laudibus incubuit; *Benedicam Dominum in omni tempore*. Vel potiùs imitemur Baptiſtam, qui cùm ab hominibus laudatur, eorum laudibus non incantatur, nec inflatur; ſed Chriſtum Dominum laudat, & prædicat. Incantatricibus ſimiliter homi num laudibus ne faſcinemur, ſed laudes hominum, & quidquid in nobis laudabile reperitur ad Deum referamus, cui debetur omnis honor & gloria. Laudemus Deum in hoc mundo; & in æternum eum laudabimus, eoque fruemur in gloria. *Amen*.

DE SANCTO.

PETRO.

CONCIO UNICA.

Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Matth. 16.

ORatoribus nonnunquam ita ſterilia, ingrata, & ignota pertractanda ſeſe offerunt ſubjecta, ut multa excogitare, multa adinvenire, multaque ad ſupplendum materiæ ſuæ defectu è penu ſuo promere cogantur. Ad has quidem nunc non redactus ſum anguſtias; nec eſt, quòd de ſuſceptæ tenuitate & ſterilitate conquerar materiæ; cùm ita abundans, opulentum, ac magnificum ſit ſubjectum, quòd in manibus habeo, ut nedum exhauriri, ſed ne digno quidem ſermone quomodocumque attingi valeat. Heu! quis S. Petrum, Apoſtolorum Principem, Chriſti in terris Vicarium, cælique claviculariuni dignis proſequi poſſit laudibus? quis enarrare queat, quàm amara ejus pœnitentia, quàm generoſa ejus fides, quàm ardens ejus zelus, & quàm ejus erga commiſſum ſibi gregem vigilans & laborioſa fuerit ſollicitudo? ſed quis calamo luſtrare valeat omnia loca, quæ ducente Chriſti ſpiritu, S. hic peragravit Apoſtolus; ſimulque delineare zelum ſalutis animarum, quo ſemper exarſit, amoris divini flammas, quas ubique ſparſit, ac mirabilia opera quæ undequaque eſt operatus? quis tandem portentoſa quæ edidit miracula, innumeras, quæ ejus miniſterio factæ ſunt, animarum converſiones; necnon ardua, quæ adversùs pſeudoprophetas, idololatras & infideles pro Dei gloria ſuſcepit, certamina dignè poſſet explanare? meam equidem hac in parte tenuitatem fateor; cùmque pereximias & innumeras, quæ in Apoſtolorum Primate elucent, perfectiones inſpicio, protinùs ſuſpicio; & identidem timeo, ne tam ſublimi & abundante obruar materie. Quod ne fiat, divinum ſupplices poſtulemus auxilium, mediante Dei genitrice Maria. *Ave.*

SAnctus Petrus, dum in hoc mundo inter homines verſaretur, fuit Pœnitens, Prælatus, & Apoſtolus. Fuit Pęnitens: *Flevit amarè*, fuit Prælatus: *Tu es Paſtor ovium*; & fuit Apoſtolus, necnon inter Apoſtolos primus: *Princeps Apoſtolorum*. Illuſtris ille pœnitens torrente lacrymarum ſua lavit crimina; ſupremus hic Eccleſiæ Præſul ſupra alios Prælatos fuit ſublimatus; & dignus hic Apoſtolus ardentiſſimo erga magiſtrum ſuum Chriſtum fuit amore ſuccenſus. Unde, ut aliquo ordine magnalia Petri elucidanda ſuſcipiam, illum inſpicio, ut pœnitentem contriſtatum, qui propria deflet crimina; ut Summum Pontificem, qui toti præeſt Eccleſiæ; & ut Apoſtolum zelantiſſimum, qui Chriſtum Salvatorem ſummoperè diligit. Videamus ergo lacrymas, elevationem, & amorem ſancti Petri. Videamus: 1. Lacrymas hujus Pœnitentis: 2. Elevationem hujus Prælati: 3. Amorem illius Apoſtoli. Lacrymæ Petri, ut Pœnitentis; elevatio Petri, ut Prælati; & amor Petri, ut Apoſtoli: en tres hujus concionis partes.

Petri pœnitentis lacrimæ. I. PARS.

PEccaverat Petrus; ſed qui factus erat peccator, fit pęnitens, omniumque pęnitentium exemplar mirificum. Pęnitentiam ejus nimiæ, quibus proprium corpus afflictavit, teſtantur mortificationes; ſed eam evidentiùs manifeſtant lacrymę, quas fudit promptè, quas fudit amarè, quas fudit diù. Non penſandum, Petrũ eſſe pęnitentem deli-

catum, qui auſteræ pœnitentiæ onera fugiat; pœnitentiæ enim fortiter adhæret, eſtque verus pœnitens, qui ut perpetratum deleat crimen: 1. flet promptè: 2. flet amarè: 3. flet diù.

1. Peccatores rarò ad pœnitentiam promptè advolant, tardant potiùs converti ad Dominum, & de die in diem ad illum per pœnitentiæ viam reverti differunt. Dicunt cum Pharaone: *Cras, cras*. Vel cum Latrone
Exod. 8 ſuam uſque ad mortem pœnitentiam procraſtinant. At Petrus non obdormivit in peccato, nec illud ſalutaris pœnitentiæ lavacro abluere diſtulit; non dixit: *Cras, cras*, non dixit: nondum advenit pœnitendi tempus; non dixit: intra aliquod tempus, vel circa vitæ meę finem me peccaſſe pęnitebit, neque ad Deum totaliter convertam; ſed immediatè poſt Petri culpam acceſſit Petri pœnitentia; peccavit Chriſtum negando, & ſtatim flevit pœnitendo; vixque negare deſierat Petri lingua, cùm ad diluendam negationis maculam luſtrales, & ſacri baptiſmatis virtutem habentes lacrymas oculi ejus abundè effuderunt. Adhuc
Luc. 22 loquabatur Petrus: *Adhuc eo loquente*; nondum loqui ceſſarat, vixque poſtremos negationis ultimæ pronuntiaverat accentus, cùm illum reſpexit Chriſtus, & protinùs
Mar. 14 in lacrymas prorupit; & *cœpit flere*. Verum eſt, inquit Sanctus Ambroſius, non fleviſſe Petrum prima vice, qua magiſtrum negavit: quia nondum miſericordibus eum
Ambr. in c. 22. Luc. Chriſtus reſpexerat oculis: *Negavit primò Petrus & non flevit: quia adhuc non reſpexerat Dominus*. Propter eandem rationem non flevit Petrus, mox ut Chriſtum ſecundò negavit: *Negavit ſecundò Petrus, & non flevit: quia adhuc non reſpexerat Dominus*. Sed cum tertiò negavit Petrus, illum reſpicere dignatus eſt Chriſtus, & ſtatim tactus dolore cordis intrinſecùs, copioſiſſimè flevit: *Negavit tertiò: reſpexit Jeſus, & ille amariſſimè flevit*.

Refert Plinius, nonnulla in Phyrigia vi-
Plin. de nat. hiſt. deri ſaxa, quæ cùm irradiantur à ſole, crebras ſtatim emittunt aquæ guttas, veluti ſi ſolis aſpectu ad lacrymandum moverentur. Durum quidem, & quaſi ſaxeum fuit Petri cor cùm Benefactorem ſuum, Creatorem ſuum, & Dominum ſuum negavit; ſed cùm ſol juſtitiæ Chriſtus eum benignè aſpexit, ac gratiæ ſuæ radiis illuſtravit, lapideum ejus cor ſtatim dolore fuit contritum, ejuſque oculi in fontes aquarum mox fuere conver-
Ps. 113. ſi: *Convertit petram in ſtagna aquarum, & rupem in fontes aquarum*. Petrus non eſt imitatus protoparentem noſtrum Adamum, qui poſt peccatum non ſtatim flevit, nec ſtatim pœnitentię adhæſit; ſed latere, & à facie Dei fugere conatus eſt; Petrus verò abſque ulla mora flevit, & ad Deum converſus eſt: *Ille*, inquit S. Maximus, *tanquam deprehenſus, feſtinat ad latebras; hi tanquam emendatus, prorumpit ad lacrymas*. Sed ſi Petrus eſt pœnitens contriſtatus, qui poſt peccatum flet prompte; eſt etiam pœnitens contriſtatus, qui poſt peccatum *flet amarè*. S. Maxim. h. 9. de pœnit. Petr.

2. Ad exprimendam mirabilem oculorum Dei virtutem, lucidiſſimum Thraces pingebant ſolem, ex quo tres radii prodibant; quorum unus mortuum irradians ad vitam revocavit, alter duram illuminans rupem, in minutiſſima contrivit; tertiùs verò nivis montem pertingens, illum liquefecit. Præclaræ, ac ingenioſæ huic picturæ hæc verba ſuppoſuerunt: *Oculi Dei ad nos*; ut indicarent, his ſimiles eſſe effectus, quos in nobis oculi Dei cauſant. Et reverà tres ex Chriſti, ſolis juſtitiæ, oculis exiere radii, qui ſimiles cauſarunt effectus. *Primo radio* Paulum illuminavit, eumque in peccatis mortuum ſuſcitavit. *Secundo* Matthæum in telonio ſedentem, & inſtar lapidis induratum contrivit. *Tertio* Petrum niveo monte frigidiorem, in uberem lacrymarum imbrem reſolvit: Chriſtus enim Petrum reſpexit, qui oculis Chriſti, quaſi lanceis, transfixus, de peccato doluit, atque amaras, ſeu ex cordis amaritudine manantes lacrymas copioſè fudit: *Egreſſus foras, flevit amarè*. Sicut enim columba ſuo maſculo orbata continuè gemit; ita Petrus, qui filius columbæ nuncupatur, agnoſcens, ſe Chriſtum, ſponſum animæ ſuæ, per peccatum amiſiſſe, ſtatim ingemuit, & amarè flevit: *Egreſſus foras, flevit amarè*. Matt. 26. Sidon. Apoll.

Narrat S. Evangeliſta Matthæus peccatum Petri, & amaras lacrymas, quas ad illud delendum effudit. Sedebat, inquit, Petrus foris in atrio Principis Sacerdotum, *& acceſſit ad eum una ancilla, dicens: Et tu cum Jeſu Galilæo eras? at ille negavit coram omnibus, dicens: Neſcio quid dicis. Exeunte autem illo januam, vidit eum alia ancilla, & ait his qui erant ibi, & hic erat cum Jeſu Nazareno; & iterùm negavit cum juramento; quia non novi hominem. Et poſt puſillum acceſſerunt, qui ſtabant, & dixerunt Petro: Verè & tu ex illis es: nam & loquela tua manifeſtum te facit. Tunc cœpit deteſtari, & jurare quia non noviſſet hominem*. Ecce Petri peccatum; ſed immediatè poſt lapſum, Chriſti oculis, & Dei gratia illuſtratus, ſuam agnovit miſeriam, factique pœnitens, egreſſus eſt extra atrium Principis Sacerdotum, Matt. 26.

dotum, ibique amaras fudit lacrymas: *Egreſſus foras flevit amarè*; & ut ait D. Auguſtinus, *amariſſimè flevit*. Tanta lacrymarum Petri fuit amaritudo, ut ex acritudine, & multitudine earum, oculi illius facti ſint rubicundi, & quaſi ſanguinolenti. Imò, ut ait S. Clemens, in genis Petri factæ ſunt violentæ quædam impreſſiones, & profundi quidam ſulci, per quos, quaſi per quoſdam canales, aut aquæductus lacrymæ ejus deſluebant. Quare fatendum, quod Petrus amarè & amariſſimè fleverit, *ſed flevit etiam diù*.

Aug. ſer. 66. de temp.

3. De eo ait S. Marcus Evangeliſta, quod flere cœperit: *Cœpit flere*; ſed non dicit, quòd aliquando flere deſierit; quia toto vitæ ſuæ tempore flere non deſtitit; ita quòd ſingulis diebus, cùm perpetrati recordaretur criminis, in amaras lacrymas prorumperet. Et ut aſſerit S. Clemens Papa, non ſolùm flebat per diem, ſed eam contraxerat conſuetudinem, ut ſingulis noctibus à primo gallorum cantu uſque ad horam matutinam fleret. Unde cum Pſalte Regio meritò dicere poterat: *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte*; erant etenim lacrymæ quotidianus ejus panis; quia flere non ceſſabat. Peccaverat negando, & peccatum abluit flendo; peccaverat in uno loco, & flevit ubique; peccaverat breviſſimo temporis intervallo, & flevit ſemper: *Semel negavit, ſemper flevit*.

Marc. 14. Pſ. 41. S. Aug.

Lacrymæ ſunt externa interni doloris indicia: *Lacrymæ teſtes ſunt doloris*; ait Auguſtinus: ut & dicit Seneca, *per lacrymas dolorem oſtendimus*. Graviſſimum autem eſſe dolorem ſuum lacrymis manifeſtavit Petrus, quia non pauciſſimo tempore, ſed diù, imo & ſemper flevit, nam ad ultimum uſque vitæ ſuæ terminum flere non deſtitit. Unde non ſecùs ac D. Paulus dicere potuiſſet; *Triſtitia mihi magna eſt, & continuus dolor cordi meo*: triſtitia enim & dolor ejus fuere continui & perennes, quia uſque ad mortem amarè, & quaſi ſemper flevit: *Semel negavit, ſemper flevit*.

Aug. l. 50. Hom. Hom ult. Sen. ep. 64. Rom. 9.

O Petre, ut quid tamdiù tuos producis fletus? ut quid tuæ tamdiù perennant lacrymæ? num toto vitæ tuæ tempore maculam, in uno quaſi momento contractam, lavare debes? nùm te latet, Deum eſſe patrem miſericordiarum, qui à peccatoribus tam auſteram, tamque diuturnam non exigit pœnitentiam? ſed, ò Petre, cur te ſemper pœnitebit peccati, quòd, ut primùm flere cœpiſti, per Dei miſericordiam deletum eſt? & cur lacrymis lavas peccatum, quod jam totaliter lotum eſt? cæterùm certum eſt, te die Pentecoſtes in gratia fuiſſe confirmatum: quare à lacrymis temperare debes; eſt quod gaudeas de certitudine ſalutis, & quòd propter jam condonatum crimen tamdiù plores. Hæ ſunt carnis, & mundi rationes, quibus fortè aures præberet alius à Petro; at S. huic Apoſtolo tantus de perpetrato crimine dolor ineſt, ut ſi æternùm in hoc mundo viveret, æternùm illud deteſtaretur, ſemperque in ejus deteſtationem amarè fleret. Scit, ſe breviſſimo temporis intervallo peccaſſe; ſed diuturnis lacrymis crimen ſuum expiare intendit. Se ſemel peccaſſe novit, & vult ſemper pœnitere. Se à Deo gratiam impetraſſe, ſeque in gratia eſſe confirmatum non ignorat, ſed ſe Deū graviter offendiſſe ſemper recordatur? quare propter injuriam Deo ſuo irrogatam, uſque ad mortem lacrymas fundere non deſinit: *Semel negavit, ſemper flevit*.

O quam multi Petrum ſequuntur peccantem! ſed ò quàm pauci Petrum imitantur pœnitentem! *Toties negamus, quoties peccamus*, inquit S. Auguſtinus; tamen licèt innumeri Chriſtum negent cum Petro, nullum ferè reperire eſt, qui cum Petro, veræ pœnitentiæ lacrymas profundat. Permulti tot & tantis rei ſunt criminibus, ut ad veniam obtinendam ſanguineas emittere deberent lacrymas; & tamen nec unicam pœnitentię lacrymam effundunt: peccare ſciunt, & flere neſciunt: *Neſcit flere, qui flenda committit*: *& cùm ipſe ſit lacrymabilis, non habet culpa lacrymas ſua*. O peccator, ſi peccaſti, flere debes, ut peccata tua expurges: *Flere debemus, fratres, peccata quæ commiſimus. Iſte fletus ſit panis noſter, quem die ac nocte comedere debemus*. Heu! ſi ſcirent peccatores, quanta vis, & quanta virtus ſit lacrymarum, certè die & ac nocte lacrymas profunderent. Scitote, inquit S. Auguſtinus, unicam lacrymam ex corde contrito manantem, habere virtutem extinguendi totum inferni ignem: *Omnes aquæ non extinguerent unicam ſcintillam in inferno; ſed ſi una lacryma de puro, & contrito corde proceſſerit, totum ignem inferni extinguit*. O peccator, ſi peccata tua fleas in hoc mundo, nunquam igne cruciaberis in inferno. Quare ſi peccaſti cum Petro, plora ſimul cum illo, plora promptè, plora amarè, plora diù cum ſancto Apoſtolo. Sed poſtquam Petri pœnitentis lacrymas ſumus contemplati; *Petri, ut Prælati, elevationem admiremur*.

S. Aug. ſer. in Pſ. 110. S. Aug. ſer. 1. ad Frat. in eremo. Aug. in Pſ. 94.

II PARS. *Petri, ut Prælati, elevatio,*

PEtrum fuiſſe Prælatum omni exceptione majorem omnis terra proclamat ; ſed ut ejus celſitudinem & elevationem majori perſpicuitate explicare valeam, eum inſpicio reſpectu urbis Romæ, in qua thronum ſuum collocavit ; reſpectu totius Eccleſiæ, cui glorioſè præfuit; & reſpectu totius orbis terrarum, quem illuminavit ; & ſub his omnibus reſpectibus maxima fuit ſancti illius Prælati celſitudo : quia fuit : 1. Urbis Romæ gloria . 2. Eccleſiæ Chriſti fundamentum. 3. Mundi totius lumen.

1. Non modicum ad urbis Romanæ decus, & honorem contuliſſe cenſebat Cæſar Auguſtus, eò quòd ex latere & luto conſtructas domos in magnifica commutaverit (Sueton.) palatia : *Gloriabatur marmoream ſe reliquiſſe, quam lateritiam accepiſſet*. Sed ad almæ hujus urbis gloriam magis contulit Petrus : quia deſtructis deorum templis, ac eliminata omni idololatria & ſuperſtitione, in ea Catholicam Religionem inſtituit ; eamque fidei centrum, flagellum paganiſmi, totiuſque orbis Eccleſiaſtici dominam, & principem effecit.

Verum eſt, quòd ante Petri adventum, Roma eſſet omnium totius mundi urbium florentiſſima; imperii namque ſui fines ex parte orientis uſque ad Euphratem, ex parte Occidentis uſque ad Oceanum, ex parte meridiei uſque ad Africæ terminos, & ex parte ſeptentrionis uſque ad Danubium dilataverat; & ut ait Strabo, *Orbem univerſum paucis exceptis ſubjecerat*. Magna quidem extitit temporalis hæc urbis Romæ elevatio; ſed cùm in eam thronum ſuum ſpiritualem tranſtulit Petrus, longè famoſior & illuſtrior evaſit; tunc verè totius mundi prima, & caput effecta eſt; tunc, ut ait S. Leo, ipſa per Petrum longè ultra terminos à Cæſaribus poſitos dominationem ſuam dilatavit : *Per ſacram Petri fidem caput orbis effecta, latiùs præſidens religione divina ; quam dominatione terrena*. (S. Leo ſer. 1. S. Petri & Pauli.)

Antequam in urbe Roma ſuum Petrus collocaſſet ſolium, totum florentiſſimæ illius urbis decus idololatria, & horrendis aliis quibus ſcatebat vitiis, penitùs deturpabatur . Verum eſt, quòd eſſet Roma triumphans; ſed erat etiam Roma gentilis, Roma impia, Roma idolis ſerviens, omnibuſque ferè vitiorum generibus indulgens. At Petrus adveniens, per ſe & per ſucceſſores ſuos, turpes illos, quibus urbs Roma dedecorabatur, delevit infamiæ characteres; idololatriam enim totaliter extirpavit, amandavit paganiſmum, idola ſubvertit, idolorum fana in Eccleſias convertit, in ea catholicam religionem inſtituit, eamque puram, ſanctam, ac omnibus populis venerabilem effecit ; imò & religione catholica illius gloriam & potentiam, ultra terminos per Cæſares definitos, longiùs dilatavit : *Latiùs præſidens Religione divina, quam dominatione terrena*. O magnam urbis Romæ gloriam, quæ adhuc glorioſior & florentior facta eſt ; quia, per S. Petrum, potentiam ſuam uſque ad cælos dilatavit ; Petro enim Romam ingrediente, ipſa habuit claves Regni cælorum, quæ S. huic Apoſtolo datæ erant : *Tibi dabo claves regni cælorum*. Antequam Romam Petrus veniret, eo nempe tempore, quo urbs illa famoſiſſima ubique victrix erat & triumphans, advolabant undique cives, qui ut ſe Romano ſubdi Imperio teſtarentur, urbium ſuarum claves Cæſaribus offerebant, Magna quidem hæc fuit urbis Romæ gloria ; ſed libenter dicam, majorem adhuc ei Petrum attuliſſe gloriam, quia per Petrum habuit claves regni cælorum, ejuſque poteſtas uſque ad cælum dilatata eſt : *Tibi dabo claves regni cælorum*. (Matt. 16.) Sanctus ergo Petrus eſt Prælatus, cujus magna eſt elevatio ; quia fuit urbis Romæ gloria ; *ac etiam quia fuit Eccleſia Chriſti fundamentum*.

2. Dixit enim ei Chriſtus: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*. (Matt. 16.) Quaſi diceret : O Simon, volo, quòd in poſterum voceris Petrus, quòdque Eccleſiæ meæ ſis petra fundamentalis: O Petre, meæ voluntatis eſt, quòd mecum totius Eccleſiæ ſis fundamentum ; non quidem primarium, quod mihi ſoli competere poteſt: ſed eris tu fundamentum ſecundarium: quam dignitatem tibi ſoli concedam. Sic Chriſtum loquentem inducit S. Leo, ſequentibus verbis : *Ego petra, ego fundamentum ; tamen tu quoque petra es : quia mea virtute ſolidaris, ut quæ mihi poteſtate ſunt propria, ſint tibi mecum participatione communia*. (S. Leo ſer. 3 de S. Pet.)

Cùm veniſſet Jeſus in parte Cæſareæ Philippi, interrogavit Diſcipulos ſuos, dicens : *Quem dicunt homines eſſe Filium hominis?* Reſponderunt, quod ab aliquibus Joannes Baptiſta, ab aliis Elias, & ab aliis Jeremias, aut unus ex Prophetis eſſe crederetur. Chriſtus verò Apoſtolos deinde alloquens, dixit : *Vos autem quem me eſſe dicitis?* (Matt. 16.) Nomine omnium reſpondit Petrus ; *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi*. Mirabilis hæc fuit Petri confeſſio ; ſed mirabilior extitit

tit Petri confitentis remuneratio: quia ob talem confeſſionem factus eſt totius Eccleſiæ fundamentum. Dixit enim Chriſtus: O Petre, quia me Chriſtum Dei Filium eſſe confeſſus es: *Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* Quanta Petri gloria, quanta merces, quòd à Chriſto factus ſit fundamentum illius Eccleſiæ, contra quam inferni portæ prævalere nequeunt: illius Eccleſiæ, quam ut ſponſam dilexit, & quam proprio ſanguine irrigavit; illius tandem Eccleſiæ, quæ omnium Apoſtolorum, Martyrum, Virginum, & aliorum Sanctorum, qui in cælis rægnant, mater agnoſcitur:
Theoph. in cap. 16 Matt. *Mercedem Petro dat magnam*, inquit Theophilactus, *quia ſuper eum ædificavit Eccleſiam*. Sed ſi magna eſt Petri gloria & elevatio, quia univerſalis Eccleſiæ fuit fundamentum; magna etiam ejus fuit elevatio, *quia totius orbis terrarum fuit lux.*

3 Verum eſt, quod fidelis quiſque animarum paſtor, lux mundi vocari poſſit, omnibuſque bonis animarum paſtoribus dici poteſt: *Vos eſtis lux mundi.* Sed ſicut ſtella differt a ſtella in claritate, ita inter Petrum, & alios paſtores, ratione lucis, magna eſt differentia: de aliis enim dici poteſt, quòd fuerint veluti faces accenſæ, vel quaſi fulgentes, ſtellæ, quibus illuſtratus eſt mundus: ſed ſanctus Petrus fuit quaſi ſol, qui virtutum, & meritorum ſuorum radiis totum terrarum orbem illuminavit: *Lumi-*
Dion. Cart. ſer. 3 de Apoſt. *nare majus fuit Petrus.* Alii Prælati luminaria parva, & minora extiterunt: ſed omnium luminarium maximum fuit Petrus, qui quaſi ſol, & quaſi luminare majus, univerſum mundum irradiavit.

In mundi creatione fecit Deus duo luminaria magna: unum, ut præeſſet diei: & aliud, ut præeſſet nocti. Ex his autem duobus magnis luminaribus unum eſt alio majus, ſcilicet ſol, qui diei præeſt: & aliud eſt minus, videlicet luna, quæ præeſt nocti:
Gen. 1. *Fecitque Deus duo luminaria magna; luminare majus, ut præeſſet diei; & luminare minus, ut præeſſet nocti.* Duo hæc luminaria in ſenſu myſtico explicans ſanctus Bernardus, ait, per ea ſignificari ſanctos Apoſtolos Petrum & Paulum, qui duo maxima Eccleſiæ Catholicæ lumina extitere. *Iſti ſunt duo magna luminaria, quæ Deus in corpore ſuæ Eccleſiæ conſtituit.* Sed quem ex his duobus *luminare majus* vocabimus; quem ex iis ſolem eſſe dicemus? Petrum utique,
Chriſ. in c. 2 ep. ad Gal. ut ait ſanctus Joannes Chryſoſtomus. *Præeſt Petrus ſol diei Circumciſionis, Paulus luna nocti præputii.* Ideò, inquit, ſanctus Petrus dicendus eſt ſol: quia præfuit diei Circumciſionis; ſeu, quia illuminavit populum Iudaicum; qui erat circumciſus; ſed S. Paulus dicendus eſt luna: quia prefuit nocti præputii; ſeu quia illuminavit Gentiles, qui incircumciſi erant, & qui in tenebris erroris & infedelitatis degebant. Ecce præclaram rationem, ob quam S. Petrus dicendus eſt ſol, ſed aliam propoſito noſtro idoneam adducit Dioniſius Carthuſ. dicens. Ubi ſup.
Luminare majus fuit Petrus, quoniam major extitit Paulo poteſtate prælatica, & juriſdictione, ſeu quia fuit Prælatus majoris elevationis, & juriſdictionis. O magnam Petri gloriam! ò ſublimem hujus Apoſtoli elavationem! ſed quantò ſublimior, tantò à nobis magis honorandus eſt.

Omnes Sacerdotes Deus honorare jubet. Eccli. 7 31.
In tota anima tua, inquit, *time Dominum, & Sacerdotes illius ſanctifica. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit, & miniſtros ejus ne derelinquas. Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica Sacerdotes.* Ecce præceptum de colendo Deo ter repetitum, totieſque his verbis Sacerdotes colere præcipitur; ut intelligant omnes, poſt Deum honorandos eſſe Sacerdotes, qui etiam, licèt mali ſint, ſunt honorandi: *Quamvis mali ſint Sacerdotes, non ſunt contemnendi, ſed in eis venerandus eſt ille, & colendus, cujus ſunt Sacerdotes.* S. Paſc. in c. 4 Ioa. Sed ſi omnes Sacerdotes ſunt honorandi, quantò majori veneratione dignus eſt ſanctus Petrus, qui fuit ſummus Sacerdos, & Prælatus toti Eccleſiæ præpoſitus: quantò magis venerari debemus Sacerdotem Sacerdotum Petrum, qui fuit urbis Romæ gloria, Eccleſiæ fundamentum, & totius mundi lux. Eum venerati ſunt alii Apoſtoli, illum venerata eſt Regina Apoſtolorum Dei Genitrix Maria, quæ illum *Patrem, & Paſtorem ſuum* vocabat: honoremus & nos hunc Prælatum, cuius maxima fuit elevatio. *Sed Petri etiam erga Chriſtum maximus fuit amor.* Amag. ex Apo.

Petri Apoſtoli erga Chriſtum amor. III. PARS.

OMnes Apoſtoli, uno Iuda excepto, Chriſtum Dominum dilexere, cùm pro eius amore omnia reliquerint, vitam laborioſam ſuſceperint, & glorioſo martyrio occubuerint. Sed in S. Petri erga magiſtrum & Deum ſuum amore quid ſpecialius, & eminentius elucet: quippe quia eum amavit. 1. Amore ardentiſſimo. 2. Amore generoſiſſimo. 3. Amore obſervantiſſimo, & reverentiſſimo.

1. Ter a Petro petiit Chriſtus, an ipſum diligeret, *Simon Joannis diligis me?* Reſpondit ſemper Petrus quòd illum diligeret: *Tu* Joan. 21.

ſtis Domine, quia amo te. Sed ò Petre, qualis, & quantus eſt ille amor, quo Chriſtum proſequeris? Reſpondet ſanctus Chryſoſtomus, amorem Petri fuiſſe ferventiſſimum, nullumque alium Apoſtolum tanto, quanto Petrum, erga Chriſtum amore exarſiſſe: *Nemo ita ut Petrus Jeſum amabat*. Et S. Paſchaſius, S. Petrum aliis Apoſtolis in fide firmiorem, & charitate ferventiorem extitiſſe, proclamat: *Petrus ferventior fide, & charitate*. Chryſ. To. 2. Ho. 51. in ch.

L. 11. in Mat. Quàm ardens Petri erga Chriſtum fuerit amor, multis in caſibus apparuit; ſed potiſſimùm cùm Chriſtus Apoſtolis prædixit, quòd unus ex eis ipſum traditurus eſſet: *Unus ex vobis tradet me, qui manducat mecum*. (Marc. 14. 18.) Dixit Chriſtus, quòd unus ex eis ipſum proderet; ſed proditorem non manifeſtavit: cur, quæſo, vulgare noluit, perfidum Iudam eſſe hunc proditorem, à quo prodendus erat? Reſpondet Doctor Angelicus, quòd Apoſtolos in proditoris cognitionem Chriſtus adducere noluerit: quia ſi Petrus eum noviſſet, haud dubiè illum occidiſſet: tanto enim Chriſtum amore proſequebatur Petrus, ut Iudam occidiſſet, ſi illum Chriſti futurum eſſe proditorem prænoviſſet: *Ita fervidus in amore Chriſti erat Petrus, quòd ſi pro certo ſciviſſet, Judam fuiſſe Chriſtum traditurum, ſtatim occidiſſet eum*. O ardentiſſimus Petri erga Chriſtum amorem! *quem dilexit etiam amore generoſiſſimo*.

2. Sanctus Petrus natura ſua generoſus erat; in omnibus ejus actionibus magnitudo quædam animi, magnaque cordis elucebat generoſitas: ſive enim operaretur, ſive pateretur, ſive amaret, hæc omnia cum ingenita quadam animi generoſitate faciebat. Sed ejus generoſitas maximè enituit in amore quo Chiſtum proſecutus eſt; generoſumque hunc ei manifeſtavit amorem, cùm palàm proteſtatus, eſt, quòd pro illius amore carceris ignominiam, & mortis ſupplicium ſubire paratus eſſet: *Domine, tecum paratus ſum, & in carcerem & in mortem ire*. (Luc. 22. 33.) O Petre, attende ad verba tua; vide, quid Chriſto pollicearis, facile tibi eſt promittere, ſed ſtare promiſſis tibi difficilimum erit; nil Petro videtur difficile, ut ſuum in Chriſtum teſtetur amorem: ita enim generoſus eſt amor, quo inflammatur Petrus, ut amore illo ſuccenſus, difficilia quævis, imò & quaſi impoſſibilia aggredi & facere promittat: *Multa charitas animoſum eum reddidit, ut polliceatur, quæ ſibi ſunt quaſi impoſſibilia*. (Theo. in c. 22. Luc.)

At, quàm generoſus fuit Petri erga Chriſtum amor, non verbis ſolùm & promiſſis, ſed etiam factis multis conſtat; & præcipuè ex hoc quòd Chriſti patrocinium in horto Gethſemani ſuſceperit: Quid enim generoſius, quàm quòd ipſe ſolus, rubiginoſo quodam gladio armatus, trecentos circiter armatiſſimos ſatellites aggrediatur, uniuſque ex eis auriculam præcidat; advertit Petrus, trecentos eſſe qui adverſus Chriſtum armati accedunt; novit, eos infenſiſſimos eſſe Chriſti, & Diſcipulorum ejus hoſtes; probè ſcit, hujuſmodi homines minas & mortem ſpirare; videt, quòd contra tot ſatellites nullo modo prævalere poſſit; quòdque ſi unum percutiat, omnes haud dubiè in ipſum irruent; ſed amore ita generoſo Chriſtum diligit, ut unus contra trecentos inſurgat ſatellites, & gladio, quem caſu geſtebat, unum ex his percutiat. *Malchum percuſſit eodem mentis ardore, quo cætera faciebat*. (Chryſ. in c. 10. Mat.) O generoſiſſium Petri erga Chriſtum amorem; *Quem dilexit etiam amore obſervantiſſimo*.

3. Cùm vera amicitia ſit inter pares; qui alios ſibi ſuperiores amant, amori ſuo reverentiam adjungere, ſeu illos amore quodam reverentiæ diligere debent, quia, inquit Doctor Angelicus, *cuilibet dignitati debetur reverentia*; (D. Tho. Opuſ. 9.) & ut ait Hugo à ſancto Victore, *Amor ſine reverentia puerilis judicari debet*. (Hugo de inſt. novi. c. 5.) Petrus autem Chriſtum amore obſervantiſſimo dilexit, tantaque amori ejus adjuncta eſt reverentia, ut præ humilitare, nec in conſpectu ejus remanere auderet. Unde miraculosè facta piſcium captura, coram Chriſto procumbens, dixit; *Exi à me, quia homo peccator ſum*. (Luc. 5. 8.) Chriſtum ardentiſſimè amabat Petrus; ſed ardenti eius amori tanta obſervantia, tantaque adiuncta erat reverentia; ut ſe hominem infirmum & peccatorem, necnon Chriſti converſatione penitùs indignum fateretur. *Multa reverentia Petrus rogat Ieſum, ut navi excedat, peccatorem ſeipſum dicens, & indignum illius converſatione*.

Multis aliis in caſibus Petrus, ſe Chriſtum amore obſervantiſſimo diligere, teſtatus eſt; ſed præcipuè in morte, cùm cruci verſis in cælum pedibus affigi voluit. Ut enim ait Richardus à ſancto Laurentio, *Ubi amor, ibi oculi*: (Rich. l. de laud. Virg.) quare Petrus, qui ſummoperè Chriſtum amabat, pedibus ſurſùm, & capite deorsùm crucifigi voluit, ut oculos in cælum, ubi erat Chriſtus, quem diligebat, haberet intentos. Sed inſuper crucifigi voluit capite deorſum verſo, ut hoc ſupplicio, ſe Chriſtum amore obſevantiſſimo diligere teſtaretur *Tantum Chriſti gloria dedit, in univerſis Chriſtum honoraret veſtigiis*. (S. Amb. ſer. 20. in Ps. 118.) Chriſtum ita dilexit Petrus, ut pro illius amore crucis ſupplicium ambierit, & libentiſſimè paſſus ſit

ſed

Digitized by Google

ſed Petri amor tantæ fuit reverentiæ coniunctus, ut non eodem modo qui Chriſtus, ſed inverſo corporis ſitu, crucifigi voluerit: *Qui non recuſat Dominici tormenta patibuli, ſimilitudinem expavit triumphi.*

S. Aug. ſer. 28 de San.

Miramini pereximium Petri erga Chriſtum amorem, qui tantus extit, ut de eo, ſicut de & Magdalena, dici debeat; *Dilexit multum.* Sed ſi dilexit Chriſtum Petrus; cur & nos eum diligere renuemus? nonne idem Chriſtus? nonne ſemper infinitè amabilis, & nonne immenſis ab eo acceptis beneficiis ad eum amandum adſtringimur? innumeris quidem rationibus eum amare tenemur, & inexcuſabiles ſumus, ſi eum non diligamus. *Inexcuſabilis eſt omnis homo, ſi non diligit Chriſtum ex omni corde nam naturaliter filius amat patrem, à quo habet partem corporis; quantò magis amare debet Deum, qui corpus & animam ex nihilo fecit?* Sed, ò homo infelix, cur Chriſtum non amabis, à quo non ſolùm corpus & animam, ſed & gratiam, ſacramenta, ac innumerabilia, ſive ſpiritualia, ſive temporalia accepiſti bona? cur non amabis Chriſtum, qui pro tui amore, ſputa, clavos, lanceas, & ipſam mortem ſuſtinuit? hæc omnia ad illum reamandum invitant; *Clamant alapæ, ſputa, clavi, lancea, irriſiones & verbera, ut ipſe toto corde, totiſque viſceribus diligatur, qui pro dilectione noſtra talia, ac tanta pati dignatus eſt.* Hæc omnia Chriſtum diligendum eſſe clamant; ſed clamat inſuper D. Paulus, eoſque anathemate ferit, qui eum non diligunt. *Si quis non amat Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſit anathema.* Quare amemus Chriſtum cum S. Petro, & cum eo in cælo regnabimus. *Amen.*

S. Ber. tract. de diligendo Deo.

Laur. Juſ. in faſc. div. amor.

DE SANCTO
PAULÒ.
CONCIO UNICA.

Gratia Dei ſum id quod ſum.
1. Cor. 15. 10.

MAximum laudis genus eſt, cùm orationis copiam virtus exſuperat, & cum laudantis ingenium vincit magnitudo laudati: ſic enim, ut ait S. Chryſoſtomus, oratori cuivis, licet facundiſſimo, *ſemel vinci glorioſius eſt, quàm ſæpè viciſſe.* Hanc autem procul dubio hodie nanciſcar gloriam, cùm ampliſſima & altiſſima mihi pertractanda ſe offerat materia; elogium nempe D. Pauli Apoſtoli, qui tanti extitit meriti, tantiſque gaviſus eſt prærogativis ac donis, ut ab aliquo homine, quantumvis erudito, ſufficienter laudari nequat & extolli: *Quæ lingua,* inquit idem Chryſoſtomus, *laudibus Pauli invenietur æqualis, cùm omnia quæ ſunt in hominibus, bona, una anima poſſideat, & ea cuncta plenè atque cumulatè, quæ non ſolùm hominum ſunt; ſed quod amplius eſt, Angelorum?* Divum Paulum laudare poſſumus cum Auguſtino, Chryſoſtomo, Bernardo & aliis ſanctis Patribus, ſed ejus meritis condignas laudes perſolvere non valemus: quia cùm in eo collecta videntur omnia privilegia, ac omnia aliorum Sanctorum merita, tot pro unico Paulo elaborandi eſſent panegyrici, quot pro omnibus aliis Sanctis ſimul conficiuntur. Non plures, ſed unicum, cumque breviter & humili ſtylo contexemus; in quo quid per Dei gratiam D. Paulus fuerit manifeſtare conabimur. *Ave.*

Chryſ. h. 1. de laud. Pauli

DIvum Paulum Tertullianus vocat *Apoſtolum Chriſti, Doctorem Nationum, & vas electionis*: qui gloriæ & honoris tituli ex variis ſacræ Scripturæ locis deſumpti ſunt & collecti. In ſacris enim Codicibus D. Paulus dicitur Chriſti Apoſtolus. *Paulus Apoſtolus Jeſu Chriſti.* Ibi etiam vocatur Doctor Nationum: *Doctor Gentium in fide & veritate,* Ibi tandem vas electionis appellatur. *Vas electionis eſt mihi iſte,* Divus Paulus ante converſionem, & antequam abundanti gratia fuiſſet ſuperfuſus, erat blaſphemus contra Deum, perſecutor Chriſtianorum, & adversùs Religionem Catholicam contumelioſus. *Priùs blaſphemus fui, & perſecutor, & contumelioſus*; ſed per gratiam quam in converſione accepit, & per cooperationem ſuam, ex blaſphemo Apoſtolus Chriſti, ex perſecutore Doctor Nationum, & ex contumelioſo vas electionis factus eſt. O mirabiles effectus divinæ gratiæ, quam accepit, & cui cooperatus eſt Paulus: qui perfectiùs concipientur, cùm probaverimus, Paulum fuiſſe Chriſti Apoſtolum, Doctorem Nationum, & Vas electionis. Paulus: 1. Fuit Apoſtolus Chriſti, & inter Apoſtolos zelantiſſimus. 2. Fuit Doctor Nationum, & inter Doctores humillimus. 3. Fuit Vas electionis, & inter electos Chriſto ſimillibus.

Tert l. 4. de pud. 4

2 Cor. 1.

1 Tim. 2

Act. 9

1 Tim. 1.

D. Paulus fuit Apoſtulus Chriſti, & inter Apoſtolos zelantiſſimus. I. PARS.

APoſtolica dignitas omnibus aliis Eccleſiæ dignitatibus antecellit. *Dignitas Apoſtolatus,* inquit Doctor Angelicus, *eſt præcipua in Eccleſia.* Eam ita ſublimem,

D. Th. in 1 ad Rom.

& eminentem cenſuit D. Paulus, ut illa ſe indignum judicaverit: [1. Cor. 15.] *Non ſum dignus vocari Apoſtolus*. Fuit tamen Apoſtolus, non quidem ex duodecim, qui a Chriſto adhuc in terris cum hominibus verſante, vocati ſunt; ſed fuit Apoſtolus, quem Chriſtus poſt Aſcenſionem mirabili modo ad Apoſtolatum vocavit, & Apoſtolorum collegio adjunxit; [D. Th. ubi ſup.] in quo ita Apoſtolico honore dignus factus eſt, ut ſimpliciter & per Antonomaſiam *Apoſtolus* dici & appellari ſoleat: *Sicut urbs antonomaſticè vocatur ipſa Roma; ita Paulus vocatur Apoſtolus*.

Apoſtolus fuit D. Paulus, qui non ab hominibus, ſed à Chriſto revelante Evangelium didicit. [Ad Gal. 1.] *Neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, ſed per revelationem Jeſu Chriſti*. Ab eodem autem Chriſto, à quo Evangelium didicit, miſſus eſt, ut illud Gentibus & Judæis prædicaret; licèt enim ſe Gentium Apoſtolum vocet: [Rom. 11.] *Ego ſum Gentium Apoſtolus*; à Deo tamen electus & miſſus eſt, ut nomen & Evangelium ſuum non ſolùm Gentilibus, ſed etiam Judæis annuntiaret: [Act. 9.] *Vas electionis eſt mihi iſte, ut portet nomen meum coram gentibus, & Regibus, & filiis Iſrael*. O magnum Apoſtolum, cujus miſſio non ad hanc dumtaxat, vel illam provinciam, ſed ad omnem penitùs mundum extenditur! ſed non minor eſt latitudo zeli illius; eſt enim inter Apoſtolos zelantiſſimus, cùm ejus zelus ad omnes totius Orbis homines diffundatur, quorum omnium ſalutem optat, & pro quorum ſalute laborat.

Sancto hoc zelo ſuccenſus Paulus optaſſet, ſi licuiſſet, & ſi fieri poſſet, alienus & ſeparatus eſſe à Chriſto pro omnium hominum ſalute: [Rom. 9.] *Optabam ego ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis*. Eodem zelo ardens, omnium ſalutem ſe deſiderare conteſtabatur. Philippenſibus enim, & in eorum perſona omnibus hominibus dicebat: [Ad Phil. 1.] *Teſtis eſt mihi Deus, quomodò cupiam omnes vos in viſceribus Jeſu Chriſti*. Seu, ut exponit Doctor Angelicus: *Teſtis eſt mihi Deus quomodò cupiam veſtram ſalutem*. Et quia cordis deſideria ſoli Deo ſunt manifeſta, teſtem invocat Deum, quòd ſalutis omnium zelo verè ardeat: *Teſtis eſt mihi Deus*. Unde ſi dixit Chryſologus, Chriſti cor eſſe *totius Orbis cor*: quia omnium hominum ſalutem ſummo affectu deſiderabat; ita cor Pauli fuit *totius Orbis cor*: quia tanto ſuccendebatur zelo, ut omnium hominum ſalutem ardenter optaret. De corde etiam Pauli dici poſſet quod de ſphæra ab Archimede compoſita dicebat Caſſiodorus: *Parva machina gravida mundo*; cor enim Pauli erat *parva machina* à Deo elaborata, & ſanctiſſimis motibus à Spiritu ſancto agitata; ſed hæc machina erat *gravida mundo*; quia præ nimio quo Paulus ardebat zelo, totum mundum ſalvare optabat: *Teſtis eſt mihi Deus, quomodò cupiam omnes vos in viſceribus Jeſu Chriſti*.

Ardentiſſimus hic ſancti Pauli zelus, non in ſolis affectibus & deſideriis, ſed etiam in laboribus plurimis conſtitit ac poſitus fuit; zelus enim ejus naturam redolebat ignis, qui latere non poteſt; nec in ſinu abſcondi, quin foras erumpat: *Numquid poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo, ut veſtimenta illius non ardeant?* [Prov. 6. 24.] Quare zelus, quo cor ejus ſuccendebatur, foras prorupit; huncque zelum teſtatus eſt laboribus plurimis, quos pro animarum ſalute ſuſcepit. Laboraverunt quidem omnes Apoſtoli, ſed plus aliis laboravit Paulus, Aliarum rerum gloria vinci à commilitonibus paſſus eſt; ſed in laborando pro animarum ſalute aliis omnibus antecelluit. *Abundantius*, inquit, *illis omnibus laboravi*. [1. Cor. 15.] Gratiam apoſtolatus quam acceperat, in ſe otioſam, & inutilem reſidere noluit; ſed illa adjutus, ſaluti animarum procurandæ incubuit; &, ut ait D. Hieroymus, licèt Paulus in Collegio Apoſtolico eſſet ultimus ordine, fuit tamen omnium primus in labore: *Paulus noviſſimus in ordine, primus in meritis eſt; quia extremus licèt, plus omnibus laboravit*. [S. Hier. Ep. 13.] Noverat ſanctos Apoſtolos, quòd *nullum eſt tam gratum Deo ſacrificium, quàm zelus animarum*, [S. Gr. in 7 Pſ. pœ. pſ. 4.] quare ſancto hoc ſalutis animarum zelo exardeſcens, plus aliis omnibus laboravit: *Abundantiùs illis omnibus laboravi*.

Aliquam laborum, quos pro animarum ſalute ſuſcepit, ideam nobis objicit Paulus, cùm ſe ab Ieruſalem per circuitum uſque ad Illyricum prædicaſſe ait: *Ita ut ab Jeruſalem per circuitum uſque ad Illyricum repleverim Evangelium Chriſti*. [Ad Rom. 15. 19.] Sed latiùs à zelantiſſimo hoc Apoſtolo pro Dei gloria, & animarum ſalute ſuſceptos, ac exantlatos labores enarrat S. Chyſoſtomus, dicens: (Paulus terram ac mare, Græciam, ſimulque Barbariam, omnemque prorſus regionem quaſi volitans circumivit, [Chryſ. ho. de laud. Pauli.] peccatorum ſpinas vellens, & verbum ſeminans ubique pietatis, fugans errores, veritatē reducens, ex hominibus Angelos faciens; quin imò ipſos homines, quaſi ex dæmonibus in Angelos provehens.) Sicut enim dæmon invidia tabeſcens terram circuit, ut animas Chiſti ſanguine redemptas perdat: *Circui terram*; ita & D. Paulus, apoſtolico accenſus zelo, terram, mare, ac omnem ferè

mundum luſtravit, ut eas è ſatanæ manibus eriperet, eaſque ad Chriſti ovile adduceret.

O pereximium ſancti hujus Apoſtoli zelum! quem clariùs adhuc manifeſtare videtur Chryſoſtomus, cùm Paulum *Solem* appellat: *Sol quidem hominibus eſt Paulus*: ſol

Chryſoſ. hom. 8. de lau. Pau. Ecc. 1. 4

enim fuit Paulus, qui totum ferè luſtravit orbem; & ſol fuit, qui zeli ſui flammas undique diſperſit. Sol noſter materialis, non in unica mundi parte fixus ſtat; ſed, ut ait Sapiens, *oritur ſol, & occidit, & ad locum ſuum revertitur; ibique renaſcens. gyrat per meridiem, & flectitur ad aquilonem, luſtrans univerſa*. Sic ſanctus Paulus, non in uno aut paucis locis fixus permanſit; ſed veluti ſol, zeli ſui flammis ardens, totum ferè peragravit Orbem, & ubique magna zeli ſui dedit teſtimonia, tum prædicando, tum diſputando, tum idola ſubvertendo, tum impios arguendo, tum miracula multa faciendo: *Dæmones expulit, peccatorum nexus reſolvit, Tyrannos compeſcuit, Philoſophorum linguas obturavit, orbem Deo adduxit*.

Chryſoſ. Dia Kal. habita.

Perbellè dixit Tertullianus, quòd quilibet homo adverſus eos, qui Regi ſunt rebelles, arma ſumere, & militare debeat: *Contra Majeſtatis rebellem eſt omnis homo miles*. Omnes autem peccatores non Regi terreno, ſed Deo ſunt rebelles; ac proinde omnes penitùs homines, acuto verbi Dei gladio armati, adverſus hos rebelles inſurgere debent; ut in iis deſtruant corpus peccati, ac ut eos Deo reconcilient. Quod perfectiſſimè adimpleverunt multi viri zelantiſſimi, qui Evangelii armis inſtructi, pro Dei gloria adversùs peccatores decertarunt. Sed præcipuè D. Paulus, qui advertens, omnes ferè totius mundi homines divinæ majeſtati eſſe rebelles; ſancto verbi Dei, ac Evangelii gladio inſtructus, omnem penè peragravit Orbem, ut undique Dei infenſos peccatores quæreret, ac in Dei gratiam reduceret. In his temporibus totus mundus in maligno poſitus, ac infidelibus, Idololatris, & aliis peccatoribus, qui Dei jugo ſubdi recuſabant, erat plenus; Paulus autem captis ſancti Evangelii armis, totum ferè volavit per Orbem, & ubique precibus, prædicationibus, diſputationibus, omnibuſque modis ſibi poſſibilibus contra hos rebelles pugnavit, ac innumeros Deo reconciliavit, & in viam ſalutis adduxit: *Dæmones expulit, peccatorum nexus reſolvit, Tyrannos compeſcuit, Philoſophorum linguas obturavit, Orbem Deo adduxit*.

O virum zelantiſſimum! ò Apoſtolum igne zeli verè ſuccenſum! & ò utinam aliqua ignis illius ſcintilla corda noſtra accenderet! A nobis Deus non exigit, ut pro animarum ſalute laboraturi, totum terrarum orbem peragremus; ſed vult ſaltem, ut cum coram nobis majeſtas ejus offenditur, pro illius gloria arma ſumamus; vult ut his caſibus ſimus omnes milites: *Contra Majeſtatis rebellem eſt omnis homo miles*. Nec dicat quis: ignarus ſum, pauper ſum, contemptibilis ſum; ac proinde meum non eſt peccatores, qui Deo injuriam irrogant, monere, corripere, & arguere, & à ſemitis impietatis avocare. Hæc enim ratio non valet: quia cùm de Dei gloria agitur, omnis homo arma capere, & a Dei partibus ſtare tenetur: *Contra Majeſtatis rebellem omnis homo miles*.

De Regis Crœſi filio, à nativitate muto, referunt Hiſtorici, quòd cùm miles quidam, adacto ferro, Crœſum occidere vellet, filius ille mutus, qui patri adſtabat, paterni amoris vi & impetu actus, neſcio qua virtute, diruptis linguæ impedimentis, clamaverit dicens: *O homo, cave ne Regem interficias?* Ecce quid fecerit ardens amor, & zelus filii in patrem; ſed ecce etiam quid in nobis operari zelus, & amor noſter in Deum: cùm enim nobis adſtantibus, ei injuria infertur, licèt ſimus ignari, pauperes, contemptibiles, & ut ita dicam, muti; pro Dei tamen gloria, ſi fieri poteſt, eſt loquendum, ac generosè decertandum. Accendamur ergo ſancto zelo. inſtar D. Pauli, qui fuit inter Apoſtolos zelantiſſimus: *ac etiam inter Doctores humillimus*.

II PARS.

D. Paulus fuit Doctor nationum, ac inter Doctores humillimus.

DIvus Paulus ſe Græci ſermonis imperitum, non tamen ſcientia vacuum fatetur: *Nam etſi imperitus ſermone, ſed non ſcientia.* 1. Cor. 11. 6 Scientiarum quidem imperitus non fuit, qui, dum eſſet juvenis, ſub Gamaliele magiſtro in Lege & Prophetiis doctiſſimus evaſit; & qui poſtmodùm ingentes in cælo ſcientiarum theſauros acquiſivit; quibus inſtructus, non quorundam dumtaxat hominum, vel quarundam nationum, ſed totius mundi magiſter & doctor factus eſt: Paulus, inquit Chryſoſtomus, eſt *magiſter Orbis*. Verum eſt, quòd præcipuè Gentiles ſcientiam ſalutis docuerit: *Doctor Gentilium in fide & veritate*. Sed fuit etiam Doctor Judæorum, ac omnium hominum; ad quos omnes docendos & illuminandos à Deo miſſus eſt: *Mihi omnium Sanctorum minimo data eſt gratia hæc, in Gentibus evangelizare inveſtigabiles divitias Chriſti, & illuminare omnes*.

Chryſoſ. hom. 17 in Gen. Eph. 3. 8

Magnus quidem Doctor extitit D. Paulus, cujus

Digitized by Google

cujus ſchola fuit totus orbis terrarum, in quo per ſe, & per ſuas epiſtolas, omnes homines præclaram ſcientiam docuit. Sed ſi ſanctis Patribus fidem adhibeamus, Paulus habuit etiam Scholaſticos in cælo, Angelos ſcilicet, qui multa ab ipſo myſteria didicerunt; & qui ipſum ut magiſtrum & Doctorem habuerunt, *Paulus*, ut ait S. Chryſo-
Chryſoſ. in c.3 Ep. ad Ephe. ſtomus, *Angelorum Evangeliſta, hic eos illuminavit.* Chryſoſtomo aſſentitur ſanctus Cyrillus Alexandrinus, dicens; quòd *Paulo prædicante Evangelii myſteria didicerunt Angeli*: Unde ſanctus Ambroſius eum non ſolùm hominum, verùm & Angelorum ma-
Ambroſ. in c.3. Ep. ad Ephe. giſtrum nuncupat: *Non ſolùm hunc magiſtrum dedit Gentibus, ſed etiam Angelis.*

O mirabilem Doctorem! cujus ſcientia præcipuè enituit in diſputationibus quas ſuſcepit, & in epiſtolis quas ſcripſit. Diſputabat ſæpiſſimè D. Paulus, nec aliquis Apoſtolorum tam crebrò, quam ille, publi-
Act. 17 cas inſtituit diſputationes. Cùm eſſet Athenis, diſputabat in ſynagoga per ſingulos dies: alibi etiam ſæpiſſimè diſputabat, & ſuas nonnunquam diſputationes uſque ad mediam noctem pertrahebat; ac ita fortiter ex variis veteris teſtamenti locis Chriſtum eſſe verum Deum probabat, ut confunderet Judæos; *Confundebat Judæos qui*
Act. 9. *erant Damaſci, aſſirmans, quoniam hic eſt Chriſtus.* Stupebant omnes qui Paulum de Chriſto diſſerentem audiebant, & præcipuè Feſtus Præſes, qui eum ob nimiam ſcientiam inſanire credidit: *Hæc loquente eo,*
Act. 26. 24. *& rationem reddente, Feſtus magna voce dixit: Inſanis Paule, multæ te litteræ ad inſaniam convertunt.* Docuit Philoſophorum
Ariſtot. in Probl. ſect. 30. Princeps, *illos qui clareſcunt ingenio melancholicos eſſe, ac vitiis atræ bilis infeſtari, & mente alienari;* idque Paulo accidiſſe credidit Feſtus, qui eum à nimio ingenii acumine, ac à nimia ſcientia inſanire dixit: *multæ te litteræ ad inſaniam convertunt.*

Paulum diſputantem audire non meruimus; ſed ejus epiſtolas in manibus habemus, in quibus eſt doctrina tonans, doctrina univerſalis, doctrina perpetua, ac uſque ad mundi finem duratura. In epiſtolis ejus eſt doctrina tonans & terrens; non enim perſuaſibilibus humanę ſapientię verbis utitur, ſed verbis & ſententiis tonantibus omnium hominum, etiam peccatorum quorumcumque, corda concutit;
Hieron. Apolog. ad Pam. unde dicebat D. Hieronymus: *Quotieſcumque Paulum Apoſtolum lego, videor mihi non verba audire, ſed tonitrua.* In ejus etiam epiſtolis continetur doctrina univerſalis: non ſolùm quia in iis, de omnibus quæ ad Evangelicam Doctrinam ſpectant, agitur; ſed etiam quia omnibus eſt utilis, ac per totum Orbem diffuſa, ut enim ait Gerſon: *Jam non* Gerſon. Medit. 2. de incarn.
eſt in Orbe Eccleſia, quæ B. Pauli non fulciatur doctrina. Sed tandem in ejus Epiſtolis eſt doctrina ſana, & utiliſſima, quæ uſque ad mundi terminum durabit: unde S. Chry- Chryſoſt. Hom. 22. ad pop.
ſoſtomus ait, D. Paulum eſſe Doctorem, qui poſt mortem docet, & prædicat: *Poſt mortem præco.* Non enim ſolùm, dum viveret, in omnibus ferè Orbis nationibus prædicavit; ſed etiam nunc ubique prædicat, ubique docet, & uſque ad mundi finem per ſuas Epiſtolas ubique homines docebit. Avaros ſemper docebit, ut terrena deſpiciant; luxurioſos, ut caſtitatem ſectentur; ſuperbos, ut ſe humilient; fures, ut ablata reſtituant; iracundos, ut manſuetos ſe exhibeant; & omnes, ut cæleſtia bona ſummo affectu inquirant: *Quæ ſurſum ſunt, quærite*: unde de divo Paulo, ſicut de Abel juſto dici Heb. 11. 4.
poteſt, quòd *defunctus adhuc loquitur*: per Epiſtolas enim, quas ſcripſit, adhuc loquitur, & uſque ad mundi finem loquetur, omneſque docebit homines, quid credere, quid amare, quid deſiderare, & quid facere debeant? O magnum Doctorem, qui docet omnes, qui docet ubique, qui docet ſemper, & qui docet omnia quæ ad hominum ſalutem & perfectionem ſpectant. Unde ſancti Patres ejus ſcientiam quam maximè extollunt. D. enim Hieronymus eum vocat *bibliothecam divinitatis*, ut indicet eum de divinitate calluiſſe quidquid de ea purus homo ſcire poteſt. S. Dionyſius illum *abyſſum ſapien-* Chryſoſt. Hom. 4. de laud. Pauli.
tiæ nuncupat. S. Chryſoſtomus illum mare ſapientiæ vocitat: *Ipſe mare ſapientiæ puriſſimum, & profundiſſimum.* Et S. Vincentius Vincen. Fer. ſer. de S. Pau.
Ferrerius ait, quòd Paulus *ſcivit plus quàm Salomon, & omnes Philoſophi in tota vita ſua.* O quàm eminens fuit D. Pauli ſcientia! ſed ò quàm humilis extitit Paulus, qui de ſua ſcientia non ſuperbivit; *ſed inter Doctores humillimus fuit.*

Homines docti, ſi magna virtute non ſint prædìti, in ſuperbiam perſæpè inci- 1 Cor. 8.
dunt: quia *ſcientia inflat*, id eſt, facilè extollit hominem in ſuperbiam: non quidem ex natura ſua, ſed occaſionaliter: quia multis eſt occaſio ſuperbiendi. Unde hæc eſt differentia inter ſcientiam, & charitatem, quòd charitas non inflat, ſed ædificat; ſcientia vero, ut ait Bernardus, *eſt inflans, non ædificans.* Divum Ber. ſer. 9. in Cant.
tamen Paulum, licèt doctiſſimum, ſcientia non inflavit; ſed humillimus ſemper extitit: unde ex affectu humilitatis nunc ſe Apoſtolorum minimum, & Apo-

ſtoli.

ſtoli nomine indignum vocat, *Ego enim*
1.Cor.15 *ſum minimus Apoſtolorum, qui non ſum dignus vocari Apoſtolus*. Nunc, non ſolùm Apoſtolorum, verùm & omnium Sanctorum, ſeu omnium Chriſtianorum ultimum ſe nuncu-
Epheſ.3 pat: *Mihi omnium Sanctorum minimo*. Et nunc ſe omnium peccatorum maximum ap-
1.Tim.1 pellat, *Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum peccatores ſalvos facere, quorum primus ego ſum*. O magnam hujus Doctoris humilitatem! ò virum verè humilem! ſi enim, ut ait D. Bernardus, *verus humilis, vilis vult*
Ber.ſer.16.in cant. *reputari*; quanta eſt humilitas D.Pauli, qui omnium Apoſtolorum ultimus, omnium Chriſtianorum minimus, & omnium peccatorum maximus dici vult, & reputari? Certè Paulus eſt inter Doctores humillimus.

O utinam Paulum hac in parte imitarentur omnes docti! Sed, heu! minima ſcientiæ ſcintilla in plerìſque ingentes ſuperbię ventos excitat, ſciunt parùm, & ſuperbiunt multùm; modica, ac quaſi nulla eorum eſt ſcientia; & maxima, ac quaſi diabolica eſt eorum ſuperbia. O miſeri! ut quid diligitis vanitatem? ut quid ſuperbitis de ſcientiis veſtris, quæ modicæ ſunt, & de quibus æterno Iudici eſt reddenda ratio? *Noli extol-*
Tho. à Kem. l.1 im. c.2 *li de tua ſcientia*, inquit Thomas à Kempis; *ſed potiùs time de data tibi notitia*, & rationem dat propter quam quiſque ob datam ſibi à Deo ſcientiam timere debeat, quia, inquit, *quantò plus, & meliùs ſcis, tantò graviùs inde judicaberis*. Quare quantò doctiores, tantò humiliores eſtote, inſtar S. Pauli, qui inter Doctores fuit humillimus, *& qui fuit vas electionis, ac inter electos Chriſto ſimillimus*.

III. PARS *Sanctus Paulus eſt vas electionis, & inter electos Chriſto ſimillimus.*

Dici poſſet, Paulum fuiſſe *vas auri ſolidum, ornatum omni lapide pretioſo*:
Ecc.50.10 fuit enim *vas auri*, propter fulgorem ſapientiæ, *ſolidum*, propter charitatem qua arſit; & *ornatum omni lapide pretioſo*, ſcilicet omnibus virtutibus, quibus tanquam pretioſis margaritis ejus anima decorabatur. Dici etiam poſſet cum Doctore Seraphico, divum Paulum fuiſſe *vas altum*,
D. Bon. ſer.1. de conv. S. Pauli Act.9 & elevatum per contemptum terrenorum, *vas ſolidum*, & firmum per patientiæ virtutem, *vas purum*, & mundum per continentiæ donum. Sed dicamus cum Chriſto, Paulum eſſe vas electionis: *Vas electionis eſt mihi iſte*. Non enim vas perditionis, & reprobationis, ſed *vas electionis* fuit D. Paulus, quia ab æterno à Deo electus, & ad æternam beatitudinem eſt prædeſtinatus, Paulus, inquit D. Hieronymus, *fuit vas electionis, & prædeſtinationis*; &, ut ait Doctor Seraphicus, *notatur Pauli æterna electio, cùm dicitur, vas electionis eſt mihi iſte*. Hier.in c. 1.ep. ad Gal.

De Paulo Ananiæ dixit Deus, *Vade, quoniam vas electionis eſt mihi iſte, ut portet nomen meum coram gentibus, & Regibus, & filiis Iſrael*. S.Bon.ub ſup. Act.9 In quibus verbis, ut docet D. Bonaventura, duo tanguntur, temporalis ſcilicet Pauli Vocatio, & æterna ejus prædeſtinatio, temporalis vocatio in his verbis exprimitur, *Ut portet nomen meum coram gentibus, & Regibus, & filiis Iſrael*, quia iis verbis manifeſtatur; ipſum eſſe temporaliter vocatum ad prædicandum gentibus, & omnibus populis. Sed æterna Pauli electio, & prædeſtinatio his verbis adnotatur, *Vas electionis eſt mihi iſte*. Ut enim ait Doctor Seraphicus, (ad gratiam ſanctus Apoſtolus & ad gloriam ab æterno fuit electus, & à Chriſto temporaliter eſt vocatus; ut & gratiam haberet abundanter in via, & gloriam obtineret in patria. Unde benè de eo dicitur, *Vas electionis eſt mihi iſte*.) Fuit ergo D. Paulus vas, non in contumeliam, ſed in honorem, fuit *vas electionis*, ſeu fuit ipſe electus, & prædeſtinatus ad gloriam; imò & fuit electus, ut ad altioris cæli ſedes ſublimaretur. Sed quod mirum eſt, D. Paulus *inter electos fuit Chriſto ſimillimus*.

Chriſtus eſt exemplar primarium, cui Rom.8.26
omnes electi ſimiles, & conformes eſſe debent, *Quos preſcivit, & prædeſtinavit conformes fieri imaginis Filii ſui*. Chriſtus eſt primogenitus electorum, *Primogenitus in multis fratribus*, quare ei ut primogenito reliqui fratres ſecundogeniti, ſeu adoptivi, quoad fieri poteſt, ſimiles ac conformes reddantur neceſſe eſt, & præcipuè in doloribus, paſſionibus, & tribulationibus; ipſe enim gravia tolerando; ſe omnibus electis in exemplum dedit, quod imitari debent, *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens* 1.Pet.2.21
exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus. Divus autem Paulus maximè conformis; & ſimilis fuit Chriſto in paſſionibus, unde ait, ſe cum Chriſto cruci affixum eſſe, *Chriſto confixus ſum cruci*, Et ut pateat, quàm ei ſimilis in hoc fuerit, audiamus eum enarrantem gravia quæ pertulit: (In laboribus plu- 2.Cor.11
rimis, inquit, in carceribus abundantiùs, in plagis ſupra modum, in mortibus frequenter. A Judæis quinquies quadragenas, una minùs accepi. Ter virgis cæſus ſum, ſemel lapidatus ſum, ter naufragium feci, nocte, & die in profundo maris fui, in itineribus ſæpè ,,,, in labore, & ærum-

na,

Digitized by Google

na, in vigiliis multis, in fame, & ſiti, in jejuniis multis, in frigore, & nuditate, &c.) Tot & tanta paſſus eſt D. Paulus, ut ejus vita, non tam vita, quàm quotidiana, & perennis mors videatur: *Quotidie moritur*. Unde D. Chryſoſtomus, divum Paulum ita gravia, ſive à ſeipſo, ſive ab Imperatoribus, ſive à Judicibus, ſive a Gentilibus, ſive à falſis fratribus paſſum eſſe dicit tormenta, ut ea importabilia eſſe cenſeat: *Pauli famem, nuditatem, naufragia, deſerti habitationes, timores, pericula, inſidias, carceres, verbera, vigilias, & alia quæ perpeſſus eſt, ne ferenda quidem arbitror*. O quam gravia fuere Pauli ſupplicia! ò quàm ſimilis, & conformis fuit Chriſto, cum quo graviſſima multa pertulit! Sed adhuc ei fuit ſimillimus: quia gravia quævis ſupplicia maxima cum patientia perpeſſus eſt.

1.Cor.15

Chrys. 3. de prov.

Tanta in mediis ſuppliciis fuit Chriſti patientia, quòd *cùm malediceretur, non maledicebat, cùm pateretur, non comminabatur*. Hæc, & alia multa patientiæ ſuę teſtimonia exhibuit Chriſtus, in quo ei ſimillimus fuit Paulus, qui adversùs perſecutores non eſt iratus; ſed tanta ejus extitit patientia, ut benediceret maledicentibus, & pro omnibus perſecutoribus oraret: *Maledicimur, inquit, & benedicimus, perſecutionem patimur, & ſuſtinemus: blaſphemamur, & obſecramus*. Et ut ſanctus ille Apoſtolus majora ederet patientiæ ſuæ teſtimonia, in mediis infirmitatibus, & perſecutionibus gaudebat: *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in neceſſitatibus, in perſecutionibus, in anguſtiis pro Chriſto*.

1.Cor.4 12

1.Petr.3 9

2.Cor.12 10

Admirabilis non eſt hominis patientia, cùm levia, aut nulla ſunt quæ patitur; ſed tunc eſt admirabilis, cùm gravia multa immobiliter, & conſtanter tolerat: *Non eſſet laudabilis, nec admiranda patientia, ſi nullis inimicorum jaculis impetita, tranquillitatis propoſitum retineres, ſed in eo eſt præclara atque glorioſa, quòd irruentibus in ſe tentationum procellis, immobilis perſeverat*. Sed ò quàm mirabilior adhuc extitit S. Pauli patientia; quippe qui inter innumeras tribulationes, & perſecutiones, quas à Judæis, & Gentilibus, à plebeiis, & Principibus, ab inimicis, & ab ipſis fratribus perpeſſus eſt, non ſolùm immobilis perſeveravit: verùm, & pro perſequentibus oravit, iis benedixit, ac omnia æquo, & hilari animo pertulit, imò & totam gloriam ſuam in cruce, & in tribulationibus conſtituit: *Mihi abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti*.

Ioan. Caſſ. col. 18. c. 14

Gal. 6.

Admiremur Pauli patientiam, ac eam pro viribus imitemur. De numero electorum fuit; ſed inter electos Chriſto ſimillimus extitit, præſertim in patientia quam exhibuit in medio laborum, & perſecutionum. Si etiam nos de numero electorum cum ipſo eſſe velimus, patientiam cum illo ſectemur neceſſe eſt: quia patientia eſt neceſſaria ad cælum via. Audite D. Paulum, qui patientiam ad ſalutem neceſſariam eſſe clamat: *Patientia vobis neceſſaria eſt: ut voluntatem Dei facientes, reportetis promiſſionem*. Neceſſaria quidem eſt: quia tot difficultatibus, tentationibus, perſecutionibus, & adverſitatibus vita chriſtiana referta eſt, ut niſi continua patientia Chriſtianus inſtructus incedat, ad vitam æternam pervenire nequeat. O N. N. vultis regnum cæleſte aſſequi? *Patientia vobis neceſſaria eſt*. Lex illa omnibus hominibus eſt poſita: *Si ſuſtinebimus, & conregnabimus*. Qui inimici crucis ſunt in hoc mundo, nunquam cum Chriſto regnabunt in cælo; ſed ſi contumelias, afflictiones, perſecutiones, & quæcumque in via mandatorum Dei dura, & aſpera occurrunt, patienter ſuſtinuerimus cum Chriſto, cum eo etiam in cælo regnabimus. Quare omnium virtutum, & præſertim patientiæ exercitiis vacemus, ut æternam beatitudinem obtineamus. *Amen*.

Hebr.10 36

2 Tim. 2.

DE
SANCTISSIMO
SACRAMENTO
CONCIO PRIMA.

Quomodo fiet iſtud? Luc. 1. 34.

Credere oportet accedentem ad Deum. Heb. 11.

MAgnum præteritis ſæculis, circa auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, Eccleſiam inter, & dæmonem factum eſt prælium. Pugnavit dæmon per Hæreticos, & pugnavit Eccleſia per Doctores ſanctiſſimos, per Concionatores zelantiſſimos, ac per Martyres conſtantiſſimos, qui purpureis ſanguinis ſui characteribus quidquid de Euchariſtia credimus, generoſiſſimè ſubſignarunt. Spiritu ſatanæ agitati, Eccleſiam aggreſſi ſunt Berengarius, Calvinus, & alii hæreticæ privitatis ſectatores, qui Eccleſias vaſtaverunt, altaria deturbarunt, & myſteria noſtra profanarunt: Dei verò ſpiritu ſuccenſi militarunt veri ſanctæ Romanæ Eccleſiæ filii, qui

qui convicia, verbera, & ipſam mortem pro myſteriorum noſtrorum veritate propugnanda ſuſtinuerunt. Maxima fuit dæmonis malitia adversùs Eccleſiam, quæ graviſſima multa perpeſſa eſt; ſed maxima etiam extitit fortitudo Eccleſiæ, quàm, veluti Salomonis lectulum, plures viri fortiſſimi ambierunt, *omnes tenentes gladios, & ad bella doctiſſimi*, Cant. 3. 8. & quæ tandem Doctorum ſuorum argumentis, Principum ſuorum armis, & Martyrum ſuorum paſſionibus de hæreſi triumphavit; tantuſque ejus, ſaltem in Gallia, extitit triumphus, ut nunc magna perfruatur pace, ſuaque myſteria ubique liberè celebret. Nunc non in antris ſed palàm Sacerdotes ſacrificant; nunc non occiduntur qui ad Chriſtum in Euchariſtia honorandum conveniunt; nunc Concionatoribus Catholicis, de Euchariſtia dicentibus, non parantur inſidiæ, lingua non abſcinditur, & mors non infertur. Quare veniant, quæſo, per totam hanc Octavam auditores, quibus liberè, & quàm utiliſſimè potero, de diſpoſitionibus ad Euchariſtiam debitè recipiendam adhibendis prædicabo.

Cùm Archangelus Gabriel Mariæ, Verbum æternum in ejus utero incarnandum nuntiavit; protinùs petiit illa ab Angelo, quomodò hoc fieret: *Quomodo fiet iſtud?* Cùm etiam, Angelico Prædicatoris fungens munere, in hoc pulpito, de Verbo incarnato, per Euchariſtiæ ſumptionem ad nos veniente, locuturus appareo, mihi audire videor quotquot adſtant fideles, à me inquirentes, quomodò ad illud debitè recipiendum ſe præparare debeant, ac dicentes cum Maria: *Quomodò fiet iſtud?* Octo reſponſionibus huic petitioni ſatisfacere conabor. Hodie reſpondebo; accedendum cum fide: *Credere oportet accedentem ad Deum*. Heb. 11. Cras, cum admiratione veniendum eſſe dicam: *Mirabitur & dilatabitur cor tuum*. Iſa. 60. Die Sabbati proximo, cavendum ab indigna communione reſpondebo? *Qui manducat & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit*. 1. Cor. 11. Reſponſum dabo die Dominica, quòd tollenda ſint omnia peccata per veram pœnitentiam: *Pœnitentiam agite*. Matth. 3. Die Lunæ; quòd ad dignam receptionem ſpirituali cultro, omnia vitia, ſeu affectus pravi ſint abſcindendi: *Statue cultrum in gutture tuo*. Prov. 23. Die Martis, vitam in melius mutandam eſſe dicam; *Mutaberis in virum alterum*. 1. Reg. 10. Die Mercurii, affectu filiali ſuſpirandum aſſeram; *Antequam comedam ſuſpiro*. Job. 3. Et tandem die ultima reſpondebo, quòd quiſque ſe diſponere teneatur, quaſi exiturus eſſet de hoc mundo; *Diſpone domui tuæ*. Iſai 38. Ecce octo diſpoſitiones, quæ octo concionum materiam ſuppeditabunt. Incipiamus hodie à fide, qua credere debemus, Chriſtum eſſe verè & realiter in Euchariſtia, &c. *Ave*.

INter omnia fidei noſtræ myſteria auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum per excellentiam *myſterium fidei* vocatur. Verum eſt, Chriſti Incarnationem, Reſurrectionem & Aſcenſionem eſſe fidei myſteria; nullus quoque dubitat, quin Perſonarum Divinarum Trinitas ſit magnum myſterium fidei; multa etiam alia nobis credenda proponuntur myſteria, quæ nullo modo mente concipi & comprehendi poſſunt. Sed ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum *myſterium fidei* ſpecialiter dicitur; quoniam licèt ad omnia ſupernaturalia myſteria fides neceſſaria ſit, multò tamen neceſſarior videtur ad hoc Sacramentum; tum propter innumeras quæ circa illud menti noſtræ ſeſe offerunt difficultates; tum quia in aliis myſteriis ea ſolùm credimus, quæ non videmus; & in iſto unum videmus, & aliud credamus neceſſe eſt. Omnia quæ in hoc ſanctiſſimo Sacramento fide credenda ſunt, percurrere, nunc mei non eſt animi, de ſola namque loquar reali Chriſti præſentia in Euchariſtia, quæ credenda eſt: 1. Fide firma & conſtante; 2. Fide generoſa & triumphante; 3. Fide efficaci & operante.

Fide firma credendum eſt: Chriſtum eſſe realiter in Euchariſtia. I. P.

IN naſcentis Eccleſiæ principiis, antequam Euchariſticus panis fidelibus diſtribueretur, alta voce clamabat Diaconus; *Accedite cum fide*. S. Greg. l. 2. Dial. Laudabilis hæc nunc exolevit conſuetudo; ſed ſi non clamet jam Diaconus, clamant tamen Prophetæ, clamant Concilia, clamant ſummi Pontifices & ſancti Patres, accedendum cum fide. Clamori autem eorum clamorem meum adjungo, totiſque affectibus clamo, accedendum eſſe cum fide, ac firmiter credendum, Chriſtum verè & realiter eſſe in Euchariſtia, quia ipſe eſt Deus fidelis, verax & omnipotens; ipſa eſt; 1. Deus fidelis, qui promittit; 2. Deus verax qui aſſerit. 3. Deus omnipotens, qui hoc facere poteſt, quod aſſerit & promittit.

1. Aliquantò ante ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti inſtitutionem, diſcipulis ſuis promiſit Chriſtus, ſe illis daturum carnem ſuam ad manducandum; *Panis*, inquit, *quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita*. Joan. 6. Non Dixit Chriſtus, Euchariſticum panem, quem daturus erat, carnis ſuæ eſſe figuram, ſed

eſſe

Digitized by Google

eſſe ipſammet carnem ſuam; *non dixit*, ait Theophylactus: *panis quem ego dabo, figura eſt carnis, ſed caro mea eſt*. Et ut omnem dubitandi locum tollat Chriſtus, explicat clariùs, quæ ſit illa caro, quam daturus eſt ad manducandum, dicens, eſſe tandem quam in cruce daturus eſt pro mundi vita: *Panis quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita*. Quaſi diceret: hæc caro quam daturus ſum ad manducandum, non eſt caro imaginaria, metaphorica, & in figura; ſed eſt eadem caro mea, quam in crucem & mortem quoque tradam pro mundi vita & ſalute: *Panis, quem ego dabo ad manducandum, eſt illa ipſa caro mea, quam in mortem pro mundi vita daturus ſum*. Euthym.

Ecce quid promiſerit Chriſtus: quare cùm pollicitus ſit, ſe verè daturum carnem ſuam ad manducandum, nullo modo eſt dubitandum, nec ullatenus vacillandum; ſed firmiter credendum, verè & realiter Chriſti carnem & ipſum Chriſtum eſſe in Euchariſtia, in qua illum recipimus & manducamus. Chriſtus non eſt ſicut homines nebulones & mendaces, qui promiſſis non ſtant, & qui unum promittunt, & aliud faciunt; ſed eſt ipſe Deus fideliſſimus, qui certò ſtat promiſſis: *Fidelis autem Dominus eſt*. Quare cùm promiſerit Chriſtus, daturum ſeipſum nobis in Euchariſtia, neutiquam de hoc dubitandum, ſed firmiter credendum: tantaque fides eſt adhibenda Chriſto promittenti; ut plus ejus, quam oculorum noſtrorum teſtimonio ſit fidendum: *Si tuorum oculorum teſtimonium fidele putas, teſtimonium Dei majus eſt*. Certum eſt, quòd ſi corporeis oculis in Euchariſtia Chriſtum quis videret, eum ibi eſſe firmiter crederet; ſed, ut ait D. Bernardus, plus Chriſti promittentis, quam oculorum noſtrorum teſtimonio credendum eſt. Credamus ergo, Chriſtum verè & realiter eſſe in Euchariſtia: quia ipſe eſt Deus fidelis qui promittit, ſed firmiter etiam credendum, Chriſtum eſſe verè & realiter in Euchariſtia: *quia ipſe eſt Deus verax, qui hoc aſſerit*. 1 Theſſal. 5. D. Bern. ſerm. 7 in Cant.

2. Promiſerat Chriſtus, daturum ſe nobis ad manducandum, & non multo poſt tempore id quod pollicitus erat, adimplevit: adſtantibus enim Apoſtolis (accepit Jeſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque diſcipulis ſuis, & ait: accipite & comedite: *hoc eſt corpus meum*. Et accipiens calicem gratias egit: & dedit illis, dicens: bibite ex hoc omnes. *Hic eſt enim ſanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*.) Non dixit Jeſus: *hoc eſt figura corporis mei*, ſed aſſeruit ibi eſſe corpus ſuum: *hoc eſt corpus meum*. Non dixit etiam Jeſus: *hoc eſt figura ſanguinis mei*; ſed aſſeruit ibi eſſe ſuum ſanguinem: non imaginariè, ſed realiter, & eundem quem in cruce fuſurus erat: *hic eſt ſanguis meus, qui pro multis effundetur*. Quid clarius? Phariſæi tamen non valentes concipere, Chriſtum verè & realiter eſſe ſub ſpeciebus Euchariſticis, de hoc dubitarunt. Sed Chriſtus, quæ dixerat, vera eſſe iterùm aſſeruit, & juramento confirmavit, dicens, quòd niſi carnem ejus manducarent, ejuſque ſanguinem biberent, vitam æternam non conſequerentur: *Dixit eis Jeſus: Amen, Amen dico vobis; niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Matth. 26. Ioan. 6.

Ecce quid aſſerat Chriſtus, qui non ambiguè, non figurativè, nec amphibologicè loquitur: quare cùm aſſeruerit, ſe verè & realiter eſſe in Euchariſtia, de hoc nullo modo dubitandum; ſed hoc firmiſſimè credendum eſt: *quoniam ille dixit: hoc eſt corpus meum, nulla dubitatione teneamur, ſed credamus*, inquit ſanctus Chryſoſtomus. *Cùm Chriſtus ipſe affirmet, atque dicat de pane: hoc eſt corpus meum, quis deinceps audeat dubitare?* ait S. Cyrillus. Et, ut loquitur ſanctus Ambroſius; *Ipſe Dominus teſtificatur nobis, quòd corpus ſuum accipimus & ſanguinem, nunquid debemus de ejus fide, & teſtificatione dubitare?* Certè non eſt quòd dubitemus: Chriſtus enim eſt ſuprema veritas, qui mentiri nequit; *Impoſſibile eſt mentiri Deum*: quare cùm ſe verè & realiter in Euchariſtia eſſe aſſerat, nullum in mentibus noſtris remanere debet dubium, ſed hoc firmiter credamus neceſſe eſt. Chryſoſt. Hom. 60. ad Pop. Cyril. catech. 4. Ambr. l. 4. de Sacram. Hebr. 6.

Familiari utitur argumento S. Bernardus, ut hanc ſuadeat veritatem. Si, inquit, credamus Galeno in his quæ ad humani corporis conſtitutionem ſpectant; ſi Ptolomæo fidem adhibeamus in his quæ ad motum, figuram, magnitudinem & influentias aſtrorum attinent; ſi in rebus philoſophicis Ariſtoteli; & in arte benè dicendi Ciceroni fidem tribuamus, quanto majori jure credendum Chriſto, qui ſe in Euchariſtiæ Sacramēto eſſe aſſerit? *Cur non magis credimus Deo, qui vult hoc Sacramentum eſſe corpus ſuum?* S. Bern. ſer. de S. Sacram.

Aliud alic ſimile adducit argumentum S. Auguſtinus, dicens: Multa nunquam vidimus, quæ tamen eſſe credimus, quia hæc eſſe ab hominibus didicimus, credimus verbi gratia eſſe unum aliquod regnum quod vocatur Hiſpania, & eſſe unam aliquam urbem quæ Roma dicitur: credimus etiam eſſe avē quæ appellatur Phœnix, & quoddam eſſe animal quod nominatur Elephas, eaque credimus, non quòd viderimus, ſed quia ea eſſe ab hominibus audivimus: ſi autem fidem adhibeamus

beamus hominibus hæc, & alia multa referentibus; cur non firmiùs credemus Chriſto ſe in Euchariſtia eſſe aſſerenti: *cur non magis credimus Deo, qui vult hoc Sacramentum eſſe corpus ſuum?*

His duobus argumentis tertium ſubjungo, quod deſumo ex motivo fidei noſtræ, quod non eſt aliud, , quam authoritas Dei revelantis, ſeu Deus ipſe in quantùm revelans: cur enim credimus originale peccatũ baptiſmo ablui, Verbum æternum humanam carnem aſſumpſiſſe, tres eſſe in divinitate perſonas, Patrem eſſe innaſcibilem, Filium à Patre procedere, Spiritum ſanctum communi Patris ac Filii ſpiratione produci, & alia fidei myſteria? hæc omnia credimus: quia Deus, qui eſt ſuprema veritas, ea revelavit; omnia haud dubiè ex illo motivo credimus. Dicat nunc quis, an ſit aliquod fidei myſterium; quod Deus clariùs, & expreſſiùs revelaverit, quàm exiſtentiam Chriſti in Euchariſtia? Nullum; non enim ita clarè revelavit divinitatem Filii, proceſſionem Spiritus ſancti, exiſtentiam ſuam ab æterno, baptiſmi virtutem, & alia fidei myſteria: nunquam tam clarè locutus eſt, quàm in inſtitutione Euchariſtiæ; ut enim referunt Evangeliſtæ Matthæus, Marcus, & Lucas, poſitivè, & clarè, & expreſſis terminis declaravit, & aſſeruit corpus ſuum eſſe in Euchariſtia, dicens: *Accipite, & manducate: hoc eſt corpus meum*: quare cùm Chriſtus, qui verax eſt, hoc aſſerat, ei firmiter credendum. Sed firmiter etiam credendum eſt, Chriſtũ eſſe verè & realiter in Euchariſtia: *quia Chriſtus eſt Deus omnipotens, qui hoc facere poteſt, quod promittit, & aſſerit.*

3. Cùm Mariam, Chriſti Matrem fore, prænuntiavit Gabriel; non facilè cognovit Deipara, quomodò ipſa ſimul mater, & virgo eſſe poſſet. Myſterium explicavit Angelus, & quomodò hoc fieret, enarravit, ſed tandem, ut omnis dubii, omniſque ſuſpicionis umbram è Virginis corde tolleret, concluſit, dicens, quòd licèt hoc facilè
Luc. 1. 37. concipi nequiret, hoc tamen Deo non eſſet impoſſibile; *Quia non erit impoſſibile apud Deum omne verbum*. Altiſſimum ſimiliter eſt Euchariſtiæ myſterium, nec facilè concipi poteſt; quomodò Chriſtus ſit realiter in Euchariſtia, quomodò in cælo ſimul ſit, & in Sacramento, quomodo totus in tota, & totus in qualibet hoſtiæ parte exiſtat, quomodò accidentia remaneant ſine ſubjecto & quomodò Chriſti corpus ſit in loco ſine extenſione locali; ſed hæc, & ferè omnia alia evaneſcunt dubia; ſi perpendamus, Chriſtum eſſe omnipotentem, neque ei eſſe impoſſibile; *Quia non erit impoſſibile apud Deum omne verbum*: quare cùm Chriſtus ſe in Euchariſtia eſſe aſſeruerit, & hoc facere potuerit, ipſum verè & realiter in Euchariſtia eſſe firmiſſimè credendum eſt.

Ut hujus myſterii veritatẽ ſuadeant ſancti Patres, varios, & portentoſos divinæ Cyr.Cat. 4. myſt. omnipotentiæ effectus proponunt. Sanctus Amb. l. de iis qui myſt. init. c. 8. Cyrillus Chriſtum in nuptiis Canæ Galilææ aquam in vinum mutaſſe ait; ex quo à pari vinum in proprium ſanguinem mutare potuiſſe infert. Sanctus Ambroſius à Chriſto, ut Verbo, creatam totius mundi machinam Moyſi virgam in ſerpentem immutatam, ac ab omnipotenti ejus manu innumera miracula manaſſe dicit; ex quo concludit, quòd ſi hæc à Chriſto facta ſint, multò magis credendum, quòd ſub ſpeciebus Euchariſticis ſeipſum collocare potuerit. Dicunt alii, quòd ſicut Chriſtus maternitatem, & virginitatem in Maria conjungere valuit; ita, & ſub panis ſpeciebus corpus, & ſub ſpeciebus vini ſanguinem ſuum ponere potuit. Hoc certè potuit Chriſtus, qui eſt omnipotens; hoc potuit Chriſtus, cui, ut ait ſanctus Ioannes, à Patre æterno communicata eſt omnipotentia; *ſciens quia omnia dedit ei Pater in manus*: quare cùm Chriſtus ſe in Euchariſtia eſſe Joan. 13. 3. dixerit, & hoc facere potuerit, firmiſſima fide credendum eſt, ipſum verè, & realiter eſſe in Euchariſtia, *Sed hoc etiam credendum eſt fide generoſa, & triumphante.*

Fide generoſa, & triumphante credendum eſt, Chriſtum eſſe realiter in Euchariſtia. 2. PARS.

Corda noſtra fides prima ſubit, ut nos ad gratiam Spiritus ſancti recipiendam diſponat; unde fidem, *antiſtitam templi, quod Spiritus ſanctus ſubit*, vocat Hieronymus. Hæc autem fides, quæ Spiritum ſanctum ad nos venientem anteit, Chriſtum Hier. dial. c. Lucif. c. 4. etiam in Euchariſtia ſe nobis dantem præcedere debet; ipſum enim ibi verè, & realiter eſſe, credere debemus, non ſolùm fide firma, verùm, & fide generoſa ac triumphante, quæ triumphet; 1. *de viſu*, qui comprimendus eſt: 2. *de intellectu*, qui captivandus eſt; 3. *de ſpiritu particulari*, qui ſacrificandus eſt.

1. Cùm divo Thomæ Chriſtum à mortuis ſurrexiſſe dictum eſt: pertinaciter incredulus hic reſpondit Apoſtolus: *Niſi videro, non credam*. O Thoma, tuo crede magi- Joan. 20. ſtro, qui tot te præſente operatus eſt prodigia, crede Chriſto, qui intra tres dies ſe reſurrecturum promiſit, crede Mariæ Virgini;

crede

crede Magdalenę, crede Apoſtolis qui Chriſtum a mortuis ſurrexiſſe aſſerunt: *niſi videro*, inquit, *non credam*. O quàm incredulus fuit Thomas! ſed ò quàm etiam increduli ſunt omnes hæretici! Thomas videre voluit, ut crederet, & innumeri hæretici, niſi viderint, credere renuunt: dicit Chriſtus ſe eſſe realiter in Euchariſtia, & hi non credunt ejuſque verba in deteriorem ſenſum detorquent: Concilia œcumenica, ſummi Pontifices, necnon ſancti Patres aſſerunt, Chriſti verba non figurativè, ſed litteraliter eſſe intelligenda, ac proinde ipſum verè & realiter eſſe in Euchariſtia; ſed hi non credunt, nec unquam credent, niſi videant; ipſorum quilibet cum D. Thoma ait: *Niſi videro, non credam*. At in hoc myſterio non conſulendi, ſed comprimendi ſunt oculi; de hoc Sacramento juxta illa quæ exteriùs videmus non eſt judicandum; ſed fide generoſa aliud abeo, quod oculo corporeo cernimus, credendum eſt: *Quod non capis, quod non vides, animoſa firmat fides*. Vides in hoc Sacramento ſpeciem panis, & panem non eſſe credendum eſt. Vini ſpeciem vides, & credendum non eſſe vinum. Chriſti corpus, & ſanguinem non vides, & ibi Chriſti corpus, & ſanguinem eſſe credendum eſt. Fides enim, ut ait D. Auguſtinus, *eſt credere quod non vides*. Fides non eſt, credere aliquid quod videmus, & quia illud videmus; ſed fides eſt credere quod non videmus, quia Deus illud revelavit: *Fides ex auditu*: quare cùm Chriſtus revelaverit ſe eſſe realiter in Euchariſtia; non fidendum oculis, qui illum non vident; ſed comprimendi ſunt, & fide generoſa ac triumphante, Chriſtum ibi verè & realiter eſſe credendum eſt.

August. de verb. Apoſtol. 27. — Rom. 10.

Omnes ſenſus eſſe fallibiles ait Chryſoſtomus: *ſenſus noſter deceptu facillimus eſt*. Quod præcipuè de viſu comprobatur; ſi enim ex viſu de ſolis magnitudine judicemus, eum mola aſinaria minorē eſſe cenſebimus; ſi baculus in aquam ſentimergatur, viſui curvus, vel fractus apparebit, licèt rectus ſit, & integer. Turris quadrata, multùmque diſtans, viſui rotunda videtur; ex quo patet in his, & aliis multis viſum falli, & decipi. Sed fallitur magis in ſpiritualibus, & ſupernaturalibus: non enim ejus eſt cognoſcere, an Deus ſit in mundo, an anima ſit in corpore, & an Chriſtus ſit in Euchariſtia: hujuſmodi ſunt extra ſphæram activitis oculorum: quia, ut ait Doctor Angelicus: *de accidentibus ſibi notis tantummodò judicant*. Verum eſt, oculos, ſi ſani ſint, de objecto materiali in debita diſtantia poſito, ſaltem quoad exteriora judicare poſſe, & ſic oculi judicare, ſeu rectè cognoſcere valent magnitudinem, figuram, & calorem hoſtiæ: ſed intra non penetrant, nec cognoſcunt an ſub ſpeciebus hoſtię conſecratę ſit Chriſti corpus, vel ſubſtantia panis: ſi de hoc ex aſpectu judicaremus, falleremur, & in errorem caderemus. Quare cùm oculi ſint fallibiles, & facilè decipi, & decipere poſſint, fide generoſa de iis eſt triumphandum, ut credamus Chriſto dicenti ſe eſſe in Euchariſtia: *hoc eſt corpus meum*. Sed hoc etiam credere debemus fide generoſa, *quæ triumphet de intellectu*.

Chryſ. hom. 33. in Matt. — D. Th. hy. pe Euchar.

2. Cùm Chriſtus carnem ſuam ad manducandum ſe daturum aſſeruit, Phariſæi, intellectus ſui acie hoc myſterium capere non valentes, dixerunt: *Quomodò poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum*? Non advertebant, quòd *quæ exſuperant rationem, ſola indigent fide*: nondum probè ſciebant, quòd *obedientiam fides exigit, non curioſitatem*; ut ait Chryſoſtomus: quare curioſè quærebant quomodò nobis dare ſe poſſet ad manducandum: *quomodò?* Eadem curioſitate laborant hæretici, & impii: quomodò, inquiunt, fieri poteſt, Chriſtum ſub parva hoſtia, imò ſub quavis hoſtiæ parte totum eſſe, & remanere? quomodò, ajunt virtute quatuor verborum è cęlis deſcendit Chriſti corpus, & in manus venit Sacerdotis? quomodò verborum illorum vi, tota panis in totam corporis Chriſti ſubſtantiam convertitur? quomodò unum, & idem corpus uno, & eodem tempore in mille hoſtiis conſecratis, & in mille locis diſſitis eſſe poteſt? quomodò accidentia ſine ſubjecto manere valent? ac quomodò quantitas, calor, ſapor, & odor panis eſſe poſſunt ſine pane? hi inſtar Phariſæorum dicunt: *quomodò*: ſed hoc myſterium ratione naturali non eſt ſcrutandum: non eſt curioſè dicendum, quomodò? *Ne quæramus quomodò*, inquit S. Cyrillus Alexandrinus, *quomodo non cogitemus, aut proferamus; judaicum enim hoc verbum eſt, & extremi ſupplicii cauſa*. Non utique dicendum, *quomodò*? ſed fide generoſa credendum Chriſto dicenti: *Accipite, & manducate, hoc eſt corpus meum*. Non enim dixit Chriſtus, accipite, & examinate; ſed, *accipite, & manducate*; quare non examinemus, ſed credamus: non dicamus, quomodo? ſed captivemus intellectus noſtros in obſequium fidei, & ſicut captivus, non debet à domino ſuo rationem quærere eorum quæ jubet: ita, & rationem non petamus à Chriſto inſtituente Euchariſtiam. Non dicamus *quomodò*? ſed tota ratio noſtra ſit revelatio divina: cui innitentes, fide generoſa credamus, Chriſtum eſſe in

Joan. 6 — Chr. in 1. P. ad Rom. — Hom. 27. — S. Cyr. l. 4. in Joa. c. 18.

Eucha.

Euchariſtia; quia ſe ibi eſſe dixit: *hoc eſt corpus meum*.

Judæos, curioſè nimis inquirentes quomodo Chriſtus ſit in Euchariſtia, modo mirabili arguit S. Cyrillus Alexandrinus. (*Ubi ſup.*) O Judæe, inquit, ſi à me petas, quomodò Chriſtum poſſit carnem ſuam dare nobis ad manducandum: à te viciſſim inquiro, quomodò Moyſi virga in ſerpentem mutata ſit? quomodò aqua in ſanguinem converſa ſit? quomodò percuſſa petra fluxerint aquæ, quomodò ſicco veſtigio mare trajeceris? Dic? inquit, ò Judæe, quomodò hæc facta ſint? certè hæc explicare nequires, & tamen illa credis: cur ergo ſimiliter Chriſto, dicenti ſe eſſe in Euchariſtia, non credes, licèt illud myſterium non concipias? certè iſtud credendum eſt ſicut cætera, nec dicendum, *quomodò*: Ecce ſancti Cyrilli rationem adversùs Judæos; qua ut adversùs incredulos Chriſtianos utar, ſic argumentor. Quæris, ò Chriſtiane, quomodò poſſit Chriſtus carnem ſuam dare ad manducandum; & ego à te exquiro, quomodo Deus ſit ſimul trinus & unus? quomodò ſit æternus & immenſus? quomodò anima rationalis ſit tota in toto, & tota in qualibet corporis parte; & ut ad faciliora deſcendamus: dicito mihi, ò Chriſtiane, quomodò & quibus funibus magnes ad ſe ferrum trahat? quomodò baſiliſcus ſolo viſu eum occidat, quem priùs viderit, quàm ſit ab eo viſus? quomodò Salamandra ab igne non conſumatur, ac quomodo navis magno impetu procedens, à piſciculo, *remora* dicto, ſubito detineatur? Et ut magis adhuc humani intellectus eluceſcant infirmitas, à te peto, ò Chriſtiane, an ſcias ex quo componatur formica, vel vilis quidam vermiculus? an cognoſcas, ex quo conſtituatur unius muſcę pes, feſtuca una, imò & lutum quod pedibus calcas? conſtituuntur ne hæc ex punctis, vel partibus in infinitum diviſibilibus? quæ eſt rerum illarum materia & forma? certè hæc concipere nequis: quare cùm ita debiles & infirmi ſint intellectus noſtri, ut hæc communia & facilia concipere non valeant; quantò debiliores ſunt & infirmiores ad altiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum concipiendum? pro certo ibi noſter hebeſcit animus; & ideò non dicendum, *quomodò*? ſed generosè captivandus eſt intellectus noſter in obſequium fidei. Non dicendum, *quomodò*? ſed credendum Chriſto dicenti, ſe eſſe in Euchariſtia. Non dicendum *quomodò*? ſed hoc credendum eſt fide generoſa, quæ triumphet de intellectu; *& quæ triumphet de ſpiritu particulari*.

3. Omnes ferè Hæreſiarchæ, cùm ad metas non loqui deducti ſunt, ſpiritu privato, ipſis contrarium inſpirante & teſtificante, ſe tegunt. Cùm ad confutandos illorum errores manifeſta Conciliorum Generalium decreta, aperta SS. Patrum placita, & rationes indiſſolubiles adducuntur; ſe non iis, ſed ſpiritui privato, contrarium dictanti, credere dicunt. Cùm Abaylardo objiciebatur, ſanctos Patres, & omnes penitùs homines hęreticę ejus doctrinę adverſari; reſpondebat ipſe: *Omnes ſic, ego autem non ſic*. Eodem ſpiritu commotus Lutherus, ſanctorum Patrum doctrinę conviciabatur, ut ſuam extolleret, eique pertinaciter adhæreret: Chryſoſtomus, inquiebat, verboſus eſt; Auguſtinus eſt ingenioſus; Hieronymi cerebrum à jejuniis debilitatum eſt; hi ſuo modo ſenſerunt, & ego alio: *omnes ſic, ego autem non ſic*. Simili etiam ſpiritu ductus Calvinus, ait, Chriſtum non eſſe realiter in Euchariſtia; Chriſto, corpus & ſanguinem ſuum in Euchariſtia eſſe aſſerenti, non credit; Eccleſiam Romanam, Chriſtum ibi eſſe docentem, contemnit: & ſi ei dicatur ſanctos Eccleſię Patres idem ſentire reſpondebit ille: *ego autem non ſic*. Ecce ſpiritum Calvini: ſed quis credat, quod hujus homuncionis ſpiritus noſtrę fidei regula eſſe debeat? quis judicet, privatum Calvini ſpiritum eſſe primum totius Orbis Chriſtiani, mobile, à quo omnes fideles regi teneantur? ſeu potiùs, quis non cenſeat diabolicum, ridiculum, & imaginarium eſſe hunc ſpiritum? non enim nos in materia fidei à proprio & privato rationis inſtinctu, ſed à fide divina dirigi & gubernari debemus. Verum eſt, quòd ſenſuum errores corrigat emendata ratio: ſed rationis errores fidei divinæ luce emendandi ſunt: *Ideò nos fideles appellamur*, inquit Chryſoſtomus, (*Chryſ. h. 24 in Joan.*) *ut humanarum cogitationum vilitate contempta, ad fidei altitudinem evadamus*. Quare privato huic non fidamus ſpiritui: ſed ſicut olim Iſaacum Deus ſibi ſacrificari petiit, privatum hunc ei ſacrificemus ſpiritum: non credamus, quod hic dictat ſpiritus; ſed fide generoſa, ac de hoc ſpiritu triumphante, credamus Chriſto aſſerenti ſeverè & realiter eſſe in Euchariſtia: *hoc eſt corpus meum*; Sed hoc etiam credendum eſt *fide efficaci & operante*.

Laſelve Sanctuar.

Fide efficaci & operante credendum eſt, Chriſtum eſſe realiter in Euchariſtia. III. PARS

CUm fides ſine operibus mortua ſit, fidem noſtram opera comitari, aut ſubſequi debent. Non ſufficit dicere, *credo*; ſed fides operibus manifeſtanda eſt: (*Jacob 1. 2.*) *oſtendam*

S *tibi*

ſibi ex operibus fidem meam. Tanta inter fidem & opera eſt connexio: ut fidei (ſi vera ſit) reſpondete debeant opera: ut enim S. Gr. h. 12 in Evang. ait S. Gregorius, *ille veraciter credit, qui exerces operando quod credit*. Unde ſi peccata pœnitentia deleri credamus, pœnitentię operibus eſt vacandum: ſi Chriſto inimicorum amorem præcipienti fidem adhibeamus, non odio habendi, ſed ſincerè diligendi ſunt, & ſi credamus Chriſtum verè & realiter eſſe in Euchariſtia, eum ibi eſſe credendum eſt, non fide ſpeculativa & otioſa tantum, ſed fide efficaci & operante, quę inducat: 1. Ad eum viſitandum devotè: 2. Ad eum adorandum humiliter. 3. Ad eum recipiendum frequenter.

1. Credis, inquis, ò Chriſtiane, Chriſtum eſſe realiter in Euchariſtia; credis ibi eundem eſſe Chriſtum, qui in Virginis utero recubuit, eundem qui pro nobis in cruce mortuus eſt, & eundem qui nunc in cælis cum Angelis regnat, credis hoc, aliter eſſes hæreticus, & æternis ſuppliciis dignus. Sed ſi Chriſtum eſſe tealiter in Euchariſtia verè credas, cur non eum ſæpè & devotè Prov. 8. 31 viſitas? Dixit ipſe: *Deliciæ meę eſſe cum filiis hominum*: cur ergo ad illum in tabernaculis exiſtentem non vadis? cur non illum ibi devotè & ſæpè inviſis? Audiſtis eum di- Matt. 11. centem: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis*: cur ergo tu, ò Chriſtiane, qui innumeris gravaris infirmitatibus, ad eum Ps. 102. non vadis, *qui ſanat omnes infirmitates tuas*? Sap. 8. ſcis, quòd *non habet amaritudinem converſatio ejus*: cur ergo ad eum non advolas, ut cum ipſo verſeris, ut coram illo cor tuum effundas, & ut ei debita ſervitutis officia perſolvas? Certè Chriſtum in Euchariſtia exiſtentem ſæpè, piè & religioſè non viſitas, quia eum ibi eſſe non perfectè credis: ſi enim Deum, Creatorem & Redemptorem tuum ibi eſſe perfectè crederes, profectò illum crebrò & devotè viſitares, ſed ò Chriſtiane, fac ut tua, quæ uſque nunc languit fides, in poſterum fervida ſit, & ad S. Ambr. in c. Ep. ad Heb. viſitandum Chriſtum in Euchariſtia reſidentem te alliciat. *Opus eſt*, inquit S. Ambroſius, *volenti cælum poſſidere, fidem operibus comitari*: quare ſi credas Chriſtum eſſe in Euchariſtia, fidem tuam ita comitentur opera, ut eum ibi frequenter & devote viſites.

In Euchariſtia Chriſtum verè ac realiter eſſe firmiſſimè credebat Seraphicus Pater S. Franciſcus: & ut fidem ſuam operibus manifeſtaret, ad eum indeſinenter anhelabat: necnon ſæpiſſimè, ac devotiſſimè, non ſolùm in domeſticis, verùm in campeſtribus, ac in pauperculis Eccleſiis eum viſitabat. Tanta aliorum multorum Sanctorum erga ſanctiſſimam Euchariſtiam fides extitit, ut in templis, imò & in altaris ſuppeditaneo decumberent, ac ab Eccleſiis rariſſimè diſcederent: ibi paſcebant, ibi cubabant, ibique manebant die ac nocte. Alii plurimi ſancti viri, cùm ob infirmitates, ob nimiam diſtantiam, aut ob negotiorum multitudinem ad Eccleſias Chriſtum inviſuri, ſe conferre non valerent, eum mente & corde pluries qualibet die viſitabant, ac eodem modo erga eum afficiebantur, quo ſi in Eccleſiis fuiſſent. O Chriſtiane, ſimilem habeto fidem, & ſi Chriſtum credas eſſe in Euchariſtia, ita credas, ut eum frequens viſites: ita efficax & operans ſit fides tua, ut te inducat ad eum viſitandum ſæpè & devotè: *& ad eum adorandum humiliter*.

2. Chriſtum in Euchariſtia manſurum ſpiritu prophetico prævidens Regius Vates, Ps. 84. ſummo affectu ad eum ferebatur. Unde nunc dicebat: *Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum, concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini*; nunc ajebat; *Quemad-* Ps. 41. *modum deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus*; & nunc clamabat; *Quando veniam & apparebo ante faciem Dei*? Optabat autem Propheta ad templum venire, non ut garriret, aut nugaretur; ſed ut Deum ſuum laudaret & Ps. 137. adoraret; *Adorabo ad templum ſanctum tuum, & confitebor nomini tuo*. O Chriſtiane, ſi Chriſtum in Euchariſtia eſſe credas, ad Eccleſias propera, ad Eccleſias advola; non ut ibi confabuleris, non ut ibi familiæ tuæ negotia pertractes, non ut de omnibus quæ in civitate fiunt diſſeras, non ut videaris & videas; ſed ut ibi Chriſtum humiliter adores; & ut cum Propheta dicas, *Adorabo ad templum ſanctum tuum, & confitebor nomini tuo*.

Cùm Chriſtus idem ſit in cælo & in Euchariſtia, idem hìc & illìc ei debetur honos: quare Angeli, qui in cælo Chriſtum adorant, ad nos etiam deſcendunt, ut eum in Euchariſtia adorent: *Aſſiſtunt Cherubini*, Chryſ. h. de menſa & judicio. *deſcendunt Seraphini, qui ſenis alis prædits vultus demittunt*. Cæleſtes illos imitemur Chryſ. h. 6. ad pop. ſpiritus, mente Chriſtum contemplemur in cælo, ibique eum adoremus, ſed & Eccleſias frequentet adeamus, ut ibi Chriſtum Salvatorem mente & corpore adoremus, *adora & communica*, inquit Chryſoſtomus. Non eſt mirum, ſacramentarios Chriſtum in Euchariſtia non adorare, cùm eum ibi eſſe non credant. Sed tu, ò Chriſtiane, qui Chriſtum in Euchariſtia reipſa præſentem eſſe confiteris & profiteris, ad ipſum adorandum frequentiſſimè accedere debes. *Nihil prodeſt verbis proferre fidem, &*

factis

factis deſerere veritatem, inquit Auguſtinus; quare ſi Chriſtum in Euchariſtia verè eſſe credas, tuam operibus oſtende fidem, fideſque tua ita efficax ſit, ut te inducat ad illum humiliter adorandum; *ac etiam ad eum recipiendum frequenter*.

S. Aug. Ser. 1. de ded.

3. In naſcentis Eccleſiæ primordiis tanta, & ita efficax erat erga Euchariſtiam fides & devotio, ut ſingulis diebus fideles communicarent:) in primitiva Eccleſia, quando magna vigebat devotio fidei chriſtianæ, ſtatutum fuit, ut quotidie fideles communicarent. Unde Anacletus Papa dicit; peracta conſecratione omnes communicent, qui noluerint Eccleſiaſticis carere luminibus: ſic enim & Apoſtoli ſtatuerunt, & ſancta Romana tenet Eccleſia.) Sed primus ille fidei fervor ita nunc languet, ut innumeri vix ſemel in anno communicent; credunt, inquiunt, Chriſtum in auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe ac manducari; & tamen ad illum recipiendum quàm rariſſimè accedunt. O. N. ſi Chriſtum in Euchariſtia eſſe credas, fides tua ſit efficax, teque ad illum frequenter ſumendum inducat. Audi ſanctos Tridentini Concilii Patres, te monentes,& hortantes,ad ita credendum, Chriſtum eſſe in Euchariſtia,ut illum frequenter ſumas. Paterno affectu admonet ſancta Synodus, hortatur, orat & obſecrat per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, ut omnes & ſinguli qui Chriſtiano cenſentur nomine, hæc ſacra myſteria corporis & ſanguinis ejus, ea fidei conſtantia & firmitate, ea devotione ac pietate credant & venerentur, ut panem illum ſuperſubſtantialem frequenter ſuſcipere poſſint.) Non ait Concilium, ita credere debere fideles, ut rarò ſumant; ſed ita, *ut frequenter ſuſcipere poſſint*.

D. Th. 3. p. q. 80. art. 10. quintum.

Conc. Trid. ſeſſ. 13. c. 8.

Ad frequentem Euchariſtiæ ſumptionem hortantur nos quotquot hac de materia ſcripſere Doctores Catholici, & (optaret ſancta Synodus, ut ſingulis Miſſis fideles adſtantes, non ſolùm ſpirituali affectu, ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent.) Optaret etiam ſanctus Auguſtinus, ut omnes fideles ita perfectè viverent, ut quotidie Chriſtum in Euchariſtia ſumere digni eſſent: *Sic vive; ut quotidie merearis accipere*. Sed optarem ſolùm, ut omnes Catholici perfectè Chriſtum in Euchariſtia eſſe crederent; nec enim hoc ab aliquo perfectè credi poteſt, quin ad eum ſæpiſſimè & ferventiſſimè ſumendum moveatur. Quare ò N.N. languentem, & fortè mortuam in cordibus veſtris excitate fidem; dicat quiſque veſtrum: *Domine adauge nobis fidem*: habeat quiſque fidem firmam & conſtantem, fidem generoſam & triumphantem, fidem efficacem & operantem: & in die judicii dicet ei Chriſtus: *Fides tua te ſalvum fecit*. Amen.

Conc. Trid. ſeſſ. 22. c. 6.

Serm. 28. de ver. Dom.

Luc. 17. 5.

Matt. 10

DE SANCTISSIMO SACRAMENTO

CONCIO SECUNDA.

Quomodò fiet iſtud? Luc. 1.

Mirabitur, & dilatabitur cor tuum. Iſaiæ 60. 5.

Mirabilia quidem omnia Dei ſunt opera, nec quiſque cælum, terram, mare & quævis creata ſeriò contemplari poteſt, quin in admirationem rapiatur, & quin cum Regio Propheta clamet: *Mirabilia ſunt opera tua, Domine*. At Deus, qui in Orbis opificio ſe mirabilem exhibuerat, majorem in Verbi incarnatione cunctis præbet admirandi materiam; cùm ſcilicet magnus fit parvus, Deus fit infans, & Creator creatura, ac cùm ſine ulla ſubſtantiæ confuſione *Verbum, anima, & caro*, ineffabili vinculo in perſonæ unitate conjunguntur. Sed tandem innovantur ſigna, augentur mirabilia, multiplicantur Dei miracula, dum Verbum caro factum, in Euchariſtiæ ſe ſiſtit Sacramento, quod hodie admirantes contemplaturi ſumus: *mirabitur, & dilatabitur cor tuum*. Cùm altitudinem, varioſque maris æſtus concipere nequiret Chryſippus Philoſophus, in illud, neſcio quo ſpiritu, præcipitem ſe dedit, dicens: *O abyſſe, cùm te capere non valeam, tu me recipe*. Profunda quidem abyſſus, & mare magnum eſt Euchariſtia, cujus myſteria humanus capere non poteſt intellectus: quare in illud immergendus eſt, non ut ea curioſiùs perſcrutetur, ſed ut ea plenè, & corde dilatato admiretur: *Mirabitur, & dilatabitur cor tuum*. Altiſſimum ergo hoc admiremur myſterium, &c. *Ave*.

Pſ. 138.

Bonitas, ſapientia, & omnipotentia mirabiles Dei ſunt perfectiones, quibus, quaſi tribus manus ſuæ digitis, omnia facit, omnia tegit, omniaque conſervat: *Appendit tribus digitis molem terræ*. Verum eſt quòd aliqua Dei opera ejus bonitati, alia ejus ſapientiæ, & alia ejus potentiæ, ſpeciali quodam titulo tribui & adjudicari ſoleant: unde communiter mundi creatio opus potentiæ, creaturarum mirabilis ordo opus ſapientiæ, & gratiarum effuſio bonitatis

Iſa. 40.

opus eſſe dicitur. In omnibus tamen Dei operibus tres illæ Dei ſimul emicant perfectiones nec aliquod eſt Dei opus in quo bonitatis, ſapientiæ & potentiæ divinę radii non eluceant; ſed præcipuè in Euchariſtia, quæ eſt quaſi ſpeculum; in quo hæ Dei perfectiones mirabiliter apparent. In hoc ſpeculo eas nunc inſpiciamus; in Euchariſtia & bonitatem, & ſapientiam, & potentiam Dei contemplemur; in ea admiremur: 1. Bonitatis Chriſti exceſſus: 2. Sapientiæ Chriſti adinventiones: 3. Potentiæ Chriſti prodigia. Hæc in Euchariſtia admirari debet cor noſtrum: *mirabitur, & dilatabitur cor tuum.*

1. PARS. *In Euchariſtia admiremur bonitatis Chriſti exceſſus.*

CHriſtus Dominus Euchariſtiam inſtituit, in Euchariſtia ſe nobis dat ad manducandum, & in Euchariſtia reſidet, ac uſque ad mundi finem remanebit. Euchariſtiam inſtituit Chriſtus ipſa nocte qua traditus eſt: *in qua nocte tradebatur*; in Euchariſtia ſe nobis dat ad manducandum, quotieſcumque ad illum ſumendum accedimus: *accipite & manducate*; & in Euchariſtia uſque ad mundi finem in tabernaculis noſtris permanebit: *Ego vobiſcum ſum omnibus diebus, uſque ad conſummationem ſeculi.* Maxima autem eſt bonitas: 1. Chriſti hoc Sacramentum inſtituentis: 2. Chriſti in hoc Sacramento ad nos venientis: 3. Chriſti in hoc Sacramento nobiſcum manentis.

1. Cor. 11.

Matt. 28.

1. Juxta vulgatiſſimam ſancti Dionyſii ſententiam, *omne bonum eſt ſui diffuſivum*: quare cùm Deus ſit infinitè bonus, infinitè etiam eum diffuſivum & communicativum eſſe oportet. Certum eſt infinitam Dei fuiſſe communicationem ad intra, ſeu intra Divinitatis ſinum, cum Pater æternus divinam ſui ipſius naturam Filio, & uterque eandem Spiritui ſancto communicavit. Sed ut Deus incomprehenſæ bonitatis ſuæ magnitudinem ad extra, ſive in ordine ad creaturas manifeſtaret, ſe ipſum infinitè in Verbi incarnatione, & in Euchariſtiæ inſtitutione communicavit: in incarnatione quidem, cùm Verbum æternum humanæ Chriſti naturæ uniri voluit; & in Euchariſtiæ inſtitutione, cùm Chriſtus ipſa nocte, qua tradebatur, divinum hoc inſtituit Sacramentum, in quo ſeipſum Deum & hominem, omnibus ſumere volentibus, ac ut ait S. Chryſoſtomus, *ſingulis fidelibus per hoc myſterium ſe communicat.* O infinitam Dei ſummè boni communicationem! ſed ò infinitam etiam Dei Euchariſtiam inſtituentis bonitatem!

Chryſ. ho. 23. in Matt.

Chriſtus qui ab incunabulis magna hominibus amoris & bonitatis ſuæ teſtimonia dederat, ſpecialiora eis, ut ait ſanctus Joannes Evangeliſta, circa vitæ ſuæ finem dilectionis & bonitatis ſigna præbuit: *Cùm dilexiſſet ſuos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos.* Major autem Chriſti in vitæ ſuæ fine erga homines bonitas tunc illuxit, cùm ipſa nocte, qua tradebatur, Euchariſtiam inſtituit in qua ſe comeſtibilem fecit, ſeque in cibum hominibus dedit: *Dominus Jeſus, in qua nocte tradebatur, accepit panem; & gratias agens, fregit, & dixit: accipite & manducate; hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Ecce inſtitutionem Euchariſtiæ, in qua Chriſti bonitas quàm maximè manifeſtatur, non ſolùm quia inſtituit Sacramentum, in quo ipſe fit cibus hominum; verum & quia illud inſtituit, *qua nocte tradebatur*; ſeu ipſa nocte nubila & tenebroſa, in qua Pontifices adverſùs illum inſurrexerunt, in qua perfidus Judas illum prodidit, & in qua flagella, clavos, & crucem, cui affigendus erat, carnifices præparabant. Hac, inquam, nocte in qua homines illum dirè perſequebantur, ipſe amoris igne ſucceſſus, panis & vini accepit elementa, eaque in corpus & ſanguinem ſuum transſubſtantiavit, ut ſe manducandum hominibus traderet; *in illo fervoris exceſſu*, inquit S. Bernardus, *quando paratus erat pro nobis in mortem tradere vitam ſuam, ab exceſſu amoris majus opus agere coactus eſt, quàm unquam operatus fuit ab origine mundi, dare nobis corpus ſuum in cibum, & ſanguinem ſuum in potum.* O ineffabilem Chriſti erga nos bonitatem! ò ardentem ejus amorem! ò admirandam ejus erga nos charitatem! ò Domine Jeſu, certè plus quàm explicari, & concipi poſſit, dilexiſti nos in fine vitæ tuæ, cùm adorandum Euchariſtiæ Sacramentum inſtituiſti. *Sed maxima etiam eſt bonitas Chriſti, ad nos, & intra nos venientis.*

Joan. 13. 1.

1. Cor. 11.

S. Bern. to. 2. ser. 54. &c.

2. Non ſolùm Sacramentum inſtituit Chriſtus, in quo paratus eſſet omnibus ſedare & communicare; ſed reverà omnibus hoc Sacramẽtum ſumere volentibus ſe communicat, & intra illos venit. Non ſolùm dat corpus ſuum dignis, & amicis, ſed etiam illud non ſubtrahit indignis, malignis & inimicis; appropinquant ſuper eum nocentes, ut edant carnes ejus; tantaque, ut ait Doctor Angelicus, eſt Chriſti bonitas, *ut permittat ſe ſceleratorum etiam manibus tractari & inimicorum, ac immundorum dentibus in Sacramento lacerari.* Si Chriſtus ſoli Mariæ Virgini,

D. Th. opuſc. 58. c. 1.

gini, aut Apoſtolis, aut aliis quibuſdam pereximiæ ſanctitatis Viris, corpus ſuum ſumere permiſiſſet, hanc ejus bonitatem omnia ſæcula proclamaſſent: ſed longè maior eſt Chriſti erga homines bonitas, quia iuſtis & peccatoribus, dignis & indignis ſe dat ad manducandum, omnibus ſe dat in cibum, & æquè verè in Judæ, ac in Petri corpus intrat, *ita quòd*, ut ait D. Thomas, *uniantur in unitate corporis cibus & ſumens*. O portentoſam Chriſti erga nos bonitatem! Ubi ſup.

Ut Artemiſiam Mauſoli Carię Regis uxorem, ſuum, plus quàm credi poteſt, virum amaſſe perhibeant hiſtorici, de illa narrant, quòd nedum undequaque accerſiri curaverit viros eloquentiſſimos, qui mariti ſui fato functi virtutes & res pręclarè geſtas orationibus ſuis exornarent, nec ſolum etiam ſepulchrum, a nomine Regis *Mauſoleum* dictum, ædificari curaverit, adeò ſplendidum & magnificum, ut inter ſeptem Orbis miracula fuerit annumeratum, ſed prætereà, in maius amoris argumentum mariti oſſa in pulveres juſſerit redigi minutiſſimos, quos poſteà vino commixtos ebibit, ut quatùm fas eſſet, à marito non ſepararetur, ac intra ſe haberet quem diligebat. Magnus quidem extitit bujus mulieri amor, ſed longè major Chriſti erga nos fuit bonitas, quia corpus & ſanguinem ſuum ita ſub ſpeciebus Euchariſticis aptavit, ut à nobis edatur, intra nos veniat, nobis ſe commiſceat, ac nobis quodammodo uniatur. Unde ſicut olim pocula amatoria, ſeu philtra faciebant amantes, ut aliorum ſibi amorem conciliarent, ita Chriſtus quaſi cæleſte philtrum & poculum verè amatorium exhibet nobis in Euchariſtiæ Sacramento, in quo ad nos & intra nos venit, nobiſque corpus ſuum ad manducandum, & ſanguinem ſuum ad bibendum prębet. O pereximium Chriſti erga nos amorem! O nunquam ſatis prædicandam ejus bonitatem! ſed ſi maxima eſt bonitas Chriſti in Euchariſtia ad nos venientis, *maxima etiam eſt bonitas Chriſti in Euchariſtia nobiſcum manentis*.

3 Non eſt qui neget, Chriſti Salvatoris bonitatem maximè eluxiſſe in hoc, quòd cum hominibus verſari, & triginta trium annorum tempore manere dignatus ſit, ſed hanc Chriſtus multiplicavit bonitatem: *multiplicaſti miſericordiam tuam*; ſeu, ut alia habet verſio: *extendiſti miſericordiam tuam*; Chriſtus enim, cujus tanta fuerat bonitas & miſericordia, ut in hoc mundo aliquibus annis viſibiliter commoratus fuerit, hanc multiplicavit & extendit bonitatem: quia nobiſcum inviſibiliter in Euchariſtiæ Sacramento uſque ad mundi finem manere vul- Pſ. 35.

Laſelve Sanctuar.

Ecce inquit, *ego vobiſcum ſum omnibus diebus, uſque ad finem ſæculi*: ubinam eſt Chriſtus nobiſcum? quo in loco nobiſcum manet? *in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento*, ut exponit Lyranus, ibique eſt non per intervalla, ſed continuè; non in una hoſtia conſecrata, ſed in omnibus; non ad breve aliquod tempus, ſed uſque ad mundi terminum: *Ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad finem ſæculi*: O magnam Chriſti bonitatem! Magna cenſeretur Chriſti bonitas, ſi in unico mundi loco, verbi gratia, in monte Thabor, aut in urbe Roma manere voluiſſet: ingens etiam ejus diceretur bonitas, ſi in unica hoſtia conſecrata aliquibus dumtaxat anni diebus, v. g. in feſto Paſchatis, aut Pentecoſtes morari ſtatuiſſet. At Chriſtus non in unico loco, non in unica hoſtia, non per intervalla, nec ad breve tempus, ſed in omnibus ferè mundi locis, & in omnibus hoſtiis conſecratis eſt, ibi, quouſque corrumpantur ſpecies, aſſiduè reſidet, ac nobiſcum uſque ad mundi finem in Euchariſtia remanet: *Ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad finem ſæculi*. O mirabilem, ac ineffabilem Chriſti bonitatem!

Deos ſuos vinculis illigatos, ne ab iis deſererentur, nonnullæ cuſtodierunt Nationes, ſic Lacedæmonii Martis ſtatuam catenis ligatam tenebant, ſic Herculis ſimulacrum aureis funibus alii detinebant populi, & Apollinis ſtatuam, ne auferretur, alii ſollicitè ſervabant. At non eſt, quòd Chriſtum Deum & Dominum noſtrum detinere ſatagamus; ipſe enim nobiſcum eſt in Euchariſtia, ipſe ibi nobiſcum manet, ac aureis charitatis & bonitatis ſuæ catenis conſtrictus ipſe ibi uſque ad mundi finem manebit. Unde non eſt neceſſe, ut ei cum diſcipulis dicamus. *Mane nobiſcum Domine*, quia ipſe nobiſcum eſt, nobiſcum manet, & nobiſcum uſque ad mundi finem manebit. *Ego vobiſcum ſum omnibus diebus, uſque ad finem ſæculi*. Carteg. de Euc. ho. 82. Luc. 24. 29.

O admirabilem, ac omni admiratione dignam Chriſti bonitatem! clamabat Regius Propheta, *Quàm bonus Iſrael Deus*, ſed & nos miſerantes clamemus, quam bonus Chriſtus Euchariſtiam inſtituens! quàm bonus Chriſtus ad nos in Euchariſtia veniens! quam bonus Chriſtus, nobiſcum in Euchariſtia manens! Hanc Chriſti bonitatem admiratur Chryſoſtomus, dicens, omnes bonitatis Dei theſauros in Euchariſtia eſſe reconditos. *Euchariſtiam cùm dico, omnem benignitatis Dei theſaurum aperio*, admiremur & nos Chriſti bonitatẽ in Euchariſtia, ac pro tanto beneficio debitas ei gratias re- Chryſ. ho. 24. in Cor.

Matt.24. 28. feramus. Dixit Chriſtus, quòd *ubicumque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ*; illud corpus de quo Chriſtus loquitur, eſt corpus ejus in Euchariſtia reſidens, circa quod, ut ait D. Ambroſius, congregari debent fideles; *Bona aquila circa altare; ubi enim corpus, ibi & aquila*; circa illud corpus volitemus, ut Chriſto gratias reſeramus, ut fidei, humilitatis, amoris, & aliarum virtutum actus eliciamus; ac ut portentoſos bonitatis Chriſti exceſſus admiremur. At hos exceſſus præcipuè admirari debemus antequam ad ſanctiſſimum hoc Sacramentum recipiendum accedamus: tunc totus intellectus admirari, & totum cor noſtrum in admiratione bonitatis Chriſti dilatari debet: *Mirabitur, & dilatabitur cor tuum*. Sed in Euchariſtia admirari etiam debemus *ſapientiæ Chriſti adinventiones*.

Ambr. L. 4. de Sacr. c. 2.

IITARS *In Euchariſtia admiremur ſapientiæ Chriſti adinventiones.*

IN naturæ & gratiæ operibus mirabilis eſt Dei ſapientia; nullum eſt opus, quantumvis parvum & exile, in quo æternæ hujus ſapientiæ characteres non eluceant, in quo non legatur, ſupremum aliquem eſſe opificem, qui omnia mirabili cum ſapientia operatus eſt: *Omnia in ſapientia feciſti*.
Pſ.103.24. Divinæ hujus ſapientiæ adinventiones admirabatur, & in iis enarrandis exercebatur Pſalmographus, dicens: *in adinventionibus tuis exercebor*. Ejuſdem & ego ſapientiæ ad-
Pſ.76.13. inventiones nunc in Euchariſtia admiror; quæ quidem maximè mirabiles ſunt, quia in ea Chriſtus modum invenit, quo corpus ſuum ſit ſimul; 1. In cælo & in terra; 2. Magnum & parvum; 3. Manducatum & integrum.

1. Cordi Chriſti ex hoc mundo diſceſſuri, duo, ut ait Divus Auguſtinus, inerant amores inter ſe pugnantes, ac ad oppoſita Chriſtum ſollicitantes; unus in cælum aſcendere, & alter in terra manere ei ſuadebat; unus ad patriam redire cæleſtem, & alter in terris inter homines morari inſtigabat; unus ajebat, neceſſarium eſſe, ut in terra remaneret, ne ab hoſtibus, tanquam lupis rapacibus, Eccleſia dilaniaretur; & alter dicebat, Spiritum ſanctum ad Eccleſiam non deſcenſurum, niſi ad Patrem unde venerat, ipſe remigraret. Quid igitur tunc facto opus eſt? quò ſe vertet Chriſtus? cujus amoris propenſionibus ſuffragabitur? ſi à terra diſcedat, ut aſcendat in cælum, Eccleſia ſuo orbabitur capite & protectore; ſi autem non aſcendat in cælum, ſed in terra remaneat, hominibus non aperientur cæli, nec Spiritus ſanctus ſuper eos deſcendet; quid ergo faciet Chriſtus? deſeretne terram, ut in cælum aſcendat; abſtinebitne ab aſcenſu in cælum, ut in terra remaneat? aſcendet ſimul, & remanebit: ſapientia enim ejus invenit modum ſupra omnem modum. quo utrumque fiat, ut ſcilicet ad Patrem aſcendat quoad propriam formam, & nobiſcum maneat in forma cibi ſacramentaliter. Quo pacto utrique amori ſatisfecit Chriſtus; amori ſcilicet perfectionem flagitanti, dicens; *Vado ad Patrem*; & amori manſionem in terris ſuadenti, dicens; *Ecce vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi*. O mirabilem Chriſti ſapientiam! Joan.14. 28.

Uſitatum eſt inter amantes, quando quis eorum abſcedit, dicere, *Etſi abeo, tecum maneo*. Hyperbolicus eſt hic loquendi modus, ad indicandum, amantem à perſona amata nunquam diſcedere; ſed cum illa mente & corde ſemper remanere. Quod autem hyperbolicè alii dicunt amantes, Chriſtus, qui eſt ſuprema veritas, abſque hyperbole dicere potuit; quando enim ab hominibus diſceſſit, cum iis remanſit; quando in cælum aſcendit, terram non reliquit: ſed ſimul *ipſe ſurſum, ipſe deorſum*, ut loquitur D. Auguſt. & ut ait Doctor Angelicus, *Corpus Chriſti verè eſt in cælo, & verè eſt in terra*. O portentoſam ſapientiam Chriſti, Aug. ſer 4. de verb Dom. qui modum invenit, quo corpus ſuum ſit ſimul in cælo & in terra; *& quo corpus ſuum ſit ſimul magnum & parvum*.

2. Credit ſancta Mater Eccleſia, & docet Catholica Fides, totum Chriſti corpus D.Th.o. puſc. 19. c. 8. eſſe verè in Euchariſtia æquè magnum, ac in cruce, & in cælo, *Ibi eſt ita magnum & ita perfectum*, inquit Doctor Angelicus, *ſicut fuit in cruce, & ita magnum ſicut in die* D.Th.o. puſc. 19. c. 3. *Paſchæ reſurrexit*. Tanta autem eſt Chriſti ſapientia, ut invenerit modum, quo ſuum corpus, quod ita magnum eſt in Euchariſtia, in ea ſit etiam parvum: non quidem ratione ſui, ſed ratione parvæ hoſtiæ intra quam totum remanet, & quaſi clauditur, ut enim ait D. Thomas, (corpus Chriſti non eſt ſub hoſtia naturaliter, ſed ſacramentaliter, & ideò non eſt ibi, ut locatum in loco, Ubi ſup. nec ſub dimenſionibus propriis, ſed ſub dimenſionibus quæ priùs fuerunt, ſcilicet panis & vini, & ideo cùm ſubſtantia de ſe, in quantum ſubſtantia, locum non occupet, nec requirat, niſi in quantum eſt ſub dimenſionibus quantitatis, ſequitur ex hoc, quòd corpus Chriſti in Sacramento, non requirat, nec occupet plus loci, vel de loco, quàm dimenſiones panis, ſub quibus velatur & tegitur, occupant & requirunt.) Ecce quomodò corpus Chriſti in Euchariſtia ſit ſimul magnum

gnum & parvum; ſed ecce etiam mirabilem Chriſti ſapientiam.

Admirati ſunt antiqui ſapientiam Myrmecidis, ac artificioſam ejus manum, qua currum quatuor rotis volubilem, ac omnibus ſuis partibus inſtructum, quem una muſcæ ala tegere poterat, fabricare valuerit. Sed miranda magis Chriſti ſapientia, qui totum corpus ſuum ſub parva hoſtia, imò ſub minima hoſtiæ particula reponit; ita quòd ſit ſimul magnum, & parvum, magnum quidem in ſe, & parvum ratione ſpatii, intra quod remanet. Quod explicant Theologi, dicentes, extenſionem localem actualem non eſſe de eſſentia corporis, ſed ſolummodo aptitudinalem, vel radicalem; quare cùm actualis extenſio localis, ſeu in ordine ad locum, non ſit de eſſentia corporis, hanc extenſionem à ſuo corpore ſuſtulit Chriſtus; & fecit, quòd in Euchariſtia non extendatur actu localiter; ſed ſolùm aptitudinaliter intrinſecè & in ordine ad ſe, ita quòd partes corporis ſui non ſint confuſæ, ſed habeant diſtinctionem & ordinem corpori humano congruentem. Unde fit Corpus Chriſti, quod in ſe magnum eſt, parvum eſſe ratione parvæ hoſtię, & parvi ſpatii in quo eſt, & in quo reſidet.

Quomodò hæc fiant difficillimè concipitur, nec intelligere poteſt imaginatio noſtra, quomodò tam magnum corpus ſub parva hoſtia contineri poſſit; illud tamen variis ſimilitudinibus explicant Doctor Angelicus, & D. Bernardinus. Sicut, inquiunt, ſpecies & figura turris, montis, vel ſolis, tota recipitur, & comprehenditur in oculo, qui eſt parvus; ita & Chriſti corpus, quod eſt magnum, intra minutiſſimam hoſtiæ particulam continetur. Sicùt in parvo ſpeculo apparet imago maximi hominis; ita in parva hoſtia remanet magnum Chriſti corpus. Sicut anima noſtra, ut ait D. Auguſtinus, eſt tota in toto corpore, & ita magna in corpore infantis, ſicut in corpore gigantis; quia propter corporis augmentum & diminutionem, ſeu alicujus membri truncationem, ipſa anima non minuitur vel augetur; ita inquit S. Bernardinus, *cùm corpus Chriſti ipſa hoſtia majus ſit; nihilominùs intra tam parvam hoſtiam continetur; non tamen contractum, ſed ita magnum atque perfectum, ſicut in cælo eſt*. Meremini ſapientiam Chriſti, qui invenit modum, quo corpus ſuum in Euchariſtia ſit ſimul magnum & parvum. *Et qui invenit etiam modum, quo corpus ſuum ſit ſimul manducatum & integrum*.

D. Th. ubi ſup.

S. Bern. to. et. 54. a. 1. c. 2

3. Dixit Chriſtus: *Accipite & comedite, hoc eſt corpus meum*. Accipiunt & manducant fideles; ita tamen Chriſti corpus ſumunt & manducant, ut nunquam minuatur, vel conſumatur, ſed ſemper integrum perſeveret; *Sumit unus, ſumunt mille, quantum iſti, tantum ille, nec ſumptus conſumitur*. (Sicut homo, inquit S. Bernardinus, cùm comeditur à leone, anima ejus non conſumitur, ſed tantùm corpus; ſic dum hoſtia ſumitur à Sacerdote, non conſumitur corpus Chriſti, ſed tantùm panis ſpecies. Et ſicut corrupto hominis corpore anima integra ſeparatur; ſic facta corruptione circa ſpecies panis, deſinit eſſe corpus Chriſti, & tamen integrum remanet.). Id adumbrare voluit Chriſtus miraculo quinque panum, quos benedixit, & ex quibus plurima hominum millia ſatiavit; & nihilominùs, Deo illos multiplicante, non fuere imminuti, quin potiùs ita ſuperabundarunt ut variæ ſportæ ex his fuerint repletæ. *Non eſt ergo mirum*, inquit Doctor Angelicus, *ſi Deus conſervat ſuum corpus, ut comeſtum, non diminuatur, nec conſumatur, qui dictos panes non ſolùm ſic conſervare potuit, ſed etiam augmentare*. O mirabilem ſapientiam Chriſti, qui corpus ſuum dedit in cibum inconſumptibilem, qui à fidelibus ſumitur & uſque ad mundi finem ſumetur: nec tamen in aliquo eſt conſumptus, neque aliquo modo unquam conſumetur, ſed ſemper integer perſeverabit.

Matth. 26

D. Th. D. Ber. ubi ſup. c. 2

D. Tho opuſc. 57. c. 8.

Miramini in Euchariſtiæ Sacramento ſapientiam Chriſti, quę tanta eſt, ut cęlum adiens, nobiſcum remanſerit; quæ tanta eſt, ut corpus ſuum, licèt magnum, ſub parva panis particula poſuerit; & quæ tanta eſt, ut corpus ſuum ab hominibus manducari volens, illud ſemper integrum, & inconſumptum ſervaverit, ad hoc ut iis eſſet in cibum perpetuum. Tanti faciebat Salomon, quod Templum ſuum Deus incolere dignaretur, ut admirans dixerit; *Ergone putandum eſt, quòd verè Deus habitet ſuper terram?* ſimiliter & nos admirantes dicamus: *Ergone putandum*, quod cùm Chriſtus in cælum viſibiliter aſcendit, nobiſcum in Euchariſtia inviſibiliter remanere voluerit. *Ergone putandum*, quòd Chriſtus corpus ſuum magnum ſub parva hoſtia conſtituere dignatus ſit? *Ergo putandum*, quòd Chriſtus corpus ſuum ſemper ad manducandum dare, & ſemper integrum ſervare velit, ad hoc ut in perpetuum uſum fidelibus eſſe queat? Hæ ſunt admirabiles ſapientię Chriſti adinventiones in Euchariſtia, quas ſæpiſſimè admirari debent fideles, ſed præcipuè antequam ſanctiſſimum hoc Sacramentum ſumant; tunc corda noſtra admirari; & in earum contemplatione dilatari debent.

3 Reg. 8. 27.

S. 4. Mi-

Mi abitur, & dilatabitur cor tuum. Sed in Eucbariſtia *admirari etiam debemus potentia Chriſti prodigia.*

III. PARS

De Eucharistia admiremur potentia Chriſti prodigia.

TAnta eſt Dei potentia, ut ſolo verbo cælum & terram, elementa & mixta, Angelos & homines creavit; *Ipſe dixit, & facta ſunt; ipſe mandavit & creata ſunt.* Hanc Dei potentiam in omnibus naturæ, & gratiæ operibus admirabatur Regius Propheta, eamque ineffabilem eſſe prædicabat, dicens. *Quis loquetur potentias Domini?* Eam nunc in ſolo Euchariſtiæ Sacramento admirabor, ubi mirabiliter elucet, & in panis ac vini ſubſtantia, & in accidentibus Eucbariſticis, & in corpore Chriſti. 1. *In panis ac vini ſubſtantia*, quæ tota immutatur. 2. *In accidentibus Eucbariſticis*, quæ ſine ſubjecto exiſtunt. 3. *In corpore Chriſti*, quod ſimul eſt in pluribus locis.

1. Sancta Romana Eccleſia credit, totam panis & vini ſubſtantiam per conſecrationem converti in corpus & ſanguinem Chriſti; ita quod in inſtanti immediatè ſequente prolationem horum verborum; *Hoc eſt corpus meum*, & *hic eſt ca lix ſanguinis mei* tota panis & vini ſubſtantia in corpus, & ſanguinem Chriſti ſit immutata. In aliis mutationibus, tam naturalibus, quàm miraculoſis, tota non mutatur ſubſtantia, ſed ſola forma; ita quòd una forma alteri ſuccedat in eadem materia. Sic cùm comburitur lignum, fit naturalis quædam mutatio à forma ligni ad formam ignis, remanet eadem materia in igne, quæ priùs fuerat in ligno. Sic etiam in mutationibus miraculosè factis; cùm v. g. uxor Lot tranſmutata eſt in ſtatuam ſalis, cùm virga Moyſis converſa eſt in colubrum, & cùm in nuptiis Canæ Galilææ aqua migravit in vinum; tunc hæ quidem converſiones fuere miraculoſæ; ſed in iis facta eſt ſolùm mutatio formæ; ita quòd deſtructa præcedente, alia advenerit in eodem ſubjecto. In Euchariſtia verò fit converſio totius ſubſtantię panis & vini, in totam ſubſtantiam corporis & ſanguinis Chriſti; quæ converſio vocatur *tranſubſtantiatio*, ſeu converſio totius ſubſtantiæ in totam ſubſtantiam. Ad iſtam autem converſionem attingere nequit virtus agẽtis cujuſvis naturalis; non eam naturaliter facere poſſunt homines, non Angeli, ſed ita potens eſt Deus, ut illam quàm facillimè faciat; nempe per ſolam conſecrationem, ſeu per ſolum verbum Chriſti, ore Sacerdotis prolatum. Sicut enim, inquit D. Thomas, verbum Papæ per ſuos nuntios promulgatum, facit omnes Prælatos in unum Concilium convenire; ita Chriſtus verbo ſuo per ſuos nuntios ſacros Sacerdotes prolato, facit ut tota panis & vini ſubſtantia in corpus & ſanguinem ſuum immutetur. O mirabilem Chriſti potentiam.

Idem D. Thomas ſic ratiocinatur, (ſicut in principio creavit Deus cælum & terram, & omnia quæ in eis ſunt ſolo verbo ſuo, ſecundùm illud Geneſ. 1. *fiat lux*, &c. Et ſicut fecit de omnibus & ſingulis creaturis ab initio creatis, ſecundum quod Pſalmiſta dicit *Verbo Domini cæli firmati ſunt*; ſic facit Deus in Sacramento, quia ſecundùm Auguſtinum, *Accedit verbum ad elementum & fit Sacramentum*. Et hoc eſt quod dicit D. Ambroſius. *Si tanta vis eſt in ſermone Domini Jeſu, ut inciperent eſſe quæ non erant, quantò magis operatorius eſt, ut quæ erant, in aliud commutentur?*) Miramini Chriſti potentiam in auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, quæ tanta eſt, ut ſolo verbo totam panis & vini ſubſtantiam in corpus & ſanguinem ſuum convertat. *Sed ejus potentiam etiam patet in accidentibus Eucbariſticis, quæ ſine ſubjecto exiſtunt.*

2. Deſtructa panis & vini ſubſtantia, remanent color, ſapor, odor, & alia accidentia, quę ſubſtantiæ panis & vini antea inhærebant. Hæc autem accidentia non inhęrent corpori Chriſti, quod in Euchariſtia non eſt album, nec rotundum, nec ſapidum; ſed ſunt quaſi nebula operiens gloriam Domini, & quaſi velum ſacrum intra quod latet Chriſti humanitas divinitati conjuncta. Quomodo hæc accidentia ſine ſubjecto eſſe poſſint, vix concipere poteſt humana ratio, *accidentis eſſe eſt ineſſe*, ſeu ordinatur accidens ad inhærendum; quare difficillimè concipi poteſt, quomodò ſint accidentia & actu non inhæreant. Sed plurima Deus facere poteſt, quæ humanus intellectus capere non poteſt, dicamus, inquit Auguſtinus, *Deum aliquid poſſe, quod nos fateamur, inveſtigare non poſſe.* Et ut ait Tertullianus. *Malè Deum norunt, qui non putant Deum poſſe quod non putant.* Unde licèt difficillimè concipi queat accidentia Euchariſtica eſſe ſine ſubjecto, per Dei potentiam fit, ut ſine ſubjecto exiſtant.

Verum eſt, quòd accidentia naturaliter inhærere appetant, & quod naturaliter ſine actuali inhærẽtia eſſe nequeant, ſed per Dei potentiam fit, ut actu non inhæreant. Sicut enim per potentiam ſuam infinitam Deus naturam humanam Chriſti abſque propria ſubſiſtentia & perſonalitate ſorvavit, ita, & accidentia Euchariſtica ſervare poteſt, & ſer-

Digitized by Google

& ſervat abſque actuali inhærentia. Et quis cenſebit Deum, qui potentia ſua intolerabilem mundi molem ſuſtinet, non valeat debilia quædam accidentia abſque ſubjecto ſuſtinere. Hoc quidem poteſt Chriſtus, & hoc per ſuam omnipotentiam facit: *Facit Deus*, inquit S. Bernardinus, *ut ea quæ erant in alio per naturam, ſcilicet accidentia, virtute divina ſtabiliantur in eſſe ſine aliquo ſubjecto*. Cujus rei rationem affert idem S. Bernardinus, dicens; (ea quę non ſunt propriè, ſed inſunt, accidentia ſunt, quæ Deus facit eſſe prçter ſubjectum, atque per ſe ſubſiſtere, tanquam ea quæ per ſe ſunt, ſcilicet ſubjectivè. Poteſt autem hoc divina virtus efficere; quia cauſa prima plus influit in cauſatum eſſe, quàm cauſa ſecunda. Cauſa enim accidentium prima Deus eſt; ſed cauſa ſecunda eſt ſubſtantia. Sublata igitur influentia ſubſtantiæ, reſpectu exiſtentiæ accidentium, remanet influentia cauſę primæ,) qua ſcilicet fit, ut accidentia ſine ſubjecto exiſtant. Ecce mirabile prodigium potentiæ Chriſti in Euchariſtia, Sed aliud adhuc ejuſdem potentiæ prodigium in ea elucet, *in hoc ſcilicet, quod corpus Chriſti ſint ſimul in pluribus locis*.

3. Non ſolùm credimus, Chriſtum ſimul in cælo eſſe, & in terra; in cælo viſibiliter, ac præſentia naturali; & in terra inviſibiliter, ac præſentia ſacramentali: ſed inſuper dicimus, eum in diverſis locis eſſe ſacramentaliter, ubicumque ſcilicet ſunt hoſtiæ debitè conſecratę; ut enim ait ſummus Pontifex Innocentius tertius, *ſicut Chriſtus ſecundùm divinitatem eſſentialiter eſt in omnibus rebus; ita ſecundùm humanitatem ſacramentaliter totus eſt in pluribus locis*. Et ut fatur ſanctus Auguſtinus, *intelligendum eſt corpus Chriſti eſſe in uno loco, id eſt, verum corpus in omni altari ſacramentaliter eſt, ubi celebratur*. Idem Auguſtinus aſſerit, Chriſtum ſe tuliſſe in manibus ſuis, poſtquam, accepto pane, hæc verba protulit; *Hoc eſt corpus meum*: Chriſtus, inquit, *ferebatur in manibus ſuis, quando commendans ipſum corpus ſuum, ait: Hoc eſt corpus meum*. Erat ergo Chriſtus tunc in duobus locis, aliter non ſe tuliſſet in manibus; ſicut itaque tunc Chriſtus corpus ſuum in duobus locis præſens exhibuit; ita & illud præſens efficit in omnibus locis, ubi hoſtiæ conſecrantur. Quod præclara ſimilitudine explicat Doctor Angelicus, dicens: Si faciei tuæ plurima proponas ſpecula, in omnibus æqualiter, & integraliter una apparebit facies; ſic eſt reverà in Sacramento Chriſti, qui ſpeculum dicitur; Chriſtus enim idem & totus eſt in omnibus locis, ubi eſt Euchariſtiæ Sacramentum.

Dices forſitan, te concipere non poſſe, quomodò idem corpus Chriſti ſit ſimul in diverſis locis. Sed recordare, Chriſtum eſſe omnipotentem, & majora poſſe facere, quàm ratio tua poſſit capere. Unde in his, & ſimilibus quæ fides docet, dic ſemper, eum qui te credere juſſit, eſſe omnipotentem, ac ea facere poſſe, quæ nos credere jubet; Hæc ſit ratio tua, inquit Auguſtinus; hoc ſit fundamentum, quo ad firmiter credendum compellaris; *Quitte magna credere juſſit, omnipotens eſt. Sit ergo pro lance rationis, omnipotentia Creatoris*. Verum eſt, ut ait Hugo a S. Victore, quòd ſecundùm legem à Deo in natura poſitam: idem corpus non poſſit eſſe ſimul in diverſis locis; ſed cùm quilibet Legiſlator poſſit diſpenſare in lege quam ipſe ſtatuit, imò oppoſitum ordinare; ita & Chriſtus, qui ut Deus hanc legem ſtatuit, in ea diſpenſare poteſt, ac revera diſpenſat, faciens, ut corpus ſuum ſit ſimul in pluribus locis. Idem aliis verbis docent Theologi, duplicem in Deo diſtinguentes potentiam; ordinariam unam, & extraordinariam alteram. Illa naturæ leges ſervat, agitque juxta ordinem in natura poſitum; iſta verò agit contra ordinem naturæ, ac ad omnia poſſibilia, & non repugnantia ſe extendit. Et ſic per potentiam ordinariam facit Deus, ut comburat ignis; per extraordinariam verò, ignis activitatem aliquando ſuſpendit, ut in fornace Babylonis. Per primam facit, ut ſol indeſinenter ab Oriente in Occidentem volvatur; per ſecundam verò illum aliquando immobilem reddit. Et ſimiliter per potentiam ordinariam facit, ut unum corpus unico ſit in loco, & non in pluribus, ſed per potentiam extraordinariam facit, ut corpus ſuum diverſis in locis præſens fiat.

O admirabilem Chriſti potentiam in Euchariſtia! certè in ejus conſideratione mirari, ac dilatari debet cor noſtrum. *Mirabitur, & dilatabitur cor tuum*. Ad Deum oculos ſuos ſemper habebat Regius Propheta; *Oculi mei ſemper ad Dominum*; oculos & nos ſemper habeamus ad Dominum noſtrum in Euchariſtia manentem, ac mirabilia operantem; ibi oculi, mentes, & corda noſtra fixa ſint, ut portentoſam potentiæ ejus prodigia admiremur: *Venite*, inquit idem Propheta, *& videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram*. Magnum prodigium, quod fecit Chriſtus ſuper terram, eſt ſanctiſſimum Euchariſtię Sacramentum, in quo plurima elucent potentiæ ejus pro-

prodigia; hæc videnda ſunt; hæc contemplanda ſunt, hæc miranda ſunt: Sed præcipuè, cùm Chriſtum ſumpturi, ad ſanctam Euchariſtiæ menſam accedimus; tunc maximè ejus mirari debemus potentiam, ac in ejus admiratione dilatari debet cor noſtrũ *Mirabitur & dilatabitur cor tuum*. Sed, heu? multi, & bonitatis, & ſapientię, & potentiæ ejus obliviſcuntur, ac Euchariſticam menſam deſpiciunt: *Menſa Domini deſpecta eſt*. Imò & multi criminibus ſuis contaminant: *Menſa Domini contaminata eſt*. O ingratitudinem fidelium, qui mentis oculos menſam Euchariſticam convertere recuſãt & quæ in illa mirabilia ſunt, admirari renuunt. O. N.N. ſaltem ante communionem Chriſti bonitatem, ſapientiam, & potentiam in Euchariſtia admiremini; & hæc admiratio vos inducat ad ſanctiſſimum hoc Sacramentum ſumma cum pręparatione recipiendum; ut ejus virtute gratiam & gloriam obtineatis. *Amen*.

DE SANCTISSIMO SACRAMENTO.

CONCIO TERTIA.

Quomodò fiet iſtud? Luc. 1. 34.

Qui manducat, & bibit indignè, judicium ſibi manducat, & bibit. 1. Cor. 11. 29.

SI quandoque Iudicis munere fungi peroptarem, ad hoc maximè, ut adverſus indignè communicantes ſententiam ferrem Nec nimis gravia eſſe poſſent ſupplicia, quibus illos addicerem; cùm plus quàm dici & concipi queat, enormia ſint crimina, quorum rei ſunt. Non eſt qui Judæ non deteſtetur ſcelus; non eſt qui adverſùs hunc proditorem non iraſcatur, & qui non eum ſupra omnes homines ſceleroſum cenſeat, ſed non minùs gravia ſunt indignè communicantium ſcelera: hi Judæ crimina participant, & ſimul cum illo judicium ſibi manducant; *Qui manducat & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit*. Quare ſicut initium omnis boni eſt declinare à malo; ita & magna ad Euchariſtiam dignè recipiendam diſpoſitio erit, ſi quiſque ab indigna & mala communione caveat. Quod ut quiſque faciat, adverſùs indignè recipientes ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum hæc erit concio, &c. *Ave*.

TRia ſimul & ſemel enormia commiſit peccata Judas, cùm Chriſtum in horto Gethſemani oſculatus eſt. *Primum*, eſt hypocriſis infanda: quia Chriſtum prodidit, ſe ejus amicum eſſe ſimulans. *Secundum*, eſt gravis ingratitudo reſpectu Chriſti, à quo ad Apoſtolatum vocatus fuerat, & à quo ad innumera alia beneficia acceperat. *Tertium*, eſt horrendum ſacrilegium, quod perpetravit, cùm polluto & probroſo ore ſuo Chriſtum oſculari, ac divinum ejus os tangere auſus eſt: *Juda, oſculo Filium hominis tradis?* O quàm gravia indigni hujus Apoſtoli fuere ſcelera! Quis hæc audiat, qui ſancto in Judam non accendatur odio? quis adverſùs ſceleroſum hunc Diſcipulum non iraſcatur? quis non clamet, eum eſſe indignum omni gratia, & æternis ſuppliciis dignum? Aſt non ſolùm adverſùs Judam inſurgendum, & clamandum; verùm & adverſùs omnes qui indignè, ſeu in ſtatu peccati mortalis, ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum accipiunt; hi etenim immania Judæ crimina participant: hi ſimul cum Juda ſunt & hypocritæ, & ingrati, & ſacrilegi: quia indigna communio eſt hypocriſis, ingratitudo, & ſacrilegium. Eſt; 1. Infanda hypocriſis. 2. Gravis ingratitudo. 3. Horrendum ſacrilegium. Luc. 22. 48

Indigna communio eſt infanda hypocriſis. I. PARS.

SI hypocritis pluries maledixit Chriſtus, dum in hoc mundo verſaretur, dicens; *Væ vobis hypocritæ*; maledictione, & execratione ſua non minùs ferit indignè communicantes; cùm ſint hypocritæ, qui videntur eſſe boni Chriſtiani, Angeli Dei, & amici Chriſti; ſed hi ſunt. 1. Foris boni Chriſtiani, & intùs mali. 2. Foris Angeli Dei, & intùs dæmoniaci. 3. Foris amici Chriſti, & intus proditores. Matth. 23.

1. Omnes hypocritæ piarum perſonarum partes agunt, omnes boni volunt videri, non eſſe, &, ut ait D. Paulus, omnes ſunt homines *habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes*. Unde eos cygno aſſimilant multi; ſicut enim cygnus candidis operitur plumis, ſub quibus nigra, & aſpera latet caro; ita & hypocritæ externam quandam præferunt ſanctitatis ſpeciẽ, ſub qua conſcientiam variis criminibus denigratam velant & operiunt. Sanctus Gregorius hypocritam ſtruthioni ſimilem eſſe dicit: *Struthio volandi ſpeciem habet, ſed uſum volandi non habet: ita hypocrita cunctis intuentibus imaginem ſanctitatis inſinuat, ſed tenere vitam ſanctitatis ignorat*. At meliùs hypocritarum formam expreſſit Chriſtus, cùm eos ſepulchra dealbata vo- 2. Tim 3. 5 S. Greg. L. 7 Mor.

ta vocavit, *Væ vobis*, inquit, *Scribæ, & Phariſæi hypocritæ, qui ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quæ à foris parent hominibus ſpecioſa; intùs verò plena ſunt oſſibus mortuorum, & omni ſpurcitia.* Matt. 23. 27. Si ſepulchrum ad alicujus Principis gloriam erectum inſpicias, protinùs objiciunt ſe oculis marmora pulcherrima, ſtatuæ ſplendenti jaſpide factæ, ſtemmata auro, & argento rutilantia, inſcriptiones preclara Principis mortui facinora delineantes; omnia ibi exterius ſunt pulchra, omnia ſpecioſa; ſed ſi ſuperpoſitum lapidem amoveas, ſi ad ea quæ intrinſecùs latent, oculos convertas, ibi oſſa ſolummodò nuda, & exeſa reperies; vel ſi aliquid carnis ſupereſt, eam vermibus ſcaturientem videbis. His ſepulchris ſimiles ſunt hypocritæ, quia exteriùs ſunt albi, ac pereximia ſanctitate præditi, ſed interiùs ſunt malitia, dolo, & iniquitate pleni.

Ecce indolem, & mores hypocritarum; ſed ecce etiam indolem, & mores indignè D.Th.Op. 5c.17. ſumentium Euchariſtiam, qui quidem externa multa ſanctitatis, & pietatis ſigna edunt; ſed, ut ait Doctor Angelicus, hi ſunt *hypocritæ, qui foris boni apparentes, occultè ſunt pravi.* Hi foris, & quoad formam externam videntur eſſe boni, & pii Chriſtiani; ſed interiùs mali Chriſtiani, & Antichiſtiani ſunt, qui indignè, probroſè, & crudeliter Chriſtum tractant. *Nonne potiùs Antichiſtianus eſt, quàm Chriſtianus judicandus, qui quantum in ſe eſt, Chriſtum jam factum impaſſibilem, ita tractat indignè, ita probris afficit, ita crudeliter interimit, & ſepelit inhoneſtè?* O inſandam hypocriſim indignè ſuſcipientium Euchariſtiam, ſed magis adhuc infanda eſt eorum hypocriſis, *quia ſunt foris Angeli Dei, & intùs dæmoniaci.*

2. De hypocrita ait Seneca, quòd ſit *foris Cato, intùs Nero*, ſed dici etiam poteſt, eum eſſe foris Angelum, intùs dæmoniacum, ſeu à dæmone poſſeſſum, hypocritæ enim in vultu, in geſtu, & in omni externo apparatu Angelicam præferunt formam, & videntur quaſi Angeli carne humana induti, ſed interiùs ſunt quaſi dæmoniaci, qui à peccato, & dæmone poſſidentur. Cujus rei præclarum habemus exemplum in Juda, qui ad ſanctam communionem ſimul cum aliis Apoſtolis acceſſit, & ſi juxta faciem judicandum fuiſſet, ejus mores Apoſtolicos, & Angelicos eſſe quiſque cenſuiſſet, ſed reverà intus erat quaſi dęmoniacus, quia intùs à dæmone poſſidebatur, in eum eunte ante, & poſt communionem ſatanam intraſſe referunt Evangeliſtę. In eum intravit ſatanas ante communionem, cùm perfido huic Apoſtolo Chriſtum prodere perſuaſit. Luc. 22. 3. *Intravit autem ſatanas in Iudam.* In eum etiam intravit poſt communionem, Joan. 13. 27. *Poſt bucellam introivit in eum ſatanas.* Ante communionem in eum intravit ſatanas, ut eum deciperet, & ad Chriſtum prodendum induceret, poſt communionem verò in eum intravit, ut eum, tanquam rem ſuam, pleniùs poſſideret, *Poſt bucellam intravit*, inquit S. Joannes Damaſcenus, S. Damaſc. in Luc. *ut ſibi jam traditum pleniùs poſſideret, in quem priùs intraverat, ut deciperet*, & ut ait D. Auguſtinus, *intravit in Iudam, non ut alienum tentaret, ſed ut proprium poſſideret.* S. Aug. tr. 62. in Joan. Poſſeſſio, ut volunt Juriſtæ, fit per pedis poſitionem, & introitum in domum, cujus poſſeſſio capitur ab eo, qui futurus eſt ejus dominus, cùm autem Judas indignè, & ſacrilegè Euchariſtiam ſuſcepit, in eum introivit, & in eum quaſi pedem poſuit ſatanas, plenamque ejus poſſeſſionem accepit, *intravit in Iudam, ut proprium poſſideret.*

Ecce qualis hypocrita fuerit Judas, ſed ecce etiã quales hypocritę ſint omnes indignè Euchariſtiam ſuſcipientes, hi enim alios pios viros pietate, & innocentia antecedere fingunt, hi ſe ſanctos, & cæleſti pane dignos eſſe ſimulant, hi Angelicum proferunt vultum, & ut panem Angelorum manducent, quaſi Angeli ab hominibus videri volunt. Sed dæmoniaci potiùs, ſeu à dæmone poſſeſſi dici debent, quia in eos intrat ſatanas, in eorum corda pedem figit, ac eorum poſſeſſionem capit. Imò eos dæmoniacis, ac à dæmone poſſeſſis infeliciores, & pejores æſtimat D. Chryſoſtomus. *Dæmonium patiente*, inquit, *pejor eſt qui poſtquam peccavit, accedit.* O inſandam hypocriſim indignè ſuſcipientium Euchariſtiam, qui cùm Chryſ. ho. 60. ad Pop. Angelos ſe eſſe ſimulent; à dæmone poſſidentur. Sed infanda etiam eorum eſt hypocriſis, *quia ſunt foris amici, & intùs proditores.*

3. Judas ſub ſpecie amicitiæ Magiſtrum prodidit, quod Chriſtus ei exprobravit, dicens, *Oſculo Filium Hominis tradis?* O magnum hypocritam, qui cùm ſe Chriſti amicum eſſe ſimularet, eum prodidit! Luc. 22. ò inſandam Judæ hypocriſim! ſed ò inſandam etiam indignè communicantium hypocriſim! ſicut enim ille oſculo Filium Hominis prodidit, ita & iſti oſculo illum produnt, ac Judæ penitùs aſſimilantur, *Qui*, inquit ſanctus Bernardinus, S. Ber. to. 2. ſer. 55. a. 1. c. 2. *vult in peccatis latere ſub pulchra facie religionis, & communicare, aſſimilatur Iudæ traditori, qui oſculo tradidit Filium Dei.*

Euchariſtia ore percepta, eſt quoddam

oſcu-

Digitized by Google

oſculum, quo Chriſti corpus ſub ſpeciebus panis velatum oſculamur. Unde ſanctus Ambroſius ait, quòd Chriſtus in Euchariſtia reſidens, omnes ad communionem accedentes ad oſculum invitet, eoſque oſcule- S. Ambr. L. 1 de Sac c. 2 tur. *Veniſti ad altare Vocat Jeſus animam tuam, & ait. Oſculetur me oſculo oris ſui. Vis ad Chriſtum aptare? nihil gratius. Vis ad animam? nihil jucundius; oſculetur me.* Eſt igitur Euchariſtiæ perceptio oſculum mutuum utrinque datum, & acceptum. Sed cùm Chriſtianus indignè accedit, ſub illo pacis oſculo, ac ſub illo amicitiæ ſigno Chriſtum prodit, *aſſimilatur Judæ proditori, qui oſculo tradidit Filium Dei.*

O infandam indignè communicantium hypocriſim! ſed ò magnam eorum infelicitatem! mihi enim audire videor Chriſtum eos increpantem, & cuique indignè Euchariſtiam recipienti dicentem: vę tibi hypocrita: væ tibi ò plene omni dolo: væ tibi, qui alium te eſſe ſimulas, & qui ſub ſanctitatis, & amicitiæ ſpecie mihi injuriam irrogas. Credis fortè, ò hypocrita, Chriſtum tuas non noſſe fallacias, ſimulationes tuas ignorare, tuoſque neſcire dolos, ſed ſcito, quod latere poſſis coram hominibus, non autem Luc. 16. 15. coram Chriſto Domino, qui novit abſcondita cordis tui: *Vos eſtis qui juſtificatis vos coram hominibus; Deus autem novit corda veſtra.* O hypocrita, cùm ſub ſpecie pietatis ad recipiendum Euchariſtiæ Sacramentum accedis, videt Deus intima cordis tui, videt quãta ſit tua iniquitas, videt quàm enormis, & infanda ſit hypocriſis tua, videt, & tacet, videt, & quaſi diſſimulat, ut bonitate, & cle- Sap. 11. 24. mentia ſua te ad pęnitentiã alliciat: *Diſſimulans peccata hominum propter pœnitentiam.* Sed ſi tandem per pœnitentiam peccata tua non Mat. c. 24. deleas: in furore arguet te, increpabit te, Psal. 72. partemque tuam cum hypocritis ponet. *Partemque ejus ponet cum hypocritis.* Juſtorum pars Deus eſt. *Pars mea Deus in æternum.* Sed, ò miſer, qui indignè communicas, pars tua erit cum hypocritis, cum iis latere voluiſti in hoc mundo, & cum iis latebis in inferno, ibi latebis, ibi cruciaberis, ibique ingemiſces, & amare flebis. *Partemque ejus ponet cum hypocritis. Illic erit fletus & ſtridor dentium.* Quare cave ab indigna communione, quæ eſt infanda hypocriſis, & *quæ eſt etiam gravis ingratitudo.*

I. PARS.

Indigna communio eſt gravis ingratitudo.

INter plurima, maximaque vitia, nullum eſt frequentius ingratitudine, quæ tamen maximè cavanda, quia nihil ita Deo diſplicet, quemadmodum ingratitudo. *Ingratitudo multùm Deo diſplicet; quæ eſt radix to-* S. Aug. in Solil. c. 18. *tius mali ſpiritualis, & ventus quidam diſſiccans, & urens omne bonum, obſtruens fontem divinæ miſericordiæ ſuper hominem.* Omnium hominum ingratitudinem luſtrare, infinita eſſet provincia, quare indignè communicantes ſolummodò inſpicio, qui quidem ingratiſſimi ſunt, quia injuriam inferunt Chriſto, qui eis dat, qui eis offert, & qui eis promittit. 1. Qui eis dat ſeipſum. 2. Qui eis offert ſuas gratias. 3. Et qui eis promittit ſuam gloriam, ſi ad ipſum recipiendum ſe debitè diſponere velint.

1. Fabuloſam Solis menſam in Æthiopia fuiſſe pręparatam refert Rodiginus, aitque, illuceſcente ſole, omnibus fuiſſe licitum ad eam accedere, ibique hilariter delicatos quoſque cibos ſumere. *Ubi verè illuxerit ſol* inquit, *cuilibet licebat illuc ad veſcendum* Rodgin. L. 6. c. 4. *accedere.* Si autem à fabula ad veritatem tranſeamus, quis dubitet Chriſtum, & in Laur. in a 1 cælo, & in Eccleſia eſſe ſolem admirabilem? quis non dicat, quòd *Sol eſt Chriſtus in gloria & in Eccleſia?* Æternus autem ille Sol diſpoſuit menſam, & grãde ſpiritibus beatis convivium præparavit in cælo, ubi eos ex ſeipſo paſcit. *Ego*, inquit, *diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus regnum, ut edatis,* Luc. 22. 29. *& bibatis ſuper menſam meam in regno meo.* Ibi Beati epiparè epulantur, ibi magnificè per Dei viſionem, & amorem paſcuntur. Sed in Eccleſia militante magnificum etiam Chriſtus præparavit convivium, ad quod omnes penitùs homines invitat, & in quo non aves, non piſces, non terræ fruges, ſed ſeipſum Deum, & hominem manducandum apponit. *Singuli*, ut habetur in ſacro Canone, *accipiunt Chriſtum Dominum, & in ſingulis portionibus totus eſt, nec per ſingulos minuitur, ſed integrum ſe præbet in ſingulis.* D. e con- ſec. diſt. 2. c. 77. a cap. Singuli.

O magnam liberalitatem Chriſti, qui ſe totum dat juſtis, & injuſtis, dignis, & indignis! *O excellens liberalitas Chriſti, qui non ſolùm dat ſe dignis, & amicis, ſed non* D. Th. op. 18 *ſe ſubtrahit indignis, malignis, & inimicis.* Sed ò quale donum! & quid majus, quid eminentius, quid utilius dare poteſt Chriſtus, quàm ſemetipſum? Certè Chriſtus, licèt omniſcius, neſciret invenire, & licet omnipotens, non poſſet tribuere majus donum, *Etiamſi*, inquit Thaulerus, *Chriſtus* Thaul. de luſt. Sac. *omnipotentia, & univerſa ſapientia ſua in hoc ſolùm incubuiſſet, ut grande homini præſtaret beneficium, & inſigne quoddam amoris exhiberet opus, equidem, meo non poſſum capere intellectu, quòd dignius, ſublimius, utilius, aut ſalubrius nobis donum largiri potuiſſet.*

Tan-

Than-ler. ubi ſup.

Tantum eſt illud donum, ut non ſolùm Chriſtus erga nos liberalis, verùm & prodigus dicendus ſit: *O Deum, ſi fas eſt dicere, prodigum ſui.*

Lib. de Benef.

Quare cùm Chriſtus ſemetipſum det nobis in Euchariſtia; & cùm tantum ſit illud donum quo nos afficit, infinita noſtra eſſe deberet gratitudo; aut ſaltem nos totos ejus obſequio mancipare deberemus: *Qui totum dat, totum petit*, inquit Seneca, cùm ergo Chriſtus ſe totum det nobis, expectat, & petit, ut viciſſim nos totos ipſi demus, & conſecremus. Sed ò magnam eorum qui indignè communicant ingratitudinem! hi enim non ſe totos Chriſto conſecrant, ſed ſe totis ei injuriam inferunt: quia eum intra ſe, quaſi intra omnium vitiorum, omniumque abominationum cloacam mittunt:

D.Th. Opuſc. 58.c. 18.

Qui auditus ſuſtineret aurium, inquit D. Auguſtinus, *quis oculus non confunderetur ad intuitum, cujus mens non raperetur in exceſſum, ubi mundi pretium mittitur in ſterquilinium?* Corpus Chriſti in hunc mundum ingredientis, intra Virginis uterum,

Matt.27.

quaſi intra puriſſimum totius Orbis locum fuit collocatum. Judæi etiam corpus Chriſti mortuum *ſindone munda* involverunt; ſed fideles indignè communicantes, ipſos Judæos ingratitudine ſuperant: quia Chriſtum in locum immundiſſimum, & quaſi in ſterquilinium mittunt: *Mundi pretium mittitur in ſterquilinium.* O inauditam indignè communicantium ingratitudinem! ò quàm ingrati ſunt erga Chriſtum, qui eis dat ſeipſum! *Sed ingrati ſunt etiam erga Chriſtum, qui eis dat ſuas gratias.*

2. Tanti valoris, tantique pretii eſt gratia divina, ut minimus ejus gradus omnibus terrenis bonis ſimul ſumptis præponderet. Congere, ſi fas eſt, omne aurum, omne argentum, omnes margaritas, ac omnia hæc mundi bona, quæ tanti fiunt ab hominibus; & pro certo habeas, ut ait Doctor Angelicus, minimam Dei gratiam his omnibus bonis eſſe meliorem & pretioſiorem:

D.Th.1. 2 q. 113. p. 9. ad 2um.

Bonum gratia unius hominis majus eſt, quàm bonum totius univerſi. Mundi bona ſunt materialia, & gratia eſt ſpiritualis, mundi bona ſunt naturalia, & gratia eſt ordinis ſupernaturalis; ac proinde, cùm gratia ſit ordinis ſuperioris reſpectu bonorum hujus mundi, *bonum gratia unius hominis majus eſt, quàm bonum totius mundi.* Unde de gratia, ſicut & de ſapientia, dici poteſt, quòd tanti ſit pretii, ut totius mundi divitiæ, quaſi nihil ſint reſpectu illius: *Propoſui illam regnis & ſedibus, & divitias nihil eſſe duxi in comparatione illius.*

Sap.7.

Ita pretioſa eſt Dei gratia, ut reſpectu illius aurum, argentum, ac pretioſi quique lapides tanquam vile lutum, & arena contemptibilis, cenſenda ſint: *nec comparavi illi omnem lapidem pretioſum; quoniam omne aurum in comparatione illius, arena eſt exigua, & tanquam lutum æſtimabitur argentum in conſpectu illius.* Tanti tandem valoris & pretii eſt divina gratia, tùm quia eſt ſpiritualis, tùm quia eſt ordinis ſupernaturalis, tùm quia Chriſti ſanguine, laboribus, ac meritis, quæ ſunt infiniti valoris, acquiſita eſt; ut minima gratia omnia hujus mundi bona longè ſuperet: *bonum gratia unius hominis majus eſt, quàm bonum totius mundi.*

Chriſtus autem ad nos veniens, nobiſque ſe dans in Euchariſtia, ſuas ſecum affert gratias, ac manus ejus gratiis ſunt plenæ, quas offert omnibus, qui ipſum debita cum præparatione recipiunt. Verum eſt, alia Sacramenta aliquam conferre gratiam; ſed in iſto omnium gratiarum authorem recipimus, qui ſecum omnium gratiarum theſauros defert: *Euchariſtiam cùm dico, omnem benignitatis theſaurum aperio*; in iſto, omnium penitùs gratiarum authorem ac largitorem ſumimus, qui ſuas omnibus ipſum debitè recipientibus ultrò gratias offert, dicens; *Omnes ſitientes venite ad aquas*: gratiæ meæ ſunt aquæ pretioſæ ſalientes ad vitam æternam, venite omnes & bibite ex hac aqua: *Omnes ſitientes venite ad aquas.* O immenſam Chriſti bonitatem, & benignitatem! ſed ò ingratitudinem indignè communicantium, qui non ſolùm oblatas reſpuunt gratias; verùm & Chriſto gratias offerenti, injuriam inferunt: quia ejus corpus non ſolùm intrà ſe, quaſi intra cloacam recipiunt, ſed etiam ſanctiſſimum ejus corpus quaſi pedibus conculcant: *Hoc peccato*, inquit S. Ambroſius, *conculcatur corpus Domini.* Argumentatur D. Paulus, ac eos, qui Filium Dei conculcaverint, maximis dignos eſſe ſuppliciis probat, dicens, quòd, ſi morte digni ſunt qui Moyſi leges violant, majoribus digni ſint ſuppliciis qui Filium Dei conculcant: *Irritam quis faciens legem Moyſi, ſine ulla miſeratione duobus vel tribus teſtibus moritur; quanto magis putatis deteriora mereri ſupplicia, qui Filium Dei conculcaverit?* Maximis quidem hi digni ſunt ſuppliciis; ſed qui ſunt hi, qui Filium Dei conculcant? *Chriſtum conculcat*, inquit Gloſſa, *qui indignè eo participat*: Chriſtum conculcant ingrati hi peccatores, qui Chriſtum ad ipſos venientem, & gratias offerentem, indignè recipiunt. O magnam horum peccatorum ingratitudinem! ſi enim, omnium planè hominum conſenſu, hi ingrati ſint, qui accepti beneficii gratiam non referunt; quantò

Chryſoſt. Hom. 24 in 1 Corinth.

Iſa. 55 1.

Ambr in c. 10. Ep. ad Heb.

Heb. 10.

major

major eſt ingratitudo indignè communicantium, qui Chriſto ad ipſos venienti, ac gratias ſuas offerenti, non ſolùm gratitudinis ſuæ ſigna non edunt; ſed & Chriſtum gratias offerentem, quantùm in ipſis eſt, conculcant: *Chriſtum conculcat qui indignè eo participat*. O graviſſimam indignè communicantium ingratitudinem! *Qui etiam ingrati ſunt erga Chriſtum, qui eis vitam æternam promittit, ſi dignè ipſum recipere velint*.

Joan. 6. 3. *Qui manducat meam carnem*, inquit Chriſtus, *& bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam*. Non omnis manducat Chriſti carnem, habet vitam æternam; ſed omnis qui manducat *dignè*, ut explicat Rupertus. Nec etiam omnis qui manducat dignè habet ſtatim vitam æternam; ſed ei promittitur vita æterna; quæ ei infallibiliter dabitur ſi perſeveret, daturque ei hoc Sacramentum, tanquam arrha vitæ æternæ: *Habemus vitam æternam*, ut exponit Hugo Cardinalis, *quia habemus arrham gloriæ*. Unde clamat S. Bernardus. *Gratulare ſponſa, pignus habes, arrham tenes, quibus feliciter uniaris ſponſo in gloria*.

Eſt quidem quòd gaudeamus de tanto bono; ſed eſt etiam, quòd immenſas, & æternas pro tanto beneficio Chriſto rependamus gratiarũ actiones. Et tamen ita ingrati ſunt qui indignè communicant, ut non ſolùm oblatum reſpuant beneficium, ſed etiam Chriſto, illud promittenti, quantùm in ipſis eſt, manus violentas inferant. Audite D. Paulum hac de re diſſerentem: *Quicumque*, inquit, *manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis, & ſanguinis Domini*. Quomodò reus? *ac ſi Chriſtum occidiſſet, & Chriſti ſanguinem effudiſſet*, inquit Theophilactus. Quomodo adhuc reus? ac ſi Chriſtum ſi ul cum Judæis crucifixiſſet: quia qui indignè com-

Pet. Dam. l. 4. ep. 14. municat, peccatum crucifigentium Chriſtum participat: *Qui Dominicum corpus pollutis tractare manibus non veretur, crucifigentium Jeſum participes eſſe convincitur*, inquit Petrus Damiani. Quomodo tandem reus? non ſolùm ſicut Judæi, verum & plus quam illi; quia hi ſemel dumtaxat Chriſtum occiderunt & crucifixerunt; qui autem Chriſtum indignè recipiunt (quantum in ipſis eſt) eum occidunt & crucifigunt, non ſemel ſolùm, ſed quoties indignè accedunt: *Prohſcelus*, inquit Tertullianus, *ſemel Judæi Chriſto manus intulerunt, illi quotidie corpus ejus lacerant*. O inauditam ingratitudinem! O quam ingrati ſunt, qui indignè ſanctiſſimum Euchariſtæ Sacramentum ſumunt.

O N. vide ingratitudinem tuam, & quotieſcumque ad indignè recipiendum Euchariſtiæ Sacramentum accedis, audi Chriſtum intùs tibi loquentem, tuamque tibi exprobrantem ingratitudinem; Judæos criminabatur Deus, ac eorum illis objiciebat ingratitudinem, dicens: *Ego eduxi Iſrael de Ægypto, & erui vos de manu Ægyptiorum,* 1. Reg. 10. 18. *& de manu omnium Regum qui affligebant vos; vos autem hodie projeciſtis Deum veſtrum*. O N. quando indignè ſacra participas, audi Chriſtum ſimilia tibi objectantem: audi illum intùs in corde ingratitudinem tuam tibi objicientem ac dicentem tibi: ò ingrate, meipſum tibi do, meas tibi gratias offero, ac æternam tibi beatitudinem promitto, ſi dignè communices: & tu pro tot bonis datis, oblatis & promiſſis, quantum in te eſt, me conculcas, me occidis, ac crucifigis: ò quam gravis eſt ingratitudo tua; Sic loquitur Chriſtus in corde tuo, quotieſcumque Euchariſtiam indignè recipis, & tu aures cordis tui occludis, ut non audias; tu monita ejus ſpernis, correptiones, parvipendis, & vituperationem pro nihilo habes. Sed time, ò peccator, ne obliviſcatur miſereri Deus, time, ne accendatur velut ignis ira ejus; time, ne Chriſtus, qui ita erga te bonus eſt, tandem iraſcatur, & ad indignationem provocetur: ut enim ait S. Petrus Chryſologus, *nihil eſt, quod adeò indignationem provocet Altiſſimi; ſicut ingratitudo*. Quare cave ab indigna Communione, quæ eſt gravis ingratitudo, *& quæ eſt etiam horrendum ſacrilegium*.

Indigna Communio eſt horrendum ſacrilegium. 3. PARS.

SI ſacrilegium eſt *ſacræ rei læſio, ſeu violatio*; patet, indignam Euchariſtiæ ſuſceptionem eſſe grave ſacrilegium: quia S. Anto-nin. 2. part. tit. 2. c. 16. per illam graviter violatur & profanatur auguſtiſſimum illud Sacramentum, quod eſt res maximè ſacra, cui ex virtute religionis ſpecialis cultus, ac magna reverentia debetur. Imò & in eo tres ſacræ res violantur, & profanantur, ſcilicet ſpecies ſacramentales, corpus, & anima Chriſti. Unde indigna Euchariſtiæ ſuſceptio grave eſt ſacrilegium, quia per eam profanantur: 1. Sanctitas ſpecierum: 2. Sanctitas corporis Chriſti: 3. Sanctitas animæ ejus.

1. Species ſacramentales ſpecialem à nobis cultum exigunt. Noſtis quanta ſit reverentia, quæ Chriſti ſepulchro tribuitur: illud enim inviſuri ex omnibus mundi partibus advolant Fideles, procidunt humiliter ut terram, quæ corporis Chriſti tactu ſanctifica-

ta.

Digitized by Google

ta eſt, deoſculentur, & ſe quiſque felicem arbitratur, quòd videre, tangere, oſculari, & adorare poſſit locum, in quo ſacrum illud pignus aliquibus diebus remanſit. At non minor ſpeciebus Euchariſticis reverentia deberi videtur: quia non ſunt ſolummodò terra tranſitorio corporis Chriſti tactu ſanctificata; ſed ſunt ſubtilia elementa, & quaſi ſacræ faſciæ, quibus glorioſum Chriſti corpus actu continetur, & ſub quibus diù remanet. Aſſerit Doctor Seraphicus, quòd ſi à Chriſti corpore hæ ſeparari poſſent ſpecies, iis etiam ſeparatis, magna deberetur reverentia, ex hoc quòd in iis antea Chriſti corpus fuerit, ac remanſerit. Et docent Theologi, has ſpecies tanto dignas eſſe honore, ut eas cultu latriæ abſoluto, & reſpectivo adorare poſſimus: *abſoluto* quidem, ſi has ſpecies conſideremus, in quantum unum cum Chriſto conficiunt Sacramentum, Euchariſtiam ſcilicet, quæ ex Chriſto, & ſpeciebus conſtat: *reſpectivo* verò, ſi eas per præciſionem intellectus contemplemur, ut ſeparatas à corpore Chriſti, cui anteà fuerant unitæ; tunc enim eas tanquam rem ſacram ex conjunctione Chriſti ſanctificatam, & ſpecialem ad Chriſti corpus relationem habentem, adorare poſſumus. Si autem tanta his ſpeciebus ſanctitas inſit, & tanta ſint veneratione dignæ, quis dubitet, eum in grave incurrere ſacrilegium, qui indignè ſumendo ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum eas violat, & profanat? Haud dubiè immani ſacrilegio reus cenſeretur, qui Chriſti Domini ſepulchrum pedibus conculcaret, vel alio ſimili modo profanaret: ſed quantò graviori ſacrilegio reus eſt, qui per indignam Euchariſtiæ ſuſceptionem adorandas ſanctiſſimi Sacramenti ſpecies profanat? *Manifeſtum eſt*, inquit Doctor Angelicus, *quòd quicumque cum peccato mortali hoc Sacramentum ſumit, incurrit ſacrilegium, tanquam Sacramenti violator.*

D. Bon. in 3. d. 13.

D. Th. 3. p. q. 80. a. 4.

Neminem latet, quantus cultus, quantaque tribuatur reverentia ſacris Chriſti ſindonibus, quæ in civitate Taurino, & aliis quibuſdam in locis ſervantur. Adorandæ hę reliquiæ, veluti quid pretioſiſſimum & ſanctiſſimum religioſiſſimè, ſummaque cum ſollicitudine cuſtodiuntur. Hæ non toties quoties, ſed quibuſdam ſolummodò anni diebus magno apparatu, ac ingenti pompa fidelibus undequaque advolantibus adorandæ exhibentur. Vix explicari quiret, quanta populorum erga ſacra hæc lintea ſit reverentia, & non eſt, qui hunc graviſſimo ſacrilegio reum non judicet, qui ea conculcaret, vel ea alio quodam modo violaret. Sed non minori jure cenſendum; eos in grave ſacrilegium incurrere, qui per indignam Communionem ſacras violant Euchariſtiæ ſpecies, quæ ſunt veluti ſacræ ſindones, in quibus Chriſti corpus jam glorioſum, non tribus, ſed aliquando ſupra centum diebus remanet. Certè graviſſimum eſt hoc ſacrilegium: *Manifeſtum eſt, quòd quicumque cum peccato mortali hoc Sacramentum ſumit, incurrit ſacrilegium, tanquam Sacramenti violator*. Sed indigna Euchariſtiæ ſuceptio eſt etiam grave ſacrilegium, *quia per eam Chriſti corpus profanatur*.

2. Chriſti corpus, quod in Euchariſtia ſumimus, idem eſt, quod novem menſibus in Mariæ clauſum fuit utero; *idem*, quod reclinavit in præſepio, & *idem*, quod a Paſtoribus, ac à Regibus Magis fuit adoratum. *Hoc eſt corpus meum*, inquit Chriſtus: quod corpus? illud corpus, cujus facies in monte Thabor reſplenduit ſicut Sol, *illud* quod ſuo contactu terram (quam ſanctam vocamus) ſanctificavit; *illud*, in quo tota Trinitas inhabitat, *illud* quod in cruce pro hominibus fuit immolatum, & quod nunc in cœlo ab Angelis adoratur: hoc eſt corpus, quod in Euchariſtia ſuſcipimus. Verum eſt, hoc corpus eſſe jam impaſſibile, & glorioſum; ſed non minùs eſt ſanctum, quàm cùm erat paſſibile, & infirmitatibus noſtris obnoxium: ac proinde in graviſſimum incurrunt ſacrilegium, qui indignè illud recipiunt: quia illud corpus, quoad ſanctiſſimum eſt, polluunt, & profanant: *Polluimus corpus Chriſti*, inqnit S. Hieronymus, *quando indigni accedimus ad altare*. Illud ſacrilegium ita grave cenſet D. Chryſoſtomus, ut illud ſupremum ſacrilegium vocet: *Sicut*, inquit, *debitè communicare eſt ſupremus religionis actus; ita, & indebitè accedere eſt ex ſupremis ſacrilegiis*.

Hier. in c. 1. Malach.

Sacrilegium dicimus, cùm quis in crucifixum à pictore, vel ſculptore elaboratum malitioſè ſpuit, aut alio aliquo modo illum profanat: cur? quia hæc imago Chriſti eſt. Sacrilegium vocamus, cùm quis Sacerdotem percutit, aut aliam aliquam gravem ei infert injuriam: cur? quia hic ſacer Chriſti miniſter eſt, Sacrilegium appellamus; cùm quis templum violat: cur? quia hæc Deo conſecrata domus eſt. Heu! ſi hæc gravia ſunt ſacrilegia; quantò gravius ſacrilegium eſt indigna Communio, qua non ſolùm in imaginem, in miniſtrum, vel in domum Chriſti, ſed in ipſum Chriſti corpus peccatur? Certè iſtud eſt unum ex gravioribus ſacrilegiis, quæ perpetrari poſſint: *Sicut debitè communicare eſt ſupremus religionis actus; ita, & indebitè accedere eſt ex ſupremis ſacrilegiis*; Sed indigna Communio eſt etiam

grave

grave ſacrilegium: *quia per eam adverſus Chriſti animam irreverentia committitur*.

D. Tho. 2.2.q.99. a. 3.

3. Peccatum ſacrilegii, ut ait Doctor Angelicus, in hoc conſiſtit (quòd aliquis irreverenter ſe habet ad rem ſacram. Debetur autem reverentia rei ſacræ ratione ſanctitatis, & ideò ſecundùm diverſam rationem ſanctitatis rerum ſacrarum, quibus reverentia exhibetur, neceſſe eſt, quòd ſacrilegii ſpecies diſtinguantur. Tantò enim ſacrilegium eſt gravius, quantò res ſacra in quam peccatur, majorem obtinet ſanctitatem.) Quare cùm Chriſti anima ſit res maximè Deo ſacra, ſacrilegium, quod committunt indignè communicantes, eſt maximum ob irreverentiam quam animæ Chriſti inferunt.

Qui indignè communicat, irreverentiam committit contra ſpecies ſacramētales, contra corpus Chriſti, contra animam Chriſti, & contra perſonam divinam Chriſti. Iſta autem irreverentia contra perſonam divinam Chriſti, non eſt propriè ſacrilegium: quia ſacrilegium non eſt directè contra Deum, ſed ſolùm contra res Deo ſacras: quare hæc irreverentia quæ contra Chriſti perſonam committitur, non eſt propriè ſacrilegium, ſed eſt irreligioſitas alterius rationis, & quid ſacrilegio gravius. At indigna Communio eſt ſacrilegium *grave*, ratione ſpecierum ſacramentalium, *gravius*, ratione corporis Chriſti, & *graviſſimum*, ratione animæ Chriſti; ac tandem ratione ſpecierum, corporis, & animæ Chriſti quibus ſimul fit injuria, dicendum, indignam Communionem eſſe ſacrilegium horrendum. Imò, ut ait Doctor Angelicus, *ſacrilegium, quod contra hoc Sacramentum committitur, graviſſimum eſt inter omnia*.

D Th. ub. ſ.

O Chriſtiane, cùm ad ſacram Communionem accedis aliena iniquè detinens, ſacrilegio animam tuam fœdas: cùm accedis ſpiritu invidiæ, vindictæ, vel concupiſcentiæ exardeſcens, ſacrilegio conſcientiam tuam gravas: cùm accedis nondum peracta pœnitentia alicujus peccati mortalis, cujus eras conſcius, ſacrilegium committis, *quod graviſſimum eſt inter omnia*, & proter quod ad graviſſima damnaberis ſupplicia. Si enim ſacrilegos Mercatores qui in Templo nundinabantur, manu propria plectere voluit Chriſtus; quantis afficiet ſuppliciis ſacrilegos Chriſtianos, qui indignè ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum ſuſcipiunt; *Pro menſura peccati erit & plagarum modus*: quare cùm graviſſimum ſit indignè communicantium ſacrilegium, graviſſima & erunt ſupplicia, quibus plectentur. O Chriſtiane, cùm indignè communicas, injuriam ipſi illatam patitur Chriſtus; flagellis, & ſagittis

Deut.25. 2.

armatus non cernitur; ſed veniēt tempus, quo adverſùm te ſagittas ſuas vibravit, ac horrenda tua ſacrilegia dignis ſuppliciis puniet.

Audi D. Paulum, dicentem: *Qui manducat & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit*. O N. cùm indignè ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum recipis, judicium tibi manducas, id eſt, *damnationem extremam*, ut explicat S. Anſelmus. Et reverà damnationem æternam manducas: quia hic cibus, quem indignè ſumis, erit tibi in damnationem; ac in æternum damnaberis, graviſſimiſque in inferno addiceris ſuppliciis, quia eum indignè recepiſti. Imprudens ille conviva, qui ad nuptias Regis venit non habens veſtem nuptialem, miſſus eſt in tenebras exteriores: *Ligatis manibus, & pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores*. O Chriſtiane, cùm ad Euchariſtiam ſumendam indignè accedis, ad convivium Regis tui Chriſti venis, nuptialem non habens veſtem, & ideò ad tenebras exteriores, ſeu ad infernum diriſſimis ſuppliciis torquendus projicieris, niſi pœnitentiam egeris. Quare NN. ſuper omnia cavete ab indigna Communione: accedant digni, diſcedant indigni, vel ſe dignos fieri curent: *Si quis ſanctus eſt, accedat: ſi non eſt, curet per Dei miſericordiam*. Totis ergo conatibus ab indigna Communione cavete, & ad dignè recipiendum Chriſtum vos præparate, ut gratiam in hoc mundo, & in cælo gloriam obtineatis. *Amen*.

1.Cor.11

Matth.22. 13.

S.Clem. l.1 Conſtit.

DE SANCTISSIMO SACRAMENTO.

CONCIO QUARTA.

Quomodo fiet iſtud? Luc. 1. 34.

Pœnitentiam agite. Matth. 3. 2.

IN Baptiſmi, Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ receptione hic ordo ſervandus eſt, ut omnium primus accipiatur Baptiſmus, qui cæterorum eſt janua Sacramentorum: quo accepto, à peccatoribus in ſtatu peccati mortalis exiſtentibus, non eſt recipienda Euchariſtia, niſi priùs ſalutaris pœnitentiæ lavacro, peccatorum ſuorum ſordes eluerint; *Quem*, inquit D. Auguſtinus, *mortalia crimina poſt Baptiſmum commiſſa premunt; hortor priùs pœnitentiam ſatisfacere, & ita Sacerdotis judicio reconciliatum Communioni ſociari, ſi vult non ad judicium, & condemnationem ſui Euchariſtiam*

ſtiam recipere. Luculenter adnotavit Toſtatus, Sacerdotem magnum ſolitum eſſe ſemel duntaxat quolibet anno in *Sancta Sanctorum* ingredi, nempe *in die expiationis*; ut inde diſceremus, inquit, ad recipiendum Euchariſtiæ Sacramentum: (quod eſt Sanctum Sanctorum) peccatores debere tantùm accedere *in die expiationis*: ſeu in die qua per veram pœnitentiam ſua crimina expiaverint. Quod & docuit Sanctus Gregorius Papa, dicens. *Priùs quàm corpus Chriſti accipiamus, amaritudo pœnitentiæ abſtergat amorem perverſæ vitæ.* Unde ſi quis à me quærat, quam peccatores ad dignè recipiendam Euchariſtiam debeant adhibere præparationem. *Quomodò fiet iſtud?* Pœnitentiam agendam eſſe reſpondebo. *Pænitentiam agite.* De hac diſpoſitione iſta inſtituetur concio, &c. *Ave.*

PEccaverat David, & ut per veram pœnitentiam ſuum deleret peccatum, mente illud recogitavit, corde illud deteſtatus eſt, & lingua illud confeſſus eſt. Peccatum ſuum mente recogitavit, ac seriò illud examinavit Propheta: *exercitabar, & ſcopebam ſpiritum meum*; corde illud deteſtatus eſt: *rugiebam à gemitu cordis mei*; & lingua illud eſt confeſſus, dicens, *Peccavi valdè in hoc facto*. Multi cum Rege David in peccata labuntur, & pauci cum eo pœnitentiam agunt. Sed, ò peccator, ſi David ſecutus es errantem, eum & ſequere pœnitentem; ſi peccaveris, pœnitentiam age, & præcipuè antequam ad ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum recipiendum accedas. Tunc mente revolvenda, ſeu seriò examinanda ſunt peccata tua, tunc per verum dolorem ſunt deteſtanda; tunc per ſinceram oris confeſſionem Sacerdoti ab Eccleſia approbato ſunt manifeſtanda. O peccator, antequam ad Euchariſtiam recipiendam venias; recogita, deteſtare, & confitere peccata tua: 1. Ea recogita per prudens conſcientiæ examen. 2. Ea deteſtare per verum cordis dolorem. 3. Ea fatere per ſinceram oris confeſſionem. Mentis examen, cordis dolor, & oris confeſſio præcedere debent Euchariſtiæ ſumptionem, ut jam videre eſt.

I. PARS. *Ante Euchariſtiæ receptionem peccator examinare debet conſcientiam, ſuam.*

CUm omnes peccatores ſint ignari, criminumque ſuorum naturam, numerum & malitiam vix concipiant, conſcientiam ſuam quilque crebrò ſcrutetur neceſſe

Laſelve Sanctuar.

eſt, ut quod peccaminoſum & ſceleroſum in ea latet, indagare & aperire valeat. Multi, inquit Chryſoſtomus, non ſua, ſed aliorum aſpiciunt peccata. *Aliena diſcutientes, propria non aſpicientes*; ſed ſi ſapiat peccator, non aliena, ſed propria inſpiciet peccata, eaque ſæpè ac seriò examinabit, & tunc maximè cùm ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum recipere intendet: tunc meditabitur, & loquetur cum corde ſuo, ac rationem ab eo exiget eorum quibus aſſenſum præbuit. *Meditabar nocte cum corde meo*; tunc in examinandis propriis delictis exercebitur, *& exercitabar*, tunc per ſcopam ſtricti examinis intimos, quoſque cordis angulos mundare conabitur, *& ſcopebam ſpiritum meum.*

Unicum futurum eſt generale judicium, ad quod omnes penitùs homines judicandi accedent, & ante Chriſtum juſtum Judicem attoniti convenient. *Congregabuntur ante eum omnes gentes.* Sed antequam ad illud univerſale judicium accedamus, plures noſmetipſos judicare debemus, quoties ſcilicet ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum recipere volumus, tunc quiſque examinare & judicare debet ſemetipſum. *Tunc judicium eſt mundi, id eſt mycrocoſmi*, inquit D. Benardinus, *quia tunc homo, qui eſt parvus mundus, examinare debet conſcientiam, eamque ita examinare tenetur, ut nullum ibi angulum in diſcuſſum relinquat.*

Prævium hoc examen ante Euchariſtiæ ſuſceptionem neceſſariũ eſſe ſpiritu prophetico prænuntiavit Vates Regius, dicens, quòd *honor Regis judicium diligit*, hic enim Rex, cujus honor judicium diligit, eſt Chriſtus, ut ait S. Bernardinus, & hic Rex judicium diligit in ſumptione corporis ſui, ſeu diligit, ut homines ante corporis eius ſumptionem examinent & judicent ſeipſos, ac quod ita ſe examinent, quaſi exituri eſſent de hoc mundo, (*honor Regis*, ſcilicet Chriſti, inquit, *judicium diligit*, videlicet in ſumptione corporis eius, tunc enim diſcutienda eſt conſciẽtia, quaſi homo ſit tranſiturus ad Patrem.) Terribilis eſt D. Pauli ſententia, dicentis, quòd *qui manducat, & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit.* Ideo autem dicit indignè communicantem judicium ſibi manducare, quia propter cibum Euchariſticum quem indignè ſumit, à Deo ſeverè judicabitur. Sed, inquit S. Bernardinus, ut ſeverum & tremendum illud Dei judicium declinemus, ante communionem nos seriò examinare & judicare oportet. (Hoc enim invariabili lege ſancitum eſt, vel quòd homo ſe examinando judicet ſemetipſum, vel quòd à Domino judicetur. Si te judicas, non

T judi-

judicaris à Deo; ſi te non judicas, à Domino judicaris. Uno vero & ſancto judicio contentus eſt Deus; nam ſicut dicit Scriptura: *Non judicabit Dominus bis in idipſum*. Quare, ut à Deo propter indignam communionem non judicemur, ſeriò examinemus & judicemus noſmetipſos, antequam ad recipiendum ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum accedamus.

Multi multa ſciunt, inquit S. Bernardus, *ſed ſeipſos neſciunt*. Hi ſunt ſimiles oculo, qui multa videt, ſeipſum non videt: maximi tamen eſt periculi ignorantia ſui: hæc eſt aperta ad omnem errorem, ad omne peccatum, & ad infernum via; hæc eſt dæmonis laqueus, quo homines capit, ac ad tartara ducit; &, ut ait S. Iſidorus, *Ignorantia mater peccatorum & nutrix eſt*. Veterator ſatanas oculos peccatoribus valere nititur, ut non videant malum, & ut peccata ſua non agnoſcant: avaro ſuadet; prudentis eſſe viri, facultates ſuas, etiam per uſuras, incrementare, luxurioſo venereas voluptates, aut levia, aut nulla peccata eſſe inſpirat, homini ultionem amanti, vindictam ut quid rationi & æquitati conſonum proponit, infantiæ & adoleſcentiæ peccata, non eſſe peccata, ac peccati malitiam non habere multis afflat; cuique tandem peccatorum ſuorum notitiam ſubripit, ad hoc ut omnes ad immorandum & in peccato perſeverandum inducat. Quare crebrò quiſque ſeriò examinare debet conſcientiam ſuam; quiſque ſcrutari & probare debet, an in ea aliquod grave lateat peccatum. Sed præcipuè antequam ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumendum accedat, tunc prudenti cum ſollicitudine quiſque ſe probare & examinare tenetur, *Probet autem ſeipſum homo*, inquit D. Paulus, *& ſic de pane illo edat, & de calice bibat*. Quænam eſt hæc probatio, niſi vitæ & conſcientię diligens examinatio? hæc eſt probatio prævia, quæ ante communionem facienda eſt, tunc probare quiſque debet, quales fuerint præteritæ cogitationes, quales affectiones, quales ſermones, quales operationes; tunc probare & ſcrutari ſeriò quiſque debet, an ſit error in intellectu, an malitia in affectu; & an alicujus gravis peccati quomodocumque ſit reus, *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat*, (& non aliter) ut addit S. Bernardinus.

Prævia hæc probatio ita neceſſaria eſt, ut qui, ob defectum diligentis & ſufficientis examinis, aliquod mortale peccatum non confiteretur, peccaret mortaliter, ſi in hoc ſtatu ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum reciperet, (qui, inquit S. Bernardinus, ex negligentia perquirendi & examinandi conſcientiam ſuam, obliviſcitur alicujus mortalis culpæ, ſumendo hoc Sacramentum mortaliter peccat, quia non ſervat hoc præceptum, *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat*.) Si quis poſtquam ſufficienti examine conſcientiam ſuam probaverit, alicuius peccati mortalis non recordetur, non peccat quidem ſumendo Euchariſtiam in hoc ſtatu, quia Deus a nobis ſolùm exigit examen diligens & ſufficiens, quale adhiberi ſolet in negotiis magni momenti. Sed ſi quis conſcientiam ſuam examinare negligat, & ob talem negligentiam alicuius peccati mortalis non recordetur, & per conſequẽs non integrè confiteatur, peccat mortaliter, ſi in hoc ſtatu ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum participet. (Qui negligit examinarę conſcientiam ſuam, ut ait iam laudatus ſanctus Bernardinus, ſed impræparatè & intricatè, ac quadam inani levitate, & pernicioſa tarditate eligit in fine quadrageſimę confiteri, propter quod, vel peccata propria non cognoſcit, vel eorum ex negligentia ſua non recordatur, & per conſequens non plenè confitetur ex culpa. Et quia ſecundùm Scotum hæc eſt ignorantia craſſa, & affectata, talis ſuſcipiens corpus Chriſti, mortaliter peccat, quia facit contra illud præceptum, *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat*.)

Quare NN. ante communionem ſeriò veſtram examinate conſcientiam. Nemo ſe ſeducat, nemo ſibi ipſi ſuadere conetur, ſe eſſe iuſtum, cùm peccator ſit; ſed quiſque ſeria conſideratione ſcrutetur, & ſolicitè examinet ſeipſum; quiſque, & quantùm fas erit, peccatum à non peccato diſcernat, & ſi adhibito diligenti examine, quidam adhuc ſcrupulus, aut quoddam dubium remaneat, ſcrupulum & dubium ſuum prudenti aperiat Confeſſario. In hoc negotio ſalus cuiuſque agitur; quare non negligenter, non perfunctoriè, ſed ſeriò quiſque ſe examinare tenetur, *Probet autem ſeipſum homo*. Debet probare ſeipſum, & non alios, probare & examinare debet cor ſuum, linguam ſuam, oculos ſuos, manus ſuas, & pedes ſuos, Probare debet, an cor pravo affectu & iniquo deſiderio ad vindictam, ad iram, ad luxuriam, & ad alia peccata feratur, an lingua mendaciis, maledictis, execrationibus, & blaſphemiis ſit aſſueta, an oculi obtutibus ſuis animam fœdaverint, an manus ſanctis, vel iniquis operibus vacaverint, an pedes ad malum cucurrerint. *Probet autem ſeipſum homo*, ſeu ſeriò ſe examinet, *& ſic de pane illo edat*. Sed ſi peccator ante communionem examinare debet conſcientiam ſuam, *peccata etiam ſua ante communionem deteſtari debet*.

Ante

II. PARS *Ante Euchariſtiæ receptionem peccator ſua deteſtari debet peccata.*

Omni tempore ad obtinendam peccatorum remiſſionem neceſſarius fuit dolor ex parte peccatoris; nec enim qui per peccatum mortale factus eſt Dei inimicus, cum eo reconciliari poteſt, niſi de offenſa in ipſum commiſſa prævié doleat. Hic dolor, eſt pœnitentia, quam dicunt Theologi, in omni tempore, & in omni lege fuiſſe neceſſariam neceſſitate medii, ad hoc ut homo peccator à Deo gratiam & miſericordiam conſequeretur: quia in omni tempore & in omni lege, ut obtineretur remiſſio offenſæ in Deum commiſſæ, neceſſe fuit, ut peccator ſuum deteſtaretur crimen, ac Deo, per verum cordis dolorem teſtaretur, quòd adversùs illum peccaſſe diſpliceret. Sed potiſſimùm de perpetratis criminibus dolere debet peccator, antequam ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumendum accedat: tunc, ut ait D. Ambroſius, non levis, ſed graviſſimus dolor prærequiritur: *O quanta*, inquit, *cordis contritione & lacrymarum fonte illud divinum & cæleſte myſterium eſt celebrandum, Domine Deus, ubi caro tua in veritate ſumitur, ubi ſanguis tuus in veritate bibitur, ubi ſummis ima, & humana divinis junguntur.*

Agnum Paſchalem edebant Hebræi tenentes baculos in manibus, cinctis renibus, & cum lactucis agreſtibus. *Baculos in manibus tenebant*; ut hinc diſcant omnes ad Euchariſticum agnum comedendum accedentes, quòd baculos in manibus tenere debeant, ſeu, quòd adversùs aereas poteſtates, & adversùs omne crimen eos armatos eſſe oporteat. *Cinctos renes habebant Judæi* ut hac cæremonia ad menſam Euchariſticam acceſſuris omnis intemperantia coercenda & frenanda juberetur. Manducabant agnum Paſchalem *cum lactucis agreſtibus*; ut doceret nos Deus, quòd ad agnum Euchariſticum comedendum quilibet peccator per amaritudinem doloris interni ſe præparare debeat: *Carnes*, inquit S. Gregorius, *cum lactucis agreſtibus ſunt edenda, ut cùm corpus Redemptoris noſtri accipimus, nos pro peccatis noſtris flendo affligamur.* Gregorio aſſentitur Nicolaus de Lyra, dicens: Agnus Euchariſticus comedendus eſt cum lactucis agreſtibus, id eſt, *cum peccatorum commiſſorum doloribus*: juxta illud Iſaiæ 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Ante communionem enim recogitanda & examinanda ſunt peccata, & hoc examen fieri debet in amaritudine animæ, ſeu cum deteſtatione, & *cum peccatorum commiſſorum doloribus.*

Valdè juſtum eſt, inquit Doctor Angelicus, ut ad tam dignum & venerandum cibum, ſcilicet ad ipſum Dominum omnium, non incuratè & indevotè, ſed aliquo competenti modo præparati accedamus. Quia autem mundiſſimum, ac Deo vivo plenum, & unitum eſt Chriſti corpus, neceſſe eſt ad illud recipiendum ſe præparare: *primò* per fidei plenitudinem: *Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei*, id eſt, in plena fide, credentes quæ non videmus, ſcilicet ſub ſpecie panis eſſe totum Chriſtum, verum hominem & verum Deum. *Secundò*, inquit, præparare nos debemus per munditiæ magnitudinem: quia congruum eſt, ut vas ſuſcepturum corpus mundiſſimum, ſit mundum. Decet enim, quaſi aurum, eſſe puriſſimum cor, ac corpus, quod capere debet cæleſtem panem. Sicut enim Joſeph petiit à Pilato corpus Jeſu, *& involvit illud in ſindone munda*; ita & Chriſtum ſindone munda involvere debent ſuſcipientes Euchariſtiam; ſeu illum mente pura, ac corde mundiſſimo recipere tenentur. Sed quomodò mundus fiet peccator, ut dignè recipiat corpus Chriſti? per dolorem cordis, ut ibidem ait D. Thomas: *Si quis*, inquit, *ad ſuſcipiendum Dominum benè mundus vult fieri, debet per aquam lacrymarum*, ſeu per verum cordis dolorem, *emundari*. Nec per unicum dolorem peccator ſuum deteſtari debet peccatum, ut dignè ſe præparet ad recipiendum ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, ſed quaſi per plures dolores: *cum peccatorum commiſſorum doloribus*, ut ait Lyranus, quia, ut dignè recipiatur Chriſti corpus, quaſi multiplex adhibendus eſt dolor; & multiplici dolore peccata deteſtanda ſunt, dolore ſcilicet interno, dolore univerſali, & dolore conſtanti, ac quaſi perpetuo.

Primò. Ante Euchariſtiæ ſuſceptionem peccator ſua debet deteſtari peccata *dolore interno*; ut enim ait S. Gregorius, *neceſſe eſt, ut, cùm hæc agimus, nosmetipſos in cordis contritione mactemus.* Ad peccatorum ſuorum deteſtationem ſatis eſſe credebant Judæi, quòd ſua ſcinderent veſtimenta, quòdque externo quodam ſigno ſe dolere manifeſtarent; at increpavit eos Deus, dicens non veſtimenta, ſed corda eſſe ſcindenda. *Scindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra.* Multi ſimiliter antequam ad recipiendum ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſe offerant; labiis, oculis, ac externis quibuſdam ſignis peccata ſua ſe deteſtari indicant; ſed hæc parvi, aut nullius ſunt momenti,

ſi externa illa doloris ſigna à corde non procedant:quia ad hoc ut peccatores digni fiant accipere ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, ſua priùs deteſtari debent peccata dolore interno: *Neceſſe eſt,ut cùm hæc agimus, noſmetipſos in cordis contritione mactemus*. Hypocritæ toti ſunt exterioribus doloris ac pœnitentiæ ſignis; & præcipuè cùm ad ſacram Synaxim accedere volunt. Tunc ſua fortiùs tundunt pectora; tunc ſuas magis exterminant facies; ſuaſque tunc diutiùs protrahunt preces, ac nonnunquam in fletus prorumpunt; ſed hæc nihil proſunt, ſi externus ille dolor ab interno non procedat: *Neceſſe eſt, ut cùm hæc agimus, noſmetipſos in cordis contritione mactemus* Mulierculas, imò & viros plerùmque reperire eſt, qui ore dumtaxat actum contritionis proferunt; vel qui illum ſemel, iterum ac tertiò in aliquo libello legunt, nec ad ea quæ dicunt & legunt ullo modo attendunt; actum doloris ore pronuntiant, ſed motum doloris in corde non habent: in iis eſt dolor ſine dolore; ſeu in his eſt externa quædam doloris ſpecies, ſed non verus dolor: quia verus dolor ad dignam Euchariſtiæ receptionem requiſitus, internus eſſe, & à corde manare debet: *Neceſſe eſt, ut cùm hæc agimus, noſmetipſos in cordis contritione mactemus*.

Secundò. Ante Euchariſtiæ ſuſceptionem peccator ſua deteſtari debet peccata *dolore univerſali*, ſeu dolore, qui ad omnia mortalia quæ commiſit, ſe extendat; quia cùm unum peccatum mortale non remittatur ſine alio, parùm aut nihil prodeſſet, unum deteſtari & non aliud: ut enim ait S. Gregorius: *Quid prodeſt, ſi quis peccata luxuriæ defleat, ſi eum avaritia inquinat? Quid prodeſt, ſi iracundiæ peccata lugeat, & invidia faciliùs tabeſcat?* Plurimi antequam ad confeſſionem & communionem accedant, aliqua execrantur peccata, quibus non indulgent, & à quibus naturaliter abhorrent; ſed alia, quibus addicti ſunt, non deteſtantur, nec illorum eos pœnitet; omnia v. g. luxuriæ inquinamenta execrantur, ſed non uſuras & injuſtitias ſuas; ab omni ſpiritu invidiæ alieni ſunt, ſed non à ſpiritu vindictæ & ſuperbiæ: At, *quid prodeſt, ſi quis peccata luxuriæ defleat, ſi eum avaritia inquinat? Quid prodeſt, ſi iracundiæ peccata lugeat, & invidia faciliùs tabeſcat?* Parùm quidem prodeſt, unum deteſtari peccatum & non aliud: quia ante communionem omnia prorſus peccata mortalia per verum dolorem deteſtanda ſunt. Iſraelitis non dedit Deus manna ad manducandum, quin priùs rubrum mare tranſmearint, in quo omnes penitùs eorum inimici ſubmerſi ſunt: ut Chriſtianos doceat, quòd ſi Euchariſticum manna ſumere intendant, magnus illorum dolor eſſe debeat veluti mare: *Magna eſt velut mare contritio tua*; ac quòd inimicos animæ ſuæ amaris illius maris aquis ſubmergere debeant: ita quòd dolore univerſali omnia ſua peccata mortalia deteſtentur.

Tertiò. Ante communionem peccator ſua deteſtari debet peccata *dolore conſtanti, & quaſi perpetuo*; ſeu dolore qui includat firmum & conſtans propoſitum nunquam ampliùs peccandi mortaliter: *cum propoſito non peccandi de cætero*, ut loquitur Concilium Tridentinum. Si enim dolor verus ſit, ſemper aut formaliter, aut virtualiter includit tale propoſitum. Quia ſicuti filius de injuria patri illata non verè doleret, ſi in poſterum ſimilem ei injuriam inferre vellet: ita, inquiunt omnes Theologi, dolor de peccato adversùs Deum Patrem noſtrum commiſſo verus non eſt, ſi firmum non ampliùs peccandi propoſitum includat. Quare ò N. antequam ad communionem accedas, non dicas, te de perpetrato peccato dolere, & tamen in eo velle perſeverare: talis enim dolor eſt verus dolor; & ſi ſine hoc non ampliùs peccandi propoſito ad ſacram Synaxim accedas, in grave ſacrilegum incuriis, novoque animam tuam peccato inquinas. Sic ergo de peccatis doleas, ut firmiſſimo propoſito ab iis in futurum abſtinere ſtatuas. Piè dicebat piiſſima S. Auguſtini Mater: *Vellem potiùs filium meum Auguſtinum mori, quàm quòd remaneret in peccato infidelitatis*; ſic ante communionem quiſque in corde ſuo dicat: doleo de peccatis à me commiſſis, ac ita doleo, ut mori mallem, quàm in iis perſeverare, & in ea reincidere: mallem mori, quam in luxuriis, ebrietatibus, blaſphemiis, ac aliis peccatis meis perſeverare. At peccator ante commuuionem non ſolùm propria deteſtari debet peccata, *verùm & ea confiteri*.

Ante Euchariſtiæ receptionem peccator omnia peccata mortalia confiteri debet.

CUm quis mortaliter peccavit, ſeque peccati mortalis reum agnoſcit, non ſufficit quòd ante communionem peccata ſua deteſtetur, & quòd, quantùm potuerit, actus doloris eliciat; ſed inſuper ea confiteri debet: non ſatis eſt, quòd ſit corde contritus; niſi etiam ſit ore confeſſus, & per confeſſionem Sacramentalem Eccleſiæ reconciliatus: ut enim ait Hugo Cardinalis, antequam Chriſtum in nobis recipiamus per communionem, evacuanda ſunt corda noſtra per confeſſionem: *Si*, inquit, *vultis dignè recipere corpus Domini, fundite coram illo corda*

corda

Digitized by Google

corda veſtra per confeſſionem. Cor peccatoris eſt quaſi vas immunditia & iniquitate plenum, quod ante communionem effundere & evacuare debet peccator: quia Chriſtus, qui eſt ſummè purus, ægrè habitat intra corpus hominis habentis cor impurum. Quę eſt enim *conventio Chriſti ad Belial*? Quæ conventio eſſe poteſt Chriſti cum peccato? nulla equidem: quare antequam peccator intra ſeipſum Chriſtum recipiat per communionem, vas cordis ſui effundere debet per confeſſionem Sacramentalem, declarando omnia & ſingula peccata ſua Confeſſario legitimo: *Si vultis dignè recipere corpus Domini, effundite ceram illo corda veſtra per confeſſionem*.

Antequam congregaretur Concilium Tridentinum, nonnulli Authores (paucißimi tamen) arbitrati ſunt, habentem conſcientiam peccati mortalis, non teneri confeſſionem pręmittere ante uſum hujus Sacramenti; ſed contritionis actum ſolummodò debere elicere. At Concilium hanc reprobat ſententiam, ei adhærere prohibet, & confeſſionem Sacramentalem pręviè requiri determinat: *Statuit*, inquit, *atque declarat ipſa ſancta Synodus, illis quos conſcientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia Confeſſoris, neceſſariò præmittendam eſſe confeſſionem Sacramentalem*. Dixit Concilium præmittendam eſſe confeſſionem *habita copia Confeſſoris*: quia ſi immineat alicui neceſſitas celebrandi, vel communicandi, & non habeat copiam Confeſſarii; celebrare, vel communicare poteſt prævio ſolùm actu contritionis. Sed ſi habeat copiam Confeſſarii, & peccata ſua confiteri poſſit, ea neceſſariò ante Eucharıſtię perceptionem confiteri tenetur, ut declarat Concilium, & imponit excommunicationis pœnam ipſo facto incurrendam, in eos, *qui prædicaverint, docuerint, pertinaciter aſſeruerint, aut publicè diſputando defendere præſumpſerint, non eſſe neceſſarium præmittere confeſſionem ante communionem*.

Hanc neceſſitatẽ confeſſionis ante communionem faciendæ, multi ex ſanctis Patribus docuere; inter quos ſanctus Cyprianus in ſuis Epiſtolis vehementer invehitur in eos peccatores, qui ante actam pænitentiam, & ante Eccleſiæ reconciliationem ad Communionem accedunt. Sanctus Auguſtinus ait, eum qui conſcientia peccati mortalis gravatur, non ſuo, ſed Sacerdotis arbitrio, debere ad hoc Sacramentum accedere, vel ab eo abſtinere. Et Hugo à ſancto Victore, confeſſionem ante communionem præmittere, ita neceſſarium aſſerit, ut quicumque, quantumvis contritus, ſine prævia confeſſione accederet, judicium ſibi manducaret & biberet, ac ſi reus eſſet corporis & ſanguinis Chriſti; *Si abſque Sacerdotis abſolutione*, inquit, *criminoſus ad corporis Chriſti communionem accedat, pro certo ſibi judicium manducat, & bibit, etiamſi eum antè multùm pœniteat, etſi vehementer doleat & ingemiſcat*.

Sed ad quid Conciliorum determinationes hìc adducere? ad quid varias ſanctorum Patrum authoritates hìc congerere? nonne ipſa ratio plus quàm ſatis dictat, quòd omnis qui poſt Baptiſmi receptionem peccavit mortaliter, accedere non debeat ad recipiendum Euchariſtiæ Sacramentum, in quo credimus realiter eſſe Chriſtum cęli & terræ Dominum, eumque æterno Patri ac Spiritui ſancto conſubſtantialem, quin priùs adhibuerit modum aptiorem ac ſecuriorem ad mundandum animam ſuam, & ad delendum ſaltem omnia peccata mortalia, quibus inquinatur? Non eſt, qui hoc rationi & æquitati eſſe conſonum fateri non debeat. Hic autem modus eſt haud dubiè, ut cum interno dolore externa peccatorum confeſſio conjungatur; ut ſi caſu contingat, ſolum dolorem non eſſe ſufficientem ad lavandam animam ab omni macula peccati mortalis, illum defectum ſuppleat ſacramentalis abſolutio. Nec argumentandum hic a pari de aliis Sacramentis; nam in iſto, in quo author Sacramentorum recipitur, major etiam probatio requiritur. De iſto ſpecialiter dicitur: *Probet ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat*: major autem hæc probatio in hoc conſiſtit, quòd quicumque ſe peccati mortalis reum agnoſcit, vel ſuſpicatur; non ſolùm conſcientiam examinet, nec ſolùm de peccatis doleat, ſed etiam peccata per confeſſionem quaſi evomat, antequam ad Communionem accedat. Cùm enim Apoſtolus ait: *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat*; quid eſt, ſe probare, inquit S. Gregorius, niſi meliori & ſecuriori modo quo fieri poteſt, *evacuata peccatorum nequitia ſe probatum ad Dominicam menſam, & purum exhibere*? hæc eſt probatio quam adhibere debet, quicumque peccavit mortaliter: hic ita ſe probare debet, ut omnia & ſingula peccata mortalia, quorum eſt reus, præviè confiteatur.

Quare N.N. non aliqua ſolum, ſed omnia prorſùs peccata veſtra ante Communionem confitemini: ite ad Sacerdotem, & revelate ei pudenda veſtra: dicite ei: peccavi in cęlum & contra Dominũ meum, quem intra me recipere concupiſco: narrate ei quæ

quot & quantæ ſint iniquitates veſtræ: nec timor, nec pudor, nec aliquid aliud à manifeſtandis ei omnibus criminibus veſtris vos impediat. Audite Deum dicentem: *Solve vincula colli tui captiva filia Sion*; audite eum, & cuncta penitùs ſolvite vincula, quæ à declarandis peccatis vos retardare poſſent. Pudor, timor & præſumptio, immania ſunt vincula, quę collo vos ligatos tenent, & quæ vos à ſincera & integra peccatorum confeſſione cohibent: ſed ante Communionem tetra hæc ſolvite vincula: *Solve vincula colli tui captiva filia Sion*. Cùm in turpe & probroſum aliquod crimen incidiſtis, pudor eſt vinculum, quo veſtra ligantur colla: cùm aliena rapuiſtis, timor reſtituendi eſt aliud vinculum, quo conſtringimini; cùm in graviſſima & enormia peccata lapſi eſtis, præſumptio de bonitate & miſericordia Dei eſt aliud vinculum, quo ab integra peccatorum confeſſione impedimini: ſed omnia hæc ſolvenda ſunt vincula, ut ſincera & integra confeſſione omnia peccata veſtra deleatis. Non unum aut alterum ex his vinculis; ſed omnia penitùs ſunt ſolvenda, ut liberè, ſincerè, & totaliter effundatis corda veſtra per integram omnium peccatorum confeſſionem: *Solve vincula colli tui captiva filia Sion*.

Inter Chriſtum & mortale peccatum infinita eſt oppoſitio. Chriſtus, qui in hunc mundum venit, ut peccata tolleret, infinitè elongatus eſt à peccato, ac omne peccatum, ubicumque ſit, odio infinito proſequitur. Unde non ei major fieri poſſe videtur injuria, quàm cùm intra pectus hominis, gravi peccato inquinati, collocatur, eique unitur. Quid enim eſt Communio, quàm communis quædam unio quæ fit inter Chriſtum qui recipitur; & hominem qui illum recipit? Quid eſt Communio, quàm quædam unio & *germaniſſima ſocietas*, inquit S. Cyprianus, quam contrahit homo cum Chriſto, quem intra ſe recipit? Quid eſt Communio, quàm *ſpiritualis quædam inſitio*, ut ait S. Dionyſius, qua Chriſtus ei qui illum recipit, quaſi inſeritur? quæ autem major injuria fieri poteſt Chriſto ſanctiſſimo, Chriſto puriſſimo, & Chriſto omnis munditiæ authori, quàm quòd homini peccatori aſſocietur, uniatur, & inſeratur? Nulla quidem: quare N. N. cùm per Communionem vobis uniatur & inſeratur Chriſtus, per veram pęnitentiam abjiciendum à vobis peccatum, quod maximè Chriſto diſplicet; per pęnitentiam ſunt priùs ablegandæ omnes immunditiæ, omneſque iniquitates veſtræ: *Abjicientes omnem immunditiam, & abundantiam malitiæ, in manſuetudine ſuſcipite inſitum verbum*. Quotieſcumque ergo ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumere vultis, ad illud recipiendum per veram pęnitentiam vos præparate, *Pœnitentiam agite*. Sed talis ſit veſtra pęnitentia, ut seriò omnia veſtra perquiratis peccata per accuratum mentis examen, ut omnia veſtra deteſtemini peccata per ſincerum cordis dolorem, & ut omnia veſtra fateamini peccata per integram eorum confeſſionem. Facta autem hujuſmodi pęnitentia, ad Chriſtum humiliter accedite, à quo magnam gratiarum abundantiam in hoc mundo, & gloriam in futuro obtinebitis. *Amen*.

DE SANCTISSIMO SACRAMENTO.

CONCIO QUINTA.

Quomodò fiet iſtud? Luc. 1. 34.

Statue cultrum in gutture tuo. Prov. 23. 2.

AD Chriſtum, pacis & reconciliationis noſtræ authorem, dignè recipiendum, gladium eſſe aſſumendum non facilè prima fronte ſibi ſuadebunt multi: ſed ſi vitia & peccata, quibus inquinamur, infenſiſſimos Criſti inimicos eſſe adverterint, non eſt, qui congruentiſſimum eſſe non cenſeat, ut quilibet peccator, antequam ad ſacram Synaxim accedat, aſſumpto *gladio ſpiritus*, vitia, omneſque pravos animæ ſuæ affectus jugulet, ac penitùs exterminet: *Statue cultrum in gutture tuo*. Chriſtus, qui Apoſtolis prohibuerat, ne baculos quidem ad ſe tuendos portarent: inſtante perſecutione, iis, ut gladios ſibi emerent, tunicam vendere imperavit: *Qui non habet, vendat tunicam ſuam, & emat gladium*. O peccator, cùm ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum recipiendum accedis, crimina & vitia tua Chriſtum ibi realiter exiſtentem graviter perſequuntur: quare emendi gladii, ut iis mortem inferas, eaque ante communionem è corde tuo generosè elimines. Unde ſi quis hodie à me quærat, quomodò ad dignè recipiendum ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſe præparare debeat: *Quomodò fiet iſtud?* Omnia vitia jugulanda eſſe reſpondebo, & præcipuè luxuriam, avaritiam, & vindictam, quæ Chriſto ſunt infenſiora, &c. *Ave*.

Chri-

CHriſtum ab omni prorsùs vitio alienum, ac penitùs impeccabilem agnoſcimus: ipſe *peccatum non fecit*, ut ait S. Petrus; addamus, quòd nec peccatum facere potuerit: ita enim, ratione unionis hypoſtaticæ, ab omni vitio fuit remotus, ut peccare ei quocumque modo fuerit impoſſibile. Sed licèt ab omni vitio ſummè abhorruerit; ſpecialem tamen cum luxuria, avaritia, & vindicta oppoſitionem habere viſus eſt; *cum luxuria*, quippe qui fuit Virginum flos, exemplar, & prototypus; *cum avaritia*, quippe qui erga homines ita liberalis ac prodigus extitit, ut non ſolùm omnia bona, tam ſpiritualia, quam temporalia quæ poſſident, ſed etiam ſeipſum iis dederit; *cum vindicta* tandem, quippe qui homines ipſi inſenſiſſimos ita dilexit, ut pro eorum ſalute naſci, pati, & mori dignatus ſit. Quare cùm tanta Chriſtum inter & hęc vitia ſit oppoſitio, nullus ad eum in Euchariſtia recipiendum accedere debet, quin priùs hæc in ſeipſo penitùs jugulaverit. Hoc ipſa luce videtur clarius; ſed ut id fortius adhuc probetur, ac efficaciùs ſuadeatur, dico, quòd antequam peccator ad communionem accedat, deſtruere debet in ſemetipſo: 1. Spiritum luxuriæ 2. Spiritum avaritiæ. 3. Spiritum vindictę. Chriſtus ſummè purus eſt, tolle luxuriam. Chriſtus ſummè liberalis eſt, tolle avaritiam. Chriſtus ſummè pacificus eſt, tolle vindictam. En tria vitia, quę ſpirituali cultro jugulare debet pecator, antequam ad ſacram Synaxim veniat: *Statue cultrum in gutture tuo.*

I PARS. *Antequam peccator ad ſacram Communionem accedat, deſtruere debet in ſemetipſo ſpiritum. luxuriæ.*

ETſi omnibus ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum Chriſtus dederit, etſi pro omnibus illud inſtituerit; pro iis tamen precipuè, & principaliter, qui munditia, & caſtitate eminent: hi ſunt victores generoſi, quibus dat Chriſtus manna cæleſte ſub Euchariſticis ſpeciebus reconditum, *Vincenti dabo manna abſconditum.* Luxurioſi non victores, ſed à ſpiritu luxuriæ & incontinentię victi ſunt, hi ſub carnis jugo ingemiſcunt: quare non iis dandum manna Euchariſticum; ſed ſolummodò *vincentibus*, id eſt ut exponit Rupertus Abbas, *iis qui fornicationes in ſemetipſis per virtutem continentiæ deſtruunt.*

In veteri Lege à ſacrificiis canes, veluti animalia immunda, totaliter repudiabantur; & in lege nova luxurioſi, tanquam canes immundi, à Deo reprobantur, à ſacris myſteriis penitùs arcentur: ſacroſanctum enim Euchariſtiæ Sacamentum eſt panis Filiorum, qui hujuſmodi canibus non mittitur: *Ecce panis Angelorum, verè panis Filiorum, non mittendus canibus.* Prohibuit Deus; ne Sanctum daretur canibus: *Nolite Sanctum dare canibus.* Hi canes ſunt luxurioſi, qui impuris paſcuntur cogitationibus, qui obſcęnis æſtuant deſideriis, qui turpiloquiis delectantur, vel qui quocumque modo illicitis carnis immunditiis ſe conſpurcant; iſtiuſmodi canibus non eſt dandū ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, iis impudicis non eſt mittendum; ſed e contra à ſacris myſteriis hi ſunt ablegandi, & quantum fas erit, à ſacra communione expellendi: *Foris canes, & venefici, & impudici.* Canes ſunt adoleſcentes, qui turpi ſe contatus contaminant; *canes ſunt* juvenes multi, qui membra ſua faciunt membra meretricis; *canes ſunt* maritatæ & maritati, qui juratam conjugii fidem violant: *canes ſunt* multæ omnis ſtatus, omnis conditionis, omniſque ætatis perſonæ, quæ vel tactibus impudicis vacant, vel quæ quocumque modo turpi luxuriæ vitio animam & corpus impudenter fœdant. Hi autem canes Euchariſtica menſa omninò ſunt indigni, ac ab ea ſunt repellendi: *Foris canes & impudici.*

Chriſtus non ſolùm Virginem Matrem, ſed etiam nutritium Joſephum eadem virginitate donatum ſibi elegit: virgineis utriuſque Parentis manibus tractari voluit Joſeph, & Maria fuere lilia candidiſſima, inter quæ commorari, & paſci delectatus eſt: de ipſo enim ait Spiritus Sanctus, quòd paſceretur inter lilia: *Qui paſcitur inter lilia*, id eſt, *inter Maria & Joſeph*, ut explicat Rupertus Abbas. Quare ſi Chriſtus, omnis munditia parens, inter candida virginitatis lilia habitare & verſari ſemper amavit, dum eſſet in hoc mundo; quis credat, inquit Petrus Damiani, jam ipſum in cælis cum Patre regnantem, ab immundis canibus, ſeu à luxurioſis velle tractari, & manducari? *Si igitur*, inquit, *Redemptor noſter tantoperè dilexit floridi pudoris integritatem, ut non modò de virgineo utero naſceretur, ſed etiam à nutritio virgine tractaretur; & hoc cùm adhuc puerulus vagiret in cunis; à quibus nunc, obſecro, tractari vult corpus ſuum, cùm jam immenſus regnat in cœlis? Si mundis attingi manibus volebat in præſepio poſitus; quantam nunc corpori ſuo vult adeſſe munditiam, jam in paterne majeſtatie gloria ſublimatus?* Certè nec nunc ab immundis tractari manibus, nec à luxurioſis viris indignè maducari vult

Chriſtus. Unde Sanctus Hieronymus, ferventiſſimo ſuccenſus zelo, adverſus canes impudentiſſimos, ſeu adverſus luxurioſos clamat, eoſque Judæ proditori aſſimilat, dicens: *Quid tibi cum fœminis, qui in altari cum Deo fabularis? Dic Sacerdos, dic Clerice, dic quiſquis fueris qui Sacramenta ſumis, qualiter cum iiſdem labiis Filium Dei oſcularis, quibus oſculatus es labia meretricis? O Juda, Filium hominis oſculo tradis?* O quot in mundo impudici? quot proditores? quot cum Juda indignis, & impuris labiis Chriſtum in Euchariſtia oſculantur, & impudenter recipiunt? Sed advertant hi miſeri, quòd gravem injuriam inferant Chriſto, qui ſemper virgineis manibus tractari, & inter Virgines verſari amavit.

Spiritus Sanctus Euchariſticę menſę convivas alloquens, ait, *Quando ſederis, ut comedas cum Principe, diligenter attende quæ appoſita ſunt ante faciem tuam*; ſeu, cùm veneris ad menſam Chriſti, qui Princeps eſt omnium Regum terræ; attentè conſidera quid tibi apponatur comedendum; *attende*, quòd cibus Euchariſticus eſt *ipſe Chriſtus*, qui cum Patre, & Spiritu Sancto unus Deus eſt; eſt *ipſe Chriſtus*, cujus bonitas, potentia, & ſapientia ſunt infinitę; *ipſe Chriſtus*, cujus anima divinitati hypoſtaticè unitur, & donis innumeris locupletatur; eſt tandem *ipſe Chriſtus*, cujus corpus immaculatum, & ſummè purum ſemper extitit; hoc ſeriò attendendum, & conſiderandum eſt: *Diligenter attende quæ appoſita ſunt ante faciem tuam*. Sed & diligenter, ac prudenter attendendum: qua prævia diſpoſitione ad tantum cibum ſumendum quiſque venire debeat; putas, quòd turpibus concupiſcentiis æſtuanti, & pravis libidinibus efferveſcenti ad divinam hanc eſcam ſumendam pateat acceſſus? credis, quòd homini immundo, ac prohibitis luxuriæ operibus addicto, Chriſtum puriſſimum recipere liceat? Certè nec expedit, nec licet: nullus ex hujuſmodi immundis canibus ad ſacram Synaxim accedere debet: *In humanus accedat nemo*, inquit S. Joannes Chryſoſtomus, *nemo crudelis & immiſericors, nemo prorſus immundus*. Adnotandum, ut ait S. Thomas à Villanova, quòd (non accedimus ad arcam ligneam, & altare aureum, & manufacta Sacramenta, & lapideum tabernaculum; ſed ad ipſam Dei ſublimem celſitudinem, beatis ſpiritibus præſidentem, ſub qua curvantur qui portant Orbem, & ad Judicem vivorum omnium & mortuorum Chriſtum, cui adſtabit omnis caro, coram quo omnes Reges terræ, & omnes gentes & Principes trepidabunt, ad verum Dei corpus, & ſanguinem pretioſum, quo redemptus eſt mundus. (Quare cùm tantus ſit cibus Euchariſticus, nemo, niſi puriſſimus ſit & mundiſſimus ad eum recipiendum accedere præſumat: *In humanus accedat nemo, nemo prorſus immundus*.

Quòd ut quam verum & indubitatum ſit, clariùs pateat, advertendum, quòd inter Chriſtum qui recipitur, & fidelem qui eum recipit, mirabilis, & ineffabilis quædam fiat unio, quam diſſimiliter explicant ſancti Patres. Sanctus Chriſoſtomus ait, Chriſtum ſe nobis commiſcere: *Cùm amorem ſuum Deus indicare vellet, per corpus ſuum ſe nobis commiſcuit, & in unum nobiſcum redegit*. Doctor Angelicus inter Chriſtum qui comeditur, & hominem qui illum comedit, unionem omnimodam fieri aſſerit: *Cùm datur in cibum, datur ad omnimodam unitatem: uniuntur enim in unitate corporis cibus & ſumens*. S. Laurentius Juſtinianus per Euchariſtiæ ſumptionem, nos Chriſti corpori incorporari ait: *O quàm mirabilis*, inquit, *eſt dilectio tua, Domine, qui tuo corpori totaliter nos incorporari voluiſti*. S. Paſchaſius quandam noſtri cum Chriſto inviſcerationem & transformationem fieri docet: *Caro quidem carni ſpiritualiter conviſceratur, transformatur, ut & Chriſti ſubſtantia in noſtra carne inveniatur, ſicut & ipſe noſtram in ſuam conſtat aſſumpſiſſe deitatem*. O admirabilem Chriſti unionem cum eo qui ſacrum Euchariſtiæ Sacramentum recipit? Sed quis cenſeat Chriſtum cum cane immundo, ſeu cum homine luxurioſo ſic velle uniri? ſed quis etiam homo immundus, & laſciviæ deditus ad Chriſtum accedere præſumat, ut corpori ejus mundiſſimo uniatur: *Quis de cætero, his cognitis, impurus & immundus præſumat accedere?* Nullus quidem hoc præſumere deberet; ſed flens dico, hoc præſumunt multi, hoc præſumunt innumeri, qui vel non audentes hæc pudenda confiteri, vel ab iis abſtinere nolentes, ad ſacram Synaxim veluti canes impudentiſſimi accedunt, ac eam in ſtatu peccati mortalis recipiunt. Sed ſciant hi, graviſſimum illorum eſſe flagitium, & duriſſima eorum fore ſupplicia.

Graviſſimum certè illorum eſt flagitium: quia, ut ait, S. Thomas à Villanova, hi rei ſunt, ac ſi Chriſtum occidiſſent, ac ſanguinem ejus effudiſſent. (Quantum verò flagitium ſit, inquit, in ſpurciſſimam pectoris tui cloacam ſacroſanctum Chriſti ſanguinē fundere, apoſtolica illa tuba perſonuit, dicens: *Quicumque manducaverit panem, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit*

erit corporis, & ſanguinis Domini. Quomodò reus eſt corporis, & ſanguinis Domini? *Ac ſi occidiſſet, & effudiſſet: non æqualiter quidem, ſed proportionaliter.*) Ecce flagitium hominis luxurioſi & immundi indignè ad ſacram communionem accedentis. Sed ſi pœnetentiam non egerit, duriſſima etiam ejus erunt ſupplicia in inferno, ubi graviſſimè torquebitur: *Si beſtia, tetigerit montem, lapidabitur*, inquit divus Paulus. Quę verba exponens præfatus ſanctus Thomas, ait: (beſtia quæ montem retinuerit, lapidabitur; hoc eſt, beſtialis & luxurioſus homo, qui montem illum excelſum, montem omnibus donis cæleſtibus pinguem, montem cunctis virtutibus, & gratiis coagulatum, montem denique in quo beneplacitum eſt Deo habitare in eo, indignè tetigerit, *lapidabitur, torquebitur, & malleis inferni graviſſimis contundetur.*)

Ecce ſupplicia quæ præparavit Chriſtus luxurioſis & impudicis indignè cum ſumentibus: quare, & immunde peccator, ad ſanctiſſimun Euchariſtię Sacramentum accedere timeas, niſi priùs immunditias tuas penitùs laveris. Cùm impurum quoddam ſomniantis viſum mente ſancti Hieronymi præoccupaverat (licèt in hoc non venialiter peccaverit) ad loca ſacra accedere formidabat; *Cùm me*, inquit, *nocturnum phantaſma deluſerit, Baſilicas Martyrum intrare non audeo*. Heu! quantò magis eſt, quòd ad Chriſtum ſumendum accedere timeas tu, qui non ſolùm involuntario phantaſmate præventus es, verùm & voluntariis cogitationibus pluries delectatus es; quantò potiori ratione ad trepidandum tu teneris, qui pravis deſideriis, tactibus impudicis, ac venereis multis actibus & animam, & corpus tuum toties maculaſti? Certè eſt, quòd plurimum expaveſcas; time, ò immunde peccator; timorque tuus ita ſit efficax, ut ad totaliter deſtruendum in teipſo luxuriæ ſpiritum ſe verè compellat: *Statue cultrum in gutture tuo*, ut in teipſo jugules ſpiritum luxuriæ; *ac etiam ſpiritum avaritiæ.*

II PARS *Antequam peccator ad ſacram communionem accedat, deſtruere debet in ſemetipſo ſpiritum avaritiæ.*

HUmanę vitę neceſſitates multas & magnas eſſe nemo negat: fames enim nos deprimit, ſitis præfocat, ſtringit frigus, calor diſſolvit; paupertas angit: quare ut iis, & aliis multis occurramus neceſſitatibus, temporalibus, & terrenis indigemus bonis, quæ quiſque cum æquitate, & prudentia, abſque nimia ſollicitudine acquirere, & conſervare poteſt ac debet. Unde non jam totalem bonorum fortunæ abdicationem unicuique ſuadere intendo; non dico, quòd temporalia omnia quiſque abjicere teneatur, ut Chriſtum dignè recipiat; ſed ſolummodò, quod avaritiæ ſpiritum quiſque reſecare, ac in ſeipſo jugulare debeat, antequam ad Chriſtum avaritiæ inimicum & ſummè liberalem, in Euchariſtia ſuſcipiendum ſeſe offerat.

Sicut calor & frigus, æſtus & hyems dies & nox inter ſe opponuntur; ita & ſibi maximè adverſantur Chriſtus & avarus: Chriſtus, inquit D. Auguſtus, avaritiam odio habet; *Contradicit Chriſtus avaritiæ*; avarus etiam, ut ait idem Auguſtinus, eſt Chriſti inimicus: *Inimica Chriſti avaritia*. Quare cùm ita inter ſe pugnent Chriſtus & avarus, cùm tanta ſit oppoſitio & contrarietas inter Chriſtum qui eſt ſummè liberalis, & avarum qui ad temporalia totis affectibus anhelat, ab Euchariſtica menſa arcendi ſunt omnes avari, qui per fas nefaſque terrena comparare & conſervare conantur: *Nullus Iudas*, inquit Chryſoſtomus; *nullus avarus aſſiſtat: nam tales menſa non ſuſcipit*. Procul ab Euchariſtica menſa omnes uſurarii, procul teſtamentorum defraudatores, procul decimarum fures, & pauperum oppreſſores, procul iniqui omnes bonorum proximi raptores & detentores; non accedant hujuſmodi avari ad Chriſtum liberaliſſimum, hi ad illum in Euchariſtia recipiendum non ſe offerant: *Nullus Iudas, nullus avarus aſſiſtat.*

Chriſtus, qui ſemper, & ubique liberalis fuit, in Euchariſtia ſe prodigium exhibet: non enim dat nobis ibi Agnum Paſchalem, non azymos panes, nec manna de cælo, ſicut dedit Patribus veteris Teſtamenti; non dat ibi librum aliquem, ſicut Ezechieli, & ſancto Joanni Evangeliſtæ, non cibos communes, non aurum, non argentum, ſed ſeipſum, ſed omnia penitùs quæ habet, & habere poteſt: *Dicere audeo*, inquit ſanctus Auguſtinus, *quòd Deus, cùm ſit omnipotens, plus dare non potuit; cùm ſit ſapientiſſimus, plus dare neſcivit; cùm ſit ditiſſimus, plus dare non habuit*. Sanctiſſimus Propheta Zacharias omnia Chriſti bona in Euchariſtia eſse dicit: *Quid*, inquit, *bonum ejus eſt, & quid pulchrum ejus, niſi frumentum electorum, & vinum germinans Virgines*: Hec ſunt omnia Chriſti bona, ibi ſunt omnia bona divinitatis, & humanitatis ejus; ibi ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ ejus; ibi continetur formali-

Digitized by Google

maliter, vel eminenter quidquid habere, & dare poteſt: *Cùm ſit omnipotens, plus dare non potuit; cùm ſit ſapientiſſimus, plus dare neſcivit; cùm ſit ditiſſimus, plus dare non habuit*. Quare cùm tanta Chriſti ſit in Euchariſtia liberalitas, avaros ſummoperè horret, iis adverſatur, & quemlibet avarum veluti Judam reſpicit, qui Euchariſtica menſa indignus eſt, ac ab ea removeri debet: *Nullus Judas, nullus avarus aſſiſtat*. Judas eſt hic homo dives, qui pauperes devorat in abſcondito; Judas eſt iniquus ille Judex, qui pauperum, pupillorum, & viduarum jura nón tuetur; Judas eſt mercator ille, qui lucris, & negotiis immerſus, conſcientiæ obliviſcitur; Judas tandem eſt quicumque aliena rapit, vel injuſtè detinet, his autem omnibus, qui Judæ avaritiam participant, ad ſacram Synaxim accedere prohibitum eſt: *Nullus Judas, nullus avarus aſſiſtat*.

Menſam Euchariſticam non pro avaris, & pro bonorum fortunæ iniquis amatoribus, ſed pro iis qui corde & affectu ſint pauperes, Deus præparavit: *Paraſti in dulcedine tua pauperi Deus*. Non diviti avaro, inquit Propheta, ſed pauperi, & homini ab affectu terrenorum alieno hanc menſam paravit Deus. Verum eſt, avaros divites, ſicut & alios omnes peccatores, verè, & realiter manducare corpus Chriſti, illudque manducant ſacramentaliter, ſi illud in Euchariſtia verè, & realiter eſſe credant; ſed non manducant illud ſpiritualiter, quotieſcumq; in ſtatu peccati mortalis exiſtentes illud ſumunt. Unde de avaris, ſicut & de omnibus malis Chriſtianis, ait Doctor Angelicus, quòd *manducant, & non manducant corpus Chriſti; manducant quidem: quia corpus Chriſti ſumunt ſacramentaliter; & non manducant: quia virtutem ſpiritualem, id eſt, ſalutem animæ non percipiunt*. Et in hoc ſenſu avaris divitibus menſam Euchariſticam non præparavit Deus: quia ſcilicet avari in ea ſpiritualiter, ac ad animæ ſalutem non paſcuntur. Et ideò idem Propheta ait, quòd *edent pauperes, & ſaturabuntur*; edunt quidem & pauperes & divites; ſed ſaturantur pauperes & non ſaturantur divites; *Quia non comedunt ſpiritualiter niſi pauperes, id eſt, contemptores divitiarum*. Quare ſi ſpiritualiter, & ad animæ tuæ ſalutem, Chriſti corpus manducare velis, deponas avaritiam, & mundi divitiis cor tuum non apponas: *Nullus Judas, nullus avarus aſſiſtat*.

Quicumque ad ſacram Euchariſtiam accedunt, à terrenis abſtrahi? & ad cæleſtia ſublimari debent: *Nihil terrenum cogitent mortales*, inquit S. Jacobus, *Rex enim Regum datur illis in cibum*. Chriſtus, qui in Euchariſtia ſumitur, totus ſpiritualis eſt, ipſum ejus corpus in ea eſt modo quodam ſpirituali; & cor illius ſpirituale, cæleſte, ac à terrenis omnibus eſt penitus abſtractum: quare ſpirituales ſimiliter, cæleſtes, ac ab affectu terrenorum remoti eſſe debent, quotquot ad Euchariſticum cibum ſumendum veniunt: *Nihil terrenum cogitent mortales, Rex enim Regum datur illis in cibum*. Aſſerit Chriſtus, corpus ſuum eſſe in Euchariſtia: *Accipite & manducate, hoc eſt corpus meum*; ſed dixit etiam quod ubicumque fuerit corpus ſuum, ibi congregandæ ſint aquilæ: *Ubicumque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ*. Ad Chriſti corpus ſumendum congregari debent, non avari, qui ſunt quaſi lupi rapaces; ſed aquilæ, ſeu, homines à terrenis abſtracti, & ad cæleſtia tendentes: ut enim advertit Chryſoſtomus, *Chriſtus aquilas appellat, ut oſtendat ad alta eum debere contendere, qui ad hoc corpus accedit, & nihil cum terra ei debere eſſe commune*. Licèt aquila interdum ad terram deſcendat, dicitur tamen *avis cæleſtis*; & ideò aquilam dimittebant Romani in exequiis Imperatorum, quaſi eſſet anima illorum, quæ cælos conſcenderet. Quare ſi ad Chriſti corpus ſuſcipiendum accedere intendas, non ſis avarus, & lupus rapax; ſed eſto aquila, eſto avis cæleſtis, eſto à terrenis omnibus penitùs alienus: *Nihil terrenum cogitent mortales, Rex enim Regum datur illis in cibum*.

Sed, heu! quàm multi lupi rapaces, quàm multi avari ad Euchariſtiæ Sacramentum accedunt? inveniuntur Principes, Duces, Judices, Advocati, Procuratores, ac innumeri omnis ſtatus, omniſque conditionis viri, qui quaſi lupi rapaces aliena diripiunt; & tamen ad Chriſtum in Euchariſtia recipiendum accedere non formidant. Rapere ferè omnes ſciunt, reſtituere norunt pauci, & ferè omnes ſuo tempore ad ſacram Synaxim veniunt. O quot indignæ, & ob avaritiam ſacrilegæ fiunt communiones! O quàm multi avari in ſtatu peccati mortalis Chriſtum recipiunt! O avare, ſcis haud dubiè, quòd omnis *qui manducat & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit*; ſed ſcito etiam, quòd durius judicium fiet avaris divitibus, qui aliis præeſſe, eoſque opprimere conantur: *Judicium duriſſimum his, qui præſunt, fiet*. Quid reſpondebis, ò avare, cùm arguet te Chriſtus, dicens: meipſum tibi in cibum dedi, & tu nec panem fratri tuo pauperi dediſti: omnia bona mea tibi in Euchari-

ſtia

ſtia largitus ſum, & tu aliena abſtuliſti: Prophetæ, Evangeliſtæ, & SS. Doctores aliena reſtituenda eſſe te docuerunt, & reſtituere noluiſti: ſciebas, quòd ad ſacram communionem venire non liceret, quin priùs cuique ſuum reddidiſſes, & reddere recuſaſti? O avare, quid Chriſto hæc, & alia multa exprobranti reſpondebis? Certè mutus hærebis, & ut alter Judas ad æterna ſupplicia damnaberis. Quare, ò avare, antequam ad ſacram Synaxim accedas, *ſtatue cultrum in gutture tuo*, ut in teipſo penitùs deſtruas, & jugules ſpiritum avaritiæ; *ac etiam ſpiritum vindictæ*.

Antequam peccator ad ſacram communionem accedat, deſtruere debet in ſemetipſo ſpiritum vindictæ.

SAnctus Ambroſius in perquàm amœni horti ſui oſtio amorem perbellè depingi curaverat, & in hujuſce oſtii ſuperliminari hoc lemma ſcribi fecerat: *Amoris oſtium, non hoſtium*; quaſi diceret, odia, & litigia nullum habere locum in loco, ubi omnia amœna, & floribus luxuriantia erant. Dicamus ſimiliter, oſtiolum tabernaculi, in quo ſacra clauduntur pignora, eſſe *amoris oſtium, & non hoſtium*: quia hoc oſtiolum non patet, niſi charitati, nec Chriſto ex eo jucundè egreditur, niſi ut ſe pacificis, & concordiam amantibus communicet.

In ipſo naſcentis Eccleſiæ primordio aliqui contendebant, & *litigabant Judæi ad invicem dicentes: Quomodò poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum?* hi litigabant, inquit Auguſtinus, *quia panem concordiæ non intelligebant*. Sed alii fideles, qui Euchariſticum panem intelligebant, mutuo charitatis vinculo erant conjunctiſſimi, eorum erat cor unum, & anima una: & ſi quandoque aliqua inter illos ſuborіretur rixa, promptiſſimè extinguebatur; nec aliquis ad ſacram Synaxim accedebat, quin priùs fratri ſuo eſſet reconciliatus, illique ſacro pacis fœdere conjunctus: *Ignoramus ſine pace communionem*. Iſtis autem temporibus multos habemus litigantes Judæos; nunc inter Chriſtianos multi ſeſe rodunt, dilacerant, devorant, odiique, ac invidiæ flammis exardeſcentes, Euchariſtica myſteria nonnunquam impudenter participant. Iſti litigant; quia *panem concordiæ non intelligunt*; iſti litigant; quia non probè norunt, ad ſacram communionem veniendum eſſe per amoris & concordiæ oſtium; *Amoris oſtium, & non hoſtium*.

Hoc oſtio ad Euchariſtiam ſumendam ſpeciali, & mirabili modo intravit ſanctus Joannes Eleemoſynarius, qui cùm die quadam ad ſacra myſteria celebranda, jam ſacerdotalibus eſſet veſtibus indutus, acceptæ ab aliquo Clerico injuriæ memor, iis ſe exuit, Clericum adivit, ac ab eo veniam petiit, quaſi illi injuriam intuliſſet, & deinde ad celebrãdum reverſus eſt. Hic certè non fuit ex litigantibus Judæis, ſed fuit ex charitate ardentibus Chriſtianis, qui per pacis, & concordiæ oſtium ad ſacram communionem venit. Sanctiſſimum hunc Patriarcham imitemur, pacis & concordiæ oſtium ad ſacram Synaxim ſimul cum illo veniamus, & ſi tanti Viri non ſatis urgeat exemplum, ſeriò perpendamus, Chriſtum, quem recipimus, eſſe pacis authorem, Dominum, & Magiſtrum; hic eſt *Author*, qui pacem noſtram fecit; *Dominus*, qui pacem nobis præcipit, & *Magiſter*, qui pacem ſuo nos exemplo docet.

Noſtis NN. quomodo protoparentis peccato, æterni Patris inimici facti ſumus, infandum enim hoc crimen ita eum adversùm nos exacerbaverat, ut apud eum nullum nobis gratiæ, & miſericordiæ eſſet locus; quin contrà nobis omnibus veluti inimicis, & reis, æterna ſupplicia præparaverat. Sed in hunc mundum veniens Chriſtus, pacis noſtræ author, & princeps fuit; hic non fuit *diſſenſionis Deus, ſed pacis*; æterni enim parentis iram placavit, & *interficiens inimicitias in ſemetipſo*, pacem noſtram feliciſſimè fecit. Quare cùm Chriſtum pacis noſtræ authorem in Euchariſtia recipiamus, quis ad eum accedere audeat, odii & vindictæ ſpiritu ſuccenſus? Certè qui hoc ſpiritu inflammatus ad eum veniret, non illum coleret, ſed illi injuriam faceret *Pacis author, non benè ſine pace colitur*. Certè qui hoc inflammatus ſpiritu ad ſacram communionem accederet, Chriſtum pacis authorem, non pacificum, & concordem, ſed diſcordem, & inimicum infenſiſſimum inveniret: quia, ut ait D. Auguſtinus, *non poteſt concordiam habere cum Chriſto, qui diſcors voluerit eſſe cum Chriſtiano*. Certè qui Chriſtum, pacis noſtræ authorem, ſic reciperet, non illum haberet pro ſe, ſed contra ſe: *Qui accipit myſterium unitatis, & non tenet vinculum pacis, non myſterium accipit pro ſe, ſed contra ſe*. Antequam ergo, ò Chriſtiane, ad Euchariſtiam recipiendam venias, omnes iracundiæ, & vindictæ motus è corde tuo penitùs expellas, ut Chriſtum pacis authorem colas, ac illum benevolum experiaris, *Ac etiam ut Chriſto, qui pacem præcipit, obtemperes*.

Præcepit omnibus Chriſtus, ut proximum diligerent: *Hoc eſt præceptum meum, ut diliga-*

ligatis invicem. Sed generali huic præcepto ſpeciale aliud ſuperaddidit, quod ſolummodò tempus reſpicit, quod quiſque ad ſacram communionem accedit: præcipit enim quòd tunc maximè è corde ſuo omnem odii & vindictę ſpiritum quiſque eliminet, ac quòd fratri ſuo reconcilietur; *Si offers*, inquit; *munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversùm te: relinque ibi munus tuum ante altare, & vade priùs reconciliari fratri tuo*. In quæ verba ſanctus Hieronymus ait: *Si munera noſtra abſque pace offerre non poſſumus; quantò magis nec Chriſti corpus accipere?* Ecce Chriſti præceptum, quo à nobis omnem vindictę ſpiritum expellere jubet, antequam ad altare munus noſtrum offeramus, & a fortiori, idem à nobis fieri imperat, antequam ſanctiſſimum ejus corpus recipiamus. Quare, ò Chriſtiane, cùm hoc præcipiat Chriſtus, ejus mandato obtempera, nec ad ſacram Synaxim accedas, quin priùs fratri ſuo reconciliatus fueris; *Vade priùs reconciliari fratri tuo*. Cùm Jacob a domo ſoceri ſui Laban aufugiſſet, ac idola ejus furatus eſſet; iratus Laban, eum in manu forti inſecutus eſt, & cùm illum deprehendiſſet ad ſe reverſus dixit illi; *Nunc quidem valet manus mea reddere tibi malum: ſed Deus Patris veſtri heri dixit mihi: cave ne loquaris contra Jacob quidquam durius*; & ideò illi peperoit, ac cum illo fœdus iniit: O Chriſtiane, Deus ad te ſicut ad Laban locutus eſt dixitque tibi, ut parceres inimicis, antequam ſacra myſteria reciperes; dixit tibi: *Vade reconciliari frati tuo*; Quare priùs quàm ad ſacram communionem accedas, dic in temetipſo; *Præcepit mihi Chriſtus*, ut injuriam mihi ab hoc homine illatam condonem *Præcepit mihi Chriſtus*, ut inimico huic mihi infenſiſſimò ex corde parcam: *Præcepit mihi Chriſtus*, ut omnes odientes me diligam, ac iis reconcilier: *Vade reconciliari fratri tuo*; quare cùm hoc mihi præceperit Chriſtus, antequam ſacram Synaxim adeam, omnibus parcam, ac omnem vindictæ ſpiritum è corde meo tollam. Sed ſi vindictę Spiritus ante Communionem è corde tollendus eſt, quia hoc præcipit Chriſtus; *eſt etiam tollendus, quia id ſuo exemplo docet Chriſtus*.

Chriſtus, qui pręceptum de diligendis inimicis tulit, eorum dilectionem & in cruce, & in Euchariſtia ſuo nos exemplo docet; in cruce, ubi pro crucifigentibus orat, & in Euchariſtia, ubi impedit, ne Angeli indignè communicantes illicò interimant. Promiſit Deus, ſe arcum in nubibus poſiturum in ſignum pacis & fœderis: *Arcum meum ponam in nubibus, & erit ſignum fœderis inter me, & inter terram*. Arcus ille, ut ait Rupertus Abbas, eſt *Chriſtus Dei Filius*. Et revera Chriſtus in cruce, & in Euchariſtia eſt arcus fœderis & pacis: cur enim putas, Patrem æternum crucifigentes Judæos non peſſumdediſſe? Certè quia Chriſtus erat in cruce tanquam arcus fœderis & pacis; cur etiam ſimiliter indignè Euchariſtiam ſuſcipientes non ſtatim perimunt Angeli? Certè quia Chriſtus eſt in Euchariſtia tamquam arcus in nubibus, ibique ſicut in cruce pro nobis orat, Patris iram placat, ac ad ultionem paratos Angelos comprimit; ut enim ait ſanctus Paſchaſius, *Ultores Angeli nec ſemel indignè communicanti parcerent, niſi bonitas Chriſti gladium ſuſpenderet, & removeret interdùm momentaneam mortem. Unde Chriſto totum debemus adſcribere, qui ſuas etiam injurias libenter remittit, & pro delinquentibus in ſe, ſicut priùs in cruce fecerat, etiam ſe Patri offerendo, idoneus exorator intervenit*. Quare cùm Chriſtus in Euchariſtia pacem, concordiam, & amorem proximi ſuo nos doceat exemplo, tanti, quæſo, Magiſtri ſe quiſque Diſcipulum exhibeat, nec ad illum recipiendum accedat quis, ſi priùs omnem odii & vindictæ ſpiritum è corde ſuo non expulerit; ridiculum enim eſſet, inquit Tertullianus, ſi ad Chriſtum pacis authorem & Doctorem iret qui odii & diſſidii ſpiritu eſſet incenſus: *Quid eſt ad pacem Dei accedere ſine pace*; Quotieſcumque ergo NN. de Euchariſtia ſuſcipienda cogitabitis, dicat quiſque intra ſe: Chriſtus, quem accepturus ſum, pacem noſtram fecit, pacem præcepit, & pacem exmplo nos docuit; quamobrem ad illum veniam in pacis ſpiritu, omnemque vindictæ ſpiritum penitùs a me tollam.

Theodoſia Leonis Armeni Imperatoris uxor, videns Michaelem Balbum ſtrenuum hominem, ad ſupplicium pridiè nativitatis Chriſti duci, quia fuerat injurius Imperatori, zelo concordiæ & amoris proximi percita, maritum adiit, dixitque ei: (Memor eſto, imperator, te die craſtina fore participem corporis ſacri ejus, quem nihil æquè poteſt ac concordia demereri: ob amorem Regis pacifici eſto & tu Princeps pacificus. Morem geſſit ille benè ſuadæ uxori, & pepercit.) O N. quotieſcumque in corde tuo erga inimicos aliquis excitabitur iracundię & vindictę motus; memor eſto, te intra aliquod tempus *fore participem corporis ſacri ejus, quem nihil æquè poteſt ac concordia*

cordia

cordia demereri: quare ut dignus fiat ad Regem illum pacificum accedere, eſto & tu pacificus, omneſque vindictæ motus in teiſo penitùs extingue. Sume tandem in manu tua ſanctum gladium, ut in teipſo luxuriæ, avaritiæ & vindictæ ſpiritum jugules; & ſic dignus fies, qui Chriſtum in Eucbariſtia ſumas, & in gloria poſſideas. *Amen*.

DE SANCTISSIMO SACRAMENTO

CONCIO SEXTA.

Quomodo fiet iſtud? Luc. 1. 34.

Mutaberis in virum alterum. 1. Reg. 10. 6.

SUam feriò examinare conſcientiam, peccata ſua deteſtari, ea omnia confiteri, ac ea jugulare, magnas ad ſanctiſſimum Eucbariſtiæ Sacramentum dignè recipiendum præparationes eſſe nullus diffitetur. Alia tamen, meo quidem judicio, major eſt præparatio, nempe *vitæ mutatio*, quam quaſi unicam adducit S. Auguſtinus, dicens: *Mutet vitam, qui vult accipere vitam. Nam, ſi non mutet vitam, ad judicium accipiet vitam*. Et reverà, quid peccatori intima cordis ſui pro examine ſcrutari prodeſt, ſi ſemper idem in ſe maneat? Quid ei prodeſt, amariſſimo cordis dolore cruciari, ſi eoſdem ſemper ad peccandum affectus habeat? Quid prodeſt ei, ſua penitùs in ſacramentali foro declaraſſe peccata, ſi nulla in ipſo cordis & voluntatis fiat mutatio? Certè hæc omnia parùm proſunt. Quare hodie homini peccatori ad ſacram Communionem accedere cupienti, morum mutationem pro viribus ſuadere conabor. Sauli dicebat olim Samuel: *Mutaberis in virum alterum*: dicam ſimiliter hodie cuique peccatori, ſanctiſſimum Eucbariſtiæ Sacramentum ſumere peroptanti, quòd mores & vitam in melius mutare debeat: *Mutet vitam*. De hac vitæ mutatione iſta erit concio, &c. *Ave*.

EX peccatoribus, qui ad ſanctiſſimum Eucbariſtiæ Sacramentum recipiendum accedunt, aliqui fictè & non verè, alii partim & non totaliter, alii ad tempus & non pro ſemper pravos mores immutant. Qui mutantur fictè ſolùm & non verè, ſimulatores ſunt & hypocritæ: qui partim tantùm & non totaliter mutantur, ſunt tepidi & ignavi: & qui non pro ſemper, ſed ad tempus dumtaxat mutantur, ſunt inconſtantes & ſtulti, qui ut luna mutantur: *Stultus ſicut luna mutatur*. Ecce quomodò multi ex peccatoribus mutentur, antequam ad ſacram communionem veniant; ſed, ſi rectè ſapiant, longè aliter mutabuntur, eorumque mutatio non erit ficta, ſed vera; non erit dimidiata, ſed integra; & non erit ad tempus, ſed in perpetuum. O peccator, qui peccatorum ſarcina gravaris; ò peccator, qui pravis habitibus conſtrictus detineris, & qui ſub dæmonis jugo ingemiſcis: peccator, inquam, qui Chriſtum ſub ſpeciebus Eucbariſticis remanentem ſumere intendis, muta priùs vitam tuam verè, muta totaliter, muta conſtanter: mutatio tua ſit: 1. Vera & non ficta: 2. Integra & non Partita: 3. Conſtans & non varians. Antequam peccator ſanctiſſimum Eucbariſtiæ Sacramentum recipiat, mutari debet verè, totaliter & conſtanter: en tres hujus concionis partes.

Antequam peccator ſanctiſſimum Eucbariſtiæ Sacramentum recipiat, mutari debet verè. I. PARS

NOn eſt qui non ſtupeat, ſi attentè & ſeriò recogitet, quomodò peccatores innumeri in ſanctiſſimi Eucbariſtiæ Sacramenti ſuſceptione ſe gerere ſoleant: nonne enim omni prorſus ſtupore & horrore dignum, quòd tot ebrioſi, tot luxurioſi, tot publici uſurarii, tot iniqui bonorum proximi detentores, tot blaſphemi, totque alii omnis generis peccatores ſanctiſſimum hoc Sacramentum frequenter recipiant, nec tamen quocumque modo in melius mutentur; Poſt quatuor, ſex, & viginti communiones, ſunt ſemper iidem, & ſæpè pejores; non in melius, ſed in pejus ſæpè convertuntur; & accepto ſemel, bis, & pluries auguſtiſſimo hoc Sacramento, ſunt ebrioſi, luxurioſi, & aliis vitiis dediti, ſicut antequam illud reciperent. Stupete cæli ſuper hoc, & vos, ò peccatores, antequam ad ſacram Synaxim accedatis, à vitiis declinate, peccata abiicite, vitamque & mores, non fictè, ſed verè in melius immutate.

Præviam hanc mutationem docuit Deus in manna, quod Judæis in deſerto ad veſcendum ſubminiſtravit: dedit enim eis Deus & coturnices & manna; cum hac tamen differentia, quòd cùm dedit eis coturnices, eas intra caſtra, & intra tentoria eorum miſit: *Coturnices detulit, & demiſit in caſtra*; cùm autem dedit eis Deus manna, non illud miſit in caſtra, ſed extra; ita quòd populus è caſtris egredi cogeretur, ut manna col-

na colligeret: *Egrediatur populus, & colligat.* Cur Deus qui populum è caſtris egredi non vult, ut coturnices capiat, eum egredi vult, ut manna colligat? Vult, inquit Rupertus Abbas, populum è caſtris egredi ad colligendum manna; ut doceat, quòd ad manducandum manna Euchariſticum, *egrediendum de priſtina converſatione, de vetuſtate vitæ. Nondum enim depoſito vetere homine*, inquit, *non eſt nobis hoc manna colligere, hoc manna manducare.* O peccator, ſi manna Euchariſticum comedere intendas, in teipſo fieri debet mutatio, ita quòd depoſito vetere homine, in novum tranſeas; annihilari debet in te vetus homo cum actibus ſuis, & formari homo novus, qui ſecundùm Deum creatus eſt: *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus ſuis, & induentes novum.* Si enim hæc in te priùs non fiat mutatio, Euchariſticum manna ſumere non debes: *Nondum enim depoſito vetere homine, non eſt nobis hoc manna colligere, hoc manna manducare.*

Inter multa figurarum genera, quibus præſignificatum fuit ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, nil expreſſiùs, quàm manna Iſraelitis à Deo miſſum, illud prænotaſſe videtur. Et ſi attendamus, quo nomine inſignitum fuerit manna, quomodò à Deo miſſum ſit, & quæ diſpoſitio ex parte eorum qui illud recipiebant, requireretur; hæc omnia peccatores docent, priùs mutandam eſſe vitam, quàm ſanctiſſimum Euchariſtię Sacramentum recipiant. Quoad nomen, ſciunt omnes, quòd a Davide vocetur panis Angelorum: *Panem Angelorum manducavit homo.* Modus quo mittebatur, in ſacra Scriptura deſcribitur, ubi dicitur, quòd antequam mitteretur manna, levis quidam flaret ventus, quaſi ad ſcopandum terræ ſuperficiem; & deinde albus quidam à Deo mitteretur ros, quo tegebatur terra, ut in locum purum, ac mundum manna caderet. Quoad pręparationem deſideratam in his qui manna manducabant; talis eſſe debebat, ut non in ſtatu peccati mortalis, ſed in ſtatu gratiæ eſſent: quia cùm a juſtis manducabatur, in eo omnis ſaporis ſuavitas deguſtabatur: *Omne delectamentum in ſe habentem*; ſed cùm à peccatoribus comedebatur, nauſeabant ſuper illo cibo: *Anima noſtra jam nauſeat ſuper cibo iſto leviſſimo.* Ecce quomodò vocaretur, mitteretur, & reciperetur manna; quæ omnia peccatores vitam mutare docent, antequam Euchariſticum manna comedant: ideò enim manna vocatur *panis Angelorum*: ut diſcant peccatores, quòd ut dignè Euchariſticum manna recipiant, vitam ſuam ſceleroſam, in vitam puram & Angelicam mutent, neceſſe eſt; ideò etiam cadens à cælo manna ventus levis terram ſcopans, & ros candidus terram tegens præcedebat; ut diſcant peccatores, ſcopanda corda & corpora, ac divinæ gratiæ ſplendore ornanda, antequam divinum manna in Euchariſtia reſidens comedere præſumant: ideò tandem peccatores in manu nil ſuave & palato jucundum deguſtabant, niſi priùs peccata objeciſſent, ac vitam in melius commutaſſent; ut hinc diſcant quicumque peccatis gravantur, quòd ut dignè ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum recipiant, ſua abdicare peccata, ac vitam in melius mutare debeant. Ecce, ò peccator, mutationem, quæ in te facienda eſt, antequam Euchariſticum manna manduces; & ſi hæc in te non priùs facta ſit mutatio, ad illud cæleſte manna manducandum accedere non debes; *Nondum enim depoſito vetere homine, non eſt nobis hoc manna colligere, hoc manna manducare.*

Deus qui per manna pręſignificare voluit, verè mutari debere peccatorem, antequam auguſtiſſimum Euchariſtię Sacramentum recipiat; hoc idem indicat, & manifeſtat per *tranſubſtantiationem*, ſeu per mutationem ſubſtantiæ panis & vini, quæ fit in conſecratione. Docet enim fides, per verba conſecrationis a Sacerdote, Chriſti perſonam agente; prolata, totam panis & vini ſubſtantiam deſtrui, ac in corpus & ſanguinem Chriſti verè mutari, tranſmutatione mirabili, quam aptiſſimo vocabulo ſacra Synodus Tridentina vocavit *tranſubſtantiationem.* Similis autem in peccatore fieri debet mutatio, ſeu morum reformatio; ita quòd cùm ad Sacram Synaxim accedere cogitat, vitam & mores verè immutet, ac tunc deſinat eſſe quod erat, & in illud tranſeat quod non erat: tunc non debet perſeverare in malo, ſed declinare a malo, & facere bonum: tunc non idem in ſe manere, ſed in melius mutari debet. Cur enim Chriſtus ſub ſpeciebus Euchariſticis veniẽs, hanc in pane & vino mutationem fieri vult? Anne quia ſimul cum panis & vini ſubſtantia ſub ſpeciebus Euchariſticis remanere non poſſit? Nequaquam, hoc enim ei facillimum eſſet, imò & ita fieri debuiſſe videtur, ut accidẽtia ſine ſubiecto non exiſterent: cur ergo hanc in pane & vino mutationem fieri vult: hoc equidem vult, ut peccatores doceat, quod antequam ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum recipiendum veniant, eos verè mutari neceſſe ſit. Et ut hoc ſine fundamento dictum non putetur, Regium Prophetam hac de re differentem audiamus: *Paraſti*, inquit, *cibum illorum, quoniam ita eſt præpara-*

tio

tio ejus. Quaſi ſi diceret: Euchariſticum cibum Deus hominibus præparavit per mutationem & transſubſtantiationem, quæ fit in conſecratione: *Paraſti cibum illorum*; & ideò cibum Euchariſticum hoc modo Deus præparavit: *quoniam ita eſt præparatio ejus*: ſeu, ut diſcant peccatores, quòd ſimili modo ſe præparare, ac verè mutare debeant, antequam cæleſtem hunc cibum recipiant. Hanc à peccatoribus præparationem Deus expoſtulat, hanc in iis mutationem fieri peroptat, hanc eos docet per mutationem ſubſtantiæ panis in corpus ſuum; & ſi antequam ad menſam Euchariſticam accedant, vitam & mores non mutent, inſenſibiles ſunt, ac ipſis creaturis inſenſibilibus duriores & inſenſibiliores: *Cùm irrationalis creatura, ſcilicet panis, per verbum Dei convertatur in corpus Chriſti: quanta*, inquit D. Thomas, *erit peccatoris duritia, ſi Spiritus ſancti operationibus ad converſionem non perducatur*. O peccator, per veram mutationem, quæ fit in pane & vino, docet te Deus veram mutationem, quæ in te fieri debet, cùm ad ſacram communionem accedis, & tamen idem ſemper in te remanens; ante communionem avarus eras, luxurioſus eras, uſurarius eras; & poſt communionem avarus es, luxurioſus es, uſurarius es, ac idem ſemper es: ò quàm magna eſt duritia tua! Certè durior es ipſis creaturis inſenſibilibus, quæ verè Chriſto veniente mutantur: *Cùm irrationalis creatura, ſcilicet panis, per verbum Dei convertatur in Corpus Chriſti, quanta erit peccatoris duritia, ſi Spiritus ſancti operationibus ad converſionem non perducatur!*

Peccatores ante communionem verè mutari debere, variæ ſuadent rationes; unicam ſolùm adducam, quòd ſcilicet, ſi homo peccator ante cõmunionem verè non mutetur, ita quòd ſi ſaltem omnia peccata mortalia non abjiciat, cibus Euchariſticus erit quaſi gladius, quo ſpiritualiter occidetur. De muliere, quæ in ſtatu peccati mortalis, & antequam vitam mutaret, ad ſacram communionem acceſſit, ait S. Cyprianus, quòd *non cibum, ſed gladium ſibi ſumpſit*: ſimiliter quotquot indignè & in ſtatu peccati mortalis accedunt, quaſi gladium eos miſerè laceraturum in ſua viſcera trajiciunt: *non cibum, ſed gladium*. Cibus Euchariſticus ſimilis eſt pani ſubcinericio, qui ſimul panis fuit & gladius: licèt enim nihil commune ſit pani, qui nutrit ad vitam, cum gladio qui cædit ad mortem ſubcinericius tamen panis, de quo Iudic. 7. panis quidem erat, & panis vocabatur; ſed & hic panis erat etiam gladius Gedeonis percutiens, & ſubvertens Madianitas: *non eſt hoc aliud niſi gladius Gedeonis*. O panem mirabilem, qui panis eſt Iſraelitis, & gladius Madianitis! ſed o veram Euchariſtici panis figuram! Euchariſtia enim eſt panis bonis, qui in ſtatu gratiæ ſunt, & eſt gladius peccatoribus, qui nondum mutata vita illam ſumunt: eſt panis, quo nutriuntur, impinguantur, & vivificantur juſti; & eſt panis, quo veluti gladio ſpirituali trucidantur mali: *mors eſt malis: vita bonis*. De mirabili iſto pane ſumpſerunt Petrus & Iudas, ille ad vitam, iſte ad mortem: *De uno pane & Petrus & Iudas accepit; Petrus accipit ad vitam, Iudas ad mortem*. Idem accidit omnibus, qui ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum recipiendum accedunt: ſi enim in ſtatu gratiæ ſint, & debitè ſe præparaverint, cum Petro cæleſtem hunc panem accipiunt *ad vitam*: ſed ſi ſint in ſtatu peccati mortalis, & priùs quàm accedant, vitam non mutent; ſuperſubſtantialis hic panis eſt illis *ad mortem*, & eſt quaſi gladius, quo illis mors ſpiritualis infertur: *mors eſt malis, vita bonis*.

Quare, ò peccator, antequam accedas, vitam muta: *mutet vitam qui vult accipere vitam*: Cibum hunc Euchariſticum non ſumas ex conſuetudine, non ſumas ut bonus, & juſtus videaris; ſed ante illius ſuſceptionem verè vitam & mores immuta: *mutet vitam* Panis Euchariſticus vocatur *panis facierum*: quia, ut dicunt multi Chriſtus in Euchariſtia duplicem faciem, gerit, faciem ſcilicet Dei, & faciem Hominis; ſed dicitur etiam *panis facierum*: quia in Euchariſtia Chriſtus & faciem Patris miſericordis, & faciem ſeveri Iudicis præfert; eſt in Euchariſtia, ut Pater miſericors reſpectu juſtorum, quos bonis & gratiis ſuis replet; ſed eſt etiam in ea ut juſtus & tremendus Iudex reſpectu peccatorum, adverſus quos duram ſententiam dicit, ſi non mutata priùs vita accedant; & quibus ſpiritualem animæ mortem infert, eoſque per peccatum mortale jam mortuos, quaſi morte ſecunda plectit, ac iis æternam mortem minatur. Deſine ergo, ò peccator, perverſè agere; convertere ad Dominum, Deum tuum, & antequam ad ſacram Synaxim accedas, muta vitam tuam verè; *& eam muta etiam totaliter*.

An-

Digitized by Google

II. PARS. *Antequam peccator ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum recipiat, mutari debet totaliter.*

PEr conſecrationem, virtute verborum à Sacerdote prolatorum, fit transſubſtantiatio, ſeu converſio totius ſubſtantiæ panis & vini in totum Chriſti corpus & ſanguinem: non fit ſolùm transformatio, ſeu mutatio formæ in formam, ſed transſubſtantiatio, id eſt, mutatio totius ſubſtantiæ panis & vini in totam corporis & ſanguinis Chriſti ſubſtantiam; ut enim in Concilio Lateranenſi habetur: *Verum Chriſti corpus & ſanguis in Sacramento altaris ſub ſpeciebus panis & vini veraciter continetur; transſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinem.* Non aliqua ſolùm ſubſtantiæ pars mutatur, ſed tota & totaliter panis & vini ſubſtantia immutatur, ac tranſubſtantiatur: *Tranſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinem.* Quo docemur, nos non in parte ſolùm, ſed in toto mutandos, cùm ad ſacram communionem accedimus: non ita mutandi ſumus, ut pars vitiorum vigeat, & remaneat; ſed totaliter nos mutari oportet, ita ut ablegatis omnibus peccatis, virtutes ſummo affectu ſectemur: tanta in nobis fieri debet mutatio, ut depoſito veteri homine, in novum, ſeu in Chriſtum tranſeamus, eumque induamus: *Induimini Jeſum Chriſtum.*

Quando quis baptizatur, totus immutatur, & Chriſto quaſi induitur: *Quicumque baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* Cùm baptizatur homo, per Baptiſmum non ſolùm in eo deſtruitur peccatum originale, nec ſolùm per ſpirituale hoc lavacrum à quibuslibet peccatis actualibus mundatur; verùm ſublatis quibuſcumque peccatis ipſe ſupernaturales fidei, & charitatis habitus in ſe recipit; ac proinde totus immutatur, & quaſi Chriſtum induit: *Quicumque baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* Similiter, cùm homo peccator ad ſacram Synaxim accedere intendit, ſeipſum priùs quaſi baptizare debet: *Qui manducat hunc panem, ſpiritualiter renaſcatur.* Non debet quidem denuò baptizari Baptiſmi Sacramento qui iterari nequit; ſed debet, quaſi baptizari; quia ſicut per Baptiſmi receptionem homo totus immutatur ac ex filio diaboli fit filius Dei, & quaſi alter Chriſtus, cujus virtutes induit: ita & quotieſcumque peccato de Euchariſtiæ ſuſceptione cogitat, baptizari debet, id eſt, totaliter mutari, ita quòd à peccatore in juſtum; & à filio diaboli in Chriſtum immutetur. Unde D. Auguſtinus ſic Chriſtum loquentem inducit: *Sum cibus grandium, nec tu me in te mutabis, ſicut cibum carnis tuæ, ſed tu mutaberis in me.* Quaſi dicat, ego ſum cibus juſtorum, qui apud me magni ſunt: *ſum cibus grandium*: quare non accedas, ò peccator, niſi priùs juſtus efficiaris; Nec putes me à te ita manducari, ut in te convertar; ſed debes tu in me mutari, ita ut pravos tuos mores totaliter exuas, ac meos induas. Cùm alii manducantur cibi, quod manducatur, in manducantis ſubſtantiam convertitur; at ego, inquit Chriſtus; in te non mutabor, ſed è contrà tu in me mutari debes, ita ut quidquid in te eſt veteris hominis, penitùs expellas, ac virtutibus meis repleaand ris: hæc eſt totalis mutatio, quam ante communionem fieri oportet: *nec tu me in te mutabis; ſed tu mutaberis in me.*

Pluries demiratus ſum perfectam & totalem mutationem, quæ in Magdalena facta eſt; hæc erat *mulier in civitate peccatrix*; cujus peccata multa erant & magna, ac univerſæ civitati nota: hæc erat, de qua *ſeptem dæmonia exierant*, ut habetur Luc. 8. id eſt, ut ibi exponit Gloſſa, *univerſa, vitia, quibus plena fuerat*, quippe ut notat S. Gregorius, *ſeptenario numero ſumma univerſitatis exprimitur*: tota ergo univerſitas vitiorum in Magdalena erat. Sed, quę vitiis plena erat, Chriſtum videns & tangens totaliter converſa & mutata eſt: ut enim Chriſtum in domo Phariſæi eſſe ſcivit, illum adivit, ad pedes ejus procidit, lacrymis eos lavit, ac ita immutata eſt, ut tot de inde rutilaverit virtutibus, quot anteà vitiis fuerat denigrata; *ad numerum virtutum convertit numerum criminum.* O mirabilem Magdalenæ mutationem! ſed ſi hæc mulier Chriſtum videns & tangens totaliter mutetur; quantò perfectiùs mutari debet peccator, antequam ad ſacram communionem accedat, cùm non Chriſtum videre & tangere, ſed, quod magis eſt, illum verè & realiter intra ſeipſum recipere intendat? Certè tunc totus & totaliter mutari debet, ita ut deſtructo intra ſeipſum corpore peccati, totus in Chriſtum immutetur, ac virtutibus ejus fulgeat: *nec tu me in te mutabis, ſed tu mutaberis in me.*

Serpentis prudentiam & laudat, & nobis imitandam proponit Chriſtus, dicens: *Eſtote prudentes, ſicut ſerpentes.* Hæc autem ſerpentis prudentia in hoc potiſſimùm elucet, ut ait S. Epiphanius, quòd ad fontem bibiturus non accedat, priùs quàm totum,

totum, quo turget, venenum effundat; *Habet*, inquit, *hanc prudentiam ſerpens, velut natura rerum docti de hoc animali tradunt: quando enim ſiti preſſus, à latibule procedit ad aquam, ut bibat; non ſimul accipit ſecum venenum, ſed in latibulo relinquit, & ſic progreſſus potum aquarum ſumit*. Magna quidem hęc eſt ſerpentis prudentia: quia ſi aquam frigidam frigido veneno infunderet, ipſe protinus moreretur, ac vita potiùs, quàm ſitis ejus extingueretur. Ecce ſerpentis prudentiam; cujus nos imitatores eſſe vult Chriſtus; optat enim, ut antequam ad ipſum, *fontem aquæ vivæ*, in Euchariſtia reſidentem, veniamus, mortifera peccatorum noſtrorum venena effundamus; *Serpens*, ut ait S. Ambroſius, *cùm venerit ad bibendum aquam, priùſquàm bibat; extra fontem evomit venenum ſuum, & poſteà bibit. Ita & nos, quando ad altare Domini communicaturi accedimus, deponamus venenum peſſimum; hoc eſt, iracundiam, odium, invidiam, falſitatem, &c. & ſic ad altare Domini, corpore & ſanguine ejus ſatiemur*. O peccator, eſto ita prudens, ut ad Chriſtum omnium gratiarum fontem, in Euchariſtia manentem, non accedas, niſi priùs omnium peccatorum tuorum venena ſpueris, & procul expuleris. Sed aliam etiam imitare ſerpentis prudentiam, nempè pellis mutationem, non enim in hoc ſolummodò ſerpentis elucet prudentia, quòd venena evomat, antequam ad fontem potaturus veniat; ſed in hoc etiam, quòd *pellem mutet*, ut ait Theophilactus: ſic, o peccator, eſto prudens ſicut ſerpens, ita quòd peſſimum peccatorum virus effundas, ac te totum immutes. O peccator, iracundiæ, invidię, iræ, ac alia vetetis hominis venena evome; teque totum in novum hominem muta. Antequam ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumendum venias, ablegatis omnibus peccatis tuis, humilitatem, patientiam, charitatem, & alias Chriſti virtutes ſectate, ejus mores indue, ac te totum in illum quaſi immutes; *nec tu me in te mutabis, ſed tu mutaberis in me*.

Multos reperire eſt, qui hanc ſerpentis prudentiam imitati ſunt; unicum hìc adducere placet, nempè ſanctum Guillelmum Aquitaniæ Ducem. Hic Schiſmaticus, & Schiſmaticorum protector erat; Pictavienſem Epiſcopum, ac ipſum ſummum Pontificem ſummè oderat; varios Epiſcopos ab illorum Eccleſiis expulerat, & innumera alia crimina perpetraverat. Precibus, obſecrationibus, ac variis rationibus fruſtra a viris peſſimis illum avocare conatus eſt D. Bernardus; ſed tandem inſpirante Patre luminum, Vir ſanctus aſſumpto ſupra patenam ſanctiſſimo Sacramento, ad Comitem converſus; ſic illum affatus eſt; Rogavimus te, & ſpreviſti nos; ſupplicavimus tibi, & contempſiſti. Adeſt Judex tuus, in cujus nomine omne genu curvatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum. Adeſt Iudex tuus, in cujus manu illa tua anima deveniet Nunquid & ipſum ſpernes? nunquid & ipſum ſicut ſervos ejus contemnes? *Videns Comes Abbatem ſacratiſſimum Domini corpus ferentem in manibus, expavit & diriguit, membriſque tremebundis metu & diſſolutis quaſi amens ſolo provolvitur, ſalivis per barbam defluentibus, ac cum profundis efflans gemitibus*. Ecce ſerpentem qui præſente Chriſto venena effundit; ecce peccatorem, quem criminum ſuorum pœnitet. Sed, & totaliter convertitur; & immutatur: nam protinùs Pictavienſem Epiſcopum, quem ab Eccleſia ſua expulerat, in pacis oſculo recepit, ac ad propriam ſedem reduxit; & deinde ſummo Pontifici obtemperavit; ac tandem vir ſanctiſſimus evaſit. O peccator ſi famoſus hìc Schiſmaticus ad Sanctiſſimi Sacramenti præſentiam totaliter convertitur: cur tu totus, & totaliter non immutaris, cùm non ſolùm ad videndum, ſed etiam ad ſanctiſſimum hoc Sacramentum recipiendum accedas? muta te, ò peccator: muta teipſum totaliter, antequam ad communicandum accedas: *mutet vitam qui vult accipere vitam. Sed muta etiam teipſum conſtanter*.

Laſolve Sanctuar.

Antequam peccator ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum recipiat, mutari debet conſtanter.

PErbellè dixit Albertus Magnus, quòd *ex ſumptione Euchariſtiæ nullus malus fit bonus*. Verum eſt, quòd ex ſumptione Euchariſtiæ, qui bonus eſt, melior fit: ſed qui malus; & in ſtatu peccati mortalis eſt, per Euchariſtiæ ſumptionem non fit bonus; quia cùm Euchariſtia non ſit Sacramentum mortuorum, ſed vivorum, hæc malos & per peccatum mortale mortuos non vivificat, nec bonos efficit: ſed eos bonos & vivos eſſe ſupponit. Quare antequam homo peccator ad ſanctiſſimum hoc Sacramentum recipiendum accedat, mutari & bonus fieri debet totaliter, & *conſtanter*; ita quòd antequam accedat, firmo & conſtanti propoſito, non ampliùs in peccata recidere, nec ampliùs vitiorum ſuorum idola colere ſtatuat; ſed in perpetuum bonis operibus

Digitized by Google

ribus inſudate, ac omni virtutum generi vacare decernat.

Conſtantem hanc mutationem docuit Oſeas Propheta, dicens, *Vivent tritico, & dicent, quid mihi ultra idola?* ait Propheta, quòd *vivent tritico*, id eſt, ut explicat Nicolaus de Lira, *Euchariſtia Sacramento, quod conficitur de pane triticeo*. Hi autem qui hoc Sacramento vivent, & qui ad illud ſumendum accedent, dicere debent, *quid mihi ultra idola?* quid mihi idolum avaritiæ quod tamdiu colui? quid mihi idolum luxuriç, cui toties incenſa obtuli? quid mihi ſuperbia, cui veluti divinitati pluries ſacrificavi? hæc idola nihil mihi ampliùs eruut, hæc protinùs abjicio, iis æternum vale dico, iiſque abrenuntio, ut toto vitæ meç tempore Chriſto Domino totis affectibus inſerviam.

Jacob Patriarcha ſacrificium Deo oblaturus, *convocata omni domo ſua*, ait, *abjicite deos alienos qui in medio veſtri ſunt, & mundamini, ac mutate veſtimenta, ſurgite & aſcendamus in Bethel*. Nihil myſterio vacat in contextu illo Geneſeos, ac omnia ad rem noſtram dicta eſſe videntur. Jacob enim, antequam Deo ſacrificet, domum ſuam, ſeu domeſticos ſuos convocat, *convocata omni domo ſua*, ò peccator, antequam ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumendum venias, convoca domum tuam, ſeu omnes animæ tuæ potentias, eas collige, ut tanto myſterio attendant, reminiſcatur memoria beneficiorum à Chriſto acceptorum; recogitet intellectus quanto amore nos proſequatur Chriſtus, qui ſeipſum nobis in cibum dare dignatur ardentiſſimis amoris affectibus erga ipſum voluntas tua accendatur, hoc modo, ò peccator, convocanda eſt domus tua, ut dignè Chriſtum recipere merearis. Sed inſuper abjiciendi ſunt dii alieni. *Abjicite deos alienos, qui in medio veſtri ſunt*, habent oculi deos ſuos, ſcilicet corporum formas egregias, quibus ſæpè ſępiùs impii devoventur, ſuis etiam aures capiuntur idolis, nempe ſermonibus obſcœnis, vel famam denigrantibus, quibus audiendis delectantur, guſtui ſua ſunt ſimulacra, dapes ſcilicet exquiſitæ quibus delinitur, & obſonia pretioſa, quæ nimio cum affectu appetit, omnia tandem quæ plus quàm Deum diligimus, idola noſtra ſunt. *Quod quiſque plus amat, hoc illi deus eſt*. O peccator, antequam ad ſacram Synaxim venias, hæc omnia idola non ſolùm ſunt relinquenda, ſed ſunt abjicienda & procul pellenda, ita ut nunquam ad illa revertaris, *Abjicite deos alienos, qui in medio veſtri ſunt*. Subiicit Jacob, *mundamini, ac mutate veſtimenta*; ſiquidem eliminatis idolis, ac omnibus peccatis, quiſque ante communionem ſeipſum mundare, ac penitùs mutare debet, ita quòd non ampliùs veteris hominis veſte induatur, ſed ſolùm veſte nuptiali gratiæ. Et ut docet Jacob, hanc mutationem debere eſſe firmam & conſtantem, ſubdit, ſurgendum eſſe à peccato, & aſcendendum in Bethel; *Surgite, & aſcendamus in Bethel*. O peccator, antequam ad ſacram Synaxim accedas, ſurge ab omni peccato, & aſcende in Bethel, ſeu in domum Dei, ut ibi ab omni occaſione peccandi elongatus, conſtans ac firma ſit tua mutatio. Non ſis ſimilis Judę, de quo divus Auguſtinus ait; quod *ſui ſemper ſimilis manſit, hoc eſt, tremenda illius menſa repletus cibo, nihil prorſus immutatus aut emendatus eſt*. Non imiteris hunc proditorem, ſed ad ſacram communionem accedens, mutare totaliter & conſtanter; firmoque propoſito idola tua non ampliùs adorare ſtatuas.

Cùm viator eſſet Elias, ac impiæ Jezabelis perſecutionem fugeret; poſt longi, arduique itineris laborem, fame, ſiti, infirmitate, tædio vitæ, ac nimia laſſitudine quaſi deficiens, projecit ſe ſub juniperum ibique obdormivit. Sed, ut ait ſacer textus ecce Angelus Domini tetigit eum, & dixit illi, *ſurge & comede*. Reſpexit Elias, & ecce ad caput ſuum ſubcinericius panis, & vas aquæ, comedit ergo & bibit, *& rurſum obdormivit*. Reverſuſque eſt Angelus Domini ſecundò, & tetigit eum, dixitque illi, *ſurge*. O Angele Dei, cùm dederis Eliæ, quod comederet, da etiam, ut poſtquam comedit, aliquantulùm quieſcat & dormiat, cui enim hominem illum ab itinere oppidò fatigatum, poſtquam manducavit, tantiſper decumbere & dormire recuſas? res myſterio non vacat, panis namque ſubcinericius quem comedit Elias, *figura eſt panis Euchariſtici*, ut ait Lyranus, antequam autem comedatur Euchariſticus panis, ſurgendo à peccato, ac vita in melius mutanda eſt, & poſtquam quis ex eo comedit, non ampliùs decumbendum eſt, non ampliùs dormiendum in peccato, ſed conſtanter in bono perſeverandum eſt, mutatio quæ fit ante quam quis ex pane Euchariſtico manducet, firma eſſe debet & conſtans; ita ut qui ex eo comedit, non ampliùs in peccatum incidat, nec in peccato obdormiat.

Sed heu! quàm multi, poſtquam ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentū receperunt in prima peccata recidunt, & in peccatis ſuis obdormiunt! *Multi infirmi, & imbecilles, & dor-*

Digitized by Google

& dormiunt multi, ut ait D. Paulus. Non *pauci*, ſed *multi* ſunt imbecilles, & inſtabiles, qui damnabili inconſtantia, poſt Euchariſtiæ ſuſceptionem, in priora peccata revolvuntur; ac peccatis ſuis Chriſto, quem intra ſe receperant, gravem injuriam inferunt. Hi quodammodo Judæis ſunt ſimiles, qui in die Palmarum, honoris cauſa, veſtimenta ſua & ramos olivarum ſtraverunt in via, qua Chriſtus erat tranſiturus, illum etiam hac die filium David proclamarunt, illi benedixerunt, eum in nomine Domini veniſſe confeſſi ſunt; ac tandem univerſa civitas Jeroſolymitana commota eſt, ut eum magnificè reciperet: ſed tanta Judæorum eſt inſtabilitas, ut paucis ab hinc diebus, non ſua ſternant veſtimenta, ut Chriſtum honore afficiant, ſed in irriſionem purpurea illum veſte induunt, ad illius pedes ramos palmarum non proiiciunt, ſed adverſus illum gladiis & fuſtibus armati incedunt, non illum filium David proclamant, ſed illum pſeudoprophetam eſſe, ac populos ſeducere aſſerunt, maledicunt ei, cui anteà benedixerant, ac acrius perſequuntur, quem anteà ſummo apparatu receperant. O infandam populi hujus inconſtantiam? cum non abſimilis eſt multorum Chriſtianorum inſtabilitas, ipſi enim, non ſecùs ac Judæi, circa Dominicam Palmarum, vel diem Paſchatis, Chriſtum intra ſeipſos per communionem recipiunt, eum hac die laudant, eum benedicunt, eumque, ſaltem quoad exteriorem formam, plurimùm reverentur, ſed paucis poſt diebus, in ſua recidunt peccata, in iis obdormiunt, ac proinde Chriſtum quem honoraverant, exhonorant, eumq; quantum in ipſis eſt; dedecore & ignominia afficiunt.

O peccator, noli ſic eſſe inſtabilis & inconſtans, ſed ſi antè Euchariſtiæ ſumptionem vitam mutaveris, firma & conſtans ſit hæc mutatio, ita ut in priſtina peccata non ampliùs labaris. Audi divum Bernardum, dicentem. *Erit filius gehennæ multipliciter, qui poſt indulgentiam delictorum in eaſdem denuò ſordes inciderit.* O peccator, per prima tua peccata *filius gehennæ* factus eras, ſed cùm pænitentiam egiſti, & ad ſacram Synaxim veniſti, factus es filius Dei, & filius Paradiſi, ſi autem acceptis tot beneficiis in priora labaris peccata, pluribus titulis *filius gehennæ* efficieris, ac magnos iræ theſauros in inferno tibi congregabis. *Theſaurizas tibi iram in die iræ, & revelationis juſti judicii Dei.* Quare, ò peccator, cùm ad ſacram Synaxim venis, vitam non mutes ad tempus, & ut iterum priſtina reſumas peccata; ſed muta vitam conſtanter; ita ut firmiſſimo propoſito non ampliùs peccare decernas. Indelebili ergo charactere in animo tuo præclaram hanc Auguſtini ſententiam hodie inſcribe; *Mutet vitam, qui vult accipere vitam*; illius ſemper recordare: ac antequam ad ſacram communionem accedas, muta vitam verè, totaliter, & conſtanter; ſi autem his modis vitam mutaveris, æternam in cœlo vitam poſt mortem aſſequeris. *Amen.*

DE SANCTISSIMO SACRAMENTO.

CONCIO SEPTIMA.

Quomodò fiet iſtud? Luc. 1. 34.

Antequam comedam ſuſpiro. Job. 3. 24.

NOn amara ſanctiſſimi Patriarchæ Jobi, ſed dulcia Chriſtianorum ſuſpiria, nunc mihi explicare propoſui; ſuſpiravit Job, antequam vulgarem comederet panem: & ſuſpirare debent omnes Chriſtiani, antequam ad Euchariſticum panem comedendum veniant; ſuſpiravit ille mœrore confectus, & ſuſpirare debent iſti, variis & ſuavibus cordis motibus agitati. Laborabat ſimul & ſuſpirabat Job, laborabat, cùm ſe ad laborem natum fateretur, *Homo natus ad laborem*, & ſuſpirabat ob plures, quibus obruebatur, afflictiones. *Antequam comedam ſuſpiro.* Debent ſimiliter & laborare, & ſuſpirare Fideles, antequam Euchariſticum cibum ſumant, *laborare* quidem in agenda pœnitentia, in vitiis jugulandis, ac in vita melius mutanda, & *ſuſpirare* ex deſiderio, ex amore, & ex lætitia. Pia hæc Fidelium ſuſpiria ſunt prævia ad communionem diſpoſitio, de qua nunc diſſeremus, &c. *Ave.*

TRiplici motu erga cæleſtem beatitudinem ferebatur Pſaltes Regius, motu ſcilicet deſiderii, amoris, & gaudii. Hanc beatorum gloriam quam maximè obtinere deſiderabat Propheta, dicens. *Quemadmodùm deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te, Deus.* Cœleſtes illas manſiones ſummo etiam affectu deligebat, ajens, *quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum*, & quotieſcumque de futura beatitudine ſibi promiſſa cogitabat, cor ejus gaudio & lætitia ſuperabundabat. *Lætatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi: in domum Domini ibimus.* Hi

 ſunt

ſunt pii motus, quibus Regii Prophetę cor erga cæleſtem beatitudinem ferebatur; ſed hi ſunt etiam motus, quibus cieri debet cor noſtrum, antequam ad ſacram Euchariſtiam ſumendam accedamus, ibi enim eſt Chriſtus, qui eſt objectum beatificum, quod deſiderare, quod amare, & in quo exultare quiſque tenetur, ſeu, ut aliis, propoſito noſtro congruentibus, utar terminis, ante communionem ſuſpirare debent fideles, 1. Ex deſiderio, 2. Ex amore, 3. Ex gaudio. Deſiderium, amor, & gaudium ſunt pia cordis ſuſpiria, quæ Euchariſtiæ ſuſceptionem antecedere debent, *Antequam comedam ſuſpiro*..

Ante communionem ſuſpirandum ex deſiderio.

CHriſtus qui Euchariſtiæ Sacramentum inſtituit, reipſa illius voluit eſſe particeps, ipſe enim proprium corpus ſub ſpeciebus panis manducavit, & proprium ſanguinem ſub ſpeciebus vini bibit, ipſe, ut ait D. Hieronymus, fuit *conviva & convivium*. Quod & docet D. Thomas, dicens. *Chriſtus quæ ab aliis ſervanda inſtituit, ipſe primitùs ſervavit, juxta illud actuum 1. Cœpit Jeſus facere & docere. Unde & ipſe priùs baptizari voluit, quàm aliis Baptiſmum imponere, & ſimiliter primò ipſe corpus ſuum & ſanguinem ſumpſit & poſtea Diſcipulis ſumendum tradidit*. Antequam autem ſeipſum ſumeret Chriſtus, hanc ſui ipſius receptionem deſideravit,& hoc deſiderium fuit quaſi diſpoſitio prævia ad ſeipſum recipiendum, ut enim loquitur ipſe Chriſtus. *Deſiderio deſideravi hoc Paſcha manducare vobiſcum*, ſeu ut exponit S. Hieronymus, triginta & tres anni ſunt, per quos ſemper fames me ſollicitavit, ac deſiderium me tenuit, hunc, quem vobis prębeo, Angelorum panem comedere vobiſcum. O magnum Chriſti deſiderium; ſed ſicut ille ſui ipſius ſuſceptionem deſideravit, ita & nos illius ſumptionem magno affectu deſiderare debemus, ac quiſque noſtrùm ante communionem dicere debet, Chriſtum Salvatorem meum, Deum meum, toto corde ſumere peropto, *deſiderio deſideravi hoc Paſcha manducare*.

In captivitate poſitus Daniel, lugens dicebat, *panem deſiderabilem comedi*. Deſiderabilem hunc panem, quem tanto affectu optabat Propheta, fuiſſe panem illum azymum, quo Paſcha celebrari conſuevit, & qui panis Euchariſtici eſt figura, ſentit Theodoretus. Si ergo panis azymus *deſiderabilis*, ſeu deſideriorum panis vocabatur, quantò magis eſt, & dici debet *deſiderabilis* panis Euchariſtię, in quo omnia Chriſti Dei & hominis bona continentur, & in quo ipſe Chriſtus verè & realiter recipitur? certè iſte eſt magnus, pretioſus, & exquiſitus panis, quem ſummoperè deſiderare debemus. *Magnus eſt iſte panis*, inquit D. Chryſoſtomus, *qui replet mentem & non ventrem: iſte panis & noſter eſt, & Angelorum, iſte panis & manducatur & integer manet, de ipſo comedimus, indè vivimus, indè paſcimur, indè nutrimur, indè pervenimus*. O quam deſiderabilis eſt iſte panis! & quis eum manducare non deſideret?

Panis deſiderabilis erat manna Judæis à Deo datum, hic erat panis cæleſtis, panis miniſterio Angelorum hominibus exhibitus, ac omne delectamentum in ſe habens, quare ſummo affectu hunc panem deſiderare dubiiſſent omnes Judęi, multi tamen ex iis manna cibum leviſſimum, ac quaſi vacuum & inanem æſtimantes, faſtidiebant & nauſeabant, dicentes. *Anima noſtra jam nauſeat ſuper cibo iſto leviſſimo*. Non pauci ex Chriſtianis ſuper cibo Euchariſtico ſimiliter nauſeant, de frequenti ejus ſumptione parùm curant, & cùm ex præcepto divino, vel Eccleſiaſtico ad illum recipiendum, tenentur, ſegniter, perſunctoriè, & tepidè illum recipiunt, quaſi eſſet cibus leviſſimus, & nullius momenti. O. N. N. non nauſeandum ſuper cibo Euchariſtico, ſed maximo cum deſiderio, & fervore eſt ambiendus. *Accedat nemo cum nauſea*, inquit Chryſoſtomus, *nemo reſolutus; omnes accenſi, omnes ferventes, & excitati*. Panis Euchariſticus, ut ait S. Ignatius Martyr (pharmacum immortalitatis eſt, mortis antidotum, vitamque in Deo reconcilians per Jeſum Chriſtum, & medicamentum purgans vitia, & omnia pellens mala.) Panis Euchariſticus, inquit S. Hieronymus, (eſt ſacrum peregrinationis noſtræ viaticum, quo de hoc nequam ſęculo pervenitur ad cęleſtis Jeruſalem conſortium.) Panis Euchariſticus eſt cibus quo nullus pretioſior & deſiderabilior, (quid dulcius, ut loquitur S. Thomas à Villanova, quid pretioſius, quid purius iſto cibo? qui non de terra eſt, ſed de cęlo venit, non hominum opere, ſed Spiritus ſancti virtute in ſacro Virginis utero formatus, omnem habet ſaporem, omnem continet ſuavitatem.) Panis Euchariſticus, ut docet Euthymius, *non eſt panis ſimplex; ſed conjunctus divinitati*. Panis tandem Euchariſticus, non eſt panis azymus, non eſt ſimplex manna, nec panis vulgaris, ſed, ut fatur S. Ambroſius, *hic eſt panis vivus qui de*

cælo-

cælo deſcendit, & ipſummet Chriſti corpus. Quare cùm talis & tantus ſit cibus Euchariſticus, non faſtidiendus, ſed ſummo cum deſiderio eſt appetendus: *Accedat nemo cum nauſea, nemo reſolutus, omnes accenſi, omnes ferventes & excitati*.

Quale noſtrum erga Euachriſtiam deſiderium eſſe debeat, mirabiliter explicat D. Chryſoſtomus exemplo parvuli eſurientis, qui matris mammas ardenter appetit, ſolicitè quærit, celeriter capit, & lac ſtudioſè ſugit: *Nonne videtis*, inquit, *quanta promptitudine parvuli papillas capiunt, & quanto impetu labia uberibus infigunt*? Simili, & longè majori deſiderio, ut ait idem Chryſoſtomus, erga Euchariſticum cibum quemque noſtrùm ferri oportet, tantumque eſſe debet noſtrum erga Euchariſtiam deſiderium, ut unicus nobis ſit dolor hac eſca privari: *Accedamus cum tanta nos quoque ſollicitudine: quin imò longè majori, & unus ſit nobis dolor hac eſca privari*. Deſiderio Deum videndi, & cæleſtem beatitudinem obtinendi, ita æſtuabat Regius Vates, ut gemeret, doleret, ac ſe infelicem arbitraretur, ex hoc quòd tempus aſſequendi protenderetur: *Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt*. Tantum ſimiliter nobis in eſſe debet deſiderium, tantaque fames Chriſtum in Euchariſtia recipiendi, ut *unus ſit nobis dolor hac eſca privari*.

Magna olim ſiti æſtuans David clamavit: *O ſi quis mihi daret potum aquæ de ciſterna quæ eſt in Bethlehem juxta portam*! Quo audito, tres ſtrenui milites, magno cum vitæ ſuæ periculo irruptis Philiſthinorum caſtris, hanc adierunt ciſternam, & ex ea Regi ſuo aquam attulerunt, at, ut ait ſacer Textus, ex ea David *noluit bibere*. Allegoricè hoc Davidis factum explicans ſanctus Ambroſius, ait, eum non ſitiviſſe aquarum elementum; ſed Chriſtum fontem aquæ vitæ: *Sitiebat David, non aquam de lacu, qui eſt in Bethlehem, ſed oriundum ex Virgine Chriſtum in ſpiritu prævidebat*. Si autem David ſpritu prophetico à longè agnoſcens Chriſtum fontem aquæ ſalientis in vitam æternam, tanto illum affectu deſiderat; quid nos qui Chriſtum apud nos manentem habemus? quid nos qui ad bibendum ex divino hoc fonte vocamur? quid nos quibus dicitur: *Qui ſitit; veniat: & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis*? Ardentiſſimum quidem ex hoc fonte bibendi nobis ineſſe debet deſiderium; ac continua Chriſtum recipiendi ſiti cruciari debemus. Non à nobis aurum & argentum exigit Chriſtus; ſed petit ſolummodò, ut ſitiamus, ac ut illum recipere deſideremus, non enim dicit: qui habet aurum & argentum, veniat, ſed, *Qui ſitit, veniat*: quare ſitiamus; & magno Chriſtum recipiendi deſiderio ardeamus. Nullum cogit Chriſtus ad ipſum recipiendum, nulli etiam accedenti ſe negat; ſed optat, ut accedentes ſitiant, ac ipſum recipere deſiderent, ſic enim Chriſtum loquentem inducit Chryſoſtomus: *Nemini vim facio, neminem traho; ſed ſi quis libens & promptus accedit: ſi quis ardet deſiderio, hunc advoco*: quare ſitientes ad Chriſtum veniamus, ac magno illum percipiendi deſiderio flagremus.

Chriſtus, ut habetur Canticorum 5. 16. *eſt totus deſiderabilis*: ſi enim deſideramus pulcra, nonne ipſe *ſpecioſus forma præ filiis hominum*? ſi optamus magna, nonne ipſe *magnus Dominus & laudabilis nimis*? ſi bona concupiſcimus, nonne ipſe eſt Deus, *cujus natura bonitas*? quare ipſe *eſt totus deſiderabilis*, non ſolùm ſecundùm divinitatem, ut explicat Gloſſa ordinaria, ſed etiam ſecundùm humanitatem ab ipſo initio Conceptionis, uſque ad triumphum Paſſionis, Reſurrectionis, ac Aſcenſionis. Et ut exponit Hugo Cardinalis, Chriſtus *eſt totus deſiderabilis in ſe & in membris, ac quæri & deſiderari dignus*. Eum eſſe totum deſiderabilem agnoſcunt Angeli, qui ſemper eum magis & magis videre deſiderant; *In quem deſiderant Angeli proſpicere*. Eum maximè deſiderabilem cenſebat Zachæus, qui ex magno eum videndi deſiderio, *aſcendit in arborem ſycomorum*. Eum etiam ut potiſſimùm deſiderabilem ſumma cum ſollicitudine quæſivit Magdalena: eum tandem cæli & terra, Angeli & homines deſiderarunt. Quare cùm Chriſtus ſit *totus deſiderabilis*; cur eum in Euchariſtia recipere non optabimus? cum Angeli, Zachæus & Magdelena Chriſtum videre ardenter concupiverint, cur nos & eum videre in cælo, & ſub ſpeciebus Euhariſticis eum in hoc mundo manducare, ac intra nos recipere non ambiemus? *Accedamus ardenti cum deſiderio*, inquit Euthymius; non accedamus ſegniter; ſed antequam ad Chriſtum ſuſcipiendum veniamus, in varia ſuſpiria, ac in varios actus deſiderii corda noſtra effundamus. Plures viri pii ſæpè qualibet die, imò & ſingulis horis, ad Chriſtum in Euchariſtia remanentem, & oculos, & corda vertentes, ſuſpirant, multoſq; deſiderii actus eliciunt; ſed ſi religioſo huic exercitio vacare pigeat; ſaltem inſtante communionis tempore, ſuſpirantes pluries dicamus: *Quis det de carnibus ejus ut ſaturemur*? vel multoties cum Spõſa Canticorum in hæc

Laſelve Sanctuar.

verba prorumpamus. *Veni dilecte mi*. Vel etiam corde & ore crebrò repetamus hæc Regii Vatis verba: *Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum: ita deſiderat anima mea ad te, Deus*. Vel tandem quiſque pia cordis ſui erga Chriſtum deſideria edat, ac iterùm & iterùm ſequentem ex D. Auguſtino ſumptam orationem proferat: (Oſtende te mihi conſolator meus, videam te lumen oculorum meorum, veni gaudium ſpiritus mei, videam te lætitia cordis mei, diligam te vita animæ meæ, appare mihi delectatio mea magna, ſolatium meum dulce. Domine Deus meus, vita mea, & gloria tota animæ meæ, inveniam te deſiderium cordis mei, teneam te amor animæ meæ, amplectar te Sponſe cæleſtis, exultatio mea ſumma intùs & extrà, poſſideam te beatitudò ſempiterna, poſſideam te in medio cordis mei, vita beata.) Ecce quomodò ante communionem ſuſpirandum ex deſiderio; ſed etiam ſuſpirandum ex amore: *Antequam comedam ſuſpiro*.

II. PARS. *Ante Communionem ſuſpirandum ex amore.*

Cum Chriſtus Dominus amoris ſui ignem in corda hominum miſſurus venerit, totus ignitus fuit, ac undique ardentiſſima amoris flammas indeſinenter ſparſit; & Præcipuè circa vitæ ſuę finem, cùm auguſtiſſimum Euchareſtiæ Sacramentum inſtituit. Homines quidem toto vitæ ſuæ tempore dilexerat; ſed amor ejus ita in ſanctiſſimi illius Sacramenti inſtitutione crevit, ut non plus ultrà progredi potuiſſe videatur: Unde ſanctus Evangeliſta Joannes ait, quòd cùm Chriſtus *dilexiſſet ſuos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos*. Dilexit nos Chriſtus *in finem*, id eſt, uſque *ad finem*, uſque ad ultimum amoris terminum; ita ut quaſi ſummus ejus fuerit amor, nec magis nos amare potuerit, quàm cùm corpus ſuum nobis in cibum dedit: *Ad finem dilexit nos Chriſtus*, inquit Chryſoſtomus, *hoc eſt in finem amoris: qui quid amplius amore noſtro praſtare potuit, quàm ut ſeipſum ad veſcendum traderet nobis?*

In vexillis ſuis Alexander Magnus hanc curaverat apponi inſcriptionem: *Plus ultrà*. Quaſi diceret: ſemper plus ultrà progredi mei eſt animi; & quamvis plurima orbis terrarum regna ſubjugaverim, plus ultrà mihi procedendum eſt, ut ſemper alia & alia regna imperio meo adjungam. Sed alia penitùs oppoſita inſcriptio ſacratiſſimo Euchariſtiæ Sacramento congruentiùs, meo quidem judicio, apponi poſſet: in qualibet enim hoſtia cor Chriſti, ſacratiſſimis amoris flammis ardens, adumbrari poſſet cum hoc lemmate: *Non plus ultrà*: quia nihil majus ad ſuum erga nos amorem exhibendum facere voluit Chriſtus, quàm ſeipſum nobis quoad divinitatem, & humanitatem in cibum dare: hic velut finis amoris ejus, hic Herculeas amor illius plantavit columnas, ultra quas non progredi potuiſſe videtur: *Non plus ultrà*. Dat ſeipſum Chriſtus beatis in gloria, & dat ſeipſum nobis in Euchariſtia; ibi dat ſe beatis in præmium, & hìc dat ſe nobis in cibum, ibi beatis communicatur clarè viſus, & hic nobis communicatur inter accidentia occultatus: nil majus, quam ſeipſum, beatis dare potuit; & nil majus, quàm ſeipſum, nobis dare valuit: dando ſeipſum beatis, ſummo eos proſequitur amore; & ſummum etiam nobis teſtificatur amorem, cùm ſe nobis dat in cibum; ita quòd non plus ultrà nos amare poſſe videatur: *Ad finem dilexit nos Chriſtus, hoc eſt, ad finem amoris: quia quid ampliùs pro amore noſtro praſtare potuit, quàm ut ſeipſum ad veſcendum traderet nobis*.

Majori Chriſtum amore proſequi non valemus, quàm ſi animam, ſeu vitam noſtram pro illus gloria demus: *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*. Sed Chriſti, Euchariſtiam inſtituentis, erga nos amor longè major & eminentior eſt: nobis enim miſeris, nobis inimicis, nobis indignis dat non ſolùm ſacratiſſimum corpus ſuum, ſed etiam divinam ſuam animam, ac totum ſeipſum. Unde hanc Chriſti erga nos charitatem ſummam & immenſam vocat Doctor Angelicus: *Chriſtus*, inquit, *ut arctiùs charitatis ejus immenſitas fidelium cordibus infigeretur, in ultima cœna, quando Paſcha cum Diſcipulis celebravit, tranſiturus de hoc mundo ad Patrem, hoc Sacramentum inſtituit*.

O pereximium Chriſti erga nos amorem qui eſt immenſus, & quo non datur plus ultrà! Sed cur tanto nos proſecutus eſt amore? utique ut nos ad ejus amorem alliceret: *Ignem*, inquit, *veni mittere in terram, & quid volo, niſi ut accendatur*? Hoc erga nos exarſit amore Chriſtus, ut nos ad eum redamandum provocaret, & ut corda noſtra amoris ejus igne viciſſim accenderentur: *Cùm Deus magna nobis beneficia praſtat*, inquit S. Baſilius, *nil exigit a nobis, niſi ut eum diligamus*. Ecce quod à nobis exigere intendit Chriſtus, cùm ſe nobis dat

in

in cibum; optat ſolummodò ut ipſum amantem amemus, & ut amori ejus, prout fas erit, vicem rependamus: quare amemus Chriſtum, qui ita dilexit nos.

Commento ſanè egregio genium amoris delinearunt antiqui, fingentes amorem vixiſſe diù breviuſculo corpore, & referente pueruli ſpeciem: indignata Venus Deos cõſuluit, qua via creſcere & major fieri poſſet amor: reſponſum accepit, quòd ut parvus ille amor major evaderet, alium amorem ipſam parere neceſſe eſſet, cujus conſortio primus amor augmentum caperet. Quo indicare voluit non ignara rerum antiquitas, amorem fomite indigere ut ardeat, nilque aptius eſſe ad exiguum, & ſopitum in alicujus corde ardorem excitandum, & augendum, quàm ſit prævius alter amor. Si autem ethnicos hos amores ſacris liceat aptare amoribus; dicam, Deum ab æterno prævidiſſe, hominum corda fore tepentia, ac proinde amorem illorum exiguum & propè nullum; quare ut incrementum aliquod hominum amori daret, alium amorem genuit, Chriſtum ſcilicet, qui totus amor fuit, & qui ſuum potiſſimùm exhibuit amorem, cùm ſe nobis in cibum dedit. Quo nos amore proſecutus eſt Chriſtus, ut nos ad ſui amorem alliceret, & ut amor illius in corde noſtro creſceret. Quare O N. creſcat nunc in corde tuo amor erga Chriſtum; ama illum qui tantoperè te dilexit; amore Chriſti liqueſcat cor tuum, & tunc præcipuè cùm de ſantiſſimo Euchariſtiæ Sacramento ſumendo cogitas: tunc amore ejus ſupra modum igneſcere debes. Tunc tantus Chriſti amor amore tuo compenſandus, totumque cor tuum tunc amoris incendio inflammari debet.

Hujus amoris igne Sanctorum multorum accenſa fuere corda; nec poteſt quiſquam amore Chriſti non ardere, ſi ejus erga nos amorem ſerio ante communionem conſideret: & antequam ad Chriſtum ſumendum accedat, intenta mente revolvat, quis eſt ille qui venit, ad quem venit, quomodò venit, & cur venit. *Qui venit* non eſt purus homo, non quidam ex Apoſtolis, vel Evangeliſtis; non Cherubim, vel Seraphim; ſed Dominus ipſe Deus, ſed Chriſtus Mariæ Filius, ſed ipſe idem qui nos pretioſo ſanguine redemit: ecce qui venit. Sed *ad quem venit*, non ad unum ex beatis qui jam regnant in cælo, non ad aliquem ex Angelis, ſed ad hominem peccatorem, ad hominem infirmum, ac tanto beneficio penitùs indignum: quis non miretur tantum Chriſti erga nos amorem? cujus cor ita durum ac frigidum erit, ut non amet Deum immenſæ majeſtatis, qui ad ipſum miſerum & peccatorem venire dignatur? certè non eſt cujus cor in ardentiſſimos amoris actus non prorumpat. Et præcipuè ſi attentè perpendat, *quomodò ad ipſum veniat Chriſtus*: non enim ad nos venit, ut Judex ſeverus, ſed ut Pater miſericors, qui nos totis viſceribus diligit; & ut ſponſus animarum noſtrarum, qui nobis uniri appetit: quis ergo hunc Patrem non diliget? quis hunc Sponſum non amabit? O N. ama Chriſtum Sponſum animæ tuæ; & ut ad eum amandum magis accendaris, meditare quem ob finem, ſeu *cur ad te veniat*: non enim venit Chriſtus propter commodum aliquod ſuum, ſed propter tuum; non venit, ut tuis te ſpoliet bonis, ſed ut gratia, ac innumerabilibus bonis te repleat: quis igitur tantam bonitatem non amabit? quis non tanto amori amore reſpondebit! quem non à nobis amorem tantus Chriſti amor extorquebit! Certè ſi totaliter non obduruerit cor noſtrum, ferventiſſimis ante communionem incumbere debemus amoris actibus, ac ſæpiùs Chriſto ad nos venienti dicere: *Diligam te, Domine amor meus, cibus animæ meæ, & vita cordis mei.*

Conquerabatur Thomas à Kempis, quòd tanto amoris fervore ante communionem non arderet, quanto plures alii viri devoti, quorum corda ſacro amoris Chriſti incendio exardeſcebant: (quando, inquit, recordor devotorum aliquorum ad Sacramentum tuum, Domine, cum maxima devotione, & affectu accedentium, tunc ſæpiùs in meipſo confundor & erubeſco, quòd ad altare tuum, & ſacræ communionis menſam tam tepidè & frigidè accedo; quòd ita aridus, & ſine affectione cordis maneo; quòd non ſum totaliter accenſus coram te Deo meo; nec ita vehementer attractus & affectus, ſicut multi devoti fuerunt.) Sed o quam multi ſancto hoc Viro tepidiores & frigidiores ad ſacram communionem accedunt, ad menſam Euchariſticam, veluti ad menſam communem plures veniunt, nec minimam amoris ſcintillam in cordibus ſuis ſentiunt. Hoc multis accidit ob eorum negligentiam; ſed non deſunt qui, adhibita debita diſpoſitione, divini amoris ardorem in cordibus ſuis non experiuntur. Iſti autem nunc illum deſiderare debent amorem, & deſiderio ſupplere quod opere præſtare nequeunt. Illud à Deo documentum accepiſſe ſanctam Metildem affirmat Bloſius dicens, quod ſic illam Deus allocutus ſit: (Cùm ad communionem acceſſeris, deſi-

dera in gloria nominis mei omnem illum amorem erga me habere: quem unquam habuit ferventius cor. Quòd ſi hoc pacto acceſſeris; recipiam deſiderium tuum juxta illum amorem, quem optaveris habere.) O. NN. antequam ad Sacram Synaxim accedatis, pro viribus corda veſtra ad eliciendos amoris actus excitate. Quòd ſi amoris igne inſenſibiliter inflammari nequeant, eo ſaltem ardere deſiderate, ac à Deo ſupplices petite, ut tanto corda veſtra amoris igne accendat, quanto omnium Sanctorum corda exarſerunt; & ſic ſemper ex amore ſuſpirabitis. Sed ante communionem ſuſpirandum etiam ex gaudio: *Antequam comedam, ſuſpiro.*

III. PARS.

Ante communionem ſuſpirandum eſt ex gaudio.

GAudent in cibis; gaudent in pompis, gaudent in divitiis, gaudent & in vitiis homines ſæculi: ſed hæc gaudia, non ſunt gaudia; quia non in creaturis, ſed in ſolo Creatore verum, ſolidum & ſtabile reperitur gaudium: *Illud verum & ſolum eſt gaudium, quod non de creatura, ſed de Creatore concipitur, & quod cùm poſſederis: nemo tollet à te, cui comparata omnis alia jucunditas, mœror eſt.* Quare non in caducis facultatibus, non in conviviis & commeſſationibus, non in impudicitiis & noxiis voluptatibus, ſed in Deo noſtro gaudeamus, ac quiſque noſtrum in corde ſuo cùm Propheta quàm ſæpiſſimè dicat: *Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo JESU meo.* Sed tunc maximè in Deo JESU noſtro gaudendum, cùm ad illum ſumendum accedimus; quia ſicut Chriſti abſceſſus maximo Apoſtolorum corda mœrore affecit: *Triſtitia implevit cor veſtrum*; ſic ex adverſo Chriſti ad nos acceſſus ingenti nos gaudio & conſolatione replere debet; *Debemus in Chriſto, eum ſpiritualiter manducando, delectari, ſeu interna dulcedine inebriari.* Sicut ſancti in cælo à nimio quo fruuntur gaudio, quaſi inebriantur: *Inebriabuntur ab ubertate domus Dei, & torrente voluptatis tua potabis eos*, ſic & nos, ut ait ſanctus Bernardinus, ad Chriſtum, qui eſt objectum beatificum, accedentes, ſpirituali gaudio & interna dulcedine quaſi inebriari debemus: *Debemus in Chriſto, eum ſpiritualiter manducando, delectari, ſeu interna dulcedine inebriari.*

Spirituale hoc gaudium, quo prævio ad Euchariſtiam ſuſcipiendam accedendum eſt, docuit nos Spiritus Sanctus, dicens: *Vade ergo, & comede in lætitia panem tuum; & bibe cum gaudio vinum tuum.* Dixit: *Vade.* Quò, quæſo, eundum eſt ante Euchariſtiæ ſumptionem? Non utique de loco in locum, ſed de peccato ad virtutem: *Vade*, ut exponit Hugo Cardinalis, *à peccatis recedendo, & bonis operibus inſiſtendo.* O peccator, antequam ad ſacram communionem venias, *vade* à ſtatu peccati ad ſtatum gratiæ; hoc autem facto, *comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum.* Quis eſt ille panis, qui in lætitia comedendus eſt? Panis utique qui de cœlo deſcendit, qui cum lætitia ſacramentaliter, ſpiritualiter manducandus eſt, ut ait præfatus Hugo. Quod verò eſt, illud vinum, quod cum gaudio eſt bibendum? Hoc eſt vinum germinans Virgines, ſeu *ſanguis Jeſu Chriſti*, ut ſubdit jam laudatus Hugo. Cum ergo, ò peccator, ad ſacram Synaxim accedere intendis, derelictis priùs peccatis tuis; veni cum gaudio: *Vade ergo, & comede in lætitia panem tuum.* Sed quale eſt gaudium quo affici debent corda noſtra, antequam ad communicandum accedamus? Non quidem leve, & inane eſſe debet illud gaudium; ſed inſolitus quidam lætitiæ affectus, & exceſſus, ac quædam quaſi ebrietas ſpiritualis: *Comedite, amici*, inquit Spiritus Sanctus, *& inebriamini, chariſſimi.* Vult quòd comedamus, & quòd panem Euchariſticum comedentes inebriemur, ſeu quòd inſolita quadam lætitia intùs repleamur.

Ad epulandum, & in conſpectu Dei exultandum juſtos invitat Vates Regius: *Et juſti epulentur, & exultent in conſpectu Dei, & delectentur in lætitia.* De quibus autem juſtis loquitur Propheta, an de iis qui in cælo regnant, vel de iis qui in hoc mundo militant, eſt aliquis dubitandi locus. Aſſerunt non pauci, illum loqui de juſtis in cæleſti gloria exiſtentibus, in qua æternùm in conſpectu Dei epulabuntur, & exultabunt; præfatus Hugo hæc Prophetæ verba allegoricè exponens, ait, illum loqui de juſtis in hoc mundo degentibus, quos ad Euchariſticam menſam invitat, ut ibi ſacratiſſimum Chriſti corpus cum lætitia, & exultatione comedant: *Juſti epulentur*, inquit, *in ſumptione Euchariſtiæ*; & exultent in conſpectu Dei, *quem recipiunt*: & delectentur in lætitia, *ita ut non tantùm ſit exultatio exterius in corpore, vel in voce; ſed intus devotio, & lætitia in mente.* Et reverà, cum unum & idem beatorum in patria, & juſtorum in hoc mundo ſit ferculum, Chriſtus ſcilicet, par etiam illis & iſtis eſt gaudendi

dendi ratio. Et ſicut gaudent beati in cælo Chriſtum videntes; ita & gaudere debent juſti in hoc mundo Chriſtum manducantes. Juſti ergo in cælo *epulentur*, *&* *exultent in conſpectu Dei*, *&* *delectentur in lætitia*. Sed *juſti* etiam in hoc mundo, cùm ad ſacram communionem veniunt: *Epulentur*, *&* *exultent in conſpectu Dei*, *&* *delectentur in lætitia*.

Urbem Jeroſolymam ad exultandum, & jubilandum hortatur Zacharias Propheta: *Exulta ſatis*, inquit, *filia Sion*, *jubila filia Jeruſalem*. Ponderanda ſunt duo hęc verba, *exulta*, *&* *jubila*: exultatio enim lætitiam quandam exteriorem, magnam tamen, denotat; jubilatio verò, ut docet S. Auguſtinus, interiorem quandam, & ineffabilem lætitiam ſignificat, & ideò interiùs, exteriùsque urbem Jeroſolymam lętari vult Propheta. Exultant nonnunquam peccatores exteriùs, & in rebus peſſimis; interiùs verò plerumque non jubilant quin potiùs remorſibus conſcientię ſtimulati męrent: ſed vult Propheta, ut Jeruſalem, & anima ſancta, exteriùs interiùsque gaudeat. *Exulta ſatis filia Sion*, *jubila filia Jeruſalem*. Cur autem illam exultare & jubilare optat? rationem ſubdit ipſe, dicens: *Ecce Rex tuus veniet tibi juſtus & Salvator*; illam exultare & jubilare vult, quia Chsiſtus Dominus ad eam venturus eſt. Ecce quidem magnum exultandi & jubilandi motivum; ſed non minùs exultare & jubilare debent quotquot ad Euchariſtiam ſumendam accedunt, quia ad eos venit, & intra eos recipitur idem Chriſtus, qui in urbem Jeroſolymam intravit. Verum eſt quòd non veniat Chriſtus viſibiliter; ſed, ut ait Hugo à ſancto victore, *venit Chriſtus inviſibilis*, *venit occultus*, *venit incomphenſibilis*. Quare ò N. *exulta & jubila*, non in commeſſationibus, non in prædivitum veſtium nitore, non in ludis & deliciis corporalibus, ſed in Chriſto Rege & Deo tuo, qui ad te & intra te venit. Non fias ſimilis iis, de quibus ſanctus Bernardus in ſermone de nativitate Chriſti ait, quòd *non de nativitate*, *ſed de vanitate gaudent*; non gaudeas de mundi vanitatibus, & voluptatibus, ſed gaude, quòd ad te venire dignetur *Chriſtus*, qui eſt Mariæ Filius, *Chriſtus* qui eſt Angelorum & hominum Conditor, *Chriſtus*, qui & ipſe cum Patre & Spiritu ſancto Deus eſt; hæc tibi maxima exultandi & jubilandi ratio eſt: *exulta & jubila*.

De nobili quodam Viro narrat Theodorus, quòd cùm ſenſum & judicium amiſiſſet, quæcumque magna & pretioſa videbat, ſua eſſe crederet, gaudens ſe tot & tanta in hoc mundo poſſidere: cùm præclara intuebatur palatia, exultabat, quaſi ad ipſum attinerent; non minori afficiebatur gaudio, cùm in ſpecioſam & prædivitem quandam civitatem intrabat; & ſpecialiter adnotatur, quòd cùm in littore maris navem argento & mercibus onuſtam videbat, adſtantibus ajebat; attendite, quam felix & dives ego ſim, omnia enim hæc mea ſunt. Poſtea autem cùm medicorum arte ſanus factus eſt, ſuam faſſus eſt ſtultitiam, dicens: qui me ſanum fecit, magno me gaudio privavit, ita enim gaudebam, ac ſi verè mea illa bona fuiſſent. O gaudium verè imaginarium! cui quidem ſimile eſt gaudium mundanorum, gaudium eorum ex opinione & erronea imaginatione procedit; *Gaudent*, quia ſe divites arbitrantur & felices; *Gaudent*, quia hæc & illa bona ſua eſſe credunt, cùm mundi bona, & non ſua ſint; *Gaudent*, inſtar illius phrenetici: *Gaudium ipſorum*, inquit S. Aguſtinus, *quaſi phreneticorum eſt, quomodò enim phreneticus gaudet in inſania*, *& plerumque ridet & plangit eum qui ſanus eſt*; *ſic & illi*. O NN. non in fallacibus hujus mundi facultatibus & voluptatibus gaudendum eſt; ſed ibi fixa ſint corda, ubi vera ſunt gaudia: gaudete & exultate in hoc, quòd Chriſtus, in quo omne bonum, & qui eſt omne bonum, ad vos veniat; in hoc gaudendum, in hoc exultandum: *Exulta ſatis filia Sion*, *& jubila filia Jeruſalem*; *ecce Rex tuus veniet tibi juſtus & Salvator*.

Hortatur nos Propheta, ut guſtemus quàm ſuavis ſit Dominus: *Guſtate & videte quoniam ſuavis eſt Dominus*. Guſtant & vident plerique hominum volatilem aliquam ſuavitatem in hujus mundi divitiis & deliciis, ſed pauciſſimi guſtant quam ſuavis ſit Dominus: ſi enim ſemel deguſtaſſent, quàm ſuave ſit adhærere Deo, omnia quæ in mundo ſuavia & delectabilia ſunt, vana, inſulſa, & amara judicarent. Anima quæ aliquantulùm guſtavit, quàm ſuavis ſit Dominus, terrena cuncta faſtidit, inquit Seraphicus Bonaventura, ac *obliviſcitur omnia ex ebrietate nimia. Et ſi aliquid aliud ante ipſum ponatur*, *non poteſt ibi aliud*, *quàm ſuum Dominum benigniſſimum intueri*, *& in eo ſumma dulcedine delectari*. O NN. antequàm ad communionem accedatis, guſtate quàm ſuavis ſit Dominus, guſtate & videte, quam ſuave, quàm delectabile, quam honorificum, & quam utile ſit habere intra ſe Dominũ ſuum & Deum ſuum:

certè

certè qui hoc guſtaverit, terrena cuncta contemnet, ac pro nihilo habebit: certè qui hoc guſtaverit, antequam accedat, *ſuſpirabit* ex magno ſuſcipiendi Chriſtum deſiderio, *ſuſpirabit* ex ardentiſſimo illius amore, & *ſuſpirabit* ex ineffabili gaudio, quo cor ejus replebitur. Qui autem ſic ante communionem ſuſpiraverit, donis ſpiritualibus replebitur in hoc mundo, & æternam beatitudinem obtinebit in cælo. *Amen.*

DE SANCTISSIMO SACRAMENTO

CONCIO OCTAVA.

Quomodò fiet iſtud? Luc. 1. 34.

Diſpone domui tuæ. Iſaiæ 38. 1.

CUm omnia novę Legis Sacramenta gratiam ex opere operato conſerant, certum eſt, omnes ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum recipientes, aliquem ſemper ex ejus perceptione fructum elicere, modò ex parte ſui nullum obicem ponant; ſed ad magnam gratiarum copiam ex mirabilis hujus Sacramenti ſuſceptione obtinendam, ex parte recipientis magna deſideratur præparatio; quia pro menſura diſpoſitionis majoris vel minoris, major vel minor gratiarum, & donorum ſpiritualium abundantia ex communione percipitur. Omnia Sacramenta ſunt uberrimi Chriſti Salvatoris fontes, ex quibus puriſſimas divinæ gratiæ aquas haurimus: *Haurietis aquas de fontibus Salvatoris*; ſed hanc ſacri fontis rationem habet præcipuè Euchariſtia, quæ ut perennis cæleſtium gratiarum fons ab omnibus agnoſcitur: ſicut autem ex omnibus qui ad aquam ex fonte hauriendam accedunt, illi plus aquæ deferunt, quorum vaſa ſunt majora; ita ille majorem ex ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti ſumptione gratiarum affluentiam exhaurit, qui majorem ad illud recipiendum adhibet diſpoſitionem. Varias in pręcedentibus concionibus ad ſacroſanctum hoc Sacramentum recipiendum diſpoſitiones docuimus; ſed alia adhuc ſupereſt, quæ multas includit, & quæ quaſi omnium diſpoſitionum compendium eſt; nempe quòd ante communionem domui, & conſcientiæ noſtræ diſponere debeamus, quaſi exituri eſſemus ex hoc mundo: *Diſpone domui tuæ.* De hac, &c. *Ave.*

CUm quis ex hoc mundo exiturus eſt, tria ipſi obviam proponuntur, mors ſcilicet, judicium & Paradiſus; *Mors*, quam bonam eſſe deſiderat; *Judicium*, quod fauſtum eſſe optat; & *Paradiſus*, quem obtinere ambit. Sed vana, & inania erunt illa hominis ex hoc mundo exituri vota, niſi domui ſuæ diſponat, ac perfectè ſe præparet: quia mors bona, judicium fauſtum, & æterna beatitudo non dantur, niſi iis qui ad hæc ſe perfectè diſpoluerint. Quotieſcumque autem ad ſacram Synaxim quis venire deſiderat, velim ut mortem, judicium, & Paradiſum mente revolvat; ac seriò perpendat, quàm debitè præparatus eſſe optaret, ut benè moreretur; quàm perfectè diſpoſitus eſſe vellet, ut ſecurus ad Dei tribunal ſiſteretur; ac quantam ab illo requiret Deus præparationem, ut Paradiſi gloriam ingredi mereatur. Et cùm hæc æqua lance ponderaverit, præparationem ad debitè communicandum adhibendam identidem agnoſcet: quia ad Euchariſtiam percipiendam quiſque ſe præparare debet: 1. Sicut ad mortem: 2. Sicut ad judicium: 3. Sicut ad Paradiſum. Ad communionem quiſque ſe diſponere debet, *ſicut ad mortem;* quam bonam eſſe deſiderat; *ſicut ad judicium*, quod fauſtum ſibi eſſe optat: *ſicut ad Paradiſum*, quem obtinere ambit. Ecce quomodo quisque ſe diſponere debeat ad Euchariſtiæ receptionem: *Diſpone domui tuæ.*

Ad Communionem quiſque ſe præparare debet ſicut ad mortem. I. PARS.

MAgnum ad vitam rectè inſtituendam principium hoc eſt, ut quiſque quamlibet ex ſuis actionibus faciat, ac ſi ſtatim eſſet moriturus; illud docuerunt omnes ſpirituales vitæ Patres, illud adamuſſim ſervaverunt multi, illudque, quantùm fas eſt, ſervare deberent omnes, ſaltem quoad communionem, ad quam quiſque ſe ſemper præparare deberet, ac ſi ſtatim de hoc mundo exiturus, & moriturus eſſet.

Hoc docuit nos Deus, cùm Agnum myſticum, ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti figurativum, ab Iſraelitis, peregrinorum ſpeciem gerentibus, comedi voluit, dicens: *Renes veſtros accingetis, & calceamenta habebitis in pedibus veſtris, tenentes baculos in manibus.* Cur enim iis imperavit Deus, ut cinctis renibus, baculos in manibus tenentes, ac totaliter peregrinorum figuram præſe-

Digitized by Google

præferentes, Agnum manducent? Hoc certè ita fieri ordinavit Deus, nt hac cæremonia doceat nos, quòd Agnum Euchariſticum manducaturi, ita debeamus eſſe diſpoſiti, ac ſi ſtatim eo ſumpto, egrediendum nobis eſſet de hoc mundo, & moriendum: *Quicumque Agnum Euchariſticum manducant*, inquit ſanctus Chryſoſtomus, *ita debent eſſe expediti, quaſi quotidie exituri de hoc mundo*. Et ut ait ſanctus Euſebius, *ita accedere debes, ac ſi ſtatim moriturus eſſes*.

Invitatos ad nuptias locum ultimum tenere vult Chriſtus: *Cùm vocatus fueris, vade, recumbe in noviſſimo loco*. Has nuptias myſticè explicant divus Bonaventura, & venerabilis Beda de nuptiis, & unione, quæ in Euchariſtiæ receptione inter Chriſtum, & recipientem fiunt: quotieſcumque ergo ad convivium Euchariſticum quis accedit, eum in noviſſimo loco recumbere vult Chriſtus: *Recumbe in noviſſimo loco*. Videtur indifferens, quod in hoc convivio quis primum, ſecundum, vel ultimum locum teneat; imò videtur, quòd quiſque primum locum ambire deberet, ut citiùs Chriſto frueretur: cur ergo vult Chriſtus, ut quiſquis in ultimo loco recumbat? Myſterium aperit divus Bernardinus, dicens, quod per noviſſimum locum mors intelligatur: *Noviſſimus locus mors eſt*. Vult ergo Chriſtus, ut ad Euchariſticum accedentes convivium, in noviſſimo loco recumbamus, ac ita nos diſponamus, quaſi eſſemus in noviſſimo loco, & quaſi tunc eſſemus morituri: *Ita accedere debes, ac ſi ſtatim moriturus eſſes*. O. N. ſi jam te in noviſſimo loco poſitum videres; ſi nunc tibi mortem imminere cognoſceres, nonne protinùs ludis, mundi vanitatibus, ac omnibus peccandi occaſionibus valediceres? nonne inimicis ex corde parceres? nonne iniquè ablata reſtitueres? & ut paucis multa dicam, nonne ad benè, & piè moriendum te diſponeres? haud dubiè tunc pro viribus ad moriendum morte juſtorum te præparares; eodem autem modo te præparare debes, quotieſcumque ad communionem accedis; ad eam, ſicut ad mortem, te diſponere oportet: *Ita accedere debes, ac ſi ſtatim moriturus eſſes*.

Filiis Iſrael præcepit Deus, ut Agnum Paſchalem non manè, vel circa meridiem ſed *ad veſperam* ſacrificarent: *Immolabitque eum univerſa multitudo filiorum Iſrael ad veſperam*. Matutinis horis, vel circa meridiem fieri ſolebant veteris Legis ſacrificia; cur ergo Agnum Paſchalem vult Deus ſibi immolari *ad veſperam*? Præclaram, noſtroque propoſito congruam rationem adducit ſanctus Antoninus, Archiepiſcopus Florentinus, dicens, hunc Agnum fuiſſe figuram Agni Euchariſtici, & ideò datum fuiſſe præceptum ſacrificandi, & manducandi Agnum Paſchalem ad veſperam; ut hinc diſceremus, Agnum Euchariſticum tanta cum devotione eſſe ſumendum, quanta ſi eſſemus in vitæ noſtræ veſpere, ac ſi ſtatim poſt ejus ſumptionem morituri eſſemus: *Quod ſumatur*, inquit, *Agnus Paſchalis ad veſperam, ſignat, quòd cum tanta devotione quiſque ſumere debet Agnum Euchariſticum, ac ſi in veſpere ſuo, id eſt in fine vitæ ſuæ acciperet*. O Chriſtiane, ſi te in vitæ tuæ veſpere poſitum videres, ſi de mortis tuæ proximitate certus eſſes, quanta cum præparatione, & devotione ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum reciperes? nonne tunc ante ejus ſuſceptionem omnes hujus mundi curas abjiceres, ut de ſola beatitudine æterna cogitares? nonne omnem terrenorum amorem à corde tuo avelleres, ut totis affectibus ad Chriſtum anhelares? nonne quamlibet vel minimam animæ tuæ maculam lavare ſatageres, ut purus coram Deo tuo appareres? nonne tandem quidquid poſſe ſollicitudinis adhiberes, ut cor, mentem, animam, ac denique totum teipſum præparares ad dignè recipiendum Chriſtum Salvatorem tuum? ſic haud dubiè domui, & conſcientiæ tuæ diſponeres, ſi mortem tuam imminere cenſeres. Eodem autem modo te præparare debes, quotieſcumque ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum recipis; non enim minori cum præparatione, & devotione illud recipere debes, quàm ſi eſſes in vitæ tuæ veſpere, & ſi ſtatim poſt ejus ſuſceptionem ex hoc mundo eſſes exiturus: *Quòd ſumatur Agnus Paſchalis ad veſperam, ſignat, quod cum tanta devotione quiſque ſumere debet Agnum Euchariſticum ac ſi in veſpere ſuo, id eſt, in fine vitæ ſuæ acciperet*.

In oratione Dominica à Deo non luxum, ut ait Nyſſenus, non delicias, non ornamenta aurea, non lapidum fulgores, non agros, non gentium præfecturas, non pannos ſericos, non muſica acroamata, non quidquam, quo anima a divina, & potiori cura abſtrahatur, ſed *panem* nobis dari petimus: *Panem noſtrum ſuperſubſtantialem da nobis hodie*. Quis eſt ille panis, quem à Deo petimus? Reſpondet divus Auguſtinus, hunc panem non eſſe alium, quàm Chriſtum, qui eſt panis vivus qui de cælo deſcendit Sicut, inquit, mendici à nobis panem petunt: ita & nos Deo panem

nem

nem petimus; ſed longè alium, Chriſtum ſcilicet, qui eſt panis, qui de cælo deſcendit: *Quid à te petit mendicus? panem, & tu quid petis à Deo, niſi Chriſtum, qui dicit: ego ſum panis vivus, qui de cœlo deſcendi?* Ab Auguſtini ſententia non deviant ſanctus Cyrillus, ſanctus Ambroſius, & alii nonnulli ex ſanctis Patribus, qui per panem ſuperſubſtantialem intelligunt Euchariſtiam, quæ eſt panis ſuperſubſtantialis, in quo Chriſtus continetur, quia à Zacharia vocatur *frumentum electorum*. Ecce panem quem petimus, & hunc panem non Angelis, non brutis, ſed nobis hominibus dari poſtulamus: panem noſtrum ſuperſubſtantialem da nobis. O mirabilem, & divinum panem, quem quidem ſummo affectu deſiderare, & petere debemus! ſed ad quod tempus vult Deus, nos hunc panem petere? non ad menſem, vel ad annum, ſed pro die ſolùm præſente: da nobis *hodie*: cur non pro pluribus diebus, non pro pluribus menſibus, & annis, ſed pro die dumtaxat præſente, vult Deus, ut quotidianum, & ſuperſubſtantialem hunc panem poſtulemus? Reſpondet Chryſologus velle Deum, ut pro unica die hunc panem petamus, quia vult, ut illum ſumamus per modum viatici, quod non pro pluribus, ſed pro unica die peti ſolet; *Quotidianum & in die vult nos in Sacramento ſui corporis panis viaticum poſtulare*: quotieſcumque ergo Euchariſticum panem manducare optabimus, petamus, & recipiamus illum per modum viatici. Noſtis ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum dari per modum viatici, in graviſſimis ſolùm infirmitatibus & inſtante morte, & ſic ſanctiſſimum hoc Sacramentum ſemper recipiendum, quaſi per modum viatici; quia ſemper recipiendum, quaſi mors nobis immineret, & quaſi mox eſſemus morituri.

De viro verè religioſiſſimo, qui quotidie celebrare ſolitus erat, narratur, quòd cum graviſſima laboraret infirmitate, ac in extremis eſſet poſitus, monuit eum Superior, ut ita peccata ſua confiteretur, ac ſi hac die eſſet moriturus: cui infirmus elevatis priùs ad cœlum oculis; ò Pater, gratias ago Deo meo, quia à triginta annis qualibet die peccata mea confeſſus ſum ac ſi ſtatim poſt confeſſionem fato functurus fuiſſem. O virum mirabilem! ò utinam quiſque noſtrùm illum perfectè imitaretur! utinam ſingulis diebus, vel ſingulis hebdomadibus quiſque confiteretur, ac ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum reciperet, quaſi ſtatim eſſet moriturus! Dic, quæſo, ò N. cùm ad mortem infirmaberis, ſi, dante Deo, tibi ſacrum deferatur viaticum, quæ erit cordis tui diſpoſitio, cùm Sacerdotem ſacra pignora deferentem, fidelibus circumdatum, ad te venientem videbis? Quantus nunc erit dolor cordi tuo, quòd Deum toties offenderis, quod illi non perfectè ſervieris, ac tempore tibi ad illum glorificandum dato non benè uſus fueris? Quantus tibi nunc inerit iniquitatum tuarum horror; quantove pudore ſuffunderis, quòd viros ſanctos non imitatus ſis? Sed quanto nunc perfectionis, & ſalutis tuæ deſiderio ardebis? Hæc ſeriò pondera, & quotieſcumque ad communionem accedes, eoſdem in corde tuo pietatis motus excita, & ſic te geras, ac ſi ſacrum tibi daretur viaticum, & ſi ſtatim moriturus eſſes? Sed ad communionem ſe etiam quiſque præparare debet, *ſicut ad judicium*.

Ad Communionem ſe quiſque præparare debet ſicut ad judicium. I. PARS.

DIvus Auguſtinus frequentem, & aſſiduam formidoloſi Dei judicii cogitationem maximè commendat, & ut homines benè agere diſcant, optant ſolummodò, ut quiſque in omnibus, & ſingulis ſuis actionibus, ſe tremendo Chriſti tribunali aliquando ſtaturum recordetur. *In omnibus operibus veſtris ſemper mementote; quòd omnes ſtabimus ante tribunal Chriſti, ut recipiat unuſquiſque prout geſſit in corpore.*

O quàm perfectæ ac omnibus numeris abſolutæ eſſent omnes actiones noſtræ, ſi nil operaretur manus, quin priùs tremendi Dei judicii rigores mens recogitaſſet, & ſi quamlibet actionem ita faceremus, ac ſi ſtatim Chriſto judici illius rationem eſſemus reddituri! O utinam omnes noſtras operationes piç hujuſmodi prçcurrerent cogitationes! ſed ſi de iis in omnibus prorsùs operibus cogitare pigeat, hæc ſaltem recogitanda ante communionem; ad quam quemque ita ſe præparare oportet, ac ſi illa completa, mox Chriſto judici de ea eſſet rationem redditurus. Unde Regius Propheta ait; juſtitiam & judicium eſſe præparationem ad Chriſti ſedem: *Juſtitia, & judicium præparatio ſedis tuæ*; Sedet Chriſtus, & intra nos remanet poſt communionem; ſed præparatio ad illum debitè recipiendum, & ut intra nos ſedere veniat,

niat, ſunt juſtitia & judicium; *juſtitia* quidem, quia antequam quis ad communionem accedat, in ſtatu juſtitiæ & gratiæ eſſe debet; *judicium* verò, quia ad ſacram Synaxim ita ſe quiſque diſponere debet, ac ſi ſtatim à Chriſto eſſet judicandus.

Piam hanc præparationem docuit nos D. Thomas, dicens; *Adſit accuſatrix cogitatio, teſtis conſcientia, & carnifex timor Domini, & ſic homo dignus erit ad ſumendum corpus Chriſti in Sacramento.* Appropinquante generali judicio, multa illud præſignificantia apparebunt ſigna; ut enim loquitur ſacer textus; *erunt ſigna in ſole, & luna, & ſtellis, & in terris preſſura gentium.* Si autem nunc generale immineret judicium; ſi extremi illius judicii prænuntia jam ab hominibus viderentur ſigna, quæ, quæſo, ò peccator, tuæ eſſent cogitationes? Nonne accuſatrices eſſent? nonne intùs te accuſarent! Certè te importunè accuſarent, ac omnia quæ à juventute commiſiſti crimina tibi exprobrarent. Nunc a delictis tuis mentem avertis, nunc iniquitatum tuarum recordari renuis, nunc peccatorum velles oblivisci; ſed ſi tremenda judicii dies jam impenderet, eorum neutiquam oblivisceréris, ſed intùs inſurgerent cogitationes omnium, etiam minutiſſimorum delictorum, quæ toto vitæ tuæ tempore perpetraſti, te accuſantes, intùs haberes accuſatrices cogitationes, ante communionem autem, ut ait Doctor Angelicus, non obliviscaris criminum tuorum, ſed, non ſecus ac ſi extremum inſtaret judicium, accuſatrices in corde tuo ſint cogitationes. *Adſit accuſatrix cogitatio.* Sed, o peccator, ſi generale tunc immineret judicium, & ſi nunc in ſignum illius, terra tremeret, ſol obſcuraretur, & luna non daret lumen ſuum, qualis eſſet conſcientia tua? nonne te intùs morderet? nonne adversùm te teſtimonium daret? nonne intùs diceret, verum eſt, quòd in hoc & illo loco, hac & illa die, cum tali & tali perſona, hæc & illa crimina commiſeris? Certè hæc & alia adversùs de tua teſtificaretur conſcientia, ante communionem autem adversùs te in teſtem ſimiliter adducenda eſt conſcientia tua, ante communionem fac ut contra te teſtimonium dicat, ut illius teſtimonio a te cognitis peccatis tuis, illorum te pœniteat. *Adſit teſtis conſcientia.* Sed tandem ſi extremum nunc inſtaret judicium, nonne timore horribili commoveretur cor tuum? Certè, plusquam dici poſſit, iratum Judicem extimeſceres, timorque ille te ad confitenda omnia peccata, ad reſtituendum ablata, ad parcendum inimicis, & ad omnia quæ veri Chriſtiani ſunt, facienda compelleret, ante communionem autem ſimilis tibi ineſſe debet timor, quo ad reſtituendum aliena ad injurias condonandas, & ad facienda quæcumque faceres, ſi immineret Dei judicium, efficaciter movearis. *Adſit carnifex timor Domini.* Ad communionem tandem te præpara, ſicut ad Dei judicium, & ſic *dignus eris ad ſumendum corpus Chriſti in Sacramento.*

In Euchariſtia quoddam fit judicium, extremo Dei judicio non totaliter abſimile; in extremo enim judicio erit Chriſtus Judex, & in Euchariſtia eſt Chriſtus vivorum & mortuorum Judex, in ultimo judicio ſedebit Chriſtus *ſuper ſedem majeſtatis ſuæ*; & in Euchariſtia, velut in bonitatis, & juſtitiæ ſuæ throno Chriſtus reſidet, in judicio adſtabunt Chriſto Angeli, & ei in Euchariſtia indeſinenter ac reverenter aſſiſtunt, in judicio juſtos Chriſtus benedicet. *Venite benedicti Patris mei*, & in Euchariſtia gratiis, ac cæleſtibus donis juſtos Chriſtus afficit. In generali judicio adverſus impios duriſſimam Chriſtus ſententiam pronuntiabit, dicens. *Diſcendite à me maledicti in ignem æternum*; & in Euchariſtia cuique indignè accedenti ait interiùs. *Diſcede à me maledicte.* In judicio tandem impios æternis ſuppliciis adiudicabit, & in Euchariſtia indignè communicantes (ſi pœnitentiam non egerint) ad tartareos ignes proiici imperat, ut enim ait D. Auguſtinus, *Qui ad convivium intravit, non habens veſtem nuptialem, ligatis manibus & pedibus, miſſus eſt in tenebras exteriores, ubi eſt fletus & ſtridor dentium; ecce qualem ſententiam merebitur audire, qui ad convivium nuptiale, id eſt, ad altare Domini, aut ebrioſus, aut adulter, aut odium in corde retinens, præſumit accedere.* En quomodò in Euchariſtia quoddam fiat judicium extremo Dei judicio ſimile, quare non ſegniter, non perfunctoriè, ſed ſumma cum diligentia & ſollicitudine ad Euchariſtiæ receptionem, ſicut ad Dei judicium nos præparare oportet. O peccator, ſi, cùm de ſanctiſſimo Sacramento recipiendo cogitas, Angelus à Deo miſſus diceret tibi: ſtatim poſt communionem morieris, & coram Chriſto Judice judicandus apparebis, audito hoc nuncio, hanc ne communionem negligenter faceres, ſicut ſolitus es? Sed nonne maxima cum ſollicitudine ad eam te diſponeres? nonne omnia interiora tua mundare ſatageres, nonne tunc quò ardentio-

rius

ri zelo, & quò majori poſſes fervore, ad ſacram Synaxim te ſiſteres? Hoc certè faceres, & rectè faceres; ſed & fac in qualibet communione, quod faceres, ſi Angelus te immediatè poſt eam judicandum eſſe præmoneret; ac ad quamlibet communionem, ſicut ad Dei judicium te prepara.

O quales, & quantos fructus ex Euchariſtiæ ſumptione perciperemus, ſi hoc modo ad eam recipiendam nos diſponeremus: intra breve quidem tempus ex peccatoribus iuſti, & inter iuſtos ſanctiſſimi evaderemus. De Dei judiciis non cogitant multi, antequam ad Euchariſtiam recipiendam accedant; non ad eam, tanquam ad Dei judicia, ſe præparant; ſed vel ex conſuetudine, vel ut pii cenſeantur, abſque ulla ferè prævia diſpoſitione, Chriſtum ſumunt; & ideò, aut parvum, aut nullum ex tanti Sacramenti perceptione emolumētum percipiunt! imò & ſæpè Euchariſtiæ ſuſceptio non eis eſt in emolumentum, ſed in detrimentum. Qui indignè communicat, *judicium*, id eſt, condemnationem, *ſibi manducat & bibit*. Cur ſibi judicium manducat? Quia de extremo Dei judicio non curat, nec ad communionem, quaſi ad tremendum Dei judicium ſe præparat: ſi enim ad eam, veluti ad Dei judicium, ſe diſponeret, judicium non ſibi manducaret; ſed ex ea uberes gratiarum fructus eliceret. Quare ò N. antequam ad communionem venias, ſiſte te ante Chriſti iudicantis tribunal, ſeu ſeriò cogita, an ſis paratus ad ſubeundum Chriſti iudicium: perpende prudenter, & animo agita, an, ſi Chriſtus te judicaturus veniret, verè ei dicere poſſes: *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum*; ſeu, paratus ſum ad iudicium ſubeundum. Si autem te præparatum cenſeas ad Dei iudicium, paratus es etiam ad communionem: maxima enim præparatio eſt, ſi ad eam te diſponas, veluti ad Dei iudicium; & *veluti ad Paradiſum*.

I. PARS. *Ad Communionem ſe quiſque præparare debet, ſicut ad Paradiſum.*

ET in Paradiſo, & in Euchariſtia Chriſtus reſidet: in Paradiſo, ubi ſua præſentia Sanctos beatificat, & in Euchariſtia, ubi juſtos per abundantiorem gratiæ ſuæ communicationem magis juſtificat. Magnę autem prærequiruntur diſpoſitiones, ut Chriſtum mereamur habere beatificantem in cælo; ſed & eædem deſiderantur, ut illum dignè recipiamus in Euchariſtia: diſpoſitiones enim ad obtinendam Paradiſi gloriam ſunt humilitas, puritas, & timor Domini; quæ etiam ad dignam Euchariſtiæ ſuſceptionem requiruntur; quod ut aliquo ordine breviter probetur, ab humilitate exordior.

Sicut ſuperbia eſt lata ad infernum via; ita & humilitas via eſt & diſpoſitio ad obtinendum Paradiſum; non enim ſuperbos ſed humiles ſalvat Deus: *Humiles ſpiritu ſalvabit*; non ſuperbum Deus, ſed humilem populum ſalvum facit: *Quoniam tu populum humilem ſalvum facies*; non ſuperbis & inflatis, ſed pauperibus ſpiritu, ſeu humilibus, Deus regna cælorum tribuit; *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum*. Unde Chriſtus aſſerit, quòd niſi efficiamur parvuli & humiles, nullus ad cælum nobis patebit aditus: *Niſi efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum*. Quod ut quàm verùm ſit, clariùs pateat, ſuperbum Phariſæum, & humilem Publicanum inſpiciamus; quorum primus, ſuperbia tumidus, dicebat: *Non ſum ſicut cæteri hominum*: alter verò præ humilitate *nolebat nec oculos ad cælum levare*: primus autem à Paradiſo excluditur, & ſecundus in eo recipitur; quia, ut notat S. Paulinus, *Non poterat eò recipi lata jactantia, què ſe humilitas anguſta collegit*. Humilitas ergo eſt magna ad Paradiſum aſſequendum diſpoſitio: ſed eſt etiam magna diſpoſitio ad Euchariſtiam dignè recipiendam: Chriſtus enim, quem in Euchariſtia ſumimus, humiles ſupra modum diligit; & ſicut in humili præſepio recens natus voluit reclinari, ita & in humili pectore vult recipi; quare ut illum dignè recipiamus, ex affectu humilitatis dicendum ei cum Centurione: *Domine, non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum*; ſeu non ſum dignus, qui te Deum meum intra meipſum recipiam. Filius prodigus patri dicere ſtatuerat: *Non ſum dignus vocari filius tuus*; Chriſtus autem in Euchariſtia Pater noſter, qui nos propria carne, & proprio ſanguine paſcit; quare antequam ad illum recipiendum nos offeramus, quiſque ex animo humilitatis dicat ei; *Pater, non ſum dignus vocari filius tuus*. Cùm Eliſabeth. ad ſe Mariam venientem vidit, exclamavit voce magna, & dixit; *Unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me*? Quantò magis, cùm Chriſtum ad nos venientem cernimus, ſumma cum humilitate dicere debemus: *Unde hoc mihi*, ut Dominus meus, & Deus meus, veniat ad me? Ante Communionem atten-

attentè Chriſti majeſtatem, noſtramque utilitatem conſideremus, & admirantes, quòd ille, quem laudant Angeli, & Dominationes adorant, ad nos vermiculos venire dignetur, dicamus humiliter; *Unde hoc mihi*, ut Dominus meus veniat ad me? Ecce quomodò ad Euchariſtiam, ſicut ad Paradiſum nos præparare debeamus per humilitatem; ſed ad eam etiam, ſicut ad Paradiſum, nos diſponere oportet *per puritatem*.

In cæleſti civitate, ubi plateæ ſunt aurum mundum, & omnia margaritis, lapidibuſque pretioſis rutilant, nihil inquinatum, & immundum recipitur. Ibi admittuntur ſolummodò immaculati & mundi, qui plenè purgati ſunt, atque ut tales, ab æterno prævisi, ſcripti ſunt in libro vitæ Agni; *Non intrabit in eam aliquod coinquinatum, aut abominationem faciens, & mendacium, niſi qui ſcripti ſunt in libro vitæ Agni*. Qui gravibus criminibus ſunt inquinati, indigni ſunt regno cæleſti, & obnoxii gehennæ; ut enim ait ſanctus Joannes, *timidis autem, & incredulis, & execratis, & homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idololatris, & omnibus mendacibus, pars illorum erit in ſtagno ardenti igne, & ſulphure*. Qui autem venialibus ſolùm peccatis ſunt inquinati, cùm ſint juſti, jus habent ad regnum. non tamen in illud intrabunt, niſi ab iis ſe expedierint, vel: ſatisfaciendo in hoc mundo, vel ſatisfaciendo in purgatorio? quia nihil inquinatum in cælum ingreditur; *Non intrabit in eam aliquod coinquinatum*; diſpoſitio ergo magna ad Paradiſum eſt puritas, & munditia. Sed hæc eſt etiam magna ad Euchariſtiam dignè percipiendam diſpoſitio: ad Angelicum enim panem manducandum venire non debent, niſi qui Angelica puritate nitent; & ſicut caro, & anima, quæ per unionem hypoſtaticam à divino Verbo aſſumptæ ſunt, puriſſimæ, & ſanctiſſimæ extiterunt; ita ſuo modo caro, & anima, quæ per unionem ſacramentalem Chriſto Domino copulantur, puriſſimæ, & ſanctiſſimæ eſſe debent. Unde clamat ſanctus Chryſoſtomus, manum, os, & linguam recipientis Euchariſtiam, ipſis ſolaribus radiis debere eſſe puriora; *Quo non oportet eſſe puriorem tali fruentem ſacrificio? quo ſolari radio non ſplendidiorem manum, carnem hanc dividentem? os, quod igne ſpirituali repletur? linguam quæ tremendo nimis ſanguine rubeſcit?* Purificate ergo corda, & corpora veſtra, ut vos ad dignè recipiendam Euchariſtiam diſponatis. *Cum puritate, & anima ſinceritate*, inquit præfatus Chryſoſtomus, *ad ſumendum hunc cibum accede ſemper, ſine hac ne præſumas unquam*. Sed tandem ad Euchariſtiam, ſicut ad Paradiſum ſe præparare oportet *per timorem*.

Quantumvis puri, & ſancti ſimus, in peccatum cadere poſſumus, & à peccato in infernum; Quare non præſumamus de ſalute noſtra, ſed cum timore eam operemur; *Cum metu, & tremore veſtram ſalutem operamini*. Timendum quidem, ut vitemus peccata; timendum, ut non cadamus in infernum; ſed, & timendum, ut vitam æternam obtinere mereamur; quia Dei timor magna ad illam aſſequendam eſt diſpoſitio: ut enim ait Spiritus ſanctus. *Timor Domini ad vitam*, id eſt, ut Gloſſa. *Timor Domini ducit ad vitam*, Nec aliquis eſt dubitandi locus, quin Dei timor ducat ad vitam, & ſit maxima diſpoſitio ad æternam vitam impetrandam, cùm enim qui ſancto Dei timore configitur, de beatitudine ſecurum, & jam beatum proclamet Vates Regius, dicens, *Beatus vir, qui timet Dominum*. Dei ergo timor eſt diſpoſitio ad Paradiſum, ſed eſt etiam diſpoſitio ad Euchariſtiam dignè recipiendam, nec aliquis eam ſumere debet, quin priùs ſancto timore cor ejus configatur. Coram Chriſto, quo in Euchariſtia alimur, Angelos tremere aſſerit Chryſoſtomus. *Ea res nos alimur, quam Angeli videntes tremunt*: quantò magis nos, eundem Chriſtum manducaturi, timere, & trepidare debemus? Cùm beatæ Virgini Mariæ futuram in ejus utero Verbi Incarnationem annuntiavit Angelus, *Turbata eſt in ſermone ejus*. Nonne videtur, quòd audito hoc nuntio gaudere debeat Virgo, non turbari? cur ergo turbatur? *Turbata eſt*, inquit ſanctus Petrus Chryſologus, *quia ſenſit in ſe ſupremum ſuſcipi judicem*: ſi autem Maria, omnium creaturarum planè puriſſima, & ſanctiſſima, turbatur, & extimeſcit, cùm ad ipſam venit Verbum æternum, ut humanam in ejus utero carnem aſſumat, cur non timebimus inſtante communionis tempore, cùm idem Verbum humana carne indutum ad nos veniat? Timeamus N. N. Deum infinitæ majeſtatis, & ſupremum Judicem, qui ad nos venit, timeamus, ne aliquid ſit in nobis, quod illi diſpliceat, ſed timeamus timore efficaci, quo ad credendum, ad pœnitendum, ad mutandam vitam, & ad omnia, quæ ad perfectam præparationem requiruntur, facienda moveamur.

O Domine confige timore tuo carnes meas, quo confixus, nunquam ad te accedam,

dam, quin priùs omnibus modis mihi poſſibilibus me præparaverim. Sed, ò Domine quia ſine tuo auxillo vani eſſent omnes conatus mei, nec quomodocumque ſine te ad tam auguſtum, & tremendum myſterium me præparare valere, adjuva infirmitatem meam; *Reſplende mihi, accende me, illumina, & ſanctifica vas tuum, de malitia evacua, imple gratia, & plenum conſerva, ut ad ſalutem animæ meæ manducem cibum carnis tuæ; quatenus te manducando, vivam de te, vivam per te, perveniam ad te, & requieſcam in te.* Amen.

DE SANCTO

MARTIALE

CONCIO UNICA.

Eſt puer unus hic, qui habet quinque panes. Joan. 6.

SAnctus Martialis, cujus nunc elogium inſtituimus, erat Puer ille, habens quinque panes, quos Chriſtus ita multiplicavit, ut ad quinque hominum millia ſaturanda ſuffecerint. Martialis quidem tunc puer erat, non ætate, ſed ſancta ſimplicitate, cordis ſinceritate, & vitæ innocentia. Qui autem tunc Puer erat, factus eſt deinde homo virtute inſignis, poteſtate ſublimis, miraculis famoſus, dæmonibus terribilis, hominibus amabilis, Angelis ſpectabilis; qui Apoſtolicis concionibus, portentoſis ſuis actionibus, necnon mirandis cœleſtis ſuæ converſationis exemplis, innumeros populos ab iniquitatis via avertit, à dæmonis ſervitute liberavit, & ſuave Chriſti jugum portandum adduxit, ac nomine & re Chriſtianos effecit. Unde ſi de Martiale dicamus, quòd Puer fuerit: *Eſt puer unus hic*; dicendum identidem, quòd puer hic coram Deo & hominibus magnus factus ſit; ac ita magnus, ut magnitudinis, & perfectionum ejus nullus finis, nullusque terminus fuiſſe videatur.

De Sancti Martialis natione, parentibus virtutibus, meritis, dignitate, & magnitudine differunt ſummi Pontifices, ſancti Eccleſiæ Patres, ſacri Canones, Concionatores famoſi, & majoris notæ Hiſtorici, quorum dictis eruditus, & authoritate innixus, quàm magnus extiterit ſanctus ille Vir, pro viribus propalare contendam, &c. *Ave.*

SI Sancti Martialis magnitudinem à patria & parentibus auſpicari intenderem, eum natione Hebræum, ſancti Stephani Proto martyris conſanguineum, & nobiſſimi Viri Marcelli filium eſſe dicerem. Sed ad altiora, & ſublimiora orationem meam converto: utque quàm magnus in hoc mundo fuerit Martialis, aliquo modo explicem, eum reſpectu Chriſti, ſancti Petri, & Lemovicenſis Provinciæ inſpicio; *Chriſti*, quem humiliter & generosè ubique ſecutus eſt; *Petri*, quem poſt Chriſti Aſcenſionem Antiochiæ & Romæ comitatus eſt: *Lemovicenſis Provincia*, in qua portentoſa multa operatus, ac tandem in Domino mortuus eſt. Chriſtum ſecutus eſt Martialis, ejuſque fuit Diſcipulus & amicus; Petrum comitatus eſt Martialis, ejuſdem fuit ſocius & coadjutor: in Lemovicenſi Provincia diu moratus eſt Martialis, ibique Pontificis, & Apoſtoli munia glorioſè adimplevit.

En compendiosò collectam ſancti Martialis vitam; en unde gloriam & magnitudinem ejus ſumere intendam. Sed ut de eo dicenda ordinatè diſponam; utque clarius manifeſtem, quàm magnus extiterit ſanctus Martialis; dico, quòd fuerit; 1. Chriſti Diſcipulus & Amicus: 2. Sancti Petri ſocius & coadjutor. 3. Lemovicenſium Antiſtes & Apoſtolus.

Sanctus Martialis fuit Chriſti Diſcipulus & Amicus. I. PARS

1. CHriſtus, qui diu in hoc mundo latuerat, paucis ante Paſſionem annis publicè concionari, & divinæ doctrinæ ſuę radios ſpargere cœpit; ſuiſque ſacris concionibus plurimos ad ſe attraxit Diſcipulos; ex quibus duodecim ſelegit, quos Apoſtolos vocavit, quos individuos ubique comites, quoſque mirabilium operum ſuorum teſtes, & Orbis totius Doctores eſſe voluit; *Ex Diſcipulis duodecim præcipuos lateri ſuo Chriſtus adlegerat, deſtinatos nationibus magiſtros.* Ten. lib. de præſc c. 10.

Placuit Chriſto duodenarius ille Apoſtolorum numerus; qui ei adeò ſacratus fuit, ut deficiente Juda, Matthiam ad ejus locum occupandum, & ad diminutum duodenarium numerum complendum vocaverit. Sed licèt duodecim illos Apoſtolos eximiè ſelegerit, ut eſſent ſal terræ, orbis totius Doctores, & Eccleſiæ ſuæ fundamenta; alios tamen ad ipſum venientes Diſcipulos non abjecit. Quin contrà, ex iis alios ſeptuaginta duos elegit; inter quos ſanctus Martialis eſt annumeratus. Cùm enim ultra mare Tibe-

Digitized by Google

Tiberiadis concionaretur Chriſtus, ad eum magna cucurrit turba Judæorum, audire deſiderantium quæ ad ſalutem ſpectant: E quorum numero fuit Marcellus cum uxore ſua Eliſabetha, & filio unico Martiale; qui audientes Salvatorem, dicentem. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*, per ſalubrem ſacri baptiſmatis undam renaſci voluerunt: & jubente Chriſto, à ſancto Petro baptizati ſunt. Revertentibus autem ad propria piis beati Martialis parentibus, Chriſto vocanti totus adhæſit eorum filius; ac relictis omnibus, factus eſt Diſcipulus Divini illius Magiſtri, qui terrenas opes relinquere, honores mundi contemnere, ſæculi voluptates ſugere, temporalia cuncta faſtidire, & ad æterna toto cordis affectu anhelare, indeſinenter prædicabat.

Martialis non fuit ſimilis illi, qui cùm Chriſtum vocantem audiſſet, & dicentem:
Luc. 9. *Sequere me*; reſpondit: *Domine permitte mihi primùm ire, & ſepelire Patrem*. Non fuit etiam ſimilis illi, qui Chriſto vocanti reſpondit: *Sequar te, Domine, ſed permitte*
ibid. *mihi primùm renuntiare his, quæ domi ſunt*. His ſanè generoſior & longè perfectior fuit Martialis: quia cùm Chriſtum vocantem audivit, de reditu ad propria non cogitavit, de terrenis quibus affluebant parentes non curavit; ſed mox, relictis parentibus, & ablegatis terrenis omnibus, Chriſto totis affectibus adhæſit, eum in Magiſtrum & vitæ ducem aſſumpſit; ac factus eſt unus ex ſeptuaginta duobus illis Diſcipulis, qui, ſimul cum duodecim Apoſtolis, Orbis totius lumina, Evangelii prædicatores, æternitatis ſatores, poteſtatum infernalium debellatores, & mundi triumphatores fuerunt.

O quàm glorioſum Martiali, quòd aſſumptus ſit in Diſcipulum Magiſtri illius, in quo repoſiti ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ Dei! O quàm magnus eſt Martialis, eo quòd annumeratus ſit cum ſeptuaginta duobus illis Diſcipulis, quos in Evangelii ſui Miniſtros, & in totius Orbis Doctores Chriſtus ſpecialiter elegit! Magnus ſanè eſt Martialis: quia eſt Chriſti Diſcipulus. Sed major adhuc Martialis: *Quia Chriſti Domini fuit ſpecialis amicus*.

2. Omnes quidem homines dilexit Chriſtus; ſed longè majori amore proſecutus eſt illos, quos in Diſcipulos aſſumpſit: & inter Diſcipulos unus fuiſſe videtur Chriſti Beniaminus, & ſpecialis amicus, Martialis ſcilicet, quem præ aliis amavit Chriſtus; totque ſpecialia amicitiæ ſuæ ei ſigna exhibuit, ut de Martiali, ſicut de ſancto Joanne Evangeliſta, dici poſſit, quòd fuerit *Diſcipulus, quem diligebat Jeſus*.

Nec hæc ſine gravi fundamento dicta eſſe, aliquis ſibi ſuadeat: Martialis enim Chriſto fuit chariſſimus, eique Chriſtus multa & eximia amicitiæ ſigna præbuit. Non ſolùm quia amplam ei dedit poteſtatem in firmos ſanandi, mortuos ſuſcitandi, dæmones expellendi, & alia miracula faciendi: ſed etiam quia illum inſigniorum operum & myſteriorum ſuorum ſpectatorem & teſtem eſſe voluit. Nonne teſtis fuit Martialis pereximii hujus miraculi, quod operatus eſt Chriſtus, cùm quatriduanum & fœtentem Lazarum in Bethania ſuſcitavit, & è ſepulchro eduxit? Nonne Martialis noviſſimæ illi Cœnæ adſuit, in qua ſub panis & vini ſpeciebus Chriſtus modo ineffabili Apoſtolis ſe comedendum tradidit? Nonne vidit & demiratus eſt Martialis altiſſimam & ſtupendam hanc humilitatem Chriſti, pedes Apoſtolorum lavantis? Sed cùm Chriſtus, poſt reſurrectionem ſuam Diſcipulis apparens, ait: *Pax vobis*; nonne ibi fuit Martialis? Ibi etiam fuit, ubi Chriſtus cum Diſcipulis partem piſcis aſſi, & favum mellis comedit. Præſens denique adſtitit Martialis, cùm Chriſtus clauſis januis ad Diſcipulos intravit, cùm vulnerum ſuorum cicatrices eis oſtendit, & cùm, elevatis manibus, coram Apoſtolis ad Cælos aſcendit.

Ecce quomodò Martialem diligebat Chriſtus: ſed ecce etiam, quàm magnus & excelſus in hoc mundo fuerit ſanctus Martialis. Magnus fuit: quia in Chriſti Diſcipulum eſt electus ſed major adhuc fuit: quia eum Chriſtus ſpeciali amore proſecutus eſt. Heu! ſi magnum quidpiam & expetendum putent homines, à Rege diligi; quam magnum & excelſum eſt, quòd Martialis diligatur à Chriſto; cum quo ſi omnes Reges conferantur, pulvis ſunt & umbra. Heu! ſi de nomine & qualitate ſervi Chriſti Paulus gloriabatur: *Paulus ſervus Jeſu Chriſti*; quantus honor; quanta gloria ſancto Martiali, quòd non ſolùm Chriſti ſervus, verùm & amicus, necnon ab eo eximiè dilectus fuerit?

Magnum quid eſt peccatoribus, quòd ita diligantur à Chriſto, ut iis converſionis gratiam conferat: majus & glorioſius eſt juſtis, quòd ita à Chriſto amentur, ut gratia ſanctificans animas eorum exornet: majus adhuc eſt omnibus Chriſti Diſcipulis, quòd non ſolùm gratia ſanctificante, verùm & pluribus aliis donis cæleſtibus eos ditaverit. Sed quid maximum & glorioſiſſi-

mum fuit beato Martiali, quòd Chriſtus eum ita dilexerit, ut non ſolum gratia ſanctificante & donis cæleſtibus eum cumulaverit: verùm & illum præcipuorum miraculorum & myſteriorum ſuorum ſpectatorem & teſtem eſſe voluerit. Hoc ſanè maximum; hoc glorioſiſſimum fuit ſancto Martiali. Sed ſi ſanctus Martialis, magnus in hoc mundo fuit: quia Chriſti Salvatoris Diſcipulus & amicus extitit; magnus etiam dicendus eſt: *quia ſancti Petri Apoſtoli ſocius, & adjutor fuit.*

I. PARS *Sanctus Martialis fuit ſancti Petri ſocius & adjutor.*

1 Antequam ex hoc mundo exiret Chriſtus, vix ab eo diſcedebat Martialis: ſed poſt Chriſti Aſcenſionem beato Petro, Apoſtolorum Principi, adhæſit ſanctus ille Diſcipulus; ac cum eo Jeroſolymis quinquennio, Antiochiæ ſeptennio, & Romæ uno circiter anno remanſit. Unde, qui antea Chriſti, in hoc mundo viventis, fuerat Diſcipulus, poſtmodum divi Petri ſocius & individuus comes ſactus eſt.

Norunt omnes, quòd magnus, & ad magna vocatus fuerit ſanctus s Petrus. *Magnus quidem erat*; cùm Apoſtolorum primus, Chriſti in terris Vicarius, cæli clavicularius, Eccleſiæ totius caput, totiuſque Orbis, in re ſpirituali, Rex eſſet & ſupremus moderator. *Ad magna etiam vocatus erat*: cùm à Chriſto delegatus fuerit, & inſtitutus, ut adversùs idolorum cultores decertaret, diaboli regnum deſtrueret, totumque mundum prædicationibus Evangelicis, laboribus multis, miraculis & portentoſis ſuis operibus ad Chriſti fidem converteret. Martialis autem, tanti & tam admirabilis Viri ſocius, mirandorumque cjus operum ſpectator & teſtis fuit. Cùm enim poſt Chriſti Aſcenſionem, congregatis ſimul Apoſtolis, Petrus, ut ſupremus Eccleſiæ Paſtor, palam locutus eſt, iiſque in locum Judæ, qui ab Apoſtolatu deſciverat, alium eligere propoſuit: ibi erat Martialis. Cùm poſt acceptum Spiritum ſanctum, Judæis Chriſtum crucifixum prædicavit Petrus, & plurima hominum millia ad Chriſti fidem convertit: hoc vidit ſanctus Martialis. Cum Petrus dæmones ab hominum corporibus expellebat, ægrotos quoſque ſanabat, aliaque multa mirabilia paſſim faciebat: hoc intuebatur & admirabatur Martialis. Cùm, traſeunte Petro, obvii quique ſanabantur infirmi, modò vel eorum unicus ab ejus umbra tangeretur: hoc vidit Martialis. Vidit & Petrum Martialis, cùm Ananias, & uxor ejus, coram illo mortui ſunt. Vidit, & audivit illum, cùm paralytico dixit: *In nomine JESU ſurge, & ambula*: ac etiam cùm Tabitam, mulierem Deo devotam, à mortuis ſoſcitavit. Hæc & alia innumera portentoſa vidit ſanctus Diſcipulus, dum Petrum prædicantem, & pro hominum ſalute laborantem comitatus eſt in Provinciis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Aſiæ, Bitbiniæ, & aliis quas toto poſt Chriſti Aſcenſionem quinquennio ſanctus Apoſtolus peragravit. Sed tandem Martialis, ſimul cum Petro, Antiochiam venit; ubi ſummus ille Eccleſiæ Præſul ſedem ſuam Pontificalem poſuit: ibique toto ſeptennio ſuprema Eccleſiæ ſedes remanſit; donec, ſcilicet Petrus, ſpeciali Spiritus ſancti revelatione illuſtratus; Romam venit, ut ibi ſupremam Eccleſiæ ſedem ſtatueret. Sed & tunc Martialem voluit habere ſocium, ac teſtem certaminum quæ adversùs Imperatore iniit, laborum quos ad extirpandam idololatriam ſuſcepit, & mirabilium omnium quæ fecit; ut Chriſti Fidem, & chriſtianam Religionem ibi induceret, ibique ſtabiliret, ubi omnis regnabat iniquitas, & ubi idololatria triumphabat.

O quàm felix fuit Martialis, quòd ſupremus Eccleſiæ Princeps eum tanto tempore in ſocium individuum aſſumpſerit! O quam felices ſancti Martialis oculi, qui tot, & tam mirabilia, quæ Petrus toto duodecim annorum curriculo operatus eſt, videre meruerunt! Sed O quàm magnum fuiſſe Martialem quiſque cenſebit, eò quòd individuus extiterit comes illius, qui primam totius mundi ſedem primus poſt Chriſtum occupavit, & qui claves regni cælorum à Chriſto accipere meruit! Magnus ſanè Martialis: quia Petri diu ſocius fuit; ſed major adhuc: *quia Petri fuit & adjutor.*

2 Sicut Chriſtus, qui omnes amabat Apoſtolos, Petrum tamen, Joannem & Jacobum ſecum aſſumpſit, & teſtes habere voluit, cùm Transfiguratus, & inſigniora alia miracula operatus eſt; ita ſanctus Petrus, qui omnes haud dubiè Diſcipulos diligebat, ex his aliquos in ſocios ſibi elegit; Apollinarem ſcilicet, Marcum Evangeliſtam, Rufum & Martialem noſtrum: qui omnes fuere comites ejus ſimul & adjutores.

Erant hi ſancti Petri comites, non ſolùm ut portentoſa cjus opera demirarentur: verùm & ut eum ad portandam Eccleſiæ molem, & ad glorioſè adimplendum ſummi Pontificis miniſterium adjuvarent. Unde ſi magna

magna operabatur ille, magna & illi operabantur: ſi jejuniis, vigiliis, prædicationibus & miraculis fidem Chriſti ille adſtruebat; hoc idem faciebant illi: cum hac tamen differenria,quòd Petrus eſſet ſupremus Eccleſiæ moderator & Præſul, qui in ſpiritualibus nullum ſupra ſe, præter Chriſtum agnoſcebat: illi vero ad Petri nutum moverentur, illaque facerent quæ Petrus jubebat, & ab illis fieri ordinabat. Sicut enim Angeli in cælo, ſunt miniſtri Domini, facientes verbum ejus: ita Marcus, Apollinaris, Rufus & Martialis, erant miniſtri à S. Petro ſpecialirer aſſumpti ad miniſterium Apoſtolicum dignè adimplendum, ipſique ei fideliter obtemperabant; & eum ad chriſtianam Religionem ſtabiliendam & propagandam adjuvabant.

Mihi videre videor Martialem collaborantem fidei Evangelii, cum Petro per varias Orbis regiones diſcurrentem, nunc Judæos & nunc Gentiles convertentem, ac ubique cum illo mirabilia multa operantem. Mirandorum operum, quæ faciebat Petrus, non ſolùm ſpectator erat Martialis: ſed & erat adjutor, cooperator. & quaſi commilito, cum ipſo ardua pro Dei gloria ſuſcipiens, dura multa perferens, & hominum ſaluti ſummo zelo, multiſque curis & laboribus invigilans.

O quàm glorioſum ſancto Martiali, quòd Petro in adjutorium fuerit: Sicut enim turpe, indecorum & exitioſum eſt, quòd quis cum malis & infimæ plebis hominibus fœdus ineat; ita utiliſſimum & glorioſiſſimum fuit ſancto Martiali, quòd Petri, Apoſtolorum Principis pluribus annis ſocius & adjutor extirerit. Magnus ergo eſt ſanctus Martialis, & quia Petri ſocius, & quia ejus adjutor extitit. Sed ut magis pateat, quàm magnus in hoc mundo fuerit ſanctus Martialis; conſideremus eum reſpectu Lemovicenſium, quorum Epiſcopus fuit, & Apoſtolus.

I. PARS *Sanctus Martialis fuit Lemovicenſium Epiſcopus, & Apoſtolus.*

1 POſtquam Cathedram ſuam Pontificalem Romæ erexit, ſtabilivit, & fixit ſanctus Petrus,divina inſpiratione concitatus, Martialem ad convertendas Aquitaniæ gentes miſit, & delegavit. Cui humiliter obtemperans ſanctus ille Diſcipulus, tam arduum opus generosè ſuſcepit, & itineri protinus ſe commiſit. Dumque verſus civitatem Lemovicum, ſibi a ſancto Petro ſpecialiter commendatam pergeret, Tutella tranſiit; ubi munitiſſimum prominebat caſtellum, Romanorum Imperio ſubditum, cui Nerva Princeps, Neronis Imperatoris conſanguineus, præerat & Romanis dominabatur. Ibi ſanctum Chriſti Evangelium primò prædicavit Martialis: ibi Arnulphi viri prædivitis, apud quem diverſatus eſt, filiam à dæmonio liberavit; ibique unicum Nervæ filium à dæmone ſuffocatum, vitæ reſtituit; nec non ter mille ſexcentos homines ad Chriſtum convertit, & ſacri Baptiſmatis unda abluit.

O quam felix Tutella noſtra, quòd omnium Aquitaniæ, imò, ut ſentiunt nonnulli, totius Galliæ Urbium *prima*, Evangelii Chriſti prædicatores audierit; *prima*, à Chriſti diſcipulis perpetrata miracula viderit; *prima*, chriſtianæ Religioni nomen dederit!

Tutella Agedunum, vulgò *Ayen*, perrexit Martialis, ubi, ejus opera, Idolorum Sacerdotes nonnulli, & utriuſque ſexus homines bis mille ſexcenti baptizati, & chriſtianam Religionem amplexi ſunt. Ageduno ad populoſam & famoſam civitatem Lemovicum ſe contulit; ubi Pontificalem ſedem ſuam fixit, & viginti octo annis pontificia munia glorioſiſſimè, & feliciſſimè obivit.

Hic verè fuit Pontifex ſanctus, innocens, impollutus, qui totus de grege ſollicitus, non requiem amavit, ſed laborem; non terrenas opes, ſed Chriſti animas quæſivit, ut eas a Tartari faucibus eriperet, & ad celeſte regnum perduceret. Non fuit hic ex paſtoribus illis, qui verbis iniquis & pravis ſuis exemplis oves ducunt in præceps, & infernalibus lupis vorandas tradunt; ſed fuit Paſtor vigilans, qui diu noctuque gregem viſitavit, cæleſti cibo pavit, à tartareorum luporum rabie defendit, ſupra modum multiplicavit, & ad cæleſte regnum ducere conatus eſt. Gaudeant Lemovicenſes, & in æternum glorientur, quòd tantum Pontificem, omni virtutum genere ornatum, & omnibus numeris abſolutum habuerint. At Martialis, non ſolùm Lemovicenſium Epiſcopus; *ſed etiam totius Aquitaniæ Apoſtolus fuit.*

2. Martialis quidem Apoſtolus fuit, ad Aquitanorum converſionem miſſus. Qui, licèt Sedem Epiſcopalem Lemovicis ſtatuiſſet: Toloſates tamen, Burdigalenſes, Cadurcenſes, Mimatenſes, Pictavienſes, aliaſque finitimas regiones interdum adivit, & ubique Idolorum Templa diruit, Eccleſias Deo ubique conſecravit; torque miracula ubique operatus eſt, ac tanta virtute ubique prædicavit, ut populi, ipſum videntes & audientes,in admirationem rapti,turmatim ad Chriſti fidem converterentur.

X 2 Apo-

Apoſtolos ſuos Chriſtus miſit, veluti oves inter lupos: *Ecce ego mitto vos; ſicut oves in medio luporum*. O mirandum certandi genus, quòd ad triumphandum de rapacibus lupis oves inermes mittantur! Mirandum quidem; ſed efficax & glorioſum: Apoſtoli enim, veluti oves inermes, adversùs Judæos, Gentiles, Hæreticos, & alios hujuſmodi lupos generosè decertarunt, de illis triumpharunt, ac lupos illos in oves, ſeu in Chriſtianos converterunt. Quod autem facere noverunt Chriſti Apoſtoli, hoc & fecit Martialis, Aquitaniæ Apoſtolus: ille enim à ſancto Petro in Aquitaniam miſſus eſt, tanquam agnus in medio luporum. Sed qui agnus erat manſuetudine & vitæ innocentia, jejuniis, vigiliis, prædicationibus, miraculis, & virtute divina lupos in agnos; ſeu, omnes ferè totius Aquitaniæ idololatras, in Chriſtianos convertit.

Matt. 10

Ipſo tempore, quo ſanctus ille Apoſtolus civitatem Lemovicum primò ingreſſus eſt, phreneticum catenis conſtrictum, facto crucis ſigno, priſtinæ ſanitati reſtituit: quo viſo, nobiliſſima matrona Suſanna, à qua hoſpitio ſuſceptus fuerat, ſimul cum filia ejus Valeria, & aliis ſexcentis baptizata eſt. Paucis abhinc diebus; vinctos plurimos Martialis à carcere liberavit, & aliquos Idolorum Sacerdotes, fato functos, palàm à mortuis ſuſcitavit: quod cùm vidiſſent, & admirati eſſent populi, ad Apoſtolum ſuum cucurrerunt, ut illum in vitæ ducem ſumerent; & tunc ex iis viginti duo millia promiſcui ſexus baptizavit. Non multò poſt Stephanus, totius Aquitaniæ Dux, ſimul cum toto ejus exercitu, ex quindecim militum millibus compoſito, ad Chriſtianam fidem converſus & baptizatus eſt. Ac tandem idem Dux ad eas omnes Galliarum gentes, quæ ditionis ſuæ erant, nuntios miſit, qui nomine ſuo omnia idola minutatim confringerent, & ſoli Deo ſervire populis præciperent, O mirandum Apoſtolum, qui totam Aquitaniam, non ferro, ſed Dei verbo; non militaribus armis, ſed jejuniis, orationibus, & miraculis ad Chriſti fidem convertit!

Non facilè explicari poteſt, quot & quanta, pro Chriſti fide inducenda, certamina inierit ſanctus Apoſtolus: ubique enim illi fuere pugnæ, ubique terrores. Sed Vir Dei, baculo, quem à ſancto Petro acceperat, ac ſpeciali Dei auxilio armatus; fortis ſemper & triumphans fuit in bello, fortis fuit adversùs mortem: quia tactu hujus baculi, mortuos ſuſcitavit; fortis fuit adversùs ignem: quia magna miraculosè extinxit incendia; fortis fuit contra dæmones: quia eos ab hominum corporibus expulit; fortis fuit contra Principes, quorum ſuperbiam fregit; & colla ſuavi Chriſti jugo ſubjecit. Fortis fuit contra Idolorum Sacerdotes, quos exarmavit, dejecit, à vana ſuperſtitione revocavit, & ad Chriſti ovile vocavit fortis tandem fuit contra idololatriam, quam in tota Aquitania extirpavit.

Miramini nunc ſanctum Martialem, qui cùm puer eſſet, quinque panes Chriſto obtulit, *Eſt puer hic habens quinque panes*. Obſtupeſcite, videntes, quòd puer ille factus ſit homo Magnus coram Deo & hominibus; ac ita magnus, ut Chriſti Diſcipulus & amicus, Petri ſocius & adjutor, Lemovicenſium Epiſcopus & Apoſtolus evaſerit.

O quàm magnus fuit ſanctus Martialis! At non ſatis eſt, quòd illius magnitudinem agnoſcamus, & admiremur: debemus inſuper tantum virum pro viribus imitari.

Narrat ſacrum Evangelium, quòd *Acceſſerunt Diſcipuli ad Jeſum, dicentes: quis putas major eſt in Regno Cælorum? Et advocans Jeſus parvulum, ſtatuit eum in medio eorum, & dixit: Amen dico vobis: niſi converſi fueritis, & efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in Regnum Cælorum*. Parvulus ille, quem Chriſtus in medio Diſcipulorum ſtatuit, fuit ipſe ſanctus Martialis, ùt ait Lyranus. Hunc eundem puerum nunc in medio veſtrum ſtatuo; ac dico vobis: niſi à vitiis veſtris peſſimis convertamini, & efficiamini ſicut parvulus ille, non intrabitis in Regnum Cælorum. Non dico: niſi miracula & opera portentoſa faciatis, ſicut Martialis, non intrabitis in Regnum Cælorum. Sed dico: niſi converſi fueritis, & niſi voluntati Dei obtemperetis, ſicut Martialis, non intrabitis in Regnum Cælorum. Convertimini ergo ad Deum in toto corde veſtro; ac ſicut Martialis obtinuit Regnum Cælorum, non quia mortuos ſuſcitavit, & alia miracula eſt operatus; ſed quia Dei voluntati obtemperavit, & quia ea fecit, quæ Deus ab eo fieri deſiderabat: ita & vos Dei mandatis obtemperate, eaque omnia facite, quæ Deus à vobis fieri vult. Hæc ſi faciatis, in Regnum Cælorum intrabitis, & in eo cum ſancto Martiale æternùm regnabitis, *Amen*.

Matt. 18

DE

DE VISITATIONE SANCTÆ MARIÆ VIRGINIS CONCIO UNICA.

Exurgens Maria, abiit in montana cum feſtinatione in civitatem Juda, & intravit in domum Zachariæ, & ſalutavit Eliſabeth. Luc. 1.

VErbum incarnatum, quod ab æterno in Patris ſinu quieſcit, in tempore, à Paterno ſinu quaſi exiens, venit in hunc mundum; *Exivi à Patre, & veni in mundum.* (Joan. 16. 28.) Hanc Verbi incarnati ad extra exitionem, nomine viſitationis à Deo hominibus factæ, nuncupat Zacharias Propheta; eamque ex divinæ miſericordiæ viſceribus ortam eſſe teſtatur; *Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſitavit nos oriens ex alto.* (Luc. 1. 78.)

Sicut autem in ſinu Patris filius; ita & in proprio cubiculo quieſcebat Maria. Ibi divinorum contemplationi ſedulo vacabat; ibi in extaſim crebrò rapiebatur; ibique mente, corde & corpore tota Deo adhærebat. Sed tandem ſurrexit Maria à loco orationis, & à quiete contemplationis. *Exurgens Maria.* Surrexit Maria, & ad cognatam Eliſabetham inviſendam properavit; non ex curioſitate, non ex animi levitate vel ex vanitate; ſed ut ſacro Spiritus ſancti obtemperaret impulſui, & ut unica hac Viſitatione cunctis hominibus mirabilia multarum virtutum præberet exempla; eoſque modum in mutuis viſitationibus ſervandum doceret. Contemplemur Mariam, viſitantem Eliſabeth, & à Deipara Virgine diſcamus modum, quo piè, & religioſè mutuæ viſitationes fieri debeant, &c. *Ave.*

NIhil uſitatius, nihil in corrupto hoc ſæculo frequentiùs, quàm mutuę puellarum, mulierum, & omnium utriuſque ſexus perſonarum viſitationes, quæ quidem quandoque piè & utiliter, ſed ſæpè cum maxima temporis & conſcientiæ jactura fiunt. Perſonæ enim, etiam piiſſimæ, frequentibus ſi vacent viſitationibus, à ſolitudinis amore paulatim declinant, pietatis & devotionis fervorem nonnunquam amittunt, &, ut ait ſanctus Hieronymus, *per frequentiam ſalutandi itur in verba, tempus teritur, lacerantur abſentes, vita aliena deſcribitur, & mordentes invicem, conſumuntur ab invicem.* (Hier. Epi ad Marc.) *Laſelve Sanctuar.*

Damna hæc, ex crebris viſitationibus oriri ſolita, probè novit peritiſſimus vitæ ſpiritualis magiſter, ſanctus Laurentius Juſtinianus, qui multorum ex frequenti viſitatione ortam deplorat ruinam, dicens. *Quot temporibus noſtris fuerunt, & ſunt, qui tanquam ardentes lampades, & mundi luminaria lucebant coram hominibus, & qui paulatim ex frequenti ſæcularium converſatione, & confabulatione tepefacti, ad priſtina opera ſæcularis vitæ miſerabiliter redierunt?* (Laur. inſt. 1. de diſc. c. 8.)

Maria autem non frequens fuit in viſitationibus; ſed ſemel dumtaxat à ſolitudine exiens, ab oratione exurgens, & divino afflata Spiritu, cognatam piam, & ſanctam, ex charitatis motivo viſitavit, *Exurgens Maria abiit in montana cum feſtinatione in civitatem Juda, & ſalutavit Eliſabath.* O quàm pulchri ſunt greſſus Mariæ! Quàm præclara & perutilia, in hac Viſitatione, nobis exhibet perfectiſſimæ viſitationis exempla! Ipſa namque in hac Viſitatione. 1. Feſtinat, & vadit ad domum Zachariæ. 2. Salutat Eliſabeth, & replet illam Spiritu ſancto. 3. Deum laudat, & officia charitatis impendit. En tria, quæ in hac Viſitatione facit Maria, quibus edocemur, qualiter in mutuis viſitationibus nos habere debeamus.

Maria in Viſitatione ſua feſtinat, & intrat in domum Zachariæ. 1. PARS.

1. POſtquàm de Spiritu ſancto concepit Maria, Chriſto gravida, ad Eliſabetham, quæ poſt longam ſterilitatem filium utero geſtabat, inviſendam ſe contulit, non lento gradu, ſed feſtinanter, *Abiit in montana cum feſtinatione.* Feſtinabat Virgo, ſed accelerato ſuo progreſſu nunquam, ut leves fœminæ aſſolent, modeſtiæ terminos tranſilibat. Feſtinabat illa, cujus filius feſtinanter in mundum venturus erat; *Ecce feſtinus velociter veniet.* (Iſa. 5. 26.) Feſtinabat Maria præ nimio gaudio, quo cor ejus in Deum exultabat. *Feſtina præ gaudio.* Feſtinabat ob Spiritus ſancti gratiam, qua replebatur, & quæ eam lentè incedere non patiebatur. *Neſcit tarda molimina Spiritus ſancti gratia.* (Ambr in cap. 1 Luc.) Feſtinabat etiam, inquit Origenes, quia Chriſtus, qui in utero ejus erat, ut Joannem ſanctificaret, eam ad properandum compellebat, *Jeſus qui in utero ejus erat feſtinabat, adhuc in ventre matris poſitum Joannem ſanctificare.* (Amb. ibi. Orig ho. 7 in Luc.) Sed tandem Maria Eliſabetham inviſura, properabat, *ne extra domum diù in publico moraretur,* ait ſanctus Ambroſius, ac etiam ut mulieres publicum fugere, & per alienas domos non

circumcurſare doceret. *Diſcite*, inquit, *& vos mulieres, non per alienas domos circumcurſare, non in plateis morari, non aliquos in publico miſcere ſermones. Maria enim in domo ſera, feſtina in publico.*

Qui frequentes & prolixas ſectantur viſitationes, homines plerumque otioſi ſunt & vagi, qui nullo loco poſſunt conſiſtere, & ſecum morari. Ut enim advertit Caſſianus; *Acediæ duo ſunt genera, unum, quod ad ſomnum præcipitat: aliud, quod cellam deſerere, ac fugere cohortatur; ſuggerit ſalutationes, viſitationeſque.* Vagæ & pigræ hujuſmodi perſonæ, quæ plateas, & limina externorum terere ſolent, plerumque peccatis multis ſunt ſordidæ, bonis vacuæ ſunt operibus, omnique vitæ ſpiritualis ſenſu expertes. Si enim de frequenti converſatione & viſitatione eruditè ſcribens Seneca, dicat, *Ego confiteor imbecillitatem meam, nunquam mores, quos extuli, refero, aliquid ſemper, quod compoſitum, turbatur. Inimica eſt multorum converſatio, nemo non aliquod nobis vitium aut commendat, aut imprimit, aut allinit.* Si, inquam, Seneca, vir ſapientiſſimus, & moralis vitæ obſervantiſſimus, ſe in converſatione ſemper in pejus declinaſſe fateatur; quid ſentiendum de his qui tota die, imò multis diebus, & quaſi ſemper undequaque vagantur ad oculos paſcendos, ad tempus fallendum, ad captandos rumores, & ad ſenſualitatem fovendam? Hi certè nunquam mores, quos extulerunt, referunt, à converſatione hi ſemper revertuntur minores gratia, minores virtute, & cœleſtium meritorum copia; hi in gravia, & multa incidere ſolent peccata, quare niſi charitas ad viſitationibus vacandum urgeat; *quilibet rarò ſit in publico, frequens in ſecreto.* Non imitemur deſidioſos illos, & pigros homines, qui majorem vitæ ſuæ partem inanibus, & exitioſis viſitationibus inſumunt ſed Sanctos imitemur, qui *humana conſortia quantum poterant, vitabant, & Deo in ſecreto vivere eligebant.* Imitemur præcipuè beatiſſimam Virginem Mariam, quæ unicam Eliſabetham ſemel dumtaxat viſitaſſe legitur; nec tunc diù in vicis, & plateis commorata eſt; ſed feſtinanter inceſſit: *Abiit in montana cum feſtinatione.*

Caſſ. coll. 5. cap. 2. 3

Sen. Ep. 7.

S. Greg. in 4. Reg.

à Kemp. lib. 1. imit. cap. 20.

O viri? ò mulieres? Quotieſcumque, viſitationis cauſa, à veſtris egrediemini domibus) mementote, Mariam in Viſitatione ſua feſtinaſſe. At mementote etiam, eam non in domum aliquam ſcandoloſam, & de vitio ſuſpectam; ſed in ſancti Zachariæ domum intraſſe, in qua omnia ſancta erant; abiit in montana cum feſtinatione, *& intravit in domum Zachariæ.*

2. Ad perfectionem, & ſanctitatem facilè aſſequendam, nil efficacius, quàm perſonis ſolidè ſpiritualibus, verè piis, ac perfectioris vitæ ſtudioſis conſueſcere. Sicut enim qui cum impiis commorantur, ad omnis impietatis, & nequitæ viam facilè declinant, ita qui cum ſanctis, ac ſingulari pietate præditis perſonis converſantur ad ſanctitatis apicem facilè conſcendũt. Ut enim canit Pſaltes Regius, *cum Sancto ſanctus eris, & cum viro innocente innocens eris.* Pſal. 17. 26.

Ipſa docet experientia, quòd tales eſſe ſoleamus, quales ſunt cum quibus verſamur. Unde, inquit ſanctus Hieronymus, ad cognoſcendum qualis quidam homo ſit, ſciendum ſolùm, quales ſint, quorum conſortio ſe immiſcet: *Vis noſſe hominem? Attende, quorum familiaritate aſſueſcat. Talis quiſque cenſetur, qualis eſt quocum verſatur.* Vis noſſe quales hujus adoleſcentis, & puellæ illius ſint mores? Vide, quò ire, ad quorum domos ſe conferre, & quarum perſonarum familiaritate uti ſoleant; hi etenim vita & moribus tales cenſendi, quales ſunt, cum quibus verſari aſſueverunt; *Talis erit, qualis converſatio, quam ſequeris.* Quare ſi impiorum, & perverſorum converſationi te dedas, impius & perverſus fies: ac *cum malo malus eris, & cum perverſo perverteris* Et è contrà ſi cum perſonis verè piis & ſolidè ſpiritualibus verſeris, ſpiritualis & perfectus facilè evades, *ac cum Sancto ſanctus eris & cum viro innocente innocens eris.*

S. Hiero. ad nepot.

Plut. lib. de Amicitia

Sanctorum animalium (de quibus Ezechiel.) aſpectus ſimilis erat prunis ardentibus; *Aſpectus eorum, quaſi carbonum ignis ardentium.* Sancta autem hæc animalia, inquit S. Gregorius, ſignificant viros ſanctos & perfectos, qui verè ſunt quaſi carbones accenſi. Sicut enim carbo accenſus carbonem ſibi contiguum incendit, ita & vir quicumque pius, alterius ſancti viri conſortio ad pietatem plurimùm accenditur: *Qui ſancto viro adhæret, ex ejus viſionis aſſiduitate, uſu locutionis, & exemplo operis accipit ut accendatur in amorem veritatis. Quia ergo ſancti viri juxta ſe poſitos, quaſi tangendo ad amorem patriæ cæleſtis accendunt, carbones ſunt.* Ecce verba ſummi, ac ſanctiſſimi Eccleſiæ Pontificis; ſed ecce etiam cur Maria vadat ad domum Zachariæ. Non vadit ad domum alicujus impii: ſed ad domum viri, ſanctitate perexímia conſpicui; ad hanc domum vadit Virgo; & quæ ſanctiſſima erat, ibi ſanctior fit; ibique ad Dei amorem magis inflammatur.

S. Greg. hom. 5. in c. 1. Ezech.

O N. N. attendite, qui ſint, quos inviſitis; itiſne ad domum Zachariæ: Itiſne ad domum ſpiritualis, & piæ cujuſdam perſonæ,

quæ

quæ charitatis igne ardeat, & quæ corda veſtra ſancto amore inflammet? Hujuſmodi fortè inviſitis perſonas, quæ venereo ſuccenduntur igne, & quæ impuri ignis flammas intra vos accendent? O quam infelices, qui talium ſe perſonarum conſortio immiſcent, Ab iis, quæſo, cavete; ab iis declinate; ac ſemper pro certo habete, vos tales futuros, quales ſunt hi, quibus convivitis ſi cum malis verſemini, mali fietis, ſi autem cum bonis & piis, boni & pii eritis. Quare imitamini Mariam, raro ad extra eatis. Et ſi quandoque aliquem, vel aliquos viſitare, charitatis, aut urbanitatis leges poſtulent, feſtinate, & Zachariam, ſeu, perſonas pietate fulgentes inviſite. Ecce primum documentum, quod ex Mariç Viſitatione quiſque elicere debet. Sed & Maria in Viſitatione ſua *ſalutavit Eliſabeth, & replevit eam Spiritu ſancto*; ex quo alterum documentum eliciemus in ſecunda hujus concionis parte.

Maria in Viſitatione ſua ſalutat Eliſabeth, & replet eam Spiritu ſancto.

2. PARS.

1. INnumeri, qui ſuperbiæ ſpiritu inflati, cæteros ſuperbiendo deſpiciunt: ſuamque nonnumquam in hoc ſpecialiter manifeſtant arrogantiam, quòd non alios primi ſalutare, ſed ab iis priùs ſalutari expetant; ſimiles ſunt Phariſæis, qui *amant ſalutationes in foro*, ſimiles etiam ſunt ſuperbo Aman, qui à Mardochæo ſalutari ambiebat & qui *cùm experimento probaſſet, quòd Mardochæus non flecteret ſibi genu, nec ſe adoraret, iratus eſt valdè, & pro nihilo duxit, in unum Mardochæum mittere manus ſuas*. Hi ab aliis priùs viſitari, & ſalutari deſiderant, ac ſæpe iraſcuntur, lites movent, rixas excitant, iiſque manus violentas inferunt, qui ipſos priùs ſalutare recuſant: Maria verò, in cujus corde, non ſuperbię, ſed humilitatis regnat ſpiritus, ab Eliſabetha priùs viſitari, & ſalutari non ambit. Eliſabetham quidem, & omnes puras creaturas dignitate, & meritis longè antecellit Maria, ſed tanta ejus humilitas, ut Eliſabetham ipſa prior inviſat, priorque eam ſalutet; *Venit Maria ad Eliſabeth; nec ſolùm venit, ſed prior ſalutavit.*

Luc. 20.

Eſther 3

Ambr. in 1. Luc.

Viſitationis cauſa venienti Mariæ occurrit Eliſabeth, ac admirans clamavit, *Unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?* Quaſi dicat; cùm Maria ſit mater Salvatoris, & ego ſolùm Præcurſoris; cùm Maria ſit mater Ducis, & ego militis; cùm ſit illa mater Domini, & ego ſervi, cùm ſit Mater Solis iuſtitiæ, & ego Lucernæ; cùm ſit mater Sponſi cæleſtis, & ego paranymphi; cùm tandem ipſa ſupra omnem modum me dignitate antecellat, non poſſum non mirari, quòd tam ſublimis Domina ad domum meam divertat, ad me venire dignetur, meque prior ſalutet. *Unde hoc mihi?* Vis ſcire, ò Eliſabeth, unde hoc veniat? Certè a charitate & humilitate Mariæ. A charitate quidem qua ita ardet cor ejus, ut eam ad te inviſendam compellat. *Quid eam ad officium charitatis feſtinare cogebat, niſi charitas quæ in ejus corde ferbuerat?* Ab humilitate etiã Mariç hoc provenit, unde Euſebius Emiſſenus Eliſabetham, ſic Mariæ loquentem inducit. *Ego potiùs ire debui ad te, ſed tua, tuique filii humilitas coegit te venire ad me.* O pereximiam Mariæ humilitatem, quæ tanta fuit, ut ipſa prior Eliſabetham inviſerit, eamque reverenter prior ſalutaverit.

Luc. 1. 43

S. Bon. in ſpec. Virg. c. 4

Euſeb. ho. de Viſit.

Quantò quiſque in ſæculo major, tantò & arrogantior eſſe ſolet. At Maria, quæ non ſæculi, ſed Cęli legibus regebatur, quantò omnibus creaturis major, tanto iis omnibus humilior fuit. *Maria quantò major erat, humiliabat ſe in omnibus, certè humiliata eſt præ omnibus, quæ major omnibus extitit.* Pereximia ejus humilitas, in Annuntiatione quidem maxime elucet, tunc enim Mater Dei fit, & ancillam ſe nuncupat, tunc Cæli & terræ fit Domina, & humilis ancillæ nomen ambit, *Ecce Ancilla Domini*. O magnam Mariæ humilitatem, quam admiratur S. Ambroſius, dicens. *Vide humilitatem, ancillam ſe dicit Domini, quæ mater ejus eligitur.* Sed tam in Viſitatione, quàm in Annuntiatione, major extitiſſe videtur Mariæ humilitas, quia in Viſitatione, *hæc Virgo, Verbo fœta, & Deo plena*, ut loquitur S. Ambroſius, feſtinat ad Eliſabetham, eamque prior reverenter ſalutat. Qua humilitate nil ſublimius, nilque eminentius videtur. *Quid hac humilitate ſublimius.*

S. Ber. ſup. ſignum magnum.

Ambr. lib. 2. in Luc.

S. Ber. ſer. in Nat. Virg.

Miramini hanc Mariæ humilitatem, ſed & eam aliquo modo imitamini. Si Maria, licèt ſupra modum major, ad minorem ire ac prior illam ſalutare non dedignatur, non vos pigeat viſitare, ſalutare, ac honore prævenire pauperes, infirmos, & alios, licèt vobis longè ſint inferiores. Si Eliſabetham prior ſalutavit Maria, licèt illa ſuperior, nobilior, & longè dignor eſſet: ſalutate ſimiliter, non ſolùm ſuperiores, & æquales ſed etiam inferiores, honore omnes prævenite; hoc tenete, hoc in viſitationibus veſtris religioſè ſervate, inſtar Mariæ, quę ſibi inferiorem Eliſabetham prior ſalutavit. *Ac etiam eam Spiritu ſancto replevit*,

2. Cùm adoleſcentes plerique, Joannæ, Margaritæ, Catharinæ, vel alterius cujuſque mulieris domum ingrediuntur, replent

illam non ſpiritu Dei; ſed ſpiritu dæmonis & carnis: replent eam, non Spiritu ſancto; ſed ſpiritu maligno. maria verò intrat in domum Zachariæ; & identidem Zachariam, Joannem, Eliſabetham, ac totam domum Spiritu ſancto replet. *Zachariam* quidem, qui Meſſię adventum tunc ex revelatione cognovit, qui tunc amoris divini igne ſpeciali modo ſuccenſus fuit, magnaque divinæ gratiæ incrementa percepit: *Joannem* etiam, qui adveniente Maria, Chriſto gravida, in matris utero ſanctificatus eſt: *Eliſabetham* tandem, quæ ut audivit Mariæ ſalutationem, Spiritu ſancto repleta eſt: *Ut audivit ſalutationem Mariæ, repleta eſt Spiritu ſancto Eliſabeth.*

Luc. 1.

Certum eſt, Mariam verbis urbaniſſimis, & ſanctiſſimis Eliſabetham ſalutaſſe. Quę autem hæc verba fuerint, non explicant Evangeliſtæ; ſed quæcumque illa fuerint, tanta ſanè eorum virtus, tantaque illorum efficacia extitit, ut Eliſabetham Spiritu ſancto, doniſque ſpiritualibus repleverint: *Vox Mariæ efficax fuit; & Spiritu ſancto replevit Eliſabeth; ac veluti flumen chariſmatum cognatæ ſuæ emiſit*, Cùm Eliſabetham ſalutavit Maria, tanta in verbis ejus vis, tantaque virtus extitit, inquit Doctor Seraphicus, ut ipſa loquente, Eliſabethæ collata ſit Spiritus ſancti plenitudo; *Vide, quanta virtus ſit verbis Dominæ; quia ad eorum pronuntiationem confertur Spiritus ſanctus.*

S. Gregor. Thaum. ſer. 2. de Annu. 1.

S. Bonav. Tract. de vita X. i.

Arca teſtamenti *manſit in domo Obededom tribus menſibus, & benedixit Dominus domui ejus, & omnibus quæ habebat.* Hæc arca, ut ait Laurentius Juſtinianus, eſt vera, & expreſſa Mariæ figura; *Maria, inquit, teſtamenti Arca veriſſima, divinis manibus fabricata, auro veſtita mundiſſimo, virtutum gemmis ornata, atque ex imputribilibus lignis ſpiritualiter facta, ſuaviſſimum in ſe manna continuit.* Sicut autem ſtante Arca in domo Obededom, Deus benedixit domui ejus, & omnibus quæ habebat; ita intrante Maria in domum Zachariæ, Deus benedixit domui ejus; ac Zachariam, Joannem, & Eliſabetham Spiritu ſancto, doniſque ſpiritualibus replevit; *Cùm venit Maria ad Eliſabeth, & ſalutavit eam, exultavit infans in gaudio, & Spiritu ſancto plena Eliſabeth prophetavit.*

1. Paral. 13.

Laur. Juſt. ſer. de Nat. Virg.

Orig. hom. 9. in Luc.

O omnibus ſeculis admirandam Marię Viſitationem! Sed ò quàm contagioſæ, & exitioſæ multorum viſitationes, qui peccatorum virus ubique ſpirant & effundunt! Maria in Viſitatione ſua Eliſabetham, & totam domum in quam intrat, Spiritu ſancto, doniſque cæleſtibus replet; multi verò domos quas viſitant, obſcœnis ſermonibus, detractionibus, zizaniis, diſſenſionibus, impudicitiis, omnique peccatorum genere replent. O execrandas iſtorum viſitationes! Quæ nil aliud ſunt, quàm *humanæ converſationis inquinamentum*. Abſtinete, quęſo, ab iis viſitationibus; & Mariam imitamini, quæ in ſua Viſitatione Eliſabetham ſalutat, & Spiritu ſancto replet; ecce ſecundum documentum, quod ex Mariæ Viſitatione eſt eliciendum. Sed Maria in ſua Viſitatione *Deum laudat, & officia charitatis impendit*, ex quo tertium documentum eliciemus.

Tert. Lib. de Orat. 11.

Maria in ſua viſitatione Deum laudat, & officia charitatis impendit. III. PARS.

1. Eſt quod ſanguineis lugeamus lachrymis; ſi seriò perpendamus crebra, & gravia peccata, quæ in viſitationibus perpetrari ſolent. Heu! quot ebrietates, quot fornicationes, quot inceſtus, quotque alia crimina, quæ nec nominari debent, in mutuis & frequentibus viſitationibus committuntur? Plerique in ſuis viſitationibus nil boni faciunt, nil boni dicunt: & ut loquitur Propheta, *nemo quod bonum eſt, loquitur*, quin contrà quamplurimi Chriſtiani, Ethnicorum more, in viſitationibus ſuis mala multa faciunt, & iniquiſſima verba proferunt. *Ibi enim ex ore Chriſtianorum, ubi corpus Chriſti ingreditur, luxurioſum, imò & blaſphemum canticum, quaſi venenum diaboli profertur*; ibique verba fœda, impia, blaſphema, & in omni genere mala audacter & imprudenter palàm dicuntur.

Jerem. 8.

Aug. ſer. 215. de temp.

Satis notum eſt, quòd malæ & iniquæ eſſe ſoleant Chriſtianorum multorum viſitationes; ac neminem latet, quòd hi in iis non Deum laudare, ſed in multis eum offendere ſoliti ſint. At Maria, Eliſabetham viſitans, tota Dei laudibus occupatur, eumque non ore ſolùm & labiis, ſed & tota mente, totaque anima laudat, dicens; *Magnificat anima mea Dominum.* Deum laudent alii tubis, citharis, aliiſque muſicis inſtrumentis; bona quidem illa laus; ſed cùm præcipua Dei laus ex corde & anima procedere debeat, Maria Deum corde, mente, & anima laudat. Hoc illius eſt pſalterium; hoc muſicum organum, quo in Dei laudes prorumpit. *Magnificat anima mea Dominum.*

Luc. 2.

Luc. 1. 4.

Cùm Zacharię domum ingreſſa eſt Maria, laudavit eam Eliſabeth, dicens ei: *Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui, & unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?* Laudatur Maria, & hujuſmodi laudibus non inflatur, ſeu quò magis laudatur, eò & ipſa Deum magis laudat,

dat, & megnificat. Non eſt ſimilis Maria ſuperbis his mulieribus, quę de generis nobilitate, de corporis pulchritudine, de bonis fortunæ, de animi dotibus, ac aliis gloriæ titulis, quibus ſupra alios eminent, indeſinenter ſe jactant; non eſt ſimilis vanis illis mulierculis, quæ ab aliis laudari appetunt, & quę chimæricas ſibi perfectiones arrogant, ut aliorum laudes emendicent. Toto cælo iis diſſimilis eſt Dei genetrix, quę laudibus ad gloriam ſuam prolatis vix attendit, & quæ, dum laudatur, tota Dei laudibus decantandis incumbit, Deumque toto corde glorificat, dicens. *Magnificat anima mea Dominum.*

Audi, ò Maria, quæ ad tui laudem verba profert Eliſabeth, attende, quibus te proſequatur encomiis; adverte, quòd ad tui gloriam dicat, te eſſe inter omnes mulieres benedictam, *benedicta tu inter mulieres*, quid ad hoc reſpondes. O Virgo Sacra! Reſpondeo, inquit, me ob tam ſingulare privilegium Deum laudare, & benedicere. *Magnificat anima mea Dominum.* Sed ò Maria, ad tui laudem dicit etiam Eliſabeth, benedictum eſſe ventris tui fructum, *Et benedictus fructus ventris tui*; quid ad hoc reſpondes. Reſpondeo etiam, quòd propter hoc Deum benedicam, & tota anima mea glorificem, *Magnificat anima mea Dominum.* Sed adverte. O Maria, quòd Eliſabeth te Dei Matrem vocet. *Unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me.* Quid ad hoc dicis, ò Virgo præclara. Dico, quòd ob tantum mihi collatum beneficium, non meipſam, ſed Deum meum laudem & magnificem. Quò tandem magis ab Eliſabetha laudatur Maria eò & ipſa Deum magis laudat, ſemperque reſpondet. *Magnificat anima mea Dominum.* Quaſi dicat, ut exponit Liranus. (O Eliſabeth, tu me magnificas, ſed ego totum Deo attribuens, ipſum magnifico in hoc carmine. *Magnificat anima mea Dominum.*)

Diſcite ò Chriſtiani, Deum ubique, ſed præcipuè in viſitationibus veſtris laudare; nulla ibi obſcœna, impia, blaſphema, & quocumque modo mala proferatis verba, non ibi propriis incumbatis laudibus, ſed corde, & anima Deum laudate, & benedicite. Si vana, & mala loquantur alii, laus Dei ab ore veſtro non recedat. *Laus Dei à corde, & ore Chriſtiani recedere non debet.* (August. in pſal. 14) Si verbis, vel operibus injuriam Deo alii inferant, vos illum laudare & benedicere non deſinatis. (Eccli. 39) *Benedicite Dominum in operibus ſuis date nomini ejus magnificentiam, & confitemini illi.* Si alii Deum blaſphement, vos illum magnificate: ac quiſque veſtrùm, ſaltem corde, & operibus ſuis dicat. *Magnificat anima mea Dominum.* Mementote, quòd homo Chriſtianus in quolibet cœtu, quaſi in medio chori eſſe debeat, in quo Deum laudet, alioſque ad eum laudandum & benedicendum alliciat. Quilibet Chriſtianus imitari debet Mariam, quæ Eliſabetham viſitans Deum laudat, *Ac etiam cognatæ ſuæ multa charitatis officia impendit.*

2 Charitas eſt ignis quidam ſpiritualis, qui non quieſcit, ſed ſemper eſt in motu, & ut loquitur S. Dionyſius, *Charitas eſt ignis mobilis, inceſſabilis & ſuperfervidus.* Hic ignis, inquit ſapiens ille Vir qui *Idiota* nominatur habet requiem ſine requie, ejus que requies non requies, ſed quædam potiùs inquietudo eſt. *Requies amoris inqietudo eſt.* Maria autem, ſacro hoc igne ſuccenſa ac ſuperfervida, à requie ſolitudinis egreſſa eſt, ut cognatam gravidam & vetulam viſeret, utque ei multa charitatis officia impenderet. (V. Be'a ſer. de Viſit.) *Intravit Maria domum Zachariæ, ut mulieri provectæ ætatis Virgo juvencula miniſterium ſedula impenderet.*

Adiit Maria domum Zachariæ, non ut probaret, an vera eſſent, quæ de Eliſabetha ab Angelo audierat; ſed ut ei prægnanti charitatis officia offerret, utque ei ex charitate miniſtraret. *Non abiit*, inquit Ambroſius, (Ambroſ in c... luc.) *quaſi incredula de oraculo, ſed quaſi læta pro voto, feſtina præ gaudio, religioſa pro officio.* Eliſabetham dignitate longè anteibat Maria; charitatis tamen igne ſuccenſa, ſuperior ad inferiorem, Maria ad Eliſabetham ſe confert, ut ei humiliter inſerviet, & ut ei charitatis officia impendat. *Superior venit ad inferiorem, ut inferior adjuvetur*, (Ambroſ.) O ardentem & ſuperfervidam Mariæ charitatem?

Noruntomnes, Chriſtum præ nimia qua erga homines ardebat charitate, ad eos veniſſe, ut eis miniſtraret, ac ut eos innumeris charitatis officiis proſequeretur. *Filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare.* (Matt. 20) In hunc mundum venit Chriſtus, ut hominibus miniſtraret: eiſque reverà miniſtravit, cùm prædicavit, cœcos illuminavit, mortuos ſuſcitavit, aliaque multa eis charitatis officia præſtitit. Maria autem, charitatis Chriſti imitatrix, ad Zachariæ domum vadit, *non miniſtrari, ſed miniſtrare*, non ad percipienda, ſed ad præſtanda cognatæ obſequia, apud eam enim *manſit quaſi menſibus tribus*; (Luc. 1) ibique ſedulò Eliſabethę miniſtravit. O magnam Mariæ charitatem? quam admiratur ſanctus Bernardus dicens; *Veniſſe Mariam mirabatur Eliſabeth, aiens, Unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me? Sed magis mire-* (S. Ber. ſer. de N. V.)

tur,

tur, quòd ipſa non miniſtrari venerit, ſed miniſtrare.

Miretur, quæſo, quiſque hanc Mariæ charitatem: ac pro viribus eam imitari conetur. Scis, O. N. cognatum tuum, vicinum tuum, ac fratrem tuum Chriſtianum egere, ægrotare, tuoque indigere obſequio; vade ad eum; ut ei facultatibus vel officiis tuis ex charitatis motivo inſervias. Nec dicas, eum tibi eſſe inferiorem; quia quò major es, eò humilior, ac pro Dei amore erga fratres obſquentior eſſe debes. Audi Chriſtum dicentem: *Qui major eſt in vobis, fiat ſicut minor, & qui præceſſor, ſicut miniſtrator.* Quare ſuperbiæ vento non infleris, nec fratribus charitatis tuæ viſcera claudas; ſed fraternæ charitatis igne ſuccenſus, viſita pauperes, infirmos, afflictos, & alios, licèt tibi inferiores; eiſque pietatis & charitatis officia præſta, dicens cum Chriſto & Maria: *Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare.* Luc. 22. 26.

Ecce qualis fuerit Mariæ Viſitatio; & quæ documenta ex ea quiſque elicere debeat. Feſtinavit illa in ſua Viſitatione: properate & vos in viſitationibus veſtris, nec vagantes per vicos & plateas diù immoremini. Maria, in Viſitatione ſua adiit domum Zachariç, Viri utique ſanctiſſimi, adite & vos non impiorum domos, in quibus fama & ſalus periclitetur: ſed domos perſonarum, apud quas virtus veſtra magis perficiatur, & charitas veſtra magis accendatur. Maria, in Viſitatione ſua, ſalutavit Eliſabeth ſibi inferiorem; ac replevit eam Spiritu ſancto: ſalutate pariter non ſolùm ſuperiores, verùm & inferiores, eoſque pietatis & devotionis ſpiritu replete. Maria tandem, in Viſitatione ſua, & Deum laudavit, & hominibus officia charitatis impendit, Deum ſimiliter in viſitationibus veſtris laudate, & benedicite, ac pauperibus, infirmis, & aliis quibuſque charitatis officia ſedulò præſtate. Si autem tales ſint viſitationis veſtrç, per gratiam ſuam viſitabit vos oriens ex alto, ſuiſque vos complebit benedictionibus in hoc mundo, & honorificentiore throno ſublimabit vos in Cælo. *Amen.*

DE SANCTO
BONAVENTURA
CONCIO UNICA.

In adinventionibus tuis exercebor.
Pſal. 76. 13.

QUuemadmodum ſanctiſſimus Propheta Iſaias, in extaſim raptus, duos in cçlo vidit Seraphinos, quorum unus dumtaxat ad ipſum volavit; *Volavit ad me unus de Seraphim*; ita duos nunc, mente & ſpiritu in Cælo intueor Seraphinos, Seraphicum, ſcilicet, Patrem ſanctum Franciſcum & Seraphicum Doctorem ſanctum Bonaventuram; quorum cuilibet pereximia quidem debentur encomia; ſed eorum jam unus ſolùm ad me volat; nempe Seraphicus Bonaventura, cujus elogia contexere, & panegyricum ſermonem conficere, mei nunc eſt oneris, & inſtituti. Iſa. 6.

Verum quidem, quòd Seraphini illius tanta fuerit ſcientia, tantus amor, tanta laudum materia, ut omnes homines, quantumviseruditi, & facundi, in eo laudando deficerent. Unde de eo dici poſſet, quod de S. Baſilio Nazianzenus; nempe quòd, *ſi omnes eum laudemus, ejus tamen meritis inferiores cunctis apparebimus. Veluti qui ſolèm aſpiciunt: quamvis unus alio plus minùſve, omnes tamen videndo deficiunt.* Non ideò tamen ab ejus abſtinebo laudibus; ſed divino fretus auxilio, pro viribus mirabiles, & ſanctas, quibus uſus eſt, inventiones enarrabo: *In adinventionibus tuis exercebor*, &c. Ave.

DEus, qui in eſſentia ſua ſummè ſimplex eſt, homines qui corde ſunt ſimplices, plurimùm diligit. Et ideò Apoſtolos, quos amicos vocat, ad columbinam ſimplicitatem ſectandam hortatur: *Eſtote ſimplices ſicut Columbæ.* Ideò etiam declarat, quòd non cum viris prudentibus in ſæculo; ſed quòd cum viris ſimplicibus jucundè verſetur, & loquatur; *Cum ſimplicibus ſermocinatio ejus.* Matth. 10. Proverb. 3.

Licèt autem erga homines, ſancta ſimplicitate florentes, magno Deus feratur affectu; ſanctiſſimus tamen Iſaias Propheta de homine juſto aſſerit, quòd *fructum adinventionum ſuarum comedet.* Quæ quæſo, adinventiones illæ, quarum fructum comedunt juſti? Anne homines ſimplices & juſti aliquas adinventiones habent? habent utique, ſuntque ſimul & ſimplices, & ſanctiſſima arte præditi, ad inveniendum no- Iſa. 3.

vos perfectè vivendi, Deoque placendi modos. Nonne ſanctiſſimus Galliæ Rex Ludovicus, præclara adinventione, eadem manu nunc crucem, & nunc enſem pro Dei gloria geſtabat? nonne ſimili inventione ſancta Eliſabetha nunc in xenodochiis pauperes, & infirmos inviſebat, ut eis ſubveniret, & nunc in palatio, quæ ſtatus ſui erant perfectiſſimè adimplebat, ut ſponſo ſuo placeret? Nonne plures viri ſancti, miranda inventione, auſteram in ſeipſis pœnitentiam ſimul cum magna vitæ, & morum innocentia conjunxere? Nonne alii multi eadem inventione, in hoc mundo cum aliis hominibus commorari, & identidem cum Angelis in cælo mente, & ſpiritu verſari noverunt? Aliæ plurimæ Sanctorum in hoc ſæculo viventium extitere inventiones, ſed ſicut Vates Regius in ſolis Dei adventionibus ſcrutandis ſe exercebat, *In adventionibus tuis exercebor*. Ita & ſolis ſancti Bonaventuræ inventionibus explicandis jam incumbere intendo. Et ideò dico, quòd Seraphicus ille Doctor, mirabili adinventione, in ſemeptipſo ſimul conjunxerit. 1. Scientiam cum amore. 2. Magnitudinem cum humilitate. 3. Vitam activam cum contemplatione. En tres mirabiles Seraphici Bonaventuræ inventiones, quibus explicandis tota hac concione exercebor. *In adinventionibus tuis exercebor*.

S. Bonaventura in ſe ſimul ſcientiam cum amore conjunxit.

1. PARS.

1. Qualis & quanta extiterit ſancti Bonaventuræ ſcientia, norunt Univerſitates in quibus floruit, Ordo Franciſcanus quem doctrinæ ſuæ radiis illuſtravit, ſummi Pontifices qui eum Seraphici Doctoris titulo inſignierunt, totuſque ferè terrarum orbis, in quo ita ſcientia ſua coruſcavit, ut de eo dici poſſit quod de Baſilio dixit Nazianzenus, quod ſcilicet ipſe fuerit *orbis Lumen, & doctrina Palatium*.

Greg. Naz. Epiſt. 10.

Sanctus quidem Bonaventura fuit *orbis lumen*, cùm Clericis, & Laicis, Regularibus, & Sæcularibus, Græcis, & Latinis toti Eccleſiæ, imò, & univerſo Orbi, humilitatis, manſuetudinis, charitatis, ac fulgentiſſimis omnium virtutum radiis mirum in modo illuxerit. Sed fuit etiam *doctrina Palatium*, quia in eo omnis ſcientia, ſive ſpeculativa, ſive moralis, veluti in Palatio ſuo reſidebat. Non minùs enim quam trecenta opera, vel opuſcula compoſuit, in quibus de innumeris rebus, & ut ita dicam de omni ſcibili ad Philoſophorum, Theologorum, Concionatorum & omnium hominum utilitatem, ſtylo ſuavi, & clariſſimo pertractat.

Nec penſandum, quòd materias perfunctoriè ſolùm pervolutet divus Bonaventura: altiora enim cujuslibet ſcientiæ myſteria ſcrutatur, & penetrat, ac ut ait Abbas Trithemius. *Bonaventura ſcripſit alta, & profunda*. Nec imaginandum, quòd inutilia docuerit, & ſcriptis mandarit, ut enim aſſerit præfatus Abbas. *Bonaventura omnes ſui temporis Doctores utilitate operum facilè antecellit*. Nec credendum, doctrinam ejus ſubtilitate, claritate, & ſuavitate carere, ut enim loquitur Joannes Gerſon. *Doctrina ſancti Bonaventuræ nulla ſublimior, nulla divinior, nulla ſuavior, nulla ſalubrior*. Sed quod in ſancti Bonaventuræ doctrina majori dignum videtur admiratione, eſt ejus ſtylus qui ubique flammas ſpirat, plus enim corde quam ore loquitur, omniaque, & ſingula ejus verba ſunt quaſi ſcintillæ, quæ legentium corda ad Dei amorem accendunt. Unde de eo, ſicut de Elia, dici poteſt, quòd *verba ejus ſicut facula ardebant*.

Trit. de ſc. Eccl.

Gerſ. lib. de ex. doct.

Eccli. 48

Ibid.

Hanc divi Bonaventuræ doctrinam ita utilem, & ſublimem cenſebat Joannes Gerſon, ut licèt ipſe omnium ſcientiarum ſtudio vacans inſenuerit; licèt ipſe altiores ſcientias magno applauſu docuerit, ſeipſum tamen arguat, quòd in aliorum authorum libris perlegendis tempus inſumpſerit, quòdque operibus divi Bonaventuræ legendis, volvendis, ſtudendis, imò, & tranſcribendis non totaliter incubuerit. Utpote quia hæc ſola plus quàm ſufficiant, & in iis ſolis reperiatur ſcientia, qua nulla utilior; nulla ſublimior, nulla fœcundior. *Dixi mecum*, inquit, *ſufficit hæc doctrina, ut quid ſtulto labore conſumeris? Quid dictas, Quid ſcribis? Multiplicentur potiùs, & tranſcribantur opera Doctoris iſtius*.

O mirandam Seraphici Bonaventuræ ſciẽtiam. Quæ inde etiam mirabilior, quòd non tam labore improbo comparata, quam à Chriſto cruci affixo ei fuerit infuſa. Sicut enim Sancti in cælo omnia vident in Verbo, ita Bonaventura omnia legebat, & diſcebat in Crucifixo, hic erat Liber, à quo totam ſuam ſcientiam eliciebat. Et ideò quærenti divo Thomæ, unde tantam hauriret ſapientiam, Crucifixum oſtendit Vir ille Seraphicus, dicens. Mea doctrina non eſt mea, ſed ejus. *En librum unde omnia excerpo, quæ lego in cathedris, aut in libris ſcribo.*

Maximo inter ſe amicitiæ fœdere conjũcti erant ſanctus Thomas Aquinas, & ſanctus Bonaventura. Ambo ſimul magiſtrum habuere Alexandrum Alenſem, ambo Doctora-

Digitized by Google

ctoratus laurea in Facultate Pariſienſi eodẽ tempore fuere inſigniti: ambo ſimul Theologiam, & Philoſophiam in eadem Univerſitate docuere: ambo quamplurimos libros, ad doctrinam, & ad pietatem ſpectantes, compoſuere; ambo Eccleſiaſticas dignitates acceptare recuſarunt; ambo ad Lugdunenſe Concilium vocati ſunt; ambo tandem ſtatus religioſi protectores, Univerſitatem lumina, & Eccleſiæ Catholicæ quaſi tutelares Angeli extiterunt. Eorum autem quilibet alterius ſcientiam mirabatur: & divus Thomas concipere nequibat, unde hauriret Bonaventura ſublimes, & divinos illos conceptus, nec non mirandam hanc ſcientiam, quam in libris, in accademiis, & in concionibus ſuis effundebat. Quare ab eo petiit Thomas, quibus ex libris tam altam, tam profundam, tam utilem, tamque ardentem eliceret ſcientiam? Cui Bonaventura, Chriſti crucifixi oſtendens imaginem, coram qua preces fundere ſolitus erat, humiliter reſpondit. *En librum unde omnia excerpo, quæ lego in cathedris, aut in libris ſcribo.* O quàm divinus ille liber? O quàm felix Diſcipulus, qui in hoc libro mirabilia multa didicit? O quam miranda hujus Diſcipuli, ſimul, & Doctoris ſcientia? Tuam, ò Bonaventura, admiror doctrinam. Sed quod in te mihi mirabilius videtur, hoc eſt, *quod ſcientiam in temetipſo ſimul cum amore conjunxeris.*

2. Licèt ſcientia ſit amoris principium; quia voluntas non fertur in incognitum, nec amare poteſt quòd non novit; experientia tamen conſtat, quòd plerumque viri doctiores, non ſunt in Dei amore ferventiores; quin contrà, quò fiunt doctiores, eò ſæpè in Dei amore tepidiores evadunt. At ſicut Seraphini in cælo, quò perfectiùs Dei majeſtatem norunt, eò ardentiùs ejus amore accenduntur; ſicut in illis ſcientia, & amor indiſſolubili uniuntur fœdere; ſic Bonaventura, quaſi alter Seraphinus, mirabili adinventione ſcientiam ſimul cum amore in ſeipſo ita culpavit, ut ęqualiter in ſcientia, & in amore profecerit. Quantum ſciębat, tamtum amabat; legendo, ſcribendo, ſtudendo, ſcientiam ſimul & amorem ſibi comparabat. Unde eum non ſolùm Cherubinum ratione ſcientiæ, ſed etiam Seraphinum, ratione amoris, vocat Joannes Gerſon. *Bonaventura*, inquit, *veriſſimo nomine Seraphinus ſimul, & Cherubinus.* Cherubinus erat & Seraphinus, quia in ſemetipſo ſcientiam Cherubinorum, & amorem Seraphinorum conjunxerat.

Gers. Ep. in l. ad Bon.

Cùm quis læſę majeſtatis eſt reus, juxta legis Cæſareæ præſcriptum, capite plecti debet, ejuſque bona fiſco ſunt adjudicanda, *Maieſtatis reus capite plectatur, bonis ejus omnibus fiſco noſtro addictis.* Lucifer autem, cujus ſcientia omnem humanam doctrinam longè ſuperabat, divinæ majeſtatis ſuperbia ſua reus factus eſt; quare ad tartara fuit pręcipitatus, ejuſque ſcientia ſancto Bonaventuræ videtur adjudicata. Sed Bonaventura Lucifero ſapientior fuit; quia Lucifer ſcientiam ſuam cum Dei amore conjungere neſcivit. Bonaventura verò, mirabili adinventione ſcientiam ſimul cum amore in ſemetipſo copulavit, fuitque ſimul Cherubinus, per ſcientiam qua rutilabat, & Seraphinus per amorem quo ardebat.

Quærunt Philoſophi, an in eodem ſubjecto lux ſine calore eſſe poſſit? In hoc dubio ſolvendo non immorabor, ſed in ſancti Bonaventuræ laudem dicam, quòd in eo lux ſcientiæ ſine amoris divini calore nunquam extiterit, quia eadem proportione, qua ejus illuminabatur intellectus, ejus etiam in Dei amorem accendebatur affectus. Unde, ſimilis fuit ſanctus Bonaventura Seraphinis illis, de quibus ait Iſaias, quòd *ſtabant & volabant.* Semper ſiquidem viri illius Seraphici intellectus ſtabat in Dei conſideratione, & identidem cor illius ad Deum per amorem volabat. Iſa. 6.

De Verbo Divino ait Doctor Angelicus, quòd *eſt verbum, non qualecumque, ſed ſpirans amorem.* Idem dicendum de cognitionibus, quibus replebatur ſancti Bonaventuræ intellectus, hæ etenim erant verba mentis ejus, non qualiacumque, ſed divinum amorem ſpirantia. Quia cùm ejus mens cęleſti ſapientia illuſtrabatur, cor ejus identidem charitatis ardore ſufflammabatur; ejuſque ſcientia ad Dei amorem ſemper referebatur, & terminabatur. *Cùm ſtudet illuminationi intellectus, totum refert ad pietatem & religioſitatem affectus.* Gerſ. lib de ex. Doct.

Simile fuiſſe videtur cor divi Bonaventuræ famoſo Salomonis throno, in cujus medio ſculpta erat charitas. *Reclinatorium aureum, aſcenſum purpureum, media charitate conſtravit.* In throni hujus medio ſculpta erat charitas, ſeu in ejus medio exarata, & ſcripta erant verba charitatem ſignificantia. Hæcque verba, ut dicunt ſacrorum Librorum interpretes, ibi ſcripta erant literis ex rutilantibus pretioſis lapidibus mira arte concinnatis; ita ut hæ literæ ſimul, & lucem emitterent, & charitatem ſignificarent. Cor autem ſancti Bonaventuræ huic throno ſimillimum erat, quia in medio cordis ejus ſculptæ erant ſimul ſcientia qua fulgebat, & charitas qua ardebat. Imo, & plus charitatis, quàm ſcientiæ in ejus corde fuiſſe videtur, & ideò præclarè dixit ſanctus Fran-

Cant. 3. 10.

Franciſcus Seleſius, quòd inter Doctores mallet eſſet Bonaventura, quam Thomas: quia mallet eſſe Seraphinus, quàm Angelus, malletque minus ſcire, & magis amare. O mirandum Bonaventuræ cor, in quo tanta ſcientia, & tantus amor! O mirabilem Doctorem, qui ſacra adinventione in ſemetipſo ſcientiam cum amore conjunxit! *Ac etiam magnitudinem & celſitudinem cum humilitate.*

II. PARS.

Sanctus Bonaventura in ſe ſimul magnitudinem cum humilitate conjuxit.

Eſter. 3. 1. 1. REx Aſſuerus ſic exaltavit Aman, eumque favoribus & beneficiis ſuis ita ſublimavit, ut eum ſupra regni ſui Principes extulerit: *Rex Aſſuerus exaltavit Aman, & poſuit eum ſupra omnes Principes quos habebat.* Sic Deus, qui erga homines eſt beneficus, ſpecialibus & pereximiis beneficiis ſanctum Bonaventuram ſublimavit, & apud homines laudabilem fecit. Ei etenim, non ſecùs ac Salamoni, dedit *Deus cor docile, & animam bonam*: dedit ei ingenium acutum, memoriam felicem, paſſiones ad bonum inclinantes; dedit ei poteſtatem ſanandi infirmos, & ſuſcitandi mortuos: dedit tandem ei tantam in moribus diſciplinam, talem vitæ innocentiam, talem animi & corporis perfectionem, talemque in verbis, & geſtibus gratiam, ut omnium ſibi conciliaret animos; ac non ſolùm plebejos, verùm & Principes ad ſui venerationem alliceret. (Pſal. 44)

Chriſtus, qui ex natura ſua, & ratione unionis hypoſtaticæ, Rex erat, & Dominus omnium; ſpeciali tamen alia ratione regnabat ſuper homines: ſpecie, ſcilicet, quadam externa, & pulchritudine mirabili, qua omnium ſibi devinciebat animos, omniumque ſibi corda ſubdebat: *Specie tua, & pulchritudine tua intende, proſperè procede, & regna.* Hac ſpecie & pulchritudine ita ſupra hominum corda regnabat, & dominabatur Chriſtus, ut à Salviano vocetur *Magnes cordium.* Sicut enim Magnes occultam & innatam quandam habet virtutem: qua ferro dominatur, illudque ad ſe trahit: ita Chriſtus, ſpecie ſua pulchritudine ſua, & abdita quadam virtute, hominum cordibus dominabatur, eaque ad ſui amorem alliciebat, & ideò totus eum mundus ſequebatur. *Ecce totus mundus poſt eum abit.* (Salvian. lib. 4. de gubern.; Joan. 12)

O quàm magnus & potens fuit Chriſtus, ratione arcanæ hujus virtutis! Sed & dicamus, ſanctum Bonaventuram ſimilem quandam habuiſſe virtutem, eademque virtute regnaſſe in populo. Ipſi namque arcana quædam à Deo data erat virtus, qua omnium ſibi ſubdebat, & ad ſe trahebat corda: *Magnes* erat Bonaventura, magnos & parvos, divites & pauperes, Principes & plebejos ad ſui amorem & venerationem alliciens. Ut enim de eo prædicavit Eminentiſſimus Cardinalis Petrus à Tharentaſia: *Quicumque Bonaventuram videbant, ſtatim amore ejus capiebantur.*

O quam magnus fuit Bonaventura per Deum, qui eum exaltavit, & per abditam illam virtutem, qua hominum cordibus dominatus eſt! Sed magnus etiam, imò & maximus fuit in æſtimatione & in oculis omnium. *Magnus* fuit in oculis Alexandri Alenſis, qui de Bonaventura dixit, quòd eſſet verus Iſraelita, qui in Adamo non peccaſſe videbatur. *Magnus* fuit in oculis & in mente Doctoris Angelici, qui ejus ſcientiam mirabatur, & qui eum, adhuc viventem, *Sanctum* proclamabat. *Magnus* fuit in oculis, & in ęſtimatione omnium Fratrum Ordinis Seraphici, qui eo tempore quo innumeri in hoc Ordine erant viri doctiſſimi, ſanctiſſimi, & ſapientiſſimi, eum, quintum ſolùm ſuprà trigeſimum tunc annum agentem, unanimi conſenſu, in Miniſtrum Generalem elegerunt, & tanto miniſterio dignum cenſuerunt. *Magnus* fuit in ęſtimatione ſummorum Pontificum, qui eum ad infulas evexerunt. *Magnus* viſus eſt omnibus Concilii Lugdunenſis Patribus, qui ejus ſcientiam, ſanctitatem, manſuetudinem, in dubiis ſolvendis facilitatem, & in negotiis pertractandis dexteritatē ita demirati ſunt, ut eum Græci, ſimul cum Latinis, Eccleſiæ columnam vocaverint, ipſoque mortuo dixerint. *Periit columna Chriſtianitatis.* Magnus tandem judicatus eſt à viginti duobus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, qui cùm poſt mortem Clementis quarti, Viterbii ad eligendum ſummum Pontificem eſſent congregati, nec de aliquo uno eligendo convenire poſſent, totum ſuum eligendi jus uni Bonaventuræ contulerunt cum hoc pacto quòd ille haberetur, & agnoſceretur ut ſummus Pontifex, quem ipſe nominaret. O quàm magnus in mundo Bonaventura! Sed quantò major, tantò humilior extitit: mirabiliter enim in ſemetipſo *humilitatem cum magnitudine conjunxit.*

2. Humilitas ſimul cum magnitudine in Angelis Apoſtatis, & in primis parentibus convenire non potuit: quia ut primùm magni eſſe cœperunt, vanitate & ſuperbia inflati, à magnitudine ceciderunt. Sed Chriſtus in hunc mundum veniens humilitatem cum magnitudine reconciliavit: Ut enim ait

S. Ber-

S. Bernardus. Chriſtus qui erat magnus & laudabilis nimis, *factus parvus & amabilis eſt nimis*. Sanctus autem Bonaventura, Chriſtum imitatus, in ſemetipſo magnitudinem cum humilitate coadunavit; fuit que ſimul magnus & parvus, maximus & humillimus. Et *quà magis ſcientia & auctoritate fulgebat, eò magis humilitate deprimebatur*.

Tanta ejus fuit humilitas, ut dum Miniſtri Generalis fungeretur officio, fratrum cameras verreret, infirmorum ſtrata verſaret, culinæ catinos & ollas libenter lavaret, nec non aliis quibuſque abjectioribus muniis ſtudiosè incumberet. Tanta etiam ejus exitit humilitas, ut Eboracenſem Epiſcopatum, ſibi à Clemente quarto ſummo Pontifice, oblatum, humiliter acceptare recuſarit. Huic tamen ſimilem, ac etiam majorem à Gregorio decimo ſibi oblatam in Eccleſia dignitatem acceptavit, quaſi coactus; ut, ſcilicet, Chriſti Vicario, cui reſiſtere nefas eſſet, religiosè obtemperaret. Sed & tunc maximè ejus eluxit humilitas: quia cùm ei à ſummi Pontificis Legatis allatus eſt Cardinalitius pileus, ab iis inventus eſt, actu ollas, ſcutellas, aliaque vilia culinæ vaſa abluens: nec ab iis accipere voluit pileum, quin priùs ſuſceptum humilitatis opus peregiſſet. Probè ſciebat Bonaventura, Chriſtum Dominum, præclarum hoc & ſanctum dediſſe monitum: *Qui major eſt in vobis; fiat ſicut minor, & qui præceſſor*
Luc. 22 *eſt, ſicut miniſtrator*. Sciebat vir Seraphicus, quòd *nihil eſt Deo Chariùs humilitate,*
Tert. lib. de vel Virg. 15 *nihil peroſi gloria*. Quare humilavit ſe in omnibus, & in ſemetipſo humilitatem ſimul cum magnitudine conjunxit. Ecce mirabilem ſancti Bonaventuræ inventionem: *Qui etiam, miranda adinventione, in ſeipſo vitam activam cum contemplatione copulavit*.

II PARS. *Sanctus Bonaventura in ſe ſimul vitam activam cum contemplatione conjunxit.*

1. IN Cæleſti Regno non eſt vita activa & laborioſa: non enim ibi ſancti veſcuntur pane in ſudore vultus ſui; non ibi inveniuntur peregrini, qui ſuſcipiantur hoſpitio; non ibi eſurientes, quibus frangatur panis; non ſitientes, quibus potus porrigatur, non ibi ægri, qui viſitentur, non litigantes, quorum jurgia componantur, non mortui, qui ſepeliantur: omnia iſta, & alia his ſimilia ibi non erunt. Quid ergo ibi erit? Ibi ſanè erit optima illa pars, quam Maria elegit: ibi erit requies perpetua, ac continua divinæ Majeſtatis, omniumque divinarum perfectionum contemplatio. Sed alia eſt hominum in hoc mundo mirantium ſors; alia eorum eſt vita. Licèt enim illorum mentes ad cæleſtium contemplationem interdùm eleventur, laborioſis tamen activæ vitæ exercitiis plurimùm vacare ſolent, ac circa frequens miniſterium occupantur. Et præcipuè Seraphicus Bonaventura, qui tot externis incubuit miniſteriis, tot præclaris charitatis officiis vacavit, totque pro Dei gloria labores exantlavit, ut meritò dicere potuiſſet, quòd à juventute, ad ultimum uſque vitæ terminum, vitæ activæ laboribus inſudarit: *In laboribus à juventute mea*.

Sicut divus Paulus ſe omnibus debitorem profitebatur, dicens: *Græcis ac Barbaris, ſapientibus & inſipientibus debitor ſum*. Ita Rom. 1
ſanctus Bonaventura ſcholaſticis, ſacræ Scripturæ ſtudioſis, ſpiritualis vitæ amatoribus, Schiſmaticis, Ordinis Seraphici Fratribus Sæcularibus & Regularibus, ac denique omnibus ſe debitorem arbitrabatur: quare ſummoperè laboravit, ut omnibus faceret ſatis. Heu! quantus ejus extitit labor in componendis, ad eruditionem ſcolaſticorum, pluribus ſacræ Theologiæ voluminibus? Quantus labor in concinnandis, ad inſtitutionem Prædicatorum, concionibus de Sanctis & tempore? Quantus in conficiendis pluribus & piiſſimis variorum ſacræ Scripturæ Librorum commentariis? Quantus in componendis innumeris illis operibus, Opuſcolis, & Libris, quos in ſeptem magnis voluminibus collectos habemus? Sed dicat quis, quantus Bonaventuræ exiterit labor in docendo publicè, & in prædicando ſæpiſſimè? omitto laborem, quem in conſcribendis, propria manu, ſemel & iterum ſacris Voluminibus inſumpſit. Taceo laborem, quem in luſtrandis Sanctorum Gregorii, Chryſoſtomi, Ambroſij, Auguſtini, Hieronymi & aliorum Sanctorum Patrum operibus adhibuit, ut ex iis, velut apis, flores odoriferos, ſeu ſententias ſelectiſſimas colligeret. Sub ſilentio prætereo alia multa, quæ ad totius Eccleſiæ utilitatem fecit. Sed tacere nequeo, quantus ejus exiterit laborem in Ordinis Seraphici gratiam; qui quidē tantus fuit, ut ipſe dici poſſit quaſi manus, quæ eum ſapientiſſimè texit, & potentiſſimè protexit. Nonne hic hujus Ordinis inimicos variis opuſculis contutavit? Nonne plures Libros vitam regularem edocentes compoſuit? Nonne præclaras conſtitutiones ad totius Ordinis regimen delineavit, ut Seraphici Patris labentem ſpiritū redintegraret? Sed mente revolvite Seraphicum

cum hunc Doctorem, jam Capitula Generalia congregantem, jam Provincias & Regna peragrantem, ut Fratrum Conventus viſitet, & ut in iis diſciplinam regularem ſtabiliat. Sed quot Fratres tepidos Bonaventura ad regulæ obſervationem compulit? Quot fratres rebelles compreſſit? Quot lapſos erexit? Quot errantes ad Franciſci ovile revocavit? Quot revertentes benignè recepit? Quot ad altiorem vitæ perfectionem monitis, hortationibus, & exemplis ſuis excitavit? Bonaventura tandem, ſive ſtudendo, ſive docendo, ſive ſcribendo, ſive legendo, totus vitæ activæ addictus fuiſſe videtur. At reverà non totaliter vitæ activæ, vacavit; quia, mirabili adinventione, *vitam activam cum contemplatione conjunxit*.

2 Sicut raro ſanctificantur, qui peregrinantur: ita rarò ad contemplationem proni & apti ſunt, qui vitæ activæ exercitiis ſe dedunt. Sicut enim Maria Martham ſolam miniſtrare ſinit: ita Martha circa miniſterium occupata, cum Maria cæleſtium contemplationi rarò vacat. At Bonaventura, qui vitam gerebat activam, altiſſimæ etiam contemplationi animum habebat intentum. Subtrahebat enim ſe à ſuperfluis converſationibus, ab otioſis, & vanis circuitionibus, à novitatibus & rumoribus audiendis. Cum Jeſu à turba, quantùm poterat, declinabat; libenter tacebat, & latebat: quantùm fas erat, ad cellam confugiebat, ibique, clauſo ſuper ſe oſtio, Jeſum dilectum ſuum ad ſe vocabat. Ibi ejus nativitatem, converſationem, paſſionem & mortem fervidè meditabatur. Ibi divinæ contemplationi ita vacabat, ut ſæpè extra ſeipſum raperetur, & extaſim pateretur.

Nec hunc contemplationis ſpiritum amittebat, cùm ſtudiis, compoſitioni Librorum, & externis aliis incumbebat exercitiis: tunc enim animum ſæpè ad interiora vocabat, mentemque ſuam ad Deum erigebat. Unde, ſicut Stephanum, lapidum ſtrepitus, lapidantium blaſphemiæ, & circumſtantium populorum clamores à cæleſtium contemplatione non avertebant; nec impediebant, quin cor ſurſùm ad Cælum elevatum haberet: *intendens in Cælum*: ita negotiorum ſtrepitus non ſiſtebat, nec perturbabat ſancti Bonaventuræ ſpiritum, quem in mediis negotiis ad Deum per contemplationem ſemper erigebat. In quo eum ſimilem dicam duobus illis Seraphinis, de quibus ait Iſaias, quòd *aliis duabus volabant*: intellectus enim & voluntas Bonaventuræ, erant quaſi duæ alæ, quibus continuè ad Deum volabat. Intellectu volabat ad Deum per contemplationem; & voluntate ad Deum volabat per amorem.

Act. 6

Iſa. 6.

Cùm Seraphini à Deo ad hæc inferiora mittuntur, a Dei viſione & contemplatione nunquam ceſſant. Sic cùm Seraphicus Bonaventura litterarum ſtudio operam dabat, ac externis ſe immiſcebat negotiis, à Dei contemplatione non deſiſtebat: ſed in mediis negotiis mentem ad Deum crebrò erigebat, ut majeſtatem, ſapientiam, bonitatem, aliaſque ejus infinitas perfectiones contemplaretur. Et hoc modo, Mariæ ſimul & Marthæ officio fungebatur; ac mirabili adinventione contemplationem cum vita activa in ſeipſo conjungebat.

Quis non demiretur mirandas ſanctæ Bonaventuræ adinventiones? Mirabiles quidem ſunt; & ò utinam in ſimilibus adinventionibus ſe quiſque exerceret. Sed, heu! plerique ſunt prudentes ut faciant malum, & ut novos peccandi modos inveniant: *Adinventiones eorum contra Dominum*. Humilitatis, patientiæ, charitatis, & aliarum virtutum ſemitas invenire neſciunt: ſed ſuperbiæ, avaritiæ, luxuriæ, aliorumque vitiorum vias facilè inveniunt. Perfectè norunt, *cor machinationibus tegere, ſenſum verbis velare; quæ falſa ſunt, vera oſtendere, quæ vera ſunt, falſa demonſtrare*: ſciunt uſuras palliare, acceptas ulciſci injurias, malum pro bono reddere, & alia multa peccata perpetrare. Hi autem malignis hiiſce adinventionibus Deum adverſus ipſos irritant. *Irritaverunt eum in adinventionibus ſuis*. Hi in inferno juxta malignarum ſuarum adinventionum multitudinem cruciabuntur: *Juxta multitudinem adinventionum ſuarum ſic & ſuſtinebunt*. Quare à malignis hujuſmodi adinventionibus abſtinete; & mirabilibus ſancti Bonaventuræ adinventionibus imitandis vos exercete.

Iſa. 5
S. Greg l.10. Mor. c. 16
Pſal. 50
Job. 20

Diximus, quòd vir ille Seraphicus, mirabili adinventione, ſcientiam cum amore in ſeipſo conjunxerit: ſimiliter, qui inter vos docti ſunt, ſcientiam cum amore in ſeipſis conjungere contendant. Heu! quid vobis prodeſſet, perfectè noviſſe Philoſophiæ nodos ſolvere, altiſſima ſacræ Theologię myſteria explicare, omniumque ſcientiarum difficultates enodare, ſi identidem Deum non ametis? Talis ſanè ſcientia, quæ in hoc mundo vobis eſſe poteſt ad gloriam, in inferno vobis erit ad pœnam: quare ſcientiis veſtris Dei amorem adjungite. Sed & in aliis adinventionibus Bonaventuram imitari contendite.

Sera-

Seraphicus ille Doctor, magnitudinem in ſe ſimul cum humilitate conjunxit: ſic *ſi quis magnus eſt inter vos, fiat ſicut minor*, Scitote, quòd *Deus ſuperbis reſiſtit, & humilibus dat gratiam*: quare quantumvis magni ſitis in ſæculo, humiliamini, ut divinam gratiam aſſequi valeatis.

Imitamini tandem ſanctum Bonaventuram in adinventione, qua in ſeipſo vitam activam ſimul cum contemplatione conjunxit. Si ſtatus ad quem aſſumpti eſtis, & officia quibus fungimini, multis vos implicent negotiis, non iis veſtræ totaliter immergantur mentes: ſed quando Dei lex, ratio recta, & prudens pietas id requirent, negotiorum tumultui vos ſubtrahite; ut quæ Dei, & ſalutis ſunt, peragatis. Si ſic egeritis, adinventionum veſtrarum fructum in Cælo percipietis. *Amen.*

DE SANCTO

ALEXIO

CONCIO UNICA.

Exivi à Patre, & veni in mundum, iterùm relinquo mundum, & vado ad Patrem. Joan. 16.

Tota hominum vita, peregrinatio eſt: quamdiu in hoc mundo morantur, peregrinantur à Domino; ſemperque in hoc mundo, tanquam peregrini vivere debent, ut tandem aliquando ad cæleſtem patriam pervenire valeant. At Alexius, qui ſimul cum aliis hominibus in hoc mundo peregrinus erat; novo, & mirabili quodam modo peregrinus eſſe voluit: ipſe namque *propter eximium Chriſti amorem, prima nocte nuptiarum, relinquens intactam ſponſam, illuſtrium orbis terræ Eccleſiarum peregrinationem ſuſcepit.* Quibus in itineribus, cùm ignotus ſeptemdecim annis permanſiſſet; Dei monito, & impulſu, Romam ad Euphemianum Patrem, virum utique Romanorum nobiliſſimum, rediit: à quo, non ut filius, quia eum non cognoſcebat: ſed ut pauper & peregrinus receptus eſt.

Illuſtriſſimum, & ſanctiſſimum hunc demiror peregrinum: ad delineanda ejus magnalia ardenti moveor propenſione; meumque temperare non poſſum calamum, quin in ejus, quantùm fas erit, laudes ſe diffundat.

Non illum laudabo à nobilitate, qua alios omnes Romanos anteibat; non à divitiis, quibus affluebat; non à famulis ter mille, à quibus circumdari, & miniſtrari ſolebat; non ab affinitate, quam contraxerat, nubendo puellæ ex Imperatoris domo oriundæ; nec tandem ab eleemoſynis quæ in domo ejus fiebant, in qua, ſingulis diebus, tres menſæ pauperibus, orphanis, & peregrinis parabantur. Licèt enim ad Alexii gloriam hæc omnia non parùm redundent: ea tamen ſubticeo, ut admirandam ejus peregrinationem tota mea vertatur oratio. A Chryſoſtomo didici: quòd *prima virtus eſt, & tota virtus, peregrinum eſſe mundi hujus*: Quare omnem Alexii virtutem, & perfectionem elicere conabor ex hoc, quòd in mundo, & à mundo peregrinus fuerit, &c. *Ave.*

Vor. in ejus legend.

Chry. in Ep. ad Heb. ca. 11. v. 13.

Chriſtus Dominus, qui Paſtoris, Medici, & Doctoris munia in hoc mundo obivit; peregrini etiam nomen, & titulum non recuſavit: *Hoſpes in terra eſſe voluit Dominus, peregrinus in mundo, per quem factus eſt mundus.* Peregrinationis autem ſuæ principium, locum, & terminum docuit nos ipſe Salvator dicens: *Exivi à Patre, & veni in mundum, iterò relinquo mundum, & vado ad Patrem.* Peregrinationis Chriſti principium eſt Pater æternus, in cujus ſinu fuit ab æterno; & à quo quaſi exivit, cùm incarnatus eſt: *Exivi à Patre.* Peregrinationis ſuæ locus fuit hic mundus ſublunaris, in quo, velut pauper & inops, triginta tribus annis peregrinatus eſt: *& veni in mundum.* Terminus tandem ſuæ peregrinationis eſt Pater æternus, ad quem rediit, cùm ab hoc mundo diſceſſit: *Iterùm relinquo mundum, & vado ad Patrem.*

Aug. ser. 144. de tem.

Ecce peregrinum admirabilem, quem perfectè imitatus eſt Alexius: exivit enim a Patre, venit in mundum, & rediit ad Patrem: *A Patre exivit Alexius*; cùm ipſa nuptiarum ſuarum die, à Patris domo clam aufugit: *In mundum venit*; cùm varias hujus mundi Provincias peragravit: *Redit ad Patrem*; cùm poſt ſeptemdecim annos à ſuo diſceſſu, ad paternam domum reverſus eſt. Quare ut totam Alexii peregrinationem dilucidè explicare valeam, cum conſidero in egreſſu ſuo à domo Patris, in converſatione ſua extra domum Patris, & in regreſſu ſuo ad domum Patris: ac dico eum fuiſſe peregrinum mirabilem: 1. In egreſſu ſuo à domo Patris: 2. In converſatione ſua extra domum Patris: 3. In regreſſu ſuo ad domum Patris.

San-

I. PARS. *Sanctus Alexius fuit peregrinus mirabilis; in egreſſu ſuo à domo Patris.*

ALexius, qui Euphemiani, viri nobiliſſimi, & in Imperatoris aula primi, unicus erat filius, ipſa nuptiarum ſuarum die, uxorem intactam relinquens, clàm ſe ſubripuit, & à propria domo aufugit, ut longam & diuturnam peregrinationem ſuſciperet. Eadem die qua Alexius factus eſt Sponſus, factus eſt etiam peregrinus: Fuitque peregrinus admirabilis in diſceſſu ſuo à paterna domo; ſi conſiderentur tempus, celeritas, & modus ſui exitus; ſeu, ſi conſiderentur: 1. *Tempus*, in quo exiit. 2. *Celeritas*, qua exiit. 3. *Modus*, quo exiit,

1. Tempus, quo à paterna domo exiit Alexius, fuit ipſa dies nuptiarum, in qua ad faſtum, ad epulas, & ad delicias omnia parata erant: fuit ipſa dies, qua de conjugio inito gaudebant parentes, applaudebant amici, congratulabantur omnes: fuit ipſa dies: in qua Sponſæ dixerat. *Accipio te in meam*. Hac inquam die, domum, parentes, amicos, & novam Sponſam reliquit Alexius, ut ad loca ſancta, & longiſſimè diſtantia peregrinaretur.

O peregrinationem inexpectatam! Sed ò peregrinum mirabilem, ſi ſpectetur tempus, quo à paterna domo, peregrinationis cauſa, exiit! Abraham admirantur multi, eo quòd de terra ſua, de cognatione ſua, & de Patris ſui domo egreſſus ſit, ut ad alienas oras peregrinaretur: ipſe tamen hanc non ſuſcepit peregrinationem ipſa nuptiarum ſuarum die, nec uxorem, quam deſponſaverat, reliquit; ſed ipſam ſecum adduxit: *Tulit Saram uxorem ſuam, & egreſſi ſunt, ut irent in terram Chanaan*. Quare peregrinus longè mirabilior fuiſſe videtur Alexius: cùm à paterna domo ſolus, ipſa nuptiarum die exierit, relinquens Patrem, Matrem, & Uxorem, ut duram, & diuturnam peregrinationem ad loca ſancta ſuſciperet. Geneſ. 12. 5.

Petrus, ut Chriſtum ſequeretur, & cum eo ad diverſa loca peregrinaretur, exiit à propria domo, & omnia ſua reliquit: *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te*. Quid ſunt hęc *omnia*, quæ Petrus reliquit? Hęc penè ſunt navis, & retia, quibus victum piſcando quæritabat: & cum his omnibus uxorem etiam reliquit, ut enim ait Hieronymus: *Habuit Petrus uxorem, & eam cum reti & navicula reliquit*. Ecce quidem mirabilem peregrinum, qui ut Chriſtum ſequatur, exit à domo, navimque, retia, uxorem, & omnia quæ habet, generosè relinquit. At ſi ad Alexium oculos convertam, quid mirabilius in eo intueor: hic enim à domo exiens, magnificum reliquit palatium, cujus erat Dominus; Patrem ditiſſimum, cujus hæres futurus erat; Matrem ſanctiſſimam, cujus unicus erat filius! & ſponſam nobiliſſimam, cujus erat ſponſus dilectiſſimus. Omniaque hæc reliquit Alexius, non in tempore ſenectutis, cùm iis ampliùs frui non poterat, non in tempore gravis cujuſdam afflictionis, quo hæc omnia faſtidiebat; non inſtante mortis tempore, quo cuncta neceſſariò ſunt relinquenda; ſed in tempore juventutis, ſed ipſa die nuptiarum, hac inquam die, à domo exiens, patrem, & matrem, & ipſam ſponſam reliquit; ut in variis mundi regionibus peregrinaretur. Miror hunc peregrinum, & quidem plurimùm mirabilis eſt in exitu ſuo à paterna domo; ſi conſideretur tempus, in quo ab illa exiit: ſed etiam peregrinus mirabilis, *ſi ſpectetur celeritas, & promptitudo, qua exiit*. Matt. 12. 27. Hier. Ep. 34. ad Julian.

2. Chriſtus, qui nuptiis, in Cana Galilæę factis, viſibiliter interfuit, Alexii nuptiis inviſibiliter adeſſe voluit. In nuptiis Canæ Galilæę Chriſtus, exemplo ſuo, virtutis amorem Sponſis prædicavit: in nuptis verò Alexii, novo huic Sponſo Chriſtus divitiarum comtemptum, voluptatum abnegationem, & honorem ſæculi fugam intùs inſpiravit. Ei intùs dixit Salvator; *Omnis qui reliquerit domum, aut patrem, aut matrem, aut uxorem propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit*. Ei intùs ſuaſit, patrem, matrem, uxorem, & omnia temporalia protinùs eſſe relinquenda, ſanctaſquè peregrinationes pro ſui amore eſſe ſuſcipiendas. Alexius autem audivit Chriſtum intùs loquentem, ſacrum gratiæ ejus motum ſenſit, & pro ejus amore domum, prædia, parentes ipſam quoque uxorem ſtatim reliquit, & difficilimam peregrinationem ſuſcepit. Chriſto vocanti non obſtitit ſanctus hic adoleſcens, ſed non ſecùs ac ſanctus Gregorius Nazianzenus, ex animo dixit. *Sum tuus, ut libeat. me Bone Chriſte rege*. Hoc in corde ſuo dixit novus ille Sponſus, & Chriſti vocationi obtemperare non diſtulit uſque ad futurum tempus, ſed ſtatim à paterna domo generosè exiit, parentes, uxorem, omnia que terrena mox reliquit, & diuturnam ad loca ſancta peregrinationem ſuſcepit. Matth. 19. S. Gr. in carm. Dia in mor.

Adoleſcens Alexius non fuit ſimilis adoleſcenti huic, qui Chriſto vocanti non ſtatim obtemperavit? & qui ſe excuſans, reſpondit; *Domine permitte mihi primum ire, & ſepelire Patrem meum*. Non fuit etiam ſimilis protervis illis adoleſcentibus, qui ut divinę vocationi non obſequantur, vanas & fu- Luc. 9. 17.

tiles excuſationes adducunt: ſed nulla adhibita excuſatione, Chriſti vocatione protinùs obſecutus eſt. Poterat quidem Alexius excuſationes adducere, quæ in ſapientium ſæculi ſenſu, veræ, legitimæ, imo & urgentiſſimæ viſæ fuiſſent; poterat namque Chriſto vocanti reſpondere: ò Domine, unicus ego ſum filius Patris nobiliſſimi, & ditiſſimi, qui totam ſpem & conſolationem ſuam in me fixit; & qui penè præ afflictione morietur, ſi ab illo diſcedam, & ſi illa quæ inſpiras, adimpleam. Chriſto vocanti dicere etiam poterat: filius unicus ſum matris, quæ toto me corde diligit; quæ haud dubiè mærore conficietur, ſi ab illa modo, quo intendis, me ſeparem. Ei & dicere poterat: nobiliſſimæ Sponſus ſum puellæ, quàm hodie in meam accepi, cui non parvam facere videbor injuriam, ſi ab ea, ipſa die nuptiarum, me ſubripiam; & ſi illam ipſe die, qua ſponſa mea facta eſt, quaſi viduam efficiam. Chriſto reſpondere etiam potuiſſet: ò Domine, ſi quod ſuades, opere compleam, quid fiet de amplis facultatibus, quibus parentes affluunt? Quid de dignitatibus, quas poſſident? Quid dicent Romani, quibus ſum notiſſimus? Quid ſentient, quicumque rem tam inſolitam, tamque portentoſam audient? Hoc haud dubiè dixiſſet, & hiſque excuſationes adduxiſſet alius, qui Chriſtum minùs amaſſet: ſed Alexius, abſque ulla renitentia, abſque ulla excuſatione, Chriſto protinus obtemperavit; & cunctis relictis, ſtatim a paterna domo exiit, ac inſpiratam à Chriſto peregrinationem illicò ſuſcepit. O peregrinum mirabilem in exitu ſuo à paterna domo; ſi ſpectetur promptitudo, & celeritas, qua ab illa exiit! Sed Alexius eſt etiam peregrinus admirabilis in exitu ſuo à paterna domo: *ſi attendatur modus, quo ab illa exiit.*

2. Alexius peregrinationem, ſic a Deo inſpiratam, ſuſcepturus, antemquam à paterna domo exiret, ſponſam ad Dei timorem, & ad virginitatis amorem primò hortatus eſt; deinde annulum ſuum aureum ei ſervandum tradidit, dicens. *Accipe, & ſerva, & Dominus ſit nobiſcum.* De facultatibus tandem ſuis aliquid ſumens, ad proximum maris portum perrexit, aſcendenſque navem, Laodiceam uſque devenit. Hic eſt modus, quo ſanctus hic peregrinus a paterna domo exiit: qui quidem modus eſt mirabilis; imò & in eo multa ſunt mirabilia. Mirabile enim eſt, quomodo Alexius ſponſam ſuam erudiendi, & ad Dei amorem excitandi, cor, & animum habuerit: mirabile eſt, quomodò ſecretum ſibi a Deo creditum, ſervare potuerit; & quomodò à domo, in qua tot erant domeſtici, omnibus inſciis evaſerit, mirabile eſt, quomodò à patre, matre, & ſponſa, ſiccis oculis ſe ſeparaverit; ac quomodò navim in portu paratam invenerit, in qua a nemine cognoſceretur, & a ſuſcepto opere retardaretur, in modo tandem, quo Alexius à paternis laribus exivit, omnia ſunt mirabilia.

Non ſemel demiratus ſum modum, quo Deus Lot de Sodoma eduxit, ad eum enim duos miſit Angelos, qui Sodomitas multos cæcitate percuſſerunt, & qui apprehendentes manum ejus, duxerunt eum extra civitatem; ibique locuti ſunt ad eum, Gen. 19. dicentes: *Salva animam tuam: noli reſpicere poſt tergum, nec ſtes in omni circà regionem.* Ecce modum mirabilem, quo utitur Deus, ad educendum Lot de Sodomitis; ſed modo non minùs mirabili Alexium de Sodoma, ſeu de mundo maligno eduxit. Verum eſt, quòd Deus non miſerit Angelum, qui eum alloqueretur, & educeret, ſed ipſe illum intùs allocutus eſt; ipſe illi inſpiravit, quomodo ſponſam affaretur, & quid ei offerret, ipſe illum intùs docuit modum, quo ſe à domeſticis extricaret, & ad portum, cunctis inſciis, ſe conferret, Alexius autem cuncta, quæ Deus inſpiravit, perfectiſſime adimplens, modo mirabili à paterna domo exiit. Ecce peregrinum admirabilem in exitu ſuo à domo patris; *Exivi à patre.* Sed Alexius fuit etiam peregrinus admirabilis in converſatione ſua extra domum patris, & quamdiu in variis mundi regionibus peregrinatus eſt. *Et veni in mundum.*

II PARS.

Sanctus Alexius fuit peregrinus admirabilis in converſatione ſua extra domum patris.

PEregrinatur tandem Alexius, & extra paternam domum, tamquam humilis peregrinus, ſeptemdecim annis diſcurrit, quo tempore Laodiceam, Edeſſam Siriæ civitatem, aliaque loca longiſſimè diſtantia peragrat. Sed in tota hac peregrinatione Alexius eſt peregrinus in moribus, & converſatione ſua admirabilis; qui veri & ſanctiſſimi peregrini leges perfectiſſimè ſervat. Ipſe etenim ſe exonerat, tranſit & tendit ad patriam; ipſe 1. *Se exonerat* bonis temporalibus. 2. *Tranſit* ignotus omnibus obvius. 3. *Tendit* ad patriam cæleſtem.

1. Omnis peregrinus, ſi prudentiæ vel minimum habeat, deprimentibus inutiliter non ſe onerat ſarcinis, quę fatigationem augent, & quę pergendi facilitatem tollunt. Et

in

in hoc potiſſimùm prudentes eſſe ſolent peregrini illi ſpirituales & pii, qui pro Dei amore in mundo,& a mundo peregrinantur: iſti enim ita temporalibus ſe bonis exonerant, ut omnia penitùs abdicent & relinquant, exceptis his, quæ ad victum & veſtitum ipſis neceſſaria ſunt. *Peregrinus victum & veſtitum habens, non vult aliis onerari.*

S. Bern. ſer 8. in 4. jejun. Divus Paulus ex piis & perfectis illis fuit peregrinis, qui ſolo victu & veſtitu contenti ſunt *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſumus.* Ex ejuſdem generis pere-1 Tim 6. grini extitere nonulli alii Sancti; ſed præcipuè Alexius, qui peregrinus ita perfectus fuit, ut vile induens veſtimentum, propriis & pretioſis ſe veſtibus exoneraverit; omnemque pecuniam, quam è paterna domo tulerat, pauperibus diſtribuerit. Cum enim Edeſſam pervenit, omnia quæ ſecum portaverat, pauperibus largitus eſt: & vilia induens veſtimenta, cum cæteris pauperibus in atrio Templi Beatiſſimæ Virginis ſedere cœpit, mendicans; ac quādiu ibi ramanſit de acceptis eleemoſynis ea ſolùm retinens, quę ſibi ad victum abſolutè neceſſaria erant, cætera aliis pauperibus erogavit. Ecce peregrinum verè exoneratum.

Tom. 1. An. 1216. n.18. In annalibus Fratrum Minorum fertur, quòd Frater Leo, Seraphici Franciſci filius & ſocius, aliquando in extaſim raptus, magnum viderit flumen, quod Fratres Minores tranſvadere tentabant. Ex iis autem aliqui, magnis diverſarum rerum onuſti ſarcinis, ad fluvii oram ſubmergebantur: alii ulteriùs progrediebantur; citiùſque, aut tardiùs à fluminis abſorbebantur voragine, juxta majus, vel minus pondus ſarcinarum, quas portabant: ſed alii, qui penitùs oxonerati erant, cit.ſſimè & abſque ullo periculo transfretabant. En veram figuram eorum, quæ in hoc mundo fiunt: mundus enim eſt flumen ampliſſimum, quod pertranſire debent omnes, ut ad civitatem ſanctam Jeruſalem pervenire valeant, Qui autem terrenis rebus ſe nimis onerant, quique nimio eas affectu diligunt, ab iis in infernum demerguntur: ſed qui iis ſe exonerant: ut nudi nudum Chriſtum ſequantur, ad Paradiſum facilè & ſine periculo perveniunt: quare Chriſtus Diſcipulos docens viam facilem, qua ad cæleſtem gloriam pervenire poſſint, ait illis, ut in hoc mundo vivant tanquam peregrini ita exonerati, ut omnia penitùs abdicent,

Luc. 9. 3. *Nihil tuleritis in via.* Quam Chriſti doctrinam perfectiſſimè ſectatus eſt Alexius: fuit enim peregrinus ſanctitate eximia prędītus; qui non ſolùm gravem ſarcinam divitiarum, quarum futurus erat hæres, verùm & levem ſarcinam alicujus pecuniæ, quam à paterna domo tulerat, penitùs abjecit; & qui terrena omnia abdicavit, ut in peregrinatione ſua non retardaretur; utque faciliùs in virtutis & perfectionis via progredi valeret, At ſi Alexius eſt peregrinus perfectiſſimus, qui terrenis omnibus ſe exonerat: *Eſt etiam peregrinus, perfectiſſimus, qui tranſit ignotus.*

2. Viatores plurimi, tametſi nobiles, docti, divites, vel eminente aliqua dignitate præditi; cùm per alienas tranſeunt regiones, ſe ſuumque diſſimulant ſtatum, ut ab obviis quibuſque non agnoſcantur. Quod utique accuratiùs, majorique cum ſollicitudine facere ſolent viatores hi, qui pietatis cauſa, & propter Deum in hoc mundo, & a mundo peregrinantur: hi etenim quidquid hominum laudes, & venerationem ipſis conciliare poſſet, ſtudioſè occultant; ac ſolicitè curant, ut hominibus ignoti, ſolique Deo noti ſint: *Sicut qui ignoti & cogniti.* Quid alii fecerint, jam non ſingillatim recenſebo, unicum intueor Alexium; mirabilem hunc jam ſolùm conſidero peregrinum; qui in peregrinatione ſua ita hominibus latere voluit, ut cujus eſſet, cujus patris eſſet filius, & cujus puellæ eſſet ſponſus, nemini manifeſtaverit. Ubique & omnibus dignitatem ſuam, divitias ſuas, & virtutes ſuas pro viribus occultavit: ac hominibus ita ſe ignotum præbuit, ut à patris ſui domeſticis, qui illum quærebant, eleemoſynam acceperit: nec ab iis notus ſit, licèt millies fortè in paterna domo illum anteà vidiſſent. 2. Cor 6. 8.

Cùm David, fugiens à facie Saul, veniſſet ad Achis Regem Geth, dixerunt ſervi Achis, poſtquam viderunt David: *Nunquid non iſte eſt David Rex terræ? Nonne huic cantabant per choros, dicentes: percuſſit Saul mille, & David decem millia?* David vero timens, ne ex meritorum & dignitatis ſuæ agnitione in grave aliquod incurreret periculum, ſtultum ſe eſſe ſimulavit: *Nam immutavit os ſuum coram eis, & collabebatur inter manus eorum, & impingebat in oſtia portæ. defluebantque ſaliva ejus barbam;* & per hanc ſtultitiæ ſimulationem ignotus remanſit, & liberatus eſt. Alexius ſimiliter, ut in peregrinatione ſua hominibus ignotus eſſet, veſtes mutavit, immutavit etiam os ſuum per Jejunium; ac ita inter mendicos converſatus eſt, ut nec à propriis famulis agnoſci potuerit. Imò, timens, nec à famulis, vel ab aliis agnoſceretur, & ne virtutes ſuæ hominibus innoteſcerent: mox ut aliquis ſanctitatis ſuæ rumor in aliqua civitate reſpergebatur, ad aliam diſſitam migrabat: & ſic ſemper erat 1. Reg. 21.

peregrinus, non hominibus, ſed ſoli Deo notus. Sed ſi Alexius eſt peregrinus perfectiſſimus, qui tranſit ignotus; *eſt etiam peregrinus perfectiſſimus, qui ad cæleſtem patriam tendit, & ire ſatagit*.

3. Alexium peregrinantem mirabiliter delineaſſe videtur ſanctus Bernardus, cùm dixit, quòd peregrinus *via regia incedit; non* S. Bern. ſer. 8. in cap. jeju. *declinat ad dexteram, neque ad ſiniſtram: ſi fortè jurgantes viderit, non attendit, ſi nuptias, vel choros ducentes, nihilominus tranſit, quia peregrinus eſt, & non pertinet ad eum de talibus. Ad patriam ſuſpirat, ad patriam tendit*. Alexius enim in peregrinationibus ſuis, via regia ſanctæ Crucis; & mandatorum Dei continuè inceſſit: non decilnavit ad dexteram, neque ad ſiniſtram, ut voluptates & honores ſæculi quæreret: hominum jurgiis non ſe immiſcuit: nec ſollicitus fuit, an homines quique nuptias facerent, vel choros ducerent; ſed ſemper tranſivit ut peregrinus, ad quem talia non ſpectabant; ſemperque & indeſinenter ad cæleſtem patriam tetendit. Sancti hujus peregrini cor, cæleſtis hujus patriæ deſiderio continuè ardebat; & ideò pertranſibat, contemnens quidquid in mundo pulchrum & delectabile ſibi occurrebat: ac deſpiciens quidquid æſtimare ſolent alii. Unicum ejus ſtudium erat, mandatorum & eminentiorum virtutum via incedere, ut ad cæleſtem patriam perveniret, ad quam indeſinenter anhelabat, & continuè tendebat: *Ad patriam ſuſpirat, ad patriam tendit*.

Tres peregrinorum leges enumerat Seraphicus Pater Sanctus Franciſcus; nempe, Opuſc. Tom. 3 collat. 5 *ſub alieno colligi tecto; pacificè pertranſire, ſitire ad patriam*. Quas leges perfectiſſimè ſervavit Alexius: ille enim, relicto proprio palatio, varias peragravit provincias, ſub alienis tectis ſemper recumbens; ille etiam ita pacificè & piè pertranſivit, ut ſanctitatem ejus admirarentur, quotquot converſatione ejus vel minimùm fruebantur; ille tandem ad cæleſtem patriam anhelavit, eam ardenter concupivit, & ad eam continuè tetendit. Unde mihi audire videor ſanctum hunc peregrinum, in omnibus locis quæ pertranſibat, dicentem: Heb. 13. *Non habemus hic manentem civitatem, ſed futuram inquirimus*: Ad cæleſtem enim patriam indeſinenter ſuſpirabat, & ſanctis ſuis operibus ad illam inceſſanter dependebat. Ecce peregrinum verè mirabilem, quamdiu in mundo, ſeu extra patris domum peregrinatur; ſed Alexius eſt etiam peregrinus admirabilis, cùm ad paternam domum revertitur: *iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem*.

Sanctus Alexius fuit peregrinus admirabilis in regreſſu ſuo ad domum patris. III PARS

CUm diu in Edeſſa civitate commoratus fuiſſet Alexius, eximiam ejus ſanctitatem aliqua beatiſſimæ Virginis imago manifeſtavit: quare ut hominnm laudes & æſtimationem fugeret, inde receſſit, & Laodiceam venit. Cùmque ibi navim conſcendiſſet, ut ad Tarſum Ciliciæ ſe conferret, Deo ſic diſponente, navis a ventis pulſa, in portum Romanum devenit. Ubi cæleſti irradiatus lumine, agnoſcens velle Deum, ut ad paternam domum reverteretur, ad eam reverſus eſt; ſed modo penitùs admirabili. Ad eam enim rediit, ut hoſpitaretur, ut lateret, & ut pœnitentiam ageret: ad eam rediit: 1. Ut in ea hoſpitaretur, & non ut dominaretur: 2. Ut in ea lateret, & non ut luceret: 3. Ut in ea pœnitentiam ageret, & non ut deliciis frueretur.

1. Filius prodigus, de quo ſanctus Lucas Evangeliſta, fame confectus, ad patrem redire ſtatuit, non ut tanquam ignotus & peregrinus ab eo reciperetur; ſed ut ei ſuam manifeſtaret miſeriam, utque ad miſericordiam flecteret: Alexius verò ad patrem redit, ut ei ſe occultet, & ut ab eo, velut vilis peregrinus, recipiatur. Obvio enim ſibi patri non dicit: pater meus es tu, & ego filius tuus ſum; ſed dicit ei. *Serve Dei, peregrinum in domo tua me ſuſcipi jubeas, & de micis menſa tua me nutriri facias, ut tui quoque peregrini dignetur Deus miſereri*.

O Alexi, manifeſta teipſum Patri, & protinus recipieris ut filius ejus unicus, & omnium bonorum illius futurus hæres. Loquere, o Alexi! unicum proferas verbum, dic ſolùm, quòd Alexius, & ſtatim amplexabitur te pater, qui te mortuum eſſe ſuſpicatur; gaudebit mater, quæ a diſceſſus tui tempore indiſinenter luget; tripudiabit uxor, quæ inſtar turturis gemere non deſinit, gaudium denique magnum erit in tota domo, in qua ut dominus ejus recipieris, loquere, & ſtatim in medio domeſticorum tuorum dominaberis. Loqui non vult Alexius, ut ſe filium eſſe manifeſtet, quia non redit ad domum patris, ut in ea dominetur, ſed ut in ea tanquam peregrinus & hoſpes recipiatur. Et revera a patre ſolùm petiit, ut ipſum tanquam peregrinum recipiat, piuſque pater, qui filium non agnoſcebat, ordinavit, ut

ſub

ſub quodam domus ſuæ teguriolo, tanquam peregrinus collocaretur. O peregrinum ſanctiſſimum. O omnibus ſæculis admirabilem!

Peregrini, qui diſſitas peragrant regiones, in bonis quæ ipſis occurrunt, nihil habent, quàm viſum, ſeu poteſtatem videndi ea. Si virentia prata, horti omnium florum genere ornatiſſimi, magnifica palatia, & alia, quantumvis pulchra & pretioſa ipſis occurrant: in his omnibus nullam debent dominationem, nullumque jus, ſed ſolam facultatem ea videndi inter tranſeundum. Alexius autem ad paternam domum rediens, in ea recipi voluit; non ut dominus, ſed ut habens dominium & jus ſuper bona patris ſui: ſed ut peregrinus, nil in paternis bonis habens, quàm viſum. Sicut cùm longè à paterna domo peregrinatus eſt, in bonis quæ ipſi occurrerunt nil habuit, niſi viſum: ita & ad paternam domum reverſus, nil niſi viſum in ea habere voluit. Sicut alii peregrini in Alexii domo viſum habebant; ita & ipſe in propria domo nullum dominium, nilque niſi viſum habere voluit: O peregrinum admirabilem, qui in paterna domo recipi vult, non ut in ea dominetur; ſed ut in ea hoſpitetur: *Et qui in ea etiam recipi vult, ut in ea lateat, & non ut fulgeat.*

2. Cùm filius prodigus ad paternam domum rediit, accurrens pater, cecidit ſuper collum ejus, oſculatus eſt eum; dixitque ſervis, ut afferrent ſtolam primam, ſeu veſtem pretioſiorem, qua indueretur; annulum etiam, aliaque honoris ſigna ei dari curavit. Heu! ſi tantus honor impenditur filio illi prodigo, qui diſſipaverat ſubſtantiam ſuam, vivendo luxurioſè; quanto honore affectus fuiſſet Alexius filius unicus, Alexius ſanctus, Alexius dilectus Deo & hominibus, ſi ſe manifeſtaſſet? Haud dubiè à parentibus, à domeſticis, & ab univerſa civitate Romana immenſis fuiſſet honoribus cumulatus: ſed Alexius ad paternam domum non venit, ut in ea honoretur, & luceat; ſed ut lateat. Cùm enim ad portum Romanum appulit, dixit in ſemetipſo: *Ibo ad patrem meum, & in domo ejus ignotus manebo.* Quod reverà opere complevit: in paternæ enim domus teguriolo ſeptemdecim annis latitavit; ibique toto hoc tempore ita ignotus fuit, ut famuli ipſum ſæpiſſimè deriderent, ei illuderent, eumque nonnunquam injuriis afficerent.

Alexius in hoc teguriolo, honorem inter & dedecus erat conſtitutus: ad utrumque manum extendere poterat; lucere, aut latere, in ejus erat poteſtate: ſi enim manifeſtaſſet ſemetipſum, honoratus fuiſſet ut Euphemiani filius, ut Imperatoris affinis, & ut vir nobilitate ſua fulgens; ſed maluit ſub teguriolo ignotus, & ut vilis peregrinus latere, ibique irriſiones & injurias multas pati, quàm in mundo lucere & honorari. Probè novit Alexius, honores mundi nihil eſſe, nomenque honoris habere, rem non habere: *Blandum nomen honos*: quare volaticos & vanos illos deſpexit honores; maluitque in recondito paternæ domus receſſu, ut pauper peregrinus latere, quàm in mundo lucere, & ab hominibus honorari.

De Galatio Sfortia legitur, quòd pro ſymbolo depictum habuerit cœli globum, ſtellis ſatum, & perfuſo lumine coruſcantem, his verbis adjectis: *Me trahit altus honos.* Eodem ſanè honore trahebatur Alexius; huic cæleſtem globum aſpiciebat; & deſpectui habens fugaces, unoque momento durabiles mundi honores, ad cæleſtes anhelabat, & iis ſolis trahebatur. Ei quidem ſeſe offerebant honores ſæculi; ad illos ſublimari, & iis frui poterat; at lucere noluit in mundo, ſed latere; omnes mundi honores deſpexit; & contemni, necnon ſub teguriolo exhonorari prælegit, ut æternos in cœlo honores aſſequi valeret. Quis non miretur ſanctiſſimum hunc peregrinum, qui ad paternam domum revertitur, ut in ea lateat, & non ut luceat? ſed Alexius eſt etiam peregrinus admirabilis, qui ad patris domum redit, *ut pœnitentiam agat, & non ut gaudeat, mundique deliciis fruatur.*

3. Cùm filius ille prodigus, de quo jam diximus, ad paternam domum reverſus eſt, audita ſunt in ea ſuavis muſicæ inſtrumenta; gaviſus eſt pater, eo quòd inveniſſet filium qui perierat; crediditque pius & miſericors pater, in filii reditu danda neceſſariò gaudii, & lætitiæ ſigna; *Epulari & gaudere oportebat.* Heu! ſi pater hic, redeunte prodigo & miſero filio, qui ſuam cum meretricibus diſſipaverat ſubſtantiam, tanta gaudii ſigna edidit; quantum in Euphemiani domo extitiſſet gaudium, ſi rediens Alexius ſeipſum manifeſtaſſet? Tota haud dubiè ſupra modum gaviſa eſſet familia: parentum luctus converſus fuiſſet in gaudium, nilque non feciſſent, ut gaudii & lætitiæ ſigna ederent. Loquere ergo Alexi: manifeſta teipſum, & ſimul cum parentibus gaude. Abſint à me mundana gaudia, ait in corde ſuo Alexius: ad paternam enim domum venio, non ut deliciis affluam, ſed ut duræ pœnitentiæ operibus incumbam. A patre peto, non bonis ejus ſaginari, non voluptatibus ſæculi frui; ſed ſolùm in recon- Luc. 15.

dito domus ejus receſſu latere, ut ibi pœnitentiam agam. Et reverà toto ſeptemdecim annorum tempore in paternæ domus tuguriolo latens, corpus ſuum jejuniis, aliiſque pœnitentiæ operibus affligere non deſtitit.

Cùm Alexium in hoc paternæ domus tuguriolo conſidero, mihi in mentem venit Tantalus, quem Poetæ fingunt in inferno, aquis immerſum uſque ad labium inferius, & tamen bibere non poteſt; habentem fructus optimos, uſque ad labium ſuperius pendulos, & tamen ex iis comedere nequit; bonis plurimis circumdatum, & tamen iis potiri non valet. Hæc fictio eſt pictura levis eorum, quæ ex neceſſitate patiuntur in inferno damnati: ſed videtur etiam eſſe repræſentatio quædam pœnitentiæ, quam in paternæ domus tuguriolo voluntariè & liberè ſuſcepit Alexius. Ipſe etenim in paterna domo propriam videt mulierem, & pœnitentiæ ſpiritu accenſus, eam non tangit, nec concupiſcit: cibos videt exquiſitos, & ex pœnitentiæ motivo ab iis abſtinet: circumdatur honoribus, ad quos elevari poteſt, & divitiis, quibus affluere & frui in ejus erat poteſtate: ſed pœnitentiæ animo concitatus, iis frui recuſat. O gravem Alexii pœnitentiam! Quam ipſe adhuc duriorem efficiebat vigiliis, jejuniis, aliiſque pœnitentiæ ſeverioris adinventionibus, quibus corpus ſuum dirè cruciabat.

Ecce peregrinum verè mirabilem: *tùm* in exitu à domo patris, *tùm* in converſatione ſua extra domum patris, *tùm* in reditu ſuo ad domum patris. Sed tandem hic peregrinus ad optatum peregrinationis terminum, ſeu ad cæleſtem patriam feliciter pervenit: ejuſque ſanctitatem mox poſt ejus mortem Deus manifeſtavit voce è cælo delapſa, quæ die Dominica inter Miſſarum ſolemnia audita eſt, dicente. *Dei ſervum in domo Euphemiani quærite, ut oret pro urbe Roma.* In domo enim Euphemiani inventus eſt ſervus Dei Alexius, fato functus, in manu chartam detinens; quæ nec à patre, nec à matre, ſed à ſolo ſummo Pontifice evelli potuit. Summus autem Pontifex eam legi fecit coram innumera populi multitudine, adſtantibus etiam Alexii patre, matre, & uxore. Qui audientes, hunc Dei ſervum eſſe Alexium, quem tanta ſollicitudine quæſierant, amaras fudere lachrymas: utque Deus ſanctitatem ejus manifeſtaret, tactu corporis illius, dæmoniaci liberati ſunt, cæci viſum receperunt, & alii multi à variis infirmitatibus ſanati fuerunt.

Miramini Alexium, qui quidem dura in peregrinatione ſua perpeſſus; ſed jam laborum ſuorum remunerationem habet. Hunc miramini; & quantum fas erit, illum quiſque imitari conetur. Peregrinus ille fuit, & peregrini ſumus nos: peregrinus fuit ille voluntariè, & quamdiu in hoc mundo vivimus nos, peregrini neceſſariò ſumus: *Non te fallas*, ait Auguſtinus, *hoſpes es, velis nolis.* Sicut autem Alexius tam perfectè in peregrinatione ſua vixit, ut tandem æternam beatitudinem aſſecutus ſit: ita & nos in peregrinatione noſtra Deo fideliter ſerviamus, mandata ejus cuſtodiamus, ac tam piè, tamque perfectè vivamus, ut poſt mortem ad cæleſtem patriam feliciter perducamur.

DE SCAPULARI
BEATÆ VIRGINIS MARIÆ.

CONCIO UNICA.

Induit me veſtimentis ſalutis, & indumente juſtitia circudedit me.

Qui ſacra tantillùm pervolutarunt volumina, adverterunt haud dubiè, patres & matres, ſpeciali quadam cura & complacentia, filios ſuos veſtimentis induiſſe. Cùm ſe nudos eſſe cognoverunt protoparentes noſtri, nonne Deus, qui eſt omnium pater, *fecit eis tunicas pelliceas, & induit eos!* Gen. 3. Nonne Jacob, dilecto filio Joſeph, *fecit tunicam polymitam*? Gen. 37 Nonne revertenti filio prodigo, ſtolam primam dari juſſit pius ejus pater? Nonne Anna, mater Samuelis, *tunicam parvam faciebat ei, quam afferebat ſtatutis diebus*? 1.Reg.2. Nonne Rebecca, ut ſingularem, quo Jacob proſequabatur, amorem manifeſtaret, *veſtibus Eſau valdè bonis, quas apud ſe habebat domi, induit eum*? Gen. 27. Et ut ad Mariam Deigenitricem veniamus, hæc Chriſtum recens natum *pannis involvit*. Luc. 1. Imò, ſi multis Authoribus credamus, fecit Maria, & dedit Chriſto hanc veſtem inconſutilem, quà induebatur, & ſuper quam milites miſerunt ſortem; *& in veſtem meam miſerunt ſortem*. Joan. 19. Sicut autem Maria filio ſuo naturali Chriſto veſtimenta præbuit: ita & filio ſuo ſpirituali, beato Simoni Stock, veſtimentum dedit, quod *Scapulare* vocamus, dicens: *Dilectiſſimè fili, hoc recipe tui Ordinis Scapulare*. Iſtud autem eſt veſtimentum ſanctitatis & ſalutis

tis, de quo jam nobis inſtituendus eſt ſermo, &c. *Ave*.

MUltos filios habet Maria, unum ſcilicet naturalem, & alios adoptivos. Filius ejus naturalis eſt JESUS, quem ipſa in Bethlehem genuit; filii vero ejus adoptivi ſunt, quotquot illam reverenter colunt, & ſpecialiter Fratres Ordinis Carmelitani, nec non quicumque Scapulare piè & debitè geſtant. Iſti ſunt filii, quos ſpiritualiter gignit, & lactat Maria: Greg. 13. in bulla. *Beatiſſima Virgo Carmelitarum Ordinem ſpiritualiter genuit, & ad ubera lactavit*. Sicut autem Maria filium ſuum naturalem, non ſolùm veſte humanitatis noſtræ, verùm & aliis veſtibus induit: ita & filiis ſuis adoptivis, ſeu, Confratribus Carmeli, juſtitiæ & ſanctitatis veſtimentum dedit. Hoc veſtimentum non aliud eſt, quàm Scapulare, quod beato Simoni Stock, Ordinis Carmelitani Miniſtro Generali, ipſa Virgo propria manu præbuit, dicens: *Ecce ſignum ſalutis, ſalus in periculis, fœdus pacis, & pacti æterni*.

Illud veſtimentum dedit Maria, ut ſignum: *Ecce ſignum*. Illud etiam nunc proponam, ut ſignum mirabile fœderis, protectionis, & ſalutis. Scapulare *eſt ſignum fœderis*: quia qui illud piè geſtant, ſpeciali fœdere Virgini Mariæ ſunt conjuncti. *Eſt ſignum protectionis*: quia illos Virgo efficaciter protegit. *Eſt ſignum ſalutis*: quia eorum ſaluti ſingulari cura & ſollicitudine Maria invigilat. Scapulare iis, qui illud piè deferunt, eſt: 1. Signum fœderis: 2. Signum protectionis: 3. Signum ſalutis.

I. PARS. *Scapulare eſt ſignum fœderis*.

SIcut prima omnium mulierum, dicta eſt *Eva*, ſeu mater omnium viventium: ita, inquit ſanctus Epiphanius, nobiliſſima, & perfectiſſima omnium mulierum Maria, *vera eſt Eva*: quia eſt mater viventium, id eſt, omnium prædeſtinatorum, quos ipſa juxta Chriſti Crucem in dolore peperit. Sed inter adoptivos illos Mariæ filios, aliqui ſunt ſpecialiori quodam modo adoptati, & Mariæ filii, Religioſi, ſcilicet, Ordinis Carmelitani; ac etiam quicumque confraternitati Scapularis ſunt adſcripti. Sicut enim, licèt omnes Apoſtoli eſſent adoptivi Mariæ filii: ſpecialiter tamen ſanctus Joannes Evangeliſta filius ejus dicitur: *Mulier, ecce filius tuus*: ita licèt omnes prædeſtinati, ſint adoptivi Mariæ filii; Carmelitæ tamen, & confratres Scapulare portantes, ſpeciali quodam modo ejus ſunt filii: quia eos Maria ut filios modo quodam ſpirituali genuit & lactavit. Unde de quolibet ex iis, poſſet Mariæ dici: *Mulier, ecce Filius tuus*.

Qui naturales habent filios, alios ſibi in filios non adoptant: ſed tantus Patris æterni erga nos amor extitit, ut, licèt filium naturalem haberet ſibi coæternum & coæqualem: nos tamen in filios adoptaverit: *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut Filii Dei nominemur & ſimus*. 1. Joan. 3. Amore quodammodò ſimili ſanctum Carmelitarum Ordinem proſecuta eſt Maria: licèt enim naturalem, & æterno Patri conſubſtantialem ipſa haberet filium, adoptivos tamen in Carmelo filios habere voluit; & RR. PP. Carmelitas, ipſoſque aggregatos confraternitatis Scapularis ſodales, in filios adoptavit. Imò & adoptati iſti Mariæ filii ſimili quodam modo geniti ſunt, quo Patris æterni Filius. Sicut enim Chriſtus, æterni Patris Filius, genitus eſt in æternitate ex patre ſine matre, & in tempore ex matre ſine patre: ita Carmelitæ, Mariæ filii, bis nati ſunt, in veteri ſcilicet teſtamento ex Patre Elie ſine matre, & in novo ex matre Maria ſine patre: beatiſſima enim Virgo eos ſpiritualiter genuit.

O mirabiles & feliciſſimos Mariæ filios? qui quidem non ſolùm filii, verùm & primogeniti Mariæ filii à ſummis Pontificibus ſunt vocati. Tùm quia in perſona protoparentis Eliæ illam, nongentis annis antequàm naſceretur, agnoverunt & venerati ſunt ſub ſpecie illius nubeculæ, quæ ſancto huic Prophetæ apparuit: *Ecce nubecula parva, quaſi veſtigium hominis aſcendebat de mari*. 3. Reg. 18. Tùm quia, ut varii narrant Hiſtorici, Prophetæ illius filii primam, quæ in honorem Virginis fuit conſecrata, Capellam ædificaverunt. Tum quia legitimi ſancti illius Prophetæ filii, omnibus ſæculis pro Mariæ gloria, nonnunquam etiam cum vitæ diſcrimine, generosè decertarunt. Unde inter Mariam Matrem, & ejus filios Carmelitas, fuit ſemper viciſſitudo quædam amoris, & venerationis. Eos enim ſingulari ſemper amore proſecuta eſt Maria, ſuumque iis teſtificata eſt amorem innumeris gratiis & favoribus, quibus eos affecit: & viciſſim Carmelitæ, ut legitimi tantæ matris filii, eam ſpeciali cum reverentia ſemper venerati ſunt, ac pro illius gloria præteritis ſeculis glorioſè pugnarunt, ſicut & nunc pugnare non deſinunt.

Ecce fœdus, quo Maria cum Carmelitis, nec non cum ſæcularibus, Scapulare piè portantibus, conjungitur, non enim cum iis confœderata eſt ſolùm ad debellandas tartareas

reas poteſtates, & ad interimenda omnes hæreſes quæ in mundo oriuntur: ſed cum iis etiam iniit fœdus amicitiæ & affinitatis; quo ipſa eos in filios adoptivos recipit,& ipſi viciſſim eam ut Matrem venerantur. Si autem majus eſſe non poſſit fœdus, quàm matris cum filiis ſuis; quanto, quæſo, cum filiis ſuis Carmelitis fœdere conjuncta eſt Maria? Certè tanto, ut majus eſſe non poſſe videatur.

At Mariæ non fuit ſatis, quòd Carmelitis, ut filiis adoptivis, conjungeretur; voluit enim inſuper Virgo, hujus fęderis ſignum ſenſibile eis præbere; nempe Scapulare quod geſtant, & quod beato Simoni Stock, ut ſignum illius fęderis dedit, dicens: *Dilectiſſime fili, hoc recipe tui Ordinis Scapulare, meæ confraternitatis ſignum, fœdus pacis, & pacti ſempiterni.*

Poſt diluvium Deus cum hominibus fędus quoddam ſpeciale inire dignatus eſt; & in illius fęderis ſignum, arcum cæleſtem in nubibus poſuit, ut hoc ſigno omnibus notum fieret, illum cum hominibus ſempiternum pepigiſſe fędus: *Arcum meum ponam in nubibus, erit ſignum fœderis inter me, & inter terram.* Sicut autem arcum ſuum Deus in nubibus poſuit, ut ſignum publicum & ſempiternum fęderis, quod cum hominibus fecit: ita & Maria Scapulare dedit, ut ſignum publicum & æternum fęderis, quod cum Carmelitis iniit. Hoc Scapulare, eſt arcus cæleſtis Carmelitarum, quo Maria omnibus notum facere voluit, ſe illis tanto fędere jungi, ut ipſa eorum mater,& illi filii ejus adoptivi ſint.

Geneſ. 9. 13.

O qualem Mariæ erga Carmelitas dignationem! ſed ò quantam illorum gloriam! ſi enim gloriabantur Judæi, quòd filii Abrahę eſſent: *Patrem habemus Abraham*; quantò glorioſius eſt Carmelitis, & omnibus Scapulare geſtantibus, quòd Mariæ tanto ſint fędere conjuncti, ut filii ejus adoptivi ſint, ac dicere poſſint: *Filii Mariæ ſumus.*

Math. 3.

Hoc quidem illis glorioſiſſimum: At parum eſt, quòd filiorum Mariæ nomen, & veſtem habeant; ſi opera filiorum Mariæ non faciant. Cùm gloriabantur Judæi, quòd Abrahæ filii eſſent: *Pater noſter Abraham eſt*; reſpondit eis Jeſus: *Si filii Abrahæ eſtis, opera Abrahæ facite.* Debent ſimiliter Carmelitæ, & ſcapulariſtæ, qui filiorum Mariæ titulo gloriantur, filiorum Mariæ opera facere. Ita vivere debent, ut in eorum operibus fulgeant mores & virtutes Mariæ: *Mariam induite quotquot diligitis eam, hæc ſplendeat in moribus, hæc fulgeat in actibus.*

Joan. 8. — D. Bon.

Omnes baptizatos, Chriſti veſte eſſe indutos, aſſerit, D. Paulus: *Quicumque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* O ſplendidam, & glorioſam hominis baptizati veſtem! ſed veſtis illa, qua induitur Chriſtianus, eſt quaſi quidam contractus, quo ad Chriſtum imitandum ligatur. Convenire enim debet inter ſe veſtis qua induimur, & mores quos gerimus. Imò & videtur, quod, ex ipſa veſte agnoſci debeant mores illius, qui eam geſtat: *Habitus mores pronuntiet.* Quare omnes baptizati, qui Chriſti veſte induuntur, Chriſti etiam mores præferre tenentur. Quod autem, reſpectu Chriſti de omnibus baptizatis dico; dicam ſimiliter, reſpectu Mariæ, de omnibus, qui Scapularis confraternitati nomen dederunt cùm etenim iſti filiorum Marię veſtem gerant, filiorum etiam eius mores præferre debent: ſi filiorum Mariæ nomine & veſte glorientur, opera filiorum Marię faciant neceſſe eſt; oportet, ut Marianus hic habitus, Marianas virtutes redoleat & pronuntiet. Quare, ò vos omnes qui Scapulare geſtatis: ne impudicitiis, helluatianibus, aliiſque filiorum diaboli operibus incumbatis, ſed filiorum Mariæ opera gerite, & tunc ſancta hec veſtis erit verè ſignum filiationis veſtrę & ſæderis, quod cum ea iniiſtis. Sed ſi Scapulare eſt ſignum ſæderis, *Eſt etiam ſignum protectionis.*

Ad Gal. 3. — Tertullia.

II. PARS.

Scapulare eſt ſignum protectionis.

MUltis quidem titulis commendatur ſacer Carmelitarum Ordo, & præcipuè ratione antiquitatis; cùm ex Patre Elia diù ante Chriſti Nativitatem; in monte Carmelo ortus ſit; ubi Carmelitæ primùm filii Prophetarum ſunt vocati, deinde ibi Eſſeni ſunt dicti, & tandem in Eccleſia ſub nomine Religioſorum montis Carmeli glorioſè floruerunt. Sicut autem Mariam, & loca ſancta in quibus ipſa habitaverat, hi Religioſi ſpecialiter venerati ſunt: ita & viciſſim Maria eos ſpeciali ſua protectione ſèper fovit: hi ſunt filii dilectiſſimi, *quos ipſa ſpiritualiter genuit*; & hi ſunt filii chariſſimi, quos ipſa protegere non deſinit. Sed & ejus protectio ad ſæculares, qui Scapulare gerunt ſe extendit: illos & iſtos ſua protectione fovet Maria, quæ ſcutis circumdata videtur, ut utroſque protegat.

Gregor. 33.

Stat Virgo a dextris Dei *in veſtitu deaurato, circumdata varietate*; ſeu ut alia verſio habet, *Circumdata, ſcutis*; circumdatur enim Maria ſcutis, ut montis Carmeli Fratres, & confratres Scapulare geſtantes protegat. *Vno* ſcuto illos ab ira Dei tuetur: *alio*

eos

eos à dæmonis malitia defendit, & *alio* illos ab innumeris periculis & caſibus protegit; Unde videtur, Scapulare, quod & religioſi, & ſæculares geſtant, eſſe ſigillum, & ſignum publicum protectionis Mariæ erga illos. Verum eſt, Scapulare in ſe & materialiter tantùm ſpectatum eſſe ſolummodò quoddam panni fruſtulum; ſed in ratione ſigni, Scapulare eſt quid pretioſiſſimum: quia non ſolùm eſt ſignum fœderis quod Maria contrahit cum eo, qui illud defert; ſed eſt etiam ſignum ſingularis protectionis Mariæ erga eum.

Sicut Chriſtus Dominus Sacramenta inſtituit, quæ ſunt ſigna efficacia gratiæ, quàm intra animas noſtras operatur: ita Maria inſtituit, non quidem verum Sacramentum, quia, ut ait Doctor Angelicus, ſolius Chriſti eſt Sacramenta inſtituere; ſed inſtituit Scapulare ut ſignum quoddam morale & ſenſibile protectionis ſuæ, quam non denegat iis qui illud deferunt, modò in malo non ſint penitùs obdurati & pertinaces. Unde licèt Scapulare non ſit Sacramentum, aliquid tamen Sacramenti habet, nempè rationem ſigni efficacis: quia eſt ſignum aliquo modo efficax protectionis Mariæ; quæ cum in aliquo Confratre Scapulare videt, hoc ſigno ab ipſa inſtituto, ad eum protegendum excitatur & movetur.

Sacramenta, ut tenet Doctor ſubtilis, cauſant moraliter gratiam; quia ſunt ſigna à Chriſto inſtituta, quibus movetur & determinatur ad conferendam gratiam iis, qui illa debitè recipiunt. Sicut autem his ſignis movetur Chriſtus ad dandam gratiam illis, qui ea non indignè recipiunt: ita & Scapulare eſt ſignum à Maria inſtitutum, quo ipſa movetur & excitatur, ad protectione quadam ſingulari fovendum eos, qui illud debitè portant. Sicut etiam in Sacramentis Chriſtus aliquid viſibile, ſeu ſenſibile eſſe voluit, quo inviſibiles eorum effectus ſignificarentur: ita & Maria hanc veſtem, quam Scapulare vocamus, dedit ut ſignum externum & viſibile; quo ſignificaretur protectio ſingularis, quam non denegat iis qui illud religiosè & debitè portant. Quare dicendum, ſanctam hanc veſtem à Maria datam eſſe in ornamentum & in ſignum: data eſt in ornamentum, quia eſt extenſio quædam veſtis illius deauratæ, qua circumdatur Maria: *In veſtitu deaurato, circumdata varietate.* Data eſt etiam in ſignum non ſolùm fœderis, quod Maria contrahit cum illis, qui eam geſtant; verùm & protectionis ſingularis, qua illis ſemper præſto eſt.

O ſignum mirabile! ò ſignum efficaciſſimum! quo ad protegendos montis Carmeli Fratres, & Sodales eorum Scapulare portantes, Maria allicitur. Narrent omnes qui à pluribus ſæculis ſacra hac veſte induti ſunt, quantos Marianæ protectionis effectus perceperint: dicant, quot ex iis à ſtatu peccati ad ſtatum gratiæ Maria vocaverit: dicant, quot ex iis à dæmonis poteſtate Virgo liberaverit, quot ægrotantes ſubitò ſanaverit, quot naufragantes è mediis irati maris undis eripuerit, quot ad mortem vulneratos priſtinæ ſanitati reſtituerit, quot è latronum manibus eruerit, quotque ab innumeris aliis periculis ſalvos & incolumes evadere fecerit. Horum prodigiorum hiſtoriæ ſatis notæ ſunt, integramque eorum enarrationem facundus quique orator nuſquam perficere poſſet. Scimus, Mariam eſſe protectricem Confratrum montis Carmeli, ſcimus etiam Scapulare eſſe ſignum ſenſibile & efficax protectionis ejus; ſed quot & quanti hujus protectionis effectus extiterint, ſcire non valemus.

Confidite vos, ò felices montis Carmeli Fratres; ſperate in Maria vos omnes, qui Scapularis confraternitati eſtis adſcripti: hęc etenim verè vos & in adverſis & in proſperis proteget; modò religiosè & debitè ſacrum hoc ſignum deferatis. Sed, heu flens dico, ex his Confratribus multi venerādam illam Virginis veſtem ſuis criminibus deturpant; & dum ſignum illud protectionis Marię præferunt, Chriſtum & Mariam ſceleribus ſuis ad iracundiam provocant. Hi aliter veſte, & aliter criminibus ſuis loquuntur; veſte enim ſua dicunt Mariæ: protege nos; & criminibus ſuis dicunt ei: ne nos protegas. Maria tamen Confratres omnes qui Scapulare portant, ſive juſti ſint, ſive peccatores, verè protegit; ſed non æqualiter. Sicut enim Deus omnibus, etiam peccatoribus, quantumvis indignis, cæleſtis ſuę gratiæ auxilia confert, ſed non æqualiter: quia aliis majora, & aliis minora gratiæ ſuæ dona largitur: ita Maria omnes Ordinis Carmelitani Fratres omnesque Scapulare geſtantes protectione ſua fovet, ſed non æqualiter, quia alios magis, & alios minùs protegit.

Quis cenſeat, Mariam ſingulariter diligere & protegere hos confraternitatis Scapularis alumnos, qui obſcœnis impudicitiis vacant, qui ebrieatatibus ſcandoloſis indulgent, qui turpibus uſurarum lucris crumenam implent, & qui cor invidia, vindicta, dolo, & aliis pravis affectibus turbatum habent? Crediderim, quòd iſtos aliquo modo Maria protegat; ſed certè non protectione tanta, quanta eos qui ei piè & devotè inferviunt

viunt. Imò & timendum, ne in magnis & obſtinatis peccatoribus Scapulare ſit ſignum quoddam vanum protectionis Mariæ: quia in iis protectionem quidem ejus ſignificat; ſed ita exiguam, ut quaſi ad nihilum ſit eis profutura. Quare ò N. N. ita piè & religiosè Scapulare deſerte, ut ſit vobis ſignum efficax prægrandis protectionis Mariæ; *ac etiam ut ſit vobis ſignum ſalutis.*

II. PARS *Scapulare eſt ſignum ſalutis.*

SAlutis noſtræ myſterium ita abſconditum eſt, & inſcrutabile, ut, niſi ex ſpeciali Dei revelatione, ſcire quis poſſit, an Trid. ſeſſ. 6. c. 12. de prædeſtinatorum numero ſit: *niſi ex ſpeciali Dei revelatione ſciri non poteſt, quos Deus ſibi elegerit.* Altiſſimum hoc myſterium, magno Dei ſigillo obſignatum eſt: Unde ipſe ſolus illud penetrare valet, ipſique ſoli prædeſtinatorum numerus eſt agni- 2. Tim. 2. tus: *Habens ſignaculum hoc, novit Dominus qui ſunt ejus.*

Licèt autem de hoc myſterio apud homines certa non detur ſcientia, aliqua tamen à Theologis adnotantur prædeſtinationis ſigna, quæ certitudine quadam morali indicant, qui de prædeſtinatorum numero cenſendi ſint: inter quæ non ultimum locũ tenet devotio erga B. V. Mariam, quæ inquit S. Bernardus, *certiſſimum eſt ſignum ſalutis æternæ conſequendæ.* Cui accinit S. Anſelmus dicens, affectum internum pietatis & devotionis erga B. Virginem, eſſe magnum præ- S. Anſelm. lib. de nat. Virg. c. 1. deſtinationis ſignum: *Cui ſaltem ita conceſſum fuerit, ſæpe dulci ſtudio cogitare de Virgine, magnum promerendæ ſalutis indicium eſſe conjecto.*

Potentiſſima in cælo eſt Maria: ipſi enim à Chriſto omnis poteſtas collata eſt: *Data eſt tibi omnis poteſtas in cælo & in terra*, inquit Petrus Damiani. Et ut aſſerit S. Anſelmus, ita potens in cælo eſt Maria, ut quidquid ipſa voluerit, fiat *Quidquid tu vir-* S. Anſel. de excel. Virg. c. 12. *go velis, nequaquam fieri non poterit.* Quare cùm Maria ſit apud Deum potentiſſima, tot gratias, totque auxilia in favorem clientum ſuorum, ac eorum qui ipſi ſunt verè devoti, à Deo obtinent; ut hi mediantibus his auxiliis, à peccatis ſuis facilè ſurgant, in bono perſeverent, & æternam beatitudinem obtineant. Et ideò devotio illa, qua multi erga B. Virginem feruntur, eſt ſignum ſalutis: *Servire Mariæ certiſſimum eſt ſignum ſalutis æternæ conſequendæ.*

Quod de omnibus, qui Mariæ ſunt devoti, dico, potiori quodam jure dicendum de his, qui Scapularis cõfraternitati nomen dederunt: hoc enim Scapulare, ſi ab iis piè & debitè portetur, eſt iis in ſignum ſalutis: quia illud, ut ſignum ſalutis æternæ conſequendæ, Beato Simoni Stock dedit Maria, dicens: *Ecce ſignum ſalutis.*

Non dixi, Scapulare omnibus, qui illud quomodocumque uſque ad mortem deferunt, eſſe ſignum infalibile ſalutis; ex illis namque multi damnantur. Sed dixi, Scapulare eſſe ſignum ſalutis iis qui illud piè geſtant, & qui ex pio in Mariam affectu omnia, quæ ad confraternitatem Scapularis ſpectant, uſque ad mortem implere ſatagunt. Iis equidem Scapulare eſt verum ſalutis ſignum: quia cùm videt Virgo confraternitatis Scapularis alumnos hac ejus veſte indutos, ac piè & devotè adimplentes illa, quæ eorum inſtituti ſunt: ipſa eos ut filios agnoſcit, ſpeciali eos protectione fovet: ab iis peccandi occaſiones avertit, iiſque à Chriſto tantam gratiarum copiam, ac tot & tanta auxilia ſpiritualia impetrat, ut nonniſi difficile perire poſſint: ac proinde Scapulare, ſi debita cum devotione feratur, eſt iis magnum & certum ſalutis ſignum.

Non ſemel demiratus ſum ſanctorum Anſelmi & Bernardi verba, aſſerentium, eos qui Mariæ ſunt devoti, perire non poſſe. *Qui ad Mariam acceſſerit*, inquit ſanctus Anſelmus *impoſſibile eſt ut pereat.* Et, ut fatur ſanctus Bernardus, Mariam alloquens: S. Bern. ſup. Miſſus. *Sicut à te averſus & deſpectus neceſſe eſt quòd pereat; ſic ad te reverſus, & à te reſpectus impoſſibile eſt quòd pereat.* Quomodo, quæſo, perire non poteſt, qui magno devotionis & venerationis affectu Mariam proſequitur? Nõne poteſt hic in mortale aliquod peccatum cadere, ac in peccato uſque ad mortem perſeverare, & ſic damnari? Poteſt equidem abſolutè loquendo, ſed rariſſimè hoc accidit. Et ideò hoc impoſſibile eſſe dicunt ſancti Patres: quia hoc raro & difficilè evenire poteſt. Sicut enim cùm ait Scriptura, impoſſibile eſſe, divitem intrare in Regnum Cælorum; ibi *impoſſibile*, idem ſonat ac *difficile*: ita & cùm dicitur, impoſ- Marc. 10. ſibile eſſe eum, qui devotus eſt Marię, perire; idem eſt ac ſi dicatur, difficile eſſe illum perire: quia ſcilicet Maria veris & piis ſuis clientibus tot gratias totque auxilia impetrat, ut difficillimum, & mortaliter impoſſibile ſit, quòd pereant. Gaudete omnes qui Mariæ eſtis devoti gaudete & exultate in illa; utpotè quia per eam ita de ſalute veſtra eſtis ſecuri, ut quaſi perire nequeatis. Sed gaudeant potiſſimùm adoptivi Marię filii; gaudeant qui Scapulare gerunt: ſi enim ex pio erga Virginem affectu illud deferant; ac ea adimplere ſatagant, quę ad illorum ſtatum pertinent, nunquam peribunt,

æternum nunquam patientur incendium; ſed Scapulare iis magnum ſalutis ſignum erit.

Sed heu! quàm multi Scapulare collo, vel brachio alligatum gerunt, & de faciendis,quę ad confraternitatem Scapularis pertinent, nec cogitant, nec curant? Credunt inſani, quod nunquam peribunt, modò hanc Mariæ veſtem quomodòcumque deferant; ſed falluntur maximè: quia Scapulare duo dicit: nempè veſtem illam, quæ defertur, & ſpiritum internum cum quo defertur. Quæ duo ita inter ſe ſunt connexa, ut ſi quis veſtem hanc ſine ſpiritu interno deferat, ad nihilum ei ſit profutura; veſtiſque hæc, quam ſine ſpiritu interno defert, non verè Scapulare; ſed potiùs cadaver Scapularis dicenda ſit. Sicut enim fidem à charitate ſeparatam ſanctus Bernardus vocat *cadaver fidei*: ita veſtis hæc à ſpiritu interno ſejuncta, non verè eſt Scapulare; ſed quaſi cadaver, & apparentia quædam Scapularis. Sicut etiam fides, a charitate ſeparata, ſalutem non operatur: ita & Scapulare, ſi cum ſpiritu interno non deferatur, non erit *ſignum ſalutis*; ſed quaſi cadaver & apparentia quędam ſigni ſalutis.

Quare, ò N.N. hanc veſtem cum ſpiritu interno portate; eo ipſo quo ea induti eſtis, vos ut Mariæ adoptivos filios inſpicite, & ea quæ ſunt filiorum, reſpectu ſanctiſſimæ illius matris, facite. Si eam ut matrem inſpiciatis, totis viribus haud dubiè contendetis, filio ejus Chriſto non diſplicere; nec enim matri placere poteſt, qui filium ejus offendit. Si eam matrem veſtram eſſe credatis, ea omnia pro viribus adimplere conabimini, quæ ad confraternitatem illam ſpectant, quæ vos ejus filios efficit. Si autem hæc omnia facere ſolliciti ſitis, Scapulare vobis non ſolùm erit in ſignum fœderis, & protectionis; ſed etiam in ſignum ſalutis æternæ. *Amen*.

DE SANTA
MARGARITA
CONCIO UNICA.

Simile eſt Regnum Cælorum homini negotiatori, quærenti bonas Margaritas. Matth. 13.

SAncta Romana Eccleſia, quæ Chriſti ſpirituale in terra eſt regnum, tota eſt in comparandis veris, & ſpiritualibus Margaritis; ſummo affectu quærit eximiæ virtutis perſonas, quæ ſanctitate ſua tantùm ſupra alias emineant, quantùm ſupra arenam, & lutum verę eminent Margaritę: hujuſmodi tandem quærit Margaritas, quę pretio ſuo terrena omnia tranſcendant, & quarum fulgore cæleſtis Jeroſolymę atria niteant.

Perilluſtris illa virgo, cujus hodie ſolemnia colimus, eſt una ex pretioſis illis Margaritis, quam in Antiochiæ Pyſidiæ urbe, ſancta invenit Eccleſia. Genuit eam vir infidelis, mulier Chriſtiana illam educavit, famoſus illam exercituum Dux in matrimonium deſideravit, totus eam demiratus eſt orbis terrarum: illam denique in ſinu ſuo cęli receperunt, ubi ęternis & incorruptibilibus coronis ditatur, & præmiatur.

Ibi Angeli pretioſam hanc Margaritam, non ſine magna animi voluptate contemplantur: ibi ſanctiſſimę illius virginis virtutes, præmia, & triumphos attoniti admirantur; ibique ſimul cum illa ſequuntur Agnum quocumque jerit.

O utinam unus aliquis ex cęleſtibus ſpiritibus ornatiſſimum locum iſtum nunc occuparet, & coram auguſto hoc cœtu de portentoſis præclaræ illius virginis geſtis, paſſionibus, miraculis, & trophæis differeret? Utinam ex cæleſtibus intelligētiis aliquam Deus mitteret, ut pulchritudinem ſummique cæleſtis illius Margaritæ pretium nobis explicaret! Tantæ enim virginis laudes digno eloquio proſequi, non tam hominum, quàm Angelorum munus eſt; ejuſque merita non tam humana, quàm angelica digna ſunt eloquentia. Meam hac in parte fateor infirmitatem: tota, ſi quæ in me eſt facundia, per eximiis tantæ virginis impar eſt meritis: de ea dignè loqui non præſumo: & ut de ea quocumque modo diſſeram, ſupernis Spiritus ſancti auxiliis egeo, &c. *Ave*.

DOctores non pauci docent, Chriſtum eſſe pretioſam; & myſticam illam margaritam, pro qua comparanda quiſque ſua omnia dare debet. Quomodo autem Chriſtus ſit miranda hæc margarita, præclarè explicat Doctor Angelicus, dicens, eum verè eſſe margaritam ratione puritatis ſuæ, ſoliditatis ſuæ, & pretii ſui: *Quia candidus propter puritatem: quia ſolidus propter ſanctitatem; quia pretioſus propter Deitatem*. D.Th. ſer. de S. Marg.

Chriſtus quidem eſt cęleſtis, & admirabilis Margarita, quæ omnes alias puritate, ſoliditate, & pretio ſuo longè tranſcendit. Sed, & ad ſanctę Margaritę laudem dici poteſt, quòd ſuo modo verè gemma, & margarita fuerit; *ratione puritatis ſuę*, quæ fuit admirabilis; *ratione ſo-*

liditat-

liditatis ſuæ, quæ fuit inflexibilis, *& ratione pretii ſui*, quod fuit inæſtimabile. S.Margarita fuit gemma myſtica: 1. Propter puritatem ſuam: 2. Propter ſoliditatem ſuam: 3. Propter pretium ſuum.

I. PARS. *Sancta Margarita fuit gemma myſtica ratione puritatis ſuæ.*

D.Th. 3. p. q. 17. PRæclarè dixit Doctor Angelicus, res eò eſſe duriores, quò magis ab immunditia elongantur: quia, inquit, *puritas ſumitur per elongationem ab impuro*. Hoc poſito principio, omnium oculis facilè patebit, mirabilem extitiſſe S.Margaritę puritatem: utpote quia hæc Virgo ſacra à Paganiſmi, luxuriæ, & omnium vitiorum immunditia perfectiſſimè elongata fuit.

In medio Gnetilio, impudicorum, & hominum omni vitiorum generi deditorum, vivebat ſancta Margarita, Sed hæc puriſſima extitit Margarita: quæ: 1. Cùm inter Gentiles viveret, totaliter elongata eſt à Paganiſmi immunditiis: 2. Cùm inter impudicos degeret, ab omni luxuriæ inquinamento penitùs libera fuit: 3. Cùm inter homines omni vitiorum genere deditos verſaretur, ab omni vitii turpitudine ſemota fuit.

1. Sordes ſuas, eaſque maximas habet Paganiſmus; ipſum quoque Pagani & idololatræ nomen ſordidum. Et ſi verum ſit ab omni peccato noſtras fœdari animas, nullum ſanè a quo magis inquinentur, quàm ab idololatria: quæ ideò à Tertulliano omnium criminum ſummum vocatur: *Principale crimen generis humani, ſummus reatus*.

In urbe autem Antiochiæ, medios inter Gentiles, & idololatras orta erat illuſtris virgo Margarita; ipſe quoque ejus Pater paganus erat, & in Herculis Templo Sacerdotis munia obibat; ſed hæc verè Margarita fuit puriſſima, quæ in medio Ethnicorum & Idololatrarum vivens, nec vel minimùm à fœdiſſima idolatriæ labe contaminata eſt.

Quod non ſine magna Dei providentia factum fuiſſe patet: mortua enim matre, pater, licèt Gentilis, Chriſtianæ nec non piæ matronæ Margaritam nutriendam tradidit. Quæ religioſa mulier, non nutricis ſolùm, ſed & piæ educatricis munere functa eſt; nec materiali ſolùm lacte, ſed & ſolido doctrinę chriſtianæ cibo Margaritam aluit.

Ætate creſcebat puella; ſed & bonis creſcebat moribus: proficiebat ætate; ſed & ſapietia Chriſtiana proficiebat. A pia nutrice diſcebat. Chriſti virtutes colere, & Paganiſmi inquinamenta devitare: ab ea ad Dei amorem, & ad odium idolorum excitabatur, tantoſque adoleſcentula hæc ſub piæ magiſtrę diſciplina, in via virtutis progreſſus brevi fecit; ut in primis vitę ſuę annis, deos Gentium deteſtaretur, & ab omni idolorum cultu toto Cęlo elongata eſſet. Unde ſicut gemmæ in medio aquarum maris formatę, nil de maris ſalſedine retinent: ita Margarita in medio Paganorum nutrita, nil de Paganiſmi immunditia contraxit.

De ſacra hac Virgine eadem ferè dici poſſent, quę de Centurione dixit ſanctus Petrus Chryſologus, qui multas ejus virtutes adnotat, & laudat his verbis: *Videtis penes Centurionem divinitatis reverentia, penes Gentiles legis cultum, penes militem ſtipendium gratiæ, penes Romanum fidei doctrinam, in frigore pagano chriſtianum fervorem*. Chryſ. S. 102. Dicamus ſimiliter de ſancta Margarita, quòd hæc Sacerdotis idolorum filia idola ſummopere abhorreat: quòd hæc, inter idololatras nata, & educata, virtutibus chriſtianis, iiſque eminentiſſimis fulgeat; quòd tandem hæc inter Paganos, & Infideles vivens, tanta polleat puritate, & innocentia, ut à Paganiſmi immunditiis penitus elongata ſit. Sed, & ita pura fuit ſancta Margarita; *ut licèt inter impudicos degeret, ab omni tamen luxuriæ inquinamento libera fuerit*.

2. Omnium ſanè vitiorum turpius eſt luxuria, quæ ſimul, & animam, & corpus deturpat; quæ jumentis inſipientibus homines ſimiles efficit, & perſonam huic vitio deditam, abominandam, & execrabilem reddit? *Immunditia tua execrabilis*. Ezec. 24. 13. Margarita autem, licèt inter homines libidinoſos viveret, neſcivit labem nivei pudoris: nulla in ea libidinis macula extitit, ac quidquid ad luxuriam quocumque modo allicere poteſt, toto corde exhorruit.

Non fuit ſimilis Margarita pleriſque hujus Ævi filiabus, quæ veſtibus pretioſis, prędivitibus ornamentis, pulchritudine elaborata turpi, & incantatrice carnis ſuæ nuditate, necnon æquivocis, imò turpibus & ſcurrilibus verbis ad fęda homines trahunt; ſuntque ut loquitur Tertullianus, quaſi invitatoria quædam ad libidinem: *Invitatorium libidinis ſcimus*. Ter. l. 2. d. cult. fœm. Nihil enim in Margarita, quod virgineum Pudorem nō redoleret, nil quod à modeſtia chriſtiana tantillum declinaret: ejuſque cor ab omni luxurię ſtudio ita alienum erat, ut millies mori maluiſſet, quam vel minima luxurię macula carnē ſuam denigrare.

Tanta

Tanta puritate nitebat Margarita ut ſimilis fuiſſe videatur cæleſtibus illis ſpiritibus, quos Deus Sodomam miſit. Hi enim Angeli ſub humana ſpecie cum Sodomitis verſabantur; cum illis hominibus, qui fœdioribus libidinibus erant dediti, hi colloquia miſcebantur; nec tamen vel minima unquam luxuriæ labe contaminari potuerunt. Sic, licèt inter libidinoſos Antiochenæ urbis incolas habitaret Margarita, ab omni tamen eorum immunditia prorſus aliena fuit, ſuamque virginitatem illibatam ſervavit. O mirandam Virginis hujus puritatem! quæ adhuc mirabilior fuit, *quia licèt ſacra hæc Virgo inter homines omni vitiorum generi deditos verſaretur, ab omni tamen vitii turpitudine elongata fuit.*

3 Non ſola luxuria, ſed & omne mortale peccatum eſt gravis immunditia, quæ hominis animam turpem, fœdam, Deoque execrabilem reddit. Et ideò de anima peccatrice conqueritur Deus, dicens: *Maculata es in iniquitate tua coram me.* Quaſi dicat: mihi placere nequaquam potes, cùm turpibus peccati inquinamentis maculata ſis. Jer. 2. 22

Margarita autem, quantùm humana patitur infirmitas, ab omni ſe peccato immunem ſervavit: nullum enim ſcimus in ea mortale fuiſſe peccatum; & venialia, in quæ incidit, ita levia extiterunt, ut quaſi nulla cenſenda ſint. Et ideò ſancta hæc Virgo quodammodo ſimilis fuiſſe videtur Chriſto, Virginum ſponſo, qui ab omni prorſus peccato ſegregatus fuit; & qui, ut loquitur D. Paulus, fuit *innocens, impollutus, ſegregatus à peccatoribus.* Margarita enim ita ab omni inquinamento peccati aliena fuit, ut à peccatis & omnium criminum macula penitùs ſegregata fuerit. Heb. 7

Qua, quæſo, peccati macula inquinata eſſe potuit filia, in qua mirabiliseluxit omnium virtutum concentus? Quæ ſuperbia adnotari potuit in adoleſcentula, quæ chriſtianam humilitatem perfectiſſime coluit? Quæ avaritia in ea, quæ temporalia cuncta pro Chriſti ſponſi ſui amore deſpexit? Quæ libido in ea, quæ pro tuenda virginitate uſque ad mortē generoſiſſimè decertavit? Quę ambitio in ea, quæ ad altioresgradus ſublimari recuſavit? Quæ ira in ea, quæ velut agnus innocens ad victimam ducta eſt? In Margarita quidem, non peccata, ſed omnium virtutum ſpecies mirabiliter eluxerunt: tanta in ea puritas, ut non ſolùm à Paganiſmi, & luxuriæ, verùm & ab omni ſaltem gravis, cujuſque peccati immunditia elongata fuerit.

Miramini tantam in ſexu fragili puritatem; miramini Margaritam, quæ gemma eſt ita pura, ut ab omni prorſus immunditia aliena ſit: hanc miramini Virginem, ſed & eius æmulamini puritatem. Veſtra & corda & corpora purificate: proculà vobis omnem infidelitatis, libidinis, & cuiuſvis peccati immunditiam abiicite. Ab omni prorſus immunditia veſtras lavate conſcientias, & puritatem ſectamini inſtar ſanctæ Margaritæ, quæ gemma fuit admirabilis propter puritatem ſuam; *ac etiam propter ſoliditatem ſuam.*

Sancta Margarita fuit gemma myſtica, ratione ſoliditatis ſuæ. II. PARS

Corporum, quæ ſolida & dura ſunt, proprium eſt, quibus ſeriuntur ictibus reſiſtere. Id quotidiana docet experientia, qua cuique conſtat, quòd quò ſolidiora ſunt corpora, eò ad reſiſtendum ſunt aptiora. Et hoc eſt fundamentum, cui innixus, clariſſimè probabo, ſanctam Margaritam fuiſſe verè gemmam myſticam, ratione ſoliditatis ſuæ: quia, ſcilicet, generosè reſtitit Patri, Amaſio, & dæmoni. Reſtitit 1. Patri irato: 2. Amaſio amore ſuccenſo: 3. dæmoni horrendo.

1 Mox ut Edeſus, Margaritæ pater, filiam Chriſtianæ Religioni nomen & affectum dediſſe novit, variis paſſionibus habenas remiſit. Jam de diis ſuis conquerebatur, quòd ei filiam dederint, à qua eorum evertenda erant altaria: nunc rationibus cunctis, quas humana ſuggerebat ſapientia, filiam ad idola colenda allicere conabatur: nunc blanditiis & variis promiſſis eam ad ſibi parendum adducere pertentabat: minis deinde & ſuppliciis ad eam à propoſito deterrendam uſus eſt: ſolitis eam ſpoliavit veſtibus, vili eam induit ſacco, carceri illam mancipavit, nihilque non tentavit, ut illam ad Chriſtianæ Religioni abrenuntiandum inclinaret. At tunc Margarita verè gemma fuit ratione ſoliditatis ſuæ: quia irato parenti fortiſſimè & generoſſimè reſtitit, ut Dei, qui Pater omnium eſt, voluntati obtemperaret. Probè ſciebat pia adoleſcentula, quòd cùm cæleſtis & terreni patris mandata ſunt oppoſita, terreno quiſque reſiſtere debet patri, ut cæleſti pareat: *Terrenus pater Cæleſti poſtponendus eſt Patri.* Quare clamet, iraſcatur, minetur, ac quantùm voluerit, Margaritam feriat terrenus pater, nec non omnia quæ poterit in Chriſtianam adoleſcentulam moliatur; inanes erunt omnes furentis patris conatus: terrenum enim patrem ipſa cæleſti ſemper poſtponet; ac terreno ſemper reſiſtet, ut cęleſti debitam obedientiam pręſtet. Chryſol. ſer. 19

Deus qui inimicos diligere præcipit, vult à for-

à fortiori, quòd parentes diligamus; eo tamen ordine, ut eum majori, quàm parentes, amore proſequamur. Et ideò iubet, ut aliquando parentes odio habeamus, dicens: Luc. 14 *Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem, & uxorem, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Non quidem eos odio habere debemus, ut parentes, & genitores noſtros: ſed ut animæ, & ſalutis noſtræ hoſtes; cùm, ſcilicet, contraria ſaluti præcipiunt; cùmque id prohibent, quod Deus iubet. Tunc à nobis odio habendi; eiſque tunc reſiſtere debemus, ut iubenti Deo obtemperemus: tunc Pater cæleſtis terreno patri eſt præponendus: *Amandus eſt genitor, ſed præponendus eſt Creator.* S. Aug. Rectum autem & pium hunc charitatis ordinem perfectiſſimè adimplevit Margarita: terrenum enim patrem & amavit, & exhorruit; eum amavit ut patrem, & in eis quæ iuris paterni erant; ſed illum odio habuit, ut animæ ſuæ hoſtem, eique fortiter reſtitit, cùm ſaluti ſuæ contraria imperavit. Et ideò hæc Virgo fuit verè gemma, ratione ſoliditatis: quia ſcilicet irato & iniqua iubenti reſtitit patri: *Ac etiam quia reſtitit amaſio, amore ejus ſuccenſo.*

2 Margarita, quæ pietate & generoſitate ſua patri exoſa facta erat, in paupertate & humilitate inter homines verſabatur, vilibus induebatur veſtibus, tenui cibo veſcebatur, & ab hominibus deſpici optabat, ut Chriſto, animæ ſuæ ſponſo, placeret. Non tamen merita & pulchritudinem ſuam ita abſcondere potuit Virgo præclara, ut hominibus ignota manerent. Olybrius enim Provinciæ unius gubernator, amore illius captus, eam in ſponſam deſideravit, eamque in uxorem ab Edeſo patre ſuplex petiit. Amaſii votis annuit pater, & ut filiam à religionis propoſito averteret, illamq; ad nuptias cum Olybrio ineundas alliceret, his ferè verbis eam allocutus eſt: Noſti, ò filia, quanto dolore afficiatur cor meum: ſcis, quòd mœrore conficiar ob tuum agendi modum. Quare ſi quid in te bonæ indolis: ſi quid in te erga patrem reverentiæ ſupereſt; audi verba oris mei; audi patrem, qui tui magis, quàm ſuiipſius ſollicitus, in ſponſum tibi offerre vult Olybrium, virum nobilem, terrenis facultatibus affluentem, Ducem exercitus, & Provinciæ unius rectorem, qui te in ſponſam ſummo affectu deſiderat: Vide, quid ſis mihi reſponſura, ò filia; ſed priùs ſeriò pondera, quantus ex propoſito matrimonio tibi, totique familiæ honor, quanta felicitas, quantaque bona ſit eventura. Non diu cogitavit Virgo, ſed contempta omni mundi aura, ſpretis cunctis ſæculi bonis, reſpondit: ò pater, unus mihi eſt ſponſus in Cœlo; quare ut illi iniuriam non faciam, nullum alium unquam amatorem admittam. Velim, Olybrium totius eſſe mundi Imperatorem, terrenarum omnium facultatum eſſe dominum, præclaris omnibus animi & corporis dotibus eſſe ditatum, illum nunquam in ſponſum admittam: quia eo nobiliorem, ditiorem & pulchriorem ſponſum habeo in Cælo: *Sponſum offertis, meliorem reperi.*

Videns Olybrius, ſe à Margarita deſpici, ex amatore mutatus eſt in Tyrannum, eam ut Chriſtianam & deorum inimicam apprehendi curat, tetro eam carceri includi iubet; alimenta ei ſubtrahi imperat, paucisque ab hinc diebus, iniqui huius Tyranni ordinatione, flagellis diriſſimè excepta, ferreis pectinibus excarnificata, in accenſum rogum proiecta, & graviſſimis aliis ſuppliciis cruciata eſt. Quæ omnia facilè vitare potuiſſet Virgo, ſi Olybrium in ſponſum ſumere voluiſſet. Sed ſicut de Euſtochio virgine ait S. Hieronymus, quòd *noluit militis eſſe uxor, ſed Regis*, Chriſti ſcilicet: ita & ſancta Margarita Olybrio reſtitit adulanti, nuptias offerrenti, minas intentanti, variis eam ſuppliciis addicenti; nec unquam militis & Ducis illius ſponſa eſſe voluit, ſed Chriſti. O mirabilem Virginem, quæ verè gemma eſt, ratione ſoliditatis, cum fortiter reſtiterit amaſio ſuo Olybrio, *ac etiam horrendo dæmoni.*

3 Non adverſus homines ſolùm, ſed etiam adverſus ſuas aereas poteſtates decertavit Margarita: in mediis enim adverſus virginem hanc inſurrexit ſatanas, ut terreret eam, quam dira quæque tormenta non terruerant. In carcere erat Margarita, cùm ſub horrendi ſpecie draconis, ore & naribus tartareas flammas emittentis, ei dæmon apparuit: qui ad eam acceſſit, quaſi illam devorare voluiſſet. Sed invocato Chriſti ſponſi ſui nomine, illud phantaſma citò ipſo fugavit.

Cùm beatam Juſtinam virg. ad diligendum Cyprianum magum inducere voluit dæmon, *à Virgine*, inquit S. Gregorius Nazianzenus, *non ſecùs ac à bellica quadam machina repellitur.* Gre. Naz. orat. 18 Margarita ſimiliter portentoſum repulit dæmonem, ei generosè reſtitit, illumque in fugam convertit.

O mirandam Virginem, quæ verè gemma myſtica extitit, ratione ſoliditatis: cùm irato patri, amaſio, amore eius ſuccenſo: horrendo dæmoni fortiter reſtiterit! O' utinam ſuæ ſalutis hoſtibus ſic quiſque generosè reſiſteret! Sed heu! quam pauci, patre à ſalute avertenti, ſæculi hominibus ad prava allicientibus, & urgentibus dæmonis tentationibus reſiſtunt! Quàm pauci filii

ad

Digitized by Google

ad ſtatum religionis à Deo vocati, alio vocantibus parentibus obſiſtunt! Quàm paucę filiæ amatoribus ſuis prava ſuadentibus obſtant! Quàm pauci homines dæmonibus tentantibus, & ad peccata trahentibus reſiſtere conantur!

Certè cùm Dei res agitur, in ea ſegnes & ignavi plurimùm eſſe ſolent homines, & ad hominum, demoniſque potiùs, quam ad Dei partes declinant. Sed, heu! quis ut Deus, à quo habemus omnia, à quo ſperamus omnia, & in quo ſunt omnia? Quis ut Deus, in quo vivimus, movemur & ſumus & ſine quo, nec unico momento, vivere poſſumus? Quis ut Deus, qui omnia poteſt; qui omnia eſt, qui omnia quæcumque vult facit in Cælo, & in terra, & qui animas noſtras ſalvare poteſt, vel mittere in gehennam? Certè, reſpectu Dei nihil ſunt, & pro nihilo à nobis reputari debent omnia. Quare ſuadeat Pater, quantùm voluerit, ad iniqua alliciant homines, quantùm placuerit: tentent dæmones, quantùm fas erit; parentibus, iniquis amatoribus, & dæmonibus fortiter reſiſtendum, ut Deo fideliter ſerviatur; inſtar S. Margaritæ, quæ fortiter omnibus ſalutis ſuæ hoſtibus reſtitit, & quæ verè gemma myſtica fuit ratione ſoliditatis ſuæ; *ac etiam ratione pretii ſui.*

II. PARS *Sancta Margarita fuit gemma myſtica, ratione pretii ſui.*

Res aliqua dicitur pretioſa à proprio valore, à raritate ſua, & ab hominum æſtimatione: *à proprio valore;* cùm ex ſe magni valoris eſt: *à raritate;* cùm rarò quid ejuſdem rationis invenitur: *ab hominum æſtimatione;* cùm eam ſapientes pluris faciunt. Margarita autem fuit gemma pretioſa: 1. Ratione proprii valoris: 2. Ratione raritatis ſuæ: 3. Ratione æſtimationis ſapientum.

1 Res nonnullæ tanti ex ſeipſis ſunt valoris, ut quanti valeant concipi nequeat. Dicite, quæſo, quanti ſit valoris ſupremus Angelorum, quanti ſanctus Michael? Quanti ſanctus Raphael? Non eſt in hoc mundo qui hoc dicat, vel dicere poſſit. Dicite adhuc, ſi poſſitis, quanti valoris ſit omnium Angelorum infimus, & poſtremus? Nec id quiſquam dicere valet: omnia enim creata corporea nihil ſunt, reſpectu minimo Angelorum. Sed dicat quis, quanti valeat anima una rationalis; Quanti valoris ſit anima illa, quæ ſpiritualis eſt, quæ ad Dei imaginem facta eſt, & quæ pretioſo Chriſti ſanguine redempta eſt? Quanti valet anima illa; cùm cæleſtibus divinæ gratiæ theſauris eſt ditata, & ſanctis chriſtianarum virtutum habitibus eſt exornata? Infiniti quidem eſt valoris hæc anima. Sed quid dicendum de S. Margaritæ anima? Quis dicat, quanti ſit valoris hæc anima, quæ eminentioribus floruit virtutibus, immenſoſque gratiarum theſauros poſſedit? Quis explicet, quanti valoris ſit anima illa, quæ tota cæleſtis fuit, quæ cum Angelis magis quàm cum hominibus converſata eſt, & quæ in corpore virgineo tota Deo fuit conſecrata? Certè non ab hominibus, ſed à Deo ſolo concipi poteſt, quantus ſit ejus valor, & quale pretium ejus: *Procul, & de ultimis finibus pretium ejus.*

Propriam interpellabat animam D. Auguſt. dicens: *Erige te anima mea, tanti vales.* Quaſi dicat cujuſque hominis animam incomprehenſibilis eſſe valoris, & ideò ſupra terrena omnia eſſe erigendam. Quis ergo explicet quanti valoris extiterit S. Margaritę anima, quæ ſupra naturalem ſuum valorem innumeris virtutibus, gratiis & dotibus fuit ditata? Certè pretioſa hæc fuit Margarita ratione proprii valoris; *ac etiam ratione raritatis ſuæ.*

2 Si credamus divo Hieronymo: *Pretioſum dicitur omne quod rarum.* Quod quotidiana probari poſſet experientia; qua conſtat, communia ab hominibus deſpici, rara verò ab iis plurimùm æſtimari. Et ideò præclarè dixit Tertullianus, rerum abundantiam ſibimetipſi injuriam facere: *Semper abundantia contumelioſa in ſemetipſa eſt.* Tert. lib. de hum. cap. 17

Si homines perfectè cognoſcerent, quanti quælibet res ex ſe valeat, res non à raritate, ſed à proprio cujuſque valore æſtimarent; ſed quia cognoſcere nequeunt, quanti ex ſe quælibet res valeat, rerum valorem ab earum raritate deſumunt, eaſque ſæpè eò pretioſiores cenſent, quò rariores ſunt: *Rebus pretium raritas facit.* S. Ber. Ep. 148

Poſito hoc principio. De omnibus quidem Sanctis, qui extraordinaria ſanctitate præfulxerunt, dici poſſet, eos in conſpectu Domini eſſe pretioſos: quia hujuſmodi Sancti gemmis & auro ſunt rariores. Sed quid ſpeciale ad S. Margaritæ laudem dicamus, eamque gemmam pretioſam fuiſſe proclamemus: quia raræ multæ in ea virtutes, raraque, & pretioſa in ea dona extitere, quæ in aliis Sanctis non inveniuntur. Quid enim rarius, quam quòd Sacerdotis Gentilis filia Templum fiat Spiritus Sancti? Quid rarius, quàm quòd inter medios idololatras, impudicos, & ſceleroſos homines, ipſa fidelis, pura, intacta, & innocens remaneat? Quid rarius, quàm quod formidan-

dadis patris, amatoris, & Tyrannorum perſecutionibus adoleſcentula illa reſiſtat? Quid tandem rarius, quàm quòd in medio Infidelitatis & Panagiſmi ſinu reperiatur filia, quæ pro fide catholica generosè decertet, quæ pro Chriſti gloria ſanguinem fundat, & quæ homines, dæmoneſque terreat; Hæc verè eſt gemma pretioſa ratione raritatis ſuæ, *ac etiam ratione æſtimationis ſapientum*!

3 Si ab Olybrio, Gentilibus, aliiſque viris inſipientibus quæramus, quanti faciant Margaritam: non dubium quin eam parvi pendant, eamque omni dignitate, omnique honore indignam cenſeat. Sed ſi viros chriſtiana, & verâ ſapientia præditos interrogemus, nullum reperire eſt, qui eam non plurimi faciat. Eam tanti faciunt ſummi Pontifices, Imperatores, Reges, & omnes Orbis Chriſtiani Principes, ut illam cuncti ſupplices invocent, ejus patrocinio omnes fulciti curent, ejus reliquias cuncti venerentur, nec aliquis eorum inveniatur, qui coram minimo ex oſſibus ejus procumbere recuſet.

Sed cur mundi hujus ſapientes Margaritam non æſtimarunt; cum Deus, cujus ſapientia infinita, eam plurimi fecerit, eamque ab hominibus æſtimari, & honorari curaverit? eam tanti fecit Deus, ut miniſterio illius miracula multa operari voluerit, quę ſpectantes in admirationem rapuerunt: tanti eam fecit Deus, ut poteſtatem ei dederit ſupra principes & poteſtates; contuleritque ei cęleſtem quandam virtutem, qua de principibus & tyrannis gloriosè triumphavit: eam Deus tanti fecit, ut ejus reliquias in variis mundi partibus honorari voluerit, eamque in æternum Angelis & hominibus venerandam propoſuerit. Sic à Deo, & à mundi ſapientibus æſtimata eſt Margarita: & ideo dicenda eſt gemma quæ verè eſt pretioſa, non ſolùm ratione proprii valoris, & raritatis ſuæ; ſed etiam ratione æſtimationis ſapientum: *Hæc eſt pretioſa margarita*.

Mirabilem hanc demiremur gemmam; ſed & mirabiles ejus ſpectemus virtutes. Sicut in gemmis materialibus multæ latent virtutes, quæ hominum ſanitati conferendæ non parum proſunt: ita & Margarita Virgo, eſt gemma cujus maxima eſt virtus, maximaque apud Deum poteſtas: quare ſanctam hanc Virginem ſupplices invocemus, ut ejus virtute, corporis animæque ſalutem à Deo impetremus.

Præclarè dixit ſanctus Joannes Climacus, quemque in hoc mundo ſuo egere Moyſe; ſeu potente quodam apud Deum interceſſore indigere: *Aliquo prorſus Moyſe ad Deum, ac poſt Deum mediatore, nobis opus eſt*. Apud Deum potentiſſima eſt Margarita: quare illam in Moyſen veſtrum accipite, ad eam in neceſſitatibus veſtris accurrite, eiuſque auxilium, in iis præcipuè quæ ſalutis veſtræ ſunt, ſupplices implorate. Non ab ea ſolùm petatis, ut ab hac vel illa vos corporis infirmitate liberet: ſed ſummo cordis affectu eam rogate, ut cordis humilitatem, carnis puritatem, ardentem charitatem, aliaſque virtutes vobis à Deo obtineat. Vultis de aliqua triumphare paſſione, quæ vobis dominatur? veſtrum invocate Moyſen. Vultis urgenti cuidam tentationi reſiſtere? ad Moyſen veſtrum accurrite. Vultis vitia extirpare, urgentes carnis motus domare, vel virtutem aliquam acquirere; ad veſtrum advolate Moyſen. In omnibus tandem ſive ſpiritus, ſive corporis neceſſitatibus, ſanctæ Margaritę patrocinium ſupplices poſtulate; ejuſque interceſſione peccati odium, virtutis amorem, gratiam & gloriam dabit vobis Dominus. *Amen*.

DE SANCTA MAGDALENA
CONCIO UNICA.

Dilexit multùm. Luc. 7. 47.

VEri, Hyemi, & Æſtati ſimili fuit Magdalenæ vita. Vernum vitæ ejus tempus fuit illud in quo ipſa erat in civitate peccatrix: tunc enim, velut in florido vere, Magdalena pulchritudine, veſtibus, criniumque decore florebat. Huic veri ſucceſſit hyems, nubibus & pluviis, id eſt, dolore & lachrymis plena: cùm ſcilicet, ſtans ad Chriſti pedes, abjectis iuventutis floribus, & pęnitentiam operibus vacans, multis lachrymis ſua crimina abluere meruit. Vitæ tandem eius æſtas fuit totum illud tempus, quo cor eius mirum in modum divino æſtuavit amore, & quaſi *amoris divini fornax extitit*. D. Ber. ſer. de Magd.

De vere & hyeme vitæ eius; ſeu de peccatis in quæ incidit, & de uberrimis lachrymis quas fudit Magdalena, ſpeciales conciones alibi inſtituimus. Unde ſolùm ſupereſt, ut iam de æſtate, ſeu de amore quo ſuccenſa fuit, differamus.

Ante converſionem ſuam dilexerat multùm Magdalena: ſed ea, quæ tunc amaverat, vana erant, profana erant, mundana erant, turpia erant. A tempore autem converſionis hęc omnia exhorruit, quę anteà dilexerat nihilque aliud amavit, quàm Deum ſuum,

quem

quem non aliquantulùm, ſed multùm dilexit. *Dilexit multum*. De iſto Magdalenæ in Chriſtum amore jam diſſeremus, &c. *Ave*.

CHriſtus Dominus, qui interdum in amicorum ſuorum laudes prorumpere dignatus eſt, laudavit in Chananæa & Centurione fidem, in Nathanaele cordis ſimplicitatem, in Petro divinitatis agnitionem, & in Baptiſta auſteram pęnitentiam, necnon firmam hanc animi conſtantiam, qua præditus erat. At in Magdalena virtutum omnium reginam laudat, prædicatque charitatem. *Dilexit multùm*.

Perfectiſſimè noverat Chriſtus id, quod in Magdalena erat laudabilius, & pauciſſimis verbis docuit nos, in quo potiſſimùm illam laudare debeamus; cùm in ejus laudem dixit, quòd multùm dilexerit. Divinum hunc admiremur Magdalenæ præconem, diſcamus ab illo, in quo eam laudare debeamus, ab illo ſumamus dicendi materiam; & cum illo dicamus, quòd Magdalena *dilexit multùm*. Deum quidem multùm dilexit hæc mulier; cùm eum dilexerit. 1. Amore forti, & generoſo. 2. Amore liberali, & prodigo. 3. Amore ardenti, & fervido. Magdalena Deum amavit amore generoſo, liberali & ardente. En tres hujus concionis partes; quibus conſtabit, quòd illa *dilexit multùm*.

I. PARS. *Magdalena Chriſtum dilexit amore generoſo.*

DEum Magdalena poſt converſionem ſuam amavit, ejuſque amor ſemper fortis & generoſus fuit, ſed tunc generoſior fuiſſe videtur, cùm peccatrix illa mulier ad Chriſtum Dominum converſa eſt; tunc enim, Chriſti amore ſuccenſa, generoſè triumphavit de deliciis, de pudore, & de timore. Ita tunc generoſus extitit Magdalenæ amor; ut triumphaverit; 1. *De deliciis*, quibus fruebatur. 2. *De pudore*, quo afficiebatur. 3. *De timore*, quo angebatur.

1. Spirituales deliciæ jucundæ ſunt & honeſtæ, ex virtutibus progenitæ, & à Deo puris mentibus infuſæ. Mundanæ verò deliciæ aut vanæ ſunt, aut turpes, quæ rationem obruunt, & homines molles, ignavos, imbecilles, brutis pejores, & ad omne malum proclives efficiunt. O exitioſas voluptates! à quibus difficillimè ſe extricant qui iis ſeſe illaquearunt. Cùm enim juvenis quidam laſciviens, vel frontoſa quędam juvencula, dempto pudoris velo, obſcœnis illis & libidinoſis jam proſtituta eſt voluptatibus, de iis triumphare, eaſque, niſi ſummo cum labore & potenti gratiæ divino auxilio, abdicare valet: quia, ut ait S. Antonius Paduanus. *Luxurioſo, deliciis carere, maxima pœna eſt*. S. Ant. Do. 2 poſt Trin.

Magdalena, quæ fuerat mulier in civitate peccatrix, libidinoſis & ferreis illis ligata detinebatur catenis; tantoque difficiliùs eas rumpere, & ab iis ſe extricare valebat, quantò ardentiores erant flammæ, quibus cor ejus turpiter accendebatur, & quantò inveteratiores erant pravę cõſuetudines quibus detinebatur. Cùm tamen fortis illa mulier ſacro amoris divini igne inflammari cæpit, ita generoſè de iniquis iis voluptatibus triumphavit, ut millies mori maluiſſet, quàm ad vomitum ſuum redire. *In tanto caſtitatis & honeſtatis propoſito firma fuit, ut millies mori maluiſſet, quàm ampliùs ruere in lapſum carnis*. S. Ber. ſer. de s. Magd. Illicitas voluptates ante converſionem nimiùm dilexerat Magdalena: ſed in converſione ſua Chriſtum *dilexit multùm*; & ſacer ille amor, quo in Chriſtum exarſit, illam ita victricem fecit de profanis voluptatibus, ut millies mori, quàm iis ſemel fędari prælegiſſet. Addit ſanctus Gregorius, Magdalenam, amore ſacro ſuccenſam, ita de illicitis quibuſque triumphaſſe voluptatibus, ut eas penitùs mactaverit, & et eiis quaſi holocauſta fecerit. *Quot habuit oblectamenta, tot invenit holocauſta*. S. Gr. hò 33 in Evang. Magdalena ergo dilexit Chriſtum amore generoſo, quo accenſa, triumphavit de deliciis, quibus fruebatur; *ac etiam de pudore, quo afficiebatur*,

2. Infeſtus, peſtilens, & exitioſus quidam eſt pudor, quo a pœnitentia ſuſcipienda plerùmque peccatores avertuntur, & quo Magdalena a converſione ſua retardabatur, illa etenim, inquit ſanctus Bernardinus, *erubeſcebat Chriſtum adire*. Ibid. Hæc tali rubore ſuffuſa, dicebat intra ſe, quomodò apparere audebo in loco ad convivium parato, in quo mihi illudent omnes convivæ? Quomodò Phariſæorum irriſiones, & impudentum aliorum hominum ludibria ferre potero? Qua fronte, & quo auſu, ergo impudica & peccatrix accedam ad Chriſtum, qui eſt lilium convallium. ipſis Angelis purior, & omnis ſanctitatis origo? Hæc & ſimilia Magdalenæ ſuggerebat pudor, ſed eo ipſo, quo cor ejus divino accenſum fuit amore, a tali verecundia vici non potuit, quin contra de ea generoſè triumphavit. S. Bern. ibid. *Non vincitur humano rubore: quia devicta & tracta erat à divino amore*.

Còm Magdalena erat mulier in civitate peccatrix, ab ejus corde omnem expulerat pudorem ſatanas, quo ablato, eam ad quę-

Digitized by Google

vis ſcelera perpetranda facilè alliciebat, cùm autem peccatrix illa ad Deum per pœnitentiam venire voluit, pudore & verecundia à ſancto hoc propoſito eam dæmon deterrere voluit, ſed amor divinus, quo fuit accenſa, ita generoſus extitit, ut per eum de pudore quem inſufflabat ſatanas, glorioſè triumphaverit. Per dæmonis ſuggeſtionem ita pudor peccandi à Magdalena ablatus fuerat, ut ante converſionem impudenter & frontosè peccata quævis perpetraret, ſed per amorem divinum ita triumphavit de pudore, à pœnitentia eam retrahente, ut pœnitentiam, necnon omnia quæ propriæ ſalutis erant, impudenter & frontosè fecerit. *Quæ priùs frontoſa erat ad perditionem, poſteà frontoſior facta eſt ad ſalutem*. O quàm generoſus fuit Magdalenæ hic in Chriſtum amor! ſed Magdalena Chriſtum amavit etiam amore generoſo, *quo triumphavit de timore*.

Aug. ho. 8. de temp.

3. Varia veræ converſionis impedimenta enumerat Doctor Seraphicus, inter quæ eſt timor pœnitentiæ. Cùm enim peccatores à via ſua prava declinare, & virtutis viam ſectari volunt, timor & tremor irruit ſuper eos: timent à deliciis elongari, pravas conſuetudines in ſemetipſis deſtruere, occaſiones peccati tollere, & auſteræ pœnitentiæ operibus incumbere; taliſque timor eos plerùmque à facienda pœnitentia retrahit. At hic pœnitentiæ timor Magdalenam à ſuſcipienda pœnitentia nullatenus revocavit: ut primùm enim Chriſti amore fuit ſuccenſa, ita generoſus in illa extitit ſacer ille amor; ut mulier hæc delicata, & deliciis addicta, nullo modo jejunia, vigilias, cameunias, & cuncta vitæ pœnitentis opera timuerit. Imo & ſacer ille amor ita generoſus in illa fuit, ut illi facilia, dulcia & amabilia fecerit, quæcumque ut dura & aſpera in pœnitentiæ exercitio alii formidare ſolent. Unde ſi, teſte Auguſtino, *Arte amoris, in delicias etiam laborioſa vertuntur*; dicendum, ita induſtrium & generoſum fuiſſe Magdalenæ amorem, ut quæcumque laborioſa & aſpera videntur in vitæ pœnitentis exercitio, in delicias ei converterit Magdalena ſacro amoris igne ſuccenſa, non timuit ad Chriſtum ire, ad ejus pedes ſtare, capillis eos tergere, peccatricem palàm proclamari, vitamque ſanctam & auſteram ſectari: quia generoſus ille amor, quo cor ejus ſuccendebatur, ita de timore triumphaverat, ut quæcumque anteà timuerat, poſtmodum in delicias ipſi facta ſint.

Ibid.

Magdalenæ, in converſionis ſuæ principio, durum haud dubiè fuit vitam voluptuoſam in vitam pœnitentem commutare! timuit illa mundum relinquere, voluptates abdicare, & auſteræ pœnitentiæ operibus ſe dedere. At cùm *nil ſit tam durum atque ferreum, quod non amoris igne vincatur*: mox ut peccatricis illius cor ſacri amoris igne ſuccenſum fuit, hæc de timore illo glorioſè triumphavit. Divinus amor in ea generoſus fuit & triumphans, non ſolùm de deliciis & pudore, ſed etiam de maligno illo timore, quo peccatores à converſione retrahuntur. Sed ſi Magdalena Chriſtum dilexit amore generoſo; *eum etiam dilexit amore liberali*.

August. de Mor. Eccl. c. 22.

Magdalena Chriſtum dilexit amore liberali. II. PARS.

Amor eſt ſui ipſius diffuſivus, beneficus & liberalis: qui enim benè amat, dilecto bona ſua communicat: & ſi ei bona ſua communicare renuat; eum verè non amat, ejuſque amor verus non eſt: quia amor ſi verus ſit, liberalis ſui ipſius diffuſivus eſt. *Amor*, inquit Auguſtinus, *ubertate beneficentiæ profluit*. Talis autem extitit Magdalenæ erga Chriſtum amor, illum etenim amore ita liberali dilexit, ut ei dederit. 1. Totam mentem ſuam. 2. Totum cor ſuum. 3. Omnia obſequia ſua.

1. Qui perfectè Deum amat, ei totam mentem ſuam dat & conſecrat; ita ut ejus ſolùm recordetur, & de eo tantùm cogitet. Hic eſt perfectus amor, quem Deus a nobis exigit, dicens; *Diliges Dominum Deum tuum ex tota mente tua*. Quid eſt enim, Deum tota mente diligere, quam eum ita diligere, ut tota mens ei detur, totaque de eo ſemper cogitet; *Diligere Deum tota mente*, inquit Bernardus, *hoc eſt, eum diligere tota memoria, ſine oblivione*. Magdalenæ autem amor, ita in Chriſtum liberalis fuit, ut totam mentem, omneſque cogitationes ſuas ei dederit; *Semper portavit Chriſtum in memoria*, ait D. Bonaventura *Ita ut de eo ſolo cogitaret*. Luc. 10. 27. Ibid.

Conquerebatur Job, quòd cogitationes ſuæ in varia objecta diſperſæ, & diſſipatæ eſſent. *Diſſipata ſunt cogitationes meæ*. De hoc haud dubiè conqueri poſſent plerique hominum, quorum cogitationes in varia vagantur. Plus cogitant de mundo, plus de lite, plus de terrenis comparandis, quam de Domino Jeſu Chriſto, à quo venit omne donum, & omne bonum, quod in hoc mundo poſſidemus. Dant mentem, & cogitationes ſuas næniis, vel puerilibus negotiis, tamque parci, & in Chriſtum avari ſunt, ut nec unicam quævis die cogitationem ei impendat. At non ſic Magdalena, cujus amor Job. 14. 11.

amor ita in Chriſtum liberalis fuit, ut aliorum omnium oblita, ejus ſolius recordaretur: (S. Aug.) *Oblita erat omnia, præter illum quem diligebat ſuper omnia*. Sed ſi Magdalena Chriſtum amore liberali dilexit; quia ei dedit totam mentem, *amavit eum etiam amore liberali. quia ei dedit totum cor ſuum*.

2. Non aliquam ſolùm cordis noſtri partem, ſed totum cor à nobis exigit Deus; (Luc. 10. 27.) qui vult, ut eum ex toto corde, & ex totis affectibus diligamus. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*. O quàm pauci totum cor Deo dant! Quàm pauci, omnes cordis ſui affectus ad Deum dirigunt! Multi amant videri, amant honorari, amant divites fieri; amant illicitis voluptatibus inebriari: pauciſſimi verò ſunt, qui Deum ſolum ament, & qui totum ei cor offerant. At Magdalenæ in Chriſtum amor ita liberalis fuit, ut totum ei cor dederit, nihilque ab ipſo amaverit: *Chriſtum ſolum* (D. Bonav. ibid.) *diligebat*. Sciebat Magdalena, quòd Deum ex toto corde non ament, qui cum eo aliud aliquid amant: *Minus te amat, qui tecum aliquid amat*. Quare nil niſi Chri- (Aug ſol. c 9.) ſtum amavit, eique ſoli totum cor dedit, omneſque cordis ſui affectus conſecravit.

Filius ille prodigus, de quo loquitur ſanctus Lucas Evangeliſta, ad ſe reverſus, dicebat; (Luc. 15.) *Ibo ad Patrem meum, & dicam ei, fac me ſicut unum ex mercenariis tuis*. Cùm tamen ivit ad Patrem, non ab eo petiit, ut ipſum tanquam unum ex mercenariis & famulis reciperet. Cur, ò prodige, non petis quod petere ſtatueras? Cur propoſitum tuum executioni non mandas? Cur mercedem aliquam patrem non rogas? quia, ut ait S. Petrus Chryſologus, eo ipſo quo prodigus patrem vidit, de eo ſolo cogitavit, illum ſolum amavit, nec aliud quidquam deſideravit: *illi ſufficit pater*. Sic Magdalena ita omnes cogitationes, omneſque (Chryſ. ſer. 4. de prodigo.) affectus ſuos ad Chriſtum direxerat, ut illum ſolum diligeret, eoque ſolo contenta eſſet: *Solum Chriſtum diligebat, eo ſolo contenta erat*. Dilexit ergo Magdalena Chri- (D. Bonav.) ſtum amore liberali: quia ei totam mentem, totumque cor dedit: *Ac etiam quia omnia ſua ei dedit obſequia*.

3. Magdalena, ante converſionem, ſibi & mundo obſequebatur: tunc cor, mentem, manus, & omnia bona ſua in carnis & mundi obſequium inſumebat: ſed poſt converſionem hæc omnia Chriſto conſecravit, ejuſque obſequio dedicavit. Ante converſionem oculi eius deprædandis juvenum cordibus inſerviebant: & poſt converſionem, fundendis contritionis lachrymis occupantur. Ante converſionem, bona ejus temporalia, vanitatis & luxuriæ occaſiones erant: & poſt converſionem, ea in charitatis & miſericordiæ officia impendit. Ante converſionem, corpus ejus illicitis addictum erat voluptatibus, poſt converſionem, pœnitentiæ & mortificationi totaliter fuit conſecratum. Eo ipſo tandem, quo Chriſtum novit, ita amore ejus exarſit, ut ſe & ſua omnia obſequio ejus conſecraverit; ac, ut ait S. Cyprianus, *Magdalena nil ſibi de ſe retinens, ſe totam Chriſto devovit*. (Cypr. Tract. de ablut. ped.)

Sciebat Magdalena, nil æquius, nilque rationi magis conſonum, quàm quòd membra, & bona illa, quæ immunditiæ, iniquitati, & diabolo ſervierunt, tandem aliquando ſerviant Chriſto. *Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſervire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete mem-* (Rom. 6.) *bra veſtra, ſervire juſtitiæ in ſanctificationem*. Quare Magdalena non imitata eſt obduratos illos peccatores, qui quò ſeniores, eo pejores fiunt; ſed quæ, dum eſſet juvenis, dæmonis fuerat famula; per veram converſionem facta eſt poſtmodùm fidelis ancilla Chriſti; ac ſe, ſuaque omnia, Chriſti obſequio conſecravit. Tunc enim, amore ejus accenſa, ei obtulit *oculos*, quos flendis præteritis criminibus addixit; *aures*, quas audiendis divinis inſpirationibus inſumpſit, *totum corpus*, quod diris mortificationibus contrivit; ſeipſam tandem & omnia ſua Chriſto dedit, ejuſque obſequio devovit. *Nihil ſibi de ſe retinens, ſe totam Chriſto devovit*. Amavit ergo Magdalena Chriſtum amore liberali, quia ei mentem, cor, & obſequia dedit; *Sed amavit etiam eum amore ardente*.

Magdalena Chriſtum dilexit amore ardente. III. PARS

AB inſtanti, quo Magdalena ad Chriſtum converſa eſt, eum ardenter dilexit; ſacri amoris igne continuè accenſum fuit cor ejus; ſponſum animæ ſuæ nunquam amare deſtitit; amore ejus indeſinenter exarſit; eumque amore ardente ſemper, & ubique dilexit. & præcipuè in cruce, in ſepulchro, & in cælo. Amore ardente hæc dilexit Chriſtum. 1. In cruce pendentem. 2. In ſepulchro iacentem. 3. In cælo regnantem.

1. Petrus, qui Chriſtum ter negaverat, ter de amore à Chriſto interrogatur. Ut enim loquitur Hugo à ſancto Victore, ſic Petrum affatus eſt Chriſtus. Petre, *amas, amas, amas*? Reſpondit ille. *Amo, amo, amo*. Petre, *amas Patrem, amas Filium, amas Spiritum ſanctum? Amo, amo, amo*,

Digitized by Google

corde, *ore*, *opere*. Ecce ardentem Chriſti amatorem, cujus amor præeminentia ſupra alios Apoſtolos, & dignitate capitis viſibilis totius Eccleſię præmiatus fuit. Petri tamen amor, qui tunc ardens fuerat, non ſolùm tepidus, ſed etiam frigidus factus eſt in hoc, quòd Chriſtum uſque ad crucem non ſit ſecutus. Amaverat Petrus Chriſtum miracula facientem, in Thabore transfiguratum, & cæleſtis glorię radiis rutilantem, ſed ipſum cruci affixum reliquit. Magdalena verò Petro fuiſſe videtur in amore ferventior, quia Chriſtum ad ſupplicium comitata eſt; & juxta crucem ejus ſtetit; pre amore in corde perferens, quę Chriſtus in corpore patiebatur ſupplicia. *Stabat juxta crucem Jeſu Maria Magdalena.* Ioan 19.

O ardentem Magdalenę amorem! qui tantus extitit, ut Chriſtum Dominum nunquam dimiſerit. Invenerat, quem diligebat anima ejus, tantoque eum proſecuta eſt amore, ut eum, etiam in cruce pendentem, dimittere noluerit. Ipſa Chriſti Salvatoris amore ſuccenſa intra ſe, ſimul cum Cant. 3. 4. ſacra Sponſa, dicebat. *Inveni, quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam*, etiam quamdiù in cruce duos inter latrones pendebat. Dimittat eum Petrus; dimittat eum Judas, dimittant eum, quis voluerint, tanto in eum amore ardeo, quòd nunquam illum dimittam. Magdalena ergo ardenter amavit Chriſtum Ioan. 20. in cruce pendentem, *at etiam in ſepulchro jacentem*.

2. *Maria Magdalena venit manè, cùm adhuc tenebræ eſſent, ad monumentum. & vidit lapidem ſublatum à monumento. Cucurrit ergo, & venit ad Simonem Petrum, & ad alium Diſcipulum, quem amabat Jeſus, & dixit illis; Tulerunt Dominum de monumento, & neſcimus ubi poſuerunt eum.* Sic loquitur ſanctus Joannes Evangeliſta, in cujus verbis clarè elucet, quantùm Magdalena Chriſtum in ſepulchro jacentem dilexerit. *Primò* enim ait, quod Magdalena ad Chriſti ſepulchrum iverit manè, quia amor quo inflammabatur, neſciebat tarda molimina. *Secundò* ait, quòd iverit ad monumentum, cùm adhuc tenebræ eſſent; quia amor quo erga Chriſtum in ſepulchro iacentem accendebatur, eam vigilantem & ſolicitam effecerat. *Tertiò* dicit, quòd Magdalena, videns ſublatum lapidem, cucurrerit ad Petrum, & ad Joannem, ad eos autem cucurrit, movente eam Chriſti amore, qui ei addidit alas. *Quartò*, ibi habetur, quòd Magdalena dixerit eis, à monumēto ſublatum eſſe Chriſtum. Quę verba protulit, ob nimium quo ardebat amorem. *Amoris igne ſuccenſa*, *ejus, quem ablatum credebat, ardebat deſiderio.*

Ecce multa amoris, quo Magdalena erga Chriſtum in ſepulchro poſitum ardebat, argumenta. Sed aliud non parvum hujus amoris argumentum habemus in hoc, quòd Magdalena, aliis recedentibus, ad monumentum conſtanter remanſerit. *Maria ſtabat ad monumentum foris, plorans.* Cur enim aliis abeuntibus, illa juxta ſepulchrum remanet, niſi quia Chriſtum ardenter amat, & quia cæteris amore pręſtat? *Tanta vis amoris eam accendebat, quòd à monumento Domini, diſcipulis recedentibus, non recedebat.* Ioan. 20 S. Greg. ib.

Hæc omnia probant magnum Magdalenæ amorem erga Chriſtum in ſepulchro poſitum, ſed idem amor probari etiam poteſt, eò quòd in Chriſti monumentum pluries aſpexerit, *inclinavit ſe, & proſpexit in monumentum*, inquit ſanctus Joannes Evangeliſta. Ipſa jam anteà proſpexerat, & ſepulchrum corpore Chriſti vacuum viderat, cur ergo tam anxiè iterùm inſpicit? Ratio eſt, quia *amanti ſemel aſpexiſſe non ſufficit*, ut ait ſanctus Gregorius. Vel, ut advertit Gilbertus Abbas, qui quęrit quod amat, anxius eſt; *Anxietas iſta quærentis eximiæ quoque dilectioni videtur odorem ſpirare.* O quot argumenta ad probandum, quòd Magdalena Chriſtum in ſepulchro jacentem amore ardenti dilexerit! *Sed amore ardenti dilexit etiam Chriſtum in cælo regnantem.* S. Greg. ib. Gil. ber. ſer. 3. in Cant.

3. Poſtquam enim reſurrexit, & ad cęlum aſcendit Chriſtus, ad deſertum ſe contulit Magdalena; ubi uſque ad mortem per ſpatium circiter triginta annorum, rerum cęleſtium contemplationi vacavit, & toto hoc tempore, amore Chriſti exarſit cor ejus, eumque, ut ait ſanctus Bernardinus, amavit amore invariabili, inſatiabili, & inacceſſibili. *Primò*, inquit, inflammavit cor illius amor invariabilis, nulla enim ex parte, & nulla ex cauſa variari cor ejus poterat à divina dilectione, non ſolùm quia per lumen, à Deo ipſi infuſum, ad Dei contemplationem, & amorem determinabatur; ſed etiam quia à rebus ipſis viſibilibus movebatur ad amplectendum dilectum. *Secundò*, inflammavit cor ejus amor inſatiabilis; quia Deum amans, non ſatiabitur amore, quò enim magis amabat, eò magis amare deſiderabat, & quò magis de Dei deliciis guſtabat, eò magis de iis guſtare optabat. *Tertiò*, ut cum aliis multis ait S. Bernardinus, Magdalenæ cor inflammavit amor inacceſſibilis, tanto enim, inquit, ardore amor animam ejus perſtringebat, ut inopinatis raptibus ſepties in die, Angelorum

cum auxilio volans in illa ſublimia ſecreta cæleſtia, ad amorem inacceſſibilem raperetur.

O mirandam Magdalenæ amorem! ipſa equidem Chriſtum verè dilexit, & *dilexit multùm*; cùm eum generoſo, liberali, & ardenti amore dilexerit. Sed ſi Magdalena dilexit Chriſtum; illum & nos diligere debemus: quia *qui non diligit, manet in morte*. 1. Cor. 16. 22. Et ut ait D. Paulus: *Si quis non amat Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ſit anathema*. Amemus ergo Chriſtum Dominum cum Magdalena: ſed & amemus eum amore generoſo, liberali & ardenti.

Amemus eum amore generoſo, quo de omnibus quæ amorem noſtrum cohibere, vel retardare poſſent, generosè triumphemus: *Amor, ſi amor eſt, vincit omnia*, quæcumque, ſcilicet, ipſi opponuntur: Chryſ. ſer. 40. quare ita generoſus ſit noſter amor, ut quæcumque nos ab amando Chriſto impedire poſſent generosè vincamus. *Sed diligamus etiam Chriſtum amore liberali*.

Tanta ejus in nos eſt liberalitas, ut ſe totum pro nobis dederit in cruce; ſeque totum det nobis in Euchariſtia. Tanta pariter noſtra in eum ſit liberalitas, ut ipſi noſmetipſos totaliter demus. *Demus* ei totam mentem, myſteria ejus continuè contemplando: *Demus* ei totum cor, omnes noſtros in ipſum transferendo affectus: *Demus* ei omnia obſequia noſtra, cuncta opera ad maiorem ejus gloriam dirigendo. Hæc eſt liberalitas, qua æternam beatitudinem emere debemus: Chryſ. ſer. 1. de Mat. *Præſenti liberalitate æternam vitam mercare*. Sed diligamus tandem Chriſtum *amore ardenti*.

Ignis amoris noſtri in conſpectu ejus ſemper ardeat: ignita ſint verba, ignita ſint opera noſtra. Ita ut quicumque nos audierit loquentes, vel viderit operantes, dicat: ecce quomodo hic homo amoris divini igne ardet.

Sed, heu! quis hodie ſic Chriſtum amat? Bonav. ubi ſup. *Frigida ſupra nivem ſunt corda noſtra*, inquit Doctor Seraphicus, *frigida verba, & univerſa frigida ſunt opera, quaſi ſint adamantina. Dicitur enim, quòd adamas nullo igne caleſieri poteſt: ſunt ſimiliter multi, qui adamante duriores, & frigidiores, ignem amoris divini caleſieri non poſſunt*.

O quantam frigiditatem cordis humani, quod amoris divini igne indeſinenter ardere debet! Heu! quid tam amabile, quàm Ber. lib. 5. de conſid. Deus ipſe, qui charitas eſt? *Quid tam amabile, quàm amor ipſe, quo amaris?* inquit Bernardus. Nil certè Deo amabilius: quare, ſimul cum Magdalena, amemus eum amore generoſo, liberali, & ardente; ut cum ipſa cum in cælo æternùm amare mereamur. *Amen*

DE SANCTO
JACOBO MAJORE
CONCIO UNICA.

Dic, ut ſedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram, & unus ad ſiniſtram in Regno tuo. Matth. 20.

VIvere & regnare, inordinatum hoc eſt ambitioſi hominis votum: mori autem & regnare, feliciſſima hæc eſt hominis Apoſtolici ſors. Jacobum in mundo vivere & regnare ambiebat mater ejus Maria Salome; ſed vir ille, Apoſtolico ſuccenſus zelo, qui non regnavit dum in hoc mundo viveret, poſt mortem regnare, & in Chriſti Regno ſedere meruit. Unde tunc quodammodò adimpletum fuiſſe videtur ambitioſum matris hujus deſiderium; quæ à Chriſto petierat, ut in Regno ejus ſederent filii: *Dic, ut ſedeant hi duo filii mei in Regno tuo*

Hanc inſectari mulierem, mei jam non eſt inſtituti; ſed filium ejus ſanctum Jacobum dignis proſequi laudibus vehementer optarem. Eum Eccleſia magnum, & majorem nuncupat; non tam ut eum ab alio Jacobo Apoſtolo diſcernat, quàm ut declaret, eum magnum, & maximum extitiſſe virginea puritate, ferventi qua exardeſcebat charitate, & aliis multis virtutibus, quibus ad Chriſti thronos exaltari, & in Regno ejus ſedere meruit; *Dic, ut ſedeant hi duo filii mei in Regno tuo*. Jacobum in triplici Chriſti Regno, & in triplici throno glorioſè ſedentem proponam, &c. *Ave*.

CÆlum, Terra & Eccleſia, ſunt tria Chriſti Salvatoris Regna. Cælum eſt ejus Regnum; quia ibi eſt in æternum regnaturus; *In æternum Regnum Domini noſtri, & Salvatoris Jeſus Chriſti*. 2. Pet. 1. Terra eſt ejus Regnum; quia totius terrarum orbis eſt primarius Dominus, & Rex; *Dominabitur à mari uſque ad mare*. Pſal. 71. Eccleſia eſt ejus Regnum; quia hæc eſt domus Jacob, in qua uſque ad mundi finem regnabit. Luc. 1. *Regnabit in domo Jacob in æternum; & Regni ejus non erit finis*.

Sicut autem tria ſunt Chriſti Regna; ita & thronorum ejus tria ſunt genera. Quorum unus eſt thronus juſtitiæ; Prov. 25. *Juſtitia thronus ejus*. Eccl. 24. Alius eſt thronus gloriæ; *In throno honoris*. Heb. 4. Tertius verò eſt thronus gratiæ & liberalitatis; *Ad thronum gratiæ ejus*.

Digitized by Google

Ecce tria Chriſti Regna, & tria thronorum ejus genera. Sed quis in tribus iis Chriſti Regnis, ſupra tres ejus thronos ſedebit? Jacobus utique, qui ſedet in Regno Cæli, in Regno Eccleſiæ, & in Regno Terræ. Sedet: 1. *In Regno Cæli*, ſupra thronum juſtitiæ: 2. *In Regno Eccleſiæ*, ſupra thronum gloriæ: 3. *In Regno Terræ*, ſupra thronum gratiæ. Sanctus hic Apoſtolus ſedet in Regno Cæli ſupra thronum juſtitiæ: quia hic thronus ei ex juſtitia erat debitus: ſedet in Regno Eccleſiæ ſupra thronum gloriæ: quia in Eccleſia plurimùm honoratur: ſedet in Regno Terræ ſupra thronum gratiæ: quia ibi multas gratias, multaque beneficia hominibus impertit. En tres thronos, in quibus ſedet Jacobus, & en etiam tres hujus concionis partes.

I. PARS

Sanctus Jacobus ſedet in Regno Cæli ſupra thronum juſtitiæ.

Sicut Chriſtus altiſſimum in cælo thronum occupat, ibique ad Patris æterni dexteram ſedet: ita & Apoſtoli ſpeciales habent thronos, in quibus ſedent: *Sedebitis ſuper ſedes*. Unicum autem nunc inſpicio Jacobum Apoſtolum, in cæleſti regno ſedentem ſupra thronum juſtitiæ, ſeu, ex juſtitia ipſi debitum: quia hunc thronum meruit, emit, & acquiſivit: 1. *Illum meruit* fideli obedientia, quam Deo præſtitit: 2. *Illum emit* voluntaria paupertate, quam ſectatus eſt: 3. *Illum acquiſivit* gravi certamine, quod iniit.

1. Obedientia eſt mirabilis illa virtus, qua cælum quiſque viator mereri debet, ſi ſaltem rationis uſu præditus ſit. Illud meruerunt Angeli, obtemperando præcepto ipſis à Deo impoſito: illud meruit Chriſtus, obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis: illudque per obedientiam, legi divinæ præſtitam aſſequi meruerunt, quotquot Sancti nunc in cælo regnant. Iis enim Regnum cælorum datum eſt ex gratia, & ex juſtitia. *Ex gratia*: quia ſine divinæ gratiæ auxilio illud obtinere nequibant. *Ex juſtitia*: qui, divina gratia adjuti, Dei voluntati obtemperantes, bona opera fecerunt: quibus Regnum cælorum aſſequi meruerunt.

Si autem aliis Sanctis datum eſt Regnum cælorum *ex juſtitia*, quia illud per obedientiam Deo præſtitam meruerunt; ſancto Jacobo, potiori quodam jure datum fuiſſe videtur juſtitiæ titulo: quia Chriſto ita perfectè obtemperavit, ut altioris & perfectioris obedientiæ exemplar extiterit. Taceo præcellentem hanc obedientiam, qua non ſolùm Dei præcepta, verùm & Evangelica conſilia perfectè ſervavit; qua haud dubiè regnum cælorum obtinere meruit. Sed vellem præcipuè, ut attenderet quiſque admirandam hanc obedientiam, quam Jacobus Chriſto, illum ad ſui obſequium vocanti præſtitit. Cùm enim eum vocavit Chriſtus, mox relictis retibus ſecutus eſt eum. (Matt. 4. 20.) Chriſtum miracula facientem non viderat Jacobus; eum non audierat de regno Dei diſſerentem; ipſi etiam non promiſerat Chriſtus, ſe illum hominum piſcatorem facturum: & tamen ita ei obediens fuit, ut relictis retibus & patre, illum ſtatim ſecutus ſit. O heroicam Jacobi obedientiam! qua ad cæleſtes thronos ſublimari juſtè meruit. Ac proinde Jacobus in regno cælorum ſedet ſupra thronum juſtitiæ, ſeu ex juſtitia ipſi debitum: quia illum meruit fideli obedientia, quam Deo præſtitit: *Et quia illum emit arcta paupertate, quam voluntariè ſectatus eſt*.

2. Pauperes ſpiritu beatos proclamat Chriſtus: quia, inquit, ad eos attinet regnum cælorum: (Matt. 5.) *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum*. Quo, quæſo, titulo pauperum eſt regnum cælorum? Titulo emptionis, ait S. Bernardus; quia paupertas eſt pretium, quo regnum cælorum emitur; *Paupertate regnum cælorum emitur, ſicut ſcriptum eſt; beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum*. (S. Ber.) Verùm eſt, quod pacificis, mitibus, mundis corde, & aliis nonnullis promittat Chriſtus, ſe illis daturum regnum cælorum. At voluntariis pauperibus dicit, non quod iis dabit regnum cælorum; ſed quod ipſorum ſit regnum cælorum; quia ad eos attinet regnum cælorum, tanquam res, quam voluntaria paupertate emerunt. Sicut enim domum aliquam illius eſſe, & ad illum attinere dicimus, qui eam emit & ſolvit; ita regnum cælorum pauperum eſt, quia illud voluntaria paupertate emerunt, & ſolverunt. Unde ſanctus Auguſtinus Chriſtianos felices arbitratur; quia voluntaria paupertate regnum cælorum emere poſſunt; *Magna felicitas Chriſtianorum, quibus datum eſt, ut paupertatem faciant pretium regni cælorum*. (S. Aug. ſer. 25. de verb. Apoſt.)

Hoc pretio regnum cælorum emit ſanctus Jacobus. Sciebat vir ſanctus, quòd *difficile, imò impoſſibile eſt, ut præſentibus quis & futuris fruatur bonis*. (Hier. Ep. 52. ad Jul.) Noverat vir Dei, quòd *ſi eſt regnum cælorum pauperum, reſtat ut infernus ſit divitum*. (Auguſt. lib. de cont. mund. c. 6.) Probè callebat doctrinam Chriſti, dicentis: *Facilius eſt camelum tranſire per foramen acus, quàm divitem intrare in regnum cælorum*: (Matt. 19.) quare

ut re-

Digitized by Google

ut regnum cælorum obtineret, illud paupertate emit. Jacobus, ut ait ſanctus Hieronymus, erat nobilis & dives, licèt humili vocaret arti, ipſe autem relictis retibus & cunctis terræ bonis, nudus nudum ſecutus eſt Chriſtum, ut paupertate emeret cœlum. Quare iam in cælo ſedet ſupra thronum juſtitiæ, ſeu ex juſtitia, illi debitum: quia illum voluntaria paupertate emit: *Ac etiam quia illum acquiſivit gravi certamine, quòd generosè inivit.*

3. Quot in hoc mundo ſunt homines, tot eſſe debent milites, qui pro aſſequenda æterna beatitudine generosè decertent: quia
Tertull. certiſſimum eſt, quod *non coronabitur, niſi qui legitimè certaverit*. Omnem hominem in hunc mundo militem eſſe voluit Deus: *Omnis homo miles:* nec voluit Deus homines eſſe milites deſides & ignavos; ſed æterno ſuo decreto ſtatuit, ſe nulli daturum regni cæleſtis præmium, niſi priùs in hoc mundo adversùs dæmonis tentationes, carnis illacebras, mundi blanditias, & pravos paſſionum ſuarum motus generosè pugnarit. Et ideò omnes fideles monet S. Papa Gregorius, quod ſi Sanctorum gloriam obtinere intendant, dura & laborioſa in hoc mundo certamina inire debeant: *Si te delectat gloria Sanctorum, non te deterreat certamen laborum.* Sanctus autem Jacobus velut athleta fortiſſimus, adversùs Dei & animæ ſuæ hoſtes generoſiſſimè decertavit, & glorioſiſſimè de iis triumphavit, pungnavit ſanctus Apoſtolus contra dæmonem, malignis ejus reſiſtendo tentationibus; contra carnis impetus, eam jejuniis, vigiliis, & laboribus opprimendo; contra mundi faſtum, divitias & gloriam ejus pro nihilo habendo.

Ambitioſæ ſancti Jacobi matri dixerat Chriſtus, regnum cælorum non omnibus dari, ſed iis quibus paratum erat à patre:
Matt. 20. 22. *Non eſt meum dare vobis, ſed quibus paratum eſt à Patre meo.* Quæ verba ſic exponit Theophilactus: *Non eſt meum dare gratiam: ſed iis qui certaverint & vicerint:* quare ſanctus Apoſtolus, ut regnum cælorum acquirere mereretur, adversùs ſalutis ſuæ hoſtes fortiter pugnavit, & de iis glorioſè triumphavit. Pugnavit vir Dei, inſtar di-
1. Cor. 9. 2. vi Pauli, *non quaſi aerem verberans*; ſed caſtigando corpus, reſiſtendo ſatanæ, & deſpiciendo mundum. Unde cum eodem Paulo dicere poterat: *Debita eſt mihi corona juſtitiæ.* Seu ex juſtitia mihi debitum eſt, ut in cæleſti ſedeam regno: quia illud merui obedientia quam Deo præſtiti, illud emi voluntaria paupertate quam ſectatus ſum, & illud acquiſivi glorioſis certaminibus quæ inivi. Sed ſi S. Jacobus ſedet in regno cæleſti ſupra thronum juſtitiæ, *ſedet etiam in regno Eccleſiæ ſupra thronum gloriæ.*

Sanctus Jacobus ſedet in regno Eccleſiæ ſupra thronum gloriæ. II. PARS.

QUamvis S. Jacobi anima ad cæleſtes evolaverit thronos: ipſe tamen in Eccleſia, veluti in throno gloriæ & honoris ſemper remanet: quia in ea ut conſanguineus, Apoſtolus, & Martyr Chriſti honoratur. 1. Ut Chriſti conſanguineus, & unus ex propinquioribus; 2. Ut Chriſti Apoſtolus, & unus ex charioribus; 3. Ut Chriſti Martyr, & unus ex generoſioribus.

1. Chriſti conſanguineus erat Jacobus, cùm frater eius in ſacra Scriptura dicatur *Jacobum fratrem Domini*. Verum eſt, quod Ad Gal. 1.
ſanctus Hieronymus Jacobum, nec fratrem nec Chriſti conſanguineū extitiſſe ſentiat. Chriſti enim, inquit, frater vocatur, non quòd frater, conſanguineus ejus fuerit; ſed quia virginitate, humilitate, vitæ innocentia, & aliis virtutibus ita Chriſto fuit ſimilis, ut frater ejus videretur. Alii tamen Doctores unanimiter dicunt, Jacobum, non quidem Chriſti fratrem verè fuiſſe: quia Chriſtus unicus fuit Mariæ filius, ac proinde fratrem non habuit: ſed aſſerunt eum verè Chriſti conſanguineum, ejuſque conſobrinum extitiſſe: conſobrini enim, ut notat Lippomanus, *uſitato Scripturæ more, fratres vocari ſolent.*

O qualem honorem Jacobo, quòd Chriſti conſanguineus extiterit! Glorientur Magnates ſæculi ex hoc, quòd Regum & Principum ſint conſanguinei: eſt ſanè quòd magis glorietur Jacobus, & in infinitum major in eum redundat gloria, ex hoc quòd Chriſti Regis regum, & Dominini dominantium conſobrinus fuerit. Honoris titulos inquirant alii in hoc, quòd à Patriarchis, Prophetis & Regibus origine ducant: idem quidem Jacobo debetur honos: quia à pluribus Patriarchis, & Regibus eſt oriundus; ſed inſuper longè maiori dignus eſt honore, quia Chriſti, æterni Patris Filii, eſt conſobrinus. Et hæc eſt causa, propter quam Jacobum ſpeciali honore proſequitur ſancta Romana Eccleſia. Hæc honorat Iſaiam ut Chriſti Prophetam, Joannem Baptiſtam ut Chriſti Præcurſorem, & omnes Sanctos ut Chriſti ſervos, ſed Jacobum ſpecialiter honorat ut Chriſti conſanguineum, & unum ex propinquioribus. *Et illum etiam honorat ut Chriſti Apoſtolum, & unum ex charioribus.*

Digitized by Google

Tert. lib. de præſc. hær. 22. 2. A Chriſto dilecti fuere omnes Apoſtoli. At ei haud dubiè chariores extitere Petrus, Joannes & Jacobus. Tantus enim Chriſti in eos fuit amor, ut illos ſibi familiares eſſe voluerit, & quaſi *individuos in comitatu, in diſciplinatu, & convictu*. Eos ſecum habere voluit Chriſtus, cùm Archiſynagogi filiam à mortuis excitavit: eos in Transfigurationis ſuæ teſtes aſſumpſit, eoſque ſecum duxit in hortum Gethſemani, ut ſanguinei ſudoris, & extremæ, quam paſſurus erat, triſtitiæ ſpectatores forent; *Tres illos Apoſtolos*, inquit Dionyſius Cartuſianus, *ſecum Chriſtus tunc habere voluit, tanquam familiares & chariores*. Dion. in c. 7. Luc.

O qualem honorem Jacobo, quòd fuerit Apoſtolus à Chriſto dilectus, & unus ex charioribus? Magno ſe honore affici credunt qui à Regibus & Principibus diliguntur: *principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt*: ſed quanto major Jacobum honos reſilit ex hoc, quòd unus ex charioribus Chriſti Apoſtolis fuerit? Chriſtum adorant Angeli: coram illo timent Archangeli, & tremunt poteſtates: *Angeli*, ut ait Proclus, *cùm metu inſerviunt, Archangeli cum tremore adorant. Cherubim, gloriæ magnitudinem minimè ferentes, cohorreſcunt; Seraphim, circumvolantes, propiùs accedere non audent*; quantò autem felicior, & maiori honore dignior ſanctus Jacobus, qui coram Chriſto non ſtetit tremens, & quaſi ſervus, ſed ut Apoſtolus ſpecialiter ab illo dilectus, & ut unus ex ipſis charioribus? Inde ſanè maximo dignus eſt honore Jacobus; & ideò à ſancta Romana Eccleſia maximè honoratur. Omnes Apoſtolos honorat Eccleſia, quia hi Dei amici ſunt: *Nimis honorati ſunt amici tui Deus*. At ſpecialiorem Jacobo impendit honorem: quia non ſolùm Apoſtolus, ſed etiam unus ex charioribus Apoſtolis fuit. Quare ſactus Jacobus in Eccleſia ſupra thronum gloriæ ſedet: cùm in ea honoretur ut unus ex charioribus Chriſti Apoſtolis; *ac etiam ut unus ex generoſioribus Chriſti Martyribus*.

3. Cùm Maria Salome à Chriſto petiit, ut duo filii ſui, Joannes & Jacobus, in eius regno, unus ad ipſius dexteram, & alter ad ſiniſtram ſederent, ab iis petiit Chriſtus, an Martirii calicem bibere valerent: *Poteſtis bibere calicem*? Illi autem protinùs reſponderunt,; *Poſſumus*. Et revera uterque glorioſo coronatus eſt martyrio. Martyr fuit Joannes, martyr fuit & Jacobus. An Joannes Jacobo, vel Jacobus Joanne in martyrio generoſiot fuerit, jam non inquiro; ſed quod ad rem meam attinet, dico, Jacobum in martyrio generoſiſſimum extitiſſe, non ſolùm, quia diram mortem pro Chriſto & Evangelio conſtantiſſimè eſt perpeſſus: non ſolum etiam, quia Jeroſolymis paulo poſt Chriſti mortem à Judæis, tunc contra Chriſtum, eiuſque Diſcipulos maximè furentibus, eſt occiſus; ſed in hoc potiſſimùm generoſiſſimus, & unus ex generoſioribus Martyribus viſus eſt, quòd primus ex Apoſtolis Martyr occubuerit: *Jacobus primus de omnibus Apoſtolis amorem Chriſto reddidit, quem accepit nam primus inter Apoſtolos morti ſe tradidit*. S. Bonader 1. de S. Jac.

Inter Apoſtolos Petrus primus fuit poteſtate, & auctoritate: quia ei Chriſtus claves regni cælorum tradidit, eumque ſuum in terris Vicarium conſtituit. Sanctus Andreas inter eos primus fuit vocatione: quia primus Chriſtum adiit, & ad eum Petrum adduxit. Sanctus Joannes primus fuit in dilectione: quia fuit diſcipulus ille, quem potiſſimum diligebat Jeſus. At ſanctus Jacobus ex Apoſtolis fuit primus martyrio: *Jacobus primus ex collegio Apoſtolorum ſolium Sacerdotale, proprio purpuratus ſanguine, & dealbatus in Chriſto victor aſcendit*. Paſch. in c. 17. Etate

O magnam Jacobi generoſitatem! Alii Apoſtoli ita generoſi fuere, ut pro Chriſto ſanguinem ſuderint, & martyrium obierint ſed in hoc aliis eſt generoſior Jacobus, quòd primus inter conſodales, ſine aliquo prævio eorum exemplo, martyrii palmam retulerit. O qualem Jacobi gloriam! ò quanto dignus eſt honore generoſus ille Martyr! Omnes Martyres veluti Chriſti victimas, ſancta veneratur Eccleſia, eoſque veluti invictos fidei teſtes religioſè honorat: *Non ſolùm non contemnuntur, verum etiam magis honoribus præferuntur Martyres*. Si autem Eccleſia cunctos veneratur Martyres, quantò maiorem impendit honorem Jacobo, qui inter Apoſtolos, Martyrum primicerius, & protomartyr extitit? Certè in Eccleſiæ regno ſedet ſupra thronum gloriæ & honoris; quia in ea honoratur ut unus ex proximioribus Chriſti conſanguineis, ut unus ex charioribus Chriſti Apoſtolis, & ut unus ex generoſioribus Chriſti Martyribus. Sed poſtquam S. Jacobum in regno Eccleſiæ ſupra thronum gloriæ ſedentem vidimus; *Eum in regno terra ſupra thronum gratia & liberalitatis ſedentem contemplemur*. Aug. ſer. 1. de ſt. lib.

Sanctus

III. PARS.

Sanctus Jacobus ſedet in regno terræ ſupra thronum gratiæ & liberalitatis.

SAnctus Jacobus, cujus anima in cælo fulget, in terra reſidet, non ſolum quoad ſancti corporis ſui reliquias, ſed etiam quoad multa beneficia quæ hominibus impendit, & præcipuè infidelibus, militantibus, & peregrinis. Unde dicam, quod ſanctus Jacobus in regno terræ ſupra thronum gratiæ & liberalitatis ſedeat: quia ibi dat 1. Fidem infidelibus: 2. Victoriam militantibus: 3. Subſidia peregrinis.

1. Sanctus Jacobus, dum in hoc mundo viveret, infidelibus multis fidem dedit: cum ex iis plurimos ab infidelitatis tenebris avocaverit, & ad veram Chriſti fidem converterit: ſed ejus erga infideles liberalitas, eo etiam mortuo, perſeveravit, quia à tempore, quo è vivis exceſſit, per ſe, & diſcipulos ſuos, infideles multos, præſertim in Hiſpania illuminavit. Ut enim ait V. Beda, *ſanctus Jacobus etiam poſt mortem illuminavit Hiſpaniam fide, ac pietate, quam illi impetravit.* Verum eſt, quod de eo dicunt aliqui, quòd in Hiſpania novem ſolùm infideles ad veram Chriſti fidem prædicationibus ſuis adduxerit; ſed, ut ait ſanctus Vincentius Ferrerius: *illi novem fuerunt novem grana fructificantia, qui totam Hiſpaniam convertunt.* Vel potius hi fuere veluti novem aſtra fulgentiſſima, quæ infidelitatis fugarunt tenebras, omneſque totius Hiſpaniæ infideles fidei lumine illuſtrarunt.

Vinc. fer. de S. Jacobo.

Duodecim Apoſtoli ſunt duodecim illa fundamenta, quibus civitatis cæleſtis Jeruſalem muri ſolidantur: *Murus civitatis habens fundamenta duodecim, & in ipſis duodecim, nomina duodecim Apoſtolorum Agni.* Quodlibet autem ex præfatis fundamentis lapide quodam pretioſo ornatur; *Fundamenta muri civitatis omni lapide pretioſo ornata. Fundamentum primum, Jaſpis: ſecundum, Saphirus: tertium, Calcedonius.* Singulis Apoſtolis ſinguli lapides pretioſi appropriantur: &, ſi Venerabili Bedæ fidem adhibeamus, per Calcedonium intelligitur ſanctus Jacobus Apoſtolus: quia, inquit, *Calcedonius habet fulgorem ſub dio, non in domo.* Jacobus enim magnum in propria domo videtur non habuiſſe fulgorem; cùm humilis piſcator extiterit. Sed poſtquam ſub dio fuit, ſeu, poſtquam ad prædicandum exiit, infidelibus mirabiliter affulſit, doctrinæ chriſtianæ radiis eos illuminavit, eoſque & in vita & poſt mortem, per ſe, & per diſcipulos ſuos ad veram fidem adduxit. Sedet ergo Sanctus Jacobus in regno terræ ſupra thronum gratiæ & liberalitatis: quia ibi dat fidem infidelibus; *ac etiam; quia ibi dat victoriam militantibus.*

Apoc. 21. 14.

Ibid. v. 19.

2. Non quidem omnibus, (neque enim omnes vincere poſſunt) ſed iis dumtaxat, pro quibus pugnat. Pluries autem pro Hiſpania pugnavit, ejuſque hoſtes penitus profligavit. Et ut alias omittam, quas nonnulli auctores narrant; inſignem hanc ſolùm referam victoriam, quam tempore Ramiri Regis, Hiſpani, ſancti Jacobi auxilio freti, glorioſè reportarunt. Ingemiſcebat pius Rex, Hiſpaniam ſub diro Maurorum tyrannide oppreſſam videns; & ægrè ferebat, quòd infidelibus illis immane centum virginum tributum ſingulis annis Caſtellæ Regnum ſolvere teneretur. Quare ut ſe & ſuos libertate donaret, coacto exercitu, infideles illos eſt agreſſus: & ò rem mirabilem! dum adversùs formidandos illos hoſtes decertaret Rex ab ipſo conflictus principio viſus eſt ſanctus Jacobus, albo inſidens equo, & gladio triumphali quem geſtabat, Mauros percutiens, quorum ſexaginta millia in campo cæſi occubuerunt, & è prælio Hiſpani victores exierunt.

A nonnullis auctoribus fertur, vel fingitur, quòd cùm aliquando Romani dubio Marte pugnarent, Caſtor & Pollux, albis inſidentes equis, à Romanorum ſteterint partibus, pro iis decertaverint, iiſque nutantem victoriam comparaverint. Fictitium ſanè eſt hoc commentum; ſed veriſſimum eſt, quòd pugnante Hiſpanorum exercitu, ſanctus Jacobus aliquoties viſibiliter, & pluries inviſibiliter pro iis decertaverit, eoſque de hoſtibus victores effecerit. Unde in memoriam talium beneficiorum à ſancto Jacobo acceptorum, ordinem militarem equitum ſancti Jacobi inſtituerunt Hiſpani: tantaque eorum ad ſancti Jacobi patrocinium eſt fiducia, ut ipſum in præliis ſpecialiter invocent, & inſtante conflictu clamare ſoleant: *Sancte Jacobe, Hiſpania pugnat.* Quaſi dicant; ò ſancte Jacobe, qui adjutor in opportunitatibus ſępè nobis fuiſti, exurge nunc in adjutorium noſtrum. Pluries partibus noſtris pugnantibus propitius fuiſti, eorumque hoſtes debellaſti; ſimili nos jam favore proſequere, hoſteſque noſtros fuga, debella, & nobis ſubjice. Nec vana eorum ſunt vota, eis enim ſæpè præſto fuit ſancti Jacobi patrocinium; ac ſancti hujus Apoſtoli auxilio & meritis, Hiſpani è prælio ſæpè victores exierunt. Sedet ergo ſanctus Jacobus in regno terrę ſupra thronum liberalitatis; quia dat victoriam militantibus; *ac etiam quia dat ſubſidia peregrinis.*

3. Decollato Jeroſolymis ſancto Jacobo, diſci-

Digitized by Google

diſcipuli ejus, ut refert ſanctus Antoninus, (Anton. 3.p.Tit. 6 c 7.) nocte corpus ejus rapientes, ad maris littus illud detulerunt, ibique divinitùs paratam invenerunt naviculam, in quam ingeſſi, ſeque divino committentes gubernaculo, ad Hiſpaniæ oram in Galleciam appulere. Cùm autem, inquit Doctor Seraphicus, beati Jacobi corpus ibi appulit, *ipſa rupes ſe expandens, & in ſepulchri* (Bonav. ſer.de s. Jacob.) *formam effingens, Sanctum excepit cadaver perſeveratque hodie eadem ſpecies ſepulchri.* Incredibile autem, quanta peregrinorum multitudo ex omnibus orbis Eccleſiaſtici partibus, à primis Eccleſiæ temporibus, ad ſancti hujus Apoſtoli ſepulchrum accurrant: Mirabilis eſt fidelium cordibus infuſa devotio, qua ab extremis terræ finibus, *tùm* ad honorandas Sancti illius reliquias, *tùm* ad implorandum ejus patrocinium, ad Campoſtellam alliciuntur. Sed & maximi ſunt favores, maximaque ſubſidia, quæ in ſacro hoc ſepulchro percipiunt peregrini. Ut enim ait Calliſtus ſecundus Pontifex maximus: *Si mille haberem ora, milleque linguis præditus eſſem, non poſſem partem laudum Apoſtoli pertingere, nec miracula ejus cuncta innumeris diebus recenſere.*

Congratulatur Clarevallenſi Monaſterio ſanctus Bernardus, quòd in eo ſepultum jaceat ſancti Malachiæ, Hiberniæ primatis, corpus eoque veluti theſauro pretioſiſiſſimo (s. Ber. Ep. 311.) gloriatur: *Magnificavit*, inquit, *Dominus facere nobiſcum, cùm locum noſtrum dignatus eſt pretioſiſſimo corporis ejus locupletare theſauro.* Sed eſt quòd magis de ſancti Jacobi reliquiis glorietur Hiſpania: ſunt etenim theſaurus terrenis omnibus bonis pretioſior; ſuntque quaſi aurifodinę Pervanis fœcundiores & prætioſiores. Quia ex Pervanis eliciuntur ſolummodò metalla quædam & gemmæ materiales: ex ſancti verò Jacobi ſepulchro ſpiritualia, & omni temporali pretio majora multa oriuntur ſubſidia, tum Hiſpanis, tùm peregrinis alienigenis, qui ad illud viſitandum & honorandum devotè accedunt.

Ecce quomodo Jacobus in triplici Chriſti regno verè ſedeat. *In regno Cœli*, ſupra thronum juſtitiæ & æquitatis: *In regno Eccleſiæ*, ſupra thronum gloriæ & honoris: *In regno terrę*, ſupra thronum gloriæ & liberalitatis.

Miremur ſanctum Apoſtolum in triplici hoc throno ſedentem, & cùm illo ſaltem in throno cæleſti aliquando ſedere ambiamus. Honoremus illum in Eccleſiæ throno ſedentem, invocemus eum in terræ throno hominibus benè facientem; ſed in regno cæli cum illo ſedere, potiſſimùm deſideremus. Ibi ſedet Chriſtus ad dexteram Patris: ibi omnes ſancti in thronis omni lapide pretioſo ornatis ſedent, optemus & nos ad cæleſtes illos thronos ſublimari, ibique cum Jacobo in æternum regnare. Paupertate, obedientia aliiſque virtutibus ad cæleſtem thronum, exaltatus fuit ſanctus Apoſtolus, eaſdem & nos ſectemur virtutes, ut ad cælum evehi mereamur. *Amen.*

DE SANCTA
ANNA
CONCIO UNICA.

Terra noſtra dabit fructum ſuum.
Pſal. 84. 13.

De ſancta Anna loquor, quæ cùm diù terra ſterilis & inſęcunda fuiſſet, partus & fœtus nullos noverat: ſed tandem à Spiritu ſancto, & virtute Altiſſimi fœcundata. Mariam Virginem, fructum ſanè benedictum,, cæleſtem & divinum parere meruit; *Terra noſtra*, inquit Sanctus (Vinc.ſer. 2. de nat. Virg.) Vincentius Ferrerius, *id eſt, beata Anna dabit fructum ſuum, id eſt, beatam Virginem.*

Ex fructu illo divinitus dato, quanta nobilitas, quanta dignitas, quantæ virtutes, quantaque ſint merita ſanctæ Annæ, quæ tantum edidit fructum, auſpicari intendo. Si etenim ex fructibus cognoſcitur arbor: utpote quia fructuum bonitas arboris ſemper arguit bonitatem, à benedicto ventris ſanctæ Annæ fructu facilè inveſtigabimus quanta extiterit arbor à qua talis & tantus fructus productus eſt. Loquemur ergo de mirando illo fructu, non in ſe, ſed reſpectu arboris, ſeu beatę Annæ, quæ illum produxit. Vel potiùs de ſancta Anna diſſeremus, reſpectu Mariæ, quæ eſt benedictus fructus, quem parere meruit, &c. *Ave.*

Sicut aliqui ſunt fructu injuſtitiæ, tenebrarum & dedecoris: ita & ſunt fructus juſtitiæ, luminis, & honoris. De fructibus juſtitiæ loquitur D. Paulus, optans, ut iis repleamur: *Repleti fructu ju-* (Ad Phil. 1) *ſtitiæ.* De fructibus etiam lucis ſermocinatur idem Paulus, dicens: *Fructus enim* (Eph. 5.) *lucis eſt in omni bonitate.* Fructus tandem gloriæ, & honoris commemorat Spiritus ſanctus hic verbis: *Flores mei fructus hono-* (Eccl 24) *ris, & honeſtatis,*

Cer-

Certum eſt autem, Mariam, quæ eſt benedictus fructus ventris beatæ Annæ, reſpectu totius orbis & omnium hominum, fuiſſe fructum juſtitiæ, lucis, & honoris. Fuit, reſpectu totius orbis, *fructus juſtitia*: quia per illam Chriſtum, omnis juſtitiæ & ſanctitatis auctorem mundus accipere meruit. Fuit etiam *fructus lucis*: quia illum perperit, qui univerſum mundum cælesti luce illuminavit. Fuit tandem *fructus honoris*: quia illius, cui omnis debetur honor & gloria, mater extitit.

Non ultra inſpiciam, qualis & quantus, reſpectu totius mundi, fructus extiterit Maria: ſed ut extra propoſitam materiam mea non evagetur oratio, ad beatam Annam redeo; & dico, quod Maria, ſpeciali, & miro quodam modo fuerit, reſpectu beatæ Annæ: 1. Fructus juſtitiæ: 2. Fructus lucis: 3. Fructus honoris.

I. PARS *Maria, reſpectu ſancta Anna, eſt fructus juſtitia.*

Maria eſt ſimul gratiæ, & juſtitiæ fructus. Maria eſt gratiæ fructus: quia per gratiam, & ſpecialem Dei favorem ſterilitas Annæ depulſa eſt, & Maria in lucem edita. Eſt etiam Maria fructus juſtitiæ: quia eſt fructus, quem Anna juſtè producere meruit: 1. Suis precibus: 2. Suis lacrymis: 3. Suis votis.

1. Mulieribus, matrimonio junctis, innatum eſt deſiderium, legitimam ex marito procreandi prolem; hæcque eſt differentia; inquit Auguſtinus, inter libidinoſas meretrices, & mulieres conjugatas, quòd iſtæ prolem deſiderent: illæ verò non quærant prolem, ſed delicias. Anna autem licet ſterilis, & jam provectioris eſſet ætatis, hoc, generandi prolem, accendebatur deſiderio: & ideò *Deum orabat, rogabat, ſupplicabat, ut vincula ſolveret ſterilitatis*: ſuiſque precibus ita Deum exoravit, ut ablata ſterilitatis turpitudine, immaculatam Virginem parere, ſaltem de congruo, meruerit: *Anna, cum petitionem ſuam obtuliſſet, promeruit accipere ſanctam Virginem.*

August. lib. 4. confeſſ. c. 2. — S. Vinc. Ferrer — Andreas Cret. Encom. 1. de dormi Virg.

Suas antiquitus preces ſupra mare fundere ſoliti erant nonnulli Gentiles; ea moti ſuperſtitione, quod factæ alibi preces, a diis ſuis exaudiri nequirent. Vanam illam & ſuperſtitioſam conſuetudinem meritò damnat D. Auguſtinus: ſed laudanda eſt præclara, & nequaquam ſuperſtitioſa adinventio ſanctæ Annæ, quæ preces fudit non ſupra elementare noſtrum mare; ſed ſupra Mariam, quæ a Doctore Seraphico *Amarum mare* nuncupatur. Suppliciter enim a Deo petiit Anna, ut ſterilitatis ſuæ vincula ſolveret, utque optatam ſibi daret prolem; precibuſque ſuis Mariam in filiam a Deo obtinere meruit: & ideo, ut ait ſanctus Germanus: *Dominus flexus Annæ precibus, miſit ad eam Angelum, qui prænunciaret Mariæ conceptionem.* Maria ergo eſt *fructus juſtitia*, reſpectu ſanctæ Annæ, quia Anna talem fructum producere meruit precibus ſuis: *ac etiam ſuis lacrymis.*

German. conſtant. in Enco. Virg.

2. Turpis erat, & exoſa in lege veteri mulierum ſterilitas, quæ non naturæ debilis, & infirmæ, ſed iracundiæ divinæ effectus æſtimabatur. Quare Anna potum ſuum cum fletu miſcuit, precibus ſuis crebras addidit lacrymas, & oculis lacrymantibus a Deo prolem poſtulans, filiam immaculatam, & omni exceptione majorem impetravit: *Anna Joachim uxor*, inquit ſanctus Antiochius, *flens in horto ſuo, pro meruit accipere ſanctam Virginem Mariam.*

S. Antioc. hom. 107.

Mulierum fœcunditas, in ſacris codicibus, fœcunditati vitis præclarè aſſimilatur; *Uxor tua ſicut vitis abundans.* Quod in primis beatæ mulieri Annæ, Joachim Sponſæ, convenire videtur. Sicut enim aquæ guttas præmittit, & quaſi flet vitis, priùs quam flores & fructus pariat; ita beatę Annę partum prçceſſit fletus; ſuis namque lacrymis Mariam, omnium fructuum pulcherrimum, & ſaluberrimum producere meruit.

Pſ. 127. 2.

Precibus importunis Chananæa ęgrotanti filiæ a Chriſto impetravit ſanitatem; amore ferventi & generoſo in Chriſti Vicarium eligi, & ſupra Eccleſiæ thronum erigi meruit Petrus; humilitate profundiſſima, & quaſi annihilatione ſua ad Chriſti maternitatem exaltata eſt Maria; Et Anna lacrymis, ex orationis, humilitatis, & amoris affectu provenientibus, fœcundari, nec non Mariæ Mater effici meruit. Unde Maria, *Margarita orbis terrarum pretioſa*, meritò dicitur. Sicut enim margaritæ ex cœli rore efformantur; Ita Maria ex rore oculorum, ſeu ex ſanctæ Annę lacrymis facta eſt; quia Anna uberrimis oculorum ſuorum lacrymis eam a Deo obtinere meruit. Dicamus ergo, Mariam eſſe fructum juſtitiæ reſpectu S. Annæ, quia, ſcilicet, juſtè eam Anna obtinere meruit ſuis lacrymis; *ac etiam ſuis votis.*

S. Cyril. hom. 6. in Neſtor.

3. Deum precantur, lacrymas fundunt, & vota emittunt multę mulieres, ut a Deo prolem impetrent; ſed ex his lacrymis & votis, ſeipſas tantùm reſpiciunt; filioſque ſolum deſiderant ad ſui utilitatem, ad domus

mus ſuæ gloriam, vel ob aliquod temporale emolumentum, quod inde ſibi eventurum ſperant. Anna verò prolem optabat, non tam propter ſe, quam in totius mundi bonum, quod partu ſuo eventurum prævidebat. Et ideò precibus & lacrymis ſuis votum adjunxit: vovit enim Domino, quod ſi ſterilitatis ſuæ vincula ſolveret, ſibique prolem daret, eam ipſi in templo conſecraret; talique voto intemeratam Virginem Mariam parere meruit. *Videns, quod virtute naturali non poterat obtinere prolem, obtinuit per votum; & promiſſionem.* S. Vince. Ferrer.

Anna, Samuelis mater, cum ſterilis diù permanſiſſet, votum emiſit, quo pollicita eſt Deo, quod ſi ſterilitatis ſuæ vincula ſolvere dignaretur, non ſolùm levia aliqua munuſcula, ut facere ſolent aliæ mulieres, ſed ipſam prolem, vi voti obtentam, ei in templo conſecraret. Illudque votum ita apud Deum efficax fuit, ut virtute ejus, datus ſit illi filius, quem pia mater, adhuc in cunis vagientem, Domino obtulit. Sicut autem cum Anna, Samuelis mater, ſterilis eſſet; vi voti, puerum à Deo impetravetat, quem ei in templo obtulit; ita & beata Anna, Virginis Mariæ mater, ſterilitatis morbo laborans, virtute voti & promiſſionis quam emiſit, Mariam concepire, & parere meruit. *Quemadmodum priſca illa Anna cum ſterilitatis morbo laboraret, per orationem & promiſſionem Samuelem procreavit; eodem modo Anna, mater Virginis, per obſecrationem & promiſſionem, Deigenitricem à Deo accepit.* S. Damaſc. lib. 4 de fide c. 15. Maria eſt ergo fructus juſtitiæ reſpectu S. Annæ: cum talem fructum precibus, lacrymis, & votis ſuis Anna obtinere meruerit. Sed Maria, reſpectu ſanctæ Annæ, *eſt etiam fructus lucis.*

II. PARS. *Maria, reſpectu ſanctæ Annæ eſt fructus lucis.*

Maria fuit quidem fructus lucis in ſe; quia in ipſo matris utero exiſtens, & antequam nata eſſet, rationis lumine pleniſſimè, & perfectiſſimè fuit illuſtrata. Sed fuit etiam fructus lucis, reſpectu ſanctæ Annæ matris ſuæ: quia per Mariam, quæ eſt benedictus fructus ventris ſanctæ Annæ, illuſtrantur mentes hominum ad cognoſcendum quanta fuerit illa mater, quæ tantam filiam genuit; ac per eam clariſſimè demonſtratur; Annam fuiſſe matrem: 1. caſtiſſimam: 2. prudentiſſimam: 3. ſanctiſſimam.

1. Ad caſtitatem conjugalem religiosè ſervandam adſtringuntur quidem omnes, qui ſunt matrimonio juncti, multiq; haud dubiè eam fideliter ſervant: ſed illam eminentiori & mirabiliori quodam modo ſervaverunt Joachim & Anna. Et ideò à ſancto Joanne Damaſceno vocantur *caſtiſſimum par Turturum ratione præditarum*; quia ſcilicet inſtar Turturum caſtiſſimi extitere. S. Damaſc. orat. 1. de nat. Virg.

Quanta eorum fuerit caſtitas, à Virgine Deipara revelatum eſt S. Brgittæ, quæ ſic Mariam ſibi locutam eſſe dicit: *Deus conjugium Patris mei & Matris meæ tanta caſtitate conjunxit, ut nunc non inveniretur caſtius conjugium.* In revelat. lib. 1. c. 9. Unde non deſunt, qui aſſerant, quod Joachim & Anna abſque ullo libidinis affectu Deiparam genuerint; eo modo, quo primi parentes, ſi non peccaſſent; filios in terreſtri Paradiſo procreaſſent. Galatin. lib. 7. c. 8.

O mirandam Annæ & Joachim caſtitatem! ſed unde, quæſo, cognoſcitur, quod tanta eorum fuerit caſtitas? A Maria utique, quæ eſt eorum fructus, & quæ eſt fructus lucis, quo illuſtrantur hominum mentes, ad hoc ut cognoſcant, caſtiſſimos eſſe debere parentes, qui tantam filiam gignere meruerunt. Ex hoc enim, quod peperint Mariam, quæ Virgo erat puriſſima, & quę immaculata Chriſti Salvatoris mater eſſe debebat, optimè infertur, quod & ipſi genitores puriſſimi & caſtiſſimi eſſe deberent. Unde ſic Joachim & Annam affatur S. Joannes Damaſcenus: *Ex ventris veſtri fructu immaculati agnoſcimini, o Joachim & Anna; quemadmodum Chriſtus dixit; Ex fructibus eorum cognoſcetis eos.* Damaſc. orat. 1. de dormit. Deipar. Maria eſt fructus lucis reſpectu ſanctæ Annæ: quia per Mariam clarè cognoſcitur, quod ſancta Anna fuerit caſtiſſima; *ac etiam quod fuerit prudentiſſima.*

2. Deus qui Annam elegit; ut eſſet Marię genetrix, eam etiam elegit, ut eſſet ejus educatrix. Verum eſt, quod Maria, quæ ab utero matris ſapientiſſima, & ſanctiſſima erat, hominum non egebat auxilio, ut bonis moribus imbueretur, & ut ad bonum faciendum excitaretur. Anna tamen, ex Dei ordinatione, facta eſt magiſtra educationis ejus, vereq; ejus educatrix fuit; quia ei bonæ æducationis præcepta propoſuit. Quare fatendum, Annam fuiſſe mulierem ſapientiſſimam & prudentiſſimam; non enim illam Deus in magiſtram, doctricem, & educatricem Marię elegiſſet, ſi eam ad tale munus obeundum, & ad tantum Miniſterium explendum ſapientiſſimam & prudentiſſimam eſſe non noviſſet.

Ex hoc quod Philippus, Macedonum Rex, Ariſtotelem Alexandri filii ſui præceptorē inſtituit, optimè infertur, quod ad tale munus obeundum Philippus nullum Ariſtotele

ſtotele ſapientiorem, & aptiorem invenerit Similem in modum, cùm beatam Annam Deus educationi Virginis Mariç præfecerit inferendum, nullam Deum in toto Orbe mulierem Anna prudentiorem, & ſapientiorem inveniſſe. Maria ergo eſt fructus lucis, reſpectu ſanctæ Annæ; quia a tali fructu, quem ſummo ſtudio excoluit beata Anna, optimè cognoſcitur, & infertur eam ſanctiſſimam, & prudentiſſimam extitiſſe. Sed Maria eſt etiam fructus lucis, reſpectu ſanctæ Annæ: *quia ex tali fructu clarè dignoſcitur ſanctam Annam fuiſſe mulierem ſanctiſſimam.*

3. Licèt de Annç ſanctitate non diſſerat ſacra Scriptura; eam tamen ſanctiſſimam fuiſſe prædicant ſancti Patres. *Anna*, inquit D. Hieronymus, *ſimplex & recta, atud homines irreprehenſibilis erat.* Eam non ſolùm irreprehenſibilem fuiſſe, verùm omni virtute & ſanctitate floruiſſe ait ſanctus Joannes Damaſcenus: *Anna, cùm omni virtutum genere floreret, apud Deum & homines irreprehenſibilis extitit.* Et ſanctus Vincentius Ferrerius addit, quòd in corde beatæ Annæ fuerit abyſſus gratiarum & ſanctitatis; *Abyſſus erat in corde Annæ.* Cùm autem ſacra Scriptura de beatæ Annæ ſanctitate non diſſerat; unde dignoſcere potuerunt ſancti Patres, tantam extitiſſe ejus ſanctitatem? Quod eſt principium, quo in agnitionem ſanctitatis ejus venerunt? Illud principium eſt Maria: ex hoc enim quòd Anna a Deo electa fuerit, ut eſſet Mariæ mater, optimè inferunt, Annam fuiſſe mulierem ſanctiſſimam. Maria eſt fructus lucis, quo patefit illis ſanctitas arboris, quç talem fructum produxit; & ideò dicunt omnes cum ſancto Damaſceno: *Ex fructu arbor cognoſcitur; optima ergo arbor Anna, ex qua eximius fructus productus eſt*: optima ergo & ſanctiſſima eſt Anna, cùm Maria ſit fructus ventris ejus.

S. Hiero. de ortu Virg.
Damſc. orat. 1. de nat. Vir.
Vinc. fer. 2. de nat.
Dam. ibid.

Mirum eſt, quòd ſanctus Evangeliſta Matthæus, in Dei genetricis Mariç laudem dixerit ſolùm; quòd Chriſti Salvatoris mater fuerit: *De qua natus eſt Jeſus.* Cur innumeras Mariæ virtutes tacet Evangeliſta Cur ſupereffluentem gratiam, ſanctitatem ineffabilem; omniaque dona, supernè illi collata, ſilet? Cur non ampliorem ejus Panegyricum inſtituit? Ratio eſt: quia ex hoc quod Chriſtus ſit Mariæ filius, optimè colligitur, eam fuiſſe humilimam, puriſſimam, prudentiſſimam, ſanctiſſimam, & innumeris donis præditam; *Omnia collecta ſunt, cùm dictum eſt, ex ea natum fuiſſe Jeſum.*

Matth. 1
D. Th. à Villanova conc.

Eodem modo ratiocinandum de beata Anna. Ejus enim virtutes, ejuſque ſanctitatem tacet ſacra Scriptura; de iis nullam mentionem faciunt Canonici utriuſque Teſtamenti libri; quia ut hæc cognoſcantur, ſufficit, quod Maria ſit ejus filia. Ex hoc namque, quod Maria ſit Annç filia, ſufficienter colligitur, Annam fuiſſe virtuoſiſſimam & ſanctiſſimam. *Quia omnia collecta ſunt, cùm dictum eſt, ex Anna natam eſſe Mariam.* Maria ergo eſt fructus lucis, reſpectu S. Annæ; cùm per Mariam cognoſcatur, Annam eſſe mulierem caſtiſſimam, prudentiſſimam, & ſanctiſſimam. *Sed Maria eſt etiam fructus honoris, reſpectu ſanctæ Annæ.*

Virgi ſer. 2

Maria, reſpectu ſanctæ Annæ, eſt fructus honoris.

3. PARS.

UNiverſus terrarum orbis à beatiſſima Virgine Maria, gloria haud dubiè, & honore repletus eſt: *Terra per hanc Virginem repleta eſt gloria.* Sed beata Anna, præ cæteris creaturis ſupra modum dignificata, & exaltata fuit ab inclita filia ſua Maria; quæ, reſpectu Annæ matris ſuæ, fuit verè fructus honoris. Quia per eam beata Anna mirum in modum fuit. 1. Nobilitata; 2. Ditata; 3. Sublimata.

Ildeph. lib. de Virg. Mar.

1. Nobilis erat beata Anna; cùm fuerit ex progenie David; cùmque inter prædeceſſores, ſeu, majores ſuos multi Patriarchæ Prophetç multi Judices, multique Reges & ſummi Sacerdotes annumerantur. Sed maxima ejus nobilitas orta eſt à Maria filia ſua magiſque nobilitatur à prole, quàm ab avis, atavis, omnibuſque qui in ſua genealogia eam anteceſſerunt.

De beatiſſima Virgine aſſerit Damaſcenus quòd licèt clariſſima eſſet à nobilitate, quam a progenitoribus acceperat; longè tamen clarior erat à nobilitate, quam à prole ſumpſerat. *Clara preavorum titulis, ſed multò clarior nobilitate prolis* Cujus rei rationem adducit Damaſcenus, dicens, quòd Maria à parentibus ſolùm haberet, quòd eſſet filia regum; à Chriſto verò haberet, quòd eſſet mater Regis regum. *Filia ſiquidem regum, ſed mater regis regum.*

Pari ratione dicendum, Annam non tam à ſuis prædeceſſoribus, quàm à Maria filia ſua fuiſſe nobilitatam. Nempè, quia Anna à prædeceſſoribus, & progenitoribus ſuis habet ſolùm, quòd fuerit filia hominum nobilium, ſed à Maria habet, quòd ſit mater matris Chriſti, qui non ſolùm homo nobilis, ſed etiam Deus eſt, cujus magnitudinis nullus eſt finis. Quare Rodulphus Agricola, ſpectans ſupereminentem illam

nobilitatem, quam Anna à Maria filia ſua deſumit, ſic præclarè in ejus laudem canit;

Conſpicuos præſtant alios benefacta parentum.
Tu contrà nate nobilitate nites.

Maria ergo, reſpectu ſanctę Annæ, eſt fructus honoris; cùm per eam ſancta Anna, mirum in modum ſit nobilitata; *ac etiam cùm per eam ſit mirum in modum ditata*.

2. Per Mariam ditata eſt ſancta Anna, non ſolùm, quia à Deo, intuitu Mariæ, innumeris repleta eſt gratiis, & bonis ſpiritualibus; ſed etiam, quia ad Annam, jure materno attinuiſſe quodammodo videntur omnia Mariæ bona, ſive temporalia. Sicut enim de ſervo dicitur, quòd quidquid acquirit, domino ſuo acquirit; quodque omnia bona quibus utitur, ad Dominum cujus
Plato li. 4 de leg. eſt ſervus attinent, ita & omnia filiorum bona (ſi ſaltem emancipati non fuerint) ad parentes, qui eos genuerunt, quodammodo attineut. *Putare debet quiſque omnia quæ poſſidet, eorum eſſe, qui genuerunt*. Quod verum eſſe videtur, etiam de bonis ſpiritualibus, ſeu de virtutibus, donis & actiunibus ſanctis Filiorum; quæ parentibus quodam-
Stob. ſer. 77. modo tribui poſſunt. *Quemadmodum enim phidiæ, aut aliorum artificum ſtatuæ, ſi ipſæ rurſus aliquid agerent, id quoque opus non dubitaremus tribuere artifici; eodem modo actiones etiam noſtræ, parentum noſtrorum opera eſſe dicamus, per quos nati ſumus*.

Juxta illud principium, fatendum, beatam Annam fuiſſe ditiſſimam per Mariam; cùm omnium bonorum ſpiritualium ejus particeps fuerit. Unde ſancta Anna ſic Mariam affari poterat; ò Maria, omnia tua mea ſunt; & ego dives ſum, non ſolùm per mea, ſed etiam per tua bona ſpiritualia, quæ jure materno ad me attinent. Dicere
Pro v. 31. 29 illi potuiſſet; ò filia mea dilectiſſima, *multæ filiæ congregaverunt divitias, tu ſupergreſſa es univerſas*; ſed omnes illæ ſpirituales divitię quas congregaſti, juris mei ſunt, o filia mea
Prov. 8 ſanctiſſima, ſcio, quòd Deus te omni ſpiritualium bonorum genere repleverit, ita ut dicere poſſis, *Mecum ſunt divitiæ & gloria, opes ſuperbæ, & juſtitia*; ſed gluriari poſſum, quòd mecum etiam ſint, quia omnia tua, mea ſunt. Fuit ergo Maria fructus honoris reſpectu ſanctæ Annæ, cùm per illam ſancta Anna ditata ſit, *ac etiam mirum in modum ſublimata*.

3. Maria per maternitatem ſuam ita ſublimata fuit, ut Deo matrem ipſa maiorem facere eſſet impoſſibile. Majus cęlum poſſet facere Deus, maiorem mundum poſſet facere Deus, ſed maiorem matrem, quàm matrem Dei, Deus facere non poſſet. Et ratio eſt, quia, ut ait D. Auguſtinus, *Matris dignitas ſumitur ex dignitate prolis*, quare cùm non poſſet facere Deus matrem, quæ majorem habet filium, ita nec poſſet facere matrem majorem Maria, quæ talem habet filium. Unde S. Anſelmus ait, quòd Maria per maternitatem ſuam ita ſublimata ſit, ut poſt Deum nil illa ſublimius cogitari poſſit, *Hoc ſolùm de beata Virgine prædicare, quod Dei mater eſt, excedit omnem altitudinem, quæ poſt Deum dici vel excogitari poteſt*. S. Anſel. lib de excell. Virg. c. 2.

O quàm ſublimis, & ſupra cæteras creaturas exaltata eſt Maria, quia mater eſt Chriſti! Sed ò quàm ſublimata eſt etiam ſancta Anna, quia eſt mater matris Chriſti? Maximus ſanè & ineffabilis eſt honor beatiſſimæ Virginis Mariæ, quòd tantum filium genuerit, ſed maxima eſt etiam gloria beatę Annæ, quòd tanti filii matrem pepererit. Unde, ſi Olympias, Alexandri Macedonis mater, hoc titulo inſigniri curabat, *Olympias, Alexandri Magni mater*, quaſi nihil ſibi glorioſius cenſeret, quàm quòd Alexandri mater eſſet, Anna potiori jure in præcellentem gloriæ ſuæ titulum, hac epigraphe uti potuiſſet, *Anna, Dei genetricis mater*, nec enim quid gloroſius ad beatæ Annæ laudem dici poteſt, quàm quòd ſit matris Dei. Et ideò ſanctam Annam ſupra omnes alias mulieres ſublimem, omnique veneratione dignam proclamat Fulbertus Carnotenſis, dicens, *Verè beata, & omni venerationi habenda, & quædam privilegio ſacro prædicanda mater, quæ omnium anteceſſit matres in concipiendo & generando eam quæ ſuum & omnium generaret creatorem*. Maria ergo eſt fructus honoris reſpectu ſanctæ Annę, cùm per illam beata Anna ſupra modum nobilitata, ditata, & ſublimata fuerit. Fulbe t. ſer. de nat. Vir.

Miramini fructum illum benedictum ventris ſanctæ Annæ, ſed miramini matrem, quæ talem fructum peperit. Miramini Annam, & ejus auxilium ſupplices implorate; quò enim excelſior, eò apud Deum eſt potentior.

Fideles hortatur ſanctus Leo, ut cum Sanctis omnibus amicitiam contrahant, eorumque ſuffragia poſtulent. *Confirmate amicitias cum ſanctis Angelis, & Patriarchis, Prophetis, Apoſtolis, Martyribuſque ſociamini; & per bonam æmulationem ipſorum ambite ſuffragia*. At in primis cum beata Anna ineunda eſt amicitia, ejuſque potiſſimùm ambienda ſunt ſuffragia, utpote quia apud Deum potentiſſima eſt per ſe; & per Mariam cu us eſt mater. S Leo ſer. 4 de Epiphan

Aſſuevit Deus favores concedere, quo-
ab

Digitized by Google

ab illo petimus per interceſſionem Sanctorum, qui ſolummodò ejus ſervi ſunt. *Conſuetudo eſt Dei, hunc honorem dare ſervis* Chryſ. hom. 24 in gen. *ſuis, ut propter eos ſalventur & alii.* Quanto potiori jure favores, quos petemus, & præcipuè gratiam ſalutis, à Deo impetrabimus, ſi apud eum mediatrix noſtra fiat beata Anna, quæ non ſolùm Chriſti ancilla, verùm & Mariæ mater, Chriſtique avia extitit? Invocate ergo ferventer ſanctę Annæ patrocinium, ſanctiſſimam hanc mulierem in patronam ſumite, & mediante ejus patrocinio, gratiam & gloriam obtinebitis *Amen*.

DE SANCTO IGNATIO

CONCIO UNICA.

Vas electionis eſt mihi iſte, ut portet nomen meum coram Gentibus, & Regibus, & filiis Iſrael. Act. 9. 15.

DE Gentium Apoſtolo præfata propriè intelliguntur verba; ſed nulla iis vis, injuria nulla fiet, ſi iis utamur ad laudem ſancti Ignatii, Societatis ſanctiſſimi Nominis JESU Inſtitutoris, qui, ut alter Paulus, verè vas electionis fuit, & qui Chriſti Jeſu nomen per ſe & per filios ſuos, ad omnes orbis terrarum nationes glorioſè portavit. Perilluſtris ille vir ex nobilibus ortus eſt parentibus in Cantabria, fuitque in Ferdinandi Regis Aula educatus, à qua diſceſſit, ut terrenæ militiæ nomen daret; in qua non parva animi, & generoſitatis ſuæ teſtimonia edidit. At Deus, qui tantum Virum ad altiora vocare ſtatuerat, ſingulari ſua providentia fecit, ut generoſus ille athleta armis ſuis valediceret; utque vir ille, genere ſuo nobilis, mundi gloriam deſpiceret, & in ipſo juventutis flore carnis illecebras comprimeret. Eum deinde ita Deus illuſtravit, ita præparavit, totque gratiæ ſuæ donis ditavit, ut vas electionis, omni virtutum genere confertum, ſuoque authore dignum illum fecerit.

In divini hujus opificis manibus ſanctum Ignatium, ut vas electionis, hodie inſpicere ſtatui; ejus gloriam non ab avorum, & proavorum nobilitate, non à fama, quam in illuſtriſſimi Regis aula comparavit; non à præclaris facinoribus, quibus ſe in ſæculo commendabilem præſtitit: nec a variis animi & corporis dotibus, quibus floruit, elicere intendo, hoc enim unum ad unum ad ejus gloriam dicam, quòd verè vas electionis extiterit. *Vas electionis eſt mihi*, Hic totus concionis hujus ſcopus, hæc tota orationis iſtius materia, &c. *Ave*.

SAnctus Paulus Apoſtolus vas ſacrum extitit, gratia, charitate, & zelo plenum. Plenus fuit gratia divina Paulus: cùm per Dei gratiam, qua affluebat, ſe omnia apud Deum poſſe aſſeruerit; *Omnia poſſum in eo* Philipp. 4.13. *qui me confortat*. Plenus fuit charitate; cùm proteſtatus ſit, ſe ita ardenter & conſtanter Deum diligere, ut ab ejus amore averti & ſeparari nequiret; *Neque Angeli,* Rom 8. *neque Principatus, neque Virtutes, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei*. Plenus tandem fuit zelo ſalutis animarum; cùm ut omnes ſalvaret, omnium ſe ſervũ fecerit; 1.Cor.9. *Omnium me ſervum feci, ut plures lucrifacerem*

En tres inſignes titulos, quibus divum Paulum verè vas electionis fuiſſe conſtat; ſed identidem ad ſancti Ignatii gloriam dicamus, quòd verè vas electionis extiterit; quia gratia, charitate, & ſancto zelo cor ejus plenum fuit. Unde ſicut de divo Paulo dixit Deus, *Vas electionis eſt mihi*; ita de ſancto Ignatio dicendum; *Vas electionis eſt Deo*. Sanctus enim Ignatius eſt vas electionis, quod repletum eſt; 1. Gratia Dei; 2. Amore Dei. 3. Zelo gloriæ Dei. Plenitudo gratiæ, plenirudo amoris, plenitudo zeli. en tres plenitudines glorioſas, treſque hujus concionis partes, quibus ſanctum Ignatium verè vas electionis fuiſſe patebit.

Sanctus Ignatius plenus fuit gratia.

1. PARS.

SAnctorum plurimi uberibus quidem gratiæ divinæ imbribus irrorati ſunt; ſed de ſancto Ignatio, ſicut & de beato Stephano dici poteſt, quòd tantam à Deo gratiarum acceperit copiam, ut verè gratia plenus fuerit; *Plenus gratia*. Nec ſolùm hanc Act. 8 gratiarum plenitudinem in provecta ætate percepir ſanctus Ignatius; verum & in ipſo converſionis ſuæ tempore plenus fuit gratia triumphante, operante, & humiliante; plenus fuit; 1. *Gratia triumphante*, quæ illum ad terrena omnia abjicienda impulit. 2. *Gratia operante*, quæ illum ad ardua ſuſcipienda movit. 3. *Gratia humiliante*, quæ illum ad vilia, & abjecta multa pro Dei amore facienda inclinavit.

1. Certum eſt, Dei gratia n libero hominis arbitrio nullam unquam inferre neceſſitatem; quantumvis enim vehemens & efficax ſit divinæ gratię motus, ei quiſque reſiſtere poteſt, ſed ita efficaces & triumphantes nonnunquam à Deo dantur gratiæ,

Digitized by Google

tiæ, ut licèt iis reſiſti poſſit, nullus tamen quamvis induratus, eis reſiſtat: *Hæc gratia quæ occultè humanis cordibus divina largitate tribuitur, à nullo duro corde reſpuitur.* Ignatium autem ab ipſa juventute Deus non communibus ſolùm gratiæ ſuæ radiis illuſtravit; gratias enim triumphantes ab ipſo converſionis primordio illi conceſſit; gratias illi victrices dedit, quarum virtute omnia fregit vincula, quibus ſæculo adſtrictus detinebatur, ac terrena omnia reliquit, ut ſe totum Dei obſequio conſecraret.

Aug. l. de præ-deſt. ſan. c. 8

Terrena ante converſionem ſapiebat ſanctus Ignatius; quæ mundi ſunt quærebat, iis ſe immiſcebat negotiis, quæ ſtatui ejus conformia erant: & ideo poſtquam iis vacavit exercitiis, quæ juvenem & nobilem virum decebant, ſæculari militiæ nomen dedit, ut generoſitatis ſuæ ſigna daret, & ut ad altiora in ſœculo properaret. Quo concitatis motivo, ita omnibus ſe commiſit periculis, ut in urbis Pampelonenſis obſidione, globo à tormento bellico emiſſo, una ex tibiis ejus confracta fuerit. Quare cùm diù cubili decumbere tunc coactus ſit, ſpiritualium librorum lectioni incubuit, potiùs ut tædium vitaret, quàm ut inde cogitationes ſalutis eliceret. Sed oportuno tempore adveniens victrix Dei gratia, incantavit cor ejus, manifeſtavit illi, quam bonum, quamque ſuave ſit adhærere Domino; illumque ſuaviſſimo & fortiſſimo ſuo illicio, ad abrenuntiandum ſæculo, & ad Chriſti obſequio ſe conſecrandum allexit.

Eodem tempore, quo ſpiritualia in Libris lectitabat Ignatius, ad cor ejus loquebatur Dei gratia, intuſque ei dicebat; ò Ignati, non ampliùs pro vanitate, ſed pro æternitate decertandum: non ultrà pro terrenis principibus, ſed pro Domino exercituum militandum; tempus eſt, ut totum te Dei tui obſequio mancipes: non ampliùs ambigendum: ſed jamjam omnibus eſt abrenuntiandum, ut verus ſis diſcipulus Chriſti, dicentis: *Qui non renuntiat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Tanta autem fuit divinæ illius gratiæ efficacitas, ut citiſſimè terrenis cunctis abrenuntiaverit Ignatius, ſeque totum Dei obſequio mancipaverit. Sanctus ergo Ignatius eſt vas electionis, verè plenum gratia triumphante, quæ illum ad terrena omnia abjicienda impulit; *Sed & eſt vas electionis plenum gratia operante, quæ illum ad ardua ſuſcipienda movit.*

Luc. 14. 33.

2. Præclarè dixit S. Bernardus, quòd Dei gratia *voluntatem torpentem, facit currentem.* At de ſancto Ignatio dicere poſſumus, quòd plenus fuerit gratia quadam operante, quæ non ſolum voluntatem ejus, ſed & illum totum currentem fecit, illumque ad longas & difficiles pro Dei gloria peregrinationes ſuſcipiendas induxit. Non ſine multo labore perſeſſer incedere poterat vir ſanctus, nec ſine magna Dei gratia ardua itinera obire illi fas erat: ſed operante illa Dei gratia excitatus & adjutus, mox ut convaluit, ſui ſe ſubduxit Ephebis, & ad Montem Serratum ſe contulit: ubi datis egeno ſuis, vili ſe induit ſacco. A Monte Serrato Manreſam perrexit: ubi poſtquam anno integro, cum pauperibus in xenodochio victitavit, Barcinonam adivit: inde Romam, Paduam, Venetias, & tandem Jeroſolymam. Ubi tot ſpiritualibus cor eius ſuperabundavit gaudiis & conſolationibus, ut reliquo vitę ſuæ tempore hìc commorari optaſſet: & ideo dicere incipiebat; *Hæc requies mea in ſæculum ſæculi.* Sed Dei gratia eum adhuc currentem fecit, eumquè à Jeroſolyma civitate diſcedendum compulit, ut Barcinonam reverteretur.

S. Bern. ſer. 21 in Cant.

Deo dicebat Sponſa; *Trahe me, poſt te curremus.* Duo autem hæc in Ignatio operabatur Dei gratia; trahebat eum, eumque ad præcipuas Europæ nationes currere faciebat; trahebat eum intus, ut illum à parentibus & notis elongaret; eumque currere faciebat, non inani curioſitatis & levitatis ſpiritu; ſed ut ubique propriæ ſaluti, Deique gloriæ conſuleret. Et reverà miranos virtutis actus ubique eliciebat; ubique diriſſimis corpus ſuum excipiebat flagellis; ubique acerbis illud ieiuniis affligebat; orationi ubique, aliiſque multis pietatis exercitiis ferventer vacabat: ubique ſalutis viam ignaros docebat, ubique prodigia multa operabatur, omuibuſque portentoſa omnium virtutum exempla præbebat. Unde de ipſo, ſicut de Chriſto Salvatore dici poteſt, quòd *pertranſiit benèfaciendo*, quia gratia illa operans, qua plenus fuit, ad ſanctas peregrinationes ſuſcipiendas, & ad ubique hominibus benè faciendum illum impulit. Sed ſi ſanctus Ignatius plenus fuit gratia operante, quæ illum ad ardua ſuſcipienda movit; *plenus etiam fuit gratia humiliante, quæ illum ad vilia & abjecta multa pro Dei amore facienda inclinavit.* Cant. 1. 3 / Act. 10. 38.

3. Nonnullæ à Deo dantur hominibus gratiæ, ut illos deprimant, humilient, & quaſi annihilent: & huiuſmodi ſunt, ni fallor, illæ gratiæ, quas divus Paulus eminentes vocat; *Propter eminentem gratiam Dei in vobis.* Eminens autem hæc gratia in cor Ignatii ingreſſa eſt, ut ſuprema quę 2 Cor. 9

dam

dam domina, ad illum humiliandum, illumque Dei voluntati totaliter ſubjiciendum: & ideo ſecit, ut vir ille nobilis in xenodochiis habitaret; ut vir ille dives cum pauperibus commoraretur; ut generoſus ille miles pias ſuſciperet peregrinationes; ut homo ille delicatus, crucis Chriſti jugum portaret; & ut eximius ille vir, qui inter aulicos floruerat, primis Grammaticæ elementis ediſcendis incumberet: quid humilius? quid abjectius?

Cùm humilitas ſit omnis perfectionis fundamentum, & baſis: Deus homines humiliare ſolet, antequam eos ad alta miniſteria elevet: humiliat eos priùs, & deinde eos
1. Reg. 2. 7. elevat: *Humiliat & ſublevat*. Hoc agendi modo erga Ignatium uſus eſt Deus: ad altiora enim miniſteria eum ſublimare ſtatuerat: eum non ſolùm novum Apoſtolum, ſed etiam fulgentiſſimi Ordinis Patriarcham, mundi totius lumen, & hominem ſæculis omnibus portentoſum facere intendebat. Quare antequam ad tam alta ſublimaretur Ignatius, ad profundam humilitatis abyſſum illum Deus vocavit; deditque illi gratiam hanc humiliantem, qua ad hoc redactus eſt, ut factus ſit pauper, peregrinus, exul,
Pſal. 72. 22. in Grammatica Scolaſticus, mundo ignotus, & apud homines quaſi nihil: *Ad nihilum redactus ſum*.

O Domine, quàm admirabiles ſunt in beato Ignatio operationes gratiæ tuæ! Miranda hæc gratiæ tuæ opera in hoc S. videre non poſſum, quin totus obſtupeſcam, & quin identidem dicam, hunc verè fuiſſe vas electionis, Dei gratia plenum; *Vas electionis eſt mihi*. Sed ſanctus Ignatius eſt etiam *vas, Dei amore plenum*.

II. PARS. *Sanctus Ignatius, plenus fuit amore Dei*.

QUantus in Deum fuerit ſancti Ignatii amor, explicare, imò & concipere difficillimum eſt; non parvam tamen ſui in Deum amoris ideam dabo; ſi dicam, quòd ita Deum dilexerit, ut; 1. de Deo ſolo cogitaret; 2. de Deo ſolo loqueretur; 3. Soli Deo placere optaret.

1. Mentis cogitatio ibi eſſe ſolet, ubi eſt cordis affectus; de eo mens cogitat, quod cor amat; & quò ardentiùs objectum aliquod à corde diligitur, eò attentiùs ejus conſiderationi mens adhæret. Unde ſi unicum objectum cor diligat, de eo ſolo mens cogi-
Idiota lib. 1. c. 1. cont. de divino amore. tat; *Amans nihil aliud cogitat, quàm quod diligit*. Tanto autem amore Deum proſequebatur Ignatius, ut de eo ſolo cogitaret. In peregrinationibus quas ſuſcepit; in ſtudiis quibus ſedulò incubuit; in publicis concionibus quas ad populum habuit; in cha-

Laſelve Sanctuar.

ritatis & pietatis exercitiis, quibus totum ſe dedit, in omnibus actionibus ſuis, ſemper, & ubique de Deo cogitabat, cui placere intendebat.

Maximus extitit Magdalenę in Chriſtum amor; cùm de ipſa ſacrum teſtetur Evangelium, quòd multùm dilexerit; *dilexit mul-* Luc. 7. 47
tùm. Plurima, eaque magna ſui in Chriſtum amoris ſigna dedit hæc mulier; ſed illud in primis, quòd de dilecto ſolùm cogitarit, omniumque aliorum oblita ſit; *Obli-* Origen. ho. de S. Maria Magdal.
ta erat timere, oblita erat gaudere, oblita erat denique omnia præter illum, quem diligebat ſuper omnia. Quod autem de Magdalena; hoc & de ſancto Ignatio dici debet; hic etenim ita Deum dilexit, ut de eo ſolo cogitaret, & aliorum omnium obliviſceretur. In quo cuſtodibus Angelis ſimilis fuiſſe videtur Ignatius: hi etenim curæ ſuæ commiſſos homines illuminant, erudiunt, defendunt, protegunt, & ad cœlum dirigunt; nec tamen propterea, vel unico momento, à Dei cogitatione & contemplatione avertuntur; *Semper vident faciem patris*. Matt. 8.
Sic ſanctus Ignatius externis multis incumbit exercitiis; nunc enim rudis populi eruditioni, nunc impiorum converſioni, & nunc animarum ſelectarum perfectioni vacat. Strenuè laborat, jam ut ſamoſum Societatis JESU Ordinem inſtituat, jam ut adversùs inſurgentes hæreſes decertet, & jam ut Eccleſiæ jura tueatur; ſed in his omnibus muneribus obeundis, eſt quaſi Angelus, qui ſemper videt faciem Patris. Deum enim ita diligit, ut ſemper & ubique de eo cogitet. O ardentem Ignatii in Deum amorem! Sed eum adhuc magis amat; *quia de eo ſolo loquitur*.

2. Qui terrena diligunt, de terrenis facilè loquuntur; *Qui de terra eſt, de terra lo-* Joan. 3.
quitur; ſed è contrà qui Deum & cæleſtia ſapiunt, de Deo & cæleſtibus loqui ſolent; quia de his quæ diligit, quiſque libenter loquitur. Sanctus autem Ignatius tanto in Deum accendebatur amore, ut omnia quæ proferebat verba, ſancta eſſent, de Deo eſſent, & ad Dei gloriam ſpectantia eſſent. Sanctiſſimus ille vir Samuelem imitabatur; 1 Reg. 3. 19.
de quo teſtatur Scriptura, quòd *non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram*; Nullum enim Ignatii verbum in terram cadebat. Vana non loquebatur, non inutilia, non jocoſa, non exitioſa; ſed ſemper aut tacebat, aut divina, & ad Dei gloriam ſpectantia proferebat. Et quod majori admiratione dignum eſt, tanto cum ſpiritus fervore de Deo loquebatur, ut verba ejus eſſent quaſi jacula ignita, à quibus audientium corda ad Dei amorem, &

Aa ad

ad morum mutationem mirum in modum
ccendebantur.

Difficile, & quaſi impoſſibile eſt, ignem
abſcondere: quia ſemper ſeipſum prodit &
manifeſtat: *Quis enim celaverit ignem? indicio ſemper proditur ille ſuo*. Divini autem
amoris ignis ita ardebat in corde Ignatii,
ut non poſſet illum abſcondere. Ignem hunc
nonnunquam manifeſtabat cæleſti fulgore,
quo vultus ejus radiabat: ſed illum manifeſtabat ſæpiùs ignitis verbis, quæ proferebat; de Deo enim & de divinis ſæpiſſimè, &
ferventiſſimè loquebatur: ejuſque ſermo,
Eccli. 48. 1. ſive in prædicando, ſive in exhortando,
ſive homines alloquendo, *quaſi facula ardebat*. De Deo, & de divinis tanto cum
ſpiritus fervore diſſerebat; ut non tam loqui, quàm flammas effundere, & audientium corda urere videretur. Ecce exceſſum amoris, quo in Deum ardebat Ignatius: eum ita amabat, ut de eo ſolo loqueretur; ſed illum etiam ita amabat, *ut illi ſoli placere optaret*.

3. Qui hominibus placere ſtudent, nun-
Gal. 1. quam perfectè Deo ſerviunt: *Si hominibus placerem, ſervus Dei non eſſem*: quare ut
quis perfectè Deum amet, illique inſerviat, ſemper eò tendere debet, ut illa fa-
Joan. 8. ciat, quæ ei placita ſunt; ac cum Chriſto dicere, *quæ placita ſunt ei, facio ſemper*. Hoc
autem unum intendebat S. Ignatius: in omnibus ſuis actionibus Dei voluntatem quęrebat, eamque ſemper adimplere conabatur.
Unde cùm Dei gloriam in omnibus ſpectaret, hæc verba crebrò iterabat; *ad majorem Dei gloriam*. Quaſi diceret: nihil pro mundo,
nihil pro vanitate, nihil ob temporale emolumentum, nil ut corruptæ naturæ faveam,
nil ut hominibus placeam; ſed omnia *ad majorem Dei gloriam*.

Piiſſimus Imperator Jovinianus, teſte
Cardinale Baronio, in ſymbolum ſibi elegit
hæc verba: *Scopus vitæ meæ Chriſtus*. Ecce
ſcopum quem ſibi præfixerat ille Princeps:
Chriſtum ſolum ſcilicet; cujus unius glorię,
& honori totus militabat: ad hunc ſcopum
omnis belli apparatus, vigiliæ omnes, omniaque opera, pericula & vulnera ſpectabant. Quod autem Jovinianus in profana,
hoc Ignatius in ſacra militia ſpectavit: pro
ſingulari enim teſſera, & ſymbolo aſſumpſit
hæc verba: *Ad majorem Dei gloriam*; & in
omnibus laboribus, ſtudiis, concionibus,
functionibus, miſſionibus, & operibus, Dei
gloriam ſemper, tanquam unicum ſcopum
ſpectabat.

Ex illuſtriſſima Farneſiorum familia Alexander Cardinalis (qui poſtea ſummus Pontifex Paulus tertius fuit) pro gentilitia teſſera ſagittam ad ſcopum directam præferebat, hoc lemmate ſubjecto: *ſic mitte ſagittam*. Quaſi dicat: omnes actiones tuas, veluti ſagittas, ad Dei amorem, quaſi in ſcopum referas. Hic autem erat ſcopus, ad
quem indeſinenter collimabat Ignatius: ſive
biberet, ſive manducaret, ſive aliud quidquam ageret, omnia ad majorem Dei gloriam faciebat; nilque aliud, quam Dei gloriam in omnibus quęrebat, & intendebat.
Ita Dei amore incendebatur, ut illi ſoli placere, omniaque ad ejus gloriam ſatageret.
O quàm magnus Sancti illius in Deum amor
extitit: hic verè fuit vas electionis plenum
amore Dei: *ac etiam plenum zelo ſalutis animarum*.

Sanctus Ignatius plenus fuit zelo ſalutis animarum. III. PARS.

OMnibus notum eſt, zelantiſſimum fuiſſe ſanctum Ignatium, ac ſalutis animarum zelo cor ejus quàm maximè exarſiſſe. Sed ut majorem aliquam zeli ejus notitiam dare valeam, dico, maximum ejus fuiſſe zelum, reſpectu ignarorum, peccatorum
& omnium hominum: 1. *Reſpectu ignarorum*, quos omnes illuminare voluit: 2. *Reſpectu peccatorum*, quos omnes convertere
optavit: 3. *Reſpectu omnium*, quos omnes
ſalvare deſideravit.

1. Vir ille admirabilis, in adoleſcentia
ſua humanis literis ediſcendis nullo modo
incubuerat; cùmque jam ad tertium ſupra
trigeſimum ętatis ſuæ annum perveniſſet,
omni latinitatis notitia penitùs carebat: tanto tamen ex tunc ſalutis animarum zelo
exarſit, ut ab Orbe terrarum, humanarum literarum, & principiorum fidei ignorantiam
fugare ſtatuerit. Quamobrem, inſtar puerorum, primis Grammaticę rudimentis ſtudere cępit, tantoque affectu & labore ſtudio
literarum vacavit; ut non multo poſt tempore, in Pariſienſi Facultate magiſterii laurea donatus ſit.

En Ignatium jam doctum, & ad erudiendos ignaros idoneum. In corde ejus tunc
magis inardeſcit zelus, majori tunc accenditur deſiderio omnes ignaros erudiendi; &
ut propoſitum ſuum efficaciùs adimplere valeat, in ſocios ſibi aſſumit novem Univerſitatis Pariſienſis Baccalaureos, qui omnes
Ignatii propoſitum approbant & laudant;
ejuſque pię voluntati adhęrentes, ſimul cum
eo ignarorum eruditioni incumbere ſtatuūt.
Et ideò ſummum adeunt Pontificem, cui
cùm ſuam manifeſtaſſent voluntatem, prævidens Pontifex, quanta Orbi Chriſtiano
ventura eſſent emolumenta, ſi novum inſti-

tueret

tueret Religioſorum Ordinem, qui totaliter rudium eruditioni, & hominum ſaluti vocarent, eos ad Religionis vota admiſit, & ſocietatem inſtituit, cui præfecit ſanctum Ignatium: qui primi propoſiti ſui tenax, ac ardens zelo erudiendi ignaros, filios ſuos ſpeciali voto adſtringit, diſſitas quaſque adeundi terræ partes, ut ibi cùm Superioribus placuerit, ignaros erudiant, & animarum ſaluti incumbant.

Nec mora, zelum enim ſuum contingere nequit Ignatius: quare protinus filios ſuos undequaque mittit, ut veluti fulgentia ſidera, ignorantiæ tenebras ab omnibus terræ finibus expellant. Necdum annus integer elapſus eſt, cùm in Gallia, in Hiſpania, in Italia, in Germania, in Portugallia, in Hybernia, & in Indiis viſi ſunt Ignatii filii, qui ubique fidei principia docent, ubique prædicant, ubique Gymnaſia ad juvenum eruditionem inſtituunt. Quo factum eſt, ut brevi tempore, ſancti Ignatii zelo, totius ferè mundi facies ſit immutata, & a toto terrarum orbe turpis ignorantiæ tenebræ fugatæ ſint.

Miror hunc ſancti Ignatii zelum: qui in hoc adhuc mirabilior eſt; quòd uſque ad mundi finem perſeveraturus ſit, dici enim poteſt, quòd quandiu ſtabit terrarum orbis, tamdiu zelo ſancti hujus viri erudientur ignari, & ad litterarum, fideique notitiam adducentur. Quandiu in hoc mundo vixit Ignatius, rudes plebeios, & cæcos peccatores illuminare non deſtitit: eoſque filiorum ſuorum miniſterio, uſque ad mundi finem illuminabit: ore eorum uſq; ad extremi Judicii diem catechizabit, prædicabit, & omnes Orbis populos erudiet. Unde ſi de Abele dicat D. Paulus, quòd *defunctus adhuc loquitur*, dicendum, quòd Ignatio illud idem quotidie fiat miraculum, ille enim poſt mortem è ſummo cœlo loquitur, ille filiorum ſuorum ore in Eccleſiis, in Gymnaſiis, & ubique ad puerorum & fidelium eruditionem loqui non deſinit, nec uſque ad mundi terminum deſinet. O quàm magnus eſt ille Ignatii zelus reſpectu ignarorum: *Sed & maximus extitit ſancti illius zelus, reſpectu peccatorum, quos omnes ad Deum convertere optavit.* (Heb. 11. 4.)

2. Jurgioſi & rixoſi eſſe ſolent viri zelo gloriæ Dei ſuccenſi: quia peccatores aggrediuntur & laceſſunt, ut eos ad morum mutationem, & ad veram converſionem adducant. Ex hujuſmodi rixoſis viris fuit Jeremias, quem, ob zelum ſalutis animarum, quo ardebat, *virum rixæ & diſcordiæ* vocant ſacræ paginæ, (Jer. 15. 10.) rixoſi etiam fuere ſanctus Paulus, ſanctus Athanaſius, ſanctus Chryſoſtomus, omnes Apoſtoli, omneſque qui zelo gloriæ Dei fuere accenſi: quia peccatoribus, qui gloriæ Dei hoſtes ſunt, bellum indixerunt. Sed ſi quis unquam, ex viris, zelo gloriæ ardentibus, rixoſus fuit, maximè Ignatius; quia non aliquos dumtaxat, ſed omnes penitùs Orbis terrarum peccatores aggreſſus eſt, ut eos a vitiis avocaret, & ad Deum converteret. Taceo, quæ Romæ pro impudicarum mulierum, necnon pro Judæorum, & licentioris vitæ hominum converſione fecit. Non enim intra famoſæ illius civitatis muros clauſus remãſit zelus illius; ſed ad ultimos uſque terræ fines progreſſus eſt: quò filios ſuos miſit, ut illic hæreticos, iſtic infideles, hic male moratos Chriſtianos, & ubique omnis generis peccatores laceſſerent, ac ad Deum convertere conarentur.

Sancti Ignatii filii, in manu patris ſui erant quaſi ſagittæ in manu potentis, quas ad omnes mundi partes jaculabat. Sicut enim de Germanis, ſeu, Alemanis dixit nonnullus, quòd eſſent quaſi tela ad uſum præliorum ſolummodò deſtinata. *In uſum præliorum ſepoſiti, velut tela, atque arma bellis reſervata*: ita ſanctus Ignatius filios non ad Eccleſiaſticas dignitates, non ad honores ſæculi; ſed ad bella vocavit: eoſque ad omnes habitabilis terræ terminos miſit, ut omnibus peccatoribus bellũ denuntiarent, eoſq; verbis, exemplis; omnibuſque ſibi poſſibilibus modis ad Deum converterent. O mirabilem Ignatii zelum! qui verè magnus eſt, reſpectu peccatorum, quos omnes convertere vult: *ac etiam reſpectu omnium hominum, quos omnes ſalvari intendit.*

3. Filium ſuum miſit in mundum Pater æternus, ut ejus miniſterio omnes penitùs homines ſalvarentur: *Non enim miſit Deus Filium ſuum in mundum, ut judicet mundum, ſed ut ſalvetur mundus per ipſum.* (Joan. 3.) Sicut autem Chriſtus in hunc mundum venit, ut omnium hominum ſaluti incumberet: ita & tantus Ignatii zelus extitit, ut non unius ſolùm Provinciæ, vel Regni unius; ſed totius mundi homines ſalvare optaret: & ſicut alter Paulus, omnes in Chriſti viſceribus cuperet; *Teſtis eſt mihi Deus, quomodo cupiam omnes vos in viſceribus Jeſu Chriſti.* (Philip. 1. 8.)

Paulum & Moyſen ſancto ſalutis animarum zelo exarſiſſe adnotat ſanctus Chryſoſtomus: (Chry. hom. 1. de laud. Pauli.) Pauli tamen zelum Moyſi zelo præfert: quia Moyſi zelus ad unicam ſolùm gentem: Pauli verò zelus ad omnes mundi nationes extendebatur: *Ille pro una gente, iſte pro universo Orbe certavit.* En Ignatii zelum in Paulo perfectiſſimè delineatum:

quia Ignatius, ſicut alter Paulus, omnes penitus homines ſalvare deſiderat. Ignatii zelus, non unius dumtaxat Provinciæ, vel unius Regni, ſed totius mundi homines reſpicit, pro omnium ſalute decertat, tum ferventibus precibus, quas ad Deum fundit; tum libellis ſpiritualibus, quos componit; tùm continuis charitatis exercitiis quibus incumbit. Sed efficaciùs adhuc pro omnium ſalute decertat per filios, in quibus ſeipſum quaſi multiplicat, quouſque ad omnes terræ partes mittit, ut ubique bellum vitiis indicant, & pro omnium ſalute decertent.

O mirabilem Ignatii zelum! ò quàm verè fuit ille vas electionis, gratia, Dei amore, & ſalutis animarum zelo plenum! ſed ò quantum honorem huic electionis vaſi impendere debemus!

Alia ſunt vaſa in honorem, & alia in
Rom. 9. contumeliam: *Aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam*. S. Ignatius autem eſt vas in honorem, quia eum Deus vas electionis, omnibus ſæculis venerandum, fieri voluit. Honorate virum hunc ſanctiſſimum, quem Deus ab omnibus honorari vult, ſed & timete, ne ſitis vaſa *in contumeliam*. Peccatores illi, qui Dei gratiam in vacuum recipiunt, qui in Dei amore frigent, & qui nullo accenduntur zelo ſalutis animarum: hi, inquam, peccatores, ſunt vaſa in contumeliam, quę
Ib. v. 22. infernum Deus projiciet: *Vaſa iræ apta in interitum*. O quam infelices, qui contumeliæ & irę vaſa ſunt! ſed poteſt quiſque pro libito; aut vas honoris, aut vas contumeliæ fieri. Si Deus gratiæ, ad converſionem vocanti reſiſtitis, vaſa iræ eritis: ſi in corde veſtro amoris divini ignem extinguatis, nec Deum præ omnibus diligatis, vaſa iræ eritis, ſi zelo ſalutis filiorum, domeſticorum, aliorumque qui ad vos ſpectant, careatis, eritis vaſa iræ apta in interitum. Sed ſi contra gratiæ divinæ non reſiſtatis, ſi Dei amore ardeatis, ſalutiſque proximi zelo; quantum Deus à vobis exigit, ferveatis, eritis vaſa in honorem, deſtinata ad æterna tabernacula, & ad cęleſtem beatitudinem, quam vobis opto in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. *Amen*.

DE SANCTO.

PETRO AD VINCULA

CONCIO UNICA.

Erat Petrus dormiens inter duos milites, vinctus catenis duabus. Act. 12. 6.

Vinculis conſtringitur ſummus ille Pontifex, qui omnium delictorum vincula ſolvere poteſt, ferreis ligatur catenis ſupremus ille Eccleſiæ Paſtor, qui à ſervitute dæmonis captivos liberat homines carceri mancipatur Princeps ille Apoſtolorum, qui peccatores, ſub dira Satanæ ſervitute ingemiſcentes, à peccatis liberat, & in libertatem filiorum Dei vocat. De ſancto Petro Apoſtolo loquor, cuius merita in toto terrarum orbe ſunt notiſſima, cuius virtutes undique rutilant, & cuius ſanctitas undequaque emicat.

Sanctiſſimum hunc Apoſtolum, & Chriſti Domini in terris Vicarium apprehendi juſſit Herodes, vinculis eum conſtringi imperavit, eumque in tetro carcere *quatuor quaternionibus militum tradidit cuſtodiendum*. Sed à ſummo cælo reſpexit Petrum Altiſſimus, cum ipſo fuit in tribulatione, & mediante Angelo, duæ, quibus ligabatur catenæ de manibus ejus ceciderunt, carceris januæ ei ultrò apertæ ſunt, & de impiiſſimi Herodis manibus liber evaſit.

Hodie ſanctum hunc Antiſtitem non in manu Tiberiadis piſcantem & retia reficientem, non in monte Thabor cæleſtis beatitudinis gaudia ſuaviter prægustantem: non denique in ſupremo Eccleſiæ throno ſedentem, & oracula proferentem, ſed in carcere vinculis ferreis conſtrictum contemplabimur, &c. *Ave*.

Sanctus Petrus in carcere detentus, omni gloria omni libertate, omnique felicitate penitùs carere videtur. Quæ etenim eſſe poteſt gloria ei, qui carceris ignominiam patitur? Quæ libertas illi, qui catenis ferreis vinctus detinetur. Quæ felicitas ei, qui ſub impii Herodis captivitate ingemiſcit.

Fateor, quòd ſanctiſſimus ille Apoſtolus aliquo modo miſer ſit, cùm carceris afficiatur ignominia, quòd quodammodo captivus ſit, cum diris conſtringatur vinculis; & quòd in eon ſpectu ſaltem hominum infelix ſit, cùm gravia ab Herode perferat ſupplicia. At ſi res æqua lance libretur,

Petrus inter ignominias carceris maximè eſt exaltatus; inter vincula quibus ligatur, eſt maximè liber; & inter ærumnas quas patitur, eſt maximè beatus. Quæ omnia patebunt, cùm probaverimus quòd ſancti Petri in carcere exiſtentis, magna ſit gloria; magna libertas, & magna beatitudo. 1. *Magna eſt ejus gloria* inter ignominias quibus afficitur. 2. *Magna eſt ejus libertas* inter vincula quibus conſtringitur. 3. *Magna eſt*
I. PARS. *ejus beatitudo* inter ſupplicia quæ patitur.

Magna eſt Petri gloria inter ignominias quibus afficitur.

HErodes impius, ut placeret Judæis, Petrum, dignitate clarum, miraculis fulgentem, & ab omnibus Chriſtianis ſummè honoratum, dedecore & ignominia afficere excogitavit: quamobrem ſanctiſſimum hunc Antiſtitem intra tetrum carcerem claudi, & vinculis ferreis ligari curavit; ut perinde Judæis ſcandalum, Gentibus ſtultitia, omnibuſque opprobrium fieret. Aſt inter imaginarias illas carceris & vinculorum ignominias maxima fuit Petri gloria: quia vincula ei fuere 1. Pretioſa ornamenta: 2. Glorioſa præmia: 3. Subliniora honoris inſignia.

1. Qui multorum rei ſunt criminum, ferreis, non in honore, ſed in dedecus, ligantur catenis: vincula non iis honoris & gloriæ, ſed maximæ ſunt nota infamiæ. At Petrus inſons, & pro Chriſti gloria ſuppliciis addictus, ornatur vinculis quibus ligatur; & catenis quibus conſtringitur, velut pretioſiſſimis ornamentis decoratur. Unde ſanctus Proclus, Conſtantinopolitanus Antiſtes, Petri catenas vocat *Regalem ornatum*. Et reverà Sceptrum, Corona, cunctaque pretioſa indumenta & monilia non tantùm Principes, Reges & Imperatores adornant, quantùm Petrus ferreis, quibus nectitur, catenis decoratur: quia ut optimè loquitur ſanctus Chryſoſtomus, *non ita caput ſplendidum reddit impoſita corona margaritis conſpicua, ut catena ferrea, quæ propter Chriſtum fertur.*

S. Proclus ho. de laud. Pauli

Hom. 8 in ep. ad Eph.

De ſancto Paulo ait Chyſoſtomus, non quòd ligatus, ſed quòd coronatus fuerit catena: *Eum coronabant catenæ.* Hoc idem dicamus & nos de D. Petro: moris enim erat antiquitùs victimas, dum ad mortem ducerentur, coronare. *Ipſa hoſtia & ara, ipſi Miniſtri & Sacerdotes eorum coronabantur.* Petrum autem ad victimam parabat Herodes, & licèt eum non coronare, ſed torquere & depretiare intenderit, ipſa tamen vincula, quibus manus eius ſtrinxit,

Hom. 10 in ep. ad Coloſſ.

Tert. lib. de cor. mil. c. 10

Laſelve Santinar.

venuſtum & regale ei fuere ornamentum; ipſæ catenæ quibus eum ligavit, glorioſa coram Dei & ſpecioſa ei fuere corona, qua caput ejus cinctum & ornatum fuit. Magna ergo eſt gloria Petri conſtricti, cùm hæ catenæ ſint pretioſa eius ornamenta. *Sed magna etiam eſt ejus gloria, quia hæ catenæ ſunt glorioſa ejus præmia.*

2. Stans Jeſus in Partibus Cæſareæ Philippi, ſcire voluit ex ore aliorum, quid de ipſo ſentirent homines, Et ideò diſcipulos interrogavit, dicens. *Quem dicunt homines eſſe filium hominis?* reſponderunt illi, quòd aliqui arbitrarentur, eum eſſe Joannem Baptiſtam; alii, eum eſſe Eliam; & alii, eum eſſe Jeremiam, aut unum ex Prophetis. Dixit illis Jeſus: *Vos autem quem me eſſe dicitis?* Reſpondit Petrus, dicens. *Tu es Chriſtus filii Dei vivi.* O præclaram Petri confeſſionem, qui palàm profitetur, Chriſtum eſſe Deum, Patriſque æterni unicum Filium. Qualem autem mercedem, & quale præmium dedit Chriſtus Petro pro tali confeſſione? Duplicem quidem ei largitus eſt mercedem; claves ſcilicet & catenas: dedit ei claves; *Tibi dabo claves Regni Cælorum*; & dedit eis catenas, quas ipſe divinis ſuis manibus compoſuit, ut forent præmium ſuæ confeſſionis. *Has catenas*, inquit S. Proclus, *compoſuit Dei Patris verbum, ut ejus de Deo confeſſionis præmium eſſent.* Nec penſandum, vile & contemptibile eſſe illud præmium; cùm hæ catenæ, quibus ligatur Petrus, ſint toto cælo pretioſiores. *Si quis*, inquit Chryſoſtomus, *mihi daret totum cælum, aut illam catenam, ego illam præferrem.*

Matth. 16

Matth. 16

Ibid.

Hom. 8 in op. ad Ep.

De quolibet homine juſto, tribulationem patiente, aſſerit Deus, quòd cum ipſo eſt, quòd eum à pœnis quas patitur; liberabit; quoque illum glorificabit. *Cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum.* Hæc autem omnia ſpecialiùs & glorioſiùs exequitur Deus, reſpectu Petri incarcerati, & catenis ferreis onuſti; cum ipſo enim eſt Deus in carcere per gratiam, per conſolationes internas, & per abundantiorem aſſiſtentiam; illum etiam liberat à carcere, ejuſque catenas ſolvit mediante Angelo. *Nunc ſcio verè, quia miſit Dominus Angelum ſuum, & eripuit me de manibus Herodis*; ſed tandem eum Deus glorificat, non ſolùm in cælo poſt mortem; ſed etiam in carcere per ipſas catenas, quibus ligatur: quia eas tanti ſublimat: ut eas glorioſum & pretioſum confeſſionis ejus præmium efficiat. Magna ergo eſt Petri, catenis conſtringi, gloria, cùm hæ catenæ ſint glorioſa eius præmia? ſed magna etiam eſt eius gloria;

Pſal. 4

Act. 12

quia hæ catenæ ſunt ſublimia honoris inſignia.

3 Sicut enim pro peccato catenis ligari, maxima eſt infamia: ita & pro Chriſto vinciri, maxima eſt gloria: *Sicut peccati cauſa vinciri opprobrium eſt; ita pro Chriſto cuſtodia vincula ſuſtinere, maxima gloria.* (Amb. in ep. ad Philip.) Tanta quidem hæc eſt gloria; ut pro Chriſto vinculis necti, quid glorioſius ſit, quàm eſſe Imperatorem, & Doctorem. Imò, inquit Chryſoſtomus, *vinctum eſſe propter Chriſtum, eſt præclarius, quàm eſſe Apoſtolum, quàm eſſe Evangeliſtam.* (Chry. ho. 8. in Ep. ad Eph.) O magnam gloriam vinculorum, & vinctorum propter Chriſtum!

Verum eſt, quòd hæc doctrina à mundi ſapientibus non concipiatur: hi capere nequeunt, quomodò catenæ ferreæ, quæ coram hominibus ſunt ſervitutis & infamiæ nota, poſſint eſſe honoris & gloriæ inſignia. Rident, cùm audiunt, quòd glorioſum ſit ligari propter Chriſtum; ſed ſi corda eorum, Chriſti urerentur amore, hanc doctrinam caperent, mirarentur & ſectarentur: *Si quis in Dominum inſanit, & ejus amore uritur, novit vim vinculorum.* (Chry. ubi ſupra) S. Chryſoſtomus, qui Chriſti Domini mirum in modum ardebat amore, vinculorum, & eorum qui propter Chriſtum vincti ſunt, gloriam & dignitatem apprimè novit, & ſupra modum extollit: *Nihil*, inquit, *eſt ita præclarum, ac vincula propter Chriſtum, atque catenæ ſanctis illis manibus impoſita: hoc fortaſſe eſt præclarius, quàm ſedere à dexteris: hoc eſt magnificentius, quàm ſedere ſuper duodecim ſedes. Si quis me apud ſuperos collocaret cum Angelis, aut cum Paulo vincto, eligerem carcerem & vincula. Si quis me faceret unam ex poteſtatibus, quæ ſunt circa cælos, aut circa thronos, aut talem vinctum, potiùs optarem talis eſſe vinctus.* (Ibid.) Fatendum ergo, quòd Petri inter ignominias carceris & vinculorum exiſtentis, maxima ſit gloria. *Sed magna etiam eſt ejus libertas inter vincula, quibus conſtringitur.*

II. PARS *Magna eſt Petri libertas inter vincula quibus conſtringitur.*

De Joſepho Ægyptiaco, in carcerem conjecto, vinculiſque conſtricto aſſerit Chryſoſtomus, quòd inter vincula liber fuerit, ac vera libertate gaviſus ſit: *Erat Joſeph liber inter vinctos.* (Chry. in cap. 39 Geneſ.) Tunc liber erat Joſeph; quia dum corpus ejus vinculis irretitum tenebatur, innocens ejus animus nullatenus alligabatur; ſed penitùs liber remanebat.

De beato Petro ſimiliter dicam, quòd licèt in carcere detineatur, & catenis ſereis corpus ejus conſtringatur; ipſe tamen liber eſt inter vincula: quia eſt liber: 1. A ſervitute peccati: 2. A ſervitute concupiſcientiæ: 3. A ſervitute dæmonis.

1 Omnes qui in gravia incidunt peccata, talium ſiunt peccatorum ſervi: *Qui facit peccatum, ſervus eſt peccati.* Peccata ſunt quaſi funes tartarei, quibus capiuntur & conſtringuntur qui ea perpetrant: *Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur.* (Prov.) Petrus autem in miſeram hanc peccatorum ſuorum ſervitutem olim redactus fuerat; catenis peccatorum ſuorum aliquando fuerat ligatus; ſed poſt amaram, quam propter Chriſtum amplexus eſt pœnitentiam talibus ampliùs non fuit ligatus vinculis; non ampliùs peccati ſervus extitit; ſed ab omni crimine liber permanſit, ac in medio carceris exiſtens, maxima libertate gaviſus eſt. Ut enim ait ſanctus Iſidorus, *nemo magis liber, quàm ille, qui nullius mali ſibi conſcius eſt.* (Iſidor. in Etym.)

Hanc, qua fruebatur, libertatem indicaſſe videtur ſanctus ille Apoſtolus, dormiens inter vincula, quibus tenebatur, & inter milites, a quibus cuſtodiebatur. Imperaverat enim Herodes quòd ſanctus ille vir mitteretur in carcerem, & duabus catenis ligaretur, intendens, intra breve tempus, eum populo ad occidendum producere. Petrus autem ſic ligatus, ſic morti adjudicatus quiete & tranquillè dormit: *Erat Petrus dormiens inter duos milites ligatus catenis duabus.* (Act. 12) Cur ſecurè inter catenas & milites dormit Petrus? ibi dormit: quia magna fruitur libertate. Impii, dum in thronis ſedent, dum in conviviis ſe exquiſitis ingurgitant cibis, dum abdomini & veneri indulgent, formidant, trepidant, nec quietè unquam dormire queunt: quia ſunt ſervi peccati, & timent, ne vinculis criminum ſuorum ligati, in infernum perpetuò cremandi detrudantur. At Petrus inter vincula & ſatellites ſuavi indulget ſomno: quia conſcientia ejus ab omni criminum nævo libera eſt. Sed ſi Petri magna eſt inter vincula libertas: quia liber eſt à ſervitute peccati, magna eſt etiam ejus libertas: *quia liber eſt à ſervitute concupiſcentiæ.*

2 Concupiſcentia tyrannus eſt ſæviſſimus, qui homines trahit, ligat, & ſæpè in ſervitutem redigit: *Unuſquiſque tentatur à concupiſcentia ſua abſtractus, & illectus.* (Jacob. 1) Hæc homines impudicos venereis voluptatibus, avaros tranſitoriis & fallacibus ſæculi bonis, & ſuperbos vanis & imaginariis mundi honoribus, tanquam viles ſervos alligat. At S. Petrus, dum in vinculis corpore ligatus degebat, à ſervitute concupiſcentiæ peni-

tùs

tùs erat liber : concupiſcentia non illum carnis voluptatibus alligatum detinebat: cùm ipſe propriam reliquerit uxorem, & caſtitatem perpetuam voverit: concupiſcentia cor ejus dignitatum amore non alligabat: cùm ipſe in omni humilitate inceſſerit, omniumque peripſema propter Chriſtum eſſe voluerit; concupiſcentia tandem non illum induxit ad ſerviendum divitiis& mammonę iniquitatis: cùm ipſe cuncta mundi bona reliquerit, *Ecce nos reliquimus omnia*, Tanta tandem Petri, catenis ferreis ligati, fuit libertas, ut totaliter a concupiſcentiæ ſervitute liber exiterit.

Hortatur nos Spiritus ſanctus, ut infeſtos concupiſcentiæ motus non ſequamur: *Poſt concupiſcentias tuas non eas*. Hi autem homines concupiſcentiæ motus ſequuntur, qui iis conſentiunt. *Poſt concupiſcentias imus, cùm illis conſentimus*. Et hi qui concupiſcentiæ motibus conſentiunt, ſunt ejus ſervi: quia ab ea vincuntur, capiuntur & poſſidentur. *Qui cedit concupiſcentiis atque conſentit, vincitur capitur, traditur poſſidetur, à quo enim quis devictus eſt, huic & ſervus addictus eſt*. O quanta multorum infelicitas, qui poſt concupiſcentias ſuas vadunt, praviſque earum trahuntur illecebris! Hi plerumque ſe liberos eſſe arbitrantur, dum miſera concupiſcentiarum ſuarum ſervitute ligantur. At ſanctus Petrus inter vincula, quibus ligatur, eſt pœnitus liber à ſervitute concupiſcentiæ: terrena bona non ambit; ſed cæleſtia: quia voluptates carnales non requirit, ſed ſpirituales, & quia non ad mundi, ſed ad æternas cæli dignitates anhelat. Sed ſi magna Petri, vinculis conſtricti, eſt libertas: quia liber eſt a ſervitute concupiſcentiæ; magna etiam eſt ejus libertas: *quia liber eſt à ſervitute dæmonis*.

Eccl 18

Hugo: 61

Aug. contra Jul. lib. 5. c. 3

§. 3. Sicut hi ſunt fideles Dei ſervi, qui ei in omnibus obediunt, ejuſque cuncta ſervant præcepta: ita & dæmonis ſervi ſunt, qui ei ſerviunt, eiuſque parent mandatis. Dicit Deus, *declina à malo & fac bonum*, quare ſi ab omni declines peccato, & bonis totaliter incumbas operibus, tunc te verum Dei ſervum eſſe comprobas. Dicit dæmon, *declina à bono, & fac malum*, quare ſi eius dictis obedias, deviando à bono, & iniquis vacando operibus, tunc dæmonis ſervus efficeris. O quot Satanę ſervi in hoc mundo! Quot ſunt, qui benè facere neſciunt, & qui malis penitùs ſe dedunt operibus! Hi quidem dæmonis ſervi, numero ſuo Dei famulos longè ſuperant: pauci enim ſunt, qui dæmonis voluntati non obſequantur, quique iniquo huic domino non famulentur. At ſanctus Petrus in carcere exiſtens, ſe totum Deo conſecrat, dæmoni nullatenùs ſubiicitur, ſed Deo; ſub dæmonis non ſtat dominio, ſed ipſe dæmoni potiùs dominatur, ac propriis catenis dæmonem alligatum & captivum detinet. *Ab his catenis*, inquit ſanctus Proclus, *dæmonum pravi, ſpiritus illigati enecantur, ab his Princeps hujus mundi captivus ducitur*.

Ubi ſup.

Sanctus Vincentius Ferrerius ait, quòd ſicut Herodes Petrum duabus catenis vinctum detinebat, ita & dæmon ſervos ſuos duabus catenis vinctos tenere ſolet: duæ autem hæ catenæ ſunt longa conſuetudo & mala ſocietas. *Prima catena*, qua dæmon ſervos ſuos ligatos detinet, eſt inveterata conſuetudo: qui enim à multo tempore jurare, blaſphemare, furari, ad uſuram mutuare, & alia peccara perpetrare aſſueverũt, ab iis difficilimè ſe expediunt; quia prava conſuetudo eſt fortiſſima catena, qua à dæmone captivi detinẽtur. *Secunda catena*, eſt mala ſocietas, qua dæmon quoſcumque homines, quantumvis innocentes, ad innumera trahit peccata, eoſque ita alligatos detinet, ut nequaquam ſua frangere vincula, & ab ejus ſervitute ſe liberare queant, Ecce qualibus potiſſimùm catenis ſervos ſuos dæmon vinctos teneat. At ſanctus Petrus, qui catenis ferreis erat conſtrictus, malignis dæmonis catenis ligari nequivit, mala non fuit ligatus conſuetudine, qui infirmos curare, afflictos viſitare, miracula multa facere & omnibus bonorum operum generibus vacare conſueverat: prava etiam ſocietate non fuit conſtrictus: quia cum ſanctiſſimis viris in terra viventibus, & cum Angelis in cælo regnantibus converſari ſolitus erat. Quare S. Petrus in carcere exiſtens, non dæmonis, ſed Dei ſervus extitit. Ac proinde Petrus, catenis ferreis conſtrictus, magna fruebatur libertate, quia à ſervitute peccati, concupiſcentiæ & dæmonis liber erat. Sed ſi Petri inter vincula, quibus ligabatur, magna erat libertas; *magna etiam erat ejus beatitudo inter ſupplicia quæ patiebatur*.

Serm. 1. Petri ad vincula

III PARS

Magna eſt Petri beatitudo inter ſupplicia, quæ patitur.

QUis beatum cenſebit Petrum in tetro detentum carcere, inſenſis ſibi militibus cicumdatum, & proximæ morti adjudicatum? Quis arbitrabitur, ſanctum hunc Apoſtolum felicem eſſe inter vincula quibus conſtringitur, inter ſupplicia quæ patitur, & inter funera quibus deſtinatur; Fateor, quòd ſi ſecundùm carnis & ſan-

Digitized by Google

guinis leges de Petro judicemus, infelix & miſer dicendus ſit: ſed ſi chriſtianè & juxta Chriſti leges ſentētia feramus, Petrus inter vincula & ſupplicia eſt beatus, ac beatior: 1. Herode, qui eum carceri mancipavit. 2. Chriſtianis, qui ei compatiuntur. 3. Angelo, qui eum è carcere liberat.

1. Beatus, & ipſo Herode felicior erat Petrus in carcere detentus: quia Herodes purpura indutus, & redimitus corona, erat quaſi dæmonis victima ad æternas inferni pœnas deſtinata; e contrà verò ſanctus Petrus erat victima Deo conſecrata, & ab ipſo in æternum coronanda. Sicut ſolebant antiqui, boves, arietes & alia animalia, ad ſacrificium deſtinata, vittis ornare, & lauribus coronare: ſic Herodes, quia demone ſacrificari, immolari, & in æternum ad tartara precipitari debebat, induebatur ſplendidè, & coronabatur glorioſè in hoc mundo. Sed Petrus Herode longè felicior erat; quia per levia quæ patiebatur ſupplicia, ad æterna parabatur præmia; & tranſitoriis quibus affligebatur pœnis, ad perpetua cæli delicias ſordinabatur.

Felicem haud dubiè Herodem, & infelicem Petrum cenſebant Judæi. Cùm Herodem videbant exaltatum ſicut cedrum Libani, ſedentem ſupra Judaici Regni ſolium, divitiis afluentem, cunctiſque fruentem deliciis, eum felicem proclamabant: *Beatum dixerunt, cui hæc ſunt*. Et contra, cùm Petrum cernebant vinctum, in carcere detentum, traditum viginti militibus ad cuſtodiendum, variis affectum injuriis, & ultimo ſupplicio damnandum, eum utique infelicem & miſerum cenſebant. Sed fallebantur: nam infelix erat Herodes, & Petrus feliciſſimus; infelix erat Herodes, quia licèt regnaret in hoc mundo; a Deo tamen odio habebatur *iniquos odio habui*. Infelix erat: quia licèt divitiis & deliciis afflueret; interiùs tamen nulla fruebatur pace: *Non eſt pax impiis*. Infelix tandem erat: quia cum Crucis Chriſti eſſet inimicus, extra Paradiſi viam incedebat, & præceps ad tartara in æternum cruciandus currebat. At Petrus erat feliciſſimus: quia in carcere exiſtens, à Deo amabatur, viſitabatur ab Angelis, à cælo protegebatur, interna fruebatur pace. Chriſti paſſionibus conformabatur, & ad æterna prēmia parabatur. O Petrum verè felicem, & ipſo Herode feliciorem, *Sed Petrus erat etiam felicior Chriſtianis, qui ei compatiebantur*.

2. Cum Petrus eſſet in carcere Chriſtiani ei compatientes, indeſinenter Deum pro ipſius liberatione orabant; *Oratio autem fiebat ſine intermiſſione ab Eccleſia ad Deum pro eo*. Act. 12. Sanctus Vincentius Ferrerius ait, quòd ita ei compatiebantur, ut pro ipſo orarent flentes: *Orabant pro liberatione Petri flentes*. Flere quidem debebant; quia privabantur capite ſuo, Paſtore ſuo, & duce ſuo; ſed flere non debebant Petrum, quaſi miſerum & infelicem, miſer enim non erat; ſed beatus & iis qui ei compatiebantur beatior. Quod, quam verum ſit, ex ipſis Chriſti verbis conſtat: nonne dixit Chriſtus Dominus: *Beati eſtis cùm maledixerint vobis, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adverſum vos*? Matt. 11 Nonne docuit divinus ille Magiſter, beatos eſſe, qui propter juſtitiam perſecutionem patiuntur? *Beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam*. Matt. 5. 10. Quis ad hæc Petrum infelicem cenſebit? Vel potiùs, quis non eum beatum, & iis qui ipſi compatiuntur, feliciorem proclamabit? iis quidem beatior erat Petrus quia pro Chriſto, & propter juſtitiam dira patiebatur; ipſi verò nondum digni facti erant, tantam, quantam ipſe, pro Deo perſecutionem pati.

Octo beatitudines, ſeu octo gradus ad æternam beatitudinem aſſequendam aſſignat Chriſtus. Matt. 5. *Primus* gradus eſt, per paupertatem abjicere curam divitiarum. *Secundus*, per manſuetudinem motus animi componere: *Tertius*, peccata lugere; *Quartus*, eſurire & ſitire juſtitiam, ſeu, virtutum augmentum: *Quintus*, miſericordiæ ſpiritualis & corporalis operibus vacare: *Sextus*, cordis munditiæ ſtudere: *Septimus*, pacem inter omnes conciliare; *Octavus*, patienter perſecutiones propter Deum & juſtitiam pati. Pleraſque ex his beatitudinibus, ſimul cum Petro, poſſidebant alii infideles, qui ei compatiebantur; ſed ad octavam & ſupremam nondum perveuerant; aut ſaltem non eam ita perfectè aſſecuti erant ac Petrus: quia ipſe in carcere, duabus ligatus catenis, exiſtens, iis longè graviorem propter juſtitiam patiebatur perſecutionē. Quare in conſpectu Dei, & juxta divinam Chriſti doctrinam, iis erat beatior. Sed ſi S. Petrus inter ſupplicia fuit beatior fidelibus, qui ei compatiebantur: *Fuit etiam beatior Angelo qui eum liberavit*.

3. Cum Petrus in carcere inter duos milites duabus catenis vinctus dormiret, venit ad eum Angelus de cælo, qui ſplendore ſuo totum irradiavit habitaculum, *percuſſoque latere Petri, excitavit eum, dicens, ſurge velociter*. Act. 12. Beatus haud dubiè erat ille Angelus, & beatitudine cæleſti fruebatur: dum enim erat in carcere, Deum facie ad faciem contemplabatur, eum amore beatifico diligebat, ac proinde non miniùs eart beatus,

tus, quàm illi qui in cælo remanentes, indeſinenter vident faciem Patris æterni. Auſim tamen dicere cum S. Chriſoſtomo, quòd Petrus in carcere fuit beatior Angelo, à quo fuit percuſſus excitatus & liberatus: *Si quis mihi diceret*, inquit Chryſoſtomus, *quid malles, an eſſe Angelus, qui Petrum pupugit; an Petrus, qui ſalvus evaſit? mallem eſſe Petrus, propter quem venit Angelus*. Sed quomodo Petrus inter vincula & ſupplicia beatior eſſe poterat Angelo, qui actu beatitudine fruebatur inenarrabili & æterna? Beatior erat, non in ſe & actu; ſed beatior erat *in ſpe*, ut loquitur S. Auguſtinus: quia cùm gravia propter Chriſtum pateretur, ex hoc ſolidam habebat ſperandi rationem, quod aliquando Angelo hoc beato, à quo liberabatur, futurus eſſet ipſe beatior; quòdque per paſſiones ſuas, altiores beatitudinis æternæ gradus comparaturus eſſet.

Ubi ſup.

D. Paulus, in hoc mundo vivens, fuit in vincula conjectus, & fuit in Paradiſum uſque ad tertium cælum raptus. Paulus in vinculis videbatur miſerrimus; in cælo verò haud dubiè erat beatus, & beatitudine Sanctorum, ſaltem tranſeunter, fruebatur. Nihilominùs, ſi fidem adhibeamus Chryſoſtomo, ſanctus Paulus beatior fuit inter vincula, quàm cùm raptus eſt in Paradiſum, & uſque ad tertium cælum ſublimatus: *Non tam beatum exiſtimo Paulum quòd raptus ſit in Paradiſum, quam quòd conjectus ſit in carcerem. Non tam eum cenſeo beatum, quòd raptus ſit in tertium cælum, quàm eum cenſeo beatum propter vincula.* Similiter dicamus de Petro, quòd ipſe catenis conſtrictus, & in carcere exiſtens, beatior fuit Angelo, qui divinam eſſentiam contemplabatur facie ad faciem, & qui Paradiſum inhabitare ſolitus erat. Quare Petro in vinculis exiſtenti dicamus: *Beatus es Simon Barjona*; beatus ſanè es, & ipſis Angelis beatior.

Ubi ſup.

Matth. 16.

Ecce quanta fuerit gloria, quanta libertas, quanta beatitudo Petri in carcere degentis, & vinculis conſtricti. Contemplemur eximiam hanc gloriam, ad quam inter vincula, & per vincula evehitur: demiremur ſanctam & plenam hanc libertatem, qua in ſua captivitate, & dum catenis ferreis eſt conſtrictus, perfectè fruitur; ſed inprimis ejus ambiamus beatitudinem, beatus eſt ſanctus ille Apoſtolus, cùm pro Chriſto patitur: optemus & nos gravia cum ipſo propter Chriſtum perpeti; Sanctus Petrus, ſicut & alter Paulus, gaudebat, cùm pro Chriſto patiebatur: *Placebo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in neceſſitatibus*, Gaudebat: quia in ipſis tribulationibus æternam prægustabat beatitudinem, & per pœnas quas patiebatur, majora ſemper ſibi comparabat in cælo gaudia: gaudeamus pariter & nos in tribulationibus noſtris, ſemperque graviora pro Chriſto pati optemus, ut inde aliquando beatiores in cælo fieri valeamus. Si graves adveniant morbi, in his gaudeamus; ſi ſuperveniant inimici qui nos perſequantur, eos diligamus; ſi temporalium bonorum jacturam faciamus, Deum benedicamus: optemus tandem ſemper plura & plura pro Chriſto perpeti in hoc mundo: ac morbos, injurias, perſecutiones patiamur cum Petro, ut cum illo beari mereamur in cælo. *Amen*.

2. Cor. 12. 10.

IN FESTO

SANCTÆ MARIÆ ANGELORUM

CONCIO PRIMA.

A Domino factum eſt iſtud.
Pſam. 117.

MUnus quod unum & idemipſum eſt, aliud & aliud eſſe videtur, cùm à Rege, & cùm à viro ruſtico fit: in manu enim Regis quaſi augetur, & pretioſius evadit, ſemperque pluris fit, cùm à regia, quàm cùm à ruſtica & ignobili manu procedit. Quia ſicut pereximiæ ſanctitatis viri, res etiam profanas contactu ſuo ſanctificant; ita & Princeps muneribus & donis, quæ ab eorum oriuntur manibus, aliquem magnitudinis characterem imprimunt, quo pretioſiora & hominibus longè acceptabiliora redduntur, quàm ſi à ruſticis & plebejis fierent.

Indulgentiæ omnes, quibus in Eccleſia fruimur, dona quidem pretioſiſſima ſunt in ſe; cùm ex Chriſti & Sanctorum ſatisfactionibus componantur; ſed quid præ aliis nobilius & ſublimius in Indulgentia ſanctæ Mariæ Angelorum cernitur, utpote quòd à Chriſti Domini manu immediatè procedat; *A Domino factum eſt iſtud*.

Scimus ſummum Pontificem, auctoritate à Deo accepta, Indulgentias concedere, quæ & plenariæ & perpetuę ſunt, non ſecus ac iſta; ſed hoc præ cæteris præclarum & ſpeciale habet Indulgētia ſanctę Marię Angelorum, quòd non ſolùm à Chriſti in terris Vicario, & à ſervo ſervorum Dei; ſed ab ipſo Chriſto Domino immediatè manaverit. Eam à Chriſto humiliter petiit ſan-

ſanctus Franciſcus; eamque mediante Dei genetricis interceſſione obtinuit; ejuſdem& nos Dei genetricis auxilium imploremus, ut dignum de tanta Indulgentia ſermonem inſtituere valeamus, &c. *Ave.*

UT firmiter & perfectè aliqua ſtabiliatur Indulgentia, a perſona authoritatem habente dari debet: ſi autem de ejus valore aliquod inſurgat dubium, eam confirmari neceſſe eſt: & tandem ut eam quiſque lucrari poſſit, publici eam juris fieri, & ritè publicari oportet.

Certum eſt quòd ſummus Pontifex, poteſtate à Chriſto accepta, Indulgentias quaslibet concedere, confirmare & publicare ſoleat: at Indulgentia ſanctæ Mariæ Angelorum; non ab homine ſolùm, ſed à Deo immediatè data, confirmata & publicata eſt. Dedit quidem Chriſtus ſummo Pontifici poteſtatem ligandi & ſolvendi quodcumque voluerit: *Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis*, ſed in iſta Indulgentia aliquid Chriſtus ſibi reſervaſſe videtur: in terris enim apparuit, ut illam daret: & licèt ſanctum Franciſcum ad ſummum Pontificem delegaverit, ut ab eo hanc Indulgentiam dari, confirmari & publicari peteret; eam tamen Chriſtus per ſeipſum dedit, & confirmavit, & publicavit. Indulgentia ſanctæ Mariæ Angelorum. 1. A Chriſto data eſt. 2. A Chriſto confirmata eſt. 3. A Chriſto publicata eſt. En tres hujus orationis partes, quibus hanc Indulgentiam à Deo eſſe conſtabit: *à Domino factum eſt iſtud.*

I. PARS

Indulgentia Sanctæ Mariæ Angelorum à Chriſto data eſt.

QUamquam omnes totius orbis Eccleſias ſummoperè veneraretur Pater Seraphicus; Eccleſiam tamen Portiunculæ, ſeu ſanctæ Mariæ Angelorum, quæ ab Aſſiſio non longè diſtat, præcipuo ſtudio, ſingularique religione ſemper coluit. *Cùm*, quia beatiſſimæ Virgini erat dedicata. *Tùm*, quia in ea ſuaviſſimi Angelorum concentus ſæpè audiebantur. *Tùm*, quia in ea Pater ſanctus, ex Dei ordinatione, Ordinem ſuum erat inchoaturus. In hac autem Eccleſia Chriſtus viſibiliter apparuit, ac Indulgentiam plenariam & perpetuam dedit: 1. *Ut mercedem* zeli quo ardebat Franciſcus. 2. *ut ſignum* amoris ſui erga peccatores. 3. *Ut momentum* ſuæ liberalitatis erga Eccleſiam.

1. Sanctiſſimo ſalutis animarum zelo debat Pater Seraphicus; cor ejus quaſi fornax accenſa videbatur, ex qua ſacri illius zeli ſcintillæ indeſinentes prodibant; nec unius dumtaxat ſed omnium animarum ſalutem zelabat, & ſummoperè deſiderabat: *Fervidum habebat zelum ad ſalutem omnium ſalvandorum.* Non defuere Sancti, quorum zelus intra unius Diœceſis, vel unius Provinciæ, imò & unius loci particularis terminos claudebatur; ſed Seraphici Franciſcus zelus nullum agnoſcebat terminum: quia ad omnes mundi partes, ac ad omnes animas protendabatur. Et ideò in ipſo naſcentis Ordinis ſui primordio, convocatis fratribus, eos in quatuor partes, ad modum crucis, ordinavit; dixitque aliquibus qui ex una parte erant: ite vos ad orientales plagas: dixit aliis nonnullis, qui ex altera parte ſtabant: pergite vos versùs Occidentem: alios verò versùs Meridiem, & alios versùs Septentrionem delegavit, præcipiens eis, ut undequaque prædicarent, & animarum ſaluti ſedulò vacarent. O mirabilem ſancti Franciſci zelum! Quem Chriſtus approbavit, & glorioſè præmiavit, annuens votis ejus, danſque ei Indulgentiam plenariam & perpetuam in gratiam peccatorum, quorum ſalutem zelabat Pater Seraphicus. D. Bonav. c. 9. legend.

Aſſerit D. Paulus, & certo certius eſt, quod in cælo *unuſquiſque propriam mercedem, accipiet ſecundùm ſuum laborem.* Sed interdum, & ſæpiſſimè, etiam in hoc mundo, dat Deus hominibus mercedem laboribus & virtutibus eorum debitam. Taceo innumeros, quos in hac etiam vita Deus præmiavit, ut de ſolo Patre Seraphico loquar: hic etenim ardentiſſimo ſuccenſus zelo, per ſe & per fratres ſuos ſtrenuè prò animarum ſalute laboravit; Deus autem ut mercedē zeli & laborum ejus illi tribueret, votis ejus annuit, eique quod optavit & petiit, liberè conceſſit. Petiit enim à Chriſto Franciſcus; ut plenariam & perpetuam Indulgentiam concederet omnibus, qui debitè facta peccatorum confeſſione, Eccleſiam ſanctæ Mariæ Angelorum certa quadam anni die ingrederentur; Chriſtus autem, ut præmiaret zelum animarum quo ardebat Pater Seraphicus: ei hanc Indulgentiam liberè conceſſit. Unde hanc Indulgentiam ſummus Pontifex Martinus IV. *juſtam* vocavit: quia, ſcilicet, illam conceſſit Chriſtus ut mercedem, quæ aliqua cum juſtitia laboribus & zelo ſancti Franciſci debere videbatur. Sed ſi Chriſtus hanc Indulgentiam dedit, in mercedem zeli quo ardebat 1 Cor. 3. 8.

Digitized by Google

debat Franciſcus, *cum etiam dedit in ſignum amoris ſui erga peccatores*.

2. Lazarum, Magdalenæ fratrem, diligebat Chriſtus, ſuumque erga illum tunc ſpecialiùs manifeſtavit amore, cùm eum ſuſcitare voluit. Tunc enim videntes Judæi, quòd fleret Chriſtus, ac ad illum à

Ioan. 11. 16 mortuis excitandum ſe aptaret, dixerunt: *Ecce quomodò amabat eum*. Magnus qui dem Chriſti erga hunc mortuum amor fuit; ſed maius hodie erga omnes homines per peccatum mortuos, amoris ſui dat teſtimonium: cùm eis omnibus Indulgentiam concedat, qua mediante, à peccatis ſuſcitari, necnon à terris criminum ſuorum vinculis ſolvi poſſunt. Mirabile amore teſtimonium peccatoribus Chriſtus dederat, cùm pro iis incarnari, naſci ac naturæ humanæ infirmitatibus ſubiici voluit: ineffabile etiam charitatis ſuæ ſignum eis exibuit, cùm pro iis pati, crucifigi, & mori dignatus eſt: incomprenſibile tandem eis divini amoris ſui teſtimonium præbuit, cùm, ad patrem vadens, in hoc mundo ſub ſpeciebus Euchariſticis remanſit, ut iis eſſet in cibum. Sed hodie deſcendit de cælis & in Eccleſia ſanctæ Mariæ Angelorum viſibiliter apparuit, ut novum & inſolitum amoris ſui ſignum peccatoribus daret: Indulgentiam ſcilicet ſanctæ Mariæ Angelorum, qua mundari, ac ab omnibus pœnis peccatis eorum debitis, liberari valeant.

Cùm Moyſes paſceret gregem ſuum in deſerto, rubum vidit, qui ſemper ardebat,

Exod. 3. 2. & igne numquam abſumebatur: *Videbat, quòd rubus arderet, & non combureretur*. Attonitus Moyſes, ac à tanto prodigio quaſi ſuſpenſus hærens, dixit. *Vadam & videbo viſionem hanc magnam: quare non comburatur rubus*. Appropinquans autem Moyſes, audivit Dominum de medio rubi loquentem, ac dicentem, ſe de cælo deſcendiſſe, ut populum, ſub dira Ægyptiorum tyrannide ingemiſcentem, liberaret: *Vidi afflictionem populi mei in Ægypto, deſcendi, ut liberem eum*. O portentoſum Dei erga Iſraelitas amorem! Cui ſimilem cunctis peccatoribus hodie exhibet Chriſtus; ipſe etenim de cælo ſancto ſuo, ſub diaboli tyrannide gementes in terris peccatores videns, ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ Angelorum deſcendit; ibique in ſpeciale amoris ſui ſignum, Indulgentiam plenariam, qua a dæmonis ſervitute liberari valeant, eis libenter concedit. Sed ſi hanc Indulgentiam dedit Chriſtus in ſignum amoris ſui erga peccatores; *eam etiam dedit in monumentum ſuæ liberalitatis erga univerſam Eccleſiam*.

3. Chriſtus in cælum aſcendens, duos in Eccleſia pretioſiſſimos reliquit theſauros. *Primus*, eſt ſanctiſſimum Euchariſtiç Sacramentum; quo theſauro nihil ditius, nihilque pretioſius eſſe poteſt: cùm in eo Chriſti corpus, ſanguinem, animam & divinitatem eſſe definierit ſanctum Concilium Tridentinum, *Secundus*, eſt theſaurus Indulgentiarum, quem Petro & Succeſſoribus ejus diſpenſandum reliquiſſe docent ſacri Canones: *Theſaurum, quem ſui ſanguine acquiſivit, per beatum Petrum, ejuſque Succeſſores, commiſit ſalubriter fideli- bus diſpenſandum*. Iſte theſaurus infinitus eſt: cùm non ſolùm ex finitis Sanctorum, ſed etiam ex infinitis Chriſti ſatisfactionibus conſtet: hujus autem theſauri clavem Petro & Succeſſoribus ejus Chriſtus reliquit. Sed ò rem mirabilem! Chriſtus hodie de cælo in Eccleſiam ſanctæ Mariæ Angelorum deſcendit, & ſumptà illius theſauri clave, ut erga Eccleſiam ſe liberalem exhibeat, illum aperit, & Indulgentiam plenariam, omnibus qui in hanc Eccleſiam, certa quadam cuiuslibet anni die intrabunt, libenter concedit. Dum in terris verſaretur Chriſtus, theſaurum hunc aperuit, ut Magdalenæ, Paralytico, Latroni, mulieri adulteræ, & aliis quibuſdam veniam & Idulgentiam concederet, ſed hodie ut erga univerſam Eccleſiam ſe liberalem præbeat, theſaurum hunc aperit; ac plenariam & perpetuam Indulgentiam tribuit omnibus, qui peracta peccatorum confeſſiune in hanc Eccleſiam determinata quadam cuiuslibet anni die intraverint. O admirandam Chriſti liberalitatem ergà Eccleſiam ſuam! Clem. 6 in extrav. unigenitus

Amor, inquit ſanctus Dionyſius, *non permiſit Deum ſterilem in ſe manere*. Et reverà, mox ut è Patre æterno proceſſit filius, amor eos ſteriles in ſe manere non permiſit; ſed illos ad producendum Spiritum ſanctum compulit. Eoque producto, licèt impoſſibile eſſet, aliam divinam Perſonam produci, amor tres divinas Perſonas ſteriles remanere non eſt paſſus; ſed eas ad productiones ad extra movit, nulla enim creatura facta eſt, in qua amoris divini characteres non eluceant, & quaſi ex infinito Dei amore non procedat, Hic autem Dei amor, ſterilis certè non fuit erga Eccleſiam, erga quam ſe maximè beneficum & liberalem exhibuit. Chriſtus enim dedit ſeipſum, ſua Sacramenta, ſua merita, exempla ſua; ac inſignem Indulgentiarum theſaurum, quem hodie ſolemniter aperit, ut toti Eccleſiæ Dio. de div. nom. cap. 4

benè

Digitized by Google

benè faciat, utque Indulgentiam plenariam & perpetuam, ab omnibus fidelibus lucrandam, concedat. Quis non miretur tantam Indulgentiam, quæ verè à Domino eſt: cùm eam dederit Chriſtus, *ut mercedem* zeli quo ardebat Franciſcus, *ut ſignum* amoris ſui erga peccatores, & *ut momentum* ſuæ liberalitatis erga Eccleſiam. Sed ſi hæc Indulgentia à Domino eſt: quia Deus illam dedit; a Domino etiam eſt: quia Deus illam confirmavit; *à Domino factum eſt iſtud.*

Indulgentia ſanctæ Mariæ Angelorum, à Chriſto confirmata eſt.

ISraelitas monuit Moyſes, quòd ſi peccatis ſuis Deum ad iracundiam provocarent, citò perituri eſſent. Quod, ut verùm eſſe probaret & confirmaret, teſtes adduxit cælum & terram: *Teſtes invoco hodie cælum & terram, citò perituros vos eſſe.* Deut. 4. 26 Sed hodie Chriſtus, ut Indulgentiam ſanctæ Mariæ Angelorum veram eſſe confirmet; non ſolùm cælum & terram, verùm & infernum in teſtem adduxit: ac utitur: 1. *Teſtimonio Cæli*, ut hanc Indulgentiam Franciſco confirmet: *Teſtimonio Terræ*, ut eam confirmet ſummo Pontifici: 3. *Teſtimonio Inferni*, ut eam confirmet omnibus hominibus.

1. Cæli teſtimonium ſæpè adhibuit Deus ad confirmandas veritates, quas hominibus credendas propoſuit: cùm enim legem dedit Moyſi, Magna in cælo audita ſunt tonitrua, quæ erant quaſi *vox Domini in magnificentia*, quæ hanc legem, ſanctam, juſtam & divinam eſſe aſſerebat. Cùm Pater æternus Chriſtum, filium ſuum eſſe, probare & confirmare voluit, cæli miniſterio uſus eſt: inſolita enim quædam vox audita eſt in cælo, eum Patris æterni Matth. 3. 17 filium eſſe aſſeverans: *Et ecce vox de cælis, dicens; hic eſt filius meus dilectus.* Cùm Evangelicam legem authentico teſtimonio Deus propalare voluit, *factus eſt de cælo ſonus.* Sed hodie, ut Chriſtus Franciſcum de veritate Indulgentiæ quam ei conceſſit certiorem faciat, majus quoddam de cælo aducere videtur teſtimonium; non enim per vehementes quoſdam ſonos, non per voces in aere auditas, nec per formidanda tonitrua; ſed per ſeipſum, per Mariam, & Angelos de cælo deſcendentes, Patrem Seraphicum de veritate Indulgentiæ ipſi conceſſæ certum facit. Si ſolus Chriſtus de cælo deſcendiſſet, forſan Franciſcus ſe illuſum eſſe timuiſſet; & cùm Apoſtolis fortè dixiſſet Apoſtolicus ille vir: *Phantaſma eſt.* Sed cùm videt, Chriſtum ſemel & iterùm de cælo ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ Angelorum deſcendiſse; cùm Matth. 14. 26 audit Mariam intercedentem, ac præfatam Indulgentiam à Chriſto obtinentem; cùm videt & audit cæleſtes ſpiritus, ob tam inſigne acceptū beneficium ipſi congratulantes; nullus de veritate hujus indulgentiæ remanet dubitandi locus; tollitur omnis quæ advenire poſſet ſuſpicio; & Franciſcus ita de hujus Indulgentiæ veritate convictus eſt, ut Bullas, ipſi a ſummo Pontifice ad ejus confirmationem oblatas, recipere humiliter recuſet, dicens: mihi ſufficiunt Chriſtus, Maria & Angeli: mihi ſufficit teſtimonium quòd à cælo habeo.

In incarnationis myſterio Chriſtus *Inclinavit cælos & deſcendit*, ut ab hominibus Pſal. 17. 10 videretur & cum iis converſaretur: *In terris viſus eſt, & cum hominibus converſatus eſt.* Baruch. 3. 15 Poſt Reſurrectionem autem hominum conſpectui ſe ſubduxit, & ad cælum aſcendit, ubi eum ſancti, & Angeli facie ad faciem contemplantur, ſemperque magis & magis illum videre peroptant: *In quem deſiderant Angeli conſpicere*, Sed, novo & portentoſo miraculo, hodie Chriſtus iterùm *inclinavit cælos & deſcendit:* orbes illos cæleſtes quaſi inclinavit Salvator, & in Eccleſiam ſanctæ Mariæ Angelorum deſcendit, ubi cum Franciſco familiariter converſatus eſt. Sicut enim de Adamo (dum primævum innocentię ſtatum ſervavit) aſſerit ſanctus Gregorius, quòd *anticipata felicitate, lumine gloriæ fruebatur, & adhuc vivus videbat Dominum, cujus aſpectum vix Angeli ſuſtinere poſſunt:* ita & Franciſcus, anticipata quadam felicitate, Chriſtum Dominum lumine gloriæ radiantem, in Eccleſia Portiunculę vidit: & audivit in conſpectu beatæ Virginis Mariæ & Angelorum loquentem, ac præfatam Indulgentiam ſibi concedentem; quare de ejus veritate, & de ejus valore, ac de futura ejus promulgatione ita certus, & convictus eſt Pater Seraphicus, ut Bullas Pontificias non requirat; ſed teſtimonium de cælo ſibi ſufficere aſſerat. Sed ſi Chriſtus utitur *Cæli* teſtimonio, ut hanc indulgentiam Franciſco conformet; utitur etiam *Terræ* teſtimonio, *ut eum confirmet ſummo Pontifici.*

2. Non ſatis erat, de hujus Indulgentiæ auctore certum eſſe beatum Franciſcum; ſed inſuper aliquod requirebatur teſtimonium, quo, eam à Chriſto eſſe datam, ſummo Pontifici conſtaret, Sicut autem ad eam confirmandam Franciſco, *Cæli* teſtimonium adhibitum eſt; ita & ad teſtificandum ſummo Pontifici, eam à Chriſto eſſe

ſto eſſe datam, *Terra* teſtimonium aſſumitur, quę accerbioris hyemis tempore fęcundatur, & præclaras roſas ad probandam hujus Indulgentiæ certitudinem, ſummo Pontifici deferendas, miraculosè producit.

Bis Chriſtus, ſimul cum Maria & Angelis in Eccleſia Portiunculæ viſus eſt. Prima vice, Patri Seraphico Indulgentiam conceſſit, eumque ad hujus Indulgentiæ confirmationem obtinendam, ſummo Pontifici delegavit. Altera vice, determinavit Chriſtus tempus lucrandæ illius Indulgentiæ, nempè à Veſperis primę, ad Veſperas ſecundæ diei Auguſti; Et ut ſummus Pontifex de veritate hujus Indulgentiæ, & de tempore ad illam lucrandam aſſignato nullatenus dubitaret, ſubitò miraculosę hic viſæ ſunt roſæ; dixitque Franciſco Chriſtus, ut ſummum Pontificem adiret, eique in teſtimonium eorum quæ peracta erant, aliquas ex his roſis deferret: *Defer in teſtimonium de roſis albis & rubris*. Ad ſupremum Eccleſiæ moderatorem properavit Pater Seraphicus; ac manifeſtata ei Chriſti Salvatoris voluntate, aliquas in confirmationem eorum quæ dicebat, ei roſas obtulit: quas cùm vidit Pontifex, earum pulchritudinem admirans, de his quæ aſſerebat Franciſcus plenè convictus eſt, dicens: *Credimus, credimus, quòd verum eſt teſtimonium veſtrum*. Viſis vernantibus, & ſuaviſſimè olentibus his roſis, quaſi extra ſe raptus clamat Pontifex: ò quales roſas in menſe Januario mihi offert Franciſcus! hæ roſæ non niſi à Deo miraculosè fuere productæ: & licèt nullum aliud mihi ineſſet teſtimonium, facilè mihi ſuaderem veriſſima eſſe, quæ de hac Indulgentia Franciſcus & ſocii ejus referunt: *Credimus, quod verum eſt teſtimonium veſtrum*. Sed ſi Chriſtus utitur terræ teſtimonio, ut hanc Indulgentiam confirmet ſummo Pontifici: utitur etiam inferni teſtimonio, *ut illam omnibus hominibus confirmet*.

Uvading. Tom. 1.

3. Hanc Indulgentiam non unus dumtaxat, ſed plurimi approbarunt & confirmarunt ſummi Pontifices: uti Honorius III. Alexander IV. Bonifacius VIII. Clemens V. Joannes XXII. & alii nonnulli. Quorum aliqui exquiſitis eam laudibus extollunt, ut Martinus IV. alii eam omnibus domibus fratrū tam primi, quàm tertii Ordinis communicant, ut Sixtus IV. & alii eam anno Jubilęi, ſimul cum aliis Indulgentiis, ſuſpendere nolunt, ut Urbanus VIII. qui eùm pro anno Jubelęi 1624. celebrando, omnes alias ubique Indulgentias ſuſpenderit, hanc ipſe dato diplomate, intactam eſſe declaravit: nec illam in verbo Romani Pontificis comprehendi voluit. Sed licèt pluribus ſummorum Pontificum teſtimoniis hæc Indulgentia fuerit confirmata, ad eam tamen pleniùs coram hominibus confirmandam, inferni inſuper teſtimonium Chriſtus adhibuit: dum ad teſtificandam hujus Indulgentiæ veritatem ipſos dæmones compulit: qui in corporibus quorumdam hominum ab iis poſſeſſorum exiſtentes, non ſemel confeſſi ſunt, veriſſimam & efficaciſſimā eſſe hanc Indulgentiam, cujus virtute multi peccatores juſtificabantur, & ab inferni faucibus ad cæleſtes thronos evehebantur.

Perbellè dixit Eraſmus, *nullum gravius teſtimonium, quam inimici de inimico*. Cùm enim aliquis ex inimicis noſtris aliquid fatetur, quod ad noſtri gloriam, & ejus dedecus vergit, ejus ſanè teſtimonium graviſſimum eſt & irrefragabile: quia non eſt qui facilè ad inimici ſui gloriam, & ſui ipſius detrimentum loquatur. Indulgentia autem ſanctæ Mariæ Angelorum eſt quidem ad Dei gloriam, ut patet: ſed eſt etiam in dęmonum detrimentum, cùm ejus virtute innumeræ ab eorum manibus eripiantur animę, quare cùm Indulgentię hujus veritatem & virtutem fateantur dæmones, eorum teſtimonium verum eſſe nullus inficiabitur. Ecce quomodò cęli, terrę & inferni teſtimonio hanc Indulgētiam Chriſtus confirmavit: *Sed hæc Indulgentia fuit etiam à Chriſto publicata*.

Ilyrda. 4. Poſt 123 ad 121 17.

Indulgentia S. Mariæ Angelorum à Chriſto fuit publicata. 3. PARS.

INdulgentiam ſanctæ Mariæ Angelorum Chriſtus quidem dedit & confirmavit: ſed eam etiam publicavit in Eccleſia Portiunculę, in urbe Aſſiſio, & in cordibus fidelium: 1. *In Eccleſia Portiunculæ*, miniſterio Angelorum: 2. *In urbe Aſſiſio*, miniſterio Epiſcoporum; 3. *In cordibus fidelium*, miniſterio gratiæ ſuæ.

Indulgentias, quæ à ſummis Pontificibus conceduntur, publicare ſolent nonnulli Prælati, vel alii homines ad hoc delegati; ſed ad publicandam Indulgentiam Portiunculæ, Angelos Deus vocat & delegat. Poſtquam enim Chriſtus hanc Indulgentiam conceſſit, ac ejus lucrandæ tempus deſignavit, audita eſt in Eccleſia Portiunculæ vox Angelorum multorum, ſummam cum melodia canentiū Hymnum; *Te Deum laudamus*; tùm in gratiarum actionem tanti beneficii hominibus impertiti; etiam ad publicandam in hac Eccleſia, & notificandam hominibus hanc Indulgentiam, quam Chriſtus in gratiam hominum peccatum largiri dignatus eſt. Cæleſtem hunc concentum audit Pater Seraphicus; eum audiunt &

alii.

nonnulli ex ejus fratribus; qui attoniti, Deum laudant & glorificant, eò quòd in Eccleſia Portiunculæ hanc ipſis Indulgentiam annuntiare, & publicare dignetur.

Cùm mente revolvo mirabilia, quæ hodie in Eccleſia Portiunculæ fiunt, mihi in mentem veniunt, quæ Chriſto naſcente, in Bethlehemitico diverſorio facta ſunt. In hoc diveroſorio cernebatur Chriſtus, & in Eccleſia Portiunculæ idem hodie Chriſtus videtur: in diverſorio erat mater Chriſti Maria, quę eſt etiam in Eccleſia Portiuńculę in diverſorio apparet Chriſtus, ut totum genus humanum redimat; & ad Eccleſiam Portiunculæ venit Chriſtus, ut Indulgentiam ad omnium ſalutem largiatur: dum tandem Chriſtus eſt in Bethlemitico diverſorio, canunt Angeli Hymnum: *Gloria in altiſſimis Deo*, ut Verbi divini Incarnationem hominibus annuntient; & in Eccleſia Portiunculæ, Hymnum: *Te Deum laudamus*, canunt Angeli, ut in favorem fidelium à Chriſto datam Indulgentiam annuntient, & publicent. Indulgentia ergo ſanctæ Mariæ Angelorum à Chriſto publicata eſt in Eccleſia Portiunculæ *miniſterio Angelorum*: ſed à Chriſto enim publicata eſt in urbe Aſſiſio, *miniſterio Epiſcoporum*.

2. Scimus ſcripſiſſe ſummum Pontificem Epiſcopis Aſſiſiatenſi, Tudertino, Peruſino, Spoletano, Fulginatenſi, & aliis quibuſdam, ut à Chriſto conceſſam Indulgentiam in Eccleſia Portiuneulę prope Aſſiſium, ſolemniter publicarent; ſed & ipſi eam etiam, ibi ex Chriſti ordinatione, civibus Aſſiſiatēſibus publicarunt. Eam ad decennium ſolùm valituram publicare volebant Pontifices; ſed Chriſto ſic diſponente, cùm hæc
Uvading. Tom. 2. verba proferre volebāt: *ad decennium*, dicebant ſemper: *in perpetuum*. Nunc unus & nunc alter ſurgebat, ut eam ad decennium publicaret, & quilibet audiebatur miraculosè hæc verba pronuntians: *in perpetuum*. Unde dici poteſt, quòd ipſi tunc non loque-
Matt. 10. batur; ſed Chriſtus per eorum ora: *Non enim vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus Patris veſtri qui loquitur in vobis*. Non loquebantur ipſi, prout loqui volebant, ſed loquebantur prout Chriſtus eos loqui diſponebat; volebant ipſi loqui, ut Indulgentiam ad decennium ſolum valituram annuntiarent: eos ſic loqui diſpoſuit Chriſtus, ut eam in perpetuum valituram ſemper publicarint.

Inter varia, quæ Chriſtus operatus eſt miracula, adverto, quòd muros loqui, &
Marci Apoſtolos variis linguis loqui fecerit. Mutos
7. 37. loqui, fecit Chriſtus: *Et ſurdos fecit audire,*
Act. 2. *& mutos loqui*. Apoſtolos etiam variis linguis loqui fecit: *Cæperunt loqui variis linguis,* Sed hodie Chriſtus novo & ſtupendo miraculo homines loqui facit aliter, quàm ipſi velint. Volebant enim Epiſcopi, ad publicandam Indulgentiam Portiunculę congregati, eam publicare, ad tempus ſolùm aliquod valituram, & illos Chriſtus ad illam plenariam & perpetuam publicandam miraculosè compellit. Sed ſi Chriſtus hanc Indulgentiam in Aſſiſiatenſi ſolo publicat miniſterio Epiſcoporum; *eam etiam in cordibus fidelium publicat miniſterio gratiæ ſuæ*.

3. Sicut homines externis vocibus, ita & Deus gratia, nec non internis illuſtrationibus ſuam ſæpè manifeſtat voluntatem: ad aures enim loquuntur homines, & Deus ad corda. Ad hominum corda olim locutus eſt Deus: cùm legem ſuam ſervare iis ſuaſit:
Lex mea in corde eorum: & ad corda etiam Iſai. 51.
hominum Deus hodie loquitur: cùm iis ſanctæ Mariæ Angelorum Indulgentiam notam facit, ac eos ad illam lucrandam allicit. Non de aliquibus ſolummodò, quibus revelatione divina notificata eſt hujus indulgentiæ magnitudo; ſed interrogate innumeros, qui à tempore conceſſionis ejus, ex omnibus mundi partibus ad illam lucrandam Aſſiſium properant: interrogate ſexaginta mille peregrinos, qui hujus indulgentiæ lucrandæ cauſa, ſingulis annis ad Eccleſiam Portiunculæ convenire ſolent: eos rogate, ut dicant, a quo ad illam lucrandam moti ſint? Reſpondebunt haud dubiè, quòd non à ſolis hominibus edocti ſint; ſed & à Dei gratia, ac ab illuſtratione quadam interna, qua ad tantam Indulgentiam lucrandam fuere concitati: reſpondebunt certè, digitum Dei eſſe hìc, Deumque hanc Indulgentiam in cordibus eorum publicaſſe, & eos ad illam lucrandam quaſi manu duxiſſe.

Hoc haud dubiè novit ſupremus Eccleſię moderator Innocentius XII. nunc vivens & regnans: qui ad augendam, foveudamque populi pietatem, Apoſtolico diplomate, dato Romæ apud ſanctam Mariam Majorem, die 18. Auguſti 1694. concedit Induglentiam plenariam omnibus utriuſque ſexus fidelibus, qui Eccleſiam ſanctæ Mariæ Angelorum verè pœnitentes & confeſſi, ac ſacra communione refecti, in quocumque anni die devotè viſitaverint, ibique oraverint pro, &c.

Non hortabor vos, ut Aſſiſium, hanc Indulgentiam lucraturi, vos conferatis. Sed cùm per extenſionem, eam hodie in Eccleſiis noſtris lucrari quiſque poſſit, ægrè fero, quòd vel unicus fidelis eam lucarari negligat. O peccatores! quid proderit vobis tanta Indulgentia, ſi de ea lucranda non curetis?

Digitized by Google

retis? certè non ſolùm non proderit; ſed oberit: & fortè majoris erit occaſio damnationis. Deus enim inde ſumet occaſionem ad graviora ſupplicia condemnandi eos, qui tanti beneficii fructum ſibi applicare negligunt.

Ad bibendum ex aqua gratiæ, omnes invitat Chriſtus: *Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat*. Indulgentia autem ſanctæ Mariæ Angelorum eſt fons aquæ ſalien-
Ioann 7. 37. tis in vitam æternam; eſt fons gratiarum uberrimus & ſaluberrimus, quem Chriſtus omnibus aperit; omneſque vocat ad bibendum ex hac aqua: *omnes ſitientes,*
Iſaiæ 5. 1. *venite ad aquas*. Nullum Chriſtus ab hoc beneficio excludit; ſed vult, ut omnes ex hac aqua bibant, & hanc Indulgentiam lucrentur, etiamſi aurum & ergentum pauperibus diſtribuendum non habeant: *omnes ſitientes venite ad aquas, & qui non habebitis argentum, properate*: quare qui eam non lucrantur, ab eo, ut ingrati & deſides punientur; tantumque beneficium eis majoris damnationis occaſio fiet. Properate ergo, properate ad hanc piſcinam, quæ omnibus eſt aperta; properate ad viſitandam aliquam Ordinis Fratrum Minorum Eccleſiam; properate per cordis dolorem & oris confeſſionem, ut hanc Indulgentiam lucrari valeatis.

Ab aliis Indulgentiis lucrandis ſe excuſant nonnulli: quia argentum in eleemoſynas, & alios pios uſus erogandum non habent; ſed ad iſtam lucrandam non requiritur pecunia pauperibus diſtribuenda, vel aliis piis uſibus inſumenda: quare, *qui non habebitis argentum, properate*. Alii ab Indulgentiis lucrandis ſe excuſant: quia inquiunt, jejunare, & alia opera ſatisfactoria facere nequeunt, ſed ad iſtam lucrandam non dura requiruntur jejunia, non peregrinationes ad loca remotiſſima; ſed ſolummodo ut quiſque actum doloris eliciat, peccata debitè confiteatur, & aliquam ex Eccleſiis Ordinis Minorum viſitet; quo certè nil facilius. Properate ergo, ut tantam lucremini Indulgentiam, & ea mediante æternam beatitudinem obtineatis. *Amen*.

IN FESTO

SANCTÆ MARIÆ ANGELORUM

CONCIO SECUNDA.

Pater, dimitte illis. Luc. 23. 34.

CReditis fortè, auditores ornatiſſimi, quòd Chriſtum in cruce pendentem, & prædicta verba proferentem, nunc proponere intendam? At non hæc ſanè mea mens, mea hæc non eſt intentio: non enim Chriſtum Redemptorem in crucis patibulo orantem, ſed perfectum Chriſti imitatorem Franciſum, zelo ſalutis animarum ſummopere ſucceſſum intueor; eum orantem, lacrymantem, ac veniam pro peccatoribus enixè petentem inſpicio, eumque in publico hoc conſeſſu proponere volo, màgno cum ſpiritus fervore poſtulantem, ut miſeris peccatoribus gratia & venia concedatur.

Carnis illecebras non petit Pater Seraphicus: non terrenas facultates, nec altiores Eccleſiæ dignitates ambit: non rogat, ut victui ſuo tribuantur ſuperflua & delicata: non poſtulat, ut à corpore ſuo infirmitates expellantur, nec ut anima ſua ſpiritualibus, & cæleſtibus repleatur conſolationibus. Sed hodie petit ſolummodò, ut peccatoribus ignoſcatur, utque venia, indulgentia, & gratia illis concedatur

Pro peccatoribus gratiam petiturus Pater Seraphicus, ad varia ſe ſiſtit tribunalia: nunc enim Patris æterni in cælo regnantis, nunc Chriſti in Eccleſia Portiunculę apparentis, nunc ſummi Pontificis in Eccleſia præſidentis tribunal adit: & ubique ut peccatoribus dimittatur, poſtulat; ubique clamat: *Pater, dimitte illis*. Audiamus & contemplemur Patrem Seraphicum, gratiam & indulgentiam pro peccatoribus ſummo affectu petentem, &c. *Ave*.

TRes ſunt omnium hominum Patres: quorum unus eſt Pater in ordine creationis, alius eſt Pater in ordine redemptionis, & alius eſt Pater in ordine ſanctificationis. *Pater in ordine creationis*, eſt Pater æternus, cui ſpecialiter creationis mundi opus attribui ſolet. *Pater in ordine Redemptionis*, eſt Chriſtus, cujus pretioſo ſanguine redempti & liberati ſumus. *Pater in ordine ſanctificationis*, eſt non ſolùm Spiritus

ſan-

ſanctus, cujus gratia ſanctificamur; ſed etiam ſummus Pontifex, cui poteſtatem ſolvendi peccata, & peccatores ſanctificandi Chriſtus contulit, dicens; *Quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.*

Hi ſunt tres Patres, ad quorum tribunalia ſe ſiſtit Seraphicus Franciſcus, ut peccatoribus ignoſci petat. In cubiculo enim ſuo orans, ſanctoque ſuccenſus zelo, Patrem æternum ſupplex rogat, ut peccatoribus dimittat; a cubiculo ad Eccleſiam Portiunculæ, Angelis ducentibus, ſe confert; ibique à Chriſto Domino poſtulat, ut peccatoribus gratiam & indulgentiam concedat; ac tandem indulgentia hac à Chriſto obtenta, ad ſummum Pontificem properat; eumque ſupplex rogat, ut indulgentiam ſibi à Chriſto conceſſam publicari curet.

Contemplemur Patrem Seraphicum pro peccatoribus orantem ante thronum Patris æterni, ante thronum Chriſti, & ante thronum ſummi Pontificis; *Ante thronum Patris æterni*, prius quam Indulgentiam obtineat; *Ante thronum Chriſti*, cum illam obtinet; *Ante thronum ſummi Pontificis*, poſtquam illam obtinuit. Videamus Franciſcum; 1. Ante thronum Patris æterni, a quo gratiam pro peccatoribus ſummo cum zelo petit; 2. Ante thronum Chriſti, à quo indulgentiam pro peccatoribus obtinet; 3. Ante thronum ſummi Pontificis, à quo obtentam indulgentiam publicari impetrat. Hæc ſunt tria tribunalia, & tres throni, in quibus Franciſcum audiemus clamantem; *Pater, dimitte illis.*

I. PARS. *Sanctus Franciſcus à Deo gratiam pro peccatoribus ſummo cum zelo petit.*

AD Dei gloriam maximè conferunt, qui ſancto ſuccenſi zelo, animarum ſaluti vacant; ut enim ait S. Gregorius; S. Greg. hom. 12. in Ezech. *Nullum omnipotenti Deo tale eſt ſacrificium, quale eſt zelus ſalutis animarum.* Quare Seraphicus Franciſcus, advertens, quantum gloriæ Deo conferre poſſet, ſi animarum ſaluti ſedulò invigilaret, ardentiſſimo ſalutis animarum zelo fuit concitatus, ac earum ſaluti procurandæ totus incubuit; S. Bonav. in vita s. Franc. *Fervidum habebat zelum ad ſalutem omnium ſalvandorum, & non ſe Chriſti reputabat amicum, niſi animas foveret, quas ille redemit.*

Ardentiſſimo hoc ſalutis animarum zelo ſuccenſus Pater Seraphicus, tribus vicibus itineri ſe commiſit, ut ad ſemotas infidelium oras properaret; ſed bis divina diſpoſitione prohibitus, tertia tandem vice poſtquam opprobria, verbera, vincula, & alia multa perpeſſus eſt, ad Soldani Babyloniæ conſpectum perductus, tanto cum ſpiritus fervore evangelizavit Jeſum, ut illum admiratus ſit Soldanus, ac nutu divino manſuetus, & in illum benignus factus ſit. Ejuſdem zeli ardentiſſimas alibi, imò & ubique flammas efflavit Pater Seraphicus; ſive enim oraret, ſive homines alloqueretur, ſive concionaretur, ſive aliud quidpiam operaretur; hæc omnia fiebant *in igne zeli ejus.* Sophon. 1. At zeli ejus ignis potiſſimum exarſit immediatè antequam hodiernam obtineret Indulgentiam; tunc enim privatim in cubiculo orans, ac ab æterno Patre veniã pro peccatoribus poſtulans, omnia oſſa ejus dicebant; *Quis ſimilis tui in diis, Domine?* Sed tunc etiam omnia oſſa illius, omnes artus, & omnia quæ in ipſo erant, dicebant & clamabant ad Dominum, ut peccatoribus ignoſceret, eiſquem veniam largiri dignaretur; *Pater, dimitte illis.*

Hominis, vero zelo ſuccenſi, varios affectus perfectè deſcribit ſanctus Auguſtinus, dicens, quod talis homo *peccatores cupit corrigere: ſi emendare non poteſt, tolerat, gemit.* August. Tract. 10. in Joan. Vir ſancto ſalutis animarum zelo ardens: Primò ut ait Auguſtinus, *peccatores cupit corrigere*, ardenter enim cupit, ut peccatores omnes a viis ſuis peſſimis avertantur, & ad Deum convertantur; & ideò illos corripit. *Secundò*, ſi eos emendare non poteſt, *tolerat*, & ægrè patitur, quod in ſtatu peccati perſeverent. *Tertiò*, gemit, & amaras fundit lacrymas. ut Deum adverſus peccatores iratum placare valeat; utque gratiam & miſericordiam, qua indigni ſunt, iis obtineat. Ecce characterem hominis ſancto ſalutis animarum zelo accenſi; ſed ecce etiam characterem ſancti Franciſci; qui magno peccatores corripiendi, & ad Deum convertendi deſiderio flagrans, ſumma cura & indefeſſo labore, per ſe, & per fratres ſuos ſaluti illorum invigilabat, cum autem ad meliorem vitæ frugem eos adducere nequibat, intus angebatur, gravique cruciabatur dolore: & tandem multis precibus multiſque lacrymis Deum ad veniam & gratiam iis concedendam flectere conabatur. Quod in primis fecit immediatè antequam famoſam & mirabilem Portiunculæ Indulgentiam impetraret: tunc enim ferventiùs pro peccatoribus oravit: tunc pro illorum ſalute amariùs flevit, tuncque incredibili affectu clamavit ad Dominum, ut peccatoribus dimitteret: utque veniam & gratiam illis Prov. 6. concedere dignaretur.

Zelus,

Zelus, eſt ſacer quidem ignis, qui intùs latere, & in ſinu abſcondi nequit: *Numquid poteſt homo abſcendere ignem in corde ſuo?* quare cùm Seraphici Franciſci cor ſancto ſuccenderetur zelo, ignis zeli ejus, ſæpiſſimè foras erupit. Jam in mediis ſilvis foras erumpebat ille ignis; cùm ibi audiebatur clamans: *Amor non amatur*; Jam hunc ignem foras mittebat, cùm ferventiſſimis prædicationibus, quas ad popolum habebat, innumeros ad Religionis ſtatum, & ad Dei cultum alliciebat. Jam zeli illius flammas efflabat, cùm vicos & plateas circumiens, miranda quam præferebat modeſtia, & ignitis quos proferebat ſermonibus, plurimos ad pœnitentiam excitabat. Sed hodie in primis foras erupit Franciſci zelus: cùm in cubiculo, lachrymis & orationibus multis à Deo petiit, ut peccatoribus ignoſceret; *Pater, dimitte illis.* Hic enim Franciſci zelus tunc ita foras erupit, ut ab ejus corde exiens, ad cælos uſque aſcenderit, Deumque moverit ad ei delegandos Angelos, qui eum ad Eccleſiam Portiunculæ ducerent, ut ibi zelo & votis ejus ſatisfieret. Prov. 6.

Qui ſancto ſuccenſi ſunt zelo, dolore conficiuntur ob peccata quæ homines in Deum perpetrant: non poſſunt ſcire, Deum offendi, & in corde ſuo non ſauciari. Cùm enim infinitam Dei Majeſtatem, ejuſque ineffabilem in homines agnoſcant bonitatem: & videant, Deum, cui omnis debetur honor & gloria, innumeris hominum criminibus dedecorari, tanto intùs dolore cruciatur ut penitùs deficiant. Sancto autem hoc zelo ardebat Franciſcus: noverat ille, quàm magnus, quàm ſuavis, quantoque honore dignus ſit Deus: quare videns, Deum, qui infinito honore dignus eſt, à peccatoribus offendi, intùs angebatur, totuſque in ſemeptipſo deficiens, ac penitùs dolore confectus, ad Deum clamabat, ut peccatoribus ignoſceret. Angelos autem ad eum miſit Pater æternus, ut illum conſolarentur, & confortarent: quod fecere Angeli: dixeruntque illi, ut ad Portiunculæ Eccleſiam ſe conferret: ubi à Deo, quæ petebat, obtenturus erat.

Ecce quomodò Franciſcus ante thronum Patris æterni ſteterit, & ab eo gratiam & miſericordiam pro peccatoribus poſtulaverit. Videamus nunc eundem Franciſcum ſtantem ante thronum alterius Patris, Chriſti ſcilicet: audiamus illum à Chriſto enixè petentem, ut Indulgentiam plenariam & perpetuam peccatoribus largiri dignetur, ac ei ſummo cum ſpiritus fervore dicendum: *Pater, dimitte illis.*

Laſelve Sanctuar.

II. PARS

Sanctus Franciſcus à Chriſto Indulgentiam pro peccatoribus obtinet.

Cum in cubiculo pro peccatoribus oraret, & amaras funderet lachrymas Seraphicus Franciſcus, ad eum venit conſolator Angelus, qui eum ex parte Dei monuit, ut ad Eccleſiam ſanctę Mariæ Angelorum properaret: ubi Chriſtus, Maria, & innumeri Angeli eum expectabant. (Quo nuntio, incredibili affectus lætitia, confeſtim ſurrexit: & ſumma cum religione delubrum ingreſſus, cùm primùm ineffabilem illam filii Dei Majeſtatem, & gloriam aſpexit, ante conſpectum ejus procubuit, eumque quàm maxima potuit animi ſubmiſſione, ac pietate adoravit. Quem Dominus benigniſſimè appellans admonuit, ut ab eo aliquod beneficium pro ſalute hominum peteret. At ille ad jutus patrocinio Matris, cujus optem imploraverat, ſupplex petiit, ut omnibus Eccleſiam illam introeuntibus concederet veniam, & indulgentiam omnium peccatorum, quorum confeſſionem Sacerdoti feciſſent. *Reſpondit Dominus, id ſibi placere.*) Breviar. Franciſ.

Hyperbolicè dixit nonullus ex antiquis Poetis, quòd cùm crebri, & copioſi è cælo cadunt imbres, ipſum cælum deſcendere videatur; *Totumque putas deſcendere calum.* Hodie verò, non per hyperbolem ſed verè dici poteſt; quòd totum cælum ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ Angelorum deſcendere videatur; deſcendit enim Chriſtus, deſcendit Maria, deſcendunt Angeli multi. Et ideò Franciſcus, non ſecus ac S. Joannes Evangeliſta dicere potuit; *Vidi civitatem ſanctam Jeruſalem novam, deſcendentem de calo à Deo.* Vidit enim Pater Seraphicus, cæleſtem Jeruſalem ad Portiunculæ Eccleſiam deſcendiſſe: ad ipſam Eccleſiam quaſi in Paradiſum eſſe tranſmutatam per Chriſti, Mariæ, & Angelorum præſentiam. Chriſtum in Eccleſia ſanctę Marię Angelorum vidit Franciſcus; ac ab eo humiliter petiit, non ut uni duntaxat, aut alteri peccatori parceret; ſed ut plenariam concederet indulgentiam omnibus, qui facta prùs peccatorum confeſſione, in hanc Eccleſiam certo quodam die ingrederentur. Utque hoc faciliùs impetrare poſſet, Mariam & Angelos hìc ſtantes rogavit, ut apud Chriſtum intercederent. Quod cùm ipſi feciſſent, Franciſco, quod petierat, Chriſtus libenter conceſſit. Apoc. 21. 2.

Vult Deus, ut dona quæ fratribus noſtris facimus, ſint occulta: ita ut neſciat ſiniſtra, quid faciat dextera; *Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua*; ipſe vero inſignia Matth. 6.

ſua dona non clàm, ſed palàm, & magnifica quadam cum liberalitale largiri ſolet. Videte, quomodò ſe geſſerit, cum legem Iſraelitis dedit: nonne tunc magnifica ejus fuit liberalitas? Magnifica quidem extitit, non ſolùm ob tonans & fulgurans cælum; ſed etiam multas ob cæremonias, quas tunc ſervari voluit. Attendite, quomodò ſe habuerit Chriſtus, in Nativitate ſua, cùm ſeipſum hominibus manifeſtavit & tradidit: nonne tunc magnifica fuit ejus liberalitas? Fuit equidem; *tùm*, à cæleſti Angelorum concentu, qui tunc in terris auditus eſt; *tùm*, à Regibus Magis, qui illum adoraturi venerunt; *tùm*, à prodigiis multis, quæ in Nativitate ejus facta ſunt. Mente revolvite Deum, in die Pentecoſtes hominibus dantem Spiritum ſanctum: nonne magnifica tunc ejus fuit liberalitas? Fuit ſanè: quia tunc magnus factus eſt de cælo ſonus; tunc ignitæ ſupera Apoſtolorum capita deſcendentes linguę apparuerunt; & ipſi Apoſtoli mox ut Spiritu ſancto fuere repleti, variis linguis loqui cœperunt. Sed ſi in his & aliis multis caſibus magnifica fuit Dei liberalitas, magnifica ſpecialiter viſa eſt, cùm Indulgentiam Portiunculæ Franciſco conceſſit *Magnifica* utique fuit: quia tunc Chriſtus de cęlo in Eccleſiam ſanctę Marię Angelorum deſcendere & in ea ſe viſibiliter manifeſtare voluit: *Magnifica* fuit; quia hanc Indulgentiam per ſeipſum, præſente & intercedente beata Virgine Maria, ac adſtantibus Angelis, concedere dignatus eſt, *Magnifica* tandem fuit: quia plenariam conceſſit Indulgentiam omnibus, qui poſt legitimè factam peccatorum confeſſionem, in Eccleſiam ſanctę Marię Angelorum certo tempore ingrederentur. Quare dicendum

Job 7. 17. quòd tunc cor ſuum Chriſtus juxta Franciſci cor verè appoſuerit: *Aut quid apponis erga eum cor tuum?* Animarum enim ſalutem Franciſci cor ſummoperè ſitiebat; & ideò hanc Indulgentiam a Chriſto poſtulavit: Chriſtus autem cor ſuum cordi Franciſci apponens, ei liberaliter & palam, quod deſiderabat, largitus eſt.

Joan. 19. 34. Cùm Chriſtus in cruce penderet, lancea latus ejus apertum eſt, ex quo *continuò exivit ſanguis & aqua*. Ex eo non ſolùm fluxit acqua apta ad lavandum, ſed etiam ſanguis, dans aquæ virtutem lavandi ſordes peccato-

1. Joan. 5. rum: *Non in aqua ſolum, ſed in aqua & ſanguine.* Dirum quidem fuit hujus lanceæ ferrum; ſed omnibus peccatoribus utiliſſima fuit operatio per hanc lanceam facta: cum ſacrum Chriſti latus aperuerit; ex quo ortus eſt ſanguis ille pretioſiſſimus, ad abluenda & purganda omnium hominum peccata aptiſſimus. Quid autem ſimile hodie operari videtur Seraphici Franciſci oratio: hæc etiam ad intima cordis Chriſti penetrat, ex quo plenariam Indulgentiam, magnamque gratiarum copiam ad abluendas peccatorũ ſordes elicit.

Omnibus apertum eſt, ac Evangelico teſtimonio probatum, voluiſſe Chriſtum, ut manum ſuam Thomas intra latus eius mitteret; *Affer manum tuam, & mitte in latus meum.* Cur Thomę non credentis, & contradicentis infidelem manum intra latus ſuum mitti voluit Chriſtus? Hoc quidem voluit, ut per talem contactum increduli hujus Apoſtoli ſanaretur infidelitas: ſed hoc etiam voluit, ut digitis ſancti Thomæ aperta Chriſti vulnera fidem Reſurrectionis ejus undique effunderent; *Ut effundant toto Orbe mea vulnera fidem.* O admirabilem digitorum ſancti Thomæ operationem! Sed o mirabilem etiam ſancti Franciſci orationem, quę quid ſimile in Chriſti corde operatur? Ejus enim oratio cor Chriſti Salvatoris piè tangit & tundit: ac Chriſtum allicit ad fundendos gratiarum cæleſtium theſauros ſeu, ad concedendam plenariam perpetuam Indulgentiam omnibus ritè confeſſis, qui Eccleſiam ſanctę Mariæ Angelorum certo quodam die ingrederentur.

Joan. 20 (margin, beside "manum ſuam Thomas intra latus eius mitteret")

Pet. Chryſ. (margin, beside "mea vulnera fidem")

O miram Chriſti dignationem! Sed ò potentiſſima etiam Franciſci orationem! Ita ſegniter & imperfectè orant multi, ut oratio eorum meritoria & efficax non ſit: ſed in peccatum convertatur: *Fiat oratio eorum in peccatum.* Pſ. 108. Franciſci verò oratio ita pura, fervens & perfecta extitit, ut non in peccatum fuerit: ſed plenariam indulgentiam ad delenda hominum peccata impetraverit. Miramini hanc Seraphici Franciſci orationem: ac ab eo diſcite ferventer orare, ab eo diſcite, ita orare, ut oratio in peccatum non convertatur, ſed ad delenda ſaltem peccata veſtra inſerviat.

Sanctus Franciſcus, non ſecus ac Regius Propheta, in gemitu cordis ſui orabat: *Rugiebam à gemitu cordis mei.* Pſ. 37. Oravit in gemitu cordis ſui Pater Seraphicus: oravit, & Indulgentiam ad delenda hominum peccata obtinuit. Orate ſimiliter in gemitu cordis veſtri; orate, gementes & flentes, orate dolentes, & contriti corde; ut veſtrorum indulgentiam & veniam peccatorum obtinere valeatis. Sed poſtquam Franciſcum vidimus ante thronum Chriſti, a quo Indulgentiam aſſecutus eſt, contemplemur eum ante thronum ſummi Pontificis, a quo Indulgentiam, quam a Chriſto obtinuerat, confirmari, & publicari impetravit.

Ille

Ille eſt tertius Pater à quo ſanctus Franciſcus petiit, ut peccatoribus ignoſceretur; *Pater, dimitte illis.*

III. PARS *Sanctus Franciſcus obtentam à Chriſto Indulgentiam, à ſummo Pontifice confirmari, & publicari impetrat.*

LEproſos quos mundabat, & ſanabat, ad Sacerdotes mittere ſolitus erat Chriſtus: iis enim dicebat, ut coram Sacerdotibus ſe ſiſterent: *oſtendite vos Sacerdotibus.* (Luc. 17.) Imò & quandoque illos quos mundaverat, non ad Sacerdotes inferiores, ſed ad Principem Sacerdotum mittebat: *Vade, & oſtende te Principi Sacerdotum.* (Marc. 1. 34.)

Leproſus quidem non erat ſanctus Franciſcus, ſed pro omnibus hominibus fœtida peccati lepra infectis, à Chriſto Salvatore medicamina ad eorum lepram curandam idonea; ſeu Indulgentiam plenariam poſtulavit. Quam quidem ei conceſſit Salvator; ſed voluit ut Sacerdotum Principi, ſeu, ſummo Pontifici ſe oſtenderet; ac ab eo præfatam Indulgentiam confirmari, & publicari poſtulaſſet. Quare ad ſummi Pontificis thronum ſe contulit ſanctus Franciſcus; ad Honorium tertium, tunc totius Eccleſiæ moderatorem, protinùs properavit, eique, Peruſiæ tunc degenti, rem totam humiliter & ſincerè expoſuit; rogans, ut quod placebat Chriſto, cujus ipſe in terris perſonam & vices gerebat, id ipſi non diſpliceret.

Humilem audivit oratorem Pontifex; ſed ſicut Eliſæo dixit Elias, quòd rem difficilem poſtulaſſet: *Rem difficilem poſtulaſti*; (Reg. 4.) ita & Honorius Franciſco rem, quam petebat, difficilem, & magnam eſſe reſpondit; *Tùm*, quia Indulgentiam petebat omninò liberam; hoc eſt, ſine oblationibus: *Tùm*, quia eam abſolutam & perpetuam eſſe volebat. Cardinales etiam qui adſtabant, Franciſci petitioni adverſabantur, dicentes, quò ſi hęc Indulgentia concederetur, Indulgentiæ terræ ſanctæ, nec non ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli non magni haberentur, & à fidelibus negligerentur. Sed tandem intelligens Pontifex, quæ circa hoc eſſet Dei voluntas, *Indulgentiam plenariam, liberam, & perpetuam* beato Franciſco conceſſit; eamque ut talem publicari, & promulgari voluit.

Magnum Jubilęum, magnamque Indulgentiam Chriſtus, cruci affixus, hominibus conceſſit. Magna fuit hæc Indulgentia: quià ad omnes homines, ad omnia peccata, & ad omnia tempora ſe extendit: *Ad omnes quidem homines*; cùm pro omnium ſalute mortuus ſit: *Ad omnia crimina*; cùm ſanguis ejus ad omnium ſcelerum, quantumvis gravium, ablutionem datus ſit: *Ad omnia tempora*; cùm mortis & paſſionem ejus virtus uſque ad mundi finem ſit hominibus profutura. Magnæ autem huic Indulgentiæ aliam aliquomodo ſimilem à ſummo Pontifice petiit Franciſcus: ab eo enim ex parte Chriſti Indulgentiam petiit, quam lucrari poſſent omnes penitùs homines, qui certa & indicta quadam die Eccleſiam ſanctæ Mariæ Angelorum ingrederentur; pęnamque peccatis eorum, quantumvis gravibus, debitam remitti poſtulavit: ne hanc gratiam ero aliquo ſolùm tempore, ſed in perpetuum petiit: ac inſuper petiit Pater Seraphicus, ut hæc Indulgentia eſſet omninò libera; ita ut eam lucrarentur fideles abſque ulla eleemoſynarum oblatione. Voluntati autem divinæ, piiſque Franciſci votis annuens Pontifex, Indulgentiam conceſſit plenariam, liberam, & perpetuam: ſcripſitque Epiſcopis Aſſiſiatenſi, Peruſino, Spoletano, & aliis nonnullis, ut die prima Auguſti omnes ad Portiunculæ convenirent Eccleſiam, quam ritu conſecrationis dedicarent; & ſolemniter Indulgentiam hanc plenariam, & perpetuam, publicarent lucrandam quolibet anno, à Veſperis primæ diei menſis Auguſti uſque ad Veſperas ſecundæ diei, ab his qui contriti, & confeſſi, ſacram hanc ædem viſitando intrarent.

O mirabilem, & pereximiam Indulgentiam! Quæ ſucceſſu temporis ab aliis Pontificibus, cæteris Seraphici Ordinis Eccleſiis communicata eſt. Nam Sixtus quartus eam omnibus domibus Fratrum, tam primi, quàm tertii Ordinis communicavit: quam conceſſionem Leo decimus, aliique nonnulli ſummi Pontifices confirmarunt: & noviſſimè Gregorius XV. propria Bulla, hanc Indulgentiam perpetuam conceſſit omnibus Chriſti fidelibus, qui præviis debita Confeſſione, & ſacra Communione, Eccleſias quaſcumque Fratrum Minorum per univerſum Orbem præfata die viſitaverint.

Ecce quid à tribus Patribus enixè poſtulaverit Seraphicus Franciſcus: ecce quid ante Patris æterni, Chriſti, & ſummi Pontificis thronum petierit, & obtinuerit: ecce fructum zeli, orationum, & ſolicitudinis ejus: ecce portentoſam Indulgentiam, quam impetrare meruit; qua nulla divinior, cùm à Chriſto Domino immediatè data ſit; qua nulla efficacior, cùm omnes pęnas peccatis debitas tollere valeat; qua nulla diuturnior, cùm uſque ad mundi finem ſit valitura. Sed, heu! quàm pauci-

tanti beneficii participes fieri curant! Quàm pauci de hac in noſtis Eccleſiis Indulgentia lucranda ſunt ſoliciti! Multi quidem iuſtificari, ſanctificari, & ſalvari facilè poſſent, ſi huic Indulgentiæ lucrandæ ſedulò incumberent; ſed, heu! ut verbis utar Chryſoſtomi, *Noſmetipſi cauſa noſtra perditionis ſumus; quia non inſtanter ad Deum accedimus, non interpellamus aſſiduè, non rogamus quemadmodum pro tanta dignum eſt cauſa rogare.* Addamus & quòd cauſa noſtræ perditionis ſumus; qui oblatas Indulgentias lucrari renuimus, & præcipuè Indulgentiam ſanctæ Mariæ Angelorum; quam quò facilius homines lucrari queunt, eò ſegniùs ad illam lucrandam ſe accingunt.

Chriſ. hom. 24. in Matt.

Heu! ſi ſcirent, & seriò ponderarent peccatores, quanta Inferni & Purgatorii ſint ſupplicia, totis ſanè conatibus hanc Indulgentiam quiſque lucrari contenderet, ut ea declinare valeret. Si unus aliquis ex damnatis, vel ex his qui in Purgatorio igne cremantur, Deo permittente, in hunc mundum veniret; palàmque prædicaret, quàm gravia & terribilia ſint alterius mundi tormenta; certè quotquot illum audirent, terrore quaterentur; nec eſſet aliquis, qui ad hæc ſupplicia vitanda, Indulgentiam quam prædicamus, ſummo ſtudio lucrari non ſattageret. Rogo autem vos, fratres, ut hoc nunc faciatis, quod ageretis, ſi Concionatorem hunc ex alio mundo venientem audiretis; peccatis omnibus declinate; expurgate vetus fermentum per ſinceram peccatorum veſtrorum confeſſionem; & oblatam Indulgentiam ad tolendas peccatorum reliquias lucrari contendite: ut adveniente morte, nil in vobis purgandum ſuperſit; nilque vos impediat, vel retardet ab aſſequenda æterna beatitudine; quam unicuique veſtrùm opto in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. *Amen.*

DE SANCTO DOMINICO

CONCIO UNICA.

Poſitus ſum ego Prædicator. 1. Timoth. 2.

PRædicatoris munus altum eſt; & qui illud dignè obeunt, meritò dici debent ſal terræ, mundi lumina, nuntii veritatis æternæ, animarum ſalvatores, ſatores æternitatis, & quaſi matres fecundæ, quæ ſanctitatis & lucis filios Chriſto pariunt: *Filioli mei, quos iterum parturio.*

Gal. 4.

Verum eſt, nonnullos Concionatores ſua imperitia, adulteratis ſuis concionibus, ſuaque vita minùs rectè ordinata, muneri, quo honorantur, injuriam facere; dignitatemque Prædicatoris, qua inſigniuntur, in ſeipſis vilem, abjectam, & contemptibilem efficere. Sed ſanctus Dominicus Prædicatoris dignitati, ad quam à Deo vocatus eſt, novam adjecit gloriam, ſplendorem novum contulit, eamque virtutibus & meritis ſuis illuſtriorem fecit, cùm fuerit exemplar, prototypus, & Patriarcha Prædicatorum: *poſitus ſum ego Prædicator.*

Scio, de Dominico dici poſſe, quòd fuerit Patriarcha cum Abrahamo, Profeta cum Iſaia, ſoltudinis cultor cum Benedicto, Euangelicæ paupertatis ſectator cum Seraphico Franciſco, & eminentiorum virtutum exemplar cum nonnullis aliis viris ſanctiſſimis. Sed quia hic in univerſo orbe Eccleſiaſtico, ut inſignis Predicator, nec non Predicatorum anteſignanus & Pater inſpicitur, eum nunc ſolummodo ut Predicatorem perfectiſſimum proponam, &c. *Ave.*

SCientia, zelo, & vita exemplari florere debet Prædicator Evangelicus. In eo requiritur ſcientia, ut *potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere.* In eo deſideratur zelus; quo accenſus, peccatores generosè arguat, obſecret, & increpet; *Argue, obſecra, increpa.* In eo tandem rutilare debet vita exemplaris. *In omnibus te ipſum præbe exemplum bonorum operum.* Si Concionator ſcientia nō luceat, eſt quaſi ſol ſine lumine; ſi zelo non ardeat, eſt quaſi ignis ſine calore, ſi bonis ſuis exemplis alios ad bona opera non excitet, eſt Doctor ſine unctione, & arbor ſine fructu.

ad Tit. 1.

2. Thim. 4.

Ad Tit. 24.

Hæc ſanè in Evangelico Prędicatore requiruntur. Sed heu! quàm multi Concionatores ſunt ignari, & omni ſcientia vacui! quàm multi frigidi ſunt, & omni zelo deſtituti, quàm multi pluribus ſunt vitiis dediti, quibus pravis ſuis exemplis deſtruunt, quàm verbis ſuis ædificare valeant! At ſanctus Dominicus Prędicator extitit perfectiſſimus, cujus ſcientia fuit maxima, zelus ſanctiſſimus, & vita ſupra modum exemplaris. Perpendamus Concionatoris illus ſcientiam, zelum, & ſancta exempla; 1. *Scientiam*, qua illuſtratus fuit; 2. *Zelum*, quo fuit accenſus; 3. *Bona exempla*, quæ edidit.

Sa-

I. PARS. *Sancti Dominici ſcientia.*

PRædicatores, in ſacra Scriptura vocantur *Angeli*; non ſolùm quia à Deo, tanquam Angeli, in hunc mundum miſſi ſunt, ut hominum ſaluti invigilent: ſed etiam quia, ſicut Angeli ſuperiores magna replentur ſcientia, qua alios ſibi inferiores irradiant: ita & Prædicatores multa repleri debent ſcientia, ut prædicationibus ſuis homines illuſtrare valeant. Sancto autem Dominico non deſuit ſcientia, in perfecto Concionatore deſiderata; cùm habuerit ſcientiam, 1. Univerſalem, 2. Fœcundam, 3. In oratione comparatam.

1. Sicut, qui in arte picturæ peritiſſimi fieri cupiunt, omnium rerum notitiam acquirere pertentant, ut penicillo ſuo quaslibet res repræſentare & delineare valeant, ita & Prædicatores pulchritudinem virtutis, peccati deformitatem, gaudia Paradiſi, inferni ſupplicia, naturæ ſecreta, myſteria gratiæ, & omnia aliquatenùs ſcire debent, ut de iis juxta auditorum quorumcumque captum palam loqui ſint parati. Unde ſapientiſſimus Salomon à Spiritu ſancto afflatus, Prædicatorem non unius duntaxat, aut alterius ſcientiæ ſtudio vacare peroptat; ſed vult, ut omnium antiquorum ſcientiam exquirat; *Sapentiam omnium antiquorum exquiret ſapiens.* (Eccli. 39) Vult etiã ut Prophetarum libris volvendis, intelligendis, & explicandis ſeduiò incumbat. *Et in Prophetis vacabit.* Vult inſuper, ut occulta proverbiorum & parabolarum intelligere conetur. *Occulta proverbiorum exquiret, & in abſconditis parabolarum converſabitur.* Vult tandem, Prædicatorem apud alienigenas peregrinari, ut ibi multa addiſcat, ibique homines declinare a malo, & bonum facere doceat. *In terram alienigenarum gentium pertranſibit, bona enim & mala in hominibus tentabit.*

O quam latam, fuſam, & univerſalem eſſe Prædicatoris ſcientiam deſiderat Salomon? Sed ò quàm univerſalis etiam fuit ſcientia ſancti Dominici: qui non ſolùm antiquorum Philoſophorum, & aliorum ſapientum ſcientias acquiſivit; verùm proverbiorum, parabolarum, Prophetarum, & omnium ſacræ Scripturæ Librorum ſenſum & explicationem ſolicitè exquiſivit. Imo & Galliam, Italiam, aliaſque nonnullas alienigenarum gentium nationes peragravit, & ubique ſcientiam boni faciendi, & mali vitandi, non ſolùm plebeios, ſed & Univerſitatum, nec non Eccleſiæ Romanæ primates docuit. Habuit inſuper ſanctus ille Concionator ſcientiam ſui ipſius, ſcientiam crucis, ſcientiam cordium, ſcientiam futurorum, ſcientiam Sanctorum, & ſcientiam omnium. Unde, ſi dicat Tertullianus, hominem Chriſtianum omnia ſcire; *Nos ſimplices omnia ſcimus*, potiori quidem jure de ſancto Dominico dicendum, quòd omnia aliquo modo ſciverit. (Tert. l. ad verſ. Va. c. 3) Sancti ergo Dominici ſcientia fuit univerſalis, ſed *fuit etiam fœcunda*,

2. Nonnulli Concionatores ſpecioſas, ſed vacuas; mirabiles, ſed inutiles ad populum habent conciones. Et licèt ſint doctiſſimi, eorum ſcientia non eſt fœcunda, ſed ſterilis, quia per eam, ne unicam quidem Chriſto animam parere valent. *Sterilis, quæ non paris.* Hi non ſimiles ſunt divo Paulo, omnium Concionatorum facilè primo, cujus ſcientia ita fuit fœcunda, ut per eam innumeros Chriſto filios pepererit. *Per Evangelium ego vos genui.* (1. Cor. 4 15.) Sed ſanctus Dominicus, ſancti Pauli Apoſtoli in prædicatione æmulus, ſcientiam ſimul cum illo, efficacem habuit & fæcundam, qua innumeros Chriſto filios ſpirituales genuit. *Filii dæmonis* erant Mauri, majorem Hiſpaniarum partem occupantes. *Filii dæmonis* erant Albigenſes, Arragoniam, Navarram, & aliquas Regni Galliæ Provincias ferro vaſtantes, & contagioſa doctrinę ſuæ lue infeſtantes. *Filii dæmonis* erant innumeri omnis generis peccatores, qui tempore ſancti Dominici in hoc mundo vivebant. Sancti autem Dominici doctrina ita fœcunda fuit, ut concionibus ſuis innumeros ex his dæmonis filiis Chriſto pepererit. Et præcipuè ex Albigenſibus, ex quibus centum milia ad Chriſti fidem adduxit. O quàm fœcunda fuit hujus Sancti ſcientia.

Duplicem in Verbo æterno fæcunditatem agnoſcunt Theologi, internam unam, & ęxternam alteram. *Interna*, ſimul cum Patre, producit Spiritum ſanctum. *Externa*, ſimul cum Patre & Spiritu ſancto, omnia creata ad extra producit. Bina autem Verbi æterni fæcunditas aliquo modo in ſancti Dominici ſcientia reperitur, fuit enim fœcunda, non ſolùm *ad extra*, in quantum innumeros Mauros, Albigenſes, & alios hæreticos, qui extra Eccleſiæ ſinum vagabantur, ad veram fidem, & ad Chriſtum convertit; ſed fuit etiam fœcunda *ad intra*, in quantum innumeros Catholicos, qui intra Eccleſiæ ſinum erant, iterum parturivit, & Chriſto iterum genuit; cùm illos ſcientia, prędicationibus, & pręclaris virtutum exemplis ad ſtatum Religionis, & ad vitam perfectiorem vocavit.

Videte magnum & famoſum hunc Fratrum Prædicatorum Ordinem: videte quot ibi ſint & fuerint Epiſcopi, quot Archiepiſcopi, quot ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, quot ſummi Pontifices. Numerate, ſi poſſitis, quot in eo fuerint Martyres, quot ſancti Confeſſores, quot illuſtriſſimi Doctores. Recenſete, ſi fieri poſſit, quot in illuſtri illo Ordine ſint, & fuerint eximii Concionatores; & ſcitote, quòd hi omnes ſint filii ſpirituales, quos Dominicus ſcientia & virtutibus ſuis Chriſto peperit. O quàm fœcunda fuit ſancti Dominici ſcientia! Sed ſcientia ejus *fuit etiam in oratione comparata*.

Concionatorum ſcientia è ſurſum à Patre luminum deſcendere debet. Sicut enim Angeli ſuperiores priùs à Deo illuſtrantur, quam ipſi Angelos inferiores illuſtrent, & irradient: ita & Prædicatores à Deo in oratione irradiari, & erudiri debent prius, quàm pulpita conſcendant, ut alios doceant & illuminent. Oportet ut Prædicator ea in concionibus doceat & effundat, quæ in oratione à Deo didicit; & ut ait ſanctus Auguſtinus, oportet ut *Prædicator orator ſit, antequam dictor*; vel, ut loquitur ſanctus Bernardus, Concionator, inſtar conchæ ſe habere debet; *Si ſapis, concham te exhibebis, non canalem*. Sicut enim concha non effundit aquam, quin priùs repleatur; ita Concionatores Apoſtolici aqua ſapientię repleri debent in oratione, antequam illam effundant in prædicatione.

Aug. de doct. chr. l.4. c.15

Bern. ſer. 18. in Cantic.

O quam pauci Concionatores his reguntur legibus! Quàm pauci orationi ſedulò vacant priùs, quam pulpita conſcendant; Quàm pauci in oratione, diſcunt, quòd in prædicatione docent? At ſanctus Dominicus, qui ſtudio multo factus erat Vir doctiſſimus, in oratione ſemper doctior fiebat; ibique diſcebat, quod auditoribus prædicaturus erat. Orabat ſanctus Dominicus, & prædicabat; orabat ferè ſemper, & prædicabat ſæpè: ſed hic erat ordo inter orationes & prædicationes ejus, quòd priùs oraret quàm prædicaret; illudque in oratione diſceret, quod in prædicatione effundebat. Unde rogatus ab aliquo, quo ex libro eliceret tam alta, tam ſublimia, & tam utilia, quæ in prædicationibus ſuis proferebat reſpondit humiliter, quòd illa *ex libro charitatis* hauriret: ſeu à Deo qui charitas eſt, & qui eum in oratione illuſtrabat, & erudiebat. Ecce qualis & quanta fuerit ſancti Dominici ſcientia. Sed viſa pereximii hujus Prædicatoris ſcientia, *de ejus zelo aliquantulùm differàmus*.

Sancti Dominici zelus. 2. PARS

QUantumvis doctus eſſet ſanctus Dominicus, parùm profuiſſet ejus ſcientia, ſi ſimul cum ea ſalutis animarum zelum non habuiſſet. Sed pereximius ille Prædicator, ſcientia & zelo ſimul floruit, habuitque zelum ardentiſſimum, generoſiſſimum, & conſtantiſſimum. Habuit. 1. *Zelum ardentiſſimum*: quo animarum ſalutem ardenter deſideravit: 2. *Zelum generoſiſſimum*; quo pro illarum ſalute, gravibus ſe periculis expoſuit: 3. *Zelum conſtantiſſimum*: quo ut illas ſalvaret, duriſſima multa paſſus eſt.

1. Zelus, ſi verus ſit, igneam ſortitur naturam; & ab ignita illa charitate procedit, quæ viri zelo ſi cor accendit, illudque ad ardenter deſiderandam aliorum hominum ſalutem excitat; *Zelus*, inquit D. Auguſtinus, *eſt de amore veniens*, & ut ait ſanctus Dionyſius, *zelus eſt amatoris quidam impetus*.

Aug. in pſ.118

Dion. c. de div. nom.

Zelo hoc fervido, & amatorio illo impetu ita concitabatur ſanctus Dominicus, ut cum Regio Propheta quaſi tabeſceret, eò quòd multi à ſalute diviarent: *Tabeſcere me fecit zelus meus; quia obliti ſunt verba tua inimici mei*. Ardentiſſimo hoc zelo ita ſuccendebatur, ut, ſicut alter Paulus, pro fratrum ſuorum ſalute, anathema eſſe peroptaret; *Optabam ego ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis*, igneo hoc zelo ita urebatur, & ſufflammabatur, ut ab illo intùs comederetur, & quaſi voraretur; *zelus domus tuæ comedit me*.

Pſ.118 39.

Rom. 9.

Probè ſciebat ſanctus Dominicus, quòd *nihil tam dignum Deo, quàm ſalus hominis*; quare animarum ſalutem ardentiſſimo zelo deſiderabat. Fervido enim hoc ſuccenſus zelo, hæreticis, & infidelibus prædicavit plurimas peragravit Provincias, ad barbaras nationes migrare pertentavit: & ut alios à Maurorum ſervitute liberaret, ubi in magno ſalutis periculo verſabantur, ipſe ſemetipſum in ſervum tradidit. Hoc eodem zelo igneſcens Dominicus, ferventibus cælum crebrò tundebat orationibus, uberes jugiter fundebat lacrymas, flagellis pluries ſingulis diebus carnem ſuam cruciabat, continuis corpus ſuum affligebat jejuniis, plurimis illud vexabat laboribus, & alia multa pro animarum ſalute faciebat. Cor tandem ſancti Dominici erat quaſi fornax zelo ſalutis animarum ſemper ſuccenſa, nilque magis optare videbatur vir ſanctus, quàm ſalutem hominum, quos omnes in Chriſti viſceribus eſſe cupiebat, *Cupio omnes*

Joan. 2.

Tert. l.2. adv. Marc. 17

Ad Phil. 1.

vos

vos in viſceribus Chriſti. Ecce Prędicatorem, cujuszelus fuit quidem ardentiſſimus, *Sed & zelus ejus fuit genereſiſſimus*.

2. Non ſine myſterio prægnans ſancti Dominici mater, in ſomno ſibi viſa eſt, in alvo ſua videre carnem facem accenſam ore geſtantem. S. enim Dominicus, quem tunc in ventre portabat, ratione zeli quo exarſit, fuit fax accenſa; & ratione officii Concionatoris, quo functus eſt, fuit quaſi canis myſticus, ad cuſtodiendum Chriſti ovile delegatus. Nec credendum; quòd Dominicus fuerit canis mutus, latrare non valens, fuit enim canis audax, qui generoſo accenſus zelo, adversùs hæreticos, & omnis generis peccatores latravit. Sanctus Dominicus, ut ait ſanctus Vincentius Ferrerius, clamavit contra dominos temporales, qui populos tyrannicè vexabant, eoſque ad reddendum cuique ſuum induxit, clamavit contra Prælatos, Religioſos, & Clericos ſæculares, eoſque ad ea, quę ſtatus ſui ſunt, facienda perduxit, clamavit contra uſurarios, & cives crudeles, qui pauperibus non ſubveniebant, eoſque ad miſericordiam, & liberalitatem movit, clamavit contra mulieres luxurioſas, eaſque ad caſtitatem ſectandam compulit; ſed potiſſimùm clamavit adverſus Albigenſes hęreticos, in quos, generoſo ſuccenſus zelo, inſurrexit, eorumque hæreſim penitùs extirpavit.

Norunt omnes, quòd, tempore ſancti Dominici, Albigenſes hęretici, Toloſam, Carcaſſonam, Albiam, pluresque alias muniſſimas civitates, tùm in Gallia, tum in Regnis Navarræ & Arragoniæ occuparent; quodque formidandis ſuis exercitibus omnia ſibi obvia ferro, flammiſque vaſtarent. Sanctus autem Dominicus adversùs infenſiſſimos illos Eccleſiæ hoſtes ad cruciatam Catholicos inclinavit; ex quibus copioſus ordinatus eſt exercitus, in cujus fronte eſſe ſolebat vir ſanctus, Chriſti crucifixi imaginem manu gerens, Duceſque & milites catholicos hortans ad fortiter pro fide & Religione catholica decertandum, hæreticos verò, ex adverſa parte ſtantes, arguens & generoſè increpans. Nunc ad milites catholicos ſe convertens, unicuique eorum dicebat. *Confortare, & eſto robuſtus*. Nunc verò ad Albigenſes ſuum dirigens ſermonem, eos dirè & generoſè arguebat & increpabat. O quàm generoſus fuit hic ſancti Dominici zelus. *Sed zelus ejus fuit etiam conſtantiſſimus*. Joſue 1.

3. Omnis Apoſtolicus Concionator conſtanti ſuccendi debet zelo. *tum*, ad portandos prædicationis labores; *tum*, ad ſuſtinenda adverſa multa, quæ in prædicationis exercitio toleranda occurrunt. *qui locum prædicationis ſuſcipit, mala inferre non debet, ſed tolerare*. Gr. ho 7 in Evang. Sanctus autem Dominicus conſtantiori adhuc egebat zelo, quàm alii Prædicatores; quia Hæreticis, Mauris, aliiſque multis Eccleſiæ, & Evangelicæ veritatis hoſtibus prædicavit, à quibus irriſiones, opprobria, verbera, multaſque perſecutiones perpeſſus eſt. Tanta autem ſancti illius viri fuit conſtantia, ut pro Dei gloria & animarum ſalute, æquo & hilari animo, dira quæque pertulerit, imò & occaſiones pro Chriſto patiendi quæſierit. Et ideò rarò Toloſam adibat, quia ibi honorabatur; ſæpè verò ad urbem Carcaſſonam ibat; quia ibi illudebatur, conſpuebatur, percutiebatur, & gravia patiebatur. Quę omnia ita conſtanter perferebat, ut ſemper graviora & prolixiora ſupplicia pati ambiret. Unde fatenti Hæretico, quòd ipſi inſidias ad necem paraſſet, conſtanter reſpondit vir ſanctus. *Pergratum mihi praſtitiſſes officium, ſi primò mihi pedes, abſcidiſſes, deinde brachia fregiſſes, poſteà oculos eruiſſes; & tandem, abſciſſo capite, mortem intuliſſes*. Lib. vit. c. 7.

O magnam præclari huius Prædicationis conſtantiam! Qui conſtantiori etiam zelo accenſus fuiſſe videtur, cùm in fronte exercitus crucigerorum ſtabat. Ubi crucigeris prædicabat, ut pro Chriſto & Eccleſia ſtrenuè decertarent: Albigenſes verò, ex adverſos ſtantes, acriter arguebat, & increpabat nullo modo timens inſidias quas illi ſtruebant, minas quas intendebant, gladios quos acuebant, & innumera jacula quę vibrabant. Tùnc vir ſanctus robur, fortitudinem, & ſpecialem conſtantiam percipiebat à Chriſto crucifixo, cujus imaginem circumferebat, & manu geſtabat, tantaque ejus erat conſtantia, ut ferociſſimorum, & infenſiſſimorum illorum hoſtium enſes, ſagittas, & crudelitatem nullo modo timeret. Chriſto, cujus immaginem palam gerebat, hæc Judithæ verba ſæpè dicebat: Domine, *da mihi in animo conſtantiam*. Quaſi diceret; Domine, Albigenſes, nomini tui hoſtes ſunt, crudeles ſunt, mihi infenſiſſimi ſunt, nilque eam in votis habent, quam me cruciare, dirioribus quibuſque modis me torquere, & morte me ſæviſſima plecti, quare rogo ut des mihi conſtantiam ad hæc omnia perferenda. Tantamque ei dedit Chriſtus conſtantiam, ut nec Albigentium furorem, nec exercitum eorum quocumque modò pertimeſceret, dicens cùm Propheta: *ſi conſiſtant adversùs me caſtra, non timebit cor meum*. Ecce Concionatorem vero zelo ſuc-

cenſum; ſed viſo hujus Prædicatoris zelo, *admiremur præclara virtutum, & morum ejus exempla.*

II. PARS. *Sancti Dominici exempla.*

SAnctus Dominicus exemplum fidelium extitit *in verbo*, *in converſatione*, *in charitate*. 1.Tim.4. maxima enim ſemper & ubique ſanctitatis & virtutis exempla dedit. 1. In verbis quæ protulit. 2. In converſatione quam cum hominibus habuit, 3. in charitate, qua exarſit.

1. Prædicatores ſunt lucernę ſuper candelabrum poſitæ, ut luceant omnibus qui in domo Dei ſunt, debentque primò lucere verbis ſuis, ac ita verbis lucere debent, ut omnia verba quæ proferunt, ſint circumſpecta, ponderata, & ordinata. *Concionatores debent eſſe exemplum fidelium in verbo* D.Th. in 2. Thim. 4. lect. 3. *circumſpecto, ponderato, ordinato*, Verba eorum debent eſſe circumſpecta, ſeu tanta cum prudentia & circumſpectione prolata. ut nullum verbum ſcurrile, mendax, vel quocumque modo malum & peccaminoſum proferant. Verba eorum debent eſſe ponderata, ita ut nec unicum verbum dicant, quod in divinæ ſapientiæ lance non ſit alicuius ponderis, & momenti. Verba tandem eorum debent eſſe ordinata, talemque ordinem in verbis ſuis ſervare tenentur, ut nullum verbum proferant, quod ad Dei gloriam, vel proximi profectum non ſit ordinatum.

Ecce qualia à Prędicatoribus ſint exhibenda virtutis exempla *in verbo*, ſed ecce etiam qualia fidelibus, *in verbo*, virtutum exempla præbuerit ſanctus Dominicus, omnia enim ejus verba mirum in modum fuere circumſpecta, ponderata, & ordinata, *Circumſpecta*, & prudentiæ ſale condita fuere omnia ſancti Dominici verba, tanta enim cum ſapientia & circumſpectione loquebatur, ut quotquot, in informationibus pro ejus canonizatione factis, interrogati fuerunt, aſſeruerint, quòd non ſolùm a verbis malis abſtineret; verùm & ab otioſis & indifferentibus, ita ut nuſquam illum, nec unicum verbum otioſũ proferentem audierint. *Ponderata* etiam, maximique ponderis & valoris fuere ejus verba, quia verbis ſuis, *tùm* in prædicatione, *tùm* in converſatione prolatis; *Raimerium* Albiæ Epiſcopum, ſectæ Albigenſium Principem. *Alphonſum*, hujus nominis octavum, utriuſque Caſtellæ Regem, *Alphonſum alium*, Galliciæ & Leonis Regem, ac etiam Magnates alios plurimos cum centum mille aliis Hęreticis, necnon innumeris aliis omnis generis peccatoribus ab Deum convertit. *Ordinata*. tandem fuere ejus verba, non enim vel unicum verbum proferebat, quod ad Dei gloriam non dirigeret, quam in omnibus verbis & operibus ſemper quęrebat, Ecce quomodò ſanctus Dominicus fuit exemplum fidelium *in verbo*, ſed eorum etiam fuit exemplum *in converſatione*.

2. Concionatores, præ cęteris omnibus bonam converſationem habere debent, ita ut non ſolùm luceant verbis, cùm concionantur, ſed etiam luceant operibus, dum cum hominibus converſantur, ac ita luceant; ut qui eos vident, ſuſpiciant, ad benè faciendum moveantur, & ad Deum glorificandum inducantur, *Sic luceat lux* Matth. *veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt*. Heu! quid prodeſt, ſi Concionator pulchra dicat, & operibus contradicat? Quid proſunt ſancta ejus verba ſi mala & ſcandaloſa ſint ejus opera? Certè inutilia & inefficacia ſunt Concionatoris verba, ſi unum dicat, & aliud faciat, & ſi ipſe non faciat, quod aliis faciendum prędicat. O quàm multi ſunt hujuſmodi Concionatores, qui malignis ſuis operibus plus deſtruunt, quàm verbis ſuis ædificare valeant Sed ſanctus Dominicus, qui exemplum fuit hominum *in verbo*, fuit etiam exemplum eorum *in converſatione & opere*, nec aliquid faciendum prędicavit, quod ipſe perfectiori modo non fecerit, Cùm prędicabat, ſuperbiam eſſe oblegandam & humilitatem ſectandam, identidem miranda humilitatis exempla exhibebat, omnibuſque notum erat, quòd tanta ejus eſſet humilitas, ut ſibi oblatos Epiſcopatus recuſaret, ad quaſque dignitates evehi renueret, nec hominum minimo pręferri optaret. Cùm in concionibus ſuis avaros increpabat; quotquot eum audiebant, noverant, quòd ipſe pecuniam, ſupellectilem; patrimonium, & cuncta quæ juris ſuis fuerant, pauperibus erogaſſet, ut paupertatem evangelicam ſectaretur. Impudicis & luxurioſis mirabile reliquit caſtitatis exemplum: ipſe enim moriens, Confeſſario ſuo declaravit, quòd per ſingularem Dei gratiam, ipſi datum erat, caſtitatem talem ſervare, qualem habet puerulus, in cunis vagiens. Quid dicam de mortificationibus, aliiſque ejus virtutibus? Sciunt omnes, quòd vir ille ſanctiſſimus diro veſtiri ſolebat cilicio, catena ferrea ſupra nudam carnem cingebatur, à carnibus abſtinebat, vilibus aliis cibis parcè veſcebatur, orationi ſedulò inſiſtebat, aliaque tot & tanta omnium virtutum dabat exempla; ut meritò dici poſſit, quòd

non

Digitized by Google

non ſolùm verbis, ſed etiam mirandis altiſſimarum virtutum exemplis univerſam Eccleſiam ſuſtentaverit, *In vita ſua ſuffulſit domum, & in diebus ſuis corroboravit templum.* Eccl. 51 Unde non mirum, ſi ſummus Pontifex Innocentius III. in ſomnis viderit ſanctum Dominicum, Eccleſiam Lateranenſem humeris ſuſtinentem, ne rueret; ipſe enim non materialem hanc Eccleſiam, ſed totam Eccleſiam Romanam ſuſtinuit per miranda virtutum exempla quæ præbuit in verbo, & converſatione: *ac etiam in charitate*.

3. Quid prodeſſet Concionatori ſi linguis Angelorum loqueretur, charitatem autem non haberet? Cor. 12. Nonne hic eſſet *velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens*? Sed quomodò Concionator ad Dei amorem alios accendere valet, ſi ipſe priùs charitatis igne non ardeat? Nonne ut aliorum corda charitatis igne inflammet, debet ipſe priùs charitatis igne ardere? Tert. lib. de pud. 2. Certè *de incendio ardor eſt*: & ut Concionator aliorum corda Dei amore ardere faciat, debet ipſe charitatis incendio ardere, charitatis flammas emittere, & ardentiora charitatis exempla exhibere.

Non deſunt ſancti Concionatores, qui hoc charitatis igne ardeant; ſed hoc igne potiſſimùm exarſit ſanctus Dominicus. Et ideo in ipſo Ordinis ſui ſcuto gentilitio appingitur ſtella, cum hac epigraphe. *Lucet & ardet*. Quia ſcilicet ſanctus Dominicus, ratione doctrinæ ſuæ & miraculorum, quæ operatus eſt, toti terrarum orbi illuxit; & ratione ſuæ charitatis, totus ignitus fuit, amoriſque divini flammas emittere nunquam deſtitit.

Ardentem hanc Charitatem & maximum hunc, quo in Deum ardebat amorem, manifeſtavit jugibus quas fundere ſolebat lachrymis. Si enim, ut ait divus Auguſtinus. *Lacrymæ teſtes ſunt amoris*; maximum ſanè in Deum amoris teſtimonium præbuit ſanctus Dominicus: quia ſæpè & amariſſimè ex amore flevit; *ejuſque gemitus tanti erant, ut in dormitorio viciniores excitarentur, ac ipſi quoque flere cogerentur*.

Heu! quantum amabat, qui tales lachrymas fundebat. Sed ardentem; qua ſuccendebatur, charitatem magis adhuc teſtatus eſt ſanctus Dominicus per ardorem & ſollicitudinem illam, qua omnium ſalutem ambiebat, quærebat, & procurare conabatur. Religioſis enim & ſæcularibus, fidelibus, & infidelibus, magnis & parvis, ac omnibus denique prodeſſe ſtuduit; utque omnibus prodeſſet, continuè oravit, vigilavit, prædicavit, ac charitate ſemper accenſus, longa & difficilia ſuſcepit itinera, multa ſubiit pericula, plurimoſque & graviſſimos labores portavit.

O magnam ſancti Dominici charitatem! ò quam præclara ſunt charitatis exempla quæ præbet eximius ille Concionator! Sed eius imprimis eluxit charitas in martyrii deſiderio, quo exarſit. Docuit Chriſtus Salvator, quòd *majorem charitatem nemo habet, quàm ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*. Hac autem charitate ſummoperè exarſit ſanctus Dominicus, & ideò in Maurorum regionem ſe contulit, ideò furentibus Albigenſibus ſe oppoſuit. ideò utriſque prædicavit, & alias multas martyrium patiendi occaſiones ſollicitè quæſivit.

Ecce prædicatorem perfectiſſimum, qui ſimul doctiſſimus, zelantiſſimus, & vita exemplari florentiſſimus fuit. O utinam omnes Concionatores ſimili illuſtrarentur ſcientia, pari arderent zelo, & eadem omnium virtutum exempla ederent! ſed, ò utinam, ſicut innumeri auditores ſancti Dominici concionibus ad veram morum converſionem adducti fuere; ita qui nunc Concionatores audiunt, eum fructum verbi Dei reciperent, & ad veram converſionem perducerentur.

Verum eſt, quòd Prædicatores debeant eſſe ſcientia præditi, zelo accenſi, & vita exemplari ſplendidi; ſed qualeſcumque ſint Concionatores, debent ſemper auditores ex eorum concionibus ſpiritualem aliquem fructum elicere. Non jubet Deus, ut qui verbum Dei audiunt, ſcrutentur, qualis ſit ſcientia, qualis ſit zelus, & qualis vita Concionatorum, ſed vult ut eorum verbis obtemperent, idque faciant, quod Concionatores ex parte Dei faciendum prædicant. Matth. 23. *Quæcumque dixerint vobis, ſervate & facite.* Magnam ergo cum reverentia quoſcumque Concionatores audite, illos inſpicite veluti magiſtros à Deo miſſos, ut ſalutis viam vos doceant: eorum verbis fideliter obtemperate, ſimulque cum verbo prędicationis infundet vobis Deus gratiam ſanctificationis, qua adjuti, æternam felicitatem in cælo obtinebitis. *Amen*.

DE SANCTO LAURENTIO

CONCIO UNICA.

Igne me examinaſti. Pſal. 15.

Laurent. juſt. in ſolemn. ſancti Laurent. BEatus Laurentius, cujus hodie ſolemnia colimus, amavit Deum, imitatus eſt Chriſtum, Sanctorum veſtigia ſecutus eſt; mirabilique qua florebat charitate, æſtimatus eſt Pater pauperum, egenorum defenſor, ſervorum Chriſti ſervus, & bonorum omnium ſectator præcipuus.

Ætate cùm eſſet junior, ſenſus canos gerebat in corde: non enim carnis ſecutus eſt petulantiam, non terrenarum facultatum opulentiam appetiit, nec Sacerdotalis dignitatis gradum ambivit. Quin potiùs corpus jejuniis attrivit, vigiliis edomuit, laboribus afflixit, nullamque ſibi requiem indulſit: ſed tanquam athleta fortiſſimus in pœnitentiæ quotidianæ ſe ſtadio exercuit.

Major factus, magno cum ſtudio Martyrum circuibat cryptas, optans iis aſſociari; tantoque martyrii flagrabat deſiderio, ut cùm Romanæ Sedis ad ſupplicium traheretur Antiſtes, ipſe grandi ad eum vociferatione clamaret: *Quò progrederis ſine filio Pater? Quò Sacerdos ſancte ſine Diacono tuo properas?* Ipſe autem paucis ab hinc diebus voti & deſiderii ſui compos effectus eſt. Nam ex crudelis tyranni Decii ordinatione fuit à militibus comprehenſus, carceri mancipatus, diſtentus equuleo, fuſtibus cæſus, laniatus verberibus, craticulæ ſuperpoſitus, & aſſatus incendio: *Igne me examinaſti.*

Sanctiſſimum hunc Levitam nunc non contemplabimur concionantem, cæcos illuminantem, pauperibus bona diſtribuentem, ſed ferreæ craticulæ decumbentem: ubi atrociſſimis flammarum pœnis excruciatur, &c. *Ave.*

CUm Moyſes ſoceri ſui gregem ad interiora deſerti duxiſſet, vidit a longè rubum, qui ardebat, & non abſumebatur: *Videbat, quòd rubus arderet, & non combureretur.* Princeps ille populi Iſraelitici, admiratione & curioſitate motus, ad rubum illum ire ſtatuit, ut meliùs videret illum, utque portentum illud contemplaretur; *Vadam, & videbo viſionem hanc magnam.* Exod. 3. Ibid.

Magnum quid erat haud dubiè, videre rubum inconſumptilem, ſemper ardentem, & nunquam deficientem; ſed longè majus & mirabilibus ſpectaculum nobis hodie videndum & contemplandum ſancta proponit Eccleſia. Non enim rubum ſpinoſum & ſilveſtrem, flammis expoſitum, iiſque reſiſtentem, ſed hominem cæleſtem, craticulæ ſuperpoſitum, & crepitantium vim flammarum glorioſè ſuſtinentem, à nobis conſiderari, & honorari deſiderat. Non rubus in deſerto ardens; ſed Laurentius in Urbe Roma craticulæ appoſitus, eſt viſio magna, quam jam viſuri & contemplaturi ſumus. Venite ergo, & videte mecum viſionem iſtam magnam, attentè conſideremus ſanctum Levitam Laurentium, flammis ardentibus expoſitum, & de iis triumphantem. Contemplemur eum craticulæ ſuperpoſitum; & dicamus, quòd craticula fuerit ei Cathedra, lectus, & thronus. Craticula fuit ei, 1. *Cathedra.* Doctoris & Prædicatoris. 2. *Lectus* quietis, & dulcedinis. 3. *Thronus* gloriæ & honoris.

Craticula fuit ſancto Laurentio Cathedra Doctoris, & Prædicatoris. I. PARS.

AD erudiendum Dei populum nulla eſt utilior forma, quàm Martyrum eloquentia; validiora enim ſunt exempla, quàm verba; & efficacius eſt opere docere, quam voce. In hoc autem dicendi modo maximè floruit beatus Martyr Laurentius; ipſe etenim in craticula, quaſi in Doctoris, & Concionatoris Cathedra conſtitutus, exemplo ſuo homines mirabiliter docuit. 1. Patientiam; 2. Conſtantiam. 3. Dei amorem.

1. Antequam craticulæ ſuperponeretur Laurentius, varia, & mira patientiæ protulit exempla. Poſtquam enim Eccleſiæ theſauros Decio dare recuſavit, avaro illo ſæviente tyranno, ſanctus hic Levita tetro fuit carceri mancipatus, in quo multis diebus ſine cibo & potu remanſit. Inde tamen extractus fuit, ut ad diis ſacrificandum compelleretur; ſed cùm unicum Deum cæli & terræ Creatorem, ſe colere, palàm profeſſus ſemper fuiſſet, ſcorpionibus cæſus, diris exceptus flagellis, & pectinibus ferreis excarnificatus fuit. Inſuper ardentes laminæ lateribus eius admotæ ſunt; deinde ad cataſtas fuit damnatus, ubi funiculis ligatum ejus corpus, ita diſtentum eſt, ut oſſa a nervis, & nervi à carne ſepararentur.

In his omnibus ſuppliciis mira quidem Laurentiu Patientiæ protulit exempla; ſed in craticula, cui tandem ſuperpoſitus eſt, mirabiliora certè præclaræ hujus virtutis documenta toti orbi Chriſtiano præbuit. Hæc enim craticula fuit quaſi gymnaſium patientiæ, vel quaſi Cathedra Doctoris & Concio-

nato-

natoris, in qua invictus ille Martyr, exemplo ſuo, altiorem & eminentiorem patientiam docuit.

Quod, quæſo, majus hujus virtutis exemplum noſtris unquam ſeſe oculis obtulit? quis unquam homo patientior ſanctiſſimo illo Levitâ, qui dum in craticula ſæviſſimè ureretur, non ſolùm nullum impatientiæ verbum protulit; ſed etiam ignium vim & flammarum ardorem animo æquiſſimo, & ſummè tranquillo paſſus eſt; *Flamma*

Auguſt. ſer. 3. de div.

uſtus, ſed patientia tranquillus. Sicut aurum percuſſum, non reddit ſonum, inquit ſanctus Bonaventura: ita & ſanctus Laurentius, dum in craticula igne combureretur, & bidentibus ferreis, vel aliis crudelitatis inſtrumentis attereretur, nullum impatientię ſonum dedit, ſed præ nimia qua pollebat patientia, corde tranquillo & quieto dolores tanquam favores, & veluti eximia beneficia percepit,

O portentoſum altioris patientię exemplum! Sed patientia ejus major adhuc fuiſſe videtur in hoc, quòd in craticula poſitus, quò graviora erant ſupplicia quæ patiebatur, eò ferventiùs Deum orabat & benedicebat. Sicut tres pueri, in fornace ambulantes, Deum laudabant, & orabant, ita Laurentius, caticulæ decumbens, Deum continuè laudabat, & deprecabatur, *Illi ſtantes in pœnis, elevatis manibus orabant*

Ambroſ hom. 2. de S. Laurent.

Dominum; hic autem proſtratus in ſua pœna, toto corpore Deum deprecatur. Torquentur ejus oculi, & ipſe Deum benedicit; torquentur brachia, & ipſe Deum benedicit, torquentur latera, & ipſe Deum benedicit, & *toto corpore Deum deprecatur*.

Ecce hominem verè patientem: ecce verum Prædicatorem, qui exemplo ſuo efficaciter nos docet patientiam in adverſis. Sed ſi craticula fuit Laurentio Cathedra Doctoris, in qua docuit homines patientiam, fuit etiam Cathedra Doctoris, *in qua docuit eos conſtantiam*.

2. Viri conſtantis eſt, non trepidare, nec aliquod timere ſupplicium. Rugiant leones, ſæviant tyranni, inſurgant dæmones, gravia quævis inſerantur ſupplicia, impavidus ſemper ſtabit vir conſtans. Hujuſmodi autem extitit inclyti Martyris Laurentii conſtantia; qui palam proteſtatus eſt, quòd nulla tormenta, quantumvis dira & immania, pertimeſceret. *Non timeo tormenta tua*. O Martyr invictiſſime, nonne times ſcorpiones, flagella & cataſtas? *Non timeo*. Nonne times cratem ferream, & ignem ſuppoſitum, à quo lentè torrendus es? *Non timeo*. Nonne times innumera alia ſupplicia, quæ crudeliſſimus carnifex, tibique infenſiſſimus tyrannus excogitare poteſt? *Non timeo*. Tantaque denique eſt ejus conſtantia, ut nulla ſibi parata vel quæ parari poſſunt, ſupplicia pertimeſcat. O magnam Laurentii conſtantiam! ò *Martyris conſtantia, omni honore colenda, quæ tanto vigore emicuit tantaque virtute profecit; ut immaniſſimis nequaquam ſuppliciis cederet, nec atrocibus flecteretur pœnis; ſed clamaret, non timeo tormenta tua.*

Laurent Juſt. ſer. de S. Laurent.

Conſtantia in hoc convenit cum patientia, quòd inclinet ad æquanimiter perferenda quævis adverſa. Sed conſtantia addit patientiæ quandam animi firmitatem, qua vir conſtans, impavidus & immobilis permanet in ſuppliciis, quantumvis atrocibus, & quantumvis diuturnis. Unde conſtantia videtur eſſe patientia quædam, non ſimpliciter, ſed patientia firma, immobilis & perſeverans. Et hæc conſtantia, ſeu, patientia firma, immobilis & perſeverans, maxima extitit in ſancto Laurentio, craticulæ ſuperpoſito, quia ibi ſæviſſimam, & diuturnam lenti ignis pœnam ita conſtanter pertulit, ut immobilis ſemper remanens, jam unum, & mox aliud latus, quaſi quadam cum complacentia comburere aſpiceret. *Ipſe lætiſſimo vultu reſpexit ad Imperatorem, dicens. Ecce miſer, aſſaſti unam partem, gyra aliam, & manduca, quia jam video, quòd diù deſideravi*. O virum verè conſtantem, O mirabilem Laurentii conſtantiam. O mirandun chriſtianæ conſtantię Doctorem, qui non lingua ſolùm ſed & omnibus membris conſtantiam prædicat; Sed ſi craticula Laurentio fuit cathedra Doctoris, in qua hominibus prædicavit conſtantiam: fuit etiam cathedra Doctoris, *in qua eis Dei amorem prædicavit*.

Vincent Ferr. ſer. de S. Laurent.

3. Duplici comburebatur igne Laurentius *uno*, ſcilicit, elementari & externo, à quo ejus torrebantur latera, *altero*, cæleſti, & divino, quo cor ejus accendebatur. Unde præclare adnotavit Sanctus Ambroſius, quod in perſona Laurentii hæc verba Regius Vates protulerit. *Ure renes meos, & cor meum*. Non enim Laurentii ſolùm renes uſſit ignis elementaris, ſed inſuper cor eius combuſſit ſacra amoris divini flamma, & ut loquitur ſanctus Maximus, *In Laurentii pectore inſuperabilis ſancti Spiritus flamma fervebat*.

Max. hom. 3 de S. Laurent.

Aliquas cæleſtis huius ignis ſcintillas emiſerat Laurentius, cùm Sixtum Pontificem, ad ſupplicium euntem, ſic allocutus eſt. *Quò progrederis ſine filio Pater? Quò Sacerdos ſancte ſine miniſtro properas? Tu nunquam ſine miniſtro ſacrificium offe-*

con-

re conſueveras; quid ergo in me diſplicuit paternitati tuæ. Ignitas etiam ſacri hujus amoris flammas è corde emiſerat: cùm carceres, flagella, ſcorpiones, & cataſtas perpeſſus eſt; quia in his omnibus ſuppliciis ignita verba continuè proferebat. Sed facto illo igne magis ſuccenſum fuit cor ſancti hujus Levitæ; cùm, craticulæ ſuperpoſitus, igne externo corpus ejus cruciabatur. Tunc enim *in corde ejus insuperabilis ſancti Spiritus flamma fervebat.* Tunc tantus fuit ignis amoris divini, quo invictiſſimi illius athletæ cor ardebat, ut ardore ſuo externum ignem ſuperaverit; *Segnior fuit ignis, qui foris uſſit; quàm qui intùs accendit.* Tantus tandem tunc fuit ignis, quò interiùs ardebat ſanctus Laurentius, ut ignis externus, videretur eſſe frigidus, reſpectu ignis divini, quo cor ſancti illius Martyris accendebatur; *In comparatione fervoris quo pectus ejus ardebat, exterior perſecutorum flamma frigebat.*

s Leo ſer. de s Laurent.

Auguſt. ſer. 37. de die.

O ferventiſſimum Laurentii amorem! O mirandum ignem, quo accenditur cor ejus? Hodie à beato Laurentio diſcamus, Chriſtum amare crucifixum; ſeu, pro Dei amore ſupplicia, & adverſa quævis portare. Sanctus ille Levita in craticula, tanquam in Cathedra Concionatoria poſitus, non ſolùm patientiam & conſtantiam, ſed etiam Dei amorem nos docet. Studeamus ſub tanto Doctore, & ex mirabilibus ejus exemplis aliquod emolumentum eliciamus. At poſtquam Laurentium in craticula, tanquam in Cathedra Doctoris & Prædicatoris vidimus; dicamus, quòd craticula fuerit ei etiam *lectus quietis & dulcedinis.*

Craticula fuit ſancto Laurentio lectus quietis & dulcedinis.

2. PARS.

Duri haud dubiè Laurentio fuere cruciatus, quos pertulit: ipſique non parùm acerbus fuit ignis, a quo caro ejus aſſabatur. Nihilominùs audacter dicam, quòd in mediis tormentis, ſuperna dulcedine ſuperfuſus, ei craticula fuerit lectus mollis & ſuavis, 1. Propter Chriſti præſentiam, qua recreabatur, 2. Propter Paradiſi gloriam, quam contemplabatur, 3. Propter inferni pœnam, à qua præſervabatur.

1. Diriſſima quidem & acerbiſſima patiebatur glorioſus athleta Chriſti Laurentius, dum craticulæ ſuperpoſitus ureretur, ſed, ut Regii vatis utar verbis, Dominus opem tulit illi ſuper lectum doloris, ejuſque ſtratum ita verſavit, excuſſit, ventilavit, & emolliit. Vel potiùs Laurentium, in craticula jacentem, gratia ſua ita fovit, ſua præſentia, ſuoque auxilio ita recreavit, & conſolatus eſt, ut craticula ei lectus ſuavis extiterit; in quo ita quietè jacebat, ut diceret circumſtantibus, ab una in aliam partem me verſate, & de carne mea, ſi velitis, comedite. *Beatiſſimus Martyr oſtendens, quam quietè jaceret in illo ignito ferro, ait circumſtantibus; jam me verſate, & ſi una pars cocta eſt, manducate.* Laurentio præſens aſtitit Chriſtus per auxilium gratiæ ſuæ quo illum roboravit, & per conſolationem internam, qua illum fovit, ſuaque præſentia ita illum illuminavit, recreavit, & conſolatus eſt, ut craticula ei fuerit lectus quietis & dulcedinis; *Ille craticulam ſupplicii, lectum quietis putabat.*

Chryſol ſer. 135.

Chryſol. ibid.

Laurentius ſimul & ſemel patiebatur, & conſolabatur, torquebatur igne externo, & fovebatur conſolatione interna: cruciabat eum tyrannus, & tormenta ejus leniebat Chriſtus, dira ei erat craticula, ſed per Chriſtum ipſi mollis & ſuavis fiebat. Quia Chriſtus qui potentior eſt ad conſolandum quam tyrannus ad torquendum, unxit eum oleo lætitiæ & conſolationis; ſuaque præſentia, & aſſiſtentia ita illum recreavit, & conſolatus eſt, ut craticula fuerit ei lectus quietis, & dulcedinis. Sed craticula fuit ei etiam lectus quietis & dulcedinis *propter gloriam Paradiſi, quam contemplabatur.*

2. Nihil eſt, quod tormenta ita alleviet ut contemplatio æternæ illius felicitatis, qua præmiantur in cælo, qui in terra pro Chriſto paſſi ſunt, & ideò cùm Martyres, cæleſti lumine ſuperfuſi, contemplantur ſempiternam illam beatitudinem pro qua decertant, in mediis ſuppliciis quaſi nihil patiuntur. Quod teſtatur expertus Chriſti Martyr ſanctus Flavianus, dicens. *Nulla caro patitur, dum animus in cœlo eſt, & nequaquam corpus hoc ſentit, cùm ſe Deo tota mente devovit.* Sed hoc clariùs patet in invictiſſimo Chriſti Martyre ſancto Laurentio: cui ita ſuavis fuit craticula, ut magna alacritate tyranno illuderet, taliſque hilaritas & dulcedo à gloria æterna, quam contemplabatur, procedebat, & ideò in craticula exiſtens, clamabat. *Gratias tibi ago, Domine, quia januas tuas ingredi merui.* Dum corpus ejus ſuper ardentes decumbebat carbones, animus illius intra Paradiſi januas ingreſſus eſt, ibi æternam illam contemplatus eſt beatitudinem pro qua decertabat, ibi arcana vidit, quæ non licet homini loqui, ibique tot & tantis mens illius ſuperfuſa fuit deliciis, ut ſibi corpus ſuum in lecto molli potius, quam ſuper ſtratum ferreum decumbere videretur.

Apud. Sur. 24. febr.

De

De Machabæis Martyribus aſſerit Theophilus Alexandrinus, quòd tormenta quæ patiebantur, non ſentirent: quia dùm eorum torquerentur corpora, ſpiritus in cęlo erat: *In Paradiſum animæ diambulantes, non ſentiebant quod patiebantur*. Similem in modo Laurentius, ſupra craticulam poſitus, urebatur, & torrebatur; in atroci tamen illo ſupplicio, quaſi inſenſibilis videbatur: quia, ut ait ſanctus Ambroſius, dùm ſanctus ille Levita torqueretur in terris, animus ejus verſabatur in cęlis: *Jaceat licèt ante pedes tyranni exuſta caro, corpus exanime; nihil tamen detrimenti patitur in terris, cujus animus demoratur in cælis*. Homo quidem nobis ſimilis erat Laurentius: ejus caro ęnea non erat; verè & crudeliter ab igne cruciabatur, ſed cum in mediis ignibus ſuſpiciebat Regnum Cælorum, pro quo aſſequendo pugnabat; & coronam gloriæ quam ſperabat, nihil ducebat: omnia tormenta, nihilque pati videbatur. Imò, in mediis tormentis lætabatur, deliciabatur, & exultabat, quaſi in molli, & florido lectulo fuiſſet. Craticula ergo fuit Laurentio lectus quietis & dulcedinis propter gloriam Paradiſi quam contemplabatur: *Ac etiam propter inferni pœnam à qua præſervabatur*.

Ambro. hom. 1. de S. Laur.

S. Maxi. hom. 3. de S. Laur.

3. Cum Martyres acerbiſſimum, & æternum inferni ignem contemplabantur, omnia hujus mundi ſupplicia eis ſuavia videbantur. Unde ſanctus Ambroſius explicans illa Regii Prophetæ verba: *Principes perſecuti ſunt me gratis, & à verbis tuis formidavit cor meum*, ait, quòd Martyres non timeant terrenos Principes, quorum ſupplicia citò tranſeunt; ſed quod maximè formident à verbis Dei, homines ad æterna ſupplicia damnantis; *Pone*, inquit, *Martyrem circumſpectantem omnia plena ſuppliciis; dicit Martyr: Principes quidem me perſecuti ſunt, ſed non timeo eorum minas & verba; à tuis, ò Chriſte Judex, verbis formido, ne mihi aliquando dicas: diſcede à me, maledicte, in ignem æternum*. Tormentis autem illis æternis attendebat Laurentius, dum in craticula combureretur: ignem illum perpetuum, illud ſine fine incendium, illamque pœnæ recrudeſcentis ærumnam mente revolvebat. Quare pœnas pœnis, lectumque ſuum æterno damnatorum comparans cubili, lectum ſuum ita ſuavem ſentiebat, ut mente hilari exultaret, & ſubjicientibus prunas inſultaret: *Subiicientibus prunas, inſultat Levita Chriſti*.

Pſ. 118.

Ambr. in Pſ. 118.

Sanctum Laurentium, in craticula patientem, beatiſſimum prædicat ſanctus Maximus, dicens: *Quid hoc beatius viro?* Quæ, quęſo, hæc eſt beatitudo, qua gaudet ſanctus ille Levita? In quo beatus eſſe poteſt, qui igne crematur, qui à tortoribus ſupra craticulam variè verſatur, & qui atrociora patitur tormenta? Fuit beatus; quia momentaneo hujus mundi igne, flammam gehennæ perpetuò exurentis evaſit; fuit beatus: quia *arſit ne arderet, & ut non ureretur exuſtus eſt*; fuit beatus: quia per levia quæ perferebat tormenta, ab æternis inferni ſuppliciis præſervabatur. Tantaque hæc ejus erat felicitas, ut præ nimio quo afficiebatur gaudio, in craticula, veluti in lectulo dulcedinis quieſceret; ac in eo, ſicut alter Job, ſolatio repletur: *Conſolabitur me lectulus meus*.

Maxim. hom. 3. de S. Laur.

Ibid.

Job 7.

O utinam cęli gloriam, & inferni ſupplicia feriò ponderarent quotquot in hoc mundo vivunt homines! ò utinam illa ſępè mente volverent? Sed, ò utinam capere valerent immenſum glorię pondus quo premitur, & ineffabilia tormenta a quibus pręſervantur, qui pro Chriſto in hoc mundo gravia patiuntur! Certè ſi conciperemus ſupernæ civitatis quanta ſint gaudia, & quanta Inferni ſint ſupplicia; etiamſi in craticula lento igne conbureremur, craticulam, ſicut Laurentius, tamquam lectulum floridum arbitraremur: Sed ſi craticula Laurentio fuit lectus quietis & dulcedinis; *fuit ei etiam thronus gloriæ & honoris*.

Craticula fuit ſancto Laurentio thronus gloriæ & honoris.

II. PARS.

Laurentium, quem multi reverebantur, dedecorare, & quaſi annihilare ſtatuerat Decius Imperator; ſed mirabili Dei providentia factum eſt, ut invictus ille Martyr in craticula non dedecus & ignominiam; ſed famam, gloriam & honorem invenerit. Craticula enim fuit ei thronus gloriæ & honoris: quia in craticula exiſtens, magnam ſibi gloriam conciliavit; 1. In Urbe Roma: 2. In toto terrarum orbe: 3. In cœlo.

1. Antequam in craticula ureretur ſanctus Laurentius, magno in honore habebatur in Urbe Roma propter Leviticum miniſterium quod ignè fungebatur, propter bona Eccleſię quę fideliter pauperibus diſtribuebat, & propter crebra miracula quę operabatur; ſed in craticula patiens, majorem ſibi in Urbe Roma gloriam comparavit quia in craticula, velut in throno Majeſtatis rutilans, *triumphavit* de Imperatore tyranno, cujus ſuppliciis flecti nequivit, *triumphavit* de tortoribus, quibus inſultavit; *triumphavit* de ſuppliciis, quæ parvipendit *triumphavit* de igne elementi, quē interno amoris

ſui

ſui igne vicit. Et ideò Romani demirantes eximios Laurentii, in craticula exiſtentis, triumphos, majori eum honore proſecuti ſunt, ipſumque, & craticulam, quæ triumphorum ejus inſtrumentum fuit, in æternum venerabuntur: *In honorem tranſierunt triumphi etiam inſtrumenta ſupplicii.*

S. Leo. ſer. de S. Laur.

Die ferè integra Laurentium ſupra craticulam remanſiſſe cenſent nonnulli authores: huncque diem ſanctus Auguſtinus *triumphalem diem* appellat: quia hac die in craticula, velut in trhono exiſtens, glorioſiſſimos retulit triumphos; quibus Urbem Romanam plurimùm decoravit; & ad majorem ſibi honorem impendendum induxit. Laurentius in craticula, triumphis ſuis Romam, totumque Romanum Imperium decoravit & illuſtravit; unde a Ruperto Abbate vocatur *decus Romani Imperii*: & ut aſſerit ſanctus Leo ſummus Pontifex: ſicut Stephanus Jeroſolymam: ita Laurentius Romam decorarit & glorificavit: *Tam illuſtris Roma Laurentio, quam clarificata eſt Jeroſolyma Stephano.* Sed ſicut Laurentius triumphis ſuis Romam decoravit, & illuſtravit: ita triumphis quos in craticula retulit, Urbem Romam ad ſibi majorem honorem impendendum induxit: ab hoc enim momento, quo in craticula triumphavit Laurentius, eum Urbis Roma ſummo in honore habuit, eumque uſque ad mundi finem venerabitur. Sed ſi craticula fuit Laurentio thronus gloriæ & honoris: quia in craticula patiens & moriens, maximum in Urbe Roma ſibi honorem comparavit; craticula fuit ei etiam thronus gloriæ & honoris: *quia in craticula patiens & moriens, maximam ſibi in toto terrarum orbe gloriam conciliavit.*

S. Aug. ſer. 17. de diverſ.

2. Laurentius in craticula, tanta fide, tanta patientia, tanta charitate, totque aliis eminentiſſimis effulſit virtutibus, ut mundum illuminaverit univerſum: *Tanta ejus Martyris gloria extitit, ut paſſione ſua mundum planè illuminaverit univerſum.* Si Sol in unico cæli loco ſtaret, non totum mundum, ſed unicum ſolùm illuminaret Hemiſphærium: ſed Laurentius in craticula tot virtutibus emicat, ut in ea veluti in throno immobilis permanens, non unicum Hemiſphærium, ſed univerſum terrarum orbem illuminaverit. Sicut autem Laurentius in craticula, totum terrarum orbem illuminat: ita & Laurentium in craticula, velut in throno gloriæ ſuæ exiſtentem, totus terrarum orbis veneratur. Ubique narrantur ejus virtutes, ubique prædicantur ejus miracula, ubique cantantur ejus triumphi: & ut ait ſanctus Maximus: *Triumphum beati Laurentii totus ubique mundus conſona devotione concelebrat.*

S. Aug. ſer. 10. de S.

S. Max. hom. 1. de S. Laur.

Cùm Chriſtianos perſecuti ſunt tyranni, eorum gloriæ militaverint: dum illos deprimere & dedocare contenderunt, eos glorificaverunt, eoſque glorioſos, omnique honore dignos effecerunt: non illos vicerunt, ſed provexerunt: *Provexiſtis Martyres, non viciſtis.* Sed Martyrem aliquem nullus unquam tyrranus magis evexit, quam Decius; cum enim Laurentium in craticula aſſari præcepit, ei thronum præparavit: quia nobilis illa craticula fuit thronus gloriæ ejus, in quo non ſolùm à Romanis civibus, verùm & ab omnibus ferè terræ habitabilis incolis honoratus eſt. Verum eſt, quod Roma, urbium Regina, Catholicæ caput Eccleſiæ nobilitata Petro, illuſtrata Paulo, innumeriſque rutilans Sanctorum agminibus, ſpeciali cultum Laurentium in craticula, triumphantem ſemper venerata ſit. Sed ſicut Laurentius in craticula, non ſolam Romam, ſed etiam univerſum mundum illuminavit: ita & univerſus terrarum orbis Laurentii craticulam, & Laurentium in craticula, velut in throno ſuo rutilantem & triumphantem demiratur & veneratur. Heu! quot, in hujus ſancti Martyris honorem, Eccleſiæ in toto terrarum orbe ædificatæ! Quot ſermones Panegyrici in ejus honorem fuere compoſiti? Quot ſolemnia celebrata! Quot Reges, quot Principes, quotque ſummi Pontifices, è thronis ſuis deſcendentes, ante ſancti hujus Martyris craticulam, ejuſque alias reliquias ſe proſtaverunt! Certè nunquam verbis explicare poſſemus, quantam ſanctus hic Levita, in craticula exiſtens, in univerſo terrarum orbe aſſecutus ſit gloriam. Sed ſi craticula fuit thronus gloriæ ejus: quia in craticula exiſtens, magnam in toto terrarum orbe ſibi gloriam conciliavit; fuit etiam thronus gloriæ ejus: quia in craticula exiſtens, *magnam ibi in cœlo gloriam comparavit.*

S. Aug. ſer. 10. de S. Laur.

3. Martyres de tyrannis victores evadunt, cum pro Chriſti gloria mortem obeunt: tùc vincunt, cum occiduntur: *Vincimus cùm occidimur.* Diſceptatio & pugna quædam eſt Martyrem inter & tyrannum; Tyrannus a Martyre exigit, ut vivat, negetque Chriſtum; Martyr verò ait: moriar, ne Chriſtum negem. Quare cum pro Chriſti gloria moriuntur Martyres, ſua morte tyrannos vincunt, & de iis glorioſè triumphăt: quia tunc tyranni confuſi ſunt, eo quod obtinere non potuerint quod obtinere intendebant. Si autem de tyrannis Martyres victores ſint, eis magna debetur in cæli gloria, quam victoribus promiſit, qui non mentitur Deus:

Tert. ſcorp. 1.

Qui

Qui vicerit, dabo ei ſedere mecum in throno Apoc 3. *meo*. Quantam ergo gloriam in cælo ſibi comparavit ſanctus Laurentius! Quam glorioſam & pretioſam coronam in Paradiſo obtinere meruit invictus ille Martyr, in craticula exiſtens? *Quam glorioſa, & quanta multitudine, quantaque florum varietate diſtincta Laurentii Martyris fulget corona*. Certè cùm ſanctus ille Levita in craticu- Augu. ſer 2. de Sancto Laur. la exiſtens, præ cæteris omnibus Martyribus fortiùs & generoſiùs dimicaſſe, ac glorioſiorem de tyranno victoriam retuliſſe videatur: ita & majori gloria eum in cælo fuiſſe donatum, nobiliorique corona eum præmiatum fuiſſe credendum eſt. Fuit ergo craticula Laurentio, non ſolùm Cathedra Prædicatoris, & lectus quietis; ſed etiam thronus gloriæ & honoris.

Contemplemur jam ſanctiſſimum hunc Martyrem in hac Cathedra, in hoc lecto & in hoc throno: ac ex ejus exemplis aliquod ad profectum noſtrum ſpiritualem emolumentum elicere conemur.

Craticula ei fuit Cathedra Prædicatoris Audiamus eum in hac Cathedra concionantem, ac patientiam, conſtantiam. Deiq; amorem nos docentem, Audiamus eum & quod inſpirat facientes, patienter, conſtanter, & propter Deum tribulationes quaſque perferamus.

Craticula fuit ei etiam lectus quietis propter Chriſtum, cuius præſentia recreabatur propter Paradiſi gloriam, quam contemplabatur, & propter inferni pœnam à qua præſervabatur. Heu! ſi in hoc mundo tribulationes patimur, imploremus auxilium Chriſti, qui noſtros poteſt lenire dolores, cæleſtem contemplemur gloriam, quam obtinebimus, ſi pro Chriſti amore patiamur: tormentorum inferni meditemur gravitatem, quam levibus & momentaneis tribulationibus, pro Chriſto paſſis, vitare valemus. Hæc ſi ſerio perpendamus, adverſa quævis nobis ſuavia fient.

Craticula tandem fuit Laurentio thronus gloriæ: quia in craticula patiens, magnam ſibi in Urbe Roma, in toto terrarum orbe, & in cælo gloriam conciliavit. Dira quæque cùm Laurentio generosè patiamur: & ſi non in hoc mundo, ſaltem in cælo magnum obtinebimus gloriæ pondus: pro momentanea enim tribulatione, quam pro Dei amore patienter in hoc mundo ſuſtinemus, dabit nobis Deus in cælo æternum gloriæ pondus. *Amen*.

DE SANCTA CLARA

CONCIO PRIMA.

Quæ eſt iſta? Cant. 8. 5.

UT perfectè dignoſci poſſet, quæ & qualis fuerit illuſtris illa virgo, cuius hodie feſtum celebramus, audiendus eſſet Seraphicus Pater ſanctus Franciſcus, qui apprimè novit, quo duceretur ſpiritu, quibus decoraretur virtutibus, quibuſque meritis & perfectionibus hæc Chriſti Sponſa polleret.

Si jam, Deo ſic volente, in hoc pulpito appareret, & de ſanctiſſima virgine Clara ſermonem inſtitueret vir ille Seraphicus, diceret haud dubiè, eam fuiſſe virginem facie decoram, conditione nobilem, in omni pietate rectè inſtitutam, & innumeris virtutibus ornatam. Diceret etiam, eam fuiſſe divinitatis ſolium, lucis æternæ filiam, necnon novum quoddam ſidus ſanctitate undique tota rutilans, & miraculis plurimis undique coruſcans. Crediderim tandem, quod ſi Franciſcum de ſpirituali ſua filia Clara diſſerentem audiremus, miranda ejus opera ita propalaret, & eminentem ejus perfectionem ita extolleret, ut omnes auditores in admirationem raperentur, & ad venerationem tam piæ, tam humilis, & tam puræ Chriſti Sponſæ mirum in modum adducerentur.

O utinam beatiſſimæ virginis Claræ orator nunc eſſet, qui olim in perfectionis via ſanctiſſimus illius Pater ſpiritualis extitit? Sed quia hanc à Deo gratiam expectare, vana eſſet præſumptio, ſacram illam Virginem pro modulo noſtro laudare pertentemus, & ex innumeris propemodum perfectionibus, quibus decorata fuit, aliquas attingamus, ſedulo inquirentes, quæ & qualis illa fuerit: *Quæ eſt iſta?* &c. *Ave*.

BEata Clara, cuius orationem Panegyricam ſuſcipimus, dum in hoc viſibili mundo verſaretur, fuit filia, pauper, & virgo. Natura eam fecit filiam, profeſſio, quam amplexata eſt, eam pauperem effecit: puritas eximia, qua polluit, eam virginum collegio adſcribit. Qui audient, eam fuiſſe filiam, credent fortè quod infirma fuerit & debilis: qui ſcient, eam fuiſſe pauperem, judicabunt haud dubiè, quod omni bonorum genere ſpoliata fuerit: qui eam fuiſſe virginem addiſcent, cenſebunt

forſi-

forſitan, quòd penitùs ſterilis fuerit omnique progenie caruerit. At toto cælo errarent, qui talia de ſancta Clara efformarent judicia.

Verum quidem eam fuiſſe filiam, pauperem, & Virginem, ſed; *ſi fuit filia*, mirabili etiam generoſitate floruit: *ſi fuit pauper*, ineffabilibus identidem divitijs abundavit: *ſi fuit virgo*, virginitas eius nobili & ſancta fœcunditate fuit illuſtrata. Quarè ad beatæ Claræ gloriam dicamus, quòd fuerit filia, pauper, & virgo. Fuit; 1. *Filia* & generoſiſſima: 2. *Pauper*, & ditiſſima; 3. *Virgo*, & fœcundiſſima. Ecce quæ fuerit ſancta Clara: *Quæ eſt iſta?*

I. PARS. *Sancta Clara fuit filia generoſiſſima.*

Filia generoſa, rara eſt avis in terris. Unde vix talem aliquam inveniri poſſe cenſebat Salomon: *Mulierem fortem quis inveniet?* Illa tamen Virgo, quæ nobis hodie colenda proponitur, verè eſt filia generoſiſſima contra parentes, contra infideles & contra Deum: 1. *Contra parentes*, qui vocationi ejus adverſantur: 2. *Contra infideles*, qui Monaſterium ejus invadere conantur: 3. *Contra Deum*, qui virtutem ejus variis adverſitatibus probat.

1. Clara, cum eſſet juvenis, in domo patris ſui ſedebat ſolitaria: ibi delicatum corpuſculum diro affligebat cilitio, ibi ad pauperes libenter manus extendebat; Ibique jejuniis, orationibus, aliiſque pœnitentiæ, & pietatis operibus indeſinenter vacabat. At, major facta, afflante ſancto Spiritu, in altum ducere, & altiora virtutis & perfectionis fundamenta jacere cogitavit. Cùmque Seraphico Patri, quem in vitæ ſpiritualis ducem ſibi elegerat, ſacrum hoc cordis ſui deſiderium ſincerè aperuiſſet, de ejus conſilio, ipſa die Palmarum, domo, civitate & conſanguineis derelictis, ad conventum ſanctæ Mariæ de Portiuncula, cum honeſta ſocietate properavit. Ubi abraſis crinibus, abjectis pretioſis veſtibus, depoſitiſque variis capitis ſui ornamentis, vili ſe ſacco induit, rudi ſe cinxit fune, velo contemptibili caput operuit; & mundo totaliter valedicens, ſe totam Chriſti Domini obſequio conſecravit.

Tam novi, tamque ardui & generoſi facinoris rumor ad Claræ conſanguineos volavit, qui cùm nil ſimile unquam vidiſſent, hoc ad totius familiæ opprobrium verti crediderunt; quare hoc ſanctæ virginis propoſitum damnarunt, & blanditiis, promiſſis, minis, aliiſque variis modis, eam à propoſito deterrere, & ad paternam domum reducere conati ſunt, ſed fruſtra. Quia Clara fuit filia generoſiſſima, *quæ parentibus fortiter reſtitit & conſtanter*. Sciebat Virgo ſacra, dixiſſe Chriſtum: *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & uxorem, non poteſt meus eſſe diſcipulus*. Quare tanta ejus fuit generoſitas, ut Deo ipſam ad ſolitudinem & ad Religionem vocanti humiliter obtemperaverit, parentibus verò ipſam blanditiis, promiſſis & minis ad ſæcularia redire impellentibus, fortiter & conſtanter reſtiterit. O magnam Claræ generoſitatem! At hæc filia non ſolùm eſt generoſiſſima adverſùs parentes, qui vocationi ejus adverſantur: *Sed etiam adverſùs infideles, qui Monaſterium ejus invadere conantur*. Alex. 4. in bulla can. Luc. 14

2. Gravis, tempore ſanctæ Claræ, adverſùs Eccleſiam excitata eſt tempeſtas ſub Friderico II. Imperatore, qui ſaracenis, aliiſque infidelibus, velut malitiæ, tyrannidiſque ſuæ miniſtris utebatur. Terribilis tunc imperiali juſſu, in Italiam venit horum infidelium exercitus, qui varias urbes ſibi obvias diruit, vaſtavit, & ſolo æquavit ejuſdemque fortis haud dubiè fuiſſet urbs Aſſiſias, ſi beata Clara iis generoſiſſimè non obſtitiſſet: Sed feliciter accidit, ut cùm infenſiſſimi hi Reipublicæ chriſtianæ hoſtes ad urbem Aſſiſium invadendam properarēt, occurerit eis, non longè ad urbe, Monaſterium ſanctæ Claræ, intra cuius clauſtrum, omne nefas patrare intendentes, magno cum impetu irruerunt. Virginum autem, ibi recluſarum, tunc frigidus tremor occupavit artus: tunc formidine tremuerunt omnes, una excepta Virgine Clara, quæ impavido corde, ſe infirmitate detentam, ad clauſtri januam, præcedente eam capſa qua ſacratiſſimum Chriſti corpus ſervabatur, duci jubet: ibique, ſolo Chriſti Domini auxilio freta, hoſtes illos peſſimos aggreditur, ſolaque ſua preſentia, & paucis verbis cæleſti impetu prolatis, impudentes illos canes è clauſtro ejicit, tartareumque hunc exercitum totaliter deturbat, & procul ab Aſſiſio pellit.

Mihi videre videor ſanctam virginem Claram ad clauſtri januam, in conſpectu effrenatorum illorum militum ſtantem, & ſacram paropſidem dextra tenentem. Tunc non confuſa eſt, cum locuta eſt inimicis ſuis in porta, ſed ſancto afflata, & roborata ſpiritu, eos generosè affata eſt, dicens: venite, properate omnes, arma ſumite, vibrate tela, & adunatis viribus in me omnes irruite. Quantumvis enim formidabilis ſit veſter exercitus, nullatenùs timebo, ſed ſemper ſperabo in Deo meo, quem

præ

Pſal. 26. præ manibus teneo: *Si exſurgat adverſum me prælium, in hoc ego ſperabo*. Inſurgant adverſum me caſtra veſtra, nullum mihi timorem incutient: *Si conſiſtant adverſum me* Ibid. *caſtra, non timebit cor meum*. Miramini generoſitatem ſanctæ Claræ, quæ ipſo tempore, quo à Saracenorum facie omnis fugit Italia, hæc iis ſeſe obviam offert: timent alii, & ipſa eos aggreditur: vincuntur alii, & ipſa, ſolo Chriſti ſulta præſidio, eos vincit,& in fugam convertit. Unde de Clara dicendum, quòd Saracenis non ſolùm fuerit: *terribilis, ut caſtrorum acies ordinata*, ſed etiam plus quàm variæ caſtrorum acies ordinatæ; nullo modo enim eis terribiles erant Italorum exercitus; ſed Clara iis exercitibus terribilior, eos è clauſtro ejecit, & in fugam convertit. Clara ergo eſt filia generoſa adverſus illos infideles, qui eam perſequuntur: *Sed eſt etiam filia generoſa contra Deum, qui virtutem ejus variis adverſitatibus probat*.

3. Amicos ſuos Deus morbis, aliiſque adverſitatibus probare ſolet. Sic olim fidelē probavit Abrahamum, cum præcipit ei, ut unicum ſibi immolaret filium: ſic patientiſſimum probavit Jobum, cùm eum divitiis ſpoliavit. Orbavit filiis, & graviſſimis morbis afflixit: ſic tribulationibus multis chariſſimam Matrem Virginē Mariam, Apoſtolos, Martyres, alioſque Sanctos probare voluit. Et præcipuè beatam virginem claram, quæ continuo morbo, vel potiùs variis morbis, ſibi invicem ſuccedentibus, toto viginti octo annorum tempore afflicta, & probata fuit. At illuſtris illa virgo, inter infirmitates quibus gravabatur, fortis & generoſa fuit contra Deum: qui illas ſuſtinuit, non ſolùm ſine murmure, & querimonia; verùm & magna cum complacentia, laudans, & benedicens Deum, à quo affligebatur.

Deum ſacra Scriptura proponit ſagittis armatum, quibus homines ferit, & quæ ab Pſal. 44. ejus manu ad homines tranſeunt: *Sagitta tuæ tranſeunt*. Hæ Dei ſagittæ ad omnes penitus homines tranſeunt: quia Deus omnes homines percutit, affligit, & ſagittis tribulationum ita ferit, ut nonnunquam ab iis dejiciantur, & ſub Dei manu cadant: *Sagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent*. At ſancta Clara non cecidit ſub manu Dei, nec per ejus ſagittas dejecta fuit. Verum eſt, quod viginti octo annis integris Deus in illam diras ſagittas vibraverit: quia toto hoc tēpore eam Deus variis infirmitatibus probavit. Sed illa fuit filia generoſiſſima contra Dominum: quia immiſſas a Deo ſagittas, & graves quoſque morbos conſtanter, & æquo animo ſuſtinuit. Sagittabat illā Deus variiſque morbis illam affligebat, ipſa verò magis & magis cōfortabatur, & percutientem Dei manum generoſè ſuſtinebat. Ecce filiam verè fortem & generoſam. *Sed Clara fuit etiam ſimul pauper & ditiſſima*.

Sancta Clara fuit pauper & ditiſſima. II. PARS.

PAurpertatem ſummoperè dilexit beata Clara, piaque hæc pauperrimi Francifci diſcipula, quæ a Deo vocata erat, ut pauperum dominarum eſſet mater & primiceria, altioris paupertatis exemplar & ſpeculum eſſe voluit: & ideò in victu, veſtitu, ædificiis, aliiſque omnibus miranda evangelicæ paupertatis exempla præbuit. At pauper illa ſanctimonialis, quæ terrena omnia abdicaverat, ditiſſima fuit: quia habuit omnia terræ bona, omnes virtutis divitias, & omnes cæli theſauros. Habuit: 1. *Omnia terræ bona* ſub pedibus: 2. *Omnes virtutis divitias* in anima: 3. *Omnes cæli theſauros* in poſſeſſione ſua.

Ex hominibus alii poſſidentur a divitiis, & alii divitias poſſident. A divitiis poſſidentur avari: & ideò vocantur *viri divitiarum*; ſeu, viri ſub divitiarum dominio viventes. Pſ. 75. 6. Divitiarum ſunt domini hi, qui eas abdicant, relinquunt, & quaſi pedibus calcant. Sancta autem virgo Clara omnium hujus mundi bonorum verè fuit domina: quia a bonis temporalibus non poſſeſſa fuit; ſed bona temporalia ipſa poſſedit: tuncque ea perfectè poſſedit, cum ea contempſit, reliquid, & pedibus calcavit. Unde ſicut de Jobo dicitur, quod *divitiarum non erat famulus, ſed dominus*: ita & de Clara dicendum, quòd bonorum tēporalium non fuerit ancilla, ſed domina: quia temporalia omnia contempſit, & abdicavit, *ſolumque Jeſum Chriſtum in hoc mundo habere voluit*. Chryſ. ho. 26. in Matth.

Iſraelitis dixit Deus, eos fore dominos, non bonorum quæ in corde, vel in arca haberent; ſed eorum quæ pedibus calcarent: *Omnis locus, quem calcaverit pes veſter, veſter erit*. Deut. 11. 24. In quæ verba ait Pater Seraphicus: *Calcare eſt contemnere; paupertas omnia calcat; ergo eſt omnium regina*. O quam alta eſt hæc Chriſti Philoſophia! O quam pauci illā concipiunt! S. Franc. ſerm. 1 Op. Totus enim mundus plenus eſt viris & ſervis divitiarum, qui earum ſubjiciuntur dominio, qui eas nimium diligunt, & nimio cum affectu inquirunt. At beata Clara, temporalium omnium bonorum fuit domina: quia ea maximè deſpexit, pedibus conculcavit, & totaliter reliquit, ſolumque Jeſum Chriſtum in hoc mundo habere voluit. Clara ergo fuit ditiſſima: qui a

terena omnia habuit ſub pedibus *: ac etiam quia omnes virtutis divitias habuit in anima.*

2. Divitiæ hominum ſæculi ſunt aurū & argentum, illique ſoli divites æſtimantur, qui magnā horum metallorum copiam poſſident. Sed apud Deum veræ divitiæ ſunt virtutes; iique ſolum divites habentur, qui chriſtianis virtutibus fulgent: *Solum illum Deus divitem novit, qui non opum, ſed virtutum fructus recondat.* O homines! ſi divites eſſe cupitis, iſtas divitias amate: ne diligatis imaginarias illas divitias, quæ cum labore acquiruntur, cum timore conſervantur, & cum mœrore amittuntur: ſed veras virtutis divitias concupiſcite, & ad eas aſſequendas pro viribus contendite; inſtar ſanctæ Claræ, quæ virtutibus dives fuit, magnoſque virtutum theſauros poſſedit. Ambr. lib. 2. epiſt. 4.

Ibid. Clara, inquit Alexander IV. fuit humilitatis vaſculum, armarium caſtitatis, charitatis ardor, dulcor benignitatis, patientiæ robur, nexus pacis, mitis in verbo, lenis in facto, & in omnibus amabilis & accepta. Hiſpido panno, & aſpero cilicio utebatur, vigiliis & orationibus aſſiduè vacabat; ita abſtinentiæ & jejuniis erat addicta, ut longo tempore tribus cujuslibet hebdomadæ diebus; videlicet, ſecunda quarta, & ſexta feria nullum penitus cibum ſumeret: ac tandem, inquit ſummus Pontifex, *Clara fuit fæcunda quædam parens virtutum.* O filiam verè virtutibus divitem!

Ibid. Clara, ait Præfatus Pontifex; *fuit altum ſanctitatis candelabrum, vehementer in tabernaculo Dei rutilans.* Sicut enim in Salomonis Templo aureum erat candelabrum, in quo variæ lampades accenſæ, magnumque fulgorem emittentes videbantur: ita Clara, quæ erat candelabrum aureum: ratione charitatis qua ardebat, innumeris virtutibus, tanquam tot luminibus fulſit in Templo Dei. *Hæc*, inquit idem Pontifex, *fuit pauperum primiceria, ducissa humilium, magiſtra continentium, pœnitentium Abbatiſſa, aliarumque virtutum magnam copiam habuit.* Clara ergo fuit ditiſſima, cum omnes virtutis divitias habuerit in anima ſua; ſed fuit etiam ditiſſima: *quia omnes cæli theſauros habuit in poſſeſſione ſua.*

3. Pretioſi, immenſi, & infiniti ſunt theſauri regni cæleſtis: nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, quales & quanti ſint hi theſauri: eos laudare poſſumus, ambire poſſumus, acquirere poſſumus, ſed mente eos capere non poſſumus. Tales tamen theſauri, qui tanti ſunt, ut eorum naturam & magnitudinem concipere non valeamus, paupertate voluntaria acquiruntur, & ad Evangelicos pauperes attinent: *Beati pauperes ſpiritu*, inquit Salvator, *quoniam ipſorum eſt regnum Cælorum*, Quo, quæſo, titulo ad pauperes attinet regnum cælorum? Titulo emptionis, quia, ſcilicet, illud emerūt pauperes ſpiritu, cum ſua omnia temporalia pro Dei amore dederunt, & reliquerunt: *Pauperum eſt regnum Calorum*, inquit Hugo Cardinalis, *titulo emptionis, ex pretio jam ſoluto.* Regni cęlorum pretium ſtatuit Chriſtus, dicens; *Omnis qui reliquerit domum aut fratrem, ... propter me centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.* Quare cum pauperes ſpiritu pro emptione regni cęleſtis juſtum & indictum pretium ſolverint: cum omnia ſua pro Dei amore reliquerint; eo ipſo quo ea reliquerunt, facti ſunt regni cælorum domini. Matth. 5. & Luc. 6.

O homines duræ cervicis, & tardi corde! ut quid vilia, contemptibilia, & fallacia mundi bona non derelinquitis, ut eorum abdicatione regnum cælorum emere valeatis? Ut quid divitias veſtras in Elemoſynas non erogatis, ut cæleſtes theſauros obtineatis? Vobis certè ſapientior fuit illuſtris virgo Clara, quæ ineffabiles & pretioſiſſimos cęli theſauros obtinuit: quia paternam domum, terrenam hæreditatem, & quidquid in hoc mundo habuit, pro Dei amore reliquit. Hoc pretio cęli thæſauros emit, & regni cęlorum domina facta eſt: ipſius enim, ſicut & aliorum, qui Evangelicam paupertatem ſectantur, eſt regnum cælorum jure & titulo voluntariæ paupertatis. *Ipſorum eſt enim regnum cœlorum jure & merito paupertatis.* Ecce Claram, quæ, licet omnia ſua penitùs abdicarit, ne quidquam proprium pro ſe, vel pro ſuo Monaſterio habere voluerit, apud Deum tamen ditiſſima fuit. Sed ſi ſancta Clara fuit ſimul pauper & ditiſſima; *fuit etiam Virgo ſimul & fœcundiſſima.* S. Ber. Ep. 206.

Sancta Clara fuit Virgo, & fœcundiſſima. III. PARS

NOvo & ſtupendo miraculo factum eſt, ut Maria ſimul Virgo puriſſima, & Mater fæcundiſſima fuerit, *gaudia matris habens cum virginitatis honore.* Mirandum hoc privilegium ſoli quidem Dei genitrici Mariæ datum eſt: quid tamen ſimile video in beata Clara, quam virginem puriſſimam fuiſſe fatentur omnes, Sed hæc Virgo, fuit etiam fœcundiſſima: quia genuit filias, Angelos, & Virgines. Genuit: 1. *Filias* Religioni; 2. *Angelos* Deo; 3. *Virgines* Paradiſo. S Bern. ſuper Miſſus

1. Antequam mundo valediceret, & Chri-

Chriſto ſe penitùs conſecraret beata Clara, pauca in Eccleſia Dei erant filiarum Monaſteria: tunc enim de Religione, ſicut de Sara dici poterat, quòd eſſet ſterilis, aut quòd eſset quaſi terra deſerta, invia, & inaquoſa, in qua pauciſſimæ inveniebantur filiæ. At eo ipſo, quo beata Clara intra Monaſterii ſui ſepta novum & ſanctum vitæ ſpiritualis inſtitutum ſuſcepit, tanta virtutis ejus undique diſperſa eſt fama, ut ex omnibus Italiæ partibus feſtinarent filiæ, quæ, ejus exemplo, virginitatem ſuam Chriſto vovebant, vitamque religioſam ſimul cum Virgine Clara profitebantur. Quare, intra breve tempus tot huiuſmodi germina Chriſto & Religioni, exemplis, precibus & verbis ſuis Clara peperit: ut in ea impletum fuiſſe videatur propheticum illud oraculum: *Multi filii deſertę, magis*
Iſa. 54. *quàm ejus quæ habet virum*. Hæc etenim innumeras cujuſvis conditionis filias Religioni peperit, & ad ſuſcipiendam vitam monaſticam allexit.

Intra pauperis Monaſterii muros clauſa latebat virgo Clara, ſed vitæ & virtutum ejus ſplendor extra clauſtra prodiit, & longè, lateque diffuſus eſt. Quare cùm vitæ ejus ſanctitas, & inſtituti, novitas in omnes Eccleſiaſtici orbis partes ſubitò reſperſa ſit; in odorem virtutum ejus undequaque innumeræ ad eam filiæ advolarunt. Currebant Ducillæ, feſtinabant Marchioniſſæ, volabant omnis ætatis & conditionis virgines; quarum *aliæ* palatia ſua in Monaſteria mutabant; *aliæ* omnia ſua bona ad novas, tùm in urbibus, tùm in campeſtribus ædificandas inſtituti ſanctæ Claræ domos, libenter elargiebantur: *aliæ*, in maximo numero in ſacris illis domibus habitabant. Ex quo factum eſt, ut beata Clara fuerit virgo fœcunda, quæ innumeras Chriſto & Religioni filias peperit, & quæ uſque ad mundi finem parere non deſinet. Sed ſi Clara fuit Virgo fœcundiſſima, quæ innumeras Religioni filias genuit. *Fuit etiam Virgo fœcundiſſima, quæ Angelos Deo peperit*.

2. Si ſancto Ambroſio fidem adhibeamus, qui virgines ſunt, puritate ſua Angeli ſunt; totque ſunt Angeli in terris, quot ſunt vir-
Ambr. de juſt. c. Virg. c. 17. gines, quæ angelicam puritatem ſectantur. *In Virginibus ſacris vitam Angelorum videmus*, inquit Ambroſius. Et, ut aſſerit Tertullianus, virgines ob vitæ candorem & puritatem, familiæ adſcribuntur Angelorum. *De Familia Angelica deputantur*. Apoſtoli, ut Apoſtoli; Martyres, ut Martyres; & Confeſſores, ut Confeſſores, non ſunt de Angelorum familia, hoc enim ad ſolas virgines attinet; hoc ſingulare earum eſt privilegium: quare ex hoc mundo exeunt, ab Angelis tanquam Angeli recipiuntur. Debent ergo inſpici virgines ſacræ, tanquam Angeli terreſtres, & qui verbis vel exemplis alios ad virginitatem ſervandam inducunt, ſunt quaſi genitores Angelorum; ſeu, virginum, quæ puritate ſua Angeli ſunt. Sicut enim per Evangelii prædicationem fideles Chriſto pariebat D. Paulus: *Per Evangelium ego vos genui*; ita & qui filias ad virginitatem Deo vovendam alliciunt, Angelos Deo pariunt: quia virgines, puritate ſua, terreſtres Angeli ſunt.

Tertul. de vel. virg. c. 4.

O ſanctam & nobilem progeniem! O mirabilem ſobolem! O quam felices, qui Deo dicere poſſunt. Domine! verbis & exemplis meis hanc & illam virginem, ſeu, hunc & illum terreſtrem Angelum tibi genui. Sed, ò quam felicior beata Clara, quæ non unam duntaxat, aut alteram, ſed innumeras virgines Deo peperit! O quàm felicior hæc virgo fœcundiſſima, quæ tot Angelos Deo genuit, quot filias verbis & exemplis ſuis ad virginitatem ſervandam adduxit. Sed ſi Clara fuit virgo fæcundiſſima: quia Angelos Deo peperit; fuit etiam virgo fœcundiſſima: *quia virgines multas Paradiſo genuit*.

3. Poſt diluvium dixit Deus ad Noe & filios ejus; *Creſcite & multiplicamini, &* Gen. 7.
replete terram, non ſine myſterio dicta eſſe advertit D. Hieronymus; quia inquit, ſicut matrimonium terram hominibus; ita virginitas Paradiſum animabus puris & Hyer. lib. 1 ad
ſanctis replet. *Nuptiæ terram replent, virginitas Paradiſum*. Unde qui alios ad vir- ver. Jov.
ginitatem ſervandam alliciunt, ſunt quaſi piæ & fœcundæ matres, quæ virgines cælo pariunt, & cælum virginibus replent.

O ſanctiſſima Virgo Clara, auſim dicere, quòd multùm tibi debeat Paradiſus; quia innumeras illi virgines peperiſti, illumque ſacris virginibus repleſti. Antequam virginum collegia inſtitueres, paucę in cęlo erant virgines, paucę ibi erant, quę virginitatis ſacraria inſtituiſti, Paradiſum virginibus repleſti. Heu ſi Paradiſi intima mentibus noſtris luſtrare poſſemus, quot ibi ex illuſtriſſimo ſanctę Claræ Ordine virgines adnotaremus! Ibi ſanè Agnetem, ibi Coletam, ibi Eliſabetham, ibi Ludovicam, ibi Catharinam Bononienſem, & innumeras alias hujus inſtituti virgines videremus. Ac diceremus. *O quàm pulchra eſt caſta generatio cum claritate!* O quam pulchrę & formo- Sap. 4.
ſę virgines illę, quas Clarà mirabilibus ſuis exemplis, & ignitis ſuis ſermonibus Paradiſo peperit!

Videtis nunc, quæ fuerit ſanctiſſima vir-

Digitized by Google

go Clara: *Quæ eſt iſta?* fuit enim filia generoſiſſima, quæ de conſanguineis, de infidelibus, & de dæmone triumphavit, fuit etiam pauper ditiſſima, quæ habuit omnia terræ bona ſub pedibus, omnes virtutis divitias in anima, & omnes cæli theſauros in corde. Fuit tandem virgo fœcundiſſima, quæ genuit filias Religioni, Angelos Deo, virgines Paradiſo.

Ecce quæ fuerit ſancta virgo Clara. Sed jam inquirere vellem, qui ſint hi qui me audierunt explicantem, quæ fuerit beata hæc virgo? Dicite, quæſo, qui eſtis vos? Non quæro, an ſitis Religioſi, Clerici, Cauſidici, vel Mercatores, ſed quæro, qui eſtis vos in vita chriſtiana & ſpirituali? Quæro, an ſitis juſti, vel peccatores? Crediderim multos ibi adeſſe viros juſtos & pios, ſed heu! quot ſunt ibi peccatores! Quot Dei inimici! Quot reprobi! Heu! ſi omnium ibi adſtantium corda ſcrutari liceret, quot invidiæ motus, quot vindictæ deſideria, quot luxuriæ incendia, quotque omnia generis abominationis ibi videremus!

Ezec. 8. In templo nil videbat Ezechiel, niſi abominationes magnas, maiores, & peſſimas; quocumque ſe vertebat abominationes in hoc templo cernebat. O fratres dilectiſſimi, 1. Cor. 3. à Deo facti eſtis, ut ejus templum eſſetis: *Templum Dei eſtis vos*. Heu! ſi templi hujus altare intueri fas eſſet: ſi cordium veſtrorum intima penetrare liceret: quid ibi videremus, quam peccata magna, & abominationes peſſimas? Sed quod jam videre non licet, in tremendo Dei judicio videre licebit: quia tunc Deus revelabit peccata in intimis cordibus veſtrorum penetralibus abſcondita: tunc enormia & horrenda illa pec- 1. Cor. 4. cata, quæ in cordibus veſtris latent, omnibus patefaciet: *Tunc illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium*.

O qualis tunc peccatoribus erit confuſio, cùm ſecretiora eorum peccata omnibus nota fient! Sed, ò quàm melius eſſet, jam peccata hæc eſt pœnitentiam delere, quam talem confuſionem coram Chriſti judicantis tribunal perpeti! O peccator, has de corde tuo abominationes tolle: lava animam tuam ab omni inquinamento peccati. Et ſi in omnibus beatam Claram imitari nequeas eſto ſaltem generoſus in ſuſcipiendis iis quæ ſalutis tuæ ſunt; ſis dives virtutibus illis, quæ ad ſalutem neceſſariæ ſunt, & te fœcundum exhibe in edendis bonorum operum fructibus, quibus æternam beatitudinem ſequi poſſit. *Amen*.

DE SANCTA
CLARA
CONCIO SECUNDA.

Palma in manibus eorum. Apoc 7. 9.

SI ipſa conſtet experientia, oculorum aciẽ à nimio luminis fulgore obtundi: illoſque cæcitate feriri, qui objectum perlucidum fixa palpebra contemplantur, quomodò mihi fas erit intueri, & contemplari ſanctiſſimam virginem Claram, quæ in hoc mundo tanquam novum ſidus emicuit, & quæ humilitate, abſtinentia, charitate, innumeriſque aliis virtutibus, velut tot micantibus radiis, univerſum Orbem Eccleſiaſticum mirabiliter illuſtravit? Meam quidem hanc in parte fateor infirmitatem, & ſincere confiteor, quòd cùm ad illam Chriſti Sponſam mentis meæ oculos converto, ut eius intuear virtutes, merita contempler & demirer miracula, quædam mihi ſubitò advenit cæcitas; ſimilis cæcitati Doctoris gentium, qui, licèt lumine circumdaretur, apertis oculis nihil videbat: *Circumfulſit eum lux è cælo, apertiſque oculis nihil videbat*. Act. 9.

Claræ mater, partui proxima, coram Chriſti crucifixi imagine pro felici parturitione orans, à ſummo cælo venientem audivit vocem, dicentem: *Ne paveas mulier, quia quoddam lumen ſalva parturies, quod totum mundum illuſtrabit*. Tantum ſanè lumen extitit beata Clara, illiuſque virtutes & perfectiones ita eminentes fuere, ut illam fixa palpebra contemplari, & de illius meritis debitè diſſerere nequeat infirmus orator. Quare, miſſis innumeris prodigiis; quæ in ſacra hac Virgine quiſque adnotare, & admirari poteſt, illam ſolùm proponam ut triumphantem, & palmas manu geſtantem, *Palma in manibus eorum*, &c. *Ave*.

NOn caret myſterio, quòd beata Clara, ipſa die palmarum, ſumpta priùs palma è manu ſummi Pontificis, novum & perfectius vivendi genus ſuſciperit. Sicut enim dies palmarum fuit triumphalis Chriſti dies ita & hac ipſa die beata Clara, in ſignum futuri ſui triumphi, palmam accipere voluit: D. Ant. 3 p. tit. 2. c. 2. *Clara palmam in manibus ponit*, inquit ſanctus Antoninus, *quaſi quodam præſagio futuræ victoriæ*.

Videamus ſanctam Claram, palmã manu geſtantem: conſideremus, glorioſos, quos retulit triumphos: perpendamus, quomodo triumphaverit de mundo, de ſeipſa & de

& de natura. Clara, 1. Triumphavit de mundo, omnem eius gloriam contemnendo 2. Triumphavit de ſeipſa, corpus ſuum domando, 3. Triumphavit de natura, miracula multa operando. Ecce tres beatæ Claræ Virginis triumphos, & tres huius concionis partes.

I. PARS. *Beata Clara triumphavit de mundo.*

CLara toto vitæ ſuæ tempore de mundo triumphavit. quia eius divitias, delicias & gloriam ſemper contempſit, & pro nihilo habuit. Sed eius de mundo triumphos inquiro, & perpendo in hac ſolùm ſupra modum laudabili, necnon in illis temporibus nova & portentoſa actione, in qua, relictis domo, parentibus, & omnibus bonis ſuis, ſumpto vili ſacco, abraſis crinibus, in arctum monaſterium ſecedit. In qua quidem actione de mundo triumphat, 1. Relinquendo domum & parentes. 2. Mutando veſtimenta. 3. Radendo crines.

1. Sanctus Franciſcus, qui de mundo glorioſè triumphaverat, ſanctam virginem Claram de eo triumphare docuit. Sicut Abrahamo dixit Deus: *Egredere de cognatione* Gen. 12. 1. *tua, & de domo patris tui; faciamque te in gentem magnam*. ita Franciſcus, ſpiritu Prophetico agnoſcens, quòd beatam Claram genti magnæ præficere, & multarum Virginum matrem facere Deus ſtatuiſſet; ut eam ad tale Dei propoſitum dignè adimplendum diſponeret, voluit, ut hæc Virgo ſacra priùs de mundo triumpharet per generoſam domus, parentum & omnium temporalium abdicationem. Hæc fuit prima præceptio; hoc primum documentum, quod Virgini Claræ Franciſcus tradidit.

Mihi audire videor Patrem Seraphicum, clienti & diſcipulæ ſuæ Claræ ſic ex parte Dei loquentem. O Clara, Deo ſimul, & mundo placere non potes; ſi enim mundo placere ſatagis, Deo placere nequis. Quare, ut Deo placeas, utque te totam ejus obſequio mancipes, mundo & parentibus valedicas neceſſe eſt: *Audi* ergo, *filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliviſcere* Pſal. 44. *populum tuum, & domum patris tui, & concupiſcet Rex decorem tuum*. Sic Claram affatus eſt Pater Seraphicus; quæ piis ejus conſiliis obtemperans, mundum relinquere protinùs ſtatuit. Et ut glorioſiùs de mundo triumpharet, ipſa die Dominica palmarum, in qua coram ſummo Pontifice, tota curia Romana, omnibuſque Urbis Aſſiſii incolis, ornata ut ſimilitudo templi apparuerat, domum, conſanguineos, totumque mundum dereliquit, ut Chriſto ſe totaliter conſecraret. O quàm glorioſus eſt ille Claræ de mundo triumphus! ſed glorioſè etiam de mundo triumphavit ſacra hæc Virgo, cùm veſtimenta mutavit, ſeu, *cùm depoſitis pretioſis indumentis, vili ſacco corpus ſuum operuit*.

2. Præclaris & pretioſis indui veſtibus naturaliter ambiunt mulieres; ut enim loquitur ſanctus Chryſoſtomus; *Eſt genus mulierum, ſe ornandi ſtudioſum*. Multæ de corporis ornatu plurimùm ſunt ſolicitæ; de ornatu vero & munditia animæ parùm curant; Plurimas reperire eſt, quæ novo ſemper, & vano quodam corporis ornamento ſuperbiam ſuam excolere, hominumque amorem ſibi conciliare conantur, Deo vero placere nullo modo ſtudent. Non advertunt, exquiſitum & ſuperfluum hunc ornatum, multorum eſſe cauſam peccatorum. Non prævident, quòd in formidando extremi judicii die Deus acriter arguet ſuperbas has mulieres, quæ, non alendis pauperibus, ſed emendis pretioſis & ſuperfluis corporum ſuorum ornamentis, divitias conſumpſerunt. At beata Clara his ſapientior, & ſanctior mulieribus. pretioſa quæque abjecit veſtimenta, ſplendidum omnem mundi ornatum pro Chriſti amore contempſit. Et ut glorioſiùs de mundo & pompis ejus triumpharet, vili ſe ſacco induit, & rudi chorda corpus ſuum accinxit. Chryſ. ho. 1. in cap. 13. ad Epheſ.

Job, vir ſanctiſſimus, veſtimento ita vili & duro indui ſolitus erat; ut non tam veſtis, quàm ſaccus carni ejus aſſutus, videretur: *Saccum conſui ſuper cutem meam, &* Job. 16. *operui cinere carnem meam*. Jobum, virum utique ſanctiſſimum, hac in parte imitatur ſancta Clara, abjectis enim veſtibus illis, quibus uti ſolita erat; ut hodie glorioſiùs de mundo triumphet, vili, & ſubcinericio ſe induit ſacco; quo ſolo veſtimenti genere, per totum vitæ curriculum induta eſt, ita ut hunc ſaccum cum carne ſua conſuiſſe videatur. O quam glorioſus eſt ille beatæ Virginis Claræ de mundo triumphus! *Sed de mundo etiam triumphat, proprios radendo crines.*

3. Vult quidem Apoſtolus, quòd mulieres comam nutriant; ut ſcilicet, ea caput contegat: non autem ut ei excolendæ, & elaborandæ nimio ſtudio incumbant. Cùm 1. Cor. 11. enim mulieres nimia ſolicitudine crines componere ſatagunt, magnam temporis jacturam faciunt, laqueos ad capiendos juvenes contexunt, dæmoni tentatori arma adversùs ſeipſas offerunt, & ut ait ſanctus Cyprianus, capillos in inferno flammeos ſibi fore præſagiunt. *Sacrilego contemptu crines tuos inficis, malo preſagio futurorum,*

capillos jam tibi flammeos auſpicaris. Hęc omnia probè noverat beata Clara: quare à vana, & nimia hac crines excolendi cura ſemper aliena fuerat; ſed ut glorioſiùs de mundo triumpharet, novo, tuncque inſolito pietatis affectu, crines ſuos, licèt pulcherrimos, penitus deraſit: volens ex his, quaſi funes aureos componere, quibus mundum devinciret, & ſub ſuo imperio quaſi ligatum detineret.

Cypr. l. de diſcip. & habitu Virg.

Cùm olim Lucillius è magna maris tempeſtate ſalvus evaſiſſet, nil aliud habens diis ſuis offerendum, quàm proprios capillos, illos protinus raſit, illoſque in ſacrificium & gratiarum actionem iis obtulit. Sic cùm beata Clara è naufrago hujus mundi pelago ſalva evaſit, parentes, amicos, & omnia temporalia reliquit: quare cùm ſoli ei ſupereſſent crines, eos generosè deraſit, *tùm* ut eos Deo offerret, *tùm* ut inde manifeſtaret, ſe mundum, omnemque ejus pompam pro nihilo habere. Unde coram conſanguineis, à ſancto propoſito eam avertere conantibus, illamque ad propria reducere molientibus, ipſa attonſum denudavit caput, criniumq. inciſuram detexit. Quaſi eis diceret; totum mundum, & omnem ejus ornatum ita contemno, ut nihil ejus, ne quidem crines meos ſervare, & retinere voluerim. Ecce Virginem de mundo verè triumphantem: quare danda eſt ei palma. *Sed danda ei etiam palma, quia de ſeipſa triumphavit.*

Beata Clara triumphavit de ſeipſa.

II. PARS.

DE corporibus noſtris tunc verè triumphamus, cùm ſanctis mortificationibus illa ſpiritui, & Deo ſubjicimus; cùmque inordinatos eorum motus per arctioris pœnitentiæ opera comprimimus, & ad divinæ legis præſcriptum regulemus. Et hic fuit modus, quo beata Virgo Clara de carne ſua triumphavit; variis enim mortificationum generibus corpus ſuum attrivit, afflixit, & legi ſpiritus ſubjecit. Ex quibus ſolùm recenſebo ejus jejunia, lectum, cilicium: 1. *Jejunia*, quæ crebra erant, & auſtera. *Lectum*, qui durus erat, & dirus: 3. *Cilicium*, quod vile erat & hiſpidum.

1. Norunt omnes, corpus eſſe inſenſiſſimum animæ noſtræ hoſtem, qui adverſus illam continuè inſurgit, quique eam ad illicita, & Deo diſplicentia ſemper inclinare conatur. Hic eſt hoſtis domeſticus, qui indeſinenter ſaluti noſtræ inſidiatur, & de quo triumphare debemus, ſi ſalvari cupiamus: *Caro eſt nobis hoſtis domeſticus, inimicus gravis eſt noſtri*. Jejunia autem ſunt arma aptiora ad triumphandum de hoc hoſte: quia jejuniis carnem affligimus, inordinatos eius impetus comprimimus, ejuſque rebellionem edomamus. *Jejunium omnem carnis rebellionem edomat*. Et hæc ſunt arma, quibus de carne ſua triumphavit beata Clara; cujus jejunia ita crebra, & auſtera extitere, ut longiſſimo tempore, ſolo pane & aqua victitans, jejunaverit. Jejunia ejus erant ex iis, quæ ſanctus Hieronymus fortiſſima & duriſſima vocat. *Fortiſſimum jejunium eſt panis & aqua*. Clara enim, longiſſimo vitæ ſuæ tempore, ſolo pane & aqua veſcebatur. Imò, temporibus Adventus & Quadrageſimæ in diebus Lunæ; Marcurii, & Veneris, ab omni penitùs abſtinebat cibo, tamque exitialia jeiunia diutiſſimè protraxiſſet, ſi Epiſcopus Aſſiſias, & ſanctus Franciſcus non prohibuiſſent: præcipientes, ut ſingulis diebus, unam ſaltem cum dimidia panis unicam in paſtum ſumeret.

Ambr. l. 2. ſer. 12.

Cypr. de jejun. & tent. Chriſti cap. 2.

Hier. Ep. 2 ad nepot.

Sciebat Virgo ſacra, quòd *luxuriat rarò non benè paſta caro*, quare ut omnes corruptæ carnis motus in ſe extingueret, utque de carne penitùs triumpharet, arctiſſimis, & portentoſis eam ieiuniis cruciavit. Non ſolùm ieiunavit Clara, ſicut ſanctiſſimus Propheta Daniel, qui ut Deum adversùs peccatores iratum placaret, toto trium hebdomadarum tempore, ab omni carnè & vino abſtinuit, nec panem ad ſatietatem ſumpſit. *Panem deſiderabilem non comedi, & caro, & vinum non introierunt in os meum*. Sed durioribus, arctioribus, & pluribus ieiuniis ſancta hæc Virgo carnem ſuam afflixit, & ſpiritui ſubiecit. Non enim aliquibus ſolùm hebdomadibus, ſed diuturno tempore ſolo pane & aqua victitavit. Imò, & aliquibus hebdomadæ diebus, nec panem, nec aquam ſumpſit; ſed erat *neque manducans, neque bibens*, quouſque à ſuperioribus ei præceptum eſt, ut qualibet die unam ſaltem & dimidiam panis unciam in cibum ſumeret. Ecce Virginem, quæ de carne ſua verè triumphat crebris, & exitialibus ſuis ieiuniis: *Sed de ea etiam triumphat duritis lecti, cui decumbit*.

Dan. 10.

2. Homo chriſtianus corpori ſuo bellum indicere, illudque variis modis torquere, frænare. & quaſi interimere debet: *Hoc eſt opus veſtrum in hac vita, actiones carnis ſpiritu mortificare, quotidie affligere, minuere, frænare interimere*. Ecce magnum, & continuum beatæ Claræ opus, quæ in hoc mundo ſolùm vivere viſa eſt, ut corpus ſuum affligeret, & cruciaret, illud enim arctiſſimis ieiuniis, fame, inedia, aliiſque diris mortificationibus torquebar. Et ſi quandoque aliquam ei requiem denegare non poterat,

D. Aug.

Digitized by Google

rat, illud, præ laſſitudine & debilitate cadens, non mollis lectus, ſed nuda humus, vel aliqui ſarmentorum faſciculi recipiebãt Alexand. in bulla canoniz. *Nudum ſolum, & interdum ſarmenta pro lecto habebat*. Ita dirum corpori ſuo indixerat bellum ſacra hæc Virgo, ut non ſolùm illud cruciaverit dum vigilaret, ſed etiam cùm dormiret; quia cùm ſomno aliquantulùm indulgere cogebatur, ſupra nudam humum, vel ſupra aliquos ſarmentorum faſciculos decumbebat; ubi corpus ejus non tam requieſcere, quàm torqueri videbatur.

A Gentilibus olim Chriſtiani vocabantur *homines ſarmentii*; quia cùm ab his infidelibus morti adjudicabantur, ſæpè ſtipiti alligabantur; ibique ſarmentorum faſciculis circumdata eorum corpora comburebantur *Nos ſarmentitios appellatis*, inquit Tertullianus, *quòd ad ſtipitem devincti, ſarmentorum ambitu comburimur*. Sarmentitia quidem hoc modo eſſe voluiſſet beata Clara: quia pro Chriſto mori, & comburi optaſſet. Sed alio titulo verè ſarmentitia fuit; quia ſcilicet laſſum, debile, & infirmum corpus in lecto ſarmentitio reclinabat; ubi non tam reficiebatur, quàm torquebatur. O mirabilem Virginem: quæ, licèt juvenis, nobilis, delicata, & infirma, de ſuo tamen triumphavit corpore, non ſolùm arctis jejuniis, quibus illud afflixit, ſed etiam lecto duriſſimo, quo illud cruciavit. *Et de illo tandem triumphavit vili & hiſpido cilicio, quo uſa eſt*.

3. Depoſitis pretioſis ſæculi veſtibus, & ablegato mundo muliebri, ſacco quodam vili, & cilicino ſe induit beata Clara; ac ſicut alter Achab, *operuit cilicio carnem ſuam* 3. Reg. 21. Non ſolùm ciliciolum aliquod ſub veſte gerebat; ſed tota veſtis ejus aſpera erat, & verum cilicium erat: ita ut cũ Regio Vate dicere poſſet. *Poſui veſtimentum meum cilicium*.

Nec hoc unicum Claræ erat cilicium: aliis enim duobus interdum carnem ſuam cruciabat: quorum unum ex equorum pilis nodoſe erat contextum: aliud verò erat ex corio porci, quod ſecretò ſub tunica deferebat, & cujus pilos, aliquantulum abraſos, at carnem vertebat. Novum quidem iſtud cilicii genus, ſed durum etiam ſimul erat & myſticum. *Durum*; quia verſa ad carnem hiſpida illa pilorum tonſura, carnem lancinabat, & maximè cruciabat, & *Myſticum*; quia obſcœni illius animalis corium indicabat, ſacram hanc Virginem de obſcœnis carnis voluptatibus triumphaſſe. Sicut ſilveſtrium ferarum, quas occiderant, pellibus indui ſolebant Perſarum Reges in ſui ſignum triumphi: nec pretioſioribus, & glorioſioribus indui poſſe veſtibus arbitrabantur, dicentes, quòd *eximius decor eſt, tergis horrere ferarum*, Sic de cilicio ex ſuina pelle compoſito, dicendum, quòd aſperum & decorum Claræ fuerit: *Aſperum* quidem; quia ab illo virginea ejus caro cruentabatur *Decorum*, quia erat in ſignum triumphi, quem ſacra hæc virgo de carne ſua tulit. Demus ergo palmam beatæ Virgini Claræ. quam quidem meruit: quia de mundo & de ſeipſa triumphavit. Sed demus ei etiam palmam: quia triumphavit de natura. *Ecce tertium beata Clara triumphum, & tertiam hujus concionis partem*.

3. PARS.

Beata Clara triumphavit de natura.

TUnc de natura quis triumphat, cùm extraordinaria à Deo accepta poteſtate, id facit, quod naturaliter, & ſolis naturæ viribus effici nequit: ſeu, cùm quis poteſtate divina, miracula operatur. Et in hoc ſenſu de natura triumpharunt plures Sancti & præcipuè beata Clara, quæ, Dei virtute, miracula, & prodigia multa operata eſt: ex quibus tria ſolummodo recenſebo, quæ ſanctæ illius Virginis merita, & Dei gloriam non parùm manifeſtant. *Primum* fuit in Agnetis, ſororis ſuæ, favorem. *Secundum*, in favorem filiarum ſuarum ſpiritualium: *Tertium*, in favorem ſui Monaſterii. *Primo* miraculo, liberavit ſororem ſuam à perſecutione parentum. *Secundo*, liberavit filias ſuas ab inedia: *Tertio*, liberavit Monaſterium ſuum à furore infidelium.

1. Elapſis ſexdecim diebus à converſione ſanctæ Claræ, Agnes, divino afflata Spiritu, ad eam properat; eique declarat, ſibi jam mundum amareſcere, & Deum dulceſcere: ſeque ad hoc veniſſe, ut totam, & totaliter Dei obſequio ſe manciparet. Gaudet beata Clara: ſororem amplectitur; eam in novitiam recipit, ac primævum ejus in religione fervorem demiratur, cùm ſubitò duodecim ex conſanguineis, furore correpti, in Monaſterium irruunt, ut Agnetem inde eripiant, eamque ad ſæculum redire cogant. Qua renuente, ipſam vi extra Monaſterium ejiciunt, per devexum montis trahunt, veſtes lacerant, viam evulſis replent crinibus, ac innocentem hanc adoleſcentulam interdum pugnis, calcibuſque crudeliter percutiunt. Clamat ad Dominum fervens illa novitia, ſororiſque Claræ auxilium implorans, exclamat, dicens: *Adjuva me ſoror mea Clara, nec me Domino tolli permittas*. Clara autem mox Dei imploravit auxilium; ac ab eo, flens, humiliter petiit, hanc ut famulam ſibi eripi non pateretur; tantaque orationis ejus fuit efficacia,

ut ſubitò Agnes maximi ponderis, & gravitatis facta ſit. Ita, ut duodecim illi conſanguinei, & alii multi, qui ad hoc ſpectaculum videndum advolarent, adhibitis omnibus conatibus, è loco in quo jacebat, eam nequaquam amovere potuerint. Quo miraculo confuſi, attoniti & perterriti, à propoſito deſtiterunt; ac orationum beatæ Claræ vim, & efficaciam admirantes, & prædicantes, ad propria reverſi ſunt.

Aug. ſer. 220. de Tem. *Oratio juſti clavis eſt cæli*; orationibus enim ſuis Sancti, veluti aurea clave, ſibi cælum aperire ſoliti ſunt. Et præcipuè beata Clara, quæ hac clave ſibi cælum aperuit, *tùm*, ut Dei miſericordiam impetraret *tùm*, ut infirmos ſanaret, *tùm* ut à dæmone poſſeſſos liberaret. Sed oratione cælum ſpecialiùs pulſavit, & aperuit in ſororis ſuę Agnetis gratiam, non ſolùm ut ejus obtineret converſionem, verùm & ut illam à leonibus præparatis ad eſcam, ſeu, à conſanguineis, eam vi è clauſtro eripere conantibus, liberaret, Ejuſque tunc oratio tantę apud Deum virtutis fuit, & efficacitatis, ut magno, & evidenti miraculo factum ſit, quòd tanti ponderis ſubitò hujus adoleſcentulæ corpus extiterit, quòd à multis & validioribus viris è loco nequaquam moveri potuerit, Ecce illud miraculum, quod beata Clara in ſororis ſuæ favorem fecit. Transeamus ad illud, *quod Clara in gratiam filiarum ſuarum ſpiritualium operata eſt*.

2. De mendicatis panum fragminibus Clara, eiuſque filiæ veſci ſolitæ erant. Quòd ſi quandoque oleum, vel alia neceſſaria deficiebant, beata Clara ferventibus ſuis orationibus, à Deo hæc impetrabat. Quod ſępè eveniſſe fertur, ſed præcipuè quadam die, in qua, urgent fame, & inſtante hora comedendi, unicus in Monaſterio erat panis. Tunc enim nullatenùs turbata eſt virgo, ſed humili & ferventi oratione, divinum implorans auxilium, ita multiplicatus, vel, ampliatus eſt ille panis, ut ex media eius parte quinquaginta ſorores, quæ in hoc habitabant Monaſterio, neceſſitati ſuæ occurrerint, & ſufficienti refectione recreatæ fuerint.

Cùm Chriſtus Dominus copioſam turbam in deſerto ex quinque ſolùm panibus, & duobus piſcibus paſcere cogitabat, Andreas dixit. *Hæc quid ſunt inter tantos*? Sed Chriſtus
Ioan. 6. 9 cuius poteſtas infinita, hos panes ita multiplicavit, ut tota hæc turba ex iis uſque ad ſatietatem manducaverit, ac fragmentorum panis duodecim cophini ſuperſuerint. Ecce magnum miraculum in favorem copioſæ huius multitudinis à Chriſto factum. Quid autem ſimile in beata Clara video, unicus enim in eius Monaſterio erat panis. Unde meritò dici poterat. *Quid inter tantos*? Seu, quid erit unicus ille panis, ſi inter tot filias dividatur? Ille tamen panis virtute, & meritis ſanctę Claræ à Deo ita fuit multiplicatus, ut, data cuique ex quinquaginta ſororibus congrua portione, media eius pars intacta remanſerit. Quare ſi de Chriſto, qui miraculosè panes multiplicavit, dicat Aug. in Pſ. 3. Auguſtinus, quòd *fontes panis erant in manibus ejus*, de beata Clara ſimiliter dici poteſt, quòd in manibus eius fontes panis fuerint, quia in ſororum ſuarum favorem, panes miraculosè multiplicare meruit. Videamus iam illud miraculum, quod Clara in monaſterii ſui gratiam operata eſt, *cùm ab eo Saracenos expulit*.

3. Cùm infideles illi & Barbari homines ad civitatem Aſſiſium, obſidionis cauſa, properarent, occurrit eis ſanctæ Virginis Claræ Monaſterium, quod extra civitatis muros erat conſtructum. Intra clauſtrum irruunt hi Dei, & puritatis inimici, illudque pietatis ſacrarium in lupanar mutare intendunt. Sed Clara, impavido corde, ad locum in quem iam irrepſerant illi infideles, præcedente capſa, in qua ſacratiſſimũ Chriſti Corpus ſervabatur, ſe infirmam duci iubet, ubi coram illis ſic Deum deprecata eſt. O Domine, ne permittas inermes ancillas tuas horum Barbarorum manibus tradi, ne ſinas, puriſſimas tuas virgines in poteſtatem impudicorum illorum hominum venire. *Ne tradas beſtiis animas confitentes tibi*, moxque audita eſt vos de cælo, dicens. *Ego vos ſemper cuſtodiam*. Et reverà, orationis beatæ Claræ virtute, ſtatim canum illorum repreſſa eſt audacia, ac miraculosè factum eſt ut per muros quos aſcenderant, celeriter deſcenderent, & extra Monaſteriũ, imò longè à Monaſterio, & ab Urbe Aſſiſio fugerent.

Magnum olim factum eſt prelium in cęlo, cùm Lucifer ſuper aſtra ſolium ſuum ponere, Altiſſimo ſimilis eſſe, Deique thronum invadere intendebat, ſed nondum cęleſtis illius civitatis muros cõſcenderat ſuperbus ille ſpiritus, cùm Michaelis, pro Deo pugnantis, virtute, à cælo expulſus, & ad infernum cum Angelis ſuis Apoſtatis præcipitatus eſt. Heu! quid aliud Saraceni, quam Angeli tenebrarum? Quid aliud ſanctæ Claræ Monaſtererium, quam terreſtris quidam Paradiſus, ſanctiſſimis & Angelica puritate rutilantibus refertus virginibus? Terreſtrē autem hanc Jeroſolymam invadere ſtatuunt Saraceni, qui rebellis Luciferi ſunt veri filii. At beata Clara, ſola ſuæ orationis virtute, illos miraculosè debellat, eiicit, & longè expellit. Hoc certè maximum eſt

mira-

Digitized by Google

miracula, & ſi dicat ſanctus Hieronymus, quòd *inter miracula, quæ fecit Jeſus, hoc videtur mirabilius eſſe, quòd potuerit, ad unius flagelli verbera, tantam è templo ejicere mercatorum multitudinem, menſaſque ſubvertere, Cathedras confringere, & alia facere, quæ vix magnus faceret exercitus*, videtur etiam, quòd inter miracula, quæ virtute divina fecit ſancta Clara, hoc majus eſt, quòd ipſa, ſola, non flagellis ſed precibus armata, formidandum Saracenorum exercitum è clauſtro ſuo ejiciat, penitùs deturbet, & in fugam convertat.

S. Hieron. lib. 3. c. 8. ment. in 21. Matt.

Maximum ſanè illud miraculum: quare in beatæ Claræ manibus jam palma ponẽda eſt. Imò, plures ei dandæ ſunt palmæ: quia plures ejus fuere triumphi; cùm de mundo, de ſeipſa, & de natura glorioſè triumphaverit. Ad cælos nunc extollamus oculos, extollamus & mentem; ibique contemplemur ſanctiſſimam Virginem Claram, palmas, ſimul cum aliis Sanctis, manu geſtantem, nobiſque clamantem, quòd non detur in cęlo palma, niſi victoribus, qui de mundi vanitatibus, de carnis illecebris, & de dæmonis tentationibus glorioſè triumpharunt.

Poſt mortem aut palmæ, aut flammæ hominibus dabuntur. *Palma*, ſi victores, & ab omni peccato mortali liberi ex hoc mundo exierint: *Flammæ*, ſi à peccato victi, & in ſtatu mortalis peccati hinc migraverint. Quare generoſè pugnate; de mundo, de carne, de dæmone, & de lethali quovis peccato triumphate, ut ęternas inferni pęnas devitare, & glorioſas in cælo palmas aſſequi valeatis. *Amen.*

DE ASSUMPTIONE B. V. MARIÆ.

CONCIO PRIMA.

Erit Sepulchrum ejus glorioſum. Iſa. 11.

SI mortuorum cadavera rodentibus ſcatu rientia vermibus, ac intolerabilem fœtorem exhalantia in ſepulchris contemplemur, pauciſſima quidem inveniemus ſepulchra quæ ſpecioſa & glorioſa cenſeantur. Velim, quòd opere Corynthiaco, vel Moſaico exteriùs ſumma cum induſtria elaborētur, velim, quòd auro & gemmis rutilent; ac epitaphiis heroum hîc jacentium facinora explicantibus exornentur, hæc omnia, quæ intùs latentem infamiam tollere nequeunt, non ſolùm in ſeipſis pereunt, ſed etiam in hominum opinione, quorum memoria, ſuperba quæque hominum ſepulchra, ac famoſa in iis ſepultorum facinora facilè excidunt,

Ubi nunc ſepulchrum Abraham? Ubi ſepulchrum Moyſis? Ubi nunc Mauſoli, Alexandri, & aliorum multorum illuſtrium virorum olim affabrè facta ſepulchra? Certè hæc omnia funditus everſa ſunt, & vix eorum quis recordatur. Quare Mariani ſepulchri gloria aliunde, quam ex materia & arte humana auſpicanda venit; aliique gloriæ tituli ſunt exquirendi, quibus Mariæ ſepulchrum verè glorioſum eſſe demoſtremus. Sed priùs, &c. *Ave.*

TRia, reſpectu Mariani ſepulchri; ineuntur certamina; unum, antequam Marię corpus in ſepulchrum mittatur: aliud cùm in ſepulchro jacet: & aliud, cùm è ſepulchro egreditur. *Primum certamen* eſt inter amorem, & dolorem: *Secundum*, inter ſanctitatem & corruptionem, *Tertium*, inter cælum & terram. *Pugnant amor, & dolor*, ac inter ſe diſputant, quis Mariæ necem inferat, eamque ſepulchro adjudicet. *Decertant ſanctitas & corruptio*, ac acriter contendunt de modo, quo in ſepulchro aliquibus diebus jacebit ſacrum Mariæ corpus an, ſcilicet, futurum ſit corruptioni obnoxium, vel ab ea liberum. *Diſputant tandem cælum & terra*; ac litigant de Mariæ corpore; à quo, ſcilicet, ſacrum illud pignus poſſideri debeat; an à terra, de qua formatum eſt: vel à cælo cujus puritatem nactum eſt.

En tria quę hodie dantur prælia, in quibus triumphat amor de dolore, ſanctitas de corruptione, & cælum de terra; *Triumphat amor de dolore*, quia non ex dolore, ſed ex amore moritur Maria; *Triumphat ſanctitas de corruptione*, quia Mariæ ſanctitas corpus ejus à corruptione liberum ſervat. *Triumphat cælum de terra*, quia Mariæ corpus à terra tollitur, ut ad cæleſtia regna evehatur. Glorioſiſſimum ergo eſt Mariæ ſepulchrum, quia, ut iam videbimus, in eo triumphat, 1. *Amor* de doloribus, 2. *Sanctitas* de corruptione, 3. *Cælum de terra*. En tres triumphi, quibus Mariæ ſepulchrum glorioſum eſſe patebit. *Erit ſepulchrum ejus glorioſum.*

In Mariæ ſepulchro amor triumphat, de doloribus. 1. PARS

IN ſepulchris noſtris non amor, ſed dolores triumphant, quia dolores quibus obruimur, mortem nobis inferunt, & ad ſepulchrum nos perducunt. Sed in Mariæ

ſepulchro.

ſepulchro triumphat amor de doloribus: quia non dolorum vi mortua & ad ſepulchrum deducta eſt Virgo, ſed: 1. Amoris morbo :. 2. Amoris ſomno; 3. Amoris extaſi.

1. Febricitant & languent multi, quorum ſi vena tentetur, ac intus latens morbus ſedulò inquiratur, iis verè dici poterit. *Febris tua avaritia eſt, febris tua ſuperbia eſt, febris tua iracundia eſt, febris tua libido eſt*. His autem febribus & morbis nunquam laboravit Maria, quæ nulla unquam peccati fuligine fuit aſperſa; quæque perfectiſſimum paſſionum ſuarum dominium habuit.. Si tamen, ut ait Medicorum Princeps, febris à *fervendo* dicitur, ardentiſſima amoris divini febre æſtuavit Virgo. Hic eſt morbus quo laboravit, & quo mortua eſt: *Beata Virgo languit dolorem paſſione, & amore in morte ſua.*

S. Ambr. l. 4 in Luca cap. 4

Guerr. ſer. 2. in Aſſumpt.

Sponſa, ſacra, amore divino æſtuans, filias Jeruſalem enixè rogabat, ut dilecto annuntiarent, ipſam amore illius indeſinenter languere: *Adjuro vos, filiæ Jeruſalem, ſi inveneritis dilectum meum, ut nuntietis ei; quia amore langueo.* Sacra hæc Sponſa, inquit Rupertus Abbas, eſt ipſa Virgo Maria; quæ Chriſti ſponſi & filii ſui amore ardens, ſæpè dicebat; adjuro vos, filiæ Jeruſalem; ſi inveneritis dilectum meum; ſeu, *ſi ante me exeuntes de corpore, veneritis ante dilecti mei conſpectum, ut annuntietis ei, quia amore ejus langueo*, Sciebat Chriſtus amorem languentis matris; ipſa etiam Virgo Maria, quæ ſæpè à filio ſuo viſitabatur, amoris languorem quo laborabat, ei crebrò explicabat; ſed tantus hic ejus erat languor, ut Angelorum etiam & hominum ora ad illum dilecto annuntiandum aſſumeret. Ac tandem tantus hic fuit Mariæ languor: ut amorem dilecti filii languens expiraverit: *Beata Virgo præ amore, & ſine dolore mortua eſt*. Maria ergo amoris morbo mortua eſt; *Sed mortua eſt etiam amoris ſomno.*

Cant. 5.

Rup. in cant.

Alb. er. M. in Mariali cap. 171.

2. Maria, toto vitæ ſuæ tempore, amore ſupernaturali erga filium exarſit; ſed ardentiùs illum amavit circa vitæ ſuę finem: vehemenſque hic amor cor illius tunc ardentiſſimè inflammavit. Quare, imminente morte, maximè languit Virgo; ac tandem per amorem conſumptis ſpiritibus vitalibus quibus corpus ejus ſubſiſtebat, ipſa non alio quam amoris morbo animam exhalavit, & quia hic amoris morbus abſque ullo dolore extitit: mors ejus, ſomnus potiùs, quàm mors accerba fuit. Si enim de S. Joanne Evãgeliſta Gregorius Turonenſis, Simeon Metaphraſtes, & alii aſſerant, quòd imminente mortis hora, ſe tumulo incluſerit, & abſque ullo prævio morbo, quaſi dormiens, animam efflaverit: ſi Moyſes etiam & Aaron, ut docent multi, abſque præeunte morbo à vivis diſceſſerint, & in oſculo Domini quaſi dormientes mortui ſint; cur Mariam Virginem eodem privilegio potitam eſſe negabimus.

Gregor. de glor. Mar. ca. 30

Cenſet Bernardus, omnia privilegia aliis Sanctis à Deo conceſſa, beatæ Virgini non fuiſſe dinegata: *Quod aliis ſervis Dei, licèt pauciſſimis, fuit conceſſum, non creditur Matri denegatum*, quare cùm Joannis Evangeliſtæ, Moyſi, & aliorum quorumdam ſervorum Dei mors fuerit quaſi jucundus ſomnus Mariam etiam ex amoris ſomno mortuam eſſe, certiſſimum videtur. Et hoc tanquam indubitatum ſupponunt Andreas Certenſis, ſanctus Damaſcenus & alii nonnulli ſancti Patres, qui varias *de obdormitione Mariæ* conciones inſtituerunt: cenſentes, mortem illius, *obdormitionem*, & gratiſſimum quendam amoris ſomnum extitiſſe. Unde de Maria convenientiùs, quàm de filia Principis ſynagogæ dicere poſſumus: *Non eſt mortua, ſed dormit;* quia mors ejus dira non fuit & crudelis: ſed pergratus ardentis amoris ſomnus, quo moriens, *obdormivit in Domino*. O ſuaviſſimum & feliciſſimum Mariæ ſomnum! Sed mortua eſt etiam *ex amoris extaſi.*

S. Ber. Ep. ad can. Lugdun.

Matth. 9. 22.

3. Deus, qui cor Mariæ ſacro amoris igne ſemper accenderat, ignem tandem ſeparantem in cor ejus miſit, quo ab illius corpore ſoluta eſt anima; *Miſit ignem in oſſibus meis, & erudivit me*: ſeu, ut habet alia verſio, *& ſeparavit me*: hic quidem eſt ſacer ignis, quo facta eſt ſeparatio animæ beatæ Virginis a corpore ejus, Sed quomodo fieri potuit ut anima illius à corpore, ſine ullo dolore ſit ſeparata? Perbellè reſpondet Dionyſius Carthuſianus, impeditum fuiſſe dolorem, qui ex diviſione animæ à corpore ſolet evenire, per profunditatem contemplationis, cui tempore mortis, Virgo Deipara vacabat; cujus dulcore in extaſim rapta, nullo modo dolorem ſenſit, qui in tali diviſione animæ à corpore ſolet evenire. *Divinarum rerum contemplationi erat profundiſſimè tunc intenta. Ergo præ ſpiritualis ſuavitatis affluentiſſima experientia, ac ferventiſſima dilectione, anima ſeparabatur ſine pœna à corpore.*

Threm. 1. 13.

Dionyſ. l. 4. de laud. Virg. a. 3 Contr. 2.

Docet nos ſacer textus, quòd dormiente Adamo, Deus unam ex coſtis ejus tulerit. Hic Adami ſomnus, ex multorum Doctorum ſentẽtia, extaſis fuit in qua ita extra ſeipſum raptus eſt, ut nullum dolorem paſſus ſit; cum ei coſta avulſa eſt. Eodem ferè modo beatiſſimæ Virginis mors, non ſolùm gratiſſimus fuit ſomnus, verùm & admi-

randa

randa amoris divini extaſis; in qua, ut B. Birgittæ revelavit Dei genitrix, nullum eſt paſſa dolorem, ſed exultans emiſit ſpiritum; *Cùm quodam die*, inquit, *animus meus ſuſpenſus eſſet in admiratione divina charitatis, tunc anima mea in ipſa contemplatione, repleta fuit tanta exultatione, quòd vix ſe capere poterat. & in ipſa conſideratione, anima mea à corpore fuit ſoluta*. O mirabilem extaſim! O genus mortis exoptatiſſimum! O triumphum glorioſiſſimum! in quo amor triumphat de doloribus; cùm non ex dolore, ſed ex amoris morbo, ex amoris ſomno, & ex amoris extaſi Maria mortua ſit. Ecce primum triumphum qui fit in Mariæ ſepulchro, in quo de doloribus triumphat amor. *Sed in eo triumphat etiam ſanctitas de corruptione.*

B. Birg. lib. 6. revel. cap. 26.

II. PARS

In Mariæ ſepulchro ſanctitas triumphat de corruptione.

SI Adam non peccaſſet, putredini & corruptioni noxia non fuiſſent corpora noſtra; ſed poſt protoparentis peccatum à ſupremo Dei conſilio manavit edictum, quo Adami poſteros morituros, eorumque corpora in terram & putredinem reſolvenda eſſe ſtatutum eſt: *Pulvis es & in pulverem reverteris*. Hinc jam de corporibus noſtris triumphant corruptio & fœtor: quia cùm mortua & in ſepulchro poſita ſunt, brevi corrumpuntur & putreſcunt. Sed in Mariæ ſepulchro triumphavit ſanctitas de corruptione; nulli enim corruptioni ſubjacuit ejus corpus, quod ſanctiſſimum fuit: 1. Quia Verbum æternum in eo incarnatum eſt; 2. Quia ſanctiſſimæ animæ unitum eſt; 3. Quia in eo nulla rebellio adversùs Deum facta eſt.

Gen. 3. 19.

1. Cùm Verbum æternum incarnari, & humanæ naturæ hypoſtaticè uniri voluit, altiſſimum illud Myſterium in corpore Mariæ, velut omnium ſanctiſſimo, compleri ſtatuit; hoc eſt corpus ſacratiſſimum, in quo Verbum increatum carnem aſſumere, & in quo Chriſtus novem menſibus habitare dignatus eſt; quare cùm ita purum, ac ita ſanctum extiterit Mariæ corpus, ut in eo ineffabile Incarnationis Myſterium ſit conſummatum, non eſt credibile, inquit D. Auguſtinus, ſanctiſſimum illud corpus corruptioni fuiſſe obnoxium; *Illud ſacratiſſimum corpus, de quo Chriſtus carnem aſſumpſit, & divinam naturam humanæ univit, in eſcam vermibus traditum, conſentire non valeo*.

S. Aug. ſer. 4 de Aſſumpt.

Non permiſit Deus, quòd ſanctus ſuus corrumperetur & putreſceret. *Nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem*. Quis eſt ille ſanctus, niſi Chriſtus? Hic eſt ſanctus cujus corpus ab omni prorſus corruptione & putredine fuit alienum. Sicut autem Deus non paſſus eſt, quòd ſanctus ſuus fuerit, ita nec paſſus eſt, quòd ſancta ſua, ſepulchro depoſita, videret corruptionem, *Sicut non dedit Dominus ſanctum ſuum, id eſt, Chriſtum, videre corruptionem: ſic nec ſanctam ſuam, de qua natus eſt Sanctus, ſed corpore & anima in cælum aſſumpta eſt*. Chriſti corpus erat ſanctum eſſentialiter ob hypoſtaticam ejus unionem cum Verbo, cui erat unitum perſonaliter, quare indecens fuiſſet, ſanctum hoc corpus, vermium eſcam & corruptionis pabulum fieri. Sicut autem hoc non decuiſſet *Sanctum Domini*; ita nec non decuiſſet *Sanctam ejus*, ſeu Deiparam, quæ ita ſancta erat, ut ex ea carnem aſſumere; & in ejus ventre Deus incarnari voluerit. In Mariæ ergo ſepulchro triumphavit ſanctitas de corruptione: cùm ita ſanctum fuerit Mariæ corpus, ut in eo Verbum æternum carnem ſumpſerit, *ac etiam cùm ejus corpori anima ſanctiſſima unita fuerit*.

Pſal. 15.

Bernardin Sen. Tom. 1. ſer. 12 a. 2. cap. 1.

2. Ita ſancta fuit Mariæ anima, ut ab omni prorſus peccati, ſive originalis, ſive actualis labe libera & immunis extiterit: *Fuit Maria ſine triplici væ*, inquit Doctor Angelicus, *ſine væ peccati originalis, ſine væ peccati mortalis, & ſine væ peccati venialis*. Quare cùm Mariæ anima tanta ſanctitate floruerit, ut ab omni prorſus *væ*, & corruptione peccati aliena fuerit, corpus etiam ejus quod ſanctiſſimæ huic animæ unitum erat, à *væ* corruptionis & putredinis alienum eſſe debuit; *Cùm Maria fuerit ſine væ peccati, fuit etiam ſine væ pœnæ in ſeparatione animæ & corporis, quæ eſt incineratio, & corporis diſſolutio*.

D. Tho. in explic. ſalut. Aug.

Bernardin tom. 1. ſer. 51. a cap. 1.

Duplicem corruptionem, eamque graviſſimam, ſubire coguntur omnes mortales, ex primo parente per naturalem generationem propagati. *Prima* eſt in principio vitæ, cùm à peccati originalis labe & corruptione inquinantur. *Secunda* eſt in fine vitæ, cùm corpora, vitali aura deſtituta, corrumpuntur, & in pulverem rediguntur. Hic autem ſervatur ordo inter duplicem illam corruptionem, quòd qui in conceptione ſua in peccati corruptionem non incidunt, in morte etiam ſua corporum corruptionem non contrahant: quare cùm ita ſancta fuerit Maria, ut in principio vitæ ſuæ anima ejus peccati originalis macula contaminata non fuerit, in fine etiam vitæ, corpus ejus corruptioni nullo modo ſubjacuit, ſed brevì poſt mortem

tem

Digitized by Google

tem glorioſum reſurrexit. In ſepulchro ergo Mariæ triumphavit ſanctitas de corruptione; quia corpus ejus ſanctiſſimæ animæ unitum fuit. Sed in ſepulchro ejus triumphavit etiam ſanctitas de corruptione: *Quia corpus Mariæ ita ſanctum fuit, ut in eo nulla unquam rebellio facta ſit.*

3. Cùm Ceſar Auguſtus Alexandrinam Urbem invaſiſſet, eamque ſolo æquare poſſet; ei tamen benignè pepercit; tùm, quia in ſe erat pulcherrima: tum, quia ab Alexandro Magno fundata erat. Maria autem, *civitas Dei* appellatur, cui Chriſtus pro ſingulari ſua pietate pepercit, ne pulveris & corruptionis ruinam pateretur: tùm propter ejus pulchritudinem, quam Sol & Luna mirantur: tùm propter ſeipſum fundatorem ejus; juxta illud: *Fundavit eam Altiſſimus.* Sed huic civitati; ſeu Mariæ, ob aliam etiam rationem pepercit; quia ſcilicet ita ſancta fuit & fidelis, ut nulla in corpore ejus adversùs Deum rebellio fuerit.

Plutar ch. in Apoph.

P al. 85.

Quantumvis ſancti ſimus, intra nos tamen ſemper inhabitare ſolet peccatum, ſeu fomes quidam, vel rebellio interna, alliciens ad peccatum; quam in ſemetipſo D. Paulus, licèt ſanctiſſimus, experiebatur, dicens: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ*, eamque legem internam, *inhabitans peccatum* vocat Apoſtolus; *quod habitat in me peccatum*, Maria autem ita ſancta fuit, ut illud inhabitans peccatum nunquam habuerit, nec ullam rebellionem internam paſſa ſit; *Soli Virgini*, inquit Richardus Victorinus, *ſingulariter datur, ut mortale corpus ejus, peccatum non inhabitet.* Quare cùm ita ſancta extiterit Maria, ut in corpore eius nulla rebellio, nulluſque peccati fomes fuerit; incorruptum & incontaminatum in ſepulchro debuit conſervari corpus ejus. Quemadmodum enim par eſt rebelles urbes vaſtari, ſolo æquari, ac in cinerem & favillam redigi; ita & oportet civitates fidelitate ſua inſignes, in perpetuum conſervari; cùm ergo Maria fuerit civitas Dei ſanctiſſima, in qua nulla unquam rebellio, ſed ſumma pax & fidelitas extitit; cùm, inquam, ita ſancta fuerit Dei genitrix, ut nullum in corpore eius habitaverit peccatum, nulluſque peccati fomes, nullave rebellio in eo fuerit, certè corpus eius ab omni putredine & corruptione illæſum ſervari debuit. In ſepulchro ergo Mariæ, ſanctitas triumphavit de corruptione; *Sed in eo etiam cælum de terra triumphavit.*

F i h. l. de Ema nuele.

In Mariæ ſepulchro cælum triumphat de terra. 3. PARS.

Noſtra licèt corpora à Deo facta ſint, ut animabus ſuis unita æternùm in cælo glorificentur; de iis tamen triumphat terra, dum ea ad ultimum uſque iudicii diem in ſinu ſuo quaſi captiva detinet; nec illa ad cælum, ſimul cum animabus ſurgere ſinit. At in Mariæ ſepulchro triumphat cælum de terra; quia Mariæ corpus, ſimul cum eius anima; 1. Ad cælum glorioſè tranſlatum eſt: 2. In cælo glorioſè receptum eſt; 3. In cælo glorioſè collocatum eſt.

1. Jacebat in ſepulchro ſanctiſſimum Mariæ corpus, ibi, ſenſu quidem & vita privatum, incorruptum tamen, quieſcebat, cùm tertia illuceſcente die, Angelis ſtipatus veniens Chriſtus, iacenti corpori non vitam ſolùm, verùm & immortalitatem, necnon ſplendorem admirabilem, agilitatem, ſubtilitatem, ac inauditam pulchritudinem contulit. Tunc Mariæ anima in ſanctiſſimum corpus eius iterùm ingreſſa eſt, tunc facies illius mira venuſtate enituit, tunc omnia redivivæ carnis eius membra ineffabilem prætulerunt pulchritudinem, & mox ſurgens Maria de ſepulchro, terram reliquit, & versùs cælum properavit, virtutum ſuarum ſplendore emicans, innixa ſupra dilectum filium. Angelorum copiis comitata, ac tot deliciis & divitiis affluens, ut ipſi cæleſtes ſpiritus admirantes exclamarint, *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto, deliciis affluens?* Cant. 6.

Non in terra uſque ad extremi iudicii diem remanere, ſed brevì poſt mortem, ad cælum transferri debebat ſanctiſſimum Mariæ corpus. *Tùm*, quia hoc decebat Chriſtum, cuius honor eſt omnimoda gloria matris. *Tùm*, quia, cùm Chriſti & Mariæ una ſit caro, indecens fuiſſet eam carnem eſſe diviſam, unamque eius Partem regnare in cælo & & aliam ſub terra latere, *Maria & Chriſtus ſunt una caro, quare indecens videri debet, ſi altera pars carnis virginea ſit in cælo, & pars altera reddatur ſolo.* Propter has, aliaſque multas rationes non in terra remanere, ſed ad cælum in corpore ſimul & anima hodie ſublevari debebat Dei genitrix, quare hac die, de terra triumphans, Angelis ſtipata, virtutum varietate circumdata. & dilecto innixa filio ad cælum aſcendit. In Mariæ ergo Sepulchro triumphat cælum de terra, quia corpus Virginis non in terra reli-

et Bleſ. ſer. 2. de Aſſump. t.

relictum, ſed ad cælum glorioſè tanslatum eſt, *ac etiam quia ejus corpus in cælo glorioſè receptum eſt*.

2. Chriſtus, qui ad Mariæ ſepulchrum eam ſuſcitaturus, venerat; illi etiam majori cum apparatu obviam venit, ut eam in cælo recipiat. Si enim in occurſum venien-
3. Reg. 2. tis Bethſabee ſurrexit Rex Salomon; quantò magis in occurſum matris, ad cælos properantis, veniſſe creditur Rex gloriæ Chriſtus; certè occurrit cum ei innumera pſallentium Angelorum multitudine, eamque ſe-
D. Bern. ſer. 1 de Aſſump. 2. Aug. l. 2. de Civit. c. 4. reno vultu, benigna, facie, ac ſummo affectu ſuſcepit: *Non ſolùm tota cæleſtium legionum multitudo in Mariæ occurſum prodiit: ſed & filius placido vultu, ſerena facie, divinis amplexibus, eandem ſuſcepit*.

Narrat D. Auguſtinus, quod olim Romam ingreſſura *Berecinthia*, quæ à Gentilibus mater deorum vocabatur, ingenti plauſu & jubilo fuerit ſuſcepta; ac ex Romani Senatus decreto, omnium clariſſimus ei in occurſum egreſſus ſit. Cùm ſimiliter Maria, non falſorum deorum, ſed veri Dei mater, in cælum aſcendit; non ſolùm Angelorum & Sanctorum jubilantium multitudo ei obviam ivit; ſed ipſe Chriſtus Rex gloriæ, ac cæleſtium civium nobiliſſimus, ex Dei Patris decreto ei in occurſum venit. Unde Cardinalis Petrus Damiani, Aſcenſionem Chriſti cum Mariæ Aſſumptione conferens, quid glorioſius in Virginis Aſſumptione, quam in Chriſti Aſcenſione adnotat; comitatum ſcilicet: quia advenienti Chriſto, ſoli dumtaxat Angeli occurrerunt; Mariæ verò non ſoli Angeli, verùm & multi alii Sancti, ac ipſe etiam Chriſtus obviam venit:
Ser. D. Dam. de Aſſumpt. *Soli quippe Angeli Redemptori occurrere potuerunt: matri verò, cælorum palatia penetranti, filius ipſe cum tota curia tam Angelorum, quàm juſtorum ſolemniter occurrens, evexit ad beatæ conſiſtorium ſeſſionis*. In ſepulchro ergo Mariæ cælum de terra triumphat; cùm corpus ejus non in terra remanſerit, ſed in cælo glorioſè receptum ſit; *ac etiam in cælo glorioſè ſit collocatum*.

Non in aliquo ex infimis cæli thronis poſita eſt Maria; ſed *exaltata eſt ſancta Dei genitrix ſuper choros Angelorum ad cæleſtia regna*. Poſtquam enim penetravit cælos, primam cæleſtium ſpiritualium percurrit Hierarchiam, quæ ex Angelis, Archagelis, & Principatibus conſtituitur: ſecundam deinde petranſiit, quæ Poteſtatibus, Dominationibus, & Virtutibus conſtat; tertiam quoq; prætergreſſa eſt, quę ex Thronis, Cherubinis ac Seraphinis componitur: ac tandem quæ ſe in hoc mundo infra Angelos & homines abjecerat, in cælo ſupra omnes Angelos in ſolio ſublimiſſimo, immediatè poſt Chriſtum, eſt collocata: *In regni ſolio ſublimis poſt Chriſtum glorioſa reſedit*. S. Hier. ſer. de Aſſumpt.

Chriſtum Maria recepit in Incarnatione, & in nobiliſſimo totius terrę loco, utero ſcilicet ſuo, illum excepit; Quare ſicut Chriſtum Maria in nobiliſſimo terrę loco excepit: ita & Mariam Chriſtus in nobiliſſimo cæli loco, in ſolio, ſcilicet, ſuper omnes Angelorum Choros ſublimato, recepit & collocavit: *Nec in terris locus dignior uteri virginalis templo, in quo Filium Dei Maria ſuſcepit; nec in cælis regali ſolio, in quo Mariam Filius ſublimavit*. S. Bern. ſer. 3. de Aſſumpt. O quàm ſublime eſt illud Mariæ ſolium! Sed ò quàm glorioſè, in ſepulchro ejus, cælum de terra triumphat!

Miramini hunc Marię triumphum, & timete, ne in ſepulchris veſtris, non cælum de terra & infernus de cælo triumphent. Paradiſus & infernus de animabus noſtris acriter contendunt: eas enim Paradiſus ad ſe vocare conatur; & contrà ad eas deglutiendas os ſuum aperit infernus. Si autem in ſtatu gratię moriamur, tunc de inferno triumphat Paradiſus: quia animas noſtras ſui juris facit; ſed ſi in ſtatu peccati mortali ex hoc mundo exeamus; tunc de Paradiſo triumphat infernus: quia animas noſtras ſuo imperio ſubdit. Sed, heu! quis in morte noſtra triumphabit: an Paradiſus? An infernus? quid tunc de animabus noſtris fiet? Tradenturne inferni tortoribus ęternùm cruciandę: vel Dei miniſtris, ut ad cælum ſemper beandę deducantur? Certè *neſcit homo finem ſuum*: Eccleſ. 9. 12. neſcimus, quid de nobis futurum ſit: ignoramus an portio noſtra futura ſit in terra viventium, vel in terra miſeriæ & tenebrarum. Attamen penes nos eſt, aut beatitudinem aſſequi, aut inferno addici: penes nos eſt, ut de inferno triumphet Paradiſus: quia penes nos eſt, cautè ambulare, Dei mandata ſervare, & quęcumque ad vitam æternam obtinendam neceſſaria ſunt, adimplere: quare cautè ambulemus vocatione, qua vocati ſumus, Dei juſſis obtemperemus, quęcumque vult faciamus, & in morte noſtra de inferno triumphabit Paradiſus, animæque noſtræ ad cælum migrabunt, ut in perpetuas ęternitates Deo fruantur. *Amen*.

D E-

DE ASSUMPTIONE B. V. MARIÆ

CONCIO SECUNDA.

Veni de Libano Sponſa mea, veni de Libano, veni: coronaberis.
Cant. 4. 8.

SIcut olim veteris Teſtamenti Patres, ſummo affectu, Chriſti adventum exoptarunt: ita & Mariæ ſacrorum Prophetarum oraculis prænuntiatę, manifeſtis typis & figuris præſignatæ, atque illuſtribus in matronis adumbratæ, nativitatem ſummopere concupiverunt. Illum venire deſiderabant, ut ſalvaret populum ſuum, & iſtam, ut Salvatorem ſæculorum, ipſum Regem Angelorum in lucem ederet. Certabant omnia pro adventu Chriſti; qui omnium eſt Deus & ut ait D. Damaſcenus, ſæcula, anni menſes & dies de Marię adventu contendebant: *Certabant ſæcula, quandonam ortu Virginis gloriarentur.*

Damaſc. orat. de aſſ. Virg.

Si autem Mariam in hunc mundum venire, ardenter deſiderarunt homines: qui ante ejus ortum in terra habitabant; eam, fato functam, ad cælum aſcendere, non minori cum affectu exoptarunt cives cælici. Illam enim expectabant, Chriſtus ut matrem, Angeli ut Reginam, & Virgines ut earum decus, & primiceriam: omneſque cæli incolas mihi audire videor, exclamantes: ò Maria, cęleſtis Regis Sponſa & Mater, *veni de Libano, veni: coronaberis.* Venit Maria, ad cęlum aſcendit, & quæ in hoc mundo humillima extiterat, triumphali apparatu hodie ad cęlum properat, in cęlo recipitur; & in cęlo coronatur. Admiremur hodiernum Mariæ triumphum, &c. *Ave.*

DIes Aſſumptionis, eſt triumphātis beatiſſimę Virginis dies, in quo triumphali apparatu ad cælum aſcendit, in cęlo recipitur, in cęlo ſublimatur. *Ad cælum aſcendit* Virgo, mirabili virtutum varietate, quaſi curru aureo vecta: *In cælo recipitur* à Chriſto Angelis ei obviam venientibus, eique honorem ineffabilem impendentibus: *In cælo ſublimatur*, ac ad magnificum & eminentiſſimum cęli thronum ſuper omnes Angelos, & ſuper omnes puras creaturas exaltatur. Quare, ut hodiernum Marię triumphum, non ſegniter & perfunctoriè, ſed ſeriò & ſedulò perſcrutemur: videamus: 1. Currum triumphalem quo Maria ad cælum vehitur; quo nullus eſt clarior: 2. Pompam qua in cælo recipitur; qua nulla magnificentior: 3. Thronum ad quem in cælo ſublimatur; quo, poſt divinum, nullus eminentior. *Currus triumphalis*, quo Maria ad cælum evehitur: *Pompa magnifica*, qua in cælo recipitur; *Thronus ſublimis*, ad quem in cęlo ſublimatur. En tres Mariani triumphi & concionis hujus partes.

Currus triumphalis, quo Maria ad Cælum vehitur. I. PARS.

VIrtutes & merita, ſunt currus aureus, quo quiſque ad cælum vehitur; eòque altius in cælo quiſque collocatur, quo pluribus virtutibus & majoribus meritis ornatus ex hoc mundo exivit. Aureo hoc curru ad ſuperos evecta fuit Maria, quę omni virtutum genere floruit, & quæ præclaris ſuis meritis omnes alias creaturas longè anteceſſit. Sed eam ad cęlum potiſſimùm evexerunt puritas, humilitas, & charitas; 1. Puritas intemerata, qua floruit; 2. Humilitas profunda, qua polluit; 3. Charitas ardentiſſima, qua ſuccenſa fuit.

1. Tanta Mariæ fuit puritas, ut omnibus puris creaturis purior extiterit; nec ejus puritate major aliqua ſub Deo intelligi potuerit; *Decuit Virginem ea puritate nitere, qua major ſub Deo nequit intelligi.* Perexímia autem hęc puritas, eſt prima pars currus triumphalis, quo Maria ad cæleſtia regna hodie vehitur. Et ut ait ſanctus Anſelmus, Maria, puritate ſua non ſolùm ad infima, verùm & ad ſubliminora cęli Tabernacula & ſolia, vecta & exaltata eſt. Cùm enim puritate omnes creaturas anteceſſerit; ita & per puritatē ſupra omnes creaturas ad ſolium eminentiſſimum ſublimata eſt: *Sicut nulla poteſt ſub Deo major puritas Virginis puritate intelligi ſic ſub Deo locus ipſi propinquior intelligi non poteſt illo, ad quem Virgo eſt aſſumpta.*

a. Anſelm. l. de Conc. B. Virg.

b. Anſelm. ſer. de B. Vir.

Providentia divina, ut adverit Albertus Magnus, eo ordine creaturas diſpoſuit, ut quo puriores, eò eminentiores ſint, & ſitu ſuo elevatiores. Terra enim, quia craſſior & impurior, in mundi centro ponitur; aqua, quæ terra purior eſt, ſupra eam locatur: ſupra aquam aer: ſupra aerem ignis: ſupra ignis Sphæram ſtatuuntur cæli: & inter cælos hi ſemper excelſiores, qui ſunt puriores. Si autem idem ordo in omnibus ſervetur, Mariam non in terra remanſiſſe: ſed ſuper omnes cælos, ac ſuper omnem creaturam exaltatā eſſe nullus inficiabitur: quæ enim omnibus creaturis purior extitit, puritate ſua ſuper omnes creaturas ſine dubio exaltata eſt. *Locus*, ut ait Philoſophorum Prin-

Princeps, *debet eſſe proportionatus locato*: quare cùm Maria omnibus puris creaturis purior fuerit, puritas ejus exigit, ut non in terra, quæ impura eſt, ſed in cælo, ac in loco cæli eminentiori & Dei Throno propinquiori exaltetur. Maria ergo ad cœlum elevata eſt puritate ſua: ſed ad cœlum etiam elevata eſt *humilitate ſua*.

2. Quanto major, tantò & humilior extitit Maria: & quæ dignitate alias omnes creaturas anteceſſit, eas omnes humilitate præivit: *Cùm prima eſſet omnium, ſe noviſſimam faciebat*. Supereminens autem hęc ejus humilitas, eſt altera pars currus triumphalis, quo Maria à terra ſublevatur, & ad cęlos vehitur: quia enim infra homines in hoc mundo ſe humiliavit, ſupra omnes Angelos in cęlo exaltari meruit: *Nunquam ſupra Choros Angelorum fuiſſet exaltata, niſi infra homines fuiſſet humiliata*.

S. Bern. ſup. ſignum magnum.

S. Bern.

Primum in Schola Chriſti principium hoc eſt, quòd ut quis aſcendere valeat, deſcendat neceſſe eſt: vera enim ad exaltationem via, humiliatio eſt: quia *qui ſe humiliat exaltabitur*. Quod veriſſimum eſſe aſſeruit Chriſtus; cùm, rogantibus Apoſtolis, quis eorum major futurus eſſet in regno cęlorum, adſtantem indicans parvulum, reſpondit: *Quicumque humiliaverit ſe ſicut parvulus iſte, hic eſt major in regno cœlorum* Non magnus futurus eſt in regno cęlorum: qui in hoc mundo ſuperbierit; ſed qui humilitatem ſectatus erit: & quò quis in hoc mundo profundiùs per humilitatem deſcenderit, eò poſt mortem ad altiores cęli Thronos conſcendet. Quare cùm Maria in hoc mundo per humilitatem profundiſſimè deſcenderit, altiſſimè per humilitatem in cęlum aſcendit: ac ſuper omnes Angelos in cęlo eſt exaltata, quia infra omnes homines in hoc mundo eſt humiliata. Maria ergo ad cęlum elevata eſt humilitate ſua; ſed ad cęlum eſt etiam exaltata *charitate ſua*.

Matth. 23.

Matth. 18. 4.

3. Tantus Virginis in Deum extitit amor, inquit ſanctus Anſelmus, ut, omnium mortalium: adde Seraphinorum & cęleſtium omnium ſpirituum amorem in unius pectus, velut in fornacem ardentiſſimam collectum contempleris, frigus erit & glacies, reſpectu amoris qui in corde Mariæ deflagravit: *Superat omnes omnium rerum creatarum amores & dulcedines magnitudo amoris illius Virginis in filium ſuum; & dulcedinis immenſitas, qua exultabat, & liqueſiebat anima ejus in eundem Dominum*. Hæc autem Mariæ charitas, eſt altera pars currus, quo ad regna cæleſtia ſublimatur: aſcenſus ejus fuit purpureus, media charitate conſtratus; & tantò altiùs in cælo eſt exaltata, quanto ardentiùs amore Dei in hoc mundo fuit accenſa. Charitas enim qua ardemus in via, eſt menſura gloriæ qua fruemur in patria; certumque eſt, quòd tanto elevatiores erimus in regno Dei, quantò charitate ardentiores in hoc mundo fuerimus: quare cùm charitas qua exarſit Maria in hoc mundo, omnium creaturarum charitatem ſuperaverit; ita & in cęlo per charitatem ſupra omnes creaturas exaltata fuit.

S. Anſelm de excell. Virg. c. 4

Mariam Phœnicem vocat B. Amadeus: *O Phœnix aromatizans*. Dici poſſet, eam vocari *Phœnicem*; quia ſicut imminente Phœnicis interitu, aliæ volucres undique convolant, & hanc avem, de ſingularitate famoſam, quaſi admirabundæ ſpectant: ita & ad Deiparæ, quaſi ad Phœnicis obitum, ex variis mundi partibus omnes Apoſtoli, veluti Aquilæ, convolarunt. Sed dicamus, Mariam vocari *Phœnicem*: quia ſicut Phœnix in igne moriens, in fumum reſolvitur, qui verſùs cœlum aſcendit: ita & Maria in igne charitatis moriens ad cœlum aſcendit, ſicut virgula fumi: *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum, ſicut virgula fumi?* Nec ſolùm ad infimas, verùm ad ſupremas cęli ſedes aſcendit: quia cùm ardentiſſimus fuerit ignis charitatis, quo in hoc mundo exarſit; ita & eminentiſſimus eſt cœli thronus ad quem aſcendit: ut enim ait D. Auguſtinus, *Maria Angelicam tranſiens dignitatem, uſque ad ſummi Regis thronum ſublimata eſt*. Ecce currum triumphalem, quo Maria ad cœlum exaltata eſt: *admiremur nunc pompam, qua in cœlo recepta eſt*.

Adam. hom. de laud. Virg.

Cant. 3. 6.

Pompa, qua Mariam in cœlo recipitur. II. PARS

Cœtus, lætitia publica, & munera in Reginę alicujus receptione conſiderantur: ac tunc Reginam aliquam magna pompa, magnoque apparatu in quadam regni ſui civitate receptam fuiſſe dicimus: cùm cœtus, qui ei obviam ivit, nobilis extitit & numeroſus; cùm magna & extraordinaria data ſunt letitię ſigna; & cùm ei pretioſa & opulenta fuere munera. Maria autem in civitate & in regno cæleſti maxima pompa, maximoque apparatu recepta fuit; ſi conſideremus: 1. Qualis fuerit cœtus, qui ei obviam ivit: 2. Quantum extiterit gaudium illorum qui ei venienti occurrerunt; 3. Quæ & qualia fuerint munera, quę illi oblata sūt.

1. Comitatus, qui Mariæ ad cælos properanti occurit, non ex feris militibus, ex terrenis civibus, ex Magiſtratibus, & aliis mundi Magnatibus; ſed ex ſanctis Confeſſoribus, ex puris Virginibus, ex invictis Martyribus, & triumphantibus Apoſtolis; ex

Pa-

Patriarchis, Prophetis, Angelis, Archangelis, & omnibus prorſus cæli civibus fuit compoſitus. Nec ſoli Angeli, & Sancti qui tunc in cælo erant, in Dei genetricis occurſum prodierunt; ſed ipſe etiam Chriſtus ingenti majeſtate & gloria obviam venit matri ſuæ: *Non ſolùm tota cæleſtium legionum multitudo in Mariæ occurſum prodiit, illamque ad thronum gloriæ magno devotionis affectu deduxit: ſed & filius placido vultu, ſerena facie, divinis amplexibus, eandem ſuſcepit.*

a Bern. ſer. 1. de Aſſumpt.

Comitatus, qui Mariæ ad cælos venienti occurrit; in aliquo ſimilis, & in aliquo diſſimilis fuit comitatui, qui Chriſto ad cælos aſcendenti obviam venit. *Similis* quidem in hoc, quòd ſicut Chriſto ad cælos aſcendente, omnes cæleſtes cives extra cælum exierunt, ut ei venirent obviam: ita in Mariæ Aſſumptione, totum cælum civibus quaſi evacuatum eſt: quia omnes ei obviam properarunt. *Diſſimilis* etiam: quia, ut præclarè adnotavit Petrus Damiani, comitatus qui Mariæ occurrit, dignior fuit & nobilior: ſoli enim Angeli Chriſto occurrerunt; Mariæ vero, cum Angelis, & Sanctis pluribus, occurrit ipſe Chriſtus: *Attolle oculos ad Aſſumptionem Virginis, & ſalva filii majeſtate, invenies occurſum hujus pompa non mediocriter digniorem. Soli quippe Angeli Redemptori occurrere potuerunt; matri verò, cœlorum palatia penetranti, Filius ipſe cum tota curia tam Angelorum, quàm juſtorum ſolemniter occurrens, evexit ad beata conſiſtorium ſeſſionis.* Ecce qualis in receptione Mariæ fuerit cœtus eorum, qui ei obviam venerunt. Sed, *ò quanta gaudii & lætitia ſigna ediderunt!*

Pet. Dam. ſer. de Aſſumpt.

2. Cùm Regina aliqua in præcipuam regni ſui civitatem ſolemni pompa ingreditur, divites & pauperes, ſenes cum junioribus ovantes jubilant; & undique tubarum clangor, ac variorum inſtrumentorum muſicorum gratiſſimus auditus concentus, in ſignum inſolitæ letitiæ, qua cujuſque cor afficitur, ſed, ò quam majora cives cælici edunt lætitiæ teſtimonia in adventu Reginæ cælorum, quæ hodie triumphali pompa in cælum ingreditur; *Quo gaudio, qua feſtivitate, quibus concentibus jubilabant omnes beatorum ſpirituum ordines, quando & unicam Domini ſui matrem adventare, & ipſum Dominum ſuum ei videbant, omni ſua gloria decoratum, velle occurrere.*

a An. ſel. 1. de excell. Virg. c. 8.

Cùm David, & omnes filii Iſrael Arcam teſtamenti Domini, quæ Mariæ procul dubio typus erat, traduxerunt; præ ſummo gaudio exultarunt, jubilarunt, magnoque inſtrumentorum muſicorum concentu, conceptum animo gaudium manifeſtarunt. Sed longè majora inſoliti gaudii ſigna ediderunt cælites, cùm in cæleſti Jeruſalem recepta eſt Arca myſtica Dei genetrix Maria; ut enim aſſerit ſanctus Ildephonſus, eam omneſcum Hymnis & Canticis, ac cum ſonora inſtrumentorum muſicorum modulatione feſtivè receperunt; *Cùm illa in cæleſtem Jeruſalem evehitur, quantus exercitus Sanctorum præcurrit cum Hymnis & Canticis. Nec dubium, quin illa centum quadraginta quatuor millia, qui in conſpectu ſeniorum ſunt, tenentes citharas ſuas, cecinerint cum omni fragore cæli Canticum novum, quod nemo poteſt dicere, niſi ipſi, qui hodiè feſtivè veniunt obviam cum citharis ſuis.* Qualis & quanta hæc cæleſtium civium fuerit harmonia; quantumve eorum gaudium extiterit, vix humana mens capere valet; & ideò hæc magna ſunt, quia quanta ſint concipere nequimus. Magnum ergo in receptione Mariæ cæleſtium ſpirituum fuit gaudium, *ſed & magna, ac magnifica extitere munera, quæ ei oblata ſunt.*

a Paralip. 15.

s. Ildeph. ſer. 1. de Aſſumpt.

3. Mariam, in hoc mundo viventem, tantis Deus gratiæ donis replevit, ut nulli puræ creaturę majora unquam collata ſint; &, ut ait ſanctus Bernardinus, *tanta gratia Virgini à Deo data eſt, quantùm uni pura creatura dari poſſibile eſſet.* Sicut autem eam Deus in hoc mundo gratiarum donis ditavit: ita & ei in cœlum intranti, cæleſtia dona abundantiſſimè contulit. Beatificas enim, tùm animæ, tùm corporis dotes; Aureolas Virginitatis, Doctoratus, & Martyrii, ipſamque gloriam eſſentialem, nobiliori haud dubiè, & perfectiori modo quàm ulli puræ creaturæ, ei Deus impertitus eſt; & inſuper ſpecialiora ei munera tres ſanctiſſimæ Trinitatis Perſonæ obtulerunt; eam ſiquidem Pater æternus ſuæ potentiæ, Filius ſuę ſapientię, & Spiritus ſanctus ſuæ bonitatis participem fecit. Suam Pater æternus ei ita communicavit potentiam ut de Maria beatus Gregorius, Nicomedienſis Archiepiſcopus auſus ſit dicere; *Nihil tua reſiſtit potentia, nihil repugnat tuis viribus, omnia cedunt tuo juſſui, omnia tuo obediunt imperio, omnia tua poteſtati ſerviunt.* Ei Filius tam eximia ſapientiæ ſuæ dona præbuit, ut dicat Dionyſius Carthuſianus, quod *ſplendidiſſima & exuberantiſſima ſapientia ei fuit infuſa.* Eam Spiritus ſanctus bonitatis ſuę charactere ita ſignavit & inſignivit; *ut quemadmodum Sol ſuper bonos & malos indifferenter oritur, ſic Maria omnibus ſe exorabilem, omnibus*

s. Bern. Tom. 1. ſer. 61. a. 2. c. 10.

s. Greg. ora. de ecce. Virg. in Templo. Dion. Cart. in c. 5 Cant. s. Bern. ſer. de Verb. Apoc.

cle-

clementiſſimam prabet, omnium denique neceſſitatem ampliſſimo quodam miſereatur affectu.

Egregiam quandam. Virginem deſcribit Heſiodus, quam deorum omnium matrem fuiſſe finxerunt Poetæ, quamque dii tanto amore perſecuti ſunt, ut ſinguli ſingula munera ei liberaliter dederint: Mars ſcilicet fortitudinem, Pallas ſapientiam, Apollo muſicen, Mercurius eloquentiam, Venus gratiam, & Juno ſingularem venuſtatem. Unde hæc Virgo *Pandora*, hoc eſt, *donum omnium deorum* vocata eſt; quia ab omnibus diis ſpecialia dona acceperat. Hęc autem, quæ profana & fictitia in ſe ſunt, in B. Virgine aliquomodo vera eſſe comprobantur; ipſa etenim unius Dei veriſſima mater eſt, eam tres ſanctiſſimæ Trinitatis Perſonæ ſummoperè dilexerunt, eamque in cęlum hodie ingredientem innumeris donis cumularunt.

Ecce pompam, qua hodie in cælis recepta eſt Maria. Miramini prænobilem hunc comitatum, qui ei obviam venit; audite cęleſtem hanc harmoniam, quæ ab Angelis ipſi occurrentibus efformatur, contemplamini pretioſa, quæ ei offeruntur munera; ſed viſo jam modo, quo Maria in cælis recepta eſt, *conteplemur thronum, ad quem exaltata eſt.*

III. PARS. *Thronus ad quem Maria in cælo exaltata eſt.*

Throni omnes ad quos Sancti ſublimati ſunt, vocari poſſunt throni gloriæ, juſtitiæ & miſericordiæ: Sunt *throni gloria & honoris*, quia in iis maximè honorantur & glorificantur. Sunt *throni juſtitia & meriti*; quia à Deo illis dati ſunt, quaſi eorum meritis ex juſtitia debiti. Sunt *throni gratia & miſericordia*; quia in jis ſedentes, gratiam & miſericordiam à Deo nobis impetrant. Sed thronus ad quem hodie exaltata eſt ſancta Dei genitrix, longè ſpecialiori & nobiliori modo eſt; 1. Thronus gloriæ & honoris 2. Thronus juſtitiæ & meriti; 3. Thronus gratiæ & miſericordiæ.

1. Mariani throni gloriam & celſitudinem omnes mirantur Doctores; ac Mariam non ſolùm ſuper omnes puros homines, verùm & ſuper Angelorum Choros ſublimatam eſſe dicunt: *Exaltata eſt ſancta Dei genitrix ſuper Choros Angelorum ad caleſtia regna.* Gerſ. ſup. Magnificat Tract. 4. Eam infra Deum & ſupra omnes Angelos ſpecialem aliquam hierarchiam conſtituere cenſet Pariſienſis Cancellarius, dicens; *Virgo ſola conſtituit hierarchiam ſecundam ſub Deo trino, & uno, hierarchia primæ.* Mariæ ſolium ſuprà omnes Angelorum ordines ita eſſe poſitum ait Guerricus Abbas; ut nihil ſupra ſe contempletur mater, niſi filium; nihil miretur ſuper ſe Regina, niſi Regem; nihil veneretur ſuper ſe mediatrix noſtra, niſi mediatorem ſolùm; *Matrem dico exaltatam ſuper Choros Angelorum, ut nihil contempletur ſuper ſe mater niſi filium ſuum.* Guer. ſer. de Aſſum.

Glorioſiorem ad huc eſſe Mariæ thronum cenſent non pauci; qui non infra, ſed juxta filium eam in cælo ſedere arbitrantur. *Sicut* thronus Matris Regis Salomonis poſitus erat juxta thronum filii ſui. *Salomon ſedit ſuper thronum ſuum, poſituſque thronus matris Regis, qua ſedit ad dextram ejus.* 3. Reg. 2 Ita thronus Matris Chriſti poſitus eſt in cęlo juxta thronum filii ſui. Ut enim ratiocinatur Albertus Magnus. *Si Mater Regis: ergo juxta Regem.* Eamque juxta Chriſtum Regem, ac a dextris ejus poſitam eſſe aſſerit S. Athanaſius; *hodie*, inquit, *collocatur Maria à dextris Dei ut canitur in Pſalmo; Aſtitit Regina à dextris tuis.* Thronus ergo ad quem hodie Maria ſublimatur, eſt thronus gloriæ. *Et eſt etiam thronus juſtitia, quia ei juſtè debetur hic thronus.*

2. Sicut ſibi ex juſtitia deberi & reddi coronam glorie ait D. Paulus, *Repoſita eſt mihi corona juſtitia, quam reddet mihi Dominus juſtus Judex*, 2. Tim 4. 8. ita & Mariæ ſublimiſſimus in cælis thronus ex juſtitia debebatur, quia virtutibus quibus adhæſerat, ad illum extolli meruit. Thronus cæleſtis, tùm à gratia, tùm à juſtitia fabricatur, à gratia quidem, quia ſine Dei gratia & miſericordia, nulla ſunt merita noſtra, à juſtitia verò, quia ſuppoſita gratia, & Dei promiſſione, operibus bonis ex juſtitia thronus & corona cęleſtis redditur. Quare cùm immenſa propemodum fuerit gratia, quam à Deo percepit Maria, cùm etiam incomprehenſibilia ſint opera meritoria, que cum talis gratiæ auxilio elicuit, per hæc opera cum gratiæ auxilio elicita, ad thronum gloriæ ſubliміſſimum ex juſtitia exaltari meruit. *Sicut eſt ineffabile quod percepit, ſicut eſt incomparabile quod geſſit: ita & incomprehenſibile pramium gloria quod meruit.* S. Ildeph. ſer. de Aſſumpt.

Incomprehenſibilia ſunt gratię dona, quę ab inſtanti Conceptionis Maria accepit, cùm autem talis gratia in ea nunquam fuerit otioſa, certum eſt, quòd ab inſtanti Conceptionis, uſque ad inſtans quo animam exhalavit, indeſinenter operibus meritoriis vacaverit. Ad meriti amplitudinem *momenta condenſabat Virgo*, ſingulis enim momentis meritorios actus eliciebat; qui Ennod. in vi. a Epip.

Laſelve Sanctuar.

cùm eſſent intenſiſſimi & perfectiſſimi, quolibet actu geminatum gratiæ augmentum merabatur. Unde ſi Colligantur merita quæ in fine vitę habuit, ea quodammodo immenſa fuiſſe, ac omnium Sanctorum merita ſuperaſſe creditur: quare cùm meritis Angelos & homines anteceſſerit, ex juſtitia in throno nobiliſſimo, ſupra omnes Angelos & homines collocari meruit: *Sicut habuit meritum omnium & ampliùs: ita congruum fuit, ut ſupra omnes ponatur ordines cœleſtium.* (D. Th. lib. de ſol. ſanct.) Thronus ergo ad quem hodie Maria ſublimatur, eſt thronus juſtitiæ: quia ejus meritis juſtè debetur; ſed eſt etiam *thronus gratiæ & miſericordiæ: quia in eo ſedens Maria, erga nos ſe miſericordem exhibet.*

3. Maria, ad ſublimiſſimum cœli thronum exaltata, noſtri non obliviſcitur: ſemper *Mater Miſericordiæ*, quæ miſeriarum noſtrarum meminit: *O beata Virgo*, inquit Petrus Damiani, (Pet. Dam. ſer. 1. de nat. Vir.) *nunquid quia ita deificata, ideò noſtræ humanitatis oblita es? Nequaquam Domina; ſcis in quo diſcrimine nos reliqueris; ubi jaceant, quantùm delinquant ſervi tui. Non enim convenit tanta miſericordia, tantam miſeriam oblivisſi.* In throno cœleſti ſedens Maria, noſtri quidem meminit, ac erga nos ſe miſericordem prebet: & ſicut Chriſtus advocati noſtri munus gerit apud Patrem; ita & Maria advocata noſtra eſſe dignatur apud Deum, ut ab eo nobis gratiam & miſericordiam obtineat, & noſtræ ſalutis negotia pertractet: *Advocatam præmiſit peregrinatio noſtra, quæ tanquam Judicis Mater, & Mater miſericors, ſimpliciter & efficaciter ſalutis noſtræ negotia pertractabit.* (S. Ber. ſer. 1. de Aſſu.)

Magna ſemper extitit Mariæ erga miſeros miſericordia; ſed nunc major, cùm in throno cœleſti ſedet: *Magna fuit erga miſeros miſericordia Mariæ adhuc exulantis in mundo, ſed multò major erga miſeros eſt, miſericordia ejus jam regnantis in cælo.* (D. Bon. in ſpec. V. c. 8.) Tanta eſt miſericordiæ ejus amplitudo, ut ad omnes penitùs homines ſe extendat: *Quis eſt*, ut ſubdit Doctor Seraphicus, *ſuper quem miſericordia Mariæ non reſplendeat?* Certè Mariæ in cæleſti throno ſedentis Miſericordia juſtos & peccatores, ac omnes penitus homines reſpicit: &, ut ait S. Bernardus, (S. Ber. ſer. 1. de Aſſu.) *Miſericordia Mariæ plena eſt terra.* Thronus ergo Mariæ in cælo regnantis, eſt thronus gratiæ & miſericordiæ. Quare adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ: Mariæ humiliter imploremus auxilium; ac ſolicitè rogemus eam, ut gratiam ſalutis à Deo nobis impetret, ſuoſque oculos miſericordes ad nos convertat.

Cùm Mariam Chriſtus ad thronum cæleſtem exaltavit, eam cæli theſaurariam, ac cæleſtium bonorum diſpenſatricem conſtituit: ita ut quidquid bonorum ſpiritualium accipimus, per eam obtineamus. *Quidquid gratiarum, quidquid virtutum, quidquid operationum cæleſtium mundus accepit, emiſſiones tuæ ſunt, ô Maria.* (Rupert. in c. 4 Cant.) Si enim Conſtantinus Imperator tanti fecit Helenam matrem ſuam, ut poteſtatem ei dederit Regiis theſauris utendi pro ſuo arbitratu, quis, ſane mentis, judicabit, Chriſtum Dominum, utpotè Conſtantino longè magnificentiorem, (Ruffin. lib. 10. hiſt. Ec.) matri ſuæ Mariæ amplam non dediſſe facultatem, ut ad arbitrium ſuum de locupletiſſimo divinæ Miſericordiæ ærario diſponeret? Certè hæc ei à filio poteſtas collata eſt. Unde Maria vocatur *Eccleſiæ collum*, quia ſicut in corpore humano omnes ſpiritus ſenſitivi à capite ad inferiores corporis partes per collum deſcendunt; ita & Maria eſt quaſi collum, per quod ab Eccleſię capite Chriſto ad nos, omnes gratiæ cæleſtes deſcendunt & mittuntur. In hac ergo amantiſſima miſericordiæ matre ſpem noſtram collocemus: ejus auxilium invocemus: quo mediante gratiam in hoc mundo & æternam in cælo beatitudinem obtinebimus. *Amen.*

DE SANCTO ROCHO

CONCIO UNICA.

Non eſt inventus ſimilis illi. Eccl. 44.

NOn plebeii cujuſdam, aut viri humili loco nati; ſed hominis prædivitis, ex illuſtri proſapia orti, & avita nobilitate fulgentis elogium conficere, mihi nunc onus incumbit. Capit haud dubiè unuſquiſque veſtrum, quòd de ſancto Rocho loquar, de viro, inquam, illo admirabili, qui à perilluſtri Montis Peſſulanæ civitatis Comitum progenie oriundus, legitimus & verus eorum erat hæres, magniſque in ſæculo divitiis frui poterat. Sed inſpirante Patre luminum, abdicatis terrenis omnibus, à patria & parentibus, pietatis cauſa, diſceſſit: ac plurima loca ignotus peragravit: ubique in omnes effundens pereximiæ ſanctitatis odorem, & precipuè in eos qui contagioſo peſtis morbo affligebantur, quorum obſequio ſe mancipavit, tum eis inſerviens, tùm peſtis dolores æquanimiter perferens, mirifica omnium

omnium virtututum exempla edidit, omnibuſque imitanda reliquit.

Virum illum ſanctiſſimum non laudabo à parentibus, à divitiis, à nobilitate, & ab aliis multis, ex quibus hominum elogia contexere ſolent Oratores profani; ſed illum collaudabo à fervente charitate, qua infirmis peſte correptis inſervivit, à generoſa illa patientia, qua peſtilentię cruciamenta ſuſtinuit, & à miranda poteſtate, qua infirmos, peſte laborantes, ſanavit, & ſanare non deſinit. Hæc ſunt, in quibus alios Sanctos ille pręiſſe videtur; hæc ſunt illi ſpecialia; & in his nullus alius Sanctus ei par fuiſſe creditur: *Non eſt inventus ſimilis illi*. De his ergo. &c. *Ave*.

PEſtis eſt morbus contagioſus, gravis & difficile ſanabilis. *Eſt morbus contagioſus*: & ideò pauciſſimos reperire eſt, qui peſte laborantibus ex charitate ſervire velint. *Eſt morbus gravis*, & ideò pauci illum æquo, patientique animo proferunt. *Eſt morbus difficile ſanabilis*; & ideò paucis datur virtus ad illum ſanandum. Sed ſanctus Rochus fuit vir admirabilis: *& non eſt inventus ſimilis illi* in charitate, in patientia, in poteſtate: *In charitate*, qua infirmis peſte laborantibus inſervivit: *In patientia*, qua peſtis dolores pertulit: *In poteſtate*, qua homines peſte correptos in vita ſanavit, & poſt mortem ſanare non deſinit. Videamus ſancti Rochi charitatem; patientiam, & poteſtatem: 1. *Charitatem*, qua infirmis peſte laborantibus ſervit: 2. *Patientiam*, qua peſtis dolores ſuſtinet: 3. *Virtutem & poteſtatem*, qua infirmos peſte correptos ſanat.

1 PARS. *Charitas, qua ſanctus Rochus infirmis, peſte laborantibus, ſervit.*

DEum, in ſe præciſè conſiderandum, amare non eſt difficile animæ, quæ cæleſti ſuperfuſa lumine, illum perfectè cognoſcit. Suprema etenim eius maieſtas, infinita bonitas, ſapientia ineffabilis, pulchritudo ſemper antiqua & ſemper nova, nec non innumeræ aliæ perfectiones in tanto obiecto adunatæ, tot modis, tamque fortiter animam, divinitus irradiatam, ad Dei amorem alliciunt, ut eam divino amore non ardere, quaſi impoſſibile videatur, & ut ait ſanctus Bernardus, non homo, ſed monſtrum eſſet, qui Deum ſit cognitum, non amaret.

Aliter loquendū de Deo in creaturis ſuis conſiderato. In iis etenim perfectiones pauciſſima reperiuntur: & hæ perfectiones ita exiles, totque circumdatæ & annexæ ſunt imperfectionibus, ut contemptum & odium potiùs, quàm amorem inſpirent. Unde Deum in quibuſvis creaturis amare difficillimum eſt: ſed præcipuè in pauperibus & infirmis: ubi oculi noſtri objecta dumtaxat vident miſeratione digna, ubi aures non niſi clamores, planctus & gemitus audiunt; ubi nares nil niſi fœtores, & contagioſas exalationes odorantur. Sed quid de his pauperibus & infirmis, qui peſtis lue feriuntur? Quid de his, qui cum peſtilentia laborent, tantum omnibus horrorem & timorem incutiunt, ut à cunctis plerumque fugiantur, & deſtituantur? Deum quidem in illis amare, ſeu, illos amare, illiſque propter Deum ſervire, arduum, naturæ propēſionibus repugnans, & ſupra modum difficile eſt. Sanctus autem Rochus, qui Deum, in ſe conſideratum, ſemper amavit ut bonum, ut ſanctum, ut miſericordem, & ut omni perfectionum genere prçditum; tanta adhuc in Deū exarſit charitate, ut infirmis peſte correptis illum ama verit. Relictis nāque parentibus, amicis, & terrenis omnibus bonis ad loca diſſita perrexit, ubi in xenodochiis, maximo charitatis affectu, infirmis peſtilentia laborantibus propter Deum ſtudioſè inſervivit.

Sciebat vir ſanctiſſimus, Deum, qui non videtur, non poſſe perfectè amari, ſi non ametur in fratribus noſtris quos videmus; *Qui non diligit fratrem, quem vidit; Deum* 1. Io. 4
quem non videt, quomodo poteſt diligere? Quare ut quàm perfectiſſimè Deū amaret, amavit eum, etiam in fratribus illis, quos inopes, afflictos, infirmos, & peſtilentia confectos vidit. In quolibet infirmo, peſtilentia correpto, ſuum erga Deum manifeſtabat amorem, utpote quia quemlibet amabat, cuilibet compatiebatur, & cuilibet, quantùm fas erat, propter Deum ſtudioſè inſerviebat; Unde ſicut, teſte Auguſtino, tantus Chriſti in omnes homines fuit amor, ut calamitates eorum videre non poſſet, quin protinùs ad iis ſuccurrendum inclinaretur; *Non poteſt miſerias ſcire, & non ſubvenire*: ita ſancti Rochi in infirmos, peſte laborantes, tanta fuit charitas, ut miſerias eorum videre & ſcire non poſſet, quin ſtatim ad iis ſubveniendum adduceretur. Cùm enim peſtilentiam in aliquo loco graſſari diſcebat, charitatis igne ſuccenſus huc properabat, infirmorum obſequio ſe offerebat, iiſque ſummo affectu ſerviebat.

Sancti illius viri charitas, fortis erat ut mors: *Fortis ut mors dilectio*. Imò ipſa morte fortior erat; quia charitatis igne incenſus non ſemel dumtaxat; ſed pluries, ſed toties

quoties mortis diſcrimini ſe exponebat, ut peſte correptis auxiliares manus præberet. Cùm infirmum aliquem contagioſo morbo confectum; & jam extrema agentem ſciebat, ad eum properabat, dicens in ſemetipſo: *Eamus & nos, & moriamur cum eo*. Cùm ad alium oculos convertebat, ad alium advolabat, intùs dicens: *Eamus & nos, & moriamur cum eo*. Alas ei dabat charitas, quibus ad illa loca ferebatur, in quibus erant infirmi peſte correpti: ibique eis ſolatia, auxilia, & omnia charitatis officia præſtabat. O magnam ſancti Rochi charitatem!

Joan. 11.

Præclarè dixit ſanctus Bernardus, quòd ut quis Deum perfectè amet: non hoc ſolùm, aut illud, ſed & omnia facere debet, quæ pro eius amore facere poteſt: *Tunc verè Deum diligis, ſi pro amore illius, bona quæ potes, operaris*. O præclam divini amoris regulam, quam tenet, cui adhæret, & quàm perfectiſſimè ſectatur ſanctus Rochus! Non eſt ſimilis ſtultis illis mundi amatoribus, qui nil non faciunt, nil non moliuntur, ut divitiarum theſauros congregent, ut fœdis ſatientur voluptatibus, & ut ad altiores dignitatum gradus conſcendant, ſed ſancto charitatis igne ſuccenſus, hoc ſemper & ubiq; facit, quod pro Dei amore ſe facere poſſe cognoſcit. Superno affuſus lumine agnoſcit, ſe pro Dei amore domum, patriam parentes & divitias relinquere poſſe; hoc protinùs facit. Eodem ſuperfuſus lumine videt, ſe propter Deum plurima loca ſacra peragrare poſſe, mox & illud facit. Eodem illuſtratus lumine agnoſcit, ſed ad obſequia ſua hominibus peſte correptis præbenda vocari; huic ſtatim ſe accingit operi, variaq; luſtrans xenodochia, ubique maximo charitatis affectu, infirmos quoslibet, quamvis horrenda lue affectos, benigne affatur, conſolatur, omnibuſque modis ſibi poſſibilibus iis auxiliatur.

Bern. l. de mod. benè viv. c. 51.

Probè novit vir ſanctus, magnos in hoc pietatis exercitio ſibi exantlandos labores; videt, graviſſima ſibi imminere mortis pericula, ſed *omnia ſeva & immania, facilia & propè nulla facit amor*; quare charitate ardens omnia quæ poteſt, generosè facit, ut peſte correptis ſubveniat, eiſque, etiam in imminenti propriæ vitæ diſcrimine; omnibus modis ſibi poſſibilibus inſervit. Et ideò ſanctus Rochus charitatis Martyr verè fuit, ſi non de facto ſaltem voluntate & deſiderio, quia in fraternæ charitatis exercitio mori quaſivit, nec per illum ſtetit, quin in ſanctiſſimo hoc exercitio vita finiret, & animam efflaret; ac proinde non martyrio voluntas, ſed voluntati martyrium defuit,

S. Aug. de Ver. Dom. ſer. 9.

O portentoſa hanc ſancti Rochi charitatem! Sed ſi magna fuit charitas, qua ſanctus Rochus peſte laborantibus ſervivit: *Magna etiam fuit patientia, qua peſtis dolores ſuſtinuit*.

Patientia, qua ſanctus Rochus peſtis dolore ſuſtinuit. II. PARS

CHaritas patiens eſt, inquit Apoſtolus; ſociamque ſemper ſibi habet patientiã ſi etenim charitate in Deum ardeamus, pro eius amore gravia quævis æquo animo patimur, nec dici poteſt, quod quis verè Deum diligat, ſi pro illo pati renuat. Sanctus autem Rochus, qui charitate in Deum exarſit patientia etiam floruit: ac ſicut ardentiſſima fuit ejus charitas, dum peſte correptis inſervivit, ita & maxima fuit ejus patientia; cum peſte percuſſus eſt: *Rochus, ſæviſſimo ulcero percuſſus, & febra inſuper ardentiſſima aduſtus, eos dolores ingenti patientia ſuſtinuit*.

Spondo

Non habuit S. Rochus vanam, inutilem, & exitioſam illam patientiam, quam præferebant Gentiles: qui, ut ait Tertullianus, multa patiebantur, oſtentationis cauſa ut ſcilicet fortes, patientes & magnanimi æſtimarentur; ac inde magnam ſibi apud homines gloriam conciliarent. Sed habuit vir ſanctus patientiam, illam quam Tertullianus vocat *patientiam Dei, patientiam Chriſti*: habuit chriſtianam illam patientiam, quæ docet, gravia quævis pro Dei amore, æquo & hilari animo pati, graviſſimos etenim peſtis dolores æquanimiter & jucunde pro Dei amore perpeſſus eſt.

Tert. l. de p. c.

Audiverat haud dubiè ſanctus Rochus Chriſtum, ſibi intus dicentem: (Fili ergo deſcendi de cælo pro tua ſalute. ſuſcepi tuas miſerias, non neceſſitate, ſed charitate trahente, ut patientiã diſceres, & temporales miſerias non indignanter ferres. Nam ab hora ortus mei, uſque ad exitum in cruce non defuit mihi tolerantia doloris. Defectũ rerum temporalium magnum habui: multas querimonias de me frequenter audivi, confuſiones & opprobria benignè ſuſtinui; pro beneficiis ingratitudinem recepi, pro miraculis blaſphemias, pro doctrina reprehenſiones.) Chriſtum ſic ſibi intus loquentem audiverat vir ſanctus, quare ut Chriſti patientiam imitaretur, innumera à juventute pro Chriſti amore patientiſſimè pertulit. Sed tunc maximè, cùm peſtilentia correptus eſt; tunc enim tanta ejus fuit patientia ut non murmur reſonuerit, nec querimonia, ſed Deum ſemper laudaverit, omniaque

à Kemp. de im. l. 3. c. 18.

que tam acerbi morbi cruciamenta æquiſſimo animo ſuſtinuerit.

In multis elucet infinita Dei patiẽtia; ſed in hoc maximè, quod innumera æquanimiter patiatur ab his quibus benefecit, & quibus benefacere non deſinit. Nonne Deus dat omnibus affluenter? Nonne ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos? Nonne pluit ſuper juſtos & ſuper peccatores? Nonne utriſque gratias ſuas, & ſacramenta impertit? Et tamen Deus qui innummeris beneficiis omnes afficit, graviſſima patitur ab iis quibus benè fecit. Quid non patitur ab idololatris, qui opera manuum hominum adorant? Quid non ab hæreticis, qui fieri myſteria negant, & inſtructa ad ſalutem ſacramenta profanant? quid non à perverſis multis Catholicis, qui gentiliter vivunt, & ad immania crimina declinant? Innumera ſanè, & immania ab his quibus benè fecit, tacens & patienter ſuſtinet: ſicque ſe habet, quaſi non videat injurias à perverſis illis hominibus ſibi factas: Sap. 11. 24. *Diſſimulans peccata hominum.* O miram Dei patientiam! Quam quidem perfectè imitatur S. Rochus; qui æquo animo gravia patitur ab his etiam, quibus benè fecerat. Multas enim Italiæ urbes vir Dei peragrarat, & ubique charitatis ſuæ beneficia effuderat: ubique omnibus tranſeundo benè fecerat, & his præcipuè qui peſte correpti erant. Cùm tamen ipſe poſtea peſte correptus eſt, malum pro bono recepit, utpote quia ab urbe in qua graviſſimè infirmabatur, expulſus eſt, ac coactus in ſylvam ſe recipere; ubi injuriam ab his quibus benè fecerat ſibi factam, & gravem qua laborabat infirmitatem, æquo & hilari animo pro Dei amore perpeſſus eſt.

Poterat vir ſanctus ab hac civitate non expelli, & in infirmitate ſua ſubveniri: ſi namque nomen, patriam, & parentes manifeſtaſſet, mox debitus ei exhibitus fuiſſet honos, moxque auxilium; hoc caſu neceſſarium, ei præſtitum eſſet; ſed tacuit vir Dei, nec loqui voluit, ut patiendi non ſibi præſcinderetur occaſio, utque imitaretur patientiam Dei, qui ab his etiam quibus benè fecit, graviſſima patitur. Unde de ſancto Rocho, ſicut de Deo dici poteſt, quod ſua ſibi patientia detraxerit, ſibique injuriam fecerit: Tert. ibid. *Sua ſibi patientia detrahit.* Si etenim patientia non floruiſſet, & tam dira pro Chriſto pati noluiſſet, ſe ſolummodò manifeſtare: nomenque ſuum declarare debuiſſet; & ſtatim ab omnibus honoratus & adjutus fuiſſet; quare patientia ſua ſibi detrahit, & in caſu eſt cur deſpiciatur, abjiciatur, omnique humano auxilio careat.

O mirandam hujus ſancti patientiam! de quo, ſicut de Chriſto, dici poteſt, quod *voluit ſaginari virtute patientiæ.* Poterat vir ſanctus in infirmitate ſua ab hominibus adjuvari, & ab iis adjutus fuiſſet, ſi ſe manifeſtaſſet: poterat etiam, ſi voluiſſet, ſeipſum ſanare, & à peſte liberare, piè enim credendum, quod ſicut virtute divina alios ſanarat, eadem virtute ſeipſum ſanare potuiſſet. Sed nec ab hominibus adjuvari, nec ſeipſum ſanare voluit, ut pro Chriſti amore dira pateretur, & ut patientiæ virtute ſaginaretur. Tert. ibid.

Sciebat vir ſanctus, patientiam eſſe ſacrificium Deo gratiſſimum, & holocauſtum ad placandam ejus iram aptiſſimum: *Patientia eſt holocauſtum ab altare ſuum.* Quare graſſantem videns undique peſtem; ac prævidens, Deum diro hoc flagello homines uſque ad mundi finem crebrò percuſſurum, patientiæ ſacrificium ei obtulit, ut iram illius mitigaret, utque eum ab hominibus indulgentiam inclinaret. Liran in 1. Reg. 26.

Mihi videre videor ſanctum Rochum, quaſi alterum Jobum, gravi percuſſum ulcere, languidum, & quaſi exanimen qui ſeipſum in ſacrificium, & in hoſtiam placabilem Deum conſecrat. Eum humi decumbentem, & contagioſo infectum morbo audire videor, Deo in patientiæ & charitatis ſpiritu dicentem: Domine, ab infirmitate, qua obruor, liberari non peto; non te rogo, ut à contagioſa hac lue ſanes me: opto potiùs ut malis mala adjicias, gravioribuſque corpus meum affligas infirmitatibus; modò alios ab immani hoc morbo ſerves incolumes: in mare projici cupio; ut alii à tempeſtate liberentur: percute me, quantum placuerit; ſed da ut patientiæ meæ ſacrificium apud te ſit efficax; & ut virtute ejus à peſte alii præſerventur. Miramini portentoſam hanc patientiam: miramini ſanctum Rochum, qui maxima cum patientia peſtis dolores ſuſtinuit: *Et qui ad ſanandos peſtes correptos magna virtute & poteſtate pollet.*

Poteſtas, qua ſanctus Rochus infirmos peſte correptos ſanat. II. PARS

CHriſtus Dominus eſt magnus ille Medicus, qui de cælo venit, ut hominem infirmum ab omni infirmitate liberaret: *Magnus de cælo deſcendit Medicus quia magnus in terra jacebat ægrotus.* Quandiu in hoc mundo moratus eſt Chriſtus, veri Medici munia perfectiſſime obivit; hominéſque plurimos ab animæ ſimul & corporis infirmitatibus liberavit; omneſque omnis August.

generis infirmos, per ſe ſolum, uſque ad mundi finem ſanare potuiſſet. Nihilominùs tanta ejus in homines extitit bonitas, ut hujus poteſtatis participes facere voluerit Apoſtolos; quibus congregatis, dedit eis poteſtatem morbos ſanandi: *Convocatis Jeſus duodecim Apoſtolis, dedit illis virtutem & poteſtatem ſuper omnia dæmonia, & ut languores curarent.* Luc.9.1.

Hanc eandem poteſtatem nonnullis aliis Sanctis contulit Chriſtus: deditque aliquibus poteſtatem ad ſopiendos dentium dolores, aliis ad ſedendam podagræ tyrannidem, aliis ad tollendos acerbiores quoſque ventris cruciatus, aliis ad hemicraniam, & aliis ad paralyſim ſanandam. Sed inter omnes Sanctos beatum Rochum ad liberandos à peſte homines Deus elegit: deditque ei poteſtatem curandi hunc morbum, quo nullus terribilior, periculoſior nullus, nullusque exitioſior ab hominibus æſtimatur.

Heb. 2. Sicut de Chriſto dicit D. Paulus; quod *in eo in quo paſſus eſt ipſe & tentatus, potens eſt & iis qui tentantur, auxiliari*: ita & viris ſanctitate illuſtribus ſpecialiter Deus dare ſolet poteſtatem ſanandi alios in his infirmitatibus, & in his corporis partibus, in quibus ipſi paſſi ſunt. Sic ſanctis illis, quibus avulſi ſunt dentes, dedit Deus poteſtatem leniendi & ſopiendi tetros dentium dolores: ſic illis quibus eruti ſunt oculi, tribuit Deus virtutem ſanandi advenientes varias in oculis infirmitates: & ſic beato Rocho qui peſtis cruciamenta paſſus erat, contulit Deus poteſtatem homines à contagioſo peſtis morbo præſervandi; nec non à peſte liberandi eos, qui horrendo & formidando hoc morbo jam correpti ſunt.

Hanc ei à Deo datam eſſe poteſtatem conSino lo. ſtat ex patribus in Concilio Conſtantienſi anno 1414. congregatis. Cum etenim in Conſtantienſis civitate, & in finitimis locis tunc peſtis graſſaretur: ex ordinatione Patrum ibi congregatorum, a cunctis invocatus eſt ſanctus Rochus, & facta eſt proceſſio, in qua palam ſancti Rochi effigies deferebatur: qua completa, mox morbi hujus malignitas in iis partibus imminuta; ac intra breviſſimum tempus à Conſtantienſi ſolo peſtis penitus fugata eſt.

Nec ſolum in hoc caſu; ſed & in aliis pluribus, Deum S. Rocho dediſſe poteſtatem ſanandi infirmos peſte correptos, mirabiliter eluxit. Dum in hoc mundo viveret vir ſanctus, Romam, Placentiam, aliaſque nonnullas Italiæ urbes à peſte liberavit: à tempore verò, quo fato functus, ad cœlos migravit, totius Orbis Eccleſiaſtici Regna, Provinciæ & urbes illum invocant, illumque inſpiciunt, ut virum ſanctitate eximia fulgentem, & apud Deum ad ſanandos peſtilentiæ morbos potentiſſimum. Unde jam, in hoc genere morbi, ſanctus Rochus eſt quaſi commune propitiatorium, ad quod advolant omnes; ab eo, tanquam à poteſtatem habente perituri, ut tetrum peſtilentiæ morbum evadere, vel ab eo liberari valeant.

Nec ſine cauſa ab hominibus invocatur ſanctus Rochus: nam certo certius eſt, quod ei magnam adverſus formidandum peſtis morbum Deus poteſtatem contulerit. Et hoc non ſolum conſtat ex Concilii Conſtantienſis Patribus, ex Eccleſiæ Catholicæ teſtimonio, & ex auxilio quod illum invocantes recipiunt, ſed inſuper hoc conſtare voluit Deus ſchedula in manu ſancti Rochi, fato functi, inventa; in qua illum invocantibus promittebatur, quod illum ad abigendam ab ipſis peſtilentiam propitium & auxiliarem experirentur. Quare cum tanta ſancto Rocho ad verſus truculentum morbum a Deo data ſit poteſtas, eum crebrò invocate, & à Deo ſupplices petite, ut immane a vobis malum avertat. Non expectetis donec corpora veſtra invadat, & intra viſcera veſtra irrepat hæc truculenta lues; ſed nunc cum benè habeatis, Deum ſupplices rogate, ut tantum à vobis flagellum, mediante ſancti Rochi interceſſione abigere dignetur. Sinodo:

Probè ſcio, quod ſi populum ſuum Deus peſtilentia jam affligeret, mox ſanctum Rochum ſtudioſiſſimè invocaretis: ſi jam in urbibus & domibus veſtris graſſaretur peſtis, mox ad S. Rochum preces & vota quiſque dirigeret, & ſacrificia ad ejus honorem celebrari curaret. Non autem expectandum donec ſuperveniat infirmitas: non dicendum: tunc advocabo medicum, cum infirmus ero; tunc ſanctum Rochum ad eum auxilium vocabo, cum peſtis undique graſſabitur; ſed antequam adveniat contagioſus peſtilentiæ morbus, Sanctum hunc invocate, illumque adverſus tantum malum in Patronum & Protectorem aſſumite. Aſt in primis ab illo ſupplices petite, ut gratiam à Deo impetret, qua ab animæ peſte liberari valeatis. Peſtis iſta nil aliud eſt quam mortale peccatum; a quo, tanquam à teterrima peſte, inficiuntur, corrumpuntur, & ſpiritualiter occiduntur animæ: *Anima qua peccaverit, ipſa morietur.* Hæc eſt peſtis teterrima, quæ ſpiritualem & æternam animæ necem infert; quare ſanctum Rochum potiſſimum rogate, ut gratiam à Deo obtineat, qua mediante, iſtam animæ peſtem procul pellatis. Fugato enim à cordibus Exechi 18.

dibus veſtris lethali peccato, gratiam & gloriam dabit Dominus. *Amen.*

DE SANCTO
BERNARDO
CONCIO PRIMA.

Magna virtus ejus. Pſal. 145.

VIri ſancti in hoc mundo ſunt cæli myſtici, qui virtutibus ſuis, tanqnam tot ſtellis, emicant. Sed ſicut ſtella differt à ſtella in claritate: ſic & Sanctus unus ab alio in virtute differt; ita ut eorum aliqui minus, & alii magis, virtutibus ſuis refulgeant. Divum autem Bernardum inter Sanctos inferioris notæ nullus unquam annumeravit; ejuſque virtutes infirmi extitiſſe ordinis, nullus unquam cogitavit. Sicut enim inter Monachos, inter Doctores, & inter Eccleſiaſticos Scriptores fuit eximius: ita & inter homines ſanctos, & præclaris virtutibus ornatos, magnus & mirabilis extitit; *Magna virtus ejus.*

Magnas & multas demiror virtutes, quæ in ſancto illo Abbate rutilant: tanta enim ejus fuit patientia, ut alter Job videretur: tanta ejus manſuetudo, ut alter cenſeretur Moyſes; tantus ejus extitit zelus, ut alter Elias judicaretur. Alter Paulus charitate, & alter Franciſcus humilitate, ſolitudinis amore alter Bruno, & mundi contemptu alter Benedictus extitit. Puritate Angelus, Cherubinus contemplatione, & ſancto fervore Seraphinus viſus eſt: & ut paucis multa dicam S. Bernardus plurimis & maximis coruſcavit virtutibus, quarum aliquas hac in concione manifeſtare conabor, &c. *Ave.*

DIvum Bernardum in ſæculo, in clauſtro, & in Eccleſia conſidero. *In ſæculo*, eum à nobilibus & virtute præditis parentibus originem duxiſſe, neminem latet. *In clauſtro*, eum fuiſſe Abbatem Claravallenſem, norunt omnes. *In Eccleſia*, illius columnam & ſolem eum fuiſſe, euncti prædicant.

In ſæculo, D. Bernardus à peſſimis mundi viis ſe elongavit, & virtuti à primis vitæ ſuæ annis fortiter adhæſit. *In clauſtro*, non ſolùm communi vivendi inſtituto ſe addixit, ſed & Confratribus, filiiſque ſuis ſpiritualibus, omnium virtutum exemplar, & Doctor extitit. *In Eccleſia*, eminentioribus coruſcavit virtutibus; quibus omnium fidelium amorem & admirationem ſibi conciliavit. Quare ut ordine debito, & apta partium diſtributione de ſancti Bernardi virtutibus diſſeram: dico: quod magnæ fuernnt virtutes ejus: 1. In ſæculo: 2. In clauſtro: 3. In Eccleſia. En tres hujus concionis partes, quibus conſtabit, ſanctum Bernardum virtutibus maximis coruſcaſſe: *Magna virtus ejus.*

Magna fuere ſancti Bernardi virtutes in ſæculo.

I. PARS

MUndus eſt veluti magnum omnium vitiorum mare, in quo peccata ſunt communia, virtutes raræ: & præcipuè in juvenibus, quorum mores ſunt minùs compoſiti, judicium minus ſolidum, paſſiones fortiores, & natura ad malum longè proclivior. At ſanctus Bernardus, in juvenili etiam ætate, & dum adhuc in ſæculo viveret, gratia cæleſti plenus, ad bonum propenſus, Deo devotus, multarumque virtutum cultor fuit, & cuſtos. Ex quibus ſolum recenſebo: 1. Magnam corporis puritatem, quam ſervavit illæſam: 2. Promptam obedientiam, quam Deo vocanti præſtitit: 3. Zelum ſalutis animarum, quo exarſit.

1. Corporis mundities vitrea eſt, & labilis; ubique periclitatur: & præcipuè in ſæculo, ubi frequentiores ſunt peccandi occaſiones, & ubi major vivendi libertas. Ibi pretioſa hæc margarita à cunctis difficilè cuſtoditur; & præſertim à juvenibus, conditione nobilibus, ſpecioſis forma & multa fortunæ bona poſſidentibus. Bernardus autem à claris originem ducebat parentibus, eleganti pollebat corpore, grata facie præeminebat, & acri præditus erat ingenio: ei etiam vitæ hujus proſperitates ridebant, procelloſæ eum ob ſidebant amicitiæ, eique veterator ſatanas laqueos parabat tentationum, ac crebras caſtitati ejus inſidias inſtruebat; quare non dubium, quin dum adhuc in ſeculo moraretur, in magno corporeæ & virgineæ puritatis perdendæ periculo fuerit. At per Dei gratiam, ita illibatam, & integram ſervavit corporis puritatem; ut à venenoſi ſerpentis aflatu, nunquam, vel minimum denigrata fuerit.

Mira ſunt, quæ adverſus hanc corporis ſui munditem tentamenta ſuſtinuit; & mirabiliores ſunt triumphi, quos de iis retulit. Certum eſt enim, quod ad juvenem Bernardum, noctu decumbentem, plures acceſſerint impudicæ mulieres ut eum ad prava allicerent; ſed ipſe eas inſpiciens ut latrones, qui puritatem ejus furari intendebant, ut eas ad fugiendum cogeret, alta voce clamabat; *Latrones, latrones* Qua arte

In ejus vita lib. 1. c. 3.

te exitioſos illos expellebat latrones, qui pretioſum caſtitatis ejus theſaurum auferre conabantur: nec ipſe ex hujuſmodi tentationibus magis commovebatur, quàm ſi corpus ſuum ex marmore, vel ferro compactum fuiſſet.

O miram corporis puritatem, quam ſanctus ille juvenis in medio Babylonis conſervat! Heu! ſcimus, à caſtitate naufragaſſe plurimos pietate inſignes viros, qui in deſertis habitabant, ubi arbores ſolùm, & bruta videbant; juvenis verò Bernardus, cùm adhuc in medio Sodomæ, ſeu, in ſæculo moraretur, variè à variis tentatus, illæſam cuſtodivit corporis ſui puritatem. O virum verè caſtum! Certè magna fuit virtus ejus in ſæculo: quia in eo corporis ſui puritatem ſervavit: *ac etiam quia in eo promptam obedientiam Deo vocanti præſtitit.*

2. Mox ut natus eſt ſanctus Bernardus, eum pia mater Deo obtulit; eumque, deinde, quàm citiùs potuit, magiſtris, in pietate, & literis erudiendum tradidit: quorum cura, breviſſimo tempore, mirum in modum & in ſcientia, & in virtute profecit. Major autem factus, ad majora anhelavit; mundique pericula & vanitatem conſiderans, de religione capeſſenda cogitavit.
Matt. 11. Audivit Chriſtum vocantem, & interiùs dicentem: *Tollite jugum meum ſuper vos, & invenietis requiem animabus veſtris;* ſtatimque vocationi divinæ obtemperans, jugum ejus tollere, & vitam religioſam amplecti firmiſſimè ſtatuit. Sicut enim cùm Chriſtus
Matth. 4. Petrum & Andream vocavit, *illi continuò relictis retibus, ſecuti ſunt eum;* ita cùm D. Bernardus Chriſtum audivit interiùs vocantem, *relictis retibus*, ſeu bonis temporalibus, quæ ſunt quaſi retia, quæ homines implicant, vocationi ejus protinùs obtemperavit, & Ordini Ciſtercienſi nomen dare promiſit.

Multi, ſe ad ſtatum religioſum vocari agnoſcentes, tardant converti ad Dominum, & religionem intrare differunt de die in diem, dicentes: non eſt agendum præproperè in hoc negotio, in quo totius vitæ ſtatus eligitur; ſed diù eſt conſiderandum, & ad examen vocandum. Amici, inquiunt, & proximi ſunt conſulendi, ne poſt factum pœnitere contingat: imo, & bonum videtur, ut experientia ſciamus quid ſit mundus, antequam ab illo diſcedamus. Cur tam cito, dicunt alii, vitam ſuſcipiemus, quæ dura, aſpera, & naturæ corruptæ propenſionibus totaliter contraria eſt? Suum quævis res tempus habet; audeamus nunc, & intra aliquod tempus vitam religioſam amplectemur, operibuſque pœnitentiæ ſedulò incumbamus. O maledictam mundi ſapientiam: quæ Dei vocationem deſtruit: & gratiam vocantem ſuffocat: *Hæc ſapientia*, inquit S. Bernardus, *eſt terrena, animalis, diabolica, inimica ſalutis, ſuffocatrix gratiæ.* S. Bern. ſer. in Ecce nos reliquimus omnia.
Hæc autem non fuit Bernardi ſapientia: hic Deo vocanti non reſtitit; ſed mox ut ad ſtatum religioſum ſe à Deo vocari cognovit, relictis parentibus & terrenis facultatibus, generosè, & hilariter, & promptè Deo ad religionem vocanti obtemperavit. O magnam Bernardi virtutem! Sed magna etiam ejus fuit virtus in ſæculo: *Quia magno ſalutis animarum zelo exarſit.*

3. Poſtquam Ciſtercienſem Ordinem, in quo nimia tunc vigebat vitæ auſteritas, ingredi ſtatuit juvenis Bernardus, eum conſanguinei, & qui carnaliter illum diligebant, à propoſito deterrere, & avertere conati ſunt; ſed fruſtrà. Quin contrà ſanctus ipſe ſufflammatus ſalutis animarum zelo, fratres, ſocios, amicos omneſque quos Religionis jugo portando idoneos judicabat, ſecùm Ciſtertium ducere pertentavit. Igneus ille zelus, quo juvenis Bernardi cor accendebatur, primò ad fratres tranſiit, deinde ad cognatos, ſocios, amicos, & alios quoſque, quos ad religionem aptos cenſebat. Nec inanis & inefficax fuit ille ſancti juvenis zelus cum, tam ex conſanguineis, quam ex aliis, plus quàm triginta ſecum Ciſtertium adduxerit, ut huic Ordini nomen darent, & ſtatum religioſum amplecterentur.

Nonnulli in ſæculo ſunt ſatanæ Apoſtoli, qui alios à ſemitis juſtitiæ & à via perfectionis avertere conantur, quique tanto ardere videntur zelo ad perdendas animas, quanto ad eas ſalvandas ſuccendebātur Chriſti Apoſtoli. At longè aliò ducebatur ſpiritu Bernardus: dum enim adhuc in ſæculo viveret, non perdere, ſed ſalvare animas conatus eſt. Et ut primùm Ciſtercienſem religionem amplecti ſtatuit, ſancto ſuccenſus zelo, de medio Babylonis, ſeu, de mundo fratres, conſanguineos, & alios educere, & ad religioſam vitam vocare pertentavit. Et tunc zelus domus Ciſtercienſis, & ſalutis animarum hunc comedere, & vorare cœpit juvenem: nec vani ejus fuere conatus; cùm ſecum plus quàm triginta adduxerit ſocios, ut habitu religioſo induerentur. Fateamur ergo, magnam fuiſſe Bernardi virtutem in ſæculo: ſed magna etiam fuit virtus ejus in clauſtro: *Magna virtus ejus.*

Ma-

2. PARS. *Magna fuere virtutes ejus in clauſtro.*

SAnctus Bernardus, qui magnis in ſæculo floruerat virtutibus in clauſtro factus eſt exemplar perfectionis, ſanctitatis norma, & ſpeculum mirabile, in quo omnes enituere virtutes; & præcipuè: 1. Cordis humilitas. 2. Corporis mortificatio: 3. Mentis ad Deum elevatio.

1. Cordis humilitas, unanimi Doctorum conſenſu, omnis eſt fundamentum perfectionis: ita ut quicumque ad perfectionis apicem aſcendere intendit, priùs de humilitatis fundamento cogitare debeat: *Cogitas magnam fabricam conſtruere celſitudinis? De fundamento priùs cogita humilitatis.* Bernardus autem, qui à converſionis ſuæ principio ad ſupremum perfectionis gradum pervenire ſtatuerat, cogitavit priùs de fundamento humilitatis; nilque tam in votis habuit, quàm in clauſtro deliteſcere, quam ibi abſcondi à conturbatione hominum: ibi ab eorum laudibus declinare; ibique neſciri, deſpici, & pro nihilo haberi. Cùmque probè ſciret vir ſanctus, quòd *verus humilis, vilis vult reputari;* ipſe quidquid in ſe bonum & laude dignum cenſebat, pro viribus occultabat, ut ab omnibus vilis & contemptibilis reputaretur.

August. ſer. 10. de ver. Apoſt.

Diſcere ſolitus erat vir Dei, quòd *qui hoc facit quod nemo, mirantur omnes:* Quare, humilitatis ergo, opera extraordinaria palàm facere nolebat, ne à ſpectantibus, æſtimaretur. Cùmque per eum Deus miracula multa operaretur, verus ille humilitatis cultor, ut famam ſanctitatis, quam ipſi tot prodigia conciliabant, penitùs deſtrueret, palàm dicebat, hæc ſanctitati ſuæ nullo modo eſſe attribuenda: *Miracula*, inquiebat, *fiunt aliquando per ſanctos homines, & aliquando per fictos: ſcio autem, ſanctorum non mihi ſuppetere merita, quæ miraculis illuſtrantur.*

S. Bern. in ſent.

O quàm magna hæc fuit ſancti Bernardi in clauſtro humilitas! ſed inſuper in eo illa fuit humilitas, quam ipſe magnam & raram vocabat: *Magna prorſus, & rara eſt virtus humilitas honorata.* Quo enim magis honorabatur, eo ſe magis humiliabat: dum fama ſanctitatis ejus per omnem terrarum orbem volabat, ipſe ſe peccatorem, & omnium minimum reputabat: dum aliorum oculis omni exceptione major videbatur, ipſe ſe omnium hominum ultimum eſſe arbitrabatur: dum à Principibus, Regibus, & ſummis Pontificibus in ſumma veneratione habebatur, ipſe ſe omni honore & veneratione indignum cenſebat. O virum verè humilem! Sed ſi in clauſtro magna fuit Bernardi humilitas; *magna etiam fuit ejus mortificatio.*

S. Bern. hom. 4. ſup. Miſſus.

2. Cùm caro ſit infenſiſſimus animæ & ſalutis noſtræ inimicus, vult Deus, ut ili bellum indicamus, utque motus & concupiſcentias illius prudenti mortificatione comprimamus: *Mortificate membra veſtra.* Imo & vult, ut hanc corporis mortificationem ſemper circumferamus: *Mortificationem Domini noſtri Jeſu Christi in corpore noſtro circumferentes.* Bernardus autem, qui in omnibus Deo placere ſtudebat, hanc ſemper circumferebat mortificationem; eamque ad omnes corporis ſenſus, nec non ad omnia ejus membra ferebat, & protendebat. *Eam tulit* ad oculos, quorum cuſtodiæ ita invigilabat, ut anno integro in una habitaverit cella, ignorans an in ea aliquod eſſet tectum; ac juxta lacum Lauſannenſem totius die itinere perrexerit, nec unquam ſe juxta lacum incedere adverterit. *Eam tulit* ad aures, quas ita mortificationibus ſpinis ſçpiebat, ut ab omnis pravi, & vani ſermonis auditu declinaret. *Portavit etiam mortificationem ad linguam,* cui raro loqui permittebat, ſciens, *quantum auferat devotionis, & quantum afferat diſſolutionis intrinſecùs frequens linguæ reſolutio.* Sed major ejus mortificatio fuit circa guſtus & gulç refrçnationem; ad menſam enim ibat, tanquam ad crucem; & quoties ſumendus erat cibus, toties tormentum ſubire videbatur. Buccella panis, cum aliquibus ſorbitiunculis, cibus ejus eſſe ſolebat; & quoties vinum ſibi apponi patiebatur, extremis ſolùm labiis illud deguſtabat; nec de eo niſi quaſdam guttulas ſorbebat. A primis religionis annis ſic gulæ & guſtus mortificationi inſtiterat, ut ipſam quoque ſaporum diſcretionem perdiderit; unde evenit, ut aliquandu ſagimen crudum pro butyro manducaverit, & oleum pro aqua biberit. Ecce magnam Bernardi mortificationem, quæ ad externos omnes corporis ſenſus extenditur. Sed hæc non erant ſatis ſancto Abbati; in proprium enim corpus, tanquam in domeſticum hoſtem inſurgens, illud jejuniis debilitabat, vigiliis affligebat, cilicio torquebat; illudque tot macerationibus obruebat, ut vivens non viveret, & *vita ejus nonniſi quædam protelatio mortis videretur.* Imò & illum ſalutis ſuæ hoſtem occidiſſet, ſi illum occidere licuiſſet. Et ideò, quaſi ægrè ferret, quo proprium corpus occidere non liceret, dicebat; *Hoſtem crudeliſſimum circumferre, & ſuſtentare cogimur, & perimere eum non licet.* O magnam Bernardi mortificationem! *Sed magna*

D. Paul.

S. Bern. lib. de cognit. hum. cord. 4.

Ber. ſer. 3. de ſeptem.

etiam.

etiam in clauſtro fuit mentis ejus elevatio in Deum.

5. Ipſe enim fuit in ſacra meditatione aſſiduus: omnis ei ad meditandum hora brevis, locus omnis congruus erat. Cor ſuum ſurſum elevatum habebat, non ſolùm cum in Oratorio privato, vel in Eccleſia oraret: ſed etiam in quolibet cœtu, & hominum tumultu; niſi ejus attentionem alibi cauſa depoſceret. Magna ſemper facilitate animum colligebat, & interiori quadam, quàm ubique circumferebat, ſolitudine fruebatur: dumque corpore in medio hominum erat, in cælo cum Deo & Angelis ſpiritu converſabatur: *noſtra converſatio in cælis eſt*. Ex hac autem contemplatione, & aſſidua cum Deo converſatione, orta eſt ejus cum Chriſto, & Matre ejus beata Virgine Maria familiaritas, quæ talis fuit, ut Chriſtus ei apparuit, *jam* ut naſcens ex Virginis utero, *jam* ut cruci affixus, *jam* perfoſſum lancea latus ei oſtendens, & ad bibendum de pretioſo ſanguine, qui ex ſacro hoc vulnere fluebat, eum invitans: dicenſque ei: *Bibe Bernarde*. Virginem Mariam meruit etiam, ſingulari quodam privilegio, è ſtatua ipſam repræſentante videre effundentem in os ejus lac virgineum. Unde de Chriſti vulneribus, & de Mariæ uberibus loquens, dicebat: *Hìc inebrior à vulnere, hìc nutrior à lacte*. O magnam ſancti illius Abbatis cum Deo converſationem, & mentis ad Deum elevationem.

Gerſon. ſer. de s. Bern.

Hunc contemplationis ſpiritum in Bernardo admirans magnus ille Pariſienſis Cancellarius, eum Seraphinum vocat: *Te verè beatiſſimum Bernardum cenſeo eſſe unum ex conſertio ignitorum illorum ſpirituum, quos Seraphim Scriptura nominat*. Sicut Seraphini in ſacra Scriptura alas habentes repræſentantur, quia uſque ad divinæ Majeſtatis thronum volant; & ut ait D. Hieronymus *in altioribus commorantur, divinam contemplantes Majeſtatem*: ita Bernardus, quaſi alter Seraphinus, alis devotionis & contemplationis ſurſum ſemper ferebatur, & mente ad Deum continuè elevabatur. Sicut etiam Seraphini raro in terram mittuntur; & cùm ex ordinatione divina ad hæc inferiora deſcendunt, à Dei viſione & contemplatione nunquam ceſſant: ita Bernardus ad temporalia ſolùm deſcendebat, quantùm officii & naturæ ratio expoſtulabat; & ſicut alter Seraphinus, mente ſurſum ſemper agebatur in Deum, à cujus contemplatione raro ceſſabat. Magnæ ergo extitere Bernardi virtutes in clauſtro: *ſed magna etiam* fuere virtutes ejus in Eccleſia: *Magna virtus ejus*.

Hier. e intia.

Magna fuere Bernardi virtutes in Eccleſia. III. Pars

A Suæ converſionis initio, negotiis ſe totaliter ſubtrahere, & nuſquam è Monaſterio egredi optaverat D. Bernardus. Quod & ſatis accuratè fecit, donec gravis Eccleſiæ neceſſitas, & urgens ſummi Pontificis iuſſio eum foras exire coegerunt. Tunc autem omnium virtutum ſpectaculũ factus eſt hominibus: & magnæ ejus virtutes, quæ antea intra Monaſterii ſepta latebant, tunc in facie totius Eccleſiæ apparuerunt; & præcipuè 1. Magna ejus in componendis diſſidiis prudentia: 2. Magna ejus in reprehendendis vitiis generoſitas: 3. Magna ejus charitas in benefaciendo cunctis.

1. Magna ubique & in omnibus fuit S. Bernardi prudentia: ſed maxima extitit in componendis diſſidiis, quæ orta erant in Eccleſia, ratione ſchiſmatis Petri Leonis, qui Pontificiam, ſub nomine Anacletis, invaſerat Sedem. Mortuo enim Honorio, ritè à maiori & ſaniori Electorum parte in ſummum Pontificem electus fuerat Innocentius. Sed altera Electorum pars, pecuniis corrupta, auſus ſuos vi & poteſtate corroborans, Petrum Leonis ad hunc apicem aſpirantem, fraudulentis machinationibus ad ſupremi Pontificatus honorem ſublimavit, & Anacletum nominavit. Petrus ille Leonis, ſic quomodocumque electus, tanquam verus Leo contra Innocentium rugire, & temeraria multitudine pretio corrupta ſtipatus incedere cæpit. Quare Innocentius malitiæ & viribus ad tempus cedens, procuratis clam navigiis, de ore Leonis, & de manu beſtiæ cum amicis ſuis, per Tiberim in Tyrrhenum mare elapſus; inde proſperis ventis ad portum Piſanum feliciter translatus eſt, & à Piſanis ſummo cum honore receptus.

Ab Innocentio in Gallias præmiſſi fuerant nuntii, qui Gallicanæ Eccleſiæ nuntiarent negotii veritatem, & Epiſcopos hortarentur, ut in ultionem præſumptionis accingerentur, & damnata parte ſchiſmatica ſubſcriberent unitati. Quamobrẽ ut in commune decerneretur, quid Eccleſia Gallicana ſupra propoſitum negotium ſentiret, convocatus fuit Stampis generalis conventus, ad quem Claraevallenſis Abbas ſanctus Bernardus ab ipſo Francorum Rege, & à præcipuis quibuſque Pontificibus fuit vocatus. Ubi verò omnes fuere congregati, celebrato priùs ieiunio; & fuſis ad Deum precibus, cùm de præfato negotio tractaturi Rex & Epiſcopi cum Principibus conſediſſent, unũ omnium conſilium fuit, una ſententia, ut ne-

go-

gotium Dei, Deo committeretur, & ex ore Bernardi tota cauſa penderet. Quod ille onus, timens & tremens ſuſcepit; & ponderatis electorum meritis, agnita vita & fama Innocentii, omnibuſque diligenter & prudenter perſpectis quæ in electione facta erant, aperuit os ſuum, dicens, ſuſcipiendum ab omnibus Innocentium in ſummum Pontificem. Eiuſque iudicium ita rectum prudens viſum eſt, ut ſtatim omnes eum eſse verè ſummum Pontificem acclamarint.

Magna quidem hæc fuit prudentia, qua Bernardus Gallos ad Innocentii partes traxit: ſed non minori uſus eſt dexteritate & prudentia erga Henricum Anglorum Regem, quem tandem magna arte, & mul o labore ad ſchiſma abrenuntiandum, & ad obediendum Innocentio adduxit. Pari prudentia uſus eſt, ut Rogerium utriuſque Siciliæ Regem a ſchiſmate revocaret, & ad Eccleſiæ unitatem vocaret. Sed mirabilior fuiſſe videtur prudentia, qua Guillelmum, Aquitaniæ Ducem, pro Schiſmaticis mordicùs ſtantem, à propoſito avocavit, & obtemperandum Innocentio induxit. Taceo alios multos, quos ſanctus Abbas a ſchiſmate ad Eccleſiæ unitatem adduxit; ut uno verbo dicam, quòd prudentiæ D. Bernardi debeatur ſchiſmatis deſtructio, Eccleſiç pax, & felix huius negotii eventus. Hic ſane fuit *fidelis ſervus & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam*, ſeu, ſuper Eccleſiam, ut diſſidia illa, quæ totam in duas partes dividebant Rempublicam Chriſtianam, componeret. Sed ſi magna fuit Bernardi prudentia in componendis diſſidiis; *Magna etiam ejus fuit generoſitas in reprehendendis vitiis, & corripiendis peccatoribus*.

2. Qui authoritate aliqua in Eccleſia pollent, ad corripienda vitia, & ad peccatores arguendos ſpecialiùs tenentur: cui libet enim illorum, ſicut & Thimotheo, dicit Paulus, ut peccatores arguat: *Argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina*. Quare D. Bernardus, qui, tùm ſcriptis, tùm prædicationibus, tùm miraculis, tùm virtutibus, maximam in Eccleſia ſibi cõciliaret authoritatem ad arguendos quoſcumque peccatores ſe teneri credidit. Et ideò Duces, Epiſcopos, Reges, Imperatores, & omnis generis peccatores, quorum nota, & ſcandaloſa erant crimina, generosè arguit, & utiliter increpavit. *Arguit* Guillelmum, Aquitaniæ Ducem; qui non ſolùm ſchiſmaticus, ſed etiam Schiſmaticorum erat Protector, ac famoſus peccator, qui Pictavienſem Epiſcopum ab Eccleſia expulerat, aliaque multa infanda, & ſcandaloſa ſcelera perpetraverat: acriter corripuit eum, ſuaque correptione eum ita ad Deum convertit, ut vir ſanctiſſimus factus ſit. *Arguit* Gilbertum Porretanum, Pictavorum Epiſcopum, de divinitate malè ſentientem, eumque ad errorem ſuum in Concilio Rhemenſi publicè abjurandum coegit. Eodem modo Petrum Abaylardum, Henricum, & alios multos hæreticos arguit, increpavit, & convicit. Sed & multos arguit Epiſcopos, dignitatis & miniſterii ſui oblitos. Imò & multos Reges arguere auſus eſt: Reges enim Angliæ & Siciliæ de ſchiſmate culpavit. & Ludovicum Galliæ Regem, de violentia, qua in Pariſienſem & alios quoſdam Epiſcopos uſus eſt, liberè redarguit. Eadem libertate Imperatorem, inveſtituras Epiſcoporum requirentem, increpavit, & mira authoritate compeſcuit. O virum mirabilem, qui ſancta generoſitate, & generoſa libertate, nedum plebeios, ſed & quoſque Magnates, ad vitia declinantes, arguere, increpare & arcere non timet.

(2. Tim. 4. 2)

Sæpè demiratus ſum, quo zelo Joannes Baptiſta Herodem arguerit, dicens: *Non licet tibi habere uxorem fratris tui*. Bernardus autem, eodem zelo, eademque generoſitate pollens, Duces, Principes, Reges, & alios peccatores reprehendit, eiſque dixit, quòd eis in via peccatorum ſtare, & criminibus ſuis ſcandali occaſionem aliis præbere, non liceret. Dixit Guillelmo, Aquitaniæ Duci. *Non licet tibi* ſchiſma Petri Leonis, fovere, gulæ & luxuriæ indulgere, ac in ſentina peccatorum tuorùm remanere. Dixit Gilberto Porretano: *Non licet tibi* hæreſim diſſeminare, & novam ſectam adversùs fidei catholicæ dogmata ſtabilire. Dixit Galliæ Regi: *Non licet tibi* Epiſcopos inſectari, eoſque à ſuis Eccleſiis violenter expellere. Dixit Imperatori: *Non licet tibi* ab Epiſcopis inveſtituras requirere. Bernardus tandem erat quaſi univerſalis quidam cenſor, à Deo miſſus, qui omnes peccatores publicos, cuiuſvis eſſent conditionis, & dignitatis, generosè arguebat. Sed ſi magna eius extitit in reprehendendis vitiis generoſitas: *magna etiam ejus fuit charitas in benefaciendo cunctis*.

3. Si, ut ait Dioniſius Carthuſianus, *Charitas proximi, quò perfectior, eò liberiùs ſe communicat & effundit*; magna ſanè fuit ſancti Bernardi charitas: quia ſanctus Abbas cunctis benefaciebat, & charitate cunctis ſe communicabat. Feſſos enim ſublevabat, eſurientes reficiebat, ægrotos ſanabat, à dæmone poſſeſſos liberabat O- (Dior. in Act. Apoſt. c. 4. 41.)

cultus

culus erat cæco, pes claudo, pater pauperum, infirmorum medicus, & miſerorum refugium. Unde cum D. Paulo dicere poterat: *Omnibus omnia factus ſum, ut omnes*
In ejus vita l. 5. c. 2. *lucrifaciam*, quantum enim fas erat, omnium moribus, qualitatibus, & inclinationibus ſe coaptabat, omnibuſque benefaciebat: ut omnes Chriſto lucri faceret.

Tanta Chriſti in homines fuit charitas, ut ubique ſuæ charitatis beneficia imperti-
Act. 10. 38. ret, & benefaciendo pertranſiret: *Pertranſiit benefaciendo*. Tanta ſimiliter Bernardi in proximum fuit charitas, ut tranſeundo hominibus ſemper benefaceret. Peragravit ille Galliam, Angliam, Germaniam, & Italiam; ſed ubique bona opera operatus eſt, pertranſiit benefaciendo. Nunc enim futura prophetabat, nunc cæcos illuminabat: hic à dæmone poſſeſſos liberabat; illic ipſius virtute, ſurdi audiebant, loquebantur muti, & paralytici ſanabantur: ubique ignaros erudiebat, & ubique ægro-
Tom. 3. cont l. 4. c. 14. tos ſanabat; totque miracula in hominum favorem faciebat, ut dicat Bellarminus, quòd *Bernardus pluribus miraculis claruit, quam ullus Sanctus, quorum vita ſcripta extant*. Ecce hominem, magna in proximum charitate ſuccenſum; ſed ecce etiam hominem magnis fulgentem virtutibus: *Magna virtus ejus*.

O quot, & quantæ in uno Bernardo virtutes rutilant! O quales Sancti hujus viri extitere virtutes! Sed quales ſumus nos, in comparatione illius? Quæ corporum noſtrorum puritas? Quæ noſtra obedientia? Quæ mortificatio noſtra, noſtraque charitas? Hæ certæ, & aliæ noſtræ virtutes, tamquam nihil ſunt, in comparatione virtutum ſancti Bernardi.

Exploratores, è terra promiſſionis revertentes dicebant ſe ibi vidiſſe gigantes, quibus comparati, ipſi quaſi pigmæi & locuſtæ videbantur: *Vidimus monſtra quædam*
Num 13. *de genere giganteo, quibus comparati, quaſi locuſtæ videbamur*. En quales ſimus nos in comparatione ſancti Bernardi: ipſe enim in via virtutis fuit quaſi gigas, & nos quaſi locuſtæ, noſtræque virtutes cum illius virtutibus conferre, nullius momenti, & quaſi nihilum eſſe videntur. Quare in hac ſancti Bernardi feſtivitate eſt, quòd gaudea-
S. Bern. ſerman Virg S. Pet. & Paul. mus, & quòd confundamur: *In Sanctorum feſtivitatibus & gaudere, & confundi debemus*. Eſt quidem quòd gaudeamus in hac ſancti Bernardi ſolemnitate, advertentes, quod vir ille ſanctiſſimus Deum virtutibus ſuis glorificaverit, quòdque jam pro nobis in cælis intercedat. Eſt etiam quòd confundamur; quia noſtræ virtutes nullius ſunt momenti, reſpectu virtutum ejus. Fuit ille homo nobis ſimilis, paſſibilis ſicut nos, ex eodem luto formatus ex quo & nos: & tamen ejus non ſequimur veſtigia, opera non facimus quæ ipſe fecit, & virtutes, quas ipſe ſectatus eſt, non imitamur. Confundamur ergo fratres, talique confuſione, ad ſtudioſiùs imitandum ſanctum Bernardum, adducamur. E gloriæ ſuæ throno, ſicut alter Paulus, clamat ad nos: *Imitatores mei eſtote*: quare imitemur eum in hoc mundo, ut cum ipſo in cælo regnare valeamus. *Amen*.

DE SANCTO BERNARDO

CONCIO SECUNDA.

Magnus vocabitur. Matth. 5. 19.

Eum dico magnum, qui ſe omnium minimum reputabat: magnum vocare placet S. Bernardum, qui cùm intrà ſolitaria ſepta Monaſterii in noviſſimo loco recumbere quæreret, omnium judicio, aſcendere ſuperius, & primas totius Eccleſiæ ſedes occupare meruit. An verè magnus extitit, quit fuit Monachorum norma, ſummorum Pontificum Parer, Schiſmaticorum Principum flagellum, & maximorum totius orbis Eccleſiaſtici negotiorum arbiter? Sed & quis magnum non proclamet eum, cujus opera fuere mirabilia, doctrina eminens, zelus incomparabilis, regimen ſuave & amabile; cujuſque verba ita fuere efficacia, ut duriora quæque emollirent corda; oratio ita potens, ut penetraret cœlos; & humilitas ita profunda, ut deſcenderet uſque ad abyſſos.

Magnus quidem, multiſque modis magnus extitit Bernardus: magnus fuit juſtitia, temperantia, patientia, charitate, & omni virtutum genere; magnus fuit in ſæculo, in clauſtro, in Eccleſia, & in toto mundo: magnus extitit coram Deo & hominibus; fuitque ita magnus, ut magnitudinis ejus nullus finis eſſe videatur. Quam magnus ille fuerit, iſta docebit concio, &c. *Ave*.

Tres in Eccleſia maximæ ſunt dignitates Apoſtolorum, ſcilicet, Martyrum, & Doctorum. Magna eſt in Eccleſia Apoſtolorum dignitas; cùm hi ſolidiſſima ſint fundamenta quibus ſuſtentatur, lumina fulgentiſſima quibus illuſtratur, & chariſſimi Dei amici à quibus nobilitatur. Martyrum

etiam magna eſt in Eccleſia dignitas:cum hi ſint generoſi milites qui pro ea decertant, Athletæ fortiſſimi qui eam tuentur, & clariſſimi victores qui de inimicis ejus glorioſè triumphant. Magna tandem in Eccleſia eſt Doctorum dignitas: cùm, omnium conſenſu, hi dogmatum ejus protectores, Canonum ejus tutore, & inſurgentium adversùs illam Hæreticorum ſint debellatores, & triumphatores.

Magnæ quidem ſunt hę dignitates,& magnus eſt qui earum aliquam poſſidet. Sed major, & maximus extit ſanctus Beruardus quia ſimul fuit Apoſtolus, Martyr, & Doctor. Sanctus ille Abbas ſuo modo *fuit Apoſtolus*, & inter Apoſtolos magnus: *fuit Martyr*, & inter Martyres illuſtris: *fuit Doctor*, & inter Doctores celeberrimus. Sanctus Bernardus fuit magnus Apoſtolus, magnus Martyr, & magnus Doctor, en tres hujus concionis partes, quibus eum magnum fuiſſe patebit: *Magnus vocabitur.*

1. PARS *Divus Bernardus fuit magnus Apoſtolus.*

Licèt duodecim Chriſti Apoſtolos non annumeretur ſanctus Bernardus: *verus tamen fuit Apoſtolus miſſus à Deo, nihilque minus habuit à magnis Apoſtolis.* Quod certiſſimum eſſe videtur: quia ipſe cum magnis Apoſtolis. 1. Reliquit omnia. 2. Secutus eſt Chriſtum. 3. Pro hominum ſalute plurimum laboravit.

Baro n. anno 1153

1. Refert Theopraſtus, quòd cùm aliqua die coram Philippo, Macedoniæ Rege, & Alexandri Magni, Patre, à Philoſophis diſputaretur, *quæ res eſſet maxima inter mundi magna?* Ex eis reſpondit unus, montē Olympum eſſe omnium rerum terrenarum maximam: quia ſupra mediam aeris regionem extollitur. Dixit alius, ſolem eſſe quid maius omni alia re creata: quia omnia elementa illuminat. Aliter, & aliter ſenſerunt alii, quò uſque ultimum, cuius ab omnibus accepta & approbata fuit ſententia, dixit, nihil in rebus humanis maius animo cuncta terrena deſpiciente: quòdque inter homines hic maior eſſet, non qui univerſum mundum lucratur, ſed qui eum contemnit: plus enim eſt, mundum contemnere: quam illum acquirere, & poſſidere.

Sic ſenſerat ille philoſophus; & ſic etiam ſenſit Chriſtus, cuius Philoſophia cæleſtis erat, & divina. Cùm etenim ipſe eſſet Dominus omnium, credidit, paupertatem voluntariam, & rerum omnium temporalium conceptum, eſſe quid maius ipſo rerum omnium dominio, & poſſeſſione, & ideò ita pauper fieri voluit, ut nec haberet ubi caput ſuum reclinaret; ideò etiam voluit, ut Apoſtoli terrena cuncta abdicarent: cui ita obtemperaverunt, ut terrena penitùs reliquerint: *Ecce nos reliquimus omnia.* Et in hoc Bernardus fuit vir Apoſtolicus, & verus Apoſtolus: conſanguineos enim, mundi dignitates, terrenas divitias, ac omnia quæ habebat, & quæ habere poterat penitùs abdicavit. Imò, in hoc ipſis Apoſtolis maior fuiſſe videtur: quia illa retia ſolum, naviculam, & alia parvi momenti bona reliquerunt, Bernardus verò amplas domos, magna prædia, & facultates plurimas reliquit. Magnus ergo fuiſſe videtur Apoſtolus: quia terrena omnia reliquit; *ac etiam quia Chriſtum ſecutus eſt.*

2. Chriſtum ſequi, eſt eum imitari in humilitate, manſuetudine, patentia, charitate, & aliis virtutibus. Unde Chriſtus adoleſcenti cuidam, ad perfectiorem vitę ſtatū anhelanti, dixit. *Veni, ſequere me*, id eſt, ut explicat Titelmannus: *Mea imitare veſtigia, & ex me in omnibus tua vita formam ſumas in humilitate, manſuetudine, patientia, charitate, aliiſque hujuſmodi.* Hoc autem modo Chriſtū ſecuti ſunt Apoſtoli; dixerunt enim ei: *Ecce reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.* Id eſt, ut exponit idem Titelmanus, ſecuti ſumus te *vita imitatione.* Et in hoc etiam Bernardus fuit magnus Apoſtolus, fuit enim cum Chriſto humillimus, mitiſſimus, patientiſſimus, charitate ardentiſſimus, & aliarum omnium virtutum obſevantiſſimus.

Chriſtum ſecuti & imitati ſunt Apoſtoli; non ſolùm in humilitate, patientia, manſuetudine, & aliis virtutibus, quas cuncti Chriſtiani ſectari tenentur; ſed inſuper paupertati voluntariæ, obedientiæ religioſæ, caſtitati perpetuæ, & aliis virtutibus quæ altiorem perfectionem conſtituunt, firmiter adhæſerunt; Et in hoc etiam Bernardus fuit verus & magnus Apoſtolus; quia non ſolùm virtutibus, quas omnes Chriſtiani profitentur, ſed etiam altioribus, quibus ſervandis ex voto ſe adſtringunt religioſi, perfectiſſimè floruit. Fuit enim obedientiſſimus, pauperrimus, & aliarum apoſtolicarum virtutum ſectator obſervantiſſimus. Quare fatendum, quòd Bernardus fuerit magnus Apoſtolus, quia cum Apoſtolis Chriſtum ſecutus, & imitatus eſt. Sed fuit etiam magnus Apoſtolus; *quia cum Apoſtolis pro hominum ſalute plurimùm laboravit.*

3. Proprium Apoſtolorum officium fuit, pro

pro hominum ſalute laborare: ad hoc enim munus obeundũ eos Chriſtus vocavit & miſit. Ex quo facilè quiſque judicabit, Bernardum fuiſſe magnum Apoſtolum; cùm ita efficaciter pro hominum ſalute laboraverit, ut multos ſæculares ad ſtatum religioſum, plurimos peccatores ad gratiam, innumeros Schiſmaticos, Hæreticos, & infideles ad veram fidem adduxerit.

Ad ſtatum religioſum vocavit, & allexit patrem, avunculum, quatuor fratres, ſororem unicam, totque utriuſque ſexus perſonas: ut, dum adhuc in hoc mundo viveret, plus quàm centum ſexaginta Monaſteriorũ Pater extiterit, & ab hoc tempore eorum numerus ſupra modum creverit: de' certa enim Monaſteriis & Monachis replevit in tanto numero, ut vix numerari poſſint. Sed quis dicat, quot Schiſmaticos, quot Hæreticos, quotque alios omnis generis peccatores ad Chriſtum, ad Eccleſiæ gyrum, & ad viam ſalutis vocaverit!

Norunt omnes famoſum illud Schiſma Petri Leonis, qui contra legitimum Pontificem Innocentium inſurrexerat, & ſub nomine Anacleti ſupremã Eccleſiæ ſedem uſurpaverat. Tũc in duas partes diviſa etat Chriſti tonica; ſed Bernardus in convocato Stampis Epiſcoporum & Principum Conventu, ita fortiter adverſus Petrum Leonem, Schiſmatis authorem, locutus eſt, ut Galliæ Regem, regnique Epiſcopos; & Primates ad ſubſcribendum electioni Innocentii traxerit. Quo peracto, Gullielmum Aquitaniæ Ducem, Schiſmatis defenſorem, miraculosè convertit, & cum innumeris aliis, ipſi adhærentibus Schiſmaticis, ad Eccleſię unitatem redegit. Henricum pariter Angliæ, & Rogerium utriuſque Siciliæ Regem, cum aliis multis, ad abjurandum Schiſma, & ad Innocentii partes declinandum induxit. Sed quid dicemus de Hæreticis? Quid de Gilberto Porretano, Pictavorum Epiſcopo, qui de Trinitatis unitate, & de divinitatis ſimplicitate malè ſentiebat? Nonne coram ſummo Pontifice Eugenio, & Patribus, in Concilio Rhemis congregato, a ſancto Bernardo fuit convictus, & errorem ſuum publicè abjurare coactus: *Quid* de magiſtro Petro Abaylardo, S. Bern. Epiſt. 92 *qui cùm de Trinitate loquebatur, ſapiebat Arium, cùm de gratia, ſapiebat Pelagium; cùm de Perſona Chriſti, ſapiebat Neſtorium?* Nonne à D. Bernardo de errore fuit cõvictus? *Quid* de Henrico Hæretico, à fide apoſtata, impudicitiæ, gulæ, aliiſque vitiis addicto, qui varios Toloſæ, aliiſque locis circumſtantibus errores diſſeminabat? Nonne ſanctus Abbas doctrinæ ejus adverſatus eſt: *tùm* multos ejus ſectatores erudiens: *tùm*, multos nutantes in fide roborans: *tùm* multos ſubverſos ab errores revocans?

Alios Hæreticos ſubticeo, pro quorum converſione plurimùm laboravit Bernardus; ut de omnis generis peccatoribus, de quorũ ſalute multùm erat ſollicitus, aliquid attingam. Illud ſolùm hac de re dicam, quòd ſanctus Abbas *Imperatores* jura Eccleſiæ uſurpantes, *Reges* contra Epiſcoporum authoritatem attentantes, *Epiſcopos* à ſui ſtatus perfectione deſciſcentes, *Religioſos* minùs regulariter viventes, *Clericos* profeſſionis ſuæ oblitos, omneſque cujuſvis ſtatus & conditionis peccatores liberè ſuis epiſtolis, & concionibus redarguerit, eorumque quamplurimos ad meliorem vitæ frogem adduxerit. Quare Bernardus meritò dicendus Apoſtolus; non ſolùm quia cum Apoſtolis omnia reliquit, & Chriſtum ſecutus eſt; ſed etiam quia pro hominum ſalute plurimùm laboravit. *Sed Bernardus fuit etiam magnus Martyr.*

Divus Bernardus fuit magnus Martyr. II PARS.

MArtirii tanta eſt dignitas, ut in primis Eccleſię ſæculis, graſſante perſecutione, plurimi fugerent, & in antris ſe abſconderent Chriſtiani; non quòd ſupplicia, & mortem metuerent; ſed quia Martyrii palma indignos ſe judicarent: *Ideò martyrium fugimus, non quòd timeamus mortem, quæ quandoque ventura eſt, ſed quia indigni ſumus martyrio, quod quibuſdam, non omnibus datum eſt.* Sanctus autem Bernardus, qui ſe martyrio indignum cenſebat, tanta in Chriſtum ardebat charitate, ut pro illius amore ſanguinem fundere, & Martyr fieri optaſſet. Sed licet non fuerit Martyr per ſui effuſionem ſanguinis; fuit tamen aliis rationibus Martyr, magnus Martyr, & tripliciter Martyr. Scilicet. 1. Caſtitate perpetua. 2. Paupertate voluntaria. 3. Corporis mortificatione continua.

1. Sicut martyrio occiditur corpus, ita caſtitate perpetua occiduntur impuri concupiſcentiæ motus; quatenùs, ſcilicet, homo caſtus iis reſiſtit, eoſque, prout poteſt, in ſe extinguit. Et in hoc ſenſu dixit Ambroſius caſtitate homines fieri Martyres. *Non ideò laudabilis virginitas, quia in Martyribus reperitur; ſed quia ipſa Martyres facit.* Ambr. lib. de Virg. Eos quidem Martyres facit, inquit Doctor Angelicus, *per necationem corporea delectationis.* Si autem Martyr eſt qui perpetuam ſervat caſtitatem: qui carnis voluptates, & pravos concupiſcentiæ motus in ſe enecat, nul-

nullus ſanè per caſtitatem magis Martyr fuiſſe videtur, quàm Bernardus: quia hujuſmodi motus in ſeipſo præ cæteris omnibus occidiſſe videtur.

Cruentum corpori ſuo bellum indixerat Bernardus: illudque jejuniis, flagellationibus, vigiliis, & aliis mortificationibus ita caſtigabat, & opprimebat, ut vix in eo aliqui libidinis motus inſurgere poſſent. Accidit tamen aliquando, quod caſu, & inopinatè aliquam fixis oculis juvenculam aſpexerit: ex quo factum eſt, ut leves quidam in ejus corpore concitati ſint concupiſcentiæ motus. Sed vir ille ſanctiſſimus, ad ſe reverſus, mox ſui ipſius ſeveriſſimus ultor factus eſt. Ipſe enim protinùs in ſtagnum frigidiſſimarum aquarum, quod in proximo erat, collo tenus inſiliens, in eo permanſit, donec penè exanguis factus eſt: quo à Deo obtinere meruit, ut nullos ampliùs libidinis motus in ſeipſo ſentiret. Ecce verum caſtitatis Martyrem, qui concupiſcentiæ & libidinis motus inſemetipſo totaliter occidit, & extinxit. Sed S. Bernardus fuit etiam Martyr *voluntaria paupertate*.

2. Advertit Mellifluus Doctor, eandem Martyribus, & pauperibus Evangelicis, à Deo mercedem promitti: ſicut enim Martyribus, ita & pauperibus dicitur, quòd ipſorum ſit regnum cælorum. Hoc Martyribus dicitur, his verbis: *Beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Hoc etiam pauperibus dicitur, his verbis: *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Cur quæſo, eadem à Deo Martyribus, & pauperibus ſit promiſſio? Hoc demiratur ſanctus Bernardus; & hanc hujus rei rationem adducit; quòd ſcilicet, pauperes ſpiritu ſint cum Martyribus Martyres, quòdque voluntaria paupertas verè
Ber. ſer. 1. de omnib. ſanct. martyrium ſit: *Eadem promiſſio facta eſt pauperibus & Martyribus: quia verè martyrii genus paupertas voluntaria eſt*, illudque ſanctus Abbas verum eſſe probat ex his: quæ patiuntur pauperes ſpiritu: quæ ita gravia & acerba ſunt; ut vita eorum continuum martyrium eſſe videatur: *Quod*, inquit, *martyrium gravius eſt, quàm inter epulas eſurire, inter veſtes multas & pretioſas algere, paupertate premi inter divitias.* Si autem voluntaria paupertas martyrium ſit; quis magis Martyr Bernardo, qui, cunctis pro Chriſti amore abdicatis, arctioris paupertatis incommoda toto vitæ ſuæ tempore perpeſſus eſt?

Non referam hic, quanta ejus fuerit paupertas, dum eſſet novitivus, & juvenis profeſſus. Sed de ipſo narratur, quòd poſtquàm factus eſt Abbas Claravallenſis, tanta in hoc Monaſterio vigebat paupertas, ut pulmentaria ex foliis fagi ibi ſæpè fierent: ibique fiebat pannis ex hordeo & milio, qui talis erat, ut Religioſus quidam alienigena, appoſitum ſibi in hoſpitio panem videns, ubertim plorans, clàm aſportaverit, quaſi pro miraculo oſtendendum, quòd inde homines, & tanti meriti homines viverent. Panis ille furfureus, imò & terreus videbatur; cætera quoque cibaria vix aliquid ſaporis habebant: quia ſanctiſſimi illi viri venenum arbitrabantur quidquid comedentem quomodocumque delectaret. O magnam paupertatem: & quis non credat, tot in hoc Monaſterio fuiſſe Martyres, quot hujuſmodi erant pauperes? Certè hi omnes erant viri Martyres; & præcipuè D. Bernardus, qui cæteros & ſanctitate, & paupertate anteibat. Ita enim dura, & arcta ejus erat paupertas in cubiculo, in lecto, in veſtitu, & in victu, *ut vita ejus nihil aliud, quàm quadam protelatio mortis videretur.* At non Lib. 1. vitæ ejus c. 4. ſolùm paupertate voluntaria Marytr fuit Bernardus; *ſed etiam continua corporis mortificatione.*

3. Martyrium, aliud breve & compendioſum, alium longum & diuturnum. Martyrium compendioſum, eſt illud quod patiuntur, qui pro Chriſti fide morte plectuntur: Unde martyrium illud, *Compendium mortis*. Seu, mortem compendioſam, vocat Tertullianus. Martyrium verò longum & diuturnum, eſt illud, quo cruciantur, qui toto vitæ ſuæ tempore vigiliis, jejuniis, aliiſque pœnitentiis, & mortificationibus corpora ſua affligunt, & quaſi continuè trucidant. Unde S. Hieronymus ad Euſtochium, de matris ejus Paulæ obitu ſcribens, ait, quòd gaudere debeat: quia mater ejus Martyr occubuit: non quidem per ſanguinis effuſionem, ſed per continuam corporis mortificationem, quæ longum fuerat martyrium; *Gaudeas; quia mater tua longo mar-* Hieron. 27 in Epitaph. Paulæ. *tyrio coronata eſt.* Longum autem & continuum hoc martyrium paſſus eſt D. Bernardus; quia continua maceratione corpus ſuum cruciavit. In illud tanquam adversùs domeſticum hoſtem, totis animæ viribus decertavit: continuis vigiliis & jejuniis illud tentavit: illudque omni mortificationis genere ita obruit, ut penitùs deficeret: vitaque ejus nil aliud eſſet, quàm mors continua, & juge martirium.

Mirabiliter deſcribit Guillelmus Abbas In vita S. Bern. quantæ fuerint Bernardi mortificationes,

eo etiam tempore, quo infirmabatur. Corpus ſuum, inquit variis infirmitatibus per ſe attenuatum, jejuniis inſuper & vigiliis ſine intermiſſione atterebat. Multo tempore cilicio ad carnem uſus eſt. Cibus ejus cum pane lac, vel aqua decoctionis leguminum; vel pultes, quales infantibus fieri ſolent. Vino rarò, & nimis modico utebatur. A communi fratrum labore rariſſimè ſe excuſabat. Unde arctum ejus vivendi modum mirabantur medici; tantamque vim cauſabantur ei inferre naturam quanta inferretur agno, qui, ad aratrum alligatus, arare cogeretur. Heu! ſi dum infirmaretur Bernardus, tam diris mortificationibus ſuum afflictavit corpus, quæ ejus fuere mortificationes, cùm non infirmabatur? Tunc arctiora erant ejus jejunia: tunc vigiliæ prolixiores, & cibi groſſiores: tunc ſemper majora moliebatur ad non parcendum corpori: tunc adversùs proprium corpus iratus, dicebat: *Cadat armatus ille, inimicus Dei, amicus mundi, cultor ſui, ſervus diaboli: reus eſt mortis, crucifigatur.* Quis ad hæc de Bernardi martyrio dubitabit? Quis non fatebitur, eum verè Martyrem extitiſſe, non ſolùm ratione caſtitatis perpetuæ, & paupertatis voluntariæ, ſed etiam ratione continuæ mortificationis cui adheſit? Verè Bernardus fuit magnus Martyr; *ac etiam magnus Doctor.*

Ber. in medit. c. 17.

3. PARS. *Divus Bernardus fuit magnus Doctor.*

DIvum Bernardum in omni doctrina floruiſſe, eximiumque Doctorem extitiſſe, fatentur omnes. Sed ut pleniùs & perfectiùs dignoſcatur, quantus Doctor fuerit ſanctus ille Abbas, conſiderandus eſt in ſilvis, in prædicationibus, & in libris: *In ſilvis*, in quibus habitavit. *In prædicationibus*, quas habuit: *In libris*, quos compoſuit. Conſiderandus, inquam, Bernardus; 1. *In ſilvis*, ubi infuſam & cæleſtem ſcientiam recepit: 2. *In prædicationibus*, ubi miram & utiliſſimam effudit ſcientiam: 3. *In libris*, ubi doctrinam ſuavem & mellifluam manifeſtavit.

1. Gloriabatur olim Alexander Macedo, quòd Ariſtotelem habuerit magiſtrum; ſed major eſt Bernardi gloria, quòd non homines, ſed Deum magiſtrum habuerit. Ejus enim doctrina deſurſum erat, deſcendens à Patre luminum: eam non in Academiis, ſed in ſilvis, Deo docente, & intellectum ejus illuſtrante, obtinuerat: de illo enim Gerſon in tractatu *de libris legendis à Religioſis*, ait, quòd *quercus & fagus docuerunt eum*. Non quòd reverà eum docuerint; ſed quia in ſilvis, inter quercus & fagos contemplationi rerum cæleſtium vacanti, mirabilem & cæleſtem Deus ſcientiam infuderat.

Apud Hebręos famoſa quędam erat quercus, cui inniti ſolebat Abraham Patriarcha, cùm familiam ſuam de divinis myſteriis, & de fidei principiis erudiebat: & ideò hanc quercum vocabant *arborem Doctoris*, Abrahæ ſcilicet. Sed omnes ſilvarum, quas incolebat Bernardus, arbores, dici poſſunt *arbores Doctoris*, Dei ſcilicet, qui tanquam verus ſancti huius Abbatis Doctor & Magiſter, has inter arbores, illum ſcientiam cæleſtem & divinam docebat. Ibi eum docebat altiſſima ſanctiſſimæ Trinitatis myſteria, profunda prædeſtinationis æternæ arcana, & inveſtigabilem divinę gratiæ virtutem. Ibi et varios Scripturarum aperiebat ſenſus, abſcondita cordium manifeſtabat, & futurorum ſcientiam conferebat. Has inter arbores Deus docebat illum, quomodò confutandi Hæretici, comprimendi Schiſmatici, arguendi Magnates; peccatores convertendi, inſtituendi Monachi, & perfecti ad altiorem vitæ ſtatum deducendi. In illis tandem ſilvarum receſſibus, has inter quercus & fagos, Chriſtus Dominus, tanquam eius Magiſter & Doctor, ei ſugenda offerebat, vulnera, dicens: *Bibe Bernarde*: hauri aquas ſapientię de his fontibus Salvatoris: inebriare ab ubertate ſcientiæ, quæ fluit è ſacris illis fontibus; ſis doctus, & ſcientia cæleſti replearis. Ecce quomodò Bernardus Doctor magnus ſit in ſilvis, ubi infuſam à Deo recipit ſcientiam; ſed eum etiam Doctorem magnum fuiſſe patet *prædicationibus, quas habuit, in quibus mirabilem & utiliſſimam effudit ſcientiam.*

2. Aliquandiù dubitaverat Bernardus, an ita eum Deus contemplationi vacare vellet, ut nullo modo prædicationi, & animarum ſaluti operam daret. Cùmque ſuper hoc vehementiùs conturbaretur, & contriſtaretur; poſt multos cogitationum fluctus, & cordis cruciatus, dedit ei Deus auxilium in tempore opportuno, ſuamque ſuper hoc ei voluntatem revelavit. Paucis ſiquidem elapſis diebus, vidit vir ſanctus in viſu noctis, puerum, cum claritate quadam divina ſibi adſtantem, & magna authoritate præcipientem fiducialiter loqui quidquid ei ſuggereretur in apertione oris ſui: quoniam non ipſe eſſet qui loqueretur, ſed Spiritus ſanctus qui loqueretur in eo. Ex tunc autem, in eo, & per eum loquente divino Spiritu, miram effundebat ſcientiam; tantaque ex ore Bernardi concionantis fluebat eloquentia, ut auditores in admira-

mirationem raperet, & ad converſionem compelleret.

Cùm Chriſtus Dominus ſuos ad prædicandum miſit Apoſtolos, dixit eis. *Nolite cogitare quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis.* Et reverà, accepta hac miſſione, Spiritu ſancto inſpirante loquebantur Apoſtoli, tantaque eorum erat ſcientia, tanta eloquentia, tanta verborum vis & efficacia, ut duriora quæque emollirent corda, & obſtinatiores quoſvis peccatores ad penitentiam allicerent. Quid autem ſimile in Bernardo intueor; Deus enim miſit illum ad prædicandum populis. Quod onus ipſe ſuſcepit, & ſuggerente Spiritu ſancto, ita ſuavem, & efficacem in ſuis prædicationibus effudit ſcientiam, ut uberrimos concionum ſuarum fructus reportaverit. Mel & lac erant ſub lingua ejus; in labiis ejus diffuſa erat gratia: ignitum vehementer erat eloquium ejus; ejuſque doctrina ita ſuavis erat & efficax, ut ejus ſermonibus ad Dei amorem accenderentur tepidi, ſceleratiores quique ad Deum converterentur; ac mirarentur omnes in verbis gratiæ, & ſcietię, quę de ore ejus procedebant, Bernardus ergo Doctor magnus fuiſſe videtur in ſuis concionibus, in quibus mirabilem & efficacem effudit ſcientiam; *ac etiam in ſuis libris, in quibus doctrinam ſublimem & ſuavem manifeſtavit.*

Matth. 10. 19

3. Sublimis, & melliflua Bernardi doctrina, quæ in privatis colloquiis, & publicis ejus concionibus olim audiebatur, nobis nunc ex ejus libris innoteſcit. In quibus, ſtylo mirabili, ſcelera arguit, hæreſes confutat, Magnates reprehendit, Epiſcoporum laxiorem vivendi modum damnat, necnon religioſos deſides, & ſæculares minùs pios acriter pungit. In iis etiam plurimorum Sanctorum in cælo regnantium elogia conficit, perfectionis viam omnes docet, ad devotionem erga beatam Virginem, & ad Dei amorem omnes inflammat; omnibus vitæ perfectioris leges præſcribit, omnibuſque altiora fidei myſteria aperit.

Mirabilia ſunt omnia, quæ in Bernardi libris leguntur; imò & quid divinum in eis cernitur: *Tùm*, quia à Deo fuere inſpirata *Tùm*, quia ex ipſis Dei verbis, ex ſacra Scriptura depromptis, ſunt conferta. Scripta enim ejus undecumque veteris & novi Teſtamenti ſententiis, aptè diſpoſitis, ita ornata ſunt, ut ubique Dei ſermones loquatur Sic inſerta, & quaſi inviſcerata ſunt in ejus libris ſacræ Scripturæ verba, ut ejus libri legi nequeant, quin ſtatim ſacri legantur co-

* *Laſelve Sanctuar.*

dices. Quocumque te vertas; ſi aliquod ex Bernardi operibus legas, legis & ſermones Dei: quia Dei ſermones ex ſacra Scriptura ſumpti; ita in ejus libris diſponuntur, & inſeruntur, ut ex Dei & Bernardi verbis una fiat oratio præclarè concionata, & ex utriuſque verbis fiat unum opus, quod ſimul, & Dei & Bernardi opus dici poteſt. O eximiam & ſublimem ſancti hujus Abbatis doctrinam! Quam omnes demirari debent: & fateri, Bernardum non ſolùm magnum Apoſtolum, & magnum Martyrem, ſed etiam maximum eſſe Doctorem. *Magnus vocabitur.*

Tantum admiramini virum, quem omnis Eccleſiaſticus Orbis admiratur, ſed ita admiramini eum, ut ad meliorem vitæ frugem convertamini. Ne ſimilis ſitis Judæis, qui Chriſtum audientes, *mirabantur, & non convertebantur*; ſed ita magnum Bernardum admiramini, ut & identidem convertamini, & ſaltem in aliquo, tantum Virum imitamini, Si Bernardus fuit magnus Apoſtolus, qui pro omnium ſalute laboravit; ſaltem in aliquo Apoſtolica obite munia; & ſi non omnium, ſaltem veſtræ, & eorum, qui vobis commiſſi ſunt, ſaluti invigilate Si Bernardus Martyr magnus extitit; tollite ſaltem crucem veſtram, immiſſaſque vobis à Deo adverſitates, libenter pro ejus amore portate. Si Bernardus fuit Doctor maximus; eos ſaltem, quos Deus curæ veſtræ commiſit, in doctrina ſana ſolicitè erudite. Si autem pro viribus veſtris Bernardum imitari conemini, cum ipſo in cælo æternùm regnabitis. *Amen.* Auguſt.

DE SANCTO

BARTHOLOMÆO

CONCIO UNICA.

Qui adhæret Domino unus ſpiritus eſt.
1. Cor. 6.

Bartholomæum ab Ægyptiis Regibus originē duxiſſe crediderunt aliqui; ipſumque ejus nomen indicare videtur, quòd à Ptolomæis, Ægyptiorum Monachis, ſuam traxerit originem. Bartholomæus enim idem ſonat, ac filius Ptolomæi. Nec obſtat, quòd piſcator fuerit, tantas enim rerum viciſſitudines experimur in hoc mundo, ut humilibus ſæpè vacent obſequiis, qui proavos habuere auguſtos: & aliquando, qui heri in majeſtate ſublimabantur, hodie ad artes humiles & ſordidas, imò & ad victui neceſſaria emendicanda cogantur

Sed quidquid ſit de temporali hac & tranſitoria nobilitate: aliquid in Bartholomæo intueor, quo omnis Chriſtianus eum ſublimiorem, majoreque dignum honore cenſebit; nempe ſpiritum, quo Deo, ut ſummo bono, firmiter adhæſit. Si etenim, teſte divo Paulo, qui Deo verè adhæret, unus ſit ſpiritus cum eo; *Qui adhæret Domino, unus ſpiritus eſt*; nil ſanè majus, nil nobilius, nilque auguſtius eſſe poteſt, quam quòd quis Deo totaliter ſpiritu & corde adhæreat. Videamus, quomodò ſanctus Bartholomæus Deo totaliter adhæſerit, &c. *Ave.*

Poteſt quis adhærere Deo, corde, ſpiritu, & corpore. Adhæremus Deo *corde*, per amorem; cùm ſcilicet eum ardenter diligimus, ut enim ait ſanctus Auguſtinus, *Charitate Chriſto, non pena timore, cohæremus.* Adhæremus etiam Deo *ſpiritu*, per fidem, cùm noſtros captivamus intellectus in obſequium fidei, *Is Divinitati adhæret, qui ſe illi vera fide conjungit.* Deo tandem adhæremus *corpore*, per crucem, cùm, ſcilicet, mortificationem & crucem in corpore noſtro propter Deum circumferimus, quia non poſſumus amare Chriſtum, qui cruci adhæret, niſi & nos cruci adhæreamus. *Ille non amat Chriſtum, qui non amat crucem Chriſti.*

Aug. ep. 144. ad Anaſt. Caſſiod. in Pſal. 71. verſ. 8.

Pet. Dam[illegible] de in[illegible] crucis

Deus conſiderari poteſt, ut bonus, ut verus, & ut pro nobis cruci affixus, *per amorem* autem adhæremus bonitati naturæ ejus *per fidem*, adhæremus veritati myſteriorum ejus, *per crucem*, ejus paſſionibus adhæremus Ex his omnibus modis ſanctus Bartholomæus bonum eſſe judicavit adhærere Deo, adhæſit enim Deo per amorem, per fidem, & per crucem. Adhæſit Deo, 1. *per amorem*, quo exarſit, 2. *per fidem*, quam ſectatus eſt, 3. *per crucem*, quam generosè portavit.

Sanctus Bartholomæus Deo adhæſit per amorem.

I. PARS.

Amor eſt haud dubiè fortius & glorioſius vinculum, quo Deo unimur, tantoquè ſtrictiùs ei adhæremus, quantò ardentior eſt amor, quo erga eum accendimur, *Tantò quis conjunctior eſt Deo, quantò plenior charitate*,

s. Bern. ſer. 6 in cant.

Bartholomæi cor ſcrutari non poſſumus, ut ſciamus, quanto amore arſerit. Sed ſi de ejus in Deum amore per externa indicia judicare liceat, certè ſanctus ille Apoſtolus Deo maximè per amorem adhæſit. Quia pro ejus amore, 1. Terrena cuncta contempſit, 2. Orationi aſſiduè vacavit, 3. Propria pelle ſe ſpoliavit.

1. Non vult Deus, ut unam ſolummodò cordis noſtri partem ei offeramus, non vult, ut una dumtaxat cordis parte, ſed ut toto cum corde diligamus. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Non autem toto eum corde amare poſſimus, quamdiu terrenum aliquid diligimus, quare ſanctus Bartholomæus, pro Dei amore, & ut Deum perfectè diligeret, terrena omnia deſpexit, & totaliter reliquit. *Sanctus Bartholomæus* inquit Laurentius Juſtinianus, *cùm temporalibus divitiis, corporis voluptatibus, ac dignitatis celſitudine poſſet affluere, proter Deum contempſit omnia.*

Bartholomæus, non ea ſolùm quæ poſſidebat, ſed ea etiam quę illi offerebantur, ac omnia penitus mundi bona pro Dei amore contempſit. Unde poſtquam Polymii Regis filiam a dæmonio liberaſſet, oblata ſibi pretioſiſſima munera generosè recuſavit, dicens. *Iſta munera ſunt neceſſaria his, qui terrena requirunt; ſed ego nil terrenum nilque carnale deſidero.* Probè ſciebat ſanctus Apoſtolus, terrena cuncta nil eſſe, reſpectu Dei, perfectè callebat artem amandi Deum, eum quenon latebat, quòd eò minùs Deum diligimus, quò ardentius terrena amamus, & quòd eò Deum perfectiùs diligimus, quò magis terrena cuncta abjicimus. Quare ut perfectiſſimè Deum amaret, utque ei totaliter amore adhæreret, ſua, ſibi oblata & terrena cuncta deſpexit, parvi pendit, pro nihilo habuit, ac penitùs reliquit. O verum Dei amatorem, qui Deo ita per amorem adhæſit, ut ejus amore accenſus, terrena cuncta deſpexerit, *Ac orationi etiam indeſinenter vacaverit.*

2. Qui Deum non amant, illius facilè obliviſcuntur, de illo rarò cogitant, rariùs eue illum deprecantur, & in ejus laudes prorumpunt. Sed qui Deum ex toto corde diligunt, crebro illum laudant, otationi aſſiduè inſiſtunt, nilque eis gratiùs, & jucundius, quàm Deum factorem ſuum, & Redemptorem ſuum laudare & deprecari. *Ex amore Dei producitur in Dei laudibus, orationibus, & meditationibus delectari, ac immorari.* Et in hoc ſanctus Bartholomæus ſpecialem quo erga Deum ardebat, amorem oſtendit, non enim per intervalla, ſed continuè eum orabat, & ut de eo narratur, centies flexis genibus per diem orabat, & centies per noctem. O virum verè orationi deditum, & verè amantem Deum, quem ſic indeſinenter orat & deprecatur.

Dionyſ. Carthuſ. de fructuoſa temporis deductione art. 1.

Oportet, inquit Chriſtus Dominus, *ſemper orare, & non deficere.* Eſtne hæc lex Luc. 18.

data

data omnibus: ita ut omnes ex præcepto teneantur ſingulis vitæ ſuæ momentis orationi incumbere? Nequaquam; eſt enim tempus dormiendi, tempus comedendi, tempus laborandi, & tempus orationi vacandi. Cur ergo dicit Chriſtus, quòd *oportet ſemper orare*? Reſpondet ſanctus Vincentius Ferrerius, quòd ibi Chriſtus alloquatur eos, qui Dei amicitiam ſibi conciliare cupiunt. Et ſic præfata ſalvatoris verba expo-
S.Vicent. Ferr.ſer. de S.Bartho. nit; *Oportet, ſi quis amicus Dei vult eſſe, ſemper orare, & non deficere*. O quàm pauci Deum ita amant, ut eum continuè orent! Heu! multi nec ſemel in die ad Deum mentem elevant, ut auxilium ejus poſtulent. Sed ſanctus Bartholomæus *habuit ſpecialem amicitiam cum Deo per orationem*, quia ita
Ibid. eum amavit, ut de eo continuè cogitaret; ut centies qualibet die, & centies qualibet nocte flexis genibus eum oraret. Oratio tandem erat exercitium, cui continuè vacabat; erat incenſum, quod aſſiduè Deo adolebat; erat ſacrificium, quod indeſinenter Deo offerebat: ita ut reſpirare & orare, imò vivere & orare, unum & idem in Bartholomæo eſſe videretur. O mirandum Dei amatorem, qui ita ei per amorem adhæſit, ut continuè eum oraverit. *Ac etiam propria pelle pro ejus amore ſpoliari voluerit*.

3. Bartholomæus, cæleſtibus radiis inflammatus, ac ardentiſſimo Chriſti ſui amore exçſtuans, non modò veſtes exteriores, ſeu mundi bona, verùm & ipſam pellem deponere, ac vivus excoriari voluit. Non unam dumtaxat, ſed trinam pellem amore Chriſti dimiſit. Prima, quam dimiſit, veteris hominis pellis fuit: *Expoliantes nos*
Coloſſ. 3.9. *veterem hominem*. Secunda pellis, quam exuit, fuit temporalis ſubſtantia. ipſe etenim rem familiarem, omnem ſupellectilem, omniaque terrena pro Chriſti amore dimiſit. Tertia pellis, quam glorioſus hic Chriſti Apoſtolus poſuit, fuit ipſa pellis corporis, quæ inaudita feritate à carnificibus ei ablata eſt. Invictus ille Chriſti Martyr cum carne pellem quoque obtulit, & immani cruciatu vivus excarnificatus eſt, ſeque victimam Deo conſecravit.

Legite in hac Bartholomæi pelle ſanguinolentos ejus in Chriſtum amoris characteres, videte hìc, quanto amore ei adhæſit ſanctus ille Apoſtolus. Quantùm amavit qui pro Chriſti amore cuncta reliquit! Quantùm amavit, qui propter Chriſtum non ſolùm bonis temporalibus ſed propria etiam pelle expoliari voluit? Quantùm amavit, qui extracta ſibi pelle, cruorem è cunctis corporis partibus manantem, patentes nervos, diſruptas venas, & ſalientia viſcera æquo animo vidit, & contemplatus eſt? Miror ardentiſſimum hunc Bartholomæi in Chriſtum amorem: ſed identidem cæcitatem & ſtultitiam defleo illorum, quorum omne ſtudium eſt pelliculam curare: molliter eam veſtire, lautè farcire, illicitiſque eam voluptatibus addicere. Hi quidem ad tempus gaudent, ſed in æternum plorabunt, & gementes in inferno vociferabuntur, dicentes, *Pellis noſtra quaſi clibanus exuſta eſt*. O quàm his ſapientior Bartho- Thren. 5.10.
lomæus, qui ita Chriſto per amorem adhæſit, ut propter eum non ſolùm bonis temporalibus, ſed etiam propria pelle expoliari paſſus ſit: Sed ſi Bartholomæus Deo adhæſit per amorem: *Ei etiam adhæſit per fidem*.

Sanctus Bartholomæus Deo adhæſit per fidem. II. PARS

SAncti qui in cælo Deum facie ad faciem intuentur, ei adhærent mediante lumine gloriæ, à quo intellectus eorum ad claram Dei viſionem ſupernaturaliter elevantur. Sed in hoc mundo Deum videre ſolùm poſſumus in ænigmate, mediante fide, qua Deo, ejuſque myſteriis firmiter adhæremus, Unde quò major eſt fides noſtra, eò & firmius Deo inhæremus. Mirum autem in modum Deo per fidem adhæſit ſanctus Bartholomæus, quia fuit fidei Diſcipulus, Prædicator & teſtis. fuit. 1. *Diſcipulus*, qui fidem recepit humiliter. 2. *Prædicator*, qui illam docuit publicè. 3. *Teſtis*; qui eam teſtificatus eſt generosè.

1. De Nathanaele narrat ſanctus Joannes Evangeliſta, quod cùm ſanctus Philippus quadam die eum inveniſſet, dixit ei, ſibi occurriſſe Ieſum à Nazareth, de quo multa prædixerant Prophetæ, & cujus fama undequaque pervolabat. Nathanael autem Chriſtum videre vehementer deſiderans, Philippo, ad eum, inviſendum invitanti, acquievit, quare cum eum ſimul conveniunt. Cùmque vidit Jeſus Nathanaelem venientem ad ſe, dixit ei: *Ecce verè Iſraelita, in quo dolus non eſt*. Nathanael attonitus, quòd à Joan. 1
Chriſto, quem nunquam viderat, agnoſceretur; ab eo petiit, unde ipſum noverat? Cui Chriſtus reſpondit, quod illum à multo tempore cognoſceret, quòdque ipſum non laterent ea, quæ ille fecerat, dum ſolus eſſet ſub ficu; ubi ſe à nemine videri credebat. *Cùm eſſet ſub ficu, novi te*. Ex tunc in Chriſtum credidit Nathanael; ac confeſſus eſt, eum eſſe meſſiam in Lege promiſſum, eumque eſſe verum & conſubſtantialem Dei filium: *Reſpondit ei Nathanael, & ait. Rabbi, tu*

ti, tu es filius Dei, tu es Rex Iſrael. O miram Nathanaelis fidem! O verum fidei Diſcipulum; qui ut verus Iſraelita, humiliter & ſimpliciter primo intuitu in Chriſtum credit, eumque verum eſſe Deum confitetur.

Ubique ſancti Petri fides, ut maxima proclamarur, eò quòd poſt multa ſigna & miracula, quæ à Chriſto fieri vidit, eum eſſe Deum confeſſus ſit, dicens: *Tu es Chriſtus filius Dei vivi.* Longè tamen maior videtur Nathanaelis fides: quia cùm primùm Chriſtum vidit, idipſum de eo confeſſus eſt quod Petrus, dicens: *Tu es filius Dei, tu es Rex Iſrael.* Ecce ergo verum fidei diſcipulum, qui primo Chriſti intuitu fidem humiliter, & ſimpliciter recepit. Sed quis eſt hic fidei diſcipulus? quis eſt ille Nathanael, in quo non eſt dolus, qui fidem tanta cum celeritate & ſimplicitate recepit? Hic non eſt alius, quàm ſanctus Bartholomæus, ut do-
apud Cornelia Lap. cent Rupertus, Janſenius & Toſtatus. Adhæſit ergo Deo Bartholomæus per fidem: quia fuit Diſcipulus, qui eam humiliter & ſimpliciter recepir. Sed adhæſit etiam Deo per fidem. *Quia fuit Prædicator fidei, qui illam publicè docuit.*

2. Poſtquam ſanctus Bartholomæus fidei lumine fuit illuſtratus, alios eodem lumine illuſtrare voluit; ex Diſcipulo Magiſter & Doctor fidei factus eſt; variaſque peragravit Provincias, ut Chriſtum quem noverat, & confeſſus fuerat, populis prædicaret; ac tanto zelo, & tanta efficacia Chriſti fidem prędicavit; ut, ſic volente, & cogente Deo, dæmon de eo dixerit, quòd *vox ejus quaſi tuba vehemens erat.* Quia ſcilicet, Bartholomęus fidei Doctor & Prædicator factus, ita ſuam exaltavit vocem, ut in extremis terrę habitabilis partibus audita ſit. Verum eſt, quòd omnes Apoſtoli, fidei Doctores & Concionatores fuerint; quia illam magno cum zelo prædicaverunt: ſed omnium vox non eſt æqualiter audita. *Aliqui* enim eorum prædicaverunt in Judæa, ut Jacobus minor: *Alii* in locis circumvicinis, ut ſanctus Philippus, qui evangelizavit per Syriam: *Alii* in locis magis remotis, ut ſanctus Petrus, qui prædicavit Antiochiæ; ſed
a Ambro L. *Bertholomæus extremos terrarum fines penetravit Indorum.* Ibi audita eſt ejus vox, quaſi tuba perſonans; ibi ingenti cum zelo fidem chriſtianam prædicavit & docuit, non ſolum verbis, ſed etiam mirabilibus omnium virtutum exemplis, quæ exhibuit.

Bartholomæus non fuit ſimilis Scribis illis & Phariſæis, qui ſedentes ſuper Moyſi Cathedram, dicebant & non faciebant: *Dicunt & non faciunt.* Ipſe enim, Prædicator fidei factus, dicebat quod aliis faciendum proponebat. Prædicabat, adorandam eſſe Trinitatem in Divinis: & ipſe centies eam qualibet die flexis genibus adorabat. Docebat, contemnenda eſſe bona temporalia; & ipſe ita ea deſpiciebat, ut iis totaliter abrenuntiaverit. Dicebat, ab omni impudicitia eſſe abſtinendum; & ipſe virgineam profitebatur puritatem. Evangelizabat condonandas injurias; & ipſe infenſiſſimis ſuis hoſtibus quaſcumque injurias, licèt acerbiſſimas, condonabat; iiſque benefaciebat, qui eum oderant. Unde, ſicut Ioannes in deſerto pœnitentiam verbo & exemplo prędicavit; ita Bartholomæus verbis & operibus fidem chriſtianam ad ultimos uſque terræ terminos maximo cum zelo annuntiavit. Sed ſi ſanctus Bartholomæus adhęſit Deo per fidem; quia fuit Prædicator fidei, qui illam palam docuit; adhæſit etiam Deo per fidem; *Quia fuit teſtis fidei, qui illam generosè teſtificatus eſt.*

3. Dixit Chriſtus Apoſtolis, eos teſtes futuros Aſcenſionis ſuæ, & omnium myſteriorum fidei in Ieruſalem, & in aliis mundi partibus, uſque ad terræ terminos. *Eris mihi teſtes in Jeruſalem, & in omni Ju-* Act. 1.
dæa & Samaria, & uſque ad ultimum terræ. Hæc verba ad omnes diriguntur Apoſtolos; ſed præcipuè ad divum Bartholomæum; qui teſtis fuit fidei Chriſti uſque ad ultimum terræ terminum; & qui palam in Licaonia, in India citeriore, in Armenia, & in ultimis terræ finibus eam teſtificatus eſt.

Fidem teſtificati ſunt Apoſtoli verbis, ſanguine, & miraculis. Fidem teſtificati ſunt *Verbis.* Quia ſub ſilentio præterire non potuerunt myſteria fidei, quæ à Chriſto didicerant. *Non enim poſſumus, quæ vidimus & audivimus, non loqui.* Fidem etiam teſtificati ſunt *Sanguine.* Qui libenter ſanguinem
fuderunt in teſtimoniũ veritatum fidei, quas Act. 4.
prædicabant. Fidem tandem teſtificati ſunt *Miraculis.* Quia, quæ prædicabant, miraculis confirmabant. *Prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis.* Marc. L.

Bartholomæus autem his omnibus modis Chriſti fidem perfectiſſimè teſtificatus eſt. *Verbis* enim & prædicationibus ſuis eam uſque ad terræ fines teſtatus eſt. *Sanguine* etiam illam ita teſtificatus eſt; ut pro Chriſti fide excoriari paſſus ſit; ac proinde à planta pedis uſque ad verticem nullus fuit in ejus corpore locus, ex quo ſanguis in teſtimonium fidei non exiverit. Fidem tandem quam prædicavit, innumeris, iiſ...
ma-

Digitized by Google

magnis probavit miraculis : nam *omnem morbum & languorem in Jeſu nomine curavit, mortuoſque non pauces, ejuſdem nominis potentia, vita donavit*. Dæmonibus etiam ſilentium impoſuit: eos ſæpè ab hominum corporibus expulit : aliiſque multis & maximis miraculis fidem, quam prædicabat, confirmavit : *Sicut enim ſanctus Petrus operatus eſt prodigia magna, ita & Bartholomæus fecit miracula valida*. Quare concludamus, quòd ſanctus Bartholomæus verè Deo adhæſerit per fidem. *Sed ei etiam adhæſit per Crucem, quam generosè portavit.*

Nicet. ſer. de S. Barthol.

Theodor. Studita ſer. de S. Bartheol.

1. PARS.

Sanctus Bartholomæus Deo adhæſit per Crucem.

MUlti volunt eſſe cum Chriſto in monte Thabor, & pauci in monte Calvariæ; multi cum illo gaudere optant in Cœlo, & pauci cum eo pati volunt in terra; ſocii volunt eſſe conſolationum ejus, ſed non tribulationum; cum eo regnare deſiderant, ſed cum eo cruciari, & calicem paſſionis bibere fugiunt, At ſanctus Bartholomæus cum Chriſto crucem portavit in hoc mundo : illuſtris enim ille Apoſtolus adhæſit Deo per crucem, quia propter Deum; 1. Paſſus eſt multa. 2. paſſus eſt gravia. 3. Paſſus eſt diù.

1. De genere martyrii; quod paſſus eſt ſanctus Bartholomæus, diſputant multi. Dicunt aliqui, quòd dirè flagellatus; alii, quod cruci affixus; alii, quòd excoriatus. & alii, quòd decollatus fuerit, ſed verius videtur, quòd hæc omnia ſupplicia perpeſſus ſit. Poſt multos enim variis in locis exantlatos labores, ad maiorem tandem Armeniam venit Bartholomæus: ibi dæmones, in idolis loquentes, obmuteſcere fecit; ibique perpetratis aliis multis miraculis, Polymii Regis filiam à dæmonio liberavit. Ex quo factum eſt, ut Rex, Regina & alii plures ex eorum domeſticis & auliciis fidem chriſtianam receperint. Quare Aſtiages, Polymii Regis frater, à ſacerdotibus concitatus, ſanctum Apoſtolum comprehendi curavit; & *primò* illum ita flagellare fecit, ut in toto eius corpore nullus ſine vulnere locus remanſerit; *ſecundò*, eum, verſis in altum pedibus, cruci affigi fecit. Sed videns Aſtiages, ſanctum Apoſtolum in tanto ſupplicio non deficere, eum inde deponi, & vivum excoriari ordinavit; tandem capite truncari. Ex quo patet, quod ſanctus Bortholomæus non duntaxat ſupplicium, ſed multa pro Chriſto paſſus ſit.

De omnibus Sanctis ſancta cantat Ecclesia, quòd multa perpeſſi ſint ſupplicia: *Omnes Sancti quanta paſſi ſunt tormenta*. Sed unus Bartholomæus omnia aliorum Sanctorum pertuliſſe videtur ſupplicia; crucifixus enim fuit cum ſancto Petro, cum Paulo decollatus, flagellatus cum aliis pluribus; & inſuper fuit excoriatus; quod ſupplicium omnia aliorum Sanctorum tormenta includere & comprehendere videtur: quia illud eſt velut ſupplicium univerſale, quod ad omnes corporis partes ſe extendit. Unde cùm de illuſtri illo Apoſtolo dicitur, quòd excoriatus fuerit; identidem dicitur : quòd tormenta paſſus ſit in capite, in collo, in brachiis, in cruribus, & in omnibus corporis partibus, in quibus alii Sancti paſſi ſunt. Multa ergo vir ille ſanctiſſimus pro Chriſto ſubiit ſupplicia. Sed ſi Deo adhæſit per crucem, quia pro ejus amore paſſus eſt multa, ei etiam adhæſit per crucem : *quia pro ejus amore paſſus eſt gravia.*

2. Heu ! quàm gravia pertulit in longinquis itinerationibus, quas terra marique ſine pera & ſine baculo ſuſcepit? Quanta paſſus eſt ludibria, quantas deriſiones, quanta maledicta à Gentilibus & Barbaris, quibus Chriſtum crucifixum prædicavit? Quanta à dæmonibus: quorum regnum deſtruebat, à Sacerdotibus, quorum pravos mores arguebat, & à Philoſophis, quorum doctrinam ut falſam confutabat? Sed ut veniamus ad ultima quæ ſubiit ſupplicia, quid graviùs, quam flagellis & fuſtibus cædi; ita fortiter, *ut miraculum fuerit, quòd in hoc ſupplicio non moreretur*? Quid acerbius, quàm cruci affigi capite deorſum verſo, & in hoc ſitu fixuram & vim clavorum in pedibus tolerare? Sed quid gravius & dirius excogitari poteſt, quàm ſpeciale ſancti Bartholomæi tormentum, excoriatio ſcilicet, & pellis à corpore violenta avulſio? Nec enim excoriari, & pelle exui potuit, quin ſimul cum pelle evelleretur caro, diſrumperentur nervi; aperirentur venæ, & ſanguis ex omnibus corporis partibus copioſiſſimè flueret. O immane ſupplicium inaudita feritate inventum! O ferinum & barbarum torquendi modum! O tormentorum maximum, & ut ita dicam, tormentum tormentorum! Dic flagellationem, dic dentium eradicationem, dic oculorum avulſionem, dic capitis amputationem, dic quod volueris tormentum, nullum, meo quidem ſenſu ac judicio, ita grave & acerbum dices, ut excoriationem, & violentam pellis avulſionem, quia iſtud ſupplicium ad omnes corporis pa-

s. Vicen. Ferr. ibid.

Laſelve Sanctuar. Ee 3

patres ſe extendit, eaſque omnes graviſſimè & diù torquet.

Aſſerunt Theologi, quòd nullus unquam Martyr tam gravia paſſus ſit tormenta, quàm Chriſtus; quòdque dolores quos pertulit Salvator, omnes aliorum hominum dolores ſuperaverint. Sed licèt, abſolutè loquendo, Martyrum tormenta Chriſti ſuppliciis ſint imparia, Bartholomæi tamen ſupplicia ad gravitatem eorum quæ paſſus eſt Chriſtus, non parùm accedere videntur, fuit enim flagellatus & crucifixus cum Chriſto, & inſuper per pellis avulſionem ita ſuit toto corpore ſauciatus, ut à planta pedis uſque ad verticem nulla in eo ſanitas remanſerit. Unde Bartholomæus à Niceta vocatur *Crucifixi diſcipulus*. quia, ſcilicet, Magiſtrum ſuum Chriſtum perfectè imitatus eſt in gravibus, quæ pertulit, tormentis. Sed ſi ſanctus Bartholomæus Deo adhæſit per crucem, quia pro ejus amore gravia paſſus eſt, ei etiam adhæſit per crucem, *quia pro ejus amore paſſus eſt diù*.

3. Tormenta, quæ ex ſe ſunt levia, diuturnitate fiunt gravia, & ea quæ ex natura ſua ſunt gravia, duratione fiunt terribilia, & intolerabilia, in ſuppliciis enim nihil acerbius, terribilius nihil, quàm duratio eorum juncta cum gravitate. Si tormenta ex ſe gravia eſſent, modò citò tranſirent, non acerba multùm viderentur, ſed ſi ſint gravia ſimul & diuturna, nil hoc terribiliùs, quia illa diuturnitas tormenti ex ſe gravibus, intolerabilem quandam addit acerbitatem. Sicut enim tormentorum omnium, quæ patiuntur damnati in inferno, conſummatio ſumitur ab æternitate, ſeu, ex hoc quòd ſint in æternum duratura, ita & in hujus mundi ſuppliciis nihil terribilius, quàm duratio eorum juncta cum gravitate.

In tormentis autem quæ pertulit Bartholomęus non defuit diuturnitas; in iis ſimul cum gravitate adſuit duratio. ejus martyrium acerbum ſimul fuit & diuturnum, multis enim diebus in tormentis extitit. Imò nec mortuus eſt ipſa die, qua crucifixus, Petrus de Natal. & excoriatus fuit, ſed in deplorando hoc ſtatu vixit, & prædicavit uſque ad proximè ſequentem diem, in qua decollatus fuit, *Cùmque pelle nudatus, adhuc vivens permanſiſſet, & excoriatus Dominum prædicaret, ac multos tantum cernentes miraculum convertiſſet, juſſu Regis decollatus eſt die ſequenti.*

O quàm diuturna fuere hujus Sancti tormenta! O ſupplicia, duratione ſua verè terribilia, & importabilia! Sed ò quàm perfectè Deo adhæſit Bartholomæus! *Et adhæſit per amorem*, quia pro ejus amore terrena cuncta contempſit, orationi aſſiduè vacavit, & propria pelle expoliari voluit. *Et adhæſit per fidem.* quia fuit fidei diſcipulus, prædicator & teſtis, *Et adhæſit per crucem*, quia propter Deum paſſus eſt multa, paſſus eſt gravia, paſſus eſt diù.

O Apoſtolum verè adhęrentem Deo! Sed ò quam pauci eum imitantur. Quàm pauci Deo adhærent, & ſincero corde dicunt. *Mihi adhærere Deo bonum eſt.* Multi adhærent meretricibus, aliſque obſcœnis carnis & laſciviæ voluptatibus, multi divitiis & bonis temporalibus; multi honoribus & mundi dignitatibus, pauci verò totaliter Deo adhærent, eique ſe omninò conſecrant.

O fratres dilectiſſimi, adhæreamus Deo per amorem, ita ut ejus amore ſemper ardeamus, & pro eius amore bona multa operemur. Adhæreamus ei per fidem, ita ut omnia fidei myſteria firmiter credamus, & fidem noſtram operibus manifeſtemus. Adhæreamus tandem ei per crucem, ita ut quidquid durum in lege Domini occurrit, generosè patiamur. Tollamus crucem noſtram, & illa uſque ad cælum nos elevabit, ut ibi in æternum Chriſto adhæreamus, & cum ipſo regnemus. *Amen.*

DE SANCTO
LUDOVICO
GALLIÆ REGE
CONCIO UNICA.

Eſto fidelis uſque ad mortem, & tibi dabo coronam vitæ. Apoc. 2. 10.

Tanta multorum terræ Principum eſt iniquitas, ut cùm filios, domeſticos, & omnes ſubditos, ſibi fideles eſſe velint; ipſi tamen Deo ſuo, cuius filii, domeſtici, & ſubditi ſunt, fideles eſſe nolint. Principes illi, qui aliquibus dominantur hominibus, ęgrè ferunt, & ſæpè iraſcuntur, ſi vel in minimo infidelis ſit aliquis ex famulis, ipſi verò ita iniqui ſunt, ut Deo ſuo, cui omnes famulantur creaturę, in multis quotidie infideles eſſe ſoleant. Sanctiſſimus autem Galliæ Rex Ludovicus a ſuis utique fidele exigebat obſequium, ſed & identidem ipſe Deo ſuo fideliſſimus erat, eiuſque in Deum fidelitas uſque ad mortem conſtantiſſima fuit. Et ideò, qui in hoc mundo regia redimitus erat corona, à terrena, & nun-

nunquam peritura in cælo corona præmiari meruit; *Eſto fidelis uſque ad mortem, & tibi dabo coronam vitæ.*

A ſola hac in Deum fidelitate Panegyricam ſancti Regis Ludovici orationem elicere ſtatui; nec magis illum laudare poſſum, quàm cùm illum Deo fideliſſimum extitiſſe dicam; quia qui Deo perfectè fidelis eſt, humillimus haud dubiè, patientiſſimus, charitate ferventiſſimus, & in omni virtutum genere perfectiſſimus eſt. Quare ſanctum Lodovicum laudent oratores alii à regia dignitate qua floruit, à multitudine avorum & proavorum qui Gallicum Sceptrum glorioſè geſtarunt, à præclaris corporis & animi dotibus, à prudenti regimine, à dexteritate in gerendis negotiis, à regia liberalitate & magnificentia, hunc ſolummodò laudabo à maxima illa fidelitate, quam Deo præſtitit; &c. *Ave.*

Fortuna, quæ ſemper, ubique, & reſpectu omnium mobilis, & inconſtans eſſe ſolet, ſuam, reſpectu Magnatum, potiſſimùm manifeſtare videtur inconſtantiam: eos enim exaltat & humiliat, extollit & deprimit; ac ab honorum culmine in dedecoris, & miſeriarum abyſſum illos ſæpè proiicit, & præcipitat.

Hæc facilè adnotari poſſent in multis Principibus, aliiſque Magnatibus, quos ſacri & profani recenſent Hiſtorici. Sed ut aliò noſtra non evagetur oratio, ſanctum ſolummodò inſpiciamus Regem Ludovicum, qui & proſpera, & adverſa agitatus fuit fortuna, vel potiùs, qui ex ſapientiſſima Providentiæ divinæ ordinatione, nunc in proſperis, nunc in adverſis fuit. Quę enim major proſperitas, quàm Ludovici ſupra Regium Galliæ Thronum pacificè ſedentis, ibi que à cunctis honorati, & omni bonorum genere affluentis? Quæ contrà major adverſitas, quàm Ludovici, longiſſimè à ſuo regno diſtantis, inter infideles infirmi, captivi, & quaſi ab omnibus derelicti? Contemplemur ſanctiſſimum illum Principem in utroque hoc proſperitatis, & adverſitatis ſtatu poſitum, dicamuſque, eum ſemper Deo fuiſſe fidelem. Sanctus Ludovicus, 1. Fuit fidelis Deo in ſtatu proſperitatis, 2. Fuit fidelis Deo in ſtatu adverſitatis.

Sanctus Ludovicus, fuit fidelis Deo in ſtatu proſperitatis.

Qui magna in hoc mundo proſperitate gaudent, plerùmque Deo ita infideles ſunt, ut peccatis ſe dedant, & à virtutum exercitio abſtineant. Sed ſanctus Ludovicus Deo fideliſſimus fuit in ſtatu proſperitatis, quia in hoc ſtatu declinavit à malo, & fecit bonum. In hoc, inquam, ſtatu, 1. Ab omni declinavit malo, ad quod proſperitas inclinare poteſt, 2. Omne fecit bonum, à quo proſperitas avertere ſolet.

1. Ad mala plurima inclinat proſperitas; hęc multorum eſt origo malorum: eſtque maligna parens, ex qua ferè omnia naſcuntur peccata. Ut enim ait S. Thomas à Villanova, *Proſperitas facit hominem oblivіſci Dei & ſui; proſperitas facit eum ſuperbum, mundanum & vitioſum; proſperitas facit hominem obliviſci futuræ gloriæ, & mortis, & inferni; proſperitas replet hominem vitiis, & peccatis uſque ad ſummum.* Quæ omnia quàm vera ſint, omnibus apertum & manifeſtum eſt; certum eſt enim, quòd homines ad hujuſmodi vitia alliciat, & plerùmque trahat proſperitas. Sed ſanctus Ludovicus in proſperitate ſua ita Deo fidelis fuit, ut ab omnibus his vitiis alienus, & toto cælo elongatus fuerit. In proſperitate enim non eſt oblitus Dei, & ſui; cùm Deo ſemper placere ſtuduerit, ſuæque ſaluti ſollicitè invigilaverit, in proſperitate non fuit ſuperbus, & mundanus, ſed humilitatem ſtudioſè ſectatus eſt, mundique gloriam, & pompam generosè deſpexit; in proſperitate non eſt oblitus Paradiſi, cujus felicitatem ambivit; nec inferni, cujus ſupplicia pertimuit, nec mortis, quam continuè mente revolvit, & ad quam ſumma ſollicitudine ſe præparavit; proſperitas tandem non eum replevit vitiis uſque ad ſummum: quin contrà ab omnibus peccatis ſumma cura abſtinuit, millieſque mori, quàm vel unicum mortale perpetrare maluiſſet. S. Thom. Villan. fer. 69 Martyr.

Diei altitudinem pertimeſcebat Regius Propheta, dicens; *Ab altitudine diei timebo.* pſal. 55. Cur non potiùs noctis tenebras, & obſcuritatem, quàm diei altitudinem timet? Sed quæ ei hujus formidinis cauſa? Cur diei altitudinem reformidat? Timere deberet urſos & leones, cum quibus decertat: gigantem Goliath, contra quem in ſingulare certamen deſcendit: Saulem ſibi infeſiſſimum, vel formidandos hoſtium ſuorū exercitus. Hęc quidem pertimeſcenda: ſed quæ cauſa timendi altitudinem diei, quæ homines recreat, plantas fovet, terramque fœcundam & fertilem efficit; Magna quidem eam timendi ineſt ratio: per altitudinem enim diei intelligitur mundi gloria, & proſperitas, quæ maximè eſt formidanda, quia homines, ſi Deo, & gratiæ fideliſſimi non ſint, in vitiorum omnium abyſſum trahere & perdere ſolet. *Proſperitas ſtultorum per-* prov.

Digitized by Google

det illos. At ſanctus Ludovicus, in diei altitudine, & in ſumma proſperitate, qua gaviſus eſt, ita Deo fidelis fuit, ut ſuperbus inflatus, libidinoſus, iracundus, & aliis quibuſque vitiis deditus non fuerit; nec quocumque, ſaltem mortali, peccato animam ſuam inquinaverit. Dixerat ei pia mater, quòd illum mortuum, quàm mortali peccato inquinatum, videre mallet, & ipſe, etiam in proſperis, & in media mundi proſperitatæ conſtitutus, mori, quàm mortali peccato fœdari, libenter prælegiſſet.

Adversùs Deum non numerabat populus Iſraeliticus, nec gravibus ſe inquinabat peccatis, cùm ſub duro Pharaonis jugo ingemiſcebat, cùm continuè laborabat, crebrò vapulabat, poris dumtaxat veſcebatur, & aliis, ac omnimoda adverſitate affligebatur; ſed poſtquam manna, & carnes comedit in abundantia; ſed poſtquam coturnicibus ſatuaratus eſt; poſtquam Deus coſtituit eum ſuper excelſam terram, ut comederet fructus agrorum, buryrum de armento, & lac de ovibus cum adipe agnorum & arietum poſtequam, inquam à ſtatu adverſitatis ad ſtatum proſperitatis migravir; *incraſſatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem ſuum*, & ad immunera peccata declinavit; ac ut loquitur Propheta, *ex adipe*, ſeu, ex abundantia, & proſperitate, *prodiit iniquitas eorum*. Quod autem huic populo accidit, hoc & accidere ſolet omnibus qui abbundantia, & proſperitate gaudent: ſi enim vim ſibi non faciant, & divinæ gratiæ auxiliis fideliter non cooperentur in gravia facilè incidunt peccara, & ut ait Hugo Cardinalis, ex adipe, ſeu proſperitate eorum: *Superbia, oblivio Dei; contemptus Dei, tranſgreſſio mandatorum Dei, ingratitudo, luxuria, ſurbia, oppreſſio pauperum, multaque alia crimina procedunt.*

Hæc eadem ſancto Ludovico accidiſſent, ſi in proſperis Deo fidelis non fuiſſet; ſed tanta ejus in Deum fuit fidelitas, ut in omni rerum abundanria, & proſperitate, omnia devitaverit peccata ad quæ allicere ſolet proſperitas. In proſperitate enim, qua fruebatur, Deum non contempſit, nec ejus oblitus eſt: cùm laudibus ejus ſedulò incubuerit, ſummaque ſollicitudine eum glorificare, ejuſque gloriam promovere ſtuduerit. In mundana qua gaviſus eſt proſperitate, in Deum non fuit ingratus, nec mandara ejus contempſit: cùm ſe, ſuaque millies ei obtulerit, e uſque mandata perfectiſſimè ſervaverit, & à ſuis ſervari curaverit. In proſperitate tandem fœdis ſe non inquinavit libidinibus, pauperes non oppreſſit, nec aliud quodquam grave perpetravit peccatum; cùm omnia luxuriæ inquinamenta exhorruerit, pauperum calamitates omnibus modis ſublevare conatùs ſit; ac ipſam peccati umbram timuerit; omniaque peccata tanto ſtudio declinaverit, ut nunquam mortaliter peccaſſe credatur; millieſque mori, quàm mortaliter peccata, maluiſſet. Sanctus ergo Ludovicus Deo in ſtatu proſperitatis fidelis fuit; cùm in hoc ſtatu ab omnibus abſtinuerit peccatis, ad quæ homiues inclinare ſolet proſperitas; ſed in ſtatu proſperitatis, fuit etiam Deo fidelis: *Quia in hoc ſtatu omne fecit bonum, à quo proſperitas avertere ſolet.*

2. Sicut proſperitas ad omne malum inclinat; ita & ab omni bono, omniumque virtutum exercitio avertit; aut ſaltem ita infirmi, debiles, & inſenſati eſſe ſolent homines; ut ex proſperitate, bonorumque temporalium abundantia, minùs religiosè vivendi, & bonis operibus non vacandi occaſionem ſumant. Sciunt utique, quòd tunc majori conatu Deo ſervire, boniſque operibus faciendis inſiſtere debeant, cùm temporalia bona ab eo abundantiùs percipiunt, & cùm proſpera iis ridet fortuna: ſed neſcio quo fato, at qua cordis perverſitate, ita Deo infideles ſunt, ut plerùmque tunc minùs ſtudiosè ei ſerviant, cùm plura ab illo bona recipiunt, & cùm majori proſperitate gaudent.

Non ſic autem Ludovicus: ranta ejus in Deum non fuit infidelitas; cot ejus non vitiavit mundana proſperitas: nec ſanctiſſimum hunc virum à bonorum operum, & chriſtianarum virtutum exercitio quomodocumque avertit. In omni enim tempore & quantumvis proſpera potireτur fortuna, totus virtuti, totus bonis operibus, totuſque Deo extitit; ac ſemper & ubique viſus eſt mente tranquillus, corde benignus, eloquio dulcis, doctrina fidelis, humilitate ſublimis, æquitate famoſus, caſtitate perfectus, zelo gloriæ Dei accenſus, pietate religioſus, cunctiſque ſanctitatis operibus exornatus, & iis precipuè, quibus carere ſolent, qui magna in hoc mundo proſperitate fruuntur.

Noſtris, quòd qui proſperitate gaudent, plerùmque ab omni corporis mortificatione abhorreant, & ad illicitas voluptates facilè declinent. At Ludovicus, in media mundi proſperitate, duro corpus ſuum ſæpè vexabat cilicio: acerbis jeuniis, aliiſque mortificationibus carnem ſuam affligebat, ac ſimul cum divo Paulo Apoſtolo, corpus ſuum caſtigabat, & in ſervitutem redigebat.

Qui mundi proſpetitate fruuntur, ſuperbire,

bire, alioſque deſpicere ſoliti ſunt. At Ludovicus eo ſemper humilior, quo major & in hoc mundo felicior erat, tantaque ejus erat humilitas, ut ipſis pauperibus ſummo affectu miniſtraret, & eorum ſæpè pedibus humiliter procumberet. Quolibet enim ſabbato, in loco ſecretiſſimo, aliquot pauperum ſuis manibus abluebat pedes, lotos tergebat, terſos oſculabatur: ac crebrò centum & viginti pauperibus, qui in ejus aula quotidie abundanter reficiebantur, ſuis manibus cibos apponebat, necnon quæ illis ſupererant, fragmenta quandoque manducabat.

O miram Ludovici humilitatem, ſed magna etiam ejus in pauperes, & infirmos fuit charitas, & liberalitas. Certum eſt, quòd qui proſpera gaudent fortuna, pauperes & infirmos deſpicere, nullumque eis auxilium & ſubſidium præbere ſoleant. At Ludovicus in xenodochiis infirmos inviſebat, nulliuſque infirmi deformitatem aut ſordes refugiens, iis nonnunquam fercula flexis genibus miniſtrabat, ac nulli indigenti non ferebat opem, ſed præcipuè Fratribus Dominicanis, & Franciſcanis, aliiſque qui divino cultui & animarum ſaluti vacabant, quibus
29 15 largiſſimas eleemoſynas erogabat. Unde non ſecùs ac Job, dicere poterat. *Oculus fui cæco & pes claudo, pater eram pauperum.*

Miramini ſanctum Ludovicum qui in proſperis ita Deo fidelis eſt, ut ab omni peccatorum genere declinet, & omnium virtutum, bonorumque operum exercitio ſedulò incumbat. O utinam illum ut vitæ ſuæ exemplar inſpicerent, & imitarentur quicumque ſecunda gaudent fortuna, Sed, heu, hi plerumque non ſanctum Ludovicum, ſed divitem Epulonem imitantur. Hi in proſperitate ſua à vitiis non abſtinent, & bonis operibus non incumbunt, ſicut Ludovicus, ſed inſtar divitis Epulonis, abdomini, luxui, ſuperbiæ, aliiſque vitiis indulgent, quare timendum, ne in die judicii
Luc. 16 Deus cuique illorum, ſicut avaro diviti, dicat: *Fili recordare, quia recepiſti bona in vita tua.* Timendum, ne ſimul cum hoc
S. Hier. in c. 7. Eze ch. helluone ineffabilibus Paradiſi gaudiis in æternum priventur; quia *difficile eſt: imò impoſſibile, ut præſentibus & futuris quis fruatur bonis; ut de deliciis tranſeat ad delicias.* Hoc timete, & imitamini ſanctum Ludovicum qui Deo fidelis fuit in ſtatu proſperitatis; *ac etiam in ſtatu adverſitatis.*

Sanctus Ludovicus Deo fidelis fuit in ſtatu adverſitatis.

NOn ſatis fuit Ludovico, in medio proſperitatum, omni virtutum generi incubuiſſe; ſciens enim, quòd virtus in infirmitate, & adverſitate perficitur, adverſis multis probari voluit. Et ideò unam & alteram navigationem ad longinquas Saracenorum regiones ſuſcepit; ubi à regno ſuo quaſi exul, duram ſervitutem, graves morbos, & alia multa adverſa pertulit. In omni autem adverſitate Deo fideliſſimus fuit: 1. Quia in omni adverſitate Deum ſemper benedixit; 2. Quia in omni adverſitate ſe ſemper ad divinam voluntatem conformavit.

1. Honoris divini zelo ſuccenſus Moyſes in populum, qui vitulum aureum conflaverat & adoraverat, vehementer exarſit: utque alios ad tantam Deo irrogatam injuriam ſecum ulciſcendam alliceret, clamavit. *Si quis eſt Domini, jungatur mihi.* Similem in modum Lodovicus, ſciens Deum in partibus Orientalibus deſpici, loca ſancta ibi profanari, Chriſtumque non ibi adorari, ſancto accenſus zelo, ingentem collegit exercitum, cum quo mare trajecit, & primo prælio Saracenos fugavit: ſed cùm magna militum multitudo poſtmodum periiſſet, victus ipſe captuſque eſt. Rebus tamen poſteà cum Saracenis compoſitis, liber Rex, ſimul, cum ſuo exercitu dimiſſus eſt. Exod. 32

Quis dicat, quàm gravia, & quàm multa in hac peregrinatione paſſus ſit Ludovicus? Quis exprimat, quam durum & acerbum ei fuerit, diù à Regno ſuo elongari, in ſervitutem redigi, & ab infidelibus deſpici. Graviſſimæ ſanè extitere quas tunc perpeſſus eſt adverſitates; elapſo tamen aliquot annorum curriculo; cùm fama undique diſperſa fuerit de vaſtatione & periculis terræ ſanctæ: ipſe, inſtar Matthiæ, mala gentis chriſtianæ & Sanctorum ægrè ferens, Deo ipſum promovente, alteram ſuſcepit navigationem cum tribus filiis ſuis cum regni proceribus, magnaque nobilium & populi multitudine. Qui omnes ad Carthaginis portum, qui à Tuneto haud procul abeſt, feliciter appulerunt. Sed non multo elapſo tempore, cùm caſtra in Saracenorum conſpectu poſuiſſet Ludovicus, peſtilentia correptus, è vivis exceſſit. 1 Mach. 2

Miramini ferventem Chriſtianæ Religionis zelum; qui in Ludovico ita ardebat, ut illum tot adverſis ſe exponere cogeret. ſed & miramini ſanctiſſimi Regis illius fidelitatem,

quæ

quæ tanta fuit, ut in omni adverſitate, tribulatione & anguſtia Deum benedixerit. Similis non fuit Ludovicus peſſimis illis Chriſtianis, qui in adverſitatibus Deo malidicunt, & inſurgunt adverſùs Altiſſimum: ſi temporalium jacturam faciant, injuſtitiæ Deum accuſant; ſi lite cadant, contra Deum blaſphemant: ſi moriatur primogenitus, maledicta evomunt. Non ſic Ludovicus: ſed adveniente quacumque adverſitate, Deum, laudavit & benedixit. Cùm vidit, ingentem ſuum exercitum acerbis infirmitatibus, & morte vaſtari, benedixit Dominum: cùm à Barbaris gentibus captus, & in ſervitutem redactus eſt, benedixit Dominum; cùm lethali eſt morbo correptus, benedixit Dominum: ac inſtar Pſal. 33. 1. Regii Prophetæ, in omni adverſitate, & in omni tempore Deum benedixit. *Benedicam Dominum in omni tempore.*

Nonnulli ita Deo infideles ſunt, ut tunc Aug. in pſal. 33. illum benedicant. *quando abundant ſæcularia, quando multitudo frumenti, olei, vini, auri, argenti, mancipiorum, pecorum, ſaluſque iſta mortalis incorrupta perſiſtit, quando ea quæ naſcuntur, creſcunt omnia, nihil immatura morte ſubtrahitur, felicitas tota abundat in domo, circumfluunt omnia.* At, inquit Auguſtinus, non ſolùm tunc benedicendus Deus, cùm omnia nobis proſperè eveniunt; ſed etiam in omnibus adverſitatibus noſtris, *Tunc benedicendus eſt Deus,* Hieron. in c. 5. ep. ad Ephe. *quando iſta dat, & quando iſta tollit, Quia ille dat, ille tollit; ſed ſeipſum à benedicente ſe non tollit.* Et ut ait D. Hieronymus *hæc virtus eſt maxima, ut in ipſis periculis atque miſeriis Deo gratiæ referantur, & ſemper dicamus; benedictus Deus,* En mirabilem virtutem, qua præditus fuit Ludovicus, ipſe enim Deum benedixit in omni tempore. Non ſolùm illum benedixit, cùm omnia proſpera; verùm & cùm omnia ipſi adverſe eſſent. Illum benedixit, cùm feri maris fluctibus fuit expoſitus; illum benedixit, cùm à Barbaris captus, & in ſervitutem eſt redactus; ſed illum præcipuè oravit, laudavit & benedixit; cùm ad mortem infirmatus eſt. Tunc enim orationi, Deique laudibus ſtudioſiùs incubuit, & ſępè auditus eſt, nunc dicens; *Fac nos, Domine, proſpera mundi deſpicere, & nulla ejus adverſa formidare,* nunc verò Deo dicens; *Adorabo ad Templum ſanctum tuum, & confitebor nomini tuo.* In adverſitate ergo fidelis Deo fuit ſanctus Ludovicus; cùm in ea illum ſemper benedixerit; *ac etiam cùm tunc ad ejus voluntatem ſe ſemper conformaverit.*

2. Perfecti, ſummeque Deo fideles ſunt, qui in omni, & præcipuè in adverſitatis tēpore, ſuam divinæ conformant voluntatem & qui Deo inſtar Regii Prophetæ, ſemper dicunt. *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Pſ. 56. 10. Seu, ut exponit ſanctus Bernardus, *paratum cor meum quantùm ad proſpera; paratum cor meum, quantùm ad dura & adverſa.* S. Bern. ſer. 2. in cap. jeju. ui. Sed, heu? Quam multi ſuam divinæ non ſolùm non conformant voluntatem; verùm & ita inquit, ita ingrati, Deoque ita infideles ſunt, ut voluntati ejus crebrò adverſentur! Quàm multi, adveniente quavis tribulatione, in Deum murmurant, & in blaſphemias erumpunt! Quàm multi, ſi morbus ingruat; ſi filii, ſi uxor, ſi bona temporalia auferantur, confeſtim in lamenta, in ſuſpiria, imò, & in murmura, nec non in graves adversùs divinam voluntatem Deique providentiam querelas diſſolvuntur! Totus ſanè mundus protervis his repletus eſt filiis; qui ita infideles ſunt, ut in adverſitatibus divinę rebelles ſint voluntati. At Ludovicus ita in omni tribulatione & adverſitate ſe Deo fidelem exhibuit, ut ſemper id voluerit, quod Deus; ſeque ſemper ad divinam voluntatem penitùs fixerit & conformaverit.

Similis fuit vir ille ſanctiſſimus ſupernis illis Dei miniſtris, qui voluntatem ejus quàm fideliſſimè in omnibus adimplent, *Miniſtri ejus, qui facitis verbum ejus.* Similis fuit ſancto Paulo Apoſtolo: ſimulque cum illo in omni adverſitate dixit; Domine, hoc volo, quod & tu. *Domine, quid me vis facere?* Similis fuit Chriſto Salvatori: quia in omni tribulatione & anguſtia, ſuam divinæ conformans voluntatem, ſemper dixit: *Domine, fiat voluntas tua.* Cùm iſpirat Ludovico Deus, ut à regni finibus exeat; nec non ad exteras, longinquas & barbaras nationes pergat, voluntati divinæ ex animo obtemperat, dicens in corde ſuo. *Domine, fiat voluntas tua.* Cùm, ſic volente Deo, graſſantibus contagioſis morbis totus infeſtatur, & vaſtatur ejus exercitus; mox divinam adorat voluntatem, intùs dicens. *Domine, fiat veluntas tua.* Cùm à Saracenis capitur, captivuſque detinetur, non murmurat, non conqueritur; ſed in corde ſuo ait. *Domine, fiat voluatas tua.* Cùm peſtilentia plectitur & ab inſtantis mòrtis terroribus circumdatur, labiis ſuis non peccat, nec minimū quodque adversùs Dei providentiam verbum profert: ſed divinæ ſuam captivans, & contemperans voluntatem, percutientis Dei manum exoſculatur, ſemperque in corde ſuo dicit: *Domine, fiat voluntas tua.*

Non

Non poſſum ſanctum Ludovicum variis probatum tribulationibus contemplari, quin protinùs in mentem veniat ſanctiſſimus Propheta Job. qui adveniente gravi quacumque adverſitate, Deum ſemper laudat, eiuſq. ſe ſemper voluntati conformat, ſemperque ait.
Iob. 1. *Sicut Domino placuit, ita factum eſt.* Jam unus ad eum accedit nuntius, dicens: *Irruerunt Sabai, tuleruntque omnia, & pueros percuſſerunt gladio.* Mox ad eum venit alius, dicens. *Chaldai invaſerunt camelos, & tulerunt eos, necnon & pueros percuſſerunt gladio.* Adhuc illo loquente, ecce alius intravit & dixit. *Filiis tuis & filiabus veſcenti-*
Ibid. *bus, & bibentibus vinum in domo fratris ſui primogeniti, repentè ventus vehemens irruit à regione deſerti, & concuſſit quatuor angulos domus, qua corruens, oppreſſit liberos tuos, & mortui ſunt.* Suborientibus autem, & undequaque venientibus acerbis his tribulationibus, non turbatus eſt Job, nec labiis ſuis peccavit, ſed ſuam divinæ ſemper conformans voluntatem dixit. *Sicut Domino placuit, ita factum eſt, ſit nomen Domini benedictum.*

Miramini hanc voluntatum conſonantiam, miramini hanc Jobi cum voluntate divina concordiam & conformitatem, ſed & miramini ſanctum Ludovicum, qui in omni tribulatione & adverſitate, divinam ſimiliter adorat voluntatem, ſeque ei penitùs conformat. Vult Deus; ut Ludovicus à matre diſcedat, à regno exeat, & ad gentes infideles properet: hoc vult & Ludovicus ab infenſiſſimis hoſtibus capiatur, & deſpiciatur, & ludibrio habeatur, hoc vult & Ludovicus. Vult Deus, ut ſanctus ille Rex peſtilentia feriatur, in terra aliena ad mortem infirmetur, ibique è vivis excedat, hoc vult & Ludovicus, ac, inſurgente gravioris cuiuſque adverſitatis vento, nem minimùm à Dei voluntate declinat, ſed ſemper, & in omnibus ei obtemperat, ſuamque voluntatem ed divinam penitùs conformat.

Ecce quomodò ſanctus Rex Ludovicus Deo uſque ad mortem fideliſſimus fuerit. Ei fidelis fuit in ſtatu proſperitatis, & in ſtatu adverſitatis, quare nunc meritò cæleſti gloria coronatur. *Eſto fidelis uſque ad mortem, & tibi dabo coronam vita.*

O. N.N. ſi cum ſancto Ludovico coronari & regnare non poſſumus in hoc mundo, cum eo coronari poſſumus in cælo, & ibi ſimul cum illo coronabimur, ſi ſimul cum illo, Deo uſque ad mortem, tam in ſtatu proſperitatis, quàm in ſtatu adverſitatis fideles fuerimus. Inſpiciamus ergo Deum in cęlo, qui coronam vitæ manu geſtans, eam cuique noſtrùm offert, dicens. *Eſto fidelis uſque ad mortem, & tibi dabo coronam vita.* Hanc coronam aſſequi optemus, & ambiamus, ſed ut eam aſſequi valeamus, ſanctum Regem Ludovicum imitemur, ac inſtar illius, in omni proſperitate, & in omni adverſitate Deo fideles ſimus.

Hoc eſt exemplar publicum, quod cunctis Regibus, cunctis hominibus, & pręcipuè omnibus Gallici Regni incolis imitandum proponitur, quare eum unuſquiſque noſtrùm pro viribus imitari conetur. Sed ut illum tam in proſperis, quàm in adverſis imitari valeamus, eius ſupplices imploremus auxilium; rogemuſque eum, ut à Deo gratias impetret, quibus mediantibus illum perfectè imitari poſſimus. Suum nobis auxilium & patrocinium non denegabit Ludovicus, ſi illum humiliter invocemus, quare in omni proſperitate & rerum abundantia, in omni adverſitate & tribulatione ad illum confugiamus, illumque enixè oremus, ut pro nobis intercedat ad Dominum: utque gratias obtineat, quarum auxilio freti, in utraque fortuna Deo fideliter ſervire valeamus. Dicamus ei ex corde; ò ſancte Ludovice, tu Rex noſter es, tu exemplar es à Deo nobis propoſitum, eſto, quæſo, & benefactor noſter. Quamdiu in hoc mundo vixiſti, divitibus & pauperibus, magnis & parvis ſanis & infirmis, Chriſtianis & infidelibus benefeciſti, eſto & nunc benefactor noſter, pro nobis apud Deum intercede, nobiſque gratias impetra, quibus mediantibus coronam gloriæ mereri & aſſequi valeamus. *Amen.*

DE SANCTO

JULIANO

CONCIO UNICA.

Ibunt de virtute in virtutem. Pſal. 83. 7.

HOminum, ſalutis & perfectionis ſuæ ſolicitorum, continuum ſtudium eſt, in virtutis via proficere, ab inferioribus ad altiores virtutum gradus aſcendere, & de virtute in virtutem ſemper ire. Mentibus hujuſmodi hominum, ſalutis ſuæ zelatorum, firmiter iuſertum eſt indubitatum hoc principium: quòd *in virtutis via non proficere, deficere eſt*: quare ſemper ducunt Auguſt. in altum, ad ulteriora & perfectiora indeſinenter incedunt, & in præclara virtutis via progredi continuè ſatagunt, donec ad perfectionis apicem perveniant, & bra-

& bravium feliciter accipiant.

Sanctus Julianus à nobilibus; & verè chriſtianis parentibus Viennæ in Gallia ortus, firmo quidem hoc proficiendi propoſito præventus fuit; a teneris annis in virtutis via progredi ſemper in votis habuit, ab adoleſcentia omni virtutum generi ſedulo vacavit, ac de virtute in virtutem indeſinenter ivit, donec vir perfectiſſimus, Deoque acceptiſſimus evaſit.

Non omnes nunc recenſebo virtutes, quibus in toto vitæ decurſu floruit vir ille ſanctiſſimus, ſed illas duntaxat memorabo, quas habuit reſpectu Martyrii, quæ haud dubiè cæteris longè eminentiores, nobiſque notiores ſunt, &c. *Ave.*

SAncti Athanaſius, Franciſcus, & Laurentius diverſimodè ſe habuerunt, reſpectu Martyrii; ſanctus enim Athanaſius, ſpeciali Dei inſpiratione concitatus, tyrannorum malitiam, & martyrii perferendi occaſionem induſtriè declinavit. Seraphicus verò Franciſcus martyrium obire concupivit; nec tamen Martyr occubuit, quia martyrii occaſio ei defuit. Laurentius tandem & martyrii deſiderio exarſit, & martyrii lauream feliciter obtinuit.

Sanctus Julianus, cuius hodie ſolemnia colimus, aliter & aliter ſe habuit reſpectu martyrii: illud enim nunc fugit cum Athanaſio, nunc quæſivit cum Franciſco, & nunc obiit cum Laurentio. Prudentia chriſtiana, qua floruit, ad perſecutionem & martyrii occaſionem fugiendam illum aliquando adduxit; charitas ardentiſſima, qua deinda accenſus eſt, ad martyrium deſiderandum, & ad occaſionem pro Chriſto moriendi quærendam illum inclinavit: conſtantia tandem admirabilis, qua præditus eſt ad perferenda diriſſima ſupplicia, & ad mortem pro Chriſti fide generosè perferendam, illum compulit. Videamus ſancti Juliani prudentiam, charitatem, & conſtantiam. 1. *Prudentiam*, cum martyrium fugit. 2. *Charitatem*, cùm martyrium quæſivit. 3. *Conſtantiam*, cùm martyrium pertulit. Juliani, martyrium fugientis, prudentia. Juliani, martyrium quærentis, charitas. Juliani, martyrium patientis, conſtantia. En tres virtutes, quæ in ſancto Juliano mirabiliter eluxere, reſpectu martyrii; & en etiam tres hujus concionis partes.

Juliani, martyrium fugientis, prudentia. I. PARS.

JUlianus, qui piè à piis parentibus educatus fuerat, Deo placendi, & martyrii pro Chriſti obeundi deſiderio ab ineunte ætate flagrabat; tuncque hoc in corde eius magis exarſit deſiderium, cùm Criſpinus Præſes in Viennenſi ſolo, quaſque Chriſtiani nominis perſonas crudeliter inſectatus eſt, & immani fidelium ſtrage totam circa regionem eſt depopulatus. Tunc quidem ſpontè Tyrannum adiſſet, & ultrò ſe martyrio obtuliſſet Julianus, ſed ſancti Ferreoli conſiliis, rationibus, & precibus victus, in Arverniam fugiens, ſævientis Criſpini furori ſe ſubripuit, & martyrii obeundi occaſionem declinavit.

Non dubito, tam iniquos, tamque perverſos reperiri homines, qui de hac Juliani fuga malè judicent. Cùm etenim natura humana, per peccatum corrupta, prona ſit ad temerè judicandum, *ac magna pars generis humani indiſcreto judicio ad reprehendendum prompta ſit, atque parata*; non deſunt haud dubiè viri mordaces, qui hanc Juliani fugam, ignaviæ, imbecillitatis, fœminei timoris, vel infidelitatis arguant. At reverà crudelem hanc Criſpini perſecutionem fugit Julianus, non ex timore, vel ex fidei defectu: ſed ex magna prudentia, quę illi in hoc caſu fugam capeſſendam eſſe ſuaſit. Si etenim Gregorio Turonenſi fidem adhibeamus; Juliani fuga, non ex timore ſed ex prudentia manavit, quia fugit, ut ſapientibus ſancti Ferreoli conſiliis obtemperaret; ut vitam ſuam ad aliorum fidelium ſolatium, & auxiliom incolumem ſervaret: utque Tyranni & tortorum manibus in patria ſua non ſe committeret, ubi parentes à ſancto pro Chriſto moriendi propoſito eum avertere potuiſſent. Unde ſi de Uria Propheta Joachini Regis perſecutionem fugiente, dixit ſanctus Hieronymus, *Quòd fugit, non infidelitatis, ſed prudentiæ judicium eſt*: ſimilem in modum de Juliano dicendum, magnæ fuiſſe prudentię quòd tunc fugerit. Nam nonne prudentię eſt; quòd tunc fugiat, cùm fugam ſuadet ſapiens & ſanctus conſcientiæ ſuæ moderator? Nonne prudentiæ eſt, quòd vitam ſuam tunc non profundat, cùm ad multorum ſolatium & ſalutem adhuc neceſſaria eſt? Nonne prudentiæ eſt, quòd ad tempus fugiat, ne cadendi periculum, & in propriæ ſalutis diſcrimen veniat? Certè Juliani fuga non niſi à vero prudentiæ ſpiritu proceſſit: & ſi hoc in caſu non fugiſſet, veræ

Augu. ſer. 102. de tem.

Hieron. in c. 26. Jerem. n. 21.

pru-

Digitized by Google

prudentiæ leges violaſſet: ac à cunctis imprudens reputatus eſſet.

Allucinantur, & errant quicumque fugam ſemper ignaviæ, & timoris indicium eſſe imaginantur. Verum quidem, inquit ſanctus Petrus Chryſologus, quòd cùm fugit miles, cujus incerta & inexperta eſt fortitudo, hanc à frigido timore fugam manare quiſque judicet: ſed cùm fugit ſtrenuus miles, qui plurima fortitudinis, & audaciæ ſigna edidit, hanc ab arte & prudentia fugam procedere, quiſque facilè ſibi ſuadet. *Bellicoſus miles, quòd in bello fugit, artis eſt, non timoris.* Nonne artis & prudentiæ, fuit, quòd à facie inimicorum fugerint Tegeatæ, Horatii, & Parthæ? Non-
Chriſol. ſer. 150. ne prudentiæ fuit, quòd inſequentium hoſtium turmas Ioſue declinaverit? Nonne prudentiæ fuit, quòd David *fugit de terra propter Abſalon*? In his ſanè, & aliis
2. Reg. 15 multis caſibus fuga, non timoris, ſed veræ prudentiæ indicium fuit. Dicendum autem ſimiliter de Iuliano, Criſpini Præſidis perſecutionem fugiente, dicendum, inquam, quòd fuga ejus, non timoris, ſed artis & prudentiæ fuerit. Julianus etenim, non ignavus, ſed ſtrenuus erat miles, qui generoſitatis ſuæ plurima iam ſigna exhibuerat, & qui pro Chriſti amore ſanguinem fundere ambiebat; quare non ex timore fugit, ſed magna ex prudentia; ut ſcilicet, ſalubribus, & ſanctiſſimi Ferreoli, fugam ſuadenti, conſiliis obtemperaret.

Sicut ignavos, inertes & meticuloſos ſectatores faſtidit Religio chriſtiana: ita imprudentes averſatur. Verum eſt, quòd intrepidos eſſe velit ſectatores ſuos, cùm coram ſævientibus tyrannis ſtant, eos tamen audaces nimis, & frontoſos eſſe non vult. A ſectatoribus quidem ſuis exigit, ut immanes illos non timeant perſecutores qui corpus ſolummodò cruciare, & occidere poſſunt; *nolite timere eos, qui occidunt corpus*: ab iis tamen non poſtulat, ut inconſultè, & aliqua cum impudentia tyrannos adeant, iiſque improperent. Imò nec vult ut ſævitiæ illorum ultro ſe exponant; niſi à ſpeciali Dei impulſu ad hoc moveantur; & niſi ſe à Deo ad martyrium vocari agnoſcant. qui contrà, vult, ut fideles quique à perſecutoribus fugiant, donec à divina gratia intus illuminentur, & ad gravia quævis ſupplicia perferenda confortentur. Hunc eſſe verum chriſtianæ Religionis ſpiritum docuit
Matth. 10, 23. Chriſtus, qui fuga nonnunquam ſibi conſuluit; & qui diſcipulis dixit; *Cùm autem perſequentur vos in civitate iſta, fugite in aliam.* Quis ergo imprudentiæ arguat ſancti Juliani fugam? Quis dicat, eum imprudenter egiſſe; cùm, fugiens, Tyranni iram & ſupplicia declinavit; Sed fugam ejus, altioris prudentiæ ſpecimen omnibus Chriſtianis eſſe, quis non aſſerat? Maximè ſanè prudentiæ extitit fuga ejus, cùm non ex timore, imbecillitate, vel infidelitate fugeret; ſed ſolum modò ut manifeſtatam ſibi à ſancto Ferreolo Dei voluntatem adimpleret: & ut pia huic in ſalutis via magiſtro obſequeretur.

Fuge ergo, ò Juliane dilecte Chriſti diſcipule, fuge quantùm placuerit, Viennenſem fuge perſecutionem; nec ideò imbecillitatis, ignaviæ, vel infidelitatis te accuſabimus. Quin contrà, te prudentiſſimum proclamabimus; ac fugam tuam à veræ prudentiæ legibus dirigi quiſque cenſebit. Sed viſa Juliani, martyrium fugientis, prudentia; *de Juliani, martyrium quærentis, charitate diſſeramus.*

Juliani, martyrium, quærentis, charitas. II. PARS

GRatia divina, cujus artes captum noſtrum ſuperant, motibus oppoſitis corda noſtra nonnunquam agitat, & nunc ad unum, nunc ad aliud nos ſollicitat; facitque plures, ut unum & idem jam amemus & jam odio habeamus, nunc fugiamus nuncque ſummo affectu deſideremus, & inquiramus.

In Sancto Juliano hæc omnia quiſque videre & annotare facilè poterit. Dei etenim gratia, quæ illum in urbe Vienna ad martyrium fugiendum compulerat, eum ad ambiendum & ſollicitè quærendum in Arvernia martyrium poſtmodùm concitavit. Verum eſt, inquit Gregorius Turonenſis, quod inſpirante Patre luminum, in Arvernia Julianus adhuc aliquantulo tempore latitaverit, ut ſævas Criſpini ſatellitum manus evaderet. Sed tandem gratia divina illuſtratus, Dei ſpiritu agitatus, & ſancto charitatis igne ſuccenſus, è latebris exiit, foras generosè prodiit, ſævienteſque Criſpini ſatellites intrepidè adiit. Imò, mente hilari, necnon ſereno, cæleſtibus lumine ſuperfuſo vultu coram ipſis apparuit, dicens eis; En Julianum, quem tam ſtudiosè inquiritis, en illum, quem tanto odio proſequitur Criſpinus, ecce hominem, cujus ſanguinem ſitit ſævus ille Tyrannus; jam juſſis ejus obtemperate; hoc agite, quod præcepit, percutite, flagellate, omnibus quibus placuerit modis, corpus meum cruciate; occidite, ſi libet, nil enim mihi jam morte dulcius, pro Chriſti amore mori concupi- Greg. Turon.
ſco, *& nolo diutiùs commorari in hoc ſæculo,* in vita.
quia ſitio tota animi aviditate jam Chriſtum.

Eodem modo reſpectu martirii ſe gere-

re

re videtur Julianus, quo ; reſpectu Paſſionis ſuæ, Chriſtus. Noſtis, Chriſtum ut Verbum, ineffabilibus ab æterno in Patris ſinu gaviſum eſſe gaudiis, & inconprenſibilem poſſediſſe felicitatem: infirmitates tamen noſtras, & hujus mundi paſſiones immenſis Paradiſi deliciis quaſi præferens, naturæ noſtræ hypoſtaticè uniri voluit, ut nobiſcum pati, & patientiæ virtute ſaginari valeret. Unde mox ut naturam noſtram aſſumpſit, ſancto patiendi deſiderio cor ejus ſemper exarſit, ad Calvariæ montem aſcendere concupivit, ad immania crucis tormenta continuè anhelavit; ac pretioſi ſanguinis ſui Baptiſmo omne genus humanum lavare, & omnia hominum crimina crudeli morte expiare peroptavit. Sed licèt ſummo affectu pro hominibus mori cuperet Chriſtus, ab impiis tamen, eum ad mortem quærentibus, nonnunquam fugit; quia pro hominibus moriendi nondum horam venerat. Sed adveniente præfinito à Patre mortis tempore, hoſtibus ſuis obviàm ivit: illis ſe manifeſtavit, dicens. *Ego ſum*. Eorum manibus ultrò ſe obtulit; & mortem, quam aliàs prudenter fugerat, ex nimio ſuo in homines amorè ſolicitè quæſivit.

Quid autem ſimile in Juliano intueor; in paterna enim domo delicis & divitiis affluens, nil magis deſiderat, quàm omnia ſua, & propriam vitam pro Chriſti amore profundere. Verum eſt, quòd veræ prudentiæ ſpiritus, quo præditus erat, illum ad mortem quandoque fugiendam induxit, quia nondum venerat hora ejus; ſed mox ut tempus pro Chriſto moriendi veniſſe agnovit, maxima in Deum ardens charitate, mortem ſolicitè quæſivit. Tunc mortem Julianus non inſpexit ut hominibus terribilem: ſed illam intuitus eſt ut ſomnum jucundiſſimum, ut tranſitum ad æternam beatitudinem, & ut medium ad fruendum cæleſti ſponſo abſolutè neceſſarium; quare Chriſti amore ardens, quærentibus ſicariis ſe obtulit: iiſque dixit; Ego ſum Julianus, quem ad necem inquiritis; en illum, cujus ſanguinem ſitit Criſpinus; mortem meam ille deſiderat, ut malitię ſuæ ſatiſfaciat: & ego mori concupiſco amore Chriſti, qui pro mei amore mori dignatus eſt; O magnam Juliani, martyrium quærentis, charitatem.

Vir ille ſanctiſſimus tunc non fuit ſimilis anxiis, fluctuantibus, & tepidis quibuſdam Chriſtianis, de quibus ait S. Gregorius

Greg. in Iob 39. quòd perſecutionis tempore mori vellent & nollent. *Nolentes volebant*. Mox enim ut agnovit Julianus, ſe à Deo ad martyrium vocari, in duas non claudicavit partes, non fuit volens nolens: non dixit in ſemetipſo: pro Chriſto mori volò & nolo, ſed charitatis igne ſuccenſus, martyrio voluntariè ſe obtulit, moriendi occaſionem quæſivit; ac palàm ſe pro Chriſto mori velle proteſtatus eſt. Unde mihi videre videor generoſum hunc Chriſti athletam, nunc cum Propheta dicentem; *Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei*; nunc hæc Apoſtoli verba proferentem, *cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto*, nunc cum ſancto Ignatio Martyre clamantem; *Ignis, crux, beſtia; confractio oſſium, membrorum diviſio, totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant, tantùm Chriſto fruar*, & nunc ipſos carnifices his verbis aſſantem ſævite in me, ò immanes Chriſtiani nominis hoſtes; percutite, mactate, in fruſta carnem meam diſcerpite: animam meam è corpore promptè avellite, ut citè frui valeam Chriſto meo, quem toto corde diligo, ad quem ſuſpiro; & ad quem totis viſceribus ire deſidero. O magnum Juliani in Chriſtum amorem! O ardentem ejus charitatem! Et ſi de Magdalena dixit Chriſtus, quòd multùm dilexerit, quia uberes in Phariſei domo lacrymas fudit: cur non dicemus, Julianum multùm dilexiſſe, ſanctoque charitatis igne exarſiſſe; cùm totum ſanguinem pro Chriſti amore fundere quæſierit.

Magna ſanè Juliani, martyrium quærentis, extitit charitas; ardentiſſimus tunc ejus fuit amor; nec Chriſtum magis amare potuiſſe videtur, quàm cùm quærentibus ad mortem ultrò ſe occidendum tradidit. Magna enim ejus fuiſſet charitas, ſi cuncta temporalia pro Chriſti amore abdicaſſet, & pauperibus diſtribuiſſet; major ejus fuiſſet charitas, ſi ſimul cum temporalibus bonis, propinquos & amicos pro Chriſti amore reliquiſſet; ſed major adhuc ejus fuit charitas: Chriſtum enim magis amare non potuit, quàm cùm pro ejus amore mori quæſivit, & ſatellitibus ſe occidendum tradidit. Hæc eſt charitas, qua nulla major eſſe poſſe videtur. *Majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*. Maxima ergo Juliani, martyrium quærentis, fuit charitas. *Sed maximam etiam Juliani, martyrium patientis, fuit conſtantia.* Ioan. 15. 13

Juliani, martyrium patientis, conſtantia. §. P. 3

SIcut vita ab omnibus naturaliter amatur; ita mors ab omnibus naturaliter

ter timetur, & odio habetur. Ipſa ejus memoria triſtitiam parit, ipſa ejus imago horrorem infert, ipſa ejus umbra terrorem incutit, nec eſt, qui cùm Philoſophorum Principe non fateatur, quòd *omnium terribilium terribiliſſimum mors*.

Terribilis ſanè mors, & vix aliquem reperias, qui illam non timeat, ad Juliani tamen gloriam dicam, quòd timor mortis illum non conturbaverit, quod illam ad ſe venientem æquo & forti animo receperit, quodque in martyrio quod paſſus eſt, mirandam omnibus ſæculis conſtantiam exhibuerit. Cùm enim adversùs illum armati irruerunt carnifices, non expalluit facies ejus, cor illius non trepidavit, nec ullum timoris ſignum exteriùs edidit, ſed hilari vultu mortem, quam diù deſideraverat, expectavit, ac lethalem ictum, quo illi vita ablata eſt, generoſo & conſtanti animo recepit. Undè meritò Julianus inter generoſos illos Martyres cenſendus eſt, de quibus Paulus aſſerit, quòd *fortes facti ſunt in bello*, mortem enim ſummo affectu deſideravit, ac pro Chriſti fide generosè decertans, illam mirabili conſtantia & fortitudine pertulit.

Hebr. 11.

Sanctus Baſilius in præclara homilia, quam conſcripſit ad laudem quadraginta illorum Martyrum, quorum feſtum die nona Martii celebrat ſancta Romana Eccleſia, miratur in primis generoſitatem, quam exhibuit Melithonis mater, quæ filium pro Chriſto dira patientem videns, ſibi ipſi congratulabatur, quòd talem haberet filium, qui etiam ſtrenuus Chriſti miles eſſet, ac ægrè ferebat, quod in hunc filium ſuum non ſatis ſævirent carnifices, quòdque illum, ſimul cum aliis, ad paratum rogum non traherent, quare ſublato in humeros filio, vehicula, Martyrum corporibus onuſta, ſtrenuè ſequebatur, ut in rogum ſimul cum aliis injiceretur. O mirandam piæ hujus matris conſtantiam! Quam adhuc tantam fuiſſe ait ſanctus Baſilius, ut patiente & moriente filio, *non lachrymam indecoram effunderet, aut aliquid humile loqui, vel indignum agere viſa ſit*.

Baſil. ho. 20.

Hanc hujus matris admiror conſtantiam, ſed miror magis illam, quam in Juliano gravia patiente, pro Chriſti fide decertante de hoſtibus ſuis triumphante, & moriente intueor. Vir enim ille ſanctiſſimus ad ſupplicia quaſi ad delicias properat, irruenteſque videns carnifices, gaudet, & ſibi ipſi gratulatur, ac non ſolùm indecoram non fundit lachrymam, verùm inſolito à omnibus adſtantibus videtur affuſus gaudio. Non ſolùm humile quidquam loqui non audit, ſed & ſublimia ad Dei gloriam, proximique ædificationem generosè profert: non ſolùm quid indignum non facit, verùm paſſionis ſuæ tempore plurima Deo, cæloque digna efficit, quæ ejus conſtantiam demonſtrant, & in æternum prædicabunt.

De ſancto illo Martyre fertur, quòd cùm armati in illum irruerent carnifices, protinùs in genua procideret; non ut eos à propoſito averteret & ad miſericordiam flecteret, ſed ut à Deo veniam & gratiam ipſis impetraret; *Procidit in genua beatus Martyr, exoraturus numen, ut condonaret veniam perſecutoribus ſuis*. In hac Juliani actione ejus amorem ſimul & conſtantiam admiror; *Amorem*, qui tantus eſt, ut de Dei offenſa plus doleat, quàm imminentem ſibi mortem timeat; *Conſtantiam*, quæ tanta eſt, ut in conſpectu carnificum, ad necem inferendam paratorum, nullo modo metuat, nec de morte vitanda ſatagat; ſed pacato & tranquillo animo pro iis Deum ferventer deprecetur.

Greg. Tur.

Cùm Julianum in medio ſatellitum flexo poplite orantem conſidero, mihi videre videor alterum Stephanum, fervore & conſtantia admirabili præditum, qui de propria vita ſervanda non ſatagit; ſed de æterna vita hoſtibus ſuis conciliandâ anxius & ſolicitus eſt. Eum circundant miſſi à Criſpino ſatellites, qui in illum ſæviunt, & qui evaginato gladio ad illum properant ille verò de vitanda morte non curat; magnaque cordis ejus ſolicitudo hæc eſt, quòd gratiam & veniam pro perſecutoribus ſuis obtineat. Quamvis adverſùs illum conſiſterent caſtra, non timeret, nec trepidaret cor ejus: hoc ſolùm timet, quòd in æternum pereant, qui illum perſequuntur; quare, ut alter Stephanus, genua flectit & clamat ad Dominum: *Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum*. Pro inimicis orat, ferventer orat flexis genibus orat; & dum pro iis orat, ab iis plectitur; ac corde intrepido lethalem hunc recipit ictum, quo & caput ei amputatur, & vita ei crudeliter aufertur O mirandam Iuliani conſtantiam! ò virum verè conſtantiſſimum! qui nec minis terreri, nec evaginatis gladiis ad deſcendum à fide inclinari, nec quocumque modo à ſuſcepto pro Chriſto moriendi propoſito amoveri potuit: ſed in catholicæ fidei confeſſione immobilis & conſtans uſque ad ultimum vitæ exitum generosè permanſit.

Magna ſanè extitit Juliani conſtantia. Sicut enim magna ejus fuit prudentia, cùm fugit martyrium; magnaque ejus charitas,

ritas, cùm martyrium quæſivit; ita & magna ejus fuit conſtantia, cùm martyrium pertulit. Unde dici poteſt, quòd reſpectu martyrii, Julianus iverit de virtute in virtutem: quòdque à virtute prudentiæ ad virtutem charitatis, & conſtantiæ virtutem migraverit: *Ibunt de virtute in virtutem.*

En mirabiles illas virtutes, quibus, reſpectu martyrii floruit Julianus. Prudentiam & charitatem eius admiremur; ſed, & ejus conſtantiam pro viribus imitari conemur. Jam, per Dei miſericordiam, non ſunt Tyrãni, qui evaginato enſe dicant: aut moriendum, aut Chriſti fidei abrenuntiandum. Immanes nunc ceſſarunt Imperatorum perſecutiones: nec jam à nobis ſuſtinenda flagella, crurifragia, & dira illa ſupplicia, quibus in primis Eccleſiæ ſæculis plectebantur Martyres: conſtanti tamen & patienti animo perferendæ adverſitates, quibus, ſic volente Deo, in hoc mundo affligimur. Certum eſt quod *non coronabitur, niſi qui legitimè certaverit*; ut autem pro

2. Tim. 2. 5. Dei gloria legitimè pugnemus, oportet, ut quævis adverſa prò ejus amore ſapienter & conſtanter patiamur: ut enim ait Clemens Alexandrinus; *Certamen noſtrum duabus opus habet virtutibus, ſapientia & audacia.*

Clem. Alex. lib. 1. ſtrom. c. 4. Pugnate ergo adverſùs rebellem naturam, quæ crucis mortificationem portare recuſat: pugnate ſapienter, ita ut illam non opprimatis; ſed & pugnate conſtanter, ita ut advenientes quaſque adverſitates æquo, patienti, & conſtanti animo pro Dei amore perferatis. Si in hoc mundo pro Dei gloria pugnaveritis, æternam vobis gloriam dabit Deus in cælo. *Amen.*

DE SANCTO
AUGUSTINO.
CONCIO PRIMA.

Hæc mutatio dexteræ Excelſi. Pſal. 76.

AUguſtini converſionem tanti faciebat ſanctus Ambroſius, eamque ita Eccleſiæ utilem fore auſpicabatur, ut omnes cæli & terræ creaturas ad gaudendum, & ad gratias de ea Chriſto Domino agendas invitaet. *Agamus*, inquit, *gratias Domino Jeſus Chriſto, qui Religioni noſtræ tantum*

Ambr. ſer. 92. *ac talem Principem dedit. Gaudeamus in Domino, gaudeant Angeli tam celebri converſione. Gaudeat cælum terraque: ac benedicant omnes Dominum, qui ad ſubſidium hominum illuminavit Auguſtinum.*

Famoſæ huic Auguſtini converſioni non parùm contulit mater ejus Monica jugibus lachrymis & precibus, quas ad Deum fudit; ſcimus etiam, ſanctum Ambroſium non parùm ei ſaviſſe monitis, exhortationibus & concionibus ſuis; ſed hæc converſio potiſſimùm tribuenda Deo, qui Auguſtinum expugnavit, & in virum alterum mutavit: Ambr. ib. *Quis expugnavit animum Auguſtini? Quis ſuperavit? Non argumenta. non vis aliqua verborum, ſed Dei dumtaxat virtus & clementia.* De ſancti Auguſtini converſione, quam ſuo tempore ſancta Romana Eccleſia celebrat, erit iſta concio, &c. *Ave.*

DEi Eccleſiæ, & ſui ipſius inimicus erat Auguſtinus, dum adhuc eſſet juvenis. Dei quidem, cui iniquitatibus ſuis infenſus factus erat; *Iniquitates veſtræ diviſerunt inter vos & Deum.* Isa. 59. Eccleſiæ etiam, quam, ſicut alter Paulus, erroribus ſuis perſequebatur: *Perſequebar Eccleſiam Dei,* Gal. 1. Sui tandem ipſius, via iniqua & peſſima, qua incedebat; *Qui autem faciunt peccatum & iniquitatem, hoſtes ſunt animæ ſuæ.* Tob. 12.

In Auguſtino, ante converſionem ejus, erant ſpiritus voluptatis, ſpiritus erroris, & ſpiritus obſtinationis. *In corde ejus* degebat ſpiritus voluptatis, qui contrarius eſt Deo: *In mente ejus* reſidebat ſpiritus erroris, qui ſacris Eccleſiæ inſtitutis opponitur; *in ejus anima* erat ſpiritus obſtinationis in peccato, qui ſaluti ejus adverſabatur. Sed Excelſi dextera, cor, mentem, & animam Auguſtini mutavit: per gratiam enim Dei: 1. Hic voluptuoſus, mutatus eſt in pœnitentem famoſum: 2. Hic hæreticus, mutatus eſt in Eccleſiæ Doctorem celeberrimum: 3. Hic homo obſtinatus in peccato, mutatus eſt in virum perfectiſſimum.

Auguſtinus voluptuoſus, mutatus eſt in pœnitentem famoſum.

JLlicitis voluptatibus ita ante converſionem ſuam inhiabat Auguſtinus, ut præter eas nil alud optare videretur: *Quid enim tunc deſiderabam, niſi amare & amari,* l. 2. conf. c. 18 Infelix ille voluptatum amor ita eum captivum detinebat, ut ejus dominio, eiuſque tyrannidi penitùs ſubderetur. lib. 2 conf. c. 2 *Accepit in me ſceptrum veſana libido, & ambas manus ei dedi.* Animum ejus ita occupaverat illa laſciviendi cupido, fœdiſque libidinibus ita adhærebat, ut eis valedicere ſibi impoſſibile videretur. At per Dei gratiam, amoris venerei ignis in corde ejus

fuit

Digitized by Google

fuit extinctus, laſciviæ vincula fuere diſſoluta, obſcœnæ huius paſſionis jugum fuit excuſſum, & Auguſtinus, venena malignitatis expuens, fructus dig nos pænitentię fecit. Hic enim voluptuoſus mutatus eſt in famoſum pœnitentem. Qui: 1. Amare flevit: 2. Peccata ſua Palam confeſſus eſt: 3. Durioris pœnitentiæ operibus adhæſit.

1. Devotionis & pietatis lachrymæ ex oculis Auguſtini ſæpè manabant, & tunc præcipuè, cùm Hymnos, & Pſalmos in Eccleſia decantari audiebat. Sed doloris etiam & compunctionis lachrymæ ei familiares fuere: exitus aquarum crebrò deduxerunt oculi ejus; nec præteritorum recordari poterat peccatorum, quin amaras funderet lachrymas; quas *panem ſuum quotidianum* vocabat, quia ſicut pane corpus; ita lachrimis anima ejus quotidie ſaginabatur. Verum eſt, quòd durum diù fuerat cor Auguſtini; ſed tandem hanc petram percuſſit Deus, & fluxerunt aquæ, ac torrentes lacrymarum inundaverunt. Diù Auguſtinus titubaverat, vacillaverat, & ad Deum converti nolens voluerat; ſed tandem oculis ſuæ miſericordiæ reſpexit illum Chriſtus; & ipſe, ſicut alter Petrus flevit amarè: *Ego*, inquit, *dimiſi habenas lachrymis, & proruperunt flumina oculorum meorum, & flebam amariſſima contritione cordis mei.*

Aug lib. med. c. 12.

lib. 8 confeſ. c. 12.

Non ſemel duntaxat amaras compunctionis lachrymas fudit Auguſtinus, ſed & toto deinceps vitæ ſuæ tempore, *vir lachrymarum* fuit, qui ad delenda crimina copioſas doloris ſemper fudit lachrymas. Sed præcipuè circa vitæ ſuæ finem, in quo Pſalmos pœnitentiales magnis characteribus in cubiculi ſui pariete ſcribi curavit, eoſque è cubili, in quo ipſe decumbebat infirmus, legens & recitans, ad dolorem excitabatur, & ex illius oculis uberrimi duo ſcaturiebant lachrymarum fontes, quouſque Deo ſpiritum reddidit. Ecce virum verè pœnitentem, qui ob perpetrata peccata amare flevit; *& qui etiam peccata ſua palàm confeſſus eſt.*

2. Nihil peccatoribus in hoc mundo durius, quàm quòd gravia, enormia, & pudenda, quæ perpetrarunt, peccata Confeſſario clam declarare teneantur. Sed ò quàm durius eſſet, ſi à nobis Deus exegiſſet ut peccata noſtra, quantumvis occulta, & pudenda, publicè confiteremur, & in medio foro, in compitis, in Eccleſiis, & quibuſque locis in quibus eſſet populi concurſus, ea manifeſtaremus? Hoc quidem nobis, plus, quàm dici queat, durum eſſet: imò & hoc importabile nobis videretur. Sed quid, ſi Deus ad peccata noſtra ſcribenda, typis mandanda, & quaſi ſi æternum publicis juris facienda coegiſſet? Quid ſi Deus ad peccatorum noſtrorum regiſtrum publicum componendum adſtrinxiſſet, quo omnibus nota, clarè nota, & ſemper nota fieri potuiſſent? Hoc ſanè onus graviſſimum eſſet, & vix reperiretur, qui jugo huic collum ſubderet, quique peccatorum ſuorum hiſtoriam componere; cunctiſque notam facere vellet.

Auguſtinus autem tanto ardore pœnitentiam amplexus eſt: ut peccata, quæ quoad culpam, & quoad pœnam per luſtrales baptiſmi aquas ſibi remiſſa fuerant, ſcripta, & publica confeſſione manifeſtare voluerit. Non ore ſolum, & verbis mox tranſeuntibus, ſed ſcriptis permanentibus perditam & diſſolutam vitam ſuam notam fecit, ac turpitudines ſuas propalavit. Et ſicut alii ut poſterorum æſtimationem ſibi concilient, ſuorum eis prę clarè geſtorum enarrationem relinqui curant, ita Auguſtinus, ad majorem ſui confuſionem, peccatorum ſeriem & hiſtoriam compoſuit, ut poſteris quidquid in vita ſua turpe & indecorum erat, legendum, carpendum, & notandum relinqueret: *Ille ſuorum peccatorum hiſtoriam ſcripſit, cùm alii ſoleant geſtorum ſuorum hiſtorias poſteris, in ſui memoriam relinquere.* Auguſtinus ergo fuit famoſus pænitens, qui graviora ſua peccata confeſſione ſcripta manifeſtavit, *& qui etiam durioris pœnitentiæ operibus adhæſit.*

S. Th. Villa nova.

3. Non ſatis eſt, quod peccator in doloris actus prorumpat, & quod malitiam ſuam oris confeſſione evomat, niſi & Deo ſatisfaciat: *Non ſufficit pænitenti, mores in melius commutare, à malis recedere, niſi & de iis, quæ malè facta ſunt, ſatisfaciat Domino.* Auguſtinus autem pœnalibus operibus Deo ſatisfacere, læſumque eius honorem, ad ultimum uſque vitæ exitum, reſarcire non deſtitit. Poſtquam enim in civitate Mediolano à ſancto Ambroſio baptizatus fuit, Romam, una cum ſancta matre Monica, ſe contulit. Ubi cùm hiemaſſet, matrique ægrotanti, morienti, & mortuæ ultima charitatis officia perſolviſſet, ſecunda navigatione Carthaginem, Africæ civitatem feliciter appulit. Unde citò diſceſſit, & rura ſecedens, triennio ibi permanſit ieiuniis, orationibus, aliiſque pęnitentię operibus deditus, ac legis divinæ meditationi die & nocte totaliter intentus. In quibus poſtmodum operibus, ut Monachus, ut Preſbiter, & ut Epiſcopus, quouſque

Aug. lib. 50. hom. 50.

diem clauſi extremum, generosè perſeveraverit.

O famoſum pœnitentem, qui amaras lachrymas fudit, qui confeſſione ſcripta peccata ſua cunctis manifeſtavit, & qui arctioris pœnitentiæ operibus adhæſit! Sed, ò quàm pauci Auguſtinum pœnitentem imitantur! Innumeri eum peccantem ſequuntur, & pauciſſimi cum ipſo pœnitentiam ſectantur. Imò, nullus ferè eſt, qui de
Ieremi 8. 6. perpetratis peccatis pœnitentiam agat; *Nullus eſt, qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo.*

O inſenſati peccatores, quis docuit vos, fugere à ventura ira? Ut quid arbitramini, quòd Deum, adversùm vos iratum abſque pœnitentia placare poteritis? ut quid peccatorum remiſſionem ab illo impetrare putatis abſque præviis ullis pęnitentiæ operibus? Fallimini utique: quia Deus, cujus decreta ſunt immutabilia, delictorum ve-
Tert. li. de pen. c. 6 niam ſolis verè pœnitentibus concedere decrevit. *Hoc enim pretio Dominus veniam addicere inſtituit hac pœnitentia compenſatione redimendam proponit impunitatem.* Quare ſi peccaſtis, pœnitentiam agite. Imitamini Auguſtinum, qui ex peccatore voluptuoſo mutatus eſt in famoſum pœnitentem: *Et qui ex viro hæretico, mutatus eſt in celeberrimum Eccleſiæ Doctorem.*

I PARS. *Auguſtinus hæreticus, mutatus eſt in celeberrimum Eccleſiæ Doctorem.*

HÆretici, ſunt arbores malæ, quæ malos fructus faciunt; ſunt genimina viperarum, quæ venena ſua Eccleſiæ infundunt, ſunt magiſtri mendaces & maligni, qui contagioſa ſua Doctrina animas perimunt. Sed ſi hi perditionis filii pœnitentiam agere, Deoque ſervire velint, in Abrahæ filios mutari, bonos fructus edere, & Eccleſiam illuſtrare poſſunt. Hoc quidem facere poſſunt; & hoc reverà fecit Auguſtinus; qui cùm ante converſionem variis hęreticorum ſectis nomen dediſſet, maliguitatis ſuæ venena in converſione expuit; factuſque eſt Doctor celeberrimus, cujus ſcientia fuit ſol, flumen, & propugnaculum; fuit 1. *Sol*, quo illuſtravit Eccleſiam: 2. *Flumen*, quo eam irrigavit. 3. *Propugnaculum*, quo illam defendit.

1. Auguſtinus, inquit Remigius Altiſiodorenſis, *Fuit inter Doctores, quod ſol inter*
Regim. in 1 ad Cor. ath. *planetas.* Fuit quidem ſol inter Doctores ratione eminentiſſimę & fulgentiſſimę ſcientiæ ſuæ: quia ſicut omnes alii planetæ a ſole lumen ſuum accipiunt; ita & omnes Doctores, qui à tempore Auguſtini in Eccleſia, floruerunt, ab ipſius ſcientia, tanquam à ſole ſuo, illuminati ſunt. Idem Remigius ait, quòd *alii Doctores comparantur ſtellis, & Auguſtinus ſoli:* quia ſicut ſol totum luſtrat, & illuſtrat Orbem; ita Auguſtinus, veluti Doctorum ſol, fulgentiſſimis Doctrinæ ſuæ radiis, univerſam Eccleſiam mirabiliter illuſtravit.

Solem cælo affixit Deus, non ut iſti ſolùm, vel illi; ſed ut omnibus hominibus luceret: ſic Auguſtinus per ſcientiam ſuam ſol eſt Orbis Eccleſiaſtici, quia per eum omnibus fidelibus lucet, eoſque omnes illuminat. *Lucet* Philoſophis, quos docet nodoſas rerum naturalium difficultates ſolvere: *Lucet* Theologis, quibus abditiſſima divinę gratiæ & ſanctiſſimæ Trinitatis myſteria perfectiſſimè explicat: *Lucet* ſacrarum Scripturarum expoſitoribus, quibus reconditos quoſque ſacrarum Scripturarum ſenſus manifeſtat; *Lucet* pluribus Eccleſiæ Conciliis, quæ ex Auguſtini libris illa fidei decreta ſumpſerunt, quæ fidelibus credenda propoſuerunt; *Lucet* multis ſummis Pontificibus, qui ex ſcriptis ejus illa hauſerunt oracula, quæ protulerunt: *Lucet* Caſuiſtis, qui ex ejus doctrina præclaras caſuum conſcientię ſolutiones ſumpſerunt: *Lucet* Controverſiſtis, quibus arma ad debellandos hæreticos præbuit; *Lucet* omnibus peccatoribus, quibus fortiſſima argumenta, & rationes urgentiſſimas, ad abrenuntiandum peccatis, reliquit. Auguſtinus ergo factus eſt Doctor celeberrimus, cujus ſcientia fuit quaſi ſol, quo illuſtravit Eccleſiam. *Et cujus ſcientia fuit etiam flumen, quo illam irrigavit.*

2. De Salomone nemo ambigit, quin vir doctiſſimus & ſapientiſſimus fuerit, cùm de 3 Reg. 4
ipſo ſacra dicat Scriptura. *Dedit Deus ſapientiam Salomoni; & prudentiam multam nimis, & latitudinem cordis, quaſi arenam quæ eſt in littore maris. Et præcedebat ſapientia Salomonis ſapientiam omnium Orientalium & Ægyptiorum; & erat ſapientior cunctis hominibus.* Eccl. 47 Ut autem explicetur maxima hæc Salomonis ſcientia, eam flumini ſimilem fuiſſe dicit Scriptura. *Impletus es quaſi flumen, ſapientia.* Et talis fuit etiam Auguſtini ſcientia; hæc non fuit quaſi ſtillicidium, vel quaſi rivulus; ſed quaſi flumen, Imò, ejus doctrina fuit quaſi multa flumina, ſimul collecta, per univerſum Orbem Eccleſiaſticum fluentia; ut enim ait ſanctus Proſper, *Iſtius ore flumina librorum cunctum effluxere per Orbem.* S. Proſ. l. de ingr. c. 3

Qui ſedulò ſanctorum Patrum ſcientiam ſcrutabitur, facilè adnotabit, ex cuiuslibet eorum ore aliquod aquæ vivæ, ſeu, ſapientiæ ſalu-

ſalutari & divinę flumen effluxiſſe. *Et Chryſoſtomi ore* flumen fluxit aureum: propter aureum enim eloquentiæ flumen vocatus eſt Chriſoſtomus. *Ex ore* ſancti Gregorii Nazianzeni manavit flumen ſapientiæ profundum: ipſe enim in altiſſima myſteria magno cum verborum ac ſententiarum pondere ſeſe ultrò infert. *Ex ore* Ambroſii fluxere aquæ ſapientiæ dulces& ſalubres: ipſe enim dicendi genus habet ſententiarum ubertate refertum, verbisque fluens lectiſſimis. *Ex ore* Bernardi exiit fluvius mellitus: ille enim tanto cum lepore, tantaque ſuavitate loquitur, ut meritò Doctor Mellifluus nuncupetur. *Ex ore* ſancti Gregorii profluxit flumen lavans & ſanctificans animas: ejus etenim ſapientia ubique moralis, quadam exemplorum, & ſimilitudinum copia lectorem à peccato revocat, & ad virtutis amorē allicit. *Ex ore* divi Hieronymi egreſſus eſt fluvius ſapientiæ pretioſus, & abundans: ipſe namque pretioſa & ampla edidit volumina, in quibus tùm Scripturas in ſenſu literali interpretatur, tum virtutis præcepta omni hominum ſtatui præſcribit, tùm hæreticos inſectatur, tùm alia multa ſtylo gravi & doctiſſimo proſequitur. At ex ore Auguſtini, qui uberrimus, copioſiſſimus, & ſubtiliſſimus fuit, non unum ſolùm, ſed mille prodierunt ſapientię & ſcientiæ flumina; eaque aurea, profunda, ſuaviter fluentia, ſalubria mellita, ubertima, & in omni perfectionis genere completa, quibus totum Eccleſiaſticum Orbem irrigavit. Et ut loquitur Mantuanus: *Flumina diffundens per mille volumina miſit.* Auguſtinus ergo factus eſt Doctor celeberrimus, cujus ſcientia fuit quaſi flumen, quo univerſam irrigavit Eccleſiam, *ac etiam quaſi propugnaculum, quo illam defendit, & tutatus eſt.*

S. Proſp. lib. 1. de vita contemp. c. 3. 3. Auguſtinus Epiſcopus, inquit ſanctus Proſper, erat acer ingenio, ſuavis eloquio, ſæcularis literaturæ peritus, in Eccleſiaſticis laboribus operoſus, in quotidianis diſputationibus clarus, in quæſtionibus ſolvendis acutus, *& in revincendis Hæreticis circumſpectus*. Addit Caſſiodorus, Auguſtinum fuiſſe *cautiſſimum diſputatorem.* Quare ſanctus ille Antiſtes, hac circumſpectione & diſputandi arte munitus, contra Hæreticos bella movebat, adeversùs infenſiſſimos illos Eccleſiæ hoſtes diſputationes inſtituebat: & lupos illos rapaces à Chriſti ovili arcebat, imò & eos ſæpè in Chriſti oves mutabat, & ideò verè erat Eccleſiæ *propugnaculum*: quia eam ab Hæreticorum rabie defendebat. Caſſiod. p. olog. ſup pſal. terium.

Omnibus notum eſt, quòd Auguſtinus *Felicem*, hæreſeos Manichæorum obſtinatiſſimum ſectatorem, *Vincentium Victorem*, quem omnium hæreticorum audaciſſimum vocat Baronius; *Leporium*, Circumcelliones multos, Pelagianos complures, Arianos innumeros, & infinitos alios hæreticos debellaverit, & ad Eccleſiæ unitatem perduxerit. Sed quod mirum eſt, ſanctus ille Antiſtes in libris ſuis non ſolùm de ſui temporis hæreticis triumphavit: verùm & jam de iis triumphat. Ac ſicut dum in hoc mundo viveret, mirabili ſua ſcientia pro Eccleſia adversùs hæreticos pugnavit: ita & jam ſcientia ſua adversùs hæreticos pro Eccleſia decertat. Et dici poteſt, quòd Auguſtinus ſcientia ſua eſt perpetuum Eccleſiæ adversùs hæreticos propugnaculum: quia in libris ſuis modum & ordinem reliquit, quo Eccleſia de hæreticis omni tempore triumphare valeat; *Non ſolùm ipſe de hoſte, victoriam referens, triumphavit; quin etiam poſteris certandi, & vincendi ordinem reliquit.* S. Fulgent. l. de veritate Ecce quomodò Auguſtinus hæreticus mutatus ſit in Doctorem Eccleſiæ celeberrimum: *Sed Auguſtinus etiam obſtinatus in peccato, mutatus eſt in virum perfectiſſimum.* pred c. 18.

Auguſtinus obſtinatus mutatus eſt in virum perfectiſſimum. III. PARS.

ALiqui in peccato ita obſtinati ſunt, ut numquam emendentur, & in melius mutentur: alii ita ſunt obſtinati, ut non ſolùm non emendentur, verùm & deteriores ſemper fiant: ſed tertium obſtinatorum genus novit Hugo à ſancto Victore; eorum, ſcilicet, qui cùm minùs obſtinati ſint, aut totaliter obſtinati non ſint, *ex correctione proficiunt*. Et iſtius generis hominum, in peccato obſtinatorum, fuit Auguſtinus; corruptis enim, & peſſimis ſuis moribus non adhæſit invincibiliter; ſed per Dei gratiam victa, & relicta cordis obſtinatione, mutatus eſt in virum perfectiſſimum: qui puritate, humilitate, & charitate floruit: 1. *Puritate*, quæ eſt diſpoſitio ad perfectionem: 2. *Humilitate*, que eſt fundamentum perfectionis: 3. *Charitate*, quæ faſtigium & culmen eſt perfectionis. Hugo L. 2. de clauſtro anim. c. 13.

1. Puritas, inquit Doctor Angelicus, *ſumitur per elongationem à peccato*: eò enim quis purior eſt, quò à peccatorum ſordibus eſt elongatior. Et hæc puritas eſt diſpoſitio ad perfectionem neceſſaria: quia ſicut ad cælum quis aſcendere nequit, niſi terram prius reliquerit: ita nec ad perfectionis, & virtutum omnium apicem quis aſcendere poteſt, niſi à peccatis ſe elongaverit, &

ab iis animam ſuam purificaverit. Hæc autem eſt diſpoſitio quam adhibuit Auguſtinus, qui per Dei gratiam, cui fideliter cooperatus eſt, ab omni peccatorum genere ſe penitùs elongavit: *Gratiæ tuæ deputo, quòd peccata mea tanquam glaciem ſolviſti.* Aug. l. 2. conf. c. 3.

Per Dei gratiam Auguſtinus ita purus factus eſt, ut perpetrata peccata deleverit, & à peccatorum ſordibus animam ſuam laverit: ſed per eandem Dei gratiam ita deinde purus factus eſt, ut, reliquo vitæ tempore, ab omni iniquinamento peccati abſtinuerit. Non ſolùm valedixit mundo qui eum deceperat, mulieribus quæ eum corruperant, & erroribus qui eum excæcaverant: non ſolùm ſe elongavit ab hæreſibus, a fœdis libidinibus, & à gravibus aliis criminibus, quibus addictus fuerat; ſed ita animæ puritatem coluit, ut leviſſima quævis peccata; imò & leviſſimorum peccatorum umbram procul à ſe fugaverit. Ecce quomodò ad perfectionem tetenderit Auguſtinus. Primò, puritatem ſectatus eſt, quæ eſt diſpoſitio neceſſaria ad perfectionem: *Sed deinde humilitati adhæſit, quæ eſt perfectionis fundamentum.*

2. Neminem latet, humilitatem eſſe omnis perfectionis fundamentum: nec poſſe aliquem ad perfectionis apicem pervenire, ſi prius humilitatem ſectatus non fuerit, & humilitatis fundamentum non poſuerit. Hoc non latebat Auguſtinum, qui eos, qui de perfectione acquirenda cogitant, monet, ut priùs humilitatis fundamentum jaciant: *Si cogitas magnam molem conſtruere celſitudinis, cogita priùs de fundamento humilitatis.* Nec ſolùm hoc dixit ſed quod aliis faciendum dixit, hoc & ipſe fecit: ut enim ad perfectionis faſtigium perveniret, de humilitatis fundamento ſeriò cogitavit, & profundiſſimæ humilitati ſic adhæſit, *ut neque ambitioſus quiſquam ita gloriam affectaverit, ſicut ille contemptum.* D. Thom. a Vil. no.

Sunt qui humiles non eſſe volunt; ſed videri & ab hominibus æſtimari. At Auguſtinus non humilis videri, ſed humilis eſſe voluit: hominum enim æſtimationem, applauſus & laudes non ambiebat, nec emendicabat; ſed parvi pendebat, & fugiebat. Ab omnibus laudabatur; & ipſe in domo Dei latere, contemni, & deſpici deſiderabat: à cunctis honorabatur: & ipſe honores timebat, & pro viribus declinabat: à cunctis virtutes ejus prædicabantur; & ipſe in domo Dei latere, contemni, & deſpici deſiderabat: à cunctis honorabatur: & ipſe honores timebat, & pro viribus declinabat: à cunctis virtutes ejus predicabantur: & ipſe, in ſui confuſione, propria peccata ſcriptis mandabat, & propalabat: ubique tanquam Doctor præſtantiſſimus, & ſcriptor celeberrimus proclamabatur; ipſe verò à quolibet doceri optabat, & ſcripta ſua in multis arguebat, damnabat, ac retractabat: ipſum omnes veluti hominem aliis hominibus majorem, & cælo dignum inſpiciebant; ipſe verò ſe ſervum ſervorum dicebat, & inferiorem, abjectiorem, ultimumque locum in Dei domo ambiebat: ubique tandem, & in omnibus humilitatem profundiſſimam ſectabatur Auguſtinus. Sed humilitas ejus potiſſimùm eluxit, reſpectu Dei, cui attribuebat, & ad quem referebat quidquid boni in ſe erat, dicens; *Quidquid habeo, à Deo ſumpſi, non à me præſumpſi: non enim meo, vel ingenio, vel merito, ſed ejus dono ſum quidquid laudabiliter ſum.* Aug. S. Quotieſcumque Auguſtinus, in ſeipſo aliquid laudabile ſpectabat, ad Deum oculos tollebat, & in ſpiritu humilitatis dicebat; *Non mihi, ſed tibi.* Cùm de Deo benè ſentiebat, cùm Eccleſiæ hoſtes debellabat, cùm populo prædicabat, vel aliud aliquod bonum opus faciebat, omnia Deo tribuebat, dicebatque: *Non mihi, ſed tibi.* O virum vere humilem! Sed ò verum altioris perfectionis ſectatorem! Qui humilitati adhæſit: ut perfectionis fundamento; *& qui etiam charitate fulſit, quæ eſt perfectionis culmem, & faſtigium.*

3. Verum eſt, quòd tardè Deum amavit Auguſtinus: *Quàm ſerò te amavi!* Sed quò tardiùs, eò ardentiùs illum dilexit: nec ampliùs unquam Deum amare deſtitit. Aug. in Pſ. 147. Jam a Deo petebat, ut totum cor ſuum ſacro charitatis igne accenderet; *Totum cor meum flamma tui amoris accendat.* Jam ſacro hoc amoris incendio ardens, Deum magis & magis amabat, ac in divinos ejus amplexus ſemper velociùs currere exoptabat; *Amo te, Deus meus, amo te; & ſi parum eſt, amem validiùs: currat vita mea in amplexus tuos.* Lib. 10. conf. c. 8. Nunc, uſtulante cor ejus hac divini amoris flamma, mirabatur, quam ſuaviter in corde ſuo arderet, unde quaſi in extaſim raptus, exclamabat, *O ignis ſancte, quàm ſuaviter ardes, quam ſecretè luces, quàm deſideranter aduris! Væ illis, qui ex te non ardent, qui per te non lucent!* Lib. med. c. 36. Nunc charitatis divinæ flamma totaliter ignitus, ſic Deum alloquebatur, *Domine: valde exultat in te anima mea, dum cogitat, quod tu ſis Deus meus. Verum, ò Rex gloriæ, tanta te dilectione proſequor, quòd ſi per impoſſibile fieri poſſet, ut Auguſtinus eſſet Deus, & tu eſſes Auguſtinus, omninò vellem ego fieri Auguſtinus, ut tu fieres Deus.*

Innu-

Innumeros hujuſmodi alios amoris ſui in Deum actus elicere ſolitus erat Auguſtinus, cujus cor amoris divini igne indeſinenter ardebat; ſed & ejus charitas ad proximum extendebatur. Probè noverat ſanctus Pontifex, quod non perfectè amaretur Deus, ſi ſimul cum Deo non amarentur homines quos Deus fecit: quare & ut Doctor, & ut Ordinis Religioſi Inſtitutor, & ut Prædicator, & ut Epiſcopus, homines amare, iiſque benefacere non deſtitit. *Ut ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Doctor*, tot pios, ſanctos, & fidelibus utiles libros compoſuit, ut unius Univerſitatis potius, quam unius hominis opera eſſe videantur, *Ut Religioſi unius Ordinis Inſtitutor*, regulam rationi, æquitati, & perfectioni ita conſonam delineavit, ut plus quam quadraginta Ordines diverſi eam amplexi ſint. *Ut Concionator*, prædicationis officio aſſiduè vacabat, tantaque ejus erat eloquentia, tanta in dicendo vis, & ſolertia, ut auditores ad Dei amorem excitaret, eorumque omnium admirationem ſibi facilè conciliaret. *Ut Epiſcopus*, omnes boni Paſtoris partes perfectè adimplevit, omneſque, quas ipſe in aliis Epiſcopis virtutes deſiderabat, in gradu eminenti poſſedit; & præcipuè zelum ſalutis animarum, quo continuè ardebat. Unde pro fidelium ſalute indeſinenter laborans, eis dicebat: *Nolo ſalvus eſſe ſine vobis: nolo ſalvus eſſe ſine vobis*.

O virum mirabilem! O mirandam Auguſtini converſionem, qui ex viro voluptuoſo in pœnitentem ſamoſum, ex viro hæretico in Doctorem Eccleſiæ celeberrimum, & ex viro obſtinato in hominem perfectiſſimũ mutatus eſt. Miramini ſancti hujus Antiſtitis converſionem, ſed & ejus exemplo convertimini ad Dominum Deum veſtrum. Auguſtinus, ut ſemetipſum ad morum converſionem excitaret, plurimorum utriuſque ſexus Sanctorum, qui ſanctiſſimè in hoc mundo vixerant, ſibi proponebat exempla, dicebatque: *Non poteris tu, quod iſti & iſta!* Sic & vos, o peccatores, ut ad Deum convertamini, mirandum Auguſtini exemplum mente revolvite; illud ſæpe animis veſtris objicite; & intra ſemetipſum quiſque dicat: ſi Auguſtinus pravitatis ſuæ vincula diſrupit; cur ego funes peccatorum meorum non ſrangam? Si Auguſtinus peccatis, quibus addictus erat, valedixit; cur ego iis quibus addictus ſum, non valedicam? Si Auguſtinus ad Deum totaliter converſus eſt; cur ego ad Deum totaliter non convertar? Hoc dicite, & ad Deum in toto

Act. 3. 19. corde veſtro convertimini: *Pœnitemini & convertimini, ut deleantur peccata veſtra*; & ut æternam beatitudinem conſequi valeatis. *Amen*.

Laſelve Sanctuar.

DE SANCTO AUGUSTINO

CONCIO SECUNDA.

Sagitta tuæ infixæ ſunt mihi.
Pſal. 37. 3.

SI certo certius ſit, omnium hominum corda eſſe incomprehenſibilia, Deumque ſolum eſſe cordis humani ſcrutatorem, & comprehenſorem: quis capaciſſimum, nobiliſſimum, & ſublimiſſimum Auguſtini cor penetrare valeat? Cor ſanè illud magna eſt Provincia, quam luſtrare eſt difficillimum: eſt labyrinthus, cujus intima ſunt obſcura, & humanò ſenſu impenetrabilia: vel potiùs, eſt quaſi Paradiſus Dei, in quo ſunt arcana, quæ non licet homini loqui.

Omnium patent oculis eminentiſſima pereximii Doctoris illius ſcientia, aurea famoſi illius Prædicatoris eloquentia, ardentiſſimus vigilantiſſimi Paſtoris hujus zelus, & fulgentiſſimæ illuſtriſſimi illius Religioſorum Patriarchæ virtutes. Norunt omnes, eum tot protuliſſe oracula, quot verba; ejuſque ſcripta tanquam prodigia à cunctis ſpectantur. Sed cor ſanctiſſimi illius ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Patris & Protectoris ſcrutari, varios ejus receſſus, pios illius motus, & ſanctos affectus rimari eſt ferè impoſſibile. Ad illud tamen cor altum, in ſpiritu humilitatis, accedere intendo; non tam ut ea; quæ in eo recondita ſunt, evolvam, quam ut quibus ſagittis confoſſum & vulneratum fuerit, explicare pertentem. Deo quidem dicere poterat Auguſtinus. *Sagittæ tuæ infixæ ſunt mihi*: quia in cor ejus varias Deus ſagittas vibraverat. Videamus, quibus ſagittis transfixum fuerit cor Auguſtini, &c. *Ave*.

COr hominis, eſt ſcopus, in quem ſagittas collineat Chriſtus, non ut illud confodiat, & trucidet; ſed ut illud flectat, D. Bona. ſer. 1. Peniec ſibique acquirat. Si autem Doctori Seraphico, fidem adhibeamus, tres ſunt ſpirituales ſagittæ, quas in hominum corda vibrat Chriſtus ſagittæ, ſcilicet, doloris, timoris, & amoris. *Sagittis doloris*, corda conterit; *Sagittis timoris*, corda concutit? *Sagittis amoris*, corda emollit.

Sagittis doloris ſauciabatur Magdalena, cùm ſtans retrò pedes Domini, amarè flevit, ſuiſque lacrymis pedes ejus irriga-

Luc. 7. vit: *Lachrymis capit rigare pedes ejus.* Sagittis timoris feriri optabat Vates Regius, Pſal. 118. dicens: *Configetimore tuo carnes meas.* Sagittis amoris graviter vulneratum erat Sponſi ſacri cor, cum Sponſam alloquens, dicebat: *Vulneraſti cor meam ſoror mea Spon-* Cant. 4. *ſa.* At non unico, ſed triplici ſagittarum genere vulneratum fuit cor divi Auguſtini: cordi enim ejus infixæ fuerunt: 1. Sagittæ doloris, 2. Sagittæ timoris: 3. Saggittæ amoris.

I. PARS. *Cordi Auguſtini infixa fuerunt ſagitta doloris.*

CUm juvenis eſset Auguſtinus, totus erat mundo, totus voluptatibus, totus peccato. Sed ad ſe tandem per Dei miſericordiam reverſus, arctiſſimam ſuſcepit pœnitentiam, totoque vitæ ſuæ tempore cordi eius infixa fuit doloris ſagitta. Doluit enim, & acerbiſſimo dolore ſauciatum eſt cor ejus: 1. Quia in Deum graviter peccaverat: 2. Quia ſcientia ſua malè uſus fuerat: 3. Quia Deum tardè amaverat.

1. Peccaverat Auguſtinus, multiſque & graviſſimis carnem & animam ſuam peccatis inquinaverat. Et, quod pejus eſt, peccatis ſuis ita pertinaciter adhęrebat, ut diu ſacris gratiæ vocantis impulſibus, importunis piæ matris precibus, Concionatorum quorumcumque verbis, interniſque propriæ conſcientiæ vocibus, & morſibus pertinaciter reſtiterit. Trahebat divina gratia, & ipſe divinis ejus motibus obſiſtebat: rogabat mater, & ipſe ei obtemperare renuebat: hortabantur Concionatores, & ipſe eorum verba parvipendebat: intus ſtimulabat eum conſcientia, & ipſe importunos ejus morſus ſopire conabatur, ut in peccatis liberè perſeverare poſſet, tantamque in peccatis deguſtabat ſuavitatem, ut nihil magis timere videretur, quam a peccatis Aug. lib. 2. conf c. 7. ſanari & reſurgere: *Delectatus morbo carnis, & mortifera ſuavitate, ſanari timebam.* Sed tandem Auguſtinus, abundantiori divinæ gratiæ lumine ſuperfuſus, Majeſtatem Dei in quem peccaverat, perfectiùs agnovit, lugendumconſcientiæ ſuæ ſtatum adnotavit; ac tactus dolore cord s intrinſecùs, ingemuit, amare flevit, eaque toto corde deteſtatus eſt peccata, quæ adverſus divinam Majeſtatem inique perpetraverat.

Nec ſemel duntaxat, aut iterum de peccatis doluit Auguſtinus: ſed cordi ejus ita infixa fuit doloris ſagitta, ut reliquo vitæ ſuæ tempore de iis doluerit, & continuos doloris actus elicuerit. Sępè, in exceſsu mętis & doloris, ſupplex a Deo veniam petebat, dicens: *Miſerere mihi miſerrimo peccatori, indigna agenti, & digna patienti.* Sæ- lib. medit. c. 58. pè, in amaritudine animæ ſuæ, lachrimarum torrentes ſundebat: *Dimiſi habenas la-* lib. 8. conf. c. 12. *chrymis, & proruperunt flumina oculorum meorum.* Aliquando, præ magnitudine doloris quo angebatur, exclamabat: *Væ, væ,* lib. 1. conf. c. 7. *quibus gradibus deductus ſum in profunda inferni.* Aliquando ingraveſcebat ejus dolor, eo quod non ſecitò emandaverit; ſed per multos annos peccata peccatis addiderit: lib medit. c. 39. *Ubi peccata mea emendare debui, peccata peccatis addidi.* Aliquando tandem, præ nimio quo affligebatur dolore, ſuam deflebat miſeriam, ſeque infeliciſſimum cenſebat, eo quod in Deum ſuum toties peccaſſet, dicens: *Nihil eſt infelicius felicitate peccan-* Aug. ſt. epiſt. 5. Tom. 2. *tium.* Unde divus Auguſtinus verè doloris & lacrymarum filius dici debet; non ſolùm quia fletibus continuis eum ſancta mater Monica Chriſto genuerat; ſed etiam quia ob peccata, quæ in Deum perpetraverat, cor ejus ſagittis doloris confixum fuit. Sed doluit etiam, & amare flevit Auguſtinus: *Quia ſcientia ſua non benè uſus fuerat.*

2. Mirabilis & portentoſa fuit divi Auguſtini ſcientia; eamque uſque ad ſidera extollunt omnes, qui viri illius ſanctiſſimi, pariter & doctiſſimi, elogia contexunt. De eo dicit Martinus V. ſummus Pontifex, quod acumen Ariſtotelis, Platonis eloquentiam, prudentiam Varronis, Socratis gravitatem, authoritatem Pythagoræ, Empedoclis ſolertiam, & pręcellentes qualque omnium antiquorum Philoſophorum qualitates in ſe uno collegerit. De eo Poſſidius Epiſcopus, ait, quod fuerit *Pater Patrum, Doctor Doctorum, par Angelis in fervore, par Prophetis in abſconditerum Myſteriorum, revelatione, par Apoſtolis in prædicatione, imago divinitatis, abyſſus patientia.* Alii de Auguſtino, ejuſque ſcientia diſſerentes, eum naturæ miraculum, ingeniorum apicem, gratiæ divinæ protectorem, prędeſtinationis æternæ interpretem, veritatis linguam, errorum clavam, & flumen quod uberrimè per omnes Eccleſiæ cāpos excurrit, vocant; illumque glorioſis aliis inſigniunt titulis, quibus ſcientiam ejus ſuſiſſimam, ſubtiliſſimam, & ſupereminentiſſimā fuiſſe conſtat. Sed heu! Auguſtinus, dum eſſet juvenis, pretioſiſſimo illo ſcientiæ ſuę theſauro non benè utebatur; eam enim ad vanas hominum laudes aucupandas, ad placendum Magnatibus, ad emēdicandos Principum favores, ad hæreſes propagandas, & ad Eccleſiam impugnādam inſumebat. Sed tandem poſtquam virile doctiſſimus ad ſe

& ad

& ad Deum Patrem miſericordiarum reverſus eſt, doluit, & amariſſimè flevit, quod ſcientia ſua ad Dei gloriam, & ad Eccleſiæ Catholicæ utilitatem uſus non fuerit.

Dolebat Auguſtinus, quod exitioſæ Manichæorum ſectæ nomen dederit, quodque novem annorum ſpatio ſcientia ſua ad eorum errores propugnandos uſus fuerit. *Dolebat*, & ingemiſcebat, quod infauſta illa Fauſti, tunc Manichæorum anteſignani, doctrina quaſi dementatus, a partibus illius adverſus Eccleſiam ſteterit. *Dolebat*, & quaſi alter Jeremias flebat, cum mente revolvebat, ſe tanto affectu literis incubuiſſe, non ut Deo placeret, ſed ut Magnatibus adularetur, utque favorem, & amicitiam illorum ſibi conciliaret. *Dolebat* tandem, ejuſque cor doloris ſagittis acerbiſſime cruciabatur, cum recogitabat, quod Antonius, aliique viri ſancti, ſpeculativarum & ſcholaſticarum ſcientiam ignari, cęlos raperent, dum ipſe cum ſcientia, qua non bene uſus erat, in damnationis æternæ periculo verſaretur: *Surgunt indocti, & cælum rapiunt;* Lib. 9. Conf. c. 7 *& nos cum doctrinis noſtris, ſine corde, ecce ubi volutamur, in carne & ſanguine.* Sed doluit tandem D. Auguſtinus, ejuſque cor ſagittis doloris confixum eſt, *eo quod Deum tarde amaverit.*

3. Minus ſanè, & fortè ullo modo Deum amaverat divus Auguſtinus, dum eſset juvenis: quia ſe totum creaturarum amori conſecraverat; & ut ipſe de ſeipſo loquitur: *Inhiabam honoribus, lucris, conjugio.* Sed vir ille doctiſſimus, a peccatorum ſuorum cœno ſurgens, perfectiuſque bonitatem, clementiam, & alias Dei perfectiones agnoſcens, graviſſimo augebatur dolore, ſeque infeliciſſimum cenſebat, eo quod Deum tardè amaſſet. Et dolorem internum, quo cruciabatur, explicabat, dicens: Aug. l. Solil. c. 31. *Serò te amavi, o tam nova, & antiqua pulchritudo! va tempori illi, quando te non amavi.*

Poſtquam ad Deum converſus eſt Auguſtinus, guſtavit quam bonus eſset Dominus, tantamque ex Dei converſatione, & amore percepit ſuavitatem, ut omnia alia a Deo, ipſi vilia, inſipida, & amara eſsent: Aug. in Psal. 26. *Quidquid mihi præter Deum eſt, dulce non eſt.* Tunc ſuave illi fuit, illicitis carere voluptatibus, ad quas antea anhelarat: tunc maxima illi fuit ſuavitas, valedixiſse creaturis, quas antea nimis amaverat: tunc maximo afficiebatur dolore, eo quod creaturas nimium ab adoleſcentia ſua; Deum verò parùm, & tardè amaſset: In Solil. c. 31. *Sero te amavi, o tam nova & antiqua pulchritudo; ſero te amavi: & tu intus eras, & ego foris.* Doluerat Auguſtinus, eo quod in Deum peccaſſet; doluerat eo quod ſcientia ſua non benè uſus fuiſset; ſed dolebat potiſſimum eo quod Deum tardè amaſset. Ecce primam ſagittam, qua confixum fuit cor Auguſtini: *Sed ejus cordi infixa etiam fuit ſagitta timoris.*

II. PARS

Cordi Auguſtini infixa ſunt ſagitta timoris.

Timoris mali ſagittis ſauciatum erat cor Auguſtini ante converſionem ejus: quia illicitis voluptatibus privari, pænitentiæ opera facere, & virtutum chriſtianarum exercitio ſe dedere pertimeſcebat. Sed poſt converſionem timore ſancto ſagittatum eſt cor ejus quia timuit dignitates, peccata, & Dei judicia: Timuit, 1. Ad dignitates Eccleſiaſticas evehi: 2. Peccatis etiam minutiſſimis inquinari: 3. Ad formidandum Dei judicantis tribunal ſiſti.

1. Certum eſt, quod *Epiſcopus tot ſit animarum reus, quot per ejus negligentiam, &* Pet. Dam. l. 1. ep. 7. *prava exempla depereunt.* Certum eſt, teſte Lau. Juſt. l. de diſcipl. & converſat. monaſt. c. 9 Laurentio Juſtiniano, quod *onus grave, & valdè formidabile eſſe comprobatur animarum regimen.* Quantò enim quis in Eccleſia ſublimior fuerit, pluresque animas regimini ſuo commiſſas habuerit, tanto majora ab eo exigentur. Et ut dicit Spiritus ſanctus: *Judicium duriſſimum his qui præſunt fiet.* Sap. 6.

Hęc omnia perfectiſſimè conſiderabat, & agnoſcebat Auguſtinus: quare ad Valerium S. Aug. epiſt. 148 ad Valer. ſcribens, ſic eum affatur: *Ante omnia peto, ut cogitet religioſa prudentia tua, nihil eſſe in hac vita, & maxime hoc tempore, hominibus acceptabilius Epiſcopi officio, perfunctoriè, & adulatoriè res agatur: ſed revera nihil eſt in hac vita, & maximè hoc tempore, difficilius, laborioſius, & periculoſius.* Et ideò Auguſtinus, hujuſmodi periculum animadvertens, ad Eccleſiaſticas dignitates ſublimari timebat; ac tantoperè Epiſcopale onus ſubire reformidabat, ut antequam Epiſcopus fieret, illas caverit ingredi civitates, in quibus noſſet, cathedram vacare. *Et hoc faciebam,* inquit, *ut in loco humili* Auguſt. ſerm. 29. de div. *ſalvarer, ne in alto periclitarer.* Unde cum invitus ad Epiſcopatum vocatus eſt, ſacro illo concuſſus timore, conſecrationis ſuæ tempore amariſſimè flevit: *Periculoſiſſimum* Ibid. ait, *judicabam hoc miniſterium, & hinc erant lachrymæ illæ, quas me fundere in civitate, ordinationis meæ tempore. nonnulli fratres animadverterunt.* Ambiant alii dignitates, quantum voluerint: iis inhient: ad

eas toto corde anhelent; ad eas ſublimari timet Auguſtinus. Sed ſi cordi ejus infixę ſunt timoris ſagittæ: quia ad Eccleſiaſticas dignitates ſublimari timuit: ei etiam infixę ſunt timoris ſagittæ: *Quia minimis etiam peccatis inquinari formidabit.*

2. Auguſtinus poſt converſionem ad altioris perfectionis faſtigium aſcendere ſtatuit; & quia ad altioris perfectionis apicem nullus pervenire poteſt, ſi priùs a malo, & ab omni peccato non declinaverit, leviſſima quæque peccata a ſe ablegavit, & ipſam peccati umbram timuit. Apud ipſum non benè excipiebantur, qui vel in minimo, proximi famam rodere volebant: in cibu & potu apud ipſum plus quam neceſſe eſt accipere, nefas fuiſſet: in ore ejus nulla verba ſuperflua, & nulla otioſa: procul ab ipſo erant minima quævis juramenta, procul omnes fabulæ otioſæ: nec erat aliqua venialium peccatorum ſpecies, quam non abhorreret, & qua coinquinari non timeret.

Aug. ſer. 4. pro de ſan. hom. 0. Omnia peccata venialia inſpiciebat Auguſtinus, velut fędam quādam ſcabiem; vel, ſicut quaſdam puſtulas, quibus anima noſtra fit difformis, & ad familiares cæleſtis Sponſi amplexus inepta: & ideò omnia penitùs venialia peccata timebat: ſed in eis potiſſimum timebat conſuetudinem, & multitudinem. Conſuetudinem quidem timebat: quia ex venialium peccatorum conſuetudine gratia cæleſtis negligitur, Dei familiaritas amittitur, & à minimis ad maxima gradatim diabolus homines ducit. Multitudinem etiam timebat: quia a multitudine venialium, in mortalia & in infernum homo facile ruit. Unde dicebat, quod ſi venialia timenda non ſint ob eorum gravitatem; timendam tamen eorum multitudinem, quia in ruinam & perditionem trahere ſolet. *Noli*, inquit, *illa contemnere, quia*

Aug. ſer. 3. Quadr. Tom. 10. *minora ſunt: ſed time, quia plura ſunt. Quotidiana ſunt iſta quæ dico; ſed tamen peccata ſunt; & non ſunt levia, quia plura: quiverò quotidiana & plurima, timenda eſt ruina multitudinis, etſi non magnitudinis.* O quam multi ita excæcati & obdurati ſunt, ut nec graviſſimis quibuſque criminibus inquinari timeant! Sed o quam pius, o quam ſanctus, o quam ab omnis peccati labe elongatus fuit Auguſtinus! Cujus cor ſacri timoris ſagittis ita ſauciatum fuit, ut minimis etiam peccatis inquinari timuerit. Sed cor ejus ſancto etiam timore ſagittatum fuit, *quia formidanda Dei judicia plurimum timuit:*

3. Quid extremo judicio terribilius, in quo tanta erit in judicando æquitas, in Judice feritas, in Majeſtate ſublimitas, & novitas in facie ipſarum rerum, ut non poſſit cogitari? Quid formidabilius tenebroſa & amara illa die judicii, in qua ſupremus Judex lugubri & horrenda voce corripiens, arguens, increpans, judicans, indignans, ſæviens, & condemnans audietur. Quid tandem magis metuendum futuro Chriſti judicio; in quo, ut loquitur ſanctus Auguſtinus, (nec cathedræ velatæ, nec ſanctimonialium occurſantium atque cantantium greges adhibebuntur ad defenſionem, ubi cœperit accuſare conſcientia, & conſcientiarum arbitrer judicare? Extremo certè hoc judicio nil terribilius. Quare Auguſtinus a formidandis illis Dei judiciis timens, & ſacri hujus timoris ſagittis vulneratus, in hęc verba prorupit. (Tot judicibus inops adſtabo, quot me præceſſerunt in opere bono, tot arguentibus confundar, quòt mihi præbuerunt bene vivendi exempla: tot vincar teſtibus, quot me monuerunt utilibus ſermonibus ſeque imitandos juſtis dederunt actionibus. Domine mi, non ſuppetit quid dicam, non occurrit quid reſpondeam: & cum jam interſim ſævo illi diſcrimini, torquet me conſcientia, cruciant cordis arcana, totuſque contremiſco.) Aug. ep. 103 ad Max. To. 2.

Heu! ſi Auguſtinus Dei judicia timuit; quanto magis ea nos miſeri timeri debemus? Si Auguſtinus, qui arctiori pœnitentię operibus divinæ Juſtitiæ fecerat ſatis, ad Dei judicantis Tribunal venire formidat; quantò magis formidare debent peccatores hi, qui crimina ſua per pœnitentiam expiare neglexerunt? Si tandem Auguſtinus, qui a Deo & hominibus amabatur: ſi Auguſtinus, qui inſpiciebatur, & qui revera erat ingeniorum flos, Eccleſiæ Jubar, ſcutum fidei, Prædicatorum lux, fax Prælatorum, Monachorum ſpeculum, flagellum hæreticorum, & Doctorum Sol: ſi, inquam, ille Auguſtinus ad tremendum Chriſti judicantis Thronum ſiſti timet: quantò magis timere debemus nos rei, nos miſeri, nos omni gratia & gloria indigni? O Domine, confige timore tuo carnes noſtras, ſalubres timoris ſacri ſagittas cordibus noſtris infige; fac ut timeamus ſicut Auguſtinus, *cujus etiam cordi infixa fuerunt amoris ſagittæ.*

III. PARS

Cordi Auguſtini infixa fuerunt ſagittæ amoris.

AUguſtinus ſtatuæ illi, quam vidit Rex Nabuchodonoſor, omninò fuit diſſimilis: fuit quippe caput, ſeu adoleſcentia Auguſtini, non ex auro, ſed ex luto? quia

tunc

tunc peccati luto fuit immerſus: *Novem ferè annis*, inquit, *ego in illo limo profundi volutatus ſum.* Fuerunt etiam pectus & venter, ſeu juventus Auguſtini, non ex argento; ſed ex ære & ferro: quia tunc erat quaſi induratus in peccato, ejuſque cor tunc durum erat velut æs & ferrum. Sed tandem pedes ejus, ſeu reliquum vitæ ejus, fuit ex auro optimo, & probatiſſimo charitatis: quia reliquo vitę ſuę tempore Deum amare non deſtitit, eumque ſemper amavit: 1. Amore ardenti: 2. Amore effectivo: 3. Amore reverentiæ.

Lib. 4. conf. c. 11.

1. Sancti Auguſtini cor accenſis amoris jaculis Deus ſagittaverat: *Sagittaveras cor meum charitate tua.* Illud autem Auguſtini cor charitate ſagittatum, continuos ardentiſſimoſque amoris actus & affectus eliciebat; jam enim ſeipſum arguebat, quod non Deum, ſed terena amaverit: jam creaturas omnes ad Deum ſolum amandum invitabat: jam ſeipſum ad Deum unicè & ardenter amandum excitabat, dicens: *Cur per multa vagaris homuncio, quærendo bona animæ tuæ & corporis tui? Ama unum bonum in quo ſunt omnia bona, & ſufficit; deſidera ſimplex bonum, quod eſt omne bonum, & ſatis eſt. Quid amas caro? Quid deſideras anima? ibi eſt quidquid amas: ibi eſt quidquid deſideras.*

Lib. 9. conf. c. 2.

Aug. in Mannual. c. 34.

Auguſtini cor erat quaſi fornax, in qua ignis charitatis ſemper ardebat; ex corde enim ejus, quaſi ex fornace accenſa, amoris ſacri flammæ indeſinenter emergebant. Sed quanto affectu Deum dilexerit, patet potiſſimùm ex reſponſionibus, quas Chriſto interroganti fecit. Sicut enim olim à ſancto Petro petierat Chriſtus, an ipſum amaret: ita Auguſtinus ter cæleſtem & divinam audivit vocem, qua Deus ab illo quærebat, an ipſum amaret: *Auguſtine amas me?* Trinæ huic interrogationi eandem, quàm olim Petrus, reſponſionem dedit Auguſtinus, dicens: *Domine, tu noſti, quia amo te.* Cui Chriſtus: *Auguſtine, ſi amas me, ediſſere & manifeſta, quantus ſit amor tuus pro me?* Reſpondit Auguſtinus, Domine, optarem, ut cuncta oſſa mea fierent lampades aureę, & omnis ſanguis meus in pretioſum verteretur balſamum, quod in his lampabibus conſumeretur ut ſic victima totalitet amori tui igne conſumpta, fieri poſſem. Cui iterùm Chriſtus: ò Auguſtine, *nonne & aliud tui in me amoris teſtimonium dare velles?* Reſpondit ſanctus Pontifex: ò Domine, cuperem ut omnes venæ, omneſque corporis mei nervi in aurea converterentur vincula, quibus cor meum tibi in æternum alligare valerem. Cui tertiò Chriſtus: ò Auguſtine, *nonne & adhuc ardentiore afficeris amore?* Reſpondit Doctor egregius: (Domine valdè exultat in te anima mea; dum cogitat, quòd tu ſis Deus meus. Verum, ò Rex gloriæ, tanta te dilectione proſequor, quòd ſi per impoſſibile fieri poſſet, ut Auguſtinus eſſet Deus, & tu eſſes Auguſtinus, omninò vellem ego fieri Auguſtinus, ut tu fieres Deus.) Ecce verum amantem, in cujus corde infixæ ſunt amoris divini ſagittæ, quia Deum amavit amore ardenti; *& quia etiam eum amavit amore effectivo, ſeu efficaci.*

Vega ſer. in Dom. 11. poſt. Pen. &c.

2. Amor, ut verus ſit, in corde ita latere non poteſt, ut foras non erumpat, & operetur, amor enim non eſt otioſus; nec benè Deum amat qui pro illius gloria non operatur. *Amor Dei non eſt otioſus: ſi verè eſt amor, magna operatur, non eſt amor.* Amor, ſi verùs ſit, ignis naturam ſortitur: *Sicut autem non poteſt eſſe ignis in paleis, & non ardere: ita nec ignis divini amoris eſſe poteſt in corde, & opere vacare.* Unde ſi quis probare velit, an Deum verè diligat, inſpicere debet, amor, quo ſe ardere credit, ad opera multa & magna pro Dei amore facienda inducat; tuncque dicat, ſe verè Deum amare, cùm pro illius amore, bona quæ poteſt, operatur: *Tunc verè Deum diligis, ſi pro illius amore, bona quæ potes, operaris.*

S. Ben. ſer. 51. ad ſoror. D. Bonav. ſer. 8. de Apoſtol.

S. Bern.

Efficaci hoc amore Deum amabat Auguſtinus: amabat eum, amoremque ſuum operibus probabat: amabat Deum toto corde, & ut amorem ſuum probaret, à bono opere nunquam ceſſabat. Nunc peregrinis recipiendis vacabat, tanta cum charitate, ut Chriſtus eam remunerare volens, ab ipſo, ſub peregrini ſpecie, aliquando recipi dignatus ſit. Nunc ſanctus ille Doctor elargiendis eleemoſynis verſabatur, ſuaſque facultates tanta liberalitate pauperibus erogabat, ut redditibus ſuis, qui copioſi erant, vix ſibi neceſſaria ſervaret, diceretque, quòd *non eſt Epiſcopi, ſervare aurum, & revocare à ſe mendicantis manum.* Sed quis dicat, quanta bona opera operatus ſit viſitando infirmos, mœſtos conſolando, molliendo peccatorum corda, oves errantes revocando? & viros pios ad perfectionis apicem vocando? Quis explicet, quantum Auguſtinus pro Dei amore operatus ſit in diſputationibus, quas adverſùs hæreticos ſuſcepit, in mirandis & innumeris libris, quos compoſuit, in prædicationibus quas ad populum habuit, & in Epiſcopalibus muniis quæ digniſſimè obiit? Numquam ſanè ſanctiſſimus hic Antiſtes à bono opere vacavit. Et ſicut Angeli continuè Deum amant,

August. ſer. 42. de div.

&

& continuè ea faciunt quæ Deus ab iis exigit: ſit Auguſtinus Deum ſemper toto corde amavit: ſemperque bonis operibus, ad Dei gloriam ſpectantibus, incubuit. Ecce verum Dei amatorem, in cujus corde infixæ fuerunt amoris ſagittæ: quia Deum amavit amore efficaci; *& quia illum etiam amavit amore reverentiæ.*

3. Deum ardentiſſimè amabat Auguſtinus: & amore reverentiæ illum amabat. Unde potiſſimum ejus ſtudium erat in contemplatione magnitudinis divinæ, & propriæ infirmitatis, ut inde ad reverentialem Dei amorem accenderetur. Audiebatur nonnunquam ad Deum clamans: *Noverim te, noverim me.* Quaſi diceret: fac ò Domine, ut cognoſcam celſitudinem majeſtatis tuæ, & nihileitatem mei eſſe, mearumque actionum; ut inde ad te omni cum reverentia amandum movear.

Liber. 2. Soli. c. 1.

Si quæras ab Auguſtino quanta ſit Dei magnitudo? Reſpondebit, quòd *Deus hoc eſt, quod nulla attingit opinio; plus eſt enim, quàm quidquid dici poterit, vel cogitari.* Sed ſi ab eodem Auguſtino petas, quis ipſe ſit? Reſpondebit, ſe eſſe famoſum peccatorem Eccleſiæ perſecutorem, & hominem vilem, non ſolùm dignitatibus Eccleſiaſticis, ſed etiam omni gratia indignum. Quare, cùm Auguſtinus Deum inſpicere ut ſummum bonum, quo nil majus excogitari poteſt: cùmque ſe, ut peccatorem & tanquam nihilum intueretur? Deum ſumma cum reverentia colebat, & amabat ſeque totum in actu amoris reverentialis coram Deo effundebat; ac tanta cum reverentia eum amabat, ut nec ſatis reverentialem ſuum erga Deum amorem exprimere poſſet.

Auguſt: 1. quæſt. vete. & nov Teſtam q. 1

O mirandum Auguſtini cor, quod ſpiritualibus doloris, & amoris ſagittis verè confoſſum fuit! Sed ò utinam omnium corda hominum iiſdem ſagittis ſauciarentur!

O peccatores, qui ſceleribus multis divinam offendiſtis maieſtatem, acerbo dolore corda veſtra configite. Doluit & flevit Auguſtinus, dolore ſimiliter veſtra conterantur corda; quia melius eſt hìc ad tempus dolore, quàm æternùm in ſtyge ardere: *doleamus hìc animo, ne doleamus illìc ſupplicio.* Sagitta doloris configantur corda veſtra: ſed & configantur ſagitta timoris: timete Dei iudicia, necnon inferni ſupplicia. *Dolor & timor*, inquit Hugo Cardinalis, *quaſi duæ molæ ſunt, inter quas molitur juſtus*; quare ſi iuſti, & ſalvi fieri velitis, timete, ac *cum timore & tremore ſalutem veſtram operamini.*

Chryſoſt. hom. 2 in epiſt. ad Heb.

Hugo in eo loco.

Duabus ſanè his ſagittis configi debent corda veſtra; ſed & potiſſimùm configi debent amoris ſagitta. Hæc eſt ſagitta, quæ ſuaviter, fortiter & utiliter vulnerat; quia *amore Dei nihil poteſt eſſe delectabilius, nihil honorabilius, nihil utilius.* Hæc eſt ſagitta, quæ ita ferit, ut ſpiritualem & æternam vitam conferat: quia, ut ait Bernardus, *Vita vera hominis, amor Dei eſt.* Quare Deum ardenter amate: & ſicut Angeli in cœlo Deum amare nunquam deſinunt; ita & in terra cor veſtrum ab eius amore nunquam vacet. Amate Deum amore ardenti, amate eum amore efficaci, amate eum amore reverentiali, amate eum uſque ad mortem: & amor veſter perſeverabit in cælis. *Amen.*

D. Bonav. l. 2. de profect. relig. c. 57. Ber. de vit. ſolitaria ad Fratr.

DE S. JOANNIS BAPTISTÆ DECOLLATIONE

CONCIO UNICA.

Dicebat Joannes Herodi: Non licet tibi habere uxorem fratris tui.
Marc. 6. 18.

QUale ſpectaculum noſtris hodie ſeſe exhibet oculis? Spectaculum equidem cunctis horrendum ſæculis, & ab omnibus penitùs hominibus deteſtandum. Heu! quis unquam cauſam & modum decollationis ſancti Joannis Baptiſtæ ſcire poterit, quin Herodiadis malitiam, & Herodis iniuſtitiam protinus exhorreſcat? Herodias, mulier adultera, & venereis addicta deliciis in Joannem, hominem caſtiſſimum, malitiosè inſurrexit, eiuſque mortem ab Herodi inſtanter petiit: Herodes verò, Rex adulter, & inceſtuoſus, ut impudicæ huic placeret mulieri, inter choreas, & epulas contra Joannem, virum utique ſanctiſſimum & innocentiſſimum, iniquam mortis ſententiam ferre attentavit.

Ecce ſpectaculum, quod vobis hodie proponitur; quod S. Auguſtinus *crudele* vocat: *Crudele*, inquit, *ſpectaculum ante oculos noſtros conſtitutum eſt, caput Joannis in diſco propter odium veritatis.* Heu! quid crudelius & iniquius, quam quòd S. Joannes, Chriſti Præcurſor, pænitentium exemplar, innocentium ſpeculum, Orbis oraculum, omnium virtutum centrum, Propheta, & plus quàm propheta, necnon inter natos mulierum maior, ad mortem damnetur, mortiſque ſententiam ſubeat, eò quòd in-

ſpiri-

Digitized by Google

ſpiritu charitatis Herodem monuerit, dicens: *Non licet tibi habere uxorem fratris tui*. Sola hujus rei cogitatio magnum haud dubiè cordibus veſtris horrorem ingerit, majoremque ingeret, cùm ſæviſſimam hanc tragœdiam tota hac concione delineavero &c. *Ave*.

IN hodierna tragędia tres potiſſimùm occurrunt perſonæ, quę noſtris anſam dant concionibus Joannes, ſcilicet, Herodes & Herodias. *Joannes* fuit hominum ſanctiſſimus *Herodias* fuit mulierum malitioſiſſima: *Herodes* fuit Regum iniquiſſimus: *Joannes*, adversùs ſcandalum ab Herode & Herodiade cauſatum concionatus eſt: *Herodias*, furore percita, Joannis mortem ſolicitè petiit; & *Herodes*, iniqua commotus complacentia, injuſtam contra Joannem tulit mortis ſententiam. Unde, ut totam decollationis enarremus hiſtoriam, totamque hanc deſcribamus tragœdiam, humili ſtylo proponam *Joannem*, qui prædicat; *Herodiadem*, quæ illum perſequitur; & *Herodem*, qui illum ad mortem damnat. In Joannis prædicatione maximus elucet zelus; in Herodiadis perſecutione horrenda apparet malitia; & in Herodis ſententia inaudita ineſt injuſtitia. Videamus; 1. *Zelum Joannis*, qui prædicat: 2. *Malitiam Herodiadis*, quæ illum perſequitur: 3. *Injuſtitiam Herodis*, qui illum condemnat.

I. PARS. *Zelus Joannis, contra Herodem qui prædicat.*

SI à Magnatibus odio habeantur, & malè excipiantur, qui veritatem eis annuntiant, & qui adversùs eorum vitia declamant; quis in in Herodis aulam ingredi pertentabit, ut Regi illi adultero, & inceſtuoſo veritatem prædicet? Quis tanto ſuccendetur zelo, ut ad versùs ſcandalum, cujus cauſam præbet Herodes, libenter concionetur? *Quis eſt hic, & laudabimus eum?* Hic eſt ſanctus Joannes Baptiſta, cujus verbum non fuit alligatum, & in quo veritas non fuit captiva: eam enim Herodi prædicavit cum zelo: 1. Ardenti: 2. Prudenti: 3. Generoſo.

1. Joannes ardentiſſimo ſuccenſus zelo, in Herodis intrat regiam, crudelem illum odit principem, eique ſcandaloſa, quæ patraverat, crimina exprobrat, dicens: O Herodes, notum eſt omnibus, quòd fratris tui uxorem libidinosè aſſumpſeris: iniquitas tua magnum undequaque ingerit ſcandalum: ſcelera tua vident aulici, & tacent, vel tibi adulantur: hæc norunt quot tuo ſubduntur dominio, & mutire non audent. Ego verò qui in hunc mundum veni, ut teſtimonium perhibeam veritati, veritatem tacere nequeo: quare libenter dicam, quod *non licet tibi habere uxorem fratris tui*. O ardentem Joannis zelum! Quem miratur Andreas Cretenſis, dicens: *An non tibi videtur, Joannem fuiſſe zelo incitatiſſimum, & omnium qui zelo moventur incitatiſſimum*. Certè hic Joannis zelus ardentior fuiſſe videtur, quam aliquando extiterit zelus Moyſis, Phinees, Eliæ, & aliorum zelatorum.

Zacharię dixit Archangelus Gabriel, quòd filius ejus Joannes ante Chriſtum præcederet in ſpiritu Eliæ: *Ipſe præcedet ante illum in ſpiritu & virtute Eliæ*. Certùm eſt, Joannem ſpiritu Eliæ multis modis fuiſſe exornatum: ſimul enim cum illo habuit ſpiritum pœnitentiæ, ſpiritum ſolitudinis, ſpiritum abſtinentiæ, & ſpiritum Prophetiæ. Sed inſuper, ut ait Theophilactus, ſpiritu Eliæ alia ratione præditus fuit ſanctus Joannes: quia ſcilicet, ſimul cum illo, ardenti fuit ſuccenſus zelo ad arguendum Magnates: *In ſpiritu*, inquit, *Eliæ venit Joannes, eò quòd fuit arguens ſicut ille*. Nonnulli Concionatores, quodam exardeſcentes zelo, contra ruſticorum juramenta facilè clamant, adverſùs mercatorum fraudes liberè prędicant, contra artificum & pauperum vitia concionari non deſinunt: at Elias, ardentiori ſuccenſus zelo, adversùs ſcandoloſa Regis Achab, & Reginæ Jezabel ſcelera libenter declamavit. Joannes autem venit in ſpiritu & virtute Eliæ: quia eodem ſuccenſus zelo, non ſolùm contra militum, mercatorum & pauperum vitia; ſed etiam adverſus Regem Herodem, ejuſque pellicem liberè prædicavit. O ardentem hujus præconis zelum, quo ardentior nullus fuiſſe videtur. *Sed & Joannes prædicavit Herodi cum zelo prudentiſſimo*.

Luc 1.

Theophil. in cap. 1. Luc.

2. A prudentia dirigi, & condiri debet omnis zelus: ardens enim zelus, ſi à prudentia non dirigatur, eſt potiùs ſpecies quedam iræ, vel furoris, quàm verus zelus. Joannis autem zelus fuit prudentiſſimus: unde ſanctus ille Præcurſor à Ruperto vocatur *Præcentor veritatis*. Supponit ſanctus Abbas, veritatis prædicationem eſſe veluti muſicam, qua audientium corda mulcetur & incantantur. Et ideò, ſicut in muſicam prçcentor voces canentiſi prudenter concordat, ut harmonicum edant ſonum: ſic Joannes fuit *Præcentor veritatis*; quia Herodi veritatem annuntians, zelum ſuum ita prudenter ordinavit, ut eum non duris & acerbis verbis increpaverit; ſed ſuavibus monitis ad con-

Rup in c. 1. Joan.

converſionem illum aducere pertentarit: Chryſol. ſer. 7. *Herodem Joannes monitis, non accuſatione pulſabat; corrigere voluit, non perire.*

Prudentis Concionatoris eſt, aliquando acriter, & aliquando ſuaviter corripere: nunc duris, & nunc ſuavibus uti verbis juxta qualitaten., merita, & varias eorum quos corripit, diſpoſitiones. Quam veræ prudentiæ legem perfectè adimplevit ſanctus Joannes; cùm enim ſuperbos Phariſæos, vel ru- Luc. 3. 7. dem corripiebat populum, duris & aſperis eos increpabat verbis, eoſque *Genimina viperarum* vocabat. At cùm ad Herodem ve nit ut eum corriperet, urbanis & ſuavibus illum allocutus eſt verbis, humiliter dicens: *Non licet tibi habere uxorem fratris tui*. Noverat Joannes, Reges non eſſe in urbanè & dirè increpandos; ſed modeſtè, reverenter, & ſuaviter moneudos; quare Herodem non aſprè objurgavit; nun ſuperbo illum affatus eſt ſupercilio: ſed prophetica utens licentia, eum ſuaviter & prudenter Chryſoſt. hom. 29. in ep. 1. ad Co. monuit, dicens: *Non licet tibi*. Tanta prudentia illum affatus eſt, ut dicat Chryſoſtomus, quòd Joannes eum potiùs erudire videretur, quam corripere. *Erat verbum magis docentis, quam reprehendentis*. Ecce prudentem Joannis zelum: *Qui Herodem etiam arguit cum zelo genereſſimo*.

3. Quis & qualis vir extiterit Herodes, mirabiliter deſcribit S. Petrus Chryſulogus, dicens, (Herodes ſicarius in cives, & in nobiles latro, populator in ſocios, in domeſticos prædo, interemptor plebis, homicida in extraneos, in proprios patricida, inebrians cruore terram, in ſiti ſanguinis permanebat) O virum crudelem! O Regem immaniſſimum! Ecquis illum palam arguere pertentabit? Cujus præconis zelus ita generoſus erit, ut illum de vitiis corripere audeat? Unus eſt Joannes Baptiſta, qui hoc munus libenter obit, & qui generoſo ſuccenſus zelo, etiam cum vitæ diſcrimine, Herodem, multis criminibus famoſum, liberè redarguit. A Deo præceptum acceperat Joannes, monendi, & corripiendi Herodem: quare ut divino obtemperaret mandato, ſceleroſum hunc adiit Regem, & parvipendens inſidias quas ipſi parabat Hercdias, nec timens Herodis crudelitatem, generoſo ſuccenſus zelo, huic Principi veritatem libe- V. Beda. rò prædicavit: *Malens apud Regem periclitari, quàm immemor eſſe præcepti Dei*.

Generoſum hunc Joannis zelum perfectè delineat Chryſoſtomus, dicens: Herodes Rex erat dives, potens, crudelis, facibus libidinis exæſtuans, ſatellitibus circumdatus, quibus ad immania perpetranda utebatur; Joannes verò erat vir temporalia deſpiciens ſulitudinem diligens, & pœnitentiam prædicare non deſinens. Tanto autem ardebat zelo ſanctus Joannes, ut crudelem & ferocem hunc Regem generosè adierit, & contra ſcandaloſum ejus cum Herodiade commercium liberè declamarit. Non timuit Joannes hujus Principis crudelitatem, non ejus timuit aulicos, non adulatores, non ſatellites, nec alium aliquem; ita enim generoſus fuit ejus zelus, inquit ſanctus Auguſtinus, ut Herodiadis inſidias, adulatorum irriſiones, ſatellitum perſecutiones, & Herodis crudelitatem pati maluerit, quam impium hunc Regem non corripere; *Plena & perfecta libertate maluit injuſta ſuſtinere, quàm juſta non dicere*. Augu. ſer. 2. de nat.

O mirandum, & omnibus ſæculis prædicaudum Joannis zelum! O utinam eodem accenderentur zelo, quotquot Prædicatoris funguntur officio! Utinam ſcandaloſa quæque vitia ſimul cum Joanne ardenter, prudenter, & generosè rephenderent! Verum eſt, quòd multi, vero ſuccenſi zelo, adversùs peccatores, & ſcandaloſa eorum ſcelera clamare non deſinant. Dicunt Magnatibus; non licet vobis pupillum, & viduam oppprimere; iniquis dicunt judicibus: non licet vobis lites protelare, & juſtitiam vendere; adversùs mercatores clamant, dicentes; non licet vobis habere pondus & pondus, menſuram & menſuram. Contra viros impudicos vociferantur, dicentes: non licet vobis, corpora à Deo accepta ut Templum ſint Spiritus ſancti, obſcœnis voluptatibus coinquinare. Dicunt tandem ſceleroſis quibuſque viris, quod illis a Dei, & Eccleſię legibus deviare nun liceat. Sed, ò hominum malitiam, quæ in pluribus tanta eſt, ut Herodianam ſuperet: quia Herodes, Joanne *audito, multa faciebat*: & hi ex iis quæ dicunt Concionatores, nihil faciunt. Dicite, quæſo, quæ, auditis concionibus, vitia abſcidiſtis: Quos, ad peccatum allicientes, eradicaſtis habitus? Quas peccandi occaſiones abdicaſtis? Quem fructum, & quod emolumentum a tot concionibus percepiſtis? Furtè nullum: & ideò pejores eſtis Herode, qui Joanne audito multa faciebat. Quare veſtrum agendi modum exhorreſcite, & in poſterum, iis obtemperate Concionatoribus, qui, ſimul cum Joanne, vero ſuccenduntur zelo. Sed, viſo Joannis zelo, *videamus malitiam Herodiadis, quæ illum perſequitur*.

Mali-

Digitized by Google

Malitia Herodiadis; quæ Joannem perſequitur.

II. PARS

INnumeras fateor eſſe mulieres, quæ pietatem ſectantur: virtutes colunt, & ad omne bonum pronæ ſunt: ſed ſunt etiam non paucæ, quarum malitia omnem malitiam ſuperat: *Non eſt ira ſuper iram mulieris.*

Eccl. 25

Hujus ſanè generis extitit Herodias, cujus tanta fuit malitia, ut Ioannis mortem cupierit, procuraverit. Ejus mortem: 1. Cupivit ardenter: 2. Petiit ſolicitè. 3. Procuravit artificiosè.

1. Ex ſacra Scriptura conſtat, & patet, quòd Ioannis mortem optaret Herodias: ut enim refert ſanctus Marcus Evangeliſta, *Herodias volebat occidere eum, nec poterat.* In vocabuli verſione habetur, quòd Herodias

Marc. 6 19

non ſolùm volebat, ſed etiam *cupiebat occidere eum.* Herodes & Herodias, erant nomine, ſcelere, moribus, vitaque ſimiles; jungebantur vocabulo quos criminum junxerat turpitudo: quare cùm Ioannes Herodem arguebat, & corripiebat, talis correptio in Herodiadem, ejuſdem criminis ream, redundabat, Unde Herodias, ad hoc ut Ioannes nec Herodem, nec ipſam ampliùs argueret, ipſius optabat mortem: *Illa ne eſſet arguens arguentis tendebat ad mortem.*

Chryſo. ſer. 79

Videte quanta impudicæ hujus mulieris fuerit malitia: attendite, & ponderate, quouſque aſcenderit inceſtuoſæ hujus fęminæ malignitas. Laudare debebat Ioannem, quia laudare erat nimis: ei gratias rependere tenebatur, eò quòd Herodem, & ipſam in ſpiritu lenitatis, & charitatis monuerit: ingrata tamen hęc mulier monitori & benefactori ſuo mortem exoptat. Quæ, quæſo, maior malitia eſſe poteſt? Nulla equidem. Unde hoc in caſu dicendum cum S. Chryſoſtomo, quòd non tanta brutorum, quanta mulieris ſit malitia, & crudelitas. *Ego quidem exiſtimo, nullam beſtiam in hoc mundo comparabilem eſſe mulieri malæ.* Urſi, Leones, & ſilveſtria quæquæ animalia blandiebantur; ac, ut ita dicam, eum in diſerto venerabantur: Herodias verò, feris ferocior, tanta in Ioannem fertur malitia, ut illius mortem ardenter cupiat; *ac etiam ut mortem ſolicitè petat.*

Chryſo. hom. de decoll. Joan.

2. Videbat Herodias, quòd Herodes Ioannem, velut hominem iuſtum, & ut Prophetam maximum veneraretur; videbat etiam, quòd Ioannis monita non omninò abhorreret Herodes, quin contrà *eo audito, multa faciebat*: quare, timens Herodias, ne à Sancto Ioanne totaliter converteretur Herodes, & ne ad illam ſimul cum filia abiiciendam induceretur: *omni die inſtabat apud Herodem, ut occideret Joannem.* Credens autem Herodes, quòd fortè malignæ huius mulieris iram placare poſſet, ſi Ioannem carceri manciparet, eum in carcerem mitti iuſſit. At Herodiadi non fuit ſatis, quòd incarceraretur prædicator veritatis; impudica enim hæc mulier, hominis omnium puriſſimi mortem continuè poſtulat; ac indeſinenter per ſe, & per filiam, importunis precibus Herodem urget, ut illum morti adiudicet. O magnam Herodiadis malitiam!

Vincent. Ferr. ſer. de dec.

Herodiadis adversùs Ioannem malitia Iudæorum in Chriſtum malitiæ mihi penitùs ſimilis fuiſſe videtur. Noſtis, quòd Chriſtum innocentem eſſe fateretur Pilatus, quòdque illum ad mortem damnare tenueret; ſed clamabant Iudæi; *Crucifigatur, crucifigatur.* Advertite, ò Iudæi, inquiebat Pilatus, Chriſtum eſſe hominem iuſtum, nulliſque criminis reum. *Nullam in eo invenio cauſam*; quid refert, reſpondent Iudæi? Illum crucifigi petimus. *Crucifigatur, crucifigatur.* Attendite, inquiebat Pilatus, Chriſtum eſſe Prophetam maximum, qui innumeris, quæ operatus eſt, miraculis omnium ſibi venerationem & æſtimationem conciliavit; quare ſi adversùs illum mortis ſententiā dicam, iniquiſſimus ab omnibus cenſebor? quid refert, reſpondent Iudæi; illum ad mortem condemnes neceſſe eſt; *Crucifigatur, crucifigatur.* O Iudæi, inquit Pilatus, vobis ſatis eſſe debet, quòd hic homo innocens, diriſſimis ſit exceptus flagellis; reſpondent hoc non ſufficere; ſed eum inſuper crucifigi debere. *Crucifigatur, crucifigatur.* O horrendam Iudæorum malitiam; cui ſimillima videtur Herodiadis malitia; Herodes enim Ioannem morti tradere nolebat; Herodias verò precibus importunis Herodem ad mortis ſententiam advesùs Ioannem ferendam compellebat. Dicebat Herodes, Ioannem eſſe hominem à Deo miſſum, iuſtum, innocentem, nulliuſque criminis reum; & inſtabat Herodias, quòd eſſet morti tradendus. Noverat Herodes, Ioannem eſſe Prophetam maximum, multiſque clarere miraculis; ſed illius mortem animo pertinaci ſemper poſtulat Herodias, nec unquam quieſcit iniqua illa mulier, donec ſanctus Chriſti Pręcurſor morti adiudicatur, & traditur. O magnam exitioſæ huius malitiam mulieris, quæ Ioannis mortem tam ſolicitè petit, *& quæ ejus mortem artificiosè procurat.*

3. Nulla eſt ars, nulluſque dolus, quo non utatur maligna mulier, ut ad intentum finem perveniat; de muliere enim maligna

ſicut

Digitized by Google

ſicut de dæmone dicendum, quòd *mille ha-* Hierem.
bet nocendi artes. Herodias autem, quæ præ omnibus aliis mulieribus maligna erat, & artificioſa, innumeris uſa eſt artibus, ut Herodem ad Joannem condemnandum induceret. Jam enim inceſtuoſum hunc Principem importunis precibus ſolicitabat: jam blanditiis eum flectere conabatur: titillantis luxuriæ faces nunc in ejus corpore accendebat. Unde ſanctus Petrus Chryſologus ait dæmonem tunc intra Herodiadem extitiſſe, ut illi artes & dolos inſufflaret,
Chryſo. ſer. 147. quibus Herodem ad Joannem neci adjudicandum adducere valeret: *Serpens tunc latebat in fœmina.*

Adamum ſub ſerpentis figura aggreſſus eſt diabolus, ut illum ad comedendum de vetito fructu induceret; ſed cum fraudibus ſuis eum vincere nequiret, quaſi intravit in Hevam, & mulieris hujus miniſterio, primum hominem ad peccandum induxit, totumque genus humanum mortis imperio ſubjecit. Similem in modum ut Joannis necem Herodi ſuaderet dæmon, in Herodiadem intravit, & malignæ huic mulieri mille fraudes, doloſque mille inſpiravit; quibus illa uſa eſt, ut Herodem ad occidendum Baptiſtam pelliceret: quarum fraudum potiſſima & ultima fuit, quòd à ſaltatrice, quę ſua ſimul & Herodis erat filia, Joannis Baptiſtę caput poſtulari curaverit. Unde Chryſologus hanc filiam, *ſerpentis germen* vocat; quia ſcilicet à matre fuerat genita, quæ aſtutia ſua ſerpens erat, & quæ mille artibus, à ſerpente dæmone ipſi inſuſurratis, Joannis mortem procuraverat.

O Herodias, quàm magna eſt malitia tua! Maxima quidem fuit Jezabelis malitia, cùm juſtum Naboth morti tradidit: maxima etiam fuiſſe videtur malitia Dalilæ, quæ viro ſuo Sampſoni mortem procuravit; ſed longè major extitit malitia Herodiadis, quæ Joannis, viri ſanctiſſimi, vel omni exceptione majoris, mortem ardenter deſideravit, inſtanter petiit, & artificioſè procuravit. Nonnullæ ſunt rixoſæ mulieres, quę continuè pro rebus etiam nullius momenti jurgia ſeminant, rixas excitant, & lites movent: *Nulla ferè cauſa eſt, in qua non fœmina litem moverit*, inquit Juvenalis. At Herodias aliis omnibus malignior, non aliarum ſolùm mulierculărum more, parvi momenti lites excitavit; verùm & Joannis, hominis inter natos mulierum majoris & ſanctioris, mortem petiit & procuravit. Ecce Herodiadis malitiam. *Videamus nunc Herodis injuſtitiam.*

Injuſtitia Herodis, qui Joannem ad mortem damnat. III PARS

Aliquandiù Joannem ad mortis ſupplicium damnare renuerat Herodes; ſed randem iniqua ſententia caput ei amputari juſſit; *Miſſo ſpiculatore, præcepit afferri caput ejus in diſco*. Herodis iniuſtitia in data Marc. 6 27
hac mortis ſententia maximè elucet in hoc quòd Joannem morti adiudicet, non propter aliquod crimen quod ſanctus Chriſti Præcurſor perpetraverit; ſed. 1. Quia ipſe Herodes vidit puellam ſaltantem. 2. Quia ipſe temerè iuravit. 3. Quia ipſe in peccato ſuo perſeverare intendit.

1. Magnificum Herodes in Natali filii ſui die convivium parari curaverat, in quo dum cum Galilææ Principibus, & aliis Primatibus epularetur, ex adulterio, & inceſtu procreata Herodiadis filia, *factis greſſibus, corpore diſſoluto, disjuncta compage membrorum, fluentibus ex arte viſceribus*, Chryſo ſer. 174
coram Rege tanta dexteritate ſaltat, ut illi plurimùm placuerit. Quare Herodes, ut hanc præmiaret ſaltatricem, dixit ei; *Quid quid petieris dabo tibi, licèt dimidium regni* Math. 6
mei. Quid petet impudica hæc ſaltatrix? Non divitias, non temporales dignitates, non dimidiam Regni partem; ſed, de matris conſilio, petiit caput Joannis. *Volo ut protinus des mihi in diſco caput Joannis Baptiſtæ*. Herodes autem, ſaltatricis hujus annuens petitioni, Joannem decollari præcepit. *Miſſo ſpeculatore, præcepit afferri caput Joannis in diſco*. O magnam injuſtitiam Herodis, qui Joannem ad mortem damnat, quia benè ſaltavit puella: *Impius fuit* D. Th.
Herodes in decollatione Joannis, quia caput ſer. de
Prophetæ Dei donăvit pro uno ſaltu. decoll.

Licèt choreæ ex ſui natura dicantur indifferentes, ex iis tamen fornicationes, adulteria, rixę invidiæ & alia plurima oriuntur mala. Ut enim ait Chryſoſtomus; *ubi eſt ſaltatio, ibi eſt diabolus*. Qui, ſcilicet, inviſibiliter in choreis reperiri ſolet, ut ad libidinem alliciat, ut contentiones excitet, ut ad ſuperbiam provocet, & ſive ſaltantes, ſive adſtantes, ad plurima ſcelera pertrahat. Dum autem ſaltavit Herodiadis filia, non unicus, ſed plurimi adſtitere dæmones, qui impudicam hanc ſaltatricem moverunt ad poſtulandam hominis ſanctiſſimi mortem, & tanta Herodis fuit iniuſtitia, ut in præmium ſaltatricis dederit caput Joannis; *Herodes aliud unde ſaltatrici præmium ſolveret, non invenit, niſi ut* Ambr lib. de Nab. c. 4
pauperem juberet occidi. Joannes erat Orbi

notus.

notus, fama virtutis cognitus, celebratiſſimus ſanctitate, hominum maior, & puritate Angelus. Herodes tamen eum ad mortem damnat, quia benè ſaltavit puella, &, ut loquitur ſanctus Ambroſius, *Præmium ſaltatricis, mors eſt Prophetæ*. O magnam hujus Principis iniuſtitiam! Sed magna etiam Herodis fuit iniuſtitia in hoc, quòd Joannem morti adiudicaverit, *quia ipſe temerè juraverat*.

2. Cùm Herodiadis filiæ promiſerat Herodes, ſe ei daturum quidquid poſtularet, ſuam iure iurando confirmaverat promiſſionem. Quare cùm impia ſaltatrix Joannis caput petiit, recordatus eſt Herodes iuramenti ſui, eumque iuraſſe pœnituit; *Contriſtatus eſt Rex propter jus jurandum*. Nihilominùs, ut quod iuraverat adimpleret, iniquiſſima ſententia Joannem capite truncari imperavit; temerè iuraverat Herodes & quod iuraverat, iniuſtè adimplevit. *Temerè juratur, & impiè, quod juratur,*
Auguſt. ſer. de decol. *impletur*.

Imprudenti, & inconſiderato iuramento promiſerat Herodes, ſe Herodiadis filiæ daturum quidquid ab ipſo peteret; ex quo occaſionem ſumit Auguſtinus, homines hor-
Auguſt. ibid. tandi ad tollendam penitùs iurandi conſuetudinem. *Confligere debetis adverſus conſuetudinem veſtram malam, & valdè malam, & tollere jurationem de oribus veſtris*. Sed præter ſcelus quod patravit Herodes, cùm imprudenter, & inconſideratè iuravit; aliud perpetravit crimen longè gravius, cùm ſcilicet, ut quod iuraverat adimpleret, Joannem ad mortem damnavit. Tunc enim, ut ait Teophila-
Theop. lact. in cap. 6 ctus, *oportebat perjurum fieri, & non tam abominabile facinus perpetrare*. Hanc Herodis iniuſtitiam deteſtantur omnes ſancti Patres; ſed magis adhuc Principis illius patet iniuſtitia in hoc, quòd Joannem capite plecti juſſerit, *ut ipſe in crimine ſuo liberiùs perſeveraro poſſet*.

3. Aliquandiù Joannem libenter audiebat Herodes, eoque audito multa faciebat; ita ut ad meliorem vitæ frugem quodammodò venire videretur; ſed tandem effrena victus libidine, Joannem odio habere cœpit, eumque occidere cogitavit, ut eum arguentem non audiret, & ut liberiùs in peccato perſeveraret; *Ut luxurietur Herodes, ne-*
Fulgent. ſerm. de decoll. *catur Ioannes*.

Noverat Herodes, quòd quandiù viveret Joannes, adversùs ſcandalum ab ipſo & Herodiade cauſatum clamare non ceſſaret; noverat etiam, quòd innocentiſſima & puriſſima Joannis vita, eſſet quaſi cenſor mutus, à quo tacitè corripiebatur; quare ut liberè, & nullo arguente, in peccato ſuo vivere & permanere poſſet, injuſtam adversùs Joannem ſententiam tulit.

Magnates & Judices, qui luxuriæ ſunt dediti, ad injuſta facilè declinant: quia *luxuria ſemper eſt inimica juſtitiæ*. Judices, ſi Auguſt. de dec
avari ſint, juſtitiam vendunt; ſi autem ſint libidinoſi ut fœdæ ſuæ faveant paſſioni, iniqua & iniuſta facilè perpetrant. Quod in Herode veriſſimum comprobatur: ille enim, ut luxuriari non deſineret, ſanctum Joannem ad mortis ſupplicium impiè, & injuſtè condemnavit: *Qui noluit cohibere luxuriam, ad homicidii reatum delapſus eſt*. Aug. de dec ſer.

Ecce portentoſam Herodis iniuſtitiam; ſed ecce etiam finem tragœdiæ: in qua tres potiſſimùm apparuere actores: Joannes, ſcilicet, Herodias & Herodes. *Joannes* ibi viſus eſt ut prædicator, qui ardenti, prudenti, & generoſo ſuccenſus zelo prædicavit. *Herodias* ibi perſonam geſſit malignæ mulieris; cujus tanta extitit malitia, ut Joannis mortem deſideraverit, petierit, & procuraverit. *Herodes* tandem ſcenam clauſit in hoc, quòd Joannem morti adiucaverit, non quia reum, ſed quia ipſe viderat puellam ſaltantem: quia temerè ipſe iuraverat, & quia in peccato ſuo perſeverare volebat.

Completa eſt iam tragœdia: qua finita, ad diverſa abierunt, qui in ea actores erant: Ioannes enim ad cæleſtes conſcendit thronos, ut ibi in æternum regnet; Herodes verò & Herodias ad tartarea præcipites ruerunt, ut ibi ſempiternis crucientur ſuppliciis: *Ecce tu Herodes jaces in morte; tu verò Joannes vivis in gloria*. Uterque condignam percepit mercedem. Ioannes in cælo, Herodes in inferno: *Joannes nunc regno, nunc præmiis cæleſtibus honoratur; tu verò, Herodes, mercedem ſententiæ tuæ cum filia tua in tartaro recipiſti*.

Ecce huius tragœdiæ terminum: ſed ecce identidem, quis ſit terminus tragœdiæ Chryſo. ſer. 127
huius mundi. Nos in hoc mundo Deus, velut in grandi theatro poſuit, in quo quiſque perſonam ſuam agere debet. Alius perſonam gerit Regis, militis alius, alius Iudicis, & alius Sacerdotis, vel Laici. Poſtquam autem finita erit tragœdia, ſeu, in die iudicii, à Rege requiret Deus, an Regis perſonam debitè & rectè ſuſtinuerit. Requiret à milite, à Iudice & à quovis homine, an piè, & iuſtè, iuxta ſtatum & conditionem ſuam vixerit? Et hi, qui perſonę ſuæ munera rectè non obierint, in æternum cum Herode cruciandi ad tartara pręcipitabuntur: *Ibunt hi in ſupplicium æternum*.

Qui

Digitized by Google

Qui verò perſonæ ſuæ munia perfectè adimpleverint, ad cælum, in æternum beandi, conſcendent: *Hi autem in vitam æternam*. Quare ea in hoc mundo agite, ad quæ vocavit vos Deus: munia & officia quæ a Deo vobis commiſſa ſunt, perfectè adimplete: perſonam veſtram piè & juſtè gerite, ut præmia æterna in cælo conſequi valeatis. *Amen*.

DE NATIVITATE B. V. MARIÆ

CONCIO UNICA.

Mementote diei hujus. Exodi 13.

MAgni, & admiratione digni fuere omnes Dei genitricis Mariæ dies; nec eſt aliquod vitę ejus momentum, quòd à ſingulis hominibus laudari & prædicari non debeat. Sed in primis recolenda, veneranda, laudanda & prædicanda felix illa dies, in qua Virgo ſacra, è materno egrediens ſinu, in hunc mundum venit, ut verbi incarnati Mater, cęlorum Regina, totiuſqe orbis decus & ornamentum fieret. Hunc nativitatis ejus diem prædixerant Prophetę, expectaverant Patriarchæ, optaverant omnes: huncq; diem viderunt piiſſimi Marię parentes Joachim & Anna; qui virtutibus & meritis ſuis talem, & tantam gignere meruerunt filiam; cujus Nativitas cęlis gloriam, in univerſo mundo felicitatem, pacemque refudit.

Hæc eſt ſacra illa dies, cujus quotannis nos meminiſſe vult ſancta Romana Eccleſia, & cujus nos cunctis vitę noſtræ diebus recordari debemus: *Mementote diei hujus*. Quare ut mentibus veſtris hæc dies altiùs infigatur, tota hac concione de ea diſſeremus, &c. *Ave*,

TRes magnos Chriſti, inter homines verſantis, dies agnoſcimus, diem ſcilicet nativitatis, diem transfigurationis, & diem paſſionis ejus. Dies nativitatis Chriſti, eſt *dies honoris* & gloriæ: quia ipſe in præſepio inter vilia animalia jacens, magnam apud cælites ſibi gloriam conciliavit: *Gloria in*
Luc. 2. *altiſſimis Deo*. Dies transfigurationis Chriſti, eſt *dies gaudii* & conſolationis: quia Apoſtoli Chriſtum transfiguratum contemplantes maximo perfuſi gaudio, dixerunt:
Matth. 17. *Domine, bonum eſt nos hìc eſſe*. Dies tandem paſſionis, fuit *dies terroris* dæmonibus: quia virtute ſanguinis Chriſti, in cruce fuſi, ab hoc mundo ejecti ſunt: *Princeps hujus mundi ejicietur foras*. Joan. 12.

Omnes quidem illi dies ſuo tempore commemorandi ſunt; ſed hodie ſolemnem recolimus nativitatis Mariæ diem; qui eſt ſimul dies honoris, dies gaudii, & dies terroris. Eſt: 1. *Dies honoris & gloriæ*, reſpectu Mariæ: 2. *Dies gaudii & lætitiæ*, reſpectu hominum: 3. *Dies terroris & triſtitiæ*, reſpectu dæmonum.

Dies nativitatis, eſt dies honoris & gloriæ reſpectu Mariæ. I. PARS.

ÆTernam Mariæ nativitatem, ſeu, ſpecialem ejus prælectionem, qua ante omnem aliam puram creaturam ad gratiam, ad gloriam, & ad Chriſti maternitatem electa & prædeſtinata eſt, perfectè deſcribit Sapiens, dum ſic Mariam loquentem inducit: *Ab æterno ordinata ſum, & ex* Prov. 8. *antiquis antequam terra fieret. Nondum erant abyſſi, & ego jam concepta eram: necdum fontes aquarum eruperant, necdum montes gravi mole conſtiterant, ante colles ego parturiebar*. Parturiebatur enim Maria, ac in Dei mente ab æterno naſcebatur, antequam eſſent, & futuri prævidérentur fontes, abyſſi, montes & colles: quia in eodem ſigno rationis quo prædeſtinatus eſt Chriſtus ejus filius, vel in ſigno rationis immediatè ſequente Chriſti prædeſtinationem ipſa fuit prædeſtinata, ac à mente Dei prodivit, ut eſſet Chriſti mater, totius mundi Regina, omniumque creaturarum prima & primogenita: *Ego ex ore altiſſimi prodi-* Eccli. 24. *vi primogenita ante omnem creaturam*: quare æterna hæc Marię nativitas ei ſupra modum honorifica extitit & glorioſa. Sed & ſimiliter ei glorioſa fuit nativitas temporalis: quia ſicut in æterna, ita & in temporali nativitate Maria prodivit prima, & *primogenita*. E ſinu enim beatæ Annæ prodiens, & in ipſa die nativitatis ſuæ, Maria inter omnes creaturas fuit *prima*, ratione nobilitatis qua fulſit; *prima*, ratione ſanctitatis qua coruſcavit; *prima*, ratione gratiarum quibus cumulata eſt; *prima*, ratione virtutum quibus floruit; fuit tandem in omni genere prima, reſpectu Angelorum, hominum & omnium creaturarum: Eccli. 24. *In omni populo & in omni gente primatum habui*.

Hunc primatum, hancque Marię naſcentis ſupra omnes creaturas exaltationem indicat Propheta, cùm eam Reginam ſimpliciter & per excellentiam vocat. *Aſtitit* Pſal. 44 *Regina à dexteris tuis*. Maria è ſinu Annę exiens,

exiens, non eſt unius aut alterius terreſtris regni Regina, ſed dicitur ſuppliciter *Regina*: quia in die nativitatis, imò & conceptionis, eam Deus ita honoravit & ſublimavit, ut illam cæli & terræ, hominum & Angelorum Reginam fecerit: *Ipſa in primo inſtanti conceptionis monarchiam obtinuit totius univerſi*.

D. Bern. Tom. 1. in 1. cl. 2. a. 7. O præcelſam Mariæ gloriam! O quàm Mariæ glorioſus fuit dies nativitatis ejus! Sed ut evidentiùs pateat, quàm Mariæ glorioſa ſit illa dies, in qua nata eſt, ſeriò perpendamus, & ſedulo inquiramus, à quo naſcatur, qualis naſcatur, & quare naſcatur hodie Maria: 1. A quo naſcatur; ſeu; qui fuerint parentes eius: 2. Qualis naſcatur, ſeu, qualis ipſa fuerit in ortu ſuo: 3. Quare naſcatur, ſeu, cur Deus eam in hoc mundo naſci & venire voluerit.

1. Naſcitur; & originem ſuam ducit Maria à progenitoribus ſanctis & nobilibus, norunt enim omnes, quòd Anna & Joachim, quorum ſanctitas & virtutes in toto terrarum Orbe coruſcant, Dei genitricis Mariæ parentes fuerint. Sed ſi ultra inquiramus quos maiores habuerit Maria, in arbore eius genealogica quamplurimos annumerari viros pereximia ſanctitate & nobilitate præcellentes quiſque facilè adnotare poterit,

Matt. 1. inter quos multi Duces, multi ſummi Pontifices, & multi Reges recenſentur. Legat qui voluerit eius genealogiam apud ſanctum Matthæum Evangeliſtam, à Spiritu ſancto delineatam, in qua obſervare quiſq; poterit, eam à quatuordecim fortiſſimis Ducibus; à totidem potentiſſimis Regibus, ac à multis aliis tùm pietate, tùm nobilitate illuſtribus viris originem ducere. Glorioſum eſt ergo Mariæ, quod à tantis viris naſcatur. Sed glorioſior eſt eius nativitas, ſi ſpectemus qualis naſcatur, ſeu, *qualis ſit in ortu ſuo Maria*.

2. Naſcimur nos filii iræ, filii miſeriæ, & filii contumeliæ: cùm enim è materno ventre egredimur, mentes noſtras involvunt tenebræ, fœtoſæ originalis peccati ſordes animam noſtram inquinant, calamitatibus multis undequaque circumdamur, gratia divina ſumus orbati, æterna gloria indigni ſumus, & ad omne bonum ſumus inepti: at Maria in nativitate ſua eſt ſanctitatis theſaurus gratiarum pelagus, ac Dei Paradiſus. Ex tunc lumine rationis illuſtratur intellectus eius, Dei amore cor eius inflammatur & anima eius ſumma puritate, ac omnium virtutum ſplendore niteſcit. Ex tunc Maria tota pulchra eſt, Dei amica eſt, & ſine macula eſt: *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te*. Ex tunc Maria eſt gloria Jeruſalem, lætitia Iſrael, & honorificentia omnium fidelium: *Tu gloria Jeruſalem, tu lætitia Iſrael, tu honorificentia populi noſtri*. Iudith.
Ex tunc non à ſiniſtris, ſed à dextris Dei aſtat Maria in veſtitu deaurato, ſeu, aurea charitate fulgens, & *circumdata varietate* omnium virtutum. Maria enim nata Pſal. 44
eſt hæres Davidis manſuetudine, Salomonis in ſapientia, Abrahæ in fide. Aſæ in robore & fortitudine, Joſaphat in obſervatione legis, divinæ, Ezechiæ in cura & ſolicitudine quærendi Dominum, ſimulque in ſe ipſa coadunatas habuit omnes animi dotes, & cæleſtia chariſmata, quibus omnes maiores illius conſpicui & inſignes extitere. Ecce qualis à tam illuſtribus parentibus nata ſit Virgo Maria: *Tanti talem genuere parentes*. Quare glorioſiſſima eſt ei dies nativitatis eius, ſi perpendamus qualis ipſa nata ſit; ſed adhuc ei glorioſior fuit illa dies, ſi attendamus *quare & ad quid nata ſit*.

3. Cùm Dei infinita ſit ſapientia, omnia quæ in tempore futura ſunt, ab æterno diſponit & præordinat, quare ut ſciamus ad quid in tempore naſcatur Maria, inquirendum ad quid ab æterno à Deo ordinata ſit. Prov. 8
Ab æterno, inquit, *ordinata ſum*: ad quid ordinata es, ò Maria? Reſpondet ſanctus Bernardus, *ordinata eſt, ut Virgo & Mater ſimul oriretur*. Quare ſicut Maria ab æterno ordinata eſt, ut eſſet mater Chriſti, ita & ipſa in tempore naſcitur ut ſit mater Chriſti: hic eſt finis propter quem hac die naſcitur Maria, ac proinde hæc dies eſt ei maximè honorifica, quia nil glorioſius Mariæ, quàm quod Chriſti Domini ſit mater: *Hoc ipſum de* D. Anſ.
B. Virgine prædicare, quòd Dei mater eſt, excedit omnem celſitudinem, quæ poſt Deum dici & excogitari poſſit.

Aliæ creaturæ poſſunt Chriſtum vocare Redemptorem vel Creatorem, ſed hęc ſúma eſt Mariæ gloria, quod ipſa ſit mater Chriſti, quòdque ipſa ſola, ſimul cum Patre æterno Chriſtum vocare poſſit Filium ſuum: *Nihil nobilius Dei Matre, & præſtantius nihil; quippe cùm Filium ſuum illum vocare poſſit, à quo ſumma nobilitas pendet; illum, inquam, de cujus filiatione gloriatur æternus Pater, & ait, hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui. Poteſt quidem Angelus eum vocare, & dicere, Creator meus es tu; poteſt homo dicere; Redemptor meus es tu; poſſunt alia cuncta dicere: Deus meus es tu; poteſt autem B. Virgo dicere, Filius meus es tu, & de meis viſceribus genuite*. O quam glorioſum eſt Mariæ, quòd ſit Chriſti Mater, & quod ſola ſimul cum Patre æterno, eum Filium ſuum appella- Epiph. de laude Virg.

re poſſit! Certè ſi credamus Doctori Angelico, hæc maternitas dignitatem & gloriam, quodammodo infinitam Mariæ confert: *B.* D. T. 1. p. q. 16. art. 6. *Virgo*, inquit, *ex hoc quòd eſt Mater Dei, habet quandam dignitatem infinitam ex bono infinito, quod eſt Deus*. Cùm ergo Maria hac die in hunc mundum veniat, ut ſit Christi mater; hæc quidem dies eſt ei glorioſiſſima, eſtque ei dies honoris & gloriæ. *Sed dies nativitatis Mariæ eſt etiam dies gaudii, reſpectu hominum*.

II. PARS. *Dies Nativitatis beatæ Virginis, eſt dies gaudii & lætitiæ, reſpectu hominum*.

FLendum quidem potiùs, quàm gaudendum in nativitate puerorum; quia, ut ait Job, dies nativitatis eſt ingreſſus ad multas tam culpæ, quam pœnæ miſerias? *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore,* Iob 13. *repletur multis miſeriis*. Sed aliter ratiocinandum de B. Virgine: quæ ſicut omnis peccati expers nata eſt, ita & nulli ſpirituali miſeriæ fuit obnoxia, quin è contrà in hunc mundum venit, ut omnem benedictionem hominibus afferret, totumque genus humanum conſolaretur, nobilitaret, exaltaret, per filium quem genitura erat, ad cælos eveheret. Quare hac die, ſicut in ipſa die natali Christi, gaudendum & exultandum: Pet. Dam. ſer. 3. in Nat. Vir. *Exultemus, & ſicut gaudere ſolemus in nativitate Christi, ita etiam, & gaudeamus in nativitate Matris Christi*.

Varia in Mariæ nativitate omnibus hominibus ſunt gaudendi motiva, quorum nonnulla, ut advertit Rupertus Abbas, his verbis comprehenduntur: *Quæ eſt iſta quæ progreditur quaſi aurora conſurgens, pulchra ut* Can. 6. *Luna, electa ut Sol*? In natali enim Virginis omnes gaudere debent homines: quia ipſa oritur: 1. Quaſi aurora: 2. Quaſi Luna: 3. Quaſi Sol.

Rup. l. 6. in Cant. 1. Maria in nativitate ſua verè aurora fuit quia, inquit Rubertus Abbas: *Sicut aurora quotidiana, finis eſt præterita noctis, & initium diei ſequentis; ſic nativitas Mariæ, finis dolorum fuit, conſolationis fuit initium; finis triſtitiæ, & lætitia nobis extitit principium*. Ab Adami lapſu, tenebræ peccati erant ſuper faciem abyſſi, omneſque homines in continua degebant nocte, quare apparente hac aurora, ſeu, naſcente Maria, cuius miniſterio tenebræ peccati fugantur, & lux gratiæ mundo lucet, univerſus ſanè terrarum Orbis exultare & iubilare debet dieſque illa qua nata eſt Dei genitrix, eſt verè dies gaudii & lætitiæ, reſpectu hominum.

Populi ſeptentrionales, qui ſex mentium ſpatio in craſſa & obſcura nocte verſantur, ſolis reditum ſummo affectu concupiſcunt, hinc in ſummis montium cacuminibus excubias agunt, ut albeſcente cælo, facto tubarum ſono, incolis auroram denuncient, qua apparente, ineffabili replentur gaudio. Humanum pariter genus, veſpertilionum aut noctuarum inſtar, non ſex duntaxat menſium, ſed longo ſæculorum multorum intervallo, in terra ſcelerum nocte degebat &, ut ait Iſaias Propheta, *tenebræ operiebant terram, & caligo populos*. Sed *nata Virgine, ſurrexit aurora*, quę finem præteritę noctis, & diem gratię hominibus prænunciavit: quare Marię nativitas omnibus planè hominibus dies gaudii & exultationis extitit. Iſ. 60.

Quod ut alia non abſimili ſuadeamus ratione, advertendum, quòd ut quotidiana docet experientia, aurora poſt brevem noctem illuceſcente, flores ſeſe pandere, aviculæ cantu aerem mulcere, ægroti ſublevari, prata ipſa ſuo modo ridere, ac omnia hilareſcere videantur. Si autem hęc omnia quotidie fiant, adveniente aurora, quare gaudium eſſet, ſi Deo ſic providente, per plures annos noctem continuam haberemus? Certè tunc illuceſcente aurora, vix prę lætitia homines ſe capere poſſent: tunc inenarrabili omnes replerentur gaudio. Sed, eſt, quod magis gaudeant in die nativitatis B. Virginis; quia hæc eſt aurora, quæ poſt terram, multorum ſęculorum noctem hominibus illuxit. Dies ergo nativitatis B. V. Mariæ, eſt dies gaudii & lætitię, quia ipſa oritur *quaſi aurora*, ac etiam quia ipſa oritur *ut Luna*.

2. In myſtico Ecclesię cælo Christus Dominus Sol appellatur: Sancti verò ſunt aſtra, quæ ab illo ſole lucem ſuam habent. Sicut autem à ſole plus luminis accipit Luna, quam alia ſidera, ita & in mirabili Eccleſiæ cælo Maria eſt *ut Luna*, quia à Christo, Sole iuſtitiæ, plus luminis accipit, quam alii Sancti, qui quaſi fulgentes ſtellæ in Eccleſia rutilant. Quare cùm plus lumini à Christo accipiat Maria, quam alii Sancti; ita etiam abundantiùs & clariùs nobis lucet, quam alii omnes Sancti, hæc hodie mundo oritur *quaſi Luna*, quæ à Sole Iuſtitiæ Christo abundantiſſimè irradiatur, quæ per ſeipſam, ac per Filium quem paritura eſt opacas quibus mundus ſuperfunditur, peccati ignorantiæ, & erroris tenebras expellit, & quæ nobis plus lucis & gratiarum allatura eſt, quàm omnes Sancti, qui in cælo ſunt. Quare dies nativitatis Mariæ eſt verè dies gaudii, quia ipſa progreditur, ut Luna nos illuminans; ac etiam, quia progreditur *ut Sol*.

3. Maria dicitur *electa ut Sol*; tum, quia ſicut

ſicut Sol oritur ex alto, ſingulari ſplendore rutilans; ſic Maria ex alta Regum & Prophetarum progenie oriens, ſpeciali ſplendore refulget: tùm, quia ſicut Sol omnes alios planetas nobilitate, & fulgore præit; ita beata Virgo, generis nobilitate & virtutum ſplendore, omnes alias creaturas antecedit: tùm, quia ſicut Sol præſtantiſſimum eſt totius mundi ornamentum; ita etiam Maria præcellentiſſimũ eſt totius mundi decus & ornamentum: tùm tandem Maria principaliter dicitur *electa ut Sol*; quia ſicut Sol à Deo electus & poſitus eſt, ut medius ſtet inter planetas, quorum tres ſupra, & tres infra ſe habet; ita & Mariam Deus elegit, ut media ſit, & mediatrix inter ipſum & homines. Chriſtus, Sol juſtitiæ, electus eſt à Patre ut inter ipſum & homines mediator exiſtat: *Unus Mediator Dei & hominum Homo Chriſtus Jeſus*; Maria autem eſt *electa ut Sol*, hoc eſt, ut Chriſtus; ſeu, ut ipſa mediatrix etiam ſit Deum inter & homines: *Maria effecta eſt Dei & hominum veriſſima mediatrix*. Quare cùm Maria naſcatur hodie non ſolùm *ut Aurora* diei prænuntia, & *ut Luna* nos irradians; ſed etiam *ut Sol* inter Deum & nos medius ſtans; certiſſimum eſt, diem nativitatis ejus, eſſe diem gaudii & lætitiæ, reſpectu hominum. Piè ergo, & ſanctè gaudeamus in die natali beatæ Virginis; quæ eſt dies gaudii & lætitiæ, reſpectu hominum; & quæ eſt etiam *dies terroris & triſtitiæ, reſpectu dæmonum*.

1 Tim. 2 — Lau Juſ. ſer. de annunt.

III PAR. *Dies Nativitatis, eſt dies terroris & triſtitiæ, reſpectu dæmonum.*

AUrora, ut latinæ linguæ periti docent, eſt quaſi *avium hora*: quia, illuceſcente aurora, aves gaudent, ac ſuaviſſimo concentu aera mulcent. Maria autem, in nativitate ſua, auroræ ſpeciem verè prætulit: quia, ut ait Richardus à ſancto Laurentio, ipſa naſcente, aves cæli, ſeu, Angeli Dei, ſuas modulati ſunt voces, ac in laudes ejus læti proruperunt: *Aurora, quaſi avium hora, quia, Maria oriente, aves cæli, Angeli ſcilicet, concorditer laudant eam*. Si autem Dei genetricis nativitas fuit dies gaudii & lætitiæ, reſpectu Angelorum; fuit etiam dies terroris & triſtitiæ, reſpectu dæmonum: quia hæc adoleſcentula eis terribilis extitit: *Virgo principibus tenebrarum terribilis fuit*.

Richar. de laud. Virg. l. 7 — Richar. Vict. in cant. c. 26

Poſtquam, dæmon perverſis ſuis ſuaſionibus Adamum, Evam, & univerſum genus humanum vitiavit; adſtitit vindex Deus; ac in tanti flagitii pœnam culpatiſſimo ſatanæ dixit: *Inimicitias ponam inter te & mulierem*. Ecce ſupplicium cui Deus reum dæmonem adjudicavit; quod quidem leviſſimum cenſebunt qui rem ſeriò non ponderabunt: ſed reverà non leve, ſed graviſſimum fuit hoc à Deo ſatanæ impoſitum ſupplicium: quia mulier de qua tunc loquitur Deus, eſt Maria, quam maximè timent dæmones: *Non ſic timent hoſtes viſibiles caſtrorum multitudinem copioſam, ſicut aereæ poteſtates Mariæ vocabulum, patrocinium & exemplum*. Quare cùm Maria ſit dæmonibus inimica, infeſta & formidanda, dies, qua nata eſt, fuit eis dies triſtitiæ & terroris.

Gen. 3 — D. Bon. in ſpec. c. 3

Sæculum quo Maria ſoror Moyſi nata eſt, infelix fuit & infauſtum: quia quo tempore in lucem venit hæc Maria, cœperunt Ægyptii Judæos affligere. Quamobrem, ut adnotat Genebrardus, hæc vocata eſt *Maria* ab amarore, ſeu, ab amaritudine quam temporibus ejus paſſi ſunt Judæi. Dies autem quo Maria Dei genetrix orta eſt, felix ſimul fuit & infelix; felix fuit & jucundus hominibus & Angelis Dei, qui in eius nativitate lætati ſunt; ſed infelix extitit & amarus Angelis ſatanæ, ſeu, dæmonibus, quibus Maria eſt terribilis ſicut, & plus quàm caſtrorum acies ordinata. Terribilis fuit dæmonibus S. Franciſcus à Paula; terribilis & formidandus eis extitit S. Antonius Paduanus; terribiles eis fuere nonnulli alii Sancti, qui eos ſolo verbo ab energumenorum corporibus expulerunt; ſed una Maria, eaque jam à matris ventre egrediens, non ſolùm iis terribilis fuit ſicut hic, vel ille Sanctus; ſed veluti, imò & plus quàm benè ordinata virorum ſanctorum acies.

Genb. l. 1. chron.

Mariam, Dei genetricem, cælorum Reginam, Advocatam peccatorum, & Chriſtianorum auxilium vocare ſolemus; ſed Clemens Alexandrinus novo & ſtupendo loquendi modo eam *ſerpentem fœminam* nuncupat. Serpentis nomen dæmoni perfectiſſimè congruit; qui ſerpentis inſtar immundus, tortuoſus, fallax & ſeductor eſt; ſed quo ſenſu *ſerpens* dici poteſt Maria, cujus puritas ſingularis, innocentia maxima, & ſanctitas admiranda? Reſponderi poſſet, Mariam dici *ſerpentem*: quia ſicut dæmon ſub ſerpentis ſpecie Evam ſeduxit: ita & Maria fuit quaſi alter ſerpens, à quo ſerpens diabolus ſeductus, & devictus eſt: *Sicut diabolus ſeduxit fœminam; ita poſtmodum à fœmina ſeductus eſt*. Sed dicamus, Mariam appellari *ſerpentem fœminam*: quia ſicut dæmon eſt ſerpens quem maximè timent homines; ita & Mariam quaſi ſerpentem timens & reformidant dæmones; nec magis homo aliquis ſerpentem timet,

S. Bern. ho. ſup. Miſſ.

met, quam dæmones Mariam pertimeſcant.

Hæc eſt differentia ſerpentem inter & leonem, lupum, urſum, leopardum, aliaque quantumvis ferocia animalia; quòd cùm iſtis ludimus dum parva ſunt, eaque ſolùm timemus cùm grandia ſunt, ſed ſerpentem quantumvis parvum horremus & pertimeſcimus. Maria, autem, eſt *ſerpens fœmina*; quia ipſa adhuc parvula, & recens nata, dæmonibus formidabilis & terribilis eſt, qui eam non ſolùm in cælo regnantem, verùm & ex matris utero egredientem pavidè perhorreſcunt; dies ergo nativitatis eius eſt dies terroris & triſtitiæ reſpectu dæmonum.

Quare cùm ita dæmonibus terribilis ſit Maria; adhuc in cunis vagiens, auxilium eius adversùs tartareas illas poteſtates ſuppliciter imploremus; ad eam ſepè advolemus, dicamuſque ei cum Doctore Seraphico; *Rogamus te, ò Virgo potentiſſima, ut arceas dæmones à nobis*. Vel ſummi Pontificis Innocentii III. utamur verbis dicentes. *O Maria, ex dignitate qua Dei mater es, imperare potes dæmonibus; compeſce dæmones, ne nobis noceant*. Sed ad Mariæ patrocinium præcipuè confugiamus pro inſtante mortis noſtræ tempore, & hanc ab Eccleſia inſtitutam oratiunculam crebrò repetamus. *Sancta Maria mater Dei, ora pro nobis peccatoribus nunc & in hora mortis noſtræ*.

D. Bon. in ſpec. lect. 11

Veterator ſatanas toto vitę noſtrę tempore malignis ſuaſionibus, & importunis tentationibus ad peccatum & infernum nos pertrahere conatur; ſed nunc maximè, cum inſtat mortis noſtræ hora; tunc *deſcendit diabolus habens iram magnam, ſciens quia modicum tempus habet*. tunc ſuas omnes explicat artes, tunc omnes tendit laqueos, omneſque ſibi notas tunc parat inſidias, ut animas noſtras rapiat, ſui iuris faciat, & ad tartara ducat. Mariam autem invocemus, quæ eſt dæmonibus terribilis; eius pro toto vitæ noſtræ tempore, & præcipuè prò imminente mortis noſtræ hora, auxilium imploremus, hæc verba iterantes. *Sancta Maria, mater Dei, ora pro nobis peccatoribus nunc & in hora mortis noſtræ*. Si autem Maria ſtet pro nobis, ferociſſimos quoſque fugabit dæmones, ac à Deo gratias obtinebit, quibus mediantibus æternam beatitudinem facilè obtinebimus. *Amen*.

Apoc. 12.

DE SANCTO MATTHÆO APOSTOLO

CONCIO UNICA.

Cùm tranſiret Jeſus, vidit hominem ſedentem in telonio, Matthæum nomine; & ait illi; ſequere me. Et ſurgens, ſecutus eſt eum. Matth. 9.

MUlti in cælo ſunt Sancti, qui, dum in hoc mundo viverent, ſuas nullo lethali crimine inquinaverunt animas; ſed alii multi in cælo nunc regnant, qui in hoc mundo homines peccatores fuerunt, & qui in gravia crimina infeliciter ceciderunt.

Non ſatis quidem laudari poſſunt; nec eſt, qui laude dignos non cenſeat illos, qui in hoc mundo ita cautè ambulaverunt, & de ſalute ſua ita fuere ſoliciti, ut nulla unquam lethali noxa ſuas animas deniġrarint. Sed & laudari debent Thomas Apoſtolus, Magdalena, Matthæus, & alii Sancti, qui in mortalia quandoque lapſi ſunt; quia ea per pœnitentiam abluerunt, & quia ſi turpe iis fuit ad mortalia peccata declinare, glorioſum iis fuit talia monſtra debellare, & ad Deum per arctam pœnitentiæ viam redire. Laudemus ergo Matthęum, quem ſancta laudat Eccleſia; illuſtrem hunc laudemus Apoſtolum; non quia peccavit, & per peccata inimicus Dei factus eſt; ſed quia per pœnitentiam à peccatis ſurrexit, Deoque reconciliari, & æterna pręmia aſſequi meruit. Illum Chriſtus in telonio ſedentem vidit; illum ad ſe vocavit; & iſte à telonio ſugens, Chriſtum ſecutus eſt; *Et ſurgens ſecutus eſt eum*. Videamus Matthæum in telonio ſedentem, Chriſtum convivio excipientem, & à Chriſto ad altiora Eccleſiæ munia evectum, &c. *Ave*.

SAnctus Matthęus conſiderari poteſt, ante converſionem, in converſione, & poſt converſionem. Ante converſionem, Matthæus erat homo, qui ſedebat in telonio; *Vidit hominem ſedentem in telonio*. In converſione, hic homo ſurrexit à telonio, ut Chriſtum ſequeretur. *Et ſugens*. Poſt converſionem, hic homo Chriſtum ſecutus eſt. *Et ſurgens ſecutus eſt eum*.

Matthæus, *ante converſionem*, varia exercebat officia, à quibus ſurgere, & quæ relinquere debebat, ut Chriſto placeret;

In

In converſione, ab iis ſurrexit, illa reliquit & grande convivium Chriſto fecit, *Poſt converſionem*, ſecutus eſt Chriſtum, & eminentes dignitates in Eccleſia obtinuit. Videamus Matthæi officia, convivium, & dignitates. 1. *Officia*, quæ ante converſionem exercuit: 2. *Convivium*. quod in converſione Chriſto fecit. 3. *Eminentes dignitates*, quas poſt converſionem in Eccleſia obtinuit.

I. PARS. *Officia quibus ſanctus Matthæus ante converſionem incubuit.*

PLerique Apoſtolorum ante converſionem piſcatores erant: & qui piſces capere ſoliti erant, à Chriſto ad capiendos & ad ſalvandos homines vocati ſunt. At ſanctus Matthæus non erat piſcator, inquit Vincentius Ferrerius; ſed tria officia habebat mala in hoc mundo, quorum unum erat periculoſum, aliud criminoſum, & aliud odioſum. Habebat enim. 1. *Officium campſoris*, quod eſt periculoſum. 2. *Officium uſurarii*, quod eſt criminoſum. 3. *Officium collectoris jurium Imperatoris*, quod eſt odioſum.

S. Vinc. ſer. de S Matt.

1. Omnes qui multas tractant pecunias, in magno verſantur peccandi periculo. *Tùm*, quia ex frequenti pecuniarum contrectatione nimius ad eas naſcitur affectus. *Tùm*, quia iis, quibus multa ineſt pecunia, terrena etiam multa in eſſe ſolent negotia, quibus ita ſe immergunt, ut Dei, ſuæque ſalutis obliviſcantur. *Tùm*, quia ſicut qui tractat oleum, carbones, vel picem, inquinatur ab eis; ita qui tractat pecunias, ab iis inquinari ſolet. Et ideò dicit ſacra Scriptura. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea*. Sed ſi omnibus periculoſa ſit pecuniarum contrectatio, maximè campſoribus: *Tum* ob intentionem uſurariam, cum qua ſua ſæpè exercent officia. *Tùm* ob lucra ipſis ratione cambii accedentia, quæ ſæpè accipiunt, vel cum nimio exceſſu, vel ſine juſto titulo. Iſtud autem eſt officium periculoſum, cui ante converſionem vacabat Matthæus, qui *in civitate Capharnaum, qua eſt maritima, tenebat tabulam, ſive menſam cambii*. Matthæus ergo, ante converſionem ſedebat in telonio, ſeu *in menſa cambii*, ut explicat ſanctus Vincentius Ferrerius; ibique ſedebat, inquit ſanctus Petrus Chryſologus. *Quia ſtare non poterat, pondere cupiditatis oppreſſus*. Ibi ſedebat: nec ſurgere poterat, niſi adjuvaret Jeſus. Ibi ſedebat; & cùm ibi ſederet Matthæus, tranſivit Jeſus, qui illum vidit, illumque vocavit: *Cùm tranſiret inde Jeſus, vidit hominem ſedentem in telonio, Matthæum nomine; & ait illi, ſequere me, & ſurgens ſecutus eſt eum* Chriſti, omnes Apoſtolos ad ſe trahentis, virtutem admiratur ſanctus Joannes Chryſoſtomus, ſed Chriſti virtutem in Matthæi, quàm in aliorum Apoſtolorum converſione magis eluxiſſe fatetur, quia tunc eum convertit, cùm adhuc in telonio ſederet, & cùm in periculoſo campſoris officio perſiſteret. *Monſtrat vocantis virtutem, quoniam non deſiſtentem à periculoſo officio, ex mediis ipſum evulſit malis*. At Matthæus non ſolum habebat campſoris officium, quod eſt periculoſum. *Sed etiam officium uſurarii, quod eſt criminoſum, & ex ſe malum*.

Eccli. 13.

S. vinc. Fe. ibid.

Ibid.

Chryſol. ſer. 29.

Laſt ve Sanctuar.

2. Uſura grave eſt peccatum, cùm jure naturæ, jure divino, jure humano, tam Eccleſiaſtico, quàm civili prohibeatur, uſuramque ita deteſtatur Eccleſia, ut uſurarios publicos excommunicet, ad Eccleſiaſtica beneficia inhabiles declaret, in loco ſacro ſepeliri vetet, aliiſque gravibus pœnis plectat. Matthæus autem, quaſi ex officio, uſurarius erat, uſuris enim pecunias fraudabat. *Erat fraudator pecuniæ*. Ille etiam lucris uſurariis multa patrabat crimina. *Lucrorum cumulabat peccata*. Et ut ait ſanctus Vincentius Ferrerius. *Matthæus habebat officium criminoſum, quia erat uſurarius*.

Chryſol. ſer. 30.

Magna erat differentia Matthæi inter & alios Apoſtolos, quos Chriſtus elegit. Alii enim Apoſtoli erant pauperes, & Matthæus erat dives, alii erant humiles piſcatores, qui ea quæ ad victum neceſſaria erant, manu & arte ſibi comparabant; Matthæus verò vir erat ditiſſimus, *lucris ſæculi onuſtus*, ut ait ſanctus Petrus Chryſologus. Et ſi ab eodem Chryſologo petas, quibus viis dives factus ſit ſanctus Matthæus; reſpondebit. *Matthæum, de telonio divitem, de uſuris locupletem*. De uſuris quidem locuples erat, quia criminoſum uſurarii officium exercebat, & tali officio ditatus erat.

Chryſol. ſer. 28.

Matthæum autem, ex officio uſurarium, vocavit Chriſtus, dicens ei. *Sequere me*. Non ei pollicitus eſt Chriſtus, quòd illum faceret Apoſtolum, piſcatorem hominum, Evangelii ſui prædicatorem, & totius Orbis Paſtorem, ſed ei ſolùm imperiali voce dixit. *Sequere me*. Quaſi dicat. *Depone tanta fraudis onera; pondera cupiditatis, uſurarum molem*, & ſequere me. Quo audito, Matthæus depoſita pecuniarum ſarcina, & dimiſſo ſceleroſo uſurarii officio ſecutus eſt Chriſtum. Nec ſolùm Matthæus habebat officium uſurarii, quod erat criminoſum, *ſed habebat etiam officium collectoris jurium imperatoris, quod erat odioſum*.

Chryſol. ſer. 14.

3. Jurium Regiorum collectores plerumque odio habentur à populis, quia hi, poteſtate ſibi tradita, & officio quo funguntur abutentes, populos vexare ſolent, pauperes iniquè gravant, eoſque plus quam debeant, ſolvere cogunt. Odioſo autem hoc fungebatur officio Matthæus, qui *erat telonarius, colligens jura Imperatoris*. Unde de Matthæo dicitur, quòd eſſet publicanus, & quòd in telonio ſederet. De eo dicitur, quòd eſſet publicanus, qui erat vectigalium publicorum exactor, & collector. ut enim ait venerabilis Beda, *Publicani vocantur hi, qui vectigalia publica exigunt*. De eo etiam dicitur, quòd ſederet in telonio; ex quo patet, eum fuiſſe vectigalium & jurium Imperatoris collectorem, telos enim Græcè, Latinè idem eſt ac vectigal; & Matthæus ſedens ad telonium, nil aliud eſt, quàm Matthęus ſedens *ad collectionem, curam, diſpenſationemque vectigalium*, ut exponit Doctor Angelicus.

S. Vincent Ferr. 1. id.

Matthæus ergo *odioſo colligendi, & exigendi veſtigalia fungebatur officio*, & tamen mox ut eum Chriſtus vocavit, *ſurgens ſecutus eſt eum*. Non petiit à Chriſto facultatem inviſendi parentes, ut illis valediceret, licentiam non poſtulavit, temporaneum aliquod negotium priùs perficiendi, vel Imperatorem adeundi, ut illi officii & negotiationis ſuæ rationem redderet, *Sed officii ſui rationes incompoſitas & imperfectas relinquens*, ut ait ſanctus Remigius, ſtatim & abſque ulla mora ſecutus eſt eum.

Pet dam. ict. 47.

In cat. aur. D. Thom. Matth. 9.

Miramini efficaciam vocationis Chriſti, miramini promptam obedientiam Matthæi, miramini hujus campſoris, uſurarii, & publicani converſionem, ſed & ſi hic homo, qui tam periculoſa, tam ſceleroſa, & tam odioſa exercebat officia, convertatur ad Dominum & ſalvetur, de veſtra converſione & ſalute nolite deſperare. Advertite, quòd Matthæus in Evangelio à ſe ſcripto *ſe publicanum nominat, ut oſtendat legentibus, nullum debere ſalutem deſperare, ſi ad meliora converſus ſit, cùm ipſe de publicano in Apoſtolum ſit repentè mutatus*. Quare quocumque fungamini officio, nolite de ſalute deſperare, ſed ſi officia exerceatis, quibus indigni eſtis, vel quæ vos ad multas injuſtitias, multaque ſcelera trahunt, ea abjicite, melius enim vobis erit hujuſmodi officia relinquere, quam in æternum damnari. Sed poſtquam locuti ſumus de officiis, quæ Matthæus ante converſionem exercuit *de convivio, quod in converſione ſua Chriſto fecit, aliquantulùm differamus*.

S. Hier. in II. cat. aus.

Convivium quod Chriſto fecit Matthaus. II. PARS.

Matthæus, qui erat ditiſſimus, & lucris ſæculi onuſtus, Chriſto magnum fecit convivium, ad quod alios multos invitavit publicanos, ex quo Phariſæi occaſionem murmurandi ſumpſere. *Fecit ei convivium magnum Levi in domo ſua, & erat turba multa publicanorum, & aliorum, qui cum illis erant diſcumbentes, & murmurabant Phariſæi*. De hoc autem convivio tria, ſcitu digna, explicabo. 1. Cur Matthæus hoc convivium fecerit. 2. Cur Chriſtus ei adfuerit. 3. Cur Phariſæi murmuraverint. Luc. 5. 9.

1. Sicut qui ſtatum Religioſum amplectuntur, ut oſtendant, quanto gaudio valedicant mundo, terrena omnia relinquant, & religioni ſua dent nomina, convivii cujuſdam ſpeciem facere ſolent, & nonnunquam magna convivia faciunt, ita, inquit Sanctus Vincentius Ferrerius, Chriſto & aliis magnum & magnificum fecit convivium Matthæus, ut manifeſtaret, ſe non ægrè, ſed liberè, hilariter, ac ſummo cum gaudio terrenis abrenuntiare, & Chriſti Salvatoris obſequio ſe conſecrare.

Alia ratio, qua Matthæus ad convivium Chriſto faciendum adducitur, eſt, ut Chriſti affectum, & benevolentiam ſibi conciliet. Qui enim anteà Magnatum ſæculi amorem ſibi conciliare curaverat, jam à Chriſto ſolùm amari deſiderat, & ideò ut ejus benevolentiam acquirat, eum convivio excipit. Ac ut loquitur Chryſologus? *Suſcipit ſuſceptorem ſuum, Paſtorem ſuum paſcit, ut cibi & potus fœnore debitorem ſuum ſibi faciat & acquirat*. Chryſ. ser. 54.

Alia & potiſſima ratio, qua ad convivium Chriſto faciendum motus eſt Matthæus, fuit, ut Chriſtus in hoc convivio alios publicanos, qui invitati erant, converteret, hæc erat Matthæi intentio, hic finis quem ſibi propoſuerat. *Intentio beati Matthæi fuit, ut illi etiam converterentur*. Sic ratiocinabatur Matthæus, ſi Chriſtus me convertit, licèt Publicanus eſſem, multiſque ſæculi negotiis involutus, ita & convertet illos. Quare magnum convivium fecit, ad quod Chriſtum & Publicanos invitavit, ut in hoc convivio Chriſtus illos converteret. S. Vinc. ib.

2. Ecce cur Chriſto convivium fecit Matthæus, ſed cur Chriſtus, qui crebris jejuniis carnem ſuam affligere ſolitus erat, feſtivo Matthęi voluit adeſſe convivio? Cur Salvator, qui carnem noſtram crucifigere docuit vo-

voluit magno adeſſe convivio, ubi non crucifigitur, ſed fovetur, & delicatè nutritur caro.

Scio, ſuperbos Phariſæos temerè judicaſſe, quòd Chriſtus illi adſtiterit convivio, ut exquiſitis cibis ventrem impleret, & ut abdomini ſatisfaceret; *Phariſæus prandium Dominicum putat, non virtutis eſſe, ſed ventris; non ſpiritus, ſed carnis: non divinæ bonitatis, ſed voluptatis humanæ, terreni luxus, non gratiæ cæleſtis*. At abſit, talia cogitare de Chriſto, qui ſemper ob fines ſanctos & ſupernaturales operabatur. Et ſi credamus Chryſologo, Chriſtus huic non adfuit convivio, ut opiparè epularetur: ſed ut teſtaretur, ſe gaudere de reditu, & converſione Matthæi, qui multis negotiis temporalibus, pluribuſque peccatis erat irretitus; *Chriſtus epulabatur, non cibis, ſed reditu peccatoris*. Si fidem adhibeamus Chryſoſtomo, huic convivio non adſtitit Chriſtus, ut ventri conſuleret; ſed ut majorem fiduciam præſtaret Matthæo: *Vocatum autem Levi Dominus honoravit, dum cum eo confeſtim epulatus eſt. Hoc enim ei majorem præſtabat fiduciam*.

Chryſ. ſer. 30. — Chryſ. in ſer. 9. — Chr. ſ. in cat. aurea Luc. 5.

Addamus, quòd huic convivio adfuerit Chriſtus, ut ibi occaſionem ſumeret monendi, corripiendi, erudiendi & convertendi alios Publicanos, qui erant invitati; & reverà illos convertit. Ut enim ait Theopilactus; *Alios Publicanos, cum quibus convivabatur, lucratus eſt Dominus; nam propterea illorum conviva fit, ut illos attrahat*. Eccecur Matthæi convivio adfuerit Chriſtus. Viſo autem fine, quo ad tale convivium ductus eſt Salvator, inquiramus, cur murmuraverint Phariſæi.

Theoph. in c. 5. Luc.

3. Circa finem convivii, ut advertit ſanctus Vincentius Ferrerius, cùm januæ domus ſancti Matthæi eſſent apertæ, & quidam ex Chriſti Diſcipulis circa portam comederent, acceſſerunt ad eos Phariſæi murmurantes. *Murmurabant phariſæi & Scribæ eorum, dicentes ad Diſcipulos ejus: quare cum publicanis & peccatoribus manducatis, & bibitis?* Cur ſic murmurabant Phariſæi? Videtur, quòd murmuraverint, ob duos malos & peſſimos fines.

Luc. 5.

Primò enim murmurabant, ut Diſcipulos à Chriſto averterent. *Phariſæi, volentes Diſcipulos à Chriſto avellere, accuſabant publicanorum convivium*. Et reverà hunc fuiſſe finem à Phariſæis intentum, patet ex ipſis verbis Phariſæorum, qui coram Diſcipulis murmurantes, dicebant eis: *quare cum publicanis & peccatoribus manducatis & bibitis?* Quaſi dicant: cur adheretis Chriſto tanquam Mæſſiæ, & quaſi homini à Deo miſſo ad ſalutem populorum; cùm vi deatis illum conviviis adſtare, ac cum publicanis & peccatoribus manducare? Certè illi valedicere, & ad propria redire debetis. Ecce quid ſuis murmuribus intendebāt Phariſæi: ecce primum finem quem in mente habebant.

Theoph. in c. 9. Matth.

Secundò, murmurabant Phariſæi: quia tanta eorum erat invidia, ut ferre non poſſent, quòd viri uſurarii, & publicani cælum raperent. *Invidia accendebantur; eò quòd uſura, quæ vaſtabat terram, tollebatur ad cælum*, videbantur Phariſæi vero zelo ſuccenſi, cùm murmurantes dicebant; cur Chriſtus & Diſcipuli ejus cum publicanis & peccatoribus manducarent? At non igne veri zeli, ſed igne invidiæ exardeſcebant. Invidebant Chriſto, & invidebant iis qui convertebantur; *Invidebant Chriſto*, qui ubique, etiam in ipſis conviviis peccatores ad ſe trahebat, & ad eum convertebat. *Invidebant* publicanis, & peccatoribus, eò quòd ad Deum converterentur, & cælum raperent. Ecce quæ de Matthæi convivio dicenda judicavimus. Sed poſtquam de Matthæi convivio locuti ſumus, finem huic orationi faciamus, *aliquantulum diſſerendo de dignitatibus, quibus Matthæus poſt converſionem floruit*.

Chryſ. ſer. 28

Eminentes dignitates, quas poſt converſionem Matthæus in Eccleſia obtinuit.

3. PARS.

MAgnus poſt converſionem ſuam fuit ſanctus Matthæus, & magnæ fuerunt dignitates, quas in Eccleſia obtinuit. Fuit enim Apoſtolus, Evangeliſta & Martyr: 1 *Fuit Apoſtolus*, & inter Apoſtolos zelantiſſimus; 2. *Fuit Evangeliſta*, & inter Evangeliſtas primus; *Fuit Martyr*, & inter Martyres generoſiſſimus.

1. Chriſtus, qui de lapidibus ſuſcitare poterat filios Abrahæ, Matthæum publicanum campſorem, & cambiis uſurariis deditum, unico intuitu, & duobus verbis in Apoſtolum immutavit. Vocanti enim Chriſto, neque obſtitit, neque vacillavit Matthæus; ſed protinùs obtemperavit: cùmque audivit Chriſtum dicentem. *Sequere me*; ſtatim, *relictis omnibus, ſurgens, ſecutus eſt eum*. Ac qui anteà ut peccator inſpiciebatur, ad dignitatem Apoſtolicam evectus, & Apoſtolorum Collegio eſt aggregatus.

Ecce Matthæum ad Apoſtolicam dignitatem ſublimatum: ſed & inter Apoſtolos fuit zelantiſſimus, ſummoque zelo Apoſtolica munia obivit. Poſtquàm enim in die Pentecoſtes Spiritus ſanctus in linguis igneis ſuper Apoſtolos deſcendit, ipſi diviſerunt ſibi totum terrarum Orbem, & cuique ali

qua contigit mundi pars, in qua Chriſti fidem prædicaret. Matthęus autem zeli, & Spiritus ſancti igne ſucceſſus, primò Parthos adiit, ubi tot erant Barbari, quot homines; deinde Paleſtinæ cunctas peragravit regiones, in quibus gravia perpeſſus, & ardua pro animarum ſalute operatus eſt. In Æthiopiam poſteà ſe contulit, zeloque ſemper accenſus Apoſtolico, ibi prædicationibus, præclaris vitæ exemplum, & miraculis quæ operatus eſt, multas gentes convertit ad Chriſtum. Nec hic ſtetit Apoſtoli Matthęi zelus; in Ægipto enim & Meſopotamia prædicavit, totque regiones peragravit, ut univerſum mundum ſuis virtutibus, ſuiſque

Chryſ. ſer.

concionibus illuſtraſſe videatur. *Matthæus totum Orbem ſplendore Evangelicæ Prædicationis irradiat.* Ecce Apoſtolorum zelantiſſimum: ſed Matthæus fuit etiam Evangeliſta *& inter Evangeliſtas primus.*

2. Matthæus haud dubiè fuit primus Evangeliſtarum, ratione temporis, quo Evangelium ſcripſit. Ut enim ait Theophilactus

Theoph. Præfat. in Matt.

Matthæus omnium primus ſcripſit Evangelium Hebraico idiomate, ad eos qui ex Hebræis crediderant; poſt octo annos aſſumpti in cælos Chriſti Marcus poſt decem annos aſſumpti in cælos Chriſti, ex ore Petri edoctus, ſcripſit, Lucas autem poſt quindecim annos, denique Joannes poſt triginta duos annos. Matthæus ergo fuit Evangeliſtarum primus, ratione temporis, quo ſcripſit Evangelium. Sed in eo etiam, reſpectu aliorum Evangeliſtarum, fuit quædam præcellentia, & quidam

Pet. Dam.

primatus dignitatis: *Quem cæteris novimus in ſcribendo Evangelio primum, non ambigimus, inter eos illi fuiſſe cujuſdam privilegii primatum.* Lucam quidem & Marcum dignitate pręceſſit Matthæus: quia illi non fuere Apoſtoli, & ipſe fuit Apoſtolus. Joannem etiam Evangeliſtam dignitate præivit: quia iſte Martyr non fuit; Matthæus vero Evangelium quod ſcripſit, ſanguine ſuo purpuravit, & martyrio confirmavit. Ac proinde Matthæus alios Evangeliſtas aliquo

Pet. Dam. ſer. 50.

modo dignitate præit: *eſtque Evangeliſta Evangeliſtarum, qui Dux, & præceſſor, ac primus omnium reperitur.*

Hunc Matthæi ſupra alios Evangeliſtas primatũ egregia ſimilitudine explicat eminentiſſimus Cardinalis Petrus Damianus, qui quatuor Evangeliſtas conferens cum quatuor illis fluminibus, quæ ex terreſtri Paradiſo ſuam ducunt originem; Matthæũ per fluvium Phiſon, qui eſt omnium primus, & à quo aurum puriſſimum oritur, repræſentari aſſerit. *Sicut Phiſon primus eſt fluviorum de Paradiſi fonte procedentium, ita Matthæus inter reliquos Evangeliſtas primum obtinet locum.* Matthæus ergo fuit inter Evangeliſtas primus: *Sed fuit etiam Martyr, & inter Martyres generoſiſſimus.*

3. Iphigeniam, Egipii Regis Æthiopum filiam, ſacro Baptiſmatis lavacro initiavit, & ad emittendum virginitatis votum adduxit Matthæus. Quod ægrè tulit Hirtacus Rex, Egipii ſucceſſor, qui eam in uxorem ſumere ambiebat; cùmque ſacrilegum cum ea matrimonium inire pertentaſſet, deſiderium ejus improbavit Matthæus, & ſanctam Virginem Iphigeniam ad ſervandum virginitatis votum generosè hortatus eſt, quare Hirtacus, furore exardeſcens, Matthæum, ſacra facientem, occidi curavit. Unde à Petro Damiano Matthæus vocatur *virginitatis victima*; quia, ſcilicet, occiſus eſt, eò quòd Iphigeniam ad virginitatem ſervandam adduxerit.

Occiſus fuit ſanctus Joannes Baptiſta: quia adversùs Herodis luxuriam declamavit, & Matthęus, dum ſacroſanctum Miſſę ſacrificium Deo offerret, impii Regis mandato occiſus eſt, eò quòd Iphigeniam ad perſeverandũ in ſtatu virginitatis hortatus ſit. Quare triplex Deo ſimul ſacrificium obtulit Matthæus; virginitatis, ſcilicet, corporis Chriſti, & proprii corporis. Virginitatis Deo obtulit ſacrificium; cùm fuerit virginitatis victima: ei obtulit ſacrificium corporis Chriſti; cùm ſacrilega confoſſus fuerit lancea eo tempore, quo ſacrum Miſſæ ſacrificium celebrabat; ei proprii corporis ſacrificium obtulit: quia dum tyranni ei mortem inferebant, ipſe proprium corpus, propriamque vitam Deo voluntariè, & generosè immolabat: ac ſemetipſum Deo in ſacrificium offerebat. Unde Matthæus, non Apoſtoli ſolùm & Evangeliſtæ, ſed etiam Martyris dignitatem & gloriam obtinuit.

Attendite nunc, & ſeriò Matthæum ante converſionem, in converſione, & poſt converſionem ejus conſiderate. Matthæus, licèt ante converſionem ſuam periculoſis, ſceleroſis, & odioſis officiis incubuerit: ad Chriſtum tamen ſe convertit, & Sanctus factus eſt: quare confidite in Domino; de veſtra non deſperetis ſalute: ſed quantumvis & mundo, & peccatis addicti ſitis, certi eſtote, Deum vobis fore propitium, ſi deliciis valedicere, & pœnitentiam agere velitis.

Matthæus in converſione convivii Chriſto fecit. Convertimini ad Chriſtum, inſtar Matthæi; convertimini ad eum in toto corde veſtro, & grande ei parte convivium, non ex materialibus cibis concinnatum, ſed puritate lilis, & aliarum virtutum fru-

fructus compactum. Quia, ut ſanctus Bernardus. *Ipſe dicitur paſci inter lilia candida, & odore virtutum delectari.*

Sanctus Matthæus poſt converſionem, factus eſt inter Apoſtolos zelantiſſimus, inter Evangeliſtas primus, & inter Martyres generoſiſſimus. Miramini has dignitates, quas in gradu perfectiſſimo poſſedit Matthæus: & ſi ad tantas dignitates aſpirare non poſſitis: ſaltem ad Chriſtianiſmi perfectionem anhelate, & in perfectos Chriſtianos mutari contendite.

Heu! quid vobis proderit preclaro hominis Chriſtiani nomine inſigniri; ſi ſanctis operibus chriſtianę religionis perfectionem non aſſequamini? Quid proderit, aliud profiteri, & aliud agere? Quid proderit, Chriſtianum eſſe nomine, & moribus Chriſtianum non eſſe? Certè nihil proderit. Quare hortor & obſecro vos, *ut dignè ambuletis vocatione, qua vocati eſtis.* Cùm vos Deus ad Chriſtianiſmum vocaverit, vivite ut Chriſtiani, & ad chriſtianam perfectionem pervenire contendite: dabitque Deus gratiam in hoc mundo, & æternam beatitudinem in cælo. *Amen.*

DE SANCTIS,

COSMA ET DAMIANO

CONCIO UNICA.

Honora Medicum. Eccli. 38. 1.

QUi omnium artium & ſcentiarum originem ſtudioſè inquiſierunt, medicinam non aliunde quàm è celo prodiiſſe confeſſi ſunt. Inventor illius eſt Deus, qui cùm omnium malorum naturæ author eſſe voluerit, voluit medici perſonam gerere; artemque, qua ſanari poſſent, homines docere. Per ſe ſolum, ſine ullo creaturarum concurſu, infirmitates noſtras ſępè curat; ſed ſæpè etiam, quaſi ad tantum miniſterium ipſe minùs ſufficiens eſſet, terrenos medicos, veluti coadjutores, ad curandas mortaliũ infirmitates advocat. Nec plebejos ſolùm ad tantum munus vocatos eſſe credas, multi enim Pontifices, Reges plurimi, Angeli, & ipſe Chriſtus, medici nomen & munia gerere non dedignati ſunt. Nec vile quid arbitreris, hoc fungi munere: quid enim excellentius, quàm diros infirmitatum ſopire dolores, inordinatos corporis humores componere, oppreſſam adjuvare naturam, priſtinas vires inſirmo reſtituere; & animam exire paratam in corpore detinere? Quid mirabilius, quàm ægrotis ſanitatem conferre, quàm à mox morituris mortem propulſare, quàm homines quaſi à ſepulchro eruere? ac arte ſua facere, ut qui jam inter homines vivere deſinebant, de novo homines fiant, & cum hominibus vivere & verſari perſeverent.

Hæ & aliæ his ſimiles artis medicæ operationes, Clementi Alexandrino ita portentoſæ viſæ ſunt; ut medicos, à quibus fiunt, deos vocaverit; *Et medici in ſæculis, qui hominum terreſtribus inſunt: hinc exiſtunt dii.* (Clem. Alex. 1. Strom.) Sanctos tamen Coſmam & Damianum non dicam deos, quia medicos; ſed ex arte medica, qua in toto orbe famoſi extitere, eorum elogia elicere, voſque ad illis debitum honorem impendendum allicere conabor. *Honora medicum.* Sed priùs, &c. *Ave.*

UT hominum oculis veram perfecti medici effigiem objicerent antiqui, penicillo delineare ſoliti erant venerandum ſenem, albam gerentem barbam, præclara redimitum corona, à dextris habentem gallum gallinaceum, & à ſiniſtris canem, inter quos medius cernebatur ſerpens. *Corona*, qua redimitus erat ille ſenex, indicabat, medicis non ſecus ac Regibus obtemperandum. *Barba ejus alba*, ſignificabat, medicum ſine longo uſu, & diuturna experientia peritum eſſe non poſſe. *Gallus, Canis & ſerpens* denotabant, verùm medicum, galli vigilantia, fidelitate canis, & ſerpentis prudentia pollere debere.

En quidem pulchram perfecti medici ideam; pulchriorem tamen, & meo quidem judicio, excellentiorem in duobus Sanctis quorum hodie feſtivitate gaudemus: boni medici expreſſam imaginem videmus. Hi etenim perfectiſſima artis medicæ ſunt exẽplaria, quibus tres potiſſimæ Chriſtiani & abſoluti medici infuere qualitates, ſcientia, ſcilicet, charitas, & pietas. Sanctorum horum medicorum intellectus infuſa fuit ſcientia illuſtratus, manus eorum ardentiſſimæ charitatis operibus fuere fœcundę, & eorum corda altiſſimæ in Deum pietati fuere conſecrata. Videamus, quæſo, quam eminens eorum fuerit ſcientia, quàm ardens charitas, quàm admirabilis pietas. Aut ut meam meliùs mentem explicem, dicamus, ſanctos Coſmam & Damianum fuiſſe medicos, 1. Doctrina fulgentes, 2. Charitate ardentes, 3. Pietate inſignes.

Digitized by Google

1. PARS. *Sancti Coſmas & Damianus fuere medici doctrina fulgentes.*

Cum medicina ſit ars nobiliſſima, à Deo
hominibus ad illorum ſolatium data,
nullus homo, ſi ſapiens ſit & prudens, eam
Eccli. 38 deſpiciet & contemptui habebit. *Altiſſi-
mus creavit de terra medicamenta, & vir
prudens non abhorrebit illa.* Dicam tamen,
cum bona pace medicorum, quos ut Docto-
res, Republicæ neceſſarios, veneror, me-
dicinam quæ in ſe perſpicax eſt, & homi-
num æſtimatione digna, cæcam ſæpè eſſe,
& vilem in iis qui illam profitentur: quia hi
ſæpè ita cæci ſunt & ignari, ut ex infirmis
curæ illorum demandatis, plures occidant:
paucoſque ſanent, & priſtinæ ſanitati re-
ſtituant. Ignaros hujuſmodi medicos hæ-
reticos vocat Clemens Alexandrinus. *Sunt
Clem. Alex. 7. Strom. in medicina hereſes.* Hi autem ſunt hæreti-
ci, non in fide, ſed in arte medicinæ,
in qua ſępè ob ignorantiam ſuam gravi-
ter errant, & infirmis graviſſimè no-
cent.

In hujuſmodi hæreſes non inciderunt ſan-
cti Coſmas & Damianus; in arte medica hi
non erraverunt, cùm cęleſti lumine illuſtra-
ti illam exercuerint. Errare non poterant hi
S. Thom. à Villa. nova conc. de ſanctis Coſma & Dam. medici, cùm ſcientia non tam laboribus
multis comparata, quàm cælitus infuſè in-
firmos curarent; *Hi non tam ſcientia acquiſi-
ta, quàm Dei gratia ægrotos curabant.* San-
ctorum Illorum medicorum ingenium erat
quaſi cælum, in quo duplex lucebat lumina-
re, majus ſcilicet, & minùs: notiones quas
ſtudio acquiſierant, erant *luminare minus*,
& hæ quas per divinam infuſionem accepe-
rant, erant *luminare majus.* Duplici autem
hoc illuſtrati lumine, in arte medica do-
ctiſſimi erant, & peritiſſimi, nullus in
eorum mentibus error irrepſerat, nulla-
que hæreſis: ſed medicinæ principia, mor-
borum naturam, & remedia ad morbos quos-
libet curandos idonea ita perfectè norant,
ut innumeros infirmos curarent.

Plus cavendum eſt à morbo inquit Chryſo-
ſtomus. Quod ſanè intelligendum de me-
dicis ignaris, qui plus timendi ſunt, quàm
ipſi morbi; quia hujuſmodi medici oc-
cidere ſolent, & impunè occidunt infir-
mos, ad quos curandos vocati erant. Hi
ſunt, de quibus dici ſolet: *Soli medico & ad
vocato occidere licet impunè.* Hi ſunt, qui
infirmitates augent, quas tollere deberent
& qui mortem inferunt his, à quibus pecu-
nias accipiunt, ut vitam prorogent. Hi
uno *recipe*, ſeu, uno præſcripto, contra
rectas artis regulas dato, ad manes mit-
tunt hæredem ditiſſimum, famoſſimum
Doctorem, publicæ rei adminiſtratorem,
Ducem, Principem, Regem, aut ali-
am cujuſvis conditionis perſonam. Ab
hiſce medicis plus ſanè cavendum, quàm à
morbis: ſed non timendi qui docti ſunt,
quales dicam, eos, qui benevolum jam mi-
hi præbent auditum, quos ſcimus doctoratus
laurea eſſe inſignitos, & qui digni ſunt, qui
ab hominibus æſtimentur, & ab infirmis in
auxilium vocentur. Sed quid de ſanctiſſimis
medicis Coſma & Damiano? Iſti non fue-
runt medici ignari, à quibus cavendum;
ſed ob infuſam à Deo acceperant infirmos
curandi artem, ab omnibus deſideraban-
tur, & vocabantur; tantaque eorum erat
peritia, tanta in curandis infirmis dexte-
ritas, ut ad ſe venientes undequaque infir-
mos facillimè curarent, & præſtinæ ſa-
nitati reſtituerent.

Non errabant iſti medici operationibus
ſuis: quia ſcientia divinitùs infuſa erant ir-
radiati. Unde Sanctos illos conferre poſſu-
mus cum Raphaele Archangelo, qui voca-
tur Dei medicina: *Raphael medicina Dei.*
Sanctus ille Archangelus non vocatur medi-
cus: ſed *medicina*: quia medicina eſt ex ſe
perſpicax & infallibilis: medici verò ſunt
erroribus obnoxii. Non vocantur etiam.
Raphael medicina hominum, ſed *medicina
Dei*: quia homines falluntur ſæpè in medici-
næ uſu & exercitio: Deus verò nec in hoc,
nec in re quacumque falli poteſt. Quod
& dici poteſt de ſanctis Coſma & Damia-
no: hi etenim erant quaſi ipſa medicina,
& erant Dei medicina: quia hæc eis a
Deo ars ita fuerat infuſa, ut in curandis
infirmis non fallerentur.

Licèt hominum corda ſolus Deus ſcrutari
valeat; & licèt ipſe ſolus perfectè cognoſcat
abſcondita cordium. Angeli tamen per illa
tiones & per conjecturas in cognitionem
nonnunquam veniunt eorum quę homo
corde averſaverit; & hoc norunt, vel
ſpecies ſenſibiles, qua in hominum ima-
ginatione concitari advertunt: vel ex va-
riis morbis, quos in eorum appetitu
fieri adnotant, ex quibus probabiliter,
& conjecturaliter inferunt, quæ ſint co-
gitationes liberæ cordis eorum. Unde, reſ-
pectu cordis humani, Angelorum ſcientia
eſt ſolummodò conjecturalis. Et hujuſ-
modi eſt etiam ſcientia medicorum, reſpe-
ctu infirmorum: ſicut Angeli corda homi-
num; ita & medici infirmitates homi-
num per conjectiones agnoſcunt, Ve-
rum eſt, quòd in medicina, ſicut in aliis
ſcientiis & artibus, aliqua ſunt prima prin-
cipia evidentia & infallibilia; ſed omnia alia

in.

in opinione verſantur, & in praxi omnes ferè medicorum ratiocinantes in conjecturis fundantur. Unde enim cognoſcunt medici, aliquem hoc vel illo morbo laborare, niſi ex arteriæ pulſu, ex colore vultus, ex linguę ſiccitate, & externis aliis ſymptomatibus, quæ ſæpè fallacia ſunt, & in errorem inducunt medicos, qui ex exterioribus his ſignis de morborum natura & remediis adhibendis conjectantes, ſępiſſimè falluntur? Sed illuſtres duo medici, quorum hodie memoriam facimus, hujuſmodi erroribus non erant obnoxii, altioribus enim regebantur principiis, cæleſtibus irradiabantur luminibus, ac ſcientia ita infallibili & evidente illuſtrabatur intellectus illorum, ut omnis generis morbos, quantumvis ex natura ſua inſanabiles, facilè curarent. Infuſa hac ſcientia maximos quoſque febris ardores mitigare & ſiſtere noverant, hac ſcientia illuſtrati, acutiſſimos quoſque calculi, dentium & podagræ dolores ſopire ſciebant: hac ſcientia claudis incedendi facultatem, cæcis viſum, mutis loquelæ uſum, & infirmis quibuſque perfectam ſanitatem conferebant, hac irradiati ſcientia homines gravibus, periculoſis & deſperatis morbis affectos, ſanos faciebant. O quàm docti fuere hi ſancti; ſed ſi hi fuere medici doctrina fulgentes, *hi fuere etiam medici charitate ardentes.*

II PARS *Sancti Coſmas & damianus fuere Medici charitate ardentes.*

Multi ob ſolam curioſitatem, multi ob vanitatem, & multi ob avaritiam ſcire deſiderant, pauci verò, ut ſcientia ſua utantur ad charitatis opera in proximum exercenda, ſcientia tamen ſine charitate, aut nullius, aut modici valoris eſt. Velim, ut tanta polleas ſcientia, quanta Prophętę & Angeli, velim, omnia te fidei myſteria noſſe, teque omnem penitùs ſcientiam poſſidere, ſi ſimul cum ſcientia charitatem non habeas, omnis tua ſcientia aut nihil, aut parùm tibi proderit. *Si,* 1. Cor. 13. 1. *linguis hominum loquar, & Angelorum; charitatem autem non habeam, factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens. Et ſi habuero prophetiam, & noverim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, charitatem autem non habuero, nihil ſum.*

Quid profuit Lucifero ſumma, qua illuſtratus fuit, ſcientia? Quid aliis dæmonibus profuit. altiſſimas de divinitate habuiſſe notiones? Quid Platoni, quid Ariſtoteli, quid innumeris aliis Gentilibus profuit, ſcientia ſua totum terrarum orbem illuſtraſſe? Sed quid ſanctis Coſmæ & Damiano artem medicam perfectiſſimè ſcire profuiſſet, ſi ſimul cum ſcientia charitatem non habuiſſent? Ad nihilum quidem eis profuiſſet illa ſcientia. At plurimùm eis profuit, artem medicam callere: quia ſimul cum ſcientia charitatem habuere, fuere etenim medici non ſolùm ſcientia illuſtres ſed etiam charitate ferventes. Proximum non diligebant ſolùm verbo & lingua, ſed opere & veritate, quia continuè circuibant ut infirmos ſanarent, eorumque infirmitatibus curandis idonea remedia adhiberent. Nec ſpes lucri eos ad curandos infirmos alliciebat; ſed charitas illa, *quæ non quærit quæ ſua ſunt.* Non enim mercedem ſibi juſtè debitam ab infirmis exigebant; 1. Cor. 13. 5. quin contrà facultates ſuas iis erogabant quos priſtinæ ſanitati reſtituerant: & quaſi mercedem dabant iis, à quibus mercedem juſtè poſtulare & percipere potuiſſent.

Medici ſunt operarii mercede magna digniſſimi nilque æquitati & juſtitiæ magis conſonum, quàm quòd mercedem iis tribuamus, qui ſanitatem nobis conferunt, & à mortis faucibus nos ſæpè eripiunt. Hi ſcientiam, quam in curandis infirmis adhibent, carè emerunt: quot enim vigiliis eam compararunt? Quot noctes inſomnes duxerunt, ut eam acquirerent? Quot libros non verterunt? Quot authores non perlegerunt? Quot pecunias non inſumpſerunt, ut in arte ſue periti fierent? Sed ò quàm multos in ſuæ artis exercitio labores obeunt? Nonnè ſæpiſſimè, cùm quieſcendi tempus advenit, ipſos rura petere neceſſe eſt? Nonne ſæpè excitantur, & ad infirmorum ſubſidium vocantur, cùm vix ſomno indulgere cœperunt? Nonne multoties cum gravi vitæ ſuæ periculo xenodochia, & aliorum infirmorum domos luſtrant: ac ſi ſic loqui fas ſit, inter excrementa eorum volutantur, ut iis ſanitatem conferant? Hæc quidem mercede magna digna ſunt; ſed & ſatis amplam eis mercedem nunquam dare poſſemus; eo ipſo ſolùm quòd nobis conferant ſanitatem, qua nihil magis ab hominibus æſtimari ſolet. Si quis centum nobis dediſſet nummos, ejus liberalitas ſatis compenſari poſſet, tribuendo ei aliquid centum nummis æquivalens; ſed non ſatis compenſari poſſunt medici, cùm nobis conferant ſanitatem, quæ terrenis omnibus divitiis antecellit, Accipite ergo, ò ſancti Coſma & Damiane; accipite mercedem vobis jure merito d. bitam: ab infirmis quos curaſtis exigite, ut medicamenta curationi eorum adhibita ſolvant; petite a claudis,

mu-

Digitized by Google

1. PARS. *Sancti Coſmas & Damianus fuere medici doctrina fulgentes.*

Cum medicina ſit ars nobiliſſima, à Deo hominibus ad illorum ſolatium data, nullus homo, ſi ſapiens ſit & prudens, eam deſpiciet & contemptui habebit. Eccli. 38 *Altiſſimus creavit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa.* Dicam tamen, cum bona pace medicorum, quos ut Doctores, Republicæ neceſſarios, veneror, medicinam quæ in ſe perſpicax eſt, & hominum æſtimatione digna, cæcam ſæpè eſſe, & vilem in iis qui illam profitentur: quia hi ſæpè ita cæci ſunt & ignari, ut ex infirmis curæ illorum demandatis, plures occidant: paucoſque ſanent, & priſtinæ ſanitati reſtituant. Ignaros hujuſmodi medicos hæreticos vocat Clemens Alexandrinus. Clem. Alex. 7. Strom. *Sunt in medicina hæreſes.* Hi autem ſunt hæretici, non in fide, ſed in arte medicinæ, in qua ſępè ob ignorantiam ſuam graviter errant, & infirmis graviſſimè nocent.

In hujuſmodi hæreſes non inciderunt ſancti Coſmas & Damianus: in arte medica hi non erraverunt, cùm cęleſti lumine illuſtrati illam exercuerint. Errare non poterant hi medici, cùm ſcientia non tam laboribus multis comparata, quàm cælitus infusè infirmos curarent; S. Thom. à Villan. conc. de ſanctis Coſma & Dam. *Hi non tam ſcientia acquiſita, quàm Dei gratia ægrotos curabant.* Sanctorum illorum medicorum ingenium erat quaſi cælum, in quo duplex lucebat luminare, majus ſcilicet, & minùs: notiones quas ſtudio acquiſierant, erant *luminare minus*, & hæ quas per divinam infuſionem acceperant, erant *luminare majus.* Duplici autem hoc illuſtrati lumine, in arte medica doctiſſimi erant, & periciſſimi, nullus in eorum mentibus error irrepſerat, nullaque hæreſis: ſed medicinæ principia, morborum naturam, & remedia ad morbos quoslibet curandos idonea ita perfectè norant, ut innumeros infirmos curarent.

Plus cavendum eſt à morbo inquit Chryſoſtomus. Quod ſanè intelligendum de medicis ignaris, qui plus timendi ſunt, quàm ipſi morbi; quia hujuſmodi medici occidere ſolent, & impunè occidunt infirmos, ad quos curandos vocati erant. Hi ſunt, de quibus dici ſolet: *Soli medico & advocato occidere licet impunè.* Hi ſunt, qui infirmitates augent, quas tollere deberent & qui mortem inferunt his, à quibus pecunias accipiunt, ut vitam prorogent. Hi uno *recipe*, ſeu, uno præſcripto, contra rectas artis regulas dato, ad manes mittunt hæredem ditiſſimum, famoſſimum Doctorem, publicæ rei adminiſtratorem, Ducem, Principem, Regem, aut aliam cujuſvis conditionis perſonam. Ab hiſce medicis plus ſanè cavendum, quàm à morbis: ſed non timendi qui docti ſunt, quales dicam, eos, qui benevolum jam mihi præbent auditum, quos ſcimus doctoratus laurea eſſe inſignitos, & qui digni ſunt, qui ab hominibus æſtimentur, & ab infirmis in auxilium vocentur. Sed quid de ſanctiſſimis medicis Coſma & Damiano? Iſti non fuerunt medici ignari, à quibus cavendum; ſed ob infuſam à Deo acceperant infirmos curandi artem, ab omnibus deſiderabantur, & vocabantur; tantaque eorum erat peritia, tanta in curandis infirmis dexteritas, ut ad ſe venientes undequaque infirmos facillimè curarent, & præſtinæ ſanitati reſtituerent.

Non errabant iſti medici operationibus ſuis: quia ſcientia divinitùs infuſa erant irradiati. Unde Sanctos illos conferre poſſumus cum Raphaele Archangelo, qui vocatur Dei medicina: *Raphael medicina Dei.* Sanctus ille Archangelus non vocatur medicus: ſed *medicina*: quia medicina eſt ex ſe perſpicax & infallibilis: medici verò ſunt erroribus obnoxii. Non vocantur etiam Raphael medicina hominum, ſed *medicina Dei*: quia homines falluntur ſæpè in medicinæ uſu & exercitio: Deus verò nec in hoc, nec in re quacumque falli poteſt. Quod & dici poteſt de ſanctis Coſma & Damiano: hi etenim erant quaſi ipſa medicina, & erant Dei medicina: quia hæc eis a Deo ars ita fuerat infuſa, ut in curandis infirmis non fallerentur.

Licèt hominum corda ſolus Deus ſcrutari valeat; & licèt ipſe ſolus perfectè cognoſcat abſcondita cordium. Angeli tamen per illationes & per conjecturas in cognitionem nonnunquam veniunt eorum quę homo corde averſaverit; & hoc norunt, vel ſpecies ſenſibiles, qua in hominum imaginatione concitari advertunt: vel ex variis morbis, quos in eorum appetitu fieri adnotant, ex quibus probabiliter, & conjecturaliter inferunt, quæ ſint cogitationes liberæ cordis eorum. Unde, reſpectu cordis humani, Angelorum ſcientia eſt ſolummodò conjecturalis. Et hujuſmodi eſt etiam ſcientia medicorum, reſpectu infirmorum: ſicut Angeli corda hominum; ita & medici infirmitates hominum per conjectiones agnoſcunt. Verum eſt, quòd in medicina, ſicut in aliis ſcientiis & artibus, aliqua ſunt prima principia evidentia & infallibilia; ſed omnia alia

in.

in opinione verſantur, & in praxi omnes ferè medicorum ratiocinantes in conjecturis fundantur. Unde enim cognoſcunt medici, aliquem hoc vel illo morbo laborare, niſi ex arteriæ pulſu, ex colore vultus, ex linguę ſiccitate, & externis aliis ſymptomatibus, quæ ſæpè fallacia ſunt, & in errorem inducunt medicos, qui ex exterioribus his ſignis de morborum natura & remediis adhibendis conjectantes, ſæpiſſimè falluntur? Sed illuſtres duo medici, quorum hodie memoriam facimus, hujuſmodi erroribus non erant obnoxii, altioribus enim regebantur principiis, cæleſtibus irradiabantur luminibus, ac ſcientia ita infallibili & evidente illuſtrabatur intellectus illorum, ut omnis generis morbos, quantumvis ex natura ſua inſanabiles, facilè curarent. Infuſa hac ſcientia maximos quoſque febris ardores mitigare & ſiſtere noverant, hac ſcientia illuſtrati, acutiſſimos quoſque calculi, dentium & podagræ dolores ſopire ſciebant: hac ſcientia claudis incedendi facultatem, cæcis viſum, mutis loquelæ uſum, & infirmis quibuſque perfectam ſanitatem conferebant, hac irradiati ſcientia homines gravibus, periculoſis & deſperatis morbis affectos, ſanos faciebant. O quàm docti fuere hi ſancti; ſed ſi hi fuere medici doctrina fulgentes, *hi fuere etiam medici charitate ardentes*.

II PARS *Sancti Coſmas & damianus fuere Medici charitate ardentes.*

MUlti ob ſolam curioſitatem, multi ob vanitatem, & multi ob avaritiam ſcire deſiderant, pauci verò, ut ſcientia ſua utantur ad charitatis opera in proximum exercenda, ſcientia tamen ſine charitate, aut nullius, aut modici valoris eſt. Velim, ut tanta polleas ſcientia, quanta Prophętę & Angeli, velim, omnia te fidei myſteria noſſe, teque omnem penitùs ſcientiam poſſidere, ſi ſimul cum ſcientia charitatem non habeas, omnis tua ſcientia aut nihil, aut parùm tibi proderit. 1. Cor. 13. 1. *Si linguis hominum loquar, & Angelorum; charitatem autem non habeam, factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens. Et ſi habuero prophetiam, & noverim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, charitatem autem non habuero, nihil ſum.*

Quid profuit Lucifero ſumma, qua illuſtratus fuit, ſcientia? Quid aliis dæmonibus profuit. altiſſimas de divinitate habuiſſe notiones? Quid Platoni, quid Ariſtoteli, quid innumeris aliis Gentilibus profuit, ſcientia ſua totum terrarum orbem illuſtraſſe? Sed quid ſanctis Coſmæ & Damiano artem medicam perfectiſſimè ſcire profuiſſet, ſi ſimul cum ſcientia charitatem non habuiſſent? Ad nihilum quidem eis profuiſſet illa ſcientia. At plurimùm eis profuit, artem medicam callere: quia ſimul cum ſcientia charitatem habuere, fuere etenim medici non ſolùm ſcientia illuſtres ſed etiam charitate ferventes. Proximum non diligebant ſolùm verbo & lingua, ſed opere & veritate, quia continuè circuibant ut infirmos ſanarent, eorumque infirmitatibus curandis idonea remedia adhiberent. Nec ſpes lucri eos ad curandos infirmos alliciebat; ſed charitas illa, *quæ non quærit quæ ſua ſunt*. 1. Cor. 13. 5. Non enim mercedem ſibi juſtè debitam ab infirmis exigebant; quin contra facultates ſuas iis erogabant quos priſtinæ ſanitati reſtituerant: & quaſi mercedem dabant iis, à quibus mercedem juſtè poſtulare & percipere potuiſſent.

Medici ſunt operarii mercede magna digniſſimi nilque æquitati & juſtitiæ magis conſonum, quàm quòd mercedem iis tribuamus, qui ſanitatem nobis conferunt, & à mortis faucibus nos ſæpè eripiunt. Hi ſcientiam, quam in curandis infirmis adhibent, carè emerunt: quot enim vigiliis eam compararunt? Quot noctes inſomnes duxerunt, ut eam acquirerent? Quot libros non verterunt? Quot authores non perlegerunt? Quot pecunias non inſumpſerunt, ut in arte ſue periti fierent? Sed ò quàm multos in ſuæ artis exercitio labores obeunt? Nonnè ſæpiſſimè, cùm quieſcendi tempus advenit, ipſos rura petere neceſſe eſt? Nonne ſæpè excitantur, & ad infirmorum ſubſidium vocantur, cùm vix ſomno indulgere cœperunt? Nonne multoties cum gravi vitæ ſuæ periculo xenodochia, & aliorum infirmorum domos luſtrant: ac ſi ſic loqui fas ſit, inter excrementa eorum volutantur, ut iis ſanitatem conferant? Hæc quidem mercede magna digna ſunt; ſed & ſatis amplam eis mercedem nunquam dare poſſemus; eo ipſo ſolùm quòd nobis conferant ſanitatem, qua nihil magis ab hominibus æſtimari ſolet. Si quis centum nobis dediſſet nummos, ejus liberalitas ſatis compenſari poſſet, tribuendo ei aliquid centum nummis æquivalens; ſed non ſatis compenſari poſſunt medici, cùm nobis conferant ſanitatem, quæ terrenis omnibus divitiis antecellit. Accipite ergo, ò ſancti Coſma & Damiane; accipite mercedem vobis jure merito debitam: ab infirmis quos curaſtis exigite, ut medicamenta curationi eorum adhibita ſolvant; petite a claudis, mu-

mutis, cæcis, febricitantibus, & aliis infirmis, quibus ſanitatem reddidiſtis, ut pro expenſis pro iis factis, & labori ad eos ſublevandos inito ſatisfaciant. Abſit à viris tanta ſanctitate prædītis, ut ſpe mercedis temporaneæ operentur: nullus in eis avaritiæ turpis lucri affectus erat; ſolus in eis illudeſcebat charitatis ſpiritus; ea ardebant charitate, quæ *non quærit quæ ſua ſunt*. Imò altior & ardentior eorum erat charitas; quia non ſolùm non inquirebant quæ eis juſtè debita erant: verùm & infirmis quos ſanaverant, propria largiebantur, eoſque ex charitatis motivo ſolvebant, a quibus ipſos ſolvi æquitas poſtulabat. O præcellentem illorum Sanctorum charitatem.

Scitis, Chriſtum in hunc mundum veniſſe, ut medici fungeretur officio. illumque doctiſſimum & peritiſſimum fuiſſe medicum, qui infirmos quoſque facillimè ſanabat. *Virtus de illo exibat, & ſanabat omnes*. Ut autem adnotat S. Baſilius Seleucienſis, magnus ille medicus arti medicæ operam dedit, non ſpe lucri, ſed ex ſolo charitatis motivo: *Non ſpe mercedis contra morbos armatus*. Divinus ille medicus in mirandis infirmorum curationibus quas faciebat, & in omnibus ſuis operibus Patris æterni gloriam, & proximi ſalutem ſolùm quærebat; non turpis lucri cauſa; ſed ex ſolo charitatis motivo operabatur. Hic erat finis unicus ſuarum actionum, hic terminus ad quem ſpectabat Chriſtus; & hic erat etiam finis & terminus unicus, quem in ſuis operationibus ſibi proponebant ſancti Coſmas & Damianus. Non ſanabant infirmos, ut ab iis mercedem acciperent; quin contrà, charitatis igne ardentes, ita propria pauperibus & infirmis largiebantur, ut nil ſibi retinerent, omnibuſque ſe facultatibus ſpoliarent. Noverant illuſtres illi Sancti, quòd (habent medici unde valdè proficiant, ſi pauperes curent cum charitate, & ſolicitè eos viſitent, & conſolentur; ac gratiam quam dedit eis Dominus curandi, & ſapientiam in eos exerceant. Non ſolum hoc, ſed etiam quod à divitibus accipiunt, conferant ſalutem ex parte egentibus.) Hoc probè noverant ſancti Coſmas & Damianus; & ideò ex ſolo charitatis motivo ægrotos ſanantes, ab eis mercedem non exigebant: & ſua omnia illis diſtribuebant.

Luc. 6.

S. Baſil. orat. 31.

S. Thom. à Villan. ſer. de Coſma & Dam.

O mirabiles, & æterna laude digni medici! Sed ubi inveniemus, qui eos imitentur? Ubi, qui tanta ardeant charitate, quanta Sancti illi quorum hodie ſolemnitate lætamur? Ubi, qui ex ſolo charitatis motivo infirmorum curæ ſe dedant? Ubi, qui ſaltem pauperes ægrotos gratis inviſant, & curare ſatagunt? Scio, medicos eſſe operarios mercede ſua dignos: ſcio etiam, eos juſtè mercedem accipere a divitibus; ſed optarem, ut pauperibus ex unico fraternę charitatis motivo inſervirent. O quam ſuave erit medicis, qui gratis pauperibus ſuas operas impenderunt, cùm in tremendo judicii die eos Chriſtus laudabit, eò quod ipſum in pauperibus viſitaverint & curaverint. *Infirmus eram & viſitaſtis me*. Non hoc dicet medicis, qui turpis lucri cauſa & mercedis ſpe pauperes inviſerunt; ſed iis dumtaxat qui eos ex charitatis motivo viſitarunt; illos laudabit, ad dexteram ſuam collocabit, & ad cæleſtem beatitudinem vocabit. Illis dicet. *Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi*. illoſque ſimul cum ſanctis Coſma & Damiano, ad cæli ſedes ſublimabit. O quam felices tunc medici, qui gratis & ex ſolo charitatis motivo infirmis pauperibus ſubvenerint! O quàm felices, qui in hoc mundo fuerint charitate ardentes, ſicut ſancti Coſmas & Damianus! Qui *fuere etiam medici pietate inſignes*.

Matth. 25.

ibid.

Sancti Coſmas & Damianus fuere Medici pietate inſignes. 3. PARS.

PLurimi haud dubiè inveniuntur medici, qui ſimul ſcientia florent & pietate, ſed hoc in primis repertum eſt in illuſtribus medicis Coſma & Damiano; qui quidem erant ſcientia ſua illuſtres; ſed & erant miranda pietate inſignes; non ſolùm quia ex ſolo charitatis motivo ſanitati infirmis procurandæ ſedulò incumbebant, ſed etiam quia non minùs animarum, quàm corporum ſaluti invigilabant, *erantque animarum potiùs medici quàm corporum, prædicatores potiùs quàm curatores*.

S. Thom à Vill. ib. ibi.

Non erant hi ſimiles hujuſmodi medicis, qui de animarum jactura parùm ſunt ſoliciti, modò corporum ſaluti conſulant. Maligni hi medici de ſanitate benè valentibus ſervanda, & infirmis danda ſolummodò curant: hoc unum intendunt; hic unicus finis quem ſibi proponunt; ad quem obtinendum, multa nonnunquam animarum ſaluti noxia præſcribunt, aut fieri tolerant. Non curant de his quæ Deus & Eccleſia ad animarum ſalutem jubent: ſed de his quæ corporum ſanitati congruunt, & ideò, vel ut hominibus placeant, vel ut infirmos curent, nimia, cum indulgentia carnes diebus prohibitis comedere permittunt,

tunt? *à jejunio revocant, lucubrare non ſinunt, ab omni intentione meditationis abducunt*, imò & à via ſalutis avertunt. Non ſic autem ſancti Coſmas & Damianus: de animarum enim magis, quàm de corporum ſalute erant ſoliciti: *Et occaſione medicinæ, dum corpora medicamine curabant, animas potiùs ſalutari verbo vivificabant*. Cùm infirmos inviſebant, iis ſe omnium virtutum exemplaria præbebant: iiſque ſuggerebant, terrena omnia nullius eſſe momenti, ſoli Deo ſerviendum, orationi ſedulò vacandum, ac propriæ ſaluti continuè vigilandum Inſtabant, arguebant, obſecrabant, ac omnibus modis infirmos ad ſalutis viam dirigere conabantur: tuncque ſe feliciſſimos cenſebant, cùm peccatorem aliquem à viis ſuis peſſimis averterant, & ad Deum converterant.

D. Amb. in Pſal. 1.8.

S. Thom. à Villan. ibi.

Hoc ſancti duo illi medici in Arabia agebant, quod olim in Judæa Chriſtus fecerat. Scitis, Chriſtum Dominum in Judæa medici functum officio: ibi divinam hanc exercebat artem, quam de cælo tulerat; ſed ibi animarum ſimul & corporum erat medicus, cùmque infirmorum curationi incumbebat, eos quoad corpus & quoad animam ſanare ſolitus erat. Cum infirmo ſanitatem conferebat, identidem eum ad Deum convertebat; cùm infirmitatem ab alicuius infirmi corpore expellebat, identidem peccatum ab ejus anima fugabat; & ſic totum hominem, quoad corpus, ſcilicet, & quoad animam ſanum faciebat: *Totum hominem ſanum feci*. Eodem prorſus modo ſancti Coſmas & Damianus erga infirmos ſe habebant eodem ſuccenſi zelo quo Chriſtus, eum in curationibus ſuis imitabantur; tanta eorum erat pietas, ut animarum magis quam corporum ſaluti invigilarent, & ideò cùm infirmis medicamenta prębebant, dabant & eis documenta ſalutis. curabant eos quoad corpus & quoad animam, ſic totum hominem ſanum faciebant: *Deum corpora medicamine curabant, animas potiùs ſalutari verbo vivificabant, & ſic totum hominem ſanum reddebant*. Ita pii erant, ut ex arte medica quam exercebant, infirmis de Dei bonitate, & æterna beatitudine, & de aliis chriſtianæ religionis myſteriis loquendi occaſionem ſumerent. Iis dicebant, omnes illos deos quos colebant, eſſe mera ſimulachra lignea, lapidea, aurea, vel argentea, quæ oculos habebant, & non videbant: aures & non audiebant: & ideò ſpernenda, abjicienda, ac odio habenda. Illis probabant unicum eſſe Deum, qui omnia videt omnia poteſt; à quo & ipſi facti erant, & qui iis ęternam daturus erat felicitatem ſi ei fideliter inſervirent. Illis explicabant quanta eſſent Beatorum in cælo pręmia, quanta damnatorum in inferno ſupplicia. Illis objiciebant, quàm turpe ſit vitiorum cœno adhærere, quam præclarum & honorificū virtutibus acquirendis inſiſtere, quàm falſa & fallax eorum eſſet religio, quàm ſuave ſit mori in Domino, quàm terribile in ſtatu mortalis peccati ab hoc mundo exire, quàm beati qui in hoc mundo ſalutis ſuæ negotia rectè peregerint: & ſic eos quoad corpus & quoad animam ſanos faciebant. O magnam ſanctorum illorum medicorum pietatem.

Jo. c. 25. 7

Thom. à Villan. ibi.

Maxima quidem hæc illorum fuit pietas: ſed tunc magis adhuc ſe pios exhibuerunt, cùm pro Dei gloria ſuppliciis & dirę morti propria corpora obtulerūt. Cùm enim Præfectus Lyſias chriſtianam Religionem illos profiteri & prædicare didiciſſet, ita accenſus, eos ad ſe adduci imperavit; præcepitque eis, ut deos gentium venerarentur. Quod cùm facere recuſaſſent Viri ſancti, in mare eos projici juſſit, in quod quidem projecti ſunt; ſed ex eo miraculosè emerſeruut. Illos deinde Lyſias in ardentem rogum injici juſſit: ſed cùm ab iis flamma fugeret; illos ſecuri percuti imperavit. Quæ omnia ſumma cum charitate & pietate perpeſſi ſunt.

O quàm mirabiles in hoc mundo fuere ſancti Coſmas & Damianus! O vos omnes qui artem medicam profitemini, præclara hæc quæſo, inſpicite exemplaria, iiſque aſſimilari ſatagite. Si hi Sancti doctrina ſua floruerunt, ſtudio & vos ſedulò incumbite, ut in arte quam profitemini ſaltem non erretis: ſi hi charitate ita ferventes fuere ut propria infirmis diſtribuerint; charitate ardeant corda veſtra, ſaltem reſpectu pauperum: erga illos vos benefici eos exhibete; iiſque gratis officia veſtra impendite. Si tandem ita pii fuerint, ut non minùs ſalvandis animabus, quàm corporibus curandis vacaverint; tanta voſtra ſit pietas, ut infirmos quos viſitatis, ad Sacrameta ſuſcipienda, & ad ſaluti ſuæ conſulendum inducatis.

En fructum, quem omnes medici ex hac concione elicere poſſunt & debent. Sed ut omnes, qui huic adſunt concioni, aliquam ex ea utilitatem percipere valeant: velim, ut quiſque advertat, quòd peccata ſint animę noſtrę infirmitates, quòdque tamdiu infirmiſſimus, quamdiu aliquo peccato inquinamur; & ideò; ut ſanemur, advocandi ſunt medici ſpirituales, ſeu Confeſſarii qui iiſdem polleant qualitatibus, quibus ſancti Coſmas & Damianus

mus floruerunt: ſi à ſpiritualibus veſtris infirmitatibus ſanari velitis, ad Confeſſarios accurrite, qui ſciẽtia, charitate, & pietate fulgeant. Confeſſarius qui non eſt doctus, eſt cęcus, qui cæcos ducit, & qui cum cęcis quos ducit, in foveam cadit: quare Confeſſarium vocate, qui doctus ſit. Confeſſarius, qui non eſt charitate prædítus, lucro ad agendum excitatur; vel ex negliẽtia remiſſè veſtrę ſaluti cõſulit; quare charitate ardentem Confeſſarium eligite. Confeſſarius, qui non pius eſt, ad pietatis apicem alios non facile ducit: quare docti ſimul, charitate ſuccenſi, & pii Confeſſarii regimini conſcientiam veſtram dirigendam ſubdite; quidquid vobis ſalutiferum præſcripſerit, accuratè facite & tandem aliquando in cælo cum ſanctis Coſma & Damiano æterna beatitudine perfruemini. *Amen.*

DE SANCTO
MICHAELE ARCHANGELO
CONCIO UNICA.

Conſurget Michael Princeps Magnus. Daniel. 12. 1.

Sicut homines in hoc mundo ſuos habent Principes, quibus ſubſunt, & quos honorare, plurimùmque venerari tenentur: ita Angeli, qui in cælis habitant, ſuos habent Principes, qui ſunt eminentiores Dei miniſtri, ante ſolium ejus ſtantes, & ſupra alios evecti: inter quos meritò recenſetur Archangelus Michael; qui unus ex primis cæli Principibus agnoſcitur; *Michael unus de Principibus primis.* Dan, 10. 13.

Non diſceptabo nunc, an Michael in cælo ſit Grabriele, Raphaele, aliſque primis aulæ cæleſti Principibus eminentior; & an ita ſit *unus de Principibus primis*, ut inter primos illos Principes ille alios, qui ſecum primi ſunt, præeat. Licèt enim ſanctus Pantaleõ Martyr eum ſupra omnes alios evehat, illumque inter pares primum eſſe aſſerat; ac dicat, quòd *Michael primum locum obtinent inter mille millia, & decies mille myriades Angelorum*; non tamen hoc facilè ſciri & probari poteſt. Quare ab hac controveſia abſtinens, dicam ſolùm, quòd ſanctus Michael inter cæleſtes illos ſpiritus ſit Princeps magnus: *Conſurget Michael, Princeps magnus*: In quo autem & quomodò Michael ſit in cælo Princeps magnus, jam explicabimus, &c. *Ave.*

Pantal. in encom. s. Mich. ap. Baron.

Deus, Angeli, & homines ſupra omnia alia haud dubiè eminent, eſtque in eis aliqua magnitudo, ad quam omnia alia accedere nequeunt. Deus quidem magnus eſt, nullus magnitudinis ejus eſt finis, nilque eo majus excogitari poteſt: *Deus eſt quo nil majus excogitari poteſt.* Angeli etiam magni ſunt in ſe, & reſpectu ad alia crata: cùm ipſi omninò ſpirituales ſint, aulici Dei ſint, & ſub Deo ſupra modum elevati ſint *Angelos poſt Deum novimus*. Homines tandem magni ſunt in ſe, & reſpectu ad bruta animantia: cùm ipſi anima rationali præditi ſint, ad Dei imaginem conditi ſint, gratię divinę capaces ſint, & ad finem ſupernaturalem facti ſint.

s. Tom.

Tert. lib. de carn. Chriſt.

Si ſanctum Michaelem inſpciamus reſpectu Dei, cujus magnitudo eſt infinita, certum eſt, quòd tanquam nihilum ſit ante ipſum: in ſe tamen, & ratione donorum quę à Deo accepit, magnus eſt: quia eum Deus plurimùm ſublimavit. Si ſanctum hunc Archangelum reſpectu aliorum Angelorum intueamur; verum eſt, quod illi ſimul cum ipſo toti ſpirituales ſint, ac miniſtri & aulici Dei ſint: inter illos tamen magnus & maximus eſt Sanctus Michael, ratione pręſidentiæ, quam ſuper illos habuit in pręlio, quod adversùs Luciferum, & Angelos ejus datum eſt. Si tandem ſanctum Michaelem reſpectu hominum conſideremus; illos utque natura & dotibus ſuis longè antecellit: ſed eum etiam ſpecialiter Deus ſupra illos ſublimavit, cùm eos patrocinio, & protectioni illius ſubdidit. Quare dicamus, quòd ſanctus Michael eſt *Princeps magnus* per Deum, inter Angelos, & ſupra homines: 1 *Per Deum*, a quo ſublimatur: 2. *Inter Angelos*, quibus præeſt: 3. *Supra homines*, quos protegit.

Sanctus Michael eſt Princeps magnus per Deum, à quo ſublimatur. I. PARS

Non quidm reſpectu Dei; ſed per Deum Princeps magnus eſt ſanctus Michael: quia Deus illum ita ſublimavit, ut non ſolùm hominibus, ſed etiam aliis Angelis eum ſublimiorem, & excelſiorem fecerit, ratione naturę, gratię & glorię: 1. *Ratione natura* in qua illum condidit: 2. *Ratione gratia*, qua illum exornavit: 3. *Ratione gloria*, qua illum ditavit.

1. Quemlibet Angelum ab alio eſſentia, & ſpecie diffierre opinatur Doctor Angeli-

gelicus; ac proinde tot ait eſſe Angelorum ſpecies, & eſſentias diverſas, quot ſunt Angeli. Hæcque illius ſententia hoc fundamento nititur, quòd, ſcilicet, omnis diſtinctio numerica ſumatur à materia: quare cùm Angeli non conſtent materia, inter ſe numero diſtingui nequeunt: ſi autem inter ſe numero non diſtinguantur, quemlibet ex illis ab alio ſpecie & eſſentia differre neceſſe eſt. Quo poſito fundamento, facilè inferemus, ſanctum Michaelem ita in natura ſua eſſe perfectum, ut vix concipi poſſit, quanta ſit perfectio ejus naturalis.

Quod ut quàm verùm ſit, pateat, ſupponendum, maximam eſſe Angelorum multitudinem; cùm de iis dicatur, quòd *millia millium miniſtrabant ei, & decies millies centena millia aſſiſtebant ei*. Hoc autem ſuppoſito, tanquam certiſſimo, ſic ratiocinemur: Ultimus Angelorum in ſua natura perfectior eſt omnibus individuis naturæ humanæ: penultimus, cùm in eſſentia & peſectione ab ultimo differat, totam ultimi perfectionem continet, & inſuper alium aliquem perfectionis gradum poſſidet: antepenultimus totam penultimi, & ultimi perfectionem habet, & inſuper alio aliquo perfectionis gradu pollet: & ſic aſcendendo uſque ad primum Angelorum, ſemper major eſt perfectio naturalis eorum. Quanta ergo eſt perfectio illius Angeli, qui natura ſua omnium primus eſt, & qui tot Angelos, qui ſemper magis & magis perfecti ſunt, antecedit? Certè tanta eſt ejus perfectio naturalis, ut vix concipi queat. Sed quis ille Angelorum primus, cui tanta perfectio ineſt? Quis eſt primus ille Angelus, quem Deus in tanta naturæ perfectione condidit? ſi credamus Tertulliano, primus ille Angelus eſt ſanctus Michael, qui, inquit, eſt *excultus omni gloria Angelica; & qui eſt eminentiſſimus Angelorum*. Hoc & dicunt ſancti Baſilius, & Ambroſius; ac etiam Rupertus Abbas, & Sophronius. Michael ergo eſt Princeps magnus per Deum; cùm Deus illum ita ſublimaverit in natura, in qua illum condidit. Sed eſt etiam Princeps magnus per Deum, *quia Deus illum ſublimavit in gratia, in qua illum creavit*.

Dan. 7.

Tert. lib. 1. adv. Marc. c. 10.

2. Omnes penitùs Angeli, in primis creationis ſuæ inſtantibus, gratia ſanctificante à Deo fuere exornati, gratiaſque actuales tunc acceperunt, quarum auxilio æternam beatitudinem mereri valebant: ut enim ait D. Auguſtinus, *Deus in Angelis erat condens naturam, & largiens gratiam*. Sed divina gratia, quæ omnibus Angelis data fuit, in omnibus Angelis æqualis non fuit: omnibus quidem data eſt gratia; ſed omnibus non data eſt æqualis gratia, omneſque pari gratiæ honore non fuere ſublimati: ſanctus enim Michael, ut docet ſanctus Baſilius, aliis omnibus in gratiæ dignitate fuit prælatus: *Michael dignitate, & honoribus prælatus eſt cæteris ſpiritibus ſupernis*. Verum eſt quòd Deus Gabrielem, Raphaelem, alioſque ſuperiorum ordinum Angelos maximis gratiarum donis affecerit; ſed ſicut Michaelem aliis præfecerat in natura, ita & illum præfecit in gratia; illique majora impertitus eſt gratiæ beneficia, quàm aliis Angelis, etiam eminentioribus.

Aug. lib. 12. de civ. c. 9.

S. Baſ. hom. de Angel.

Quod veriſſimum eſſe fatebitur, qui cum variis ſanctis Patribus cenſebit, Deum Angelis quibuslibet gratiam diſtribuiſſe, inita proportione ad naturam: ita ut Angelis in natura perfectioribus, perfectiorem gratiam dederit. Sic ſanctus Baſilius, dicens: *Juxta proportionem eminentiæ inter ſe, ſanctificationis menſuram Angeli acceperunt à Spiritu ſancto*. Ita etiam ſanctus Joannes Damaſcenus, ajens: *Per ſancti Spiritus ſanctificationem omnes perfectionis numeros Angeli acceperunt: ita tamen, ut pro ſua quiſque dignitate & claſſe, luminis, gratiæque participes ſint*. Angeli ergo qui perfectiores fuere in natura, majorem percepere gratiam juxta naturalis ſuæ perfectionis menſuram. Non quòd ob perfectiorem naturam perfectiori gratia digni fuerint: ſed quia Deus, ex libera ſua voluntate, Angelos quos perfectiores in natura condidit, perfectiori etiam gratia exornare decrevit. Quare cùm Deus Michaelem ſupra alios in natura ſublimaverit, eum etiam ſupra alios in gratia ſublimavit; *ac etiam in gloria*.

S. Baſ. l. de Spir. S. c. 16.

Dam. l. 2 de fid. c. 3.

3. Sicut in Imperatoris curia quidam ſunt Principes majores, qui ad ejus perſonam propriùs accedere, & familiariùs cum eo verſari ſolent: ita in Dei Aula ſunt primi quidam, & *primogeniti Angelorum Principes*, qui Deo adſtant, & majori cum libertate ad eius Maieſtatem accedunt: Sanctus autem Michael eſt haud dubiè unus ex primis illis cæleſtis aulæ Principibus: *Michael unus de Principibus primis*. Imò, ſicut dum eſſet in via primus omnium fuiſſe creditur, ratione ornamentorum gratiæ: ita & in cælo primus eſſe creditur, ratione gloriæ, & beatitudinis cæleſtis, qua fruitur. Licèt enim alii quidam Angeli, ſimul cum ipſo, ſint *de Principibus primis*: ille tamen per excellentiam, & per antonomaſiam vocatur *Princeps magnus*, quaſi ſupra omnes alios in gloria magnus ſit, & à Deo ſublimatus. Unde illum ſanctus Pantaleon maximam & ſub-

Clem. Alex. Lib. 6. ſtro.

& fulgentiſſimam inter Angelos ſtellam
Ubi ſup. nuncupat: *Michael, qui eſt maxima, & clariſſima ſtella Angelici ordinis.*

In cœlo, ut ait D. Paulus, eſt *alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & alia claritas Stellarum*. Per Solem, ut exponit Do-
1.Cor.15. ctor Angelicus, poteſt intelligi Chriſtus, Sol juſtitiæ: *Orietur vobis Sol juſtitiæ*. Per Lunam, beata Virgo, de qua cant. 6. dici-
Malach tur quòd ſit *pulchra ut Luna*. Per ſtellas, cęteri ſancti, qui ſunt *Stellæ manentes in ordine ſuo*. Licèt autem per ſtellas intelligi poſſint omnes Sancti: convenientiùs tamen
Iudic. 5. per ſtellas intelligi videntur Angeli, qui in ſacra Scriptura vocantur aſtra Deum laudantia: *Quem laudant aſtra matutina* iſta autem aſtra inter ſe differunt in gloria. Et ſicut ſtellarum aliæ ſunt aliis fulgentiores: ita & Angelorum in gloria alii aliis ſunt ſublimiores; & eminentiores. Sed ſtella inter eos fulgentior, ſeu, Angelus inter illos in gloria ſublimior, eſt ſanctus Michael Archangelus: *Michael, qui eſt maxima, & clariſſima ſtella Angelici ordinis*. Sicut enim eum Deus in natura & gratia perfectiorem effecit: ita & eum ſupra omnes in gloria ſublimavit. Sanctus ergo Michael eſt *Princeps magnus* apud Deum, à quo ſublimatur: *Sed eſt etiam Princeps magnus inter Angeles quibus præeſt.*

LIBRS. *Sanctus Michael eſt Princeps magnus inter Angelos, quibus præeſt.*

Sicut Saul *ab humero & ſurſum eminebat ſuper omnem populum*: ita, ut ſen-
1.Reg.9. tiunt varii ex ſanctis Patribus, Michaelem Deus aliis omnibus Angelis eminentiorem & ſublimiorem effecit, deditque ei aliquam præſidentiam ſupra alios Angelos; ſi non in omnibus, ſaltem in Luciferi rebellione. Tunc enim bonorum Angelorum Dux, & Princeps fuit: 1. In exercitu, qui contra Luciferum fuit ordinatus: 2. In prælio, quod adverſus illum, & Angelos ejus fuit initum: 3. In victoria, quę de eis eſt reportata.

1. Cùm æternam beatitudinem propriis meritis aſſequi deberent Angeli, eos Deus aliquo, vel aliquibus momentis, viatores eſſe voluit; ut in his inſtantibus, gratiæ, ſibi à Deo datæ, cooperantes, æternam hanc beatitudinem mererentur. In breviſſimo autem hoc temporis intervallo, quo in ſtatu vitæ fuerunt, eis, ut ſentiunt communiter Theologi, Deus futuram Verbi incarnationem manifeſtavit. Et ut obedientia, ſuaque humilitate regnum cœlorum aſſequi mererentur, eis præcepit Deus, ut Verbum incarnandum, & in carne cui hypoſtaticè uniri debebat, adorarent; *Et cùm iterùm introducit primogenitum in orbem* Heb. 1.
terra, dicit: Et adorent eum omnes Angeli ejus.

Hoc quidem præceptum Angelis omnibus à Deo factum eſt: ſed ex iis non pauci ei obtemperare renuerunt, dicentes, quòd naturæ, nobilitati, & dignitati ſuæ eſſet injurioſum. Lucifer, aliis protervior, in ordinato ſui amore accenſus, inflatus ſuperbia, & invidia corroſus, non ſolùm legi datæ obſequi renuit: verùm & aliorum omnium Angelorum rebellium ſe Ducem conſtituit; & ex iis quaſi exercitum compoſuit, cui ipſe præfuit, ut adverſùs Dominum, & adverſùs Chriſtum ejus decertaret. Michael verò, à Dei partibus ſtans ex bonis Angelus alium ordinavit exercitũ; cui ipſe ut Dux, & primas præfuit. Unde à Sophronio vocatur *ſacræ militiæ Princeps*; à ſancto Baſilio *Angelicarum copiarum Dux* dicitur; & ab Eccleſia *primus cæleſtis exercitus* appellatur. Bonorum ergo Angelorum Dux & Princeps magnus fuit ſanctus Michael in exercitu, qui adverſùs Luciferum fuit ordinatus; ſed *eorum etiam Dux & Princeps fuit in prælio, quod contra Luciferum initum eſt.*

2. Magnum in cælo datum eſt prӕlium, in quo Michael & boni Angeli, adverſùs Luciferum & Angelos malos dimicarunt. Magnum fuit hoc prælium *quoad locum*; cùm non in terra, ſed in cælo factum ſit. Magnum fuit *quoad perſonas*; cùm non homines infirmi & debiles; ſed Angeli natura ſua incorruptibiles, & fortiſſimi, adinvicem decertaverint; Magnum etiã extitit *quoad motivum*, quod erat Chriſtus, ſeu Verbum incarnandum, quod omnibus Angelis adorandum à Deo propoſitum eſt. Magnum tandem & mirabile fuit hoc prælium *quoad modum*; cùm non alio modo factum ſit, quam diverſitate actuum intellectus & voluntatis; illud enim prælium nil aliud fuit, quàm diverſitas & oppoſitio illa actuum intellectus & voluntatis Angelorum; quorum aliqui Chriſtum, ab iis præviſum, adorandum eſſe ſuſtinuerunt; & alii illum adorare recuſarunt.

Ecce prælium magnum, quod factum eſt in cælo, in quo ſanctus Michael omnibus Angelis bonis præfuit, eorumque Dux extitit. In hoc enim prælio duo erant Duces, Michael, ſcilicet, & Lucifer, Michael erat Dux bonorum, & Lucifer Dux erat malorum Angelorum, contra quos ſanctus Michael, cum ſuis dimicavit: *Factum eſt prælium magnum in cælo: Michael, &* Apoc. 12.
Ange-

Angeli ejus præliabantur cum Dracone. Malignus ille Draco, ſeu, Lucifer, *cauda trahebat tertiam partem ſtellarum*, id eſt, Angelorum, qui ipſi adhæſerunt, illumque ut Ducem ſecuti ſunt: Michael verò, qui à Dei partibus ſtabat, aliorum omnium Angelorum Dux adversùs Luciferum fuit. Et dum conflictus ille opinionum & voluntatum daretur, ipſe, ut Dux pro Deo ſtans, ſuo modo clamavit: *Quis ut Deus?* Quaſi dicat: Deo nihil eſt comparandum; ipſe eſt omnium author, omnium Dominus, omnium Creator & Factor: ipſe eſt infinitus in ſapientia, in bonitate, in potentia, & in omni genere entis: ipſi nil ſimile, nil æquale, nil par eſſe poteſt. Quare cùm tantæ majeſtatis Deus imperet nobis, ut Verbum incarnandum adoremus, ci humiliter erit obtemperandum. En prælium, quod datum eſt in cælo, cui ut Dux præfuit ſanctus Michael. *Sed fuit etiam bonorum Angelorum Dux in victoria, quæ de Lucifero fuit relata.*

3. Omnes Angeli boni ſimul cum Michaele, de Lucifero & omnibus ejus copiis glorioſè triumpharunt; ſanctus Michael tamen à Tertulliano vocatur *operarius victoriæ*, quaſi ſolus victoriam retulerit: eique ideo totius victoriæ gloria tribuitur, quia omnium victorum Dux fuit. Quod & ipſi pictores nos docent, cùm Michaelem delineant, lanceam, vel enſem evaginatum dextra geſtantem, & Draconem pedibus conculcantem: per enſem enim evaginatum, quem dextra gerit, indicare intendunt, eum fortiter adversùs Luciferum decertaſſe: per Draconem autem, quem pedibus conterit, manifeſtare volunt, eum, ut exercitus bonorum Angelorum Ducem, fuiſſe operarium victoriæ, ac glorioſam de Lucifero victoriam retuliſſe. (Tertul. lib. de pat. ca. 12)

Senſerunt Hebræi, Machabæos in bello fortes, & de hoſtibus victores fuiſſe: quia in vexillis ſuis ſcriptam gerebant hanc epigraphen. *Quis ſimilis tui in diis, Domine?* An hoc verum ſit, aſſerere non auderem: (Exod. 15) ſed certiſſimum eſt, Michaelem de Lucifero & exercitu ejus triumphaſſe, quia pro Deo ſtetit, clamans: *Quis ut Deus?* Et Quia exemplo ſuo, ſuiſque verbis, majorem Angelorum partem ad Lucifero reſiſtendum, & ad Deo obtemperandum induxit.

Ecce glorioſam Michaelis victoriam: ecce modum, quo de Lucifero victor evaſit: quo docemur, quomodò de illo, & de Angelis ejus triumphare valeamus. Cùm enim ab iis tentamur, ut de eorum tentationibus triumphemus, clamandum cum Michaele: *Quis ut Deus?* O homo! ſi Satanas carnis voluptatibus, vel ſæculi honoribus & divitiis te ineſcare & perdere conetur, illa omnia parvipendens, clama: *Quis ut Deus?* O adoleſcens! ſi formæ venuſtas te ad libidinem incendit, dic intra te: quis pulcher, quis formoſus, quis ſpecioſus ut Deus, cujus pulchritudo infinita: *Quis ut Deus?* Quotieſcumque tandem Satanas ad ſuas partes, & ad ſibi conſentiendum vos adducere ſatagit, ei generoſè reſiſtite, dicentes: *Quis ut Deus?* Hoc ſi faciatis, de malignis ſpiritibus triumphabitis ſicut ſanctus Michael. Sed poſtquam ſanctum hunc Archangelum contemplati ſumus, ut magnum Principem inter Angelos; videamus, quomodò ſit etiam *Princeps magnus, reſpectu hominum, quorum protector eſt.*

III. PAR.

Sanctus Michael eſt Princeps magnus, reſpectu hominum, quos protegit.

INferiorum ordinum Angeli ad cuſtodiendas particulares perſonas à Deo deleguntur; ita ut nec unus ſit, vel fuerit homo, cujus cura & cuſtodia uni cuidam ex illis Angelis commiſſa non fuerit. Sed Michael eſt Princeps magnus, cui non unius dumtaxat perſonæ, vel unius ſolùm Provinciæ commiſſa eſt cuſtodia & protectio; ſed dedit ei Deus protectionem. 1. Synagogæ Judæorum. 2. Eccleſiæ Chriſtianorum. 3. Regni Gallorum.

1. Synagoga Iudæorum nil aliud erat, quàm populus Iudaicus, ſeu populus Dei, quem Deus amabat, ſovebat, innumeriſque beneficiis afficiebat. Hujus autem populi Principem & Protectorem iſtituit Deus ſanctus Michaelem Archangelum. *Michael principatur populo Dei.* Hic eſt populus, pro quo ſtetit Michael, ut illum protegeret: *Michael Princeps magnus, qui ſtat pro filiis populi tui.* (Dan. 12)

Cùm ſanctus Michael bonorum Angelorum Dux, & quaſi Protector in cælo fuerit, congruum judicavit Deus, illum in terra facere deſenſorem & protectorem populi ſui. Quare, ſicut Pharao Ioſephum toti Ægypto præpoſuit, dicens: *Ecce conſtitui te ſuper univerſam terram Ægipti*: ita Deus ſanctum Michaelem toti Synagogæ præpoſuit, eumque populi ſui cuſtodem, & Protectorem conſtituit. Et reverà, mirabilia multa, quæ Angelorum miniſterio ante Chriſti adventum facta ſunt, ſancto Michaeli, ut Synagogæ Protectori attribuit ſanctus (Gen. 41)

Pant. ubi ſup. Pantaleon, (Michael, inquit, Dux fuit populi Dei, ut eum ab Ægiptiaca ſervitute liberaret. Hic, una nocte, centum octoginta quinque millia militum exercitus Sennacherib, Regis Aſſyriorum, enecuit: hic Ægyptiorum primogenitos interfecit, eorumque militares copias in mari rubro ſepelivit. Hic Moyſi, ſub forma rubi ardentis, apparuit: hic ei tabulas digito Dei conſcriptas detulit: hic Prophetam Habacuc à Iudæa in Babylonem ad Danielis conſolationem tranſtulit. (Aliaque multa mirabilia fecit; quibus conſtat, quòd Michaelis curæ Synagogam Deus demandaverit, quòdque eum populi ſui Principem & Protectorem conſtituerit. Sed ſanctus Michael *eſt etiam Romanæ Eccleſiæ Protector*.

2. Norunt omnes, Romanam Eccleſiam eſſe navem illam multis hæreſum & perſecutionum agitatam fluctibus, quæ nullum unqnam eſt paſſura naufragium. Inſurgant, quantum voluerint, tartarei ſpiritus; eam turbare & evertere conentur, quantum libuerit, portæ inferi nunquam prævalebunt adversùs eam: quia potentiſſima, & inviſibilis quædam manus ita illam defendit & protegit, ut uſque ad mundi finem ſit perſeveratura. Illa autem manus à qua ſancta Romana Eccleſia progreditur: ille protector à quo tutatur & defenditur, eſt haud dubiè Chriſtus, qui illam fundavit ſanguine ſuo. Sed ille Protector eſt etiam ſanctus Michael Archangelus, cujus protectioni eam Chiſtus Salvator demandavit. Unde eum ut Protectorem ſuum ſancta Roma-

aron. an. 60 na Eccleſia agnoſcit, & veneratur: *Eccleſia Catholica Michaelem Patronum novit & Protectorem ob inſigna, ejus ope, accepta beneficia*.

Omnes quidem Angelos honorat ſancta Romana Eccleſia, *Sed præcipuè primatem cæleſtis exercitus Michaelem*. Cæleſtes omnes illos veneratur ſpiritus; ſed ſpecialiori honore proſequitur ſanctum Archangelum Michaelem, in cujus honorem varia feſta inſtituit. Si autem à ſancto Laurentio Iuſtiniano quæras, cur eum ſpeciali cultu honoret Eccleſia? Reſpondebit, hoc ideò fieri: quia ab Eccleſia, ut cuſtos & protector agnoſcitur: *Non abs re illum ſacroſancta mater honorat Eccleſia, quem ſui ſpecialem novit eſſe cuſtodem & interceſſorem aſſiduum*. Sed S. Michael eſt etiam *protector Regni Galliæ*.

3. Quicumque advertunt, Regnum Gallicum à primis ferè Eccleſiæ ſæculis, non ſolùm à Gentilibus, ab Infidelibus, & ab Hæreticis; ſed etiam ab Imperatoribus, à Chriſtianis Regibus, nec non à potentiſſimis omnis generis hoſtibus fuiſſe impugnatum: & tamen ſemper florere, triumphare, ac in Catholica Religione conſtanter perſeverare; fatentur, hoc Regnum ſpeciali protectione à Deo foveri; ſed & certum eſt, quòd Deus illud ſancti Michaelis protectioni demandaverit. Sicut enim voluit Deus, ut ſanctus Michael eſſet ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Protector: ita voluit, illum eſſe tutelarem Angelum, & ſpecialem Protectorem Regni Gallici, quod eſt hæreditas Chriſtianiſſimi illius Regis, qui eſt Eccleſiæ primogenitus, defenſor, & ornamentum: *Michael protector eſt & Princeps Imperii Francorum*. Baron. ann. 709

Hunc Regni Gallici Protectorem novit, & expertus eſt Carolus Magnus; qui cùm prælium adversùs Saxones eſſet initurus, ante conflictum flexis genibus ſupplex ſancti Michaelis auxilium imploravit: quod ipſi præſto fuit: dum enim datum deinde eſt prælium, ſanctum hunc Archangelum vidit in fronte exercitus Gallici, albo inſidentem equo; cæruleum deferentem vexillum, liliis aureis intextum; tantumque fulgorem è facie ſua emittentem, ut Saxones perterriti, alii in fugam ſe converterint, & alii ſe invicem occiderint. Quare Carolus Magnus, in tanti beneficii memoriam, militaribus ſuis vexillis ſancti Michaelis imaginem depingi voluit, cum lemmate: *Ecce Michael Princeps magnus, venit in adjutorium mihi*.

Sanctum hunc Archangelum eſſe verè Regni Gallici Protectorem expertus eſt etiam Carolus VII. Cùm enim Angli eum jam majori Regni parte ſpoliaſſent, ad ſancti Michaelis patrocinium confugit, ad hoc ut inſenſiſſimos illos hoſtes, civitatem Aurelianı obſidentes, debellare, & expellere poſſet. Caroli autem preces exaudivit ſanctus Michael: cùm enim generali oppugnatione civitatē hanc invadere pertentaſſent Angli, ſupra urbis pontem ſub forma viſibili viſus eſt ſanctus Michael, qui eos expulit, & aliò migrare coegit. Quare Carolus, in accepti beneficii memoriam militaribus ſuis vexillis ſancti Archangeli Michaelis effigiem apponi curavit, cum hac epigraphe: *Nemo eſt adjutor meus, niſi Michael Princeps noſter*.

Hæc & alia quæ adduci poſſent exempla, clare manifeſtant, quòd ſanctus Michael non ſolùm Synagogæ & Eccleſiæ Romanæ, ſed etiam Gallici Regni protector ſit & defenſor. Quare fateamur nunc, quòd ſanctus Michael verè Princeps magnus ſit: hoc fateamur: eum ſpeciali cultu veneremur; ac tanti Principis & Protectoris auxilium ſup-

Digitized by Google

ſupplices imploremus. Verum quidē, quod omnes Angeli potentes ſint ad impetrandas a Deo gratias in favorem clientum; ſed ut ait Cæſarius, *Sanctus Michael cæteris Angelis diligentior eſt circa genus humanum*; & non ſolum eſt diligentior; ſed & ejus interceſſio apud Deum eſt potentior. Quare ad omnium Angelorum confugite patrocinium; ſed ſtudioſius auxilium implorate ſancti Michaelis, qui beneficus eſt, qui apud Deum potentiſſimus eſt, & qui hominum Protector a Deo conſtitutus eſt.

D. Bon. in ſp. c. B. Vir. Aſſerit Doctor Seraphicus, quod ſanctus Michael ſpeciali protectione in hora mortis eos foveat, qui tempore vitæ ſuæ eum religioſo quodam cultu venerati ſunt: quare magna cum reverentia eum veneremur; eum quotidie ſpeciali quodam cultu honoremus, ut illum in hora mortis Protectorem habere mereamur: utque mediante ejus auxilio & protectione, æternam beatitudinem aſſequi valeamus. *Amen*.

DE SANCTO HIERONYMO
CONCIO UNICA.

Magnus vocabitur. Matth. 5.

IN laudes hodie lubens erumpo illuſtriſſimi illius Viri, qui totius Romanæ Eccleſiæ lingua extitit: ex animo magnalia prædico incomparabilis hujus Doctoris, qui Dei magnalia hominibus propalavit: intimo cordis affectu elogium ſuſcipio pereximii illius Sancti, qui totius ſanctitatis ſpeculum, ac complurium aliorum Sanctorum jubar, & eloquentiſſimus præco fuit.

Verum quidem, quod ſicut magna lumina oculos intuentium præſtringere ſolent; ita tot virtutes, totque in S. Hieronymo emicant perfectiones, ut cum ad ejus encomium elaborandum me accingo, caligent oculi, meuſque ad tam arduum opus inſufficiens vacillet animus, & deficere incipiat. Quis enim digno proſequi poſſit eloquio ſanctum hunc Eccleſiæ Doctorem, qui in omni litteratura clarus, & præclarior vitæ ſanctitate extitit? Quis meritas effundere valeat laudes mirandi hujus Viri, qui fuit natus ſcientiis, Bibliis factus, educatus in omni ſapientia; & qui, omnium calculo, Hæreticorum excidium, exemplar Anachoritarum, Doctorum decus, totiuſque orbis Eccleſiaſtici rutilantiſſimum ſidus nuncupari debet. Fateor, quòd cum tanti Viri merita & magnalia inſpicio, ſuſpicio; meaque faucibus hæreret lingua, niſi adveniret auxilium deſuper: quare cœleſti lumine irradiari ſupplices poſtulemus, &c. *Ave*.

ILluſtriſſimum Doctorem ſanctum Hieronymum conſidero in mundo, in deſerto, & in Eccleſia: *In mundo*, ubi à Deo poſitus fuit, ut multis præluceret: *In deſerto*, in quod ſe contulit, ut altiori perfectioni acquirendæ incumberet: *In Eccleſia*, in qua *tum* eminenti ſua ſcientia, *tum* vitę ſanctitate cunctis fidelibus ſe mirabilē præbuit. *In mundo* S. Hieronymus fuit Doctor celeberrimus: *In deſerto* fuit Monachus perfectiſſimus. *In Eccleſia* fuit homo portentoſus, omnique virtutum & meritorum genere clarus.

Ex jam prælibatis facilè dignoſci poteſt, quid in tota hac encomiaſtica oratione intendam: probare etenim ſolum volo, quod ſanctus Hieronymus verè magnus fuerit: *Magnus vocabitur*. Et ut propoſitum finem aſſequi valeam, dico eum fuiſſe magnum in mundo, in deſerto, & in Eccleſia: *In mundo*, in quo ſicut Sol radians effulſit; *In deſerto*, ubi Angelicam vitam duxit; *In Eccleſia*, ubi tanquam prodigium habitus eſt. Sed ut clariùs explicem, quanta fuerit ſancti Hieronymi magnitudo, dicam quod fuerit Sol, Angelus, & prodigium. Fuit: 1. *Sol* in mundo; 2. *Angelus* in deſerto; 3. *Prodigium* in Eccleſia.

I. PARS.

Sanctus Hieronymus fuit Sol in mundo.

SIcut in admirabili creationis mundi opificio Deus Solem, Lunam & ſtellas, tanquam tot ſidera, quibus mundum illuminaret, cœlo affixit: ita & in mundi reparatione, Chriſtus in orbe Eccleſiaſtico Apoſtolos, Doctores, & innumeros Sanctos excitavit; qui veluti fulgentiſſima lumina, univerſum terrarum orbem doctrina & virtutibus ſuis illuſtrarunt. Inter tot autem ſidera ſanctus Hieronymus fuiſſe videtur luminare majus, & quaſi Sol, qui affulſit hæreticis, mundanis, & viris perfectis. Affulſit; 1. *Hæreticis*, ut eos a via erroris averteret; 2. *Mundanis*, ut illos a via perditionis revocaret; 3. *Perfectis*, ut eis altioris ſanctitatis viam aperiret.

1. In hoc conveniunt hęretici cum damnatis, quòd illi & iſti atris involvantur tenebris. Damnati enim intra terræ viſcera latent, in antris tenebroſis ibi uruntur, & ibi in mediis tenebris conticeſcunt. *Impii in tenebris conticeſcent*. 1. Reg. 2. Hæretici verò, in hoc mundo viventes, in tenebris erroris

& ignorantiæ verſantur, ac ita obſcuratur intellectus eorum, ut dicant *bonum malum, & malum bonum*. Sed Deus, qui neminem vult perire, interdum Doctores mittit, qui hæreticos erudiant, a via erroris avertant, & ad ſalutis viam dirigant. Et ſic Deus, mirabili ſua providentia, eo tempore quo Eccleſia ab innumeris impugnabatur hæreticis, ſanctum Hieronymū, tanquam ſolem fulgentiſſimum miſit in mundum, ut erroris tenebras ab hæreticorum cordibus fugaret, eiſque in via ſalutis illuceſceret. Sicut enim ſol eſt totius mundi lumen: ita & Hieronymus totius orbis Eccleſiaſtici lumen & ſol extitit; qui non ſolum Catholicos, verum & hæreticos innumeros illuminavit: *Sanctus Hieronymus fuit Prædicator regni, lumen mundi*.

Iau. Iuſt. in vita S. Hier.

Temporibus ſanctorum Auguſtini, & Hieronymi undique graſſabantur hæreſes & in dies augebantur; *Creſcunt errores, creſcunt tenebræ*. Sicut autem in mundi primordio Deus Solem & Lunam creavit, ut mundo illuceſcerent; ita Deus, mundum videns denſiſſimis hæreſeos involutū tenebris, Auguſtinum & Hieronymum tanquam duo fulgentiſſima lumina, quæ in orbe Eccleſiaſtico fulgerent, appoſitè advocavit. Magnum lumen fuit Auguſtinus; magnum lumen fuit Hieronymus, & ſi ab Auguſtino quæratur, quod ex duobus his luminibus magis hæreticis illuxerit, ipſe totum hujuſce rei honorem Hieronymo impendit, dicens, quod Hyeronimus fuerit luminare majus; quodque tanquam ſol admirabilis, hæreticis ab Oriente uſque ad Occidentem illuxerit: *Hieronymus ab Oriente in Occidentem, inſtar ſolis, reſplenduit*. Sed ſi ſanctus Hieronymus fuit ſol, qui effulſit hæreticis, ut eos a via erroris averteret; *fuit etiam ſol, qui mundanis affulſit, ut eos a via perditionis revocaret*.

Aug. ſer. 26 in Joan.

Aug. ſer. 2. in Joan.

2. Sanctiſſimo Chriſti Præcurſori Hieronymum comparat ſanctus Auguſtinus, dicens; *Hieronymus erat alter Joannes Baptiſta*. Si quæras a ſancto Bernardo, quis & qualis fuerit ſanctus Joannes Baptiſta? Reſpondebit, quod fuerit *lucerna ardens, & lucens*. Ioannes quidem fuit lucerna ardens, & lucens, quæ Hærodi, Herodiadi, multis peccatoribus eum in deſerto concionantem audientibus, omnibuſque in peccati tenebris, & in umbra mortis ſedentibus illuxit. Sanctus autem Hieronymus fuit *alter Joannes Baptiſta*; quia fuit lucerna fulgentiſſima, & quaſi ſol, hominibus mundanis, mundoque deditis lucens. Jam enim illos de faciendis, & de vitandis erudiebat; nam illos acriter arguebat, & jam illos ſuaviter monebat. Aliquibus tremenda Dei judicia exaggerabat, ut illos terreret, aliis ineffabilem Dei miſericordiam proponebat, ut illos in ſpem ſalutis adduceret; ac tandem omnibus mundanis, tamquam verus ſol illuceſcebat, ut a via perditionis eos revocaret.

Auguſt.

In cælo S. Hieronymus, non ſecus ac alii Sancti, nunc fulget ſicut ſol, ſed & in hoc mundo fulſit ſicut ſol, ſcientiæ & virtutum ſuarum radiis mundanos illuminans, & a via iniquitatis avertens; ſcripta enim, verba & opera ejus micantia erant lumina, quibus peccatores irradiabat, & quibus ab erroris & iniquitatis via illos avocabat. Heu! quot peccatores, ſuadente, docente, & movente Hieronymo, vitiis valedixerunt, diſſolverunt colligationes ſuas peſſimas, a pravis ſe elongarunt peccandi occaſionibus, ac virtutis & veritatis viam amplexati ſunt? Sed quot nunc Sancti ſicut Sol fulgent in cælo; quia ſanctus Hieronymus, ſicut ſol, iis illuxit in hoc mundo? Certè S. Hieronymus fuit ſol admirabilis, qui affulſit hominibus mundanis, ut eos a perditionis via revocaret. *Et qui affulſit etiam hominibus perfectis, ut eis altioris ſanctitatis viam manifeſtaret*.

3. Sicut Deus *Solem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos*; ita S. Hieron. fuit ſol quidam myſticus a Deo in hoc mundo poſitus, qui non ſolum hæreticis, aliiſque malignis peccatoribus; ſed etiam hominibus ſanctioribus & perfectioribus illuxit. Sol iſte rutilātiſſimus innumeris illuxit Religioſis, quos ad ſublimioris perfectionis vitā educit; illuxit Paulæ, Melaniç, Euſtochio, aliiſque quāpluribus ſacris Virginibus, quibus virgineç puritatis gloriam, & merita manifeſtavit; illuxit tandem Doctoribus, Epiſcopis, ſummis Pontificibus, aliiſque innumeris viris perfectioris vitæ ſectatoribus, & ſtudioſis; quibus omnis perfectionis leges dedit.

Sol ab Orpheo vocabatur *oculus mundi*, & à ſancto Gregorio Nazianzeno *oculus lucis* dicebatur. Quod autem de ſole dixerunt Nazianzenus, & Orpheus, hoc & nos de ſancto Hieronymo dicamus. Qui quidem fuit ſol & *oculus mundi*; quia hominibus mundanis & peccatoribus illuxit; ſed fuit etiam ſol, & *oculus lucis*; quia ſanctioribus & perfectioribus viris, qui *filii lucis* ſunt, glorioſiſſimè affulſit. Quare ſi in laudem Simonis, Oniæ filii Sacerdotis magni, dixit Spiritus ſanctus, quod ſicut ſol, in Templo Dei refulſerit; *Quaſi ſol refulgens, ſic ille effulſit in Templo Dei*, de ſancto Hieronymo ſimiliter dicendum, quod in hoc mundo, qui eſt magnum Dei Templum, hæreticis,

Rodig. lib. 3. c. 21.

Eccl. 50. 7.

Digitized by Google

ticis, mundanis, & viris perſectis, tanquam ſol effulſerit. Sed poſtquam ſanctum Hieronymum contemplati ſumus, ut ſolem in mundo; conſideremus eum ut Angelum in deſerto: & hic eſt ſecundus magnitudinis ejus radius: *Magnus vocabitur.*

II. APRS.

Sanctus Hieronymus fuit Angelus in deſerto.

LIcèt ſanctiſſimus Chriſti Præcurſor, qui deſerta ſanctificavit, homo fuerit ſicut & alii; in ſacris tamen Codicibus Angelus vocatur. *Ecce ego mitto Angelum meum.* Et quoad hoc illi ſimilis eſt ſanctus Hieronymus, de quo dicere poſſumus. *Alter hic Joannes Baptiſta.* Hieronymus enim, ſicut & ſanctus Joannes Baptiſta, verè fuit Angelus in deſerto, ratione puritatis, abſtinentiæ, & orationis ſuę: 1. *Ratione puritatis*, qua floruit; 2. *Ratione abſtinentia*, quam ſectatus eſt; 3. *Ratione orationis*, cui indeſinenter adhæſit.

1. Virgines ſanctus Ignatius Martyr vocat Sacramenta; *Virgines ſunt Chriſti Sacramenta.* Sunt utique auguſta Sacramenta, quæ ſub fragilis, & corruptibilis carnis zelo Angelicam puritatem occultant, ſicut enim in Sacramentis ſub vili, & viſibili quodam ſigno, inviſibilis, & mirabilis Dei gratia latitat: ita virgines ſunt quaſi Sacramenta: quia ſub viſibili, & vili carne Angelicam puritatem tegunt & conſervant. Vel dicamus, virgines eſſe *Sacramenta*: quia ad extra ſunt homines, & intùs ſunt Angeli; ad extra ſunt homines, ratione naturæ humanę qua conſtituuntur; ad intra ſunt Angeli, ratione puritatis Angelicæ, qua præditi ſunt. Unum autem ex hujuſmodi Sacramentis exitit ſanctus Hieronymus: qui verè fuit homo, ſicut & alii: ſed & fuit Angelus puritate: quia leviora quæque impudicitiæ phantaſmata velut infernum timuit, & in carne humana puritatem Angelicam conſervavit.

Scio, quòd dum in deſerto commoraretur ſanctus Hieronymus, horrendis interdum vexabatur carnis tentationibus; ſed probè etiam ſcio, quòd adversùs hunc luxuriæ ſpiritum generosè decertaverit, & de eo gloriosè triumphaverit. Cùm iniquus hic innocentiæ ſpiritus eum aggrediebatur, ipſe proprium corpus arctis affligebat jejuniis, diris flagellis excipiebat, omnibuſque modis vexabat, ut de puritatis ſuæ hoſte triumpharet. In quo ſanctum hunc ſolitarium puritate ſua, non ſolùm Angelis parem, ſed etiam ſuperiorem arbitror; quia, ut ait S. Baſilius, *Virgines Angeli ſunt, non inferioris alicujus ordinis, ſed illuſtrioris, & nobilioris.* Et reverà, longè illuſtrius, nobilius, & fortius eſt, quòd homo pugnando, corpus mactando, & continuæ carnis mortificationi inſiſtendo, puritatem illæſam conſervet; quàm quòd Angelus, qui natura ſua purus eſt, & ſpiritualis in puritate ſua perſeveret. Quare fatendum, quòd ſanctus Hieronymus in deſerto Angelus fuerit puritate ſua: *ac etiam abſtinentia, & jejuniis ſuis.*

Laſelve Sanctuar. 2

2. Neminem latet, ſanctum Hieronymum abſtinentiæ & jejuniis maximè fuiſſe deditum. Hic inter Monachos vivebat, qui urgentem ſitim ſolius aquæ hauſtu extinguebant, & qui ſolis leguminibus, raro coctis & ſemper malè conditis veſcebantur; quam vivendi rationem licèt aſperrimam, ille ſolicitè ſervabat. Imò, ſicut aliis ſcientia & ſanctitate eminebat; ita & illos abſtinentia, & vitæ auſteritate anteibat. Si etenim fidem adhibeamus Auguſtino, Hieronymus toto quinquaginta annorum ſpatio, aqua ſolummodò uſus eſt, & ſemel in die radices, vel olera comedere ſolitus eſt. Ipſe etiam Hieronymus de ſemetipſo refert, quòd ut rebellis carnis motus comprimeret, ſæpè pluribus diebus ab omnibus cibis abſtineret: ita ut pallerent ora jejuniis, corpuſque ejus aridum, exſiccatum, & quaſi mortuum ſpectantium oculis videretur. Unde de eo, ſicut & de ſancto Joanne Baptiſta dici poterat, *quod erat non manducans, neque bibens.* Sed de eo etiam, ſicut de ſanctiſſimo Chriſti Præcurſore, dici debet, quòd fuerit Angelus in deſerto, ratione abſtinentiæ, & jejuniorum, quibus corpus jam penè exanime, affligebat, & dirè cruciabat. Sicut enim, *quia iejunio vacavit Joannes, non homo, ſed Angelus æſtimatus eſt*: ita, quia ſanctus Hieronymus in deſerto corpus ſuum acerbis cruciavit jejuniis, non homo, ſed Angelus vocandus eſt.

Auguſt. ubi ſup.

Ambr. lib. de Helia, & jejun. cap. 8

Nun Angeli dicendi ſunt, qui interdum jejunant, ut legem de jejunio non violent: non Angeli appellandi ſunt, qui ita jejunant, ut cibis quadrageſimalibus opiparè veſcantur; non Angeli vocandi, qui in prandio exquiſitis quadrageſimalibus cibis ita ventrem replent, ut non ieiunare, ſed gulæ indulgere videantur. Sed ieiuniis ſuis Angelus verè factus eſt ſanctus Hieronymus, qui ita ieiunabat, ut ſolis radicibus & oleribus veſceretur. & cuius ieiunia ita crebra & arcta erant: ut pallerent ora ieiuniis corpuſque eius, velut radix ſicca arida, & quaſi mortua videretur. Hieronymo certè dici poterat. *Non eſt homo, ſed Angelus, quia fermè Angelus eſt ieiunans.* Ei

Chryſ. ſer. de Virg.

dici poterat, quòd ordinis eſſet Angelici: quia *jejunium, Angelorum cibus eſt: & qui eo utitur, ordinis Angelici cenſendus eſt*

s. Athan. de virg. O mirandum hominem, qui ſimul Angelus eſt puritate qua floruit, & jejunis quibus inſtitit; *ac etiam oratione, cui continuè adhaſit.*

3. Angeli in cęlo divinis continuè inſiſtunt laudibus; hi ſunt aſtra illa matutina, quæ Deum indeſinenter laudant; hi ſunt Miniſtri Domini, facientes voluntatem ejus qui in omni tempore & loco divinis laudibus vacare non deſinunt; hi ſunt ſpiritus illi cæleſtes, qui ſemper vident faciem Dei, & qui divinam Majeſtatem continuis laudibus proſequuntur: hi tandem ſunt hominum advocati & protectores, quorum operatio continua eſt, Deum laudare, benedicere, & pro hominum ſalute orare. *Angelorum opus eſt deprecatio.* Sicut autem Angeli in cælo; ita & Hieronymus in deſerto orationi indeſinenter incubuit: hoc fuit ſpeciale, & quaſi continuum ejus opus. Mirabilis enim ille ſolitarius in omni loco & tempore Deum pro ſe, & pro omni populo orare non deſinebat: ita ut ſæpè tota die & nocte ad Deum precibus ſuis clamaret *Memini*, inquit, *me, clamantem; diem crebrò junxiſſe cum nocte.* In vallibus & montibus, in rupibus & antris ad Deum preces fundebat: *Sic ubi concava vallium, aſpera montium, rupium prærupta cernebam, ibi mea orationis locus.* Hieronymus tandem, tanquam terreſtris quidam Angelus, in omnibus locis & temporibus orationi indeſinenter adhærebat.

s. Chryſ. ibid.

Nonnulli homines, quaſi bruta, & muta animalia, nuſquam Deum deprecantur: ſed alii, ſicut Angeli, corda ſua ad Deum per orationem continuè elevant. Et iſtos ſanctus Chryſoſtomus, homines à brutorum natura alienos, Angelos, & Angelorum ſocios nuncupat; *Deprecatio te ſeparat à mutis animalibus, hac te ſociat Angelis.*

Chryſ. li. 1. de orā. Deum.

Pernoctabat Paulus in oratione Dei: ecce Angelum, & Angelorum ſocium orabat ſanctus Antonius à ſolis occaſu uſque ad ejus ortum; ecce Angelum; ſanctus Benedictus, ſanctus Bruno, ſanctus Franciſcus, & alii multi ſancti Viri orationi ſedulò & jugiter incumbebant; ecce terreſtres Angelos Sed ſpecialiter Angelus dici debet S. Hieronymus, ratione orationis: quia tam frequens & aſſiduus erat orationi, ut orare & reſpirare, unum & idem in eo eſſe videretur. Dum Romæ moraretur, ibique perſona rum piarum inſtitutioni, compoſitioni librorum, totiuſque Eccleſiæ majoribus negotiis incumberet, ingemiſcebat: eò quòd ardens orandi ſtudium, quo fervebat, ad ſatietatem explere non valeret. Quare ſolitudines quæſivit, & loca deſerta ab omni tumultu ſemota adivit; ibique orationi ita aſſiduè vacavit, ut non ampliùs homo, ſed Angelus eſſe videretur, & Angelis cæleſtibus ſociaretur. Magnus ergo extitit ſanctus Hieronymus; quia fuit Angelus in deſerto *ac etiam quia fuit prodigium in Eccleſia.* Et iſte erit tertius magnitudinis ejus radius: *Magnus vocabitur.*

3. PARS.

Sanctus Hieronymus fuit prodigium n Eccleſia.

SI portenta & prodigia eſſe dicimus viros illos, qui aliquid inſolitum, extraordinarium & admirabile in ſe habent, vel operantur; multis ſanè rationibus prodigium in Eccleſia fuit ſanctus Hieronymus; prodigium enim fuit 1. *Libris*, quos compoſuit; 2. *Oraculis*, quæ protulit; 3. *Virtutibus*, quibus enituit.

1. A Deo quidem iſpirata ac portentoſa eſt Auguſtini, Gregorii, Chryſoſtomi, & aliorum ſanctæ Romanæ Eccleſię Patrū doctrina, nec mirabiles eorum Libros legere poſſumus, quin in eis aliquid portentoſum eſſe fateamur. Sed quid magis portentoſum elucet in ſancto Hieronymo, ratione mirabilium librorum quos compoſuit, & ſcriptorum quæ Eccleſiæ reliquit, quia tales ſunt libri, taliaque ſcripta ſancti Hieronymi, ut aliquo modo dici poſſit, quòd libri & ſcripta ejus, ſint libri & ſcripta Dei, Mirabilis enim ille Doctor, à Deo & ab Eccleſia delegatus, quæ ex ſacræ Scripturæ libris erant diſperſa, collegit; quæ ab hæreticis fuerant corrupta, redintegravit; variaſque ſacrorum librorum verſiones fecit, & Eccleſiæ tradidit; in quibus ſimul leguntur ſcripta Dei, & ſcripta ſancti Hieronymi: libri Dei, & libri ſancti Hieronymi. Eaque inter ſe ita connexa ſunt ut reverà libri & ſcripta, quę Deus Eccleſię ſuæ reliquit, ſint etiam libri & ſcripta S. Hieronymi: & econtrà libri & ſcripta ſancti Hieronymi ſint etiā libri & ſcripta Dei.

In admirabili Verbi æterni incarnatione divinæ cum humana Chriſti natura tanta facta eſt unio; ut per communicationem idiomatum, quæ de una ex his naturis dicuntur, de alia etiam dici poſſint. Et ſic de Chriſto Salvatore, ratione naturæ humanę, cui divinitas eſt unita, dicimus, quòd Deus eſt infans, parvus, paſſibilis, moriens & mortuus. Et contrà, ratione naturæ divinæ, cui humanitas eſt conjuncta, dicimus, quòd hic homo eſt æternus, immenſus, infini-

finitus & impaſſibilis, Idem quodam modo dici poſſet de libris & ſcriptis ſancti Hieronymi, reſpectu ſcriptorum & librorum Spiritus ſancti. Nam ex eo tempore, quo, ad totius Eccleſię decorem & utilitatem, ſacrorum Librorum verſionem, quæ nunc vulgata dicitur, compoſuit ſanctus Hieronymus, tanta librorum ejus cum divinis facta eſt unio, ut reverà Libri Dei ſint libri ſancti Hieronymi, & libri ſancti Hieronymi ſint Libri Dei. Unde ſi de ſacræ Scripturæ Libris dicat quis, quòd ſint opera Dei; quia Deo inſpirante hæc ſcripta ſunt: dicam & ego, quòd hæc ſint Hieronymi opera: quia ab eo hæc collecta, correcta, & linguæ latinæ reddita ſunt. Miramini ſcripta & libros ſancti Hieronymi, & fatemini, eum in Eccleſia eſſe prodigium, ratione Librorum, quos ſcripſit; *Sed ſanctus Hieronymus, fuit etiam prodigium in Eccleſia, ratione oraculorum quæ protulit.*

2. Sua olim oracula habebant Gentiles, quæ nil aliud erant, quàm Dæmones in idolis loquentes, qui nunc caſus futuros prędicebant, nunc dubia propoſita ſolvebant; & ferè ſemper ſub verbis æquivocis, & amphibologicis homines fallebant.

Vana quidem, ſuperſtitioſa, & exitioſa erant hæc oracula: ſed verum totius Eccleſiæ oraculum extitit S. Hieronymus, qui tot oracula, quot verba protuliſſe videtur: & ad quem tanquam ad oraculum, ex omnibus terræ partibus omnis generis perſonę veniebant. E ſilvis & antris egrediebantur Monachi, ut ab eo perfectiorem vivendi normam acciperent. Ad eum undequaque accedebant Epiſcopi, ut eum loquentem audirent, utque ejus conſiliis ſe ſubjicerent. Ad eum advolabant viri doctiſſimi, ut doctiores fierent; ipſe etiam Auguſtinus, qui ut Doctorum aquila, & ut fulgentiſſimum mundi lumen à cunctis inſpiciebatur, difficiliorum ſacræ Scripturæ locorum explicationem ab eo ſæpè petebat. Nec mirum ſi ſanctum Hieronymum conſulant Doctores & Epiſcopi; cùm & ipſi ſummi Pontifices, qui totius Orbis Eccleſiaſtici ſunt oracula, ad eum, tanquam ad ſuperius quoddam oraculum irent, ab eo conſilium petere non dedignarentur, ejuſque reſponſiones, velùt decreta à Deo manantia reciperent, & venerarentur. Ad eum ex omnibus mundi partibus properabant docti & 2. Reg. 16. indocti, qui eum conſulebant, *quaſi ſi quis conſuleret Dominum*; ipſe autem omnibus reſpondebat, ejuſque reſponſa tanquam oracula & decreta canonica recipiebantur. Quare fatendum, quòd ſanctus Hieronymus in Eccleſia verè prodigium fuerit, ratione oraculorum, quæ protulit: *ac etiam ratione virtutum, quibus emicuit.*

3. In Hieronymo, qui totus portentoſus erat, portentoſę micabant virtutes. Portentoſa in eo humilitas, portentoſa paupertas voluntaria, portentoſus ſalutis animarum zelus, portentoſa pœnitentia, portentoſæ mortificationes quibus corpus excruciabat, & portentoſus concentus omnium virtutum quibus rutilabat. Probè ſciebat S. Doctor, illos in cælo non fore magnos, qui alios ſolùm docuerint; niſi & ipſi fecerint quæ ab aliis agenda eſſe dixerint: *qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum*. Matt. 5. Quare non ſolùm ille alios verbo docet mundi fugam, divitiarum contemptum, ſolitudinis, mortificationis, humilitatis, orationis, & omnium virtutum amorem, ſed & ipſemet terrena cuncta abjiciens, & mundo valedicens, in locum ſolitarium, tanquam in voluntarium carcerem ſe recipit; ibique jam corpus flagellis dirè excipit, jam lapide pectus crudeliter tundit, nunc uberes fundit lachymas: ac ibi orationi, contemplationi, humilitati, charitati, jejuniis, aliiſque virtutibus tanto cū ſpiritus fervore adhæret, ut omnibus hominibus prodigium factus ſit. *Prodigium factus ſum multis.*

Sibi ipſi, ſicut & aliis dicebat Hieronymus. *Delicatus es, ſi & hic vis gaudere cum ſæculo, & poſteà regnare cum Chriſto.* Hier. Lib. 2. ep. 5. Quare nil voluptati, nil mundi deliciis, nil corporis conſolationi dabat; ſed totus erat orationi, totus humilitati, totus charitati, totuſque omnium virtutum exercitui. Heu! quibus virtutibus non floruit in famoſa illa Syriæ ſolitudine, ubi toto quadriennio remanſit; & ubi Monachis humillimis humilior, pauperior pauperrimis, & ſanctiſſimis ſanctior extitit? Sed heu! quas virtutes non ſectatur in Monaſterio illo Bethlemitico, quòd à Paula Romana extructum eſt? Ibi omni cum humilitate adorat Chriſtum in præſepio naſcentem, ibi gemituum Chriſti pueri memor, propriis lachrymis ſanctum illud antrum irrigat; ibi Chriſtum ut perfectiſſimum altioris humilitatis, arctioris paupertatis, ardentioris charitatis, omniu nque virtutum exemplar indeſinenter contemplans, ei quantum fas eſt, ſe conformem efficit, omneſque virtutes tanta cum perfectione ſectatur, ut ratione virtutum ſuarum omnibus prodigium fiat.

Miramini portentoſum hunc virum, ſed & virtutes ejus imitari contendite. Quid proderit, ejus propalare merita, & virtutes prædicare, ſi eum nullo modo imitari velimus? non ſalvabimur, quia ille ſanctus fuit, & quia ille omni virtutum genere floruit;

ſed ſalvabimur, ſi has ſeduló ſectemur virtutes, quibus ille adhæſit. Non ſalvabunt nos bona ejus opera; ſed noſtra: quare faciamus bona opera quę fecit Hieronymus, & ſalvabimur ſicut Hieronymus.

Dei judicia ſæpè mente volvebat vir ille ſanctiſſimus, & ab iis plurimùm timebat; *Ego diebus ac noctibus cogito cum tremore, redderem noviſſimum quadrantem.* Timebat etiam Hier. ep. 5. ad Florentium c. 9.
æterna inferni ſupplicia: quare ut illa vitaret, in ſolitudinem ſeceſſit, ubi omni virtutum generi operam dedit; *Ille ego, qui ob gehennæ metum, tali me carcere ipſe damnaveram.* Ep. 22. ad Euſtoch. Timebat ille; timete & vos; ſed ſicut timor judiciorum Dei, & pœnarum inferni, eum ad perfectiùs Deo ſerviendum induxit: timete ſimiliter vos, & ita timete, ut abdicato omni ſcelere, virtutibus illis ſectandis ſedulo incumbatis, quibus mediantibus æternam beatitudinem aſſequi valeatis. *Amen.*

DE ANGELO CUSTODE

CONCIO UNICA.

Angelis ſuis Deus mandavit de te, ut cuſtodiant te, Pſal. 90.

Deus, cujus in omnibus admirabilis eſt providentia, Angelos, qui ſcientia, decore & dignitate omnes alias creaturas ſuperant, ad hominum tam impiorum, quam juſtorum cuſtodiam delegare dignatus eſt. Cæleſtes autem illi ſpiritus: quaſi ſuæ dignitatis obliti, Dei obtemperant voluntati, & perſonarum ſibi commiſſarum ſaluti mira ſolicitudine invigilant. Hi namque ſemper ſuadent bona, introrſus loquuntur ſalubria, ad orandum provocant, excitant ad compunctionem, pacificant mentem, cogitationes ordinant, ſpei infundunt dulcedinem, obtemperare Deo, legiſque mandata ſervare docent: & ut paucis multa complectar. *Angeli noſtram in omnibus zelant ſalutem.* I. Juſt. ... de ca... c. 8.

Omnia quę ſanctiſſimi & vigilantiſſimi illi Cuſtodes nobis impendunt beneficia, ſingulatim recenſere, explicare, & prædicare nobis eſſet impoſſibile; quare ex iis aliqua ſolummodò ponderabimus, quæ maxima ſunt, & quæ ad magna Cuſtodibus Angelis obſequia prœſtanda quemque noſtrûm excitare, & compellere debent, &c. *Ave.*

Protoparentis noſtri peccato facti ſumus ignari, debiles & miſeri, omnique gratia indigni. Extioſo hoc peccato facti ſumus ignari eorum quæ Dei ſunt: ita ut hominum plerique ſint veluti bruta animantia, quæ ſpiritualia & divina non percipiunt. *Animalis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei.* 1. Cor. 2. Hoc peccato facti ſumus etiam debiles, reſpectu dæmonis, qui adverſum nos continuè pugnat, quique nos devorare & perdere ſemper intendit. 1. Pet. 5. *Adverſarius veſter diabolus circuit quærens quem devoret.* Job. 14. Hoc tandem peccato facti ſumus miſeri, & cęleſtibus indigni favoribus. *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miſeriis.*

Si jam ignari & cęci ſimus, aliquo egemus Doctore, qui nos erudiat, & illuminet: ſi ſimus infirmi & debiles, aliquo indigemus protectore, qui nos roboret & defendat: ſi tandem miſeri & divina gratia indigni ſimus vigilanti & potenti apud Deum egemus Patrono, qui pro nobis oret, ſalutiſque noſtræ negotia gerat. Angeli autem tria hæc nobis impendunt beneficia: ſunt enim Doctores, Protectores & Advocati noſtri. Sunt 1. *Doctores*, qui nos erudiunt: 2. *Protectores*, qui nos defendunt. 3. *Advocati*, qui apud Deum nobis patrocinantur.

Angeli Cuſtodes, ſunt Doctores, qui nos erudiunt. I. PAR

Chriſtus Dominus in hunc mundum venit, non ut Salvatoris ſolùm, ſed etiam ut Doctoris fungeretur officio: & ideò vocari voluit Magiſter & Doctor. *Vocatis me, Magiſter, & bene dicitis.* Ioan. 13 Divinus autem ille Doctor homines erudivit, eoſque docuit peccati fugam, virtutis amorem, & ea omnia quæ ad ſalutem ſpectant. *Apparuit gratia* Ad Tit. 2 *Dei Salvatoris noſtri omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem & ſæcularia deſideria, ſobriè. & juſtè, & piè vivamus in hoc ſæculo.*

Quod fecit Chriſtus, reſpectu totius humani generis, hoc & quotidie reſpectu ſuorum clientum, hominumque ſuæ curæ demandatorum, faciunt Cuſtodes Angeli. Eos enim erudiunt interiùs; eos docent obtemperare Deo, impietatem abnegare, reſurgere à peccato: ſobrietatem, humilitatem, omneſque virtutes ſectari: ac ea omnia quę ſalutis ſunt, ſedulo peragere. *Angeli docent nos obtemperare Deo, ſubeſſe majoribus, pacem* Lett. Iuſt. *diligere, humilitatem ſectari, & cuncta odiſſe quæ norunt repugnare virtuti.* ibid.

Angelos divus Athanaſius *mortalium præceptores.*

Digitized by Google

ceptores vocat. Quilibet enim Cuſtos Angelus, reſpectu ſui clientis, Doctoris & præceptoris fungitur officio; ac, ut ait D. Au-

Aug. ſol. 27. guſtinus, *Cuſtos Angelus ſemper nobis adſtat, noſque ſalutaribus inſpirationibus illuminat*. Unde quilibet Angelus ſuo dicere poſſet clienti quod Danieli dixit Archangelus

Dan. 9. Gabriel. *Nunc egreſſus ſum, ut docerem te*. Cuſtodes enim Angeli è cælo egrediuntur, & ad hæc inferiora deſcendunt, ut nobis adſtent: utque, tanquam Doctores ad noſtri curam deſtinati doceant nos terrena deſpicere, vitare peccata, virtutem ſectari, Deum & proximum toto corde diligere, omniaque facere, quæ ad ſalutem & perfectionem noſtram attinent.

Quilibet Cuſtos Angelus ſimilis videtur Angelo huic ad Reges Magos à Deo miſſo, qui eos docuit, ut, adorato Salvatore, per aliam viam redirent in regionem ſuam; quilibet enim Cuſtos Angelus clientem ſuum docet, ut Chriſtum adoret, peccati viam relinquat, & per aliam, ſeu, per virtutis viam ad æternam Paradiſi Patriam pergat. Cuſtodes illi Angeli ſuperbis viam humilitatis, avaris viam charitatis, omnibuſque hominibus perfectionis & ſalutis viam inſpirant; & ad hæc quæ inſpirant facienda

S. Bern. ſer. 20 in cant. eos monent & ſolicitant, *Non ceſſant ſolicitare, & aſſiduis ſuggeſtionibus monere*.

Cùm Petrus, catenis vinctus, in carcere detineretur, miſit Deus Angelum ſuum; qui cæleſti lumine totum illuſtravit carcerem, in quo vinctus dormiebat Apoſtolus, di-

Act. 12. xitque ei, ut fugeret. *Ecce Angelus aſtitit, & lumen refulſit in habitaculo, percuſſoque latere Petri, excitavit eum, dicens, ſurge velociter*. Idem accidere ſolet cuilibet peccatori; quamdiù enim homo in ſtatu mortalis peccati vivit, tetris criminum ſuorum

Ibid. catenis conſtringitur. *Funes peccatorum circumplexi ſunt me*. Hic etiam in peccatis ſuis dormit. *Exurge, qui dormis*. Sed Angelus Cuſtos peccatorem internis inſpirationibus illuminat, eumque ad ſurgendum a peccato excitat; &, ut loquitur Doctor Seraphicus,

S. Bon. ſer. de S. Mich. *Angelus Cuſtos peccatori, vinculis peccati compedito; in tenebris obnubilato, infundit aliquem radium ſuæ illuminationis, & dicit*

Ibid. *ei, ſurge velociter*. Idem Seraphicus Bonaventura ait, quòd Angelus Cuſtos, ut clientis ſui Doctor, eum ſic alloquatur: (ſurge, miſer, & conſidera ubi jaces, quomodò corrupiſti tuam naturam, defœdaſti pulchritudinem tuam, qua oras ad imaginem erat pulchritudinis eternæ actus, namre puliſti à te Spiritum ſanctum, factus es dæmonum proſtibulum, privaſti te æternis præmiis, obligaſti te æternis ſuppliciis. *Surge igitur, & redi ad pœnitentiam*. O mirabilem Doctorem, qui peccatores de agendis & vitandis mirabiliter erudit! At non ſolùm peccatores. ſed etiam juſtos Angeli mirabiliter erudiunt, docentque eos omnis virtutis, omniſque perfectionis viam, *Angeli nos in via* Bonav. ib. *perfectionis dirigunt*.

Quando Agar fugiebat a facie Saræ dominæ ſuæ, occurrit ei Angelus, qui eam hortatus eſt, ut ad dominam ſuam reverteretur: *Revertere ad dominam tuam*. Eodem modo ſe habet Cuſtos Angelus erga clientem, qui à Deo per peccata receſſit; Angelus enim Gen. ib. eum intùs illuminat, & erudit, ei peccati ſui gravitatem manifeſtat, illumque ſolicitat ad reſurgendum à peccato, & ad revertendum ad Dominum, à quo diſceſſerat; ei intùs dicit Angelus. *Revertere ad dominam tuam, converte te ad divinam ſapientiam*. Cùm homo per peccata ſua à Deo D. Bon. ibid. fugit, Angelus Cuſtos, ut Prædicator & Doctor, eum erudit, eique intùs dicit: (exurge qui dormis; vide, miſer, quanta ſit iniquitas tua, quanta ſit malitia tua, quanta ve turpitudo tua; Conſidera, quis ſit ille quem offendiſti, quod ſit bonum quod perdidiſti, quod ve ſit malum quod contraxiſti. Attende tibi miſero & infelici, reſpice mortem quæ accelerat, judicium quod appropinquat, & infernum qui te expectat, ſi pravam tuam non derelinquas viam, & ſi a peccato non reſurgas. Quare, *ne tardes converti ad Dominum*, ſed *celeriter revertere ad dominam tuam, converte te ad divinam ſapientiam*.) O eximium Doctorem! O D. Bon. ibid. quàm mirabiliter peccatores erudit! Sed & Angeli Cuſtodes erudiunt etiam homines juſtos: eos enim patientiam, benignitatem, charitatem, & omnes virtutes docent: eorumque mentes ad divina Myſteria concipienda elevant. *Elevant mentem* Ibid. *noſtram, & inflammant ad amorem æternorum*.

Certum eſt, quòd Angeli Cuſtodes maximè ſoliciti ſint de ſalute clientum ſuorum. *Nunquam quieſcunt Angeli in opere ſalutis noſtræ: nimirum quia optimè norunt, quanta res ſit, in æternum damnari*. Hi pro noſtra D. Ber. ſer. 6 in cant. laborant ſalute, tùm precibus quas pro nobis Deo offerunt, tùm peccandi occaſionibus quas a nobis avertunt. Sed pro noſtra potiſſimùm laborant ſalute, erudiendo nos interiùs de vitandis, & de faciendis: ac docendo nos viam ſalutis. Unde quilibet Cuſtos Angelus reſpectu alumni ſui, facere videtur, quod fecit Angelus reſpectu ſancti Joannis Evangeliſtæ, quem Angelus in altum ſuſtulit, & cui idem Angelus Paradiſi gloriam oſtendit. *Suſtulit*, inquit,

me

me Angelus in ſpiritu in montem magnum & altum, & oſtendit mihi civitatem ſanctam Jeruſalem. Quilibet enim Angelus clientem ſuum tollit in altum, illumque erudit interiùs, ut ad montem Dei, & ad civitatem ſanctam Jeruſalem eum dirigat & perducat: quilibet, reſpectu ſui clientis, eſt Doctor ſolicitus; qui eum intùs docet, quæ facienda, & quæ vitanda, ut ad excelſum cæli montem pervenire valeat.

Apoc. 21

Illos quidem non videmus Doctores; ſed illos intùs loquentes audimus. O quoties audiſti Angelum tuum intùs te monentem, ad benè faciendum te excitantem; teque de agendis & vitandis erudientem? Quoties audiſti eum tibi loquentem ad cor, tibique dicentem: declina ab hoc & illo peccato, cui addictus es: hanc & illam fuge occaſſionem, quę te ad prava trahit: huic & illi virtuti comparandæ ſedulò incumbe? Quoties illum audiſti, dicentem tibi: terrena deſpice, carnalia fuge, ſpiritualia dilige, & ad æterna indeſinenter aſpira? Certè Angelos intùs nos docentes ſæpè audimus; ſed tanta eſt noſtra infirmitas: vel potiùs, tanta eſt noſtra malitia, ut tam beneficos Doctores, eorumque monita & conſilia parvipendamus, ac pro nihilo habeamus. O quàm bonus Iſrael Deus qui tanti meriti Doctores, ad nos erudiendos mittere dignatus eſt! Sed ò quàm maligni ſunt homines, qui horum Doctorum monita abjiciunt, inſpirationes deſpiciunt, & doctrinam parvipendunt! Erubeſce, N. eò quòd nullum, aut pauciſſimum ex tantorum Doctorum monitis, conſiliis, & eruditionibus emolumentum perceperis: ſupplex à Deo veniam poſtula, eò quòd tantis tibi ab eo datis ſalutis Doctoribus non obtemperaveris: ac in poſterum hos Doctores honora, & ea quæ te docebunt adimple, in poſterum redde quod debes Angelis Cuſtodibus, qui ſunt Doctores a quibus erudiemur. *& qui ſunt etiam protectores, qui nos adverſùs dæmones defendunt, & ab iis tuentur.*

I. PARS.

Angeli Cuſtodes ſunt protectores, qui nos tuentur.

TAnta dæmonum adverſùs nos eſt malitia, ut tartarei illi ſpiritus in reproba ſua Republica decreverint, cuilibet homini in hoc mundo viventi, dandum dæmonem tentatorem, qui ejus ruinam moliatur, omnibuſque modis cum ad peccatum, & ad infernum trahere conetur. *Sugeſſimus*, inquit Tertullianus, *nullum hominem carere dæmonio*. At Deus mirabili ſua providentia Angelo Angelum, ſeu, Angelo tenebrarum, Angelum lucis oppoſuit. Et ſicut diabolica reſpublica dęmones tentatores contra nos deſtinavit; ita Deus Cuſtodes nobis dedit Angelos, qui tanquam athletæ fortiſſimi à tartareis illis ſpiritibus nos protegant, ac ab eorum adverſùm nos machinationibus defendant & tueantur. Unde à Sophronio Cuſtodes Angeli vocantur *conſervatores, defenſores, & decertatores*: quia, ſcilicet, pro nobis decertant, noſque ab immani dæmonum rabie protegunt, & defendunt.

Tertul. lib. de an.

Sophron. orat. 6. de excel. Angel.

Scio, ſpecialem adverſùs dæmones datam eſſe poteſtatem iis Angelis. qui *poteſtates* vocantur. *Poteſtates ſunt Angeli, quorum ditioni virtutes adverſa ſubjecta ſunt*. Sed & ipſi Angeli Cuſtodes poteſtatem habent adverſùs dęmones, eoſque coercere poſſunt, ne hominibus noceant. *Deus*, inquit Auguſtinus, *ſubdit Angelos malos Angelis bonis, ut malorum improbitas, non quantùm nititur, ſed quantum ſinitur*. Et Author operis imperfecti aſſerit, tantam eſſe Angeli Cuſtodis in dęmones poteſtatem, *ut in præſentia boni Angeli, ſi ſe à dæmonibus videri permittat, non audeant dæmones tentare homines.*

S. Greg. hom. 34. in Evang.

August. lib. 1. de gen. ad lit. c. 23.

Hom. 5. in Mat.

Hac quidem ſibi à Deo data in dęmones poteſtate non ſemper & in omnibus caſibus utuntur Cuſtodes Angeli; ſed quando & quomodò à Deo ordinatum fuerit. Cuſtodes enim Angeli ſunt ſapientiæ divinę Miniſtri; ac proinde poteſtate ſibi in dęmones tradita utuntur juxta Dei placitum; eoſque arcent, quantùm ſapientia divina arcendos judicat, & non ampliùs. Unde ſicut divina ſapientia, aliqua mala ab hominibus fieri permittit, propter bona, quæ inde elicit; ita & permitit, ut boni Angeli non ſemper dęmones cohibeant à nocendo; nec homines totaliter à dæmonum tentationibus & inſultibus liberent. Sed licèt Cuſtodes Angeli poteſtate ſua in dęmones non ita utantur, ut eos ſemper impediant, ne ullo modo nobis noceant; ea tamen ita utuntur, & ita adverſùs dæmones nos protegunt, ut tartarei illi ſpiritus in rebus ſalutis nuſquam nobis nocere poſſint, niſi ipſi velimus, *Hi ſunt noſtri cuſtodes, & protectores, qui ſemper & ubique nobis aſſiſtunt, nec nos patiuntur lædi, niſi velimus.*

D. Bonav. ib.

Sicut Angelus Tobiæ dęmonem, nomine Aſmodæum, qui Saræ viros interficiebat, alligavit in deſerto ſuperioris Ægypti. ita & Cuſtodes Angeli alligant dæmones, illoſque ita coercent, inquit Doctor Seraphicus, *ut nobis nocere non poſſint, niſi velimus* Et in hoc ſenſu dixit Tertullianus, quòd *poteſtas dæmonis ſubjecta ſit homini*. dæmonis

Tob. 3.

Tert. Apol. 2

enim

enim poteſtas eſt homini ſubjecta; quia ab Angelis Cuſtodibus ita ligantur, & arcentur dæmones; ut nullo modo hominibus in rebus ſalutis nocere poſſint, niſi ipſi velint.

Quod præclarè explicat D. Auguſtinus familiari ſimilitudine canis ad palum alligati. Sicut enim canis ad palum alligatus, quantumvis mordax ſit & rabidus, nullum mordere poteſt; niſi volentem: ſic dæmon ita alligatur, & arcetur ab Angelis Cuſtodibus, ut velut canis, latrare poſſit, mordere tamen & ad peccatum nos cogere non poſſit, niſi ipſi velimus. *Latrare poteſt, mordere non poteſt, niſi volentem.*

O quàm mirabiliter Angeli Cuſtodes nos à dæmonibus protegunt & defendunt: cùm ita illorum malitiam coerceant, ut nobis nocere nequeant, niſi ipſi velimus. Sed nos ita etiam à dęmonibus defundunt, ut mediante Angelorum auxilio: iis illudere poſſimus.

Dæmon eſt draco, tartareus, cujus in homines malitia tanta eſt, ut eos ſemper vorare, & flatu ſuo, ſeu, malignis inſpirationibus ad prava trahere, & enecare contendat. Sed quantumvis magna ſit draconis illius malitia; quantumvis malignus & peſtilens ſit ejus flatus: quantumvis etiam nos poteſtate, & fortitudine ſuperet, ab illo ita nos portegunt, & defendunt Angeli noſtri Cuſtodes, ut ei illudere poſſimus. Hic eſt draco, quem formavit Deus, non ut nobis illuderet, & de nobis triumpharet, ſed ut nos ei illuderemus. *Draco, quem*
Iob.40. *formaſti ad illudendum ei.* Et de facto ei, tanquam aviculæ, illudimus, ſi velimus, non ex ſolis viribus noſtris, ſed mediante Angelorum patrocinio. At, quod majori adhuc admiratione dignum eſt, non ſolùm dæmoni illudere, ſed etiam eum dejicere & quaſi conculcare poſſumus.

Dæmon in ſacra ſcriptura non ſolùm vocatur draco; ſed etiam Aſpis, Baſiliſcus, & Leo. Dicitur *Aſpis*, propter calliditatem: quia occultè lædit; Vocatur *Baſiliſcus* propter venena, quæ infundit; Appellatur *Leo*, propter fortitudinem qua pollet: & quia in homines rugit eoſque vorare intendit: *Tanquam Leo rugiens circuit, quærens quem devoret.* Terribilis quidem ille aſpis, formidandus ille Baſiliſcus, immanis ille Leo; ſed mediante Angelorum auxilio, ſuper hanc aſpidem ambulate; hunc Baſiliſcum conterere, & hunc Leonem conculcare: ſeu, in illum authoritatem habere poſſumus: ita ut nec in minimo nobis nocere poſſit. Et ut nullum hac de re dubium
Pſal.90 remaneat, Regium audite Vatem: *Angelis ſuis*, inquit, *Deus mandavit de te, ut cuſtodiant te in omnibus viis tuis.* Et mox ſubjungit. *Super Aſpidem & Baſiliſcum ambulabis, & conculcabis Leonem & Draconem.* Quaſi dicat; mediante Angelorum cuſtodia, ſuper dæmonem (qui malitia ſua Aſpis, Baſiliſcus, Leo, & Draco dicitur) incedes, eumque conculcabis, ſeu in eum authoritatem habebis: ita ut in rebus ſalutis tibi nullo modo nocere poſſit, niſi velis. Contra malignos illos dęmones, contra hoſtes tam feroces, tamque potentes, humana fragilitas ſtare non poſſet niſi adjutores, propugnatores, & protectores Angelos ei Deus dediſſet: ſed mediante Angelorum auxilio, homo quantumvis fragilis, debilis & infirmus, de formidandis illis hoſtibus triumphare poteſt; imò & eis illudere, eoſque quaſi conculcare. Quia Angeli Cuſtodes ita nos ab iis defendunt, ut nocere nequeant, niſi velimus.

Gratias ergo agamus Deo, qui tales nobis protectores, & defenſores dare dignatus eſt; gratias etiam agamus ipſis Angelis, qui millies à dæmonum inſidiis & machinationibus nos defenderunt, & de iis triumphare fecerunt: ſed & ſupplices rogemus eos, ut in tentationibus nos ſemper adversùs dæmones protegant, & defendant. Hæc ab iis gratia ſingulis diebus eſt petenda; ſed præcipuè cùm gravis aliqua urget tentatio: *Quoties graviſſima cernitur urgere tentatio,* D.Bern. *tribulatio vehemens imminere, invoca cu-* ſer.12 in *ſtodem tuum, adjutorem tuum in opportu-* pſal. Qui *nitatibus, in tribulatione. Inclama eum,* habitat. *& dic: Domine, ſalva nos, perimus.* Sic invocate Cuſtodes Angelos: qui ſunt protectores, qui nos à dæmonibus defendunt *Et qui ſunt etiam advocati, qui apud Deum pro nobis orant, & ſalutis noſtræ negotia agunt.*

Angeli Cuſtodes ſunt advocati, qui apud Deum pro nobis patrocinantur. III. PARS

Unicuique datus eſt Angelus Cuſtos, qui alumnum, ſibi commiſſum, ab ipſo conceptionis inſtanti uſque ad extremum vitæ terminum non derelinquit. Et licèt homo graviter peccet, peccata multipliciter, ac multifariam adversùs ipſum cuſtodem Angelum ſit ingratus, ab eo tamen nunquam deſeritur: *non dimittet cùm pec-* Exod.23 *caveris.* Sicut enim dæmon non relinquit hominem juſtum ob bona opera, quæ facit: ita & bonus Angelus clientem ſuum nunquam deſerit, quantumvis peccet, & in ipſum cuſtodem ingratus ſit. Imò, quò major eſt noſtra erga Cuſtodes Angelos ingrati-

gratitudo, eo major eorum in nos videtur eſſe ſolicitudo: *Quotidie*, inquit Petrus Damianus, *Angelos ad noſtram cuſtodiam deputatos multipliciter offendimus, & offenſam negligentia cumulamus. Ipſi autem licèt à nobis frequenter injurias patiantur, ſuſtinent tamen & compatiuntur peccantibus, Nec minor illorum circa nos cuſtodia, imò major ſolicitudo cùm boni cuſtodis ſit, infirmis magis, quàm ſanis operam exhibere.*

Pet.Dam ſer. de ... Cru.

Medicus, qui ex charitatis motivo operatur, non iraſcitur adverſus infirmum phreniticum, qui ei conviciatur, qui ejus ſpernit conſilia, remedia deſpicit, & perſonam parvipendit: quin contra, ſpiritu compaſſionis ductus, majori cum ſolicitudine ſanitati ejus invigilat. Eodem prorſus modo erga nos ſe gerunt Cuſtodes Angeli; poſtquam enim multas à nobis paſſi ſunt repulſas, & ingratitudines, ſaluti noſtræ maxima cum ſolertia invigilant: *Injurias quas eis quotidiè inferimus, dum cuſtodia eorum refragamur, patienter ſuſtinent, nec læſi nos lædunt: imò mitius compatiuntur nobis, & tanquam medici majorem ſolicitudinem infirmis impendunt.*

Pet Pleſ in ſerm.

Magna hæc Angelorum Cuſtodum in clientes ſuos ſolicitudo, apparet in hoc mundo, & in cælo. *In hoc mundo*, ubi clientes comitantur, à dæmonibus defendunt, à peccandi occaſionibus avertunt, & viam ſalutis docent. *In cælo*, ubi Deum pro clientibus orant, & ut advocati peritiſſimi iis apud Deum patrocinantur.

Sicut in ſcala Jacob viſi ſunt Angeli aſcendentes, & deſcendentes: ita & Cuſtodes Angeli à cælo deſcendunt, & ad cælum aſcendunt: *Deſcendunt*, ut nos cuſtodiant, protegant, defendant, ſuiſque inſpirationibus nos à malo avertant, & ad benè operandum inducant: *Aſcendunt*, ut apud Deum ſalutis noſtræ negotia peragant, nobiſque patrocinentur. Et reverà nobis apud Deum patrocinantur: 1. Pro nobis Deum orando: 2. Bona noſtra opera, preceſque noſtras ei offerendo.

1. Quandiu in hoc mundo moramur, exules ſumus, & à facie Dei excluſi: ita ut facilem ad Deum non poſſimus habere acceſſum; quare potenti & vigilanti aliquo egemus patrono, qui apud Deum ſalutis noſtræ negotium agat, & pro nobis oret. Hoc autem beneficium nobis impendunt Cuſtodes Angeli, qui ardenter pro nobis Deum orant, ſuiſque orationibus ſalutem nobis procurare conantur: (Tales Angeli, inquit Auguſtinus, magna cura adſunt nobis omnibus horis & locis, ſubvenientes neceſſitatibus noſtris, & *pro nobis Deum orantes*.)

Aug. ſol. 7

Orant pro nobis Deum Cuſtodes Angeli: rogant eum ut nobis largiatur humilitatem, patientiam, benignitatem, charitatem, & omnia quæ ad ſalutem nobis neceſſaria ſunt. Et ut a Deo impetrent, ea petunt in nomine Chriſti, qui pro nobis pati, & mori dignatus eſt. *Rogant pro genere humano in nomine Chriſti*, inquit Chryſoſtomus; *quaſi dicant; pro his, Domine, rogamus, quos tu adeò dilexiſti, ut pro eorum ſalute mortem obires, & animam in cruce efflares; pro his ſupplicamus, pro quibus ipſe tuum largitus es ſanguinem, pro his oramus, pro quibus corpus hoc immolaſti.* Sic Deo loquuntur illi advocati, pro nobis illum orantes. Sed Cuſtodes Angeli ſunt etiam advocati noſtri apud Deum; *quia preces noſtras, & omnia bona opera quæ facimus, illi offerunt, ut eum nobis propitium reddant.*

2. Hoc advocati munus Angelos nobis præſtare docet S. Vicentius Ferrerius: *Advocantur*, inquit, *pro nobis præſentando Deo bona quæ facimus; ut orationes, jejunia, & alias aſperitates pœnitentiales quæ multum placent Deo.* Idem aliis verbis dicit Doctor Seraphicus. *Angeli*; ait, *in conſpectu Dei perferunt omnia bona noſtra opera, non quòd Deus, quem nullum latet ſecretum, ea non noverit; ſed quia Deus vult, & ita ordinavit, ut ea, quæ ipſe novit & amat, narrant, laudent, & prædicent, Ideò fortaſſis ut opera noſtra ſint in conſpectu ejus accepta.*

Vince ib.

Bonav. ibi.

De Cornelio, viro religioſo, & Deum timente, habetur in actibus Apoſtolorum, quod dixerit ei Angelus. *Corneli, orationes tuæ, & eleemoſynæ aſcenderunt in conſpectu Dei.* Quomodo aſcenderunt? Angelorum miniſterio, qui orationes eleemoſynas, jejunia, omniaque alia bona noſtra opera Deo offerunt. *Angeli Cuſtodes*, ait Petrus Cellenſis, *omnia bona opera noſtra Deo præſentant.* Addit Auguſtinus, Angelos Deo preces, & omnia bona opera noſtra offerre, ut illum nobis propitium reddant. *Angeli gemitus noſtros, atque ſuſpiria referunt ad Deum, non quidem quia Deus illa ignoret; ſed ut impetrent nobis facilem ſuæ benignitatis propitiationem.*

Act. 10

Pet. Cel. lib. I de tabern.

Aug. ſo. lil cap. 27.

Angeli, ut advocati de ſalute noſtra plurimùm ſoliciti, orationes noſtras ſuis jungi volunt: & quaſi orationes eorum non ſint ſatis efficaces ad obtinendam nobis à Deo gratiam & miſericordiam, ad eum noſtras etiam preces deferre, & offerre volunt,

lunt, ut mediantibus illis eum nobis propitium reddant: *Noſtras preces ad aures Dei adducunt*, ait Anaſtaſius Nyſſenus, *ut eum propitium reddant*. Et non ſolum preces; ſed etiam omnia bona noſtra opera Deo offerunt, ut eum ad nobis propitiandum inclinẽt. Ipſumque ſuppliciter deprecantur, ut nobis qui has & alias preces fudimus, & qui hæc & alia bona opera fecimus, indulgere & ſalutis gratiam dare dignetur.

Anaſt. apud Suar. de Angel. l. 6 c. 19.

O mirabiles advocati, qui apud Deum & verbis & factis nobis patrocinantur! o quam felices ſumus, quod tales in cælo patronos habeamus! Sed o quam ſedulo orare, & bonis operibus incumbere debemus: cum hi & preces, & omnia bona noſtra opera Deo offerant, ut illum nobis propitium reddant, utque apud eum ſalutis noſtrę cauſã gerant! *Multum ſane conari & ſatagere debemus ad bona opera facienda, cum tales advocatos habeamus, qui ſtatim eare ferunt in conſpectu Dei, & ſcribunt in libro vitæ.*

D. Bon. ibid.

O homo, *quod poteſt manus tua inſtanter operare*: ne turpi otio indulgeas operibus vanis, & ad ſalutem indifferentibus, ne te dedas; omnia opera quæ mala ſunt, & quæ mali ſpeciem habent, ſolicitè devita; quidquid boni facere poterit manus tua inſtanter operare, operibuſque bonis ſedulò incumbe. Et Cuſtos Angelus tanquam advocatus beneficus, omnia tua bona opera Deo præſentabit, ut te in Libro vitę ſcribi curet. Faxit Deus, ut in hoc Libro ſcribi, & æterna beatitudine poſt mortem præmiari mereamur. *Amen.*

DE B. V. MARIÆ ROSARIO

CONCIO UNICA.

Dies victoriæ hujus feſtivitatis in numero ſanctorum dierum accipitur. Judith. 16.

MAria, ſimul cum Chriſto Filio ſuo, Pacis bellique Regina eſt: *Pacis* utique, quia ſimul cum illo ad pacem univerſo generi humano dandam non parùm contulit: *Belli* verò: quia de hæreticis infidelibus, dæmonibus, & omnibus chriſtiani nominis hoſtibus perſæpe triumphavit.

Mariam omni tempore, ut pacis Reginam colere debent fideles: ſed ſancta a nobis exigit Eccleſia, ut illam hodie, veluti bellorum triumphorumque Reginam veneremur. Hodie enim Virgo, ſicuti altera Judith, fecit concluſionem magnam, non in domo Regis Nabuchodonoſor; ſed in toto Turcarum imperio: hæc eſt dies ſolemnis, in qua a dira ſervitute præſervavit, non Bethuliæ cives; ſed ſanctæ Romanæ Eccleſię filios: hodie tandem Maria, precibus Sodalium Confraternitatis Roſarii ad miſericordiam inclinata, non de Holopherne; ſed de Turcis apud Lepantum glorioſè triumphavit. Et ideò ſummus Pontifex Gregorius XIII. ordinavit, ut hac in die Roſarii & victoriarum Mariæ ſolemnitas ſimul celebraretur: *Dies victoriæ hujus feſtivitatis in numero ſanctorum dierum accipitur*. Glorioſam hanc victoriam Mariæ meritis de infidelibus reportatam, univerſa demirata eſt terra; hanc & nos admiremur; ſed & identidem panegyricam concionem inſtituamus de beatæ Mariæ Virginis Roſario; quo Maria ad decertandum adversùs infidelès inclinata eſt, &c. *Ave.*

DE Roſario dicturus, adverto, quod Roſarii nomen diverſa ſignificet, & quod æquivocum ſonet: nam ſæpe Roſarium pro oratione quadam vocali, aliquando pro myſterio, & quandoque pro Confraternitate ſumitur. Roſarium revera *eſt oratio quadam vocalis*, oratione Dominica, ſalutatione Angelica, & oratiuncula ab Eccleſia inſtituta pluries repetitis, conſtans: *Eſt etiam myſterium*, præcipue vitæ & mortis Chriſti continens myſteria, quæ Fideles Roſarium vocaliter recitantes, meditantur: *Eſt tandem Confraternitas*, quæ a Fratrum Prædicatorum Patriarcha ſancto Dominico inſtituta creditur; & quæ longè commendabilior tunc facta eſt, cum orantibus per totum terrarum orbem Confraternitatis Roſarii Sodalibus, beatiſſimæ Virginis meritis, apud Lepantum glorioſam de Turcis victoriam Fideles reportarunt.

Ex jam dictis videtur, quod beatiſſimæ Virginis Roſarium triplicem habeat reſpectum; ad Mariam, ſcilicet, ad Chriſtum, & ad S. Dominicum: *ad Mariam*: quia eſt oratio, qua maximè honoratur: *ad Chriſtum*: quia eſt myſterium, quo præcipuè & vitæ, & mortis ejus actiones recoluntur: *ad ſanctum Dominicum*; qui auctoritate Eccleſiæ, Roſarium in ſtatum & in Confraternitatem inſtituit, in qua Chriſtum & Mariam Fideles ſpecialiter venerarentur. Roſarium ergo nunc ut orationem vocalem, ut myſterium, & ut Confraternitatem inſpicio; ac dico, quod Roſarium. 1. *Eſt oratio*, quę ſępe recitanda: 2. *Eſt myſterium*, quod ſerio meditandum 3. *Eſt Confraternitas*, quæ ſedulo tractanda.

I. PARS. *Roſarium eſt oratio, quæ ſæpè recitanda.*

OPortet ſemper orare & non deficere; omniſque oratio vocalis ſi debitè fiat, nunquam nimis recitari poteſt. Verum inter omnes orationes, quas ad Deum, vel Sanctos fundere ſolent fideles, Roſario Virginis nulla videtur ſanctior, nulla ad recitandum facilior, ad obtinendum nulla potentior, Deo & Mariæ nulla glorioſior; ac proinde nulla, quæ in ore noſtro debeat eſſe frequentior.

Hoc norunt fideles ferè omnes, qui hanc orationem plurimi faciunt, qui Roſaria circumferunt, & qui Mariam frequenti eorum recitatione venerari conantur. Sed ut ad frequentiorem adhuc Roſarii recitationem alliciantur, operæ pretium erit, ut *partes* varias ex quibus hæc oratio componitur, *nomina* diverſa quibus vocatur, & *virtutes* multas quas operatur, tenui ſaltem minerva explicemus & propalemus. Quæ omnia ſi aliquantulum perpendantur, unicuique inſpirabunt, beatiſſimæ Virginis Roſarium frequentiſſime eſſe recitandum;

1. Ut autem a variis ejus partibus exordiamur; ſciendum, quod Roſarium eſt oratio quædam ex variis orationibus compoſita; ex oratione ſcilicet Dominica, ex ſalutatione Angelica, & ex oratiuncula ab Eccleſia inſtituta; quæ orationes pluries aliquo cum ordine repetitæ, Roſarium integrant.

Orationis, quam Roſarium dicimus, prima pars eſt oratio Dominica, quam vocamus *Pater noſter*. Et hanc Roſarii beatiſſimæ Virginis partem frequentiſſimè eſſe recitandam nullus inficiabitur: cum hæc ſit oratio, quam Chriſtus compoſuit, quam ipſe Apoſtolos docuit, & quam quaſi ſemper ab hominibus recitari voluit, dicens: Matth. 6. *Sic ergo vos orabitis: Pater noſter qui es in cœlis, ſanctificetur nomen tuum*, &c. Sic orandum eſſe dicit Salvator, volens, ut ſæpiſſimè, & quaſi ſemper in ore noſtro hæc oratio verſanda ſit.

Secunda Roſarii pars eſt ſalutatio Angelica, qua Mariam ſalutamus, dicentes ei: 1. Quod ſint ſine omni labe peccati originalis & actualis: *Ave*: 2. Quod ſit donis cæleſtibus plena: *Gratia plena*: 3. Quod Dominus ſit cum illa: *Dominus tecum*: 4. Quod ſit inter mulieres benedicta: *benedicta tu in mulieribus*: 5. Quod benedictus ſit ventris ſui fructus: *& benedictus fructus ventris tui*. Ecce quomodo ſalutamus Mariam, non verbis humano ingenio adinventis, ſed ab Archangelo Gabriele, vel ab Eliſabetha prolatis. Unde quilibet, qui *Ave Maria* recitat, eſt quaſi alter Angelus qui Mariam ſalutat. Si autem gratiſſimum fuit Mariæ; ſic a Gabriele ſemel ſalutari: quis credat non ei eſſe gratiſſimum, cum ſic non ſemel dumtaxat, ſed centies quinquagies à Roſarium recitante ſalutatur? gratiſſima certè & glorioſiſſima Virgini Mariæ eſt hæc ſalutatio. Quare crebrò ſic ſalutando, & Roſarium ſæpe recitandum.

Tertia Roſarii pars eſt oratiuncula hæc, quam poſt Mariæ ſalutationem recitamus, & qua illam ſupplices rogamus, ut pro nobis nunc & in hora mortis intercedat: *Sancta Maria Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus nunc & in hora mortis noſtra*. Maria eſt advocata potentiſſima, quæ ſalutis noſtræ negotia pertractat in cælo: hæc advocata noſtra ita potens eſt, ut aſſerant ſancti Patres, omnia gratiarum dona nos per ipſam obtinere, & accipere: quare ſæpiſſime invocanda, & creberrimè roganda eſt, ut nobis & nunc & in hora mortis ſubveniat; ac illi perſæpe dicendum cum Eccleſia: *Ora pro nobis peccatoribus, nunc & in hora mortis noſtra*. Roſarium ergo eſt oratio, quæ a nobis ſæpe recitari debet, ſi conſideremus partes varias quibus componitur; ſed eſt etiam ſæpe recitanda, ſi attendamus diverſa nomina quibus appellatur: vocatur enim Roſarium, Pſalterium & Corona Virginis, quæ omnia nos ad frequentiſſimam ejus recitationem invitant.

2. Vocatur *Roſarium Virginis*: quia conſtat multis *Ave Maria*, quæ ſunt quaſi tot roſæ myſticæ, quæ Mariæ in odorem ſuavitatis offeruntur. Dicitur *Pſalterium Virginis*: quia ſicut David ſuum Pſalterium compoſuit ad laudandum Deum, & ad gratias ab illo impetrandas: ita & Pſalterium, ſeu Roſarium iſtud, inſtitutum eſt ad laudandam Mariam, & ad favores a Deo per ejus interceſſionem obtinendos. Appellatur *Corona Virginis*: quia quotieſcumque recitatur, quaſi corona ea roſis contexta, capiti Mariæ imponitur. Quare ut Mariæ placeamus, & ut eam ad pro nobis intercedendum alliciamur, Roſarium illud ſæpe offeramus, hoc Pſalterio eam ſæpe laudemus, & ſæpiſſime myſticam hanc coronam capiti ejus imponamus.

3. Hæc omnia nos certè movere debent ad ſæpe recitandū beatiſſimæ Virginis Roſarium; ſed illius recitandi majus adhuc nobis extat motivum: nempe virtus ejus ad obtinenda quæ a Deo petimus, & innumeri favores quos recipiunt, qui ſæpe illud ad Ma-

Digitized by Google

Mariæ laudem recitant. Quis enim narrare queat, quot infirmi, per recitationem Roſarij ad priſtinam ſint valetudinem revocati? quot homines à dira ſervitute ſint liberati? quot ab hoſtium inſidiis ſunt præſervati? quot in evidentiſſimo naufragii periculo verſantes, ad portum feliciter ſint adducti? Sed dicant, qui poſſint, qui typis mandata ſanctiſſimi Roſarii miracula pervolutarunt, quot illius virtute, dæmones è corporibus hominum ſint fugati? quot mulieres ad partū feliciter & miraculosè pervenerint? quotque impii, hæretici, & infideles ad Deum ſint converſi? Dicant tandem, ſi libeat, omnes illuſtrationes internas, varios gratiarum cæleſtium motus, necnon auxilia omnia, tam temporalia, quàm ſpiritualia, quæ Roſarium recitantibus fuere conceſſa? Certè Roſarium eſt quaſi ſcala Jacob, per quam ad cælum mente conſcendunt, qui illud recitant, & per quam ad nos tot & tanti deſcendunt favores, ut nunquam concipi, nec ſatis explanari poſſent. Quare cùm tanta ſit Roſarii virtus, tantique ſint favores, quos per illius recitationem obtinemus, non eſt qui illud quàm frequentiſſimè recitandum eſſe non fateatur.

Frequenter quidem; ſed & devotè ſemper eſt recitandum. Quid enim proderit Chriſtiano, quòd Roſarium circumferat, digitis percurrat, & ore dicat: ſi illud devotè non recitet? Quid ei proderit, quòd Roſarium in brachio, vel in perula geſtet; ſi luxuriæ, avaritiæ, vel vindictæ ſpiritum gerat in corde? Quid proderit, quòd illud digitis volvat; ſi ſanguine manus ejus plenæ ſint? Quid proderit, quòd ore illud recitet; ſi tunc mens alia recogitet, & cor ad illicita anhelet? Certè ad nihilum proderit. Quare in Roſarii recitatione concordent cor & lingua; ſimulque Mariam honorate per frequentem & per devotam ejus recitationem. Sed ſi Roſarium eſt oratio, quæ frequenter eſt recitanda; *eſt etiam myſterium, quod ſeriò meditandum*.

II PARS.

Roſarium eſt myſterium, quod ſeriò meditandum.

IN beatiſſimæ Virginis Mariæ Roſario materiam, ex qua componitur, ſeu orationes vocales quibus recitatur, ſolummodò agnoſcunt plerique fidelium; ſed præter hæc, quæ materialia & quaſi accidentalia ſunt, aliud in Roſario eſt, quod varii Authores *Eſſentiale* vocant; nempè quòd ſit myſterium: vel potius, quòd ſit meditatio myſteriorum Chriſti Dei & hominis: quia ſimul atque quis Roſarium ore recitat, vitȩ & mortis Chriſti myſteria mente revolvere & ſeriò meditari debet: ita ut dum quindecim Roſarii decadum preces ore profert, identidem præcipua illa quindecim vitæ & mortis Chriſti myſteria meditetur; quorum quinque prima *gaudii*, quinque alia *doloris*, & quinque ultima *gloriæ* myſteria vocantur. *Prima* horum miſteriorum ſunt Chriſti Incarnatio, Nativitas, Circumciſio, Regum adoratio, & Præſentatio in Templo. *Secunda*, ſunt myſteria Paſſionum & mortis ejus. *Tertia*, ſunt myſteria Reſurrectionis, variarum apparitionum, & Aſcenſionis ejus.

Hęc myſteria ita ſeriò à recitantibus Roſarium ſunt meditanda, ut dum quis verba quæ Roſarium componunt, ore promit, præſata myſteria per ordinem mente revolvat. O N. cùm Roſarium recitas, mens tua temporalibus negotiis, vanis & malis rebus non ſit intenta: ſed mente primò te conferas in Nazareth, ubi, Angelo nuntiante, magnum Incarnationis myſterium executioni mandatur. A Nazareth tranſeas uſque Bethlehem, ſimul cum Paſtoribus: ibique Chriſtum recens natum, jacentem in præſepio contemplare! Ejus Circumciſioni adeſto deinde cum nutritio Joſeph, ibique meditare, quàm promptè prò tui ſalute puer Jeſus gravia pati dignetur. Cùm Regibus Magis deinde adora puerum Regem; & poſteà illum cum piis parentibus porta & offer in Templo. Seriò meditatis his *gaudii* myſteriis, ad myſteria *doloris* te converte: eorum quodlibet ſuo ordine meditare; & dum Chriſtum, nunc captum, nunc flagellatum, & nunc cruci affixum mens conſiderabit, ſimul cum Ioanne & Matre ejus, ei compatere. A doloribus & morte ejus, ad myſteria *gloriæ* contemplanda, te mente transferas: & nunc contemplare Chriſtum à mortuis propria virtute reſurgentem, nunc quære illum ſollicitè cum Magdalena, donec eum merearis invenire; jam pia quadam curioſitate palpando tracta ſingula vulnera Salvatoris propter te ſic mortui; & jam ita eum in cȩlos aſcendentem admirare, quaſi inter Diſcipulos in monte Oliveti exiſtas. Sic, ſic recitari debet Roſarium; ut recitatio ejus pia, Mariæ glorioſa, & recitanti utilis ſit.

Omnibus ferè Chriſti myſteriis Angelum aliquem præſentem adfuiſſe ſacra teſtatur Scriptura. Cùm enim Incarnationis myſterium eſt Mariæ annuntiandum, de cælo deſcendit Gabriel, qui Mariam ſalutat, & qui hoc ei myſterium annuntiat, dicens: *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus* Luc. 1.
Altiſ-

Digitized by Google

Altiſſimi obrumbrabit tibi, ideò *& quod*
Luc. 1 *naſcetur ex te Sanctum vocabitur Filius*
Dei. Cùm de Nativitate Chriſti monendi
ſunt Paſtores: *dixit illis Angelus. Nolite ti-*
mere. Ecce annuntio vobis gaudium magnum
Luc. 2 *quod erit omni populo, quia natus eſt vobis*
hodie Salvator. Cùm Chriſtus à Iudæa
in Ægyptum ex Dei ordinatione transfe-
Matth 2 rendus eſt, *ecce Angelus apparuit in ſom-*
nis Joſeph, dicens, ſurge, & accipe puerum &
matrem ejus, & fuge in Ægyptum. Cùm
Chriſtus in horto graviſſima premitur triſti-
tia, *apparuit illi Angelus de cælo, confortans*
Luc. 22 *eum*, Chriſtus in Cruce acerbiſſimæ mortis
dolores patitur, Angeli ſuo modo flentes,
adſunt, juxta Vaticinium Iſaiæ dicentis:
Angeli pacis amarè flebunt. Cùm de Chri-
Iſa. 33 ſti Reſurrectione piæ monendæ ſunt mu-
lieres, unus ex Angelis dixit eis: *Je-*
ſum qui crucifixus, eſt quæritis. Non eſt
hic, ſurrexit enim, ſicut dixit. Omni-
Math. 8 bus tandem ferè Chriſti myſteriis præ-
ſentes adſtitere cæleſtes quidam Spiritus,
& ut ait Tertullianus, *Nuſquam ſine An-*
gelis Chriſtus. Cæleſtibus autem illis intel-
ligentiis ſimiles ſunt qui Roſarium perſol-
vunt: ſimul cum iis Chriſtum in omnibus
ejus myſteriis mente comitentur; & nunc
gaudeant cum Paſtoribus, nunc cum Regi-
bus Chriſtum adorent; cum ipſo ſe deinde
in Templo offerant; illum traditum, ven-
ditum, flagellatum, & crucifixum poſtmo-
dùm contemplentur; ac tandem omnia ejus
myſteria, quæ glorioſa vocamus, meditan-
tes, in eorum cordibus ſacri amoris ignis
erga Chriſtum & Matrem exardeſcat.

Ad perfectum Dei amorem, omnes homi-
nis potentiæ concurrere debent: non enim
verbo ſolùm & lingua diligi debet; verùm
& toto corde, ac tota mente: *Diliges Domi-*
num Deum tuum ex omni corde tuo, ex omni
mente tua, & ex omnibus viribus tuis. Sicut
autem ad Deum amandum, ita & ad Mariam
colendam totus homo occupari debet; ma
nus, ſcilicet in percurrendo varios Roſarii
numeros: lingua, in recitando ad ſingulos
numeros unum *Pater*, vel unum *Ave Maria*:
& mens, in meditando Chriſti Salvatoris
myſteria. Quare, ò N. quotieſcumque Ro-
ſario recitando te accingis, dic Chriſto: in
myſteriis tuis meditandis exercebor: & dein-
de dum Roſarii varias orationes ore profers,
Chriſti myſteria ſeriò meditare, & mente
revolve.

Nec dicas difficilem & laborioſum eſſe
hunc recitandi Roſarii modum, nam nil dul-
cius, nilque amabilius, quàm Chriſti my-
ſteria meditari: quia in his meditationibus
ubique invenitur Chriſtus, cujus converſa-
tio, non amaritudinem, ſed ſummam parit
lætitiam: *Non habet amaritudinem converſa-*
tio ejus, nec tædium convictus ipſius. Quare, Sap. 8
cùm Roſarii preces perſolvis, myſteriorum
vitæ & mortis Chriſti meditationi cor tuũ
ſit intentũ, iis meditandis mens tua totaliter
adhæreat. Non ſis ſimilis perverſis illis ho-
minibus, qui dum orant, de fraudibus & do-
lis cogitant; *Dolos tota die meditabantur* Non
imiteris hos pacis perturbatores, qui dum Pſal. 37
ore Deum alloquuntur, de diſcordiis diſſe-
minandis deliberant; *Qui meditatur diſcor-*
dias. Non te habeas ſicut avari illi homines,
qui dum ore preces ad Deum fundunt, de Prov. 17
alienis rapiendis penſant; *Rapinas meditatur*
mens eorum. Ne talia meditetur cor tuum;
ſed dum beatiſſimæ Virginis Roſarium ore Prov. 2
recitas, Chriſti Domini myſteria ſeriò me-
ditare. At ſi Roſarium eſt myſterium,
quòd ſeriò meditandum; *eſt etiam Confra-*
ternitas, quæ ſectanda, & amplecten-
da.

Roſarium eſt Confraternitas, quæ III. PAR.
ſedulò ſectanda.

MAria omnibus eam debitè invocan-
tibus præſto adeſt; nec quiſquam
in ſpiritualibus neceſſitatibus ſuis eam S. Bern.
devotè invocat, qui ejus non experia- ſer. 4 de
tùr auxilium; *Sileat miſericordiam tuam* Aſſum.
Virgo beata, ſi qui eſt, qui invocatam
te in ſuis neceſſitatibus, ſibi meminerit
defuiſſe.

Hoc probè agnoſcens ſancta Roma-
na Eccleſia, omnibus quibus poteſt mo-
dis ipſi placere, ejuſque benevolentiam
captare ſtudet; & ideò varia ad ejus
honorem Feſta inſtituit; ideo ſingulis an-
ni diebus ejus laudes publicè decantari
jubet; ideò tot Indulgentias populi eam
colentibus largitur; & ideò tot varios
Ordines, totque Confraternitates ad ejus
honorem inſtitutas approbat, & præcipuè
Archiconfraternitatem Roſarii, quam plu-
rimi ſectantur fideles, & quam ſectari de-
berent omnes, utpote quia eſt. 1. Mariæ
maximè glorioſa. 2. Eccleſiæ hoſtibus
multùm terribilis. 3. Ipſis Sodalibus ſum-
moperè utilis.

1. Licèt Mariam venerandi modos mul-
tos varii adinvenerint Chriſtiani; à nullis
tamen magnis honorari videtur, quàm à
ſanctiſſimi Roſarii Sodalibus. *Tum*, quia
multi ſunt, maximuſque eorum eſt nu-
merus. *Tum*, quia hi omnes ſtatum, &
corpus unum conſtituunt, quod ad hoc
ſolùm eſt, vivit, operatur, & in æternum
operabitur, ut Mariam laudet, glorificet,
&

Digitized by Google

& honorari curet. Unde ſi de primis Eccleſiæ Romanę Chriſtianis dicat Tertullianus, quòd præcibus, quas ſimul congregati fundebant, Deum plurimum honorarent, eique gratam vim facerent, qua ad petita eis concedenda quaſi cogebatur: *Hac vis Deo grata eſt.* De Confraternitatibus Roſarii Sodalibus ſimiliter dicendum, quòd Mariam maximè glorificent, eique precibus ſuis gratam vim inferant, ut eam ad miſericordiam flectant. Sectanda ergo & amplectenda hæc Confraternitas: quia Mariæ eſt glorioſa; *ac etiam, quia Eccleſiæ & ſalutis noſtræ hoſtibus eſt maximè terribilis.*

Tertull. in Apolog.

2. Hujus Confraternitatis Sodales, ſunt fortiſſimi Eccleſiæ cuſtodes, qui eam precibus ſuis tuentur: *Super muros tuos Jeruſalem conſtitui cuſtodes.* Hi ſimiles ſunt Moyſi: quia dum alii armis ſimul cum Joſue pugnant, ipſi manus & corda ad Deum cum Moyſe extollunt. Hi etiam ſimiles ſunt Davidi; qui non enſe, ſed *gratia divinitatis armatus*, adversùs Goliath inceſſit; hi namque non armis materialibus, ſed ſpiritualibus armati adversùs dæmones, hæreticos, omneſque Eccleſiæ hoſtes pugnaturi incedunt, iiſque ſunt terribiles. Videte innumeros hujus Confraternitatis Sodales, Roſariis & precibus armatos, quomodo adversùs centum mille hęreticos Albigenſes, ſub Ducibus eorum Rege Aragoniæ & Comite Toloſano omnia devaſtantes, incedant. Nil enim adversùs tot, tamque formidandos hoſtes poterat Comes Montfortius, cujus exercitus ex quingentis ſolùm ſupra mille militibus erat compoſitu ſ ſed dum ipſe, quaſi alter Jonathas, cum paucis militibus, tam formidandum aggreditur exercitum, orant Confraternitatis Roſarii Sodales; & hic per Mariæ auxilium Albigenſes debellat, eorumque exercitum penitùs deſtruit. Sed quid de triumpho de Turcis apud Lepantum reportato? Nonne debetur Roſarii Sodalibus, qui in toto terrarum Orbe ad cęlorum Reginam pteces ſuas imittentes, ejus interceſſione à Deo famoſam illam obtinuerunt victoriam, quæ in æternum hanc Confraternitatem commendabit? Certè hanc eorum precibus partam fatentur ſummi Pontifices, qui ob tantam victoriam maxima hujus Sodalitii Fratribus beneficia conceſſerunt. Quis ergo non amet? Quis non æſtimet? Quis huic hoſtibus Eccleſiæ terribili Confraternitati abſcribi non appetat? ſed ei adſcribi quiſque etiam debet: *Quia maxima ſunt emolumenta, quæ hujus Confraternitatis Sodales percipiunt.*

Iſa. 62.

Ambr. ſer. 88.

3. Quis Indulgentias iis à ſummis Pontificibus conceſſas enumeret? Taceo plenariam quam lucrantur omnes fideles ipſa die, qua huic Confraternitati ſua dant nomina; modò ſua debitè peccata confiteantur, & Sanctiſſimo Euchariſtię Sacramēto reficiantur. Taceo Indulgentias alias quas lucrantur, quoties Roſarium recitant, & quoties altare quoddam ad Mariæ honorem conſecratum viſitant. Sed pręter has & alias multas Indulgentias, videtur, quòd duodecies quolibet anno Indulgentiarum theſauri in hac Confraternitate pleniùs aperiantur; ſingulis enim menſibus congregantur Sodales proceſſiones inſtituunt ad ſacram Synaxim accedunt, & Indulgentias magnas lucrantur. Unde hæc Confraternitas meritò conferri poteſt cum ea arbore, de qua in Apocalypſi fit mentio; quæ cùm torrente, id eſt, favoribus Mariæ ſit irrigata, quolibet menſe fructum pretioſum, a Sodalibus carpendum, edit & producit; *Ex utraque parte fluminis lignum vitæ, afferens fructus duodecim, per menſes ſingulos reddens fructum ſuum.*

Apoc. 22

O quàm magna ſunt ſpiritualia hæc emolumenta, quæ Chriſtiani, qui huic Sodalitio nomen dederunt, quotidie percipiunt! quæ quidem omnes fideles ad tam famoſam Sodalitatem ſectandam movere deberent. Sed inſuper aliud proponam emolumentum, quod percipiunt Confraternitatis Roſaii Sodales: nempe quòd omnes mortificationes, preces omnes, omniaque bona opera, quæ in ſancto Fratrum Prædicatorum Ordine fiunt, ſpeciali quodam modo hi participant. Unde dum hujus Confraternitatis Sodales temporalibus negotiis vacant; imò dum dormiunt, orationum, ſacrificiorum, ac omnium penitùs bonorum operum, quę in hoc Ordine fiunt, fructum participant. O magnam gratiam! ò conſolationem non ſatis optandam! Quæ adhuc longè major eſt inſtante morte; tunc enim dum alicui ex Sodalibus militandum eſt adversùs poteſtates tenebrarum, auxiliares adſunt omnes hujus Confraternitatis Sodales, auxiliares & ſunt omnes Fratres Prædicatores qui pro quolibet Confratre agonem patiente, Deum & Mariam enixè orant, ut illi peccatorum venia concedatur, eique cęlum aperiatur.

O magnos favores! quos ſi ſeriò ponderarent fideles, nullus ferè inveniretur, qui huic Sodalitio adſcribi non peroptaret. At non ſatis eſt, quòd quis ſuum huic Confraternitati det nomen; ſi quæ ad eam ſpectant non adimpleat: non ſufficit, quòd quis ſit Sodalis ſit nomine, ſi Sodalis non ſit operibus huic Confraternitati propriis: quis enim credat, Chriſtianum, qui in hoc Sodalitio receptus eſt, hujus Sodalitii beneficia percipe-

re, ſi de faciendis quæ muneris ſui ſunt, non curet? ſed quis arbitretur Sodalem hunc, qui pertinaciter ſedi iniquitatis adheret, nec à peccato ſurgere vult, tot & tantorum bonorum participem fieri? quis cenſeat hunc detractorem, qui proximi famam dilacerare non ceſſat: hunc uſurarium qui fraudulenter acquiſita nuſquam reſtituit; & hunc impudicum qui in volutabro voluptatum ſuarum quieſcere ſemper vult, indulgentias, aliaque ſpiritualia hujus Confraternitatis bona recipere? Hoc certè nunquam ſibi ſuadebit qui hac de re judicabit. Ut enim quis tot & tantorum beneficiorum dignus fiat, opera hujus Confraternitatis adimplere debet; quorum præcipuum eſt, peccata, quantum fas erit, vitare, aut ſaltem ea vitandi firmum propoſitum habere.

Quare, ne de ſolo Sodalium Confraternitatis Roſarii nomine gloriemini; ſed ſi Confraternitatis illius Sodales ſitis nomine, eſtote & opere. Ne dicatis: Sodalis ſum hujus Confraternitatis, in qua tot ſunt indulgentiæ, tot fiunt Preces, totque bona opera eduntur; ſed pios Sodales imitamini; ſimul cum illis peccata & peccatorum occaſiones fugite; ſimul cum illis preces crebrò ad Deum fundite; ſimul cum illis preces operibus incumbite, & omnia quæ hujus Confraternitatis ſunt, facite; ut bona ſpiritualia in hoc mundo, & cæleſtia in alio obtineatis. *Amen*.

DE SANCTO FRANCISCO ASSISSIATE

CONCIO PRIMA.

Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini. Iſa. 11.

IN Seraphico Franciſco non requievit ſpiritus mundi; cùm quidquid amat & eſtimat mundus, ille exhorruerit, calcaverit, & pro nihilo habuerit: in eo etiam carnis non requievit ſpirtus; cum continuis corpus ſuum mortificationibus afflixerit, caſtigaverit, & in ſervitutem redegerit. Sed in eo Chriſti Salvatoris ſpiritus mirum in modum requievit; eodemque quo Chriſtus ille fuit ſpiritu accenſus & exornatus: *Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini*.

Neminem latet, quòd omnibus pro Franciſco loquentibus ampliſſima, nobiliſſima, & nimia laudis ultrò ſeſe offerat materia, quòdque non ſatis laudari poſſit, cui tanta ineſt materia laudis. Unde in eo laudando deficiunt multi, & omnes aliqua ſolùm ex iis quæ in illo laudanda ſunt, attingunt, Laudant eum aliqui à portentoſis quæ operatus eſt miraculis, ab ardentiſſimo ſpiritus ſervore quo ſuccenſus fuit, & à ſancto ſalutis animarum zelo, quo exarſit: laudant illum alii à pereximiis illis virtutibus, quarum odorem totum terrarum Orbem replevit, à florentiſſimo Fratrum Minorum Ordine quem inſtituit, & à ſupernaturalibus donis, quibus à Deo inſignitus fuit: alii eum ſatis laudaſſe credunt, cùm illum in humilitate, in voluntaria paupertate, in Diſcipulorum numero, in ſacris Stigmatibus, & in nonnullis aliis Chriſto ſimilem, & conformem fuiſſe manifeſtant. Ego verò ad ſancti Patris Franciſci laudem dicam ſolummodo, quòd ſuper eum ſpiritus Domini requieverit; quòdque ipſe eodem, quo Chriſtus, ſpiritu repletus fuerit, &c. *Ave*.

CHriſtus Dominus, vivens in hoc mundo, terrena deſpexit, homines dilexit, & ſeipſum odio habuit. Ipſe terrena deſpexit: licèt enim eſſet Dominus omnium, & terrena omnia ſui juris eſſent; ea tamen ita abjecit, & contempſit, ut ne quidem habere voluerit, ubi caput ſuum reclinaret: *Filius hominis non habet, ubi caput reclinet*. Luc. 9.
Ipſe etiam homines dilexit: propter eorum enim ſalutem deſcendit de cælis, in Virginis utero pro ipſis incarnari voluit, & à primo uſque ad ultimum vitæ ſuæ terminum eos amare non deſtitit: *In finem dilexit eos*. Ipſe tandem ſeipſum odio ha- Joan. 13.
buit: corpori enim ſuo bellum indixit, continuis jejuniis illud afflixit; illudque, à juventute, laboribus, & mortificationibus multis attrivit: *In laboribus à juventute* Pſal. 87.
mea.

Ex præfatis facilè concipi poteſt, quis, & qualis fuerit Chriſti ſpiritus: ille etenim habuit ſpiritum contemptus, amoris, & odii; habuit *ſpiritum contemptus*, reſpectu mundi, cujus bona deſpexit; *ſpiritum amoris*, reſpectu hominum, quos ardenter dilexit; *ſpiritum odii*, reſpectu corporis ſui, cui ſanctum & ſpirituale bellum indixit.

Ecce ſpiritum Chriſti Salvatoris: ſed ecce etiam ſpiritum ſancti Franciſci. Ipſe namque habuit ſpiritum contemptus, amoris, & odii. Habuit: 1. *Spiritum contemptus*, reſpectu bonorum hujus mundi: 2. *Spiritum amoris*, reſpectu hominum: 3. *Spiritum odii*, reſpectu ſui ipſius. En tres hu-

jus concionis partes, quibus conſtabit; quòd ſuper Franciſcum ſpiritus Chriſti requieverit: *Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini.*

I. PARS. *Sanctus Franciſcus habuit ſpiritum contemptus, reſpectu bonorum hujus mundi.*

CHriſtus Dominus, qui ſpiritum contemptus habuit reſpectu omnium bonorum huius mundi, Diſcipulos ſuos eodem vivificari ſpiritu maximè peroptavit: & ideò ad hunc terrenorum contemptum eos pluries hortatus eſt, iis omnem ad terrena affectum prohibuit, iiſque declaravit nullum poſſe in Diſcipulum eius admitti, ſi prius terrenis omnibus non abrenuntiaverit: *Omnis ex vobis, qui non renuntiat* Luc. 14. 33. *omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe Diſcipulus.* Quod autem Chriſtus Apoſtolis dixit, hoc ſibi dictum cenſuit Franciſcus; quare coram Aſſiſiate Epiſcopo paternis ceſſit bonis, ipſiſque ſe ſpolians veſtibus, eas patri tradidit, ac poſtmodum ablegatis terrenis omnibus nil proprium in hoc mundo unquam habere voluit.

Chriſto in nomine omnium Apoſtolorum, dixit aliquando ſanctus Petrus: *Ecce* Matt 19. *nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te: quid ergo erit nobis?* Non aliqua dumtaxat reliquit Apoſtolorum Princeps, ſed omnia quæ habebat, & quæ in hoc mundo habere poterat, imò & affectum omnem & terrena, ſeu, *deſideria habendi dereliquit.* Hanc S. Greg. ho. 5. in Evang. Petri expropriationem admiratur Doctor Mellifluus, & ſanctum Apoſtolum maximè laudat ex hoc: quòd terrena omnia reliquerit & deſpexerit. O Petre, inquit, ſapientiſſimus inter homines fuiſti, & maxima extitit tua hæc illa ſapientia, qua omnia mundi bona abdicaſti, quia longè ſapientiores ſunt qui labilia huius mundi bona relinquunt, quam qui ab iis relinquuntur: *Benè, optimè, & non ad inſipientiam* S. Bern. ho in verba, Ecce nos re liqui mus omnia. *tibi, nam & mundus tranſit, & concupiſcentia eius, & relinquere hæc magis expedit, quàm relinqui.* O quàm ſapiens Petrus qui ut Chriſtum imitaretur terrena omnia re & affectu abdicavit! Sed ò quàm ſapiens etiam Franciſcus, qui ſancto Chriſti ſpiritu concitatus, cuncta, quæ habebat, & habere poterat, penitus ablegavit; ac terrena omnia pro Dei amore deſpexit, & pro nihilo habuit! Mox ut vir ſanctus guſtavit, quàm ſuavis eſt Dominus, omnem faſtidivit creaturam: mox ut agnovit, quanta divitiarum cæleſtium eſſet magnitudo, aurum inſpexit tanquam lutum, ab omni pecunia tanquam à veneno abhorruit; nec unquam in hoc mundo vel minimum quodque tuguriolum habere voluit, quod ſui juris eſſet. Franciſcus non fuit homo de terra terrenus, ſed fuit homo de cęlo cæleſtis, qui ſupra terrena omnia elevatus, mente ſurſum ad Deum ſemper ferebatur. In corde ejus nec minimus temporalia affectus, ſed ad cæleſtia ſemper aſpirans, omnia mundi bona tanquam vile lutum æſtimabat, ac homine chriſtiano indignum cenſebat, quod terrena diligeret, & magni faceret.

Sanctus Franciſcus, ſimilis fuit primæ
is quibuſdam Chriſtianis, de quibus ait Tertullianus, quod ita terrena deſpicerent, ut quaſi exhæredes ſe in hoc mundo inſpicerent: *Chriſtiani exhæredes*. Franciſcus enim tanquam exhæres, & tanquam nihil habens in hoc mundo vivebat, quia terrena omnia, tanquam non ſua, inſpiciebat, & tanquam quid vile deſpiciebat, ut ad cæli bona ad æternam hæreditatem comparandam totis conatibus laboraret.

Omnium huius mundi bonorum naturam pauciſſimis verbis perfectiſſimè delineat ſanctus Gregorius, dicens: *Quid ſunt terrena omnia, niſi quædam corporis indumenta?* Quomodo dici poteſt, omnia hęc bona, quæ Reges, Principes, & Imperatores in hoc mundo poſſident, nil aliud eſſe, quam vilia quædam corporis indumenta? Quis credat, prædia, caſtella, palatia urbes, & regna, eſſe corporis indumenta? hæc ſanè ſunt quaſi quædam corporis indumenta, quia illa non ſecus ac indumenta relinquimus. Cùm quis manè, ſurgens è lecto ſuis ſe veſtibus induit, ita eas ſumit, ut ipſa eadem die, cum lecto decumbere volet, eas ſit depoſiturus: veſtimenta ſumit, non ut ſemper ea portet, ſed ut brevi ea relinquat. Et in hoc ſenſu, omnia mundi huius bona ſunt quaſi indumenta: quia ſcilicet, ea ita poſſidemus, ut citiſſimè ea relicturi ſimus. Habes palatium? Illud brevi relicturus es. Habes agrum, villam, amplam ſupellectilem, & pecuniarum theſauros? Illa citò relicturus es. Velim, poſſideas quidquid terrenorum bonorum à mundi primordio habuerunt homines, illa citiſſimè dilabentur, quia *tranſeunt omnia, & tu cum iis pariter.* A Kemp. imit. l. 1 c. 1. Quare cùm labilia ſint mundi bona, non amanda, nec æſtimanda, ſed deſpicienda ſunt: *Tranſeunt omnia, & ſicut fumus tranſeunt, væ* Aug. tr. 7. in Ioan. *qui amant talia*, Ea ſanè nec amavit, nec æſtimavit Seraphicus Franciſcus, ſed ea ut vana, tranſitoria, & futilia contempſit, reliquit, penitùs abdicavit. Guſtaverat vir

ſanctus, quàm bonus, & ſuavis eſt Dominus: in oratione noverat, magna, ineffabilia, incomprehenſibilia, & æterna eſſe celi bona: probe etiam noverat, quàm exilia, quàm contemptibilia & tranſitoria ſint quæcumque bona mundus poſſidet: quare ad cæleſtia anhelans bona, terrena omnia velut vilia corporis indumenta inſpexit: eaque omnia, tanquam bona quæ facilè evaneſcunt, deſpexit, ablegavit, & pro nihilo habuit.

Fictili hirundinum nido totum hunc mundum egregiè comparat D. Chriſoſtomus, dicens: *Nidus eſt præſens vita, ex feſtucis & luto coagmentatus.* Scio, inquit aureus ille Doctor, quòd non deerunt qui dicant, ſuperba multa in mundo eſſe palatia, ſed ea omnia velut viles hirundinum nidos æſtimo, eaque illis penitùs ſimilia cenſeo. *Licet mihi magnas ades oſtendas, ſive Regias ipſas auro multo fulgentes & gemmis, nil ab hirundinum nido differre cenſebo.* Sciſcitatur quis, cur terrena omnia vilibus hirundinum nidulis ſimilia eſſe contendat Chryſoſtomus? ſed præclarè reſpondet Os illud aureum, terrena omnia hirundinum nidis eſſe ſimilia: quia ſicut, adveniente hieme, hirundines relinquunt nidos ſuos, qui non multo poſt tempore corruunt, ita etiam, adveniente morte, homines quique omnia relinquunt, & omnia reſpectu eorum corruunt: *Hieme ſiquidem inſtante, omnia corruunt.* Hirundines, adveniente vere, magno affectu, magnaque cura, & ſolicitudine feſtucas, & lutum colligunt, ut ſuos conficiant nidos: à ſpectantibus videntur tunc paſſim euntes & redeuntes, ingentique cum labore nunc feſtucam, nunc lutum, nunc aquam deferentes, ut nidos ſuos ædificent; tantaque arte & cura eos conſtruunt, quanta ſi ſemper in iis remanere deberent, ſed nondum finita eſt æſtas, cùm & diſcedunt hirundines, & nidi corruunt. Idem ſanè cenſendum de Regum palatiis, & de omnibus mundi huius bonis; quæ omnia hirundinum nidulis ſimilia videntur. Multi etenim ſuperbas domos ædificari curant, ac bona plurima coacervare ſatagunt, & adveniente hiemis, ſeu, mortis tempore, ea omnia, veluti fictiles avium nidos relinquunt. Sed iis omnibus ſapientior Franciſcus, quia terrena omnia, tanquam hirundinum nidulos, ac veluti fictilia, fragilia, fugacia, nulliuſque momenti bona inſpexit, deſpexit, & pro nihilo habuit. Sed ſi ſanctus Franciſcus habuit ſpiritum contemptus reſpectu bonorum huius mundi: *habuit etiam ſpiritum amoris, reſpectu hominum.*

Chryſ. hom. 50 ad pop.

Sanctus Franciſcus habuit ſpiritum amoris reſpectu hominum. II. PARS.

CHriſtus Dominus, qui omnes homines ſummo proſequebatur amore, eodem fraternæ charitatis ſpiritu ſuorum corda Diſcipulorum accendi concupivit. Amore hominum ardebat ille, & eodem amore Diſcipulos ſuos inflammari deſideravit: voluitque, ut ſpeciale ſignum, quo ſui dignoſcerentur Diſcipuli, eſſet mutua illa charitas, & ardens cuiuſque in proximum amor: *In hoc cognoſcent omnes quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis ad invicem.* Ex quo infert Chryſoſtomus, quod proximi dilectio, ſit ratio potiſſima, & fortius argumentum, quod quis adducere poſſit, ut ſe Chriſti Diſcipulum eſſe probet; *Amor proximi, Diſcipulorum argumentum.* Hoc autem argumento facile probari poſſent, Franciſcum verè Chriſti fuiſſe Diſcipulum. Quia ſicut Chriſtus, ita & ille, hominum amore mirandum in modum exarſit, nec unquam ab illorum amore ceſſavit.

Ioan. 13.

Chryſ. ho. 76.

Dei & proximi amore indeſinenter ardebat Seraphicus Franciſcus. Dei quidem, quem tota mente, toto corde, tota anima totiſque viribus diligebat: nilque ei magis grave, magis durum, magiſque erat importabile, quam quòd Deus a creaturis ſuis non diligeretur, & ideò ſuſpirans & gemens, ſæpè clamabat: *Amor non amatur.* Proximi etiam amore ſuccenſum erat Seraphici Patris cor, probè enim ſciebat vir ſanctus, ſe non poſſe Deum perfectè amare, quin & proximum diligeret: quare non Deum ſolùm amavit, ſed etiam propter Deum dilexit pauperes, dilexit infirmos; dilexit & omnes penitùs homines, quorum omnium amore flagravit.

Pauperes in quibus Chriſtum intuebatur dilexit Franciſcus, ſcienſque, quod non benè Chriſtum amat, qui pauperes non amat: à converſionis ſuæ principio ita largas obviis quibuſque pauperibus eleemoſynas erogavit, ut prodigus à patre judicatus ſit. Ac deinde pauperum ſtatum ambiens & aſſumens, cum aliis pauperibus convivere quæſivit, iis ſtudioſè inſervivit, quidquid habere potuit, illis largitus eſt, illos nonnunquam ex charitatis affectu oſculatus eſt; & amplexatus, ipſo etiam pallio non ſemel ſe exuit, ut illos operiret, nilque non fecit, ut ſuum erga illos amorem teſtaretur. Unde de Franciſco paupere dici poteſt, quòd aliorum pauperum frater, ſervus, amicus

ac

Digitized by Google

ac etiam quaſi pater fuerit : *Pater eram*
Job 29. *pauperum*.

Infirmos non minùs, quàm pauperes amavit Franciſcus; illos frequens inviſebat; illorum xenodochia ex charitatis motivo ſæpè luſtrabat: illos conſolabatur, dolores illorum ſuaviſſimis leniebat verbis, ad patienter portandas infirmitates illos hortabatur: ſeque in illos ita beneficum exhibebat, ut illorum ulcera lingua lambere, ac humiliora quævis altioris charitatis officia iis præſtare, crebrò viſus ſit.

Nec in ſolis pauperibus & infirmis hærebat Franciſci charitas: ſed ad omnes penitùs homines ſe extendebat. Et ſicut D. Paulus omnibus ſe debitorem arbitrabatur, di-
Rom. 1. cens; *Græcis ac Barbaris, ſapientibus & inſipientibus debitor ſum*: ita Franciſcus fidelibus & infidelibus, divitibus & egenis, juſtis & peccatoribus, ac omnibus penitùs hominibus ſe charitatis debitorem cenſebat. Quare omnes, nullo excepto, diligebat, omnium amore ardebat, & pro omnibus anathema fieri cupiebat.

Similis non erat Franciſcus hujuſmodi hominibus, quorum corda ita anguſta & coarctata ſunt, ut parentes, filios, & alios nonnullos ſolummodò diligant: alios verò aut odio habeant, aut non ament. Cor etenim Franciſci ita latum & dilatatum erat, ut omnes omninò homines complecte-
2 Cor 6 retur; *Cor noſtrum dilatatum eſt*. Amabat divites & pauperes, ſanos & infirmos, Chriſtianos & Judæos, Fideles & Barbaros, peccatores & juſtos; nec erat, qui ſe abſconderet à calore amoris ejus. Quia tanta cordis ejus erat latitudo: ut omnes penitùs homines caperet, omnes amaret, ſuumque erga omnes amorem operibus, & charitatis officiis exhiberet.

Amor, ſi verus ſit, otium neſcit, & in corde otioſus non remanet; ſed à corde ad manum progreditur. Sicut fides operibus patefit. *Oſtendam tibi ex operibus fidem*
Jacob. 2. *meam*; ita & amor quo quis proximum proſequitur, operibus probatur. Nec amor verus eſſe poteſt, ſi ad opera non tranſeat, & ſi pro amato non operetur; quia *amor operatur magna, ſi eſt; quòd ſi operari renuit,*
S Greg. ho. 30 in Ev. *amor non eſt*. Quare hortatur nos ſanctus Joannes Evangeliſta, ut proximum non lingua ſolùm: ſed opere etiam diligamus. *Non diligamus verbo, neque lingua; ſed opere, & veritate*. Sanctus autem Franciſcus
1 Joa. 18 corde quidem & verbo proximum dilexit; ſed amor eius innumeris potiſſimùm ſe exhibuit operibus, & charitatis officiis, quæ toti terrarum orbi per ſe, aut per filios præſtitit. Omnes ſanè homines dilexit cor-

Laſelve Sanctuar.

de; ut enim ait Doctor Seraphicus, Franciſci cor omnium hominum amore ardebat. *Franciſcus fervidum habebat zelum ad ſalutem omnium ſalvandorum*. Eos etiam dilexit verbo: cùm ab ejus & diſcipulorum ore ſonus prædicationis in totum ferè terrarum orbem exiverit. Sed & eos dilexit opere; cùm vir ille Seraphicus amoris ſacri ignem in terram mittere venerit; ſacrumque hunc ignem per ſe, & per filios ineffabilibus charitatis officiis per totum terrarum orbem ſparſerit. Luſtrate Europam, Aſiam, Africam & Americam; mente revolvite varios qui in quatuor his terræ partibus habitant, populos: & invenietis, ad illos omnes ſe diffudiſſe amorem Franciſci; qui per ſe, vel per filios, omnibus terræ habitabilibus gentibus ſe beneficum præbuit, charitatiſque innumera officia exhibuit. Tantus fuit ejus in homines amor, ut non ſolùm ad varias & diſſitas nationes ipſe, pro populorum ſalute laboraturus, perrexerit: verùm & Ordinem Inſtituerit, cujus alumni hominum ſaluti in omnibus terræ partibus uſque ad mundi finem vacaturi eſſent. Unde in Seraphico Franciſco fuiſſe videtur prodigium & miraculum amoris, reſpectu hominium; ſed ſi ſanctus Franciſcus habuit ſpiritum amoris, reſpectu hominum: *habuit etiam ſpiritum odii, reſpectu ſui ipſius*.

Sanctus Franciſcus habuit ſpiritum odii, reſpectu ſui ipſius. 1 PARS

SUi ipſius odium non iſpirat natura; quæ quemque non ad ſui odium, ſed ad ſe amandum inclinat; &, naturaliter loquendo, nullus abnegare ſemetipſum, crucem tollere, ſuamque carnem odio habere poteſt; *Nemo enim unquam carnem ſuam* Ephes. 5
odio habuit. Chriſtus tamen, ut perfectionis viam homines doceret, corpus ſuum ſancto proſecutus eſt odio: & voluit, ut Apoſtoli, Diſcipuli, omneſque Chriſtiani ſua odio haberent corpora, ac ſanctum iis bellum indicerent. Et ideò illos toties hortatur ad crucem ferendam; iiſque declarat quòd ut vitam æternam obtineant, ſua non amare & fovere, ſed odio habere debeant corpora. *Quiodit animam ſuam in hoc mun-* Joan. 12.
do, in vitam eternam cuſtodit eam. In quæ verba Divus Bernadus ait, duo eſſe hominum genera, qui animam, ſeu corpora ſua odio habent; Martyres, ſcilicet, qui pro Chriſto mortem corporis patiuntur, & pœnitentes, qui propter Chriſtum corpora ſua mortificationibus, & variis du-

Digitized by Google

rioris pœnitentię operibus cruciant. *Homo odit animam ſuam, ſive eam perdendo ut Martyr, ſive eam affligendo ut pœnitens.*

Martyr quidem fieri optavit Franciſcus; martyrii deſiderio exarſit: & ad infidelium regiones properavit, ut martyrii obeundi occaſionem quæreret. Martyr tamen reverà non fuit Pater Seraphicus; & corpus ſuum non ita odio habuit, ut martyrium de facto paſſus ſit; ſed illud ita odio habuit, ut ab ipſo converſionis momento uſque ad mortem, continuis illud mortificationibus afflixerit. Poſtquam enim altioris perfectionis ſtatum ſuſcepit, corpus ſuum velut infenſiſſimum ſalutis hoſtem inſpiciēs mox illud jejuniis attrivit, flagellis cruentavit, variiſque pœnitentiarum generibus mactavit. Et quò ætate factus eſt provectior, eo corpori ſuo fuit infenſior: ita ut nonnunquam viſus ſit nudum corpus ſuper ſpinas & tribulos, imò & aliquando ſuper ardentes prunas volutari. Sic ſe habuit reſpectu proprii corporis, ſicut ſe habere ſolet homo vindictæ cupidus, reſpectu eorum quos maximo odio proſequitur; unde de eo verè dici debet, quòd propter Deum carnem ſuam & ſemetipſum odio habuerit.

Chriſtianum concolorem eſſe debere Chriſto, præclarè dixit Ambroſius. *Chriſtianus concolor Chriſto.* Qui, quæſo, ſunt Chriſti colores? Eos manifeſtare videtur Sponſa, dicens, dilectum ſuum eſſe candidum & rubicundum, *Dilectus meus candidus & rubi-* Cant.5.10 *cundus.* Chriſtus quidem candidus fuit, ratione niveę puritatis qua floruit: fuitque rubicundus, ratione ardentiſſimæ charitatis qua exarſit, & ratione pretioſiſſimi ſanguinis, quem pro hominum ſalute effudit. Ecce Chriſti colores; ſed ecce etiam colores Franciſci, qui candidiſſimus fuit ratione præcelſæ puritatis, qua præfulſit: & rubicundus, ratione purpurei ſanguinis, quem diris flagellationibus, aliiſque mortificationibus ex corpore ſuo pluries extraxit. Vel, dicamus, Franciſcum alio ſenſu, alioque titulo Chriſto fuiſſe concolorem: quia ſcilicet ſimul cum Chriſto jejunia, vigilias, aliaſq; corporis mortificationes amavit. Cùm quis aliqua non amat, dicitur, communi proverbio, quòd hi non ſint ejus colores; & ſic jejunare, & alia propter Chriſtum pati, non ſunt hominum ſæculi colores; quia talia non amant. At hi fuere Franciſci colores; quia cum Chriſto, & propter Chriſtum in oratione diù vigilavit, continuè jejunavit; crucem generosè portavit, corpuſque ſuum, tanquam hoſtem infenſiſſimum, variis modis vexavit, & cruentavit.

Non ſemel admiratus ſum, quòd Sponſa ſacra amorem patientem cum morte, inferno, & igne conferat, dicens. *Fortis ut* Can.8.6. *mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio; lampades ejus, lampades ignis, atque flammarum.* Quæ convenientia eſſe poteſt amoris patientis, cùm morte, inferno & igne? Conveniunt ſanè in hoc, quòd ſicut mors, infernus, & ignis ſunt iofatiabiles, ita & inſatiabilis eſt amor patiens, cùm etenim ſancti alicujus viri cor amore patiente ſauciatur, pęnitentiis & mortificationibus nunquam ſatiatur ac quò plura pro Chriſto patitur, eò plura & graviora pro ejus amore pati deſiderat. Amore autem illo patiente ſupra modum exarſit Franciſcus: qui ita Deum amabat, & corpus ſuum ita odio habebat, ut pœnitentiis & mortificationibus nunquam ſatiari valeret; quamdiù enim vixit, ſemper magis & magis corpus ſuum cruciavit. Unde paulò ante mortem ab eo veniam petiit, eò quòd tam acerbis mortificationibus illud vexaverit. Habuit ergo Franciſcus ſpiritum contemptus, amoris & odii. *Spiritum contemptus*, reſpectu bonorum terꝛæ; *ſpiritum amoris*, reſpectu hominum: *ſpiritum odu*, reſpectu ſui ipſius.

Ecce quomodò ſuper ſanctum Franciſcum requieverit Chriſti Spiritus; *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini.* O utinam idem ſuper omnes homines requieſceret ſpiritus! Sed, proh dolor? Supra multos, non Chriſti, ſed dæmonis & mundi requieſcit ſpiritus: multi enim avaritiæ, vindictæ, amoris proprii: non autem contemptus terrenorum, amoris hominum, & odii in ſeipſos ſpiritu poſſidentur.

Multi quidem non habent ſpiritum contemptus, reſpectu terrenorum: quin potiùs ſpiritu avaritię & ambitionis ad ea feruntur: mens enim eorum de iis comparandis ſemper cogitat: cor eorum illis acquirendis continuè inhiat, & plerique utraque manu ea comparare conantur. Multi etiam ſpiritum amoris, reſpectu hominum, non habent, quin potiùs ſpiritu vindictæ in eos accenduutur, malignus hic invidiæ, odii & vindictæ ſpiritus regnat in orbe terrarum nilque hoc ſpiritu in hoc ſæculo communius. Multi tandem ſancto ſua corpora non proſequuntur odio, quin contrà plerique prę nimio corporis ſui amore, gulæ indulgent, luxuriæ vacant, ac illicitis quibuſque voluptatibus ſe dedunt.

O quàm exitioſis ſpiritibus ducuntur, homines ſæculi? Certè, ſi rectè ſaperent, pravos illos avaritiæ, vindictę, & amoris proprii ſpiritus à ſe abjicerent, & ſolicitè expellerent.

O N. N. procul pellite hunc avaritiæ ſpiritum,

ritum, & terrena omnia, tanquam vilia veſtimenta, velut avium nidulos & tanquam bona brevì peritura contemnite. Abjicite omnem vindictæ ſpiritum, & proximum ut voſmetipſos diligite. Eradicate è cordibus veſtris ſpiritum amoris proprii, & ſancti ſuccenſi odio, in propria inſurgite corpora, eaque jejuniis & mortificationibus conterite. Facite, ut ſuper vos, ſicut & ſuper ſanctum Franciſcum, requieſcat ſpiritus contemptus reſpectu terrenorum, ſpiritus amoris reſpectu proximi, & ſpiritus odii reſpectu veſtri. Si autem eundem cum Franciſco ſpiritum poſſideatis in terris, cum eo poſt mortem regnabitis in cœlis. *Amen*.

DE SANCTO
FRANCISCO
ASSISIATE
CONCIO SECUNDA.

Dabo eis cor unum. Jerem. 32. 1.

SI Doctori Seraphico fidem adhibeamus, Angelus ille Chriſto ſimilis, quem vidit S. Joannes Evangeliſta, non eſt alius, quàm Seraphicus Franciſcus, qui puritate ſua verè Angelus fuit, & qui Chriſto ſimilis extitit, in humilitate, in paupertate, in mundi contemptu, in zelo ſalutis animarum, & in præcipuis vitæ eius actionibus. Si enim Chriſtus in humili præſepio naſci voluit, in præſepio natus eſt & Franciſcus, ſi Apoſtolicam vitam inſtituit Chriſtus, eam Franciſcus ſervavit & propagavit, ſi duodecim Apoſtolos Chriſtus ſibi elegit, totidem ſelectos diſcipulos aſſumpſit Franciſcus, ſi Apoſtolos ſuos in univerſum mundum miſit Chriſtus, ut ubique Evangelium prædicarent, primos etiam ſuos diſcipulos in omnes mundi partes delegavit Franciſcus, ut ubique diſſeminarent verbum Dei, & ſanctum Chriſti Evangelium populis annuntiarent. Si innumeros homines Chriſtus per ſe, & per Apoſtolos ad veram fidem convertit, Franciſcus virtute divina per ſe, & per diſcipulos, innumerabilem infidelium, hæreticorum, & omnis generis hominum multitudinem ad piè vivendum adduxit, ſi tandem Chriſtus pati, cruci affigi, latuſque, pedes & manus ſuas perforari voluit. Franciſcus etiam in manibus, pedibus & latere Stigmata Chriſti portare meruit.

Ecce Franciſcum in multis Chriſto Salvatori ſimilem, ſed quod majori admiratione dignum eſt, Franciſcus ei etiam ſimilis fuit in cordis affectibus, ita ut unum & idem Chriſti & Franciſci cor fuiſſe videatur. Et iſtam Franciſci cum Chriſto conformitatem nunc inveſtigare intendo. Nec enim Seraphicum Patrem magis exaltare poſſum, quàm oſtendendo, quòd cor ejus ſimilimum & quaſi unum & idem fuerit cum corde Chriſti quod eſt ſanctuarium divinitatis, in quo reſident omnes theſauri ſapientiæ Dei. Quare Chriſti & Franciſci unum & idem cor fuiſſe in tota hac concione probabo. *Dabo eis cor unum*, &c. *Ave*.

QUi de Chriſti, in hoc mundo viventis, corde rectè judicant, fatentur, quòd Filii, Matris & Judicis cor habuerit. Cor Filii habuit, reſpectu Patris æterni, cujus unicus & dilectus erat Filius, *hic eſt Filius meus dilectus*. Matt 3. Habuit etiam cor matris, reſpectu hominum, cùm ipſe amore materno, & maternum ſuperante nos dilexerit. *Ipſe dilexit nos*. Apoc. 1. Judicis tandem cor habuit reſpectu ſui ipſius, cùm, ſententia à ſeipſo prolata, ad omnia condemnatus ſit ſupplicio, quæ in toto Paſſionis ſuæ decurſu pertulit. *Oblatus eſt, quia ipſe voluit*. Isa. 53. Unde ſi Chriſtus diverſo modo conſideretur, aliud & aliud cor habuiſſe patet, reſpectu enim Patris æterni, habuit cor filii amantiſſimi, & obſequentiſſimi: reſpectu hominum, habuit cor matris, ſummo affectu illos amantis. reſpectu ſui ipſius, habuit cor judicis, ad acerbiſſima ſupplicia ſemetipſum condemnantis.

En quale fuerit admirabile Chriſti cor. Videamus nunc, quale extiterit cor Seraphici Franciſci; unum cum alio conferamus, utriuſque faciamus analogiam; dicamuſque, quaſi unum & idem fuiſſe Chriſti & Franciſci cor. Franciſcus enim ſimul cum Chriſto habuit cor filii, matris & judicis: habuit 1. *Cor filii*, reſpectu Dei. 2. *Cor matris*, reſpectu hominum. 3. *Cor judicis*, reſpectu ſui ipſius. En tres hujus concionis partes, quibus Chriſti & Franciſci cor unum fuiſſe conſtabit. *Dabo eis cor unum*.

Sanctus Franciſcus habuit cor filii, reſpectu Dei. I. PARS.

CHriſtus, qui verus æterni Patris eſt Filius, modo perfectiſſimo ei veri filii præſtitit officia; ac reſpectu ejus, cor filii verè habuit: cùm ardentiſſimo eum proſequutus ſit amore, eique obedientiam & reverentiam filialem in omnibus exhibuerit.

Quod autem de Chriſto, hoc & de Franciſco dicamus; habuit enim Pater Seraphicus cor veri filii, reſpectu Dei: quia habuit. 1. Cor, voluntati ejus penitus ſubditum & obediens. 2. Cor, gloriam ejus in omnibus exquirens. 3. Cor, amore ejus ſuccenſum.

1. Filii nomine indignus eſt, qui patris ſui voluntatem adimplere non ſatagit: verus enim filius, idem cum patre velle & nolle debet; ac mox ut novit filius, quid velit pater (ſi illud ſaltem malum non ſit) voluntati ejus ſe conformare, & cor ſuum inclinare debet. Norunt autem omnes, Chriſtum obedientis filii cor verè habuiſſe, reſpectu Patris æterni, cùm ei obediens fuerit uſque ad mortem, & in omnibus ei obtẽperaverit. Sed & Franciſcus tale cor habuit reſpectu Patris ſui cæleſtis, cui in omnibus ſe Filium obedientiſſimum prçſtitit: ejuſque voluntatem perfectiſſimè adimplevit.

Taceo Dei mandata; quæ haud dubiè, ſimul cum Evangelicis conſiliis modo perfectiſſimo ſervavit vir ille Seraphicus: hæc ſub ſilentio prætereo, ut veniam ad ſpeciale illud mandatum, quod ei fecit Deus, ſuam reparandi Eccleſiam. *Vade Franciſce, repara domum meam, quæ labitur*. Sancti enim Franciſci temporibus ſancta Romana Eccleſia variis erat ſchiſmatibus dilacerata, hæreſibus multis diſcerpta, ab infidelibus impetita, bellis inter Principes Chriſtianos exortis concuſſa, innumeris falſorum Chriſtianorum denigrata vitiis; totque modis ab hoſtibus ſuis impugnata, ut in proximo ruinæ ſuæ periculo verſari videretur. Deus autem, ut tanto occurreret malo, elegit virum ſecundùm cor ſuum, Franciſcum ad tale munus obeundum delegavit, & voce è cçlis miſſa, præſcripſit ei, ut labentem reſtauraret Eccleſiam. *Vade, repara domum meam, quæ labitur*. Franciſcus autem, ut ait Doctor Seraphicus, *ſe totum collegit ad perficiendum Dei mandatum*: ac quidquid habuit virtutis, intelligentiæ, virium, & artis, collegit, & adhibuit, ut divinæ obediens voluntati, labentem Eccleſiam repararet: illiuſque ruinas omnibus modis ſibi poſſibilibus reſarciret. Superno enim irradiatus ſpiritu Franciſcus vidit, Eccleſiam viris doctis egere, *tùm* ad erudiendos fideles, *tùm* ad hæreticos debellandos: quare Eccleſiæ de it Seraphicum Bonaventuram, ſubtilem Scotum, irrefragabilem Alexandrum Alenſem, & innumeros alios Doctores, qui eam ſua ſcientia illuſtrarunt, & ab hæreticis vindicarunt. Vidit Franciſcus, quòd viris virtute, & ſanctitate illuſtribus ad ſui ornamentum & gloriam indigeret Eccleſia; quare dedit ei ſaltem mille martyres, qui ſuo eam ſanguine purpurarunt: mille ſexcentos Confeſſores ſanctiſſimos, qui ſuis illam virtutibus, miraculis & exemplis exornarunt; & innumeros alios viros puriſſimos, qui omni tempore in ea velut aſtra fulgentiſſima rutilarunt. Vidit Pater Seraphicus, quòd ad reparandam Chriſti Eccleſiam, expellendi eſſent lupi rapaces, qui eam infeſtabant; & advocandi Paſtores boni, qui eam foverent & defenderent: quare dedit ei quatuor ſummos Pontifices, ſexaginta & octo Patriarchas, Archiepiſcopos ſaltem centum triginta, & plus quàm ſexcentos Epiſcopos, qui ferventibus ſuis concionibus, monitis ſalutaribus, ſanctis legibus, & præclaris omnium virtutum exemplis eam ſuſtentarunt, & reſtaurarunt. Sed nonne Franciſcus Eccleſię dedit innumeros Concionatores zelantiſſimos; Nonne innumeros ei dedit viros Apoſtolicos, quorum ſonus in omnes terræ regiones exivit; & qui Eccleſiam ampliarunt, decorarunt, & repararunt? Certe Franciſcus fuit filius æterno Patri obſequentiſſimus, habuitque cor filii reſpectu Dei: quia magna cum animi ſubmiſſione ei obtemperavit: *ac etiam quia gloriam ejus ſummo affectu exquiſivit, & promovere conatus eſt.*

In legen. de ss. [margin note beside "ait Doctor Seraphicus"]

2. Sicut Chriſtus in ſumma cordis humilitate inceſſit, ab hominibus honorari noluit: ac proteſtatus eſt, ſe non ſuam, ſed Patris ſui gloriam quærere; *Non quæro gloriam meam*: ita Franciſcus de propria gloria non fuit ſolicitus; quin contrà ab hominibus deſpici amavit, & quæſivit. Gaudebat, cùm illudebatur; tripudiabat, cùm vituperiis afficiebatur: ſtultus æſtimari ambiebat: & ſi aliquando lutum injiciebant pueri, ipſe ſubridebat: quia non ſuam, ſed cæleſtis Patris gloriam quærebat. Joan. 4.

Cùm die quadam vir Seraphicus divinas in ſilvis decantaret laudes, ad eum acceſſerunt latrones, à quibus duriſſimè vapulavit & in terram eſt projectus. Quibus ille, nullatenus perterritus, confidenter dixit: *Præco ſum magni Regis*. Quaſi dicat, illudite mihi, quantùm placuerit; irriſionibus, conviciis & opprobriis me afficite, quantùm volueritis, imò & ad arbitrium veſtrum me plectite: hæc omnia velut favores accipiam, quia non de mea, ſed de cæleſtis Patris gloria ſum ſolicitus. *Non quæro gloriam meam*.

Sicut ſanctus Michael in famoſo illo prçlio, quod datum eſt in cælo, zelo gloriæ Dei ſuccenſus, clamavit, *Quis ut Deus?* Ita Franciſcus eodem glorię Dei zelo ardens, pro-

pro ejus gloria per ſe & per filios in omnibus terræ partibus decertavit, ac vir ille ſanctiſſimus ſemper clamavit. *Quis ut Deus?* Catholicis & Hæreticis, Fidelibus & infidelibus, ac omnibus cum quibus converſatus eſt, Dei gloriam prædicavit, eoſque ad Deum glorificandum excitavit dicens, omnia alia à Deo, nihil eſſe. *Quis ut Deus?* Jam Italiæ civitates luſtrabat vir ille ſanctiſſimus, ut ibi gloriam Dei manifeſtaret & ampliaret: jam ad exteras & barbaras ſe conferebat regiones, ut ibi Deum honorandum & glorificandum prædicaret; ac ſemper & ubique Dei nomen & gloriam hominibus manifeſtabat. *Pater, manifeſtavi nomen tuum hominibus*. Quare fatendum, Franciſcum verè cor filii habuiſſe, reſpectu Dei, cùm eius gloriam in omnibus exquiſierit, *ac etiam cùm cor ejus Dei amore ſuccenſum fuerit*. Ioan. 17

3. Verum quidem, quòd parentum amor ad filios deſcendat, quòdque Pater, (ſi quid ſaltem in eo humanitatis ſit) ſemper filios, quos genuit, diligat. Sed & amor viciſſim à filiis ad parentes aſcendere ſolet, quicumque enim filius, ſi filiale cor habeat, non poteſt noſſe, ſe eſſe filium, quin patrem, cujus eſt filius, ardenter amet, & magno amore proſequatur. Sanctus Franciſcus autem verè cor filiale habuit, reſpectu Dei, quia eum ardentiſſimè dilexit. Et ut loquitur Doctor Seraphicus *Cor Franciſci totum amore Dei concremabatur*. Ri.ſup.

Hujus amoris flammas ubique emittebat Franciſcus. Et ſicut ignis ſemper & ubique ardet, ita cor Franciſci, divini amoris igne ſuccenſum, ubique ardebat, & ubique amoris ſui in Deum flammas ſpirabat. Jam epiſtolis quas ſcribebat, jam ſanctis concionibus quas habebat ad populum, & jam ignitis verbis quæ in converſatione proferebat, ſuum hunc in Deum patefaciebat amorem. Ac quandoque verus ille Dei Filius, æterni Patris ſui amore accenſus, ſilvas adibat, ibique dolore confectus, eò quòd Deus non amaretur, clamabat, ac pluries illa verba iterabat, *Amor non amatur, amor non amatur*.

Amor ille quo in Deum ferebatur ſanctus Franciſcus, tantus erat, ut in corde ejus contineri non poſſet, quin foras erumperet quare illius amoris ſcintillas foras mittebat actibus amoris, canticis ſpiritualibus, & verbis ignitis quæ proferebat. Sed tunc maximè foras erupit ille amor, cùm vir ille Seraphicus ſacris Stigmatibus fuit inſignitus, tunc enim, ut ait ſanctus Bernardinus[a] hic amor in corde ejus contineri non valens, magno impetu in latere, pedibus & manibus ejus aperturas ſibi fecit ut foras erumperet. *Sicut* inquit, *non poteſt ignis materialis intra vas obturatum diu contineri, quin illud diſrumpat: ſic cor Franciſci erat vas quoddam ſacrum, igne amoris Dei plenum, tantuſque erat ille ignis, ut intra vas tam arctum detineri non potuerit. Quare ſummo impetu apertura, quas Stigmata ſacra vocamus, effecerunt, ut flammas ſuas emittere valeret*. a. Bern. din. ſe. de ſac. ſtigm.

Impiè locutus eſt Lucianus, cùm aliquid ad corporis humani perfectionem deeſſe dixit, nempe feneſtram in pectore, qua amici, quanto arderent amore, ſibi invicem manifeſtare poſſent. Si tamen hujuſmodi feneſtra aliquid perfectionis humano corpori adderet, hac ſanè perfectione potitus eſt Franciſcus, cujus in Deum amor aperturas, & quaſi feneſtras in latere, pedibus & manibus fecit, per quas eum maximo exarſiſſe in Deum amore, quiſque videre poterat. Ecce quomodò Franciſcus ſimul cum Chriſto habuerit cor filii reſpectu Dei. *Sed habuit etiam ſimul cum Chriſto cor matris reſpectu proximi*.

Sanctus Franciſcus habuit cor matris, reſpectu proximi. 2. PARS.

INtra matrum corda penetrare non valemus, ut ibi videamus, quanto in filios amore ardeant. Sed cùm de internis per externa cenſeamus, internum illarum in filios amorem ardentiſſimum eſſe judicamus beneficiis, ſollicitudine, & generoſitate, *Beneficiis*, quæ illis impendunt. *Solicitudine*, qua illorum profectum quærunt, *Generoſitate*, qua illos defendunt. Et ex iiſdem principiis agnoſcimus, Franciſcum ardentiſſimè dilexiſſe homines: ac verè cor maternum habuiſſe reſpectu illorum: habuit enim cor beneficum, ſolicitum & generoſum. Habuit, 1. *Cor beneficum*, reſpectu omnium. 2. *Cor Solicitum* pro ſalute omnium. 3. *Cor generoſum* pro defenſione omnium.

1. Cùm amor ex ſui natura ſit diffuſivus & beneficus, non poteſt quis amare, quin, quantùm fas eſt, in perſonam amatam ſe beneficum præbeat; eòque magis illi benefacere conatur, quò ardentiori eam amore proſequitur. Et inde facilè judicamus, ardentiſſimum eſſe matrum in filios amorem quia omnibus notum eſt, quòd facultatibus, ſomno, quiete, libertate, & omni ſe bonorum genere libenter ſpolient in gratiam filiorum. Sed ex hoc etiam clariſſimè

cognoſcimus, Franciſcum ardenter, & amore materno omnes homines verè dilexiſſe, quia certum eſt, quòd in omnes ſe beneficum exhibuerit, non ſolùm frequentibus orationibus, quas pro omnibus ad Deum faciebat, jugibus lachrymis quas pro omnibus fundebat, & corporis mortificationibus, quas pro omnibus ſuſcipiebat; ſed etiam variis charitatis officiis, quæ omnibus præſtare conabatur. Nunc enim infirmos ad patientiam hortabatur: nunc mœſtos conſolabatur, leproſorum nunc lavabat ulcera, & nunc quæ ad victum neceſſaria erant, ſibi ſubtrahebat, ut pauperibus ea diſtribueret. Proprio ſe pluries exuit pallio, ut nudos cooperiret, noſocomia, ſeu valetudinaria publica ſæpiſſimè luſtrabat, ut infirmis inſerviret, in omnes tandem ſe beneficum exhibebat, quia omnes ardenter amabat.

Nulla unquam mater tanto erga filios exarſit amore, quanto Chriſtus erga omnes omninò homines ſuccenſus fuit. Non hunc dumtaxat, vel illum hominem; ſed omnes, nullo excepto, affectu materno dilexit; illumque maniſeſtavit amorem beneficiis, quibus omnes penitùs homines affecit. Pro omnibus enim incarnari, eſurire, ſitire, ſudare, vigilare, orare, jejunare, pati & mori voluit; omneſque abſque ullius exceptione, pretioſi ſanguinis ſui fructum percipere optavit. Similem in modum ſancti Franciſci cor ita fuit dilatatum, ut amaret omnes, omneſque caperet. *Cor noſtrum dilatatum eſt.* Tantæ fuit capacitatis

2. Cor. 6. 11. & amplitudinis cor ejus, ut ad omnes ſe extenderet, omneſque nullo excepto, ardenter diligeret. Et ideò pro omnibus oravit, jejunavit, & laboravit: ac in omnes & per ſe, & per Fratres ſuos beneficus fuit. At non ſolùm homines amore materno dilexit: quia cor ejus fuit beneficum, reſpectu omnium, *ſed etiam, quia habuit cor ſolicitum pro ſalute omnium.*

2. Sicut cor divi Pauli ita de omnium hominum ſalute erat ſolicitum, ut omnes in Chriſti viſceribus cuperet, omnes lucrifacere & ſalvare optaret, *omneſque in regnum Dei feſtinaret inducere*, ita cor Seraphi-

Chryſoſt. 1. c. 9. 1. Cor. ci Franciſci de omnium penitùs hominum ſalute erat ſolicitum, omneſque ad æternæ ſalutis portum adducere vehementer deſiderabat. Quod cordis ſuis deſiderium tunc maniſeſtavit Pater Seraphicus, cùm aliquos ex fratribus & filiis ſuis ſpiritualibus ad quatuor mundi partes miſit, ut in omnem terram exiret ſonus eorum, & ut omnium hominum ſaluti procurandæ incumberent. Tunc etiam, hoc ſuum patefecit deſiderium, cùm nonnullos ex Fratribus ſui mittens Marochum ad Occidentem, ipſe versùs Orientem perrexit, Soldani aditurus præſentiam; ut ſic ipſe Orientis, illi Occidentis populis ſalubre Chriſti prædicantes Evangelium, quaſi totum mundum ad Chriſtum converterent. Sed tunc maximè ſuam hanc omnes homines ſalvandi ſolicitudinem monſtravit Franciſcus, cùm tres diverſos inſtituit Ordines: Fratrum minorum, ſcilicet, Clariſſarum, & Tertiariorum. Inſtituit enim Fratrum Minorum Ordinem, ut innumeros juvenes, relictis ſæculi pompis ad altiorem vitæ perfectionem vocaret, & ſalutis hominum Miniſtros faceret. Inſtituit Clariſſarum Ordinem & ut puellas multas à ſæculo nequam educeret, & ut earum miniſterio aliæ plures ſalvarentur. Inſtituit tandem Ordinem Pœnitentiæ, ſeu tertium Ordinem, pro omnibus tam viris, quàm mulieribus in ſæculo remanentibus: ut omnibus in ſæculo viventibus ſpiritum inſpiraret pœnitentiæ, qua mediante, omnes ſalvari, & promiſſum pœnitentibus cælorum Regnum adipiſci valerent.

Dicere etiam poſſemus, quòd ſolicitudinem ſalutis hominum qua angebatur vir ille Seraphicus, tunc perfectè maniſeſtaverit, cùm Indulgentiam ſanctæ Mariæ Angelorum obtinuit. Tunc enim terrena à Chriſto non petiit; quia hæc contemnebat: tunc honores ſibi dari non rogavit; quia eos pro nihilo habebat: ſed hominum ſalutem poſtulavit, ad quam toto corde anhelabat. Tunc ſolùm Chriſto dixit: *Da mihi animas:* oro ut des mihi Indulgentiam pro omnium hominum ſalute. O cor verè maternum! O cor vere ſolicitum pro omnium hominum ſalute! *Sed Franciſcus habuit etiam cor matris, reſpectu omnium; quia habuit cor generoſum pro eorum defenſione.*

3. Sicut Matres, licèt ex natura ſua debiles ſint & meticuloſæ, generoſiſſimæ tamen fiunt, cùm de tuenda & defendenda prole agitur; ita ſanctus Franciſcus, inſtar piæ matris, corde generoſiſſimo omnes omninò homines à ſatanæ tyrannide defendere, & eripere conatus eſt. Videbat vir ille Seraphicus, quòd dæmon, tanquam leo rugiens, totum circuiret terrarum orbem, ut Chriſti Salvatoris oves raperet & devoraret; videbat, quòd Princeps tenebrarum ubique innumeri homines ſub ejus dominio ingemiſcerent. Quare plurimos ex fratribus ſuis undequaque mittens, ut dæmoni bellum indicerent, ipſe apud Turcas, ubi præcipuè dæmon triumphare videbatur, generosè ſe contulit:

tulit; ubique mille obiens mortis pericula, Soldanum directè adivit, Chriſtum crucifixum ei prędicavit, Evangelicam legem annuntiavit, ſectam Mahumeticam damnavit; tantoque cum Spiritus fervore Soldanum allocutus eſt, ut eum ad meliorem vitæ frugem adduxerit. O magnam Franciſci generoſitatem.

Franciſcus eſt vir ille generoſiſſimus, quem Deus, cujus providentia non fallitur, miſit ad ſtationem dæmonum, ut eos debellaret. Sicut enim Jonathas dixit adoleſcenti armigero ſuo, ut tranſiret ad ſtationem Philiſthinorum; cui promptè obtemperavit armiger ejus; ita, inquit Liranus, Chriſtus Franciſcum armigerum ſuum, qui ejus inſignia in manibus & pedibus geſtabat, miſit ad ſtationem dæmonum; cui ex animo obtemperavit Franciſcus. Tranſivit enim ad populos infideles, ubi erat ſtatio, & ſolium dæmonum; ibique tenebrarum principes aggreſſus eſt, ac populos ab eorum tyrannide liberare pertentavit, tùm prædicationibus multis, tùm mirandis vitæ ſuæ exemplis. Ecce quomodo Franciſcus, ſimul cum Chriſto, habuit cor matris, reſpectu hominum; *Sed, & ſimul cum Chriſto, habuit cor ſeveri judicis reſpectu ſui ipſius.*

1. Reg. 14.

Sanctus Franciſcus habuit cor judicis, reſpectu ſui ipſius.

1. PARS.

CHriſtus, qui à Patre conſtitutus eſt Judex vivorum & mortuorum, officio judicis adversùs ſeipſum functus eſt; ſententia enim quam adversùs ſeipſum tulit, & divino ſuo decreto, ad omnia, quæ in toto vitæ ſuæ decurſu paſſus eſt, voluntariè ſe condemnavit: *Oblatus eſt, quia ipſe voluit.* Sicut autem Chriſtus, ita & Franciſcus adversùs ſemetipſum judicis munus obivit; fuitque judex in ſeipſum ſeverus & crudelis; quia ſeipſum condemnavit; 1. Ad ignominias; 2. Ad dira ſupplicia, 3. Ad mortem.

1. Alias virtutes exaltat, ſublimat, & dignificat humilitas, magnumque iis dignitatis, & ſublimitatis characterem confert, *Humilitas, virtutum ſublimitas.* Quare Franciſcus, qui omnes virtutes in eminentiſſimo gradu aſſequi peroptabat, humilitati potiſſimùm ſtuduit, humilitatis operibus continuè incubuit: utque ad altiſſimum humilitatis gradum perveniret, ad ignominias multas preferendas ſeipſum condemnavit. Jam, ſententia in ſeipſum lata ſe condemnabat ad irriſiones, convicia, & opprobria à pueris, à viris impudentibus, & ab impiis perferenda; jam, ut omnis in ſe vanitatis ſpiritum extingueret, damnabat ſe ad vilia, infantilia, & ſtulta aliqua opera palàm facienda; optans à ſpectantibus amens & ſtultus reputari. Imò & aliquando ſe ad mulctam honorariam condemnavit: fune enim ad collum ligato, publicum civitatis Aſſiſii forum adivit: ibique coram adſtante populo reum ſe, & omnium ſceleratorum maximum declaravit.

Aug. ſer. 2. in Pſal. 18.

Non ſatis admirari poteſt Doctor Mellifluus Sponſæ ſacræ humilitatem, quæ tanta erat, ut nullis honoribus corrumpi, nullaque gloria inflari poſſet. *Quæ eſt illa tam ſublimis humilitas, quæ cedere non novit honoribus, inſoleſcere gloria neſcit?* Hac quidem humilitate floruit Pater Seraphicus, qui quò magis ab hominibus æſtimabatur & laudabatur, eò ſe viliorem, ac omni laude & honore indigniorem cenſebat. Sed inſuper tam ſublimis ejus erat humilitas, ut judicio dato, ad ignominioſa, & probroſa multa obeunda & preferenda ſe condemnaret. Plus erat; ſanctus & innocens erat & tamen in ſemetipſum judex ita ſeverius erat, ut ad talia ſe damnaret. Sed ſanctus Franciſcus fuit etiam judex ſerverus in ſe metipſum. *Quia ad dura ſupplicia ſe condemnavit.*

S. Ber. ho. 4. ſup. Miſſus eſt.

2. Chriſtiani ſunt. *Heredes crucifixi*, quia quicumque regenerationis Sacramentum accepit, carnem ſuam, luſtralibus aquis lotam, mortificare, carni Chriſti conformare, & crucifigere debet: *Corpus regenarati fiat caro crucifixi.* Hanc quidem, e cælis lapſam, doctrinam pauci capiunt, ſed Franciſcus eam ita perfectè calluit, ut omni mortificationum genere ſeipſum cruentaverit, & crucifixerit. Sanctiſſimus enim ille vir, judex in proprium corpus crudelis extitit: quia, pia crudelitate, illud ad flagella acerbiſſima, ad arctiſſima jejunia, ad duriſſimos labores, & ad alias multas hujuſmodi pœnas ſæpiſſimè condemnavit. Imò (quod portentoſum eſt) Franciſcus nudum corpus interdum inter ſpinoſas vepres volutabat, interdum ſupra nivem volvebat, & interdum ſupra ardentes prunas verſabat O ſanctam & duram Franciſci in proprium corpus crudelitatem? ei verè fuit in judicem crudelem; cùm illud ad tam dira ſupplicia condemnaverit. *Mutatus es mihi in crudelem.*

S. Cypr. S. Leo ſer. 14. de paſſ.

Job 30.

De peccatoribus ait Scriptura, quòd viſcera eorum ſint crudelia. *Viſcera impiorum crudelia.* Sed in alio ſenſu dici poteſt, quòd *viſcera piorum ſint crudelia*, quia, ſcilicet, plerique Sanctorum pia crudelitate cor-

te corpora ſua variis vexaverunt mortificationibus & ſuppliciis. Et hoc in primis fecit Seraphicus Franciſcus, qui ſe judicem in proprium corpus conſtituit: fuitque in illud judex ita ſeverus, ut vix alius eo crudelior fuiſſe videatur. Quis enim Sanctorum crudeliores contra proprium corpus tulit ſententias? Quis in illud dirior fuit? Quis illud ad duriora damnavit ſupplicia? Certè vis ullus talis inveniri poteſt. Unde, paulo ante obitum, ab illo veniam ſupplex poſtulavit, quaſi in illud nimiùm ſeverus extiterit. Ecce judicem verè contra ſeipſum crudelem; cùm ſe ad tam dira ſupplicia condamnaverit. Sed Franciſcus fuit etiam judex in ſeipſum ſeverus: *quia ſe ad mortem pro Dei gloria obeundam damnavit.*

3. Continnæ Sanctorum mortificationes & dura pœnitentia cui ſe addixerunt, ſunt quoddam martyrium, *Horrore quidem mitius, ſed diuturnitate moleſtius.* At Patri
Ber ſer. in oct. Paſch. Seraphico non fuit ſatis, jugi hoc martyrio corpus ſuum afflixiſſe: illud inſuper ad mortem pro Dei gloria ſubeundam condemnavit. Proprium corpus reum mortis cenſebat; ac cum Bernardo dicebat: *Reus eſt mortis amicus ille diaboli, inimicus Chriſti*; quare, ſententia à ſeipſo lata, illud ut mortis reum, ad mortem & ad martyrium condemnavit, & ut hanc ſuam ſententiam executioni mandaret, tribus vicibus itineri ſe commiſit, ut ad ſemotas infidelium oras, martyrii occaſionem quæſiturus, ſe conſerret. Et licèt bis, divina diſpoſitione fuerit prohibitus; tertia tandem vice, poſtquam opprobria, vincula, verbera & plurimos labores perpeſſus eſt, ad Soldani Babyloniæ preſentiam ductus, tanto cum ſpiritus fervore ei Chriſtum crucifixum prædicavit; ut mirum ſit, quomodò barbarus ille Princeps, morti quam deſiderabat, eum non adjudicaverit. Dulcia ſemper cenſuerat ſanctus Franciſcus omnia pænarum genera, quæ patiebatur, dicens; *Heu! quàm dulcia ſunt ſupplicia quæ patior; cùm cæli delicias, quas expecto, intueor*, ſed tunc ipſi ſuavis, & amabilis fuiſſet ipſa mors, quam ſolicitè quærebat, & ardenter deſiderabat.

Soldanus Franciſci doctrinam admiratus eſt: illum ut virum à Deo miſſum honoravit; eique aurum & argentum obtulit; ſed hæc omnia non quærebat Franciſcus. Si ignes, rotas, gladios, crucem, & ipſam mortem illi obtuliſſet, ſummo illum gaudio affeciſſet; quia nil tam deſiderabat, quàm ſupplicia, & ipſam mortem pro Chriſti amore perpeti; ipſe enim, ſicut alter Andreas, *ad tormenta tamquam ad ornamenta, ad pœnas ſicut ad delicias properabat.* S.Ber.ſer. de S.An.

Non poterat vir ſanctus, Chriſti, pro ſui amore crucifixi & mortui, recordari; quin & ipſe pro Chriſto pati & mori deſideraret: quare ad mortem pro illo obeundam ſe damnaverat, ac pro illius amore mori quærabat, & ideò martyr fuit deſiderio. Imo & quodammodo martyr fuit paſſionibus ſuis; quia Chriſtus per ſe, vel, per aliquem ex Seraphinis, ſacra Paſſionis ſuæ Stigmata corpori ejus impreſſit; ac Martyrum dolores eum experiri fecit.

Ecce quomodò Chriſti & Franciſci unum fuerit cor. Unum quidem fuit, cùm Franciſcus, ſimul cum Chriſto, habuerit *cor filii* reſpectu Dei, *cor matris* reſpectu hominum, *& cor judicis* reſpectu ſui ipſius.

O mirabilem cordis ſancti Franciſci cum corde Chriſti analogiam, & ſimilitudinem. O utinam ſic corda noſtra cordi Chriſti eſſent ſimilia. Sed, heu! timeo, ne vel minimum ſit in nobis cordis Chriſti veſtigium. *Veſtigium cordis boni, difficilè invenies.* Eccli. 13

Dic, ò Chriſtiane, eſtne in te, reſpectu Dei, cor veri filii, ita ut mandatis ejus humiliter obtemperes, gloriam ejus ferventer æmuleris, ac ejus amore continuè ſuccendaris? Heu! quàm rara ſunt hujus generis corda? Sed dicite, quæſo, qualia ſunt corda veſtra, reſpectu proximi? Eſtne aliquis, qui, reſpectu ejus cor maternum gerat; ita ut amore proximi verè ardeat, ei beneſacere curet, illumque à malis tueri, & defendere conetur? Certè rara ſunt etiam hujuſmodi corda, nam *totus mundus in maligno poſitus eſt*, & plerique meditantur ſolùm modos & artes, quibus aliorum facultates eripere, gloriam eorum deprimere, de iis vindictam ſumere, eorum ruinam moliri, vel iis aliquo modo nocere poſſint. Sed, heu! quis habet cor ſeveri judicis, reſpectu ſui ipſius? Quis, ad placandam divini numinis iram, pro peccatis quæ perpetravit, ad jejunia, ad flagella, & ad alias hujuſmodi pœnitentias ſe condemnat? Heu! quàm pauci ſunt, qui per arctam & difficilem hanc cæli viam incedant? Multi quidem ſpatioſam voluptatum ſequuntur viam & pauciſſimi arctam & regiam crucis viam tenent, multi corpori ſuo adulantur, illudque ſovent, ſed pauciſſimi illud ſanctis mortificationibus vexant, & ſalutaribus pænitentiis affligunt. O fratres dilectiſſimi, ſi rectè ſapitis, duras adversùm corpora veſtra ſententias dicite, ea Chriſti jugo ſubdite, juxta rationis & chriſtianæ legis præ-

ſcriptum

ſcriptum ea mortificate, ex iis hoſtias Deo dignas facite, ac in illa judices ſeveri eſtote & Chriſtus, juſtus vivorum, mortuorumque Judex, æterna vos beatitudine præmiabit. *Amen.*

DE SANCTA
THERESIA
CONCIO UNICA.

Dilexit multum. Luc. 7.

DUm in hoc mundo viveret Thereſia, Chriſti Sponſi ſui amore ſuccenſa erat; in corde ejus ſacri amoris ignis continuè ardebat; divinum ſemper ſpirabat amorem; tantoque fœdere amore Chriſti jungebatur anima ejus, ut vivere, & Chriſtum amare, unum & idem in ea eſſe videretur.

A Chriſto quidem amabatur Thereſia; ſed & illa viciſſim Chriſtum amabat. Erat Chriſtus illi, & illa Chriſto per amorem: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Erat Thereſia Chriſto per humilitatem altiſſimam Cant. quam ſectabatur, per heroicam patientiam quam profitebatur, per obedientiam, paupertatem, & alias virtutes quas in gradu perfectiſſimo poſſidebat: ſed Chriſto potiſſimùm erat per charitatem, & omnium virtutum eſt regina, forma, & perfectio.

Non dicam jam, quomodò Chriſtus Thereſiæ per amorem fuerit: non explicabo, quantus extiterit ille amor, quo Chriſtus præclaram hanc Virginem eſt proſecutus: non recenſebo raptus, extaſes, favores eximios, præcellentes gratias, & omnia ſingularis amoris teſtimonia, quæ Chriſtus Thereſiæ dedit; ſed totam dicendi materiam in hac oratione panegyrica ſumam ab amore, quo hæc Virgo Chriſtum, animę ſuę ſponſum, proſecuta eſt. De illa dicam, quod de Magdalena Chriſtus; quòd ſcilicet multùm amaverit. *Dilexit multùm.* Videamus qualis & quantus fuerit Thereſię in Chriſtum amor, &c. *Ave.*

QUi verè & perfectè Deum amat, inquit Doctor Angelicus, pro eo gravia patitur, ad ejus gloriam magna operatur, & interno erga eum languore afficitur. D. Tho. opusc. 61 *Amor facit ſuſtinere infatigabiliter, amor facit operari indeſinenter, amor facit languere utiliter.*

Triplicem hunc amoris gradum reſpectu ſui Sponſi, ſacram Canticorum Sponſam perfectiſſimè poſſediſſe, neminem latet. Ipſa enim pro eius amore gravia patiebatur: & ideò dicebat, divinum Sponſum ſibi eſſe, non florem viſui & olfactui jucundum; ſed faſciculum Myrrhę amariſſimum: *Faſciculum myrrhæ dilectus meus mihi.* Ipſa Cant. etiam pro ejus gloria continuè operabatur, & ideo illum enixè rogabat, ut in hortum ſuum veniret, ſeu, in animam ipſius; quę hortus erat, in quo indeſinenter pro dilecti amore laborabat: *Veniat dilectus meus in hortum ſuum.* Ipſa tandem ob nimium, Cant. 5 quo in ſponſum ferebatur, amorem, continuo languore conficiebatur: & ideò filias Jeruſalem ſupplex rogabat, ut dilectò dicerent, quòd amore ejus ipſa langueret: *Adjuro vos, filiæ Jeruſalem; ſi inveneritis dilectum meum, ut nuntietis ei, quia amore langueo.* Cant. 4

A divina hac Sponſa ad beatam Thereſiam, quæ puriſſima etiam Chriſti Sponſa fuit, jam veniamus: ac dicamus, quòd Chriſtum tripliciter hoc amore dilexerit. Amavit enim eum 1. Amore patiente: 2. Amore operante. 3. Amore languente.

I. PARS

Sancta Thereſia Chriſtum amavit amore patiente.

QUi Chriſti amore ſauciatur, eum in cruce pendentem, & pro hominum amore morientem, contemplari nequit; quin deſiderio pro eo gravia quæque patiendi accendatur. Unde de ipſa experientia conſtat, perſonas amore digno Chiſtum diligentes, ardenter cruces ambire, libenter eas amplecti, eaſque conſtanter & patienter ſuſtinere. *Amor facit ſuſtinere infatigabiliter.*

Patiente hoc amore, à primis etiam vitæ D. Tho. ſuæ annis, ſufflammabatur Thereſia; cùm enim Martyrum acta in tenerrima adhuc ætate perlegeret, in corde ejus igneſcebat, & accendebatur urgens pro Chriſto moriendi deſiderium, & tunc, cum quodam ex fratribus ſuis, ætate vix eam ſuperante, conferens de mediis, quibus poſſet ad martyrium pertingere, pueriles eorum animos ſubijt non puerile conſilium de eundo ad Maurorum regiones, eleemoſinam quæritando, ut ibi pro Chriſti fide & amore ſanguinem funderent. Quo ardore ſuccenſi, paterna aufugientes domo, versùs Africam tendunt, obvium trajiciunt flumen, leuique incedunt pede, quouſque occurrens illis patruus, eos ad paternam domum reduxit. Ita Chriſti ardebat amore ſeptennis hæc adoleſcentula, ut vitam pro ejus gloria profundere parùm ſibi videretur. Vitæ ad-

te adhuc erat neſcia, & ejus erat prodiga; cùmque minuſculum ejus corpus non haberet quo ferrum reciperet, illud ferro, flammis, & omni ſuppliciorum generi pro Chriſti Sponſi amore exponere peroptabat. Unde mihi eam audire videor cum illuſtri Martyre ſancto Ignatio dicentem. Utinam fruar beſtiis, Ignis, Crux, beſtię, confractio oſſium, membrorum diviſio, totius corporis contritio, & omnia tormenta diaboli in me veniant, ut Chriſto fruar. Ipſa tunc ad martyrium ſicut ad epulas properaſſet: & licèt nondum eſſet idonea pœnæ, omnes pœnas, omniaque tormentorum genera pro Chriſti amore portare deſiderabat.

Verum eſt, quòd ſancta hæc Virgo ad paternam domum reverſa, & increſcente ætate, mundanis aliquanto tempore ſe immiſcuerit conſortiis, exteriori ſtuduerit corporis ornatui, librisque vanis & curioſis pervolutandis incubuerit. Et licèt in his nunquam mortaliter peccaſſe crediderit: primarius tamen ejus fervor tepeſcere, & ardens ille Chriſti & paſſionum ejus amor aliquantulùm deficere cœpit. Quod advertens prudens ejus pater, eam in quoddam monaſterium inſtituendam miſit: ubi lux ei nova affulſit, ſæculi vanitatem ei demonſtrans, mundi laqueos & pericula ei aperiens, quàmque ſuave ſit ſervire Deo, ei manifeſtans. Quare tædio & dolore confecta, quòd à prima charitate aliquantulùm declinaſſet, ad Chriſtum totaliter converſa, pro ejus gloria graviora quæque perpeti firmiſſimè ſtatuit. Et licèt vita religioſa ei duriſſima & aſperrima videretur, conſtanter propoſuit: quod quamvis purgatorii & inferni pœnas in clauſtro paſſura eſſet, in eo pro Chriſti amore, toto vitæ ſuæ tempore perſeveraret. Stadium ergo arduæ & laborioſæ virtutis de novo ingreſſa, nil magis habuit in votis quàm pro Chriſto multa & graviora pati: ardenſque illud pro Chriſto patiendi deſiderium his exprimere ſolita erat verbis: *Domine, aut pati, aut mori.*

Joannis Stuard, Scotiæ Rex, pro inſigniis coronam, globo ſuperpoſitam, & duobus enſibus, crucis figuram efformantibs, transfixam gerebat, cum hac teſſera: *his ornari, aut mori*. Thereſia verò, non ambitionis vento concitata, ſed amoris Chriſti igne accenſa, pro eo gravia pati, aut mortem obire deſiderat; & ideò in teſſeram ſuam hæc verba ſumpſit. *Aut pati, aut mori*. Anxio caſtigandi corporis deſiderio ita æſtuabat, ut quamvis ſecùs ſuaderent morbi quibus affligebatur, corpus tamen ciliciis, catenis, urticarum manipulis, flagellis aſperrimis, aliiſque pœnitentiæ durioris inſtrumentis ſæpè cruciabat, & aliquando inter ſpinas volutabat, Deo dicens: *Domine, aut pati, aut mori.*

O Thereſia, ſi tanto patiendi deſiderio æſtuas, ſponſus ſanguinis tibi erit Chriſtus: & ut tuam probet fidelitatem, graviſſimis corpus tuum doloribus afficiet, tuos toto trium annorum curriculo ita contrahet nervos, ut nec unicum movere poſſis digitum, crebra cordis deliquia te pati ſinet, illo permittente, totius corporis violentus te ſæpè apprehendet tremor, frequentiſſimi tibi evenient vomitus, febribus laborabis plurimis, corpuſque tuum innumeris, toto quadraginta annorum tempore, morbis affligetur. Vide, an ad hæc preferenda ſis parata? Hæc & alia quævis tormenta pro dilecti ſui amore pati deſiderat, dicens. *Aut pati, aut, mori.*

O Thereſia! dilectus tuus oſtendet tibi adhuc, quanta oporteat te pro nomine ſuo pati, ponet enim te in ſignum, cui contradicetur ab Imperatoribus, Principibus, Pręlatis, Doctoribus, imò, & ab ipſis Confeſſariis, ſeu ſpiritualis vitæ magiſtris. *Alii* monaſteriorum tuorum fundationibus adverſabuntur. *Alii* arctæ paupertati & duris mortificationum operibus, quæ inſtituere intendis, contradicent. *Alii*, non agnoſcentes quo ducaris ſpiritu, te à dæmone obſeſſam; vel ſaltem, te vanam, ſuperbam, & mendacem proclamabunt. Attende ſeriò, an parata ſis ad hæc omnia pro Chriſti amore patienter toleranda? Certè paratum cor ejus ad hæc, & longè graviora perferenda, ſemperque firmiſſimè ſtatuit, *Aut pati, aut mori.*

O Thereſia! laborum tuorum nondum eſt finis, cogeris enim ſtare ante Reges & Pręſides: in jus vocaberis, *jam* apud Regem Catholicum, *jam* apud Nuntium Apoſtolicum, & *jam* apud fidei Inquiſitores. Ibidem nigris opprimeris calumniis, nec aliquis à tuis ſtabit partibus; ne quidem Moniales, quibus præes, quæ maledica te percutient lingua, ac ex viſionibus, revelationibus, & extaſibus, quæ omnium venerationem tibi conciliare deberent, occaſionem ſument dicendi, hæc omnia nihil aliud eſſe, quam dæmonum præſtigia, vel inania vacuæ mentis ludibria, aut hypocriſis tuæ damnabiles effectus. ~~Ecce: quæ~~ fortè non æquo patieris animo. Certè, non ſolùm æqua, ſed etiam hilari mente hæc & alia quæque pro Chriſti amore uſque ad mortem pati ambit, ſemperque optat pati, aut mori.

O Thereſia, duo adhuc duriſſima tibi ſuperſunt

perſunt portanda tormenta. *Unum*, ex parte ignari & inſipientis Conſeſſarii; qui ob inanes rationes, altiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti ſumptionem toto tibi biennio prohibebit. *Aliud*, ex parte Chriſti Salvatoris; qui, ut te tanquam aurum in fornace probet, toto virgini annorum ſpatio, internis conſolationibus, & ſui intima tę privabit familiaritate: quo tempore tantas animi patieris ariditates, ut nec tantillum devotionis ſaporem perſentias, quin contra tunc tędia, anxietates, & moleſtias omni martyrio longè diriores patieris. Vide, an animo firmo & conſtanti hæc duo ſis perpeſſura? Hæc utique, & alia quævis pro Chriſti amore uſque ad mortem perferre vult Virgo ſacra; ſemperque aut pati, aut mori deſiderat.

Thereſia ſpeciali quadam ratione, Chriſti Sponſa fuit; ad ipſam enim Chriſtus veniens, dixit: *Sponſabo te mihi in ſempiternum, ſponſabo te mihi in juſtitia & judicio, in miſericordia, & miſerationibus*. Advertit autem ipſamet Thereſia, quòd *Chriſti Sponſa, quæ ejus amore verè accenditur, clamat: da mihi, Domine, labores & perſecutiones, & verè hæc deſiderat*. Quare ipſa, ut Chriſti Sponſam ſe inſpiciens, deſpici, injuriis affici, calumniis denigrari; imò & quoſcumque labores portare, ac gravia quæque pro Sponſi ſui amore perpeti concupivit. Fame jactura, dolores corporis, malignantium perſecutiones, omniaque probra & ſupplicia illi erant gratiſſima & ſemper pro Chriſto Sponſo graviora pati deſiderabat. Unde ea dicere ſolita erat: *Domine, da mihi perſecutiones. Domine, cùm ad omne bonum inepta ſim, da ſaltem ut pro tui amore multa patiar*. O Sponſam amore patiente verè accenſam.

Oſeæ 4.

Theref. c.7 conceptionum amoris Dei.

Perfectè noverat Thereſia, quòd Virgo, quæ Chriſtum amore patiente diligit, *amat injurias, caſtigat corpus operibus pœnitentiæ inſudat, bona pro malis rependit*. Quare, Chriſti amore ſuccenſa, injuriis affici optabat, improperia ut favores recipiebat, corpus dirè cruciabat, jejuniis vigiliis, & omni mortificationum genere illud torquebat: & quod mirum eſt, nunquam pro malo malum; ſed bona pro malis ſemper rependebat. Unde, vulgari apud Hiſpanos proverbio, dici ſolebat; quòd ut quis aliquid à Thereſia obtineret, ei aliquam injuriam irrogare, vel damnum aliquod inferre deberet. Ecce Virginem, quæ Chriſtum dilexit multum *amore patiente*, ſed eum etiam dilexit multùm *amore operante*.

Dion. Cart. in ſol. c.11

Sancta Thereſia Chriſtum amavit amore operante II. PARS.

HOminis in Deum amor otium neſcit: vacare, quieſcere, & in turpi acedia putreſcere nequit: ac ſpecies quędam monſtri eſſet amor, ſi otioſus eſſet: quia Dei amor, ſi verus ſit otium fugit, & amantem ad multa & magna pro dilecto facienda allicit: *Amor Dei nunquam eſt otioſus: ſi verè, eſt amor magna operatur; ſi verò non operatur, non eſt amor*. Thereſiæ autem in Deum amor, non monſtruoſus & falſus ſed veriſſimus fuit; ipſa etenim panem otioſa non comedebat: ipſa inerti otio non indulgebat; ſed Sponſi ſui amore ardens, multa & magna pro ejus gloria continuè operabatur. Cor ejus ab humilitatis, patientiæ, manſuetudinis, & aliarum virtutum internis actibus non ceſſabat: lingua ejus familiares de Deo ſermones ſæpiſſimè effundebat, & in Altiſſimi laudes crebrò prorumpebat: manus tandem ejus ab operibus Deo dignis nunquam feriabatur. Unde ſicut de natura dicitur, quòd ſemper ſit in motu: ita de Thereſiæ corde, lingua, & manibus dici poteſt, quòd ſemper fuerint in motu: quia corde lingua & manu, magna & multa pro Dei amore hæc Virgo ſemper operabatur.

S. Bern. ſer. 51 ad ſcrol.

Nil prolis partui tam oppoſitum, quàm Virginitas, quæ cum fœcunditate naturaliter eſſe nequit: *Virginem parere natura non patitur*. Sed Virgines, quarum intemerata virginitas ſimul cum filiorum generatione eſſe non poteſt, in bonorum operum productione fœcundiſſimæ eſſe debent. Si etenim Chriſtum Sponſum verè diligant, multa ad ejus gloriam bona opera parient: quia ut ait Doctor Seraphicus; *nil ad partum boni operis ſic urget, ſicut amor Dei in corde conceptus*. O quàm mirabiles ſunt hi Virginum, Chriſtum amantium, partus! Sed ò quàm multos hujuſmodi partus edidit Thereſia! Non otioſa fuit hæc Virgo ſacra, non fuit in bonorum operum productione ſterilis, & infœcunda; ſed per Chriſti amorem, quo ſuccendebatur, facta eſt in bonorum operum productione fœcundiſſima. Sacro hoc amore fecundata, heroicis nunc humilitatis, manſuetudinis benignitatis, & patientiæ actibus incumbebat: nunc altioris paupertatis, ſublimioris obedientiæ, & purioris caſtitatis opera exhibebat: arduis jam pœnitentiæ, mortificationis & abnegationis operibus vacabat; & afflictorum conſolationi, eruditioni ignorantium

Tert. lib. ad v. lud. 9.

D. Bonav. ſer. 3. in die Peut.

tium, & infirmorum curationi incumbebat. Nil dicam de mirabilibus illis libris, quos hæc Virgo ſacra compoſuit: non hic enarrabo portentoſos ejus raptus & mentis exceſſus; ſub ſilentio præteribo innumera quæ fecit miracula: Velim ſolùm, ut inſpiciatur & feriò perpendatur ejus vivendi forma quæ in bonorum productione operum tota conſtituta eſt. Unde de Thereſia dicam, quod de Eccleſia Ambroſius:
Amb. lib. de Virg. nempe, quòd *Virgo eſt caſtitate, & mater eſt prole;* Thereſia etenim caſtitate ſua fuit Virgo puriſſima: & amor Dei, quo ſuccendebatur, eam bonorum operum prole fœcundiſſimam reddidit.

De amore ſacro præclarè dixit Doctor
D. Thom. opuſc. 61. Angelicus, quòd *operatur magna, & reputat parva; operatur multa, & reputat pauca; operatur diù, & reputat breve.* En verè qualis Thereſiæ extiterit amor: pro Chriſto enim magna, mirabilia, ad quaſi impoſſibilia operabatur hæc Virgo; & tamen ea tanquam nihilum reputabat: pro Sponſi amore tot etiam, & tanta operabatur, ut à bono opere nunquam ceſſaret; & tamen præ amoris magnitudine ea pauciſſima eſſe cenſebat. Hæc tandem pro Dei amore operata eſt diù: quia uſque ad mortem ſanctiſſimis ſemper incubuit operibus; & tamen breviſſimum hoc ei tempus videbatur: quare dicere ſolita erat *In æternum, in æternum eum Chriſto gaudere, ò quàm deſiderabile! Nullus labor, nullus dolor, nulla ſanguinis profuſio pro hac æternitate eſt detrectanda.*

Videt jam unuſquiſque veſtrùm, verè operantem extitiſſe Thereſiæ amorem. Sed nobiliores adhuc amoris operationes elucent in famoſo illo voto, quo ſe adſtrinxit ad ea ſemper facienda, quæ perfectiora, & ad majorem Dei gloriam eſſe cognoſceret. Parùm ei videbatur, quòd triplex Deo holocauſtum per triplex Religionis votum obtuliſſet: quartum holocauſtum, illudque perfectiſſimum, ei offerre voluit, altiſſimum illud emittens votum, quo ſpopondit, ſe in qualibet re facturam id quod perfectius eſſe judicaret. Sciebat Virgo præclara, Sponſum ſuum Chriſtum ea ſemper feciſſe, quæ ad majorem Patris gloriam ſpectabant: & ideò amore ejus ſuccenſa, eumque imitari deſiderans; omnia ei vovit opera; vovitque, quòd in quolibet caſu id faciendum eligeret, quod ad majorem eius gloriam redundare cenſeret. O nobiliſſimum & altiſſimum hujus Virginis votum, quod ipſa nonniſi ex ſpeciali Dei revelatione elicere potuit! O votum perfectiſſimum, è divini amoris fornace ortum, cujus virtute Thereſia ſingulis vitæ ſuæ momentis id operabatur, quod ſibi perfectius videbatur! Ecce quò ſanctam hanc Virginem duxit amor, quo in Chriſtum ferebatur: ecce bona opera, quæ ſanctus hic amor operatus eſt in illa. Sed aliud adhuc ſupereſt Thereſiæ opus, omni admiratione dignum, quodque omnibus ævis mirabile cenſebitur; opus ſcilicet reformationis Carmelitarum; quod, licèt multis impoſſibile videretur, heroico planè animo, pro Chriſti amore ſuſcepit, & glorioſè peregit.

Impoſſibile videbatur, quòd Thereſia, humano omni deſtituta auxilio, inveteratam Carmelitarum vivendi conſuetudinem immutaret, hujuſque Ordinis filios & filias ad primævam & ſeveriorem primorum Carmelitarum regulam, & diſciplinam aſſumendam adduceret. At amanti huic Virgini, non ſolùm non impoſſibile, ſed nec difficile illud apparuit. Et reverà, benedictione data deſuper, factum eſt, ut inops Thereſia, ſolo Dei quo fervebat amore animata, duo ſupra triginta virorum, vel filiarum monaſteria ædificaverit. A tempore autem, quo ipſa è vivis exceſſit, hæc reformatio ad ommes terræ partes propagata eſt, & innumera fundata ſunt monaſteria, in quibus Virginis Thereſiæ filii vigiliis, jejuniis, orationibus, aliiſque omnium virtutum operibus indeſinenter vacant; & magno cum ſpiritus fervore continuè incumbunt.

Ecce maximum Thereſiæ opus, ad quod adimplendum multa fecit, multa pertulit; graviſſimaſque à Religioſis & ſæcularibus, à doctis & ignaris, è Magnatibus & plebejis paſſa eſt contradictiones; ſed amore Chriſti, quo ardebat, de his omnibus triumphavit ſuumque propoſitum glorioſè complevit. Ecce potiſſimum ſanctæ hujus Virginis opus; à quo, velut à fœcunda origine, infinita alia manant ſanctitatis opera, quæ in famoſiſſima hac Reformatorum utriuſque ſexus familia ad mundi finem fient. Unde dici poteſt, quòd per hanc reformationem amor Thereſiæ uſque ad extremi judicii diem in filiis operabitur.

Votum quod ipſa emiſerat de his omnibus ſemper faciendis quæ ad majorem Dei gloriam ſpectarent, grande quidem ejus opus extitit; ſed quid amplius adverto in Ordinis Carmelitarum reformatione. Iſtud haud dubiè maximum fuit Thereſiæ opus: quia altiſſimæ hujus reformationis inſtitutione ſancta hæc Virgo non ſolum omnia quæ ipſa factura, ſed omnia etiam quæ ejus filii uſque ad mundi finem facturi

ſunt

ſunt opera Deo obtulit. O magnum Thereſię in Chriſtum amorem, qui quidem non otioſus fuit, ſed maxima operans: & ardua quæque ſuſcipiens. At ſi hęc virgo ſacra Chriſtum amavit amore operante; *amavit etiam eum amore languente.*

III. PARS *Sancta Thereſia Chriſtum amavit amore languente.*

SEraphinum de cælo miſſum, Seraphicæ Thereſiæ cor & viſcera quaſi ignito transfixiſſe jaculo, narrat ipſamet, dicens; (Placuit Deo, hanc ſemel mihi viſionem exibere. Videbam Angelum ſiniſtro meo lateri propinquum, miro decore fulgentem in forma corporali, vultuque flammeo. Videbaturque mihi ex illis ſublimioribus eſſe qui toti ignei ſunt, & accenſi: fortè de his qui Seraphini dicuntur. Gerebat autem manu jaculum aureum, & latum, cum cuſpide ignita: *Hoc jaculum alignoties viſus eſt figere cordi meo, & viſcera omnia transfvadere, & extrahere.*) Ex hac autem amoris ſagitta, & ex felici hoc vulnere manarunt magna amoris incendia, extaſes multæ, tantique cordis languores, ut ſponſi ſui amore Thereſia continuè mori videretur. Quod ipſa teſtatur, dicens: à tempore quo vulnerata, & quaſi ſagitta cordi transfixa, videbar mihi mori deſiderio Deum videndi, & neſciebam ubi debebam reperire hanc vitam, niſi per mortem; nihilque, niſi Deus ipſe poterat deſiderio meo ardenti ſatisfacere: *Quod mihi tantam languoris violentiam inferebat, ut anima mea à corpore divelli videretur.* (in c. 29. vitæ S. Thereſ.)

Chriſtus nec in corpore, nec in anima aliquem ſenſit dolorem, cùm *unus militum lancea latus ejus aperuit*: quia jam mortuus erat Salvator, cùm tale ei inflictum eſt vulnus. Sed dolor actualis, quem tunc ſenſiſſet Chriſtus, ſi vivus fuiſſet, tranſiiſſe videtur ad Mariam Virginem, & ad Thereſiam. Tranſiit ad Mariam, de qua prophetaverat Simon, dicens; *Tuam ipſius animam pertranſibit gladius*; tranſiit etiam ad Thereſiam, quæ tot dolores pertulit, cùm à Seraphino confoſſum fuit cor eius, ut omnes eius venæ, arteriæ, aliæque corporis partes diſſolvi viderentur. Hi dolores tranſierunt ad Mariam, ut ipſa dolorum Chriſti eſſet particeps, & tranſierunt ad Thereſiam, ut ipſa Chriſti; & Mariæ paſſionibus aſſociaretur. Ex talibus doloribus quos paſſa eſt Maria, increverunt amoris languores, quibus cor eius angebatur; & ex doloribus quos pertulit Thereſia, cùm ab (Cant. 19.) (Luc. 2. 35.)

Laſelve Sanctuar.

Angelo transfixa eſt, tantus amoris languor ad eam manavit, ut præ nimio quo afficiebatur languore, anima eius ex corpore continuè extrahi, & avelli videretur.

Cum anima amore Chriſti eſt vulnerata deſiderio eum videndi, eoque fruendi languet. Tunc dolet ſimul & gaudet; magno tunc exterius afficitur dolore & identidem maximum interiùs percipit gaudium tunc, divina ſic diſponente ſapientia: duo contraria in eodem ſuppoſito reperiuntur, magnaque ſuavitas tunc magno dolori ſociatur. Hanc Job vir ſanctiſſimus in ſe-ipſo expertus contrarietatem, clamabat ad Dominum: *Mirabiliter me crucias*: quia à Deo cruciabatur, & conſolabatur, ſimulque dolorem & ſuavitatem in ſe experiebatur. Hæc quidem videtur inexpertis mirabilia, & quaſi impoſſibilia, experientia tamen necnon omnium Contemplativorum doctrina ſtat comprobatum, quòd cùm anima eſt amore vulnerata, hoc amoris vulnus dolorem ſimul & ſuavitatem ſpiritualem ſecum afferat: *Dolorem*; quia vulnus eſt: *Suavitatem*: quia vulnus amoris eſt. Quod perfectiſſimè experta eſt Seraphica Thereſia, quæ a tempore, quo cor eius ignito jaculo fuerat perfoſſum, doloribus ſimul & gaudiis afficiebatur, dulcedinem ſimul & amaritudinem deguſtabat, acribus torquebatur dolorum ſtimulis, & mirabilibus ſpiritus deliciis potiebatur: *Tanto*, inquit, *junctim amore & dolore me inflammatam reliquit; ut in gemitus & lachrymas penitus ſolverer. Sed huic dolori & amori, admirabili conſortio, ita indicibilis ſuavitas jungebatur, ut non poſſem non amare hunc dolorem, pęnamque meam, & talem transfixionem non deſiderare.* O felicem plagam! O vulnus optabile! O languorem amabilem, quo ſimul cruciatur & delectatur Virgo Thereſia. (Job. 10.) (Ther. ubi ſup)

Filias Jeruſalem, id eſt animas ſanctas, enixè rogat, & adjurat Sponſa ſacra, ut annuntient dilecto, quod ipſa ejus amore langueat: *Adjuro vos, Filiæ Jeruſalem, ſi inveneritis dilectum, ut nuntietis ei, quia amore langueo.* Quæ eſt cauſa languoris, quo afficitur Sponſa? Non alia equidem, quam Sponſi ſui abſentia. Si enim Sponſum poſſideret, amore illius non langueret, ſed languet, quia Sponſum abſentem videre, & poſſidere ardentiſſimè cupit. Unde Rupertus Abbas præfata exponens verba, Sponſam ſic loquentem inducit: *Langueo amore Sponſi; quia præ magno videndæ faciei eius deſiderio maximum tædium patior, & animo gemituoſo ſuſpirioſas præſentis exilii moras ſuſtineo*; langue- (Cant. 5. 8.)

bat ergo ſacra Sponſa à magno videndi Sponſum,eoque fruendi deſiderio:& hæc fuit etiam potiſſima cauſa languoris, quo conficiebatur ſancta Thereſia: languebat, quia Sponſum Chriſtum ardenter amabat, & videre deſiderabat: tantùmque languorem ex hoc deſiderio patiebatur, ut ſingulis momentis morientium pœnas & languores pati videretur: *Videbar mihi mo-*
Ibid. *ri*, inquit ipſa, *deſiderio*, *Deum videndi*.

O animam verè amantem! O Sponſam Sponſi amore verè flagrantem! *Dilexit multùm* Thereſia: quia amore patiente, operante, & languente amavit. *Dilexit multùm* amore patiente: heu! quàm gravia pro Chriſto paſſa eſt. *Dilexit multùm* amore operante: heu! quàm multa, quàm magna, quàm mirabilia pro Chriſti gloria operata eſt? *Dilexit multùm* amore languente: heu! quales languores, quantas ſpirituales infirmitates, quantaque cordis deliquia ſenſit, & pertulit.

Sed ò NN. ſi Chriſtum dilexit Thereſia,
Ioan. debemus & nos eum diligere: quia *qui non diligit*, *manet in morte*. A nobis non exigit Deus, ut dæmonia ejiciamus, montes transferamus, & alia miracula faciamus; ſed poſtulat, ut ipſum diligamus; quo nihil facilius, dulcius nihil, nihiloptabilius: quare tota mente, toto corde, tota anima eum diligamus.

Dilexit eum Thereſia amore patiente: eodem & nos eum amore proſequamur. Illicitis non indulgeamus voluptatibus, poſt carnis concupiſcentias non eamus; ſed, abnegantes noſmetipſos, crucem Chriſti generosè portemus, & quidquid durum in via ſalutis occurrit, libenter patiamur pro amore ejus, qui pro nobis pati crucifigi & mori voluit. Amemus eum amore patiente: *Sed & amemus eum amore operante*.

Salutis noſtræ opus operatus eſt Chriſtus, & ad illud implendum bonis operibus continuè incubuit; bona & nos opera pro ejus amore continuè faciamus. Non vacemus operibus tenebrarum; ſed bonis operibus indeſinenter inſiſtamus. Poſt mortem ſequentur nos opera noſtra: & ſi fuerint mala, nos ſequentur & perſequentur: ſi autem bona fuerint, nos ſequentur, & pro nobis loquentur, ac à Deo coronam gloriæ pro nobis poſtulabunt. Quare bonis operibus indeſinenter incumbamus, & dum tempus habemus, pro Dei amore operemur bonum. Imitemur Thereſiam, quæ Chriſtum amavit amore operante; *ac etiam amore languente*.

Dei amore non languent peccatores: quia illum non amant; Dei amore languere non poſſunt; cùm eum nullo modo diligant. Quare ſi in nobis talem languorem non ſentiamus; timeamus, ne in mortalis peccati ſtatu ſit anima noſtra: ſi talem languorem non patiamur, langueamus ex hoc quòd non langueamus: ſi talem in nobis non experiamur languorem, ploremus, ingemiſcamus, & à Deo ſupplices petamus, ut amoris ſui igne corda noſtra ita urat, & amoris ſui ſagittis ita confodiat; ut terrena cuncta deſpicientes, amore ejus in hoc mundo langueamus, noſterque hic amor in æternum perſeveret in gloria. *Amen*.

DE SANCTO PETRO DE ALCANTARA

CONCIO PRIMA.

Vir Dei ſanctus eſt ille. 4. Reg. 4.

SIcut in ordine naturæ inſolitos, & à communibus providentiæ ſuæ legibus aberrantes effectus noſtris nonnunquam oculis Deus objicit: ita in ordine gratiæ pereximia & ſupra modum ſublimi ſanctitate fulgentes quandoque nobis proponit Viros; qui omnipotentiæ ejus gloriam prædicant, & mirabiliter ſuperexaltant.

Sanctus Petrus de Alcantara, unus haud dubiè fuit ex viris portentoſa illa ſanctitate micantibus, qui in Eccleſia fulſit, ſicut in Templo Dei; & cujus ſanctitas mundo, Angelis & hominibus admirandum ſpectalum facta eſt: *Spectaculum factus ſum mun-* 1.Cor.4.
do, *& Angelis*, *& hominibus*.

Heroicam & pereximiam illuſtriſſimi hujus Viri ſanctitatem delineare mei nunc eſt propoſiti. Et ſicut Seraphini in cælo, eſſentialem Dei contemplantes ſanctitatem, extra ſe rapti, indeſinenter clamant: *San-* Iſa. 6.
ctus, *Sanctus*, *Sanctus*; ita & ego, ſancti Petri portentoſam admirans ſanctitatem, in tota hac concione continuè dicam, & libenter clamabo, eum eſſe Virum ſanctiſſimum: *Vir Dei ſanctus eſt ille*. Videamus ergo, quàm magna, quàm excelſa, quàm ſupereminens & portentoſa Petri fuerit ſanctitas, &c. *Ave*.

HOminis cujuſque juſti ſanctitatem inſpicio in corde ejus, in Dei manu, & in hominum æſtimatione. Illam inſpicio: *In corde hominis juſti*, qui illam poſſidet:

In

In manu Dei, qui illam fovet, multiſque beneficiis afficit: *In æſtimatione hominum*, qui ſanctitatem in aliis plerumque honorant, & venerantur.

Famoſa quidem in mundo fuit ſanctitas beati Petri de Alcantara; ſed ut altiorem & ſublimiorem ejus ideam mentibus veſtris ingerere valeam; velim, ut mirandi illius Minoritæ ſanctitatem conſideremus in corde ejus, in Dei manu, & in hominum æſtimatione. Sanctitatem perfectiſſimam cor ejus poſſidet: ſanctitatem ejus Dei manus fovet, magniſque donis & beneficiis proſequitur; ſanctitatem tandem illius homines æſtimant, & plurimùm venerantur. Quæ omnia ut clariùs pateant, dicamus, quòd *Vir Dei ſanctus eſt ille*: Sanctus quidem eſt Petrus de Alcantara; & ſanctitas ejus 1. Magna eſt in ſe, & in corde ejus: 2. Magna eſt in manu Dei: 3. Magna eſt in hominum æſtimatione.

I. PARS. *Beati Petri ſanctitas magna eſt in ſe, & in corde ejus.*

Magna in ſe fuit Petri ſanctitas, eamque altiſſimam & eminentiſſimam extitiſſe multa probant; ſed ſanctitatis ejus excellentiam & celſitudinem ſolummodò auſpicabor à contemptu terrenorum, à corporis mortificatione, & à conformitate voluntatis ſuæ cum divina. Dicamque, altiſſimam & perfectiſſimam ejus fuiſſe ſanctitatem: quia terrena deſpexit, carnem mortificavit, & voluntatem ſuam divinæ conformavit: 1. Quia terrena deſpexit, ut cæleſtia amaret: 2. Quia carnem mortificavit, ut illam ſpiritui ſubjiceret: 3. Quia voluntatem ſuam divinæ conformavit, ut unus cum Deo ſpiritus fieret.

1. Quicumque ad ſanctitatis & perfectionis apicem aſcendere intendit, à terrenis omnibus cor ſuum ſolvat neceſſe eſt: omnis enim qui creaturæ cuidam corde & affectu adhæret, ad Deum & ad divina ſe erigere nequit. Quia ſicut ad aera & nubes volare non poteſt Aquila, quæ vel unico vincta ligamine in terra detinetur: ita qui cuidam creaturę corde & affectu adhæret, ad Deum, & ad perfectionis culmen conſcendere non valet. Quod probè noverat ſanctus Petrus de Alcantara: & ideò, ut ad altiorem ſanctitatis gradum aſcéderet, terrena omnia deſpexit, & pro nihilo habuit. Avita fulgebat nobilitate; multarum futurus erat hæres divitiarum; voluptatibus multis frui, & ad eminentiores ſæculi dignitates ſublimari poterat; ſed hæc omnia contempſit; abjecit, fugit, & veluti vilia excrementa aſpernatus eſt, ut Chriſtum lucrifaceret, & ad omnis ſanctitatis faſtigium conſcenderet: *Omnia arbitror ut ſtercora, ut Chriſtum lucrifaciam.* Philip. 3

Salubre ſanctus Petrus de Alcantara ſecutus eſt conſilium Tertulliani, dicentis, terrena omnia inſpicienda eſſe veluti mella veneno infecta; vel, ſicut mella, quæ in extremitate baculi venenati nobis libanda offeruntur: *Omnia prorſus habe, ac ſi ſtillicidia mellis cum baculo delibares venenato.* Tert. l. de ſpectac. Vir enim ille ſanctiſſimus, terrenorum omnium ſuavitatem, ut veneno infectam, reſpexit; ac ſicut à cibis, quantumvis exquiſitis & ſuavibus quiſque abhorret, cùm veneno infecta ſunt: ita Petrus terrena omnia, quantumvis mellita & ſuavia, deſpexit, & exhorruit; ut iis ablegatis, totum ſe Deo conſecraret, & altiori perfectioni acquirendæ accuratiùs incumberet. A pueritia guſtaverat, quàm ſuavis ſit Dominus: ad ſextum enim ſolùm ætatis ſuæ annum pervenerat, cùm, in Templo orans in extaſim raptus eſt. Ex tunc autem anguſta, exilis, vana & contemptibilis ei viſa eſt omnis creatura; ex tunc omnia creata deſpexit, dicens, quòd *qui Deum in corde ſuo cernit, omnia viſibilia negligit*. Sicut terrena iſta ut viliſſima, & amore ſuo indigna reſpiciunt Angeli, qui Deum in cælo videntes, ab ubertate domus ejus inebriantur: ita ſanctus Petrus, qui guſtaverat, quàm ſuave ſit adhærere Deo, & qui cæleſtibus voluptatibus jam ab infantia inebriatus fuerat, terrena omnia deſpexit, ablegavit, & quodam cum horrore aſpexit: totumque ſe amori cæleſtium conſecravit. Magna ergo in corde Petri fuit Sanctitas, quia terrena deſpexit, ut cæleſtia amaret; ac etiam, *Quia carnem mortificavit, ut eam ſpiritui ſubjiceret.*

2. Corporis mortificationi ſedulò incubuerunt quicumque altiori ſanctitati comparandæ ſtuduerunt: hi carnem ſuam ad prava declinare, & deliciis ſe dedere non paſſi ſunt, ſed illam ſimul cum vitiis & concupiſcentiis crucifixerunt: *Qui ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis*. Gal. 5. 24. Quod in primis fecit ſanctus Petrus de Alcantara, qui acerbis, inſolitis, & portentoſis mortificationibus corpus ſuum afflixit, vexavit, crucifixit, & penè trucidavit. Durum & dirum panem ei ad victum præbebat; cui diebus feſtis herbas & legumina ſine condimento addebat; & interdum cinere, & abſinthii amaritudine, quidquid boni ſaporis eſſe poterat, penitùs tollebat. Non ſemel viſus eſt, tres atque octo dies ſine ullo cibo tranſigere; nuſ-

nuſquam vino uſus, vix aquam uſque ad ſatietatem ſorbebat. Unica ſolùm hora ſingulis noctibus ſomno indulgebat; aſperrimis flagellis qualibet nocte uſque ad ſanguinis effuſionem corpus domabat: unde corpus ejus ita extenuatum & macidum factum eſt, ut aridæ radici ſancta Thereſia illud ſimile fuiſſe dixerit. Vir tandem ille ſanctiſſimus, inſtar ſancti Macharii, corpus ſuum tanquam publicanum in ſpiciebat, ac ut publicanum & inimicum vexabat: *Sic publicanum meum tracto quia vexantem me vexo*. Sur. 2. Jan. & 10. Apr.

Adverſus hunc inimicum aperto marte decertans Petrus, illud ſomno, cibo, omnique ſenſibili ſolatio privabat: hyberno tempore in frigidiſſimum balneum illud quandoque immergebat; viginti anni bractea ferrea illud induit; à qua ita ſauciabatur, ut à planta pedis uſque ad verticem nulla in ejus corpore ſanitas appareret; toto tandem vitæ tempore infenſus fuit corpori ſuo; ac ita dirè in illud ſæviit, ut mutatus illi ſit in crudelem; *Mutatus eſt mihi in crudelem*. Crudelis fuit oculis, quos ad doloris & amoris lacrymas emittendas millies induxit: crudelis fuit ori, cui arctam cuſtodiam poſuit: crudelis fuit capiti, quòd cùm operire unquam ſolitus eſſet, aut ſolis æſtu aduſtum, aut gelu, niveque aſperſum plerùmque erat: crudelis fuit toti corpori, quod ab adoleſcentia diriſſimè perſecutus eſt, & omni mortificationum genere vexavit, ut illud ſpiritui ſubjiceret, utque ad altiſſimam ſanctitatem pervenire valeret. At Petrus non ſolùm ſanctiſſimus fuit; quia corpus ſuum mortificationibus multis domuit; *Sed etiam quia voluntatem ſuam divinæ penitùs conformavit*.

3. Dei voluntas, eſt omnis ſanctitatis regula: tantùm enim ſancti & perfecti ſumus, quantùm divinæ voluntati conformes efficimur. *Sanctus* eſt, qui ita divinæ eſt voluntati conformis, ut omnia ejus mandata religioſè ſervet: *Sanctior*, qui ita ei conformis eſt, ut non ſolùm mandata, verùm & conſilia Evangelica ſtudioſè cuſtodiat; *Sanctiſſimus*, qui ita ei eſt conformis, ut in omnibus & ſemper id faciat, quod Deus eum velle, & facere intendit; ita ut cum Chriſto dicere poſſit, *quæ placita ſunt ei, facio ſemper*. Joan. 8. 29. Sanctus autem Petrus eximiam & ſuperexcellentem hanc æmulatus eſt ſanctitatem: voluntatem enim ſuam ita divinæ conformavit, ut non ſolùm Dei præcepta, & Evangelica conſilia perfectiſſimè ſervaverit; verùm in omnibus quæſierit, quæ eſſet Dei voluntas bona, beneplacens, & perfecta; ac in omnibus & ſeper hanc Dei voluntatem adimplere ſtuduerit. Pravis Petrus non regebatur hominum conſuetudinibus: carni non adhærebat, & ſanguini; corruptis mundi moribus, & fallacibus prudentum ſæculi rationibus non dirigebatur; ſed Dei volutatem in omnibus ſcrutabatur; Quid ab ipſo Deus deſideraret, ſemper explorare conabatur: totuſque divinæ voluntati adimplendę verſabatur, & continuè incumbebat.

Sicut primum mobile alios cælorum orbes motu ſuo trahit: ita Dei voluntas erat quaſi primum mobile, à quo ſemper trahebatur Petri voluntas: unum enim & idem Dei, & ejus erat velle & nolle: idque in omnibus volebat, vel nolebat Petrus, quod Deum velle, vel nolle cognoſcebat. Unde ſicut dicunt Philoſophi, Dei concurſum eſſe unum & idem cum actione creaturæ: ita de Petro dici poteſt, voluntatem ejus ita divinæ fuiſſe conformem, ut in omnibus quæ faciebat, quaſi una & eadem Dei, & ejus eſſet voluntas; quia in omnibus Dei voluntatem explorabat, & quantùm humana patitur fragilitas, accuratè adimplebat. Quare dicamus, altiſſimam & perfectiſſimam extitiſſe Petri ſanctitatem: cùm terrena deſpexerit, corpus mortificaverit, ſuamque voluntatem divinæ penitus conformaverit. Sed ſi magna in ſe fuerit Petri ſanctitas: *Magna etiam fuit in manu Dei, qui ſanctitatem ejus pluribus donis & beneficiis affecit*.

Beati Petri ſanctitas, magna eſt in manu Dei. 2. PARS.

DEus qui dat omnibus affluenter, liberalem inprimis ſe exhibet reſpectu Sanctorum ſuorum; quos, etiam in hoc mundo, benedictionibus replet, ſpiritualibus donis afficit: ac præter gratias communes quas nulli denegat, ſpecialioribus & eminentioribus eos beneficiis honorat & ditat. Aliis enim orationis ſpiritum communicat, ſapientiæ donum aliis impertit, & aliis poteſtatem miracula faciendi confert. Sed Dei manus erga ſanctum Petrum liberaliſſima extitit; ut enim ſanctitatem ejus magnificaret & exaltaret, modo eminentiſſimo ei ſoli ſimul dedit: 1. Orationis & contemplationis ſpiritum: 2. Sapientiæ & intelligentiæ donum: 3. Gratiam miracula, & prodigia operandi.

1. Orationis & contemplationis ſpiritus, eſt donum deſcendens à Patre luminum; quod Deus quibus vult, & quando vult, communicat; quod Deus, modo quodam eminentiſſimo, largitus eſt S. Petro de Alcantara.

Digitized by Google

cantara, cujus oratio fuit continua, qui ſemper oravit & non defecit; qui in omni tempore & loco puras ad Deum manus per orationem levavit; ac cui orare & reſpirare, unum & idem fuiſſe viderentur. Cùm enim nec duobus horis integris qualibet nocte dormiret, reliquo noctis tempore orationi vacabat: per diem verò ſpiritum Deo ſemper habebat intentum; dumque externis negotiis incumbere cogebatur, mente, & oratione ita Deo adhærebat, ut ſimilis videretur Angelicis ſpiritibus; qui cùm ad hæc terrena deſcendunt, ſemper ante Deum adſtant, nec unquam ab eſſentiæ divinæ contemplatione feriantur.

Non ſolùm continuè, ſed etiam ferventiſſimè oravit ſanctus Petrus: ita enim ferventes fuere ejus orationes, ut ſæpe ignitus, totuſque transformatus viſus ſit in eum, cum quo crucifigi ardentiſſimè cupiebat. Tanto etiam ſpiritus fervore in oratione accendebatur, ut pluries multis à terra palmis elevatum viſum ſit corpus ejus. In choro orans, & in Dei contemplatione extra ſe raptus, ſuperno movente ſpiritu, aliquando uſque ad laquearia ſublimabatur. Nonnunquam cùm in terra provolutus juxta arborem aliquam orare cœpiſſet, mox ad ſupremos arboris ramos, quaſi avis, volabat. Dum in itineribus contemplationi intentus eſſet, non ſemel eum viatores à terra elevatum viderunt. Eum crucem in horto conventus Pedroſi devotis oculis contemplantem, ſurſum ferri, & in aere coram ipſa ſuſpendi, fratres aliquando conſpexerunt. Cùm de altiſſimis Euchariſtiæ, & Incarnationis loquebatur myſteriis, in extaſim ſæpè rapiebatur: ac ita frequentes ei erant extaſes, & corporis à terra elevationes, ut corpus ejus gravitate & pondere carere, penitùſque ſpirituale eſſe videretur. Unde ſi de Elia dixerit Chryſologus, quod

Chryſol. 14. *continuatione jejunii defæcatus à carnali pondere volavit ad cælum*: cur de ſancto Petro de Alcantara non dicamus, quòd abſtinentiis, & acerbis jejuniis ita corpus ſuum defæcaverit: ut quaſi ſpirituale factum, in orationum ſuarum fervore ad ſublimia facilè elevaretur? Eſt ſanè quòd de Petro hoc dicamus; ſed de eo etiam dicendum, quòd ei Deus dederit orationis ſpiritum. *Addamus, quòd ſapientiæ, & intelligentiæ donum ei Deus contulerit.*

2. Petrus ut alter Salomon, à Deo ſupplex petiit ſapientiæ ſpiritum; *Invocavi, &*
Sap. 7. *venit in me ſpiritus ſapientiæ.* Hunc ſanè Petrus obtinuit ſpiritum; qui illi ſub ſignis ſenſibilibus datus eſt; cùm candidiſſima viſa eſt columba, quæ caput ejus circumvolitans, humeroque deinde reſidens, auri illius roſtrum immiſit; quaſi cæleſtem ſapientiam ipſi à Deo infundi monſtraret. Et reverà Petrus hoc ſapientiæ ſpiritu plenus, difficiliores, quæ in Theologia agitantur quæſtiones, facilitate & claritate admirabili explicabat; abſcôdita cordium penetrabat, & conſcientiarum ſecreta cognoſcebat; ac futura multa prophetico ſpiritu prævidebat, & prædicabat.

In veteri Teſtamento, qui ſapientiæ & prophetiæ ſpiritu à Deo ditabantur, vocabantur *videntes*, & ad illos tanquam ad homines abdita quæ vis clarè cognoſcêtes, quiſque properabat: *Eamus ad videntem.* Petrus 1. Reg. 9.
autem fuit unus ex illis viris ſapientibus & videntibus, cùm multa Regni cæleſtis arcana, altiora Chriſtianæ Religionis myſteria reconditos cordium receſſus, caſuſque futuros mirum in modum agnoverit. Hic verè fuit homo videns & prævidens, reſpectu ſanctæ Thereſiæ; cùm cæleſtem illum ſpiritum à quo regebatur perfectè novit, & illi quæ ſuper eam ventura erant certò prædixit; illum eſſe videntem & prævidentem experti ſunt alii; quibus quod in eorum latebat cordibus declaravit, & quos de futuris multis præmonuit: hic tandem ex ſtitit homo ſapiens & videns, qui ſapientiæ ſpiritu divinitùs illuſtratus, altiſſimarum ſcientiarum, ac etiam cordium & futurorum côſcius fuit. Sed ſi Deus ei orationis ſpiritum, & ſapientiæ donum contulit: *ei etiam poteſtatem miracula faciendi conceſſit.*

3. Innumeri triumphant in cælo Sancti, quorum ſanctitatem in hoc mundo Deus manifeſtavit; & pluribus magnificavit miraculis, quæ virtute divina operati ſunt. Multi, dum in ſæculo viverent, facti ſunt omnium peripſema, nec externum aliquod fecerunt ſignum, quo hominum ſibi æſtimationem & reverentiam conciliarent; ſed alii nonnulli, inſtar Protomartyris ſancti Stephani, fecerunt prodigia, & ſigna magna 2. Cor. 12.
in populo; ac hominibus ſe commendabiles exhibuerunt *ſignis, prodigiis, & virtutibus*: quia dedit eis Deus poteſtatem faciendi miracula, quæ erant quaſi linguæ cæleſtes, à quibus ſanctitas eorum prædicabatur; & quaſi ſigilla divina, à quibus ſanctitatis eorum veritas & excellentia confirmabatur.

Unicum nunc inſpicio ſanctum Petrum de Alcantara; qui ut alter Thaumaturgus, innumera & portentoſa operatus eſt miracula, à quibus ſanctitas ejus & confirmata, & omnibus mirabilis facta eſt. De illo enim fertur, quòd cùm die quadam divina myſteria in aperto campo perageret, caderentque undequaque è cælo pluviæ, nec unica

Digitized by Google

gutta ſuper ipſum & ſuper populum ſacrificio adſtantem ceciderit. Aliquando cadentes è cælo nives, mirabiliter in aere ſuſpenſæ, in modum teſtudinis tectum quoddam efformarunt, ſub quo vir ſanctus ruri pernoctavit, ac hyberni temporis acerbitatem & injurias declinavit. In magna ſiccitate copioſum precibus ſuis à Deo imbrem obtinuit, magnos, rapidoſque fluvios ſicco pede pluries pertranſivit; Conventus unius incendio virtute magna occurrit, ferventique ad Deum habita oratione, ignem ſine mora extinguere meruit, demerſum in puteo infantem, injecta qua cingebatur chorda, miraculosè extraxit, cæcæ mulieris oculos data benedictione protinùs illuminavit, plures gravi morbo laborantes à mortis diſcrimine revocavit, pluresq; alios ab immundis quibus vexabantur ſpiritibus liberavit. Ut fratrum ſubveniret neceſſitati, nunc infixum in terra baculum in frugiferam arborem divina virtute convertit; & nunc alios cibos miraculosè à Deo ipſis dari impetravit. Hæc & alia, tot & tanta fecit Petrus miracula, ut vir portentoſus extiterit, ſanctitatemque eius poteſtate faciendi miracula Deus verè comprobarit. Sanctitas ergo ejus magna fuit in manu Dei, qui ſanctitatem eius pluribus donis & beneficiis affecit. *Sed magna etiam fuit ſanctitas ejus in æſtimatione hominum.*

3. PARS *Beati Petri ſanctitas magna eſt in æſtimatione hominum.*

Viri ſancti nonnunquam ab hominibus ignorantur, deſpiciuntur, & contemptui habentur, ſed ſanctus Petrus de Alcantara, qui magnus fuit coram Domino magnus etiam fuit coram hominibus. Sanctitas enim eius mirum in modum ab hominibus æſtimata & honorata eſt in Hiſpania, in urbe Roma, & In tota Eccleſia: 1. *In Hiſpania*, dum in hoc mundo viveret: 2. *In urbe Roma*, cùm Sanctorum catalogo adſcriptus eſt; 3. *In tota Eccleſia*, poſtquam inter Sanctos annumeratus eſt.

1. Quo magis latere, ignorari, abjici, & in hoc mundo humiliari ambierunt viri ſancti, eò ſæpiùs à Deo magis exaltati, & glorificati ſunt. Quod quidem in pluribus Sanctis veriſſimum comprobatur, ſed ſpecialiter in humili Petro de Alcantara, cujus adhuc in hoc mundo viventis, ſanctitas ubique, & præcipuè in Hiſpania, non ſolùm à vili plebecula, ſed etiam à quibuſvis Magnatibus ſupra modum æſtimata, & honorata eſt; tùm ob heroicas virtutes, quibus floruit, tum ob mirandam poteſtatem portentoſa operandi prodigia, quam à Deo habuit.

De ſancto Bernardo fertur, quod dum in hoc mundo viveret, omnes ſanctitate & ſcientia ſua in admirationem raperet, quodque ipſe ſolus eſſet, à quo non æſtimabatur, & honore dignus non cenſebatur: *Quem totus mirabatur orbis, ſolus ipſe non videbat ſuæ operationis, opinioniſque ſplendorem.* Idem ſanè dicendum de ſancto Petro de Alcantara, qui in Hiſpania vivens, dum omni ſe honore indignum cenſebat, ab omnibus Hiſpanici Regni incolis ſupra modum honorabatur. Non ſolùm Regulares, & urbium cives, verùm Epiſcopi, Principes & Reges eum venerabantur. Viri ſcientia & ſanctitate celebres ad illum, tanquam ad cæleſtis doctrinæ magiſtrum properabant, primarii aulæ Proceres & Duces juxta Monaſterium, in quo vir ſanctus habitabat, domos conducebant, ut eius converſatione interdum frui valerent; Carolos V. Imperator. Regesquoque Luſitaniæ, eum ſæpè advocabant, ut in graviſſimis negotiis illum conſulerent. Idem Imperator, & Joanna Auſtriaca Philippi II. Hiſpaniarum Regis ſoror, tanti eum faciebant, ut illum in Confeſſarium & conſcientiæ ſuæ moderatorem eligere voluerint, à quo munere obeundo ipſe ſe humiliter excuſavit. Tanta tandem in Petro elucebat ſanctitas, tanta virtus, tamque mirabilis prodigia operandi poteſtas, ut illum omnis Hiſpania admiraretur & veneraretur. At ſi Petri Sanctitas, æſtimata & honorata eſt in Hiſpania, dum ipſe viveret; *æſtimata etiam & honorata eſt in urbe Roma, cùm Sanctorum catalogo adſcriptus eſt.*

2. Cùm Joſephum ſuper univerſam terram Ægypti conſtituit Pharao, illum quidem maximo honore affecit in palatio ſuo: Gen. 41 ubi *tulit annulum de manu ſua, & dedit eum in manu eius, veſtivitque eum ſtola byſſina, & collo torquem auream circumdedit.* At non fuit ſatis Pharaoni, quod in palatio ſuo tantum Joſepho honorem impenderit, voluit inſuper, eum in univerſa civitate, & in tota Ægypto honorari: quare *fecit eum aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum, clamante præcone, ut omnes coram eo genu flecterent, & præpoſitum eſſe ſcirent univerſæ terræ Ægypti.*

Quid ſimile fieri, video in Apotheoſi ſancti Petri de Alcantara, Poſtquam enim è vivis exceſſit vir ſanctus: in cæleſti ſuo palatio eum Deus recepit, ſublimavit, mirabili ſtola induit, ac gloria & honore coronavit: *Gloria & honore coronaſti eum, Domine.* At non ſatis fuit Deo, quòd in cæleſti ſuo

pala-

palatio Petrum exaltaverit, & ineffabili honore affecerit: voluit inſuper, eum in urbe Roma ab omnibus honorari, invocari, ut ſanctum & Dei amicum agnoſci, Sanctorumque catalogo, tanta pompa, tantaque ſolemnitate adſcribi, ut nulla major fuiſſe videatur. Tunc illius virtutes, merita & ſanctitatem in alma hac civitate examinari, notificari, approbari, circumferri & proclamari Deus voluit, ut certò ſcirent omnes, eum eſſe verè Sanctum, & inter cęlites receptum, *ut eum omnes præpoſitum eſſe ſcirent.* Petri ergo ſanctitas æſtimata & honorata eſt in urbe Roma, cùm Sanctorum catalogo adſcriptus eſt: *ac etiam in tota Eccleſia poſtquam inter Sanctos annumeratus eſt.*

3. Petrum quidem multi venerabantur, antequam Apotheoſi donaretur, Sanctorumque faſtis adſcriberetur; ſed à tempore, quo eum Sanctum eſſe declaravit ſancta Romana Eccleſia, Reges, Principes, Pontifices, omneſque fideles votis, invocationibus, ſupplicationibus, oblationibus, & aliis multis modis ſanctitatem ejus venerati ſunt. Ab hoc tempore quiſque novit, virum hunc ſanctiſſimum terrena deſpexiſſe, ut cæleſtia aſſequeretur, carnem mortificaſſe ut illam ſpiritui ſubjiceret, ſuamque divinæ voluntatem conformaſſe, ut unus ſpiritus cum Deo fieret: ab hoc etiam tempore quiſque novit, ei à Deo collata eſſe ſapientiæ, contemplationis & miraculorum dona; ac ſanctitatem ejus in cęlo & in urbe Roma æſtimatam, & mirum in modum fuiſſe honoratam: quare totus Orbis Eccleſiaſticus eum certatim veneratus eſt. Quis dicat, quot ab hoc tempore ad ejus honorem erecta ſint altaria; quot ad ejus gloriam Deo oblata ſint ſacrificia, quot habitæ in ejus laudem prędicationes, quot facta Deo vota? Quis capiat, quanta reverentia, quantuſque in univerſa Eccleſia honos ab omnis generis perſonis ei exhibitus ſit? Certè ſi omnia benè penſentur, quiſque fatebitur, Petrum fuiſſe unum ex his Dei amicis, qui nimis honorati ſunt: *Nimis honorati ſunt amici tui, Deus.*

Nimis quidem honoratus fuiſſe videtur Petrus, in ſæculo, in urbe Roma, & in univerſa Eccleſia, ſed quid hæc, reſpectu honoris, quo eum Deus afficit in cælo? Quid tranſitorius quo ab hominibus afficitur honos, reſpectu immarcecibilium coronarum, quas in Paradiſo recipit? Modici quidem, & quaſi nullius momenti ſunt iſtius mundi honores, reſpectu eorum, quos Deus Sanctis ſuis in cælo confert: *Pauca quippè bona ſunt omnia præſentis vitæ, quantumlibet multa eſſe videantur, comparatione retributionis æternæ.*

S. Greg. ho. 9. in Evang.

O NN. celeſtia iſta inſpiciamus bona; ad ſupernam hanc Sanctorum gloriam toto corde anhelemus; & ut illa cum beato Petro de Alcantara obtinere valeamus, cum illo ſanctificari ſtudeamus. Non terreat nos pœnitentia: quia nullius momenti ſunt hujus mundi labores & moleſtiæ, reſpectu cæleſtis beatitudinis, quam ſperamus. Heu! ſi in hoc mundo pro comparandis corruptibilibus bonis nil non faciant multi; cur pro ineffabilibus, immenſis, & æternis Paradiſi bonis aſſequendis ſtrenuè non laborabimus? Cur imitari non conabimur ſanctum Petrum de Alcantara; cui dulce & ſuave fuit pro Chriſto pati, ut cæleſtem hanc beatitudinem compararet? Homo erat ille; homines ſumus & nos: idem illi & nobis offertur præmium, eadem merces, eadem beatitudo, eadem gloria; cur ergo cum illo per difficiles virtutis vias non incedemus? Cur arctas ſalutis ſemitas non tenebimus? Cur ſaltem quidquid in Dei & Eccleſiæ præceptis durum invenitur, generosè non perficiemus? Rogo vos, fratres, & per viſcera miſericordiæ Dei noſtri obſecro, ut non deficiatis in via, utque accuratè faciatis quęcumque ad ſanctificationem & ſalutem neceſſaria ſunt. Sancti eſtote, ſicut ille cujus hodie ſolemnia celebramus, & cum illo æternam obtinebitis beatitudinem in cęlo. *Amen.*

DE SANCTO
PETRO DE ALCANTARA
CONCIO SECUNDA.

Pœnitentiam agite. Matth. 3. 1.

Nonne veſtris inſonat auribus ſalutaris illa vox, quæ è deſerto egrediens, pœnitentiam inſpirat? Nonne auditis Joannem Baptiſtam, è vaſtæ ſolitudinis receſſu clamantem, ut vos ad veros pœnitentiæ fructus faciendos alliciat? Nonne corda veſtra movent amabilia, ſimul & terribilia hæc verba: *Pœnitentiam agite.*

Qui talia fatur, eſt ſanctus Chriſti Salvatoris Præcurſor, Prophetarum maximus, Anachoritarum Princeps, & pœnitentium anteſignanus; qui ardenti ſucceſſus zelo, pœnitentiam vobis indicit, illamque neceſſariò faciendam annuntiat: *Pœnitentiam agite.*

Innumera quid ſunt motiva, quæ vos ad tam ſalubri conſilio obtempetandum excitare debent; ex quibus unicum nunc vobis proponam; pœnitentiam ſcilicet ſancti Petri de Alcantara; quę ita portentoſa omnibus ipſam ſpectantibus & ſcientibus viſa eſt, ut ipſe meritò pœnitentiæ prodigium, ſpeculun, prototypus, magiſter, & exemplat appellatus ſit. Taceo ergo nunc extaſes, mentis exceſſus, miracula, amoris incendia, humilitatem profundam, aliaſque multas eminentes vittutes, quæ in ſanctiſſimo illo Viro, dum in hoc mundo viveret, mirabiliter eluxere, ut de ejus pęnitentia dicam, &c. *Ave.*

INnumeri a multis ſęculis undequaque audiuntur Predicatores, qui quò majori poſſunt zelo, ſalubres de pœnitentia ad populum habent conciones, & qui, quaſi alii Chriſti Præcurſores, undique clamare non deſinunt: *Pœnitentiam agite.* Sed, heu! paucis placent hæc pœnitentiæ monita; illo tonitru pauci intùs commoventur, & ad pœnitentiã agendam pauci adducuntur: imò multi repetitis his vocibus magis & magis obdurantur, & à pœnitentia facienda elongantur. Quamplures enim, auditis non ſemel ejuſmodi concionibus pœnitentiam inſpirantibus, ab ea ita abhorrent, ut eam timeant, fugiant, & condemnent: *Pœnitentiam fugiunt*, quam ſolicitè inquirere deberent: *Timent pœnitentiam*, quæ ab iis ſummo affectu amplectenda eſſet & ſectanda: *Pœnitentiam damnant*, quam laudare & aliis inſpirare tenerentur.

O quàm magna hujuſmodi perſonatum perverſitas! Sed ò quàm alius ab iis extitit ſanctus Petrus de Alcantara Hic enim nec fugit, nec timuit, nec damnavit Pœnitentiam; quin contrà hic verè fuit pœnitentiæ amator, ſponſus & prædicatot. Fuit amator & bajulus pænitentiæ, qui eam ſolicitè quæſivit: fuit ſponſus pęnitentiæ, qui eam ardenter amplexus eſt: fuit prædicator pœnitentiæ, qui eam aliis efficaciter inſpiravit. Sanctus Petrus de Alcantara pęnitentiam quæſivit, pœnitentiam amplexus eſt, & pœnitentiam eſſe faciendam aliis inſpiravit: 1. Pœnitentiam quæſivit magna cum ſolicitudine: 2. Pœnitentiam amplexus eſt ardenti cum ſervore: 3. Pœnitentiam inſpiravit felici cum ſucceſſu.

Sanctus Petrus pœnitentiam quæſivit. I. PARS.

ITa acerbi, palato ita agreſtes, & inſuaves ſunt pænitentiæ fructus; ut ex iis deguſtare, pænitentiamque agere pauci quærant. At ſanctus Petrus de Alcantara pęnitentiam ita amavit, totoque affectu dilexit, ut eam ſolicitè quæſierit in ſæculo, in clauſtro, & in deſerto. Eam quæſivit *in ſeculo*, ubi eſt rara; *in clauſtro*, ubi eſt communis. & *in deſerto*, ubi eſt inevitabilis.

1. In mundo, & iis qui in ſæculo vivunt, communes & uſitatæ ſunt commeſſationes, ebrietates, vindictę, uſuræ, omniſque generis voluptates: ibi frequentia ſunt illicita gaudia, homicidia, furta, & omnia vitia: ſed vera pœnitentia ibi ita rara eſt & in ſolita, ut vix inveniatur, qui ei adhæreret, ambiat & quærat. Et ideò Tertullianus mundum vocat, non *pęnitentium*, ſed *mortuorum habitaculum*: quia ibi multi habitant peccatores per peccata ſua ſpiritualiter mor tui; pauci verò ibi inveniuntur, qui pænitentiam amant, & ſedulò ſectentur. In illo autem ſæculo nequam, ubi tam rara eſt pœnitentiæ virtus, eam ſolicitè quæſivit ſanctus Petrus de Alcantara: cùm enim adhuc eſſet juvenis, & ſub parentum cura in ſęculo degeret, à mundo abhorrere cœpit, ejus gaudia fugit, honores illius contempſit; divitiaſque ejus pto nihilo habuit, ut pœnitentiam toto corde quæreret, eique ſummo affectu adhæreret. Tertul. de Reſurr. carn. 19

A nobilibus pariter & divitibus ortum duxerat ille parentibus; in medio Magnatum ab incunabulis fuerat educatus; ridebat ei undique mundus, applaudebant ei mundi amatores; licentiores vitę occaſiones non ei deerant: imò & omnia ab ipſo exigere videbantur ut gauderet cum gaudentibus; utque cum viris vitio deditis, vitiis & ipſe indulgeret: at ſpiritu Dei edoctus in ipſa juvenili ætate, & in mundo exiſtens, pęnitentiam amavit, pęnitentiam quæſivit, & durioris pęnitentiæ operibus vacavit. A Deo intùs loquente audierat, quòd *bonum eſt viro, cùm portaverit jugum ab adoleſcentia ſua*: quare duro pænitentiæ jugo ab adoleſcentia ſe ſubdidit, corporique ſuo crudele indicens bellum, illud debilitavit jejuniis, vigiliis vexavit, cruentavit flagellis, omnique mortificationis & pęnitentiæ genete illud affligere non deſtitit. At parùm fuit Petro, quòd pænitentiam quæſiſſet in ſęculo, ubi tata eſt: *Eam enim quæſivit etiam in clauſtro, ubi communis eſt.* Thren. 3. 27.

2. In clauſtro nil pęnitentia communius, fro-

frequentius & uſitatius nihil: ibi undique cruces, undique mortificationes: ibi continua paupertatis, humilitatis, patientiæ, obedientiæ, & durioris pęnitentię exercitia. Unde varii ex ſanctis Patribus viros Religioſos in clauſtro viventes ob pęnitentiam quam ſectantur, jam homines cruci affixos, jam Martyres, & jam mortuos viventes appellant: *Eſtis vos quotidiè morientes, & morte affecti*.

D.Ber. ad in Pſal. Qui hab. ſer. 6. En locum, in quo commune eſt pœnitentiæ exercitium; ſed en etiam locum, in quo eam ſtudioſè quæſivit ſanctus Petrus. Mundo enim valedicens, Conventum Fratrum Minorum excalceatorum, qui dicitur *de Majorates*, adiit: ibique petito & ſumpto probationis habitu, inter Novitios & Religionis candidatos ſub Magiſtri diſciplina vivens, brevi magnus pęnitens, & perfectus factus eſt Minorita. In hoc Fratrum reformatorum clauſtro, in quo pęnitentia erat communis, pęnitentię non communi ſe addixit: ipſe ſiquidem inter voluntarios illos pauperes omnium erat pauperrimus, inter hos humilitatis ſectatores omnium erat humillimus, & inter illos patientię, obedientię, & pęnitentiæ cultores ille erat primus. In vigiliis, jejuniis, flagellationibus, omniſque generis mortificationibus cęteros ille vincebat, & ſi ſibi ipſi, ſuoque zelo plus, quam ſuperiorum voluntati crediddiſſet, gravioribus adhuc corpus ſuum afflictionibus vexaſſet: ille etenim ſemper tendebat in altum, ibat de virtute in virtutem; gravioribuſque incumbere carnis mortificationibus ſemper magis ac magis optabat.

Hic ſimilis erat primævis illis Chriſtianis, de quibus ait Tertullianus, quòd ſemper graviora pro Chriſto pati deſiderabant, quòdque ad dura quæque pro ejus amore perferenda parati erant: *Paratus ad omne ſupplicium*; ille namque ad duriores quaſque mortificationes obeundas erat paratus:

Tertul. lib. de pud. 10. imò & ad eas anhelabat, totoque cordis affectu eas exquirebat. A Deo nunquam mel conſolationum, ſed ſemper fel tribulationum petebat: ab illo cruces, mortificationes, & exercendæ durioris pęnitentiæ occaſiones ſemper poſtulabat; nimis levia ei videbantur continua pęnitentiæ exercitia, quibus alii Religioſi in clauſtro vacabant; quare ad graviora ſemper aſpirabat. Et ideo poſtquam ſanctus hic pęnitentiæ amator pænitentiam quæſivit in clauſtro, ubi eſt communis; *eam ſolicitè quæſivit in deſerto, ubi eſt inevitabilis*.

3. Deſerto pęnitentia eſt affinis: ipſum deſerti nomen pęnitentiam ſonat; ipſe locus qui hoc nomine appellatur, pœnitentiam redolet; ac in hoc loco vivere, & pęnitere, unum & idem eſſe videntur. Ut enim ait Doctor Seraphicus, deſertum *locus eſt aſperitatis*; id eſt, pęnitentiæ & mortificationis; quia, ſcilicet, mortificatio & pęnitentia in deſerto ſunt quaſi inevitabiles. Hic autem eſt locus, in quo pęnitentiam quæſivit ſanctus Petrus de Alcantara, zelo ejus parùm videbatur, quòd eam in ſæculo & in clauſtro quæſiiſſet; quare divini amoris igne æſtuans, in deſerto, ſeu in loco horroris & vaſtæ ſolitudinis, eam ſolicitè exquiſivit. Præfatum enim Conventum, ac etiam provinciam in qua receptus fuerat, ſummi Pontificis authoritate fultus, reliquit, & in locum deſertum ſeceſſit: ad interiora, ſcilicet, alicujus montis: ubi pauperrimum & anguſtiſſimum Conventum *de petroſo* ædificavit; ut ibi, cum aliiſquibuſdam Fratribus Minoribus arduis & portentoſis pęnitentiæ exercitiis pro Dei amore ſe dederet, & conſecraret.

Amor, ſi verus ſit, amantem ad ardua ſuſcipienda, & ad gravia pro Deo perferenda excitat, & urget: *Charitas enim Chriſti urget nos*. Cùm quis Dei amore ſauciatur & ardet, nulla ei amplius quies ineſt; 2.Cor. 5. ſed tali ſemper agitatus amore, ad plura & plura, eaque duriora propter Deum perferenda ſemper excitatur: *Dei amor non ſinit nos conquieſcere*. Eo ipſo, quo alicujus cor divino inflammatur amore, nil durum, nil amarum, nilque ei difficile apparet; quin contrà ſupplicia pro deliciis computat, graviores pęnas velut favores recipit; ac cruces, pęnitentiaſque ſemper majores propter Deum portare ambit: ut enim ait Chryſologus; *nihil durum, nihil grave, nihil amarum computat amor verus*. Petrus autem hoc Dei amore ſuccenſus, parva, levia, & quaſi nulla arbitrabatur pęnitentiæ exercitia, quibus in ſæculo, & in clauſtro incubuerat; quare in deſertam & ſolitariam Ordinis Seraphici domum ſe recepit, ut ibi pluribus & acerbioribus pęnitentiæ exercitiis reliquo vitæ ſuæ tempore vacaret. Videamus mirandam pęnitentiam, quam in hoc deſerto obivit. Petrus enim non ſolum pęnitentiam ſolicitè quæſivit; *ſed etiam ſummo affectu amplexus eſt*.

Chryſo. Chryſo. ſer. 140

MARS.

Sanctus Petrus pœnitentiam amplexus eſt.

Cum omnes homines ſint peccatores, pęnitentiæ operibus omnes vacare debent; quia non ad aliud Deus peccatores

in hoc

In hoc mundo vivere finit, quàm ad hoc ut pænitentiam agant: *Peccator nec ulli rei, niſi pænitentiæ natus*. Ad hoc nati ſumus omnes; & militia eſt vita noſtra ſuper terram: quia adversùs peccata, paſſiones, & concupiſcentias noſtras per pęnitentiam & mortificationem generosè militare debemus; imitantes ſanctum de Alcantara, qui ſuſcepit, & amplexus eſt. 1. Pęnitentiam generalem & univerſalem. 2. Pœnitentiam ſeveram & auſteram. 3. Pœnitentiam prolixam & diuturnam.

Tert. lib. de pœn. 11

1. Non uni ſolùm, aut alteri pęnitentiarum & mortificationum generi adhæſit ſanctus Petrus de Alcantara; ſed pęnitentiam ita univerſalem ſuſcepit, ut unica ejus pęnitentia alias omnes hominum pęnitentium mortificationes & pęnitentias complectatur. Si enim alii pęnitentes prolixis ſe dedant vigiliis: ille unica duntaxat hora cum dimidia ſingulis noctibus ſomno indulget: ſi alii aliquoties in hebdomada jejunent; ille ſingulis hebdomadæ diebus, diris carnem ſuam jeiuniis vexar: ſi aliis à quibuſdam abſtineant cibis: ille ab omnibus, excepto pane, & paucis leguminibus, abſtinet: ſi aſperis ciliciis alii carnem ſuam affligant, ille bracteam ferream viginti annis corpori ſuo inhærentem geſtavit, ſi aliqui rudi & abſoleta induantur veſte, unica ille, eaque viliſſima & aſperrima uſque ad mortem uſus eſt tunica, ſi alii, in ſpiritu mortificationis & pęnitentiæ, ſua frigoris acerbitati, aut caloris æſtui nonnunquam corpora exponant, ille, ſive æſtate, ſive hyeme, detecto capite incedere ſolitus erat, unde æſtivo tempore faciem, ſolis ardore aduſtam, gerebat: hyberno verò, ſæpè caput gelu & nive ita aſperſum habebat, ut crines & ſupercilia frigore congreta deciderent. Ille tandem in ſe uno omnia colligiſſe videtur mortificationum genera, ejuſque pęnitentia ita univerſalis eſt, ut unica ejus pęnitentia alias omnes complectatur, fitque quaſi compendium & ſumma omnium pęnitentiarum & mortificationum, quæ ab aliis pęnitentibus aſſumuntur.

Sancti Joannis Baptiſtæ pęnitentiam plurimùm commendat Chryſologus, utque explicet, quàm univerſalis fuerit, ait, quòd pęnitentiam egerit in victu, veſtitu & loco. *Joannes victu veſtitu, loco, totus pœnitentia formatus incedit*. At univerſalior extitit ſancti Petri pęnitentia, quia non ſolùm pęnitentiam egit in victu, veſtitu & loco, ſed etiam in omnibus, ita ut unica ejus pęnitentia, fuerit quaſi epitome omnium pęnitentiarum & mortificationum, quibus alii Sancti corpora ſua afflictarunt.

Chryſ. ſer. 167

O quàm univerſalis fuit Petri pęnitentia; *ſed fuit etiam ſupra modum ſevera & auſtera*.

2. Fuit ille ex veris & magnis illis pęnitentibus, qui ſeipſos odio habent: *Verus pœnitens eſt oſus ſui*: Fuit ex illis pęnitentibus, qui adversùs ſemetipſos iraſcuntur; & qui corpora ſua velut infenſiſſimos hoſtes inſpiciunt; *Quid eſt aliud homo pœnitens, quàm homo ſibimet iratus*. Fuit ex illis pęnitentibus, qui adversùs ſua corpora arma ſumunt, & bella movent: ſpiritu enim pęnitentiæ ſuccenſus, corpori ſuo, tamquam hoſti infenſiſſimo, crudele indixit bellum; diriſſimis flagellorum ictibus illud excoriavit, accerbis & continuis illud vexavit jejuniis, ſæviſſimo & immani illud cilitio indeſinenter cruciavit, illudque acerbiſſimo quoque mortificationum & pęnitentiarum genere ita exagitavit, ut nullam unquam ei requiem dederit: *Nullam dedit requiem corpori ſuo*.

Aug.

Auguſt.

Sciebat Petrus, quòd ſervo Dei, & homini pęnitentiam ſectanti *nil glorioſius, aut magnificentius, quàm carnem ſuam in ſervitutem redigere*: Quare corpus ſuum caſtigavit, flagellavit, & per auſteram pęnitentiam in tantam ſervitutem redegit, ut nullam ei dederit libertatem videndi terrena, audiendi inutilia, guſtandi ſuavia, & comedendi delicata, concupiſcendi delectabilia, amandi illicita; aliquidque indebitum adversùs Deum & rationem machinandi, quin contrà, illud ut hoſtem continuè impugnavit; illudque ut ſervum abiectiſſimum ad acerbiſſimos gravioris pęnitentiæ labores condemnavit & ſubdidit. Imò tanta & tam auſtera eius extitit pęnitentia, ut corpus ſuum, veluti magni cuiuſdam criminisreum graviſſimis pęnis & ſuppliciis adiucaverit.

Ambr. lib. 1. offic. 6

Damnantur aliquando rei ad flagella, & ille corpus ſuum duriſſimis flagellis bis ſingulis noctibus cruentavit. Carceri mancipari ſolent rei, & ille in cubiculo ita anguſto habitavit, ut feretrum, vel ſepulchrum magis, quàm hominis viventis habitaculum eſſe videretur. Ad mortem nonnunquam damnantur qui alicujus ſunt criminis rei & ille corpus ſuū ad mortem crucis damnavit, & pęnitentiæ gladio interemit: *Verus pœnitens veterem hominem gladio pœnitentia enecat*. At non ſemel dumtaxat, ſed & millies corpus ſuum ad mortem damnavit, vel potiùs morte continua illud enecavit; quid enim aliud erat vita ejus, quàm perennis & continua mors? Vivere & mori: eſſe vivum & mortuum, quaſi unum & idem in ipſo erant: dum enim viveret; corpus ejus aridæ radici erat ſimile; magiſque

Gue ſe. de Pœ.

mor-

mortuum, quàm vivens, videbatur. Hæc pœnitentiam maximè ſeveram, ac ita auſteram, ut nulla ſeverior & auſterior appareat. *Sed & pœnitentia ejus prolixa fuit, & diuturna.*

3. Petrus non fuit ſimilis iis peccatoribus; qui poſtquam multa & graviſſima perpetrarunt crimina, juſtitiæ divinæ cum uſura ſatisfeciſſe arbitrantur, ſi aliquorum dierum ſpatio levioribus quibuſdam pœnitentiæ operibus vacaverint. Ille enim, licèt non gravibus inquinatus fuerit criminibus, gravem & ita diuturnam ſuſcepit pœnitentiam, ut uſque ad ultimum vitæ exitum durioribus pœnitentiæ & mortificationum exercitiis carnem ſuam afflixerit. Non abjecit, nec longè à ſe ipſo proiecit pœnitentiam; ſed illam ſemper circumtulit; & à tempore quo pœnitentiam ſuſcepit, uſque ad mortem, nunquam illam dimiſit. Imò quò ætate fiebat provectior, eo in corpus ſuum erat ſævior; eò acerbiora eius erant jejunia, eò prolixiores eius erant vigiliæ, eòque frequentiores & diriores aliæ eius erant mortificationes; ita ut toto ferè vitæ tempore, & præcipuè ab inſtanti quo in ſolitudinem ſeceſſit; pœnitentia eius, non tam hominis pœnitentis exercitium, quàm juge martyrium fuiſſe videatur; martyrium

S. Bern. ſanè fuit, *horrore quidem mitius, ſed diuturnitate moleſtius.*

Heu! quàm durum & aſperum fuit Petro, quadraginta, vel quinquaginta annorum ſpatio, vigiliis, ieiuniis, flagellationibus, omniſque generis mortificationibus corpus ſuum continuè vexare? Quàm iuge & prolixum fuit hoc martyrium? Vel dicamus, quòd multiplex obierit martyrium; quia quotidie quaſi moriebatur, ſuumque corpus per pœnitentiam enecabat. Unde

1 Cor. 15 31 cum divo Paulo dicere poterat. *Quotidie morior;* quotidiana enim eius pœnitentia, mors quotidiana, & quaſi continua erat, Miramini portentoſam hanc, quam Petrus amplexus eſt pœnitentiam; At vir ille ſanctiſſimus non ſolùm pœnitentiam eſt amplexus; *verùm & aliis hominibus pœnitentiam faciendam eſſe inſpiravit.*

III. PAR

Sanctus Petrus faciendam eſſe pœnitentiam, aliis inſpiravit.

Veritas, quæ odium parere ſolet, tunc magis odio habetur cum dura & aſpera obeunda eſſe ſuadet & inſpirat, quia plerique iucunda & placentia, non autem

Isa. 30 aſpera & terribilia audire amant; dicuntque; *Loquimini nobis placentia.* Petrus tamen, qui dira & dura pro Dei amore obiebat, acerbos etiam pœnitentiæ rigores aliis prædicabat; ac felici cum ſucceſſu pœnitentiam agendam eſſe inſpiravit. 1. Viris vitam religioſam ſectantibus. 2. Magnatibus in medio voluptatum viventibus. 3. Omnis generis peccatoribus.

1. Variis pœnitentiæ exercitiis vacabant, & addicti erant Fratres Minores Cuſtodiæ Extremaduræ, ſeu ſancti Evangelii. Sed ſanctus Petrus de Alcantara, hos reformatos magis reformare, & ad altiorem vitæ perfectionem adducere volens, arctiorem penitùs extraordinariam pœnitentiã iis inſpiravit. Non ſolùm iis dicebat. *Pœnitentiam agite*, hoc etenim iam faciebant. Sed iis clamabat. *Pœnitentiam agite* modo inſolito, & extraordinario; ducite in altum, & *æmulamini chariſmata meliora.* Si uſque nunc nudis pedibus cum ſolis ſandaliis inceſſiſtis. in poſterum proiicienda etiam ſandalia, & nudis pedibus inter ſpinas, lutum, & lapides incedendum; ſi uſque nunc in pauperibus & parvis habitaveritis cameris, in futuro in talibus habitandum, quę corpora veſtra vix capere poſſint; ſi præterito tempore certis ſolùm diebus vigilare, jejunare, flagellis vos excipere conſueviſtis, tempore futuro veſtræ ſunt protelandæ vigiliæ, veſtra multiplicanda ieiunia, durioribuſque flagellationibus corpora veſtra caſtiganda, & domanda ſunt.

Multas adducebat rationes, ut ad ſuſcipiendam arctiorem hanc pœnitentiam eos alliceret; hiſque rationibus & crebris ſuis exhortationibus, necnon mirabilibus vitæ ſuæ exemplis, extraordinariam hanc pœnitentiam multis Religioſis ita inſpiravit, ut nil iis deinde magis placuerit, in votis nil magis fuerit, quàm auſteram & inſolitam hanc pœnitentiam amplecti & perfectè ſectari. Unde cùm Fratres plurimi, & variæ Fratrum familiæ, ſeu, varii Conventus, ſuis his legibus ſe voluntariè ſubderent, & arctam hanc pœnitentiam ſactari ambirent & peterent, alias nonnullas reformationis domos ædificari curavit, & Provinciam ſancti Gabrielis inſtituit. Provinciæ etiam ſancti Joannis Baptiſtæ originem dedit; multoſque ex magnis illis pœnitentibus, & ſublimis huius reformationis Fratribus ad varias Indiarum nationes miſit, ut illuc novam illam vivendi formam portarent, verbiſque & exemplis ſuis docerent, Quare meritò ſanctus Petrus Fratrum ſuorum Apoſtolus vocari poteſt; quia ſuis concionibus & exemplis pœnitentiam extraordinariam, & vitam Evangelicam iis inſpiravit. At non ſolùm Fratribus ſuis pœnitentiam inſpiravit; *ſed etiam ſæculi Magnatibus.*

2. Fi-

2. Filio ſuo Jacob benedicens Patriarcha Iſaac, dixit: *Eſto Dominus Fratrum tuorum, & incurventur ante te filii matris*
Gen. 17 *tuæ*. Eadem autem benedictione Deus, qui omnium communis eſt Pater, ſanctum Petrum de Alcantara afficere & replere dignatus eſt: eum ſiquidem ita Fratrum ſuorum Dominum efficit, ut ante illum lubenti incurvarentur animo, illiuſque voluntati ſuam quiſque facilè ſubderet, & conformaret: quantumvis enim graves & inſolitos iis inſpiraret arctioris pœnitentiæ modos, ejus voluntati libenter obtemperabant. At majori adhuc benedictione repletus eſt: quia non ſolùm Fratres & Conſodales ſuos; ſed etiam Reges, Principes, Duces, alioſque Magnates, magnique nominis homines, *tùm* ſacris concionibus, *tùm* privatis & ſalutaribus monitis, *tùm* mirandis vitæ ſuæ exemplis, ad pœnitentiam amplectendam efficaciter, & feliciter adduxit:

Sanctus Propheta Nathan, ut Regem Davidem, adulterii & homicidii reum, ad pœnitentiam adduceret, eum variè ex parte Dei affatus eſt. *Primò*, beneficia, quæ à Deo acceperat, ei propoſuit. *Secundò*, arguit eum ingratitudinis, qua uſus eſt adversùs Deum, qui tot eum beneficiis affecerat. *Tertiò*, multa ei minatus eſt mala, ſi de perpetratis criminibus pœnitentiam non ageret. Quibus auditis, ingemuit David, & ſua confeſſus eſt crimina, dicens: *Peccavi*; ac tandem duræ & perenni pœnitentiæ ſe addixit. Eodem autem planè modo Curię Hiſpanicæ Magnates in concionibus & familiari converſatione alloquebatur ſanctus Petrus de Alcantara; erat ille quaſi alter Nathan à Deo miſſus; qui nunc beneficia, quibus eos Deus affecerat, iis objiciebat; nunc eorum iis exprobrabat ingratitudinem; & nunc imminentia mortis, infernique pericula iis proponebat. A quibus ita terrebantur, & commovebantur totius Curiæ Primates, ut eorum plurimi vanitati & luxui valedicerent; multi illicitis voluptatibus abrenuntiarent, licentiori vitæ multi fræna darent, multique pœnitentiæ & omni virtutum exercitio ſe dederent. *At ſanctus Petrus de Alcantara non ſolis Magnatibus, verùm & omnis generis peccatoribus pœnitentiam efficaciter inſpiravit.*

3. Petrus, Magnus erat pœnitentiæ Pręco, potens opere & ſermone, qui obſtinatiora, & obduratiora quævis impiorum corda mirabilibus, quæ exhibeat virtutum omnium exemplis, & efficacibus quæ proferebat verbis, tundebat, emolliebat, & ad Dei obſequium inclinabat. Hic ſancto ſuccenſus ardore, peccatores deſperatiſſimos ad æternæ ſalutis viam facilè reducebat: ac *non tantùm verbi Dei efficacia; ſed & proprii vultus pallore obſtinata hominum corda ad Dei amorem convertebat*. O quàm multos à licentiori vita revocavit? Quàm multos ab inveterata peccandi conſuetudine eripuit? Quam multos ab imminenti æternę damnationis periculo eduxit, & ad cæleſtia Regna vocavit? Petrus non erat ex his Concionatoribus, qui non ſtudent prodeſſe, ſed placere, qui lucent & non ardent; ac qui non utilia, ſed præclara, ſolicite exquiſita; & ſtudioſè continuata populo proponere conſueverunt: hic etenim eligere ſolitus erat concionum argumenta graviora, terribiliora, & vehementiora; quæ tanto ſpiritus fervore proferebat, ut quicumque illum audiebant, ad pœnitentiam, & ad meliorem vitæ frugem adducerentur.

Mihi audire videor pereximium hunc verbi Dei præconem, de formidandis Dei judiciis; vel de ſempiternis & importabilibus inferni ſuppliciis coram populo virtute multa dicentem; ac peccatores ſic cum B. Thoma a Villanova alloquentem. *Peccavimus Fratres*: peccavimus, Deumque Ser in
peccatis noſtris offendimus; quare *aut pœ-* Dom. 2
nitendum, aut ardendum. Cùm certi ſitis advent.
vos adversùs Dei majeſtatem graviter peccaſſe, unum ex duobus a vobis neceſſariò eligendum; ſcilicet, aut in hoc mundo pœnitere, aut in inferno æternùm ardere. Videte, quod ex his duobus eligatis?
Haud dubie *melius eſt, modicum pœnitere*, ibid.
quàm perpetuò ardere. Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ; ad modicum pœnitemini in hoc mundo, ut æternùm non ardeatis in inferno. His & aliis ſimilibus verbis pœnitentiam paccatoribus inſpirabat, & ad illam generosè amplexandam eos alliciebat.

O utinam mihi jam data eſſet deſuper virtus pectora hominum induratorum concutiendi, & peccatores ad pęnitentiam reducendi! O utinam ſanctum pęnitentiæ ſpiritum auditoribus meis inſpirare valerem. Fateor quòd tali virtute ditari non merear: ſed operetur Deus in cordibus veſtris quod ei placitum fuerit; ſaltem clamabo, vobiſque annuntiabo, quòd, ſi peccaſtis, neceſſariò pœnitendum: *Pœitentiam agite*. Certum eſt, quòd ad pœnitantiam agendam ſola Petri exempla quemque adducere deberent. Si tamen hæc ad flectenda corda veſtra non ſufficiant; præſata hæc ſeriò mente revolvite verba: *Aut pœnitendum eſt, aut ardendum.* Illa attentè recogitate; deinde quod a'utrius, vobiſque

melius

Digitized by Google

melius videbitur, eligite; aut pœnitentiam ſcilicet, aut infernum; *aut pœnitentiam*, quæ Paradiſi ianuas vobis aperit; *aut infernum*, in quem æternum cruciandi, proiicientur omnes peccatores, qui Pœnitentiam in hoc mundo non egerint. Terrebit vos haud dubiè infernus; pœnitentiam ergo agite, ut formidanda inferni ſupplicia vitare valeatis Heu! quot nunc in tartareo clamant igne, petentes ſpatium pœnitentiæ, nec unquam illud obtinere poterunt: pœnitemini ergo vos, dum datur vobis pœnitentiæ tempus, ne in æternum cum illis miſeris clametis, petentes pœnitentię tempus, & illud obtinere non valeatis: *Pœniteamus, Fratres, nec differamus; ne fortè in die mortis quæramus ſpatium pœnitentiæ, & invenire non poſſimus*. Pœnitentiam ergo agite, & citò agite ut inferni ſupplicia declinare, & ſempiterna Paradiſi gaudia obtinere valeatis. *Amen*.

D. Ber. ſer. ad fratr.

DE SANTA.
URSULA
CONCIO UNICA.

Adducentur Regi Virgines poſt eam. Pſal. 44.

MOralium omnium virtutum caſtitate nulla utilior, amabilior nulla, nullaque pulchrior, & ſpecioſior eſſe videtur. *Eſt quidem utilis caſtitas*: quia corpus nobilitat, mentem lætificat, animam ſanctificat; Deoque dignam efficit: *Eſt etiam amabilis*: quia per eam animæ ditantur, dignificantur, & Angelis aſſimilantur. *Eſt tandem pulcherrima & ſpecioſiſſima*: quia mirandum quendam ſplendorem in alias omnes virtutes effundit; & ſicut lucem à ſole ſumunt omnes ſtellæ, ita & omnes aliæ virtutes ſpecialem aliquem fulgorem è caſtitate percipiunt. Unde, ſicut alia ſidera omni luce carerent, ſi à ſole non illuſtrarentur: ita & humilitas, patientia, obedientia, omneſque aliç virtutes nullum, ſine caſtitate, ſplendorem haberent, & quaſi eſſe deſinerent. *Bonum opus non eſt aliquod ſine caſtitate*.

S. Greg. hom. 13. in evang.

Sancta Urſula, cuius hodie feſtum colimus, fuit haud dubiè una ex præclaris illis virginibus quæ Chriſto Regi adducuntur; certumque eſt, quòd patientia, fortitudine, fide, ſpe, charitate, & aliis multis virtutum donis in hoc mundo effulſerit; ſed virginalis eius caſtitas alias eius virtutes ita ſublimavit, decoravit, & nobilitavit, ut ab ea, velut à mirabili quodam ſidere ſuum omnem ſplendorem ſumpſiſſe videantur: quare de generoſa, heroica, & miranda eius puritate totum hunc ſermonem encomiaſticum inſtituere propoſui, &c. *Ave*.

NOn ſatis admirari poſſumus Angelorum puritatem: ſi tamen ſerio ſcrutemur quæ & qualis ſit eorum puritas, quiſque fatebitur, eam eſſe ſine prælio, ſine triumpho, & ſine præmio. Eorum puritas: *Eſt ſine prælio*, quia à nullis hoſtibus impugnatur: *Eſt ſine triumpho*, quia nullus ibi triumphus, ubi nullum præextitit prælium: *Eſt ſine premio*, quia non datur præmium niſi victoribus. Et aliter loquendum de Urſulæ puritate; quæ in hoc Angelica laudabilior, & commendabilior videtur, quòd non fuerit ſine prælio, ſine triumpho, & ſine præmio. *Non quidem ſine prælio*; cùm à pluribus hoſtibus fuerit impugnata: *Non ſine triumpho*; cùm eos omnes debellaverit, & de iis glorioſè triumphaverit; *Non ſine præmio*; cùm pro tranſitorio certamine quod obiit, æternam à Deo mercedem perceperit.

Contemplemur iam, & admiremur prælia, triumphos, & præmia virginitatis ſanctæ Urſulæ; prelia eius fuere magna, triumphi fuere glorioſi, & præmia ſunt incomprehenſibilia. Videamus Urſulæ virginitatem impugnatam, triumphantem, & præmiatam. Urſulæ virginitas *impugnata*, Urſulæ virginitas *triumphans*, Urſulæ virginitas *premiata*. En tres huius orationis partes.

Urſula virginitas impugnata. I. PARS.

SIcut in pace languet, & ſæpè deficit: ita in certamine roboratur, & perficitur virtus: tuncque magis coruſcat, cùm fortius impugnatur. Virginalis autem caſtitas non fuit ſine prælio in ſancta virgine Urſula: impugnata enim fuit: 1. A carnis illecebris: 2. A Regis blanditiis: 3. A Tyranni ſuppliciis.

1. Demones, ſcientes caſtitatem eſſe animæ decorem, & per eam hominem Angelicis meritis, è quibus illi lapſi ſunt, coæquari; livore percuſſi invidiæ, ei inſidias parant, omnibus conatibus eam impugnant, nullumque non movent lapidem, ut ad immunditiam nos provocent. Fortiora autem eorum tentamenta fiunt per carnis illecebras; in corpore enim noſtro pravos, & obſcœnos motus excitare conantur, ut ad libidinem nos alliciant; *Diabolus movet libidinem, deſideria carnis inſtigat*. Nec credendum, quòd dæmones motus huiuſmodi in S. Bern. 1 medit. c. 15.

carne

carne ſolum infidelium, & hereticorum excitent; Chriſtianos enim, viroſque pios, & caſtitatis amatores fortiter impugnant: S. Bonav. ſer. 5. de uno Conf. *Diabolus inceſſanter pios proſequitur; more leonis in Sanctos deſævit, contra eos fortiſſimè rugit.* Imò & dæmones validiora ſæpè carnis bella movent adversùs illos caſtitatis amatores, & ſectatores, qui ſpeciali voto ad caſtè vivendum ſe adſtrinxerunt; cùm enim caſtitatem eorum fulgentiorem & perfectiorem eſſe videant, ei magis invident, & contra eos acriora carnis prælia excitant. Quare non eſt dubium, quin talia bella experta ſit ſancta virgo Urſula: quæ erat Chriſtiana & pia, & quæ à juventute, ut nonnulli aſſerunt Authores, ſuam Deo voverat virginitatem. Certè Urſula, non ſecùs ac D. Paulus, & aliæ perſonæ, etiam ſanctiores, ſenſit legem carnis ſuæ, eam ad carnalia provocantem, & legi mentis ſuę repugnantem.

Heu! ſi caro omnes, cujuſvis ſint ætatis, conditionis & ſexus, ad certamen vocat; & A Kem. ſer. 7. ad frat. cum omnibus congreditur: *Si nulla ætas, nullus quoque ſexus libertatem ſibi caſtitatis audeat polliceri:* ſi, inquam, à carnis illecebris impugnentur omnes: quantò magis ab eis impugnata eſt virgo Urſula, quæ erat nobilis, juvenis, ſpecioſa, è regio ſanguine orta, ac à Regibus in ſponſam deſiderata, & expetita? Urſula quidem fuit quaſi Sunamites, in qua erant chori caſtrorum, ſeu, in qua erant quotidiana contra caſtitatem certamina, ipſi à propria carne, tanquam ab infenſiſſimo, & domeſtico hoſte illata: Cant. 7. *Quid videbis in Sunamite, niſi choros caſtrorum?* Sed ſi Urſulæ caſtitas impugnata eſt à carnis illecebris, *impugnata etiam eſt à Regis blanditiis.*

2. Cùm *Maximus*, Imperator, ex Anglia, ſeu, Britannia majori in Gallias, ingenti Anglorum exercitu ſtipatus migraſſet, & Britanniam minorem, ſeu Armoricam, uberem quidem, ſed habitatoribus vacuam regionem invaſiſſet; eam Anglis militibus inhabitandam conceſſit. Sed ut novi illi coloni juxta vota ſua matrimonio jungi poſſent, ad Dionethum, in Britannia majori Regem, & Urſulæ patrem, miſſa eſt adornata legatio, pro poſtulanda Urſula in ſponſam filii Imperatoris, *Maximi*, & pro Barom. ad anno 38. petendis undecim mille virginibus, tot Anglis militibus, in Britannia minori commorantibus congjugio fœderandis.

Nil viſum eſt debere negari Imperatori: quare delectæ ſunt, & Londini collectæ undecies mille Virgines, quarum principem locum tenebat Urſula. Omnes invitę ad navigia ductæ ſunt, omnes invitæ à nativo ſolo avelluntur; dumque natæ ſolvunt Britanniam minorem versùs, à procella ad germanicum littus impelluntur. Hunni autem, qui pro Gratiano adversùs *Maximum* mare illud incurſabant, videntes has adoleſcentulas, in illas ut in futuras hoſtium fœminas irruerunt; & contra illas ſævitia ſimul, & libidine pugnarunt. Sed cùm, hortante Urſula, mortem pati potiùs delegiſſent, quam virginei pudoris ferre diſpendium; hi barbarico incenſi furore, armis in eas ut in hoſtes inſiliunt, trucidantque omnes, excepta Cordula virgine, quæ in navi ſe occultavit; & Urſula, quæ ſpeciali Dei providentia ſuperſtes remanſit. Quam intuens Giula Hunnorum Rex, ejus amore captus & exarmatus, non de illa occidenda cogitat; ſed verbis amatoriis, & blanditiis multis virgineam ejus caſtitatem impugnat.

Conqueritur divus Paulus de interiori bello, quo affligebatur: *Intùs pugna.* At beatæ Urſulæ virginitas impugnata fuit intùs & foris. *Intùs*, ab importunis carnis illecebris, quæ militabant adversùs ejus animam: *Foris*, à Rege Hunnorum, qui virgineo & mirando hujus adoleſcentulę decore captus, manum ſuſtinuit, compreſſit iram: ac à ferro & cæde abſtinens, ad amatoria, & ad blanditias declinavit, verbiſque ſuavibus & blandis virginalem ejus caſtitatem impugnavit, dicens: gaudeo, ò virgo ſpecioſa, quòd tuis Conſodalibus ſuperſtes fueris: miror in te innatam pulchritudinem, qua cor meum jam es deprędata: viciſti me, non armis, ſed ſpecie tua; jamque cogito de nuptiis tecum ineundis. Glorioſum tibi erit, deſponſare Hunnorum Regem, Germanię dominatorem, & totius ferè Europæ victorem. Fauſtiſſima tua erit ſors, quòd iam à ferro & cæde liberata, Regium conſcendas thronum, ſceptrum dextra geras, meique imperii conſors efficiaris. Quare oblatum tibi honorem reſpuere non debes: nec felicitatem ſpernere, quę ultrò ſeſe tibi offert: oblatum ergone recuſas connubium; quo inito, gloria, divitiis, & deliciis afflues? ſis quæſo ſponſa mea, & ſponſum tuum me eſſe velis.

O qualia tela adversùs virgineam Urſulę caſtitatem inflicta! O durum & urgentiſſimum certamen ab hac virgine ſuſtinendum! Urſula in terra aliena, humano omni deſtituta auxilio, in faucibus mortis poſita, à Rege potentiſſimo in ſponſam deſideratur: & adhibitis, quibuſque blanditiis, ab eo de matrimonio ineundo rogatur, & quaſi compellitur: ò gravem pugnam! O quàm fortiter impugnatur Urſulæ virginitas.

Sed.

Digitized by Google

Sed ſi ejus virginitas impugnata fuit à Regis blanditiis; *impugnata etiam fuit à Tyranni ſuppliciis*.

2. Urſula etenim oblatum ſibi ab Hunnorum Rege connubium recuſavit, ejuſque blanditias, & promiſſa parvipendit, dicens, ſe virginitatem voviſſe, ſe Chriſto cælorum Regi jam ſpiritualiter deſponſatam eſſe, nec alium ſponſum in terris habere velle. Meus Sponſus, inquit hæc Virgo puriſſima eſt æterni Patris Filius, hujus mundi Conditor, totiuſque generis humani Redemptor; ipſi me devovi, ipſi ſervabo fidem, nec alium unquã ſponſum admittam. Hęc, vel alia his ſimilia ab Urſula prolata verba, ægro audiens animo Giula, ſubitò alius a ſeipſo factus eſt: & qui antea ut Rex, & ut Amaſius, blanditiis pluribus Urſulæ virginitatem impugnaverat, in tyrannum totaliter mutatur. Amor ejus in odium tranſit, ac blanditiæ in furorem & ſupplicia convertuntur: abſque ulla namque mora paravit arma, arcum inflexit, & ſagittam in ſacræ virginis corpus vibravit: è quo ſimul cum animo pio & nobili virgineus ſanguis glorioſè manavit.

Fatui duo illi ſenes, qui erant etiam iniqui & libidinoſi judices, Suſannæ pulchritudine capti, ejuſque quaſi amore ebrii, eam ad adulterium perpetrandum inducere ſtatuerunt. Quare orta occaſione, in qua Suſanna ſe in pomario ſolam eſſe credebat, duo illi ſenes qui in eo latebant, ad eam accurrunt. Utque illam ad ſuæ conſentiẽdum voluntati inclinent, dicunt ei: *Ecce* Dan. 13. *oſtia pomarii clauſa ſunt, & nemo nos videt, & nos in concupiſcentia tui ſumus, quamobrem aſſentire nobis, & commiſcere nobiſcum. Quod ſi nolueris, dicemus contra te teſtimonium, quod fuerit tecum juvenis*. Hoc audiens inſons, & caſtiſſima Suſanna, ingemuit, dicens: *Anguſtiæ ſunt mihi undique: Si enim hæc egero, mors mihi eſt: ſi autem non egero, non effugiam manus veſtras*.

O quàm grave eſt illud bellum adversùs Suſannæ caſtitatem: cum ad tales redacta ſit anguſtias, ut quaſi neceſſariò debeat à conjugali caſtitate cadere, aut ad mortem damnari. At non minus gravi; imò & graviori certamine impugnata eſt Urſulæ caſtitas. Ipſa enim ad has redacta eſt anguſtias, ut aut virginitatem, aut vitam neceſſariò perderè debeat: unumque ex duobus facere cogatur; *aut* Regi Hunnorum connubio jungi; & ſic virginitatem perdere: *aut* ejuſdem, in tyrannum mutati, experiri ſupplicia; & ſic vitam perdere. O quales anguſtias! O quam graviter in hoc certamine inpugnata eſt Urſulæ virginitas! Impugnata fuerat carnis illecebris, & Regis blanditiis: ſed gravius impugnata eſt tyranni ſuppliciis. Ecce Urſulæ virginitatem impugnatam: *Videamus nunc Virginitatem ejus triumphantem*.

Urſula virginitas triumphans. II. PARS

OMnes virginitatis ſãctæ Urſulæ hoſtes ad hoc tendebant, quod ipſa in virginitate non perſeveraret, quod ipſa non eſſet Chriſti, ſed hominis terrena ſponſa, & quod non ipſa ſpirituales ſolùm, ſed naturales filios generaret. Ecce quo dirigebatur omnia adverſariorum hujus virginis certamina. Sed in his omnibus ſanctæ Urſulæ virginitas triumphavit: quia licèt a carnis illecebris, à Regis blanditiis, & à tyranni ſuppliciis impugnata fuerit; ipſa tamen: 1. In virginitate perſeveravit: 2. Ipſa non hominis terreni, ſed Chriſti Sponſa fuit: 3. Ipſa non naturales mundo, ſed ſpirituales Chriſto fetus edidit.

1. Omnia quæ Urſula paſſa eſt, certamina, eo ſpectabant, utque virgo erat, virgo eſſe deſineret; & ut virginitatem, quam illæſam ſervaverat, perderet. Inſurgũt adversùs eam caro, Reges, & tyranni, ut Angelicam ejus maculẽt virginitatem; ſed de his omnibus glorioſè triumphat Urſula: quia non obſtantibus quibuſque eorum inſultibus, virginitatem illibatam, & illæſam ſervat. Sciebat Virgo ſacra, quòd caſtitas eſt *theſaurus niveus*: quare theſaurum hunc ſolicitè cuſtodivit, nec unquam niveam ſuam puritatem ab hoſtibus ejus quomodocumque maculari permiſit. D. Thom. de regim. princ. li. 3. c. 51.

De miro quodam animale referũt. Hiſtorici, quod, ex naturali propenſione, ita puritatem diligat, & à ſordibus ita abhorreat, ut mori malit, quàm ſordibus quibuſque deturpari; unde hæc ei appropiatur teſſera: *Male mori, quàm fædari*. Urſula autem voluntate, & virtute hoc egit, quod brutum illud animal ex nativa propenſione efficit; ipſa ſiquidem maluit, gravia obire certamina, dira ſupplicia perpeti, & acerbos mortis perferre dolores, quàm quomodocumque pollui, & virginitatem ſuam quãtumlibet ſauciare. Impugnavit eam caro cum ſuis illecebris: aggreſſus eſt eam Giula, tum blanditiis, tum minis & ſuppliciis; ſed Urſula ſemper & ubique pro virginitate generosè decertavit, ac de inimicis ejus ita glorioſè triumphavit, in virginitate ſemper perſeveraverit; nec ab ea, vel in minimo deflexerit. Sed triumphans etiam fuit Urſulę virginitas? *Quia præclara hac*

Digitized by Google

hæc virgo, non hominis terreni, ſed Chriſti ſemper ſponſa fuit.

2. Virgo, quæ virginitatem vovet, Chriſto nubit, *& Chriſtum ſponſum ſuum facit*: Ter. l. 4. adv. Mar. c. 11. Quare Urſula quæ Chriſto virginitatem ſuam voverat, ſine nuptiis non erat, cùm Chriſtũ in animæ ſuæ ſponſum accepiſſet. Urſulæ ſponſus erat Chriſtus Deus & homo; ſponſus ſimul & virgo: hic eſt unicus ſponſus, quem ipſa ſibi elegerat: Giula tamen Hunnorum Rex, eam deſponſare optat; ac blanditiis, minis, ſuppliciis, omnibuſque viis eam ad nuptias ſecum ineundas allicere conatur; ſed Urſulæ virginitas glorioſè triumphat: quia fortiter Giulæ reſiſtit hęc virgo; nec alium admittit ſponſum, quam Chriſtum; qui ſemper virgo, & virginum ſponſus eſt.

Sicut Sponſa cor ſuum, & cuncta quæ poſſidet, ſponſo tradere ſolet: ita & Urſula ſe, ſuaque omnia Chriſto ſponſo ſuo conſecravit. Sicùt ſponſa, cum matrimonium init, ſponſo ſe devincit, dicens; *Accipio te in meum*; ita & Urſula, vovens virginitatem; totaliter & indiſſolubiliter ſe Chriſto devovit, eumque in unicum animæ ſuę ſponſum accepit; nec alium unquam admittere voluit. Veniãt Legati, ut eam in ſponſam Principum poſtulent; ipſi Reges blanditiis & ſuppliciis eam, quãtum voluerint, ad legitimum cum ipſis matrimonium ineundum allicere conentur; vanæ ſunt eorum preces, & inutiles eorum conatus; de his enim omnibus triumphat Urſula, quæ ſolum Chriſtum in ſponſum admittit; hic eſt unicus Sponſus, quem ipſa diligit, & cui ſe totam devovit; dicens cum ſancta Agnete virgine; *Non alium amatorem admittam*. O verè triumphantem Urſulæ virginitatem! O quam generosè hęc Virgo triumphat de virginitatis hoſtibus; cum non hominis terreni; ſed Chriſti ſolum ſponſa eſſe voluerit. Sed Urſulæ virginitas fuit etiam triumphans; *Quia ſancta hæc virgo, non mater carnalis filiorum; ſed mater ſpiritualis multarum virginum extitit.*

3. Omnes virginitatis ſanctæ Urſulæ hoſtes eo ſpectabant, ut ipſa a virginitate cadens, cum homine terreno nuptias iniret, filioſque carnaliter procrearet. At quoad hæc omnia triumphans fuit eius virginitas: quia non ſolum virginitatem illæſam ſervavit, & homini terreno non nupſit; verum & non filios carnaliter, ſed multas virgines ſpiritualiter generavit; fuitque virgo ſimul & mater: *Virgo* caſtitate, quam immaculatam cuſtodivit: *& mater* ſpiritualis undecim mille virginum, quas adhortationibus, mirabilibuſque ſuis exemplis Chriſto peperit. Unde, ſicut Chriſtus dicitur Martyrum Pater: quia verbis & exemplo ſuo ad conſtanter perferenda tyrannorum ſupplicia eos animavit; ita Urſula undecim mille virginum mater extitit; quia exhortationibus, mirandiſque ſuis exemplis ad virginitatem ſervandam, ac ad fortiter pro fide & pro caſtitate pugnandum eas excitavit.

Mihi videre videor generoſam hanc virginem, quæ conſtantia nobili, & fortitudine invincibili aliis ſuperior, eas ad generosè dimicandum hortatur. Diſcurrit per varias harum virginum turmas: pręſentia ſua, ſuis ſermonibus, ſuoque exemplo cunctis addit animos, cunctaſque ad fortiter pro fide & virginitate pugnandum concitat. Mihi audire videor generoſam hanc tot virginum Ducem, iis clamantem: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere*. Matt. 10. Pereat corpus, modò ſervetur virginitas, & ſalvetur anima: trãſibunt dolores, felicitas verò, pro qua militamus, nunquam præteribit. Gratias agamus Deo, qui ad duplicem virginitatis, & martyrii lauream nos vocat. Cælum jam nobis apertum eſt, & nos expectant Sancti, gaudeamus quod brevi iis aſſociari debeamus. Terreni claudentur oculi noſtri, ut cæleſtia videant. Quam modica ſunt hujus vitæ ſupplicia, reſpectu æternæ, immenſæ, & ineffabilis illius beatitudinis, pro qua aſſequenda decertamus? Patiamur ergo non ſolum libenter, verum & gaudenter tranſitoria hujus mundi ſupplicia, ut æterna Paradiſi gaudia conſequamur. Hæc, aut his ſimilia Urſulæ verba, quaſi novum fuere Evangelium, quo undecim mille virgines Chriſto peperit: *Per Evangelium ego vos genui*. 1. Cor. 4. O quam fœcunda mater eſt virgo Urſula! o quam pulchra & ſancta eſt ejus generatio: *o quam pulchra eſt caſta generatio cum claritate!* Sap. 4. Pulchra quidem & caſta eſt Urſulæ generatio; quia in virginitate perſeverans, fuit mater mirabilis, quæ non aliquos ſolum filios, ſed undecim mille virgines verbis & exẽplis ſuis ſpiritualiter genuit, Ecce triumphos virginitatis ſanctæ Urſulæ. Sed poſtquam ejus virginitatem triumphantem vidimus; *eam præmiatam contemplemur*.

III. PARS.

Urſulæ virginitas præmiata.

IN hoc mundo tribulationes multas, graves perſecutiones, mortemque acerbam, & cruentam perpeſſa eſt Urſula, ut virginitatem illibatam ſervaret; poſt mortem autem præmiata eſt ejus virginitas, in civitate Colonia, in univerſa Eccleſia, & in cælo;

1. *In civitate Colonia*, ubi hæc virgo honoratur: 2. *In univerſa Eccleſia*, ubi iuvocatur 3. *In cælo*, ubi coronatur.

1. Poſtquam occiſæ fuerunt Urſula, & aliæ virgines ſub ipſa militantes, civitas Colonia ab Hunnis Barbaris obſeſſa, illarum interceſſione liberata fuit. Hæ etenim virgines à mulitis viſę ſunt ſuper muros civitatis, dimicautes adversùs ferociſſimos illos hoſtes, eoſque in fugam convertentes. Quapropter Colonienſes cives, cæleſti lumine moniti, Urſulæ & ſociarum ejus reliquias, humi jacentes, ſolicitè collegerunt, piè adſervarunt, templumque ędificarunt, in quo ſacra hęc pignora cunctis ſæculis veneranda honirificè collocarunt. Sed ibi potiſſimùm honoratur Urſula, carum Dux & Regina; cui ſpecialiter attribuunt Colonienſes, quòd à tempore, quo catholicam fidem receperunt, ab ea nunquam delina verint. Unde in eorum Eccleſia decantari ſolet; *Ex quo fidem recepiſti, recidiva non fuiſti, civitas pranobilis.*

Ipſe Deus continuo allo miraculo Urſulam & ſocias ejus in civitate Colonia honorare & honorari voluit, in hoc; quòd à tempore quo earum corpora in loco cælitùs deſignato fuere ſepulta, ex ſpeciali Dei providentia, hic locus omnia alia corpora quæ in eo ſepeliuntur, abjiciat, & quaſi evomat. Portentoſum quidem hoc eſt: traditione tamen habetur, experiētia conſtat, & ab Authoribus fide dignis fertur, quòd Deus Urſulā & ſocias ejus ita ibi honoret: ut terra in qua ſepultę fuere, alia mortuorum corpora non admittat: ſed quaſi continuo miraculo, corpora quæ ibi ſepeliuntur, abjiciat, & evomat. Ecce quomodò Urſulæ & ſociarum ejus præmiata eſt virginitas in civitate Colonia, ubi ſic honorantur. *Sed præmiata eſt etiam Urſulæ virginitas in univerſa Eccleſia, ubi ſancta hæc virgo à fidelibus invocatur*.

2. Pro ede & virginitate generosè decertaverat Urſula. Quare in pręmium certaminum, & triumphorum ejus, dedit ei Deus poteſtatem protegendi civitates, oppida, omneſque qui ad ejus confugiunt patrocinium: & eos præcipuè, qui inſtante morte eam invocant. Et ideò in Eccleſia invocari ſolet Urſula, ejuſque implorant patrocinium fideles in variis neceſſitatibus, & pręcipuè in hora mortis. Utque Deus fideles ad honorandam in Eccleſia ſanctam hanc Virginem alliciat, innumera per interceſſionem illius eis beneficia impendit, quorum multa recenſentur ab Authoribus; & quæ hìc non referam, ut brevitati conſulam.

Cant. prat. l. 2. c. 13. Ut Rex Aſſuerus Mardochæum à quo grande perceperat beneficium, condigno afficeret præmio; voluit, ut amictu regio indutus, Regiſque inſidens equo, per plateas & vicos civitatis duceretur ab Aman, primo de Regiis Principibus, clamante, & dicente: *Sic honorabitur, quemcumque voluerit Rex honorare*. Ecce præmia, quæ ſuis mundus largitur: dat eis volaticum honorem, momentaneam aliquam gloriam, & tranſitoriam voluptatem. At præmia quæ Deus Urſulæ in Eccleſia dat, magna ſunt, ſolida ſunt: quia facit ut ad eam accurrant non ſolùm plebeii; ſed & ipſi Principes, Reges & Imperatores, qui flexo poplite, ejus implorant auxilium: eam enim Deus, quaſi univerſale fidelium propitiatorium, in Eccleſia evexit. Sed ſi Urſula præmiatur in Eccleſia, ubi à fidelibus invocatur, *præmiatur etiam in cælo, ubi glorioſè coronatur*. Eſther 6.

3. Ad cælum enim Urſula, millenis ſtipata virginibus, & Angelicis comitata legionibus aſcendit, ut coronam gloriæ perciperet. Mox ut fato functa eſt Urſula, audivit anima ejus ſuavem illam cæleſtis Sponſi vocem: *Veni de Libano, Sponſa mea; Veni de Libano, veni, coronaberis.* Hanc vocem & audierunt ſociæ ejus virgines. Quare, ſi olim viſæ ſunt triginta novem coronæ, ſupra triginta novem Martyrum capita cadentes; dicendum, quòd tempore quo martyrium paſſa eſt beata Virgo Urſula, undecim mille coronæ de cælo ſupra ipſam & ſocias ejus deſcenderint, vel quòd ipſæ ad cęlum, undecim mille coronas accepturæ, conſcenderint. Imò & plures: quia quælibet ex his virginibus duplici corona, virginitatis ſcilicet, & martyrii laureata eſt. Nec duplex ſolùm, verùm & triplex Urſulæ data eſt: quia non ſolùm, virginitatis & martyrii, ſed etiam doctoratus lauroolam obtinuit. Cant. 4.

Laureola doctoratus in cælo coronata fuit Urſula, quia fuerat magiſtra innumerarum virginum; quas omnes, verbis & exemplis, altioris perfectionis via docuerat. Laureola etiam virginitatis coronata fuit: cùm enim pro Chriſti Sponſi ſui amore virginitatem illęſam ſervaſſet, Sponſum ſuum audire meruit, dicentem: *Veni Sponſa Chriſti, accipe coronam, quam tibi Dominus præparavit in æternum.* Laureola tandem martyrii coronata fuit: quia glorioſè pro fide & virginitare ſanguinem ſuum fudit. Quare, ratione triplicis illius coronæ ter dixit ei Chriſtus, ut coronanda ad cælum veniret: *Veni de Libano, Sponſa mea: Veni de Libano, veni, coronaberis*. Quaſi dicat: *Veni Sponſa mea*, ut coroneris Laureola doctoratus: *veni*, ut coroneris Laureola virginitatis: *veni*, ut coroneris Laureola martyrii.

O felicem nimiùm Urſulam, quæ pau-

cis laboribus tot coronas obtinuit, tantamque gloriam adepta eſt! O virgines ſacræ, quæ in hoc mundo vivitis, magnum vobis inſtar certamen ineundum adversùs infeſos caſtitatis veſtræ hoſtes; ſed ſi de iis triumphetis, maxima vobis Deus præmia largietur: quare ſanctam imitantes Urſulam, eſtote fortes in bello, ac ita generosè pugnate, ut gloriosè triumphetis.

Quælibet virgo, quæ in ſtatu virginitatis perſeverare vult, ſumere debet arma juſtitiæ, & ſtrenuè decertare adversùs carnis illecebras, hominum blanditias, & dæmonum tentationes. Non turpi otio indulgere, & in deliciis quieſcere; ſed indeſinenter jejuniis, orationibus, & mortificationis pugnare debent virgines, ut triumphare valeant. Nō ſolum decertare debent adversùs carnem & aereas poteſtates, ſed etiam cōtra externos corporis ſui ſenſus; ne divagētur; contra proprias paſſiones, ne inordinatos motus excitent; contra ſæculi voluptates, ne ad peccatum alliciant; & contra offerentes munera, ne ab iis corrumpantur. Generosè ergo & fortiter pugnate, ut de puritatis & ſalutis veſtræ hoſtibus triumphantes, æterna in cælo præmia conſequi valeatis. *Amen.*

DE OMNIBUS. SANCTIS CONCIO UNICA.

Beati qui habitant in domo tua, Domine. Pſal. 83. 5.

NUllus in hoc mundo verè beatus eſt beatitudine illa perfecta, quę omne malum, omnemque moleſtiam & miſeriam excludit. Teneat quis Orbis totius imperium, cunctas terræ poſſideat divitias, omnes hujus vitæ præſto ſint ei voluptates, non ideò perfectè beatus erit; quin fortè tot inter terrena bona multis laborabit ægritudinibus, anxietatibus plurimis lancinabitur, curarum obruetur agmine, nullaque vera quiete, vel ſolida pace perfruetur.

Quis unquam Regum æſtimatus eſt felicior Salomone, qui & pace, & gloria, & hujus vitæ deliciis præ omnibus abundavit; & tamen in his omnibus non felicitatem, ſed vanitatem invenit; & ubi ſumma videbatur eſſe felicitas, nil niſi vanitatem & afflictionem reperit: *Ecce univerſa vanitas,*
Eccl. 1. *& afflictio ſpiritus.*

O quàm cæci ſunt, qui in hoc mundo perfecta beatitudine potiri ambiunt! Non in hoc mundo, ſed in cælo eſt perfecta, & omnibus numeris abſoluta felicitas; non beati ſunt qui in hoc munddo, ſed qui in cęlo habitant: *Beati qui habitant in domo tua, Domine.* Ibi beati ſunt, qui in hoc ſęculo mites, pacifici, & mundo corde fuerunt: ibi beati, qui propter Regnum cęlorum perſecutionem paſſi ſunt, qui omnium peripſema propter Chriſtum haberi voluerunt, & qui pro ejus honore glorioſam mortem obierunt ibi tandem beati omnes Sancti, qui in perpetuas æternitates in domo Dei habitabunt, & perfecta beatitudine gaudebunt. Qua ratione Sancti in cælo ſint beati, nunc explicabimus, &c. *Ave.*

BEati in cælo vident, amant, & gaudent. Vident quidem Deum; quia illum facie ad faciem indeſinenter contemplantur. *Videbimus eum ſicuti eſt.* Amant Deum, quia 1 Joan. 3. charitas eſt virtus, quæ morte non deſtruitur, ſed in cælo perſeverat *Charitas nunquam excidit.* Gaudent tandem; quia dolores & afflictiones quas in hoc mundo per- 1. Cor. 13. peſſi ſunt, gaudio æterno compenſantur: *Triſtitia veſtra vertetur in gaudium.*

Viſio Dei intuitiva facit Sanctos in cælo felices; amor beatificus, intuitivæ viſioni junctus, feliciores illos efficit; & gaudium ex viſione & amore fluens, ultimum felicitati eorum dat complementum.

Perpendamus nunc, & ſedulò inveſtigemus, qualis ſit eorum viſio, quantus eorum ſit amor, quantumque illorum gaudium exiſtat: ac dicamus, Sanctos qui in Joan. 16. cælo habitant eſſe beatos: *Beati qui habitant in domo tua, Domine.* 1. *Beati ſunt*, quia Deum vident; 2. *Beati ſunt*, quia Deum videntes amant; 3. *Beati ſunt*, quia Deum videntes, & amantes, gaudent. Sancti in cælo beati ſunt, quia vident, amant, & gaudent, en tres hujus concionis partes.

I. PARS.

Sancti in Cælo ſunt beati, quia Deum vident.

QUamdiù in hoc mūdo moramur, Deum obſcurè ſolummodò, & in ænigmate cognoſcimus; ſed Sancti in cęlo eum intuitivè, & facie ad faciem vident. *Videmus* 1. Cor. 13. *nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.*

Sanctorum intellectus tantum bonum de ſe, & ex ſe, perfectè contemplari non poſſet, ſed Deus illum ſupernaturaliter elevat per lumen glorię, cujus virtute eſſentiā divinam intuitivè & clarè cōtemplatur. Hoc eſt

eſt lumen admirabile, cujus auxilio Sanctorum intellectus Deum, qui eſt lumen æternum, diſtinctè & clarè in ſe videt, abſque ullo interpoſito medio: *In lumine tuo videbimus lumen.* Pſal. 35.

Hoc lumine gloriæ illuſtratus & elevatus Beatorum intellectus, Deum non obſcurè, non confuſè, ſed clarè, perſpicuè, & ſicuti eſt in ſemetipſo, videt: *Videbimus eum ſicuti eſt.* Non videt eum talem, qualem nos imaginamur, ſed qualis in ſe eſt: ita ut quilibet ex Sanctis ipſiſſimam Dei eſſentiam, ut potentiam ejus infinitam, ſapientiam increatam, inexhauſtam bonitatis abyſſum, juſtitiæ & miſericordiæ ejus arcana, omnes ejus perfectiones, totum denique Deum, ſicuti eſt in ſemetipſo, perſpicuè videat.

Qui in hoc mundo hominem oculo corporeo videt, externam ſpeciem videt; ſed animam ejus, animæq; potentias non videt: Sancti verò in cælo, ſimul cum Dei eſſentia, omnes ejus perfectiones vident. Non ſolùm vident ipſius eſſentiæ infinitatem, verum & magnitudinis ejus immenſitatem, æternitatis durationem, & impenetrabilem judiciorum ejus abyſſum. Vident ejus omnipotentiam qua omnia condidit, ſapientiam qua omnia delineavit, bonitatem qua omnibus ſe communicavit. Vident divinas perſonas, æternaſque earum poſſeſſiones: vident, quomodo Filius a Patre gignatur ut Verbum, & in eo remaneat, quomodo Spiritus ſanctus a Patre & Filio procedat ut utriuſque amor, & in iis permaneat: quomodò Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus perſonali diſtinguantur proprietate; ita ut ſint tres hypoſtaſes, tres perſonæ per ſe ſubſiſtentes; & tamen uno numero ſit earum eſſentia, una divinitas, una potentia, ſapientia una, unaque bonitas & majeſtas.

Sancti, Deum videntes, hæc omnia ſimul clarè, immutabiliter, & diſtinctè vident; non diverſis notionibus, & viſionibus, ſicut nos illa concipimus; ſed una ſimplici, & lucidiſſima viſione hæc omnia in Deo vident, ſicut in ipſo ſunt. Et non ſolum hæc in Deo vident; ſed & in Deo vident Incarnationis, Euchariſtiæ, aliaque fidei noſtræ arcana, quæ nunc non cognoſcimus, ſed credimus; hæc omnia oculis eorum patent, & manifeſta ſunt; ita ut horum myſteriorum viſio fidei ſuccedat, ibique clarè videant Sancti quod in hoc mundo crediderant: *Quid videbimus, niſi Deum, & omnia quæ nunc non videmus credentes? Hic creditis, ibi videbitis.* De Aug. l. 10. de civ. c. 21.

Nec ſolum in Deo Sancti præfata vident; verum & in ipſa Dei eſſentia, ſeu *in Verbo*, ut loquuntur Theologi, omnia creata vident: *Vident Verbum, & in verbo facta per Verbum.* Nec opus eſt, ut oculos ad creata reflectant: quia eſſentia divina eſt ſpeculum infinitum, omnia creata repræſentans, in quo ea melius vident, quam in ſeipſis videri poſſint. Quare Deum contemplantes, in eo, veluti in ſpeculo omnium creaturarum genera, earum ſpecies & virtutes, totius univerſi ordinem & ſtructurā, omniaque creata vident; ita ut nihil eos lateat, ſaltem eorum quæ ad eorum ſtatum, perfectionem, & ſatietatem quocumq; modo ſpectare poſſunt. Et ideò præclarè dixit ſanctus Gregorius, nil eſſe quod Sancti in Deo non videant; *Quid eſt quod non vident, qui videntem omnia vident?* O quam felices Sancti in cælo, qui Deum, & omnia in Deo vident! Felices quidem ſunt, & ideò felices, quia Deum vident. Clara hæc Dei viſio eos beatos efficit; ut enim in ſacra Scriptura legitur; *Hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant te ſolum Deum verum.* Greg. lib. 4. Dial. c. 33. Joan. 17

Regina Saba, audita Salomonis fama, itineri ſe accinxit, ut illum viſeret; videns autem Salomonem, ejuſque admirans ſapientiam, quaſi in extaſim rapta eſt, ita ut non haberet ultra ſpiritum: *Non habebat ultra ſpiritum.* Sed heu! quanto feliciores Sancti in cœlo, qui non Salomonem ſolum, ſed ipſum Deum intuitivè vident, & videndo poſſident. 3. Reg. 10.

Nonnulli Viri ſancti Deum in hoc mundo tranſeunter videre meruerunt, aut ſaltem inter orandum, altiſſima de Deo noverunt, & aliquo modo deguſtarunt, quam ſuavis ſit Dominus: tantaque ex hac Dei viſione in corda eorum manavit dulcedo ut omnia hujus mundi bona deſpicerent, amara & inſipida cenſerent, ac pro nihilo haberent. Poſtquam hi increatum illum divinitatis ſolem in mortali corpore per rimam, in ſpeculo, & per modum tranſeuntis intuiti ſunt, tanta cæleſtium deliciarum dulcedine ſunt delibuti, ut eam ſui pectoris anguſtiis continere non valentes, extra ſe raperetur. Sed quanto majori dulcedine perfunduntur Sancti in cælo: cùm jam non in ænigmate, & tranſeunter; ſed clarè, & facie ad faciem, Dei eſſentiam permanenter contemplentur: *Quid erit in patria, ſi tanta eſt copia delectationis in via?* Certè Sancti in patria ſummè beati ſunt, quia Deum vident. S. Bern. in declam.

Qui Chriſtum in terris cum hominibus verſantem, vel momento unico intuebantur, amore ejus incendebantur, ac faciem ejus ſemper magis videre peroptabat. Ejus auguſtiſſimā præſentia rapiebat mortalium

corda, dulcique violentia omnes ſpectantes ad ſe alliciebat. Teſtantur idipſum turbæ, quæ pluribus diebus nihil manducantes, & quaſi ſui oblitæ, illum ſecutę ſunt. Teſtatur illud Petrus, quem in monte Thabor, vel unicus glorificatæ faciei radius in extaſim rapuit; adeò ut cæterorum
Matt. 7. omnium oblitus, dixerit: *Bonum eſt nos hic eſſe*. Teſtantur id Publicani, & vectigalium exactores, quos divina ſua præſentia, & radiantis vultus ſui fulgore ad ſe attrahebat. Teſtantur hoc Reges Magi, qui cum eum in tugurio Bethlemitico conſpexerunt, mox illum veluti Dominum adoraverunt. Teſtantur hoc meretrices publicæ, ac omnes penitùs, qui Chriſtum cum hominibus verſantem videre meruerunt, quos *fulgor ipſe, & majeſtas divinitatis occulta ex primo ad ſe trahebat aſpectu*. Heu! S. Hier. Ser. 1. Matth. ſi Chriſtus Homo, parvus, humilis, & contemptibilis ad ſe trahere potuit univerſum mundum, quam vim attractivam non habebit in cælo, cum in majeſtatis ſuæ gloria apparebit? Si Chriſtus felicem effecit illum, qui in carnis noſtræ infirmitate eum intuetur; quam non conferet felicitatē illi, qui eum radiis divinitatis fulgentem, & ut Deum, in æternum contemplabitur? Certè Sancti, qui eum nunc in cælo facie ad faciem vident, & quicumque eum videbunt, per claram hanc ejus viſionem fient omni ex parte beati: *In viſione tota merces*.

S. Aug. l. 1. de Trin. c. 9. O quàm felices, & beati ſunt Sancti, qui Deum in cælo vident! ò quam felices ſiunt clara hac Dei viſione! ſed o quam felices erimus, ſi cum ipſis Deum aliquando videre mereamur! Hunc haud dubiè cū Sanctis videbimus, ſi ei in hoc mundo fideliter ſervierimus. Faciamus in hoc mundo quod ipſi fecerunt, & in cælo videbimus Deum, quem ipſi vident; hacque clara Dei viſione, ſimul cum ipſis beati erimus. At Sancti non ſolum in cælo ſunt beati, quia Deum vident; *ſed etiam quia Deum amant*.

II. PARS. *Sancti in cælo ſunt beati, quia Deum videntes, amant.*

Licet nonnulli Authores docuerint, totam beatitudinis eſſentiā conſiſtere in ſola Dei viſione: multi tamen eam in ſolo Dei amore conſtituunt: & omnes fateri debent, beatitudinem ſine Dei amore perfectam, & completam non eſſe: non enim perfectè beatus eſſet qui videret Deum, ſi per abſolutam Dei potentiam ab ejus amore impediretur. Quod claris & præclaris verbis aſſerit Doctor Angelicus, dicens: *Ultimum bonum hominis eſſe, inhærere Deo per charitatem*. D. Th. 1. 2. q. 4. a. 6. ad 3.

Sancti quidem in cælo beati fiunt Dei viſione, ſed non ſola: beati ſunt, non ſolum quia Deum vident, ſed & quia Deum quem intuitivè vident, amore beatifico proſequuntur: nec per ſolam Dei viſionem perfectè beati eſſent, ſi eum non amarent. Quia, ut fatentur omnes Theologi, beatitudo formalis conſiſtit in perfecta unione vitali cum Deo: ad hoc autem ut quis perfectè cum Deo uniatur, non ſolum requiritur, ut per intellectum, ſed etiam ut per affectum ei uniatur: quia non minus voluntas, quam intellectus, immediatè Deum attingit. Intellectus enim & voluntas ſunt quaſi duo brachia, quibus anima Deum complectitur, intellectus, ſcilicet, per viſionem, & voluntas per amorem: ergo Sancti in cælo Deo uniuntur, & ſunt beati, non ſolum per viſionem, & quia Deum vident; ſed etiam per amorem, & quia Deū amant.

Aliam huic ſimilem ad id probandum adduco rationem, ſumptam ex poſſeſſione Dei, qui eſt ſummum bonum. Nullus enim eſt, qui non fateatur, beatitudinem formalem conſiſtere in perfectiſſima, & integra Dei poſſeſſione; quia nullus ſine Dei poſſeſſione beatus eſſe poteſt: *Nec quiſquam beatus eſt, qui non fruitur eo, quod hominis eſt optimum*. D. Aug. lib. de mor. Ecc. c. 3. Dicat jam quis, quo poſſideatur Deus? Poſſidetur quidem & viſione & amore: *Videbis*, inquit Auguſtinus, *& amabis, & totum habebis*. Non dicit ſolum: *Videbis, & totum habebis*; ſed dicit: *Videbis & amabis*; quia habetur, & poſſidetur Deus, Aug. in Ep. 36. non ſolum per viſionem, ſed etiam per amorem: intellectus per viſionem, & voluntas eum poſſidet per amorem.

In Deo duo ſunt principaliter diſtinguēda, ſumma videlicet ejus veritas, & ſuprema ejus bonitas: omnes enim ſuperadorandæ Dei præcellentiæ duplici hoc radio perfunduntur, ut verę ſint ſimul & bonę. Sancti autem in cælo contemplantur, & amāt; contemplantur ſummam hanc Dei veritatem, & amant ſupremam ejus bonitatem: intellectus Deum poſſidet per cōtemplationem ſummę ejus veritatis, & voluntas eum poſſidet per amorem ſupremæ ejus bonitatis: ac proinde Sancti in cælo ſunt beati, non ſolum per Dei viſionem, ſed etiam per ejus amorem; non ſolum quia Deum vident, ſed etiam quia Deum amant.

Clariſſima & efficaciſſima hæc videtur ratio: alteram tamen adducam, quam ſic efformo. In hoc conveniūt omnes, quod Deus ſit objectiva hominis beatitudo, ſeu, quod ſit objectū illud, cujus poſſeſſione homo ſit bea-

tus.

tus. Sicut autem objectiva beatitudo reponitur in re omnium optima; ita & formalis beatitudo in operatione omnium perfectiſſima eſt collocanda; ſed viſio & amor Dei ſunt operationes omnium perfectiſſimæ, ut patet: quare fatendum, beatitudinem non ſolùm in viſione, verùm & in amore conſiſtere.

Imò beatitudo magis in amore, quam in viſione Dei conſiſtere videtur: quia formalis beatitudo, cùm ſit in aliqua animæ operatione, magis principaliter conſtituenda eſt in operarione nobiliſſima, ſeu in actu amoris Dei, qui eſt operatio animæ nobiliſſima, ut docet, & probat ſanctus Bernardinus hac ratione. (Sicut inter habitus vitæ, charitas eſt principale donum; ita & inter habitus patriæ, charitatis donum obtinet principatum: ſed in patria nobilior habitus habet nobiliorem actum: ergo perfectè Deum diligere, qui eſt actus charitatis patriæ, nobiliſſimus animæ actus eſt. Cùm ergo in nobiliſſimo actu principaliſſima beatitudo conſiſtat, & diligere ſit actus voluntatis, principaliùs conſiſtit in illo voluntatis actu, quam in actu intellectus.

Sic ratiocinatur ſanctus Bernardinus, ut probet, formalem beatitudinem principaliùs in actu voluntatis, ſeu in Dei amore conſiſtere. Cujus ratiocinationi ſi aliam adjungere liceret, dicerem, quòd formalis beatitudo conſiſtit principaliter in hac operatione, per quam perfectiori & nobiliori modo unimur Deo, per amorem autem præſtantiori modo unimur Deo, quàm per viſionem: quia voluntas ſummo amoris æſtu in Deum erumpens, in illum velut transfunditur, ita ut in illo totaliter ſit, ac cum illo unum quid fiat, juxta illud ex Auguſtino ſumptum axioma; *Anima magis eſt ubi amat, quàm ubi animat.* Et per conſequens, licet Sancti in cælo beati ſint, quia Deum vident, beati etiam ſunt, imò principaliter beati, quia Deum quem vident, ſummoperè diligunt. Et ideò præclarè dixit divus Auguſtinus, quòd licèt Sancti ſint beati per viſionem, ſumma tamen eorum felicitas in Dei amore ſita eſt:
S. Aug. 12. *Tota virtus ibi videre quod amas, & ſumma felicitas amare quod videas.*

Ecce quo Sancti in cælo fiant beati; ibi ſunt beati, non ſolùm quia Deum facie ad faciem vident; ſed etiam quia Deum clarè viſum ſummoperè diligunt. Viſio inchoat, amor auget Sanctorum beatitudinem tantaque eſt beatitudo, qua per Dei viſionem & amorem in cęlo fruuntur, ut eam concipere, & explicarę nequeamus: *Effu-*

Laſelve Sanctſtar.

git omnem ſermonem, atque ſenſum humanæ mentis excedit decus illud, illa pulchritudo, illa gloria.

In monte Thabor tacent Angeli, & lo- D. Aug. ſer. 17 de ſanct.
quuntur Moyſes & Elias, qui ibi viſi ſunt loquentes cum Jeſu. Angeli nec de gloria Chriſti transfigurati, nec de ſuppliciis quæ paſſurus eſt, loquuntur: Moyſes verò & Elias loquuntur, non quidem de Chriſti gloria, ſed de ſuppliciis quę paſſurus eſt; *Dicebant exceſſum eius, quem completurus erat in Jeruſalem.* Luc. 9. 31
Cur nec Angeli, nec homines de Chriſti gloria loquuntur? De ea non loquuntur: quia hæc gloria tanta eſt, ut ſermone explicari non poſſit.

Ipſi etiam ſancti qui in cælo ſunt, beatitudinem qua perfruuntur, explicare ne- Pſ. 149. 6
ſcirent. Unde dicit Propheta, quòd *Exaltationes Dei in gutture eorum.* Illam quidem beatitudinem deguſtant, & in gutture habent: ſed à gutture ad eorum labia non tranſit, ut eam explicent, quia ſermone explicari nequit,

Ambiamus cæleſtem illam beatitudinem qua fruuntur Sancti: quę maxima eſt: quia Deum vident & amant: ſed quæ eſt etiam maxima, quia Deum videntes & amantes, *Gaudent, gaudioque ineffabili afficiuntur.*

Sancti in cælo ſunt beati, quia Deum videntes & amantes, gaudent. 3 PARS.

TAnta ſunt gaudia, quibus in cælo fruuntur Sancti, ut qui ea explicare ſuſciperet, ſomniare potiùs & delirare videretur, quàm appoſitè loqui, & rectè ratiocinari; *Jam civitatis magna gaudia ſom-* Petr. Dam.
niamus. Explica, ſi velis, Beatorum gaudia, ea conferendo cum gaudiis, quibus in hoc mundo perfruuntur avari in divitiarum poſſeſſione, guloſi in lautis conviviis, ambitioſi in ſublimitate dignitatum, omnes ſæculi hujus homines in rerum quas amant fruitione; te ſomniare dicam; quia gaudium Beatorum eſt ineffabile: & illud per hæc terrena explicare, ſomniare eſt.

Frater Ægidius, Seraphici Patris Fran- Surius ar. 23 April.
ciſci ſocius, cùm in extaſi aliquantulum gloriæ cæleſtis deguſtaſſet, omnia creata ita parvipendebat, ut homines quoſque in hoc mundo viventes non alloqui, imò nec aſpicere vellet. De ſancto Epherem legitur quòd aliquando extra ſe raptus, tanta fuerit lætitia ſuperfuſus, tantoque gaudio affectus, ut ad Deum clamaverit; *Recede à me paululùm Domine, remitte aliquantulùm undas tuæ gratiæ, quia corpus meum ubertatem illam ſuſtinere non poſſet.* Scimus Seraphicum Franciſcum, deliquium fuiſſe paſſum

ob momentaneum Cæli gaudium, quo gaviſus eſt. Dum cæleſtibus conſolationibus afficeretur ſanctus Xaverius, eorum pondus & ineffabilem ſuavitatem ſuſtinere non valens, dicere ſolitus erat: *Satis eſt Domine; ſatis eſt Domine.* Alia his ſimilia de nonnullis viris ſanctis referuntur; ex quo inferendum, ineffabilia & incomprehenſibilia eſſe cæli gaudia. Si enim Sancti qui in hoc mundo cæleſtibus gaudiis ad momentum gaviſi ſunt, extra ſe ſint rapti, & deliquium paſſi ſint, quanta ſunt illa gaudia quibus nunc perfruuntur Sancti in cælo? Aut, ut loquitur S. Auguſtinus; *ò Domine, ſi tanta facis nobis in carcere, quid facies in palatio? Si tanta des nobis ſolatia in die lacrymarum, quanta conferes in die nuptiarum?* Tanta certè ſunt gaudia & ſolatia, quæ Deus Sanctis in cælo confert, ut à nobis explicari, & concipi nequeant.

Omnia hujus mundi, etiam ſpiritualia gaudia, quantumvis magna ſint, guttulæ
Iob.20 ſolummodò ſunt gaudiorum, quæ unico puncto non ſunt majores: *Gaudium hypocritæ ad inſtar puncti.* Sed in cælo eſt fons uberrimus gaudiorum ſpiritualium: *Quoniam*
pſal.35 *apud te eſt fons vitæ*: in cælo ſunt deliciarum torrentes; *Torrente voluptatis tuæ po-*
pſal.45 *tabis eos* in cælo ſunt gaudiorum fluminæ: *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei*;
pſ 1.28 in cælo eſt voluptatum exuberans diluvium quod celeſtem inundat Jeruſalem: *Dominus diluvium inhabitare facit*: in cælo tandem eſt deliciarum Oceanus, in quo immerſi ſunt Sancti, ac undequaque ineffabili gaudio replentur.

Gaudent ibi Sancti, cùm conſiderant, ſe ab hujus mundi miſeriis eſſe liberatos; *Gaudent*, ſe à concupiſcentiæ affectibus eſſe liberos: *Gaudent*, ſe ab exiiio ad cæleſtem patriam tranſvolaſſe: *Gaudent*, ſe Angelorum, & aliorum Sanctorum frui conſortio. *Gaudent* de poſſeſſione Dei, cujus majeſtatem contemplantur, & cujus bonitatem ſummè diligunt? *Gaudent* tandem, gaudioque ineffabili afficiuntur & circumdantur; *Gaudium erit eis intùs & extra*
S Anſel. *gaudium ſurſùm, atque deorſùm, gaudium circumcirca, ubique gaudium plenum.*

Cuique Sanctorum ex hoc mundo exeuntium dicet Deus. *Intra in gaudium Domini tui.* Quaſi dicat, ut exponit ſanctus Augu-
Luc.22 ſtinus, (Intra in gaudium ſempiternum, in domum Domini tui, ubi ſunt magna & inſcrutabilia, & mirabilia, quorum non eſt numerus. Intra in gaudium ſine triſtitia, quod continet æternam lætitiam, ubi erit omne bonum, & non erit aliquod malum, ubi erit quidquid voles, & non erit quidquid noles: ubi erit vita vitalis, dulcis, & amabilis, ſemperque memrialis; ubi non erit hoſtis impugnans, nec ulla illecebra: ſed ſumma & certa ſecuritas, ſecura tranquillitas, tranquilla jucunditas, jucunda felicitas, felix æternitas, æterna beatitudo, & beata Trinitas, & Trinitatis unitas, & unitatis Deitas, & Deitatis beata viſio, quæ eſt gaudium Domini tui.) Ecce gaudium in quod intrant Sancti; ſed quantum eſt illud Sanctorum gaudium? Eſt ſanè gaudium incomprehenſibile, & ut ibidem ait D. Auguſtinus, eſt *gaudium ſuper gaudium, gaudium vincens omne gaudium, extra quod non eſt gaudium.*

Pereximio, & ineffabili hoc gaudio ſatiantur Sancti: *Satiabor, cùm apparuerit glo-* Pſ.16
ria tua. Hoc gaudio quaſi inebriantur: *In-* Pſ.35
ebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Hoc tandem gaudio eos completè beatos fieri, cum multis aliis, docet D. Bonaventura. Et ratio eſt, quia beatitudo celeſtis tollit omnem animi inquietudinem, & totaliter appetitum ſatiat, juxta illud Pſalm. 16. *Satiabor, cùm apparuerit gloria tua*; ſed ſine gaudio non tolleretur omnis inquietudo ab animis Sanctorum, nec appetitus eorum completè ſatiaretur: quin imò ſine eo afflictus & inquietus remaneret eorum animus, quis enim videns, & facie ad faciem Deum optimum, maximum contemplans, animo non crucietur, ſi ab eius amore arceatur, ſi nihil ex ejus viſione delectamenti percipiat & ſi ob tanta bona quæ in Deo demiratur, non poſſit ei congaudere? Certè inquieti, anxii, & non perfectè beati eſſent Sancti, ſi hoc gaudio privarentur.

Quod ut clariùs pateat, audi Boetium dicentem, quòd beatitudo *eſt ſtatus omnium bonorum aggregatione perfecta*: ſi autem beatis deeſſet gaudium, eorum beati- Boet.L 3
tudo non eſſet omnium bonorum aggrega- de conſol.phil.
tione perfecta, quia illi deeſſet unum bo- pro.2.
num, gaudium ſcilicet; quare fatendum, gaudio, quod ex Dei viſione & amore manat, Sanctos perfectè & completè beari. Quod probè novit D. Auguſtinus, qui licèt pluries Sanctorum beatitudinem in Dei viſione conſiſtere dicat, non intendit tamen excludere à ratione beatitudinis, gaudium, quod ex Dei viſione & amore neceſſariò reſultat, ſed potiùs illud includit: imò & Sanctorum beatitudinem in hoc gaudio completè conſiſtere aſſerit, his verbis; *Ipſa eſt* Aug L.
beata vita, gaudere ad te, de te, & pro- 10.conf
pter te; ipſa eſt, & non altera. Quare con- c. 22
cludamus, finemque toti huic concioni faciamus, dicentes, quod Sancti in cælo ſunt ſum-

ſummè beati: quia Deum vident; quia Deum quem vident ſummè diligunt; & quia Deum videntes & amantes, ineffabili gaudio perfunduntur.

O quàm infelices & miſeri ſumus nos, qui per hujus maris magni fluctus, procelloſaſque voragines navem trahimus, ignorantes, an ad portum ſalutis pervenire valeamus. Infelices, inquam, nos, quorum vita eſt in exilio, via in periculo, finis in dubio: neſcientes finem noſtrum; quia omnia in futurum reſervantur incerta. Infelices tandem nos, qui in mediis pelagi fluctibus verſamur, & felices ſupra modum Sancti, qui de naufraga vita præſenti ad optatum ſalutis portum pervenerunt; ubi beatitudine inenarrabili perfruuntur: quia intuitivè vident Deum, qui eſt objectum beatificum; quia ardenter amant Deum, qui eſt bonum infinitum; & quia ex tali viſione & amore ineffabile iu corda eorum fluit gaudium.

O N. N. ambiamus in cælo beari cùm Sanctis: *Concupiſcamus in atria Domini, crebrò ſuſpiremus illuc* Optemus intrare in civitatem ſanctam Jeruſalem, & illic cum Sanctis beari. Hoc deſideremus, non otioſo, ſed efficaci deſiderio; quo ad facienda quę ſalutis ſunt, alliciamur.

s. Ber. ſer de obed.

Nullus eſt qui æternæ beatitudinis quodam deſiderio non cieatur; omnes cum Sanctis in cælo beari cuperent; ſed in paucis efficax eſt illud deſiderium, & pauci exempla Sanctorum imitari, idque facere volunt, quo acquiritur cælum: *Beati omnes eſſe volunt; ſed hoc pauci volunt, ſine quo non pervenitur ad illud, quod omnes volunt.* Sed ut acquiratur æterna beatitudo, hoc faciendum ſine quo ad illam non pervenitur.

s. Aug. in pſ. 118

Ut quis cæleſtem beatitudinem obtineat, piè vivere debet in hoc mundo; hæc eſt via qua ad cælum itur, & ideò tenenda; *Quærenda eſt gloria Dei per vias ejus; nam quomodo alioquin eò pervenitur, ſi via qua eò ducit, non teneatur?* Piè ergo vivite, & æternam beatitudinem obtinebitis. *Amen.*

D. Greg. lib. 16. Mol. 41.

DE SANTO.

MARTINO EPISCOPO.

CONCIO UNICA.

Obſecro vos ego vinctus in Domino, ut dignè ambuletis vocatione, qua vocati eſtis.
Epheſ. 4. 1.

Sanctiſſimi Pontificis Martini actus & vitam Severus Sulpitius, inſignis Orator ita ſuo nobilitavit eloquio, ut hiſtoriam ejus non ſolùm ſincerè delineaverit: verùm & Rhetoricis legibus multipliciter exornaverit. Nec propterà credendum, quòd meritorum eximii hujus Antiſtitis attigerit terminos, cùm fateri non dedignetur, omnia in Martino eſſe majora, ac ita ſublimia, ut mente concipi nequeant; *Omnia majora in Martino ſunt, quàm ut verbis concipi queant.* Unde de ſancto Pontifice Martino, ſicut & de Joſue, dici poteſt, quòd fuerit *par ſolis*. Quia ſicut in ſole omnia magna, & mirabilia ſunt; ita & in Martino morum innocentia, puritas virginalis mundi contemptus, erga pauperes miſericordia, fuga dignitatum, crucis amor, fiducia in Deum, in proximum charitas, cęleſtium contemplatio, omnia denique magna & portentoſa extitere. Quod patebit, cùm enim in omni ſtatu ad quem vocatus eſt, dignè ambulaſſe oſtenderimus: *Dignè ambuletis vocatione qua vocati eſtis*, &c. *Ave.*

Tert. lib. de jeju. c. 2.

Martinus, dùm eſſet juvenis, militiæ ſæculari nomen dedit: major factus, ſæculo valedixit, & ſumpto Monachi habitu, ſolitariam vitam duxit, à qua tandem urbis Turonenſis civesillum ſancta frande, & pia arte eduxerunt, eumque invitum ad Turonenſem Epiſcopatum ſublimarunt. Unde qui totam ſanctiſſimi hujus Antiſtis vitam ſedulò luſtrabit, eum primò militem, deinde Monachum, ac tandem Epiſcopum extitiſſe adnotabit.

Ecce tres diverſi ſtatus, ad quos vocatus eſt, & in quibus digniſſimè ambulavit Martinus. Ut enim ait Doctor Seraphicus; *Martinus bonus fuit in ſtatu militari, melior in habitu monachali, & optimus in Cathedra Pontificali.* Santiſſimum hunc virum in triplici hoc contemplemur ſtatu; militis, ſcilicèt, Monachi, & Pontificis, ut videamus, 1. Virtutes illius militis, 2. Sanctitatem

S. Bonav. ſer. de s. Mart.

tatem hujus Monachi. 3. Perfectionem hujus Epiſcopi. En tres hujus concionis partes, quibus conſtabit, ſanctum Martinum dignè ambulaſſe in omni ſtatu ad quem vocatus eſt; *Dignè ambuletis vocatione, qua vocati eſtis*.

I. PARS. *Virtutes Sancti Martini in ſtatu militis*.

Militia ſæcularis non eſt virtutis Schola; militum enim caſtrenſium vita vitiis multi fœdari ſolet, & rariſſimè Chriſtianis virtutibus decoratur. *Nam nulla fides, pietaſque viris, qui caſtra ſequuntur*. At Martinus qui cum aliis militibus miles fuit; ab aliis vita & moribus longè fuit alienus: non enim torrentem vitiorum ſecutus eſt, ſed virtutibus multis claruit. Et præcipuè. 1. Miſericordia erga pauperes. 2. Caſtitate in corpore ſuo: 3. Fiducia in Deum.

1. Nil in bello uſitatiùs, quàm cuncta obvia rapere. Ibi quiſque jus habere putat in proximi bona: ibi à multis ut virtutes prædicantur rapina & furtum: iſque majorem gloriam ſibi conciliaſſe credit, qui plures ruſticos, plebejos & pauperes bonis temporalibus, & ipſius veſtibus ſpoliavit. At tantum abeſt, quòd Martinus aliorum auferret bona; quin contrà propria effundebat, & in pauperes ita ſe beneficum, & miſericordem exhibebat, ut de ipſo, ſicut de Stephano, dici debeat, quòd *charitatem pro armis habebat*. Fulgent. Ser. de s. Steph.

Innata eſſe videbatur Martino adhuc militi in pauperes miſericordia; eos videre non poterat, quin eis, omnibus modis ſibi poſſibilibus, ſubvenire conaretur. Manum ſuam libenter extendebat ad pauperem: & ut alia taceam charitatis & miſericordiæ beneficia, quæ à Martino adhuc milite pauperes receperunt, unicum nunc recenſebo, famoſum ſcilicet illum charitatis actum, quo chlamyde ſua in duas diſpertita partes, una ſibi reſervata, alteram pauperi miſericorditer dedit.

Martinus nondum ad monaſticam diſciplinam fuerat eruditus, ſed militiam ſecutus erat armatam: non in clauſtris adoleverat, ſed in caſtris, nondum ſub ſancto Hilario profecerat; ſed ſub Conſtantino Rege, & Juliano Cæſare utroque nequiſſimo, & perditiſſimo, militarat. Et tamen ſub talibus agens. Principibus, tanta ejus charitas, tanta ejus miſericordia fuit, ut pauperi nudo dimidiam chlamydis partem dederit, ſeque nudato, nudum Chriſti pauperem operuerit. Qui charitatis actus ita Deo placuit, ut Martinus Criſtum videre meruerit, dimidia illa chlamyde, quam pauperi dederat, indutum, ipſumque coram Angelis laudantem, & dicentem. *Martinus adhuc Catechumenus hac me veſte contexit*. Ecce militem, cujus magna in pauperes fuit miſericordia. *Sed magna etiam fuit hujus militis caſtitas*.

2. Duriſſima adversùs caſtitatem certamina patiuntur Chriſtiani, à quibus rarò victores exeunt. *Inter cætera Chriſtianorum certamina, duriora ſunt prælia caſtitatis, ubi quotidiana pugna, rara victoria*. Sed in caſtris creberrima ſunt hujuſmodi certamina, & rariſſima victoria: quia ibi milites plerumque non vincere, ſed vinci volunt: quærentes quo venereis voluptatibus indulgeant, & pravo carnis appetitui ſatisfaciant. Quod potiſſimùm verum eſſe comprobatur de caſtris, in quibus militabat Martinus: ibi enim milites ſub impuris Ducibus de caſtitate non curabant, & tam horrenda adversùs mirandam hanc virtutẽ patrabant crimina, ut ea enarrare puderet. At ſanctus Martinus in mediis caſtris de carnis triumphavit illecebris, & inter impudicos milites caſtitatem illæſam cuſtodivit. Aug. ſerm. 15 r. de tem.

Sicut margaritæ in medio maris exiſtentes, ſalſedinem ejus nullo modo participant; ita Martinus in medio impudicorum militum vivens, nulla unquam impudicitiæ macula fœdatus fuit: ſed toto vitæ ſuæ tempore virginalem puritatem illibatam ſervavit: ut enim ait Doctor Seraphicus, *tantam puritatem* (virginalem ſcilicet) *habuit Martinus, ut Regis per innocentiam poſſet placere conſpectui, cujus conturbenium diligebat*. S. Bonav. ſer. de s. Mart. D. Bonavenruræ accinit Severus Sulpitius, qui virginalem S. Martini caſtitatem extollens & prædicans, ait, quòd fuerit *vitro purior, & lacte candidior*; quòdque virginalem hanc puritatem uſque ad mortem perfectè ſervaverit; & ideò cæleſtes Spiritus, quibus cognata eſt virginitas, ei poſt mortem obviam venerint. *Quia Angelis cognata eſt virginitas, ideò cæli cives in ejus tranſitu ei obviàm venerunt*. Miramini Martini, adhuc militis, puritatem: *ſed & miramini magnam ejus fiduciam in Deum*.

3. Milites ferè omnes confidunt in virtute ſua, in robore ſuo, in dexteritate & experientia ſua: non autem in Domino, à quo habent, quidquid habent, & ſine cujus auxilio, non ſolùm bellare, ſed nec digitum movere valent. At Martinus non in Principibus, in quibus non eſt ſalus, non in armis & equis, non in virtute & robore ſuo; ſed in Domino confidens, gravia quæque impavidus obibat pericula; & ubi pavebāt ſtrenui

nui quique milites, ille abjecta quavis formidine, conſtans & ſecurus ſtabat. Imò & cum Propheta dicebat. *Si conſiſtant adversùm me caſtra, non timebit cor meum*.

Hoc præcipuè dixit vir ſanctus, cùm militiæ ſæculari valedicere voluit, ut in ſolitudinem ſecederet. Cùm enim ſanctum ſuum propoſitum manifeſtaſſet; Dux exercitus ſub quo militabat, arbitratus eſt, talia meditari Martinum, non tam ex dura Deo in ſerviendi intentione, quàm ex timore cadendi in prælio; quare Martinus, ut probaret, ſe non ex formidine, ſed ex puro Deo inſerviendi deſiderio talia cogitare, exercitus Ducem adivit: ac ſancta in Deum fiducia roboratus, ab eo facultatem petiit, hoſtium exercitui ſe opponendi, promittens, quòd ſolus ſine armis, & ſine clypeo, impavidus cuneos eorum penetraret. *Ego ſigno crucis; non clypeo protectus, aut galea, hoſtium cuneos penetrabo ſecurus*. O magnam hujus militis in Deum fiduciam!

Non ſatis laudari & prædicari poteſt miranda ſancti Dominici in Deum fiducia: quæ tanta extitit, ut Chriſti crucifixi imaginem dextra gerens, formidando Albigenſium, qui minas & cædes ſpirabant, exercitui impavidus ſeſe oppoſuerit. Enſibus & ſagittis adversùs Chriſtianos armati incedebant hi hæretici, nilque magis in votis habebant, quàm Dominicum, & omnes Catholicæ Religionis ſectatores interficere, Dominicus autem feritatem, crudelitatem, & arma eorum non timens, ſola Chriſti crucifixi imagine armatus, à fronte exercitus eorum ſtabat, eiſque generosè doctrinam Evangelicam prædicabat. O quàm magna hæc fuit ſancti illius viri in Deum fiducia! ſed quid, meo quidem judicio, maius in Martino video; quia cùm adhuc eſſet juvenis, & miles; ſolo crucis ſigno munitus, non ſolùm à fronte formidandi exercitus ſtare; ſed etiam hoſtium cuneos penetrare promittit. Ecce mirandas Martini ut militis, virtutes. *Videamus nunc Martini ut Monachi, ſanctitatem*.

2 PARS. *Sanctitas beati Martini in ſtatu Monachi*.

Mundo ſimul & armis valedixit Martinus: ac in ſolitudinem ſecedens, vitam ſuſcepit monaſticam, tantaque ejus in hoc ſtatu fuit ſanctitas, ut ab omnibus, tanquam omnis virtutis ſpeculum & exemplar haberetur. Sanctitas autem ejus in ſtatu Monachi fuit. 1. In humilitate fundata. 2. Mortificationibus illuſtrata. 3. Miraculis comprobata.

1. Omnibus notum eſt, humilitatem eſſe ſanctitatis fundamentum; omnemque penitùs ruere ſanctitatem, ſi in humilitate non fuerit fundata; ſed omnibus etiam notum eſt, quòd hoc ſanctitatis fundamentum poſuerit Martinus, antequam Monachus fieret. Quia licèt à parentibus nobilibus, apud Imperatorem potentibus, & in re militari florentibus originem duceret: licèt etiam Tribuni, ſeu, Ducis mille militum munus, quo Pater ejus fungebatur, obtinere potuiſſet: contempta tamen mundana hac dignitate, humili functus eſt officio militis. Cùmque variis ſtipari potuiſſet domeſticis, unico uſu eſt ſervo; cui ipſo alternatim inſervivit, ſervique ſervus fieri voluit. Sciebat Martinus quòd Filius Hominis non venerat *miniſtrari ſed miniſtrare*; quare ut Chriſtum imitaretur, *ſubjecto ſibi famulo ſe humilitate ſubjecit*, inquit ſanctus Bonaventura. Et ut ait ſanctus Vincentius Ferrerius, Martinus ita ſervo inſervivit, *ut ei plerumque calceamenta detraheret, & ipſa detergeret*. Matth. 20.

O mirandam Martini adhuc militis humilitatem! Sed cùm ad Monachi ſtatum advolavit, altiùs ſibi fodit humilitatis fundamentum, ſuamque ſanctitatem in majori humilitate fundavit. Tunc enim ab hominum conſortio ſeceſſit, quaſi indignus eſſet cum iis verſari; & cùm quandoque inter eos verſari cogebatur, altioris humilitatis radios emittebat: erat enim *veſte ſordidus, crine incultus, facie deſpicabilis*. Talem hunc Monachum venerabantur, quotquot eum agnoſcebant: ſed eo ſe viliorem reputabat, quò ab aliis majori honore dignus cenſebatur: *Cùm Martinus in oculis omnium honorabilis eſſet, ipſe ſibimet habebatur vilis*. S. Bern. Lect. poſt.

Eum tanto honore dignum cenſuerunt cives Turonenſes, ut mortuo ſuo Epiſcopo, eum ad Epiſcopalem cathedram evehere voluerint: ſed humilis Martinus hac dignitate ſe penitùs indignum reputabat: vocabant eum ad excelſa, & ipſe ad ima deſcendebat: eum Epiſcopatu digniſſimum eſſe clamabant omnes, & ipſe eo ſe indignum exiſtimabat: ad ſublimem hanc dignitatem eum vocabant omnes, & ipſe ad illam evehi renuebat. Sicut Moyſes, cùm eum Deus Principem populi Iſrael conſtituere voluit, ab hoc munere obeundo ſe excuſavit: ita Martinus præ humilitate ad Pontificales infulas evehi omnibus quibus potuit modis refugit. Nec à ſuo Monaſterio erui unquam potuit, ut ad Epiſcopalem cathedram exaltaretur; donec civis quidam Turonenſis, ſimulata gravi uxoris ſuæ infirmitate, ad ejus genua provolutus, ab eo obtinuit, Exod. 3.

ut è

ut è ſuo egrederetur Monaſterio. Qua arte extra cellam adductus, ad civitatem Turonenſem deinde ductus eſt; ubi ad ſedem Epiſcopalem fuit ſublimatus, licèt invitus. Ecce Monacbum humilimum, cujus ſanctitas in humilitate eſt verè fundata: *ac etiam mortificationibus illuſtrata.*

2. Sanctitatem coram hominibus nil ita commendabilem, illuſtrem, & portentoſam efficit, ut mortificationes extraordinariæ, & pœuitentiæ inſolitæ, quibus adhærent viri ſancti, nec enim aliquem ex illuſtribus iis pœnitentibus videre poteſt populus, quin ſtatim eum ut ſanctiſſimum iudicet, & proclamet. Hanc quidem populi auram non ambiebat Martinus, ſed ſuperno afflatu ſpiritus, mox ut ſolitudinem eſt ingreſſus, arctis jejuniis, vigiliis multis, & omni mortificationum genere corpus ſuum cruciavit, hiſque pænitentiis & mortificationibus ſanctitas ejus ita famoſa facta eſt, ut ſanctitatis ejus fama undique volaverit.

Martini quidem ſanctitas omnibus erat ſtipata virtutibus, omnibuſque numeris completa, ſed illam illuſtrem, & apud homines commendabilem fecerunt inſolitæ mortificationes, & durus ejus vivendi modus, quem ſic deſcribit ſanctus Vincentius Ferrerius. *Martinus, licèt aliis eſſet pius,* Serm de s Mart. *ſibi erat crudelis, in tantum, quòd mirum erat, quomodò poterat vivere. Reſignata militia, poſuit ſe cum Eremitis, inter quos faciebat aſperitates magnas. Primò in lecto, ſtricte; cujus pluma erant cineres, linteamina cilicium, cervicale lapis, nihilque præter tunicam & cilicium induebat. Ejus victus quotidianus erat panis & aqua, &c.* Elegantioribus verbis de ſancti illius viri mortificationibus ait Severus Sulpitius, quòd *pernox in orationibus & vigiliis; fatiſcentes artus ſpiritui ſervire cogebat, in cinere & cilicio deinde recubabat. Et cùm à Diſcipulis rogaretur, ut ſaltem vilia ſibi ſineret ſtramenta ſupponi. Non decet, inquit, filii, Chriſtianum, niſi in cruce mori.* Ita tandem graves, crebræ, & perennes extitere mortificationes, quibus adhæſit, ut vita ejus in monaſterio continuum martyrium fuiſſe videatur. Ecce Monachum, cujus ſanctitas mortificationibus verè fuit illuſtrata, *ac etiam miraculis comprobata.*

3. De ſancta Paula præclarè dixit S. Hieronymus, quod cùm Romæ commoraretur, à ſolis Romanis civibus agnoſceretur, ſed tunc toti notam fuiſſe Orbi, cùm in Bethelehem ſe recepit, ut ibi lateret; S. Hiero. L. 3. Ep. 8. *Romæ habitantem nullus extra Romam noverat, latentem in Bethlehem Barbara, & Romana terra miratur.* Similem in modum, quam diu in caſtris remanſit ſanctus Martinus, à ſolis militibus nota fuit ejus ſanctitas, ſed cùm à caſtris recedens, in ſolitudinem ſe receperit, ut ibi lateret, Deus ſanctitatem ejus toti terrarum orbi manifeſtavit, & miraculis multis probavit. Tacebat ille, latere quærebat, ſed ut de ſancto Hilarione loquitur ſanctus Hieronymus. *Tacente lingua, miracula loquebantur,* Ibid. Epi. 2. dum enim ille ſileret, miracula quæ operabatur, in illius favorem loquebantur, & eximiam ejus ſanctitatem prædicabant.

Martinum hominem in miraculis divitem vocat ſanctus Bernardus, *Dives eſt ille Martinus, dives in meritis, dives in miraculis,* ser. de s. Matt. multaque deinde ab eo facta recenſens miracula, ait; Suſcitavit Martinus tres mortuos, quot nimirùm Salvatorem legerat ſuſcitaſſe. Reddidit viſum cæcis, ſurdis auditum, mutis loquelam, claudis greſſum, aridis ſoſpitatem. Evaſit divina virtute pericula, proprii corporis obice flammas repulit, immanem ſacrilegæ machinæ molem columna è cælo deſcendente proſtravit, leproſum mundavit oſculo, curavit oleo paralyticum, dæmones vicit, Angelos vidit, futura prævidit.

Verum eſt, quòd hæc omnia miracula non operatus ſit Martinus, cùm adhuc eſſet Monachus: tunc tamen duos mortuos ſuſcitavit & multa alia miracula fecit, quæ tanquam tot linguæ fuerunt, quæ omnibus populis annuntiarunt, Martinum eſſe virum ſanctiſſimum; cùm enim ſupra corpus mortui viri, adhuc cathecumeni, ſicut alter Eliſæus, ſe extendens, *inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vitæ,* Gen. 2. illumque a mortuis excitavit: quid aliud illud miraculum, quàm lingua quæ Martinum Monachum magna ſanctitate præditum eſſe manifeſtat: Cùm nobilis cujuſdam viri famulum, qui ſuſpendio perierat, ad vitam revocavit, quid aliud illud miraculum, quàm lingua, quæ pro Martino loquitur, & quæ hujus Monachi ſanctitatem propalat. Pro Martino tandem loquebantur omnia miracula quæ faciebat, quia omnia ſanctitatem illius probabant, & populis manifeſtabant. Ecce ſanctitatem Martini, adhuc Monachi, in humilitate perfectè fundatam, mortificationibus illuſtratam, & miraculis comprobatam. *Videamus nunc perfectionem ſancti Martini in ſtatu Pontificis.*

II. PARS.

Perfectio S. Martini in ſtatu Pontificis.

Hominis in hoc mundo perfectio in charitate conſiſtit, qui enim benè Deum amat, amat & proximum, pro Dei amo-

amore ſe humiliat, multa pro ejus gloria libenter patitur, & omnes alias virtutes ex animo ſectatur: quare ut Martini in ſtatu Epiſcopi perfectionem manifeſtem, de charitate ejus ſolummodo loquar, dicamque ſanctum hunc Epiſcopum habuiſſe 1. Charitatem beneficam; 2. Charitatem patientem. 3. Charitatem ſervidam.

1. Amor eſt ſui diffuſivus, & qui benè Deum amat, non quærit quæ ſua ſunt: ſed in omnes, & præcipuè erga pauperes, quos ut Chriſti membra reſpicit, ſe liberalem, & beneficum exhibet. A liberali, & bene-
Tob.7 fica hac charitate plurimùm in ſacris paginis commendatur Tobias, qui pauperes vocabat ad prandium, afflictos conſolabatur eloquio, & mortuos ſepeliri curabat. Sed & eadem charitate præditus fuit S. Martinus, *qui ſtudebat aſſiſtere laborantibus, opem*
S.Bona. ibid *ferre miſeris, alere egenos, veſtire nudos, nihilque ſibi prater quotidianum victum reſervabat.* Proventus ſuos in emendis ſuperfluis, & ſuperbis veſtibus, in lautis, & magnificis conviviis, in ludis, venationibus, vanitatibus, & mundi oblectamentis non diſſipabat; ſed omnia ſua pauperibus, viduis, orphanis, captivis, xenodochiis, & Eccleſiæ diſtribuebat. Ac, ut cenſet ſanctus
Ubi ſup. Vicentius Ferrerius, *Martinus pro ſua perſona de redditibus Epiſcopatus non expendebat decem florenos in anno, catera autem dabat Eccleſiis, & pauperibus.*

Aſſerit Chriſtus, quòd tanquam ſibi præſtita acceptet beneficia quæ pauperibus im-
Matt.25. pertimur; *Quod uni ex minimis meis feciſtis, michi feciſtis.* Hoc & in ſemetipſo expertus erat Martinus, dum adhuc eſſet miles, cùm enim dimidiam clamydis partem pauperi dediſſet, proximè ſequenti nocte vidit cęlos apertos, & ibi Chriſtum hac veſtitum clamydis parte, Angelis dicentem, *Martinus, adhuc catechumenus; hac me veſte contexit.* Quare Martinus Pontifex factus, erga pauperes magis beneficus, & munificus fuit: Chriſtum enim in pauperibus inſpiciens, omnia ſua iis libenter erogabat: & ideò à Laurentio Juſtiniano vocatur *egenorum pater.* Eratque verè eorum pater, quia eos penuriam patientes alebat, eos nudos operiebat, omniaque veri patris officia eis impendebat. Miramini ſancti hujus Pontificis charitatem, quæ verè fuit benefica & liberalis. *Sed S. Martinus habuit etiam charitatem patientem.*

2. *Charitas patiens eſt*, nec benè Deum amat, qui pro ejus amore pati dedignatur.
D.Paul. Imò, inquit, Doctor Angelicus, qui benè amat, pro perſona amata *patitur magna, patitur multa, patitur diu.* Hac autem charitate patiente Deum amavit Martinus qui pro ejus amore innumera, eaque graviſſima, uſque ad ultimum vitæ terminum conſtanter pertulit. Taceo gravia multa, quæ à ſeipſo pro Dei amore paſſus eſt: *tùm* diris jejuniis, quibus corpus ſuum afflictavit: *tùm*, arctiſſima paupertate, cui ſe ſubdidit: *tùm*, laboribus plurimis, quos pro populi ſui ſalute exantlavit, alia enim & majora habemus patientiæ ſuæ argumenta. ſumpta ab his quæ ab invidis hæreticis, idololatris, & perverſis Chriſtianis perpeſſus eſt, quæ tot & tanta fuerunt, ut ratione illorum, Martinum, verum fuiſſe Martyrem, dicat ſanctus Bernardus. Cæterùm, inquit, perſecutiones, quas ſuſtinuit Martinus propter juſtitiam, longum eſt numerare. Quòmodò apud Julianum Auguſtum in civitate Wangiorum intrepidus, imò & illato terrore conſtantior, cuſtodiæ mancipatus eſt, ut inermis poſtero die opponeretur, quomodò circa Alpes ſub ſecuri, quam in verticem ejus latro vibrabat, ſecuriſſimus fuit, quomodò illum Mediolani Auxentius Arianus graviter inſectatus, multiſque appetitum injuriis, tandem de civitate exturbavit, quomodò & alibi adversùs Sacerdotum perfidias acerrimè pugnans, ſuppliciis fuit affectus, publicè virgis cæſus, inde quoque exire compulſus eſt, quomodò item in cujuſdam ſani everſione, cùm eum Gentilis quidam ſtricto gladio peteret, nudam cervicem præbuit percuſſuro, donec ille extollens ad ictum dexteram, cecidit reſupinus, quomodò alter eum cultro ferire voluit, ſed ferrum de manibus eius elapſum repentè diſparuit. *Pro quibus omnibus*, ait
Bernardus, *dubium non eſt, multipliciter* Bern. ſer de s. Matt
coronari Martinum, qui quidem, etſi non ſemel effectu conſummata paſſionis, toties tamen Martyr fuit affectu devotiſſima voluntatis.

Licèt D. Paulus ſerro Martyr occubuerit, eum etiam *Martyrem ſine ferro, ex ſola charitate morientem*, vocat Laurentius Juſti- Ubi ſup
nianus. Antequam ferro Martyr fieret, charitate Martyr fuit D. Paulus, quia ex nimia qua ardebat charitate, gravia pro Chriſti amore pertulit, pluribus ſe expoſuit mortis periculis, & pro ſalute fratrum mori
optavit. *Cupio impendi, & ſuperipendi pro* 1 Co.12
ſalute veſtra. Si autem Paulum hoc modo 15
charitate Martyrem dicamus. *Quomodò*, inquit Sanctus Laurentius Juſtinianus, *Martyrii gloriam Martinum non habere cenſendum eſt, qui flagrans amore martyrii, pro catholica fidei teſtificatione terrenorum Principum nec expavit potentiam; neque hareticorum ſavitia ceſſit, quin conſtanter veri-*

tatis

ratis propalaret regulam, eorumque confutaret errores? Magnum prorſus eſt hoc martyrii genus, ultrò ſe pro Chriſti honore dare periculis. Toties igitur martyrii promeruit palmam, quoties ſe inimicis fidei oppoſuit. Habuit ergo Martinus charitatem patientem, cùm tot & tanta pro Chriſto pertulerit, & perpeti ambierit. *Sed habuit etiam charitatem fervidam.*

3. Martinus jugi cogitatione ferebatur in Deum intendebat ſemper in eum, cui ſe devoverat, *ac oculis & manibus in cælum ſemper intentus, invictum ab oratione ſpiritum non relaxabat.* Ita ad Deum mens ejus erat attenta, ut nec cura Paſtorali, nec negotiorum multitudine, nec vitæ præſentis neceſſitatibus à Dei contemplatione averteretur. Ex aſſidua autem hac Dei cogitatione, & contemplatione exardeſcebat in corde ejus ignis charitatis, quo ita accendebatur, ut to-
Laur. Iuſt. ib. to Chriſtum diligeret affectu, *nec à Deo poſ-*
2.Cor.6 *ſet amore divelli.*

Fervida hac charitate exarſit Martinus, cùm ſicut alter Paulus, ſe exhibuit Dei miniſtrum *in tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtiis, in plagis in carceribus, in ſeditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis,* & in aliis multis, quæ pro Dei amore fecit, & paſſus eſt. Sed ferventem cordis ſui charitatem potiſſimùm manifeſtavit Sanctus Pontifex, cùm morti proximus, & in extremis poſitus, Deum alloquens, dixit; *Domine ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius, non recuſo laborem.* Hæc enim verba perpendens Bernardus, non ſatis admirari poteſt fervidam Martini, ſic loquentis charitatem, dicens; *ò verè ſanctiſſimam animam! ò inæſtimabilem charitatem!* Et reverà, ignita, & charitatis igne ſuccenſa ſunt hæc Martini verba, maximaque in his verbis apparet ejus in homines charitas, cùm pro illorum ſalute & conſolatione velit ipſe à cæleſti beatitudine retardari, à diu deſiderata beatorum ſpirituum ſocietate differri, & ab ipſo introitu gloriæ æternæ ad tempus revocari.

Licèt maxima & ardentiſſima ſit beatorum Angelorum in Deum charitas: dubitare tamen videtur ſanctus Bernardus, an tanta ardeant in Deum charitate, ut parati eſſent ad ipſi obtemperandum, ſi viſione beati-
Ib ſup. fica eos ad tempus privare vellet. Sic enim Angelos affatur. *Neſcio, an inveniatur in vobis quiſquam paratus in tale aliquando miniſterium mitti, in quo neceſſe habeat, non videre faciem Patris.* At tanta eſt Martini charitas ut cùm ei ſeſe offerat cæleſtis beatitudo mox poſſidenda, paratus ſit ab illa retardari, & ad labores multos, pro animarum ſalute perferendos, mitti: Deo dicens ſummo cum ſpiritus fervore; *Domine, ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius, non recuſo laborem.* O ardentiſſimam Martini charitatem.

Miramini Martinum, qui in omni ſtatu piiſſimè vixit, & ſemper ambulavit vocatione, qua vocatus fuit. Sed & eum imitamini dignè ambulantes vocatione, qua vocati eſtis. *Obſecro itaque vos ego vinctus in Domi-* Epheſ. 4.
no, ut dignè ambuletis vocatione, qua vocati eſtis.

Deus, cujus providentia in rerum diſpoſitione non fallitur, varios in hoc mundo voluit eſſe hominum ſtatus, in quibus omnibus quiſque ſalvari poteſt, modò media ſibi oblata ad ſanctè vivendum in ſtatu ad quem vocatus eſt, non reſpuat, & dignè ambulet vocatione, qua vocatus eſt. Non vult ſolùm Deus, ut illius, vel iſtius ſtatus homines ſalvi fiant, ſed ad quemcumque ſtatum vocati ſiot, *vult Deus omnes ſalvos fieri,* & in omni ſtatu ſalvi fieri poſſunt. Quare non dicat miles, ſi eſſem Sacerdos, piiſſimè viverem, non dicat mercator, ſi eſſem Carthuſianus, ſemper orationi inſiſterem, non dicat judex, ſi eſſem Eremita, nulli injuriam facerem, non dicat Princeps, ſi eſſem Ordinis Minimorum Religioſus, humilitati penitùs incumberem. Sed miles, mercator, judex, & Princeps dignè ambulent vocatione qua vocati ſunt, & quiſque in ſtatu ad quem vocatus eſt, animam ſuam ſalvare conetur.

Hoc certum habete, quòd ſtatus non damnat homines, ſed ideò damnantur homines, quia in ſtatu ad quem vocati ſunt, rectè vivere, & vocatione qua vocati ſunt, ambulare nolunt, in quolibet enim ſtatu quiſque ſalvari poteſt, ſi velit. Heu! nonne aliqui milites ſalvi fiunt? Nonne mercatores aliqui æternam conſequuntur beatitudinem? Nonne ex judicibus aliqui inter Sanctos annumerantur? Nonne ex Principibus aliqui Catalogo Sanctorum adſcripti ſunt? Multi quidem milites, mercatores, judices, Principes, ac cujuſvis ſtatus & dignitatis homines jam felicitate fruuntur æterna. Quare ne reſpiciatis, quis ſit ſtatus, ad quem vocati eſtis, ſed in eo piè vivite, in eo dignè ambulate, imitamini illos veſtri ſtatus, veſtræque conditionis homines, qui chriſtianè vivunt, & fideliter Deo inſerviunt. Dignè tandem ambulate vocatione, qua vocati eſtis, ſicut ſanctus Martinus, & cum ipſo ad Regnum æternum pervenietis, in quo interminatam, ineffabilem, & in omni genere completam beatitudinem poſſidebitis. *Amen.*

DE

DE PRÆSENTATIONE B. V. MARIÆ CONCIO UNICA.

Surge, propera amica mea, & veni. Canticorum 2.

CUm Templi Dominum paritura, & Dei Templum futura eſſet Maria, nullibi aptiùs, & congruentiùs quàm in Templo commorari potuit: & ideò ad cor ejus loquens Spiritus Sanctus, nunc illi inſpirabat, ut parentes & paternam domum relinqueret; *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliviſcere populum tuum, & domum patris tui*: & nunc illi ſuggerebat, ut ſurgeret, properaret, ac citò ad Dei Templum veniret: *Surge, & propera amica mea, & veni*. Pſal. 44

Dominum ſibi intus loquentem audivit Virgo: & divinæ vocationi obtemperare cupiens; parentes enixè rogavit, ut ipſam jam triennem, ad templum adducerent, eamque ibi religioſè & liberaliter Deo offerrent. Cujus piis precibus annuentes Joachim & Anna, mox illam ad Templum duxerunt, ut quam à Domino acceperant, Domino redderent & conſecrarent.

Multi hodie contemplantur Virginem ſacram ſumma cum modeſtia à propria domo egredientem; greſſus illius dinumerant, & admirantur non pauci, dicentes: *Quàm pulchri ſunt greſſus tui, Filia principis?* Sed velim ſolùm, ut eam in Templo Jeroſolymitano conſideremus, ubi & à ſeipſa, & à parentibus Deo offertur. Hæc eſt tota ſolemnitatis hodiernæ cauſa, & hæc erit tota orationis iſtius materia, &c. *Ave*.

LIcèt Deus ſit ditiſſimus, noſtriſque nequaquam egeat bonis; noſtra tamen ei non diſplicent munera; imò & ei multum placent, & in teſtimonium ſupremi ejus in nos dominii, noſmetipſos, necnon alia munera illi offeramus.

Hoc Dei ingenium non ignorabant Joachim & Anna; hoc ſciebat & Maria: quare ad templum Jeroſolymitanum hodie accedunt, & non ſolùm ut ibi adorent in ſpiritu & veritate; ſed etiam ut Deo munus pretioſiſſimum, ſanctiſſimum & digniſſimum offerant. Hoc munus, eſt Maria, quę Deo offertur a parentibus, & a ſe ipſa, *Offertur* à parentibus, ſingulari cum pietate & devotione; *Offertur* à ſemetipſa, ardentiſſimo cum zelo & amore. *Offertur* Maria à parentibus: hinc diſcant parentes, filios ſuos Deo offerre: *Offertur* à ſeipſa; hinc diſcant filii ſemetipſos offerre Deo. Videamus: 1. Pietatem & devotionem parentum Mariæ, qui eam Deo offerunt. 2. Zelum & amorem Mariæ, quæ ſemetipſam Deo offert. *Oblatio* Joachim & Annæ, qui Mariam Deo offerunt; *Oblatio* Mariæ, quæ ſeipſam Deo offert; en duas hujus concionis partes.

Oblatio Joachim & Annæ, qui Mariam Deo offerunt. I. PARS

MUlti ex conjugatis, cùm prole carent, anguntur interiùs, gemunt, votiſque multis à Deo filios poſtulant, dicentes; *Da mihi liberos, alioquin moriar*. Sed ò infandam multorum hominum ingratitudinem: Gen. 30 qui cùm pueros obtinuerint, eos non Deo, ſed mundo, & vanitati & voluptati conſecrant.

Ingratis hiſce parentibus nequaquam ſimiles fuerunt Joachim & Anna, qui ſummo pietatis affectu Deo obtulerunt Mariam. 1. Licèt unica eorum filia eſſet; 2. Licèt perfectiſſima eſſet; 3. Licèt ab iis ſupra modum dilecta eſſet.

1. Unica Joachimi, & Annæ filia fuit Maria, quam precibus, votis, jejuniis, & lacrymis multis à Deo obtinuerſit. Hæc fuit unica, hęc immaculata columba, quam ſterilis Cant. 6 Annæ venter in lucem edidit: *Una eſt columba mea*. Maria, ut ait Euthymius, quę unigeniti Filii Dei Mater futura erat, fuit etiam unigenita: *Unigenita erat Dei Mater*. Licèt autem unica Joachimi & Euthi. in c. 19. Joan. Annæ proles Maria fuerit: eam tamen tertio ab ejus nativitatis anno ad Templum pii parentes adduxerunt, eamque ibi Deo in obſequium perpetuum conſecrarunt.

Non diù in paterna domo manſit Virgo; ſed veluti nobiliſſima arbor, in ſolum pinguius, id eſt in templum eſt translata: *Ad Templum adducitur Virgo, & in Domo Dei plantata inſtar olivæ frugiferæ, virtutum omnium domicilium efficitur*. S. Damaſ. lib. 4. fid. c. 15 Non dixerunt pii beatiſſimæ Virginis parentes; unica nobis eſt filia, & ideò ut ab unica nobis diſcedat, non convenit. Non dixerunt: cùm unica nobis ſit filia, non in templo, ſed in domo noſtra educetur neceſſe eſt. Non dixerunt; cùm ſit unica filia noſtra, eam juxta mundi, & vanitatis leges educabimus. Tanta enim eorum extitit pietas, tantuſque zelus, ut nequaquam cunctati ſint: eam vix triennem, magna cum lætitia & celeritate Deo obtulerint: *Anna haud cunctata eſt eam ad Templum adducere, ac*

Deo

Digitized by Google

Deo reddere, & promiſſum præſtare. Cunctantur perſæpè parentes, cùm de conſecrandis Deo filiis agitur. Imò, ſi unica eis ſit proles; eam Deo in Religione probata, vel pia aliqua Congregatione offerre renuunt: ſed Joachim & Anna non cunctantur, cùm de offerenda Deo unica filia agitur; eam enim generosè, hilariter, & abſque ulla cunctatione in templo conſecrant, ut ibi ſimul cum aliis ſanctis Virginibus toto vitæ ſuæ tempore Deo inſerviat. Miramini Joachim & Annam, qui jucundo animo Mariam Deo offerunt; licèt unica eorum eſſet filia: *ac etiam licèt perfectiſſima eſſet* D. Greg. Nyſſeor. de nat. Chriſt.

2. Quàm perfecta fuerit Maria docet nos Spiritus ſanctus, de ea dicens. *Una eſt perfecta mea.* Maria enim *una eſt perfecta:* quia ipſa una & ſola omnes aliarum creaturarum perfectiones poſſidet. Vel etiam Maria, *una eſt perfecta:* quia tantæ, tamque eminentes ſunt ejus perfectiones; ut, ſicut ſtellæ in conſpectu ſolis non apparent, & quaſi non ſunt: ita & aliorum Sanctorum perfectiones, ſi cum Mariæ perfectionibus conferantur, quaſi nihilum ſunt, & ipſa ſola perfecta eſſe videtur. Vel tandem Mariam Deus perfectam ſuam vocat: *Una eſt perfecta mea:* quia eam omni perfectionum genere replevit: cùm enim eam Deus ab æterno in filii ſui matrem elegerit, eam in tempore, omnibus perfectionibus infinitè huic dignitati convenientibus adornavit. Unde dicunt nonnulli, menſuram perfectionum Mariæ, ex Dei potentia eſſe ſumendam; ex hoc namque quod Deus Mariam in matrem filii ſui elegit, optimè infertur, quòd, quantùm juxta ordinem ſapientiæ ſuæ potuit, eam privilegiis & perfectionibus ditavit. Cant. 6

Perfectiſſimam ergo fuiſſe Mariam nullus inficiabitur: ſed eam, licèt perfectiſſima, Deo pii parentes obtulerunt. Joachim & Anna non imitati ſunt ingratos illos parentes; qui quò perfectiores à Deo accepere filios, eò magis illos in Religione, vel in Eccleſia ei offerre renuunt; nec ei libenter offerunt, niſi corpore deformiores & ingenio hebetiores. Iſti ſimiles ſunt Caino, qui quæ in grege ejus deteriora erant, Deo ſacrificabat: at Joachim & Anna, Abelem imitantes, non ſolum quod in domo eorum, verùm & quod in toto Orbe pretioſius, & perfectius erat, Deo obtulerunt; nempè Mariam eorum filiam, qua nihil præſtantius mundus habebat, nec Deo offerre poterat. Unde ſic piis Mariæ parentibus congratulatur S. Joannes Damaſcenus: *ò per beatum Joachim & Annam, vobis omnis creatura obſtricta eſt: per vos enim donum omnium donorum præſtantiſſimum Creatori obtulit; nempè caſtam matrem, quæ ſola Creatore digna erat.* Joachim ergo & Anna Deo ſuam offerunt filiam, licèt ſummè perfectam; *ac etiam licèt ſummè dilectam.* Damaſ. Orat. de nat. Vir.

3. Vix concipi poſſet, quanto amoris affectu Mariam proſequerentur Joachim & Anna. Eam à Deo precibus & fletibus multis impetrarant; eam, cùm jam ætate provecti eſſent, pepererant; illam, ſoluto ſterilitatis vinculo, miraculosè genuerant; unica hæc eorum erat filia, cujus pulchritudinem Sol & Luna mirabantur, & cujus præcelſæ perfectiones Angelos in admirationem rapiebant: his & aliis multis rationibus commoti pii parentes, filiam ſuam ſummo affectu diligebant. Nunquam filium ſuum Abſalon ita dilexit David; nunquam Iſaac ſuum Eſau, nec Iſrael ſuum Joſephum tantum amavit, quantum Mariam filiam ſuam amabant Joachim & Anna.

Summè amabilis erat Virgo, & ſummè à parentibus amabatur, eam tamen, licèt ſummè dilectam, jucundè, & hilariter Deo obtulerunt. Non imitati ſunt Joachim & Anna improbos illos parentes, qui quos oderunt filios & filias, minis & flagellis, vi & metu, aliiſque illicitis modis ad ſtatum Religionis capeſſendum cogunt, & qui contrà, quos ex naturali propenſione amant filios, à Religionis propoſito deterrent, ac ne mundo valedicant prohibent. Miſeri hiſce parentibus totaliter diſſimiles fuere Joachim & Anna; licèt enim Mariam ſummo affectu diligerent, eam tamen voluntariè, libenter, & hilariter Deo obtulerunt.

Magna inter Annam Mariæ, & Annam Samuelis matris fuit ſimilitudo; utraque enim erat nupta, utraque ſterilis, utraque ob ſterelitatem afflicta; Templo utraque quàm frequentiſſimè inerat, utraque precibus multis prolem a Deo petiit; deſiderii ſui finem utraque obtinuit & utraque fetum quem peperit, Deo in Templo religiosè obtulit, atque ſacravit. Sed in prolis amore ſpecialiter ſimiles fuere hæ duæ ſanctæ mulieres. Anna enim Samuelis mater filium ſuum dilexit veluti propria viſcera; & ideò dixit Chryſoſtomus, eam ſua immolaſſe viſcera, cùm filium ſuum Deo obtulit; *Suorum viſcerum facta eſt immolatrix.* Eodem prorſus modo Joachim & Anna ſuam diligebant filiam, eam veluti propria viſcera amabant, nihilominus eam ita ſolemniter, & hilariter Deo obtulerunt in Templo; ut ad hanc oblationem Sacerdotes, Virgines, cognatos & amicos multos Chryſ. Hom. de Anna. 20.

cou-

convocaverint; non ſolùm ut ſacræ huic adſtarent cęremonię, verùm & ut ipſis congratularentur, eò quòd filiam ſuam, non terreno, ſed cęleſti Regi conſecrarent: ſic enim Annam Deiparæ matrem loquentem inducit ſanctus Germanus, Conſtantinopolitanus Antiſtes: *Virginum catervas coegi cum* a Grego. Ser. de Præſen. Virg.
lampadibus, & convocavi Sacerdotes, congregavi cognatos meos, omnibus dicens: Congratulamini mihi, quod hodie mater, & productrix effecta ſum, non Regi terreno meam offerens filiam, ſed Deo cæleſti.

Ecce piam & religioſam à Joachimo & Anna factam oblationem, ex qua diſcere debent parentes, filios ſuos, etſi unicos, etſi perfectiſſimos, & ſummè dilectos, non mundo, & vanitati; ſed Deo optimo, maximo, ab ipſa infantia offerre.

Meminerint parentes, ſatanam eſſe draconem illum tartareum, quem vidit Joannes, apertis faucibus expectantem partum mulieris, ut continuò illum devoraret: antequam enim pariantur pueri, expectat dęmon partum illorum; ut quàm citiùs poterit, eos ad peccatum alliciat & devoret: quare ſumma ſolicitudine invigilare debent parentes, ut filios ſuos adhuc tenellos, dęmoni, mundo, & vanitati ſubtrahant, ac Dei obſequio totaliter mancipent. Nec dicant parentes; unicus nobis eſt puer, iſque ita perfectus, & à nobis ita dilectus, ut ejus propenſionibus, licèt pravis & malignis, nullatenùs contraire audiamus. O parentes, ſi unicus vobis eſt filius, iſque perfectiſſimus; eum diligere debetis; ſi autem illum verè diligatis, Dei obſequio eum dedicabitis inſtar Joachimi & Annæ qui Mariam filiam ſuam unicam, & ſummè dilectam, Deo ab ipſa infantia generosè, & hilariter obtulerunt. Ecce oblationem Joachimi & Annæ: *Oblationem Mariæ nunc perpendamus.*

II. PARS. *Oblatio Mariæ, quæ ſeipſam Deo offert.*

Triplex ſanctiſſimæ Virginis Marię fuit præſentatio *Prima* ab æterno; cùm menti Patris æterni præſens facta eſt, & ab eo in unigeniti Filii ſui Matrem electa *Secunda*, fuit ab inſtanti conceptionis ejus; ex tunc enim ſemetipſam obtulit & exhibuit hoſtiam viventem, ſanctam, Deo placentem. *Tertia*, eſt præſentatio hodierna in templo; ubi Deo oblationem ſui facit promptam, integram, irrevocabilem. 1. *Promptam*; quia dat ſe citò. 2. *Integram* quia dat ſe totaliter. 3. *Irrevocabilem*, quia dat ſe pro ſemper.

1. Non Arietem, non Vitulum, non Margaritas, non Aromata, vel auri talenta, ſed ſemetipſam Deo hodie offert Virgo Maria, quæ licèt tribus ſolummodò annis ſit nata, perfectam Deo ſui oblationem facit. Sciebat Virgo, quòd *qui citò dat, bis dat*, ſciebat etiam; quòd non benè vult, qui Sen. L. 1. de Benef. c. 1.
tardè vult, & quòd *tardè velle, nolentis eſt*: quare ab ipſa infantia ſeipſam Deo ſolemniter obtulit, & dedit. Centum & viginti annos compleverat Abraham, cùm filium ſuum Iſaac Deo obtulit; at triennis tantùm erat Maria, cùm ſeipſam Deo ſolemni pompa conſecravit. Ab inſtanti quo corpori beatiſſimæ Virginis infuſa fuit anima, mens illius cæleſti lumine fuit illuſtrata; & ex tunc ad cor ejus loqui cœpit Spiritus ſanctus, ex tunc eam ad ſolemnem ſui ipſius oblationem in Templo Jeroſolymitano faciendam invitavit dicens in corde illius. *Veni columba mea*, veni ad Templum Domini: ut ibi in perpetuum obſequium te Deo offeras, quamptimùm autem & abſque ulla dilatinne ad Templum properavit Virgo, ibique Deo publicam ſui ipſius oblationem fecit.

Vidit Joannes beatiſſimam Virginem, Lunam ſub pedibus habentem, *Luna ſub pedibus ejus*. Lunam ſub pedibus habuit Apo. c. 12.
Maria, non ſolùm quia omnia ſublunaria contempſit, & quaſi pedibus calcavit, verùm & quia citiſſimè ſe Deo obtulit. Nullus planeta, ut adnotant Aſtrologi, ita promptè, & celeriter ſuum curſum peragit, ut Luna: ad idem enim unde moveri cœpit punctum redit Saturnus poſt annos triginta. Jupiter poſt duodecim, Mars poſt duos, Sol poſt trecentos ſexaginta quinque dies & aliquas horas, Mercurius & Venus idem ferè tempus inſumunt: at Luna viginti ſeptem diebus & aliquot horis curſum ſuum perficit. In hoc autem mundo omnes Sancti ad Deum cucurrerunt, alii citiùs, & alii tardiùs, ſed beatiſſima Virgo, tanquam Luna myſtica, alios omnes celeritate ſua vicit: ab inſtanti enim conceptionis ad Deum toto corde properavit. Deoque ſe obtulit, & cùm tertium a natevitate ſua annum complevit, externam & publicam ſui oblationem in Templo fecit.

Hæc fuit differentia inter corvum & columbam, quos ab arca dimiſit Noemus, quòd ad arcam non redierit corvus, & ad eam reverſa ſit columba. Ad Arcam non rediit corvus, quia fætidis cadaveribus vorandis incubuit: columba verò, quæ ſupra cadavera aquis ſupernatantia requieſcere noluit, reverſa eſt ad eum qui eam miſerat. *Reverſa eſt ad eum in Arcam.* Omnes penitùs homines tunc in hunc mun- Gen. 8.
dum à Deo mittuntur, cùm in mundo naſcun-

cuntur; ex his autem in hunc mundum à Deo miſſis hominibus multi fallacibus divitiis, vel turpibus delitiis inhærentes, ad Deum, à quo miſſi ſunt, non revertuntur; ſed Maria, veluti columba, ad Deum à quo miſſa eſt, quàm citiſſimè redit per promptam ſui oblationem: à primis enim vitæ ſuæ annis, cùm vix incedere poſſet, ad Templum læta properavit, ibi ſolemnem ſui oblationem fecit, palàmque ſe Deo obtulit, dicens. *Ego dilecto meo.*

Hominum multi à juventute illicitis ſe totos dedunt voluptatibus, dicuntque in corde ſuo *Ego voluptati*, alii divitiis comparandis inhiant, dicuntque: *Ego divitiis*; alii ad honores, & dignitates temporales aſſequendas anhelant, dicuntque: *Ego honoribus*. Sed Maria a primis vitæ ſuæ annis ad Templum ſe contulit, ibique coram Sacerdotibus, amicis, & parentibus ſe Deo generosè obtulit, dicens: *Ego dilecto meo*; ſeu, ut explicat Hugo Cardinalis, *Ego dilecto meo me offero*. Non deſunt qui Deo in futurum ſe oblaturos pollicentur, dicentes: Cùm inſenuero, cùm inſtabit mors, vel cùm ab obruentibus negotiis liber & expeditus ero, tunc Deo dilecto meo me offeram. Maria verò ſuam non differt oblationem; ſed ad Templum triennis accelerat, ibique ſeſe promptè Deo offert, dicens: *Ego dilecto meo me offero*. Sed ſi beatiſſimæ Virginis oblatio fuit prompta: quia dedit ſe citò: *oblatio ejus fuit etiam integra: quia dedit ſe totaliter.*

2. Philomena ſuaviſſimum ex arbore frondoſa viatoribus offerre ſolet cantum; ſed ſi ad eam capiendam, manum extendant, mox aufugit; & quæ cantum liberè obtulit, ſeipſam offerre renuit. Similem in modum multi pecuniam, pecora, aliaque his ſimilia; ſed non ſeipſos Deo tradunt. Virgo autem ſe totam Deo obtulit, excepit nihil: nullo enim terreno affectu tranſitoriis mundi bonis unquam adhæſit, nec aliquid ſui ipſius ſibi reſervavit, ſed totam & totaliter ſe in holocauſtum hodie Creatori ſuo conſecravit. Unde in Templo eam audire videor, dicentem: *Dominus poſſedit me.* Verum eſt, quòd Deus ab inſtanti conce-
Prov. 8. 22 ptionis ejus illam poſſederit ut Dominus, & miſericors: *Ut Dominus*: quia ab hoc inſtanti, Maria fuit ejus creatura; ac proinde ejus dominio ſubdita: *Ut miſericors*; quia ab hoc inſtanti, per ſuam piiſſimam miſericordiam, eam ab originali labe præſervavit; ſed novo titulo eam Deus hodie poſſidet, nempè titulo donationis; quia ipſa ſe totam Deo obtulit & dedit.

Sanctæ Mariæ Magdalenæ oblationem, ita integram & perfectam fuiſſe, ait ſanctus Cyprianus, ut totam ſe Deo obtulerit, nihilque ſui ſibi reſervarit: *Nihil ſibi de ſe retinens, totam ſe tibi devovit.* Magnam
quidem hanc peccatricis Mariæ oblationē S. Cypr. de obl. Pet.
fuiſſe omnes norunt; ſed major haud dubiè extitit oblatio innocentis, & Dei genitricis Mariæ; quæ hodie mentem, cor, manus, oculos, ora, ſeque totam Deo offert. *Mentem* quidem, quam myſteriorum divinorum contemplationi totaliter addicit: *Cor*, in quo perpetuum amoris ſacri ignem accendit: *Manus*, quas ſacris templi miniſteriis conſecrat: *Oculos*, quos omnibus terrenis claudit: *Os*, quod ad ſpiritualia & divina proferenda ſolummodò aperit: ſe tandem totam Deo offert & conſecrat: *Totam ſe ſibi devovit.* Unde ſpecialiori quodam jure hodie dicere potuit Virgo: *Dilectus meus* Cant. 2
mihi, & ego illi; ſeu, dilectus meus eſt totus mihi ex decreto Incarnationis, quo ſtatuit intra me, quoad corpus, animam & divinitatem, aliquot menſibus commorari; & ego viciſſim tota ſum illi, per integram & totalem mei oblationem.

O quàm pauci ſe totos Deo offerunt! ſua quidem multi, ſuos aliqui; ſed ſe ipſos pauciſſimi Deo totaliter conſecrant. Heu! quis verè aſſerere poſſet, ſe ſuas omnes cogitationes, ſuos omnes affectus, ſeque totum Deo obtuliſſe? uis verè dicere poſſet; ego totus ſum Chriſto? Aliqui toti ſunt bonis quæ poſſident; alii honoribus quos ambiunt; & alii alicui creaturæ, quam plus quàm par eſt diligunt; ſed pauciſſimi toti ſunt Chriſto. O Domine, converte nos ad te, & fac ut qui toti ſumus à te, totos nos tibi offeramus, inſtar Mariæ; cujus oblatio fuit integra, quia ſe tibi dedit totaliter; *Sed oblatio ejus fuit etiam irrevocabilis: quia dedit ſe pro ſemper.*

3. Magnum quidem in ſe, & ex ſe extitit donum, quod hodie obtulit Maria, cùm ſeipſam Deo totaliter conſecravit; ſed majus fuit ex affectu Virginis: *tùm* quia ſeipſam obtulit ex puriſſimi amoris affectu: *tùm* quia obtulit ſe generoſo cum affectu, non ad tempus ſolùm, ſed in perpetuum
ſe Deo conſecrandi. Unde hæc verba: *Di-* Cant. 2
lectus meus mihi, & ego illi, ſic explicat Hugo Cardinalis: *& ego illi tota vivam, & tota moriar.* Seu, ego me Deo offero; ita ut & nunc, & ſemper, ſive in vita, ſive in morte, tota illi eſſe velim.

Se Deo multi offerunt, ſed ad tempus; hodie totos ſe Deo conſecrant, & intra paucos dies vili cuidam creaturæ turpiter ſe mancipant. Cùm ad pœnitentiæ tribunal ſe ſiſtunt, nil iis humilius, nil Deo ſacratius; ſed cùm ab hoc tribunali ad loca ſe conferunt

Digitized by Google

runt in quibus peccato conſueverunt, mox inſurgunt adverſus Dominum, & adverſus Chriſtum ejus. Cùm tempus ſanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti ſuſcipiendi inſtat, totos ſe Deo pluries offerunt; & cùm à ſacra hac menſa receſſerunt, Deo ſe ſubtrahunt, ut omnes affectus ſuos, ac ſeipſos mundo, & vanitati dedant. Hi quidem ſtulti ſunt, qui cùm lunam in capite habeant, ſicuti luna mutantur: *Stultus ut luna mutatur*. Maria autem lunam ſub pedibus habuit: *Luna ſub pedibus ejus*: quia lunæ dominata eſt, nec ejus mutabilitatis & inconſtantiæ fuit particeps; quin contra, conſtanti propoſito totam, ſive in vita, ſive in morte, ſe Deo in perpetuum obtulit.

Talis eſſe videtur differentia inter Mariæ & aliorum quamplurium oblationem, qualis inter glaciem & cryſtallum reperitur; ſicut enim glacies, calore illã invadente, in labilem aquam facilè reſolvitur; criſtallus verò, licèt plurimùm incaleſcat, ſoliditatem ſuam retinet, nec in labilem aquam per ſui reſolutionem exit; ita & oblationes quas Deo plerique hominum faciunt, frigidæ, fluxæ, labiles, & tranſitoriæ ſunt; ac veluti glacies facilè reſolvuntur: oblatio verò Mariæ pura, firma, & ſtabilis fuit ſicut cryſtallus: non enim ad tempus, ſed in perpetuum Deo ſe obtulit.

Miramini hanc Mariæ oblationem, ſed & Deo, inſtar immaculatæ hujus Virginis, voſmetipſos offerte; vos & omnia veſtra of-
[S. Gr. Naz. Orat. 36.] ferte Deo, à quo vos & omnia habetis: *Da omnia ei, qui omnia donavit*. Ad hanc Deo oblationem faciendam innumeræ vos movere debent rationes; ſed præcipuè merces magna, quæ dabitur in cælo his qui ſe Deo obtulerunt in hoc mundo: ſemper enim Deus dona largitur multò majora, & pre-
[2 Par. 9.] tioſiora iis quæ ipſi offeruntur. Sicut *Rex Salomon dedit Reginæ Saba cuncta, quæ voluit, & quæ poſtulavit, & multò plura quàm attulerat ad eum*; ita & Chriſtus, verus Salomon, magna donat in cælo iis qui parva ei offerunt in hoc mundo: quare vos, & veſtra, quæ parva ſunt, offerre Deo cum Maria, & inſtar illius, non ſolùm promptè, & totaliter, ſed etiam conſtanter, & irrevocabiliter Deo vos dedicate. In corde ſuo dicat quiſque Deo: ò Domine, *tuus ſum ego*, meque totum tuum eſſe cupio: ò Domine, cùm totus à te ſim, me totum tibi reddo, meque totum tibi offero oblatione perpetua, nec à firmo hoc propoſito quidquam me movebit. Veniant adverſum me terrificæ dæmoniorum legiones, inſurgat adverſum me infeſta caro, accedat mundus, ſi velit; nec dæmonum ſævitia, nec mundi malitia, nec carnis illecebræ à meo me propoſito movebunt: *Non movebor in æternum*. Si hujus- [Psal. 14]
modi veſtra ſit oblatio, acceptabilis Deo erit, ejuſque merces copioſa erit in cælis. *Amen*.

DE SANCTA

CATHARINA

CONCIO UNICA.

Omnis gloria filiæ Regis ab intùs. Pſalm. 44.

Fidelium cordibus internam aliquam dulcedinem & delectationem infundere videtur hodierna feſtivitas; plerique enim interno quodam afficiuntur gaudio, memoriam celebrantes illuſtris filiæ, quæ de ſeipſa, de mundo, de idolatria, de Philoſophis, & de tyrannis glorioſè triumphavit, ut Chriſto virginum ſponſo totaliter adhæreret. De incomparabili virgine Catharina loquor; cujus natale ſolum fuit urbs Alexandrina, in qua à parentibus nobilitate ſua fulgentibus orta, & juxta exitioſas mundi leges educata, altiſſima & inſcrutabili Dei providentia, quaſi è medio Babylonis educta eſt, & ad Chriſti fidem vocata: cujus fidei principia ita perfectè calluit, & cui ita firmiter adhæſit, ut de ea coram Imperatoribus adverſùs Philoſophos Gentiles doctiſſimè diſputaverit: ac pro ea generoſiſſimè, etiam cum propriæ vitæ diſcrimine, decertaverit.

Si omnia quæ in præclara hac virgine laudabilia ſunt, luſtrare, & hic adducere vellem, orationis meæ nullus unquam eſſet finis: quare ut brevitati conſulam, eam laudare, ejuſque encomium contexere intendo ex his ſolummodò quæ ipſi ſunt propria: ſeu, ex his quæ à ſe habet, & non ab aliis, quæve illam intùs, & coram Deo laudabilem & commendabilem efficiunt: *Omnis gloria filiæ Regis ab intùs*, &c. *Ave*.

Externa bona quæ poſſedit ſancta virgo Catharina, laudum ejus amplam & uberem materiam nobis ſubminiſtrare poſſent, cùm fuerint nobiliſſima, ditiſſima, & pulcherrima. *Nobiliſſima* quidem fuit, quia in [Vincent. Ferrer. Ser. de S. Cathar.]
Patrem habuit Regni Cypri Monarcham. *Ditiſſima* fuit, quia moriens Pater ejus illam Regni & bonorum ſuorum hæredem inſtituit: *Pulcherrima* tandem fuit, & ideò ab Imperatoris filio in ſponſam fuit deſiderata & expetita.

Hæc & alia exteriora bona, quibus præfulſit ſancta Catharina, amplam laudum ſegetem Oratori profano præberent; ſed quid majus, & laude dignius in ſacra hac Virgine videt Orator Chriſtianus, bona ſcilicet interna, ſeu bona illa quæ à ſe, & à ſuis meritis habet; à quibus bonis illa potiſſimùm laude digna efficitur: *Omnis gloria filia Regis ab intus*. Iſta autem bona ſunt ſubtilis & ſolida ejus ſcientia, eximia & nivea ejus puritas, generoſa & invincibilis ejus conſtantia: Catharina enim fuit filia, virgo, & martyr. Fuit 1. *Filia* doctiſſima. 2. *Virgo* puriſſima. 3. *Martyr* conſtantiſſima. En tres internos gloriæ titulos, quibus ſancta Catharina illuſtratur: *Omnis gloria filia Regis ab intus*. Ecce identidem tres hujus concionis partes.

I. PARS.

S. Catharina fuit filia doctiſſima

Sicut de Archimedis ſphæra acutè dixit Caſſiodorus, quòd *eſſet parva machina, ſed gravida totius mundi*, ita & de Catharina dici debet, quòd eſſet parva, & juvenis filia; ſed ſubtilioribus & eminentioribus gravida ſcientiis, *tum* ſtudio multo comparatis, *tum* ipſi à Deo miraculosè infuſis. Hoc noverunt qui eam de altiſſimis fidei myſteriis differentem audierunt, qui omnes eam doctiſſimam eſſe confeſſi ſunt: tantaque extitit ejus ſcientia, ut ab ea 1. Imperator fuerit attonitus 2. Philoſophi fuerint convicti. 3. Infideles ad Catholicam fidem fuerint converſi.

1. Non latebat Maximinum Imperatorē, Catharinam eſſe doctiſſimam. Quin contrà de mirabili ejus ſcientia certior factus, non unicum, aut alterum, ſed quinquaginta peritiſſimos & famoſiſſimos advocavit Philoſophos, ut cum ea de Religione diſputarent.

Superbia autem inflati, Catharinam contemnebant illi Philoſophi, dicentes, quòd tot ſapientes pro re tam parvi momenti non erant cogendi, quòdque hoc eſſet negotium, non tot Doctorum, ſed unius ex eorum diſcipulis. At Catharina, divinitùs edocta, & Spiritu ſancto afflata, ita de Idolorum vanitate, & de Religionis Catholicæ veritate, coram Imperatore & tota civitate locuta eſt, ut audiens eam Imperator, obſtupuerit, & mirum in modum attonitus fuerit. (S. Leo ho. de pent.)

Præclarè dixit ſanctus Leo, quòd *ubi Deus magiſter eſt, citò diſcitur quod docetur*. Catharina enim, quæ ſtudiis magnam ſibi ſcientiam comparaverat, in hoc caſu Deum Magiſtrum habuit, tantaque à Deo ipſi ſubitò infuſa eſt ſcientia, ut mox ſapientioribus ſapientior facta ſit: à Deo enim edocta, ſtultitiam eorum qui idolis mutis, & inſenſibilibus incenſa adolent, clariſſimè demonſtravit; idololatriam eſſe quid vanum, ſuperſtitioſum, impium, & cultui veri Dei contrarium evidentiſſimis & fortiſſimis rationibus probavit; ac Religionis Chriſtianæ veritatem, majeſtatem & ſanctitatem ita propalavit, ut miraretur, obſtupeſceret, vel potiùs turbaretur Imperator, videns, quòd tam eminens, & profunda ſapientia ex adoleſcentulæ illius ore procederet. Sed ſi tanta extiterit Catharinæ ſcientia, ut attonitus fuerit Imperator; *tanta etiam ejus extitit ſcientia, ut ea victi, & totaliter convicti fuerint Philoſophi*.

2. Imperator, omnis inops conſilii, & jam de felici hujus negotii eventu dubitans, Philoſophos ad certandum concitavit. Qui omnes ad conflictum ſe accingunt; & nunc ſurgit unus, ut adversùs Catharinam argumentetur; nunc in medium prodit alius, qui ſe ſapientiorem arbitratur; jam ille, jam ille ſua depromit argumenta, ſed Catharina tanta facilitate, & dexteritate nodos eorum ſolvit; tantaque majeſtate, & rationum fortitudine loquitur, ut tandem famoſi quinquaginta illi Philoſophi coram toto cœtu arma poſuerint, ſeque victos eſſe unanimiter confeſſi ſint. Unde in Virgine Catharina impleta eſt illa Chriſti Salvatoris promiſſio. *Ego dabo vobis os, & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere, & contradicere omnes adverſarii veſtri*. Tantam enim ſapientiam Deus intellectui S. Catharinæ infudit, ut quinquaginta fortiſſimi ejus adverſarii ei nullatenùs reſiſtere potuerint, ſedſe convictos eſſe palàm confeſſi ſint. (Luc. 21. 6.)

De virga Aaronis in ſacris codicibus fertur, quòd virgas Sapientum, & Magorum Ægypti adversùs Moyſen coram Pharaone diſceptantium devoraverit. Sic ſcientia Chriſti per os Catharinæ effuſa falſam, & inanem Philoſophorum Gentilium doctrinam coram Imperatore ita devoravit, ut tota eorum ſcientia evanuerit, & quaſi in iſtanti totaliter perdita fuerit. Unde in hoc caſu adimpletum eſt illud Dei oraculum: *Perdam ſapientiam ſapientium*: ita enim tunc perdita, & quaſi annihilata fuit horum Philoſophorum ſapientia, ut totaliter convicti, quaſi obmutuerint: *Tacebant, ut muti*. Urgebat eos Imperator, & ita concitatus, ad eos clamabat: ubi nunc ſcientia veſtra? non à multo tempore vos audivi dicentes, vel minimum ex veſtris diſcipulis de hac adoleſcentula poſſe triumphare; triumphate nunc vo'metipſi de (1. Cor. 1. 19.) (S. Vincen. F. ſer.)

illa;

illa; Loquimini jam vos Magiſtri & Doctores; vincite Catharinam, ſi valeatis, eamque ad deſciſcendum à ſua Religione, & ad noſtram amplectandam ſolidis rationibus cogite. Hoc ſanè feciſſent, ſi potuiſſent; ſed per Catharinam ita erant victi & convicti, ut non haberent quod loquerentur, ac quaſi muti hærerent: & ideò Catharinam victricem agnoſcentes, ad ejus pedes provoluti, & ad Catholicam Religionem converſi ſunt. O inſignem Catharinæ de tot doctiſſimis Philoſophis victoriam! O miram ejus ſcientiam, qua tot ſapientes victi ſunt! *Sed tanta etiam ejus extitit ſcientia, ut ea multi infideles ad fidem converſi ſint.*

3. Philoſophorum, Theologorum, & Rethorum ſcientiam habuit Catharina. Habuit quidem ſcientiam Philoſophorum; quia fortiſſimis, & ſolidiſſimis rationibus naturalibus probavit unicum eſſe Deum, qui fecit cælum & teram; & clarè demonſtravit, idola, quæ venerabantur infideles, non eſſe veros Deos, ſed inania ſimulacra. Habuit etiam ſcientiam Theologorum: quia quidquid magis abſtruſum de ſanctiſſima Trinitate, de Verbi Incarnatione, & de aliis myſteriis divinis elucidant Theologi, ipſa profundiſſimè penetravit, & cotam auguſtiſſimo cœtu clarè explicavit. Habuit tandem ſcientiam, vel potiùs artem Rethorum: quia cum finis Rethoricæ ſit, perſuadere dicendo, ipſa, quod dicebat, auditoribus ſuis perfectiſſime ſuaſit. Perſuaſit enim quinquaginta Philoſophis, ut, relicta vana, & futili ſua ſecta, chriſtianæ Religioni nomen darent: quod & ipſi fecerunt; & ideò ad mortem damnati ſunt. Idem ſuaſit ſancta Catharina Imperatrici, Maximini Imperatoris uxori: idem & per ſuaſit Porphyrio, belli Duci: idem ſuaſit ducentis militibus, & aliis innumeris Gentilibus, qui audientes divina verba, quæ ex virginis hujus ore fluebant, ad Deum converſi, & martyrio coronati ſunt. O mirandam, & efficacem Catharinæ Rethoricam! O cæleſtem ejus ſcientiam, qua infideles ad veram Chriſti fidem convertit.

Cœleſtis quidem, & divina fuit ejus ſcientia. Si enim, ut ait ſanctus Dionyſius; *Diviniſſimum eſt, operari ſalutem animarum*, diviniſſima fuit Catharinæ doctrina: quia animarum multarum converſionem & ſalutem operata eſt: divina enim ejus ſcientia non ſolùm Philoſophi, Imperatrix, & ducenti milites; ſed etiam alii quam plurimi infideles ad Catholicam fidem vocati, & ad Deum converſi ſunt. Quare ſi de Samaritanæ converſione dica ſanctus Cyrillus, quod arte ſua Chriſtus eam dæmoni ſuratus ſit: *Meretricem deprædatus eſt*. Dicendum ſimiliter de Catharina, quod ita eminens, & divina extiterit ejus doctrina, ut per eam dæmoni deprædata ſit quinquaginta ex ſapientioribus totius orbis viris, Imperatricem, belli Ducem, multos milites, & innumeros alios infideles, quos omnes ad Chriſtianam fidem convertit. Ecce filiam verè doctiſſimam; *ſed Catharina fuit etiam Virgo puriſſima.*

S. Catharina fuit Virgo puriſſima. I. PAR.

Ipſa virginitas puritatem dicit; nec poteſt eſſe virgo, quin pura ſit: minima enim impuritas, & corruptio voluntaria virginitatem tollit, facitque ut virgo eſſe deſinat, quæ virgo erat. Sed licet omnes virgines magna debeant puritate fulgere; aliæ tamen aliis ſunt puriores, & ab omni corporis & animi immunditia remotiores, inter quas non ultimum locum tenet virgo Catharina, quam puriſſimam fuiſſe auſpicor 1. *Annulo*, quo ſubharravit eam Chriſtus. 2. *Lacte*, quod ex amputato ejus capite fluxit, 3. *Angelis*, qui eam ſepelierunt.

1. Deus tanti facit virginitatem, ut optimos in quovis hominum genere hac virtute florere voluerit. Ut enim ait ſanctus Hieronymus, *inter homines optimus Chriſtus, hic virgo fuit; inter mulieres optima Maria, hac virgo fuit; inter Apoſtolos Paulus per excellentiam Apoſtolus dicitur, & virgo hic fuit; inter Martyres Stephanus & Laurentius virgines extitere; inter Prophetas Joannes Baptiſta virgo fuit: inter Evangeliſtas Joannes virgo fuit; inter Confeſſores Martinus, Antonius. Baſilius virgines fuerunt.*

Sicut autem Deus optimos in quovis hominum genere virginitate florere voluit; ita & inter ipſas virgines Chriſtus aliquas adnotavit eminentiori fulgentiores puritate, cum quibus ſpeciale quoddam fœdus iniit. Sic cum Maria Virginum puriſſima & Regina tantum iniit fœdus, ut illam in Matrem ſumpſerit, ejuſque Filius eſſe voluerit. Sic cum nonnullis aliis puriſſimis virginibus tanto fœdere jungi voluit, ut quaſi puritate earum captus, illas ſigno externo deſponſaverit; & in ſignum externum ſuæ deſponſationis, eis annulum ſponſalitium dederit. Quod ſpecialiter accidiſſe fertur Catharinę virgini Alexādrinę, quam Chriſtus deſponſavit, dans ei annulum, quem ipſa ut ſacri pignus amoris, omnibus vitæ ſuæ diebus religioſè ſervavit. Hoc ſanè fuit ſignum amoris Chriſti erga virginem Catharinam; ſed hoc fuit etiam ſi-

gnum maximæ puritatis, qua Catharina fulgebat: non enim externum hoc fœderis ſignum ei Chriſtus dediſſet, niſi ipſa virgo puriſſima fuiſſet.

Verum eſt, quòd omnes ſanctæ Virgines ſponſæ ſint Chriſti Salvatoris, qui immaculatus ille eſt Virginum ſponſus, qui *paſcitur inter lilia* virginitatis. Certum eſt etiam, quòd ſicut terrenus ſponſus huic, quam in ſponſam ſumit, dicit: *Accipiote in meam*; ita Chriſtus cuilibet ex ſacris Virginibus intus dicat: *Accipiote in meam*. Unde quęlibet virgo ſacra dicere poteſt; *Sponſus meus mihi, & ego illi*: quia ſponſæ illæ ſpirituali fœdere ita Chriſto junguntur, ut Chriſtus illis, & illæ Chriſto ſint. At licèt omnes virgines Chriſtus in ſponſa ſumat, licèt cum omnibus fœdus ineat; ſpecialiori tamen modo Catharinam deſponſare, & cum ea ſolemniori fœdere jungi voluit: fulgentiſſima enim puritate eam renitentem videns, eam maiori quadam cum ſolemnitate ſpiritualiter deſponſavit, & in deſponſationis ſignum, ei annulum tradidit, quem ipſa in ſignum initi fœderis, toto vitæ ſuo tempore ſtudioſè ſervavit. Catharina ergo fuit virgo puriſſima: cùm eam Chriſtus annulo ſubarrhaverit: *ſed fuit etiam virgo puriſſima: cùm ex amputato ejus capite puriſſimum lac manaverit*.

2. Sicut Chriſtus tanta puritate enituit, ut nulla in eo vel minima macula extiterit; ita tanta Catharinæ fuit puritas, ut nullam in virginitate ſua maculam paſſa ſit. Unde, teſte ſancto Vicentio Ferrerio, ſanctæ virgini Catharinę dicere potuiſſet Chriſtus: *Tota pulchra es amica mea, tota pulchra es, & macula non eſt in te*. Ut autem Chriſtus maximam hanc Catharinæ puritatem manifeſtaret, voluit, ut ex amputato ejus capite candidum, & innocens lac loco ſanguinis efflueret: *Cùm decollata fuit Catharina, fluxit lac pro ſanguine, in ſignum virginitatis*. Unde de Catharina dici poteſt, quòd fuerint *mel & lac ſub lingua ejus* ſub lingua enim ejus fuit mel ſacræ doctrinæ, & divinę cujuſdam eloquentiæ, qua innumeris hominibus ſuaſit, ut idolis abrenuntiantes, unum Deum cæli & terræ conditorem colerent. Sub lingua ejus fuit etiam lac, quod gladius detexit, cùm caput ejus reſecuit: ex capite enim ejus lac manare voluit Chriſtus, ut notum fieret, tantam ejus fuiſſe puritatem, ut nullam unquam in virginitate ſua maculam paſſa fuerit.

s. Vinc. fer. de S. Cath.

Ibid.

Præclarè adnotavit ſanctus Gregorius Nyſſenus, hanc inter lac & alios liquores eſſe differentiam; quod alii objecta ſibi opposita repræſentent, non autem lac: *Verè in lacte obſervatum eſt, ſolum inter liquida hanc proprietatem habere, quòd in eo nullius rei ſimulachrum aut ſimilitudo conſpiciatur*. Aqua v. g. alicujus fluminis, vel alicujus ſtagni, repreſentat arbores: rupes & alia quæ in ejus littore ſtant: repræſentat & homines, equos, ſues, nec non alia quævis animalia, quæ in ejus littore incedunt, vel aliud faciunt. Sed lac non repræſentat, objecta quæ ipſi opponuntur: in eo non videntur ſpecies equi, ſuis, vel alterius cujuſque objecti impuri. Quare voluit Chriſtus ex amputato Catharinæ capite fluere lactis abundantiam, ut manifeſtaret, tantam fuiſſe hujus virginis puritatem, quòd in ea nulla immunditiæ & impuritatis ſpecies unquam viſa ſit. O quam pura fuit virgo Catharina, cujus puritatem auſpicamur ex lacte, quod ex capite ejus manavit: *Ac etiam ex Angelis, qui corpus ejus ſepelierunt*.

Gr. Orat. 17.

3. Puritatem tanti faciebat hęc Virgo ſacra, ut Deum enixè rogaverit, quòd poſt mortem corpus ſuum, ne quidem videretur ab impuris illis hominibus, qui in eam amore impuro exarſerant. Exaudita eſt Virginis oratio: nam mox ut ſpiritum Deo reddidit, corpus ejus in montem Sinai ab Angelis fuit delatum, ibique ab illis honorificè ſepultum: *Angeli viſibiliter corpus ejus per aera detulerunt in montem Sinai, & ibi fabricato ſepulchro Angelicis manibus honorificè ſepelierunt*. Angelicum erat ſanctæ Catharinæ corpus, ratione puritatis Angelicæ, qua pollebat: quare non ab immundis hominibus, ſed ab Angelis, Deo ſic diſponente, in ſummitate montis Sinai ſepultum eſt. Cùm mortuus fuit dives illa epulo, qui voluptatibus & peccatis multis deditus erat, à malis Angelis, ſeu, à Dæmonibus & immundis ſpiritibus ſepultus eſt in inferno: ſed ſancta Catharina, quæ corporis voluptates neſciebat, & quæ erat virgo puriſſima, à bonis Angelis in ſummitate montis Sinai, ſic volente Deo, ſepulta eſt.

Sicut Angeli ſancto Clementi, viro puritatis amatiſſimo, ædiculam marmoream in templi forma, & arcam lapideam fabricarunt. Sicut etiam Angeli ſanctiſſimæ & puriſſimæ virgini Agathæ ſepulturam dederunt, & ejus ſepulchrum epitaphio ei appenſo condecorarunt: ita Angeli ſanctæ Catharinæ pulchritudinem admirantes, eamque inter virgines puriſſimam eſſe videntes, ſepulchrum ei parare voluerunt, corpus ejus ad illud detulerunt, Angelicis hymnodiis ejus exequias celebrarunt, eam-

que

que ſolemni pompa ſepelierunt. Miramini ſanctæ Catharinæ puritatem, quam eſſe maximam auſpicamur, non ſolùm ab annulo quo eam Chriſtus ſubarrhavit, & à lacte quod ab amputato ejus capite fluxit: ſed etiam ab Angelis, qui corpus ejus ſepulturæ mandarunt. At ſi ſancta Catharina fuit virgo puriſſima; *fuit etiam Martyr conſtantiſſima.*

Sancta Catharina fuit Martyr conſtantiſſima.

Nullus eſt Martyr, cujus conſtantia noſtris digna non ſit laudibus; omnes enim fortes fuere in bello; nec martyrii palmam obtinuiſſent, ſi conſtantes non fuiſſent. Sed ſpecialiter demiror ſanctæ Catharinæ conſtantiam; conſtantiſſima enim extitit: ejuſque conſtantia enituit contra Imperatorem, contra tormenta, & contra mortem. 1. *Contra Imperatorem*, cui fortiter reſtitit. 2. *Contra tormenta*, quibus nunquam ceſſit: 3. *Contra mortem*, quam nullo modo expavit.

S. Pet. Ep. 130 ad piſ. 1. Si vir conſtans *nulli cedit, nec minis concutitur, nec donis corrumpitur, nec circumvenitur dolis*: conſtantiſſima ſanè fuit Catharina, reſpectu Imperatoris: quia illi nunquam ceſſit, nec minis ejus concuti potuit, nec donis corrumpi, nec dolis circumveniri. Primò, Catharinam minis aggreſſus eſt Imperator; ſpirans enim minarum, dixit ei: quòd ſi Religionem Chriſtianam non abnegaret, & idola non adoraret, omnibus quę excogitare poſſet ſuppliciis eam torqueri curaret; ſed his minis non concuſſa eſt Virgo: quin contrà has minas parvipendens, Imperatori dixit: *Quæcumque tormenta potes excogitare, ne differas; quia carnem, & ſanguinem meum Chriſto offerre deſidero*. A minis ad promiſſa deinde declinavit Imperator: & qui anteà minas intendebat, iam promittit Virgini, quòd ſi propoſitum mutare, voluntatique ſuæ acquieſcere velit, eam ad glorię & honoris culmen ſublimabit; ſed his promiſſis flecti & corrumpi non potuit; quin contrà, omnia promiſſa, & oblata reſpuens, Imperatori reſpondit. *Deſine talia offerre; quia ea accipere ſcelus eſſet*. A minis & promiſſis ad dolos tranſiit Imperator, omnibuſque, quos excogitare potuit, dolis & artibus eam decipere, & ſupplantare conatus eſt, ſed his omnibus dolis & fraudibus circumveniri non potuit Virgo; quin contrà Imperatori dixit; *Depone Imperator fictionem tuam, nec imiteris dolum*

Surius. *vulpis*. Conſtantiſſima ergo fuit Catharina adversùs Imperatorem, cùm ei nunquam ceſſerit: ac minis, promiſſis, & dolis ejus conſtanter reſtiterit.

Aſpidis, Baſiliſci, Leonis & Draconis naturam induiſſe, & ſpeciem ſumpſiſſe videtur Maximinus Imperator, reſpectu ſanctæ Catharinæ. *Aſpis* fuit, ſeu, ſerpens veneno plenus, qui aures & cor ſuum obturavit, ne ſanctiſſimæ hujus Virginis ſapientiam audiret, & ne cœleſti ejus eloquentia ad veri Dei cultum adduceretur. *Baſiliſcus* fuit: quia inſtar ſerpentis, qui Bабliſcus dicitur, caput corona redimitum gerebat, & venenum exitioſiſſimum undequaque ſpirabat. *Leo* fuit, Leoniſque formam & ſpeciem ſumpſit; furore enim rugiit, tormenris tormenta adjiciens, & crudeli adinventione novas ſemper tormentorum ſpecies adversùs Catharinam excogitans, *Draco* fuit, qui *miſit ex ore ſuo poſt mulierem aquam, tanquam flumen*; evomuit enim contra virginem Catharinam flumen aquæ, ſeu, malitiæ, qua eam abſorbere arbitrabatur. Sed quamcumque formam induerit Maximinus, ei conſtanter reſtitit Catharina, & de eo triumphavit; ac ſuper hanc aſpidem & Baſiliſcum ambulavit, huncque Leonem & Draconem conculcavit. Quare depingi ſolet Catharina, Imperatoris caput pedibus conculcans, ut indicetur, quòd Imperatori conſtanter reſtiterit, quòdque de illo triumphaverit. Sed ſi Catharina conſtantiſſima fuit contra Imperatorem, cui reſtitit; *conſtantiſſima etiam fuit contra tormenta, quibus non ceſſit*. Apoc. 12

2. Sicut de ſancto Stephano ait Auguſtinus, quòd *ſuppliciis non ceſſit, ſed pro perſecutoribus interceſſit*; ita de ſancta Catharina dicendum, quòd tanta generoſitate & conſtantia pro Chriſti fide decertaverit, ut ſuppliciis nullis ceſſerit, & ad declinandum à fide Catholica adduci non potuerit. Fuit Primò bonum nervis toto corpore cæſa & dilaniata, ita ut ſanguinis rivuli profluerent; ſed huic tormento non ceſſit virgo. Fuit deinde intra tetrum carcerem duodecim diebus clauſa, totoque hoc tempore nullus datus eſt ei cibus, ut fame periret; ſed nec huic ceſſit ſupplicio. Ingenioſa poſtea crudelitate aptatę ſunt quatuor rotæ crebris, & acutis circumſeptę gladiis, ac ita diſpoſitæ, ut ſacrum Virginis corpus ab iis in varias partes crudeliter fractum & diſſectum fuiſſet, ſi Deus tunc illud miraculosè non præſervaſſet; ſed huic, & aliis quibuſque ſuppliciis non ceſſit Virgo. O mirandam Virginis & Martyris hujus conſtantiam.

Sicut Chriſtus, qui in hoc mundo li-

bus perſeverant uſque ad ultimum vitæ terminum. *Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit*. Quare ſanctiſſimæ Martyris Catharinæ conſtantiam imitamini. Eſtote, ſimul cum illa conſtantes uſque ad mortem in Dei obſequio, & in virtutum exercitio; & cum illa coronam gloriæ percipietis in Cœlo. *Amen*.

DE FIDELIBUS DEFUNCTIS

CONCIO PRIMA.

Miſeremini mei, miſeremini mei. Job. 19. 21.

QUæ ſunt hæ gementium hominum voces, quibus noſtræ hodie reverberantur aures? Qui ſunt iterati illi plorantium clamores, qui è terræ viſceribus egrediuntur, ut noſtrum implorent auxilium? Qui ſunt triſtes illi accentus, qui ad uſque corda noſtra pervenient: quique ea haud dubiè in commiſerationis lachrymas reſolverent, ſi penitùs inſenſibilia & obdurata non eſſent? Nolite errare, *Fratres*: certum enim, quòd non aliæ ſunt hæ voces, quàm parentum veſtrorum, qui in ſubterraneo juſtitiæ divinæ carcere detinentur: non alii ſunt hi clamores, quam propinquorum & amicorum veſtrorum, qui in Purgatorio ingemiſcentes clamant & ululant, ut vos ad miſericordiam flectant: non alii tandem ſunt lugubres hi accentus, quàm voces Sanctorum quorundam & piorum virorum; qui cùm in hoc mundo plenè & integrè Deo non ſatisfecerint, gravibus addicti ſunt ſuppliciis, voſque enixè deprecantur, ut eorum miſereamini, utque precibus, eleemoſynis, aliiſque piis operibus eos a gravibus quas patiuntur pœnis eruere conemini. Audite patrem, audite matrem, audite amicos & benefactores, qui ad vos clamant de terræ centro, dicentes: *Miſeremini mei, miſeremini mei*.

Ut autem ad miſerendum animarum in Purgatorio degentium vos allicere valeam, octo de Purgatorio conciones inſtituam, in quibus Purgatorium proponam: 1. Ut locum tormentorum. 2. Ut præcipitium horrendum. 3. Ut tetrum carcerem. 4. Ut fornacem accenſam. 5. Ut terram infortunatam. 6. Ut miſeriarum lacum. 7. Ut puteum amaritudinis. 8. Ut Baptiſmum acerbiſſimum. En octo concionum de Purgatorio habendarum materiam & diſtributionem. Sed quia *qui in Purgatorio ſunt, gaudent audito nomine Mariæ*, antequam ultra progrediamur, venerandum hoc audietur nomen; ac Virginis Mariæ auxilium imploremus, &c. *Ave*. Dionyſ. Carth. de Laud. M. V.

TRia mortuorum genera diſtinguit divus Auguſtinus; quorum alii boni ſunt, alii valdè mali, & alii medium inter utroſque tenent: *Quidam ſunt valdè boni, alii valdè mali, & alii in ſtatu medio*. Aug. in Enchirid. c. 108 Qui ita boni ſunt, ut iis nihil in hora mortis purgandum ſuperſit, ad Paradiſum rectà migrant, ubi Deo fruentur, ſuiſque meritis debitam mercedem percipient: qui verò ex hoc mundo exeuntes, ita mali ſunt, ut lethalis cujuſdam ſceleris ſint rei, præcipites ad tartara ruunt, ubi æternùm cruciabuntur; qui tandem nec valdè boni, nec valdè mali ſunt, ſeu, qui nullo quidem mortali peccato ſunt inquinati, venialium tamen purgandorum, aut temporalium quarumdam pœnarum exſolvendarum, juſtitiæ divinę ſunt debitores, ad tertium quemdam locum pergunt, ad Purgatorium ſcilicet, à quo non egredientur, ni priùs totaliter juſtitiæ Dei fecerint ſatis. *Non exies inde, donec reddas noviſſimum quadrantem*. Matth. 5.

Non de primo, nec de ſecundo, ſed de tertio duntaxat mortuorum ordine; ſeu de mortuis qui in Purgatorio cruciantur, jam loquimur; hi ſoli noſtram opem implorant; hi ſupplices ad nos clamant, ut eorum miſereamur. *Miſeremini mei, miſeremini mei*. Ut autem vos ad iis miſerandum & ſubveniendum alliciam: Purgatorium hodie ut *locum tormentorum* proponam, dicamque: Purgatorii tormenta eſſe 1. Gravia. 2. Diuturna. 3. Juſta. *Sunt gravia*, plus quàm concipi queat: *ſunt diuturna*, plus quam explicari poſſit; *ſunt juſta*, & juſtè impoſita, plus quam dici valeat. Gravitas, diuturnitas, & juſtitia tormentorum Purgatorii, totam hujus concionis materiam ſuppeditabunt.

Tormenta Purgatorii gravia ſunt. I. PARS.

IN alio mundo, plus quàm explicari queat, terribilis erit Dei juſtitia: non de Inferno loquor, in quo æternùm cruciabuntur impii: ſed ſolummodò de Purgatorio, in quo fidelium, & piorum defunctorum tormenta ſunt graviſſima; utpote quia 1. Suppliciis Martyrum ſunt majora. 2. Suppliciis Chriſti ſunt acerbiora. 3. Suppliciis damnatorum ſunt aliquo modo ſimilia.

1. Nullum tam acerbum, tamque horribile excogitari poteſt ſupplicium, quod

Martyres non perpeſſi ſint à Tyrannis: qui infando crudelitatis ingenio omnes ad invenere cruciandi artes, omnimoda ad torquendos fideles ſævitiæ aſſumpſere inſtrumenta, omniaque eorum variis & horrendis modis membra cruciarunt, Unde ſic apud Tertullianum de Tyraonis conqueruntur Martyres: *Cervices ponimus, ad beſtias impellimur, ignibus urimur, in metalla damnamur, in inſulas relegamur*, aliaque innumera ſupplicia patimur.

Tertull. Apol. 12.

Martyrum multarum varia ſupplicia, innumeri delinearunt authores, eorum tormenta enarrant, & exaggerant multi; quę quidem cùm ſerio recogitamus, mens hæret, trepidat cor; nec facilè concipere valeamus, quomodò delicata caro, artus debiles, ac corpus corruptibile, ferri, flammarum, flagellorum, equuleorum, aliorumque à Tyrannis adinventorum ſuppliciorum vim tolerare potuerint. Sed ò Chriſtiane! ne terrearis in tantorum ſuppliciorum contemplatione, alia namque bis longè acerbiora, ac terribiliora nobis hodie ſancta proponit Eccleſia. ea ſcilicet, quæ in purgatorio igne animæ fidelium patiuntur; quibus Martyrum tormenta nec conſerri poſſuot; *Nulla ſupplicia latronum, vel Martyrum, cum illis Purgatorii pœnis ſunt conferenda.* Velim dicas, graviſſima extitiſſe ſupplicia *Laurentii*, cùm ſupra craticulam poſitus eſt; *Agnetis*, cùm io medios flammarum vortices projecta eſt; *Bartholomæi*, cùm crudeliter eſt excoriatus, *Luciæ*. cùm ei eruti oculi. *Apoloniæ*, cum ei evulſi dentes: & *Clementis*, cùm liquato plumbo perfuſus eſt. Si tamen hæc & alia Martyrum tormenta, cùm piacularibus Purgatorii ſuppliciis conferas, leviſſima & quaſi nulla eſſe cenſebis. *Nulla ſupplicia latronum, vel Martyrum, cum illis Purgatorii pœnis ſunt conferenda.*

V. Beda.

2. Addit ſanctus Bernardinus Senenſis, animarum Purgatorii tormenta, non ſolùm Martyrum ſuppliciis, verùm & pœnis quas Chriſtus in toto paſſionis ſuæ decurſu pertulit, eſſe graviora. *Dico pœnas Purgatorii in acerbitate excedere pœnas omnium Martyrum, & etiam Chriſti.* Perpendite ſeriò, quanta paſſus ſit Chriſtus, cùm à Judæis captus eſt; cùm flagellatus, ſpinis coronatus, & cruci affixus. Attendite, quanta à Juda, ab Herode, a Pilato, Judæis & Gentilibus ſit perpeſſus. Exaggerate, quantùm placuerit, pœnas, quas pro veſtri ſalute in horto Gethſemani, in prætorio Pilati, & in monte Calvariæ ſuſtinuit. Hæc quidem in ſe, & reſpectu perſonæ quæ patitur, graviſſima & acerbiſſima ſunt, ſed ſi cùm animarum Purgatorii ſuppliciis conferantur, aſſerit S. Bernardinus, *pœnas Purgatorii in acerbitate excedere pœnas omnium Martyrum, & etiam Chriſti.*

S. Bern. ser. de purgat.

Hoc idem docent alii Doctores, inter quos recenſetur divus Thomas, qui loquens de dolore animæ patientis in Purgatorio, & comparationem inſtituens inter pœnas quas Chriſtus in cruce ſuſtinuit, & pœnas Purgatorii, aſſerit pœnas Purgatorii eſſe acriores & duriores, dicens (quòd dolor animæ ſeparatę patientis pertinet ad ſtatum futurę damnationis, quæ excedit omne malum hujus vitæ, ſicut Sanctorum gloria excedit omne bonum præſentis vitæ: unde cùm dicimus Chriſti dolorem eſſe maximum, non comparamus illum dolori animæ ſeparatæ.)

D. Th. 4. p. q. 46. art. 6. ad 4.

3. Nec mirum, ſi præfati Aothores purgatorii pœnas, Martyrum, & Chriſti ſuppliciis graviores eſſe cenſeant; cùm Purgatorii pœnę ſint alterius rationis, alteriuſque ordinis à pęnis hujus mundi, ſintque inferni ſuppliciis aliquo modo ſimiles. Quod & ipſa docere videtur Eccleſia, cùm, pro fidelium defunctorum animabus orans, Deum deprecatur, ut ab inferni pœnis eas liberet. *Libera eas de pœnis inferni.* Sic enim loquitur, non quòd ab inferno eas erui poſtulet; *in inferno enim nulla eſt redemptio*: ſed ſancta petit Eccleſia, ut fidelium animæ *ab inferno* liberentur: quia ſupplicia, quibus in Purgatorio cruciantur, inferni ſuppliciis ſunt quodammodo ſimilia.

Scio, pęnas in inferno eſſe perpetuas, & non in Purgatorio: ſed ſi non in hoc, certè in aliis multis, Purgatorii ſupplicia tartareis ſimilia eſſe facilè convincitur: ſi enim inferni pœnę ſint graviſſimæ, ratione loci, in quo damnati detinentur: nonne purgatorius carcer, ſicut & infernalis, circa terræ centrum poſitus eſt? Si in damnatis acerbiſſima ſit pęna ſenſus: nonne, ut docent Theologi, *dolor Purgatorii eſt ejuſdem ordinis cum pœna ſenſus inferni?* Si tandem pœna damni, ſeu privatio viſionis Dei ſit omnium pęnarum inferni acerbiſſima; nonne eam pęnam participant animæ Purgatorii? Nonne hæ ad tempus Dei viſione privantur? Et nonne graviſſimum hoc illis eſt ſupplicium, quòd pro leviſſimis culpis a viſione Dei, quem intenſiſſimè diligunt, & quem ſummoperè videre deſiderant, ad tempus retardentur? Certè quoad hęc omnia, animarum Purgatorii pęnæ, inferni pęnis ſunt ſimiles. Unde, ſicut dicimus, minimam inferni pœnam maximis quibuſque huius mundi pœnis eſſe maiorem: ita & de Purgatorii ſuppliciis aſſerit Divus.

Suarez in 4. diſp. 44.

vus Anſelmus, *eorum minimum majus eſſe, quàm maximum, quod in hac vita excogitari poteſt.*

Anſelm. in Eluc id.

O quàm gravia, & acerba ſunt quę in Purgatorio patiuntur fidelium animæ! O quam terribilis eſt Dei juſtitia in plectendo has animas, quæ in ſtatu gratiæ de hoc mundo exierunt! Sed, ò quàm duri & inſenſibiles ſunt fideles, reſpectu illarum animarum, quæ eorum auxilia implorare non deſinunt, clamantes. *Miſeremini mei, miſeremini mei.*

Plerique fidelium ſimiles ſunt idolis, quæ oculos habent, & non vident; quæ aures habent & non audiunt. Cùm enim penarum Purgatorii gravitatem depingimus, & delineamus, ab iis oculos & mentem avertunt: *Oculos habent; & non videbunt.* Cùm animas in Purgatorio gementes, & clamantes proponimus, nullo modo attendunt: & ut ita dicam aures obſtruunt, ne audiant. *Aures habent, & non audiũt.* Clamat Pater, clamat mater, clamãt amici: & non eſt qui exaudiat. O magnã immanitatem, heu, inquit S. Auguſtinus, ſi clamet porcus, omnes ad eum accelerant; ſi in foveam cadat aſinus, omnes adſtantes eum ſublevare conantur; tanta verò eſt hominum duritia, ut de ſublevandis parentibus & amicis, qui in horrendam Purgatorii foveam ceciderunt, nullo modo curent, *Clamat porcus, & cum eo clamare non ceſſant alii: cadit aſinus, & eum omnes ſublevare feſtinant, clamat Chriſti fidelis, & non eſt qui reſpondeat.* O N. N. audite voces fidelium, è Purgatorii faucibus ad vos clamantium; eorum miſeremini: ac eos liberare conamini à ſuppliciis, quæ patiuntur; quæ gravia ſunt; *ac etiam diuturna.*

II. PARS. *Tormenta Purgatorii diuturna ſunt*

QUamdiù in hoc mundo moramur, componendis bonorum vel malorum operum faſciculis incumbimus; cùmque ex hoc mundo eximus, quilibet faſciculum ſuum defert; *Unuſquiſque onus ſuum portabit.* Hi quorum faſciculi ex ſolis operibus bonis conſtant, hilariter incedunt, pretioſiſque illis faſciculis, quaſi alis aureis, ad ſidera, æternùm regnaturi extolluntur: hi verò, quorum faſciculi ex uſuris, impudicitiis, aliiſque lethalibus peccatis conſtituuntur, Babylonicis illis oneribus opprimuntur, ac ad tartara, æternùm cruciandi detruduntur. Sed hi, quorum faſciculi ex ſolis culpis venialibus, aut aliquibus pœnarum temporalium reliquiis ſolvendis componuntur, in Purgatorium præcipitantur, ubi diù cruciabuntur. *Longo tempore cruciandi ſunt.*

Gal. 6.

Aug. ſer. de igne purgat.

Sanctus Vincentius Valentinus ſcribit, damnatum fuiſſe quendam Purgatorio igni per integrum annum, propter unicum peccatum veniale. Heu: ſi pro unico veniali, anno integro hic acerbiſſima Purgatorii ſupplicia pertulerit: quanto, quæſo, tempore his ſuppliciis cruciabuntur, qui graves multorum mendaciorum, verborum inanium, ac aliorum peccatorum venialium faſciculos coacervare non deſinunt? Nonne hi diutiùs in hoc juſtitię divinę carcere cruciabuntur? Nonne hi pro gravitate, & numero venialium quæ perpetrarunt, & graviùs, & diutiùs torquebuntur? Certè *quanta fuerit peccati materia, tanta erit pertranſeundi mora.*

Auguſt. H n. 16 ex 50.

Totus contremiſco, cùm probatas multas mente revolvo revelationes, quibus conſtat ex animabus quę nunc in Purgatorio cruciantur, plurimas in eo uſque ad extremi judicii diem eſſe permanſuras. Legatur Dionyſius Carthuſianus, qui aliquem ex fidelibus ad Purgatorium damnatis, Deo permittente, poſt mortem apparuiſſe ait; ac dixiſſe. *Scio, quia ante diem Judicii veniam non obtinebo.* Legatur venerabilis Beda, qui de aliquo (quem Drithelmum vocat) narrat, quòd poſt mortem, ad Purgatorium delatus, in eo innumeras fidelium animas patientes viderit, dixitque ei quidam Angelus. *Scito quòd ex his animabus plurima uſque ad extremi Judicii diem ibi torquebuntur, ſi fidelium precibus & ſuffragiis non liberentur.* Legatur Bellarminus in libro *De gemitu Columbæ.* Legantur & alii quamplures, qui nonnulla his ſimilia referunt. Quæ ſi credere quis renuat, attendat ad piam conſuetudinem Eccleſiæ, quæ anniverſaria pro defunctis perpetua, ſeu, uſque ad Judicii diem perſolvenda, paſſim inſtituit: per hoc indicans, eos pro quibus hæc anniverſaria conſtituuntur, in Purgatorio uſque ad extremi Judicii diem poſſe remanere; cùm pro iis ad hunc uſque diem preces fieri velit.

Dionyſ. Carth. de quatu. noviſſimis n. 47.
Beda L. 5. Hiſt. Anglic. c. 1.

O quam diuturnæ erunt Purgatorii pœnę iis, qui in eo uſque ad Judicii diem torquebuntur? Sed velim, quòd non uſque ad tremendum hunc diem, imò, nec uſque ad centum, vel viginti annos quis ſuppliciis illis adjudicetur: velim, quòd ad Purgatorias has pœnas tribus ſolummodò diebus, vel tribus horis perferendas quis damnetur, verum ſemper erit, eas diuturnas eſſe; quia dies & horæ plus in Purgatorio durant, quàm in hoc mundo: illis etenim qui in horrendis & formidandis iis regionibus patiuntur unica hora tamquam mille anni. Nolo hìc adducere quod refert ſanctus Antoninus de aliquo qui cum nondum una hora in Purgato-

rio paſſus eſſet, plurimis annis in eo remanſiſſe credebat: taceo hoc & alia exempla, quę à multis circumferuntur; quia ipſa ratio dictat, momenta & horas animabus fidelium in Purgatorio degentium diutiſſimè durare. Quod ut ſole clarius pateat; dicito, quæſo, ò Chriſtiane; & ſi ab humana & ſæculari juſtitia, ad manum intra ardentes prunas, quadrantis unius ſpatio tenendam damnareris; nonne hic quadrans, plus quàm mille alii quadrantes; imò & plùs quàm mille dies tibi duraret? Certè non ſolùm plus quàm mille dies; verùm & plus quàm mille anni tibi duraſſe videretur. Sed, ò quàm diuturniora momenta, & quàm longiores ſunt quadrantes animabus purgatori ſupplicia patientibus! Cùm enim illarum pœnæ ſint noſtris longè graviores; ita & iis qui illas patiuntur, diuturniores & longò prolixiores videntur. *Gravius eſt*, inquit D. Auguſtinus, *eſſe in Purgatorio ad ictum oculi, quàm quidquid pœna in hac vita poſſit excogitari*, ò quàm diuturnæ ergo ſunt Purgatorii tormenta iis qui illa patiuntur! Iis quidem quodlibet momentum longiſſimum apparet; iis horæ & dies videntur anni & ſæcula; tantòque iis diuturniora eſſe videntur ſupplicia quæ perferunt, quantò graviora & acerbiora ſunt.

S. Aug. de pœnit. D. 9. C. ult.

O Chriſtiane, quàm longa & diuturna tibi erunt Purgatorii tormenta, ſi ad annos, vel etiam ad dies ſolùm aliquot iis adjudiceris? Una dies tanquam mille anni tibi erit, tuncque amarè flebis & ingemiſces, eò quòd ex hoc mundo purgatus non diſceſſeris, quare ſic in hoc mundo animam tuam lava; ſic eam ab omni inquinamento purifica nil in alio tibi purgandum ſuperſit.

Artem docet D. Auguſtinus prolixas & diuturnas has Purgatorii pęnas abbreviandi, & in compendium redigendi. Hęc ars in hoc conſiſtit, quòd qui juſtitiæ divinæ debitores ſunt ei, in hoc mundo precibus, lacrymis, eleemoſynis, aliiſque piis operibus ſatisfaciant: *Quæ omnia reparari per eleemoſynas, & lacrymas compendioſa tractatione poſſent.*

S. Aug. Hom. 16. Ex. 10.

O N. N. hac arte utimini, dum in hoc mundo vivitis, & diuturna hęc Purgatorii ſupplicia, reſpectu veſtri, breviſſima, imò & nulla erunt. Sed & compendioſam illam artem abbreviandas piorum defunctorum pœnas inſumite. Audite eos clamantes; *Miſeremini mei, miſeremini mei.* Heu! quàm multi à decem, viginti, & longè pluribus annis ibi clamant? O Chriſtiane, tuus fortè pater, mater tua, uxor, filii, multique ex amicis tuis, à pluribus annis cruciantur, tuumque auxilium implorant; iis quælibet dies, ob graviſſima quæ patiuntur ſupplicia, annis integris longior videtur. Quare pro iis preces citò funde, eleemoſynas pauperibus promptè eroga, ſacrificia pro iis offerri cura; omniaque alia facito, quibus diuturna eorum ſupplicia abbreviari, & citò terminari queant.

Eos qui pauperibus in gravi neceſſitate conſtitutis, ſubſidia denegant, homicidas, & interemptores vocat S. Ambroſius. *Si non paviſti, occidiſti*: ſed longè potiori jure de animabus in Purgatorio gementibus hoc dici poteſt. O. N. dic amabò, quæ major eſſe poteſt neceſſitas, quàm propinquorum, amicorum & benefactorum tuorum, qui in Purgatorio torquentur? Nonne duriora & acerbiora hi patiuntur, quàm miſerrimi quique pauperes? Et ſi his non ſubvenias, nonne interemptor eorum dicendus es? O puer ingrate! O filia crudelis! O mulier inhumana! O vos omnes qui fidelium defunctorum obliviſcimini? Eorum certè tortores & interemptores eſtis: mihique eos audire videor, clamantes; *Quare perſequimini nos, ſicut Deus, & carnibus noſtris ſaturamini?* Quare duritiam veſtram divinæ juſtitiæ adjungitis, ut nos torqueatis? Deus nos juſtè, vos verò crudeliter & iniquè nos perſequimini: Deus, quia juſtus, ad ſupplicia hæc nos condemnavit; vos verò, quia iniqui & crudeles eſtis, ab iis nos eruere nequaquam ſatagitis. O magnam crudelitatem, ò infandam inhumanitatem. Deſinite ergo perſequi fideles defunctos, qui tormenta patiuntur gravia & diuturna, *ac etiam juſta.*

Tormenta Purgatorii juſta ſunt.

II. PARS

Sicut Deus infinitè miſericors, ita & infinitè juſtus eſt; quare cùm ſupplicia quæ in Purgatorio patiuntur fidelium animæ, ex Dei ordinatione ſint impoſita, ea juſta eſſe nullus dubitabit. Sed ut clariùs & pleniùs conſtet, quam juſtè Deus tam diris namque diuturnis ſuppliciis fideles defunctos plectat. *Primò*, peccata venialia. *Secundò*, peccata mortalia, quæ in hoc mundo perpetrarunt, aliquantulùm examinemus; & ex duobus his capitibus illorum ſuppliciorum juſtitia & æquitas clariſſimè patebit.

1. Fide conſtat, peccata quæ ab hominibus perpetrantur, non omnia eſſe mortalia: nec omnia gratiam ſanctificantem, & juſtitiam ab anima tollere; dantur enim levia quædam peccata, quæ venialia dicimus, quibus homines, etiam juſti, ſæpiſſimè inquinantur.

tur; nec propterea juſtitiam & ſanctitatem amittunt.

Levium & venialium horum peccatorum tria eſſe genera, ait Doctor Seraphicus: *quædam* ſcilicet, quæ accidunt homini ex ſubreptione ſenſualitatis, quæ prævenit perfectum rationis uſum: *alia*, quæ ex ſubito quodam & indeliberato rationis motu veniunt; & *alia*, quæ talia ſunt ex levitate materiæ, cujuſmodi; ſunt verba otioſa mendacia jocoſa, & alia hujuſmodi, quæ parvi penduntur ab hominibus. D. Bona in 2. D. 29. a. 2. q. 2.

Propter venialia hæc peccata viri juſti, ſeu fideles defuncti graviter & diù in Purgatorio cruciantur; ſed juſtè quidem. Quia hæc peccata, quantumvis levia cenſeantur ſunt tamen offenſa quædam Dei infinitè boni, infinitè juſti, & infinitè perfecti in omni genere perfectionis: quare ſi viri juſti, qui talia peccata perpetrarunt, pro iis hoc mundo Deo non fecerint ſatis, æquiſſimum eſt, ut in alio, id eſt in Purgatorio, pœnas peccatis hujuſmodi debitas ſubeant; *Culpa hæc*, inquit ſanctus Bernardinus, *eſt offenſiva majeſtatis divinæ, & requirit punitionem in Purgatorio.*

Potuiſſent in hoc mundo fideles defuncti pro his peccatis Deo offenſo facilè ſatisfacere; ad hoc enim requirebatur ſolummodò levis quædam pœnitentia, imò & ipſa aquæ benedictæ aſperſio aliquo cum cordis dolore facta, vel etiam pectoris tunſio, ſignatio ab Epiſcopo, & alia hujuſmodi hæc delicta delere potuiſſent: ſed ſi in hoc mundo peccata illa tollere, & Deo ſatisfacere neglexerint fideles, juſtum eſt, ut poſt mortem Purgatorii ſuppliciis plectantur. Juſta ergo ſunt fidelium defunctorum ſupplicia, ob peccata venialia quæ perpetrarunt: *ſed ſunt etiam juſta, ob peccata mortalia, quorum quidem veniam obtinuerunt, ſed pro iis totaliter in hoc mundo Deo non ſatisfecerunt.*

2. Ex fidelibus, qui nunc in Purgatorio patiuntur, plurimi haud dubiè peccaverant mortaliter, dum in hoc mundo viverent, ob peccata autem illa mortalia ęternis ſuppliciis in inferno plecti juſte meruerant; ſed cùm virtute penitentię, horum peccatorum culpa illis remiſſa eſt, pæna hæc æterna, qua plecti meruerant, in temporalem fuit commutata. Unde eodem momento, quo Sacramentalem abſolutionem receperunt, eorum, quoad culpam, deleta ſunt peccata, Deuſque hoc ſibi ſolùm reſervavit, quòd debitores hi remanerent temporalis cujuſdam pœnę in hoc mundo, vel in Purgatorio ſolvendæ. Si autem in hoc mundo pro temporali hac pœna, per indulgentias, vel per aliqua pia opera Deo integrè non ſatisfecerint, juſtum eſt ut in Purgatorio torqueantur: ac in eo tanta, tamque diu turna eorum ſint ſupplicia, quantum pœnæ illius temporalis ſolvendæ eis ſupererit.

Cùm David ſuum confeſſus eſt peccatum dicens. *Peccavi*, reſpondit ei Propheta. *Dominus tranſtulit peccatum tuum*; verumtamen aliqua pęna tibi ſolvenda remanet nempe quòd filius tuus, morietur. *Filius qui natus eſt tibi, morte morietur.* Quid ſimile fieri videtur, cùm quis homo peccator, tactus dolore cordis intrinſecùs, peccata ſua mortalia debitè confitetur, dicens; *Peccavi*: tunc enim per Sacerdotis abſolutionem, ei Deus peccata, quoad culpam, dimittit & transfert; ſed plerumque cum hac reſtrictione, quòd temporali cuidam pœnæ, vel in hoc mundo, vel in Purgatorio ſolvendæ adſtrictus remanebit. Quare ſi in hoc mundo pro temporali hac pęna Deo totaliter non ſatisfaciat, juſtum eſt, ut in Purgatorio plectatur. Hic eſt ordo providentiæ divinæ, hoc eſt Dei judicium, quod iuſtum eſt. *Juſtus es Domine, & rectum iudicium tuum.* 1. Reg. 12. 13 v. 14 Pſ. 118. 137

Juſtum ſanè eſt, ut in Purgatorio plectantur fideles defuncti, ſed juſtum etiam eſt, ut iis propinqui & amici opitulentur: iuſtum eſt, ut precibus, & eleemoſynis eos à Purgatorii pœnis eruere conentur. O filii! ò uxores! ò amici! hi qui tam dire nunc in Purgatorio torquentur, parentes veſtri ſunt, mariti veſtri ſunt, amici veſtri ſunt, qui vos veluti viſcera ſua dilexerunt, quique bona ſua vobis teſtamento reliquerunt; quare æquiſſimum eſt, ut precibus, ieiuniis, eleemoſynis, ſacrificiis, omnibuſque modis poſſibilibus eis ſubveniatis.

Hoc quidem juſtum eſt; ſed ò quàm pauci iis ſubveniunt! plerique animas quæ in Purgatorio cruciantur, ita inſpiciunt, ſicut inſpiciebatur pauper ille, qui cùm iret in Jericum, à latronibus graviter vulneratus eſt Sicut enim hic ad tranſeuntes clamabat, ut eorum imploraret auxilium, ita & animæ quæ in purgatoriis flammis torquentur, ad omnes qui in hoc mundo peregrinantur, clamant, dicentes. *Miſeremini mei, miſeremini mei.* Sed ſicut prætergredientium alii cum indifferentia, & alii magna cum cordis duritia miſerum hunc reſpexerunt, unicuſque inventus eſt Samaritanus, qui, eum videns, *miſericordia motus eſt*; ita & inter Luc. 10. fideles aliquis ſolùm invenitur Samaritanus aliquis homo piùs, qui animarum Purgatorii miſereatur. Sed quamplurimi ſimiles Luc. 10. ſunt huic Levitæ, qui vulneratum illum videns, & clamantem audiens, citò pertran-

Digitized by Google

tranſiit. *Levita,cùm eſſet ſecus locum, & videret eum, pertranſit*. Eodem prorſus modo ſe habent plerique reſpectu parentum, propinquorum, & amicorum, qui Purgatorio igni adjudicati ſunt; non morantur, ut pro iis preces fundant, non morantur, ut eleemoſynis ſuis pauperes ad pro iis orandum alliciant; morantur, ut ſacrificia pro iis Deo offeri curent, ſed tranſeunt.

Dicite filio, cuius pater mortuus eſt: ò fili, memento patris tui, qui fortè nunc in Purgatorio cruciatur: Tu bonorum illius frueris, dum ille malis multis afficitur: Tu molli ejus lecto decumbis, dum ille mediis in flammis ſepultus clamat: Tu cum ſociis gaudes, dum ille ingemiſcit & plura t converte aliquantulùm cor tuum ad eum, ut illi ſubvenias: *Pertranſit*. Dicite uxori viduæ, quæ mortuo marito tam amarè flevit dicite ei, ut ad ejus ſolatium & ſubſidium aliquid impendat: *Pertranſit*. Dicite huic homini, qui ſe defuncti amicum fidelem profitebatur, ut jejunet, oret, vel aliud opus bonum ad illi ſuccurendum faciat; *Pertranſit*. Pauci, & pauciſſimi ſunt, qui ſubveniant fidelibus defunctis. O N.N. ſubvenite iis, quantum fas erit: curate ut ab his ſuppliciis cito eruantur, & ad Paradiſum brevi tranſeant; ubi pro vobis apud Deum intercedent, ut æternam beatitudinem aliquandu aſſequi valeatis. *Amen*.

DE FIDELIBUS DEFUNCTIS

CONCIO SECUNDA.

Miſeremini mei, miſeremini mei.
Job.19. 21.

Tanta eſt Chriſtianę Religionis perfectio, ut non aliquibus duntaxat, ſed omnibus, nullo excepto, benefacere doceat *Operemur bonum ad omnes*. Quod, & ipſis
Gal.6.10 Gentilibus ita rectæ rationi conſonum viſum eſt, ut inter ipſos reperti ſint, qui non ſolùm vivis omnibus, verùm & defunctis benefaciendum cenſuerint: *Oportet hominem omnibus benefacere, etiam ipſis*
Simonid.e *mortuis*. Sed, heu? ita rara nunc in amicitiis fides, ita prompta oblivio mortuorum, ut nec filii parentum, nec uxores maritorum fato functorum, brevi poſt eorum mortem recordentur.

Si obliviſcerentur ſolummodò homines defunctorum Idololatrarum, qui animas ſimul cum corporibus mori credunt; aut Hæreticorum, qui mortuos precibus fide lium adjuvari poſſe negant, non certè damnabilis, & vituperanda hæc eſſet oblivio; ſed Chriſtiani Chriſtianorum, & inter eos filii parentum, ac amici amicorum in Purgatorio gementium non reminiſcuntur: ò magnam cordis duritiam è ò infandam inſenſibilitatem! Ab imis terræ receſſibus clamant defuncti, dicentes: *Miſeremini mei, miſeremini mei*: & non eſt qui eos audiat, non eſt qui adjuvet. Ut vos ad illi ſubveniendum alliciam, Purgatorium veluti *præcipitium horrendum* hac in concione proponam, &c. *Ave*.

Homo, in extremis conſtitutus, tanta ſanctitate pollere poteſt, ut ſicut alter Stephanus, cælos ſibi patentes videat. *Video cælos apertos*. Sed ita miſera eſt hominum in hoc mundo viventium ſors, ut Act.7.56 plerique horrendis duobus præcipitiis, Inferno ſcilicet & Purgatorio, quaſi ſuperpoſiti moriantur, ac in alterutrum cadant. Qui enim in hora mortis ita mali ſunt, vel mortali quodam ſcelere graventur, in Infernum, non ſecus ac Pharao, præcipites ruunt: S.Ambr. *Præcipitatus eſt Pharao, quoniam gravia eum* in pſ. 36 *peccata demerſerunt; eo modo præcipitabuntur ſacrilegi in ſtagnum ignis ardentis*. Qui verò in morte, non mortalium, ſed venialium ſolùm peccatorum conſcii ſunt, in purgatorium præcipitantur, à quo non egrediuntur, donec totaliter divinę juſtitiæ ſatis fecerint. *Non exies inde, donec reddas noviſſimum quadrantem*.

Non ad Inferni, ſed ad Purgatorii præcipitium conſiderandum nos nunc materiæ ratio vocat: in iſtud mente & ſpiritu deſcendere jam convenit, ac luſtratis omnibus quæ in eo peraguntur, tria potiſſimùm de hoc præcipitio conſiderare erit utiliſſimum. 1. Quam facilè in illum cadunt homines, 2. Quam dirè in eo crucientur. 3 Quam difficilè ab eo egrediantur. Purgatorium eſt præcipitium in quod facilè cadunt homines: *ecce primam conſiderationem*. Purgatorium eſt præcipitium, in quo dirè cruciantur: *ecce ſecundam*. Purgatorium eſt præcipitium, à quo difficilè egreditur; *ecce tertiam*.

Purgatorium eſt præcipitium, in quod facilè cadunt homines.

Infernus, ſeu locus, in quo ex juſtitiæ divinæ ordinatione cruciantur damnati, eſt omnium præcipitiorum maximum. Hoc eſt præcipitium, in quo Lucifer, Beelzebub, aliique rebelles Angeli miſſi ſunt: hoc eſt præcipitium, in quod Cain, Antiochus, Judas, aliique famoſi peccatores ceciderunt & in

Digitized by Google

& in quod quotidie præcipitantur avari, voluptuoſi, ac quotquot in ſtatu peccati mortalis moriuntur; qui omnes in mortis ſuæ momento, ad inferna præcipites ruunt: *Et in puncto ad Inferna deſcendunt*.

Iob. 21 13.

In æternum, & horrendum illud præcipitium cadere facillimum eſt: *Facilis deſcenſus Averni.* Sed eſt facillimum in aliud præcipitium Inferno proximum ruere, in Purgatorium, ſcilicet: in quod quidem non incidunt Martyres, qui pro Chriſto ſanguinem fundunt: nec pueri baptizati, qui antequam rationis uſu polleant, moriuntur. At ſi hi demantur, aliis omnibus, quantumvis Sanctis, in illud cadere ita facile eſt, ut verè omnes in illud incidant; ac vix reperiatur aliquis ita perfectus, cui in purgatorii igne aliquid purgandum non ſuperſit: *Quis eſt ille tam perfectus, tam ſanctus, qui cùm hinc exierit, nihil debeat illi igni?*

Guerr.

Terribile eſt quod de ſancto Severino narrat PetrusDamianus; nempè quòd poſt mortem Clerico fluminis vadum tranſeunti, apparuerit, ejuſque apprehenſa manu, in flumen, in quo ipſe erat, eam immerſerit, ut tactu intelligeret quanta pateretur: quòd ſanè intellexit Clericus ex ardore intolerabili, quo ſubitò manus ejus ſuccenſa eſt. Obſtupuit Clericus, ac virum ſanctum rogavit aperire, cur tanto incendio cruciaretur? Cui Severinus: (Nihil in me remanſit ultione plectendum, præter hoc tantum, quòd cùm in Aula Regia Imperialibus conſiliis vehementer eſſe implicatus, Canonicum Officium per diſtincta horarum ſpatia non preſolvi: manè quippe omnes ſimul horas recitabam, ut tota die negotiis ingruentibus ſecura libertate vacarem. Ob hanc itaque negligentiam horarum, ardoris hujus fer ſupplicium.) Alia multa adduci ſolent exempla ſanctiſſimorum hominum, qui ob leviſſima peccata, graves Purgatorii pœnas tulere; atque in vitis Patrum narratur, quòd viri multi Religioſi pro minutiſſimis defectibus purgatorio igni damnati fuerint, quidam pro curioſa librorum Ethnicorum lectione; alii pro delectatione, quàm ex melodia cantus ſumpſerant; alii pro nimia ſolicitudine in ædificiis; & alii pro nimia benignitate in corripiendis Fratribus, quibus præerant. Heu! ſi Severinus, ſi viri alii, etiam ſanctiſſimi, in Purgatorii præcipitium ob tam leviſſima ceciderunt; quis non credat facillimum eſſe in illud cadere? Certè non ſolùm in illud cadere eſt facilè; ſed & in illud cadere quodammodò neceſſarium eſt. *Omnes nos venire neceſſe eſt ad illum ignem.*

Pet. Dam. Ep. 25

Quærunt Theologi, an homo juſtus cum ſolo gratiæ communis auxilio, omnia penitùs venialia peccata vitare queat? Reſpondent: poſſe quidem cum gratia actuali communi vitare quolibet peccatum veniale ſeorſim, & diſtributivè ſumptum; ſed non poſſe per longum tempus vitare omnia peccata venialia collectivè ſumpta. Sicut enim, inquiunt; cùm navis omni ex parte eſt perforata, & aquam undequaque haurit, poſſunt quidem nautæ quodcumque foramen occludere, non tamen omne: ita & homo juſtus, cum gratiæ cummunis auxilio poteſt hoc & illud & quodlibet peccatum veniale ſeorſum ſumptum vitare; non tamen omne ſimul vitare poteſt ſine ſpeciali auxilio, & privilegio. Quod expreſsè determinatum eſt in Concilio Tridentino, his verbis; *Si quis dixerit hominem ſemel juſtificatum, poſſe in tota vita omnia peccata vitare, etiam venialia, ſine ſpeciali privilegio, anathema ſit*. Et ratio eſt, quia in corde hominis tot repentinę cogitationes inſurgere, tot diſtractiones animi obrepere, ac tot tumultus excitari ſolent antequã ratio perfectè attendat; totque variæ peccandi venialiter occurunt occaſiones; ut ſi uni veniali peccato reſiſtat, alteri ſuccumbat neceſſe ſit: & ideò, ſi homo ſpeciali privilegio non gaudeat; ſpecialique auxilio ſi non adiuvetur, non ſolùm illi facilè eſt peccare venialiter; verùm ad peccatum aliquod veniale, indeterminatè ſumptum, perpetrandum neceſſitate quadam morali trahitur. Simili autem quadam neceſſitate ait Origenes, hominem ad Purgatorii barathrum trahi: non ſolùm, inquit, homini facilè eſt in Purgatorii præcipitium cadere; ſed niſi ſpeciali auxilio adiuvetur, eum in illud incidere neceſſarium eſt: *Omnes nos venire neceſſe eſt ad illum ignem*.

Trid 6 eſſ. Can. 14

O quàm facilè eſt omnibus hominibus in Purgatorii præcipitium cadere! ſed ò quàm faciliùs eſt his, qui de peccatis venialibus vitandis, aut de his, iam commiſſis, purgandis non curant! Certè hoc illis facilliũm eſt: quare ò N. pro viribus contende omnia veniali[i]a vitare, & jam commiſſa purgare; ut aut in Purgatorii præcipitium non cadas, aut in eo diù non remaneas. Vitanda ſunt hæc peccata: quia, ut ait Gerſon, *potiùs toleranda eſſet omnis mors pœnalis, & annihilatio: quàm committenda eſſet quamtumlibet parva offenſa in Deum*. Vitanda etiam ſunt, quia ſi venialia vitare non cures, in mortalia facilè incides: *Qui ad vitandum peccata venialia non extat ſolicitus, nequaquam ſine mortalibus diù eſſe poteſt*. Sed ſpecialiter vitanda ſunt; quia qui in morte alicuis venialis peccati reus invenietur

Gerſ. de vita ſol.

Dion. Cart. de refor.

tur

tur, in Purgatorii præcipitium, piaculari igne purgandus cadet: *Salvus erit, ſic tamen quaſi per ignem.* Abſtine ergo à venialibus, ut non incidas in Purgatorium, quod eſt præcipitium horrendum, in quod homines facilè cadunt, *& in quo dirè cruciantur.*

Clauſt. 261 Cor 3.

Purgatorium eſt præcipitium, in quo dirè cruciantur homines.

II PARS

Miſerandis morbis, & graviſſimis aliis ſuppliciis nonnunquam in hoc mundo plectuntur viri ſancti, ob venialia quædam peccata in quæ lapſi ſunt. Sed qui ab hoc mundo non penitùs purgati abſcedunt, in Purgatorii præcipitium detruduntur, in quo longè gravioribus addicti ſunt tormentis, ac tantis, ut reſpectu illorum, leviſſimum cenſeat Chryſoſtomus quidquid in hoc mundo homines patiuntur. *Intende,* inquit, *anima mea omnes pœnas ſæculi;* intende, ac mente revolve temporalium bonorū jacturam, qua divites ad egeſtatem rediguntur: calumniam, qua innocentium fama denigratur: incendia, quibus ſuperba quæque Palatia in cineres reſolvuntur: aquarum inundationes, quibus agri devaſtantur, & bellorum ſtrages, quibus, facultates tolluntur, virgines inhonorantur, ac omnia depopulantur: Conſidera etiam, ſi velis, quantos ægrotis dolores cauſent nodoſa podagra, dentium rabies, calculus, aliique morbi acutiſſimi, qui corpora diſcruciare ſolent. Adde, ſi libeat, Bartholomæi, Laurentii, Clementis, aliorumque illuſtrium Martyrum tormenta: ac etiam quæcumque gravia & acerba adverſùs Martyres, & adverſùs reos ingenioſa Tyrannorum crudelitas potuit invenire: hæc & omnia alia quę in hoc mundo homines patiuntur, coacerva, ſi potes, & certus eſto, inquit Chryſoſtomus, ea omnia levia eſſe in comparatione pœnarum, quibus juſti in Purgatorio cruciantur: *Totum leve erit reſpectu pœnæ Purgatorii.*

Sanctus Ceſarius, Arelatenſis Antiſtes ſuppliciorum Purgatorii gravitatem magis adhuc exaggerat, dicens, ea non ſolùm tormentis, quæ in hoc mundo homines patiuntur: verùm & iis omnibus quæ mens humana penſare & imaginari poteſt, eſſe graviora: *Ille ipſe Purgatorius ignis durior erit, quàm quidquid poſſit pœnarum in hoc ſæculo, aut accidere, aut ſentiri, aut cogitari.* Recogita, ac animo tuo finge acerba omnia tormenta, quæ aliquis homo in hoc mundo pati poteſt, imaginare, quòd hic homo ſubterraneo carceri ad annos centum mancipetur, quòd ibi pluries qualibet die cruci affigatur, quòd continuè in equuleo membra ejus diſtrahantur, quòd ignitis ferri laminis totum ejus corpus operiatur, quòd ſupra acutos lapides, vel ſuper diſtrictos gladios indeſinenter nudus volvatur, quòdque alternatim à glacie in ignem, & ab igne in glaciem mittatur. Quamvis hæc, & alia multa tormenta (ſic volente Domino) quis in hoc mundo pateretur, ea omnia levia eſſent reſpectu pœnarum Purgatorii: quia omnia ſupplicia, quæ in hoc mundo aliquis pati, aut etiam mens humana concipere poteſt Purgatorii ſuppliciis ſunt longè inferiora.

Caſ. ho. 7 & 8

Quid plura? Anne adduci poſſunt Doctorum ſententiæ, ſuppliciorum Purgatorii acerbitatem magis adhuc exaggerantes? Anne Chryſoſtomi, & Cæſarii dictis aliquid ſuperaddi poteſt? Certè nihil penitùs iis addi poſſe crederem, niſi Angelicum Doctorem perlegiſſem, qui non hyperbolicè, ſed ſincerè, ſed ſolidè, ſed rationi rectæ innixus aſſerit, minimam Purgatorii maxima bujus mundi pœna eſſe graviorem; *Minima Pœna Purgatorii major eſt, quàm ſit maxima pœna hujus vitæ.* Sola privatio viſionis Dei, quam in Purgatorio patiuntur fideles, vel ſola beatitudinis æternæ ad tempus privatio; vel ſola ignis, quo cruciantur, pœna *major eſt, quàm ſit maxima pœna hujus vitę.*

D. Th. in 4 D. 21 q. 1.

Nec mirum, ſi ita gravia eſſe Purgatorii ſupplicia cenſeant Doctores. Cùm enim minima quævis Dei offenſa altioris ſit rationis in genere mali, quàm omne malum creaturæ; meretur etiam pœnam graviorem, & quaſi alterius rationis ab hujus vita pœnis: quàm pœnam Deus in vitæ futura cum rigore exigit ab his, qui in hac vita juſtitiæ divinæ ſatisfacere neglexerunt. Deo in hoc mundo facillimis modis ſatisfacere potuiſſent: ſed quia hoc agere noluerunt, in Purgatorio graviſſimis plectentur ſuppliciis; ac in talibus, ut eorum gravitatem nec concipere valeamus.

O quàm formidandum Purgatorii præcipitium! ò quàm dirè in eo cruciantur fideles! Sed ò quàm graviſſimè falluntur, qui ad tam immania ſupplicia anhelant! O utinam, dicunt multi, Purgatorii pœnis ad annum unum, ad unum ſæculum, imò, & uſque ad extremi Judicii diem adjudicaturus eſſem! ò ſtulti, & duri corde ad concipienda Purgatorii ſupplicia! Qui enim quàm acerba ſint concipit, talia vota non emittit.

Verum eſt, quod ex duobus unum eligendum eſſe; ſcilicet, aut in Purgatorii, aut in Inferni præcipitium cadere; certè Purgatorium præligendum eſſet. Sed non vult Deus, ut ex duobus his unum eligamus;

vult

vult enim, ut utrumque illud præcipitium vitemus. Quare æmulemur chariſmata meliora; ac, non de Inferni ſolum; verum & de Purgatorii præcipitio vitando ſoliciti ſimus: ſic vivamus, ut a Purgatorii præcipitio declinantes, in Paradiſum rectà properemus. In Purgatorii præcipitium poſt mortem cadere non optemus; ſed in illud deſcendamus viventes, illud crebrò mente revolvamus; dira ſupplicia, quibus ibi cruciantur fideles, ſerio meditemur, ut ea vitare valeamus. Sed ea etiam ſedulo perpendamus, ut de proximis & notis, in Purgatorio patientibus, miſerendum excitemur.

O N. N. audite fideles in Purgatorii præcipitio clamantes, & ingeminatis vocibus dicentes: *Miſeremini mei, miſeremini mei*. Audite eos, & illorum precibus flectimini. Hodie ſi voces eorum audiatis; nolite obdurare corda veſtra, ſed iis ſedulò ſubvenite. Qui ibi patiuntur, proximi, & amici veſtri ſunt, qui ſupplices veſtrum implorant auxilium: clamant ibi patres, qui tot vigiliis, totque laboribus, bona quibus fruimini, vobis compararũt; clamant matres, quæ tanta cura, tantaque ſolicitudine vos lactarunt, & educarunt: clamant filii, quos ut pupillam oculi diligebatis; quare feſtinate, ut iis ſuccurratis, *Feſtina, ſuſcita amicum tuum*. O Chriſtiane, ſi proles tua unica, ſi parens tuus dilectiſſimus, vel chariſſima conjux gravi morbo conflictetur, & ſubitò corripiatur; ſtatim, citò ad Medicum concurritur; citò Pharmacopola & Chirurgus conquiruntur; & hæc omnia maxima cum feſtinatione fiunt. Sed o quam magis feſtinandum, ut parentibus, & amicis in Purgatorio, non morbum levem, ſed graviſſima ſupplicia portantibus ſubveniatis.

Prov. 6.

Quæ a vobis poſtulant, parvi momenti ſunt; o filii! non a te petit pater, ut omnia quæ teſtamento tibi reliquit, in eleemoſynas eroges: o mulier! non a te expectat maritus, ut omnia tua in pia opera diſtribuas; o vos omnes, qui per hujus mundi viam tranſitis, non a vobis exigunt fideles defuncti, ut ad eos liberandos corpora veſtra tortoribus crucianda tradatis: petunt ſolummodò; ut ad eorum ſolatium aliquas preces fundatis, quandam erogetis eleemoſynam, Miſſæ Sacrificium aliquoties offerri curetis, vel alio aliquo modo eos eruatis a Purgatorii præcipitio, in quo dirè cruciantur. Et in quo etiam diù cruciabuntur! *quia Purgatorium eſt præcipitium, a quo homines difficilè egrediuntur*.

Purgatorium eſt præcipitium, a quo difficilè egrediuntur homines. III. PARS

DIfficillimum, imo impoſſibile eſt, quod quis ab inferni præcipitio egrediatur; a Purgatorii autem præcipitio egredi, non quidem impoſſibile, ſed difficile eſt, tum ex parte fidelium, qui in illud præcipitantur; tum ex parte Dei, a quo condemnantur; tum ex parte viventium, a quibus non adjuvantur.

1. Quandiu fideles in hoc mundo morantur, apud Deum mereri poſſunt, Deo ſatisfacere poſſunt, ac per voluntariam pœnitentiam (licet modicam) Purgatorii flammas facilè extinguere poſſũt; ſed poſtquam ex hoc mundo exierunt, & purgatoriis ignibus adjudicati ſunt, nec mereri apud Deum, nec Deo ſatisfacere, nec opus aliquod bonum elicere valent, cujus virtute pœnarum ſuarum remiſſionem, vel liberationem a Purgatorio impetrent. Immediatè pòſt mortem, atra quædam iis ſupervenit nox, in qua nil facere poſſunt, quo a Purgatorii præcipitio erui obtineant: *Venit nox, quando nemo poteſt operari*. Unde meritò dicit Damaſcenus, mortem illorum ſimilem eſſe caſui Angelorum: *Quod eſt Angelis caſus, idem hominibus mors*. Quod ſanè veriſſimum eſt: quia ſicut Angeli, poſt peccatum, nil facere potuerunt, quo gloriam æternam mererentur, vel Deo ſatisfacerent: ita & fideles defuncti, poſt mortem nil facere poſſunt, quo apud Deum mereri, vel juſtitiæ divinæ ſatisfacere valeãt; quare ex parte illorum difficillimum eſt, ut a Purgatorii præcipitio egrediantur; cum hoc facere non poſſint benè operando; ſed ſolum ſatis patiendo, ſeu ſuſtinendo pœnas, juxta qualitatem & quantitatem reatus, in rigore debitas. Sed ſi difficile ſit a Purgatorio egredi ex parte fidelium, qui in illud præcipitantur; *difficile eſt etiam ex parte Dei a quo condemnantur*.

Joan. 9. 4.

Damaſc. l. 2. de fide orth. c. 4.

2. Quandiù in hoc mundo peregrinantur fideles, peccata, pænamque peccatis illorum debitam facilè Deus remittit, necnon aliqua parte debiti ſoluta, reliquam ſummam liberaliter expungit. Sed in alio mundo, poſtquam ad Purgatorium condemnati ſunt, Deus, ut durus exactor, noviſſimũ extorquet quadrantem, nec magis commovetur ſuppliciis, quæ patiuntur fideles, quam ſi viſcera eſſent ei ferrea. Et meritò: quia cum oblatam miſericordiam, & facilem redimendæ pœnæ rationem hic neglexerint, digni ſunt, ut divinæ juſtitiæ rationem experiantur: quare difficillimum eſt,

etiam

Digitized by Google

etiam ex parte Dei, ut fideles è Purgatorii præcipitio eruantur. Sed hoc tandem diſſicillimum eſt *ex parte hominum in hoc mundo viventium*.

3. Fide divina conſtat, animas in Purgatorii præcipitio ex divinæ juſtitiæ ordinatione detentas, viventium ſuffragiis, ideſt, ſacrificiis, orationibus, aliiſque piis operibus adjuvari. Sed heu! quam pauci ſuffragiis ſuis fideles defunctos adjuvant! Quam pauci ſacrificia pro iis offerri curant! Quam pauci eleemoſinas pauperibus diſtribuunt, ut eos ad orandum pro defunctis moveant! Quam pauci de eorum liberatione ſunt ſoliciti!

Plerique fidelium ſimiles ſunt Joſephi Ægyptiaci fratribus, qui innocenti puero in ciſterna degenti non compatiebantur; & dum ille ibi patiebatur, ipſi ex quiſitum vinum bibebant, gaudebant, ac pretioſis
Amos 6.6. unguentis corpora ſua ungebant: *Bibentes vinum in phialis, & optimo unguento delibuti, nihil patiebantur ſuper contritione Joſeph*. Ecce quid in mundo quotidie fieri ſoleat: quot enim patres, quot matres, quot fratres, quotve filii in ciſterna veteri, ſeu in Purgatorii præcipitio latent? & tamen non eſt qui dexteram prorrigat, ut eos inde eripiat; non eſt qui precibus & ſuffragiis illos inde extrahere conetur. Clamant patres, clamant matres, dicentes: *Miſeremini mei, miſeremini mei*; ſed ingrati filii ſunt ſurdi auditores, qui aures habent, & non audiunt, quique illorum nos miſerentur, nec de iis inde eruendis cogitant. Domus in qua habitant, vina quibus inebriantur, cibi queis impinguantur, dignitates quibus gaudent, ac omnia quæ poſſident, a parentibus habent! & tamen non ſolum iis in Purgatorio patiētibus ſubvenire renuūt; verum & dum gravia ibi parentes ſuſtinent, gaudent filii, bibunt in phialis, opiparè epulantur, ac totaliter vanitati & mundi deliciis ſe dedunt.

Defuncti parentis exequias magno cum apparatu celebrarunt filii Jacob, ac pluri-
Gen. 50. 10. ma doloris ſigna ediderunt: *Celebrantes exequias planctu magno*. Eodem prorſus modo pii ſe habuere fideles reſpectu ſancti Stephani, de quo ſacra teſtatur ſcriptura,
Act. 8. 2. quod *curaverunt Stephanum viri timorati, & fecerunt planctum magnum ſuper eum*. Similia quidem pietatis officia quandoque exercent filii & hæredes reſpectu parentum & benefactorum ſuorum: eorum exequias ſingulari pompa celebrant, plorant, clamant, ululant; ſed præterea nihil.

Poſtquam quis fato functus eſt, inquirere ſolent curioſi rerum indagatores, quis ſit defuncti hæres? quales ſint ejus filii? an mortuo debita charitatis & pietatis officia præſtiterint? an ſtatui & conditioni ejus conſonas exequias celebrarint? an de ejus morte doleant? Reſpondetur communiter, quod mortuum curaverint, quod eum planxerint, quoque exequias illius celebri pompa fecerint: *Celebrantes exequias planctu magno*. Sed quid ultra in defuncti gratiam fecerūt? ampla ſne largiti ſunt eleemoſynas pauperibus, ut eos, ad orandum pro mortuo allicerēt? inſtitueruntne anniverſaria, ut multiplicatis ſacrificiis, Deum ad ei indulgendum provocarent? mandaruntne executioni, quæ ipſe teſtamento ordinavit? Certè de iis plerumque non curant: *Fletus multus, fructus nullus*, inquit S. Bernandus. Ex quo clariſſimè patet, difficillimum eſſe fidelibus defunctis è Purgatorio egredi, non ſolum ex parte illorum, & ex parte Dei; ſed etiam ex parte viventium, qui de iis è Purgatorio liberandis non curant. Quare cum Purgatorium ſit horrēdum præcipitiūm, in quod facilè cadunt, & a quo difficile egrediuntur homines, duo pro hujus concionis concluſione ſalutaria dare conſilia non erit inutile.

Primum, in hoc conſiſtit, quod quiſque ita vivat, ut poſt mortem in Purgatorii præcipitium non cadat: quia ſi in illud cadat, ab eo difficillimè egredietur. *Secundum* conſilium hoc eſt; quod ſcilicet teſtamentum, reſque ſuas quiſque ita diſponat; ut ſi in Purgatorii præcipitium poſt mortem cadat, eleemoſynis, ſacrificiis, & fidelium precibus ab illo citò eruatur. Sic ergo animam & conſcientiam ab omni peccati labe purificate, ut nil in Purgatorio igne luendum remaneat, quo ab æternæ gloriæ aſſecutione retardemini; aut ſaltem teſtamentum, reſque veſtras ita ordinate, ut ſtatim poſt mortem, ſacrificia offerantur, preces fundantur, eleemoſynę, aliaque pietatis opera fiant; quibus mediantibus, à purgatorii flammis liberati, æterna præmia citò conſequamini. *Amen.*

Digitized by Google

DE FIDELIBUS
DEFUNCTIS
CONCIO TERTIA.

Miſeremini mei, miſeremini mei.
Job. 19. 21.

ROgamus vos, fratres, & per Dei miſericordiam obſecramus vos, ut recordemini vinctorum; *Memento vinctorum.*
Heb. 13 Non loquor de vinctis illis, qui ob perpetrata enormia quædam crimina ad triremes, ad furcas, vel ad gravia alia ſupplicia condemnati ſunt, ſed de fidelibus defunctis, qui in Purgatorii carcere, ex juſtitiæ divinę ordinatione, vincti & captivi detinentur. Ecce eos quorum recordari, & quibus auxiliares manus præbere debetis, ut ab horrendo hoc carcere liberari, & ad Paradiſi regna migrare valeant. Audite eos in ſubterraneis illis locis plangentes, & ad vos clamantes. *Miſeremini mei, miſeremini mei.* Veſtra, quæſo, non indurentur corda: ſed ſi quid in vobis humanitatis, clementiæ & religionis ſit, ſubvenite afflictis illis, qui homines ſunt ſicut vos, qui Chriſtiani ſunt ſicut vos, & qui hæredes fore Regni celæſtis ſperant plus quàm vos. Ut ad illi ſuccurrendum vos adducere valeam Purgatorium hodie proponam veluti teterrimum carcerem, in quo vincti detinentur fideles defuncti, &c. *Ave.*

INfernum & Purgatorium, duos juſtitiæ divinæ carceres eſſe, firmiter & humiliter confitentur fideles. Infernus eſt carcer tenebroſus & perpetuus, in quem mittuntur quotquot in ſtatu peccati mortalis ab
Matt. 8 12 hoc mundo exeunt. *Ejicientur in tenebras exteriores.* O impii! *Vos*, qui Deum & Sacramenta ejus irridetis; *Vos*, qui peccatum ſicut aquam bibitis; *Vos*, qui à lethifero peccati ſomno ſurgere renuitis; *Vos*, inquam, moriemini; & ſi lethali cuique peccato ante mortem non valedixeritis, adverſarius veſter diabolus, jubente Deo, vos in tetrum Inferni carcerem proiiciet, in quo æternis ligati vinculis, ditiſſima patiemini.

Purgatorium eſt alter iuſtitię diviuę carcer, in quem mittuntur fideles; qui licèt in ſtatu gratiæ moriantur non tamen ita puri
Matt. 5 ſunt, ut aliquid expiatorio igne purgandum non ſuperſit: & hi non inde exeunt, donec totaliter divinæ iuſtitiæ ſatisfecerint: *Non exies inde, donec reddas noviſſimum quadrantem.* Licèt autem non ſit perpetuus, formidandus tamen eſt Purgatorii carcer, omnium qui in eo detinentur, miſereri debemus: cùm clauſi ſint in centro terræ, & in ignis abyſſo. 1. Purgatorius carcer eſt in terræ centro. 2. Purgatorius carcer eſt in ignis abyſſo. Eſtſin terræ centro: quid horribilius? Eſt in ignis abiſſo, quid terribilius?

Laſelve Sanctuar.

I. PARS

Fideles defuncti clauduntur in terra centro: quid horribilius.

1. PUrgatorium ſub terra, versùs eius centrum, à Deo coſtitutum eſſe, duo ſacræ Theologiæ lumina, ſancti ſcilicet Thomas & Bonaventura, ſimul cum aliis innumeris aſſerunt. Idque ſancta docere in 4 diſt. 21 videtur Eccleſia, cùm fidelium defunctorum animas ab inferno libarari petit: *Libera animas omnium fidelum defunctorum de pœnis inferni.* Non enim poſtulat eas ab inferno damnatorum liberari, quia ab eo *nulla eſt redemptio*, ſed ut ait Doctor Angelicus, eas erui petit à Purgatorio, quod eſt quaſi tranſitorius quidam infernus in terræ concavo iuxta damnatorum infernum conſtitutus. *Locus Purgatorii eſt locus inferior conjunctus.*

Verum quidem eſt, aliquas fidelium animas, ex ſpeciali Dei diſpenſatione, interdum extra terræ centrum purgari. Sic apud ſan- S. Greg. lib. 4 Dial. ctum Gregorium legimus, Paſchaſium, virum ſanctitate eximia fulgentem, poſt mortem in thermis quibuſdam Germano Capuano Epiſcopo apparuiſſe, eique revelaſſe, quòd in hunc pœnalem locum à Deo deputatus eſſet: quia contra Symmachum ſummum Pontificem cuidam Laurentio faverat, licèt in hoc, non malitiæ, ſed ignorantiæ errore peccaſſet. Sic etiam refert Petrus Damiani, S. Severinum fato functum in quodam flumine apparuiſſe, in quo à levi quadam culpa purgabatur. Sed de lege Dei ordinaria, & juxta communem divinæ providentiæ diſpoſitionem, animæ purgandę mittuntur ad certum & determinatum quemdam locum ſubterraneum, non longè à terræ centro, & ab inferno diſtantem, quem *Purgatorium*, dicimus. Unde cùm ad Deum pro aliquo defuncto preces fundimus, rogamus, ut illum à porta inferi eruat, id eſt, à porta Purgatorii, quod eſt temporalis S. Aug. ep. 99 ad Evod Bella. & tranſitorius quidam infernus, prope infernum damnatorum collocatus.

Purgatorium carcerem, ſimul cum Auguſtino, in inferioribus terræ partibus eſſe docent Theologi, qui intra terræ concavum quadruplicem carcerem, ſeu quadruplicem ſinum admittunt, *Primus* eſt pro damnatis;

ſecundus, pro pueris ſine Baptiſmo morientibus, *tertius*, pro ſanctis Patribus, ſeu pro juſtis ante Chriſti paſſionem mortuis, *quartus*, pro animabus purgandis, quem Purgatorium dicimus. Horum autem quatuor carcerum ſufficientiam probant à variis pœnarum generibus: omnis enim pœna eſt damni ſolùm, vel damni ſimul & ſenſus: & rurſus omnis pœna eſt temporalis, vel æterna, *pro ſola pœna damni æterna* eſt carcer, ſeu limbus puerorum; *pro pœna ſolius damni temporali* erat carcer ſanctorum Patrum; *pro pœna damni & ſenſus æterna* eſt infernus, ſed carcer tartareus; *pro pœna damni & ſenſus temporali* eſt purgatorius carcer, non longè ab infernali poſitus.

Hæc omnia paulo aliter explicat Doctor Angelicus, dicens: animas hominum, poſt earum à corporibus ſeparationem, aut in locum præmii, aut in locum pœnarum ire. *Si in locum præmii*, ecce Paradiſum. *Si in locum pœnarum*; pœnæ ad quas depuntantur, ſunt aut æternæ, aut temporales: *ſi æternæ* ad has pœnas damnantur, vel ob peccata actualia, & ecce infernum, qui eſt in terræ centro, vel ob peccatum originale, & ecce limbum puerorum, qui eſt etiam in terræ concavo. *Si autem pœna, quibus adjudicantur, ſit temporanea*; ecce Purgatorium, quod etiam in terræ concavo prope infernum poſitum eſt.

Ecce quò vadant fideles defuncti: ecce carcerem in quo clauduntur amici Dei, quibus poſt mortem aliquid purgandum ſupereſt. O quàm durum illis eſt, intra terræ viſcera pluribus diebus, imò & ſæpè pluribus annis incarcerari! O quàm acerbum Regibus, Principibus, Dei filiis, hominibus prædeſtinatis, cæloque dignis, ob levia quædam delicta, ab æternæ batitudinis aſſecutione retardari, & ſubterraneis carceribus mancipari! Sed quis dicat, quam grave ſit iis, qui in mundo palatia magnifica, ſuper bas domos, ac cameras auro & argento incruſtatas, necnon picturis exquiſitis, & tapetibus pretioſis ornatas inhabitare ſoliti erant, nunc intra tenebroſum terræ ſinum captivos detineri? Quam horrendus ille carcer iis, & omnibus fidelibus defunctis? *Eo certè nihil horribilius.*

2. Heu! ſi trepidamus & horremus, cùm audimus aliquem reum in ſubterraneo carcere à terræ ſuperficie paucis ſolùm paſſibus diſtante ab aliquibus annis detineri; quàm horribilior eſt purgatorius, carcer, qui in viſceribus & in ipſo terræ centro eſt? Quàm horribilius eſt, in hoc carcere ad multos annos; imò & ad multa ſæcula detineri?

Mente quæſo revolvite hunc carcerem, circa terræ centrum, non arte humana ſed divina ordinatione ſtructum, in quem mittuntur juſti, quibus, ex hoc mundo exeuntibus aliquid purgandum ſupereſt. Vinctos illos inſpicite, qui ibi diù ob levia detinentur peccata; ſed carceris illius qualitates ponderate: tenebroſus enim eſt, cùm nec unico foramine ſolis lux ibi videatur; profundus eſt, cùm ſupra bis mille leucas intra terræ viſcera ſitus ſit, juxta infernum damnatorum poſitus eſt, & qui in eo claudantur graviſſimas ſenſus & damni pœnas patiuntur. Quid quæſo horribilibus, quàm in hoc carcere detineri? Quid hoc carcere magis orrendum?

Sed quis explicet, quanta ſunt lamenta fidelium, qui in hoc juſtitiæ divinæ carcere miris & graviſſimis mo is cruciantur? Ibi gemunt, ibi clamant, ibi ululant; ſed ò duritiam, & immanitatem hominum in ſæculo viventium, qui parentûm & amicorum in tetro hoc juſtitiæ divinæ carcere degentium obliviſcuntur! Clamant patres, matres invocant, ſupplicant amici; ſed eorum nequaquam reminſcuntur ingrati hæredes, & crudeles filii. Ipſa die qua mortui ſunt parentes, externa quædam doloris ſigna ediderunt filii & hæredes; ſed mox ut funebris pompa facta eſt, mox ut campanæ ſonare deſierunt, eorum ampliùs non recordantur; *Periit memoria eorum cum ſonitu.* Pſal. 9

Mihi audire videor quamliber ex fidelium defunctorum animabus in Purgatorio clamantem, ac eaſdem fundenrem preces, quibus Joſeph in carcere detentus, Pharaonis Regis Ægypti pincernarum Præpoſitum exorare conabatur: eum etenim orabat Joſeph dicens, *Memento mei, cùm tibi benè fuerit, & facias mecum miſericordiam: ut ſuggeras Pharaoni, ut educat me de iſto carcere* Similem in modum purgatorio carceri mancipati fideles, filios, & amicos in hoc mundo viventes alloquuntur, toto eos corde invocant, dicentes, ò filii, ò amici, mementote noſtri, & Deum Pharaonis rogate, ut à tetro illo Purgatorii carcere nos eruat. Sed ò magnam hominum in ſæculo peregrinantium crudelitatem, quæ tanta eſt, ut nec defunctorum recordentur! Similes ſunt pincernarum Præpoſito, qui ſuccedentibus proſperis, Joſephi benefactoris ſui in carcere derenti oblitus eſt: *Succedentibus proſperis, Præpoſitus picernarum oblitus eſt interpretis ſui.* Eodem prorſus modo ſe habent filii & hæredes reſpectu parentum & benefactorum, qui in Purgatorio carcere captivi detin-ntur. Antequam è vivis excederent, plurima iis charitatis & benevo-

Gen.

nevolentiæ officia impendebant, erga illos ſe obſequentiſſimos exhibebant, ut eos ad teſtamenta in favorem ipſorum condenda moverent; firmiſſimè pollicebantur, ſe legata, & debita eorum citò ſoluturos, ac voluntatem illorum ſe fideliter adimpleturos; ſed poſtquam mortui ſunt, nec de Legatis, nec de debitis ſolvendis curant; pro iis orare non meminerunt, benefactorumque ſuorum penitùs obliviſcuntur. Unde ex piis illis defunctis ferè quilibet ex Purga-
Pſ. 30. torio illo carcere clamare poteſt: *Oblivioni datus ſum, tanquam mortuus à corde*: oblivioni enim plerique illorum dantur, tanquam ſi mortui eſſent, non ſolùm in mundo, verùm & in corde filiorum, amicorum, & hæredum.

Quod Deus ita fieri perſępè permittit, in pœnam nimii amoris quo defuncti ſuos hæredes erant proſecuti. O ſtulte pater, nimium amaveras filium, cui facultates tuas reliquiſti, & in pœnam inordinati tui amoris permittit Deus, ut nec tui, fato functi ingratus alius recordetur. O homo inſenſate, plus quàm par erat, uxorem dilexeras; & ineffrænati amoris tui pœnam ſinit Deus, ut hæc tui, jam mortui, mox obliviſcatur.
Pſ. 96. 7. Quod adnotaſſe videtur Propheta, cùm dixit: *Confundantur omnes qui adorant ſculptilia, & qui gloriantur in ſimulachris ſuis*: quæ etenim ſunt hæc Idola & ſimulachra; de quibus loquitur David? O patres & matres, idola veſtra ſunt pueri, quos plus quàm Deum diligitis; ò mariti, ſimulachra veſtra ſunt uxores, quas veluti idola colitis, quaſque inordinatè amatis. Sed, heu! cùm in purgatorio carcere latitabitis & dira patiemini, nil niſi confuſionem ex his idolis percipietis; quia in veſtri confuſionem & punitionem permittet Deus, ut nequaquam veſtri reminiſcantur. Gaudebunt, opiparè epulabuntur, cum amicis & vicinis choreas agent, voluptatibus fortè illicitis indulgebunt, nec veſtri recordabuntur.

Quare, ò N. N. domui, & conſcientiæ veſtræ citò diſponite, ne filiis & hæredibus facienda committatis, quæ per voſmetipſos facere valetis. Timete, ne reſpectu veſtri ſe gerant filii & hæredes, ſicut innumeri alii erga parentes & benefactores ſuos mortuos ſe geſſerunt; timete, ne & veſtri, & omnium quæ iis facienda demandabitis, obliviſcantur; & ideò eorum probitati & fidelitati ne totaliter confidatis. Velim, eos eſſe pios, probos, ſapientes, liberales, ac omnibus numeris abſolutos; qualeſcumque illi ſint, plus vobis, quàm illis fidere debetis, & curæ eorum non commitere debetis, quæcumque per vos facere poteſtis. Dum ergo tempus habetis pœnitentiam agite, pauperibus ſuperflua diſtribuite, ſacrificia pro vobis offerri ſatagite, ad ſalutares indulgentiarum theſauros accurrite, ac omnia agite quæ juvare poſſunt, ut in tetro Purgatorii carcere non claudamini; cavet ab hoc carcere, qui eſt in terræ centro: quid horribilius? *& qui etiam eſt in ignis abyſſo, quid terribilius?*

Fideles defuncti clauduntur in ignis abyſſo: quid terribilius? 2. PARS.

1. CIrca terrę centrum carceri mancipati ſunt fideles defuncti, ibique intra ignis ardentiſſimi abyſſum, veluti intra carcerem, clauduntur. Sicut enim de Angelis apoſtatis, ait Doctor Subtilis, quòd igni ſint alligati, ac intra eum, velnti intra carcerem, invitè detineantur; ita & animæ fidelium, intra purgatorium ignem, tanquam intra carcerem ſunt detentæ; ibi fideles de-
functi, *vinculis tenebrarum & longa noctis compediti* remanent; ibiq; gravia patiuntur, eò quòd à cæleſti regno adipiſcendo retardentur, & intra ignis portentoſam abyſſum clauſi remaneant. Sap. 17. 2.

Purgatorium mihi eſſe videtur abyſſus hæc magna, magnumque chaos, quod inter divitem epulonem in inferno clamantem, & Patrem Abraham in cælo regnantem firmatum eſt; *Inter nos & vos chaos magnum firmatum eſt*; inter Paradiſum enim Luc 16. 26.
& infernum, magnum circa terræ centrum eſt chaos, ſeu carcer Purgatorius, in quo, ut ait Doctor Angelicus, intra ignem clauſi detinentur fideles defuncti: Animæ fidelium defunctorum, inquit, in Purgatorio, veluti in fornace accenſa, & ſicut in ignis abyſſo cruciantur: non quòd ignis Purgatorius, qui materialis, & corporeus eſt, in animas, quæ ſpirituales ſunt, phyſicè, & realiter agat: non enim ab igne, ut in eas phyſicè agente, aliquid patiuntur; ſed ideò ab hoc igne cruciantur, quia intra illum, veluti intra carcerem, remanere coguntur. O quàm durum his animabus, quàm iis terribile, quòd intra corporei ignis flammas, veluti intra carcerem, vinctæ detineantur? *Hoc certè nihil terribilius.* D. Tho. L. 4. contra Gent. c. 90.

2. Non ſine pavore & horrore recogitamus, inſontes pueros à Rege Nabuchodonoſor in ſuccenſam fornacem fuiſſe miſſos; *Miſſi ſunt in medium fornacis ignis ardentis*; ſed terribiliores duæ intra terræ viſcera ſuccenſę ſunt fornaces in quas Deus multos ex filiis ſuis mitti jubet. Hæ fornaces ſunt Infernus & Purgatorium: *Infernus* eſt fornax in æternum duratura, in quam projiciuntur rebelles filii, qui gravium criminum

quæ perpetrarunt, pœnitentiam non egerunt; reos illos filios condemnat Deus, eoſque Angeli ſatanæ, ut juſtitiæ divinæ miniſtri, in tartari fornacem mittunt: *Mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & ſtridor dentium*. Matt. 13. 42. Quàm multi in eam projiciuntur fornacem! In eam avari, in eam ſacrilegi, in eam luxorioſi, & uſurarii, aliique innumeri mittuntur. *Purgatorium*, eſt alia à Deo ſuccenſa fornax, qua tranſeunt, & in qua purgantur filii Dei, quibus levis quædam culpa, vel aliquæ gravium criminum reliquiæ purgandæ ſuperſint. Hæc eſt fornax, in qua purgantur viri juſti ut digni fiant intrare in civitatem ſanctam Jeruſalem; non enim in eam ingredi poſſunt, qui in levibus quibuſdam peccatorum maculis inquinati ab hoc mundo exeunt, niſi priùs in hanc fornacem, & in hanc ignis abyſſum mittantur; S. Cypr. *Non poteſt Divinitatis particeps fieri niſi maculas animo immixtas purgatorius ignis abſtulerit.*

Heu! quid homini cæleſtibus thronis digno durius, quàm intra ſulphurei ignis fornacem includi? Quid animabus ad Deo fruendum factis pęnalius, quam non ad unum dumtaxat, verùm ad plurimos annos in ignis abyſſo concludit? Certè, ut ait Guerricus Abbas ex omnibus ſenſibilibus ſuppliciis, illo nullum majus eſt: *Illo igne Purgatorio nihil eſt pœnalius*. Guerric ſer. de Pur. Et, ut aſſerit Tertullianus, omnium pœnarum illa eſt maxima: *Summam ignium pœnam*. O NN. hæc eſt graviſſima pœna, quàm propinqui, & amici veſtri in Purgatorio patiuntur; ibi intra ignis fornacem clauduntur, ibi intra horrendam flammarum abyſſum incluſi diù remanent. O quantam pœnam! quæ gravior adhuc & acerbior iis eſt, eò quòd filii, & amici in ſæculo viventes, eorum non reminiſcantur, iiſque ſubvenire recuſent.

Hi quidem infeliciores ſunt, quàm tres pueri in Babylonicam miſſi fornacem, ad quos beneficum quendam miſit Deus Angelum, qui flammarum ardorem ita temperavit, ut in medio flammæ, veluti in Paradiſo deliciarum, ambularent: Dan. 3. *Ambulabant in medio flammæ, laudantes Deum, & benedicentes Domine*. Sanctus ille Angelus intra fornacem ſub viri ſpecie, & quaſi unus ex pueris videbatur. Unde ipſe Nabuchodonoſor ſtupefactus, ajebat, ſe quatuor pueros intra fornacem videre: *Ecce ego video quatuor viros ſolutos, ambulantes in medio ignis.* O quàm felices hi fuere pueri, qui Angelum conſolatorem, & adjutorem habuere! Sed ò quàm infelices plerique fidelium in igne purgatorio patiētium! expectant enim, ut quis ex viventibus Angeli hujus fungatur officio, expectant, ut ex propinquis, vel amicis aliquis precibus, eleemoſynis, vel aliis piis operibus, pęnas quas patiuntur, mitiget, ſed hujuſmodi non vident Angelos, non eſt qui conſoletur eos, & qui iis ſubveniat. Unde quilibet ferè ex fidelibus in Purgatorio patientibus dicere poteſt cum paralytico: *Hominem non habeo*; quia nullus ferè eſt homo, qui animabus Purgatorii debite ſubveniat. Joan. 5. 7.

Ecce miſerum hominum in Purgatorio degentium ſtatum. Cùm in hoc mundo vivebant, amicorum & propinquorum turba circumdabantur; ſed poſtquam mortui ſunt, oblivioni traduntur: igneo carceri mancipuntur, in medio flammarum clament, quantùm voluerint, ibi amarè fleant, ibique, quantùm placuerit, humana implorent auxilia; non habent hominem qui illis ſuccurrat: *Hominem non habeo*. Ipſi etiam filii ſuorum obliviſcuntur parentum; ipſæ mulieres maritis non ſubveniunt; vident cameras, in quibus defuncti habitarunt, fruuntur bonis quæ reliquerunt, tranſeunt, ſupra ſepulchra in quibus poſiti ſunt, nec aliquas ad eorum libertatem à Deo obtinendam preces fundunt: *Et non dixerunt qui præteribant; benedictio Domini ſuper vos*. Pſ. 128. 8. O infandam hominum in hoc mundo viventium ingratitudinem! O magnam eorum crudelitatem!

Quòd Lazarum dilexerint Martha & Magdalena, norunt omnes, eximiumque amoris ſui erga ægrotantem fratrem, teſtimonium exhibuere piæ illæ ſorores, cùm ad Christum miſerunt, rogantes, ut eum ſanaturus veniret; *Miſerunt ergo ſorores ejus ad eum dicentes; Domine, ecce quem amas, infirmatur*. Joan. 11. c. 3. Quis non miretur ardentem harum ſororum amorem erga infirmum fratrem? Quis non dicat, eas debita charitatis illi præſtitiſſe obſequia? Paucis tamen ab hinc diebus, mortuo Lazaro, cùm Christus, ut eum reſuſcitaret, Bethaniam perrexit, dixit ei Martha: *Domine jam fœtet*. Ecce quid ſæpè in mundo accidat; cùm enim paterfamilias vel alius homo dives ægrotat, uxor, filii aliique omnes qui de infirmi bonis aliquam portionem aſſequi ſperant, debitis eum charitatis officiis proſequuntur; ſed poſtquam mortuus eſt, *Jam fœtet*; poſtquam ſepultus eſt, *Jam fœtet*; orare pro mortuo, legata ab eo facta ſolvere, eleemoſynas erogare, & alia quę ad illum è Purgatorio carcere eruendum inſervire poſſent, facere renuunt: hæc omnia ipſis fœtent: *Jam fœtet*.

O filii! ò filiæ! tanta à vobis abſit ingratitudo, parentum mementote veſtrorum; illorum ne obliviſcamini, iiſque promptè

ſubve-

Digitized by Google

ſubvenire. Scitis, eos in profundo Purgatorii carcere, & in horrenda ignis abyſſo clauſos eſſe: quare ne diù eos illic detineri patiamini, quàmque citiùs ſaverit, iis ſubvenite. Heu! videmus nonnunquam, quod cùm plebeii cujuſdam hominis domus fœdo vaſtatur incendio, civitas tota percellitur, undique accurritur, & auxiliares aquæ undequaque quàm celerrimè deferuntur. Quòd ſi in harum flammarum medio unicum tibi, maximèque charum videas filium, quæ non auxilia, quæ non quam citiſſimè ſubminiſtrabis adminicula? O N. N. mediis in Purgatorii flammis agunt filii & filiæ, hocce piaculari rogo involvuntur patres & matres; illos ibi, medios inter flammarum vortices, fidei oculo videtis: quare quam celerrimè accurite, ut precibus, eleemoſynis, indulgentiis, omnibuſque modis poſſibilibus, iis ſubveniatis. Erga illos eſtote miſericordes, & Deus erga vos miſericors erit, perque infinitam ſuam miſericordiam ab his vos præſervabit flammis, ac æternam vobis beatitudinem conſeret. *Amen.*

DE FIDELIBUS DEFUNCTIS

CONCIO QUARTA.

Miſeremini mei, miſeremini mei. Job. 19. 21.

QUocumque tempore, & quovis modo moriatur homo, aliquid ſemper conſolationis propinquis, & amicis relinquit: Sap. 4. ſi enim in juventute mortuus ſit, credunt, quòd *raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius*; ſi ſenex, & longa ægritudine gravatus, ab hoc mundo diſceſſerit: hæc in lachrymis conſolatio eſt, quòd mors non ingreſſa ſit illius domum per feneſtras, ſed per januam, dumque mortem expectabat ditantem potiùs, quam expoliantem. Si autem qui mortuus eſt, juſtus & ſanctus apud homines videbatur, hæc Salomonis verba Sap. 4. in promptu habent propinqui: *Juſtus, ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit*; ſi tandem non juſtus & bonus, ſed peccator & impius ab hominibus credebatur: Ps. 85. 15. Dei miſericordiam peccata ejus ſuperaſſe confidunt: quia erga omnes *Deus miſerator & miſericors*. Sed ſibi quiſque ſuper homine mortuo quas voluerit conſolationis rationes fingat; eſt ſemper quod ſuſpicemur, illum ab hoc mundo ad ignem ſaltem purgatorium perrexiſſe; quia, teſte D. Paulo, Paradiſum vix obtinet quis, qui per ignem purgatorium priùs non tranſierit; *Ipſe autem ſalvus erit, ſic tamen quaſi per ignem.* 1. Cor. 3.

O N.N. qualis vobis eſſe poteſt conſolatio, dum propinqui & amici in horrenda Purgatorii fornace cruciantur? Quale vobis gaudium, dum illi flent, gemunt, & clamant: *Miſeremini mei, miſeremini mei.* Certè potiùs cum illis flendum; & ſi non totaliter obdurata ſint corda veſtra, eorum miſerendum eſt, auxiliareſque eis præbetæ manus. Ad quod ſedulò & promptè faciendum ut alliciamini, ignis illius, quo purgatoria fornax ſuccenditur, naturam & characterem delineabimus, &c. *Ave.*

PUrgatorius ignis potentiæ, juſtitiæ & ſapientiæ divinæ miniſter eſt. *Dei potentia* ignem hunc, licèt materialem & corporeum, ad animas, quæ merè ſpirituales ſunt, torquendas elevat: *Dei juſtitia* hoc utitur igne, ut viros juſtos purificet: *Et Dei ſapientia* quodam quaſi intelligentiæ ſpiritu hunc ignem afficit; ut diſcernat, quàm gravia ſint cujuſque delicta, utque juxta merita quemque cruciet.

O ingem mirabilem, quem Dei elevat potentià, armat juſtitia, & erudit ſapientia; hunc elevat potentia, ut agere valeat in ſpiritus; hunc armat juſtitia, ut viros etiam ſanctos torqueat; & hunc erudit ſapientia, ut cujuſque merita diſcernat. Unde: meo quidem judicio, ignis purgatorii characterem ſatis explanaſſe & delineaſſe videbor: cùm dixero, eum eſſe corporeum & materialem, voracem & vehementem, diſcretum & ſapientem. In purgatorio eſt: 1. *Ignis corporeus*, qui torquet ſpirtus: 2. *Ignis violentus*, qui torquet Sanctos: 3. *Ignis ſapiens*, qui quemlibet torquet juxta merita. Ecce qualis ſit ignis, quo torquentur fideles in Purgatorii fornace.

1. PARS

In Purgatorio eſt ignis corporeus, qui torquet ſpiritus.

IGnem Purgatorii corporeum eſſe, diſertè aſſerit ſanctus Gregorius, & hoc paſſim S. Greg. L.4. Dial. c.39. tenent Scholaſtici Doctores; inter quos Seraphicus Bonaventura ait, quòd ignem hunc corporeum eſſe Dei juſtitia exigat: quia ſicut ſecundùm ordinem naturæ; anima corpori à Deo unita eſt, ut illi vitam influat; ita ordo divinæ juſtitiæ exigit, ut anima quæ peccaverit, alteri corpori, igni ſcilicet, uniatur, ut per eum puniatur: *Ordo divinæ juſtitiæ exigit, ut ſpiritus ab igne materiali habeat puniri: ut ſicut ſecundam ordi-* S. Bon. in brevi-loq. p.7 c.2.

nem natura, anima unitur corpori, ut influat vitam ipſi corpori; ſic uniatur igni materiali ſecundùm ordinem juſtitiæ, ut punibile punienti, à quo ſuſcipiat pœnam.

Non facilè concipitur quomodò corporeus hic ignis in animam incorpoream, & totaliter ſpiritualem agere valeat: fidelium enim animæ, quæ in purgatorio ingne torquentur à ſuis corporibus ſunt ſeparatæ: quomodò ergo fieri poteſt, ut elementum hoc materiale, extenſum, & ex variis partibus compoſitum, in animas ſpirituales, inextenſas, & partibus carentes agat? Fatentur omnes, quòd agens quodcumque actionem ſuam ultra activitatis ſuę ſphęram ferre non poſſit; qui ergo fieri poteſt, ut agens materiale & corporeum agat in animas ſpirituales, quæ extra activitatis ejus ſphæram ſunt? Hanc certè ignis corporei in animas ſpirituales actionem mens humana explicare non valet; & ideò Hugo à S. Victore hanc actionem vocat *perpetuum miraculum*, quod homo concipere non poteſt. Ideò etiam Lactantius Firmianus ait, hunc ignem *inenarrabiliter torquere*. Ideò ſanctus Chryſoſtomus aſſerit, hunc ignem *tormenta indicibilia* inferre. Et D. Auguſtinus, corporeum hunc ignem *miris, & ineffabilibus modis* animas cruciare prædicat. Licèt autem miraculoſa, inenarrabllls, indicibilis, & ineffabilis ſit actio ignis corporei in animas ſpirituales; certum tamen eſt, quòd in eas verè agat, quòdque eas diriſſimè torqueat.

Hugo L. 2. de Sacram. Lact. Inſt. c. 3. Firm. c. 3. ſ. Aug. 21. de civ. c. 10.

Diverſimodè explicare conantur Theologi hanc ignis corporei in animas actionem: dicunt aliqui, eam eſſe realem & phyſicam, ignemque phyſicè agere in ſpiritus; non quidem per ſolam ſibi nativam virtutem; ſed per Dei potentiam, quæ illum ſupernaturaliter elevat, ut in ſpirituales ſubſtantias agat. Aſſerunt alii, hanc ignis corporei actionem eſſe ſolummodò moralem, & metaphoricam, varièque hanc ejus actionem explicare contendunt; ſed ſive phyſica, ſive moralis ſit hæc actio, ineffabilis ſemper eſt: verèque dici debet, quòd modo ineffabili ſpiritus crucientur ab igne corporeo: *Ineffabilibus modis recipientes ex ignibus pœnam*. Quare in hoc myſterio unum nobis eſt incertum, & aliud certum; incertum eſt, quomodò ignis corporeus agat in ſpiritus, idque concipere nequimus. Sed certiſſimum, & indubitatum eſt, quòd ignis corporeus verè agat in ſpiritus, ac eos cruciet: id certum eſt: ut enim ait Divus Auguſtinus, *adhærebunt ergo ſpiritus, licèt incorporei, corporeis ignibus cruciandi miris & ineffabilibus modis, recipientes ex ignibus pœnam*. Si ab Auguſtino quæras, quomodò Purgatorii corporeus ignis in ſpirituales animas agat; ſe hoc non concipere fatetur: quia hoc eſt myſterium ineffabile: *Ineffabilibus modis*. Sed ſi ab eo petas, an reverà corporeus Purgatorii ignis in ſpirituales animas agat, & an eas cruciet; hoc verè concipit, de hoc non dubitat, eaſque ab igne corporeo cruciari aſſerit: *Adhærebunt ſpiritus, licèt incorporei, corporeis ignibus cruciandi*. Cum Auguſtino idem ſentit ſanctus Gregorius, dicens, quod *per ignem corporeum mens incorporea cruciatur*.

ſ. Aug. ubi ſup. Ubi ſup. ſ. Greg. 4 Dial. c. 29.

O N.N. ſæpè ſæpiùs ſubterraneum hunc ignem recogitate; in Purgatorium crebrò viventes deſcendite; corporeum hunc ignem ſæpiſſimè mente revolvite: in illum projici timet; ac talem ſuſcipite pœnitentiam, ut ea mediante, graviſſimas illius ignis pęnas vitare valeatis. Hunc certè ignem antiquitus ſeriò meditabantur viri ſancti in illum projici quàm maximè timebant, & ideò indefeſſa ſolicitudine gravibus pœnitentiis incumbebant. Sed nunc primævus hic evanuit fervor; temporum ſucceſſu obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides ſanctuarii, hominum facies eſt denigrata; nullumque ferè reperire eſt, qui gravi pœnitentiæ adhæreat; quia nullus ferè eſt, qui in purgatorium ignem injici timeat.

Plerique ſimiles ſunt pueris; qui, ut ait Chryſoſtomus, *larvas timent, ignem non timent*. Pavent & trepidant pueri, cùm illis perſonatus quidam ſeſe offert homo, à quo nil mali ſunt paſſuri: *Larvas timent*; ſed ſi candelam accenſam videant, nequaquam timent; quin contrà ei abbladiuntur, eique libenter digitum admovent: *Ignem non timent*. Sic certè ſe habere ſolent plerique hominum; dum enim eis jejunare, vigilare, & aliis pœnitentiæ operibus (quæ levia, & nullius quaſi momenti ſunt) incumbere proponitur; tunc timent, nec iis vacare quomodocumque volunt: *Larvas timent*. Sed cùm iis dicitur, quòd ſi pœnitentiam non egerint, Deoque totaliter in hoc mundo non ſatisfecerint, in Purgatorium mittentur; ubi ab igne corporeo diriſſimè cruciabuntur: *Ignem non timent*. Imò plerùmque dicunt, quòd piacularibus Purgatorii flammis ad multos dies, ad plurimos etiam annos, adjudicari optarent: *Ignem non timent*. O quàm metuendus eſt hic ignis! O quàm formidandus! Quod ut clariùs pateat, hunc igem, non ſolùm corporeum; verum & *maximè violentum eſſe, jam probabimus*.

In

Digitized by Google

II. PARS.

In Purgatorio eſt ignis violentus, qui torquet juſtos.

1. IGnis Purgatorii gravitatem & violentiam mirabiliter exaggerant ſancti Patres; & præcipuè Sancti Anſeſmus, Cæſarius & Auguſtinus; quorum primus, hunc ignem ita violentum & vehementem eſſe aſſerit, ut nil eo gravius homo quiſquam in hoc mundo ſuſtinere poſſit: *Gravior eſt ille ignis, quàm quidquid homo pati poteſt in hac vita.* Addit Sanctus Cæſarius Arelatenſis Antiſtes, hominem mortalem nec cogitare poſſe, quanta ſit ignis illius gravitas:
Ceſ.Ho. 7 & 8 *Purgatorius ignis durior erit, quàm quod poſſit pœnarum in hoc ſæculo ſentiri, aut cogitari.* Sed ignis hujus violentiam meliùs explanare, magiſque amplificare videtur ſanctus Auguſtinus: dum ignem igni confert, aitque ignem noſtrum, reſpectu ignis Purgatorii, non verum, ſed fictum ſolummodò & pictum ignem eſſe;
S. Aug. cit. de pœn. D. 7 c. ult. *Ignis noſter in hoc mundo, eſt tamquam ignis depictus in afflictione, reſpectu pœnæ ignis Purgatorii.* Norunt omnes, tantam ignis noſtri eſſe vim, ut duriora metalla liquet, ſilvas & montes abſumat, in eum projecta quævis corpora devoret, ac intolerabiles dolores cauſet: nihilominùs, ſi credamus Auguſtino, tanta eſt Purgatorii ignis violentia, ut noſter hic ignis, reſpectu illius, ſit ſolummodò ignis quaſi imaginarius & pictus: *Eſt tanquam ignis depictus.* O magnam Purgatorii ignis violentiam!

Nec mirum, ſi ignis illius vehementiam tantùm exaggerent ſancti Patres: cùm hic ignis ejuſdem ſit naturæ cum tartareo: *Sub eodem igne*, inquit ſanctus Gregorius, *purgatur electus, & crematur damnatus.* Et,
S. Greg. 4 Dial. ut ait Doctor Angelicus, *idem eſt ignis qui damnatos cruciat in inferno, & qui juſtos in Purgatorio purgat.*
D. Th. in 4 D. 20 q. 1 ar. 1 Ad horrendam, quæſo, tartari fornacẽ mentis oculos nunc convertite, ignis illius impetum & acerbitatem ſeriò contemplemini, attendite quanta ſit violentia ignis illius, quem accendit Deus in furore ſuo, perpendite, quàm grave ſit ab illo igne uri, qui eſt quaſi omnium tormentorum congeries, & in quo adunata eſſe videntur omnia ſupplicia:
S. Hier. Epiſt. ad Damac. *In uno igne omnia ſupplicia ſentiunt in inferno peccatores.* O verè magnam tartarei illius ignis violentiam! Sed ò quàm acerbus etiam, & violentus eſt ignis purgatorius, qui eandem cum tartareo ſortitur naturam: *Idem eſt ignis.* Inter utrumque tamen hæc eſt differentia, quòd tartareus reprobos, *Purgatorius verò viros juſtos & electos cruciet.*

2. Non Turcas, non Barbaros, non Infideles, non Schiſmaticos, nec alios quoſque qui in ſtatu peccati mortalis ab hoc mundo exeunt, ſed ſolos juſtos recipit Purgatorium; in eo ſoli purgantur electi, ab ejus igne ſoli prædeſtinati cruciantur. *Igne purgabuntur filii Levi, igne Ezechiel, igne Daniel.* S. Amb. in ps. 36 Viri quique ſanctiſſimi, inquit S. Ambroſius, licèt filiorum Levi æmulentur ſanctitatem, quamvis prophetico Ezechielis ſpiritu potiantur, ac Danielis pietate floreant, hoc tamen igne purgabuntur, & torquebuntur, ſi quid poſt mortem in iis purgandum remaneat.

O Domine, quàm formidabilia judicia tua, reſpectu juſtorum, quos Purgatorii Num. 16 ignibus adjudicas? *Non mirum*, quòd olim aperta ſit terra, ut deglutiret Dathan & Abiron, quodque itidem ducenti quinquaginta viri ab igne Cæli ſint conſumpti: quia hi rebelles fuerant Moyſi, ac adverſus Deum blaſphemaverant. *Non mirum*, quòd à Babylonicæ fornacis igne devorati ſint Dan. 3. barbari cujuſdam Regis Miniſtri: quia hi erant idololatræ, majorique ſupplicio digni, Gen. 19. *Non mirum*, quòd ſuper Sodomam & Gomorrham pluerit Dominus ſulphur & ignem, quòdque civitates illas ſubverterit: quia omnes ferè earum cives peſſimis & infandis erant criminibus inquinati. Sed mirum prorſus & ſtupendum eſt, quòd ſervos ſuos, Sanctos ſuos, ſuoſque prædeſtinatos, ob levia quædam delicta, ad vehementiſſimas Purgatorii flammas Deus condemnet.

Juſtitia ſæcularis; non qui in levia ſolummodò inciderunt peccata; ſed ſacrilegos, Sodomitas, & alios majorum criminum reos, ad ignis ſupplicium damnat. Aſt ita gravis & ſevera eſt Dei juſtitia, ut viros quoſque ſanctiſſimos, ob leviſſima quævis delicta quæ in hoc mundo non abluerunt, ad Purgatorium, intolerabilia ignis Purgatorii tormenta perpeſſuros, damnet. O quàm terribile eſt incedere in manus Dei viventis! Quàm formidanda ſunt ejus judicia! O quàm durum & moleſtum eſt, ob unicum verbum otioſum, ob mendacium officioſum, vel, ob aliam leviſſimam culpam, Purgatorii ignis pœnas pati.

O N. N. quis ex vobis intra voraces illius ignis flammas poterit remanere? Iſa. 33 *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante?* Quis ex vobis, molliculi, & delicatuli adoleſcentes, qui in medio voluptatum cœno vivitis? Quis ex vobis, clariſſimi, ampliſſimi: nobiliſſimique Domini, qui nullos ſalutaris pœnitentiæ fructus facitis? Quæ ex vobis, ò comptæ, & tenel-

lulæ puellæ, quæ nec puncturam acus, nec ſcintillam ignis ferre valetis? Quis, inquam, ex vobis habitare poterit cum devorante Purgatorii igne? Heu! inquit Caſſianus, *digito ignem modicum tangere horremus, & quemodò non formidamus in ignis rogum ligatis manibus & pedibus injici?* Hoc timete, hoc pertimeſcite: ne dicatis: juſtus ſum ſanctus ſum; ſed *qui juſtus eſt, juſtificetur adhuc; & ſanctus, ſanctificetur adhuc*; ac ita perfectè quiſque vivat, ut in purgatorio igne nil expiandum remaneat.

Apoc. 22

Ne ſimiles ſitis hujuſcemodi Chriſtianis; quibus ſatis eſſe videtur, mortalia non perpetrare; & ideò de venialibus vitandis nullo modo curant. Mentiuntur ſepè, vana paſſim loquuntur, otio molli indeſinenter indulgent, negligenter orant; & alia, quæ venialia cenſentur; non ſecus ac ſi bona eſſent, libenter faciunt. Heu! ſi ſcirent, ac intelligèrent, quàm violentus & vehemens ſit purgatorius ignis, quo plectuntur: qui veniales maculas contraxerunt; certè ab illis perpetrandis totis conatibus abſtinerent, & jam perpetrata ſummo ſtudio in hoc mundo purgarent.

Perpendite, inquit Auguſtinus, quòd ignis quo Deus in alio mundo homines punit, clementa ri noſtro igne ſit longè vehemenrior: & tamen non eſt qui non mallet ignis noſtri ſupplicia vitare, quàm aliquod crimen perpetrare: *Non erit iſte ignis, ſicut focus tuus; quò tamen ſi manum tuam mittere cogaris, facies quidquid voluerit, qui hoc minatur.* Hoc penſate, hoc recogitate; & ſalutaris hæc cogitatio ad levia quævis peccata vitanda vos alliciat. Cùm mentiendi, vel in aliud veniale incidendi occaſio ineſt, accenſæ candelæ, ſi vultis, digitum admovete, aut ſaltem intra vos dicite; ſi veniale hoc peccatum admittam, nec illius in hoc mundo pœnitentiam agam, purgatorius me expectat ignis, in quo non ſolùm ad momentum, vel ad horam, ſed fortè ad plurimos dies, menſeſque cruciabor. Hoc ſæpè intra vos dicite, hoc penſate, hoc mente revolvite: talique cogitatione commoti, minima quævis venialia vitare ſatagite, ut non incidatis in Purgatorium, in quo eſt ignis violentus, qui cruciat Sanctos; & in quo eſt etiam *ignis ſapiens, qui quemlibet torquet juxta merita.*

Aug. in Pſ. 49

In Purgatorio eſt ignis ſapiens, qui quemlibet torquet juxta merita.

III PAR.

Quantumvis gravia, & dira ſint ab igne purgatorio cauſata ſupplicia; ea tamen juſta, & æquiſſima eſſe certum eſt: quia Deus *quod juſtum eſt, cum tranquillitate diſcernit, & recta voluntate diſponit.* Sicut enim in inferno Deus gravitatem ſupplicii gravitati criminum commenſurat, juxta illud Apocal. 18. *Quantum glorificavit ſe, & in deliciis fuit, tantum date illi tormenta & luctum*; ita & in Purgatorio ad multitudinem, & gravitatem delictorum attendit, ſpectat quanta ſint cuiuſque delicta, & quemlibet juxta merita plectit; debitaque proportione ſervata, quemlibet juxta delictorum qualitatem, & quantitatem ſevere punit.

Aug. L. de vera inno. c. 12.

Apoc. 8. 7.

Verum quidem, quòd idem ſit purgatorius ignis reſpectu omnium: ſed Deus aliquem huic ſapientiæ & diſcretionis infudit ſpiritum, quo cujuſque diſcernit merita, & quemque juxta delictorum & debitorum exigentiam cruciat: *Quantum ſtulta iniquitas ſuggeſſit, tantum ſapiens pœna deſeviet.* Fideles, qui purgatoriis flammis ſunt adjudicati, non ſunt æqualiter debitores juſtitiæ divinæ, tum quia æqualia non ſunt eorum peccata; tum quia non æqualiter Deo pro peccatis in hoc mundo ſatisfecerunt. Deus autem, ut nulli injuriam faciat, mirabili quodam intelligentiæ ſpiritu purgatorium ignem afficit, quo cuiuſque merita, & debita dignoſcit, ac quemque, ſervata æquitate, iuxta merita punit.

S. Aug. hom. 6. & 10.

Tartareus ignis à Tertulliano vocatur *ſapiens ignis*; & ab Euſebio Emiſſeno nuncupatur *ignis arbiter*. Hic ignis *ſapiens* eſt: quia quæ, & quanta damnati cujuſque ſint demerita, ſapientiſſimè diſcernit, & quemque congruis cruciat tormentis: hic etiam *ignis arbiter*; quia æquiſſimum in damnatos exercet judicium, & pœnam iuxta uniuſcujuſque culpam decernit, & infligit. Quod autem de tartareo, hoc & de purgatorio igne dicamus: iſte etenim ejuſdem eſt naturæ, eodemque ſapientiæ ſpiritu eſt inſtructus. Verè *ſapiens*, & *arbiter* æquiſſimus eſt purgatorius ignis, quia quemlibet fidelium defunctorum nec plus, nec minus, quam par eſt, ſed præcisè iuxta delicta, & debita cruciat. *Quantum exegeris culpa, tantum ſibi ex homine vindicabit quadam flamma rationabilis diſciplina.*

Ter. ſerm. 4 Euſeb. 4c. Epi.

S. Au ibi.

Purgatorii hujus ignis ſapientiam, & æquitatè mirabiliter explicat Caſſianus, cum eum meritorum cuiuſque inquiſitorem vocat,

cat: *ille ignis eſt inquiſitor meritorum.* Qui Catholicæ fidei Inquiſitioni præficiuntur, ſapientiſſimi ſimul & æquiſſimi eſſe ſolent: *Ut ſapientiſſimi*, eorum, qui ad ipſorum
Caſſ. coll. 5. tribunalia vocantur, ſcelera examinant, eorumque gravitatem dijudicant: *Ut æquiſſimi*, delictis pœnam commenſurant, & quemlibet, juxta culpæ exigētiam, puniunt. Hæc ſanè ſunt inquiſitorum fidei munia, quibus, aut ſaltem ſimilibus fungitur purgatorius ignis: qui quaſi judex a Deo electus pro fidelium defunctorum inquiſitione ſedet. Eſtque iſte ignis *inquiſitor ſapientiſſimus:* quia cujuſlibet ex fidelibus defunctis delicta & debita examinat, diſcernit & ponderat; & eſt *inquiſitor æquiſſimus*: quia quemlibet pro ratione culparum & debitorum cruciat.

Si quiſque ſemetipſum in hoc mundo judicaret, Deoque plenè ſatisfaceret, in alio mundo non judicaretur, nec ad Purgato-
1. Cor 11. 31. rii pœnas damnaretur: *Si noſmetipſos dijudicaremus, non utique judicaremur*; ſed quia viri, etiam ſanctiſſimi, levia peccata in quæ incidunt, non ſatis examinant, nec ſatis in hoc mundo judicant & puniunt, ignem purgatorium, ut ſapientiſſimum & æquiſſimum judicem, ſtatuit Deus, ad examinanda, & probanda cujuſque opera: *Uniuſcujuſque opus quale ſit, ignis probabit.*
1. Cor. 3. Hic ignis, ut judex & inquiſitor a Deo conſtitutus, abſcondita tenebrarum, & ſecreta cordium penetrat, cogitationes, verba, & cujuſque opera inquirit; quantis quiſque ſuppliciis dignus ſit: adjudicat; ac juxta cujuſque merita, ſuos temperat ardores, & quemque juxta culparum exigentiam punit, & cruciat.

In Eccleſiaſtico Inquiſitionis tribunali, gravia ſolummodò examinari & puniri ſolent ſcelera: in eo blaſphemiæ, hæreſes, & alia id genus peccata ad examen vocantur, & juxta cuiuſque gravitatem plectuntur; ſed ignis purgatorius inquiſitor ſeverus, qui levia quævis delicta ſcrutatur, cenſura debita inurit, & condigno ſupplicio plectit. O vos omnes, qui levia; quæ intra conſcientiam latent, peccata indiligenter, & perfunctoriè examinatis! Vos qui divinæ juſtitiæ in hoc mundo plenè & perfectè ſatisfacere negligitis! Scitote quoniam immediatè poſt mortem ad inquiſitionis Purgatorii tribunal vocabimini. Ibi *Inquiſitor ignis*, mendacia hæc quæ nullius momenti eſſe creditis, verba illa otioſa quæ nulli injuriam facere dicitis, frequentes illas nugas, quas animi oblectandi cauſa profertis, tempus quod in vanis & inanibus teritis occupationibus, minimas negligentias ad quas inter orandum declinatis, ac tandem quidquid in verbis & operibus veſtris imperfectum & vitioſum reperiri poteſt, ſedulò examinabit, ac quemque juxta merita puniet: nec ab illo exiet quiſquam, donec juſtitiæ divinæ fecerit ſatis: *Non exies inde, donec reddas noviſſimum qudrantem.* M. 5. 26.

O quam terribilis eſt ille ignis! Terribilis quidem & timendus: pauci tamen illum timent: imò nonnullos reperire eſt, qui in illum mitti peroptant. Et ſicut olim illuſtriſſimus Martyr ſanctus Ignatius dicebat; *utinam fruar beſtiis*! ita & dicunt hi: Utinam purgatorio fruar igne! Utinam ad ardores illius per multum temporis tolerandos aliquando damner! Neſciunt certè quid petant hujuſmodi homines: ſi enim ſcirent, ac probè noſſent, quàm gravis & vehemens ſit ille ignis, non ſic loquerentur, nec talia emitterent vota: ſed jejuniis, [illegible] ſeverioris pœnitentiæ operibus pertinaciter inſiſterent, ut mediantibus illis, impertranſito Purgatorio, poſt mortem ad Paradiſum rectè pergerent.

Audivit aliquando ſancta Lyduvina pium quendam Sacerdotem, dicentem: vellem, ſi liceret mihi multis annis, multiſque ſæculis degere in Purgatorio; modò certò conſtaret, me poſtea ſalvum fore. Cui virgo ſuſpirans reſpondit: *Quid eſt, Domine, quod loqueris? Si ſcires qualis ſit Purgatorii locus, & quas ibi dent pœnas animæ, nequaquam ita loquereris.* Quod Sacerdoti huic dixit admiranda virgo Lyduvina, hoc & omnibus dico, qui in purgatorium ignem mitti non timent: ſi enim ſcirent, quomodò hic ignis agat in ſpiritus, quanta ſit eius violentia, & quam ſapienter ponderet & ſeverè puniat minima quævis delicta: pro certo in illum ignem mitti timerent, ac omnibus modis illum vitare conarentur. Sur. 14. Ap.

In hunc ignem mitti timebat S. Auguſtinus, qui enixe ſic Deum deprecabatur: *O Domine, in hac vita purges me, & talem me reddas, cui igne purgatorio non opus ſit.* S. Aug. in In hunc ignem proiici & vos ſimiliter timete, ac eandem pluries ad Deum orationem fundite: eum ſupplices rogate, ut in hoc mundo per gratiam ſuam, ac per morbos & afflictiones ita vos purget, ut poſt mortem in purgatorio igne luendum & purgandum nil remaneat.

At non ſolum pro vobiſmetipſis orandum, verum & pro amicis, benefactoribus, & parentibus, qui in mediis flammis cruciātur. Supplices, & gemētes ab ima Purgatorii fornace ad vos clamant, dicentes: *Miſeremini mei, miſeremini mei*; eorum

quæ

Digitized by Google

quæſo, audite voces; veſtra ne obduretis corda, eorum miſeremini; erga illos eſtote miſericordes; & Deus erga vos ſe miſericordem exhibebit. Non ſatis eſt flere, ſed iis ita miſerendum, ut auxiliares eis manus præbeatis, eoſque è medio flammarum eruatis.

Cùm olim Romę Templum, Deæ Veſtę dicatum, incendio vaſtaretur, virgines illę quarum curæ demandatum fuerat, in terram ſe proſtrantes, plurimùm flebant, nilque aliud faciebant. Quibus Metellus, Templi hujus Sacerdos magnus, ait: *Non eſt auxilium flere*, & per medias tranſiens flammas, Deæ Veſtæ ſtatuam ab incendio liberavit; O. N. N. ſcitis, fidelium animas in mediis purgatorii flammis ardere, & ploratis multùm: ſed *Non eſt auxilium flere*. Has non à vobbis petunt lacrimas, ſed ut ipſarum miſereamini; utque precibus, jejuniis, eleemoſynis, aliiſque piis operibus illas à Purgatorii fornace eruere conemini. Miſeremini ergo illarum, & Deus erga vos erit miſericors; ac per infinitam ſuam miſericordiam gratiam in hoc mundo, & gloriam in futuro vobis largietur. *Amen*.

DE FIDELIBUS DEFUNCTIS
CONCIO QUINTA.

Miſeremini mei, miſeremini mei
Job. 19. 21.

Matth. 28. ROgo & obſecro vos, N. N. *In nomine Patris; & Filii, & Spiritus Sancti*, ut animarum, quæ in purgatoriis torquentur flammis, miſereamini; hoc a vobis ſupplex peto *In nomine Patris* qui vos creavit; *& Filii*, qui vos redemit; *& Spiritus Sancti*, qui vos per gratiam ſuam regeneravit. Has in cælo animas expectant adorandæ tres ſanctiſſimę Trinitatis Perſonæ: expectant ut & nos, multiplicatis ſacrificiis, aliiſque bonis operibus, eas à Purgatorii ergaſtulo liberemus. Supremæ, quæſo, divinarum Perſonarum voluntati pareamus; & urgentibus piorum defunctorum precibus annuentes, eos à piacularibus flammis eruere conemur.

Ibi à multo tempore flent, clamant, & conqueruntur: *Flent* ſuam deplorantes infelicitatem, *Clamant* ad mortales, quorum ſuffragiis liberari deſiderant, & *Conqueruntur* de propinquis, hæredibus, & aliis, qui teſtamenta executioni mandare, preces fundere, aliaque pia opera ad ipſorum liberationem facere negligunt. Amaras quæſo, eorum abſtergite lachrymas, clamores illorum audite; ac juſtis illorum querelis commoti, ipſis ſubvenite: ad quod ut vos alliciam, Purgatorium, in quo torquentur, hodie proponam, ut *Terram infelicem & infortunatam*, &c. *Ave*.

PUrgatorium, ſicut & Paradiſus, terra ſancta eſt; quia ſicut in Paradiſo, ita & in Purgatorio nonniſi ſancti habitant. Unde cuilibet ſive in Paradiſo, ſive in Purgatorio exiſtent dici poteſt: *Locus in quo ſtas, terra ſancta eſt*. Magna tamen eſt differentia inter utramque illam terram: quia Paradiſus terra & ſancta & ſimul feliciſſima eſt: Purgatorium verò terra quidem ſancta eſt; ſed eſt etiam ſimul terra infortunata & infelix; qui eſt terra dolorum, tenebrarum & oblivionis. Exod. 3.

Apoc. 21.

Paradiſus non eſt terra dolorum; quia ibi *neque clamor, neque dolor erit ultra*: non eſt etiam terra tenebrarum; quia ab ipſo Deo, Sole juſtitiæ, mirabiliter illuminatur, *habentem charitatem Dei*, non eſt tandem terra oblivionis; quia Sanctorum geſta Deus ęterne memoriæ mandabit: *In memoria æterna erit juſtus*. O felicem Paradiſi terram! O quàm felices & fortunati ſunt, qui in ea habitant! Sed Purgatorium terra eſt infelix & infortunata; quia eſt terra dolorum tenebrarum & oblivionis: *Eſt terra dolorum*, in qua acerbiſſimos dolores patiuntur fideles defuncti; *Eſt terra tenebrarum*, in qua gementes deliteſcunt: *Eſt terra oblivionis*, in qua dum gravia patiuntur, ab hominum memomria exciderunt. Purgatorium eſt 1. Terra dolorum; 2. Terra tenebraum; 3. Terra oblivionis. En tres tituli quibus Purgatorium infortunatam terram eſſe patebit. Ibid. v. 11. Pſal. 111.

I. PARS.

Purgatorium eſt terra dolorum.

DAvid, mortuo ingrato filio ſuo Abſalon, amarè flevit, clamans: *Fili mi Abſalon Abſalon fili mi, quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te?* Cur tam amaras lachrymas fundit Propheta, mortuo Abſalon, qui ipſi infenſus fuerat? Non fleverat David, mortuo puero quem habebat ex Bethſabea: cur ergo, mortuo Abſalon, amarè flet? Flet, inquit Auguſtinus, *Quia noverat in quas pœnas tam adultera, tam impia, & parricidalis anima raperetur*. A Propheta Regio diſcite, quando & pro quibus mortuis flendum: non enim flendum pro infantibus, qui poſt acceptum Baptiſmum moriuntur; ſed flen- 2. Reg. 18. Aug. l. de doct. Christ.

flendum pro patribus, matribus, & omnibus adultis, qui poſt commiſſa, & non totaliter deleta peccata, ex hoc mundo exeunt; quia ſive ad Infernum, ſive ad Purgatorium damnati ſint, ſunt ubique miſeri; ſed non æqualiter: quia in Inferno ſunt in æternum miſeri; in Purgatorio verò, licèt non in æternum, ſunt tamen graviter miſeri; eſtque illis Purgatorium terra ſuppliciorum, & dolorum, in qua tot tantiſque doloribus ſubjiciuntur fideles defuncti, ut cõtinuum ſit miraculum, quod in iis ſubſiſtere poſſint: *in miſeriis non ſubſiſtent*.

Pſal. 139. Ut exprimat S. Cyrillus quanti ſint dolores, quos in Purgatorio perferunt fideles defuncti, dolores cum doloribus confert; animarumque purgatorii dolores cum noſtris comparans, ait utrinque quidem eſſe dolores; ſed tantos eſſe arbitratur, quos in Purgatorio perferunt fideles defuncti, ut in comparatione illorum graviſſimi quique hujus mundi dolores, non dolores, ſed potiùs

S. Cyril. in vita S. Hier. conſolationes & refrigeria cenſeantur. *Si omnes quæ in mundo ſunt pœnæ, tormenta, & afflictiones, comparentur minori pœnæ quæ illic habetur, velut ſolatia apparebunt.* Videte, quantos dolores patiantur in ſuppliciis rei, ægri in infirmitatibus, in Xenodochiis pauperes, Martyres in tormentis, eorum & aliorum omnium, qui in hoc mundo dirè cruciantur, dolores ponderate, eoſque reſpectu dolorum quibus gravantur animæ fidelium defunctorum, leviſſimos eſſe credite: quia ſi omnes quæ in mundo ſunt pœnę, tormenta & afflictiones, comparentur minori pœnæ quæ illic habetur, *veluti ſolatia apparebunt*. Cùm acri dentium dolore ſtimulamur, amarè flemus, gementes undique clamamus, nullumque dolorem noſtro acerbiorem inveniri poſſe imaginamur. Cũ dyſenteria, calculo, podagra, vel gravi alio laboramus morbo, mori magis, quàm diù ſic vivere, optamus, doloreſque noſtros ipſa morte amariores putamus; & graves quidem ſunt in ſe; ſed intuitu eorum quos patiuntur fideles defuncti, non dolores, ſed ſolatia ſunt: *velut ſolatia apparebunt*.

Dolores hujus mundi, aut leves ſunt, aut breves; quia ſi graves ſunt, citò tranſeunt, nec diù durare poſſunt. Nam juxta commune effatum *Nullum violentum perpetuum*, & ut præclarè loquitur Moralis Philoſophus: (Hoc ſolatium vaſti doloris eſt, quòd neceſſe eſt, deſinas illum ſentire, ſi nimis ſenſeris: nemo poteſt valdè dolere, & diu: ſic nos amantiſſima noſtri natura diſpoſuit, ut dolorem aut tolerabilem, aut brevem faceret: brevis morbus ac præceps alterutrum faciet, aut extinguetur, aut extinguet.) In Purgatorio autem, dolores diù durant, & ſimul acerbiſſimi ſunt: durant aliquando ad decem, ad viginti; imò ad centum ãnos & ultra; & tamen ita graves & acerbi ſunt; ut omnes quos patimur in hoc mundo dolores, leviſſimi ſint, parvi ſint; & quaſi nihil ſint, reſpectu eorum quos in Purgatorio fideles patiuntur. Beda l. 5. c. 13.

Animarum Purgatorii dolores, plus quã graviſſimos eſſe fateremur; ſi unico ictu oculi, purgatoria hæc loca, & quæ in iis patiuntur fideles defuncti, luſtrare valeremus. Heu! ſi videre poſſemus ſubterranei hujus carceris acerbitatem, portentoſam ignium illic exardeſcentium vim, ſummaque animarum ibi patientium triſtitiam: ſi videremus, aut ſaltem perfectè noſſemus, quàm graviter ibi ſuos Deus plectat amicos, ut eos æternæ gloriæ dignos efficiat; atonitus quiſque haud dubiè clamaret: ò quàm graves, quam acerbi ſunt dolores, quos patiuntur fideles defuncti! Nec eſt, qui non aſſereret, dolores noſtros reſpectu illorum, eſſe quaſi lenimenta & ſolatia.

Hoc olim firmiter crediderunt & aſſeruerunt ex Anglis multi, cùm unum ex Britanniç Majoris incolis Drithelmum nomine, à mortuis ſuſcitatum viderunt. Hic cùm ſato functus, ex Dei licentia Purgatorii pęnas intuitus & contemplatus eſſet, à mortuis excitatus, palàm dixit, vitam denuò ſibi conceſſam, ſed longè alia ratione ducendam. Et reverà (teſte V. Beda) novus hic homo novam & portentoſam vitam duxit: mox enim facultates omnes pauperibus & liberis diſtribuit; ſeque in cœnobium recepit, ubi portentoſæ penitentiæ operibus vacavit. Vigilabat, jejunabat, aliiſque ſolitis mortificationibus carnem ſuam affligebat; ſed inſuper ardentibus prunis decumbens aliquãdo cernebatur: tuncque adſtantibus, ſe calidiora vidiſſe dicebat *Calidiora vidi*. Nonnunquam frigidiſſimo hyemis tempore inmediis ſtagnorũ aquis ſe immergebat; nuncque rogantibus ut ab hoc loco diſcederet, ſe frigidiora vidiſſe reſpondebat: *Frigidiora vidi*. Inter vepres & lapides nudum corpus interdum volutabat: tuncque interrogantibus, cur hæc faceret? Se diriora vidiſſe aſſerabat: *Acerbiora vidi*. Penſate N. N. ſæviora ſupplicia, quæ unquam humana juſtitia decrevit in reos; perpendite crudeliora tormenta, quę ingenioſa tyrannorum crudelitas exercuit in Martyres; mente, ſi vultis, revolvite cunctas plagas, quibus divina vindicta percuſſit impios, bis ſanè diriora & acerbiora viderat Drithelmus; nempè Purgatorii ſupplicia, quę ita acerba ſunt, ut quęcumque in hoc mundo patimur, reſpectu ille-

illorum, non ſupplicia ſed ſolatia videantur.

O quanta ſunt Purgatorii ſupplicia! O quanti dolores fidelium qui ea patiuntur! Eos certè graviſſimos cenſuit Philippus ter-
F-gel. ſer. pro defunc. tius Hiſpaniarum Rex; qui ut defunctam conjugem *Margaritam Auſtriacam* ab iis liberaret, viginti millia piacularia ſacrificia fieri curavit. Eos etiam acerbiſſimos credidit Sereniſſima Hiſpaniarum Infans, Iſabella Clara Eugenia quæ pro defuncto conjuge *Alberto Pio*, Sacrorum quadraginta millia celebrari imperavit. Eos quoque diriſſimos eſſe firmiter credunt multi: qui teſtamento ſuo, ſtatim ubi extremum ſpiritum exhalarint, Sacra multa pro ſe continuò fieri ordinant. Quod quidem rectè factum: ſed rectiùs faciunt alii, qui ante mortem ſibi proſpiciunt, Miſſaſque plurimas pro ſe celebrari ſatagunt. Hos & illos, quæſo, imitamini; ſed & imitamini alios his omnibus ſapientiores, hos, ſcilicet, qui, ut in Purgatorio nil expiandum ſuperſit, ante mortem non ſolùm de graviſſimis, verùm & de leviſſimis quibuſque culpis pœnitentiam agunt. Sic faciendum eſſe clamat S. Chryſo-
Chryſ. h. ... ſtomus, dicens: *Præoccupet pænitentia pœnam, regnum peccatorum extinguamus paucis lacrymis.* O N. N. ſic vivite, ut non expectet, ſed præveniat, & præoccupet pœnitentia veſtra pœnam Purgatorii; flete, orate, ſuperflua in eleemoſynas erogate; ac ſalutaribus cunctis pœnitentiæ operibus ſedulò incumbite: ut vitare valeatis dolores Purgatorii, qui acerbiſſimi ſunt. Sed ſi Purgatorium eſt terra dolorum: *Eſt etiam terra tenebrarum.*

I. PARS. *Purgatorium eſt terra tenebrarum.*

Gen 1. IN ipſo mundi primordio, poſtquam creavit Deus cælum & terram, *tenebræ erant ſuper faciem abyſſi*. Sed præ nimia, qua pollet Deus bonitate, mox corpus quoddam lucidum creavit, à quo dies noctesque menſi ſunt, quouſque quarto creationis mundi
Ibid. v. 16. die Solem & Lunam creavit; *Solem*, ut præeſſet diei; & *Lunam*, ut præeſſet nocti; *Fecitque Deus duo luminaria magna; luminare majus, ut præeſſet diei: & luminare minus, ut præeſſet nocti.*

Hæc ſunt duo mirabilia luminaria, quæ nobis in hoc mundo viventibus illuceſcunt, hæc à nobis tenebras fugant. Sed hæc luminaria in Purgatorio non apparent: Purgatorium enim eſt terra tenebrarum, cui nec Sol, nec Luna, nec quodcumque ſidus lucet.

De hoc nullus eſt dubitandi locus; cùm Purgatorium ſit in imis terræ viſceribus, non longè ab ejus centro, & prope infernum, ubi nulla ſiderum quorumcumque lux videtur, & ubi ipſe ignis afflictis fidelibus non lucet, caloremque habet ut eos torqueat, ſed lucem non habet ut eos oblectet. Et in hoc ſenſu dixit Regius Vates, Deum, ſive tartarei, ſive Purgatorii ignis flammam intercidiſſe: *Vox Domini intercidentis flammam ignis.* Pſ. 28. 7. Flammam quidem ignis purgatorii intercidit: quia in eo lucem à calore ſeparavit; & relicto ei calore, ab eo abſcidit lucem. Reliquit ei calorem, ut torqueret fideles: ſed ab eo abſtulit lucem, ut in Purgatorio, quaſi in terra tenebrarum, remanerent, ubi nulla Solis, Lunæ, ſiderum, ignis, vel cujuſlibet alterius luminaris luce foverentur.

Certum eſt, in multis infernum à Purgatorio differre, & in hoc præcipuè; quòd inferni æterna, Purgatorii verò tranſitoria, ſint ſupplicia; ſed in hoc conveniunt, quòd ſicut internus, ita & Purgatorium eſt terra tenebrarum. Quod parabolis duabus nobis manifeſtare voluit Chriſtus, quarum una infernum, & altera Purgatorium terram tenebrarum eſſe declarat.

Prima, eſt Regis cujuſdam, qui cùm invitatos ad nuptias quas paraverat, ſolicitè luſtraſſet, unum ex eis adnotavit, veſtem non habere nuptialem, quem acriter arguit, eumque in tenebras exteriores mitti juſſit: *Tunc dixit Rex miniſtris; Ligatis manibus, & pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores.* Matth. 22. 13.

Hac parabola nobis delineantur impii, & omnes peccatores, qui in ſtatu peccati mortalis, ex hoc mundo exeunt, qui ad tenebras exteriores, ſeu ad infernum in æternum cremandi mittuntur: cùm enim eos Chriſtus nuptialem gratiæ veſtem non habentes videt, adversùs illos iraſcitur, illos acriter objurgat, eoſque ab tenebras exteriores mitti imperat: *Mittite eum in tenebras exteriores.* O luxurioſe, qui tot libidinibus corpus tuum fœdaſti! ò avare, qui aliena iniquè rapuiſti! ò peccator, qualiſcumque ſis, qui ex hoc mundo in lethalis peccati ſtatu migras optares ad cælum, & ad Agni nuptias venire; ſed quia divinæ gratiæ nuptiali veſte indutus non eris, in infernum, ubi tenebræ erunt perpetuæ, præcipitaberis; *Mittite eum in tenebras exteriores.*

Secunda parabola, quæ de Purgatorio intelligitur, eſt de homine quodam prædivite; qui cùm peregrè proficiſci vellet, vocavit ſervos ſuos; quibus ſua bona tradidit, ut mediante eorum miniſterio facultates ſuas augeret, & aliquem ex bonis ſuis fructum perciperet. Uni autem ex ſervis dedit quin-

que

que talenta, alteri duo, & alteri unum. Qui quinque talenta acceperat, operatus eſt in eis, & alia quinque lucratus eſt. Similiter & qui duo talenta acceperat, lucratus eſt alia duo. Sed qui unum acceperat, non operatus eſt in eo; & licet illud ſolicitè ſervaverit, illudque Domino ſuo fideliter reddiderit; nihil tamen lucratus eſt, nec aliquod emolumentnm Domino attulit: quare iratus Dominus adversùs hunc ſervum, eum in tenebras exteriores mitti jubet: *Inutilem ſervum ejicite in tenebras exteriores*. Ecce quo mittuntur deſides Catholici, qui non magna quidem perpetrarunt ſcelera; ſed qui magnis etiam virtutum operibus incumbere renuunt: ecce quo præcipitantur ſervi illi deſidioſi, qui quidem animam ſuam gravibus non coinquinant criminibus; ſed qui ex talentis a Deo acceptis non multum percipiunt fructum: *Ejicite in tenebras exteriores*. Hi qui in venialia ſolummodò inciderunt, non ad inferni, ſed ad purgatorii tenebras projiciuntur. O quam durum fidelibus defunctis ad tenebras illas damnari? quam acerbum iis eſt, uno, vel etiam pluribus annis in illa terra tenebrarum remanere? o quam diuturna illis & terribilis hæc nox, quæ pluribus ſæpe annis durat, & ſine ullo lucis uſu continuè perſeverat.

De Jacobo quodam Oſorio narrant Hiſtorici, quod cum ex Hiſpaniarum Regis ordinatione, carceri mancipatus fuiſſet; tanto mœrore confectus eſt, ut intra unam noctem canuerit, ejuſque crines albi facti ſint. Unde occaſionem ſumpſit Martialis Poeta dicendi, longam fuiſſe hanc noctem, cum in ea homo ille ſenex evaſerit: *O nox,* Mart. L. 4 ep. epigr. 7. *quam longa es, quæ facis una ſenem*. Sed o quam longior Purgatorii nox! Quam durius eſt animabus in Purgatorio exiſtentibus, ibi pluribus annis, ac nonnunquam plurimis ſæculis in mediis tenebris remanere! Quam longa, & quam crudelis eſt illis ea nox, *o nox quam longa es*.

Triſtis erat ſenes Tobias, nec aliquo gaudio vel ſolatio in hoc Muudo frui poſſe credebat: quia cum cæcus eſſet, cæli lumen videre nequibat, ac vita ejus nox erat perpetua: Tob. 5. *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris ſedeo, & lumen cæli non video?* Sed quale gaudium eſſe poteſt animabus in Purgatorio patientibus? quali frui poſſunt ſolatio? vel potius, quo mœrore, quove dolore non comprimuntur, non ſolum ob pœnam ſenſus qua cruciantur, ſed etiam ob diuturnas tenebras quibus addicuntur? quã durum iis eſt pluribus diebus & annis in mediis tenebris vivere!

Mihi audire videor animas illas in tenebricoſo Purgatorii barathro clamantes: *Domine, ut videam*. O pueri, audite patrem, audite matrem, audite avos, & atavos, quorum quilibet, ut cæcus ille, de quo S. Lucas, ad vos clamat: *Domine, ut videam*. O patres, & matres, audite filios, Luc. 18. & filias, qui in mediis Purgatorii tenebris deliteſcentes, vos ſupplices deprecantur, ut jejuniis, eleemoſinis & aliis piis operibus eos ab illa tenebrarum terra eruatis. Hanc iis ne denegetis gratiam: *Mortuo* Eccli. 7. *non prohibeas gratiam*. Orate, jejunate, eleemoſinas facite, & ſacrificia Deo offerri curate, ut iis mediantibus fideles defunctos ab illa tenebrarum terra eruere valeatis. *Sed Purgatorium eſt etiam terra oblivionis*.

Purgatorium eſt terra oblivionis.

III. PARS.

Ut ſuadem, Purgatorium eſſe terram oblivionis, velim ſolummodo, quod quiſque advertat, quomodo ſe habere ſoleant filii, hæredes, & amici, reſpectu parentum, benefactorum, amicorum, & aliorum defunctorum: certum enim eſt, quod eorum citò obliviſcantur: *Hodie homo eſt, & cras non comparet: cum autem ſublatus fuerit ab oculis, citò tranſit a mente*. A Kemp. L. 1. de Im. 1. c. 24.

Quot Magnates, qui in ſæculo innumeris circumdabantur aulicis, & qui devictas nationes pedibus ſuis proſtratas viderãt, ubi primum intra parata ſibi ſepulchra clauſi ſunt, ab uxorum, filiorum; & aliorum memoria ita exciderunt, ut de præterita illorum magnitudine non amplius cogitarint? Quot divites, quot ſapientes, quot potentes in ſæculo, qui ut ſoles mundo affulſerant, mox poſt mortem oblivioni traditi ſunt; nec eorum magis mentio apud homines facta eſt, quam miſerorum militum, qui in conflictu ob recepta vulnera mortui ſunt, quorum nullus amplius recordatur: *Sicut vulnerati dormientes in ſepulchris, quorum non es memor amplius?* Pſ. 87. Quot homines, quot mulieres, quot omnis ſexus, omniſque conditionis perſonæ, poſt mortem ſtatim derelictæ & oblivioni datæ ſunt, non ſolum ab extraneis: verum a filiis, ab hæredibus, & ab amicis? Certè mortuorum obliviſcuntur plerique, & ferè nullus reminiſcitur eorum, ut illis ſubveniat: *Quis memorabitur tui poſt mortem, & quis orabit pro te?* A Kemp. ib. Certè nullus ferè memoratur defunctorum.

Poſtquam Princeps Apoſtolorum in monte Thabor guſtare cœpit, quam ſuave

eſſet

eſſet Chriſti gloria radiantis conſortio frui, oblitus eſt ſociorum, quos ad montis radices reliquerat, de abſentibus Apoſtolis nullo modo ſolicitus fuit; ſed magiſtrum transfiguratum contemplans, dixit: *Domine, bonum eſt nos hic eſſe*. Matt. 17. 4. O Petre, tuorum memento fratrum, qui ad montis radices expectant; Chriſtum roga, ut eos accedere ſinat: fac ut ad montis verticem aſcendant, ibique tecum Chriſto glorioſo, & glorificante fruantur. De his certè non curat Petrus, qui ſui ſolius ſolicitus eſt, tantaque in monte Thabor felicitate gaudet, ut aliorum Apoſtolorum non recordetur. En veram ideam eorum, quæ fieri ſolent mortuis hominibus: filii enim & hæredes eorum, mediantibus bonis, quorum domini & poſſeſſores fiunt: aſcendunt ad montem: aſcendunt ad dignitates, fiuntque potentes in ſæculo, & poſtquam in amplæ hæreditatis poſſeſſionem venerunt, ea tanto cum gaudio fruuntur, ut nec parentum, nec benefactorum fato functorum reminiſcantur; poſtquam poſſeſſores pacifici ſunt domus, dignitatis, villæ, aliorumque ipſis teſtamento relictorum, tanta inebriantur lætitia & voluptate, ut mortuorum in radice montis; ſeu in Purgatorio gementium non recordentur.

Verum eſt, quod mortuis parentibus, uxores, & filii aliquibus diebus plorant, & multa eis externa pietatis officia impendi curant: tunc audiuntur undique campanę, tunc magni fiunt Sacerdotum, & parentum conventus, tunc aliæ multæ fiunt cæremoniæ, quas D. Auguſtinus vocat *humanitatis officia, non vitæ æternæ præſidia*; eaſque fieri fatagunt filii, inquit Auguſtinus, non tam ut parentibus ſubveniant, quam ut ſibi ſatisfaciant: *Iſta ſunt ſolatia qualiacumque vivorum, non ſubſidia mortuorum*; ſed tranſactis primis illis luctus diebus, parentum, & benefactorum in Purgatorio patientium non amplius recordantur filii & hæredes, ac legata ſolvere, pauperibus eleemoſynam dare, aliaque defunctorum teſtamentis ordinata executioni mandare non fatagunt. At parentes fato functi ſint in radice, vel in cacumine montis; an ſint in Purgatorio vel in Paradiſo, non curant; horum omnium facilè obliviſcuntur, nec de illis ſublevandis reminiſcuntur.

D. Aug. L. de cura pro mortuis habenda.

Plerique, reſpectu propinquorum, ſe habent ſicut matres ſanctorum Innocentium; reſpectu filiorum ſuorum. Antequam occiſi eſſent hi pueri, eos pro viribus tuebantur piæ matres, pro illorum conſervatione adversùs Herodis ſatellites generosè decertabant; corpora ſua horum carnificum gladiis facilè committebant, ut ſi lios ſuos incolumes ſervarent; ac mori maluiſſent, quam videre eos ab impiis interimi. Sed mortuis infantibus, quid matres? Matth. 2. *Ploratus, & ululatus multus*, plorarunt, & ulularunt plurimùm, & præterea nihil. Sic ſe habere ſolent plerique reſpectu mortuorum: antequam morerentur pater, mater, avi, & proavi, eis multa charitatis, & pietatis officia impendebant filii, & nepotes; iiſque mortuis, plorant filii, ululant filiæ, undique reſonant clamores & gemitus: Jerem. 3. *Vox in viis audita eſt, ploratus & ululatus filiorum Iſrael*. Sed tranſactis aliquibus diebus, quid ultra filii pro parentibus faciunt? Curantne pias eorum voluntates executioni mandari? dantne pauperibus, jejunante: ut eos a Purgatorii barathro eruant? Certè nil ultra pro iis ſublevandis agunt; ſed eorum totaliter obliviſcuntur, quaſi nunquam fuerint. Unde fideles illi defuncti in Purgatorio latitantes juſtè de propinquis in hoc mundo viventibus conqueri poſſunt, dicentes: *Dereliquerunt me propinqui mei; & qui me noverant, obliti ſunt mei*. Job. 19.

A viventibus verè derelinquuntur mortui; oblivioni traduntur, etiam a propinquis & amicis. Verum eſt, quod non totaliter ab eorum mentibus obliterentur; eorum enim interdum meminerunt, ut eos laudent, vel vituperent; ſed eorum non recordantur ut iis benefaciant, utque eos à pœnis quas patiuntur liberent. Non imitantur generoſum illum Machabæum, qui mille argenti drachmas dedit, ut pro mortuis ſacrificia offerrentur: non imitantur Vatem Regidm, qui ſuper Saulem, & Jonatham jejnnavit: non imitantur Pammachium, de quo refert S. Hieronymus, quod lilia & roſas ſupra defunctæ mulieris ſepulchrum non projecerit, ſicut alii facere ſoliti erant; ſed quod eleemoſynis multis ei ſubvenire conatus ſit, *Oſſaque veneranda eleemoſyna balſamo irrrigaris*. Iſti quidem efficaciter recordabantur mortuorum; eorum reminiſcebantur, ut eorum miſerias ſublevarent: ſed plcrique mortalium, non recordantur mortuorum parentum & amicorum, ut iis ſubveniant, de confringendis eorum vinculis non curant, de iis a tetro Purgatorii carcere, & a voraci flamma liberandis parum ſunt ſoliciti; eorum nullo modo, aut inutiliter meminerunt: *Obliti ſunt mei*. Hie. Ep. ad Pammach.

O magnam hominum in hoc mundo vivētium erga defunctos crudelitatem! o portentoſã filiorum & hæredum in parentes & benefactores ingratitudinem! ſed ò ineffabilem

lem fidelium defunctorum infelicitatem; quæ tanta eſt, ut cum ſua ſuis reliquerint, nullum ab iis auxilium percipiant; quin potius ab iis totaliter oblivioni tradantur.

O vos omnes, qui in hoc mundo vivitis, cavete, ne quid ſimile vobis accidat; ita ante mortem res veſtras componite, ut in alio mundo filiorum & hæredum auxilio non egeatis, viri utique piiſſimi conſilium ſequimini, dicentis: *Noli confidere ſuper amicos, & proximos; quia citiùs obliviſcentur tui homines, quàm æſtimas. Melius eſt nunc tempeſtivè providere, & aliquid boni præmittere, quam ſuper aliorum auxilio ſperare.* A Kemp. 28.

Multi ſunt, quibus cum dicimus, ut aliena reſtituant, ut eleemoſynis peccata redimant, ut ſacrificia pro peccatorum ſuorum expiatione offerri curent; reſpondent, ſe omnia teſtamento debitè ordinaſſe; ac hæredibus onus reliquiſſe faciendi quæcunque agenda ſunt: ſed melius eſt per ſe ipſum bona facere, quam filiorum & hæredum voluntati ea committere. Nonne mille experimentis conſtat, filios & hæredes ea non adimplere, quæ a teſtatoribus ordinantur? Hoc ſanè conſtat. Quare, quantum fas erit, non per alios, ſed per te fac, quæ neceſſaria ſunt, ut ab infortunata Purgatorii tetra declines, & ad cæleſtem patriam rectà pergas. *Amen.*

DE FIDELIBUS
DEFUNCTIS
CONCIO SEXTA.

Miſeremini mei, miſeremini mei.
Job. 19. 21.

QUamvis charitate Criſtiana, Dei gloria, & æternæ retributionis ſpe ad ſubveniendum animabus in Purgatorio patientibus non moveremur; ſiquidem nobis humanitatis ſuperſit, ad iis, omnibuſque miſeris ſuccurrendum ex nativa propenſione ferri deberemus. Quia, ut ait Chalcedonenſe Concilium, Deus in cujuſque corde quendam erga miſeros compaſſionis ſpiritum infixit: ita ut homo ille, quaſi eſſe deſit, qui nullo miſericordiæ & commiſerationis motu cietur; cum non faciat id ad quod à Deo factus eſt: *Ad miſericordia opera à Deo facti ſumus.* Sed heu! quot in orbe inhumani reperiuntur homines, qui nullo modo miſericordia commoventur? Quot duri, quot ferrei, quot immiſericordes, in quibus nulla humanitatis & miſerationis ſcintilla, præcipuè erga fideles, in Purgatorio patiētes, elucet. Quot qui nō curant, an ibi crucientur propinqui benefactores & amici? Quin contra ſæpe gaudent, deliciis ſe dedunt, & facultatibus quas reliquerunt defuncti, impinguantur, dum illi in mediis ignibus torquentur. Conc. Chal. a. 4

O duri & tardi corde ad compatiendum; tandem aliquando animarum illarum miſeremini; ad miſericordiam flectimini; ferrea earum confringite vincula; iiſque omnibus, quibus fas erit, modis ſubvenite. Audite eas ex imis terræ viſceribus ad vos clamantes: *Miſeremini mei, miſeremini mei.* Lugubres illarum audite voces, & ut ad miſericordiā magis moveatur cor veſtrum, conſideremus hodie Purgatorium, *ut lacum miſeriarum*, in quo graviſſima hæ patiuntur animæ, &c. *Ave.*

IMpii, qui in ſtatu mortalis peccati in hoc mundo vivunt, ſunt ſervi, debitores, & exules. Sunt quidem ſervi: quia *omnis qui facit peccatum, ſervus eſt peccati.* Sunt debitores, quia cum Dei majeſtatem offenderint, ei ſatisfacere debent; aut ſi ei in hoc mundo non fecerint ſatis, *pœnas dabunt in interitu æternas.* Sunt tandem exules; quia per peccata quæ perpetrarunt, à Deo ſe elongarunt, & in regionem ita longinquam exierunt, ut in cæleſtem patriam nunquam ſint migraturi, ſi in hoc ſæculo pœnitentiam non egerint. Joan. 8. S. Theſſ. 1.

O quam miſeri hujuſmodi peccatores! o quam gravia eorum mala! quæ tamen non ſunt ſine remedio: quia quandiu hi in iſto mundo verſantur, a ſervitute ſua liberari, debita ſua ſolvere, & ab exilio ſuo revocari poſſunt. Unde meo quidem judicio fideles, qui in Purgatorio cruciantur, quodammodo infeliciores ſunt, quam peccatores, qui in mundo vivunt: quia quantumvis peccatores in hoc mundo ſint miſeri, a miſeriis ſuis ſe liberare poſſunt, ſi velint; fideles verò defuncti ſunt in Purgatorio, ut in horrendo miſeriarum lacu; ſuntque ita infelices, ut a miſeriis quas ibi patiuntur, ſe liberare non poſſint: fideles enim defuncti in hoc lacu ſunt ut ſervi, ut debitores, ut exules. In eo ſunt 1. *Ut ſervi*, qui vincula ſua frangere nequeunt: 2. *Ut debitores*, qui debita ſua ſolvere non valent: 3. *Ut exules*, qui ad patriam ſuam ire non poſſunt. En tres miſerias, quas in profundo Purgatorii lacu fideles defuncti perferunt.

Fide-

Digitized by Google

Fideles defuncti ſunt in Purgatorio ut ſervi, qui catenas ſuas rumpere nequeunt.

Heb. 13. HOrtatur nos gentium Apoſtolus, ut vinctorum recordemur: *Mementote vinctorum.* Captivi illi, diris conſtricti vinculis, quorum nos reminiſci optat D. Paulus; ſunt S. Bonav. ſerm. de animab. ipſi fideles defuncti, ut ait Doctor Seraphicus. Hi quidem ſunt ſervi infeliciſſimi, qui à vinculis quibus ligantur, ſe liberare non poſſunt: ſicut enim qui vinculo excommunicationis ligatus eſt, non poteſt per ſeipſũ, ſed per alium ab hoc vinculo ſolvi; ita & fideles defuncti in Purgatorio detenti, ſeipſis vincula, quibus conſtringuntur, ſolvere nequeunt; licèt piis hominum in hoc mundo viventium operibus, ab iis ſolvi, & in libertatem venire queant.

Sciunt omnes, peccata mortalia eſſe teterrima vincula, quibus reprobi in Inferno conſtricti retinentur, & in eternum detinebuntur: indiſſolubilia enim ſunt eorum vincula; quia *in inferno nulla eſt redemptio*. O impii, qui mortalia, veluti liquorem guſtui jucundum, facilè bibitis, à Dei judiciis timete: ſi etenim in ſtatu mortalis peccati ab hoc mundo exeatis, in Infernum præcipitabimini, ubi acerbam & perpetuam patiemini ſervitutem, quia peccata mortalia quibus inquinati eritis indiſſolubilia erunt vincula, quibus in mediis tartari ignibus ęternùm conſtricti remanebitis. Sed & ſuis etiã vinculis fideles defuncti in Purgatorio conſtringuntur: venialia enim ab his in hoc mundo perpetrata, & ante mortem non deleta, ſunt funes quibus ibi vinciuntur: *Funes* Ps. 118. *peccatorum circumplexi ſunt me.*

Credis parùm, aut nihil eſſe, quòd jocoſa vel officioſa paſſim mendacia proferas? Non malum, ſed bonum & urbanum eſſe arbitraris, quòd nugas, facetias, dicteria, & alia verbula chriſtianam charitatem lædentia in omni cętu eſtundas? turpi otio facilè indulges, ac venialia omnia quę committis, pro nihilo reputas? Sed certus eſto, minima quæque peccata venialia, in quę labenis, eſſe gravia vincula, quibus in mediis Purgatorii flammis vinctus detineberis, ſi ante mortem ea per pœnitentiam non deleveris. Et inde magis formidanda ſunt hęc vincula, quod ab iis per teipſum expedire te nequibis: in mediis ignibus vinctus morabeis, nec vincula tua frangere valebis? ſed ibi, ut juſtitię divinę ſervus, vinctus remanebis, S. Bonav. ibid. donec omnia ſupplicia tibi à Deo impoſita, plenè & integrè perpeſſus fueris: *Omnes adſtricti tenentur ex decreto juſtitiæ divinæ, donec reddiderint noviſſimum quadrantem.*

Ne vana Purgatorium vitandi ſpe tibi blandiaris: ſi enim in venialia libenter incidas, in Purgatorium facilè cades. Et cùm ſemel vindicibus Purgatorii flammis obvolutus eris, ab iis te liberare non valebis; cùm ſemel ibi peccatorum tuorum funibus vinctus detineberis, per teipſum, & propriis meritis vincula hæc frangere nequibis: quia ſolus Deus hæc vincula rumpere poteſt: *Solus Deus educit vinctos in fortitudine, & poteſt liberare*; ſolus Deus Ibid. hæc tua vincula ſolvere poterit, nec ab illo impetrare valebis, ut ea ſolvat.

Qui in hoc mundo vivunt, precibus, eleemoſynis, ſacroſancto Miſſæ ſacrificio, & aliis viis à Deo obtinere poſſunt, ut libertate donentur animæ, quę in Purgatorii fornace vinctę detinentur; ſed hæ nil apud Deum mereri, & à Deo impetrare valent. Hæ, cùm ſint extra viam, nullum actum meritorium vel impetratorium elicere poſſunt. Ac ſicut homo catenis conſtrictus, pati quidem poteſt, ſed agere non poteſt; ita animæ illę vinculis peccatorum conſtrictæ, nil agere poſſunt, quo ſuam libertatem obtinere valeant: ſed ſolummodò taxatas à juſtitia divina pœnas pati poſſunt. Unde non ſatis admirari poteſt Doctor Seraphicus cæcitatem hominum, qui cùm in hoc mundo tot ſeipſos conſtringant vinculis, quot venialia impetrant, hæc in Purgatorio vinculis, quot venialia impetrant, hæc in Purgatorio vincula ſolvere ſolummodò cogitant, cùm ea Ibid. ſolvere illis impoſſibile eſt: *O mirabilis cæcitas! permittimus, imò procuramus nos ligari funibus peccatorum, & per conſequens jugo pœna, & nolumus ſolvere vincula colli noſtri, donec facti ſumus impoſſibiles ad ſolvendum.*

O magnam cecitatem! ò infandam ſtultitiam! Sed ò ſtulti! aliquando ſapite; cavete, ne peccatorum vincula vos conſtringant; aut ſi iis conſtricti ſitis, terra hæc in hoc mundo ſolvite vincula, dum ea ſolvere penes vos eſt: jejuniis, elemoſynis, & aliis pœnitentiæ operibus ab his in hoc mundo vos extricare vinculis; hæc nunc ſolvite vincula: *Solve vincula colli tui, captiva filia Sion.* Isa. 52.2. Ea jam frangite: quia in Purgatorio nulla vis nulla vobis erit poteſtas ea ſolvendi; nec aliter à Purgatoii flammis vos liberare poteritis, quàm ea omnia patiendo ſupplicia, quæ veſtris peccatis debentur.

Unuſquiſque in hoc mundo & ſeipſum, & animas, quæ in Purgatorio cruciantur, inſpicere debet: *Seipſum*, ut Purgatorium devitet; *& animas, quæ in Purgatorio cruciantur,* ut eas

Digitized by Google

ut eas liberet. O N. reſpice teipſum, vigila ſuper te, ac ita perfectè vive, ut à venialibus perpetrandis caveas, aut jam perpetrata, in hoc mundo per pænitentiã deleas, ſolve hæc vincula, dum ea ſolvere potes; *Solve vincula colli tui*. At non ſolùm teipſum; verum & animas iſpice, quæ nunc in Purgatorio peccatis ſuis vinctæ detinentur; earùm miſerere, eaſque à dura ſervitute quam patiuntur, libera. Non poſſunt illæ à Deo ſuam impetrare libertatem, & potes tu ab S. Bonav. eo illam precibus, eleemoſynis & jejuniis obtinere; *Solus Deus educit vinctos in fortitudine, & poteſt liberare; nos autem poſſumus procurare & eleemoſynis, & orationibus impetrare*. Quare ora, jejuna, da pauperibus, & ſacrificia Deo offerri cura, ut animarum in Purgatorio captivarum libertatem à Deo obtineas.

Heu! ſi patrem, matrem, aut aliquem ex amicis, ſervum apud Turcas detineri ſcires, nonne eum miſerrimum iudicares? Sed ſi ei libertatẽ dare poſſes uno vel altero die ieiunando, aliquid pauperibus erogando, præſertimquæ aliquas fundendo preces vel pium aliud quoddam opus faciendo: nonne ea faceres, ut illos à gravi hac ſervitute liberares? Nullum certè ita barbarum & inhumanum reperiri credo, qui hæc facere recuſaret, ut ſuppetias patri, matri vel amico ferret. Sed ò N.N. quàm gravior eſt ſervitus, cui ſubiacent parentes & amici veſtri. Servi ſunt, non apud Turcas, ſed in mediis Purgatorii flammis: ibi ita vinctę ſunt, ut vincula ſua rumpere nequeant: earum miſeremini, ac precibus & eleemoſynis libertatem iis à Deo dari curate. Subvenite fidelibus illis defunctis, qui in Purgatorio ſunt ut ſervi qui catenas ſuas rumpere nequeunt; & qui ſunt etiam in Purgatorio *ut debitores, qui debita ſua ſolvere non valent*.

Fideles defuncti ſunt in Purgatorio ut debitores qui ſua debita ſolvere non valent.

2. PARS.

PEccatores omnes, ſive in mortalia, ſive in venialia inciderint, iuſtitiæ divinæ ſunt debitores; quia ei læſæ in hoc, vel in alio mundo ſatisfacere teneantur, ita quòd ſi in hoc mundo ei non ſatisfaciunt, in alio onus ſatisfaciendi, ſeu graves pœnas patiendi eis remaneat.

Animæ autem quæ nunc in Purgatorio graviter cruciantur, debitrices ſunt iuſtitiæ divinæ, vel ob peccata venialia, quę in hoc mundo perpetrarunt, & non expiarunt vel, ob aliquas pœnarum reliquias, quæ deleta ſuorum criminum culpa, eis perferẽdę ſupererant. O quam infelices & miſeræ ſunt hæ animæ, quæ *ſunt debitrices, & in carcere propter propria debita*.

Ducem, Principem, aut alium Magnatem infeliciſſimum cenſemus, cùm non ob homicidia, non ob ſacrilegia, vel alia enormia crimina, ſed propter debita, quibus ſatisfacere non poteſt, in atro carcere clauſus & vinctus ingemiſcit. D.Th. 2. 2. q. 3 a. 4. ad 1. Sed ò quam infeliciores fideles defuncti: qui licèt ſint iuſti, amici Dei, gratia divina exornati, Deo & cælo digni, in formidando tamen Purgatorii carcere, ultricibus circumvoluti flammis, clauſi, & vincti pluribus detinentur annis, propter aliud, quàm *propter propria debita*: quia ſcilicet non plenè iuſtitiæ divinæ in hoc mundo ſatisfecerunt; & quia nullum opus in Purgatorio facere valent, quo ei ſatisfaciant. Pati poſſunt, quantùm ab eis exigit divina iuſtitia: ſed non poſſunt opus aliquod meritorium, vel ſatisfactorium agere, quo Deum flectanr ad miſericordiam, & eum ad has pœnas condonandas, vel mitigandas alliciant. Hęc opera, inquit ſanctus Bonaventura, ſunt moneta, qua carent fideles defuncti, & ideò debita ſolvere nequeunt; nec aliud facere poſſunt, quàm pati tot ſupplicia, quot ab eis exigit iuſtitia divina; *Manere in reatu peccati, & deficiente moneta meriti, non poſſunt ſolvere quod ab eis exigitur, niſi per violentiam ſupplicii*. Bonav. ibid. O quantam infelicitatem? O magnam harum animarum miſeriam.

Quandiu in hoc mundo vivimus, omnis peccati culpam per pœnitentiam in nobis delere poſſumus; & ſi, deleta culpa, quædam ad divinæ iuſtitię ſatisfaciendum, perferenda nobis pœna ſuperſit, habemus monetam, qua Deo pro his pœnis ſatisfaciamus: eleemoſynæ, preces, indulgentiæ, ieiunia, & ſacrificia ſunt moneta aptiſſima ad eum placandum, eique ſatisfaciendum: brevis oratio debita cum attentione facta, leve ieiunium pro Dei amore ſuſceptum, vel aliud quodque opus ſatisfactorium, quamdiù ſumus in hoc mundo, debita multa Deo ſolvere poteſt. Sed in Purgatorio nulla eſt talis moneta: ibi fideles defuncti indulgentias lucrari non valent, ibi nullas fundere poſſunt preces, quibus ſua ſupplicia minui impetrent; quia *non ſunt in ſtatu orandi, ſed magis ut oretur pro eis*. D.Tho. 2.2. q. 83 a. 11. ad 3. Ibi ieiunio Deo ſatisfactorio facere nequeunt, ibi nulla habent quæ in eleemoſynas erogent. Et licèt ibi graviſſima patiantur, pœnæ tamen eorum non ſunt ſatisfactoriæ; quia nulla ibi eſt applicatio meritorum Chriſti, ſine quibus nulla vera eſt ſatisfactio; quare

Laſelve Sanctuar.

non Deo ſolvere poſſunt quæ debent, cùm aptam ad hoc monetam non habeant; ſed ſolummodò ibi poſſunt quantùm, & quamdiu Deo placuerit. O quantam horum fidelium miſeriam!

Paucis verbis explicant Theologi, quomodò fideles defuncti poſſint, & non poſſint ſua ſolvere debita. *non ſatisfaciendo*, inquiunt: *ſed ſatis patiendo*. Seu, quod idem eſt ſolvere poſſunt quæ debent, non per opera ſatisfactoria, aut meritoria, quia non ſunt in ſtatu merendi & Deo ſatisfaciendi: *Non ſatisfaciendo*. Sed quæ Deo debent, ſolvere poſſunt ſatis patiendo; ſeu tantum pœnarum patiendo, quantum divina juſtitia exegerit.

Præfata omnia maniſeſtant, Deum, qui ſemper infinitè juſtus eſt & miſericors, ſpecialiter ſe erga nos miſericordem exhibere, quamdiù in hoc mundo moramur; quia dat nobis poteſtatem noſtra delendi peccata, opera meritoria eliciendi; & opera ſatisfactoria faciendi. Sed in Purgatorio elucet Dei juſtitia: quia nihil meritorium nihilque ſatisfactorium ibi facere poſſunt defuncti, quo debita Deo ſolvant: & ideò ibi tamdiù pati coguntur; quamdiù in iis aliquid purgandum remanet; nec inde egrediuntur, quouſque taxatas à Deo pœnas totaliter paſſi fuerint. O quàm durum eſt his fidelibus, in Purgatorio ob debita incarcerari, & pro debitis Deo ſatisfacere non poſſe! ò quàm deplorandus eorum ſtatus! Sed ò quàm miſeri erimus nos, ſi ad ſimilem ſtatum veniamus: & ſi in Purgatorium debitis gravati præcipitemur! Quod iis evenit, nobis accidere poteſt; quare ante mortem rebus noſtris conſulamus: ac ita ſalutis & conſcientię noſtrę negotiis provideamus, ut poſt mortem juſtitiæ nullo modo debitores remaneamus.

Hujus vitæ tempus, eſt tempus gratiæ & miſericordiæ, in quo debita noſtra Deo ſolvere ac ei offenſo per orationes, jejunia, eleemoſynas, & indulgentias ſatisfacere facilè poſſumus; tempus verò alterius vitæ, erit tempus juſtitiæ, in quo jejuniis, precibus, & aliis piis operibus, Deum placare. ac ei ſatisfacere non valebimus: ſed in rigore juſtitiæ tot pœnas luemus, totque obibimus ſupplicia, quot obire meruerimus: quare faciamus nunc quod tunc facere non poterimus: faciamus nunc bona opera, ac eleemoſynis, jejuniis, aliiſque piis operibus Deo ſatisfaciamus, & quid ei debemus, penitùs ſolvamus: ita ut ex hoc mundo, nihil juſtitiæ divinæ debentes, egrediamur.

At non ſolùm de nobis curandum; verùm de animabus, quæ nunc in Purgatorio ingemiſcunt; quæ cùm debita ſua ſolvere non poſſint, ad mortales clamare non deſinunt. *Miſeremini mei, miſeremini mei.* Audi patrem, audi matrem, audi fratres & amicos, qui te ſupplices rogant, ut eorum miſerearis, ac pro iis Deo debita ſolvas, quæ ipſi ſolvere non poſſunt. Hanc eis non deneges gratiam paucis precibus, aliquo jejunio, adorando Miſſæ ſacrificio, vel alio quodam bono opere, debita eorum ſolvere, eoſque à Purgatorii flammis facilè liberare potes; ſolve ergo quod debent, & à Purgatorii ignibus erue fideles; qui ibi miſerrimi ſunt, quia debitores ſunt, & ſua debita ſolvere nequeunt. *Sed ſunt etiam miſerrimi, quia ſunt in Purgatorio ut exules, qui ad patriam ſuam pergere non poſſunt.*

Fideles defuncti ſunt in Purgatorio ut exules, qui ad patriam ſuam ire non poſſunt. III. PARS

QUamvis cenſuerint Antiqui, durum non eſſe ſapientibus exilium: quia omnis locus ejus patria eſt. *Sapiens ubique civis eſt*; ſcimus tamen, primum hominem ob violatum Dei mandatum à Paradiſo terreſtri exulaſſe, ac exilium primum fuiſſe ſupplicium, quo famoſum hunc reum Deus punire voluit. Cùm autem fideles defuncti non in omnibus Deo perfectè obtemperaverint, ac proinde pudendo protoparentis non obedientis charactere ſignati ſint, ejus etiam ſupplicium participant: & ſicut ille è terreſtri, ita iſti à cæleſti Paradiſo aliquamdiu exultant, & in Purgatorium ablegantur, ubi dura patiuntur, ut exules: nil enim iis tam durum, tam acerbum nihil, quòd Dei viſione priventur, & à Paradiſo exulent, quem ut patriam ſuam reſpiciunt, in qua Deo frui, & in æternum beari debent.

Summo deſiderio Patrem videndi, & Regiam in qua habitabat ingrediendi ardebat Abſalon. Quare cùm didicit, in perpetrati criminis pęnam, toto biennio non viſurum ſe Patrem, merore confectus eſt, ac tanta ejus fuit afflictio, ut aſſeruerit, malle ſe mori, quàm duobus annis Patris ſui viſione privari, & à Regia exulare. *Obſecro, ut videam faciem Regis: quòd ſi memor eſt iniquitatis meæ, interficiat me.* Magna quidem hæc fuit Abſaloni triſtitia; ſed longè major illa quam patiuntur fideles defuncti, cùm ſe in terræ centro, & in mediis flammis, Patris cæleſtis viſione privari, & à patria cæleſti exulare vident. Hæc eſt maxima illorum pęna, nihilque eis durius,

quàm

Digitized by Google

quàm ob culpas ſuas, Dei qui ſummum bonum eſt, viſione privari, & ab ejus aula exulare: S.Aug. *Deum amittere, & eo carcere, eſt ſummum malum, & pœnalius.*

D.Tho. in 4 D. .o. Hanc eorum pęnam acerbiſſimam, & omnium maximam eſſe docet Doctor Angelicus; cùm enim eorum animæ, poſtquam à corporibus ſolutæ ſunt, ob ſuas culpas retardentur, & prohibeantur à Dei viſione & à conſecutione ſummi boni, cui uniri ſummoperè appetunt, vehementiſſimè anguntur, & ſumma inde iis triſtitia cauſatur.

Si quis adoptatus à Rege, in aliquot annorum exilium ejiceretur ipſo tempore, quo Regni poſſeſſionem ſe accepturum ſperabat nonne maximè angeretur? Sed quantò major triſtitia fidelium defunctorum, qui ipſo momento, quo ſe Deum viſuros, & cæleſte Regnum adepturos ſperabant, Dei viſione & cæleſti Regno ob ſuam culpam privantur & exules in Purgatorium mittuntur? Hæc certè maxima eorum pœna; ut, ſumptis ex Moyſe & Eſau ſimilitudinibus, quiſque facilè auſpicari poterit.

Scimus Moyſen, poſtquam diù in deſerto erravit, à longè vidiſſe terram promiſſionis, ad quam pervenire ardentiſſimè oxoptarat; non tamen in hanc terram intrare potuit: ex quo in maximam triſtitiam incidit Sed ò quàm durius eſt fidelibus ex hoc mundo migrantibus, quòd ad promiſſum cæleſte regnum, Deo potituri, ire non poſſint? quanto graviori conficiuntur mœrore, cùm eo tempore, quo Deo frui, & in Paradiſum ingredi ſperabant, ob culpas ſuas, ad terræ centrum graviſſimas pęnas perpeſſuri mittuntur.

Si Eſau, hominis aliunde feri, tanta fuit triſtitia eo quod Patris benedictionem non Gen.37 accepiſſet, ut præ nimio mœrore, veluti 34. Leo rugiret; *Auditis Eſau ſermonibus Patris irrugiit clamore magno*; quas lachrymas non fundunt, quos non emittunt clamores, qua non comprimuntur triſtitia fideles ex hoc mundo exeuntes: cùm eo momento quo ad Cælum, Deum viſuri, eo fruituri, & ejus benedictiones adepturi ire ſperabant, in durum Purgatorii exilium ejiciuntur? Nil certè his durius, quam Dei viſione tunc privari, à cæleſti tunc beatitudine retardari, & à Paradiſo ad tempus exulare.

Quamdiù in hoc mundo vivimus, non nobis grave multùm, quod Dei viſione privemur, & à cæleſti regno exulemus: tum quia non perfectè concipimus, quàm ſuave, & quàm jucundum ſit, Deo frui, & in Paradiſo habitare; tum quia non tanto deſiderio ad Deum, & æternę beatitudinis poſſeſſionem ferimur, quanto animæ à corporis ergaſtulo ſolutæ; tum quia deliniti corporealibus oblectationibus, in his occupamur nec de ſpiritualibus adeo ſoliciti ſumus, Sed mox ut animæ fidelium à corpore ſolutæ ſunt, perfectiſſimè intelligunt, infinitam eſſe felicitatem eorum qui Deum vident, & in Paradiſo inhabitant; hoc perfectè intelligentes, ſummo ardentes deſiderio Deum videndi, & in Paradiſum intrandi; nec in eis ſunt oblectationes corporeę, quibus hoc mitigetur deſiderium; quarè cùm vehementiſſimum illud, quo ardent, deſiderium complere non poſſint, ſumma inde cordi eorum oritur triſtitia, quæ maxima eſt pęna quam patiuntur fideles defuncti, eamque D. Bernardinus omni pœna ſenſus graviorem exiſtimat; *Non horribilius, & tolerabilius eſt ad tempus tolerare gehennam, quam cum qui ſemel guſtavit, quàm ſuavis ſit Dominus, ab eo recedere.* S.Bern. Can. nec

Non ratiocinandum de animabus, quæ nunc in Purgatorio cruciantur, ſicut de ſanctis Patribus qui ante Chriſti Reſurrectionem in Limbo morabantur: quia licèt iſti in Limbo Deum non viderent, & à cæleſtis beatitudinis poſſeſſione retardarentur: non tamen propterea cruciabantur, nec pęnam damni patiebantur: quia ſciebant, ſe non culpa ſua à Dei viſione & cæleſti beatitudine privari; ſed quia tanti boni tempus ex Dei ordinatione nondum advenerat. Hi autem qui poſtquam cælum à Chriſto reſeratum eſt, ad Purgatorium damnantur, probè noverunt, ſibi jam patere cælum, & ab ejus ingreſſu ſe ſolùm impediri ob proprium reatum, atque inde ſibi vehementer iraſcuntur, & diriſſimè torquentur, quod ipſi ſibi cauſa ſint dilationis tanti boni. Dum in Limbo eſſent Patres, nondum erat exhibitum pretium redemptionis, & ideo gloria cæleſtis nondum illis erat debita; ſed exhibito jam redemptionis pretio, cùm fideles defuncti ad Purgatorium mittuntur, vident ſe ſua ſolum culpa Dei viſione, & cæleſti gloria privari, ex quo ita anguntur, ac tanto męrore conficiuntur, ut hæc triſtitia ſit maxima eorum pęna: *Hic eſt cruciatus omnium maximus.* S.Bern. ho. Dom. inoct. Epiph.

Ecce tres graviſſimas miſerias, quas in Purgatorio patiuntur fideles defuncti. Audite eos ad vos clamantes, ut eorum miſereamini, eoſque ab hoc miſeriarum lacu eruere conemini. Eorum favete votis, & ut à tantis eos miſeriis liberare valeatis, rogate Deum, ut illos à profundo hoc lacu eruat Dicite ei: o Domine, erue animas horum defunctorum de horrendo Purgatorii lacu: *Erue eas de ore leonis, & de profundo lacu,*

cu. Dicite Deo omni quo poteritis fervore: ò Domine, parentes, fratres, & amici ſunt in profundo Purgatorii lacu, *ut ſervi*, qui vincula ſua frangere nequeunt; *ut debitores* qui debita ſua ſolvere non valent: & *ut exules*, qui ad patriã ſuam ire non poſſunt ſupplices te rogamus, ut eorum animas ab illo miſeriarum lacu liberes: *Erue eas de profundo lacu*.

Rogo, & ſupplex deprecor, ut piorum defunctorum ſic miſereamini, utque eos à profundo Purgatorii lacu ſic eruere conemini: ſed & cavete, ne in hunc miſeriarum lacum cadatis. Cùm peccandi venialiter datur occaſio, dicite; in hoc peccatum non cadam; quia melius eſt abſtinere à minimis venialibus, quàm in graviſſimas Purgatorii pęnas incurrere. Cùm ſeſe vobis offert pauper aliquis, ejus miſeremini, eique ſubvenite, dicentes: ò quàm ſatius eſt huic miſero charitatis officia impendere, quàm graviſſima Purgatorii ſupplicia ſuſtinere. Cùm jejunandi vobis onus imponitur, jejunare quàm perfectiùs poteritis, dicentes; ò quàm convenientiùs in hoc mundo jejunare, quàm in alio ab ultricibus Purgatorii flammis uri. Cùm gravi quodam laboratis morbo, hunc æquo ſuſtinere animo, dicentes; ò quàm meliùs hic aliquamdiu infirmitatis hujus dolores perpeti, quam ad multos annos in formidando Purgatorii lacu graviſſima tolerare, His & aliis piis cogitationibus, ita vos ad perfectè vivendum excitate, ut hinc exeuntes, mox ad æterna tabernacula properetis *Amen*.

DE FIDELIBUS DEFUNCTIS

CONCIO SEPTIMA.

Miſeremini mei, miſeremini mei.
Job. 19. 21.

EX Jobi, viri utique piiſſimi, ore olim prodiere verba hæc, quæ toties in hoc pulpito iteravi; & ſancta Mater Eccleſia Fideles defunctos eadem verba proferentes inducit, vultque, ut eorum quilibet in Purgatorio gemens ad mortales, ſicut alter Job, ſuo modo clamet; *Miſeremini mei, miſeremini mei*.

Veſtrùm cuique notiſſimum eſt, hujuſmodi verba ab Inferni faucibus non procedere; quia ibi damnati de ſalute deſperantes, nullam ab hominibus miſericordiam, nullamque auxilium expectant. Non etiam à ſummo Cęlo, & à Paradiſo deſcendunt verba hæc; quia cùm Sancti perfecta in Cælo potiantur beatitudine, nulli miſeriæ poſsũt ſubjici, ac proinde noſtro non egent auxilio, nec eſt quòd eorum quomodocumque miſereamur. uare non ex alio locu hæc verba procedunt, quàm ex Purgatorii barathro; ubi fidelium defunctorum multæ ex divinæ juſtitię ordinatione detinentur animæ, ut à levibus quibuſdam purgentur immunditiis, quibus in exitu ſuo ab hoc mundo coinquinatæ erant. Hæ ſunt, quæ gementes ad vos de terræ centro clamant: *Miſeremini mei, miſeremini mei.* Audite patrem, audite matrem, audite amicos ad vos clamantes, ut eorum miſereamini: & ut ad eorum miſerendum moveamini, conſideremus hodie Purgatorium, ut, *Puteum amaritudinis*; videamuſque, quanta animarum ibi gementium ſit amaritudo, quanta triſtitia, &c. *Ave*.

TRribus potiſſimùm incumbere debet homo ſalutis ſuę ſolicitus, quæ paucis ſ. 33.
his verbis explicat Vates Regius: *Diverte à malo, & fac bonum. inquire pacem, & perſequere eam*. Primum, cui adhærere debet eſt omnis mali, omniſque peccati, quantumvis levis, fuga: *Diverte à malo*. Sed quia ſatis ei non eſt, declinare à malo, ſi bonum non faciat, debet ſecundo bonum facere, & virtutibus acquirendis inſiſtere: *Declina à malo, & fac bonum*. Ac tandem declinando a malo, & faciendo bonum, indeſinenter anhelare debet ad Paradiſi gaudia; ubi perfecta & ſecura pax invenitur; *Inquire pacem, & perſequere eam*.

Viri perfectiſſimi, qui immediatè poſt mortem, impertranſito Purgatorio, ad cæleſtia Tabernacula evolarunt, ab omni peccato in hoc mundo diverterant, virtutibus comparandis ſedulò laboraverant, & ſempiterna Paradiſi pace perfrui, ſummoperè exoptarant. Sed fideles defuncti, qui nunc in Purgatorio cruciantur, non ſatis accuratè, dum in hoc mundo viverent, ab omni peccato declinarent: non ſatis ſedulò virtutibus acquirendis incubuerant; non ſatis ardenter Paradiſi bona concupiverant. Et ex tribus his defectibus, ad quos hi fideles in hoc mundo declinarunt, ſummus męror, & amaritudo amariſſima in cordibus eorum naſcitur: ac ideò Purgatorium eſt eis quaſi puteus amaritudinis. Quod ex jam dicendis patebit, cùm probaverimus, quòd fideles illi in Purgatorio conſiderabunt peccata, virtutes, & Paradisũ. Conſiderabũt 1. *Peccata*, quę perpetrarunt: 2. *virtutes*, quas acquirere neglexerunt: 3. *Paradiſum*, quem

non

non ſatis ardenter deſiderarunt; & ex triplici hac conſideratione mœrore conficientur, tantuſque in cordibus eorum generabitur mæror, ut Purgatorium futurum ſit eis puteus amaritudinis.

I. PARS. *Mœrore conficiuntur fideles defuncti, cùm in Purgatorio conſiderant peccata, quæ in hoc mundo perpetrarunt.*

CErtiſſimo eſt fideles defunctos in Purgatorio non parum ſolatii percipere, tum ab Angelis, à quibus viſitantur; tum ex hoc, quòd de futura beatitudine ſint certi. Sed hoc ſolatium minuitur, & quaſi penitùs tollitur conſideratione peccatorum, quæ in hoc mundo commiſerunt; nec enim eorum recordare poſſunt, quin mœrore conficiantur.

Terrenis, & temporaneis multis bonis fruebatur Antiochus; triſtitia tamen maxima comprimebatur, cùm malorum, quæ in Jeruſalem fecerat, reminiſcebatur: *Reminiſcor malorum, quæ feci in Jeruſalem.... & ecce pereo triſtitia magna.* Similiter licèt fideles defuncti aliquid ſolatii in Purgatorio percipiant; mœrore tamen & triſtitia conficiuntur, cùm mente revolvunt peccata, quæ versùs Creatorem & Redemptorem ſuum in hoc mundo perpetrarunt, illamque eorum pœnam omnium maximam cenſet D. Gregorius: *Inter multiplices humanæ animæ tribulationes, & innumerabiles afflictionum moleſtias, nulla eſt major afflictio, quàm conſcientia delictorum.*

1. Mach.

S. Greg. in Pſ. 143.

Fideles defuncti in mediis Purgatorii flammis igemiſcentes, recogitant non ſolùm mortalia, ſi quæ in hoc mundo perpetrarunt: ſed etiam omnia, & ſingula venialia, in quæ, ſive ex ignorantia, ſive ex infirmitate, ſive ex malitia læſi ſunt: mentibus eorum ſeſe offerunt omnia quę dixerunt mendacia, cuncta verba otioſa quæ protulerunt, tempus omne quod inaniter inſumpſerunt, verba ridicula, iocoſa, & inſulſa quę jactarunt: eorum animis objiciuntur vana omnia quæ fecerunt, mentis evagationes quas inter orandum habuerunt, bona multa quæ facere prætermiſerunt; quodlibet tandem peccatum veniale a fidelibus defunctis in hoc mundo commiſſum & non deletum, eſt objectum triſte & lugubre, cujus conſideratione in cordibus eorum maxima cauſatur triſtitia. Heu! ait eorum quilibet, quam miſer ego, qui crucior in hac flamma; qui ludicra, jocoſa, & vana ex nimia levitate protuli? Heu! quàm infelix ego, qui à Dei viſione, & cæleſtis Regni poſſeſſione retardor: quia non ſatis ardenter Deum dilexi, & non ſatis ſedulò ea quæ perfectionis meæ erant, executioni mandavi? Heu! quam durum mihi, incarcerari, Dei poſſeſſione privari, & diriſſima nunc ſupplicia pati, quia in ſęculo aliqua levia protuli mendacia, quia nimio otio indulſi, vel alia quædam venialia perpetravi? Hæ & aliæ his ſimiles cogitationes, ſunt tyranni, & carnifices interni, quibus diriſſimè cruciantur fideles in Purgatorio: nilque eis acerbius, quàm quòd Deum toties offenderint, quòdque ob hæc leviſſima peccata quę facillimè vitare, aut delere in mundo poterant, tantis pœnis ſint addicti.

Quilibet ex fidelibus in Purgatorio patientibus magnus eſt contemplator, quilibet in medio flammarum decumbens, prolixis vacat meditationibus; infinitas Dei perfectiones quilibet ſerio conſiderat; quilibet perfectè concipit, quàm bonus, quàm ſapiens, quàm potens, & quàm magnus ſit Deus in omni genere perfectionis; altiſſimam de Dei perfectionibus quilibet in animo ſuo ideam concipit: ac deinde conſiderans, quot & quanta adversùs Deum infinitè perfectum peccata in hoc mundo commiſerit, tactus dolore cordis intrinſecùs, & ingemiſcens, ait: quomodo eò ſtultitiæ deveni, ut Deum tam bonum, tamque perfectum offenderim? Quomodò ita inſanus fui, ut peccarem in Deum ſummè perfectum, quem omnibus & ſingulis vitę meę momentis venerari debebam? Quomodo ita ſanè mentis inops extiti, ut tot peccatis venialibus majeſtati ejus injuriam irrogarim? O quantus inde mœror, quanta triſtitia fidelibus defunctis accidit! Tanta quidem, ut nullam majorem patiantur.

Horum miſerorum quilibet, in obſcuro Purgatorii carcere clauſus, non ſolùm infinitas Dei perfectiones ſeriò perpendit, ſed & ſedulò conſiderat, quàm bonus, quàm miſericors, & quàm erga ipſum liberalis Deus extiterit. Accepta à Deo creationis, conſervationis, & redemptionis beneficia accuratè quiſque ponderat, ac recordatur, à Deo ſibi conceſſum Angelum Cuſtodem, a quo ab hoſtium inſidiis defenderetur; ſibi data Sacramenta, quibus ſanctificaretur ſibi largitas gratias & auxilia, cum qui bus benè facere, & cæleſte regnum adipiſci poterat. Quiſque tandem ſeipſum, & peccata quæ in ſæculo perpetravit, conſiderans, dicit: ò me miſerum, ò me infelicem, ò me ingratum, qui toties in Deum meum & benefactorem meum peccavi! Tot & tanta ab eo perceperam beneficia, ut eorum nunquam me ſatis memorem & gratum præbere potuiſſem; talis tamen mea fuit ingrati-

gratitudo, ut innumera in benefactorem meum peccata perpetraverim. Horum peccatorum adverſùs Deum comiſſorum idea, fidelium defunctorum laniat corda, tantoque eos mœrore conficit, ut, teſte D. Auguſtino, hanc eorum triſtitiam ſolus Deus concipere poſſit: *Deus ſcit tantam pœnam animæ.*

s. Aug. in Pſ. 56.

O N. N. miſeremini fidelium defunctorum, qui quidem nova peccata perpetrare non poſſunt; ſed qui in hoc mundo perpetrata continuè mente revolvunt. Hæc eorum peccata jam tranſierunt à manibus eorum, quia non ampliùs peccant; ſed non tranſierunt à mente, quia ea ſemper recogitant: *Hæc omnia tranſierunt à manu, ſed non à mente.* Continua hæc peccatorum in ſæculo commiſſorum cogitatio, eſt crudelis carnifex, à quo diriſſimè interiùs cruciantur: quare eleemſynis & precibus veſtris iis ſuccurrite, ut à triſtitia quam ex peccatorum conſideratione patiuntur, quam citiùs liberentur. O Angeli Dei, ò viri ſancti, qui cum Chriſto in cælo regnatis: ò vos omnes, qui in hoc mundo vivitis, miſeremini defunctorum in Purgatorio afflictorum, iiſque, quantum fas erit, ſubvenire conamini: *Subvenite Sancti Dei, occurrite Angeli*, &c.

s. Bern. L. 5. de conſid. c. 12.

Pium eſt, ſanctum eſt, juſtum eſt, ut iis quiſque ſubvenire ſatagat; ſed & quiſque pro viribus venialia in hoc mundo vitare debet, ut à terribili venialium à ſe commiſſorum idea in Purgatorio non torqueatur: Venialia in hoc mundo levia dicimus, & pro nihilo reputamus; ſed levis non erit in Purgatorio triſtitia veſtra, cùm in mentem venient hæc peccata; non parva erit triſtitia veſtra, cùm videbitis, minimis hiſce peccatis vos Deum ſummè magnum, ſummè bonum, & ſummè perfectum offendiſſe; maximo corda veſtra mœrore conficientur, cùm cogitabitis, quod ob illa peccata, quæ nihili pendebatis, à Dei viſione, & cæleſtis regni poſſeſſione, eſtis retardati, ineffabilis veſtra erit afflictio, cùm perpendetis, ob vana, otioſa, jocoſa, & alia quantumlibet levia venialia, vos in teterrimo Purgatorii carcere à voracibus flammis cõburi, ac diriſſimis ſuppliciis cruciari: quare ſumma cura & ſolicitudine omnia venialia vitare ſatagite. Non ex ore veſtro prodeat vel minimum mendacium, non verbum otioſum, non aliquid charitatem fraternam tantiſper lædens: à cordibus veſtris non exeat cogitatio, quantumlibet peccaminoſa; ab ore, à corde, vel à manu nullum, quantumvis leve, fiat peccatum veniale; vel ſi in venialia incidatis, ea in hoc mundo per pœnitentiæ opere delete, ut in Purgatorio cordi veſtro triſtitiam & amaritudinem non cauſent. At fideles defuncti in Purgatorio non ſolùm mœrore conficiuntur; cùm conſiderant peccata quæ in hoc mundo perpetrarunt; *ſed etiam cùm conſiderant virtutes, quas acquirere neglexerunt.*

2. PARS.

Mœrore conficiuntur fideles defuncti, cùm in Purgatorio conſiderant virtutes, quas acquirere neglexerunt.

CUm moritur homo, ſtatim caro ejus humida, & putrida vermes producit, qui carnem defuncti rodunt & depaſcuntur uſque ad oſſa; cùmque nihil ampliùs reſtat quo paſcantur, emoriuntur ſenſim, & in terram vertuntur. Sicut autem mortuorum corpora in hoc mundo à vermibus devorantur; ita & poſt reſurrectionem generalem corpora damnatorum, (ut ſentiunt multi) in Inferno rodentur a vermibus horribilibus, fœdiſſimis, mordaciſſimis, & æternis, qui a Deo miraculosè efformati, in æternum in mediis ignibus vivent, ut in æternum impios crucient. Sed ut ait Innocentius tertius ſummus Pontifex, non ſolùm a vermibus materialibus rodentur damnatorum corpora, verùm & a verme conſcientiæ rodentur corda eorum: *Erit in gehenna vermis duplex, exterior qui rodit corpus, & interior qui rodit cor.* Vermis iſte, erit remorſus conſcientiæ, qui ut vermis eam jugiter mordebit & rodet ac damnatos ſemper torquebit cùm reminiſcentur peccatorum & virtutum: *Peccatorum* quæ in mundo commiſerunt, *& virtutum*, quas comparare neglexerunt. Recordabuntur hi peccatorum a ſe commiſſorum; & hujus rei recordatio erit vermis quo interiùs rodentur, & affligentur; *Venient in cogitatione peccatorum ſuorum timidi, & traducent illos ex adverſo iniquitates ipſorum.* Reminiſcentur etiam virtutum, de quibus acquirendis non curarunt; & hujus rei memoria erit vermis a quo lancinabuntur & affligentur, dicentes: *Virtutis quidem nullum ſignum valuimus oſtendere: in malignitate autem noſtra conſumpti ſumus.*

Innocen. L. 3. de contemp. mun. c. 14. & ſeq.

Sap. 4.

Sap. 5.

O quàm durum erit damnatis ab interiori hoc verme ſemper corrodi! At eodem etiam, aut ſimili verme, non quidem in æternum, ſed ad tempus rodentur fideles defuncti in Purgatorio; ibi torquebuntur interiùs & mœrore conficientur, cùm recogitabunt non ſolùm venialia quibus in ſæculo ſe inquinaverunt: ſed etiam virtutes, quas cùm acquirere facilè poſſent,

acqui-

acquirere tamen neglexerunt: iſta cogitatio intus eos cruciabit, eorumque interiora veluti tinea corrodet: *Sicut tinea veſtimento, & vermis ligno, ita triſtitia viri nocebit cordi.* Pro. 25

Quilibet ex fidelibus defunctis, in centro terræ deliteſcens, torum vitæ ſuæ curriculum mente ſua luſtrabit, & animo revolvet; cuilibet eorum objicietur vera & fidelis vitæ ſuæ tabella, in qua delineatas videbit virtutes, quas acquirere potuit & noluit: quilibet videbit quam languida charitas, quam parva patientia, quam exilis humilitas, quam imperfecta ſua fuerit obedientia: cuilibet importuna exprobrabit conſcientia defectus & negligentias omnes, quibus bona ſua opera inquinavit: cuilibet dicet interiùs, cur toties preces incuria tua prætermiſiſti? Cur eas toties ſine cauſa interrupiſti? O infelix, modico cum labore acerba quibus cruciaris ſupplicia vitare, & altiſſimos æternæ gloriæ gradus obtinere poreras, ſi virtutum exercitationibus ferventiùs inſiſtere voluiſſes: cum ergo virtutibus acquirendis non te accuratiùs accinxiſti: *tùm* ut Purgatorii ſupplicia declinares: *tùm* ut majora in Paradiſo gaudia tibi conciliares? Heu! quantus tunc mœror, quanta fidelibus defunctis triſtitia, cùm interiori hoc verme rodentur, cùmque virtutes omnes quas acquirere, & bona opera quæ facere potuerant, mentibus eorum obiicientur?

Poſtquam Mercator, qui dives fuerat, naufragio, aut alio quodam inopinato caſu merces perdidit, & ad inopiam redactus eſt, ſuam ſæpè deplorat infelicitatem: & cùm mente revolvit varias lucrandi occaſiones, quas ex negligentia ſua pretermiſit, intra ſe gemens, dicit: ſi hac & illa occaſione benè uſus fuiſſem, non eò miſeriæ deveniſſem: ſi negotia mea hoc & illo modo peregiſſem, jam egenus & miſer non eſſem: ſi ex negotiatione ea percepiſſem emolumenta quæ percipere poteram, jam divitiis affluerem. O me miſerum, quia res meas non benè adminiſtravi! ò me infelicem, quia ex mercibus & pecuniis meis non eam percepi utilitatem, quam percipere poteram. Eodem prorſus modo ingemiſcit in Purgatorio quilibet fidelis defunctus, dicens: ò me miſerum, qui crucior in hac flamma! ò me infelicem, qui Deo nunc non fruor, quia virtutibus comparandis, non ſedulo incubui! In hac & illa occaſione, humilitatis, patientiæ, & charitatis gradus multos comparare poteram: hoc & illo modo ad virtutum omnium apicem conſcendere penes me erat: & quia virtutes non ſatis ſtudiosè ſectatus ſum, nunc crucior in hac flamma. Flens & gemens ait eorum quilibet: cur eò cæcitatis deveni, ut altiorum virtutum praxi contempta, deliciis plus quam par erat induiſerim? Cur huic & illi virtuti comparandæ ſummo ſtudio non adhæſi, ut à Purgatorii pœnis declinarem, & ut poſt mortem recta ad Paradiſum pergerem? Cur patiens non fui ut Job? Cur non mitis fui ut David? Cur non pauper extiti ut Seraphicus Franciſcus? Cur pœnitentiæ, mortificationi, obedientiæ, & aliis virtutibus acquirendis, totis conatibus non inſtiti? O quantam horum fidelium triſtitiam, ò quantum mœrorem, eò quòd virtutibus acquirendis non ſatis perfectè adhæſerint!

Fidelium defunctorum animæ à corporibus ſolutæ, perfectiſſimè cognoſcunt, quàm bonum & utile ſit, virtutum exercitio in hoc mundo totaliter adhærere; clariſſimè etiam norunt, quomodò humilitate, patientia, charitate & aliis virtutibus ad altiores cæli Thronos quiſque poteſt aſcendere: vident tandem, & continuè perpendunt, quòd formidanda Purgatorii ſupplicia vitaſſent, ſi maiori affectu virtutibus comparandis adhæſiſſent: quare pœnitet eas, ac ineffabili mœrore conficiuntur, eò quòd virtutibus acquirendis totaliter non inſtiterint, mihique earum quamlibet audire videor, cùm Antiocho dicentem; *In quantam tribulationem deveni, & in quos fluctus triſtitiæ, in qua nunc ſum. Et ecce pereo triſtitia magna in terra aliena.* In magnos quidem devenerunt triſtitiæ fluctus, ac mærore in Purgatorio conficiuntur animæ fidelium defunctorum, eò quòd in hoc mundo virtutibus acquirendis non ſatis perfectè adhæſerint. Mac. 6.

O NN. afflictas, quæſo, has conſolamini animas; precibus, jeiuniis, aliiſque piis operibus earum mitigate mœrorem. Sed & ex earum infelicitate aliquod elicite emolumentum, & ad virtutes perfectiùs ſectandas vos excitate. Seriò contemplamini quanta earum ſit afflictio, & identidem virturi, omni qua poteritis perfectione, incumbere ſtatuite, ut ſimili mœrore in Purgatorio poſt mortem non conficiamini. O quàm ſtulti, inquit Doctor Seraphicus, ò quàm perverſi, qui in hoc mundo virtutes ſectari nolunt, ut horrenda Purgatorii tormenta declinent; virtutibus acquirendis incumbere timent, & Purgatorii ſupplicia non timent: *Trepidant timore ubi non eſt timor, & illa horrenda ſuplicia parvi pendunt.* O magnam hujumodi cæcitatem & ſtultitiam! Non eò ſtultitiæ deveniamus, ſed virtutibus comparandis totos nos accingamus, ut mœrore poſt mortem in Purgatorio non S. Bon ubi ſup.

conficiamur, ſicut & alii fideles defuncti, qui jam mœrore conficiuntur, cùm conſiderant virtutes quas in hoc mundo acquirere neglexerunt; *ac etiam cùm conſiderant Paradiſum, quem non ſatis ardenter deſideraverunt.*

III. PAR. *Mœrore conficiuntur fideles defuncti, cùm in Purgatorio conſiderant Paradiſum, quem ſatis ardenter in hoc mundo deſiderarunt.*

Licèt ad natale ſolum, & ad patriam in qua nati ſunt, ex nativa propenſione homines quique anhelent; plerique tamen Paradiſi, qui eſt patria noſtra, obliviſcuntur, nec ad eum eundi deſiderio cientur. Cùm de mundi negotiis, & de temporalibus bonis comparandis agitur, de iis ſeriò cogitant, iis ſummo affectu adhærent, nilque non moliuntur, ut omnia ſibi proſperè eveniant. In temporalibus iis Regibus homines prudentes, vigilantes, induſtrii, ſolertes, & circumſpecti eſſe ſolent; iis omnes cogitationes, affectus omnes, omneſque curas ſuas conſecrant; ſed contrà, de ſpiritualibus, & æternis parùm curant, & de Paradiſi gaudiis comparandis, aut parùm, aut nullo modo ſunt ſoliciti; iſta non ſolùm acquirere non deſiderant, ſed & de iis vix aut rarò cogitant.

Quę autem nunc in Purgatorio cruciantur animæ, Paradiſi gaudia, quorum non ſatis in hoc mundo meminerant, indeſinenter mente revolvunt. Hæ animæ à ſuis ſolutæ corporibus, altiſſimas de Paradiſo habent ideas, perfectè norunt, quàm bonum, & quàm jucundum in cælo cum omnibus Sanctis habitare; ac continuè meditantur, quanta ſit magnitudo, & quantę divitiæ Paradiſi, quantaque ſit felicitas inhabitantium in eo. Hæ animę non ſatis æſtimare poſſunt bona, quæ in cælo Deus præparavit diligentibus ſe; eorum numquam obliviſcuntur; ac recogitantes, ſe eorum in ſæculo non ſatis meminiſſe, & ea non ſatis ardenter deſideraſſe, ſumma triſtitia, & mœrore incomprehenſibili opprimuntur.

Speciali ſupplicio plectuntur in Purgatorio hi, qui in hoc mundo non ſatis ardenter appetierunt Deum videre, & Paradiſum obtinere. Speciale illud ſupplicium vocatur à ſancta Birgitta *Purgatorium deſiderii*; S. Birgi. l. 4. c. 14 ſeu, triſtitia maxima qua cruciantur fideles defuncti, eò quòd non ſatis ardenter Paradiſum concupiverint. Heu! inquit in ſemetipſo quilibet ex iis fidelibus, quomodò oblitus ſum infinitæ, immenſæ & æternæ felicitatis, quam Deus mihi dare diſpoſuerat? Quomodò plus de terrenis, quàm de æternis comparandis ſolicitus fui? Quomodò tanta mea fuit cæcitas, ut magis de vultu lavando, de crinibus ordinatè componendis, & de ſimilibus aliis næniis, quam de Paradiſo comparando curaverim? Quomodò eò ſtultitiæ deveni, ut corporis commodis omni cura & ſolicitudine invigilaverim; Paradiſi verò oblitus ſim? His & aliis ſimilibus cogitationibus in Purgatorio indeſinenter lancinantur defunctorum animæ, & dum in mediis ignibus cruciantur, cogitant de Paradiſo; quem non ſatis ardenter in hoc mundo exoptarant, taliſque cogitatio ſummam iis triſtitiam cauſat.

Cùm in Babylone captivi eſſent Iſraelitę, civitatis Sion recordari non poterant, quin protinùs crebras funderent lachrymas: *Super* Psal. 136. *flumina Babilonis, illic ſedimus & flevimus, cùm recordaremur Sion.* Sed quantò graviori comprimuntur triſtitia captivæ in Purgatorio fidelium defunctorũ animæ, cùm recordantur cæleſtis Sion à qua exulant? Heu! inquiunt, ſi dum in ſæculo viveremus, cæleſtis Sion oblitæ non eſſemus: ſi ejus crebrò meminiſſemus, & ſi pro ea obtinenda ſortiter laboraſſemus, jam in his flammis non cruciaremur, & in Paradiſo æterna beatitudine frueremur. O quàm infelices nunc ſumus; quia, in mundo exiſtentes ad cæleſtia tabernacula non anhelavimus.

Plebeiis, qui ignorant, quàm ſuave ſit in aula Regis verſari, durum non eſt, ab ea abeſſe: ſed aulico, qui Regi, aliiſque Magnatibus familiaris fuit; & qui quam ſuave ſit in aula vivere, probè novit; nil durius quàm ab illa exulare, & ad ſemotam ab omni propinquorum, amicorum, & nobilium converſatione locum ablegari. Quid autem ſimile accidere ſolet, reſpectu Paradiſi, & aulæ cæleſtis: mortales enim non triſtantur plurimùm, eò quòd ab ea exulent: quia non perfectè capiunt quanta ſint Paradiſi gaudia: quàmque ſuave, quàm honorificum, & quàm glorioſum ſit in Dei aula verſari. Sed animæ quæ in Purgatorio cruciantur, perfectiſſimè norunt magnitudinem & pulcritudinem Regni cæleſtis: probè ſciunt, quàm felices ſint qui in cæleſti aula verſantur: quare ad eam ſummo affectu anhelant: ac cogitantes quòd ab ea exulent, quia in ſæculo ad Paradiſum ire non ſatis deſideraverint, nec ſatis ferventer pro eo acquirendo laboraverint, in maximam triſtitiam incidunt, ac mœrore opprimuntur.

Cùm in hoc mundo viveret David, æternam beatitudinem continuè recogitabat, illiuſ-

illiuſque non obliviſcebatur: *Si oblitus fuero tui, Jeruſalem, oblivioni detur dextera mea.* Sanctiſſimus ille Vates, qui quanta eſſent Paradiſi bona probè noverat, triſtabatur maximè, eò quòd à Paradiſo exularet, & in hoc mundo diù manere cogeretur: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt.* Animę ſimiliter, quæ in igne purgatorio cruciātur, perfectiſſimè cognoſcunt, quanta ſint Paradiſi gaudia; ac deinde recogitantes, ſe iis privari, & à cęleſti beatitudine exulare, eò quòd non ſatis de ea in hoc mundo cogitarint, nec ſatis eam ambierint, fit amaritudo earum amariſſima, ac incomprehenſibli triſtitia coficiuntur.

al .136.

Pſal.19.5.

O ſi ſciremus, quam bonum, quàm jucundum in Paradiſo habitare: ſi ſciremus, quæ & quanta ſint Paradiſi gaudia, ad ea certè continuè anhelaremus, & maximo afficeremur mærore, eò quòd tanto bono non fruamur. Sed ſi ſciremus, quanto mœrore conficiantur fidelium defunctorum animæ, eò quòd à Paradiſi poſſeſſione retardentur, iis quidem compateremur, eaſque conſolari conaremur. O filii, ò hæredes, ò amici conſolamini parentes benefactores, & amicos veſtros, qui ſummo dolore in Purgario anguntur: conſolamini eos orationibus jejuniis, & eleemoſynis veſtris; conſolamini eos, qui incomprehenſibili premuntur triſtitia, non ſolùm cùm conſiderant peccata, quæ in hoc mundo perpetrarunt, & virtutes quas acquirere neglexerunt; ſed etiam cùm conſiderant Paradiſum, quem acquirere non ſatis deſiderarunt; conſolamini illos, iiſque omnibus modis poſſibilibus ſubvenite.

Non ſatis, eſt plurima iis præſtitiſſe charitatis officia, cùm infirmarentur: non ſatis eſt, fleviſſe multùm, ac multa, poſt mortem eorum, doloris ſigna edidiſſe: non ſatis eſt magnis ſumptibus, magnoque apparatu pompam funebrem feciſſe: alia enim à vobis ad ſui ſolatium expectant. Volunt, ut promptè ſolvatis debita quibus conſtricti erant: volunt, ut ea reſtituatis, quę ſcripto vel verbo, reſtitui mandaverunt: volunt, ut piis à ſe factis legatis citò ſatisfaciatis, ut preces pro illis fundatis, & ut eleemoſynis multis eos a tetro Purgatori carcere eruere ſatagatis: volunt, ut Miſſas plurimas ad ſui levamen dicere & decātare curetis, ac ut omnia faciatis, quæ iis à Deo ſolatium & miſericordiam impetrare valent.

Ecce quid à vobis poſtulant fideles defuncti, cùm gementes clāmant ad vos, ut eorum miſereamini: *Miſeremini mei, miſeremini mei.* Eorum, quæſo miſeremini; iis illud quod à vobis poſtulant ſolatium & auxilium præbete; ſubvenite illis juxta illorum vota, ab hoc amaritudinis puteo, in quo mœrore conficiuntur, eos liberate; dabitque vobis Deus libertatem filiorum Dei & gloriam ſempiternam. *Amen.*

DE FIDELIBUS DEFUNCTIS CONCIO OCTAVA.

Miſeremini mei, miſeremini mei.
Job. 19. 21.

FIdelium defunctorum animas adhuc ad nos clamantes audio, lugubres earum voces ad noſtras hodie etiam aures veniunt; ac continuis earum clamoribus concipio, quòd ſi audiantur, non tamen exaudiantur; quòdque obduratos, & omni ſenſu carentes invocent homines, qui nullo modo ad earum commiſerationem moventur: *Animæ illic ingemiſcunt aſſiduè, nec ullus miſeretur; clamant è profundis & nemo flectitur; exclamant, & plangunt, & nemo compatitur.* S. Cy. Or. de exitu animę 6.

Varia eaque urgentiſſima in præteritis concionibus adduximus motiva, ut propinquos, heredes: & alios in hoc mundo viventes, ad ſubveniendum fidelibus defunctis excitaremus; ſed marmoreas alloquimur ſtatuas, quæ aures habent, & non audiunt. Quia tamen Chriſtianus Orator ſemper clamare debet, ut auditorum corda emollire pertentet: *Clama ne ceſſes*, in hac adhuc concione clamare non deſinam; utque auditores ad miſerendum fidelibus defunctis allicere valeam, Purgatorium *ut baptiſmum durum & terribilem* jam proponam, &c. *Ave*

INternus quidem Baptiſmus ab omnibus admittitur Theologis, qui ab iis vocatur *Baptiſmus flaminis*, ſeu *Baptiſmus in voto*: qui nil aliud eſt, quàm actus contritionis, aut actus amoris Dei ſuper omnia, quem elicit homo non baptizatus, cum propoſito, ſaltem implicito, Baptiſmi Sacramentum percipiendi.

Præter hunc Baptiſmum, duos alios Romana admittit Eccleſia, baptiſmum, ſcilicet aquę, & baptiſmum ſanguinis: *Baptiſmus aquæ* eſt primum ex inſtitutis à Chriſto Sacramentis, quo homines ab omnis peccati mundantur macula, Chriſtiani, & filii Dei fiunt, juſque ad Regni cęleſtis hęreditatem accipiunt. *Baptiſmus ſanguinis* nil aliud eſt, quàm martyrium, quòd cùm ſit altioris

tioris & ardentioris charitatis actus, omnia etiam Martyris peccata deiet, illumque ex peccatore juſtum, & ex Dei inimico Dei amicum efficit.

In hoc conveniunt duo iſta Baptiſmata, quòd omnia baprizati peccata deleant; ſed inter ſe in hoc differunt, quòd per Baptiſmum aquæ homo non ſtatim in regnum cælorum intromittatur, niſi ſortè mox poſt ejus receptionem moriatur; per Baptiſmum verò ſanguinis Martyr protinùs in cælorum regnum introducatur. Unde præclarè dixit S. Cyprianus, felices eſſe Martyres: quia mox ut mortui ſunt, eorum aperiuntur oculi, ut cœleſtia contemplentur: *Felices oculi, qui terrenis clauduntur, ut cæleſtia videant.*

Purgatorium autē præfati utriuſque Baptiſmi virtutem habet: fidelium enim defunctorum animas & à peccatis lavat, & in Paradiſum introducit. Unde dici poteſt, Purgatorium eſſe quaſi Baptiſmum aquæ, quo mundantur animæ; & quaſi Baptiſmum ſanguinis, quo in Paradiſum intromittuntur. Sed itidem dicendum, quòd Purgatorium eſt Baptiſmus durus & crudelis, tum quando animas mundat, tùm quando illas in Paradiſum introducit: ut enim jam videbimus: 1. Purgatorium eſt Baptiſmus, qui fideles defunctos igne à peccatis mundat: 2. Purgatorium eſt Baptiſmus, qui fideles defunctos igne in Paradiſum introducit.

1. PARS.

Purgatorium eſt Baptiſmus terribilis, quia fideles defunctos igne à peccatis mundat.

Sacrum Concilium Florentinum expreſsè declaravit, per Baptiſmi Sacramentum non ſolum originale, ſed & omnia actualia hominis peccata penitùs deleri: ita ut anima ab omnis peccati labe mundetur, eo ipſo tempore, quo ſalutaris lavacri unda corpus abluitur; *Hujus Sacramenti effectus eſt remiſſio omnis culpæ Originalis & Actualis.* Hanc eſſe hujus Sacramenti virtutem indicavit Eccleſia, cùm olim in baptizatios, & mel, & & lac infundi voluit: *Suſcepti latis; & mellis concordiam prægustamus.* Dabatur baptizato mel, ut indicaretur, eum jam divinę gratię dulcendinem incepiſſe guſtare. Et dabatur ei lac; ut omnibus innoteſceret, illius animam; Baptiſmi virtute, ab omnibus peccatis mundam, & lacte candidiorem factam eſſe. (Con. Flor. in decr. de armen.)

Ita ab omni culpa mundantur qui Baptiſmum recipiunt, ut nulla damnabilis culpa, nec aliquid quomodocumque damnabile in iis remaneat. *Nihil ergo damnationis eſt iis, qui ſunt in Chriſto Jeſu.* (Rom. 8,1.) Id eſt, nullę ſunt peccati reliquiæ in his, qui ſunt juſtificati, & Chriſto in Baptiſmo inſiti. Unde D. Paulus diem in quo quis Baptiſmi Sacramentum recipit, vocat diem redemptionis; *In quo ſignati eſtis in diem redemptionis.* Hic eſt dies redemptionis: quia, ut explicat Oecumenius hac die qui baptizatur, fit particeps redemptionis Chriſti, & ab omnis peccati ſervitutę redimitur. (Eph 4,30.)

Ecce mirabilem effectum Baptiſmi noſtri; cujus virtutę, qui baptizatur, ab omnis peccati macula purgatur; Purgatorium autem eſt quaſi Baptiſmus, qui eadem virtute pollere videtur. Verum eſt, quòd nec originale, nec mortalia deleat; ſed fidelium defunctorum animas ita ab omni venialium labe purgat, ut S. Paulinus Aquilejenſis Archiepiſcopus, quaſi in extaſim raptus, clamet; *O quàm pura, & immaculata exit anima à Purgatorii Baptiſmo.* Nil certè purius, nil mundius anima, quæ à Purgatorii Baptiſmo exit; ibi enim ita mundatur, ut cæli ingreſſu digna ſit. (S. Pau. ſer. 9 Bibl. ss. Patr.)

Fieri poteſt, & ſæpè accidit, inquit Doctor Angelicus, quod homo quidam juſtus, habens venialis peccati conſcientiam, ita promptè, & ſubitaneè moriatur, ut nullum ei ſit tempus peccatum illud, cuius eſt conſcius, in ſeipſo quomodocumque delendi. In hoc caſu, ait D. Thomas, quid fiet de illius hominis anima? ibitne in infernum? Nequaquam; quia inferno non adiudicantur juſti, qui in ſtatu gratiæ ſanctificantis ex hoc mundo exeunt. Quid ergo fiet de hominis illius juſti, & peccati venialis conſcientiam habentis anima, cùm egredietur è corpore? volabitne mox ad Paradiſum? *Non immediatè evolabit ad cælum*, ait Doctor Angelicus, quia nulla anima, quamdiù mortali, vel veniali peccato eſt inquinata, in cœleſtem civitatem Jeruſalem ingredi poteſt; *Non intrabit in eam aliquod coinquinatum.* Quò ergo vadet illius hominis anima, ſi in infernum non præcipitetur, nec in paradiſum evolet? Reſpondet D. Thomas, eam in Purgatorium ituram, ut ibi à ſua culpa veniali purgetur; eritque illi Purgatorium quaſi Baptiſmus, quo a peccato veniali, non ſolùm quoad culpam, ſed etiam quoad pœnam, mundabitur; *In Purgatorio peccatum ejus veniale, quoad, culpam, & quoad pœnam expiabitur.* Purgatorium ergo eſt quaſi alter Baptiſmus, quo fidelium defunctorum animæ a peccatorum ſuorum maculis ita mundantur, ut à Purgatorio æquè mundę, ac a fonte Baptiſmatis exeant. Mirabilis quidem & efficax eſt iſte Baptiſmus, cùm fidelium defunctorum animas mundet & purget; *ſed* (D. Th. in 4 D. 21; Ap. 21.27)

& eſt

Digitized by Google

& eſt terribilis Baptiſmus iſte: quia non eas mundat, niſi per ignem.

Inſtitutum a Chriſto Salvatore Baptiſmi Sacramentum, ſuave eſt & commodum; ut enim ejus virtute peccata tollātur, oportet ſolummodò, ut à baptizante, verba ſacramentalia proferente, ſupra baptizandi corpus projiciatur aqua naturalis; & mox qui baptizatur, ab omnibus peccatis mundatur. Sed Purgatorium eſt Baptiſmus terribilis, cujus virtute mundari ſolent fideles defuncti, niſi ignis ardentiſſimi pœnam perſerendo. In Purgatorio à peccatis non purgantur per aliquas aquæ guttas, ut fit in Baptiſmi Sacramento; ſed ibi baptizantur, & mundantur per ignem, qui a Deo accenſus eſt, ut in fidelibus defunctis peccatorum reliquias deſtruat, & abſumat: *Igne baptizabunt*, inquit S. Gregorius Nazianzenus, *qui poſtremus eſt Baptiſmus, nec ſolum acerbior, ſed & diuturnior, qui craſſam materiam inſtar ferri depaſcitur, vitiique omnis levitatem abſumit*. Igneus ille Baptiſmus in animas ſævit, illas cruciat, & quidquid in eis immundum reperit, exurit, & abſumit. O terribilem Baptiſmum!

Gregor. Naz. Orat. in ſan&a lumina.

Æterna, infinita, & incomprehenſibilis eſt Dei erga nos bonitas; dilexit nos ab æterno & innumera in tempore amoris ſuis nobis teſtimonia exhibet. Ita nos amavit, ut pro nobis incarnari, & homo fieri voluerit; ac mox humanum corpus aſſumpſit, æterno Patri ſemetipſum pro nobis obtulerit. Hoc ſui ipſius ſacrificium in templo renovavit, cum in Manibus Simeonis portabatur; hoc idem ſacrificium pluries in vita iteravit, & tandem in cruce conſummavit. Deus tamen, qui tanto nos amore proſequitur dum in hoc mundo vivimus, portentoſos duos in alio mundo conſtruxit rogos, unum ad ſupplicium, & alium ut baptiſmi locum teneat. *Rogus* ad ſupplicium reorum a Deo paratus eſt in Inferno, & ad hunc rogum omnes condemnabit qui ex hoc mundo in ſtatus mortalis peccati exibunt, quibus omnibus dicet: *Diſcedite a me maledicti,*
Matt. 25. 41. *in ignem æternum*. Hic autem Rogus, Baptiſmi vices nunquam geret; quia damnatos à peccatis nunquam purgabit; ſed erit ſupplicium quo in æternum plectētur. *Rogus* verò in alio mundo a Deo accenſus, ut Baptiſmi locum teneat, eſt ignis Purgatorii, qui fidelibus defunctis eſt ſimul in Baptiſmum & in ſupplicium: *In Baptiſmum*; quia eos ab omnibus peccatorum reliquiis purgat: & *in ſupplicium*, quia illos diriſſimè cruciat, nec illos a peccatis aliter mundat, quam torquendo eos. Unde rogus ille Purgatorii, eſt Baptiſmus quidam efficax & terribilis: *Efficax*; quia fideles ab omnibus peccati ſordibus mundat: *Terribilis*, quia mundat torquendo illos diriſſimè.

Preclarè docet nos Malachias Propheta, quæ ſit differentia inter ignem quem Deus accendit in Inferno, & ignem quem Deus accendit in Purgatorio, dicens quod ipſe veniet *quaſi ignis conflans, & quaſi herba fullo-* Malac. 3. 2.
num. Ignis Inferni, non eſt ignis, a quo mundentur, & à peccatis purgentur damnati: hic enim ignis eos ſolummodò urit corquet & devorat: *Quaſi ignis conflans*. Sed ignis Purgatorii ſimilis eſt cuidam herbæ: qua in fullonis officinis uti ſolēt artifices, ut è pannis maculas tollant: quia hic ignis fidelium defunctorum animas ab omni venialium macula purgat, *quaſi herba fullonum*. Iſte ignis fideles defunctos mundat ſimul & torquet: eſt Baptiſmus, qui eos mundat; & eſt Baptiſmus terribilis, qui eos mundat; & terribiliter cruciando: *Igne baptizabuntur, qui poſtremus eſt Baptiſmus*.

Non ſatis concipimus quanta Purgatorii hujus Baptiſmi ſit acerbitas. Verū eſt, quod animā mirabiliter ab omnibus maculis purget, quodque primævam hanc pulchritudinem quam in Baptiſmo perceperat, ei reſtituat; ſed hoc non ei confert beneficium niſi eam ſæviſſimè cruciando. Heu! quid non patiuntur fidelium defunctorum animæ in mediis Purgatorii ignibus, ubi ſæpè diutiſſimè morantur? Neſcimus, an in hoc igne pluribus diebus, pluribus menſibus, vel etiam pluribus annis manſuri ſimus: *Unde*
ſcit unuſquiſque, utrum diebus, aut menſi- S. Aug. Ser. 41.
bus, aut fortè etiam annis per illum ignem ſit de Sanct.
tranſiturus: ſed velim, ut quis huic igni ad unam ſolum horam, vel etiam ad unius horæ quadrantem ſit adjudicatus, nonne in brevi illo tempore graviſſima ibi patietur tormenta? Nonne crudele illud ei erit ſupplicium? Nonne baptiſmus ille quo a peccatis ſuis purgabitur, ei ſummè terribilis & acerbus erit? Certè & acerbiſſimus, & intolerabilis ei erit.

Heu! ſi ut quis in hoc mūdo baptizaretur, & à peccatorum ſuorum ſordibus lavaretur, neceſſe eſſet, ut unius horæ quadrante, in accenſa fornace remaneret: nonne dirus & crudelis eſſet hujuſmodi Baptiſmus. Omnium planè judicio, acerbiſſimus & intolerabilis cenſeretur. Sed quam durior, acerbior & terribilior eſt Purgatorii Baptiſmus, cum ut tibi fideles a ſuis purgentur peccatis, non unius dumtaxat quadrantis tempore; ſed ſæpè pluribus annis ab igne teterrimo & ardentiſſimo utantur & devorentur.

Ecce

Ecce Baptiſmum terribilem, & formidandum: ſi ſapiamus, nil non faciemus in hoc mundo, ut Baptiſmi hujus acerbitatem devitemus, Deum ſæpè deprecemur, ut nos ita in hoc mundo a peccatis purget, quod in alio mundo, terribili hoc Baptiſmo non egeamus. Dicamus ei ſæpiſſimè; *Domine, talem me reddas, cui igne purgatorio opus non ſit*. Sed & fortiter animabus noſtris ab omni inquinamento peccati purgandis laboremus: mundemus eas in hoc mundo per pænitentiæ Baptiſmum, ut in alio per ignis Baptiſmum mundari non indigeant.

Pœnitentia, eſt quaſi alter Baptiſmus, quo peccata poſt Baptiſmi receptionē commiſſa, facilè abluuntur & remittuntur: *Prædicans Baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum*; Arduam ergo ſuſcipiamus pœnitentiam; nullus ſibi adnletur, ſeipſum fallat nullus, nullusque ſibi nimis indulgeat; ſed quicunque ſe alicujus peccati conſcium eſſe cognoſcet, ſummo doloris affectu illud deteſtetur, cōfiteatur illud humiliter, juſtitiæ divinæ omnibus quibus poterit modis ſatisfaciat, baptizet tandem ſe in hoc mundo per pænitentiam, ut in alio per ignem purgatorium baptizari non egeat.

Luc. 3. 3.

O quam portentoſa plurimorum inſania, qui cum hic levi penitentia reatus ſuos eluere poſſint; differunt tamen ad Purgatorium, ubi non niſi per ignem a culpis ſuis mundabuntur. Dic mihi, quæſo, num tu malles intrare fornacem, an aquam? Haud dubiè in aquam ſalubrem & medicatam ingredi præeligeres. Penitentia autem eſt hujuſmodi acqua, qua mundamur, & ſanamur ab omnibus peccatis: *Erit fons patens domui David in ablutionem peccatoris*. Arduam ergo in hoc mundo ſuſcipe penitentiam per eam te ab omnibus purga inquinamentis, ut in Purgatorii fornace nil per terribilis Baptiſmi ignem tibi purgandum ſuperſit. Sed ſi Purgatorium eſt Baptiſmus terribilis, qui fideles defunctos per ignem à peccatis purgat; *eſt etiam Baptiſmus terribilis, qui eos igne in Paradiſum introducit*.

Zach. 13. 1.

I. PARS.

Purgatorium eſt Baptiſmus terribilis quia fideles defunctos igne in Paradiſum introducit.

QUamvis martyrium (quod Baptiſmus ſanguinis dicitur) non ſit Sacramentum a Deo ad delenda peccata inſtitutum; ea tamen penitus delet. Et ut docet ſanctus Bonaventura, major martyrii, quam Baptiſmi eſt efficacitas, non ſolū quia per martyrium homines altius in cælum elevātur, quam per Baptiſmi receptionem; ſed etiam quia per martyrium homines mox in Paradiſum introducuntur: *Baptiſmus ſanguinis glorioſiorem confert palmam, & ſtatim introducit ad gloriam*.

S. Bonav. in 4. D. 4. p. 2. a. 1. q. 2.

Qui baptiſmi Sacramento ab omnibus inquinamentis animas ſuas abluerunt, in nova peccata incidere ſolent; ſed qui Baptiſmo ſanguinis a peccatorum ſuorum ſordibus loti ſunt, nullis uſquam hujuſmodi ſordibus inquinantur: *Baptiſmus ſanguinis ſecundis ſordibus non inquinatur*. Imò, ut ait Doctor Seraphicus, per ſanguinis Baptiſmum Martyres non ſolum in eo ſtatu conſtituuntur, quo non ſint amplius peccaturi; ſed etiam in eo ſtatu, quo amplius peccare non poſſint. Iſte Baptiſmus eos impeccabiles efficit, ac ab iis non ſolum actum, ſed etiam potentiam peccandi aufert: *Omnem reſecat culpam, & ſecundùm actum, & ſecundum potentiam*. Et ſi quæras, cur Baptiſmus ſanguinis peccandi potentiam tollat? Ratio in promptu eſt; quia ſcilicet Martyres *ſtatim introducit ad gloriam*, ubi nunquam fuit, nec eſſe potuit peccatum. Unde de Martyribus ſpecialiter loqui videtur Propheta, dicens, quod mox ut mortis ſomno obdormierunt, in cælum æterna hæreditate gaviſuri intromittuntur: *Cum dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hæreditas Domini*. Nec de hoc ullus dubitandi locus: ſtatim enim ut Martyr efflavit animam, eam Deus recipit, oſculatur eam oſculo oris ſui, eamque in Paradiſum introducit, dicens: *Intra in gaudium Domini tui*.

S. Damasc. L. 4. c. 5. de fide

S. Bonav. ibid.

Pſal. 126. 2.

Ecce magnum emolumentum, quod ex paſſionibus ſuis eliciunt Martyres; en magnum privilegium eorum, qui ſanguinis ſui effuſione baptizantur; patiuntur quidem; ſed non ſine mercede: quia mox ut anima eorum a corpore ſoluta eſt, in Paradiſum introducitur.

Eximium illud demiror privilegium, quod ex Baptiſmo ſanguinis eliciunt Martyres. Sed & fidelibus defunctis idem privilegium confert Purgatoriū; ita enim in Purgatorio mundantur, & purgantur animæ, ut eo ipſo tempore, quo è Purgatorio egrediuntur, in Paradiſum intromittātur. Purgatorium eſt quaſi alter Baptiſmus, qui eas in Paradiſum introducit; & à Purgatorio non educuntur, niſi ut in Paradiſo recipiantur: *Tranſivimus per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium*. Poſtquam fideles defuncti in Purgatorio remanſerunt quandiu Deo placuit, ad ipſos mittitur Angelus, inquit Rupertus Abbas, qui Pſ. 65. 12.

eos

eos è mediis flammis eripit, & ſtatim in
Paradiſum introducit: *Per ignem tranſituri*
per Angelorum myſterium ducti, Paradiſum
intraturi ſumus. O magnam Baptiſmi Pur-
gatorii virtutem! Non enim minùs efficax
videtur, quàm Baptiſmus ſanguinis: cùm
mox ille in Paradiſum introducat, ſicut
& iſte. *Sed Purgatorium eſt Baptiſmus ter-*
ribilis: quia fideles in Paradiſum non intro-
ducit, niſi per ignem.

Fideles, qui poſt mortem à Deo in Pur-
gatorium mittuntur, in Paradiſum non in-
troducuntur, niſi priùs igne probati, &
dirè cruciati fuerint; opertet urantur, &
ſæpè in mediis ignibus diù torqueantur, an-
tequam in cælum ingrediantur. Verum eſt
quod ſalutis ſuæ certi ſint qui in Purgato-
rium mittuntur; ſed priùs ultricium flam-
1.Cor.3. marum vim ſunt perpeſſuri: *Ipſe autem ſal-*
15. *vus erit, ſic tamen quaſi per ignem.* Iuſti,
qui ex hoc mundo in ſtatu peccati venia-
lis exeunt, in alio mundo à ſuis peccatis
baptizabuntur, non aquæ, vel ſanguinis,
ſed ignis Baptiſmo. Hi ignis dira ſupplicia
perferent: quia, ut ait divus Auguſtinus,
hi Purgatorii flammis à peccatis ſuis pur-
gabuntur, ut ſalvi fiant, & in Paradiſum
introducantur: *Qui temporalia pœnis digna*
geſſerunt, per ignem quendam purgatorium
Aug.L. *tranſibunt, de quo Apoſtolus inquit; ipſe*
50.Hom Hom.16 *autem ſalvus erit, ſic tamen quaſi per ignem*

Poſtquam è terreſtri Paradiſo ejectus fuit
Adamus, ad feliciſſimi hujus loci fores po-
ſuit Deus Angelum, qui gladium igneum
manu geſtabat, ut impediret; ne quis illuc
Gen.3.24 ingrederetur: *Collocavit ante Paradiſum vo-*
luptatis Cherubim, & flammeum gladium
atque verſatilem, ad cuſtodiendam viam ligni
vitæ. Quare ſi Adamus in terreſtrem Paradi-
ſum denuò ingredi voluiſſet, tria illi obvia
fuiſſent; Angelus ſcilicet, gladius, & ignis
Cherubim, & flammeum gladium. Tria au-
tem his ſimilia in cæli via nobis occurrunt.
Occurrit nobis primò Angelus, Chriſtus
ſcilicet, qui eſt magni conſilii Angelus,
qui ad Paradiſi januam ſtat, & qui in ma-
nibus claves habet Paradiſi, ut illum homi-
nibus claudat, vel aperiat. Occurrit ſecun-
dò in via Paradiſi gladius mortificationis,
quia ut in Paradiſum ingredi mereamur,
crux portanda, ac dira multa perferenda
Act.4.22 ſunt: *Quoniam per multas tribulationes opor-*
tet nos intrare in regnum Dei. Occurrit ter-
tiò in paradiſi via ignis accenſus, quo pur-
gandi ſunt quicumque ex hoc mundo exeunt
peccatorum venialium conſcii: ſi enim levis
alicujus peccati macula coinquinati ex hoc
mundo migrent, nunquam in Paradiſum
ingredientur, ſi eam priùs Purgatorii igne
non deleverint. Ignis tandem purgatorius
eſt quaſi Baptiſmus quidam, quo in alio
mundo neceſſariò à peccatis ſuis priùs ab-
lui debent viri juſti, ut in Paradiſum intro-
ducantur: *Non poterit à corpore egreſſus, di-* S.Gre.
vinitatis particeps fieri, niſi maculas animo Nyſſ.O-
immiſſas purgatorius ignis abſtulerit. rat.pro
mort.

O terribilem Baptiſmum! Supra modum
ſuave eſt, in cælum ingredi: ſed duriſſimum
eſt, ignis Baptiſmo baptizari. O quàm a-
cerbum eſt, hoc Baptiſmo ad ingredien-
dum in cælum ſe diſponere! Melius ſanè
eſt, ſua in hoc mundo per pęnitentiam pur-
gare peccata, quàm ea in alio mundo ignis
purgatorii ardoribus abluere. Orate ergo, je-
junate, & aliis pęnitentiæ operibus peccata
veſtra nunc purgate, ut poſt mortem nil
Purgatorii Baptiſmo in vobis purgandum &
abluendum remaneat.

Cùm jam morti proximus eſſet Chriſtus
Salvator, Apoſtolis ſe baptizandum dixit:
Baptiſmo autem habeo baptizari. Crucem &
paſſionem ſuam Baptiſmum vocabat, ut Luc.12.
doceret nos, cruces, mortificationes, pęni- 50.
tentiæ opera, eſſe quaſi Baptiſmum, quo in
hoc mundo anima noſtra ab omni inquina-
mento abluitur, & cælo digna efficitur.
Hæc quidem opera, ſpecies quædam Baptiſ-
mi ſunt, quia iis à peccatis venialibus mun-
damur. Fateor etiam hoc Baptiſmi genus
durum & acerbum eſſe: ſed ò quàm durius
& acerbius eſt Purgatorii Baptiſma? Du-
rum eſt vigilare, jejunare, bona ſua pau-
peribus erogare, & pœnitentiam in hoc
mundo agere; ſed ò quam durius & terri-
bilius erit à voracibus Purgatorii ignibus
uri, turqueri, & purgari? O quàm amabi-
lia ſunt jejunia, ò quàm leves omnes hujus
mundi mortificationes, ſi cum formidandis
Purgatorii ſuppliciis conferantur? Heu! ſi
Deo permittente, aliquis ex fidelibus defun-
ctis, qui ignis purgatorii vim jam expertus
eſſet in hunc mundum veniret, quàm parvi
penderet omnes illas mortificationes, quas
tantoperè pertimeſcimus: Quam dulce ipſi
eſſet diu jejunare. Quã hilariter omni mor-
tificationum genere corpus ſuum cruciaret?
Quam facilè facultates ſuas pauperibus di-
ſtribueret? Quam jucundè faceret & pate-
retur, quidquid in via cæli faciendum, &
patiendum occurrit?

O N.N. facite vos nunc, quod facerent
fideles defuncti, ſi iis in hunc mundum re-
dire liceret. Tempus tandem aliquando,
& fortè citò adveniet, quo in mediis pur-
gatorii ignibus ſepulti clamabitis ad Deum,
ut vobis indulgeat, & ad mortales, ut vo-
bis ſubveniant. Tunc quidem optaretis: om-
nia veſtra peccata in hoc mundo per au-
ſteræ

ſteræ pœnitentiæ opera deleviſſe. Tunc flentes, diceteis; cur jejuniis, orationibus, aliiſque pęnitentiæ operibus nòſtra in ſæculo non delevimus peccata? Cur Deo tunc ſatisfecimus, ut terribilia Purgatorii ſupplicia declinaremus? O N. N. faciat nunc unuſquiſque veſtrùm, quod tunc feciſſe vellet: vultis, Purgatorii ſuppliciis nunquam adjudicari? Faciat quiſque, quod feciſſe vellet, ſi in Purgatorio eſſet. Tanquam à facie colubri peccata ſugite, quæcumque perpetraveritis, per pœnitentiam delete, mundate & baptizate vos nunc baptiſmo pœnitentiæ, ut terribili Purgatorii Baptiſmo in alio mundo baptizari non egeatis.

Singulis hujus octavę diebus unam vel plures adduxi rationes, ut vos ad animabus in Purgatorio patientibus ſubveniendum allicerem. Singulis diebus, audiſtis voces illarum, auxilium à vobis poſtulantium, ac ad vos clamantium; *Miſeremini mei, miſeremini mei*. Prima die vobis ore meo dixerunt: Purgatorium eſſe *locum tormentorum*, in quo ipſæ ſupplicia gravia, diuturna & juſta patiebantur. Secunda die didiciſtis Purgatorium eſſe *præcipitium horrendum*, in quod homines facilè cadunt, in quo dirè cruciantur, & à quo difficilè egrediuntur. Tertia die audiviſtis, Purgatorium eſſe *carcerem teterrimum*; cùm ibi fideles ſint clauſi, & incarcerati in centro terrę, & in ignis abyſſo. Quarta die, Purgatorium contemplati eſtis, ut *fornacem accenſam*: in qua eſt ignis corporeus qui agit in ſpiritus, ignis violentus & acerbus qui torquet Sanctos, & ignis ſapiens qui diſcernit merita. Quinta die, Purgatorium conſideravimus, ut *terram infortunatam*: quod quidem terra eſt infortunata: cùm ſit terra dolorum, terra tenebrarum, & terra oblivionis. Sexta die, Purgatorium inſpeximus, ut *lacum miſeriarum*, in quo miſerrimi ſunt fideles defuncti, cùm ibi ſint *ut ſervi*, qui vincula ſua frangere nequeunt: *ut debitores*, qui debita ſua ſolvere non valent, *& ut exules*, qui ad patriam ſuam ire non poſſunt. Septima die Purgatorium vobis objecimus, ut *vas enim amaritudinis*, in quo fideles defuncti mœrore conficiuntur, cùm conſiderant peccata quę perpetrarunt, virtutes quas acquirere neglexerunt, & Paradiſum quem non ſatis ardenter deſiderarunt. Hodie tandem Purgatorium delineavimus, *ut Baptiſmum acerbiſſimum*, quo fideles defuncti per ignem à peccatis ſuis purgantur, & per ignem in Paradiſum introducuntur.

En plurimas rationes, quibus quiſque ad animabus in Purgatorio patientibus ſubveniendum allici debet. Subvenite ergo eis, cùm ad hoc tot motiva vos urgeant; ſed & eis ſubvenite, ut apud Deum hæ pro vobis intercedant. Si enim precibus, eleemoſynis, & ſacrificiis eas à Purgatorio egredi curetis, poſtquam ex illo egreſſæ fuerint, pro vobis Deum enixè orabunt.

Scitis, quòd poſtquam, orantibus Apoſtolis à Chriſto ſanata eſt S. Petri ſocrus, mox illa è lecto ſurrexit, ut illis miniſtraret: *Surrexit, & miniſtrabat eis*. Eodem modo, reſpectu veſtri, ſe habebunt fideles Matt.8.
defuncti, ſi precibus, eleemoſynis, aliiſque piis operibus, illos à Purgatorio eruatis; hi miniſtrabunt vobis, ſeu mox ut ad cęlum intraverint. Deum enixè rogabunt, quòd ita vos purgari det in hoc mundo, ut ſtatim poſt mortem animæ veſtrę ad cælum evolent. *Amen*.

F I N I S

IN-

INDEX
RERUM NOTABILIUM.

A

Achilles aquis Stygii fluminis immerſus, fortior evaſit. *pag.*60.

Alexius. Fuit peregrinus admirabilis in exitu ſuo à domo patris, in converſatione ſua extra domum patris, & in reditu ſuo ad domum patris. 337. & ſeq. tota conc. In exitu ſuo à domo patris, eſt quòd admiremur tempus, in quo exiit, celeritatem qua exiit, & modum quo exiit. *ibid.* & ſeq. Dum extra patris domum peregrinaretur, terrenis omnibus bonis ſe exoneravit, omnibus hominibus ignotus tranſiit, & ad cæleſtem patriam continuè tetendit. 338. & ſeq. Ad patris domum reverſus, in ea diù hoſpitatus eſt, diù latuit, & diù gravem pęnitentiam egit. 340. & ſeq

Ambitio peſſimum virus. 33. Non ambiendæ dignitates. 38

Ambroſius. Fuit ſpeculum Prælatorum, in fuga dignitatum, in diſpenſatione bonorum ſuorum, & in innocentia vitæ. 37. Fuit flagellum Hæreticorum, quorum potentiam compreſſit, audaciam coercuit, & ſectas diſſipavit. 39

Amor verus conſtans eſt. 92. Amor Dei in homines liberalis eſt. 88. Amor Joannis erga Chriſtum. 96. Amor non permiſit Deum ſterilem in ſe manere. 379. Amor, ſi verus ſit, otium neſcit, & non remanet in corde otioſus. 501. Eſt ſui diffuſivus. 539. Patiens eſt. 539

Andreas. Fuit vir deſideriorum. 1. Non bona mundi, ſed Crucem deſideravit. 2. Optavit eſſe cum Chriſto, ſed in Cruce. 2. Crucem gaudens aſpexit, 3. In ejus præſentia exultavit, & inaudito gaudio tripudiavit. 3. Tantum ejus fuit gaudium, ut præ illius magnitudine non ſe caperet. 5. Crucem amavit, & æſtimavit. 5. Crux ei glorioſa. 10

Angelus. Eſt nomen officii. 254. Joannes Baptiſta Angelus fuit ratione officii, & ratione puritatis Angelicæ, qua floruit. 254. Quæ & qualis ſit Angelorum puritas. 525. Quandoque per illationes & conjecturas in cognitionem veniunt eorum, quæ homo in corde verſaverit: & quomodò id fiat. 474. Angeli qui in Cælis habitant, ſuos habent Principes. 478. Archangelus Michael unus ex primis Cæli Principibus habetur. 478. Angeli, magni ſunt in ſe, ac reſpectu ad alja creata. 478. Prærogativæ Angelorum. 479. Quanta ſint beneficia, quæ Angeli Cuſtodes noſtri nobis impendunt 488. & ſeqq.

Anima hominis eſt maximi valoris. 351

Anna. Eſt margarita orbis terrarum. 363 Maria Virgo eſt benedictus fructus ventris ejus. 362. Reſpectu ejus, Maria eſt fructus juſtitiæ, fructus lucis, & fructus honoris. 363. & ſeq. tota conc. Precibus, lacrymis & votis ſuis Mariam gignere meruit. 363. Eam eſſe matrem caſtiſſimam, prudentiſſimam & ſanctiſſimam norunt omnes ex hoc, quòd Mariam genuerit. 364. Per Mariam mirum in modum eſt nobilitata, ditata & ſublimata. 365. Apud Deum eſt potentiſſima. 366

Antonius Abbas. Dæmonum artes detexit & declinavit, eorum ferocitatem contempſit & deluſit, illorum potentiam confregit & debellavit. 135 Per vias pęnitentiæ, humilitatis & charitatis cucurrit 137. Habuit fidem operantem, generoſam & honoratam. 139

Antonius Paduanus. Vir fuit Apoſtolicus in vocatione, in populorum converſione, & in prædicatione. 240. Fuit Doctor eximius, qui in gradu perfectiſſimo, ſcripturarum, myſteriorum Fidei, & morum ſcientiam habuit. 242. Spiritu prophetico plenus fuit. 244. Poſt mortem propheta. 245. Per eum res perditæ inveniuntur. 245

Apoſtoli ſunt Cæli inclinati. 15. Donum linguarum habuerunt. 21

Ariſtippi inventio præclara. 32

Avaritia eſt peſſimum vitium. 38

Auguſtinus. In juventute voluptuoſus, hęreticus, & in peccato obſtinatus erat. 448. Sed hic voluptuoſus mutatus eſt in pęnitentem famoſum, hic hæreticus mutatus eſt in celeberrimum Eccleſiæ Doctorem, & hic obſtinatus mutatus eſt in virum perfectiſſimum. 448. & ſeq. tota conc.

Digitized by Google

conc. Hic voluptuoſus mutatus eſt infamoſum pęnitentem, qui amarè flevit, qui peccata ſua palam confeſſus eſt, & qui durioris pęnitentiæ operibus adhæſit. 449. Hic Hæreticus mutatus eſt in celeberrimum Eccleſiæ Doctorem, cujus ſcientia fuit ſol quo illuſtravit Eccleſiam, flumen quo eam irrigavit, & propugnaculum quo eam defendit. 450. Hic obſtinatus mutatus eſt in virum perfectiſſimum, qui floruit puritate, quæ eſt diſpoſitio ad perfectionem: humilitate, quæ eſt fundamentum perfectionis: charitate, quæ eſt perfectionis culmen & faſtigium. 441. & ſeqq.

B

Baptiſmus. Triplex, flaminis, aquæ & ſanguinis. 585

Barbara. Idola deſpicit, Catholicam fidem amplectitur, & virginitatem vovet. 23. Ipſi devotos protegit in vita, in morte, & in judicio. 28

Bartholomæus. Adhæſit Deo per amorem, per fidem, & per crucem. 434. & ſeq. tota conc. Ei adhæſit per amorem; quia pro ejus amore terrena omnia contempſit, orationi aſſiduè vacavit, & propria pelle ſpoliari voluit. 434. Adhæſit ei per fidem; quia fuit fidei diſcipulus, prædicator & teſtis. 485. Adhæſit ei per crucem; quia pro eo paſſus eſt gravia, paſſus eſt multa, & paſſus eſt eſt diù. 437

Beatitudo. In hoc mundo non poteſt haberi vera beatitudo. 530

Beatitudo æterna. Octo ſunt gradus ad eam aſſequendam. 376

Benedictus. In antro delituit, ubi arctioris pęnitentiæ operibus vacavit. 183. Mira extitit ejus ſapientia, tum in Ordine quem inſtituit, tum in Monaſteriis quæ ædificavit, tum in Regula quam compoſuit. 185. Sanctitas ejus fuit omni virtutum genere completa, miraculis probata, & abditiſſimarum rerum notitia illuſtrata. 186

Bernardinus Senenſis. Piiſſimus fuit erga Deum, erga Beatam Virginem, & erga pauperes. 228. Peccatores ab iniquitate ſua avertit, tepidos amore Dei inflammavit, & innumeros ad perfectioris vitę inſtitutum adduxit. 230. Fortiſſimus fuit in ſervanda caſtitate, in pugnando pro Nominis Jeſu honore, & in portandis vitæ auſteræ oneribus. 231

Bernardus. Magnæ fuerunt virtutes ejus in ſæculo, in clauſtro, & in Eccleſia. 423. & ſeq. tota conc. In ſæculo, & antequam monaſticam vitam profiteretur, corporis puritate, obedientia & ſalutis animarum zelo floruit. 423. In clauſtro multæ ejus enituere virtutes, & precipuè cordis humilitas, corporis mortificatio, & mentis ad Deum elevatio. 425. In Eccleſia omnes demirati ſunt magnam ejus in componendis diſſidiis prudentiam, magnam ejus in arguendis peccatoribus generoſitatem, magnamque ejus in benefaciendo cunctis charitatem. 426. & ſeqq.

Bonaventura. In ſe ſimul conjunxit ſcientiam cum amore, magnitudinem cum humilitate, & vitam activam cum contemplatione. 331. & ſeq. tota conc. Scripſit alta & profunda: *ibidem*. Doctrina ejus nulla ſublimior, nulla divinior, nulla ſuavior, nulla profundior. *ibid.* Chriſtus cruci affixus, fuit liber à quo tantam hauſit doctrinam. 332. Fuit Cherubinus ratione ſcientiæ qua fulgebat, & Seraphinus ratione amoris quo ardebat. *ibid.* In medio cordis ejus morabantur ſcientia & amor; pluſque amoris quam ſcientię in eo fuiſſe videtur. 333. Eum Deus maximè ſublimavit. *ibid.* Omnium ſibi corda ſubdebat; ac quaſi magnes erat, omnes ad ſui amorem alliciens. *ibid.* Magnus æſtimatus eſt ab Alexandro Alenſi, à Doctore Angelico, à Summis Pontificibus & Conciliis. *ibid.* Humilitate maxima floruit. 334. Omnibus ſe debitorem exiſtimans, vitæ activæ plurimum vacavit. *ibid.* Sed non ideò à contemplatione deſtitit. 335. In mediis vitæ activæ negotiis, mente in Deum ferebatur. *ibid.* Similis erat Seraphinis, qui cum à Deo ad hęc inferiora mittuntur, ab eius contemplatione non deſiſtunt. *ibidem*.

C

Coelum Empireum à terra longiſſimè diſtat. 222

Carmelitæ. Sunt ſpeciali quodam modo Mariæ filii. 343. Sunt & primogeniti eius filii. *ibid.* In ſpeciale huius filiationis ſignum, dedit eis Maria Scapulare. 344

Catharina Senenſis. Fuit doctiſſima, puriſſima & paupertatis amantiſſima. 214. Inimicos, infirmos & peccatores ardenter amavit. 217. Habuit cor conſecratum humilitati, mortificationi & amori Dei. 219

Choreæ. Licèt ex natura ſua dicantur indiffe-

differentes, ex illis tamen plurima oriuntur mala. 462
Chriſtianus à Deo factus eſt Sacerdos: ut ſeipſum illi in ſacrificium afferat, 9. Qui Chriſtianus eſt nomine & profeſſione, eſt etiam Chriſtianus vita & operibus. pag. 62.
Chriſtus. Eſt pretioſa margarita, pro qua comparanda quiſque omnia ſua dare debet. 347
Chriſti Nativitas. Preſępe eſt ei locus doloris, in quo gravia patitur. 63. Eſt ei cathedra in qua exemplis ſuis prædicat. 65. Eſt ei thronus, ipſis Regum ſoliis, ac ipſo eius cæleſtis thronus glorioſior. pagin. 87.
Chriſtus Naſcens. A nobis eſt amandus, quia fit homo, ut nos deos faciat; deſcendit ad præſepe, ut nos ad cælos evehat; naturæ noſtræ miſerias ſumit, ut nos nobis omnibus repleat. 69. A nobis eſt laudandus voce, vitæ innnocentia, & bonis operibus. 71. A nobis quærendus eſt in Bethlehem, quærendus ſolicitè, & quærendus generosè. 74
Chriſti Circumciſio. In ea admirari debemus Nominis Jeſu virtutem, ſuavitatem & utilitatem. 114. In ea amare debemus Chriſtum, qui pretioſum ſanguinem fudit pro nobis, fudit promptè, & fudit liberè. 116. In ea imitari debemus obedientiam humilitatem, & prę-ſentiam Chriſti. 118
Chriſti Epiphania. In ea Reges Magi Chriſtum agnoſcunt; prædicant & honorant. 125. & ſeqq.
Chriſti Aſcenſio. Chriſtus aſcendit In Cælum, impreſſis priùs in terra veſtigiis, videntibus Apoſtolis, & nube involutus. 234. Intrat in Cælum ablatis ianuis, pluribus Sanctis comitatus, & iubilante tota cæleſti curia, 236. Sedet ſupra omnes Cælos, qui de Cælis deſcenderat; ſedet ſupra omnes Angelos; qui ſe Angelis minorem fecerat; ſedet ad dexteram Patris, qui Patris mandatis obtemperaverat. 237
Cilicium. Eſt habitus prophetalis. 16
Clara. Fuit filia & generoſiſſima, pauper & ditiſſima, virgo & fœcundiſſima. 400. & ſeq. tota conc. Magna filiæ illius generoſitas eluxit adversùs parentes qui vocationi eius adveſebantur adversùs infideles qui monaſterium eius invadere conabantur, & adversùs Deum qui virtutem eius variis tribulationibus probavit, ibid. Filiæ illius pauperis divitiæ fuerint maximæ, cùm omnia terræ bona, omnes virtutis opes, omneſque cæli theſauros habuerit. 401. Virginis illius fœcunditas fuit admirabilis; cùm filias Religioni, Angelos Deo, & Virgines multas Paradiſo genuerit. 403. Huic Virgini multùm debet Paradiſus. ibid. Clara triumphavit de mundo, de ipſa & de natura. 405. & ſeqq. tota conc. Triumphavit de mundo, relinquendo domum & parentes, mutando veſtimenta, & radendo crines. ibid. Triumphavit de ſeipſa, acerbis multis jejuniis quibus corpus affligibat, duriſſimo cubili cui decumbebat, & aſperrimo cilicio quod gerebat, 406. Miracula multa operata eſt. 407
Concupiſcentia. Eſt tyrannus ſæviſſimus. 374. Qui moribus ejus aſſentitur, ab illa capitur & ligatur. 375
Converſio peccatoris lætificat Angelos. 141.
Corpus. Eſt infenſiſſimus animæ noſtræ hoſtis. 406. Domatur jejunio. ibidem. Ei bellum indicandum. ibidem. Mortificandum. 425.
Crux. Eſt gloria Martyrum. 10. Per illam Chriſtus glorificatur. 10. In ea, gloria noſtra quærenda eſt. 11. Afflicti, qui crucem debitè portant, ad Cęlum perveniunt intra unum diem, intra unum momentum, & in ipſo tempore quo illam portant. 222. Per eam Chriſtus & Sancti Cælum adierunt. 224. Neceſſariò portanda, ut æternam beatitudinem obtineamus. 226

D

DÆmon. Qui ei obedit, ejus ſervus eſt 375. Catenis duabus ſervos ſuos ligatos tenet. ibid.
Defuncti. Tria defunctorum genera, alii valdè boni, alii valdè mali, alii in ſtatu medio. 551. Fideles defuncti clauduntur plerumque in terræ centro. 561. clauduntur in ignis abyſſo. 563. Servi ſunt catenis conſtricti. pag. 576. Sunt debitores, pagin. 577. Sunt exules, pagin. 578.
Deus. Sacrificia ſibi offerri vult 8. Mirabili providentia Eccleſiam regit. 88. Ei totam mentem, totum cor & omnia ſua obſequia dedit Magdalena. 354. A nobis amandus amore generoſo, liberali, & ardente. 357
Dominicus. Fuit Prædicator ſcientia florens, zelo ardens, & præclaris virtutum exemplis, omnibus lucens. 388. & ſeq. tota conc. Scientia illius fuit univerſalis, fœcunda, & in oratione comparata. pag 389. & ſeq. Per Evangelium multos

Digitized by Google

Chriſto filios genuit. *ibid.* In Oratione didicit quod in Prædicatione docuit. 390. Zelo ardentiſſimo, generoſiſſimo & conſtantiſſimo floruit. 390. & ſeq. Tabeſcere illum faciebat zelus, quo ardebat. *ibid.* Generoſo ſuccenſus zelo, adversùs hæreticos & omnis generis peccatores latravit. 391. Zelus ejus illum ad diriſſima perferenda impulit, *ibid.* Miranda virtutum præbuit exempla, in verbis quæ protulit, in conveſatione quam cum hominibus habuit, & in charitate qua exarſit. 391

E

Edeſus. Margaritam filiam ſuam dirè perſecutus eſt. 349

Epiſcopatus. Nomen eſt operis. 33. Ut dignè miniſterium ſuum Epiſcopus impleat, mores ſuos rectè componere, hæreticos arcere, & populo ſibi credito lucere debet. 37

Evangelium. Eſt opus divinum. 210

Euchariſtia. Credendum fide firma, Chriſtum in ea eſſe; quia ipſe hoc promiſit, hoc aſſeruit, & hoc facere potuit. 270. Illud etiam credendum fide generoſa, quę triumphet de viſu, de intellectu, & dè ſpiritu particulari. 272. Id tandem credendum fide efficaci, quo inducat ad Sanctiſſimum Sacramentum viſitandum, adorandum & recipiendum ſæpè & devotè. 274. In Euchariſtia, admiranda eſt bonitas Chriſti hoc Sacrementum iſtituentis, in hoc Sacramento ad nos venientis, & nobiſcum manentis, 276. In ea, admiranda eſt ſapientia Chriſti, qui modum invenit, quo corpus ſuum ſit ſimul in Cælo & in terra, magnum, & parvum, manducatum & integrum. 278. In ea, admiranda eſt Chriſti potentia, quæ mirabiliter elucet in panis ſubſtantia, quæ tota immutatur; in accidentibus Eucharisticis, quæ ſine ſubjecto exiſtunt; & in ejus corpore, quod ſimul eſt in pluribus locis. 280. Euchariſtiam indignè recipientes ſunt hypocrytæ, quia ſunt foris boni Chriſtiani, & initùs mali; foris Angeli Dei, & intùs Dæmones; foris amici Chriſti, & intùs proditores ejus. 282. Sunt ingrati: qui injuriam inferunt Chriſto, qui eis dat ſeipſum, qui ſuas eis gratias offert, & qui eis promittit gloriam ſuam 284. Sunt ſacrilegi; qui prophanant ſanctitatem ſpecierum, ſanctitatem corporis Chriſti, & ſanctitatem animæ ejus. 286. Ante Communionem deſtruere quiſque debet in ſeipſo ſpiritum luxuriæ, ſpiritum avaritiæ, ſpiritum vindictæ. 295. & ſeq. Ante eam peccator mutare debet ſeipſum verè, totaliter, & conſtanter. 301. & ſeq. Eam præcedere debent actus amoris, deſiderii & gaudii. 308. & ſeq. Ad eam quiſque ſe præparet ſicut ad mortem, ad judicium, ad Paraſum. 314. & ſeq.

F

Feſtum Sanctæ Mariæ Angelorum. In hoc feſto conſideratur Franciſcus; primò ante thronum Patris æterni, à quo gratiam pro peccatoribus ſummo cum zelo petit: ſecundò ante thronum Chriſti, à quo indulgentiam pro peccatoribus obtinet: tertiò ante thronum Summi Pontificis, à quo hanc indulgentiam publicari impetrat. 384. & ſeq. tota conc. In eodem feſto agitur de indulgentia, quæ à Chriſto data, confirmata & publicata eſt. 378. & ſeq. tota conc.

Fides. Eſt abſolutè ad ſalutem neceſſaria. 24. Sine operibus mortua eſt. 139. Ore Manifeſtanda & operibus probanda. 61. In tormentis clarior. 62

Fortitudo Chriſtiana. Ad dura quævis pro amore Dei ſuſtinenda inclinat. 233

Franciſcus Aſſiſias. Summoperè contempſit omnia mundi huius bona. 499. & ſeq. Quanto Dei & hominum amore indeſineuter arſerit. 550. Quanto odio ſe & corpus ſuum proſecutus fuerit. 501. In multis fuit Chriſto ſimilis. 503

Franciſcus de Paula. Ejus virtus eſt auſtera & prudens. 201. Eſt clara & miraculis illuſtrata. 203. Eſt in humilitate fundata. 304. Eſt fervens & conſtans, 205

Franciſcus Saleſius. In eo fuit ſpiritus manſuetudinis. 149. Et ſpiritus zeli. 151

G

Galeatius Sfortia. Pro ſymbolo depictũ habebat Cæli globum, ſtellis ſatum, his verbis adjectis: *Me trahit altus honos.* Eodem ſanè honore trahebatur Sanctus Alexius, qui fugaces mundi honores deſpiciens, cæleſtem globum aſpiciebat, & ad cæleſtia indeſinenter anhelabat. 341

Galenus. Aſſerit, Heroes a primis unguibus virtutem ætatis grandioris præmonſtrare. 130.

Gratia Dei. Ei quiſque reſiſtere poteſt. 368. Aliquando ita efficax eſt, ut nullus ei reſiſtat. *ibid.* Voluntatem torpentem, facit currentem. *ibid.* Homines ad humilia trahit 369

Gre-

Gregorius Magnus. Dignitates fugit. *pag.* 38.

H

HÆretici. Eorum converſatio vitanda. 39.
Herodis injuſtitia. 100
Hieronymus. In Eccleſia Catholica videtur fuiſſe quaſi Sol. 483. & ſeq. In deſerto commoratus, quàm generosè contrà luxuriæ ſpiritum decertaverit. 485. Quàm fuerit abſtinentiæ & jejuniis deditus. 485. In ipſo portentoſæ micabant virtutes. 487. & ſeqq.
Homo. Nil gratius poteſt offerre Deo, quàm ſe ipſum. 8. Maximi valoris eſt ejus anima. 351
Humilitas. Eſt diſpoſitio ad dignam Eucharistici panis ſumptionem. 318. Eſt omnium virtutum fundamentum & baſis. 369.

I

JAcobus major. In triplici Chriſti regno ſedit. 357. & ſeq. tota conc. In regno Cæli; ſedet ſupra thronum juſtitiæ, ſeu ex juſtitia illi debitum: quia thronum illum meruit, & gravi certamine acquiſivit. 358. & ſeq. In regno Eccleſiæ, ſedet ſupra thronum gloriæ & honoris: quia in Eccleſia ut Chriſti conſanguineus, Apoſtolus & Martyr honoratur. 359. & ſeq. In regno terræ, ſedet ſupra thronum gratiæ & liberalitatis: quia dat fidem infidelibus, victoriam militantibus, & ſubſidia peregrinis. 361. & ſeq.
Idololatria. Triplicem Deo facit injuriam. 24. Unde ſumpſerit originem. 130
Jeſu nomen terribile dæmonibus. 114 Ejus virtus & ſuavitas. 114
Ignatius de Loyola. Vas electionis fuit, plenum gratia Dei, amore Dei, & cælo gloria Dei. 367. & ſeq. tota conc. Ab ipſo converſionis ſuæ tempore plenus fuit gratia triumphante, operante & humiliante. 368. & ſeq. Ita de corde ejus triumphavit gratia, ut eum ad terrena omnia deſpicienda & relinquenda adduxit. *Ibidem*. Ad longas & difficiles peregrinationes ſuſcipiendas illum Dei gratia induxit. *ibidem*. Mirandos virtutis actus ubique eliciebat. 369. Eminens quędam gratia in cor ejus ingreſſa, eum ad vilia & humilia multa facienda inclinavit. *ibidem*.
Ignis pœna maxima. 26
Indulgentia Sanctæ Mariæ Angelorum. A Chriſto data, confirmata & publicata eſt. 378 & ſeq. tota conc. A Chriſto data, ut merces zeli quo ardebat Franciſcus ut ſignum amoris ſui erga peccatores, & ut monumentum ſuæ liberalitatis erga Eccleſiam. *ibid.* & ſeq. A Chriſto confirmata eſt, teſtimonio celi, terræ & inferni. 380. & ſeq. A Chriſto publicata eſt, miniſterio Angelorum, Epiſcoporum, & gratiæ ſuæ. 381. & ſeq. In ejus conceſſione magnifica fuit Chriſti liberalitas. 382. Ad omnes homines, ad omnia peccata, & ad omnia tempora ſe extendit. 383.
Inimici hominis domeſtici ejus. 27. Diligendi. 81. & ſeq.
Innocentes Martyres. In eorum morte apparet Herodis injuſtitia 101. Apparet etiam ſatellitum crudelitas. 103. Apparet tandem ipſorum Innocentium felicitas. 105. Conſiderantur in Judæa, in Lymbo, & in cælo. In Judæa, ſunt Martyres admirabiles. 108. In Limbo, ſunt precurſores gratiſſimi. 109. In Cælo, ſunt Sancti privilegiati. 117
Joannes Baptiſta. Ejus vita auſtera. 246. Digito & corporis ſui motu prophetat. 246. Ejus pœnitentia ſimul cum vitæ innocentia fuit conjuncta. 248. Eum populi, Sancti Patres, Angeli, & Chriſtus magnum prædicant. 250. Ejus humilitas eſt maxima. 251. & 253. Magnus coram Domino. 252. Eſt Angelus, & pœnitontiam ſectatur. 254. Æſtimatur Chriſtus. 255. Chriſtum coram populis laudat. 256. Fuit vir ſanctiſſimus & innocentiſſimus. 458. & ſeq. In ſua prædicatione maximum oſtendit zelum 459. Fuit multis modis ornatus ſpiritu Eliæ. 459
Joannes Evangeliſta. Chriſtus eum dilexit. amore liberali, ſincero & conſtanti. 88. ſeq. Fuit diſcipulus doctiſſimus. 94. Apoſtolus chariſſimus. 96. Paſtor vigilantiſſimus. 98
Julianus Martyr. Sancti Ferreoli conſiliis & precibus inclinatus, Martyrii obeundi occaſionem declinavit. 444. Magna ejus tunc fuit prudentia, Martyrium fugere *ibidem*. Quòd fugit, non infidelitatis, ſed prudentiæ fuit. *ib.* Inſpirante Patre luminum, Martyrium quod antea fugerat, poſtmodum concupivit, ejuſque patiendi occaſionem quæſivit. 445. Sancto patiendi deſiderio cor ejus exarſit. 446. Conſtanter & generosè pro Chriſto mortuus eſt. 447. Ut alter Stephanus pro perſecutoribus exoravit. *ibidem*.

L

Laurentius Ignem, cui ſuperpoſitus, Deus mitigavit. 4. Craticula cui ſuperpoſitus eſt, fuit ei cathedra doctoris, lectus quietis, & thronus honoris. 394. & ſeq. tota conc. In ea poſitus, miranda multarum virtutum exempla edidit. 395. & ſeq. In ea decumbens, docuit homines patientiam, conſtantiam, & Dei amorem, *ibidem.* Quietè jacebat in ea 396. Dum corpus ureretur, Deum anima ejus contemplabatur. *ibidem.* Nil illo patiente beatius. 397. In craticula exiſtens, magnam ſibi gloriam conciliavit, in Urbe Roma in toto terrarum Orbe, & in Cęlo. 398. & ſeq. Flammarum vim tranquillo paſſus eſt animo. 395. Craticulam ſupplicii, lectum quietis putabat. 396. Subjicientibus prunas inſultavit 397. In honorem tranſierunt triumphi, etiam inſtrumenta ſupplicii. 398. Tam illuſtris eſt Roma Laurentio, quàm clarificata eſt Jeroſolyma Stephano. *ibid.*

Loquendum generosè pro Chriſto, cùm res ejus agitur. 77

Ludovicus Galliæ Rex. Fidelis Deo fuit in ſtatu proſperitatis, & in ſtatu adverſitatis. 439. & ſeq. tota conc. Fidelis ei fuit in ſtatu proſperitatis: quia in hoc ſtatu ab omni declinavit malo, ad quod proſperitas inclinat; & omne fecit bonum, à quo proſperitas avertit. *ibidem.* Fidelis ei fuit in ſtatu adverſitatis: quia in hoc ſtatu Deum ſemper benedixit, & voluntati ejus ſe ſemper conformavit. 441. & ſeqq.

M

Magdalena. Vita ejus veri, hyemi, & ſtati ſimilis fuit. 352. Deum dilexit amore generoſo, liberali & fervido. 353. & ſeq. tota conc. Ita generoſus fuit ejus in Deum amor, ut propter eum de deliciis, de pudore, & de timore triumphaverit. *ibid.* & ſeq. Ita liberalis fuit ejus in Deum amor, ut illi totam mentem, totum cor, & omnia obſequia ſua dederit. 354. & ſeq. Ita ardens fuit illius in Deum amor, ut eum in Cruce pendentem, in ſepulchro jacentem, & in Cęlo regnantem, magno cum ſervore dilexerit. 355. & ſeq. Oblita erat omnia, præter eum quem diligebat ſuper omnia. *ibidem.*

Margarita. Eſt verè margarita, & gemma myſtica, ratione puritatis, ſoliditatis, & pretii ſui. 348. & ſeq. tota conc. Ita pura fuit. ut paganiſmi, luxuriæ, & omnium vitiorum immunditia everterit. *ibidem.* & ſeq. Ita ſortis & ſolida fuit, ut patri, amaſio, & dæmoni generosè reſtiterit. 349. Plus Deum quàm terrenum patrem amavit. 350. Solius Chriſti ſponſa eſſe voluit. *ibidem.* Quanti pretii fuerit, dici non poteſt. 351

Marcus. Ut Epiſcopus, Alexandrinam Eccleſiam ſundavit, illuſtravit, & evexit. 207. Ut Evangeliſta, ſcripſit Evangelium, quòd à Sancto Petro acceperat, quod à Spiritu Sancto didicerat, & quod ipſe perfectè obſervabat. 209. Ut Martyr, paſſus eſt ludribria, vincula, & diram mortem. 211

Maria Virgo. Redempta eſt redemptione nobiliori. 46. In ea peccati fomes non extitit. 49. A puro homine non poteſt ſufficienter laudari. 51. Sepulchrum ejus eſt glorioſum: in eo enim amor de doloribus, ſanctitas de corruptione, & cælum de terra triumphant. 409. & ſeq. tota conc. Mortua eſt amoris morbos, amoris ſomno, & amoris extaſi 410. & ſeq. Corpus ejus corruptioni non ſubjacuit: quia in eo Verbum divinum incarnatum eſt: quia ſanctiſſimæ animæ unitum eſt: & quia in eo nulla uſquam in Deum rebellio facta eſt. 411. & ſeq. Corpus eius, ſimul cum anima, ad cælum gloriosè translatum, ac in cęlo gloriosè receptum & collocatum eſt. 412. & ſeq. Puritas, charitas & humilitas ſunt currus, quo ad cælum evecta eſt. 414. Maxima extitit pompa, qua in cælo recepta eſt: ſi conſideremus, qualis fuerit cœtus qui ei obviam venit, quantum extiterit gaudium illorum qui ei venienti occurrerunt, & qualia fuerint numera quæ ei oblata ſunt. 415. & ſeq. Thronus ad quem fuit exaltata, glorioſiſſimus eſt. 417. In hoc trhono ſedens, ſe erga nos miſericordem exhibet. 418. Una & ſola omnes aliarum creaturarum perfectiones poſſidet. 542. Quare dicatur *Electa ut Sol*. 467. Quare à Clemente Alexandrinò, novo loquendi modo, Serpens fæmina nuncupetur. 468

Mariæ conceptio. In inſtanti Conceptionis Maria Adamitici criminis hęres nos fuit. 44. In hoc inſtanti recepit gratiam ſanctificantem, abundantem, & permanentem. 47. In hoc etiam inſtanti habuit lumen in intellectu, pacem in anima, & amorem in corde. 49. Ab eodem inſtanti Deum vidit, & amavit. 50. Serpentis infernalis caput contrivit. 52. Fuit hortus

con-

concluſus, ad quem hic ſerpens nullum habuit aditum. *ibidem*.
Mariæ Annuntiatio. Maria Virgo in Annunciatione facta eſt Chriſti Mater; quod ipſi glorioſiſſimum eſt. 188. Ipſa, ut Chriſti Mater eſſet, noluit virginitate cadere; quod ad ejus gloriam maximè vergit. 190. Ordinatione tandem divina, facta eſt ſimul Mater & Virgo; quod plùs quam dici poſſit, honorificum eſt. 192.
Mariæ Purificatio. Die Purificationis Chriſtus obtulit ſacrificium corporis ſui. 153. Maria ſacrificium honoris ſui. 155. Et Simeon Sacrificium vitæ ſuæ. 156
Mariæ Viſitatio. Eſt exemplar, quod in mutuis viſitationibus imitari debemus. 326. & ſeq. In viſitatione ſua feſtinavit; quo edocemur, in mutuis viſitationibus non multum temporis eſſe impendendum. *ibid*. In Zachariæ domum intravit; quo edocemur, inviſendas eſſe potiſſimùm perſonas, quæ ſanctitate florent. *ibidem*. Sicut in viſitatione Eliſabeth, ſalutavit illam, eamque Spiritu ſancto replevit: ita & nos in mutuis viſitationibus etiam inferiores ſalutare, & omnibus ſanctitatem inſpirare debemus. 327. Sicut ipſa Deum in viſitatione ſua laudavit,& charitatis officia Eliſabethæ impendit: ita & in mutuis viſitationibus Deum laudare, & proximo charitatis officia impendere debemus. *ibidem*.
Mariæ Scapulare. Eſt ſignum fœderis, protectionis & ſalutis. 343. & ſeq. tota conc. Qui illum geſtant, modo quodam ſpeciali ſunt Mariæ filii. *ibidem*, & ſeq. Ab illa efficaciter proteguntur. 344
Mariæ Roſarium. Quanta ſit ejus excellentia ſuper alias Orationes. 494. Quàm ſeriò ſit meditandum. 495. Confraternitas Roſarii quàm ſedulò ſectanda. 496. Quot indulgentias Summi Pontifices huic Confraternitati conceſſerint. 497.
Martialis. Puer erat habens quinque panes, quos Chriſtus multiplicavit 320 Fuit Chriſti diſcipulus & amicus. *ibid*. Fuit Sancti Petri ſocius & adjutor 322 Fuit Lemovicenſium Epiſcopus & Apoſtolus. 323. Patrem, matrem & cuncta reliquit, ut Chriſtum ſequeretur. 321. ſpeciali amore eum proſecutus eſt Chriſtus. *ibidem*. Eum ità dilexit, ut præcipuorum miraculorum & myſteriorum ſuorum illum ſpectatorem & teſtem eſſe voluerit. *ibid*. Spectator etiam fuit miraculorum multorum, quæ operatus eſt Sanctus Petrus. 322. Illum adjuvit ad portandam Eccleſiæ molem, & ad ſtabiliendam Religionem Chriſtianam. 323. In Aquitaniam à Petro miſſus, primò Tutellæ Sanctum Chriſti Evangelium prædicavit; ibìque ter mille ſexcentos homines ad Chriſtum convertit. *ibidem*. In numeros alios Ageduno, Lemovicis & in tota Aquitania ad ſectandam Catholicam Religionem adduxit. *ibidem*. & ſeq. Hic eſt parvulus ille, cui ſimiles nos eſſe vult Chriſtus. 324
Martyrium. Eſt Dei donum. 106
Martinus. Licèt miles, à militibus tamen vita & moribus longè fuit alienus. 536. Quanta fuerit ejus ſanctitas in ſtatu monaſtico. 537. Quandiu in caſtris remanſit, ſolis militibus nota fuit ejus ſanctitas: ſed cùm in ſolitudinem ſe recepit, Deus toti mundo ejus ſanctitatem manifeſtavit. 538. Quanta fuerit ejus perfectio in ſtatu Pontificio. 539
Matthias. Fit Apoſtolus per Dei providentiam, per aliorum Apoſtolorum preces, & per propria merita. 158. Recipit honores, ad quos Judas ſublimatus fuerat; gratias, quibus Judas ditatus fuerat; & coronam, quæ Judæ parata erat. 160. Gravia paſſus eſt pro Chriſto, in itineribus quæ ſuſcepit, in miniſterio quod exercuit, & in martyrio quod pertulit. 161
Matthæus. Mox ut Chriſtum vocantem audivit, ſecutus eſt eum 470. Mira extitit ejus obedientia & humilitas. *ibid*. Chriſto magnum fecit convivium, ut oſtenderet ſe ſummo cum gaudio ejus obſequio mancipare, & alias ob cauſas. *ibid*. Quàm magnus fuerit poſt ſuam converſionem, & quàm magnas in Eccleſia dignitates obtinuerit. 471. Iphigeniam Regis Ethyopum filiam ſacro lavacro regeneravit, & ad emittendum virginitatis votum induxit. 472. Quam ob rem impii Regis mandato occiſus eſt, dum ſacroſanctum Miſſę Sacrificium offerret. *ib*.
Medicina. Ars eſt nobiliſſima. 473. & ſeq. Quomodò antiqui veram perfecti medici effigiem delinearent. *ibid*. Medici ignari vocantur Hæretici. 474. Quàm ſit cavendum à medico ignaro. *ibid*. Qualis ſit ſcientia medicorum reſpectu infirmorum. 475. Sancti Coſmas & Damianus fuere medici charitate ardentes, & pietate inſignes. 475. & ſeq.
Miracula. A Chriſto quæ facta ſint. 16. Illis, tanquam lucernis, viri ſancti hominibus illuxerunt. 19
Mors plena periculis. 28. Mors peccatorum peſſima. 81

Mun.

Mundus. Ejus felicitas ad infernum ducit. 223.

N

Nicolaus Myræ Epiſcopus. Fuit pater pauperum. 30. Exemplar Epiſcoporum. 33. Protector afflictorum. 34. In ſpiritu & virtute Eliæ venit. 35

O

Opera noſtra. Sunt prophetæ, aliis prophetantes Infernum, aliis Purgatorium, aliis Paradiſum. 16
Oratio. Orare & laborare, ſunt duæ ad ſalutem viæ 140. Ex Oratione potiſſimùm ſcientiam ſuam elicere debent Prędicatores 390
Ordo Prędicatorum Famoſiſſimus eſt. 390

P

Paſtor animarum. In medio gregis ſit ut petra ſalis. 21. ſi malus ſit, ſal infatuatum cenſetur, 20
Patientiæ, exempla mirabilia. 27
Paulus Apoſtolus. Ejus zelus. 264. Illius doctrina & humilitas.265. Vas à Deo electum. 267. Ejus patientia. 268
Pauli converſio. Converſionis ejus principia ſunt, Lux eum illuminans, Chriſtus eum vocans, & ipſe Paulus Chriſto obtemperans. 141
Peccatum. Peccata per pœnitentiam deleta, ſunt veluti ornamenta 56. Levium & venialium peccatorum tria genera. 555. An homo juſtus, cum ſolo gratiæ communis auxilio, omnia peccata venialia vitare poſſit, *pag*.....
Pecuniæ. Qui multas tractant pecunias, in magno verſantur periculo; & quare. 469.
Peregrini. Quæ leges ab iis ſervandæ. 339. & ſeqq.
Petrus Apoſtolus. Magnus & ad magna vocatus fuit. 322. Dum vinculis conſtringeretur, magna ejus gloria, magna ejus libertas, magnaque beatitudo extitit. 373. & ſeq. tota conc. Vincula quibus ligabatur, erant pretioſa ejus ornamenta. *ibid.* Erant glorioſa eius præmia *ibid.* Erant ei ſublimia honoris inſignia. 374. Dum iis ligabatur ut ſervus, liber erat à ſervitute peccati, concupiſcentię & dæmonis.*ibidem* & ſeq. Dum iis vinciebatur, erat felicior ipſo Herode qui eum carceri mancipaverat, ipſis Chriſtianis qui ei compatiebantur,& ipſo Angelo qui eum è carcere liberavit. p. 376. & ſeq. Petrus eſt verus pænitens, qui, ut perpetratum deleat crimen, flet promptè, amarè, & diù. 258. Eſt Prælatus omni exceptione major, cùm ſit Urbis Romæ gloria, Eccleſiæ Chriſti fundamentum, & Mundi totius lumen. 260. Eſt Apoſtolus qui diligit Chriſtum amore ardentiſſimo, generoſiſſimo, & reverentiſſimo. 261
Petrus de Alcantara. Magnum in ſe & in corde ſuo habuit ſanctitatem. 215. & ſeq. Quanta fuerit ejus vitæ auſteritas. 516. Quanta ejus conformitas cum Dei voluntate. *ibidem*. Habuit à Deo, modo quodam eminentiſſimo, orationis & contemplationis ſpiritum. *ibid.* Innumera & portentoſa operatus eſt miracula. 518. Sanctitas ejus mirũ in modum ab omnibus & ubique æſtimata & honorata eſt. *ibid.*
Populi ſeptentrionales ſummo affectu ſol.s reditum concupiſcunt. 466
Prædicator. Adverſus impios latrare debet. 8. Illum doctrina pollere oportet. 18. Munus ejus altum eſt. 388. Scientia, zelo & vita exemplari florere debet. *ibid.* Scientia ejus debet eſſe univerſalis, fęcunda, & in Oratione comparata. 389. Zelo ardeat, neceſſe eſt. 390. Sanctitatis exempla edere debet in verbo, in converſatione, & in charitate. 392. Eſt lucerna ſupra candelabrum, poſita, ut luceat omnibus qui in domo ſunt. *ibidem.* Factor ſit, antemquam dictor. 390. Concham ſe exhibeat, non canalem. *ibid.* Ex Oratione potiſſimùm ſcientiam ſuam elicere debet. 390
Proſperitas. Ad multa mala inclinant. 439. Ab omni bono, omniumque virtutum Exercitio avertit. 440. Facit hominem oblviviſci Dei & ſui, eumque replet vitiis & peccatis. 439. Ab illa, oblivio & contemptus Dei, ingratitudo, luxuria, multaque alia crimina procedunt. 440
Providentia quædam ſubrogationis, vel ſubſtitutionis in Deo eſt 158
Purgatorium. Eſt terra dolorum, 570. Terra tenebrarum. 572. Terra oblivionis. 573. Eſt baptiſmus terribilis. *pag.* 586. Quàm gravia ſint Purgatorii tormenta. 552. Purgatorii tormenta graviora ſunt non ſolùm omnibus Martyrum ſuppliciis, verum etiam pęnis Chriſti in toto paſſionis ejus decurſu. *ib.* Sunt alterius ordinis à pęnis huius mundi *ibi.* Sunt Inferni ſuppliciis aliquo modo ſimilia. *ibid.* Purgatorii pęnarum diuturnitas. 553. Quidam damnatus fuit Purgatorio igni per integrum annum pro unico veniali peccato. *ibid.*

Digitized by Google

ibid. Dies & horæ in Purgatorio plus durant quàm in hoc mundo. ibid. Ars abbreviandi diuturnas Purgatorii pœnas. 554. Vix reperitur aliquis ita perfectus, cui in purgatorio igne aliquid purgandum non ſuperſit. 557. Sanctus Severinus poſt mortem purgatorio igne cruciatus eſt, & quare. ibid. Purgatorii tormenta graviora ſunt iis omnibus, quæ mens humana imaginari poſſit. 558. A Purgatorio egredi difficile eſt. 559. Purgatorius ignis qualis ſit. 565. & ſeq. Nonnulli reperiuntur, qui in Purgatorium ignem mitti peroptant. 569. Reſponſum Sanctæ Luduvinæ pio cuidam Sacerdoti id cupienti. ibid.

Q

Quærere. Quærendus Chriſtus in Bethelem. 74. Quærendus ſollicitè & generosè. 25

R

Reges Magi. Chriſtum agnoſcunt, prædicant honorant; in illum credunt, ad illum vadunt, coram illo procidunt. 125. & ſeq.

Regnum Cælorum. Illud meremur fideli obedientia. 358. Illud emimus voluntaria paupertate ibid. Illud gravi certamine aquirimus. 359. Ad illud per crucem itur. 222. Crux eſt ſcala, per quam ad illud aſcenditur. 223. Illorum eſt, qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam. 223. Vim ſibi faciat qui illud obtinere intendit, 227. Per multas tribulationes in illud intrandum eſt. 227

Rochus. Maxima fuit charitas, qua infirmis peſte laborantibus inſervivit. 419. Charitas ejus fortis fuit ut mors. ibid. Pro Dei amore cuncta quæ potuit operatus eſt. 420. Patientia, qua peſtis dolores ſuſtinuit, fuit admirabilis. ibid. Ejus virtute & meritis ſanari ſolent infirmi peſte correpti. 422

Roſarium Mariæ. Quanta ſit ejus excellentia ſuper alias Orationes. 494. & ſeq. Quàm ſeriò ſit meditandum. 495. Confraternitas Roſarii quàm ſeduiò ſectanda. 496. Quot indulgentias Summi Pontifices huic Confraternitati conceſſerint. 497. & ſeqq.

S

Salomon, Licèt omnium Regum habitus ſit feliciſſimus, in omnibus tamen non felicitatem, ſed vanitatem invenit 530.

Sancti imitandi. 36. Sanctificati in utero, nunquam in peccatum mortale cadunt. 48. Qui ad Sanctitatis apicem aſcendere intendit, à terrenis omnibus cor ſuum abſtrahere debet. 515. Dei voluntas eſt omnis ſanctitati regula. 516. Sanctorum in Cælo beatitudo in quo conſiſtat. 530. Sanctorum gaudia in Cælo quanta ſint, 533. Omnes in Cælo cùm Sanctis beari cupiunt, ſed pauci exempla Sanctorum volunt imitari. 535

Scapulare Mariæ. Eſt ſignum fœderis, protectionis & ſalutis. 343. & ſeq. tota conc. Qui illud geſtant, à Maria mirabiliter proteguntur 345. Sicut Chriſtus Sacramenta inſtituit, quæ ſunt ſigna efficacia gratiæ: Ita Scapulare eſt ſignum protectionis Mariæ: ibid.

Stephanus. Loquitur pro Chriſto generosè, 70. Patitur pro Chriſto conſtanter. 78. Imitatur Chriſtum fideliter. 80. Eum gravia ab inimicis jucundè pati, probant vultus ejus qui Angelicus eſt; ejus oculi qui in Cælum inſpiciunt; & os ejus quod ſilet 82. Pro inimicis orat flexis genibus, clamans, & clamans alta voce 84. Precibus ſuis obtinuit Saulo converſionem, multis gratiam, aliquibus gloriam. 86

T

Thereſia. Quanto amore Chriſtum dilexerit. 509. & ſeq. Chriſti amore ſuccenſa, à primis annis paternam domum deſerere, ac ad Maurorum regiones proficiſci cogitavit, ut pro eo ſanguinem funderet. ibid. In teſſeram ſuam hæc verba ſumpſit: *Aut pati, aut mori*. 510 Votum emiſit de iis omnibus ſemper faciendis, quæ ad majorem Dei gloriam ſpectarent. 512. Seraphinus de Cælo miſſus, cor ejus & viſcera ignito jaculo trafixit. 513

Thomas Apoſtolus, Peccatum ejus fuit grave ex ſua natura, leve ex circumſtantiis, & utile hominibus. 57. Intellectus ejus repletus fuit lumine, voluntas amore, & cor fortitudine. 59 Chriſtum confeſſus eſt publicè, efficaciter & conſtanter. 61. Digitus ejus fuit magiſter orbis. 60

Thomas Aquinas. Habuit ſcientiam univerſalem ſine confuſione, profundam ſine vanitate, & utilem ſine intereſſe. 164 Fuit ſponſus, magiſter, & protector veritatis. 166. Sanctiſſimus viſus eſt in prędica-

dica-

Digitized by Google

dicationibus ſuis, in orationibus ſuis, & in regularibus exercitiis ſuis. 168
Tutella. Eſt Aquitaniæ Civitas, iu qua Sanctus Martialis, per Evangelii prædicationem, ter mille ſexcentos homines ad Chriſtum convertit. 323

V

UBerum abſciſſio eſt graviſſimum ſupplicium. 27
Via brevis ad Cœlum crux eſt. 222
Virgines. Vita illarum Angelica eſt. 403 Familiæ adſcribuntur Angelorum. 403
Virginitas homines facit cœleſtes, Angelis æquales, & Deo ſimiles. 191
Virtus. Sit auſtera. 201. Prudens. 203 Vanitatis expers. 204. Fervens & conſtans, 205, & ſeq.
Vita hominis. Eſt plena miſeriis. 28
Urſulæ. Quàm impugnata fuerit ejus caſtitas virginalis. 525. & ſeq. Impugnata fuit intùs & foris, 526. Oblatum ab Hunnorum rege connubium recuſavit. 527. Se ſuaque omnia Chriſto ſponſo ſuo conſecravit. 528. Præmia ejus virginitatis. 529

X

XAverius. Eſt Orientalium Indiarum Apoſtolus. 11. Corpus ſuum gravibus affligit mortificationibus. 12. Se infirmorum obſequio conſecrat. 12. Inter ſacrificandum extra ſe rapitur. 13. Humilitas, paupertas & charitas ejus: 14. Peregrinationes quas ſuſcipit, coverſiones quas operatur, miracula quæ facit. 15. Habuit donum linguarum, prophetiæ & incorruptionis. 21. Potens ad patrocinandum. 22

Z

ZElus. Debet dirigi & condiri prudentia. 459. & ſeqq.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google